16

Bah 1543
or 1555

Main t.p. wanting

16/v

Appendix bound separately

Venice J. A. e J. de Franciscis
1604

Fel 13 ed
Paris 09

ANDREAE VESALII
Anatomia:

Addita nunc poſtremo etiam
Antiquorum Anatome.

Εἰς τὴν τοῦ Βεσαλίου Ανατομὴν
Φαβίου τοῦ Παυλίνου.

ΕΙ' γνῶναι ἐθέλεις σαυτὸν κατὰ δελφίδα φῆμιν,
ᾄδειν τ' ᾆσμα θεῷ, τούσδ' ἀνάγνωθι βίβλους,
Οἳ θείαν κατέχουσ' ἀνατέμνειν σώματα τέχνην,
οἱ θειόντε διδάσκουσι σόφισμα θεοῦ:
Τὴν δὲ μὴν εὗρε γέρων, αὔξησε δὲ πολλὰ Γαληνός,
ἀλλ' ἐτελείωσεν μοῦνος ὁ Βεσσάλιος.

IDEM LATINVM
eodem Paulino vertente.

SI te noſſe cupis, monuit quod Delphicus, Hymnum
Si cantare Deo, ſcripta lege hæc cupide,
Quæ tradunt ſacram reſecandi corporis artem,
Diuinum reſerant conſilium Artificis:
Repperit hanc Senior, dedit augmina multa Galenus,
Vnus at abſoluit vndique Veſalius.

LECTORI.

EN iterum exhibemus tibi, Lector amice. Vesalij Anatomen: cuius rei, causa visa est nobis necessaria: nullum enim iampridem extabat amplius tam præclari, ac tam vtilis auctoris in vlla librariorum Officina volumen. itaque consulere multorum voluimus non solum indigentiæ, sed expostulationibus etiam, & querelis. Verum, vt gratior adhuc tibi sit hæc opera nostra, diligentiam adhibuimus, vt eruditorum hominum iudicio, atque labore, plurima corrigerentur, ad faciliorem intelligentiam accommodata, quę antea vel difficultatem afferebant, & obscuritatem, vel suspitionem aliquam legentibus. nonnulla etiam noua, valdeque vtilia, idem argumentum spectantia, nobis ab excellentibus viris allata, curauimus adijcienda; præcipue vero Tabellas quasdam, vniuersam antiquorum Anatomen complectentes, ab Excellentissimo Fabio Paulino confectas, ac dispositas, quarum ope planior ad hanc Vesalij Anatomen, & facilior erit aditus; sic enim quantum fieri potest, auctior, & ornatior hic liber à nobis exibit, tu vero magis, & expeditius, ex ea lectione iuuabere: quam quidem in curam, & cogitationem, maxime nobis erit incumbendum, vt omnibus in rebus, quæ huius artis sunt, opera nostra tibi satisfaciat: quod si assequamur, magnum nos cæpisse fructum arbitrabimur industriæ, laborisque nostri. si vero quid aut omissum, aut commissum à nobis tibi videbitur, in quo non magnopere acquiescas, cætera omnia potius, quam aut voluntatem, aut negligentiam nostram accusabis; idque vt facias, etiam atque etiam à te petimus. Vale.

Tui studiosi

Fratres de Franciscis.

SERENISSIMO DOMINO,
D. FRANCISCO MARIAE
FELTRIO DE RVVERE,
DVCI VRBINI. etcet.

EX nostris nonnullis necessarijs audiuimus sæpe, Serenißime Princeps, & ipse magna quoque ex parte memini, nostrum patrem Franciscum Senensem Bibliopolam Venetum, omnibus obseruantiæ, quibus poterat, officijs, maxime celsitudinem tuam, & ex animo coluiße, curasseq; semper, dum vixit, vt tibi potißimum esset aliquo suæ artis munere, sedulaq; opera quam gratißimus. Quod cum mecum ipse denique cogitarem, nostram cœpi siue negligentiam, siue timiditatem, ac verecundiam, tacitus obiurgare, quod, cum cæteris in rebus nostri patris imitari vestigia nobis proposuerimus, hac tamen in re parumper ab illius institutis, & consuetudine declinasse videamur, qui familiaritatem ab ipso tanta veneratione cum tanto Principe diu constitutam, non omnibus ipsi nostris viribus aliquando persequamur. Nam, etsi nos fortasse ineuntis ætatis infirmitas hucusque vindicauit à culpa, posthac nulla prorsus eßet excusatio, si non, quemadmodum rei familiaris, & industriæ, sic etiam paternæ voluntatis erimus, & studiorum hæredes. Quod si plures etiam alios ipse pater coluit Principes viros, non eadem est nobis tamen cum illis obseruantiæ causa. Quis enim ignorat, te vnum ex tot maximis Principibus, præter insignem in re militari scientiam, ac cæteras animi, fortunæq; dotes eximias, mirifice litteris etiam omnibus delectari, litteratisq; hominibus præcipuo quodam studio fauere? plurimum igitur illi præcæteris, debeamus oportet, qui cum reliquis omnibus laudibus nemini cedat, tum etiam virtutibus illis inprimis excellat, quibus ars hæc omnis, & industria nostra nititur.

nititur. Quamobrem cum his proximis diebus Andreæ Vesalij Anatomen, in omnibus Librariorum officinis extinctam, & à quamplurimis desideratam, iterum imprimendam nostro sumptu curassem, multaque in eum librum, ab eruditis viris adiuncta, plurima correcta, nonnullas etiam nouas figuras addidissem, ut ingentes arbitrer ea causa, Vesalium, si reuiuisceret, acturum huic nostræ sollicitudini gratias, magnas nunc agant illius artis studiosi viri, huiusmodi tam præstans opus, & nostrum hunc laborem, Serenitatis tuæ nomini dicandum censuimus. Nam et si medicum hoc sit opus, alienum, vt quibusdam videri solet, à Principum virorum lectione, hoc dictum ad alios fortasse pertinuerit, quibus nulla sunt cum optimis litteris commercia, tua vero, Serenissime Princeps, alia ratio est, quem non solum omnibus alijs disciplinis, sed & Medicorum præcipue scriptis vehementer delectari, prædicant omnes. Vt enim in bellicis rebus nullius hominis ingenium, & peritiam magis æstimas, quam tuam, neque cuiquam res maximas, ita planè permittis, vt te fugiant, sic in ijs, quæ ad corporis salutem spectant, nullius hominis scientiæ prius, quàm tuæ soles acquiescere: nec prius à medicis tuis tibi persuaderi potest, quid in recipienda, quid in tuenda valetudine sit agendum, quam id ex præcipuorum medicorum libris, antiquos Reges imitatus, exploratius ipse cognoueris. His igitur omnibus de causis magnam in spem venimus, fore, vt hanc primam obseruantiæ, deuotæque voluntatis nostræ significationem, non asperneris, atque librum hunc, siue nostro, siue patris nostri nomine tuæ serenitatis celsitudini inscriptum, siue quod ea est ipsius auctoris dignitas, vt non sit à præclaro tuo Musæo penitus excludendus, benigno vultu excipias, ostendasque, non magis esse regium, ac perfecto Principe dignum, altissima meditari, quam ad humilis, obsequentisq; animi tenuitatem aliquando se inflectere; quod cum omni tempore constanter, egregieq; præstiteris, iusta sane de causa videntur omnium pene hominum in te oculi, mentesq; conuersæ.

Tuæ Serenissimæ Celsitudini

Deditissimi

Ioan. Antonius, &
Iacobus de Franciscis fratres.

ANDREAE VESALII
DE CORPORIS HVMANI FABRICA.
LIBER PRIMVS
IIS QVAE VNIVERSVM CORPVS sustinent, ac suffulciunt, quibusque omnia stabiliuntur, & adnascuntur, dedicatus.

QVID OS, QVISQVE OSSIVM VSVS, & differentia. Caput I.

QVIA primum hoc Caput omnibus pariter ossibus est commune, ipsi nulla illorum præponitur delineatio, neq; etiam hac ratione ullam sibi uendicat peculiarem, nisi quis fortè omnes figuras arbitraretur hic pręfigendas, quę singulorum ossium Capitibus necessariò adhibebuntur, quibusque uniuersus, & integer ossium contextus, cum uarijs eorundem nominibus, ad primi huius libri calcem exprimetur. Verum omnes huc reponere, uel ideo parum conduceret, quòd tunc eędem sibique similes figurę passim eßent obuię, ac pręter modum paginas occuparent: quodque statim initio de Lectoris in totius operis leuiter spectandis imaginibus, totoque adeò librorum, & capitum ordine cursim ante seriam lectionem expendendo, industria, & studio nimium diffidere uideremur.

OS CÆTERARVM hominis partium maximè est terreum, ac proinde aridissimum, & durissimum. Eius enim temperamenti summus rerum opifex Deus substantiam meritò efformauit, corpori uniuerso fundamenti instar subijciendam. Nam quod parietes, & trabes in domibus, & in tentorijs pali, & in nauibus carinæ simul cum costis præstant, id in hominis fabrica ossium prębet substantia. Ossium siquidē alia roboris nomine, tanquam corporis fulcra procreantur: è quorum numero sunt tibiarum, & femorum ossa, & dorsi vertebrę, ac omnis ferè ossium contextus. Alia, præterquam quòd sustinent, reliquis etiam partibus ueluti propugnacula, tutissimique valli, & muri à Natura obijciuntur: quemadmodum caluaria, uertebrarum spinę, & transuersi earundem processus, pectoris os, costæ. Alia tendinibus præcipua sui parte innata, quorundam ossium articulis prælocantur, tendinum robori eleganter succurrentia, laxoq; articulorum motui quodammodo pręfecta. Hac etenim occasione, [a] patella in genu occurrit, ipsaq; pariter [b] ossicula sesamo semini à dissectionum peritis assimilata, secundo pollicis manus internodio, & quatuor reliquorum digitorum primis internodijs, & primis etiam internodijs quinque digitorum pedis, apponuntur. Dentes porrò incidendis, & cōfrigendis, & atterendis moliendisq; cibis priuatim conducunt, perinde, ac duo auditus instrumenti [c] ossicula peculiari usu, audiendi officio famulantur. Verùm cuiusq; ossis primarium munus, Capita quibus singula ossa sumus descripturi, fusius ostendent, quandoquidem in præsentia abundè sit, generatim illorum usum recensere; quo (vt semel dicam) ossa fulcrorum modo uniuersam corporis molem sustentant, & ijs omnia adnascuntur, & firmantur, & ab ijsdem suspenduntur, adeò sanè ut ex ossium usu, aut officio, non alia quàm modo ferè diximus, desumi possit illorum differentia. In magnitudine verò ossa variant, ꝙ nonnulla quidem sint grandia, ut femur, tibię os. humerus, & ossa sacri ossis, lateribus vtrinq; connexa; nonnulla autem parua existant, ut brachialis ossa, dentes, & ossicula quę sesamo comparantur. Alia rursus ampla sunt, ut ossa sacri ossis lateribus coarctata, scapulæ, sacrum os, uerticis ossa, frontis, & occipitij. Alia angusta, & gracilia, & longa, ut fibula, radius, ulna, & costę. Porrò satius erit omnes differentias, quas à forma petere integrum esset (cum innumerę occurrant) ad priuatas ossium descriptiones reseruare. Arduum quippe esset, ossibus nondum enarratis assequi, quęnam horum sint aspera; ut ea quæ lapidea in caluariæ basi uocabimus, quòd prerupte rupi similia videantur; item quę leuia sint, ut uerticis ossa, frontis os, pectoris os; deinde quę triangulum referant, ut scapulæ; & quadrangulum, ut uerticis ossa; & quę cunei speciem obtineant, ut septimum in capite enumerandum os; & quę cribri, ac spongię, ut octauum capitis os; & quę iugis assimilentur, ut ea quæ iugalia uocantur; & quę ſ nostrum imitentur, ut claiculæ; & quę ensis effigiem ostendant, ut pectoris os: insuper quę *v* referant, ut linguæ radici impositum os; & quę radij quo latiores cordulę texuntur, figuram exprimant, ut cubiti os, radij nomine donatum; & quę cubo tesserǽque, & grandini comparemus, ut pedis os, à cubi forma nomen obtinens; & quę cymbę, seu scaphę modo caua existant, ut pedis os, cui cymbę imago nomen dedit; & quę molę, scuto, & patellę similia dicantur, ut os genu articulo prępositum; ad hęc quę totius Italię circumscriptionem quodammodo proponant, ut femur; & quę fibulam repręsentent, ut tenuius in tibia os, fibula appellatum; & quę coccygis, seu cuculi auis rostro comparentur, ut sacro ossi sup-

Ossis natura.

Ossiū usus.

Ossium differentia ab usu.

a vtraque fig. c. 32. 8. musc. tab. k.
b 1. fi. c. 25. T, V, X. fig.
c. 28. fi. 2. c. 33. ⸸, ω.
c fi. cap. 8.

Differētia a magnitudine, & forma.

positum os, quòd coccyx nuncupatur: dein, quæ incudis, vel moralis dentis effigiem leuiter repræsentent, vt minus organi auditus officulum: & quę malleum, vt grandius eiusdem organi officulum: pręterea quæ à verticuli forma nomen sortiantur, vt dorsi vertebrę: & quæ clauo correspondeant, vt dentes: & quæ mediam maiusculæ ipsę, seu ciceris formam pręseferant, vt duo pedis officula, primo pollicis internodio supposita: eiusque generis ossium, quæ forma inuicem variant, permulta: non ita obiter ab illo, cui ossa ad huc incognita sunt, intelligerentur.

Differentia ab appendicibus, processibus, capitibus, &c.

Atque hac etiam ratione, quæ in ossibus processuum, appendicũ, capitum, superciliorum, sinuum, & tuberculorum occurrunt imagines, in pręsenti neutiquam recensendæ veniunt: quemadmodum neque aliqua, quæ ex hisce sumi possit ossium differentia, quum quid processus, appendix, eiusque ordinis reliqua sint, hactenus non expresserim, ista secundo ab hoc Capite pertractaturus.

Ab ossium cõmissuris,

Ac proinde etiam differentiæ ab ossium commissurarum speciebus petitæ, nisi cõmissuris accuratè explicatis, obuiæ esse non queũt. Quòd autem quamplurimæ sint, & cognitu non admodum faciles, quartum Caput attestabitur.

A cartilagine.

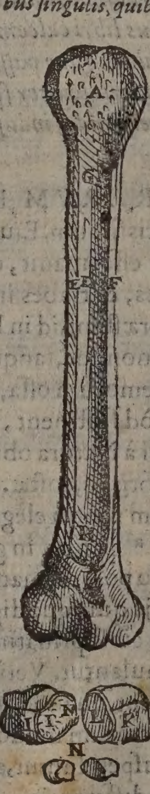
Item differentias, quæ à cartilagine dependere possunt, nondum natura cartilaginis exposita, haud promptè quiuis assequeretur. Incognita enim cartilagine, intellectu difficilè est, quęnam ossa cartilagine prorsus destituantur, ut verticis ossa: quæ illa undique ferè, ut quædam brachialis ossa, aut aliqua tantum ex parte, vt femur, incrustẽtur: quę item in cartilaginem degenerent, vt nasi ossa, costæ, pectoris os.

Ab ossium substantia, & constitutione.

His igitur differentijs in suum locum asseruatis, eas quę à substantia, & ossium constitutione colliguntur, sermoni hic adijciamus. Sunt enim quædam ossa planè solida, neque quouis pacto effracta, interius cauernulis finibusve obsita videntur: ut, pręter cętera, duo nasi ossa, & quod in oculorum sede minimum, ac superioris maxillę ossium secundum numerabitur: & ea quę sesamo semini comparantur: & duo officula auditus organo propria; quę omnia, nisi temporis successu impense resiccata, nullam omninò cauitatem intus ostendunt. Nonnulla uerò exterius, quasi continua crusta, aut lamina obducerentur, solida apparent, sed effracta quædam paruis tantum finibus cauernulisq; compactissimæ spongiæ, vel læuissimi pumicis foramina quamproximè referentibus, intus oppleta cernuntur, quædam exiccati fungi speciem exprimentia: vt in minorum ossium numero brachialis ossa, & tarsi ossa: in maiorũ autem, sacrum os, vertebrarum corpora, pectoris os, calcis os, talus, deinde, & verticis ossa: quædam verò pręter has cauernulas, nulla serie, aut numero positas, amplũ aliquẽ, & insigniter cauum ostendunt sinum, qui solidissima validissimaque ossis substantia circũdatus, in extremis angulis, osseis ueluti lineis interstinguitur. Hunc sinũ singula ossa, quibus obtigit, unicum ferè adipiscuntur. Sunt autẽ huius classis inter minora ossa, pedij, postbrachialis, & digitorum ossa: atque ex his potissimum primæ, & secundæ digitorum acies, quãtumuis secus Galeno Anatomes professorum pręcipuo visum sit, ossa digitorum solida constituenti.

In 1. de vsu partiũ, & 2. li. Cõmentar. in Hippocr. li. de Fracturis.

Grandiora verò ossa eiusmodi sinu donata, sunt, femur, tibię os, humerus, maxilla inferior, quartum superioris maxillę os, frontis os, temporum ossa, & plerunque ipsum cuneiforme os. Dentes autem, qui omnium ossiũ facilè sunt durissimi, huius generis sinum quoque obtinẽt: sed interim dictis nuper cauernulis, & pumicis modo efformatis foraminulis, prorsus destituũtur. Maiores isti sinus, & illa pumici, ac fungo non absimilis constructio, ossibus contigerunt, cũm quo motus nomine, quum necessariò magni alicuius usus occasione crassa, aut alioquin grãdia esse debuerunt, leuiora redderentur: tum vt medullã proprium ipsorum nutrimentum illis cõtinerent, aut priuatim aerem, aliquamve peculiarem materiam (vt frontis os, & temporum ossa) præter medullam, amplecterentur.

Quoniam quæ hic traditur ossium differentia in figuris, Capitibus singulis, quibus priuatim os aliquod describitur, prępositis, & nõ fracta ossa ostẽdentibus, ita vt reliqua quæ hoc Capite pertractantur, non est obuia, hic appinximus humeri secundum longitudinem dissecti alteram partem, quæ ipsius capite, quod scapulæ articulatur, cauernulas pumicis modo efformatas, & A, insignitas, commonstrat: quemadmodum, & squamam illis cauernulis obductam, & B, notatam. C, autẽ inscribitur portio exterioris superficiei istius ossis, hic conspicua, & dicta squama conterminą. Insuper D, sinum cõmostrat ampliter cauum, qui solidissima crassaq; ossis parte E, ac F, indicata circundatus, secundum humeri longitudinem exporrigitur. Ad sinus verò sũmum, ubi G, reponitur, & imum vbi H, visitur, osseæ occurrunt lineæ, medullam hoc sinu contentam intexentes. Cæterum sub humero os cymbam referens, ac vndecima figura trigesimi tertij Capitis exprimendum, hic verò per medium dissectum, & I, & K, insignitũ delineauimus, vt ossis appareret substãtia pumicis instar cõstructa. Ac vtrunque quidem L, cauernosam fungosamve huius ossis notat substantiam. M verò, squamam, quæ ossis constituit superficiem, & vndique illi fungosa substantia circumducitur. Prǽterea huic ossi unũ officulorum subiunximus, quæ primo pollicis pedis internodio coarctata, in secunda trigesimitertij Cap. figura ω, & ⊥ ostendentur. Atque hoc ideo, N, notatum, integrè per mediũ diuisimus, ut aliquod os impense solidum, & cauernulis penè destitutum, in conspectum quouis pacto veniret.

Qua ossiũ parte medulla reponatur.

Neque solum in maioribus ijs ossium finibus, vt quispiam fortè arbitraretur, medulla reponitur: verum illæ etiam spongiæ modo extructæ cauernulę, non minus quàm insigniores illi sinus, medulla infarciuntur.

Ab ossium foraminib,

Præter cauernulas, & sinus, quibus ossa intus scatẽt, quędam etiam amplis foraminibus sunt peruia: vt occipitis os, & uertebrę, quæ dorsalem transmittunt medullam: pubis quoque ossa, quo pondere minus grauent, cęteris omnibus grandius foramen obtinent. Alia autem paruis perforantur foraminibus, vt pleraque capitis & maxillarum ossa, uenis, neruis, arterijs viam prębentia: & os quod inter capitis ossa octauum numerabitur, odorum gratia tenuibus foraminulis cribri, aut vt quibusdam placuit, spongiæ modo perforatum cernitur. Alia exterius, ac superficie nullum quod sensu dignoscitur, foramen commonstrant: ut brachialis ossa, & dentes, & digitorum ossium permulta. Nõ paucis autem ossibus foraminula obtingunt, quæ exterius, ac in superficie sunt conspicua: non tamen uniuersum os penetrant, sed tantum uenis, & arterijs crassiora ossa subeuntibus pręparantur. Eiusmodi foramina in calcis osse, & talo, & crassioribus sacri ossis sedibus, & in grandium vertebrarum corporibus passim occurrunt: quòd uidelicet hęc corpulentiora sint, quam ut à uasis ipsorum superficiem tantum perreptantibus, alimentum commodè possint assumere.

A sensu.

Ab ossium sensu leuis admodum pendet differentia. Solos enim dentes sensu præditos, reliqua autem ossa illo destituta arbitramur:

quamuis

quamuis non nimium temere oſſibus omnem ſentiendi uim adimere conueniat, quum in crebris quas manu obimus curationibus, interdum oſſa dolore affici, etiam præſtantiſſimi medici affirment: non ignorantes interim membranam quandam oſſibus circunduci, quam ob id Greci περιόστεον (ac ſi circumoſſalem diceres) uocarunt, cuius gratia alijs oſſa (ſi quid modò ſentiunt) ſenſuppollere viſum fuit. Præterea & ſoli dentes tota ſede, qua extra gingiuas prominent, nudi ſunt: reliquis interim oſſibus omni ex parte tectis, & ante ſectionem latitantibus. Ad hæc, dẽtes ubi prominent, communi membrana oſſa inuoluente deſtituuntur, ut & caluariæ interior ſuperficies, quà cerebrum continetur, quam dura cerebrum induens membrana proximè ſuccingit: quum alioquin cæteris oſſibus dicta prius membrana undique circumducatur, ſi eas ſedes exceperis, quibus oſſa uel articulantur inuicem, uel alioquin mutuò conſtruuntur.

Ab occultatione.

A membrana oſſa circũcingente.

QVID CARTILAGO, ET QVIS IPSIVS VSVS & differentia. Cap. II.

QVVM & præſens quoque Caput omnibus ſimul cartilaginibus commune ſit, nullas, quibus illę delineãtur figuras (quia ſcilicet omnes alioquin hic adhibendæ erant) ipſi præpoſuimus, earum imagines ad ſingula, quibus priuatim deſcribuntur Capita aſſeruantes.

CARTILAGO oſſe mollior eſt: terreſtris tamen, ac duriſſima partium corporis ſecundùm os particula, prorſus ſolida, & nullis foraminibus cauernulisq;, oſſiũ modo intus oppleta, & medullæ ac ſenſus ferè expers. Huius uſus perquàm uarius eſt. Primùm namq; idẽ præſtat, quod oſſa, quum uelut fulcrum quoddam ſit, cui proximæ partes adnaſcãtur & ad ſtabiliantur. [a] Gartilagines enim, quibus larynx conſtat, oſſium munere eleganter fungũtur. quippe ipſis quidam implantantur muſculi, ac nonnulli ab illis enaſcuntur. Inſuper laryngem perinde effingũt, atque ruſticorum domus ex trabibus confectas cernimus, priuſquam ſtramina, tegulæ, & lutum illis adhibẽtur. Neque ſanè hominum oſſa & cartilagines carne nudatas, ac poſtmodum unà contextas, propius cuipiam imagini aſſimilaueris, quàm tuguriorum fabricæ iam primùm erectæ, & nõdum ramis aut terra ornatæ. Pari quoque ratione cartilagines aliæ oſſium uicem obeunt, quæ inibi reponuntur, ubi nullo locato oſſe, muſculi ſuam inſertionem tentant: quod palpebris euenit. In harum enim extremis [b] oblongæ conſiſtunt cartilagines, in quas [c] muſculi palpebras mouentes inſeruntur. Ad hæc, naſi alæ [d] cartilaginibus efformantur, quæ muſculorum inſertionem perinde ac oſſa excipientes, unà cum [e] alijs cartilaginibus à naſi [f] oſſibus prognatis, apicem naſi eleganter oſſium ritu ſuffulciunt, eriguntque. Præterea coſtarum oſſa in cartilagines [g] finiunt, ſuffulciendi munere illis oſſibus reſpondentes: uerùm ex abundanti cartilaginibus oſſium vicem hac in parte ſubeuntibus, peculiaris uſus, ob molliorẽ, magisque ſequacem, quàm oſſibus obtigit, temperiem, accedit, quo quam efformant cauitatem, promptius dilatari & conſtringi patiuntur, quàm ſi rigidæ, oſſisque modo duræ eſſent. Atque ita huius etiam vſus occaſione, aſperæ arteriæ [h] cartilagines C noſtri imaginem exprimẽtes, in hoc ab oſſibus diſcrepant, quòd præter id quòd bellè ſuſtinent, citra uarium articulorum contextum, ſecus quàm oſſa comprimi diſtendique poſſunt. Adde & alium cartilaginis uſum, neutiquam infimum, quo hæc oſſibus occaſionem præbet, ut in cõtinuis frequentibusque motibus attritu minus uitiẽtur. Oſſium namque commiſſuræ motus gratia extructæ, propter oſſium ſiccitatem ex mutuo contactu, leui opera rumperentur, niſi oſſa tota ſede, qua ſe inuicem contingunt, articulumque formant, cartilagine quadam ueluti cruſta ſeorſim obducerentur, & hæc cartilago ſuo in duritie mollitieque temperamento oſſium impetui reſiſteret, & vnà incidentis uim cedendo leuiter exolueret. Neque ſolum cartilago in oſſium affrictu, quo minus mutuo contactu atterantur, commoda eſt: at ita læuis planaque viſitur, vt promptiſſimè oſſis caput in ſuo ſinu uoluatur, nullaque aſperitas motus promptitudinẽ impediat: accedente huc uiſcido lubricoque humore, & ueluti ſmegmate quopiam, quo rotulas & cardines, vt ad reflectendum reddantur aptiores, oblinimus. Quinetiam ſagax rerum Opifex adeò præſtantem cartilaginis uſum in articulis fore cognouit, ut non ſolum ad eum quem diximus modum, oſſa in mutuo cõtactu cartilagine læui & lubrica incruſtauerit, verùm in nonullis articulis priuatorum quorundam motuum gratia, tertiam inſuper quandam adhibuerit, quæ neutrius oſſis cartilagini, ſed tantum membraneis articuli ligamentis orbiculatim connaſcitur, & ueluti cartilaginum oſſibus obductarum quoddã interſtitium efficitur, vtrinque, quà inter alias cartilagines conſiſtit, læue, & lubricum, & multo illis cartilaginibus, quæ oſſibus obnaſcuntur (quo promptius comprimatur, aſſurgatque iterum) mollius. Huiuſmodi [i] cartilaginem inferioris maxillæ ad temporum oſſa articulos intercedere, ſuo loco audies: deinde [k] aliam pectoris oſſis cum clauicula articulum, [l] & nexum clauiculæ cum ſuperiori ſcapulæ proceſſu, [m] & ulnæ cum brachiali, [n] & tibiæ oſſis cum femore: in quo articulo huius generis cartilagines, ſinus, quibus femoris capita excipiuntur, magna Naturæ prouidẽtia peculiariter augent. Huiuſmodi itaque vſum cartilago in articulis ſuppeditat: ad quem rurſus accedit, quòd in plerîſque oſſium commiſſuris non ad motum inſtitutis, cartilago quaſi glutinis vice interuenit: [o] quemadmodum in pubis oſſium commiſſura fieri animaduertimus, [p] & pueris, in appendicis cum reliquo oſſe coalitu. Porrò de conglutinantis cartilaginis natura, ubi oſſium commiſſurarum differentias perſequemur, denuò agendum erit: vti & cartilaginis ſpecies, quam ligamenta cartilaginoſa aliquando efformare docebimus, in ligamentorum enarratione pertractabitur. Sunt autem eius generis in corporum vertebrarum [q] contextu, [r] in coxendicis articulo, [s] & in genu. Cartilagines inſuper quædam in hoc fabricantur, vt quippiam in ipſis quod continuò erectum eſſe oportuit, firmetur. Cuius generis palpebrarum ſunt cartilagines,

Cartilaginis natura.

Vſus communi oſſiũ uſui reſpondens.

Cartilaginem oſſe ſequaciorem eſſe.

Cartilaginis uſus in articulis.

Tertia in articuli quibuſdam cartilago.

Cartilago glutinis uice ſubiens.

Ligamentorum ſubſtãtiam ingrediens cartilago.

Cartilagines aliquid continuo erigentes.

a fig. cap. 38. & fig. ca. 21. li. 2.
b fi. ca. 35.
c fig. cap. 10. lib. 2.
d 4. muſc. tab. L.
e 4. muſc. tab. k.
f 1. fig. 9. cap. Ξ, Σ.
g 1, 3. fig. cap. 19. A in B.
h 14, 15. fig. cap. 38.
i fig. capiti 10. inſerta.
k 4. fig. ca. 22 S.
l 4. fi. cap. 22 R.
m 1, 2, 3. fi. ca. 24 T,
n 8. fi. cap. 31.
o in integris oſſium figuris s.
p fi. ca. 40. lib. 2. character 2, s.
q eiuſdem fig. char. 3.
r 2. fig. ca. 49. lib. 2. P
s fi. cap. 1. lib. 2. X.

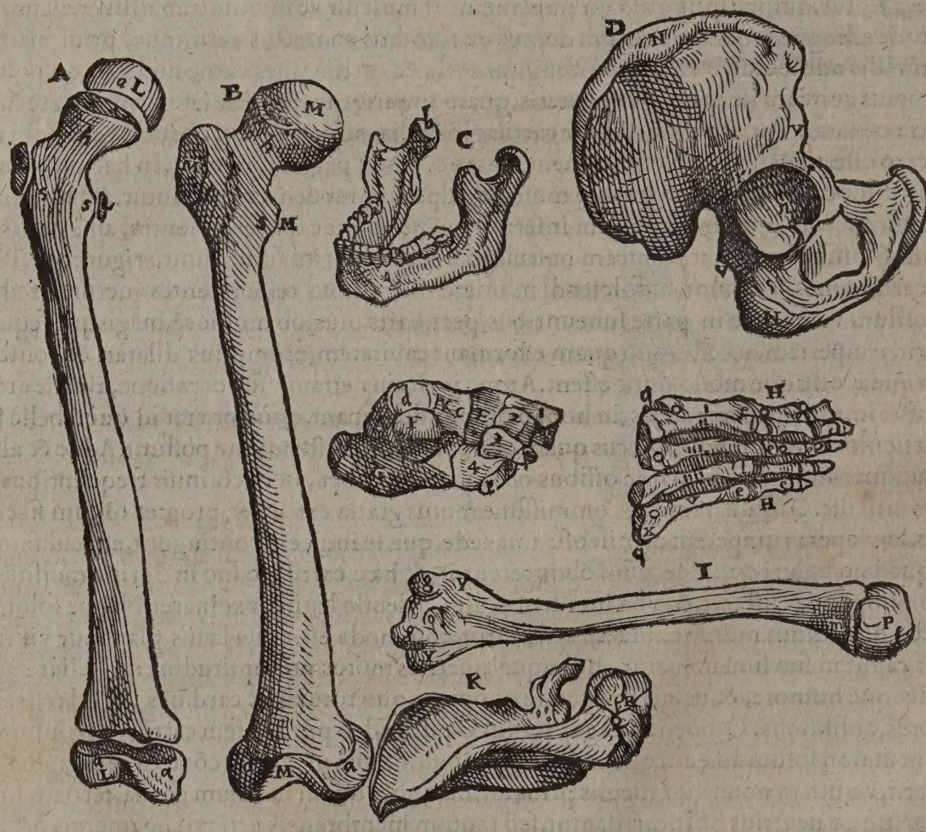
Extantibus particulis adnatæ cartilagines. quæ cilia seu palpebrarum pilos erectos sustinent: præterea nudæ prominentesque corporis particulæ, & ossium fines alteri ossi non commissi, cartilagine adaugentur, vt tali constent substantia, qualis neque frangi propter mollitiem, neque rumpi propter siccitatem queat. Quòd autem cartilago non minus quàm ungues ea formetur substantia, uel pueri nos docent, qui maiusculam cartilaginei piscis, aut uituli cartilaginem nacti, eam in globulum scindunt, ac vt validissimè frequentissimeque resiliat, lapidi cuipiam inijciunt. Is enim resultus liquidò cartilaginis temperiem ita arguit, ac quum cæsim pūctimque cartilago superficietenus cultro petitur, & ab illo dein resilit. In cartilaginum, quæ nudis partibus contigerunt, numero, obseruabis nasi cartilagines, ᵗ eam quæ in mucronem gladij modo à pectoris ossis fine exacuitur, spuriarum constarum ᵘ cartilagines, & ˣ eam quæ ossis coccygis termino adnascitur: & auris cartilaginem, quæ tenuis mollisq; est, ac cute obducta, auris corpus ossis instar pulchrè suffulcit. Cæterum isti cartilaginum inter se uariantes usus, earundem quoque differētias explicant, adeò vt nunc neque has, neque cartilaginum formas, prolixius enarrare conueniat, præsertim quum singulæ cartilagines, perinde ac ossa à nobis priuatim veniant descrībēdæ. Quamuis fortè aliquis hic adhuc additum velit, in minoribus natu cartilagines molles esse: in senioribus verò ita subinde indurari, vt fragilis ac friabilis ossis naturam referant, quod potissimum laryngis accidit cartilaginibus, & illis quas superiores costæ educunt. Hæ enim temporis successu, idque maximè in brutis, osseæ fiunt, exterius duntaxat cartilagine, veluti membrana quapiam obcinctæ, quæ ab ossea illa cartilaginis substantia per elixationem leui negotio abscedit, & diuellitur.

Cartilaginum differentia.

t 1. fi. cap. 19. K
u 1. fi. cap. 19. FF
x 2,3. fig. cap. 18. c.

NOMINA, QVIBVS OSSIVM CARTILAGINVMQVE. partes, sedes ve appellantur. Cap. III.

TERTII CAPITIS FIGVRA.

TERTII CAPITIS FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum index.

PROPOSITA modò figura, aliquot oßa in hoc tantum delineantur, vt ossium partes, & sedes, quarum nomina hoc Capite persequar, in nonullis saltem ossibus exprimantur. Cuiusmodi uerò hic occurant ossa, characterum index docebit.

A *Dextrum femur, cuius appendices sua sede dimouimus, ac ueluti quodam interstitio à reliquo osse disiunximus.*
B *Dextrum femur, cui appendices suis sedibus adhuc commissæ hęrent.*
C *Maxilla inferior, unà cum humiliori dentium serie.*
D *Hic os dextro sacri ossis lateri coarticulatum, externa sede exprimitur.*
1.2.3.4. E.F.G. *Sub iam cōmemorato osse, & inferiori maxilla, pedis dextri oßa ita uidētur, ut quatuor tarsi ossa, characteribus 1.2.3.4 insignita, cū osse cymbæ non absimili, ac E indicato, & talo F inscripto, & calcis osse G significato, à quinq;*

pedij

H. I, II, III, &c. HH. *pedij oßibus I,II,III,IIII,V notatis,& digitorum oßibus H & H oſtenſis,adeò remoueātur, vt ſedes,qua pedij oſſa tarſi oßibus cōmittuntur,intueri poßit. Hac namque ratione ſinus in ſuperficie tantū inſinuati,& capita leuiter admodum protuberantia, opportunè commonſtrantur.*

I *Pedi ſubiacet humerus, anteriorem ipſius ſedem oſtendens.*

K *Scapulæ portio,in hoc ex dorſo poſteriorive parte depicta,ut ſpinam ipſius cum ſua appendice lineis interſtincta,varijsque partibus efformata oſtenderet. Reliqui characteres oſſium partibus oſtendendis hunc in modum ſeruiunt.*

L &c. *Quatuor L in femore A notato poſitis,quatuor femoris appendices indicantur.*

M &c. *Quatuor M in femore B notato locatis,etiam quatuor femoris appendices inſinuantur, quarum circunſcriptionē lineę notant,quibus illæ à reliquo femoris oſſe dirimuntur.*

N, N *Superius N in oſſe ſacri oſſis lateri commiſſo,appendicem notat oſſis ilium,inferius autē N, appēdicē oſſis coxēdicis.*

O &c. *Aliquot O in pedij oßibus ponuntur,& deinde in primo ſecundoque pollicis oſſe,& primo ſecundoque medij digiti appendices aliquot in his oßibus inſinuantia.*

P *Humeri appendix.*

Q *Appendix ſpinę ſcapulæ.*

R *Lineę, quę plures ſpinę ſcapulę appendicis portiones intercedunt.*

S,S *In vtroque femore duo ſcripſimus S, femoris notantes proceſſus.*

T *Proceſſus acutus inferioris maxillæ.*

V,V *Duo ſunt proceßus,in oſſe alteri ſacri oßis lateri coarctato.*

X *Proceſſus ſuperioris appendicis pedij oßis paruo digito præpoſiti.*

Y, Y *Duo proceſſus,ſeu tuber inferioris ſedis humeri,qua cubiti oßibus articulatur.*

a, a,a, *In vtroque femore ter a ponitur,tria femoris oſtendens capita.*

b *Caput maxillę inferioris dextrum.*

c *Caput tali,ſinum oſſis quod cymbam refert, ſubintrans.*

d *Caput tali, tibiæ ſinum ſubiens, quod & F notatur.*

e,e,e,e, *Aliquoties in pedis figura e occurrit, capita notans pedij & digitorum oßium.*

f *Caput humeri ſuperius, quod ſcapulę articulatur.*

g,g *Duo capita inferiora humeri,ſeu potius ſedes,quibus ulna & radius articulantur.*

h,h *In utroque femore ſemel h ponitur,ceruicem capitis indicans,quod coxendicis oßi immittitur.*

i *Ceruix in inferiori maxilla.*

K *Ceruix in talo*

l, l *Ceruices pedij oßium.*

m *Ceruix in humero.*

n *Acetabulum in coxendicis oſſe,cui inarticulatur.*

o *Acetabulum in humero,anteriorem ulnę proceſſum admittens.*

p,p,p *Superficietenus exculpti ſinus,qui in tarſi oßibus uidentur.*

q,q *Pedij oßium minime extuberantia tabercula.*

r,r *Supercilia in coxendicis oſſe,ad ſuperiorē acetabuli ſedem conſpicua. Si fortè in cartilaginibus eiuſmodi quoque oſſiū partes aut ſedes cōtueri lubet,omnes ferè quę in cartilaginibus ſpectari poſsūt,effigies cartilaginū trigeſimo octauo Capiti præpoſitę commoſtrabunt.*

Varias eſſe uoces,quib. oſſium partes ſedeſq; nuncupantur.

VT CVNQVE vocum multitudo,& varius illarum vel apud eundem authorem vſus,rerum deſcriptionem arduam reddat:nulla tamen æquè uaria pugnansque dictionum eſt congeries,ac nominum,quibus oſſium partes, ſedesque indicātur. Vt enim ad ſequens Caput varias adhuc appellationes afferuē, quibus cōmiſſurarū oſſa iungētium ſpecies ſignificatur, huc modò referūtur, ἐπίφυσις, ἀπόφυσις, κορώνη, κεφαλὴ, ἄρθρον, κόνδυλος τράχηλος, αὐχὴν, κοτύλη, κοτυληδὼν, ὀξύβαφον, γλήνη, ἴτυες, ὄφρυες, ἄμβονες, χεῖλη, βαθμίδες, eiusque generis uoces quā pluri mæ,quę Gręcorum ſunt nomina; Latinis autem, & ſi priuatim nonnulla tantum illis habeantur, interpretum tamen laſciuia, tot nominum myriades paſſim ita ſunt obuiæ, ut iam nobis ſeorſum unumquodque Græcorum nomen aſſumendum ueniat; & quid ueteres, qui pueros domi ſedulò diſſecandi rationem docebant,illis intellexerint,addendum,quò tandem cuiuſmodi uoce nos quoq; ſimus uſuri, ſtatuatur, ἐπίφυσιν itaque,quem Latini apendicem,applantationem,adnexum,additamentum,adnaſcentiam,& alijs innumeris profectò modis reddunt,perpetuò appendicem appellabo. Eſt autem ἐπίφυσις ſeu appendix, os alteri oſſi adnatum,& peculiarem obtinens circunſcriptionem, neque illius oſſis,cui committitur, penitus uera portio. Huiuſmodi appendicis naturam, quoties aut uituli, aut hœdi,aut agni, aut alicuius iunioris animalis pars aliqua menſæ apponitur, diſcere licet. Femore enim, humero, tibia, radio, ulna, aut alio his ſimili oſſe à cæteris oſſibus,carnibusque liberato, & ualidius nonnihil extremis partibus attrectato, ab illo ueluti aliud quoddam os decidere conſpicimus, appendicis nomine donatum. Atque id in iunioribus duntaxat animantibus intuemur: in ætate enim prouectis, appendices adeò pertinaciter ſuis oſſibus adnaſcuntur, [a] ut ab oſſe auelli nequeant, uixque coniunctionis lineam exprimant, & ueræ ſuorum oſſium portiones eſſe uideantur:cum interim in nuper natis magnam cartilaginis portionem inter appendicem & os, cui ea adnectitur, intercedere uideamus, quæ appendicem oſſi glutinis modo connectit. Coalitus hic non [a] læui planaque contingit ſuperficie: uerùm os,cui appendix committitur, plerunque finibus quibuſdam & aſperitatibus abundat, quibus appendicis tubercula ſinusque mutuo ingreſſu ualidè accōmodantur. Præterea [b] connexus iſte hoc quoque priuatim nanciſcitur, quòd os cui appendix committitur, nulla prorſus ſui ſe-

ἐπίφυσις. Appendix.

a Expende femoris appendices fi. A.

b fi. capiti 1. inſerta inter G & A.

de mollius, & in duritia infirmius, quàm circa ipſum connexum, cernatur. Perpetuò enim os inibi pumicis, ſpongiæve modo multis cauernulis intus plenum eſt, & quamuis id ſubinde reliqua propemodum ipſius longitudine vnum ſinum ampliter cauum, & duntaxat medulla oppletum ſibi vendicet, ac duriſſimum validiſſimumꝗ; ſecundum ſinus illius longitudinem exiſtat: nihilominus tamen priuſquam appendici os annectitur, ſinus ille deficit, & ipſum mollius redditum, cauernulis ſcatet, quemadmodum & appendix ipſa,

In 11. de Vſupartiũ. Appendices ſinuum medullam continentiũ nõ eſſe opercula.

quę reliqua oſſis parte mollior ſemper cernitur. Atque id ita perficitur, vt Galenus appendices, ſinuum medullam continentium opercula eſſe tradiderit. quaſi verò appendicum cauernulæ medulla, aut ſucco ipſi prorſus ſimili deſtituerentur, & non quamplurima oſſa ſinibus, quibus medulla oſſuoſis fibris non intertexta continetur carentia, appendicem aſciſcerent. Amplis enim oſſibus, quę ſacri oſſis lateribus coarctantur, eiuſmodi ſinus neutiquam adeſt: nihilominus tamen toti ilium oſſis ſpinę [c] appendix coaleſcit, quemadmodum & toti infimæ ſedi coxendicis oſſis. Quin & ſcapulæ nulla ferè ex parte medulloſæ, [d] quatuor appendices annectuntur. duæ quidem ad ipſius baſim, vna ad mucronem interioris ſui proceſſus, & quarta ad ſuperiorem ipſius proceſſum: [e] quæ peculiariter ex pluribus particulis extruitur. Demum dorſi vertebræ eius generis ſinu carent; attamen ipſarum corpora ſuperius inferiusque ſibi [f] appendices uendicant. Imò non modò uertebrarum corpora appendices habent, ſed etiam tranſuerſorum in thorace ac lumbis vertebrarum proceſſuum, & ſpinarum mucronibus appendices annectuntur. Inſuper & coſtarum radici vertebris coarticulatę appendix committitur, etiam ſi coſtarum os nullo amplo ſinu medullam recipiente

c N, N. fi. D.
d X, Y, E, K fig. 1, 2. cap. 21.
e Q R. fig. k.
f 1, 2. fi. c. 17. A, B, &c.

Non ſolùm grandibus oſſibus appendices cõtingere.

donetur. Cæterum uertebræ, & puerorum dentes, qui etiam appendicibus decorantur, non ſolum indicant oſſa his ſinibus deſtituta appendices obtinere: verùm etiam argumento ſunt, non ſolis grandibus oſſibus Naturam apendices dediſſe: quantumuis antehac Anatomicorum pręcipui oppoſitum aſſeruiſſe uideantur, appendices magnis tantum oſſibus adſcribentes. adeò ſanè, vt ſi appendicum rationem rectè ſcrutabimur, eas non ſinuum opercula quocunque tandem modo ſtatuemus, verùm illis rerum Opificem vſum eſſe, haud immeritò aſſeremus, quum os aliquod parte quapiam mollius quàm reliqua ipſius ſedę fabricandum duxit, ſiue commodæ opportunæque articulationis, quę craſſam, ac proinde non prorſus ſolidam compactamque oſſis ſedem requirebat, ſiue molliorum corporum inſertionis, exortuſve, aut eiuſmodi alicuius occaſione, quantumuis interim Galenus, vndecimo libro de Partium uſu, appendicum ſubſtantiam reliqua oſſium, quę illis donantur ſede ſoliorem durioremque eſſe cenſuerit: appendices in nuper natis parum expendens, quibus magna ex parte ſunt cartilagineæ, quemadmodum & in ſenibus cętera oſſium ſede (uti iam antea dixi) molliores rarioresque occurrunt. Oſſium itaque amplos illos & oſſuoſis fibris non

Galen. libr. de Oſſibus.

undique oppletos ſinus habentium, femori quidem [g] quatuor annectuntur appendices: vnus capiti, quo coxendicis oſſi inarticulatur; vnus inferiori ipſius parti, quę tibiæ committitur: & duo alij duobus ipſius proceſſibus, quos ferè rotatores vocamus. Tibiæ oſſi & fibulæ ad genu, & ad pedem appendices adnaſcuntur. Radius quoque iuxta brachiale, & humerum appendicibus donatur. Humero autem tantummodo ſuperius, quà ſcapulam ſpectat, appendix contigit: quemadmodum ulnæ duntaxat ad brachiale. quanquam huic interdum in admodum puerulis ad ſupremam ipſius partem parua appendix adnata [h] occurrat, vti & humero [i] tota inferior pars cubiti, articuli portionem efformans, quibuſdam appendice efformari uiſa eſt. Atque hæc oſſa grandia ſunt, quibus inſignes Natura ſinus largitur. Parua autem, quæ & nos quoque eius generis ſinu, contra Galeni placitum, donari diximus, haud quaquam appendice carent; quippe poſtbrachialis & [a] pedij oſſa ad vnum omnia manifeſtiſſimam appendicem obtinent, vbi primorum digitorum oſſium ſinus ad articulationem ſubeunt. Superius verò, quà hęc oſſa brachiale & tarſum reſpiciunt, ſub inde appendicem quidem adipiſcuntur, at firmius ſemper quàm ima parte, ipſorum oſſi coalitam. Item omnia digitorum oſſa ſuperius & inferius appendicibus plerunque decorantur, ſi ultima excipias, quæ ſuperius tantum appendices habent.

g Quatuor L fi. A. deĩ 4 M. fi. B
h ad X & Y fi. 6 cap. 24.
i quod ſub N conſiſtit in 1. fi. cap. 23. & ſub O 2. fig.
a O O in fi. pedis.

ἀπόφυσις. Proceſſus.

ἀπόφυσις, quem interpretes proceſſum, exceſſum, explantationem, & neſcio quibus alijs uocibus uertunt, nobis proceſſus appellabitur: eſtque oſſis pars, nihil à ſuo oſſe differens, quàm quòd tuberculi, ſeu gibbi inſtar ex oſſe procedit, quemadmodum ex arboris trunco radices & rami ex tuberare procedereque uidentur. Eiuſmodi proceſſus, qui & ἐκφύσεις quandoque uocantur, in oſſibus ſunt quamplurimi. Nulla enim dorſi eſt uertebra, quæ non multis donetur. quandoquidem aliquot [b] ceruicis uertebras etiam plures undecim proceſſus habere, thoracis autem uertebras ſeptem, lumborum uertebras nouem, ſuis locis docebimus. Deinde, & [c] inferior maxilla proceſſibus utrinque duobus donatur, & [d] humerus quoque, & omnia corporis oſſa proceſſus oſtendunt, quoties extra planam ſuperficiem aliqua ſui ſe de extuberant.

b 8. fi. 15. cap. numeris notantur.
c T & i fi. C.

Proceſſuũ & appendicum differentia.

Porrò proceſſuum, ſicut & appendicum, nonnullæ ſunt differentiæ. Qubuſdam enim proceſſibus appendix adnaſcitur. nam femoris proceſſus [e] rotatores nuncupati, & ſcapulæ ſpina (quæ proceſſus ſcapulæ eſt) appendicem obtinent: quemadmodum & interior quoque ſcapulæ proceſſus. Alijs proceſſibus nulli ſunt appendices. nam maxillæ inferioris, tali, & reliquorum ferè fungoſorum oſſium proceſſibus appendices rariſſimè contingunt, modò & eorum quoque oſſium proceſſus fungoſi ſint. Rurſus ipſi appendices plerumque ſibi proceſſus vendicant. Vlnæ enim appendici [f] proceſſus accidit, quem columnæ, & quo ſcribimus ſtilo, diſſectionum periti aſſimilarunt. Tibiæ quoque oſſis inferiori appendici [g] proceſſus obtigit, quem interiorem malleolum nuncupamus. Deinde & pedij oſſis paruum digitum ſuſtinentis ſuperior appendix [h] proceſſum habet, cui [i] octauus pedem mouentium muſculus inſeritur. Appendix quoque infima femoris, in [k] duos proceſſus adeò inſignes diuiditur, vt vtriq; capitis nomen ſeorſim mereantur. Ad appẽdicem itaque, & proceſſum referuntur, quæ iam explicabimus oſſium capita, ceruices, ſinus, tubercula, & ſupercilia. Quamquam tamen proceſſus nomen illis tãtũ proceſſibus adhiberi enim erit, qui alteri oſſi non articulantur. Femoris namque & humeri capita proceſſus ferè non nuncupamus: quemadmodum ſanè acutos maxillę inferioris proceſſus, & tubera humeri, quæ ad cubiti articuli latera prominẽt. De-

d Y Y fi 1.
e S S fi. A. B.
f fi. 1, 2. c. 24. R.
g fi. 3. cap. 31. i.
h X in pede.
i 15. muſc. tab. a, b.
k 1, 2. fi. c. 30. E, F.

inde

inde & processus appendicibus ornatos, nõ appendices, sed processus simpliciter appellare, opportunius fore putamus. Femoris enim rotatores, & scapulę, & uertebrarum processus, etiam si appendices habeant, processus, aliorum Anatomicorum more (qui subinde ἐπίφυσιν cum ἀποφύσει confundunt) nuncupabimus: Appendicis autem processum simpliciter nunquam, nõ addito appendicis nomine, proferemus. quippe interiorem malleolum, inferioris tibiæ ossis appendicis processum esse dicemus. At hæc omnia, obiter tãtum intellectis nominibus, in ossiũ descriptionibus erunt obuia, vt & processuum quoque vsus in singulis ossibus manifestus euadet. Conferunt autem processus præcipuè ad commodam articulationem, & ossium commissuram: deinde ad multarum partium exortum, aut insertionem. Si enim ossa nullibi extuberarent, neque collium ritu educerentur, ac rursus valliũ modo exculperentur, paucissima ex ipsis nasci, ipsisq; inseri possent. Nunc autẽ processus montis instar prominent, à quo plura quàm ex plano pronascuntur, aliaque ei dein inseruntur, & super ipsum exædificantur. Quinetiam processus quosdam propugnaculi vice quodammodo esse, scapularum & vertebrarum processus testabuntur. κορώνη, seu κορωνὶς, & κορωνὸν, interpretibus quibusdam cornix, alijs corona dicitur. At veteres Græci in ossibus hac uoce acutũ significabant processum, quem ad arcus cornu & incisionem, vbi neruus sedet, referebant. Huius generis [l] vnus vtrinque in inferiore maxilla habetur, cui temporalis musculi tendo inseritur. Deinde in temporum osse [m] alius cernitur, quem mammarum papillis assimilant. Sic & in eodem osse [n] alius consistit, qui gallorum calcaribus, & scriptorio stilo comparatur. Verum Galenus non eiusmodi acutos processus, musculorum insertionibus & exortibus paratos, ita solum appellasse videtur: sed & nonnulla ossium capita, aliorum ossium sinus articulationis ergò subeuntia. Occipitij enim ossis [o] capitula primæ ceruicis vertebræ [p] sinibus articulata, non semel eo nomine appellauit: quum interim, idque potissimum in homine, acuti processus nomen neutiquam mereantur. κεφαλὴ, & κεφάλαιον, Latinis nomine capitis explicãtur: qui hac uoce appellant ossis tuberculũ, alterius ossis cauũ articulationis motusq; arbitrarij occasione subintrãs. Et caput rursus prominẽs, aut depressũ nuncupamus, ad ipsius ceruicẽ id referentes. Femoris enim [q] caput, coxendicis ossis [r] sinui inarticulatũ, prominens dicitur, ꝙ ab ipsius ceruice ad uerticem usq; longus pertingat ductus: quemadmodũ & humeri [s] caput scapulæ commissum, prominentis capitis loco numeramus, quòd ipsius eminentissima parte ceruicem aut collum longè excedat. Verùm pedij ossium [t] capita, quæ tarsi ossibus committuntur, adeò depressa planaq; sunt, ut uix dicere queas, num ipsa tarsi ossium sinus subintrent, aut tarsi ossiũ tubercula in se recipiant. Præterea neque in [u] trium interiorum tarsi ossium cum osse cymbam referente contextu, à sinibus capita distinguere licet. dein eiusmodi capitula in plerisque vertebris [x] haberi, suo loco admonebimus. In præsentia enim sufficit addidisse, Græcos Naturæ operum studio flagrantes, capita prominentia nuncupasse, quæ manifestum ostendunt tuber, & ipsorum medio (quantum ad superficiem spectat) magis quàm lateribus, aut in orbiculo, eminent, & extuberant, depressa autẽ, quæ adeò obscuro tubere, gibboue prædita sunt, ut num caput, num sinus ea vocari debeant, non satis constet. Atque hæc posteriora capita illi κονδύλους uidentur appellasse, priora autem simpliciter κεφάλαια. At de condylo non ita multo post quædam (quum ita uariè à multis id nomen vsurpetur) adhuc subijciemus. ἄρθρον, quem nos Articulum dicimus, Græci primùm uocarunt, ossium commissuram ad motũ paratam. Verùm Hippocrates crebrò, idque potissimum in libris de Fracturis & articulis, ac Galenus etiam in eorundem librorum Commentarijs, articulum nominarunt rotundã ossis partem in proximi ossis cauum sinumue immissam, & capitis nomine appellatam. Huiusmodi caput, Latini etiam uertebrum, seu uertebram appellare uidentur, quando femoris [a] caput coxendicis ossis [b] sinum subingrediẽs, ita nominant. quamquam alijs rursus uniuersum coxendicis ossis cum femore articulum ita vocare libuit. Satius tamen fuerit, uertebræ nomen [c] dorsi ossibus tantum accommodare, ut nobis uertebra idem significet, quod Græcis σπόνδυλος, nimirum quoduis dorsi os: quod & uerticulum nonnullis dicitur, à uerticuli uidelicet, quo mulieres fusos aggrauant, forma. Cæterum capita, quæ iam dicto modo extuberant, quibusdam ossibus simplicia obtigerunt, ut femori quà coxendicis ossi articulatur, pedij & [d] postbrachialis ossibus, qua digitorum prima ossa subeunt. Alijs duplicia sunt, ac gemina, & sinu quodam interstincta, ut [e] femori quà tibiæ committitur, [f] primis & secundis digitorum ossibus, in inferioribus partibus, quæ sub sequentium ossium sinus subintrant. Rursus capitum alia rotunda conspiciuntur, vt femoris supremum caput: alia à dextra sede sinistrorsum longius ducuntur, atque ita quodam modo lata fiunt, vt maxillæ inferioris [g] capita. & alia à priori sede retrorsum longius feruntur, vt [h] capita occipitij ossis primæ uertebræ sinus subeuntia. præter alias innumeras capitum ex forma differentias, in priuatis ossium descriptionibus explicandas. Porrò ossium capita non semel Galeno, ἐπιφύσεις, seu appendices vocantur, fortassis quòd eorum nonnulla appendice constent: quemadmodum femoris capita, superius humeri caput, pedij & postbrachialis ossium capita, quibus primis digitorum ossibus coarctantur. Sed interim pleraque ossium capita neutiquam appendice formantur. Talus enim prorsus appendice caret: quemadmodum & maxilla quoque inferior capita, non autem appendices obtinet. Vnde non admodum recipienda venit Galeni oratio, qua κώλων, hoc est artuum capita, ἐπιφύσεις, & κονδύλους vocari docuit. Porrò κόνδυλον, Latini nunc articulum, nunc nodũ, nunc gibberum, nunc caput, nunc capitulum, nunc digitorum ossa vertunt: quòd admodum variè hanc vocem à Græcis haberi cognoscant. In Galeni enim iam dicta oratione artuum capita eo nomine nuncupari videntur. In libris autem de Administrandis sectionibus, ita duo inferiora femoris capita vocat, & tubera capitave inferiora humeri, perinde ac si eo nomine indicarẽtur gemina ossium capita. quòd & Hippocrates in libro de Articulis insinuat, vbi luxatum humerũ κονδύλοις, hoc est digitorum articulis restituere docet. Veri simile enim est, digitorum ossa ita ab aliquibus fuisse nũcupata, ꝙ geminis [i] capitibus, quemadmodum femur inferiori sede donentur. & potissimum prima quatuor digitorum ossa, quæ in luxationis restitutione, manu in pugnum acta, humerum extrorsum, & dein sursum præcipuè ducunt. Cæterùm Galenus in primo

de

Processuũ usus.

κορώνη.

l T fi. C. et 6, nus. tab, A, B.
m 4, 5. fi. 6. cap. K.
n eiusdem fig. i.
o 1. fi. cap. 15. B.
p 2. fi. cap. 15. N.
q Metire id à D ad B 1. fi. cap. 30.
r 1, 2. fi. c. 29. e, f, g.
s Ab m ad f in fi. I.
t q, q in pede.
u Confer s, t, u 13 fi. ca. 33. cum n, m, l fi. 10
x 9. fi. 15. ca 8. & figura 16. c. X, Y.

In libro de Ossibus.

κεφαλὴ. κεφάλαιον Caput.

Capitum alia prominẽtia, alia depressa.

ἄρθρον. Articulus.

Vertebrũ. Vertebra.

a. b. Immitte A 1 fi. c. 30 in e, f, g fig. 1. ca 29.
c figuræ ca. 14, 15, 16, 17.
d 1. fi. cap. 27. C.
e 1 fi. cap. 30 E, F, l.
f 2 fi. cap. 27 G. H, L.
g 1, 2 fi. c. 10 A.
h 1 fi. cap. 15. à C. ad D.

σπόνδυλος. Capitum differentiæ.

In 11. de Vsu partiũ κόνδυλος.

i G, H fi. 2. cap. 27.

de Musculorum motu, κόνδυλον appellat, depressum ossis capitulum, quando κεφαλὴν seu caput, κοτύλη seu acetabulo, profundoue seu alto sinui confert: κόνδυλον uerò, seu depressum, minimeque extuberans, & planum capitulum, γλώνη, quam sinum esse dicimus, adeò leuiter in osse cælatum, ut an sinus, an capitulum sit, dijudicare uix possis. Atquein hunc modum à primis dissectionum professoribus, κονδύλου nomen proculdubio institutum fuit, quamuis interim facilè curauero, ne hoc nomen quicquam obscuritatis alibi in nostra oratione pariat: quum non minus promptum fuerit, obscurè & leuiter extuberans capitulum, aut internum externumve femoris iuxta genu caput, dicere, quàm ambigua uoce condylum, uel nodum, uel quippiam simile sermoni inserere. ἀτ´χηλον, & αὐχένα, Latini collum & ceruicem nuncupant, his uocibus ossis partem, quæ collo nostro respondet, significantes. Collum namque, & ceruix tenues ossium sunt processus, quorum extremum crassius redditum, in ossis caput finitur. Huiusmodi ceruices nullibi perinde cospiciuntur, ac in [a] femore, iuxta ipsius caput, coxendicis ossi inarticulatum. Dein in maxilla inferiori adeò insignis [b] ceruix sese offert, ut & caput inferioris maxillæ, ceruicis nomine ab Anatomicis subinde donatum fuerit. Quinetiam in talo quoque [c] ceruix apparet, ante orbiculatum ipsius caput conspicua, quod nauiformi ossi inarticulatur. Ad hæc, [d] pedij & postbrachialis ossa, quà digitis coarctantur, ceruices ostendunt. In reliquis autem ossibus illæ non æquè manifestò cospiciuntur. Cæterùm aliquando non modo tenuiores ossium partes in capita extuberantes, ceruices dicuntur; quinentiam & tenues processus ita uocamus, qui latiores dein redditi, sinum constituunt, cui aliud os coarctatur. quod si in aliquo osse conspicitur, sanè in scapula est manifestissimum: cuius [e] arctior pars ante sinum, cui humerus inarticulatur, posita, ceruicis quoque nomen ab Anatomes professoribus obtinuit. κοτύλην & κοτυληδόνα, ac insuper ὀξύβαφον, Latini in ossium descriptione (nulla namque nobis modò mensurarum est ratio) acetabulum & acceptabulum, & vulgò pyxidem, & interdum bucellam uocant: his nominibus sinus indicantes, qui altius profundiusve descendunt, excauanturque, ac ossium capita expiciunt. Obseruatur autem eiusmodi sinus [f] in coxendicis osse, quo femoris caput admittitur: dein & in [g] osse cymbam referente, in quem tali caput ingreditur. Neque sanè in uniuerso corpore alij sinus, quibus ossium capita inarticulantur, illis duobus profundiores existunt. Verùm arbitror à primis dissectionis professoribus, non solum insigniter profundos sinus acetabuli nomine appellatos esse, sed omnem sinum alterius ossis caput excipientem: modò quiuis illum primo intuitu sinum esse attestaretur. γλώνη autem ab ocularis sinus (quantum coniector) forma sinus dicitur, qui leuiter & superficietenus tantum cauatus est: ac talis occurrit, ut ignores num aliud os admittat, aut aliud os subeat, nihilo secus quàm si duo plani leuigatique asseres inuicem imponerentur. atque sic γλώνη depresso responderet capiti, quod omnium primum κόνδυλον nuncupatum esse arbitror. Tales sinus habentur tarsi ossibus, qua pedij ossa ipsis coarctantur. Item [i] ossis cymbam referentis sedes, quibus id tarsi ossa excipit, huiusmodi quoque sunt: ut & [k] brachialis ossium nonnullæ, quibus postbrachialis ossa articulantur. Præterea in prima ceruicis uertebra, [l] ubi hæc depressa secundæ uertebræ capitula admittit, uix cauati illi sinus occurrunt. Verùm hæc non ita dico, quasi inhibere uelim, sinus quosdam (qui etsi manifesti sinus formam præseferant, tamen non admodum profundè insinuantur) etiam γλώνας appellari. Nollem enim contentiose rixari, num tibæ ossis [m] sinus quibus inferiora femoris capita insident, κοτύλης, aut γλώνης nomen mereantur. Attamen si articulationis species diligenter discusserimus, meritissimò κοτύλην uocabimus apparentem sinum; γλώνην uerò, sinum adeò obscurum, vt ambigamus an verè sinuum numero ueniat adscribendus. Quamobrem autem sinus nunc leuiter, nunc profundè insculpantur, sequenti Capite, quod ossium commissurarum differentias explicabit, ostendemus: quandoquidem articulationis gratia tam sinus, quàm capita formentur. Hic autem suffecerit nominaduntaxat declarasse: & si cui interim uisum fuerit, licebit & alias quasdam sinuum differentias hic quoque sermoni obiter adijcere. Quippe præterquam quòd alij altè, alij uerò in superficie tantum inciduntur, alij rotundi orbicularesque sunt, ut coxendicis ossis [n] sinus, femoris caput excipiens, & digitorum ossium [o] sinus; quibus postbrachialis ossa inarticulantur. Alij autem oblongi sunt, ut radij [p] sinus, brachiale admittens: & primæ vertebæ [q] sinus, qui occipitis ossis capitula excipiunt: & maxillæ superioris [r] sinus, admittendæ inferiori maxillæ parati, in horum quoque sinuum numero reponuntur. Alij gemini sunt, ut tibiæ ossis sinus, quibus inferiora femoris capita committuntur. dein digitorum ossium [s] sinus plerique gemini quoque censentur. Alij trochlei rotulisque respondent, vt humeri [t] sinus, ulnam mutuò admittens. Alij C referunt, ut [u] sinus ulnæ, quem humerus ingreditur. Cæterum ut sinus & capita articulorum gratia constituuntur, ita qnoquę & ἴτυες, ὄφρυες, ἄμβονες, χείλη, quæ Latinis supercilia & labra nuncupātur. Sunt autem processus ad sinuum orbem instar labrorum prominentes, sinuumque profunditatem augētes. Hi tametsi in omnibus articulis ferè, & ossium commissuris cōspicui sint, euidentissimè tamen ipsorum naturam in profundissimis sinibus ostendunt. Quare etiam in coxendicis ossis sinu, cui femur inarticulatur, altissima, maximeque prominentia uidentur [a] supercilia, ut sinum impensius cauum redderent, femorisque luxationem accuratius prohiberent. Quo minus enim ossa promptè luxentur, supercilia in primis conducunt. βαθμίδες; autem, sinus quidam esse creduntur, qui basis firmamentique ritu, ultrà quàm animanti ex usu sit, os moueri haudquaquam sinunt. In [b] anteriori enim humeri sede, & in [c] posteriori sinus exculpitur, ulnæ [d] processum excipiens. Anterior namque sinus priorem ulnæ admittit processum, quando cubitus extremè flectitur: posteriorem autem sinum posterior ulnæ processus in cubiti extensionibus ingreditur. Quoniam itaque posterior sinus in anteriorem non est peruius, hi ulnam ultrà quàm expedit, haudquaquā moueri sinunt. Si enim essent peruij, neque processibus obuiam irent, cubitum æquè in acutum angulum extenderemus, atque modò flectimus. Atque ita primi dissectionum professores, hos sinus βαθμίδας uocarunt: quamuis Hippocrati nō huiusmodi tantum sinus ita appellentur, uerùm etiam reliqui, quibus ossium capita passim inarticulantur. Vlnæ namque [f] sinum, C modo exculptum, & quem humeri orbitą subit, βαθμίδας nuncupauit, quemad-

modum

Left margin notes:

τράχηλος, αὐχὴν. *Collum. Ceruix.*

Galenus initio lib. de ossibus.

κοτύλη. ὀξύβαφον. *Acetabulū &c.*

γλώνη.

Sinuū differentia.

ἴτυες. ὄφρυες. ἄμβονες. χείλη. *Supercilia. Labra.*

βαθμίδες.

Libro de Fracturis,

Right margin notes:

a fig. A & B, h h.
b fi. C. i et 1, 2. fi. cap. 10. B.
c in pede k.
d in pede l, l.
e 1, 2, fig. 6. 21. C, D.
f n fig. D.
g 11. fi. 35. cap. k.
h p, p, p, in pede, et 12. fig. cap. 33. t, n, λ, α, β,
i fig. 10. c. 33. n, m, l,
k 6. fig. 25. cap. M, L. k.
l Y quarta fi. c. 15. ex cipit c. quin ta fig.
m 7. fi. 31. cap. F, G,
n fig. D. n.
o 1. fig. ca. 27. D.
p 8. fig. 24. cap. x, z, y.
q. 2. fig. ca. 15. N.
r 5. fig. ca. 6. h.
s 2. fig. 27. cap. l, K.
t 1, 2. fig. 23. cap. K, L. M.
u 1. fig. 24. ca. E, C, D.
a in fig. D. r, r. & 1, 2. fi. c. 29. i, i.
b 1. fig. ca. 23. N.
c 2. fig. ca. 23. O.
d 1. fig. ca. 24. C, D.
e 1. fi. ca. 24. C, E, D.

modum alij totũ cubiti cum humero articulum. Illi quos paulo antè in humero narrabam ſinus, id priuatim ſibi vendicát, quòd illi ferè ſoli omnium ſinuum alterius oſſis proceſſus in articulorum motibus excipientiũ, cartilagine uix incruſtentur: quemadmodum alij plerique oſſium ſinus, articulandis oſſibus non parati, ſed ſolum in hoc inciſi, vt ligamenta, aut muſculi in ipſis validius, aptiorique ſede inſerantur, & interdum quoq; aliqua ex ijſdem initium commodius ducant, cuiuſmodi [f] ſinus in interno latere magni externique proceſſus femoris obſeruatur, & in talo, & calce, in [g] medio duorum articulorum, quibus hæc oſſa inuicẽ coarctantur. At hæc omnia (quemadmodum & ſinus, quibus tendines vehuntur, atque ne ſua aberrent ſede, continentur, [h] quales in externa radij ſede iuxta brachiale non pauci occurrunt) in priuatis oſſium deſcriptionibus magis erunt obuia: & ſi aliud quodpiam nomen, quo in oſſium deſcriptione vtendum erit, hic prætermiſerim, id ſequentibus Capitibus recenſebo. Vereor enim ne iſta, vtcunque vtilis ſit, ante oſſis cuiuſque enarrationem prolixitas, ab Anatomes ſtudio aliquem properandi cupidum deterreat, isque non mediocri diſpendio aliud perquirat compendium. Quamuis non minus Galeni librorum occaſione, quàm quę ſubſequetur oſſiũ deſcriptionis gratia, in hunc modum nomina prælibauerim.

Sinus articulationis nomine non parati.

f 1. fi. cap. 30. R.
g 4. fi. 33. ca. T. T. & 7. 8. fi. V, V.
h 2. fi. c. 24. γ, δ, ε, ζ.

DE OSSIVM CARTILAGINVMQVE INTER ſe ſtructura, & contextu. Cap. IIII.

OSSA, humani corporis inſtar, vnius continuique oſſis, lapideæ cuiuſdam ſtatuæ modo, ſimul configi conſtruique nequierunt. Nam etſi ita quidem hominis fabrica iniurijs minus foret obnoxia, & ipſius oſſa firmiorem adipiſcerentur ſedem, neq; luxari, ac diſtorqueri poſſent: tamen quia homo motu (qui animalis maximè, ſi quid aliud, proprius cenſetur) neutiquã deſtitui debuit; & quum motus citra oſſium diuiſiones commiſſurasque haud perficiatur, hominem è multis oſſibus fabrefieri admodum conduxit. Quin etiam oſſa inuicem componũtur non tantum motus gratia, ſed etiam alicuius corporis tranſitus occaſione, aut ſecuritatis, ſeu noxas melius ferendi cauſa, aut partium diuerſitatis nomine. Propter motum quidem digitorum oſſa inuicem committũtur, deinde vlna, & radius cum humero, & humerus cum ſcapula, & femur cũ tibia, præter eiuſmodi innumeros oſſium connexus. Tranſpirationis verò, ſeu trãſitus alicuius corporis gratia, ſuturas capitis efformari, tũc dicam, quando has fortè fulignoſa cerebri recrementa tranſmittere, & duræ cerebri membranæ fibris viam præbere docebo, ex quibus membrana caluariam obcingens conflatur. Pariter quoque, & in capitis ſuturarũ ſermone, caluariam non uno oſſe, ſed pluribus efformari audies, ne fortè hæc quapiam ex parte læſa, latè rumpatur, vitiumq; veluti in fictilem ollam longius, quàm ad oſſis circunſcriptionem pertingat, ſed vt ipſum vnà cum oſſe ad ſuturam terminetur. Ad hæc, propter partium differẽtiam, verticis oſſa vtcunq; mollia duris temporum oſſibus committi, in eorum oſſium commiſſurarum ſermone intelliges. Omnia igitur oſſa ſimul cum cartilaginibus inter ſe ſunt contigua, neque os ullum (niſi aliquod in cordis baſi conſiſtat) ſeorſim per ſe habetur: ſed aut pars continui eſt, aut aliud os, mediante ſubinde cartilagine, contingit, alterique adnectitur: adeò vt ſagax rerũ parens Natura, oſſibus ſimul cum cartilaginibus ipſis adnatis, tanquam uno continuoque, & tãquam pluribus ad commemoratos vſus hominem uti uoluerit. Cæterum ut uarius compoſitionis oſſiũ uſus eſt, ita quoq; multiplex eiuſdem eſt ratio. Primum itaque uoluntarij motus gratia, oſſium naturalis fit compoſitio, quæ à Græcis ἄρθρωσις, & ἄρθρον, nobis articulatio, articulusq; nũcupatur. Verũ motus huiuſce in omnibus articulis non idem eſt modus: quandoquidem alij motus euidentes ſunt, neq; quenquam latent. Nemo enim non caput ſuper collum moueri ſentit, femurq; ad coxendicis os, & manum ad cubitum. Atque hęc articulationis ſpecies euidentem motum oſtendens, διάρθρωσις dicitur, quaſi laxa eſſet dearticulatio: quemadmodum, & Hippocrates eam ἀπάρθρωσιν, quaſi ab articulationem, uocauit. Quorũdam articulorum neq; validus, neque manifeſtus, ſed obſcurus, adeoq; difficilis latensque motus ſentitur, ut is neutiquam à ſingulis prõptè dijudicari queat. Cuiuis enim poſtbrachialis oſſium ad brachialis oſſa coarticulationis motus non eſt obuius: ſi tamen in planam ſuperficiem primum digitos extenderis, ac indicem dein, minimumque digitum medio, & annulari inſtar X, ſeu decuſſatim ſubieceris, digitorumque radicibus ueluti ſemicirculum ſtatuere coneris, poſtbrachialis oſſa non prorſus immobilia apparebunt. Atque idem quoque in brachialis oſſium inter ſe commiſſuris, & calcis cum talo: talique cum oſſe cymbam exprimente, ac rurſum huius cum tribus interioribus tarſi oſſibus, & calcis cum tarſi oſſe cubum referẽte, tarſique oſſium cum pedij oſſibus nexu, vſuuenit. Harum namque commiſſurarum, vel maximos motus, niſi mente ſedulò adhibita, animaduertes. Vocata eſt autem hæc articulationis ſpecies, συνάρθρωσις, quaſi coarticulationem dixeris, quæ ſolius motus quantitate à dearticulatione diſcrimen recipit. Cæterum vtramque articulationis ſpeciem Natura non ſimplici cõpoſitionis genere nexuit, quemadmodum etiam neque omnibus articulis par motus forma attribuitur. Alij enim flectuntur, & extenduntur, atque in hoc illudque latus adducuntur, & abducuntur, ac demum veluti in gyrum quoque circumuertuntur. Femur enim, & brachiũ hos motus oſtendunt: quippe brachium pectori adducis, & retrorſum ad dorſum agis, dein ſurſum ad caput moues, deorſumque ad ilia fers: ac demum circumagis quoque, quũ pollice in menſam fixo, reliquis digitis circulum quàm potes maximè moliris. Ita & femur antrorſum retrorſumq; & introrſum ad aliud femur, & extrorsũ ab alio ducis, & circũuertis pariter, quũ calce in terram firmato, quaſi circulum facturus, digitos huc atque illuc in latera agis. Hoc enim pacto circũuerſionis motum ſubaudire conuenit: non autẽ quum brachium, modò antrorſum, modò ſurſum, modò retrorſum, modò deorſum, ſuccedentibus motibus ueluti in circulũ, ac quaſi funda lapidẽ emiſſurus, moues. Alij articuli duntaxat flectuntur, & extenduntur, atq; in latera mouentur, omnis motus circũuerſionis expertes: vt prima digitorum internodia, & ipſum brachiale, quà cubito iungitur. Alij verò flectuntur, & extenduntur, ſimulq;

Hominem pluribus oſſibus conſtare, motus gratia.

Tranſitus alicui⁹, ſeu reſpirationis gratia.

Gratia difficultatis patiendi.

Partium differentia gratia.

Quibus cõmiſſurarũ differentijs oſſa inuicẽ compinguntur, & quæ harum motum edunt.

ἄρθρον. Articulus.

διάρθρωσις.

Lib. de Artic.

συνάρθρωσις. Coarticulatio.

Articulos omnes non iiſdem agi motibus.

mulque circumuertuntur, nullum interim in latera motum ſibi uendicantes: ut radius ad humerum flectitur & extenditur, ac etiam circumuertitur, ſeu in pronum ſupinumque agitur. Alij ſolum flectuntur, & extenduntur: ut ulna ad humerum, & tibia ad femur, & ſecunda, & tertia, quatuor digitorũ internodia, & tertium pollicis. Alij duntaxat circumuertuntur: ut prima ceruicis uertebra ſupra ſecundam, uelut ad axem cum vniuerſo capite circumuoluitur: & radius ſupra ulnam, non niſi in pronum ſupinumque circumuerſionis motu ducitur. Quoniam igitur omnes articuli non ſimili pollent motu, nequaquam mirum uideri debet, diuerſa quoque compoſitionis forma, ſeu ſpecie eoſdem neceſſariò compingi. Ac ſpecies hæc eſt tripartita, & à uetuſtiſſimis Græcorum triplici uoce fuit donata, ἐναρθρώσει uidelicet, ἀρθρωδία, & γιγγλύμῳ. Quãquam fortaſſis hæc nomina à Diocle, & illis qui primùm reſecandi rationem commentarijs tradidere, poſtmodum fuerint confuſa.

Tres articulorũ forma.

ἐνάρθρωσις.

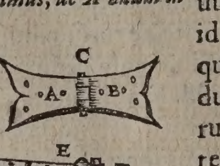
ἐνάρθρωσις itaque articulationis ſpeciem ſignificabat, in qua excipientis oſſis cauum ſinusve altus, & acetabuli modo exculptus eſt, caput autem, quod illi inarticulatur extuberans: adde, & ſinum in hac articulationis differentia ſimiliter, ac caput eſſe ſimplicem, unicum ſcilicet ſinum, & unum caput, [a] perinde ac in femoris articulatione cum coxendicis oſſe, [b] & in humeri cum ſcapula, [c] & poſtbrachialis pedijque oſſium cum primis digitorum oſſibus fieri conſpicimus. Commemorati modò articuli manifeſtis pluribusque motibus donantur. Femur enim, & humerus flectuntur, ac extenduntur, & ad latera ducuntur, ac dein circumuertuntur. Prima autem digitorum oſſa non circumuertuntur, vt neque [d] brachiale in radio circumuertitur, etſi haud ſecus quàm illa digitorum oſſa flectatur, & extendatur, & in latera quoque agatur. Præterea [e] radius quantumuis ad humerum flectatur, & extendatur, & inſuper circumuertatur, motu tamẽ deſtituitur laterali, quòd Natura priuatim horum articulorum, qui etiam inarticulatione componuntur, capita non adamuſſim extruxit rotunda, idque magni alicuius beneficij, ut ſuis locis docebimus, occaſione. Natura enim etſi hanc articuli ſpeciem in ſimplicibus articulis tum ſemper machinetur, quum pluribus ſimul motibus oſſa moueri cupit, non tamen omnibus mox inarticulationibus triplex motuum genus tribuit: at tertium plerunque genus, quo non indigebant, peculiari ſtructura ipſis abſtulit, qua interim articuli conſulitur robori: isque ualidior, & minus luxationi expoſitus redditur, quàm ſi ca conſtaret fabrica, cuius ope triplici motuum differentia polleret. Quanquam interim inarticulatio, non tantum in articulis manifeſtiſſimos motus edentibus ſpectatur, ſed tali etiam rotundum caput (ut & obſcurorum motuum quædam proponantur exempla) oſſi cymbam referenti inarticulatur, perinde ac quædam brachialis [g] oſſa inuicem, non minus quàm ſecundæ, tertiæ, quartæ, & quintæ, ſextæque coſtarum cartilagines pectoris oſſis finibus hac articuli ſpecie [h] committuntur.

ἀρθρωδία.

ἀρθρωδία ſpecies articuli eſt, quæ unius oſſis cauum, ſinumve leuiter tantum, ac ueluti ſuperficietenus exculptum habet, & alterius oſſis caput depreſſum, uixque extuberans adipiſcitur, perinde ac ſi planæ quodammodo ſuperficies hunc contextum efficerent. Vti enim in enarthroſi, quis ſinus caputque ſit, iudicatu eſt facillimum: ita è diuerſo in arthrodia, utraque adeò obſcura ſunt, ut ignores cuinam oſſi ſinus, aut capitis nomen opportunè debeas aſcribere. Hac ſpecie committuntur [i] tria interiora tarſi oſſa, cymbam referenti oſſi, & [k] pedij oſſa tarſi oſſibus, [l] nonnullaque brachialis oſſa poſtbrachialis oſſibus, dein [m] quartum brachialis os tertio brachialis oſſi, & [n] clauicula ſuperiori ſcapulæ proceſſui. In quibus commiſſuris adeò obſcuri ſunt motus, ut per quàm arduè ſentiri, dijudicarique poſſint: ita ſanè, ac ſi Natura hanc articulationis differentiam in ſimplici unicoque duorum oſſium articulo fabricaret, quum uix tantillum os moueri ſtatuit.

γίγγλυμος.

γίγγλυμος manifeſtis ſinibus capitibusq; perficitur, ſed nequaquam ſimplicibus, unave tantum ſuperficie, aut gibba, aut caua, aut plana conſtantibus. Occurrit enim ginglymos, quum mutuo ingreſſu oſſa inuicem iunguntur, ſic ut unius oſſis gibba, alterius caua ſubintrent: & rurſus unius oſſis ſinus, alterius gibba admittant: perinde ac oſtiorum feneſtrarumque cardines, à quibus tertia hæc articuli ſpecies nomen inuenit, contexuntur. Atque ut illorum duæ præcipuæ ſpectantur differentiæ, ita quoque mutui oſſium contextus, duplex eſt potiſſimum ratio. Cardines enim, quibus plerunque duo aſſeres inuicem hærent, ſic mutuò gibbi ſunt, & caui, ut unius ferri gibba in alterius ferri caua ſuſcipiantur, & unius caua alterius gibba admittãt, & clauus dein omnia ſimul gibba permeet. Cardines uerò quibus oſtia, aut feneſtra parietibus firmãtur, ita ſe habent, ut ferrũ rectà parieti infixum, tereti, & tanquam ex perpendiculo ſurſum ducto emineat tubere, quod cauũ ferri oſtio feneſtræve clauibus firmati orbem ſubingreditur, adeò vt cauus ille orbis, ſeu anulus, aut uertebra teres excipiat tuber, & ferrũ ex quo id educitur, uertebram illam mutuo ingreſſu admittat. Ad imaginem itaque priorum cardinum ([o] præcipuè ſi alterum ipſorum ferrum, unum duntaxat in ſui medio gibbum habeat, & ſupra infràque exciſum ſit: alterum uerò duo oſtendat gibba, in eorumque medio excauetur) ſecundi, & tertij quatuor digitorum manus & pedis committũtur [p] articuli, & præter alios quamplurimos, femoris ad tibiam [q] articulus. Vnum namque horum articulorum os duo habet capita in medio ſinu quodam direpta: alterum uero duos obtinet ſinus, in medio tubere quodam diſtinctos: atque ita duo unius oſſis capita alterius oſſis binos ſubeunt ſinus: & unius oſſis ſinus, alterius oſſis tuber admittit. Ad ſecundi, autem cardinis formam, [r] ulna uidetur humero coniungi, quum orbicularis ulnæ ſinus ad humeri orbitam rotulamve flectitur, & extenditur, ſeu alioquin aduoluitur: quamuis inſuper, & in hoc articulo pleraque cum priori cardine conueniant. Molitur autem Natura mutuos iſtos contextus, quum articulorum robori in primis uult eſſe conſultum, unique tantum motui illos præeſſe ſat eſt, quod nuper commemorati atteſtantur articuli, quos tantum flectere extendereque poſſimus, nullo alio interim indigentes motu. Cæterum dictos hactenus Naturæ in tribus articulorum ſpeciebus formandis ſcopos, in articulis ſubaudire conuenit, qui ſimplices, ac unici tantum in duorum oſſium

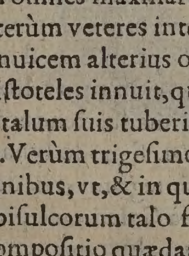
Superiori figura cardo exprimitur, quo hic duos aſſeres hærere ſcribimus, ac A unum indicat ferrũ, B alterũ, q̃ clauo, C ĩdicato, ad mutuũ ipſorũ ingreſſũ firmantur. Inferiori figura alius delineatur cardo, in quo D ferrum notat parieti infixũ, E aũt ferrũ quo oſtio aut feneſtra clauis affigitur.

Qui Natura interdũ, duo oſſa pluribꝰ articulis cõmiſit.

a Immiſſũ hic finge A 1. 2. fi. 30. cap. in e, g, f, 1. & 2. fi. 29. capitis.
b 1. 2. figurarum cap. 23. in A, B. 2. figura, ca. 21,
c 1. tabellæ fig. cap. 27. C in D.
d characteres 1. 2. 3. fi. 1. 2. cap. 25. in x, y, z, fi. 1. cap. 24.
e q. fig. ca. 24. O ad P. 1. fi. ca. 23.
f Iunge O 3. fi. ca. 33. in K 11. fi. cap. eiuſdẽ.
g 2. fig. ca. 25. character 7. in 1.
h ac ſi E 3. fi. ca. 19. immitteres in x, aut y. fig. 6. c. eiuſdẽ.
i Iunge ſ, t, u, fig. 13. c. 33. cũ n, m, l. fig. 10.
k fig. ca. 3. q, q. ad p, p.
l char. 8, ad III. IIII. fi. 1. 2. cap. 25.
m fi. 1. ca. 25. char. 4. ad 3.
n 3. fig. cap. 22. Q ad L 1. fi. ca. 21.
O ut hic ſuperior habet figura.
p in 2. tabella figuræ ca. 27. iunge G, H, L, ad I, K, M.
q confer. G, F, & l. 1 fi. ca. 31. cum E, F, & I, fi. 1. cap. 30.
r fi. 1. 2. ca. 23. K, L, M. ad C, D, E, fi. 1. ca. 24.

ſium applicatione occurrunt. Non vulgaris enim ſubinde vſus occaſione impedita, duo oſſa ſimplici articulo neutiquam committere potuit, ſed duos, ac interdum quoque plures à ſe inuicem diſtantes, neque ſibi continuos nexus articuloſve effinxit. Vt enim in media cubiti longitudine radius ab ulna plurimum non leui ſanè cauſa dehiſceret, ipſa s duplici articulo, non autem ſimplici per totam cubiti longitudinem tenſo, radium ulnæ commiſit: iuxta cubiti quidem flexum, radij t capitulo u ſinum ulnę ſubeunte, & iuxta brachiale, vlnæ x capitulo in radij y ſinum articulato: quum interim duobus illis nexibus radius tantum circumuertatur, ſeu in pronum ſupinumque ducatur. Dein propter dorſalis medullæ tranſitum, z occipitis os primę vertebræ duplici articulo nectitur, vtroque ad inarticulationis ſpeciem quodammodo extructo: & tamen illius beneficio, caput ſupra primam vertebram, meritò ob ſtructuræ in diſtantibus inuicem articulis rationem, in poſteriora, & anteriora tantum agitur. Inſuper a prima vertebra, ſupra ſecundæ vertebræ corporis latera, duabus veluti arthrodijs, ſeu planis contextibus, iungitur: & ſecundæ vertebræ dens, primæ vertebræ quodammodo inarticulatur: attamen tribus illis articulis prima vertebra cum capite ſupra ſecundam, duntaxat (vti ſuis locis contra Galeni ſententiam docebimus) circumagitur. Ad hæc, quia dorſalis medullæ quoque gratia, cæteræ dorſi vertebræ perforandæ, & ſimul multæ conſtituendæ fuerant, Natura non ſimplicibus nexibus articuliſque in duarum vertebrarum compoſitione eſt vſa: præter cõtextum enim rarum, & peculiarem, quo vertebrarum b corpora non læui lubricoque, vt cæteri omnes articuli, attactu, compinguntur, à ſecunda ceruicis vertebra ad duodecimam vſque thoracis, arthrodia quodammodo ſubditæ vertebræ aſcendentes nobis appellandi proceſſus, ſuperpoſitæ ſeu incumbentis vertebrę deſcendentibus proceſſibus ſubmittuntur. Verùm interim hæ vertebræ præter manifeſtam flexionem, & extenſionem, etiam motum in latera experiuntur: quemadmodum, & lumborum vertebæ, quæ perinde ac duodecima thoracis deſcendentibus proceſſibus, in ſubditæ vertebrę aſcendentes proceſſus enarthroſi articulantur. Cæterùm quid Galeno in mentem venerit, neſcio, quum vertebrarum contextum ad ginglymon refert: nam etſi præter primam ceruicis, & duodecimam thoracis (quæ ſuprà infraque ſuis aſcendentibus, & deſcendentibus proceſſibus à proximis illi vertebris excipitur, vti prima, quaſi ſupra infraque ſibi contermina oſſa admittit) omnes vertebræ vna parte ſuſcipiantur, altera, vt prius dixi, recipiant: non tamen hic ginglymos, vt ipſe arbitratur, eſt recenſendus. Neutiquam enim Galenus expendit, ſe ita ad ginglymon tribus c oſſibus, ea ratione opus habere: primo videlicet, quod ſuperiori ſua ſede exciperetur: ſecundo, quod ſuperiorem hanc ſedem admitteret: tertio, quod à primi oſſis inferiori ſede ſuſciperetur. At iam tempeſtiuum fuerit, commiſſuras omni prorſus motu deſtitutas aggredi: quarum prima γόμφωσις dicitur: eſtque, cum inſtar claui os oſſi infigitur, qua d dentes ad vnum omnes maxillarum præſępiolis tanquam claui adeò impinguntur, vt ne tantillum quidem moueantur. Cęterùm veteres interdum inſtar claui connexum, etiam ad articulum, ſed alia ratione cõtulerunt, quum oſſa inuicem alterius oſſis beneficio, tanquam claui cuiuſdam interuentu, coarctari dicerent: quemadmodum Ariſtoteles innuit, quum duo oſſa caua in medio clauum habere ſcribit, e tibiam, & calcis os ſinus obtinere, & talum ſuis tuberibus eos ſinus claui ritu ita ſubire arbitratur, ac ſi duo aſſeres eodem ſpiculo cõmitterentur. Verùm trigeſimo tertio Capite tali hiſtoria tradetur, cuius cõnexus ad tibiam, & calcem ginglymo, in hominibus, vt, & in quadrupedibus articulatur. Homines enim talo non deſtituuntur, quamuis is à ſolipedum ac biſulcorum talo forma (non autem ſitu, vti ſuo dicemus loco) diſcrepet. Sutura, quã ῥαφὴν Græci appellant, compoſitio quædam eſt, ad conſutarum rerum ſimilitudinem. Hanc nonnulli quum explicare ſtudent, ſerratam compagem ſtructuramque, alij in vnguem commiſſuram eſſe finiunt. Sed illi nobis in memoriam reuocant, mutuum ſerrarum contratio occurſu ingreſſum, quod dẽtatæ alterius ſerrę partes in alterius ſinus ſubeunt. Hi verò, quæ in unguem cõmitti dicuntur, quum gibbę videlicet partes ad unguium figurã ſtructę, in ſinus quibus cõcinnè excipi poſſunt, inſeruntur, qua cõnexus ſerie arcarũ ſeu lecticarum aſſeres ſubinde inuicẽ compingi cernimus. Cęterùm poſteriores, ſuturæ formã accuratius quàm priores explicãt: quemadmodum omnium proximè eam aſſimilant, qui ſuturas ad limborum ſuturæ effigiẽ conferunt, quãdo, vt de vnguibus diximus, pãni vnius floſculi in alterius ſinus mutuis ingreſſibus cõſuuntur. Eiuſmodi f ſuturis oſſa capitis magna ex parte compinguntur: & inter reliquas ſemper ſuturæ ſpeciem elegantiſſimè ea oſtendit, g quam Λ literæ in occipitio comparamus. ἁρμονία oſſium ſtructura eſt per ſimplicem lineam, citra omnem tuberis, ſinus, & aſperitatis mutuum ingreſſum commiſſa. Ad hunc h modum quædam maxillæ ſuperioris oſſa, & præſertim naſi inter ſe iungi putãtur. Cęterùm quia harmoniæ connexus vix vnquam ad amuſſim inſtar ſimplicis lineæ perficitur, ſed nonnullæ aſperitates mutuò ingredientes, perpetuò ferè cum oſſa rumpuntur, in harmonia occurrunt, plerique ſuturarum voce etiam harmonias plurimùm complexi uidẽtur. σύμφυσις, eſt naturalis oſſium vnio, qua commiſſuræ forma appendices ſuis oſſibus connaſcuntur, i in ætate quidem minoribus, quum oſſa adhuc mollia fugoſaque exiſtunt, cartilaginis interuentu: in grandioribus verò, vbi iam oſſa induruere, appendices citra alicuius corporis interuentum oſſibus adeò vniuntur, vt coalitus lineam vix conijcere queas. Hac quoque unione, oſſa ſacri oſsis lateribus commiſſa, inuicem k in pube coaleſcunt. Dein admodum pueris vtriuſque lateris os tribus formari oſſibus apparet, quæ tribus lineis in coxendicis oſſis acetabulum concurrentibus interſtinguuntur: vt etiam in agnis videre eſt, in quibus cartilago lineas has ſicut pueris intercedit. in paulo autem prouectioribus tres illæ partes adeò connaſcuntur, ut ne linearum quidem ſpecies ſe offerat. At de his oſſibus, ipſis dicando Capite pertractabitur: quemadmodum & de uertebris, quæ in pueris quoque pluribus conſtant partibus. quemadmodum & occipitis os, & alia corporis pleraque; quæ alioquin unius oſſis nomine ideo habentur, quòd coalitus imago planè in ætate prouectiori

bus

Serrata compago.

Inſtar unguium commiſſura.

Aſſerum nexus.

Limborum uaria inſitio.

s 1. fi. cap. 24. h, i.
t 3. 9. fig. ca. 24. m.
u 5. 11. fi.
x 5. fi. cap. 24. p.
y 7. fi. cap. 24. o.
z Cõfer 1. figurã cum ſecũda cap. 15.
a Cõfer 4. figuram cũ 5. cap. 15.
b fi. ca. 14. R, R. Atq; ita deinceps ſpecta illã figuram, et alias triũ ſubſequentiũ dein c. ad proceſſus aſcen. et deſcen.
c quaſi ſpectares 3. figura ca. 19. S, T, V. ut T primum ſit, S 2. V 3.
d Immitte dentium ſeriẽ A, A notatã fi. ca. 11. in quartã fig. ca. 6.
e Expende qui in 3. integrarũ fig. Ω inter Φ & a conſiſtit.
f 1. fi. 6. ca. & A, B, C, D 3. fig. 6. cap.
g B in tertia integrarum.
h 1. fig. ca. 12. à Z ad f
i fi. ca. 40. li. ſecũdi 1. 2. 4. 5.
K 1. fi. integrarum 5.

Libro de Oſſibus, & 3. lib. Commentar. in Hippoc. lib. de Artic.

Quæ oſſiũ commiſſurarum differẽtia nullo prædita ſunt motu.

γόμφωσις. Cap. 9. lib. 2. de Partibus animalium.

ῥαφὴ. Sutura.

ἁρμονία.

σύμφυσις.

bus lateat. Libri Introductorij, seu Medici, qui Galeno ascrbitur, author, ossium disciplinam instituens, non eiusmodi vnionem, quam nos iam descripsimus, σύμφυσιν vocat, verùm suturas ad harmoniam quodámodo accedentes. Maxillæ enim superioris ossium commissuras, συμφύσεις (at non rectè interim) appellat. Omnes ossium constructuræ species, aut alicuius, aut nullius corporis beneficio committuntur. Vniuersi namque articuli, l ligamentis inuicem alligantur, quę orbiculatim ossa inuestiunt: interdum verò, & hæc in ossium medio consistunt, m ut in femoris cum coxendicis osse articulo, & in vertebrarum corporum n nexu, Hic ossium connexus, ligamentorum auxilio commissus, Græci συννεύρωσις nuncupatur: nerui interim uoce ad ligamenta propriè dicta, & ad tendines, neruosque, qui à cerebro dorsalique medulla prodeunt, deducta. Hæc namque omnia ueteres, ut, & uulgus hodie, nerui nomine sabaudierunt: & pręcipuè Aristoteles cùm aliàs semper, tum maximè quum ossium recenset contextum. Nonulla uerò ossa carnis etiam ope committuntur, o ut generatim omnes articuli musculis obducti. Musculi enim quum ab uno osse plerunque principium ducentes alteri inserantur, uinculorum etiam loco iure habentur, ossaque inuicem nectunt. Cæterùm quia musculi veteribus plerisque, & potissimum Aristoteli, carnis nomine appellantur, connexus, qui musculis fit, συσσάρκωσις meritò nuncupatur. Porrò, & dentes quoque in suis alueolis carne quapiam firmari uidentur, adeò vt ea quasi ratione, ossium constructio reperiretur, in qua caro non duntaxat musculorum modo connexum exterius ambiret, sed, & interueniret quoque. Insuper alia cartilaginis medio connascuntur: quippe p appendices in prima ętate cartilaginis interuentu suis ossibus committuntur, quemadmodum, & q pubis ossa, & r ossis υ imitantis ossicula. Hæc cõnexus species à cartilagine συγχόνδρωσις vocatur. Suturæ autem, & harmoniæ nullius corporis beneficio quàm ossium structuræ coeunt. Nam, & si duę cerebrum inuestientis membranę fibrę aliquot suturas transeant, non tamen ob id eas connectunt: quemadmodum neque cartilagines in articulis ossa oblinentes, ad ossium firmitatem, & connexum quicquam auxiliantur. Pręterea in senioribus appendices non amplius cartilaginis, quæ glutinis uicem subeat, interuentu ossibus connascuntur, sed cartilagine prorsus deperdita, adeò committuntur, vt, quemadmodum iam antea quoque dixi, coalitus regionem obseruare arduum sit. Institutum modò erat huic Capiti finem imponere, atque ad singulares ossium descriptiones sermonem dirigere, nisi magnopere Galeni authoritas me remoraretur: quę meritò prohibet, adeò leuiter ea, quę in præsenti Capite ab ipsius placitis deflectunt, prętergredi. Vt enim ex multis, præter prius etiam commemorata, aliquid proponam, primùm ipsius dogmati non accessi, quo in libro de Ossibus, suturam, harmoniam, & gomphosim, synarthrosis species esse docet. Ego enim synarthrosi obscurum, non manifestum ascripsi motum, ijsdemque articulationis differentijs ac formis illam, atque diarthrosin fieri commemoraui: deinde suturę, harmoniæ, & gomphosi non obscurum aut difficilem, sed nullum prorsus motum dedi, & has connexus species nequaquam articuli nomine cum Galeno sum complexus: quod profectò neque ab ipso faciundum fuerat, nisi brachialis, & postbrachialis, & tarsi, & pedij, & costarum cum pectoris osse cartilaginum constructionem suis locis enarrans, hæc per synarthrosin committi falso asserere uoluisset. Quum enim inibi uerè hęc ossa synarthrosi coarctari diceret, nonne animaduertendum ipsi fuerat, hęc neque sutura, neque harmonia, neque gomphosi connecti? Quod sanè fieret, si modò synarthrosis specie harmoniam, suturam, & gomphosim rectè statuisset. Vèrùm per me cuiuis integrum erit, de synarthrosi ex suo arbitratu constituere: si interim non ignoret, hanc longè secus plerumque à Galeno accipi, quàm initio libri de Ossibus. Nam vel in XIII, XIX, XXI, XXIIII, Capitibus eiusdem libri, aliter quàm inibi Galenus sentit. Deinde Introductorij seu Medici author, Galeni decreto non acquiescens, & sibi priuatim ossiũ connexus diuidens, inquit. Ea aut ad motum componi, uocarique eam compositionis seriem ἄρθρον, seu articulum: aut ad nullum motum, ac tunc συνάρθρωσιν appellari: cuius species, suturam, gõphosim, & symphysim enumerat. Verùm hac ratione brachialis, postbrachialis, tarsi & pedij ossium compositioni synarthrosis accommodari nequaquam possit, quum neque sutura, neque gomphosi, multoque minus symphysi inuicẽ connectantur. Insuper magis à Galeni dogmate recessi, quum omnes ossium commissuras, aut alicuius corporis beneficio, aut nullius committi proponerem: quandoquidem Galenus id soli symphysi, in libro de Ossibus tribuerit, atque synneurosin, synsarcosin, & synchondrosin, symphyseos tantum species enumerauerit. Quòd autem illum non sim secutus, primam occasionem mihi ipsius parum uera præstitit oratio, qua fungosa molliaque inter se nullis medijs per symphysim connasci, sicciora uerò densioraque non nullis intermedijs coalescere docuit. Comperio enim in molljbus adhuc, & teneris ossibus, appendices cartilaginis interuẽtu suis ossibus uniri: in duris uerò, & exiccatis, & in senibus, nihil prorsus symphysin intercedere. Deinde nulla prorsus mihi se exhibet symphysis, seu unio, quàm ligamenti interuentu uerè unitã liceret asserere. adeò ut synneurosis sub symphysi comprehendi nequeat, dummodo nulla unio ligamenti ope perficiatur: uti sanè articuli ad unum omnes ligamenti beneficio coeunt, nunc (ut, & antea dixi) orbiculatim obducti, nunc etiam in mutuo ossium contactu interuenientis. Præterea ad amusim mihi singula perpendenti, multo adhuc minus symphysis sese obtulit, quam carnis interuentu committi quis rectè assereret. In nullo enim ossium connexu caro intercedit, nisi fortassis in dentium cum maxillis connexu, qui gomphosis, nou autẽ symphysis censetur: quantumuis etiam ille dentium connexus nullum ostendat motum, non magis scilicet quam harmonia, aut sutura. At carnis interim, hoc est musculorum auxilio, omnes ferè committuntur articuli: quem connexum symphysis speciem nemo dicere possit. Ad hæc, Aristotelis quoque locus secundi libri de Partibus animalium, ut promptius à Galeno dissentirem, admonuit; ubi Aristoteles ossa neruis, carne, & cartilagine committi affirmat, eũ connexum uniuersim ad omnes ossium commissuras doctissimè referens. Quamuis etiam hác Aristotelis sẽtentiam Galenus haud oscitanter præterijt, quando eorum, quæ in libro de Ossibus docuit immemor, ad finem secundi de Administrandis sectionibus libri, ossium constructiones perfunctoriè, licet sanè eleganter, percurrit, & quoddamodo Aristotelis uerba recenset. Cæterùm nunc tãdem tempestiuum fuerit, priuatas singulorum

Quorum beneficio ossa inuicem cõmittuntur.

Ligamentorum. συννεύρωσις.

Libr. 2. de Part. anim. cap. 9.

Carnis. συσσάρκωσις.

Cartilaginis. συγχόνδρωσις.

Quæ nulli⁹ corporis interuentu committantur.

Quæ potissimum à Galeni placitis hoc Capite declinant.

Cap. 9.

l fig. ca. 1. lib. 2.

m fig. cap. 49. li. 2. P.

n fi. ca. 14 R. R.

o Passim in musculorum tabul. ut septima tab. Q. X.

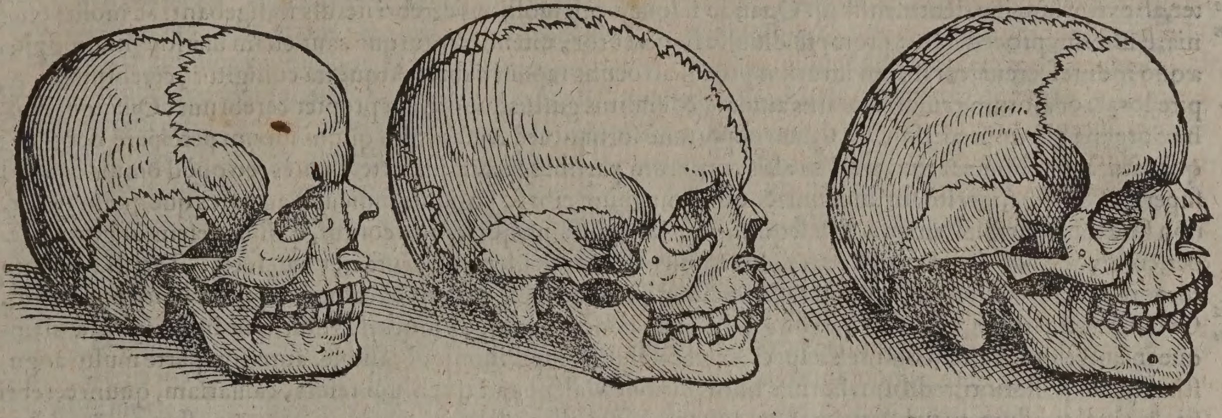
p fi. ca. 40. lib. 2. characteres. 1, 2. 4. 5.

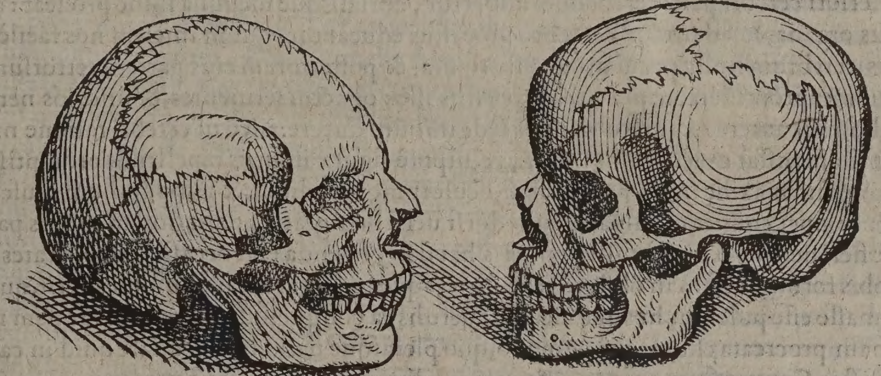
q 1. fi. integrarum 3. 1. fi. 1. 2. ca. 13. G.

gulorum oſſium hiſtorias aggredi, ijsque à ſtructuræ capitis ratione, & varijs eiuſdem figuris initium ponere.

CAPITIS STRVCTVRAE RATIO, quotq; eiuſdem figuræ. Caput V.

PRIMA FIGVRA. V. CAPITIS. SECVNDA. TERTIA.

QVARTA. QVINTA.

QVINQVE FIGVRARVM QVINTI Capitis index.

PRIMA figura, naturalis capitis ſeu caluariæ forma, oblongã ſphærã utrinque leuiter depreſſam referens, & anterius poſteriusque extuberans, delineatur.
Secunda, primam non naturalem capitis figuram demonſtrat, in qua anterior eminentia perijt.
Tertia, ſecundam capitis figuram non naturalem oſtendit, in qua anterior eminentia deperditur.
Quarta, tertia nõ naturalis capitis figura indicatur, in qua utrunq; tuber, anterius nimirũ & poſterius, intercidit.
Quinta, quartam non naturalem capitis figuram expreſſimus, in qua ambæ naturalis figuræ eminentiæ ad latera, nõ autem antrorſum retrorſumque ſpectant.

HVMANVM caput, oculorum gratia efformari, cancrorum, locuſtarum, & quorundam quæ capite deſtituuntur animalium oculos manifeſtò commonſtrare, Galenus docuit. His ſiquidem oculi ſuper proceſſus prælongos locantur, neque imi, quemadmodum os, naſus, & aures in pectore ipſis conduntur. Oculos enim alta eguiſſe ſede, atteſtantur hoſtium incurſus, latronumque ſpeculatores, qui muros, montes, & altas turres eodem vſu aſcendunt, quo nautæ nauium antennas, terram ocyus, quàm qui ſubſunt in naui, conſpecturi. Commemoratis igitur animalibus teſtacea, & dura cute obtectis, integrum fuit oculos in oblongis proceſſibus tutò reponi, quòd illi duriores erant futuri, & tunica extrorſum obduci poterant, quæ ab illorum anima cum cute prognata, ſimul duriſſima, & teſtacea eſſet. Homini verò, propter corporis ſubſtantiam, & mollem tenuemque, qua oculi inueſtiuntur, membranam, exquiſitioremque ſenſum, totos oculos neceſſariò molles habituro, hi prælongis proceſſibus citra periculum apponi nequierunt. Quando itaque in imo hominis oculos locare, non erat eorum functioni commodum, & nudis ceruicibus eos adnectere haudquaquam decebat, Natura nec oculorum uſum prohiberi, neque eorundem ſecuritatem vitiari volens, partem extruxit altam, & eleganter ocu-

Caput oculorum gratia formatum. Libr. 8. de uſu partiũ.

Qui natura oculos muniuerit.

los ab iniurijs uindicantem. Superius enim palpebras, ſupercilia, & frontis os collocauit: inferius uerò, præter palpebras, malæ etiam & genæ oculos tutantur. Internis autem partibus naſus muri inſtar oculis interiectus eſt, exterius deinde ualidiſſimum os externum oculorum ſedis angulum occupat, adeò, ut editis ac extuberantibus undique partibus oculi ſepiantur, utiliterque ueluti in ſinuoſa ualle latitent. Cæterùm, horum quæ oculos muniunt coaceruatio, & congeries, caput minimè eſt, quamuis etiam illa ſine capite coſiſtere nequeant.

Cerebrum oculorũ gratia in capite locari, & dein cerebri nomine reliquos ſenſus.

Quæ igitur fuit neceſſitas, hic quoque alias componi partes, quarum fabrica capitis nomen meretur? Singula ſenſus organa, uiſus nimirùm, odoratus, guſtus, & auditus, quæ neruo indigent molli: neruo quidem, quòd ille ſit animalis ſpiritus, facultatisque uehiculum: molli autem, quoniam affici & diſponi quodammodo oportet, ab extrorſum incidente ſenſibili. Quando itaque oculi mollibus cerebri neruis indigebant, ac mollia omnia, ſi ulterius procederent, promptè diuulſa frangerentur, offenderenturque, aut etiam uiæ longitudine plus æquo indureſcerent, cerebrum iurè non procul ab oculis reponi debuit. Atque ita colligitur, cerebrum in capite locari oculorum cauſa, odoratus autem, & auditus guſtusque organa propter cerebrum. Quanquam & hæc organa alioquin altiſſimam ſedem opportunè ſortiantur. Aures enim quum ſonum percipere debeant, qui naturà in ſublime fertur, rectè in altis corporum partibus locatæ ſunt. Item nares, eo quòd omnis odor ad ſuperiora ducitur, meritò ſurſum ſunt: & quòd magnum cibi & potionis iudicium ad nares quoque pertinet, non ſine cauſa uicinitatem oris illæ ſequuntur. Iam guſtatus, qui ſentire eorum, quibus ueſcimur genera debet, commodè habitat in ea oris parte, qua eſculentis, & poculentis Natura iter patefecit. Tactus autẽ toto corpore æqualiter fuſus eſt, vt omnes ictus, omnesque nimios, & frigoris & caloris appulſus ſentire poſſimus.

Naturalis capitis figura.

Cæterùm caluariæ [a] figuram maximè naturalem concinnamque omnes definiũt, quæ inſtar ſphæræ utrinque in anteriora leuiter compreſſæ ſpectatur: ac ueluti compreſſionis occaſione, anteriori parte multo anguſtior, quàm poſteriori, redditur. Formæ huius rationẽ Galenus ad cerebrum refert, caluariam, quum cerebri ſit [b] receptaculum, ac ueluti galea, & propugnaculum, illius debere formam exprimere aſtruens: & addens pariter, qui poſteriori cerebri parti cerebellum allocetur, dorſaliſque medulla illinc prodeat: anteriori uerò parte ad olfactus organa, & ad oculos à cerebro proceſſus educantur, quum interim nos facilè in ſeptimo libro oſtendemus, cerebrum nulla peculiari eguiſſe figura, & poſteriorem eius partem retrorſum magis quàm ipſum cerebellum [c] prominere, ac præterea proceſſus illos olfactui ſeruientes, & uiſorios neruos ex cerebri baſis quaſi medio, non autem ex anteriori ipſius ſede initium ducere: adeò ut cerebri ratione nihil obſtiterit, quo minus caluariam inſtar exacti globi, ſphæræve, utpotè figuræ iniurijs repellendi promptiſſimæ, efformatam cernamus. Verùm maxillę ſuperioris, & naſi, oculorumque ſedium, & temporalium muſculorum habenda fuit ratio, & inſuper connexus caluarię cum dorſi uertebris gratia, poſteriorem capitis partem latiorem capacioremque fieri decuit, ſi modò iuſti ponderis haud negligenda erat occaſio.

a prima fi. & pleraq; 6. cap. fi.

b Apparet id figuris ferè omnibus libri 7.

c in 1. et 2 fi. c. 2. li. 4.

In li. de Aere, aquis, et locis.

Hippocrates porrò naturalis appellatę nobis formę cauſam in obſtetrices nutricesque uidetur reieciſſe, quum aſſerit, quoſdam oblonga capita exiſtimaſſe eſſe pulchra, hoſque ideo in puerulis ea compreſſiſſe, atque ita tandem natura in hanc oblongam formam procreata eſſe; eo propè modo, quo pleraſque nationes peculiare quid in capitis forma ſibi uendicare conſtat. Genuenſium namque, & magis adhuc Gręcorum, & Turcarum capita globi ferè imaginem exprimunt, ad hanc quoque (quam illorum non pauci elegantem, & capitis, quibus uariè utuntur tegumentis accommodum cenſent) obſtetricibus nonnunquam magna matrum ſolicitudine opem ferentibus, Germani uerò compreſſo plerunque occipitio, & lato capite ſpectantur, quòd pueri in cunis dorſo ſemper incumbant, ac manibus ferè citra faſciarum uſum, cunarum lateribus utrinque alligentur. Belgis oblongiora cæteris propemodum reſeruantur permanẽtve capita, quòd matres ſuos puerulos faſcijs inuolutos, in latere & temporibus potiſſimùm dormire ſinant. Vtcunque autem ſit, Anatomici eam capitis figuram appellant naturalem, quæ ad oblongæ ſphæræ formam potiſſimùm extruitur, priorem poſterioremque partem obtinens magis proceram. Omnes autem reliquæ ab hac euariantes figuræ, non naturales cenſentur:

Prima non naturalis capitis figura.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

quemadmodum ea, in [d] qua anterior eminentia à ſyncipite, frontiſve elatiori ſede producta perit: poſterior autem, quæ occipitis eſt, reſeruatur. Item [e] quæ huic planè contraria uiſitur, ac poſteriorem, occipitij nimirum, eminentiam manente anteriore perdidit. Deinde [f] tertia, naturali adhuc magis opponitur, in qua ambæ capitis eminentiæ abolentur, & caput ad amuſſim rotundum, & inſtar exactæ ſphæræ, ac ueluti ſcillæ obſeruatur. qua figura Therſites ab Homero fuiſſe traditur, hanc enim ab ipſo φοξὸν appellari, nonulli aſſerunt: quanquam pleriſq; omnes acuminatas capitis figuras eo nomine, & ὀξυκεφάλους nuncupare libuerit [g] Quarta ſpecies non naturalis figuræ ab Hippocrate quoque enumeratur, in qua caput in latera ad utranque aurem inſignius, quàm in anteriori poſteriorique ſede, prominet. Ac hæc naturali capitis figuræ omni ex parte diſſimilis eſt, haud ſecus quàm ſi ad alteram aurem in naturali figura faciem, ad alteram uerò poſteriorem ceruicis ſedem fingeres.

d 2. figura

e 3. figura

f 4. figura

g 5. figura

Libr. 9. de Vſu partiũ.

Varia inſuper capitis figura.

Verùm Galenus alibi hanc excogitari quidem, non autem in rerum natura conſiſtere poſſe affirmat: quamuis interim Venetijs puer multis partibus deformis, & admodum amens, hac figura hodie conſpiciatur. Imò apud Bononienſes mendicus obambulat, cui caput quadratum, ſed latius paulo quàm longius contingit. Præterea Genuæ puellus annos natus fortè tres, à mendica oſtiatim circumlatus eſt, & paulò poſt in nobiliſſima Balgarum Brabantia ab hiſtrionibus fuit propoſitus, cuius caput in utrũque latus protuberans, duobus uirorum capitibus grandius extitit. Verùm arbitror illum puerum ſimili affectu laboraſſe, quem Auguſtæ Vindelicorum in bienni puella obſeruaui, cuius caput in mẽſibus plus minus ſeptem ita increuerat, ut nullum uiri caput unquam uiderim, quod non molſe illi cederet. Fuitque is affectus, quem ueteres hydrocephalum uocarunt, ab aqua quæ in capite aſſeruatur, ſenſimque colligitur. Quanquam ea non inter caluariam, & exterius ipſam ſuccingentem membranam, aut cutem (ubi aliàs aquam reponi, medicorum libri docent) huic puellæ fuerit collecta: uerùm in ipſius cerebri cauitate, adeoque in dextro ſiniſtroque illius [h] uentriculis: quorum cauitas amplitudoque ita increuerat, ipſumque cerebrum ita extenſum fuerat, ut nouem ferę aquæ libras, aut tres Augu

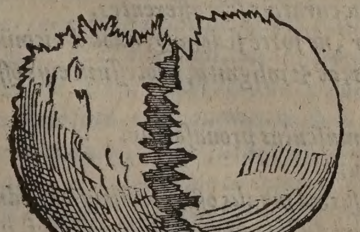
h 6 fi. lib. 7. D, D, & E, E.

ſtanas

ſtanas vini menſuras (ita me ament Superi) continuerint. Ad hęc, vt cerebrum in capitis vertice, membranæ quaſi modo erat tenue, & quodammodo continuum cum tenui ſua membrana corpus: ita quoque caluaria fuit prorſus membranea, tantaque duntaxat ſede oſſea, quanta caluariæ puellę erat amplitudo, priuſquam caput extra modum increſceret: ea ferè ratione, qua in nuper natis pueris, frontis os, & verticis oſſa conſtare cernimus, ubi illa alioquin mutuò ſunt contermina, & in admodum pueris, inſigni interuallo, amplitudinique viſuntur membranea. Cerebellum interim, cerebrique uniuerſa baſis, ſecundum naturam habebant, vti & neruorum productiones. Dein nullis prorſus ſedibus, quàm in cerebri ventriculis adeo atque dixi adauctis, aquam reperi, & puella ad mortem uſque ſenſibus omnibus integrè eſt uſa: & quoties caput, quum illá paucis ante mortem diebus conſpexi, ab aſtantibus mouebatur, & nonnihil, quantumuis etiam leuiter, erigebatur, grauis ilico tuſſis puellę moleſta fuit, cum difficili reſpiratione, & totius faciei miro rubore, ſanguiniſque ſuffuſione, & lacrymarum prouentu. Reliquo corpore mediocriter habuit: etſi laxis infirmiſque, ſed non reſolutis tamen fuerit articulis, neque præſente etiam inſigni macie, aut etiam ſeroſo in membris tumore, aut morbi comitialis, aut tremoris alicuius notis. Iecur quum paulo poſt mortem ſpectaretur, ſuppalidum, & nonnihil naturali aliàs iecore contractius duriuſque occurrit: liene interim maximo, & molli conſpicuo, perinde ac ſi iecoris vices aliquandiu obiuiſſet: adeò ut cum præſentibus medicis nihil æquè admiratus fuerim, ac tantam aquæ uim in cerebri ventriculis abſque maioribus ſymptomatibus tam diu fuiſſe collectam. Quemadmodum eodem ferè tempore non vulgariter nos mirari coegit, nobiliſſimi, & vnà doctiſſimi viri cor, in cuius ſiniſtro ventriculo glandulosæ (ſed ſubnigricantis interim) carnis libras propemodum duas reperimus, corde inſtar vteri, ac puellæ illius cerebri, ad eius carnis molē extenſo, & homine ante mortem habitu vtcunque melancholico, & admodum vigili, & pulſu prædito miris ſanè modis inæquali, & vario, quique arteriæ contractionem manifeſtè oſtendebat. Ita enim multis mēſibus ante mortem (quum tamen alioquin veluti ſanus obambularet) pulſus, aut arteria potius contrahi viſa fuit, vt trium aut quatuor pulſationum ictuumve interuallo contracta maneret, velutque expulſionem moliretur. Imò poſtremis vitæ ſeptimanis, ex nouem ictuum interuallo tres tantum, aut duæ dilatationes arteriæ, tactui ſubinde occurrerunt. Dein animalis facultas cum principis animę functionibus ad mortem vſque ſatis conſtabat, quæ non tam ex cordis vitio proximè obuenit, atque ex ſiniſtri cruris grangręna, quæ ab impedito arterię pulſu occaſionem perinde duxit, ac ſi intermiſſi illi ex cordis uitio pulſus, cruris illius natiuum calorem parum aptè euentilaſſet: potiſſimum quum ex ſclopeti ictu ante annos aliquot ipſi vitiata eſſet i arteria quę fibulam petit. Cæterum eiuſmodi perquam innumera alio opere latius perſequemur, quo diſſectorum à me hiſtorias, ad morborum cognitionem, totiuſque artis medicæ tractationem apprimè idoneas deſcribemus: quum interim præſenti opere, corporis humani affabrè compoſiti tantum inſtoriam enarrare inſtituamus, monſtruoſa omnia, & quę in malè ſanis ęgriſque ſolum occurrerunt, ſilentio pręterituri. Capitis autem figurarum non naturalium hic meminimus, quòd illę à diſſectionum profeſſoribus ſunt quoque paſſim pertractatę; quodque non naturales capitis uocatę effigies, etiam in egregiè prudentibus (quandoquidem ſcilicet cerebrum nulla, uti iam innuimus, propria admodum indigeat figura) interdum ſpectentur, etiam ſi tales caluarię, ac potiſſimum ſuturarum ſpecie, vt proximo dicetur Capite, à naturali forma differentes, nobis in cœmiterijs perquàm raro ſeſe offerant: ut profecto ſubinde forſan occurrerent, ſi alpium quę Stiriam ſpectant, accolarum cœmiteria ſcrutaremur: quum illos homines, non dictis modò capitis figuris, ſed longè etiam magis diſcrepantibus deformes eſſe audiam.

i fig.ca.12. lib.3.A.

DE OCTO CAPITIS OSSIBVS, ET SVTVRIS hęc inuicem, & cum conterminis ipſis maxillę ſuperioris oſſibus, committentibus, Caput VI.

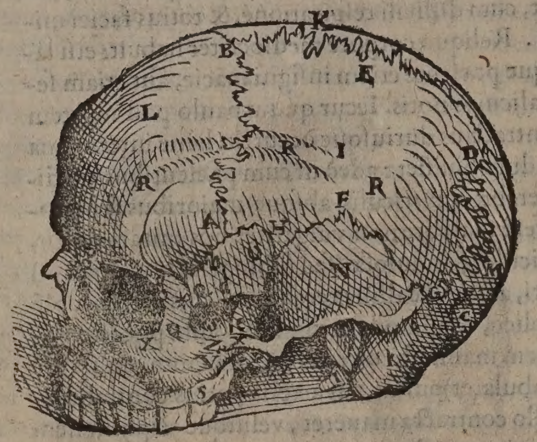
PRIMA SEXTI CAPITIS FIGVRA, quę duas verticis oſſium portiones inuicem nonnihil ſeiunctas commonſtrat, vt commodius artificioſiſſima futurę fabrica oculis ſubijceretur.

SECVNDA SEXTI CAPITIS FIGVRA, portionem quandam oſtendens verticis oſſis, ſerra à rtliqua oſſis patte diuiſam, vt caluarię in fronte, vertice & occipitio proponatur ſubſtantia, quę duabus denſis ſolidiſque efformatur ſquamis, ſeu laminis, quas vulgo capitis appellamus tabulas, & diploas. hicque ipſarum ſuperior exteriorve α inſignitur, interior autem β, in harum medio cauernoſa, ac veluti fungoſa fiſtuloſave oſſis conſiſtit ſubſtantia, cui αα inſcripſimus.

TERTIA SEXTI CAPITIS figura, integram caluariam absque inferiori maxilla in sinistro latere depictam exhibens.

QVARTA SEXTI CAPITIS figura, caluariam sinistro lateri magis incumbentem exprimit, vt & basis caluariæ in conspectū nōnihil ueniret. Aliquot uerò suturarum causa, ab hac figura os iugale serra ademimus, ipsam namq; superioris maxillæ ossibus cognoscendis, & quibusdam caluariæ foraminibus ostendendis subseruire, suorum characterū insinuabit Index.

CHARACTERVM TERTIAE, ET QVARTAE figurarum Index.

PRAESENS characterum index, tertiæ, ac quartæ figurę communis erit, quòd scilicet eidem ferè characteres in vtraque collocentur: e si casu quis aut tertiæ, aut quartæ figurę duntaxat peculiaris occurret, illi pro figurę ratione, aut tertię, aut quartæ subijciam.

A,B Coronalis anteriorve sutura earum quę transuersim ducuntur. Huius dextra pars in tertia, sinistra verò in quarta spectatur.

C,D Posterior sutura tranuersarum, quæ Λ Gręcorum maiusculę literę assimilatur. In tertia huius suturæ sinistra pars conspicitur, in quarta vero dextra.

E 3 Sutura à medio suturę Λ referentis ad medium coronalis, seu à D ad B deducta.

F Squamosa conglutinatio, ac in tertia quidem figura videtur sinistra, in quarta autem dextra. Dein in ambobus à
G C ad G interuallum notatur, quod non mutuò incumbentium squamarum, sed verę suturę constructionem osten-
H dit. Quod autem à G ad H per F porrigitur, uera squamęformis est conglutinatio, verticis ossi, & temporis ossi cōmunis. Ab H autem ad A indicatur glutinatio squamæformis, ossi verticis, & frontis ossi communis.

I 3 Sinistrum verticis os.

K Dextrum verticis os.

L Frontis os, quod vnicum est.

M Occipitis os, similiter vnum.

N Sinistri temporis os in tertia, dextri autem in quarta ostenditur.

O Os cuneiforme, quod vnicum est, & coniugis expers.

P Cuneiformis ossis processus, vespertilionum alis comparati. Hi vtrinque duo sunt, in quarta figura conspicui, &
2.3.4.5. pręter P, etiam numeris his 2,3,4,& 5. notati, ac denique in quinta figura accuratius sese offerentes.

Q,Q,Q. Primum in utroque latere superioris maxillę os, quod pluribus Q, insignitur, ne fortè sedem Q, quod d vicinius
✱ est, notatam, aliud os à præsenti eße arbitrareris. Linea inter duo Q, consistens, ac ✱ insignita, processum eius ossis delineat, qui cauitatem in tempore exculptam ualde auget.

R, R, R. Lenis in frontis oße, & uerticis asperitas, à qua semicirculi modo temporalis musculus pronascitur.

S,S Quartum maxillę superioris os: in tertia sinistrum, in quarta dextrum notatur.

V,X 3 Caluarię sedes, quam os iugale appellamus. V hic notat processum temporis ossis, ad iugalis ossis constitutionē edu-
Z 3 ctum. X uerò, processum primi maxillæ superioris osis. Z autē sutura indicatur, dictos nuper proceßus nectēs, qui
V,X 4 bus iugale os efformatur. Porrò V & X in quarta figura notant sedes, à quibus proceßus illos serra resecuimus.

a a Suturę cuneiforme os circumscribentis interuallum, illi osi ac temporis ossi commune.

b Suturę cuneiforme os circumscribentis interuallum, huic, & frontis oßi commune.

c 4 Pars hęc cuneiformi oßis interdum peculiare uidetur oßiculum, squamę modo tenue, & linea à cuneiformi osse di
q; remptum, quamque in quarta figura indicauimus. Verùm hęc non ita crebrò se offert.

e Suturę os cuneiforme circumscribentis interuallum, ipsi, & maximo superioris maxillę osi paulo antè S insignito commune.

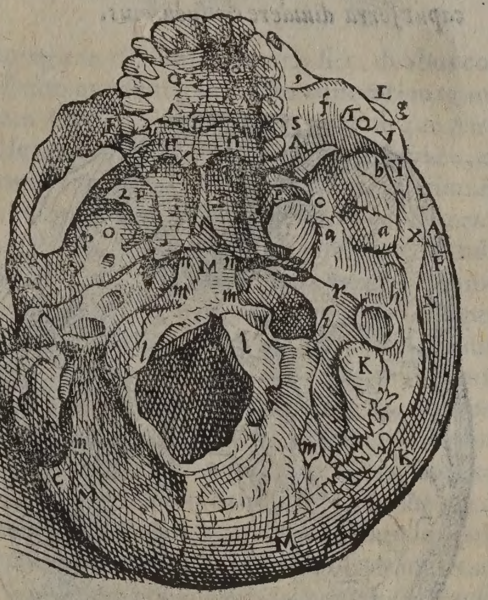
f,f 4. In quarta figura f conspicis, pręsenti Capiti nihil seruiens: notatur enim sutura primo, & quarto superioris maxillę oßibus communis, quàm cum reliquis maxillę superioris suturis persequar.

Sutura

g g Sutura, frontis os à cuneiformi, & maxilla superiori dirimens.
h 4 Sinus, cui capitulum inferioris maxillę inarticulatur.
i Temporis ossis processus, scriptorij stili modo prominens.
K Mammillaris processus, è temporis osse productus. Quarta figura utriusque lateris processum K notat.
l, l 4 Capita occipitij ossis, quæ primæ ceruicis vertebrę sinibus articulantur. In horum medio foramē occurrit, dorsalis medullę causa cęlatum. Verùm ut pręsenti Capite ossium foramina enarrare nō instituimus, sic neque eadem hic
φ 4 characteribus insignienda duximus. Quamuis priuatim in quarta figura φ ponatur, ad quod à duodecimo Capite foraminibus dedicando remitteris.

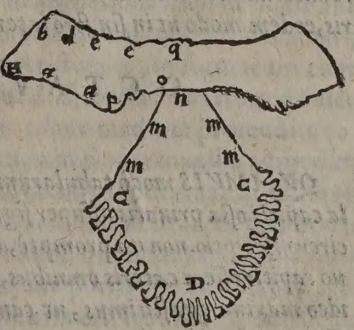
CHARACTERVM QVINTÆ Figuræ index.

QVINTA SEXTI CAPITIS figura, basim caluarię referens.

QVINTAE figurę multos characteres, tertiæ, et quartę figuris communes, in hunc modum adhibuimus.

A Coronalis suturæ extremum, in temporis cauo conspicuum.
C, C Sutura Λ exprimēs: atque hi characteres inferiorem huius suturæ crurum partem notant, ubi hęc non amplius suturę effigiem accuratè commonstrat.
F Squamæformis conglutinatio nō omni ex parte hic uisitur. quare etiam alios characteres tertię, & quartę figurarum ipsi non accommodauimus.
K Verticis sinistrū os, uerùm modica ipsius conspicitur portio.
L Frontis os, cuius etiam modica pars hic occurrit.
M, M, M Maximam occipitij ossis partem hic cernere licet, totam nimirum, quę in caluarię basi consistit.
N, N Vtrinque unum temporis os notatur.
O, O Cuneiforme os.
P, P Processus cuneiformis ossis, uespertilionum alarū imagini respondentes. Qui numero quatuor sunt, his characteribus
2, 3, 4, 5. 2, 3, 4, 5 notati.
Q, Γ Primum maxillę superioris os, quod & Γ hic notaui.
S, Λ Maximum quartumve maxillę superioris os, & hoc quoq; peculiariter aliquot Λ indicatur.
V, X Os iugale.
Y Sutura ossis iugalis.
a, a Suturæ os cuneiforme circumscribentis interuallum, illi, & temporum ossi commune.
b Suturæ os cuneiforme circumscribentis interuallum, illi ac frontis ossi commune.
d Hac sede occultatur suturę os cuneiforme circumscribentis interuallum commune illi, & ossi externum angulum sedis oculorum constituenti.
e Suturæ os cuneiforme circumscribentis interuallum, illi, & quarto maxillæ superioris ossi commune.
f Hęc sutura superiori maxillæ peculiaris censetur, ac proinde hic non uenit explicanda.
g Sutura frontis ossi, & superiori maxillæ communis.
h Sinus, cui capitulum inferioris maxillæ inarticulatur.
i Processus scriptorio stylo non absimilis.
K Mammillaris processus.
l, l Capita occipitij ossis, quę primę ceruicis uertebræ coarctantur.
m, m, m His characteribus, qui quintę figurę, ut & subsequentes, proprij sunt, notātur suturæ Λ imitantis additamenta, per caluariæ basim antrorsum deducta, atque ad se inuicem, nempe ad n tendentia.
n, n Linea, dicta nunc additamenta iungens, ac ossi cuneiformi, & occipitis ossi communis.
o, p Sutura à linea n indicata, in dextrum latus repens, inter os cuneiforme, & sinistri temporis os. Verùm ab n ad o nō propriè sutura est, quemadmodum neque ab anteriori m ad n: sed rima, & ossis ab osse notabilis distantia, secus nimirum quàm in alijs suturis harmonijsve occurrit.
q, q Suturæ os cuneiforme circumscribētis interuallū, illi, & sextis superioris ma-
Π xillæ ossibus Π notatis cōmune. Verùm ut cuneiforme os suturis circūscribas. hanc quintam figurā, & tertiam cum quarta intuere, singularū animaduertens characteres. Ab n igitur ad o, hinc ad p, a, ω, H, b, d, e, & q procede, atq; ita utrinque cuneiforme os suturis terminatū fingito, sed non nisi hominis caluaria inspectioni adhibita, ut quæ in omnē partē promptè uerti poterit. quū interim hic tres simul tabulæ inspiciēdæ sint, ut uel ī externa caluariæ sede id os circunscribas. quod quo leuius præstes, suturā m similē cum suis additamētis, & linea occipitis ossi, & cuneiformi cōmuni, sutura denique cuneiforme os circūscribente, hic delineaui, ijsdem characteribus in hac figura, atque in tertia, quarta, & quinta undique adiectis.

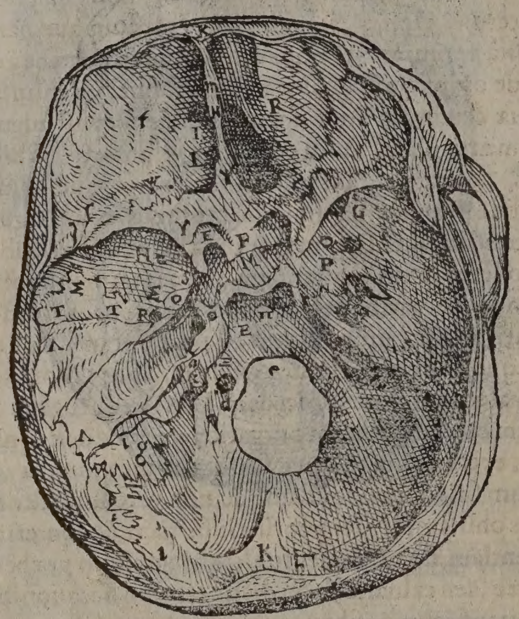
r *In hac quinta figura, vt & in quarta, temporis ossis linea notatur, inibi suturę modo os, cui auditorij meatus initium insculpitur, continens, & veluti à reliquo osse seiungens.*

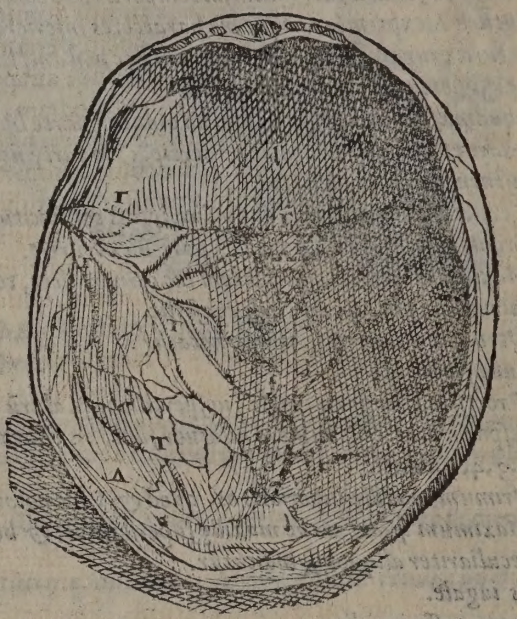
ſ *Ossis temporis asperitas, & processus, quo id transuersam respicit lineam, cuneiformi ossi, & occipitis ossi communem, & n notatam.*

Σ *Octaui capitis ossis processus, seu septum cauitatem narium intercedens. Reliqui characteres ostendendis superioris maxillę ossibus priuatim conferunt.*

SEXTA SEXTI CAPITIS FIGVRA, internam caluarię basis sedem oculis subijciens. Hic namque caluariam delineauimus, in qua superior ipsius pars, subsequenti figura exprimenda, ad eum modum oblata est, quo cerebri fabricam ostensuri; caput serra diuidere consueuimus.

SEPTIMA SEXTI CAPITIS figura, reliquam internę sedis caluarię partem commonstrans, figura sexta non expressam.

CHARACTERVM SEXTAE, ET SEPTIMAE Figurarum index.

DVAE proxime pręcedentes figuræ pluribus ornantur characteribus. uerùm huc potissimum seruiunt maiusculi Græcorum, capitis ossium suturas indicantes: quæ in interna caluariæ sede, qua cerebrum continetur, etiam se spectandas offerunt. Reliqui autē characteres in his figuris conspicui, caluariæ foraminibus ostēdēdis cōducēt.

Γ Γ 7 *Coronalis sutura, non adeò exactam suturæ compagem, ac in externa caluariæ sede, exprimens.*

Δ Λ *Sutura Λ literam referens, notatur in septima. Verùm, & in sexta Δ eam quoque indicat suturam.*

O O 7 *Sagittalis sutura.*

Λ Λ 6 *Squamosa sinistri temporis conglutinatio.*

Ξ Ξ 6 *Additamentum sinistri lateris suturæ Λ imitantis, quod per caluariæ basim contendit.*

Π 6 *Linea cuneiformi ossi, & occipitis ossi communis, quæ duo suturæ Λ imitantis latera additamentave iungit.*

Σ Σ 6 *Suturæ os cuneiforme circumscribentis interuallum, illi & temporis ossi commune.*

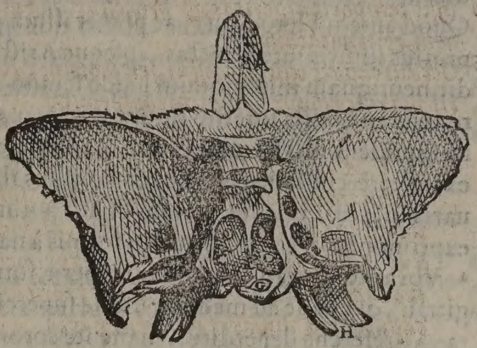
Ψ Φ 6 *Suturæ cuneiforme os circumscribentis interuallum, commune illi, & frontis ossi, & octauo capitis ossi. Si itaque à Π ad Σ, & hinc ad aliud Σ, hinc uerò ad primum Ψ, ac inde secundum Ψ perrexeris, cuneiforme os in sinistro latere, internaque caluariæ sede circumscribes. Vnde si eosdem characteres in dextro latere ad suas suturas poni finxeris, eodem modo ut in sinistro latere, per characteres pergens, uniuersum cuneiforme os complecteris.*

OCTAVAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum index.

QVAMVIS modò tabularum frequentia lectori minimè molestus esse uelim, eoque potissimum nomine singula capitis ossa priuatis insuper figuris non exprimam: tamen quia ossis cuneo comparati, & dein octaui capitis ossis circumscriptio, non ita promptè, ac cæterorum capitis ossium intelligitur, præsenti figura cuneiforme os cum octauo capitis osse, à cæteris omnibus, liberum, ea facie exprimitur, qua internam caluariæ superficiem respicit: quod ideo maximè præstitimus, ut cauernæ in cuneiformi osse plerumque occurrentes, in conspectu essent, uti characterum ostendet index.

Octauum

OCTAVI SEXTI CAPITIS FIGVRA.

A, B, A Octauum capitis os uerum B priuatim septum insignitur, olfactus organorum sedes interstinguens.
C, D Duę precipuę cuneiformis ossis cauernę.
E Septum indicatas modo cauernas inter diuidens.
F Alterius cauernę, seu antri foramen, in narium amplitudinem pertinens.
G Cauitas in humiliori sede septi posita, quod duo potissima antra intersepit.
H Cuneiformis ossis processus, uespertilionum alis similes.

Cur uniuersũ cerebrũ ossibus ambiatur, & quamobrẽ illa uaria sint, et futuris maxima ex parte commissa.

CEREBRVM rationis sedem (quæ instar regis in altissimo corporis sita, duabus concupiscibilibus animis dominatur, ac præest) tuto quodam munimẽto custodiri magnopere expedit. Quocirca etiam prouidus rerum Opifex, non soli cuti, carnosisque partibus, vt in abdomine: aut per interualla à se inuicem remotis ossibus, vt in thorace, cerebri commisit custodiam; sed vndique os ipsi instar galeæ circumposuit. Verùm etsi nulla occasione galea hæc, totam qua cerebrum continetur cauitatem constituens, uarijs extrui debuit ossibus, quæ inuicem articulata, motu pollerent voluntario: nihilominus ipsa octo peculiaribus constat, a ossibus, quæ b suturarum, aut alio valido prorsusque immobili, & tenaci contextu mutuo, & dein alijs insuper duodecim maxillæ superioris ossibus compinguntur, & una cum illis caluariam, vti in cœmiterijs occurrit, constituunt. Quum enim illa galea differentibus admodum sedibus necessario efformatur, quumque ideo osseam ipsius substantiam, & naturam insigniter in duritie, crassitie, in finibus processibusque, & magnis intus cauitatibus effingendis variari oportuit, non vnico tota potuit effingi osse; vt taceam nos vulgò arbitrari, illam minus iniurijs esse expositam, si pluribus extruatur partibus: quum scilicet ossium fracturæ, aliaque nonnulla illorum vitia, cum ipsis ossibus terminentur, neque per totam galeam, perinde, ac fictilium vasorum fissuræ, procedant. Dein frequens hic ossium contextus, ad vaporosorum quoque, & fuliginosorum excrementorum purgationem conducit: quippe quum caput tectum quoddam calidæ domus referat, excrementa ea, quæ sursum conscendunt excipiens, ac proinde copiosiore indigens euacuatione, necessum fuit duram solidamque, non verò intus, ac foris cauernosam, & foraminulis instar spongiæ, aut pumicis obsitam, & ideo prorsus infirmam, & conterminis partibus nimium asperam, & inimicam ossiũ c substantiam, illi excremento alicubi egressum præbere, quem præstant varię ossium suturæ. Quanquam galea hæc, seu caluaria, non dictis tantùm occasionibus suturas obtinuit, sed præcipuè, vt per illam membraneæ transirent d fibræ, quæ pręter e vasorum quorundam fines, duram cerebri membranam ipsi caluariæ committerent: & huius dein interuentu, ac beneficio, cerebrum, quod promptè aliàs ob molliciem concideret, suosquemet f ventriculos, & cauitates comprimeret, admodum concinnè, uti septimo docebimus libro, sustinerent, ac uelutì suspensum seruarent: adeò ut duræ cerebri membraneæ fibræ, quę suturas transeunt, & dilatatæ explicatæque membranam caluarię exterius obductam constituunt causa, suturas potissimum parari, easque pro cerebri formæ, capitis ossium cauitatem imitantis, ratione digeri arbitremur. Quandoquidem igitur oblongum corpus vinculis, & apprehensionibus secundum longitudinem ipsius, & dein transuersim ductis, opportunè subleuatur, ac veluti suspensum continetur, naturalis vocata capitis figura primùm tres suturas obtinet: duas quidem transuersas, quarum g altera in syncipite est, in occipitio h altera: i tertia à medio posterioris, seu eius, quæ in occipitio consistit, per capitis longitudinem ad medium vsque anterioris extenditur. Anteriorem coronalem vocant, quandoquidem coronæ potissimum in ea capitis parte collocantur: posteriorem à literæ Λ imagine λαμβδοειδῆ nominant: tertia per verticem capitisque longitudinem procedens, ὀβελιαῖα Grecis nuncupatur, quòd veru sagittæve instar rectà incedit, vnde etiam à virgæ ductu, ῥαβδοειδὴς fuit appellata. Hæc interdum, & in primis quibus lata angulosaque admodum frons obtigit, per k frontis medium ad nasi vsque summum, at non adeò insigni, atque in ipso vertice complexu, exquisitave adeò suturæ compage, prorepit. Atque id nonnulli viris omnibus, alij autem mulieribus peculiare esse, falso contendunt: quum rarissimè in uiris, atque adhuc multo rarius, aut uix unquam in mulieribus illud accidere, non obiter animaduerterimus. Et hoc uel inde conijcias, quòd ex viginti, quæ in cœmiterijs occurrunt caluarijs vix duas, cui frontis os diuidatur, reperias: neque ulla, etsi secus tradiderit Aristoteles, in suturarum enarratione prorsus aberrans, uiris ac mulieribus hac in parte vniuersim videtur differentia. Cæterum quadrupedibus à posteriore sutura Λ referente, sagittalis sutura ad superciliorum usque medium protenditur: l id quod canum caluariæ, equorum, boum, & id genus animalium, quibus cum fronte maxilla admodum protenditur, manifestè ostendunt. Non enim audiendus est Aristoteles, qui canibus cõtinuam, nullisq; suturis distinctam ascribit caluariam: quum canum caluariæ commemoratas hactenus suturas, & quæ hoc toto Capite enumerabuntur ferè omnes, eleganter exprimant. Non desunt etiam, qui infantibus hanc suturam per medium occipitij ossis ad m foramen usque dorsali medullæ uiam porrigens descendere, totumque occipitij os diuidere asserant: quod sanè, & nos quoque obseruauimus: verùm potius ea diuisio ad vnionem coalitumque, quàm ad suturæ speciem referenda est: quum hæc cartilaginis beneficio in pueris

a Illa adnotabimus, quum in capitis contextu seriati describentur.
b Suturas, vt, & alios contextus, suo loco describemus.
c Cuiusmodi ex carnis caluariæ sedis sit substantia, 2. fi. ostendit.
d 1. fi. lib. 7. G, H, I.
e eiusdem fig. F.
f Petaŭos, si libet, seriatim ex 4. 5. 6. 7. 10. 11. fig. lib. 7.
g 3. 4. figu. A, B, in 7. Γ, Γ.
h 3. 4. fi. C, D. in 6. 7. ΔΔ.
i 3. fi. à D. per E ad B, in 7. ΘΘ.
k tale quid ostendũt 2. 4. fi. 5. cap.
l Canina caluaria 1. fi. cap. 9.
m 6. fig. e.

Naturalis figuræ capitis suturæ.
Coronalis sutura.
Λ literam referens.
Sagittalis, & uarius ipsi⁹ duct⁹.
Virorũ capita à mulierum non perpetuo uariare.
7. ca. lib. 3. Histor. animal. et 2. de Par. anim.
Lib. 2. c. 7. de Histor. anim.

perficiatur, & in ętate prouectioribus nullum eius diuisionis rudimentum occurrat. Vnde etiam eiusmodi diuisionis ratio non hic in suturarum sermone, sed potius in occipitij ossis descriptione enarranda uenit.

Lib. 9. *Capita suturis destituta.*

Quòd autem Herodotus, ac præter illum plerique etiam alij, in Persia caluarias reperiri scribunt, nullis prorsus suturis interstinctas, ipseque Aristoteles suo tempore uiri caluariam absque suturis repertam tradit, neutiquam miror: quum ualde senum caluariæ nobis suturarum situm duntaxat, idque perquàm obscurè, referant, nulla interim suturæ conspicua imagine. Neque profectò mirum est, senibus suturas concrescere, siquidem illis uertebras uniri connascique cernamus: & ossium quoque supercilia processusque ita ipsis excrescere constet, ut consuetis motibus illorum ossa agi nequeant. Cæterùm tres iam enarratæ suturę, caluaria in latus cubante, literam H, aut potius ϰ (propter ipsius extrorsum obliquatas suis apicibus columnas) exprimunt. In capitum autem formis à naturali structura euariantibus suturæ ad hunc modum se habent.

Non naturalium capitis figurarũ suturæ.

a Vbi anterior capitis eminentia perit, sutura coronalis aboletur, seruata ea, quæ Λ exprimit, unà cum sagittali, quę tunc ad medium usque superciliorum porrigitur. b At posteriori eminentia deficiente, sutura Λ referens deperditur, manente coronali, & sagittali interim per occipitij medium ad caluariæ usque basim ducta. Quapropter si hanc capitis figuram occipitio inniti finxeris, utraque remanẽtium suturarum effigies T, literę similis erit: quemadmodum, & primæ quoque non naturalis figurę, quum illa fronti innititur, suturę T, aut magis fortè Y, referunt. c Anteriori uerò posteriorique eminentia simul concidentibus, binę quę tunc uidentur suturæ, ad rectos angulos se inuicem intersecantes, X literam repręsentant. Vna namque transuersa ab unius auris regione, ad alterius auris regionem, per medium caput deducitur: altera autem à d foramine in occipitis osse, dorsalis medullæ gratia inciso, per capitis longitudinem ad summum vsque nasi pertingit, illius ritu, quam sagittalem vulgò dicimus. Hęc siquidem semper in tribus prioribus capitis figuris à naturali differentibus seruatur: duę autem transuersę cum totius capitis figura variè intercidunt. e Quinta capitis figura, aut prorsus naturali est contraria, sic quoque omnino pugnantes cum ipsa suturas nanciscitur. Coronalis enim, & illa quę Λ refert, secundum capitis procedunt longitudinem, recta interim, seu sagittali transuersim lata.

a 2.fi.5.ca. *b 3.fi.5.ca.* *c 4.fi.5.ca.* *d 6.figu.c.* *e 3.fi. 5.ca.*

Squamosa temporum cõmissura.

Verum nunc, & ad reliquas capitis commissuras sermonem dirigamus, estque primum f vna vtrinque à sagittali sutura quodammodo æquè distans linea, per capitis longitudinem supra aurem porrecta. Huic g principium ab humillima suturę Λ imitantis sede pendet, qua hęc propter occipitij inferiora vix amplius integram suturæ refert effigiem. Hinc nonnihil pręsens linea quodammodo recta fertur: & h mox sursum ascendens, quasi instar semicirculi ad coronalis suturæ terminum perrepit. Hęc maxima ex parte duobus ossibus constat, mutuò sibi incumbentibus, connexisque: non per suturam quidem, sed paulatim i verticis os descendens, instar squamæ attenuatur, atque in k os infrà ab auribus ascendens, similiterque in squamam attenuatum subintrat, utrisque ossibus, quà inuicem compinguntur, asperitatem quandam mutuam obtinuentibus.

f 3.4.figu. F. & 6.fig. Λ, Λ. *g 3.4.fig.à C ad G.* *h 3.4.fig.à G per F, H, ad A.* *i 3.fig I. & 4.fig. K.* *k 1.4.fi.N.* *l 6.fi. Λ Λ.* *m 7.fig. Γ, Γ. Δ, Δ. Θ, Θ.*

Suturas capitis etiam in interna caluaria se de conspici.

Vnde etiam neque Hippocrates, neque aliquis eorum, qui accuratè corporis fabricam expenderunt, suturarum nomine eas lineas dignatus est. sed à squamæ similitudine, eas λεπιδοειδῆ προσκολλήματα, hoc est, squamosas conglutinationes appellarunt. Non enim cum plerisque arbitrandum est, l has conglutinationes minus, quàm m tres suturas prius enarratas, in caluariæ cauitate, qua cerebrum reponitur apparere, ob idque suturarum nomine neutiquam donari. Quamuis interim tres suturæ, ipsaque potissimum coronalis, non tam suturę, quàm harmoniæ effigiem inibi exprimant. Cęterum squamosarum conglutinationum, de quibus hic sermo est, n pars coronali suturę proxima, etiam verticis o ossi, & p illi quod cuneo assimilabimus, communis censenda est: quemadmodum etiam maximè antica conglutinationum q sedes, r ad frontis os, & cuneiforme referetur: perinde sanè, ac si Natura ipsas potius, quàm suturas hic constituisset, quòd caluarię sedes temporali s musculo, tanquam strato quopiam, & puluinari tecta, non ęquè crassa (ne scilicet frustra pondere nimium grauaret) esse debuit, ac excarnes caluarię regiones, & ipsius basis, quam multarum t cauitatum, & foraminum occasione insigniter varieque crassam esse oportuit uti illę, ne nimium breuis uia vulnerantibus, aut alioquin lędentibus occurrerent, crassę spectantur: quamuis tamen non prorsus durę, & solidę, at inter duas densas squamas, ponderis potissimum vitandi causa, u cauernosę.

n 3.4.figu. ab H ad a. *o 3.figu.I.* *p 3,4.fi.O.* *q 3, 4. fi. b. sub A.* *r 3, 4. fig. ad L & Q.* *s 4. muscu. tab. Γ.* *t Has proponent temporis ossis et cuneiformis historia.*

Quamobrẽ in temporibus squamosæ potius occrrant cõglutinationes, quàm sutura.

Quum itaque tota ea caluarię sedes, qua conglutinationes illę excurrunt, tenuis fieri potuit, suturarum compositio ampliores crassioresque ossium sedes requirens, hic fuisset inualida: prętterquàm quòd x ossa à basi conscendentia, duriora sunt y descendentibus, adeo ut hac quoque gratia conglutinationes sic effingantur, vt duriorum ossium squammę meritò exterius conscendant, molliorum verò introrsum dimittantur, ac ueluti à solidioribus in plana alioquin superficie obtegantur. Quòd verò temporalis musculus pręcipua harum conglutinationum sit causa, ipsarum ostendit a sedes, suturę Λ referenti contermina, quę tanto interuallo suturę exprimit imaginem, quanta excarnis qua incedit caluarię est portio, quantoq; interuallo ipsa ossa crassa existunt. Quinetiam ad anteriorem conglutinationum b sedem, suturę illic speciem cernimus, ubi c ossa superiorem maxillam constituentia, cum capitis ossibus crassa euaserunt, adeò ut toto ipsarum ductu conglutinationes istę non prorsus squamosę occurrant.

u 2. fig. ac consistit inter ea et oi. 3. fi. N, O. *y 3.fi. L, l.* *a 3.4.fig.à C ad G.* *b 3.4.fi. à b uersus g.* *c 3.4. fig. Q, Q ad L.*

Sutura o-ctauũ capitis os circumscribentes.

Pręter dictas hactenus suturas, & d contextus, alia in capitis cauitate cerebrum ambiente potissimum spectatur, frontis ossi, illique e ossi communis, quod f olfactus organorum sedes constituit, ac instar cribri peruium cernitur. Id enim os ueluti frontis ossis basi insertum, hac sutura ipsum ambiente in capitis cauitate obscurè circumscribitur, aliã quoque suturam obtinens, ipsi, & superioris maxillę ossibus communem. Pręsens enim os, g osseum septum, foramina nárium interdiuidens producit, quod h sutura quadam per humiliorem sui sedem, ipsiusque longitudinem ducta, à maximis superioris maxillę ossibus, quę dentes continent, & ✠ ijs quę ad palati uersus fauces terminum habentur, & sexta superioris maxillę numerabuntur ossa, dirimitur: perinde ac ab osse cu-

d 6. fig. ad characteres n, L, ⊥; e 8. fig. A, B, A. *f 13. fi. 7. li. L, de ĩ D.* *g Σ 5. fi. de in O 1. fi. 9. capitis.* *h 2. fi. 9. capitis g.*

nenm

neum referente m inibi etiam ſeparatur, quà narium foramina in fauces pertinent. Cuiuſmodi autem hoc cribri modo perforatum ſit os, poſtquam alias inſuper ſuturas expreſſero: in cæterorum capitis oſſium enarratione perſequar. Sunt enim, & aliæ adhuc ſuturæ capiti cum alijs oſſibus communes, nimirum cum ſuperioris maxillæ, & n eo oſſe quod à cunei ſimilitudine σφηνοειδὲς uocant, quod ſimiliter unicum, ac, ut permulta corporis oſſa coniugis expers eſt: ab aliquibus inter capitis oſſa, ab alijs inter maxillæ ſuperioris oſſa connumeratum. Quamuis tamen capitis oſſibus longè rectius, quàm ſuperioris maxillę aſcribetur, quum haud minimam caluariæ cauitatis, qua cerebrum reponitur, ſedem cum cæteris oſſibus conſtituat, quæ ab omnibus Anatomicis capiti attribuuntur. Quibus uerò id circumſcribatur ſuturis, recenſere nunc conabimur.

Sutura capitis oſſibus & alijs cõmunes.

Suturę Λ imitantis o extrema, quę iuxta occipitij humiliora, non amplius exactam ſuturæ compagem exprimunt, verſus capitis inferiora baſimve protenduntur, ac per mediam baſis ſedem (quæ pręruptę rupi, & imagine, & duritia ſimilis eſt,) & quà caput primæ ceruicis vertebræ articulatur, in anteriora prorepunt, mutuò ſenſim appropinquantia. Quum autem iuxta narium foramina oris amplitudinem ſpectantia pertigerint, p tranſuerſa linea ſimul iunguntur, quę nec ſutura, nec harmonia meritò dici poteſt, ſed ad coalitum prorſus eſt referenda. In pueris enim cartilagine in eum modum oppletur, quo in illis appendicum cum ſuis oſſibus unio committi viſitur: in natu verò grandioribus pręſens linea omnino latet, perinde ac vnio appendicum in ætate prouectis obſcureſcit. Vtcunque ſit, hæc linea, & occipitis oſſi, & oſſi cuneum imitanti communis eſt: & q ab hac vtrinque in latera, q ſutura per temporum caua obliquis anfractibus ſurſum ducitur, verſus q anteriorem ſquamoſarum conglutinationum ſedem. Vbi verò ſutura hæc r anteriorem illarum ſedem attigit (quod notabili interuallo à coronalis ſuturæ in cauis temporum extremo eſt) in priora modicè deorſum ad coronalis extrema ducitur. s Hinc rurſus parumper deorſum repit, quouſque ſuperioris maxillę contingat os, quod externum oculi ſedis angulum conſtituere docebitur. t Hinc decliuis per caua quoque temporum incedit: inde ad poſteriorẽ intimorum dentium ſedem ducta, u per totam narium amplitudinem tranſuerſim fertur. Hęc ſutura à tranſuerſa linea, quam ſuturæ Λ referentis extrema committere diximus, in hunc modum ſurſum ad caua temporum utrinque ducta, & deorſum ad palatum uſque ab utroque latere, eo quo ſcriptum eſt modo, rurſus deſcendens, cuneiforme os exterius circumſcribit. a Interius uerò in capitis cauitate, huius oſſis circumſcriptio leuiori negotio, quàm externa ſede deprehenditur: ſi modo quis accuratè dictæ iam ſuturæ progreſſum expenderit. nam hęc paſſim, ac pluribus locis ſedibuſque ſeſe offert. Linea enim primùm oſſi occipitis, & cuneiformi communis, pariter, & b exterius, & c interius apparet: quemadmodum, & ſuturæ etiam interuallum, à linea obliquè ſurſum per caua temporum uſque ad anteriorem conglutinationum ſquamæformium ſedem pertinens, etiam d interius, & e exterius cernitur, & commune eſt oſſibus temporum, & cuneiformi, ac demum veræ ſuturæ, non autem ſquamarum nexus, ſpeciem oſtendit. Quod autem ab hac ſede antrorſum ad coronalis extrema ducitur, ſquamoſam refert conglutinationem, uerticis oſſi, & cuneiformi commune. Interuallum uerò à ſuturæ coronalis extremis ad oſſa externos oculorum ſedium angulos conſtituentia procedens, etiam ſquamoſæ conglutinationis formam commonſtrat, eſtque frontis oſſi, & cuneiformi commune. Præſentis ſuturæ interuallum ductusve conglutinationi ſquamoſæ reſpondens, exterius tanto elatius, quàm in interiori caluariæ ſuperficie, apparet, quanto interuallo cuneiforme os inſtar ſquamæ attenuatum, frontis, & verticis oſſibus committitur. Cæterum ſuturæ cuneiforme os circumſcribentis f interuallum, quod per caua temporum deorſum fertur, in interna caluariæ ſede non conſpicitur, ſed tantum in cauis temporum, & g oculorum ſedibus, in externis ſcilicet earum ſedium angulis. Atque hoc ſuturę interuallum commune eſt cuneiformi oſſi, & oſſibus externos oculorum ſedium angulos occupantibus. h Interuallum autem eius, quam modò proſequimur ſuturæ, iuxta poſteriorem intimi dentis ſedem prorepens, exterius apparet, & in narium etiam amplitudine: eſtque commune cuneiformi oſſi, & ſuperioris maxillæ utrorumque laterum maximis oſſibus. Interuallum uerò eius ſuturæ in ſuperiori narium amplitudinis ſede conſpicuum, in i interna caluariæ ſede melius, quàm in k externa, ſpectanti occurrit: & commune eſt ipſi oſſi cuneiformi, & illi oſſi, quod cribri modo perforatum dicitur. Porrò interna caluarię ſede, non ſolum præſenti ſuturę interuallum illi oſſi, & cuneiformi commune obuium eſt, uerùm etiam utrinque ad id interuallum, l aliud eiuſdem ſuturæ interuallum ſeſe offert, quod cuneiformi, & frontis oſſi commune cenſetur: atque id etiam m in oculi ſedis radice liquidò cernitur, iuxta eminentiorem illius regionem. Adeò, ut ſi ad amuſſim oculorum ſedes expenderis, n radicem ipſarum, & magnam externi earum lateris iuxta interiora portionem, à cuneiformi oſſe conſtitui ſpectabis, ſi modò in hominis fabrica huiuſmodi etiam duxeris intuenda, illiſque caperis, quæ etſi ad artis uſum non magnopere conducant, immenſi tamen Creatoris admirabilem arguunt induſtriam, & proculdubio à veteribus Anatomes profeſſoribus ſedulò, ac ſtudioſe fuerunt examinata. Cæterùm hoc ſuturę interuallum, quod, & cuneiformi, & frontis oſsi commune exiſtit, magna pars alterius ſuturæ eſt duarum, quas capiti cum alijs oſſibus Galenus communes eſſe retulit: tunc ſcilicet, quum unius loco illam enumerat, quæ cuneiforme os inibi circumſcribit, quà id occipitis oſſi, & temporum ac verticis oſſibus contiguum eſſe narrauimus: o alteram uerò, à cauis temporum per mediam oculorum ſedem ad naſi ſummum, ſeu ſuperciliorum medium, pertingere ait: quemadmodum etiam pertigit, illic incipiens, ubi cuneiforme os circũſcribens ſutura, per caua temporum deorſum uerſus intimum dentem primùm deſcendit. Atque hęc ſutura, primo ipſius interuallo, frontis os à ſuperioris maxillæ oſſe externum oculi ſedis angulum conſtituente ſeiungit: dein magno interuallo cuneiformi oſſi, & frontis oſſi communis efficitur, toto nimirum ductu, quo cuneiforme os frontis oſſi in oculorum ſedibus, & caluariæ interna ſuperficie contiguum eſſe viſitur. Vnde etiam id interuallum in ſuturæ cu-

neiforme

Sutura Λ imitantis additamẽta.

Cuneiformis oſſis circũſcriptio.

Quibus ſedibus ſutura occurrit cuneiforme os circumſcribens.

Galeni locus in libro de Oſſib. explicatur, & ſutura frontis os a maxillæ oſſib. & c. dirimens.

m 2 fi. 12. capitis ſecũdum π, μ, ν, ξ.
n 3. 4. 5. fi. O, P, & tota ferè 8 fi.
o 5. fig. C, C. dein vtrinque m, m.
Sed potiſſimum fi. indici characterum inſerta huc facit.
p 5. fi. n, n. 6. fig. Γ.
q in 5. figu. ab n per o, & p, in dextro latere: in ſiniſt. p a, & a ad A. in 3. 4. fi. per a, a uerſus H.
r 3. 4. fi. ab H. ad A.
s 3. 4 fi. ab A, ad b.
t 3. 4. 5 fig. à b, per d ad e.
u 5. fi. q, q.
a In 6. fi. ſecundum Γ, Σ, Σ, Ψ, & ⊥.
b 5. fig. n, n.
c 6. figu. Γ.
d 6. fi. a Γ, per Σ, Σ.
e 5 fi. ab n, per a, a ad A. in 3. 4. fi. a, a ad H. Confer. 3. & 4. fi. hic ſexta.
f 3. 4. fig. a, b, p d, ad e.
g 1. figu. 9. cap. Q.
h 3. 4. 5. figur. e.
i 6. figu. ⊥, ad ſiniſt. latus L, poſitum.
k 5 fi. q, q.
l 6. fi. ⊥, ad dextr. latus L, poſitum.
m 1. fig. 9. cap. S, T.
n 1. figu. 9. cap. N.
o 3. 4. fi. a, b ad g, g. Dein 1. fig. 9. c. R, S, T, V, X, Z, unde, & huiꝰ ſuturæ interualla petes.

neiforme os circumscribentis dimensione, non autem in frontis ossis à cæteris maxillæ ossibus separatione, habendum venit. Vti sanè subsequens suturæ transuersim per oculorum sedem ductæ interuallum, frontis os à secundo, tertio, quarto, & quinto maxillæ superioris in altero latere ossibus dirimens, frontis ossi, & illis maxillæ ossibus commune existit, tota nimirum sede, qua præsens sutura internum sedis oculi angulum, & superciliorum medium occupat. Verùm de superioris maxillæ ossibus suturisque nono agemus Capite, illic necessariò rursus suturæ huius sermonem instituturi: nunc autem octo capitis ossa, dictis hactenus suturis circumscripta, priuatim sunt aggredienda: quorum duo verticis sunt, vtrinque nimirum unum; duo item infra hæc, ad utranque scilicet aurem unum, quæ temporum uocantur ossa; quintum frontis est os, vt sæpius, vnicum: sextum occipitis, similiter unum: septimum cuneiforme, unum quoque, octauũ

Verticis ossium circũscriptio.

id est, quod ad cribri aut spongiæ refertur imaginem, a Verticis itaque ossibus in superiori parte ea sutura peculiaris est, quæ recto tramite secundum capitis longitudinem ducta, hæc ossa inuicem dirimit. In anteriore autem sede uerticis ossa coronali sutura, & posteriore Λ imitante, ab alijs discernuntur. Inferioribus uerò sedibus, squamosis conglutinationibus circumscribuntur: quo fit, uerticis ossa quadrilatera uideri, undique sibi quodammodo similia, præterquàm ubi instar squamæ attenuantur, temporumque ossa subeunt. Hic enim tenuissima sunt, sed solida, & neutiquam fistulosa: quemadmodum b reliqua ipsorum sede, qua temporalibus musculis non obteguntur, fistulosa cauernosaque inter suas squamas cernuntur, eandem crassitiem undique ea sede obtinentia: quanquam interim qua frontis ossi committuntur, tenuiora, quàm iuxta occipitij os appareant. Si uerò aliquibus donãtur sinibus aut foraminibus, illa duodecimo Capite ipsis dedicando percurram.

Frontis ossis circũscriptio.

d Frontis os circumscribitur coronali sutura, & ea quæ octauum capitis os terminat: & illa quæ à temporum cauo incipiens, ac per medium oculorum sediũm ducta, ad superciliorum usque congressum fertur, ac frontis os à maxillæ superioris ossibus separat, inque futurarum numero ultimum locum sibi uendicauit. Frontis itaque os quodammodo orbiculare est, nullibi tenuius, quàm d ubi superiorem oculorum sedis regionem constituit, & octauo capitis ossi committitur. Hic enim ueluti duobus tenuibus efformatur squamis, in medio uacuis, & aere oppletis, quemadmodum, & ipsius e cauitas, quàm inter suas squamas ad supercilia nasique summum haberi audies. Vbi etiam hoc os cauitatis, & formæ cuiusdam, quam oculos munire debet, ergò, reliqua ipsius sede crassius est, ac ueluti protuberat. Verùm altera illarum squamarum, quæ oculi sedem respicit, exteriorque est, læuis uisitur: quę autem internã capitis spectat amplitudinem, f inæqualibus nubis ferè forma tuberibus eminet, quæ cerebri reuolutionibus mutuò correspondent. In temporibus, ubi temporales musculi consistunt, frontis os tenue etiam est, ac solidũ; minimeque intus cauernosum, g præterquàm ubi cum uerticis osse inibi iungitur. Natura enim illic aliquo interuallo utrunque os uersus interiora priuatim crassius effecit, nè fortè nimia ossium tenuitas caluariam ibidem plus æquo infirmam redderet. Cæterùm frontis os in fronte, paulo supra supercilia, & reliquam dein ipsius sedem, quæ excarnis est, nullam inter suas squamas cauitatem ostendit notabilem, & multo crassius spissiusque quàm uerticis ossa sentitur. Quà tamẽ illud his committitur, h & sagittalis suturæ in coronalem incidit, frontis os tenuius infirmiusque est quàm in ipsa fronte. Hæc sedes, qua dictæ iã suturæ inuicem committuntur, totius caluariæ pars mollissima rarissimaque occurrit: est enim illa; quæ in nuper natis infantibus ad huc membranea, ac recenti caseo similis tangentibus sentitur, & quæ in puerulis manducantibus respirantibusque mouetur.

Mollissima rarissimaque caluaria pars.

Quoniam uerò hæc sedes Arabibus Zeudech nuncupata, inter excarnes capitis partes tenuissima est, & suturæ nusquam laxius hærent, medici huic cauteria uulgò dicta, uel candescente auro, vel ferro, vel urente quopiam medicamine, pro affectus ratione (sed parum tutò interim, exiguoque adeò commodo) adhibent. Locus autem iste in nobis, apice medij digiti promptè conijcitur, si brachialis principium superciliorum medio quis accommodauerit, ac medium digitum ad capitis uerticem rectà depresserit.

Occipitis ossis circũscriptio.

i Occipitis os sutura Λ simili, & eiusdem suturæ additamentis, & linea hæc iũgente terminatur. Vnde etiam quinque quodammodo lateribus constat, duobus quidem à Λ imitantis suturæ cruribus efformatis: & alijs duobus quæ ab eiusdem suturæ additamentis sepiuntur, ac demum quinto à linea quæ occipitis osi, & cuneiformi cõmunis habetur, descripto. Hoc os in crasitie admodum inequale est, neque omni ex parte sibi respondet. Quicquid enim ipsius in occipitio excarne, ac à musculorum exortibus insertionibusque liberum est, insigniter crassum cernitur, tanto scilicet osse frontis crasius, quanto illud uerticis osium crasitiem uincit.

Occipitis os ubi crassissimum.

Neq; etiam occipitis os tota excarni sede parem adipiscitur crasitiem, uerùm ad eius sedis radicem k in medio longè crasisimum apparet, l illa nimirum regione, qua duos maximos durę cerebri membranæ sinus, sanguinem, & spiritum uitalem uenarum arteriarumq; modo continentes, iungi, aliosque duos sinus educere, in cerebri uasorũ enarratione audies. Videtur enim Natura osis crasitie huic sinuum concursui prospexisse, tum quòd ex ipsius lęsione extremum homini impenderet periculum, tum quòd hanc occipitij sedem oculis destitutam, subinde percutiẽdam ac cerebro in terram uarijs casibus illidendam, haud ignoraret. Crasisima hęc occipitij osis sedes, similiter atque tota excarnis ipsius osis pars, intus cauernulis constant, vtrinque ualida obductis squama: quemadmodum verticis, & frontis ossa, ubi excarnia sunt, m constare retulimus. Verùm reliqua occipitij ossis sedes, cui posteriorem colli regionem sibi uendicantes musculi partim inseruntur, & à quo partim principium ducunt, solida, admodumque densa, sed perquàm tenuis, neque cauernulis donata, cernitur. Est autem hęc sedes, quam cerebellum implet. Ne uerò ob insignem illam tenuitatem, osis robori malè consuleretur, in huius sedis, qua os tenue est, medio, a oblongum, & instar lineę exporectum eminet tuberculum, osis robur inibi plurimum adaugẽs. Porrò quia id in internã caluarię amplitudinem uergit, duos quasi sinus, utrinq; uidelicet unum efformat, quos cerebellum infarcit. Hoc tuberculum, quemadmodum, & tenuis ista occipi-

a 3.fi.1.fi.4.k. In utrãque sũt os circumscribitur B, D, A,B,C, D.C, G, F, H, A.
b Supra R, R.3.4.fig.
Internã uerò ipsius substantiam 2. ostendit figura ca inter et et ot.
c 3.4.fi.L. Circunscribitur uerò B,A. A.b, g,g, In 6.fi. secundum, & extra n, L,⊥.
d Adlatus n, et L fi.6, e 6.7.fi.K.
f tale quid ostẽdit 12. & 13.figu. 7.lib.
g 6.fig. ad latus 4.
h 3.fig.B.
i 3.4.5.fi. M,M. Circumscribitur autẽ in 3.C. D.dein in 5.m, m,m,m.& n,n.
K 6.fi.K.
l 7.figu.7.lib. R.
m quemadmodum uidere est in 2.figura.
a In 6 fi. à K ad foramen e notatum, aut expẽde hac in 9.fi.lib.7.

tij ossis pars, pertinet à radice excarnis partis occipitij ossis, ad posteriorem usque regionem foraminis dorsali medullæ parati, [b] Ab anteriori enim parte foraminis dorsalem transmittentis, & quà occipitis os maximè in angustum cogitur, id sensim ita crassescit, ut insigniter etiam crassum, sed appendicis modo rarum uideatur, quà cuneiformi ossi committitur. Hoc os in externa sede ad latera foraminis medullæ dorsalis gratia exculpti, [c] duo proponit capitula, quæ primæ ceruicis uertebræ articulantur, quorumque beneficio caput proprio motu flectitur & extenditur. Hæc capitula in puerulis, appendicibus constant: quarum coalitus in senioribus, uti & reliquarum appendicum, latet. Præterea puerulis id os tribus extruitur partibus, quæ lineis tribus cartilagine oppletis dirimuntur. Atque harum una à sagittalis suturæ termino ad foraminis dorsali medullæ parati posteriorem pertingit sedem. aliæ duæ à foraminis lateribus transuersim, in suturæ Λ referentis additamenta pertinent, Adeò, ut admodum pueris in occipite duo habeantur occipitis ossa, & unum in basi capitis, cuneiformi ossi commissum. Occipitis os intus læue, minimeque asperum est: perinde ac exterius tota ipsius sede excarni, etiam læue cernitur. Sede autem huic subiecta, & ubi occipitis non minimam capitis basis portionem constituit, id egregiè asperum inæqualeque se offert, ut commodius ab ipso ligamenta, & musculi quidam pronascerentur, & rursus quidam alij tutius firmiusque illi insererentur. [d] Temporum ossa circumscribuntur squamosis conglutinationibus, & suturæ quę Λ refert additamentis, itemque suturæ cuneiforme os terminantis interuallo, quod utrinq; à transuersa linea, quæ occipitis ossi, & cuneiformi communis est, sursum per caua temporum ad squamosas conglutinationes obliquè contendit. Hæc ossa non perperam dicerentur circularia, nisi extra circuli descriptionem ea ossium pars prominer et, quæ Λ referenti suturæ proxima est, capitisque [e] mammillarem educit processum, qui in utroque temporis osse unus habetur, non solum ad opportunam caput, mouentium musculorum, qui a pectoris osse, & clauiculis principium ducunt, insertionem protuberans, uerùm ut audiutus organo apta hic constitueretur sedes magna cauitate indigens. Ac proinde etiam temporis os, non hic modò mammillari processu extuberat, [f] sed etiam in capitis cauitatem, ut ampla uacuaque sedes in ipso constitueretur, qua auditus organum tum suo neruo dilatando, tum etiam sinibus efficiendis, & peculiaribus officulis reponendis, opportunum locum adipisceretur. Cuiusmodi uerò hæc sint officula, secundo ab hoc Capite exequar, nunc temporis ossis historiam absoluturus: cuius iam recensui processum, qui à uaccini uberis papillæ forma Græcis quidem μαστοειδὴς, nobis autem mammillaris nuncupatur: maior enim est, quàm ut aptè teneris mulierculatum papillis uel maximæ etiam turgidulis assimilari possit. Deinde temporis os [g] alio donatur processu, qui non longè à mammillaris processus interno latere initium ducens, oblongus, tenuisque, & perquàm solidus est: unde etiam ab acus imagine illum Græci βελονοειδῆ uocant, à styli uerò scriptorij speciæ γραφοειδῆ, & στυλοειδῆ, ac dein à galli calcaris imagine πλῆκτρον. Hic etsi solidus uideatur, quũ tamen tenuis existat, & admodũ promineat, leuiq; occasione abrumpatur, in caluarijs è terra effossis rarò occurrit. Ex hoc processu ad os υ referens, & ad linguam [h] musculi porriguntur, quemadmodum & ad inferiorem maxillam [i] illi nimirum, quorum beneficio ea deorsum trahitur. Deinde υ referens os, aut [k] oblongorum teretiumque officulorum, aut ualidi teretisque ligamenti interuentu huic processui committitur. His [l] alius adhuc in temporis osse accedit processus neutiquam infimus, qui mediam ossis iugalis partem efformat: quod proximo Capite nihil aliud esse audies, quàm duorum ossium processus, obliqua [m] sutura inuicem nexos. Ad huius processus radicem ante auditorium [n] meatum [o] sinus ossi insculpitur, transuersim oblongus, cui inferioris maxillæ [p] capitulum inarticulatur, & hic auditorij meatus initium, quod impense crassum est, ueluti [q] sutura quapiam exigua obscuraque à reliquo temporis osse alicubi, & potissimum anteriori inferiorique sede discernitur. Cætera ossis amplitudo, uerticis spectans os, ampla & tenuis admodum, sed solida & cauernulis destituta cernitur, exterius lęuis, intus uerò inequaliter extuberans, secundum cerebri [r] reuolutionum quę intęstinorum gyris comparantur effigiem. Ad basim uerò capitis, hoc os asperum, & insigniter inæquale est, & potissimum [s] ubi processus ritu transuersam respicit lineam, occipitis ossi, & cuneiformi communem. Hac enim parte inæqualiter extuberat, pumicisque modo asperum occurrit, tranuerso foramine peruium, quo soporalis arterię [t] præcipuam sobolem in caluariam ferri audies. Cæterùm quibus suturis [a] cuneiforme os circumscribatur, superius abundè diximus. Hoc, si quod aliud, insigniter uarium est: unde etiam non iniuria à multiplici forma Gręci id quoque πολύμορφον, nuncupauere. Ad latera enim, & in temporum cauis, tenue, & perquàm solidum est, & densum. In sui autem medio, capitisque adeò basi, omnium totius capitis ossium longè spectatur crassissimum, quamuis sanè non simul densissimum, & durissimum. In suæ enim crassitiei medio, inter ipsius nimirum superficiem cerebro, seu durę cerebri membranæ conterminam, & eam quæ oris cauitatem respicit, quodammodo instar cauarum imaginum, quas è cera fundi cernimus, [b] uacuum cauumve existit; ad eam ferè rationem, qua frontis os [c] ad superciliorum sedem, & quarta maxillæ superioris [d] ossa, ubi narium latera constituunt, inania creantur: idque tum uocis gratia, tum, ne si tota sua crassitie, quam necessariò, uel communis ossium usus occasione nanciscuntur, essent solida, nimiò pondere hominem grauarent. Caua itaque huc in modum ossis cuneiformis sedes, duo insignia ostendit [e] antra, tenui quodam osseo [f] septo interstincta: in cuius inferiori etiam sede, qua ueluti bipartitur, exiguum consistit [g] antrum, non secus quàm si septum illud in hac caua sede ad totius ossis robur, instar mediæ alicuius in domo parietis conduceret. Cauitas hæc undique continua obducitur squamma, neque usquam est peruia, quàm in narium amplitudinem, ad quam duobus pertinet [h] foraminibus aerem admittentibus. Nihil enim præter aerem in hac cauitate continetur, cum molli quadam medulla, magnitudine suis quibus amplectitur sedibus non respondente. Si quando uerò in quibusdam caluarijs antra hæc non occurrunt, Natura huius ossis crassi-

b In 6. fi. ab c ad Τ.
c 4.5. fig. l,l.
d 3.4.5. fi. alterum os N notatur, & in 3.4. circumscribitur à C per G, F ad H. dein in 5. à C per m, m ad n et illinc per a, a ad H. figura 4.3.
e 3.4.5. fi. K cui inseritur Θ 4. musculorum tabul.
f Inter T & 16. figu. aut 8. fi. li. 72.
g 3.4.5. fi. i.
h 1.2. fi. c. 19. F. & 4. musc. ta. Q. i 5. musc. ta. H, I.
K 1. fi. ca. 13. L; M, N. l 3.4.5. fi. x.
m 3. fi. Z. & 5. fig. Y.
n 2. fi. 12. cap. a.
o 4.5. fi. h.
p 1.2. fig. cap. 10. A.
q 4.5. fi. r.
r 3. fig. lib. o C, C.
s 5. fig. f.
t fig. cap. 14. li. 3. L.
a 3.4.5. fi. O, P. & priuatim 8. fi.
b Sedes hæc occurrit in 8. figura ad C, D, E, F, G.
c 3.4. fig. cap. 12. K. ostendit cauitatẽ frontis ossis.
d 1.2. fig.
e 9. Λ, Λ.
e 8. fi. C. D
f 8 fig. E.
g 8. fig. G.
h 8. fi. alterum foramen F insignitur.

Occipitis ossis capitula.
Temporum ossium circũscriptio.
Mãmillaris pcessus.
Tẽporis ossis cauitas.
Processus scriptorio stylo similis.
Temporis ossis processus, ĩ gallis ossis portionem constituens.
Cuneiformeos.
Media ossis cuneiformis sedes qualis.

crassitiei ea [i] ratione prospexit, qua talus, & calx, aut appendices ipsæ ossium formantur. Ipsum namque tum intus cauernosum ad solidioris compactiorisque pumicis, ac spongiæ formam effingitur, & eius compositionis superficiebus continuæ, quamuis non crassæ, obducuntur squammæ. Siue enim hoc pacto, siue antris illis, crassities cuneiformis ossis constet, interna ipsius [k] superficies, quæ cerebrum spectat, nunquam in integris, & carie non uitiatis ossibus mihi aspera & cauernosa, foraminulisve plena occurit, at læuis, perinde ac reliqua ipsi contermina capitis superficies. Interior hæc cuneiformis ossis sedes, [l] sinu quodam donatur amplo, & [m] glandem continente, cui cerebri pituita instillatur. Sinus huius eminentissimæ [n] partes, ueluti quatuor constant processibus, quibus dura cerebri membrana ualidè committitur, quique inferiorem lecticæ, mensæ ve partem utcunque exprimunt, & κλινοειδεῖς inde uocantur. Ab ipso dein sinu, utrinque duo diducuntur oblongi [o] sinus, quibus soporales incumbunt [p] arteriæ, & per quos pituita uidetur ad [q] foramina defluere, quæ priuatis uenis, seu arterijs, seu neruis transimittendis primariò exculpuntur, & ad [r] rimas quasdam cuneiformi ossi, & temporalibus ossibus communes. Verùm de totius caluariæ foraminibus finibusq; duodecimo agam Capite: hic autem ossis cuneiformis historiæ gratia, leuis hæc quorundam necessariò incidit mentio, ut constaret, id os mihi in sua ad cerebrum superficie non uideri cauernulis obsitum, aut citra squamæ læuisve ossis obductionem, pumicis aut spongiæ talem referre speciem, qualem proponit [s] effracta appendix, aut uerticis os [t] inter suas squamas, quum interim nonnulli, autorum potius placitis, quam ueritati addicti, me eiusmodi foraminula non uelle conspicere nugentur, existimantes pituitam debere per cauernulas, & foraminula spongiæ fabricæ respondentia (uti Galenus docuit) transcolari, quumque insuper aliqui, dum meam de repurganda pituita sententiam expendunt, Galenum ita non sensisse arbitrantur, quòd libro de Partium usu nono, uocem ἠθῷ quod est cribro aut colo, pro σφηνὶ quod est cuneo, à librarijs aut scriptoribus illic positam sibi persuadeant: ubi Galenus pituitæ ad palatum egressum docens, inquit, glandem, cui cerebri pituita instillatur, ab osse cribrum referente excipi, perinde ac si Galenus per tortuosa, & non recto ductu peruia foraminula, cauernulasque pituitam in cuneiformi osse transcolari, ne per somnium quidem (vt ipsi aiunt) cogitasset, si scilicet legeretur, ab osse cuneum referente glandem eam excipi. Verùm hic in cuneiformis ossis descriptione, uti neque unquam aliàs, unius aut alterius dictionis, quæ fortè deprauata esset, occasione, à Galeno non dissentio. Vtcunque enim dicta nuper uox immutetur, non tamen totius libri series, ita ut Galeni sententiam non aliquo adhuc modo assequamur, poterit uitiari, Galenus namque quum in octauo de Vsu partium, olfactus [u] organa processus neruis similes, ab anterioribus sedibus priorum cerebri [x] uentriculorum enasci, & meatuum duorum instar pituitam, quum paulo amplius iusto excedit, ad [y] foraminula odoribus transmittendis exculpta diffundere (at non uerè interim) docuisset, ac illam per ea transcolarl dicens, sedulò transcolandi moram, à transitus tempore distinxisset, quo per cribrum rectà pertusum aliquid transfunditur: in nono inquam de Partium usu libro sermonem uniuersum de excrementorum cerebri purgatione absoluturus, primùm causam perquirit, cur uerticis, frontis, occipitij, & temporum ossa ad fuliginosorum, adeoque tenuium excrementorum purgationem debuissent esse cauernosa & foraminulenta, dein quum eiusmodi, utpotè asperam, constructionem inibi fieri non potuisse deducit, futuras ad eam expurgationem auxiliari repetit: & sensim rationes texuit, quamobrem in capitis basi ad pituitæ expurgationem ossa oportuerit esse cauernosa & foraminulis plena, non uero continua squama interius & exterius incrustata. Atque ita, quum eius compositionis necessitatem, ut ipse quidem existimat, admodum callidè inuenit: mox, ut pituitam ad illam usque compositionem deducat, subiungit, se in octauo libro meatus duos (ipsa nimirum olfactus organa) quibus ad nares pituita educitur, tractasse, hicque [z] alios duos insuper enarrandos, qui in cerebri substantia exculpti, & suis finibus mutuò [a] coeuntes, pituitam in [b] cyathum & infundibulum à tenui cerebri membrana pronatum deferunt, per quod illa deinceps in [c] glandem quandam defluit. Galenus itaque hæc commemorans, pituitam usque ad osseam illam deducit fabricam, quam pituitæ occasione cauernosam & foraminulentam debere esse, suis argumentis collegit. Dein rursus de transcolandi modo ita agit, ut sermonem octaui libri cum nono communem reddat, neque aliam descensus pituitæ ad palatum, quàm per foraminula odorum nomine cælata, rationem describat. Quum igitur cauernularum, quam toto hoc contextu Galenus proponit, substantia, pumicis, & spongiæ imagini respondeat, quumque tam studiose colandi per spongiosum corpus modum (quem in Venetorum uocatis cisternis fieri uidemus) ab eo qui per cribrum fit, descernit, ueteresque, quasi illius usum ignorassent, arguit: cuique constare debebat, quæ Galeni sit senrentia, & qui per magna & recta, seu utrinque peruia foramina, quæ nobis in cuneiformi osse occurrunt, pituitam citra ridiculam & prorsus inartificiosam moram deduci non existimauerit: quouis tandem pacto illa dictio, cuius prius memini, legeretur. Quòd autem Galenus in libro de Partium usu undecimo, ubi os cuneiforme, quod aliàs in illis libris palati os (etsi palatum uix contingat) undique uocauit, quodque ex ipsius sententia uulgus medicorum os colatorij nuncupat, cuneo assimilans, densum ac durum esse tradidit, & nihilominus foraminulorum suorum pituitam expurgantium inibi non est oblitus, eiusmodi censetur, ac permulta in Galeno occurrunt. Vt enim taceam, quàm pulchrè sibi consentiat, ossis cuneiformis uacua inanisve [d] sedes, & antra, totiusque adeò ossis hic fabrica attestantur, quàm sua ueritati sint consona, qui propter robur sibi confictum, & in cerebri substantia, & infundibulo, tenuique membrana, & glande pituitam excipiente, & alijs partibus innumeris potius, quàm in osse statuendum, hic quædam rara & peculiaria imaginatur, non expendens occipitis os, [e] quà cuneiformi coalescit, nullibi quàm illic rarius & minus densum & durum euasisse, & appendicum quodãmodo substantia iccirco extrui, quòd inibi crassum, non tamen ideo quoque durum & densum esse debuerit. Verùm quum hic sermo ijs quæ mihi

à quibus-

i Occurrit hæc in figura capitis 1 inserta, ad A,B & dein L,L, M, K ubi M cõsistit, 3. fig. cap. 12.

l 3. fig. ca. 12. M.

m 16, 18. fi. lib. 7. A.

n quatuor anguli circa M fig. 3. cap. 12.

o 3. fig. ca. 12. O,P.

p 26. fi. lib. 7 E,F.

q 3. fi. ca. 12. G,H,Q R,S,T.

r 2,3. fi. c. 12. N.

s figura 1. capiti inserta A.

t ut ou inter ει & οι.

u 12. fi. li. 7. C, D. 13. fi. L, L. uerùm nõ sũt caua meatuum modo

x 4. fi. lib. 7. LM, LM

y 3. fi. cap. 12. I supra L. & 13. fi. lib. 7. D, D, G, G.

z 6. fi. lib. 7. Q. & 7. fi. I unus, alter uerò 7. fig. k.

a 14 fi. li. 7. D.

b eiusdẽ fi. C,C. et 15. fig. E. ad F

c 16, 18 fi. lib. 7. A.

d 8. fi. C, D, G.

e 5. fig. M, 6. fi. I.

à quibufdam tandem obijciuntur diluendis, non fit dedicatus, neque hic de pituitæ expurgatione feriò ueniat pertractandum, reliquam adhuc cuneiformis offis hiftoriam modò abfoluemus. In humiliori itaque ipfius fuperficie, ubi tunicæ narium cauitatem fuccingentis potiffimum nomine afperum eft, & offeo narium *f* fepto committitur, quatuor infignes educit *g* proceffus, utrinque binos, & uefpertilionum alarum modo tenues, & prominentes; unde etiam ab illarum imagine, πτερυγώδεις nuncupantur. In duarum alarum medio finus cauitafque occurrit, à qua ualidus enafcitur *h* mufculus, qui fui lateris maxillam inferiorem mouentium tertius numerabitur. Adeò ut huius præcipuè mufculi exortus caufa, proceffus ifti extuberent, cùm ut is aptum ex illis duceret principium, tum etiam ut principium ab ipfis tutò muniretur.* Octauum capitis os in frontis offis bafi comprehenfum, futura illa circumfcribitur, quæ id à frontis offe, & cuneiformi terminat, & *i* illa infuper, quam in humiliori narium fepti regione incedentem, hoc os à maxillæ fuperioris offibus dirimere, antea diximus. Præfens os, præter narium feptum ab ipfo eductum, & in mediam nafi cartilaginem anteriori in fede terminatum, *k* olfactus etiam organorum fedes in caluariæ cauitatem conftituit, & multis inibi foraminulis odorum, & aeris ad cerebrum ingreffus caufa, peruium eft. quæ, quum pueros Anatomen docentium quidam cribri aut coli foraminulis contulerunt, id os à cribri uel coli imagine, ἠθμοειδὲς appellarunt. Alij autem hæc foraminula fpongiæ potius, quàm cribri foraminibus affimilantes, ipfum σπογγοειδὲς uocandum putarunt: quamuis interim tenue, fubftantiaque denfum, ac ueluti folidum fefe offerat, non uerò, ut *l* interna crafforum offium fedes, fungofum, & laxum. Dein in caluariæ cauitatem oblongum exerit *m* proceffum, fepti cuiufdam modo fedes interdiuidentem, quibus olfactus organa reponuntur. Quinetiam proceffui illi, quem gallorum criftæ nonnulli contulerunt, duræ cerebri *n* membranæ proceffus ualidè connafcitur, qui dextram cerebri partem à finiftra dirimit. Quandoquidem uerò Galenus alicubi cartilagineæ ac offeæ cuiufdam fubftantiæ meminit, quæ iuxta cerebri *o* glandem nucis pineæ imagini à diffectionum peritis affimilatam confifteret, hincque forfitam aliquis in mea capitis offium hiftoria quidpiam ueluti à me prætermiffum defideraret, ftudiofos admonitos uelim, in canis caluaria, fecus quàm in hominis, latum tenueque admodum os fpectari, ab occipitis offe pronatum, ac toti fuperiori cerebelli *p* fedi non fecus inftratum, quàm duræ cerebri membranæ *q* proceffum in hominibus cerebello obductum cernimus, qui id à cerebro, quà cerebello innititur, difiungit ac feparat, quique ea *r* parte eft duriffimus ac craffiffibus, qua in anteriores cerebri uentriculos *s* iuxta dictam nuper glandem, ex proprio ipfi finu uafa *t* educit. Cuius partis fedifve durities quibufdam tanta in nonnullis animalibus uifa eft, ut cartilagineam, aut etiam offeam, illam appellauerint: nifi fortaffis tenue illud latumque canis os, de cerebri cartilagine aut offe difputantes fubaudiuerint, etiamfi in homine neutiquam occurrat: quum fcilicet adeò confufam multorum animalium anatomen plerofque ueteres, perinde ac Galenum, propofuiffe, neminem latere debeat.

f 5. fi. Σ. *g 4.5. fi. P, P, & dein charact. 1. 2. 3. 4.* *h 6. mufc. tab. D,* ** 8 fig. A, B, A. in 6. fig. fecundũ n, A, Ψ.* *i 1. fig. ca. 9. g.* *K 12. fi. li. 7. C, D, E.* *l figuræ ca. 1. impofita L.* *m 6. fig. n. n 3. fig. lib. 7. D, D, & N. dein 12. fi. lib. 7. H.* *o 7. fi. lib. 7. M.* *p 8. fi. lib. 7. R, R, R.* *q 7. fi. li. O, O, O. & 8. fig. lib. 7. V, V.* *r iuxta V. fig. 7. lib. 7.* *f 7. fig. lib. 7. T.* *t 6. fig. lib. 7. H.*

Cuneiformis offis pro ceffus alis. fimiles.

Octauum capitis os.

Cartilago aut os in cerebro. Li. 4. de Ad miniftrandis diffectionibus.

DE OSSE IVGALI, ET OSSIBVS PRAEruptæ rupi affimilatis. Caput VII.

HVIC Capiti nulla præfigitur figura, quòd iugale os in præcedentis Capitis tertia, & quinta figuris V & X notatum fuerit: quemadmodum, & ipfius futura in tertia quidem Z, in quinta autẽ Y indicabatur. Offa uerò quæ rupi præruptæ affimilantur, feu quæ lapidea uocamus, etiam quinta præcedentis Capitis figura oftenduntur, tota fede, qua C, C, M, M, M, m, m, m, m, K, & huiufmodi in caluariæ bafi characteres occurrunt.

INTER corporis offa, quædam proprijs circumfcriptionibus terminifque deftituta, non fecus quàm fi peculiaria effent offa, diffectionum profefforibus defcribuntur, inque offium numerum cum cæteris referuntur. Huius generis eft os iugale Latinis, Græcis uerò ζύγωμα ob hoc nuncupatum, quod utraque offa (funt enim utrinque fingula) boum equorumve iugis comparentur. Conftat autem os iugale, aut potius caluariæ fedes hoc nomine dicta, ex duorum offium proceffibus inuicem *a* obliqua futura coeuntibus. *b* ac pofterior quidem eius pars, temporis offis proceffus eft: *c* anterior autem pars, illius offis proceffus exiftit, quod uniuerfum oculi fedis externum angulum efformans, maxillæ fuperioris offium primum numerabitur. Vterque proceffus, feu fedes, quam iugale os dicimus, medullæ eft expers, & folida, fuaque duritie pellendis iniurijs apta, quo *d* idoneum temporali mufculo efficeretur propugnaculum, foris quidem gibbum, intus autem cauum. Quamuis interim Natura non fic folum temporalem munierit, uerùm infuper ipfum in capitis offibus magna ex parte occultauit, finum offibus infculpens, illo recipiendo apprimè idoneum, & eum undique uicinarum partium tuberibus promontorijfque circumfepientem. Atque id merito tiffimò Natura molitur, quandoquidem temporum mufculi malè affecti, conuulfiones, febres, fopores, amentias inferat, quòd neruorum principio proximè accedunt, & tantum os eos à cerebro ipfiufque membranis dirimit. Adde *e* quinos neruorum cerebri furculos (præter tres enim alij notos Anatomicis, duos adinueni) fingulis mufculis exporrigi: ob idque non iniuria diuum Hippocratem pronunciauiffe, plagas præcipuas, ac ftuporem inducentes, effe temporales. Sed horum mufculorum præftantiam in fecundo libro cum reliquis ad unum omnibus abundè profequemur: ubi etiam docebitur, iugale os in hoc præcipuè formatum, ut ab ipfo mafleter, fiue manforius mufculus (quem inferiorem maxillam mouentium fecundum defcribemus) opportunè principium ducat. Veteribus *f* λιθοειδῆ offa uocabantur, quæ petram, & effractam rupem non duritia modò, uerùm etiam imagine referunt. Huiufmodi autem eft inferior capitis pars, qua dorfalis

a 3. fi. ca. 6. *b 5. fi. 6. & P. X.* *c 3. 5. fig. 6. cap. V.* *d 4. mufcu lorum tabu la primùm D, dein Γ, poft Δ.* *e fi. ante 2. ca. lib. 4. po fita Q. R. b, c, d.* *f Hæc in 5. fi. 6. c. bafi funt obuia.*

Quibufdã offium fedibus perinde ac fi undique circum fcriberẽtur nomina imponi. *Os iugale. Iugalis offis ufus.* *Qui natura tempora lib° mufcu lis profpexerit.* *Offa præruptæ rupi fimilia.*

dorsalis medulla ē caluaria delabitur, ac vbi [g] mammillares, & [k] stylum referentes temporum ossium processus exoriuntur. Eius enim regionis ossa omnium vniuersi corporis durissima, & solidissima (auditus organi, vti arbitror, occasione) existunt, commodi musculorum exortus, ac insertionis gratia, præruptæ asperæque rupi quàm simillima. Vnde etiam hanc partem meritò ita nominandam arbitror, nullumque in corpore os propria finitum circumscriptione petrosum lapideumve à veteribus fuisse appellatum reor. Quanquam rursus non ignorem, plurimos temporum ossa hoc nomine priuatim tantumque indicauisse, non quidem adhuc vniuersa, verùm illam ipsorum portionem, quæ dictos ante processus educit. Per me igitur ita temporum ossa nominare licebit: modo neminem lateat, dictam nobis caluariæ basis regionem, creberrimè petrosum os nuncupari: & dein interdum ossa quædam commemorari, ac si propria donarentur circumscriptione: quum tamen nihil aliud verè censenda veniant, quàm duorum ossium mutuò coeuntium (vt iam diximus) fines, & aliquando vnius alicuius ossis vna sedes quemadmodum euenisse audies in [i] ossibus, quæ sacri ossis lateribus coarctata, triplex nomen pro sedium ratione assumunt.

g 3.4.5.fi. cap.6.k.
h eiusdem fig.i.
i Tres figura cap. 29.

DE OSSICVLIS, AVDITVS ORGANI constructionem ingredientibus. Caput. VIII.

OCTAVI CAPITIS FIGVRAE, AC eiusdem characterum Index.

OCTAVI CAPITIS FIGVRA, varijs efformata partibus.

HAEC figura, auditus organi officula exprimit. Præcipua enim illius figuræ effigies, portionem ex dextri temporis osse exectam commonstrat: quæ dein per medium diuisa, duas quæ in illis ossis cauitate reponuntur, membranas, unà cum officulis ob oculos ponit: uti characterum index hunc in modum explicabit.

A, A *Foraminis portio, quod ab aure introrsum ad membranam B notandam pertinet.*
B *Membrana transuersim foramini obducta, quod ab aure in cauitatem fertur, in temporis osse auditus organi nomine exculptam.*
C *Vnum auditus organi officulum, maleolo assimilatum.*
D *Quinti neruorum cerebri paris neruus.*
E *Quinti paris ramus, per cæcum foramen ad musculum temporalem potissimum digestus.*
F *Quinti paris ramus, per foramen procedens, quo vena auditus organum petens excipitur.*
G *Series nerui quinti paris ad planam cauitatis sedem hic auditus organi occasione cælatæ.*
H *Sedes orbicularem circulum referens, cuius anteriori sedi auditus organi officulum iam I, notandum committitur.*
I *Alterum auditus organi officulum, quod incudi, & molari denti comparatur.*
K, K *Cauernulæ indicantur, quibus cauitas auditus organo parata, intus scatet.*
L *Mallei ab omnibus conterminis partibus liberi anterior facies.*
M *Mallei ab omnibus partibus liberi posterior facies.*
N *Incudis, seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi anterior facies.*
O *Incudis seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi posterior facies.*
P *Incudis, ac mallei, ita ut in aure committuntur, simul nexorum anterior facies.*
Q *Incudis, ac mallei unà iunctorum posterior facies.*

Cauitas auditus organo parata, & foramina ab ipsa educta; ac demū quinti paris neruorum cerebri ī illam series.

ETIAMSI in septimo libro cum reliquorum sensuum organis, auditus instrumenti fabricam simus pertractaturi, nihilominus tamen ipsa officulorum quorundam illam subeuntium occasione, nunc obiter venit describenda, ne fortè in septimum vsque librum ea officula prorsus asseruantes, in vniuersa alioqui ossium historia, illa præterijsse videamur. Quanquam neque Galenum, neque ante illum quemuis alium hæc, vti & alia sanè non pauca, obseruasse, hinc conijcitur, quòd istorum nusquam inciderit mentio. Temporis, itaque ossi magna admodumque varia insculpitur [a] cauitas, quattuor à se producens foramina, quorum [b] primum vtcunque amplum, sed anfractuosum, in capitis sedem, qua cerebrum continetur, spectat, alterius lateris quinti paris neruorum cerebri [c] neruum admittens. [d] Secundum foramen iam dicto breuius, sed multo amplius, ad aurem pertinet. [e] Tertium foramen angustum est, varieque implexum: & cæcum, vti suo dicemus loco, appellatum, nerui quinti paris [f] ramum transmittit. [g] Quartum nunc dicto nonnihil amplius occurrit, & neutiquam perinde tortuosum: dein antrorsum, vti illud retrorsum, procedens, præter alium nerui quinti paris [h] ramum, cui iter præbet: [i] venam transmittit, auditus organum petentem. Verùm quinti paris neruus haud quaquam totus in binos illos ramos absorbetur, sed insigniori sua [k] portione, cauitatem temporis ossi incisam, membranæ quodammodo ritu succingit, & oblinit: non quidem vniuersam, sed nonnullas tantum ipsius sedes, haud secus quàm si insignior nerui portio in plures deduceretur membranas, aliquot eius cauitatis regionibus obductas. Inter cæteras autem cauitatis sedes, quarum quædam planæ sunt, & læues, quædam verò laxioris pumicis, & spongiæ modo cauernosæ, admodū que profectò variæ, sibique dissimiles, [l] vna est orbicularis, & plana, osseoque circulo lineæ in modum ex-

tuberante,

a In præcipua effigie, & in penultima figura contextus cap. 12. ī se a.
b 3. fi. ca. 12. a.
c 1. 2. fi. c. 2. lib. 4. a.
d 2. fi. cap. 12. a.
e 2. fig. ca. 12. b.
f 1. 2. fi. c. 2. lib. 4. c.
g 2. fig. ca. 12. V.
h 1. 2. fi. c. 2. lib. 4. b.
i fi. ca. 14. lib. 3. n.
k 1. 2. fi. ca. 2. lib. 4. Φ.
l H.

m G. n I,N,O. tuberante, septa, ac demum præcipua quinti nerui m portione, tanquam membranula quapiam obducta. Ad circuli huius exteriorem, aurique proximam sedem, n ossiculum reponitur, duobus tenuibus & acutis processibus, seu cruribus firmatum, stabilitumque. horum exterius, ac auri uicinius, est breuius & crassius, latiusque, ac in acutum definit apicem. Alterum crus, quod interius consistit, & membranæ orbiculares illam cauitatis sedem succingenti magis, quàm exterius crus, innascitur, longius nonnihil & tenuius est, ipsiusque extremum quasi in unculum cessat, quo membranæ illi implicatur, firmiusque innectitur. Ossiculi huius pars extra membranam prominens, superius partim plana, partim rotunda cernitur: quemadmodum minores nonnulli incudes effingi solent, quorum amplior pars plana est: altera, quæ ueluti in mucronem definit, instar coni rotunda. Grandiores enim incudes penitus plani depressive, & quadranguli fiunt. *Ossiculum incudi aut molari denti comparatum.*

o fi.ca.11. k talē proponit dentē p C,L,M, q B. Cæterùm si hoc ossiculum, quia tantum binis donatur cruribus, incudi assimilare minus placuerit, nihil profectò obstiterit, o molari denti duabus tantum radicibus prædito id conferre. p Alterum ossiculum à iam commemorato plurimùm uariat, alterique innascitur membranæ. Foramen enim cauitatis, seu antri in temporis osse incisi, quod aurem spectat, ea parte qua cauitatis amplitudini uicinum est, q membranula tenuissima, & prorsus pellucida in eum modū obtegitur, quo uas suo fundo obturari dicimus. Huic itaque membranulæ transuersim id ossiculum innascitur, itaque ipsi intus transuersim insternitur, ac in tympanis fidem unam atque alteram crassiorem membranæ, seu asinorun pelli, obtendi conspicimus. Vt uerò ossiculum ualidius firmaretur, longum tenuemque habet processum, quo membranæ secundum illius latitudinem innascitur. *Ossiculum malleolo nō admodum dissimile.*

v figura ca. 30. Hunc processum liceret r femoris ossis parti comparare, quæ ab ipsius processibus, quos rotatores uocamus, ad inferiora usque femoris capita pertinet. imò si hæc inferiora capita à reliquo femore resecta finxeris, uniuersum ossiculum femori opportunè assimilabitur. Quemadmodum enim femur iuxta ipsius ceruicem duos asciscit processus, sic etiam ossiculum hoc eadem sede processulos aliquot sibi uendicat, quorum beneficio membranæ suæ firmius innascitur. Dein, ut femoris ossis ceruix obliquè uersus corporis interiora, ad coxendicis ossis sinum uergens, in caput ad amussim rotundum cessat: ita etiam ossiculum à membrana introrsum abscedit, in rotundum caput definens, quod læue, minimeque asperum est, & superiori parti alterius ossiculi, quod molari denti, aut incudi assimilauimus, ita tenuissimarum membranarum interuentu s committitur, ac si malleus incudi laxè alligaretur: non secus, quàm si ossiculum postremò enarratum, malleoli præstaret munus, alterum uerò incudi uicem gereret, sed pro mallei mole nimis quàm parui. *Secundi ossiculi ad femoris, os cō paratio.*

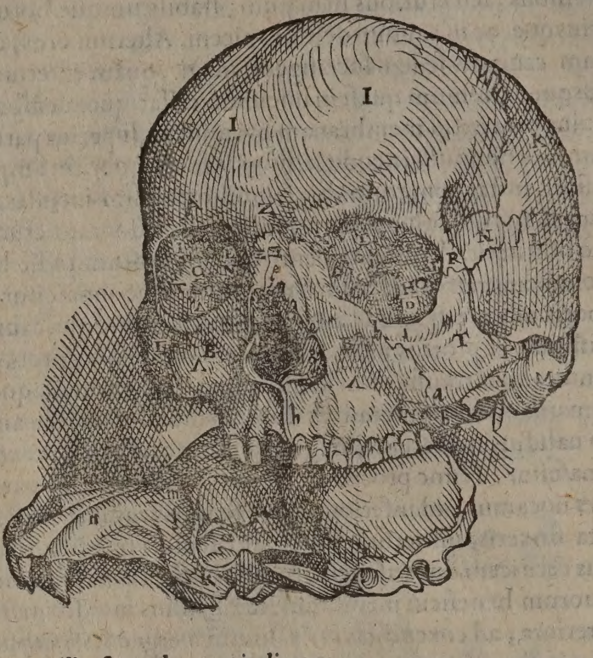
s P,Q. Num autem ossicula incudis, & malleolli officio ita fungantur, atque formam referunt, & leuissimo afflatu secūdum ossiculum cum membrana, cui innascitur, inter dissecandum mouetur, primo ossiculo interim quodammodo quiescente, à me haud quaquam assertum uelim, quādoquidem auditus rationem non satis ex sententia percipiam. Non quòd mihi animo exciderit, commune illud medicorum ad partium temperiem, ac formam demum essentialem, asylum, & aeris gyri, quos ex huius percussu in aurem ferri, & quandam membranam ferire, uulgò nobis è lapillorum in aquam iactu persuademus, interim organi huius constructionis prorsus ignari. Longè enim diuiniora rerum Opix callidissimo artificio hic machinatur, quorum fabricam satis dilucidè in scholis quidem commonstro, usum autem & operandi modum non magis quàm oculi ipsius assequor. Verum quia de auditus organo postea pertractrabitur, hic sat sit ossicula recensuisse: quæ si hoc sermone non fueris assecutus, uituli, aut agni, aut alterius animalis capite in mensam posito, temporum os nunc hoc, nunc illo modo diuides, Quanquam multo satius sit hæc in crudo capite, quàm in cocto aggredi: idque in homine potius, quàm alio quouis animali. Neque solum hac administratione, spectatu iucundissimam ossiculorum constructionem adinuenies, uerùm insuper omnium penè musicorum instrumentorum fabricæ rationem ex auditus organi compage desumptam perinde admiraberis, ac uel hoc in primis nomine, auditus organi harmoniam summa uoluptate intueri solitus est, non modò musicorum absolutissimus, uerùm & nostræ ætatis philosophorum eximium decus, Marcus Antonius Genua, cui rerum naturalium studiosi tantum debebunt, quantum frugis ex hoc meo conatu ipsis accedet: quippè qui ad hunc inchoandum primus autor, ac sedulus monitor haud minus extitit, quàm rarum uirtutis exemplar Vuolphangus Heruuort, patritius Augustanus, ob incredibilem erga literas, earumque cultores amorem, immortalitate dignissimus, ac mihi dum uiuam unicè colendus, quòd ad huius operis absolutionem, quantum in ipso fuit, nihil fecerit reliqui. *Auditus organi ossiculorum usus.* *Marc⁹ Antonius Genua, et Vuolphāgus Heruuort, huius operis, & inchoandi, & absoluendi autores præcipui.*

DE DVODECIM SVPERIORIS MAXILLAE OSSIBVS, in quorum classem nasi ossa etiam referuntur. Cap. IX.

PRIMAE NONI CAPITIS FIGRAE, eiusdemque characterum Index.

HAEC figura anteriorem caluariæ sedem exprimit, maxillæ superioris ossa, quàm datum est accuratissimè, ostē sura. Humanæ autem caluariæ caninam subiecimus, vt Galeni superioris maxillæ ossium descriptio, leuiori negotio à quouis intelligatur. Præterea vt oculorum sedes, ac in ijs apparentes suturæ, ossaque apertius spectarentur, hominis caluariam occipitio inniti, & anteriori sede super caninam erigi oportuit. Præsentis autem figuræ characterum indicem ita digeram, ut maiusculi Græcorum, maxillæ superioris ossibus (quæ sex utrinq; erunt) primùm adhibeantur: reliquis autem ossibus & futuris, ut sors fert, omnes accommodentur. Cæterùm priores aliquot characteres ostendēdis foraminibus capitis iuuabūt, quare, etiam illi ad Caput his dicandum opportunè reseruabuntur. Sunt autem illi A. B, usque ad I.

PRIMA NONI CAPITIS FIGVRA.

I, I Frontis os. I etiam ponitur in oculorum sedibus, eam frontis ossis partem notans, quę superiorem oculorum sedium regionem constituit.

K Verticis os sinistrum.

L Sinistri temporis os.

M Mammillaris processus sinister, iuxta quem processus stylum referens etiam occurrit.

N Cuneiforme os, in sinistri temporis cauo & in dextri oculi sede N insignitur. In sinistri autem oculi sede G & H reponuntur, idem os indicantia: quanquam illi characteres huius sedis foraminibus ostendendis peculiariter subseruiãt. Ad hęc, N quoque reponitur ad intimum sinistri lateris dentem, notans cuneiformis ossis particulam, & dein suturam, id os à superiori maxilla hac in sede diuidentem.

Γ, Γ Hoc os nobis primum maxillæ superioris numerabitur. ac Γ in oculi sede positum, huius ossis partem notat, in oculi sede conspicuam.

Δ In sinistri oculi sede Δ tantum apparet, superioris maxillæ secundum os indicans.

Θ In sinistri quoque oculi sede Θ tantum occurit, tertium maxillæ superioris os indicans.

Λ, Λ Quartum maxillę superioris os. Λ in oculi sede positum, huius ossis partem notat, quę inferiorem oculi sedis regionẽ magna ex parte constituit.

Ξ Quintum maxillę superioris os. Sextum uerò in secunda figura Π notandum, hic nullibi sese offert.

O Narium septum, quod octaui capitis ossis cribri modo perforati processus habetur.

Π Sutura duos ossium processus committens, quibus iugale os efformatur.

Q A Q ad S sutura notatur, cuneiforme os à primo maxillæ superioris osse dirimens, ac hic in oculi sede conspicua, in dextrique oculi sede ad characterem Q clarius ferè, quàm in sinistri, apparens.

R, S T, V, X, Y, Z, Sutura frontis os à maxilla superiori & cuneiformi diuidẽs. Ab R enim ad S suturę interuallum notatur, frontis ossi, & primo maxillę ossi cõmune. Ab S ad T suturæ huius interuallum indicatur, frontis ossi, & cuneiformi commune. A T ad V interuallũ metitur, tertio maxillæ ossi & frontis ossi commune. Ab V ad X interuallũ insignitur, commune frontis ossi, & secundo maxillæ ossi. Inter X & Y interuallũ consistit, quarto maxillę ossi ac frõtis ossi commune. Ab Y verò ad Z significatur interuallum commune frontis ossi, & quinto maxillę ossi.

a Maxillę sedes aspera, inęqualisque. Verùm ab a ad b sutura indicatur, primo & quarto maxillę ossibus communis, ubi hęc in anteriori caluarię sede est conspicua.

b A b ad Q suturę primum os à quarto diuidẽtis pars indicatur, quę in oculi sede est conspicua, quáque in huius figurę sinistra oculi sede characteribus paucioribus occupata, est manifestior.

c Ab V ad c sutura notatur, secũdo ossi & tertio communis. Quicquid autẽ sursum per anteriora iuxta C & Δ ad X vsque ducitur, secundum os à quarto dirimit.

d deseruit describendo tertio maxillę ossi. T enim ad V superiorem eius ossis sedem describit, V ad c anteriorem, T ad d posteriorem, c vero ad d inferiorem.

e e ad Y suturam notat, quarto maxillę ossi & quinto communem.

f f ac Z suturam insinuat, quinto vnius lateris ossi & quinto alterius lateris ossi communem.

g In narium amplitudine g ponitur, suturã indicans, qua septũ nariũ à quartis maxillę superioris ossibus disiũgitur.

h Sutura, aut harmonia potius, quartis maxillę superioris ossibus communis, cuius beneficio illa inuicẽ in mustacis uocata regione dirimuntur.

i Ad superiorem foraminis B notati sedem, i ponitur, indicaturum quarti ossis suturã, quę elatius quàm id foramẽ consistit, ipsique quarto ossi duntaxat peculiaris est.

K Ab hoc charactere, eorũ qui in canis caluaria occurrunt primo, ad l vsque, sutura notatur à mala sursum ascẽdẽs, ad medium vsque inferioris ambitus sedis oculi.

l.m Ab l vsq; ad m sutura notatur, à medio inferioris regionis ambitur sedis oculi, ad supercilia vsque iuxta internum oculi angulum ascendens.

n Sutura ab illa, quę externum nasi ossium latus circumscribit, inter caninũ dentẽ & inciforium ipsi proximũ delata.

SECVNDAE FIGVRAE EIVSDEMQVE characterum index.

SECVNDA figura, caluarię basim, palatumque exprimens, eam maxillę superioris ossium sedem proponit, quę præcedente figura non fuit obuia. Quamquam uerò hæc pluribus insignitur characteribus, eos tamen hic tantũ explicabi-

explicabimus, qui ad maxillæ superioris ossium spectant historiã

L *Hic modica ossis frontis portio in conspectum venit.*

O O P P *Cuneiforme os.*

Q, Γ *Primum superioris maxillę os.*

S, Λ *Quartum superioris maxillę os.*

V, X *Caluarię sedes, quã os iugale Anatomes peritis uocari, iam antea dictum est.*

Y *Sutura quæ duos processus os iugale efformantes committit.*

d *Hic latitat sutura, primo maxillæ superioris ossi, & cuneiformi communis: dein suturę primo ossi, & quarto communis sedes, in temporis cauo conspicua.*

e *Sutura quarto maxillæ ossi & cuneiformi communis.*

f *Suturæ primo maxillę ossi, & quarto communis pars, in anteriori maxillę regione apparens.*

g *Sutura frontis ossi, & primo maxillę ossi communis.*

Π *Sextum maxillę superioris os.*

q *Ab e uersus q sexto sutura maxillę ossi, & cuneiformi communis indicatur.*

Σ *Septum narium, & sedes, qua id à cuneiformi osse dirimitur.*

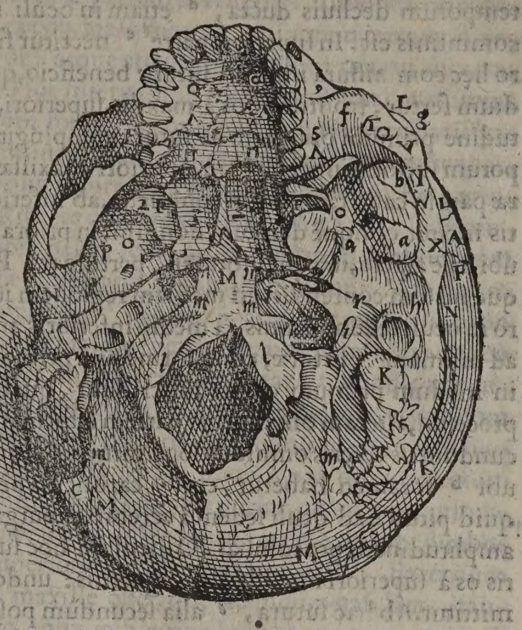
t, u *A t ad u transuersa notatur sutura, sexto maxillę ossi, & quarto communis.*

x *Ab x ad t sutura indicatur, duobus sextis maxillę superioris ossibus communis.*

y *Sutura notatur rectà per palatum ducta, & quartis maxillę ossibus communis.*

Z *Priuatim indicatur foramen in anteriori palati sede, posteriorique dentium incisoriorum regione apparens: ad cuius* æ *latus interdum obscura occurrit sutura, transuersim aliquousque in quarto superioris maxillę oße prorepens, & æ insignita.*

SECVNDA NONI CAPITIS figura.

SVPERIOREM maxillam in ossium historia appellamus, eam caluariæ partem, quę post octo capitis ossa, sedem, qua cerebrum continetur, simul efformantia, & duo utriusque auditus organi officula, nobis ad huc commemoranda superest: quęque inferiorem oculorum sedis partem, & latera, magnamque illam narium cauitatem, & altiorem nasi regionem, & palatum constituit, superioremque dentium seriem complectitur. Hanc non unico quidem, sed pluribus extrui credimus ossibus, ut pellendis iniurijs reddatur promptior, noxasque minori sustineat incommodo: quum scilicet partis suę alicuius uitium simul cum ipsius circumscriptione terminetur, neque in totam maxillam, ueluti per fictile uas, pertingat. Verùm alia insuper copiæ ossium habetur ratio, ipsa nimirum maxillę sedium uarietas, quæ non undique ossa pariter aut densa, aut dura, aut crassa, aut mollia exigit: utcunque interim hæc maxima ex parte duris constet, sed ijs admodum leuibus: nam pręter narium, quam efformant, cauitatem, illa intus ad eius cauitatis latera impense existunt caua, insigniaque antra sic continent, ut maxillæ superioris compositionem imaginibus pulchrè assimilaueris, quas intus cauas è cera fundimus: quo scilicet necessariæ ipsius magnæ moli peculiaris raraque accedat leuitas, quæ pondere non grauans, etiam producendę uocis miris modis sit opportuna. Haud quaquam enim Galeno est assentiendum, qui superiorem maxillam medullæ expertem, durisque ossibus, nec leuitate indigentibus, efformatam docet, quòd hæc perinde ac inferior non moueatur. Quum interim hæc illa multo sit ualidior, & osse constet iniurijs propellendis longè promptiori. Cæterùm maxillæ superioris ossa (præter superiores dentes, & tenuia quædam, fungosa, & quodammodo membranea, cartilagineaque officula, in narium cauitatis summo occurrentia) duodecim sunt, ab utroque latere sena: quorum [a] primum, sedis oculi externum constituit angulum. [b] secundum, & [c] tertium, ad oculi sedis internum referuntur angulum. [d] quartum omnes sui lateris suscipit dentes. [e] quintum è duobus, quæ naso ascribimus ossibus, alterum censetur. [f] sextum cum suo coniuge ad palati finem collocatur, quà narium [g] foramina in oris amplitudinem pertinent. Hæc inuicem, & conterminis ipsis capitis ossibus, per suturas, & harmonias compinguntur: at quum harmoniæ istæ magna ex parte, si quando effringuntur, intus mutuum quędam contextum referant, quem suturæ quodammodo comparare queas, illę suturarum etiam nomine in superioris maxillę historia à dissectionum peritis donantur. Vt uerò has omnes cum circumscriptis ab ipsis ossibus opportunè expendas, quique Galeni hic obscurę alioquin, parumque sibi consentientes descriptiones, canibus, & simijs potius, quàm hominibus quadrent, obserues, perinde atque ego in scholis facere consueui, omnes humanę caluarię, quę tibi undique occurrunt, suturas, quantumuis leuiter conspicuas, & harmonię etiam speciem referentes, in altero latere atramento obliterabis: ita enim promptius sic ueluti incrassatę, & tinctæ obuiam uenient, leuiorique negotio uniuersam ossium circumscriptionem, nostra, quam modò subijciam, accommodata historia, comprehendes, canis, & simiæ dein fabricam consideraturus. [a] Primum itaque superioris maxillę os, alteram ossis iugalis partem constituit, & nonnihil temporis, supercilijque, ac sedis oculi, totùm uidelicet exteriorem angulum, in se comprehendit, non minimam malę etiam

Quæ caluariæ pars superior uocetur maxilla.

Cur pluribus constet ossibus et ijs cauis, & leuibus.

Lib. 11. de Vsu partium.

Breuis maxillæ ossiũ enumeratio.

a 1. 2. fig. Γ, Γ. *b 1. fig. Δ.* *c 1. fi. Θ.* *d 1. 2. fig. Λ, Λ.* *e 1. fig. Ξ.* *f 2. fig. Γ.* *g 2. fi. ca. 12. n, o.*

a 1. 2. fig. Γ, Γ.

Primi maxillæ ossis historia.

portionem efformans. Coniungitur autem hoc os temporis ossi, interuentu [b] suturę, quæ duos processus os iugale efformantes iungit. Dein committitur ossi cuneiformi, [c] eius suturæ beneficio, quæ per caua temporum decliuis ducta, [d] etiam in oculi sede conspicitur, huicque primo maxillæ ossi, & cuneiformi communis est. In superiori parte [e] nectitur frontis ossi, ea sede, qua supercilij habetur extremum. Fit uero hęc commissura illius [f] suturæ beneficio, quæ à cauis temporum per oculorũ sedes ad superciliorum medium fertur, frontisque os à maxilla superiori, & cuneiformi discernit, Inferiori autem parte insigni amplitudine primum os quarto ea sutura compingitur, quæ tribus locis in conspicuo est: [g] in cauo scilicet temporum sub osse iugali, [h] in anteriori maxillæ regione iuxta malã, [i] & in oculi sedis inferiori parte. Suturæ pars in cauo temporum conspicua, ab inferiori fine suturæ, os cuneiforme à primo maxillæ osse diuidentis incipit, obliquè deorsum nonnihil in priora tantisper descendens, quousque ad [k] infimam malæ sedem, ubi hæc aspera, inæqualisque est, pertingat. Pars autem in anteriori maxillæ sede occurrens, à mala obliquè sursum contendit, ad mediam regionem inferioris ambitus, hic oculi sedem circumscribentis. Pars uerò in oculi sede apparens, à medio inferioris ambitus sedis oculi, per humiliora eius sedis retrorsum obliquè ad infimam [l] suturæ, cuneiforme os à primo maxillę osse dirimentis regionem conscendit. Hunc igitur in modum primum os circumscribitur, quatuor (uti diximus) ossibus commissum: temporis scilicet ossis processui, alteram ossis iugalis partem efformanti, dein cuneiformi ossi, frontis ossi, & quarto maxillę ossi.

Secundum maxillæ os. [a] Secundum os cęteris omnibus lõgè minus, & squamæ quasi modo tenue, in interno oculi sedis angulo cõsistit, ubi [b] foramen habetur, cui [c] caruncula præest, iternum oculi angulum occupans, & in hoc creata, ne quid pituitæ ad oculi sedem à cerebro expurgatum, in genas defluat, sed totum per id foramen in narium amplitudinem procumbat. Officulum hoc superiori parte, [d] modico interuallo suturæ terminatur, frontis os à superiori maxilla distinguentis: unde etiam suturę illius interuentu, officulum id frontis ossi committitur. Ab hac suturą, [e] alia secundùm posteriorem officuli regionem descendit, quæ secundùm officuli inferiora dein repens, per anteriorem illius regionem sursum in eam suturam denuò ascendit, quam frontis os à superiori maxilla dirimere diximus. Cęterùm sutura, quę ad eum modum in orbem penè fertur, in posteriore osiculi regione (quæ oculi sedis conum respicit) secundo osiculo communis est, & illi quod tertium maxillę nobis enumeratur. Ad inferiorem uerò officuli partem, & secundum anteriorem ipsius regionem, sutura hęc communis est ipsi officulo, & quarto maxillæ superioris ossi. Vnde etiam pręsens officulum superiori partè frontis os, posteriori tertium maxillæ os, inferiori uerò, anteriorique quartum maxillę os, contingit: quod quia laxè hæret, anteriorique parte quarto ossi harmonia uerius quàm sutura iungitur, in caluarijs è terra effossis rarò occurrit: potissimum quum insuper tenue sit, & humida hac sede positum, facilè putrescat. In coctis uerò caluarijs, & arte ad osium disciplinam paratis, absque negotio seruatur.

Tertium maxillæ os, [a] Tertium os, similiter ferè ac secundum tenue, & squamæ instar pellucidum, si quando effringitur, intus amplis sinibus aere oppletis scatere cernitur, paulo minus toto quadrangulum, & in interno latere sedis oculi repositum. [b] Superius enim terminatur sutura frontis osi, & superiori maxillæ communi. [c] anterius communem suturam cum secundo maxillæ osse adipiscitur. [d] Posterius communem cum cuneiformi osse suturam obtinet. [e] inferiori parte, cum quarto maxillæ osse, communi sutura donatur. Vnde etiam quatuor osibus tertium hoc os connectitur, superius scilicet frontis ossi, anterius secundo maxillæ ossi, posterius cuneiformi, inferius quarto maxillæ ossi. Interius uerò, quà narium spectat amplitudinẽ, cum inordinata ossium compage intus in narium summo reposita, coit.

Quartum maxillæ os. [a] Quartum superioris maxillæ os, reliquorum ipsius ossium longè maximum, omnes sui lateris dentes excipit, uarijsque suturis circumscribitur: quemadmodum, & ipsum quoque uarium est, huc atque illuc in plura loca pertingens. Primum itaq; sutura illa terminatur, quę primum os ab ipso discernit: eam dico, quę simul in [b] cauo temporis, [c] & in anteriori maxillę regione, & [d] in oculi sede conspicitur. Deinde quartum os terminatur suturis, secundum maxillę os, & tertium ab ipso dirimentibus: [e] quę secundùm totam sedis oculi longitudinem in inferiori eius sedis parte, & in anteriori regione secundi maxille osis, ducuntur. Ad hęc, iuxta superciliorum medium, quartum os, suturę superiorem maxillam à frontis osse disiungentis finitur [f] interuallo, quod ab anteriori sede secundi osis, ad exterius quinti nobis enumerandi osis latus pertinet: à quo quartum dirimitur, [g] sutura à nasi summo iuxta ipsius externum latus, deorsum ad quinti eius osis longitudinem porrecta. Secundum narium uerò à facie ad oris usque amplitudinem incessum, quartum maxillæ os ab illorum septo [h] sutura interstinguitur, per humillimam septi sedem prorepente. In posteriori sede quartum os à cuneiformi dirimitur, [i] tum in oculi sede, [k] tum etiam iuxta intimum dentem, ubi sutura cuneiforme os à superiori maxilla terminans consistit. In palati fine, uersus interiora, quartum os [l] transuersa sutura ab illo osse seiungitur, quod sextum maxillæ appellamus, quodque hic ad narium foramina cum suo coniuge reponitur. Atque has omnes suturas quartum os cum alijs sibi conterminis osibus habet communes: ijsque [m] alia accedit quarto osi dextri lateris, & quarto sinistri lateris osi propria, quæ per palati longitudinem prorepens, non solum in palato, uerùm & in narium amplitudine est conspicua. [n] uti & in anteriori maxillæ sede sub naribus illic cernitur, ubi superioris labri sulculus consistit: etsi interim illic linea potius, quàm sutura censeri debeat. Quartum itaque os septemdecim conterminum est osibus, primo uidelicet, secundo, tertio, quinto, & sexto maxillæ superioris: deinde frontis osi, cuneiformi, & octauo capitis osi, ipsi uidelicet foraminum narium septo. ac demum quartum maxillæ os suo coniugi, seu alterius lateris quarto osi iungitur: quemadmodum & octo dentibus sibi ipsi infixis, quoties superior maxilla sedecim dẽtibus decoratur. Præsens os magna ex parte latera, & inferiorem sedem foraminum narium constituit: & ad hęc latera, non uulgari sanè ad uocis productionem usų, cauum est, & cereis imaginibus intus uacuis per-

quàm

b 1.fi.P. 2. figura Y. c 3.4.fi.6. capitis d. d 1.fi. Q. e 1.fi. R. f 1.fi. R, S, T, V, X, Y, Z. g 1.fig. 6. cap. f, f. h 1.fig. ab a ad b. i 1.fig. ab p D ad Q. K 1.fig. a. l 1.fig. Q.

a 1.fig. Δ. b 1.fig. C. c fi. 19. ca. 14. li. 7. λ. d 1.figu. ab V, ad X. e 1.fig. ab V, secundũ Δ, & c deorsum, ac illinc rursus sursum ad X.

a 1.fig. Θ. b 1.fi. a T ad V. c 1.fig. ab V, ad c. d 1.fi. a T, c ad d. e 1.figu. a ad d.

a 1.2.fig. Λ, Λ. b 4.fi.c.6. f, f. c 1.fi. ab a ad b. d 1.fig. a, b ad D. e 1.fi. ab X secundũ C, ad c, dein ad d. f 1.fi. ab X ad Y. g 1.fig. ab Y, ad e. h 1.fi.g, occurreres in O. i 1.fi. a D, ad H. k 1.fig. N, 2.fi.e. l 2.fi. ab u ad t. m 2 figu. a t per x ad z. n 1.fig. h.

o 1.fig. A. in oculi sede positum, dein B.

quàm simile, neutiquam uerò solidum. Huic ossi, præter alia ipsius foramina, [o] vnum accidit, quod ab inferiori oculi sedis regione incipiens, deorsum in anteriorem maxillæ partem porrigitur. Istud vbi primùm in oculi sede inchoatur, notabili interuallo superius, veluti ossea constat squamma: vbi autem in anteriorem maxillæ partem pertinet, iam penitius in osse exculptum visitur: atque etiam interuallum notatu dignum apparet inter oculi ambitum, & superiorem foraminis sedem. Hoc interuallum creberrimè non continuum est, sed [p] sutura donatur, quæ huic quarti ossis particulæ (vbi foramen consistit) propria peculiarisque est. Quis verò huius foraminis vsus censeatur, in communi omnium caluariæ foraminum sermone exequar, in præsentia autem obiter in illius mentionem incidi, quò aptius suturam quarto ossi propriam hic recenserem: ne quis fortè, quum ipsam obseruaret, illam plura constituere ossa, ac altius quàm ab oculi sedis ambitu ad foramen vsque ferri arbitraretur. Præterea in anteriori palati sede, ad posteriorem incisoriorum dentium regionem, aliud [q] foramen se offert, quartis maxillæ superioris ossibus commune, & ex palato narium amplitudinem spectans. Ab huius foraminis latere interdum [r] sutura apparet, aut potius linea, in pueris cartilagine oppleta, quæ quasi ad caninorum dentium anterius latus pertingit, nusquam tamen adeò penetrans, vt huius suturæ beneficio, quartum maxillæ os in plura diuisum censeri queat: [s] quod (ut paulo post dicam) canibus, & simijs porcisque accidit, in quibus sutura quartum os in duo diuidens, non solum in palato, verùm exterius in anteriori maxillæ sede, etiam conspicuè cernitur, nullum appendicum cum suis ossibus coalitus speciem referens.

p 1.fig.i.
q 2.fig.Z.
r 2.fi.α,α.
s 1.fi. canina caluariam.
a 1.fig.Ξ.

Quintum maxillæ os.

[a] Quintum maxillæ superioris os, ex duobus nasi ossibus alterum est, ossiculum uidelicet durum, solidum, latum, tenue, oblongum, & quadrangulo potius, quàm triangulo simile. [b] Superiori enim parte non in acutum desinit angulum: uerùm adeò obtusum est, ut inibi duobus donetur angulis, ea ibidem finitum sutura, quæ frontis os à superiori maxilla illic terminat. [c] Externum uerò ossis latus communem suturam nanciscitur cum quarto maxillę osse, quę secundum nasi latus, tantum decliuis pertingit, quanta quinti huius ossis est longitudo, quæ in homine longè breuior, quàm canibus, & simij uisitur. [d] Internum uerò ossis latus, quo coniugi suo committitur, suturam obtinet harmoniæ non admodum dissimilem, ac utrisque nasi ossibus communem. Hæc à medio superciliorum ex sutura frontis ossi, ac superiori maxillæ communi incipiens, decliuis secundum ossium nasi longitudinem porrigitur. [e] Inferiori autem parte, quintum os sutura haud intercipitur, neque alteri ossi iungitur: uerùm hoc unà cum suo coniuge asperum inæqualeque est, & in cartilaginem finit deorsum procedentem, eoque molliorem, quo longius ad nasi apicem defertur. Hanc cartilaginem cum reliquis nasi, & totius corporis cartilaginibus priuatim post ossium enarrationem prosequemur.

b 1.figu.ab Υ, ad Z.
c 1.fig. ab Γ, ad c.
d 1.fi.a Z, ad f.
e 1.fig. ab f, ad c.
f 4. musculorum tabulæ, K, L.
a 2.fig. Γ.

Sextum maxillæ os.

[a] Sextum os, cum suo pari non minimam palati, & narium amplitudinis portionem constituit. Reponitur enim ad palati extremum, qua nares in fauces pertinent: estque os tenue, sed solidum, latumque. Id [b] posteriori sede partim cuneiformi committitur ossi, partim liberum est, semiparenthesis (formam referens. Vbi cuneiformi ossi committitur, [c] illa circumscriptum est sutura, quæ iuxta posteriorem intimi dentis sedem fertur, maxillamque superiorem à cuneiformi osse dirimit, ea potissimum parte, ubi os cuneiforme suos educit [d] processus vespertilionum alis similes. [e] Anteriori parte, & externo latere sextum os sutura terminatur, ipsi & quarto maxillæ ossi communi, ac transuersum in palato ducta. [f] Interiori autem latere, quo se coniugi suo iungit, sutura quadam terminatur, quæ ambobus sextis ossibus communis est, portioque [g] illius existit, quæ per palati longitudinem prorepens, quarta maxillæ ossa inuicem separat. Contingit igitur sextum os, cuneiforme os, quartum maxillæ, & suum coniugem, & postremò narium septum: quod etiam à sexto osse, quemadmodum à quarto, ea dirimitur [h] sutura, quam per septi humiliorem sedem duci, antea commemoratum est.

b 2.fig. ab x uersus c.
c 1.2.fig.c.
d 1.2.fi. P.
e 2.fig.a,t, ad u.
f 2.fig.a,t, ad x.
g 2.fig.t,y, ζ.
h 1.fig. g.

Vniuersa superioris maxillæ ossa esse duodecim.

Hactenus itaque sex alterius lateris descripsi ossa, quæ si senis oppositi lateris connumerentur ossibus, omnia superioris maxillæ ossa consurgent duodecim, quibus nullum octo capitis ossium adieci.

Nō omnia præsēti Capite hactenus tradita Galeni placitis respondere: quorū quædā ad Capitis usque finem recēsentur.

Cæterùm si ad amussim singula, quæ hoc Capite persecutus sum, excusseris, ac demum non perfunctoriè Galeni superioris maxillæ descriptionem euolueris, permulta iam occurrerunt, in quibus ab illius placitis declinem: quæ etsi omnia in præsentia (tuæ fidens industriæ) non commemorauero, nonnulla tamen subijciam, è quibus meæ diligentiæ specimen aliquod animaduertere queas. Galenus itaque in libro de Ossibus, suturas maxillæ peculiares descripturus, earum seriem à [i] malæ infima, & extima sede aggreditur, quam ego asperam inæqualemque esse recensui, quòd [a] masseter musculus sui principij validissimam nerueamque admodum portionem illinc educat. Hic igitur Galenus suturam describit, primum maxillæ os à quarto dirimentem: ac primam appellat eius suturæ partem, quæ [b] in cauo temporis est conspicua. [c] Secundam verò numerat, huius suturæ partem in anteriori maxillæ sede occurrentem, quæ ab illa malæ asperitate sursum ad medium inferioris ambitus sedis oculi pertingit. Hanc postmodum tripartito ait discindi, ac [d] primam huius secundæ suturæ partem propè magnum, seu internum oculi sedis angulum exteriori in parte ad medium superciliorum, & communem frontis, & maxillæ suturam inquit procedere. Hac suturæ parte homines destituuntur, verùm in canibus caudatisque simijs est manifestissima: [e] quamuis interim non exactè ad superciliorum feratur medium, sed ad eam tantum sedem, in qua quartum maxillæ os à secundo dirimitur. Vt itaque Galenum assequaris, hanc partem ex canis petes caluaria. Porrò secundam partem secundæ suturæ, inquit Galenus [f] per concauum sedis oculi sub magno angulo ad communem capiti, & maxillæ suturam pertinere, hancque eundem angulum comprehendere. Hæc pars ea esset sutura, quam secundum, & tertium maxillæ ossa in inferiori ipsorum sede, à quarto dirimere docuimus. Verùm hęc in homine nequaquam secundæ Galeni suturę committitur; multoque minus primam partem secundæ suturæ contingit, quum hęc in canibus tantum, & simijs, non autem hominibus cernatur. Porrò [g] foramen, quod huic secundæ parti Galenus subijci scribit, id esse opinor, quod in oculi sede oblongum, admodumque patulum

i 1.fig.a, in homine, in cane k.
a 4. musc. tab.Δ.
b 4. fig. 6. c. f, in temporis cauo.
c 1.fi.ab a ad b in homine, in cane a k ad l.
d 1. fig. in cane ab l ad m.
e 1.fi.ad x. non ad z.
f finge ī 1. fi.a b per c, & d ad T continuam duci suturam, ut in cane est cōspicuum.
g 2.fig.D.

est, inter quartum maxillæ os, & cuneiforme conspicuum. [h] Tertiam partem secundę suturę Galenus appellat portionem suturæ primum os à quarto diuidentis, quæ in oculi sede spectatur, unà cum illa, quæ cuneiforme os à primo maxillæ osse disiungit, atque in oculi sede etiam spectatur. Galeni enim est sententia, sub dictis duabus suturis (quæ duæ primæ partes sunt ipsius secundę suturę) tertiam eiusdem partem inferiorem in sede oculi ambitum inscendentem, interius ad imum contendere, ibique communi suturę capiti, & maxillæ superiori iungi. His suturis Galenus tria maxillæ superioris ossa circumscribi, postea subiecit, quibus hæc capiti committitur. [i] Primum esset, quod ego primum maxillę statui: [k] secundum, ea quæ mihi secundum, & tertium numerabantur: duo enim illa vnius ossis loco ex Galeni placito recenserentur. [l] Tertium, pars esset nostri quarti ossis, quicquid scilicet ipsius in oculi sede consistit, ea nimirum pars, in qua [m] foramen incipit, ab oculi sede in anteriorem maxillæ regionem pertinens. Quòd verò Galenus peculiaria constituat ossa, quibus incisorij dentes infiguntur, hinc accidit, quòd suis nimium fauens simijs, eas homini similes esse, plus satis sibi persuadebat. In canibus enim, & simijs, porcisque, ac alijs animalibus, quibus canini dentes validi, exertique obtigerunt, [n] duæ (vti prius dixi) occurrunt suturę, aut harmonię potius, admodum conspicuę, quibus homo destituitur. A sutura enim quintum caninæ maxillę os à quarto distinguente, alia prodit sutura, obliquè deorsum inter caninum, & incisorium canino proximum delata, & cum illa communis euadens, quę in palati extremo iuxta incisorios dentes transuersim in illis animalibus fertur. Hęc sutura citra omnem cartilaginis interuentum adeò insignis est, vt quartum à me enumeratum *Lib. 11.* maxillæ os, canes in duo diuisum commonstrent. Verùm non arbitrandum est, suturam hanc, inter dentium præsepiola in canibus, aut simijs ductam, à superciliorum medio deorsum continuo progressu (etsi Galenus ita doceat) ferri: quum, vti iam admonuimus, ex medio ferè ductu illius suturę incipiat, quę externum quinti ossis latus terminat. Quod vbi in cane simiave inspexeris, accuratè expendito, quàm impossibile sit, hanc suturam porrigi inter dentes hominis, maxillam adepti breuissimam, & dentibus caninis prorsus exiguis donati. Insuper animaduertito, quid in libris de Partium usu Galenus sibi uoluerit, quum duodecim superioris maxillę esse, ossa obiter scripsit: vti & Introductorij, seu Medici autor, duodecim tantum maxillę ossa, è Veterum indubiè placito, enumerat: aut quum Galenus hęc ossa prolixius commemorans, nouem tantum recenset, nullumque os priuatim incisorijs dentibus tribuit, in eo etiam numero cuneiforme os haud complectens.

h 1. fig. a b secūdū D, & Q, ad S.
i 1. fig. Γ.
k 1. fig. Δ. & Θ.
l 1. fi. Λ in oculi sede positū, atq; id Galeni os quodam modo illic circumscr iberetur C b, c. d, H, D.
m 1. fig. Λ in oculi sede.
n Caninæ caluaria n.

DE MAXILLA INFERIORI. Caput X.

PRIOR FIGVRA.

POSTERIOR.

VTRARVMQVE DECIMI CAPITIS FIgurarum, & earundem characterum index.

PRIOR, seu dextra huius Capitis figura, inferiorem maxillam unà cum suis dentibus anteriori facie exprimit. Posterior figura, inferiorem maxillam simul cum humiliori dentium serie, posteriori sede delineatā exhibet. Figura autem tertio huius libri Capiti pręposita, & C insignita, maxillam à latere delineatam ostendit.

A 1,2 *Alterum maxillę inferioris capitulum, quo illa temporis ossi dearticulatur.*
B 1,2 *Ceruix, seu collum capitis A insigniti.*
C 1,2 *Alterius lateris acutus processus, cui temporalis musculus inseritur.*
D 2 *De in umbra latitat, sinistrę figurę amplum indicans sinum, cui tertius maxillam mouentium inseritur musculus.*
E 1,2 *Asperitas ad posteriorem inferioremque maxillę sedem conspicua, ad quam mansorius inseritur.*
F 2 *Foramen, tertij paris neruorum cerebri sobolem admittens,*
G 1 *Foramen, quo dicti nuper nerui surculus in humilius labrum procidit.*
H 2 *In hęc tubercula maxillam detrahentes musculi implantantur, & quidam linguę subseruientes ab ipsis oriuntur.*

Homini breuissimā obtigisse inferiorē maxillam.

ANIMALIVM omnium homo inferiorem maxillam, pro totius corporis mole, breuissimam adipiscitur. Huic enim facies obtigit rotunda, non autem longa, vt reliquis animalibus, quę cibum assumptura inclinantur. Duram verò hominibus maxillam fieri decuit, quòd sola mobilis sit, & varios atque fortissimos motus in mordendo mandendoque sustineat. Ceterum ne sic dura solidaque nimio pondere ipsam mouentibus musculis incommodo foret, sinus, & cauitates notatu dignas, medullaque infarctas ostendit, interim appendicis vndique expers. Sinus hi non adeò in posteriori maxillæ parte homini, ac quadrupedibus exculpuntur, sed antrorsum magis, versus menti regionem, & ad maxillę latera. Plurimis animalium maxilla duobus constat ossibus in summo mento, per unionem connexis. Homini autem, unico conformatur osse, ac summo mento lata, & crassa, non verò, vt in ceteris animalibus, acuta cernitur. Nulla enim parte maxil-

6. musculorum tabula maxillā per mediū sectam proponit.

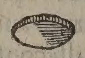
Maxillam homini ferè unico osse extrui.

la difficilius quàm hic diſcinditur, & coctione, aut carie in terra illam diſſolui, nondum animaduerti. Canum uerò, boumque, & aſinorum maxillæ, etiam citra coctionis beneficium, inuicem paruo conatu interdum diuelluntur. Quamuis interim Galenus, & alij plerique poſt Hippocratem diſſectionum periti, maxillam non unicum eſſe os aſſeruerint, ſed coctum in ſumma menti extremitate laxari, ob idque ipſum coaluiſſe, manifeſtum indicium eſſe. Vtcunque ſit, hactenus mihi nulla gemino conſtructa oſſe occurrit. Et licet fortè inter tot hominum myriades, in canino aliquo homuncione, aut puerulo, talem quampiam maxillam aliquando obſeruarem, non tamen ideo mox aſſeram, hominis maxillam duplici oſſe conſtare: quin Celſo potius, aut illi Græco autori, ex quo Celſus, quicquid de oſſibus prodidit, mutuatus eſt, accedam, qui cum Galeno canes (nam de ſimijs tandem alia ipſi fuit in libro quarto de Adminiſtrandis ſectionibus ſententia) parum curans, maxillam ſimplici oſſe componi docuit. Et quamuis hæc in pueris duobus oſſibus per unionem commiſſis efformaretur, non ideo tamen ſimpliciter duplici oſſe maxillam conſtare, rectè diceremus, niſi etiam occipitij os, uertebras, & oſſa, quæ ſacri oſſis lateribus coarctantur, pluribus effingi oſſibus donaremus. ſi quidem hæc in pueris compluribus oſſibus mutuò per unionem coeuntibus extrui, nemo negauerit. Inferior maxilla utrinque in duos definit proceſſus, quorum [a] alter in mucronem productus, muſculi temporalis inſertionem excipit, totus ab illius tendine complexus. [b] Alter, qui poſterior eſt, in capitulum tranſuerſim oblongum finit, ſibi correſpondenti [c] ſinui inarticulatum, qui ad iugalis oſſis radicem, & anteriorem auditus organi ſedem temporis oſſi inſculpitur. Huic ſinui, ut & maxillæ capitulo, cartilago, cruſtæ modo obducitur. uerùm præter hanc cartilaginem omnibus articulis pariter communem, inter ſinum capitulumque alia reponitur cartilago læuis, tenuis, & mollis, ligamentique naturæ, quod ad ſubſtantiam ſpectat, nonnihil compos. Hæc ligamentis articulum in orbem continentibus, non autem oſſibus, connata, durorum præſentis articuli oſſium impetus exoluit, & quo minus mutuo affrictu in ualidis aſſiduisque maxillæ motibus oſſa rumpantur, ſcitè vnà cum cartilaginibus ſinui, & capitulo obnatis præſtat. Dein maxilla duobus utrinque donatur foraminibus, quorum [d] alterum in interiori ipſius regione, non procul à nunc commemoratis proceſſibus, [e] alterum uerò in exteriori ſede ad labri inferioris radicem latusque cernitur. Interius, quod & amplius, & inæquale, ſeu aſperum eſt, uiam præbet [f] portioni nerui tertij paris neruorum cerebri ad dentium radices diſperſæ, unà cum uenula, & arteria, quæ dentibus, & maxillæ nutriendis hoc foramen ſubeunt. Exterius verò, eius nerui [g] ſobolem ex maxilla in humilius labrum ſinit procidere, eſtque longè minus interiori. Porrò ſi ſetam exiccatæ maxillæ interno foramini indideris, eam ab hoc foramine ad externum uſque leui opera protrudes, & ſi maxillam effregeris, continuum iter ab uno foramine in alterum canalis modo cælatum obſeruabis. Præter hæc foramina, in maxillæ externa ſuperficie, alia prorſus nulla reperias: niſi fortè, & alueolos præſepiolaque illis annumerare lubeat, quibus dentes inſtar clauorum infigi, mox trademus. Quòd uerò horum quoque ſinuum alueorumque gratia, inferior maxilla etiam craſſior euaſerit, hinc potiſſimùm conſtat, quòd in vetulis, illisque quibus dentes eruti ſunt, ac in quibus ipſi dentium alueoli ſuccreuerunt, maxilla ab imo ſurſum multo tenuior, & anguſtior efficiatur. Maxilla, ubi dentes ipſi non infiguntur, eaque ſede, qua commemoratos nuper educit proceſſus, latiſſima, &, ſi latera ſpectes, tenuiſſima, [h] intusque ac [i] exterius quaſi amplo, & in ſuperficie tantum cauato ſinu inſculpta uiſitur, quò aptius muſculi maxillam, præter temporalem muſculum attollentes, inſertionem molirentur, [k] isque, qui illorum in ore deliteſcit, minus ſua craſſitie, ac mole faucium anguſtiam infarciret: adeò, ut intus magis quàm foris, maxilla meritò inſinuetur. Quinetiam huic latiori maxillæ ſedi id ſeparatim accidit, quòd aſpera inæqualisque cernitur, idque potiſſimum iuxta ſedis illius [l] inferiorem poſterioremque regionem, quod etiam muſculorum inſertionis occaſione rerum Opifex machinatur, non ignorans aſperis inæqualibusque locis promptius aliquid adhærere, & adnaſci, quàm planis, & glabris. Pari etiam ratione interior maxillæ ſedes ad mentum [m] aliquot tuberculis aſperitatibusve extuberat, ut [n] muſculi (quorum ope ipſa deorſum trahitur) ſuam inſertionem ualidius conficerent, ac denique [o] nonnulli linguæ peculiares muſculi hinc aptius enaſcerentur. Tale quid etiam uſuuenit in externa inferioris maxillæ ſede, ad ſummi menti regionem, [p] ut nimirum labri humilioris muſculi commodius illinc pronaſcerentur.

a 1.2. fi. C. & 6. muſc. tabu. A, B.
b 1.2. figu. A.B.
c 5. figu. 6. cap. b.

Duo utrinque maxillæ proceſſus.

Peculiaris in maxillarum articulo cartilaginis effigies.

d 2. figu. F.
e 1. figu. G.
f 2. fi. earũ quæ 2. ca. 4. libr. præponuntur T.
g dicta figura V. & h muſculorũ tab. G.

Maxillæ foramina.

Dẽtium alueoli.

h 2. fig. D.
i 1,2. fi. E.
k 6. muſc. tabula D.
l 1. 2. fi. E.
m 2. fi. H.
n 5. muſc. tab. H, I.
o 1.2. fi. 19. c. lib. 2. H.
p 4. muſc. tab. N.

Maxillæ in poſteriori ſede amplitudo, tenuitas, ſinus, & aſperitates.

DE DENTIBVS. Caput XI.

VNDECIMI CAPITIS FIGVRAE, ipſiusque partium, & characterum Index.

HAC figura tam ſuperioris maxillæ, quàm inferioris dentes, in altero tantum latere, quum ſcilicet vtriuſque lateris eadem ſit ratio, exprimuntur. Si verò dentes maxillis adhuc infixos contemplari viſum ſit, ſuperioris Capitis figuræ inferiorem commoſtrant ſeriem, quemadmodũ tertia, & quinta ſexti Capitis figuræ ſuperiorẽ: vni, & quarta eius Capitis figura alueolos promptè oſtendit, quibus dentes inibi euulſi infiguntur.

A A A *Dextri lateris octo ſuperiores dentes.*
B B *Dextri lateris dentes octo inferiores.*
1, 2. *Duo dextri lateris inciſorij.*

VNDECIMI CAPITIS FIGVRA, aliquot conſtans partibus.

Dens

3, *Dens caniuus dexter.*
4, 5. 6, 7, *Quinque molares dextri. Porrò numerũ hunc tã inferiori, quam superiori dentium claßi accommodare integrũ est*
8. C *Basis notatur molaris dentis.*
D *Acies dentis incisorij.*
E *Media molaris dentis pars hic delineatur, sinum in dentibus conspicuum ostensuræ.*

Dentes sentire. Libro quinto de Medicamẽtorum compositione secundum locos.

a 2. fi. 2. ca. lib. 4. S, & XX.

OSSIVM solos dentes sentiendi uim obtinere, Galenus non perfunctoriè attestatur, asserens, se dentium dolore uexatum, diligenter expendisse, num dentes ipsi doleant: sensisseque manifestò, dentem non modò dolere, uerum etiam pulsare, carnibus inflammatione obsessis non dissimiliter. Applantantur enim dentium radicibus [a] molles quidam neruuli, à tertio neruorum cerebri coniugio propagati, quorum gratia dentes duntaxat euidenti inter ossa sentiendi facultate donatos credimus. Nouerat namque rerum Opifex, hos crebrò occursuros ijs, quæ secant, uel frangunt, uel rodunt, uel ualidè excalefaciunt, aut refrigerant, uel alia quauis occasione alterant: quibus omnibus dentes multo aliter, quàm reliqua ossa nudi exponuntur. Verùm hi non solum sensu, & quia nudi sunt, ab alijs ossibus distinguuntur: at etiam quia illos plus cæteris ossibus enutriri, & longiori uitæ tempore incrementum accipere, ideo præcipuè arbitramur, quòd dentes illis, quos eximimus oppositi, subinde in eruti dentis locum extra reliquam dentium seriem succrescant: ob hoc uidelicet, quòd contrarijs dentibus non amplius atterantur. Reliqui enim dentes tantùm augentur quantum læuigandis cibis comminuuntur. Sunt autem dentes plurimùm numero triginta duo, una serie in utraque maxilla sedecim, instar iustissimæ choreæ siti. [b] Quattuor priores, aduersive, quia secant, incisorij vocantur: sunt enim lati, & acuti, quò oblatum ipsis cibum mordendo cultri modo propè abscindant, diuidantque. Deinceps [c] canini utrinque singuli constituuntur, ampli quidem sua basi gingiuis proxima: ipsorum autem fine à gingiuis remoto, acuti: ut si quid propter duritiem ab incisorijs non præscinderetur, hoc illi confringerent. Porrò ipsis id nomen inditum est, quòd exertis canum (qui hos habent multos, & hac ferè sede insignes) dentibus correspondent. Post hos, [d] maxillares, seu molares quini ab utroque latere habentur, asperi, ampli, duri, & magni, quò incisa ab incisorijs, effractaque à caninis, in læuorem exactum terere possint. Si enim prorsus læues crearentur, idonei ad proprium munus minimè existerent: siquidem ab inæqualibus asperisque omnia melius terantur: quare, & molas, quibus fruges moliuntur, temporis processu, diuque minuendo læuigatas, rursus incidi atque exasperari uidemus. Neque si asperi quidem essent, non autem omnium ossium durissimi, plus commodi ex ijs esset, ut qui prius contererentur, quàm cibos in læuorem comminuerent. Quinetiam, si asperi, & duri facti, non essent unà, & ampli, neque tales plus illis concredito accommodarent muneri, si modò quæ leuissimè atteri debeant, in amplis firmari basibus oporteat. Incisorijs enim, & caninis nisi longissima mora quicquam, propter ipsorum strictam, & angustam aciem, comminuitur. Dentes ad vnum omnes in maxillarum finibus clauorum ritu insiguntur, qui propter imaginem, quam cum brutorum præsepibus habent, Græcis φάτνια, Latinis autem præsepiola nuncupantur: quemadmodum, & à fouearum specie βόθρια, ac veluti alueoli, & fossulæ quibusdam videntur appellati, ita sanè dentes ipsis insertos, adamussim stringentes, continentesque, vt non promptè, vel tantillum hi commoueantur. Cæterùm dentes omnes non paribus radicibus, dictis iam insiguntur finibus: quandoquidem paruis vna radix, duæ verò maioribus, tres autem, & quatuor maximis obtigerunt. Incisorij enim singulis immittuntur radicibus. Canini quoque radices habent singulas, quæ incisoriorum radicibus multo altius inseruntur: tantoque maiores sunt, quantum caninorum robur excedit: vnde, & inter incisorios duo medij altioribus hærent radicibus, quàm duo laterales, caninis proximi: nimirum quòd medij latiores grandioresque sint. Molares radicibus inter se variant. nam qui maxillæ inferiori sunt infixi, binis radicibus: qui superiori, ternis subinde insiguntur. Differunt tamen, & hi interdum: qui namque suprà sunt, quaternis: qui infrà, ternis radicibus immitti aliquando deprehenduntur, præsertim duo denti intimo proximi. Dein frequentissimè duos molares superiores, canino denti succedentes, duobus tantum immitti radicibus spectabis, tres reliquos ternis: sic & duos inferiores canino proximos, vna radice, tres reliquos duabus. Præterea obseruabis quoque omnium intimos minoribus insigi radicibus, quàm illis attiguos. Incisoriorum, & caninorum numerus, rarò in hominibus, vt molarium, mutatur. Interdum enim in vtroque latere quinque molares occurrunt, interdum quatuor: nonnunquam quatuor à sinistris, quinque verò à dextris: uel contrà in sinistris quinque, ex dextris quatuor: vel infrà quatuor, suprà autem quinque: quam differentiam potissimum pariunt postremi dentes, quos plerique genuinos vocant, etiamsi Cicero, ita molares vocauerit. Sunt autem illi, qui primùm post pubertatem, venerisque vsum, hominibus cum maximis subinde cruciatibus prodeunt: id quod medici parum obseruantes, aut alios dentes euellunt, aut humorum uitio eos infestari sibi persuadentes, ægros catapotijs, atque id genus pharmacis obruunt: quum dolore affectis nullum, leui gingiuarum ad postremum dentem scarificatione, ac interdum ossis pertusione, præsentius remedium adferri possit: id quod ipse etiam modò experior, cui hæc scribenti trigesimus secundus dens ætatis meæ vigesimo sexto anno succrescit. Atque id etiam arguunt permultæ caluariæ in cœmiterijs occurrentes, in quibus posteriores illi dentes veluti in cauea quapiam adhuc reponuntur, ac latitant, quibusdam suæ basis apicibus os tenuissimum perforantes. Cuiusmodi caluariam nuper mihi exhibuit humanæ fabricæ quàm studiosissimus ac valde peritus iuuenis, Ioannes Paulus Guiducius Vrbinas, mihi amicissimus. Cæterùm Aristoteles, alijque complures, viris copiosiores dentes, quàm mulieribus ascribunt: quod cuiuis, num veritati consentiat, non minus promptum est experiri, quàm mihi falsum id esse dicere, quum nulli non dentes

Dentium à cæteris ossibus differẽtia.

Dentium numerus. Incisorij. Canini.

b 1. 2. D.

c charact. 3.

Molares.

d 4. 5. 6. 7. 8.

Dens molaris C insignitur.

Qui dentes maxillis infigantur.

Dentium radices.

In c. initio eam quæ sæpius occurrit radicũ seriem expressimus.

Dentium numerũ aliquando variare.

Genuini dẽtes.

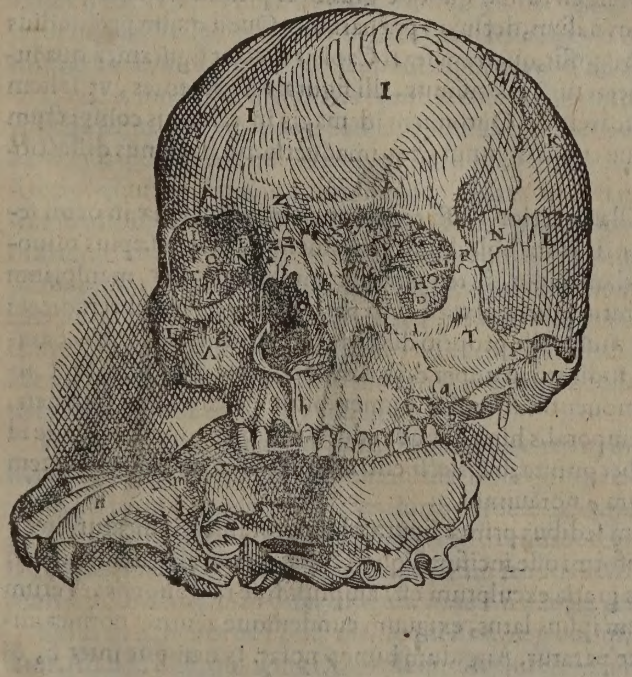
numerare

numerare liceat: ex quorum frequentia plerique etiam uitæ longitudinem breuitatemque arguunt. Dentes non solum dictos nunc præstant usus, uerum etiam ad uocis modulationem iuuant, quum dura lapidea que conformentur substantia. *e dens E in signitur.* [e] exiguas, sed notatu dignas cauitates intus obtinent: quæ ut dentes leuiores sint, commodiusque enutriantur, occasionem prębent. *Dentium cauitas.* Huius cauitatis causa, si quando dentibus foramina ex humorum acrium erodentiumque influxu oboriantur, quæ ad eam cauitatem usque pertingant, ocyssimè dentes ad radicis usque extrema eroduntur. Deinde puerorum dentes imperfectis & mollibus, & quasi medullosis constare radicibus, non prętereundum est; quemadmodum, & pueris dentium partem extra gingiuas conspicuam, dentis radici appendicis quasi modo committi. *Dentium appēdices.* Atque id quidem uel septennes pueri didicimus, quum uacillantes nobis, socijsque dentes, & pręcipuè incisorios, unguibus, aut filo denti circundato, eximere consueuimus. Quin, & in multis quoque, ac multis canibus, dentium reseruatis radicibus, ipsorum appendices procidere indies obseruamus. Atque id sanè accuratissimè expendendum est, ne pueris reliquam effracti alicuius ex casu dentis portionem unquam eruamus, sed duntaxat appendicem, in cuius locum alia (modò radix seruetur) promptè succrescet. Dein plurimum id quoque in pueris animaduertisse conducit, quibus mox ab ineunte ætate molares dentes erodi vitiarique solent. In his namque operæprecium est, molarium dentium appendices (quæ non ita ut incisoriorum procidere in ipsis solent) auferre, quò nouæ earum loco succedant, dentesque integri seruentur. Si enim appendicum unio, ætatis progressu firmabitur, appendix nunquam decidet, quinimò uel pubertatis tempore aliquot dentes cum radicibus, ob erosionis vitium, plerunque eruendi uenient.

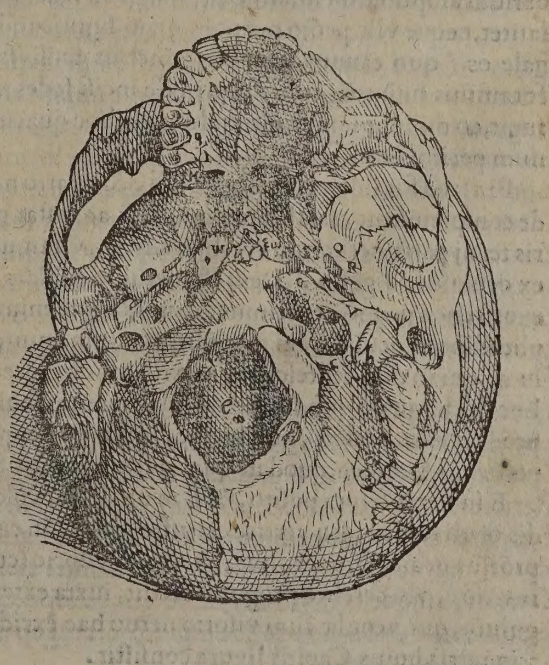
DE OSSIVM CAPITIS ET MAXILLAE SVPERIORIS FORAMINIBVS, & multis in interna caluariæ sede occurrentibus ossium finibus. Caput XII.

QVANDOQVIDEM in venarum, neruorum, & arteriarum descriptionibus, foraminum caluariæ ignorantia non modicum obscuritatis adferret, quumque in illis enarrandis (quum cognitu sint difficillima) Anatomicorum præcipui multum aberrarunt, operæprecium fore duxerim, hoc Caput omnibus illis foraminibus dedicare. *Cur foraminum descriptio instituatur.* Vt uerò id fiat compendiosius, quatuor figuras præsenti negotio famulantes, huc reponam, unumquodque foramen cum ipsi præfixo charactere seorsum, ita enarraturus, vt sermo characterum simul Indicis, & Capitis contextus vices opportunè suppleat. Inde, si casu, aut industria aliquis sinus, uel processus eorum, quæ hactenus descripta sunt ossium, fuerit omissus, illum etiam nunc describam.

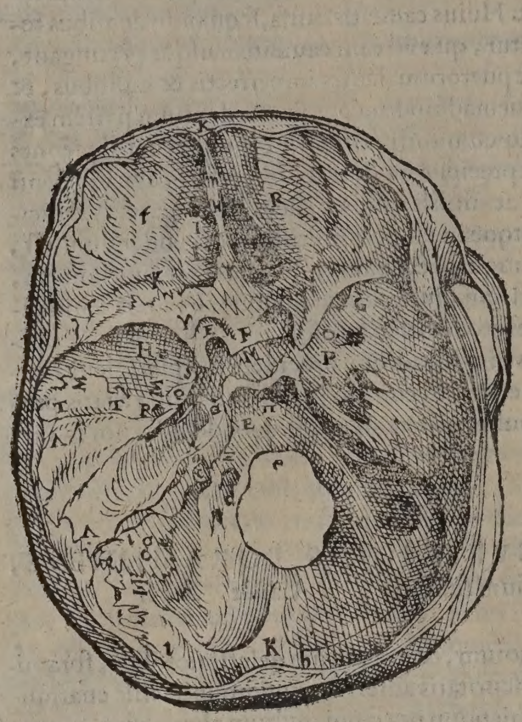
PRIMA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA, *anteriorem caluariæ sedem exprimens, ac proinde omnia etiam foramina in oculi sede, maxillaque superiori, in hac superficie apparentia, ostendens. Caninum autem caput humanæ caluariæ subiectum, iam prius maxillę superioris oßibus, futurisque indicandis unicè, perinde ac tota hæc figura, iuuit.*

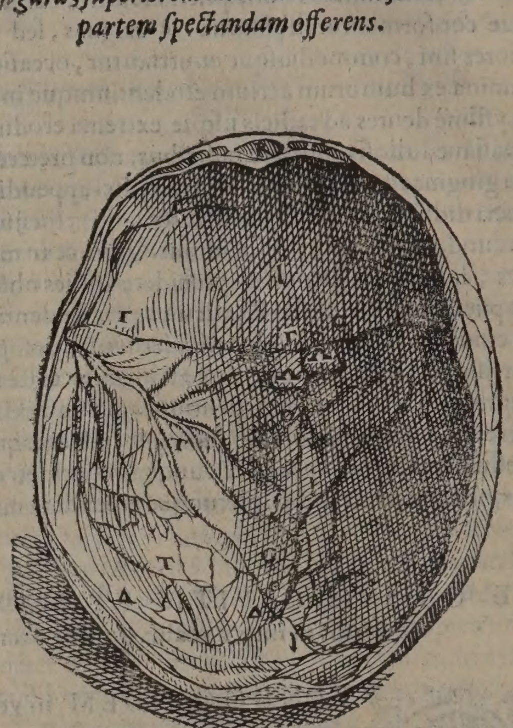
SECVNDA DVODECIMI CAPITIS *figura, exteriorem caluariæ basis faciem, quà palatum respicit, proponens.*

TERTIA

TERTIA DVODECIMI CAPITIS *figura, internam caluariæ baſis ſedem commoſtrans.*

QVARTA DVODECIMI CAPITIS *figura, ſuperiorem internæ caluariæ ſedis partem ſpectandam offerens.*

A 1 Age igitur characterum indicem aggrediamur, ſingulis characteribus eius figuræ, cuius ſunt peculiares, numerum ſubijcientes. Atque ita A in prima figura foramen, frontis oſſi proprium notatur, ad medium ſupercilij inciſum, quo [a] ramus minoris tertij paris neruorum cerebri radicis ex oculi ſede ad frontis muſculoſam cutem diſpergitur. Hoc in vtroque latere non ſemper perfectum orbiculareque exiſtit foramen, ſed ſubinde ſinus duntaxat ſemirculi ritu exculptus apparet. Aliquando in vno quidem latere foramen, in altero autem ſemicircularis tantum ſinus, perinde atque hic cernitur.

a 2.fi.2.ca. lib.4.N,& 4. muſculorũ tab. H.

B 1 Foramen, quo dictæ minoris tertij paris neruorum cerebri radicis [b] ſoboles, ex oculorum ſede in genas ad ſuperioris labri, & alarum naſi muſculos procidit. Præſens foramen inſtar oblongi meatus in quarto ſuperioris maxillæ oſſe ſculpitur: & in anteriori maxillæ ſede, vbi in prima figura B ponitur, foraminis huius ductus penitius in oſſe cælatur; per oculi verò ſedem, vbi Λ ipſa occurrit, tenui tantum, ac ſquammę ſimillimo oſſe tegitur.

b 2.fi.2.ca. lib.4.O.& 4.muſculorum tab. I.

C 1 Foramen nunc commemorato amplius, quod ex magno internove oculi angulo in narium cauitatem rectà deorſum pertinet, ſecundo ſuperioris maxillæ oſſi, & quarto pariter commune. Iſtud c portiunculæ minoris tertij paris neruorum cerebri radicis viam præbet, & nonnihil pituitæ ex cerebro ad oculi ſedem confluentis ad nares tranſmittit. Cæterum præter id foramen, aliud quoque grandius pituitæ ex oculi ſede in narium amplitudinem, hincque magis ad fauces quam naſum, defluxui præparatur. Quod quum profundius latitet, neque vllo pacto præpoſitis iam figuris indicari poſſit, quartam ſexti Capitis ſpectat figuram, à qua iugale os (quo cauum temporis exactius oculis ſubijceretur) execuimus, illi figuræ φ aſcribentes, vt ſaltem φ foraminis huius in cuneiformi oſſe inciſi ſedes indicaretur. Quo autem id magis in caluarijs conſpectum fugit, eo minus quoque mirandum eſt, hoc quacunque etiam dignum ſit animaduerſione, hactenus diſſectionum peritos latuiſſe.

Præcipuum excolanda in nares pituita paratum foramen.

c 2.fi.2.c. lib.5.P.

D 1,2 Præſens foramen cuneiformi oſſi, & quarto maxillæ ſuperioris oſſi commune, omnium, quæ in oculi ſede conſpiciuntur, facilè maximum eſt, ac inſtar patentis rimæ oblongum, commemoratæ iam ſæpius minoris tertij paris neruorum cerebri radicis [a] ramulo viam dat in [b] temporalem muſculum, & [c] manſorium ex oculi ſede digeſto. Dein [d] neruulo cuidam paratur, quem iuxta quinti paris neruorum cerebri radicem exoriri nos primò reperimus. Simulatque enim neruulus ille proprio ductus [e] foramine, ex caluariæ amplitudine in oculi ſedem procidit, foramine nunc D indicato in nuper dictos exporrigitur muſculos, & *f* illum, qui in ore deliteſcens, maxillam inferiorem mouentium tertius numerabitur. Quinetiam foramen, hoc præterquam quòd externo ſuo latere muſculi temporalis hinc quoque educti initio commodam, vnde id prodeat ſedem offert, pulchrè unà quoque iter præbet pituitæ, hac defluenti ad inſigne in narium cauitatem pertinens foramen, quod in quarta ſexti Capitis figura φ notauimus.

a 2.fig.ca. 2.lib.4. Q.
b 4. muſc. tab. Γ.
c 4. muſc. tab. Δ.
d 1. 2. fig. cap.2. li.4.
d iuxta a.
e paulo poſt in ſua ſerie notabitur H.
f 6. muſc. tab. D.

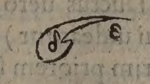
E 1,3 E in tertia figura poſito, & E in utriſque oculorum ſedibus primæ figuræ obuio, foramen indicatur, in ſedis oculi radice, ſeu vertice elatiſſimum, & in cuneiformi oſſe inciſum, quod foris, quà oculi ſedem ſpectat, prorſus orbiculare cernitur, [g] neruo viſorio (cuius gratia exculptum eſt) amplitudine reſpondens. Verùm interius, vbi cerebro propius accedit, iuxta externum ipſius latus, exiguum eundemque acutum obtinet angulum, qui venulæ cum viſorio neruo hac excidente paratur. Angulum hunc γ notat. Is namque inter E, & γ γ in tertia huius Capitis figura conſiſtit.

g 13.fi.lib. 7.N,O.

Huic

F 3. Huic ſinui cuneiformi oſſi hac in ſede inciſo, uiſoriorum neruorum [h] coitus innititur.
G 1. 3. G in primæ figuræ ſiniſtra oculi ſede occurrit: in tertia autem figura, G dextrum eius figuræ latus ideo
h 13. fi. li. 7. M. occupat, quòd in ſiniſtro latere foramen G indicatum, nuſquam obuium ſit, eo quòd huius figuræ caluaria in latus, uel iſtius foraminis aliquo modo uidendi cauſa inflexerimus.

Quoniam præſens foramen obſcurè in huius Capitis figuris cernitur, hic foraminis dextri lateris effigiem delineaui, atque humiliorem ipſius partem δ, ſuperiorem uerò, ſeu eiuſdem foraminis angulum ε inſigniui. Quanquam utriuſque lateris foramen etiam pulchrè in octaua ſexti Capitis figura in conſpicuo ſit.

Inſculpitur autem cuneiformi oſſi, ac humiliore ſui parte paulo minus toto orbiculare eſt, elatiore uerò in acutum longumque, & anguſtum definit angulum. Foramē hoc, etiamſi Galeno ſecus uiſum ſit, nerui uiſorij foramen amplitudine uincit, & ſi ſimiliter atque illud prorſus orbiculare eſſet, facilè triplo aut quadruplo efficeretur amplius. Verùm īterim humilior ipſius pars (quā paulo minus toto orbicularem eſſe diximus) uiſorij neruis his foraminis amplitudinem adhuc lōgè ſuperat. *Lib. 9. de Vſu partiū*
i 14. fi. 7. lib. G. Præſens foramen cælatur *i* ſecundi paris neruorum cerebri, in oculi ſedem progredientis gratia: dein [k] minoris etiam tertij paris neruo-
K eandē figura H. rum cerebri radicis, quę fronti, & totius ferè faciei cuti, & occurrentibus ſub illa muſculis, ac inſuper ad nares, & muſculos inferiorem maxillam attollentes digeritur. Hæc quidem per humiliorem foraminis ſedem procidunt, unà cum [l] inſigni ſoporalis arteriæ ramo, ex interna
l fi. ca. 14. lib. 3. k. caluariæ amplitudine elabente. Verùm per elatiorem foraminis ſedem, [m] uena ex oculi ſede, duræ ce-
m eadē fi. G. & 13 fi. lib. 7. H. rebri membranæ hic diſtribuitur, & ſuæ diſtributioni in caluariæ baſi ſinus exculptos habet, uenularum tuberibus congruentes, & in ea caluariæ ſede conſpicuos, cui in tertia figura ζ inſcribitur. Neque profectò neruis hic duntaxat, & uenę, & nuper dictæ inſigni arteriæ, amplum id foramen excauatur: uerùm etiam pi-
ζ tuitæ ex cerebro in oculi ſedem, & hinc in narium amplitudinē promananti: adeò ut non iniuria foraminis huius inſignis amplitudo, uenę, & arteriæ, & neruis ipſam tranſeuntibus impar conſpiciatur.

H 1, 3. Foramen iſtud adamuſſim orbiculare, multo quàm duo proximè commemorata arctius eſt, ac in cunei-
a 1. 2. fig. ca. 2. lib. 4. formi oſſe, cui etiam inſculpitur, longius procedit, [a] neruulum tranſmittens, quem quum haud procul à quinto pari neruorum cerebri oriatur, minorem eius paris radicem uocabimus, unaque cum quinto pari
d iuxta a. deſcribemus. Quia uerò foramen hoc nonnunquam amplius, & ueluti oblongius ſeſe offert, & ſimul cum
b 1. 2. fig. cap. 2. li. 4. dicto neruulo [b] graciliorem tertij paris neruorum cerebri radicem, cum *c* ſecundo aliàs pari exciden-
L iuxta M. tem complectitur, ipſum in ſiniſtro tertiæ figuræ latere ſub G, aliter quàm in dextro expreſſum con-
a eiuſdem fig. K. ſpicis.

I 3. Hac ſede in octauo capitis oſſe *a* multa, ſed exigua ſpectantur foramina, odorum, & aeris in inſpiratio-
a 12. fi. li. 7. E. nibus ad cerebrum ingreſſus nomine inciſa. Hæc non ut hactenus dicta ipſo ductu inceſſuve recta ſunt, & utrinque peruia, ſed obliqua, & anfractuoſa, ſpongiarumque foraminibus ſimilia. Inter reliqua tamen utrinque unum eſt rectum, & grande ſatis, quod primum quodammodo eſt, & anteriori frontis oſſis ſedi proxi-
b 13. fi. lib. 7. G. & fig. cap. 14. lib. 3. H. mum, [b] uenam ad duram cerebri membranam ex narium amplitudine exporrectam tranſmittit. Verùm cætera interim huius ſedis foramina, etiam recta, & utrinque pertuſa uiderentur, ſi modò interiora narium oſſicula in ipſorum ſummo non pari ſemper numero repoſita, & inſigniter fungoſa, & nonnihil membranea cartilagineaque eximerentur. Num uerò hæc foraminula pituitæ cerebri expurgandæ ſecundariò efformentur, ſeptimo libro petractabimus. In præſentia tamen addendum duxi, his nunquam niſi oppleto, ac præter naturam affecto cerebro, pituitam excolari, & leuiſſima pituitæ copia hac defluente, ea foramina obturari, aliaque grauedinis ſymptomata induci. Inſuper admonendus es, in omnibus caluarijs non æ-
c 12. fi. 7. lib. E. què frequentia hic apparere foramina: quemmadmodum, & *c* ſedes, quibus [d] olfactus reponuntur orga-
d eadem figura D. na, non pariter amplæ in ſingulis conſpiciuntur. Cęterùm canis animal minimè pituitoſum, at exactiſſimo odoratu pręditum, ut has ſedes habet ampliſſimas, ita quoque permulta, admodumque patentia in illis cernuntur foramina, antrorſum, non autem ut homini deorſum, ſpectantia.

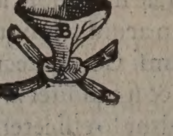
K 3, 4 Cauitas inter duas frontis os conſtituentes ſquamas, ad ſuperciliorum regionem in fronte, & in ſuperiori parte ſedium oculorum repoſita, & quibuſdam reconditis foraminibus in narium amplitudinem pertinens, quam nonnulli olfactus organum eſſe aſſerunt, propter aerem in illa concluſum, quem odoratui mirificè neceſſarium eſſe non ambigimus. Quàm uerò hæc cauitas ad frontis oſſis leuitatem in neceſſaria ipſius hic oculorum gratia craſſitiæ, & forma, plurimum conferens capax ſit, & qui oſſeis ueluti fibris ſquammuliſque interſtinguitur, promptè obſeruabis, ſi frontis os in ſuperciliorum regione fregeris: eſt enim ampliſſima, & molliuſculū corpus membranula obductum complectitur, quod medulllę quodammodo reſpon
e 8 figu. 6. cap. C, D. det: uniuerſum tamen eiuſmodi eſt, ut nullum ſimile in toto corpore reperias, præterquàm in [e] cauernis antriſve in cuneiformi oſſe conſpicuis. Præterea quibus Gallico morbo anterior frontis oſſis ſquama eroditur, aut vulnere perfringitur, tanto impetu in expiratione aerem ex cauitate illa propelli cernimus, ut is etiam candelæ lumen promptiſſimè exufflet.

L 3 Foramen, aut rima potius, talis formæ, qualem unguis apicem quis ceræ imprimeret, quæ *f* duræ cerebri
f ſub D 13. fig. 7. libri. membranæ hic firmandæ extruitur. Neceſſum quippe erat, non hic ſolum, ubi ea membrana multis foraminibus eſt peruia, uerùm alijs compluribus locis caluarię alligari, & duram membranam fibras uinculaque per caluariam tranſmittere, quamuis etiam rimas has aeri in cerebrum ducendo aliquid auxiliari intueberis, ſi illas intruſa ſeta, in nuperrimè dictam frontis oſſis cauitatem, nariumque amplitudiuem deſinere expenderis, ac denique in oſſis cuneum imitantis antra pertinere animaduerteris.

M 3. Sinus in cuneiformis oſſis medio inciſus, ac glandulam continens, cui pituita ex cerebro defluens inſtillatur. Ab hoc ſinu, qui lęuis eſt, ac planus, & quoddammodo quadratus, utrinque duo deriuantur ductus, ſi- *Meatus pur*

gandæ cerebri pituitæ parati.

Quoniam hæc ſeptimo libro peculiaris figura, quantumuis rudis, præſenti loco accuratius intelligendo non inutilis eſt, hic illam adieci, A glandulam indicans, cui pituita influit. B peluim, ex tenui membrana cerebri extructam. C, D, E, F, quatuor ueluti ductus, à glande aut ſinu potius, quo continetur, pituitam deducentes.

N

O. P.

nuum modo exculpti: quorum prior ad ſecundum foramen nobis in oculi ſedis radice enarratum, ac G inſignitum tendit, & pituitam in oculi ſedem, & hinc per foramina, que prius C & φ expreſſimus, defert. Poſterior ſinus ad aſperum inęqualeque foramen, ſeu rimam potius deorſum porrigitur, qua pituita ori palotove potiſſimum influit, & aer quoque inter ſpirandum caluariam petit. Rimam hanc temporis oſſi, & cuneiformi oſſi communem, N notauimus in ſiniſtro latere ſecundæ figuræ, & in dextro tertiæ. Ductus uerò, & ſinus nó adeò commodè (quum non admodum caui uideantur) in tertia figura ſe ſpectandos offerunt: quanquam interim priorem ſinű O, poſteriorem uerò P, in eadem figura indicauerimus; vt his adiutus characteribus, ſinuum ſedem in ueris caluarijs ocyus adinuenias. Proceſſibus, qui orbiculatim circa ſinum M inſignitum apparent, ac inferiori menſæ aut lecticę ſedi ueteribus comparabantur, [a] dura cerebri membrana firmiſſimè adnaſcitur, ac ueluti ea ſede ſuſtinetur, qua hic à caluariæ baſi abſcedit, inſignioreſque ſoporalium arteriarum ramos ſibi ſubditos habet, qui commemoratis nuper pituitam deducentibus uijs ſeu ſinibus perinde innituntur, ac ſi illorum potiſſimum nomine eſſent exculpti, ipſaque pituita ſecundum arterias diffluerer. Cæterùm mediam oſſi cuneiformis ſedem, in qua quadratus ille ſinus M notatus conſiſtit, ſimul cum ſinibus ramos ſoporalium arteriarum continentibus, non eſſe extima ſua ſuperficie cauernoſam, & ſpongiæ modo foraminibus obſitam, multoque minus pituitam ipſi influentem, tanquam per ſpongiam longiori mora (uti Galeni eſt ſententia) colare, in ſexto Capite cum totius cuneiformis oſſis hiſtoria comprehendimus. — *a 15. fig 7. lib.* — *Lib. 9. potiſſimum, de Partiū uſu.*

Q, 2, 3 Ad latus inæqualis aſperæque rimę, ſeu foraminis N notati, uerſus anteriora magis, aliud occurrit foramen, cuneiformi oſſe inciſum, quod læue eſt, & non ad amuſſim orbiculare, ſed circulo reſpondet utrinque modicè in longum compreſſo. Hac enim effigie foramen inſinuari decuit, quod duo teretia corpora inuicem membranis connexa, ſimul erat tranſmiſſurum. [b] Tertij namque paris neruorum cerebri craſſiori, præcipueque radici ſimul cum [c] quarto pari uiam præbet. — *b, c. 14. fig. lib. 7. I, K, & 2. figu. 2. cap. 4. libr. M. Z.*

R, 2, 3 Rurſus ad externum foraminis Q indicati latus, aliud multo minus illo, & exactè orbiculatum, in cuneiformi oſſe cernitur, quo internæ iugularis uenę [d] portio à ſoporali abſcedens arteria, caluariam ſubintrat. Aliquando exiguum foramen ad internum latus foraminis, duo nuper commemorata neruorum paria tranſmittentis, obſeruatur, eiuſdem uenæ ramulo paratum. Verùm id in uno caluariæ latere raró uiſitur, at- — *d fi. ca. 14. lib. 3. F.*

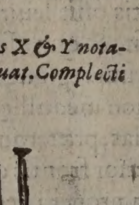
S. que adhuc multo rarius in utroque. Nos tamen id foramen ſiniſtro lateri hic quoque appinximus, ac S in ſecunda, & tertia figuris inſigniuimus, quod una caluarię cæteris, quas unquam uidi elegantior, uirique mediæ ætatis longè formoſiſſimi, id foramen proponat.

T, T, 3, 4 Sinus à foramine R indicato, per interiora caluariæ uenarum quaſi ſerie aſcendentes, & conuexo dimidiatæ uenę correſpondentes, inque hoc cęlati, ne caluariæ os [d] ſinus in dura cerebri membrana uenarum modo ductos premat, conſtringatque. — *d. 1. fig. 7. lib. D, D.*

V, 2 Foramen hoc in externa tantum infernaque caluariæ baſis ſede (idque non admodum promptè) eſt obuium: hinc enim obliquè uerſus exteriora protenſum, [a] in auditorij organi cauitatem temporis oſſi inſculptam deſinit. Quare etiam id paulo pòſt cum aliquot eius cauitatis foraminibus delineatum, rurſus ſub ijciam. Efformatur autem, ut uiam porrigat quintæ coniugationis neruorum cerebri [b] ramulo, ab auditus organi cauitate hàc ad muſculos inferiorem maxillam attollentes excurrenti. Inſuper hoc etiam foramine iugularis internæ [c] ſoboles auditus organum petit: ac aer etiam in temporis oſſis antrum auditus organo proprium, per id foramen fertur. Id quod facilè perceperis, ſi attracto in os aere, illum quaſi per aures propellere conaberis, in auribus ſonum percepturus uentorum, aut aquæ turbinum ſonis parum abſimilem. — *a Præcipua pars figuræ 8. capitis. b 2. figu. 2. ca. lib. 4. b. c fi. ca. 14. libr. 3. n.*

X, 2, 3 Inſigne foramen, maiori ſoporalis arterię [a] ramo caluariam ingredienti excauatum, quod non rectà caluariam perforat, ſed inſtar oblongi meatus ex poſterioribus oblique introrſum in priora temporis oſſi inſculpitur. Oſſis pars hoc foramine peruia, ubi deorſum ad fauces ſpectat, ac in ſecunda figura œ notatur, inſtar pumicis aſpera inæqualiſque uiſitur. Cæterùm huius foraminis progreſſum commonſtrat X in ſecunda, & tertia figuris poſitum, & deinde hæc quam modò adijcimus figura in qua utraque X, ut, & in maioribus figuris, ſitu inuicē minimè reſpondent. Hunc uerò obliquum, & in oſſe longo tramite procedentem ductum, Natura fortaſſis effinxit longioris obliquioriſque arteriæ ſoporalis inceſſus gratia: nimirum ut uitalis ſpiritus hoc errabūdo ductus itinere, cerebro exquiſitius præparaᵹetur. Quare etiam Galenum in primis ad miror, quem cùm pleriſq; alijs foraminibus grande hoc foramen latuit; & qui per foramen tertij, & quarti paris neruorum cerebri Q indicatū, ſoporales arterias caluariam ingredi, in ſuo de neruorū diſſectione libro ſcriptum reliquit. Et quemadmodum de hoc foramine, neque canes, neque ſimias hic etiam intuitus, falſa poſteris tradidit: ita non mirum eſt, ipſum mirabilem illum reticularem plexum ſua imaginatione in hominibus quoque confinxiſſe, ac uaſorum cerebri ſeriem non undiquaque — *a fi. ca. 14. lib. 3. L.*

œ *Præſens figura foraminibus X & Y notati, promptius oſtendendis iuuat. Complectitur enim utriuſque lateris foraminum ductus, ea ſerie poſitos, qua illi in caluariam immiſſis ſetis, aut ex plumbo filis ferri cernuntur. Vtrunque igitur X ſiniſtrum foramen notat, maximo ſiniſtræ ſoporalis arteriæ ramò paratum. Vtrunque uerò Y foramen indicat, ſoporalis arteriæ ramulum in narium amplitudinem excurrentē tranſmittens.*

uerum

ueram posteris prodidisse.

Y 3 E regione foraminis nunc dicti, ac X insigniti finis, qui caluariæ cauitatem respicit, aliud foramen cuneiformi ossi proprium inchoatur; rectà antrorsum in narium usque amplitudinem, meatus oblongi modo protensum, & arteriæ [a] ramo uiam exhibens, qui à soporalis arteriæ maiori portione caluariam ingrediente, ad nasum usque exporrigitur, inibi cum alijs eò porrectis arteriæ surculis pulsum edens sensibilem.

a fi.ca.14. lib.3.f,t.

a 2,3 Meatus [a] quinto neruorum cerebri pari adaptatus, auditorius ue porus, cuius principium interiùs in caluariæ amplitudine occurrens, a notatur in tertia figura posito. Exteriorem autem ipsius partem, quæ ab aure excipitur, ac auriculæ quodammodo imagine respondet, asperaque uisitur, & scaphus nonnullis est nuncupata, secundæ figuræ a indicat. Meatus iste, etsi intus admodum amplus cauusque sit, adeò tamen tortuosus & anfractuosus, ac impense uarius inuenitur, ut non nisi rarissimè, magnoque casu, impulsam transmittat setam. licet quo minus seta trasmittatur, non ipsius meatus gyri, anfractusve in causa tantum sint, uerùm etiam quòd is ad aurem, & dein quà cerebrum respicit, arctior euaserit, quàm in [b] medio, ubi admodú amplus latusque, & impense uarius occurrit. Verùm interim haud quaquam audiendus est Aristoteles, quum ab aure ad cerebrum nullum asserit pendere meatum. at in ” oris palatum usque semitam pertingere, & uenam de cerebro eòdem ” descendere inquit. In caluariæ enim amplitudiné auditorius meatus ” pertinet, & [c] uenam quoque admittit, non quidem illam à cerebro assumens, uerùm ab interna iugulari caluariam ingrediente, à qua auditus organo ramus exporrigitur, per foramé iam antea V expressú, & quiniti quoq; paris neruorú cerebri surculo uiam præbens. Præterea si setam auditus meatui exterius indideris, hácque modicè in anteriora introrsuinque obliquè protruseris, in foramé V notatum, illá multo facilius quàm in caluariæ amplitudinem ferri conspicies.

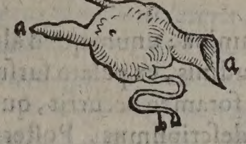
a 2.fig. ca. 2. lib. 4. a.

b fig. 8. ca. lib. 1.

c fi.ca. 14. lib. 3. n.

Lib. 1. Histo. anima. cap. 11.

Hanc rudem figuram in hoc apposui, ut foraminum ductus in conspectu esset, quæ V & a & b notamus. Significet igitur rudi Minerua, utrunque a auditoriú meatum. V foramen, superius V notatum b autem, id quod mox sub litera b explicabitur.

b 2 Foramen ex auditus organi cauitatis in temporis osse incisæ medio, retrorsum ad hanc externæ caluariæ sedis iuxta [a] mammillarem processum regionem pertingens, inque internam caluariæ sedem nusquam pertinens. Hoc quia anfractuum, & sui incessus labyrinthorum occasione impulsam ipsi setam, aut plumbeum filum, non promptè ad auditus usque organi cauitatem transmittit, τυφλὸν Græcè, & cæcum Latinè nuncupatur, [b] ramulo nerui quinti paris neruorum cerebri præparatum: quem quum Natura indurescere uoluit, admodum callidè per durissimi siccissimique ossis anfractuosum foramen illum deduxit.

a 3.4.5.fi. cap.6.k.

b 2.fi.ca.2. lib. 4. c.

Foramen cæcum.

c 2,3 Foramen occipitis ossi & temporis ossi commune, ac [a] sexto pari neruorum cerebri, & [b] maiori internæ iugularis uenæ ramo, [c] minorique soporalis arteriæ soboli paratum. Istud, quia hàc transeuntia organa crassa sunt, amplum uisitur, traseuntium corporum formæ respondens. Non enim examussim circulare est, sed quodammodo geminum intortumq;, & ipsius una pars (quæ interior est) neruo ex caluaria antrorsum quodámodo elabenti paratur: altera uerò (quæ exterior est) uenæ, & arteriæ caluariam ad posteriora ingredientibus subseruit.

a 9.figu.7. lib. N.

b fi.ca.14. lib.3.C.

c eiusdem fig.I.

Hic seorsim quod modò describitur foramen expressimus interiori quidem ipsius parti θ exteriori autem ι ascribentes.

d 2,3 Foramen in occipitij osse gratia [a] nerui septimi paris neruorum cerebri incisum, quod quidem orbiculare est, sed ductu oblongum, obliquumque. Ex posterioribus enim, internaque caluariæ sede antrorsum descendit, quò citius septimi paris neruus hoc ductus foramine, sexto pari committeretur: amboque simul cohærentes, tutius aliquousque proreperent.

a 9.fi. lib. 7. O. & 2. figu.cap. 2. lib.4.v.

e 2,3 Foramen unicum, cæterisque omnibus facilè maximum, quod occipitis ossis medio [b] dorsalis medullæ gratia insinuatur.

b 9.fi.li.7. H.

f 2 Non insigniter amplum foramen, quod ab externa caluariæ sede, ex posteriori nimirum sede [c] capitis occipitij ossis, quod primæ ceruicis uertebræ articulatur, incipiens, in internam caluariæ sedem longo ductu per os fertur, in elatiori sede foraminis, quod septimum transmittit par, & d notatur, cessans. Hoc [d] uenæ & [d] arteriæ gratia celatur, per transuersos uertebrarum ceruicis processus sursum conscendentium. Cæterùm in quibusdam caluarijs id foramen in altero latere aliquando deesse reperies, interdum etiam in utroque: uerùm tunc huius foraminis uices gerit septimi paris neruorum cerebri foramen, quod tunc non adamussim orbiculare cernitur, sed oblongum, & neruo simul cum uena, arteriaque transmittendo idoneum.

c 5.figu.6. cap.l.

d fi.ca.14. lib.3.D.& K.

g 2,3 Foramen id ad posteriorem regionem processus mammillaris, iuxta suturæ A referentis [a] latus, in temporis osse celatur, & transuersim caluariam ingrediens, uiam externæ iugularis uenæ [b] ramo hàc caluariam petenti offert. Animaduerti quoque interdum id foramen, modò in altero latere, modò in utroque defuisse.

a 3.4.5.fi. 6.cap. C.

b fi.ca.14. lib.3.E.

[c] In tertia figura, non oscitanter sinus in interna caluariæ amplitudine, qua cerebrum continetur, animaduertendus uenit, in quem tria foramina c & f & g insignita, & uenis, arterijsque transmittendi parata subeunt. A foramine enim c notato, & interna parte foraminis f insigniti, in dextra sinistraque caluariæ sede sinus incipit, quem in sinistro latere h, h & h indicauimus, in dextro autem tribus i. Sinus isti obliquè instar quartæ circuli partis sursum in posteriora tantisper conscendunt, dum dexter sinistro inibi committatur, ubi k reposuimus. Huius enim coitus sedes in media regione occipitis ossis uisitur, quæ inter elatissimam futuræ Λ exprimentis [d] regionem, & posteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis, ac e insingniti regionem, media consistit, & K inscribitur, ubi occipitis os crassissimum densissimumque esse, in

c Vide hic præter figuræ c. 14. li. 3. M,N,O, P. etiam 7. fi. lib.7. P, Q,R,S. dein 9. fig. S, T. īsuper 1. fi.C. 2. fi.B.

d fi. 3. cap. 6. D.

Caluariæ sinº duramẽbranæ uasis cedẽtes.

h, b, h.

i, i, i.

K.

in eius ossis historia retulimus. Ex hoc duorum sinuum congressu, alius rectà sursum fertur, sub eminétis-
sima parte suturæ Λ similis, & sub tota sagittali sutura, & frontis osse, usque ad olfactus organornm sedium
l,l septum, n quodammodo in tertia figura insignitum. Hunc sinum quarta figura aliquot l notatum gerit: ter-
m tia autem in frontis osse, litera m eundem indicat. Cæterùm sinus hi exculpuntur duræ cerebri membranæ
gratia; cuius vasis ipsos, ne illa caluariæ ossibus premerentur, cedere tunc audies, quando cerebri uasorum
non minus elegantem, quàm parum ab alijs dissectionis professoribus animaduersam seriem, in tertio li-
bro exequar.

n,o 2 Animum accommoda secundæ figuræ palato, in quo his characteribus ampla narium foramina septo
x quodam insigni X notato, ab inuicem interstincta, & in faucium amplitudinem à naso tendentia, n ac o in
dicantur. quæ etsi homini ad plurima conducant, præcipuè tamen naturali inspirationi, uocique censentur
idonea.

p 2 Foramen hoc iuxta posteriorem dentium inciforiorum sedem ex palato in narium amplitudinem defi-
nit, quartisque maxillæ superioris ossibus commune habetur. Deinde hominibus unicum adest, equis ue-
rò & canibus geminum. Paratur autem gratia connexus, consensusque e tunicæ palatum succingentis, *e 2. figu. 2.*
cum illa f quæ narium amplitudini obducitur. Portiuncula enim illius tunicæ simul cum uenula, & item *cap. li. 4. in*
arteriola, id pertransit. *ferius Z*

q 2 Ad palati finem, iuxta maxillæ superioris sexta ossa, utrinque duo uisuntur foramina: unum quod alte- *f eiusdem figura hu-*
λ ro prius, & amplius. prius enim anteriusve, ac λ insignitum, notatu dignæ est amplitudinis, ex palato sursum *milius P.*
in posteriora ad oculi sedis uerticem radicemve properans. Inibi enim definit, ubi foramen occurrit, quod
alterum pituitam in nares expurgantium esse retulimus, & sub litera Φ iam antea descripsimus. Posterius
κ autem. κ notatur, estque exiguum omnino: & sursum ascendens, aliquando in idem foramen cum anteriori
λ insignito terminatur: interdum verò peculiarem terminum, in sutura cuneiformi ossi, & quarto superio-
ris maxillæ communi adipiscitur. Præter foramina hactenus commemorata, si caluariam in manus sumpse-
ris, alia quamplurima (sed exilia) obseruabis, venis transmittendis, & membranarum nexibus exculpta. Vi-
suntur uerò huius generis aliqua è directo maioris interiorisve anguli sedis oculi, iuxta suturam secundo, &
tertio maxillæ superioris ossi, & frontis ossi communem. Hæc in cauitatem pertingunt, inter frontis ossis
squamas comprehensam, & k prius indicatam. Horum quoque sedes in prima præsentis Capitis figura, T
& V indicatur: quibus characteribus nuper dictam suturam suo loco expressimus. Deinde in frontis quo-
que osse iuxta superciliorum sedem huiusmodi quoque occurrunt foraminula: quemadmodum & in utro-
que nasi osse, quod quintum superioris maxillæ recensuimus. Insuper in primo maxillæ osse, quod exter-
num oculi sedis angulum constituit, vnum aut alterum huius generis foramen inuenitur. Præterea ossis cu-
neum referentis latera, quæ temporum caua cum alijs ossibus constituunt, tali quoque foramine donan-
tur. Ad hæc, in lateribus sagittalis suturæ in uerticis ossibus, & potissimùm iuxta suturam Λ similem, talia
Foraminula per caluaria superficiem sparsim obuia.

s,s. etiam apparent, quorum sedes in quarta figura aliquot s in umbra latitantibus indicantur. Verùm præter
commemorata, vnum notatu dignæ magnitudinis habetur interiùs in frontis osse, quà octaui capitis ossis
anterior pars ipsi committitur, & anterior septi olfactus organorum sinuum pars cernitur, nimirum inter
m, n tertiæ figuræ m & n conspicuum. Pertingit autem hoc foramen in frontis ossis cauitatem, superius k indi
catam. In quarto quoque superioris maxillæ osse, iuxta magnum interioremve oculi sedis angulum, dicti
iam ordinis foramen etiam se offert. In basi uerò ossis cuneum imitantis, extrinsecus, quà id septo narium
μ,ν,ξ committitur, subinde quina numero uisuntur, ac tria quidem μ,ν,ξ insignita posteriùs consistunt, utrinque
nimirum unum, & in horum medio tertium, quæ antrorsum instar arctissimorum meatum producta, in na-
rium amplitudinem desinunt. quamuis interim medij foraminis ν indicati finis, setam rarius admittat. Alia
π,ω. autem duo, quæ π & ω insigniuimus, anteriùs incipiunt, & recto tramite antrorsum quoque conscendentia,
in oculi sedis uerticem radicemque terminantur. Cæterùm horum foraminum termini hic commodè deli-
neari nequeunt. quare etiam eo uehementius hortor, ut ex hominum caluarijs potius, quà ex nudis ossium
picturis, hæc discas, foraminis cuiusque sedis coniecturam hinc à characteribus sumens. & considerate, an
me aliquod foramen notatu dignum præterierit, expendens. Supersunt adhuc in tertia figura & quarta Græ
ci maiusculi characteres, quibus in suturis caluariæ indicandis, iampridem usi sumus: adeò ut nullus præter
Ω in quarta occurens, ueniat enarrandus. Illo enim sinus quidam in uertice notantur, quibus [a] duram ce- *a 1. fi. lib. 7 K.*
rebri membranam innasci audies. Atque horum sinuum non eadem semper est series: quippe modò nulli,
modò pauci, modò plures, atque hi uarij, cernuntur: profectò (si quis me audit) illis animaduertendi, qui ni-
mis promptè hanc uerticis sedem urunt, aut in ossium fracturis nimium intrepidè, ac cofidenter terebrant.
Huc quoque referrem [b] sinus duos cuneiformis ossis, in ipsius medio antrorum modo repositos, nisi iam *b 8. fig. ca. 6. C. D.*
antè in eius ossis historia ipsos descripsissem, perinde ac amplas cauitates in quartis maxillæ superioris ossi-
bus ad narium amplitudinis latera repositas.

DE OSSE υ LITERAE IMAGINI comparato. Caput XIII.

DECIMITERTII CAPITIS FIGVRARVM, earundemque characterum Index.

PRIMA figura anteriorem faciem exprimit, ossis υ imaginem referentis, unà cum minoribus elatioribusve ip-
sius

PRIMA DECITERTII
Capitis figura.

sius lateribus, et officulis, quę his usq; ad tēporū ossium processus in styli modum exertos connectuntur.

Altera figura posteriorē ossis υ referentis regionē commonstrat, simul cū elatioribus costis, uerū interim illis ossiculis nō delineatis, quę ad processus styli speciem exprimentes pertingunt.

SECVNDA FIGVRA.

A,B C 1 *Grandius mediumque ossis υ referentis ossiculum, anteriori sede conspicuum, Verùm A, & B gibbā huius sedis regionē indicant. In horum characterū medio peculiare huius regionis apparet tuberculū, * notatum. C autē indicat sinum transuersim oblōgum, & in superiore medij istius ossiculi sede, obuium.*

* D 2 *Posterior grandioris ossiculi sedes sinuata, & caua.*

E, F 1, 2 *Humiliora ossis υ referentis latera, quæ cum medio ossiculo figurā υ similem repręsentant.*

G 1, 2 *Connexus humilioris lateris, cum latiusculo grandiorique ossis υ referentis ossiculo.*

H 1, 2 *Humilioris lateris apex, qui laryngis cartilaginis scutum exprimentis processui alligatur.*

I, K 1, 2 *Superiora ossis υ referentis latera, humilioribus longè tenuiora, magisque teretia.*

L, M, N 1 *Tria ossicula, superioribus lateribus utrinque vt plurimùm cōmissa. Cęterùm ad ossis υ referētis inspectionem etiam faciunt, pręter quinta musculorum tabulam ad characterem L, priores aliquot figurę duodecimi Capitis libri secundi ad A, B, C, D.*

Ossis υ referentis situs et nomina.

EMINENTISSIMÆ laryngis parti os unitatis nomine comprehensum, sed uarijs multiplicibusque ossiculis extructū, præponitur, quod nōnulli à litera υ figura ὑψιλοειδὲς alij succinctius, ὑοειδὲς appellant: qua uoce dissectionum rudes delusi, in Galeno os suem referens uerterūt. Alijs rursus id os à Λ imagine λαμβδοειδὲς nuncupatur: quo etiam nomine interpretes decepti, [a] suturam capitis Λ literæ similem uertere cōsueuerunt: eiusmodi tamē mēdas pro nostra uirili nuper ex Galeno, in Italia, & Germania latinè edito, subduximus. Herophylus quoq; id os παραστάτην appellasse dicitur, fortè, quòd linguæ, aut laryngi, aut faucibus apponatur, uel adest: quemadmodum ipsi in organis generationi famulantibus quædā [b] παραστάτης κιρσοειδὴς, & [c] παραστάτης ἀδενοειδὴς uocantur. Nō desunt etiā, qui quū in faucibus consistat, id φαρύγγετρον nuncupauere. Nos uerò passim, os υ referens, aut uoce contractiore, hyoides nominare instituimus. Homo igitur hoc os longè aliter quàm quadrupeda, quæ hactenus aggressi sumus, extructum obtinet, ac maximum [d] ossis υ referentis ossiculum est latiusculum, & foris gibbum, priuatoque tubere prominens: intus autem, seu posteriori sede, cauum, anteriori etiam sede superiùs quasi in oblongum sinum deprimitur, pro figuræ nimirum ipsi idoneæ, & musculorum ligamentorumque illi commissorū ratione. Superiori enim sinui implantantur [e] tertius, & quartus huius ossis peculiares musculi: ad tuberis uerò in hac sede conspicui latera, quæ quodammodo in gibba sede sinuantur, insertionem tentant [f] duo primi huic ossi peculiares musculi. Ex posterioris autem sedis cauo, musculi [g] duo priores linguam mouentes, præcipuè enascuntur. Præterquàm quòd gibba extrorsum, caua uerò introrsum, atque ab iniurijs extrinsecus occurrentibus remotius opportunè collocentur. Grandius id ossiculum paulo supra laryngem consistens, tangentibus occurrit, ipsius interim lateribus penitius ferè latitantibus. Huic enim latiori ossiculo utrinque [h] alia duo uniuntur, quæ ossis υ referentis latera cum Auicenna in Capite de Gutture appellamus: quorum alterum humilius est, alterum superius. Humilius ossiculū nonnihil breuius latiusque superiori est, nullique alteri ossi committitur, [i] quàm lateri medij, ac latiusculi ossis υ referentis ossiculi, ad quod cartilaginis ligamentique cartilaginei interuentu ualidè, & notatu digna amplitudine nectitur. Verùm [k] finis ipsius [l] superiori sui lateris processui cartilaginis laryngis, quæ scuti imaginē exprimit, colligatur. Humiliora hęc ossis υ referentis latera, musculis aliquot admittendis educendisque apta, simul cū medio grandiorive ossiculo, υ imaginem pulchrè exprimūt. Porrò superiori ossiculo seu lateri, quod magis teres uisitur, & elatiori sedi lateris medij ossis υ referentis ossiculi, tanquam ex puncto committitur, [m] alia rursus oblonga teretiaque ossicula tantisper continua serie uniuntur, quousque ipsorum finis temporis ossis compingatur [n] processui, scriptorij styli imaginem proponenti. Ossicula hæc non pari semper obseruantur numero, ut plurimùm tamen terna quaternaue utrinque cernuntur: quanquam etiam interdum, idque maximè in mulieribus, illa uiderimus simul cum superioribus ossis υ referentis lateribus omnino deesse, & ipsorum uicē teres quoddam, ualidum, & oblongum ligamentum gerere, quod ob ossis υ referentis medio ossiculo ad stylum imitantem usque processum pertinebat. Os itaque υ referens, rarò liberum, neque nulli contiguum esse ossi, indicant superiora ossis latera, temporum ossibus cōnexa: & inferiora, cartilaginis scuto similis processibus commissa. Cartilagines enim laryngis, ut & costarum cartilagines, ossium præbēt usum: & quod ad contiguitatem spectat, in ossium quoque classem recensentur. At quum os υ referens non adeò firma, atque reliqua ossa, nititur basi, proprijs id musculis in omnem positionis differētiam ita trahi, in secundo libro narrabimus, ut neque in latera, neque sursū aut deorsum, neque prorsum aut retrorsum, secus quàm homini ex usu est, sua sede dimoueri queat, maximos sanè plurimosque usus, etsi minimum sit, pręstans

Medium ossis υ referētis ossiculū.

Latera ossis υ referētis humiliora.

Superiora latera et cōmissa ipsis ossicula.

Qui hyoides os firmetur.

Ipsius usus.

a 3.4.fig. 6 ca. C, D. & 3. integrarum B.
b 22.23.fi. li.5. à δ ad ε, & etiā ξ.
c eisdem figuris ξ. & 4 figu. cap. 49 lib. 2. R.
*d 1 fi. A, B. *, C. 2 fi. D*
e 4. muscu. tabula R.
f 4. muscu. tab. S, T & alij eius ossis musculi Q, V.
g 1. 2. fig. cap. 19 lib. 2. D, D.
h Vnū 1.2. fig. E, F. Alterùm I, K.
i 1, 2 fi, G.
k 1.2, fi. H.
l 3.4. fig. c. 38. A, B.
m 1. fi. L, M, N.
n 3.4. fig. 6. cap. 1.

quos tunc recensebimus, quum o aliquot linguę musculos ab ipso enasci, illudque linguę, fundamenti, ac tutissimę basis modo subijci, & p musculorum laryngis quędam principia porrigere ostendemus.

o 1.2.fig. 19.ca.li.2. D.D & E.
p 1,2.fig. cap.21.lib. 2 F.deinde 2.3.fig.K.

DE DORSO CAPVT XIIII.

DECIMI QVARTI CAPITIS FIGVRAE, Ac ipsius characterum Index.

HAC figura uniuersi dorsi ossa ex latere expreßimus, ut primùm integer illorum cernatur contextus, ac postmodum singulę dorsi partes priuatis Capitibus delineentur.

A,B Collum septem constans uertebris, quæ numeris internę ipsarum sedi appositis sigillatim notantur.

C,D Dorsi pars, thoracem constituens, & duodecim formata uertebris.

E,F Dorsi pars, quinque complectens lumborum vertebras.

G,H Os sacrum, sex ossibus seu uertebris efformatum.

I,K Os coccyx, quatuor extructum ossiculis.

L,L Aliquot uertebras L insigniuimus, nimirum in tota dorsi compage secundam, nonam, decimamoctauam, & uigesimamquartam: ita indicaturi uertebrarum partem, seu sedem, quam ipsarum corpus nuncupamus.

M,M In ijsdem uertebris M uisitur, in quibus L occurrit, uertebrarum proceßus notans in latera exporrectos, atque ideo transuersos, aut laterales nobis appellatos.

N,N In octaua totius dorsi fabricę uertebra N obseruabis, dein in decimaseptima, & uigesimatertia. Notantur autem N quidam uertebrarum processus deorsum nutantes, quibus superiores seu incumbentes uertebrę subditis articulantur uertebris. Hos processus ab ipsorum ductu, descendentes nominabimus.

O,O In uertebris quę postremò commemoratis subijciuntur, O uisitur, indicans uertebrarum proceßus sursum spectantes, quibus superpositę subiacentibus articulantur, quosque ascendentes processus rectè nuncupabimus.

P,P Illis uertebris P inscribitur, quas prius L, M & O insigniuimus. Notantur autem uertebrarum processus in corporis posteriora exerti, & aculeo ac spinę comparati.

Prope easdem uertebras Q reperis, quibus postremò enarratos characteres inscripsimus. Ac Q nullam uertebrę notat partem, sed foramen in uertebrarum consistens lateribus, & neruos à dorsali medulla pronatos transmittens.

R,R Cartilagineum ligamentum, uertebrarum corpora interueniens. Cęterùm quum tres figurę, & earum pręcipuè tertia, ad pręsentis libri calcem positę, dorsum pariter commonstrent, non abs re illas etiam obiter hic intueberis, unà cum tertij libri figuris, neruorum à dorsalis medulla originem ducentium seriem exprimentibus, & ad undecimi eius libri Capitis initium repositis.

DECIMIQVARTI Capitis figura.

RERVM parens Natura homini dorsum, quod Græcis ῥάχις, & νῶτον dicitur, carinę cuiusdam instar, & fulcri, machinata est. Illius enim ope recti ambulamus, & erecti consistimus. Verùm Natura in hoc duntaxat dorsum non fabrefecit, sed perinde atque aliàs subinde membrum aliquod ad uarios simul usus aptum reddit, ita nec hic quoque industrię suę est oblita. Dorsi enim ossibus, ne tantum sustinerent, corpusque communi ossium usu solum stabilirent, magnum insculpsit a foramen, quo idoneum b dorsali medullæ per dorsum descensurę iter, ac ueluti sacra quędam fistula, Grecis ἱερὰ σύριγξ nuncupata, adaptaretur. Atque hoc foramen sic est cælatum, ut eius gratia dissectionum periti à uerticulorum quibus fusi aggrauantur imagine, ossa dorsi uertebras appellauerint. Dein Natura non ex uno simplicique osse dorsum cōstituit, et si ita ad stabilitatem, & magis à luxationibus distortionibusque tutam dorsalis medullę sedem, fuisset cōmodum: at uariorum motuum, quibus hominem necessariò agi oportuit, occasione, pluribus ossibus dorsum extruxit, utcunque etiam sic luxationibus magis reddatur expositum. Quamobrem uerò id nō ex duobus aut tribus ossibus tam longis, ac in toto brachio est humerus, & ulna cum radio, in crure autem femur & tibiæ os cum fibula, sed quatuor ferè, & triginta efformetur c ossibus (quorum septem ad ceruicem, duodecim ad thoracem, quinque ad lumbos, sex ad sacrum os, & quatuor ad coccyx os referimus) ipsa potissimum dorsalis medulla in causa est: quam, quum d triginta parium neruorum debebat esse origo, quumque instar cerebri, partibus sub capite locatis, erat futura, ab omni sanè compressione ac distortione muniri seruarique decuit liberam, ne omnes mox partes eiusmodi cuipiam dorsalis medullæ uitio inferiores, sensu careant, motuque destituantur uoluntario. Quàm promptè autem dorsalis medulla contunderetur

Dorsum, ut cōmodè cōmuni ossiū usu sustineat, extructum.

Vt dorsali medulla aptum pareatur iter.

Dorsi ossiū copia causa.

a In quatuor subsequētiū Capitum figuris id est obuium.

b Tres fig. capiti 11 libri 4. proposita.

c Seriatim in figura huius Capitis occurrūt numeris insignita.

d Spectanda sunt in tribus figu. cap. 11. li 4

tur, aliàsve grauiſſimis noxis eſſet expoſita, ſi dorſum duobus aut tribus tantum oſſibus conſtaret, ex angulari cubiti genuque flexione, & cuiuſuis articuli magno laxoque motu præditi oſſium tranſpoſitione diſcimus: adeò, ut neceſſum fuerit, dorſum tot paruis oſſibus conſtrui, quæ inuicem ſuccedentia, ſenſimque ſimul ad motum aliquid conferentia, dorſum moueri permitterent, & interim nullum prorſus in acutum angulum conficerent motum, dorſali medullæ ob compreſſionem non leuiter noxium. Hinc itaque ſolers Natura in omnibus animalibus, tã auibus, quàm piſcibus, & reptilibus, & quadrupedibus, tantum eiuſmodi paruorum oſſium ſemper inſtituit ſeriem, quanta colli, & totius reliqui corporis eſt pars, quæ dorſalem complectens medullam, moueri debuit. Oſſium namque illa parcit multitudini, & magis adhuc laxæ ipſorum compoſitioni, quum medulla ſede quapiam continetur, quam moueri nõ erat neceſſe: quemadmodũ teduſtines pulchrè oſtendunt, quæ in collo tantum, & circa caudæ initium uertebras obtinentes, in immobili ipſarum teſta uiam nanciſcũtur longam, quæ dorſalem amplecte[n]s medullam, nullis conſtat uertebris. Dein aues quoque idipſum, ne quid de hominis ſacro dicam oſſe, atteſtantur, quũ illis thorax. ſecus ac collum, paucis conſtet uertebris: tantaque oſſis ſacri appareat in illis longitudo, ſimplici ferè unicove oſſe fabricata. Mirum namque eſt, quàm affabrè Natura omnibus animalibus, ut ipſis ex uſu erat, dorſi oſſa cõſtituerit: quod uel in coordinatione magnitudineque oſſium inſuper diſcimus, quum natantium animalium & ſerpentium oſſa mox à capite ueluti à baſi ſenſim diminui cernimus: & greſſilium animalium oſſa ad eã corporis trunci ſedem, quæ femoribus firmatur, ipſiſve aliàs proxima eſt, maximum ipſorum os habere expendimus: à quo, tanquam à baſi, ampliſſimaque, qua ueluti ſuffulciuntur ſede, reliqua oſſa ad caput conſcendentia, paulatim redduntur minora: perinde ac illa etiam, quæ à baſi ea, maximoque illo oſſe, à quo ueluti dependent, deorſum uerſus caudam, aut aliquid caudæ proportionatum, pertingunt, redduntur arctiora. Sic itaque in homine, maximum dorſi oſſium, [e] ſacrum eſt os, quod ſuis lateribus illis committitur oſſibus, quæ unà cum ipſo corpus concinnè firmant, & femorum ad coxendicem articulationes ſuſcipiunt. Neque ſanè ſacrum os ideo duntaxat, quòd ſex ueluti peculiaribus oſſibus ſeu uertebris extruitur, & perinde ac ſi ſimplex unumve os tantum eſſet, nominatur, magnũ eſſe dicimus: uerùm etiam quòd ſex ipſius oſſium ſupremum, & dein illi ſubditum ſingula dorſi oſſa ſeorſum magnitudine uincunt, ipſumque ſupremũ ueluti baſis etiam in mole eſt ſtatuendum. Viginti autem quatuor uertebrarum ipſi incumbentium, [f] ea occurrit maxima, quæ ſacro oſſi proximè coarticulatur, & reliquæ dein, quantum poſitu ab illo diſcedunt, tanto etiam ſpectantur minores. Hæcque diminutio uſque ad ipſum perficitur caput, præterquàm ſi quando uertebra interueniat paulo maior ſubiecta: quod ſanè non abſque magna occaſione fieri, primæ ceruicis uertebræ oſtendet hiſtoria, quæ illam reliquis ceruicis uertebris latiorem eſſe docebit, gratia commodę [g] quinti, & [h] ſexti caput mouentium muſculorum inſertionis, & [i] ſecundi ſcapulam attollentium muſculi exortus. Quemadmodum, & [k] ſecunda ceruicis uertebra, articulationum cauſa, aliquot ſibi ſubditis ualidior craſſiorque eſſe docebitur. Oſſa uerò ſex, quibus ſacrum os compingitur, & quatuor oſſicula, quibus coccyx os conſtituitur, ita in magnitudine ſe habent, ut continua ſerie ueluti in mucronẽ à lata baſi, adeoque primo ſecundoque ſacri oſſis oſſibus [l] imminuantur. Cæterùm etſi dorſi oſſium moles tam ſit inæqualis, neque illa à capite ſenſim minora reddantur, nihilominus foramen dorſalis medullæ cauſa exculptum, non oſſium magnitudini, ſed dorſalis medullæ proportioni reſpondet, quũ enim illa gignendis neruis ſenſim [m] attenuatur, iure in ſuperioribus oſſibus ampliora foramina, quàm in demiſſioribus ſe offerunt. Prętereа ab hac dorſalis medullę in dorſi oſſibus uia, oĩbus neruis ab illa pronaſcẽtibus iter patet per [n] foramina inter ipſa oſſa ſic inſculpta, ut duo ſemper oſſa ad unius foraminis cõſtitutionẽ aliquid conferant, quãuis interim non in ijſdẽ undique ſedibus. Nã etſi quamplurima oſſa in ſuis lateribus hæc obtineãt foramina, in [o] oſſe tamen ſacro, & [p] ſupremis ceruicis uertebris, illa anteriùs, & poſteriùs conſiſtunt: idq; potiſſimum (uti ſuo dicemus loco) oſſium dorſi tum inter ſe, tum ad alia contermina ipſis oſſa contextus occaſione: quem Natura, totius dorſi roboris, & motuum ipſius pariter rationem habens, admodum profectò ſtudioſe molitur. Ampliſſimis namque oſſium [q] ſedibus, quæ uertebrarum appellamus corpora, tanquam latis baſibus illa inuicem, ac ſi unum ſimul eſſent os, unaque ſeries, cõmiſit, non quidem lęuibus, & lubricis [r] ſuperficiebus, uti aliàs ferè ſemper in articulis fieri cernimus: uerùm baſes illas, amplas ve ſedes exaſperans, [s] cartilagineum ipſis interiecit ligamentum, quod illis ſedibus connatum, uertebrarum corpora ualidiſſimè connectit. & quum impenſe craſſum ſit molliorifque cartilaginis temperiem ſibi uendicet, hacque ratione comprimi, & attenuari à prementibus, & muſculorum vi aliquo allectis oſſibus queat, & quum rurſus non compreſſum, in priſtinam craſſitiem promptè exurgat, in cauſa ſanè eſt, ut uertebrarum corpora eius interuentu conſtricta, illis quibus indigent motibus agi poſſint: qui leues ſunt, & circulares potius, admodumque obliqui, quàm quouis tandem pacto in rectum angulum inclinati. Porrò præter harum hunc, & nullis ferè quam dorſi oſſibus communem contextum, qui ad anteriorem foraminis dorſalem tranſmittentis ſedem, adeoque ad totius corporis interiora [t] conſiſtit, iuxta poſteriorem foraminus eius ſedem, Natura utrinque unum extruxit [u] articulum, qui lubricis, & læuibus cæterorum corporis uniuerſi articulorum modo fit ſuperficiebus. Ex elatiori enim uertebrarum ſede, hic duo ſurſum educuntur [x] proceſſus, quos ideo aſcendentes nuncupamus: & ex humiliori ſede [y] alij totidem deorſum exeruntur, deſcendentes proceſſus iccirco appellati. Hiſque proceſſibus uertebræ poſteriori hac ſede articulantur, uerùm nõ undique paribus ſinibus, & tuberibus, eodemque, ut ſequentibus iam docebitur Capitibus, ingreſſu: ubi etiam audies, [z] primã ceruicis uertebram, quam ſupra ſecundam peculiari motu circumagi oportuit, tribus his contextibus à cæteris uertebris uariare: & quia ſacri oſſis oſſa non debebant reliquarum uertebrarum modo moueri, ideo ipſa ſimul undique [a] connata coalitave eſſe intelliges. [b] Oſſiculorum au-

Dorſi oſſiũ non par magnitudo.

Dorſalis medullæ uia proportio.

Foramina neruos tranſmittentia in dorſi oſſibus etiam celari.

Vertebrarum corporà, & quis eorundem contextus.

Cartilagineum ligamentum, corpora uertebrarũ intercedens.

Articuli aſcendentibus & deſcendentibus proceſſibus parati.

e G. H. & 1. fig. ca. 18 A, B, C, D, E, F. & integrarũ fig. M. cui committitur Θ, & illi rurſus A.
f F aut char. 14.
g 14. muſ. tab. I, H.
h eiuſdem tab. K, L.
i 13. muſ. tab. Q.
K Confer in figura huius Capitis ſecundã uertebram cum ſubditis, aut id ſpecta in 10 & 11. figur. cap. 15.
l G, H, I, K. & tota 1, 2. fig. ca. 18.
m 2. fi. ca. 11. lib. 4.
n Q, Q.
o 1, 2. fig. c, 18. char. 2, 3, 4, 5, 6.
p 11. fi. ca. 15. Y, m, r. aut ſpecta 2. et 3. fi. c. 11. lib. 4.
q L, L, L.
r figurarũ cap. 16. & 17. A.
s R, R, R. & figura capiti 40. libri 2. inſerta char. 3.
t uti ſpectas in S muſcu. tab.
u N cũ O.
x O, O, O. & 8. fi. ca. 15. char. 3, 4. & 1. fig. cap. 16. I, V. & 2 fig. X, Y, & 2. fig. cap. 17. I, K.
y N, N, N. & 8 fi. cap, 15. char. 5, 6. et 2, 3 fi. ca. 16. a, b. et 3. fig. ca. 17, N, O.
z Specta 10, 11. fig. cap. 15.
a Specta 1, 2 fi. ca. 18.

tem oſſis coccygis contextum (qui ſimplex, & unicus eſt) illi reſpondere ſcribam, quo uertebrarum corpora ligamenti cartilaginei interuentu attexuntur. Porrò quemadmodum Natura dorſi oſſium motibus, quoad fieri potuit, ualidis, luxationique minus obnoxijs contextibus (ne quid de reliqua ligamentorum adferam ſerie) prouidit: ita quoque dorſalis medullæ inter hos contextus deſcendentis gratia, quo ſcilicet ab extrinſecus occurſantibus melius muniretur, alij adhuc dictis nuper inſigniores proceſſus, ab oſſibus illã continentibus educuntur. Ex poſteriori enim illorum ſede, longi enaſcuntur in poſteriora [c] proceſſus, quos ſpinas appellamus, ab illis etiam totius dorſi compagem, ſpinam uocitantes. Præterea ex tranſuerſis lateralibusque ſedibus alius utrinque promitur [d] proceſſus, quem tranſuerſum nuncupamus, in ſuo mucrone perinde ac poſteriores proceſſus cartilagine eo uſu donatum, quo oſſium extremis alteri oſſi non attextis, cartilagines obnaſci ſcimus. Cæterùm hi proceſſus, non tantum ut dorſali medullæ, & ſubditis partibus inſtar propugnaculi ſint, creantur: uerùm inſuper educendis frequentium muſculorum exortibus, & admittendis eorũdem inſertionibus unicè conducunt, & tranſuerſi præterea thoracis uertebrarum [e] proceſſus, coſtarum articulationibus ſunt accommodi: quemadmodum ſacri oſſis tranſuerſi proceſſus contextui famulantur, quem id os cum oſſibus ex latere ipſi commiſſis [f] molitur. Quamobrem uerò prima ceruicis uertebra priuatim ſpina [g] deſtituatur, & cur [h] ſpinæ ceruicis uertebrarum, ut & earundem tranſuerſi [i] proceſſus, ſpectentur bifidi, & cur thoracis uertebræ (in primis uerò ſuperiores) longiſſimas educant [k] ſpinas: contrà autem, quę in [l] lumbis ſunt, & oſſis ſacri [m] oſſa, & [n] demum quàm proceſſus hi omnes ductu, formaque uarient, & quibus priuatim appendices obtigerunt, & quæ corporum uertebrarũ in ſingulis ſit forma, & quæ appendices ſuprà infraque peculiariter obtinent, quatuor ſequentibus Capitibus enitar perſequi, unũ Caput ſingulis maioribus dorſi ſedibus tribuẽs. Breui namque, & ſuccincto ſermone complecti nequit, quã multa, rara, peculiariaque Natura in dorſi oſſium conſtructione moliatur.

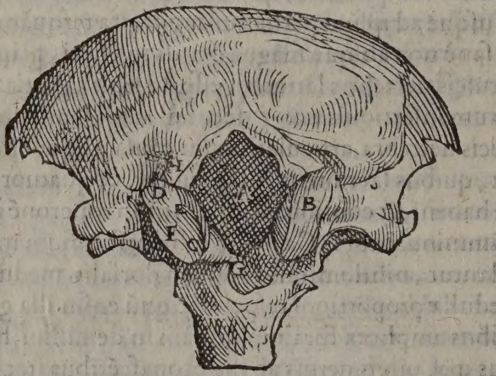
Dorſi oſſiũ ſpina, ſeu poſteriores proceſſus.

Tranſuerſi proceſſus.

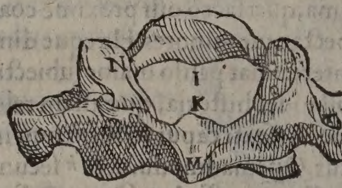
b 3. fig. ca. 18. G, H, I, K.
c P, P, P,
d M, M M.
e 1, 2 fi. ca. 16. H, I.
f 2. fig. ca. 18 L M, N. O, P comitantur cum 3 figura ca. 29. A. B, C, D, E, F.
g 3. fig. ca. 15. X.
h 8. fig. ca. 15 π, ξ.
i eiuſdem fig. char. 8, 7. & 9, 10.
k 1, 2. fig. cap. 16. N, O, P.
l 2. fig. ca. 17. C, D E. F, G.
m 2. fi. ca. 18. d, d, d.
n Si lubet has ſpectare differentias, confer quatuor ſubſequentiũ Cap. figuras inter ſe.

DE COLLI VERTEBRIS. CAPVT XV.

PRIMA XV. CAP. FIGVRA.

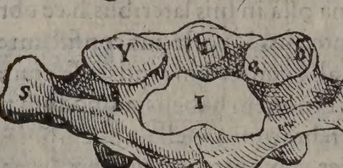
SECVNDA.

TERTIA.

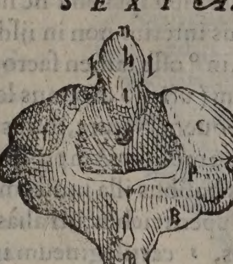
QVARTA.

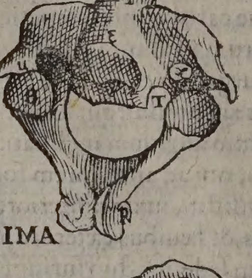

QVINTA.

SEXTA.

SEPTIMA.

OCTAVA.

NONA.

VNDECIMI CAPITIS DECIMIQVINTI
figurarum, & earundem characterem Index.

PRIMA figura, occipitij ossis partem ab alijs ossibus liberam, & in externa caluariæ basis sede conspicuam, proponit.
Secunda, primam colli, ceruicisve vertebram anteriori superiorique facie expreßam continet.
Tertia, primę ceruicis uertebræ superiorem posterioremque faciem oculis subijcit.
Quarta, primam ceruicis uertebram inferiori posteriorique facie delineatam exhibet.
Quinta, secundæ ceruicis uertebrę anteriorem commonstrat faciem.
Sexta, secundę ceruicis uertebrę posteriorem faciem designat.
Septima, secundam ceruicis uertebram inferiori facie spectandam offert.
Octaua, tertiæ ceruicis uertebrę anteriorem superioremque faciem ostendit.

Nona, tertię ceruicis uertebræ posterior superiorque facies delineatur. Quoniã uerò huius ceruicis uertebræ inferior sedes secundæ uertebræ inferiori sedi respondet, illam hic nõ apponimus, ne fortè præsenti Capiti nimius tabularũ aceruus præponatur. Atque hac etiam ratione, cæteras ceruicis uertebras tertiæ subiectas singulatim non depinximus, præcipuè quum illarum descriptio ex trium superiorum uertebrarum figuris promptè desumi queat.
Decima, trium primarum ceruicis uertebrarum compago anteriori parte depicta cernitur.
Undecima, trium primarum ceruicis uertebrarum contextus posteriori facie exprimitur.

A in 1 *Foramen in occipitis oße, dorsali medullæ gratia excisum.*

B 1 *Dextrum occipitis ossis capitulum, quod primæ coarticulatur ceruicis uertebrę. Sinistrum uerò capitulum, C, D, E,*
C, D *& F insignitur. Siquidem C, & D, capituli notant longitudinem, seu ductum, quo longitudinem in horum capitulo-*
E, F 1 *rum descriptione metimur. Dein E, insinuat internum latus capituli, quod magis deorsum, quàm externum F, insignitum protuberat.*

G 1 *Anterior foraminis dorsalem transmittentis sedes, quę ob teretis cuiusdam ligamenti insertionem aspera, & inęqualis est.*

H 1 *Sinus in posteriori sede utrorumque capitulorum occipitis oßis incisus, ac uiam primo dorsalis medullę neruorum pari porrigens.*

I 2, 3, 4 *Foramen transmittendę dorsali medullę in prima ceruicis uertebra exculptum.*

K 2, 3 *Hic primę uertebrę corpus exculpitur, secundę uertebrę dentem, qui Γ notabitur, suscepturum.*

L 3, 4, 10 *Sinus in posteriori sede corporis primæ uertebrę incisus, ac cartilagine incrustatus.*

M 2 *Processus, & tuberculum, in anteriori corporis primę uertebrę sede prominens.*

N 2 3 10 11 *Dextrę primę uertebrę sinus, quo dextrum occipitis oßis capitulum excipitur. Sinistrum sinum in secunda, &*
O, P, Q, *decima figuris O, P, Q, R, notaui: O quidem, & P, eius sinus longitudinem indicaturus: Q uerò, internum latus, lon-*
R. *gè ipso exteriori R, insignito, decliuius.*

S 2, 3, 4, 10, 11 *Transuersus primę ceruicis uertebrę processus dexter, cui sinister respondet.*

T 2, 11 *Foramen transuerso primę uertebrę processui insculptum.*

V 3, 11 *In dextero tantum latere sinus primę uertebrę indicatur, qui cum occipitij oßis sinu H, notato communem efficit ductum, quo primum dorsalis medullę neruorum par elabitur.*

X 3, 4, 11 *Hac aspera sede prima ceruicis uertebra posteriori destituitur proceßu.*

Y 4 *Dexter primę ceruicis uertebrę sinus dextrum secundę uertebrę tuber c signandum excipiens.*
a, b. *Sinistrum autem sinum a & b notauimus: a quidem internum ipsius latus, b autem externum indicantes.*

c 5, 6 *Dextrum secundę uertebrę tuber, seu insigniter depressum capitulum, commemoratum iam prius primę uertebrę*
d, e, f. *sinum Y insignitum subingrediens. d, e, f, sinistrum ostendunt capitulum. uerùm d priuatim latus ipsius notat internum, elatiusque: e uerò externum, & depreßius. f autem eam capituli partem, quę ad posteriora ueluti extra circuli circunferentiam educitur.*

Γ 5, 7, 10, 11 *Secundę ceruicis uertebrę processus, quem à dentis imagine dentem uocabimus, quique etiam in quinta figura, &*
g. *sexta conspicuus, pluribus notatur characteribus, priuatim aliquid significantibus: g enim in quinta, tuberculum*
h. *ipsius notat cartilagine obductum. h in sexta, notat posteriorem dentis sedem, quę craßior est, magisque quàm den-*
i. *tis radix in posteriora extuberat. i sinum indicat, ad quem transuersum ligamẽtum aduoluitur, quod dentem in pri-*
K, l. *ma vertebra constringit, ac continet. K & l utrinque sinus insignitur, ad dentis principij radicisve latera incisus, at-*
m. *que anterioris secundi neruorum dorsalis medullæ paris propagines admodum exiguas transmittens. Cæterùm fora-*
n. *men, hoc sinu, & primæ uertebræ sinu efformatum, in undecima figura m signatur. Postremò n in quinta figura dentis notat mucronem.*

o 3, 11 *Sedes dextri lateris notatur aspera, inter primæ uertebræ superiorem sinum N indicatum, & inferiorem Y indicatum, consistens, ubi foramen non peruium conspicitur.*

p 6 *Sinus ad posteriorem secundæ uertebræ tuberis c insigniti sedem exculptus, & cum sinu mox q notando commune foramen constituens, quo secundum neruorum dorsalis medullæ coniugium in posteriora prosilit.*

q 4 *Primæ uertebrę sinus, quo dicti iam foraminis pars efformatur.*

r 10, 11 *Via, seu foramen, dextram portionem secundi coniugij in posteriora transmittens.*

s 5, 6, 7 *Posterior processus, seu spina secundę ceruicis uertebrę.*

t 9 *Tertię ceruicis uertebrę spina.*

u 5, 6, 7 *Dextri lateris transuersus secundę ceruicis uertebrę processus, cui sinister correspondet.*

x 5, 6, 7 *Foramen transuersi secundę ceruicis uertebrę processus.*

Transuersus

y,z,9. 10 *Transuersus sinistri lateris processus, tertiæ ceruicis vertebræ. Verùm y internam partē, z autem externam notāt.*
α 8,9 *Foramen transuersi tertiæ ceruicis vertebræ processus.*
β,7,11 *Dexter descendens secundæ uertebræ processus, cuius sinus formam septima figura indicat.*
γ 9,11 *Dexter descendens tertiæ ceruicis uertebræ processus. verùm γ in nona, & undecima posteriorem ipsius indicat sedē. Inferior autem ipsius sedes, seu sinus, imagine sinui respondet in septima β insignito.*
δ 9,11 *Dexter ascendens tertiæ ceruicis vertebræ processus, ac nona quidem figura ipsius tuber ostendit.*
ε 5,6,7,10 *Sedes, qua secundæ uertebræ corpus deorsum porrigitur.*
ζ 9 *Sedes qua tertiæ ceruicis uertebræ corpus decliuius fertur.*
η,θ,κ,λ. *Superior tertiæ uertebræ corporis sedes sinuata: & η quidem sinum indicat, θ uerò, & κ utrinque prominentem ipsius processum.*
λ,μ,ν.10 *Anterior secundæ uertebræ corporis sedes, in qua λ prominens indicat tuber, μ uerò, & ν utrinque depressa tuberis latera.*
ξ,π 8 *Duo apices spinæ ceruicis uertebræ.*
ρ 8 *Inferior corporis tertiæ ceruicis uertebræ sedes. superior autem numeris 1, 2 insignitur.*
σ 8,9 *Sinus inferiorem partem constituens foraminis, quo tertium dorsi neruorum par exilit.*
τ,τ 7 *Sinus superiorem dicti iam foraminis partem efformans.*
1,2,3 &c. *Hi characteres in octaua figura, processuum tertiæ ceruicis uertebræ numerum indicant. Quandoquidem 1,2 notantur duæ eminentes partes superioris sedis corporis uertebræ. 3,4 duo ascendentes processus. 5,6 duo descendentes processus. 7,8,9,10 transuersi processus. 11. spina.*

Homo pulmonis occasione collo donatur.

PVLMONIS, qui in thoracis cauitate reponitur, occasione, homini collum dari, hinc potissimum constat, quòd hoc perpetuò cum illo deperditur. Quum enim [a] asperam arteriam, qua inspirantes, aerem attrahimus, & expirantes, eundem rursus efflamus, ab ore in pulmonem ferri oportuit, necessariò quoque spacium aliquod inter hunc, & fauces intercedere debuit. siquidem homo opportuna per longum canalem, seu fistulam potius, efflatione (quæ uocis est materia) donandus fuerat: qui tantam colli nanciscitur longitudinem, quanta asperæ arteriæ ad uocis generationem ex usu est. Præterea quum partes scapulis contermінas, & brachia, & septum denique transuersum, [b] neruos à dorsali medulla collum perreptante adipisci oportebat, illorum quoque propagationis causa, necessum fuit, in spacio inter caput, & thoracem medio vertebras reponi, quibus collum, ceruixvè hominis texeretur. Non enim hic auium quadrupedumque, quibus longa obtigerunt crura, colli vsum recensere propositum est: quamuis interim collectu promptum sit, Naturam illis, quòd manibus carent, colli maxillarumque longitudine ad cibum assumendum prospexisse, hacque ratione illis pluribus uertebris quàm homini collum extrui. Constat autem humana ceruix [c] uertebris septem: in quarum historia eam quoque occipitis ossis [d] partem complectar, quæ primæ articulatur uertebræ, quæque ad ambo [e] foraminis sui, quo dorsalis medulla in dorsum procidit, latera, unum obtinet [f] capitulum, magis ad [g] anteriorem foraminis sedem, quàm posteriorem uergens. Capitula hæc, si [h] priorem [i] posterioremque ipsorum sedem spectes, oblonga sunt, & arcta, sicquè prorsus extructa, ac si rotundum aliquod ossis caput (quale femoris est coxendici ossi [k] articulatum) in duas partes discinderes, ac utrinque ad foraminis in occipitis osse cælati latera, unam illius capitis partem reponeres. Si enim utraque occipitis ossis capitula internis lateribus iuncta fingeres, ex ambobus rotundum quodammodo caput tibi consurgeret, adeò vt constet vtrunque capitulum esse oblongum, [l] interiorique latere magis quam [m] exteriori ad eum modum protuberans, quo rotundi alicuius capitis in tota ipsius superficie media, magisque prominens pars, procerius, quàm partes in orbiculo positæ, exeritur. Hæc capitula, vti mox dicemus, [n] primæ articulantur uertebræ, quæ reliquis omnibus dorsi ossibus undique solidior est, & densior, formaque à cæteris omnibus plurimùm differt. [o] Foramen namque ipsi, dorsalis medullæ gratia incisum, obtinet amplissimum, quòd hæc etiam inibi reperiatur crassissima. Deinde ipsius corpus posteriori sua sede, qua dorsalis incedit medulla, admodum [p] excauatur, ut insignis secundæ uertebræ [q] processus, quem dentem appellabimus, axis alicuius modo in primæ uertebræ reponatur corpore, hæcque (uti postea docebimus apertius) vna cum capite ad illum circumuertatur. Quod vt fieret commodius, anterior excauatæ in primæ uertebræ corpore regionis sedes [r] sinum obtinet leuiter incisum, & cartilagine incrustatum, cui [s] anteriorem dentis illius sedem extuberantem, chartilagineque oblitam, congruere audies. Cæterùm ne prima uertebra in suo corpore sic excauata, & corpore propemodum hac occasione destituta, plus æquo imbecillis inualidaque redderetur, [t] processu quodam & tuberculo in anteriori sede augetur, cuius beneficio illa extra reliquam anteriorem uertebrarum sedem crassescit, robustiorq; efficitur: præterquàm quod ipsum etiam accommodum sit suscipiendæ insertioni, [u] primi dorsum mouentium musculorum paris. Galenus uerò in quarto de administrandis dissectionibus, tuberculum id in hoc exertum docet, ut nimium capitis flexum prohiberet, caputque in flexione sustineret: aut in causa esset, ut flexum caput, alacriùs denuò in posteriora sursum reflecteretur, quum interim nulla ratione caput in ullo ipsius motu tam laxè inclinari possit, ut tuberculum illud contingat: tantùm abest, ut tuberculum ipsi à Galeno ascriptum usum præstet. Quam quam etiam quousque is capitis motus sit assecutus, ad Capitis finem non leuibus occasionibus subijciam, reliquo toto capite orationis contextum dissentientibus mihi Galeni placitis alioquin non interturbaturus. Prima itaque uertebra ad latera [x] cauitatis, quà secundæ dentem admittit, est ualidissima, & pro sua proportione crassissima, & utrobique [y] unum ostendit sinum, quo sui lateris occipitij ossis capitulum excipitur.

Ceruicis uertebræ septem.

Occipitis ossis capitula, qua primæ articulantur uertebræ.

Prima vertebra foramen, dorsalem transmittens medullam.

Qui ipsius corpus excauetur, ut secūda uertebra dentem excipiat.

Corporis ipsius sinus.

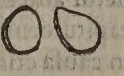
Tuberculū.

Sinus, quibus occipitis os inarticulatur.

a Hæc ostēdit fig. 1. c. 38. Vasa aūt per collum repentia, & pulmones, fig. calci 3. lib. apposita, ut & illa quæ 4. li. fini infuitur.
*b 2.3. fi. capiti 11. præposita π, ρ, σ, τ, φ, *, ϑ, dein. n.*
c fi. ca. 14. A, B, & in tribus integris ab I ad K.
d tota 1. fi.
e 1. fig. A.
f dextrum 1. fi. B. ostenditur.
g uersus G 1. fig.
h 1. fig. C.
i 1. fig. D.
k 1. 2. figu. cap. 30. A.
l 1. fig. E.
m 1. fig. F.
n tota 2. 3. 4. figura.
o 2. 3. 4. figur. I.
p 2, 3 fi. K.
q 7. 10. 11. fig. T.
r 3. 4 fi. L.
s 5. fig. g.
t 2. 10. fi. M.
u 8. musc. tab. A. B.
x 3. figu. K.
y 2. 3. 10. fi. dextrum notant O.

cipitur. Vt uerò finus capitulis exquifitè refponderent, ipfi (fi ᶻ priora ᵃ pofterioraque fpectes) oblongi funt, & ᵇ exterioribus lateribus affurgunt, ᶜ interioribus uerò cauantur, non fecus profectò, quàm fi ambo finus ex uno rotundo profundoque finu effent difciffi. Si enim coxendicis offis ᵈ finum diuideres, & utrinque in prima ceruicis uertebra unam ipfius partem collocares, ifti primæ uertebræ finus tibi conftituerentur, in quibus occipitis offis capitula flectuntur, & extenduntur, feu antrorfum retrorfumque rectiffimo, nulloque pacto in latus inclinante motu aguntur. Ad exteriora horum finuum latera, prima ceruicis vertebra ᵉ tranfuerfos fuos educit proceffus: quorum unus vtrinque eft, multo procerius, quàm cęteri tranfuerfi uertebrarum ceruicis proceffus, exertus, & craffiufculus: non tamen æquè in hominibus, ac in canibus caudatifque fimijs inftar alæ cuiufdam amplus. Educuntur autem tranfuerfi primæ vertebræ proceffus infignius, vt ex abundanti, & præter reliquos ceruicis tranfuerfos proceffus, commodam duorum mufculorum infertionem finguli acciperent. Illis enim priuatim ᶠ quinta, & ᵍ fexta mufculorum caput mouentium paria inferuntur: & non leuis portio ʰ mufculorum ab ipfis enafcitur, qui fcapulas attolentium fecundi numerabuntur. Proceffus ifti magno perforantur ⁱ foramine, per quod ᵏ arteria, & vena hac caluariam petentes feruntur. Ad pofteriorem quoque finuum, quibus caput inarticulatur, fedem, ˡ finus utrinque in prima uertebra exculpitur, cui ᵐ alius in occipitis offe correfpondet, ad pofteriorem vtriufque capituli fedem cælatus, & unà cum primæ vertebræ finu viam prębens ⁿ primo neruorum dorfalis medullæ pari. Canibus verò in prima ceruicis uertebra non finus tanto neruo cedens, fed integrum foramen vtrinque inciditur, quòd illis prima vertebra, quum infigniter ampla altaque fit, commodè perforari queat. Quamuis interim in homine maior viæ neruum tranfmittentis portio in uertebra, quàm occipitis effe exculpitur. Hæc viæ portio in uertebra occurrens, etiam ad pofteriorem ᵒ foraminis fedem pertinet, quo tranfuerfus proceffus eft peruius: ut is non neruo duntaxat, fed ᵖ uenæ etiam, & arteriæ iter porrigat caluariam fubeuntibus, per ᵠ foramen ad radicem capituli occipitis offis, pofteriori in fede exculptum. Prima ceruicis vertebra, pofteriori proceffu ob hoc inter reliquas uertebras fola ʳ deftituitur, quòd is, quum nullius mufculi occafione procul educi debuit, ˢ tertium mufculorum caput mouentium par aculei modo vulneraffet, & aptum quo id duceretur iter, ac fedem occupaffet. Ea tamen parte, qua aliæ vertebræ in pofteriorem proceffum fpinamve definunt, hęc ᵗ afpera eft, & ueluti acuta linea extuberat, quo facilius ᵘ quartum caput mouentium mufculorum par hinc principium fumeret. In inferiori primæ ceruicis uertebrę regione, fub duobus, quibus caput excipitur, finibus ˣ alij totidem infculpuntur, leuiter, ac in fuperficie tantum caui, ob idque etiam γληνοειδεῖς appellati. Horum circumferentia orbicularis eft, ʸ in medio uix aliquid, quod dijudicari poffit, caui obtinens, fed ᶻ exteriora finuum fupercilia longè inferius, quàm ᵃ interiora defcendunt. His finibus cartilagine obcruftatis, ᵇ duo fecundæ ceruicis uertebræ excipiuntur capitula, quæ ad latus corporis eius vertebræ habentur minimum prominentia. Horum circumferentia finuum quoque modo orbicularis eft, quamuis interim nonnihil ᶜ pofteriori partę extra circuli conuexum deduci uideatur. Ad hęc, ᵈ internum latus capitulorum elatius ᵉ exteriori latere affurgit. Verùm hæc laterum altitudo depreffioque non adeò infignis eft, atque fuperciliorum primæ ceruicis uertebræ finuum. Deinde capitula in medio, feu centro non æquè prominent, ac primę uertebrę finus inter fupercilia cauantur: non fecus fanè, quàm fi capitulorum latera procerius, quàm ipforum medium exurgerent. Vnde etiam fit, in nudis offibus inuicem adaptatis, finus non adamuffim capitulis refpondere, & in illorum finuum medio fpacium non prorfus oppletum dehifcere: quod hominibus priuatim accidit: canibus autem, & equis, alijfque animantibus plurimum caput circumducentibus, unum continuum amborum fecundę uertebrę laterum eft caput, & finus quoque in prima ceruicis vertebra continuus apparet, capiti illi concinnè refpondens. Hanc in hominibus inęqualitatem Natura fubinde peculiari chartilagine corrigit, quæ pręter chartilagines offibus cruftæ modo obnatas, finum, & capitulum intercedit, ac ligamentis in orbem articulum continentibus duntaxat adnafcitur, & fuperius inferiusque admodum uifcofo humore, tanquam fmegmate, oblinitur. In medio duorum fecundę uertebræ capitulorum, ex fuperiori corporis fui regione, ᶠ proceffus quidam infignis, & altus, admodumque folidus enafcitur, quem quòd denti, ac potiffimum hominis canino affimiletur, ὀδοντοειδῆ, & ὀδόντα Græci uocarunt: quo etiam nomine Hippocrates fecundam uertebram nuncupauit, non autem (ut Iulius Pollux, & Cœlius, diffectionum prorfum imperiti malè recenfent) primam. Verùm alij hunc proceffum à turbinis, feu nucis pinei imagine, κωνοειδῆ: alij, quòd cufpidis pyramidifve, aut etiam oliuæ nuclei modo extuberat, πύρηνον, & πυρηνοειδῆ appellarunt. Proceffus hic primæ uertebræ ᵍ cauitatem fubit, quam illic haberi fcripfimus, ubi primæ uertebræ corpus deberet confiftere, & ubi ʰ finum illi infculpi fcripfimus, qui chartilagine oblitus, anteriorem dentis partem lęui, & lubrico ⁱ tubere capitulove prominulam excipit. Pofterior dentis pars, è regione eius capituli ᵏ pofita, magis extuberat, craffiorque eft, quàm ubi primùm is à fecunda uertebra producitur. Hic enim utrinque ad latera fingulos ˡ finus, & ᵐ tertium in pofteriori fede obtinet. Qui in dentis lateribus confiftunt, unà cum primæ ceruicis uertebræ finibus, qui ipfis refpondent, ⁿ foramen utrinque parant, ᵒ neruulo tranfmittendo aptum, quem interdum hac in ᵖ mufculos collum flectentes procidere vidimus, fecundique paris neruorum dorfalis medullæ furculum cenfemus. Sinus uerò in pofteriori dentis fede confpicuus, in hoc exculpitur, ut ligamentum infigniter ualidum ipfi firmius obuoluatur, quod ab uno primæ uertebræ latere, in ᵠ interna ipfius fede, ad aliud tranfuerfim procedit, dentem accuratè in cauitate primæ uertebræ continens: & cauens pręterea, ne is fua fede aberrans, dorfalem medullam hic comprimat. Cęterum ut ligamentum aptius enafceretur, prima uertebra ʳ ea fede, qua id

Hic peculiarē utriusque lateris cartilaginē nonunquam à nobis obseruatam depinximus.

Tranfuerfi primæ uertebræ proceffus.

Via primi paris neruorum dorfalis medullæ.

Prima uertebra fpina caret.

Sinus primæ vertebræ, capitula fecundæ excipiētes.

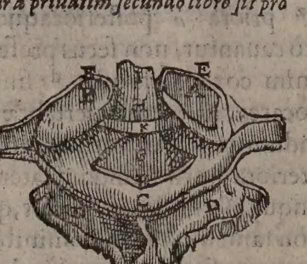
Capitula fecundæ.

Secūda uertebra dens. Lib. de Articulis.

Dentis cū prima uertebra contextus.

z 2.fig O. a 2.fig.P. b 2.fig.R. c 2.fig.Q. d 1. 2 fig. ca. 29. e,f,g. e 2.3.4.10 fig.S. f 14.musc. tab.H I. g eiusdem tab.K, L. h 13.musc. tab.Q. i 2.figu.T. k ultima fi. lib.3.5. l 3.10.fig. V. m 1.fig.H. n 3.fig.ca. 11. lib.4.F dein G. o 2.figu.T. p ultima figu.lib.3.5. q 2.fig.ca. 12.f. r ubi X, occurrit in 3. 4. 11. fig. s 14.musc. tab.A.B. t 3.4.11. fig.X. u 14.musc. tab.G, F. x 4.fi. dexter Y, sinister a, b notatur. y 4.fig. inter a & b. z 4.fig. a. a 5.6.fig. c. dextrū, sinistr. d,e,f. c 5.6.fi.f. d 5.6.fi.d. e 5.6.fi.e. f 5.fig.g,n, & 6.fig.h, i,k,l,n, & 10.11.fi.Γ g 3.fig.K. h 3.fig.L. i 5.fig.g. k 6.fig.h. l 5.6.figu. k, l. m 6.fig.i. n 11.fi.m. o 2.fig.ca. 11.li.4.N. p 8.musc. tab.A,B. q 3.fig.K. r 3.11.fig. o,o.

Quamuis præsens figura priuatim secundo libro sit propria, illã tamẽ huc reposui, quod ijs, quæ hic traduntur intelligendis non mediocriter iuuet. Significetur itaque obiter A, B, C, prima ceruicis uertebra. D, & D, secunda vertebra. G, secundæ corpus. H, secundæ uertebræ dens. I teres ligamentum à dente occipitis ossi insertum. K, transuersum ligamentum, dentem in prima vertebra stringens.

id originem ducit, siue inseritur, aspera inæqualisque est, & foramen quoque non altè penetrans ostendit. [s] Superior dentis pars, seu ipsius apex, in mucronem testudinis capitis modo exacuitur, ut [t] altius extra primam vertebram prominens, robustum teresque educeret ligamentum, quod occipitis ossi ad [u] eam sedem inseritur, quæ in anteriori parte foraminis dorsalem medullam transmittentis, aspera leuiterque extuberans cernitur, modiceque insertionis finem admittit [x] primi dorsum mouentium musculorum paris. Eiusmodi itaque primæ vertebræ cum secunda contextus perficitur, qui vniuersus capitis subseruit motui, quo id veluti ad axem unà cum affirmata tunc ipsi prima uertebra, supra secundum circumagimus, quæ in posteriori præcipuorum capitulorum, quibus primæ vertebræ articulatur, sede leuiter [y] exculpitur, vt commune cum prima vertebra [z] foramen vtrinque constituat, quo [a] secundum dorsalis medullæ neruorum par primaria sua portione in posteriora labitur. Verùm maiorem huius foraminis partem prima efformat uertebra, insigniter satis ad posteriorem sedem sinuum, quibus secundæ articulatur vertebræ, [b] insinuata. Reliqua in secunda ceruicis vertebræ commemorandæ, cæteris etiam quinque inferioribus uertebris magna ex parte sunt communia. [c] Hæc enim similiter atque ✻ illæ, spinam obtinet: quæ hoc priuatim in ceruicis vertebris sibi vendicat, quòd suo mucrone [d] bipartitur, ac præcipuè secundę vertebræ, triumque ipsi subiacentium spinæ. Sexta enim vertebra admodum obscuræ suæ spinæ diuisionem ostendit, atque adhuc multo minus septima: quæ priuatim hoc cum sexta sortitur, quòd ipsius spina plerunque donetur appendice, ac procerius educatur, quodammodoque ad superiorum thoracis vertebrarum [e] spinarum imaginem suo mucrone accedat. Superiorum uerò ceruicis vertebrarum spinæ appendicibus carent, & latæ, inæquales, asperæ, & (ut ita dicam) ramosę, & inferius cauæ, & superiùs gibbæ cernuntur. In superiori dein sede secundum spinę longitudinem longa extuberat linea, quemadmodum, & sede inferiori, ut ambæ educendo admittendoque seruiant ligamento, quod spinarum occupat interualla, dextrosque spinis commissos musculos à sinistris dirimit. Cæterùm diuisionis in processulos potissima occasio, musculi censentur, in posteriori ceruicis sede repositi: ut enim hi promptius principium ducerent, & validius quoque in vertebrarum spinas insertionem molirentur, spinæ etiam in processulos dirimuntur. Atque id Natura in his colli vertebris peculiariter machinatur, quòd non adeò longas spinas à paruis illis vertebris, atque à thoracis lumborumque uertebris producere tutum fuerat. Deinde maior musculorum copia, eaque admodum varia, in ceruicis posteriori sede, quã in alijs dorsi partibus collocatur: quemadmodum ubi musculos, scapulas, thoracem, caput, & dorsum mouentes persequar, auditurus es fusissimè. Porrò musculorum etiam gratia, secundæ vertebræ spina procerius, quàm aliquot ipsi succedentes spinæ, exeritur, cæterisque latior, & crassior visitur, quòd scilicet hæc priuatim [f] tertio musculorum caput mouentium pari, & [g] sexto quoque principium præbeat. Ne tamen Natura iniustè ex gracili vertebra prolixiorem latioremque educeret spinam, ipsa secundam aliquot sibi subditis grandiorem effecit: quanquam id non tam spinæ producendæ gratia, quàm vt secunda articulationi abundè sufficeret, quam cum prima molitur vertebra. Atque hoc illud est, quod antea innuimus, Naturam semel ac iterum superiorem uertebram inferiore maiorem creasse. Secunda enim crassior, & maior ualidiorque est tertia: dein primam, uel transuersorum processuum occasione, omnibus ceruicis vertebris latiorem esse, suprà docuimus. Cæterùm transuersi processus in reliquis colli vertebris non admodum exporriguntur, [h] & in primis secundæ uertebræ, cui breuis, & simplex utrinque transuersus obtigit processus. Videtur autem is in secunda uertebra minus quàm in alijs prominere, breuiorque esse, propter huius uertebræ capitulorum, quæ primę sinus subeunt, amplitudinem, crassitiemque. Insuper ea capitulorum amplitudo in causa etiam est, [i] foramen quo transuersus secundę vertebrę processus perforatur, non rectà, sed obliquè exculptum uideri, secus atque in prima ceruicis uertebra, [k] & quinque secundę subiectis, quarum transuersus processus recto amploque foramine peruius est, quo solę ceruicis ornantur uertebrę, ut [l] uenam arteriamque sursum ducant, quæ dorsali medullæ, ac tandem ipsi cerebro sanguinem spiritumque deriuant. Præterea quatuor vertebrę, quę statim secundam sequuntur, hoc etiam peculiariter sibi vendicant, quòd illorum [m] transuersi processus ampli, & bifidi sunt: non tamen, ut earundem spinę, asperi, & inęquales. Transuersi enim processus, forma inuicem respondent, & interior ipsorum pars semper latior est, elatiusque ipsa posteriori effertur. Spinæ autem partium impar in omnibus quasi vertebris est forma, & illæ perpetnò uarijs modis protuberant, & exasperantur. Quamuis interim hæc transuersorum processuum amplitudo, ac bipartitio eadem ratione accidat, qua spinas bifidas esse, prius relatum est, nimirum musculorum in primis ortus insertionisque gratia. Vt enim alios huius sedis pretercam musculos, vtrinque transuersis uertebrarum processibus priuatim [n] duos committi, in secundo libro scribemus, quorum beneficio collum, & postea secundario motu caput in latera ducuntur. Hi musculi in utroque latere, ita collocantur, ut unus anteriori transuersorum processuum sedi, alter uerò posteriori ascribatur. Septima interim ceruicis uertebra transuersos processus (qui canibus, & simijs rarò perforantur) latos quidem obtinet, at admodum obscurè bipartitos. Quum enim ampli procerique sint, nulla incumbit necessitas, eosdem quoque bifidos fieri, pręcipuè quando musculi collum in latus ducentes, non adeò validè septimę, ac cęteris committantur: quòd hęc obscurè, non secus quàm thoracis uertebrę, in latus moueatur. [o] Ascendentes [p] descenden-

Foramen, secũdũ par dorsalis medullæ neruorum in posteriora trãsmittens.

Spina sex humiliorũ ceruicis uertebrarum.

Secundam uertebrã aliquot sibi subditis maiorem esse.

Transuersorum ceruicis vertebrarum processuum natura.

Foramen transuersorum processuum.

Ascendentium, & descendentiũ processuum natura.

*s 5.6.fig.n. t 10.11.fi. r. u 1.fig.G. x 7.musc. tab.A,B. y 6.fig. P. z fi.11. r. a 3.fig.c a. 11.li.4. I. b 4. fig.q. c 5.6.7.figuris s. * 9. fig. t, & 8.fi.charactere 11. d 8.fi.ξ.π. e 1.fi.c.16. N,O,P. Hæc erunt obuia, si 7. fig. spinam cum spinis cæterarũ figurarũ contuleris, aut N,O,P. obserues 1. 2. figuræ capitis 16.*

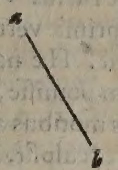
f 14.musc. tab.A,B. g eadem tabula, K, L.

h 5.6.7.figuris u.

i 5. 7. 11. fig. x. k 8.figu.a. l ultima 3. lib. fig.s. m 8.10.fi. y,z, & 9.figuræ numeri 7. 8. 9. 10.

n 8. musc. tab. alter C notatur. 14 autem tab. alter N. o 9. 11 fig. δ & numeri 8.fi.3.4. p 6. 7. 9. 11.fig.γ.

ſcendentesque proceſſus, quibus vertebræ mutuò articulantur, in omnibus ceruicis vertebris ſecundæ ſubiectis ſibi ſimiles ſunt: & ſecunda quoque deſcendentes proceſſus obtinet, aliarum proceſſibus non diſſimiles. Qui itaque deorſum ſpectant, & ſubditam admittunt vertebram, orbiculari ſinu ab anteriori ſede inſigniter obliquè deorſum in poſteriora ducto, & nihil minus quàm altè cælato inciſove, ornantur. Aſcendentes verò proceſſus, qui incumbenti immittuntur vertebræ, capitulum orbiculare habēt, quod adeò leuiter ſuperficietenuſque extuberat, vt ignores ſinuumne id, an capitum numero aſcribere debeas. Hoc capitulum aſcendentium proceſſuum ſinui congruit: & cartilagine perinde, ac ſinus incruſtatum, ab anteriori ſede deorſum in poſteriora admodum etiam obliquè fertur: id quod non obiter conſiderandum eſt.

Metire obliquum ductum ab a ad b.

Nam obliquus ille ductus in ceruicis vertebris, quæ thoraci propiores ſunt, minor ſemper ac ſecundum corporis longitudinem rectior euadit, quòd illæ vertebræ non adeò laxè, ac ſuperiores moueri, atque ob id etiam non tam laxè articulari debeant. Verùm Natura non ſolum his vertebris laxiores communicauit articulos, ſed ut collum promptius omnino quàm reliquæ dorſi partes, inſigni vſu moueri poſſit, ipſa aliud inſuper colli vertebris priuatim elargitur. Quum enim vertebrarum thoracis, & lumborum corpora inuicem planis minimeque extuberantibus committantur ſuperficiebus, ad eum modū, quo duo ampli aſſeres mutuò incumbunt, Natura [q] inferiorem ceruicis vertebrarum corporis partem oblongam, capitiſque alicuius articuli ad motum euidentem facti ritu, extuberare voluit, ac [r] ſuperiorem corporis vertebrarum partem amplo ſinu ita excauauit, ut oblongum ſuperioris vertebræ corpus in hunc ſubditæ vertebræ ſinum ingrediatur, vertebrarumque compago ad motum, potiſſimum verò lateralem, & qui verſus humeros fit, promptior conſurgat. Atque hæc compago, quæ etiam, vt in thorace, & lumbis, * cartilaginei, & impenſe craſſi, pulchreque viciſſim cedentis, & aſſurgentis ligamenti perficitur interuentu, in ſecundæ vertebræ cum tertia, & deinde in aliquot ſubiacentium vertebrarum corporibus magis eſt conſpicua. Colli autem ſeptima, primæ thoracis quaſi omnino plana innititur ſuperficie, ac etiam ipſius corpus elatiori ſede non adeò atque ſuperiorum vertebrarum excauatur: idque præcipuè accidit, quòd ſuperiores laxius inferioribus moueri, ex vſu ſit. Quòd verò ſecundæ vertebræ corpus in [s] anteriori ſede non planum reliquorum ceruicis vertebrarum corporum modo viſitur, at tubere ſecundum longitudinem ducto, amplioris lineæ forma eminet, & vtrinque ad eius tuberis latus deprimitur, [t] muſculi illi in cauſa cenſendi ſunt, qui collum flectentes, & hac ſede coeuntes, in iſtam vertebræ corporis formam validius inferuntur. Verùm quum tertia ceruicis vertebra ſecundæ ſubiaceat, & vtriuſque lateris collum flectens muſculus ſupra hanc etiam inſeratur, non mirum eſt, anteriorem corporis tertiæ uertebræ faciem ſecundæ uertebræ nonnihil eſſe conſimilem: imò dictorum muſculorum occaſione anteriorem omnium ceruicis vertebrarum ſedem veluti compreſſam, non autem vt thoracis lumborumque vertebrarum, ſemicirculi, aut potius noſtri C inſtar protuberantem videri. Quæ quum ita ſe habeant, neminem latet, omnibus ceruicis vertebris non eundem proceſſuum obtigiſſe numerum. Ne autem aliquid hic prætermiſiſſe videar, neceſſum fuerit vel Galeni nomine, alicuius vertebræ ceruicis proceſſus ita recenſere, vt vndecim numero in illis proceſſus adinuenias: totidem namque his vertebris à Galeno aſcribuntur. Aſſumito itaque tertiam, aut quartam, aut quintam, aut ſextam colli vertebram, ac primum duos numerato proceſſus in ſuperiori corporis ſede, vtrinque videlicet unum ad latus cauitatis, cui incumbentis vertebræ oblongum corpus inſidet. tertium autem & quartum recenſe duos aſcendentes proceſſus, qui incumbentem ſubeunt vertebram: quintum verò, & ſextum, duos deſcendentes, quibus ſubditæ vertebræ aſcendentes proceſſus excipiuntur. Porrò ſeptimum, octauum, nonum, & decimùm, numerabis tranſuerſos proceſſus: qui quum utrinque ſint ſinguli, ac illi rurſus gemini bifidique cernantur, quatuor conſtituunt proceſſus: undecimus erit ipſa ſpina. Verùm quum vertebræ, quibus geminus utrinque tranſuerſus accidit proceſſus, ſpinam quoque [u] bipartitam gerant, nihil obſtiterit, cur minus hic duodecimum quoque fingas, Galeni numerum aucturus. Item quia [x] oblongum uertebræ corpus inferiori ſede proceſſus modo quoque educitur, quid prohibebit, & id pariter decimiterij proceſſus loco, cæteris adijcere? Quòd autem in prima ceruicis vertebra, & ſecunda, ſeptimaque, alius proceſſuum obſeruetur numerus, iſque adhuc varius, citra negotium ex his, quæ hactenus ſcripſimus, promptè colligitur. [y] Foramina in uertebrarum lateribus, neruis à dorſali medulla tranſmittendis, & uenis quoque, ac arterijs ad illam admittendis parata, eadem ſerie ſub ſecunda ceruicis vertebra ad ſacrum uſque os conſtituuntur. Inter latus enim poſterioris ſedis corporis uertebræ, & aſcendentes deſcendenteſque proceſſus, ſinus quidam [z] ſuprà [a] infraque in ambobus lateribus exculpitur, qui cum proximę uertebræ ſinu commune foramen efformat, quo neruus proſilit. Verùm ſinus iſti in omnibus vertebris non pari ſe habent modo: in ceruicis enim vertebris ſemicirculus in ſuperiore uertebra, & ſemicirculus in inferiore exculpitur, utraque uertebra parem operam ad foraminis conſtitutionem præſtante. Aut ſi quis adamuſſim ſingula excutiat, inferior vertebra in ceruice paulo maiorem portionem foraminis conſtituit, ipſa ſuperiore. [b] Sinus enim in ſuperiore uertebræ parte, [c] inter proceſſum aſcendentem, & proceſſum quem elatior corporis uertebræ pars producit, exculptus, profundior eſt, [d] ſinu, qui [e] inter deſcendentem proceſſum, & corpus uertebræ cęlatur. In lumborum uertebris contraria eſt ratio: ſuperior enim uertebra ſuperiorem foraminis ſedem lateraque efformat, inferiore interim uertebra duntaxat inferiorem foraminis partem, ſeu ueluti tertiam ſolum circuli portionem, conſtituente. Sinus enim in illis uertebris inter corpus, ac deſcendentem proceſſum exculptus, multis numeris eius cauitatem ſuperat, qui in ſuperiore uertebræ parte inter corpus ipſius, & aſcendentem proceſſum occurrit. Thoracis autem uertebræ medio ſe habent modo: quæ enim ex illis collo propius accedunt, colli uertebris hoc neruorum foramine reſpon-

Hic confer ceruicis uertebras, thoracis, & lūborum uertebris figu. cap 14.
q 9. fig. ζ. & 8. fig. ρ.
r 9. figu. η, θ, κ. Nonæ autē figuræ numeri 1, 2
** fi. ca. 14. R, R.*
s 5. 10. fig. λ, μ, ν.
t 8. muſc. tab. A, B.
Obſeruato hic 8. figuram, cuius numeri proceſſus ſeriatim denotant.
u 8. fi. ξ. π.
x 6. figu. ρ, & 9. fig. ζ.
y fig. c. 14. Q, Q.
z 8. 9. fi. s.
a 7. figu. τ.
b 8. 9. fi. s.
c 9. fig. inter δ, & θ.
d 7. fig. τ.
e 7. figu. inter β, & ε.

Corporum ceruicis uertebrarū cōtextus.
Proceſſuū numerus.
Lib. 13. de vſu partiū.
Foraminū neruos ī latera tranſmittentiū natura.
In colli uertebris. O
In lūborū vertebris. O
In thoracis vertebris.

respondent: quæ iuxta lumborum vertebras consistunt, lumborum etiam vertebris in foraminis forma assi-
milantur. Quamobrem verò Natura, in alia sede neruorum foramina [f] inter occipitis os, & primam ver- *f 2. fig. ca. 11. li. 4. H, & 3. fig. F.*
tebram, ac rursus [g] inter hanc, & secundam cælauerit, quàm in reliquis uertebris cuiuis obuium esse arbi-
tror, qui primæ vertebræ cum capite, & eiusdem uertebræ cum secunda, articulorum compagem sedesque *g 2. fig. ca. 11. li. 4. N. & 3. fig. I.*
intellexerit. Hæ namque liquidò commonstrant in lateribus articulo occupatis, vertebras illas insculpi
neutiquam potuisse, nisi prorsus infirmum inualidumque Natura hic fecisset contextum, & mutuo ossium
in assiduis motibus affrictu, neruos rumpi vitiarique cupiuisset. Qua uerò prouidentia hæc foramina [h] in *h 2. fig. ca. 11. lib. 4. charac. 25. ad 30. vsq; & 3. fig. E, ad 56.*
sacro osse exculpsit, in eius ossis historia percurram. Ceterùm quod ad præsens Caput ad huc spectat, colli

Vertebrarum appendices. vertebræ aliud nihil sibi priuatim ascíscunt. Nam etsi illarum vertebrarum secundam sequentium corpo-
ra superius inferiusque, & ipsius etiam secundæ corpus infrà appendices in minoribus natu ostendant, id
quoque omnibus thoracis, & lumborum vertebris commune est. Quemadmodum, & vertebras non uno

Vertebram à pueris pluribus cõstare ossibus. osse in puerulis efformari, omnibus commune est vertebris. Prima enim ceruicis duobus constat ossibus,
inuicem appendicum more commissis, vbi primæ [i] anterior pars consistit, & [k] quà aliæ in spinam exa- *i 2. fig. M, 3. 4. fig. L.*
cuuntur. [l] Reliquæ autem ceruicis, & thoracis, & lumborum vertebræ, præter appendices, tribus extruun- *k 3. 4. fi. X.*
tur partibus. Vna enim linea chartilagine oppleta, à foramine dorsali medullæ parato ad spinæ vsque apicem *l prima linea, in 7. fi.*
pertinet. Alię autem duę ab eodem foramine productæ, corpus vertebrę à duobus transuersis processibus *a foramine illo per s ducetur. secunda aũt, & tertia à foramine g τ & τ.*
reliquisque uertebrę posterioribus partibus dirimunt. Cęterùm in ętate paulo prouectioribus, hęc ossium
frequentia aboletur: appendices tamen etiam uigoris tempore aliquando non ita difficulter distinguun-

Vertebrarum in senibus nexus. tur. In senibus autem non solum appendicum connexus obliteratur, verùm vertebrarum corpora aliàs ma-
gno interuallo ob [m] chartilaginei ligamenti interuentum dissita, adeò coalescunt, ut modo tres, modo *m fig. ca. 14. R.*
quattuor vertebras in illis, ita concreuisse, ac simul in cœmiterijs effodi uideas, ut inuicem diuelli nequeant.
Coalitus iste quorundam tempore pronascentium processuum fit interuentu, quos corpus unius uertebræ
ab externa ipsius superficie in aliud producit. Cæterùm coalitum hunc in causa esse cur minus dorsum mo-
ueant senes, & quòd nequaquam dorsum extendant, ipsique magis incuruentur, neminem ambigere reor,
præcipuè si quis aliquando gibbosi uertebras inspexerit, hasque incuruatas, quodammodoque luxatas, fuis-
que corporibus pertinacissimè unitas. Quanquam ad hęc, difficilem in senibus motum augent ossium su-
perciliorum mira asperitas, & ossium tubercula, quæ capita in suis finibus moueri prohibent. Postremo, &

Quæ hoc Capite Galeni scriptis parum conuenerunt. Lib. 12. de vsu partiũ. 4. de administ. dissect. lib. de Ossibus, cap. 8. insignis ligamentorum durities prompto vertebrarum motui obstat. Huic Capiti modo finem imponerem,
si in ceruicis vertebrarum historia mihi prorsus cum Galeni scriptis conuenisset: nam vt pleraque taceam,
quibus Galenum ex primæ vertebrę transuersorum processuum amplitudine, ex vijs ramos primi paris, &
secundi dorsalis medullę neruorum transmittentibus, ex septimæ vertebrę transuersi processus perforatio-
ne, eiusmodique non paucis, simias potius, & canes, quàm hominem in illis uertebris descripsisse, leui nego-
tio ostenderem, neutiquam prętereundum est, Galenum de Capitis supra primam vertebram, & primę ver-
tebrę supra secundam, & dein reliquarum ceruicis vertebrarum motibus, longè secus, ac ego sentire: Quin
imò id tanto diligentius venit expendendum, quanto maiori studio Galenus, diligentem, & eruditum so-
lertemque, & industrium requirit auditorem, qui ea capere possit, quæ in duodecimo de Partium usu libro,
de capitis motibus pertractat. Quid multa? tam paucos, quæ inibi docentur, assequuturos contendit, ac ve-
lut rei difficultate lectorem, eumque in primis, qui in Mathematis, & demonstrandi methodo parum est exer
citatus, ita deterret, ut nemo non conari debeat ipsius sensa eruere, ac denique num ex merito ab illis tan-

Galeni de capitis motibus sententia. topere declinem, hunc in modum mecum obseruare. Galenus capiti duos motus ascribens, vnum in an-
nuendo renuendoque, alterum in latera fieri docet, ac prioris quidem loco eum habet, quo caput antror-
sum flectimus, inclinamus, annuimusque, ac deinde quo caput retrorsum reflectimus, & reclinamus, ea pror-
sus functione, qua Thraces, & Cretensium plerique hac etiam ætate abnuunt. Illi enim abnuentes, in poste-
riora caput rectà remouent, subleuantvè: non autem vt nos, id circumagunt, seu circumducunt. Cæterùm
altero motu Galenus illum subaudit, quo caput in latus inclinamus, ac veluti humeris, seu scapulis admoue-
mus. Quòd autem hæc de laterali motu, atque adeò de renuendo annuendoque ipsius sit sententia, ex quar-
to de Administrandis sectionibus libro doceberis, si modo accuratè expendas, quo situ Galenus occipitis
ossis capitula, quę primę uertebrę inarticulantur, locari, assurgere, innitique asserit, quum in hoc illudve la-
tus caput agitur, & quum ex Galeni placito renuimus annuimusve: qui priorem motum, qui annuendo re-
nuendoque fit, secundæ ceruicis vertebrę beneficio, aut supra secundam perfici affirmat: posteriorem ve-
rò, quo caput in latera ducitur, supra primam ceruicis vertebram fieri ait: quemdmodum cum ex pluribus
ipsius locis, tum præcipuè ex quarto de Administrandis sectionibus libro colligere promptissimum est. Vt
enim illos libros omnium postremos scripsit, ita quoque suam sententiam, & breuius, & apertius in illis,
quàm aliàs, explicuit. Num verò hoc eius placitum veritati sit consonum, ipse nunc mecum inquirito: ali-

Alia quã Galeni de capitis motibus sentẽtia. ter multo, quàm Galenus, capitis motus constituens. Caput itaque, aut primario motu quiescente collo mo-
uemus, aut secundario, quum scilicet caput colli motum sequitur, etiamsi id in aliam partem, quam collum
mouetur, ducere coneris. Proprij capitis motus duo sunt, priore id antrorsum flectimus, retrorsumque in-
clinamus, extendimusve: quem motum conficis, aut rigido immotoque collo, aut collo etiam simul moto,
siue id pari motu cum capite agas, siue contrario. Quamuis enim in anteriora collum ducas, caputque ne-
cessariò collum insequatur, nihilominus tamen caput proprio motu in posteriora possis reflectere, & vna
promptè obseruare, collum, & caput seorsum proprios, & priuatos in flexu reflexuque motus obtinere. Al-
ter proprius capitis motus, is censendus est, quo caput ita quodammodo circumducimus, in gyrumve agi-
mus, ac rota ad axem reuoluitur, quemque etiam quiescente collo obibis, si modo dextra, modo sinistra vi-

cissim

cissim intueri studueris, caputve circumuerteris. Præsens motus capiti omninò est proprius, & collum illo destituitur: unde etiam quocunque modo collum moueris, hic capitis circumactus commodè perficitur. Flexo enim collo, capiteque cum illo inclinato, id facilè in gyrum ducis: sic etiam, si collum fuerit extensum aut in latus humero admotum, caput promptè circumagis. Cæterùm ut caput uno motu, qui circumactu fit, priuatim donatur: ita collum quoque peculiarem motum, quo in latus ueluti ad humeros ducitur, sibi uendicat. Caput enim nullum proprium obtinet motum, quo in latus inclinatur, sed colli tantum beneficio, motuque secundario illuc fertur. Nobisque denegatum est, caput huic illive scapulæ uel minimum, nisi collo illuc ducto, admouere. Duobus itaque proprijs motibus caput donatur: quorum priorem, qui flexione ac reflexione perficitur, capitis cum prima ceruicis uertebra, articulorum beneficio, celebrari diximus: uti posteriorem motum, quo caput in gyrum agitur, supra secundam ceruicis uertebram, uelut ad axem confici, relatum est. Mea itaque sententia duplicibus capitis cum prima uertebra articulis caput flectitur, & extenditur, seu antrorsum retrorsumque rectissimo motu ducitur. Nulla autem ratione illorum articulorum ope in latera fertur, quamuis id Galeno tot locis sit proditum. Immoto namque collo; caput ne tantillum quidem in latera mouere possumus. Et, si caput supra primam uertebram in latus ageretur, quis ambigit, in eo motu primam uertebram debere immotam seruari? si modò in motu alterum articuli os oportere quiescere, Aristoteles in libro de Communi animalium gressu, rectè demonstrauerit. Præterea, quum primæ uertebræ cum capite articulationes sint eiusmodi, ut ne minimo quidem temporis momento paruam exarticulationem ac luxationem sustineant, quin homo mox respirationis expers, mutus, & absque motu, & sensu, tanquam affecta neruorum radice, reddatur, qui poterimus cum Galeno Naturæ tantam imponere oscitantiam, ut fateamur eam in dignissimis totius corporis articulis, ita dormitasse; ut necessum sit, ossis quod mouetur caput, ex sinu, cui aliàs inarticulatur, ita debere subleuari, ut sinum non amplius contingat, ipsiq; non aliqua ex parte ita firmetur, & insistat, ut reliqua omnia ossa penitus ex suo sinu neutiquam in concreditis ipsis motibus abscedere dehiscereve nouimus? Galenus namque caput supra primam uertebram in latus duci arbitratus, in quarto de Administrandis dissectionibus asserere coactus est, capite in dextrum latus ducto, dextrum tunc occipitij ossis capitulum in dextrum primæ uertebræ sinu stringi, sinistrum uerò capitulum ex sinistro sinu assurgere: & contrà, si quando caput in sinistrum latus inclinatur. Non igitur huic gemino capitis cum prima uertebra articulo motum in latus, sed simplicem flexum, & reflexum tribuamus: & in Galeni excusationem haudquaquam studeamus hic comminisci, ab illo motum in latera intellectum, quem ego in gyrum, & circumactu fieri dico: neque etiam illum motum supra primam uertebram fieri, cum Iulio Polluce concedamus. Præter id enim quòd Galenus illum motum minimè laterali motus loco habuit, quis adeò stupidus est, ut duo oblonga occipiti ossis capitula mutuò distantia, & duos primæ uertebræ sinus altos, seu profundos, & similiter oblongos, ac ab inuicem lato interuallo diductos subeuntia, circumagi posse autumet? Quis enim unquam circinum utrisque cruribus asseri infixum, circumduci animaduertit? Neque est quod quis Galeno patrocinaturus, occipitis capitula sibi depressa planaque confingat, hacque ratione caput supra primam uertebram circumagi posse contendat: quum Galenus inter reliqua ossium capita, κορώνης nomine uix ulla unquam dignatus sit; præter hæc occipitis ossis capitula, quæ passim κορώνας (sed non rectè admodum) uocat, eo nomine raros, qui in canibus potius quàm hominibus occurrunt, ossis occipitis capitulorum mucrones insinuans. Quod uerò ad primæ uertebræ cum secunda contextum attinet, neutiquam cum Galeno annuere possum, caput quouis tandem pacto illius auxilio flecti, & in posteriora reclinari. Quandoquidem si singula in horum ossium fabrica perquisiueris, secunda ceruicis uertebra tibi trabem referet, cui terræ infosso axem infigimus. Ipse autem dens, axis erit: prima uerò uertebra (cui caput in hoc circumactus motu, ac si cum illa unum idemque esset corpus, iungitur) trabi assimilabitur ad axem reuoluto. Dein ligamentum denti transuersim obductum, abundè commonstrat primam uertebram nequaquam super secundam flecti: si modò quieto dente, prima uertebra antrorsum retrorsumque in flexu mouenda esset. Quis enim ambigit, ligamentum id dentem in primæ uertebræ cauitate continere? & illi non tantam laxitatem (etsi Galenus ipsi eam tribuat) ascribi posse, ut primam uertebram adeò à dentis contactu in anteriora ferri sinat, ut caput iustum experiatur flexum? Porrò iam duo apud Iulium Pollucem nomina mihi succurrunt, quorum unum primæ accommodat uertebræ, alterum secundæ; ac prima quidem ἐπιστροφεύς, secunda uerò ἄξων ipsi nuncupatur. Hæc nomina proculdubiò à ueteribus manarunt, qui pueros in Anatome exercebant, hoc quidem nomine uertebram uolentes innuere, ad quam uelut ad axem alia circumuertitur: illo autem uertebram, quæ tanquam ad axem circumuoluitur. Quòd uerò à ueteribus ante Galenum hæc nomina usurpata existimem, præter poetas, Celsus mihi autor est, qui, tametsi ipsius codex, ubi ceruicis explicat uertebras, uitiatus ut, ipseque minimè à se intellecta uerterit, attamen à ueterum quopiam eam sententiam assumpsisse uidetur, quæ meæ ac ipsi denique ueritati est proxima. Quod autem Natura flexum tantum, & reflexum, non uerò insuper alios duos motus, quorum alter in latera, alter in gyrum circumactuque fit, supra primam uertebram perfici uoluerit (quemadmodum brachium, & femur triplici motuum differentia aguntur) hinc potissimùm factum ducito, quòd primam uertebram magis ampliusque quàm reliquas omnes, dorsalis medullæ causa, perforari operæ precium fuerit, quodq; ob id unus duntaxat rotundus amplusque sinus in illa efformari nequiuerit, neque etiam occipitis os foraminis sui occasione in unum tantum grande caput extuberare potuerit: quod in illo primæ uertebræ sinu, perinde ac femur in coxendicis ossis sinu, omni motus specie ageretur. Quum itaque duplici articulo, dextro nimirum & sinistro, caput iungendum erat, omnisque propemodum duplex articulus simplici solum motui (quum ille insignis est) famuletur, meritò Natura caput supra primam uertebram flecti ac reflecti uoluit. Nam su-

Caput supra primã uertebram flecti, & reflecti non autem in latera, aut aliter duci.

Non semel ĩ lib. de Ossib & 4. de Admin. dissect.

Supra secũdam uertebrã caput cum prima uertebra circumagi, neutiquam uerò flecti & reflecti.

Lib. 12. de Vsu partium.

Non potuisse caput supra primã uertebrã in latus duci neque etiã circumagi.

pra hanc in latus moueri haud potuit: nisi Natura hic sui oblita, unum occipitis ossis capitulum in uno uertebræ sinu stringi, aliud uerò capitulum egregiè attolli, ac à prima uertebra prorsus disiungi cupiuisset: quæ aliàs semper studet, ut articuli ossa mutuò sint contigua, neque ab inuicem abscedant, & nescio quam uacuam à Galeno confictam sedem statuant. Præterea minus adhuc caput in gyrum supra primam uertebram moueri potuit, nisi Natura acutum processum in capitis amplitudinem, qua cerebrum continetur, à prima uertebra produxisset, ad quem caput perinde ad axem uolueretur, ac deinceps alia quàmplurima nunc concinnè efformata, uitiare proposuisset. Super secundam itaque uertebram caput summo artificio in gyrum mouetur: si enim flecteretur, dens dorsalem frangeret medullam. Quum enim quiescente dente, prima uertebra deorsum duceretur, posteriori sede sursum eleuata: tunc dorsali medulla in primæ uertebræ foramine prorsus coarctata, compressaque abrumperetur. Dein prima uertebra supra secundam retrorsum nullo modo reflecti posset, nisi prima in anteriori sede, qua dentem continet, profus exculperetur: primaque tunc uertebra à dente non præpedita, retrorsum liberè duceretur. Adde, caput neutiquam in latus supra secundam moueri potuisse: eadem ratione qua probauimus, lateralem motum supra primam nequiuisse fieri. Aliàs enim necessum esset, primam uertebram in altero latere à secunda plurimùm attolli, quod periculum nunc in circumactu non impendet. Lateralem itaque motum Natura non vulgari industria omnibus ceruicis commisit uertebris, quæ singulæ seorsum in latus moueri nequeunt: uerùm simul omnes succedentibus motibus illuc adeo concinnè inclinantur, ut caput secundario motu in latus citra omnem noxam ipsarum auxilio commodè feratur.

Libr. 4. de Administr. dissect.

Non potuisse caput super secundam uertebram flecti, & reflecti, neque etiā in latus inclinari.

Quibus uertebris motus lateralis committatur.

DE THORACIS VERTEBRIS. Caput. XVI.

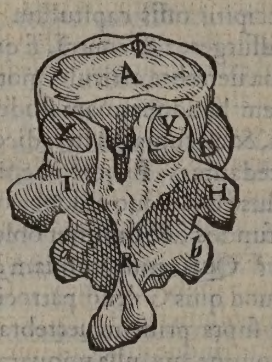
PRIMA XVI. capitis figura.

SECUNDA.

TERTIA.

QUARTA.

QVATVOR DECIMISEXTI CAPITIS FIGVRARVM, & earundem characterum Index.

DVODECIM thoracis uertebrarum eas hic delineauimus, quas ostendendæ illarum descriptioni sufficere duximus. Prima enim figura unā ex medijs thoracis uertebris anteriori parte delineatam ostendit, cui decem superiores thoracis uertebræ ferè correspondent.
Secunda, eandem uertebram, quæ prima explicatur figura, posteriori facie spectandam offert.
Tertia figura, thoracis undecima uertebra posteriori facie ostenditur.
Quarta, duodecimam thoracis uertebram posteriori facie expressam continet.

A 1, 2, 4 4 *In omnibus figuris A obseruatur, superiorem corporis uertebræ partem notans, cui inferior imagine correspondet. φ uero in tertia figura positum, appendicem notat superiorē corporis uertebræ, quę adhuc post ossium coctionē & emundationem ferè relinquitur, & in humiliori corporis sede aliam habet similem.* φ.

B 1 *Medium eius sinus, quem duobus uertebrarum corporibus cōmunem esse dicemus, cuiq; costæ radix inarticulatur.*

C 1 *Eiusmodi sinus pars in inferiori uertebræ corporis sede sculpitur, quæ tāto minor est superiori parte B insignita, quā to communis sinus costæ articulandæ paratus, ad subiacentem uertebram magis quàm ad superpositam pertinet.*

D 3 *Sinus undecimæ uertebræ, cui undecima dextri lateris costa inarticulatur.*

E 4 *Sinus duodecimæ uertebrę, cui duodecima dextri lateris costa coarctatur.*

F 4 *Sinus asper, & profundus, ex quo ligamentum prodit, duodecimam costam suæ connectens uertebræ.*

G 2, 3, 4 *Asperum foramen, posteriori uertebræ corporis sedi, quæ dorsalem medullam respicit, incisum.*

H et I 1, 2, 3, 4 *Transuersi processus uertebrarum thoracis.*

K 1 *Sinus in apice transuersi processus, cui costa articulatur, conspicuus.*

L 1 *Sedes transuersi processus, quam gibbam esse dicemus.*

M 1 *Sedes transuersi processus caua.*

N, O, P 1 2 *Spina, seu posterior processus, ac in secūda quidem figura superior spinę exprimitur sedes, in qua N & O & P tres lineas notant, triangularem figuram simul constituentes, & interuallum inter N ac O unā est superficies superior, & aliud interuallum inter N & P, altera est superficies superior. Verùm prima figura tertiam spinę superficiem*

ciem notat, quæ inferior eſt, ac inter O & P conſiſtit. Quod autem iuxta N in prima figura non umbratum cerni tur, alterius ſuperiorum ſuperficierum eſt portio.

Q 1. *Linea in tertia ſuperficie extuberans, quæ aſpera, & inæqualis eſt.*

R 3. *Spina undecimæ thoracis uertebræ.*

S 4. *Spina duodecimæ thoracis uertebræ.*

T, V 1. *Vertebrarum thoracis, quæ ſupra duodecimam conſiſtunt, aſcendentium proceſſuum anterior ſedes.*

X, Y 2, 3 *Aſcendentium thoracis uertebrarum proceſſuum poſterior ſedes, qua illi proceſſus extuberant, & cartilagine in cruſtantur.*

a, b 2, 3. *Deſcendentium thoracis uertebrarum proceſſuum exterior.*

c 1. *Hic uidetur dextri deſcendentis proceſſus anterior ſedes, quæ cartilagine obducta ſinuatur.*

e, f 4. *Aſcendentes duodecimæ thoracis uertebræ proceſſus, undecimam ſubeuntes uertebram.*

g, h 4. *Deſcendentes duodecimæ thoracis uertebræ proceſſus, qui aſcendentium primæ lumborum uertebræ proceſſuum ſinibus inarticulantur.*

THORACIS uertebræ numerantur a duodecim, præterquàm quòd aliquando, tametſi rarò, aliquibus uel deeſt una, uel ſupereſt. Sed deeſſe rarius, quàm ſupereſſe, inuenitur. Non ſemel namque tredecim thoracis uertebræ mihi occurrerunt, quum interim hactenus undecim tantum nunquam uiderim. Neque etiam lumborum ceruicíſque uertebrarum numerus tam crebrò, atque thoracis, excedit, quæ etiam omnibus ſuis partibus inuicem minimè correſpondent. Primùm enim ipſarum corpora tantum magnitudine inter ſe b diſcrepant, quantum una, alia collo eſt uicinior: atque ita primæ thoracis uertebræ corpus magnitudine admodū duodecimæ corpori cedit. c Deinde corpus primę, ſuperiori ſua ſede, qua ſeptimæ ceruicis connectitur, non omnino planum eſt, ſed modicè vtrinque ad latus extuberat, ceruicíſq; uertebrarū d corpora obſcurè imitatur. Inferior autem ſui corporis pars, plana conſtat ſuperficie, e uti, & inferior ſuperiorque omnium thoracis uertebrarum corporum ſuperficies. Nullum enim thoracis uertebrarum corpus inferiori parte, uel leuiſſimè deorſum exeritur, inque ſubſequentis uertebræ corporis ſinum(f ceruicis uertebrarū ritu) deſinit. Vtcunq; etiam aliter Galenus atteſtetur, parem quaſi articulationem thoracis uertebris tribuens, quā præcedente Capite ceruicis uertebrarum corpora moliri docuimus. Ad hæc, primæ ſecundæque thoracis uertebræ corpus non adeò anteriori parte orbiculatim prominet, ac reliquarum thoracis uertebrarum corpora, quæ multo magis, quàm ſupremarum corpora ad ſemicirculi, ſeu potius literæ C conuexi imaginem accedunt, proceriuſque in thoracis cauitatem protuberant. Videntur enim duæ ſuperiores thoracis uertebræ ceruicis uertebrarum modo, in anteriori corporis ſui ſede depreſſæ, multoque magis conuexum ſemiparentheſis, (quàm C exprimere. Quod ipſis priuatim cùm articulationis laxo motui aptæ gratia, tum g muſculorum collum flectētium occaſione euenit: qui ita primarum thoracis, omniúq; ceruicis uertebrarum corporibus utrinque inſternuntur, ut liquidò ea corpora ab illis in planū comprimi conſtet. Præterea omnibus thoracis uertebrarum corporibus hoc commune accidit, quòd utrinque ſinus habeant, coſtarum capitibus inarticulādis aptos. Verùm ut hęc in illo articulo uariant, ita etiam ijſdem omnino ſinibus non omnes uertebræ decorantur. Vbi enim prima thoracis uertebra ſecundæ committitur, & ſecunda tertiæ, atque ita deinceps ad nonæ uſque cum decimæ connexum, h ſinus quidam in ambobus lateribus, iuxta i foramina neruos tranſmittentia inſculpitur, utrarumque inuicem colligatarum uertebrarum corporibus communis, ac partim in ſuperioris uertebræ corpus, partim in inferioris excíſus; quanquam interim grandior ipſius portio ad inferiorem potiſſimùm pertineat uertebram. Sinus iſte cartilagine incruſtatus, obtuſi anguli penè forma cælatur, quemadmodum & coſtarum k capitulum ſinum ſubiens, anguli obtuſioris modo extuberat. Cæterùm prima thoracis uertebra cum undecima, & duodecima hoc habet proprium, quòd utrinque peculiarem offerat ſinum, proximis ipſi uertebris non communem, in ipſiuſq; duntaxat corpore inciſum. Ad ſuperiorem enim ſedem corporis primæ thoracis uertebrę, ſinus utrobique exculpitur rotundus, & ſatis inſigniter cauus, ac deinque cartilagine oblitus, cui primæ thoracis coſtæ radix rotundo capitulo inarticulatur. Deinde ad inferiorem huius ſinus ſedem alius inſigniter profundus cōſpicitur, aſper, & foraminibus quibuſdam inæqualis, nullaq; cartilagine inunctus: à quo ualidiſſimum prodit ligamentum, coſtam in ſuo ſinu robuſtiſſimè ſtringens. Pari ratione rotundus ſinus in duodecima tantum uertebra, duodecimæ coſtæ gratia inſculptus, ad inferiorem ipſius ſedem, alium quoq; aſperum, ſed minus inæquali primæ uertebræ ſinu, profundum adipiſcitur, ligamenti duodecimam coſtam firmius uertebræ adnectentis nomine cęlatum. Poſtremò thoracis uertebrarum corporibus etiam ſubſtantiæ ratione quædam accedit differentia: quanto enim cuiuſque uertebræ corpus grandius maiuſq; eſt, tanto etiam minus apparet ſolidum, ſed fungoſum, & multis inæqualibus uarijsq; foraminibus incerta ſerie punctum, in quę uenę arterięq; corpus uertebrarum enutrituræ ſubintrant. Niſi enim uaſorum ſurculi craſſorū oſſium ſubſtantię inſinuarentur, impoſſibile eſſet, mediam intimamq;, & à ſuperficie remotiſſimam oſſis ſedem, ſibi nutrimentum(quandoquidem ita à uaſis oſſa perreptantibus diſtat) allicere. Inter cęrera huius generis foramina, nullibi inſigniora ſe offerunt, l quàm in poſteriori corporis uertebrarum regione, dorſalem medullam reſpiciente: in qua plurimis uertebris unum peculiare cernitur foramen, pro uertebrę mole magnum, & aſperum, & in multa cęca deſinens foraminula. Et quamuis Galenus hęc priuatim lumborū uertebris uideatur aſcribere, ſi tamen quis ſingula ſtudioſe rimabitur, conſpiciet primam lumborum, & thoracis duodecimam, & undecimam, aliquotq; uertebras ipſis ſuperpoſitas, ea foramina pro illarū magnitudine

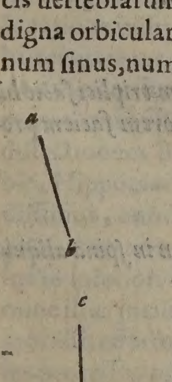
a figu. cap. 14 C, D. integra fi. K, ad L. Dein totus uertebrarum cōtextus 1, 2 fig. cap. 19.
b c Hanc molis differentiā oſtendit 1 fig. integrarum, ac fi. c. 14.
d 9. fig. ca. 15 n, κ. θ.
e 1, 2, 3 fi. A.
f 8 fig. ca. 25 p. & 9 fig. ζ.
g 8. muſcu. tab. A, B.
h 1. fig. B. C. Sed manifeſtius 3. fig. cap. 19. X, d.
i 1. fig. ca. 14. Q, Q.
k 4. fi. 19. cap. L.
Hæc petes ex 4. fig. E, F.
l 2, 3, 4 fi. G.

Plurimum duodecim thoracis eſſe uertebras.
Qui earum ſe habent corpora.
Lib. de Oſſibus, cap. 9.
Sinus, quibus coſtæ ad uertebrarū articulantur corpora.
Cæca foramina ī uertebrarū corporibus.
Libro de Oſſibus, c. 10.

gnitudine insigniora, plura, & altiora nancisci, harumq; uertebrarum corpus illorum foraminum occasione fungosius quàm cæterarum omnium esse: quòd scilicet magnę sint uertebrę, & cauę uenę [m] caudicem [*m fi.6. ca. lib. 3. præposita ζ uersus a.*] promptuarij cuiusdam modo sibi innitentem non sortiantur, ac duntaxat [n] uenæ parcentis propaginibus hic ferè exhaustis, & cessantibus implicentur. [*n eiusd. fi. F, dein G.*] Omnibus thoracis uertebris [o] transuersi obtigerunt processus, qui in nouem superioribus uertebris uix quicquam magnitudine differunt, costarũ, quæ ipsis articulantur, subseruientes contextui. [*Transuersi processus cuiusmodi.*] [*o 1,2,3,4. fig. H, I,*] Decimæ uerò uertebræ processus minus quàm superiorum uertebrarũ extuberant: ut etiam decimæ costæ, quæ ipsis articulantur, admodum paruę sunt, & spuriæ. Vndecimæ autẽ uertebræ transuersi processus, minores sunt decimæ processibus: & duodecimæ processus, undecimę cedũt processibus: quòd scilicet undecimæ, & duodecimę thoracis costę uertebrarum duntaxat articulentur corporibus. Ad [p] apices itaque transuersorum processuum, nouem superiorum thoracis uertebrarum sinus cartilagine incrustati occurrunt, quibus quoddam costarum articulatur [q] capitulum. [*p 1. fig. K. & 3. fi. ca. 19. c, b*] [*q 4. fig. ca. 19, M.*] In transuersis autẽ decimæ uertebræ processibus eiusmodi sinus aut nulli, aut interdum obscuri conspiciuntur: in duarum uero infimarum processibus nulli penitus occurrunt. Præterea sinus in transuersorum processum apicibus sculpti, omnes quidem anteriore processuum sede habẽtur: uerùm alij eius sedis medium magis occupant, alij regionem ipsius superiorem, alij inferiorem. Primæ enim uertebræ transuersorum processuum sinus deorsum spectant, nonæ uerò sursum, mediæ autem medio se habent modo. Quod Galenus quidem parum animaduertisse uidetur, quum costarum nexus explicans, huiusmodi sinus omnes deorsum spectare, ac inferiori apicis transuersorum processuum sedi insculpi arbitratur: qui decimam thoracis uertebram, & duas huic subiectas nequaquam transuersis processibus, in 13. de Partiũ usu, ob id debebat priuare, quòd illi totius dorsi in latus motum essent præpedituri. [*Libro de Ossibus, & octauo de Administr. dissect.*] Si enim motus illius ratione Natura transuersos processus illis uertebris abesse uoluisset, non magis uertebras decimæ (quam Galenus ascendentibus suis, ac descendentibus processibus, ut paulo pòst dicemus apertius, à proximis ipsi uertebris excipi tradidit) subditas, quàm superpositas, debuisset illis processibus priuare. [*In lib. de Ossibus.*] Nam si inferiorum uertebrarum transuersi processus motui laterali obstaculo erant futuri, profectò superiores non minus illi motui, quàm inferiores obstitissent. Quemadmodum enim dorsi pars, quæ uertebræ suprà infraq; exceptæ subijcitur, sursum in illo motu ducitur: ita etiam superiacentem partem deorsum ferri necessum est, si modò ueluti in semicirculum dorsum in latus duci debeat, cuius semicirculi circumferentiæ mediũ punctum uertebra illa meritò censetur, quæ suprà infraque (quæcunque ea tandem sit) suscipitur. At quid opus est huic sermoni, adhuc propter uertebrã utrinque susceptam intellectu difficili, immorari? quum decima, & duæ ipsi succumbentes thoracis uertebræ, tam insignes transuersos processus habeant, quàm illorum usui in musculorum exortu insertioneq; expedit. Quinetiam Galenus sui nescio quàm memor, passim omnes costas duobus internodijs articulari prodidit, uno scilicet uertebræ corpori, altero aũt transuerso processui. [*Tum alibi sæpius, tum maximè octauo de Admin. dissect.*] quod si esset (uti sanè nõ est) nunquid & decima thoracis uertebra, & duæ ipsi subditæ, necessariò transuersis donarentur processibus? Quo autẽ ductu illi aut sursum, aut deorsum porrigantur, tunc dicemus, quum thoracis uertebrarum spinas sermoni quoque addiderimus. Natura enim omnibus thoracis uertebris spinam toto incessu simplicem, minimeq; [r] bifidam largitur, etsi interim in omnibus uertebris non sibi forma similem. [*Thoracis uertebrarũ spina.*] Superiores namque nouem uertebræ [s] longissimas educunt spinas, non admodum amplas, attamen ex ampla basi in mucronem sensim desinentes, trianguliq; imaginem ita referentes, ac si triangulari constarent pyramide. [*r 8, fig. 15. cap. ξ, π.*] [*s 1, 2, figu. N, O, P.*] Superiori enim sede [t] rectam acutamq; ostendunt lineam, secundum ipsarum longitudinem exporrectam, & deinde utrinque ad [u] latera iuxta inferiorem ipsarum sedem, consimilem etiam obtinent lineam: adeò ut spinę unius, tres longæ acutæq; lineæ, ternas superficies efforment: quarum [x] duæ superiorem spinæ sedem constituunt, [y] tertia autem inferiorem. [*t 2, fig. N.*] [*u 1, 2, fig. O, P.*] [*x 2, fi. una ab O ad N, altera ab N, ad P.*] Tres istæ eiusdem spinæ superficies, in nouem superioribus uertebris vt plurimùm pares, & æquè amplæ cernuntur, & duæ superficies exactè leues sunt: tertia autem, & inferior aspera est, & ueluti [z] linea secundum ipsius longitudinem ducta interdiuiditur. [*y 1, fig. inter O & P.*] [*z 1 fig. Q.*] Ab hac tertiæ superficiei linea ligameutum prodit, quod lineæ duabus reliquis superficiebus cõmuni inseritur, quodq; inuicem spinas colligans, interuallumq; earundem opplens, dextros spinæ musculos à sinistris dirimit, illi respondens ligamento, quod [a] inter ulnam, & radium, [b] ac inter tibiæ os, & fibulam consistere dicam. [*a 7. musc. tab. S, T, V.*] [*b 1, fig. ca. 1. li. 2. a inter E & I.*] Interdum superiores superficies inferiori ampliores apparent, ipsæq; spinæ à lateribus magis (quemadmodum in quadrupedibus occurrit) sunt depressæ. Decima thoracis uertebra non ita prominentem, atque superiores uertebræ, spinam exerit, neque hæc triangularem illam imaginem adeò scitè commonstrat. Duæ enim superiores superficies amplæ admodum sunt: tertia autem inferiorue angusta cernitur, eaq; non depressa, minimeq; æqualis. Præterea spinæ huius mucro obtusus amplusq; est, non, ut superiorum uertebrarum spinæ, acutus, & strictus. Vndecimæ uertebræ [c] spina adhuc minus quàm decimæ exporrigitur, & utrinque magis deprimitur, ampliorq; (si latera inspexeris) efficitur. [*c 1, fi. R.*] [*d 4. fi. S.*] Deinde inferior ipsius superficies in lineam insigniter extuberat, arctaq; & aspera uisitur, huiusq; spinæ mucro admodum obtusus est, ac spissus. Duodecimæ [d] spina adhuc magis à superiorum uertebrarum spinis uariat, ad lumborum uertebrarum [e] spinæ imaginem magna ex parte accedens, quæ utrinque admodum depressa est, & lata, & ampla. [*e 2, fig. ca. 17 C, D, E, F, G.*] Cæterùm ut omnibus uertebris non eadem spinarum forma accidit, sic etiam spinæ inuicem ductu discrepant. [*Spinarum ductus.*] Nouem namque superiorum thoracis uertebrarum spinę, vt, & ceruicis, insigniter decliues ferũtur, seu à summo ad imũ tendunt. [*Obseruata fig. cap. 14. & 2. & 3. fig. integrarum.*] Decimæ autem thoracis uertebræ spina minus quàm superiorum spinæ deorsum conniuet, magisq; rectà retrorsum fertur. Vndecimę spina adhuc rectius erigitur, & huius rectitudinem duodecimæ spina uincit. Verùm interim harum nulla adeò rectà fertur, quin ipsius mucro semper magis deorsum quàm sursum uergat: quod etiam omnium in lumbis uertebrarum spinis accidit, deorsum magis quàm sursum

spectan-

spectantibus. Atque hæc in hominis dorso subaudienda sunt. Canibus enim, simijs, leporibus, & alijs ferè quadrupedibus prorsus contraria est ratio, Galeni dogmatibus pulchrè quadrans. His enim decimæ thoracis vertebræ spinæ neque deorsum, neque sursum vergit: & duæ deinceps, quæ statim decimæ subijciuntur, spinam habent obscure superiora suo mucrone spectantem. Reliquæ uerò has adhuc subsequentes, spinas obtinent ab imo sursum porrectas. Transuersi colli vertebrarum processus, quemadmodum & nouem superiorum thoracis, ex Galeni sententia, decliues, seu à summo ad imum deberent porrigi: uerùm id adeò obscurè leuiterq; fit, ut uix mentione dignum videatur. Quandoquidem si transuersos colli uertebrarum processus non perfunctoriè consideraueris, illos dices *f* externo seu posteriori eorum latere deorsum respicere: *g* interno autem, seu anteriori latere, quod posteriori latius est sursum tendere. Transuersi autē nouem superiorum thoracis vertebrarum processus, toto ipsorū corpore retrorsum sursumq; magis, quam deorsum feruntur. Verùm *h* superior eorundem pars gibba visitur, *i* inferior caua, & nonihil sinuata, quasi hac ratione descensus ad inferiora speciem processus illi referrent. Transuersi autem duodecimę thoracis vertebræ processus non solū sursum conniuent, uerùm etiam egregiè retrorsum ducuntur, quemadmodum, & undecimæ, & decimæ processus nonnihil sursum spectant. *k* Transuersi uertebrarum in lumbis consistentium processus admodum obscurè sursum ducuntur: quanquam uertebra sacro ossi commissa paulo manifestius cæteris, suos processus sursum efferre cernitur. Porrò in paulo antè commemoratis animalibus, transuersi processus colli uertebrarum perquàm conspicuè, & manifestò deorsum tendunt. Thoracis autem uertebrarum processus, aut non deorsum feruntur, aut admodum leuiter. Lumborum uerò uertebrarum processus insigniter in altum obliquè porriguntur, & Galeni descriptionibus adamussim conueniunt. Quòd uerò spinarum, & transuersorum processuum ductu ea animalia tantopere ab homine discrepent, musculi dorsum mouentes in causa sunt, secus longè in hoc quàm illis occurrentes, uti quoque admodum impar in utrisque dorsi motuum spectatur ratio. Quandoquidem uerò musculorum historia in secundum usque librum nobis est differenda, qui ascendentes descendentesq; thoracis vertebrarum se habeant processus, modò non inopportunè aggrediemur. Vertebrarum omnium, quæ supra sacrum os habentur, articulationū, quæ istis constant processibus, ea est ratio, ut succūbens uertebra supra iacentē subintret, & ab illa suscipiatur, aut succūbēs superiorē in suos sinus ita excipiat, ut uniuersæ, duabus tantū dēptis, una parte suscipiat, altera suscipiatur. Prima.n. ceruicis uertebra, & superiori, & inferiori sede suscipit. *l* superiori quidem occipitis ossis capitula, *m* inferiori autem secundam ceruicis uertebram: etsi interim id ad primam pertinentes uertebram articuli, ascendentibus descendentibusq; nobis uocatis processibus (quum ni mirum hæc illis destituatur) non sint ascribendi. *n* Duodecima uerò thoracis (nisi alia quæpiam interdū eius uices subeat) utrinque, seu suprà infraq; suscipitur, nullam interim admittens. Omnium itaque hac uertebra superiorum, ad primam usque ceruicis, elatior, inferiorem ac substratam excipit, ut decima thoracis undecimam, & nona decimam. Quę autem sub utrinque susceptā locantur, superiori quidem sui parte superiacentem excipiunt, inferiori uerò subiacentem ingrediuntur: atque ita prima lumborū uertebra à secunda, & hęc à tertia suscipitur. Thoracis vertebrę supra utrinque susceptam repositę, eandem in ascendentibus descendentibusq; processibus speciem cum *o* colli uertebris obtinent. Sunt porrò hæ thoracis uertebrę, secundum Galeni sententiam in libro de Ossibus, nouem superiores: aut alicubi in libris de Vsu partium, decem. Is enim hic undecimam, illic uerò decimam thoracis utrinque suscipi tradidit, uti in simijs, & canibus cernebat. Mihi autem nunquam in homine decima utrinque excipi uisa est, sed plurimùm duodecima. Aliquando enim cum sacrum os quinque tantum ossibus efformatum reperi, undecima mihi utrinque suscepta occurrit. Verùm Bononiæ Galli cuiusdam sacerdotis ossa contexuimus, in quibus prima lumborum utrinque suscipitur, & illa transuersos suos processus perinde sibi articulatos gerit, ut duodecima thoracis uertebra duodecimas costas. Quum igitur frequentissimè duodecima thoracis utrinque suscipi appareat, ab hac sequentem modò orationem instituemus. Vndecim thoracis uertebrarum ascendentes *p* processus sursum extuberant, & in *q* exteriori posterioriue sede, notatu digna orbiculariq; circumferentia cartilagine incrustantur: quæ adeò leuiter ac plana superficie eminet, ut num sinus, num capitulum censenda sit, uix internoscas. Descendentes autem processus *r* interna anterioriue ipsorum sede, qua foramen dorsalis medullæ gratia cælatum respiciunt, sinū adipiscuntur quodammodo orbicularem & leuiter ac superficietenus tantū exculptum, & cartilagine incrustatum, nuperq; dicto capitulo adamussim correspōdentem. Hi sinus, & capitula, à colli uertebrarum processuum finibus capitulisq; in ductu solū uariāt. Colli enim uertebrarum sinus, & capitula obliquè ab anterioribus sursum porriguntur, aut cōtrà obliquè deorsum tendūt. Nihil enim refert, siue sursum, siue deorsū porrigi dixeris, modò obliquitatem illorum intelligas, & cum thoracis uertebrarum sinuum capitulorumq; ductu eā cōferas: qui quadantenus rectō perficitur tramite, quo firmior, minusq; ad motū sequax thoracis uertebrarum esset contextus. Quum igitur thoracis uertebrarum, ut, & colli, ascendentes processus posteriori sua sede protuberent, descēdētes uerò interna sede cęlentur, meritò ascendentes inferioris uertebræ processus, subintrant descendentes superioris uertebræ processus, inferiorq; uertebra à superiori excipitur. Cæterùm lumborū uertebræ alia ratione coordinantur. *s* Ascendentes enim illarum processus interno latere, quo se inuicē illi respiciunt, sinum habent oblōgum, & ampliter satis cauum, & rectū. *t* Descendentes autem processus, latere suo externo (modicè interim uersus anteriora) oblongo, & ueluti recto protuberant capitulo, quod inferioris uertebrę ascendentis processus sinu aptè excipitur.

Ab a ad b colli vertebrarum processuum ductus metitur. à c uerò ad d thoracis.

Transuersorum procesuū ductus.

f 8, 10. fig. cap. 15. x. g earundē figu. z. h 1, 2. fi. L. i 1, fig. M. k 1, 2, 3. fi. cap. 17. H.

Tum alibi, tum in lib. de Ossibus.

Differentia ab ascendētibus & descendentib. processibus, eorūdemq; articulationis ratio.

l 2. fig. 15. cap. N. suscipit 1. fig. B. m 4. fi. 15. cap. Y suscipit 5. fig. c. n fi. ca. 14. E & 3. integrarum ad 12. costam.

Lib. 13.

o 7. fig. 15. cap. β. dein 9. figu. δ. & 11. fi. β, δ.

p 1. f. T, V, q 2, 3, fig. X, Y. r 1. fig. e.

Quo modo lūborū uertebræ mutuò dearticulentur.

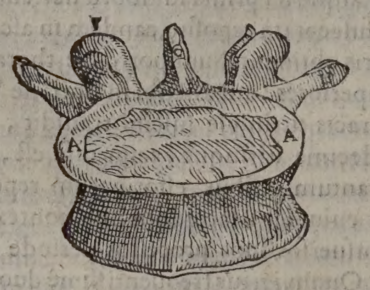
s 2. fig. ca. 17 K, L, M. t 2, 3. figu. cap. 17. O.

Adeò, ut in lumborum uertebris inferior uertebra suis finibus superioris admittat capitula: secus quàm in ceruice, & thorace, ubi superior suis finibus inferioris uertebræ capitula excipit. Duodecima autem thoracis uertebra u ascendentes processus similes gerit ascendentibus superiorum illis thoracis uertebrarum processibus, quos posteriori sua sede extuberare diximus. Atque ideo duodecima illis processibus undecimę thoracis uertebræ descendentes subit, ipsaq; ab undecima excipitur. x Descendentes etiam duodecimæ processus extuberant, non quidem ipsius ascendentium processuum modo, uerùm ut descendentes uertebrarum in lumbis occurrentium processus. Quum igitur hi, ascendentium primæ lumborum uertebræ processuum sinus subintrent, quid promptius colligi possit, quàm suprà infraq; duodecimam suscipi? Verùm interim non ita multum refert, an hæc, an undecima, an alia quæpiam utrinque suscipiatur, modò nos singularis Naturæ hic non lateat industria, quę in dorsi medio uertebram effinxit stabilem, & utrinque ita susceptam, ut in cameratis, & arcualibus ędificijs architectos inter utriusque lateris lapides unum locare cernimus, qui utrinque suscipitur, ipso interim nullum suscipiēte: quemadmodum cæteri omnes unum lapidem suscipiunt, & ab alio excipiuntur, sustinenturq;. Vt enim dorsum sibi dicatis ageretur motibus, hāc uertebram utrinque susceptam quiescere, quodammoq; firmari necessum fuit, reliquis interim omnibus ab hac, & à se inuicē leuiter secedētibus. Illa enim quiescēte, quum dorsum flectimus, superiores deorsum ducimus, inferiores autem aliquo pacto sursum incuruamus. In tensione uerò rursus opposito motu uertebras agimus: si quidem hi dorsi motus, & alij quos antea commemorauimus laterales, circulari, non autē prorsus angulari figura celebrentur. Quàm parum uerò hęc cum Galeni in decimotertio de Partium usu, placitis conueniant, si mutuò loca contuleris, promptè animaduertes. Hic autem in thoracis uertebris, ad radicem ascendentium descendentiumq; processuum, adeoq; ad posterioris earundem processus seu spinæ exortū, insignes adhuc y obseruandæ sunt asperitates, inæqualiterq; extuberantes processuli, in hoc parati, ut ualida hinc pronascerentur ligamenta, tanto robustius firmiusq; thoracis uertebras inuicem colligantia, quanto obscuriori motu thoracis uertebras, quàm ceruicis moueri, ex usu fuit. Quæ quum ita sint, omnes thoracis uertebræ septem donantur processibus. z duobus nimirum transuersis, a duobus ascēdentibus, b & totidem descendentibus, c unoq; posteriori, seu spina. Qui autem foramina neruos trāsmittentia, in thoracis se habeant uertebris, superiori Capite expressimus.

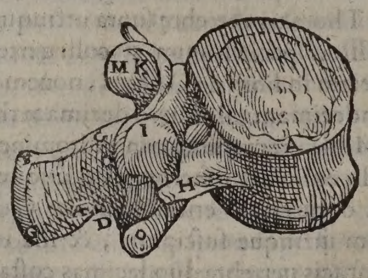
u 4. fig. e, f.
x 4. fi. g, h.
Figura huius Operis fronti adhibita, uarios arcus ostendit.
Quamobrē unam uertebram in dorsi medio utrinque suscipi oportuerit.
y 23 fig. T circa G.
z 1, 2, 3, 4. fig. H, I.
a 1 fig. T, V. 2, 3 figu. X, Y.
b 2, 3 figu.
c 1, 2 fig. g. N, O, P.
Thoracis uertebrarū processuum numerus.

DE LVMBORVM VERTEBRIS. Caput. XVII.

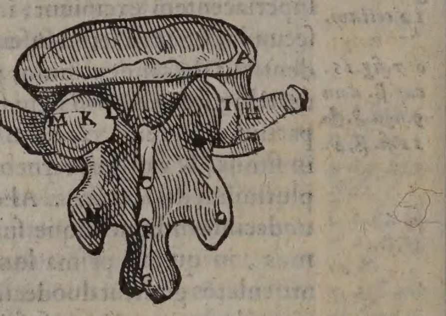
PRIMA XVII. CAPITIS figura.

SECVNDA.

TERTIA.

TRIVM DECIMISEPTIMI CAPITIS FIGVRARVM, & earundem characterum Index.

QVONIAM omnes lumborum uertebræ eadem forma constant, unam duntaxat ipsarum triplici facie hic expressimus: Prima quidem figura anteriorem uertebræ faciem, Secunda latus, Tertia posteriorem faciem proponentes.

A 1, 2, 3 *Appendix superior corporis uertebræ.*

B 1, 2 *Appendix inferior corporis uertebræ.*

C, D, E, F, G *His characteribus non in eadem figura obuijs, spina, simul notatur, ac singuli priuatim in spina aliquid hunc in modum indicant.*

C 1, 2, 3 *Indicatur spinæ lumborum uertebræ superior pars, seu lata asperaque ipsius linea.*

D 2 *D latitat in umbra, sub spina secundę figurę, notans lineam inferiorem spinę.*

E 2 *E non procul à D distat, notans alterius lateris sinum, ad latus lineę D insignitæ consistentem.*

F, G 2, 3 *Appendix spinę, triangulum referens, qui in basi G notatur, in acuto autem angulo F insignitur.*

H 1, 2, 3 *Alterius lateris transuersus processus.*

I 1, 2, 3 *Ascendens alterius lateris processus. Verùm K, L & M in secunda figura & tertia expressiùs alterius lateris*

K. L. M. *ascēdens notatur processus. K enim sinus insignitur. L uerò anterius eiusdem sinus labrum, seu supercilium. M autem posterius supercilium indicatur.*

O 2, 3 *Descendens alterius lateris processus. O in tertia figura positum, eius processus caput notat.*

QVAR-

QVARTA DECIMISEPTIMI CAPITIS FIGVRA.

QVO leuiori opera proceſſum hoc Capite priuatim deſcribendorum ſedem formāq; aſſequaris, præſenti figura caudatæ ſimiæ lumborum vertebram dextra facie expreſſimus: in qua A, & A, vertebrę illius notant corpus. B, tranſuerſum proceſſum hic manifeſtò ſurſum ſpectantem. C, ſpinam, quę etiam ſurſum vergit. D, & E, duos indicant aſcendentes proceſſus. F, verò, & G, duos deſcendentes proceſſus inſinuant. Poſtremò H, indicatur proceſſus, quo humanę lumborum uertebrę priuantur.

a fig. cap. 14. E, F. tres integra L, ad M.

Cuiuſmodi ſint lumborum uertebrarum corpora.

FERE omnia quæ ad lumborum vertebras ſpectant, antea recenſuimus: ac proinde illarum deſcriptioni modò prolixius non immorantes, obiter prius commemorata reſumemus: dein ea, quæ hoc Caput priuatim ſibi uendicabit, ſubiecturi. Sunt itaque lumborum [a] vertebræ numero quinque, omnium quas hactenus deſcripſimus maximæ, & craſſiſſimæ: ob quod etiam ipſarum corpora multis foraminibus opplentur, quæ non peruia ſunt, at duntaxat vaſorum nutrimentum afferentium occaſione parata. Foramen verò dorſali medullæ in his exculptum, tanto minus eſt incumbentium vertebrarum foraminibus, quāto iam in toto progreſſu dorſalis medulla gignendis neruis [b] tenuior graciliorque euaſit. [c] Foramen emittendo neruo, & admittendæ venæ, arteriæque in ambobus vertebrarum lateribus cęlatum, ferè uniuerſum ad ſuperiorem refertur vertebram, quæ eius foraminis ſuperiorem ſedem, ac latera conſtituit, quum interim ſubiecta inferiorve vertebra duntaxat humiliorem foraminis ſedem efformet. [d] Tranſuerſi harum proceſſus vtrinque ſinguli, longè tenuiores ſunt thoracis vertebrarum [e] tranſuerſis proceſſibus. At interim admodum procerè educuntur, quaſi coſtarum vſum in lumbis nonnihil præſtarent: ac proinde etiam prima, & quinta lumborum vertebræ breuioribus tranſuerſis [f] donantur proceſſibus, quàm mediæ, non ſecus quàm ſi ſuperius infimæ thoracis coſtæ, & inferius ilium [g] oſſa eos proceſſus longius exeri prohibuiſſent, neque eoſdem inibi coſtarum vices adeò obire neceſſum fuiſſet. Præterea nullius vertebræ tranſuerſi proceſſus ſurſum manifeſtò aſſurgunt, præter quintæ vertebræ proceſſus, quibus quo minus tranſuerſim aliorum modo porrigantur, ilium quoque oſſa obſtant, illius vertebrę corpori vicinius accedentia, quàm mediarum in lumbis uertebrarum tranſuerſorum proceſſuum eſt longitudo. [h] Spina his eſt ualida, & craſſa, at pro ipſarum mole non admodum procera, aut longa. Si dextrum ſiniſtrumq; in ſpina ſpectes, ipſa tenuis eſt: [i] ſi autem ſuperiora inferioraque conſideres, latiſſima: [k] ſuperius quidem acuta, & in aſperam deſinens lineam: [l] inferius verò craſſior, & quaſi duobus donata ſinibus: in quorum medio linea educitur, à qua ligamentum ad ſuperiorem ſpinæ inferioris vertebræ lineam pronaſcitur, quod ſpinarum interuallum opplens, dextros muſculos à ſiniſtris dirimit. Spinæ [m] mucro appendice, vt & thoracis vertebrarum ſpinæ, conſtat: & ualde obtuſus, ac quoddammodo triangularis viſitur: ſi modo vtrinque ad latera unam trianguli coſtam, & tertiam (quæ alijs longè breuior eſt) in ſpinæ appendicis baſi conſtituas. [n] Aſcendentes proceſſus interno latere, quo ſe inuicem è regione ſpectant, [o] ſinum adipiſcuntur profundum, & ſi animum ſuperiori, & inferiori ſinus partibus accommodaueris, rectum, & oblongum. [p] Deſcendentes proceſſus inſigniter decliues feruntur, & externo ipſorum latere in [q] oblongum rectumque capitulum deſinunt, quod magis uertebræ anteriora quam poſteriora reſpicit. Capitula hæc in ſubiectæ uertebræ aſcendentes ſubeunt proceſſus, quemadmodum etiam antea fuſius exequutus ſum. Conſtat itaque lumborum uertebras ſeptem duntaxat exerere proceſſus, unum ſcilicet poſteriorem, ſeu ſpinam, duos tranſuerſos, & totidem aſcendentes, & deſcendentes: adeò, ut huic Capiti hactenus, quod prius non recenſui, nihil ferè adiectum ſit. Neque etiam aliud ſubnecterem, niſi Galenus lumborum vertebris ex abundanti unum utrinque tribueret [r] proceſſum, quem ad inferiora vergentem, iuxta foramen ſitum ſcribit, quo neruus à dorſali medulla principium ducens prolabitur. Ego hunc proceſſum in humanis uertebris nunquam reperi: vnde etiam in hoc obſeruando eadem via, & ratione mihi utendum duxi, qua ea indagare ſoleo, quæ à Galeno deſcripta, in homine hadquaquam mihi occurrerent, quæ ve ſecus, quàm ipſe tradidit, habere cernerem. Conſueui enim hęc omnia mox in brutis animantibus examinare, quæ Galeni deſcriptionem præſæpe mihi oſtenderunt: aut ueluti manu ducentia, quid ſibi uoluerit, edocuerunt. Hic itaque proceſſus me tantiſper latuit, donec omnium partium diſſectionem Bononiæ in ſimia illa aggrederer, cuius oſſa pręter humanum ſceletron, Ioanni Andreæ Albio, Hippocraticæ medicinæ apud Bononienſes profeſſori clariſſimo, compegi: quum is, ut vir eſt ſplendidiſſimus, omni humanitate, admodumque liberaliter in ipſius ædibus me Bononiam Anatomes docendæ gratia vocatum, ſecundo excepiſſet. In ſimiæ igitur lumborum vertebris ad radicem [s] tranſuerſi proceſſus in inferiori ipſius ſede, [t] acutus conſpicitur proceſſus, rectà deorſum protenſus, & ſinus, qui nerui nomine illic inciſus eſt, externum latus quodammodo conſtituens, ac ueluti interuallum cum deſcendente proceſſu efformans, in quod aſcendens inferioris vertebrę proceſſus ſubintrat. Quanquam is præcipuus huius proceſſus non ſit vſus, ut neque etiam in hoc potiſſimum creatur, quo hac procidentem neruum ab iniuria vindicet, illique inſtar propugnaculi exiſtat. Peculiari enim cuidam extruitur [u] muſculo, quem ſimię cum canibus communem obtinent, & quo homines inferiorem dorſi partem non æquè, ac illa animalia in circulum flectentes, non minus deſtituuntur, quàm omni pręſentis proceſſus ſigno. Enaſcitur verò hic muſculus nerueo, & utcunque lato principio ex coxendicis oſſis ſede, qua primarij femur flectentes muſculi deorſum conuoluuntur. Hinc obliquè aſcendens, & in lumborum regione primum carneus euadens omnibus ſui lateris acutis uertebrarum inſeritur proceſſibus, ſuperiorique inſertionis ſuæ extremo in uertebram ceſſat,

b 1. fig. ca. 11. li. 4. E, F.

Foramina.

c figu. cap. 14. Q.

d 1.2.3. figu. H.

Tranſuerſi proceſſus.

e 1.2. figu. c. 16. H, I.

f Oſtendit id 1. fig. integrarum.

g 1. fi. integrarū. Θ, o.

h 2. fig. C, D, E, C, G.

Spina.

i 2. fi. à C, ad D.

k 1.2.3. fi. C.

l 2. figu. D, lineā, E autem alterū ſinū notat.

m 2.3. fig. F, G.

Aſcendens proceſſus.

Deſcendentes pceſſus.

n 1.2.3. fi. I, K.

o 2.3. figu. K.

p 2.3. figu. N, O.

q 3. fig. O.

r 4. fig. H.

Proceſſus, quem Galenus ex abūdanti lumborum uertebris aſcribit lib. 13. de Vſu partium, & li. de Oſſibus. cap. 10.

s 4. fig. G.

t 4. fig. H.

u Petes hūc ex ſimia, aut canis ſectione.

cessat, illi quæ, utrinque suscipitur, mox subditam. Inferiori extremo non pariter in canibus ac simijs descendit, quum in plures lumborum uertebras his, quàm illis inseratur. uti etiam simiarum plures lumborum uertebræ hunc obtinent processum: qui tanto semper est manifestior, longiusq; è uertebris exeritur, quo hę illi, quæ utrinque suscipitur uertebræ sunt uiciniores, musculusq; iste ualidiorem in illas molitur insertionem. Adeò ut thoracis etiam uertebræ inferius quàm utrinque suscepta, quæ illis animalibus plurimùm est decima, collocatæ, hunc processum sibi perinde uendicent, ac lumborum uertebræ superiores. nam sacro ossi proximæ, & musculi huius insertionem non plenè excipientes, processu illo priuantur. Quod à Galeno uenerat obseruandum, quum sibi primùm hunc processum innotuisse scribit, & quum alibi musculos in lũbis positos, dorsique motibus inibi famulantes, parum rectè ueteribus cognitos fuisse iactitat, suas undique proponens nobis simias, vbi accuratius, ac ueluti studio quidpiam persequitur. Verùm interim omnes à me hactenus dissectæ simiæ, quę potissimum fuerunt caudatæ, non secus quàm canes, in lumbis plures quinque obtinuerunt vertebras: neque sat scio, num aliqua simiarum genera breuiori corporis trunco, quàm nostræ hæ donata, casu reperiantur, quibus tantum quinque in lumbis, quemadmodum hominibus, consistunt vertebræ: quum Galenus quinque tantum passim enumeret, reliquum nihilominus suum sermonem simijs (vti iam ostendimus) potius, quam homini accommodans: nisi etiam fortè posito hic à ueteribus simul omnibus numero, ita acquieuerit, ut pauciores uertebras, quàm ipsi in simijs offerebantur, posteris tradiderit: forsan in humanis ipsi ruri oblatis, at sanè, ut verisimile est, domum non allatis sceletis, quinarium obseruans numerum: & in reliqua interim fabrica, pleniorique ossium historia, hominis uertebras simiarum vertebris similes paresque esse, citra diligentius examen, sibi (quemadmodum aliàs sępe) persuadens.

Libr. 13. de vsu partiũ, Libr. 5. de Administ. dissect. Simijs, & canib⁹ plures in lumbis esse vertebras.

DE OSSE SACRO, ET OSSE COCCYGE. Caput XVIII.

PRIMA XVIII. CAPITIS figura. *SECVNDA.*

TERTIA.

TRIVM DECIMIOCTAVI CAPITIS FIgurarum, & earundem characterum index.

PRAESENTES figurę uniuersum dorsi ossium, quæ lumborum uertebris subijciuntur, contextum exprimunt: ac prima quidem figura, quę dextrum latus occupat, anteriorem horum ossium faciem spectandam proponit. Secunda uerò in sinistro consistens latere, posteriorem ostendit faciem, modicè in latus delineatam, sinus commonstrãdi gratia, cui dextrum ilium os coarctatur. Tertia autem figura in dictarum medio reposita, integrum coccyx os ea forma magnitudineque oculis subijcit, qua id in vegetę ętatis hominibus plurimum obseruatur.

A, B, C, D, E, F, G, H, I, K. Hi charecteres in prima figura decem denotant ossa, quintam lumborũ vertebram subsequẽtia: quorum sex superiora, sacri ossis loco in homine habiturus sum: quatuor uerò inferiora (quę etiam G, H, I, K. in tertia figura insinuantur) mihi coccyx, seu (uti interdum loquimur) coccygis os appellabuntur.

L, L, R In prima figura notãtur transuersi ossium sacrum os constituentium processus. verùm hic L, & L, priuatim indicãt amplitudinem processus secundi ossis. R, autem, & in hac, & in secunda figura, ostendit processus transuersi quinti

M. ossis tuberculum, cui nonnulla implantantur ligamenta. In secunda itaque figura L, M, L, & R, transuersos processus ossis sacri ossium insinuant.

N, N deinde O, O, postremò P, Q, & ♀ in secunda figura ossis sacri dextrum sinum notant, cui dextrum iliũ os connectitur,

&

& qui postmodũ in plures sinus, & tubera subdiuiditur. N enim, & N notatur ipsius oblõgus sinus, & anterior. O uerò, & O tuberculum indicant, instar amplæ cuiusdam lineę prominẽs, ac anteriorem sinum N, & N notatũ, à pò steriori P, φ & Q insignito dirimẽs. P, enim superiorem sinus posterioris sinum notat, Q autẽ inferiorem, φ uerò tu berculum designat, superiorem sinum ab inferiori interdiuidens.

S *In prima, & secunda figura, primi ossis dexter ascendens notatur processus.*

T, V, X *Hic characteres in secunda figura tantum apparent, ac T quidẽ notat sinum ascendentis processus, cui capitulum de scendẽtis dextri processus quintę lumborum uertebrę inarticulatur. V uerò, & X, sinus huius anterius posteriusque notant supercilium: quanquam interius etiam supercilium in secundę figurę ascendente sinistri lateris processu, X insigniuimus.*

Y *In secunda figura connexus frequenter appparens significatur, quo primi sacri ossis descendentes processus, ascendẽ tibus secundi ossis ad eum modũ cõmittutur, quo hac sede lumborũ uertebras articulari, iam multo antea didicisti*

Z *In prima secundaq; figuris connexus notatur transuersi processus primi ossis, cum transuerso secundi ossis processu.*

a *In prima figura, & secunda, indicatur inferior extuberansque sexti ossis pars, quæ primo coccygis ossis ossi coarticu latur.*

b, b *In tribus figuris insinuatur cartilaginosum ligamentum, coccygis ossis commissuras intercedens.*

c *In secunda, & tertia insignitur cartilago, mucroni coccygis ossis adnata.*

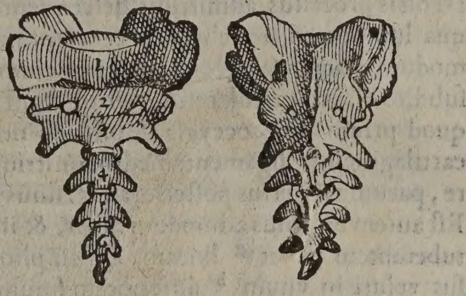
d, d *In secunda, sacri ossis ossium spinę, posterioresve processus ostenduntur.*

e, f, g, h, i, K *Hi characteres in secunda figura admodum latitãt, notantes dorsalis, medullæ in osse sacro iter, foraminaq; hic inter spinarum interualla subinde conspicua.*

1, 2, 3, 4, 5, 6 *His numeris in prima, & secunda, inscribuntur foramina, neruorũ à dorsali medulla in sacro osse comple xa originem ducentium, quæ sex constituunt paria, quorum quinque inferiora in anteriori ac posteriori sacri ossis se de excidunt.*

QVARTAE ET QVINTAE DECIMIOCTAVI Capitis figurarum, & earundem characterum Index.

QVARTA XVIII. QVINTA. capitis figura.

QVONIAM in præsentis Capitis contextu, Galeni gratia, simiarum, & canum sacri ossis, & coccygis mentio incidet, non ab re duximus, & hic quoque ea ossa, uti in simijs obseruantur, exprime re: quarta quidem anteriorem sedem sacri ossis, & dein coccygis ex plicantes, quinta uerò eorundem ossium posteriorem sedem proponẽ tes Numerus igitur ille 1, 2, 3, 4, 5, 6 indicat ossa, quorum sexto car tilago priuatim subnascitur. (1.2.3.4.5.6.)

SVB lumborum a uertebris b decem reponuntur ossa, quibus reliqua dorsi pars, à lumbis ad anum usque pertinens, constituitur, horumque c sex superiora inuicem ita coalescũt, ut instar unius ferè ossis ex sepulchris simul omnia effodi soleant, quod πλατύ Gręcis, latum uerò, & amplum Latinis ideo uidetur appellatum, quòd eius latitudo, idque potissimum in homine, cui illud ad proportionem præ cęteris animalibus, non secus quàm uniuersum aliàs dorsum, obtigit latissimum, facilè reliquarum uertebrarum amplitudinem elatiori sua sede superat, ijs basis tutissimique fulcri modo subiectum. Non enim arbitror ueteris id amplitudine omnibus corporis contulisse ossibus, quum ilium d ossa ipso longè sint ampliora. Vnde uerò id etiam ἱερὸν, seu sacrum uocarint, non satis mihi constat, nisi à rara quadam effigie formaque id acciderit, aut quod adeò egregij, & cuiuis (qui uel obiter illud suæ basi innitens spectat) uarijs modis obuij propugnaculi imaginem referat: aut quòd diuinitus, citra musculorum auxilium, in partu illius cum ilium ossibus connexus reserari, dehiscereque, ac denuò committi plerisque (at falso interim) persuasum sit: aut fortè quod grande magnumq; uisitur. quemadmodum apud Poetas Ilium, mare, famem, & alia quædam, sacra nuncupari credimus. Verùm & tunc (uti de amplitudine dictum est) sacrum os uertebris duntaxat esset conferendum, quum ossa ipsi utrinque coarctata, & e femora, & interna tibiarum f ossa, illo grandiora existant, & tamen unico tantum osse efformentur, sacro ex senis interim compacto. Alij huius nominis rationem solicitè indagantes, nescio quid de uererum sacrificijs comminiscuntur. præterquàm quòd nonnulli alia insuper ipsi indant nomina, cum omnibus cæterorum ossium nomenclaturis ad huius libri calcem ideo subijcienda, ne hic, aut alibi etiam ineptis barbarisque uocibus orationis contextũ plus æquo interturbemus. g Quatuor itaque officula sacro ossi succedentia, à quadam coccygis, seu cuculi auis rostri figura, ac ueluti colore non secus quàm si unum aliquod etiam essent os, Grçcis uti, & Latinis, κόκκυξ præcipuè appellantur, quemadmodum nunc in uniuersa decem horum ossium historia constabit apertius. Sex igitur superiora ossa, sacrum os efformantia, inuicem ita construuntur, ut anterioris suæ sedis medio talem ostendant h connexum, qualem uertebrarum proponerent corpora, si eo usque coaluissent, vt nihil amplius cartilaginei i ligamenti inter ipsa conspiceretur: quamuis interim pueris, quibus hæc ossa nondum plenè, aut æquè ualidè, ac in prouectæ ætatis hominibus, coaluerunt, non secus quàm in illorum appendicum nexu, cartilago quę dam in hac unione occurrat. In lateribus uerò anterioris sedis, ubi transuersi sex horum ossium uocati processus (qui non minus quàm ossium corpora lati sunt) mutuò compinguntur, longè adhuc obscurior, quàm in

Marginal notes (left): a figu. cap. 14. E, F. b fig. cap. 14. G, H. et I, K. dein integrarũ fig. M, N. et huius Capitis figurarũ tota 1, & 2. c figu. cap. 14. charac. 25. 26. 27. 28. 29. 30. et huius Capitis figu. 1. A, B, C, D, E, F. d latissima portiones figurarũ ca. 29. integr. fig. o. e integr. figu. A. f integ. fi. Φ. g fi. ca. 14. characteres 31. 32. 33. 34. & 1, 3. fi. huius ca. G, H, I, K. h in medio A, B, C, D, E, F fig. 1. i fi. ca. 14. R.

Marginal notes (right): Decem ossa adhuc ĩ dorso enarranda. Quid sacrũ seu amplũ os. Quid os coccyx. Sacri ossis descriptio. Ipsius ossiũ inter se connexus.

in medio, connexus apparet ſpecies. [k] In poſteriori autem ſede unio prorſus aboletur, unumque veluti os ex illis ſex efformatum cernitur. Nulla enim hic unionis ſe offert linea, niſi interdum in primi oſſis cum ſecundo coalitu. Primum namque os nonnunquam ſecundo, poſteriori ſede ea articuli forma [l] committitur, qua aſcendentes deſcendenteſque in lumbis vertebrarum [m] proceſſus mutuò ſolent articulari. Verùm etſi illi ſacri oſſis proceſſus ita iungantur, tranſuerſi tamen primi oſſis proceſſus omni ex parte ſecundi oſſis [n] coaleſcunt proceſſibus: & omnes iſti connexus adeò ſunt ualidi, vt primum os ne tantillum quidem ad ſecundum moueri queat. Memini tamen, ſacrum os non ſemel in cęmiterijs mihi obuium fuiſſe, cui primum os abruptum erat, quodque, ac ſi lumborum penè eſſet [o] vertebra, ſeorſum inueniebatur: & niſi primum illud os craſſis, & amplis donatum fuiſſet proceſſibns, à lumborum vertebris forma vix diſcerni potuiſſet. Portò in pueris, ſex horum oſſium coalitus, etiam in poſteriori ſede eſt conſpicuus, quemadmodum in ijs anteriori quoque parte illum inſigniter manifeſtum eſſe diximus. Præterea vt nullis hominibus in anterioris ſedis medio, coalitus ſpecies locuſve omnino penituſque obliteratur, ita etiam perpetuò in poſteriori ſacri oſſis ſede, coalitus imago ſe offert, qui oſſium corporibus perficitur. Si enim [p] foramini dorſali medullæ in omnibus ſimul ſacri oſſis oſſibus inciſo, animum accommodaueris, per foraminis progreſſum oſſium corpora itæ liquidò inibi committi cernes, atque in anteriori ſede. Vniuerſa ſex horum oſſium [q] ſeries ex ampla baſi deorſum in mucronem ducta, eſt eiuſmodi, vt ſingula oſſa tanto reddantur minora, quanto humiliorem in ſacro oſſe, ipſaque adeò ſerie, locum ſibi vendicant. Quanquam nihilominus [r] ſecundũ os, inter reliqua oſſis ſacri oſſa, priuatim amplioribus, craſſioribuſque, & antrorſum retrorſumq; magis prominentibus tranſuerſis extruatur [s] proceſſibus. Primi ſeu eminentiſſimi oſsis ſuperior [t] pars, ſuperiori cuiuſuis lumborum uertebræ [u] ſedi forma correſpondet. In ſui enim medio orbiculari protuberat [x] corpore, appendice donato, & inferiori quintę lumborum vertebræ corporis ſedi in amplitudine congruente. Hoc enim illi perinde [y] committitur, ac vertebrarum corpora in lumbis mutuò [z] craſsi ligamenti cartilaginei interuentu connecti cernimus. Dein poſterior primi oſsis ſedes duos aſcendentes educit [a] proceſſus, pari modo exculptos, quo aſcendentes uertebrarum in lumbis proceſſus [b] excauantur. Hiq; ſacri oſsis proceſſus admittunt deſcendentes quintæ lumborum uertebræ proceſſus, eadem penitus ratione, qua lumborum uertebrę inuicem eiuſmodi proceſsibus coarctantur. Sexti uerò oſsis humilior [c] pars admodum gracilis (vti, & ipſum os exiguum occurrit) nullos deſcendentes adipiſcitur proceſſus, quibus ſibi ſubdito oſsi coarticularetur: verùm duntaxat in orbiculare, ſed paulo latius deſinit tuberculum, aut corpus quod primo oſsis coccygis [d] oſſiculo non aliter committitur, quàm vertebrarum corpora inter ſe ampli cartilagineique ligamenti medio conſtringuntur. Tranſuerſis oſſis ſacri oſsium proceſſibus in externo latere, parumper uerſus poſteriora, [e] ſinus exculpitur, cui alterius lateris ilium [f] os validiſſimè coarctatur. Eſt autem hic ſinus admodum aſper, & inæqualis, ac primùm quidem per ipſius longitudinem in medio extuberantem habet [g] lineam, aut amplioris lineæ inſtar prominens tuberculum: quod ſinum ipſum rurſus veluti in vnum [h] anteriorem ſinum, & alterum [i] poſteriorem dirimit. Anterior utcunque ſimplex eſt, aſper tamen, & inæqualiter admodum inciſus cernitur. Poſterior altius cauatur: at in medio [k] proceſſum oſtendit tranſuerſim extuberantem, qui ſinum hunc poſteriorem denuò in unum [l] ſuperiorem, & alterum [m] inferiorem interdiuidit. His ſinibus tuberibuſque conueniunt ilium oſſa, [n] mutuis tuberibus ſinibuſque donata. Verùm interim ſinus iſti, & tubera, leui lubricaq; cartilagine aliorum ſinuum capitumq; ad articulationem fabricatarum modo haud obducuntur: quum nihil præter cartilaginea educant ligamenta, ſacrum os robuſtiſsimè ilium oſsibus citra lubricum planumq; contextum ita ferè adnectentia, vt appendices ſuis compinguntur oſsibus. Sinus iſti tranſuerſi ſacri oſsis proceſsibus inſculpti, & poſteriori ſede non peruijs foraminulis ligamentorum educendorum gratia exaſperati, ad tria potiſsimùm ſuperiora ſacri oſſis referuntur oſſa: quippe inferiora proceſſus habent tenues, at amplos tamen, & mutuò continuos, ex quibus [o] muſculus pronaſcitur, quem femur mouentium quartum ſtatuemus. Verùm tranſuerſus quinti oſſis proceſſus ea parte, qua tranſuerſo ſexti oſsis unitur proceſſui, [p] tuberculum utcunque craſſum, & prominens in hoc educit, vt opportunè duo [q] ligamenta hic ſacro oſsi implantarentur: quorum alterum ab acuto coxendicis oſsis [r] proceſſu enaſci docebitur, alterum ab elatiori poſterioriq; [s] ſede appendicis, qua coxendicis os donari audies. Cæterum [t] ſpinæ, poſterioreſve proceſſus etiam oſsis ſacri oſsibus obtigerunt, tanto in ſingulis oſsibus proceriores, quanto os ipſum, unde prodeunt, grandius ſuperiuſq; eſt. Sextum tamen os, & quintum ferè, ea [u] ſede, qua ſpinam alia educunt, quaque dorſalis medullæ porrigitur terminus, dehiſcunt, uarieque, & non omnibus pari ſemper modo, aperta ſunt, & ſpinis denique deſtituuntur. Vtcunque uerò ſit, nulla ſacri oſsis ſpina, ſi modò quid rectè aſſequor, ne mininum quidem ſurſum conniuet, at deorſum omnes potius ſpectant: & non aliter quàm in cæteris uertebris, cum tranſuerſis proceſsibus interuallum quoddam, & ſedem conſtituunt, in quam nonnulli dorſum mouentes [x] muſculi aptè reponuntur, & à qua illi iuſtiſsimè cum [y] alijs hinc initium ducentibus muſculis enaſcuntur. Vnde etiam poſterior hæc ſacri oſsis ſedes inſigniter aſpera, ac ueluti carioſa eſt, ut muſculorum ſcilicet principia commodius ab illa cum ligamentis educantur. Tota dein gibba, & curua ſpectatur, quo ita tutius propugnaculi ritu ijs, quas ſacrum os continet partibus præeſſet. Anteriori uerò ſede id leue ac latius eſt, non autem aſperum ſed ſimum cauumque, quo aptiorem illis organis, quæ cum alijs ipſi commiſsis [z] oſsibus inſtar peluis cuiuſdam complectitur, ſedem efformet: ac infimam dorſi regionem, ueluti ſemicircularem, non autem rectam cum ſubdito ipſi coccyge oſſe conſtituat. Interdum, neque infrequenter, os ſacrum quinque tantum extruitur oſsibus, in tota ferè ipſius fabrica nihil aliàs peculiare oſtendens, quàm in foraminum neruos ipſius tranſmittentium, uti paulo poſt dicam, ſerie. A dorſali enim medullæ [a] parte in ſacro oſſe repoſita, ſex

Foramen dorſalis medulla paratum.

Superior ſacri oſſis ſedes eiuſmodi.

Inferior eiuſmodi.

Latera eiuſmodi.

Poſterior ſedes eiuſmodi.

Foramina neruis emittendis parata.

k in 2. fig. — l 2. fig. Y. — m infimæ N & O fig. cap. 14. — n 2. fig. Z. — o fig. ca. 17. — p 2. fi. e, f, g, h, i, K. — q hăc propo nit 1. 2. fig. — r 1. fig. B. — s 1, 2. fig. L, L. — t ſuprema ſedes 1, 2. fi. — u ſuperior ſedes 1, 2. figu. cap. 17. — x ſupra A fig. 1. — y fig. c. 14. F committitur C. — z fi. ca. 14. R proximũ L. — a 1, 2. fig. S, dein T, V, X. — b 2. 3. fig. cap. 17. K. — c 1. 2. fi. a. — d 1. 2. 3. figu. G. — e 2. fig. N, N, O, O, P, Q. φ. — f quod eſt ſupra S, N, e fig. 3. c. 29. — g 2. fig. O, O. — h 2. fi. N, N. — i 2. fig. P, φ, Q. — k 2. fig. φ. — l 2. fig. P. — m 2. fig. Q. — n 3. fi. ca. 29. A, B, C, C. D, D, E, F, G. — o 11. muſ. tab. φ. — p 1. 2. fi. R. — q 10. muſ. tab. γ et δ. — r 2. fi. cap. 29. d. — s eiuſdem fig. l. — t 2. fi. d. d, d, — u 2. fig. i, K. — x 15. muſ. tab. Γ & 14. tab. T. — y 10. muſ. tab. T muſculi Θ 12 tab. K. muſculi Δ. — z integrari fi. Θ comittitur M. — a 1. fi. c. 11 libr. 4. F, G. et char. 24, 3.

b 2.fig.ca. 11.lib. 4. char. 25.
c 1.2.figu. charact. 1.

sex plerunque neruorum pullulant paria,eorumq; b primum inter quintam lumborum vertebram,& primum sacri ossis os perinde egreditur, ac nerui in lumbis, & thorace è vertebrarum prosiliunt lateribus. A tergo namque corporis primi ossis,& ante priorem ascendentis eiusdem ossis processus sedem, c sinus vtrinque cauatur,qui cum quintæ lumborum vertebræ sinu commune foramen cõstituit, quo sui lateris neruus elabitur,,& uena arteriaq; dorsalem medullam hic petentes ingrediuntur. Porro reliquis neruorũ paribus, foramina non parantur in sacri ossis lateribus, superiùs ilium ossium connexu occupatis, & inferius ita per transuersum tenuibus,vt in latera nimis longo ductu perforari nequiuerint:adeò,ut quando sacrum os sex efformatur d ossibus, in anteriori, & posteriori ipsius sedibus, decem orbicularia spectentur foramina, in utroque nimirum earum sedium latere e quina, quæ inter ossa, quà inuicem illa coalescunt,exculpta,tanto arctiora redduntur,quo humiliorem in sacro osse sedem obtinent:vti, & f nerui, quibus uiã prębent,non pari mole inferiùs,& superiùs constant. Pari etiam occasione,foramina in posteriori sede cælata,illis sunt minora,quę in anteriori spectantur:quòd hac sede crasiores nerui, quàm illa elabũtur, quodque plures insignioresq; uenæ,& arteriæ per anteriora foramina,quàm posteriora,sacrum os subeunt. Foraminibus itaque hunc in modum se habentibus,secundum sacri osis neruorum par duos antrorsum,& totidem retrorsum educit ramos,per quatuor inter primum os,& secundum apparata illis foramina. Dein alia insuper paria eum in modũ prosiliunt,ut excidens par ad subditum os, quemadmodum & in vertebris,numero referatur. Præter hæc autem foramina, neruorum occasione incisa, in posteriori sacri osis sede, g alia subinde occurrunt, inter osium spinas,in uiam,qua dorsalis medulla ducitur,pertinentia,& ligamentis perinde oppleta, ac interualla foraminave inter spinas reliquarum uertebrarum conspicua. Cæterùm si quando sacrum os quinis tantum constat osibus,tũc in anteriori ipsius sede duo desunt foramina,sextoq; pari in posteriori tantum sede (at versus latera magis) iter exculpitur, alia tunc etiam obuia inferioris sedis sacri osis cum coccyge osse articuli specie. Supremum enim coccygis osis osiculum,tum sinu elatiori suæ sedi exculpto,quinti osis sacri corpus non tantum excipit,uerũ duos etiam insuper exerit processulos, qui sursum educti,quinti osis sacri osis processulis deorsum spectantibus coalescunt: & exigua admodum ligamenti cartilaginei portio,reliquo nexui interuenit, propemodum osis sacri osium mutuę structuræ respondenti:quum interim,quando sex sacri osis sese offerunt ossa, coccygis osis h elatisimum osiculum processulos nullos posteriori in sede extollat,& laxè sexti osis sacri osis i corpori duntaxat,idq; cartilaginei k ligamenti medio, committatur. Ossiculum hoc ad sinus sui latera utrinque transuersim sursumq; extuberat, & hinc sensim versus inferiora angustum redditur, & secundo coccygis osis l osiculo perinde vt sexto osis sacri ossi m firmatur. Secundo osiculo,dein tertium,& quartum succedunt,eodem penitus modo inuicem commissa,tantoq; arctiora breuioraq;,quanto unumquodq; in ipsa serie humiliorem locum obtinet. Quartum n osiculum suo mucrone,quo recti intestini posticam,infimamq; o sedem contingit, in p cartilaginem terminatur, eiusdem vsus gratia, qua vertebrarum spinis, reliquorumque osium extremis cartilagines obnasci retulimus. Præterea his quatuor osiculis nullum inciditur foramen, quo dorsalis medulla incedat, aut ex quo ulli exiliant nerui. Horum dein osiculorum substantia,appendicum substantię correspondet:fungosa namque est,& rara, & in pueris admodum cartilaginea. Ipsorum insuper vniuersus contextus ex ampliori basi in mucronem desinit, introrsumq; insigniter obliquo flexu incuruatur:& laxi nexus occasione,in partu,ac interdum in magna ani apertione,est mobilis. Quum itaq; is quatuor illorum osiculorum cõtextus veluti ex basi quadam sensim in arctum cesset,incuruetur q;, & quodammodo pectoris osis modo, priusquam exarescit, obscurè rubeat, uerisimile est, veteres,qui pueros artem resecandi corpora docebant,huc ad cuculi rostri cõtulisse speciem: hincq; κόκκυγα præcipuè, uti prius diximus, appellasse, ut & ὀῤῥοπύγιον, quòd contextus ille mobilius in auium cauda osiculis,non verò quadrupendum caudæ initio,magna ex parte conueniat. Quàm uerò nostra hęc sacri osis,& coccygis osis historia, Galeni congruat descriptionibus, promptè expendes, si illas (quum nimirum sibi vndique haud respondeant) primùm mutuò,& dein cum nostris contuleris. In libris namque de Partium usu,sacri osis non semel incidit mentio:idq; inibi quatuor osibus extrui docetur,nullo interim verbulo de coccyge osse ascripto. Et præterquàm quòd coccygis osis Galenus ijs libris non meminerit, haud ambigendum est,hoc ipsi illos libros scribenti, & iustum neruornm numerum neutiquam tradẽti,fuisse incognitum. Quatuor enim osis sacri ossa esse docens, talem illorum extremo cartilaginem adnasci subiungit,qualem nos coccygis osis mucroni obtingere diximus,& in quam osium fines alteri osi non commisi,perpetuò ferè degenerãt. Præterea in duodecimo de Partium usu, transuersos sacri osis processus tenues,& subtiles esse asserit:quũ in libro de Osib. eos (vti mehercule sunt) crassos,& amplos esse doceat. Dein hoc libro,sacrum os tantum tribus efformari osibus percenset, ijs alia tria subijci scribens,quę coccygis nomine donauit. In libris quoque de Administrandis sectionibus, sacri osis,& coccygis,subinde meminit,quemadmodum nonnunquã in Commentarijs in Hippocratis librum de Articulis:verum ea prorsus (quoad ipsius sententiam assequor) ratione,qua in libro de Osibus plenius quàm alibi illa describuntur. Vt autem accuratius modo iudices, num illic simiæ potius,quàm hominis osium tradatur constructio,lubens nunc enarrabo,quę ossa sub lumborum vertebris reposita,in simijs,& canibus occurrant: quod vel ideo faciendum est diligentius,vt illorũ modis omnibus execranda constet impudentia, qui quum Galenum homines magis, quàm simias descripsisse contendũnt,ipsius libros ita indies turpisimè deprauant, & nescio quid non tandem librarijs scribisque imponentes, magis magisq; præstant,ut illi tandem Chimeræ cuiusdam modo,neq; simijs,illisve quæ Galenus potisimum secuit brutis,neque hominibus accommodari posint. In simia itaque,& cane,sub infima lumborum uertebra, q os quoddam reponitur, tribus efformatur osibus, ita inuicem iunctis, ut in

d vt in omnib. nostris figuris.
e 1.2.figu. char. 2. 3. 4.5.6.
f Specta eos in 2.3 fi.c. 11.lib.4.
g 2.fig.f.g. h.
h 1.2.3.fi. G.
i 1.2.fig.a.
k 1.2.fi.b.
l 1.2.3.fi. H.
m 3.fig.b.
n 3.fig.K.
o 1.tab.fi. cap.49.lib. 2. M.
p 3.fig.c.
q 4.fi.charact.1.2.3. & figu. 5. posteriorem ostendit sedem.

Quid eueniat, osse sacro tantum quinque osibus extructo.
Coccygis osis descriptio.
Qui Galenus sacrũ os,& coccygis descripserit.
Lib.12.13. 15. & alibi.
Cap. 11. & 12.
Lib.2.6.potissimum.
Lib.3.Commẽtariorũ.
Os trib⁹ in simia,et cane efformatum ossib⁹, quod sacrũ uocamus.

anteriori ſede iuxta eorum medium,talem connexus oſtendant ſpeciem,qualem uertebrarum corpora mu[-]tuò compacta exhiberent, ſi quando ſic coaluiſſent,ut ne tantillum quidem moueri poſſent, & in ipſorum medio omnis cartilago temporis ſucceſſu iam euanuiſſet:quanquam, & in catulis,trium illorum oſſium u[-]nio,cartilagine etiam aliqua,perinde ac appendicum cõnexus , repleatur. In lateribus anterioris dictę nũc ſedis,hęc oſſa in ætate prouectis uix aliquam coalitus exprimunt imaginem, quemadmodum , & poſterior ipſorum ſedes,omnino(niſi fortè in admodum catulis)continua conſpicitur.Primùm os ſuperiori ſua ſe[-]de,non ſecus ac quæpiam lumborum uertebra,orbiculare obtinet corpus, infimæ,lumborum uertebræ ita commiſſum,ut lumborum uertebræ mutuò compinguntur. Dein primum id os aſcendentes proceſſus exe[-]rit inſinuatos, quibus infimę lumborum vertebræ deſcendentes excipiuntur proceſſus . Inferior tertij oſſis ſedes inferiori cuiuſuis lumborum vertebræ ſedi in hoc reſpondet, ꝙ orbiculari corpore, & deſcendentibus proceſſibus, quemadmodum & illa, donetur, quibus ſubdito ſibi cuidam r officulo haud aliter coarticu[-]latur,ac uertebræ in lumbis inuicem componuntur . Trium iſtorum oſſium latera,quæ tranſuerſis ipſorum conſtant proceſſibus admodum amplis, & latis, ſibiq; inuicem continuis, ſinum quoque verſus poſteriorẽ eorundem ſedem habent inſculptum,qui aſper,& inæqualis,ſui lateris ilium oſſis ad hæc oſſa nexui famula tur.Sinus iſte ad proportionem tanto humani oſſis ſacri ſinu breuior eſt , quanto ilium os in homine multo latius,quàm in quadrupedibus cernitur . Deinde tranſuerſi proceſſus ſecundi oſſis in his magnitudine non excedunt primi oſſis proceſſus,ſecundumque os modis omnibus minus eſt primo,vt & tertiũ ſecundo.Tri bus his oſſibus continuum etiam inſculpitur foramen , quo dorſalis medulla prorepat , & poſteriori ſua ſe[-]de ſingula ſpinam poſterioremve proceſſum educunt , ſurſum potius , quàm deorſum, etſi tamen non inſi[-]gniter,ſpectantem:& tanto minorem,quanto os à quo exoritur,in ſerie minus exiſtit.In ſpinarum interual[-]lis nulla occurrunt foramina , neque oſſa quicquam inibi dehiſcunt, imò ſpinæ inſtar unius lineæ inuicem continuæ ſimul plerunque protuberant. Foramina tamen neruis emittendis parata,in anteriori ſede,& po[-]ſteriori,quatuor ſe exhibent,utrinque nimirum bina,quibus ſecundi,& tertij parium neruorum,qui ad hęc oſſa referuntur,ramis antrorſum retrorſumq; iter præbetur. Primo autẽ pari foramen eo pacto,quo in lum[-]borum uertebris, paratur, ad tergum uidelicet corporis primi oſſis,& humillimæ lumborum vertebrę.Dor[-]ſalis medulla his animalibus neutiquam in tertij oſſis extremo finitur , ſed deorſum per alia inſuper s oſ[-]ſicula incedit,viam neruis,lumborum vertebrarum modo offerentia,ad poſteriorem nimirum ſuorum cor[-]porum ſedem,non verò etiam anterius, quo ſecundum, & tertium oſſis ſacri oſſium paria præcipuos ipſorũ educunt ramos . Nerui itaque ſub tertio oſſe exilientes , ac primum dorſalis medullæ in ſubditis illi oſſicu[-]lis contentæ neruorum par conſtituentes , foramina t inter tertium os , & primum id oſſiculum perinde obtinent,ac nerui è lumborum uertebris egredientes,à tergo nimirum corporum vertebrarum . Sub tertio igitur oſſis ſacri oſſe, u alia tria,interdumq; in caudatis ſimijs,& quibuſdam canibus plura ſuccedunt oſ[-]ſicula,lumborum uertebris conformatione ſimillima . In nullo namq; ab illis imagine diſcrepãt niſi quòd tranſuerſos proceſſus latiores , quàm lumborum uertebræ, obtinent, & eoſdem magis deorſum, quàm ſur[-]ſum conniuentes : dein quòd ſpinam, aut nullam , aut perquàm puſillam à ſe porrigunt . Corporum enim forma penitus illis reſpõdet uertebris, niſi fortè pro oſſiculorum mole, hæc aliquis, minima quæque expen[-]dens,ampliora eſſe aſtrueret . In aſcendentibus verò,& deſcendentibus proceſſibus ne minimum quidem uariant: pariq; articulatione contextuve illorum ſupremum cum infima ſacri oſſis parte , & ipſa dein inui[-]cem committuntur,quo lumborum vertebræ inter ſe;adeo, vt in horum oſſiculorum quoque corporum ne xu,cartilaginis,aut potius cartilaginei ligamenti notatu digna occurrat portio . Præterea haud ſecus quàm in lumborum vertebris, via dorſali medulla in his oſſiculis paratur,illaq; tribus neruorum paribus iter per[-]inde, ac lumborum uertebræ accommodant , poſt tergum nimirum(uti & prius diximus)ſuorum corporũ, & ante aſcendentes deſcendenteſq; eorum proceſſus.Infimum x oſſiculum , è quo dorſalis medulla quo[-]dammodo inconiugata ſimplexque proſilit,non caudatis ſimijs aliorum oſſium extremis ſimiliter, in carti[-]laginem fortè ceſſat.Canibus verò,& caudatis ſimijs,quibus hæc oſſicula ſunt impenſe laxa,& mobilia,in[-]ſimo oſſiculo alia permulta continuo ordine adnectuntur oſſicula , dorſalis medullæ gratia non perforata, ſed ſolida,& oblonga,& ſuperius inferiuſq;,qua inuicem cartilaginei ligamenti beneficio,quemadmodum uertebrarum corpora compinguntur,craſſiuſcula: in medio autem tenuia,caudamq; , ut ſemel dicam,con[-]ſtituentia . Quandoquidem igitur in ſimia, & cane, mox ſub lumborum vertebris vnum occurrit os,ex tri[-]bus y oſſibus , tanquam è uertebris quibuſdam ſic coalitum , ut ipſorum nexus à uertebrarum commiſſu[-]ra potiſſimum differat, quòd in illo nullum cartilaginoſum ligamentum,perinde, ac z inter vertebrarum corpora reponatur:& quum os iſtud ſpinas ſurſum magis quàm deorſum uergentes profert,quumq; ſecun[-]do,& tertio ſuorum neruorum paribus (vt hic Galeno aliquid concedamus)foramina anterius,& poſterius exculpta habet,arbitror inquam , illi id os in libro de Oſſibus ſacri oſſis loco deſcriptum . Item quia in ſi[-]mijs,& canibus ſub iſto tria, vt minimum ſuccedunt a oſſa,quæ dorſalem medullam quoque tranſmitten[-]tia,in corporum ſuorum nexu,ligamentum cartilagineum ſecus quàm tria eorum animalium oſſis ſacri oſ[-]ſa,adipiſcuntur : & quum ideo citra multam longamve decoctionem , aut magnam aliàs vim , haud aliter quàm lumborum uertebræ inuicem prompè diuellantur , quumq; hæc oſſa neruos duntaxat à tergo ſuorũ corporum,non verò antrorſum quoque,emittant, mihi perſuadeo, Galenum illa coccygis oſſis nomine do[-]naſſe.exiſtimoq; ipſum inter ſacri ſui oſſis cum coccyge oſſe , in nexu & neruorum eductione ac foramini[-]bus,pręcipuas ſtatuiſſe differentias. Quippe cum oſſis coccygis oſſibus plus cartilaginis,quàm ſacro oſſi tri[-]buit , eam ſubaudiendam duco b cartilaginem,quam ueteres præcipuum corporum uertebrarum eſſe uin[-]culum , ſecus atque Galenus , affirmabant,quamq; ego ſubinde cartilaginoſum (uti reuera eſt) appello li[-]gamentum

r 4.fi. chara[-]ct.4.

Cuiuſmodi oſſicula in ſimia,et cane ſub ſacro oſſe occurrũt, adeoq; ipſorum coccygis oſſis deſcriptio.

s 4.fi. charac.4.5.6. Spectantur tamen, & in 5. fig.

t 4.fi. inter char. 3. & 5.

u 4.fi. charact.4.5 6.

x 4.fi. charact.6.

Galeno ſacrum os, & coccygis os vt in ſimia ſe habẽt deſcripta.

y 4.fi. charact.1.2.3.

z fi.ca.14. R,R.

In fine capitis 11. ubi etiam primo pari vi[-]detur eun[-]dem egreſſum cũ 2. & 3. parũ exquiſitè ꝑ[-]bere.

a 4.fi. charact.4.5.6. quos conferes cũ eiuſdem figuræ cha.1.2.3.

b fi.ca 14. R, R. & figura capiti 40. li.2. inſerta charactere.3.

Cap.8. lib. de Oſſibus.

gamẽtum. Nequaquam enim cum nonnullis ſibi admodum peritis Galeni librorum corruptoribus exiſti
mo, illum hic de ea loqui cartilagine, quę oſſium adnaſceretur lateribus: quũ plus eius cartilaginis, ac car-
tilaginei etiã ligamenti, iliũ oſſa excipientibus c ſinibus, idq; potiſſimùm poſteriori ipſorũ ſede, qua iliũ
oſſa nõnihil à ſacro oſſe dehiſcunt, obtingat, quàm oſsibus, quæ mox ilium oſsium cum ſacro cõnexui, ſiue
in d ſimia, ſiue in e homine ſubſunt. Quòd uerò corruptores illi, ne Galenus f ſena humanorũ oſsium
præterijſſe aut ignoraſſe uideretur foramina, in capite ipſius de coccyge oſſe adijciunt, neruos illis oſsis
& anteriùs quoque educi, hoc à librarijs omiſſum, intrepidè contendẽtes, ideo uenit improbandum, quòd
uti antea in oſſium nexu coalitu ve, ſic modò in neruorum ductu egreſſuq; omnem ſecludant differentiã,
qua Galenus coccygis ſui oſſa à ſacri oſſibus peritè, admodumq; anatomicè ex ſimiarum canumque fabri
ca diſtinxit, cui poſthac Galeni deſcriptiones neutiquam accommodari poterunt. Cæterùm qui uel ſic etiã
adauctę, aut deprauatæ potius, uitiatęq;, ad hominis decem oſſa lumborũ uertebris ſuccumbentia referan
tur, nequeo ſatis colligere. Vt enim ſex primorum oſſium, quæ ſacri oſſis loco mihi deſcribuntur, inter ſe
coalitum, & in una ſerie ex ampla baſi quodammodo in mucronẽ ceſſantẽ contextum, & neruorum parẽ
antrorſum retrorſumq; productionem, & ſpinas haud ſurſum eminere, taceam, neſcio quamobrem quat
tuor g oſſa, quæ coccygis oſſis loco à me ſunt pertractata, nullamque dorſali medullæ uiam prębent, Ga-
lenus neglexiſſet, quum duo horum ſuperiora tam ſint inſignia, & illa conſtent fabrica, tantumq; cum re-
liquis ſuppeditent uſum, ut ab humanum corpus ſecante non debeant facilè præteriri. Verùm illi librorum
Galeni euerſores aiunt, noſtrum coccyx os ab ipſo dedita opera præteritum, quòd è monumentis cum ſa-
cro oſſe non effodiatur: aut quòd Galenus id perinde ac os υ referens, & cordis os, & oſſicula ſeſamo ſemi
ni comparata, tyronibus non voluerit in libro de Oſſibus proponere: aut quòd omnia quattuor eius oſſa,
unius cartilaginis loco habuerit. Poſtremumq; iſtud in primis approbãt, ne in libris de Vſu partium Ga-
lenus alijs ſuis ſcriptis minus coaptari poſſit: ut ſcilicet tria ſui oſſis ſacri oſſa triũ loco, & tria oſſa ſui coc-
cygis oſsis unius tantum uice enumerarentur: & noſtrum occyx os cartilago ea eſſet, quam quarti oſsis, ſa
cri oſsis extremo adnaſci, in ijs libris prodidit. Hæc quum referuntur, ac meæ ſententiæ obijci ſentio, illos
mihi audire uideor, qui Galenum, & Auicẽnam, aut neſcio quos tandem medicos, & philoſophos, aut pu-
gnantia eiuſdem autoris ſcripta, inter ſe non diſſentire, conantur admodum ridiculè magnoq; ſupercilio
oſtendere: eaq; autoribus ipſi imponunt, quę ne per ſomnium quidem cogitarunt, quęq; ab illorum ſen-
tentia ſunt prorſus aliena. Si enim Galenus noſtrũ coccyx os in Capite libri de Oſsibus undecimo, & duo
decimo, idcirco omiſiſſet, quòd illius tractatio ad eos qui introducuntur, haud pertineret: indubiè in libri
de Oſsibus fine, noſtri coccygis perinde meminiſſet, ac aliorum oſsiculorum, quæ alibi pl enius deſcripſit.
quum tamen in nullis Galeni libris, iſtius noſtri coccygis incidat mentio. Quod autem id è monumentis
aut ſepulchris à ſacro oſſe diſſolutum occurrit, ipſiuſq; oſsicula uertebrarum modo deſiuncta ſpectantur,
argumẽto eſt, Galenum ueterum deſcriptiones ſuis ſimijs accommodaſſe, quòd nimirum oſſa ipſarum ſa-
cro oſsi ſuccedentia inuicem, marceſcentibus ligamẽtis diſſoluãtur, ſecus quàm tria noſtri ſacri oſsis hu
miliora. Neceſſum namque eſt cum his hominib. de nullo ſacro hominis oſſe, quàm quod ſenis exrtuctum
ſit oſsibus, ſermonem inſtituere. Nam quum quinque aut quatuor tantum in homine reperiuntur oſſa, no
ſtrum ſacrum os conſtituentia, tunc illa nullo penitus modo Galeni ſex oſsibus accommodari queunt,
quum ne numerus quidem oſsium reſpõdeat, dorſali medullæ uiam offerentium. Dein ſi diſſolutorum ab
inuicem in cœmiterijs oſsium habenda eſſet ratio, quid de uertebris, coſtis, manus, pedis, pectoris, & om-
nium ferè partium cenſendum eſſet oſsibus? quum hæc ſecus quàm noſtri ſacri oſsis oſſa ſeſe offerant di
rempta, & diducta? Porrò quum fingunt Galenum coccyx noſtrum os meritò cartilaginis loco habuiſſe,
quòd ipſius oſſa in pueris mollia, & cartilaginea ſpectentur & , ut ipſi aiunt, quatuor tantũ cartilagines eſ-
ſe appareant, eſt eiuſmodi, ac ſi Galenus puerorum potius, quàm mediæ ętatis hominum, aut brutorũ hi-
ſtoriam texuiſſet. At hi nimis obiter expendunt, hanc in multorum oſsium ſubſtantia, in tota appẽdicum
ratione, & numero in primis, in coſtarum cartilaginibus, & alibi ferè centies, ſimijs, & canibus, ut potè ſic
ciſſimis, maximeq; oſſeis, ut ſic dicam, animalibus, elegãtius congruere, quàm homini, præ cæteris ferè hu
midiſsimo, & molli. At per me integrum eſt, quid uis ab illis hominibus comminiſci, ac cum Galeni ab ip
ſis deprauata ſententia ſuis auditoribus imponere, modò pro mea uirili ueram hominis exhibeam ſtudio-
ſis fabricam. qui tunc maximè Galeni libros, tanquam ſacroſancta, non duxerim emutandos, quum in ma
gno infinitoq; hominis cũ ſimijs, & ijs brutis, quę Galenus potiſsimùm aggreſſus eſt, diſcrimine, Galeni
hiſtoria illis, quàm homini eſt conformior: pręcipuè ſi quando diſcrimen illud, quantumuis inſigne, à Ga-
leno nõ uideatur fuiſſe animaduerſum, uel alioquin expreſſum. Quinimò ipſe audiendus eſt initio tertij li
bri Commẽtariorum in Hippocratis librum de Articulis, quum ait: ſe de Oſsibus librum conſcripſiſſe, cũ
ſigillatim quale unũquodque os eſſet, pręcipuè quidem in ipſis hominum aridis cadaueribus, ſin minus,
in ſimijs certè, diligenter inſpexiſſet: ita pulchrè indicans, ſe omni ſtudio ſaltem ſimias enarraſſe, haſq; ho
mini in oſsium conſtructione eſſe ſimillimas. Vnde etiam nullus omnium Anatomicorum Galeni librorũ
mihi magis, quàm hic de Oſsibus illi uidetur aſcribendus: iſq; ſanè eſt, quem toties prædicat, grauiterq; di
gnum cenſet, qui ſubinde legatur, totuſq;, quum ita ſuccinctus ſit, memoriæ commẽdetur. Et quamuis il-
le exactiùs ſimijs quàm hominibus reſpondeat, paucioribus tamen falſis ſcatet deſcriptionibus, & mẽdis
profectò, quàm cæteri omnes: uti in ſcholis apertè, & ſanè (ita meà ſecundent Superi) citra omnem pror-
ſus affectum, candidè ſolitus ſum in rerum præſentia oſtendere. utcunque interim quorundam ſenũ ma-
leferiatorum, & inuidia (quòd hæc nimirum ipſos lateant) tabeſcentium calumnias, falſiſsimaſq; obtre-
ctationes nequeam ſubterfugere.

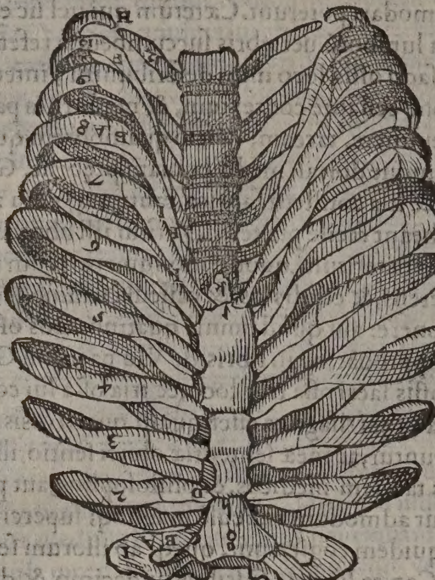
c 2.fig. N, N,O,O,P, Q.
d 4.fi. charact. 4,5,6,
e 1.fig. D, E,F.
f 1.figu. notantur foramina alterius lateris, cha. 4,5,6,
g 1,3.fig. G.H,I,K.

Talis eſt Galeni liber, cum Syluij editus commentarijs.

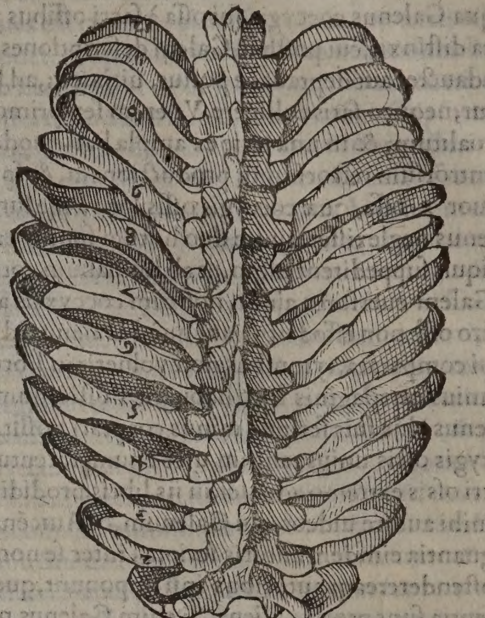
Præ cæteris Anatomicis Galeni libris, librum de Oſſibus ipſi tribuendum.

DE THORACIS OSSIBVS. Caput. XIX.

PRIMA DECIMINONI CAPITIS figura, qua thoracis ossiū integra cōpago anteriori facie exprimitur, duodecim nimirū thoracis uertebræ, et duodecim utrinque costę, unà cum pectoris osse pluribus efformato ossibus.

SECVNDA DECIMINONI CAPITIS figura, posteriorem integrę thoracis ossium compagis faciem proponens.

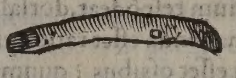
TERTIA FIGVRA EX MEDIIS uertebrarum thoracis, tres continet uertebras, dextro latere expressas, unà cum media eiusdē lateris costa. Atque huius figuræ beneficio, costarum ad uertebras articulatio, dein & costarum quoque ductus ostenditur.

QVARTA FIGVRA EXPRIMITVR COstæ posterior, & uertebris proxima portio, ut capitula exactè in conspectum uenirent, quibus nouem superiores costę uertebris articulantur. Præterea huius costæ partē effregimus, ut ossea costarū interiori in sede ostēderetur substantia, φ indicata.

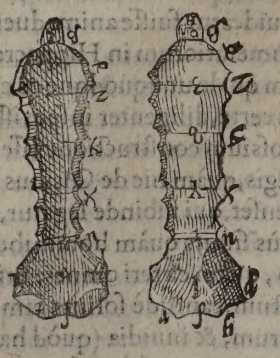

QVINTA FIGVRA portionē exhibet duodecimæ costæ posteriori facie, & qua duodecimę thoracis uertebræ coarctatur, depictam. Hanc quoque, ubi φ positum cernis, à reliqua sua portione effregimus, osseam costæ substantiam ostensuri.

SEXTA FIGVRA, anteriorem pectoris ossis à cartilaginibus costarum liberi partem proponens.

SEPTIMA PEctoris ossis catilaginibus costarum liberi posteriorem commonstrans faciem.

B, B 1,3 Cartilagineę costarum substantię principium. Linea enim B & A intercedens, eius substantię cum ossea coalitum notat.

C 1 Primæ costę cartilaginis cum pectoris oße coalitus.

D 1 Secundæ costæ cartilaginis cum pectoris osse articulatio, à qua etiam promptè subsequentium quinque costarum articuli species colligitur.

E 3 Carttilaginis capitulum, quo secunda costa ac quinque subsequentes, pectoris ossi inarticulantur.

F, F 1 Terminus cartilaginis illegitimarū costarū, qui acutus spectatur.

G 1 Sedes, qua undecimæ costę cartilago à decimæ cartilagine frequenter debiscit.

H 1 Sedes, qua duodecimæ costæ cartilago ab undecimę perpetuò dirimitur.

I, I 1 His sedibus costarum cartilagines inæqualiter protuberant, sua interualla plerunque opplentes.

K, K 1 4 Hac regione internę mediarum costarum sedi sinus oblongus exculpitur, cui uena, arteria & neruus insident.

Capitulum

L 4. *Capitulum, quo costæ vertebrarum corporibus articulantur.*

M 4. *Capitulum, quo costæ transuersorum processuum apicibus articulantur.*

N 5. *Species capituli, quo vndecima & duodecima costæ vertebris articulantur.*

O 4.5. *Tuberculum, in costarum posteriori sede iuxta apicem transuersi vertebræ, cui costa articulatur, processus consistens, ad quod undecimus dorsum mouentium musculus complantatur.*

Q 4. *Interuallum, inter L, & M apparens, quod asperum ligamenti producendi gratia efficitur.*

R 4. *Hæc quoque sedes, insertionis musculi thoracem mouentium quarti gratia potissimum exasperatur.*

S, T, V 3. *Tres simul contextæ vertebræ.*

X 3. *Sinus duobus vertebrarum corporibus communis, cui costæ capitulum inarticulatur.*

a 3. *Costæ ad uertebræ corpus articulus.*

b 3. *Sinus in transuerso uertebræ exculptus processu, cui costa etiam articulatur.*

c 3. *Costæ ad transuersum processum articulus.*

d 3. *In suprema uertebra S insignita, etiam d talis sinus indicatur, qualem inter mediam, & infimam uertebram X expressimus.*

e 3. *Sinus articulandæ costæ in transuerso processu cælatus, uertebræ S insignitæ.*

f 3. *Costæ regio in posteriora maximè exporrecta. Ab a igitur, & c ad f costa à uertebris deorsum obliquè in posteriora fertur: ab A uerò, & B ad E, sursum in anteriora circulatim reflectitur.*

g. h. i K 1. *His characteribus in prima figura pectoris os notatur ac g quidem ad h, primum pectoris indicatur os. h uerò ad i usque, secūdum i ad K usque, tertium K autem mucronatam pectoris ossis notat cartilaginem. Verùm iam exactius pectoris os in sexta, & septima aggrediemur.*

l 6. *In anteriori primi ossis sede protuberans instar trianguli pars, quæ t, q, & r posset circumscribi.*

m, n 6. *Sedes utrinque ad partem eam protuberantem depressa.*

o 7. *Posterior primi ossis sedes, quę utcunque caua cernitur.*

p 6.7. *Sedes primi ossis, cui primæ costæ cartilago innascitur.*

q, r 6. *Sinus primi ossis, quibus clauicularum capitula articulantur: ac r etiam in septima figura dextrum indicat sinum.*

s 6.7. *Sedes inter duos clauicularum nomine insculptos sinus consistens, quæ lunæ modo excauatur.*

t 6. 7. *Hac sede primum os secundo committitur.*

u 6, 7. *Communis primi & secundi ossis sinus, cui secundæ costæ cartilago coarctatur.*

x, y, z, α, β 6, 7 *Sinus secundi ossis, quib. cartilagines tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ, & septimæ costarum inarticulantur.*

γ, δ, ε 6, 7 *His sedibus interdum in pueris secundi ossis distinctiones apparent, perinde ac si id ex pluribus efformaretur ossibus, per unionem mutuò coalescentibus.*

ζ 6. 7. η. *Hoc tertium pectoris ossis os censetur, quod in cartilaginem ensis mucroni non absimilem, ac η in sexta, & septima notatā, finitur. Foramina, quibus interna pectoris ossis sedes abundat, etsi notis nō indicentur, sese facilè demōstrāt. Iuuerit modò, tres quoq; figuras obiter inspicere, quibus ad præsentis libri calcem totus ossium cōtextus triplici facie proponitur. Deinde non mediocriter iuuerit, octauæ musculorum tabulæ, & decimæquartæ tabulæ thoracē hic contueri: quòd illæ ueriorem thoracis formam, costarumq; ductum ostendant, quam ex illis ossibus delineari queūt. quę nostra industria rursus compinguntur, & non satis obliquū costarum ductum commonstrant. unde etiam maius quàm deceat interuallum, inter humillimę costæ apicem, & ilium ossis spinam referunt.*

Omnium thoracis ossium structure 1. & 2. fig. ostendunt. a integra figur. ab O ad s. b 1. fig. g, h, i. Hæc ostendūt 7. et 8. musc. tab.

Quid thorax. Lib. 1. Histor. anim. cap. 7 Pectus. Pectoris os. Opificis rerum in thorace creando industria.

THORACEM opportunè vocabimus, quicquid costis interceptum circumscriptumque est; non autem cum Aristotele, a vniuersum corporis truncum, quem à iugulo ad pubem usque metimur. Anteriorem uerò thoracis sedem, Pectus: & b latum in ea sede consistens os, cui costæ coarticulantur, Pectoris os ritè nominabimus; quo minus tres Græcorum, & in primis Galeni uoces, θώρακα, στῆθος, & στέρνον, oscitanter uideamur confundere. Pectoris itaque os, & costæ, itemque duodecim dorsi vertebræ, quas thoraci hactenus ascripsi, thoracis sunt ossa. Est autem admirabilis summi rerum Opificis industria, qua totus thorax neque osseus, neque carnosus efficitur, uerùm os cum musculis uicissim alternatimque commutatur: quanquam interim caluaria quidem vniuersa ossea: abdomen uerò musculosum magna ex parte extruatur. Cæterùm decet hæc accuratè, præcipuoque studio expendere: quum enim tria sint principia hominem dispensantia, os quidem immobile, ac nullis interstinctum musculis, primo principio circundatur, musculi uerò tertio: at secundo ex ossibus musculisque medium quid circumtexitur. Cerebrum namque in nullos vsus musculis eguit, quum nulla caluarię pars aut dilatatione, aut compressione indigeat. Quare etiam meritò caluaria, ueluti galea, & murus immobilis ipsi circumponitur. Porrò si organis iecori famulantibus, ventriculo scilicet, & intestinis, & uesicæ, ac demum ipsi utero non minimo sanè generationis instrumento, aliquod tale septum circumponeretur, ubi cibum, & potum ventriculus susciperet? quorsum utero gestantium tumor emineret? quà educerentur excrementa, aut quomodo partus felici conatu propelleretur? nullo hic opem ferente musculo? Thoracis autem motus, quem maximè ad aëris inspirationem requirimus, omnino aboleretur, si solis duntaxat ossibus thorax constaret. Si uerò is solis musculis motuum opificibus conformaretur, ij pulmoni, & cordi, nulla etiam re externa eos urgente, inciderent. Vt igitur aliqua thoracis capacitas intus fiat, ac thorax etiam motu agatur uoluntario, musculi c alternatim ossibus sunt interpositi. Mox autem, & hoc ad securitatem non parum cordi pulmonique conducit: magis enim nunc muniuntur, quàm si solis musculis thorax fabricatus esset. Quinetiam ossea thoracis moles firmandis sustinendisque scapulis (quibus dein brachia coarctantur) mirificè confert; has enim solis inniti costis, & clauiculas nullo osse, quàm

Hæc commonstrant priores s. li. figura.

c 6. musc. tab. S, T, V, D. & 11. tab. Γ, T, V Hæc integra figura Q, R, S, T V Z. Γ. Δ.

ſcapulis & pectoris oſſe firmati, docebimus. Præterea ſi nullis oſſibus thorax conſtaret, nullus eſſet locus, unde ſcapulis, & brachijs, & abdomini, ac alijs quibuſdam membris muſculi pronaſcerentur: neque ullis fundamentis muſculi hærerent, aut conſiſterent. Atque hanc ſanè oſſei thoracis neceſſitatem, ſi quid aliud, profectò teſtudines pulcherrimè edocent: quæ etſi tam tuto ſepiantur domicilio, tamen in pectoris & thoracis laterum ſedibus elegantiſſimum, & iucundiſſimum ſpectatu oſſium demonſtrant textum, in hoc duntaxat incredibili artificio creatum, ut illi priora crura innitantur: utque muſculi teſtudinis humerum mouentes, commodè originem ſumant. Quum igitur neque reſpiratio, neque uox abſque thorace fieri poſsit; quumq; cor, inſuperq; cum ipſo pulmo, thorace muniri debeant, ad quatuor uelut ſcopos rerum Opificem in thoracis fabrica potiſsimum attendere oportuit: uocem nimirum, reſpirationem, cordis, & pulmonis magnitudinem. Thorax enim, qui quodammodo ouali conſtat figura, tam amplus eſt, d quantam pulmonis molem eſſe oportuit. *d 12.13.fi. lib. 6.* At pulmo interim thoracis ſequitur formam, non autem thorax pulmonis. In pulmonis enim hiſtoria ipſum diſces nulla peculiari eguiſſe forma, ut neque iecur, neque lienem, neque quodammodo cerebrum. Porrò iam tempeſtiuum erit, thoracis oſſa ſeriatim deſcribere: & cum duodecim eiuſdem

Coſtarum numerus.

uertebras prius e enarrauerimus, à coſtis ſermonem auſpicari, quæ uiris & mulieribus ab utroque latere f duodeno conſtant numero: à quo ſi quando uariant, tredecim ſæpius quàm undecim ſolum ſeſe offerunt; quemadmodum tredecim quoque thoracis uertebras ſæpius quàm undecim tantum occurrere, ſuprà retulimus. Singulis enim thoracis uertebris, ſingulæ in ambobus lateribus articulantur coſtæ. *e fi. ca. 14. C, D. & figura capitis 17.* *f 1. 2. fig. charact. 1. 2. uſque ad 12.*

Viris ac mulieribus idem coſtarum numerus.

Quòd autem uiros coſta quapiam in altero latere deſtitutos, ac uiros unius coſtæ numero à muliere ſuperari, vulgus opinatur, ridiculum planè eſt; etiamſi Euam ex Adæ coſtæ à Deo procreatam, Moyſes prodiderit. Quamuis enim forſitan Adæ oſſa, ſi quis ea in ſceletòn compegiſſet, ex altero latero una caruiſſent coſta: non ob id tamen omnibus quoque uiris unam deficere neceſſe eſt.

In 2. cap. Geneſ.

Lib. 1. Hiſtor. anima. cap. 15.

Ariſtoteles homini octo coſtas tantum tribuit; conceſſurus etiam, quoſdam gentis Turdulorum ſeptenis coſtis creari, ſi modò id alicuius idonei autoris teſtimonio ipſi conſtitiſſet. Verùm vt hic Ariſtoteles aliorum duntaxat ſuffragijs ſuum dogma firmaret, ita quoque non diſſimile uerò eſt, illic octo coſtas homini ex aliorum relatu eundem aſcripſiſſe, hacque ratione rem ipſi non uiſam parum rectè nobis tradidiſſe. Quanquam interim dum memoratum iam Ariſtotelis locum aliquando Patauij enarrarem, à ſummæ (propter ſingularem literarum ac Iuris ciuilis cognitionem) ſpei adoleſcentibus, Iacobo Nigro, & Ioanne Centurione, patricijs Genuenſibus accepi, generoſiſsimos Ligures in ueterum monumentis ἐπ]οπλά'ρες fuiſſe appellatos; quum tamen is populus, ut eſt nauali terreſtriq; pugna ſtrenuus, optima quoque membrorum ſymmetria, ac numero ſit ſpectatiſſimus.

Corporum in Liguribus ſymmetria.

Sunt itaque plurimùm vtrinque duodecim coſtæ, ac ſeptem ſuperiores pectoris oſſi, & vertebris, vt poſtea dicemus, articulantur; quinque autem humiliores ſolis compinguntur vertebris, & ad pectoris vſque os non pertingunt, ſed in thoracis deſinentes lateribus, ſuarum cartilaginum finibus g inuicem committuntur; duodecima duntaxat excepta, quæ ab undecima penitus h dehiſcit, neque aliqua ex parte ipſam contingit; id quod & undecimæ non rarò uſuuenit, decimæ cartilaginem tunc non i attingenti. Quinque iſtæ humiliores, quòd pectoris oſsi non articulantur, νόθαι quaſi dicas ſpuriæ, & illegitimæ, Græcis appellantur. *g 1. fig. F.* *h 1. fig. H.* *i 1. fig. G.*

Coſtarum ſubſtantia & appendix.

Omnibus coſtis commune eſt, quòd k oſſea ſimul l cartilaginoſaq; conſtent ſubſtantia, quodq; m appendicem ea ſede ſibi vendicent, qua vertebrarum connectuntur corporibus. *k 3. fi. ab ● per f ad A.* *l eadem fi. à B ad E. aut 1. figu. A, B.* *m 4. figur. L, M.*

Oſſea ſubſtantia.

Oſſea coſtarum ſubſtantia non omni ex parte ſibi ſimilis eſt; vbi enim coſtæ vertebris coarticulantur, & vbi dorſum conſtituunt, ſolidiores multo durioreſque ſunt, quàm in thoracis lateribus, & iuxta pectoris regionem, ubi magis fungoſa extruuntur ſubſtantia, quæ tenui ſquama, ſeu lamina obducitur; hæcque illic demum tenuiſſima eſt, vbi in cartilaginem degenerat.

Cartilaginea ſubſtãtia.

Cartilago etiam non parem undique oſtendit ſpeciem; inferiorum enim coſtarum carilago mollior eſt, unde etiam fortaſſis nonnulli illegitimas coſtas priuatim χόνδρους quaſi cartilagines dicas, uocari tradunt. *4. 5. fi. fractam oſtendunt coſtæ ad ●.* Superiorum verò coſtarum cartilago durior eſt, ſolidiorque, ac in valdè ſenibus intus oſſea efficitur: quemadmodum in quibus, & bobus, alijſque ferè omnibus eius generis animantibus mediocris etiam ætatis fieri cernimus, quorum cartilago intus friabili conſtat oſſe, exterius tantum cartilagine veluti membrana quapiam obuoluto. Atque id etiam in ſimijs, & canibus, utpote ſicciori temperie, quàm homines conſtantibus, adeò eſt manifeſtum, vt haud mirum ſit, Galenum illorum præcipuè animalium fabricam docentem, uerarum coſtarum cartilagines, oſſeas: ſpuriarum autem cartilagines, exquiſitas eſſe cartilagines ſcripſiſſe.

Libr. 8. de Adminiſt. ſect. & partim in libr. de Oſſibus ca. 13.

Coſtis omnibus non par longitudo.

Huius cartilaginis moles in omnibus coſtis non eadem eſt, vt etiam omnium coſtarum non par eſt longitudo, prima namque, & duodecima breuiſſimæ ſunt, mox ſecunda, & undecima, quæ omnes breuibus donantur cartilaginibus. Sexta uerò, ſeptima, & octaua, longiſſimæ ſunt, ac longiſſimas etiam obtinent cartilagines.

Nõ par amplitudo.

Primæ coſtæ cartilago ampliſſima eſt, quemadmodum, & prima coſta cæteras quoque amplitudine ſuperat: mox hanc ſecunda, & deinde tertia in amplitudine ſubſequuntur, duodecima uerò, & undecima omnium ſunt tenuiſſimæ, & in tenuiſſimas quoque terminantur cartilagines. Mediæ autem medio ſe habent modo: quamuis harum quandoque cartilagines in progreſſu, oſſea ſuarum coſtarum ſubſtantia efficiantur latiores. Quum enim ſex ſuperiorum coſtarum cartilagines dehiſcentia efforment interualla, totoque ductu ab inuicem æquè diſtent: ſextæ tamen, ſeptimæ, octauæ, & interdum nonæ coſtarum cartilagines uariè in progreſſu lateſcunt, inuicemque continuatæ interualla ipſarum ſuamet ſubſtantia n implent. Ad hæc, quinque ſpuriarum coſtarum cartilagines in acutum o mucronem deſinunt, verarum autem cartilagines non item. Primæ enim coſtæ cartilago, p ſuo fine, qui pectoris oſſi ualidè connaſcitur, amplior fit, quàm qua primùm ab oſſea coſtæ educitur ſubſtantia. *n 1. fi. I, I.* *o 1. fi. F.* *p 1. fi. C.*

Coſtarum leuitas, & aſperitas.

Secundæ ac tertiæ, triumque ſubſequentium coſtarum cartilagines modicè in progreſſu arctantur, & ſingulæ in q capitulum finiunt, quo has pectoris oſſi coarticulari poſtea docebimus. Coſtis non omni ex parte eadem adeſt læuitas. interna enim ſede, qua membranam ipſas *q 1. fig. D. deĩ 3. fi. E.*

ſimul

Costarum sinus.

r 1.4.fi.K.
s fig. 6.ca. lib.3.G.G.
t fi.ca.11. lib.3.K.K.
u 2.fig.ca. 11.libri.4. precipui rami costarū ductum sernantes.

simul omnes succingentem spectant, uniuersæ læues minimeq; asperæ apparent: tertia tamen, & quę illam ad decimam vsque subsequuntur, in interna ipsarum sede uersus humiliora r sinum ostendunt, ipsis secundum earum longitudinem exculptum, non quidem per vniuersam costæ longitudinem conspicuum, sed maximè ea sede, qua primùm à vertebris abscedunt, & in thoracis latera ferri incipiunt. Sinus istè paratur s ramo, quem vena coniuge carens, costę exporrigit: deinde etiam illò vehitur arteriæ magnæ t soboles, & u neruus à dorsali medulla pronatus. Verùm quia hæc vasa in medijs costis grandia sunt, ac pari semper incedunt serie, in tribus autem superioribus minima, eademque sparsim ducta occurrunt: nō mirum est, medias costas his sinibus magis, quàm superiores ornari. Porrò tres costæ humiliores, etiamsi magna illis attendantur uasa, quum tamen tenues, & interna sede depressæ cernantur, etiam citra magnam huiusmodi sinuum operam, illis uasis tutum iter prębent. Sinus iste vasis deducendis cęlatus, inferiorem costę partem acutiorem tenuioremque efficit, quàm sit superior, quę obtusior magisque teres cernitur. Externa, eademq; gibba costarum sedes, non omni ex parte lęuis est: ea enim x parte, qua costę vertebris alligantur, pręter quàm quòd capitula efformant, quibus vertebrarum inarticulantur sinibus, etiam asperę inęqualesque sese offerunt, quo aptius hinc ligamenta educantur, costas vertebrarum corporibus, & transuersis earundem processibus colligantia. Pręterea in hac externa costarum sede, simulatque à transuersis vertebrarum abscedunt processibus, y tuberculum quoddam asperum inæqualeq; uisitur, tendinibus z undecimi dorsum mouentis musculi excipiendis paratum: qui partim in apices transuersorum processuum, & partim in hæc costarum inseruntur tubercula. Deinde, quà costæ adhuc magis à transuersis vertebrarum recedunt processibus, in hac posteriori externaque ipsarum sede, * asperę inęqualesquè sunt, ac etiam veluti tubere quodam modicè prominenti donantur, vt in illas apta insertionis sedes eius a musculi efficeretur, quem in homine thoracem mouentium quartum numerabimus. Dein hęc asperitas non duntaxat illius musculi insertioni idonea est, imò etiam b externi intercostales musculi hinc enasci docebuntur, qui hac iuxta uertebras regione non solum ab inferiori sede superioris costę in elatiorem humilioris costę partem pertinent, uerùm etiam ab externa unius costę sede ad externam alterius hic exporriguntur. Reliqua uerò regione costæ leues ęqualesque sunt, nisi fortè quispiam eas modicè asperas in superiori, & inferiori sede esse contenderet, à qua intercostalium musculorum pendet origo, in quamque eorundem etiam insertio perficitur. Prima tamen costa superiori sede, quà latissima est, priuatim aspera inæqualisque cernitur, vt c musculus dorsum mouentium quartus hinc principium opportnnè sumat.

x 4.fig. L, M, sed precipuè Q.
y 4.5.fi.O.
z 13.musc. tab. Γ.
** 4.fig. R.*
a 12.musc. tab. Δ.
b 11.musc. tab. V.
c 8.musc. tab. C.

Costarum ad uertebras articulatio.

Tum aliàs sæpius, tum maximè 8. de Administr. sect.

d 3.fi.a,c.
e 4.fig. unū L, alterum M.
f 3 fi.X,d.
g 3.fig.b,c.

Costis omnibus non par ad uertebras obtigit articulatio: nouem enim superiores d duplici coarctantur articulo, undecima autem, & duodecima simplici, quemadmodum, & decima quoque rarissimè duobus articulis suę committitur uertebrę; utcunque etiam secus Galeno uisum fuerit, qui singulas costas duplici articulo vertebris coarctari docuit. Cęterùm costæ duobus nodis articulatæ e duo ostendunt capitula: unum quidem, quo f sinui vertebrarum corporibus inciso inarticulantur: alterum autem, quo g internæ sedi apicis trasuersi processus firmantur. Atque hæc capitula sinibus illis respondent, quos vertebris, quum earum recenseretur constructio, insculptos retulimus. Prima igitur costa rotundo capitulo primę thoracis vertebrę corpori inarticulatur: ac deinde transuersum eiusdem uertebrę processum tantisper ascendit, quousque ipsius apici alio capitulo inarticuletur. Secunda uerò costa, & septem subsequentes, communi semper duarum uertebratum corporum sinui, non rotundo, sed instar obtusi anguli protuberante capitulo inarticulantur; transuersis autem processibus perinde, ac prima coarctantur costa, quanquam, & hic quędam in articulis, propter sinus non eadem sede in transuersis processibus exculptos, consurgat differentia. Superiorum enim vertebrarum transuersi processus, suos sinus in humiliori parte internę illarum sedis incisos gerunt; inferiorum autem (uti suprà etiam contra Galeni suffragium admonuimus) in superiori parte; mediarum uerò uertebrarum sinus medio se habent modo. Cęterum quòd costarum articulatio, quę ad uertebrę corpus efficitur, tanto elatior sit illa quam costę ad transuersos processus moliuntur, quanto apex transuersi processus demissior est, sinu uertebræ corpori exculpto, hic etiam non uenit negligendum. Porrò trium inferiorum costarum articulatio, quæ ad vertebrarum duntaxat corpus perficitur, sinibus quoque non admodum altè cauatis, neque ualde protuberantibus h capitulis perficitur. Atque hac ratione costę vertebris committuntur: quam autem articuli speciem cum pectoris osse moliantur, & quo ductu à vertebris antrorsum contendant, tunc primùm opportunè explicabimus, quum pectoris ossis constructionem sermoni addiderimus; quæ profectò enarratu esset facilis, si humanum os, simiarum, & canium, & uitulorum, eiusque generis animantium ossi responderet. In his namque animalibus (vt etiam inter edendum uidere est) pectoris os septem constat ossibus, non admodum inter se forma differentibus. In canibus enim, porcis, & ouibus, inuicem conueniunt; in simijs verò, & sciuris, propter clauicularum articulationem, primum supremumque os aliquantulo cæteris amplius videtur. Septem hęc ossa latiora, quàm profunda crassave sunt; & qua inuicem committuntur, latiora nonnihil, quàm in ipsorum medio existunt. Horum connexus cartilaginis interuentu interdum tam laxè perficitur, vt à uertebrarum, quam corporibus suis proponunt, i compage modicum differat; est tamen is connexus ad symphysin, seu unionem, ita referendus, ut appendicum cum suis ossibus connexus; nisi quòd hunc connexum etiam in admodum decrepitis bobus est cernere. Vnde etiam Galenum in libro de Ossibus miror, qui pectoris ossa synarthrosi scripserit committi; quum tamen neque harmonia, neque sutura, multoque adhuc minus gomphosi componantur, quas compositionis species in eius libri initio sub synarthrosi complectitur. In harum commissurarum lateribus sinus vtrinque exculpitur, cui cartilaginis alicuius, in quam costæ degenerant, capitulum inarticulatur. Ad primi enim ossis cum secundo contextum, secundę utriusque lateris costæ cartilago immittitur. Ad secundi ossis cum tertio commissuram, tertię utriusque lateris co-

h 5.fig. N.

Quadrupedum pectoris ossis descriptio.

i fi.ca.14. R.R.

stæ cartilago (vt & reliquæ succedentes quatuor vtrinque cartilagines sua serie suorum ossium commissuris) coarctatur. Verum primi ossis lateribus, primæ costæ cartilago non articulatur, sed prorsus adnascitur. Septimum os, quod reliquis gracilius, magisq; teres est, in cartilaginem exacuitur, ipso osse latiorem, ensisq; mucroni quàm simillimam. Huiusmodi sanè pectoris ossis in canibus & simijs est ratio. quam Galenum spectasse annues, quum ipsius de pectoris osse historiam, his quæ modò prælibauimus, contuleris. [k] Verùm si humanum pectoris os (quod, ut generatim dicam, amplum, & si cum aliorum animalium ossibus conferatur, longè breuissimum est) intuitus fueris, multo aliter id habere animaduertes: uti etiam homini pectus meritò obtigit breuissimum, & simul latissimum. Nunquam enim, quod certò affirmare possim, in humano pectoris osse mihi septena occurrerunt ossa, neque etiam hæc in homine eodem semper numero cernuntur. In adultis enim tria ferè conspiciuntur, prorsus inter se varia, ac [l] primum quidem insigniter amplum est, & nonnihil etiam crassum: ita tamen, ut ipsius crassities ab amplitudine plurimum vincatur. Os id [m] posteriori sede, qua thoracis respicit cauitatem, modicè cauum est: in anteriori autem gibbum, & in medio secundum ipsius longitudinem longè crassius, quàm in lateribus: videtur enim in anterioris sedis [n] lateribus depressum, atque vt aptè primæ costæ cartilaginis crassitiei [o] responderet, extenuatum. In medio autem, roboris gratia, [p] trianguli modo protuberat. [q] Superior etiam ossis pars multo crassior ampliorque est [r] inferiore, & utrinque unum [s] sinum longum, ac uersus posteriora incisum, & cartilagine incrustatum obtinet, cui claiculæ [t] caput inarticulatur. In horum sinuum medio, propter extuberantia illorum interiora latera, primum istud os in superiori hac sede [u] lunatum cernitur, & veluti foueam ostendit, quam σφαγὴν, & iugulum vocamus. [x] Inferior ossis pars vtcunque aspera est: & secundo, quod iam describam, ossi cartilaginei ligamenti interuentu adeo laxè committitur, ut nunquam horum ossium lateat connexus, imò, & ipsius quoque motus in magnis respirationibus interdum animaduertitur. [y] Secundum os multo amplius est, quàm crassum: [z] superiori sede, qua primo connectitur ossi, strictius est, [a] quàm prope inferiorem. At nullibi interim æquè amplum cernitur, ac elatior primi ossis sedes. Quà secundum os primo committitur, in utroque connexus latere [b] sinus instar obtusi anguli insculpitur, ambobus ossibus communis, & cartilagine incrustatus, cui secundæ costę [c] cartilago instar obtusioris trianguli verticis protuberans inarticulatur. Pręter hunc sinum pręsens os vtrinque [d] alios multos sibi vendicat, instar obtusioris anguli cauos, & paribus interuallis ab inuicem nequaquam distantes. Primus enim in altero latere huic ossi proprius sinus, qui tertiæ costæ cartilagini paratur, à sinu secundę costę gratia inciso longius distat, q̃ secundus huius ossis peculiaris sinus, quartæ costæ gratia cælatus, à sinu remouetur tertiæ costæ cartilaginem suscipiente. Rursus, plus interualli consistit inter secundum sinum, & tertium, quàm inter tertium, & quartum: adeò vt sinus sextæ, & septimæ costarum nomine in hoc osse sculpti, se inuicem contingant, & non tam altè, atque superiores, excauentur. Suscipit itaque hoc os priuatim tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ, & septimæ costarum cartilagines, secundę costæ cartilaginis [e] modo protuberantes. Secundum os in pueris ex [f] plurimis efformatur ossibus, inuicem unione per cartilaginis interuentum contextis. Verùm hæc unio, neutiquam canis, aut simiæ ossium compagi venit conferenda, quum longè magis lateat, inferioraque ossa multo breuiora superioribus cernantur. Et in cœmiterijs secundum os integrum, & à primo disiunctum ferè semper effoditur, quemadmodum vertebræ mutuò diremptæ eximuntur, & si fortuito in secundo osse aliquam compaginis speciem, ac si ex pluribus id constaret, obseruabis, ea potissimum apparebit, [g] vbi tertiæ costę cartilago ossi articulatur, & deinceps [h] vbi quartarum costarum cartilagines pectoris ossi iunguntur. [i] Tertium verò os exiguum est, & inferiori secundi ossis sedi interna ex parte eadem ratione committitur, qua primum secundo iungi relatum est: illicque secundo ossi nectitur, qua septimarum costarum cartilagines infimæ secundi ossis sedi articulantur. Hoc os modicè amplum est, ac tenue, humiliorique sede in mucronatam cartilaginem degenerat. Verùm id non infrequenter, & potissimum in minoribus natu, desse reperies, & [k] mucronatam cartilaginem inde enasci conspicies, ubi septimarum costarum cartilagines mutuò ferè coeunt, secundoque ossi pectoris ossis articulantur. Tria hæc pectoris ossa simul iuncta, manubrij alicuius gladij imaginem referunt: primi namque ossis superior, admodumque lata sedes illi manubrij parti respondet, quæ sub paruo digito in apprehensione consistit. Secundum autem os, illi parti congruit, quam manus tota intus complectitur, in qua sinus costarum cartilaginibus parati, eum præstant vsum, quem in gladijs ex manubrij asperitate quærimus, quoties intortis nodosisque funiculis, aut scabra piscis cute, illud obduci curamus. Tertium os, una cum cartilagine, (nisi hæc nonnunquam suo mucrone bifida geminaque occurrat) reliquæ gladij parti assimilatur: adeo ut nonnulli uniuersam hanc ossium struem ξιφοειδὴ, ab ensis imagine uocarint: alij, qui canes potius, ac simias, quam homines spectarunt, mucronatam cartilaginem duntaxat illo nomine dignantur: quòd hęc scilicet gladij mucronis formæ accedat: ipsumque canum pectoris os, ensis imagini non ita aptè, ac humanum os, conferri possit. Hęc imaginum collatio attestatur, veteribus illis hominum cadauera, Galeno autem simiarum, dissectioni fuisse adhibita: cui sententiæ Celsi quoque oratio, qua ille pectoris os vtrinque lunatum esse, ex veterum quopiam transcripsit, suffragatur, id enim de simijs, & canibus falso protulisset, quum tale quid in illis nihil appareat: in homine verò primum pectoris os superius, & secundum inferius, multo latiora sunt, quàm ubi hęc inuicem committuntur. Pectoris ossis substantia admodum fungosa mollisque est, & anteriori sede magis continua squama, quàm posteriori obducitur. Posterioris enim sedis squama multis inæqualibusque donatur foraminibus, quę haud peruia sunt, sed [l] vasis solùm viam prębent, id os enutrientibus. Hęcque foramina in primo osse tanto magis sunt conspicua, quanto huius ossis crassities secundi ossis crassitiem excedit. Quòd itaque pectoris os, illis costis, quę orbiculatim thoracis amplitudinem efformant, stabiliendis procreatum sit, neminem latere arbitror:

Humani pectoris ossis descriptio.

Pectoris ossis ad ensē cōparatio.

Pectoris os vtrinq; lunatum.

Pectoris ossis substantia.

Pectoris ossis vsus.

k tota 6.7. figur.
l 1.fig. a g, ad h, 6 autem fi. et 7. ab s ad t.
m fig. 7. o.
n 6 fi. m, n.
o 6.7 fig. p.
p 6. figu. q, r, l.
q 6.7 figu. q, r, s.
r 6.7. fi. t, u.
s 6.7. figu. q, r.
t 1. fi. cap. 22. A.
u 6.7. fi. s.
x 6.7. fi. t.
y 1. fig. ab h ad i.
z 6.7 fi. t.
a 6. figur. iuxta ε.
b 6.7. fi. u.
c 1. fig. D.
d 6.7. fi. x, y, z, α, β.
e 3. fig. E.
f 6. fi. γ, δ, ε.
g 6. figu. γ.
h 6. fig. δ.
i 1. fig. ab i ad k. 6.7. fig. ζ.
k 1. fi. K. 6.7. fi. η.
l secundū A, A. fi. 2. lib. 6.

arbitror: quemadmodum neque, quod propugnaculi etiam uicem fecundariò gerat, eosq; ufus homini præftet, quos generatim thoracis offa præbere, in huius Capitis initio retulimus. Cartilago, in quam pectoris os exacuitur, fubditarum quoque illi partium eft propugnaculum, & malũ granatum vulgò appellatur, quod (ut arbitror) unius balauftij apicis imagini illa accedat. A qua etiam forma, vulgus ipfam epiglottalem appellat cartilaginem, ab imagine uidelicet laryngis m operculi, pectoris offis cartilagini fpecie non admodum abfimilis. Verùm huiufmodi nominum copiam ad præfentis libri calcem unà cum cæterorum offiũ nominibus fubijciemus: modò autem nihil in thoracis offium hiftoria addendum fupereft, nifi fortè coftarum ductus, qui longè in coftarum offibus, quàm in cartilaginibus eft alius. Coftarum enim offa n quũ primùm à uertebris abfcedunt, egregiè in pofteriora deorfum obliquantur, & o hinc ad thoracis latera deorfum femper obliquè uerfus anteriora declinant, p quoufque in cartilaginem definunt; obliquè ac circulatim furfum in anteriora confcendentem: adeò ut coftæ, ubi cartilaginem primùm educunt arcuatim, & in angulum quodammodo furfum reflectantur. q Ifte coftarum ductus non in illis folum, quę pectoris offi committuntur, euidens eft: uerùm, & in reliquis omnibus, fi fortè duodecimam exceperis, cuius cartilago admodum obfcurè furfum fpectat: quanquã etiam hic inflexus potiffimum in medijs quinta nimirum, fexta, feptima, oftaua & nona uifitur.

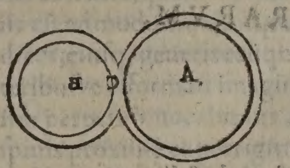
Mucronatæ cartilaginis ufus.

m 12, 23. fig. cap. 38.

n 3 fi. ab a per c ad f.
o 3 fi. ab f ad A.
p eadem fi. a B ad E.
q Hæc integra & potiffimùm fecunda.

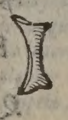
Coftarum ductus.

DE CARTILAGINEA QVÆ CORDIS BASI ASCRIBITVR fubftantia, feu cordis offe. Caput XX.

HAEC figura magnę arterię, & arterialis uenæ radices perfunctoriè exprimit ab omnibus connatis corporibus, partibus ve diuifas, & duobus circulis fimilimas. Ac A quidẽ arterię magnæ radicẽ notat, B uerò arterialis uenæ radicẽ. C autẽ cõnexũ, quo uafa ea inuicem in ipfo exortu connafcuntur. Verùm conduxerit hęc ex fexti libri figuris, potiffimum autem octaua, & decima, petere: quas huic Capiti præponerem, fi non ijfdem figuris paginas occupare uererer.

NE forfitan hoc libro os aliquod prætermififfe uideamur, iam offeæ cordis fubftãtiæ facienda eft mentio. Galenus namque ab elephantis corde, à quopiam fuorum familiarium os eximiæ magnitudinis exectum prodidit: & grandium quidem animaliũ cordibus os, minorum uerò cartilaginem afcribit. Ego autem hactenus, uti in nullo corde, ita neq; in humano (quod humida admodum, fi reliquis animalibus conferatur, eft conftitutione) exquifitum os reperi: eaque fede, qua Galenus cordis os conftituit, fubftantiã obferuo cartilagineam, quæ mea quidem fententia nihil eft aliud, quàm a magnæ arteriæ, & b uenæ arterialis radices, à corde principium ducentes. Quippe radices hæ, in quibus membranarum bafes confiftunt, quæ materierum è duobus illis uafis in cor refluxui præficiũtur, multo duriores funt, quàm reliqua illorum uaforum fubftantia, adeò ut radices cartilaginis natura participare nonnihil uideantur: quæ in bobus, & magis adhuc in ceruis, ficciffima offeaq; temperie donatis: ita tempore indurefcit, ut quadrupedum coftarum cartilagines in album, & friabile os, extrinfecus cartilagine tanquam membrana obductum, degenerare fcripfimus. Hæ itaque uaforum radices c perinde ad fe mutuò funt conterminæ, ac fi d duos circulos in puncto inuicem committeres, continuaresq; ita, ut dexter circulus uenæ arterialis effet radix, finifter uerò (qui amplior exifteret) magnæ arteriæ. Vbi autem circuli mutuò committerẽtur, is locus effet, quo hæc uafa fuis orbibus fimul connafcuntur, uniunturq;, ac ubi præcipua offeę cartilaginis confifteret portio, quæ oblõga & veluti teres effet: tota nimirũ fede, qua illæ radices inuicem committuntur, & reliquæ interim circulorum portiones effent refectæ. Ac proinde per me licebit radices has, pro animalis, in quo incides, temperamento, & magis adhuc ætate, aut cordis cartilaginem, aut os vocare, modò accuratè ipfarum naturam quis intueatur, neque vnà cum Galeni fectatoribus, ipfius fenfa admodum ofcitanter eruentibus, tam ftolidus fit, vt cordis os inftar Λ aut υ efformatum fibi perfuadeat. Qui enim poft Galenum humani corporis hiftoriam fcribere aggreffi funt, in humani cordis bafi os quoddam extructum recenfent, quod laryngi e præpofito, & ab υ imagine ὑοειδὲς nuncupato offi affimilant. Neque fat fuit illis hominibus, ad hunc modũ os in humani cordis bafi confingere: quin imò fermoni adiecere, cordis bafim, atque ideo etiam vniuerfum cor, ab ipfo non fecus firmari, quàm linguæ radix illo offe, quod laryngi præponitur. Arbitrantur namque, cor eiufmodi offe firmatum, moueri: non expendentes, cor etiam tali offe donatum, ipfo non minus fulfulciri poffe, quàm ferreus palus lectum in aere fuftineret, quando is lecto alligatus, fimul cum ipfo deorfum ex alto proijceretur. Quamuis interim quatuor cordis uaforum ad conterminas fedes connexum nonnihil cor fuftinere, haud inficiari poffumus: uti etiam ex vniuerfa Galeni de cordis offe hiftoria, in qua ueteres, fuiq; temporis medicos, qui id in homine reperiri negabant, præter meritum arguit: nobis quoq; fatendum eft, Galenum id quod pertractat os, in humano corde, pręceteris, uti monuimus, humido, & molli, nunquam effe aggreffum.

Li. 8. de Administ. fect.

Humanũ cor uero offe deftitui.

Cartilaginea cordis fubftantia.

a 10. fi. li. 6. fub B, C, D.
b 8. fig. li. 6. fub E, F, G. quibus charact. membrana notantur.
c C.
d A, B.

Anatomicorũ lapfus.

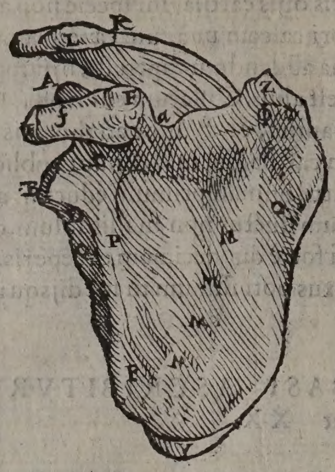
e 1, 2. fig. 13. cap.

Potiffimũ 8 de Admi nift. diffect.

DE

DE SCAPVLIS. Caput XXI.

PRIMA FIGVRA XXI. CAP.

SECVNDA.

TERTIA.

TRIVM VIGESIMI PRIMI CAPITIS FIGVRARVM, carundemq; characterum Index.

PRIMA figura internam, seu anteriorem scapulę dextræ sedem exprimit.
Secunda, dextræ scapulę externam posteriorem ve sedem ostendit.
Tertia scapulam dextri lateris in latus depictã continet, ut sinũ gibbæ exteriorisq; scapulę sedis proponeret, qui inter elatiorem scapulæ costam, & scapulæ spinam consistit.

A, B 1, 2 *Scapulæ sinus, cui humeri caput articulatur.*
C, D, 1, 2 *Ceruix seu collum scapulę.*
E, f, *F in prima figura, & E F in secunda, interiorem insinuant proceßum scapulæ, in quo F protuberantem notat partem, cui clauicula alligatur, et penè innititur. E uerò, processus huius appendicem. f autem, asperam commonstrat partem, à qua ligamentum pronascitur, hinc in superiorem scapulę proceßum pertinens.*
G, H G. *Radix spinę scapulę, seu ipsa scapulæ spina, quæ in homine superiorem scapulæ educit processum, in quo K & L in prima figura, & tertia, & L in secunda quoque, occurrunt, priuatim aliquid indicantia.*
I 2, 3. *Scapulæ spinæ pars crassior, interdum appendice decorata.*
K 1, 2, 3. *Vbi K in prima, & tertia consistit, coalitus incedit appendicis processus superioris scapulæ, cuius mediæ sedi K secundæ figuræ insistit.*
L 2, 3 *Sinus superiores proceßus scapulæ, leuiter cælatus, & articulandæ clauiculæ accommodus.*
M, M, M 1 *Instar obliquarum linearum tubercula, quæ sinus perinde in scapulæ cauo constituunt, ac si illi à costarum conuexis essent impressi.*
N, O 1 *Sedes in internæ scapulæ regione magis cauæ, quæ secundæ figurę literis G & H respondent.*
P 1 *Protuberans crassiorq; inferioris costę pars, quæ in internam scapulæ sedem prominet.*
p 1 *Hac sede inferior scapulæ costa, latus ve efficitur acutius, ideoq; magis prominet, ut tertius brachium mouentiũ musculus hinc promptius exoriretur.*
Q 1 *Scapulæ inferioris costæ asper sinus, unde interior cubitum extendentium pronascitur musculus.*
S 2 *Ad scapulæ externam sedem protuberans inferioris costæ pars.*
T 2 *Impressio & amplitudo inferioris costæ, unde tertius brachium mouentium musculus nascitur.*
V, V 2 *Hic externa scapulæ sedes propter crassitiem inferioris costæ insigniter caua cernitur.*
X 1, 2, 3. *Appendix basis scapulæ, ad principium ipsius spinæ coalita.*
Y 1, 2, 3. *Appendix inferioris anguli basis scapulæ.*
ⲫ 1 *Superioris anguli sedes, internam scapulę regionem modice protuberans.*
Z 1, 2, 3 *Superior basis scapulæ angulus.*
a 1, 3. *Semicirculare foramen, seu sinus, in superiore costa scapulæ conspicuus.*
b, c 3. *Sedes in externa scapulę regione, inter spinã & elatiorem scapulæ costam cõsistens. Verùm b priuatim scapulæ sedem hic notat tenuissimam, & quodammodo pellucidam. c autem foraminulum indicat hic frequenter apparens, & uenulæ inibi scapulam nutriturę uiam præbens.*

QVARTA VIGESIMI primi capitis figura.

Prĝsenti figura externam seu posteriorẽ canis scapulę sedẽ in hoc delineauimus, vt promptè expenderetur hominis scapulę ad canis, aut ouis differentia, quã in summo humero, aut superiori scapulę processu notauimus. Significet igitur A & B scapulę gibbum, seu dorsum, ac A quidem ipsius inferiorem sedem, B autem superiorem, & animantis collo capiti ve propinquiorem. C & D spinam scapulę notent, super scapulę ceruicem non excedentem. E scapulę ceruicem.

Scapularũ situs, & nexus.

SCAPVLARVM, vtrinque vna, posteriori thoracis regioni uersus superiora a innititur: & occipitis ossi, ceruicis thoracisque uertebris, costis, ac ossi υ referenti, musculorũ duntaxat interuentu copulatur. Occipitis quidem ossi, beneficio b secundi scapulam mouentium, qui etiam hanc plurimarum ceruicis, & thoracis uertebrarum spinis committit, quemadmodum, & c tertius illam transuersis vertebrarum ceruicis nectit processibus, & d quartus ipsam aliquot thoracis, & ceruicis vertebrarum spinis firmat. Costis uerò scapulam nectunt e primus illam mouentium musculus, & thoracem mouentium f secundus. Ossi autem υ referenti scapula g septimi eius ossis, peculiarium musculorum ope hæret. In hominibus præterea, & simijs, & sciuris, & si quę alia clauiculis donantur, scapula ligamentorum auxilio clauiculæ h cotexitur, illiq; est contermina. In omnibus uerò animalibus brachij os seu humerus scapulæ i inarticulatur.

Scapularũ usus.

Ac proinde si hominem scapula destitutum finxeris, nusquam uocatum humeri articulum opportunè constitues. Ad eius namque fabricam, necessum est, humeri caput alicuius ossis sinum subire, ac ut moueatur, in aliquo osse ueluti in basi quapiam stabiliri: adeò vt hunc scapulæ usum censeri oporteat præcipuum: cui alius mox subsequitur, non sanè pœnitendus, partium nimirum thorace contentarum custodia. Posteriori enim thoracis sedi Natura scapulas tanquam duos clypeos, & scuta obiecit: hinc rursus alium vsum homini accessurum minimè ignorans, quo k complures musculi motuum brachij, ac thoracis, & cubiti autores, sedem, qua suffulciantur, & à qua originem ducant, commodè adipiscuntur. Magnæ igitur singularisq; industrię est, scapulas tam varijs, prorsusq; necessarijs vsibus adaptare, & vndequaque non secus eas extruere, quàm si priuatim ad singulos usus, vti nunc describemus, configerentur. Scapula enim inæqualis est admodum, omniq; ex parte sibi dissimilis: præter varios namque ipsius processus, sinus, tubera, appendices, eiusq; generis reliqua, è quibus ossium discrimina petimus,

Scapulæ forma triangularis.

scapula trianguli differentibus costis lateribusve efformati imaginem quodammodo exprimit. l Primum enim ipsius latus, quod scapulæ basim perpetuò uocabimus, ea scapulę sedes est, quæ secundum dorsi longitudinem, thoracis uertebrarum spinis proximè exporrigitur, obliquaq; cõstat linea, superius, & inferius ad exteriora corporisve latus obliquè tanquam in circuli conuexum inclinata, in medio autem paululum lunata, & caua.

Basis scapulæ.

Verùm interim scapulę uasis nonnunquam continuo ductu, hunc ferè in modum, (homini, perinde, ac cæteris quasi animantibus, gibba est. Deinde basis hęc admodum tenuis spectatur: quamuis inferiore tamen parte, & superiore nonnihil, quàm in medio crassior appareat, inferiorisque partis crassities, partis superioris crassitiem adhuc uincat.

Basis appẽdices.

Huic basi plerunque m duę adnascuntur appendices: vna quidem, quæ grandior crassiorque, & longior est, ad basis inferiorem consistit angulum, insigniter obtusum, ac ueluti orbicularem: altera autem appendix aliquantulum sub superiore habetur angulo, illique basis sedi coalescit, à qua uocatam nobis scapulę n spinam principium ducere audies.

Basis cartilago.

Præter has appendices, basi insuper mollis quædam adnascitur cartilago, eius cartilaginum generis, quo ossium extrema nulli commissa ossi, augeri solent. Verùm in hominibus hæc cartilago longè breuior minorque est, quàm in ouibus, & bobus, alijsq; quadrupedibus, quorum scapulæ thoracis potius incumbunt lateribus, quàm, vt in homine, posteriori thoracis sedi uertebris proximæ. Atque ita primum scapulæ latus se habet: duo autem reliqua inter se variant.

Superioris inferiorisq; laterũ differentia.

o Inferius enim, ab humiliore basis sede admodùm oblique sursum in exteriora ducitur: p superius verò (quod tanto breuius est inferiore, quanto inferius est ipsa basi breuius) nonnihil deorsum in exteriora fertur, quodammodo transuersim procedens. Duo hæc latera in q angulum coeuntia, latiusculam scapulæ partem suis externis finibus complectuntur, quam scapulę ceruicem dicimus, cuique sinus insculpitur articulando humero apparatus.

Tres scapulæ anguli, ac laterum plenior descriptio.

Cæterùm duo hæc latera suis finibus tertium eum scapulæ angulum constituentia, non solum ductu, & breuitate inter se discrepant, verùm etiam crassitie. Inferius enim latus, quo altiùs à basi sursum conscendit, eo r crassius, & multo spissius efficitur: non aliter quam si Natura huius lateris beneficio, scapulę alioquin tenui, & infirmæ magnum robur additum uoluisset, ac deinde secundariò quibusdam musculis commodi exortus locum præparasset. Præter id enim, quòd musculorum quorundam gratia (vt mox subijciam) huius lateris crassities internam scapulæ sedem s cauiorem reddit, & in externa sede, seu gibbo, veluti t sinum efformat, ipsum quoque in sua externa sede prope inferiorem basis scapulę angulum u compressiorem obtinet, deorsumque quadantenus educitur, vt x musculus illinc principium sumeret, cuius ope brachium veluti à pectore retrorsum flectimus. Quinetiam interna huius lateris sede, iuxta elatiorem ipsius partem, qua scapulæ ceruicem terminat, oblongus quoque spectatur y sinus, aliquantulum asper, & inæqualis, z musculoq; principium porrigens, quem cubiti extensionis autorem statuemus. Porrò superius latus, tenue minimeq; crassum est, ad eam usque sedem, qua scapulæ ceruicis a superior pars consistit: illic enim impense crassescit, ipsique priuatim iuxta interioris scapulæ, quem hinc enasci audies, b processus radicem,

Ceruix scapulæ.

c sinus quidam, seu medium foramen instar semicirculi insculpitur, uiam porrigens quinti paris neruorum dorsalis medullæ d surculo, hac una cum uenula arteriaque posteriorem scapulæ sedem adeunti. Scapulæ e ceruix crassa est, ipsaque scapula ex ampla tenuiq; basi ad hanc coarctata, & secundum latitudinem incrassata cernitur. Ceruicis tamen f longitudo, seu interuallum, quod à superiori corporis parte ad inferiorem metior, admodum ceruicis crassitiem superat, quæ ab anteriori parte in posteriorem pertinet.

Sinus humero excipiendo paratus.

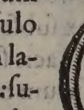
Ceruix hinc magis adhuc extrorsum ducta, dilatatur: & ut ipsa oblonga est, ita etiam oblongum efformat g sinum, inferiori quidem parte circulari circumferentia terminatum, superiori autem parte in acutum quodammodo exporrectum. Atque id propter h impressionem accidit, hic internę ceruicis sedi factam, tendinis eius i musculi ducendi gratia, qui intro antrorsumque brachium circumuertit. Præterea sinus ceruicisque scapulæ k superior pars, in hoc procerius extuberat,

quò

a trium integrarũ R.
b 9. musc. tab. Γ, Δ.
c 12. musc. tab. G.
d 10. ta Γ.
e 5. tab. Γ.
f 7. tab. L.
g 5. ta. R. S.
h integrarũ Ϙ ad λ.
i integrarum figu. S. ad R.
k 4. musc. ta. Ξ. 7. ta. M, & L, & I. 11. tab. L & Γ, & G. 7. tab. L. 6. ta. Θ, m, n, 11. ta. Θ f, 5. tab. R, S.
l 1. 2. 3 fig. à Z, per X, ad Y.
m 1. 2. 3. fi. una Y. altera X.
n 2. figu. C. H. 3. fig. G.
o 1. 2. figu. à B, ad Y.
p 1. 2. figu. à Z per F ad A.
q 1. 2. figu. inter A, B.
r ad prima fig. P, ad 2. fig. S.
s inter 1. fi. N, O, P, P.
t inter 2. fi. G, H, S, T.
u 2. fig. T.
x 8. musc. tab. K. & tab. 13. S.
y 1. figu. Ϙ.
z 12. musc. tab. T.
a 2. fig. C.
b 1. 2. fi. F.
c 1. figu. a.
d 3. fi. cap. 11. lib. 4. i.
e 1. 2. fig. C, D.
f 1. 2. fig. à C ad D.
g 1. 2. fig. A, B.
h 1. fig. C.
i 7. musc. tab. Γ, et 8. tab. H.
k 1. fig. a.

quò aptius hinc l duo ualidissima huius articuli pronascerentur ligamenta, & m externum quoque caput eius musculi commodè hinc principium duceret, qui cubitum flectentium est anterior. Hic scapulæ sinus cartilagine reliquorum articuli sinuum modo incrustatus, non admodum altè cælatur. neque etiam ipsius longitudo, & amplitudo respondent, humeri n capitis, quod ipsi inarticulatur, longitudini, & amplitudini, propter varios, eosque admodum laxos motus, quibus humerus ad hunc sinum agi debuit. Quanquã interim Natura, quum scapulæ sinum ita leuiter non sine maxima occasione exculpsisset, illumq; non ualde amplum longumq; creasset (præter peculiaria huius articuli ligamenta, quæ in secundo libro una cum musculis prosequemur & quosdam scapulæ processus, paulo infra explicandos) cartilaginem quandam ligamenti substantiæ compotem, in hoc sinu crebrò effingit, qua ipsum auget, profundioremque efficit, nimiamque luxandi promptitudinem impensè corrigit. In huius enim sinus ambitu ea cartilago ponitur, scapulæ interim, neque etiam humero connata, sed tantum ligamentis articulum in orbem amplexantibus adnexa, illisque o cartilaginibus proximè respondens, quę instar crescentis lunæ in genu articulo semper occurrunt. Huius itaque cartilaginis externa sedes crassa est, sensimq; ad sinus centrum ducta gracilescit, ac multo ante centrum definit: quasi quis sinum in ambitu anulo augeret, cuius corpus instar trianguli esset contusum: & istius trianguli externum latus, exteriorem articuli ambitum respiceret: inferius uerò latus sinui incumberet: superius autem, hummeri caput spectaret: adeò vt istius cartilaginis beneficio, quotiescunq; repeRitur, sinus scapulæ profundior euadat, & interim cartilago impetui compressioniq; ossium facilè cedens, laxum huius articuli motum minimè cohibeat.

Cartilago scapulæ sinũ frequenter augens.

Hac figura cartilaginẽ scapulæ sinum adaugentem utcunque expressimus.

Duo scapulæ processus. Interior processus.

Processus vero, quibus pręsenti articulo Natura etiam prospexit, duo censentur: quorum alter p superior est, paulò post latius describendus: q alter uerò interior, & minor, qui r ampla radice ex superiori sede ceruicis scapulæ principium ducit, & hinc vtcunque latus antrorsum fertur, anteriori articuli parti, at magis versus superiora, s oppositus. Inferior huius processus pars, instar antiquæ Græcorum literę C, nostro C non admodum absimilis, caua est: vnde etiam is σιγμοειδὴς appellatus. Alij uerò à quadam imagine, quam cum altera obtinet anchoræ parte, quæ terræ infigitur, ἀγκυροειδῆ ipsum uocarunt. Nonnullis quoque à corniculæ rostri specie, κορακοειδὴς dicitur, inferna sede cauus, & insigniter læuis, ne munus insertionemque t musculi impediat, brachiũ in anteriora circumuertentis. Superiori parte processus iste asper, & inæqualis occurrit: in elatissima namque sui principij sede, crassior, quàm reliquo incessu cernitur, & inęquali prominet u tubere, cui clauicula ferè, innititur, valideq; alligatur. In x apice verò, vbi appendicem sibi vendicat, & interno suo latere etiam asper est, vt aptius internum anterioris cubitum flectentium musculi y caput ab ipso exoriretur, & z ligamentum, quod peculiarium humeri articuli ligamentorum primum recensebimus, hinc principium obtineret. * Inter apicem quoque suum, & tuberculum, superior ipsius sedes exasperatur, ut a ligamentum hinc promptius educeretur, ab interiori processu in superiorem scapulæ processum pertinens, utq; in totam ipsius longitudinem commoda foret insertio b musculi scapulam ad pectus mouentis, cuius sanè potissimum gratia (si accuratè singula expenderimus) processum hunc à Natura homini datum esse fatebimur. Cæterùm nunc tempestiuum erit, superiorem scapulæ processum aggredi, & cum ipsius historia anteriorem posterioremq; scapulæ sedem persequi. Scapula itaque c anteriori sede sima, & caua est, ut commodè costarum conuexis respondeat, ac super ipsas stabilita, debitè moueatur. Deinde etiam, vt opportuna hic sedes adaptaretur musculo, qui totam anteriorem scapulæ sedem implens, intrò antrorsumque brachium circumuertit. Caua hęc scapulæ sedes læuis quidem est, sed non omni ex parte æqualis, nam iuxta inferiorem ipsius sedem d tubercula quædam obtinet, modicè instar obliquioris lineæ extuberantia, quæ quodammodo sinus constituunt, ac si thoracis costæ, quibus scapula hac sede incumbit, temporis successu in scapulam comprimerentur, ipsaq; scapula illarum effigiem cedendo assumeret. Hi enim sinus tuberaq; in senibus apparent magis, quàm in iuuenibus, quibus omnia minus adhuc conspicuè excrescunt. Ad hęc, scapulæ anterior sedes e ad radicem elatioris anguli basis scapulæ nonnihil protuberat, aptamq; regionem efficit, cui f alter scapulam attollentium musculorum ualidè insertatur. g Pręterea scapulæ anterior sedes, quà processui, quem ex posteriori scapulæ sede educi, illique sedi instar spinæ cuiusdam esse audies, correspondet, insignius quàm alibi excauatur: non secus quàm si Natura, quum processum illum fingeret, anteriorem scapulę partem in posteriora extraxisset, sicq; ipsius cauitatem dictorum iam vsuum gratia adauxisset. Inter reliquas tamen anterioris scapulę sedis regiones, ea maximè cauam se exhibet, quæ ipsius ceruici est proxima: præter id enim, quod in posteriora inibi videtur extracta, scapulæ etiam ceruix hic impensè crassa, antrorsumq; protuberans, hanc cauitatem non leuiter auget: quemadmodum & i inferius scapulæ latus, quod quum crassum sit, illam quoque profundiorem reddit. k Posterior scapulæ sedes gibba est, quòd hanc figuram iniurijs citra noxam ferendis accommodatiorem esse, Natura haud ignorauerit. Verùm si pressius hanc sedem contemplamur, duæ in ipsa occurrunt cauitates, musculis suscipiendis aptissimæ, & l processu quodam insigni, qui instar spinę ex hac sede educitur, dirempte. m Vna enim sub eo processu inter inferiorem ipsius sedem, & extuberantiorem crassioremq; inferioris scapulę lateris partem consistit: n Altera verò inter superiorem processus sedem, & superius scapulę latus habetur. Atque hanc quidem o musculus occupat, quem brachium circumuertentium primum statuemus: illã autem, p qui eiusdem muneris opificum tertius numeratur. Porrò etsi hæc externa posteriorve scapulæ sedes, cùm illius scapulæ processus, tum suorum laterum gratia, duas has quasi cauitates ostendit, nihilominus uniuersa (quoniam extuberare cernitur) scapulæ dorsum à ueteribus fuit appellata, similitudinem à uerò hominis dorso sumentibus. Processum autem, qui ab hoc scapulæ dorso enascitur, superiorisq; scapulæ

Anterior, seu costis proxima scapulæ sedes.

Posterior scapulæ sedes, seu dorsum.

processus

l 5. musc. tab. unã e, 13. tab. alterã V notat.
m 6. musc. tab. m.
n 1. 2. fig. 23. cap. A, B, C.
o tota 6. f. cap. 31.
p 1. 2. 3. figur. K.
q 1. 2. figu. E, F.
r 1. 2. fi. F.
s integrarum fig. u.
t 7. musculi. tab. Γ. 8. tab. H.
u 1. 2. fi. F.
x 1. 2. fi. E.
y 6. musc. tab. n, o, musculi Θ.
z 5. musc. tab. d.
** 1. figu. f.*
a 5. musc. tab. e.
b 5. musc. tab. T.
c 1. figur.
d 1. fig. M, M, M.
e 1. fig. Φ.
f 12. musc. tab. G.
g Confer hic N, O, fi. prima cum H, et G, fi. 2
h 1. figu. C, D.
i 1. fig. P.
k 2. figur.
l 2. figu. G, H, I.
m 2. fig. inter G, H, D, S, T, Y.
n 3. fig inter Z, a, I, G, & præcipuè b, c.
o 6. musc. tab. K. 11. tab. G.
p 11. musc. tab. Γ.

Superior processus, seu summus humerus, cuius tã diligẽs instituitur descriptio.

processus radix existit, spinam uocarunt, ad posteriorum uertebrarum processuum, spinarum ve imaginem. Summus humerus uerò nobis dicitur, quod illis ἀκρώμιον nuncupabatur: quanquam nõ adeò promptum sit diuinare, quid quisque hac uoce intellexerit. Neque etiam uel Hippocratis causa nomen id negligendum, aut de ipso obiter statuẽdum est, si modò diuina illius de osium fracturis, & luxationibus, idq; genus malis oracula, ad nos quoque pertinete duxerimus. Quare etiam non ab re fuerit, scapulæ spinam, summumq; humerum, uti uisum erit, describere, atque tunc demum Hippocratis, & Galeni sententiam sermoni adijcere. Ex tota igitur propemodum latitudine dorsi scapulæ q ualidus crassusq; enascitur processus, non quidem è dorsi r longitudinis medio, uerùm non procul à superiori ipsius sede. Processus iste (qui scapulæ spina est) sensim magis magisq; augetur, ac s tandem iuxta scapulæ ceruicem à scapulæ dorso abscendes, teresq; quodammodo apparens, modicè antrorsum fertur, insigniter supra scapulæ cum humero articulum t latescens, & ampla donatus appendice, quæ in pueris u pluribus ossiculis conformatur, cartilaginis interuẽtu coalescẽtibus. Huius processus pars omnis anterior, & posterior, & humilior, læuis minimeq; aspera cernitur: superior autem ipsius sedes neutiquam lęuis est, sed rudis, & foraminulis quibusdam non peruijs decorata, idq; potissimum in superiori sui appendicis sede, & x ubi non procul à scapulę basi processus iste crassior apparet, ac subinde appendicem quoque nanciscitur. Neque has sanè asperitates frustra machinatur Natura, quum y maximus scapulam sursum ducens musculus illis implantetur, & principium prębeant z dignissimo brachium mouenti musculo: quem, quòd brachij cum scapula articulum eleganter integit, ἐπωμίδα (quemadmodum, & hunc ipsum aliquando processum) dissectionum periti uocarunt. In anteriori processus sede, iuxta ipsius extremum, a sinus adeò leuiter, & superficietenus insculpitur, ut num capitulum, num sinus sit ægrè deijudices. Huic modicè prominẽs clauiculę b capitulum articulatur ualidissimisq; ligamentis constringitur: interueniente hic peculiari cartilagine, prorsus simili, quam in maxillæ inferioris cum capite articulis obseruari retulimus, quæ scilicet utrinque, quà ossa spectat, læuis, & lubrica est, ligamentisq; articulum amplectentibus duntaxat continuatur. Dicti itaque modò processus pars, c quę scapulæ dorso proxima est, Spina, uti iam scripsi, opportunè nominatur: quę etiam in d canibus, ouibus, & equis cernitur: processus uerò e partem, quæ à scapula antrorsum uersus exteriora abscedit, ac sensim dilatescit, inque solis hominibus, & animalibus clauicula donatis, obseruari potest, summum humerũ appellamus: id nomen à Gręcis mutuantes, qui proculdubio brachij osis cum scapulis articulum, ὦμον nuucuparunt: ac proinde ἀκρώμιον hanc processus partem uocarunt, quòd articuli superiorẽ extremamq; constituat sedem, ac ueluti illius tutissimum habeatur propugnaculum. Atque ita sanè ab Hippocrate perpetuò accipitur, cùm aliàs sæpius, tum præcipuè quando in libro de Articulis, humerum (quem ipse βραχίονα uocat) nequaquam ad superiora (impediente nimirum summo humero) luxari docet, & quum de effracto summo humero pertractat, libroq; de Osium natura, eũdem è scapula (uti sanè est uerissimũ) enasci docet. Quanquam & hic Galenus etiam libro de Offibus audiendus est, qui compaginem f præsentis processus cum clauicula, ἀκρώμιον nonnullis dissectionum professoribus vocari asserit. Vbi etiam subiungit, hic quosdam tertium os, pręter processum hunc & clauiculam, in solis hominibus ponere, idq; acromiõ & κατακλεῖδα vocare. Tertium hoc os Galenus decimotertio de Partium usu, in hominibus recenset, & simias illo priuat: quemadmodũ & in libris de Administrãdis sectionibus, & in suis in Hippocratis de Articulis librum commentarijs. Scribit enim, præter hunc scapulæ superiorem processum, & clauiculam, tertium quoddam os esse cartilagineum, quod clauiculę ad illum scapulæ processum contextui insternitur, & à quo membranæ ligamentaque pronascuntur, quorum beneficio contextus iste ualidius committitur. Galenus in quinto de Administrandis cõsectionibus libro, huiusmodi os Hippocrati ἀκρώμιον uocari ait, ipseq; eo nomine ibidẽ id appellat: queadmodum in libro de Osibus testabatur, quosdam hic tertiũ quoddam os collocare, idq; ab illis ἀκρώμιον nuncupari: quũ interim Galenus subinde in libris de Partium usu, & in libris de Administrandis sectionibus, ac ferè in omnibus in Hippocratem cõmentarijs, hunc scapulæ processum, aut saltem huius scapulæ processus cum clauicula compagem, ἀκρώμιον uocitauerit. adeò ut, non parum Galeni inconstantiam hic admirer, multoq; magis tantisper admiraturus sim, dum in homine tertium id cartilaginosum os mihi occurrat. Neutiquam enim arbitror, Galenum peculiarem superiùs cõmomeratam huius articuli cartilaginem osis loco habere, quum eius generis cartilagines ad ligamenti naturam à uera cartilagine plurimum recedant, multoq; minus osseæ ullo pacto sint: præterquã quòd hæc in simia, perinde ac in homine reperiatur. Et si forte osis loco habenda esset, præterquam quòd Galenus aliter huius meminisset, & articulum interuenire, non autem ipsi insterni scripsisset: etiam reprehensione nõ careret, quod peculiare os in clauiculæ cum pectoris osse g articulo, & rursus inferioris maxillæ ad temporum ossa h articulis, & i in genu non statuisset, quum interim illic huius generis cartilagines manifestius quàm hic in summo humero appareãt, etiamsi illæ Galeno prorsus incognitæ, & pętermissę uideantur. Hactenus itaque mihi hic nunqnam, quantumuis diligenter secanti, tertium os animaduertere licuit. Satisq; perspectum habeo, Galenũ id nunquam etiam uidisse, & si ausim eousque in ipsum impietatis progredi, affirmarem illum huiusmodi os confinxisse à quadam cum k osium, quę sesami semen referunt, similitudine, quæ quibusdam musculorum capitibus uel tendinibus firmata, aliorum osiũ articulis contextibusq; præponi audies. Dein nullum unquam animal, præter hominem, simiam, & sciurum, & si rectè memini, glirem, mihi occurrit, superiorem hunc scapulę obtinens processum: adeò ut uix ambigem, eum qui primis hominem duntaxat ἀκρωμίῳ donari scripsit, intellexisse solum hominem hũc processum obtinere: quando illum in canibus, ouibus, capris leporibus (qui etiam interiorem scapulæ processum separatim

Peculiaris cartilago clauicula cũ superiori scapula processu articuli.

Tertium os à Galeno ĩ superioris scapulæ processus cum clauicula nexu recenseri.

Quibus tã tũ animalibus superior scapulæ processus obtigerit.

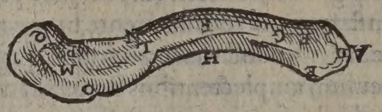
q 2. fig. G. H.
r Nõ in medio Z & Y fi. 2. sed magis ad Z.
s ab H uersus K fi. 2.
t 1, 2, 3. figur K.
u fig. ca. 3. Q, R.
x 2, 3. fi. I.
y 9. musc. tab. Γ, Δ.
z 10. musc. tab. Δ.
a 1, 2. fi. L.
b 3. fi. ca. 22. Q
c 2. fig. G, H.
d 4. fig. C, D.
e ab H uersus K fi. 2.
f integrã Q ad λ.
g Grandior pars 4. figuræ cap. 22.
h fig. marginis c. 10.
i 18. fig. ca. 31.
k 1 fi. cap. 25. V, V. et 2 fig. ca. 33 ⊥, ω. & ipsa patella k insignita ĩ 8. musc. tabul.

Summi humeri usus. nancifcuntur) & alijs,quæ menfę apponi folent quadrupedibus, nullum fuperiorem fcapulæ proceffum (at duntaxat fpinam) fpectaret,parum de fimijs cũ Galeno folicitus. Porrò cuius ufus gratia is homini,et alijs animalibus clauiculas nancifcẽtibus detur, tum demum melius explicabimus, ubi clauicularum hiftoriã aggrediemur. Pręter hoc enim,quòd humeri ad fuperiora luxationem is proceffus prohibeat, & tutiffimũ humeri articulo propugnaculum fit,& quòd mufculorũ infertioni, & exortui eleganter famuletur, in hoc potiffimum iuuat, *l* ut accedente clauicula,humeri articulum à thoracis lateribus, & coftis quàm longiffimæ remoueat,illumq; in eo fitu referuet, quo maximè ad fuos motus indiget. Cæterùm Galenus,etiamfi paffim interiorem fcapulæ proceffum ἀγκυροειδῆ appellet,in decimotertio tamen de Vfu partium, fuperiorem proceffum eo nomine donauit:quemadmodum,& is κορακοειδὴς ab illo quoque nonnũquam eft perin de appellatus,ac fibi undique Galenum conftare cernimus. At iam opportunum fuerit,fcapularum fermoni modum imponere:præcipuè quum nihil narrandum fuperfit,quàm bafim fcapulæ,quà appẽdicibus decoratur,utcunque fungofam fiftulofamq; uideri,& nonnulla foraminula in fcapulæ fpinã porrigi, quæ ipfi(quum craffa fit)uenas deducunt, nutrimentum illi fuppeditaturas. Cernitur autem *m* unum fubinde in illa amplitudine,quam fuperior fcapulæ cofta cum ipfius fpina efformat:ac etiam in interna fcapulæ fede,qua hæc impenfius cauatur. Deinde,& in ceruicis *n* ambitu,eiufdem ufus, producendorumq; ligamẽtorum gratia,huius quoque generis occurrunt foraminula.

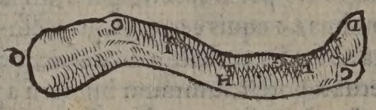
l integrã figur. Q & λ.
m 3. fig. c.
n 1, 2. fig. iuxta C D.

DE CLAVICVLIS. Caput. XXII.

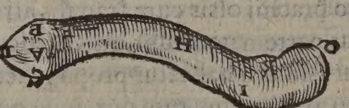
TRIVM VIGESIMI SECVNdi Capitis figurarum,& earundem characterum Index.

PRIMA VIGESIMI fecundi Capitis figura.

SECVNDA.

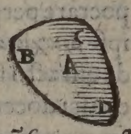

TERTIA.

PRIMA præfentis capitis figura,dextri lateris clauiculã anteriori externa ve,et fuperiori fede expreßam habet.

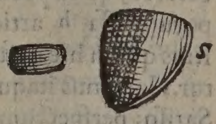
Secunda,pofteriorem interiorem ve clauiculę faciẽ, unà cũ fuperiori ipfius fede oftendit.

Tertia,inferiorem clauiculę fedem commõftrat.

A 1,2,3 *Clauiculę capitulum,quo pectoris offi articulatur.*
B 1 *Capituli huius primus angulus.*
C 1,2,3 *Secundus capituli angulus.*
D 1,2,3 *Capituli nuper cõmemorati tertius angulus. In prima tamẽ figura,uniuerfa triãgularis capituli circũfcriptio fit cõfpicua literis B,C & D,perinde ac in figura,manifeftioris doctrinę gratia,indici characteris D hic fuperpofita.*
E 1,2 *In anteriori clauiculę fede protuberans notatur linea, è directo primi anguli B infigniti confiftens.*
F 2,3 *F,& G in tertia figura,protuberans linea inferioris fedis clauiculæ indicatur,quam F & G in fecunda figura utcunque etiam oftendunt.*
G 2,3 *G priuatim indicatur afperitas, ad lineæ F infignitæ pofteriora apparens.*
H 1,2 *Clauiculę longitudinis medium,quod teres effet,nifi linea F infignita, inferiori ex parte protuberaret.*
I 1,2 *Hac fede clauicula ad fuperiorem fcapulę tẽdens proceffum, delitefcit,fuperiorique fede(quæ etiam I ad K ufque notatur)gibba eft.*
Afperitas in ea clauiculæ fede confpicua,ubi hęc anteriori fui parte maximè caua cernitur.
K 1 *Latiufculæ fedis clauiculæ inferior pars, leuiter finuata,& afpera,non autem fuperioris partis modo gibba.*
L,M 3 *Hac fede clauicula etiam afpera eft, perinde ac iuxta M,ex qua ligamentũ ad internũ fcapulæ proceffum fertur.*
N 3 *Clauiculæ fedes maximè retrorfum,introrfum ve protuberans, & huius fedis peculiare tuber.*
O 2,3 *Locus infigniter afper,in inferiori clauiculæ fede confpicuus,qua fuperiori fcapulæ proceffui coarticulatur.*
P,3 *In tertia figura Q capitulum infignitur,quo clauicula fuperiori fcapulæ proceffui committitur. In prima uerò figura, & fecunda, Q fedes indicatur,qua id capitulum confiftit.*
Q 1,2,3

QVARTA XXII. CAPITIS FIGVRA.

HANC figurã integrũ erit præfentis Capitis quartã conftituere,in qua pars,R infignita, cartilaginẽ exprimit,articulo clauiculę cũ fuperiori fcapulę proceffu peculiarẽ. R Altera autẽ pars,S indicata,cartilago eft,peculiaris clauiculæ cũ pectoris offe articulo.

Clauicularum numerus. *Earundem ad pectoris os articulatio.*

IN VTRISQVE lateribus clauiculæ *a* (quæ Græcis κλεῖδες nominantur) fingulæ confiftunt,pectoris offi,& fuperiori fcapulę proceffui coarctatæ. Pectoris offi in illis articulantur *b* finibus,quos in primi ipfius ofsis fummæ fedis lateribus exculptos diximus. ac quemadmodum finus illi oblongi funt, ab anterioribusq; partibus deorfum in pofteriora ducti, & antica fede quàm poftica latiores,internoq; latere altiores quàm externo cernuntur:ita quoque fe habent clauicularum *c* capita, pectoris offi connexa. Hæc enim

a integrarum Q ad O & λ.
b 7. fig. ca. 19. r.
c 1, 2, 3. fi. A.

enim sinuum (in quibus deorsum, & sursum præcipuè voluuntur) modo oblōga sunt, ac depressa: & si quis accuratius eorum circumscriptionem animaduerteret, illam quodammodo triangulā iudicaret. [d] Vnus enim angulus in anteriori capitis parte ad humiliora consistit, vtcunque obtusus. [e] Secundus etiam obtusus est, in superiori capitis parte nonnihil versus posteriora conspicuus. [f] Tertius acutior longiorque est, in posteriori sede repositus, deorsumq; declinans. Porrò vt præsentes anguli obtusi sunt, ita etiam trianguli lineæ inæquales, extrorsumq; obliquatæ occurrunt. [g] Quæ enim à primo angulo ad secundum ducitur, breuissima est: à secundo autem angulo ad tertium [h] procedens, illa multo longior visitur. [i] quæ verò à primo ad tertium fertur, omnium longissima, maximeq; curua est. Caput hoc clauiculæ multa cartilagine incrustatur, læueq; est: cartilagine tamen una cum tenuissima appendice effracta, caput asperum, ac inæquale cernitur. Verùm etsi clauicula hic cartilagine non minus quàm & pectoris ossis sinus abundet, nihilominus tamen Natura huic articulo [k] cartilaginem interiecit, illi similem, quam priuatim in inferioris maxillæ ad temporum ossa articulis reponi commemorauimus. Inter pectoris enim ossis sinum, clauiculæq; caput cartilago quędam adeo ampla interuenit, atq; capitis, & sinus est amplitudo. Hæcq; tenuis undecunque est, ac ęqua omni ex parte constat crassitie: & qua sinum, & caput articuli respicit, admodum læuis est, & vnctuoso humore perfusa, & pectoris ossi, & clauiculæ nusquam connata, sed tantum ligamentis, articulum in orbem amplexantibus. Clauicula hinc non recto tramite, ad [l] alterum ipsius porrigitur articulum, quo scapulæ superiori processui connectitur, vixque manifestum motum experitur. [m] A pectoris enim osse procedens, extrorsum sensim curuatur, & anteriori parte gibba, posteriori verò concaua effici tur. [n] Verum ilico post medium ipsius longitudinis, contrario ductu procedit: introrsum namque curuatur, & gibba fit, anteriori autem sede concaua visitur: in anteriora rursus insigniter prominens, ubi superiori scapulæ processui proxima est: adeò ut bis gibba, bisq; caua reddatur. Pars enim ipsius pectoris ossi contermina, & παρασφαγὶς à iuguli vicinio dicta, retrorsum, seu ad thoracis interiora magis pertinet, quæ autē superiori scapulæ articulatur processui, ac quia humeri articulo insternitur, ἐπωμὶς quibusdam nuncupatur, antrorsum uergit, & ab interna thoracis sede extrorsum remouetur, clauicula interim in medio ductu etiam obliquata. Iuxta ipsius igitur cum pectoris osse articulum, anteriori parte gibba est, posteriori autem caua: non procul verò à superiori scapulæ processu, anteriori parte insigniter breuiq; flexu caua cernitur: posteriori autem, gibba, & conuexa. Atque vt res sedulò propter crebras clauicularum luxationes fracturasq; expendenda breuiter dicatur, clauiculę ductus huic nostro ʃ respondet, præcipuè si id in medio ductu paulo magis maiusculi S ritu in huno modum S obliquari fingeremus. Neque horum vllum temere, & frustra à rerum Opifice factum est: vbi enim clauicula iugulum spectat, meritò posteriori, seu interiori parte caua est, quum hac præter venas, & arterias quàmplurimas, aspera arteria, stomachus, sextū par neruorum cerebri, & in primis insignium neruorum series à dorsali medulla axillam petens, ferri debebant: quibus potissimū neruis clauicula viam exporrigit, & propugnaculi etiam loco præfigitur. Quia verò à iugulo, aut potius à suæ longitudinis medio clauicula in posteriora porrigitur, neque alicuius vsus gratia hic in anteriori sede gibba esse debuit, necessariò rursus iuxta superiorem scapulæ processum antrorsum uergit, quousque processus illius [o] partem contingat, cui aptè coarticulari posset. Tantum autem inibi antrorsum fertur, quantum retrorsum ante hunc inflexum [p] abscesserat. Si enim clauicula à suę longitudinis medio ad colli latera prorepens, duntaxat in posteriora tenderet, neque elatiori scapulæ processus apici articularetur, nihil profectò inhiberet, totam scapulam, clauiculę beneficio non firmatam, super thoracem cadere, thoracisque lateri proximè applicari, [q] articulumq; humeri costis vicinissimum fieri, hacq; occasione quamplurimos brachij motus aboleri. Brachium namque ob id potissimum in homine, & simia, & alijs, quę clauiculis donantur animalibus, tam varijs differentibusq; motibus duci potest, quòd ipsius cum scapula articulus à thoracis latere plurimum distet. Si enim articulus ille thoracis costas contingeret, uel quauis ratione ipsis proximè, quemadmodum in alijs quadrupedibus, locaretur, ipsas manuum circulationes, & iactationes ad pectus, dorsum, collum, & ilia, nequaquā moliremur: perinde, ac euenire nouimus, quum luxatus humerus in costas procidit, vel scapula instar alę ob effractam clauiculam dependet. Ne igitur adeò necessarijs destitueremur munijs, Natura humeri articulum à thorace plurimum seiunxit, id præstans superiori scapulę processu, qui ita educitur, vt clauiculę beneficio à pectore detrusus, sustentetur, ac stabiliatur, ipseq; articulus hac occasione procul à thorace abscedat. Articulatur verò clauicula huic processui minimum extuberanti [r] capitulo, eoq; latiore, quàm longo: talisq; hic consurgit articulatio, ut quod nam os suscipiat, suscipiaturve, dijudicare vix queas: interueniente hic etiam peculiari cartilagine, quam superiori Capite propter eos descripsimus, qui huic articulo tertium quoddam os, pręter superiorem scapulæ processum, & clauiculam, parum rectè ascribunt. Clauiculę [s] pars, quę superiori scapulę processui connectitur, latiuscula est, quemadmodum, & processus quoque latus ampliusque cernitur. Præterea hæc clauiculæ pars, ut & illa quæ pectoris ossi committitur, intus fistulosa, magisque rara est, quàm reliqua clauiculæ portio, quæ in suæ longitudinis [t] medio solidissima est, quòd etiam sit tenuissima, quodammodoque teres: non enim prorsus teres est, quum in humiliori ipsius parte, ueluti in [u] lineam protuberet, quæ non procul incipit à clauiculæ capite, pectori articulato, iuxta medium scilicet posterioris, & anterioris eius capitis angulorum. Pertingit autem hæc linea paululum ultra clauiculę longitudinis medium, in hoc parata, ut [x] musculus thoracem mouentium primus ab ipsa principium duceret. Iuxta huius lineæ principium, propter caput clauiculæ, [y] asperitas sinuosa conspicitur, unde ualidum pronascitur ligamentum, clauiculam pectoris ossi illic colligans, [z] qua ipsi primæ thoracis costæ cartilago connascitur. Quinetiam ad aliud huius lineæ extremum, altera occurrit [a] asperitas, & ueluti asper quidam sinus, quo clauicula [b] tuberculo

G 2 radicique

d 1. fig. B.
e 1.2.3. f. C.
f 1.2.3. f. D.
g 1. fig. à B ad C.
h 1.2.3. f. à C ad D.
i 1. fig. à B ad D.
k 4. figu. S.

Peculiaris cartilago articulatio nis clauicu læ cū pectoris osse.

l ad Q 1. 2. 3. fig.
m 1. 2. fig. ab A versus H.
n 1. 2. fig. ab H, versus Q.

Mira clauiculæ curuitas.

Hæc organa ferè simul ostendit vltima fi. l. 3. dein ultima quarti.

Curuitatis usus.

o 1. fi. cap. 21. L.
p 2.3. figu. O.
q Hæc petes ab integris fig. ubi articul⁹ ex R, cum S cōpactus, à costis remouetur, propter nexum Q. ad λ.

Humeri articulus cur à costis remoueatur, & clauiculæ superiorisq; scapulæ processus usus.

Clauiculæ ad superiorem scapulæ processū nexus.

r 3. fig. Q.
s 1.2. figu. ab I ad Q.
t 1.2.3. fig. H.
u 2.3. figu. F, G.
x 4. musc. tab. d.
y 2.3. f. G.
z 1. fi. cap. 19. C.
a 3. fig. N.
b 1. 2. fi. c. 21. F.

Clauiculæ substantia, tubera, asperitates, laui tates, & foramina.

radiciq; interioris scapulę processus penè incumbit, ac à quo ligamentum promitur, clauiculam illi tuberculo pertinaciter colligans. Porrò inferior hęc clauiculę sedes, vbi linea illa definit, clauiculaque [c] ampla visitur, sinuosa fit, & aspera, idq; potissimum iuxta connexum clauiculę ad superiorem scapulę processum, vbi ligamenta articulum hunc continentia, validiora, quàm superiori sede enascuntur. Superior totius clauiculæ regio lęuis omnino est, pręterquam iuxta ipsius articulos, ubi ligamentorum producendorum occasione, quemadmodum & musculorum gratia, nonnihil exasperatur. A clauiculæ enim superiori parte, iuxta pectoris os, [d] musculus ille enascitur, qui etiam à pectoris osse pronatus, in [e] mammillarem capitis processum implantatur, caputq; mouentium musculorum septimi paris alter numerabitur. Superiori verò clauiculæ parti, scapulæ superiori commissæ processui, [f] musculus ille inseritur, qui scapulam sursum ducentium primus recensebitur. In anteriori etiam claciculæ parte, ad radicem primi sui capitis anguli, [g] linea quoque protuberat, ante medium longitudinis clauiculæ desinens, à qua non minima pars [h] musculi brachium pectori adducentis, principium ducit. Ad hæc, in anteriori clauiculæ sede, ubi retrorsum inflectitur, & vbi non procul ab ipsius cum superiori scapulæ processu articulatione caua visitur, etiam [i] asperitas notatu digna consistit, [k] musculo brachium attollenti parata, cuius principij magna pars hinc pronascitur. In posteriori clauiculę sede, nihil quod non dictum sit, inæquale occurrit, præter quoddam [l] tuberculum, hic protuberans, ubi clauicula inibi maximè gibba est: idque tuberculum ueluti illius gibbæ sedis angulum constituit, ligamentumque ad interiorem scapulæ processum educit. Præterea, in maximè solida clauiculæ parte, idque potissimum in posteriori ipsius regione, duo, & interdum tria non peruia spectantur foramina, in hoc cælata, ut venulas admittant, clauiculam enutrientes.

c 3. fig. ab L per M ad Q præcipuè autem P.
d 4. musc. tab. Θ.
e 3.4.5. fi. ca. 6. K.
f 9. muscu. tab. Γ, Δ. de in 4. tab. b.
g 1.3 fi. E.
h 3. musc. tab. Δ. dein a K ad L.
i ad 1. fi. k.
k 4. musc. ta. ab e ad f iuxta Ξ.
l 1.2.3 fi. O.

DE HVMERO, SEV BRACHII OSSE. Cap. XXIII.

CHARACTERVM DVARVM VIGESIMI tertij Capitis figurarum Index.

PRIMA VIgesimi tertij Capitis figura, dextri humeri anteriorē faciem referens.

SECVNDA huius Capitis figura, dextri humeri posteriorē faciē proponens.

A, B, C *D, E, F, G, H. Horum characterum alij in prima figura, alij uerò in secunda obuij sunt, indicantes humeri appendicem, vti modò subijciam, ualde uariam.*

A, B, C *In ambabus figuris rotundum humeri caput circumscribitur, quod scapulæ inarticulatur.*

D, E *His characteribus in prima figura externum asperumq; humeri appēdicis caput notatur, cui ligamenta articuli inseruntur. Verùm D rursus externi huius capitis anterius caput, tuber ve indicat. E uerò posterius, quod in secunda figura magis quàm in prima est conspicuum.*

F, G *Duo isti characteres in prima, & G tantum in secunda, sinum indicant patulum, qui interius humeri appendicis caput ab exteriori dirimit.*

H, I 1 *Sinus externum caput in duo diuidens, ac externo capiti anterioris musculi cubitum flectentium paratus. Ac H quidem ipsius sedem in humeri appendice notat, I uerò eam, quæ in humeri ceruice consistit.*

K, L, M *1, 2. Humeri rotula, ad quam ulna flectitur, & extenditur, ac K, quidem sinum rotulæ notat, L uerò internū, sinus latus, M autem externū.*

N 1 *Sinus ad superiorem rotulæ partem in humeri anteriori sede incisus.*

O 2 *Sinus ad superiorem rotulæ partem in humeri posteriori sede admodū altè excauatus.*

P 1, 2 *Humeri caput, cui radius articulatur, cuiq; exterioris humeri tuberis nomen tribuimus.*

Q 1, 2 *Hac sede humerus ad magnum vsque suæ longitudinis interuallum plurium musculorum exortus occasione, instar acutę lineæ protuberat.*

R 2 *Sinus in exteriori humeri tubere, quarti manum petentium nerui gratia exculptus.*

S 1, 2 *Interius nobis appellatum humeri tuber, quod musculorum educendorum nomine potissimum eminet.*

T 1 *Interioris tuberis sinus, tertio neruo manum adeuntium paratus.*

V 2 *Sinus interioris tuberis, quo quintus brachium petens neruus vehitur.*

X, Y, Z 2 *Posterior humeri secundum suam longitudinem sedes, ac X quidem notat partem superiorem, quę sinuata est: Z verò inferiorem, quæ gibba cernitur. Y impressionem indicat, ad quam quartus neruus brachium accedens reuoluitur.*

a, b, c, d 1 *Anterior sedes humeri, in qua b insinuat prominentem eius partem: à uerò, & c locum, qui utrinque ad illam partem deprimitur. Deinde tres isti characteres simul notant inferiorem anterioris humeri sedis partem sinuatam: d uerò supriorem, quæ gibba uisitur.*

e 1, 2 *Asperitas paulo supra medium longitudinis humeri conspicua, & præcipuam portionem educens musculi cubitum flectentium anterioris.*

Asperitas

f I *Asperitas in anteriori humeri ſede, potiſſimum uerò ad latus externum apparens, cui brachium attollens muſculus præcipuè inſeritur.*

a integrarũ S ad R, & ad T.V.

Confer hic integrarum S cũ Λ dein cũ ○ & ⊥. inſuper cũ ⊖.

HVMERVS Celſo, atque alijs compluribus, [a] id os uocatur, quod ſcapulę, & cubito articulatum, Græcis (uti, & Latinorum non paucis) βραχίων nuncupatur. Vt uerò totá oſſis, & muſculorũ molem, cũ neruis, uenis, arterijs, cute, & alijs quæ brachij conſtructionem fortè ingrediuntur, ab ipſo oſſe in ſermonis contextu diſtinguamus, quum ſolius oſſis mentio incidet, id Humerus, aut interdum Brachij os appellabitur: quum autẽ reliquas membris partes unà cum oſſe indicabimus, Brachij uoce (quam Celſus interim appellato nobis cubito tribuit) clarioris doctrinæ ſtudio, utemur. Humerus itaque, Galeni in libro de Oſſibus ſententia, omnium totius corporis oſſium, femore tantum excepto, maximum eſt: licet tamen in homine fibula, & tibiæ os, humerum longitudine inſigniter uincãt: dein tibiæ os craſſitie ac grauitate, perinde atque oſſa ſacri oſſis lateribus coarticulata, pondere, humerum lõgè ſuperant: adeò ut pleraque nobis præter femur occurrant oſſa, quibus humerus magnitudine cedit. Verùm id cum alijs permultis Galeni concedemus autoritati, quum quorundam uenia nobis non liceat ipſius placitis contraire, & neutiquam uel hic innuere, quæ homini cum ſimia in femoris, tibiæ, humeri & cubiti lõgitudine ſpectetur differentia. Humeri igitur ſumma pars, qua is ſcapulæ articulatur, admodum magna [b] conſtat appendice, quæ in duo dirimitur capita: quippe hæc interna ipſius ſede [c] amplũ, & in ambitu orbiculare, & paulo minus quàm medij globi modo protuberãs efformat caput, quod læue, æqualeq;, & cartilagine incruſtatum, ſcapulę [d] ſinui articulatur. Hoc caput, appendicis internum latus conſtituens, ſuperiori etiã appẽdicis ſedis aliquantulo plus quàm mediam regionem occupat. Cæterùm appendicis externum latus, in [e] aliud aſperum, & inæquale protuberat caput, non quidem articulationi cuipiam erectum, ſed duntaxat collis modo prominens, in quem ualida multaq; ligamenta, humerum ſcapulę nectentia, opportunè implantẽtur. Ad externũ interioris capitis latus, quod in eminentiori, & ſumma appẽdicis ſede habetur, & deinde in anteriori-poſteriorique huius capitis ſedibus [f] amplus quidã patulusq; ſinus orbiculatim ducitur, interius caput ab exteriori dirimens, & idoneam quoque ligamentorum inſertioni ſedem parans. In hunc namque ſinũ in anteriori humeri ſede magis quàm in poſteriori patulum, ſeu amplum, profundumq;, tãquam in uallẽ, ligamenta inſeruntur, perinde ac illa in exterius caput ueluti in collem, & promontorium aliquod implãtari dicebam. Et quemadmodum omnium oſſium ſedes, in quibus aliquid inſeritur, aut principiũ ducit, aſperæ inæqualeſq; ſunt: ſic quoque & præſens ſinus, unà cũ exteriore capite, aſper meritò inæqualiſq; cernitur. Porrò pręterquam quod exterius caput inæqualiter prominet, uariumq; eſt, alio quodã [g] ſinu ueluti in duo rurſus capita diuiditur, in [h] anterius nimirum, & [i] poſterius, quod anteriori multo eſt grandius. Sinus enim iſte paululũ uerſus exteriora in anteriori appendicis ſede cælatus, inſigniter profundus, longus, & ſecundùm cauitatem ſeu concauum ad amuſſim teres perinde uiſitur, ac corpus ſecundùm connexum teres eſt, cuius gratia inſculpitur, quod [k] externum caput eſt muſculi cubitum flectentium anterioris. Cęterùm hic ſinus non tantum ad appendicem pertinet, uerùm etiam per eam humeri oſſis [l] ſedem protenditur, cui appendix coaleſcit, & quæ humeri ceruicem perquàm breuem, & impenſe craſſam conſtituit. Inferior humeri pars, quæ [m] duobus in cubito exiſtentibus oſſibus, ulnæ nimirum, & radio articulatur, & obſcura appendice in pueris quibuſdam conſtat, longè magis adhuc uaria eſt, tum ſinuum, tum capitum ac tuberum copia, & imagine. In medio enim inferioris humeri ſedis, [n] ſinus primùm cum ſuis tuberibus talis prorſus conſpicitur, qualem in trochleæ rotula eſt cernere, ad quam funes uoluuntur. Nam ut rotula hæc rotunda orbiculariſq; in ambitu eſt, in lateribus autem plana & lata; ſic etiã in iſta humeri ſede orbiculari rotundaq; conſpicitur pars, quam nullæ imagini proprius quàm rotulæ aſſimilaueris. Dein, quemadmodum rotula in ambitu, cui chorda aduoluitur, ſinu quodam (ut ſic dicam) tereti, & læui, ac lubrico exculpitur, & ſinus huius latera utrobique protuberant, funemq; in ſe, quo minus aberret, ęquè ãplexãtur: ita etiã hęc humeri pars in medio ſinuata eſt, & utrinq; protuberat. In hoc tamẽ ab exquiſitæ rotulę tuberib. differt, quòd rotulę ſinus latera æqualiter ferè exporrigũtur: hęc uerò humeri pars [o] interno quidẽ latere admodũ inſigniter prominet, & ad amuſſim rotulę reſpõdet: [p] externo autẽ latere, multo minus educitur. idq; [q] capitis humeri occaſione, cui radiũ articulari audies, quod q; ad eterxnũ humeri orbitæ latus poſitũ, citra eminentẽ ualde ſui productionẽ, eleganter unà cũ radio obſtat, quo minus ulna extrorsũ prõptè luxetur. Cæterùm in ſuperiori orbitę ſeu rotulæ huius ſede, Natura duos inſignes exculſit ſinus: [r] unum quidem anteriori in parte; [s] alterum uerò in poſteriori, qui multo amplior, profundior, & quouis modo inſignior eſt anteriori. Sinus hi quaſi ſquama duntaxat ditempti, [t] proceſſus ulnæ in ſuperiori ipſius parte conſpicuos excipiunt. Atque horum anteriorem, quum cubitus flectitur, anterior ſinus admittit: quum uerò cubitus extẽditur, poſterior ſinus poſteriorem ulnę proceſſum recipit. Sunt enim hi ſinus extremæ flexionis extenſioniſq; termini, tãta prouidentia facti, ut cubitum in acutiſſimum angulum flecti ſinant, & uix ultra rectam lineam eundem extendi permittant: quòd ſcilicet nulla prorſus in angulum extẽſione, ſicuti ſanè flexione, indigeamus, pręcipuè quum humerus ad ſcapulam admodum laxè circumuerti, & in poſteriora inſigniter duci queat. Quia uerò pręſentes ſinus in cubiti motibus ueluti baſes, & obſtacula ſunt, quę ulnam nõ ultro ferri ſinunt, Hippocrates eos βαθμίδας nuncupauit, cui etiam humeri orbita à quadam [u] cardinũ imagine γιγγλυμοειδὴς appellatur. Ad externũ humeri orbitę latus, ut iam prius obiter monuimus, [x] rotundum, & oblongum quodammodo habetur caput, quod ſimiliter atque orbita, cartilagine incruſtatum, & læue, ſuperiorem radij [y] ſinum ſubintrat

Humerus.

Brachium.

Humerum poſt femur non eſſe omnium oſſiũ maximũ.

Superioris humeri partis deſcriptio.

Inferioris humeri partis deſcriptio.

Humeri orbita, cui ulna articulatur.

Externum humeri tuber, cui radius articulatur.

b 1. fig. A, B, F, H.
c 1. 2. fig. A, B, C.
d 2. fi. cap. 21 A, B.
e 1. fig. D. 1. 2. fig. E.
f 1. fig. G, F. 2. fig. G,
g 1. fi. H. I,
h 1. fi. D.
i 1. 2. fi. E.
k 6. muſc. tab. muſculus ⊖ notatur, caput autem m.
l 1. figu. I.
m Quatuor prioris cap ſequentis figura.
n 1. 2. fig. K, L, M.
o 1. 2. fi. L.
p 1. 2. fi. M.
q 1. 2. fi. P.
r 1. fi. N.
s 2. fig. O.
t 1. 3. figu. 24 cap. C, D.
u prima figura cap. 4. inſerta A.
x 1. fig. P.
y 9. fi. cap. 24 O.

 radiuſq;

radiusq; (vt aliàs fusius exequar) ad id caput in pronum supinumq; agitur. Deinde capitis longitudo, quã à superiori ipsius parte ad inferiorem secundùm humeri longitudinem metior, in causa etiam est, quòd in cubiti flexione ac tensione, caput id à radij sinu (qui rotundus, non autem oblongus est) haud elabatur, aberret ve. Atque hac etiam occasione, tota capitis pars cartilagine obducta, anteriorem tantum humeri spectat sedem, quòd scilicet in nulla cubiti extensione radius posteriorem humeri sedem adeat. Veruntamen ad externum huius capitis latus humerus insigniter protuberat, montis rupis ve imaginem ostendens, in hoc paratæ, ut quamplurimi musculi hinc opportunè principium ducant. z Ab hac enim humeri sede (quam in musculorum, uenarum, arteriarum, & neruorum historia externũ humeri tuber appellabimus) & acuta linea, ab illa sursum aliquousq; per externum humeri latus conscendente; sex enascuntur musculi, quorum a primus, & altissimus, cæteris latior est, & inter radium mouẽtes facilè longissimus, illum in supinum ducit. b Secundus sub primo exoritur, bicorni tendine brachiale extendens. c Tertius is est, cuius ope index, medius, & anularis extenduntur. d Quartus, quem præcipuũ parui digiti extẽsionis authorem ponemus. e Quintus, qui ulnæ exporrectus, extensionis quoque brachialis opifex est. f Sextus, radium in supinũ agẽtium alter numerabitur: qui etiam ab infima externi huius humeri tuberis sede, magna ex parte initium sumit. Posterior autem tuberis regio * musculis cubitum extendentibus intecta, g sinum quendam obtinet, illi iuxta h externum latus orbitę humeri insculptum, quo i quartus brachiũ adeuntium neruus uehitur. Quemadmodum uerò externum humeri latus inferiore ipsius sede protuberat, ita quoque ab interno orbitæ humeri k latere, musculorum neruorumq; ratione insignis acutusq; exoritur l processus, internum humeri tuber meritò nobis appellãdus, quod nullius articulationis gratia, perinde ac m externum, radio inarticulatum, prominet. Ab ipsius itaque apice, nonnihil ampla, n musculus enascitur, qui lato tendine internam manus cutem adit: deinde o duo flexus brachialis authores. Ex intima uerò tuberis huius sede, portio eius p musculi exoritur, qui radium in pronum mouentium superior habetur, cum obscura quorundam digitos flectentium q musculorum principij parte. Cæterùm neruorum occasione, quibus tuber istud commodam ipsorum incessus sedem exporrigit, ac ueluti propugnaculum ijsdem efficitur, in anteriori sua sede, iuxta humeri orbitam, r sinum leuiter exculptum ostendit, quo s tertius brachium petentium neruus dirigitur. In posteriori autẽ ipsius sede, t alio sinu, u quintum brachij neruum deducit. x Porrò utcunque internum humeri tuber grãde sit, & in uiuẽtibus tactu promptè deprehendatur, non tamen ob id Galeno credendum est, qui id externo grandius esse prodidit, quum externum multo maius interiore sit. nam quòd tactui non ita atque internum sese offerat, nó ipsius quãtitas in causa est, uerùm radius, cui id articulatur, quiq; quo minus tactu ipsum deijudicari possit, prohibet. Nihilominus, si simiarum, & magis adhuc canum, & insuper quadrupedũ (quibus crassus insigniter obtigit radius, ad tenuissimam ulnam non mobilis) humerum expendes, Galeni sententia illi aptius multo, quàm hominis humero coaptabis. Cæterùm humerus, ut et medias ipsius sedes unà describamus, per lõgitudinem teres quodammodo est: uerùm posteriori sede amplior, magisq; depressus, quàm anteriori. Huius namque sedis y medium, utcunque secundum longitudinem tereti forma extuberat, quæ dein in z lateribus nonnihil comprimitur. Latera autem humeri magis, ut & anterioris sedis medium, extuberare, quàm deprimi conspiciuntur. Hæcq; accumbentiũ musculorum ratione accidunt, qui, quum ipsorum fabricam rationemq; habueris perspectam, suo uoto eleganter os compressisse tibi uidebuntur. Ex abundanti autem, in posteriori humeri sede, iuxta suæ longitudinis medium, * quædam apparet compressio, ad quam a neruus brachium adeuntium quartus, ab interno brachij latere in externum latus obliquè deorsum repit. Qui uerò anteriores quidem, & exteriores humeri sedes gibbæ, posteriores autem, & interiores simæ Galeno in libro de Ossibus uisæ fuerint: & cur in secundo libro de Partium usu, humerum exteriùs gibbum esse, interiùs autem simum prodiderit, non satis assequor. Nam nisi humerum statuerimus rectũ esse, gibbus profectò censebitur b anteriori superiorique; parte, simus uerò c posteriori ac superiori: rursus d anteriori inferioriq; simus, e posteriori, & inferiori gibbus. Deinde, ni fallor, interiùs, & potissimum ad inferiora, gibbus, exteriùs uerò simus. Atque hanc formam musculi potissimum inducunt, cubiti flexionis, & extensionis opifices: quamuis interim minor humeri sit obliquitas, quàm quę in dissensionẽ uocari debeat. f Asperitas autem, quæ in anteriori humeri sede, supra medium suæ longitudinis, uersus exteriora consistit, in hoc paratur, ut ualidior musculorum brachium mouentium hic succedat insertio, & g posterior cubitum flectentium musculus hinc idoneum educat principium. Hęcq; asperitas tanta est, ut in admodum senibus hinc insignis processus enasci conspiciatur, in primis ad h musculi brachium attollentis insertionem paratus. Prętér hanc asperitatem, i alia occurrit iuxta sinnm, quo externum musculi caput uehitur, qui cubitum flectentium anterior est: cuius interioris capitis k carnosa pars, huic asperitati connascitur. Foramina notatu digna in humero nullo occurrunt, præter pauca iuxta sinuum, & capitum supercilia, in hoc incisa, ut hinc ligamenta ualidius educerentur, aut eadem hinc implantarentur. Sunt etiam nonnulla, sed rara foramina, secundum humeri longitudinem conspicua, & uenis admittendis potissimum in interno ipsius latere (quà maxima scilicet uasorum fertur series) cælata, & in amplũ l sinũ medullæ asseruãdæ gratia, & humeri læuitatis occasione paratum pertinentia.

Internum tuber inferioris sedis humeri.

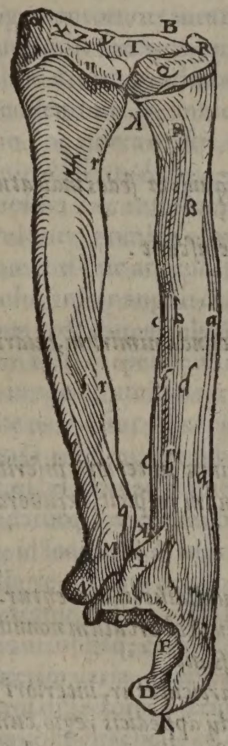
Tum alibi, tum etiam libro de Ossib. cap. 16.

Mediarum humeri partium descriptio.

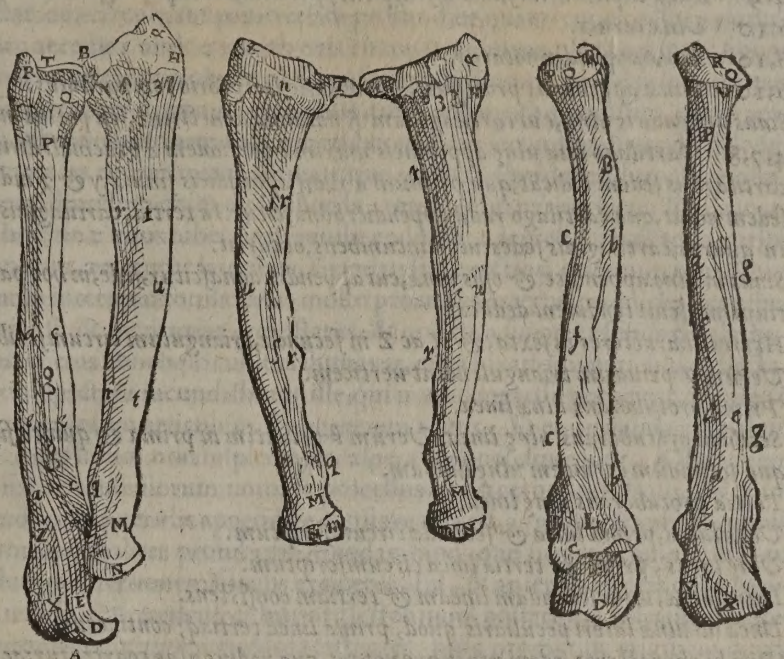
z 2. fig. P. uersus 1 & 2 fi. Q. quo linea notatur.
a 12. musc. tab. Θ.
b 11 ta. A.
c 9 tab. Z.
d 9 tab. Θ.
e 9 tab. Λ.
f 11 ta. m.
** 13 musc. tab. b, c, d.*
g 2. fig. R.
h 2. fig. M.
i 2, 3, figu. cap. 11. lib. 4. Φ.
k 1, 2 fi. L.
l 1, 2 fig. S.
m 1, 2 fi. P.
n 3. musc. tab. Π educens l.
o 3. musc. tab. Λ, m.
p 7. tab. Q.
q 5. ta. Θ. dein 6. tab. Ξ.
r 1. fig. T.
s 2. fi. cap. 11 lib. 4 T.
t 2. fig. V.
*u 2. fi. cap. 11 lib. 4. **
x Obserua 10 hic integrarum fi. cubiti articulum.
y 1. figu. b.
z 1. fi. a, c.
** 2. fig. Y.*
a 2. 3. fig. cap. 11 lib. 4. Φ.
b 1. fig. d.
c 2. fig. X.
d 1. fig. b.
e 2. fig. Z.
f 1. 2. fig. e
g 8. musc. tab. Γ, dein L.
h 10 musc. tab. Δ. dein 11 tab. P.
i 1. fig. f.
k 6. musc. tabu. o. ubi musculus Θ notatur.
l figura 1 capiti inserta.

DE CVBITI OSSIBVS, VLNA, ET RADIO. Caput XXIIII.

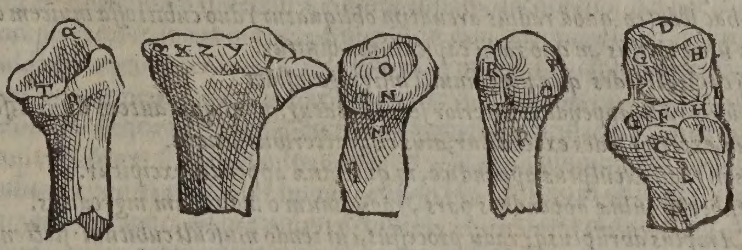
PRIMA A VIGESIMI quarti capitis figura, ſiniſtri cubiti duo exprimens oſſa, anteriori facie delineata. Quò uerò in hac, uti et in ſubſequẽtibus ferè huius Capitis omnibus figuris, ſiniſtri lateris oßa ſint obuia, quum tamen alioquin quodammodo ſemper dextra potiùs, quã ſiniſtra explanentur, fortuitò & caſu hinc accidit, quòd in lignis ſeu formis, pro ſiniſtris dextra hic depinxerimꝰ. quãuis interim in oſſibus, dextrumne an ſiniſtrum proponatur, nihil interſit. PRIMA.

SECVNDA. TERTIA. QVARTA. QVINTA. SEXTA,

SEPTIMA OCTAVA. NONA. DECIMA. VNDECIMA.

QVID DECEM FIGVRÆ, QVAS SERIATIM primæ huius Capitis figurę ſubiecimus, denotent, ac omnium characterum quæ undecim figuris inſcribuntur, Index.

SECVNDA uigeſimiquarti Capitis figura, utrumque ſiniſtri cubiti os, radius nimirum & ulna, exteriori facie proponitur. Tertia, ſolus radius interna ſede: quarta autem, radius externa ſede delineatur. Quinta internam ulnę ſedem, ſexta uerò externam exprimit. Septima ſiniſtri radij inferiorem oſtendit portionẽ, cui brachiale inarticulatur: atque hanc partẽ ueluti ex inferiori, ſeu aliàs ulnã ſpectante facie, ita delineauimus, ut ſinus in conſpicuo ſit, quo ulnę capitulum hic iuxta brachiale excipitur. Octaua figura, ad dextrum cubitum, perinde ac tres ipſam ſequentes, pertinens, inferiorem radij portionem exteriori facie ſic delineatam continet, ut ſinus pateat, cui brachiale inarticulatur. Nona ſuperiorem radij portiunculam indicat, in qua ſinus, obſeruatur, quem humeri caput ſubintrat. Decima inferiorem ulnę portiunculam exhibet, partem, quæ brachiale ſpectat oſtendens. Vndecima ſuperiorem ulnæ partem expreßam offert, in qua ſinus tuberaq́;, & proceſſus occurrunt, quibus humeri orbita ſeu rotula adaptatur.

A, B 1, 2 *Interuallum his characteribus incluſum, Cubitus uocatur. ac A ſuperiorem ipſius notat partem, quę humero coarctatur: B uerò inferiorem, quæ brachiale ſpectat.*

C 1, 5, 11 *Anterior proceſſus ulnæ, humeri ſinum ſubiens, in elatioris humeri rotulæ ſedis anteriori parte cęlatum. Et C quidem in primam figura internam proceſſus notat ſedem, cartilagine incruſtatam: in quinta uerò, & undecima externam ſedem indicat, aſperam & inæqualem.*

D 1, 2, 5. 11 *Poſterior ulnę proceſſus, ſinum intrans, in humeri poſteriori ſede ad elatiorem ipſius rotulæ regionem exculptũ. Ac D in prima quidem, & ſecunda, & quinta, internam proceßus ſedem indicat: in undecima autem externam, ſeu poſteriorem.*

E 1, 2, 5, F, F. G, G. H, H. I, K. *Vlnę ſinus, humeri rotulam excipiens. Hunc ſinum undecima figura exactiùs, ut modò ſubijciam, notat. F & F tuber, quod ſecundum ſinus huius longitudinem fertur. G & G, latus tuberis internum. H & H, latus tuberis, ſeu, ſi mauis, ſinus ulnæ, externum. I & K, ſinus huius ſedes, qua in ſuis lateribus infima ipſius parte à lęui circumferentia nonnihil intermittitur, ligamentorumq́; producendorum gratia aliquantulum aſper & modicè foratus cernitur.*

L 1, 5, 11 *Proceſſuli, ſeu magna aſperitas in radice anterioris ulnæ proceſſus C inſigniti conſpicua, & quorundã muſculorũ*

exortui, & insertioni aptam sedem parans.

M 1,2,3, 4,9 *Ceruix seu collum radij.*
N 1,2,3, 4,9 *Radij capitulũ, cui sinus insculpitur, quẽ humeri caput ingreditur. Sinũ hunc O in nona figura indicat.* O.
P 1,2,5, 6,10 *Vlnæ ceruix.*
Q 1,2,5, 6,10 *Vlnæ appendix notatur.*
R 1,2,5, 6,10 *Vlnæ appendicis processus, quem stylo scriptorio comparamus.*
S 10 *Sinus appendicis ulnæ, cui cartilago iam T notanda adnectitur, seu potius innascitur.*
T 1,2,3, 4,7,8 *Cartilago quæ ulnę appendicis maximã portionem à brachiali dirimit. ac T quidem in prima et octaua, cartilaginis sedem indicat, qua primùm à radij appendicis sinu, x, y & z indicando, pronascitur. In secunda uerò sedem notat, qua cartilago radij appendici adnascitur. In tertia, cartilaginis sedes indicatur, brachiale respiciens. In quarta, cartilaginis sedes ulnæ incumbens, occurrit.*
V 2,6 *Sinus in ulnę appendice, & ossis ulnæ, cui appendix adnascitur, sede, in hoc paratus, ut alterius brachiale extendentium musculi tendinem deducat.*
X, Y, Z *Hi tres characteres in sexta, & X ac Z in secunda, triangulum circumscribũt, qui in ulna excarnis gibbusq; est. Verùm Z priuatim trianguli notat uerticem.*
a, a 1,2,6. *Prima protuberans ulnæ linea.*
b, b 1,2,5 β. *Secunda protuberans ulnę linea. Verùm β priuatim in prima & quinta figuris, huius lineæ sedem indicat. obliquè secundùm ceruicem ulnę ductam.*
c, c 1,2,5 *Tertia protuberans ulnę linea.*
d 1,6 *Vlnæ latus, prima linea & secunda circumscriptum.*
e 2,6 *Vlnę latus, prima & tertia linea circumscriptum.*
f 1,5 *Latus ulnæ, inter secundam lineam & tertiam consistens.*
g, g 2,6 *Linea illi ulnæ lateri peculiaris, quod, prima linea tertiaq; continetur.*
h, i 1 *Duo hi characteres sedem utranque notant, qua radius ulnę coarctatur: ac h quidem sedes indicatur superior, & humero proxima. i uerò inferior, & brachiali contermina.*
K, K 1 *Tota hac sede (eo quòd radius arcuatim obliquatur) duo cubiti ossa inuicem dehiscunt.*
l 5,11 *Sinus ulnæ incisus, in quo radij capitulum uoluitur.*
m 3,4,6 *Radij capituli sedes, quæ ulnę sinui, l insignito insidet.*
n 1,3 *Inferioris radij appendicis interior sedes notatur: in reliquis autem figuris, secunda nimirum, quarta, septima & octaua, exterior sedes extenditur, alijs characteribus ornata.*
o 7 *Sinus in radij exculptus appendice, in quo ulnæ appendix excipitur.*
p 5,10 *Protuberans ulnæ appendicis pars, radij sinum o indicatum ingrediens.*
q 1,2,3,4 9 *Amplus abruptusq; radij processus, cui tendo musculi cubitum flectentium anterioris inseritur.*
r, r 1,2,3,4 *Acuta radij linea, ipsius inferna sede, qua secundùm cubiti longitudinem ulnam respicit, extuberans.*
s, s 1,3 *Internum lineæ r prius insignitę latus.*
t, t 2,4 *Externum lineæ r indicatæ latus.*
u 2,4 *Hac sede radius asper est, ut duo ex quatuor ipsi peculiaribus musculis, hic ualidius insererentur.*
x, y, z, 1,8 *Sinus in radij appendice, articulando brachiali incisus. Et z quidem notat sinus tuberculum nonnihil prominens, & sinum ipsum ueluti geminum constituens, cuius partes x & y indicari possunt.*
α 1,3,4, 6,7,8 *Radij appendicis maximè eminens portio, quæ sinum cui brachiale articulatur, interiori sede adauget.*
γ, δ, ε, ζ, η θ. *His characteribus in secunda & quarta figuris gibba externaq; inferioris radij appẽdicis regio, cum ipsa ossis, cui appendix coalescit sede, notatur: & singuli characteres aliquem huius sedis sinum priuatim indicant: γ quidem primum sinum, δ secundum, ε & ζ tertium, η quartum. In secunda autem figura θ sinum indicat, radio ulnæq; communem. Sinus isti uehendis seruiunt tendinibus.*

Cubitus.

VNIVERSA [a] pars inter brachium, & brachiale posita, Græcis πῆχυς, Latinis uerò Cubitus appellatur. Hæc duobus constat ossibus, inuicem incumbentibus, & dearticulatis: quorum [b] inferius, quod, & longius est, πῆχυς quoque ac Cubitus uocatur. Ne autẽ homonymia sermoni aliquid obscuritatis pariat, quoties integræ duobus illis ossibus extructæ partis mentio incidet, Cubiti uoce utendum duximus, inferius quidem os ulnam, [c] superius uerò, quod κερκὶς Græcis dicitur, Radiũ nuncupantes. Duo hæc ossa, longa sunt & omni propemodũ ex parte inter se uaria. Vlna enim ad humeri [d] orbitam, rotulam ue, apto in hoc exculpta sinu, & idoneis donata processibus articulatur. In superiori namque ipsius sede, admodum crassa & solida, [e] duos insignes adipiscitur processus: quorum quum unus altero prior anterior ve est, hunc quidem anteriorem, illum uerò posteriorem haud inopportunè uocabimus. Anterior itaque [f] sinum in priore humeri sede ad elatiorem rotulæ ipsius regionem exculptum respicit, suisq; tuberibus illi sinui ad amussim coaptatur, respondetq;: amplus enim est, & obtuso angulo similis, & perquàm durus, ac solidus. Posterior autem processus, anteriori forma quodammodo correspondens, [g] sinum subintrat, qui in posteriori humeri sede ad elatiorem rotulæ regionem cęlatur. cum tamen sinus iste anteriore sinu multo profundior ampliorq; existit, processus etiam posterior anteriore crassior ampliorq; meritò euasit, & anguli magis adhuc obtusi speciem referet. Processum hunc Athenienses quidem ὠλέκρανον, Dores autẽ κύβιτον. Hippocrates uerò ἀγκῶνα. Galenus porrò iam ὠλέκρανον, iam ἀγκῶνα appellarunt. Quæ uoces magno eorũ, qui Latina legunt incommodo, ab interpretibus confunduntur, non has solum unico cubiti nomine crebrò uerten-

a 1.2 fi. A, B. integrarũ fi. T, V.
b tota fi. 5. & 6. aut 2 fig. integrarum Y.
c tota 3, 4 fig, aut 2 fi. integrarũ X.
d 1, 2 fig. cap 23 K. L, M.
e 1,2,5,11 fig. C anterior, D posterior.
f 1 fig. ca. 23 N.
g 2 fi. cap. 23 O.

Vlna.
Radius.
Vlna ad humerum articulatio, et ipsius hic processuum et sinus descriptio.

vertentibus,sed, & ulnam, & totam partē inter brachium ac brachiale sitam,& humeri cūm ulna ac radio articulum, & internam eiusdem articuli sedem, ipsiusq; flexum. Cęterum h in horum ulnę processuum medio,quà se inuicem è regione spectant, grandius exculpitur sinus, humeri rotulam excipiens,illique omnino respondens. Primùm enim instar semicirculi,aut paulo etiam profundius quàm semicirculus,cęlatur: nostrique C, ac Gręcorum C imagini accedit: unde etiam ab eius characteris forma, Veteres hunc sinum σιγμοειδῆ appellarunt. Deinde sinus iste non tantum obiter ad C,eiusque potissimum,cui introrsum curuati eductique apices in hunc modum C resecarentur, imaginem exculpitur: uerùm ut ad amussim humeri rotulæ congrueret, in ipsius medio, i tubere obtuso amploque protuberat,quod secundum sinus illius longitudinem fertur,& utrinque ad k latera ita comprimitur,sinuaturque, ut funi,chordęve ad trochleę rotulam conuolutę, possit conferri. Quemadmodum enim teres chorda, rotulę sinui pariter secundùm concauum tereti inuoluitur, ita quoque hoc ulnæ sinus tuber sinui rotulæ conuenit: depressa sinuataque rursus tuberis latera, rotulę sinus extuberantibus æquantur lateribus. Quod ut fiat exactius, internum ulnæ sinus latus altiùs ipso externo cauatur: quum internum rotulæ latus multo proceriùs externo promineat,extuberetque. Vniuersus hic ulnæ sinus lęuis est, & cartilaginę incrustatus, & unà cum sui processibus rotulæ humeri, ut semel dicam, sic coaptatus, vt eius beneficio cubitus duntaxat, citra luxationis periculum, flectatur,& extendatur. ad quod non solum spectatu iucundissimus ille,qui mutuo ingressu perficitur,ossium cō textus opitulatur, uerùm etiam ligamentorum articulum stringentium robur. Vt enim valida articulum ambiret ligamenta, processuum l sedes sinum non respicientes, asperæ inęqualesque sunt. Quanquam denuò non ligamentorum tantum,sed,& musculorum nomine processus asperi cernantur. Posterior enim posterioris processus sedes,quę interdum in puerulis appendice constare uisa est,ac gibbi, & gibberi nomē apud nonnullos meretur, admodum inæqualiter protuberat, quodammodoque sinuata conspicitur, ut cubitum extendentium m musculorum insertionem fortius exciperet. Ita, & anterior prioris cubiti processus pars, in hoc aspera existit,ut ualidior n musculi cubitum flectentium posterioris insertio efficeretur, & musculi o secundos ac p tertios digitorum articulos flectentes, hinc promptius originem ducerent. Neque solum hæc anterior prioris processus regio exasperatur,uerùm & iuxta eius processus radicem, eorum musculorum nomine asperis q quibusdam tuberculis Natura ulnam decorauit. Ad hęc, ut validioribus ligamentis hic articulus amplexaretur, in infima ulnę sinus C literam referentis sede, r utrinque ad latera sinulus instar anguli cuiusdam imprimi cernitur,& ipse sinus C similis à sua circumferentia inibi desinit,asperq; redditur: nō alia sanè occasione,quàm ut ex hac ulnę parte foraminulis non peruijs obsita, ligamentorum fortium penderet exortus. Atque in hunc modum ulna humero articulatur: radius autem, quà humero iungitur,utcūque tenuis est,& ex s oblonga tenuique ceruice,quodammodo in amplum orbiculatumque porrigitur t capitulum,quod ea parte,qua humerum spectat, u sinum obtinet rotūdum, & non impensè cauum, quem humeri x caput, ad externum orbitę suę latus exertum,subintrat. Ad hoc caput radius,quiescente ad humerum ulna,in pronum supinumq; agitur:& interim,quo minus cubitus flectatur,extendaturq;,radij cum humero articulus,nequaquam obstat. Tanta enim est humeri capitis longitudo,tantaq; id sede læui,& lubrica cartilagine incrustatur, ut radij sinus in illo quoque motu ab ipso non abscedat, ulla ve ex parte dehiscat. Cęterùm ulna à suo cum humero articulo deorsum y rectà penè uersus brachiale fertur,sensim gracilescens,tenuiorq; tantisper facta, dum ad brachiale usq; pertingat: illic enim ex z tenui longaq; ceruice,rursus nonnihil aucta, a appendice donatur instar capituli cuiusdam rotunda, sed interim uaria. Hæc namque inferiori ipsius parte b processum obtinet, quem, quia in acutum procedit,Graeci dissectores à scriptorij stili imagine γραφοειδῆ,& στυλοειδῆ appellant: in hoc formatum, ut sinum adaugeat,quo brachiale ad cubitum articulari docebimus, utq; ab ipso c ligamen articulum hic continens pronascatur. Verùm huius processus usum paulo pòst,vel Galeni nimium illi tribuentis nomine, explicatius aggrediar. Inferior hæc ulnæ appendicis sedes brachiale respiciens, ad internum latus acuti istius processus inæqualem nanciscitur d sinum, in quem e cartilago firmatur, quam à radio pronatam, magna ex parte ita inter brachiale,& ulnam reponi audies,ut neque brachiali, neque ulnæ adnascatur, eiusq; generis cartilago sit, f quam priuatim in maxillæ inferioris ad temporum ossa articulis, g & in clauicularum cum conterminis ossibus nexu,contineri dudum retulimus. Porrò si hunc appendicis ulnę sinum, & acutum ipsius processum exceperis,tota illius sedes brachiale spectans,obtusi depressique capitis superficiē refert, ad eumq; modum cartilagine incrustatur,quo sinus capitaq; articulorum obduci,læuigariq; solent. Ad hæc,ulnæ appendix in externa ipsius sede h sinum quoque sibi insculptum gerit,qui oblongus, & secundum cauum teres est,tendini paratus eius i musculi, qui postbrachiali ante paruum digitum insertus, brachialis extensionis autor habetur. Cæterùm pręter hanc appendicem, ulnę per ipsius longitudinem forma,& impressiones quædam, & ipsius instar linearum tubera, adhuc obseruanda ueniunt. Humilior enim ulnæ sedes ad posterioris ipsius iuxta humerum processum radicem, quà cubito innitimur, aliquousque k gibba est,sua amplitudine triangulum referens,qui excarnis, & musculis non intectus, mox adempta cute conspicitur,duntaxat neruosam tenuitatem l musculorum excipiens, quorum beneficio cubitus extenditur. Huius tianguli m uertex deorsum exporrigitur, & lineæ modo ob hoc maximè ultra medium longitudinis ulnæ protuberat,quòd huius lineæ latera à musculis duobus cōprimantur,ipsa uel ulna musculis illis cedat, quorum n alter exteriori lineę lateri exporrigitur, postbrachiali ante paruum digitum insertus, ac brachiale extendens. o Alter,qui interno lineæ lateri exporrigitur,& cui ulnæ os impensius cedit,brachiali ante paruum digitum inseritur,idq; flectit. Præter hanc lineam,aliæ adhuc duæ cernuntur,cum nuper dicta sic ulnam constituentes, ut ipsa ab humero uersus brachiale procedens, non teres, sed triangula-

Radij ad humerū articulatio.

Vlna ad brachiale ductu, et inferioris ipsius sedis historia.

Qui ulna secundum ipsius longitudinem se habeat.

h 1.2.3.fi. C, D. dein E.
i 11.fi.F,F.
k eadē fig. G, G. dein H, H. quæ conferes cū K, L, M. 1.2.fi.c.23
l 11.fig. C, D.
m 13.musc. tab.b,c,d.
n 8.musc. tab.Γ.
o 5. musc. tab.Θ.
p 6. musc. tab.Ξ.
q 5.11.fi. L.
r 11.fi.I,k.
s 3.4.9.figur. M.
t eisdem figur.N.
u 9.figu.O
x 1.fig.ca. 23. P.
y 1.2.fi.ab A uersus B,
z 1,2,3,6, 10.figu.P.
a eisdem figur.Q.
b eisdem figur.R.
c 12.musc. tab.i.
d 9.fig.S.
e 1,2,3,4, 7,8.fig.T.
f In margine cap. 10.
g 4.fi.cap. 22.R,S.
h 2.10.figur.V.
i 9. muscu. tab.A.
K 6.fig.X. Y, Z. & 9. musc.tab.V.
l eadē tab. S,T.
m 2.6.fig. à Z per a, u.ui, et primę fi.a,a.
n 9. musc. tab A.
o eadē ta. Ξ.

ris quodammodo uideatur. p Secunda igitur protuberans linea, ab interiori latere radicis anterioris processus ulnę recta deducitur, & commune q latus cum prima linea constituit, quod ab illo musculo impressum est, quem modò brachiale flectere diximus. r Aliud autem ulnæ latus cum secunda linea, s tertia efformat linea, quæ trium linearum acutissima asperrimaq; est, & ab externo latere radicis anterioris ulnæ processus longissimè procedit: inq; hoc educitur, prominetve, ut ab ipsa ualidum pronasceretur t ligamentum, quod radium ulnæ secundùm cubiti longitudinem robustioris membranæ instar connectit. u Latus hoc inter secundam lineam, & tertiam repositum, musculorum gratia comprimitur, qui internam cubiti sedem occupant, quibusq; hic ab ulna, & radio apta paratur sedes. Horum autē præcipuus est, x quem tertium quatuor digitorum articulum flectere audies. Verùm quia musculi secundum istud latus occupantes, in ipsorum per ulnam progressu, etiam sui exortus portionem ab illa assumunt, ipsum magis asperum occurrit, quàm latus inter secundam lineam & primam conspicuum: à quo nullus pronascitur musculus, nisi iuxta ulnæ cum humero articulum, ubi y is principium ducit, qui radium in pronum ducentium superior est. Latus tertia & prima lineis circumscriptum, reliquis duobus minùs est compressum, & priuatim z lineam obtusam, sed longam, & modicè prominentem, ac uicinius tertiæ lineę, quàm primæ deductam, adipiscitur. Hanc Natura a trium musculorum gratia produxit, qui ab ipsa triplici principio originem ducunt. Ac primum quidem eius musculi est, qui radium in supinū ducentium breuior habebitur: secundum autem, & tertium pollicis, ac indicis famulari motibus, in secundo libro docebimus: quem eo leuiori negotio intelliges, quo consideratius ea quę modò narramus, in ossibus spectaueris. Sunt enim hæc non minus uisu cognituq; iucunda, quàm cerebri, & aliarum, quas hodie solum miramur, partium sectio: ut interim de summo in artis nostræ operibus usu nihil dicam, dum ad has lineas scopum figentes, fractum, ac luxatum os ritè nos reposuisse, certissimò cognoscimus. Ad hunc itaque modum ulna multum etiam ultra medium ipsius longitudinis se habet. Vbi uerò brachiali propinquiùs accedit, teres omnino esset, nisi secunda linea insigniùs inibi b protuberaret, ac obliquè deorsum protensa, sedem adaptaret c quadrangulari musculo, qui radij in pronum motus opifex, hinc principium sumere docebitur. Porrò si quid de ulna adhuc dicendum superfit, id iam unà cum radij historia persequar, qui obliquus est, quatenus ulna recta.

Radij obliquitas.

Radius nāque d suprà infraque ulnæ committitur: in f medio autem, ac per reliquam longitudinem ita arcuatim obliquatur, ut admodū ab ulna dehiscat: quod partim fit, ut radius obliquo ductu ulna suffultus, in pronum supinumq; promptè ageretur: partim, quò apta sedes musculis constitueretur, quos necessariò internam externamq; cubiti regiones occupare oportuit. Quanquam magis obliqui sui motus occasione, quàm musculorum gratia radium obliquari, plurimumq; in medio ductu duo cubiti ossa inuicem abscedere, illa nos doceant animalia, quibus neq; radius, neq; radij beneficio manus in pronū supinumq; ducitur. Equus namq;, ouis, eiusq; generis animalia, solidis, aut bisulcis donata unguibus, tota cubiti longititudine radium ulna adeo connatum astabilitumq; obtinent, ut ne tantillum quidem citra ulnam radius moueatur. In canibus uerò, & felibus, & ijs animalibus, quibus pedes in digitos dirimuntur, radius mouetur quidem, sed tanto obscurius ac difficilius, quanto nos manuum motus perfectiores obimus. Distat igitur in his quoque animalibus radius ab ulna, uerùm longè minus quàm in homine: & non adeò laxam articulationis speciem in illis, atque in homine cernimus: unde etiam haud miror, Galenum non accuratius radij ad ulnam explicuisse articulos, inter se admodum uarios: suprà enim ulna radium excipit, infrà uerò hæc à radio excipitur.

Radij ad ulnam articulatio.

Ad externum namque latus anterioris ulnæ iuxta humerū processus, g sinus quidam instar quartæ circuli partis transuersim exculpitur, lęuis, & cartilagine incrustatus. Huic sinui h internum latus capitis radij, cui sinus insculpitur, humeri externū caput excipiens, appositè congruit, ac læue, & orbiculatum hic factum, in illo ulnæ sinu uoluitur: Infrà autem iuxta brachiale, ubi radius crassescit, dilataturq;, & insigni i appendice donatur, huius appendicis humillimæ sedi k sinus insculpitur, illi non absimilis, quem paulo antè in ulnam incisum retulimus. In hunc sinum cartilagine incrustatum, superior appendicis ulnæ l sedes, capituli modo protuberans, cartilagineq; obducta, reuoluitur: hacq; ratione radius utriusque articuli beneficio tantummodo in pronum supinumque agitur.

Radij per ipsius longitudinem læuitas, & asperitas.

Non procul à superiori articulo, ubi radij m ceruix consistit, radius n asperum abruptumq; educit processum, qui internam cubiti sedem respicit, & insertioni anterioris cubitum flectentium o musculi aptam sedem parat. Rursus reliquo ab humero uersus brachiale ductu, radius non omnino teres, & læuis est: uerùm per ipsius longitudinem humiliori sua sede p acutam, & insigniter extuberantem producit lineam, quę tertiam ulnæ lineam respiciens, q ligamentum admittit, membranę ualidissimæ ritu ambo cubiti ossa, quà inuicem dehiscunt, colligans. r Externum huius lineę latus, perinde ac s internum quoque, compressum sinuatumq; est: ut hoc internam cubiti sedem occupantibus musculis, illud uerò ijs, qui in externa habentur, cedat. Porrò internûm latus externo asperius est, quòd t musculus tertium pollicis os flectens, non infimam sui exortus portionem ab illo latere priuatim obtineat. Superior radij sedes è directo dictę nuper lineę consistens, penè teres est, & iuxta medium suæ longitudinis aliquousque u aspera occurrit, ut in hanc duo musculi, ualidiorem molirentur insertionem: quorum x alter radium in supinum agentium breuior est; y alter uerò radium in pronum ducentium superior, cuius potissimum occasione asperitas illa cælatur, quòd ipse nerueam potius quàm carneam insertionem efficiat, longiusq; in osse producatur.

Inferioris radij partis historia.

In radij z sede, brachiali contermina, pleraq; examussim inquirenda ueniunt. Primùm enim hanc partem augeri, ac dilatari, incrassarique oportuit, ut apta constitueretur sedes, cui a brachiale articulari queat: necessum etenim erat, brachialis cum cubito articulum, in hominibus paulo minus toto ad radium referri: si modò quiescēte ad humerum ulna, manus radij beneficio, & uelut secundario, in pronum supinumq; agi debuit. Si namque sinus brachiale ex

cipientis

p 1.2.5. fi. b,b.
q 1.6. fi. d.
r 2.6. fig. e.
s 1.2.5. fi. c,c.
t 7. musc. tab. V.
u 1.5. fi. f.
x 6. musc. tab. Ξ.
y 7. musc. tab. Ω.
z 2.6. fig. g,g.
a 10. musc. ta. Λ, Ξ, Π.
b 1.5. fi. β.
c 7. musc. tab. X.
d 1. fig. h.
e 1. fig. i.
f 1. fi. inter k, & k.
g 5.11. fi. l.
h 3.4.9. fi. m.
i 1.3. fi. n. Verùm in alijs figuris radij illa appendix quoque est obuia.
k 7. fig. o.
l 5.10. fi. p.
m 1.2.3.4.9. fig. M.
n eisdem figuris q.
o 6. musc. tab Θ.
p 1.2.3.4. fig. r,r.
q 7. musc. ta. T, V, S.
r 1.3. fig. s,s.
s 3.4. fi. t,t.
t 6. muscu. tab. N.
u 2,3,4, figu. u.
x 12. mus. tabu. Λ. & dein d,e.
y 7. muscu. tab. Ω.
z tota 7. et 8. fig.
a 5. primarum fi. cap. 25. charac. 1,2,3.

cipiētis par portio,in ulna,& radio exculperetur,& ipſe interim ſinus ſuperiorem brachialis ſedem imitās, neceſſariò tranſuerſim oblongus eſſe deberet,prorſus foret impoſſibile, radium & manum ſimul in pronū ſupinum ve ferri,ulna ad humerum quieſcente,ac ueluti huius motus baſi,ac fulcimento. Pars enim brachialis,quæ tunc ulnæ ſinui inarticularetur,claui modo obſtaret,quo minus uel tantillum radius, immota ulna,moueri poſſet. Operæpretium igitur fuit,inferiorem radij partem ſinus,cui brachiale inarticularetur occaſione,admodum craſſeſcere. Verùm quia tenue os nimium augeri, nequaquam expediebat,Natura etiam brachialis portionem ab ulna ſuſtineri uoluit:at ita,ut ulna ex puncto,ſuoq; adeò acuto *b* proceſſu, brachiale uix contingeret. Ne enim ulna, reliqua ſui appendicis ſede, brachiali citra alterius corporis interuentum committeretur, Natura ab inferiori ſede *c* ſinus in radij appendice brachialis gratia exculpti, *d* cartilaginem deduxit: quæ ulnæ appendicem aſcendens, illam à brachiali dirimit,itaq; articulum hunc aptat,ut ulna brachiale quidem ſuſtineat,uerùm proximè non contingat,totuſq; ſinus(uti ſanè oportuit)ad radium ſpectet. Atque hæc ſanè tanto uelim inquiri diligentius, quò magis cum Galeni dogmatibus pugnant:non enim lubet in hoc negocio,alioqui ſatis prolixo,paſſim Galeni loca, à quibus prudens diſſentio,ſubnectere,rationemq; cur aliter ſentiam ſubijcere,quum diligens lector etiam non admonitus, hæc abūdè animaduerſurus ſit. Verùm ne nimium ipſius interim placita,eaq; potiſſimùm,quę à ſtudioſis in publicis ſectionibus,ut expendantur requirere ſoleo,iam præterijſſe uidear,in radij ulnæque Galeni hiſtoria,portionem,& particulam modò aſſumam,prolixius ſæpiusq; ab ipſo inculcatam:eſt autē hæc, acutus ulnæ proceſſus,quem ſtylo comparamus. Vt itaque prætereã,quòd magnam,&(quantum ex ipſius ſcriptis aſſequor) dimidiã ſinus,cui brachiale inarticulatur, portionem,ulnę aſcribit,acuto huic proceſſui priuatum ad brachiale contextum inibi tribuit,ubi ulnã radiumque in libro de Oſſibus pertractat. Vbi autem paulo pòſt brachialis oſſa recenſet,contextus illius ſpeciem exprimit, quando ſcilicet *e* tertium ſuperioris brachialis oſſium ordinis os, quod paruum digitum ſpectat,ſinuatum eſſe,atque in illud acutum ulnæ proceſſum ingredi commemorat,ac ueluti duos brachialis cum ulna,& radio articulos proponit: quorum unum quidem ad radium, & ulnam ſimul refert,alterũ uerò ad acutũ ulnæ proceſſum: atque ad hunc quidem articulum pertinere aſſerit,brachiale in obliquum ducere:ad illum uerò, in rectum, cuius opera manum extendimus,inflectimuſq;. Arbitror autem Galenum per obliquum motum, illũ intelligere,quo manus in utrunque latus ducitur,pari nimirũ motu,quo digitos inuicem adducimus,& reducimus: ita enim obliquum lateralem ve motum aliàs ferè ſemper Galenus intelligit. Quod ſi eſt,quid dici poſſet abſurdius,quàm hunc motũ acuti illius proceſſus munere celebrari?quũ is,ſi brachiale altiùs ſubingrederetur, eũ motũ haud ſecus impediret,quàm longus aliquis baculus ſecundum ulnam ad cubitũ ligatus,& ad externũ uſque poſtbrachialis latus ſuo apice pertingens,pulchrè obſtaret,quo minus in externum latus manus abduci poſſet. Porrò ſi Galeni locum in ſecundo de Partium uſu excutere uolueris,inibi illum quoque duplicem articulum recenſere,ac eum qui acuto fit proceſſu,in hoc factum dicere, animaduerſurus es, ut manus illius ope in pronum ſupinumq;, & deinde etiam in latus duceretur. Hanc ſententiã,re ad amuſſim perpenſa,non minus quàm priorem ueritati repugnare fateberis:idq; tunc potiſſimùm,quando omnem ferè brachialis articulationeē,ad radium ob hoc præcipuè referri diſces,ut radij motũ, qui in ſupinũ,& pronum fit,manus ſecũdariò ſequeretur:& inſuper colliges,illos motus debere impediri,ſi acutus ille proceſſus,ex Galeni ſententia,brachiali articularetur:quod oues,bouesq; liquidò oſtendunt:nam ipſorum brachialis ad cubitum articulatio, Galeni deſcriptionibus,quantum ad acutum ſpectat proceſſum,reſpondēs, neq; in latera, neque in pronum,neque ſupinum aptè moueri poteſt. Illis namque animalibus acutus ulnę appendicis proceſſus oblongus eſt,& ſinum priuatim in brachialis oſſibus ſibi uendicat,nullaq; cartilago peculiaris ulnam ac brachiale interuenit,præter eam quæ oſſibus cruſtę modo obducitur:cuiuſmodi tamē cartilago in homine ſpectatur,in quo etiam proceſſus ille non tantum cartilaginis illius altitudinem excedit,quantum *f* ſuperior illius,qui in radij appendice ſculpitur,ſinus pars porrigi educiq; cernitur. Eminet autem illa radij pars eadem cum acuto illo proceſſu ratione, ut ſcilicet ſinũ efformaret brachiali aptum, *g* hincq; ualidiora articulum continentia producerentur ligamenta. Quum uerò huic radij ſinui non unicũ tantum brachialis articulum os,uerùm inter tria brachialis oſſa, quæ radium ulnamque ſpectare docebimus, *h* duo ad ſolum radij ſinum referantur, & *i* tertium cartilaginem illam à radio peculiariter pronatam,& acutum ulnæ appēdicis proceſſum reſpiciat,radij ſinus *k* geminus eſſe apparet, eo quòd ſinus modicè *l* inibi protuberat,ubi ſecundum brachialis os primo committi, Capite quod ſubſequitur,dicturi ſumus. Nunc uerò inſuper conſiderandum uenit,radij partem,cui, appendix ſua hic coaleſcit, ipſamq; appēdicem *m* interna parte ſinuatam, & leuiter cauam uideri, cum ut *n* muſculo cederent radium in pronũ ducentium inferiori,tum ut exactum iter *o* tendinum ſeriei adaptaretur,qui cubito exporrecti,digitorũ flexui famulantur. Externa autē huius radij ſedis pars,quemadmodum,& externa brachialis regio,gibba eſt,quòd ita(quum extrà ponatur)iniurijs ferendis pertinacior reddatur. Ne tamē muſculorum tendines, manum hac petentes,& gibba illa ſede deducti,hinc inde aberrarent,ſinus multi huic ſedi inſculpuntur, quibus tendines *p* tranſuerſis obducti ligamentis,tanquam per anulos traijci,in ſecundo libro deſcribemus, Sunt autem huiuſmodi ſinus numero quatuor:ac *q* primus quidem amplus eſt, *r* tendinibus paratus,qui indicem,medium,& anularem extendunt. *s* Secunda *t* tendinem tranſmittit, indicem,& medium à pollice in latus abducentem. *u* Tertius quodammodo geminus eſt, *x* bicornem tranſmittens tēdinem alterius muſculi brachiale extendentium,unà cum tendine *y* muſculi pollicem uerſus indicē euertentis,extendentis ve. *z* Quartus ſinus leuiter admodum exculptus eſt, uixq; ſinus nomē meretur,aſper tamen locus eſt,qui ligamentum tranſuerſim *a* tribus tendinibus obuolutum educit:quorum unus bra-

chialis

b 1,2.fi. R,
c 8. fig. x, y, ζ.
d 1,2,3,4, 7,8. figurarum T.
e 1,2,4,5 fig. cap. 25 charact. 3.
f 1,3,4,5 fig. α.
g 12. muſ. tab. k. & i.
h 1,2,4,5. fig. cap. 25. charac. 1,2
i earũdem figur. charact. 3.
K 8. fi. x,y.
l 8. fig. z.
m 1,3. fi. n.
n 7. muſc. tab. X.
o in manu 5. & 6. muſcul. tab.
p 1,2. muſ. tabulæ numeri hac ſede poſiti.
q 2,4 fi. γ.
r 9. muſcu. tab. Z.
s 2,4. fi. δ.
t 10. muſ. tab. p.
u 2,4. fig. ε, ζ.
x 11. muſ. tab. Λ.
y 20. muſ. tab. o.
z 2,4 fi. η.
a 10. muſ. tab. k, m, n, & 2. tab. b, c.

Cartilago brachiale ab ulna dirimens.

Lib. de Oſſib. Primo de Admini ſtr. diſſect. Secundo de Vſu part.

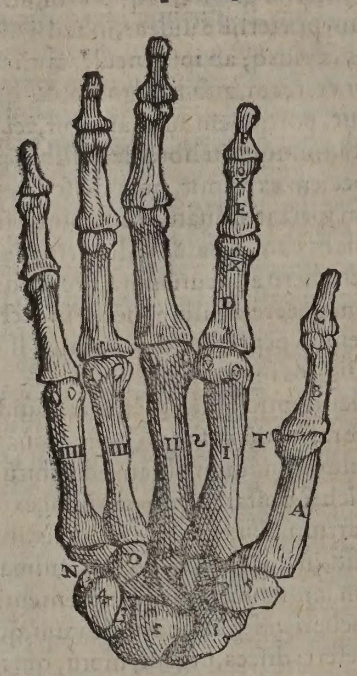
Sinus radij deducendis locandiſq; muſculis & ipſorum tendinibus apti.

chialis oſſi pollicem ſuſtinenti inſeritur, ſecundus primo pollicis oſſi, tertius autem ſecundo, & tertio pollicis oſſibus. Verùm quarti ſinus ſedes, ligamenti illius gratia, non duntaxat aſpera eſt, protuberatq́;, uerùm etiam ut [b] tendo illi ualidus implantetur muſculi radium in ſupinum agentium longiſſimi. Præter hos ſinus, etiam in externa articuli, quo radij appendix iuxta brachiale appendici ulnæ articulatur ſede, [c] ſinus etiam conſiſtit, qui ulnæ, & radio pariter communis, tendinem uehit [d] muſculi, cuius potiſſimũ beneficio paruus digitus extenditur. Notatu digna foraminula, præter ea quæ neruorum, & muſculorum exortibus ſubſeruiunt, neque ulnæ, neque radio obtigerunt: & undique, præterquàm ubi appẽdices ſibi uẽdicant, ſolida impenſeq; dura conſtant ſubſtãtia: quamuis interim [e] ſinum, perinde ac humerus, femur, & tibię oſſa, ſecundum ipſorum longitudinem intus exculptum obtineant, medullæ reponendæ paratum, & oſſium leuitati accommodum.

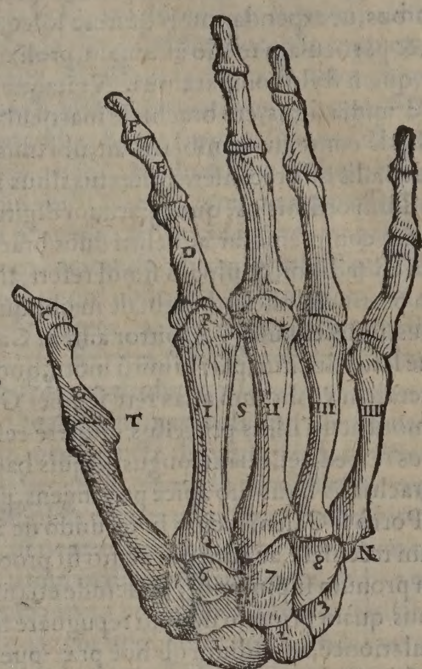
b 12. muſc. tab. 6, b. c 2. fig. 6. d 9. muſc. tab. 6. e qualis apparet in figura capit. 1. inſerta.

DE BRACHIALI. Caput XXV.

PRIMA VIGESIMI QVINTI Capitis figura.

SECVNDA.

TERTIA

QVARTA

QVINTA

SESTA

SEX VIGESIMI QVINTI CAPITIS FIGVRARVM, & earundem characterum Index.

DVÆ priores figurę non pręſenti tantum ſeruiunt Capiti, uerùm etiã tribus ordine iam ſubſequentibus, quibus manus partes quoq; explicantur. Prima enim figura internam manus oſſium ſedem proponit. Secunda uerò, eorundem oſſium externã oſtendit faciẽ. Quatuor autem figurę, has ſeriatim ſubſequentes, huic Capiti ſunt proprię, ac duntaxat octo brachialis oſſa uaria facie exprimunt. Illa namq́;, quæ tertia inſcribitur, octo brachialis oſſium ſimul in ſua ſede commiſſorum internam faciẽ commonſtrat. Quarta, eadem oſſa externa facie delineata complectitur. Quinta ſuperiorem brachialis oſſium partem continet, qua cubito articulantur. Sexta, brachialis oſſium infernam oſtendit ſedem, cui primum pollicis os, quatuorq́; poſt brachialis oſſa coarctantur. Characterum uerò index erit huiuſmodi.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 *Octo his numeri characteribus, octo brachialis oſſa in omnibus ſex figuris inſigniuntur, ſi modo in illa ſuperficie, in qua brachiale ſe offert, omnia in conſpectum ueniant.*

In prima

I,II,III. IIII *In prima,& secunda figura notantur quatuor postbrachilis ossa.*
A,B,C 1 2 *Tria pollicis ossa.*
D,E,F 1, 2 *Tria indicis ossa,atq; eadem ratio in cęteris est digitis.*
G 3,6 a,b. c,d. *Quinti brachialis ossis sinus, sedesq; cui primũ pollicis os articulatur. Sinus huius longitudinem tranuersim in sexta figura ab a ad b metimur. Internam uerò sedem c, etexrnam autem d notat, ac d quidem in quarta figura etiã est conspicuum.*
H 3,4,6, h. *Sedes sexti brachialis ossis, cui postbrachialis os indicem suffulciens coarctatur, h uerò in quinto osse sedem indicat quam idem quoque postbrachialis os contingi,.*
K 3,4,6 K. *Sedes septimi brachialis ossis, cui postbrachialis os, medium digitum sustinens, coarctatur. K uerò in eisdem figuris sedes indicatur, qua idem postbrachialis os sextum brachialis os contingis.*
L 3,4,6 *Sedes octaui brachialis ossis, cui postbrachialis os, anulari prępositum, coarctatur.*
M 3,4,6 *Sedes octaui brachialis ossis, cui postbrachialis os, paruum digitum sustinens, coarticulatur.*
N 1,2 *Ossiculum subinde accumbens externo lateri articulationis octaui brachialis ossis, ad postbrachiale os, quo paruus digitus sustinetur.*
O 2,3,6 *Processus octaui brachialis ossis, internam brachialis sedem protuberans.*
P 2,3,6 *Processus quinti brachialis ossis, ex quo transuersum pronascitur ligamentum, quod in octaui ossis processum O notatum insertionem tentans, tendinibus obducitur, ex cubito internam manus sedem adeuntibus.*
Q 2 *Appendix postbrachialis ossis indicem sustinentis superior, quæ brachiali coarctatur.*
R 2 *Appendix postbrachialis ossis indici præpositi inferior, quæ capitulum constituit, primi indicis ossis sinum subiens, quæque longè manifestior est superiori.*
S 1,2 *Interuallum occurrens inter postbrachialis os indici præpositum, & id quod medium sustinet. In cæteris autem postbrachialis ossibus eadem appendicum interuallorumque est ratio.*
T 1,2 *In prima figura ex duobus sesaminis ossibus internę secundi pollicis articuli sedi præpositis, internum os notatur: in secunda uerò figura, externum.*
V,V 1 *Duo sesamina ossicula, primo indicis articulo pręposita.*
X X, 1 *Inferiori X ossiculum notatur sesaminum secundo indicis articulo prępositum. Superiori uerò, ossiculum tertio indicis articulo attributum. In cæteris digitis eadem quę in indice hoc ossiculorum est ratio.*

HIPPOCRATI, quemadmodum & Galeno subinde, manus (aut χεὶρ potius) vocabatur, a quod uulgò brachium appellamus, quum hominem cruribus & brachijs donari dicimus, id scilicet vniuersum, quod à scapula ad extremum vsque digitorum, unguiumque terminos pertinet. b quod verò Latinis ferè omnibus manus nuncupatur, & ab infima cubiti c sede, laxoq; illo manum cubito iungente articulo, ad digitorum vsque summum metimur, Hippocrati ἀκρόχειρ, ac si extremam summam ve manũ diceres, appellabatur. quæ distinctio, etsi Græcis fortè sit commoda, latinè tamen scribentibus non vndique potest esse usui. Manum itaque in brachiale tantum, & postbrachiale, & digitos diuidentes, singulis ipsius partibus sua tribuemus Capita, præsente eam d partem descripturi, quæ cubito articulatur, & à Græcis καρπὸς, à nobis verò Celsum imitantibus, brachiale vocatur, octoq; ossibus duplici ordine distinctis construitur: quæ in natu grandioribus dura sunt, & paruula, intusq; parum fungosa, modicaq; medulla appendicũ modo oppleta: non autem prorsus medullæ, vti quibusdam visum est, expertia, & potissimùm quæ horum occurrunt maiora. Haud parem enim omnia sortiuntur magnitudinem, vt nec formam nec situm: quum ex omnibus nullum sit, quod alteri omnino rrspondeat, & singula priuatim aliquid adipiscentur, quo ab inuicem discerni queant. Porrò vtcunque sint varia, nihilominus mutuò tam concinne adaptantur, ad tantamque compositionis accedunt harmoniam, vt eorum numerus non admodum inuentu facilis sit. e Nisi enim validissima cartilagineaque ligamenta, quibus obducuntur, simul cum membranis resecueris, & accuratè abraseris, vnum esse tibi omnia videbuntur, aut cum Celso ipsa incerto constare numero, & inter se connata esse opinaberis. f Cæterum cuncta nerueis his cartilaginosisq; nexibus simul constricta, duas integras superficies vnà efformant, exteriori quidem regione, quantum manui ex usu est, gibbam, interiori autem sinuatam, quantumq; & hoc manui expedit, concauam. Hæ tantum superficies ligamentis obuinciuntur. g superiùs enim, quà ossa cubito committuntur, læuia sunt, & cartilagine incrustata; quemadmodum, & h inferius, quà postbrachialis ossibus, & primo pollicis ossi coarctantur. Quin etiam ubi ossa se inuicem contingunt, læuibus, lubrica cartilagine incrustatis donantur finibus, & capitulis, quibus inuicem, coarticulantur. In mutuo enim nullorum brachialis ossium contactu, ligamenta membranæ ve interueniunt, nisi in inferioris ordinis ossium inter se connexu, ubi nonnihil, sed uix animaduersione dignum, ligamenti cartilaginei, ueluti in puncto intercedit: uti inferiora etiam ossa non adeò conterminè inuicem atque superiora, constringuntur. Quod etiam meritò Natura molitur, in hoc potissimum duos brachialis ossium ordines cofingens, quòd i superior cubito, k inferior autem alia prorsus ratione postbrachiali, & primo pollicis ossi debuerit committi. His namque ut distinctis diremptisq; coarticulatur ossibus, cubito autem unius ossis instar. adeò ut hoc articulationis discrimen, potissima insuper censenda sit ratio copiæ brachialis ossium. cui dissectionum periti secundariò addunt patiendi difficultatem, existimantes brachiale iniurijs ferendis pertinacius fieri, quia multis componitur ossibus, occursantium uim articulorum causa cedendo exoluentibus, eo modo, quo hastam sagittam ve difficilius laxa, quàm tensa penetrare conspicimus. Quanquam rursus, & ad innumeras manus motuum differentias, hanc ossium uim, & copiam à

a tota 2. figura ca. 2. lib. 3.
b tota 1 & 2. fig.
c integrarum fig. V. cui iunguntur Z,Z. deinde Γ, Γ, & Λ.Λ.
d integrarũ Z,Z. & omniũ huius ca. figurarum charact. 1,2,3. 4,5,6,7,8.
e 8. musc. tabu. Δ. & 12 tab. l.
f Confer 1. figuram 2. dein tertiã quarta.
g 5. figur.
h 6. figur.
i omnium ferè figur. charact. 1. 2,3,4.
k omnium f. charact. 5,6,7,8.

Brachiale octo ossibus construi, inter se forma differẽtibus.

Brachialis ossa quibus sedibus, ligamentis et quibus cartilagine obducantur.

Cur duo brachialis ossium ordines.

H Natura

Brachialis ossium nomina.

Natura non postremo loco extructam esse animaduertimus. Quatuor in superiori brachialis ordine, qui cubitum spectat, repositis ossibus, ex ipsorum, qua ordinantur serie, nomina non ab re imponemus: l primum perpetuò uocantes, quod superioris ordinis internum constituit latus: m secundum uerò, quod huic subsequitur, atque magis ab interno abscedit latere: n tertium, quod secundo ad externum latus proximum est: o quartum uerò, quod externum latus iam omnino occupat. Quatuor pariter inferioris ordinis p ossa, quintum, sextum, septimum, & octauum nuncupabimus, atque in hunc modum singulorum historiam aggrediemur.

Brachialis ad cubitũ articulus.

Primum itaque secundum, & tertium, inuicem ualidissimè proximeq; committuntur, & uno ordine iuncta, superiorem brachialis sedem ita efformant, ut instar unius alicuius ossis lati, & transuersim oblongi capitis, in radij sinum concinnè articulentur. Ac primum quidem, & secundum, in q sinu radij appendici insculpto reponuntur: tertium uerò r cartilagini innititur, quam à radio pronatam magna ex parte ulnam à brachiali dirimere scripsimus. Quanquam externum tertij ossis latus etiam s acutum appendicis ulnę processum tunc contingit, quum in externum latus manum inclinamus. Verùm interim tertium id os, sinum cartilagine oblitum, qui uisu dignosci queat, in homine nequaquam adipiscitur, quem processus ille sibi proprium haberet, quum etiam processus ipse nisi secundùm sinus, quo brachiale arctatur, latus perinde extuberet, ac reliquorum sinuum supercilia, ipseq; radij appendicis in interiori sinus latere t apex. Atque id uel tactu leuiter dijudicatur, si manu in latus internum ducta inter brachiale, & ulnam, alterius manus pollici apicem inserere quis fuerit adnisus.

Quæ quartum os sibi peculiaria uendicet.

u Quartum brachialis os ulnam haudquaquam contingit: at superiori sua sede eam huius articu li ligamenti portionem admittit, quę ab acuto ulnæ appendicis processu enascitur. Dein superiori quarti ossis sedi x tendo musculi inseritur, qui brachiale flectentium est inferior. Ex humiliori autem ipsius sede y musculus pronascitur, cuius beneficio paruum digitum à reliquis abducimus. Pręterea, & z musculus suæ originis portionem hinc assumit, qui duorum primum parui digiti os flectentium habetur exterior: adeò ut quartum hoc os neque inferiori, neque superiori ipsius sede, neque etiam externo ipsius latere, alteri ossi committatur: sed tantum interno ipsius latere, depresso admodum capitulo, tertij ossis externo lateri (magis tamen ad manus uolam) in eum modum coarticulatur, quo ossa per planas omnino superficies, cartilagine interim lubrica oblitas, constitui diximus.

Cui ossi cõmittatur.

Hoc itaque quartum brachialis os, id peculiare sibi uendicat, quod uni tantum brachialis ossi iungatur, quodq; omnium brachialis ossium minimum sit, reliquisq; minus protuberet, sinueturq;. Est enim quodammodo sphæricum, sed paulo longius, quàm crassum: quia scilicet inferiùs musculos educit, superiùs autem ualidissimi tendinis insertionem, uti diximus, excipit, eaq; ratione sursum deorsumque magis quàm in latera protuberare debuit.

Cui ordini adscribendũ ueniat.

Vnde etiam ueteres dissectionum professores, id (uti conijcio.) Rectum appellarunt, ambigentes quem in ordinem ipsum referrent: nos autem superiori ordini ascripsimus, quòd tertio huius ordinis ossi coarticuletur, ac reuera in eo ordine consistat. Nuncuparunt etiam Anatomici præsens os, cartilaginosum: nõ secus quàm Marinus a os genu articulo præpositum, eo nomine donauit, quod molam patellamque uocamus. Non sanè (quantum reor) quòd id os molle, omninoq; cartilagineum esse arbitrati sint, quum omnium brachialis ossium facilè durissimum, & solidissimum sit: at quòd coctum exterius cartilagine obductum uisatur, propter musculorum principia, tendinumq; fines, qui post elixationem cartilaginis molliusculæ speciem referunt.

Lib. 2. de Vsu part.

Galenus hoc os, octauũ brachialis os uidetur recensuisse, id proprium ipsi tribuens, quòd propugnaculum nerui cuiusdam sit, qui ab interna manus sede ad externam secundum id brachialis os reflectitur. Hic neruus me non latet, uerùm ad hoc officulum in hominibus non reuoluitur: est enim b ille neruus, quem à quinto brachium petentium, paulo pòst cubiti longitudinis medium, ab interna cubiti sede in posteriorem porrigi, atque duos surculos paruo digito, totidemque anulari, unum autem medio deriuare, in quarto libro audies.

Primum os quot ossibus cõterminũ.

Porrò præter quartum brachialis os, nullum penitus occurrit, non pluribus adnexum contiguumq; ossibus. Primum enim, præterquàm quod radio articulatur, etiam secundo brachialis iungitur ossi, amplo utcunque capitulo in secundi ossis sinum subiens. Deinde alio capite, multo ampliore, & ab inferiore ipsius sede educto, communem sinum ingreditur, quem quintum brachialis os cum sexto efformat. Verùm Natura præcauens, ne primum os undique aliorum ossium sinus ingrederetur, & ipsum interim tyranni more nullum susciperet, insignem in ipso cælauit sinum, quo unà cum secundo brachialis osse (cui is sinus quoque communis est) septimi ossis omnium facilè maximi grande rotundumq; admitteret caput. atque ita primum os radio, & secundo brachialis ossi, & quinto, sexto, ac septimo committitur.

Quot secundum.

Secundum os (quod tanto minus est primo, quanto ipsum maius est tertio) connectitur primo ossi, & septimo, uti iam diximus: tertio autem, amplo connexu planis superficiebus, constringitur: adeò ut secundum os: adeo, ut tribus brachialis committatur ossibus, primo uidelicet, septimo, & tertio: neque etiam multum ob octauo remouetur.

Quot tertium.

Tertium os, cui quartum articulari iam prius diximus, modicè protuberante, sed amplo capitulo sinum subit octaui ossis: hincq; facilè constat, id os, & ulnę, magisq; adhuc c peculiari huius articuli cartilagini, dein, & secundo ossi brachialis, & quarto, & octauo conterminum esse:

Quot quintum.

Quintum brachialis os, quod inferioris ordinis primum recẽsuimus, superiori sua sede in sinum sibi exculptum primi brachialis ossis capitulum excipit, & externo latere etiam sinuatũ, sexti ossis capitulum admittit.

Primi pollicis ossis, & postbrachialis ossiũ ad brachiale contentus.

Verum prætera id d primum quoque pollicis os sustinet: inferiori namque sua sede e sinum adipiscitur patulum, & f oblongum, ac in g interna h externaq; regione magis quàm in lateribus ac medio exculptum, cui primi pollicis ossis capitulum ea articulationis specie committitur, quæ motũ edit omnibus manifestum: aliter multo quàm brachialis ossium inter se connexus, cuius motus ita latet, vt vix deijudicari queat. Atque hac etiã articuli specie, obscurissimo motu prædita, quatuor i post brachialis ossa, quatuor inferioris ordinis ossibus adnectuntur. Primum enim postbrachialis os indici præpositum

l quinque primarum fi. charact. 1. m earundem figur. charact. 2. n earundẽ fi. charact. 3. o erundem fi. charact. 4. p seriatim in omnib⁹ fi. charact. 5. 6. 7. 8. q 1.8. fig. ca. 24. x, y. r 1.2.3.8. fig. cap. 24. T. s 1.2.5.10 fi. c. 24. R. t 1.2.7. fig. cap. 24. a. u Non est quòd posthac ossa in margine ad notẽ, quum numeri charactẽres in omnibus ferè cap. figuris sint obuij. x 4. musc. tab. δ. y 3. musc. tab. r. z 4. tab. ζ. a 1.2. figu. cap. 32. & integrarũ Ξ. b 2. fi. cap. 11. lib. 4. charactere 46. Si uisum fuerit, hic figuras conspicies, quot ossibus quodq; os comittatur examinaturus. c 1.2. figu. cap. 24. Γ. d 1.2. fi. A. e 3.6. fi. G. f 6. fi. a, b. g 6. fig. c. h 6. fig. d. i 1.2. fi. I, II, III, IIII. cũ char. 5. 6. 7. 8.

situm

K 3,4,6.figur. H.
l 3,4,6,fi. h.

ſitum, magna ex parte k ſexto brachialis oſſi coarticulatur, l portionem quoque quinti oſſis attingens. Vbi enim quintum os ſexto coarctatur, communis ſinus utrinque oſſi exculpitur, cui capitis primi poſtbrachialis oſſis pars articulatur: adeò ut quintum brachialis os, præter primum, ſextumq; brachialis oſſa, etiam primum pollicis os, unà cum primo poſtbrachialis oſſe contingat. Porrò ſecundum poſtbrachialis os, medium ſuffulciens digitum, depreſſo, ſed obliquo, capite m ſeptimi oſſis brachialis ſinui leuiſsimè, at obliquè interim, exculpto articulatur, acutiore ſui parte, latereq; interno, n ſextum brachialis os modicè etiã contingens. Duo autem reliqua poſtbrachialis oſſa, ea ſcilicet quę anularem, & paruum ſuſtinent, duntaxat octauo brachialis oſſi o læuibus, ac in ſuperficie tantum excauatis ſinibus coarctãtur.

m 3,4,6,figur. K.
n earundẽ figu. K.
o 3,4,6,fi. L. dein M.

Quot oſſibus ſextum os contermĩnum ſit.

Sextum itaque brachialis os duobus committitur poſtbrachialis oſſibus, illi nimirum quod indici præponitur, & obſcurè illi quod medio ſubijcitur digito: brachialis autem tribus committitur oſsibus: primum enim os ſuo ſinu excipit, & ſuo capite in quinti oſsis ſinum ſubintrat: dein ſeptimo oſsi leuiſsimè protuberante capitulo, aut potius plana ſuperficie articulatur: eſtq; inferioris ordinis minimum, quemadmodum ſeptimum maximum: quintum autem, & octauum medio ſe habent modo, quãquam octauum quinto paulo grandius cernatur.

Quos ſeptimum.

Septimum os ſuo capite rotundo, ac impenſiùs protuberante, in communem primi, ſecundiq; oſsis ſinum ſubit, hacq; ratione duobus illis oſsibus committitur: ab interno autem latere ſexto oſsi articulatur: ab externo uerò articulatur octauo oſsi ampla admodum articulatione, quæ depreſſo fit capite, ſinuque in ſuperficie tantum cęlato. Hanc articulationem aliqua ex parte cartigilanei ligamenti interuenit portio: quæ etſi ſeptimũ os ualidè octauo oſsi committat, attamen id omnium brachialis oſsium creberrimè uerſus interiora luxatur: tum quod grandius ſit, neq; ita facilè, ac contermina, occurrentium impetum ſuſtineat: tum etiam, quod ligamentum interna ſede hoc os uicinis colligans, nõ ęquè craſſum ſit, atq; in reliqua brachialis regione. Atque id hinc potiſsimũ accidit, quòd Natura ligamenti mole craſsitieq;, p tendinibus iter prępedire noluerit, qui frequenti multitudine, hàc digitos flectendos ab interna cubiti ſede prorepunt. Vtcunque uerò ſit, ſeptimum os quatuor brachialis connectitur oſsibus, primo nimirum, ſecundo, ſexto, octauo, & poſtbrachialis oſsi, medium digitum ſuſtinenti.

p 5.muſcu. tab. Θ. & 6.tab. Ξ.

Quot octauum.

Octauum os, cunei quodammodo ritu ſeptimum, & tertium ſubintrat, illiſq; duobus committitur: ſeptimo quidem, ut paulo antè retulimus: tertium autem, in ſinum ſibi exculptum admittit: dein duobus etiam poſtbrachialis coarctatur oſsibus, quæ anulari, & paruo præponuntur: adeò ut quintum os quatuor oſsibus conterminum ſit: quibus ſubinde paruulum accedit q oſsiculum, ex illorũ numero, r quæ ſeſamini ſeminis imagini aſsimilantur. Ad externum enim latus coarticulationis poſtbrachialis oſsis paruum ſuſtinentis cum octauo brachialis oſſe, eius generis reponitur oſſiculum, ſedem quaſi oppleturum: quæ ideo hic quodammodo uacua relinquitur, quòd hoc poſtbrachialis os ſua ſuperiori parte totum octauo brachialis oſsi inniti nequeat, atque in externum latus paululum abſcedat. Videtur itaque id oſsiculum hãc articulationem firmare, ac poſtbrachialis os, paruum ſuſtinens digitum, nonnihil ſuffulcire: niſi etiam communi ferè ſeſaminorum munere ac uſu, s tendini ſubſeruiat, qui huic poſtbrachialis oſsi inſertus, à muſculo brachiale mouentium tertio educitur. Quotieſcunque igitur oſsiculum iſtud ſe offert, octauum brachialis os ex abundanti illi quoque, quemadmodum & prius cõmemoratis oſsibus, continguum uiſitur.

q 1,2.figu. N.
r 1,fig. V, V,X.
s 9.muſcu tab. d, muſculi. Λ.

Oſsiculum ad nexum quarti poſtbrachialis oſſis cũ brachiali repoſitum.

Octaui oſſis proceſſus.

Quinetiam, & hoc adhuc octauũ os ſibi proprium vendicat, quòd ipſius interna ſede, qua manus uolam ſpectat, notatu dignum educit t proceſſum, ab externo latere uerſus internum latus inclinantem, & interno ſuo latere C modo exculptum, ut aptam conſtitueret ſedem, qua tendines muſculorum digitos flectentium (qui ex cubito procedunt) opportunè uehi contineriq; poſſent.

t 2, 3,6.figur. O.

Quinti oſſis proceſſus.

Vt uerò tanti tendinum moli ſedes hæc aptior redderetur, etiam quintum brachialis os interna ſua ſede u proceſſum educit, uerſus externum latus uergẽtem, & in externo latere pariter exculptum, eiuſdẽ omnino uſus, quo octaui oſsis proceſſus gratia, nimirum ut tendinibus illis uia exhiberetur, ac poſtmodũ ex proceſſuum illorum apicibus ualidiſsimum x ligamentum enaſceretur, quod tranſuerſim tendinibus circundatum, ipſos, ne à ſua ſede y aberrent, exurgant ve, contineret, amplecteretur q;. Hæc ſedes tendinum nomine excauata, & ligamentis obducta, utcunque lęuis eſt: quemadmodum & reliquos quoque ſinus, quibus tendines tanquam in anulis uehuntur, læues, & lubricos eſſe nouimus. Quum tamen ligamenta ex hoc ſinu prorſus euellimus, oſſaq; illis omnino libera ſpectantur, is quoq; ſubaſper educendorũ ligamentorum occaſione exiſtit: quemadmodum, & reliqua brachialis oſsium pars, extra hunc ſinum, eaſq; ſedes, quibus oſſa articulantur, inæqualis, & inſigniter latis aſpera eſt, ut fortiora educat ligamẽta, eademq; ualidius excipiat, quibus oſſa obuinciri, ac inuicem colligari, iam antea retulimus.

u 2,3,6 fi. P.
x 4 muſcu. tab. θ.
y fig. capi- 1.li. 2.inſerta.

DE POSTBRACHIALI. CAPVT XXVI.

POSBRACHIALIS delineatio ſumenda eſt ex duabus prioribus figuris iam præcedentis Capitis, quibus quatuor poſtbrachialis oſſa I,II,III,IIII inſcribũtur. Verùm ſubſequẽtis Capitis prima figura ad A, poſtbrachialis os indicem ſuſtinens exprimit, omni oſſe liberum.

a 1, 2, fig. c. 25. I,II, III.IIII. et integrarũ, Γ.

PARS manus, à brachiali ad radicem uſque digitorum a pertinẽs, Gręciſq; μετακάρπιον appellata, Celſo, & alijs Gręcorũ interpretibus permultis, palma dicitur: quibuſdam autem pectus, & pectem (uti, & Gręcorum nonnullis στῆθος, & κτείς, ac κτένιον) nuncupatur. Quandoquidem uerò in palma plerique etiam brachiale complectuntur, ac alijs rurſus palma idem quod uola denotat, quumq; pedis pedio, pectinis, & pectoris nomẽ etiam accommodatur, ego μετακάρπιον modò, uti & hactenus feci, poſtbrachiale appellabo.

Poſt brachialis uoce utendum.

Quibuſdã poſtbrach.a lis oſſa qua tuor,quibuſ dam quinque enumerari.

quod Galeno quatuor conformatur oſſibus: Eudemo autem,Celſo, & Ariſtoteli,quinque: prout nimirum pollicis b os,quinto brachialis oſſi articulatum,hi quidem poſtbrachiali, Galenus uerò digitorum oſſib. adnumerant. Porrò nonnulli id poſtbrachiali adſcribunt, quòd non vt prima reliquorum digitorum c oſſa nudum exeratur, ſed quodammodo poſtbrachialis oſſium ritu lateat, vulguſque ob id pollicem duobus tantum donari d oſſibus exiſtimet: quodque primum pollicis os tota ipſius forma poſtbrachialis oſſibus multo magis, quàm primis aliorum digitorum oſſibus reſpondeat, Galenus autem id os inter digitorum oſſa recenſet,quòd ſuprà infràq; per διάρθρωσιν,hoc eſt,laxam,& quæ manifeſtum motum edit,articuli ſpeciem articuletur: ſuprà quidem brachiali, infrà uerò ſecundo pollicis oſſi: quum interim quatuor poſtbrachialis oſſa,infrà tantum,quà digitis committuntur, ea articuli ſpecie coniungantur.Suprà enim,uel Galeni ſuffragio, brachiali per συνάρθρωσιν coarticulantur:hoc eſt,differentia articuli,qui perquàm obſcurum,& quem ſentire uix queas, motum oſtendit. Ita namque arbitror Galenum ſynarthroſeos nomine in Capite libri de Oſſibus decimonono uſum.Haudquaquam enim exiſtimãdum eſt,ipſum adeò perfunctoriè poſtbrachialis oſſa uel ſimia,uel cane intuitum eſſe,ut aut ſutura,aut claui ritu,aut harmonia,hæc brachiali coarctari uoluerit.quamuis ea Galeni eſſet ſententia, ſi illum ſui dogmatis non oblitum hic dixerimus, quo in libro de Oſſibus ſynarthroſeos ſpecies diffusè exequitur. Vt ut uerò ſit,quò rectiùs nos ipſius placito accommodemus, quatuor quidem poſtbrachialis,quindecim autem digitorum oſſa,ſemper enumerabimus.

b 1.2.fig. cap.25.A. ad charact. 5.
c 1.2.figu. cap.25.D.
d 1.2.figu. c.25.B, C,

In initio libri.

Quatuor poſtbrachialis oſſa cuiuſmodi ſint.
In longitudine.
In appendicibus.

Sunt itaque poſtbrachialis oſſa reliquis digitorum oſſibus longiora, & magna ex parte teretia. Longiſſimum & craſſiſsimum indici præponitur,atque ita ſenſim fiunt breuiora,& tenuiora,ut omnium facilè breuiſſimum tenuiſsimumq; paruo præponatur digito. At quia os indicem ſuſtinens,magis e ſuperius brachiali articulatur, ſuo ve inibi nexu ad cubitum uicinius accedit, quàm os medio præpoſitum digito, hoc illo in manu adhuc integra meritò longius eſſe apparet,& deorſum,adeoq; ad digitos magis deducitur.Cęterùm omnia poſtbrachialis oſſa, digitorum quos ſtabiliunt numero pulchrè correſpondentia,& longo intus ſinu,quo medulla in ipſis reponatur,quemadmodum brachij os, donata, f ſuperiùs, & g inferiùs appendices obtinent:quorum ſuperiores,quæ ipſorum ad reliquum os coalitum in pueris nonnunquam ęgrè oſtendunt,brachialis oſsibus, uti antea diximus, coarctantur: ipſaq; oſſa hic externa ſede nonnihil latiora quàm interna occurrunt, ut poſtbrachiale unà cum brachiali ſuperficiem exteriùs gibbam, intus uerò cauam,aptius hic conſtitueret.Quin etiam appendices hæ lateribus ſe inuicem contingunt,& cartilaginei ligamenti interuentu inuicem alligantur. Inferiores appendices conſpicuo nexu oſsibus coaleſcunt, grandeſque ſunt admodum, & in rotundum,ac ab externa manus ſede in internam oblongum caput deſinunt: quod cartilagine obductum,primi digitorum oſsis ſinum ſubintrat. Hę etiam lateribus ſe contingunt, ſed non adeò uicinè,ac ſuperiores,nihilominus tamen quà inuicem reſpiciunt, ſinuatæ ſunt ligamentaq; cartilaginea educunt,quorum opera validè mutuò connectuntur. In medio autem ductu, & ſecundum poſtbrachialis longitudinem,quoniam oſſa inibi multo quàm ſuprà infraq; tenuiora ſint, ipſa ab inuicem dirimuntur, & digno notatu h interuallo dehiſcunt, idque magni cuiuſdam vſus gratia. in quolibet enim trium interuallorum, quæ quatuor poſtbrachialis oſſa conſtituunt, i duo reponuntur muſculi illorum octo, qui prima quatuor digitorum oſſa flectunt: quorum etiam vnum ad internum latus oſſis poſtbrachialis indicem ſuſtinentis habetur, & externo lateri oſsis paruo digito præpoſiti unus quoque exporrigitur. Verùm quum hi muſculi vix poſtbrachialis oſſibus ſint longiores, oſſiumque interualla non tantum hient, diducantur ve, vt ſufficiens muſculorum moles in ipſis collocari queat: poſtbrachialis oſſa meritò, quà volam conſtituunt,omnia ſimul caua apparent,dictiſq; iam muſculis aptam exporrigunt ſedem,qua pręcipua ipſorum reponatur portio. In externam uerò oſsium ſedem muſculi nihil prominent: & parem inibi cum oſſibus ſuperficiem conſtituentes,illorum gibbum,quod depreſſum magis, ac planum, quàm teres cernitur,ne minimum quidem excedunt: adeò,ut quemadmodum ulnam, & radium attẽſis ipſis cedere oſtendimus muſculis, ſic quoq; poſtbrachialis oſſa ſecundùm longitudinem anguloſa, & lineis quibuſdam pulchrè extuberãtia ſpectentur,pro muſculorum uidelicet, qui ipſi exporriguntur, ratione: uti etiam poſtbrachialis os,indicem ſuſtinens, in internam manus ſedem, quà brachiali articulatur, notatu dignum educit k proceſſum, cui l muſculus brachiale mouentium ſecundus inſeritur. Dein poſtbrachalis os, paruo præpoſitum digito,quà brachiali committitur,externo ſuo latere, ueluti à brachiali m protuberat, ut commodè tendinis inſertionem admitteret n muſculi brachiale mouentium tertij. Inſuper oſſa indicem,& medium digitos ſuffulcientia, ipſorum externa ſede ad brachiale o ampla quoque & aſpera ſunt, ut bifidum excipiant tendinem p muſculi brachiale mouentium quarti, qui ideo potiſsimum uidetur bipartiri,& dein lateſcere, quod ſimplex & teres uni alicui proceſſui parum aptè infereretur, qui extra brachialis,& poſtbrachialis exteriorem, gibbamq; ſedem extuberaſſet.

In mutuo nexu.
Poſtbrachialis oſſiũ interualla.
Qui poſtbrachialis oſſa muſculis cedant,& ad aptentur.

e Expende hanc diuerſam articulorum ſedẽ, & oſſiũ productionẽ in 1.2.fi.cap. 25.ad characteres 5. 6.7. I, II.
f 2.fi.cap. 25.Q
g eadem fi. R. atq; ita reliqua deinceps illinc pete, primã figuram ſecunda comparans.
h 1.2 fig. cap.25.S.
i Intuere 8. muſ.tabulã ſub Δ, & 12.tab.m.
K 1.fi.cap. 25. ſupra charact. 6. & 7.
l 3.muſcu. tab.Λ.
m 1.2.fig. cap.25. ſupra N.
n 9.muſcu tab.Ξ.
o 2.fi.cap. 25. ſupra charact. 5. 6.7l
p 11.muſ. tab.Λ.

DE OSSIBVS DIGITORVM MANVS. Caput XXVII.

TRIVM TABELLARVM HVIVS CAPITIS FIGVRAE, & earundem characterum Index.

OSSIVM digitorũ ſeriem duæ priores figuræ ad initium uigeſimiquinti Capitis repoſitæ,commonſtrant: quemadmodum,et tres integrum oſſium cõtextum exprimentes figuræ,ad huius libri calcem locandæ. Figura autẽ hic occurrẽs,ac in tres ueluti tabellas digeſta,digitorũ articulos oculis ſubijcit. Harum enim prima, duo exprimit oſſa:quorum alterũ A, inſigniui,eſtq; poſtbrachilis os, indicem ſuſtinens: alterũ B indicatur, eſtq; primũ indicis

A.
B.

os ab

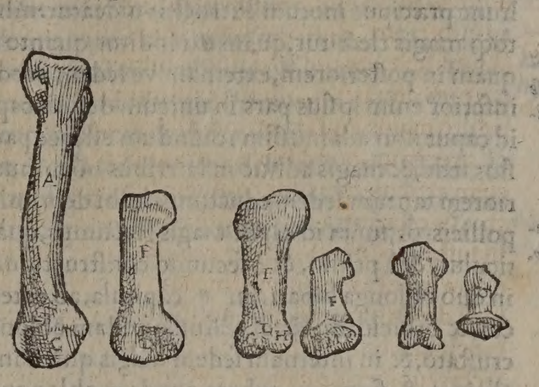
os ab externa ſede, quemadmodum et illud poſtbrachialis os, delineatum.

C. *Præſenti itaque tabella, primi digitorū articuli effigies propo-*
D. *nitur. C enim caput rotundū notat poſtbrachialis oſſis. D uerò ſinum primi oſſis, quo caput C inſignitum excipitur.*

E. F. *Secunda tabella primum indicis quoque os notat, E notatū, & ſecundum pariter F inſignitum: ut horum oſſium delineatio*
G. H, *ſecundi quatuor digitorum articuli ſpeciem proponeret. G ita*
I, K. *que & H duo indicāt capitula primi indicis oſſis. I uerò & K ſi*
L. *nus ſecundi oſſis quos duo primi oſſis capitula ſubintrant. L autem ſinum ſignificat, in medio capitulorum primi oſſis conſiſtentem, ac in quem tuberculum ſecundi oſſis inter duo ſinus I*
M. *& K notatos prominens, et M inſignitum ſubingreditur.*

N. O. *Tertia tabella ſecundum indicis os N inſignitū, & tertiū O notatū proponit, tertij cuiuſque digiti articuli ſpeciem oſtenſura, quā quia penitus ſecundo quatuor digitorum articulo reſpōdet, alijs characteribus nō obliterauimus. Verùm iſtas articulorum imagines etiam ex duabus primis uigeſimiquinti Capitis figuris petere, integrum eſt. Varias autem digitorum appellationes, cum cæteris oſſium nomiuibus ad huius libri calcem reperies.*

FIGVRA VIGESIMI SEPTIMI Capitis, tres continens tabellas.

PRIMA. SECVNDA. TERTIA tabella.

a 1, 2. fig. cap. 25. pollicis oſſa A, B, C. indicis uerò D, E, F. indicātur. qualis ratio ēt reliquorū eſt.

Singulos digitos tribus oſſibus meritò efformari.

OMNES manus digitos [a] ternis conſtare oſſibus, inſtar *b* aciei cuiuſdam, & agminis optima ſerie poſitis, ſuperiori Capite recenſuimus. Quòd uerò neque pluribus, neque paucioribus extrui debuerint, uel hinc promptè colligitur, quod oſſa, ſi illū excederent numerum, perfectam ualidamq; extenſionem, qua manu ueluti unico tantum cōpoſita oſſe, utimur, uitiarent, hanc minus firmam, quàm nūc ſit, efficiētia: quodq; ſi paucioribus oſſibus digiti efformarentur, in tam uarias pugnantesq; figuras illos agere nequiremus. Quia autem prælocatum os poſtpoſito, aut uehens uecto, maius fieri operæpreciū eſt: Natura quoque primum cuiuſque digiti os grandius ſecundo, & id rurſus maius tertio, iurè fabrefecit, inferiora oſſa non ſolū longitudine, ſed & craſſitie, & latitudine minuens, hacq; potiſſimū ratione digitos ex ampliori baſi ſenſim in mucronem coarctans. Ipſa enim non leuiorem digitorum oſſiū numeri, magnitudiniſq; rationem habuit, quàm integrorum, digitorum, quos meritò quinos ex ijs, quibus funguntur munijs extrui uidemus horumq; quatuor uno ordine collocatis, unum magnum quodammodo opponi, & inſtar pro manus cuiuſdam (unde etiam ἀντίχειρ Græcis, ut nobis à pollendo pollex, uocatur) illis exiſtere. Sic pariter digitos adeò mole ac robore inuicem differre cernimus, atque illorum officia mutuò uariant. uti quamobrem longitudine inæquales ſint, ſpectamus, quoties rotundum aliquod corpus amplectimur, aut commiſſis inter ſe digitis, in manu aquam, uel eiuſmodi quid continemus, aut coniunctos ſimulq; extenſos digitos aliquo uti inſerimus. Cæterùm quo diligentius manuum uſus unà cum diſſectione expenderimus, eo etiam magis conſtabit, non eandem penitus formam digitorū oſſibus, & integris obtigiſſe digitis, adhuc cute, & unguib. obtectis, adipemq; habentibus duriuſculam, qui neruis oppletus, in digitorū lateribus, & maiori inſuper copia, in internis eorundem ſedibus, cuti ſubijcitur. *c* Integri enim digiti paulo minus toto teretes efformantur, quòd eiuſmodi figura, nullis eminentijs uariè protuberans, iniurijs minus ſit obnoxia. Non ita autem accuratè adamuſſimq; interna ipſorum ſede, atque externa teretes occurrunt, quòd in hac duntaxat propellendarum iniuriarum habenda fuerat ratio: illa uerò digiti molliunt, ſubigunt, terunt, & apprehendunt: quæ omnia deterius præſtarēt, ſi hic redderentur teretes. Ad hæc, quū digiti in lateribus minus ſint noxis expoſiti, quumq; inuicem adducti, uarijs occaſionibus conſtringi, in ipſorumq; medio nullā ſedem uacuam relinquere debeant, illos in lateribus teretes fieri, haudquaquam ex uſu erat: unde etiā pollex ambo latera, ſed internum magis, teretia adipiſcitur: paruus autem externum duntaxat, index uerò contrà internum, teres obtinet: quòd his ſedibus illi digiti alios non contingant, externæq; propemodum digitorū ſedi, quantum ad abigendas pertinet iniurias, reſpondeant. Cæterùm nullum digitorum os ſe offert, quod non ſuprà infraq; craſſius, & amplius ſit, quàm ſecundùm ipſius longitudinem: id quod omnibus ferè etiā longis oſſibus commune cernitur, ad articulationem perpetuò craſſeſcentibus, auctiſq;. Si enim undique pari atque in articulis conſtarent craſſitie, homini pondere moleq; admodum incommodarent: & ipſi articuli, niſi amplioribus concinnè adaptarentur baſibus, & non magis quàm reliqua aliàs oſſium longitudo augerentur, penitus eſſent infirmi. Hac igitur ratione, etſi digitorum oſſa dura ſint, & denſa, non tamen, ut Galenus arbitratur, medullæ prorſum *d* expertia. Præter id enim, quòd ſuprà infraq;, appendicum ferè modo nonnihil fungoſa exiſtunt, etiam ſingulis ſinus contigit grandior, medullæ aſſeruandæ gratia, ut & in poſtbrachialis oſſibus, paratus. Porrò quibus nam articulorum formis digitorum oſſa articulētur, modò enitar perſequi, ſuo dein loco, quam hæc per ipſorum longitudinem referant imaginem, explicaturus. [e] Quinti itaque brachialis oſſis *f* ſedes, quæ primi pollicis articuli gratia, læui, & lubrica cartilagine incruſtatur, tranſuerſim oblongo amploq; prominet [g] tubere, & *h* anterius *i* poſteriuſq; (ſed longè magis anterius) inſinuatur. *k* Primùm uerò pollicis os ſuprà tranſuerſim, ſeu ab interno latere ad externū, oblongo amploq; ſinu inſculpitur, & anteriùs poſteriùſq; (at magis anterius) exuberat, dictę quinti brachialis oſſis ſedi, mutuo ingreſſu congruens. quamuis tamen non adeò inſigni, ut hic articulus unico

Decens illorum moles.

Quæ integrorum digitorum ſit forma.

c Hos ſana & obeſula exponit manus.

Qui digitorum oſſa ſupra & infrà aa integris digitis forma uarient, & cuiuſmodi oſſiū ſit ſubſtantia.

d Hæc pete ex uariè fractis oſſibus.

e figurarū cap. 25. charact. 5.

f 3, 6. fig. cap. 25. G.

g 6. fi. cap. 25. ab a ad b.

h eiuſdem fig. c.

i eiuſdem fi. d.

K 1, 2. fig. cap. 25. A.

Libr. 1. de Vſu part.

Articulorū quibus digitorum oſſa inuicem & coterminis oſſibus committuntur, ratio.

Primi pollicis oſſis ad brachiale contextus.

tantum agatur motu, reliquorum ferè articulorum eo ingressu nexorum ritu. Is namque, etsi potissimum laterali polleat motu, quo pollicem indici admouemus, & ab eodem rursus abducimus, ipseq; articulus ad hunc præcipuè motum extructus uideatur: nihilominus tamen aliquantulum flectitur, & extenditur, tantoq; magis flectitur, quàm extenditur, quanto articulus ipse in anteriorem manus sedem, seu uolam, magis quàm in posteriorem, externam ve sedem producitur. Primum pollicis os secundo ueluti l inarticulatur: inferior enim ipsius pars in unicum desinit caput, unicum simplicemq; secundi ossis sinum subiēs. Verùm id caput non adamussim rotundum est, nec pariter in orbem undique deprimitur. In posteriori namq; ipsius sede, & magis adhuc in lateribus nō minus ferè, quàm mediæ ipsius sedis uertice extuberat, & ad interiorem tantum sedem eductum, inibi deprimitur, itaque cartilagine obductum adaptatur, ut secundum pollicis os, supra id caput magis flectimus, quàm extendimus, ac in latera ducimus. Tertius pollicis m articulus, & à primo, & à secundo constructionis specie admodum uariat: quippe inferior secundi ossis pars in duo oblonga bipartitur n capitula, ab externa sede in internam procedentia, & in hanc priuatim educta, & orbiculata. Hæc o sinu quodam oblongo dirimuntur, non minus quàm ipsa capitula cartilagine incrustato, & in internam sedem magis quàm in externam pertinente. Superior uerò tertij ossis sedes, duos obtinet p sinus, q tubere quodam oblongo disiunctos, & duo secundi ossis capitula excipientes. ipsum autem tertij ossis tuber sinum subingreditur, in secundi ossis capitulorum medio cauatum. Hac igitur ratione, secundum os in tertium subit, & uicissim tertium excipit, amboq; ossa mutuo ingressu tam scitè coarctantur, ut tertium os duntaxat extendi flectiq; queat: nequaquam autem, uel mininum etiam in latus ducatur. Quandoquidem uerò secundi ossis capitula cum eorundem sinu in internam sedem adeò atque diximus pertingunt, consistunt ve, tertium os in angulum flectitur, & interim uelut à flexione tantum erectum, non ultra rectam lineam bene articulatis uiris extenditur. Pari prorsus articulationis specie, reliquorum digitorum r secundi s tertijq; compinguntur articuli, solamq; acutam flexionem, & rectam tantū extensionem, circa omnem in latera motum, experiuntur. Cæterùm primus quatuor digitorum t articulus, unico perficitur u capite, & unico item x sinu. Postbrachialis enim ossa in unum singula desinūt caput, ab externa ossis sede in internam multo longius, quàm ab uno latere ad aliud, transuersimve latum, & amplum. Dein caput hoc in internam manus sedem longè magis, quàm in externam pertinet, longioriq; inibi interuallo cartilagine incrustatur. Sinus tamen in superiori sede primi quatuor digitorum ossis cælatus, utcunque orbicularis est, primūq; os supra caput illud flectitur, & extenditur, ac in latera utrinque agitur: non uerò, capitis formę, quàm ita oblongam esse diximus, occasione, etiam circumuertitur. Præterea huius articuli extensio, & laterales motus, non æquè ac flexio sunt insignes, aut in acutos pariter celebrantur angulos, quòd caput postbrachialis ossium adeò modicè exteriùs, & in lateribus deprimitur. Quanto tamen id caput magis exteriùs, quàm secundi, & tertij articulorum capita, cartilagine obducitur, tanto etiam magis extra rectam lineam primi articuli, quàm secundi, & tertij extenduntur. perinde ac index in internum latus, & paruus digitus in externum latus magis, quàm cæteri digiti inclinantur: quòd primi ipsorum articuli capita in ea latera exporrigūtur, & ueluti in orbem delatentur: adeò sanè, ut undecunque singularis occurrat Naturæ industria, tam solicitè partium robori consulentis, ut primos articulos circumuerti noluerit, quum manus radij ve in pronum, & supinum motus, abundè digitorum circumductui accommodent. Quemadmodum insuper motus illi, simul cum humeri ad scapulam circumactu, præstant, quo minus æque digitorum extensione ac flexione indigeamus: sic quum primos digitorū articulos in latera agere possimus, nihil opus est secundos, & tertios tam laxè componi, ut eodem quoque pollerent motu. Atque ita, quo diligentiùs hæc, unum profectò Naturæ artificium ex alio mox proponentia, expendo, eo etiam magis Galenum miror in libris de Partium usu, omnes digitorum articulos ad mutuum ferè ingressum comparasse: & in libro de Ossibus eandem articuli speciem omnibus ossibus tribuere, quum ait, superioris ossis caput in subsequentis sinū ingredi, non secus quàm si inarticulatione omnes simul articulos committi arbitratus fuisset. Deinde in libris de Administ. sect. ita musculorum undiq; contrà ueterum placita instituit historiam, ut tendines digitos in latera ducentes non minus secundis, & tertijs, quàm primis digitorum tribuat ossibus. Vtcunque uerò sit, uel articulorum ratione digitorum ossa ab integrorum digitorum imagine plurimum uariant: & insuper tertium os inferiori sua y sede, qua nulli coarctatur ossi, etiam protuberat, asperumq; capitulum duobus quasi exiguis uncis donatum obtinet, ut toti internæ huius ossis sedi z tendo, qui ipsorum flectit, adnascatur, ac demum suo fine, ueluti in ossis apicē, qui nonnihil suo extremo cartilaginosus euadit, ualidissimè inseratur. a atque huius etiam tendinis occasione tertium os tota interna sua sede, qua modicè protuberat, asperum inæqualeq; occurrit. Cæterùm interna primi pollicis ossis sedes secundum ipsius longitudinem internæ respondet sedi ossium postbrachialis, quæ paulo acutiùs quàm teres forma, extuberat: quum tamen prima quatuor digitorum ossa, uti & eorum secunda, & secundum quoque pollicis tota regione inter articulos ipsorum conspicua deprimantur, & potius in plana superficie sinuentur, quàm extuberent: idq; tendinū, qui ipsis exporriguntur causa, qui quum teretes sint, tereti etiam corporis nequiuissent inniti. Quinimò non tantum eiusmodi tendines osibus illis exporriguntur, at ligamenta etiam ab osibus educuntur, in quibus tendines ueluti in anulis repunt, quibusq; ad depressam ossium sedem continentur, ab illaq; exurgere haud permittūtur. Consistit autem in secundo pollicis osse b tendo, tertium ipsius os flectens: in primis uerò quatuor digitorum osibus, duo offerunt tendines, quorum c unus secundum sui digiti flectit os, d alter tertium, qui etiam secundo deducitur osse, quum interim primo pollicis osi nullus eiusmodi alligetur tendo, quod similiter ac postbrachialis ossa externa sede latum depressumq; magis est, quàm gibbum, quantumuis tamen reliquorum

Qui primū pollicis os secundo articuletur.

Qui secundum tertio.

Qui secūdi et tertij quatuor digitorum articuli.

Qui illorū primus.

Naturæ in digitorū articulis scopi.

Libro 1.

Tertij digitorum ossis extremum & apex cuiusmodi.

Interna ossium sedes cuiusmodi secundū lōgitudinem.

l Hic articulus nō nihil respōdet 1. tabellæ ad C & D.

m hic prorsus respōdet secundæ tabellæ

n 2.tab.G, H.

o 2.tab.L.

p 2.ta.I,k.

q 2.ta.M.

r ut secundæ ta.G & H in I et k. ac M in L.

s ut 3. habet tabella.

t 1.tab.A cum B.

u 1.tab.C

x 1.tab.D.

y apices 1. 2.fi.ca.25.

z 6. musc. tab. Θ. musculi η. & y musculi Ξ.

a Cōfer hic undiq; primam fi.ca. 25. secūdā, et ossa inter se.

b 6. musc. tab. Θ. musculi η.

c 5. musc. tabu. o musculi Θ. & 6 musc. tab. y musculi Ξ.

d 6. muscu. tab. y musculi Ξ. & 6. tab. f musculi ε.

e 9. muſc. tab. tendines muſculorũ Z,Θ,f.

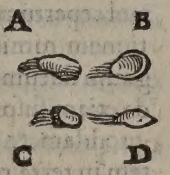
quorum oſſium digitorum externa ſedes ſit prorſus gibba,& teres,hiſq; ſedibus inſtar membranarum expanſi dilatatiq; inſerantur e tendines, neque ulli teretes ipſis uehantur. At tertia interim digitorum oſſa, etſi externa ſede teretia ſint,ab articulatione tamẽ,quo ſecundis committuntur oſſibus, ad ipſorum extremum ducta,non æquè ac reliqua eminent:ſed unguibus cedentia,tanto minus protuberant, quãtam ſedẽ ungues occupant,ne ſcilicet integer digitus in tertio oſſe proceriùs,quàm in reliquis oſſibus exurgat. Latera primi pollicis oſſis,uti,& tertiorum oſſium latera,ſunt quodammodo teretia. Primorum uerò oſſiũ,qui in quatuor ſunt digitis,& ſecundorum oſsium quinque digitorum latera dimidiæ partis lateri reſpondẽt, quæ à tereti corpore per medium eſſet reſecta:quòd nimirum ea oſſa ſede interna debuerint eſſe plana, & externa gibba:neque hic quicquam pollicis,& indicis,& parui digiti oſsium latera, priuatim (ut integri aliàs digiti) ſibi uendicant: adeò ut Galenus parem integrorum digitorum , & eorundem oſſium formam , minus rectè uideatur proponere.

Latera cuiuſmodi.

DE OSSICVLIS, QVÆ SESAMO SEMINI comparantur. Caput. XXVIII.

HVIC Capiti præcipuè famulatur prima figura,uigeſimoquinto Capiti præpoſita,& internam manus ſedem unà cum oſſiculis hoc Capite deſcribendis commonſtrans:ad characteres nimirũ N,T,V,V,X, & X.quorũ etiã N,& T.in ſecunda eius Capitis figura cernuntur.Item huc impensè facit ſecunda figura, trigeſimotertio Capiti prælocanda,ad characteres μ.ϕ,ω & ✱ Quin etiam figuræ integram oſſium compagem referentes,& ad primi libri calcem poſitæ,hæc oſſicula K notata proponunt.

Cæterùm priuatim hac tabella duo delineãtur oſſicula , primo pollicis in pede internodio ſubiecta,ac in ſecunda trigeſimitertij Capitis figura ω & ϕ inſignita.ac A quidem hic notat interioris oſſiculi inferiorem ſedem,terræ innitentem : B eiuſdem oſſiculi ſuperiorem ſedem , quæ caput ſpectat pedij oſſis pollicem ſuſtinentis . C exterioris minoriſque oſſiculi ſuperiorem ſedem indicat : D uerò humiliorem.

a 1.fig.ca. 25 T,V,X, X.

PRÆTER oſſa tribus iam proximè præcedentibus Capitibus explicata , a alia quædam exigua in manu occurrunt,ſeſamo ſemini à diſſectionum peritis comparata. Cuiuſmodi tamen ea ſint, & quibus ſedibus,quoque numero in homine,aut etiam ſimia reponantur , neminem obſeruaſſe deſcripſiſſe ve ſcio:atq; adhuc minus illorum oſſiculorum uſus à quoquam exactè,uereq; eſt pertractatus . Opportunè igitur quot huius generis oſſicula diligenti muſculorum tendinumq; examine hactenus inuenerim , hic perſequar. Muſculorum namque magis quàm oſſium inſpectione, præſentium oſſiculorum non pœnitendum numerum,tam in pede,quàm in manu comperi:quum ſcilicet maxima ex parte,ac tota ferè,tendinibus innaſcãtur,unaq; tantum ſuperficie, læui,& lubrica cartilagine incruſtata,alterius cuiuſdam oſſis lubricam læuẽque ſedem contingant, peculiaribus ligamentis illi oſſi nuſquam commiſſa: perinde ſanè ac b os genu articulo præpoſitum,ac patella nobis appellatum,tendinibus quibuſdam tibiam extẽdentibus innatum cernimus. Imò non aliunde ſeſaminorum oſſium conſtitutionem promptius, quàm ex patellæ fabrica petas : uidentur namque hæc oſsicula tendinibus immerſa,innataq; , ut ſua duricie in quibuſdam motibus impetum oſsis ſuſtineant, excipiantq;,cui tendo eiuſmodi adauctus munitusq; oſsiculo,prætenditur. Atq; quũ impetum illũ oſsis reprimunt, unà quoque in hoc ipſa conferre quis haud immeritò putauerit, ne cui præponuntur os,facilè ex ſua articulatione proſiliat;adeò ut patella,utpote os ſeſaminis longè grandius,horũ naturam ſcitè oſtendat. Spectantur autem hæc tanto inſigniora,ac quodammodo plura,quo ſenioris, magiſq; oſſuoſi hominis corpus ſectioni adhibes. In pueris namque adhuc ſunt cartilaginea,& non admodũ in ſuis quibus continetur,tendinibus conſpicua,unde etiam in canibus,& ſimijs, & alijs ferè quadrupedibus,magis quàm in homine,animali uidelicet humidiore,minuſq; duris oſsibus prædito,ſeſe offerũt. Homo itaque,qui iuſtum attigit incrementum , c bina in anteriori ſede ſecundi pollicis manus articuli habet oſsicula , capiti primi pollicis oſsis,quod ſecundi pollicis oſsis ſinum ſubit , præpoſita , tendinibuſque muſculorum innata,qui principium ex uola ducentes, ſecundum pollicis flectunt articulum. Conſiſtunt uerò hæc oſsicula,fœnugræci ſeminis molem uix excendentia, ad anterioris articuli ſedis latera, e tendinemq; per ipſorum medium conſcendere ſinunt , qui tertij pollicis articuli flexionis autor habebitur . Ac quemadmodum hæc oſsicula ad ſecundum pollicis cernũtur articulum: ita quoque ad primos quatuor digitorum articulos, f alia duo ſpectantur,dictis nuper minora , ſed pari interim cum illis modo breuibus g muſculorum tendinibus innexa:qui à poſtbrachialis oſsibus pronati,primos quatuor digitorum flectũt articulos. Inſuper in anteriore tertij pollicis articuli ſede unicum inuenitur oſsiculum,articuli medio præpoſitum,ac læui ſua ſuperficie ſinui congruens,qui inter duo ſecundi pollicis oſsis cernitur capitula, tertij oſsis ſinus ad articulationem ſubeuntia. Innaſcitur autem id oſsiculum tendini tertium pollicis os flectenti,hicq; ad articulum lateſcenti. Hoc oſsiculo h aliud minus multo,& quaſi prorſus cartilagineum, in ſecundo,& tertio quatuor digitorum articulis occurrit,ſitu cum pollicis oſsiculo reſpondens, & tendini innatum,cuius beneficio articulus ad quem oſſiculum refertur, reflexionẽ obtinet. Cæterùm oſsiculis ad mediam articulorum ſedem occurrentibus adhuc minora ſpectantur,quæ in duris extremeq; ſeneſcentibus uiris ad externam digitorum ſedem nonnunquam reperimus , tendinibus digitos extendentibus ad omnes ferè articulos calli in modum innata,aut tendinibus ibidem longo attactu ita indureſcentibus ut oſſei eua-

Cuiuſmodi ſeſamina ſint oſsicula.

*b figura capit.32 deinſpecta 6.muſcu.tab. *.& 8.muſcu.tab. K.*

Patella fabricam ſeſaminorũ naturam docere.

c unum 1.fig.cap.25 T.alterũ 2.fi.ca.25 T.

d 7.muſc.tab.1 2, 3.

e 6.muſc.tab. θ muſculi η.

f 1.fig.ca.25 V,V.

g 8.muſc.tab.Δ.

h 1.fig.ca.25 X, X.

Quot in manu occurrant ſeſamina.

Quot in pede obseruantur sesamina.

fisse videatur. In pede i omnia cum manu sunt paria, præterquàm quòd in quatuor pedis digitis hæc ossicula tanto sunt minora, minusq; conspicua, quanto magis manus digiti pedi digitos magnitudine superant. Vt autem pedis pollex amplioribus quàm manus pollex efformatur ossibus, ita quoque multo grandiora ipsi, quàm manus pollici obtigerunt ossicula. Ac k duo satis insignia primo subijciũtur pollicis articulo; capiti apposita pedij ossis, quod primo pollicis ossi inarticulatur. Horum interius dimidio ferè maius est exteriori, ac indici pedis uiciniori, adeò ut dimidiam maiusculæ ipsæ iam cortice emundatæ molẽ quodammodo æquet, vti etiam forma illi non admodum est dissimile. Innascuntur autem hæc duo pollicis ossicula nerueæ l musculorum iuxta insertionem parti, qui primum pollicis os flectunt. m ossiculũ uerò, secundo pollicis subditũ articulo, innectitur n tendini, secundũ pollicis os flectenti: multoq; etiã minus est exteriori eorum quæ ad primum polllicis referũtur articulum. Ossiculorũ, quæ hoc Capite tractamus classi, quis fortè adnumerabit o ossiculum, quod subinde in manu conspicimus, iuxta connexũ postbrachialis ossis, paruum digitum sustinentis, ad octauum brachialis os, quod ad p tendinẽ ferè spectat, hic postbrachialis inserto, & brachialis extensionis opifici. Deinde bina recensebit in poplite occurrẽtia ossicula, quæ duorum primorum pedem mouentium musculorũ innascuntur q capitibus, mox in illorum ex femoris osse principio. Ossicula enim hæc læui sua, & lubrica superficie, qua extra musculorum substantiam prominent, elatiorem spectant sedem posterioris regionis inferiorum femoris r capitum, quorum impetum illa soluunt, & sustinent, hoc priuatim sibi vendicãtia, quòd musculorũ exortibus, nõ uerò aliorum ferè omnium ossiculorum sesamo comparatorũ modo, tẽdinibus innectantur. Præterea his forsan adijcietur ossea pars, in senum tendine occurrẽs, qui ad os s tesseram referẽs, singulari Naturæ industria reflexus, septimi pedem mouentium musculi tendo existit. Insuper his accedit t ossiculũ, non semel repertum ad externum latus articulationis pedij, ossis paruum digitum sustinentis, cũ pedio, ad insertionem nimirum u tendinis octaui pedem mouentium musculi. Horum tamẽ omniũ nullum ęquè magnum durumq; est, ac interius ossiculum duorum, quę ad primum pollicis pedis spectãtur articulum: unde etiam suspicor magos, & occultę philosophię sectatores huius ossis meminisse, quum in homine durũ quoddam, & nulli corruptioni obnoxiũ, & ciceri imagine respondens ossiculũ esse tradunt: id post mortem in terra reconditum, instar seminis, hominẽ extremi iudicij die productur ũ affirmantes. Illud enim pedis ossiculum in infima hominis sede collocatur, insigniter durum: quamuis tamen dẽtibus duritia cedat, neque minus ipsis dẽtibus corruptioni obnoxium sit: ipsumq; etiam x octauũ brachialis os ciceris imaginem melius, quàm hoc pedis ossiculum exprimat. Num tamẽ Arabes, & uerè occulti illi tenebricosiq; philosophi, ex hoc ossiculo, ipsis Albadaran nuncupato, hominẽ rursus propagandum rectè sentiãt, Theologis disceptandũ relinquo, qui liberam sibi de resurrectione, animarumq; immortalitate ac euẽtu disputationem, & sententiam uendicant.

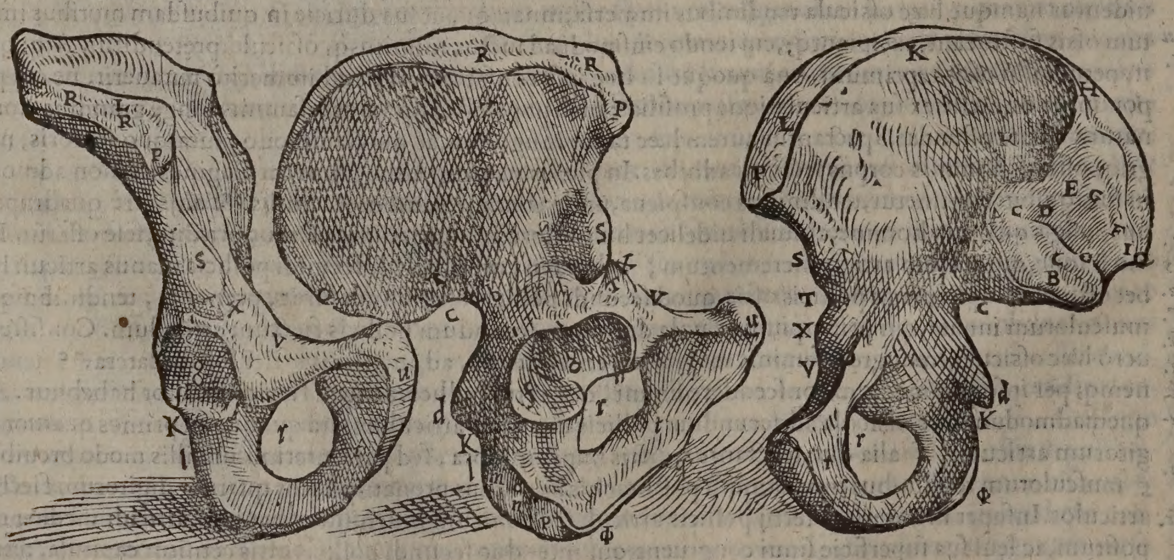
Cuiusmodi ossicula sesamenis adnumerari possunt.

Albadarã ossiculum.

i ostenduntur 2. fi. c. 33.
k 2. fi. cap. 33 ⸸, ω, & figura præsenti capiti præposita.
l 14 musc. tab. β.
*m 2. fi. ca. 25. **
n 14 musc. ta δ, δ musculi Α.
o 1. 2. fig. cap. 25 N.
p 9. musc. tabu. p musculi Α.
q 12 musc. tab. π, ρ, π.
p musculorum φ, ⸸
r 1 fi. cap. 30 E, F.
s 15. musc. tab. X musculi V.
t ad n figura 2. capitis 33.
u 15 musc. tabu. b musculi a.
x 1. 2. fig. cap. 25 N.

DE OSSIBVS, SACRI OSSIS LATERIBVS commissis. Caput. XXIX.

PRIMA XXIX. Capitis figura. SECVNDA. TERTIA.

TRIVM VIGESIMI NONI CAPITIS FIGVRARVM, & earundem characterum Index.

HIS tribus figuris os delineatur, dextro sacri ossis lateri commissum: ac prima quidem anteriorem ossis sedẽ eo situ exprimit, quo id in sceleto ab anteriori regione inspecto se offerret. Secũda figura, huius ossis sedẽ undecũque exprimit, quę externa est, corporisq; interiora non spectat, eo nimirũ situ, quo id integram ossium cõpagẽ ex dextro

tro latere intuenti occurreret. Tertia figura opposito situ internam huius ossis sedem appositissimè ostendit. Cæterū etsi omnes harū figurarū notæ priuatim aliquid, ut mox persequar, indicent, ipsis tamen obiter integrum quod huc delineatur os, in ilium os, & coxendicis, pubisq; tanquam in peculiares ipsius sedes, subdiuidere licebit. ut nimirum in secunda figura à c, per b, ad S ac rursus in tertia, ab S, per N, ad c lineam duci fingeres, ilium os à coxendicis osse quodammodo terminantem. Quid enim supra hos habetur characteres, ilium os nuncupabitur. Quod autem inter hos characteres, & in secunda figura inter U, per f, & b, ad φ: & in tertia inter U per O, & f, ad φ intercluditur, coxendicis ossis loco nobis erit. Reliqua uerò totius ossis sedes, pubis os appellabitur: quæ scilicet in secunda figura ad sinistrum latus characterum V, f, b, & φ consistit: in tertia autem ad dextrum latus V, O, f, & φ.

A, B, C, C, D, D, E, F, G in 3. *Sedes ilium ossis notatur, quæ sacri ossis transuersis nectitur processus. ac A quidem & B priuatim indicantur sinus, quos anterior trium superiorem ossis sacri ossium transuersorum processuum protuberans pars subit. Et B rursus ossis ilium pars indicatur, instar cultri acuta, tenuisq;. C & C oblongum tuber ilium ossis, processum sacri ossis oblongo sinui congruens. D & D longus ilium ossis sinus, qui sacri ossis tuber dorsi spinæ modo protuberans admittit. E & F & G sedes ilium ossis, non ad amussim sacri ossis finibus tuberibusq; respondens. quanquam E & F duo ueluti tubera indicentur, sinus sacri ossis obscurè ingredientia. G autem sinus notatur qui ossis sacri tuber admitteret, transuersim duos illos sacri ossis sinus intercedens.*

H, I 2, 3. *Quicquid ad dextrum H & I in secunda figura habetur, & in tertia ad sinistrum, portionem ilium ossis indicat, posteriùs quàm transuersorum sacri ossis processuum amplitudo educitam.*

L, R, R, P in prima: Q uerò, H, R, K, P in secunda: & P, L, H, Q in tertia. *appendix ilium ossis indicatur. Cæterum L internum appendicis latus priuatim notatur R uerò, & R externum appendicis latus, interno minus compressum. P anterius appendicis extremum, Q posterius appendicis extremum.*

K, K 3. *Sedes ad horum characterum sinistrum latus, in ilium ossis interna regione consistens, nono dorsum mouentium musculo principium præbet.*

M, N, O 3. *Tuber, à quo principium decimi femur mouentis musculi pendet. Amplitudo autem, quæ P, L, K, K, M, N, S in tertia figura circumscribitur, principium offert septimo femur mouenti musculo.*

T 1, 2, 3. *Sinus in elatiori coxendicis ossis sede cælatus, & sexto ac septimo femur mouentibus musculis, unà cum primo crus petente neruo, uiam præbens.*

S 1, 2, 3. *Tuber externum latus dicti nunc sinus constituens, iliumq; ossi, & coxendicis pariter commune.*

X 1, 2, 3. *Tuber interno dicti nuper sinus latus efformans.*

Z, Y 2. *Prima in ilium ossis dorso admodum obscurè apparens linea.*

a, b 2. *Secunda dorsi ilium ossis linea.*

e, f, g 1, 2. *Sinus, acetabulū ve coxendicis ossis, cui femur inarticulatur. Porrò g separatim huius sinus sedem notat, læui cartilagine non incrustatam, altiusq; quàm reliqua sinus superficies insculptam.*

i, i 1, 2. *Supercilia acetabuli in coxendicis osse cælati.*

h 1, 2. *Sedes ubi supercilia intercidunt, ac ueluti sinu quodam insigni donantur.*

c 2, 3. *Sedes, qua neruus cæterorum corporis maximus, atque ex pluribus neruis conflatus porrigitur.*

d 2, 3. *Processus coxendicis ossis, à quo ligamentum ad sacrum os enascitur.*

K 1, 2, 3. *Sinus coxendicis ossis, ad quem decimus femur mouentium musculus, ueluti ad rotulam reflectitur.*

l, m, n. o, p, q, *in secunda figura, l autem duntaxat in prima, coxendicis ossis appendix notatur. ac l quidem posterior appendicis terminus insignitur, q uerò anterior: m autem prima appendicis impressio, o secunda, n tertia, p ad q usque quarta. quæ singulæ peculiarium musculorum parantur initijs.*

u 1, 2. *Sedes, qua dextrum pubis os, cartilaginis interuentu sinistro coalescit. Sed u in prima figura priuatim notat ossis asperitatem, à qua cartilago abscessit: in secunda uerò, externa eius ossis sedes uisitur, quæ musculorum educendorum occasione aspera est.*

y 1, 2, 3. *Pubis ossis foramen, omnium ossium foraminum patentissimum.*

V 1, 2, 3. *Sinus superiori pubis ossi sedi incisus, quo maxima crus petēs uena, et arteria, ac ī viris seminaria vasa deducūtur.*

f 1, 2, 3. *Sinus in elatiori foraminis pubis ossis sede insculptus, ac uenæ cuidam, et arteriæ, tertioq; crus petenti neruo, uiam porrigens.*

t 1, 2, 3. *Hac sede pubis os nonnihil, ne nimium extenuetur, crassescit, & in viris secundum penis musculum, & alterum ipsius corpus, educit.*

a 2. fi. cap. 18. à superiori L per M ad L. Sinus aūt tuberaq; proces suum, N, O, P, Q φ indicantur.
b tota 1, 2, 3. fig. Integrarū uerò figurar. Θ. Quo autem horum ossiū sedes circū-

TRANSVERSIS trium superiorum ossis sacri ossium [a] processibus, utrinque unum connectitur [b] os, cui integro nullum nomen Galenus inditū affirmat: unde, & ἀνώνυμον ac si dicas innominatum, quidam id appellarunt. Verùm lata ipsius, & superior, ac postrior, sacroq; ossi cōmissa pars, Ilium os uocatur: anterior autem ossis pars, qua in pubis regione cum alterius lateris osse [c] committitur, ampliterque perforatum est, Pubis os: media uerò eiusdem sedes, ad femoris ingressum posita, Coxendicis os appellatur: adeò ut unius lateris os sibi continuum, non secus denominetur, quàm si tribus propria circumscriptione termi natis extrueretur ossibus: posteriori scilicet, anteriori, & medio: ceu ilium osse, pubis osse, & osse coxēdicis. Cęterùm Celso uniuersum os, coxę os: autori uerò Introductorij, seu Medici, quemadmodum, & Hippocrati, nonnunquā ἰσχίον (quod est coxēdix) dicitur. quamuis interim, & latiorem posterioremq; huius ossis partem, ilium: anteriorem uerò, pubis os uterq;, aliorum dissectionis professorum modo nuncupet. His ossibus non parua in usu cum scapulis est affinitas: ut enim scapulæ potissimum articulandis humeris formantur, ita sanè hæc ossa in hoc præcipuè sunt accommoda, [d] ut femora ipsi articulentur, horumq; ope homo

Lib. de Ossib. cap. 20.
Ilium os.
Pubis.
Coxendicis
In lib. de Articulis.
Ossium sacri ossis lateribus commissorū usus.

homo erigatur & ſedeat. Dein,vt ſcapulę cernuntur amplæ, varijsq; proceſſibus donatæ,quo muſculis pluribus educendis aptiores eſſent: ſic hæc oſſa omnem ferè conſtructionis rationem in eum modum fabricatam oſtendunt,ut ab ipſis omnes propemodum femur mouentes muſculi pronaſcantur: præter alios, qui ab illis principium ducentes,tibiarum,& thoracis,& dorſi motibus famulantur,& peni in viris peculiares exiſtunt. At quinam muſculi & ligamenta,penisq; corpora ab his oſſibus enaſcantur, orationis ſeries, oſſium partes enarrans,ſenſim edocebit. Nunc autem minimè prætereundus eſt ipſorum uſus, nequaquam infimus,quo multis corporis partibus inſtar fulcrorum ſubijciuntur,& pleraſque continent & amplexantur. [e] Duo enim hæc oſſa ſimul cum ſacro oſſe veluti peluim quandam efformant, [f] quæ inteſtina concinnè ſuſtinet,& veſicam,& in fœminis vterum elegantiſſimè comprehendit, ac demum eas quas amplectitur partes tutò munit.

Ilium oſſis ſedes ſacro oſſi commiſſa qualis.

Ilium itaque oſſis [g] ſedes,ſacro oſſi commiſſa,egregiè uaria eſt: quemadmodum ſacri oſſis tranſuerſos proceſſus ea ſede, qua illi oſſi connectuntur, admodum varios multiplicesq; eſſe retulimus. Singulis namque illorum proceſſuum ſinibus,ilium oſſis tubera,& eorundem proceſſuum tuberibus,ilium oſſis ſinus ita correſpondent,vt multis partibus mutuo ingreſſu ilium os ſacro committatur: nō quidem connexu ad motum conſtructo arbitrarium,aut ſinibus tuberibusq; læuibus, & cartilagine lubrica incruſtatis: verùm connexu validiſſimo,& in ſymphyſis ſeu vnionis claſſem quaſi referendo: quæ cartilaginoſi ligamenti,aut potiùs puræ cartilaginis interuentu perficitur. Ilium oſſis ſinuum,& tuberum, quibus id ſacro oſſi committitur,forma, ex ſacri oſſis deſcriptione læui negocio petitur. Vt enim tranſuerſos ſacri oſſis proceſſus primùm oblongo ſinu donari dictum eſt, ita etiam ilium os,[h] oblongum tuber ſinui congruens obtinet,& quia proceſſuum ſinus anterior pars,ſinus ve ſupercilia, ſatis inſigniter extuberant, porriguntur q;,ilium etiam oſſi ad anteriorem oblongi ſui tuberis ſedem [i] ſinus inſculpuntur,quos extuberantes illæ proceſſuum partes ſubeunt. Vbi autem humillima eorum [k] ſinuum ſedes conſpicitur, ilium os,quaſi in cultri aciem exacuitur, vt eandem cum quarti oſſis ſacri oſſis [l] tranſuerſo proceſſu conſtituat ſuperficiem. Rurſus oblongo ſacri oſſis tuberi, quod inſtar latioris lineæ in proceſſuum ſinibus eminere relatum eſt, [m] oblongus etiam ilium oſſis ſinus conuenit, tuber id ad amuſſim ſuſcipiens. Porrò duobus proceſſuum ſinibus ad poſteriorem dicti nunc tuberis ſedem conſiſtentibus, & tuberi tranſuerſim in illorum ſinuum medio prominenti,ilium os non æquè accuratè [n] reſpondet,quum ſacrum os ilium oſſi non admodum hac ſede ſit conterminum: ſed plurima cartilago ligamenti natura participans, hæc oſſa intercedat,totam amplitudinem,qua inuicem oſſa inibi dehiſcunt,infarciens. Vniuerſa igitur ilium oſſis ſedes ſacro commiſſa,aſpera eſt,ac inęqualis,& inſigniter craſſa: quemadmodum & reliqua oſſa illis ſedibus,quibus inuicem compinguntur,amplā craſſamq; ideo eſſe nouimus, vt validiorem ampli oremq; connexū efficerent.

Ilium oſſis pars retrorſum magis quam ſacri oſſis tranſuerſi proceſſus exporrecta.

Atque hæc craſſa ilium oſſis pars [o] in poſteriora longè magis,quàm tranſuerſorum ſacri oſſis proceſſuum amplitudo,porrigitur,prominetq;: tum quòd ilium os ampliſſimum latiſſimumq; ſcapulæ modo eſſe oportuit,vt femur mouentes, & alios pleroſque muſculos,paulo pòſt enarrandos,à ſe pronaſci ſinat: tū vt ad poſteriorem ſacri oſſis ſedem aptum conſtitueret locum,à quo [p] quartus hominis thoracem mouentium muſculus principium duceret: vnà cum dorſum mouentium [q] vndecimo,qui ſimul cum illo thoracis muſculo,ab interno latere oſſis ilium (qua id in poſteriora ferri diximus) & ab oſſis ſacri poſteriori ſede,originem nanciſcitur: ſimiliter ac [r] muſculus dorſum mouentium decimustertius, ab hac etiam oſſis ſacri,& ilium oſsis ſede, initium ſumit.

Ilium oſſis appendix. Spina. Dorſum. Li.2.de Admin. diſſec.

Tota ilium oſſis amplitudo planæ ſemicirculari figuræ non admodum abſimilis,ſuperiori ſua ſede ſecundùm totam ſemicirculi circumferentiam, [s] appendicem obtinet, quæ veteribus Spina ilium oſſis dicebatur. Ipſi namque dorſum ilium oſſis vocarunt,externam ſuæ amplitudinis ſedem: quia hæc ampla eſt,& ſi cum interna conferatur,quodammodo gibba. Appendicis autē ſedes extrorſum prominet,ac veluti illius dorſi cenſetur ſpina. Verùm etſi veteres hæc nomina rectè inſtituerint,& Galenus etiam eorum nominum,vt & oſſis ſedium quoque differentiam,apud illos fuiſſe animaduerterit: nihilominus is ſubinde dorſum cum ſpina in tibiam, & femur mouentium muſculorum deſcriptione confudit: quod nos,quoad licebit, euitantes, dorſum oſſis ilium ſuæ amplitudinis externam regionem appellabimus: Spinam verò,ſemicircularem ipſius appendicem,quæ aſpera, inæqualisq; & [t] interno

Quibus muſculis appēdix occupetur.

[u] externoq; latere ſuperius compreſſa uiſitur. Comprimitur quidem interna ſede, vt inibi amplior reddita,carnoſam [x] tranſuerſi abdominis muſculi partem, illinc aptius educat. Externo autem latere appendix comprimitur, ampliorq; fit, vt potiſſima obliquè [y] aſcendentis abdominis muſculi carnea pars hinc principium ſumat,& obliquè [z] deſcendens abdominis muſculus illic inſeratur.

Ilium oſſis dorſi linea, et quibus id occupatur muſculis.

His enim tribus muſculis vniuerſa ſuperior appendicis ſedes occupatur: atque vt illi ampliores carnoſioresq; in ilium laterib. quàm iuxta dorſum,aut in abdominis anteriori ſede ſunt: ita quoque appendicis [a] pars, quæ abdominis latera reſpicit,anteriorq; eſt,vnà cum ilium oſſis ſede,cui appēdix committitur, craſſior eſt,quàm [b] pars uertebris, & dorſo proxima. [c] Anterius verò appendicis extremum, anteriorve ſpinæ ilium oſſis pars ideo eſt craſſiſſima,ac veluti antrorſum educitur,quòd præter abdominis muſculos ipſi commiſſos, duobus muſculis principium porrigat; quorum [d] alter tibię motorum primus, [e] alter autem ſextus cenſebitur. Cæterùm ab ilium oſſis dorſo [f] tres potiſſimum enaſcuntur muſculi, ſuis principijs id vniuerſum occupantes. Quantam verò ipſius ſedem ſinguli oppleant, [g] duæ admodum obſcurè in hoc dorſo vtcunque aſpero eminentes indicant lineæ,quæ inſtar ſemicirculi ductæ,totius dorſi amplitudinem in tres ſedes diſterminant; quarum primam,quæ extra poſteriorem lineam in poſteriori potiſſimum dorſi regione conſiſtit,

Quibus internæ iliū oſſis amplitudo.

muſculus ſibi vendicat femur mouentium primus. Secūdam verò ſedem,inter duas lineas conſpicuā, muſculus obtinet femur mouentium ſecundus. Ex tertia ſede,à priori breuioriq; linea,ad coxendicis vſq; articulum pertingente,principium porrigitur muſculo femur agentium tertio. Ab interna autem ilium oſ-

ſis

ſcribendæ ſint ex characterū indice petēdū eſt. c integrar.fig.5. d integrarum figu.Δ in Θ. e 1.3 integ. fi.Θ cū M. f Petūtur hæc ex 5.li. figuris præcipuè autē 22.24.25. g 3 fig.A, B, C, D, E, F, G. h 3 fi.C, C. & dein ſeriatim confer cū 2.fig. cap.18. i 3.fi.A, A. k 3.fig.B. l 2.fi.c 18. humili⁹ L. m 3.fi. D, D. n 3 fig. E, F, dein G. o 2.3.figu. H, I. p 12.muſ. tab Δ. q 13.muſ. tab. F. r 14.muſ. tab. Γ V. ſ 1 figu L, R; R. 2. fig. H, R, R, P. 3 fig. P, L, H, Q. t 1,3.fi. L. u 1. 2. fig. R R. x 6. muſc. tab Δ. y 4.muſcu. tab Π. z 3.muſcu. tab Θ. a 2.fig. ab R per R ad P. b 2.fig. ab R per H ad Q. c 1.2.3.figur.P. d 3.muſc. tab. Σ. deinſ. e eiuſdem ta. φ dein x. ſ primus 9. muſ. tab. P. ſecūdus 10. tab. Σ tertiu⁹ 11. tab. Σ. g 2.figu. Z, Y linea poſterior. anterior autē ab a ad b eiuſdē figu.

ſis ſede, primum h muſculus enaſcitur, qui dorſi motorum nonus erit, quiq; ex i læui, ſed vtcunque ampla ilium oſſis impreſſione, ad regionem tranſuerſi quintæ lumborum uertebræ proceſſus conſpicua, exortus ſui portionem adipiſcitur. Dein præter hanc ilium oſſis compreſſionem, k alia inſignis in ipſius interna ſede eſt amplitudo caua, & minimum aſpera, l muſculoq; occupata femur mouentium ſeptimo, quem carneo amploq; principio inſtar ſemicirculi ex hac amplitudine pronaſci, ac deinde ſenſim arctari, ſimulque cum m ſexti femur mouentium muſculi tendine, n primoq; crus petente neruo, per o ſinum ferri docebimus, ſibi priuatim in coxendicis oſſe, ſeu media vniuerſi quod hoc Capite proſequimur, oſſis parte exculptum. In elatiori enim coxendicis oſſis ſede, ſinus inciditur amplus, qui in mundato oſſe foraminulis quibuſdam in hoc oppletus cernitur, ut is ligamentum educat, cuius beneficio os inibi læue, lubricumque ac veluti oleo inunctum cernitur, vt rectè ad hunc ſinum ſeptimus ille femoris muſculus, vna cum ſexti muſculi tendine reflecti, conuoluiq; poſſit. Vtrinque ad ſinus iſtius latera, p vnum inſigne prominet tuber, ſinum augens, ac quo minus hac deſcendentes muſculi ex ipſo declinent, accommodum. Dein tuber ad externum ſinus latus conſiſtens, iliumq; oſſi, & coxendicis oſſi pariter commune, priuatim q nonum tibiã mouentium producit muſculum, cuius etiam vſus gratia vtcunque amplum, inæqualeq; uiſitur, r paruum ſinulum inſtar ſciſſuræ ſibi vendicans, à quo muſculus ille fortius enaſcitur. Interius verò tuber, plurimum ad coxendicis oſſis robur confert, quod neceſſariò craſſum validumq; eſſe oportuit, tum articulationis roboriſq; nomine, tum etiam quòd id totius corporis, uti mox dicemus, altiſſimo ſinu, cui femur articulatur, cælandum fuerit. Atque huius etiam vſus occaſione, ilium os interna ipſius ſede ad elatiorem ſui cum ſacro oſſe connexus regionem, s craſſum validumq; redditur, & veluti ad interni tuberis internam ſedem continuo tubere porrigitur: quod non ſolum coxendicis oſſis robur adauget, uerum etiam principium offert t muſculo femur mouentium decimo, qui internam pubis oſſis ſedem occupans, & ex tota interna coxendicis oſſis ſede etiam pronatus, femur extrorſum circumuertit. Externæ itaque coxendicis oſſis (cuius robori tam ſolicitè Natura proſpexit) ſedi u amplus rotunduſque, & omnium corporis ſinuum, cui oſſa articulantur, profundiſſimus ſinus inſculpitur, non omni ex parte læuis, lubricaq; cartilagine incruſtatus. In anteriori enim ſede, non modica ipſius x portio altius quàm reliqua illius circumferentia inciditur, ac aſpera, cęciſque foraminulis quibuſdam oppleta cernitur, y ligamenti producendi gratia, quod teres in verticem capitis femoris inſeritur. Deinde pręſentis ſinus z ſupercilia, quæ nonnullis puerulis appendice efformata vidimus, in anteriori ipſius ſede leuiùs, quàm in poſteriori protuberant, quòd ſcilicet femur ſedentibus magis in angulum flecti oportebat, quàm ſtantibus, aut aliud quid agentibus extendi, aut in poſteriora duci. Præterea in a humiliori coxendicis ſinus, acetabulive ſuperciliorum ſede, animaduertendum quoque eſt, ſupercilia non continuo ductu orbiculatim ferri, ſed incidi, ac intermitti, ac veluti iter parare b venulæ, ac in aſperam, & cartilagine nõ obductam acetabuli ſedem exporrectæ, articuloq; alimẽtum ſuppeditanti, à quo viſcidus adaptetur humor, cuius auxilio articulus promptè mobilis euadat. Ne tamen ſinus huius in ſupercilio inciſi ratione, articulus nimium luxationi obnoxius redderetur, Natura validum cartilagineumque ligamentum orbiculatim ſupercilijs adnexuit, quod nullibi intermiſſum apparet, acetabulumque adhuc magis quàm ſupercilia adauget, & venulæ illi uiam præbet, inter os, & poſteriorem ipſius ligamenti ſedem tutò prorepenti. Cęterum nunc quoque perpendenda veniunt cæca foraminula, paſſim in coxendicis oſſis acetabuli ſuperciliorum externa ſede in hoc parata, vt validiſſimum educant c ligamentum, orbiculatim femur coxendicis oſſi colligans. Quinetiam modo d ſedes animaduertenda eſt, quę inter anteriorem ilium oſſis partem, quę ſacro committitur oſſi, & poſteriorem coxendicis regionem exculpitur, vt e neruo viam prębeat, qui crus adeuntium quartus, omniumque corporis neruorum ex pluribus compoſitus, maximuſque exiſtit. Eſt quoque hic obſeruãdus coxendicis oſſis f acutus proceſſus, qui g ligamentum educit, in h tranſuerſum proceſſum quinti ſacri oſſis pertinens, & qui i muſculo principium porrigit, quem aut decimo femur mouenti muſculo aſcribemus, aut priuatim vndecimum femur mouentium numerabimus. k Neque etiam prętereundus eſt ſinus, coxendicis oſſis, poſteriori externęque regioni ſub dicto nuper proceſſu exculptus, ad quem mira Naturę ſolertia, veluti ad trochleę rotulam, decimus femur mouentium muſculus reflectitur. Inſuper non perfunctoriè coxendicis oſſis l appendix indagabitur, toti infimæ ipſius ſedi, cui ſedentes innitimur, adnata, & oſſis, cui coaleſcit, amplitudinem ſeruans: quod cum roboris gratia, tum muſculorum exortus cauſa, inſigniter craſſum viſitur. Ab hac enim appendice, vt minimum quatuor grandes exoriuntur muſculi, quorum ſingula capita m priuatim in appendice impreſſionem ſedemque ſibi vendicant, in emundato integrę ętatis hominis oſſe ſatis conſpicuam. n Primus horum muſculorum, tibiam mouentium tertius erit, qui ab elatiore, & maximè poſtica eius appendicis ſede principium ducit. o Secundus, tibiam mouentium quartus habebitur, cuius principium minus quam primi muſculi latum eſt, magiſque verſus anteriora, iuxta extimum primi muſculi latus, pronaſcitur. p Tertius, tibię motorum quintus numerabitur. q Quartus verò, maxima portio eſt eius muſculi, quem femur mouentium quintum ſtatuemus, quique maximam pręſentis appendicis ſedem ſuo principio occupans, totius corporis muſculorum facilè craſſiſſimus eſt. Sic itaque poſterior, látave, & dein media eius, quod deſcribimus oſſis partes ſe habent. Anterior verò, quæ Pubis os dicitur, tenuis, vtcunque cernitur, & dextrum os ſiniſtro r cartilaginis interuentu, quaſi vnionis modo committitur, quo enim homo ætate fit prouectior, eo ſemper connexus iſte minus cartilagine oppletur, minuſve oſtendit cartilaginis. Atque id viris pariter, ac mulieribus commune eſt, neutiquam enim cũ plebeijs medici; arbitrandum eſt, pubis oſſa viris eſſe continua, mulieribus autem in hoc cartilaginis interuentu compacta, vt partus tempore remitti, inuicemque diſiungi queãt. Parturientibus namque mulie-

ribus

h 8. muſc. ta. Ξ.
i ad ſiniſtrũ latus, K, K fig. 3.
k inter P, L, K, K, M, N, S. fig. 3.
l 8. muſcu. tab. Λ.
m eiuſdem tab. Θ.
n 2. fi. cap. 11. lib. 4. cha. 57.
o 1. 2. 3. fi. T.
p 1. 2. 3. fi. externũ tuber S inſignitur, internum uerò X.
q 4. muſcu. tab. Φ.
r S in prima figura ſimulo ponitur.
s 3. fig. M, N, O.
t 16. muſc. tab. F, G, et 13. tab. r.
u 1. 2. fig. e, f, g.
x 1. 2. fig. g.
y 2. fig. cap. 49. li. 2. P.
z 1. 2. fi. i, i.
a 1. 2. fi. h.
b fi. cap. 6. lib. 3 prapoſita α.
c fi. cap. 1. lib. 2. P, P.
d 2. 3. fig. c.
e 2. 3. fi. ca. 11. lib. 4. char. 71.
f 2. 3. fig. d.
g 13. muſc. tab. o.
h 1. 2. fi. ca. 18. R.
i 13. muſ. tab. x. aut 12. ta. β. ubi decimus muſ. α inſignitur.
k Hic ſpecta 13. mu. tab. r, ſ, t, u, x, y, z.
l 2. fig. l. poſteriorẽ, q aũt anteriorẽ appendicis ſede notat.
m 2 fi. prima impreſſio m, ſecunda o, tertia n, quarta à p ad q.
n 10. muſc. tab. φ.
o eiuſdem tab. Ψ. &

Sinus coxẽdicis oſſis ſuperiori ſedi inſculptus.

Sinus eius tubera.

Quomodo coxẽdicis oſſis robori ſit proſpectum.

Acetabulũ femori articulando paratum.

Sinus quo craſſiſſimus corporis neruus fertur.

Coxendicis oſſis acutus proceſſus.

Sinus, ad quem decimus femur mouetium muſcul⁹ voluitur.

Appendix coxẽdicis oſſis.

Pubis oſſis hiſtoria.

Oſſium ſacro oſſi nexorũ in viris, & mulieribus differentia.

fibus (uti neque quadrupedibus) hæc ossa inuicem non disiunguntur; verùm id mulieres in hoc ossium coa-
litu peculiare sibi uendicant, quòd ipsis non tam longa linea, atque in viris, committuntur. Deinde coxen-
dicum ossium infimæ partes (dextram dico, & sinistram) in mulieribus mutuò longè magis distant, quàm
viris. Præterea infimæ pubis ossium partes mutuò sub ipsorum connexu diremptæ, multo etiam magis mu-
lieribus quàm viris seiunguntur, ac veluti sinuatæ, tenuesq; redditæ, inuicem distant: adeò ut in mulierum
ossibus uacua sedes inter coccyx os, & internas regiones infimarum partium coxendicum ossium, multo
amplior quàm in viris occurrat. Hæcq; differentia, tam est insignis, ut vel ipsa abundè doceret, pubis ossa
in partu non recludi: etiamsi tactus inter pariendum, idem non leui opera attestaretur. Hac itaque ratione
(ne in quod de s coccyge osse suo loco proditum est, adijciam) Natura fœtui excludendo prospexit. Quo
autem minori negocio leuiusq; mulieres uterum gererent, ilium ossa illis multo ampliora sunt, ipsorumq;
t spina in latera longè magis, quàm in viris educitur, & etiam illa ossa extrorsum insignius cauantur; & vt
semel dicam, hæc commodam gestando fœtui sedem efformant. Quòd autem nuper natis puellis, partus
facilioris gratia, apud nullas gentes pubis ossa aut comprimantur, aut disiungantur, neminem dissectionis
studiosum latere arbitror: quantumuis id pertinaciter vulgus nunc de his, nunc illis nationibus affirmet.
Quamobrem verò pubis os maximo totius corporis ossium u foramine (quod etiam propter magnitudi-
nem, ab ostij imagine θυροειδές nuncupatur) peruium sit, illi demum cognoscunt, qui ad amussim inter se-
candum didicere, qui nam musculi a coxendicis, & pubis ossibus pronascantur: illi enim arguunt, pubis os
amplam, & aptam educẽdis musculis sedem necessariò oportuisse fieri. Ne verò interim frustra animal gra-
uaret, sed ut leue esset, eo quo diximus foramine donatur. Neque est quod hac aliquis x vasa seminaria,
aut maximas crurum y venas, & z arterias, aut etiam α neruos deduci arbitretur: quemadmodũ nemo
non credit, qui Anatomes rudis, nudam ossium compagem intuetur. Illa enim organa aliam nanciscun-
tur uiam: quippe maxima crus petens uena, arteriaq;, simul cum b secundo crus adeunte neruo, proprium
c sinum obtinent in superiori pubis ossis sede insinuatum, è regione elatioris sedis nuper dicti d forami-
nis. Porrò seminarijs uasis etiam elatiùs, quàm pubis os prominet, in abdomine iter paratum esse audies.
Deinde ingens illud pubis ossis foramen ualida e membrana oppletur, quæ f musculum internæ forami
nis sedi proximum ab illo dirimit, g qui externam foraminis sedem occupat. Neque profectò aliquid, fo-
ramen hoc transit, præter h venam, & i arteriam, k neruumq;, non ad genu vsque ramorum serie dige
stos. Prætera hæc vasa non per foraminis medium feruntur; sed in elatiori foraminis sede l sinus cæla-
tur, illis vasis deducendis paratus. Cæterùm superior pubis ossium m pars, qua inuicem committuntur,
idcirco exasperatur, quòd n rectos abdominis musculos hinc enasci, Naturæ visum fuerit. Deinde ante-
rior quoque ossium sedes inibi aspera est, ut neruosum caput o secundi tibiam mouentium musculi hinc
ritè pronasceretur. Ad hæc, in anteriori pubis sede, p à coxendicis ossis acetabuli interno latere, ad pubis
ossiũ vsque commissuram, tuber, & quædam veluti prominentia conspicitur, à qua q octauus femur mo-
uentium musculus principium ducit. Quemadmodum verò hæc anterior pubis ossis sedes protuberat, ita
quoque posterior r acutam ostendit lineam, à qua musculus femur mouentium decimus sui etiam exor-
tus s portionem assumit. His omnibus accedit pubis ossis t crassities, iuxta infimam pubis ossium conne-
xus sedem, & magni illius foraminis internum latus, vbi pubis os, quodammodo teres crassumq; ob hoc in
uiris uisitur, vt ipsius ossis robur adaugeatur: utq; hinc præter quosdam penis u musculos, alterum corpus
x eorum quæ penem constituunt, originem duceret. Atque in hunc modum ossa se habent, sacri ossis late-
ribus connexa, quorum vtrunque in nuper natis pueris, tribus constat ossibus, quæ ternis lineis cartilagine
oppletis distinguuntur. Hæ lineæ à coxendicis acetabuli centro, ubi inuicem sunt conterminæ, porrigun-
tur: vna quidem ad superiorem acetabuli sedem, secunda ad externum acetabuli latus: tertia autem ad la-
tus internum, quæ etiam per pubis os procedit, ubi id quodammodo teres est: adeò vt lineæ alterius late-
ris os neutiquam in eas sedes intersecent, quas ilium os, & coxendix os, & pubis os, nuncupabimus.

Cur pubis os maximo foramine peruium, et dein ipsius sinus & tubera.

Ossa sacri ossis lateribus cõmissa, in puerulis tribus efformari ossibus.

11. tab. μ. dein π.
p 11. ta. ⊥.
q 11. tab. charact. & ac 12. tabu. Ξ.
r integrarum fig. 5.
s 1, 3. fi. ca. 1. 8. G, H, I, K.
t 1, 3 fi. L. & 1, 2. fi. R, R.
u 1, 2, 3. figur. r.
x 20 fi. li. 5 e, & i versus u. aut 21. fig. γ ad ζ.
y 2 fi. cap. 6 lib. 3 s.
z fi. ca. 12 lib. 3. φ
α 2. fi cap. 11. lib. 4. charac 71.
b eiusdẽ fi. charac. 60.
c 1, 2, 3. fi. V.
d 1, 2, 3 figur. r.
e 2. fi. cap. 49. li. 2 O, O.
f 16. musc. tab. F, G.
g 8. musc. tab. ⊥.
h 1 fi. cap. 6 libr. 3. ει.
i fi. ca. 12. lib. 3. ς.
k 2, fi. cap. 4. li. 4. charact. 66.
l 1, 2, 3 fi. f.
m ad dextrũ latus u secunda fi.
n 5 musc. tab. Λ.
o 16. musc. tab. Δ.
p ab h 2. figura ad u.
q 7 musc. tab. α.
r 3. fig. O.
s 16. musc. tab. G.
t 1, 2, 3. fi. I.
u 1, 2. fig. cap. 49. lib. 2 L, K.
x earundẽ fi. A, B.

DE FEMORE. Caput. XXX.

CHARACTERVM, QVI DVABVS TRIGESIMI CAPITIS figuris adhibentur, Index.

A 1, 2 *Caput femoris, acetabulum ossis coxendicis subiens.*
B 1 *Sinus, femoris capiti insculptus, & teretis ligamenti insertionem à coxendicis oße excipiens.*
C 1, 2 *Appendicis, rotundum femoris caput efformantis, cum reliqua femoris portione coalitus.*
D 1, 2 *Ceruix femoris.*
E, F, 1, 2 *Inferiora femoris capita, ac E quidem internum, F uerò externum notat.*
G 1, 2 *Hęc linea coalitum indicat appendicis, duo inferiora femoris capita constituentis.*
H 2 *Sinus, qui utrisque capitibus E, & F, insignitis est communis, ac quem patella subit.*
I 1 *Sinus, ac interuallum, duo inferiora femoris capita inuicem dirimens.*
K 1 *Ab hac sede interioris capitis primus pedem mouentium musculus initium ducit.*
L 1 *Hinc secundus, & tertium pariter pedem mouens musculi exoriuntur.*
M 1 *Huic interni capitis sedi, quinti femur mouentium musculi tendo inseritur.*
N 1, 2 *Sinus in externo inferiorum femoris capitum exculptus latere, quo quartus tibiam mouentiũ musculus uehitur.*
O 1 *Hac sede internum latus interioris femoris capitis cõpressum est, ut hac tendines primi, secundi, tertij, & quinti ti-*

biam

biam mouentium musculorum aptius porrigerentur.

P I. *Hac regione idem interioris capitis latus insigniter protuberat, & di ctorum iam tendinum reflexui est accommodum.*

Q, R, S, V, X, Y *Exterior femoris processus: uerùm singuli characteres nõ in vtraq; figura simul obuij, aliqd priuatim, vt modò subijciã, indicãt. Q quidem in prima, & secunda coalitũ appendicis huius processus ad reliquum os. R autẽ in prima, sinũ internæ pręsentis processus sedi cę latũ. S uerò in prima figura, primã exterioris processus impressionẽ.*

T, T. *Cęterùm T, T in prima insignitur aspera linea, deorsum a prima impressione ducta: V autem in secunda, exterioris processus secunda impressio: X uerò, tertia impressio. At Y in ambabus figuris quarta indicatur impressio.*

a, b 1, 2. *Interior femoris processus. Verùm b priuatim in secunda, hic appendicis indicat coalitum.*

c, c 1 *Linea aspera, à radice interioris processus deorsum obliquè gratia octaui femur mouentium musculi procedens.*

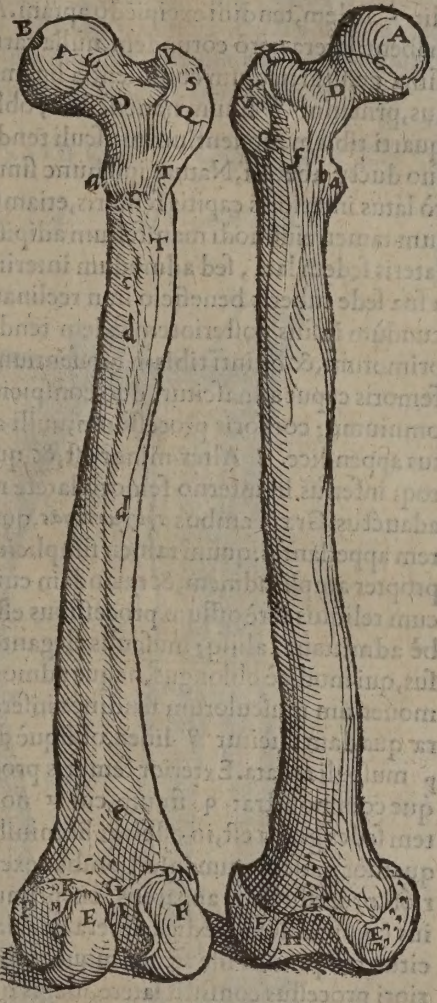
d, d 1 *Linea secundùm femoris longitudinem protuberans: & quinti femur mouentis musculi insertionem admittens.*

e 2 *Hac sede femur amplum, ac veluti compressum est, quum interim reliqua ferè longitudine teres sit.*

f 2. *Aspera sedes, à qua octauus tibiam mouentium musculus sui exortus initium ducit.*

PRIMA trigesimi Capitis figura, dextri femoris os posteriori facie delineatum referens.

SECVNDA figura, femoris dextri anteriorem faciem ostẽdens.

a tota 1, 2 fig. & integrarum Λ. superiùs cũ π, inferius cùm φ articulatum.
b 1, 2 fig. suprà C, infrà G.
c 1, 2. fi. A.
d 1, 2. fi. D
e 1, 2 fi. c. 29. e, f, g.

FEMORIS [a] os, quod μηρὸν Græci uocant, magnitudine cunctis humanæ fabricæ ossibus pręstat: in auibus autẽ, & omnibus ferè quadrupedibus, tibiæ ossi, & fibulæ, longitudine cedit, suprà quidem coxendicis ossi, infrà autem tibiæ ossi, diuersa articuli ratione, omnibus pariter coarctatum. Superiori enim parte, qua similiter atque inferiori [b] appendice donatur, rotundissimum [c] caput obtinet, prolixæ [d] ceruici ad interiora inclinatæ adnatum, coxendicisq; ossis [e] acetabulo exquisitè congruens. Vniuersum hoc caput, cuius gratia femur flecti, & extendi, & in latera duci, & denique circumuerti potest, læue, cartilagineq; incrustatum uisitur: at nonnihil inferiùs, quàm ipsius uerticis medium consistit, angustum, profundumq;, & inæqualem obtinet [f] sinum, cui teres [g] ligamentũ, à coxendicis ossis acetabulo enatum, robustissimè implatantur. Inferiori autem sede femur insigniter crassum est, & in duo oblonga [k] capita, omnium totins corporis ossium capitum maxima, dirimitur, quæ in posteriorem femoris sedem longè magis quàm in anteriorem porriguntur, & in lateribus non minus ferè quàm ipsorum medio extuberant, lateribus verò uix deprimuntur, quemadmodum etiam ipsorum cũ tibiæ osse articulo ex usu fuerat. [i] Hæc namque ossi tibiæ mutuo ingressu ad eum modum articulantur, ut tibia dnntaxat flecti extendiq; possit: nequaquam uerò in latus, uel tantillum quidem, duci: utcunque etiam id Galeno uisum fuerit, qui in tibiæ motuũ examine, femoris ad coxendicis os motu deludebatur. Cæterùm ista femoris capita retrorsum ideo producuntur, quòd tibiam in angulum flecti, & nõ extra rectam lineam extendi, aut antrorsum erigi satius erat: adeò ut motus illius ratione, femoris capita in anteriori femoris sede nequaquam promineant. Et quamuis hęc, in anteriori eorundem sede, [k] sinum ostendant, utrisque capitibus communem, & impense patulum, læuiq; cartilagine cinctum, is tamen aliquo tibiæ ossis tubere excipiendo non paratur: uerùm os orbiculare, & breui scuto non absimile, apto [l] tubere sinum illum subire, altero ab hoc Capite audies. In posteriori femoris sede capita hæc magno [m] interuallo inuicem dirimuntur, atque in ipsorum medio amplum profundumq; sinum, utcunque asperum, & cartilagine nequaquam obductum habent, qui asperum inæqualæq; tibiæ ossis [n] tuber excipit, quod in tibiæ ossis sinum medio protuberat, [o] ligamentumq; educit, quod ualidissimè illi sinui inseritur, unà cum alio admodum robusto ligamento, à posteriori tibiæ ossis sede pronato. Iuuat etiam sinus iste, deducendo totius corporis maximo [p] neruo, hàc simul cum [q] uena, & arteria in tibiam contendenti. Humiliora enim femoris capita, quum tibiæ flexus gratia adeò in posteriora ducantur, etiam id præstant, ut in illorum medio neruum illum simul cum uasis tutissimò deorsum repere sinant: atque etiam processuum modo, aliquot musculorum pedem mouentium principia porrigant. In posteriori enim femoris regione, ab elatiore interni capitis [r] sede primus pedem mouentium [s] enascitur musculus, cuius capiti haud procul ab exortu sesaminũ innectitur ossiculum, quod læui sua, & lubrica superficie, qua ex musculi substantia prominet, lęuem interni femoris capitis regionem spectat, durumq; ipsius contactum excipit, & citra musculi noxam, communi sesaminorũ usu, illius impetum dissoluit. Ab

f 1. fig. B.
g 1. fig. ca. 49. li. 2. P.
h 1, 2. fig. E, F.
i Iunge E, F, I 1, 2 fi. ad G, F, I 7 fig. cap. 31.
k 2. fi. H.
l 2 fig. ca. 32. A, B, C, D.
m 1. fig. I.
n 7. fig. ca. 31. I.
o fig. ca 1. lib. 2. X.
p 10 muf. tab ζ. dein n, θ.
q ultima figur. li. 3 r, n.
r 1 fig. K.
s 12. musf. tab. φ.

Femoris superius caput.

Duo inferiora femoris capita, et eorũdẽ sinus.

Lib. 3. de Vsu part. et 2 de Admi nist. diss.

externi autem capitis superiori t sede, secundus pedem agentium educitur u musculus, cui perinde ac primo sesaminum obtingit officulum: adeò ut bina ad poplitem eius generis referenda ueniant officula, in ceruis, canibus, & leporibus, utpote siccis animalibus, admodum, ut & in senio confectis hominibus, conspicua. Insuper ab externo femoris capite is quoque x musculus prodit, quem tertium pedis motibus præfectorum statuimus. Præterea si y musculus in poplite latitans, ab osse aliquam sui exortus portionem sumit, hanc sanè ab externo hoc femoris capite mutuatur: præcipua enim ipsius origo ex z ligamento pendere docebitur, dictum nunc femoris caput tibiæ potissimùm colligante. Deinde in elatiorem capitis interni a regionem modicè uersus eius capitis internum latus b tendo inferitur, quinti femur mouentis musculi, cuius etiam insertionis occasione hoc femoris caput inibi compressam ostendit c sedem, tendini excipiēdo aptam. Atque ita anterior, & inferior, posteriorq; horum capitum sedes se habent: latera uerò eorundem, nulla cartilagine incrustata, multis cæcis foraminulis opplentur, ut ualidissima genu articulum continentia ligamenta hinc aptè pronascantur. Porrò externum exterioris capitis latus, priuatim d sinum nanciscitur, obliquè ipsi iuxta posteriorem eius lateris regionem insculptum, ac e quarti tibiam mouentium musculi tendini paratum. Quo minus enim tendo ille hac obliquè reflexus, à suo ductu aberret, Natura ipsi hunc sinum, lubrico, & læui ligamento obductū, præparauit. Internum uerò latus interioris capitis femoris, etiamsi ad ipsum plures conuoluantur reflectantur ve f tendines, nullum tamen eiusmodi manifestum adipiscitur sinum. At osse ligamentis emundato, iuxta posteriorem eius lateris sedem lata, sed admodum interim profunda, apparet g cōpressio, qua tutò tendines deferri queāt, à sua sede tuberis beneficio non reclinantes, quod in medio dicti nunc lateris latè h protuberat, atque secundùm ipsius posteriorem sedem tendines opportunè deferri sinit. Tendines autem hàc deducti, trium primorum, & quinti tibiam mouentium musculorum censebūtur.

Duo femoris processus seu rotatores.

Ad femoris ossis ceruicem, cui superius femoris caput adnascitur, duo conspiciuntur processus: quorum i alter externum femoris latus occupat, omniumq; corporis processuum, nulli alteri ossi commissorum, facilè maximus, est k insigni etiam donatus appendice. l Alter minor est, & quod ad magnitudinem spectat, priori neutiquā comparandus, multoq; inferiùs in interno femoris latere nonnihil uersus posteriora conspicuus, & m appendice similiter adauctus. Græci ambos τροχαντῆρας, quasi rotatores dicas, nuncupant: hunc interiorem, illum uerò exteriorem appellantes: quum tamen simpliciter τροχαντῆρα dicunt, perpetuò externum subaudiunt: quem etiam propter amplitudinem, & quandam cum nate imaginem, γλουτὸν uocarunt. Horum processuum idem usus cum reliquis ferè ossium processibus est: in hoc enim parantur, ut collis ritu musculorum insertionem probè admittant, alijsq; musculis eleganter principij sui sedem præbeant. Interior namque femoris processus, qui modicè oblongus, neque admodū inæqualis est, in hoc prominet, ut illi n sexti, & septimi femur mouentim musculorum tendines inserantur. Ad huius processus radicem in posteriori femoris sede, aspera quædam ducitur o linea, obliquè deorsum in posteriora aliquousque ducta, & octaui femur mouentis p musculi aptata. Exterior femoris processus, interna sede, qua femoris caput respicit, asperum inæqualemque commonstrat q sinum, cui r nonus, & s decimus femur mouentes musculi inferuntur. Externa autem sedes gibba est, in osseisq; hominibus, & ætate prouectis quatuor impresiones sedesq; proponit, t quatuor musculorum insertionibus excipiendis paratas. Ac u prima quidem ampla est, & gibba in posteriori processus sede apparens, cui primus femur mouentium musculus lata insertione implantatur. Ab huius compressionis radice, aspera quædam x linea deorsum per femoris posteriora nonnihil obliquè deducitur, cui primus ille femur mouens musculus ualidissimè etiam inferitur. y Secunda compressio in anteriori processus consistit latere, magis quàm prima inæqualis, & aspera, & utcunque sinuata, ac demum secundi femoris motuum autoris musculi seruiens insertioni. z Tertia ad superiorem processus regionem uisitur, inter primæ, & secundæ elatiores consistens sedes. Hæc gibba est, & insertionem tertij femur mouentis musculi admittit. a Quarta, in apice processus se offert, reliquis tribus longè arctior, & quarti femur mouentis musculi tendinem excipiens. Horum sanè musculorum insertionem exterior processus assumit: ab ipsius uerò radice interiori externaq; ipsius sede b musculo principium præbet, qui tibiæ motorum septimus recensebitur.

Femoris secundum ipsius longitudinem forma.

c Quod uerò ad reliquam femoris formam spectat, uniuersum femur anteriori ipsius sede, & in lateribus teres, & utcunque læue est, undique ab d octauo tibiā mouentium musculo circundatum: cuius gratia anterior femoris sedes iuxta ipsius ceruicis radicem nonnihil ampla est, & e aspera, quo ualidiùs, & ampliori principio musculus ille enasceretur. In posteriori autem sede femur in acutum quodammodo fertur, & f lineam insigniter protuberantē, & asperam inæqualemq; ostendit, quæ à femoris processuum radice aliquousque ultra medium longitudinis femoris prorepit. Huic lineæ g quintus femur mouens musculus pertinaciter inferitur: h ipsaq; duntaxat ex reliqua femoris amplitudine, ab octauo tibiam mouente musculo non circundatur. Porrò ad inferiorem huius lineæ i sedem, ac iuxta inferiorum femoris capitum radicem, femur amplum depressumq; non autem teres cernitur, quo tutius hàc maxima tibiam petens uena, cum arteria, & neruo feratur; ac ne, si femur hic gibbum esset, à femore errabunda declinet. Quamuis, & leuitatis occasione, Natura hanc femoris partem, quæ necessariò in latera, inferiorum ipsius capitum educendorum gratia, latescere debuit, non uoluerit posteriori in sede esse teretem & prominentem, quum scilicet nullorū musculorum productioni aut insertioni ibidem subseruiat, & iniurijs nō sit exposita, inferioribusq; femoris capitibus in posteriora ductis, quodammodo sepiatur: adeò sanè, ut spectatu iucundissimum sit, qui Natura præter partium functionem, præcipuumq; usum, roboris simul, & leuitatis rationem undique habuerit, quæ etiam femori secundùm illius longitudinem k sinū communicauit longum, & amplum, qui medulla oppletus, maximum istud corporis os pro sua mole admodū

leue

t 1. fig. T.
u 12. musc. tab. Ψ.
x 13. ta. Φ.
y 14. ta. Γ.
z fig. ca. 1. lib. 2. T.
a 1. fig. M.
b 12. musc. tab. Ξ. dein n. ζ.
c 1. fig. K.
d 1, 2. fi. N
e 10. musc. tab. Ψ.
f 16. musc tab. tendines musculorū L, Δ, R, V, V aut 2. tab. q, γ, β, δ, δ.
g 1. fig. O.
h 1. fig. P.
i 1, 2. figu. Q, Υ.
K femora figura cap. 3. hic autē Q.
l 1, 2. fi. a.
m 2. fig. b.
n 8. musc ta. Vnus Θ, alter Λ. In 14. autē tab. c, d.
o 1. fi. o, c.
p 7. musc. tab. a.
q 1. fig R.
r 13. musc. tab. a. 8 ta. Ψ.
s 13. musc. tab. r, x, y. ζ.
t primus 9 muscu. tab. Π. secūdus 10. tab. Σ. tert. 11. ta. Σ. quart. 11 tab. φ.
u 1. fig. S.
x 1 fi. T, T
y 2. fig. V.
z 2. fi. X.
a 1, 2. fi. Y,
b 5. musc. tabu. Λ. 10 tab. μ.
c ab f ad G figura 2. et à c ad G figura 3.
d 7. musc. tab. y. et 13 tab. δ, δ.
e 2. fig. f.
f 1 fig. d. d
g 12. musc. tab. Σ, Ξ.
h 13. musc. tab. ε, ε.
i 1. fig. e.
k Pete illū ex fracto aliquo femore.

1 progressus est ab A per D, c, c, d, d ad 1. figura 1 aut per D, f ad H figura 2. Aut expende integrarum fig. A.

leue efficit. Prætereà femoris *1* ductus, non recto tramite à coxendicis ossis acetabulo deorsum tenditur: sed femoris ceruix à capite ipsius ualde extrorsum obliquè, & quasi trásuersim fertur, & hinc femur rursus reliquo ipsius corpore obliquè uersus interiora ad genu descendens procedit. Quam sanè figuram non ob iter Natura excogitauit: quum omnes, quibus à prima conformatione femur rectius quàm homini ex usu est, contigit, uari, & claudi in genu reddantur. Hoc autem quàm non modò ad cursum, sed ambulationem, firmamq; stationem noxium sit, quotidie uidentes discimus. Dein si utriusque femoris ceruix non statim à coxendicis articulo, uti diximus, foràs porrigeretur, quę nam sedes internis femur amplexantibus musculis reliqua esset? quæ rursus neruis, uenis ac arterijs in uniuersum crus distributis? quę item glandulis, horum uasorum propagationi pręfectis? Non enim per externas cruris regiones hæc descendere decebat, quum ita omnibus foris occursantibus, leui quaque occasione lædenda, exponerentur. Cęterùm posterior femoris pars, sima cauaq; uisitur: anterior autem gibba, quòd ad sessiones is femoris ductus admodum sit idoneus: uti etiam ad multa quæ sedentes obimus munia, quando scilicet unum femur alteri inijcimus, ut modò taceam, quàm eleganter femur musculis cedat, posteriorem ipsius sedem occupantibus.

DE DVOBVS IN TIBIA REPOSITIS OSSIBVS: Caput XXXI.

PRIMA CAP. xxxi. figura. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

TRIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGVRARVM, ET earundem characterum Index.

VNDECIM huius Capitis figuræ ad dextram spectant tibiam, ac prima utrunque in tibia locatum os anteriori facie exprimit, crassius nimirũ, interiusq; quod tibiæ os uocabimus: & gracilius, quod exterius positũ, fibula nobis potius quàm sura nuncupabitur. Secũda figura, tibiæ os simul cũ fibula posteriori facie appositissimè delineatur. Tertia, solius tibiæ ossis anterior sedes cõmonstratur. Quarta, tibiæ ossis posterior facies oculis subijcitur. Quinta, fibulam anteriori facie exprimit. Sexta, fibulam posteriori sede delineatam exhibet. Septima, tibię ossis superiorem ostendit sedem, cui femur articulatur. Octaua, duas continet cartilagines, quæ sinus adaugent, quibus femoris capita in tibiæ ossis sinibus excipiuntur. Nona, imam tibiæ ossis & fibulæ sedem anteriori parte proponit, ut cauitas in conspectum ueniret, tali cum tibia articulationi parata. Decima, solam tibiæ ossis infimam sedem posteriori ex parte delineatam offert, qua talus excipitur. Vndecima, internum latus inferiori fibulæ sedis commonstrat, quod talo articulatur. Characterum autem index erit huiusmodi.

A, B *His duobus characteribus in prima figura superior tibię ossis appendix notatur. In tertia uerò & secunda, indicatur linea coalitum commonstrans appendicis cum reliqua ossis portione.*

C *Appendix superior fibulæ in prima figura indicatur, in quinta autẽ coalitus appendicis cũ reliquo osse insignitur.*

D *In prima appendix tibiæ inferior, in tertia appendicis illius coalitus indicatur.*

QVINTA. SEXTA. SEPTIMA. OCTAVA.

E In prima appẽdix fibulæ inferior, in quinta coalitus appendicis ad os notatur.

F, G, 2, 4, 7 Sinus tibiæ oſſis, quibus inferiora femoris capita articulantur.

H, I, K 7 Tibiȩ oſſis tuber, ſinus, quibus femoris capita excipiũtur, dirimens. ac H quidem ipſius anterior ſedes indicatur, I uerò media, & impẽſiùs prominens. K autẽ poſterior. Atque hi characteres in eius tuberis ſedibus, quæ ſinuantur, obuij ſunt. & horũ K & I in ſecũda figura, tertia & quarta, idẽ quod in ſeptima, indicant.

L 8 Cartilago, externum tibiȩ oſſis ſinum adaugens, quo externum femoris caput excipitur.

M 8 Cartilago, internũ tibiæ oſſis ſinũ augens, cui internũ femoris caput articulatur.

N 8 Hac ſede cartilagines, tibiȩ oſſis ſinus augentes, uidentur craſſiſsimæ.

O 8 Hac ſede nuper dictæ cartilagines ſunt tenuiſſimæ, ac ante ſinuum centrum deficiunt.

P, P 8 His ſedibus illæ cartilagines in apices terminantur.

Q 5 Fibulæ ſinus leuiter cælatus, cui tibiæ oſſis capitulum iam R indicandum coarticulatur.

R 4 Tibiæ oſſis capitulum, quod fibulæ ſuperiùs coarctatur.

S 4, 10 Sinus tibiȩ oſſis, quo id inferiorem fibulæ ſedem excipit.

T 5, 6, 11 Internum fibulæ latus, quod tibiȩ oſſi inferius committitur.

V 2 Contextus ſuperior fibulȩ ad tibiæ os.

X 2 Contextus inferior fibulȩ ad tibiȩ os.

Y 2 Interuallum, quo fibula à tibiæ oſſe inter ſuos articulos dehiſcit.

Z 1, 2 Hac ſede fibula non rectà ducitur, ſed introrſum nonnihil obliquatur, exterioriq; latere ſima fit.

a, b 1, 3, 7 Anterior tibiæ oſſis ſedes, in quam muſculi tibiam extendentes inſeruntur.

c 5, 6 Superioris fibulæ appendicis proceſſus, cui tendo quarti tibiam mouentis muſculi inſeritur.

d, e, f, g, h 9 Sedes, cui ſuperior tali pars lateraq; articulantur. ac d quidem, & e, & f ſuperiorem huius ſedis regionem in nona & decima figuris commonſtrãt. Deinde rurſus d notat eius regionis tuber. e uerò & f partem huius regionis utrinque ad tuberis d notati latus, altiùs quàm ipſum tuber inſinuatam. Porrò g ſedis huius internum latus indicat, quod ab externo latere conſtituitur proceſſus inferioris appendicis tibiæ oſſis, quem Φ in prima figura indicat. Cȩterùm h in nona & undecima externum huius ſedis, quȩ talo aptatur, latus oſtendit, ab interno conſtitutum latere appendicis inferioris fibulȩ, in prima figura E notatȩ.

Φ, i In prima figura Φ, proceſsus indicatur inferioris appendicis tibiæ oſſis, qui exterior eſt malleolus. Cæterùm i in ſecunda, tertia, nona & decima, eundem appendicis proceſſum notat.

K 4, 20 Sinus interioris malleoli, ex quo cartilagineum ligamentum talo inſeritur.

l 1, 3, 9 Sinus aſper & inȩqualis in anteriori ſede inferioris appendicis tibiȩ oſſis conſpicuus, à quo ligamentum cartilagineum ad tali ceruicem pronaſcitur.

m 2, 4, 10 Hac ſede ſinus ſpectantur, qui tres tendines ad pedis inferiora protenſos deducunt.

n 2, 5, 6, 9 In prima figura E externum notat malleolum. is namque aliud nihil eſt, quàm inferior fibulæ appendix, pleriſque figuris n indicatur.

o, p 1, 5 Umbrata hæc fibulæ ſedes, ab o ad p uſque pertinens, ea fibulæ pars eſt, quæ nuda, nulliſq; muſculis tecta, ante ſectionem ſe offert.

q, q 2, 6 Hac ſinuata fibulæ ſede, ſeptimi & octaui muſculorum pedem mouentium tendines reflectuntur.

r 2, 6, 11 Sinus inferioris fibulæ appendicis, à quo ligamentum in talum fertur.

ſ, ſ 1, 5 Prima fibulæ linea, ſeu primus eiuſdem angulus.

t, t 1, 2, 5, 6 Secunda fibulæ linea.

u, u 1, 2, 5, 6 Tertia fibulæ linea.

x, x 1, 5 Primum fibulȩ latus. Verùm x priuatim huius lateris lineam indicant, inibi gratia muſculi pollicem extendentis modicè promiminentem.

α,α 1,5 *Secundum fibulæ latus.*
β,β 2,6 *Tertium fibulæ latus.*
γ,γ 1,3 *Prima tibiæ ossis linea.*
δ,δ 1,2,3,4 *Secunda tibiæ ossis linea.*
ε,ε 1,2,3,4 *Tertia tibię ossis linea.*
ζ 1,3 *Primum tibiæ ossis latus.*
η 1,3 *Secundum tibiæ ossis latus.*
θ 2,4 *Tertium tibiæ ossis latus.*
κ 2,4 *Aspera tertij tibię ossis lateris linea, cui musculus in poplite latitans inseritur.*

a tota 1 et 2. fig. integrarum Φ & Ψ ad Λ & Ω. b tota 3,4 figuræ. c tota 5,6 figuræ.

IN TIBIA, perinde ac in cubito, bina reponuntur a ossa, quę Hippocrates perpetuò tibię ossa appellat. ac horum b alterum interius est, & crassius, quod totius membri nomine κνήμη & tibia nuncupatur: c alterum uerò exteriùs locatur, & interiori admodū crassitie cedit, Gręcis quidem περόνη, Latinis autem sura & fibula uocatum. Ego euidentioris doctrinæ studio, crassius os, tibiæ os appellabo: id à tibia, hoc est, toto membro distinguens, quod his ossibus, musculis, uenis, arterijs, neruis, & cute hæc omnia ambiente formatur. Gracilius autem os, fibula opportunè dicetur: ne, si id suram uocaremus, eam quis subaudiat musculorum posteriorem tibię sedem occupantium crassitiem & pulpam, quæ etiam sura nobis appellatur, quamq; Græci, quia ueluti tibię uenter est, γαστροκνημίαν nuncupāt. Tibiæ itaque ossi, & fibulę, quibus longus sinus, asseruandę medullę paratus, ad ossiumq; leuitatem accommodus, secundùm ipsorum longitudinē insculpitur, suprà infraq; appēdix coalescit: ac superior quidē tibię ossis d appēdix admodū crassa lataq; est, & anteriori sede magis quā posteriori † deorsū ducitur. Huic * duo oblōgi insculpūtur sinus, inuicē e aspero inęqualiq; tubere distincti, & lubrica cartilagine incrustati, quib. inferiora femoris f capita excipiūtur. Tuber autē sinus distinguēs grādē g sinū subit, femoris capita inferiori ac posteriori in sede dirimentē. Dein tuber ex superiori h mediaq; ipsius sede, quę aspera & sinuata, neq; ulla cartilagine inūcta uisitur, ualidissimum emittit i ligamentū, nuper dicto femoris capitū interuallo sinui ve, in posteriori potissimū ipsius sede, insertū. adeò sanè, ut media huius tuberis sedes in hoc aspera sinuataq; sit, quò fœlicius ligamēta in femur porrigat, hæc è maximè protuberante sua sede, ac deinde ex k posteriori ipsius regione educens. Ab l anteriori namque tuberis regione, quę minimū prominet, etiā si illa similiter aspera sit, ac latè sinuata, nullum tamen ligamentum femori inseritur: sed ligamenta inibi producuntur, quæ m cartilagines anteriori huius tuberis sedis colligant, quas nunc tibiæ ossis sinus augere dicam. Quum enim duo tibię ossis sinus, femoris capita admittentes, quodammodo superficietenus duntaxat insculpantur, neque ad amussim femoris capitum gibbis (etiamsi Galeno secus uisum fuerit) suis cauis respondeant, Natura mirabili artificio sinuum profunditatem adauxit, quippe pręter lubricas cartilagines tibię ossis sinibus, & femoris capitibus crustę modo obductas, utrique sinui unam adhibuit cartilaginem, neque femori, neque tibię ossi aliter quàm ligamentorum beneficio connexam. Hęc namque orbiculatim ligamentis genu articulum amplexantibus solum connascitur, & pręterea ligamenti interuentu, anteriori posterioriq; sedi tuberis connectitur, quod tibię ossis sinus, femoris capita excipientes, dirimit. Istę cartilagines, exactè simplici cartilagine molliores sunt, & quasi ligamenti naturę participes. Dein quā ossibus applicātur, impensè æquales, lubricæ, læues, ac denique unctuoso humore coalitæ spectantur. Ad hæc, in articuli ambitu n crassæ sunt, & multo ante sinuum centrum o extenuatæ desinunt. Harū quidem figura lunaris est, quemadmodum interioris sinus internum latus, & exterioris sinus externū. Præterea nullibi crassiores, quàm ad lateris sui medium cernūtur. p quà enim anteriori posterioriq; tuberis tibię ossis sinus distinguentis sedibus appropinquant, tenuissimæ sunt, & in acutos apices finiunt: quorum qui anteriori eius tuberis sedi committuntur, inuicem proximi sunt, dextraq; cartilago sinistræ ibidem alligatur. Apices uerò posteriorem tuberis sedem accedentes, magis mutuò distant, neque inuicem, ut anteriores, committuntur. Ligamentum enim crassissimum, ex tubere in femur insertum, posteriores cartilaginum apices distinguit. Quæ quum ita sint, leui negocio colligitur, quàm concinnè harum cartilaginum auxilio, ossis tibiæ sinuum cauitas adaugeatur, non solum quidem in hominibus, verùm in omnibus, quæ hactenus uidi quadrupedibus & auibus. His namque in genu articulo eiusmodi quoque cartilagines reponuntur, unde etiam in mensa cuiuis harum naturam contueri promptissimum est, si modò exactè genu articulum quis inspexerit: neque passim cum Aristotele, & Galeno in tertio de Partium usu, quadrupedum genu illic esse existimauerit, ubi tibię inferior pars illorum talo coarctatur. Atque hoc sanè modo tibiæ os femori articulatur. Fibula autem non adeò altè conscendit, ut femur contingat: verùm superior ipsius appēdix interno suo latere q sinum gerit amplum, leuiter admodum insinuatum, cui minimum protuberans tibiæ ossis appendicis r caput coarticulatur, quod ad externum tibię ossis latus uersus posteriora consistens, cartilagine, similiter atque sinus fibulæ, incrustatur. Porrò s ima sede fibula tibię ossi diuersa articuli ratione, quàm t suprà coarctatur. externum enim tibię ossis latus, oblongum ostendit u sinum, cui protuberans internum fibulæ x latus immittitur, quod asperum nōnihil est: quemadmodum & tibiæ ossis sinus asper quoque, & leui cartilagine neutiquam incrustatus cernitur. Sinus enim ille fibulam lubrico contactu non excipit: uerùm quà hæc ossa inuicem committuntur, ualidum intercedit ligamentum non, quidem duntaxat in circuitu ipsa connectens, at etiam ubi mutuò se contingunt. Per reliquam tibiæ longitudinem, fibula à tibiæ osse y plurimùm dehiscit. non quidem quòd hęc radij z modo obliquè ducatur, ac ueluti à tibię osse foràs obliquetur: sed quòd tibię os suprà infraq; adeò crassum sit, & in reliqua ipsius longitudine gracile, ut fibula illis tibię ossis sedibus, quibus crassum cernitur, commissa, facilè à tota graciliori tibię sede multùm distet. quamuis tanto adhuc minus fibula à tibia dehiscat, quanto minus recta conspicitur. Fibula enim a paulo sub medio longitudinis tibię, introrsum ac versus tibię os nōnihil curuatur, externoq;

*d tibiæ ossis appendices primum A, B 1,3 fi. dein D 1,3 fi. fibulæ autem E 1,5 figu. insuper E & 5 figur. † 1,3 fi. B * 2,4,7 figur. F. G. e 7. fi. H, I, K. f 1,2 fi. 30 cap. E, F. g 1. fi. 30 cap. I. i fig. ca. 1. lib. 2. X. k 2,4,7 figur. K. l 7 fig. H. m tota 8. figura, ubi dextra L, sinistra autem M insignitur. n 8. fig. N. o 8. fig. O. p 8. fig. P. P. q 5. fi. Q. r 4. fig. R. s 2. fig. X. t 2. fig. V. u 4. 10 figur. S. x 5, 6, 11 fig. T. y 2. fig. Y. inter V & X cōsistens. z 1 fig. 24 a 1. 2 fig. Z*

Tibia. Fibula. Tibiæ os.
Tibiæ ossis & fibulæ appendices.
Sedes cui femur ad tibiam articulatur.
Cartilagines quibus tibiæ ossis sinus augentur.
Lib. 3. de Vsu part. et in commentarijs in Hippoc. librum de Fracturis.
Lib. de Cōmuni animaliū gressu.
Fibulæ ad tibiæ os nexus.
Vbi fibula à tibiæ osse dehiscat.

ipsius latere sima, seu concaua redditur. Cęterùm tibiæ ossis, fibulæq; ductum,& per ipsorum longitudinem extuberantes lineas,impressionesq;,tum demum opportuniùs describam,ubi supernas infernasq; illorum partes, quibus alijs coarctātur ossibus,plenè expressero. Superior itaque tibiæ ossis appendix,ad eũ quem dixi modum femori fibulæq; coarctatur.ac b anterior proceraq; eiusdem sedes, unà cum tibiæ ossis anteriori sede,appendici proxima,& à plerisque Græcorum ἀντικνήμιον uocata,utcũque aspera & foraminulenta cernitur, vt validissimos c musculorum tibiam mouentium exciperet tendines: quorum etiã tendinum gratia, superior fibulæ appendix insigniter externo ipsius latere,& superiori parte d protuberat,robustissimum e quarti tibiam mouentis musculi tendinem exceptura: præterquàm quòd hęc fibulę sedes caput educat f septimi pedem mouentis musculi. Inferiores tibiæ ossis,& fibulæ appendices, simul g sinum sedemq; efformant, cui h talus mutuo quasi ingressu articulatur. In infima enim appendicis tibiæ ossis sede,sinus insculpitur amplus, & quodammodo i geminus. media namque sua sede,amplo, sed modicè prominente k tubere interstinguitur,liquidoq; altiùs ad tuberis eius latera excauatur. Ad internum huius sinus latus,inferior tibiæ ossis appẽdix,ualido magnoq; l processu deorsum fertur, qui externo ipsius m latere,quo sinũ respicit, cauus,& similiter ac sinus ipse, læuis & cartilagine incrustatus est: interno autem n latere,alterum crus respiciente,gibbus est. ac quum o excarnis sit,nullisq; musculorũ partibus obtectus,in nobis tactu facilè percipitur,estq; interior malleolus. Processus hic in infima ipsius sede uersus posteriora p sinum obtinet asperum,ex quo q ligamẽtum prodit cartilagineum, tibiæ os talo colligans. Atque eiusmodi etiam ligamenti producendi gratia, anterior appendicis inferioris, tibiæ ossis r sedes,in humillima ipsius parte,etiam sinum proponit transuersim oblongum,& asperũ, & inæqualẽ: à quo ligamentum prodit,tibiæ ossi s ceruicem tali nectens. Posterior etiam huius appendicis sedes, ubi primùm internum educit malleolum, t depressa est,sinusq; ostendit,qui transuersis obducti ligamentis, musculorum tendines hàc pedem adeuntes,tutò,ne suis finibus aberrent, ferri sinunt. Sunt autem illi numero tres, u quintus scilicet pedem mouentium,& duo pedis digitorum flexui famulantes. Porrò externum inferioris appendicis tibię ossis latus,nullum educit, processum interno malleolo respondentem: uerùm z appẽdix fibulæ externo tibiæ ossis lateri adnexa,impense hic crassescit,deorsumq; magis quàm interior malleolus fertur. ac in causa est,ut rarius in externum pedis latus,quàm in internum, talus luxetur. Tanto enim fibula hic decliuiùs ipso tibiæ osse descendit, quanto altius tibiæ os ad femur suprà porrigitur: adeò ut fibula ne minimum quidem longitudine à tibiæ osse uincatur. Inferior hæc fibulæ appendix, externum y latus sinus constituit,talum excipientis. Verùm appendix interno ipsius latere adeò protuberat,& cartilagine incrustatur,ut eam à z talo ueriùs suscipi,quàm eundem excipere, meritò quis dixerit. etiamsi externum tali latus appositè tegat, atque in eum modum unà cum interno malleolo talum cõprehendat, ut nusquam in integris hominibus talus contingi queat. a Tibiæ enim ossis appendix superiorẽ ipsius integit sedẽ,& ĩternũ quoq; ipsius latus. fibula autẽ ĩferiori sua appẽdice externũ tali latus occupat: anterior tali sedes, quæ in nuda ossiũ cõpage oculis subijcitur, tendinib. occultatur, per pedis superiora ad digitos deductis. ita etiã posterior ipsius sedes,quæ non minus in nudis sceletis est cõspicua, tendinib. obtegitur in calcẽ insertis,& quibusdã hàc pedis inferiora subeũtib. Ima hæc fibulæ pars talo cõmissa, externoq; suo latere gibba,& nulla prorsus musculi parte b obtecta,exteriorẽ cõstituit malleolũ,quẽ simul cũ interiori malleolo à quibusdam talum perperàm appellatum fuisse, Galenus testatur. Atqui is error ad nos usque manauit. Nam, ut cæteros taceam, Erasmus noster Roterodamus in suo de talorum lusu Dialogo, malleolos in hominibus talos simul cum Plinio uocari innuit. quod nonnullis Galeni interpretibus adeò arrisit,ut σφυρὰ,hoc est malleolos,subinde talos reddiderint. Posterior itaq; exterioris malleoli sedes amplum ostendit c sinum,qui transuerso obductus d ligamento, sexti & septimi pedem mouẽtium musculorum tendines deducit,illos,quo minus à sua sede reclinent,continens. Internum eiusdem malleoli latus in infima ipsius sede uersus posteriora, profundum asperumq; ostendit e sinum,ex quo f ligamẽtũ prodit cartilagineum,hic fibulam talo ualidissimè connectens. Cæterùm ex uniuersa fibulæ amplitudine,nulla ipsius pars nuda excarnis ve est,prẹter infimæ ipsius partis externum g latus,quod etiam aliquousque supra appẽdicem fibulę inferiorem excarne cernitur. quum interim reliqua ipsius amplitudo musculis obtegatur,ita fibulam amplexãtibus,ut hæc passim ipsis cedere, ab illisq; ueluti in angulos comprimi uideatur. Si enim fibulam examinaueris,eam secundum ipsius longitudinem triangulam esse conspicies,atque id potissimum iuxta suæ longitudinis medium. In anteriori enim fibulæ sede,acuta & insigniter protuberans apparet h linea,primum fibulę angulum constituens. In posteriori autẽ sede,fibula deprimitur,planaq; est,ac utrinque nnam egregiè extuberantẽ obtinet i lineam: quarum interna secundum fibulę angulum,externa autẽ tertium constituit: hisq; tribus angulis,lineis ve tria fibulæ continentur k latera. ac unum quidem inter primam & secundam consistit,quod simul cum tibiæ ossis externo l latere aptam sedem præbet illis musculis,qui à tibiæ anteriori sed in pedis superiora feruntur. Sunt autem illi,pedem mouentium m sextus,deinde quatuor pedis digitos n extendens,simul cum o nono pedem mouentiũ,& illo qui pollicem p extendit,ac priuatim in primo hoc fibulæ latere q lineam quandam sibi uẽdicat,modicè protuberantem,à qua illi musculo principium offertur. Secũdum latus, prima linea & tertia terminatur: & amplũ, egregieq; sinuatum, r septimo ac s octauo pedẽ mouentibus musculis locũ præbet. Quin etiam latus hoc utcunque asperum cernitur, ut octauus ille musculus hinc uniuersum ipsius principium pul-

Tibiæ ossis sinus, & tubera quibus talo articulatur.

Interior malleolus.

Fibulæ cũ talo articulatio.

Talum ante sectionẽ tactui non occurrere.

Exterior malleolus. Lib. de Ossib. cap. 22.

Excarnis fibulæ pars.

Fibula secundum ipsius longitudinẽ triangula.

b 1. fi. A, B. deĩ 1. 3. 7. figu. a, b. c 6. musc. tabu. charact. 5. 6. dein 8. tab. Ω, g, h, i, &c. d 5. 6. fi. c. e 10 musc. tab. Ψ. 2. tab. α. f 2. musc. tab. χ. et 6 tab. φ. g 9 fig. d, e, f, g, h. h tota 3, 4 5, 6 figur. cap. 33. i 9, 10 fi. e, f. k 9, 10 figur. d. l 1 fi. φ. et 2, 3. 9, 10 figur. i. m 9 fi. g. n 2, 3, 9. 10. fig. i. o 2. musc. tab. κ. p 4, 10 figur. K. q fi. cap. 1 lib. 2 f. r 1, 2, 9 figur. l. s fi. 3. cap. 33 N. t 2. 4. 10 figur. m & 15 musc. tab. charact. 1. 2. 3. u eiusdem tabul. D, E primus notatur secundus O, tertius P. x 1. fig. E. dein 2. 5. 6 9. fig. n. y 9. 11 fi. h. z 6 fi. cap. 33 H. a Cõfer figuras integram ossiũ compagem exprimentes, musc. tabulis in pede. b 1. musc. tab. ε. 2. tab. Ξ. & integrarum figur. φ. c 2. 6 fi. q. d 2. musc. tab. Σ. ligamentum musculi autem u, u. p 5. tab. φ.

tẽ χ & ⊥. e 2. 6. 11 figur. r. f fi. cap. 1. lib. 2. g. g 1. 5. fig. o, p. h 1. 5. fi. f, f. i 1. 2. 5. 6. fig. secũda linea, t, t notatur. tertia k primum latus 1, 5. fig. x, secundũ 1, 5. fig. α. tertiũ 2. 6 fig. β. l 1. 2 fi. ζ. m 3. musc. tab. Ψ. n 4. musc. tab. Ψ. o 4. tab. Ω. q 1. 5. fig. x, x. r 6. musc. tab. φ. s 6. tab. Ψ.

t 14 ta. A. u fig. ca. I. lib. 2. a. x 1, 2. fig. δ, δ. y 13. fi. y, y. z r. 2, 3, 4. fig. δ, δ. a earundē fig. e. e. b 2, 4 fi. θ. c 1, 3 fi. ζ. d 1, 5 fi. x. e 1. 3 fi. η. & 1. musc. tab. x, y, z. tab. θ, η. f 2, 4 fi. θ. g 14 musc. tab. Ξ. h 15 musc. tab. D, E. i 2, 4 fi. η. k 14. musc. tab. Γ.

pulchrè educat. Tertium latus, secunda, & tertia lineis circumscriptum, à musculis comprimitur, posteriorem tibiæ sedem occupantibus, & potissimum ab eo [t] qui pollicis secundum os flectit, ab hocq; fibulæ latere carneus enascitur. Secunda linea priuatim u ligamentum educit, fibulam tibiæ ossi tota illa sede, qua hęc ossa inuicem dehiscunt, colligans, & in x secundam tibiæ ossis lineam insertum. Tibiæ enim os, simi liter ac fibula, secundùm longitudinem quadantenus triangulare est. ac prima ipsius y linea in anteriori ossis sede consistit, insigniterq; prominet. unde etiam Spina Anatomes professoribus appellatur. Hæcq; adeò acutè porrigitur, ut nusquam potius concertantes pueros pedibus inuicem petere uideamus, quàm ad anteriorē tibiæ sedem, ubi linea proximè cuti subiecta, hanc cultri modo scindit, quoties ipsa impetu ad tibię os colliditur. z secunda & a tertia tibiæ ossis lineæ, posterioris sui [b] sedis angulos constituunt. ac tertia quidem eius sedis internum efformans angulum, non admodum acutè producitur: sed obtusa, pro pemodumq; teres est. Secunda autem externum posterioris sedis tibiæ ossis angulum educens, paulo est acutior, ligamentumq; admittit, fibulam tibię ossi, quà hæc inuicē distant, colligans. His tribus lineis, tria tibiæ ossis conficiuntur latera, ac c primū quidem prima secundaq; linea terminatur, sinuatumq; est, ac planum: eorundemq; musculorum occasione cauatur, quibus primum fibulæ d latus cedere dictum est. [e] secundum uerò tibiæ ossis latus prima tertiaq; linea terminatur, & insigniter gibbum est, nulloq; prorsus obtectum musculo: Grecis κνήμη, & frequentius adhuc ἀντικνήμιον nuncupatur. f Tertium tibiæ ossi latus, secunda, & tertia circumscriptum lineis, non ualde depressum est, ac musculis occupatur, posterioriem tibiæ sedem sibi uendicantibus, præcipuè uerò g illo: qui quatuor digitorum tertij ossis flexus autor habe bitur, & h illo quem pedis motorum quintum statuemus. Ad hæc, tertium latus in superiori ipsius sede asperam ostendit i lineam, obliquè exporrectam, cui [k] musculus inseritur, quem in poplite latitantem uo camus. Huiusmodi sanè fibulæ tibiæq, ossis lineæ, & latera leui negocio arguūt, quàm suffulciēdis, educēdisq;, & admittendis musculis hęc ossa conueniant. Articuli uerò ostendunt quàm affabrè motibus, quos cruribus molimur, obeundis, Natura hæc extruxerit: qui tanto sanè opportunius sui rationes offerunt, quo omnes simul cruris articuli, in coxendice nimirum, in genu, & tali cum conterminis ossibus nexu, magis expenduntur: quum unus scilicet alteri præstet, ut non æquè multis omnes subseruire debeāt motibus: unde etiam fit, articulos quosdam extrui potuisse ualidiores, & luxationi minus expositos.

Tibiæ ossis secundum ipsius longitudinem figura.

DE PATELLA. CAPVT XXXII.

CHARACTERVM SECVNDAE figuræ Index.

PRIMA TRIgesimisecūdi capitis figura, anteriorem patellæ faciem ostendens.

SECVNDA figura, posteriorem patellæ sedem proponens.

A, B Dextri cruris patellæ tuber, sinum inferiorum femoris capitum subiens.

C Sinus, qui interno femoris capiti adaptatur.

D Sinus patellæ, gibbo externi femoris capitis congruens.

E Hac parte patella inferiori sua sede tibiæ os spectat, & ueluti processum educit, qui similiter atque tota anterior ipsius sedes, tendinibus tibiam extendentibus innascitur, quemadmodū pulchrè ostendit octaua musculorū tabula, charactere K, qui innascitur characteribus g, h, i. Foraminula uerò hac parte, ut & in patella anteriori sede conspicua, etiā citra characterum operam promptè obseruantur.

a tota 1, 2 fi. integrarum uerò fi gur. Ξ. b 2 fi. cap. 30. H. c 2 fi. A, B. d 2. fi. C, D. e tota 1 fi. gura. f 2. fig. E. g 8 musc. tab, K.

ANTERIORI genu sedi [a] os quoddam præponitur orbiculare, & breui scuto non absimile, quod à molaris lapidis rotūditate Græcis μύλη, & ab ipsius sede ἐπιγονατὶς: Latinis autem mola, & à patellæ imagine, patella potissimum uocatur. Hoc posteriori sua sede, qua femur spectat, læui lubricaq; cartilagine, magna ex parte obductū uisitur, apto tu bere, finibusq; b anteriori inferiorum femoris capitum sedi eleganter congruens. Secundùm ipsius enim longitudinem c tubere amplo, & mediocriter prominenti extuberat, quod patulum femoris capitum sinum in anteriori illorum sede exculptum subit. d Vtrinq; ad tuberis huius latera, unus habetur sinus, prominentes, & cartilagine incrustatas femoris capitum sedes excipiens. Verùm ut exterius femoris caput antrorsū magis, quàm interius caput, porrigitur, & ampliori sede lęui car tilagine obducitur: ita sanè exterior patellæ sinus, ad tuberis sui externum latus consistens, longè amplior latiorq; interiori sinu occurrit. Patella igitur illa parte, qua femoris os contingit, læuis, & lubrica, perinde ac illud, cernitur. e Anteriori autem ipsius sede, & in lateribus aspera, & cæcis quibusdam foraminulis obsita spectatur. quemadmodum, & in posteriori ipsius sede, f ubi infima sui parte, tanquā acuto quodam processu deorsum ducitur, elatioremq; tibiæ ossis sedem respicit: aspera etiam, & foraminulis illis ornata est, quò aptiùs firmiusq; tendinibus tibiam extendentibus innascatur. g Vniuersa enim patel la, tota ipsius amplitudine sedeq;, ubi lubrica cartilagine non obducitur, tendinibus illis innascitur, neque femori, neque tibiæ aliter quàm tendinum beneficio commissa. Hoc enim priuatim patella sibi uendicat, quòd alteri ossi ligamentorum ope non alligetur, sed tendinibus illis genu articulum transcendētibus innata, & unica tantum superficie ex ipsis quodammodo eminens, ad femoris os ualidissimè constringatur. Patellæ substantia in natu grandioribus impensè dura & solida est, utcunque etiam Galenus eam extrinsecus cartilaginosam esse asserat: ac Marinus quoque, cum alijs Anatomicorū præcipuis, eam separatim car-

Patella situs & forma.

Qui patella femoris ossi connectatur.

Patella substantia.

tilaginosum os uocauerit, & suum quod patellis dedicauit Caput, de Cartilaginosis ossibus inscripserit. Atque isti fortassis animum adhibuere, tendinum, cui patella innascitur substantiæ, quæ elixa, molliusculæ cartilaginis speciem obtinet, earum partium modo, ex quibus neruosa musculorum capita, aut ligamenta, principium ducunt, aut in quæ eadem inseruntur. Verùm quando patella debitè à tendinibus emundatur, aut sola in cœmiterijs occurrit, nequaquam cartilaginea, sed perquàm solida fortisq; cernitur, non quidem in hominibus tantum, sed in bobus etiam, ouibus, & cæteris quadrupedibus; quorum etiam genu articulo rerum Opifex patellam præposuit, multo quàm in hominibus longiorem, & angustiorem: quemadmodũ in plerisque auibus, inferiorum femoris capitũ occasione, latiorem & breuiorem. Creatur autem patella, quo minus promptè femur in tibiæ, genuve flexu, in anteriora luxetur. Verùm hunc patellæ usum, quẽ ip si solum diflectionum periti uidentur tribuisse, quis meritò secundarium indicabit, si haud segniter expendat, qui hęc ualidissimi tendinis, cui inseritur, robori consulat, quoties genu impensè flectitur, ipseq; ideo tendo à prominente antrorsum femore premendus foret, si patella duritie sua femoris impetum, durumq; contactum non susciperet, innoxieq; pari usu admitteret, quo h permulta sesamo semini comparata ossicula, rerum Opificem extruxisse innuimus.

Patellæ usus.

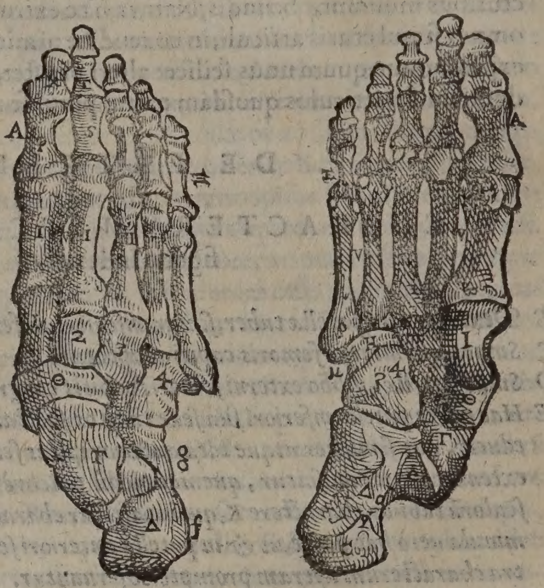
h 1, 2. fig. cap. 23 T, V, X. & 2. fig. cap. 33 ✝, ω.

DE PEDIS OSSIBVS. Caput XXXIII.

TREDECIM PRAESENTIS CAPITIS FIGVRARVM, & earundem characterum Index.

PRIMA figura integram dextri pedis ossium struem superiori facie exprimit. Secunda, dextri quoque pedis ossium compagem ea sede delineatam proponit, cui stantes innitimur. Tertia, dextri pedis talus anteriori facie ita oculis subijcitur, ut ipsius superior pars in conspectum ueniat. Quarta, eiusdem tali inferior sedes ab anteriori facie exprimitur. Quinta, talus ab interno latere spectatur. Sexta, talum conspiciendum offert, externo latere designatum. Septima, dextri pedis calcis os anteriori sede ita exprimitur, ut externum ipsius latus magis quàm internum appareat. Octaua, calcis os ab interno latere ostenditur. Nona, calcis ossis externum latus commonstrat, & perinde ac duæ præcedentes, superiorem calcis sedem depictam exhibet. Decima, pedis os cymbam referens anteriori facie, qua tarsi ossibus committitur, delineatum cernitur. Undecima, eiusdem ossis posteriorem refert sedem. Duodecima, quatuor tarsi ossium simul nexorum anterior facies conspicitur, cui pedij ossa coarctantur. Decimatertia, quatuor tarsi ossium posterior facies spectatur, quæ calci & ossi nauiformi est contermina.

PRIMA XXXIII. SECVNDA. capitis figura.

Γ 1, 2 *Talus.*

Δ 1, 2 *Calx.*

Θ 1, 2 *Cymbam referens os.*

1, 2, 3, 4 *His numeri characteribus in prima figura, secunda, duodecima & decimatertia, quatuor tarsi indicantur ossa.*

I, II, III, IIII, V *Quinque pedij ossa in prima figura notantur, quę in secunda etiam citra characterum appositionem sunt conspicua.*

Λ, Ξ, 1, 2 *Digitorum pedis ossa.*

TERTIA. QVARTA. QVINTA. SEXTA.

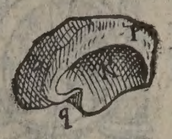
SEPTIMA. OCTAVA. NONA.

A, B, C, D 3, 5, 6 *Tali tuber inferiori tibię ossis appendici articulatum. ac A quidẽ ad B, primum huius tuberis latus indicat: C uerò ad D, secundum: & A ad C, tertium: B autem ad D, quartum.*

E, E 3 *Sinus dicti iam tuberis tali, secundum ipsius longitudinem insculptus.*

Dua

DECIMA.

VNDECIMA.

DVODECIMA.

DECIMA TERTIA.

F, F 3 *Duæ tali tuberis partes, elatius quàm ſinus E indicatus prominentes.*

G 5 *Internum tali tuberis latus, quod cartilagine incruſtatum, interno malleolo committitur.*

H 6 *Tali tuberis ſinus, externo ipſius lateri inſinuatus, qui cartilagine ſimiliter obductus, externum malleolum excipit.*

I 5 *Sinus tali aſper, cui ligamentum cartilagineum ab interno procedens malleolo inſeritur.*

K 6 *Tali ſinus, cui ligamentum cartilagineum ab externo malleolo pronatum innaſcitur.*

L, M, 5, 6 *Duo ſinus, quos poſterior tali regio uerſus iternũ latus ſpectandos exhibet, qui deducendis reflectẽdisq; muſculorum tendinibus parantur, hac pedis inferiora ſubeuntibus.*

N, 3, 4, 5, 6 *Tali ceruix.*

O 3, 4, 5, 6 *Tali caput, oſſis cymbam referentis ſinum ſubiens.*

P 7, 8, 9 *Calcis oſſis caput, cartilagine obuolutum, & in tali ſinum Q notandum ingrediens.*

Q 4 *Tali amplus ſinus, calcis caput P iam indicatum admittens.*

R 7, 8, 9 *Calcis oſſis ſinus, cui inferior tali capitis ſedes S iam indicanda articulatur.*

S 4 *Inferior tali capitis, quod oſſi cymbam referenti articulatur, ſedes, calcis ſinum ſubiens.*

T, T 4 *Aſper tali ſinus, ex quo cartilaginea ligamenta calci inſeruntur.*

V, V 7, 8 *Aſper calcis ſinus, cui cartilaginea ligamenta ex nuper dicto tali ſinu immittuntur.*

X, Y, Z, 2 9 *Calcis oſſis ſedes, quæ pede in terram firmato, deorſum ſpectat. Verùm Y & Z in ſecunda, & Y in octaua, & Z in nona, priuatim huius ſedis proceſſum notant, muſculis quibuſdam educendis aptum, & propinquius reliqua calcis ſede terræ innitentem.*

a, b 7, 8, 9 *Ab a ad b, ſuperioris calcis ſedis interuallum notatur, à poſteriori tali regione ad poſticam calcis deductum.*

c 2, 8, 9 *Poſtica calcis ſedes.*

d, e 2, 8 *Internũ calcis latus. Verùm e priuatim ſedẽ notat, qua tendines quidã hac reflectuntur, pedisq; inferiora petũt.*

f, g 1, 7, 9 *Externum calcis latus. Verùm g ſeparatim huius lateris regionem inſinuat, cui ſeptimi, & octaui pedem mouẽtium muſculorum tendines exporriguntur.*

h, i 7 *In ſeptima figura, anterior calcis ſedes eſt conſpicua. & h quidem eius ſedem indicat, quæ talo committitur. i uerò eam notat, quæ oſſi cubum imitanti articulatur.*

K 11 *Admodum cauus oſſis cymbam referentis ſinus, tali caput O ſignatum ſuſcipiens.*

l, m, n 10 *Anterior oſſis cymbę aſſimilati ſedes, tres perquàm leuiter prominentes commonſtrãs ſuperficies, quibus tria interiora tarſi oſſa coarticulantur.*

o, p 11, et o in 10 *Superior oſſis cymbam referentis ſedes, qua pedis ſuperiora ſpectat.*

q, r 10 & q in 11 *Inferior oſſis cymbam referentis ſedes, terram intuens. Verùm q priuatim huius ſedis ſinum indicat, quo ſextus pedem mouentium muſculus deducitur.*

ſ, t, u 13 *Tres planæ trium interiorum tarſi oſſium ſuperficies, quæ naviculari coarticulantur oſſi.*

x 13 *Oſſis cubum referentis ſinus, in ſuperficie leuiterq; cælatus, quo calci id articulatur.*

α, β 12 *Oſſis cubum referentis ſedes, cui pedij os, anularem ſuffulciens digitum, & illud quod minimo pr[illegible]nitur, planis ſuperficiebus coarctantur.*

γ, 12, 13 *Oſſis cubo aſſimilati ſedes, quæ tertio tarſi coarctatur [illegible]*

δ, 12, 13 *Oſſis cubo aſſimilati ſedes, externum pedi[illegible]ans latus.*

ε 12, 13 *Oſſis cubo aſſimilati ſuperfici[illegible] pedis ſuperiori conſiſtens ſede.*

ζ 2, 13 *Oſſis cubo aſsimil[illegible] ſedes, terrę innitens.*

η 2 *Sinus oſſis cubo aſſimilati, ad quem ſeptimi pedem mouentium muſculi tendo reflectitur.*

θ 23 *Proceſſus tertij tarſi oſsium, cui quintus pedem mouentium muſculus inſeritur.*

ι 12 *Sedes intimi tarſi oſsium, cui pedij os pollici præpoſitum articulatur.*

κ 12 *Huic ſecundi tarſi oſsis ſedi, pedij os indicem ſuſtinens coarctatur.*

λ 12 *Huic tertij oſsium tarſi ſedi os pedij articulatur, cui medius innititur.*

μ 1, 2 *Oſsiculum ad externum articulationis latus obuium, quo pedij os, paruo prępoſitum digito, oſsi cubum exprimẽti committitur.*

ν, ν 1, 2 *Interualla, ſedesq;, quibus pedij oſſa inuicem dehiſcunt.*

ξ, ξ 1, 2 *Capitula pedij oſsium, ſinus primorum digitorum oſſium ſubeuntia.*

π 2 *Proceßus pedij oſſis pollicem ſuffulciens, cui ſeptimi pedem mouentis muſculi tendo implantatur.*

ρ 2 *Proceßus pedij oſſis, minimo præpoſiti, cui octaui pedem mouentis muſculi tendo implantatur.*

ς, τ, υ 1, 2 *Tria indicis oſſa. Eadem ratio medij, anularis, minimiq; eſt.*

φ, χ 1, 2 *Duo pollicis oßa.*

ψ, ω 2 *Duo oſſicula, pedij oſſi pollicem ſuſtinenti ſuppoſita, ac in ſeſaminorum numerum relata.*

* 2 *Oſſiculum ſecũdo pollicis internodio præpoſitũ. Reliqua autem pedis ſeſamina oſſicula, nullis notis inſig[illegible]mus.*

Quadrupedum cũ hominis cruribus ac pedibus ſimilitudo.

QVEMADMODVM canes, muſtelę, feles, cuniculi, lepores, urſi, ſimię, ſciuri, omniaque quadrupeda, quibus pedes in digitos finduntur, eandẽ cum hominibus, femoris ad coxendicis os, & femoris ad tibiam articuli ſpeciem obtinent. ita ſanè, par quoque in poſteriorum pedum oſſibus illis, & huic cernitur contextus. Quippe ſi illorum animalium pollicis conſtructionem à noſtro differre, & magis minusq́; ad illum accedere, ac plures interdũ pauciores ve digitos illis animalibus obtingere ſubaudias, nullo prorſus oſſe humanum pedem (cui talum, calcis os, nauiculare os, quatuor tarſi, quinque pedij, & quatuordecim digitorũ oſſa, præter non pauca ſeſamina oſſicula, a aſcribimus) donari ſpectabis, cui penitus ſimile, cum ſitu, tum articulatiõne, tum mouendi ratione, in dictis animalibus non reperias: quibus pes illic incipit, ubi Ariſtoteles proportionalem noſtro genu articulum in omnibus quadrupedibus ſtatuit. Vnde etiam liquet, quàm hoc meum de quadrupedum oſſibus paradoxum, Ariſtotelis, omniumq; (quod ſciam) philoſophorum, & inter Anatomicos facilè principis Galeni de communi animalium greſſu, in crurum flexione, extenſione, ſeſſione, ac femorum cum dorſo ductu, & corporis erectione, dogmata perturbet. Cęterùm ab hac oſſium in illis animalibus cum homine ſimilitudine, pedis oſſium ſermonẽ aggreſſus ſum, quò minus aliquis hic mox initiò à me requireret, quæ tot chartis in tertio de Partium uſu Galenus perſequitur. quando hominis pedem (qui alioquin breuiſſimus eſt) quadrupedum pede longiorem eſſe ſcribit, adeoq; diffuſe hominem in oſſium compoſitione ab alijs animalibus diſtinguit: ac demum tam ſolicitè, cur homo erigatur, ſedeatque, ratiocinatur, in Pindaro irridendo magis, quàm ſpectandis oſſibus occupatus. Arbitror itaque, ſtudioſos poſthac hominum & quadrupedum, & auium quoque oſſa inuicem collaturos, ac quo nam pacto nos quatuor ueluti cruribus innixi progrediamur, quaq; ratione felis aut canis (ne quid de ſimijs & ſciuris & currentibus leporibus dicam) ſedeat, aut erectus parieti innitatur, ac denique ſingula ſeorſim, in quo conueniant aut diſcrepent, indagaturos: ut deinceps placita tantorum uirorum adeo latè pertractata, rectiùs euoluant: tandemq; admoniti agnoſcant, quàm manifeſtò huiuſmodi oſſium ſimilitudo illa redarguat.

Lib. de Cõmuni animaliũ greſſu.
Libr. 3 de Vſu part.

a quicquid 1 & 2. fig. continent.
b 1, 2. fig. Γ. et tota 3. 4, 5, 6 figura, ac integrarũ Ω ad Φ. & Ψ. dein ad a & b.
c 3, 5, 6 fi. A. B, C, D.
d 3, 5, 6 fi. ab A ad B.
e 3, 5, 6 fi. à C ad D.
f earũdem figur. ab A ad C.
g earũdem figu. à B ad D.

TALI ſitus, ac ipſius cum tibiæ oſſe et fibula articulationis ratio.

Hominis itaque b talus (qui forma canum, urſorum, ſimiliumq; animalium, quibus pedes in digitos dirimuntur: & dein ſolipedum fere, non autem biſulcorum talo reſpõdet, & ἀστράγαλος & ἄστριος Græcis appellatur) ſub tibiæ oſſe & fibula continetur, magna ſui ſede ab illorum oſſium appendicibus, ut ſuprà retuli, comprehenſus. Elatior enim tali pars, quæ ſurſum, quoties totus pes terræ innititur, ſpectat, inſigni admodum prominet c tubere, lubrica cartilagine incruſtato, ac denique inuerſę in bali ſta, ut uocamus, nuci, aut quartæ rotulę cuiuſdam parti non abſimili. Eſt namque hoc tali tuber rotulæ illius partis modo orbiculare ac læue, & quatuor lateribus ſeu coſtis terminatum. ac d prima quidem & e ſecunda ad tuberis latera ſecundùm ipſius longitudinem ueluti in orbem ducuntur: f tertia ſecundùm anteriorem tuberis terminum, g quarta autem ſecundùm poſteriorem feruntur. adeò ut hoc tali tuber quadrangulare quodammodo ſit, ob idq; etiam Gręcis τέτρωρον, Latinis autem quatrio appelletur. Neque uerò coſtis illis duntaxat pręſens tuber quartę illi rotulæ parti correſpondet: ſed rotulæ etiam, ad quam funis reflectitur, modo, h ſinu quodam in ipſius medio donatur, qui leuiter admodum cęlatus, ad latera i utrinque magis protuberat, illi k ſedi exactiſſimè conueniens, quam in ima tibiæ oſſis appendicis ſede talo excipiendo paratã ſcripſimus. Cęterùm hoc tali tuber, non ſuperiori ſua tantum ſede, illi rotulæ parti aſſimilatur, uerùm uti [illegible]lę latera, quibus ipſa ueluti in furcula, aut ut alijs placet, ĩ trochlea, ſuffulcitur, detrita & lęuia, unctaq; uiſuntur: ita quoq; tali tuber ad latera, quibus malleolos contingit, cõprimitur, læuiq; cartilagine incruſtatum ce[illegible]itur, quamuis non pari modo utrinque. In interno ſiquidem latere, l parua amplitudine & ſuperficie ten[illegible]antum comprimitur, quòd ſcilicet inferioris tibię oſſis appẽdicis proceſſus, interiorem malleolum conſtituens, [illegible] tali [illegible] comprehendens, nõ admodum amplo m ſpacio, læui cartilagine incruſtetur. Externum uerò tali tuberis latus n [illegible]aliter ſinuatum, & maiori interuallo cartilagine incruſtatum apparet, ut aptam ſedem conſtituat, cui o internu[illegible] [illegible]rioris malleoli latus concinnè congruat, p qui magis deorſum, quàm interior malleolus exporrigitur. Vniuerſo [illegible] hoc tali cum tibiæ oſſe & fibula articulo, & mutuo ueluti ingreſſu, talus flectitur & extenditur, abſque omni ferè i[illegible] latera motu: quo etiã canes tanto magis deſtituuntur, quanto illorum tali tuber profundiore quàm in homine ſecundum ipſius longitudinem exculpitur ſinu, magiſq; mutuo ingreſſu tibiæ coarctatur. Quemadmodum uerò externum interioris malleoli latus aſperum q ſinum obtinere diximus, ex quo r ligamentum cartilagineum, talũ tibiæ oſſi colligans, pronaſcitur: ita quoque eius ligamenti recipiendi gratia internum tali latus aſpero s ſinu inſculpitur, perinde ac externum quoque tali latus t cęlatur, ut u ligamentum admittat, ab interno exterioris malleoli latere eductum. Huiuſmodi quoque ligamentorum ratione, poſterior tali ſedes, ad deſcripti iam tuberis x radicem conſiſtens, aſpera eſt, ut inibi ligamẽta exciperet, à tibia principium ducentia, & rurſus alia in calcem porrigeret. At pręter eiuſmodi aſperitatem, poſterior quoq; tali ſedes, y ſinus oſtendit, muſculorum tendinibus, qui hàc pedis inferiora ſubeunt, uehendis parati. z Deſcendunt autẽ hàc tendo quinti pedem mouentium muſculi, & muſculi ſecundum pollicis os flectentis, & illius tendo, qui tertia quatuor digitorũ oſſa inflectit. Ab anteriore tali ſede, idq; magis ab interno huius ſedis latere, oblonga producitur a ceruix, quæ aliquouſque progreſſa, in b caput rotundum, lubricaq; cartilagine incruſtatum deſinit, quod nauicularis oſſis alto c ſinui inarticulatur, cõtextum efformans, cuius beneficio pedem modicè obſcuroq; motu in latera agi circumduciq; arbitramur. Inferior tali pars, duplici articulo [illegible]cis oſſi articulatur, illiq; totus inſternitur. ac unus quidem in poſteriori conſiſtit regione, ubi calcis os amplo [illegible] prominet d capite, amplum profundumq; tali e ſinũ ingrediente. Alter uerò anterior eſt, ac uerſus internum pedis [illegible] uergens, ſecus quàm poſterior ſe habet Calcis enim os hic oblongo f ſinu exculpitur,

h 3. fi. E, E.
i 3. fi. F, F.
k 9, 10 fi. c. 31 d, e, f.
l 5. fig. G.
m 9. fi. ca. 31 g.
n 6. fig. H.
o 9, 11 fig. cap. 31 h.
p Confer 1 figuræ cap. 31 E cũ Φ.
q 4, 10 fi. cap. 21 k.
r fig. cap. 1 lib. 2. f.
s 5. fig. k.
t 6. fig. K.
u fig. ca. 1 lib. 2. g.
x poſt B D fig. 5.
y 5, 6 fi. L, M. aut 15 muſc tabu. charact. 1, 2, 3.
z eiuſdem tab. D, E. O, P muſculos notant.
a 3, 4, 5, 6 fig. N.
b earũdem fig. O.
c 11 fig. K.
d 7, 8, 9 figur. P
e 4. fig. Q.
f 7, 8, 9 figur. R.

Sinus tali, quibus à tibiæ oſſe et fibula ligamẽta aſſumit.

Sinus, quibus tẽdines deducit.

Tali cum oſſe cymbam referente articulus.

[illegible] ad calcem contextus.

Sinus inter tali cũ calce cõmissuras apparens.

exculpitur,qui cartilagine incruſtatus, g humiliorem, & tranſuerſim oblongo læuiq; tubere gibboſã tali h capitis ſedem excipit,quod nauiculari oſſi inarticulatur.In horum articulorum medio, i talus, & k calx pariter exaſperantur, profundosq; obtinent ſinus,ex quibus cartilaginea pronaſcuntur ligamenta,talum calci ualidiſſimè connectentia. Atque iſti aſperi horum oſſium ſinus adeò altè cælantur, ut in emundatis oſſibus,& poſtmodum inuicem commiſſis,magnum inter talum calcemq; inibi pateat interuallũ, in uiuentibus cartilaginoſis ills ligamentis oppletum : quæ adeò pertinaciter talum calci colligant, ut uix tantillum is ſupra calcem moueatur,ſuaq; inferiori ſede tam ſit immobilis,ut ſuperiori, qua tibiæ articulatur,occurrit uerſatilis.Talus,quum pari undique propemodum indigeat robore,neque muſculorum inſertionem, excipiat,neque ijſdem principium offerat,nulla donatur appendice:quemadmodum,& ſi magnum ſit os,nec ſinu quopiam amplo,quo medullam aſſeruet.adeò ut in tanto ſuæ imaginis,formę ve diſcrimine,intus duntaxat rarus fungoſusq; ſpectetur, inibiq; ſolidiſſimus denſiſſimusq; euadat,ubi proceſſus conſtituendis articulis aptos exerit.

CALCIS oſſis ſedes terram ſpectans.

l Calcis os,Græcis πτέρνα nuncupatum,omnium pedis oſſium,facilè maximum eſt,ac ſimili ferè cũ talo conſtat ſubſtantia, m eaq; parte,qua ingredimur,non omnino teres ſpectatur:uerùm tutæ baſis, ſtabilitatisq; gratia,nonnihil latiuſculum,& quorundam muſculorum occaſione aſperũ,& inęquale. Primùm enim in inferiori ipſius ſede tranſuerſim iuxta poſteriora deorſum prominet, ac aſperum educit n proceſſum,à cuius anteriori ſede o muſculus principium ducit,qui quatuor pedis digitorum ſecundum os flectit. Dein illic p muſculoſa ſubſtantia enaſcitur,quaternas producens particulas, quibus quatuor digitos pollici adducimus. Horum enim muſculorum educendi gratia, hæc inferior calcis ſedes,latior,& inęqualis eſt,& proceſſus ille ob hoc prominet,terræq; propinquiùs,quàm reliquũ calcis corpus accedit,quo minus ſcilicet illorum muſculorum capita inter calcandum comprimantur.

Superior calcis ſedes, extra tibiæ rectitudinem retrorſum ducta.

Superior calcis ſedes, q à poſteriori tali parte ad poſticam uſque ipſius calcis regionẽ pertinens,teretis corporis ſpeciem refert, priuatim nihil præter exiguam aſperitatem,in quam tibiæ oſſis,& tali ligamenta inſeruntur,commõſtrans, & à muſculorum exortu,& inſertione,& articulatione libera.Poſterior autem hęc calcis regio,extra tibiæ oſſis rectitudinem admodum,in hoc retrorſum educitur,ut tibia opportunè inſtar perpendicularis lineę in pede, tanquam in alia linea tranſuerſim ducta,ſuffulciatur,utq; totius corporis robuſtiſſimus r tendo s poſteriori calcis parti inſeratur.Huic enim depreſſæ, & utcunque aſperæ parti (quæ in pueris appendice cõſtat) tendo implantatur,ex primo,ſecundo,& quarto pedem mouẽtibus muſculis conflatus. In quadrupedibus autem,ut canibus,ouibus, & equis, poſterior hæc calcis oſſis pars ex abundanti ſinum quendam oblongũ ſibi uendicat,quo tendo is tutò uehitur,qui in illis ſecus ac in homine latum tendinem plantę cuti ſubnatum procreat.

Internum calcis latus quale.

Cæterùm calcis laterum,quæ ampliter ſunt depreſſa,lataq;, t internum latus lęue, & inſigniter ſinuatum conſpicitur, ut aptam conſtituat ſedem muſculorum tendinibus, hàc pedis inferiora petentibus, tutiſſimoq; reflexis. Deducuntur uerò ad internum hoc latus, pręter præcipuam pedis inferiora petentem u uenam,& x arteriam,& y neruum, z tendo quinti pedem mouẽtis muſculi,& a tẽdines duorum muſculorum,qui ultimos pedis digitorum flectunt articulos.Hi tendines potiſſimum ad poſteriorem proceſſus calcis ſedem conuoluũtur,cui Natura b ſinum inſculpſit,tali caput excipientem, & anteriorem tali cum calce articulum conſtituentem:adeò ut is proceſſus,in internum pedis latus protuberans, internum calcis latus impenſe cauum efficiat, unà hic opem ferente c interno poſterioris calcis ſedis latere:quod ideo inſignius ad pedis interiora prominet,ut d muſculus ab illo enaſcatur,cuius beneficio pollicem introrſum à cæteris digitis abducimus.

Externum latus.

Externum autem calcis e latus nõ ſinuatur,ſed aſperum,& inæquale,ac excarne eſt, ſi modò humiliorem ipſius f ſedem exceperis, quæ muſculum educit, paruum digitum à cæteris digitis in externum latus abducentem. Deinde anterior huius lateris h ſedes, aliqua ex parte læuis,modiceq; admodũ in ſuperficie ſinuata cernitur,tendinibus cedens ſeptimi,& octaui i muſculorum pedem mouentium, qui ad poſteriorem k externi malleoli ſedem reflexi, ſecundum hanc calcis regionem porriguntur.

Anterior calcis pars.

Cæterùm calcis anteriorum partium, l ea quæ è regione magni digiti habetur,& proceſſus modo in internum calcis latus excedit,talo,quemadmodum antea diximus,articulatur,nulli interim alteri oſſi contigua. At m pars minimo digito ſitu reſpondens, in anteriori ſua facie læuis eſt, & lubrica cartilagine incruſtatur, depreſſo amploq; prominens capite, quod oſſis teſſeram imitantis n ſinui coarticulatur:qui ſimiliter lubrica obductus cartilagine, ſuperficietenus duntaxat inſculpitur,ea articuli ſpecie calci commiſſus,quam planis ueluti ſuperficiebus fieri dicimus.

OSSIS cymbam referẽtis ſinus.

o Nauiculare os,poſteriori ſede admodum p profundo,& tranſuerſim oblõgo, q caputq; tali (uti ſuprà diximus) excipiente,donatur ſinu:inde etiam à cymbæ,ſeu ſcaphæ imagine,σκαφοειδὲς nũcupatũ.

Anterior oſſis ſedes, & tres ipſius plana ſuperficies.

Anterior ipſius ſedes,lubrica quoque cartilagine incruſtatur,& tres admodum leuiter prominentes commonſtrat r ſuperficies,tribus tarſi s oſſibus,quæ ipſi articulantur,paratas, adeoq; modicè protuberãtes, ut num ſinus,num capita ſint, penè dijudicare nequeas. Harum ſuperficierum intima,& interno pedis lateri proxima,reliquis duabus,amplior eſt:& inſigniùs quàm illæ ideo prominet, quòd tarſi os ipſi coarticulatum,maius,& amplius ſit,& profundiùs quoq; ſinuetur alijs duobus tarſi oſſibus, quæ reliquis duabus ſuperficiebus committuntur.Læues has,adeoq; obſcurè protuberãtes ſuperficies,diſſectionum periti,à planarum cubi teſſeræ ve ſuperficierum imagine,cubos uocãt,quum tria tarſi oſſa cubis eius oſſis,quod cymbam refert,coarctari docent.

Superior ſedes.

Superior huius oſſis t ſedes,gibba,& quodammodo rotulæ modo ſecũdùm tranſuerſum orbicularis eſt,eam obtinens figuram,quæ pedi hac in ſede fuit optima, iniurijſq; ferẽdis pertinacior. Atque hęc ſedes uniuerſa nonnihil aſpera eſt,quò fœlicius ligamenta educat,id os talo,& tarſi oſſibus connectentia.

Inferior.

Inferior oſſis cymbę ſimilis u ſedes utcunque ſima,& anguſta uiſitur,ut hac parte ca-

uitatem

g 4 fig. S.
h 4 fig. O.
i 4 fi. Γ, Γ.
k 7,8,9 fi. V, V.
l 1,2 fi. Δ. et tota 7,8, 9 fi. integrarum autem 2,3 fig. a.
m 2 fi. X, Υ, Z.
n 2 fig. Υ, Z. & 8 fig. Υ. 9 autem figura Z.
o 14 musc. tab. Θ.
p 14 mus. tab. λ, μ. & 15. tab. N.
q 7,8,9 fi. ab a ad b.
r 13 musc. tabu. λ, aut 14 tab. tendo ex n, o, q cõflatus.
s 2,8, 9 fi. c.
t 2, 8 fi. d, e ac e sinuatam indicat sedem.
u ultima libri 3 fig. δ.
x ultima libri 4 fig. ω.
y 14 tabu. e, n.
a 7,8,9 fi. R.
b 2,8 fi. Υ.
c 6. musc. tab. χ.
d 1,7,9 fi. f, g.
e 2,9 fi. Z.
f 2. mus. ta. Π. & 14. tab. s.
g 1, 7, 9 fi. g.
h 6. mus. ta. φ, dein Ψ
i 6. tab. ●.
k 7 figu. h.
l 7, 9 fig. i.
m 13 fi. x.
n 1,2. fi. Θ. & tota 10 & 11 fi. integrarũ autẽ b cũ Ω, & d, e, f.
o 11 fi. K.
p 3,4 fi. O.
q 10 fig. l, m, n.
r 1, 2, 12, 13 fi. characť. 1, 2, 3.
s 11 fi. o, p. & 10 fig. o.
t 10 fi. q, r. & 11 fi. q.
u 10 fig. q. r. & 11 fig. q.

uitatem pedi magnopere necessariam adaugeat. Verùm hęc ossis pars, superiori parte asperior ac inæqualior cernitur; quòd hinc ualidiora ligaméta, quàm ex superiori enasci debuerint. Præterea inferior hęc sedes iuxta internum ipsius latus, x sinum obtinet, ad quem sexti pedem mouẽtis y musculi tendo appositissimè reflectitur. Nauiculari itaque ossi, ut neque etiam calci, neque talo, in manu nullum proportionale os consistit: quæ autem adhuc in pede recensenda supersunt, manus partibus aliqua ex parte correspondent: cuiusmodi tarsi sunt ossa, brachialis ossibus conferenda.

Quibus pedis ossibus ĩ manu nullum respondeat.

TARSVS.

Vocatur autem Græcis ταρσὸς, quatuor pedis z ossium series: quorum tria nauiculari coarctantur, quartum uerò calci: quamuis interim Græci subinde tarsi nomen, quo etiam remorũ in nauibus seriem, & palpebrarum cartilagines exprimunt, non his solum ossibus accommodent, uerùm uniuersam pedis superiorem partem eo nomine plerunque intelligant: uti Galenus in libris de Administrandis sectionibus perpetuò facit, tendines, & uenas, & arterias, neruosq; secundum tarsum ferri scribens, quæ per pedis superiora exporrigũtur, digitosq; accedunt. Latinorum quamplurimi hanc ossium struem, plantam nuncupant: uerùm quando plantæ nomen latiùs patet, non ineptè tarsi nomine, dum aptius sese offerat, mihi utẽdum duxi. Tarsi igitur ad a brachiale constructionis proportio non est obscura: ex quattuor enim ossibus tarsus, ex duplicatis autem brachiale constituitur. Ex pluribus namq;, & minoribus particulis apprehẽdẽdi organum componi debuit: ex grandioribus uerò, paucioribusq;, ambulãdi instrumentum. Tria tarsi ossium interiora, planis quodammodo b superficiebus nauiculari ossi coarctata, proprio carent nomine: at nõnullis simul omnia χαλκοειδῆ appellantur. Quartum autem, extrinsecus situm, à cubi seu tesserę forma (quum quasi sex habeat latera) κυβοειδὲς uocatum est. Atque unum ipsius c latus posterius est, quod d calci committitur: e secundum anterius, quo continua superficie duobus pedij f ossibus coarctari docebitur. g tertium interius est, quo ipsi proximo tarsi ossi coarticulatur. h quartum pedis exterius respicit latus, uixquè lateris nomen meretur, quum admodum obscurè planum sit. i quintum superius est, nulli etiam nexum ossi, sed pedis superiora spectans. k sextum terram respicit nulli similiter ossi commissum, ceterisq; lateribus longè inęqualius, & priuatim oblongo quodam l sinu donatum, ad quem maxima Naturę solertia, septimi pedem mouentis m musculi tendo reuoluitur. Quia uerò aliquot huius ossis latera ad eum modum obscura, & inęqualia sunt, quodq; os non ad amussim tesserę imagini accedit, Arabes ab inæqualitatis effigie, & quadam grandinis imagine, id grãdinosum appellarunt. Alij rursus à multiplici forma illi idẽ nomen cum cuneum referente capitis n osse indiderunt, id πολύμορφον uocantes. Hoc tarsi os (uti, & antea monuimus) calci coarticulatur, terrę; innititur: reliqua autem tria simul cum nauiculari sursum à terra subleuantur, ut pedem hac sede cauum altumq; constituant. o Tarsi ossa quantitate, & figura inter se discrepant, nec superiori, nec inferiori parte æqualiter porriguntur. Os enim cubum referens, & primũ os, quod interius pedis latus occupat, duobus quę in medio habentur, multo maiora sunt: atque illorum duorum rursus grandius est, quod cubum referenti nectitur: quemadmodum, & cubum referens, itimo osse grandius cernitur. Quinetiam os cubum referens, posteriùs, & ad calcem scilicet, uergit: intimũ uerò os antrorsum uersus pollicem multo magis, quàm cætera, eminet. Ex medijs quod intimo ossi proximum est, breue occurrit, non adeò antrorsum, atque id quod cubum referenti committitur, productum. Omnia simul iuncta, superiorem eorum superficiem gibbam arcuatamq; efformant, inferiorem uerò cauam, simãve: quemadmodum, & pedi ex usu esse, nemo non nouit. Duo media cunei accedunt imagini: quà enim pedis superiora spectant, lata arcuataq; nonnihil sunt: quà uerò plantam constituunt, non secus acuta uisuntur, quàm si cuneorum ritu inter intimũ, & extimum tarsi ossa ipsa inijcerentur. Deinde tarsi os, ossi cubo simili coarctatum, priuatim acutius, & demissius in pedis inferiora porrigitur, quàm secũdum tarsi os, intimo commissum, quòd ipsius huc deducto p processui tendo quinti pedem mouẽtis q musculi ualidissimè inferatur. Tarsi ossa, ubi lateribus inuicem committuntur, tota connexus amplitudine, læui lubricaq; cartilagine non obducuntur, sed duntaxat in posteriori laterum sede, ossi cymbã referenti proxima: quippe in reliqua parte nonnihil mutuò distant, cartilaginosorum ligamentorum interuentu inuicem copulata. Hęc omnia appendicibus destituuntur, & perinde ac nauiculare quoque os, substantia tali extruuntur.

Tria tarsi ossa interiora.

Quartum & extimũ os.

Tarsi ossiũ formam & quantitatẽ uariam esse.

PEDII historia.

Tarsum subsequitur pedis r pars, quam Hippocrates à costarũ in pectore fortassis serie στῆθος, alij uerò Gręci πεδίον, Latini plantam, & nonnulli pecten, uestigiumq; appellant. Cæterùm quum illæ Latinorum uoces in musculorum narratione, & in uasorum neruorumque descriptionibus plurimùm obscuritatis (si modò illis uteremur) adferrent: conduxerit profectò, hic quoq; à Gręcis nomen mutuare: est enim & planum (quo nomine alij πέδιον uertunt) in hac significatione, qua pedis partem significat, penè inauditum: Pedion igitur, manus s postbrachiali respõdet: uerùm quinq; ossibus, nõ autem quatuor, ut postbrachiale, conformatur. In manu namq; pollicem reliquis digitis opponi decebat, atq; hac ratione primum ipsius os brachiali, articulo laxiore, quàm quatuor postbrachialis ossa, alligatur: quare etiam primum pollicis os digitis, non autem postbrachiali, Galenum secuti, ascripsimus, pollici perinde ac cæteris digitis tria ossa tribuentes. Quinq; uerò pedij ossa, quę tota substantia, & sinu lõgo medullam complectente, postbrachialis ossibus respondent, t tarsi ossibus planis, ijsq; læuibus superficiebus una serie cõmittuntur. Pes enim, quum ambulandi sit organũ, stabilitatis securitas illi maximè cõuenit, quæ in uno ordine locatis indiget, nõ solum quidem pedij, uerùm etiam, & digitorum ossibus. Pedij itaq; os, pollici prępositum, intimo tarsi committitur ossi: quod indicem suffulcit, secundo: quod medium sustinet, tertio ossi coarticulatur: duo autem reliqua, ossi cubum referenti attexuntur: u perinde ac octauo brachialis ossi ea postbrachialis ossa committi proditum est, quibus anularis, & medius innitũtur. Et quemadmodũ articuli, quo postbrachialis os, mininum digitum sustinens, brachiali nectitur, externo lateri x ossiculum quoddam apponi diximus:

Pediũ quinque ossibus constare.

Pedij ad tarsum coarticulatio.

x 10, 11 fig. q.
y 5. musc. tab. Ψ.
z 1, 2, 12, 13 fi. characteres 1, 2, 3, 4. integrarum fi. d, e, f g ad b, c. & h, h.
a figurarũ 25 cap. charac. 1, 2, 3. 4, 5, 6, 7, 8,
b 13 fi. s. t, u.
c 13 fi. x.
d 7. fig. i.
e 12 fi. α, β
f 1. figur. IIII, V.
g 1. 2, 13 fi. γ.
h 12, 13. fi. δ.
i 12, 13 fi. ε.
k 2 fi. ζ, η. 13 fig. ζ.
l 2. fig. x.
m 13 musc. tab. V, X.
n 8 fi. cap. 6.
o Confer inuicẽ tarsi ossa prima fi. cũ 2. & rursus duodecima cum 13 figura ossib.
p 3. fig. θ.
q 15 musc. tabu. D, E. dein e, d.
r 1 fi. I, II, III, IIII, V integrarũ uerò fig. h, h ad d, e. f, g, ac i, i.
s 1, 2 fig. ca. 25 I, II III, IIII.
t Sedes in tarso seriatim notantur ι, κ, λ. α, β.
u 2. fi. ca. 25 charac. III, IIII, ad δ.
x 1, 2. fig. cap. 25. N.

*y 1.2.fi.μ. z 1.2. fig. v.v. a 15 mus. tab.L. b 1.fi.cap. 27 C. dein D.ac iusuper illinc digitorum reliquum pene articulationem. c 1,2.fi ξ. ξ. d 2.fi.π. e 15 mus. ta.V,X. de in Y. f 2.fi.p. g 15 mus. tab.a, dein b. h 1.2.fi Λ. Ξ. integrarum autem i,i ad h,h. i 1,2.fi ς, τ,v. k 1. 2. fig. φ,χ. l 2.fi.ɹ,ω, *, sub s, & iuxta ξ.*

mus: ita etiam nō rarò in pede y officulum uisitur, ad externum latus articuli positum, quo quintum pedij os cubiformi offi articulatur. Porrò quemadmodum tarsi ossa non eadem linea anteriori parte finiunt, sic etiam pedij ossium aliud alio magis in posteriora porrigitur. Pedij ossa illic, ubi tarso committuntur, lateribus sibi proxima crassaq; sunt, & aliqua ex parte planis læuibusq; superficiebus inuicem coarctantur. Quà autem à tarso ad digitos abscedunt, tenuiora fiunt, atq; in illorum medio z interualla efformāt, quibus a musculosa reponitur substantia, cuius auxilio primi digitorum articuli flectuntur. Atque ut pedij ossa illi substantiæ aptiorem sedem porrigant, non adeò acuta tenuiaq; superiori parte, atq; ea, quæ terram spectant, uisuntur. Vbi autē digitis articulantur, o[m]ni ex parte postbrachialis b ossibus respondent, & appendice donata, in unicum c caput desinunt, sinum primi digitorum ossis subiens. Pedij os, pollici præpositum, quod cæterorum omnium crassissimum est, & caput magis quàm reliqua orbiculatū (ut pollex in latera magis quàm reliqui digiti moueretur) possidet, ea parte qua tarso articulatur, in inferiori ipsius sede, terræ contermina, d processum exerit, cui septimus pedem mouentium e musculus inseritur. Et simili etiam occasione pedij os, minimum suffulciens digitum, quà tarso articulatur, insignem commōstrat f processum, in externum pedis latus excedentem, in quem octaui pedem mouentium g musculi tendo inseritur.

Pedij ossiū interualla.

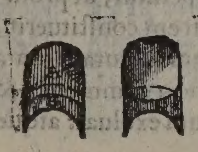
Pedij ad digitos articulatio.

PEDIS digiti.

Pedij ossa, h digiti subsequuntur, qui externis i ossibus omnes ad eorū, quę in manu sunt, similitudinem extructis constant: pollice tantum excepto, qui inter alios duplici tantum k osse extruitur, ut anterior cauitatis pedis sedes firmius terræ innitatur. Cuiusmodi uerò pedis digitorū articulis, l officula sesamo semini comparata adlocentur, simul cum manus officulis iam antea recensuimus, quòd eadem propemodum in istis pedum manuumq; sit ratio. Cæterùm illis seclusis officulis, pedē à manu uno osse uinci superari ve manifestum est: hæc enim uigintiseptem efformatur ossibus: octo nimirū brachialis, quattuor postbrachialis, & quindecim digitorum. Pes autem uigintisex tantum donatur ossibus: calce nimirū, talo, nauiculari osse, quatuor tarsi ossibus, quinq; pedij, & quatuordecim digitorū. Atq; id Galeni nomine hic addendum duxi, qui in secundo libro Commentariorum in Hippocratis librū de Fracturis (ubi is inquit, hominis pedem multis, ac paruis ossibus non secus ac manum efformari) scribit, pedi non aliter quàm manui uigintiseptem adesse ossa: parum mehercule perpēdēs, se bis cubum imitans os enumerare: aut præter id os, alia quatuor tarsi recensere: quemadmodum sanè facit eodem in libro, quum quatuor tarsi ossa cubum referenti ossi, & illi quod cymbæ assimilatur, articulari (sed parum profectò anatomicè) tradit. Cæterùm nunc tempestiuum erit, ungues, & quæ adhuc reliquæ sunt, cartilagines recensere: si modò omnia quæ corpus firmant, sustinentque hoc libro, uti institutum fuit, absoluenda ueniunt.

Pedem à manu uno osse, contra Galeni placitum, superari.

DE VNGVIBVS CAPVT XXXIIII.

HIS duabus figuris unguem ita expressimus, quemadmodum conspici solet, quum à manu ad sceleti præparationem cocta, aut pede, diuellitur. Ac dextra quidem figura, internam vnguis regionem, seu cauum ipsius denotat, altera interim vnguis gibbum ostendente. Cæterùm A hic vnguis sedes indicatur, ante confectionem apparens. B uerò sedes insignitur, quæ mollis est, nullibiq; detegitur, ac veluti radix vnguis censenda venit.

Cur digiti unguibus donati.

MANVVM pedumq; digiti unguibus decorantur, ut ipsis firmamenti uice sint. Digiti enim suis partibus carneis, quibus in extremo donantur, mollia duntaxat corpora apprehendunt. Dura autem, & propter hoc carnis naturā pellentia, uiolenterq; à se cogentia, digiti sine unguium adminiculo nequeunt amplecti. Ipsorum enim caro, quam postea ueluti duriusculam quandam adipem cuti substratam esse docebimus, tunc reflectitur, subuertiturq; ob id firmamento indigens. Quinetiam pleraq; dein commoda ex unguibus homini accedunt, si quando radere quid, aut scalpere, aut uellicare, aut excoriare, aut euellere oporteat. Summus rerum Opifex iustissimè unguium (qui, & munimenta, & propugnacula digitorum cēsentur) duritiem effinxit. Si enim duriores quàm nunc sunt, instar ossis cuiusdam procrearentur, ita quidem ad apprehendendum magis essent idonei, ut qui ne minimum reflecti reclinariq; possent: at rumperentur promptissimè, non secus quàm alia, quæ dura fragiliq; constant temperie. Itaque securitati simul, & robori prouidens, illos mediocriter duros extruxit: ut neque usui, cuius gratia creati sunt, quicquam incommodaret: neque ipsi (quòd sua mollitie extrinsecus incidentium uim, cartilaginum ritu, exoluere possunt) leui quaq; occasione afficiantur. Ob eandem hanc causam gibba constant superficie, quòd hac figura iniurijs resistendis melius comparētur. Quò minus uerò suspensi uacillent, ligamento quodam extremi digitorum ossi iuxta suum articulum radici, eorum superiori termino colligantur. Quoniam autem carni cutiq; illos connasci operæprecium fuit, hæc extrinsecus uniuersæ unguiū radici circundatur, illa interius usquequaq; ipsis subnascitur. In unguiū radicem, nō modò arteriam, uenamq;, sed etiam neruum porrigi, Galenus atteſtatur: ipsosq; ex his sensū, uitā, & alimentum, aliarum partium modo, assumere scribit. Scio quidem, non solum duos a neruulos ad unguium usque radicem ferri, sed eosdē cum b uenis sub unguibus quoq; ad digiti summum repere. ungues autem sensus omnis interim expertes esse arbitror. Ac proinde non leuiter illorum, qui ungues ex ossis, nerui, cutis (quidam, & carnis addunt) concretione gigni censent, sententiæ accedo. Quòd uerò uenę, arteriæ, & nerui, quemadmodum in hortis alueoli, in unguibus non dispensentur, uel hinc constat, quòd pilorum modo ab radice procedentes augeantur.

Vnguium naturam es se iustam.

Vnguium nexus.

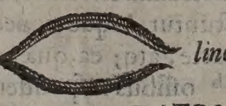
Libr. 2. de Adm. i. diss.

a manus 2 figura cap. 11 lib. 4. b manus figura cap. 6. lib. 3.

K Satius

Satius enim erat, & hos pilorum ritu ſemper renouari, atque quum indies atterantur, nunquam non incrementum admittere, quod potius in longum, quam latum, & profundum aſſumunt.

DE PALPEBRARVM CARTILAGINIBVS. Caput. XXXV.

HAC figura ſuperioris inferiorisq́; palpebræ cartilaginem à reliquis partibus liberã delineauimus.

VTRIQVE palpebræ, tam inferiori, quàm ſuperiori, una contigit cartilago, utcunq; mollis, & longa: in palpebrarumq́; extremo, quà illæ inuicem conniuent, inter cutẽ & membranulam palpebras intus ſuccingentem, repoſita. Huic cartilagini, palpebrarum pili (quos cilia uocãt) infiguntur, in illáq;, tanquam in durius quoddam ſolum, inſerti erigũtur. Ideo enim cartilagines hæ (quas ab illa pilorum ſerie, remorumq́; in lõgis nauibus, ſeu galeris, ſimilitudine, ταρσούς uocamus) potiſſimum creãtur, ut pilos illos erectos, neque cæterorum pilorum modo flaccidos dependentesq́;, contineãt. Dein ſuperior etiam creatur, ut [a] muſculorum ſuam palpebram mouentium implantationi, & opportuno palpebræ motui ſubſeruiat: quemadmodum in ſecundo libro, eorum muſculorum naturam explicantes, non obiter docebimus.

a fi.ca.10, lib.2. A, b. C, D. e. ac 3.muſ. tab. C, D.

DE AVRIS CARTILAGINE. Caput. XXXVI.

QVONIAM auris cartilago à cute, qua obducitur, exquiſitè libera, auris totius formam (ablata interim eius pinnula) exprimit, illam hic non delineauimus.

QVIS potiſſimum auris in excipiendis aeris conuolutionibus, gyrisq́; uſus cenſeatur, quibusq́; nominibus auris ſedes donẽtur, in auditus organi conſtructionis ſermone, libro ſeptimo exequendum eſt. Hic autem obiter auris recenſenda uenit cartilago, quę auris formam referens, in hoc formatur, ut cute ueſtita, auris corpus inſtar uanni conſtituat, idemq́; cõmodè ſuſtineat, & erectum ſeruet. Eſt autem hæc cartilago mollis, & tenuis, tanto ſemper à capitis oſſe uerſus auris extrema euadens mollior, quanto auris orbiculo proprius accedit, & quo minus ſuſtinere aliquid debet, Ac proinde etiam in auris pinnula, huius cartilaginis nulla exporrigitur portio, quod ſcilicet hanc propendentem, neq; erigi neq; ſuffulciri opporteat. Ad tẽporis igitur os hæc cartilago durior ſentitur, & ut firmiori radice hæreat, craſſior: enaſcitur enim in orbiculo [a] foraminis auditus meatui in temporis oſſe cęlati: cuius circumferentia ideo exaſperatur, ut promptius auris cartilaginem educat. Quamobrem uerò Natura ex huiuſmodi cartilagine aurem conſtituerit, non uerò oſſeam aliquam ſubſtantiam ipſi indiderit, in ſecũdo Capite executus ſum quum Naturam tanta prouidentia cartilaginis temperiem finxiſſe dicerem, ut hæc oſſis modo nonnulla ſuſtineat commodè: & interim adeò mollis ſit, ut occurſantium impetu non rumpatur, ſed cedendo leuiter eum exoluat: atque ita extremas partes iniurijs minus expoſita, quàm ſi oſſeæ eſſent, reddat.

a 2.fi.cap. 12 a.

DE NASI CARTILAGINIBVS. Caput. XXXVII.

QVANQVAM naſi cartilagines tactu propemodum ante ſectionem debitè dignoſcantur, nihilominus tamen quartæ muſculorum tabulæ naſus has literis K & L inſignitas, utcunq; proponit.

RERVM Opificem, naſi terminum extremumq́; cartilaginibus eadem ratione extruxiſſe, qua auris cartilaginem paulo antè procreatam diximus, quadrupedum naſi extremũ ferè cõprobat: quod ideo minori amplitudine, quàm hominis naſi terminus cartilagineũ exiſtit, ꝙ non æquè ac hominis naſus ex reliqua faciei ſuperficie extuberat. Ab inferiori itaq; naſi oſſiũ [a] ſede, qua hæc aſpera & latiora, quàm ſuperiori [b] ſede exiſtunt, duę enaſcũtur cartilagines, quæ deorſum in anteriora exporrectę, inuicéq; cõiunctæ, ſenſim molliores euadunt: ac in naſi extremo, ueluti in cartilagineũ ligamentũ degenerantes, totã anteriorẽ naſi regionem conſtituunt, quæ à naſi oſſium inferiori ſede ad naſi terminum apicemq; pertinet. Ab oſſeo autem [c] ſepto, narium foramina dirimente, quod octaui Capitis [d] oſſis partem eſſe, ſuprà commemorauimus, alia enaſcitur cartilago, quæ à tota anteriori ſepti illius ſede antrorſum procedens, internæ duarum primarum cartilaginum regioni ſecundum ipſarum longitudinem adnaſcitur, tanto magis ligamenti naturę compos mollisq́;, quo naſi extremo fit uicinior. Hæc pari ratione in ea naſi parte, quæ ueluti ex faciei planicie porrigitur, naſi foramina interdiuidit, qua oſſeum illud ſeptum ipſa [e] foramina ibidem diſijungit, ubi ſuper palati regionem, à naſo ad fauces uſq; ducuntur. His tribus naſi cartilaginibus, aliæ duæ, utrinque nimirum ſingulæ accedũt, quę magis adhuc alijs cartilaginibus ligamentorũ natura participant, & orbiculatim ſingulæ unum naſi foramen conſtituunt. Cartilagines hæ internis ſuis lateribus inuicem colligantur, & aliarum naſi cartilaginum extrema integunt, ſoleq́; motu pollent uoluntario, cuius ope ſurſum deorſumq;, & introrſum extrorſumq; uelluntur, proprijs in hoc donatę [f] muſculis. Harum cartilaginum latiores mollioreſq; partes in naſi lateribus uerſus poſteriora, conſiſtunt, ac naſi alæ nuncupantur:

a 1.fi.c. 9. ad f ad e.
b eadẽ fig. à Z ad Y.
c eiuſdem fig. O.
d 8.fig. ca. 6. A, B, A.
e 2. fi. ca. 120, o.
f 3. muſc. ta. F 4.tab. K.

quòd

quòd quasi alarum modo nares occludant, reserentque, homini ita inter respirandum haud uulgarem usum prębentes.

DE ASPERAE ARTERIAE CARTILAGINIBVS. Caput XXXVIII.

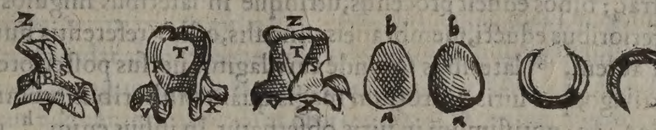
PRIMA TRIGESImi octaui Capitis figura, totius asperæ arteriæ, ab omnibus partibus libera, anteriorem faciem exprimens.

SECVNDA FIGVRA asperæ arteriæ caudicis tantũ, posterior facies delineatur. ab re enim fuisset, huic etiam figuræ, ramorũ in pulmonis substantiam pertinentium seriem appingere, quũ illam prima figura abundè oculis subijciat.

TERTIA IIII V VI VII VIII

IX. X. XI. XII. XIII. XIIII. XV.

TERTIAE, ET RELIQVARVM DVODECIM hic seriatim positarum figurarum, & earundem characterum Index.

HARVM figurarũ prima, quę tertia inscribitur, primam laryngis cartilaginem ex dextro latere expressam ostendit. Figura, aũt quę quarta ordine est, eiusdem cartilaginis internam seu posteriorem faciem proponit. Quinta, eadem cartilago externa seu anteriori facie delineatur. Sexta, secundæ laryngis cartilaginis anteriorem commonstrat faciem. Septima, secundam laryngis cartilaginem ex dextro latere expressam continet. Octaua, secundam laryngis cartilaginem posteriori ex facie depictam offert. Nona, laryngis tertia cartilago ex dextro latere delineatur. Decima, tertiæ cartilaginis anterior sedes occurrit. Undecima, eandem cartilaginem posteriori facie oculis subijcit. Duodecima, inferiorem laryngis operculi sedem ostendit, qua id laryngis cauitatem spectat. Decimatertia, superiorem laryngis operculi sedem continet, quæ palatum respicit. Decimaquarta, unam asperę arteriæ trunci cartilaginem, C modo extructã, anteriori externa ve facie uidendam obijcit. Decimaquinta, eandem cartilaginem posteriori facie proponit, quę internam asperæ arteriæ amplitudinem spectat.

A, B 3, 4, 5 *Duo elatiores primę cartilaginis processus.*

C, D 3, 4, 5 *Duo humiliores primæ cartilaginis processus.*

E, F in 8, in 7 uerò duntaxat E. *Secundæ cartilaginis sedes, quibus inferiores primæ cartilaginis processus coalescunt.*

G, H 3, 4, 5 *Hac sede prima cartilago arctissima breuissimaq; uisitur, subinde lineam ostendens, quæ dextrã cartilaginis partem à sinistra instar duarum cartilaginum dirimit.*

I 6, 7 *His sedibus secundę cartilaginis regio spectatur, laryngis internam amplitudinem respiciens. Reliquis autem sedibus, quæ his tribus figuris conspiciuntur, secunda cartilago exteriorem laryngis regionem seu ampltudinem constituit.*

K, L 6, 7 *Inferior secundæ cartilaginis sedes, perfectum efformans circulum, ac K quidem huius partis anteriorem notat regionem. L uerò posteriorem inferioris huius sedis regionem indicat, deorsum processus instar eductam, ac in octaua etiam figura L insignitam.*

M 7, 8 *Linea, spinæ modo in posteriori secundę cartilaginis sede protuberans.*

N, O 8 *Sinus in posteriori secundæ cartilaginis sede, ad lineæ illius M notatæ latera incisi.*

P, Q 6, 7, 8 *Duo secundæ cartilaginis tubercula, seu capita, sinus tertiæ cartilaginis subeuntia.*

R, S 9, 10, 11 *Duę tertiæ cartilaginis partes.*

T 9, 10, 11 *Hæc tertię cartilaginis regio uacua est, ac duntaxat membraneis ligamentis occupatur.*

V, X 9, 10, 11 *Tertię cartilaginis sedes, quibus secundæ cartilagini articulatur.*

Y, Γ 9, 10 *Tertiæ cartilaginis processus, qui lingulam laryngis efformant.*

Z 9, 10, 11 *Tertię cartilaginis regio uasorum parti assimilata, qua manus lauaturis aquam affundimus.*

a 12, 13 *Laryngis operculi basis, quę primæ laryngis cartilagini continuatur.*

b 12, 13 *Apex, seu in posteriora antrorsumq; uersus dorsum eminens laryngis operculi regio. Præter quindecim figuras modò explicatas, huc cũ primis faciunt figuræ Capiti uigesimoprimo lib. secundi præponẽdæ, quibus laryngis musculi explicabuntur. inter cęteras autẽ illas opportunè non minus quam si hic locarentur, inspicies, quę illarũ figurarũ tres postremæ habebuntur, quib. laryngis lingulæ seu rimę imago, quã fieri potuit accuratissimè, delineatur.*

Vbi aspera arteriæ natura pertractabitur.

LICET sextus liber, cordi respirationisq; organis dedicandus, [a] asperæ arteriæ naturam diffuse pertractabit, in præsentia tamen ipsius cartilagines explicandæ ueniunt, ne quicquam osseum cartilagineumq; hic nō expressum, in musculorum enarratione nos remoretur. In sexto igitur libro docebimus, asperam arteriam à faucibus in thoracis cauitatē deduci, & multiplici ramorum sobole in pulmonem diffundi, ut aerem illi reddat, & eūdem rursus ab ipso educat. Neque solum hanc respirationis instrumentum ponemus, uerum etiam principalissimum ipsam uocis esse organum attestabimur, exactè tum suæ substantiæ rationem pertractaturi. Cōstat enim partim cartilaginibus, partim membraneis uinculis, simplicibusq; membranis, seu tunicis, ac demum musculis ipsius capiti peculiaribus. Ac caput quidem hoc asperæ arteriæ (quod laryngem potius quàm guttur mihi appellandum putauerim) primùm tribus constituitur cartilaginibus: quarum [b] prima, maxima amplissimaq; & anterior est, foris quidem gibba, intus autē caua, scuto quodammodo similis, non rotundo, sed prælongo, quali ueteres in prælijs usos, & Turcarum aliquot adhuc, in nauibus præsertim, uti cernimus. Atque hanc ob causam dissectionum periti eam θυρεοειδῆ (quasi scutiformem, aut scuto similem diceremus) uocarunt. Hæc in homine superiori sede amplior, quàm inferiori conspicitur: quod tamen ad imaginis spectat speciem, ipsa ambabus sedibus sibi respondet. [c] Supra enim [d] infraq; binos educit processus, utrinque in lateribus singulos. ac horum quidem duo superiores procerius inferioribus educti, membraneis uinculis, ossis υ referentis humilioribus [e] lateribus [f] alligantur. Inferiores autem, [g] lateribus secundæ cartilaginis uersus posteriorem ipsius sedem uniuntur. Scutiformis hæc cartilago, quæ uiris antrorsum magis quàm mulieribus prominet, tactuiq; magis exponitur, subinde gemina, idq; potissimum in uiris obseruatur. In ipsius enim [h] medio, ubi breuissima est, maximeq; antrorsum extuberat, secundùm suam longitudinem crebrò linea ducitur, quæ ad amussim à membranulis repurgata, duas cartilaginis partes mutuò commissas etiam ante sectionem fuisse arguit. Atque id sanè hominibus peculiare obtigit. boum enim cartilago simplex est, & plurimum ab hominis cartilagine forma uariat: quam sedulò ab architectis spectari uelim: mirum namque est, quàm scitè boum scutiformis cartilago propugnaculi formæ accedat, quamq; affabrè id speculatoribus in ipsius elatiori sede (ob priuatos ipsi incisos sinus) accommodum sit, & quàm aptè bombardarum ictibus retorquendis comparetur: haud secus profectò, quàm si machina quædam esset portatilis, quæ duobus processibus suis humilioribus, tanquam duobus palis terræ infigi, ac exercitui præponi possit. [i] Secunda cartilago minor est prima, & maior tertia, maximaq; sui portione in posterioribus laryngis sedibus reponitur, quà [k] stomachus deorsum à faucibus fertur. Quantum enim scutiformis cartilago à perfecta circuli figura deficit, hoc ipsa superiori posterioriq; eius parte supplet. Ima autem ipsius [l] sede perfectum conficit circulum, cuius anteriorem partem sub scutiformis cartilaginis radice, tactu, in antica laryngis regione percipimus. Interna huius cartilaginis [m] amplitudo exactè leuis est: posterior autem ipsius sedes, stomachum spectans, longa extuberat [n] linea, secundum cartilaginis longitudinem, spinæ quasi modo exporrecta. Hæc duos præsentis cartilaginis [o] sinus dirimit, magnaq; ex parte constituit, in quibus duo figuntur [p] musculi, rectò ductu à secunda cartilagine in tertiam inserti. Superior huius cartilaginis sedes, qua posteriorem laryngis regionem efformat, in duo desinit [q] tubercula oblonga, & utrinque singula, quæ tertiæ cartilaginis [r] finibus inarticulari mox audies. Secunda cartilago primę eo modo committitur, quem suprà exposui, quum humiliores primę cartilaginis processus ipsi uniri dicebam. Vt uerò firmior eorum processum fieret connexus, secunda cartilago inibi, qua processus ipsi coalescunt, modicè [s] extuberat, crassiorq; est: & in hac utrinque protuberāte sede, sinus uisitur, sui lateris processum ualidissimè excipiens. [t] Inferior cartilaginis secūdæ pars, ubi laryngis posteriora constituit, nonnihil tenuis cernitur, deorsum magis, quàm reliqua ipsius inferioris partis sedes, porrecta: idq; ut [u] musculi ex remotiori sede initium ducerent, qui recta per cartilaginis secundæ longitudinem expansi, tertiæ cartilagini inseruntur. Huic cartilagini nullum nomen est inditum: ac idcirco peculiari quodammodo nomine, Innominata uocari potest. Si quis tamen sedulò eius effigiem inspexerit, atque alicuius rei formę illam conferre, tandemq; hinc nomen indere uoluerit, uix aliam ipsi conformiorem adinueniet, illo Turcarum anulo, quem sagittantes dextro imponunt pollici, ut eius anuli beneficio arcus neruum robustiùs trahant. Is enim anulus illa parte, qua pollicis interiora respicit, anteriori secundæ cartilaginis sedi similis uisitur: qua uerò externam pollicis sedem tegit, posteriori secundæ cartilaginis regioni utcunque conuenit. [x] Tertiam laryngis cartilaginem Gręci ἀρύταιναν & ἀρυταινοειδῆ uocarunt, quòd quum integra adhuc est, & membrana asperam arteriam intus succingente adhuc obducitur, illi ollarum parti simillima sit, qua aquam manus lauaturis affundimus, quamq; Græci ἀρύταιναν, & Latinorum aliqui gutturnium appellarunt. Illi namque ollarū oris sedi aptius congruit, quàm ligneis illis & longis conchis, quibus nautas uela, olitores autem hortos irrigare conspicimus. siquidē, & eiusmodi obliquatis uasculis Græci hanc cartilaginem contulisse uidentur, non quidem toti uasculo, sed ipsius mucroni. Vtcunque sit, tertiam laryngis cartilaginem unicam simplicemq; omnes descripsere: quum interim membranis suis liberata, perpetuò duabus constituatur [y] cartilaginibus, ligamentorum, & laryngem succingentis membranæ duntaxat beneficio, inuicem admodum laxè commissis. Ac harum una quidem dextro secundę cartilaginis [z] lateri, altera uerò sinistro innititur, [a] sinum læuem, & altè satis cælatū obtinens, quo secundæ cartilaginis tuberculum excipit: itaq; articulatur, ut ad internam laryngis amplitudinem, ac rursus extra illam moueri possit, hæcq; cęteris laryngis cartilaginibus maximè mobilis existat. Vtriusque cartilaginis basis ampla est, & anteriori sede in longum [b] processum finit, in interiora laryngis exporrectum. Superiores uerò harum cartilaginum [c] partes sensim à basi inuicem [d] dehiscentes, ac dein tenuiores molliores q;

PRIMA laryngis cartilago.

SECVNDA laryngis cartilago.

Anuli, quo Turca sagittantes utuntur effigies.

TERTIA laryngis cartilago.

a tota 1 et 2 fig. cap. 9 lib. 4 H I, k, L, M, M.
b tota 3, 4. 5 fi. & figurarum cap. 21 lib. 2 g & h,
c 3, 4, 5 fi. A, B.
d earundē fi. C, D.
e 1, 2 fi. ca. 13 E, F.
f 2, 3 fi. ca. 21 li. 2 C.
g 8 fi. E, F. & 7 fig. E.
h 1, 2, 3 figur. G, H.
i tota 6, 7, 8 fi. & figurarum cap. 21 lib. 2 i, dein K.
k 2, 3, 5 fi. cap. 21 lib. 2 H. et 14, 15 fig. li. 5 A, B, C, D.
l 6. 7 fig. K, L.
m 6 fig. I.
n 8 fig. L, M. 7 fig. M
o 8 fig. N, O.
p 6, 7 fig. cap. 21 lib. 2 P.
q 6, 7, 8 figur. P, Q.
r 10 fi. V, X.
s 8 fi. E, F
t 6, 7, 8 fi. L.
u 6 fi. cap. 21 lib. 2 P.
x tota 9, 10, 11 fi. et figurarum ca. 21 li. 2 l.
y 9, 10, 11 fig. R, S.
z 6, 7, 8 fi. Q, P.
a 10, 11 figur. V, X.
b 9. 10 fi. Y.
c 9, 10, 11 fig. Z.
d 10, 11 figur. T.

e 3, 9, 10, 11 fig. cap. 21. li. 2. l.

mol'ioresq;,& adipofæ redditæ, mutuò uniuntur: & dextrę cartilaginis fuperior pars finiftræ cartilaginis parti c[...]cta, eam laryngis e fedem extruit, quæ illi uaforum parti congruit, qua aquam manibus affundi, paul[o] a[n]tè commemorauimus. Hæc laryngis fedes adeò mollis flexilifq; eft, ut uomentibus in internã laryngis a[m]plitudinem antrorfum reclinetur, afperamq; arteriam adeò exquifitè integat, ut ne minimum quidem ex uomitu arteriæ ipfi illabatur. Cęterùm etfi tertia hęc cartilago gemina fit, duabufque meritò fui officij caufa extruatur cartilaginibus, ob id tamen eam duarum cartilaginum loco nõ enumerabimus: fed unius tantum, aliorum Anatomicorum more, nobis habebitur, quo minus illorum placita (etfi cartilagines interim numerauerint potius, quàm defcripferint) plus æquo turbare uidear. His tribus laryngis cartilaginibus, f alia quędam accedit, quæ laryngis perelegans efficitur operculum, accuratè prohibens, ne quid cibi aut potus in illam defluat. Enafcitur autẽ hoc laryngis operculum ampla, & antrorfum curuata g bafi, ab anteriori fcutiformi cartilaginis regione, iuxta partem ipfius elatiorem. Hinc introrfum h procedens, trianguli, aut ut Hippocrates pulchrè docuit, hederę folij imaginem exprimit: cuius bafim operculi à fcutiformi cartilagine exortus, ipfius ve cum ea cartilagine connexus efformat: Verticem uerò ea pars conftituit, quę introrfum ueluti ad ftomachi regionem producitur. Corpus hoc, quà palatum refpicit, gibbum eft, ac mollius: quà autẽ laryngi innititur, cauum, fimumq;, ac multo quàm fuperiori parte durius. In extremo autem ipfius, quo ftomachum fpectat, infigniter molle eft: pinguiq; obductum membrana, ligamenti quodammodo naturam refert, fuperiorìq; tertiæ cartilaginis fedi fubftantia conuenit: quà uerò fcutiformi committitur cartilagini, etiam multa abundat adipe: neque inibi adeò durum, atque in fuo medio cernitur. Plerique corpus hoc, pręcipuum uocis organum effe putauerũt, id temerè γλωττίδα, & ἐπιγλωττίδα uocitantes: quum tamen hæc nomina penitus pugnantes, diuerfafq; prorfus partes ueteribus fignificent. Γλωττὶς enim laryngis i rimam indicat quam duo tertię cartilaginis k proceffus, in media laryngis cauitate pingui membrana obducti, conftituunt, & quam pręcipuum uocis effe organum, fuo loco demonftrabimus. Veteres namque eiufmodi rimam γλωττίδα, feu lingulam uocarunt, ab ea lingularum fimilitudine, quas ex duabus arundinum laminis compactas, tibijs accommodamus. l Ἐπιγλωττὶς autẽ nuncupatur laryngis operculum, dictę iam laryngis lingulæ impofitum, & ne quid inter edendum in eam decidat, cauẽs. Quòd uerò hęc noftri feculi medicos lateant, non ipfi tantum in caufa funt, nihil pręter autorum fenfa, citra omnem diffectionis ufum, fectantes: uerùm, & Celfus etiam ifta perperàm (uti fanè quæ ad Anatomen fpectant permulta) intelligens; laryngis operculũ, lingulam appellauit, non expendens, id Græcis ἐπιγλωττίδα fuiffe appellatum, quod laryngis rimę, quam lingulę fiftularum affimilamus, incumbat. Quinetiam Celfi (qui forfan laryngis operculum, humanæ linguę imagini contulit) errore Theodorus Gaza delufus, in Ariftotele ἐπιγλωττίδα lingulam uertit, quũ interim Ariftoteles laryngis intelligat operculũ. Vt modò pręteream, quoties apud Galenum, tum interpretum, tum etiam gręci exemplaris fcriptorum uitio, γλωττὶς pro ἐπιγλωττὶς, ac rurfus diuerfo ordine, legatur. Verùm hęc latius fuo loco exequar: hic namque tantũ de laryngis cartilaginibus fermonem inftituiffe fat eft, quanto ad mufculorum in fecundo libro tractationem indigemus. Ac proinde etiam m cartilagines, quę C noftri formę magna ex parte conueniunt, & mox fub larynge per uniuerfum afperę arterię caudicem, & omnes ipfius in pulmonis fubftantia digeftos ramos, feriatim occurrunt, unà cum cęteris ad afperę arteriæ hiftoriam pertinentibus, in fexto libro pertractabuntur.

f tota 12, 13 fi. & 3, 4, 5, 6, 11. fig. cap. 21. lib. 2. L.

g 12, 13 figur. a.

h earundẽ fig. b.

LARYNgis operculum.

Libr. 4. de Morbis.

Laryngis lingula, feu rima, et pracipuum uocis organũ.

i 11. fi. ca. 21. lib. 2. c. dein 12, 13 fig. d.

k 9, 10. fi. Y, Y.

l Confer L cum c figu. 11. cap. 21. lib. 2.

Libr. 2 de Partibus animalium, cap. 3. Pracipuè in 8. lib de Vfu part.

m tota 14, 15 fi. et fub larynge in afpera arteria caudice et ramis 1. & 2. figuris.

Reliqua cartilagines afpera arteria, C fimiles.

DE OSSIVM CARTILAGINVMQVE NVMERO Caput XXXIX.

Offium numerus.

QVANDOQVIDEM parum dubito, plerofque abfoluta nũc fingulorum offium, & cartilaginum hiftoria, hic alicubi illorũ numerũ, perinde ac in noftris fcholis ftudiofi folent, à me defideraturos: modò offa, & cartilagines obiter fic recenfebo, ut qui nã certo cõprehẽdi queant numero, quifque prõptè percipiat. In prouectę igitur ętatis homine, cui appendices iam fuis offibus plenè coaluerunt, licebit offa hũc ferè in modũ ennmerare. Caluarię uiginti funt offa, octo nimirũ capitis uocata, & maxillę fuperioris duodecim: ita tamen, ut frontis os unicũ hic dũtaxat ftatuamus, & dein iugalia, & lapidea priuatim non enumeremus, quum quorundã illorum uiginti offium partes fedes ve tãtum fint, propriaq; circumfcriptione deftituãtur. Auditus organi officula quatuor funt, duo fcilicet ad fingulas aures. Dentes ut plurimum cenfentur trigintaduo. Maxillę inferioris os unicum. offis v referentis officula, funt ferè undecim, ceruicis uertebrę feptem, thoracis duodecim, lumborum quinque, offa facri offis fex, officula coccygis ofsis quatuor: coftę uigintiquatuor. Pectoris ofsis tria enumerauimus offa, alijs autem feptena recenfentur. fed agè, hoc catalogo tria tantum fint, & aliàs quotquot ex tuo arbitratu uifum fuerit. Scapulę duę, totidem clauiculæ, humeri duo, ulnę duę, radijj duo: brachialium offa fedecim, utriufque fcilicet manus octo: poftbrachialium item offa octo, in utraque nimirum manu quatuor. digitorum offa triginta, utriufque fcilicet manus quindecim. Sefamina ofsicula in fingulis manibus ut minimum occurrunt duodecim. ac proinde iam uigintiquatuor illa in manibus ftatuamus. Offa facri offis lateribus commiffa, duo, utrinque nimirum unum: femora duo: in utroque poplite duo fefamina officula: duo tibiarum offa: fibulę duæ: patellę duę, calces duę, tali duo, nauicularia offa duo: tarfi offa in utroque pede quatuor, pedij offa in utroq; pede quinque, digitorum offa in utroque pede quatuordecim; pedis unius fefamina officula uel minimo numero funt duodecim. Ac proinde fi hęc offa in unum numerum reijcies, uniuerfa erunt (fi rectè addo) trecenta, & fepte m: quibus fi pectoris offa quotuor adhuc adijci uelles, & duo maxillę inferioris offa ftatue

res,& cordis denique cartilagineam ſubſtantiam in oſſium claſſe unius oſſis loco haberes,trecenta,& tredecim conſurgerent. Porrò ſi priuatim omnes inſuper appendices, eo quòd oſſa ſint, propria omnino in pueris ſaltem circunſcriptione terminata, enumerare lubebit,facilè dictum nuper numerum ſemel,ac rurſus dimidio duplicabis:quod uel hinc colliges,ſi vertebras,ſcapulas,femora,tibiæ oſſa,& alia, quæ multis appendicibus donantur,in memoriam reuocaueris: ac dein etiam recorderis, unam ſubinde appendicem pluribus quoque efformatam eſſe partibus: vti in illa euenit,quæ ſuperiori ſcapulæ obtigit proceſſui. Rurſus,ſi oſſa,vt in pueris uiſuntur, ſubduxeris, Dij boni quantum oſſium aceruum cumulabis? quum occipitis os fere tribus, & multæ vertebræ, non habita appendicum ratione, duobus, plurimæ autem tribus conſtent oſſibus:quumq; pectoris os in illis quoque pluribus,quàm in ijs,qui iuſtum attigere incremẽtum,oſſibus compingatur: & oſſa,quæ ſacro coarctantur, etiam ſingula tribus fabricentur oſſibus:adeò ut cuique ſuo voto numerum oſſium confingere ſit integrum. Quanquam in certo cartilaginum numero diffiniendo, plus adhuc ſit operæ, quum tam reperiantur uariæ,ac non in omnibus ætatibus eædẽ. Nihilominus, vt unum quauis tandem ratione in numerum redigi poſſint,expendas,eæ primùm recenſeantur, quæ oſſibus ſunt prorſus continuæ:vt vtriuſque auris cartilago,ex temporis oſſe pronata: duæ naſi, à duobus naſi oſſibus exortæ:ea quæ à narium ſepto pronaſcens,ad naſum quoque refertur:uigintiquatuor coſtarũ cartilagines: eæ in quas totius dorſi oſſium ſpinæ,& multi eorundem tranſuerſi proceſſus finiunt:ea,in quam pectoris os exacuitur:baſis utriuſque ſcapulæ cartilago:ea,quæ oſſis coccygis mucroni obtigit: exiguæ,quę ultimis digitorum manus,& pedis obtigerunt oſsibus. Dein omnes læues,& lubricę cartilagines,quibus oſſa ad articulorum fabricam incruſtantur,quæq; nõ ſecus quàm articulorum ſuperficies,ſunt quàmplurimę, ac trecentorum, & quinque oſsium numerum longè excedunt. Inſuper quæ in appendicum cum ſuis oſsibus connexu ſpectantur, quæ etiam dictum oſsium numerum ſuperant, præter eas, quæ oſsium quorundã partes mutuò in pueris priuatim committunt. Adduntur his, quę in ſacri oſsis oſsium mutuo contextu interueniunt,ea quæ pubis oſſa inuicem nectit. Item illę, quę ligamenti natura participantes, etiam oſsibus ſunt continuæ: at eæ quibus oſſis υ referentis oſſicula compinguntur, eæ, quæ uertebrarum interueniunt, corpora,eæ quę ſunt inter tria pectoris oſſa:eæ quę occurrunt inter ſacrum os,& oſſa ipſi commiſſa. eæ quæ oſſicula coccygis oſsis mutuò iungunt. Cæterùm earum,quæ oſsibus non ſunt continuæ, utriuſque oculi ſtatuuntur duæ:quarum una in ſuperiori,altera in humiliori conſiſtit ipſius palpebra:alarum naſi duæ: in larynge tres præcipuę: quarum prima ſubinde, tertia autem perpetuò reperitur gemina: laryngis operculum:cartilagines C imaginem exprimentes, quæ in aſperę arterię caudice, & ipſius in pulmonem digeſtis ramis ſunt innumerę:cartilaginea cordis baſis ſubſtantia. Poſtremò, quę in articulis ſunt liberę, ac oſsib. non prorſus continuæ:quales nonunquam in duobus humilioribus primę vertebrę ad ſecundam nexibus duę occurrunt,& aliquando in utriuſque lateris humeri ad ſcapulam articulo una: ſemper autem in articulis maxillæ inferioris ad temporum oſſa,duæ:in clauicularum cum pectoris oſſe,& dein cum ſuperioribus ſcapularum proceſsibus,quatuor:in utroque genu duę:quę uerò inter ulnam, & brachiale quodammodo ſpectatur libera,radio eſt continua. Quum itaque cartilaginum tam multiplex ſit ratio, oſsiculorumque ſeſamo comparatorum,cum hæc adhuc prorſus ſunt cartilaginea,& induratæ quodammodo calloſęq; tẽdinum ſedes haud exiguus aceruus referri huc queat, non facilè ex cuiuſque ſententia ipſarum numerum diffinire poſſem:ac proinde iam tempeſtiuum erit,modum ſubijcere, quo oſſa, & cartilagines ad diſciplinam parentur,aut per Anatomen diſcantur:ad eam uidelicet methodum, qua ſemper poſt partium deſcriptionem,illarum ſecandi artificium (prout id ſuo loco aptius fieri poſſe putauero) ſubijciam.

Cartilaginum numerus.

QVO ARTIFICIO HVMANI CORPORIS OSSA & cartilagines inſpectioni apparentur. Caput XL.

CONSVEVERVNT medici, Hippocraticæ arti dignè incumbentes, non mediocri labore oſſa,quę ad diſciplinam ſeruãtur,apparare,ſiue ea inuicem iuncta,ſiue ſingula ſeparatim eſſent inſpecturi. Solent enim ſuſpenſum,uel aliàs mortuum cadauer, magna ex parte primũ carnibus liberare:& uiſcera,nullo ſoluto corporis articulo,exſecare: poſtea oblongę arcę ita diſſectum corpus immittebant,hanc calce opplentes, ac nonnihil aquæ dein aſpergentes. Deinceps ubi arcam ad hunc modum octiduo obſeruaſſent, eam undiq; anguſtis foraminibus perforatã,rapido illigabant fluuio, ut calx unà cum marceſcentibus iam carniũ reliquijs,tẽporis ſucceſſu deflueret,ac undiq; ab oſsibus abſcederet. Poſt dies aliquot, exẽptũ cadauer paſſim cultrorum beneficio emundabatur,mente adhibita, ne aliquis oſsiũ connexus in eo opere diſſolueretur,ligamentaq; oſſa colligantia (quorum ſcilicet interuentu in poſterum adhuc hærerent) integra cuſtodirentur:ac demum omnia, pręter oſsium articulos,niterent. Emundatum cadauer, eo ſitu, quo id aut ſedens,aut erectum,hacq; aut illa forma compoſitum ſpectari uolebant,ſoli exponebatur:ut ligamenta ſolis ęſtu reſiccata,oſsium articulos in eo poſitu continerent. Verùm hæc pręparandi ratio, præterquàm quòd moleſta,ſordida,ac difficilis eſt, nullos ferè oſſium oſtendit proceſſus,appendices,capita,ſinus, & eius generis reliqua,in oſsibus præcipuo ſanè ſtudio ſpectanda: quod ſcilicet hęc omnia inſigniter nigricantibus ligamentis adhuc obducantur: adeò, ut hic oſsiũ mundandi repurgandi ve modus, ad doctrinã penè nihil accõmodet. Quemadmodum neq; ridicula muſculorũ tendinum,ligamentorum,neruorũ,uenarũ, & arteriarum uidendi ratio,qua hactenus Medicinę candidatis noſtræ artis profeſſores impoſuerunt, quicquam commodi adfert:ſed duntaxat ſtudioſorum animos cohibet, ne eorum quæ iam dicebam organorum demonſtra-

Oſſium in calce macerandorũ, ac dein in flumine emundandorum ratio.

monſtrationem à Rabinis illis expetant. Hi namq; aſſerebant, illa ſolum è corporibus in aquarum gurgitibus (ſi Dijs placet) emaciatis, non autem è nuper mortuis diſcenda eſſe: quaſi uerò quicquam eruditione dignum, in corporibus ad eum modum coaptatis, prorſus ue hac ratione corruptis, diſci poſſit. Ceterùm quonam pacto aliæ corporis particulæ ſint aggrediendæ, ſuis locis affatim proſequar. Oſſa autem, ut modò ſubijciam, leui negocio concinnabis, ſi diſcendi ſaltem cupidus, & quod in diſſectionum ſtudioſo Galenus in primis requirit, laborum patiens, ac induſtrius fueris. Alicunde itaq; nactus cadauer, qualecunq; id ſit (quamuis tamen morbo emaciatum, longè aptius cenſebis) uas unum, carnibus, & uiſceribus, & cuti reponendis, & ſanguini denique admittendo, ad manum eſſe curabis, unà cum magno grandiq; lebete, aut cacabo, cuiuſmodi illi ſunt, quibus lixiuium mulieres igni adhibent. is namq; coquendis oſſibus eſt aptiſſimus, illiq; oſſa opportunè inijcies. Præterea, & ampla papyrus charta ue in aſſere quopiam diſtendetur, ut huic cartilagines non elixandæ applicari, ſeriatimq; imponi poſſint. Mox acutiori cultro orbiculatim per frontem, & tempora, & occipitium, ſectionem tentabis, ad caluariam uſque penetrantem. Ad huius deinceps ſectionis orbiculum, ſerra caluariam diuides, parum ſolicitus, etiamſi cerebrum uities, aut paulo humilius elatius ue caluariam diuidas: quandoquidem nunc duntaxat oſſa, ac cartilagnes intueri, ſeruareq; propoſitum eſt. ᵃ Diſſecta igitur caluaria, cerebrum ſolis manibus ex ipſa euulſum, uaſi inijciendũ eſt, ac caluariæ pars, à reliquo capite adempta, cacabo indetur, liberata tamen prius ab illa uerticis cute. Iam utranq; aurem proximè à temporum oſſe abſectam, ſeorſum in chartã, cui cartilagines adhibentur, collocato, unà cum palpebris, & naſi extremo, quod cartilaginibus conſtat, quæ uiciniſſimè ab illis quibus committuntur oſſibus, ſimul cum cute ſunt reſecandæ. Deinceps maxillam inferiorem à ſuo cum capitis oſſibus connexu liberabis: ac cartilagines, quas priuatim in ipſius cum capite articulis haberi diximus, cultello à ligamentis articulum continentibus diſſecabis: eas chartæ illi, cui promptè hærebunt, ſeriatim applicans. Quando inferiorem maxillam adimis, & eam obiter cute, & lingua (relictis, ſi uoles, muſculorum applantationibus) liberas, ac tandem in cacabum reijcis, integram quoq; laryngem, cum oſſe υ referente, & lingua, & ſtomachi aſperæq; arteriæ portione, è faucibus auferes, ac chartæ illi non aliter emundatam impones. Iã à pectoris oſſis mucrone ad pubem uſq; ſectionem molieris, ad omentum uſq; penetrantem: cui deinceps aliam ſectionem, quæ tranſuerſim à dextro ilio ad ſiniſtrum pertingant, adiunges, & abſq; delectu omnia quæ peritonæo continentur, laniorum more euelles, eaq; uaſi inijcies. Abdominis cutem unà cum ipſius muſculis obiter ab oſſibus diſſecabis: & ſanguinem ſpongijs excipiens, eum in uas exprimes. Dein à iugulo ad pectoris oſſis uſq; mucronem, adeò profundam duces ſectionem, ut illa ad pectoris uſq; os penetrante, ſimul cũ cute muſculos thoraci inſtratos à coſtarũ oſſibus, earundemq; cartilaginibus, adimere poſſis, & claiculæ ſimul nudæ, carnibusq; liberæ appareãt. Quippe hæ acutioti cultello à pectoris oſſe ueniunt liberãdæ, & cartilagines his articulis propriæ (queadmodum inferioris maxillæ cartilagines aggreſſus es) accuratè ſunt adimendæ, & dein chartæ ſeriatim adhibendæ. Pectoris os, unà cum coſtarum cartilaginibus, ſtudioſe à coſtarum oſſibus liberabitur, ſectionibus acutiori, & non admodum craſſo cultro per cartilagines inibi ductis, ubi coſtarum oſſa in has degenerant. Atque id promptè obitur, ſi modò memoriæ non exciderit, primæ coſtæ cartilaginem à pectoris oſſis medio magis in latus, quàm ſecundæ coſtæ ferri. Neque tantum cartilagines pectoris oſſi coarctatæ, à coſtis ſunt dirimendæ: uerùm etiam omnes ſpuriarum coſtarum cartilagines, quæ uel intercoſtalium muſculorum interuentu ſuperioribus cartilaginibus hærebunt. Diſiunctis hunc in modum cartilaginibus, pectoris os à iugulo attolles, & id uenis, & arterijs à iugulo ad ipſum porrectis, & membranis quoque liberabis, quæ thoracis cauitatem interſepiunt. Poſtremò cartilagines à ſepto tranſuerſo reſecabis, & ipſas ſimul cum pectoris oſſe non aliter mundatas, in chartã repones. Dein alterius lateris ſcapulam unà cum clauicula à thorace diſſecaturus, longam ſectionem à ſummo humero per brachium, & cubitum ad pollicem uſq; duces, & ſcapulam, humerum, cubitum, & manum cute carnibusq; nudabis, non admodum anxius, etiamſi aliqua tendinum carniſq; portio oſſibus adhuc appenſa relinquatur: adeò, ut etiam ſuffecerit, relicta manus cute, illam aliquot ſectionibus hic atque illic ſcindere, quo poſtea leuiori negocio manus elixetur. Modò clauicula à ſuperiori ſcapulæ proceſſu ſecabitur, mente adhibita, num præter illum proceſſum, quem ſummum humerum appellamus, & clauiculam, inibi aliud tertium os occurrat. Hoc ubi præſtiteris, ac peculiarem eius articuli cartilaginem chartæ adhibueris, clauiculam in cacabum conijcies, ſcapulamq; ab humero, & deinde humerum à cubiti oſſibus ſeparabis: & cubitum cum manu connexum relinquens, ſimul omnia in cacabũ quoque locabis. Priuſquam tamen ſcapula cacabo indetur, opportunè feceris, ſi cartilaginem ſcapulæ ſinum, quo humeri caput excipitur, aliquando augentem, à ſcapula diremeris, chartæq; cum cæteris cartilaginibus applicueris. Iſtud ſimiliter in altero latere eſt præſtandum, ac ilico ad thoracem denuò accedendum, ex quo primùm pulmonem cum corde, & ſepto tranſuerſo execabis: & priuſquã cor in uas conijcias, cordis baſim per tranſuerſum à reliquo cordis corpore diuides: & deinde baſim rurſus à uaſis, quæ ab ipſa prodeunt, ſic auferes, ut uenæ arterialis, & magnæ arteriæ orificia illæſa habeas, ac poſtmodum (ſi uiſum fuerit) in cartilaginum numero illa ſeruaturus, chartæ applices: aut etiam, num mutua illorum duorum uaſorum radix os quoque in homine ſit, expendas. Vbi igitur reliqua, quæ in thorace inueniuntur, in uas reiceris, cadauer in pronum uertes: & utcunque licebit, ceruicem, reliquumq; dorſum, unà cum tota thoracis amplitudine, carnibus emundabis: ſtudioſe cauens, ne coſtam aliquam (utpote fragilem) rumpas: aut nimium uicinè carnem diſſecans, proceſſum aliquem uities. Atque id adhuc magis cauendum eſt, quum iam ſingulas coſtas ſeorſum à uertebris thoracis es liberaturus. Etenim reſupinato cadauere, cultello acutiore coſtæ cuiuſque capitulum à uertebræ corporis ſinu uenit ſeparandum: & deinde ligamentis ſenſim diuiſis,

Oſſium per coctionẽ parandi modus.

ᵃ Ita diuides, ut ſeptima fi. ca. 6 à ſexta figura liberata cernitur. Verùm non eſt ut tibi modò in oſſib. cartilaginibusq; probè īſtituto, hoc Capite aliquid ad notem, potiſſimũ quũ ſingulis ferè dictionibus alioquĩ characteres eſſent adhibendi.

à transuersis quoque uertebrarum processibus costæ sunt adimendæ, obiterq; repurgatæ, in cacabum mittendæ. Crura ad eũ modum, quo brachia, & manus aggressus es, attrectabis, femur uniuersum carnibus emundans, mox, & tibiam, & pedem. Quum tamen genu nudas, & ad posteriorem radicis inferiorum femoris capitum sedem, num inibi sesamina quæpiam consistant officula, expendis, ex tendinibus anteriorem genu sedem occupantibus, patellam execabis, & in cacabum non secus ac femur conijcies ilico, atque id à coxendicis osse tibiaq; liberaueris, & cartilagines resecueris, quæ tibiæ ossis sinus, femoris capita excipientes, adaugent. quippe, & illas non inopportunè chartæ agglutinabis: ac deinceps tibiæ os, unà cum fibula, & pede, cacabo indes. Id ubi in utroque crure præstitum erit, & ossa sacri ossis lateribus coarctata, aliquantulum repurgata fuerint, cartilaginea ligamenta, uertebrarum corpora intercedentia, ad amussim ueniunt execanda, & chartæ seriatim accommodanda. Ligamentis igitur, quæ uertebrarum corporibus in superficie obducuntur, acutiori cultro ademptis, inter ossis sacri summum, & cartilagineum ligamentum, os sacrum ac infimam lumborum uertebram interueniens, sectionem tentabis, quæ ligamentum id ab osse sacro diuidat. Rursus inter infimæ lumborum uertebræ corpus, & elatiorem dicti nunc cartilaginei ligamenti regionem, similem duces sectionem, hacque ratione integrum auferes ligamentum. quod ubi chartæ imposueris, sequentia tantisper excindes, dum ad secundam usq; ceruicis uertebam deueneris. Quum igitur uigintitria ligamenta cartilaginea ad hunc modum chartæ erunt adhibita, dorsum in tres quatuor ue partes cautè, & leniter disiungendum uenit, ne impetu id tentans, casu aliquem uertebræ processum confringas. Quare etiam cauendum est, ne primam uertebram à capite negligentius liberare studeas. Licebit enim cum capite ceruicis uertebras cacabo imponere, ut & thoracis uertebras cũ lumborum uertebris: modò illas à sacro osse prius disiunxeris. Os sacrum aũt, unà cum ossibus ipsi utrinq; commissis, quæ ilium, coxendicis, & pubis ossa constituunt & dein cum coccyge osse, nihil prohibet cacabo indere: quum scilicet ilium ossa adhuc cruda, à sacro difficulter, & arduè separentur, & pubis ossiũ cartilago etiam tunc uitietur: quam aliàs integram asseruabis, si pubis ossa non dirempta, cacabo inieceris. Ossibus ad hunc modum cacabo immissis, aqua is uniuersus implebitur, ut ossibus altè in aquam subsidentibus, nulla ossis pars emineat. Hoc enim in primis toto coctionis tempore obseruandum est, ne os aliquod aqua non tegatur: multoq; magis, ne id ex cacabo prominens, fumum excipiat, cuius etiam occasione grandem cacabum esse conuenit. Vniuersæ coctioni nullum peculiare adhibetur artificium: sed ut in cæteris elixationibus, spuma sedulò auferenda est, quo ius clarius reddas, ipsaq; ossa minus sordida extrahas. Pari etiam ratione pinguedo omnis (quæ plurima nonnunquam ijs, qui morbis non fuerunt emaciati, supernatare solet) est haurienda, ac in uas aliquod uel uulgi nomine reponenda, quod illi in obliterandis cicatricibus, & neruis, tendinibusq; producẽdis multum tribuit. Coctioni nullum tempus præfinitur, quum id ex ætatum ratione plurimum uariet. Duabus enim aut tribus horis plusquam satis fit, puerulorum ossa coquuntur: quum scilicet in illis studendum fit, ne quum ossa mundas, appendices decidant: quarum interim coalitus in prouectioris ætatis hominibus uix unquam, quantumuis coxeris, dissoluitur. Is itaque coctionis scopus est, ut ossa cultrorum beneficio, uti inter edendum fit, aptè mundari queant. ut autem id facias opportunius, pedetentim nonnulla ossa inter elixãdum forcipe eximes, eaq; solus repurgabis: nisi fortasse studiosus adsit sodalis, qui unà manus operi adhibeat. Summopere enim cauendum est, ne imperitior aliquis ossium supercilia, processus, capita, & sinus radendo uitiet, aut alicunde cartilaginem læuem, & crustæ modo ossibus obductam, imprudens auferat. hæc namque, quum carnem, ligamenta, tendines, & membranas ossa ambientes adimis, accuratissimè seruanda uenit. Neque uerò officium id hac duntaxat ratione inepto alicui, & Anatomes parum studioso, minus committi uelim: at ut unumquodque os priuatim purgans, sinus ipsius, & capita, & potissimum ligamentorũ naturam, & tẽdinum insertionem, musculorumq; exortum sedulò contempleris. Non enim facilè dixerim, quantum cognitionis partium eo opere tibi paraturus sis. Quando igitur hunc in modum seriatim ossa ex bulliente iure extrahis, ac mundata terræ aut sportulæ alicui imponis, non admodum anxiè expendito, quod nam os prius tibi occurat. Manum tamen cum cubiti ossibus extrahens, obseruabis, ne uiolentius brachiale à cubiti ossibus seiungas: sed cultro articuli ligamenta sensim diuidens, brachiale à cubiti ossibus accuratè liberabis, uti, & in postbrachialis ossium à brachiale separatione. Caueri enim cuperem, ne brachialis ossa inuicem dirimantur: unde etiam ilico atq; id integrum à cubito, & pollicis primo osse, & postbrachiale disiunxeris, obiter duntaxat tendines, ligamentaq; ipsi obnata diuelles: id studens, ne ossa in interna externaq; ipsorũ superficie penitus ligamentis emundentur, sed ut ligamentorum beneficio adhuc inuicem hæreãt. Brachiale enim ita igni adhibito, ligamenta inde sensim reficcata, ipsius ossa firmiter continent, leuioriq; negocio in ossium connexu illud cubiti, & postbrachialis ossibus committitur: nisi fortè iungendis ossibus peritior, brachialis ossa mutuò dirimere, ac ligamentis emundare, postmodumq; æneis filis inuicem committere audeas, aut etiam disiuncta asseruare uelis. Mox ubi brachiales in eum modum igni apposueris, chartam quamuis assumes, cui postbrachialis, & digitorum ossa, non prætermissis undique sesaminis officulis, exactè emundata imponas: quo minus hęc illi chartę inuoluta, neque alterius manus ossibus confusa, in committendis ossibus negotium augeant. Conduxerit igitur, manuum pedumq; ossa separatim in quatuor chartas recludere. Priusquam tamen huius illius ue manus aut pedis ossa chartæ implices, antea semper indagandum est, num aliquod os non mundatum superfit: ne quum putamina, & ius abijciendum curas, unà aliquot ossa oscitanter auferenda porrigas. Si fortè unguem quoque asseruare uisum fit, illum, dum pedis manusq; digitorum ossa expurgas, auelles. Non minus enim humanos ungues, quàm auium, & quadrupedum ungues, elixatione, aut calentis aquæ ui, abscedere conspicimus. Porrò quum ulnam, & radium emundas, cartilago non negligetur,

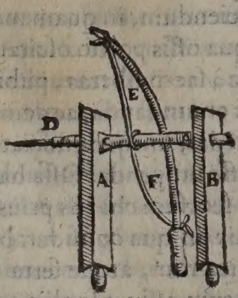
quæ

quæ à radio profecta, magna ex parte ulnam à brachiale dirimit. Hæc namque ab ulna liberatur, ut radio adhuc connata, in ossium connexu, rursus ulnam & brachiale intercedat. Quinetiam quum caput purgas, accuratissimè caueto, ne membranam, quæ auditus organi foramen succingit, euellens, ossicula illa negligenter eximas, quæ eius organi constructionem subintrant: quippe illa stylo quopiam in foramen misso, sunt studiose euellenda, & pariter excutienda. Hæc ossicula ad reliquam ossium colligationem, aliquò recondes, & uertebras omnium postremo è iure eximes, quemadmodum & sacrum os: nisi fortè post aliquam tulam elixationem, coccyx os à sacro liberare lubeat: quòd scilicet huius ossicula, ob cartilaginea ligamenta, quæ ipsa connectunt, si diutius coquantur, ab inuicem seiungi soleant. Si tamen coccygis ossis præscindendi gratia, os sacrum prius exemeris, id denuò cacabo est immittendum, coccyxq; os priuatim in chartam aut sportulam conijciendum, in quam minuta locabis ossicula: cuiusmodi dentes sunt, si fortè ipsorũ aliquis exciderit, aut aliqua ossis portio oscitanter effracta fuerit. Verùm ut pubis ossium cartilaginem serues, priusquam ilium ossa à sacro liberas, pubis osse anteriori posterioriq; sede leuiter sunt à ligamentis, ac ambientibus membranis emundanda, ac dein inuicem solis manibus seiungenda, ut ipsa intercedens cartilago, ab altero osse abscedat, uniq; duntaxat commissa maneat, leui negotio postmodum in ossium connexu, cum altero pubis osse iungenda. Ossa hac ratione purgata, denuò numerabis, non quidem manuum & pedum ossa, quæ iam seorsum chartis prius inuoluisti: uerùm recensebis caluariæ partem, quam serra à reliquo capite ademisti: in qua considerabis, num portiunculæ temporum ossium, quæ instar squamę uerticis ossibus applicantur, atque serra à cætera temporum portione auferri solent, ex elixatione deciderint, ne fortè illas cum ossium spolijs, aut iure dones reijciendas. Deinde, num dens aliquis ex superiori inferiori ve maxilla exciderit, perpendes: & uigintiquatuor uertebras, totidemque costas enumerabis, duas clauiculas, duas scapulas, duos humeros, duas ulnas, & radios duos: sacrum os: à quo iam antea coccyx os ademptum est: duo grandia ossa, sacri ossis lateribus nexa: femora duo, tibiæ ossa duo, & fibulas duas, item patellas similiter duas. Vbi omnia enumeraueris, magnopere conduxerit, ossa denuò mundæ & bullienti aquæ indere: ac mox exempta, seorsum aspero rudiq; linteo abstergere: & si quæ ligamentorum, aut membranarũ, aut musculorum insertionis exortus ve sint reliquiæ, eas defricare ac abstergere: studio interim adhibito, ne lubrica, & crustæ modo ossibus adhibita cartilago simul auferatur. Interea uerò dum hæc in orbe igni apposita leuiter desiccantur, aurium cartilagines cute detegentur, chartæ cum reliquis cartilaginibus applicandæ. Idem quoque in palpebrarum & nasi cartilaginibus moliendum est: ac deinceps acutis cultellis os υ referens, à musculis ipsi commissis, quàm licebit exactissimè, crudũ emundabis. Purgato illo osse, laryngis cartilagines similiter crudas accuratè carnibus membranisq; liberabis, simul cum una atq; altera asperæ arteriæ trunci cartilagine, C imagini comparata. Iam pectoris os, ipsiq; connexas cartilagines, sedulò emundabis: quod eo minus promptè perfeceris, quo id pluribus obducitur membranis, pingueq; est, & interim coquendum neutiquam uenit, uixq; calente aqua aspergendum. Quum uerò cartilagines carne spolias, cauendum est, ne membranam cartilaginibus proximè obductam, illiq; correspondentem auferas, quam circumossalem dicimus. Quippe hac membrana à cartilaginibus discerpta, illæ infirmiùs pectoris ossi committuntur, & contractę, breues & intortæ euadunt. Insuper quo minus cartilagines hæ contrahantur, pectoris os ad ignem non est exiccandum: sed alicubi tantisper, dum ossa nectere proposueris, in loco non nimis humido reponendum, ne rursus cartilagines plus æquo flaccescant, ac postea deformem thoracis ossium fabricam constituant. Nihil enim æquè elegantem sceleti struem uitiat, atque pectoris os cum cartilaginibus, si modò illæ negligentius obseruentur, & non iam compactis ossibus potius quàm antea exiccari permittantur. Reliquas autem cartilagines, chartæ adhibitas, licebit igni nonnihil admouere: at ita, ne minimum cōuellantur: quum satius sit, & has quoque post compactionem siccari. Iam integrum tibi est, ossa & cartilagines ad eum quem mox dicam modum contexere, aut dissoluta asseruare: quod longè etiam præstiterit, si modò aut connexis, aut dissolutis carendum esset. Ossa namque disiuncta, & in oblongam arcam seriatim posita, quouis tempore seorsum conspici, ac omnia quæ ad ossium cognitionem spectant, edocere possunt: quæ autem erecta, simulq; commissa sunt, sinus capitaq; ossium non admodum accuratè commonstrant: sed ut uerè dicam, ad ostentationem potius, quàm ad disciplinam conducunt. Quanquam rursus ad hanc illa ossa accommodatissima sint, quæ ex Italicis subducuntur monumentis, penus modo (ut hic ferè omnia) extructis, & sub impluuio aliquo, aut alioquin aeri ita expositis, ut hæc pluuialem aquam quandoque excipiant. Pręter id namque, quòd monumenta eiusmodi humida sunt, etiã aqua subinde accedit, cuius beneficio omnia quæ ossibus adnascuntur, promptissimè marcescunt: adeò ut illa ossa post aliquod tempus exempta, & dein abluta, sint integerrima, nihilq; non in ossibus spectandum commonstrent, modò in arcam seriatim citra connexum reponantur. ad coniungendum enim propter deperditas costarum totiusq; corporis cartilagines, prorsus quodammodo sunt inutilia. si namq; illarum fortè aliquæ reperiuntur, ob putredinem sunt friabiles, & undique ab ossibus liberæ. Rursus ossa ad hũc usum sunt inepta, quæ è terra apud alias nationes effodiuntur, & cumulatim in cœmiterijs asseruantur. Præter hoc enim, quòd illa carie ob terrę siccitatem afficiuntur, omnia eiusdem hominis ossa nunquam, uelut in dictis nuper monumentis reperias, uel Parisijs etiam in Innocentum cœmiterio: ubi, si usquam modò mehercule, quamplurimos ossium quæ è terra fodiuntur, habes aceruos: qui mihi primùm cognoscendis ossibus uacanti, adeò uberem suppeditarunt copiam, ut longo indefessoq; spectandi usu edoctus, etiam obuinctis oculis cum sodalibus interdum deponere ausus fuerim, unius medię horæ spacio nullũ os ex tot aceruis porrigi posse, quod, cuiusmodi esset, tactu non dijudicarem. Atq; id eo faciendum erat studiosius, quo discendi cupidus, magis præceptorum opera, in hac medicinæ parte (quod uerè dixerim) destituebar. Porrò

Quæ ossa ad disciplinam utilissimi.

Emundata ossa quomodo iungenda.

rò quod ad coctorum ossium connexum erectionemq; attinet, ea mox post emundationem (ne nimiùm in-
durescant) committenda sunt. nam statim à coctione, ossa solis subulis, quibus suppinguntur calcei, citra
negotium perforãtur, æneisq; filis mutuò alligantur: quod quisque, prout manuum nactus est industriam,
& ad ea, quę hactenus toto libro descripsimus, minus obaudiuit, suo marte perficiet. Verùm interim si quã
do ossa alicui aridiora durioraq; obtingent, quàm ut illorum, qui coria subulis perforant ritu, illa ex uoto
terebrare posset, haudquaquam abs re erit, id instrumentum operi adhibere, quod aliquando in hunc usũ,
quum in durissima quædam ossa, spectatu ob siccam hominis mediæ ætatis temperiem iucundissima, inci
dissem, ossibus perforandis paraui: sumptis uidelicet duobus stipitibus, trium ferè palmarum longitudine,
& crassitie trium propemodum digitorum: qui deinde al
tera parte, non procul ab extremo orbiculari, & quod pol
licem admitteret, foramine, perforabantur, ut axis in il-
lis uolui posset, quæ longa erat palmas ferè tres, & suis ex
tremis crassitie pollicis, in medio autem duplicata cras-
sitie, teres, vt scilicet extrema, stipitum foraminibus con-
uenirent, ac in illis commodè uoluerentur: & media cras
situdo axem ita cohiberet, ut stipitibus secundùm eius
crassitiei longitudinem ualidè alicuius mensę uel sca-
mni angulo intrusus, & cum axe illis indita firmatis, ipsa
duntaxat in stipitibus circumduci posset, non autem an-
trorsum aut retrorsum ageretur. Atque ita unum axis extremum, ad trium ferè digitorum latitudinem, pol
licis modo teres erat: ad quatuor autem, uel quinque digitorum latitudinem, duplò crassius. & reliquum
axis, pollicis crassitiem ita æquabat, ut extra alterum stipitem, & ultra mensæ scamni ve amplitudinem ali
quousque promineret, illiq; ferrum immitteretur, quo ossa perforabam: modò tenuius, modò crassius, pro
rei usu, illorum ratione assumẽs, qui sphęrulas, orationibus Dominicis, & ad diuam Virginem salutationi-
bus sanctè enumerandis aptas, indies præparant. Cæterùm media illa axis crassities, inter firmatos consi-
stẽs stipites, exactissimè fuit teres, ut tenue lorum ipsi aptius circumuolueretur, quod semel axi circundu-
ctum, oblongi baculi extremis tanquam arcui nectebatur: ut baculo sursùm & deorsum sinistra manu, tan
quam lyra ludente, uicissim ducto, axis cum ferro ipsi indito, in stipitibus circumageretur, ac os, quod dex
tra manu adhibebam, perforaret. Hoc itaque instrumento, aut solarum subularum ope, ossa perforabũtur.

Hac figura instrumentum id expressimus, quo duriora ossa leui negotio perforantur. Significet itaque A et B duos stipites, qui mensa aut scamni alicuius angulo possunt infigi. C, C axim. D axis partem, cui ferrum, subulæ in modum inditur. E uerò arculũ, quo axis circumuoluitur.

& ad manum erit æneum filum, partim crassius, partim tenuius: quod postmodũ, quo magis sequax red-
datur, & quo rariùs, quantumuis intortum, frangatur, erit igni, ut aliquandiu candescat, imponẽdum. His
aderunt duæ tenaculę, seu forcipes: unus quidem, quo filum intorquebitur: alter autem, quo iam intortum
abscecabitur. Inchoabis autem ossium colligationem à pedibus, ac primùm calci talum iunges, & deinde
cubiforme os calci, & cymbam referens talo, & tria interiora tarsi ossa cymbam referenti: deinde his com-
mittes pedij ossa, hisq; seriatim digitorum ossa, cum ossiculis sesamo comparatis. quæ ideo cautius & te-
nuiori subula perforabis, quòd duriora solidioraq; sunt, & ex subulæ impetu promptius diuisa dissiliunt.
Vbi utrunque pedem iunxeris, tibiæ ossis tuber, quod sinus femoris capita excipientes dirimit, tanto fora
mine in tibiæ usque cauitatem, qua ipsius medulla reponitur, terebrandum est, quantum excipiendo durio
ri baculo sufficiat: qui femori etiam intrusus, claui ritu ita tibiam femori committat, uti fundi uasis asseres
absque glutine necti cernimus. Est enim in femoris inferiori sede aliud foramen moliendum, illi è directo
cõsistens, quod in tibia fieri uolebam, ut idem baculus & femori & tibiæ indatur, huiusq; ope articulus ge
nu inflexus maneat. Pręter hunc baculum tamen, femur tibiæ ossi utrinque crassiori filo committendum,
est, & non prætermissis cartilaginibus, tibiæ ossis sinus augẽtibus: quæ quum hæc ossa iungentur, simul cũ
illis constricta, in articulo genu seruabuntur. Mox fibula tibiæ ossi suprà infraq; alligabitur, & patella si-
mul femori ac tibię ossi firmabitur. Hoc ubi in utroque crure præstitum erit, sacri ossis lateribus ilium os-
sa crassiori filo sunt nectenda: ac deinde pubis ossa, interueniẽte etiam illorum cartilagine, iungenda. Iam
ad manum erit orbicularis asser, in quem ossa erigentur. conuenit autem, huius asseris orbem tantum esse,
ut pedes illi eo situ, quo ossa erigenda ducis, aptè firmari queant. In huius asseris medio foramen paratur,
ut quum ossa in erectam arcam recondes, inferior arcæ fundus axem habeat, qua foramini illi indita, orbẽ
conuolui sinat. Præter hoc foramen, aliud iuxta orbis circunferentiam aptabitur, in quo lignum firmari
queat, quod instar teli, aut hastæ, aut falcis (utcunque uisum erit) paratum, sceleti manus suffulciet. Extru-
cto in hunc modum orbi pedes impones, & astantis alicuius ope super pedes reliqua crurum ossa inniti cu
rabis: ac deinde femorum capita in coxendicum ossium acetabulis indes, ut rectè filo aut uirgula interual
lum metiaris, quod ab orbe ad humiliorem sedem foraminis pertinet, in sacro osse dorsalis medullæ gra-
tia incisi. Hoc etenim interuallum docebit, qua mẽsura ferrum fabricandum sit, quod orbi affixum, & os-
sis sacri, reliquarumq; uertebrarum foramini dorsalem medullam trãsmittenti inditum, uniuersa ossa pul
chrè sustinebit. Ferrum namque ita aptandum est, ut ualidè orbis medio clauis effigatur, & ab orbe ad in-
fimam usque nuper dicti foraminis sedem, teres aut quadratum sit. ab illa autem sede sursum latius quàm
crassius esse conuenit, ut postmodum ad dorsi inflexum obliquari queat, uertebręq; ipsi ita latioribus quo
que adhibitis intrusisq; bracillis adaptẽtur, ut immotæ maneant, neque ad ferrum circumuertantur. Atq;
ideo ferrum inibi primùm tenuius fiet, ubi sacrum os, ne deorsum subsideat, suffulciendum uenit. Nisi e-
nim hoc os firmetur, sustineaturq;, unà cum ipso reliquæ uertebræ sensim descendent, temporisq; successu
sceleti crura turpiter obliquabuntur. Verùm quia os sacrum (quantumuis foramen dorsalis medullæ gra-

tia

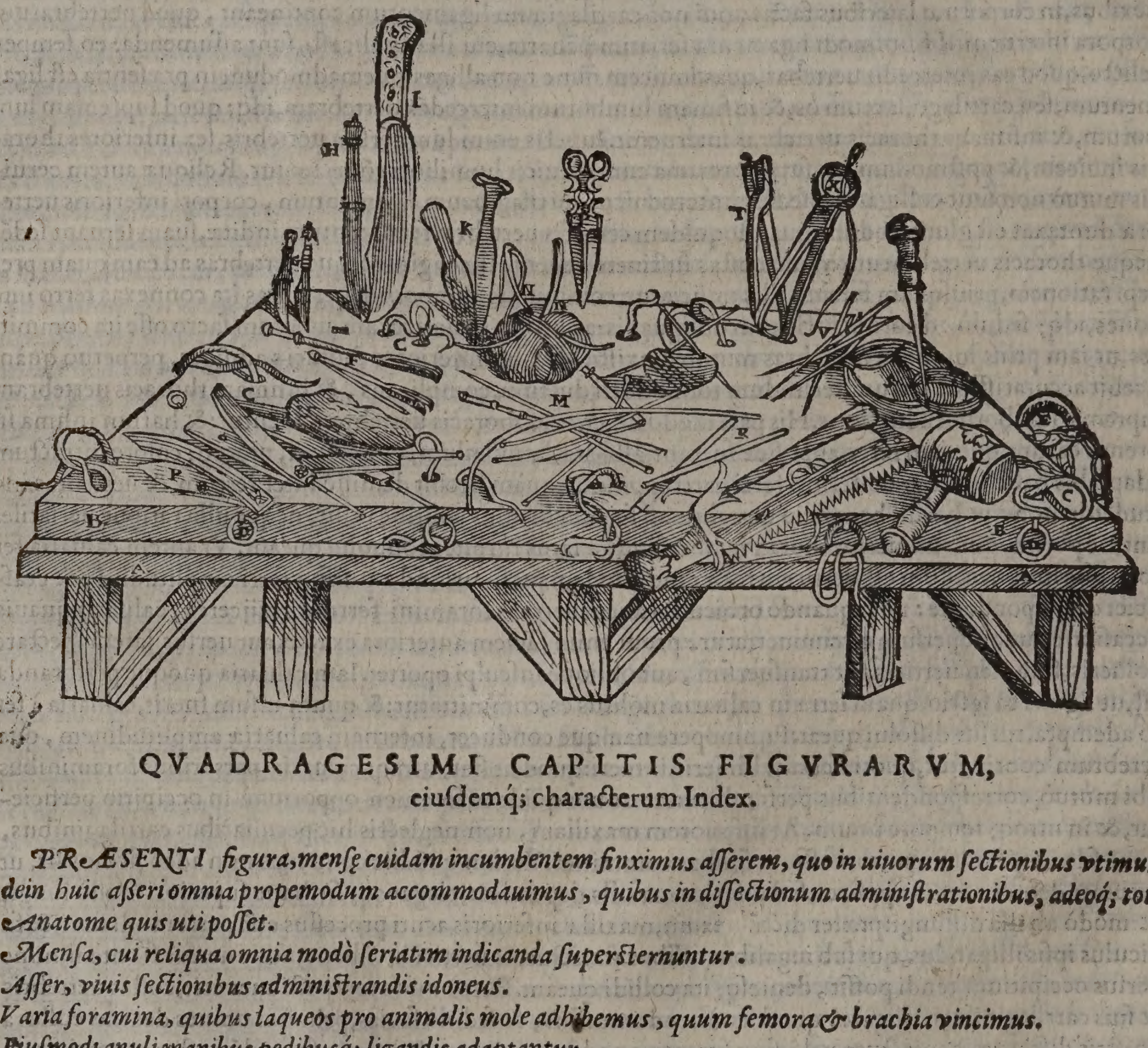
tia in illo cęlatum, cultri ope rectum agas, ut ferrum per ipſum tranſmittas) in hac quam modò paramus oſſium ſtrue, non ſatis in poſteriora obliquatur, neque ad pubis os collatum ſatis ſurſum ſpectat: ſoleo interdum ex a medio corporis ſecundi oſſis ſacri oſſis foramen rectà ſurſum in debito ſacri oſſis ſitu, in foramen uſque dorſalis medullæ exculpere, ubi id in altiſſima ſede primi oſſis ſacri oſſis cōſiſtit. Accuratè igitur ab orbe ad ſacri oſſis foraminis, ſiue id ſit finis eius, quod dorſali paratum eſt medullę, ſiue nouum prorſus ipſi oſſi, uti iam dicebam, inſculpſeris, præparandi ferri lōngitudo metienda uenit. De reliqua autem ferri longitudine non adeò curandum eſt: quum hæc, ſi fortè longior ſit, poſt oſſium compactionem facilè præſcindatur. Et etiamſi oſſa arcæ imponenda duxeris, magnopere iuuerit, ferrum plus minus duabus palmis longius, quàm uniuerſum ſit ſceleton, fieri: ut ipſius portio extra uerticem eminēs, ſuperioris arcæ fundi foramini poſſit indi, in ipſoq; conuolui. Cæterùm oſſe ſacro, cum ipſi utrinque nexis ilium oſſibus, uti iam diximus, ad ferrum orbi fixum ſuffulto, craſſiori filo femoris capita coxendicum acetabulis innectes: diligenter perpendens, quantum hæc aut extrorſum, aut introrſum intorqueas, ne fortè crura turpiter intorta cōmittas: aut patellę interiora potiùs crurū, quàm anteriora reſpiciant: quod ſanè futurum eſt, niſi ad amuſſim ſecundum totius cruris ſitum, femoris capita ſuis finibus iunxeris. Vtcunque tamen feceris, in hoc connexu filum prorſus intorquendum nō eſt, priuſquam pedes orbi, & tibijs, eo ſitu commiſeris, qui tibi apparebit elegantior. Hunc à baculi, quo manus ſtabilientur, forma, potiſſimum petes: alium quippe ſitum meſſoria falx, & alium haſta, aut Neptuni tridens, aut aliud quoduis inſtrumentum expetit. Modò uertebræ omnes ſeriatim accommodandæ ſunt, quo cuiuſque ſitum ordinemq; inuentu non arduū obſerues: hunc namque uertebratum forma, & articulationis ratio promptè oſtendūt. Quum primùm itaque ordinatim omnes in menſam repoſueris, quinque lumborum uertebras inuicem committes duobus nexibus, in corporum lateribus factis, qui unà cartilaginum ligamentum contineant, quod uertebrarum corpora interuenit. Huiuſmodi ligamenta ſeriatim à charta, cui illa applicaſti, ſunt aſſumenda: eo ſemper relicto, quod eas intercedit uertebas, quas inuicem nunc non alligas. quemadmodum in præſentia eſt ligamentum, ſeu cartilago, ſacrum os, & infimam lumborum intercedēs uertebram, idq; quod ſupremam lumborum, & infimam thoracis uertebras interuenit. Iunctis enim lumborum uertebris, ſex inferiores thoracis inuicem, & poſtmodum ſex ſuperiores unà cum ceruicis humiliori cōnectentur. Reliquæ autem ceruicis mutuò non ſunt colligandæ: ſed eas interueniens cartilagineum ligamentum, corpori inferioris uertebræ duntaxat eſt glutinandum: quandoquidem ceruicis uertebræ, ferro tantum inditæ, ſuam ſeruant ſedē, neque thoracis uertebrarum modo coſtas ſuſtinere debent. Ilico igitur atque uertebras ad eam quam pręcepi rationem, priuſquam ferrum illis traijciatur, commiſeris, lumborum uertebras ita connexas ferro impones, idq; ſedulò ad eorum inflexum obliquabis: ac infimam uertebram unà cum ſacro oſſe ita committes, ut iam prius lumborū uertebras mutuò uinxiſti. Mox his inferiores thoracis adiūges, perpetuò quàm licebit accuratiſſimè ferrum, ſecundum totius dorſi ductum, complicans, & infimam thoracis uertebram ſupremæ lumborum adnectens. His pari modo ſuperiores thoracis uertebræ addentur: & harum infima ſupremæ earum, quæ iam ferro appoſitæ fuerant, alligata, latiuſculum, & longum, nigroq; colore intinctum adaptabis baculum, qui poſteriori ferri parti appoſitus, quàm licebit demiſſè inter ferrum, & uertebras intrudetur, ut huius baculi beneficio uertebræ ad ferrum firmius contineantur, neque ulla ratione uerſatiles ſint, ne poſtmodum uniuerſus thorax in hoc, illud ve latus turpiter cōuolui queant. Vt autem caluaria ferro applicetur, neceſſum eſt uerticem foramine quodam perforari, ad amuſſim ferri amplitudini, & craſſiciei correſpondente: ne ſi quando orbiculari alicui uerticis foramini ferrum traijceres, caluaria quauis occaſione quoquòuerſum circumuertatur: prout enim faciem anteriora exactè, aut uerſus latera ſpectare uolueris, foramen uerticis aut tranſuerſim, aut obliquè inſculpi oportet. Iam caluaria quoque perforanda eſt, ut ligulis ea ſectio, quam ſerra in caluaria molitus es, committatur: & quum uiſum fuerit, caluaria à ferro adempta, rurſus diſſolui queat: ſummopere namque conducet, internam caluariæ amplitudinem, qua cerebrum continetur, quotieſcunq; libuerit, intueri: quod ut fiat, utraq; caluariæ pars tribus foraminibus ſibi mutuò correſpondentibus perforabitur. ac unum quidem foramen opportunè in occipitio perficietur, & in utroq; tempore unum. At inferiorem maxillam, non neglectis hic peculiaribus cartilaginibus, æneo filo in ipſius temporum oſſium finibus committes. Verùm quū hic connexus non adeò firmus ſit, ut accuratè dentes mutuò applicet, ſed inferior maxilla dependeat, elegansq; ſit, hanc ſuperiori modò iungi, & modò ab illa diſiungi: præter dictū nexum, maxillæ inferioris acuti proceſſus etiā perforandi ſunt, & funiculus ipſis illigandus, qui ſub iugalibus oſſibus traiectus, & uertici incūbens, nunc uerſus frontem, nunc uerſus occipitium tendi poſſit, denteſq; ita collidi queant. Porrò nunc tempeſtiuum erit, coſtas uertebris & ſuis cartilaginibus alligare: quod ſanè ut ad amuſſim, & ſedulò facias, primùm omnes dextras coſtas à ſiniſtris diſcernes, coniectura uel à ſinu ſumpta, quod uena, neruus, & arteria ſecundū coſtas exporrigitur: dein à ſuperiori coſtarum ſede, quę latior ſpiſſiorq; inferiori occurrit. Deinceps in hunc ferè modū ((())) coſtas menſæ ſeriatim impones, ut dextræ ſiniſtris reſpondeant, curans. Promptum enim erit ſingulas ſuis ſedibus ponere: ſi ea modò memoriæ non exciderint, quæ ad internoſcendas coſtas ſuprà commemorauimus. Ex hac coſtarum ſerie, primam utriuſque lateris coſtam ſuæ cartilagini ad pectoris os adnectes, & de inde ſodali pectoris os cum adnexis ipſi cartilaginibus in ſua ſede tenendum porriges, ac deinceps primas coſtas primę thoracis uertebræ tranſuerſis proceſſibus alligabis. Inſuper ſecundas coſtas ſuæ committes uertebræ, & poſtmodū ipſarum cartilaginibus, atq; ita ſeriatim omnes: obſeruans interim, ut illas coſtas toto interuallo prorſus dehiſcere ſinas, quę ante ſectionē cartilaginibus inuicem diremptæ fuerant. Nunc humeros ſpiſſiori filo ſcapulis nectes, & deinde tenuiori filo clauiculas ſuperioribus ſcapularum proceſſibus,

a Quaſi à B primæ figur. cap. 18 foramē duceres ſupra e ſecundæ figu. eiuſdem cap.

bus,mox ſcapulas coſtis,& clauiculas pectoris oſſi. Quum tamen humeros ſcapulis aduincies, expendendum eſt,quò nam ſitu manus collocandas duxeris. Hic enim multum refert, quomodo ſcapulæ ſinui,caput humeri committatur. In quo etiam connexu cartilago neutiquam prætereunda eſt,cuius auxilio ſcapulæ ſinus interdum adaugetur:atq; ita etiam cartilagines,clauicularum articulis peculiares,nō neglectę, ſuis articulis nectentur. Cæterùm cubiti oſſa humero uincienda non ſunt, priuſquam manus tota ipſi fuerit nexa. Radius itaque,habita ad futurum manus ſitum ratione,ſuprà infraq; ulnæ eſt colligandus. deinde ſi brachialis oſſa diſiuncta,ſuiſq; ligamentis libera ſunt,ea inuicem ueniunt committenda:aliàs autem ſuorum ligamentorum interuentu abundè continentur. Inferiori ipſorum ſedi primùm pollicis os,& quattuor poſtbrachialis oſſa,ac deinde his digitorum oſſa,unà cum ſeſaminis oſſiculis adnectes. Poſtremò autem brachiale radio iunges,& deinde ulnam humero. Atq; ubi id in utroq; latere præſtitum erit,manus baculo illi alligabis,quem ualidè orbi infixum,inſtar falcis,aut aliter extruendum dixi. Erectis nunc oſſibus,ex oſſe υ referenti,& auditus organi oſſiculis,ac aſperæ arteriæ,auriumq; & palpebrarum cartilaginibus,& ungue,cordiſq; cartilaginea portione,monile licebit confingere: his omnibus catenulæ,aut exiccato cruris aut manus neruo adnexis.

DE INSTRVMENTIS, QVÆ ANATOMES STVDIOSO debent eſſe ad manum. Caput XLI.

ANATOMICORVM INSTRVMENTORVM DELINEATIO.

QVADRAGESIMI CAPITIS FIGVRARVM, eiuſdemq; characterum Index.

PRÆSENTI figura,menſę cuidam incumbentem finximus aſſerem, quo in uiuorum ſectionibus vtimur: dein huic aßeri omnia propemodum accommodauimus, quibus in diſſectionum adminiſtrationibus, adeoq; tota Anatome quis uti poſſet.

A, A *Menſa, cui reliqua omnia modò ſeriatim indicanda ſuperſternuntur.*
B, B *Aſſer, viuis ſectionibus adminiſtrandis idoneus.*
C, C *Varia foramina, quibus laqueos pro animalis mole adhibemus, quum femora & brachia vincimus.*
D, D *Eiuſmodi anuli manibus pedibuſq; ligandis adaptantur.*
E *Huic anulo maxilla ſuperior, libera inferiori,catenula alligatur,vt caput immotum ſeruetur, ac interim neque vox,neque reſpiratio vinculorum aliàs occaſione præpediantur.*
F, F *Diuerſa nouacularum genera,quibus ſpongia accumbit.*
G *Cultelli,ad earum ſpeciem formati,quibus calami adaptantur.*
H *Vulgaris qui menſæ adhibetur culter.*
I *Grandis ac validus culter.*
K *Cultri è buxo parati.*
L *Hamuli.*
M *Varij ſtyli, vnà cum ſiphone.*

N, N Obliquatæ acus cum filo craſſiore, quibus literarum faſciculos colligamus.
n Minores acus, quas vulneribus ſuendi accommodamus.
O Serra,
P Forficula.
Q Malleus ligneus.
R Arundines, inflando pulmoni, & alijs quibuſdam partibus idoneæ.
S Filum æneum, oſſibus nectendis aptum.
T Subula forandis oſſibus parata.
V Varia ſubularum ferramenta.
X Forpex, intorquendis filorum extremis comparatus.
Y Forpex, quo intorti, & oſſa iam committentis fili reliquias præſcindimus.

QVANDOQVIDEM ſuperiori Capite in nonnullorum inſtrumentorum mentionem incidimus, quibus ad Anatomen utimur, quumq; nō infrequens horū ſimiliumq; in ſubſequentibus libris ſermo occurret: haud abs re fore duxerim, ea omnia obiter, ut in huius Capitis figura exprimuntur, utq; deſſectionum ſtudioſis ad manum eſſe debent,
a F. recenſere. Primùm itaq; plures comparandi ſunt *a* cultri, quibus tonſores in abraden- *Nouacula.*
dis pilis utuntur, & quos uulgo nouaculas dicimus. ac horum quaſdam acutas eſſe conuenit, quaſdam uerò retuſiores. quamuis iſtarum maior ſemper, quàm ipſe uelis, futura tibi ſit copia. Eligendę ſunt minores, & leuiores: quamuis etiam grādes aliquot adeſſe, nihil prohibeat. plures uerò coemendæ ſunt, quòd leui quaq; occaſione in membranis, aut tendinibus, ligamentisq; findendis corrūpantur: & quum fragili admodum conſtent ferro, promptè exiliant, præcipuè ſi nouas, & acuendo non detritas, operi adhibueris. Quibuſdam ex his, & potiſſimum minoribus. illud ferri tuberculum non inutiliter aufertur quod cultrum extra manubrij rectitudinem extendi prohibet. atq; id tūc in primis tentandū venit, quum nullę reperiuntur nouaculæ obliquo extructæ manubrio: quales illę ſunt, quibus noſtrates, & Galli tonſores vtuniur. Italis enim, vt & Anglis ferè, rudes, & magnis erectisq; capulis, ſeu manubrijs præditæ nouaculæ ſunt in uſu: quarum capuli ſubinde in obliquis ſectionibus, quo minus ſcilicet manum ex ſententia
b G. inflectas, obſtaculo ſunt. His *b* paruos cultellos, quibus calamos adaptamus, addere oportet: & ex his *Parui cultri, quibus calami ad aptantur.*
nonnullos orbiculato cuſpide, nonnullos uerò oblongo acutoq; eſſe conuenit. Horum autem potiores
c 1. muſc. ſunt, penitus ferrei: alij enim, quum *c* tranſuerſa ligamenta ſcindere conamur, capulus promptè frangi-
14. charac. tur: ipſumq; ferrū imbecillius, emollita nimirū ex calidæ aquæ lotione reſina, in capulis firmatur. Prorſus
1, 2, 3, 4, 5, reſpuendi ſunt incuruati, ac falcibus ſimiles: quoniā ſolo propemodū mucrone inter diſſecandum utimur,
6. Δ. ς. Z. qui introrſum in curuis illis cultellis reflexus, difficulter tranſuerſis ligamentis, & potiſſimū per uniuerſā
d H, I. interiorem digitorum ſedem, ſubijcitur. Praterea nō inutiliter adhibentur *d* cultri aliquot illorum, quos *Vulgares cultri.*
menſæ apponimus. quorum unum, & alterum maiorem eſſe conuenit, ſed retuſum, & craſſum, ferreumq;
e K. potius quàm chalybeum, aut ſaltem non impenſe fragilem. Si uiſum fuerit, poteris his adijcere *e* duos è buxo, aut ligno guaiaco confictos: atq; ex his alterum tenuem, & oblonga cuſpide ſcindes, alterum uerò latum, & orbiculari cuſpide eſſe ſines. Verùm illos rarò admodum ſectionibus adhibeo, quum retuſiores nouaculæ ſemper ſint ad manum. Licebit etiam *f* hamulos duos effingere, illos referentes, quos Capitis ini- *Hamuli.*
f L. tio appinximus. Conſueui autem illos parare ex furculis, quæ Italorū menſæ indies apponuntur, & à pyramide nomen ſibi uendicant. Si enim utraque eiuſmodi furculæ crura magis lima attenuaueris, & dein eorum apices obliquè nonnihil inſtar ſemicirculi inflexeris, hamulum tibi elegāṫè parau eris, cuius mucrones lima ex arbitrio acuere eſt integrum. atque ita unum hamulum obtuſiorem, alterum uerò acutiorem comparare iuuerit. Quanquam interim relictis hamulis, ungues ſubinde operi in eleuandis quibuſdam
g M. corporibus utilius adhiberes, niſi ſiniſtræ manus umbra ſectionē obtenebraret. Inſuper *g* ſtylos lōgos, breues, & craſſitie uarios, ex argēteo aut æneo filo tibi diſſecari curabis, & quoſdā ex molliſſimo maximeq; ſe- *styli.*
quaci plumbo, ab aurifabro quopiam educi, trahiq; inſtar filorum ſines. Hi enim unà cum porcinis aliquot ſetis, ad uarios uſus, & pręſertim ad obliquorum ductuum foraminumq; naturam inueniendam, mirè conferunt. Iuuerit quoq; ſyphonem adeſſe, ſi fortaſſis illum per penem aliquando ueſicæ indere liberet, ut in eo opere reddereris exercitatior. Et quemadmodum nucleum ſyphoni affinximus, ita quoq; quibuſdam ſtylis illum adhiberi, & quoſdam etiam ſyphonis modo incuruari conduxerit. Neq; profectò mediocriter utiles ſunt ſtyli aliquot, inſtar mediæ canalis extructi: ita nimirum, ut ſyphones parātur, in quorum cauitatem ſectio tentatur, ex qua è ueſica calculus euellitur: ut ad eam ſtylorum formam, in quibus piloſi ſerici textores ſericum in pilos ſeriatim ſecant. Conferunt namque illi ſtyli in ſectionibus, quibus membranam longa ſectione diuidimus, cauentes, ne quid ſubditorum, aut in membrana complexorum lædatur.
h N. *h* Acus quaſdam habere cōuenit, inſtar C literæ, aut (obliquatas. quod ilico pręſtabitur, ſi vul- *Acus naria*
gares acus ignitas, ac ueluti ductiles redditas obliquaueris. Conduxerit uerò has eſſe magnas, & paruas, ut
i n. filū funiculoſq; graciles trāſmittant. Præter incuruas has, & retuſiori quaſi cuſpide præditas acus, *i* tales quoque ad manum ſint, quibus in conſuendis uulneribus utimur, aut quibus chirothecę, aut pelles alioquin conſuuntur: ut cutem aliquando ſuere ualeas, quoties metuis, te abſente, aliquid à ſpectatoribus di-
k ipſo filo acus ſunt in fixa. ſcendi cupidis uitiandum. His acubus *k* filum adaptatur ſericum, quo uulnera committuntur, aut peculia- *Filum.*
re aliquod, ſi fortè quępiam conſuta diſſolui turbatiq; ab alijs, quum abes, uereris. Cæterùm ad uaſa religanda, communi illo uteris filo, quo literarum faſciculos colligamus, quod præſtantiſſimum ex Germania

in Italiam adfertur:apud alias autem nationes imbecillius,& crassius,minusq; intortū, & læue reperitur. *l P.*
Forficula. *l* Forficula, non nisi abscindendis post ligationem funiculis est accommoda, quod etiam quouis obitur *m O.*
Malleus. cultro. *m* Serra uerò,quàm interdum operi adhibemus,ea conducet, qua gangræna,aut eius generis affe *n Q.*
ctibus,uitiata membra præscindimus:cui muneri illæ magis sunt idoneę, quæ à pectinum artificibus pe- *o I.*
tuntur,quàm quę impense tenues,& ob id nimium uibratiles,apud chirurgos magno supercilio seruantur *p R.* *q T.*
Canula. *n* Malleus, si quando illo ad *o* grandiorem cultrum impellendum, quum aliorum animalium effringes *r X.*
caluarias,aliud ve os illo discindes,quiuis ferè erit accommodus. Non inopportunè etiam ex arundinibus *s T.*
Instrumēta connectēdis ossibus idonea. oblongi aptabuntur *p* calami, quibus minister aliquis hoc illud ve corpus commodiùs,quàm folle infla- *t S.*
re possit. *q* Forpicum uerò, quibus æneum filum in ossium compactione intorquemus, & *r* aliarum,qui *u in contextu ca.40.*
bus id præscindimus,uti & *s* subularum,& *t* æneorū filorum,& dein *u* instrumenti cuiusdam,quo os- *x B, B. & si. occurrens*
Asseres uiuis sectionibus accommodi. sa promptè terebrantur,rationem, in præcedente Capite complexi sumus. *x* Asseres uerò,quibus magno *in contextu ca.19.li.7*
usu uiuas obimus sectiones,paratu quoque faciles sunt:& illos ad finem septimi libri describemus, ubi ui- *& in infima sede figuræ in frōte operis posita.*
uorum prosequemur Anatomen.

CHARACTERVM, QVI TRIBVS VNIVERSVM sceleton exprimentibus figuris adhibentur, Index, unà cum uarijs ossium nominibus.

TRIBVS figuris,quibus tota ossium strues exprimitur,quasq; integras nuncupare soleo,ijdem ferè inscribuntur characteres.quanquā si quis illorum alicui tantū figuræ peculiaris sit,ex numero promptè obseruabitur.quē singulis characteribus modò in indice subijciam,quo potissimùm institui ossiū nomina(sed citra ipsorum rationē) ascribere:primū ea collocaturus,quibus toto sermonis cōtextu præcipuè utor:dein Græca,mox(si quæ alia sint) Latina,probatioribus recepta autoribus:idq; ita,ut ordo hic uim quādam habeat.His succedent Hebræa,uerùm aliqua ex parte adhuc Arabica,quū scilicet ex Hebræo Auicennæ interprete propemodū omnia, à familiari mihi amico Lazaro Hæbreo de Frigeis(cū quo in Auicennæ lectione uersari soleo) sint transcripta. Atque illis nominibus ideo latinas literas subiungendas duxi,quòd horū pleraque in Arabū libris latinitate donatis adhuc occurrant:ac proinde etiam meritò post hæc locum habebunt alia in Latinis Arabū interpretibus passim obuia, simul cum ijs,quæ in nostræ ætatis manualiū medicorū libris leguntur. Os itaque Græcis nominatur ὀστέον,Hebræis auten עצם *hezē.Cartilago autem* χόνδρος, השפוסים *hascehusim. Ceterùm ossium nomina opportunè auspicabimur à caluaria, quę Grecis dicitur* κράνιον,κόγχος,κύτος,κωδεία,σκαφίον. *Calua, cerebri galea. Atq; ita nōnullis totā capitis molem,uti in cœmiterijs occurrit,ut alioquin uulgò pingitur, uocare libuis: aliquibus uerò eā duntaxat partē,quæ crinib.ornatur; cuius circulus* στεφάνη,*&* περίδρομος,*nūcupatur.* עיק המות *K,et ch hamoah,* קדרות המות *chederoth hamoach. theca & olla capitis,testa capitis, & scutella capitis,asoan.*

A 2,3 B 2,3 *Suturę,quibus capitis ossa inuicem committuntur,generatim uocantur* ῥάφαι שלבים *scelauim. scnam,dirézan,adoren,complosa.*

Sutura coronalis, στεφανιαία הכליליי *haascthij* קשתיי *arcualis,sutura puppis.*

Græcorum maiusculū Λ referens sutura, λαμβδοειδὴς,*& ab υ similitudine* ὑψιλοειδὴς. למדיי *landij.laude,hyselis,sutura proræ.*

C 3 *Sagittalis sutura,* ὀβελιαία,ῥαβδοειδὴς. *Instar teli,ueru,aut uirgæ secundum capitis longitudinē prorepens sutura.* חחיי *chechij,* שפודיי *scefodij. nerualis, idq; potissimū,ubi hæc coronali committitur:qui locus etiam zeudech, idq; primis Mesuę uocatur.*

D 2,3 *Hæc compago ueræ suturæ imaginem non exprimens,cum sua coniuge uocatur, contextus squamarum modo cōmissi,* λεπιδοειδεῖς,κροταφίαι,*tēporales,squamæformes* קלפיים *chelaphijm. Corticales,mēdosæ. Reliquæ caluariæ suturę, & contextus alij ipsius omnes,proprijs destituuntur nominibus.*

α 2,3 *Hoc os,perinde ac suū coniunx,uocatur os uerticis,* βρέγματος,κορυφῆς. *Sunt quibus utraque,syncipitis ossa nuncupantur* עצם דקדקד *hezē bachodchod. Nerualia,paria,arcualia: quanquam alij ita iugalia uocitent ossa. Parietalia,quo nomine nonnullis temporum ossa dicuntur.ossa rationis, seu cogitationis.*

β 1,2,3 *Frontis os,* μετώπου,*quibusdā sincipitis.* עצם המצח *hezem hamezzech.Coronales,os puppis capitis,os inuercundiū,os sensus communis.*

γ 2,3 *Occipitis,seu occipitij os,* ἰνίου עצם העורף *hezēhaboreph. Laude os,pyxis os, os proræ,os memorię. Sunt qui & basillare(quod magnam capitis basis portionem constituat)nuncupent:etiamsi id nomen cuneiformi ossi priuatim inditum fuerit.*

δ 2,3 *Temporum ossa utrinque singula,* κροταφῶν,κορσῶν,κορρῶν,λεπιδοειδῆ. *aliquibus etiam* λιθοειδῆ. *lapidosa.* חנדעים *hazedabim,* עצמות האבכיים *hazzamoth haaunijm: aurium:ētsi id nomen duobus ossiculis accommodari possit, auditus organi constructionē ingredientibus,& in scāno,cui secunda figura cubitis innititur,q; & * expressis. Quādoquidē,quę ossiculum notat incudi aut molari denti assimilatū:* uerò,id quod malleolo,aut femoris,ossis cōparamus.Quia uerò hæc officula priscis Anatomes professoribus fuerūt incognita, non mirum est illa nominibus destitui.Cęterùm temporum ossa quibusdam tympanum,mendosa,perietalia,dura, armalia dicuntur.*

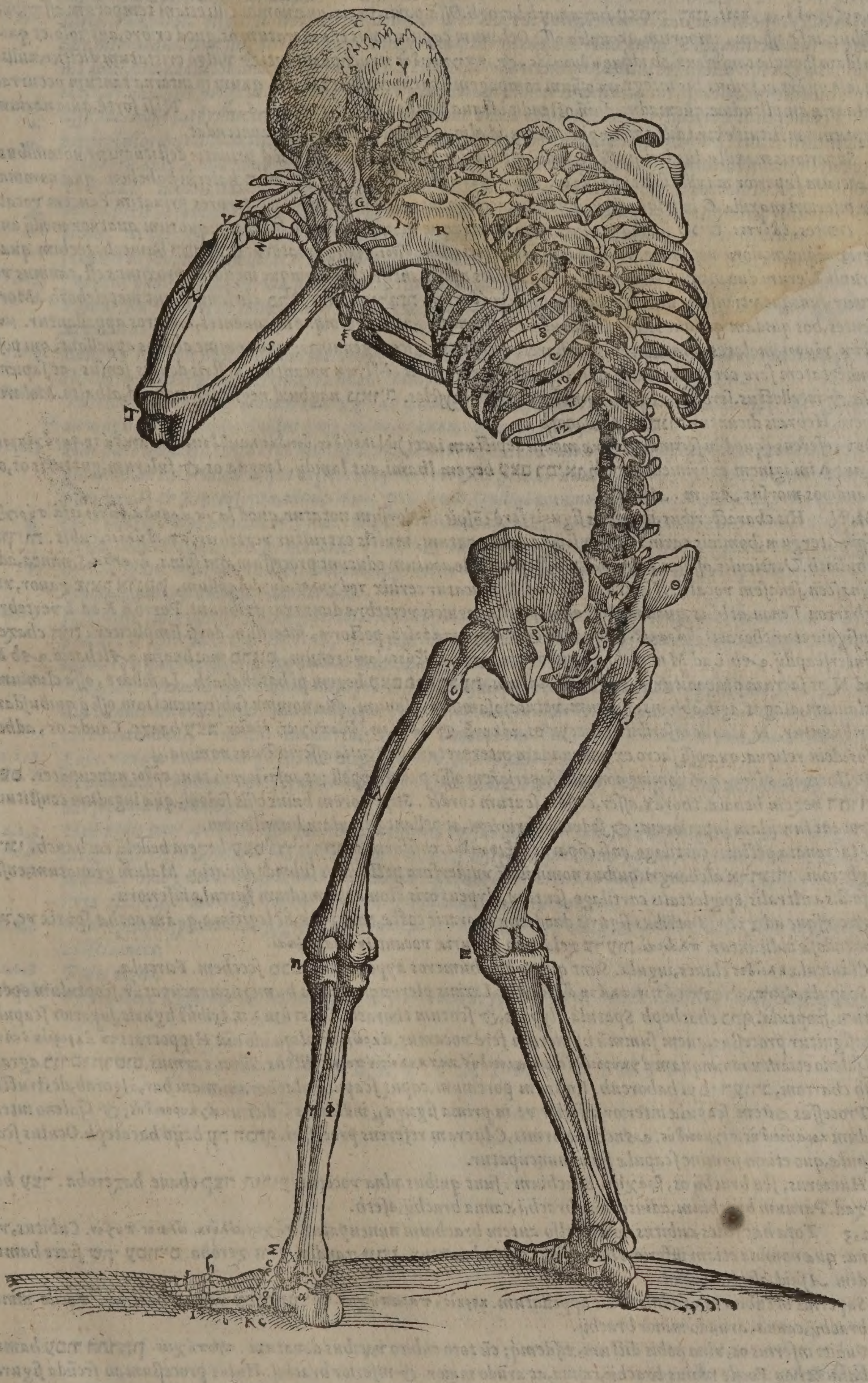
ε 2 *In temporis osse processus,styli,acus ve imaginē referens,* στυλοειδὴς,γραφοειδὴς,βελονοειδὴς,πλῆκτρον. *calcar capitis.* פסו ערעך *chemo marhezz. Os calaminum,sagittale,clauale,acuale.*

ζ 1,2,3 *Temporis ossis processus,uberis papillam referens.* μαστοειδὴς, *mamillaris,* עכספטמיי *hezem potmij.*

E 2,3 *Os cuneo comparatū* σφηνοειδὲς. *Galeno* κατὰ τὴν ὑπερῴαν ἄσαμιν *(etiamsi palatum uix cōtingat)circunscribitur,* πολύμορφον. *Cuneiforme,palati os, basillare: quamuis sic etiā appellent occipitis os.* מושב המות *moscau hamoach.*

Baxillare,

CORPORIS HVMANI OSSA, POSTERIORI FACIE PROPOSITA.

Baxillare, paxillum, os colatorij, os cribratum, cauilla: quanquam & ita talum quoque vocent.

η 2 *Sedes caluariæ, quam lapidosam dicimus.*

θ 2 *Cuneiformis ossis processus, vespertilionum alis assimilati.* πτεριγοειδῆς. עצם כנפיי *hezzem chenaphij.*

F, 1,2,3 *Hæc sedes, simul cum sua coniuge in altero latere, vocatur ossa iugalia, & coniugalia.* ζυγώματα, ζυγοειδῆ, ζυγώδη, συζυγώδη, κρόταφοι. עצמות דזוג *hazamoth lazogh. Ossa paris, paria, quæ nomina illi etiam temporum asscribũt ossibus, ansæ ossium temporum, arcualia ossa. Octauum capitis nobis enumeratum os, quod cribro, aut colo, et quibusdam spongiæ confertur, ob idque* ἠθμοειδὲς, & σπογγοειδὲς *nuncupatur; vti & vulgò cristatum dicitur, nullibi sese offert in tribus his integram ossium compagem exprimentibus tabulis, quum in interna tantum occurrat caluariæ amplitudine, quemadmodum ostendit octaua figura Capitis sexti, ad A, B, A. Nisi fortè, quia narium septum constituit extra dictam amplitudinem, id aliqua ex parte videri quis contendat.*

Superioris maxillæ duodecim ossibus nullũ inscripsimus characterem, quòd priuatis destituantur nominibus. Cæterùm superior maxilla dicitur σιάγων, γένυς, γένος. *mandibula.* הלחי העליון *halechi habelion. quæ nomina,*

G. *& inferiori maxillæ, G in tribus figuris notatæ, accõmodãtur, quã Halyabatis interpres priuatim Faucem vocat.*

Dentes, ὀδόντες, שניים *scinaijm, plurimùm in vtraque maxilla sedecim finguntur: quorum quatuor medij anterioresque incisorij vocantur.* τομεῖς δίχαστῆρες, κτένες, γελασῖνοι, *risorij, quaterij.* המחתכים *hamechatechim quadrupli. Verum duo medij barbaris priuatim duales appellantur. Qui vtrinque incisorijs proximus est, caninus vocatur: suntque vtriusque maxillæ duo canini.* κυνόδοντες. כלביים או מעלותת *chelauijm, aut metalehoth. Mordentes, hos quidam quoque risorios vocauerunt. Quinque autem vtrinque insequentes, molares appellantur.* μυλῖται, γόμφοι. *molares, maxillares, paxillares, mensales, Cicero genuinos: quo nomine alij eos appellant, qui post pubertatem fere crescunt, ac Græcis* σωφρονιστῆρες, κραντῆρες, ὀψίγονοι *vocantur: nostris dentes sensus, ac sapientiæ, & intellectus, serotini, ætatem complentes, dein cayseles.* נגאויד *naghuid, neguegidi, nauged, alhalm. Molares verò, Hebræis dicuntur* טוחנות *tochanoth.*

H 2 *Os υ referens (quod in secundæ figuræ mensa depictum iacet)* ὑψιλοειδὲς, ὑοειδὲς, λαμβδοειδὲς, παραστάτη, φαρύγετρον. *υ aut Λ imaginem exprimens.* עצם רמ׳ או למדיי *hezem lhami, aut lamdij. Linguæ os, & fulcrum, gutturis os, os laude, os morsus Adam. Alfaic.*

I, K, L, M, N *His characteribus, in tribus figuris ferè cõspicuis, dorsum notatur, quod* ῥάχις, ἄκανθα, νῶτον, ἱερὰ σύριγξ, *spina, tergum, hominis carina,* סדרא *scidra nuncupatum, multis extruitur vertebris,* σπονδύλοις, *cubis.* חוליות *chulioth. Verticulis, ossibus fusi, quæ in posteriori sede acutum educunt processum, qui spina,* ἄκανθα, *Siminea, adsenascen, senasem vocatur. Cæterùm ab I ad K indicatur ceruix* τράχηλος, αὐχήν, *collum.* צואר אוגקון *zauor, vel gharron. Tenon, athlas, quod nomen alij septimæ ceruicis vertebræ duntaxat, tribuunt. Porrò à K ad L vertebræ insigniuntur thoracis,* θώρακος, *aliquando &* νώτου, μεταφρένου, *pectoris, interdum dorsi simpliciter.* חזה *chaze. Interscapilij. Ab L ad M uertebræ lumborum.* ὀσφύος, ἰξύος, ψοιῶν *renum.* מתנים *mothnaim. Alchatin. Ab M ad N, os sacrum proponitur.* ἱερὸν, πλατὺ. *latum,* עצם פי הטבעת *hezem pi batababath. Lumbare, ossa clunium, clauium, alagas, agit, abhans, abhaum, vetula, osamium, osanum, quæ nomina subsequenti iam ossi à quibusdam tribuuntur. N itaque inscribitur coccyx os.* κόκκυξ, σπονδύλιον, ὀρροπύγιον, οὐραῖον עצה *haaze. Caudæ os, adhosos: dein reliqua, quæ ossi sacro ex quorundam interpretum sententia asscripsimus nomina.*

O 1,2,3 *Pectoris os.* στέρνον. *quo nomine nonnulli superiorem ossis partẽ appellant, inferiorem tunc* στῆθος *nuncupãtes.* עצם החזה *hezem hehace. thorax, asser, cassos, scutum cordis. Superiorem huius ossis sedem, quæ iugulum constituit, vocant furculam superiorem: & sedem inferiorem, appellant furculam humiliorem.*

P 1,2,3 *Mucronata pectoris cartilago, ensi cõparata,* ξιφοειδὴς, *ensiformis.* עצם בדליי רחב *hezem bedelij rachanch.* גרוני *gheroni,* אלחנגרי *alchangri: quibus nominibus vniuersum pectoris os subinde donatur. Malum granatum, ensifoidis, cultralis, epiglottalis cartilago, scutum, clypeus oris stomachi, medium furculæ inferioris.*

1,2,3 *&c. vsque ad 12. In tribus figuris duodecim thoracis costæ, tam veræ, ac legitimæ, quàm nothæ, spuriæ ve, vel mendosæ indicantur.* πλευραὶ. צלעות *zelaboth. Spuriæ vocantur etiam* ῥοαὶ.

Q 1,2,3 *Clauiculæ* κλεῖδες *claues, iugula. Sunt qui & has humeros appellarunt.* סכם *scechem. Furculæ.*

R 1,2,3 *Scapula.* ὠμοπλάτη, ἐπινώτιον, πλάτη, ὦμος. *Hæc Latinis plerunque etiam humerus nuncupatur, scoptulum oper-*

λ. *tum, scoptula.* כתף *chatheph. Spatula, clypeus, & scutum thoracis. Cæterùm λ in tribus figuris, superior scapulæ insignitur processus, quem summũ humerum ferè vocamus,* ἀκρώμιον: *aliquãdo aũt Hippocrati* τοῦ ἀκρωμίου ὀστέον. *Galeno etiam nonnunquam* ἀγκυροειδὴς, κωρακοειδὴς, κατακλεὶς, ἐπωμὶς *dictus. Sũmus armus,* בגרמו חרטום *agrasso chartom,* פי העורב *pi haboreub. Rostrum porcinum, caput scapulæ. alacharam, manchar, algorab, destructũ.*

μ. *Processus autem scapulæ interior inferior ve, in prima figura μ indicatus, dicitur* ἀγκυροειδὴς, *& Galeno interdum* κορακοειδὴς, σιγμοειδὴς. *Anchoræformis, C literam referens processus.* עין הכתף *haijn hacateph. Oculus scapulæ, quo etiam nomine scapulæ spina nuncupatur.*

S 1,2,3 *Humerus, seu brachij os,* βραχίων. *Brachium. sunt quibus vlna vocetur.* קצה הזרוע *chane hazeroha.* עצד *hazad. Paruum brachium, adiutorium brachij, canna brachij, aseth.*

T, V 1,2,3 *Tota hæc sedes, cubitus nobis, Celso autem brachium nuncupatur.* πῆχυς, ὠλένη, ὠλένος, πυγών. *Cubitus, vlna: quæ nomina etiam inferiori huius sedis ossi tribuuntur.* זנדין *zandin,* זרוע *zeroha.* שתי עמודים *scete hamudim. Asaid, aseid, alsahad.*

X 1,2,3 *Superius in cubito os, radius nobis appellatum.* κερκὶς, παραπήχιον. עמוד העליון *hamud haelion. Focile minus brachij, canna, arundo minor brachij.*

Y 1,2,3 *Cubiti inferius os, vlna nobis dictum, eisdemq; cũ toto cubito vocibus donatum.* προπήχιον. עמוד התחתון *hamud*

ν. *batachthon. Focile maius brachij, canna, ac arũdo maior, & inferior brachij. Huius processum, in secũda figura ν insignitũ, Græci nuncupant* ὠλέκρανον, κύβιτον, ἀγκῶνα: *Latinorum quidam gibberum, gibbum. Additamentũ necatum.*

ξ. catum. Processus autem ξ insignitus, ac stylum referens, στυλοειδὴς nuncupatur.

Z, Z 1,2,3 Brachiale. καρπὸς. Palma quibusdam. רסג rasegh. Rascha, raseta ascam, ossa rasete.
Postbrachiale. μετακάρπιον, ἄνδρων, στῆθος, κτεὶς, κτενίον. permultis palma, pectus manus, pecten. מסרק כף היד masrech chaph haiad. alselanuat.

Γ 1,2 Digiti. δάκτυλοι. אצבעות hezbahoth. Horum ossa dicuntur φάλαγγες, σκυταλίδες, κόνδυλοι. Agmina, acies, articuli, internodia. Dein singulis digitis priuata tribuuntur nomina. Pollex enim, seu primus, dicitur μέγας, ἀντίχειρ, magnus, promanus. Secūdus, λιχανὸς, index. Tertius, μέσος, medius, impudicus, infamis, uerpus. Quartus, παράμεσος, ἰατρικὸς, anularis, medicus, cordis digitus, & potissimum sinister. Quintus, μικρὸς, paruus, minimus, auricularis.

Θ 1,2,3 ο. π. Ossa sacri ossis lateribus commissa, quorum vtrinque vnum est, in tres ueluti sedes (etsi continuum sit) à dissectionis professoribus distinctum. ac prima quidē ο insignitur, iliū os nuncupata, λαγόνων, עצם הפסל hezē hachesel. Albarta, anchæ, interdum lumbare. Secunda autem sedes, mediaq́; ac π insignita, coxendicis os nūcupatur, ἰσχίον עצם הירך hezem haiarech, coxæ os: quibus nominibus plerisq; totum os etiam uocatur, vti & ἀνώνυμον. Altha
ρ. uorat, pixis os femoris os, sed ualde perperàm. Tertia uerò sedes, anteriorq́; ac ρ insignita, pubis os dicitur, ἥβης, pectinis, גבי הערוה gabe haberua, עלעאנא helhaua. Penis os, pudibundum, & fenestratū os. hoc etiā barbari femoris os subinde appellitāt. Verū uniuersum os Hebræis dicitur עצמום גב הערוה hazamoth ghau haberua.

ς 1,2,3 Coalitus pubis ossium. uerùm priuatim cartilago hic insignitur, eorum ossium vnionem interueniens.

Δ 1,2,3 Femur. seu femoris os femen. μηρὸν פחד הירך pachad. haiarech. Os coxæ, coxa, agis, anchæ os. Quibusdam crus appellatur.

τ 1,2,3 υ. Exterior femoris processus, qui rotator & natis ferè nuncupatur, τροχαντὴρ μέγας, γλουτὸς. Malum granatum testiculorum. tharuca, trachametra maior. Minor uerò interiorq́; processus, υ insignitur.

Σ 1,2,3 Patella μύλη, ἐπιμυλὶς, μυλακρὸς, κόγχος, ἐπιγονατὶς. Mola, scutiforme os, genu rotula. עין און מגן הארכובה hayn au maghen habarcuba. Oculus genu, polus, adaicon, rasga, alrasafe, aresfatu.

Π, Σ 1,2,3 Hæc pars uniuersa Celso crus nuncupatur. quanquam Galeno σκέλος dicitur, quicquid à coxendicis osse, ipsis ve inguinibus, ad extremum vsque digitorum pedis pertinet: femur nimirū, tibia, & pes ipse. Nominatur itaq; secus pars hæc, Π & Σ intersepta, tibia, κνήμη, שוק scoch. Quibus nominibus huius quoque sedis grādius interiusq́; os,
φ. cui φ inscripsimus, obuium est, quod tibiæ os ferè nuncupamus, προκνήμιον, & interdū ἀντικνήμιον appellatū, קני הגדול chane hagadol. Focile maius, & arundo, & cāna maior, seu domestica cruris. Cęterùm exterius graciliusq́;
ψ. os ψ insignitum, ac fibula nobis dictum, appellatur περόνη, παρακνήμιον. Sura. קנה הקטן chaue hachaton. Focile minus, canna, & arundo minor cruris.

φ, χ 1,2,3 Inferiores tibiæ ossis & fibulæ sedes, malleoli appellatæ, σφυρὰ, τέσα: Latinorum autē nonnullis malè tali appellantur. שתי קצוות הבלטים משני הקנים sete chezzauoth haboletim misceue hachanim. Clauiculæ, cauillæ, cahabin. Ac φ quidem interiorem indicat malleolum, χ autem exteriorem.

Ω 1,2,3 Talus, ἀστράγαλος, ἄστριος. Latinis interpretibus quibusdā parum rectè malleolus appellatur, fortassis huc quorūdā non Anatomicorum sententia ductis, qui τὴν σφῦραν. malleum, neutro autem genere τὰ σφυρὰ talos potius significare contendunt. הקרסול hacharsul, ערקום haarcchom. Balistæ os: seu balistæ nux, cauilla, chahab, alsochi.

a 2,3 Calx. πτέρνα, χαλκάνεος. Calcis os. עקב haacheu. Alrip, calcar pedis.

b 1,2 Os cymbam scapham ve referens. σκαφοειδὲς. Nauiculare, nauiforme. עצםשוהאוסהינפ קהנט hezē hascaue, aut sephina chetana.

c, c 1,2,3 d, e, f. g. Hæc pedis pars, quatuor efformata ossibus, nobis tarsus, ut & Gręcis, ferè nuncupatur. רסג rasegh. Raseta pedis, & ossa rasetæ pedis. Tria autem interiora, d, e, f insignita, priuatim χαλκοειδῆ quibusdum appellantur, extimum uerò, ac g notatum, uocamus os cubum tesseram ue referens. κυβοειδὲς, πολύμορφον. Cubiforme, quadratum. נררי chardij, עצם נפרד hezem niphrad. Grandinosum, uarium, nerdi.

h, h 1,2,3 πεδίον planta, planum, uestigium, & solum. μετάταρσος, στῆθος, Pectus, & pecten. מסרק הרגל masrech hareghel. Alselameet.

i, i 1,2,3 Pedis digiti.

K 1,2,3 Charactere K officula notantur sesamina, σησαμοειδῆ. הלתסמיניאת helthesaminiath. Alsemseminiæ.

LIBRI PRIMI FINIS.

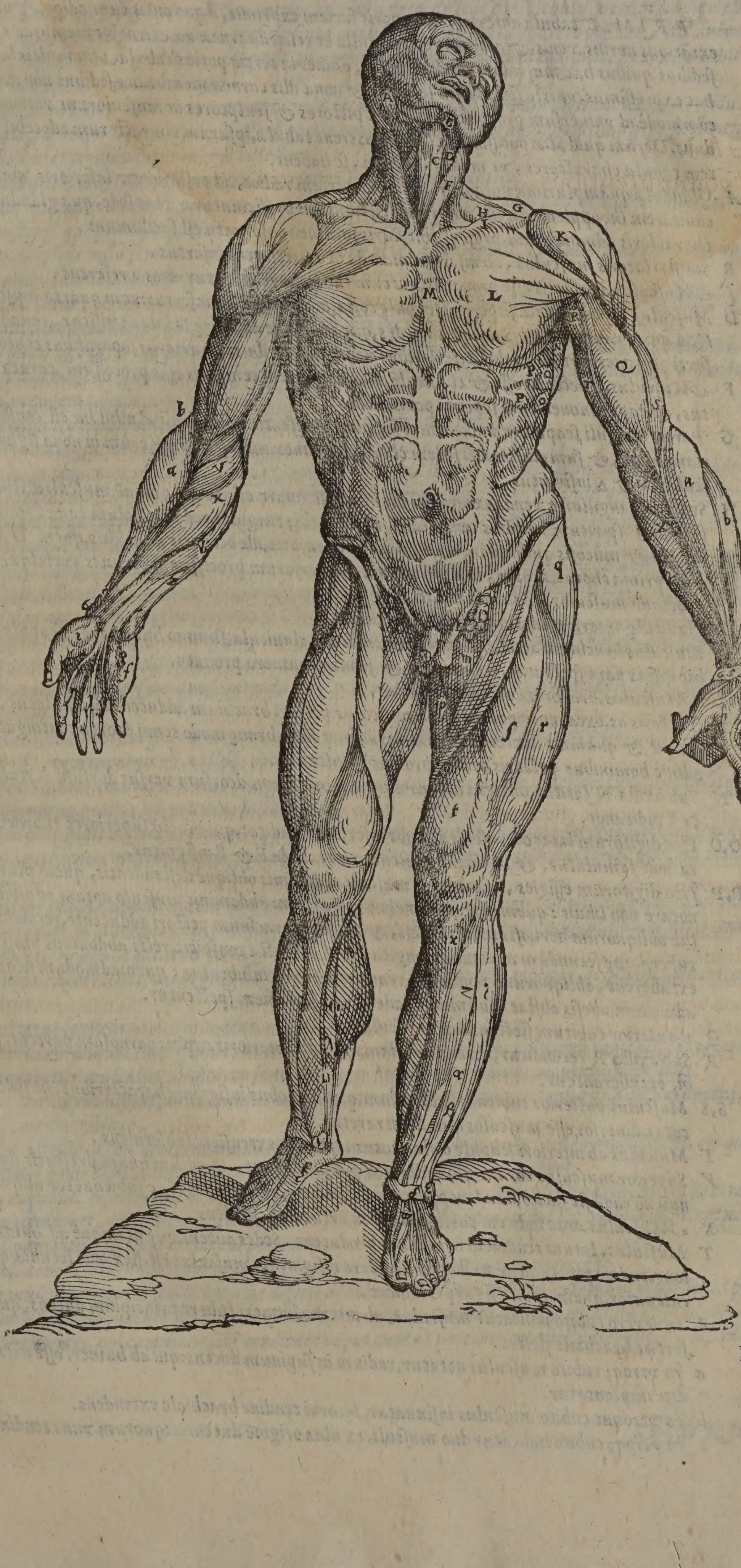
ANDREAE VESALII
DE CORPORIS HVMANI
fabrica Liber Secundus,

LIGAMENTIS OSSA CARTILAGINESQVE INVICEM committentibus, & Muſculis, voluntariorum motuum inſtrumentis, dedicatus: & figuras ipſi proprias, vti nunc deſcribetur, proponens.

TABVLÆ ſeriatim modò ſequentes, omnibus ferè ſecundi libri Capitibus communes erunt. Primæ enim quatuordecim, integros exprimunt homines; harumq; ordine prima, anteriorem viri faciem delineatam continet: ſecunda latus oſtẽdit: tertia, quarta, quinta, ſexta, ſeptima, octaua, anteriorem faciem quoq; proponunt, in hoc illud ve latus, pro muſculorum, qui indicantur, natura & ſitu, magis repoſitam. Sex verò octauam conſequentes, poſteriorem corporis faciem referunt, omnes propemodum ita effigiatę, vt muſculi in pręcedente tabula omnino conſpicui, in ſequente reſecti, ab inſertione pendeant. Deinde omnes tabulæ ita inuicem cõgruunt, vt vni, quæ anteriorem exprimit faciem, alia ſuccedere poſſit, poſteriorem exhibens. Integrum namque erat, tertiæ ſubiungi nonam, mox quartam, dein decimam: inſuper quintam, illi verò vndecimã: poſtmodum ſextam, ab hac duodecimam: deinceps ſeptimam, quam ſequeretur decimatertia: cui rurſus ſuccederet octaua, & huic decimaquarta. Vnde etiam non inopportunè feceris, ſi vtraque ſerie has muſculorum tabulas intuearis, atque quid ſingulæ potiſſimùm exprimant, ex ipſarum earundemque characterum indicibus obiter requiras, quò promptius à Capitum contextu ad eas recurras. Perpaucis enim ſecũdi libri Capitibus peculiares figuræ præponentur: ijs nimirum duntaxat, quorum muſculi communibus figuris ſcitè omnes exprimi nequiuerunt. in quorum numero ſunt, oculũ mouentes muſculi, laryngis muſculi, peni peculiares, & recto inteſtino, & ceruici veſicæ proprij. Dein primi Capitis fronti tabella adhibebitur, ligamentorum differentijs oſtendendis præcipuè apta: & ſecundi Capitis initium eas oſtendet figuras, quæ muſculorum compoſitioni intelligendæ ſunt idoneæ.

Porrò nõ ſuffecerit, in vna tabula muſculum aliquem intueri, etiamſi illũ charactere inſigniuerim: ſed vt videas, vbi nam quiſque emineat, alteri ve ſuccumbat, paſſim tibi is venit inquirendus, & potiſſimum ſpectandus, vbi totus ſe offert. quod ferè fit, vbi peculiariter vni muſculo plures characteres adhibentur, præcipuè quum is extra aliorum ordinẽ maiuſculo Græcis charactere peculiari notatur. Quòd verò in integras tabulas, muſculorum effigies ita digeſſerim, neque ſingulis Capitibus ſinguli articuli cum ſuis muſculis appicti ſint, ea potiſſimum occaſione factum puta, quòd illi, ſi priuatim articuli pingerentur, à nemine, niſi Anatomes peritiſſimo, poſſent diſtingui. Nunc autem, quum omnia cohæreant, cuiuis obuium eſt, qua ſede quiſque muſculus reperiatur: adeò ſanè, vt prorſus fuiſſet operæprecium, integras adhunc modũ tabulas delineari, quantumuis etiam ſeorſim articuli fuiſſent expreſſi. Inſuper ſi ſingulis Capitibus ſuos muſculos adhibere, vel aliqua ratione neceſſarium fore putaſſem, non hoc vſu ſtudioſi caruiſſent: quandoquidem præter ſumptum, nullus labor inſuper mihi impendendus erat. Ex his namq; integris tabulis neceſſariò ſculptis, particulas ſingulas, articulos ve ſeorſim tranſcindendos dare, non maioris mihi eſſet operæ, quàm ex chartis, quibus tabulæ iam impreſſæ ſunt, nunc caput, nunc brachium, nunc crus, aut thoracem utut uiſum eſſet, abſcindere, & ſculptori offerre. Ad hæc, idem ſemper labor lectori in vertendis folijs impendiſſet, quum eadem pagina & muſculorum effigiem, & characterum indicem, ac deinde muſculorum deſcriptionem, hiſtoriamque continere nequeat.

PRIMA MVSCVLORVM TABVLA.

PRIMAE MVSCVLORVM TABVLAE CHA-racterum Index.

PRIMA tabula anteriorem corporis faciem exprimit, à quo cutis cum adipe, & omnibus in ſuperficie extãtibus neruis, venis, & arterijs reſecui, nulla ẽt relicta carneæ vocatæ nobis membranæ portione, vel in illis ſedibus, quibus hæc muſculoſa euadit, quaſq; omnes in tertia potius tabula, iam multis locis diſſecta, quàm in hac expreſſimus, vt iſta ſimul cum ſecunda & nona illis carneæ membranæ ſedibus non ita obſcurarẽtur: quin commodè id vniuerſum proponerent, quod pictores & ſculptores in muſculorum ratione ſolum ferè expendunt. Verùm quid aliæ potiſſimum commonſtrent tabulæ, ipſarum characterum edocebit index. Præſentis autem tabulæ characteres, vt modò ſubijciam, ſe habent.

A Glandulæ quàmplurimæ notantur, quæ ſub aurium radice, ad poſteriorem inferioris maxillę ſedem repoſitę, cauitatem hic opplent, tutęq; vaſorum diſtributioni pręficiuntur. Hac ſede, qua glandulę reponuntur, citra characteris adminiculum, pręſciſſę hic auris foramen obſeruatu eſt facillimum.

B Siniſtri lateris muſculus, ab inferiori maxilla in os υ referens inſertus.

C Muſculus a pectoris oſſe pronatus, qui cum ſuo coniuge inſeritur in os υ referens.

D Muſculus gracillimus, à ſuperiori ſcapulę coſta, in os υ referens inſertus: ac in quarta muſculorum figura V & V, in quinta autem R & S notatus. Sedes, quę vtrinque ad literę D latera viſitur, cauaq; eſt, neruos continet ſexti paris neruorum cerebri, interioribus venis iugularibus, & arterijs ſoporalibus concomitatos.

F Muſculus, à pectoris oſſe & clauicula, in mamillarem temporis oſſis proceſſum, carnea inſertione implantatus, & caput mouentium ſeptimi paris alter.

G Portio muſculi ſcapulam mouentium ſecundi. Pręſentis muſculi aliud nihil hic eſt conſpicuum, quàm quod in clauiculam, & ſummi humeri ſedem clauiculę connexam, inſeritur. Verùm in nona figura totus apparet muſculus, Γ & Δ inſignitus.

H Sedes hęc iugulares venas exteriores tranſmittit. quare etiam citra omnẽ muſculi diſtinctionem, in viuis (niſi fortè qui ſpiritum validius contineant, iugulareſq; turgidas reddant) ſolum caua apparet. Vena autem hinc reſecta, & mucoſis quibuſdam membranulis ademptis, ille occurrit muſculus, quem D inſigniui: & etiã vnus, qui à prima thoracis coſta, in anteriorem tranſuerſorum proceſſuum ceruicis vertebrarum ſedem inſertus, (in octaua muſculorum tabula notatur.

I Clauiculę anterior ſedes, quę excarnis occurrit.

K Muſculus brachium attollens, cuius principium a clauicula, ſummo humero, & ſcapulę ſpina enaſcitur: atque hic ipſius pars ſpectatur, à clauicula, & ſummo humero pronata.

L Muſculus, brachium pectori adducens.

M Pectoris os, excarne apparens. nam muſculus pectori brachium adducens ad oſſis latus, primùm carneus eſſe incipit, & quamuis dexter ſiniſtrum neruoſo, et membranę modo tenui exortu contingat, ob hoc tamen in viuis adhuc hominibus pectoris os non prorſus occultatur.

N Sub axilla N latitat, partem notans muſculi, brachium deorſum verſus dorſum detrahentis, ac ſequenti tabula Γ indicandi.

O,O Hęc digitorum imago muſculi aliquot inſertiones indicat, qui in octo ſuperiores thoracis coſtas inſertus, inſpirationi famulatur, & in octaua muſculorum tabula F & F inſignitur.

P,P Iſta digitorum effigies, exortus eſt muſculi abdominis obliquè deſcendentis, quem pluribus characteribus hic notare non libuit: quemadmodum neque recto etiam abdominis muſculo notam adhibui, quòd prorſus adhuc ſub obliquorum neruoſis tenuitatibus, & muſculo brachium pectori adducente, reconditus ſit: utcunque etiam tubera, quę ſecundùm abdominis longitudinem porrecta conſpicis, recti abdominis muſculi ſint. quę quo minus extuberent, obliquorum tendinum tenuitatibus non inhibentur: quemadmodum neque cutis craſſities in non admodum obeſis obſtat, quo minus eadem ante ſectionem ſpectentur.

Q Anterior cubitum flectentium muſculus.

R Sub axilla R reconditur, notans dicti iam muſculi, interioris capitis carnoſam partem, peculiaris muſculi ritu hic extuberantem.

S,S Muſculus poſterior cubitum flectentium, quem duobus inſigniui characteribus, ne ſedes illis characteribus notatas, diuerſos eſſe muſculos quis arbitraretur.

T Muſculus ab inferiori ſcapulę coſta enatus, cubitiq; extenſioni ſubſeruiens.

V Superior muſculus eorum, qui radium in pronum agunt. Cæterùm quum pręſentis figurę cubitorum & manuũ nõ eadẽ ſit facies, haud inopportunè dextro et ſiniſtro lateri V ac ſubſequẽtes aliquot characteres adhibui.

X Muſculus, ante indicem poſtbrachiali inſertus, idq; flectens.

Y Muſculus, latum tendinem in manum producens. Sedes autem, quę utrinque ad huius tendinis latus in cubiti longitudine protenditur, nulloq; charactere inſignitur, muſculus eſt, flexionis ſecundi quattuor digitorum articuli autor, quem quintę figurę Θ indicat.

Z In dextro cubito indicatur muſculus, ab interno humeri tubere principium ducens, qui recto brachialis oſſi inſertus, brachiale flectit.

a In vtroq; cubito muſculus notatur, radium in ſupinum ducens: qui ab humeri oſſe natus, inferiori radij appendici implantatur.

b In vtroque cubito muſculus inſinuatur, bicorni tendine brachiale extendens.

c In vtroq; cubito indicãtur duo muſculi, ex ulna originẽ ducentes: quorum vnus tendinem brachialis oſſi offert,

pollicem

pollicem ſuſtinenti: alter in binos diſſectus tendines, vnum primo pollicis oſſi, alterum ſecundo & tertio inſerit.

d In ſiniſtra manu hic occurrit tendo muſculi, pollicem verſus indicem vertentis.

e In ſiniſtra manu ſpectantur tendines, in exteriorem indicis ſedem exporrecti.

3, 4, 5, 6 In ſiniſtra manu notatur tranſuerſum ligamentum, in cubiti externa ſede conſpicuum. verùm numeri characteres ſeorſim indicant, quot in hac manus ſuperficie ſinus anuliq; diſſecantibus apparere poſſunt. Sunt autem omnes quatuor radio proprij, illiſq; tendinibus adaptati, in quorum regione numerum conſpicis. In dextro cubito etiam 6 ſpectatur, idem quod in ſiniſtro indicans.

f Muſculus in dextra manu ſpectatur, externum volæ latus occupans, ac paruum digitum à cæteris abducens.

g Ad internum latus muſculi f inſigniti, ſe offert portio muſculi duorum parui digiti primum os flectentium exterioris, ſeu os illud in externum latus magis inflectens.

h In ſiniſtra manu, ſedes muſculi indicatur, pollicem indici proximè adducentis.

i In dextra manu muſculus occurrit, pollicem ab indice plurimum abducens: atque ad demiſſius huius latus, portio eius muſculi viſitur, qui primum pollicis os flectentium eſt ſuperior.

K Tunica, teſtem, ac ipſius vaſa ſeminaria inuoluens, quæ hàc in viris prorepunt. Mulieribus enim hæc vaſa, cum reliquis generationi famulantibus organis, in alto corporis reconduntur.

l Ad ſiniſtri teſtis latus l occultatur, notans glandulas cauitatem hic in inguinibus replentes, qua inſignis uena cũ arteria crus adit. Glandulis enim reſectis, hic magnus exurgeret ſinus.

m Muſculus, à pubis oſſe in femur procedens, & in octaua tabula Σ notatus, femurq; mouentium octauus.

n Hàc prorepunt duo muſculi, quorum alter femoris motorum ſextus habebitur, in octaua tabula ⊖ notandus: alter verò ſeptimus, in eadem tabula Λ indicandus.

o Ab ilium oſſe pronatus muſculus, qui tibiæ inſertus, illius motorum primus eſt.

p A pubis oſſium commiſſura enatus muſculus, ac tibiam mouentium ſecundus.

q Sextus inter tibiam mouentes muſculus, cuius carnoſa ſubſtantia hic conſpicitur: tendo autem ipſius adeò tenuis eſt, ut ſubiectorum illi muſculorum circumſcriptionem non obliteret. Quapropter etiam priuatim hic ſe non oſtendit, quemadmodum neque in ſecunda muſculorum figura: in tertia tamen & quarta, adhibita ſcilicet ſectionis quadam ratione, vtcunque oculis ſubijcitur, in hac quidem charactere ʒ, in illa verò Φ notatus.

r Præſens muſculus, & ſi cum alijs inibi ad ſuperficiem repoſitis, nuper dicto membraneo tendine ſexti tibiam mouentium muſculi obducatur, attamen ſeſe oſtendit: quemadmodum neque in muſculoſis, integra adhuc cute, cõſpectum fugit. Notat autem r priuatim ſeptimum tibiam mouentium muſculum.

ſ Muſculus ſupra coxendicis oſſis articulum principium ducens, & inter tibiæ motores nonus. Verùm & hic mẽbraneo obtegitur tendine, muſculi tibiam mouentium ſexti.

t Muſculus, femoris os vniuerſum quodammodo amplectens, tibiamq; mouentium octauus, ſexti etiam muſculi tendine hic obtectus.

u Sedes hæc u notata, ad ſiniſtrum ſpectatur genu, eſtq; quarti tibiam mouentis muſculi pars.

x, y Tota hæc tibiæ oſſis regio excarnis eſt, nulloq; obtegitur muſculo.

z Muſculus, pedis motorum ordine ſextus, ac per tranſuerſum ligamentum in anteriori tibiæ ſede poſitum, & δ indicandum, deſcendens. pedijq; oſſi pollicem ſuſtinenti inſertus.

α Muſculus, quatuor pedis digitos extendens, qui ſub muſculo z inſignito, maxima ſui portione occultatur.

β Quatuor digitos extẽdentis muſculi portio, quæ pedi in anteriora attollendo ſuppetias ferens, pedem mouentium nonus cenſetur.

γ Pollicem extendens tendo. Carnoſa autem muſculi hunc tendinem educentis pars, in alto alijs ſubijcitur muſculis.

δ Tranſuerſum ligamen, in anteriori tibiæ ſede locatum, & quatuor ultimò notatis muſculis uiam porrigens.

ε Exterior malleolus, ſeu fibulæ excarnis pars.

ζ Muſculus fibulæ exporrectus, qui in pedij os pollicem ſuſtinens, inſertionem molitur, ac pedem mouentium ſeptimus numerabitur.

η Muſculus, ab externo femoris capite pronatus, & pedem mouentium ſecundus.

θ Hunc characterem, & aliquot ſubſequentes, in dextro crure repoſui, quòd illis indicandi muſculi, in eo ſint conſpectiores. θ itaque notatur muſculus, ab interno femoris capite pronatus, pedemq; mouentium primus.

ι Tendo totius corporis gracillimus, ab illo enatus muſculo, qui ab externo femoris capite principium ducens, pedem mouentium tertius deſcribitur.

κ Maximus ſuræ muſculus, à cõmiſſura fibulæ ad tibiæ os enatus, pediſq; motorum facilè robuſtiſſimus, & quartus.

λ Muſculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens, modica ſua parte hic ſe offert.

μ Portiuncula quoque hic viſitur, pedem mouentium quinti. Verum hęc, vt & muſculi paulo antè in dextra potiſſimùm tibia commemorati, dilucidiùs multo in dextra ſequentis tabulæ tibia, quàm hic modò conſpiciuntur.

ν Tranſuerſum ligamentum, à tibia in calcem pertinens.

ξ Muſculus pollicem in internum latus agens, hicq; interno pedis lateri totus exporrectus.

π In dextro pede muſculus notatur, pollicem alijs digitis adducens, ſeu illum in latus externum mouens. Apparent ad hęc, ſub tẽdinib. muſculi quatuor digitos extendentis, ac α notati, tendines indicem, medium & anularem in externum latus abducentes, qui commune ſibi vendicant caput cum ea portione, quæ pollici ſeruit, ac π inſcribitur.

SECUNDA

SECVNDA MVSCVLORVM TABVLA.

SECVNDAE

SECVNDAE MVSCVLORVM TABVLAE CARACTERUM Index.

SECVNDA tabula primæ,quod ad sectionem spectat,omnino correspondet,& in latus uersa,eosdem cum illa commonstrat musculos,vnà cum ossium sedibus,in superficie prominentibus,quodammodoque excarnibus. Facies itaque propemodum uniuersa, & caput quoque, quum paulo minus toto sit osseum, literis nisi paucissimis in hunc modum insignitur.

A *Temporalis musculus. Quicquid autem supra semicirculum hunc,quo temporalis musculi exortus circũscribitur, consistit,prorsus excarne est.*

B *Os iugale. Foramen illud,ad ossis huius terminum sese offerens,auditorius est meatus.*

C *Musculus,à mandendo mansorius præcipuè nuncupatus,& inter maxillã inferiorẽ mouentes secundus describẽdus.*

D *Musculus,buccarum motibus subseruiens,qui ex vna maxilla in alteram pronascitur.*

E *Musculus sinister,ab inferiori maxilla in os υ referens productus.*

F *Musculus,à pectoris osse in os υ referens insertus.*

G *Musculus sinister, à superiori pectoris ossis sede principium ducens,& in humiliorem cartilaginis scuti imaginem repræsentantis regionem insertus. Is enim,quum sub musculo F insignito latitet, non prorsus in latere hic conspectum fugit.*

H,H *Musculus à superiori scapulæ costa ad os υ imagini simile properans,qui ablato adipe,& iugulari externa hinc diligenter execta,iuxta humilius H est conspicuus. Deinde superius H indicat etiam glandulas,ad auris radicem, & internam inferioris maxillæ sedem hic repositas.*

I *A pectoris osse, & clauicula principium ducens musculus,& in mamillarem temporis ossis processum insertus.*

K,L *Musculus scapulam mouentium secundus. ac K quidem notat superiorem ipsius partem, quæ scapulam sursum trahit. L uerò inferiorem,cuius beneficio scapula deorsum agitur. Ad dextrum latus L hic quoque dextri musculi portio sese ita offert,ut ad sinistram natem,dextram hac quoque figura conspicimus. Verùm in nona musculorum tabula. vtriusque lateris musculus literis Γ & Δ est spectatissimus.*

M *Musculus brachium attollens, qui longè accuratiùs in quarta figura Ξ,& in decima Δ indicabitur. quod ideo additum volui,ne quis hunc musculum multis donatum impressionibus, plures esse ex uera hac integraq; delineatione sibi persuadeat,præcipuè quum hæ impressiones,peritos sculptores pictoresq; ludant: quos non hic solũ,sed & in toto externo brachij latere uelim esse attentissimos,quòd malè musculum,quem iam N notabimus,ueluti in cubiti exteriora protrahant. Quanquam sanè difficile sit,musculorum initia,quæ ab externo humeri tubere,& linea ab ipso sursum ducta, seriatim oriuntur,in mortuis pulchrè exprimere: quod vel leui solum inter excoriandum cubiti flexione & extensione, musculi ab illis capitibus educti, in cubiti flexus regione flaccescant, aliumque inflexum in mortuis quàm uiuis ostendant. Vnde etiam quum subsequentes aliquot musculos explico abs te quoque spectari uelim nonæ tabulæ dextrum brachium: uti & decimæ tabulæ brachia, cum secunda figura secundi huius libri Capitis: quòd scilicet in illis fœlicius Naturam,quàm in præsentis brachij musculorum S,T,V,X notandorum exortib. imitati fuerimus.*

N *Quanquam ex subsequentibus characteribus nonnullos in utroque brachio repositos cernis,tantisper tamen sinistro duntaxat animũ adhibebis,donec & dextri meminero. N itaq; notatur posterior cubitũ flectentium,qui in uiuis altiùs supra brachium attollentis musculi insertionem enasci uidetur,quàm reuera principium ducit; licet hic non nimis inferiùs incipiat,sed (quod pictoribus animaduertendum est) fortassis etiam elatiùs quam deceat.*

O *Musculus cubitum extendens, qui ab humeri capitis scapulæ articulati ceruice principium adipiscitur.*

P *Musculus cubitum quoque extendens,cuius origo ab inferiori scapulæ costa pendet.*

Q *Hac sede duo dicti nuper musculi cubitũ extendentes,in unum coeunt,non amplius duplicis musculi imaginem repræsentantes. Quòd autem hic insignius,quàm reliquo progressu extuberant,præter ipsorum partẽ summè carnosam,alius cubitum extendentium in causa est,qui hic sub illis occultatus,ab humero seu brachij osse pronascitur, in duodecima figura X,in decimatertia autem d indicandus.*

R *Hac parte cubiti extensionis autores in posteriorẽ ulnæ processum, & articuli ligamenta implantantur,nerueam suæ insertionis partem in triangularem hanc sedem porrigentes,quæ excarnis ulnæ est portio.*

S *Musculus ab humero enatus,qui in inferiorem radij appendicem insertus,radium in supinum ducit.*

T *Musculus bicorni tendine brachiale extendens.*

V *Musculus indicem,medium,& anularem præcipuè extendens.*

X *Musculus,extensionis parui digiti primarius autor.*

Y *Musculus brachiale extendentium inferior.*

a *Musculus brachiale flectentium inferior.*

b,c *Duo hic indicantur musculi,quorum superior b insignitus,brachiali inseritur: inferior autem, cui c inscriptum est, in duos diducitur tendines,vnum primo pollicis internodio inserens, alterum duobus superioribus eiusdem internodijs implantans.*

1,2,3,4 5,6 *His numeris notatur transuersum ligamentum,in exteriori sede cubiti repositum,in totã; rursus anulos diuisum,quot numeros scripsimus. 1 enim indicat ligamentum radio ulnæq; commune. 2 ligamentum ulnæ propriũ. 3,4,5,6 uerò insinuant quatuor ligamenta radio peculiaria.*

d *Sedes musculi,aut ipse etiam musculus,pollicem indici proximè adducens.*

e *Tendo musculi pollicem ad indicem euertẽtis. Verũ modò tempestiuum est, & dextro brachio animum accommodare: ac partim easdẽ notas,quas in sinistro spectasti,partim uerò nouas intueri. Idem igitur significãt N ac N,P,*

S,T,a. sed vix hic musculi a insigniti linea cōspicitur. dein b,c,& 4,5,6,& d ac e idem in dextra, quod in sinistra manu referunt. Cæterùm priuatæ dextræ manus notæ sunt huiusmodi.

z Anterior cubitum flectentium musculus.

f Musculus superior radium in pronum mouentium.

g Musculus superior brachiale flectentium.

h Latum in vola producens tendinem musculus.

i Musculus gibbam scapulæ sedem occupans, qui extrorsum brachium circumuertens, illud mouentium septimus numerabitur.

K Musculus brachiū mouentiū tertius, quo illud retrorsum ad dorsum elatiùs, quàm iam signādo musculo ducitur.

Γ Præsentem musculum, qui brachium mouentium quartus habebitur, nona tabula O, & detectum adhuc magis decima Θ ostendent. At quum externum, secundum ve ipsius latus nullibi opportuniùs, quàm in hac tabulà osten detur, hic aliquot characteres adijcere erit operæ precium. Est itaque musculus hic, cuius beneficio brachium agitur deorsum, triangularis quodammodo figuræ, cuius internum latus spinarum apicibus exporrigitur (qui præsē

l,m. ti musculo principium offerunt) ab l ad m pertinens. Exterius verò latus, quod à sacro osse sursum obliquè in prio

n. ra ad insertionem properat, ab m ad n vsque pertinet. n enim insinuat huius musculi partem, suæ insertioni proximam, quæ citra alterius musculi dissectionem conspici nequit. Atque hoc latus est, quod in prima tabula N notat, in sequenti verò V. & rursus longè accuratiùs dextrum septimæ tabulæ brachium O litera hanc insertionem commonstrat. Tertium latus ab l ad n porrigitur, quod transuersim ductum, humiliori basis scapulæ angulo insternitur. Atque l etiam indicat huius musculi partem, musculo, cui L inscripsimus, subiectam.

Δ Ne parum o in umbra ad pectoris sedes plus satis lateret, Δ inibi positum habes, musculum indicans, quo brachiū pectori adducitur.

o,o,o. Huiusmodi formæ, quasi anguli acutioris ritu procedentes, insertiones musculi sunt eius qui in octo superiores thoracis costas, manus modo insertatur.

p,p,p. Exortus abdominis musculi obliquè descendentis, qui mutuò cum musculi iam dicti, & aliquot o insigniti insertionibus ingrediuntur. Quod autem in uniuersa abdominis sede conspicitur, obliquus ille est musculus: quanquam rectus abdominis musculus nonnihil propter obliquorum tēdinum tenuitatem (quemadmodum & ante sectionem) hic extuberet.

q Principium primi tibiam mouentium musculi, quem sequenti figura Σ notatum cernes. Hic autem in dextro femore q etiam indicatur.

r Musculus tibiam mouentium sextus, qui latum producit tēdinem, omnibus ferè femur amplexantibus musculis obductum. verùm quum iste membranæ propemodum ritu tenuis sit, subditorum ipsi musculorum inspectionem multo minus, quàm cutis ipsa hic occupat. Musculū hūc in tertia tabula Φ, & in quarta charactere 3 notabimus.

s Portio musculi tibiam mouentium noni, quem in quarta tabula Φ exprimam.

t Musculus tibiam mouentium septimus, membraneo tendine sexti tibiam mouentis musculi obtectus.

u Musculus sinistrum femur mouentium primus. Qui verò dextrū femur agit, etiā magna ex parte hic se offert.

x Regio maioris exterioris ve processus femoris, quem rotatorem dicimus

y Conspicua, iam ablata cute, secundi femur mouentis musculi pars. Reliqua autem primo femur mouente musculo v superius indicato, & illo quem latum producere diximus tendinem, quemq; r notauimus, occultatur.

α Quartus tibiā mouētiū musculus, q hic externo ipsius latere est spectatissimus, ac nullibi in dextro crure apparet.

β In vtroque femore tertius notatur tibiam mouentium musculus.

γ In dextro tantum femore indicatur secundis tibiam mouentium musculus.

δ In dextro crure bis δ posui, musculum indicaturus, quem quintum femoris motorem enumeraturus sum. In sinistro autem crure δ iuxta poplitem ponitur, quintum quoque eius cruris notans musculum.

ε,ζ In dextro femore indicatur quintus femur mouentium musculus. ac ε quidem huius musculi posteriorem partem indicat, ζ verò posteriorem anterioris partis portionem, quanta scilicet sese hac figura (quod & de cæteris adhuc magna ex parte latitantibus musculis intelligendum est) spectandam offert.

η Musculus hic extuberans, tibiam mouentium octauus censebitur.

κ,θ Excarnis tibiæ ossis pars: verùm interior malleolus priuatim κ notatur.

λ In vtroque crure suram constituentium indicatur musculus, quem pedem mouentium primum numerabimus.

μ Musculus in utroque notatur crure, pedem mouentium secundus.

ν Gracillimus totius corporis tendo. à musculo enatus, qui pedem mouentium tertius habebitur.

ξ Maximus suram constituentium musculus, ac pedem mouentium quartus.

π Musculus, tertios quatuor digitorum pedis flectens articulos.

ρ Portiuncula musculi, qui pedem mouentium quintus erit.

ς Transuersum ligamen, ab interno malleolo in calcem pronatum.

σ Musculus pollicem in internum latus ab alijs abducens digitis.

υ Ligamentum, musculo secunda quatuor digitorum internodia flectenti obnatum, & lati manus tendinis vicem in planta gerens.

ω In vtroque crure musculus modicè conspicitur, qui in anteriori tibiæ sede locatus, pedem mouentium est sextus.

χ Musculus fibulæ exporrectus, qui pedis motorum septimus numeratur.

ψ Musculus nuper dicto substratus, pedemq; mouentium octauus. huius tendo, vt & septimi, sub transuerso ligamento, mox Σ notando, est conspicuus.

φ Musculus quatuor digitos extendens. ad latus autē sinistrum characteris ω, occurrit huius musculi portio, bicorni tendine

tendine in pedij os ante paruum digitum inserta, quam pedem mouentium musculorum nonum appellabimus, in quarta musculorum tabula Ω aptius expressum.

Θ *Tendo musculi, pedis pollicem extendentis.*

Λ *Transuersum ligamentum, tibiæ ossi, & fibulæ commune, in vtroque crure indicatur.*

Ξ *Exterior malleolus, seu fibulæ ossis excarnis sedes, triangulum quasi referens.*

Σ *Transuersum ligamentum, à fibula in calcem pertinens.*

Π *Musculus, abductionis parui digiti à reliquis autor.*

TERTIÆ MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS proponet pagina, characterum Index.

PRAESENS tabula, anteriorem corporis faciem exprimens, in hoc à prima musculorum tabula differt, quòd musculos ex carnosa membrana cōstitutos, & aliquot etiam faciei musculos, ab adipe adamussim liberatos, commonstret: quodq; magis ad musculorum disciplinam, quàm priores duæ, sit comparata, vti subsequens characterum index nunc insinuabit.

A *Rectæ secundùm frontem ductæ lineæ, frontis & superioris nasi sedis musculosam constituunt substantiam.*

B *Temporalis musculus, supra quem carnea membrana fibris etiam carneis aliquando enutritur, & aures utcunq; mouet.*

C *Musculus, interiorem oculi occupans angulum, & palpebram attollens.*

D *Musculus, palpebram deorsum trahens, & minorem exteriorem ve angulum sibi vendicans.*

E *Mutuus palpebræ musculorum secundùm palpebræ longitudinem connexus.*

F *Musculus, media sui parte nasi alam, altera verò superius labrum petens. Quemadmodum sanè varium musculorum fibrarum in labijs implexum indicare non licuit, ita quoq; characterum copia faciem alioquin satis obscurā, non sum aliter hic occupaturus.*

G *Malum, ac iugalis ossis anterior sedes, quæ prorsus excarnia sunt.*

H *Musculus superiori labro proprius, ac à malo quasi à G pronatus.*

I *Musculi maxillam inferiorem mouentium secundi origo, ipsaq; adeo iugalis ossis sedes, musculo iam Γ notando vix obtecta.*

Γ *Musculus, carnosa constans membrana, & præcipuus buccarū labiorumq; & anterioris colli cutis motuum dux, qui hic subditis sedibus in vtroq; latere hæret, reliqua carnosæ mēbranæ parte, quæ carnea non efficitur, à corpore*

K,L *iam resecta. Quod autem ad præsentis musculi fibrarū progressum attinet, K ad L vsque, musculi principiū notat, è regione ossis pectoris, ac mediæ clauiculæ sedis ossi pectoris proximę incipiēs, cuius fibrę recto tramite sursum ad*

M. *M exporriguntur. Ab L verò ad N, principij pars notatur, è regione reliquæ sedis clauiculę & summi humeri se-*

N. *dis incipiēs, cuius fibrę obliquè sursum in anteriora porrigūtur. Deinde etsi ea musculi pars, quę in posteriori cer-*

O *uicis sede consistit, non sese spectandā offerat, nihilominns O ad auris radicē positū, transuersas fibras illinc prorepentes vtcunq; ostendit. Quare etiā in musculi lateribus describendis, primū latus tibi fingendū est ab N ad O, secundum ab O ad H. K verò per L ad N, tertium indicabit latus. A K autem ad M, quartum habes latus. Jntēsiùs enim nigricans linea, à K ad M ducta, dextri musculi cum sinistro interstitij loco habenda est.*

P *Brachium attollens musculus, quem hic in anteriore corporis facie L, N & Q circunscribūt: quanquam inferiùs,*

Q. *quàm Q consistat, sua insertione prorepat.*

Δ *Musculus brachiū pectori adducens, qui in sequenti tabula simul venit inspiciendus. ibidem namq; à suis liberatus initijs, Δ perinde ac hic notatur, ijsdemq; ferè characteribus ibidē atque hic ita circunscribitur. K ad L vsque, principij ipsius pars, à clauicula originem ducēs. K verò ad R, principij pars, ex media latitudine ossis pectoris pro*

R. *nata. Quinetiā R notat musculi membraneā partem, quę ad mucronatę cartilaginis latus, obliquè descēdētis mu*

S. *sculi abdominis neruosę tenuitati exporrigitur. S autem significat carneā musculi partem, à sextę & septimę costarū cartilaginibus, propter obliquè descendentem abdominis musculū peculiariter exortam. Q pręsentis muscu*

Q. *li insertionis index est, qua inter brachiū attollentem (qui P notatur) & priorem cubitum flectentium, Z indicandum, in humerū inseritur. Porrò si latera ipsius, & fibrarū insertionem intueri animus sit, sequentem etiam in-*

T. *spicito tabulam, quę pręsentis musculi insertionē, Q & T (qui character illi tabulę est peculiaris) notatū exhibet: quo ad hunc modū, ambarum tabularum characteribus simul iunctis, quinque musculi latera metiaris. Primū à K ad L. Secundum à K ad R. Tertium ab L ad Q. Quartum ab R ad T. Verùm in pręsenti tabula lata musculi insertio occultatur. vnde etiam fit quintum latus, à Q ad T pertinens, in quarta duntaxat tabula esse conspicuum.*

V *Musculus brachium deorsum trahens, idq; mouentium quartus.*

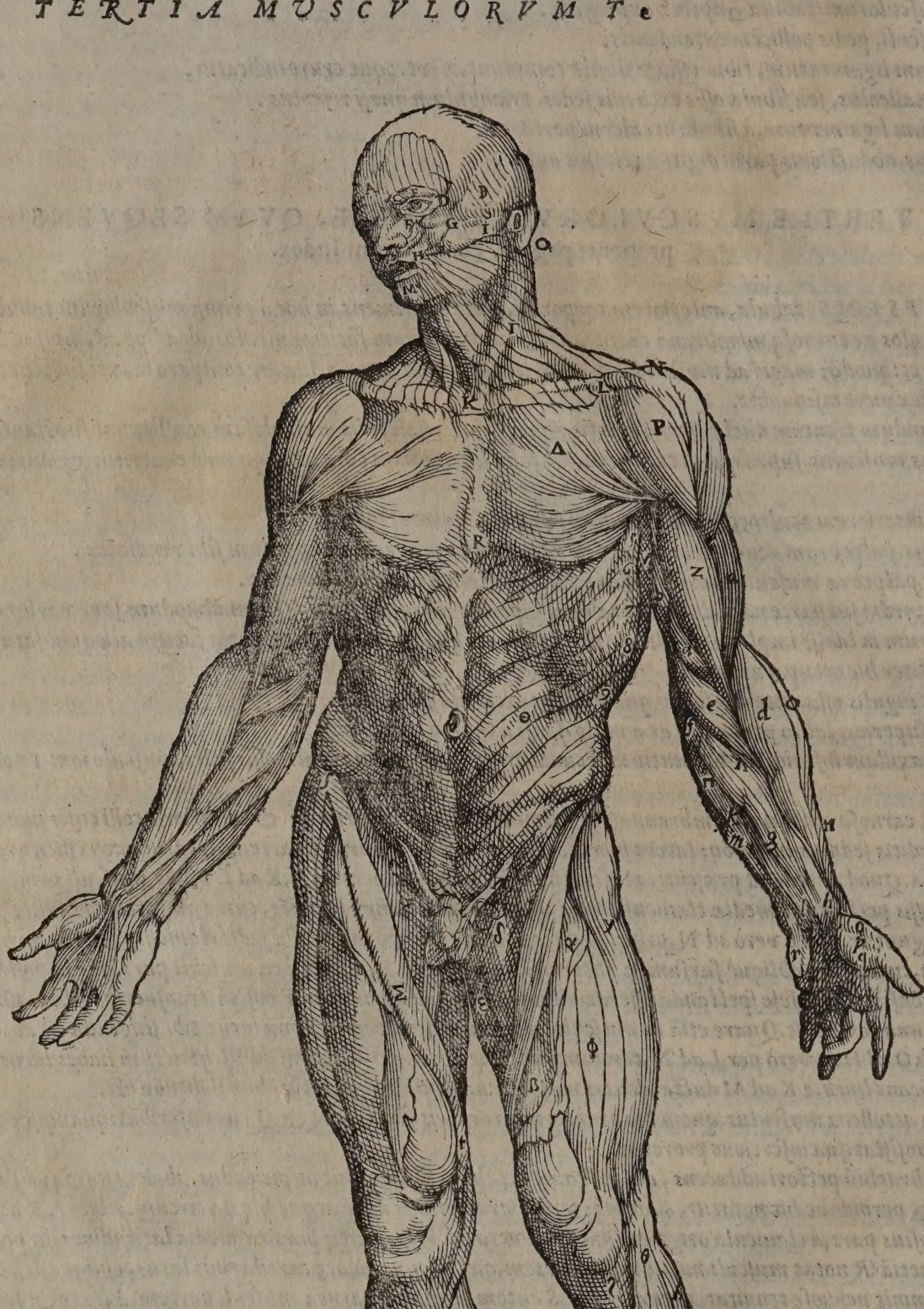
5,6,7,8 *His numeris, insertiones aliquot musculi thoracem mouentium secundi notantur. ac singuli numeri earum costarum, in quas hic conspicuę insertiones fiunt, sedes denotant.*

Θ *Abdominis musculus. obliquè descendens, qui cum suo cōiuge vniuersam abdominis sedē cooperit, & magnā quoque thoracis sedem integit. Pręsentis musculi exortus, qui è costis pendet, ēt quodammodo numeris indicatur, quibus secundi thoracem mouentis musculi insertiones significantur, quum scilicet exortus ille mutuò his insertionibus respondeat. Cęterùm R ad X albam excarnemq; abdominis ostendit lineam, quam aliter simplici colore non datur exprimere. & quanquam fortè omnium exemplarium tabulas suis coloribus distinguere, esset quidem operępretium, sumptus tamen quibusdam esset non admodum mediocris.*

X *Penis, sua cute, quam pręputium vocant, liberatus.*

Y *Vasa seminaria, sua adhuc tunica, quam peritonęum educit, intecta.*

TERTIA MVSCVLORVM T.

Z Musculus anterior cubitum flectentium.
a,a Posterior cubitum flectentium musculus.
b Musculus cubitum extendens, qui ab humiliori scapulæ costa principium sumit.
c Musculus, bicorni tendine brachiale extendens.
d Musculus radium in supinum ducens, qui inferiori radij appendici implantatur.
e Superior radium in pronum mouentium musculus.
Λ Musculus brachiale flectentium is, qui post brachiali ante indicem inseritur. Ac f ipsius notat principium, g ten-
f,g,h. dinis ex musculi ventre exortum: h sedem, qua tendo negligentiùs secantibus desinere putaretur.
Π Musculus, latum manus producens tendinem, cuius caput i indicatur, tendinis autem ipsius principium k. at l locum insinuat, vbi tendo primùm dilatescere incipit.
i,K,l Musculus alter inferiorq; brachiale flectentium, qui quarto brachialis ossi præcipuè implantatur.
m Hic obscurè videtur portio musculorum, quorum alter brachiali, alter verò pollici tendines offert: quibus in deci-
n ma ʓ, & dein k & l inseribuntur.
o Excarnis primi pollicis internodij sedes.
p Musculus, ab indice pollicem remotissimè abducens.
q Insignior duorum primum pollicis os flectentium.
r Musculus minimum digitum maximè à reliquis in latus amouens.
Σ In dextro crure primus notatur tibiæ motuum opifex, cuius initium s insignitur, t tendinis illius principium, u
s,t,u. eiusdem insertio. Cæterùm character 1, insertionem secundi notat tibiam mouentis musculi: 3 verò, insertionem
2,3. tertij.
Φ Sextus tibiam mouentium musculus, cuius principium x notat: y verò sedem, qua carnosus esse desinit, membra-
x,y. naq; modo toti femoris amplitudini obducitur. Non licuit aliter ipsius tendinem membranam ve exprimere, quã hic modò in vtroque femore obseruatur: in quo tenuissimam ipsius partem, interiori femoris sedi obductam, veluti laceram membranam dissecuimus, vt sectio aliquantisper membranæ naturam commonstraret.
Quicquid enim ad externum inæqualis illius lineæ, sectionis ve latus habetur, ipsa adhuc est sexti musculi membrana, seu tendo.
α Musculus tibiam mouentium nonus.
β Octauus tibiam mouẽtium, magis in sinistro crure, quàm in dextro, à sexto tibiæ motuũ autore detectus musculo.
Septimo tibiam mouentium musculo characterem non adhibui. nam etsi aliquo pacto sub sexti tibiam mouentium tendine seu membrana, perinde ac in musculosis viris sub cute, protuberare videatur: hac tamen figura, nulla sui portione est detectus.
γ In inguinum regione indicantur musculi, quos femur mouentium sextum & septimum recensebimus. Cæterùm γ glandulas quoque inguinum insinuat, vnà cum sinu, ex quo vasa crus petentia resecui.
δ Musculus femoris motorum octauus.
ε Musculus, tibiæ motus opificum secundus, cuius tendinem character 2 commonstrat.
ζ,η Excarnis tibiæ ossis pars. verùm η priuatim internum notat malleolum.
Ψ Sextus pedem mouentium musculus. cuius exortum θ indicat: κ autem principium sui tendinis, cuius ductus citra
θ,κ. characterum appositionem manifestus est, quanquam ξ insertionis quasi ipsius sedem ostendat.
λ Musculus septimus pedem mouentium.
μ Musculi pollicem extendentis tendo.
ν Musculus quatuor digitos extendens.
ξ Musculus pollicem à cæteris digitis in internum latus abducens.
ο Transuersum ligamen, in anteriori tibiæ sede positum, & facta sectione, hic in latera reflexum.
π Tendo bicornis musculi pedem mouentium noni.
ρ Primus pedem mouentium musculus.
Pedem mouentium quartus musculus.
τ Longissimus gracillimusq; tendo, à tertio pedis motuum autore productus musculo.
υ Musculus tertium quatuor digitorum os flectens.
φ Musculus pedem mouentium quintus.

CHARACTERVM QVARTAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM sequens proponet pagina, Index.

QVARTA tabula quamplurimos præcedentis tabulæ musculos, sectionis serie ademptos, commonstrat: & deinde plerosque, qui prioribus figuris nondum in conspectum venere, videndos offert: quod omnes ad octauam vsque musculorum tabulam subsequentes, tantisper præstabunt, dum ossa anteriori facie nuda occurrant.
Γ Musculus temporalis, cuius principium, semicirculo non absimile, A, B & C circunscribitur.
D Ossis iugalis externa sedes, quæ excarnis est.
Δ Masseter, qui inter musculos inferiorem maxillam mouentes secundus describetur. E huius musculi principium in
E,F. dicatur, à malo exortum. F principij ipsius portio, auri proxima. Atq; ita ab E ad F totus ipsius principij ductus
G. secundùm iugalis ossis longitudinem metitur. G infima musculi insertionis sedes notatur. Porrò si musculum hũc triangulo assimilare lubet, E, F & G, tres angulos tibi proponere finges: quorum tertius, G indicatus, tam est obtusus, vt etiam latus dici queat.

H Neruulus minoris radicis tertij paris neruorum cerebri, hàc frontis musculosam compagem, & elatiorem palpebram petens.

J Neruulus dictæ modò radicis, ad superius labrum & externam alæ nasi sedem propagatus.

K Cartilago, in quam sinistrum nasi os desinit.

L Ala nasi sinistra, dictæ modò cartilaginis extremo alligata, incumbensq;. Inter K & L, narium cute iam cum quibusdam membraneis ligamentis ablata, in conspectum venit anterior alæ nasi musculus, nimisquàm tenuis.

M Musculus, à superiori maxilla in inferiorem insertus, ac buccas mouentium in altero latere secundus.

N Musculus sinister inferiori labro peculiarium, cuius sanè corpus minori negocio, quàm multiplex ipsius fibrarum intersectio delineari potest: quod etiam in musculo M notato vsuuenit. Auris aût foramen citra O appositionem sese ostendit: vti etiam auris radici subditæ glandulæ, eum characterem quodammodo exprimentes.

O Vix conspicua est eius musculi portio, qui inferiorem maxillam deorsum vellit.

P Hac sede os υ referens reponitur.

Q Musculus, à temporum ossis processu styli formam imitante enatus, ac ossi υ referenti insertus.

R Musculus sinister, ab inferiori maxilla in os υ referens, insertionem tentans, cuius coniunx nonnihil quoque hic se spectandum præbet.

S.T Dexter & sinister ossis υ referentis musculi, à pectoris ossis summo pronati.

V,V Musculus gracilis & longus, qui à superiori scapulæ costa ossi υ referenti implantatur.

ω Musculus capitis motibus subseruiens, qui ab osse pectoris principium X notatum sumit: deinde aliã principij par
X,Y. tem Y indicatam, à clauiculæ sede, pectoris ossi proxima, obtinet. Cæterùm Z insertionem ipsius insinuat, qua vni-
Z. uersum mamillarem capitis processum amplexatur.

a Clauicula, magna ex parte anteriori ipsius sede excarnis.

b Musculi scapulam mouentium secundi in latiorem clauiculæ partem & summum humerum insertio.

c Musculorum hic magnam obscuritatem pariunt vasa caput adeuntia, & nerui in brachium excurrentes.

d Musculus, à clauicula in primam thoracis costam insertus, thoracemq; mouentium primus.

Ξ Musculi brachium attollentis anterior pars: posteriorem verò decima ostendit tabula, adhuc in sua sede repositam, ac Δ præcipuè insignitam. Proximè autem sequens tabula anteriorem hanc partem ab exortu liberam, refle
e,f,g. xamq;, ac γ notatam commonstrat. Porrò in præsenti tabula, e, f & g conspicuam hic musculi brachium attollentis partem, trianguli ritu circunscribunt.

h Musculi brachium pectori adducentis insertio, quam in dextro brachio Q & T notaui, & ipsi musculo Δ quoq; im
Q,T,Δ posui, vt hi characteres ad præcedentis tabulæ notas referantur, ad quam quoque K, L & R spectant.

i Pectoris os, liberum ab initijs musculorum brachia pectori adducentium.

2,3,4 Secunda, tertia & quarta thoracis costæ, ad quas reliquæ seriatim subsequuntur: atque in harum interuallis, exteriores musculi intercostales sunt obuij. Lineæ autem in costis ductæ, atque ad characterum sinistram consistentes, ossa costarum ab earundem cartilaginibus determinant: sunt enim illæ notæ cartilaginibus inscriptæ.

k Musculus scapulam mouentium primus.

l Musculus thoracem mouentium secundus.

m In dextra axilla m latitat, musculũ notans, quo brachiũ deorsum trahitur, idq; mouentiũ quartus nobis habetur.

n Dextri lateris rectus abdominis musculus, hic altiùs quã obliquè a cendẽtis musculi neruosa tenuitas cõscendẽs.

o Abdominis musculus, obliquè descendens, quem hic in posteriora ab addomine reflexum finximus.

Π Addominis musculus obliquè ascendens, ac totam sui lateris abdominis sedem complectens. Hũc quodammodo circonscribunt o, n, p, q, & linea secundùm inferiorem abdominis sedem, ad ilium os, & coxendicis, & pubis ducta.

p,q Portio abdominis musculorũ obliquè descendentium, quæ ad albam in abdomine apparentem lineam est relicta. Cæterùm q priuatim significat penis constructionem, qui ad pubis os, quà primùm flaccidus, deorsum denuò propendet, dissectus est. Duo itaque velut insigniores circuli, duo ipsius sunt corpora: circulus autem sub illis consistẽs, meatus est, vrinæ seminiq; communis.

r Ablatis iam testiũ & vasorũ seminaliũ exterioribus inuolucris, testes hic cũ suis vasis rectà deorsum propendẽt.

s Exterioris tunicæ testis ea hic adseruata est portio, quæ vocatum testis constituit musculum.

t Musculus cubitũ flectentium anterior, cuius interioris principij carnosæ, & hic in dextro brachio valde conspicuæ parti, nullum adhibui characterem: quum is hic, vti neque in sequẽti tabula, adhuc auferri possit. Interuallum autem, inter duo ipsius apparens principia, humeri seu brachij os existit.

u Musculus cubitum extendens, cui ab humiliori scapulæ costa principium præbetur.

x,x Posterior cubitum flectentium musculus.

y Musculus superior radium in pronum ducentium.

α Musculus radium in supinum agentium longior.

β Musculus quatuor digitorum secund s flectens articulos.

Σ Musculus, qui ab interiori humeri tubere ortus, & vlnæ longitudini exporrectus, brachiale flectit. ac γ quidem ip-
γ,δ. sius denotat initium: δ verò, ipsius in quartum brachialis os insertionem.

ε Alter brachiale flectentium musculus, qui à cubito sectionis serie esectus, deorsum hic pendet.

ζ Musculus, primum parui digiti internodium versus exteriora flectens.

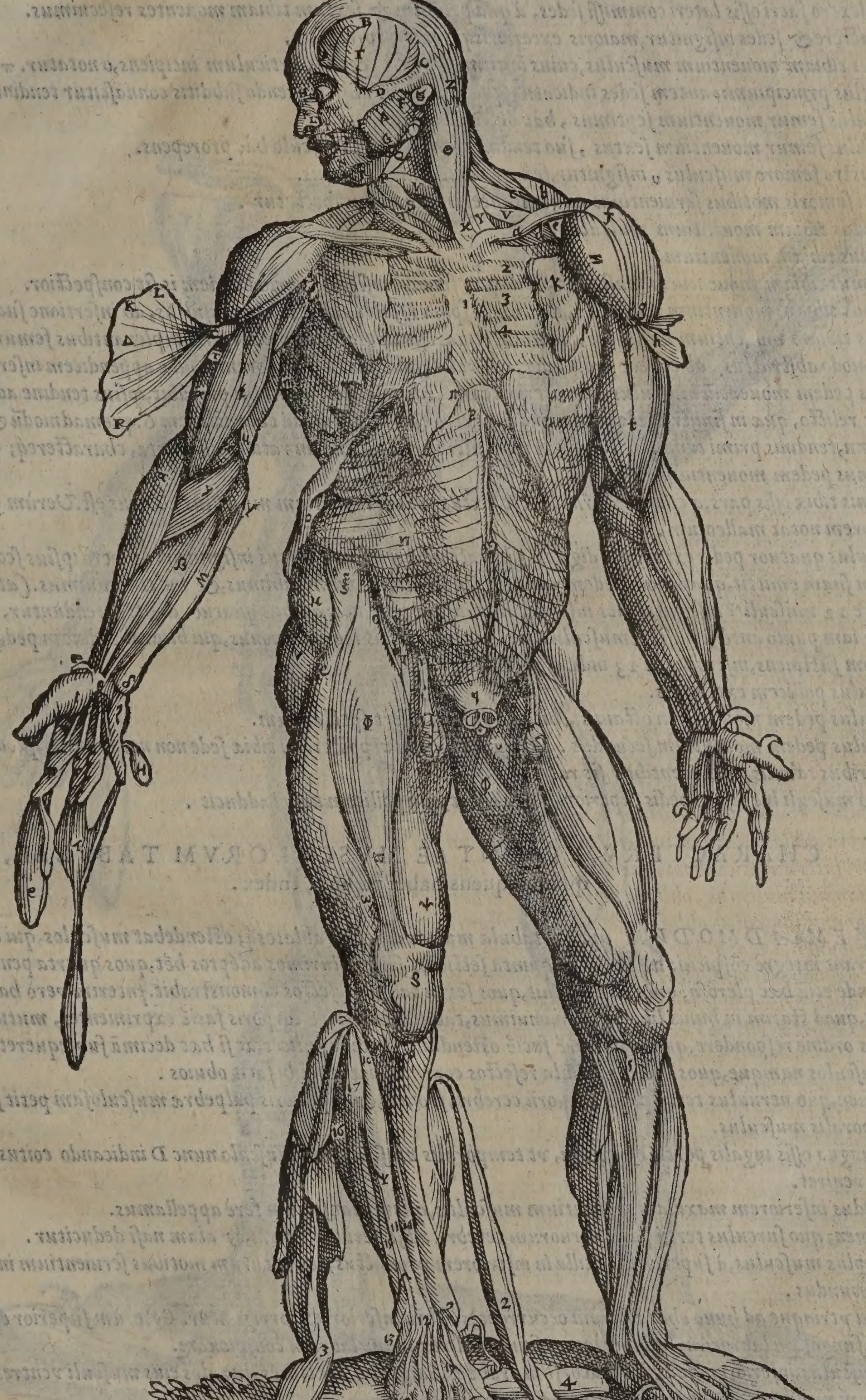
η Hic musculus propendet, paruum digitum à reliquis in externum latus abducens.

θ Transuersum ligamen, in interna brachialis sede obuium, tendinibusq; hàc repentibus obductum.

ι Musculus maior primum pollicis os flectentium.

κ Propendet hic ab insertione musculus, cuius beneficio pollicem ab indice remouemus.

QVARTA MVSCVLORVM TABVLA.

λ *Latus tẽdo manus, vnà cũ ipsius musculo, à summis quatuor digitorũ aciebus in dextra manu depẽdens. Pręterea hic in vtriusq; manus vola tendines occurrunt, mucosis mẽbranis induti, atq; ad digitos, quo illos flectant, protẽsi.*

μ *Secundus femur mouentium musculus.*

ν *Primus femur mouentium musculus, nonnihil hic quoque sese offerens: quòd tabulæ huius imago, vt externam tibiæ sedem magis ostenderet, in latus sit posita.*

ξ *Ossis dextro sacri ossis lateri commissi sedes, à qua primum & sextum tibiam mouentes resecuimus.*

& *Charactere & sedes insignitur, maioris exteriorisq; femoris processus.*

Φ *Nonus tibiam mouentium musculus, cuius initium supra coxendicis articulum incipiens, o notatur. π verò tendi-*

ο, π, ρ. *nis ipsius principium: ρ autem sedes indicatur, qua præsentis musculi tendo subditis connascitur tendinibus.*

ς *Musculus femur mouentium septimus, hàc descendens, se offert.*

τ *Musculus femur mouentium sextus, suo tendine cum septimo musculo hàc prorepens.*

υ *In sinistro femore musculus υ insignitur, femur mouentium octauus.*

φ *Quinti femoris motibus seruientium musculi anterior portio hic spectatur.*

χ *Secundus tibiam mouentium musculus.*

ψ *Octauus tibiam mouentium.*

ω *Septimus tibiam mouentium musculus, in dextro femore insignitus, quòd ibidem is sit conspectior.*

2 *Primus tibiam mouentium musculus, ab iliũ ossis spina resectus & à femore auulsus, ab insertione sua propẽdet.*

3 *Sextus tibiam mouentium musculus, ab ilium etiam osse liberatus, & à cæteris amplexantibus femur musculis, cutis modo abstractus, ab ea sede propendet, cui validissimè iuxta superiorem fibulæ appendicem inseritur.*

4 *Sextus pedem mouentiũ musculus, ab anteriori tibiæ sede resectus, humi hic procũbit, ipsius tendine ad insertionẽ*

5, 6. *adhuc relicto, quæ in sinistro pede magis quàm dextro est conspicua, ad characterem 6. quemadmodũ & sub dextro genu, tendinis primi tibiam mouentium musculi insertio est eadem ratione asseruata, charactereq; 5 insignita.*

7 *Septimus pedem mouentium musculus.*

8, 9 *Excarnis tibiæ ossis pars, à cuius externo latere sextus pedem mouẽtium musculus ablatus est. Verùm 9 priuatim interiorem notat malleolum.*

Ψ *Musculus quatuor pedis extendens digitos. Charactere 10 ipsius exortus insignitur. 11 verò ipsius sedes, qua por-*

10, 11. *tionem suam emittit, quam noni pedem mouentis musculi loco numerabimus, & hic Ω notauimus. Cæterùm cha-*

12. *ractere 12 musculi Ψ insigniti sedes inscribitur, quatuor tendines, quibus quatuor digiti extendũtur, pullulans.*

Ω *Vti & iam paulo antè scripsi, Ω musculus notatur inter pedis motores nonus, qui bicorni tẽdine in pedij os, paruũ*

13. *digitum sustinens, insertionem 13 indicatam molitur.*

14 *Musculus pollicem extendens.*

15 *Musculus pedem mouentium octauus, hic sese parum offert spectandum.*

16 *Musculus pedem mouentium secundus. Reliquos autem in posteriori tibiæ sede non notabimus, quòd eadem hic cum tribus tabulis præcedentibus sit ratio.*

17 *Portio musculi hic sese in pedis superiori parte offert, qui pollicem indici adducit.*

CHARACTERVM QVINTAE MVSCVLORVM TABVLAE, quam sequens habet pagina, Index.

QVEMADMODVM quarta tabula multos dissectos ablatosq; ostendebat musculos, qui in tertia tabula erant integrè cõspicui: ita sanè hæc quinta sectionis series plurimos adẽptos hẽt, quos quarta penitus detexerat: vnde etiã hæc plerosq; omninò proponit, quos sexta tabula resectos cõmonstrabit. Interim verò haud negligẽdũ est, quod statim in huius libri initio monuimus, tabulas interiorẽ corporis faciẽ exprimentes, mutuo cũ illis sectionis ordine respondere, quæ posteriorẽ faciẽ ostendunt: perinde scilicet, ac si hæc decimã subsequeretur tabulã. Musculos namque, quos decima tabula resectos continet, hæc nullibi facit obuios.

A *Foramen, quo neruulus tertij paris neruorũ cerebri, frontis, & superioris palpebræ musculosam petit substantiã.*

B *Temporalis musculus.*

C *Hic magna ossis iugalis portio est execta, vt temporalis musculi cum musculo nunc D indicando coitus in conspectum veniret.*

D *Secundus inferiorem maxillam mouentium musculus, quem mansorium ferè appellamus.*

E *Foramen, quo surculus tertij paris neruorum cerebri, ad superius labrum, & alam nasi deducitur.*

F *Amplus musculus, à superiori maxilla in inferiorem productus, ac buccarum motibus seruientium in altero latere secundus.*

G *Nerui vtrinque ad hunc characterem occurrentes, labro inferiori exporriguntur. Cęterùm superior characteris sedes, fungosam labrorum substantiam insinuat, ad vtrunque labrum conspicuam.*

H, I *Musculus, inferiorem maxillam deorsum trahens. Singuli characteres singulos eius musculi ventres notant, in quorum medio excarnis teresq; musculi pars consistit.*

K *Portio musculi caput mouentis, qui à pectoris osse & clauicula enatus, toti mamillari proceßui inseritur.*

L *Os υ imaginem referens, à quo primùm, & secundum, & tertiũ par eorum, qui id mouent musculorũ resecuimus.*

M *Primus & secundus linguæ musculi ab osse υ referente pronati.*

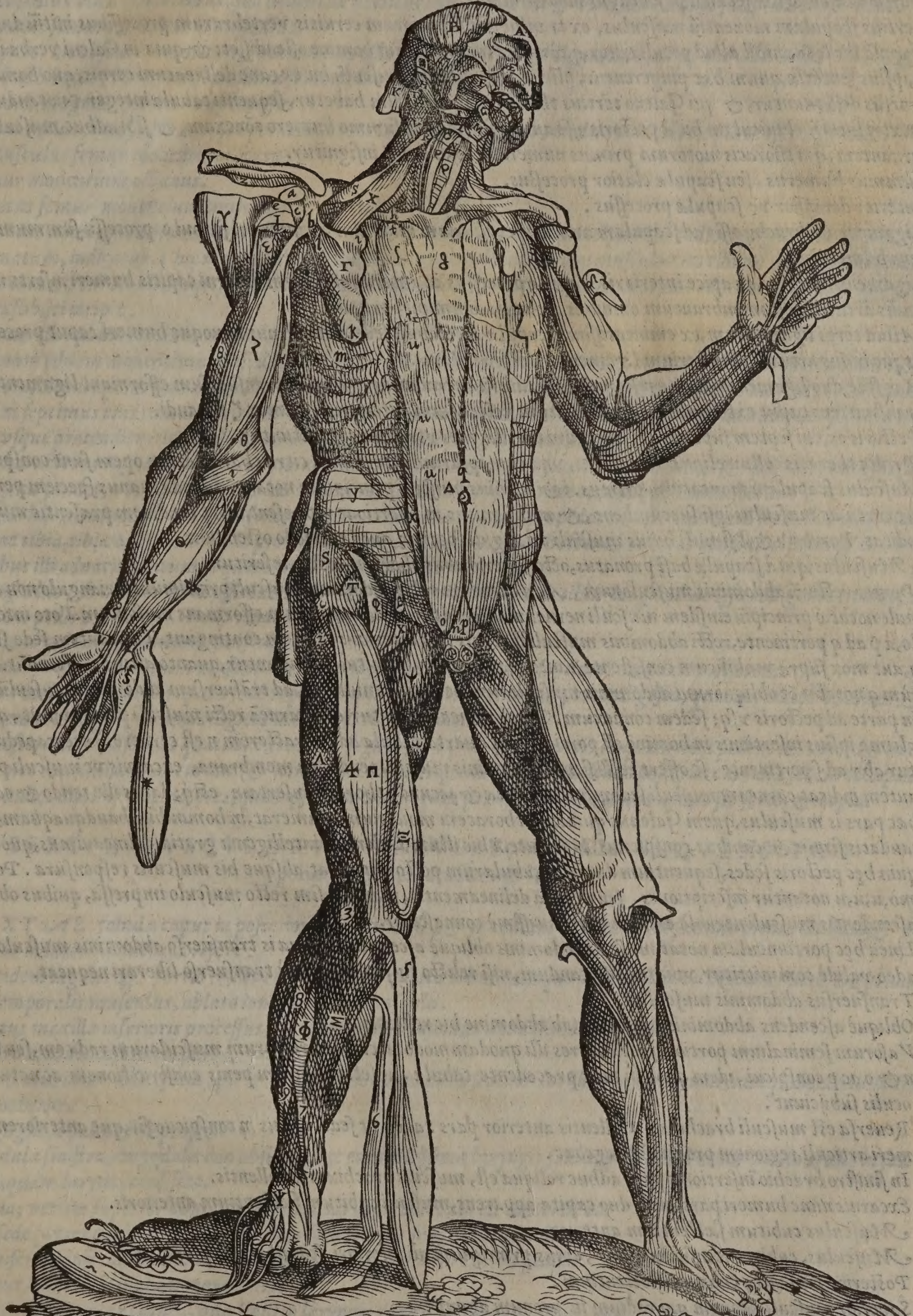
N *Laryngis cartilago, scutum referens, & iam narrandis musculis adhuc obtecta.*

O *Dexter duorum musculorum, qui ab osse υ referente, in cartilaginem scuto similem inseruntur.*

P *Dexter duorum musculorum, qui à pectoris osse scutum imitanti laryngis cartilagini inseruntur. Ad huius*

musculi

QVINTA MVSCVLORVM TABVLA.

musculi exterius latus, cõgeries visitur soporariæ arteriæ, interioris venæ iugularis, et sexti cerebri neruorũ paris.

Q Asperæ arteriæ anterior sedes.

R, S Musculus ossi υ referenti proprius, & à scapulæ superiori costa enatus. Singuli characteres singulos ipsius indicant ventres. Pars autem in horum medio consistens, eius musculi sedes est, tendinis substantiæ non absimilis.

T Portio musculorum secundi paris caput mouentium.

V Tertius scapulam mouentiũ musculus, ex transuersis superiorum ceruicis vertebrarum processibus initiũ ducẽs.

X Quoniã hic locus nihil aliud peculiariter, quàm septima tabula in homine ostendisset: & quia in Galeni verba iurati, ipsius sentẽtiæ, quum hæc pingerentur, plus æquo fauimus: musculũ hic ex cane delineatum cernis, quo homines prorsus destituuntur, & qui Galeno tertius thoracem mouentium habetur, sequenti tabula integer Γ notandus.

Y Dextri lateris clauiculam hic à pectoris osse auulsimus, adhuc summo humero cõnexam, & sibi adhuc musculum

Z. seruantem, qui thoracis motorum primus numerabitur, hicq; Z insignitur.

a Summus humerus, seu scapulæ elatior proceßus.

b Interior demissior ve scapulæ processus.

c Ligamentum brachij ossis ad scapulam articuli peculiarium quartum ab interiori scapulæ processu summum petens humerum.

d Ligamentum teres, ab apice interioris scapulæ processus, in anteriorem sedem externi capitis humeri insertum, ac huius articuli, post membraneum omnibus articulis commune, primum.

e Aliud teres ligamentum, ex eminentissima scapulæ accetabuli sede, ad externum quoque humeri caput procedẽs, atque huius articuli peculiarium ligamentorum secundum.

f Hac sede duo ligamenta, d & e insignita, suis lateribus vniuntur, & velut transuersum efformant ligamentum, transmittens caput externum musculi cubitum flectentium anterioris, ac mox ζ notandi.

g Pectoris os, cui septem superiorum costarum cartilagines vtrinque connectuntur.

h Prima thoracis costa: reliquæ dein etiam, vnà cum ipsarum interuallis, citra characterum opem sunt conspicuæ.

Γ Musculus scapulam mouentium primus. i & k huius musculi principium notant, quandã manus speciem perinde

i, k, l in exortu, ac musculus ipsi succumbens, & m insignitus, in insertione repræsentans. l tendinem præsentis musculi indicat. Porrò i, k & l simul, huius musculi trianguli speciem quodammodo ostendunt.

m Musculus, qui à scapulæ basi pronatus, octo superioribus thoracis costis inseritur.

Δ Dexter rectorũ abdominis musculorum. A c n carneum recti abdominis musculi principium, triangulo non absi-

n, o. mile notat. o principiũ eiusdem musculi nerueum inscribitur, penè vniuersum efformans musculum. Toto interual-

p, q. lo, à p ad q pertinente, recti abdominis musculi internis suis lateribus inuicem contingunt. Tota autem sede supra q, aut mox supra vmbilicum consistente, tanto magis musculi mutuò seiunguntur, quanto altius cõscendũt. Cęterùm q notabit ẽt obliquorum abdominis musculorum neruosæ tenuitatis, ad trãsuersum abdominis musculũ, hac

r. in parte ad pectoris vsq; sedem connexum. Porrò r linea insignitur, quę carneã recti musculi partem finit, quęq; vltima ipsius insertionis in homine est portio, vti in quarta tabula ad characterem n est cernere. Intercapedine igi-

s. tur ab r ad s pertinente, se offert recti simiæ abdominis musculi tendo, seu membrana, excarnis ve musculi pars. t

t. autem indicat carneam musculi sedem, primæ costæ & secundę thoracis insertam. estq; latus ille tendo & carnea hæc pars is musculus, quem Galenus quintum thoracem mouẽtium enumerat, in hominibus haudquaquam, vt in caudatis simijs & canibus, conspicuus. Nos autem hic illum, Galenum intelligendi gratia, delineauimus, quòd alioquin hęc pectoris sedes, sequentium duarum tabularum pectoribus erat absque his musculis responsura. Postre-

u, u, u. mò, u, u, u notantur inscriptiones, seu neruea delineamenta, transuersim recto musculo impressa, quibus obliquè ascendentis musculi neruosa exilitas pertinacissimè connascitur.

x Linea hęc portiunculam notat musculi abdominis obliquè ascendentis, qua is transuerso abdominis musculo inibi adeò validè committitur, vt inter dissecandum, nisi relicto eiusmodi signo, à transuerso liberari nequeat.

y Transuersus abdominis musculus.

α Obliquè ascendens abdominis musculus, ab abdomine hic reflexus.

β Vasorum seminalium portio. Cęterùm tres illi quodammodo circuli, ad rectorum musculorum radicem, seu iuxta n & o ac p conspicui, idem quod in mox præcedente tabula, absecti nimirum penis constructionem ac naturam, oculis subijciunt.

γ Reuersa est musculi brachium attollentis anterior pars: adeò vt sedes ipsius in conspicuo sit, quę anteriorem humeri articuli regionem proximè integebat.

δ In sinistro brachio insertionis pars adhuc reliqua est, musculi brachium attollentis.

ε Excarnis nunc humeri pars, inter duo capita apparens, musculi cubitum flectentium anterioris.

ζ Musculus cubitum flectentium anterior.

η Musculus, cubiti extensionis autor, cuius principium ab inferiori scapulę costa pronascitur.

θ, θ Posterior musculus cubitum flectentium.

ι Superior musculus eorum qui radium in pronum agunt.

κ Radium mouentium longissimus, cuius auxilio radius in supinum ducitur.

Θ Quatuor digitorum secundum os flectens musculus, cuius principium sub musculo radium in pronum agentium

λ, μ. superiore, & ι notato, reconditum, λ insignitur. μ verò, musculi huius in quatuor carneas partes distributio indicatur, quę postmodum in singulos tendines degenerant.

ν, ξ Transuersum interioris brachialis sedis ligamentum, longa sectione diuisum, & vtrinque in latus reflexum. Verùm ν pręterea musculùm priorem primum pollicis os flectentium commonstrat. ξ autem musculum, cuius ope primum parui digiti internodium extrorsum flectitur. Porrò quod ad quatuor tendinum, secundum quatuor

digitorum

ο. digitorum os flectentium ſeriem attinet, omnia ſunt conſpicua: quamuis interim tendinibus indicem,& paruu
π digitum petentibus ο inſcripſerim.
ρ Nonnihil hic ſeſe offert muſculus, quatuor digitorum tertium flectens os.
* Portio muſculi tertium pollicis os flectentis, qui in ſiniſtro cubito eſt conſpectior.
Muſculus vlnæ exporrectus, quo brachiale flectitur, hic ab exortu & vlna liberatus, à ſua pendet inſertione.
ς Secundus femur mouentium muſculus.
τ Apparet hic obſcurè femoris caput coxendicis oſſis ſinum ſubiens, & ligamento adhuc obductum: ſed τ in hoc præcipuè adhibetur, vt ceruix, ſeu collum femoris hic indicaretur.
υ Femoris magnus exterior ve proceſſus.
φ Femur mouentium ſeptimus, qui perinde ac tres modò ſubſequentes, modica tantum ex parte eſt conſpicuus.
χ Muſculus femur mouentium ſextus.
ψ Femur mouentium octauus.
ω Quintus femur mouentium muſculus.
Λ Septimus tibiam mouentium muſculus. Charactere 2 ipſius amplum principium, à radice magni femoris proceſ-
2,3. ſus enatum, indicatur. 3 hic in tendinem latum deſinit, cum octaui & noni muſculorum tibiam mouentium tendi-
4. nibus commixtum, vnitumq;. 4 hæc linea illum in anteriori femoris ſede terminat, ubi octauus muſculus ipſi primùm ſubijci incipit.
Ξ Octauus tibiam mouentium muſculus.
Π Octauum tibiam mouentium muſculum indicat; ſed priuatim ſinum oſtendit, cui nonus tibiam mouentium muſculus inſidebat, quem mox charactere 5 notabimus. Maximam itaque ſinus ſedem octauus muſculus conſtituit: verùm ſeptimus eius tantam portionem efformat quanta à linea, charactere 4 inſignita, ad umbram ſeptimi mu
.. ſculi vſque protenditur: ita ſanè, ut ab vtriſque muſculis ſinus iſte conſurgat.
5 Hoc charactere muſculus inſignitur tibiam mouentium nonus, qui à ſuo exortu liberatus, & à femore auulſus, illic à genu pendet, vbi ſeptimi & octaui tibiam mouentium muſculorum tendinibus commiſcetur.
6 Hic ſuo liberatus etiã initio, & à femore abſtractus, ab inſertione propẽdet tibiam mouentiũ ſecundus muſculus.
Σ In hac tibia, tibiæ os anteriori ſede prorſus excarne cernitur, propter hactenus reſectos muſculos: ſupereſt enim ex omnibus illi adnatis, tantum is quem modò Φ notabimus.
Φ Muſculus, ab interno tibiæ oſſis latere, & ligamento membraneo in tibiæ longitudine oſſa colligante enatus, ac
7. pollicem pedis extendens. Huius tendinem 7 inſcriptum conſpicis.
8 Septimus pedem mouentium muſculus.
9 Octauus pedem mouentium muſculus, parum ſe ſpectandum, quum ſeptimo recondatur, offerens.
Ψ Carnea moles, in ſuperiori pedis ſede repoſita: quæ in quatuor carneas partes digeſta, quatuor educit tendines, &
Ω pollicem tresq; ipſi proximos digitos in latus externum mouet.
Hic poſternitur muſculus quatuor extendens digitos, unà cum ipſius portione, quam noni pedem mouentium mu-
&. ſculi vice recenſuimus, ac cui iam (&) characterem inſcriptum cernis. Muſculis poſteriorem tibiæ ſedem occupantibus nullos adhibui characteres, quòd ipſorum eadem cum præcedentibus tabulis adhuc ſit ſeries & copia.

SEXTAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS PROponet pagina, characterum Index.

SEXTAE tabulæ caput in poſteriora reflexum eſt, & maxillam inferiorem in ſummo mento diuiſam, & vtrinque in latera diductam refert.
A Hic eadem iugalis oſſis portio reſecta eſt, quam in quinta tabula quoque ademeramus. Notatur uerò A priuatim temporalis muſculus, ablato iam manſorio muſculo.
B Acutus maxillæ inferioris proceſſus, cui temporalis muſculus ualidiſſimè inſeritur.
C Siniſtra maxillæ inferioris pars.
D Muſculus in ore deliteſcens, qui internæ inferioris maxillæ ſedi, ubi latiſſima eſt, inſeritur, eamq; mouentium tertius habetur.
E Gurguglio, à palati fine propendens.
F Glandula ſiniſtra, amygdalæ non abſimilis, ac eminentiſſimæ laryngis ſedi appoſita; niſi etiam paulo altius in faucibus, quàm larynx, conſiſtat.
G Lingua; verùm ſuperior characteris pars, laryngis operculo eſt contermina.
H Hac ſede plures capitis & colli motibus famulantes muſculi confunduntur.
I Muſculus inferiorem maxillam deorſum trahens, hic ab exortu pendet.
K Tertius hominis ſcapulam mouentium.
L Grandula inſigniter carnea, quæ ſiniſtro laryngis radicis lateri adnaſcitur, ac in altero latere coniugem obtinet.
M Aſpera arteria, ipſi incumbentibus muſculis iam libera.
N Hęc congeries, eſt uaſorum & neruorum lateribus aſperæ arteriæ exporrectorum. quanquam & muſculi dorſum mouentium primi aliqua ex parte hic ſe oſtendant.
Γ Quoniam hanc pectoris, colliq; ſedem, illi ſimilem delineare oportuiſſet, quam ſequens oſtendit tabula: non abs re fore duxi, ex cane hunc Galeni muſculum exprimere, qui à tranſuerſis vertebrarum ceruicis proceſſibus originem
Θ. O notatam ducens, ad quartam uſque coſtam carnoſus fertur: ubi P notatus, in membraneum ceſſat tendinem Q
P, Q. inſignitum, & deorſum ad aliquot adhuc coſtas pertinentem.

Muſculus,

R *Musculus, à scapulæ basi principium ducens, thoracemq; mouentium secundus.*

Pectoris os citra characterum impositionem conspicuum est, quemadmodum & costæ, & earundem interual-
S. *la, vnà cum exterioribus musculis intercostalibus. Quo tamen meliùs singula expendas, significet S tertię costæ*
T, V. *os, T tertię costę cartilaginem, V musculum exteriorem intercostalium, in tertiæ, & secundæ costarum ossium in-*
X. *teruallo repositũ, cuius fibrę deorsum in priora feruntur. X verò denotabit exteriorem intercostalium musculum, inter secundæ, & tertiæ costarum cartilagines conspicuum, cuius fibræ sursum in anteriora prorepunt. Arteria*
a *& vena, sub pectoris oße deorsum ad abdominis superiora propagatæ, hicq; à rectis abdominis musculis resectæ.*
Δ *Transuersus abdominis musculus, quem costarum ductus, seu fines, & ossis sacri ossis sinistro lateri commissi re-*
b. *gio, abundè hic circunscribunt. Cæterùm b sedem notat, qua obliquè ascendentis musculi tendo, transuerso abdomi*
c. *nis musculo pertinacißimè adnascitur, priusquam rectum conscendat. c autem indicat asperitatem, quam muscu lorum obliquè ductorum cum transuersis musculis connexus inibi molitur, vbi recti musculi supra umbilici sedē, versus pectoris os mutuò dehiscunt.*
d *Foramen, vasis seminarijs virorum viam præbens.*
e *Vena & arteria, in rectos abdominis musculos, conterminasq; sedes sursum excurrentes, à magna vasorum cru- ra adeuntium distributione.*
f *Hic sinistri lateris rectus abdominis musculus, à pubis osse dependet, vasorum posteriori ipsius sedi commissorum seriem quoque proponens.*
g *Spina ossis ilium, carnosis partibus duorum obliquorum abdominis musculorum liberata.*
h *Scapulis, & sinistro brachio mentem accommoda. ibidem namque h superiorem notat scapulæ angulum, cui mu- sculus scapulam mouentium tertius, & K insignitus, inseritur.*
i *Summus humerus, seu scapulæ elatior proceßus.*
K *Musculus brachium mouentium quintus, scapulæ sinum occupans, qui inter elatiorem ipsius costam, & superio- ris proceßus radicem, seu scapulæ spinam, consistit.*
l *Interior scapulæ processus, anchoræ imaginem referens.*
Θ *Musculus anterior cubitum flectentium, cuius exterius caput, quod à scapulæ acetabuli supercilio nascitur, m no-*
m, n. *tat. n verò indicat internum caput, ab interiori scapulæ processu enatum: Quo tamen huius capitis nerueam par- tem à carnea exquisitiùs discernas, huius tabulæ dextrum brachiũ spectabis, in quo n nerueam partem denotat,*
o, p, q. *o autē carneam. Cæterùm p duorum capitum coitum indicat: q verò tendinis, quē musculus hic educit, principiũ.*
r, r *Musculus posterior cubitum flectentium.*
s *Musculus, cubiti extensionis autor, cuius principium ab humiliori scapulæ costa enascitur.*
Λ *Musculus radium mouentium longißimus, cuius altißimam partem, quæ hic oculis subijci potest, t indicat; ip-*
t. *sius enim ortus in noua musculorum tabula spectari potest, quæ hunc musculum X insignitum habet, vti decima*
u. *tabula illum litera e ostendit. Cæterùm in hac tabula u præsentis musculi insertionem notat, quam in inferiorem radij appendicem molitur.*
x *Musculus superior duorum, qui radium in pronum ducunt.*
z *Musculus, tertium quatuor digitorum os flectens. & α quidem huius musculi caput insinuat. β autem sedem,*
α, β. *qua musculus in quatuor partes carneas discinditur, quæ singulos postmodum porrigunt tendines. Porrò qua ra tione ad tertium vsque digitorum internodium tendines huius musculi porrigantur, & incumbentis musculi ten-*
γ *dines transeant, hic in vtraque manu est conspicuum. Sit tamen, doctrinæ gratia, γ tendo, tertium medij digiti os ac*
δ. *cedens. δ autem tendo, qui secundum os flectit, vt nunc dicam, cum cæteris sui musculi tendinibus, ex uola ad inser tionem usque auulsus.*
ε *Musculus secundum quatuor digitorum flectens articulum, qui suo principio, adeoq; à cubito liberatus, à tendinũ ipsius in secunda quatuor digitorum ossa insertione propendet.*
ζ, ζ *Hos characteres referre oportet ad quatuor musculos, quorum beneficio quatuor digiti adducuntur pollici, atque hi interno lateri tendinum tertium os flectentium exporriguntur.*
η, θ *Musculus tertium pollicis os flectens, η notatur. θ autem ipsius tendinem proponit, inter musculos primum polli- cis os flectentes, & eos qui secundum pollicis os flectunt, prorepentem.*
κ, *Musculus maior primum pollicis os flectentium, hic ab insertione dependet.*
λ *Musculus minor primum pollicis os flectentium, qui sub maiori κ indicato recondebatur. Inter λ uerò & κ, primũ pollicis os nudum, excarneq; apparet.*
μ *Musculus primum parui digiti os versus exteriora flectens. Tuberculum uerò ante huius musculi initium appa- rens, vlnæ est sedes, qua validiorem ligamenti exporrigit portionem, brachiale cubito colligantis.*
ν *Tertius femur mouentium musculus, hic magna ex parte conspicuus.*
ξ *Magnus exterior vε femoris ossis processus.*
ο *Musculus femur mouentium septimus.*
π *Musculus femur mouentium sextus.*
ρ *Musculus femur mouentium octauus.*
ς *Quintus femur mouentium musculus.*
Π *Octauus tibiam mouentium musculus, vniuersum femoris os quodammodo amplectens. τ insinuatur amplum hu*
τ. *ius musculi principium, à radice magni femoris proceßus, & femoris collo enatum. Deinde Π priuatim indicat si- nus illius portionem, quo nonus tibiam mouentium musculus continetur. Cæterùm carnosæ huius musculi partis*
υ. *terminus, instar semiglobi extuberans, in utroque femore υ insignitur.*
φ *Dependet hic musculus tibiam mouentium septimus, cuius cauitas argumento est, qui octauum tibiam mouentiũ*

amplexetur

SEXTA MVSCVLORVM TABVLA.

amplexetur musculū, & qui horū tendines vnà coeant. Quod vt cōmodiùs expēderes, in dextro genu septimus mu
✱. *sculus adeò ab octaui musculi tēdine dissectus est, vt & patellæ seu molæ pars ibidē in conspectū veniat, * notata.*
χ, ↓ *Hæc sedes, ad exteriorē genu regionem occurrens, ostendit portionem quarti tibiam mouentis musculi. atq; hic χ notat quarti musculi sedem, ipsius insertioni proximam. ↓ autem eam partem absectam ostendit, cui coxendicis ossis appendix principium præbet, quum reliqua à femoris osse initium ducat.*

Σ *In sinistra tibia totum externum tibiæ ossis latus conspicuum est. Id dico latus, quod ad externam sedem excarnis etiam ante sectionem partis habetur, quam & dextra tibia totam oculis subijcit. Cæterùm Σ priuatim notat ligamentum, tibiæ os & fibulam, quà hæc inuicem dehiscunt, intercedens.*

ω *Externus malleolus, & pars fibulæ excarnis.*

φ *Musculus pedem mouentium septimus. Character 2 ipsius exortum indicat, 5 tendinis principium, quod anteriori*
2, 5. *& posteriori parte, ac dein interiùs, quà fibulam spectat, carne adnutritur, ac 4 partem notat anteriorem car-*
4, 3. *neam, 3 verò posteriorem.*

↓ *Octauus musculus pedem mouentium, magna sui proportione sub septimo occultatus. Cæterùm charactere 6 hu-*
6. *ius musculi tendo, ad posteriorem exterioris malleoli sedem reflexus, indicatur.*

Ω *Musculosa moles, cuius beneficio pollex, & tres ipsi proximi digiti in externum latus ducuntur.*

7 *Hic procumbit musculus pollicem extendens, suæq; insertioni adhuc hærens.*

8 *Musculus paruum digitum in exteriora abducens, hac sede obuius est.*

9 *Secundus musculus pedem mouentium.*

χ *Musculus in dextro pede insignitur, pollicem in internum latus à cæteris digitis abducens. Posteriori dextræ tibiæ sedi nullos adhibuimus characteres, quòd ea cum præcedentibus tabulis prorsus respondeat.*

SEPTIMÆ MVSCVLORVM TABVLAE, characterum Index.

SEPTIMAE musculorum tabulæ corpus laxato fune, à quo inter pingendum pendebat, in posteriora tantùm procidit, quantùm refecto iam peritonæo, & omnibus quæ illo amplexantur, videndo septo transuerso suffícit. quod etiam in præsenti tabula ad sinistram ea forma appictum cernis, qua exectum, parietiq; suo lentore hærens, nobis apparuit. Quo minus autem dextra scapula, effractæ alæ ritu deorsum decumberet, illam funiculo suspendimus, vt vniuersum ipsius cauum in conspectu sit.

A *Gurguglio, à palati termino propendens, inferiori interim maxilla prorsus amota.*

B *Aliquot ceruicis vertebrarum corpora anteriori sede, qua musculis non obteguntur, se hic ostendunt.*

C, D *Primum par musculorum dorsum mouentium.*

E *Stomachi seu gulæ hic presectæ pars.*

F *Asperæ arteriæ stomacho instratæ pars, hic quoque iuxta iugulum à reliqua caudicis sui portione liberata. Cæterùm vasa vtrinque ad asperæ arteriæ latera occurrentia, soporales sunt arteriæ, cum internis iugularibus venis, & sexto neruorum cerebri pari.*

G *Musculus alter secundi paris dorsum mouentium.*

H *Scapulam mouentium tertius, qui in dextro latere transectus est.*

I *Musculus brachium mouentium quintus, inter elatiorem scapulæ costam, & superioris ipsius processus radicem repositus.*

Γ *Musculus brachium mouentium sextus, totam scapulæ cauam anteriorem ve occupans sedem. Huius insertio K*
K. *insignitur, reliquaq; ipsius forma ex scapulæ imagine deprehenditur. quanquam si præsentis musculi triangularem figuram volueris constituere, licebit K, L & L simul conferre.*

L, L *Musculus thoracem mouentium secundus, octo superioribus costis manus modo insertus.*

M *Brachium agentium tertius, & ab inferiori scapulæ costa, iuxta basis scapulæ inferiorem angulum enatus.*

N, N *Musculus cubitum extendentium, cuius initium superiori N insignitum, à scapula educitur.*

O *Portio tendinis musculi brachium mouentium quarti.*

P *Cubitum flectentium posterior, qui totus ferè hic est conspicuus.*

Q *Radium in pronum constituentium superior.*

R, R *Anterior cubitum flectentium, qui ab ossibus, vnde initium duxit, liberatus, ac à brachio auulsus, à sua dependet insertione.*

S *Radius.*

T *Vlna.*

V *Ligamentum inter radium & vlnam, quà inuicem dehiscunt, intercedens.*

X *Radium in pronum mouentium inferior musculus, propemodum quadratus.*

Y, Y *A dextro radio (qui cum vniuersa manu magis quàm sinistra attollitur) dependet à sua insertione longior radium in supinum ducentium musculus.*

a *Minor primum pollicis os flectentium musculus suo initio liberatus, ab illo cui inseritur osse tantum pendet.*

1, 2, 3 *Tribus his characteribus musculi notantur secundum pollicis os flectentes.*

b *Dependet à sua insertione musculus tertium pollicis internodium flectens.*

c *Musculus tertij quatuor digitorum ossis flexus autor, à cubito refectus, deorsum est reflexus. Hunc sedulò intue-*
d. *bere, quòd illius tendinibus musculi attendantur, quatuor digitos pollici adducentes: quorum is qui indicem mouet, d insignitur, perinde ac reliqui tres, ab insertione dependens. Quinetiam tendinum musculi secundum quatuor*

e. tuor digitorum os flectentis portiones hic adhuc ſeruantur. ac portioni quidē indici propriæ e inſcripſi: tendini au-
f. tem tertium indicis os flectenti, f. Cæterùm in dextra manu dictorum muſculorum duntaxat conſpiciũtur inſer-
g.h. tiones, ac g in indice inſertionem indicat muſculi, indicem pollici adducētis: h inſertionem tendinis ſecundum indi
i. cis os flectentis. i inſertionem tendinis, qui tertÿ eius digiti oſſis flexioni præficitur.

Præſentis tabulæ thorax, quòd ad intercoſtales ſpectat muſculos, præcedentis tabulæ thoraci reſpondet: vnde etiam characteribus non uenit obliterandus.

Δ Septum tranſuerſum, cuius membraneus circulus in ſepto extra corpus expanſo, & ſuo mucore parieti agglutina
K,l,m,n. to, circunſcribitur k, l, m, n. quod uerò exteriùs hos characteres ambit, & foris exiſtit, fibriſq; interſtinguitur, car
o,p. neam ſepti partem eſſe putato. o, p Duo ligamenta, ſeu tendines ſepti, vertebrarum in lumbis conſiſtentiũ corpo
q. ribus inſerti. q Septi ſciſſura, qua id vertebrarum incumbit corporibus, ac magnam arteriam, uenamq; coniugis expertem tranſmittit, aut illis cedit, quarum orificia q in corpore huius tabulæ poſitum indicat, quemadmodum,
r. & arteriæ ramos in ſeptum excurrentes. r Foramen ſepti, ſtomacho uiam præbens, qui etiam r in corpore inſigni
ſ. tur. ſ Foramen in ſepto tranſuerſo, venæ cauæ caudici paratum, qui in corpore ſ notatus conſpicitur.

t. Muſculus femur mouentium ſextus.

u. Muſculus dorſum mouentium nonus.

x. Femur mouentium ſeptimus, qui perinde ac ſextus, propter ablatum peritonęum, magis quàm in pręcedentibus tabulis ſe offert.

y. Sacrum os hic inſignitur, neruiq; aliquot ab ipſius medulla educti, obuÿ ſunt.

α Femur mouentium octauus.

β Quintus femur mouentium.

γ Tibiam mouentium octauus.

δ Muſculus pollicem à cęteris digitis amouens, ſua tantum hęret inſertione.

ε Dependet & hic quoque ab inſertione muſculoſa moles, pollicem & tres ipſi proximos digitos in externum latus ducens. Quæ uerò in pręſentis tabulę tibÿs occurrunt, illis reſpondent, quę prioribus tabulis fuere obuia. hactenus namque ex poſteriori tibię ſede nullus eſt abſectus muſculus, & in anteriori tibię regione, hoc figurę ſitu, nihil pręter excarnem, etiam ante anatomen, tibiæ oſſis partem, eſt obuium.

CHARACTERVM OCTAVAE MVSCVLORVM tabulæ Index.

HAEC tabularum anteriorem corporis faciem exprimentiũ poſtrema eſt, muſculos in anteriori hac ſede ex ſectionis ſerie adhuc reliquos proponens. Vt verò interiores intercoſtaliũ oſtenderet muſculos, & eos qui in interna thoracis ſede pectoris oſſis attenduntur lateribus, os illud unà cum coſtarum cartilaginibus exectum, & ſub dextræ manus indice ita propoſitum cernis, ut internam ipſius referat faciem, thoracis cauitatem reſpicientem.

A,B Muſculi collum, ſuperioremue dorſi partem flectentes, dorſumq; mouentium primum coniugium.

C Muſculus à prima enatus coſta, ſecundiq; dorſum mouentium paris alter.

D,D Exteriores muſculi intercoſtales, in coſtarum oſſium interuallis conſpicui.

E,E Interiores muſculi intercoſtales, in coſtarum oſſium interuallis obuÿ.

F,F Muſculus octo thoracis coſtis inſertus, ipſiuſq; motorum ſecundus.

G Vtrinque ſcapula modò nuda excarniſq; eſt, muſculi F inſigniti ope adhuc corpori hęrens.

H Muſculus dependet, brachium antrorſum circumuertens, ſcapulęq; cauum occupans.

I Muſculus ſuperiori ſcapulę baſis angulo inſertus, ipſamq; agentium tertius, ab inſertione pendens.

L Poſterior cubitum flectentium muſculus, cuius principÿ elatior exteriorq; pars L inſignitur, demiſſior uerò inte-
L,M,N. riorque pars M. Inſertio autem pręſentis muſculi N indicatur.

O Pedius.

P Vlna.

Q Tendinis muſculi cubitum flectentium anterioris pars.

R Muſculus ab inſertione dependet, radium in pronum mouentium ſuperior.

S Muſculus à ſiniſtra ulna dependet, radium in pronum ducentium inferior.

T,V Sede T inſignita, ligamentum, brachiale ad cubitum nectens, craſſius apparet, ut etiam ſede V notata.

X Muſculi ab inſertione propendent, ſecundum pollicis internodium flectentes.

Δ In poſtbrachiali dilucidiùs exprimi nequierunt octo muſculi, quatuor digitorum primos articulos flectentes. Cęte
Υ. rùm dextra manus in latus picta eſt, ut muſculum Υ inſignitum offerret, qui primũ indicis os introrſum flectit.

Θ Sextus femur mouentium muſculus, cuius initiũ è uertebrarum procedens corporibus, a inſignitur. b uerò ipſius
a,b. ſedes indicatur, qua tendinem educere incipit.

Λ Septimus femur mouentium muſculus.

Ξ Muſculus dorſum mouentium nonus.

Π Sacrum os, ex cuius anterioribus foraminibus nerui proſilire hic uidentur.

Σ Octauus femur mouentium muſculus, qui vt valde eſt carneus, nonnihil hic laxus propendet.

Φ Quintus femur mouentium muſculus. Verùm Φ priuatim huius muſculi partem notat poſteriorem, c autem an-
c. teriorem.

e Pubis oſſis anterior ſedes, quę hoc latere ex ſectionis ſerie, carne eſt denudata.

Ψ Muſculus femur mouentium nonus, anteriorem pubis oſſis foraminis ſedem occupans.

DECIMA MVSCVLORVM TABVLA.

OCTAVA MVSCVLORVM TABVLA.

ꝏ *In sinistro genu tendines, septimi tibiam mouentiũ musculi g insigniti, & octaui h indicati, & noni i notati, à genu*
g,h,i. *reflexi sunt: ac patellam ipsis innatam, ac k insignitam, oculis subijciunt. In dextro autem crure octauus tibiã mo*
k,l. *uentium musculus, solus ab insertione, ac integer dependet, l notatus, & patellam sibi innatam seruans, cui etiam k inscripsimus.*

m *Tibiæ ossis anterior sedes, omni prorsus musculo libera.*

n *Fibulæ anterior sedes, ex dissectionis serie musculis omnibus iam denudata.*

o *Ligamentum inter tibiæ os & fibulam inibi repositum, vbi hæc ossa inuicem dehiscunt.*

* *Qui hic spectantur musculi, illi sunt, quos sexta musculorum tabula expressit literis Φ & Ψ, septimus nimirum & octauus pedem mouentium. In superiori pedis sede modò nulli adhuc reliqui sunt musculi, ossaq; duntaxat ligamentis obducta, in conspectum veniunt. Cæterùm musculi, qui hactenus in tibiæ posteriori sede fuere obuij, se-*
p,q. *ctionis serie nunc auferri incipiunt. ac p, q notant primum ac secundum pedem mouentium, à quarto eiusdem mo-*
s,t. *tus autore musculo, t insignito, ad characterem s propendentes, quo priuatim notatur tendo tertij pedem mouentium musculi, qui inter s & u deducitur.*

u *Musculi pars hic occurrit, quatuor digitorum tertium articulum flectentis.*

x *Hic obscurè se offert pedem mouentium quintus.*

α *Pectoris ossis posterior, seu cor spectans sedes.*

1,2,3, 4,5,6,7 *His characteribus septem verarum costarum indicantur cartilagines. Reliquæ autem quatuor cartilagines, octauæ, nonæ, decimæ & vndecimæ costarum cartilagines sunt.*

β *Musculus humanum thoracem mouentium sextus.*

NONÆ MVSCVLORVM TABVLÆ CHARACTERVM INDEX.

NONA *tabula, omnium posteriorẽ corporis faciem exprimentium prima occurrit, nullum absectũ habens musculum, præter eos, quos carnea membrana constituit, tertiaq; tabula obuios fecit. Verùm transuersa in externa cubiti sede iuxta brachiale reposita ligamenta hic dissecuimus, quòd prima & secunda tabulis abundè fuerint conspicua, & numerorum characteribus insignita.*

A *Temporalis musculus.*

B *Os iugale.*

C *Masseter præcipuè appellatus musculus, seu inter musculos maxillam inferiorem mouẽtes secundus describẽdus. Auris verò foramen, cum ipsi subiectis glandulis, citra characterem est obuium.*

D *Musculus caput mouentium, qui à pectoris osse & clauicula enatus, in mamillarem temporis ossis processum inseritur.*

Γ,Δ *Musculus secundo loco inter scapulam mouentes recensendus. Atque huius principium, ab occipitij osse prona-*
E,F,G. *tum, E ac F insignitur. E verò vsque ad G, musculi notatur principium ab occipite, ad octauæ vsque thoracis ver-*
H,I. *tebræ spinam, à mediarum vertebrarum apicibus quodammodo enatum. H, I insertio indicatur, quam muscu-*
* *lus in scapulæ spinam, & summum humerum, latiusculamq; clauiculæ sedem molitur. * hac sede præsens musculus, quasi membraneum semicirculum obtinet, seu carnosę ipsius fibræ in semicirculi hic cessant circunferentiã.*

K *Hac parte K insignita, ceruix, collumve, thoracis elatissimæ parti committitur. Lineæ autem, latera ve musculum circunscribentia, in hunc modum colliguntur. Ab E ad F prima protenditur, ad occiput transuersim ducta. Quòd autem huius extremum F notatum, non tantum ab auris radice distare hic videatur, quantum F remouetur ab E, pictura in causa est, oculum fugiens. quod & sinistrum brachium, in anteriora porrectum, liquidò commonstrat. quod fortè ὀπτικῆς ignarus, plus æquo breuius esse arbitraretur. Porro secunda linea pręsentis musculi ab E per K ad G metitur. Tertia autem ab F ad H. Quarta ab H ad G. Atque his lineis musculus terminatur. Insertionis autem linea, ab H ad I protensa, & ille quoque ductus, qui ab I ad K metiri posset, nullæ prorsus separationis diuisionis ve musculi in partes, notæ existunt.*

L *Musculus brachium attollens, eiusq; motorum secundus.*

M *Musculus gibbam scapulæ sedem occupans, brachiumq; mouentium septimus.*

N *Musculus ab humiliori scapulæ costa pronatus, & brachium mouentium tertius.*

O *Musculus brachium agentium quartus, sequenti tabula Θ insigniendus.*

P *In pręsentis tabulę dextro latere, P indicat portionem abdominis musculi, quem obliquè descendẽtem vocamus.*

Q *Nonnihil in dextro brachio occurrit anterior brachium flectentium musculus.*

R *Posterior cubitum flectentium musculus.*

S *Musculus cubitum extendentium, cuius principium ab humeri pendet ceruice.*

T *Musculus cubitum extendentium, cuius principium ab humiliori scapulę costa pronascitur.*

V *Vlnę sedes triangula, nullis obtecta musculis, excarnis ve, ac pręcipuè insertionem excipiens neruosę cubitum extendentium musculorum insertionis.*

X *Musculus radium in supinum agentium, qui in inferiorem radij appendicem inseritur.*

Y *Musculus, bicorni tendine brachiale extendens.*

Z *Musculum Z insignitum, autorem extensionis indicis, medij ac anularis recensebimus, cuius initiũ a indicatur.*

a,b. *Sedes verò, qua carneus esse desinit, tendinesq; educit, b insignitur.*

Θ *Musculus, qui nobis parui digiti extensionis autor recensebitur. Cęterũ etsi in externa postbrachialis sede, et ad digitorũ radicem aliquo modo exprimere conati sumus, qui duorum musculorũ, quos Z & Θ insigniuimus, tendines commisceantur, & variè latescentes, suismet ipsorũ portionibus rursus vniantur: nihilominus tamen, quum hęc*

commixtio

NONA MVSCVLORVM TABVLA.

cõmixtio oı̃bus non sit eadem, hanc ex varijs sectionib. te potius, quàm ex hac vnica delineatione, petere optauerim.

Λ *Musculus brachiale extendentium, cuius principium c insignitum, ab humero pendet: insertio autem d indicata,*

r, d. *in post brachialis os perficitur, paruum digitum sustinens.*

Ξ *In vtroque cubito Ξ insignitur musculus, brachiale flectens, quartoq; brachialis ossi insertus, ac in nulla musculorum tabula æquè atque hic conspicuus. Quemadmodum & musculi latum manus tendinem producentis initium,*

q;. *hic ad characteremq; est obuium, vnà cum exortu musculi brachiale flectentis, qui postbrachiali insertus, Λ in tertia musculorum tabula notatur.*

Musculi hàc obliquè prorepentes, illi sunt, quorum alter unum tendinem brachialis ossi pollicem suffulciẽti inserit: alter verò vnum tendinem primo pollicis ossi offert, alium secundo & tertio pollicis ossi inserens.

f *Musculus tribus pollicis ossibus externa sede insertus, & pollicem versus indicem euertens.*

g *Musculus pollicem indici proximè adducens.*

h *Musculus, parui digiti à reliquis abductionis autor.*

Π *Primus femur mouentium musculus, i, k, l, m & n circunscriptus. Quandoquidem i usque ad k, sui principij partem*

i, k, l, m, n *notat, quę ex ossis ilium spina enascitur. k autem ad l, principij partem indicat, ab osse coccyge, infimaq; sacri ossis sede pendentem, vbi etiam sinister musculus dextro contiguus est. m indicat elatiorem ipsius insertionis partem. n autem insertionis infimam notat partem: quæ quia inter musculos tibiam mouentes hic penitiùs se insinuat, reconditque, omni ex parte non est conspicua.*

o *Secundus femur mouentium musculus, magna ex parte primo adhuc obtectus.*

p *Sextus tibiam mouentium musculus, in latum illum degenerans tendinem, qui femur amplexantibus musculis obuoluitur: attamen non ad eam pertingit crassitiem, ut subditos ipsi musculos obscurare possit, adeò vt illis quoque*

q. *characteres iam sim inscripturus. Cæterùm q notat huius sexti tibiã mouentium musculi carnosæ partis terminũ.*

r *Septimus tibiam mouentium musculus, membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obtectus.*

s *Quartus tibiam mouentium musculus, septimi musculi posteriori sedi attensus.*

t *Tertius tibiam mouentium musculus, in vtroque crure (quemadmodum & subsequentes aliquot) notatus.*

u *Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus.*

x *Apparet, & hic quoque portio musculi femur mouentium quinti.*

y *Musculus secundus tibiam mouentium.*

α *Musculus tibiam mouentium primus.*

β *Octauus tibiam mouentium musculus.*

γ *Nonus tibiam mouentium musculus, modica ex parte, ut & duo proximè præcedentes musculi, conspicuus.*

δ *Hoc sinu, tibiã accedens arteria, vnà cum maxima cruris uena, & neruo quoq; totius corporis crassissimo uehũtur.*

ε *Musculus primus pedem mouentium.*

ζ *Secundus pedem mouentium musculus.*

η *Septimus pedem mouentium musculus.*

θ *Octauus pedem mouentium musculus, sub septimo occultatus, modicè admodum se hic spectandum offert.*

ι *Excarnis fibulæ pars, ipseq; adeò exterior malleolus.*

κ *Aliqua ex parte portiuncula hic occurrit, musculi pedem mouentium noni: hic enim ipsius tendo ad insertionem suam se offert.*

λ *Musculus paruum digitum à cæteris abducens.*

μ *In sinistra sura, tendo tertij pedem mouentium musculi notatur.*

ν *Interior malleolus.*

DECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS PROPONET pagina, characterum Index.

IN HAC omnium tabularum decima, posteriorem uerò faciem exprimẽtium secunda, musculi aliquot, qui in præcedente tabula erant prorsus conspicui, iam sectionis seric adempti dependẽt: multiq; in illa non obuij, hic sese commonstrant. Verùm interim prorsus ablatus est ille musculus, quẽ nona tabula Γ & Δ insigniuimus, quòd uidelicet nusquam aptè formam ipsius dependens ostendere potuisset, quorundãq; musculorum inspectionem occupasset.

A *Dexter primi paris caput mouentium musculus.*

B, B *Secundi paris caput mouentium dexter.*

C *Scapulam mouentium tertius musculus.*

D *Clauicula, sectionis serie musculis hic denudata.*

E *Musculus humani thoracis motorum tertius, sequenti tabula F notandus.*

Γ *Musculus scapulam mouẽtium quartus, cuius primum latus ad dorsi uertebrarum aliquot spinas deductũ, à G ad*

G, H, *H metitur. Secundum uerò latus, ad scapulæ basim pertinens, ab I ad K protenditur. Tertium latus à G ad I, &*

I, K. *quartum ab H ad K pertinet.*

L *Musculus brachim mouentium quintus, inter scapulæ spinam, & elatiorem scapulæ costam locatus.*

M *Scapulæ spina, ac summus humerus, à secundo scapulam mouentium musculo liber.*

Δ *Musculus brachium mouẽtium secundus, quẽ in posteriori corporis sede propẽ circunscripseris, si P musculi in-*

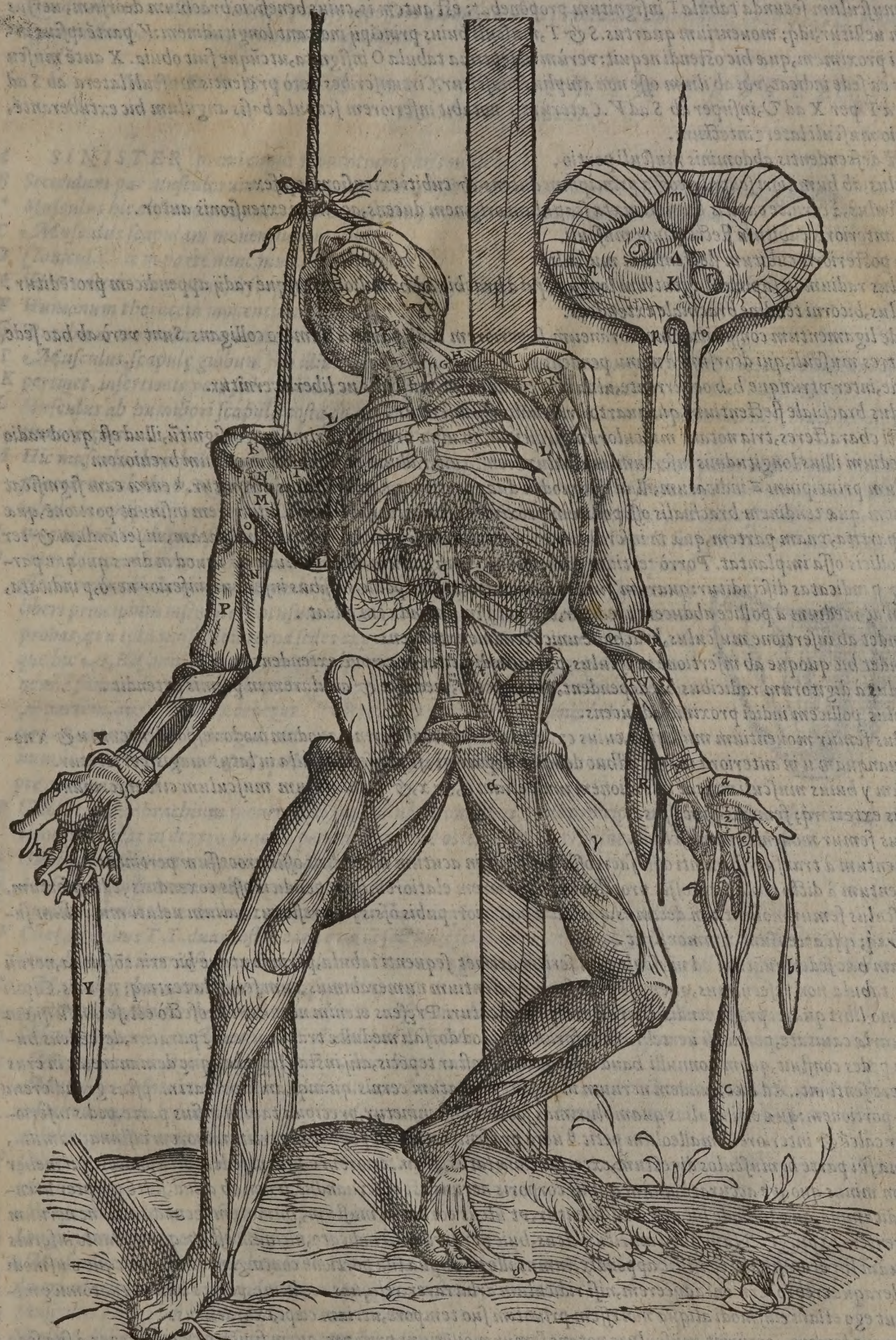
P. *sertionem esse cognoueris. P namque ac N & O, trianguli modo, dictam musculi partem terminant, anteriori inte-*

N, O. *rim parte Ξ in quarta tabula musculorum insignita.*

Q *Brachium mouentium septimus musculus, gibbam scapulæ sedem occupans.*

Musculus

SEPTIMA MVSCVLORVM TABVLA.

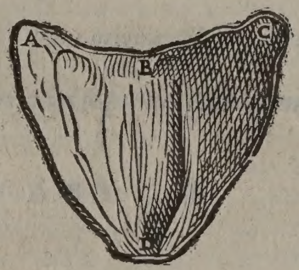

R Musculus brachium mouentium tertius, ab humiliori scapulæ costa circa eius basim enatus.
& Hac sede aliquot dorsum mouentes musculi exporriguntur, unà cum humanum thoracem mouentium quarto.
Θ Hunc musculum secunda tabula Γ insignitum proponebat: est autem is, cuius beneficio brachium deorsum, uersus
S,T. dorsum uellitur, idq; mouentium quartus. S & T, musculi huius principij indicant longitudinem: V partē ipsius in-
V. sertioni proximam, quæ hic ostendi nequit: verùm in septima tabula O insignita, utcūque fuit obuia. X autē muscu
X. li latus ea sede indicat, vbi ab ilium osse non amplius enascitur. Circunscribes uerò præsentis musculi latera ab S ad
Y. T, dein à T per X ad V, insuper ab S ad V. Cæterùm Y notabit inferiorem scapulæ basis angulum hic extuberantē, & tertio musculi latere intectum.
Z. Obliquè descendentis abdominis musculi portio.
a Musculus, ab humiliori scapulæ costa principium ducens, & cubiti extensionis opifex.
b Musculus, à ceruice capitis humeri iuxta scapulam originem ducens, ac cubiti extensionis autor.
c Portio anterioris cubitum flectentium musculi.
d Portio posterioris cubitum flectentium musculi.
e Musculus radium in supinum agentium longior, qui à brachio ad humiliorem usque radij appendicem protēditur.
f Musculus, bicorni tendine brachiale extendens.
g Hac sede ligamentum conspicitur membraneum, superiorem radij partem humero colligans. Sunt verò ab hac sede resecti tres musculi, qui deorsum à manu pendent.
h,h. Hac sede, inter vtrunque h,h occurrente, ulna iam carne omni, musculis ue libera cernitur.
i Musculus brachiale flectentium, qui quarto brachialis ossi inseritur.
Λ,Ξ,Π Tres isti characteres, tria notant musculorum principia, ab ulna pronata. Primum Λ insignitū, illud est, quod radio ante medium illius longitudinis insertum, musculum constituit, radium in supinum agentium breuiorem.
k,l. Secundum principium Ξ indicatum, illud est, quod in duas portiones, k & l notatas dirimitur. k enim eam significat portionem, quæ tendinem brachialis ossi pollicem proximè sustinenti offert. l uerò inferiorem insinuat portionē, quæ
m,n. dein bipartita, vnam partem, quæ m inscribitur, primo pollicis ossi inserit: alteram n indicatam, in secundum & tertium pollicis ossa implantat. Porrò tertium principium, Π insignitum, illud demum est, quod in duas quoque par-
o,p. tes, o & p indicatas discinditur: quarum superior o, notata, tribus pollicis ossibus inseritur: inferior uerò, p indicata, indicem ac medium à pollice abducere creditur, etsi potissimum indicem adeat.
q Propendet ab insertione musculus, brachiale unico tendine extendens.
r Propendet hic quoque ab insertione musculus, paruum digitum præcipuè extendens.
s Musculus à digitorum radicibus hic dependent, qui indicem, medium & anularem in primis extendit.
t Musculus, pollicem indici proximè adducens.
Σ Secundus femur mouentium musculus, cuius exortum, semicirculi formæ quodammodo respondentem, u & x no-
u,x. tant, quanquam u in anteriora magis adhuc deberet exporrigi, si præsens tabula in latus magis verteretur.
y Cæterùm y huius musculi indicat insertionem unde etiam u, & x, & y, uniuersum musculum circunscribunt.
α Magnus exteriorq; femoris processus.
β Quartus femur mouentium musculus.
γ Ligamentum à transuerso quinti ossis sacri ossis processu, in acutum coxendicis ossis processum pertinens.
δ Ligamentum à dicto nunc sacri ossis processu in posteriorem elatioremq; appendicis ossis coxendicis sedē insertum.
ε Musculus femur mouentium decimus, qui hàc à posteriori pubis osfis sede reflexus, alium ueluti musculum suprà infraq; ipsi attensum commonstrat.
ζ Quoniam hæc sedes, quātum ad musculorum seriem attinet sequenti tabula, perinde atque hic erit cōspicua, neruū ab hac tabula non resecuimus, quem quartū femur petentium numerabimus, eum secunda tertiaq; figuris, Capiti undecimo libri quarti præponendis, charactere 71. indicaturi. Pręsens etenim neruus, is profectò est, secundū quem ex caluariæ cauitate, per dorsi uertebrarum foramen, quod dorsali medullæ transmittendę paratur, descēdens humor, in pedes confluit, quem nonnulli haud infrequenter instar tepētis, alij instar frigidæ aquę demanare, at in crus
η profluere sentiunt. Ad hæc, eundem neruum in poplite η notatum cernis. quanquam η priuatim ipsius grandiorem indicet portionem: quæ etsi in alias quamplurimas soboles disseminetur, pręcipua tamen ipsius parte, pedis inferio-
θ. ra inter calcē & interiorem malleolum petit. θ uerò præsentis nerui in poplite bipartiti minorem insinuat ramum, maxima sui parte in musculos digestum, exterius tibiæ latus, & anteriorem eiusdem sedem occupantes: qui meher cule non minus quoque accuratè, quàm quiuis corporis neruus est obseruandus, si non ob aliud, saltē propter urentia medicamina, quæ subinde hic ægris adhibentur, vt ulcus eorum ui inustum, humorem secundùm hunc neruum decurrentem expurget. Nam quod inuritur ulcus, huic nerui ramo, θ indicato, uicinum est, & quum paulo inferiùs fiat, quàm superior fibulæ consistit appendix, ramus ille præcipua sua portione contingi nequit. Atque eiusmodi sanè pleraque crebro sermoni adijcerem, nisi ridiculum arbitrarer, reliquas medicinę partes huic Anatomicę misceri, aut ego etiam eiusmodi aliqua non essem priuatim suo tempore, uti iam cœpi, exaraturus.
κ,κ In vtroque femore κ occurrit, musculum notans femur mouētium primum, qui in sinistro crure integer à sua sede reflexus est, insertione duntaxat corpori commissus, quę in dextro crure solùm inibi reliqua est, vbi validissima spe
γ. ctatur: vbi autem leniter, membranæq; tantùm ritu inserebatur, γ ascriptum cernis.
μ Septimus tibiam mouentium musculus, non amplius membraneo sexti musculi tendine obtectus.
Φ Tertius tibiam mouentium musculus, cuius caput ν insignitur: sedes uerò tendinem primum educens, ξ. Insertio-
ν,ξ. nem autem tertia musculorum tabula proponebat, charactere 3 insignitam.
Ψ Quartus tibiam mouentium musculus.
π,π Quintus tibiam mouentium musculus.

p *Quinti femur mouentis musculi portio.*
s *Secundus tibiam mouentium musculus.*
T *Portio octaui tibiam mouentis musculi, resecto iam interim primo tibiã mouente, qui aliàs hic in orbe occurreret. Quod verò ad musculos in tibia pedeq; repositos attinet, omnia præcedenti conueniunt tabulæ, vt & duodecimæ, quam inibi characteribus primùm occupabimus.*

VNDECIMÆ MVSCVLORVM TABVLAE, characterum Index.

A,A *SINISTER primi caput mouentium paris musculus.*
B,B *Secundum par musculorum caput mouentium, in sinistro tantùm latere characteribus insignitum.*
* *Musculus hic obscurè occurrit, cuius beneficio inferiorem maxillam deorsum agimus.*
C *Musculus scapulam mouentium tertius.*
D *Clauicula, hac in parte nunc musculis denudata.*
E *Dependet hic musculus, à scapula ossi v referenti insertus.*
F *Humanum thoracem mouentium tertius.*
G *Brachium mouentium quintus.*
I *Musculus, scapulę gibbum sub illius spina occupans, ac brachium mouẽtium septimus, cuius initium ab H ad I*
H,I,K *pertinet, insertionis verò sedes K indicatur: atque ita totus trianguli modo H, I & K circunscribitur.*
L *Musculus ab humiliori scapulæ costa ad humiliorem basis ipsius angulum originem ducens, brachiumq; mouentium tertius.*
M *Hic musculus brachiũ mouentium secundus, ab exortu liberatus, antrorsum tota parte reflectitur, quã proximè præcedens tabula, O, N & P. circunscribebant. Atq; ita interna musculi sedes, qua humeri articulo incũbit, hac tabula in conspectũ venit, & trianguli vertex etiam quodammodo proponitur, ad cuius similitudinem veteres hu-*
N: *ius musculi initium describebant. N enim ea musculi pars est, quæ basi scapulæ fuit proxima: O autẽ illa, cuius ini-*
O. *tium à summi humeri cum clauicula articulo pẽdet. Dein si D eam musculi partẽ esse finxeris, cui clauicula initium largitur, promptè assequeris, musculi suo exortu liberi principium insigniter obtusum angulũ referre, vti figura modò inserta comprobat, qua tota musculi interna sedes exprimitur, articulũ proxime integens. Atque hic A, B, C, musculi indicant principium: ab A quidem ad B, principij portionem, à summo humero & scapulæ spina pronatam: à B verò ad C, reliquam principij partem, quæ clauiculæ debetur. Postremò D musculi insertionis sedes insignitur. Quod autem ad trianguli obtusum attinet verticem, nulli non obuium est, B humiliùs poni, quàm A & C, quibus characteribus triangulum terminari promptè animaduertis.*

P *Dictus nuper brachium mouentium musculus, ab omnibus, vnde principium ducit, sedibus liberatus, ac ab insertione duntaxat in dextro brachio pendens, pulchrè ostendit, hanc transuersim in humerum fieri.*
Q *Humanum thoracem mouentium quartus.*
R *Musculus dorsum mouentium vndecimus.*
S *Dorsum mouentium decimus quintus, seu octaui dorsum mouentium paris alter.*
T,T,V *Characteribus T, T, duas costas earũ quæ iã sectionis serie deteguntur, insigniuimus, V verò earundẽ costarum interuallum: vt intercostalium musculorum exterioris species obseruaretur, qui in costarũ ossiũ interuallis consistũt.*
X *Musculus thoracem mouentium secundus.*
Δ *Quintus humanum thoracem mouentium musculus, hic vniuersum se spectandum offerens.*
a,b *Obscurũ impenseq; mẽbraneũ musculi obliquè ascẽdẽtis abdominis initiũ, à spinarũ apicibus inter a, ac b pronatũ.*
c *Musculus ab insertione hic dependet, brachium mouentium quartus.*
Θ *Musculus cubitum extendens, cuius initium d insignitum, à ceruice capitis humeri educitur, quod scapulæ arti-*
d,e. *culatur. e autem sedem indicat, qua præsens musculus ab alio cubitum extendentium musculo, mox f indicando, amplius propter mutuum connexum distingui nequit.*
f *Cubitum extendentium musculus, ab humiliori scapulæ costa pronatus, ac cum musculo Θ insignito ad characterem e coiens.*
g *Musculus cubitum flectentium posterior.*
h,h *Longior musculus radium in supinum ducentium.*
Λ *Musculus bicorni tendine brachiale extendens, cuius initium in dextro brachio i insignitur. sedes verò, qua ten-*
i, k, l. *dinem educit, k indicatur. tendinum autem ipsius insertio, l notatur.*
m *Musculus radium in supinum ducentium breuior.*
n *Radius, dissectionis serie magna ex parte denudatus.*
o *Vlna. In horũ ossiũ medio ligamentum occurrit, tota sede illa ossa intercedens, committensq;, qua inuicẽ dehiscũt.*
z *Secundũ principiũ triũ principiorum, quibus vlna seriatim originem prębet, ab vlna hic est resectũ: & vt cõmodè eius series tota cõstaret, illud, quasi quis manu id eleuasset, depinximus: ne ab insertionibus deorsum pendẽs, manũ*
p *obscuraret: aut si per manus interiora depẽdisset, ipsũmet obscurũ euasisset. Cęterũ p eius principij pars est, quę tẽ-*
q, r. *dinẽ brachiali offert. q autẽ tẽdo, primo pollicis ossi insertus. r verò is tẽdo, q secũdo et tertio pollicis inseritur ossib.*
ſ *Musculus pollicem indici proximè admouens.*

Tertium

VNDECIMA MVSCVLORVM TABVLA.

Π *Tertium principium eorum quæ ab ulna pronaſcuntur, hic ab inſertione ſua pendens. Ac τ quidem notat eius*
τ,υ. *principij portionem, quæ indici ac medio præcipuè tribuitur: υ verò eam quæ pollici eſt peculiaris.*

Σ *Tertius femur mouentium muſculus, cuius initium ζ,ψ,χ circunſcribitur. Quod verò ad horum characterum la-*
χ,ψ,ζ. *tera, ſuperiusq́; ſpectatur, ilium oſſis deorſum eſt, primo ſecundoq́; femur mouentibus muſculis liberum.*

α. *Cæterùm α tertij illius muſculi inſertionem proponit.*

Φ *Quartus femur mouentium muſculus, à tribus humilioribus ſacri oſſis oſſibus initium ſumens, & illic primùm*
β. *tendinem educens, ubi β conſpicitur. Inſertio autem ſub α quoque conſiſtit.*

γ *Magnus femoris proceſſus.*

δ *Secundus femur mouentium muſculus, ab inſertione duntaxat deorſum pendet.*

ζ *Septimus tibiam mouentiũ muſculus. Quid verò ζ indicetur, ad characterẽ Ω paulo pòſt commemoraturus ſum.*

η *Ligamentum ab oſſe ſacro, in coxendicis oſſis acutum pertinens proceſſum.*

θ *Muſculus decimus femur mouentiũ, hàc ab interiori pubis oſſis ſede reflexus, ac veluti inter duos muſculos, ι & κ*
ι,κ. *inſignitos, prorepens.*

λ *Caput tertij tibiam mouentium muſculi, quod primum eorum cenſetur, quæ à coxendicis oſſis appendice prona-ſcuntur. Muſculus interim ipſe, à femore auulſus, deorſum ab inſertione pendet, mox σ notandus.*

μ *Caput quarti tibiam mouentium, quod quatuor vt minimùm capitum, à coxendicis oſſis appendice pronatorum,*
ν *ſecundum numeramus. Muſculus autem ab hoc eductus capite, à femore eſt auulſus, π paulo pòſt inſigniendus.*

ν,ξ. *Muſculus, quem quinti tibiam mouentiũ loco habemus, cuius initium ν inſignitur, quod tertium eorum capitũ ha-*
ο. *betur, hinc à coxendicis oſſe eductorum. ξ verò præſentis muſculi oſtendit ſinum, cui tertius tibiam mouentiũ alio*
Ω *quin inſidet. ο hic quintus muſculus in tendinẽ deſinit, anteriori tibiæ oſſis ſedi implantandũ. Subſequenti tabula*
&,&. *muſculum explicabo, quem femur mouentium quintũ recenſemus, characteribus Ξ,Σ & Π inibi indicandum. In præſenti autẽ idẽ muſculus, characteribus et, ac &, tũ ζ ac Ω inſignitur, ſingulisq́; peculiaris muſculi pars indica tur. Vterque enim character, & poſteriorem notat muſculi partem, ζ uerò et Ω anteriorem. Cæterùm ζ priuatim indicat eius anterioris partis anteriorem portionem. Ω autem poſteriorem ſignificat portionem anterioris partis.*

π *Quartus tibiam mouentium muſculus, hic ab ipſius parte, quam femoris os educit, quæq́; ρ inſignitur, pendet ip-*
ρ. *ſius capitis portione adhuc in exortu relicta, & μ ſuperius notata.*

σ *Muſculus tibiam mouentium tertius, ab inſertione pendens, cuius capitis portio in ipſius origine adhuc relicta, ſuperiùs λ eſt inſignita.*

τ *Muſculi tibiam mouentium octaui portio. Tibiæ autem nullum adhibui characterem, quòd ſequenti tabula ijdem, qui hic modò, proponantur muſculi, illic characteribus ex ſectionis ſerie occupandi.*

DVODECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE,
Quam ſequens proponit Pagina, characterum Index.

Γ *SINISTER primi caput mouentium muſculorum paris muſculus, cuius principium A notat: B verò & C in*
A,B. *ſertionem, quam in occipitis os molitur. D autem ſedem indicat, qua dexter muſculus a ſiniſtro primùm abſcedit.*
C,D. *Poſtremò E inſinuat internum inſertionis dextri muſculi latus. Quare ſi illum muſculum in trianguli formam*
E. *agere viſum fuerit, illum circunſcribes lineis, A,B, A,C. B,C. Quinetiam ſi interuallum inter dextrum muſcu-lum & ſiniſtrum conſiſtens, quoque trianguli modo ſpectare volueris, circunſcribes id opportunè, à B ad E, dein à B ad D, & ab E ad D.*

F, F *Siniſtri lateris muſculus ſecundi paris caput mouentium, qui varijs muſculis, vt ſequens tabula pulchrè oſten-det, eſt conformatus.*

G *Scapulam mouentium tertius.*

H,H *Brachium mouentium quintus.*

I *Summus humerus, à connatis ipſi muſculis liber. Cæterùm neque coſtas, neque earundẽ interualla characteribus in præſente tabula inſigniuimus, quòd in hac eadem, quæ in præcedente tabula, ad charæcteres T, T, V ſit ratio. Muſculus humanum thoracem mouentium quartus, cuius initium K inſignitur: L verò ſedes indicatur, qua pri-*
K,L. *mùm longiſſimo dorſum mouentium muſculorum, N mox notando, non ampliùs pertinaciter (quemadmodum*
M,M. *inferiùs à K ad L vſque) adnaſcitur. Tendines autem præſentis muſculi aliquot M, M indicantur.*

N *Dorſum mouentium vndecimus muſculus, ſeu dorſum mouentium ſexti paris dexter.*

O *Dorſum mouentium decimuſquintus muſculus, hic modicè conſpicuus.*

P *Scapulę dorſi ſedes, ſub ſummi humeri radice, aut ſcapulę ſpina conſiſtens, modò excarnis eſt, ob liberatum muſcu lum, quem nunc Q notabo.*

Q *Muſculus brachium mouentium ſeptimus, dictam nuper ſcapulę ſedem occupans. uerùm hic ab illa exectus, à ſua dependet inſertione.*

R *Muſculus brachium mouentium tertius.*

S *Secundus thoracem mouentium muſculus.*

T *Muſculus cubitum extendentium, qui ab humiliori ſcapulæ coſta initium ducit.*

V *In ſiniſtro brachio muſculus cubitum extendentium exterior, ab ea ſede propendet, qua cum interiori, T notato, impenſè commiſcetur. In dextro autem brachio propendens ea pars, reſecta cernitur.*

X *Hac ſede ab humero carnea exoritur portio, quam ſecundi muſculorum cubitum extendentium loco habebimus, ſequentiq́; tabula d notabimus.*

Υ *Musculus cubitum flectentium posterior.*

Θ *Musculus radium in supinum ducens, qui ab humero multo superius, quàm externum illius consistit tuber, inibi*
a, b. *exoritur, ubi a asscripsimus, ipsius insertionem, quam in humiliorem radij appendicem molitur, b indicantes.*

Λ *Musculus alter, cuius ope radius in supinum agitur. Huius initium c indicatur, insertio autem d insignitur.* c, d.

e *Neruea portio, seu insertionis terminus musculi superioris radium in pronum agentium.*

f *Radius.*

g *Vlna.*

h *Ligamentum, radium ulnamq́; , quà inuicem dehiscunt, committens.*

i, K *Hanc sedem, sinuum uehendis musculorum tendinibus paratorum, & cartilaginis ulnam à brachiali dirimentis nomine, pluribus ornassem characteribus, nisi illa superiori libro pulchrè fuissent obuia, præcipuè autem in secunda & quarta figuris Capitis uigesimiquarti.*

l *Hac sede, iam ex sectionis serie musculis tendinibusq́; libera, aliter ligamenta, quibus ossa compinguntur, proponi nequeunt.*

m *Postbrachialis os, anularem suffulciens digitum: quod ideo priuatim notauimus, ut oßa postbrachialis ab ipsorum interuallis, musculisq́; illa occupantibus, interstingueres.*

n *Hic musculus reponitur, pollicem indici proximè adducens.*

o *Musculus, bicorni tendine brachiale extendens, ab insertione in dextra manu propendet: in sinistra autem suę insertionis termini duntaxat sunt asseruati.*

p *Hic bona transuersi abdominis musculi pars occurrit.*

q *Ilium ossis dorsum, nunc prorsus excarne, musculisq́; liberum spectatur.*

r *Femoris caput, coxendicis ossis acetabulum subiens: aut ipsum potius ligamentum, præsentem ambiens articulū.*

s *Ligamentum, à sacro osse in acutum coxendicis ossis processum desinens.*

t *Dependet hic ab insertionē tertius femur mouentium musculus.*

u *Quartus femur mouentium musculus, hic quoque ab insertione propendens.*

x *Magnus exterior ve femoris processus.*

α *Decimus femur mouentium musculus, cuius præcipuam partem in decimasexta musculorum tabula opportunè spectabis, ad characteres F, G, H. Præsens autem tabula eam musculi partem commonstrat, quę ad peculiarem ipsi in coxendicis osse cælatum sinum reflexa, ad magnum femoris ducitur processum.*

β *Musculus gracilis, ab acuto coxendicis ossis enatus processu, elatioriq́; musculi α insigniti sedi exporrectus.*

γ *Musculus similiter gracilis, à coxendicis osse etiam pronatus, & inferiori exporrectus parti eius musculi, quem α notauimus.*

Ξ, Σ, Π *Musculus femur mouemtium quintus. Verùm Ξ priuatim notat posteriorem huius musculi partem, cuius caput*
δ, ε. *partim neruenum, ac δ insignitum: & partim carneū, ε notatum, à coxendicis ossis appendice enascitur, hincq́; pro*
ζ. *deuntium capitum numero quartum censetur. ζ Hac sede posterior hęc quinti femur mouentis musculi pars, ad-*
η *modum carnea est, ueri muris, ut ita dicam, effigiem præ se ferens. η Hic posterior quinti musculi pars in tendinē degenerat: interiori capitum femoris insertum. Cæterùm Π & Σ, anteriorem quinti femur mouentium musculi indicant partem: ac Π quidem eius partis posteriorem portionem, Σ uerò anteriorem. Quo autem hæc non admodū sanè obuia, promptius percipias, eosdē illos Gręcorū maiusculos characteres in sequenti tabula repositurus sum, in qua musculus suis principijs liberatus, duntaxat illa insertione adhuc fixus propendet, quā in interius femoris caput circa poplitē molitur: et characteres inibi ijsdē quib⁹ in pręsenti tabula, musculi quinti sedibus, erunt obuij.*

θ *Musculus tibiam mouentium septimus.*

κ κ *Musculus tibiam mouentium octauus.*

λ *Ampla depressaq́; femoris ossis sedes, supra radicem inferiorum ipsius capitum, posteriori in sede consistens.*

μ ν *Quartus tibiam mouentium musculus, in sinistro crure ab insertione pendens. ac μ quidem partem illius indicat, à coxendicis osse enatam: ν uerò partem, cui femur principium præbet.*

ξ *Tibiam mouentium quintus musculus, à femore auulsus, & ab insertione tantum pendens.*

Φ *Primus pedem mouentium musculus.*

Ψ *Secundus pedem mouentium musculus. Cęterùm huius musculi (perinde ac primi) principiū duobus notatur characteribus, ut duæ utriusque principij partes melius occurrerent. Est enim principium partim carneum, ac π insi-*
π, ρ, τ. *gnitum: partim neruenum, ac ρ indicatum. τ autem sedes significatur, ubi primùm duo isti primi pedem mouentiū*
ς. *musculi cōtigui fiunt. ς Hactenus musculi illi in sura extuberant, hicq́; carnei eße desinunt: uerū hęc tubera, nona*
υ. *tabula etiam accuratè exprimuntur. υ Tendinis, qui è duobus præsentibus musculis educitur, principium.*

ω *Initium musculi pedem mouentium tertij, cuius tendinem proponit character, & in sinistra positus tibia.* &

DECIMAE TERTIAE MVSCVLORVM TABVLAE characterum Index.

A, B C, D, E, F, G, G *Dextra portio secundi musculorum caput mouentiū paris, in quo singuli characteres aliquid priuatim insinuant. A enim indicatur musculus secūdi paris, acuto principio ex transuersis quintæ & quartæ thoracis uertebrarum processibus enatus. B musculi huius sedes, qua carneus esse desinit, ac uelut in tendinē degenerat. Porrò B quoque musculū significare debet, qui à septimæ ceruicis uertebræ spina enascitur, & cū musculo A insignito commiscetur. Congressus autem sedi, C inscriptū est, ubi uterque exactè carneus efficitur. D utriusque musculi insertionem notat. E secundi paris tertius in altero latere musculus indicatur, cuius etiam principiū in alto latitat,*

DVODECIMA MVSCVLORVM TABVLA.

DECIMA TERTIA TABVLA.

latitat, insertione interim ipsius ad F conspicua. Postremò G ac G, secundi paris carnea moles insignitur.

H *Musculus dorsum mouentium quintus.*

I *Portio musculi dorsum mouentium sexti.*

K *Decimusquintus dorsum mouentium, seu eorum musculorum octaui paris alter.*

Γ *Vndecimus dorsū agentiū, cuius principium à sacro osse pendens, L insignitur: ipsius verò ansulę, tendinesve, M,*
L, M. *M notantur, superiori interim M ad huius musculi summum reposito.*

ϰ *Character ϰ, loco N positus, musculum dorsum mouentium nonum indicat.*

O, O *Musculus hic ab exortu propendet, thoracem hominis mouentium quartus.*

P, P *Hæ costarum asperitates, earum, tubercula referunt, in quæ quartus thoracem mouentium musculus insere-batur. Quod autem ad costas, earundemq; inteualla attinet, eadē hic, atque in aliquot præcedētibus tabulis est ratio.*

Q *Scapulam mouentium tertius.*

R *Scapula, posteriori parte prorsus iam musculis liberata.*

S *Brachium mouentium tertius, hic pulchrè conspicuus.*

T *Secundus thoracem mouentium musculus.*

V *Tertium ligamentum peculiare articuli humeri.*

X *Dependet musculus brachium mouentium quintus.*

Y *In vtroque brachio posterior humeri pars, excarnis profsus, musculisq; libera cernitur.*

a *Posterior cubitum flectentium musculus.*

b, c, d *Musculi cubitum extendentes. Ac b is insignitur, qui ab humiliori scapulæ costa initiū ducit: c ille, qui ab humeri capitis ceruice exoritur: d autem, carnosa pars, quæ ab humero ad medium ferè lōgitudinis ipsius originē sumit.*

e *Radius.*

f, g *Musculus radium in pronum ducentium superior, cuius insertionem priuatim g insinuat.*

h *Dependet hic ab insertione musculus, radium in supinum mouentium breuior.*

i *Vlna.*

K *Ligamentum, radium vlnæ, quà hæc ossa inuicem dehiscunt, committens.*

l *Resecto musculo, pollicem indici proximè adducente, hic notatur is, qui primum indicis os introrsum flectit.*

1, 2, 3 *Tribus his characteribus tres notantur musculi, secundum pollicis articulum flectētes. Quod ad ossa hic in manu, & ligamenta spectat, omnia præcedenti tabulæ respondent.*

m *Ilium ossis dorsum, quemadmodum & coxendicis ossis exterior sedes, prorsus excarne occurrit.*

n *Coccyx excarne, seu musculis ipsi adnatis liberum cernitur.*

o *Ligamentum à sacro osse, coxendicis acuto processui insertum.*

p *Femoris caput.*

q *Magnus exteriorq; femoris processus.*

r *Hic ab insertione propendet decimus femur mouentium musculus, internam ipsius sedem, quę ossibus undique at-*
s, t, u. *tenditur, commonstrans. Aeque ita s, t, u, huius musculi tendines notant, ad coxendicis os reflexos.*

x, y, z *Tribus his characteribus, carnosa indicatur pars, vaginæ quasi modo decimum femur mouentium musculum ini bi deducens, quà ad coxēdicis os reflectitur. Atque ita x huius carnosę partis supremam indicat sedem, y mediā, z autem infimam.*

Musculus femur mouētium nonus, hàc ab anteriori ossis pubis foraminis sede magnum petens femoris processū.

α *In dextro femore duæ musculorum notantur insertiones, in paruum femoris factæ processū. Ac β quidē insertio-*
β, γ *nem indicat musculi femur mouentium sexti, γ autem femur agentium septimi.*

δ, δ *Musculus tibiam mouentium octauus, vniuersum femur propemodum ambies.*

ε, ε *Aspera femoris indicatur linea, cui quintus femur mouentium musculus inseritur.*

Ξ, Π, Σ *Quintus femur mouentiū musculus, ab interno femoris capite propendet, in quo Ξ posteriorē ipsius notat partē, Π uerò, & Σ anteriorē. atque hic rursus priuatim Π posteriorē indicat portionē partis anterioris, Σ uerò anteriorem partis anterioris portionem.*

Φ *Musculus in pedem mouentium classe tertius enumeratus, ac principiū Φ indicatū, à femoris externo obtinens ca-*
ζ *pite: tendinem autem illic educens, vbi ζ insignitur.*

η, η *Musculus quem in poplite latitantem uocamus.*

Ψ *Quartus pedem mouentium musculus, cuius initiū θ indicatur. ipsius autem sedem, qua tendo duorū primorū pe-*
θ, κ *dē mouētium musculorū illi primùm pertinacissimè adnascitur, κ notauimus. λ vero tendinis insignitur insertio,*
λ. *quiè duobus illis primis pedem mouentibus & tertio consurgit.*

μ *Hac sede tibiæ os musculis liberum conspicitur, quemadmodum & magna portio exterioris capitis duorū humiliorum femoris capitum.*

ν *Tendo musculi pedem mouentium octaui.*

ξ *Tendo septimi pedem mouentium, qui secundùm posteriorē externi malleoli sedem, quemadmodum & tendo ν insignitus, hàc reflectitur.*

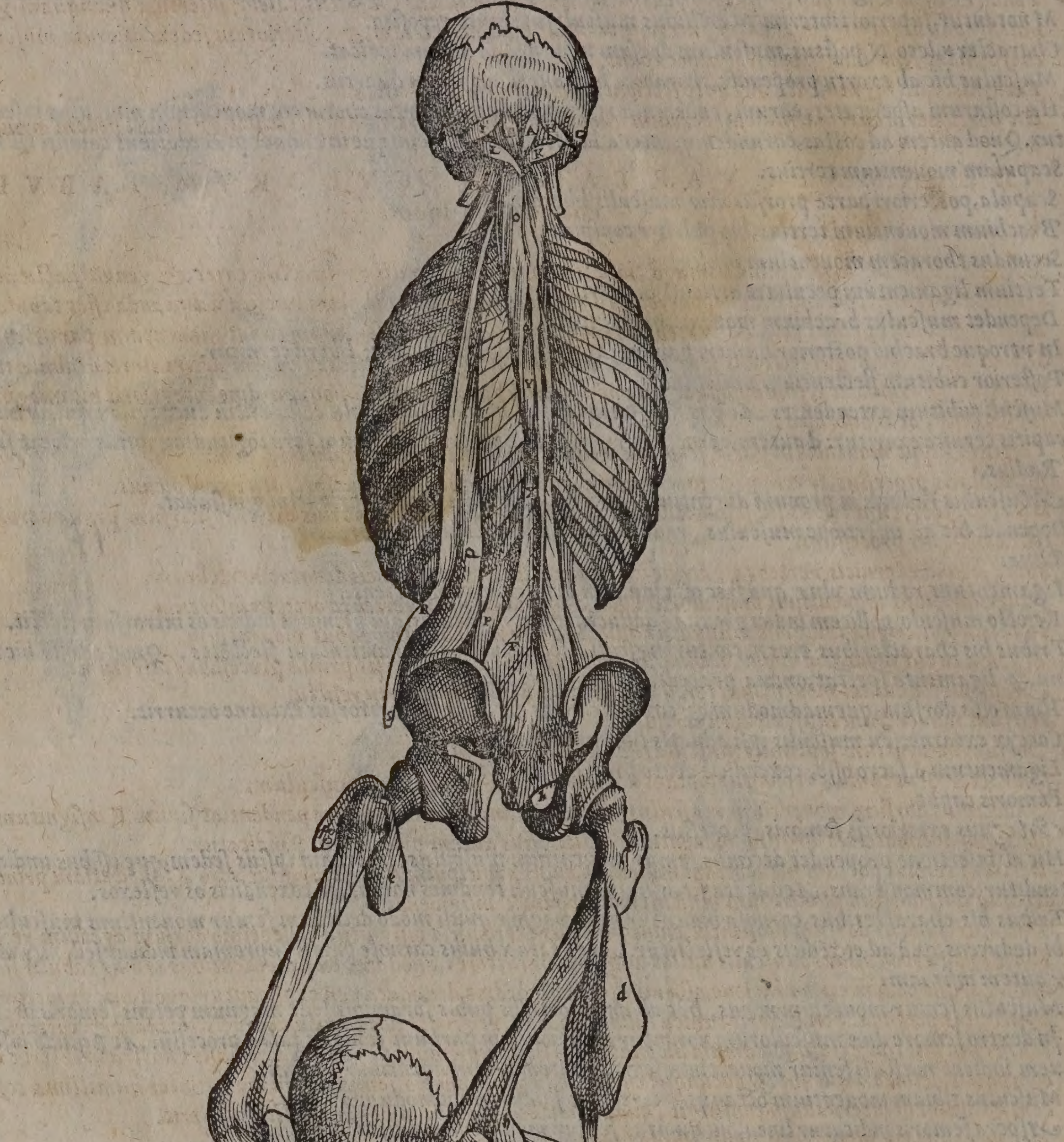
⊗ *Præsenti charactere indicatam uolui figuram, ad dextrū integri hominis hac decimatertia tabula expressi crus repositam, lapidiq; innitentem: quo tādem inferior pedis sedes oculis subijciatur, & sectionis serie, musculi in hac*
ϖ *apparentes. sensim in sequentibus tabulis proponantur. significetur itaque primùm ϖ ligamentum, seu membranea substantia, primo digitos mouentium musculo obnata, latiq; tendinis uicem in planta subiens.*

ρ *Musculus, pollicem à cæteris digitis introrsum abducens.*

ς *Musculus, abductionis parui digiti à cæteris opifex.*

O 3 Primus

DECIMAQVARTA MVSCVLORVM TABVLA.

DECI-

τ, τ *Primus ſecundusq; pedem mouentium muſculi, in integro homine à quarto pedem mouentium propendentes: in iſta autem figura, quam Ω proponit, ſua ſede adhuc repoſiti.*

υ *Tendo tertij pedem mouentium muſculi, qui ζ in integro homine notabatur.*

φ *Portio quarti pedem mouentium muſculi, quem in integro homine Ψ inſignitum cernis.*

χ *Tendo ex primo ſecundo & quarto pedem mouentium muſculis conflatus, calciq; inſertus: quanquam χ hic priuatim cauitatem proponat, inter anteriorem huius tendinis partem, & poſteriorem ſedem aliorum muſculorum conſpicuam, qui hanc tibiæ ſedem occupant.*

ψ, ω *Ex carnis, nullisq; muſculis, uel ante ſectionem, obtecta tibiæ oſſis pars.*

* *Hic portiones occurrunt muſculi tertium quatuor digitorum articulum flectentis, & quinti pedem mouentium*

DECIMAE QVARTAE MVSCVLORVM TABVLAE characterum Index.

PRAECIPVA huius tabulæ imago, iam ſectionis ſerie ſcapulis & brachijs caret, & genua flectit, ut plantam altero crure ſpectandam proponeret. Ad genua uerò, ne alia quæpiam integra delineanda eſſet tabula, caput unà cum duabus primis ceruicis vertebris reponitur, quartum muſculorum caput mouentium par oſtenſurum. Deinde dextro pedi (qui ſectionis ſerie illi ſuccedit, quem figura iuxta integriorem decimætertiæ tabulæ imaginē repoſita, & Ω indicata, commonſtrat) alia accumbit figura, ſectionis quoque ordine integrioris hic imaginis pedē ſubſequens, ac Λ inſignita.

Α, Β *Tertium caput mouentium par, à ſecundæ ceruicis vertebræ ſpina occipiti inſertum.*

C *Mamillaris proceſſus, tam in prӕcipua imagine, quàm illa quæ ad genua ſpectatur, conſpicuus.*

D *Hic character, cum tribus ſubſequentibus, figuræ ad genua locatæ proprius eſt, tranſuerſum primæ ceruicis uertebræ indicans proceſſum.*

E *Spina ſecundæ ceruicis vertebræ, atque ita etiam E ſecundam ceruicis denotat uertebram.*

F, G *Quartum caput mouentium muſculorum par, à prima ceruicis vertebra occipiti inſertum.*

H, I *In ceruice præcipuæ imaginis inſinuatur quintum par muſculorum caput mouentium.*

K, L *Sextum caput mouentium par, à ſpina ſecundæ vertebræ, tranſuerſis primæ proceſſibus inſertum.*

M *Muſculi ſcapulam mouentium tertij pars, in primo muſculi exortu relicta.*

N *Dorſum mouentium muſculorum tertius.*

O *Dorſum mouentium ſeptimus muſculus, ſeu quarti paris alter.*

P *Character P in lumbis reponitur, notans nonum dorſum mouentium muſculum.*

Q *Vndecimus dorſum mouentium muſculus, hic ab vltima ipſius inſertione pendens, ac ſinum R inſignitum oſten*

R, S. *dens, quo decimotertio dorſum mouentium cedit: ipſius autem principium S indicatur.*

T *Decimus tertius dorſum mouentium muſculus, cuius principium V notatur, finis verò X: quod etiam principium*

V, X. *decimiquinti dorſum mouentium muſculi indicat, iam Y inſigniendi.*

Y *Decimus quintus dorſum mouentiū, cuius ſuperius extremū, a inſignitū, ſub ſeptimo dorſum agētium recōditur*

Coſtis & intercoſtalibus muſculis nullos adhibui characteres, quòd hæc cū præcedentibus tribus tabulis ſunt cōmunia. atque eadem etiam ratione, oſſa iam ſectionis ordine denudata non explicantur, quòd hæc ex integris oſſiū figuris ſint petenda. Conduxerit tamen huius thoracis, vt & octauæ tabulæ thoracis, formam & coſtarum ductum cum illis conferre, quòd omnia hic magis ſuo ſitu exprimuntur, quàm ex oſſibus, noſtra induſtria rurſus compactis, delineari queunt. Quocunque enim modò oſſa connecto, ſemper mihi maius inter humillimæ coſtæ apicem, & ilium os interuallum conſurgit, quàm omnibus ſuo ſitu in homine poſitis occurrit.

Ligamentum, ſeu membrana, pubis oſſis foramen occupans.

b, b *Muſculus ſextus femur mouentium, ab inſertione propendens.*

c *Muſculus ſeptimus femur mouentium, ab inſertione quoque propendens.*

d *Hic muſculus propendet femur mouentium nonus.*

e *Pendet hic carnea pars, ſeu, ſi uoles, priuati muſculi, decimum femur mouentium deducentes.*

f, g *Muſculus, quē in poplite latitantem uocamus, cuius exortum h inſigniuimus, ipſius interim inſertione i notata*

I *Septimus pedem mouentium muſculus, in vtraque occurrens tibia.*

K, K *In ſiniſtra tantum tibia notatur octaui pedem mouentis muſculi tendo, cuius inſertio in pedij os, paruum ſuſti-*

l *nens, facta, m inſignitur.*

m *A ſiniſtri pedis calce quatuor humi poſtrati pendent muſculi, pedis motorum opifices. n enim & o, duos primos*

n, o, p, q *pedē mouentium inſinuant, p autem tertiū, q uerò quartū. Cæterùm r priuatim tertij muſculi tendinē hic notat.*

r. *Ligamentum, ſeu membrana pedis, à digitorum terminis pendet, quæ lati in manu tendinis uicem gerebat.*

ſ *Dependet muſculus, pollicem à cæteris digitis abducens.*

t *Muſculus hic, à ſua inſertione dependet, minimum digitum à reliquis in latus abducens.*

u *Muſculus ſecundum quatuor digitorum os flectens. x ipſius principium à calce enatum, α illius in quatuor tendi*

Θ *nes partitio. Cæterùm qua ratione huius tendines diuiſi, ſubditos tranſmittant tēdines, in dextro integrioris ima*

x, α. *ginis pede expreſſum habes: quanquam & figura Λ notata, hæc etiam commonſtret, muſculū illum ab inſertione propendentem, & Θ quoque inſignitum obtinens.*

β *Muſculus, primum pollicis os introrſum flectens: qui in vno pede, ſuo loco aſſeruatus, in altero ab inſertione*

Λ *dependet.*

γ, δ. *Muſculus, ſecundū pollicis os flectens. γ in dextra tibia huius muſculi notatur principiū. Ea ſede; qua ſuperius δ*

ε. occurrit, præsens musculus ab interno ipsius latere tendinem educit, qui in carnea ipsius substantia aliquousque incœperat, iuxta characterē ε. Humilius autem δ in vtraque etiam figura plantam referente, tendinem indicat, pollici iam proximum.

Ξ Musculus, quatuor digitorum tertium os flectens, cuius principium aliquantisper altiùs adhuc, quàm ζ, sub musculo in poplite latitante consistit. η tendo illius, ab interno etiam latere carnosæ suæ substantiæ enatus, atque in pedis planta, in quatuor alios tendines inibi, ubi θ occurrit, diuisus.

κ Hic sese ostendit portio musculi, quem inter pedis motores quintum numeramus.

λ Musculosa caro, quæ in quatuor portiones diducta, tendinibus tertium quatuor digitorum os flectentibus exporrigitur, & quatuor pedis digitos ad pollicem mouet. Vt verò & tendines illos, & has musculosæ substantiæ portiones accuratiùs cognoscas, tendinem, qui tertium indicis os flectit, ν notatum conspicis: portionem verò, indicem pollici adducentem, μ.

DECIMAQVINTA MVSCVLORVM TABVLA.

DVARVM DECIMAE QVINTAE MVSCVLORVM tabulæ figurarum, earundemq; characterum Index.

DVAE præsentis tabulæ figuræ, in ea seruantur effigie, in qua integrioris imaginis decimæquartę tabulę dextra tibia simul cum pede sese exhibuit. Atque prior hic figura in sectionis serie figuram subsequitur, quam pręcedens tabula Λ notatam ostenderat. Posterior autem huius tabulę figura succedit priori. Notę verò harum figurarum ita se habent.

A 1 Tibię os.

B 1 Fibula.

C 1 Musculus à tibię osse dependet, qui in poplite latitat.

D, E 1 Musculus quintus pedem mouentium: ac D quidem ipsius notat principium, E uerò tendinem, ab interno musculi latere pronatum.

F 1 Sinus, quo tendo uehitur musculi tertium quatuor digitorum os flectentis.

G 1 Sinus, cui tendo insidet, secundi pollicis internodij flexionis opifex.

H 1 Musculus pedem mouentium septimus, hic adhuc ad fibulā, uti & subsequens, illiq; substratus, se offert.

I 1 Musculus pedem mouentium octauus.

K 1 Sexti pedem mouentium musculi tendinis portio, ad ipsius insertionem hic asseruata.

L 1 Musculosa congeries, primum quatuor digitorum os flectens, abscessa nimirum iam eius congeriei parte, primū pollicis os flectente.

M 1 Ossicula ad primum pollicis internodium reposita, quę à sesami seminis imagine nomen inuenerunt, quęq; ab Arabibus & Occultis philosophis dimidiati ciceris formę assimilantur.

N 1 Pendet hic musculosa substantia, quę singulis quatuor digitorum internis lateribus portionem exporrigit, digitos pollici adducentem.

O 1 Musculus secundum pollicis os flectens, humi prostratus iacet, insertione sua tantum hærens.

P 1 Musculus tertium quatuor digitorum os flectens, ab insertione tantum hęret, ac humi extensus uisitur.

Q 1 Portio tendinis secundum pollicis os flectentis, illi tendini commixta, qui tertium indicis os flectit.

R 2 Tibię os.

S 2 Fibula, similiter ac tibię os posteriori sede iam prorsus musculis libera.

T 2 Ligamentum membraneum, fibulam tibiæ ossi illic committens, vbi hęc ossa inuicem dehiscunt.

V 2 Musculus pedem mouentium septimus. X hàc septimi musculi tendo, sub osse cubum tesseram ve imitante reflectitur, & latescit quoque. Y tendinis huius in pedij os pollicem sustinens insertio.

a, 2 Musculus sub septimo occultatus, & pedem mouentiū octauus, cuius insertionem b notat, quę in pedij os, paruum suffulciens

suffulciens digitum, perficitur.

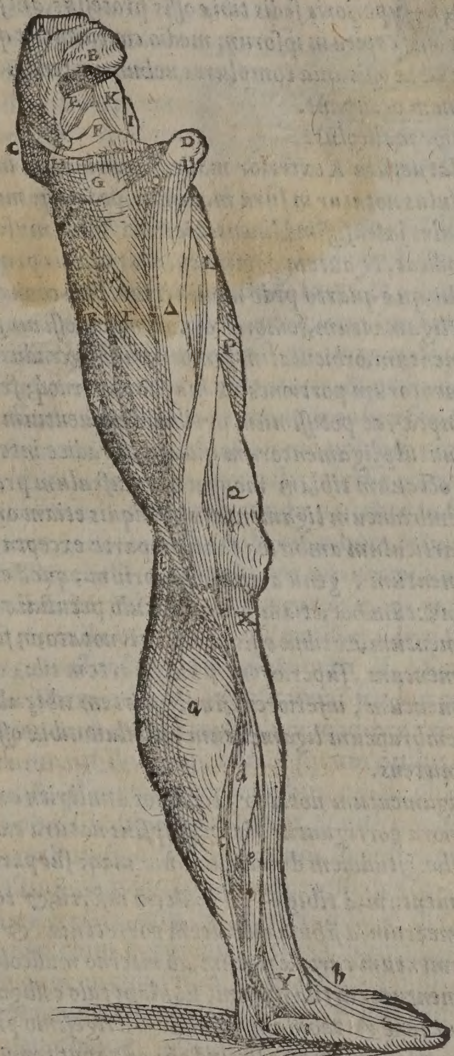
1, 2, 3 Tribus his characteribus, in secunda sinistrave figura, tres sinus indicantur, tendinibus à posteriori tibiæ sede inferiora pedis subeuntibus exculpti. Atque 1 sinum notat, quo quinti pedem mouentium musculi tendo uehitur. 2 sinum tendini tertium, quatuor digitorum os flectenti insinuatum. 3 uerò sinum indicat, nomine tendinis cælatū, cuius beneficio secundus pollicis articulus flectitur.

c 2 d. Musculus humi dependet pedem mouentium quintus, in dextra figura D & E notatus, ac in sinistra figura ad insertionem d insignitus.

ε 2 Musculosa moles, primum quatuor digitorum os flectens, hic ab insertione pendet, à pedis ossibus, quæ iam nuda excarneaq; spectantur, liberata.

DECIMAE SEXTAE TABVLAE, eiusdemq; characterum Index.

DECIMA SEXTA MVSCVLORVM TABVLA.

DECIMAM SEXTAM tabulam licuisset statim tertiæ musculorum tabulę subijcere: sed quoniam corporis duntaxat pars existit, huc eam reponere magis uisum fuit, qua sinistri femoris, tibię, pedisq; interna facies, nullo liberata musculo, exprimitur, unà cum osse sacro, et osse ipsius sinistro lateri commisso, vt decimus femur mouentiū musculus ea sui parte alicubi in conspectum veniret, quæ internam pubis ossis & coxendicis ossis sedem occupat.

A Os sacrum.

B Ossis sacri latus, cui dextrum ilium os committebatur.

C Ligamentum à sacro osse, in coxendicis ossis appendicem pertinens.

D Sinistri pubis ossis sedes, quæ dextro pubis ossi committebatur.

E Notatur quartus femur subiens neruus.

E, F, G H. Decimus femur mouentium musculus, cuius tres ueluti partes, E, F, G insignitæ, inscriptionibus quodammodo distinguuntur. Atque his partibus ab interna pubis ossis sede, et interna quoque coxendicis ossis regione, musculus iste carneus pronascitur. Ad sedem uerò H indicatam, arctior redditur, & ad sinum sibi in coxendicis osse insculptum reflexus, ad magnum femoris perfertur processum.

I Conspicua est portio septimi femur mouentium musculi.

K Portio sexti femur mouentium musculi.

L M Primus tibiam mouentiū musculus, cuius sedes, qua iuxta internum femoris caput in tendinem cessat, M indicatur.

Δ N, O. Secundus tibiam mouentium musculus. N & O musculi huius principium, ab ossis pubis cōmissura pronatū indicāt. M quoque, etsi primo tibiam mouentium ponatur musculo, huius secundi musculi etiam sedem notat, qua prorsus in tendinem desinit.

P Nonus musculus tibiam mouentium, parua ipsius portione hic conspicuus.

Q Octauus tibiam mouentium musculus.

R Tertius tibiam mouentium musculus, cuius tendo, quemadmodum & primi & secundi tibiam mouentiū musculorum, M quoque indicari potest. & promptissimum etiam est intueri, ubi nam musculorum tendines in anteriorem tibiæ ossis sedem inserantur.

S, T V, V Quintus femur mouentium musculus uerùm S posteriorem eius musculi partem notat. T autem eius musculi anterioris partis posteriorem indicat portionem.

X, Y Quintus tibiam mouentium musculus.
Excarnis tibiæ ossis pars. uerùm Y interiorem notat malleolum.

a Primus pedem mouentium musculus.

b Secundus pedem mouentium musculus.

c Tendo tenuissimus, idemq; summè gracilis, qui à tertio pedem mouentium musculo educitur.

d Musculus suram constituentium maximus, pedemq; mouentium quartus.

f Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.
Portio musculi pedem mouentium quinti.

g Tendo sexti pedem mouentium musculi.

h Tendines digitos extendentes.

i Musculus, pollicem à cęteris digitis introrsum abducens.

TABVLARVM MVSCVLORVM, ET EARVNDEM CHAracterum indicum finis.

QVID LIGAMENTVM, AC QVIS LIGAMENTI VSVS ET differentia. Caput I.

FIGVRA hic in latere posita, uniuersum femoris os exprimit, unà cũ tibiæ osse, & fibula: quibus ea ligamẽta adhuc cõnata hærẽt, quæ primi Capitis cõtextu intelligẽdo subseruiũt. CAPITIS *primi figura.*

A, B, C, D *Femoris os.*

C *Femoris ossis caput, sinum coxendicis ossis subiens.*

C, D *Femoris ossis humiliora capita, quę tibiæ articulantur.*

E, F, G, H *Tibiæ os.*

F *Eminens superioris sedis tibiæ ossis processus, qui sinum subingreditur, quem duo humiliora femoris ossis capita in ipsorum medio continent, et qui ligamentum mox X insinuandum educit.*

G *Sedes tibiæ ossis, qua complures uehuntur tendines eorum musculorum, qui anteriorem tibiæ regionem occupant.*

H *Interior malleolus.*

I, K *Fibula. uerùm K exterior malleolus priuatim insignitur.*

L, M *Musculus notatur in sura maximus, pedemq́; mouentiũ quartus, atq; inter reliquos corporis musculos intensissimè liuens. Verũ M huius musculi tendinem, calcis ossi insertum, particulatim indicat. N autem portiunculam tendinis primi & secundi pedem mouentium musculorũ ostendit, quæ quarto pedẽ mouenti musculo connascitur, ac simul cũ illo unita, calci inseritur.*

N.

O *Teres ligamentum, femoris os coxendicis ossi iungens.*

P, P *Ligamentum, orbiculatim femoris cum coxendicis osse articulum amplectens.*

Q *Ligamentorum portiones, ex magno externoq́; femoris processu in musculorum substantiam absumptæ, ac potissimùm in tibiam mouentium septimi.*

R *Portiunculę ligamentorum quoque, à radice interioris minorisq́; processus femoris pronatæ, & in octauum tibiam mouentem musculum præcipuè degenerantes.*

S, S *Membraneum ligamentum, reliquis etiam omnibus articulis commune, quod uniuersum genu articulum ambit: ea tantùm parte excepta, cui mola, patella ve præponitur.*

T *Ligamentum, genu articulo proprium, quod externo ipsius lateri attenditur.*

V *Ligamentum hoc, etiam genu articulo peculiare censetur, interno ipsius lateri attensum.*

X *Ligamentum, ex tibiæ ossis processu F notato, in femoris os insertum.*

Y *Ligamentum, superiorem fibulę partem tibiæ ossi connectens.*

Z *Ligamentum, inferiorem fibulę partem tibię alligans.*

a *Membraneum ligamentum, fibulam tibiæ ossi toto ductu, quo inuicem hæc ossa dehiscunt committens.*

b, c *Hic ligamentum notatur, tendines anuli ritu amplectens, qui à tibię anteriori sede, in pedis superiora porriguntur. Vt verò ipsius natura exactiùs oculis subijceretur, id sectione secundùm longitudinem ducta diuisum, unaq́; sui parte in latus reflexum finximus.*

d *Ligamentum, à tibię osse ad calcem insertũ, & tendines hàc ad pedis inferiora descendentes continens.*

e *Ligamentum, à fibula ad calcem porrectum, & tendinibus hàc pedis inferiora petentibus obductum.*

f *Lagamentum cartilagineum, ab interno malleolo, in tali internum latus insertum.*

g *Ligamentum cartilagineum, fibulam talo colligans.*

Huc sanè & tabulam retulissem, trigesimo præsentis libri Capite proponendam, quæ primę ceruicis uertebrę ad secundam, & primę secundæq́; ad caput connexum exprimit: nisi quam hìc modò exhibui, omnem utcunque ligamenti differentiam, & usum commonstraret.

Quid ligamentum. QVANDOQVIDEM primus liber omnia quæ ad ossium cartilaginumq́; historiam spectare duximus, recẽsuit: pręsens ipsorum ligamenta, et eos, quibus mouẽtur musculos, peropportunè prosequetur. a Ligamẽtum itaq;, quod nerui generatim dicti nomine etiam comprehendimus, Græcisq́; σύνδεσμος nũcupatur, corpus est similare, primario ex osse, aut cartilagine principium ducens, durum, sed tamen cartilagine mollius, album, uariosq́; in colligando, continendo, obtegendo, dirimendo, & musculis constituendis, usus præstans. Nisi enim ossium & cartilaginum articuli, non leui sanè occasione extructi, b ligamentis tenerentur, nihil sanè prohiberet, illos quouis ferè motu luxari, & à sua naturali sede egredi. Vnde etiam miranda est rerum Opificis Dei industria, qui ex mutuò coarticulatis partibus substantiam quandam pronasci uoluerit, ita duram, ut eas simul adamussim tutoq; colliget, & quo minus per uiolentos & cõtinuos, propemodumq́; indefessos motus à se inuicem rumpantur & dissiliant, pulchrè præstet. & interim in mollitie ita temperatur, ut tantum tendi remittiq; possit, ut articulorum, quibus singuli ex sua constructionis ratione agi debent, motus haudquaquam prohibeat, & quo minus concinnè celebrentur, obstet. adeò ut iste præcipuus primariusq; ligamenti habeatur usus, à quo etiam suum nomem potissimum inuenit. c Secundo autem usu ligamentum, tendines suis, quibus uehuntur, finibus continet, ac ne ex ipsis declinent,

Ligamentorũ usus in colligando.

Ligamenti substantia.

Ligamenti in tendinibus continẽdis usus.

a undique in figura, Capitis huius initio posita, ligamẽta occurrunt.

b O. P. S. T. V.

c b, c.

aut

aut ab illis eleuentur, præcauet. Huius generis ligamenta in externa cubiti sede, quà brachiale illi articulatur, d sex uisuntur: in interna uerò brachialis regione, e unicum insigniter ualidum. deinde in interna digitorum, manus, ac pedis sede, unicum quoq; in tota ferè ipsorum longitudine consistit. In anteriori insuper tibiæ sede, quà pedi articulatur, f unũ quoq; occurrit, amplum & ualidum. & g alia deniq; inter tibiam & calcem, ac inter fibulam & calcem obseruantur, omnia potissimum in hoc creata, ne tẽdo in musculi contractione è proprio sinu assurgat. Nisi enim huiusmodi ligamentum anteriori tibię sedi iuxta pedem præpositum, inter reliquos, quibus uiam præbet, tendines, eos qui digitorũ extensionis authores sunt, transmitteret & contineret: illi, quoties digitos tenderemus, antrorsum à tibiæ & pedis articulo prominerent nihilo minus sanè, quàm si funiculum uni digito alligatum, ad genu usq; protenderes, illoq; digitum eleuare conateris. funiculus namq; ille, uersus genu attractus, plurimum à pedis cum tibia articulo abscederet. At si alium funiculum transuersim infimæ tibiæ sedi obligaueris, & sub illo eum quo digitum extendi uolebam, traduxeris, funiculus iste, etiamsi protrahatur, non amplius à tibia rectus abscedet: sed tibiæ pediq; transuersi uinculi occasione toto ductu exporrectus, digitum eleuabit. Hanc Naturæ solertiam aurigas anulis illis imitari cernimus, quos equorum iugis connectunt, ut oblongiori habena per anulum traiecta, equos, quibus non insident, opportuniùs reflectant. Quia uerò ligamenta hæc, perinde ac anulus habenæ, transuersim tendinibus obducuntur, aut potius illos orbiculatim amplexãtur, Gręcis ὀγκάρσια fuere nũcupata. nos autẽ illa nunc trãsuersa, nũc anularia appellamus. Interior eiusmodi ligamentorũ superficies anulis, per quos funes traijciũtur, penitus respondet, quum secundùm cauũ (uti tendo secundùm conuexũ) orbicularis sit, & læuis, & uiscido humore, ceu oleo quopiam, perfusa. Quippe hæc ligamenta non solùm tendinibus, qua cutem spectant, extrinsecus obducuntur: uerùm etiam uelut stratum ipsis fiunt, ossisq; duritiem correctura, inter os & tendines sese insinuant, undiquaq; in orbem eos, citra omnem prorsus connexum amplexantia, & ut anulus habenam, transmitttentia. Horum ligamentorum ferè ordini asscribendæ sunt membranę, transuersim alicui integrę musculorum cógeriei obductæ, ac ne illi inter se implicentur, sua ve sede aberrent, pulchrè auxiliantes. huiusmodi enim membranas in tota cubiti, femoris & tibiæ longitudine musculis præesse recensebimus. Insuper & transuersum primæ ceruicis uertebræ h ligamentum, dentem secundæ uertebrę in suo sinu continens, ac ne ille aliquando dorsalem medullam cóprimat, instar ualli prohibens, in horum quoque numero haberi potest. Præterea, si non fictos penitus arbitrarer cerebelli i processuum, qui uermibus comparantur, motus, inter hæc ligamenta quoq; enumerarem, tenuis cerebri membranæ partes, quę anterioré cerebelli sedem, cerebri k natibus, & posteriorem l dorsali medullæ connectunt. Quandoquidem Galenus illas membranæ partes in hoc formari arbitratus est, ne processus uermium modo extructi, à sua sede reclinarent. His itaq; tenuis membranæ omissis partibus, huc quoq; referam membranas, seu ligamenta potiùs ex ossibus pronata, & quosdam ossium sinus ideo succingentia, ut, etsi musculum tendinem ve sinui incumbentem, anuli modo orbiculatim undiq; non amplexentur, nihilominus tamen (quum nullus eleuationis tendinis alioquin metus ingruat) sinum ita subungant, & ipsa uiscido quoque humore sic oblinentur, & læuia sint, ut pinguis rotulæ modo, musculum & tendinem sibi superuehi sinant, & quo minus is atteratur prę́stent. m Reperies autem non sine summa uoluptate huiusmodi ligamentum, in posteriori coxendicis ossis sede, sinui obnatum, ad quem musculus reflectitur, qui internam pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circumagit: deinde etiam in superiori coxendicis ossis n regione, qua o duo musculi descendunt, primarij femoris flexus opifices. Huc quoq; spectant ligamenta, cartilagineam ligamentorum naturam seruantia, quæ ossiũ acetabulorum cauitatem augent, cuiusmodi ad coxendicis sinus, quo femur excipitur, supercilium obnascitur. Et fortassis huc reponendæ essent ligamentosę p cartilagines, quas in genu articulo haberi, in primo libro retulimus. Videtur namq; Galenus & genu cartilaginibus, ligamentorum nomen indidisse, licet ad colligationem nimis quàm parum (uti ad femoris capita cõtinẽda plurimũ) conducant. Porrò tertiùs ligamentorũ usus censebitur, quo illa instar indumenti & propugnaculi, corporibus quibusdam obducuntur, in quorũ albo in primis transuersa secũdi usus ligamẽta cóprehendimus, & priuatim mucosas quasdam membranulas, tendinibus tunicæ ritu circundatas, q cuiusmodi in manu præcipuè obseruantur. Tendines enim musculorũ, qui ex cubito ad digitos procedunt, mẽbranulis proprijs obteguntur: & potissimùm ea tendinũ portio, quæ in brachialis sinu, & manus uola, ad digitorũ usq; radices habetur. Cæterùm hæ membranæ à tendinibus, ipsisq; musculorũ peculiaribus membranis potius, quàm ab osse, primariò ortum ducunt: unde ẽt membranarum ordini non ineptè asscribuntur. & si huius generis membranas inter ligamẽta cũ Galeno enumerauerimus, reliquæ propemodũ corporis membranæ huc quoque non inopportunè referentur: quoniã quibusdam obducuntur corporibus, & uelut uincula eorum existunt. Essent autem ex harum numero, peritonæum præcipuè, membrana costas succingẽs, intersepiẽtes thoracis cauitatem membranę: dura, & magis adhuc tenuis cerebri membranæ, unà cum omnibus quos educunt processibus. Pręterquàm enim ꝙ non minus ab ossibus ferè, quam cętera ligamenta, enasci conspiciuntur, etiam in se aliquid colligant, continent & amplexantur, proximisq; ossibus astabiliunt. Quartus ligamentorum usus haberi poterit, quo septi alicuius ac interstitij uice illa musculos intercedunt. cuius notę r ligamentum illud profectò est, quod inter ulnam radiumq; secundùm cubiti longitudinem porrectum, musculos internam cubiti sedem occupantes ab exterioribus interdiuidit, & s illud quoque,

d 1. musc. 12. charact. 3, 4, 5, 6 secunda autẽ 12. charac. 1, 2, 3, 4, 5, 6.
e 4. tab. θ.
f 1. tab. δ. 2. tab. λ.
g 2. tab. ς. dein Σ uerùm sufficerit semper unum atq; alterum in singulis exemplis ad notasse.
h fig. cap. 30 K.
i 12 fi. li. 7. B, D, c, d H, I.
k 10 fi. li. 7 E, F, G,
l 9 fig. li. 7 H, aut E ad H.
Lib. 8. de Vsu part.
Ligamẽta aut mẽbrana sinibus obducta, ad quos musculi reflectuntur.
m spectat 12 tabula α, β, λ. dein 13 tab. s, t, u, x, y, z.
Ligamẽta ossium acetabula augentia.
n 1. fi. ca. 29 li. 1 T.
Lib. 2. de Admi. sect.
o 8. ta. Θ. Λ.
Vsus ligamentorum, quæ instar propugnaculi sunt.
p 8. fi. cap. 31 lib. 1.
q 4. tabulæ manus uolæ.
Li. 1. de admin. diss.
Has ostendunt priores figuræ 5, 6, 7 librorum.
Ligamentorum usus quæ instar interstitij sũt.
r 7. ta. V. dein S, T.
s huius c. fig. a.

quoque,quod tibiæ ossi fibulam,membranæ cuiusdam ualidioris ritu,ubi inuicem ossa hęc dehiscunt,connectit. dein præter t ligamentum in spinarum interuallo occurrens, & dextros musculos à sinistris dirimēs,his quoque adnumerari possent u membranæ,pubis ossium foramina occupantes,musculosq; anteriori foraminum sedi attensos,ab illis qui posteriori committuntur,ossis quasi modo discernentes. x Quintus ligamentorum usus neutiquam infimus est: in huius enim ordinem ea ligamentorum portio reponenda uenit, quæ musculi constitutionem ingreditur,musculoq; non infimam substantiam suppetit. Qua autem ratione id fiat,sequenti Capite,quod musculorū constructionem enarrabit, opportunè prosequemur. Hic uerò suffecerit addidisse,musculum etiam ad ossium cartilaginumq; colligationem plurimum auxiliari,quum capite suo ex uno osse,aut cartilagine principium ducat,& ipsius fine in aliud os uel cartilaginem implātetur.

Ligamentorū usus,quo musculi cōstructionē subeunt.

Quæ ligamenta unicum tantū præstant usū, quæ plures.

Hac itaq; ratione ligamentorum usus commiscere, promptum erit. sunt enim primi duntaxat usus omnia,quæ femoris os coxendicis ossi,& tibiam femoris colligant. nullum enim aliud homini, quàm colligandi officium pręstant: nisi etiam forsitan aliquis tertio ligamentorum usu,ipsa ossibus obduci assereret.Secūdi uerò duntaxat usus nullum reperies: quum omnia tertio usu instar propugnaculi,aut ab ossis iniuria uindicis instar,tendinibus sint. Verùm ex his occurrent nonnulla, quę aliud nullum beneficium, quàm secundi & tertij usus conferunt,neq; ossa aut cartilagines inuicem nectunt:qualia omnia sunt, quæ uni solummodo ossi propria,continua ve censentur.ut y quatuor illa,quę in externa cubiti sede,radij appendici asscribuntur,& z unum ulnæ proprium. Ea autem secundi usus ligamenta, quæ duobus ossibus sunt communia, primi etiam ligamentorum usus uicem supplent. tendinem namq;,quem transmittunt, tuentur,& ossa etiam inuicem ligant:ut a illud sex transuersorum cubiti ligamentorū,quod radio & ulnæ cōmune dicemus.deinde transuersum quoq; b ligamentum,anteriorem tibię sedem iuxta pedem occupans,& ad fibulam tibiæq; os relatum,& transuersum internæ c brachialis sedis ligamētum,pluribus omnimo ossibus commune. Tertij duntaxat usus illa sunt,quæ tendinibus secundùm ipsorum longitudinem obuoluuntur:nisi etiam primi usus sint,quòd tendines uicinis sedibus commissos seruent,aut ligent. Quanquam rursus ex his quędam & quinti usus uicem gerant: d quandoquidem mucosę membranæ,tēdinibus tertiū quatuor digitorum os flectentibus,in brachiale & uola obductę,etiam musculis gracilibus, quatuor digitos,pollici adducentibus principium præbent. Cæterùm in quarti solummodo usus numero propemodum habendæ sunt e membranæ,in pubis ossium foraminibus obuię.Id autem,quod in f cubito, & g tibia habetur,etiam primi usus ligamentū existit,quum & ad ossium cōnexum egregiè auxilietur.quamuis ēt hæc omnia & ad quinti usus ligamentorum classem reijci possent, ꝙ nō obscurè musculis etiam principium porrigant.Qui enim internam,& externā pubis ossis foraminis sedem obtegunt musculi,ab illius quoq; foraminis membrana partim enasci dicentur: uti etiam ab eiusmodi ligamento in tibia nonnulli musculi originis portionem assumunt.

Ligamentorum differentiæ.

Ab usu.

Ab ortu.

Porrò ut ligamentorum non idem usus est, & plures inter ligamenta eius gratia consurgunt differentiæ:ita quoq; in ortu,insertioneq;,& partibus quas committunt,uariant:quum alia ad solas spectent cartilagines,ut laryngis,& nasi alarum ligamēta:alia ad sola ossa,ut genu, cubiti, humeri, & alia permulta corporis ligamenta:alia ad cartilaginē & os pertineant, ut ea quę pectoris ossi, costarum nectunt cartilagines. Alia uerò aliam partem quampiam ossi aut cartilagini committunt, ut corporis membranę ad unam ferè omnes:atq; hęc semper duabus partibus sunt communia.

A partibus quas connectunt.

A partibus quibus committuntur.

Alia uerò uni duntaxat ossi priuata censentur, ut sex cubiti exteriorum ligamentorum, quæ transuersim ducuntur quinq;,nam primū,quod ulnæ radioq; commune est,non ad unicum tantū os referetur. Insuper & quæ pubis ossium foramina opplent membranę, huc quoq; spectant, si modò illæ(quum non ligent)in ligamentorum numero habeantur.

A substantia.

Substantia demum alia constant molliori, magisq; membranea,ut omnia ferè quę in orbem articulos ambiunt:quanquam in illis rursus quędam sit differentia. Digitorum enim internodia mollius ambit ligamentum, quàm humeri articulum: & huius denuò duritiem, coxendicis articuli ligamentum longè superat. Alia autem dura sunt,mediamq; inter ligamenta,quę articulos ambire dixi,& cartilagines,naturam sortiūtur.unde etiā Gręcis hæc νευροχονδρώδη σύνδεσμα, quasi ligamenta cartilaginea dicas,appellant. Huius generis omnia propemodum sunt, quę extrinsecus articulis non obtēduntur, sed inter ossa ipsa latitant:quale illud est, h quod ex medio capitis femoris in coxendicis acetabulum fertur,& i ea quæ uertebrarū corpora intercedunt,& k id quod ex media tibię sede,quà hæc femur respicit,inter femoris capita ducitur, & l quædam malleolos talo nectentia, & quod sacrum os iliumq; ossa interuenit,& generatim omnia quæ inter ossa sedem habent.

A situ.

Vnde etiam & situ ligamenta inter se pugnant, quum alia extrinsecus ossibus obducantur, molliora illa: alia autem inter ipsa ossa, ubi se inuicem respiciunt,continguntq;,situentur,quemadmodum cartilaginea propemodum uniuersa.

A forma.

A forma quoq; ligamenta differētiam mutuantur:sunt enim quædam prorsus lata,membranea & tenuia:uti illud,quod secundùm cubiti longitudinē inter ulnam radiumq; conspicimus:& illud, quod pari modo inter fibulam & tibiæ os,ubi hæc mutuò dehiscunt,obseruatur,& etiam pleraq; in orbem articulos circūdantia:eaque tandem omnia,quę tēdinibus musculisq; obuoluuntur. Alia autē crassa sunt, & ex his quędam teretia: ut m ligamentum ex dente secundæ ceruicis uertebræ, in occipitis os procedens: & n id pariter,quod transuersim denti obducitur,primæq; uertebræ est peculiare: deinde & o ligamentum,femoris caput coxendicis ossi in articuli medio committens, teres etiam uisitur. Alia ampla lataq; sunt,ut p tertium peculiarium humeri articuli ligamentorum:præter membraneum quoddam,in orbem articulum ambiens. Insuper genu articuli peculiaria omnia,crassa quidem sunt, non tamen prorsus teretia:ut & cartilaginea,talum tibiæ & fibulæ colligantia.Rursum quædam continua,& nullo foramine peruia cernūtur,ut ligamentorū maxima multitudo. quædā uerò aliquid transmissura perforantur, ut ligamenta anu-

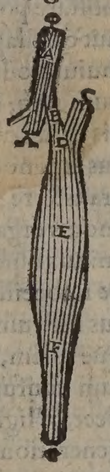
li

t 14. tab. b,b.
u 2 tab. figura ca. 49 O,O.
x Q. R. & 1 fig. cap. C.
y 2 ta. charac. 3,4.5,6.
z 2 ta. charact. 2.
a 2 tab. I.
b 2 ta. Λ.
c 4 tab. Θ.
d uide 6 tabula γ,ζ. et 7 tab. d, f.
e 14 tabu. b,b.
f 7. tab. V.
g a. & 15 tabula 2. fi. a.
h O.
i fi. cap. 14 lib. 1. R.
k X.
l fig.
m fig. 30. cap. 1.
n eiusdem fig H.
o 2. fig. ca. 49 P.
p 13. ta. V.

li modo tendines transmittentia: & membrana pubis ossis foraminis, neruo cum uena, & arteria uiam prębens: ut & membraneum ligamentum, inter tibiæ os & fibulam consistens. Commune autem omnibus ligamentis est, quòd obtuso admodum sensu (nollem enim dicere nullo) participent: ne propter crebrum frequentemq; motum, & continuum affrictum, dolore uexentur. Qua etiam ferè ratione (quum scilicet natura sicca sint) ne ocyus exsiccentur, ligamenta mucoso quodam lentoq; humore, ut etiam articulorum cartilagines, oblinuntur.

QVID MVSCVLVS Caput II.

PRIMA Secundi capitis figura.

PRIMA huius Capitis figura, musculi structuræ ratio, qua omnes dißectionis professores musculum formari hactenus tradiderunt, utcunque exprimitur. Quod enim inter Φ et Ω continetur, nerui cuiusdam est portio, suprà infraq; abtruncata. uerùm hæc characterum indice opoortuniùs explicabuntur.

Φ, Ω.

A *Nerui in plures soboles distribuendi portio.*
B *Nerui A notati soboles, musculi constitutionem subiens.*
C *Ligamentum, quod ab osse ad musculum constituendum pronascitur, cui æqua ferè cum nerui sobole debebat esse proportio.*
D *Ligamenti & nerui ad musculum efformandum congressus, ac prima in fibras distributio, musculiq; caput.*
E *Sedes, qua fibrarum maxima est diuisio, & qua musculi uenter consistit.*
F *Diuisionis fibrarum concursus, commixtioq;, & tendinis seu caudæ musculi initium.*
G *Tendinis pars, quæ mouendo ossi inseritur.*

SECVNDAE FIGVRAE EIVSDEMQVE characterum Index.

SECVNDA FIGVRA.

SECVNDA figura, musculorum humerum, seu brachij os, & cubiti ossa, & externam manus sedem ambientium fibras, à carne quodãmodo liberas, commonstrat, vnà cum quarto brachium adeuntium neruo: ut hic, quàm fieri poßet commodissimè, musculi fabricæ natura oculis subijceretur.

H *Humeri caput, quod scapulæ articulatur.*
I *Quartus brachium petens neruus.*
K *Principium musculi cubitum extendentis, qui ab humeri capitis radice exoritur.*
L *Principium alterius cubitum extendentis musculi, qui ab humiliori scapulæ costa pronascitur.*
M *Sedes, qua quartus brachium accedens neruus, duobus cubitum extendentibus musculis propagines offert.*
N *Cubitum extendentium musculorum finis, seu eorundem in posteriorem ulnæ processum insertio.*
O *Posterioris ulnæ processus pars, quæ excarnis perpetuò cernitur.*
P *Quartus brachium petens neruus, inibi cõspicuus, quà posteriori sedi exterioris tuberis humeri innititur, ac musculi hinc ab humero principiũ ducentibus ramos offert.*
Q *Initium est cubitum flectentium musculorum posterioris.*
R *Caput oblongi musculi, qui radij appendici iuxta brachiale insertus, radium in pronum ducit.*
S *Musculus, bicorni tendine brachiale extendens.*
T *Musculus brachiale extendentium alter, qui è regione minimi digiti postbrachiali implantatur.*
V *Musculus ulnæ exporrectus, & brachiale flectens.*
X *Musculus indicem, medium & anularem extendens.*
Y *Musculus, quo minimum digitum precipuè extendi docebo.*
Z *Carnea pars eius musculi, qui in tres diductus tendines, vnum brachialis ossi pollicẽ sustinenti inserit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & tertio.*
a *Musculus, cuius beneficio pollex indici adducitur.*

MVSCVLVM motus uoluntarij, ex nostroq; arbitratu pendentis proprium esse instrumentum, omnibus concessum uidetur dissectionum professoribus: idemq; ab omnibus musculi constructionis modus enarratur. Qui quidem probabilis apparet, magnumq; Naturæ artificium commonstrat: attamen quum in paucissimis musculis, aut potius in nullis illum obseruem, secus profectò quàm illi, de musculorum constructione sentire cogor. Quæ autem omnium ferè sit sententia, nunc quàm potero breuissimè, & simul explicatissimè subijciam:

ſubijciam: eorum placita in continuam orationis ſeriem, quæ ueritati proximè ſit conſona, congeſtu-

Quid muſculus, ipſiusq; cõpoſitionis ratio, ſecundũ aliorũ Anatomicor ſẽtentiam.

rus. Diffiniunt itaque muſculum, partem eſſe inſtrumentalem ex neruo, ligamento, carne, uenis & arterijs confabricatam, motusq; uoluntarij peculiare organum, in cuius fabrica ad hunc ferè modum Naturę opus recenſent. Quum bina ſint corpora, quibus in pręſenti ſermone (qui de muſculi conſtitutione eſt) indigemus, ligamentum ſcilicet, & neruus ſua propria uoce dictus: quumq; ligamentum ſit durũ, neruus uerò mollis, mirãda Creatoris eſt induſtria, qui in ſingulis motui uoluntario præfectis partibus, utroq; utitur, neq; in ligamenti locum neruum aliquando tranſponens, neq; in nerui regionem ligamentum. Cõ

Hæc exprima figura. ſeriatim pates.

Ligamenti & nerui in muſculo neceſſitas.

ceſſum enim eſt omnibus, neq; durum ad ſenſum (utpote quod non facilè afficiatur) neq; molle ad motum (quum imbecillius ſit) eſſe idonem. Ergo neq; per ſolos neruos mouetur aliqua particula, neq; per ligamenta. Neruus enim ſenſitiuus quidem eſt, quatenus mollis: inualidior autem, quàm ut moueret, & transferret totum membrum. Ligamentum uerò tutò quidem colligare, & interim membrorum motibus non obſtare poterat: ipſum tamen motus uoluntarij organum per ſe nequiuit produci, quum originem ex oſſe aut cartilagine, nõ autem nerui modo, ex cerebro, uoluntarij motus fonte obtineat. Nemo enim ambigit, huiuſmodi fontis ſeu principij corpus molle oportuiſſe fieri: quandoquidem neque ex molli perfectè durum, neq; ex duro molle quicquam enaſci, poſſibile eſt. His igitur occaſionibus, Natura neq; ſolis ligamentis uti ad motus uoluntarios potuit. quoniam neq; ſenſu, neque motu prędita ſunt, ut quę animę principatus ſedi non continuentur: neq; neruis etiã ſolis utendum fuerat, cum hi propter mollitiem, tenuitatemq; transferre tam magna pondera minimè ualerent. Permixtum igitur ex ambobus oportebat aliquod creari motus organum, quod omnino neruo eſſet durius, & ligamento mollius: & ideo quoq; participare ſenſu, minus quidem quàm neruus, magis autẽ quàm ligamentum. Inſuper decuit, & id quoq; in medio roboris & imbecillitatis, aliorumq; contrariorũ, quæ ligamentis & neruis inſunt, exiſtere. Atq; hac occaſione motus inſtrumentum, utriſq; ipſum componentibus ſubſtantijs communicat: non tamen exactè alteram, neque ſolam, neq; eam impermixtam obtinet, ſed ex ambabus commiſcetur.

Muſculum natura inter ligamẽtum & nerũ eſſe medium.

Ligamenti et nerui permixtio.

Verùm quũ nihil alicui per totum confundi poteſt, non confractum prius in minimas particulas, neceſſarium fuit, utrunq; neruum uidelicet, & ligamentũ, in fibras tenues diſcindi, deinde ſibi inuicem eas copulari ad uoluntarij motus organi generationem. Perficitur autem nerui, ac ligamenti in fibras diſtributio in hunc modum. neruus accedit ligamentum, ac ſimul commixta in fibras duas quodã modo digeruntur, illæ rurſus ſingulę in alias, & hæ iterum in plures tantiſper diuiduntur, donec in tenuiſſimas membraneasq; fibras procedant. poſtquam hę ad extremum diuiſionis peruenere, rurſus ut diuiſæ fuerunt, mutuo concurſu coaleſcentes, & cõmixtæ in unum colliguntur.

Muſculi caput.

Finis, ſeu cauda, et tẽdo.

Venter.

Et quemadmodum *a* prima diuiſio, muſculi caput conſtituebat: ita hæc *b* poſtrema collectio finem muſculi efformat, quem Græci ἀπονεύρωσιν, quaſi eneruationẽ dixeris, & ut nos quoq; tendinem muſculorum appellant. *c* Medium uerò, in quo diuiſionis ſeries conſiſtit, muſculi uentrem nũcupamus, ſimilitudinẽ à mure, & lacerta, & piſcis muſculi, aut alioqui communi piſcium forma mutuãtes. Muſculi namq; ſeu lacerti caput, muris lacertęq; capiti conferimus: tendinem autem caudæ, & uentrẽ uentri.

a 1 fig. D.
b 1 fig. F.
c 1 fig. E.

Carnis in muſculo uſus.

Cæterùm ſi Natura ſolummodo ita neruum, & ligamentum diuiſiſſet, nec medias regiones, fibrarumq; interſtitia molli infarſiſſet ſubſtantia, quę fibris, thori ac texturæ alicuius, & firmæ ſedis loco eſſet, haudquaquam muſculi uel tantillo temporis ſpacio fibras illas infractas, incorruptaſq; ſeruarent. Eſt autem ſedes ea, ac thorus, ſimplex caro fibris obducta, quæ nõ aliter fibris committitur, quàm calathis alijſque fiſcellis lac, dum harum rerum periti id in illis coagulant. Finge igitur fibras ex neruo, & ligamento diffuſas, iuncis reſpondere, lacti uerò ipſi ſanguinem, & caſeo carnem proportionari. nam ut ille ex lacte, ita hæc ex ſanguine paratur. Quanquam tanto ueriorem tibi confinges imaginem, quanto per caſeum plures crebrioreſq; iuncos, funiculos ve porrectos, & non ſolum ad caſei latera attenſos, imaginatus fueris.

Vena & arteriaĩ muſculo neceſſitas.

Ne autẽ caro hæc, reliquaq; muſculi ſubſtantia, ſanguine nutrimentoq; indiga relinqueretur, & ſuus innatus calor non refocillaretur, uenas, ac arterias, tanquam riuulos quoſdam, muſculis immiſceri fuit neceſſarium.

Muſculi mẽbrana.

Deinde quoque membranam, uniuerſum muſculi corpus integẽtem, à ligamentis, quæ muſculi caput & finem oſſibus committunt, produci oportebat.

Muſculorũ non aquè nerui ac ligamẽti natura participare.

Commemorata iam muſculi conſtructio, quantumuis concinna, & elegans diſſectionum imperito apparere queat, ad amuſſim nulli prorſus conuenit muſculo: quum nullum in uniuerſo corpore adinuenias, qui parem ligamenti, ſeu ex oſſe aut cartilagine exortus ſui, & nerui portionem ſibi aſſumat. Nam ut cęteros taceam, *d* tendo in poſteriorem calcis ſedem inſertus, ſolus craſſior eſt *e* quatuor femur petentium neruorũ radicibus, utcunq; eas ſimul collegeris. Deinde ſi nunc omnes tibiæ inſertos tendines, ac reliquos pedis oſſa accedentes perpenderis: quæ nunc cum tendine illo, in calcem inſerto, erit proportio, ut illa ſcilicet mediam tendinum portionem neruo, & mediam ligamento formari oſtendat? Profectò ſi tendines neruis hic comparabuntur, neutiquam nonageſimam tendinum portionem neruis conſtare fatebimur. Deinde ſi fortaſſis aliquis muſculus parem ligamenti, & nerui portionem ſibi vendicare reperiretur, eſſet profectò *f* temporalis, & *g* ſeptum tranſuerſum, quippe in hoc *h* duo ſatis inſignes nerui implantantur: illum verò etiam *i* quinq; neruorum propagines adire docebo, quãuis interim in neutro neq; trigecupla nerui cum ligamẽto videatur proportio. Sed quid tantopere Galeni præcepta, tanquam oracula ſubuerentes, & ipſius libros de Muſculorum motu exoſculantes, de illis dicemus muſculis, qui latiſſimo oriuntur principio, ac ſenſim in anguſtũ uerſus ipſorum inſertionem deſinunt? cuiuſmodi, præter temporalem, inter reliquos, brachium *k* attollens eſt: deinde *l* is qui brachium pectori admouet, & femoris motibus famulantes propemodum omnes: in quorum exortibus neruum, qui, ut Galenus cenſet, cum ligamento diffundi poſſit, confingere nequimus. Nam ſtatim in eiuſmodi muſculorum origine multo maior fibrarum eſt copia, quàm in muſculi reliqua parte: ſiquidem

d 24 ta. tẽdo muſculorum n,o,q.
e 2 fi. cap. 11 li. 4. charac. 57, 60, 66, 71, licet uera portio ex neruorũ tabulis, ut neque è uenarum, peti nequeat.
f 3 tab. Γ.
g tab. Δ.
h 2, 3 fig. cap. 11 li. 4 n.
i 2 fi. ca. 2 lib. 4 Q, R b, c, d.
k 4 tab. Z.
10 tab. Δ.
l 3 tab. Δ.

in

in illis musculis,& pręcipuè qui femoris motibus præsunt,fibræ ab ipso ortu non amplius in plures diuidũtur:imò sensim ad insertionem properantes,inuicem colliguntur, musculos triangularis figuræ efformantes. Vnde etiam conspicuum euadit,si modò illam,quę Anatomicis proponitur, nerui ac ligamenti diuisionem cõmixtionemq; in musculis fieri oporteret, singulis fibris in ortu neruulũ debere misceri:quod neutiquam accidere ipsa neruorum series commonstrat. Quandoquidem in plerisq; musculis duntaxat neruulum admodum gracilem,neq; magis quàm uenam diuisum,ad superficiem musculi nunc interiorẽ, nunc exteriorem,uenæ ac arteriæ modo exporrigi, mẽbraneq; musculi adhærere conspicies, neutiquam autem in fibras per musculi substantiam diffundi. Quod inter plerosq; corporis musculos in m illis liquidò condisces,qui ab ilium osse,femoris os accedunt. ex quibus etiam quosdam reperias,quorũ ne superficiei quidem neruus,uti neq; uena,& arteria,uix ut contiguus omnino sit,attendatur. Neq; id hic solum obseruabis,imò etiam in quadrato n musculo,radium in pronum mouente,cui nunquam neruum,uenam,& arteriam exporrigi intuitus sum:præter illos neruos,uenas ac arterias, quę cum tendinibus digitos flectentibus ad manum prorepunt:quæ etsi à musculo illo non multum distent,ipsum tamen nõ contingunt, & minus adhuc illi adnascuntur,& inferuntur. Adde,neq; neruulũ obseruari insertum in graciles o musculos qui quatuor digitos pollici adducunt: ut neq; in p illos, qui primi quatuor digitorum ossis flexionibus pręsunt. Adiunge præter hos,abdominis etiam q musculos(quos prius,quia omnibus notiores uidentur, recensere decuerat) nullam nerui cum ligamento proportionem ostendere. quum nequaquam in singulis musculorum,qui oblique,& transuersim fibras porrigunt,principiorum sedibus neruus implantetur:quũque ipsorum eneruatio seu tendo multo latior eorundem origine existat, quod cum plerisq; musculis habent cõmune. Non est itaque musculus inter ligamentum,& neruum natura medius:neque etiam illa,quã uulgò imaginantur,ligamenti,& nerui fit commixtio. Nam etsi fortè neruum in musculi alicuius caput inferi animaduersurus sis,nunquam sanè nerui soboles,ligamenti fibrarum modo,ad tendinis usque principium diffundi,aut aliquo pacto ligamenti fibris uniri,uereq; permisceri reperies. Quod profectò in nullo musculo perpendes facilius,quàm in illis r qui ab interno humeri tubere principium capiunt:illorum etenim capita sunt acuta,& neruorum insertiones in ipsorum substantia, non solum autem in superficie adipiscuntur. Atque id etiã in s illo animaduertes,qui à fibulæ superiori appendice principiũ sumens,ad pedem prorepit:sic & in t ijs,qui ab inferiorum femoris capitum radicibus ad calcem feruntur. Non enim omnes musculi,nerui implantationẽ(quando in ipsorum substantiã neruus porrigitur) in capitis exortu adipiscuntur:sed subinde multo inferiùs quàm caput habetur,& in medio sui quadãmodo ductus,& lõgitudinis.quod,pręter temporalẽ musculũ, u anterior cubitũ flectentiũ musculorũ ostendit,nerui primùm x propaginẽ assumẽs,ubi duo ipsius capita in unũ coeũt. Idẽ in nonnullis femoris os amplexãtib.obseruatur & in abdominis musculis, & plerisque qui in collo habentur, & in omnibus ferè, qui costis insternuntur. Verùm utcunque nerui,uel in musculi substantiam sese insinuent,siue ipsius tantum superficiei attendantur,semper ferè sua serie & propaginibus, secundùm musculi ductum (quod, & y recurrentes nerui arguunt)porriguntur. Rursus tendo elixus,neque sapore,neque colore,neque substantia à ligamento uariat: nisi fortassis illum molliorem,non quidem omnibus ligamentis,sed tantum quibusdam esse quis contenderet.utut tamen sit,tendo musculi capiti mollicie nequaquam cedit: quamuis id statim in ortu purum,& neruo minimè mixtum esse ligamentum,nemo inficias ire possit. Neque etiam mirandum esset,tendinem ligamento ossa colliganti utplurimum molliorem,minusq; cartilagineum esse:cum ligamentorum,quę ossa mutuò colligant, substantiæ, in duritie eadem non sit ratio. Adde etiam, tendinem elixum cum neruo non proportionari: hic enim elixus aut crudus,si per transuersum diuidatur,ex multis quasi funiculis constructus apparebit,non aliter,quàm si chordam aliquam crassiorem diuisisses. tendo autem solidior,& magis ut ligamentum similaris,continuusq; uisetur: præcipuè si crassum aliquem tendinem illis qui pedem, aut tibiam,aut manum adeunt,examini adhibueris. In latis enim & quodammodo membraneis tendinibus series fibrarum aliquanto est manifestior:quo etiam nomine à ueris membranis inter dissecandum distinguuntur, z quemadmodum in peritonæi cum obliquorum,& transuersorum abdominis musculorũ neruosis tenuitatibus collatione est cernere. Ac licet id in quouis animante inter edendum intueri integrum sit:in bubula tamen carne id feceris aptissimè,cũ pars aliqua mensæ apponetur,quam insignis perreptat neruus,qui plerunque cum uena,& arteria inter glandulas conspici consueuit. Inuento autem neruo,nunquam tendo deesse poterit,qui modò proposita non edoceat. Vti etiam in auium ex carne in cruribus sede,nostro calci simul cum talo,tarsoq;,& pedio in motus specie quodammodo respondente, ac ueluti tibiæ loco ab alijs habita,tendinum cum neruis discrimen expendere promptum est,quòd scilicet tendines inibi (perinde ac in ossiculis sesamo comparatorum alioquin regione etiam ferè euenit) prorsus ossei reddantur,stylosq; illos constituunt,quibus repurgandis dentibus nonnulli utuntur. Deinde id, quo dissectionum professorum plerique tendinem neruo misceri,atque ex ligamento, & neruo æqualiter, aut plus minus confusis fieri,maximè probare contendunt,prius num ita,ut illi proponunt,res se haberet, perpendendum erat,priusquam aliquid inferrent. Dicunt namque,tendinem capite musculi ob id crassiorem esse,quòd is non capitis solum musculi substantia,sed & neruo quoque constet. a Quasi uerò quis rectè asserere possit, exortus musculorum suræ simul collectos, quod ad nerueam generatim dictam attinet substantiam,minores esse suorum musculorum tendine, qui calci inferitur, & perinde ac si b brachium attollens musculus,pauciores fibras in ortu haberet,quàm ipsorum collectio ad insertionem ostendit. Erat itaque id prius probandum,quàm falsa conclusio inducenda. Quemadmodũ,& hæc quoque inefficax assumptio est:Tendo sensu exactissimo participat, neruo igitur & ligamento constat. Quasi uerò musculo-

Left margin:

m 9 ta. Π. *10 tab.* Σ. *11 tab.* Σ.

n 7 ta. X.

o 6 tab. ζ *7 tab. d.*

p 8 ta. Δ.

q seriatim abdominis regio 3, 4, 5, 6 tabularum.

r 3 tab. Π. Λ. *m. & 9 tab.* ʠ.

s 6 tab. Φ.

t 12 tab. Φ. Ψ. ω.

u 6 ta. Θ.

x 2 fi. cap. 11 li. 4. charac. 5, 6.

2 fi. ca 2 li. 4 m. p & fi. ca. 9 li. 4 inserta Q. 6.

z Cõfer abdomen 6 ca bula cũ abdomine 1 figura lib. 5.

a colige id ex 14 tab. n, o, q,

b Confer A, B, C, cũ D in figura indici 11 tabula inserta.

Right margin:

Neruum singulis musculis, ita ut alijs dissectionũ professorib. uisũ fuit, non misceri.

Omniũ musculorũ capitibus neruos non inseri, aut alioquin attendi, etiãsi aliàs ipsorum substãtia neruus inseratur.

Tendinem ligamento, non autem neruo respõdere.

Ex carne musculi caput tendine non semper esse tenuius.

Musculorũ capita, maximè carnis expertia, nõ minus quã tẽdinẽ sẽtire.

Quid nerui musculis ue rò præstēt.

rum capita,& præcipuè ligamentosa,& prorsus excarnea,minus ipsis tendinibus sentiendi ui pollerent,& læsa conuulsionis periculū minus,quàm tendines inducerent,etiamsi capitibus mox in exortu neruus non inferatur, sed tantum attensus occurrat,isq; etiam subinde notabili interuallo à capite remotus. Hac igitur occasione,& huiusmodi pluribus,quas recensere prolixum foret,efficitur,ut fateri cogar,nullam prorsus aliam nerui in musculos,quàm uenę,& arterię distributionem esse·& pari etiam ratione neruum, qua uenam arteriamq; ,musculum accedere.Neque ullam aliam in uena arteriaq; cum neruo differentiam statuo,quàm quòd ad finem,seu inferrionem musculi neruus nunquam,ut aliquando illa uasa, implantetur, quanquam etiam paucissimos prorsus musculos eius generis enumerare possem. Sunt uerò inter alios [c] recti abdominis,qui & à uenis & arterijs,sub pectoris osse deorsum repentibus,ramulos assumunt,& [d] temporalis etiam ab inferioribus suis sedibus [e] uasa admittit,quum is tamen ex elatioribus principium deducat.Vt itaque uena nutriendo musculo subseruit,& arteria ipsius innatum calorem recreat:ita quoque neruum animalem spiritum continuè ipsi deferre,neruumq; illo spiritu musculum nunquam indigum relinquere arbitror,ut neque uena alimento musculum destituit.Deinde spiritus animalis ui,& debitę,peculiarisq; musculi constructionis,essentialisq; formæ beneficio,musculum contrahi,& laxari sentio: neque aliter suum munus obire,quàm oculum reliquaq; sensuum organa;quæ singula propriā peculiaremq; fabricam obtinent,& animali spiritu(quem per neruos cerebrum ipsis porrigit)imbuta,suis funguntur munijs. Nō enim alius animalis spiritus oculo,aut linguæ,aut auditus organo,quàm musculis,diffunditur:uerùm suæ constructionis ratione,& accedente spiritu,oculus uidet,lingua gustat, auditus organum sonos percipit,& sanè musculus ipse uoluntarijs motibus pręest.Atque hac etiam ratione omnia, quibus neruus attēditur,sentiendi ui pollent,nisi propria eorum substantia id prohibet. Cæterùm ut quamplurimos musculos arteria non contingit,quorundam autem superficiei tantum attenditur,& aliquando adnascitur, inter dum uerò etiam in musculorum substantiam penitius ramos exporrigit, & interim omnium calorem tem perat,tam eorum scilicet,quos non proximè contingit,quàm illorum quorum superficiei adnascitur;ac in quorum substantiam penitius disseminatur: ita profectò & neruis usuuenit, qui suā facultatem tam illis musculis exporrigunt,quibus uix attenduntur,quàm quorum superficiei adnascuntur,& in quorum substantiam aliqua ramorum serie digeruntur.quanquam neruos propinquius uenis quàm arterijs assimilare queas.Pauciores enim musculi uenæ. quàm arteriarūm attactu insertioneq; destituuntur:licet etiam quosdam prius recensuerim, quos neque neruo,neque uena proximè contingi obseruabis, qui nihilominùs interim,ut neque aliméto,& uitali facultate,ita quoque spiritu animali non priuantur.Est itaque musculus, uoluntarij motus instrumentum,uti oculus uisus,& lingua gustus,ex ligaméti natura in fibras complures diuisa,& carne has continente firmanteq; fabricatū,uenarū,arteriarū,& neruorum surculos in se interdū assumens,ac neruorum beneficio, animali spiritū nunquam, dum sanum est animal, destitutum. Atque hanc carnem,non solum stratum aliquod,& uelùti thorum & fulcrum esse existimo,quo musculorū fibrę, neruez ve generatim dictę diuisiones contineantur:aut etiā carni cum Platone,& Aristotele(quibus musculorum ratio penitus latuit)tam leuem usum duntaxat tribuo,ut adipis & pinguedinis,ac uestimenti alicuius modo,in ęstu calori obstare, & in frigore frigus potissimùm arcere concedam: uerùm musculorum carnem,cui alia nulla in uniuerso corpore est similis,præcipuum autorem esse,mihi persuadeo,cuius beneficio(non deficientibus interim neruis,animalium facultatum nuncijs)musculus crassior effectus,sese breuiat & colligit,itaq; partem cui inferitur, ad se allicit & mouet:& cuius dein occasione se rursus laxat,& educit,attractamq; partem remittit:perinde sanè ac cerebri,cordis,iecoris,pulmonum,lienis,renum, uentriculi & testium propriam substantiam,primarium suarum functionum autorē esse, nobis constat.Quòd uerò musculorum carni, aut carni simpliciter,nullum adipem intexi, omnes hactenus falsò prodiderint, obesi boues,quos Brabanti sale condiunt,atteſtantur,in quorum musculorum fibris per carnem adeps attenditur.Adde etiam, obesarum mulierum musculos, qui femur extendunt,pinguitudine adeò oppletos inter dissecandum uideri,ut ambigas,num caro adipi,an adeps carni commisceatur.Neque hic de musculorum superficie solùm loquor,uerùm de intima,& maximè carnea ipsorum substantia,quam præcipuam musculi parte esse asserui. Tendines autem, & eneruationes illę, quas caro destituit,in illis tantum musculis habentur,qui longo ductu feruntur,plusq; habent spacij, quàm carnea musculi substantia requirit. Breues enim,& succincto arcto ve loco repositi musculi,tendine carent, & undique carnosi sunt:ut larynigis omnes,si [f] duos rectos exceperis,quatuor musculorum tertiam cartilaginem primæ iungentium:illi enim longi,in insertione neruеam naturā obscurè exprimunt. Deinde inter eos qui ossa mouent, [g] qui primū pollicis flectunt articulum,& [h] qui pollicem indici maximè admouet.Inter magnos autem huius generis est quadratus [i] musculus, scapulam dorso admouēs:& [k] musculus,qui à scapulæ basi enatus, octo elatioribus costis implantatur. Verùm de innumeris musculis tendine carentibus, tendinumq; generibus, iam agemus, musculorum differentias aggredientes, quæ insuper musculorum constructionis rationē, à me propositam, pulchrè docebunt.

Qualiter musculi suū munus obeant.

Quid uerò musculus sit

Caro, præcipua musculi substātia.

Adipem etiam carni passim attendi.

Tendines quando musculis dentur.

Musculi tēdinibus destituti.

c obserua 6 tab. f. a
d 3 tab. Γ.
e fi. cap. 6. lib. 3 a. & fi. ca. 12 g.

f 6,7 fi. ca 21 P. Obliqui autem 7, 8 figur. R.
g 6 ta. x, y.
h 11 ta. ſ.
i 10 ta. Γ.
k 7 tab. L.

DE MVSCVLORVM DIFFERENTIIS. Caput III.

Vnde muſculorū differentia petantur.

DIFFERENTIAS muſculorum non paucas recenſere, promptiſſimū eſt, ab illorum ſubſtantia, ortu, inſertione, quam mouent particula, forma, foraminibus, colore, ſitu, fibrarum ſpecie, & muſculi capite, uentre, tendine, ac denique ex mutuo muſculorum concurſu, aut unius muſculi uelut in plures ſeparatione. Quę igitur à ſubſtantia petuntur differentiæ, ex uenis, arterijs, neruisq; potiſſimum pendent.

A ſubſtantia.

Nullum enim corporis muſculum reperias, qui non aliqua ligamēti membranæq; portione in fibras deſecta, & carne illas continente firmanteq;, ac pręcipua adeò muſculi ſubſtantia conſtituitur. Verùm præter hæc, alij neruum, arteriam & uenam in ſuum corpus quoque diffundi ſinūt: ut *a* ſeptum tranſuerſum, & maximus totius corporis *b* muſculus, qui femur mouentiū quintus erit: præterea abdominis omnes, ac præcipuè *c* recti. In alios neruus nullus, neque uena, neque arteria (quod animaduerti poteſt) inſeritur: ex quorum claſſe *d* muſculus eſt, qui latum in manu educit tendinem. deinde præter alios quàmplurimos, quadratus *e* muſculus, radium in pronū uertens: & *f* graciles illi, qui digitos ad pollicē in latera agunt. Solus neruus quibuſdam propaginibus in illorum *g* muſculorum capita diſtribuitur, qui à radicibus capitum femoris principium ſumunt, atque ad calcem ducuntur. horum namque ſubſtantiæ neque uena, neq; arteria penitius inſeritur. Latus in collo *h* muſculus, qui genas mouet, uenis abundat, & neruis, arteria interim deſtitutus. Qui uerò ſolam nanciſcitur arteriam, nullus occurrit. Cæterùm adeps, quem interdum muſculorum fibris per carnem digeſtis attendi diximus, in macilentis non reperitur. In obeſis autem illi muſculi adipe potiſſimū abundant, *i* qui ilium oſſibus obducuntur, ac clunes, & ueluti ſedentibus puluinaria conſtituunt.

Ab ortu.

In ortu magis adhuc muſculi uariant: alij enim ab oſſe originem ſumunt, ut *k* qui à femoris oſſe & coxendicis oſſe ad tibiam procedunt, & plurima muſculorum multitudo. Alij à cartilagine ipſorum ortum obtinent: ut omnes laryngis muſculi, quos laryngis proprios nuncupabimus: deinde intercoſtales muſculi, *l* qui inter coſtarum cartilaginum habentur interualla. Alij à membrana quapiam enaſcuntur: cuiuſmodi ſunt oculi omnes *m* muſculi, à dura membrana uiſorium neruum inuoluente nati: deinde duo *n* muſculi ſtomachum retrò amplextes, & in ſcutiformis cartilaginis latera inſerti. his namque ab externa ſtomachi tunica principium pēdet. Idē, & de *o* circulari ani, & ueſicæ ceruicis muſculo cēſendum uenit. Alij à membrana tendines obuoluente enaſcuntur: ut quatuor graciles *p* muſculi, quatuor manus digitos ad pollicem in latus ducentes. Alij ab alio quouis ligamento originem petunt: ut *q* duo pollicis primum internodium flectentes, qui à tranſuerſo *r* ligamento tendines in brachialis interna ſede tranſmittente enaſcuntur. Tales etiam ſunt, *s* qui in ſuperiori pedis regione locati, pedis digitos extrorſum ad latus mouent, qui à ligamentis tibiam talo, & talum calci & nauiformi oſſi, calcemq; cubiformi oſſi colligantibus enaſcuntur. Alij ueluti ex altero muſculo prodeunt: ut *t* qui à circulari ani muſculo, ueluti digiti duo, meatum urinarium, quà ſub penis corporibus ferri incipiti, amplexātur. Alij uelut ex nullo corpore principium obtinent: uerùm membraneę partes aliqua ſui ſede carneæ, ac muſculoſæ, ſeu muſculi euadunt: ut omnes *u* muſculi ex carnea membrana conſtituti, qui in collo, & facie in hominibus habentur: deinde, & teſtis *x* muſculus, in rubicundo teſtis, & uaſorum ſeminaliū inuolucro, inſtar carnoſioris lineę innatus. Quinetiam *y* ſepti tranſuerſi ortum, ex peritonęi, & tunicæ coſtas ſuccingentis partibus ipſius centro adnatis, pendere fateamur neceſſe eſt: niſi illius ortum, contra aliorum muſculorum rationē, ubi coſtis inſeritur, eſſe dicamus. Cæterùm non omnes muſculi ab una duntaxat parte originem ſumunt: permulti enim ex pluribus oſſibus enaſcuntur: nam dorſum mouentibus muſculis plures plerunque uertebræ principiū prębent. Sic, & abdominis *z* muſculus, obliquè deſcendens, à pluribus coſtis exorditur. *a* Qui brachium pectori admouet, ex pectoris oſſe, & quarundam coſtarum carrilaginibus, & ipſa demum clauicula enaſcitur: quemadmodum, & *b* is, cuius auxilio brachiū attollitur, ex ſcapula quoque, & clauicula procedit. Pariter etiam *c* recti abdominis muſculi, à *d* cartilagine, pubis oſſe interueniēte, & ab ipſis oſſibus enaſcuntur. adeò, ut quidam muſculi ex pluribus oſſibus, alij ex oſſe cartilagineq; non ineptè principium habere dicantur. Alij ex pluribus eiuſdem oſſis proceſſibus enaſcūtur: ut *e* prior flectentium cubitum, qui ab eminentiori ſede ceruicis ſcapulæ, & proceſſu ipſius interiore educitur.

Ab inſertione.

Ab inſertione uerò integrum eſt dicere, muſculorū alios in os, ut qui femur, & tibiam, caputq; mouent, inſeri. alios uerò in cartilaginem: ut laryngis omnes, & qui palpebrarum motuum autores ſunt, & qui narium alis aſcribuntur. alios in cutem, ut labrorum muſculos. alios in aliud quiduis: ut oculorum muſculos, in duram oculi tunicam; & penis quatuor muſculos, in penis corpora, & urinæ meatum: dein teſtis muſculum, in uas ſemē à teſte ſurſum deferens. Ad hæc, muſculos recto inteſtino proprios, in eius inteſtini exteriorem tunicam: & circularem ueſicæ colli muſculū, ad meatus urinæ corpus applantari inſeriq; cernimus. Cęterùm, & ab inſertione muſculi iſto quoque modo differunt. Quidam à pluribus partibus enati, in unicā inſerūtur: ut muſculus brachium pectori admouens, & is qui brachium attollit, ex pluribus orti ſedibus, duntaxat in humerum inſeruntur. Ita etiam *f* qui brachium deorſum trahit, ex plurium uertebrarum ſpinis oritur, attamē in humerū tantummodo deſinit. Pari etiam ratione, & ſcapulę motuum autores muſculi ad unum omnes, ex pluribus oſſibus initium ſumunt, & uni tantum ſcapulę implantantur. Quidam uerò ex uno oſſe exorti, in plura inſeruntur: g Muſculus enim, qui à ſcapulæ baſi prodit, reſpirationiq; ſubminiſtrat, in octo ſuperiores thoracis coſtas inſeritur. Eius quoq; generis ſunt, h qui quatuor pedis, & manus digitos extēdunt. deinde *i* qui naſi alas, ſimul & ſuperius labrū mouent, in cutē cartilaginemq; implātantur: quemadmodum, & ſeptum tranſuerſum, quod alicubi oſſi, alicubi cartilagini innaſcitur. Quidam etiam à pluribus

a 7 ta. Δ. *b* 12 tab. Σ, Ξ. *c* 6 tab. f. *d* 3 ta. Π. *e* 7 ta X. *f* 6 tab. ζ. 7 tab. d. *g* 12 ta. Φ. Ψ, ω. *h* 3 ta. Γ. *i* 9 tab. Π. 10 Σ 11 Σ *k* Iſte in ſedibus, quas occupāt, in tabulis ſūt citra notarum opē cōſpiciendi. *l* 6. tab. X. *m* 1, 2. fi. cap. 11. *n* 2, 3; 5. fi. cap. 21 I. *o* 1, 2 figu. cap. 49 M, dein 4 fi. N *p* 6. tab. ζ. 5. tab. d. *q* 6. ta. κ, λ. *r* 5. tab. θ. *s* 6. tab. Ω. *t* 1; 2. fi. ca. 49 H, I. *u* 3. tab. A dein Γ. *x* 22 fi. li. *y* 7. tab. Δ. *z* 3. ta. Θ. *a* 3. ta. Δ. *b* 4. ta. Ξ. 10 tabu. Δ. *c* 5. tab. Δ. *d* integrarum fig. lib. 15. *e* 6. tab. Θ. *f* 10 ta. Θ. *g* 7. tab. L. *h* 5 tab. Θ. 6. ta. Ξ. 14 tab. Θ, dein Ξ. *i* 3. tab. F.

enati ossibus, in plura quoque inseruntur: vt *k* musculus à ceruicis uertebrarum spinis enatus, qui in ali- *k 11 ta.Y.*
quot superiores thoracis costas implantatur, thoracemq; mouentiũ in homine tertius habebitur. Præterea *l 9.tab.Π.*
Ab ea qua mouetur particula. dorsum mouentes musculi ad unum ferè omnes, in hunc ordinem referuntur. Item his differentijs illæ *10 tab.Σ.*
consentiunt, quę ab ea, quam musculus mouet, particula desumi possent: quum omnes musculi eius, cui in *11 tab. Σ.*
seruntur, partis, uoluntario motui præsint. Porrò ab insertione, & ortu simul, alia sumitur differentia, quũ
alij musculi ab illo oriantur osse, quod mouendo ab ipsis ossi, cui etiam inseruntur, alligatum est, proxi-
mumq; uisitur: ut *l* tres musculi ex ilium osse in femoris os inserti, *m* septimus & *n* octauus tibiam *m 5.ta.A.* *n 5.ta.Π.*
mouentium, qui à femoris osse enati, tibiæ implantantur. Alij uerò à superiori aliquo osse, & non illi, cui
inseruntur, proximo, originem ducunt: ut musculi tibiæ motibus famulantes, qui à magnis ossibus sacro
ossi connexis principium obtinent: ex quorum numero sunt uniuersi tibiam mouentes, septimo & octauo
tantum exceptis. Istis respondent, qui secundum cubiti, aut tibiæ longitudinem extensi, digitos adeunt.
A forma. Forma etiam omnium musculorum haud eadem est. Quidam enim sunt, quos muri aut lacertæ (si ipsis pe-
des abscectos finxeris) ac pisci musculo, quem & mytulum uocant, et alijs multis piscibus apposité conferas:
ut scilicet musculi caput, lacertæ, aut piscis, aut muris capiti, uentrem autem corporis trunco, tendinem ue
rò caudæ assimilare queas. Est autem huius ordinis musculus, *o* qui ab interno humeri tubere enatus, ac *o 3.ta.A.*
radici postbrachialis ossis, quo index sustinetur, insertus, brachialis flexioni subseruit. Talis etiam est, *p* *p 1.tab.Z.*
qui primus in tibiæ anteriori sede occurrit, & in pedij os, cui magnus digitus articulatur, insertus, ad pedis ** In manu notantur 3*
eleuationem famulatur. Qui autor est longissimę pollicis abductionis à cęteris digitis, & alius, qui paruũ *tab. p & x.*
digitum à cæteris maximè in latus amouet, tam in pede, quàm in manu, ad nuper dictam quoque figuram *in pede autem 2. tab.*
eleganter* accedunt. Vnde etiam arbitror, inter reliquos corporis musculos (quasi nulli essent alij) illos, *7. & Π.*
q qui ad pollicis manus primum articulum habentur, Bruxellensibus, & alijs quibusdam nationibus mu- *q 3.ta.p q.*
*r*es nuncupari, alijs uerò ita appellari cubitum flectentium *r* anteriorem. Italorum autem uulgus in qui- *r 1.ta.Q.*
busdam corporis partibus, nescio quem pisciculum esse fingit, eo nomine indicans musculos, piscis ima- *s fig. indici 11 tabulæ*
Musculi nomen unde desumptũ. gini non absimiles. Vtcunque sit, ab eiusmodi similitudine omnes musculi à Græcis, & Latinis suum no- *inserta.*
men sortiuntur, etiamsi quamplurimi musculi illorum animalium effigiem nulla ex parte referant. Qui- *t 5.tab.Γ.*
dam enim figura constant triangulari; ut brachium *s* attollens musculus, & *t* is qui scapulam pectori ad *u 10 ta.Θ*
ducit, & qui brachium decliuè ad dorsum uellit. Alij quatuor efformantur angulis: ut scapulam dorso ad- *x 10 ta.Γ.*
mouens x musculus, & *y* qui ad brachiale positus, radij motus in pronum autor est, qui ambo etiam quo *y 7.tab.X.*
dammodo quadrati sunt: ut & latus sub colli & genarum cute occurrens *z* musculus, qui ex carnea mem *z 3.ta.Θ.*
brana constituitur. Alij quinque angulos exprimunt, ut is † qui brachium pectori adducit *a* Qui ex sca- *† 3. et 4. tabulæ Δ.*
pulæ basi natus, octo superioribus costis inseritur, si obiter spectetur, quadrangularis apparebit: at si ipsius *a 7.tab.L.*
in costas insertiones quis perpenderit, tot angulos suę insertionis lateri tribuet, quot digitis illud implan- *b 3.ta.Θ. & charact.*
tatur. Atque huius etiam figuræ est, abdominis b musculi obliquè descendendentis exortus, et quorundã *6,7,8.*
thoracem mouentium insertio. Sed plures anguli etiam tribuuntur muscolo latum tendinem sub manus *c 12 tab.Δ*
cute producenti, & alij omnibus in plures tendines cessantibus. Verùm angulis hic postpositis, mirabilis
formæ est musculus, singulis costarum radicibus tendines exporrigens, quem palmiti non ineptè assimila- *d 13 ta.Γ.*
ueris: ut palmitis quidem lignosa pars, musculi carnosa esset portio: folia autem ab altero duntaxat latere *e 7.ta.Δ.*
educta, ipsi tendines. Quinetiam huius quoque ordinis est, longissimus dorsum mouentium *d* musculus, *f 1, 2. fig.*
qui in apices transuersorum processuum thoracis uertebrarum potissimùm inseritur. *e* Septi quoque trã *cap. 49 M.*
suersi figura admodum rara est: accedit autem raiæ (quem βάτον Gręci appellant) piscis effigiei, si mòdò *g 4. fi. cap.*
illi prius caudam secundum longitudinem diuisam finxeris. Anulis uerò respondent, qui fæcium excretio- *49 N.*
nibus præficiuntur: tam is scilicet *f* qui ad anum spectat, quàm *g* qui orbiculatim uesicę ceruicem am- *h 2. fig. ca.*
bit. Piramidẽ uerò & turbinem *h* musculus refert, inter oculi musculos ordine semptimus. *i* Musculus *11 O.*
quem palpebram deorsum agere credimus, nostro C similis uisitur. In tibiæ etiam hominis posteriori se- *i figu. cap. 10 D, et ta.*
de, iuxta calcem, *k* musculorum imagines occurrunt, laniorum securi aliquantulum similes: ut musculus *3 D.*
secundum pollicis os flectens, & qui tertium quatuor digitorum os flectit, & unus qui sub planta tendinẽ *k 1 fi. tab.*
porrigens, ad pedis in posteriora reflexionem iuuat. Horum namque musculorum uenter, securis ferro, *25 D, E, O,*
tendo autem capulo obscurè respondet. Iam si utriusque lateris l musculum, qui secundus inter scapulę *P.* *l 2. tab. K,*
motores habebitur, consideraueris, non cum quibusdam parum religiosis, à satanæ, qui Iesum in deserto tẽ *L. 9. tab, Γ,*
tauit, sed ab horum musculorũ forma Franciscanos, Iacobitas, & pręcipuè Benedictinos suæ cucullæ ima- *Δ.*
ginem mutuasse contendes, quantùm scilicet eius, dorsum scapulasque integit. Verùm ne in musculorum *m 7.ta.L.*
figuris recensendis, & potissimùm eorum, qui ad femur tibiamque pertinent, in monachos alicubi impin- *n 6.ta.Δ.*
gam, duntaxat commemoratis à figura differentijs adijciam, quosdam musculos ampliorem multo habe- *o 4.ta.Π.*
re insertionem, quàm ortum: qualis m ille est, qui à scapula pronatus, octo thoracis costis inseritur: dein *p 4.ta.Ξ.*
n transuersus abdominis musculus, quemadmodum, & *o* oblique descendẽs. Alij latũ obtinẽt principiũ *10 tabu.Δ.*
& sensim coarctati, in acutum feruntur: ut *p* musculus brachiũ sursum agens, & *q* alius qui id deorsum *q 10 ta.Θ* *r 10 ta.Γ.*
ad dorsum trahit, præterea omnes ab ilium osse in femur inserti. Alij ortum insertioni æqualem nanciscun *s 6. figu. X.*
tur: ut *r* qui scapulæ basi insertus, eã dorso attrahit, dein & *s* intercostales omnes: præterea quadratus *Λ. 11 ta. Λ.*
t musculus in cubito, iuxta brachiale reconditus, radiumq; in pronum circumuertens. Ex enarratis mu- *t 7.tab.X.*
sculorum differentijs liquidò constat, alios esse longos & graciles; ut eum *u* qui ab ilium ossis appendicis *u 3.tab.Σ.*
anteriori parte in tibiam fertur, totiusq; corporis longissimus est, & etiam gracilis. *x* Musculus à scapula *x 5.tab.R, S.*
ad os *v* referens deductus, pro sua proportione similiter longus & gracilis est, quemadmodum & testium *y 22 figur.*
d musculi. Alij autem ampli admodum sunt: ut abdominis *z* obliquè descendentes musculi, & septum *ζ* *lib. 5. ✝.* *ζ 3.ta.Θ.*

transuer-

transuersum. Huc quoque referri possent insertionis, principijq; formę. nam aliud principium uelut puncto tantum fit: ut a musculi latum tendinem in manu producentis principium, & principia eorū b musculorum, qui à coxendicis ossis appendice pronati, in tibiæ os, & fibulam inseruntur. Quidam uerò instar simplicis lineæ principiū obtinent: ut c is quo brachium deorsum, uersus dorsum trahitur: & d is quoque, qui scapulæ basi insertus, eam dorso attrahit: deinde cum alijs cōpluribus, e qui inter scapulam sursum trahentes prior maiorque recensebitur. Alij rursus musculi non lineæ simplicis modo, uerùm latæ superficiei ritu enascuntur; ut f tres, qui ab ilium ossis dorso femur adeunt, & g musculi cauam gibbamq; scapulæ sedem occupantes, quorum ope brachium circumagitur. Quinetiam hæ lineæ superficiesq; in rectas, circulares, & angulares rursus subdiuidi possent. at ne hæc curiosiùs quàm decet, aliquis me persequi arbitretur, ad alias differentias orationē reflectam, si prius addidero, insertiones similiter alias, rectæ lineę instar, & secundùm ossis longitudinem fieri, cuiusmodi est musculi brachium pectori admouentis i insertio: alias per transuersum, & lata apprehensione, ut k musculi brachium attollentis insertio. Velut punctum autem inseritur l tendo prioris musculi flectentium cubitum. Cæterùm, & ad formam quoque foramina fortassis spectant, quæ quibusdam musculis insunt: ut m septo transuerso bina obtigerunt foramina, quibus uenam cauam stomachumq; transmittit: quà autem magnæ cedit arteriæ, & uertebris uiam prębet, uix foramine peruium est, sed sectione quadā inibi diuisum dici debet. Præterea n orbicularis recti intestini musculus, & o ille qui uesicæ ceruicem, ambit, anulum referunt, perforatorūq; loco habendi sunt. Est, & unus quoque perforatorū is p musculus, qui à prima thoracis costa pronatus, anteriori transuersorum ceruici, uertebrarum processuum sedi inseritur, ac uenam in brachium cum arteria tendentem, unà cum multis neruis transmittit. Alij foramine nullo sunt peruij, ut corporis reliqui ferè omnes. nam fortassis quis intercostales ideo perforatos esse dixerit, quòd venas, neruos & arterias, ad musculos costis instratos transmittant. Et aliquot insuper abdominis musculi in perforatorum quoque classem non immeritò fortè numerabuntur, quòd * seminalibus uasis alicubi uiam in uiris præbent. Quanquam etiam perforati dici possint q musculi, qui secundo digitorum quatuor manus, & pedis ossi tendines, qui id flectāt, largiuntur: quum illi longa sectione diuisi, subditum ipsis tendinem ad tertium digitorum os conscendere sinant. In magnitudine autem musculi uariant, quòd alij maxima constent mole: ut maximus corporis r musculus, qui toti propemodum femoris longitudini implantatus, femoris motorum quintus numerabitur. Deinde magnus quoque est femur mouentium s primus: insuper, & tibię motorum nonnulli, præcipuè autem t septimus, & u octauus: sic & pedis motus autorum x quartus, à fibula principium obtinens. Minimi uerò sunt, y qui in tertiæ cartilaginis laryngis basi reponūtur, & z qui primā cartilaginē secundæ copulant: dein proprij laryngis ferè omnes, ut & penis musculi. Reliqui in horum medio consistunt, nunc maioribus, nunc minoribus accedentes. Omnibus musculis ferè communis obtigit color: ubi enim carne uacant, neruosorum corporū modo albent, quod in principijs, & eneruationibus præcipuè accidit: ubi autem carne abundant, carnis quoque modo rubent, cui fibræ nerueæ permiscentur. Porrò ea parte, qua rubent, interdum candorem unà obtinent: quod illis musculis usuuenit, qui tendinem, priusquā caro desinat, in sui etiam uentris medio educere uidentur. Est autem talis, a qui à fibula enatus, inter calcem, & fibulam suo tendine inferiora pedis subit, ac tandem in os pedij pollici præpositum inseritur, pedisq; motorum septimus erit; Sunt etiam, & eius generis in tibia nonnulli, quemadmodum, & in cubito. Alij tale quid in ipsa insertione ostendunt: b musculus enim brachium sursum trahens, propter ipsam insertionem, interna quidem sede, qua os respicit, candicat, externa autem magis rubet. Alij musculi aliqua sui parte prorsus liuidi plumbei ue conspiciuntur: ut furę c musculorum facilè maximus, qui pedem mouentium quartus recensebitur: deinde & nonnulli, ab ilium osse enati, & præcipuè d qui ex illis articulū proximè integit, femurq; mouentium tertius erit: e præterea, & ex tibiæ motoribus aliquot, præcipue autem septimus, & octauus, ubi nonum tanquam in proprio sinu continent. Liuor iste musculis accidit, peculiaris ipsorum membranæ gratia: quę interdum adeò crassa est, ut prorsus non uideatur pellucida. unde quum crassa nerueaq; sit, & caro subtus rubeat, aut nigricet potius, facilè color ex nigro & albo permixtus consurgit. quamuis non idem carnis rubor in omnibus hominibus occurrat: uti sanè neque sanguinis, quo caro enutritur, natura eadem est. Porrò albam hanc musculi substantiam, quę adhuc excarnis est, in sermonis contextu nerueam, quasi diceremus ligamentosam, appellabimus, hac uoce illam à carnea distinguentes: uerùm quæ in harum partium media est, non inopportunè liuida nobis uocabitur. Par etiam situs omnibus musculis non contigit. quoniam alij ad corporis habentur superficiem, cutiq; accumbunt, ut omnes ex carnea membrana constituti: & alij innumeri, quos ferè semper inter articulorum motores primos recensebo. Alij penitus reconditi delitescunt: ut in poplite latitans f musculus, pubis ossium foraminibus proximè g attensi, sub stomacho h latitantes. Alij rursus secundum membri longitudinem locantur, ut omnes in tibia repositi: illo tantum excepto, qui in poplite occultatur, obliquumq; situm sibi peculiariter uendicat: ut & i illi, qui radij mediæ propemodum longitudini inseruntur, proprijq; radii motibus subseruiunt. Transuersim autem fertur, k qui iuxta brachiale locatus, radium in pronum mouet. Quin etiam diuersum musculorum situm, seu potius fibrarum ductum, abdominis musculi eleganter ostendunt: quum l alij obliquè deorsum in priora ferantur, m alij sursum obliquè in priora, n alij rectà sursum, o alij prorsus orbiculatim, transuersimq;. Fibrarum genus omnibus ferè musculis unū duntaxat simplexq; est: nisi enim p musculo brachium pectori adducenti, & etiā illi, qui q secundus, inter scapulam mouentes est, duplex, & genarū labrorūq; r musculis multiplicius adhuc fibrarū genus tribuerimus, singulis prorsus musculis unicum tantum fibrarum genus, musculorū ductui, & formæ magna ex parte respondens ascribetur.

A foraminibus. *A magnitudine.* *A colore.* *Neruea musculorū pars.* *Carnea.* *Liuida.* *Differentia à situ.* *A fibrarū genere.*

a 3 ta. Π. b 19 ta. ν. 11 ta. λ, μ, ν. c 10 ta. Θ d 10 ta. Γ. e 9 tab. Λ. Δ. f 9 tab. Π. 10 tab. Σ. 11 tab. Σ. g 7. tab Γ. 11 ta Γ, G. i 4 tab. Q, T. k 11. ta. P. l 6 ta. Θ. q, m 7 ta. Δ. dein r, s, ac q. n 1, 2 fig. cap. 49 M. o 4 fi. cap. 49 N. p Specta hunc in epitomes figuris, hic autē 8 tab. C. * 3 tab. Υ. in Θ. 4 ta. r in Π. 5 tabu. β in γ. q 5 ta. Θ. et 14 ta Θ. r 13 ta. Ξ. Π, Σ. s 9 tab. Π. t 5 tab. Λ. u 6 tab. Π. x 13 ta. Ψ. y 6, 7, 8 fi. cap. 21 V. z 1, 4 fig. cap. 21 N. & 5 fi. O. a 6 tab. Φ. b 4 ta. Ξ. c 13 ta. Ψ. d 11 ta. Σ. e Seriatim specta 5 tabula V, Π, 4, 5. f 14 ta. Γ. g 16 ta. Π, G. 5 ta. Ψ. h 6 ta. A, C. i 7 ta. Q. 11. tab. m. k 7 ta. X. l 3 tab. Θ. m 4 ta. Π. n 5 ta. Δ. o 6 ta. Δ. 3. 4 ta Δ. q 9 tab. Γ, Δ. r 3 tab. Γ, H. F. 4 tab. M. N.

ſcribetur. Muſculi autem, quos ab aliorum numero uidebamur ſecludere, ita ſe habent. Muſculus brachiū
pectori admouens, fibras quaſdam ex ſuperioribus deorſum, uerſus exteriora ductas adipiſcitur: quoſdam
uerò ab inferioribus ſurſum, etiam uerſus exteriora. Qui ſcapulam mouentium ſecundus eſt, quoſdam etiā
à ſuperioribus deorſum in priora, ſeu extrorſum protenſas obtinet: alias autem ab inferioribus ſurſum ſimi
liter in priora, aut extrorſum. Vnde illis duobus duplex fibrarum genus accidit, quę in illo, cuius ope bra-
chium pectori admouemus, in aliqua ſui ſede, idq; potiſſimum iuxta inſertionem, inſtar X ſe interſecant,
ſeu decuſſatim feruntur. Rurſus, ſi labra mouentium muſculorum, eos, qui ab inferiori maxilla, & malis or
tum ducunt, inſpexerimus, uariam profectò fibrarum, iuxta inſertionem, differētiam intuebimur. Quem-
admodum, & latum muſculū, qui carnea conſtat membrana, fibras rectas, obliquas, & tranſuerſas obtine
re conſpicimus. & prout etiam diuerſæ fibrę his muſculis obtingunt, ita quoque diuerſis famulantur moti
bus, ad harum illarum ve fibrarum tenſionis, remiſſionisq; rationem. Ad hęc, quid de lingua dicemus, *s* — *s 3. fig. 19 cap.*
omni fibrarū genere intertexta? aliud ſanè nihil, quàm & muſculis diuerſas adeſſe fibras, & has ſeorſum
ſuis ſubſeruire motibus. Nequaquam enim hanc fibrarum in eodem muſculo contrariam ſeriem penitus
inficiari poſſumus, & præcipuè in illis muſculis, ubi mutua perficitur fibrarū interſectio, ſeu ubi fibræ de

Galenus cū alibi ſæpius tum maximè ubi cor non eſſe muſculum, probare nititur: ſecus tamen li. 1 de Admi. ſect. — *A fibrarū compactione.*

cuſſatim aguntur: adeò ſanè, ut prorſus aliorum Anatomicorum (qui omnibus muſculis ſimplex, & unicū
fibrarum genus aſſcribunt) placito acquieſcere nequeam. etſi interim per me licebit unumquemque de fi-
brarum genere ſuo arbitratu ſtatuere, modò has ab ipſarum inceſſu petitas muſculorum differentias, uti
nunc ferè propoſui, ſubintellexerit, ac etiam fibras non æquè in omnibus muſculi partibus collectas, & te-
nues eſſe didicerit. In muſculis enim acuto capite enatis, & in craſſum tendinem finientibus, in uentris mu
ſculi medio, ubi is craſſiſſimus eſt, fibræ tenuiſſimæ, inuicem propter carnis interuentum magis diſtant,
quàm in capitis, & tendinis initio. Alijs autem muſculis in principio & origine, plures, & magis diſſitæ, la
xioresq; obtingunt fibræ, quàm in fine: ut omnibus ferè, qui ex lato principio inſtar trianguli in acutum fe
runtur, & ampla ſuperficie principium ducunt. Alijs muſculis in ortu fibræ magis cōſtringuntur, quàm in
ipſa inſertione: quod illi accidit *t* muſculo, qui à ſcapulæ baſi enatus, octo thoracis coſtis inſeritur. Quin — *t 7. tab. L,*
etiam id in *u* ſepto tranſuerſo uſuuenit, cuius fibrę plures, magisq; inuicem remotę ſunt in ipſa inſertio- — *u 7. ta. Δ.*
ne, quàm in capite, uel reliquo ipſius corpore. Alijs propemodum æqualis undecunque fibrarum eſt ratio: — *x 7. ta. X.*
ut *x* illi, qui ad brachiale locatus, radium in pronū ducit, *y* intercoſtalibus, & laryngis primam cartila — *y 6. tabula V, X.*
ginem ſecundæ *z* nectētibus, & *a* muſculis orbicularibus, qui recto inteſtino, & ueſicæ ceruici obducū — *z 4. 5. fig.*
tur. Alij rurſus muſculi toto ipſarum corpore rectà ferri uidentur, obliquas tamen habent fibras: ut dorſum — *cap. 21 N, O.*
mouentium *b* ſextum par, cuius muſculi tendines in apices tranſuerſorum proceſſuum pręcipuè inſerun-
tur. Verùm illis etiam muſculis aliquid priuatim euenit, qui duobus donantur uentribus: ex quorum albo — *a 1. 2. fig.*
illi ſunt, *c* qui inferiorem maxillam deorſum trahunt: & *d* illi qui à ſcapulis ad os υ referens porrigun- — *cap. 49 M. & 4 fi. N.*
tur. His enim in fibris accidit, ac ſi duo, unus poſt alium ſcilicet, poſiti eſſent muſculi, qui acutum caput & — *b 13 ta. Γ.*
teretem tendinem oſtenderent. In muſculorum capitibus, exortibuſq; quàmplures conſurgunt differen- — *c 5. ta. H, I.*

A muſculorum capitibus.

tiæ: quarum prima à forma craſſitieq; muſculorum deſumi poſſet, quam ſuperiùs commemorauimus. Se- — *d 5. ta. R. S.*
cunda uerò à ſubſtantia ad hunc modum accipi poterit, quòd alij penitus carnei in exortu appareant, fi-
bris duntaxat raris, & incompactis interſtincti, ut *e* qui ab ilium oſſe femur accedunt. Alij neruei in ortu — *e 9. ta. Π.*
apparent, & rurſus quidā ex his illicò in ipſius oſſis contactu carnei euadunt: ut *f* maximi in ſura muſcu — *10 tab. Σ.*
li origo, & in externa internaq; cubiti ſede plurium muſculorum principia. Quidam uerò longo ductu ner — *11 Σ 8. ta. Δ.*
uei permanent, priuſquam carnem adipiſcantur: ut inter reliquos tibiam mouentes, *g* qui tertium caput — *f 13 ta. Ψ.*
à coxendicis oſſis *h* appendice aſſumit, & tibiæ motorum quintus cenſebitur: dein *i* muſculus brachiū — *g 11. ta. Ψ.*
deorſum ad dorſum trahens. Alij unico quidem capite oriuntur: uerùm haud ſecus, quàm ſi duo obtinerēt. — *h 2. fi. cap.*
quędam enim ipſorum principij pars aliquouſque neruea apparet, quædā prorſus carnea, quod *k* rectis — *29 lib. 1 l q.*
abdominis euenit muſculis, quà ex pubis oſſibus enaſcuntur: dein *l* duobus ex radice capitum femoris — *i 10 ta. Θ.*
principium ducentibus, & calci inſertis. Alij, duo ſortiuntur capita: & unum nerueum prorſus eſt, lōgoq; — *K 5. ta. Δ. & n, o.*
ductu tale permanet: alterum uerò, ut rectorum abdominis muſculorum principia, carneum nerueumq; ſi
mul uiſitur. Atque id in *m* anteriori cubitum flectentium muſculo uſuuenit, cuius caput à ſcapulæ cerui — *l 12 ta. Φ, Ψ. & π, p.*
ce enatum, prorſus nerueum cernitur: quod uerò ab anchoram imitante proceſſu enaſcitur, nerueum car- — *m 6. ta. Θ.*
neumq; ſimul exiſtit. Iſte etiam muſculus ilicò commōſtrat, quoſdam muſculos plura habere capita, in ip — *& m, n, o.*
ſo exortu inuicem neque continua, neque contigua: hoc namque illi ultimo commemorato euenit muſcu-
lo. Alijs unicum eſt caput, ut uniuerſis, qui tibiam cubitumq; amplexantur, quibus omnibus aut in inferio
ri, aut ſuperiori parte capita ſunt: ſepto tamen tranſuerſo caput in medio conſiſtere, credimus, non autem
in altero extremorum, Dein oſſiculorum quę ſeſamo ſemini comparantur ratione, ipſa muſculorum capi-
ta uariant: inter reliquos namque muſculos, capita duorum primorum pedem mouētium, mox in exortu,
ſeſaminum ſibi priuatim innatum habent oſſiculum, quo inferiorum femores capitum uim reprimunt, &

A uētribus

exoluunt. Quæ à muſculorū uentribus ſumuntur differentiæ, præcedentibus differentijs ferè omnes expli
catę ſunt, quum muſculorum formas, & fibras recēſerem. Neque hic aliud addendum eſt, quàm uentrem
muſculi illic propriè reponendum eſſe, ubi fibræ muſculi inuicem minus compinguntur, ac copioſiore car
ne continentur. ac proinde quibuſdam muſculis, in ipſo exortu uentres potiſſimum habentur, ut qui ab
ilium oſſe in femoris os inſeruntur: alijs ad finem, ac ad inſertionem magis quàm ad caput, uentres conſi-
ſtunt: ut ſepto tranſuerſo, quod carnoſius in extremis, atque ipſis adeò inſertionibus, quàm alibi conſpici- — *n 14 ta. n, o, p, q.*
tur. Alijs muſculis uentres ſtatim poſt ortum incipiunt, ut ſuram *n* conſtituentibus. Alijs muſculis uenter — *o 10 ta. Θ.*
longiùs ab ortu conſpicitur: ex quorum numeeo is eſt, *o* qui brachium deorſum ad dorſum trahit: & *p* — *p 11 ta. Ψ.*

unus

unus inter tibiæ motores, qui à coxendicis ossis appendice enatus, suum caput diu neruosum obtinet, tibiamq; mouentium quintus mihi habebitur. Alijs uenter per uniuersum musculi corpus permanet: ut intercostalibus, & illi qui ad brachiale repositus, radium in pronum agit, & laryngis nõ paucis. Atque ita aliqui musculi uentrem ad ipsam usque insertionem seruant: ut nunc postremò commemorati. Aliorum uentres longè admodum ab insertione distant: ut q musculi illius, qui à femoris externo capite natus, in calcem tenuissimo longoq; tendine fertur: & illorum omnium, qui ex cubito tibia ve procedentes, digitorum motibus famulantur: & r eius, qui membraneum tendinem, musculis secundùm femoris longitudinem protensis obductum profert. Alij rursus geminum uentrem ostendunt: cuius generis musculi sunt, quos paulo antè inferiorem maxillam deorsum trahere, & quos à scapulis in os υ referens pertinere dicebam.

Musculorũ impressiones.

Deinde s recto abdominis musculo ex abundanti quædam transuersim ductæ impressiones insunt, quæ illum musculum ita exornant, ac si pluribus efformaretur uentribus. Huiusmodi uerò impressiones, seu lineamenta, & circunscriptiones, quas Grȩci περιγραφὰς uocauere, sunt ueluti albȩ quædam lineæ, in musculi alicuius substantia impressæ: quarum quum frequens nobis mentio incidet, nõ abs re feceris, si has in rectis musculis, atque ijs etiam t qui sub stomacho latitant, in musculorum tabulis intueri non grauaberis.

A tendinibus.

Quæ à tendinibus sumi possent differentiæ, ex commemoratis ferè etiam pendent. Quidam enim in tendinem eneruationem ve prorsus non desinunt: ut labrorum u musculi, & x rectum intestinum & y uesicæ ceruicem ambientes, & laryngis omnes: illis tantum exceptis, z qui recto donantur situ, ac secundæ cartilagini tertiam committunt: hi siquidem in insertione nerueum quid commonstrant. At non solum illi, qui aliud præter os mouent, tendinibus destituuntur: uerùm (etiamsi secus in primo de Musculorum motu, & alibi quoque Galenus sentiat) eorum quibus ossa mouentur, quàmplurimi tendinibus carent: neque in insertione magis nerueum quid, quàm omnes musculi in suis uentribus commonstrant. Est autem eius classis in manu, a qui pollicem indici proximè adducit: dein duo, b qui primum pollicis os inflectũt: ac c qui ad brachiale positus, radij motus in pronum autor est. Intercostales etiam musculi tendine priuantur: ut & ille grandis d musculus, qui à scapula ortus, octo superioribus thoracis costis inseritur: deinde e is qui à clauicula in primã fertur costam. Atque ita etiam insignis f musculus, inter mouentes dorsum nõ infimus, qui ab ilium osse in uertebras lumborum, & infimam costam ducitur, flexionisq; dorsi autor est, nullibi nerueum quid (perinde ac dorsum mouentium alij permulti) ostendit. His accedit septum transuersum, in insertione nullibi nerueam substantiam exprimens, g prȩterquam ubi lumborum uertebris exporrigitur. Neque etiam in homine recti abdominis musculi, h ubi costarum cartilaginibus implantantur, tendinem commonstrant: ut i neque in simijs & canibus, quibus ad primam usque costam conscendunt. At in illis, quà pectoris ossi exporriguntur, in medio ductu nerueam naturam habent, ac si inter illos prorsus reponendi essent, qui duos commonstrant uentres. Neque etiam complures musculi, in occipitij os capitis motuum gratia inserti, tendinem magis in insertione, quàm in ipsorum uentre ostendunt, præter alios sanè quam plurimos corporis musculos. Porrò alij musculi tendines habent, ut eorum qui aliud quàm os mouent, k sex oculi musculi: septimus enim in nerueam substantiam non desinit. Ex musculis ossa mouentibus omnes, qui ex cubito manum adeunt, tendinibus ornantur. Tendinum quidam lati membraneiq; sunt: ut sex oculi musculorum tendines, & l obliquorum, & m transuersorum abdominis. Alij omnino teretes: ut n qui ex cubito procedentes, digitos flectunt. Alij paulo minus toto teretes, & latiores nonnihil, quàm profundiores: ut o tendo in calcem insertus, & p tendo in latum cessans tendinem, priusquam brachiale attingit. Et alij tendines breues sunt: ut q circumuertentium brachium musculorum tendines, & radium mouentium, r qui circa mediam radij longitudinem insertionem moliuntur. Alij autem longissimos edunt tendines: ut s musculus ab externo femoris capite natus, & gracilem tendinem, priusquam genu articulum prorsus superauit, educens. quin etiam is, qui latum in manu educit tendinem, & omnes qui ex cubito & tibia procedentes, digitorum motibus subseruiunt: & præter nonnullos tibiȩ insertos, is etiam, t qui ex ilium osse natus, in membranam omnibus femoris amplexantibus musculis obductam definit, ac tibiæ ossi, fibulęq; inseritur. Musculi qui tendines educunt, illos alicubi ab extremo porrigunt: temporalis tamen, ex sui corporis medio tendinem emittere, Galeno in libris de Vsu partium dicitur. Quid autem hac de re sentiam, Capite de musculis maxillam inferiorem mouentibus scribam. Priuatim etiam robustissimo tendini, ad tibiæ extensionem auxilianti, os ipsa nimirum patella u innascitur: perinde ac breuibus x musculorum tendinibus, quorum beneficio secundum manus pollicis os & primum quatuor digitorum manus, & primum quinq; pedis digitorum os flecti docebimus, quibus sesamo comparata y officula peculiariter ad insertionem propemodum innascuntur. uti etiam alijs quibusdam tẽdinibus, reliquorum digitorum ossium flexioni præfectis, eius generis officula quædam inserta innataq; audies. Sic & z tendo ex tibia inter fibulam calcemq; ductus, & sub cubiformi osse, priusquam in pedij os, quod pollicem sustinet, inferatur, protensus, quà sub illo osse reflectitur, instar ossis, durioris ve cartilaginis indurescit, modicè ibidẽ dilatatus. Ad hæc, unus musculus plures emittit tẽdines, singulos quasi ex priuatis sui uẽtris carnosis propaginibus educẽs: ut * qui in cubito locati, ad quatuor digitorũ manus flexionem auxiliantur. Alij unum quidem educunt tendinem, at is postmodùm in plures discinditur: ut a musculi ex tibia enati tendo, qui in pedis planta, tertijs quatuor digitorum ossibus tendines exporrigit: deinde b qui bicorni tendine in postbrachialis ossa inseritur, & ad brachialis extensionem iuuat. c Qui autem indicem, medium & anularem manus extendit, in harum differentiarum medio consistit. is nãque neque plures educit tendines, neque etiam ipsius tendo in plures diuiditur, sed medium quid inter iam dictos commonstrat. Rursus plures musculi unum efficiunt tendinem; d tres enim suræ maximi, tendinem

q 13 ta.Φ, ζ.
r 3 tab. Φ.
s 5.tab.Δ. & u,u,u.
t 8.tab.A, B.
u 3.ta. Γ. H, F.
x 1.fi.cap. 49 M,
y 4 fi.cap. 49 N.
z 6,7.fig. cap. 21 P.
a 11 ta.f.
b 6.ta.κ, λ.
c 7.ta. X.
d 7.tab.d.
f 8.tab.Z.
g 7. tab. o p.
h 4.tab.n.
i 5.tab.ab r ad t.
k fi.ca.11.
l 3.tab.Θ. 4.tab. Π
m 6.ta.Δ.
n 6.ta.γ,δ.
o 13.ta.λ.
p 3.ta. k,l
q 7,tab.Γ. 11 ta. Γ,G
r 7.ta. Q dein 12 tabul.Λ.
s 13 ta.Φ. ζ.
t 3. tab Φ,
u 8.tab. k.
x 7.ta.charac.1,2,3. & 8.ta.Δ. & 14 tab. β. et 15 ta. L ac e.
y 1.fi. cap. 25 lib.1, T, V, V. & 2. fi.ca. 33 li. 1. ω.
z 2 fi.tab. 25 X.
* 5.tab.Θ. 6.tab. Ξ.
a 14 tabu. Ξ. dein θ.
b 11 ta.Λ.
c 9.tab.Z.
d 14 tab. n,o,q.

nem unum in calcem inferunt. Infuper & cubitum extẽdentes *e* mufculi in unum coeunt, unamq; fimul *e 13 taba. c, d, e.*
infertionem efformant. *f* Præterea & tres tibiam extendentium maximi, in unum quoque tendinem, cui *f 8. tab. g, h, i, dein k.*
patellam innafci diximus, colliguntur. At de mufculorum numero, & concurfu aliquid nunc fubijcien-
dum uenit: & fi quid ex mufculorum differentijs omiffum fit, quum feorfum fingulos percurram, in libri
A mutua mufculorũ in officio oppofitione.
huius progreffu explicabitur. Quemadmodum & hoc effe poffit, mufculos quofdam habere alios, qui fuo
motui opponuntur; ut flectentibus digitos opponuntur, qui eofdem extendunt. Sic qui caput inclinant,
contrarios fortiuntur, qui idem rurfus in pofteriora releuant. At quidam, motus fui nullum habent contra-
rium. teftium namque *g* mufculis nulli, qui teftes deorfum trahant, opponuntur. Neque etiam anum fur *g 22 fi. li. 5 ⊥.*
fum *h* uellentes, qui eundem priuatim deorfum trahant, oppofitos adipifcuntur. Vt neque etiam circu- *h fi. ca. 51 B, C.*
lares illi, qui recti inteftini finem, & ueficæ ceruicem amplexantur, & poftmodum *i* mufculi à nobis in-
uenti, qui laryngis operculum furfum atque in anteriora mouent, nullos quoque oppofiti motus focios ob *i 2, 3, 4 fi. cap. 21 X.*
A munere.
tinent. Sic etiam à mufculorum munere differentia pendet: quum alij rectis prę fint motibus, ut qui qua
tuor, & manus, & pedis digitos extendunt. Alij duntaxat obliquis fubminiftrant motibus, ut radij moto- *k 4 ta. Θ.*
res omnes. Alij utrunque motum prę ftant: fi enim *k* mufculus à pectoris offe, & clauicula enatus, ac in
mamillarem occipitij offis proceffum infertus, qui in dextro eft latere, una cum finiftro contrahitur, caput
flexionem rectiffimam experitur: fi uerò is folus, quiefcente finiftro agit, caput finiftrorfum in anteriora
circumuertitur.

MVSCVLORVM NVMERVM NON PROMPTE diffiniri. Caput IIII.

Alijs aliũ mufculorũ numerũ propter fibras et motus ftatui.

ARDVVM difficileq; effe, mufculorum numerum perfequi, ac femel, quot uniuerfi cor-
poris fint, recenfere, præcedens Caput liquidò fatis commonftraffe reor. non fanè quòd
illum defcribere, prorfus impoffibile fit: fed quòd uaria, eademq; nõ admodum abfurda
de mufculorum numero unicuique poffit effe fentẽtia. Aliquis namque unum dicet effe
mufculum, *a* qui brachium pectori adducit, eo quòd nulla fui parte fibi non continuus *a 3, 4 tab. Δ.*
contiguufq; fit. Alius uerò duorũ mufculorum loco illum fortaffis cẽfendum contendet,
quòd omnes ipfius fibræ non parem ductum obferuent, ipfeq; mufculus utcunque contrarios motus ob-
eat. Eius enim pars, cui clauicula, & media pectoris offis pars, clauiculæ proxima, principium præbent, de-
orfum obliquè, uerfus mufculi in brachium infertionem, fuas fibras porrigit, & brachium pectori elatius
quafi ad guttur clauiculamq; trahit. Inferior autem pars, quę à reliqua pectoris offis fede, & quibufdam co
ftarum cartilaginibus enafcitur, furfum obliquè ad brachium fibras dirigit, brachiũq; humiliori pectoris
fedi adducit. Vtrifque autem mufculi partibus in fe collectis, brachium pectoris medio admouetur. Præ-
terea ad hãc mufculorum continuitatem, & unius inftar partis circunfcriptionem, & nullam, ut inter duos
manus digitos, fectionem, fed diuerfum fibrarum ductum, ac latum mufculi principium, uariumq; eiuf- *b 9 tab. Γ. Δ.*
dem munus, non folum, quem nunc recenfuimus, mufculum quis referre poteft: uerùm & illum, *b* quem
fcapulam mouentium fecundum recenfebo, qui continuus quidem eft, attamen fuperiori fua parte furfum,
uerfus occipitium fcapulam attrahit: inferiori uerò deorfum, uerfus dorfum: media autem fede, aut utraq;
ipfius parte, rectà retrorfum fcapulam mouet. Dein huius mufculi fibrę, fupra fcapulæ fpinam confpicuæ,
deorfum in exteriora feruntur: quę autem fub fcapulæ fpina uidentur, furfum exteriora contendunt: ue-
rùm nullæ interim decuffatim fe mutuò interfecant. Item *c* qui brachium attollit, unus quidem conti- *c 4 ta. Δ.*
nuitate eft: uerùm apud Anatomicorũ præcipuos non defuiffe uidentur, qui duos hunc effe dicerẽt, unum *10 tab. Δ.*
à clauicula, alterum à fcapula oriri contendentes, ac motibus, non autem continuitati animũ adhibentes. *et priuatim figura indici 11 tabulæ inferta.*
Quinetiã præter alios plerofque his adnumerari poffint, femoris motibus famulantes omnes, *d* qui triã
gulæ figurę proximi funt, & interim nullam difiunctionis, aut incontinuitatis notã referunt: uerùm fibras
ueluti ex latiori bafi ad conum tendentes, & ideo non pari prorfus ductu delatas, fibi uendicant. Fibrarum *d 9 ta. Π.*
etiam ductus diuerfitas, alijs *e* quatuor intercoftales mufculos in uerarum coftarũ interuallis conftituit, *10 tab. Σ.*
propter diuerfam illarum inter coftarum offa & cartilagines feriem, nihilominus tamen continuitas ferua *11 tab. Σ. 8 tab. Λ.*
tur: unde etiam alijs duo tantummodo in toto interuallo recenfentur. Sed & mufculorum dorfum mouen *e 6 tab. V.*
tium *f* quàmplurimi, uarium mufculis afcribi numerum indicant: quum alius continuitatem perpẽdẽs, *X. deĩ 8 tabula E, E, & interior pectoris fedes, humi ili lic pofita.*
unum utrinque ftomacho fubiectum effe dicet: alius fibris, & explantationibus, implantationibufq; atten
dens, tot mufculos recẽfebit, ex quot offibus is enafcitur, & in quot inferitur. alius non offibus, fed quibuf
Ab impreffionibus.
dam leuibus impreffionibus infcriptionibufq; attendens, tot mufculos enumerabit, quot infcriptiones ui-
derit. Atque id maximè in *g* fecundo caput mouentiũ dari ufuuenit, quod ex pluribus enafcitur offibus,
& multas oftendit fibras: & præterea in hominibus adeò uarias priuatorum mufculorum defcriptiones ob *f 8 tab. A, B. 14 ta. O.*
tinet, ut id par quibufdam neutiquam duorum mufculorum loco haberi poffit, fed pluriũ, neque id quidẽ *g 13 ta. A, B, C, D, E, F.*
adhuc eodem numero omnibus. Cęterùm & mufculorum capita numerum turbant. non enim dubito
A capitib.
h mufculum à pectoris offe & clauicula enatum, ac poftmodum in mamillarem temporis offis proceſsũ
infertum, duorum mufculorum numero nonnullis Anatomicorum proceribus comprehẽfum fuiffe, quòd *h 4 ta. Θ.*
eam principij partem, quam à pectoris offe educit, ab illa, quæ à clauicula prodit, nonnihil diremptam
putarint, quodq; una aliquantulum neruofior altera fit, etiãfi reliquo ductu in mufculos nõ feparetur, neq; *i 12 ta. Φ. dein Ψ. infuper Ψ, Ψ.*
diuerfam fibrarum naturam habeat. Pari etiã ratione certiffimum eft, non defuiffe, qui *i* primum & fe-
cundum pedem mouentes mufculos, à radicibus femoris capitum originem ducẽtes, feorfum fingulos po

fuerint

[K 5.ta.Δ. dein n,o.] fuerint esse duplices: quòd unam originis partem nerueam, alteram carneam, ut & k recti abdominis, [l 6. ta. Θ. dein m, n ac o.] proponant. Alij tamen eam originis diuersitatem non tanti, ut eius gratia musculorum numerus ipsi excresceret, fecerunt, & singulos unius loco habuerunt. At hoc postremum magis adhuc usuueniret, in anteriori cubitum flectentium l musculo: qui etsi nullis, quod sciam, duorum numero habitus fuit, duo tamẽ distincta nanciscitur capita, magis quàm nuper dictorum musculorum capita inuicem dirempta: quamuis in communem conueniant musculi uentrem, qui unicum tandem educit tendinem. adeò, ut ad capita respicientibus, non idem omnibus placitum fuerit. Quanquam id illis constitutum fuisse uidebatur, ut unũ dicerent musculum, cuius capita in eundem musculi uentrem porriguntur, quod iam dictis fit musculis: atque plurium musculorum uice eos haberent, qui etsi in unum coeunt tendinem, uentribus tamen non con- [m 14 tab. n,o,q.] tinuantur. Quod exactissimè in suræ musculis obseruatum est, quum m musculos ualidum illum calcis tendinem constituentes, tot numero esse uolunt, quo uentres, qui tres uisuntur: duo nimirum à femore producti, quos etiam quatuor alijs enumeratos dixi & tertius, qui pedem mouentium est quartus. Idem [n 5.ta. A. Π charact. 5.] quoque maximis tibiam extendentibus n musculi, septimo uidelicet, octauo & nono tibiam mouentium contingit: qui etsi unum tendinem tibiæ insertum unà producant; tamen quoniam uentribus non continuantur, plurium musculorum loco censentur. Cæterùm tendinum ratio talis est, ut omnes unum nume- *A tendinibus.* rẽt musculum, qui uno enatus capite, unicum educit tendinem, etiamsi ille postmodũ in plures diuidatur. [o 14 tab. Ξ.] quemadmodum o musculo accidit, qui tertios quatuor digitorum pedis flectit articulos. Ita etiam musculus unum caput habens, & adhuc carneus, in plures tendines dissectus, qui eiusdem motus autores exi- [p 5.ta. Θ.] stunt, unius musculi loco comprehendebatur: quemadmodum p musculus quatuor manus digitorum se- [q 6.ta.Ξ.] cũdos flectẽs articulos: & is etiam, q qui tertios inflectit: à quo nos illum suo distinguemus loco, [r 6.tab.η.] r qui pollicis tertium internodium flectit, quòd is ab illo prorsus sit seiũctus: & si alibi fortè ipsi cõtinuus cernatur, id obscurè admodum in primo tantũ est exortu. In dictorũ modò classe etiam ferè, præter aliquot alios musculos habetur, s qui indicem, & mediũ, atque anularẽ manifestè extẽdit. Verùm si tendines in diuer [s 9.tab.Z.] sa specie ossa inserantur, dissectionũ periti musculum, qui tendines educit, plurium musculorum numero recensent. quemadmodum nonnulli t musculum, qui pollici duos tendines, & unum brachialis ossi pol- [t 10, 11 tab.Ξ.] licem sustinenti exporrigit, duorum loco enumerarunt, etiamsi omnes isti tendines ad euersionem faciant: pollicis quidem tendines, ad pollicis motum: brachialis autem, ad brachialis. Verùm tale quid in anterio [u 4.ta.Ψ, Ω.] ri tibiæ sede magis adhuc est u conspicuum: ad medium enim longitudinis tibiæ, à musculo quatuor pedis digitos extendente, carosus educitur musculus, qui in pedij os minimo digito præpositum inseritur; ad pedisq; eleuationem interiora iuuat, quum digitorum interim tendines digitos extendant. Adeò ut alicui uideatur duos hic enumerandos esse musculos, alij uero unicum. prout hic exortus continuitati, ille uerò diuersis tendinibus, & in uaria ossa insertionibus, differẽtibusq; functionibus animum adhibuerit. Ne- *A mutuo connexu.* que minorem in numero obscuritatem parit mutuus musculorum connexus. [x 4.tab. S, T.] x Qui enim à pectoris ossis summo enati, in os u referens inseruntur, internis suis lateribus adeò inuicẽ adnectuntur, ut quis hos duos [y 1, 2 figu. cap. 49 H, I ab M.] esse, alius autem unicum, non ineptè dixerit. Quod etiam illi commonstrant, y qui à circulari ani musculo enati, uesicæ meatum, ubi primùm sub penis corporibus exporrigi incipit, tãquam duo digiti, amplexantur. Numeri etiam musculorum obscuritatem auget eorundem concursus: ex quorum albo, si quis alius, [ζ 10 ta.Ψ. 12 ta.π, ρ.] ζ quartus tibiam mouentium profectò est, qui à coxendicis ossis appendice enatus, ualidus deorsum fer- *A concursu.* tur: & ad medium longitudinis femoris nerueus factus, alteri carnosæ parti connascitur, cui femoris os initium præbet. Dein ambæ hæ partes, ea scilicet quæ à coxendice ducitur, & ea quam femori asscribimus, unum tendinem simul efformant, elatissimæ fibulæ parti robustissimè insertum: adeò ut & unum & duos [a 2. ta. O. P, Q, R. 11 tab. Θ, f, e. 12 ta. T, V, X 13 ta. b, d.] musculos hunc recẽseri nihil prohibeat, dummodò à uera descriptione non declinetur. Porrò & ad hunc uariarum partiũ concursum, a illi musculi referri possunt, qui cubiti extensionis habentur opifices: quũ & tres, & duo, & unus, ante insertionem, tẽdinisq; productionem, cõnexus, cõtinuitatisq; ratione, enumerari poterunt. Vti & uario numero b decimum femur mouentium musculum haberi, nihil prohibet, propter carneas partes, quas sibi ueluti nouos musculos assumit, ad ipsius secundùm posteriorem coxendicis [b 16 ta. F, G, H. dein 12 ta. α, β, γ et 13 ta. s, t, u, x, y, z.] ossis sedem, reflexum: quos alius fortè à decimo, propter uarium exortum, numero seiunget: alius, quòd simul cum decimo concurrant, & ante insertionem, totiusq; tendinis productionem decimo connascantur, uniantur ve, hos cum reliqua decimi musculi portione, unius tantum loco recensebit. Atque hinc fit, ut toto sermonis progressu accuratè mihi de musculorum numero ueniat constituendum, ad quos iam tempestiuum est accedere, ne prolixiùs in generali musculorum explicatione hæsisse uidear. Cæterùm ne quid obscuritatis sequens pariat oratio, & præcipuè quum cutis motores pertractaturus sum, aut quoties crebra carnosæ membranæ mentio incidet, nunc cutis & membranæ eius naturam prosequar.

DE

DE CVTE, CVTICVLA, ET MEMBRANA PER VNIVERSVM CORPVS cuti subiecta, prętere a & adipe inter cutem membranamq; illam reposito. Capur. V.

PARTES hoc Capite describendæ, uigesima quinti libri figura utcunque exprimuntur, iuxta r, s, t: dein & in vigesimaquinta figura eiusdem libri, iuxta dextram mamillam.

CVTIS quid.

CVTIS, omnium corporis partium est indumentum, corpori instar natiui tegumenti ob-
ductum, non duntaxat omnium hominis partium, sed uniuersæ substantiæ, quā genera-
tioni & corruptioni subiectā scimus, duritie mollitieq; media. Est enim cutis, ueluti sā
Cutis substantia.
guine præditus neruus, ac inter neruum musculorumq; carnem quiddā planè mediū,
Cutis differentia.
perinde ac si ex mixtis utrisque cōstitueretur. Hæc in homine, Herodoto ἀνθρωπή, aut ἀνθρωπείη dicta, boum & equorum tergoribus, ex quibus coria adaptantur, respōdet, & nō
A connexu.
pari ratione omnibus subiectis ipsi partibus adhæret, cōnectiturq;. Secus enim in manus uola & pedis plā
ta subditis partibus adnascitur: aliter rursus in fronte sibi subditæ musculosæ substantiæ, & aliter in labris,
palpebris, auribus, naso, ano, ac pudendo, quam ferè per uniuersum corpus, substratis partibus cutis com-
A neruorū copia.
mittitur, ac inter secandum, diuersa ratione à subditis aufertur. Deinde in omnes cutis regiones non æqua
A mollitie.
lis est neruorum distributio, nec cutis etiam undecunq; eadem crassities: internæ enim manuum cuti, plu
rimæ neruorum fibræ porriguntur, uerticis uerò cuti paucissimę. Quinetiam faciei cutis mollior & tenu-
ior, uerticis autem & plantæ pedum durior uisitur. Quæ internam manus sedem inuestit (nisi labore cal-
losior euaserit) exquisitissimè in duritie mollitieq; inter reliquam cutem, & omnia prorsus corpora, media
est, quàm proximè æquali ad pondus temperamento accedens. Vtcunque uerò sit, cutis homini pro magni
A motu.
tudine corporis tenuior, quàm animantibus quadrupedibus obtigit: quanquam etiam homini profectò in
uertice, dorso, cruribus, & pedis planta, crassa sit admodum, sed non omnibus æqualiter. Quinetiam aliæ
cutis partes prorsus immobiles sunt, & circumactu difficiles: ut uolæ, & plantę cutis. alię uersatiles quidē
sunt, sed nullo aguntur motu uoluntario: ut tota corporis cutis, ea excepta quæ mouetur, ut est frontis, & fa
ciei uniuersa, & quę anteriorem colli sedem lateraq; complectitur. Atque hęc motu participat, aut proprijs
in hoc famulantibus musculis, ut cutis frontis, colli, genarum & labrorum: aut uicinæ ipsius cutis gratia, ut
A pilis.
malarum cutis, quæ musculis destituta, simul cum proxima ipsi cute (at obscurè interim) mouetur. Quòd
quidem alia cutis sedes pilosa sit, ut uerticis, axillarum, pudendorum, in uiris mēti: alia autem penitus pilis
orbata, ut palmę, & plantæ cutis, omnibus cōspicuum esse arbitror. Quemadmodum neminem latere scio,
A foraminibus.
cutem maximam totius corporis partem esse, perpetuo contextu efformatam: nisi quòd tenuibus forami-
nulis, ad fuliginosorum excrementorum propulsionem, & pilorum generationem paratis, peruia sit: atque
etiam in palpebras, naso, auribus, ore, ano, pudēdo, & ubi unguibus uiam præbet, interpellitur, perforataq;
conspicitur. Ad hæc, ex cætera cutis regione, interna manus cutis (ut & pedis plantam inuestiens) maxi-
mè continua, minimeq; perforata uisitur: quod & nuper natorum cuti aliquibus ascribere libuit. Cuti alia
CVTICVLA quid.
tenuis, & prorsus exanguis cuticula obducitur, propemodum cæparum tenuioribus ac pellucidis respōdēs
inuolucris: nisi quòd alicubi, pręsertim in uola, & pedis planta, crassior duriorq; occurrit. Hanc quum cu-
tis (quæ δέρμα Gręcis uocatur) uelut quædam efflorescentia sit, ἐπιδερμίδα illi appellant. Quod si aliquan-
Cuti uenas & arterias ac neruos porrigi, ipsamq; sensus esse compotem.
do attritu in scabie, aut in uulneribus, ex unguentorum applicatione, ut ignis admotione, ut feruentis
aquæ infusione, aut ex longo itinere auferatur, & interdum uesiculæ ac papulæ instar à cute abscedat, prō
ptissimè, aliterq; ac uera cutis renascitur, quæ sola sanguinis & uitalis spiritus compos est, ob quod uena-
rum arteriarumq; alicubi, & neruorum tenuissimæ partes, finesq; ad eam confluunt, ipsamq; simul cōcre
tæ quibusdam efformare creduntur. Neque sanè audiendus est Aristoteles, cutem sensu destituens, non se-
Libr. 2. de Anima, ca. 11.
cus, quàm si carnis cuti subditæ duntaxat beneficio tactus sensus perficeretur: quum cuti proprios, certaq;
serie neruos exporrigi, ex Anatome discamus, illi præcipuè, quæ in facie est, ac brachio, cubito & manu, de
inde & cruribus & pedibus. Per reliquum autem corpus, etiamsi non ordinata serie nerui ad cutem dedu-
cantur, attamen complures in illam desinunt, sub ipsaq;, & potissimùm ad thoracis latera exporriguntur,
membrana cuti subdita (ut & uenæ ipsæ) suffulti: quemadmodum etiam in quarto libro, qui neruis dedica-
bitur, enarraturus sum explicatius. Atque ita musculorum (quos carnem Aristoteles appellabat) gratia, cu-
tis nequaquam sentit: uerùm, uti diximus, propriorum neruorum occasione. Et quamuis uerticis cutis ob-
scuriori sensu sit prædita, attamen sentit, utcunque etiam incommodissimum Naturæ fuerit, sursum ad uer
ticem neruos distribuere, ipsaq; etiam cutis hic non admodum sensu indiguerit. Deinde quis non quoti-
diana experientia edoctus, cutem à subditis musculis, aut ossibus quoque auulsam, & postmodum scalpel-
lo ictam, unguibusq; compressam, sentire non didicit? Neque est, quod Aristotelis sectatorum quispiam
hic nescio quam Terrestreitatem mihi astruat: quum nerui à dorsali medulla (& potissimùm humiliori ip
sius sede) enati, ipsa cute duriores sint, & his adhuc ipsi tendines, quos potissimùm facilè affici, nemo infi-
ciatur. Imo si non minus rationi, quàm experientię simul fides habenda erit, ausim asserere, musculorum
uentres quamplurimos (ut quorundam femur amplexantium) obtusius quàm ipsam faciei, manusq; cutem
affici. Atque etiam mihi ridendi uidentur, qui cutem ob hoc sentire posse auersantur, quòd nullum hic sit
medium: quasi uerò etiam neruum proprijs membranis prorsus denudatum, aut etiam in medio diuisum,
grauissimè cruciari non uideremus, quoties ipsius denudatæ substantiæ acriores puluetes insperguntur. Et
CARNOSA membrana.
si medium etiam præter rationem in tactus sensu ridiculè desideraremus, non ne in promptu est ipsa cuti-
cula cuti obnata, & interim (ut putamus) sensu priuata? At nunc membranam quoque aggrediamur, cuti
per

per uniuerſum corpus ſubditam, quæ cuticula longè robuſtior craſſiorq; eſt, & fibris quibuſdam his raris, qui ſubſternuntur illi muſculis adhæret, cuti uerò pertinacius committitur. Siquidem quamplurimæ uenę, & pauciſſimæ tenuiſſimæq; arteriæ, cutem nutrientes, & neruorum propagines, cuti ſenſum communicátes, hãc membranam tranſeunt, ipſæq; inter cutem, & illam prorepentes, hac ſuffulciũtur, membranamq; cuti copulant, præter continuam quandam, ſibiq; proximam fibrarum membranearum ſeriem, cuius etiã beneficio membrana ualidiſſimè cuti connaſcitur. Hæc non eandem in uniuerſo corpore craſſitiem obtinet: uerùm quibuſdam corporis ſedibus, carnoſis fibris adaugetur: et craſſior reddita, adeò carnoſa efficitu, ut muſculi nomine donetur. Huiuſmodi regio in tota a colli amplitudine habetur, & in b fronte, & in reliqua propemodum facie. quibuſdam autem animalibus undecunque fere carnoſis oppletur fibris, & præſertim illis, quæ totius corporis cutem (ut nos frontis) mouent. Audio & homines fuiſſe, qui in thoracis regione, & alibi etiam in corpore cutem mouere uoluerint, quibus proculdubio membrana hæc, ſimilis equorum aſinorumq; carnoſis membranis contingit. Porrò huic membranæ, quam aliarũ membranarum nomine ὑμένα Græci appellant, non perperàm uocem Carnoſa adiectam arbitror, quum inter reliquas corporis membranas hæc ſola propemodum carnoſa appareat, uereq; talis cenſenda ſit. Quod Arabes paulo exactiùs perpendentes, primi omnium, quod ſciam, hanc membranam Carnoſam appellauiſſe uidentur. Atque id ſanè penitius huius noſtræ ætatis medicorum præcipuis indagandum fuerat, qui panniculũ carnoſum, à Barbaris quibuſdam non malè mehercules eo nomine appellatum, octo abdominis muſculos eſſe contendunt, & contra Galeni ſententiam, ac rei ueritatum, cuti membranam in uniuerſo corpore, & in ipſo demum abdomine (de quo duntaxat ſapere uidentur) ſubtendi inficiantur. Alij, etſi per uniuerſum corpus à me hanc membranam demonſtrari conſpexerint, adeò ineptiunt, ut hanc non fateantur eam eſſe, cuius Galenus tum alibi ſæpius, tum in tertio de Adminiſtrandis ſectionibus meminit, eo quòd ego adipem inter cutem, & hanc membranam oſtendo, ſæpe trium etiam digitorũ craſſitudine: quodq; hominis membrana tantum à cute ſemper abſcedat, quanta adipis eſt craſſities. Debebant profectò eiuſmodi Naturę, & ueritatis hoſtes perpendere, Galenum de ſuis ſimijs, nõ autem hominibus locutum, quibus nullus adeps inter membranam, & cutem interuenit: ipſaq; membrana non fibris duntaxat cuti continuatur, ſed prorſus undique citra alterius corporis interuentum ipſi contigua eſt. Vnde etiam non adeò arduum eſt, in homine cutem ſolam illæſa membrana diuidere, ac in ſimijs, canibus, & illis animalibus, ex quibus Galenus Anatomen deſcripſit. Huic membranæ ea parte, qua muſculorum proprias reſpicit membranas, lentor ille mucoſus, quem cuti Ariſtoteles tribuit, obducitur, ob hoc fortaſſis, ne ipſa ſubiectorum muſculorum motum præpediat. Membranis enim omnibus, quæ corpus, quod ſitum locumq; aliquando mutat, cõtinent, ambiunt ve, mucoſo quodam lentoq; humore, quà corpus id reſpiciunt, oblini, commune habetur.

a 3. ta. Γ. b 3. ta. A. ac in eius tabula facie.

Præſens mẽbrana cur carnoſa dicatur.

Ec Auicenna Hebreo. קרוס דם נם הגולגו לתאו הקר ירדה *cherum ha mechaſe ha gulgholoth, aut hachedera.*

Panniculus carnoſus.

Sunt itaque tria, uniuerſum hominis corpus perpetuò cingentia: cuticula nimirũ, cutis, & membrana hęc carnoſa. quibus & quartum accedit, ipſa uidelicet pinguedo, ſeu adeps, πιμελὴ Græcis nũcupatus: qui, niſi extremè homo emacietur, undique propemodum inter cutem, & quam nuper diximus membranã, copioſiſſimè continetur. Ex uenis enim compluribus, & arterijs (ſi quę reperiantur) membranam perreptantibus, atque inter illam, cutemq; propagatis, plurimus ſanguis reſudat, membranę frigiditate, caloriſque inopia, in adipem, ſeu pinguedinem, aut ut alij etiam in cornutis animalibus uocant, axungiam degenerans. Eſt namque hæc adipis ad uniuerſi corporis membranas, ligamenta, & (ut ſemel dicam) ad omnia ſanguine indiga frigidaq; corpora, generationis ratio: uidelicet quòd ex uenis emanans ſanguis, frigoris ui congeletur, illiſque adhęreat corporibus. Verùm interim à Natura, cautum eſt accuratiſſimè, ne adeps naſcatur, ubi noxia inutilis ve eſſe poſſit. Non enim Natura adipem cerebri mẽbranis obduxit, non teſtium inuolucris, non internę ſedi cordis inuolcri, quamuis tamẽ cor hac non deſtituerit: non internæ ligamentorum ſedi, quæ tendinibus tranſuerſim obuoluuntur: neque etiam palpebrarum, aut frõtis, aut penis cuti adipem ſubiecit, neque etiam adeò multum manus pediſq; externæ ſedi. quemadmodum profectò copioſiſſimũ clunibus obduxit, ut illi adipe, puluinaris uice uterentur. Adeps humidis frigidiſq; animantibus (ex quorum numero homo, & porcus ſunt) plurimus colligitur: ſiccis uerò & calidis nullus, aut perquàm exiguus; vt leonibus, & canibus venaticis, ipſiq; etiam ſimiæ. Quanquam præter hominẽ, & porcũ, & ericium, nunquã aliud terreſtre occurrerit quadrupes, quod inter cutẽ, & carneã mẽbranam, adipem nanciſcitur, utcunq; etiam aliàs oues, & glires illi ſubinde reperiantur præpingues. Albet autẽ adeps, etſi in omnibus animalibus non æquè, & in homine minus adhuc, quàm in cæteris omnibus, quòd mẽbranæ, cutiſq;, & alia, quibus adhæret, corpora, alba, & nõ carnis modo rubra ſint: omnia enim quę in noſtro corpore ab aliquo emutantur, mutantis alterantiſque colorem quàm poſſunt proximè etiam ſortiũtur. Et ridiculum prorſus eſt, ob hoc adipem album arbitrari, quòd aereę ſubſtantiæ compos ſit: quum oſſe, & cartilagine, & ligamento, & tendinibus uix aliquid candidius occurrat, quibus nihil æquè terreum in corpore reperias. Adipi inter cutem membranamq; collecto, eum uſum aſſcribere poſſumus, quem ueſti tribuimus: ut corpus ſcilicet calefaciat frigoris tempore, & ſi Soli homo exponatur, ueſtis quoque modo refrigeret, calorem, quo minus penetret, inhibens. Atque tam leuis eſt adipis uſus, ut homini neceſſariam corporis partem, au tſubſtantiam nequaquam deeſſe putemus, ſi adipe fortaſſis deſtituatur. Vnde etiam haud mirum eſt, nuper natos pueros, aliorumq; animalium fœtus, nihil adipis, quibuſuis etiam membranis attenſum, adnatum ve oſtendere.

ADEPS, ſeu pinguedo.

Vbi adeps copioſior ſit.

Quibus animalibus adipis copia.

Adipis uſus

Q QVI-

QVI CVTICVLÆ, CVTIS, ADIPIS, ET CARNOSÆ MEMBRANÆ natura per sectionem obseruari debeat. Caput. VI.

Qui musculorum secandi ratio ipsorum inter ijcietur historiæ.

VT I. præcedente libro, postquam ossium cartilaginumq; historiam absolui, rationem modumq; tradidi, quo quis hæc ad disciplinã opportunè sibi parare queat: ita quoque hoc libro, omnium, quæ seriatim tradentur, secandi artificium post cuiusque enarrationem sic subiungam, ut quis in uno corpore omnem musculorum ac ligamentorum dissectionem rectè aggressurus, & ordine absoluturus est. Vnde etiam alia modò musculorum de scribendorum tradendorum ve series, quàm in mea horum librorum Epitome, nonnunquam incidet, in qua uiciniæ potius, quàm sectionis rationem in ordine digerendo habuimus: adeò ut uarijs scopis, uarijs prefigantur ordines. Quanquam, & hic fortè uicinitatis rationẽ habuissem, musculorumq; secandi modum ad libri calcem, ueluti uno quopiam Capite, unaq; serie reiecissem: nisi is lõgior omnino esset, & subinde aliquid ad musculorum historiam pertinens contineret, quod alioquin in ipsorum descriptionibus fuisset complectendum, ne dicam Galeno (qui in musculorum quàm in aliarum corporis partium historia polixior, & diligentior est) intelligendo, nos debere aliquando accommodare. Varius itaque in eodem libro ordo non tantum esset ineptus ac incommodus, uerùm insuper prolixitatem frustra augeret. Vtcunque interim per me licebit unicuique mea Capita lectione suo arbitratu trãsponere, qui eos quoque ferre cogar, qui ne per somnium quidem in sectionibus exercitati, & aliorum laboribus quouis tandem prætextu sibi uidicandis dediti, ac denique auream quandam mediocritatem se asse cutos arbitrati, meos conatus, & uigilias in epitomen, aut dispendium potius aliquod turpiter concinnabunt, pestilentiq; fuco studiosis imponent: huncq; mihi profectò autores sunt, ut præter animi sententiã subinde breuitati studere, ab ijsq; non semel, quæ alioquin utilissima forent, me temperare cogar. Ea igi-

Cutis administratio.

tur ratione, quam modò præstantiorem ducimus, partium præcedente Capite traditarum anatomen auspicaturus, nouacula acutiori, in abdomine, aut quacunque uisum fuerit corporis parte, adipe non destituta, cutem ad adipem usque recta sectione, & deinde transuersa (ut saltem unum, aut plures angulos moliatis) incides, tam leuiter ac moderatè cuti nouaculam admouens, ut solam ipsam, illæsa interim carnea membrana, diuidas. Quod sine negotio in homine facies, & præcipuè pinguiori: quum subinde, & potissimũ in mulieribus, adipis crassities duorum digitorum latitudinem in thorace, & abdomine superet: in coxis autem ac clunibus etiam palmæ latitudinem, in mulieribus non extremè etiam obesis uincere, in publicis sectionibus uiderimus. Ac proinde sectiones ducendę sunt eo accuratiùs, quo macilentius obtigerit corpus. Deinde etiam conandum est, ut hanc sectionem citra negocium obire assuescas, cum propter musculos ex carnea membrana conformatos, tum ad discendas neruorum uenarumq; series, inter cutem, membranamq; hanc sparsas. Postquam igitur cutem, ad adipem usque (non tacta interim carnea membrana) dissecueris, hamulo aut unguibus, in aliquo ex sectionibus angulo cutem attolles: & diligenter transuersis acutiori nouacula ad cutem ductis sectionibus, cutem ab adipe, quousque libuerit, separabis. Cuti

Cuticula. Adipis.

deinde reflexæ ardentem candelam admouebis, ut cuticula ignis ui uesiculę instar abscedat, seorsimq; cutem, & cuticulam intuearis. Dum uerò cutem ab adipe liberas, neruulos indagare conuenit, & uenas, quę super membranam in adipe prorepentes, cutem adeunt: deinde ipsa quoque membrana, fibris illis frequẽ-

Carnosa membrana.

tibus cuti commissa, sedulò inspicienda est. Iam si obesum ad manum sit cadauer, adipem à membrana liberare contendito: quod eadem prorsus ratione, qua cutem ab adipe seiungebas, præstandum est. Cauendumq;, ne membrana oscitanter cum adipe auferatur: in quo Galenum secuti Anatomici aberrarunt, eam membranam in homine reperiri inficiantes, hacq; potissimùm occasione necessariò ignorantes musculos ex carnea membrana constitutos, & per illam exporrectas uenas, & neruos. Ablato adipe, leuem sectionẽ per carnosam membranam ad subiectos ipsi musculos usque induces: & parua opera, solis ferè digitis per transuersum hinc inde actis, aut buxeo cultello, aut si uoles, nouacula, illam à subditis partibus separabis: aliamq; membranæ à cute separationem esse disces, quàm membranæ ab illis, quibus incũbit corporibus

Discrimen sectionis inter cutẽ & carnosã mẽbranam, & dein inter carnosã & subditos illi musculos.

auulsionem, quam Herophilus δάρσιν nuncupauit. Hæc enim factu facilis est, ocyusq; perficitur, illi operationi penitus respondẽs, qua bobus, uitulis, ouibus, leporibus cutem citra negocium auferri uidemus: imò auulsio hęc adeò prompta est, ut solo flatu hœdis, agnis, & etiam iunioribus uitulis, membranam hãc cum cute à subditis corporibus separari indies cernamus. Verùm cutis ab adipe, aut à membrana separatio, non nisi frequentissimis sectionibus, acutissimisq; nouaculis, lõgoq; spacio cõpletur. Quod etiam, & lanij nos docent, quoties sub axilis cutem auferre conantur, carnosam membranam, corpori bouis adnexam (ne nimium carnis auferant) relinquentes. Neque ista tãtum apud lanios discuntur, uerùm etiam cuticulæ natura, quum lanij obustos prius porcos deradunt: aut potius, quum calidæ aquæ ipsos immergentes, unà cũ cuticula pilos descalpunt.

DE MVSCVLOSA FRONTIS CVTEM MOVENTE SVBSTANTIA Ca. VII.

CARNEAM membranam, quæ uniuersæ cuti subijcitur, quibusdam corporis sedibus carneis fibris augeri, & alicubi in musculi naturam degenerare, prius commemoraui. Nunc autem pertractabitur, cur, & quo nam pacto id sub frontis cute accidat, quã προμετωπίδιον Græci uocant: quemadmodũ, & insinuatas illi lineas, ῥολίδας, & ἀμαρυγὰς appellant. Vt itaque supercilia attollantur, & interdum demissa, oculi sedem angustam redãt,

ipsamq;

ipſamq; corrugata muniant,frontis cutis uniuerſa,quę depilis eſt,ſimul cũ naſi cute,motu uoluntario opportunè agitur:quod carnoſę membranæ,totius frontis & naſi cuti ſubtenſę,fit beneficio; *a* hæc namq; carneis fibris augetur quàmplurimis,& muſculoſa reddita,plures neruorum propagines mutuatur. Deinde frontis naſiq; cuti membrana hęc tenacius, & citra adipis alicuius, aut perquàm modici interuentum connaſcitur,quàm per reliquum corpus cuti adnecti conſueuit.Quod etiam alijs impoſuit Anatomicis,arbitrantibus frontis cutem,carnoſam muſculoſamq; ſubſtantiam eſſe:quum cutis non magis hic,quàm alibi,carniformi ſubſtantia donetur,ſed duntaxat præſens membrana carnoſior reddatur,cuti ipſi (quemadmodum iam diximus) pertinacius quàm in abdomine,aut dorſo,aut crutibus cõnata,haud ſecus, quàm ſi membrana unum corpus cum cute eſſet efformatura:quandoquidem ſic rectè idem motus amborum, mẽbranæ ſcilicet,& cutis perficitur.Porrò huius muſculoſæ compaginis fibrę,mutuò ad latera accumbentes, à naſi ſummo uſque ad mediam frontis ſedem (quæ inter primas capillorũ radices & ſupercilia conſiſtit) & ad huius quoque loci latera,carnoſiores uiſuntur,omnes ſurſum recto tramite procurrentes,ſi modò interim perquàm raras exceperis,obliquo ductu exporrectas.Atque hæc ſanè recta fibrarum ſeries, non perfunctoriè à medicis uenit perpendenda,ne in fronte tranſuerſas potius,quàm rectas moliantur ſectiones. Accidit enim,quum tranſuerſim quandoque ſectionem inibi,& maximè iuxta ſupercilia, ubi carnoſiores eſſe fibras dixi,aliquis tentat,ad palpebrarum radices, tum ſupercilia, tum contiguam ipſis cutem deorſum ita conuolui,& oculos,quibus incumbunt, aggrauare, ut neque aperiri ex ſenrentia queant, neq; liberè ſuo munere fungi,

a Hanc nõ aliter quã in 3 tabula fronte delineare licuit ad A.

Frontis muſculoſa ſubſtantia.

Fibrarum in fronte ſeries.

In fronte tranſuerſas ſectiones nõ tentandas.

MVSCVLOSAE FRONTIS SVBSTANTIAE ADMINIſtratio. Caput. VIII;

DESCRIPTAE modò muſculoſę *a* ſubſtantiæ adminiſtratio, duplex tibi erit. Vna quidem,qua ſimul cum carnoſa membrana cutem à membrana caluariam cingente auferes. Altera autem,qua cutem à muſculoſa ſubſtantia ſeparabis,carneam membranam capiti affixam relinquens. Vt uerò utranque in uno cadauere ex ſententia perficias, detonſis crinibus, à uertice rectà per frontem,& ſuperciliorum medium,ad naſi uſque extremum,ſectionem nouacula per cutem duces:deinde aliam in ſincipite,ſecundùm coronalis ſuturæ ductum,ad tempora,& auriũ radices uſque moliere. Ductis ſectionibus,in altero latere, hamulo,aut ſummis digitis,cutis propter ſectionum angulos (qui in elatiſſima frontis ſede, & ipſo ferè uertice erunt) eleuanda eſt, ac ſimul carnea membrana ad ſupercilia uſque auellenda, eodem prorſus modo,quo carneam membranam à ſubditis muſculis ſeparari,ſuperiùs relatũ eſt.At in alio latere, uarias eaſdemq; tranſuerſas ſectiones experieris:donec relicta ad caluariam carnea membrana, cutem cõmodè ab ipſa,ad ſupercilia uſque adimas,iam in palpebrarum *b* muſculos incidens. Neque id tam factu arduum eſt,atque alij uidentur innuere diſſectionis proceres:quum,uti antea teſtatus ſum, membrana non eo pacto cuti connaſcatur, ut unum prorſus ex ambobus ſimul confuſis corpus conſurgat.

a 3 tab. A.

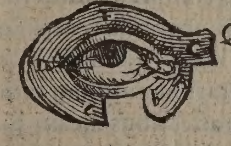
b 3 ta. C, D.

Duplex adminiſtratio

Prior.

Poſterior.

DE MVSCVLIS PALPEBRARVM. Caput IX.

QVAMVIS tertia muſculorũ tabula,ad characteres C,D,E,hos muſculos vtcunque exprimat,hic tamen iſtã peculiarem locauimus figuram,in qua A primũ indicat palpebrę muſculum: b verò & C muſculi illius principium. D autem ſecundũ muſculum inſinuat, cuius initium e notatur.Mutuus verò duorũ muſculorum connexus,F inſignitur.

PALPEBRAM utranque,tam inferiorem,quàm ſuperiorem,efformat membrana,quę à caluariam ſuccingente membrana principium ducit, & unum continuum cum adhærente,alba ve oculi *a* tunica corpus exiſtit,deinde & cutis quoq; cum carnea membrana. Atque hæc ſimul ad palpebrarum fines,& ubi *b* cartilago cilia erigens,& tarſus dicta,conſiſtit,firmiſſimè uniuntur. Per reliquam uerò palpebrarum regionem,cutis carnoſę membranæ, ut in cæteris ferè omnibus corporis partibus, quod ad connexum attinet,committitur:at nullus interim adeps, ſed unctuoſus duntaxat quidam humor, inter cutem membranamq; iacet.In ſuperiori quoque palpebra,ſecundùm uniuerſam ipſius amplitudinem ex abundanti,carnea membrana muſculoſis adaugetur fibris,ac uelut duos efficit muſculos,in medio cutis,& eius membranæ,quam adhærenti oculi tunicę continuam eſſe diximus,repoſitos.Moueri enim oportebat ex noſtro arbitratu ſuperiorem palpebram,alioqui in nullũ vſum nobis accommodaturam. Etenim fruſtra palpebras Natura largiretur, ſi aliquo extrinſecus illato, uerſus hominis oculos, ſcarabæorum & cancrorum oculis longè molliores, quod percuſſurum ipſos & læſurum eſſet, ex noſtro arbitratu eas non clauderemus. Duos itaque tenues,latos, membraneos, ac ſubſtantia propemodum omni ex parte ſibi ſimiles muſculos Natura produxit,unum in maiori oculi ponens angulo,alternũ in minori. *c* Qui portionem maioris anguli occupat,ex media anguli ſede ad naſi latus incipit,ſuo principio etiam ſuperciliorum partem naſo proximam contingens.Huius finis amplus,quemadmodũ totus etiam muſculus,cartilagini, in quam pili firmantur,applantatur,mediam ipſius ſedem,quæ maiorem reſpicit angulũ, uniuerſam occupans. *d* Alter uerò muſculus totum minorem angulum amplectitur, ductũ quodammodo ſemicircularem obtinens. A

a 18 fi. ca. 14 li. 7 x, n
b fi. ca. 35 lib. 1.

c A. dein C, b. et 3 tabu. C.

d D. dei e. & 3 ca. D.

Palpebrarũ conſtitutio.

Duo palpebræ muſculi

Superiorem palpebram cur moueri oportuerit.

Vnus muſculus.

Alter.

medio namque inferioris palpebrę exortus,per minorem angulum circunducitur,& in superiorem palpebram ascendens,in reliquam cartilaginis dimidiam sedem sese inserit:prioriq; musculo,non ad cartilaginem tantùm,sed etiam per reliquam superioris palpebræ longitudinem ita *e* committitur, ut nisi fibris ambos distinxeris,uterque unus esse apparebit. Fibræ enim secundi,nostro C,palpebra sursum ducta,respondent:ea autem conniuente,acutum magis efficiunt augulum:Prioris uerò musculi fibræ,minus obliquę conspiciuntur,& uelut ex duplici ducuntur principio: *f* nimirum ex angulo maiori, *g* & supercilij parte naso contermina.Musculus iste superiorem palpebram attollit , secundus uerò eam deorsum agit.Simul namque semper attrahitur,tam altera tarsi pars,cui contractus musculus non implantatur, quàm reliqua:idq; tarsi,cui musculi inseruntur cartilagineæ constitutionis,beneficio.si namque is esset membranosus,uel carnosus,uel quomodocunque libet (ut reliqua palpebrę sedes) mollis,pręterquàm quòd cilia non reseruaret erecta, attractam ex musculi collectione partē,reliqua haudquaquam sequeretur. Quemadmodum enim si baculum aliquem obliquum & retortum,utra uoles parte apprehensum,attraxeris,se totus sequitur:pari modo tarsus nunc utrunque etiam musculum uniuersus alternatim sequitur.Quod uerò palpebrę motus,eodem ritu,quo reliqui totius corporis motus,qui oppositis perficiuntur musculis,celebrentur, omnibus conspicuum esse debet, uno scilicet musculo in se contracto, altero uerò à propria functione quiescente,& longiore reddito,laxatoq;. Si enim uterque musculus conuelleretur,& ad seipsum sibi continuam tarsi partem alliceret,sursum quidem pars eius,quæ magnum respicit angulum, reuelleretur,deorsum autem traheretur ea,quę paruo uicinior est:ac ita nō magis aperiretur oculus,quàm clauderetur: eaq; uideretur palpebra,quam in Præsagiorum libris retortam uocauit Hippocrates. Cuius sanè oraculi gratia non oscitanter palpebrarum musculos à studiosis obseruari uelim: est enim, ut omnium propemodum in facie motuum,eorum quoque speculatio ardua.Quod uel Galenus facilè attestatur,qui in libris de Affectorum locorum cognitione,tres palpebræ musculos secus atque alibi recensuit.Duos enim illos,quos iam enumeraui,innuit palpebram deorsum trahere:& tertium à fronte natum, ductus palpebrę ad superiora autorem ponit Neque adeò adhuc palpebrarum motus admirandus uenit,atque pelliculę illius,quàm in auibus & testudinibus,alijsq; plurimis animalibus,ex maiore oculi angulo,quoties oculus,conniuet,toti oculo obduci conspicimus,& quę aperto oculo,rursus ad maiorem oculi angulum collecta, quid simile commonstrat,nostræ h carunculę, in maiore oculi angulo repositæ. Quę itaque ad superioris palpebræ motum pertinent,sic se habent, inferiori interim palpebra optimis rationibus, & minori & immobili.

e F. & 3 tab. E.
f b.
g C.
Cur tarsus perinde ac reliqua palpebra non est mollis.
Difficilem esse palpebras mouētiū musculorum cognitionem.
Inferior palpebra immobilis.
h 19 figu cap. 14 lib 7 λ.

MVSCVLORVM PALPEBRAS MOVENTIVM ADministratio. Caput X.

MVSCVLORVM palpebras mouentium administrationem illi respondere conuenit, qua musculosam frontis substantiā es aggressus: nimirum, ut in unius lateris palpebris, musculos unà cum cute ad ipsorum usque insertionem auferas: ac dein musculos à cute quod id tibi cōcessum erit,integros separes.In alterius uerò lateris palpebris, cutis à musculis ad ipsos usque tarsos est auferenda,musculis ad illam membranam integrè asseruatis,aut dimissis,quę ab adhęrente,alba ve oculi tunica pronascitur,& internam palpebrarum sedem constituit,interq; se & cutem musculos superiorem palpebram mouentes comprehendit,citra omnem (quemadmodum ferè & in fronte) adipis interuentum. Vbi igitur musculos,aut potius carneam membranam hic superioris palpebræ motuum gratia musculosam redditam,à cute liberasti, niteris dein illam à subdita ipsi membrana transuersis undique sectionibus adimere,quo palpebrarum motuum rationem,perquàm sanè obscuram,& difficilem,absolutiùs perdiscas: ne quid interim de affectibus dicam,his sedibus tam crebrò oboriuntibus,diligentemq; manus operam expetentibus.

DE OCVLORVM MVSCVLIS. Caput XI.

VNDECIMI CAPITIS FIGVRARVM,et earundem characterum Index.

QVANDOQVIDEM in integris musculorum tabulis, oculi musculos depingere non dabatur, ipseq; oculus ex caluaria ad musculorum ostensionem euellendus sit,hic ipsorum delineationē extra reliquorum musculorum proportionē reposuimus. Ac in harum prima quidem, oculus simul cum suis musculis, in ipsorum sede adhuc repositis, una facie delineatur. Secunda verò sex primos oculi musculos, ab insertione humi prostratos, commonstrat, septimo adhuc ad uisorium neruum sua in sede asseruato.

A 1, 2 *Ant erior oculi sedes, in qua iris consistit.*
B 1, 2 *Visorius neruus,inibi resectus,quà primùm ex caluaria in oculi sedem delabitur.*

PRIMA oculi musculorum figura.

SECVNDA OCVLI musculorum figura.

C,D, E I Tres in hac facie musculi occurrunt, nondum scilicet aliquo musculo sua sede liberato.

F, G I Interuallorum inter sex primos musculos consistentium, & adipe oppletorum, duo in hac facie apparent.

H, I, K, L, M, N Primi sex oculi musculi. Verùm H musculũ notat, quo oculus sursum agitur: I, quo deorsum: M & N, quibus leuiter circumagitur: K, quo ad maiorem oculi angulum ducitur: L, quo ad minorem angulum fertur.

O Septimus oculi musculus, nulla ex parte à uisorio neruo liberatus, sed ab adipe ipsum alioquin integente omnino detectus.

Oculos motu uoluntario moueri.

CVVM neque ex lateribus, neque alijs omnino sedibus, quàm ad pupillæ rectitudinẽ, oculorum perficiatur uisio, paucissima sanè videremus, si oculi penitus essent immobiles. At quia tres oculorum nobis occurrũt motus: unus nimirum, quo hi intrò uersus nasum ad ducuntur, & quo extrorsum ad paruum angulum aguntur: secundus, quo sursum tendũtur uersus supercilia, & deorsum ad malas trahuntur: tertius, quo obscuro admodũ motu circumuertuntur: meritò singulis motibus bini adaptãtur musculi, quorũ a primus ad internum oculi consistit latus, introrsumq; oculum agit. b Secundus autem ad externũ latus repositus, illum extrorsum ducit. c Tertius suprà habetur, oculumq; sursum mouet: uti d quartus, qui infrà locatur, deorsum. Hi quatuor musculi ut rectis oculi præsunt motibus, ita quoque rectum situm obtinent, sibiq; omni ex parte similes sunt. Capita enim ipsorum ex dura cerebri e membrana, neruum uisoriũ obtegente, & è neruo f secundi paris neruorum cerebri, mox in nerui uisorij è caluariæ cauitate prolapsu originem ducunt: dein ipsorum uenter amplior, quàm profundior, attamen propemodum teres uisitur: & quum ad oculi usque regionem, quæ inter posteriorem & anteriorem media habetur, uenter ille peruenit, in latam membraneamque cessat eneruationem, quę ultra mediam eam oculi regionem in anteriora pertur, & duræ oculi g tunicæ, tanquam mouendo ossi, non procul ab h iride, maioriq; oculi circulo inseritur, rectà secũdùm oculi latitudinem incedente linea. Porrò i quintus, & k sextus, circumductionis sunt opifices, dictisq; nunc quatuor forma quidem & ortu respondent: at minores, & ductu, & insertione ab illis differunt. Vnus namque à dura cerebri membrana, uisorium neruum ambiente, è regione minoris anguli originem ducit, & in humiliorem oculi sedem, neruosa sua tenuitate iuxta iridem obliqua linea implantatur. Alter uerò à uisorij nerui membrana, è regione maioris anguli enascitur, & duræ oculi tunicæ, neruosam ipsius tenuitatem, obliqua quoque lineam ad superiorem oculi sedem inserit. Cæterùm etsi hi ambo circumuersioni præcipuè conducant, attamen, & sursum deorsumque oculum quodammodo agunt. Sex isti musculi, quum simul omnes suum adhuc seruant situm, unàq; cõmittuntur, l figuram constituunt turbinatam: cuius conus, ipsorum est exortus: basis uerò, eorundem insertio. Breuissimo enim ductu, neruo connectuntur uisorio: quum in illorum, quam unà conformant capacitate, multus contineatur m adeps duriusculus, & albus admodum, qui rursus alteri cuidam obuoluitur musculo. Est enim præter commemoratos oculi musculos, n alius adhuc grandis, & undecunque ab illis, & eo quẽ diximus adipe circundatus, ac solus similem figuram illi, quam priores sex simul efformabant, constituens. Nam musculus iste paulo anteriùs, quàm sex illi, à dura quoque membrana, neruum uisorium inuoluẽte, principium assumit carneum, quod neruum illum orbiculatim ambiens, in prioraq; porrectum, instar turbinis tantisper dilatescit, dum musculus posteriorem oculi sedem contingat, illiq; circuli modo carneus implantetur, non quidem proximè ad neruum uisorium, sed ferè ubi oculus hac posteriori sede amplissimus fieri incipit. Quemadmodum uerò inter hunc musculum, & sex priores, adipem repositum dixi: ita etiam inter neruũ ipsum, & prę sentem musculum, eo interuallo, quo is à neruo abscedit, adeps colligitur. Musculus hic nullam prorsus inscriptionem obtinet, nisi fortassis unam in inferiori sede, secundùm ipsius longitudinem protensam. Vnde etiam miror, hunc non unius musculi loco ab Anatomicis enumeratum fuisse, sed ab alijs duorum, ab alijs trium: quum interim musculum hunc uix obiter omnes descripserint. Ac proinde etiã uereor, ipsos non admodũ aptè illius usum expressisse, dum hunc priuatim retentionis oculi in sua sede autorem esse asserunt, nullũ præterea illi usum asscribentes. Quum tamen sex priores musculi id munus sibi aptius uendicare possint, quòd externa ipsorum superficie, membranæ oculi sedem in caluaria exculptam succingenti, fibris quodammodo connascantur, septimum musculum undique in se occultantes, ac ne caluariam ullibi contingat, arcentes. Quinimo fortè non deerunt, qui sex musculorum exortum non à membrana neruum inuestiente, uerùm ab illa, quæ os succingit, pendere contendent, quum interim septimus musculus multis interuallis undiquaque ab os succingente membrana distet: quod profectò factum non fuisset, si modò huius beneficio oculum in sua sede retineri, ac quodammodo ad cerebrũ trahi oporteret. Proinde si ipsius naturam accuratè rimatus fueris, illum instar tegumenti uisorio neruo obduci concedes, & postmodum etiam oculũ rectis motibus agere fateberis, prout nimirum has illas ve sui corporis fibras contraxerit, laxauerit ve.

a 2. fig. k.
b 2. fig. L.
c 2. fig. H.
d 2. fig. I.
e specta a & y fig. 17 cap. 14 lib. 7.
f 1. 2. figu. cap. 2 lib. 4 K.
g fi. 16 & 17 cap. 14 lib. 7.
h earundẽ fig. x.
i 2. fig. M.
k 2. fig. N.
l tota prima fig.
m 1. fig. F, G.
n 2. fig. O.
Primi quatuor oculũ mouẽtes musculi.
Quintus et sextus.
Adeps oculi musculis ĩterpositus.
Septimus musculus.
Septimi officium.
Ostendit hac prima figura.

OCVLI MVSCVLORVM ADMINISTRATIO. Caput XII.

Administratio ĩ oculo à caluaria resecto. & hunc eximẽdi modus.

o 1. fi. ca. 9 libr. 1 T, V, Θ, & alij multi characteres.

RECTIVS musculorum oculum mouentium administrationem, illo ex caluariæ a sinu euulso, perficies. Euellitur autem promptè uniuersus, integra adhuc caluaria, si omni ex parte oblongo cultello, ad os semper ductis in circuitu sectionibus, à suo sinu ipsum liberaueris, & tandem neruũ uisorium, ubi primùm ex caluaria procedit, abscecueris. Si uerò caluaria fortè ad cerebri inspectionem prius fuerit dissecta, ipsumq; cerebrum auulsũ,

cõduxerit duabus lineis caluariam serra diuidere: una quidem linea à regione maioris anguli, uersus uisorij nerui foramen facta: altera autem à minori angulo, ad prioris sectionis, iuxta foramen illud, terminum. Si enim ad eum modum serram in oculi usque sedem penetrare coegeris, totam superiorem sedis partem, instar cuiusdam trianguli auferes: ac deinceps undique oculo à pinguedine liberato, illum adimes: aut si uisum erit, oculum ab osse undecunque liberatum, solius uisorij nerui interuentu, caluariæ appendere sines. Euulsum sodali tenẽdum porriges sic, ut summis dextræ manus digitis nerui uisorij finem (quem & eleuabit) sinistra autem manu uelut in pugnum coacta, in indice ac pollice anteriorem oculi partem comprehendat. Mox adipem oculo circumpositum, & glandulas, uenarum & arteriarum diuisionem intercedentes, adimito. Dein consideratis musculorum ductibus, & quam simul omnes cõstituunt, forma, sex capita primorum à neruo uisorio, cultello acutiori liberato: ac singulos deinde musculos leuiter secando, ad mediam usque oculi regionẽ deducito, unumquemque supra læuam sodalis manum, quasi stellam effigiaturus, extendens. hac namque ratione cuiusque implantationem, formam & usum leui negocio condisces. Porrò nihil æquè diligenter præcauendum uenit, ac ne *b* adhærentem albam ve oculi tunicam à *c* cornea prorsus abradas, nimiumq; oculum emungas, priusquam sex musculorum insertionẽ intuitus fueris: aliàs enim (nisi fortè exercitatior sis) eam uitiabis, neruosam alicuius musculi tenuitatem unà cum adhærente membrana incuriose abscecans. Iam ubi adipem in media horum musculorum cauitate coaceruatum unguibus, aut cultello à septimo oculi musculo ademperis, illum quoque aggredi integrum est. Qui itaq; neruum ambiat, circulatimq; in oculi radicem implantetur, examina, ipsum à neruo prorsus ad durã usq; oculi tunicam radendo. Cæterùm si oculum, caluariæ adhuc hærentem, administrare animus sit, musculorum capita primùm liberans, ad eum quem iam dixi modum, musculos attrectabis, capita scilicet à neruo adhuc fixo, ad insertionem usque deducens. Commodiùs tamẽ, minoriq; molestia priorem sectionem obibis. In utroque tamen administrandi modo, oculi situs semper perpẽdendus est, quem *d* caruncula indicabit, maiorem angulum in homine occupans, & (ut creditur) pituitam in genas defluere præcauens. Hęc namque (dummodo cognoscas, an dextrum, an sinistrum oculum in manus assumpseris) oculi regionem, quæ magnum spectat angulum, perpetuò commonstrabit, à qua ilico reliqua oculi latera opportunè petes Aut si lubet, neglecta caruncula, poteris cultello corneam membranam, priusquam oculum à caluaria resecabis, punctim in aliqua parte radere, hincq; oculi regiones semper augurari. Interest autem, oculi regiones, propter obliquos musculos potissimùm, cognoscere.

Hæc quasi ostẽdũt dua ca. 11 figu.

b 18 fi. ca. 14 li. 7 λ, κ. c 17 fi. ca. 14 lib. 7 κ.

Administratio oculi musculorum, quũ is adhuc caluariæ hæret.

d 19 fi. ca. 14 lib. 7. λ.

a 1. fi. 9 c. lib. 1 Ξ, Ξ. b 4. ta. K. c 4. tab. L.

DE BVCCARVM, LABRORVM, ET NASI ALARVM MVsculis. Capur XIII.

LIBRO superiore, *a* duo nasi ossa in *b* duas desinere cartilagines, atque horum extremo secundùm latera alias *c* duas molles & latas cartilagines (quas alas uocant) accumbere alligariq;, scriptum fuit. Nunc uerò musculos, qui eas mouent, simul cum buccarũ, labrorumq; motoribus exequemur, buccarum, & labrorũ motus hic intelligentes, quos quiescente etiam inferioris maxillæ osse obimus: Alijs siquidẽ musculis maxillæ os, alijs uerò buccæ labraq;, motu aguntur uoluntario. Duorũ itaque primorũ, quibus buccas & labra mouent, in utroque latere *d* singuli habẽtur membranei, admodumq; ampli. Ex omniũ enim uertebrarum ceruicis spinarum regionibus, deinde scapularum, & clauicularum, & pectoris ossis sedibus originem ducunt, usque ad faciei medium protensi. Sũtq; hi aliud nihil omnino, quàm carnea mẽbrana, carnosis fibris adaucta, & dictis iã regionibus musculosa penitus reddita. Cæterùm fibre à nullo prorsus osse originem (ut fortassis quispiam, ab alijs Anatomicis lusus, arbitraretur) ducunt, neque etiam quis musculos hos ab aliquo osse principium petere, non perperam dicturus est. At quia fibris his multi *e* neruorum surculi exporriguntur, qui à subditis membranæ corporibus in illam excurrunt, membrana substratis sibi sedibus ualidius hic, quàm in reliquo ferè corpore affirmatur, uarium sanè fibrarum proponens incessum. Fibrę enim *f* à pectoris ossis sede, mediaq; clauiculæ regione, pectoris os spectante, sursum uersus faciem conscendentes, secundùm colli longitudinem recto tramite protenduntur. *g* Quæ autem ex reliqua clauiculæ sede, & summi humeri, & scapulæ sedibus, ad ceruicis usque spinam incipiunt, obliquè sursum contendunt, tantoq; obliquiores uisuntur, quanto ceruicis spinæ sunt propinquiores. Omnes enim carneæ fibræ, à ceruicis uertebrarum spinarum sedibus prorepentes, sursum trãsuersim feruntur, idq; eo magis, quo musculus occipitio uicinior existit: Porrò eiusmodi fibrarum ductus, in collo admodũ conspicuus est: simultaq; fibrarum intersectio, ut neque etiam in summo mento, & in inferioris maxillę iuxta aurem regione se offert. Verùm ubi fibræ iam labra *h* cõtingunt, inter se adeò confundũtur, ut rectas, & obliquas & trãsuersas iã amplius distinguere, prorsus arduum & impossibile fit, idq; præcipuè secundùm totam inferioris labri regionẽ. Superior enim huius musculi *i* pars, ab elatiore sui principij, quod per spinę ceruicis sumit longitudinẽ, sede, secundũ occipitij ossis basim fertur, mox sub aurẽ, ut ipsius radicẽ perreptando cõtingat, incedens. Imò interdũ hic adeò carneis suis fibris ascẽdit, ut et auris ipsius beneficio quibusdã hominibus uti, & simijs, moueatur. Musculus dein ab aure in faciẽ ductus, *k* illũ quẽ inferiorẽ maxillã mouentiũ secũdũ statuemus, integit musculũ: & paulo ualidius ossi in mala, quàm alibi in reliquo ipsius progressu cõnascitur, hinc ad nasi usque radicem pertingens. unde etiam fit, *l* primum quidem musculi latus per ceruicis spinæ longitudinem, *m* secundum autem ab occipitij medio ad superius usque labrum opportunè ac manifestò diffiniri. Reliqua uerò duo ipsius latera (sortitur enim quatuor) haud æquè sunt distincta.

Alterius lateris primus musculus, uel simul omnium primus ac secũdus. Libr. 4. de Administrandis sectionibus.

d 3. ta. musculus Γ notatur circũscriptus H, I. O, N, L, e K, M.

Hãc neruorũ seriẽ aliquo pacto ostendit collum 3 fi. ca. 11 li. 4.

f 3. tabu. à K ad L. g 3. ta. ab L ad O.

h iuxta H, M 3. tab.

i 3. tab. ab O ad H.

k 4. ta. Δ. l 3. ta. quasi ab O ad N.

m 3. ta. ab O ad H, M

Nonnullis hominibus aures moueri.

Quòd

n 3 tab. quaſi ab N per L ad K.

n Quod enim à ſpina ad ſummum vſq; pectoris oſſis, ſecundùm ſcapulam & clauiculam exporrigitur, inæquale eſt, ac varium. Quandoquidem non inſtar rectæ lineæ carnoſarum fibrarum hic apparet principiũ, ſed inſtar obliquę, admodumq; inæqualis, nunc paululum ſub ſcapulę ſpina & clauicula incipiẽs, nũc paulo ſuperius, & nunc è regione. o Quartum autem latus, quod à ſummo mento, ad ſuperiorem pectoris oſſis ſedem protẽditur, vix ob id diſtingui poteſt, quòd hominibus vtriuſq; lateris muſculi hic adeò coeũt, vt duo muſculi unus eſſe uideatur: quodq; hac in parte carnoſiores longè, quàm in reliqua ipſorum ſede exiſtant. Hi muſculi buccas, & totum inferius labrum deorſum retrahunt, & ad latera ſimul cum ſuperiori labro abducunt: aut, ut dicam uerius, reliquam faciei cutem, quæ à muſculoſa frontis, & naſi ſubſtãtia, & palpebræ muſculis non mouetur, circumagit, ad hoc opitulante p lato quoque, & quodammodo orbiculari muſculo, à tota ferè ſuperioris maxillæ longitudine, in inferioris longitudinem, ad gingiuarum radicem inſerto. Eſt autem hic muſculus ſimiliter membraneus, & uaria fibrarum ſpecie intertextus, totã eam buccarum ſedem complectens, quam inflare poſſimus. Neque ſanè aliud corpus id uniuerſum, quod inflatur, cenſendum eſt, quàm cutis, cui immediatè ſuccumbit q primus iam commemoratus muſculus: deinde, prout obeſiores homines ſunt, adipis maior minor ue copia: & poſtmodũ quidam ſuperioris labri r muſculus, & s alius, labro quoq; eidem, & alæ naſi cõis, quos poſtea deſcribemus. prętere a orbicularis etiam plus muſculus, cuius naturam explicare iam cõtendimus, cuiuſq; internam ſuperficiem os ſuccingens tunica oblinit, ipſiq; adeò connaſcitur, ut nullo prorſus modo illacera à muſculo, aut muſculus ab illa auferri queat. Imò ſecundus hic buccarum muſculus, uix aliud eſt, quàm carnoſarum fibrarum implexus admodum tenuis, ac quodammodo membraneus. Cognoſces autem eam, quam diximus, utriuſq; iam commemorati buccarum muſculi, & potiſſimùm primi functionem próptiſſimè, ſi inferiore maxilla ſuperiori adducta, immotaq;, plurimùm ad quamcunq; partem, ſedem ue, labra & buccas duxeris: unaq; etiam obſeruaueris, qui anteriorẽ colli cutẽ, primi muſculi beneficio, unà cũ buccis deorſum uellere poſſis. Rurſus ſi immota colli cute, totã buccarum ſedem, quã inflare integrum eſt, nunc in oris amplitudinẽ uolueris: nũc autẽ extrorſum, nunc ſurſum, nunc deorsũ, nũc prorſum, nunc retrorſum duxeris, ſecũdi muſculi functionẽ, & motus, quos illius, & aeris in ore ui obimus, plurimùm admitaberis. Cæterùm, Galenus t primo utriuſq; lateris muſculo, qui ipsũ, quum libros de Vſu partiũ conſcriberet, latuit, quemq; à ſe tandẽ inuentum fuiſſe, non ſemel in libris de Adminiſtrandis ſectionibus inculcat, adeò fauit, illũq;, ut ueterum oſcitantiã magis argueret, tanti momenti eſſe tradidit, ut in quarto de Adminiſtrandis ſectionibus, ipſum duntaxat omnium functionum, quas labris & ore, edentes, aut bibentes, aut differentes obimus, autorẽ uideatur ſtatuere, u neruis quoq; huc concurrentibus mouendi officium priuatim tribuens, & nullam ferè (uti tamen decebat) aliorum inſuper muſculorum mentionem faciens. Sunt autem nerui eiuſmodi utrinque bini: quorum unum ex foramine inferioris maxillæ, ad inferius labrũ elabi, ſuo loco docebimus: alterum, ex oculorum ſede per peculiare foramen deductum: in malarum regionem decumbere audies. Verùm quum eiuſmodi nerui (ſi modò motibus præeſſe debuerint) muſculis indigeant, & omnes labrorũ motus illis x latis & tenuibus tantùm peragi nequeant, ipſiq; alios exigant auxiliores, meritò Natura alios y quatuor muſculos mouendis labris conſtruxit. Quorũ principia, euidẽtia quidem & manifeſta ſunt, anteaquam labrorum extremis permiſcentur: concreta uerò illis, omnifariam redduntur obſcura, & inſeparabilia à reliqua labrorum ſubſtantia. Vniuerſa enim labrorum cute, & oris amplitudinem ſuccingente tunica, tori muſculoſæ naturæ commixtis, ac muſculis, ut quiſpiam non ineptè dixerit, ibidem corruptis, unà cum z fungoſa, quã poſtea explicabimus, ſubſtantia, hominis labra procreantur. Quatuor itaque enarrandorum iam muſculorum duo primi, labro ſuperiori peculiares ſunt, ipſorumq; in utroque latere a unus habetur, qui à maxillæ ſuperioris oſſe ubi mala cõſiſtit, carnoſo principio enatus, deorſum obliquè in priora fertur, quouſque in ſui labri latus ſeſe inſerat. Duorum inferiorum utrinq; etiam b unus obſeruatur, ſuperiori muſculo latior, ſed breuior. Exoritur namque carneus & hic quoque, ab inferioris maxillæ humiliori parte, ad menti quaſi latera, hinc ſurſum obliquè in priora protenſus, latusq; permanens, in mediã inferioris labri ſedem implantatur. Sunt itaque omnes quatuor lati, ac quodammodo, quod ad fibras attinet: duplici donati initio: ipſorumq; fibræ circa inſertionem, X literæ modo ſeſe interſecant, pertinaciter (uti admonuimus) labrorum cuti immixtæ. His muſculis duodecim motus ut minimùm obimus: quatuor quidẽ obliquos, in utroque labro duos: & alios octo rectos, in utroque labro quatuor. Duo quidem ad amuſſim recti fiunt, quando labra plurimùm à ſe inuicem diſtant: hoc quidem à duobus muſculis ſurſum agentibus ad nares tenſo, altero autem deorſum ad mentum ducto, dum duo inferiores muſculi laborant. dein quando ad ſeſe labra retrahuntur, & inuicem coeunt, uno ex ſuperiore loco deorſum, altero ex humiliore ſurſum protenſo. Cæterum ab internis horum muſculorum fibris, labra introrſum conuertuntur & ſubimplicantur; ab exterioribus uerò foras euelluntur: ut ita & duo alij in ſingulis labris recti conſurgant motus, qui paulo minus toto ad obliquos quaſi referendi ſunt. Quatuor uerò obliqui motus, unico duntaxat laborante muſculo, reliquo interim laxato, celebrantur. Si enim dexter ſuperioris labri muſculus, remiſſo ſiniſtro, cõtrahitur, dextra labri pars obliquo motu, ſiniſtra dependente, attollitur: atq; hac ratione reliqui tres obliqui motus labrorum peraguntur. Vt uerò ualidiùs adhuc ſuperius labrum moueretur, & ſecundùm totam ipſius ſubſtantiam muſculis participaret, illi alia portio c muſculi elargitur, qui narium d alã extrorſum ſurſumq; agit. A mala enim, iuxta proprium ſuperioris labri e muſculum, carneus quidam, ſed tenuis mẽbraneusq; enaſcitur muſculus, qui in ipſo modicè uerſus priora deſcenſu, in duas portiones partitur, unam naſi alæ radici, alteram ſuperioris labri parti, quam Latini muſtacem, Græci uerò ὑπήνην uocant, inferens. Portio naſi alę exporrecta, eam extrorſum ſurſumq; mouet; quæ autem labro propria eſt, id quoq; ſurſum

o 3 tab. ab M ad K.

p 4 tab. M. 5 tab. E.

Secũdus alterius lateris, ſeu omniũ 3 & 4.

q 3 tab Γ.

r 3 tab. G, H

s 5 tab. F.

t 3 tab. Γ.

u 4 tab. I. 5 tab. G & 2 fig. cap. 2 lib. 4 O, V.

x 3 tab. Γ.

y alterius lateris vnus G, H 3 tab. alter 4 tab. N notatur.

z 5 tab. G.

Labrorum conſtitutio, dein quatuor muſculi labris proprij, ſeu in altero latere tertius et poſtea quartus, uel omnium 5, 6, 7, 8.

a 3 ta. G, H

b 4 tab. N.

c 3 tab. F.

d 4 tab. L.

e 3 tab. G.

Alarũ naſi muſculus p̃ſentis Capitis in altero lateres, aut omnium 9 & 10.

In altero latere 6, aut omniũ 11 & 12.
Musculorũ epilogus.
f ad regionem k tab. 4.
g sub F 3. tab.
h 3 tab. ab M ad K.

uellit:& tãtus huius portionis cum alæ portione est cõnexus,ut superius labrum,immota ala,sursum uehementer mouere nequeas. Verùm præter hunc alę musculum, *f* alius in interna narium amplitudine habetur:qui ad suæ cauitatis externum latus,sub tunica nares succingente reconditus,impense tenuis est, ac membraneus:inq; interiorem alæ regionem insertus,illam introducit,& colligit:hacq; ratione cum opposito sibi musculo in repentinis inspirationibus, & expirationibus homini accõmodus redditur. Sunt itaq; hoc Capite nobis enumerati duodecim musculi, si omnes utriusque lateris iunxerimus: duo quidem lati, ex carnea constantes membrana: duo admodum uarij, ex una quasi maxilla in aliam pronati: & quatuor labris proprij,& totidem alarum nasi. nisi fortassis illum,qui labrum superius,& alam simul adit, propter ipsius *g* dissectionem in progressu,& in diuersas partes insertionem,duos fingere, atque ita quatuordecim musculos statuere,uisum fuerit. Sic etiam nihil obstat, & duos,qui carnea membrana efformantur, unum dicere, quum adeò in anteriori colli parte continuentur,ut *h* diuisionem nullam notatu dignam ostendant.

MVSCVLORVM BVCCAS, LABRA, ET NASI ALAS MOVENtium administratio. Caput XIIII.

Primi ac secũdi duodecim præcedẽtis Capitis musculorũ administratio.
a 3 tab. T

HORVM musculorum administrationem,à *a* latis,& ex carnea constãtibus membrana musculis,opportunissimè auspicaberis, ac primùm acutiori nouacula in cute rectam sectionem,à summo mento,mediaq; inferioris labri sede (ubi cutis in ruborum desinit) ad pectus usque,secundùm colli longitudinem duces,ita quidem adamussim,ut sola cutis ad subiectum usque musculum,carneam ve membranam diuidatur. Deinde alia ducenda est sectio,ad utriusque labri extremum,secundùm ruboris finem,sic ut orbiculari sectione os uniuersum obducatur. His alia per nasi longitudinem addetur sectio:& si prius frontis musculosam compagem,& palpebræ musculos aggressus fueris,nulla pręter has (nisi sub aure, ad medium usque occipitij) in facie est ducenda: aliàs enim ex summo narium,sub inferiori palpebra, & aure, uersus occipitium transuersam moliri deberes sectionem. Cæterùm à fine sectionis ad pectoris usque os ductæ, transuersa una sub clauicula,& summo humero,& scapulæ spina ad dorsum usque perficietur. Licebit,& his transuersam ex faucibus,seu ex gutturis regione,usque ad spinam adijcere. His tentatis sectionibus,hamulo cutis leuabitur:ac in altero latere,acutiori nouacula, cutis à subiecto membraneo musculo,omni industria liberabitur. quod nullibi feceris molestiùs,quàm ubi laqueus ceruicem compressit: hic enim laquei occasione,cutis membraneo musculo pertinacissimè cõnata reperitur: & etiam cutis instar cornu adeò inibi mox indurescit, ut uix nouaculam admittat.

Corpus musculorum sectioni opportunum.

Quanquam musculorũ sectioni corpus opportunius adhibebitur, ex quo uenæ prius sectæ, uniuersum sanguinem in aquam calentem effuderint: quandoquidem tunc non toties uenæ sanguine inanitæ,dum musculos diuidis,uenient colligandæ, atque adeò frequenter spongijs abstergendæ. Ex altero autem cadaueris latere,unà cum cute (quod factu facillimum est) musculum latum tenuemq; auferes:& utrinque musculi naturã,& fibras,neruosq;, ac munia (si hinc inde suas,quas prius enarrauimus,partes attraxeris) intuebere. Fibrarum autem huius musculi seriem nequaquam oscitabundus in tota humiliore inferioris maxillæ sede præteribis:quin prius eas strumarum,uel,ut uulgò dicimus, scrophularum gratia diligenter examinaueris,quo in eo abscessus genere,quum usus expetet, fœlicius ac magis industrià tumentes glandulas exseces. Administratio enim sectionis in hoc affectu extra fibrarum ductum tentata,admodum obscœnè hinc inde colli cutem aut tendit,aut corrugat. Vbi hæc igitur sedulò obseruaueris, eius lateris musculum, quem subditis corporibus adempta cute affixum reliquisti,omni ex parte adimes,administrationemq;ad proprios labrorum musculos conuertes,qui in conspectum ueniunt, quamprimùm adipem ademeris,qui his præcipuè in buccarum regione incumbit,& unà cum lato, qui ex carnea constituitur membrana,permiscetur musculo. Liberabis itaq; ab inferiori maxilla primùm *b* duorum,qui inferiori labro elargiuntur capita,sensim ea ad insertionem usque,ut fibras examines,deducens.

Administratio 5. 6 7, 8.
b 4 ta. N.

Laborum fungosa substantia.
c 5 tab. G.

Atque hic labra fungosæ cuiusdam *c* substantiæ interuentu,maxillæ ossi connata reperies,quæ labris opitulatur,quoties distrahuntur,tenuesq; fiunt,& quoties cõtracta incrassantur,ac corrugantur. Quippe eiusmodi substãtia omnino,& inanitur,& repletur promptè: inanita quidem submittitur,repleta uerò attollitur. Præter hanc substantiam,occurrent & *d* nerui duo,maioris tertij paris neruorũ cerebri radicis ramuli,ex maxilla inferiori in eos quos iam dissecas,musculos diffusi. Cæterùm posteaquam inferiores liberati fuerint,à malis *e* duos quoq; superiores dissecabis: illisq; ad superius usque labrũ deductis,quatuor musculorum functiones,capita huc illuc trahens,spectabis. Dein *f* musculo alę nasi,& superiori labro communi,à malis deraso,ac ad alam usque,& labrum deducto,eius quoque usum contemplabere. Hic uolens prætermitto *g* neruum,minoris gracilioris ve tertij paris neruorum cerebri radicis propaginem,ex superiori maxilla excidentem,ac nuper dictis musculis communicatum: siquidem neruorum omnium seriem, quàm dabitur accuratissimè,in quarto libro prosequar. Atque eadem ratione hic nullam neque uenarum, neque arteriarum mentionem facio, etiamsi lato musculo *h* externa iugularis sit contermina,quum tertius liber uenis arterijsq; dedicabitur. Integrum itaq; est,ut consideres membranosa ligamina,narium alas cæteris nasi cartilaginibus colligantia,& deinde mutuum earum cartilaginum connexum. nam de narium *i* tunica,in neruorum distributione similiter pertractabitur. In prę sentia autem suffecerit, adhuc sermoni adiecisse,tunicam illam,quæ nariũ cauitatem ambit, aliquousque cultello à subditis partibus abradendam esse,ut commodè tenuẽ membraneumq; *K* musculum, intrò alam mouentem,intucaris. His

d ad latera G tab. 5. & 2 fig. cap. 2 lib. 4 Λ.
e 3 tab. à G ad H.
Admistratio 9 et 10.
f 3 tab. F.
g 4 tab. I. & 2 fi. ca. 2 lib. 4 Θ.
h fi. cap. 6. lib. 3 T, V.
i 2 fi. cap. 2 lib. 4 humilius P.
k 4 tab. K.

omnibus

l 4.tab.M. omnibus resectis, secundus alterius lateris enarratus mihi *l* musculus, externa ipsius superficie spectatissi
mus est. Vt tamen ipsius naturam quoque examussim obserues, undecunque unguibus hamulisq; est diue *Administratio 11*
lendus: ac postmodum à maxillis & dentium gingiuis derasus, à tunica; oris cauitatem oblinente, quoad *& 12.*
fieri potest cómodè, uenit liberandus. Et quo huius musculi rarior, magisq; admiranda est constructio, fi- *Administratio 3 et*
brarumq; mirabilior implexus, eo studiosius illum in multas particulas non mediocri delectatione discer *4.*
pes. & ad buccarum motum, non uerò maxillæ inferioris, illum auxiliari speculaberis.

DE MVSCVLIS INFERIOREM MAXILLAM MOVENtibus. Caput XV.

a figura ca. 10 lib. I. INFERIOR *a* maxilla homini, quiescente interim immotaq; superiore, motu agitur
uoluntario: quemadmodum animalibus ad unum omnibus, si fluuiatilem crocodilum *Inferiorem maxillam, superiore quiescente, moueri.*
exceperis, cui unico superior maxilla mobilis uisitur, inferiore interim cum temporum
ossibus adeò unita, ut ne tantillum quidem moueri queat, ipsaq; duos sinus nanciscatur,
b 1, 2. fig. cap. 10 li. I A. quibus superior singulis utrinque capitulis latis, nec *b* nostris admodum assimilibus
inarticulatur, magna ex parte lacertarum testudinumq; inferiori maxillæ respondens:
quemadmodum etiam totus crocodilus imagine (non autem magnitudine, & geniculatis caudæ tuberi-
bus) lacertæ similis uisitur. Hominis inferior maxilla ad superiorem, quum os claudimus, insigni ualidoq;
admodum motu sursum ducitur, & deinde manducantibus prorsum ac retrorsum in lateraq; circumfer- *Maxillæ inferioris motus, quos octo complet musculi.*
tur: & denique quum os aperimus, nunc rectà, nunc paululum in alterutrum latus declinans, deorsum agi
c 4. muscu. tab. Γ. et Δ. & 6. ta. D. et 5. ta. H. I. tur. Complemus uerò hos maxillæ motus, *c* quatuor utrinque musculis: quorum *d* unus, sui lateris té-
pus occupans, ac proinde temporalis ab omnibus nuncupatus; principium ducit *e* à uerticis & temporis
& fronris ossibus, & osse cuneum imitante, & eo osse, quod minorem externum ve sedis oculi angulum am *Primus alterius lateris musculus, seu têporalis.*
plectitur, maxillæq; superioris ossium mihi primum habetur. *f* Instar tertiæ enim circuli partis muscu-
d 4 tab. Γ. 3, 5. tab. B. 2, 6, 9 tab. A. lus iste à uerticis ac frontis osse multo elatius enascitur, quàm *g* commissura squamæformis consistit: &
hinc sensim crassescens, & carnosior redditus, arctatusq;, in cauitatem inibi in capitis ossibus concinnè,
magnaq; Naturæ industria, totius musculi gratia exculptam, & uallis pulchrè circudatam, septamq; de-
e 3, 4. fig. cap. 6. lib. I R, R. unde hæc ossa petes. scendit, à temporis osse, & cuneum imitante, & frontis, & illo quod externum oculi sedis angulum effor-
mat, toto suo incessu enatus. Quum uerò ad *h* iugale usque os pertingit, admodumq; crassus (sed angu-
stus interim) euasit, superiori quoque iugalis ossis sedi adnascitur, *i* musculo illi admodum *k* conti-
nuus, quem secundo loco enumeraturi, à iugali potissimum osse enasci docebimus. Vniuersum itaque tem
f 4. ta. A, B, C. poralis musculi corpus, ad iugale usque os carneum est, & exteriori tantum sede, propter propriæ membra
næ crassitiem, perquàm liuidum: idq; potissimum ad exortus sui initium, & ipsius ad os iugale connexum.
g 3, 4. fig. cap. 6. libr. 1. F, Vbi uerò acutum maxillæ inferioris *l* processum contingit, in breuem, quanquam insigniter ualidum,
nerueumq;, finit *m* tendinem, sua amplitudine processum amplectentem, illiq; ualidissimè insertum.
h 2. ta. B. 4. tab. D. Ad tendinem hunc omnes temporalis musculi fibræ, tanquam ex tribus circuli partibus, ad suum cétrum
procurrunt: tendinemq; hunc efformant illorum musculorum ritu, *n* quos gibbum & cauum scapulæ im
i 4. tab. Δ. K 5. ta. C. plere audies, & qui ex ilium osse pronati, femoris motibus famulátur. ita profectò, ut satis mirari nequeá,
l 1, 2. fig. cap. 10. lib. 1. C. & 6. tab. B. quid nam peculiare illud sit, tantopere in temporali musculo à Galeno decantatum. Neq; satis assequor, *Lib. 11. de Vsu part.*
quamobrem is Naturam tot laudibus efferat, quasi hic magno singulariq; artificio ab aliorũ musculorum
forma declinasset, tendiné educens nó ex musculi extremo, ut aliàs semper, sed ex musculi medio: quũ ego
in tédinis productione hic nihil ratũ, ac à cómemoratis musculis sanè quàmplurimis diuersum reperiam
m 6. ta. A. n 11 ta. Γ. 7. tab. Γ. 9 tab. Π. 10. adeò, ut non mirer, Galenũ secus de téporali musculo in quarto de Administrandis sectionibus libro (dum
iam sectionum esset peritior) sermonem, quàm in undecimo de Partium usu instituisse. Quod uerò tépo-
ralis musculi sit munus, tum opportunè explicabitur, ubi duos adhuc musculos orationi adiecero. *o* Secũ *Secundus, seu masseter.*
t. Σ. 11 ta. Σ. 8. ta. Λ. o 3. tab. Δ. 29 tab. C. dus itaque hoc Capite cómemorandorũ, ille est musculus, quem ad posteriorem maxillæ inferioris sedem,
sub osse *p* iugali possimus manu amplecti. Dum enim pollicẽ inter auris radicem & inferiorem maxillã
inseris, medium uerò digitum genæ admoues, illumq; quasi in oris amplitudinem protrudere tentas, totã
5. tab. D. præsentis musculi externam superficiem contines. quam denuò tactu dignosces, si mutuò adductas prius
p 4. ta. D. supra Δ. maxillas, adhuc ualidius comprimere adnisus fueris: quia tunc musculus ille in se magis collectus, pollicẽ
q 6. ta. D. & indicem feriet, sese dilatans & contrahens. Præterea & hũc quoque musculum in equis uides spectatis-
simum: is enim cum *q* illo, quem tertium in uniuersa serie statuemus, ij sunt musculi, quos crebrò in equis
r 4. tab. E. amplectimur, obseruaturi, num carneus aut nerueus nobis equus proponatur, & num is fauces mollibus la
s 1. fi. ca. 9 lib. 1. a. xisq; glandulis oppletas infarctasq; habeat. *r* Enascitur itaque secundus hic musculus nerueo, & amplo
t eiusdem fig. Γ. ualidissimoq; principio, ab ea malarum *s* sede, qua infima pars suturæ illius cõsistit, quæ maxillæ superio
ris *t* os, totum minorem oculi sedis angulum occupans, *u* mediamq; ossis iugalis portionem educens,
u 3. 5. fig. cap. 6. lib. 1 V. maximo eiusdem maxillæ *x* ossi coniungit: quod dentium superiorum præsepeola continere, ac narium
amplitudinem magna ex parte constituere, superior liber edocuit. *y* Deinde hoc musculi principium à
x 1. fi. cap. 9 lib. 1. A. malis in posteriora ducitur, è tota inferiori, interioriq; ossis iugalis sede ad aurem usque pronatum. Vt ue-
rò id in malis impense nerueum esse dicebam, ita quoque ubi ab inferiore exterioris iugalis ossis superfi-
y 4. tab. ab E ad F à D. ciei parte prodit, nerueum liuidumq; conspicitur: *a* ubi autem ab interiore iugalis ossis sede originẽ du-
cit, ac magna amplitudine inibi consistenti, tendinemq; suum producenti musculo temporali adnascitur,
z 5. ta. C. carneum est. Musculus hoc enatus principio, deorsum tendit, totamq; inferioris maxillæ amplitudinem,

in

in externa posterioriq; ipsius sede conspicuam amplectitur, illi ualidissimè partim carneus, partim nerueus latissima insertione b implantatus. Ex tota autem insertionis amplitudine, nulla insignior, nullaq; ualidior est ea, quã musculus molitur in c asperitatem, in infima maxillæ inferioris sede uelut processulis aliquot extuberantem: d ubi musculus etiam est angustissimus, & obtusiorem trianguli alicuius angulum quodammodo exprimit. Totus enim quadantenus triangularis est. una namque ipsius linea secundum totam principij amplitudinem porrigitur: secunda à malis, seu anteriori principij parte, ad infimam maxillæ inferioris sedem retrorsum ducitur, illam quam nuper diximus maxillæ asperitatem contingens: tertia linea, ab aure, seu posteriore principij sede in anteriora deorsum ad demissiorem secundæ lineæ sedem fertur, angulum cum illa linea tam obtusum constituens, ut ferè hic musculo aliud latus possit asscribi. Vtcunque uerò sit, obtusus hic angulus, seu, si modò ita uelis, quartum hoc musculi latus, multo strictius est amplo illius principio. unde etiam ilico fibrarum ipsius quoque ductum uariare necesse est. e Fibræ enim ab anteriore principij parte originem sumentes, deorsum in posteriora feruntur: f quæ autem à posteriore principij sede prodeunt, obliquè deorsum in anteriora repunt, omnes ex amplo principio ad obtusum quem recensui angulum protensæ, maxillæq; inferioris amplitudini citra tẽdinis eductionem insertę Galenus hunc tantum maxillam mouentium musculũ, masseterem seu mansorium undecunque appellauit: quũq; in quarto de Administrandis sectionibus libro illum describit, satis uidetur innuere, quosdam fuisse Anatomicos, qui duos masseteres in uno latere enumerarunt, fibrarum præsentis musculi ductui, & lato principio (ut ipse censet) animum adhibentes. & dein alios extitisse quodammodo insinuat, qui tres masseteres utrinque recensuerunt, musculi huius principijs & insertionibus attendentes: perinde ac si singulos musculi angulos, unius musculi loco, præter omnem sanè rationem, enumerassent. Verùm mihi musculus iste unius tantum loco, quouis tandem pacto habetur: arbitrorq;, eos qui duos masseteres statuerunt (in quorum classe fuit Hippocrates) g unum quidem masseterem commemorasse præsentem musculum: alterum uerò masseterem, ipsum h temporalem, cum i eo, quem in ore delitescentem, temporalique admodum continuum esse, ac insuper ad manducandum apprimè etiam conducere audies. Atq; quum alij hunc à temporali numero disiungerent, k tres masseteres constituerant, quòd mordẽtibus manducantibusq; omnes tres (uti mox dicemus) suppetias ferant. quantumuis ego interim, dictionis fugiens ęquiuocum, secundum maxillam mouentium musculum masseterem passim cum Galeno appellauerim. l Tertius itaque musculus principium perquàm neruosum assumit, ex tota cauitate, sinu ve ossis cuneum referentis m processum, qui uespertilionum alis comparati, unà cum eorundem sinu in hoc extruuntur, ut musculi huius principium concinnè ambiant, idq; ab ipsis opportunè enascatur. Cæterùm ilico atq; nerueum illud principiũ dictorũ iam processuũ cauitatem sinumve egreditur, ipsum carneus, amplus & crassus efficitur musculus, internę tẽporalis musculi parti iuxta sui tendinis productionem insertionemq; admodum connatus, & magna ex parte masseteri, seu secundo maxillam mouẽtium musculo similis, itaq; in internã posterioremq; maxillæ sedem ampla & lata, impẽseq; etiam neruea insertione implantatus, atque ille in externam maxillæ sedem figitur. Vt uerò tertius hic musculus sua crassitie oris spacium faucesq; minus occuparet, maxillæ (uti & in primo libro explicuimus) amplus patensq; n sinus insculpitur, in quem musculus commodè reponatur, magnaq; sui portione latitet.

Tertius musculus, qui in ore latitat.

a 4 ta. G. c 1 fi. cap. 10 lib. 1 E. d 4 ta. G. ubi totum musculum circunscribes E, F, G. e 4 ta. ab E ad G. f 4 tab. ab F ad G. g 4 ta. Δ. & 4 tab. Γ. i 6 tab. D. k 4 ta. Δ. & 4 ta. Γ. & 6 ta. D. l 6 tab. D. m 5 fi. ca. 6 lib. 1 P. dein charactε. 2, 3, 4, 5. n 2 fi. cap. 10 li. 1 D.

Descriptorum hactenus musculorum munus.

Tribus his musculis, cum suis in altero latere coniugibus, primario concreditur, ut maxillam inferiorẽ nobis mordentibus simul sursũ ducant & cõtrahant. nulli. n. priuatim id munus cõmissum existimo: etsi fortè tẽporalis & masseter, utpote grãdiores, amplioresq;, ualidius quã tertius id pręstent. Quàm uerò musculi isti hoc munus alacriter ualideq; cõpleant, etsi in omnibus hominibus ferè sit obuium, histriones tamẽ permulti id liquidò attestantur, quorum quidam ferreos quosdam palos dentibus, perinde ac manibus ferè tractant: quidam uerò maximas trabes, inferioribus tantum dentibus innitentes, miro robore sustinent. Vidimus namque Patauij Tridentinum histrionem, mira articulorum tamen laxitate præditum, qui ferreum palum uigintiquinq; librarum, dentibus à terra subleuatum, & aliquandiu in ore erectum, retrorsum à tergo punctim parieti iniecit, quem triginta pedum interuallo ab histrione destitisse, ipse metitus sum. Turcum insuper quendam, ut & Mantuanum, non admodum procerę staturę histrionem, à duobus adductam erectamq; uiris trabẽ, solis inferioribus dentibus suffulcisse, & aliquandiu gestasse, sæpius uidi, quum interim astantium plerique trabem à terra subleuare uix possent. Cæterùm maxillæ uersus priora posterioraq; motus, quem manducantes potissimam obimus, secundis seu masseteribus pręcipuè conficitur, idque latorum suorum principiorum, ductusq; fibrarum gratia. Anterioribus enim principiorum partibus contractis, inferior maxilla prorsum ducitur, mentumque in anteriora prominet. Posterioribus uerò principiorum sedibus in se collectis, retrorsum, ac uelut ad aures maxilla retrahitur: quamuis huic etiam motui temporales musculi latis principijs pronati, & in acutum uersus suas insertiones desinentes, suppetias nonnihil ferre uideantur, prout has illas ve suorum corporum fibras colligunt, aut remittunt. Insuper masseterum, & in ore delitescentium musculorum in primis opera, inferior maxilla in latera circunducitur: dextro enim massetere duntaxat, & sinistro in ore delitescente, simul contractis, maxilla in dextrum latus agitur: sinistri autem lateris massetere, & dextri lateris in ore delitescente, unà contractionem molientibus, inferior maxilla in sinistrum latus mordentibus manducantibusq; circunfertur. Enarrationi adhuc supersunt duo o musculi, utrinque singuli & graciles, & oblongi, originem ducentes ex prominentibus ossium temporum p processibus, qui scriptorij styli imaginem referunt. Hinc membraneo latiusculoq; capite exorti, statim carnosi teretesq; fiunt: ac uersus priora maxillæ, ubi summũ mentũ habetur, obliquè procurrẽtes, interiori eius parti inseruntur: & dexter musculus sinistro, in ea inferioris maxillæ q sede

Alterius lateris maxillam mouentium quartus, aut omnium 7. & 8.

o Alterius lateris musculus notatur in 5 fi. H, I. 4 tab. O. 6 tab. I. p 3, 4, 5 fi. ca. 6 li. 1 i. q 2 fi. cap. 10 li. 2 H.

de unitur,ubi uel horũ muſculorũ occaſione ea exaſperatur,proceſſulosq; inæqualiter extuberantes gerit.
Muſculi hi,quũ ambo in ſe colliguntur,os aperiunt,maxillamq; inferiorem rectà deorſum uellunt.ac de-
in obliqui ipſorũ ſitus ductuſq; gratia,quũ alteruter ſolum agit,is obliquæ, ac ad ſuum latus deductionis
maxillæ,autor exiſtit.Cæterùm utriſque his muſculis peculiare aliquid , & nulli totius corporis muſculo,
r 5 tab. R. S. præterquàm r uni,quem contra Galeni placitum,oſſi υ referenti aſſcribam,commune obtigit. His namq;
s 5 tab. inter H & I. in s medio itinere,quod ab exortu ad inſertioné uſque emetiuntur,pars carnoſa prorſus aboletur,& ex-
anguis neruoſaq; efficitur,ceu tendo,uel ligamentum quodpiam,carniformibus fibris neutiquam enutri-
tùm.ita ſanè,ac ſi quis ex duobus muſculorum uentribus, in quorum medio teretis tendinis ſpecies cerne
retur,utrũque muſculum conflari diceret. Verùm hic nó perperàm, neque ocioſe à conſueta muſculorum
fabrica rerum Opifex declinauit.quod ego,perinde ac Galenus,nó ad exortum ipſorum referam,quem il *Lib. 11. de Partiũ uſu.*
le è directo eorundem inſertionis aliàs debuiſſe fieri (ſi loci ratio id modò admiſiſſet) aſſerit:quum obli-
qui motus,cui etiã pręeſſe debuerunt,occaſione, is quem nunc obtinent,exortus , ipſis ſit impenſe neceſſa
rius:iſq; interim rectum maxillę motum,quũ ambo unà laborant, neutiquàm impediat.Neq; etiã ad orga
norũ in faucibus,& in maxillæ inferioris amplitudine conſiſtentiũ frequentiã(quaſi hęc muſculos iſtos in
ipſorum medio carneos eſſe uetaſſet) iſtud rerũ Opificis artificiũ adeo referendũ duxerim, atq; ad reflexũ
t 2 fi. cap. 10. lib. 1. E. eũ,qué muſculi ſecundùm inferioré maxillæ t angulũ moliuntur,ubi u tertij maxillã mouentiũ muſculi
u 6 tab. D. infima pars conſiſtit.Quũ.n.muſculi maxillam detrahétes,ad angulũ hunc in ipſorũ collectione inſigniter
ualideq; contrahi debuerunt,& quum graciles omnino ſunt, ſuæ tenſionis impetum innoxiè non ſuſtinuiſ
ſent,niſi ibidem neruei,excarnesq;,ac duri facti fuiſſent,ac denique muſculorum naturam aſſumpſiſſent,
qui neruei illis ſaltem ſedibus euadũt,quibus ad os aliquod,ueluti ad trochleam reflectuntur: quemadmo
x 8 ta. Θ. *y 8 tab. Λ.* dum uidere eſt in x ſexto & y ſeptimo,& magis adhuc in ζ decimo femur mouentium muſculis. Inſuper
ζ 13 tab. Γ, ſ, t, u. & roboris quoque cauſa, a gracilis longiſſimusq; ille muſculus , qui à ſcapula oſſi υ referenti inſeritur,in
medio ductu prorſus nerueus euadere docebitur : nimirum ut impetum promptius repellat ſuſtineatq; ua
a 5 tab. R. S. lidiſſimi,illi accumbentis b muſculi,quem ſeptimi caput mouentium muſculorum paris alterum ſtatue-
b 4 tab. Θ. mus.Ligamenta inferiorem maxillam temporum oſſibus alligantia,ligamentis alios articulos membranæ *Ligamenta maxillæ articulorum.*
inſtar ambientibus correſpondent,nihil ſibi quicquam peculiare uendicantia.

MVSCVLORVM INFERIOREM MAXILLAM mouentium adminiſtratio. Caput XVI.

a 4 tab. Γ. EORVM qui maxillam inferiorem mouent,muſculorum adminiſtrationem à a tẽpo- *Temporalis adminiſtratio.*
rali opportunè aggredieris. Capite igitur in latus reclinato, grandiori cultro, & admoto
ut in 5 tab. ad C, inter B & D. etiam malleo , b iugale os ad aurem & malam excindes, & acutiori cultello vndequa-
que à muſculo temporali liberis , exactè tum temporalis muſculi ad illud os connexum ,
& maſſeteris exortum conſiderans. Ablato iugali oſſe , temporalis muſculi princi-
pium , quod ſecundum capitis longitudinem trium ferè circuli partium inſtar exoriri
dicebatur , vndecunque cultello proximè ab oſſe abrades , quouſque totum muſculum à capitis & maxil-
læ ſuperioris oſſibus ademeris. Iam temporali muſculo deorſum & extrorſum reflexo,intuebere neruoſiſſi
4 tab. Δ. mum ipſius tendinem,acutum maxillæ inferioris proceſſum amplexantem. deinceps qui is muſculo in ore
deliteſcẽti,& maſſeteri committatur,ſpectabis.poſtremò,ſi aperto ore,muſculi temporalis initia ſurſũ tra-
here non detrectaueris,ipſius quoque munus promptè condiſces.Nunc integrum eſt, c maſſeterem à iuga *Maſſeteris.*
li oſſe,& malis liberatum,ab humiliori maxilla ſimiliter cultello deradere,atque illius inſertionem,munuſ-
6 tab. D. que non oſcitanter perpendere. d Muſculum in ore deliteſcentem ad amuſſim,non niſi inferiori maxilla *Muſculi in ore deliteſcentis.*
in menti regione per medium diſſecta,adminiſtrare poteris:ac proinde grandiori cultro operi adhibito,ip-
ſam à ſummo mento auſpicatus , per mediũ dentium inciſoriorum diuides:illamq; manibus appredens,vi
4, 5 fig. e. lib. 1. h. vtranque ipſius partem in latera reflectes,& à temporis oſſis illi inſculpto e ſinu luxabis. Mox circa maxil
læ extrema,oris tunicam à ſubditis ſibi corporibus,cutis inſtar ſeparabis, quouſque muſculus in ore recon-
ditus ſeſe omni ex parte offerat:quem,ſi viſum fuerit,aut oſſibus commiſſum relinques, aut ab ipſis dera-
5 tab. H, ſum abijcies,ipſius quoque functionem non oſcitanter expendens. f Muſculum maxillam deorſum trahẽ *Muſculi maxillam deorſũ trahentis.*
tem,inferiori ſedi maxillæ ſecundum ipſius longitudinem exporrectum,& maxillæ in interna ſummi men
ti ſede inſertum, modò reperies: quum is nulla peculiari opus habeat adminiſtratione, muſculo maſſetere
ſub F 4 tabula. iam cum g glandulis & venis & arterijs,quæ aurib. ſubijciuntur,reſectis. Quanquam interim quarti huius
muſculi, ſuiq; coniugis,perinde ac tertiorum, ſeu in ore deliteſcentium muſculorum ſectionem , & officij
muneris ve eorundem examen,tum demum opportunius aggredieris, quum linguæ & oſſis υ referentis &
laryngis muſculos perſcrutaberis.

DE MVSCVLIS OSSI υ REFERENTI COMMISSIS. Caput XVII.

tota 1, 2 . cap. 13. . 1. & 1 cap. 21. . 2. A. OS a υ referens,in faucibus ſuperiori laryngis ſedi pręlocari, & radici linguæ fundaméti *Muſculi oſſi υ referenti commiſſi, partiũ alijs ſubſeruiunt partibus.*
uice, ſuper quod moueri eam oporteat, & plurium muſculorum velut anchoram eſſe , iã
antea diximus. Ex muſculis verò,qui oſſi committuntur,alij quidem ipſi ſunt proprij,&
ſolius ſui gratia conſtructi , qui omnes ab alijs oſſibus principium ſumentes, oſſi υ ſimili
inſeruntur : alij autem ex oſſe hoc procedentes, alijs organis famulantur. Qui igitur oſſi
ipſi

ipsi peculiares proprijq; sunt, potissimùm præstare creduntur, ne os non admodum stabili firmatum basi,
hinc inde ad latera, vel sursum, aut deorsum, vel prorsum, aut retrorsum præter rationem conuellatur. Sunt
porrò hi ad minimum numerum redacti septem, ad maximum autem octo, vtrinque nimirum quatuor, ut
vniuersi quatuor constituant paria. *b* Primus cæteris validior & crassior, bifidus aut geminus est, scutifor — *b 4.tab.S, T, 1.tab.C. 2.tab.F.*
Ipsi propriorum primũ par, seu alterius lateris 1. mi laryngis cartilagini, & asperæ arteriæ in collo exporrectus. Lato namq;, & carneo principio ex eminētio
ri pectoris ossis sede, ad partem magis internam exoritur: rectaq; sursum tensus, ac parem semper ipsi origi-
ni latitudinem seruans, in *c* anteriorem ossis *υ* referentis sedem inseritur, carnoso innexu totam amplitu- — *c consule figuram capitis 13 li. 1. ad * A, B, & cat.*
dinem medij officuli, cui ossis *υ* referentis latera firmantur, apprehendens. Huic musculo secundùm ipsius
longitudinem in medio linea incisa est, cuius occasione, ex duobus, dextro videlicet & sinistro musculis cō
stare, non ineptè dicitur; ac duorum musculorum, seu vnius paris vice enumeratur, qui os *υ* referens deor-
sum, si quando violentiùs à superioribus musculis sursum vellitur, retrahunt: & *d* scutiformi cartilagini, — *d 5 tab. N dein Q.*
Secundum par. & asperæ arteriæ, propugnaculi loco haberi possunt. *e* Tertius & quartus, vtrinque nimirum unus, his duo — *e 4 ta. R. 1 tab. B. 2 tab. E.*
bus opponuntur: & ampli, breues, ac omni ex parte carnei, à maxilla inferiori, sub summo mento interiùs
enascuntur: hincq; descendentes, ac admodum modicè arctiores redditi, *υ* referenti ossi duobus primis cō-
termini inseruntur, *f* eandem prorsus insertionis latitudinem in anteriori ossis sede cum illis obtinentes. — *f Confer tabula B cũ C.*
Ac proinde hi os sursum, opposito duorum inferiorum motu, deinde & modicè in exteriora protrahunt;
quemadmodum & illi quoque in exteriora os perquàm obscurè promouent. *g* Quintus ac sextus, ab vtroq; — *g 4. ta. Q.*
Tertiũ par, videlicet latere singuli, admodum graciles teretesq; sunt, musculi, qui à *h* processuum, stylum, & galli calca — *h. 3, 4. 5. fi. ca. 6 li. 1 i.*
ria referentium, radicibus explãtati, *υ* referenti ossi ad latus amplitudinis inseruntur, quam primi quatuor
mus[c]uli occuparunt. est aũt hęc regio, ubi ossis latera cum medio officulo coeunt. Musculi hi toto ductu *i* — *i 4 tab. O. 5 tab. H, I.*
illis exteriùs attenduntur, quos maxillã inferiorem deorsum trahere retuli: qui ēt ab eisdem stylum imitan
tibus processibus, sed paulo humiliùs, quàm hi ossis *υ* referentis musculi, exoriũtur: quibus ne os aut in dex
trũ, aut in sinistrũ reuellatur, prohibendi munus concreditũ est, & pręterea illud quoque sursum nonnihil,
Quartum par. introrsumq; contrahunt. At *k* septimus, & octauus pręsentis ossis musculi, utrinque etiam singuli, graciles — *k 5 ta. R, S. 4 tab. V, V. 1 tab. L 3 tab. H*
longiq; uisuntur; nullus enim uniuersi corporis his simul, & gracilior, & longior occurrit. Deinde uterq;
eneruationem quandam, perinde ac musculi maxillam deorsum trahentes, priuatim uendicat. *l* in medio
namque ipsius ductu carneus esse desinit, tendinis aliquousque naturam ostendens, à qua denuò carneus — *l inter R & S tab. 5*
euadit, itaq; duos ueluti uentres nanciscitur. Principium etenim carneum, ex elatiori scapulæ costa, iuxta
ipsius ceruicem, & processus anchoram imitanti *m* radicem obtinet: & sub *n* musculo scapulam attol- — *m 1 fi. ca. 21 lib. 1 F*
lentium primo occultatus, sursum obliquè protenditur, sub *o* musculo à pectoris osse, & clauicula in ma- — *n 4 tab. I aut 9 ta. I*
millarem capitis processum inserto, qui ossis *υ* referentis musculum adeò comprimit, ut carnosus sub illo es
se desinat, tendinisq; speciem ostendat, perinde ac si digniori illi caput mouenti musculo cederet, aut ipse — *o 4 tab. E*
durior factus, in contractione impetum incumbentis musculi faciliùs exolueret. Nam simul atque illum
superauit, rursus carneus apparet, quousque in eam ossis *υ* referentis regionem implantetur, in *p* quã quin — *p 4 tab. F*
Quartum par, scapularum motibus non subseruire. tum aut sextum insertionem moliri dictum est. Galenus quarto de Administrandis sectionibus libro, istos
quarti paris musculos scapulis proprios esse arbitratur, horũ ope illas sursum ad guttur agi asserens. Quàm
uero id ueritati consonum sit, obseruari peroptarim: mihi [e]n. ossi *υ* referenti, non uerò scapulis, proprij uidē
tur, nec quicquã his cum scapularũ motu cōmune esse existimo. Quippe minores sunt, minusq; firma (quũ
υ referenti ossi cōmittantur) basi stabiliuntur, quàm qui scapulas (quibus brachia, cubiti, & manus appen-
dent) attollere obliquo motu possint. Deinde substantia, formaq; cæteris ossis *υ* referentis musculus, ne
quaquam autem scapularum motuum anterioribus, respondent. Quod Veteres pulchrè norunt, ex quorũ
sententia Galenus in libro undecimo de partium usu, hos musculos ossi *υ* referenti asscribit: licet rursus
sui oblitus, in decimotertio de Partium usu, eosdem inter scapulæ motores commemoret, facilè in illis, ut
& in alijs plerisque scapulæ musculis, aberrãs. Quinetiam os *υ* referens his musculis omnino indiget, si de
mum id contrario motu agi debuit illi, quem quintus, & sextus musculi perficiunt. Videntur itaque mihi
postremo loco enumerati musculi, deorsum ac utrinque ad latera os *υ* referens detrahere, & nisi his illa cō
crederetur actio, ossis *υ* referentis situs prorsus fallax esset. Adde, musculis his, ubi scapulæ committuntur,
q neruulum applantari: nequaquam autem, ubi ossi *υ* referenti inseruntur. Sunt igitur, mea quidem senten — *q à ramo notato fi. 2 ca. 11 l. 4.*
Musculi hyoidi ossi non proprij. tia, octo musculi, solius ossis *υ* referentis occasione efformati, in hoc scilicet, ne hinc inde ex sua sede id tur
betur, fundamentumq; plus satis infirmum linguæ, & ipsi quoque laryngi efficiatur. Cæterùm mu-
sculi, quos huic ossi non proprios esse dixi, ex ipso originem mutuantur. horumq; quatuor la-
ryngi, & alij linguæ porriguntur. *r* Primi duo laryngem adeuntes, lati & carnosi sunt: & — *r 1 fi. ca. 21 F.*
ab inferiori ossis *υ* referentis sede enati, ac postea anteriori scutiformis cartilaginis
parti attensi, tandem humiliori eius cartilaginis sedi secundùm latitudinem — *s 2, 3 fi cap. 21 l*
inseruntur. *s* Alij duo paulo minus toto teretes sunt, & graciles: ex *t* — *t 2 fi. ca. 13 lib. 1*
mediaq; ossis *υ* referentis interna sede principium ducentes, radici
laryngis *u* operculi implantantur. Quod uerò horum qua- — *u 2, 3 fi cap. 21*
tuor sit munus, & quos ex his Galenus prętermiserit, in — *x 1, 2 f cap. 19*
musculorum laryngis enarratione docebitur. Lin
guæ autem *x* musculorum sermo, mox
post subsequens Caput
instituetur.

PRO-

PROPRIORVM OSSI ϒ REFERENTI MVSCVLORVM ADministratio. Caput XVIII.

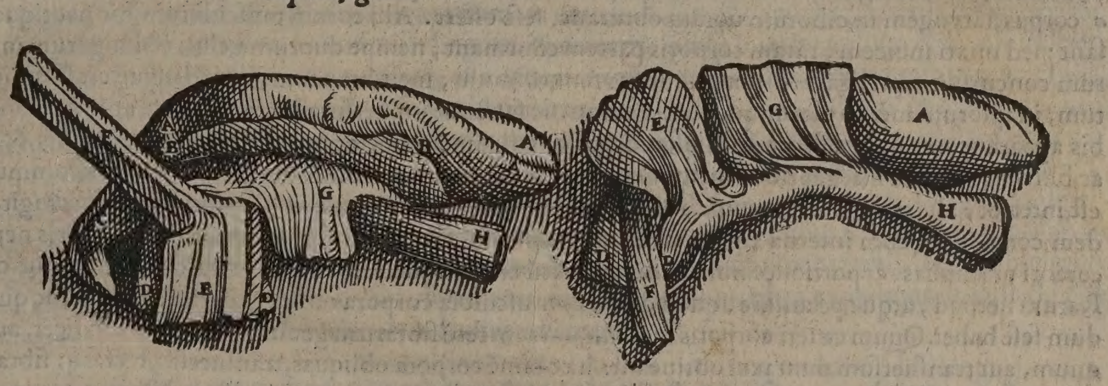
COMMODE horum musculorum sectionem administraturus, ceruici (ut in posteriora pendente capite, ea exporrigatur) trunculum aut oblongum lapidem subijcies: & uenis, arterijs, ac glandulis, quæ in harum distributionibus locantur, utcunque resectis, minoribus cultellis sectionem auspicabere. Ac primùm quidem ab inferiori maxilla, quæ adhuc integra est (nisi illā a musculi ipsam deorsum trahentis, & b eius qui in ore delitescens, maxillam attollit, occasione fregeris) obliquos, & latos musculos, qui c tertij & quarti loco habebantur, derades, eos usque ad regionem, qua ossi ϒ referenti implantantur, dissecans. Deinde d primi, & secundi capite à pectoris osse liberato, utrosque uersus os deducito, illos à e musculis separans, qui ipsis substrati, à pectoris osse in scutiformen laryngngis cartilaginem pertinent. Quum enim primorum ossis ϒ referentis musculorum originem aggredieris, studendum est, ne initia f musculorum, à pectoris osse, & clauicula ad mamillarem capitis processum ascendentium, uities: ac ne ex eadem sede natos, nuperq; dictos scuriformis cartilaginis musculos unà auferas. g Quintum, & sextum summis digitis, aut exiguo cultello à conterminis partibus, usque ad stylū referentes capitis processus deduces, illorumq; initia illinc liberabis. h Septimum, & octauum uix, nisi secundo scapulam mouentiū i musculo, & illo qui à pectoris osse, & clauicula mamillarem processum petit, abscectis, aggredi promptum est. nihil tamen prohibet, ipsos à uicinis partibus, exiguo longoq; cultello buxeo, aut solis digis liberare, ipsorumq; capite apprehenso, id à scapula cultello diuidere. Quanquam hos, donec musculos scapulam mouentes aggredieris, interdum seruandos duco: ut, & quemadmodum non semel ipse tentaui, tu quoque experiaris, nū musculi illi scapulam, omni prorsus carne liberam, sursum agere possint: contemplerisq;, quàm bellè primo quoque tensionis impetu rumpentur. Musculorum uerò ossi ϒ referenti non propriorum sectio, in eum locum reseruabitur, qui earum quibus illi inferuntur partim anatomen pertractabit.

a 5 ta. H, I
b 6 ta. D.
c 4 ta. R.
d 4 tab. S, T.
e 5 tab. P.
f 4 ta. Θ.
g 5 ta. Q.
h 5 ta. R. S.
i 9 tab. Γ, Δ.

Secundi paris administratio.
Primi paris.
Tertij paris.
Quarti paris.

DE LINGVAE MVSCVLIS. Caput XIX.

PRIMA DECIMINONI Capitis figura. SECVNDA.

TRIVM DECIMINONI CAPITIS FIGVRARVM, TERTIA FIGVRA & earundem characterum Index.

PRIMA figura linguam, unà cum ipsius musculis, à reliquo corpore liberatam, ex dextro latere commonstrat, musculorum dextri lateris naturam, ac situm, quam fieri licet, proximè exprimens.

Secunda figura eadē, quę prima, oculis subijcit: uerùm ut primi linguę musculi, ac item noni natura aliquo pacto hic magis, quàm in prima conspiceretur, tertium & septimum linguę musculos sursum reflexímus, quinto interim deorsum ab ipsius insertione propendente.

Tertia figura nouem linguę musculos abscectos habet: ac lingua secundum longitudinem diuisa cernitur, lingue ligamento hic ab utrisque lingue corporibus dirempto, & corporum superficie, quę ligamento continuatur, hic apparente. Atque eum in modum hominis (ut semel dicam) lingue constructio est expressa, quo nobis hanc picturis assequi datum fuit.

I, A, A 1, 2, 3 *Linguæ portio, ante consectionem in hiante ore conspicua, & tunica adhuc obtecta, ipsi, ac toti ori, & stomacho, item, & asperę arterię communi.*

B, B 1 *Hæc linea dictę nuper tunicę partē notat, secūdū inferioris maxillę latera ob ore dissectam. Lingue enim portio supra lineam consistens, illa adhuc obtegitur tunica: quę autem sub linea cernitur pars, hic (uti etiam nunquam) illa tunica non succingitur.*

C 1 *Iam dictę prius tunicæ portio, quā hic ab intimo palati unà cū lingua pręscidimus.*

D, D 1, 2 *Primus lingue musculus.*

E 1, 2 *Tertius linguę musculus.*
F 1, 2 *Quintus linguę musculus.*
G 1, 2 *Septimus linguę musculus.*
H 1, 2 *Nonus linguę musculus.*
I, I 3 *Linguę ligamentum, cui linguę corporum fibrę continuantur.*
K, K 3 *Dextri lingua corporis fibrarum species.*
L, L 3 *Sinistri linguę corporis fibrarum species. Verùm hę adeò confunduntur, inuicemq; permiscentur, vt uisu, nedum pictura, eas queamus assequi.*

Linguæ magnitudinē iustam esse, illamq; musculis egere, quorum cognitio difficilis est.

LINGVAE moles ori exquisitè congruit, in omnem enim eius sedem commodè pertingit: quod sanè, si minor esset, ipsi negaretur. neq; rursus prę oris angustia impeditur. quāuis tamen id facillimè contingit, si aliquando in magnitudinem præter naturam excreuerit. Quoniam uerò promptè ipsam nostro arbitratu, quocunque agi conueniebat, hanc musculosam fieri summus rerum Opifex uoluit: operępreciumq; fuit, multos illi elargiri musculos, qui uariorum motuū autores existerent. Cæterùm qui, qualesq;, & quot numero ipsam agant, cognitu est quàm difficillimum: adeò enim inuicem cōnectuntur, ipsorumq; fibræ mutuò tam uariè coeunt, ut iustum numerum formamq; musculorum, & motuum linguæ differentias cognoscere, non iniuria arduum censeatur. Imò linguæ constructionem hactenus à nemine ad amussim perspectam fuisse, neque etiam ocyus fore metuo: ita, ut fateri cogamur, eo Conditoris nostri in effingendo ex terra Adamo, artem industriamq; processisse, ut tota hęc non inueniatur, quantumuis longo tēporis spacio, idq; à uiris illustribus, fuerit indagata. Quousque tamen in linguæ constructione Galenus eximium Naturę miraculum artificiumq; perspexerit, minimè constat: ea siquidem libri de Administrandis sectionibus pars, in qua linguæ musculos proculdubio recensuit, nobis unà cum libris de Musculorum resectione interijt. In libris autē de Partium usu, per transennam, leuiterq; duntaxat de linguæ motu, absque peculiari alicu

Quid lingua in musculis rarū obtigerit.

ius musculi enarratione meminit. Ego, quantum hectenus assecutus sum, linguam rarum quippam, ac peculiare præter cæteros musculos sortiri obseruo. Ad radicem enim, qua ampla lataq; est, ac ueluti stabilitur (uti suo fine, ut ad motum promptior existat, in obtusum mucronem desinit, tenuisq; uisitur) proprios quosdam, ac suis fibris utcunque distinctos obtinet musculos, & quorundam ipsorum fines illic terminantur, ubi lingua in longitudinem ferri incipit, cum sua radice quodammodo angulum illic constituens, ubi *a* corpus, laryngem in ciborum uoratu obturans, sese offert. Alij eorum musculorum hic neutiquam cessant: sed mixti inuicem, raram corporis partem efformant, nempe duorum ueluti oblongorum musculorum concursum, qui ligamentum quoddam tenuissimum, membraneum, ac ad linguę crassitudinem latum, in ipsorum medio plerunque adipiscuntur. sic sanè, ut uniuersum linguæ corpus, ante sectionem nobis apparens, ex duobus illis musculosis corporibus, ligamēto hoc, accurrentibus uenis, arterijs, & neruis, ac binis hęc omnia integentibus membranis conformetur: una quidem musculis omnibus communi, quę est interior: altera autem eius tunicæ pars censetur, quæ uniuersam oris amplitudinem succingit, & eadem continuaq; cum interna asperæ arteriæ ac stomachi tunica existit, priuatimq; tertij paris neruorum cerebri præcipuas *b* portiones sibi uendicat, quarū etiam beneficio lingua gustatorium efficitur organū. Rarum uerò id, atque peculiare, quod duo hæc musculosa corpora obtinere diximus, ad hunc quasi modum sese habet. Quum cæteri corporis musculi unicum ferè fibrarum genus, aut rectum scilicet, aut obliquum, aut transuersum duntaxat obtineant: hæc tamē corpora obliquas, transuersas, rectasq; fibras simul adepta mihi uidentur, quæ inuicem adeò coeunt, commiscenturq;, ut in his aliquod fibrarum genus sectione assequi propemodum sit impossibile. imò musculosa hæc corpora quippiam non absimile cordis *c* substantiæ, in ea fibrarum contrariarum commixtione adipiscuntur: quanquàm non adeò, atq; cor, solida constent substantia. Nam carnosæ fibræ in pinguioribus, & iam ætate prouectis animalibus, pinguendinem in lingua, spongiosum quid, & fungosum exprimente, adnatam obtinent: & fibrę multo quoque rariùs in lingua conseruntur, quàm in compactissima cordis substantia. Atque hæc uel inter edendum cuiuis euadunt perspicua, quàm scilicet à uulgaris musculorum carnis natura, formaq;, & gustu, linguæ pars, quam in delicijs habemus, uariet. Verùm ex quibus nam musculis ea conformetur, ac unde musculi linguæ, quos inter dissecandum obseruaui, originem ducant, nunc opportunè subijcietur. *d* Duo sunt recti, & impense crassi obscureq; ab inuicem, ac si plures duobus essent, aliquot locis discreti: qui ex media, superioriq; *e* ossis *υ* referentis sede, carnei, sed utcunque fungosi, principium ducunt: ac secundùm linguę longitudinem protensi, ipsius medio inseruntur, hancq; contracti rectà intrò, & uelut ad posteriora uellunt. *f* Tertius, & quartus, ex *g* duobus superioribus ossis *υ* referentis ossiculis oriuntur: quę ad ipsius latera haberi, ac ipsorum fine ad stylos usque imitantes capitis processus desinere diximus. Quanquàm etiam interdum hi musculi ab *h* humilioribus eius ossis lateribus, quæ superioribus scutiformis cartilaginis processibus colligantur, principium sumant, tunc nimirum, quum superiora ossis latera non planè ossea, cum ligamentorum natura aliquid communē adipiscuntur, quod potissimùm in mulieribus obseruatur. Musculi igitur illinc exortum adepti, & obliquè quodammodo procedentes, linguę lateribus implantantur. Si horum alter, uno remisso laxatoq; contrahatur, lingua, & potissimùm sua radice, in latus deorsum uellitur: at si simul uterq; agat, lingua in neutrā partē inclinans, deorsum uersus interiora quoq; mouetur. *i* Quintus ac sextus, similiter carnosi, & utcunq; crassi, duobus nuper dictis opponuntur: ac à temporum ossium *k* processib. qui styli acusq; imaginē referūt, explātati, linguę ad nuper *l* dictorū fines innascūtur. Hi, quoties

Ligua pars ante sectionem conspicua, quibus constet partibus.

Inter manifectos lingua musculos duo primi.

Tertius & quartus.

Quītus & sextus.

a 2 fi. ca. 21 L.
Hæc se tertia fi. uariatim proponit literis K, K. L.I, I.
b 2 fi. ca. 2 li. 4. Y,
c 11 fi. 1 6 I, I.
d 1, 2 fi. D, D.
e figura capitis 13 l. 1, sed præcipuè 2 figura D, & fig. C.
f 1, 2 fi.
g 1, 2 fi. cap. 13 li. I, K.
h earund. fig. E, F.
i 1, 2 fi.
k 3, 4, 5 f. ca. 6 li. 1
l 1, 2 fi.

ambo

ambo conuelluntur, uersus interiora linguam sursum agunt: at si alter duntaxat in se colligatur, lingua sur-
1, 2 fig. sum tracta, ad alterum latus inclinatur. Sunt & *m* alij duo, linguā ad inferiora contrahentes, ad lateraq; *Septimus et octauus.*
G. inuoluentes: qui ex inferioris maxillæ lateribus, intus ad dentium molarium radicem utrinque lato, & ut
cunque mucoso principio enati, linguæ, secundùm ipsius longitudinem, usque ad ligamenti finem, quo
1, 2 fig. D, D. faucibus illa colligatur, sese inserunt, non quidem prorsus in linguę medium, sed *h* duorum, quos primos
enumerauimus, musculorum latera. Horum altero tantùm suas fibras colligente, conspicua ante sectio-
1, 2 fi. H. 2 fi. cap. 6 li. 1 H. nem linguæ pars, in contracti musculi latus conniuet: at utroque laborante, pertinaciter lingua faucibus re
cto motu adigitur. Post hos *o* carnea quædam moles ab *p* interna quoq; inferioris maxillæ sede, ex men *Nonus.*
ti regione enascitur, ab illis præcipuè processulis, ipsorumq; lateribus, qui inęqualiter in interna inferioris
maxillę ad summum mentum sede extuberant. Præsens moles sursum retrorsumq; ad fauces ducta, in lin-
guæ radicem, amplam insertionem molitur, quemadmodum etiam lato principio originem sumit. Hæc
moles linguam ad mentum contrahere uidetur, nunc exquisitè ad labrorum medium, nunc autem ad la-
tus, prout nimirum has illas ve fibras laxat, & intendit: fibræ enim ipsius, secundùm totā illius amplitudi-
nem, ab anteriori sede retrorsum rectà ducuntur. Deinde musculus iste, præter fibras, uelut quasdam inferi
ptiones quoque rectà progredientes ita obtinet, ac si harum occasione plurium musculorum numero etiā
habendus esset. Enarratos iam musculos, qui undique attensum habent adipem, inter dissecandum ad lin- *Musculosa substantia linguæ partis, ante sectionem cō spicua.*
3 fig. K, K L, L. guam porrigi cernimus, & horum plurimos circa ipsorum fines inuicem confundi, ac *q* duo musculosa
linguę corpora constituere: quæ triplex fibrarum genus adeò confusum permixtumq; obtinent, ut fibras
internoscere sit quàm difficillimum. Reliquarum tamen omnium obliquæ transuersæq; in corporum me-
3 fi. I, I. dio plurimæ reperiuntur, quæ mihi utrique in proprium linguę *r* ligamentum longè tenuissimum, &
membranę non absimile, tanquam in ipsorum firmamentum, hominibus, canibus & simijs, secus quàm bo
bus, & ouibus propemodum, desinere uidentur: rectæ uerò pauciores sese offerunt, omnes propemodum in
externa illorum corporum superficie excurrentes. Transuersarum fibrarum beneficio, linguæ corpus ante
sectionem apparens, in se contrahi, incrassariq;, & rursus egeri tenuariq; arbitror: id enim in ligamentū fi
brarum insertio tibi dissecanti utcunque commonstrabit. Rectis autem fibris, lingua in semicirculum, ad
palatum faucesq; conuolui spectatur: prout nimirum aut superiores, aut inferiores collectę fuerint. Porrò
obliquis fibris in latera linguam agi omnino coniector, sic sanè, ut alij interim musculi linguæ moueant
radicem: alij uerò linguę corpus, ante consectionem in hiante ore conspicuum. Ligamentum uerò, cui fi-
bræ firmantur, linguę ossis uice datum est. Haud enim decuisset, linguę secundùm ipsius longitudinem os,
aut cartilaginem, quantumuis etiam in exiguas diuisam uertebras, innasci, quum tam uarijs diuersisq; mo
tibus inter mandendum loquendūq; moueri linguam oportuerit, ipsaq; interim nullum corpus suffulciat,
ac quouis etiam serpente agilior fluctuosiorq; esse debeat. Atque hæc sanè ita trado, ut mihi occurrerunt,
lubens, si quid sese notius ueriusq; mihi offerret, id impertiturus. Porrò *s* neruos à septimo præcipuè pari *Ligamentū linguā fau cibus colli- gans.*
2 fig. ca. lib. 4 π, ein g. neruorum cerebri, & à sexto, linguæ musculis motus principium præbentes, de industria, ut & cæteros ner
uos, in quartum librum reijcio: & iccirco etiā hic, nisi de ligamento linguam faucibus colligante, paucis-
sima recensenda superfunt. Est autem id quod ad palatum, reflexa lingua, apertoq; ore, sub ipsa conspici-
tur, magni usus gratia efformatum. Nisi enim id esset ligamentum, lingua nimium aliquando retrorsum in
se colligeretur, nec facilè exerta intrò traheretur: præterea neque sedem obtineret stabilē, & tutam, ut quæ
undique esset soluta. Vtroque enim munere ligamentū fungi, ex artis operibus experimur, quoties id præ
scindimus, aut propter nimiam humiditatem laxum reficcamus.

LINGVAE MVSCVLORVM ADMINISTRATIO. Caput XX.

MVSCVLORVM linguæ sectio, cum hactenus commemoratorū in ore musculorum
sectione communis erit. Deducta igitur, quantū licet, utraque maxilla, & *a* oris tuni- *Administratio quin ti & sexti.*
1 fi. cap. 9 B, B, C. ca, cutis modo à subditis organis, quàm licet exquisitissimè cultello undecunque detra-
cta, omnium primi secabuntur *b* obliqui, quorum principiū à processibus stylum imi-
1, 2 fig. cap. 19 F. earundē g. H. tantibus uenit liberandum. Iam hos ad linguæ radicem studiose secutus, eam *c* carneā *Noni.*
molem, quam nono loco recensui, ab inferiori maxilla liberabis: atque quàm po-
teris accuratissimè, ipsius insciptiones, & ipsi immixtum adipem, deinde illius etiā exortus, & implantatio
nis latitudinem spectabis. Atque hæc perfeceris promptissimè, si modò ad dentium inciforiorū radicem;
& sub mento uicissim sectionem tentaueris. Mox post hos aggredieris, *d* qui ab internę maxillæ sedis la- *Septimi & octaui.*
earundē g. G. teribus enascuntur, & linguam ad latera mouent. Post hos autem, aliorum *e* duorum obliquorum, ab os-
sis *v* referentis lateribus originem ducentium, principia liberabis. Postremò autem *f* illi ab osse *v* referen *Tertij & quarti.*
earundē g. E. te adimentur, quos primos recensuimus, quiq; maximā linguæ radicis partem constituere uidebuntur. In *Primi et se cundi.*
earundē g. D, D. huiusmodi administratione, exiguum cultellum liberandis musculorum capitib. operi accommodabis:
ad reliquam uerò separationem, buxeum cultellum, quòd mucosi admodum sint musculi, adhibere, nihil
prohibet. Cæterùm linguæ reliquum corpus ad hunc modum aggredi consulo. Ante omnia id ambiens *Reliqui lin guæ corpo- ris admini stratio.*
crassior membrana, toti communis ori deradetur: firmiùs enim connascitur, quàm ut citra coctionem, cu-
tis modo à lingua auferri possit. Deinde illa membrana, quæ musculis omnibus est communis, quamq; fru
stra separare contenderes, relicta, sectio ad linguæ medium, super id quod diximus *g* ligamentū, & secun
3 fi. cap. 9 I, I. dùm linguæ longitudinem ducetur, non superficialis tantùm, sed quę ad medium usque linguæ penetret,
aut etiam uniuersam diuidat. Mox hamulis, & cultellis, fibrarum corporis linguæ naturā sedulò inquires:

æ qui fibræ ligamento cõm mittantur,eæq; inuicem uarient,& commiſceantur,perſpicies.

DE LARYNGIS MVSCVLIS. Caput XXI.

TREDECIM VIgeſimiprimi Capitis figurarum, & earundem characterum Index.

QVONIAM in integris muſculorum tabulis,in prẹsẽtis libri initio ſeriatim poſitis, omnes laryngis muſculi oculis ſubijci nequierũt non abs re fore putaui, in huius Capitis fronte priuatim laryngis muſculos hac figurarum copia exhibere.

Prima figura, oſſis υ referẽtis,et hic ſuis muſculis omnibus proprijs liberati,anterior facies exprimitur, unà cũ anteriori laryngis,et aſperæ arteriẹ caudicis (qui ĩ collo cõſiſtit) ſede,nullo interim laryngis muſculo reſecto. Qui uerò muſculi hic ſint cõſpicui,characterum index dilucidè explicabit.

Secunda figura, eadem quẹ prima ex dextro latere commonſtrat.quanquam hic non tantum aſperẹ arteriẹ caudicis portionem (quum id fruſtra factum fuiſset) aſſeruauerimus: dein ſuperiora oſſis υ referentis latera hinc etiam reſecuimus.

Tertia,ſecundẹ penitus reſpondet:niſi quòd hẹc ex poſteriori facie eadem quẹ illa ex laterè commonſtrat.Verùm,& hic ſtudio ſuperiora oſſis υ referentis latera,perinde ac in prima, delineantur.

Quarta anteriorem laryngis ſedem, cum portione caudicis aſperẹ arteriẹ proponit, reſecto, iam υ referente oſſe,cum muſculis ab illo, & à pectoris oſſe laryngis oblatis. Seruantur itaque adhuc ex communibus laryngis muſculis quintus, & ſextus,ac dein muſculi laryngis operculo proprij.

Quinta figura, à quarta ſectionis ordine nihil uariat, ſed eadem quæ quarta, ex ſiniſtro latere eleganter ſpectanda offert.

Sexta laryngem,à reliquo aſperẹ arteriẹ caudicis liberatam,ita poſteriori facie exprimit,ut neque ſtomachi, neque communis alicuius muſculi portionem adhuc reliquerim, interea tamen nulla laryngis cartilaginum ſua ſede dimota.

Septima laryngem ex dextro latere ita expreſſam continet,vt ipſius operculum iã reſectum ſit,unà cum muſculis primẹ cartilagini ſecundam nectentibus. Dein primæ cartilaginis in hoc latere inferior proceſſus,à ſecunda liberatus eſt:ipſaq; prima antrorſum,atque à ſecunda ſic reflexa occurrit,vt media primæ cartilaginis ſedes, in poſteriori regione nuda ſe ſpectandam offerat.

Octaua à ſeptima,in hoc differt,quòd hic rectos muſculos illorum quatuor, qui tertiam cartilaginem ſecundæ nectunt,reſcidimus,ipſaq; ſecunda cartilago magis detecta appareat.

Nona ab octaua in hoc uariat,quòd præter muſculos nuper dictos,etiam quatuor muſculorum tertiam ſecundæ iungentium obliquos,& dein duos in tertiæ cartilaginis baſi poſitos,abſtulimus,ſeruatis duntaxat cum tribus cartilaginibus illis muſculis, qui tertiam primẹ alligant.

Decima,ex anteriori laryngis ſede ſe ſpectandam præbet,ablata iam prima cartilagine,& duntaxat cum ſecunda,& tertia apparentibus muſculis,tertiam primæ committentibus.

Vndecimam,ut & duas ſequentes,oſtendendẹ laryngis linguæ ſeu rimẹ gratia delineauimus. Exprimitur itaque hic larynx,à reliquo aſperæ arteriẹ trunco,& ſuis communibus muſculis libera:atque hæc,aſſeruato adhuc ipſius operculo,poſteriori ſuæ ſedi incumbit, ſuperiorem faciem commonſtrans.

Duodecima in hoc ab undecima differt,quòd hæc inferiorem laryngis ſedem delineatam contineat.

Decimatertia hoc à duodecima habet varium,quòd laryngis rimam,ſeu lingulam, magis coarctatam,occluſam ue repræſentet. Cæterùm characterum index erit eiuſmodi.

A *In prima,ſecunda,& tertia figuris, υ referens notatur os, non prorſus ſuis membranulis liberum.*
B *In prima,ſecũda et tertia,humilius oſſis υ referẽtis latus,ſuperiori ſcutiformis cartilaginis alligatũ proceſſui,qui*
C *C in ſecunda,tertia & quarta figuris indicatur.*

In prima

D In prima & tertia superius notatur ossis υ referẽtis latus, à secunda figura inibi resectum, vbi E ascriptũ cernis.

F Musculus ab ossis υ referentis inferiori sede enatus, ac humiliori primæ cartilaginis sedi insertus. In prima figura dexter & sinister est conspicuus, in secunda dexter duntaxat.

G Musculus ex pectoris ossis summo, ad humiliorem primæ cartilaginis sedem ductus. Prima dextrum & sinistrum exprimit, at secunda dextri tantummodo portionem.

H Gula, seu stomachus, in secunda, tertia & quinta conspicuus.

I Musculus ex posteriori sede stomachi, primæ cartilaginis lateri insertus. Ac tertia dextrum & læuum ferè vniuersum ostendit, & potissimum vtriusque initium: secunda dextrum, & minimam sinistri portionem, Quinta verò sinistri insertionem exprimit, vt etiam prima & quarta vtriusque insertionem proponit.

K Duo musculi, ab osse υ referente enati, ac in laryngis operculi radicem inserti. Hi occurrunt in secunda figura, & tertia, & quarta.

L Laryngis operculum, in secunda figura, & dein in 3, 4, 5, 6, & 11 conspicuum.

M Glandulæ, laryngis radici ad asperæ arteriæ latera adnexæ, in 2, 3, 4 & 5.

N Musculus à prima cartilagine ad secundam protensus, exterior ve primam cartilaginem secundæ iungentium. Dextri musculi & sinistri pars in prima videtur, uterque autem integer in quarta.

O Musculus à secunda cartilagine in primam protensus, alterius ve lateris interior secundam cartilaginem primæ connectentium. In quinta solus sinister exprimitur.

P Musculus ab infima secundæ cartilaginis sede, posteriori in parte principiũ ducens, & tertiæ cartilagini insertus. Sexta dextrum & sinistrum ostendit, septima dextrum, & quodammodo sinistrum.

Q Sedes, iam dicti, ac P insigniti musculi, in octaua & nona,

R Musculus à latere secundę cartilaginis, in tertiam cartilaginem insertus. Septima & octaua dextrum duntaxat ostendunt.

S Sinus secundæ cartilaginis, in octaua & nona notatur, cui inferior primæ cartilaginis processus, T in octaua & no-

T na insignitus, connascitur.

V Alter musculus duorum in tertię cartilaginis basi locatorum. Sexta vtriusque lateris musculum repręsentat, septima dextrum, & sinistri portiunculam, octaua etiam dextrum.

X In nona figura sinus indicatur, cui musculus insidet, tertię cartilaginis basim in altero latere occupans, ac V iam expressus.

a Musculus ex tota primę cartilaginis longitudine enatus, ac tertię insertus, aut musculus primę cartilagini ter-

b tiam copulans. Decima dextrum a insignitum, & sinistrum b notatum indicat, ablata interim prima cartilagine. Septima verò, octaua & nona, integrum dextri lateris musculum a indicatum exprimunt, & elatiorem sinistri sedem, quam ob hoc quoque b litera in illis figuris notaui.

c Lingulæ, seu rimę, in medio laryngis obuię superior sedes, in decima figura conspicitur.

d Inferior facies lingulae, quam in decimatertia magis, quàm duodecima apertam expressimus.

e, e Duo sinus, vtrinque vnus, qui clausa lingula seu rima, in humiliori ipsius sede ad latera euadunt conspicui, in duodecima & decimatertia.

f Callus in medio rimae laryngis apparens, ubi ipsa potissimùm conniuet, in decimatertia exprimitur.

g Ne fortasse aliquid obscuritatis cartilagines literis non insignitae adferant, illas quoque notabimus. g itaque prima est cartilago, in anteriori parte se offerens, in prima figura, dein in 2, 4, 5, 12, 13.

h Prima cartilago, in tertia figura, & 6, 7, 8, 9, posteriori facie se offerens.

i Secunda cartilago, anteriori facie conspicua, in prima, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13

K Secunda cartilago posteriori facie spectatur, in sexta, 7, 8, 9, 11, 12, 13.

l Tertia cartilago occurrit in secunda, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

TRES laryngis [a] cartilagines libro superiore descripsi, tertiam cartilaginem, etiam si [b] gemina sit, ne aliorum dissectionis professorum placita nimium interturbarentur, vnius loco enumerans. Præterea his cartilaginibus [c] corpus similiter cartilaginosum, sede adipose membraneæq; substantiæ etiam compos, incumbere retuli, quod ἐπιγλωττὶς nuncupatur. [d] γλωττίδα enim, corpus quoddam, aut potius laryngis sedem, in medio ipsius locatam esse recensui, rimulæ seu fissuræ lingularum, quibus tibiæ inflantur, perquàm similem. Nunc itaque laryngis persequar musculos. Quũ enim hęc ex pluribus cartilaginibus, ut aptè clauderetur, aperireturq;, construitur: quumq; spiritus retentionis, & uocis item occasione, motu eam agi oportet uoluntario, iurè musculos cartilaginum motores Natura ipsi communicauit: quorum quidam & exortibus, & insertionibus, solis committuntur cartilaginibus, proprijq; idcirco laryngis appellantur: alij autem, ab alijs partibus enati, laryngis cartilaginibus, ipsiusq; operculo inseruntur, ob id communes ferè nũcupati. [e] Proprios humana larynx duodecim nanciscitur: horumq; quatuor primam cartilaginem secundę iungunt, quatuor tertiam secundę connectunt, duo tertiam primæ copulant, & duo in basi tertię cartilaginis sedem habent. Communes autem octo numeramus: sex quidem primæ cartilagini, duos autem laryngis operculo insertos. Cuiusmodi uerò omnes sint, iam ordine prosequar, à proprijs sumpto sermonis initio. Quatuor itaque primam secundę iungentium, ad inferiora laryngis utrinque [f] duo habentur, in priori parte ipsius, uersus latera locati: atq; hi breues sunt, sed lati, tenues, ac carnosi: unusq: alteri incumbit, ac ambo se inuicem fibris ad X literæ similitudinem intersecant. Exterior namque ab inferiori primæ cartilaginis sede fibrarum originem ducit, quę deorsum obliquè in priora procedentes, secundæ cartilagi-

[a] Spectanda sunt fig. ca. 38 lib. 1.
[b] 9, 10, 11 fig. cap. 38 lib. 1. R, S.
[c] Tota 12, 13. fig. cap. 38 lib. 1.
[d] Conspicitur in 11, 12, 13 fig.
[e] Paulo pòst singuli seorsim adnotabuntur.
[f] 1, 4 fig. vnus N, alter 5 fi. O.

Duodecim proprios esse laryngis musculos communes octo.

Propriorum 1, 2, 3, 4.

nis parti, priora laryngis ſpectanti, inſeruntur. Interior huic ſubiectus, ac forma exteriori ſimilis, à ſecundę cartilaginis ſede, quę primę ſubijcitur, originē ducit, primę cartilaginis humiliori ſedi implātatus, & fibris ex poſtica parte obliquè in anticā aſcendentibus præditus. Quatuor iſti muſculi, g intercoſtalibus muſculis apprimè reſpondentes, primam ſecundamq; cartilaginem inuicē adducunt, laryngis rimulam clauſuri. Ad hunc ſanè modum hos quatuor muſculos locari, non infrequenter oſtendi: aliquando tamen vnicum duntaxat vtrinque reperi, ductū fibrarū h anterioris enarrati nobis muſculi ſeruantem, ſed interim paulo craſſiorem. Pręterea, quum alterum duntaxat adeſſe obſeruaui, non ſemel, idq; præcipuè in viris, duos graciles, ſed carneos animaduerti muſculos: qui ex media longitudine i ſpinæ ſecundæ cartilaginis enati, ac tandem deorſum obliquè ducti, in inferiores primæ cartilaginis k proceſſus inſertionem moliebantur. atq; hi manifeſtò primam quoq; cartilaginem ſecundæ propinquius accommodabant, rimulam laryngis hac functione arctantes.

Præſens figura, ſexta huius Capitis frōti præpoſitæ ex parte correſpōdet: niſi quòd hæc priuatim muſculos ſpectādos exhibet, quos a ſecūda cartilaginis ſpina, ad inferiores primæ cartilaginis pceſſus aliquādo deductos vidi. A itaq; et A prima laryngis notatur cartilago, B uerò ſpina ſecūdæ cartilaginis. C aūt & D duo muſculi, a ſcđa cartilaginis ſpina principiū ſumētes, ac in primā cartilaginē īſerti.

Propriorũ 5, 6, 7, 8.

Quatuor verò muſculorum, ſecundæ cartilaginis tertiam committentium, duo quoq; vtrinq; habentur: ac l vnus quidem exactè in tota ſui lateris poſteriori ſecundæ cartilaginis ſede, ſecundum ipſius longitudinem, qua ſtomachum ſpectat, locatur: & carneo principio ab infima ſecundæ cartilaginis m parte enatus, ac deinde recta ſurſum procedens, tātiſper lateſcit, donec tertiæ cartilaginis radici, n qua ſecundæ coarticulatur, vtcunq; neruoſus implantetur. o Alter muſculus, nunc dicto contiguus, & omnino carneus, à ſecundæ cartilaginis ſede enaſcitur, quæ primæ cartilaginis internam regionem reſpicit, primæq; inferiorem proceſſum p admittit. Ex hac itaque ſede præſens muſculus, carnoſum latumq; ducens principium, ac ſurſum obliquè protenſus, tertiæ cartilagini inſeritur, totam ſui lateris tertiæ cartilaginis radicis ſedem occupans, à priori ac recto muſculo non amplexam. Hi quatuor tertiam cartilaginem ad exteriora laryngis retrorſum euertunt, lingulam, aut ipſam, ſi uoles, laryngem aperientes. Ac duo quidem primi, poſteriorem cartilaginis ſecundæ ſedem (quæ horum gratia utrinque ſecundum longitudinem q exculpitur, & in medio acuta ueluti r linea, ac dorſi quodammodo ſpina, prominet) occupantes, recto motu id præſtant: reliqui autem, ut obliquo ſitu præditi ſunt, ita quoq; tertiam cartilaginem in poſteriora obliquè reuellunt.

Propriorũ 9 & 10.

s Nonus & decimus, qui tertiam primę copulant, etiam utrinque ſinguli ſunt lati & carnei: enaſcuntur autem inuicem continui, ex t media primæ cartilaginis ſede, ſecundum totam ipſius internæ ſedis longitudinem. Dexter (idem de ſiniſtro ſubaudi) uelut triplex ſui principium oſtendit, propter quaſdam ipſius inſcriptiones, adeò impreſſas, ut harum occaſione triplex muſculus eſſe uideatur, à principio obliquè ſurſum aſcendens, & dextræ tertiæ cartilaginis partis anteriori ſedi implantatus. Duobus his ualidis ſanè muſculis tertia cartilago primæ adducitur, illorumq; beneficio duæ tertiæ cartilaginis u partes, contractis nimirum muſculis conniuent, ipſaq; lingula horum potiſſimùm auxilio comprimitur.

Propriorũ 11 & 12.

x Vndecimus ac duodecimus, in baſi tertiæ cartilaginis conſiſtunt, ea regione, qua y ſtomacho larynx committitur, tertiaque cartilago ſecundæ coarticulatur. Sunt autem ab utroque latere ſinguli, qui ex radice tertiæ cartilaginis, quà hæc primæ proxima eſt, principium ſumunt: & ſecundùm baſim tertiæ cartilaginis modicè ſurſum protenſi, ad tertiæ cartilaginis medium (ubi duæ ipſius partes inuicem colligantur) finiunt, ſe mutuò inibi contingentes. Præſentes itaque muſculi breues, & exteriùs quodammodo pyri modo rotundi, intus uerò omni ex parte cartilagini tertię connati ſpectantur: & ubi ſe inuicem contingunt, latiores craſſioresque ſunt, quàm ſtatim in ipſorum exortu. Ambo muſculi, tertiæ cartilaginis baſim conſtringentes, duaſque eius cartilaginis partes inuicem comprimentes, lingulam claudunt, arctantque: & unà argumento ſunt, tertiam cartilaginem neceſſariò eſſe geminam: quum, ſi ſimplex eſſet, ab illis muſculis conſtringi nequiret: uti neque à z duobus tertiam primæ iungentibus occludi, neque à a quatuor ſecundę tertiam nectentibus aperiri potuiſſet. Ex duodecim igitur laryngis peculiaribus muſculis, octo laryngem arctant, quatuor, ſcilicet primam ſecundę nectentes, & duo tertiam primæ committentes, ac demum duo in baſi tertię cartilaginis repoſiti: quatuor uerò ipſam reſerant, aperiuntue, illi nimirum, qui tertiam ſecundę iungunt. Alij quoque muſculi, quos communes uocamus, utriuſque etiam motus quodammodo duces ſunt, per quem ſpiritalis meatus, lingula ue amplificatur, & comprimitur.

Cõmuniũ primus et 2

Horum enim primi duo, utrinque b ſinguli, ex tota propemodum inferiori c oſſis υ referentis ſede principium ducunt: ac lati & carnei, & internis lateribus inuicem proximi, contiguique uiſuntur. Hinc deorſum protenſi, & mutuò internis lateribus abſcedētes, ſinguli in ſui lateris inferiorem primę cartilaginis ſedem implantantur, tanta latitudine, atque ipſorum originum eſt latitudo.

Cõmuniũ 3 & 4.

Toto autem deſcenſu qua anteriori primę cartilaginis ſedi exporriguntur, ipſi fibroſis tantùm nexibus in eum modum hęrent, quo aliàs incumbentes inuicem muſculi, mutuò committuntur. Ad pręſentium muſculorum inſertiones, quę non minus quàm ſui exortus carneę exiſtunt, d alij duo muſculi, ęquè propemodum ampli, primę cartilagini implantantur, ab interiori e regione oſſis pectoris, in iugulo carneis, ſed non latis principijs ortum ducentes: qui ſurſum ſecundùm anteriorem aſperę arterię ſedem protenſi, ac ſenſim latiores redditi, illi quam diximus primę cartilaginis ſedi inſeruntur.

Cõium 5 & 6.

f Quintus ac ſextus communium laryngis muſculorum, tranſuerſi ſunt, & ipſorum utrinque habentur ſinguli, g ſtomachum amplexantes. Ex ſtomachi enim poſtica parte, uertebras ceruicis reſpiciente, ſecundùm ſtomachi longitudinem principiū ſumunt, adeò inuicem continui, ut utrorumq; muſculorum idem unicumq; principiū eſſe uideatur. Hinc ampli & carnoſi, uerſus priora tranſuerſim protenſi, lateribus primę cartilaginis, ſecundùm ipſorum late-

rum

g 6 tab. V. X. ſed potius cōfer S tabulæ D cum E.
h 3 fig. N.
i 8 fi. c. 38 lib. 1. M.
k 3, 4, 5 fi. c. 38 libr. 1 C, D.
l 6, 7 fi. P.
m 8. fi. ca. 38 lib. 1. L.
n P, Q 6, 7 fi. c. 38 lib. 1. cōmittuntur V & X figuræ 10 & 11 eiuſdem cap.
o 7, 8 fi. R.
p 8, 9 fi. T ad Q.
q 8, 9 fig. Q & 8 fig. ca. 38 lib. 1 N aut O.
r 8 fi. c. 38 lib. 1 M.
s 7, 8, 9, 10 fig. vnus a. alter b.
t 4 fi. c. 38 lib. 1 G, H.
u 9, 10 fi. c. 38 lib. 1. Y, Y.
x 6, 7, 8 fi. V.
y 2, 3, 5 fi. H.
z 7. 8, 9, 10 fig. a, b.
a 7 fig. P. R.
b 1, 2 fi. F. 5. muſcu. tab. O.
c 1, 2 fi. A.
d Alter 1, 2 fi. G. 5 ta. P.
e 7 fi. c. 19 lib. 1 f, uerſus o.
f 1, 2, 3, 4, 5 fig. I.
g 2, 3, 5 fi. H.

rum longitudinem implantantur, tota amplitudine, qua ſtomachum contingunt, impenſe ipſi connati, cõtinuiq;. Hi ad poſteriora contrahunt primæ cartilaginis latera, ſecundæ cartilagini eam ita applicantes, vt laryngem quoque, ſeu lingulam coarctent. Qui verò ab oſſe υ referente procedunt, primam cartilaginem à poſterioribus ſurſum quodammodo abducentes, laryngem dilatant. Verùm his contrariam functionem adipiſcuntur muſculi, à pectoris oſſe primæ cartilagini inſerti. illi namque humiliores primæ cartilaginis ſedes contrahunt, eaſdemq; deorſum uellunt, nonnihil unà contrahentes ſtringentesq; *h* aſperam arteriam, ne quicquam, quum uocem edit homo, reduplicetur, ipſa ve plurimùm dilatetur. Præter hos ſex, alios *i* duos animaduerti, propemodùm teretes, ac ex media interiori oſſis υ referentis ſede explantatos, & radici laryngis *K* operculi inſertos. Hos Galeno, quum in nullis, quæ hodie extant operibus, illorum meminerit, incognitos fuiſſe opinor: non enim (quod fortè quis arbitraretur) in Galeni communium laryngis muſculorum numerum ſunt reijciendi. Quamuis enim hos octo eſſe dixerit, tamen ſex tantùm deſcribens, omnes octo primæ cartilagini committi, poſtmodum ſermoni ſubnexuit. Duobus his id munus concreditum eſt, ut laryngis operculum, cibis potuq; depreſſum, denuò eleuent. ipſorum namque principijs uerſus *l* os υ referens tractis, operculum illud erigitur. Veruntamen muſculos, qui his duobus oppoſito munere fungerentur, nullos obſeruaui. Neque id mirum eſt, quum cibus & potus ſuo pondere euerſum eleuatumq; laryngis operculum facilè comprimant, & ipſummet mole etiam ſua grauatum, laryngi promptè applicetur. Quamuis non hi ſolùm muſculi oppoſitis deſtituantur, ſed & *m* illi, quorum beneficio rectum inteſtinũ & teſtes ſurſum allicimus. Corpora enim, quæ ſua natura plus ſatis deorſum tendunt, nec peculiarem motum in ductu, qui deorſum fit, exigunt, ad eam actionem minimè proprijs indigẽt muſculis. Larynx rarum aut peculiare ligamentum prorſus nullum obtinet, præter membranea, articulos orbiculatim cingentia: adeò, ut priuatim nobis neutiquam ueniant deſcribenda, & ſi quid fortè larynx, propter membranam, qua oblinitur, ſuccingitur ue, proprium ſibi uendicet, id ad *n* lingulæ refertur hiſtoriam.

Deſcriptorũ iã cõmuniũ muſculorum functio.
h 5 tab. Q
i 2, 3, 4 fi. K.
K 2, 3, 4, 5 fig. L.
Duo muſculi laryngis operculi.
Lib. 7. de Vſu part.
l 2, 3 fi. A
m fi. c. 51. B, C inteſtini muſculi notãtur, figura autẽ 22 lib. 5 ⸸ teſtis.
Laryngis ligamenta.
n Spectatur 11, 12, 13 figuris.

LARYNGIS MVSCVLORVM ADMINISTRATIO. Caput XXII.

FABRICAM laryngis in boue primùm, ſi uiſum fuerit, deinde exercitatior redditus, in homine aggredieris. Adminiſtratis itaque nunc ſectionis ſerie proprijs oſſi υ referenti *a* muſculis, ſtatim tibi occurrent *b* duo, ab illo oſſe ad primam cartilaginem procedentes: quorum principia paruo cultello ab oſſe liberans, paulatimq; muſculos à cartilagine radens, eos ad ipſorum uſque inſertionem deduces. pariq; ratione *c* muſculos, à pectoris oſſe ad primam cartilaginem ductos, primùm ab oſſe ſeparabis: ac poſtea ipſos ab aſpera arteria leuiter diuellens, ad primam uſque cartilaginem, cui inſeruntur, eoſdem conſequeris. Quatuor his diligenter inſpectis, ſectionem per palati tunicam, fauciumq; intima duces, ac laryngem cũ ſtomacho è faucibus eximes, ad eum prorſus modũ, quo lanij boum laryngas execare conſueuerunt. Liberatam dein, & à corpore cum aſperę arterię & ſtomachi portione reſectam laryngem, ſodali tenendam porriges: ac mox *d* muſculos ex ſtomachi poſteriori parte ad primæ cartilaginis latera productos inſpicies. quod ut fiat promptiùs, ipſos longa ſectione, ubi illorum capita ſeſe contingunt, diuidito: & hamulo aut ſummis digitis alterius capite apprehenſo, totum à ſtomacho ad primæ uſque cartilaginis latera accuratè ſeparato. Licebit modò ſex horum muſculorum laryngi communium actionem diſcere, dummodo ipſorum capita huc illuc, uerſus ſua principia attraxeris. quo facto, omnes ilico à prima cartilagine liberabis, atque ad *e* duos, quos operculi laryngis radici implantari dictum eſt, ſectionem conferes. Linguæ igitur *f* tunicam, quæ cum palati tunica, & laryngis & ſtomachi interiori, ipſiusq; demum operculi communis eſt, ad operculi radicem lunari linea incides, ac hamo exceptam, cutis modo excoriabis. Mox enim illorum muſculorum fines in promptu erunt: quos poſtea quã ad os υ referens, leniter ipſos ab adipe illis proximè accumbẽte ſeparando deduxeris, ab oſſe eos diſſecabis. Vt autem illorum functionem diſcas, laryngis operculum digito deprimes: ipſorumq; capitibus uerſus υ referens os attractis, operculum euerti, antrorſumq; tendi & eleuari conſpicies. Modo & hos quoq; muſculos, & ſtomachum, ipſumq; (ſi libuerit) operculum à larynge in totum adimes, vt tres laryngis cartilagines cum duodecim ipſi proprijs muſculis ſolæ relinquãtur. Quũ tamen reliquam aſperę arterię partem à ſecunda cartilagine abſecas, inſpicio *g* glandulas, hominis laryngi appoſitas, & ut in ſexto libro exequar, utcunque carneas. In boue autem harum loco carneam prorſus reperies ſubſtantiam, ad ſecundę cartilaginis latera repoſitam, & muſculo cuipiam ſimilem, qui ſeptimus & octauus communium laryngis muſculorum in boue cenſeri poſſit: quum interim homo eius ſubſtantiæ, ſeu muſculorum uice, quemadmodum nuper dixi, grandes inſignesq; obtineat glandulas. Cæterùm nunc tempus eſt, ut adamuſſim *h* lingulę ſeu rimæ formam intuearis. cernes enim, laryngem ſuperiori parte, & inferiori amplam eſſe: in medio autem rimam oblongam habere, ex ea quam in primo libro explicuimus ſubſtantia conformatam. Vt uerò hanc proprijs manibus ſubinde diſtendas, aperiasq;, priuſquam muſculorum ſectionem auſpiceris, dextrę manus pollice, medioq; digito, laryngis latera cõprehendes, indice interim exteriori tertię cartilaginis amplitudini inſerto: ſiniſtrę autem manus pollicem, ac indicem inferiori laryngis orificio immittes, ac duobus illis ſiniſtræ manus digitis ſecundam cartilaginem à prima abducere conaberis, dextræq; manus indice tertiam cartilaginem extrorſum euertes. liquidiſſimè enim hac ratione inſpicies, qui lingula aperiatur. Si uerò ſiniſtra manu ſecundam primæ adduxeris, & dextræ manus pollice ac indice tertiam cartilaginem uerſus interiora protuleris, ac inuicem duas ipſius partes conniuere feceris, lingulam ad amuſſim claudi intuebere. Scribo autem hæc paulo fuſiùs, ut Galenus ali-

a 4 tab. S, T. R. Q. V, V.
b 5 tab. O.
c 5 tab. P.
Adminiſtratio primi & 2 cõmunium.
Cõium tertij & 4.
d 2, 3, 5 fi. cap. 21 I.
Cõium 5 et 6.
e 2, 3, 4 fi. c. 21 K.
f 1 fi. c. 19 C.
e Duorum laryngis operculi.
g 2, 3, 4, 5 fi. c. 21 M.
Hominis glãdes, quarum loco in bobus ſunt muſculi.
h quemadmodum cernere eſt in 11, 12, 13 fig. cap. 21.
Laryngis rimula ſeu lingula quo modo ſpectanda.

quando intelligatur: nec posthac laryngis operculum, vocis principalissimum esse organum, qui hodie se-
se Galenicos profitentur, contendant: & idem corpus, γλωττίδα vel lingulam, & ἐπιγλωττίδα seu laryngis no
bis vocatum operculum existere opinentur, ignorantes profectò lingulam in medio esse laryngis, ac tibia-
Administratio propriorum 1, 2, 3, & 4. rum linguis, quibus illæ inflantur, quàm simillimam. Quam itaque lingulam tuis manibus, vt cunq; visum
fuerit, & clauseris, & aperueris, proprios laryngis musculos dissecabis, à *i* quatuor primæ cartilagini secū *i 21 ca. fi. 4 N, dein 5 fig. O.*
dam nectentibus auspicatus. Leui igitur ac transuersa sectione exteriorem musculum à prima cartilagine
liberabis, præcauens, ne interiorem simul couulneres. hoc ablato, interiorem similiter à secunda cartilagi-
ne abrades, mentem adhibens illi, quam dixi fibrarum intersectioni. Neque hoc duntaxat ad amussim, nū
s. vnus duo ve sint, rimaberis: sed etiam, dum stomachum à larynge liberas, diligenter expēdes, num *k* eos *K fig. capiti 21 inserta C, D.*
quos interdum obseruari dicebam, musculos reperturus sis, qui à secundæ cartilaginis spina in humiliores
primæ cartilaginis processus inseruntur. Quatuor itaque secundam cartilaginem primæ iungentibus à la-
rynge resectis, in altero laryngis latere *l* processum inferiorem primæ cartilaginis à secunda liberabis: ac *l vt T ab S*
primam hac ratione à secunda antrorsum reflectes, *m* duos inspecturus musculos, tertiam primæ colligā *fi. 8, 9 cap. 21.*
Propriorum 9 & 10. tes. Vbi hos vt cunque examinaueris, integrum erit, acutiori cultello primam cartilaginem à reliquis dua- *m 7, 8, 9, 11 fig. cap. 21 a, b,*
bus adimere, aut si uoles, ad duos musculos illi tertiam nectentes appensam seruare, ac postmodum te ad
Propriorum 5, 6, 7, et 8. *n* quatuor tertiam secundæ nectentes conferre: quos licebit à suis principijs, quæ ex secunda cartilagine
Propriorum 11 & 12. sumunt, liberare, atque ad tertiam, cui inseruntur, deducere. Postremò *o* qui in tertiæ cartilaginis sunt ba *n 7 fi. cap. 21 P, R.*
si, auferes, similiter quoque eorum principia primùm liberans, ac ad finem usque, quo se mutuò contingūt, *o 7, 8 fig. 6. 21 V.*
deradens. Ablatis musculis, cartilagines inuicem separabis. nec fieri poterit, quin nunc accuratè lingulę sub
stantiam habeas perspectam: quemadmodum & naturam illius quoque, & usum, & formam, ex admini-
strationibus nimirum, quas proprijs manibus iam es aggressus.

DE MVSCVLIS BRACHIVM MOVENTIBVS. Caput XXIII.

Alius viciniæ quàm sectionis ordo.

VICINITATIS quidem ordo, ante musculos brachium mouentes, capitis & dorsi, & scapulæ motuum duces oportuisse describi indicabit, si demum partes iam enarratis pro pinquiores aggredi, institutum esset. Verùm quum integris adhuc brachium mouentib. musculis, scapulam mouentes administrari nequeant, quumq; multo minus, illis nondū oblatis, aut capitis aut dorsi dissecare datum sit: operæprecium me facturum duxi, si bra chij, & dein scapulæ motores, ante caput mouētes musculos, sectionis nomine, vti & Ga

Brachij motus quot. leni ordinis in quarto & quinto de Administrandis sectionibus, occasione persequar. Brachium itaque an trorsum ad pectus, & retrorsum uersus dorsum, & sursum ad ceruicem caputq;, & deorsum ad thoracis la tera mouetur: & præter hos motus, brachium, quacunque sede ductum sit, quodammodo in gyrum quoq; agitur, ita ue circumuertitur, ac si baculum aliquem in utrasque manus non flexas, sed secundùm longitu dinem tantùm mutuò appositas acciperes, ac deinde alternatim, prorsum retrorsumq; actis manibus, bacu

Primus brachium mouentium. lum uolueres: adeò, ut triplici motuum genere brachium agi constet. Pectori brachium *a* vnicus adducit *a 2, 3, 4 ta. Δ. 4 ta. L.*
musculus, originem sumens *b* ex media pectoris ossis latitudine, & ipsi insertis cartilaginibus: deinde quo *b 3 tab. a K ad R.*
que priuatim *c* ex septimæ & octauę costę cartilaginibus, & *d* ex media clauiculę sede, qua hęc pectoris
os spectat. Principij pars à clauicula procedens, omnino carnosa apparet: quę uerò ex pectoris ossis secun- *c 3 tab. ab R versus S.*
dū dextrū sinistrumq; medio enascitur, alteriusq; lateris musculi initio cōtigua est, neruosior, membrano *d 3 tab. a k ad L.*
siorq; & minus crassa uisitur. Attamen quę ex ossis pectoris latere, ipsiq; inarticulatis cartilaginibus prona
scitur, penitus iam carnosa existit: quę uerò priuatim ex septimę octauęq; costarum cartilaginibus, iuxta
mucro natam cartilaginem exoritur, mēbranea & tenuis aliquousque cōspicitur. Musculus ex his sedibus
prodiens, & paulatim crassior carnosiorq; redditus, sensim arctatur: atq; in acutū tantisper procedit, quo-
usq; amplo & nerueo, admodumq; robusto, sed breui *e* tendine, humero seu brachij ossi secundùm ipsius *e 3 ta. Q. 4 tab. Q. T. in brachio.*
longitudinē implantetur, *f* subter humeri capitis ceruicem, in interiore ipsius regione, nonnihil interim
in priora uergens. *g* Huius musculi fibræ inuicem uariant: & paulo ante tendinis productionem, adhuc *f iuxta f, e fi. 1 ca. 23. lib. 1.*
in carnea musculi parte, deinde & secundùm totam tendinis amplitudinem sese decussatim intersecant.
Quę enim ex clauicula, & medio pectoris ossis longitudinis clauiculę contermino enascuntur, ex superiori *g Hic conferes 3 tabulæ musculū Δ cum musculo Δ 4 tabulæ.*
bus deorsum obliquè in exteriora procedentes, superiorem tendinis partem, secundùm totam ipsius am-
plitudinem efficiunt: carnoseq; toto ductu, pręterquàm in musculi ad humerum insertione, permanent.
Sed quę ex reliqua pectoris ossis sede, ac priuatim ex septimę & octauæ costarum cartilaginibus originem
mutuantur, obliquè sursum protensæ, inferiorē tendinis partem secundùm ipsius latitudinem constituūt:
& citiùs carnem ipsarum, qua implentur, suffulciunturq;, quam superiores amittunt. Superiùs enim ad in
sertionem usque musculus carneam naturam reseruat: inferiùs autem, multò ante insertionem, liuidus ner
ueusq; conspicitur: quod superiores fibræ proculdubio, propter breuiorem ductum adeptæ sunt. Id namq; *h prima costa 3, 4 ta. K, L. secunda a K ad R. tertia 4 tab. Q. T. quarta ab E ad Q. quinta ab R ad T.*
omnibus commune esse diximus musculis, vt tanto breuiori donentur tendine, quo succinctiori ductu, pro
motus ipsorum ratione feruntur. Cæterùm superiora inferioraque in tendine voco, non quę humeri caput
propinquiùs accedunt, aut remotiùs ab illo reclinant, sed ad tendinis, quę secundùm latitudinem perfici-
tur, insertionem, has positionis differentias in pręsenti refero non secus, quàm si hanc chartam subdita al-
tiorem, aut etiam anteriorem diceres. Est itaque musculus hic quodammodo quinque lateris, sed inęquali
bus costis constitutus. *h* Vna namque secundùm mediam clauiculę longitudinem ducitur: secunda, ad
ossis pectoris longitudinem procedit: tertia, secundùm insertionis longitudinem fertur: quarta, à media

clauiculę

clauiculæ ſede,ad inſertionis partem,humeri capiti propinquiorem,proficiſcitur:quinta uerò à remotiore ab humeri capite inſertionis parte, ad pectoris oſſis mucronatam cartilaginem protenditur : hęcq; coſta, illa demum eſt, quæ anteriorem cauitatis axillæ ſedem efformat,poſteriore interim illo conſtituta *i* muſculo, quem brachium deorſum dorſo admouere audies.

i 3.tab. V. 10 tab. Θ.

Cæterùm ut brachium pectori adducens muſculus,differentes fibras,ac latum,& amplum,uariumq; principium ſortitur,ſic quoque alijs atque alijs pectoris regionibus brachium admouet.Si enim ſuperiores ipſius fibræ,à clauicula,& ſuperiori pectoris oſſis ſede eductæ,contrahantur,uerſus pectoris ſuperiora & ad clauiculam brachium adducitur:ſin inferiores fibræ contendantur, pręſens muſculus humilioris brachij ad pectus adductionis opifex redditur, ſiquidem tunc ad *k* mucronatam pectoris cartilaginem,& ſpurias coſtas brachium fertur.At ſi utræque,& potiſſimùm mediæ,laborauerint,in neutram partem brachium inclinans pectori adigent.

k 1.fi. cap. 19 lib.1.K.

Quia igitur hic muſculus amplũ,atque ex uarijs natum oſſibus principium obtinet,& fibras ſeſe interſecantes, contrariaq; ſerie ductas,& ad hæc differentes etiam motus adipiſcitur:nihil obſtiterit fortaſſis,ipſum geminum pronunciare,ac duorum muſculorum loco cum aliquot diſſectionis proceribus enumerare,quanquã unius duntaxat uice mihi toto orationis contextu habebitur. Quandoquidem uerò inferior muſculi pars, quæ humiliores fibras producit,uerſus inferiora brachium pectori adducit,meritò quoque minor,& ſecũdùm profundum tenuior ſuperiori parte euaſit, quę ſurſum agit,cuiq; uehementior ualidiorq; functio concreditur.

Muſculus brachiũ pectori adducens,quo ſimia abundat.

Præter hunc muſculum(pace interim Galeni dixerim) nullus alius brachium pectori admouet.Nam quem is inter brachij muſculos primùm enumerat, quemq; iuxta mamillas exiguum,ad humeri articulum aſcendere,ac ad ſpurias coſtas brachium adigere ſcribit,in homine neutiquam reperies.Non enim nos fugere poſſet, quum hunc obliquè ſub cute, in aliorum ſuperficie extantem, ſurſum ad articulum humeri prorepere Galenus recenſat, & illum in membraneam deſinentem exilitatem, articulo inſeri affirmet, propter humeri oſſis *l* ſinum, *m* exterius caput muſculi flectentium cubitum anterioris amplexatem. Nec quiſpiam ſanè illum me oſcitanter cum cute auferre arbitrabitur, qui aut humeri articuli muſculorum ſectionem aggreſſus fuerit,aut adminiſtranti adſtiterit. Et quomodo,quęſo,muſculus aliquis ex mammarum regione incipiens, & aliorum ſuperficiei incumbens,etiamſi uel fibræ cuiuſdam craſſitiem duntaxat æquaret,à quopiam in homine ignorari poſſet?ſi demum *n* inter illum,quem modò recenſui muſculum,et illũ quem brachium attollere audies,ad articulum conſcenderet.Nam etſi eius muſculi pars,cuti ſubiecta,imperitè adimeretur,illa nihilominus pars ſeſe offerret,quæ inter duos illos brachium mouentes muſculos ſeſe inſinuans, articulo eſſet proxima. At quorſum attinet, oſcitantiæ excuſationem hic prætexere, quum Galenum ſimiarum, me autem pro uiribus, hominum conſtructionem deſcribere, uel hic brachij muſculus atteſtetur? homines enim illo priuantur, & in ſimijs ad hunc modum obſeruatur.

Libr. 5. de Adminiſtr. ſect. & 13 de Partium uſu.

l 1.fig.cap. 23 li.1. H, I.
m 6.tab.m muſculi Θ.
n 3.tab.inter Δ et P, in linea ab L ad Q.

Cute detracta, *o* is quem nos in homine primùm occurrere diximus, pari modo in ſimijs ac hominibus conſpicitur, nullo prorſus alio rectus muſculo. Verùm ſub huius humillima *p* coſta, ſeu latere, ſuper * obliqui abdominis muſculi (quem deſcendentem uulgò dicimus) principium, gracile membraneumque muſculi initium reperitur, longè ſub papillæ regione conſiſtens. Initium hoc carnoſum euadens, ſed gracile interim permanens, ſub magno illo brachium pectori adducente muſculo, ſurſum obliquè ad humeri articulum porrigitur, eam prorſus,quam Galenus tradidit,inſertionem tentans. Ac proinde neque huius muſculi inſertio, neque ipſius ductus, niſi magno illo muſculo penitus eleuato,in conſpectum ueniunt: quod non perfunctoriè, ut Galenum intelligas, uenit obſeruandum. Niſi enim hunc Galeni muſculum, ſuo progreſſu ita occultatum,& tãtùm membraneo principio modicè admodum extare cognoueris,erroneus omnino,atque admodum difficilis quintus de Adminiſtrandis ſectionibus liber ſtatim in ipſa fronte uidebitur,quum is paſſim illum in aliorum,ac proinde etiam in eius,quem nos brachiũ pectori attrahere diximus, ſuperficiei,ſub cute exporrectum, minus rectè tradiderit.

o 3.ta. Δ.
p inter R et S tabula 3.
** ta. 3. Θ.*

Præter hunc, Galenus aliũ deſcribit *q* muſculum,quẽ altioris brachij ad pectus ductionis autorẽ eſſe exiſtimat.Iſte profectò in homine nequaquã me fugit:at minimè tamẽ,ut Galenus autumat,brachiũ pectori uerſus elatiora admouet, imò ſcapulæ gratia,ut ſcilicet eã ad pectus ducat,creatus eſt:quod et ipſius origo, et ductus, ſuiq; tendinis inſertio, luce clariùs demonſtrant. *r* Principium enim ſub *s* muſculo,quem ego brachium pectori accõmodare retuli, ſumit, illiq; omnino ſubſternitur. *t* enaſcitur autem carnoſo principio à ſecunda, tertia, quarta,& quinta,nonnunquam(ſed perquàm raro),& ſexta,ſuperioribus thoracis coſtis,non quidem(etſi Galenus non ſemel aliter affirmet)ubi pectoris oſſi coarctantur, & ex ipſo pectoris oſſe,ſed anteaquàm coſtarum oſſa in cartilaginem pectoris oſſi inarticulandam deſinere incipiunt:nec prorſus recto tramite, recta ve linea enaſcitur,ſed quaſi digitis quibuſdam,ex coſtarum oſſibus longiùs exortis,procedit.

Muſculum qui ſcapulã antrorſum agit, à Galeno malè pro brachij motoro haberi.

q 5.tab. Γ. 4 tab.k.
r 5.tab. ab i ad k.
s 3.tab. Δ.

Libr. 5. de Admi. ſect.

t Hæc petes ex 4.tab. I, dein charactere. 2, 3, 4 & k.

Hinc ad exteriora porrectus,anguſtiòr, & craſſior efficitur, quouſque ad humeri cum ſcapula articulum, in latum nerueumq; *u* tendinem,carne mixtum finiat,quo *x* proceſſus anchoræ imaginem referẽtis interno lateri implantatur,illic neruoſior euadens, ubi is proceſſus ex ſuo appendice *y* neruoſiorẽ interni capitis partem emittit,eius muſculi,quem inter cubitum flectẽtes anteriorem recenſebimus.Nequaquam autem tendo iſte,articuli ligamentum in homine contingit,ut ſanè,ſed admodum adhũc obſcurè,in caudatis ſimijs quibus anchoram imitans proceſſus modicè extuberat: deinde nullam ſcapulæ regionem uacare, pręter hunc proceſſum,reperias,cui tendo ille commodè implantari poſſit.Ad hæc, ſi muſculi huius fabricam ad amuſſim perpenderis, proculdubio ſuæ potiſſimùm inſertionis gratia illum exeri aſtrues. Iſtius muſculi fibræ ſeſe non decuſſatim interſecant,quemadmodum *z* muſculi, qui nobis brachium pectori adducere dictus eſt.Quum itaque hoc ſitu ac figura muſculus iſte à Natura creatus ſit, qui obſecro ad altiora, quàm primi muſculi *a* ſuperior pars,brachium pectori admouebit? Eius enim principium longè à prioris muſculi

u 5.tabul. iuxta b.
x 5.tab.b. aut 1.fi ca. 21 lib.1 E, f,F.
y 6.tab.n. muſculi. Θ.
z 3,4 tab. Δ.
a 3,4.tab. c.L.

ſculi ſuperiori principio ſuperatur: quum hoc à clauicula, & ſuperiori pectoris oſſis ſede, inſigniter etiam
deorſum obliquè feratur: illud uerò ex ſecunda coſta, & tertia, primùm, ut uel elatiſſimè procedat, lógeq;
inferiùs habeatur, ac minus obliquum ductum (qui, & iam ad [b] ſuperiora ferè pertinet) moliatur. Quam
obrem ſi hæc omnia haud ſegniter perpenderis, & Galeno conceſſeris, muſculi [c] inſertionem, quæ è re-
gione humeri capitis in internum ſcapulæ proceſſum perficitur, nonnihil articuli ligamentum apprehen-
dere: neceſſariò fateberis, eam quam muſculus iſte moliretur brachij adductionem, neque humiliorem, ne
Secundus brachiũ mouentium.
que altiorem fieri ea quam à primo muſculo effici, dudum dixi. Vnum igitur [d] muſculum, omnium addu
ctionum brachij ad pectus autorem eſſe céſeo: & [e] eum qui brachium ad ſuperiora attollit, unum quoq;
ſtatuo. Eſt porrò hic muſculus carnoſus, uaria etiam, ſed cõtinua principia ſortitus, ác uelut ex diuerſis mu
ſculis (ſi lato ipſius principio, & uarijs inſcriptionibus attenderis) conformatus. [f] Ex media enim claui-
culæ parte, ſecundùm ipſius longitudinem, quæ ſcapulam ſpectat, principium ducit, muſculo brachium pe
ctori adducenti [g] cõtiguus: deinde ex ſuperiori ſcapulæ proceſſu, ſeu ſummo humero, [h] ubi is clauiculę
committitur, [i] & tota quoque ſcapulę ſpina, [k] prodit, continua ueluti linea, & principio nerueo, quod
uix bene pronatum, ilico carnoſum, craſſumq; admodum, & extuberans efficitur. Mox à principio muſcu
lus carnoſus permanens, [l] in anguſtum, tanquam in trianguli uerticem tãtiſper porrigitur, donec hume
ro tendine amplo, & ex carne neruoſaq; ſubſtantia mixto, robuſtoq;, ad humeri oſſis latitudinem, nõ mo-
dicè ſub ipſius ceruice [m] inſeratur. Ipſius inſertio, quæ intus quàm extra neruoſior eſt, non ad amuſſim
ſecundùm tranſuerſum perficitur: ſed modicè obliqua ab anterioribus, deorſum in poſteriora nõnihil uer-
Lib. 5. et etiam 3. de Admin. ſectio.
git, nihilq; minus quàm decliuis, recta ve (etſi Galenus ſecus atteſtetur) occurrit, qui ipſi eandem inſertio-
nis formam tribuit, cum [n] muſculo brachium pectori adducente, quam ſecundùm rectum, ac humeri lõ
gitudinem perfici diximus. Totus itaque muſculus, ſi quis illum obiter intueatur, trianguli imaginem præ
ſe fert: ac proinde à Δ ſimilitudine, Græci illum δελτοειδῆ appellarunt: quemadmodũ etiam ob id, quòd hu
meri ad ſcapulam articulo, quem ὦμον uocarunt, inſternitur, illumq; quodammodo contegit, eundem ἐπω-
μίδα nominarunt. Ego autem toto ſermonis contextu, muſculum appellabo brachium attollentem, muſcu
lum ve brachium mouentium ſecundum. Ceterùm coſtæ hunc deſcribentes, ita ſeſe habent. [o] Prima, à
A notat triãguli, de quo hic agitur, uerticẽ.
media clauiculę longitudinis ſede, ad ſummum humerum contendit, & hinc per ſcapulę ſpinam, ad eiuſ-
dem uſque baſim. Secunda, à clauicula obliquè deorſum ad inſertionis internum latus ducitur. Tertia, à
ſcapulæ baſi, ubi eius ſpina eminere incipit, ad externum latus inſertionis obliquè deorſum in priora con-
tendit. Ceterùm ueteres Græci uidentur, & exortum præſentis muſculi cuidam trianguli uertici aſſimilaſ-

ſe, quem muſculus uix antea oſtendit, quàm ſuo principio undique liberatus, in planum ponitur. Tunc e-
nim principij pars, quę brachium pectori adducenti muſculo proxima eſt, & deinde quæ ad baſim ſca-
pulæ habetur, ambæ magis ea principij parte prominent, & attolluntur, quæ à ſummo humero pendet, &
quaſi ualde obtuſum trianguli uerticem exprimit. Huius fibrę inuicem non aliter uariant, quàm quòd an-
teriores, quæ clauiculę debentur, deorſum obliquè in poſteriora ferantur: poſteriores uerò, quę à ſcapulæ
ſpina pendent, obliquè in priora deſcendant. Quæ autem à ſummo humero, & ipſius cum clauicula articu
lo pronaſcuntur, rectà deorſum procurrunt. Quamuis interim nullæ ſe inuicem fibrarum muſculi
brachium pectori adducentis ritu, decuſſatim interſecent: etſi tamen ob inſcriptiones nonnullas obliquè
ductas, fibræ parumper implicari conſpiciantur. Si itaque muſculi pars, à clauicula principium ducens, in
ſe colligitur, brachium ſurſum ad anteriora colli, & faciem attollitur. Si uerò fibræ à ſummo humero, &
clauiculæ ſede ipſi commiſſa, originem mutuantes, contrahuntur, brachium rectà, & in neutram partẽ uer
gens, aſſurgit. At ſi poſterior muſculi pars, ex ſcapulæ ſpina prodiens, in ſe conglobatur, ad poſteriora cer-
uicis, ipſumq; occiput, brachium uergit. Muſculi huius initia, ex tota amplitudine illorum, quæ diximus oſ
ſium non exoriuntur: ſed duntaxat inſtar craſſioris lineę, undecunq; à prominentiori ipſorum ſede, adeò
ut parua omnino initij craſſities occurrat. Neque id prorſus negligendũ eſt: quum pręter hunc muſculum,
qui brachium motu proprio attollat, nullus ſit, neque etiam brachium alio egeat, qui eodem cum illo fun-
gatur munere. Quanquam non ignorem, Galenum hic alios quoſdam deſcribere, at id tam uerè, ut ſibi in
decimotertio de Partium uſu, & quinto de Adminiſtrãdis ſectionibus, minimè cõſtet: cuius loca ſi omnia
proſequerer, in nimiã prolixitatem pręſens Caput excreſceret. Addam tamen cercopithecis prorſus eãdem
eſſe ſpeciẽ muſculi brachium attollentis, cum hominũ muſculo. Canes autem, equi, boues, in hoc articulo,
nõ ſolùm in oſſibus, ſed maximè in muſculis, & ligamentis, ab hominis conſtructione uariãt. [p] Muſculus
Tertius brachiũ mouentium.
brachiũ rectà ad dorsũ agẽs, carnoſus eſt, & craſſus, & inter ceteros huius articuli muſculos utcunq; teres.
Oritur autem carneo principio, ex inferiori ſcapulæ baſis [q] angulo, à baſi quidem modicam principij par
tem aſſumens, ſed inſignem ab inferiori ſcapulæ coſta: ex media enim coſtæ illius longitudine, baſi ſcapu-
lę propinqua, & ab externa, gibba ve humilioris anguli baſi ſede, cõtinua carnoſaq; origine enaſcitur. Iuxta
medium verò longitudinis coſtę inferioris, muſculus hic à ſcapulę oſſe abſcedit: & modicè ſurſum in prio
ra tenſus, humerumq; accedens, in ualidũ, breuemque, ſed latum ceſſat tendinem, qui nõ ſolũ forma (quã
ad latitudinem, & craſſitiem ac inſertionem refero) [r] illius tendini correſpondet, qui ad pectus mouet:
uerùm hi duo muſculi in eandem ferè regionem implantantur, in eorum medio interuallum demittentes,
cui [s] tendo [t] muſculi inſeritur, quem retrorſum ad ilia brachium mouere, paulo poſt ſubijciam. Quam
Lib. 13. de Partiũ uſu, li. 5. de Admini. diſſe.
uis interim tendo muſculi ab inferiori ſcapulæ coſta pronati, paulo uiciniùs humeri capiti implantetur,
quàm illius tendo, quem brachium pectori adigere relatum eſt. Hic rurſus non me fugit præſentem mu-
ſculum inter brachium circumuertentes à Galeno perperàm recenſeri, atque ab illo [u] muſculum triangu
larem, & ſcapulę gibbum occupantem, & mihi in circumuertentium brachium claſſem ponendũ, ab ipſo
autorem

b 5. ta. ab i ad l. quem ductum conferres cũ K, L ad Q 3. tabulæ.
c 5. tab. l.
d 3. ta. Δ.
e 4. tab. Ξ. 10 tab. Δ. dein 1. tab. k. 2. ta. M. 3. tab. P. 5. tab. γ. 9. ta. L. 11 tabu. M, p. & precipuè figura eius tabulæ indici inſerta.
f 4. tab. ab e vltra f.
g 3. tab. linea ab L ad Q.
h ultimarum fi. li. 1. Q ad λ.
i 2. fi. cap. 21 li. 1 à k per I ad G. K 10 tab. N per M ad O.
l figura indici 11 ta. inſerta A, B, C concurrunt. ad D.
m 11 tabu. depẽdet P.
n 4. tab. Δ. ad Q. T.
o figura indici 11 tabulæ inſerta à per B ad C primã notat, ſecundã ab A ad D. 3. à C ad D. Aut conſula 4. 10, 11 tabulas, ne hic innotãdo nimius ſim.
p 13 tab. S. 7. tab. M. 8 K. 9. N. 10 R. 11 L. 12 R.
q 1, 2, 3. fi. cap. 21 lib. i Y ſedes autẽ, unde muſculus prodit, 1. fig. p, & 2. fig. T.
r 4. ta. Q.
T muſculi Δ.
s 7. tab. O.
t 10 ta. Θ.
u 11 ta. T.

x 2 tab. Γ. 10 ta. Θ. 1 N. 3 V. 4 m. 7. 9 O. 11 c.

y 10 ta. ab S ad T.

z 2 tab. l, m uersus n. 10 tabu. S, T, X uersus Λ.

a 4. ta. Q. T musculi Δ.

b 7. ta. M.

c 10 tabu. prima costa ab S ad T. 2 à T per X ad V. 3 ab S ad V.

d ad sedem Y tab. 10.

e ad sedem Y tab. 10.

Quartus brachium mouentiũ.

autorem ductus brachij ad dorsum poni. Brachium deorsum trahitur, à x magno quodam, latoq; admodum musculo, qui à spinarum apicibus, quæ à sexta thoracis uertebræ spina, ad ossis sacri usque medium habentur, y principium sumit, omnino instar amplę membranę tenue, continuumq; ac rectà linea pronatum. Verùm ubi musculos dorsum mouentes id principium perreptauit, eamq; costarum regionem contingit, quæ maximè in dorso, uersus posteriora extuberat, carnosũ densumq; efficitur: & uniuersus musculus ad eum modum auctus, in z angustum tantisper procedit, donec tendinem latum, et ualidum humero inserat, subter ipsius ceruicem, & secundùm ipsius longitudinem, in medio a tendinis brachium pectori admouentis, & b tendinis qui brachium in posteriora ad dorsum agit. Hic itaque musculus etiam triangularis est, sed planè inæqualibus conformatur c costis. Duas enim longissimas obtinet: unam, quæ secũdùm dorsi longitudinem porrigitur: alteram, quæ ab osse sacro, per ilia, & inferiorem thoracis partem, sursum ad tendinis insertionẽ conscendit, alterumq; axillæ cauitatis uallum constituit. Tertia uerò costa, cæteris multo breuior, à sextæ thoracis uertebræ spina, d super angulũ scapulę, quẽ ipsius basis humilior pars ostendit, ad insertionem tendinis transuersim uehitur. Pro trianguli costarum inæqualitate, etiam musculi fibrę differunt: quæ enim per ilia, & spuriarum costarũ extrema sursum porriguntur, prolixissimæ, ac minus obliquæ sunt: quæ uerò ab inferiorũ uertebrarũ thoracis spinis enascũtur, breuiores sunt, & trãsuersim magis prorepunt. Musculus iste, motus brachij deorsum opifex est, nõ quidem id simplici motu, sed uario, pro fibrarum descrimine, præstans: quandoquidem prout superiores fibrę, aut inferiores in se colliguntur, contrahunturue, ita quoque deorsum, nunc ad superiora, nunc ad inferiora, brachiũ uersus dorsum deprimitur. Porrò musculum hunc, dum scapulæ humiliorem e transcendit angulum, fibris quibusdam scapulæ committi, atque ipsi aliqua insigniori apprensione adnasci, Galenus scriptum reliquit: deinde non modò brachium dũtaxat ab hoc musculo moueri asseruit, imò ẽt illũ insertionis huius beneficio, detractionis scapulę ad inferiora autorem esse commemorat. Profectò etsi quàm maximè verear, Galeni placitis obuiam ire, & lubens hoc Capite saltem unicum musculũ citra controuersiam plenè describere optem: haudquaquam tamen, ut res sese habet, hic subticere queo. Præsens enim musculus, dum humiliorem scapulæ basis angulum integit, scapulæ ossi, non nisi musculorum, qui ab illo pronascuntur, interuentu, contiguus uisitur: neutiquam autem ossi connatus, ut neque etiam, cui incumbit ibidem musculorum regioni, aliqua peculiari insertione committitur, connasciturq;. Non enim aliter inibi subditis adnectitur musculis, quàm musculis dorsum mouentibus, & thoracis, & abdominis, qui huic musculo non minus quàm illi scapulam occupantes substernuntur. Quum itaque musculus hic nullam in scapulam moliatur insertionem, proprio etiam motu unà cum brachio eam nequaquam, ut Galenus opinabatur, deorsum uellit. Et si illum tota ea sede, qua angulo scapulæ superuehitur, scapulæ innasci, aut quouis tãdem pacto ualidius hærere aut necti daré, id tantum mehercules transuersis perficietur fibris, illis inquam, quæ in elatissima suæ originis sede habentur, & à sextæ, septimę octauę, nonæ & decimæ thoracis uertebrarum spinis dependet, quę sanè nõ deorsum scapulam mouerent, sed rectà ad dorsum. Quod Galenus facilè animaduertisset, si sedulò pręsentis musculi initium obseruasset. Nam etsi in quinto de Administrandis sectionibus libro obiter scripserit, musculum hunc ex spinis vertebrarum, præcipuè autem quibus spurię costæ coarctantur, principium ducere: attamen (ut sibi undique pulchrè constat) istum musculum inibi exortus sui uerticem assumere tradidit, ubi f secundus noster scapulam mouentium musculus cessat, cuius inferiorem partem Galenus demissiorem humilorem ve musculum uocat posteriorum scapulam mouẽtium, quemq; in quarto de Administrandis sectionibus libro, ad duodecimæ usque thoracis uertebrę spinam pertingere affirmat: etsi interim homini ad octauę propemodum thoracis uertebrę spinam terminetur, suoq; etiam fine, notatu digno interuallo brachij musculo incumbat, cuius modò historiam instituimus. Quia autem de scapulam agentibus musculis, peculiari pertractabimus Capite, ad brachij motuũ opifices, qui adhuc reliqui sunt, sermonem iam opportunè reflectemus, inter quos Galenus alium enumerat musculum, eiusdem ferè functionis, cui nuper dictus præest, gratia efformatum, ut scilicet brachium deorsum trahat: atque hunc quidẽ latum amplumq; esse recenset, sed tenuem interim. Membranam enim, quam nos carnosam uocamus, fibris carneis augeri narrat, quum primùm ilia contingit: ac fibras has sursum tensas, carnosiores tantisper effici tradit, donec membrana ampli, & tenuis g musculi naturæ, quẽ buccas mouere diximus, respondeat, humeroq; implantetur. Deinde hunc musculum Galenus omnes qui illum præcesserunt latuisse, atque ab ipso in simijs inuentum, nusquam non iactitat. Ego profectò in simijs, & canibus, plurimisq; quadupedibus ipsum obseruaui, non tamen in omnibus æquè latum, carnosum ve. At in simia (ut id priuatim dicam) ad hunc modum mihi apparuit: Membrana carnosa, secundùm spinæ totius longitudinem firmiùs subditis organis, quàm alibi connascitur, haud aliter, quàm si ex spinarũ apicibus, tãquam ex ossibus, aut cartilaginibus, principij sui portionem, aliorum ligamentorum modo educeret. Verùm in ea sede, qua membrana è regione quinque lumborum uertebrarũ consistit, iliumq; os contingit, carneis, sed tenuibus, rarisq; fibris adaugetur: quæ sursum obliquè uersus axillam prorepentes, ac ex lata basi sensim in arctum collectæ, musculum amplum, at tenuem exprimunt, qui in mucronem desinens, obscurè, uixq; admodum, in humerũ implantatur, tendini eius h musculi continuus, quem brachium pectori adducere commemoratũ est. In canibus manifestam insertionem in humerum non ostendit, & uidetur musculi brachium pectori adducẽtis tendini aliquo pacto admisceri, aut potius propriæ eius musculi membranæ adnasci. In equis quoque bobus, & ouibus, & id genus animalibus, admodum euadit conspicuus: unde etiam consulo, illum in boue potissimùm perpendi: quod fiet promptissimè, si excoriati bouis axillam inspexeris. Apparebit namque is amplus, & conterminis sedibus rubicundior, illiusq; maximam portionem ablatam esse comperies, quã

Liber. 13. de Partiũ usu, & 5 de Ad min. dissec.

f 9. tab. Γ. Δ. uerũ hic de parte ipsius Δ insignita tãtũ agimus.

Musculus alius, quo simia & canes abũdat Lib. 1 & 5 de Admini disse & 13 libr. de Vsu part.

g 3. tab. 3.

h 3. 4. tab. Λ.

lanij

lanij cuti adnatam relinquunt, eo quòd carnosam membranam unà cum cute auferre inter excoriandum consueuere: atque ideo etiam tantam præsentis musculi partem, quanta nondum prorsus,& insigniter car nosa apparet, auferunt. Quapropter etiam iuuabit, excoriantes lanios uidere, qui longè acutiori cultello, maioriq; mora in axillis cutẽ adimũt,quàm in reliquo corpore,ubi membranã unà cũ cute à subditis corporibus separant.Non inutile quoque erit,excoriatam cutem iubere tibi exporrigi,ut,& cuti eorum muscu lorum portionem adhuc adnatã contempleris:obserues q;,huic musculosæ carni paulo rectiores fibras intertextas esse, quàm amplo illi *i* musculo, quem brachium deorsum ad spinam mouere testamur. Atque hæc in simia,& quæ proximè nominata sunt animãtibus didici:at in homine me eiusmodi quid reperisse, nequeo affirmare,quantumuis rectè cutem ab adipe,et quum obesius accidit corpus,adipem à membrana carnosa,& membranam à subditis illi musculis,per totum thoracem abdomenq; non laceram semper dis secem. Qui brachium circumagunt,tres mihi constituuntur musculi,omnes ex scapula ducentes originẽ, & latis tendinibus,articulum continentibus ligamentis implãtati. *k* Primus itaque, qui ordine brachiũ mouentium quintus haberi potest,scapulæ *l* sinum occupat,qui inter superiorem scapulæ costam,& eius dem spinã seu superioris processus sui radicem uisitur. Procedit enim à scapulę basi:& omnino carnosus, totum,quem diximus,scapulæ sinum implet,ossi semper ualidè,ac si ab ipso toto progressu enasceretur,cõ natus.Quum uerò ad superiorem ceruicis scapulæ sedem pertingit,sub *m* ligamento ualidissimo,summũ humerum interiori scapulæ processui colligante,in anteriora contendit:& in amplum ualidumq; cessans tendinem, humeri ad scapulam articulum superat,eius articuli ligamento pertinacissimè,obliqua quodãmodo insertione implantatus. Est itaque musculus hic oblongus, & exteriùs gibbus: intus autem illi respondet sinui, seu cauitati, quam implet:deinde fibras secũdum sui longitudinem exporrectas habet:quæ si brachium attollentis *n* musculi fibris conferantur, transuersæ prorsus existunt.Huius musculi Galenũ non meminisse opinor, nisi fortè inter brachium attollentes(quos uarios, neque semper eosdem recenset) illum reponat:quamuis ipsi brachij ad superiora cõtractio, quam obscurè uersus anteriora molitur, præci puè demandata non sit. Deinde Galeni descriptionum nulla illi congruit, etiamsi scapulę eminentiori costę quendam exporrectum obiter narret:quem si quis hunc nostrum esse dixerit,non tamen ipsi insignem cum brachium attollente musculo connexum (imò uix contactum) tribuere poterit. *o* Sextus brachium mouentium musculus admodum est carnosus,ac concauam internamq; scapulæ sedem opplet, ex *p* basi totius scapulę carneam originem deducens, & in trianguli *q* uerticem,ad scapulę formam tantisper ar ctatus, dum ad interiorem articuli regionem pertingat,cui amplo tendine quasi in semicirculum implantatur,brachium introrsum circumuertens.Huius musculi superius latus *r* illi admodum continuum existit,quem postremò recensui:adeò sanè,ut nisi diligenter animum adhibueris,uterque unus esse tibi apparebit:sextumq; musculum ad *s* elatiorem scapulæ costam,inflexionem in posteriora fecisse,atque ita por tionem gibbæ sedis scapulæ etiam occupare,& eum quem quintum uocauimus,constituere asseres. *t* Septimus uerò brachium mouẽtium musculus ille est, quo Galenus decimotertio de Partium usu(nam quin to de Administrandis sectionibus, omnes à scapula in humerum porrecti musculi mirè confunduntur, & præsens musculus ferè inter brachium attollentes inibi recenseri uidetur)brachium retrorsum ad dorsum agi credidit: *u* illum enim,qui uerè id munus præstat,quemq; inter huius Capitis musculos tertio loco re censui, Galenus circumuertentis ad exteriora uice describit. Cęterùm hic septimus musculus, cuius ope brachium ad exteriora circumagi scio,uniuersum scapulæ gibbum, *x* quod sub ipsius spina habetur,implet. *y* Exoritur enim carnosus ex scapulæ basi:deinde arctior ad scapulę formam *z* redditus, tandẽ articuli ligamento, tendine amplo,at breui,tanquam in semicirculum extrinsecus inferitur,ita ut trium mu sculorum brachium circumagentium tendines,in orbem quasi uniuersum articuli ligamentum amplexen tur,& qua ratione singuli suis fungantur munijs,facilè demonstrent.

Quintus brachiũ mouentium.

Sextus brachium mouentium.

Septimus.

i 10 ta. O. k 12 ta. H, H. 13 X. 6 K 7. 10 L, 11 G. l 3. fi. cap. 21 li. 1 b, c. m 5. tab. c inter a, b. n 4. tab. Z. 10 tab. Δ. o 7. ta. Γ. & tab. H. p 7. tab. ab L ad L. q 7. tab. ab L, L uersus K. r 7. tab. I. s 1. fi. cap. 21 lib. 1 ab A per a ad Z. t 11 ta. Γ. 2 ta. 1. 9. M. 10, 12 Q. u 13 ta. S. x 2. fi. cap. 21 lib. 1 inter G, I, H, D, T, Y. y 11 ta. ab H. I. z 11 ta. ab H, I ad K.

MVSCVLORVM BRACHIVM MOVENTIVM ADministratio. Caput. XXIIII.

SI hactenus ad brachium mouentes usque musculos,cæteros dissectionis nostræ serie,& in primis *a* latũ illum, qui buccarũ motibus præest,carneaq; mẽbrana efformatur,admini straueris,cutem quoque ex superiori scapulæ parte,& pectoris elatiori sede ademisti:ac proinde hęc à brachio,abdomine,et uniuerso thorace,usque ad femora,et nates,nũc ita cum adipe auferetur,ut carnea membrana illæsa, corpori adnata maneat. Quod profectò,nisi laborum sis patiens,discendiq; cupidus,molestè perfeceris:cum tot sectionibus cutis prorsus aliter liberanda ueniat,quàm si carnosam membranam unà cum cute adimeres. Ablata cute, unam rursus lineam,à media pectoris regione,ad pubis usque os, in membrana carnosa duces: & deinde aliam à pubis osse transuersim, secundùm coxendicis articulum, ad sacri ossis usque spinam: & tertiam à summo humero,adusque mediam brachij regionem. His ductis sectionibus, membranam carnosam ha mulo,aut unguibus apprehendes, & ab uniuerso thorace, & abdomine auferes, ipsam interim glandulis, quę in axillis habentur adhuc, connexam finens. Auulsa itaque ad axillę usque cauitatem membrana, hęc ad lucem extendenda est:ac diligenter animaduertendum,num ea sub axillis in carnosum degeneret musculum, à lumbis, & spurijs costis (ut Galenus docuit) incipientem. Verùm interim sedulò cauebis, ne eò ruditatis uenias, ut adeps, qui in thoracis lateribus, totoque dorso occurrit, carnis loco tibi imponat. Vidi enim quosdam tam rudes, ac in similaribus partibus dignoscendis adeò negligenter uersatos, ut pri-

Musculi, quem carnosa membrana simiarũ & canũ axillis consti tuit, examẽ.

a 3 tab. Γ.

mo

mo intuitu adipem dorsi, carnem esse arbitrarentur, quòd multo magis illum hic, quàm alibi propter in-cubitum rubere cernerent. Quando enim cadauer longo morbo non extenuatum, una atque altera die dorso incubuit, tota incubitus sedes, quasi inflamatione obsessa rubet, atque ideo, & eius sedis adeps.

Primi brachium mouentiū musculi administratio.

Cæterùm vniuersa iam membrana à corporis trunco, & media brachij regione liberata, brachium pectori adducentem b musculum aggredieris, antè omnia perpendens, num alicubi promineat ille gracilis musculus, quo caudatæ simiæ donantur, quiq; à mammillarum regionibus sursum obliquè fertur. Verùm quũ isto homines destituuntur, iam musculi brachium pectori adducentis caput, à clauicula, & tota ossis pectoris regione, ipsiq; insertis cartilaginibus, nouacula aut cultello æbrades, ac hamulis, aut summis digitis apprehensum, ad humerum vsq; à subiectis corporibus separabis. Dum verò musculi huius caput nouacula liberas, accuratè studendum est, ne quid aliud vnà cum illo auferas. In canibus enim ac simijs, veratum costarum cartilaginibus c musculus obtenditur, quem ferè d recti abdominis musculi partem esse dicemus, & qui à Galeno vice proprij thoracis musculi habetur, quemadmodum in musculorũ thoracem mouentium enarratione dicturi sumus latius. Nũc autem eius memini, vt etiamsi ego in homine illum minus reperiam, studiosi tamen ipsum obseruare conentur, commilitonesque inter dissecandum sese admoneant, eiusmodi musculum ex Galeni sententia hic latere, ac proinde non oscitanter musculum brachium pectori adducentem oportere suo principio liberari, aut liberatum, non deberi negligenter abijci. Neque huic solùm animus accommodandus est, verùm & illi, qui in simijs sub musculo brachium ad pectus mouente occultatus, ad articuli ligamentum exporrigi aliter atque in hominibus dicebatur. Cæterùm magnum hunc pectori brachium adigentem musculum in præsentia humero adhuc appensum relinquens, ad reliquos brachij accedes: quos commodè administrare nequis, nisi prius ablato e musculo, qui ab occipitij osse procedens, per totam ceruicem extenditur, & f toti scapulæ spinæ summoque humero, vnà & huic proximæ clauiculæ g sedi inferitur, quique hinc per scapulæ gibba & basim deorsum protenditur, donec mucrone suo octauę thoracis uertebræ spinæ committatur. Est enim musculus iste ab occipitio, ad octauam usque thoracis uertebram, spinarum apicibus quodammodo connexus, ab ipsisq; principium sumit. Verùm de hoc musculo, & cæteris scapulam mouentibus, postea agemus. nunc autem obiter eius mentio incidit, quòd posteriores brachium mouentes conspici aptè nequeant, nisi ille à spina & occipitio ad ipsius usque insertionem liberatus fuerit. Administratur uerò nouacula aut cultello, secundùm spinæ dorsi longitudinem facta sectione, quæ musculum illum duntaxat ad subiecta usque uulneret: deinde altera secundùm occipitium est ducenda, quæ ibidem etiam musculi principium ab occipitij osse liberet. At si fortassis subiectum aliquem musculum illis sectionibus uitiandum metuis, buxeum cultellum exterioribus musculi lateribus subdes, illi scilicet lateri, quod ab occipitio ad clauiculam fertur: & deinde illi, quod à summo humero, seu clauicula, ad octauæ thoracis uertebrę spinam descendit. Cultello enim lateribus indito, & sursum deorsumq; acto, à subditis musculis illum scapulę musculum abscedere coges, atque ipsius neruei principij crassitiem facilè tunc coniecturabis, musculumq; à substratis corporibus iam liberatum, paruo negocio ad ipsius insertionem perduces. Verùm rursus sub hoc, uti etiam in peculiari huius musculi enarratione audies, obseruandum est, ne unà cum ipso musculus ab occipitio in scapulam procedens auferatur, quem Galenus scapulam quoque sursum trahere prodidit. Neque hoc eò dico, quasi homines hunc cum simijs communem haberent: uerùm ut non perfunctoriè, an illo quoque homines donentur, animaduertas, & simia administrationi simul adhibita, hæc nostra cum Galeno (si modò diligens Naturæ sis admirator) conferas: neque etiam canibus hic confidas, qui quemadmodum equi, & boues, & cætera, quæ clauiculis carent animalia, plurimùm in brachium, & scapulam mouentibus musculis, à simijs uariant. Quæ adhuc alium insuper habent musculũ, ab externa sede transuersorum processuum quatuor primarum ceruicis uertebrarum enatũ, & in scapulæ spinam insertum, quo homines etiam carent: esset tamen & iste quoque in hominibus, si reperiretur, iam dissecandus. In simijs igitur, tribus his scapulam attollentibus musculis, ad ipsorum usque insertionem post liberata eorundem principia deductis, in homine autem unico duntaxat, quem is tantum ex tribus illis simiarum musculis obtinet, uersus insertionem perducto, h musculum, cuius beneficio brachium eleuamus, aggredieris, eius caput ab uniuersa scapulæ spina, summo humero, & clauiculæ media sede, nouacula aut cultelio proximè ossi adiecto abscans, donec illum transuersam in humerum insertionem moliri conspexeris. Postea quàm uerò huius musculi triangularem figuram, & sui capitis, quod iam obtusum trianguli uerticem ostendet, formam perpenderis, non solùm in superficie is undique est intuendus: sed summa diligentia inquirendum uenit, num tota illa moles, articulum exteriùs integens, quamq; nos unius musculi loco habemus, plures musculi sint, mutuò sibi incumbentes: quemadmodum Galenus in quinto libro de Administrandis sectionibus uidetur instruere, immeritò, uti aliàs sæpiùs, ueteribus dissectionis professoribus (qui in hominum cadaueribus sese exercebant) nescio quam oscitantiam imponens. Examinabis itaque uniuersum musculi principium, ac quomodo crassescat, carnosusq; sensim musculus efficiatur, considerabis: ac insuper tendine etiam (qui simplex est) examinato, per transuersum undique musculum hunc diuides; ut aliquando fatearis, illum nihil minus quàm duplicatum esse, neque illam referre speciem, quam i tres primi, ab iliũ osse enati, & femoris motibus famulantes musculi, simul mutuò incumbentes, pulchrè exprimunt. Cæterùm duobus primis brachium mouentibus musculis ab humero abscctis, k musculum, qui brachium deorsum mouet, à subditis illi partibus ad insertionem usque liberabis. quod factu est facillimum, si secundùm spinę longitudinem, à qua principium assumit, lineam duxeris, quę membraneum ipsius principium duntaxat perfecet.

Margin notes (left): b 31a. Δ. — c 5 tab. ab r ad f & 1. — d 3 1a. Δ. — e 9 tab. Γ, Δ. ubi musculus iste plenè circũ scribitur. — f 2 fi. cap. 21 lib. 1 G, I, K. — g 1. 2 figu. cap. 22. lib. 1 ab I uersus Q. — h 4 ta. Ξ. 10 tab. Δ. — i 9 tab. Π. 10 tab. Σ. 11 tab. Σ. — k 10 ta. Θ

Margin notes (right): *Lib. 6. de Administr. conſect.* — *Administratio secũdi scapulã mouentiũ, ut reliquos brachij sibi aggrediaris.* — *Administratio secũdi brachiũ mouentiũ.* — *Quarti administratio.*

Quum itaque principium liberaueris, hamulo aut digitis id apprehendes, uniuerſum muſculum retuſiori nouacula à ſubditis muſculis ſeparans. In hac adminiſtratione, [l] qualiter muſculus iſte baſis ſcapulæ humiliorem angulum tranſcendat, ſcapulæq; adhæreat, contueberis: & deinde, ſi principium ipſius uariè ad originis locum protenderis, manifeſtè quo modo hic muſculus brachium detrahat, & nihil minus quàm ſcapulam primariò moueat, addiſces. Porrò quum lineam illã moliris, qua eius muſculi principium à ſpinarum apicibus liberas, cauendum ſanè eſt, ne unà quoque diſſeces [m] initium abdominis muſculi obliquè aſcendentis: & deinde [n] illius, qui trãſuerſim à ſpinis quoque uertebrarum enatus, in decimam, & undecimam thoracis coſtas inſeri dicetur. Quapropter ſi tuis manibus parum fidis, idem in hoc muſculo tẽtabis, quod in illo experiendum probauimus, qui [o] ſecundus ſcapulam mouentium nobis numeratur: utſcilicet protenſam manum, aut buxeum cultellum externo muſculi lateri ſubdas, atque illum tranſuerſim ſurſum deorſumq; actum, tãtiſper moueas, donec ad ſpinarum uſque apices muſculum à ſubditis organis diuiſum eſſe conieceris. hac namque ratione principij ſui membranei craſſitiem promptè cognoſces, & quàm altè cultellus aut nouacula ad hoc ſeparandum immitti debeat, exquiſitè intelliges. Verùm omnino opportunè feceris, ſi ſtylum aliquem longiorem, rotundoq; ornatum tuberculo, ſub muſculi principio rectè protenderis, & ſenſim cultello ſub muſculo ad ſtyli latus demiſſo, principium diuiſeris, cultelli ſemper acie extrorſum ducta, & leuiter obliquata, ſurſumq; ſemper cum ſtylo protuſa, ad eum ferè modum, quo chartã diuidimus. niſi etiam eo artificio uti uelis, quod eruendis è ueſica calculis adhibemus, quum ſiphonem inſtar dimidiæ canalis effictum, ueſicæ ceruici indimus, ut dein in eius cauitatem ſectio moliatur, eo prorſus modo, quo piloſi ſerici textores ſericum in pilos diuidunt: his enim rationibus omnia pulchrè diuiduntur, quæ ſecundùm ſtyli longitudinem diſſecanda, in poſterum ſubinde audies. Quando igitur [p] muſculum, quo brachium decliue agitur, ad humerum perduxeris, tendinem ipſius ab humero liberabis: [q] ac demum [q] muſculo retrorſum brachium trahenti te accingẽs, ipſius initium ſimiliter ab humiliori ſcapulæ coſta abſcindes: & accurratè indagabis, num Galenus uerius huic circumuertẽdi munus attribuerit, quàm nos [r] muſculo gibbam ſcapulæ ſedem occupanti. Poteris itaque tertium brachij motuum opificem muſculum, tam diu humero appenſum reliquere, donec illum qui ſcapulæ gibbum opplet, & ſeptimus nobis enumeratur, à ſcapula ad articuli uſque ligamentum abraſeris, ut ſcilicet eo, uerius ſingula expendas. [s] Muſculum, qui ſcapulę cauitati incumbit, quæ inter ſpinam & ſuperiorem ipſius coſtam uiſitur, à ſcapula ad ipſius uſque inſertionem derades duabus lineis, unà per ſpinæ ſcapulæ ſuperius latus, altera ſecundum elatiorem eiuſdem coſtam, ductis. Brachium circumagentium [t] muſculus, qui internam ſcapulæ ſedem ſibi uendicat, non niſi priùs ſcapulam ſectionis ſerie à clauiculis ſolueris, commodè ſe ſpectandum offert. Verum quia integris adhuc ſcapulam mouentibus muſculis, in opportunè hanc à clauicula ſeparaueris, aut etiam unà cum clauicula à thorace ipſam præter rationem modò ſeiungeres, ab eius muſculi, quem ordine brachium mouentium ſextum eſſe retuli. adminiſtratione tantiſper temperabis dũ ſectionis ſerie cauum ſcapulæ tibi occurret, & muſculum hunc ex illo promptè deradere queas. Conduxerit quoque interdum & [u] quintum brachium mouentium muſculum hucuſque reſeruare, ut qui ſexto cõtinuus ſit, pulchrè & commodè perſpiciatur.

Tertij administratio. *Septimi.* *Quinti.* *Sexti.*

l 10 ta. Υ. m 11 tab. a, b. n 11 ta. Δ. o 9 tab. Γ. Δ. p 10 ta. Θ. q 13 ta. S. r 11 ta. Γ. s 12 tabu. H, H. t 7 tab. Γ. u 7. tab. I. a Hac ſeriatim potes ex 1 & 2. fig. cap. 23 li. 1 A, B, C, D, E, F, G. b 2 fi. cap. 21 lib. 1 A, B. c 1. fi. ultimarum li. 1 μ γ d magna ex parte qui brachiũ mouent. e Id quum nullam obtineat craſſitiem, ſecus delineari nequit, quàm illi c occurrit ubi in tabulis oſſa detecta ſpectantur, ut 8 tabula.

DE LIGAMENTIS HVMERI AD SCAPVLAM ARTICVLI. Caput, XXV.

PRIMO libro [a] rotundum magnumq; humeri caput, & non admodum latum, neque inſigniter profundum ſcapulę [b] acetabulum (propter uarios, quos brachio obimus, motus) meritò extructa eſſe retuli. Ne autem latus adeò articulus malè cuſtodiretur, & humerus quouis ferè motu ſua ſede excideret, [c] proceſſus quoſdam ſcapulæ, & uaria deinde ligamenta, inuicem oſſa colligantia, Naturam produxiſſe ſubiunxi. Cæterùm quum iam articulum quodammodo munientes proceſſus, ac pleroſque hunc ſtringentes [d] muſculos abſolui, tempus ſanè poſtulat, ut articuli etiam ligamenta ſeriatim nunc pertractem. Tria itaque robuſta humerum in ſcapulę acetabulum, connectunt ligamenta, præter commune, omnes articulos inſtar membranæ, nunc tenuioris, nunc craſſioris ambiens uinculum. [e] Quod igitur amplum, & membranoſum eſt, omnibuſq; articulis commune, orbiculatim ex ſupercilijs ceruicis ſcapulæ principium aſſumit, ac totum articulum ambiens, in radicem interni capitis humeri primum inſeritur: & deinde totius exterioris capitis amplitudini, ac utriuſque ceruici implantatur. Aliorùm uerò trium [f] duo quidem ad amuſſim inſtar neruorum teretia uiſuntur, [g] tertium uerò nonnihil amplum. Enaſcitur autem [h] primum ex [i] apice interioris proceſſus ſcapulæ: & hinc procedẽs, internis anterioribusq; [k] partibus exterioris humeri capitis circuntẽditur, validiſſimè huius capitis ſedis impreſſioni adnatum. [l] Alterum uerò, quod craſſius maiuſq; iſto eſt, ex ceruicis ſcapulæ ſuperiori [m] parte, ubi ſummo humero ſubmittitur, ortum ducit: & interius humeri caput ſuperans, inſeritur toti illi exterioris capitis [n] regioni, quę ad externum latus eius ſinus extuberat, qui exteriori [o] capiti muſculi cubitum flectentium anterioris uiam prębet. Huius ligamenti anterius latus, poſteriori primi ligamẽti connaſcitur lateri, [p] ac ſimul ambo uelut tranſuerſum ligamentum efformant, caput dicti nunc muſculi in ſuum ſinũ ſeruans. [q] Reliquum uerò tertium, ex eadem cũ ſecundo regione principium nãciſcitur: ac obliquè hinc porrectum, inſeritur in totam poſteriorem exterioris capitis humeri [r] ſedem, adeò ut præſens ligamentum poſteriorem articuli ambiat regionem: ut enim amplũ obtinet principiũ, ita quoq; ampliorẽ molitur

Ligamenta humerum ſcapulæ connectentia. *Cæteris articulis commune.* *Tria propria.* *Primum.* *Secundum.* *Tertium.*

f 5 ta. d et e. g 13 ta. V. h 5 tab. d. i 5. tab. b. K 1. fi. cap. 23 li. 1 D. l 5. tabu. e. m 1 fi. cap. A 1. bil 12 n 1, 2. fig. cap. 23 li. 1 E iuxta H. figura 1. o 6, tab. m. muſculi Θ. p 5. tabu. f. q 13 ta. V. r ab E ad F 2. fi. cap. 23 lib. 1

in

Ligamẽ ab interiori ſcapulæ proceſſu in ſuperiorem pertinens.

s 5 tab. c, d b ad a. *t 6 tab. caput m muſculi Θ.* *u 1 fi. cap. 23 li. 1 H, I.*

in humerum inſertionem. Cæterùm præter hæc tria, quæ præcipuè humerum, ne deorſum extrorſumq; ab acetabulo ſcapulæ labatur, continent, aliud eſt adhuc *s* ligamentum, humerũ ſurſum & in anteriora, ad mediam nimirum inter ſummum humerum, & interiorem ſcapulæ proceſſum, ſedẽ luxari prohibens: hoc enim ſimiliter ualidum, ab interiori proceſſu ſcapulæ, ſurſum obliquè ad ſummum humerũ porrigitur, articulum humeri cum ſcapula nuſquam contingens. Atque huic eidem muneri ſubſeruit *t* nerueum caput anterioris cubitum flectentium muſculi, quod ab eminentiſſima ſcapulæ acetabuli ſede enatum, inter articuli ligamenta humeri caput tranſcendere, illiusq; ſinui incumbens, deorſum ferri audies. Horum quoque ligamentorum adminiſtratio, non niſi ſcapulam mouentibus muſculis, & cubitum flectentibus diſſectis, aggredienda eſt, quę tunc cultellis paruulis, ſed acutioribus celebrabitur. atque omnium primùm id ſecandum ueniet, quod ex interiori ſcapulæ proceſſu exoritur: deinde alia duo peculiaria, ab ipſorum radice ea liberans, uſque ad humerum ſingula deduces. Neque hic interim oſcitãter animus adhibendus erit; ne quum ſecundum ligamentum aggredieris, unà quoque caput exterius cubitum flectentium muſculorum anterioris præſcindatur, niſi fortaſſis antea ademptum unà cum toto muſculo eſſet. Porrò ligamentum ab interiori ſcapulæ proceſſu, in ſummum humerum pertinens, *x* muſculo brachium attollente ablato, citra ſectionem euadit conſpicuum. *y* Illud uerò, quod ſcapulæ acetabuli cauitatem aliquando auget, diuiſo prorſus articulo, in conſpectum uenit.

LIGAmẽto rũ adminiſtratio

x 4 ta. Ξ. 5 tab. y. *y 1 fig. occurrens in cõtextu 21 cap. lib. 1.*

DE MVSCVLIS SCAPVLAM MOVENTIBVS. Caput XXVI.

Primus ſcapulam mouentium.

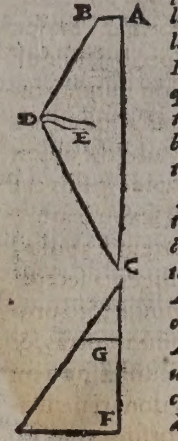
a 5 tab. Γ. *b 3, 5 ta. Δ.* *c 5 tab. ab i ad K.* *d 5 tabula l in b.*

SCAPVLA ijſdem quo brachium agitur motibus, ſi illum duntaxat exceperis, quo id circumuerti diximus. Hanc itaque pectori admouet triãgularis *a* muſculus, illi ſubſtratus *b* muſculo, cuius beneficio brachium pectori adducimus. Eſt nãque hic primus ſcapulę muſculus, quẽ in uigeſimo tertio Capite ex ſecunda, tertia, quarta, quinta, & interdũ ſexta, ſuperiorib⁹ thoracis coſtis, paulo antequàm in cartilagines illæ ceſſant, *c* principiũ aſſumere, ac ualde à Galeni deſcriptionibus uariare docui. adeò ut hic neq; ipſius ſubſtantia, quæ tota, niſi iuxta breuiſſimum tendinem, carnea eſt: neque *d* inſertio, quam in interius latus anchoram imitantis proceſſus molitur: neque fibrarum ductus, qui ex amplo principio in obtuſum uerticem, nuſquam interſectæ feruntur, diffuſiùs recenſenda ueniant. Si itaque huius muſculi altiores fibræ contrahantur, elatiùs ſcapulam pectori admouent: inferioribus uerò in ſe contractis, uerſus pectus demiſſiùs ſcapula adigitur. At totius muſculi fibris, aut medijs potius laborantibus, ſcapula in neutrã partem declinans, pectori adducitur. Quanquam interim ſcapula pectoris oſſis ſummo, aut mucronatæ cartilagini non ęquè atque brachiũ adducitur, quod inſignibus in motu differentijs, nunc pectoris elatiori ſedi, nunc demiſſiori admouetur, *e* quemadmodum ipſius quoque muſculus elatiùs, & demiſſiùs ipſo ſcapulę muſculo initiũ ducit. Porrò ſcapulam ſurſum ad caput ualidi attollunt muſculi: ſiquidem, & ipſa grandi mole conſtat, plurimamq; ipſi carnem adnatam ſuſtinet. *f* Primus eſt, quem ante aliquot brachium mouentes muſculos diſſecandum diximus, quiq; oritur ab occipitij oſſe tranſuerſa *g* linea, ab eius oſſis medio, uerſus auris radicem porrecta, & cuius externum latus ab auris pinnula tantũ remouetur, quanta ipſius muſculi ab occipitio exortus eſt longitudo. Si enim occipitij interuallum, quod ab ipſius medio ad aurem pertinet, in duas ęquales regiones diuiſeris, earum unam, quę occipitij medio uicinior eſt, pręſentis muſculi principium (quod carneum, ſed tenue interim exiſtit) occupare intueberis. In occipitij medio dexter muſculus ſiniſtrum contingit: ac ambo inuicem iuncti, unaq; uelut i ex ſpinarum uertebrarum apicibus *h* principium ducentes, per ceruicis thoracisq; ſpinam, uſque ad octauam thoracis uertebram protenduntur. Dexter (idẽ de ſiniſtro intelliges) qua quodammodo ex ſpinarum apicibus enaſcitur, membranoſus tanta ferè amplitudine apparet, quanta uertebrarum in ſuo latere eſt *i* latitudo: reliqua uerò tota regione carneus (ſi uni cum duntaxat *k* locum exceperis) conſpicitur, quem paulo pòſt explicabimus. Duę itaque huius muſculi iam enarratę ſunt lineæ, quarum una ſecundùm occiput, altera ſecundùm ſpinas fertur. Pręter has autẽ, aliæ duæ obliquę ſunt: *l* una ex termino tranſuerſę lineę, quò aurem ſpectat, obliquè deorſum uerſus anteriora tantiſper protenditur, quouſque latiorem clauiculæ *m* partem contingat, ſummo humero coarticulatam. *n* Alia à lineæ poſtremò commemoratę fine, quo ipſa clauiculam tangit, deorſum uerſus poſteriora obliquè tantiſper deſcendit, dum unà cum termino rectę *o* lineę, ſecundùm ſpinam exporrectę, acutum angulum conſtituat, è regione octauę thoracis uertebrę conſiſtentem. Quatuór his lineis muſculus circunſcribitur uerùm pręter has, *p* aliam tranſuerſam in ipſius medio quodammodo nanciſcitur, qua *q* toti ſcapulę ſpinę, & ſummo humero, & clauiculę latiori parti inſertatur. Hac parte, qua ſuam molitur inſertionem, neruoſus ſimul & carnoſus uiſitur: *r* ea uerò ſede, qua ſcapulę ceruicem ſpectat, & quarta ipſius linea à clauicula deorſum ad octauam thoracis uertebram prorepit, ſemicirculum quodammodo membraneum ac nerueum commonſtrat, quaſi hic (ne fortè ſcapulę gibbum *s* occupantes muſculos arctius premat, aut minus pertinaciter illorum impetum ſuſtineat) carneus ac mollis eſſe nequiret. Reliqua autem ſede, uti iam admonuimus (niſi quà dorſi ſpinę committitur) omnino carnoſus exiſtit: ſed tamen undique tenuis eſt, ea ſui *t* ſede excepta, qua toti ſuperiori ſummi humeri ſedi, & latiori clauiculæ parti ualidiſſimè, implantatur. *u* Fibras non uno omnes modo porrectas habet. nam quę ab occipitio, ceruicisque uertebrarum ſpinis protenduntur, obliquè, ut & exterior eius muſculi partis linea, antrorſum ad ſcapulę ſpinam, & ſummum humerum, & latiorem clauiculæ ſedem deſcendunt, tanto ſemper obliquiores, magis ve tranſuerſę, quo magis à ceruicis uertebrarum ſpinis, thoracis propinquioribus, principium ducunt,

e confer K, R 3 tab. cũ i, K tab. 5. *f 9 tab. Γ, Δ, 1 tab. G. 2 k, L 4 b.* *g 9 tab. ab E ad F.* *h 9 tab. ab E per. K ad G.* *i 6 fi. cap. 35 lib. 1 ab f ad u. & 9 fig. à t ad z.* *K 9 tab. *.* *l 9 tab. ab F ad H.* *m 1, 2 fig. cap. 22 li. 1 ab I ad Q.* *ſum L fi. 1 ca. 21 li. 1.* *n ab H ad G 9 tab.* *o 9 tab. ad E ad G.* *p 9 tab. ab H ad I.* *q 3 fi. cap. 21 lib. 1 à G per I, K ad L.* *r Inter H & G occurrit * 9 tab.* *s præcipuè M 9 tab.* *t 4 tab. b.* *u Has lineas referũt in 9 ta. muſculo ducta.*

Secundus ſcapulã mouentium.

QVAMVIS musculi huius, de quo in præsentia agimus, effigies, ex nona tabula ad Γ & Δ, alijsq; his circũductis characteribus peti possit, nihilominus rudibus lineis in superiori figura hic illius circumscriptionem expressi. Inferiori uerò effigie trapezion, quam obscurè Galenus in quarto de Administrandis sectionibꝰ libro proponit, delineaui. Pertinet itaque ab A ad B trãsuersa linea, secũdùm occipitiũ protensa. Ab A uerò ad C, linea recta ab occipitio, ad octaua usque thoracis, uertebra spinã ducta. A B uerò ad D, linea obliquè ab occipitio ad clauiculã pertines. A D ad C. linea obliquè à clauicula ad spinam octaua thoracis uertebra procedens. Postremò à D ad E, insertio musculi in spinam scapulæ, & summũ humerum, & elatiorem clauiculæ partẽ facta notatur. In humiliori porrò figura, F indicat trianguli rectangulũ, & basim etiam. G uerò lineam, toto ductu æquè distantẽ à basi. Vniuersum autẽ spaciũ, quod ab F ad G habetur, τραπέζιον, seu mensalem figurã notat, à qua secluditur acutissimus præsentis trianguli angulus, supra F consistẽs.

adeò ut illæ, quas ceruicis radix exporrigit, iam paulo minùs recto transuersæ sint. Quæ uerò à thoracis uertebrarum spinis uerè enascuntur, sursum uersus anteriora tensæ, tanto quoque rectiores, minusq; transuersæ uisuntur, quo octauæ thoracis uertebræ sunt uiciniores. Eiusmodi fibrarum series cõmonstrat, huius musculi beneficio non modò uniuersam scapulam sursum attrahi, sed etiam deorsum uelli, rectaq; ad dorsum agi. Si namque *x* superior musculi pars inter secandum uersus suam originem trahatur, totam scapulam sursum attolli cõspicis. At si *y* humilior musculi pars, quæ inter scapulę spinam, & octauam thoracis uertebram consistit, in se collecta fuerit, scapula deorsum uellitur. De inde *z* media musculi parte inter dissecandum attracta, scapulę molem rectà retrorsum duci cernimus. Atque hinc fit, præsentẽ musculum motibus omnino pugnantibus præfici, fibrasq; contraria serie ductas obtinere: quamuis interim nulla prorsus sui se de hunc disiunctum, incũiunctum ve esse, quis uerè dixerit. Proinde unitatis ratione, musculus iste unius loco mihi habebitur: quo minus autem functionis gratia is duorum, aut plurium uice à quopiam recenseri queat, per me non obstiterit. At Galenum miror, qui hunc musculum difiũgens, ad medium fere libri quarti de Administrãdis sectionib. superioris musculi partis prolixiùs quàm de aliquo totius corporis, cõtra Lycũ nimis profectò inuidiose disceptãs, meminit: ad calcẽ uerò eiꝰ libri, inferiorẽ musculi partẽ uix obiter nominauit, tũc scilicet, quũ scapulã duob. proprijs musculis ad dorsũ agi insinuaret: quorũ inferior, est huius nostri musculi humilior pars, ab octo superioribus, nõ autẽ (ut Galenus inibi docet) duodecim thoracis uertebrarũ spinis præcipuè originem assumẽs, quã ẽt alibi demissiorem scapulæ musculum appellauit. Vtcũque sit, parua hic nobis cum Galeno futura est dissensio, si ambos ipsi enarratos musculos, unum cõtinuum corpus esse annuerit. Nam etsi fortassis musculi huius *z* insertio, quæ instar latæ, ac obliquè admodum procedentis lineæ perficitur (quantumuis etiam & in hac tota musculus continuus sit) illum in duos distinguere appareret, nulla tamen prorsus discriminis nota *a* inter dorsi spinam, & scapulæ basim habebitur. ubi tamen distinctionẽ lineamq;, secus ac res se habet, confingere debes, si modò superiorẽ Galeni musculum, trapeziæ figuræ quouis pacto assimilaturus sis. Ea siquidem *b* linea, quæ à ceruicis radice, secundùm scapulæ spinam, & summum humerum, & latiorem clauiculę sedem duceretur, comparanda uenit basi trianguli rectanguli, in cuius summo linea æquè distans à basi ducta sit. Quemadmodum ea musculi *c* linea, quæ secundùm spinæ ceruicis longitudinem fertur, illi trianguli lineæ assimilatur, quæ perpendiculariter trianguli illius basi incidit. *d* Quæ autem ad occipitium transuersim ducitur, illi lineæ correspondet, quæ in trianguli uertice æquè cum basi distat. At *e* quæ ab occipitio ad clauiculam procedit, obliquo trianguli lateri confertur. Cæterùm nunc magis à Galeni dogmatibus mihi reclinandum est, idq; præcipuè propter simiarũ ad homines differentiam. Primùm enim, si Galeno credideris, teipsum inscitiæ oscitantiæq; inter secandum insimulabis, quũ deinceps alios musculos scapulam attollentes, in homine sedulò indagare conaberis. Ex Galeni namque placito, sub eminentiori nobis dicti iam musculi parte alium inquires, qui illò longè gracilior, minorq;, sed totus tamen carnosus esse deberet: & qui ex occipitij osse, sub nuper dicto musculo enatus, deorsum modicè uersus anteriora obliquè descenderet, & altiori basis scapulæ angulo exporrectus, in latum tendinẽ desineret, ad medium usque basis scapulæ interiùs insertum, è regione radicis spinæ scapulæ. Huic id munus concreditũ esset, ut scapulæ basim uersus occiput attolleret. Verùm hunc frustra mecum in homine (quòd ipse illo destituatur) indagabis: quum interim promptissimè is in caudatis simijs occurrat, eam prorsus fabricam, quam Galenus ipsi tribuit, quamq; ego iam descripsi, seruans. Rursus in caudatis simijs alium obseruamus musculum, à Galeno quoque enumeratum, qui carnoso principio, ex primæ ceruicis uertebræ transuerso processu, dein & ex tertiæ & quartæ uertebræ transuersis processibus enascitur, nõn quidem ex interna ipsorum sede, sed ab externa magis. Hic musculus, postquàm primùm ex reliquis musculis, qui ceruicis uertebris adnascuntur, emersit, teres, sed tamen latior, quàm profundior apparens, deorsum in posteriora, uersus scapulę basis superiorem angulum perfertur, illiusq; internę sedi carnosus ac latior redditus insertatur. Insuper simię alio quoque musculo donãtur, quem inter Galeni musculos scapulas attollentes, si quartum de Administrandis sectionibus adamussim discusseris, quarto loco enumerari reperies. Atque hic mihi ab interna transuersi primę ceruicis uertebræ processus sede, deinceps, et tertię quoq; & quartę ceruicis uertebrarum transuersis processibus, carneo principio enasci uisus est: quod prędicto nunc musculo latius redditum, deorsum quoque, sed minus in posteriora tantisper ducitur, dũ carnea lataq; insertione in scapulę spinam inferatur, in ea spinæ sede, qua hęc summum humerum producit, ac quę quodammodo è regione ceruicis scapulę consistit. Cęterùm ut homines prorsus secundo Galeni musculo, qui ab occipite in simijs exoriri dictus est, destituuntur, ita etiam & quarto. Verùm *f* tertium musculum homo cum simijs cõmunem nancíscitur, sed nonnihil quàm simię ualidiorem. Exoritur enim homini musculus ualidus à *g* transuerso primę ceruicis uertebrę processu: deinde & *h* transuerso processu tertię uertebrę, quartę & quintę, quasi

Marginal notes (left): *Musculus scapulã attollens, quo simia abundat.* — *Tertius musculus simiæ scapulã attollentium.* — *Quartus, quem simia sibi priuatim secus quàm homines uendicant.* — *Tertius hominis scapulam mouentium.*

Marginal notes (right): *x 9 tab.* — *y 9 ta. (* — *z ad k tabula 9.* — *z 9 tab. à H ad I.* — *a 9 tab. à I ad k.* — *b 9 ta. à per I ad F* — *c 9 tab. à E ad K.* — *d 9 tab. à E ad F.* — *e 9 tab. à F ad H.* — *f 7 tab. H 6 tab. k. & l. 10, 11 C 1, 2 G. 13 ♌* — *g. 10 fi. ca. 15 lib. 1 S* — *h eiusdem fig. z*

5,6,7 fig. quaſi diſiunctis conſtaret principijs : uno nimirum , quod primæ ceruicis debetur uertebræ : altero autem
p. 15 li. 1 quod tribus ſecundæ uertebræ proximè ſubiectis aſcribitur , quanquam etiam interdum à *i* trãſuerſo ſe-
cundæ ceruicis uertebræ proceſſu muſculus hic , ſed parua origine enaſci uiſus ſit. Principia hęc ſimulatq;
1. fi. cap. ex reliquis uertebras ceruicis amplexantibus muſculis emergunt, unà coeunt, & ualidum efformant muſcu
1 lib. 1 Φ. lum , nonnihil latiorem, quàm profundum, qui lata carneaq; inſertione in *k* internam ſuperioris anguli
ſcapulę baſis ſedem inſeritur, ſcapulam ſurſum uerſus anteriora, ceruicíſq; latera trahens. Non inopportu-
ne itaque hic muſculus nobis ſcapulam attollentium alter dicetur , aut ſaltem omnium ſcapulæ motorum
tertius in hac noſtra ſerie locabitur. Galenus ſuis omnibus ſcapulam attollentibus muſculis, addidit oblon
5. tab. R. gum gracilemq; *l* muſculũ, quem ex oſſis *υ* referentis lateribus procedentem, ſcapulæ, propter ipſius cer
uicem, interiori ex parte inſeri , ſcriptum reliquit, & eius muſculi beneficio in anteriora colli ſcapulã attol- *Muſculus, inter ſcapulam attollẽtes à Galeno perperã deſcriptus.*
li opinatus eſt. Ego autem in Capite de oſſis *υ* referentis muſculis, huius oſſis gratia, non autem ſcapulæ ,
muſculum hunc efformatum aſſerui: ac proinde cuius nam motus autor is cenſeri debeat, diligenti ſectio-
ne uenit indagandum. In hoc enim ſimijs nulla cum hominibus eſt differentia, niſi quòd ſimijs toto pro-
greſſu carneus uideatur: hominibus autem in medio ductu graciteſcit, tendinis ſpeciem commonſtrãs, &
duobus quaſi muſculorum uentribus donatus, quod ſanè Galenus, ſi hominem unquam ſecuiſſet, non mi
5. ta. H. nus animaduertiſſet , quàm *m* muſculos inferiorem maxillam deorſum ducentes duobus donari uentri-
10 ta. Γ. bus obſeruauit. *n* Vnus adhuc muſculorũ ſcapulam mouentium reliquus eſt, qui hanc retrorſum ad dorſi
ſpinã, uerſus ſuperiora nonnihil agit. Hic muſculus amplus & tenuis, ſed omni ex parte carneus uiſitur: & *Quartus hominis ſcapulam mouentium.*
10 ta. à à quartæ, quintæ, ſextæ & ſeptimę ceruicis uertebrarum, deinde quatuor aut quinque primarum thoracis
ad H. uertebrarum ſpinis *o* principium ducens, toti propemodum ſcapulæ baſi carneus, ac æquè ut in exortu *p*
10 ta. ab latus inſeritur, fibras obtinens nõ prorſus tranſuerſas, at nonnihil obliquè à dorſo, ad ſcapulæ baſim deor
ad K. ſum ductas. Quibus uerò muſculis hic quadrilateris muſculus (cui Galenus nimium latum initium aſſcri *Libr. 4. de Admin. diſſec.*
pſit) & alij omnes tegantur, quibus ve illi obducantur, ſectionis ſemper ſeries, & muſculorum tabulæ leui
11 ta. Θ. negocio commonſtrant. Quod profectò non oſcitanter in illo *q* muſculo obſeruandum præcepimus, qui
brachij ad dorſum uerſus inferiora motus autor eſt: quem Galenus in libro decimotertio de Vſu partium, *Muſculum quo brachiũ detrahitur, ſcapulam non mouere.*
ſcapulam quoque deorſum ducere, parum rectè prodidit. Ego autem huius quoque modò memini, ne quis
in muſculorum ſcapulam mouentium numero, Galeni nomine alium inſuper, quàm hactenus enarraui ,
requirat.

MVSCVLORVM SCAPVLAM MOVENTIVM ADMINISTRATIO. Caput. XXVII.

5 tab. Γ. HORVM muſculorum adminiſtrationem pari, qua reliquos omnes, methodo aggredie
ris. *a* Primi enim, quo ſcapula pectori adducitur, principium, nouacula à coſtis, unde *Primi adminiſtratio.*
prodit, liberandum eſt: et deinde toto muſculo à thorace ad internum uſque ſcapulę pro
ceſſum ſeparato, ipſiuſq; attractis principijs, cuius potiſſimùm motus opifex habendus
9. tab. Γ. ſit, inquires: num ſcilicet brachium potius, ut Galenus docebat, quàm ſcapulam, uti ego *Secundi.*
dicebam, moueat. *b* Secundum muſculum, quem & ſcapulam attollere, & deorſũ tra-
here dixi, in muſculorum brachium mouentium adminiſtratione iam antea es aggreſſus: unde etiã hic ip
ſius ſectionem neutiquam oportet repetere, quemadmodum nec eorum muſculorum obſeruationem , qui
7. ta. H. ſimijs in collo priuatim tribuuntur, & à Galeno, perinde ac ſi hominibus quoque communes forent, deſcri *Tertij.*
3 tab. Q. buntur. Verùm *c* tertius ſcapulam mouentium, qui à ceruicis uertebris ad ſuperiorem ſcapulę baſis angu
lum ducitur, ſuo principio prorſus liberandus nõ eſt, niſi aliquot ceruicis muſculis antea præſectis. Ac pro
10 ta. Γ. inde operæpreciũ erit illũ, trãſuerſim, ubi primùm ex ceruicis muſculis emergit, abſcindere: ipſiuſq; prin *Quarti.*
cipio ad uertebras relicto, illũ à ſcapula liberare, illius tamẽ functione prius perpenſa, *d* Quartum muſcu
10 ta. E. 1 tabu. F. lum leui longaq; ſectione à ſpinarum apicibus ſecabis: & ubi ipſius inſertionem adamuſſim obſeruaueris,
5 tab. R, eundem à ſcapula amouebis, ſedulò cauens, ne * tertium hominis thoracem mouẽtium muſculum ſimul
reſeces, aut ſaltem imprudenter ſuo exortu liberes. Deinde ſi *e* longus ille muſculus, quem contra Gale- *Clauicula à ſcapula liberatio.*
ni ſententiam, oſſi *υ* referenti proprium eſſe retuli, adhuc aſſeruatus ſit, non oſcitanter ſpecta, num ſcapulę
an illius oſſis gratia , hunc rerum Opifex procreauerit. Nunc cultello, quàm licebit proximè, ligamenta à
4. fig. ca. ſummo humero & clauiculis, quà inuicem committuntur, reſecabis, ſummum humerum à clauiculis libe
2 li. 1 R. rans, & *f* peculiarem huius articuli cartilaginem obſeruans, quæ illi ſimilis eſt, *g* quæ in maxillę inferio-
in margi ris ad tẽporum oſſa articulis, & *h* clauiculæ rurſus cum pectoris oſſe nexu adinuenitur. Deinde accuratè
e cap. 10 ib. 1. perpendes, num tertium aliquod os hic, præter clauiculam, & ſummum humerum, cum ipſius appendice,
4. fi. cap. dictaq; nunc cartilagine exiſtat: cuius Hippocratem in libro de Articulis, de brachij luxationibus differẽ
2 lib. 1 S. tem meminiſſe, Galenus docet. Sed quid de illo oſſe ſentiam, primo libro ſum executus. Vbi itaque clauicu-
culam à ſcapula diremeris, hęc in ſua ſede diligenter ſeruanda uenit. Verùm uaſis ex thorace in brachium
7. tab. Γ. proreptantibus funiculis binis interceptis, & deinde in funiculorum medio reſectis, ſcapulã à thorace e-
8. tab. F. uertes, ut iam circumuertentis brachium *i* muſculi naturam inſpicias, qui cauam ſcapulæ ſedẽ occupat.
Hoc itaque ab oſſe undique eraſo, atque ad articuli ligamentum deducto, & eius functione perpẽſa, illum
quoque abijcies, ut nunc ſcapula nulli alteri firmata parti, à thorace maximi *k* muſculi interuentu hęreat,
qui thoracem mouentium ſecundus enumerabitur.

DE MVSCVLIS CAPVT MOVENTIBVS. Caput XXVIII.

Capitis motus.

SVPERIORI libro, ceruicis uertebrarum fabricam describentes, & Galeni sententijs nos meritò parum accommodantes, caput proprijs motibus, & secundarijs moueri retulimus. Quot enim proprijs motibus ceruix agitur, totidem etiam secũdarijs caput mouetur: ac ceruix quidem extẽditur, seu in posteriora uersus dorsum ducitur, & in anteriora flectitur: deinde utrinque ad latera, ad humeros scilicet etiam inclinatur. Caput autem uno proprio motu, vel quiescẽte etiam ceruice, flectitur & extenditur, seu antrorsum & retrorsum, idq; supra primam ceruicis vertebram, fertur: & dein alio ipsi prorsus peculiari motu supra secundam vertebram, veluti ad axim circunducitur, siue flexum, siue extensum cum ceruice, aut citra ceruicem existat. In latera uerò, seu uersus humeros, caput non, nisi ceruicis beneficio, ac uelutti secundario, inclinatur: quum immota rigidaq; ceruice, ne minimum quidem caput proprio motu humeris adducamus. Tempestiuum itaque nunc fuerit, ijs musculis, qui ceruicis præsunt motibus, in suum locum asseruatis, eos aggredi, qui proprijs capitis motibus famulantur, septenis complexi paribus, partim caput, partim primã ceruicis uertebram agentibus, quorum sex in posteriori ceruicis consistunt sede, à quibus sermo modò est inchoandus. Verùm anteaquam ad horum enarrationem Galenus accessit, duo alia musculorum paria ex

In 4. libro de Admin. sect.

dissectionis serie præposuit, scapulæ motibus seruientia: quorum [a] unum homines cum simijs commune *a 9. ta.* nanciscuntur, id scilicet, cuius alterius lateris musculus in scapulæ spinam, summum humerum, & latiusculam clauiculæ partem inseri dictus est. altero autem pari homines destituuntur, cuius in altero latere musculus ab occipitio enatus, ad altiorem basis scapulę angulum in simijs protendi commemoratus est. Atq;

Primũ par musculorũ aut caput, aut primã uertebram mouentiũ.

hinc fit, [b] primum caput mouentium par Galeno tertia serie inter musculos ceruicem occupantes enumerari, quod duobus constat musculis, [c] principium ducentibus ex apice quintæ thoracis uertebræ spinæ: dein etiam ex quartæ, tertiæ, secundæ & primæ uertebrarum thoracis spinarum apicibus. *b 12 ta. Γ. 10, 1 tab A.* Principium hoc, quà primùm ex quinta thoracis prodit uertebra, acutum refert angulum, qui sursum tensus, sensim ita *c 12 ta.* latescit, ut ad tertiam secundamq; thoracis uertebram iam porrectum, adeò amplificetur, ut externum ipsius latus è regione transuersorum processuum earundem uertebrarum consistat. Ambo musculi hanc seruantes latitudinem, sursum feruntur, à quinque etiam inferiorum ceruicis uertebrarum spinis (sed nimis quàm leuiter) exortum assumentes. [d] Quando autem ad tertiæ ceruicis uertebræ usque spinam conscen- *d 12 ta. D* derunt, quum hactenus toto progressu dexter sinistro coniunctus fuerit, utrique ab inuicem sensim magis magisq; tantisper abscedunt, dum transuersa [e] linea occipitis ossi carnea lataq; insertione implantẽtur. *e 12 ta. C.* Eius enim insertionis tanta est amplitudo, quantum interdum alterius musculi latus à media occipitij sede, & externum latus ab auris radice remouentur: adeò, ut insertionis amplitudo utriusque musculi tanta sit, quantũ ab una aure ad alterã occipitij est interualli, quod musculorũ insertione non occupatur. Cæterùm istius musculorũ ab inuicẽ recessus forma, [f] triãgularis exactè uisitur, si modò unã lineã trãsuersim *f 12 ta. E, D.* ad occipitiũ, ab interno unius musculi latere, ad ĩternũ latus alterius duxeris: & deĩde alias duas ab eius lineæ terminis, secũdũ utriusq; musculi ĩternũ latus, ad tertię ceruicis uertebræ spinã, ueluti ad triãguli uerticẽ porrexeris. Rursus singuli musculi [g] triãgulari forma cõstãt, si lineam secũdùm spinę longitudinẽ ad *g 12 ta. B, A. C, B.* occipitium usque ductam, unius lateris loco habueris: & secundi lateris uice, lineã secundùm externũ musculi latus exporrectam: & tertij lateris loco lineam, quæ transuersim musculi insertionem ad occipitium describit. Fibrę horum musculorum, à spinis uertebrarum sursum obliquè, quasi ad transuersos superiorũ uertebrarum processus tantisper ducuntur, dum simul omnes in occipitium finiant: pręsentes enim musculi modicum prorsus & exiguum in transuersos uertebrarum processus nexum moliuntur.

Secundum par impensè uarium.

[h] Secundũ musculorum par, admodũ sanè uarium, & secus multò in homine, quàm canibus & simijs, obseruamus. *h 13 ta. A, B usque ad. G. 5 tab. 10, 11 B 12 F, F.* His namque ex trãsuersis tertiæ quartæ ve thoracis uertebræ processibus, & insuper secundæ ac primę quoque thoracis, & quinque humiliorum ceruicis uertebrarũ transuersis processibus, musculi istius paris enascũtur, & ad earundem uertebrarũ spinas procedentes, ipsis nonnullis insertionibus applantantur. Deinde dexter nusquam toto progressu à sinistro recedit, simulq; ambo in occipitij mediũ ampla insertione innascuntur, nullibi nerueum aliquid, quod notatu dignum sit, ostendentes: etsi interim obliquas quasdam impressiones exprimant, ex transuersis inferiorum uertebrarum processibus, ad superiorum quodãmodo spinas excurrentes. at illæ leuiores censendæ sunt, minusq; penetrant, quàm ut his aliqua ex parte musculũ diuidi quis dicere queat, Quanquã Galenus nonnullos dissectionũ professores, nõ duos huius paris tãtùm musculos enumerasse, uerùm quosdã quatuor, quosdã uerò sex ibidẽ recensuisse, uideatur testari, qui aliter ac Galenus homines aggrediebantur. In simijs enim & canibus (de quibus hactenus in hoc secundo pari locutus sum) unum duntaxat utrinque musculum recenserem: quandoquidem si illis attendẽdũ foret impressionibus, totidem ferè musculorum loco uterque habẽdus esset, quot sunt ex transuersis uertebrarum processibus exortus, & in earundem spinas insertiones. In homine itaque multo aliter hanc coniugationem, quàm Galenus illam descripsit, aut enumerauit potiùs, obseruaui. Apparent enim quàmplurimi utrinque musculi, serie multiplici inuicem commixti, & admodum uariè principium obtinentes. et diuersis omnino rationibus insertiones in occipitium molientes. Ilico enim atque primum musculorum par subductum est, [i] musculus occurrit, qui acutum principium ex medio transuersorum processuum quintæ & *i 13 ta. A* quartæ thoracis uertebræ educit, & ilico ab exortu carneus apparens, muris & lacertæ formã adipiscitur: quum uerò sursum ad ceruicis initium [k] perreptat, carnosus esse desinit, ac ueluti in teretis tendinis naturam cessat, [l] musculum imitatus, qui maxillam humiliorem deorsum trahit, duobusq; uẽtribus donatur. *k 13 ta. B* *l 5. ta. H, I*

quando-

m 13 tab. C. quandoquidem *m* inibi, quà musculus iste secundi paris caput mouentium, ceruicis radicem superauit, carnosus denuò esse incipit, quousque in occipitij ossis mediũ *n* inferatur. Verùm ante ipsius insertionem
n 13 tab. D. cum illo alius *o* coit musculus, qui ex septimæ ceruicis uertebræ spina, neruo, teretiq; principio enatus,
o 13 tab. à C ad D. sursumq; ascendens, carnosus quoque euadit, & una cùm dicto musculo occipitio inferitur, ubi dextri lateris musculi, sinistri lateris musculis contigui sunt, neq; ab inuicẽ (ut primum par) remouentur. *p* Alius deinceps occurrit, qui ueluti alterius lateris tertius esse possit, ac ex apicibus transuersorum secundæ & primę
p 13 ta. E. ad F. thoracis uertebrarum processuũ, partim carneus, partim nerueus enascitur: & sursum uersus exteriora obliquè exporrectus, carnosusq; ac latior redditus, occipitio ad radicem *q* mamillaris in capite processus ua-
q 3, 4, 5 fi. cap. 6 lib. 1 X. lidè inferitur. Sub his *r* magna moles carnea consistit, secundo in canibus pari quodãmodo respondens, quæ à transuersis uertebrarum processibus obliquè sursum ad spinas exporrecta, occipitij ossi implantatur,
r 13 tabu. G, G. fibras obtinens ab exterioribus sursum intrò obliquè repentes. Huiusmodi itaque secundum musculorum homini est coniugium: in quo cuiuis integrum erit, utrinque quatuor collocare musculos: primum scilicet, secundum & tertium, tres illos ante carneam molem enarratos: & quartum, ipsam carneam molem. Nisi fortassis quis denuò illam carnẽ in tot musculos subdiuidere proposuisset, quot in ipsa impressiones, aut exortus insertionesq; uisuntur. At consultius fore arbitror, unicum tantũ par ex omnibus his, & unum duntaxat utrinque musculum numero statuere, quum cætera paria duobus tantùm conformentur muscu-
lis, & omnes huius secundi paris musculi eiusdem functionis gratia procreati sint. Hoc enim (ut primum *Primi ac secũdi pariũ munus.*
quoque par) capitis, & obscurè admodum ceruicis etiam extensionem, aut in posteriora ductum perficit.
Si igitur musculi utriusque lateris contrahantur, caput rectissimè extendent: at si alternatim laborauerint, *Tertiũ par*
s 14 tabu. A, B. circumuersionis capitis motui famulabuntur. *s* Tertium par duobus gracilibus cõstat musculis, qui neutiquam prædictis mole correspondent. Ex secundæ enim ceruicis uertebræ *t* spinę extremo, duo enascun-
t 14 ta. E. tur musculi, non admodum neruei, qui sursum porrecti, in occipitij mediũ teretes inferuntur, in ipsa insertione minus quàm in ortu inuicem contigui: ab ipso enim nonnihil obliquè sursum ducuntur, sensim mutuò abscedentes. Hi si simul contrahantur, caput quoque solum in posteriora agunt: at si alter tantùm in se
u 14 tab. F, C. colligatur, sui incessus ratione, circũuersionis capitis, ut duo priora paria, opifex erit. *u* Quartũ par, capi- *Quartum par.*
tis etiam extensioni præfectum, sub tertio reconditur, illi, quod ad substãtiam, formam, ductumq; attinet,
x 3, 4, 11 fig. cap. 15 lib. 1 X. simile. A posteriori .n. primæ uertebrę *x* sede, ubi aliæ in spinã desinunt, ipsaq; lineæ modo prominens tuberculũ processũ ve obtinet, utrinq; ad processus eius latera unus enascitur musculus gracilis, & omnino carneus. amboq; huius paris musculi in exortu contigui sunt: & sursum porrecti, modicè ab inuicem didu- *Quintum par.*
y 14 tabu. H, I. cuntur: & nonnihil mutuò dirempti, in occipitium inferuntur. *y* Quintum par, forma & substantia duobus prędictis iam paribus respondens, iuxta externum latus tertij paris, ab occipitij osse principium obti-
z 14 tab. D. net: atq; illinc deorsum obliquè descendens, in apicẽ *z* transuersi primæ ceruicis uertebræ processus in-
a 14 tab. K, L. seritur, dexter quidem musculus in dextrum processum, sinister uerò in sinistrum. *a* Sextũ par *b* à spina *Sextũ par.*
secundæ ceruicis uertebræ enascitur: & obliquè sursum procedens, in transuersum quoque primæ ceruicis
b ab E ad D 14 tabu. uertebræ processum implantatur, pari prorsus cum quinto cõiugio ratione, formaq;. Sunt enim utriusque paris musculi oblongi, carnei, & paulò minus toto teretes. In cane uerò & simijs multò quàm in hominib. sunt crassiores, & insigniores, ut etiam horum animalitũ secundæ ceruicis uertebræ spina perquàm ampla lataq; occurrit, perinde ac transuersi etiam primæ uertebrę processus ampli existunt: etsi interim illi animalibus æquè ac hominibus tertium par cum quinto, & sexto pares æqualesq; tringulos utrinque forma-
c Huius costa in 14. ta. sunt A, H, K. alterius autem triãguli costa A, I, L. re conspicitur. Si enim trium illorum parium dextros musculos unà contuleris, in dextro latere *c* triangulum statues: si uerò sinistri lateris musculus inuicem comparaueris, etiam & hic triangulum fieri obseruabis: cuius unus angulus consistit in occipitij medio, secundus ad secundæ uertebrę spinã, tertius in sinistri lateris transuerso primæ uertebræ processu. Cæterùm quinti & sexti parium munus est, primam uertebram unà cum capite supra secundum circumuertere: utriusque enim paris dextris musculis in se contractis, prima uertebra in posteriora dextrorsum circumuertitur: sinistris autem laborantibus, in posteriora sinistrorsum conuoluitur. Atque ad hunc modum posteriores capitis musculi habent, *d* anteriores uerò hac ratio-
d Alterius lateris musculus 4 ta. Θ. 1 tab. F. 2 tabu. I. 5 tab. D. ne. *e* Vtrinque à media superioris ossis pectoris sedis regione, secundùm ipsius amplitudinem, & *f* cla- *Musculi à pectoris osse & clauiculis in caput inserti, atque ĩ huius capitis num. 13 & 14.*
uiculæ parte, pectoris ossi ibidem coarticulata, amplum ac neruosum membraneumq; musculi prodit caput, neruosius ex pectoris osse, quàm à clauicula pronatum. Caput hoc obliquè uersus superiora procedẽs, carnosum, densumq;, & paulo latiorem quàm profundum efficit musculum, qui carnoso crassoq; admo-
e 4 tab. X. dum *g* fine, *h* mamillari temporis ossis processui innascitur, illũ sua amplitudine uniuersum amplexus:
f 4 tab. Y. sic sanè, ut unicus duntaxat utrobique in hominibus mihi repertus sit musculus, membraneo latoq; in col-
g 4 ta. Z. lo occurrente *i* musculo proximè subditus, ac citra sectionem omnibus ferè hominibus conspicuus. Cæ-
h 3, 4, 5 fi. cap. 6 lib. 1 K. terùm in quibusdam quadrupedibus, musculum hunc in medio ductu, quo sursum fertur, diuisum bipartitum ve obseruaui, una quidem parte mamillari processui, altera autem ad auris radicem caluariæ insertũ.
i 3 tab. Y. Tres uerò huius musculi fines ac insertiones hactenus in nullo comperi animante: multoq; minus principium à pectoris osse, & clauicula procedens, in duas tres ve partes manifestè dissectum, mihi occurrit. quãuis interim hos musculos utrinque ab aliquibus Anatomicis tres, aliquãdo & duos enumeratos fuisse, nõ ignorem. Verùm hic numerus pro musculi finium ratione, in simijs & canibus inter dissectionis peritos uariat: licet plerique hos à capite natos, pectoris ossi & clauiculis inseri, thoracisq; motibus præfici contenderint. At neminem interim lego, qui mentione digna descriptione eos donauerit, tantum abest ut quis *Munus 13 & 14 musculorum.*
uerè ipsorum functionem naturamq; nobis expresserit. Vtriusque enim lateris musculus contrarijs prorsus munijs quatuor primorũ parium præficitur: ambobus enim contractis, caput in anteriora, siue rigida, siue

inclinata ceruice, flectitur. Si uerò dexter duntaxat contrahatur, caput in anteriora ſiniſtrorſum circumuer
k 8 ta. A. B. titur; ſiniſtro autem ſolo laborante, caput in anteriora dextrorſum circumagitur. Porrò præter hos, k alij *Muſculus*
l 7 tab. E. aut 14 fig. conſpiciuntur muſculi, quos ferè ſub l ſtomacho latitantes, ueteres appellaſſe uidentur. Hi namque qua *ſolius ceruicis motibus*
lib. 5 A, B. tuor primarum thoracis uertebrarum, & omnium ceruicis uertebrarum corporibus connaſcuntur, ac par- *præfecti.*
m 1 fi. ca. 15 G. tim ab ijſdem principium ducunt, partimq; ipſis inſeruntur, non nimis liquidò poſtmodum in occipitis
os inſerti, iuxta m anteriorem foraminis dorſalem medullam tranſmittentis ſedem. At hos exactiùs in-
ter dorſum mouentes muſculos recenſebimus: flectunt enim ſuperiorem dorſi partem, capite, interim pro
prio motu horum ope uix flexo. Quamobrem etiam inter capitis muſculos uix eueniunt enumerandi: quē
n 8 tab. C. admodum neque n alij adhuc quatuor (utrinque nimirum duæ coniugationes) ad ceruicis latera repoſi-
13 tab. H. ti, qui ceruicem, non autem caput proprio motu in latus agunt. Et rurſus o alia coniugatio ceruicem ex-
o 14 ta. O. tendens, hic prætereunda eſt, ac ad reliquum de dorſum mouentibus muſculis ſermonem aſſeruanda: quū
& illa quoque non niſi ſecundariò caput moueat, ea nimirum ratione, qua brachium mouentes muſculi,
cubitum manumq; ducunt.

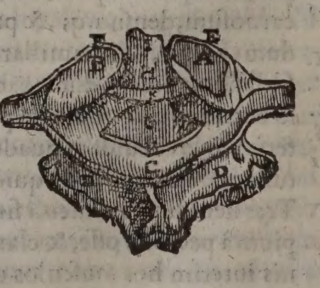
CAPVT MOVENTIVM MVSCVLORVM ADMINISTRAtio. Caput XXIX.

EORVM, qui capitis motibus præſunt muſculorum adminiſtrationem à a primo pari *Primi paris adminiſtratio.*
a 11 ta. A. 12 T. auſpicaberis, perpendens membraneum b cuiuſdam muſculi principium, quod ex infe
riorem ceruicis uertebrarum ſpinis enatum, primo capitis muſculorum pari, reliquiſq;
b 11 ta. F. hic dorſum mouentibus muſculis inſternitur: ac tandem aliquot ſuperioribus thoracis
coſtis inſertum, reſpirationis opifex efficitur. Licebit itaque huius muſculi (qui hominis
thoracem mouentium tertius erit) principium à uertebrarum ſpinis cultello liberare:
& muſculo ad inſertionem uſque à ſubditis diuulſo, illum ibidem à coſtis appenſum tantiſper ſinere, dum
thoracis muſculos aggredieris. In præſentia enim cultellum retuſiorem, aut buxeū, ſub externo primi pa-
ris muſculi latere ſubijcies, & illum à ſubditis liberare conaberis: deinde ſecundùm ſpinę longitudinem
ducta ſectione, ipſum ad inſertionē uſque in occiput duces, quod ubi in utroque latere præſtiteris; huius
paris muſculos, ab occipitio non amputatos, ita ad latus aliquò reflectes, ut reliquam ſectionem non impe
c 13 ta. A, B uſque ad G. diant. Mox uarios c ſecundi paris muſculos conſiderabis, ea illos ſerie, qua enumeraui, à uertebris abſe- *Secundi paris.*
cans, & ad occipitium deducens, ut modò illorum tractis principijs, quarum functionum potiſſimùm au
tores ſint, rectè perſpicias: quod tunc demum optimè uiſitur, quum cerebrum ex caluaria ademptum eſt,
d 13 tab. A. B. ipſaq; inferior maxilla, quò caput leuius, magiſq; ſequax ſit, abſecta. d Tertium par à ſpina ſecundæ cer- *Tertij.*
uicis uertebræ poſtmodum liberabis, ſenſim illud ad occipitium uſque à e quarto pari ſubleuans, præca- *Quarti.*
e 14 tabu. G, F. uenſq;, ne & id unà imprudens auferas: hoc enim nunc à prima uertebra ſeparandum uenit, atque ut cæte
f 14 tabu. H, I. ra, ad ſuam, quam molitur, inſertionem ducendum. f Quintum inſuper par, ab occipitio liberatum, ad *Quinti.*
tranſuerſos primę uertebræ proceſſus, quemadmodum g ſextum à ſpina ſecundę uertebræ ad eoſdem pro *Sexti.*
g 14 tab. L. k. ceſſus, ducetur. Reflexo iam cadauere, à pectoris oſſe & clauiculis, h anteriorum muſculorum principia *Decimitertij & deciminquarti muſculorū.*
h 4 ta. Θ. ſunt acuto cultello reſecanda, mente interim adhibita, num plura muſculorum principia ſimul concurrāt,
aut utrinque plures muſculi obſeruari queant. Vbi itaque & hos ad mamillares proceſſus perduxeris, illo-
rumq; inſertionem rimatus fueris, eos à capite abſecato: & proprijs ceruicis muſculis in præſentia relictis,
ad ligamenta capiti, & duarum primarum ceruicis uertebrarū peculiaria, ſectionem confer, quibus nunc
priuatum Caput dedicabimus.

DE CAPITIS ET PRIMAE SECVNDAEQVE CERVICIS VERtebrarum ligamentis. Caput XXX.

TRIGESIMI CAPITIS FIGVRAE, ET EIVSdem characterum Index.

CAPITIS TRIGESImi figura.

PRAESENS figura primam ſecundamq; ceruicis exprimit uertebras, poſteriori ſede delineatas, unà cum earundem ligamentis, hoc Capite deſcribendis.

A, B, C *Prima ceruicis uertebra, ſecundę connexa. Verùm A priuatim dexter primę uertebrę ſinus, qui dextrum occipitis oſſis caput ſuſcipit, indicatur. B autem ſiniſter ſinus, cui ſiniſtrum occipitis oſſis caput inſidet. C uerò primę uertebrę ſedes, ubi in ſpinam aliæ terminantur.*

D, D, G, H *Secunda ceruicis uertebra.*

E, E, E, *Membraneum ligamentum, primam ceruicis uertebram occipitis oſſi colligans, aliqua ex parte hic primæ uertebrę adhuc adnatum cernitur.*

F, F *Ligamentum membraneum, primam ceruicis uertebram ſecundę nectens uertebrę.*

G *Corpus ſecundę uertebrę, dentem producens.*

H *Dens, acutus ue ſecundę ceruicis uertebræ proceſſus.*

I *Teres ligamentum, à dente in occipitis os inſertum, hic tranſuerſim abſectum occurrit.*

K *Tranſuerſum ligamentum, dentem in ſinu continens, qui dentis gratia in prima ceruicis uertebra cęlatur.*

CAPITIS cum prima ceruicis vertebra articulationem,& ſecundæ item uertebræ cũ pri-
ma,ſecundæque rurſus cum capite coniunctionẽ,omni dignas eſſe admiratione,libri ſu-
perioris decimumquintum Caput explicauit.Præſens autem ligamenta articulos hos cõ
a E,E,E. tinentia perſtringet. Quum itaque primam ceruicis uertebram capiti copulari neceſſum *Ligamẽtũ*
fuit,meritò uniuerſum articulum ambiens a ligamẽtum(quod & cæteris articulis com *primã uer-*
mune cenſetur) forte robuſtumq; Natura procreauit: rarum tamen nihil, aut peculiare, *tebram ca-*
b I. præter robur craſſitiemq;,id ligamentum adipiſcitur. b Quod uerò ſecundam ceruicis uertebram capiti *piti cõmit-* *tens.*
c H. cõmittit, teres & ualidiſſimum eſt,& cartilaginis naturam participat,& ex uertice c dentis enatum,oc- *Secundam*
d 1.fi cap. 15 lib.1 G. cipitis oſſi inſeritur, d quà anteriorem foraminis,quo dorſalis medulla delabitur,regionem cõſtituit. Id *uertebram*
ligamẽtum firmiſſimè ſecundam uertebram occipitis oſſi colligans, unà cum dente ueluti axem efformat, *capiti.*
ſecundùm quam caput primæ uertebræ(quæ tum ueluti continuum os cum capite efficitur) interuentu in
gyrum agitur.Verùm ne dens ille e internam primę uertebrę ſedem occupans, et dorſali medullæ ibidem *Ligamentũ*
e 3 fi. cap. 15 li. 1.K. prælocatus, quandoque ex ſuo ſinu in uehementioribus capitis motibus deuiet,luxetur ve,atque tunc dor *trãuerſim*
f K. ſalem medullam comprimat, aut frangat, f aliud ligamentum rerũ Opifex procreauit,quod ex uno la- *denti obdu* *ctum.*
tere interioris regionis primæ uertebrę prodiens, alteri lateri inſeritur, poſteriorį dentis ſedi tranſuerſim
g F,F. obductum,& egregiè robuſtum, cartilaginisq; naturæ compos. Reliquum eſt g aliud ligamentum,pri-
mam uertebram ſecundæ colligans, quod eiuſdem cum alijs membraneis articulos continentibus ligamẽ *Primam ſe*
tis,fabricę & uſus cenſetur. Vt autem hæc ligamenta examuſſim adminiſtres,conduxerit muſculos ceruicem *cunda colli* *gans.*
cem mouentes prius eſſe diſſectos: ac tunc demum acuto cultello membraneum ligamentum, primam *Ligamento*
uertebram capiti colligans, opportunè diuidetur:& capite ad anteriora inflexo, dorſalem medullam quo *rum admi-*
que per tranſuerſum abſecabis,ut teres ligamentum,dentem capiti colligans,in conſpectum ueniat.Quod *niſtratio.*
ubi intuitus fueris,tranſuerſo quoque ictu id diuides:ac ligamentum ttanſuerſim denti obuolutum,den-
temq; in ſua cauitate continẽs,diligenter obſeruabis:& mota omni ex parte prima uertebra,qui motus ſu
pra ſecundam & primam complentur, diſces. Poſtremò membraneum ligamentum, primam uertebram
ſecundæ copulans, in circuitu quoque acuto cultello aggredieris:& auulſa prima uertebra,denuò dentis
ſinum,& ligamentum dentem complectens, & quod ex ipſius uertice procedit,conſiderabis.

DE MVSCVLIS ABDOMINIS. Caput XXXI.

VEREOR ne & hic pariter moroſior quiſpiam diſciplinę ordinem culpaturus ſit, quòd
ante muſculos abdomen conſtituentes,aut cubiti,aut thoracis, aut dorſi motores nõ ag
gredior:nihil enim prohibet,cubitum mouẽtes muſculos modò pertractare. Sed quum
hos,uicinitatis ratione dorſum agentes muſculi præcedant,& ante dorſi muſculos,quod
ad ſectionis ſeriem attinet,thoracem mouentes, & ante hos illi, quos abdominis uoca-
mus,diſſecari debeant:proximum eſt,abdominis muſculos perſequi, quibus à fibrarum
ductu nomina imponimus,quosq; octonario numero comprehẽdimus,quatuor obliquos,& duos rectos,
& totidem tranſuerſos enumerantes. Obliquorum igitur in utroque latere bini ſunt,qui inuicem incum *Octo abdo-*
a 3 ta.Θ bunt,& contrarias,ſeq; mutuò decuſſatim interſecantes fibras obtinent. a Superioris enim fibræ deorſũ *minis mu-*
b 4 ta. Π uerſus priora obliquè procedunt: b inferioris uerò ſurſum obliquè ad anteriora tendunt. Rectorum ab *ſculorũ*
c 5.tab.Δ. utroq; laterẽ c unicus eſt, ſuas fibras ſecundùm corporis longitudinẽ extenſas obtinens. d Tranſuerſorũ *breuis enu-* *meratio.*
d 6.ta.Δ. ſimiliter unus utrinque habetur,cuius fibræ ſecundùm corporis latitudinem,aut à dextris ad ſiniſtra nullo *Obliquè de*
e 3.ta.Θ. obliquo ductu ttanſuerſim feruntur. e Obliquè deſcendens,cæteris abdominis muſculis ſuperſternitur, *ſcendens.*
4 ta.o 9.P. f & ex ſexta,ſeptima,octaua & nona coſtis,priuſquam in cartilaginem finiant,carnoſũ principiũ ſumit.
f 3.ta charact.6,7,8. propter muſculum, quem ſcapulæ baſi pronatum, octo elatioribus thoracis coſtis inſeri,thoracemq; mo-
et 1 tab.O. uere dicemus. Hoc amplum principium non inſtar rectæ prodit lineæ,uerùm inſtar manus. ille enim tho-
O,P,P. 2. racis muſculus,coſtis,quaſi digitos ſingulis porrigendo,inſeritur:ex quorum interuallis prominẽtiores o-
ta.o,o,op, bliquè deſcẽdentis muſculi partes,digitorum ritu enaſcuntur,non ſecus,quàm ſi ſiniſtrę manus digitorum
p,p. interuallis, dextræ manus digitos inſereres. Deinde poſt nonam coſtam,à tribus etiam inferioribus coſtis
iſte muſculus enaſcitur,illam ſemper originẽ imitatus,quam ad magni thoracis muſculi interualla adipi-
g 11 ta.Δ. ſcitur,non quidem amplius cum illo thoracis muſculo ingreſſu mutuo commiſſus, uerùm cum g alio quo
dam, qui ab inferiorum thoracis uertebrarum,& unius alteriusq; in lumbis poſitarum ſpinis enatus,tho-
racis decimæ & undecimæ coſtis potiſſimũ inſeri,in thoracis muſculorũ enarratione dicetur. Is enim ma
nus quoque ritu coſtis,priuſquam in cartilaginem ceſſare incipiunt, implantatur: & obliquè deſcendentis
muſculi principium,manus quoque modo,ex eius muſculi interuallis, ab ipſis coſtis alternatim procedit.
Hoc obliqui muſculi principium,undiq; carnoſum quidem eſt,ſed tenue:uerùm muſculus ipſe ſenſim car
noſior craſſiorq; euadens,deorſum in priora fertur,ilia(quę quaſi inania inter ilium os,& infimam coſtam
h 2.fi.cap. κενεῶνας & λαγόνας Gręci uocant) carnoſa ipſius parte amplectens,quouſque ad ilium os perrepſerit,cuius h
29 li. 1 H, ſummitati ſecundùm totum eius oſſis appendicis ductum carneus inſeritur.Quum uerò carnoſa muſculi
R,R.P. pars,ex ilium regionibus, ad corporis anteriora mediaq; ſecundùm totam abdominis longitudinem pro-
perat,in neruoſam exilitatem,membranæ quàm ſimillimam degenerat, quæ ſextæ & ſeptimæ coſtarũ car-
tilaginibus,& pectoris oſſis mucroni,& rectis muſculis expanditur,firmiſſimeq; ſuperiori oſſi coxẽdicis,
i 8,tab.Θ. & pubis regioni,ubi hanc excarnem reperit, implantatur.Quã enim i ſextus & k ſeptimus femur mouen-
k 8.ta.Λ. tium muſculi,ſuper coxendicis & pubis os deſcendunt,obliquus hic muſculus oſſi proximè non commit-
titur.

titur. *l* Secundùm autem corporis longitudinem, in abdominis medio dexter musculus cum membranea tenuitate sinistri ita sanè coit, ut simul utrique descendentes, ueluti tunicam quandam uniuerso abdomini obductam efforment.

l 3 tab. ab R ad X.

Obliquè ascendens.

m 4. ta. Π, 5 tab. a atque nūc potissimū 11 tab. a, b. Hic sedulò confer inter se 3. & 4 et 5 & 6. tabulas.

m Obliquus huic substratus, ex superiori ossis ilium regione, quam ipsius spina & appendix circunscribūt, carneus enascitur, ac simul impensè tenuem mēbraneamq; originem à lumborum uertebrarum, & ossis sacri spinis assumit, quæ in musculi progressu carnosis fibris tandem adaugetur, enutriturve. Musculus iste sursum tendens, ilia carnosa sui parte integit, & quatuor infimarum costarum finibus carnosus inseritur. Vbi autem abdominis priora, & medium conscēdit, in neruosam definit exilitatem, quæ inter rectum musculum, qui ipsi subijcitur, & membraneum obliquè descendentis tendinem, media intercedit, pubisq; ossi, & mucronatæ pectoris ossis cartilagini inseritur: per reliquam uerò abdominis longitudinem, cum alterius lateris obliquè ascendentis musculi tendine sic unitur, ut ex utriusq; lateris musculo, simul toti quoque abdomini tegumentum efficiatur. Membranei horum musculorum tēdines, eundem ferè cum reliqua musculorum parte, fibrarū ductum sibi uendicant. Cæterùm ea sede, qua tendines super abdominis medium inuicem insternuntur, utrique firmissimè simul tanta amplitudine cōnati occurrunt, quanta media recti musculi est latitudo: atque id adeò ualidè secundùm totam abdominis longitudinem perficitur, ut hic in abdominis medio, quatuor obliquorum musculorum tendines, unum producere quis arbitraretur, nisi duos utrinque haberi accuratissima sectio, fibrarumque ductus commonstrarent. Vbi dextri sinistris uniuntur, nullam prorsus separationis neque coitus lineam exprimunt: sed paulo crassiores redditi, ac sese inter rectos musculos, [n] ubi illi inuicem distant, imprimentes, robustissimè transuersorum musculorum neruosis tenuitatibus, ipsiq; adeò peritonæo [o] connascuntur. p Quod etiam obliquè ascendentium neruosis, tenuitatibus usuuenit, secundùm externa rectorum musculorum latera, priusquam illos conscedunt: per abdominis enim longitudinem, instar lineæ insertionem ualidam moliuntur in neruosas transuersorum tenuitates, & etiam ad quasdam rectorum musculorum *q* impressiones nunc commemorandas.

n 5. ta. à q sursum.
o 6. tab. c,
p 5. tab. x. 6. tab. b.
q 5. tab. n, u. u.

Recti.

Sub obliquorum itaque neruosis tenuitatibus *r* recti abdominis musculi reconduntur, singuli ex media ossis pubis regione, *s* duplici quodammodo principio ducentes originem, uno quidem superiore interioreq;, altero inferiore ac exteriore: non quòd hæc principia singulis musculis disiuncta incontinuave sint, sed ipsa musculi origo diuersam substantiam ad hunc modum exprimit. Superior originis pars, seu, superius (ut ita dicam) principium, introrsum nonnihil uergens, exactè carneum est: ac ex lato in angustum definens priusquam ad mediam suminis regionem pertingit, in acutum quasi angulum terminatur. Inferius uerò, quod & extrorsum paulo magis prominet, neruosum est, carnis omnino expers; uerùm sursū porrectum sensim assumpta carne dilatescit, totumq; rectum musculum producere uidetur. Recti itaque musculi, duobus eiusmodi principijs singuli ex pubis osse nati, [t] inuicem contigui sūt, rectà sursum porrecti, donec ad umbilicum peruenerint; *u* ibidē enim nonnihil mutuò distantes, modiceq; ampliores facti, ad pectus usque feruntur, cui supra mucronatā cartilaginem, ad ossis pectoris latera, illiq; connexas cartilagines, lati carnosiq; *x* implantantur. Musculi hi non uno fibrarum ductu, secūdùm totam longitudinem ferri uidentur: sed singuli in abdominis regione diuersa *y* delineamenta, seu inscriptiones transuersim, & incurua albaq; linea, ipsis inductas exprimunt, non aliter sanè, quàm si rectorum singuli plurium musculorum numero essent habendi. Nō enim rectà ab osse pubis, ad pectus fibræ nusquam inclinantes feruntur: sed ad nunc dictas circunscriptiones impressionesve nonnihil implicatæ obliquantur, atque ex alijs aliæ produci quodammodo apparent. Deinde musculis rectis, non propter pubis os nerui duntaxat inseruntur, sed interiori quoque ex parte, ubi his impressionibus musculi donantur. Istarum impressionum duæ plurimùm supra umbilicum consistunt, & interdum una sub umbilico in sumine, aliquando etiam tres supra umbilicum. Neque has Naturam musculis frustra largitam arbitror, uerùm ut commodius sursum in priora nonnihil uergentes porrigerentur, & secundùm orbicularem abdominis regionem obliquati, peritonæum appositè premerent, eoq; quod narratu ri sumus munere opportuniùs fungerentur.

r 5. tab. Δ. 4 tabu. n. 6 tab. f.
s 5. tab. n. notatur superius, o inferius principium.
t 5. tabu. p ad q.
u 5. ta. à q sursum.
x 5. tab. r. 4 tab. n.
y 5 tab. r. u, u.

Recti musculi pars, qua simia abundant.

Quum thoracem mouentes exequemur musculos, *z* unum in simijs & canibus enumerabimus, qui inter ipsos ordine quintus futurus est, quemq; uerarum costarum cartilaginibus ad pectoris ossis latus exporrectum, docebimus totum esse membraneum, præterquàm ad primæ secundęq; costæ interuallum, ubi carnosior redditus, in primam costam definit. Profectò musculus hic in omnibus animalibus, in quibus sectione illum deprehendi, pars recti abdominis musculi mihi esse uidetur, & rectum musculum ad primam usque thoracis costam in illis animalibus ascendere prorsus asse ro. quod in canibus, caudatisq; simijs maximè euadit conspicuum: in hominibus autem (ut uerum fatear) hunc musculum nunquam obseruaui: hominesq; illo, quum breuissimo donentur pectore, facilè destituū tur.

z 5. ta. ab r per s ad t.

Transuersi.

Omnibus modò commemoratis musculis subsunt *a* transuersi, utrinque unus, qui ex transuersis lumborum uertebrarum processibus, tenui membraneoq; principio enascitur: deinde in progressu ex dorsum mouentibus emergēs musculis, & carnosis adauctus fibris, superiori ilium ossis regioni, & spuriarum costarum finibus exactè carneus connascitur, carnosa ipsius parte uniuersa inuestiens ilia. Vbi uerò uersus abdominis medium, *b* ad exterius recti musculi latus usque prorepsit, in neruosam finit exilitatem, quę pubis ossi, & mucronatę cartilagini implantatur: per reliquam inter hęc extrema longitudinem, membranosus iste tendo neruosæ exilitati transuersi alterius lateris musculi continuatur, ac simul ambo tunicę instar uniuersum abdomen circumcingunt, in hoc obliquos musculos imitati. Verùm neruosa horum musculorum tenuitas non ęquè atque obliquorum lata est: transuersi enim nonnihil sub rectis musculis, & potissimùm iuxta pectoris regionem, carnei conspiciuntur. Transuersis musculis *c* peritonęum, seu mēbrana nutritioni famulantibus organis circumposita, adeò ualidè subnascitur, ut arduū, sit illos ab hac, id-

a 6. ta. Δ. 3 tab. y. 12 tab. p.
b 6. tab. b.
c prima fi. 5. lib.

que,

que potiſſimùm in homine,illaceros liberare.Carnoſæ tamẽ muſculorũ partes uix aliter peritonæo cõmittuntur,quàm mutuò incũbentes muſculi inuicẽ hærere ſolẽt.Tranſuerſi.n.muſculi propria muſculorũ mẽbrana illic,quà peritonæo obducuntur,neutiquã(etſi plerią; ſecus arbitrentur) deſtituti ſecantibus occurrũt.neq; unquã alius muſculorũ abdominis,quã nunc enarrauimus,ſitus uiſitur:uti forſitã aliquis,liberorũ duntaxat ope nautã agens,promptè colligeret,pugnantibus nimirũ Galeni locis deluſus.Quandoquidẽ hos aliter recenſet in libris de Affectorũ locorum cognitione,rurſus aliter in libris de Partium uſu,& aliter prorſus in libris de Adminiſtrandis ſectionib⁹,ubi eos ita enumerat,ut in ſexto libro curatiuę methodi ipſorum ſitum rectè deſcribit.Octo abdominis muſculi,præter communem omnium muſculorũ uſum,quo corpori calefaciendo refrigerandoq; auxiliantur,& propugnacula quædam cenſentur,primario uſu thoracis motibus præſunt,ut in proprio thoracem mouentium muſculorum Capite dicturi ſumus prolixiùs.De *Abdominis muſculorũ uſus.*
7 ta. Δ. inde homini ad durorum recrementorum expulſionem aptiſſimè ſubſeruiunt:quando enim omnes unà in ſe collecti contractiq; laborant, *d* ſepto tranſuerſo interim ex ſpiritus retentione depreſſo, ita inteſtina comprimunt , ut ex anguſto loco in ampliorem (qui inferior eſt) fæces protrudant,expellantq; : & rurſus ad uentriculum ſuperiora ve illas deferri, præcaueant nihilo ſecus,quàm ſi duabus ad brachiale iunctis manibus,& ſemper magis magisq; ſenſim ad extremam uſque digitorum aciem diſtantibus,madentem ſpongiam imponeres,manibusq; paulatim coeuntibus , aquam exprimere nitereris. Verùm hoc muſculorum abdominis munus,niſi cognita ſepti tranſuerſi functione ſituq; apertè percipi nequit. Pari etiam ratione, quo pacto abdominis muſculi parientibus(ut commodiùs fœtus propellatur) conferant , non aptè cognoſcitur. Atque hæc adhuc minus ab illis aſſequuntur, qui ſeptum tranſuerſum,dum contrahitur,thoraceq; adaperit,deorſum pelli arbitrantur,non animaduertentes,quum aerem intrò ducimus,ac thoracem continuò,citra ſpiritus retentionem,thoracisq; repleti compreſſionem,diſtendimus,ſeptum tranſuerſum nullũ impetum in excretionem moliri,quod ſcilicet perpetuò ſurſum tractum,nõ deprimatur: quemadmodũ id ſpiritum retinentibus,& ui interim thoracem comprimentibus , in firma ſede permanet .Cæterùm noſtri ſeculi medicos,qui hos tantum muſculos recenſere ita uidentur, ac alij in corpore nulli eſſent , omnino delitare exiſtimandum eſt:qui rectis muſculis cibum in uentrem attrahi,tranſuerſis aurẽ expelli,& obliquis retineri contendunt,præſentibus muſculis attribuentes, quod uerè uentriculi inteſtinorumq; fibris aſcribendum fuerat.Sed hæc abſurdiora ſunt,quàm quæ in medium adduci debeant,quum aliæ fibræ uoluntario motui,aliæ uerò naturali,qui à noſtro non pendet impetu,famulentur. Neutiquam ſanè hæc ab ipſis cõfingenda uenerant:at laudandus erat rerum Opifex,qui quum abdomen oſſe deſtitutum neceſſariò creari uoluit,tã affabras tunicas inuolucraq; ipſi parauit , quę præterquàm quòd tegumenta,& aptiſſima propugnacula ſunt,thoracis quoque motibus,uti monuimus , utiliſſimè ſubſeruiunt.

ABDOMINIS MVSCVLORVM ADMINISTRATIO. Caput XXXII.

ADMINISTRATIONEM hanc,aut à muſculorum capitibus,aut tendinum terminis aggredi,nihil prohibet:uerùm facilior eſt,muſculorumq; naturam accuratiùs commonſtrat,quæ ab exortibus auſpicatur.Qualitercunque igitur ſectionem exordiri propoſueris,cutem unà cum carnoſa membrana,ab uniuerſo abdomine,& lumborum regionibus,ad femora uſque liberatam eſſe oportet,unà cum *a* muſculo,quem brachium deorſum trahere oſtendimus, quiq; iampridem ex ſectionis hactenus commemoratę ſerie ab latus eſt. His igitur ademptis,& membrana inſuper perquàm tenui,& fibroſa,quę muſculis,preter carneã, obducitur,unguibus hinc inde leuiter(ut ipſius naturam diſcas) diuulſa , priorem ſectionem hunc in modum aggredieris.Cadauere ad alterum latus inuoluto,ut commodè,& lumborum uertebris,& abdominis medio manus adhibeas,à ſexta coſta niteris *b* muſculi abdominis obliquè deſcendentis principium paruo cultello, aut exigua nouacula liberare, leui ſectione ducta ſecundum reliquas coſtas, uerſus dorſum,& ſecundùm ſuperiorem ilium oſſis regionem, ad pubis oſſis uſque medium. Hanc ſectionem adeò duces leuiter,ut nihil præter præſentem muſculum uulneres. Mox ab his oſſium regionibus eleuato muſculi principio , conaberis paulatim ab *c* obliquè aſcendente deſcendentem eouſque liberare , dum ad abdominis uſque medium illum perduxeris,præcauens, ne unà tanquam obliquè deſcendentis muſculi partem auferas,tenuem *d* muſculum,qui ad decimam undecimamq; thoracis coſtam cum obliquo mutuis interuallis committitur.Si enim hunc ſcopum uitaueris,& in viris quoque à *e* tunica vaſa ſeminaria inuoluente abſtinueris,muſculum obliquè deſcendentem, verſus medium abdominis promptiſſimè duces. Cæterùm vbi ad *f* mediam vſque recti muſculi amplitudinem peruentum erit, pertinacius cum aſcendentis muſculi tendine,obliquè deſcendentis tendo coire videbitur,quàm vt integrum,& non vulneratum,lacerum ve,ad lineam vſque(quæ in abdominis medio ambientibus meritò,quòd illi nulla ſubſit caro, candidior apparet)ipſum diſſecare valeas, vtcũque acuta nouacula uſus fueris:retuſiori enim nihil penitus promouebis. Quamobrẽ reflexo pendenteq; , a media recti muſculi amplitudine primo abdominis muſculo, *g* aſcendentem,qui ſecundus eſt, ſimiliter aggredieris,ducta nimirum à pubis oſſe,per ſuperiorem ilium oſſis regionem,& lumborum uertebras,& fines quatuor infimarum coſtarum ſectione, quæ ab his omnibus muſculum ſeparare poſſit:& ab illo etiam reſpirationis *h* muſculo abſtineat,qui decimæ,& undecimæ coſtæ potiſſimùm inſeritur.Poſt ſectionem,muſculi huius principia hamulo aut unguibus attolles , & à *i* tranſuerſo, cui inſidet,in priora procedens , liberabis . Quod *k* uſque ad exteriorem coſtam,latus ve recti abdominis muſculi,mediocri negocio perfeceris,ſi modò in uiris uaſorum ſeminalium tunicis (quæ ad

Margin notes and references:

Duplicem eſſe horum muſculorũ adminiſtrationem.

9 ta. Θ.

3 ta. Θ.

Adminiſtratio à muſculorum exortu.

Obliquè deſcendentis.

4 ta. Π.

1 ta. Δ.

3 tab. Υ.

Hæc eſſet quare cta ceretur rea per uta tab. 5

Candidior in abdomine linea.

Obliquè aſcendentis.

4 ta. Π.

11 ta. Δ.

tab. γ.

5 tab. χ.

ad teſtium *l* muſculorum ſectionem ſeruandæ ſunt) animum adhibeas, ne unà etiam illę præſcindantur.

Nexus neruoſæ tenuitatis obliquè aſcēdētis muſculi cum tranſuerſo.

Vbi uerò membranoſus obliquè aſcendentis muſculi tendo externum recti muſculi latus ſpectat, acutiori nouacula à ſubditis ſeparandus eſt: neque id quidem oſcitanter, ne eum tendinem pertundas, ipſumq; hic finire arbitreris. Tantus enim huius tendinis cum neruoſa tranſuerſi muſculi exilitate, iuxta externum recti muſculi latus, occurrit nexus, ut aliquando obliquè aſcendentis tendinem diuidi putauerim: & unā ipſius partem, tranſuerſo muſculo connatam, ſub recto muſculo procedere, alteram uerò ſuper rectum expandi arbitratus fuerim, atque id potiſſimùm ſupra umbilici regionem eſt manifeſtius. Verùm ſi adamuſſim obliquè aſcendentis tendinem à tranſuerſo liberaueris, recto muſculo illum ſuperſterni comperies, à quo ad albam uſque abdominis lineam accuratè ſeparandus uenit: quod in carnoſis recti muſculi partibus factu eſt promptiſſimum, at in *m* nerueis illis recti muſculi inſcriptionibus id arduum eſſe obſeruabis. Hic modò doceberis, qui aſcendentis deſcendentisq; tendines circa abdominis medium inuicem connaſcantur, ubi recti muſculi mediæ amplitudini (quæ interior eſt) incumbunt: nec niſi maxima induſtria, & acutiori nouacula, ad albam uſque abdominis lineam mutuò ſeparari queūt. Cæterùm poſteaquam unius lateris, cuius iam ſectionem aggrederis, obliquos abdominis muſculos ad albam uſque lineam perduxeris, expende, *n* qualiter obliquorum tendines rurſus tranſuerſorum tenuitatibus in ea abdominis regione ad naſcantur, qua recti muſculi ab inuicem magis ſeiunguntur.

Recti adminiſtratio.

Vtroque obliquo muſculo in illud cadaueris latus, quod menſæ incumbit, pendente, ſola manu *o* rectum muſculum à trauſuerſi neruea tenuitate ſeparabis, dextræ manus digitis ab exteriori muſculi latere iniectis, & ſecundùm abdominis longitudinē hinc inde ſub muſculo ductis. Quum primùm rectus muſculus a tranſuerſo abſceſſit, integrum eſt, eius fibras unà cum *p* tranſuerſis ipſius inſcriptionibus cōtueri, ac tandem muſculum a thoracem nouacula liberatū, ab abdomine detrahere: *q* ita tamē, ut adhuc pubis oſſi hæreat, ipſiusq; hic initiū accuratè examines. At quum hunc à pectore in cane aut ſimia adimes, ſtudendum eſt, ne *r* continuum illi membraneum tendinem ſimul auferas, aut uulneres, qui ſecundùm pectoris longitudinem, à recto muſculo ad primam uſque thoracis coſtam porrigitur, ac re uera in eiuſmodi animantibus recti pars eſſe conſpicitur.

Tranſuerſi.

s Tranſuerſum pari modo, quo obliquos aggr eſſus es, opportunè adminiſtrabis, ducta ſimiliter à pubis oſſe, per ilium os, & tranſuerſos uertebrarum lumborum proceſſus, aut potius *t* muſculorum dorſum hic mouentiū exterius latus, & demum ad fines ſpuriarum coſtarum, leui ſectione, quę intacto peritonæo, ſolum muſculū penetret. Mox tranſuerſi principia hamulo eleuabis, & nouacula quàm poteris attentiſſimè à *u* peritonęo paulatim liberabis, donec ad neruoſam ipſius deueneris exilitatem: quæ maiori adhibita cura, à peritonæo ita ſeparanda eſt, ut neque peritonæum, neque neruoſa ea tenuitas lacerentur. quod quidem non adeò arduum eſt, atque operoſum, & præcipuè iuxta abdominis elatiora, non procul à pectore. nā in ſumine tendo ipſe (ut etiam peritonæum) nimis quàm tenuis occurrit.

Altera abdominis muſculorū adminiſtratio uerſus ipſorum initia.

Nunc uerò, ubi & hunc muſculum ad medium abdominis perduxeris, ac à peritonæo, ut licuit, optimè liberaueris. rurſus in ſuum locum quatuor huius lateris muſculos repones: ac cadauere in dorſum reflexo, ſecundam adminiſtrādi rationem aggredieris, quæ à tendinem finibus, in abdominis medio auſpicatur.

Obliquè deſcendentis.

Duces itaque à pectore ad pubem uſque, per totam abdominis longitudinem, ſuper medium recti muſculi eius lateris, cuius adminiſtrationem moliris, adeò leuem ſectionem, ut nihil præter *x* obliquè deſcendentis muſculi tendinem uulneret. Atque hanc ſectionem ad mediam recti muſculi amplitudinem tentandam ſcribo, quòd nollem fruſtra per albam lineam, quę in abdominis medio occurrit, eam ſectionem fieri. ſiquidem impoſſibile arbitror, deſcendentis tendinem, non uulnerato illęſoq; aſcendentis tendine, ſeorſum hinc liberari poſſe. quanquam & ab alba linea interdum ſectionem inchoari, experiri ve non improbauerim, utcunque etiam laceratos tendines inuicem ſeparares. Quapropter hac illa ve ſectione ducta, adniteris hamulo deſcendentis tendinem attollere, ac à ſubiecto ipſi muſculo nouacula diſſecare, quouſque uniuerſum muſculum uerſus dorſi ſpinam à coſtis, & ilium oſſe liberatum deduxeris.

Obliquè aſcendentis.

Poſt hunc, *y* aſcendentis tendinem à recto ſeparabis, principium ſeparationis ab alba linea exorſus. In hoc opere rurſus intueberis, qui tendo ille tranſuerſis recti muſculi inſcriptionibus adnaſcatur, ac cum neruoſa tranſuerſi muſculi tenuitate, ad externum recti muſculi latus coaleſcat. Quod ſimulatque obſeruaueris, à reliqua tranſuerſi muſculi parte, obliquè aſcendentem auelles ipſum à pubis, & coxendicis, & ilium oſſibus, & inferioribus thoracis coſtis, ad lumborum uſque uertebrarū ſpinas abſecans.

Recti.

z Rectum ſimiliter, ut alterius lateris rectū in priori adminiſtratione diſſecaſti, à tranſuerſo muſculo attolles: & ipſius capite à pubis oſſe abſecto, illum ſuper thoracem reflectes.

Tranſuerſi.

Modò recta ſectione ſecundùm albæ lineæ longitudinem ducta, quæ duntaxat neruoſam *a* tranſuerſi muſculi tenuitatem illæſo peritonęo diuidat, conaberis eam à peritoneæo diligenter ſeparare. quod quidem in homine, & potiſſimum iuxta pubem, *b* uaſorumq; ſeminalium tranſitum, facturus es difficillimè: in porcis autē minimo negocio. Cæterùm tranſuerſi muſculi tendine ad carneam uſque ipſius regionem à peritonæo liberato, eam quoque tantiſper ab ijs, quibus committitur partibus reſecabis, quouſque uniuerſus muſculus à peritoneæo diſſectus pendeat. Integrum iam quoque eſt, & huius lateris muſculos in priſtinum locū reponere, & adamuſſim eorum formam, ſitum, & fibrarum ductum examinare: ac demū illis reſectis, ad teſtiū muſculos continua quadam ſerie te accingere.

DE VIRILIVM, ET MVLIEBRIS VTERI MVſculis. Caput XXXIII.

LICVISSET huc aliquot quinti libri figuras reponere, ex quibus teſtium uteriq; muſculorum natura utcun-

que

que peti possset: uerùm ne easdem figuras diuersis in locis proponamus, hic tãtù m adijcietur, in quibusnã figuris præsentes musculi sint obuij. Testis itaque musculus nonnihil spectatur tertia musculorũ tabula ad s, & uigesimasecunda figura libri quinti ♃. Uteri autẽ musculosa substãtia, eiusdem libri uigesima quarta figura ad characterem O, quoad id fieri potuit, exprimitur.

IAM tempestiuum est, ad musculorum thoracem & dorsum & femur mouentium inspectionem, peritonæum administrare, atque cum eo quoque testium musculos aggredi. Pertingunt itaque ad unumquemque testem *a* singuli musculi graciles admodum, ex ea uasorum seminalium & testis tunica efformati, quæ peritonæo principium ducens, uasa simul cum teste continet. Hæc enim in posteriori sua sede mox in ipso à peritonæo exortu, longis, ac inuicẽ sibi proximis, carneisq; fibris ita adaugetur, ut fibræ illę graciliis oblongiq; musculi naturam exprimant, qui illi testis tunicę semper innatus, deorsum protenditur, ac tandem iuxta infimam testis sedem, unà cum illa tunica *b* uasi ei seminario applãtatur, quod à teste para tum iam semen assumit, idq; sursum in peritonæi cauitatem deducens, in uesicę ceruič *c* profundit. Neque aliqua prorsus parte, testi aut seminario uasi tunica illa pertinaciter adnascitur, quàm ubi unà cum musculosa ipsius substantia, insertionem ad uasis inflexum tentat, qui ad infimam testis sedem perficitur, unde etiam musculus ipse nusquam testem contingit. Respondet itaque testis musculus (qui nonnullis gemino constare principio uisus est) illis, qui ex carnosa membrana efformantur: quum is aliud nihil sit, quàm carneæ fibrę, uasorum seminalium & testis inuolucro innatę: quemadmodum carnosæ membranæ *d* musculi, carneis quoque fibris per membranam digestis constituuntur. Testium musculorum beneficio, uiri arbitrario motu testes modicè (ut & ipsi musculi graciles tenuesq; sunt) sursum alliciunt: ne testes fortè plus æquo laxati, deorsumq; pendentes, nimio oneri *e* seminarijs uasis sint. Hunc usum musculi in coitu quodammodo conuulsi, potissimùm præstãt: si enim testes uasis seminarijs oneri semper essent, atque hæc ad inferiora protracta, perpetuò arctarentur, non adeo commodè semen transmitterent, atque modò, quũ testium à musculis iam attractorum pondere subleuata, magis patescunt. Utcunque uerò sit, cõstat musculos hos (qui κρέμαστῆρες Græcis uocantur) ex eorum classe censendos esse, qui nullum sortiuntur musculum, ctà deorsũ, nec in ullam. Nulli enim, qui testes ad inferiora reuellant, extruũtur: quum testes, quos nisi recontrarij motus autorem partem inclinantes prolabi decebat, abundè à naturali ipsis indita grauitate dimittantur: idq; subinde adeò, ut ne minimum quidem sursum ęgris, senibusq; horum musculorum beneficio allici queant. Quid uerò Arabibus in mentem uenerit, ignoro, qui binos in uiris cuiusque testis musculos, in mulieribus autem unicum haberi, scriptum reliquerunt: unicum enim hactenus ad singulos porrigi testes, semper in masculis obseruaui. Mulieribus porrò Natura similiter musculos largitur, quos in magna peritonæi amplitudine, ut & reliqua ipsarum generationis organa, recondidit. Ea namq; peritonæi *f* pars, seu processus, qui utrinque à lateribus ad uterum instar *g* mesenterij pertingit, uenasq; et arterias utero deducit, & testes sibi innatos obtinet, demum cum alterius lateris peritonęi processu, exteriorem uteri *h* tunicam procreat, *i* carnosis quoque adaugetur fibris, ex ilium regionibus deorsũ obliquè ad uteri latera, ipsosq; testes perreptãtibus: adeò sanè, ut & ut mulieribus utrinq; singuli sint musculi, illis specie similes, quibus uirorum testes donantur. Et quamuis plerunque graciles sint, neque admodum carnei, crassi ve: ego tamen eos aliquando in nõnullis mulieribus uteri cornua esse arbitratus sũ, Galeni uteri descriptione eleganter delusus, qui non mulierem, sed uaccinum caprinum ve describit *k* uterũ, cornua arietum cornibus longè simillima obtinentem, secus multo quàm muliebris uterus. Porrò his uteri musculis, obscura uteri, sed magis adhuc testium, ad superiora attractio perficitur, quam mulieres tunc ferè percipiunt, quum ilia iuxta sacrum os trahere colligereque conantur, atque adeò (ut sic dicam) uteri ceruicis *l* os, totumq; uterum penitiùs in peritonæi cauitatem allicere student.

a 22 fi. li. 5 ♃. atque ex illa figura & 10 seriatim hic subsequẽtia petes.
b 22 fi. li. 5 κ, & 23 fi. lib. 5 η, θ, ι.
c 23 fi. lib 5 ξ ο.
d 3. ta. Α. C. Ε. Γ.
e 22 fi. li. 5 δ, κ.
f 24 fi. li. 5 O, P, Q. & 26 fig. E, E & 27 I, I.
g 10 fi. li. 5 L, L, M. M.
h 27 fi. li. 5 H, H.
i 24 fig. 5. lib. O.
k 29 figu. lib. 5.
l 25 figu. lib. 5.

Virilis testis musculus.

Musculi muliebris uteri.

In libro de Uteri sectione.

MVSCVLORVM TESTIVM ADMINISTRATIO. Caput. XXXIIII.

QVEMADMODVM in quinto libro, musculorũ, quos testibus asscripsi, mentionem incidere necessum erit: ita quoque eorum administrationem, cum reliquarum partiũ illo libro enarrandarum, sectione pertractabo. Quod tamẽ ad administrationẽ hoc libro persequẽdam spectat, *a* à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usque os noua cula peritonæum diuides, alia rursus sectione per transuersũ utrinque ab umbilici regione ducta. Mox absque delectu, in uiris omnia peritonæo cinguntur, prȩter recti intestini *b* finem, & uesicam, auferes. His ita ademptis, *c* & etiam scorto à testibus, unà cum carnea mẽbrana ipsi subdita, liberato, exiguum stylum ab interiori peritonæi parte meatui *d* indes, qui seminarijs uasis in humiliori peritonæi regione, ad inguina uiam præbet. Posteaquam uerò stylum ad testem usque protrusseris, atque ad illius latus, seu (si modò talis stylus ad manum sit) in ipsius rimam aut canalem, cultellum indideris, longa sectione à peritonęo ad testem usque secundum styli longitudinem facta, membranam tunicam ve, uasa cum teste inuestientem, diuides: hacq; diducta & extensa, gracilem testis *e* musculum, quo tunica ea uelut enutritur, conspicies. Hoc musculo ab humillima uasis à teste semen deferentis inflexione liberato, eius naturam promptissimè condisces, qualiterq; testem sursum trahat, intueberis. Liceret modò, testibus cum suis uasis musculisq; abscectis, penis & uesicę ceruicis musculos aggredi: at quum ante hos integrũ sit, & thoracis, & dorsi, & brachij, & cubiti, & manus dissecare, ad thoracis musculos sese iã

a uti factũ est in 2. fig. lib. 5.
b 20 fi. li. 5 o, dein p.
c uti in 20 fi lib. 5. ad r, s, t, u, x.
d id factu rus, que 22 fi. li. 5 à uigesima differt.
e 22 fi. lib 5 ♃.

Qui ea quæ peritonæo cõtinẽtur, modò resecãda ueniant.

Virilis musculi administratio.

Muliebris musculi ad ministratio

cõuertet oratio. *f* Cæterùm mulierum musculi, aperto iam peritonæo, & intestinis ad latera sursumq; re ductis, & mulieris testibus quoque subleuatis, in conspectum citra aliam sectionem ueniunt, dummodo uteri lateribus membranisq;, illum peritonæo alligantibus, animum accommodare non pigeat.

f uii fori se offert 24 fig. lib. 5.

DE MVSCVLIS THORACEM MOVENTIBVS. Caput. XXXV.

Thoracis motum iure arbitrariũ esse.

THORACEM, eius motus, quo respirantes indigemus, gratia, *a* non unico conformatum osse, aut omnino osseum esse, superiori libro declaratum est. Iam uerò proximum erit, thoracis motum ex nostro arbitratu debuisse pendere, non autem naturalem esse, sermone persequi: dein, si uoluntarium esse, ex usu homini fuerit, quibus is motus perficiatur musculis, subiungere. Summus itaque rerum Opifex respirationem homini, animalis spiritus reficiendi, & cordis occasione largitus est: quòd & ipsum quidem substantia aeris indigeat, & plurimùm feruens in eo calor refrigerari expetat. Inspiratio quidem correfrigerat, suppeditata ei frigida qualitate: expiratio autem feruentis in corde, & quasi combusti & fuliginosi recrementi effusione, expulsioneq;, illi etiã refrigerando conducit. Atque ita cordis potissimùm causa, respiratio duobus contrarijs motibus perficitur: attrahit enim hæc in distentione & dilatatione, euacuat uerò in constrictione, eisdem scilicet motibus, quibus & cor ipsum perpetuò agitur. Quanquã respirationis cordisq; motus aliàs genere plurimum uarient. siquidem cor naturali motu uelimus nolimus, mouetur: respiratio autem adeò ex nostra pendet uoluntate, ut quosdam spiritus retentione sese necauisse (etiamsi unde tandem uires illis fuerint suppeditatæ, mirer) legamus. atque id magnopere non ad bene uiuendum duntaxat, sed etiam ad ipsam uitam homini utile censetur. Si enim idem rhythmus consonantiaq; respirationis cum cordis motu necessariò esset, neque ipsa respiratio ex nostro impetu uoluntateq; pẽderet, multum diuq; loqui nequiremus. ne quid de submersione in aquam, & per fumum, alium ve corruptum aerem, dicã, transitu. Cęterùm quum pulmo thoracis motum, quoties ille comprimitur, dilatatur ve, uacui potissimùm ui sequatur, musculos debuisse extrui certissimum est, qui thotacem dilatarent, arctarentq;. Erunt autem hi in uniuersum, unàcũ octo abdominis musculis in homine, *b* octuaginta nouẽ, utrinq; scilicet quatuor & quadraginta, ac postmodum unus, utrique lateri communis. Verùm canes & simiæ duobus abundãt utrinque, ut simul tres habeãt & nonaginta, quos Galeni intelligẽdi occasione, in serie sua enumerare haud grauabor.

a 1, 2, fig. ca. 29 li. 1.

Musculorũ thoracẽ mouẽtium numerus.

b Sẽsim singulos sic ut sim adnotabimus.

Primus in altero latere thoracẽ mouẽtium.

c Primus itaque alterius lateris musculus, ex inferiori interioriq; claniculæ regione, secũdùm ipsius longitudinem, quà primã respicit costam, exoritur, principium carnosum undique obtinens: & carnoso quoque termino primæ costæ, quà pectoris ossi committitur, ipsiq; etiam pectoris ossi, ubi eius costæ cartilaginem excipit, insertus. Musculus hic breuis, sed amplus est, & tenuis, fibrasq; sortitur impense obliquas, & propemodum transuersas: huiusq; beneficio prima costa sursum uersus exteriora retrahitur, hacq; ratione thorax ibidem dilatatur.

c 4. tabu. 5 tab. Z.

Secundus.

d Secundus musculus grandis est: carnoso enim principio, ex tota scapulę basi interiore in partę enatus, & hinc carnosus perpetuò procedens, ac costis exporrectus, admodũ latescit, & octo, interdum uerò nouem superioribus costis sese inserit, ad mediam potissimùm illarum longitudinis sedem. Reliqua autem parte, qua musculus costis exporrigitur, ipsis dũtaxat incumbit, exiguisq; tantùm fibris (ut mutuò instrati solent musculi) illis cõmittitur. Cæterùm nõ recta simpliciq; linea, ipsius insertio costis implantatur: sed musculus hic tanquam in digitos discretus est, qui per costarum ossa longiùs quàm eius pars, quę costarum interuallis connascitur, in priora procedunt: *e* contrario nimirum modo, quàm obliquè descendens abdominis musculus, ex inferioribus sex costis suam assumit originem. Is enim ex costarũ interuallis prolixiùs suos digitos educit, cum secundo respirationis musculo serratam efformãs compagem. Secundi huius musculi fibræ, si quãdo in se colliguntur, uniuersas costas, quibus musculus inseritur, uersus exteriora uellũt, thoracem dilatantes. Hic musculus in hominibus ita ferè habet, in canibus uerò & caudatis simijs secus: non enim solum ipsi in octo costas inseritur, sed etiam ualidissimè transuersis septimæ, & sextæ, & quintæ, & quartæ ceruicis uertebrarum processibus implãtatur, aut potius (ut quispiam fortè non admodum absurdè contenderit) ab illis processibus sui principij portionẽ assumit.

d 1 ta. O, O. 2. ta. o o, o. 3 tab. charact. 5 6. 7. tab. l. 5. tab. m 6 R. 7. L F. 11 X. 1 S. 13 T.

e Obseruatur id 1. ta. O, O, O. P, P. & tabu. o, o, p, p, p.

Tertius canum thoracem mouentium, quo homines destituuntur.

f Tertius, qui ob Galeni doctrinam in serie occurit, musculus, homini nequaquam perinde ac cani & simiæ cõmunis est: ideoq; duntaxat à me describitur, illoq; orationem, hominis fabricam enarrantem, interpello, ut Galenus promptius intelligatur, & ne quis me aliquem in homine musculum præterijsse nugetur. Hic itaque secundùm anteriora insertionis *g* secundi musculi exporrectus, ab interiori parte transuersi secundę ceruicis uertebrę processibus, carneo exortu *h* enascitur: deorsũq; protensus, ex transuersis insuper aliquot subditarum uertebrarum processibus principium ducit, donec uarijs auctus exortibus, primæ thoracis costæ committatur: hic enim latior, sed tenuior efficitur, & quatuor superioribus costis undique carnosus inijcitur. *i* Vbi uerò quartã, interdum autem, idq; præcipuè in canibus, quintam prætergreditur costam, in *k* membraneum neruosumq; tendinem desinit, qui subsequẽtibus costis ad septimam, aliquãdo & octauam usque exporrigitur, singulis, quibus incumbit, costis firmiter adnatus: quas quum attollit, dilatando thoraci pulchrè præest. Hoc autem canes tanto magis indigere uidentur, quanto longiori pectore quàm homines donantur, isto Galeni musculo prorsus destituti.

f 6. tab. fictus est, Γ notatus

g 6. tab. h 6. ta.

i 6. tab. k 6. ta.

Tertius hominis, qui canum et simiarum quartus est.

l Quartum in musculorum hoc Capite descriptorum serie, homines iuxta ac simię canesq; adipiscuntur, sed nõnihil diuersum. Hominibus enim ex trium inferiorum ceruicis uertebrarum, ac primæ thoracis uertebræ spinis, membraneum latũq; exoritur principium: quod *m* primo caput mouentium musculorum pari, & hac sede *n* repositis, dorsũ thoracemq; mouentibus musculis lustratum, in priora, seu si dextrum spectas musculum, dextrorsum decliue

l 11 ta. 10 tabu. m 11 ta A, A. n 11. ta Q, R, S.

expor-

exporrigitur, carneum euadens, latiq; musculi naturam ostendens, simulatque primi illius paris externum
latus superauit. Deinde ubi primam thoracis costam contingit, in latera sensim obliquè ductus, in tres ue-
luti digitos tripartitur, singulos tribus quatuor primarũ costarum interuallis exporrigens, illisq; sese co-
stis inserens. Canibus porrò ex eodem principio musculus iste prodit, nisi etiam altiùs nonnihil exoriatur.
Verùm ubi membraneum eius principium magis obliquè, quàm transuersim descendens, ad tertiam thora
cis deuenit costam, musculus ipse carnosus latusq; inibi conspicitur: ac tertię costæ, & tribus ordine deor-
o 11 ta. X. sum ipsi succedentibus implantatus, in priora, seu in latus semper obliquè tantisper descẽdit, donec aliquo
usque sub o secundi thoracem mouentis musculi principio reconditus, atque in digitos discretus finiat.
p 5. tab. r. s, t. Musculus iste, si quando contrahitur, eas quibus implantatur costas sursum alliciens, thoracem manifestò
dilatat, hominis thoracem mouẽtium tertius, simiarum uerò quartus statuendus. p Musculo, qui quinto *Quintus anũ, quo huic manus thorax destituitur.*
loco iam uenit commemorandus, homines carent: isq; anteriori costarum parti, qua pectoris ossi proximæ
sunt, exporrigitur: paulo enim supra latus mucronatæ cartilaginis, tendo membranei ualidiq; ligamenti
instar, super costarum cartilaginum fines, sursum nõnihil in posteriora inclinans procedit, quousque secũ
dæ costæ supersternatur. Ibidem namque tendo ille carnosis adaugetur fibris, ex ipsoq; carnosa & tẽdinis
ritu, latiuscula musculi cõstituitur portio, quæ primæ costæ cartilaginis principio, & ipsius ossis fini adna-
ta, ad superiorem eius costæ regionem terminatur, eminentiori sua sede semiorbicularis, & externo latere
longiùs, quàm interno carnosa. Musculum hunc (ut in abdominis musculorum enarratione admonui) nul-
lum peculiarem esse arbitror: nam recti abdominis musculi portio, quantumuis accuratè dissecanti appa-
q 5. ta. Δ. ret. Videtur enim carnosa q recti musculi pars, quę paulo supra mucronatæ cartilaginis latus consistit, in
hunc membraneum ualidũmq; tendinem desinere: atque ita sursum conscendens, denuò carnoso fine pri-
mę costę inseri: r eiusq; musculi naturam referre, qui maxillam inferiorem deorsum trahit, qui in medio
r 15 ta. H, I. tendinis speciem exprimens, duobus uentribus donatur. Aut si hæc costis exporrecta portio, recti musculi
pars non cẽsenda sit, nemo illius termino firmissimè connatam, aut potius ex ipso enatam, ibit inficias. Vt-
cunque uerò res habeat, siue peculiaris sit musculus, siue recti portio, eiusdẽ semper functionis opifex erit:
nimirum uerarum costarum terminos, pectoris ossi coarticulatos comprimendi, constringendiq;, ob idq;
& thoracem arctandi. Cæterùm quum in hominibus mihi nunquam uisus sit (uti neque ijs qui Galenũ
præcesserunt Anatomicis, sese in hominum corporibus exercentibus) hominis duntaxat tres musculos ha-
ctenus recensui, in caudatis uerò simijs, & canibus quinque: atque id adhuc ea conditione, reclamantibus
s 12. ta, Δ. oculis, quintum musculum à recto abdominis distinctũ, Galeni gratia recenseamus. s Sextus itaque si- *Hominis quartus, simiarum 6*
t 11 tab. Ω. miarum, & quartus hominum, ad dorsum mouentium musculorum latera, costarum radicibus, & trãsuer
13 ta. O, O. sorum uertebrarum processuum apicibus exporrigitur. t Originem enim ducit cum u longissimo dorsũ
t 12 ta. K. mouentium musculo, ex posteriori ossis sacri regione, & interiori ilium ossis sede, quam extra sacrum os in
u 13 ta. Γ. posteriore prominere nouimus. Hinc cum undecimo dorsum mouente musculo transuersis uertebrarum
12 tab. M. lumborum processibus innixus, sursum deducitur tam pertinaciter x toto per lũbos ductu illi musculo
x 12 tab. à K ad L. cõmixtus, cõnatusq;, ut meritò ipsius pars censeri queat, neque facilè ab ipso sectione dirimi possit. Quum
primùm uerò uterque duodecimam thoracis respicit uertebram, sextus hic musculus à dorsum mouẽte un-
decimo, notatu digno interuallo abscedit: adeò ut inibi incuriose secantibus, ex illo principium sumere ui-
deretur. Hinc modicè obliquus sursum in latus conscendit, & decẽ superioribus costis ex carnosa sua sub-
stantia y tendines paulo minus toto teretes diffundit, non perpetuò carneis constans partibus: quantum-
y 12 tabu. M. M. uis etiam Galenus hunc undique carnosis partibus constare, in quarto de Administrandis sectionibus li-
z 4 fi. cap. bro prodiderit. Inseruntur autem illi tendines, costarum z tuberculis, quæ ex ipsis paulo postea, quàm à
19 lib. 10 uersus K. transuersis uertebrarum processibus abscesserunt, exuberare relatum est. Cessat autem musculus hic ad
primam thoracis vertebram: interdum tamen adeò conscendit, ut & transuerso septimę ceruicis uertebrę
processui tẽdinem quoque non minus quàm costis offerat. Vndecimæ & duodecimæ costę carnosus dun-
taxat inijcitur: quo enim altiùs musculus ascendit, eo nunc dicti tendines magis euadunt conspicui, ipseq;
musculus, quasi à tendinum generatione absumptus sensim gracilior redditur, thoracis costas deorsum tra
hens, easq; comprimens, ac denique thoracem arctans. a Septimus canum, & quintus hominũ, in poste- *Hominis 5*
a 11 ta. Δ. riori thoracis sede, secundùm inferiora collocatur, originem ducens membraneam latamq;, ex undecimæ *Simiarũ 7.*
b ijs q hac & duodecimæ, ac aliquando decimæ thoracis uertebrarum spinis, tum aliquot etiam primarum lumborũ
sede in 13 vertebrarum spinis. Principiũ hoc b musculis dorsum agentibus, & quarto humani thoracis supersterni
tabula & tur, transuersim rectà in priora porrectum. Vbi autem præsens musculus hos transcendit, costarumq; ossi-
14 occurrunt. bus cõmittitur, statim carneis adaugetur fibris: & tandem uelut in aliquot diuisus digitos, nonę, decimæ,
undecimę, & duodecimæ costarum interuallis, ipsisq; costis sese inserit, multo antè, quàm in cartilaginem
cessant. Hic musculus hominibus longè latior est, quàm simijs & canibus: quamuis etiam in canibus insi-
gnior quàm in simijs uisitur, & in omnibus serratam quoque cõpagem, cum abdominis c musculo obli-
c 3. ta. Θ. què descendente efformat: & quum retractionis earum, quibus inseritur, costarum opifex est, thoracem di
d 8. tab. β, stendentium numero etiam opportunè asscribitur. d Octauus canum simiarumq;, & sextus hominũ, in *Hominis 6*
thoracis cauitate situm sibi peculiariter vendicat, extenditurq; per vniuersum pectoris ossis latus, sub tota *Simiarũ 8*
verarum costarum cartilaginum regione, propemodum costarum os exteriori ipsius latere cõtingens. Est
autem musculus iste triangularis, ex duobus longissimis lateribus, unoq; breui cõstructus, & tenuis, om-
niq; ex parte carnosus. Fibras sortitur obliquas, ex ossis pectoris lateribus sursum in posteriora protensas.
nisi fortassis mauis asserere, ipsas à costis ad pectus, à posterioribus deorsum in priora ferri, huncq; muscu
lum huius sedis intercostalibus annumerare. Adnascitur autem omnibus uerarum costarum cartilagini-

T 2 bus,

e 3.fi.cap. 19 lib.1. E in u, aut x, aut y fig.6. uel 7.

bus, e illas ad pectoris os,in ſinus nimirum,quibus illę inarticulantur,attrahẽs,& eo motu thoracẽ quoque arctans, & coſtarum cartilagines inuicem colligens. f Superſunt pręter utrique lateri communẽ ad huc, vtrinque duo & viginti, ac deinde duodecim. In ſingulis enim coſtarum interuallis, quę undecim in alterutro latere ſunt, bini producuntur muſculi, inde intercoſtales nuncupati. Ad illorum ſi quidem generationem,per totam coſtarum longitudinem, g ab inferiori regione ſuperioris coſtę,in ſuperiorẽ humilioris, & in deſcenſu proximę ſedem, neruoſę quędam fibrę, mox ab ortu carni commixtę, deorſum producuntur. h Et rurſus à ſuperiori parte inferioris coſtæ, alię fibræ in inferiorem elatioris coſtæ ſedem obliquè ſurſum procedunt, ſic ſanè, ut in ſingulis coſtarum interuallis duo intercoſtales muſculi habeãtur, qui mutuò incumbunt,ac fibras decuſſatim prorepentes ſortiuntur,& per uniuerſum interuallum ſemper carnoſi permanent, nec ob loci anguſtiam in tendinem ceſſant.ac proinde intercoſtalium muſculorum alios exteriores,alios uerò interiores non ineptè dicimus. i Externi in ſingulis coſtarum internallis,ſimulatque coſtæ k à tranſuerſo uertebrarum proceſſu abſcedunt,principium habent,ac fibris conſtant,ex ſuperiori coſta in inferiorem obliquè in priora deorſum proreptantibus.Hunc fibrarũ ductum,per uniuerſa ſpuriarum coſtarum interualla, tam quę inter oſſa, quàm quæ inter cartilagines conſiſtunt, exteriores muſculi ſeruant:& uerarum coſtarum muſculi,uſque ad coſtarum partem,qua in cartilaginem finiunt,eũ quoque ductum retinent. l Vbi autem verarum coſtarum oſſa in cartilaginem degenerant, mox fibrarũ ductus uariat.ab inferioris namque coſtæ cartilagine,ſurſum in priora obliquè, uerſus ſuperioris coſtæ cartilaginem,fibræ inibi procedunt,donec & in hac parte exterior muſculus pectoris oſſi committatur.Externis his intercoſtalibus muſculis id priuatim accidit, quòd longè magis neruoſi excarnesq; uiſuntur in ea coſtarum ſede, quæ à uertebris primùm abſcedit, quàm per reliquam interualli longitudinẽ: deinde non ſolum ab inferiori ſede ſuperioris coſtæ in ſuperiorem humilioris coſtæ ſedem ducuntur,uerùm etiam ab externa ſuperioris coſtæ incipiunt ſede, & in externam inferioris inſeruntur. m Internorum intercoſtalium muſculorum fibrę, ſitum prędictis contrarium obtinent;quà enim uertebrarum corporibus proximi ſunt,ex inferioris coſtę ſuperiori ſede, in inferiorem elatioris coſtę ſedem,fibras obliquè ſurſum in priora protenſas mittunt. Hanc fibrarum ſeriem interiores muſculi per tota ſpuriarum coſtarum interualla retinent:ut & in uerarum quoque interuallis,ad eam uſque coſtarum ſedem,ubi in cartilaginem degenerãt: ibidem enim ilico ac interni eò deuenerint, fibrarum ductum emutant.nam à ſuperioris coſtæ cartilagine,in inferioris coſtæ cartilaginem,fibræ in priora deorſum obliquè protenduntur. Atque ut ſemel dicam in verarum coſtarum interuallis muſculi,qui inter coſtarum oſſa habentur,omnino his,qui inter cartilagines exiſtunt, contrario fibrarum ſitu donantur. quod quum preſſiùs Arabes animaduerterent, in ſingulis interuallis non duos, ſed quatuor muſculos eſſe, ueterum quorundam Anatomicorum modo tradiderunt: quanquam de ſex tantum uerarum coſtarum (quæ ſeptem numero cẽſentur) interuallis id uerè aſſeruerint. nam in ſpurijs coſtis bini duntaxat muſculi numerari queunt. Quum itaque ſex ſint uerarnm coſtarum interualla,nihil ex fibrarũ ſerie obſtiterit,in utroque latere quatuor & triginta intercoſtales muſculos enumerare:quemadmodum & ego paulo antè,quum adhuc utrinque duos & uiginti,ac deinde etiam duodecim,præter n muſculum ambobus lateribus communem,enarrationi deeſſe dicerem. Intercoſtalium muſculorum beneficio Galenus pleriſque locis thoracem ſtringi & laxari cenſet:at quum duplices hi ſint,exteriores expirationem moliri prodidit,quod eſt coſtas ſimul adducere,thoracemq; comprimere:interioribus autem inſpirandi munus aſſcripſit,quod eſt coſtas ab inuicem abducere,ampl̃ioremq; thoracis cauitatem efficere.Interdum uerò,non ſibi conſtans,exteriores inſpirationi,interiores autem expirationi præeſſe uoluit.Num uerò uel altera,quęcunque magis tibi arridet,harum ſententiarum ueritati ſit conſona,diligenter (at ſepoſito interim affectu) perpendas uelim. Ego enim, quantumuis Galeni doctrinæ deditus neutiquam ipſius placitis hic queo aſſentiri: quandoquidem hactenns,qua ratione intercoſtales,ſiue interiores, ſiue exteriores muſculi coſtas dirimere,ac ab inuicem deducere poſſint, haudquaquam comperi: quantumuis etiam uiuas Galeni ſectiones animaduerterim,& primùm ſolus mihi has,et deinde in ſcholis eaſdem aggreſſus fuerim: quæ profectò contrarium potius Galeni dogmatibus probant, quàm quòd illis ſubſcribant. Ad hæc, intercoſtalium muſculorum ſitus, figura,fibrę,aliaq; omnia ad eorundem fabricam ſpectantia,dilucidiùs hos muſculos inuicem coſtas adducere,quàm laxare ſuadent.Exteriores quidem inter uerarum coſtarum oſſa,& per uniuerſa ſpuriarum interualla repoſiti,inferiorem coſtam ſuperiori adducere apparent:interiores autem,ſuperiorem inferiori. Deinde exteriores muſculos,inter verarũ coſtarum cartilagines collocatos, ſuperiorem cartilaginem inferiori, & interiores inferiorem cartilaginem ſuperiori attrahere exiſtimo.quod ſi ſit,quid id aliud eſt,quàm ſimul omnes thoracem arctare, anguſtioremq; efficere? Neque mehercule à ratione abſonum eſt,ad expirationem,thoracis ve arctationem, Naturam omnes muſculos intercoſtales produxiſſe:quum fortiori motu impetuq;ad efflationem,uocem,tuſſim, ſternutationem, fæcium excretionem, ad partum faciliùs excludendum, breuiter ad thoracis compreſſionem, quàm ad inſpirationem, thoracis ve dilatationem,indigeamus:adeò,ut muſculi inſpirationis autores meritò inualidi pauciq; ſint, quorum præcipuus nunc recenſebitur.Quum itaq; hactenus omnes unius lateris muſculos, qui in altero latere pares ſortiuntur,explicauibus, opportunum modò erit, orationem ad o muſculum utriq; lateri communem deflectere. Eſt autẽ is,quem Gręci φρένας,& διάφραγμα,& ἀνώκοιλίαν, & παραπίδα:Latini uerò ſeptum tranſuerſum,nonnunquam & pręcordia uocarunt.Hic neque ſitu, neque forma, ulli totius corporis muſculo reſpondet: ſi quidẽ amplus eſt,& orbicularis,& in ipſius medio p caput ſuum,principium ve gerit.Inibi enim ampla latitudine exactè membraneus exiſtit,ex qua fibræ inſtar lineatum ex centro ad circuli circumferentiam eductarum excurrunt, ijs quibus ſeptũ inſeritur,partibus

exporrectę

Intercoſtales muſculi utrinq; triginta quatuor.

Externi intercoſtales.

Interni intercoſtales.

Intercoſtaliũ muſculorum munus.

In fragmẽto de Reſpirationis cauſis.

Ad finẽ libri de Motu muſc.

Septũ trãſuerſum, ſeu muſculus utrique lateri communis.

f Spectã 6 tab.V,X.8 ta.D, E.& figuram illi tabulæ appoſitam, dein V 11 tab.

g 6,11 ta. V.

h 8.ta. E.

i 6.tab.V, X 8.ta. D. 11 V.

k 3.fi.cap. 19 li. 1 as per f ad A.

l eiuſdẽ fi. à B ad E. aut potius 6.ta.T, dein X.

m 8.ta,E, E, ac dein figura illic internã pectoris ſedẽ oſtendens.

n 7.ta.Δ.

o 7.ta.Δ. 1 fig.li.6 I, 1.2.fi.R,R. 3 figu.H.4 Q.5.E 6 n, o.12 I.

p 7.tab.inter k,l,m,n.

exporrectæ. Hæ peculiari musculorum carne adauctæ, reliquam musculi partem carnosam efficiunt, quæ paulatim in progressu densior carnosiorq;, pro fibrarum ductus longitudine redditur: Procedunt itaque fi

q Insertionem uniuersam 7 ostēdit tab.

bræ ex membraneo circulo, q ad inferiorem ossis pectorism regionē, iuxta mucronatę cartilaginis radicem, deinceps aliæ sese succedentes ordine, ad spuriarū costarum extrema inseruntur: non quidem exteriori cartilaginum sede, at interiori, ut costarum cartilagines simul cum mucronata pectoris ossis cartilagine, tutissimum septi transuersi propugnaculum efficiantur. Duodecimę autem costæ cartilagini non solùm inseritur, sed toti costę longitudini carnosus adnascitur, & ad inferiorum costarum extrema, obliquè

r 4 ta. Π. s 6 ta. Δ. t 7 tab. q. aut 25 fig. lib. 5 Q. u 7 tab. t. x 7 ta. o, p,

ascendente abdominis r musculo, & longè magis s transuerso admodū unitur. Cęterùm septi fibræ, ad uertebras dorsi prorepentes, non in undecimam thoracis uertebram, quam spectant, insertionem moliuntur, quòd magna t arteria sub septo transuerso repens & u sextus femur mouens musculus, adeò undecimæ uertebræ obducantur, ut septum ipsi connasci nequeat. Ac proinde septi fibræ, quas hic undecimę thoracis uertebræ cōnecti oportebat, in x duos mēbraneos, sed perquàm ualidos desinunt tendines: qui deorsum ad magnæ arteriæ latera protensi, lumborum musculis inibi cohęrent: & sensim arctiores redditi, ac arteriæ nonnihil sese subijcientes, tantisper porriguntur, donec lumborum uertebras excarnes reperiant, ipsisq; robustissimè & longo ductu inserantur. Vniuersum itaque septum paulo minus toto orbiculare est, situmq; obliquum commonstrat: à pectoris enim osse, per spuriarum costarum extrema, ad eam quam diximus, in lumborum uertebris regionem protenditur, situmq; ob id à prioribus deorsum ad posteriora uergentem obtinet.

y 7 tab, unus inter k, l, m, n, alter extra.

Quinetiam y duos sortitur circulos: unum membraneum, qui caput ipsius putatur: alterum hunc succingentem, qui carneus est. Verùm quemadmodū hic, quo costis propinquiùs accedit, sensim carnosior efficitur: ita & ille, quo septi centro uicinior est, membranosior euadit: non tamen ambo exacti circuli imaginem referunt, sed, ut ita dicam, lati, & una parte in acutum angulum cessantis. Membraneus enim sursum, atque in anteriora acutum porrigit angulum: carneus autem deorsum, atque ad inferiora, illis reticulis quàm similimus, quibus in paruæ pilæ ludo utimur, & præcipuè si eius reticuli capulus dissolutus, modiceq; patescens fuerit, & ipsum lignum (quo breuius & latus redditur) non segniter parietibus

Hæc ex 5 & 6 lib. figuris sunt petenda.

attusum. Cęterùm uniuersum septi transuersi corpus duobus obducitur membranis. totam enim inferiorem ipsius amplitudinem, qua nutritionis organa spectat, peritonæum succingit: superior uerò uniuersa latitudo, cor pulmonemq; respiciens, membrana costas succingente obducitur. Quinetiam contra aliorum

z 8 ta. C. a 7 tab. q. b 7 tab. s. c 7 tab. q. d 7 ta. o, p. e fi. 6 cap. lib. 3 G. f 2 fig. ca. 2 lib. 4 h.

Septi foramina.

musculorum naturam, ζ paucis demptis, septum transuersum quibusdam foraminibus peruium est, quæ Galenus ex Hippocratis sententia duo esse recensuit: a unum, quod uertebris, arteriæ magnæ, & descendenti ad uentriculi orificium stomacho uiam præbet: b alterum, quo uena caua in thoracem transcendit. Nobis uerò tria esse obseruantur: c primum, ubi ab inuicem deducuntur d tendinū illorum principia, quæ solam transmittunt arteriam, & finem e uenæ pari carentis, & f ramos deinde sexti paris neruorum cerebri, qui ad costarum radices, sub membrana costas succingente propagantur, ac postmodum iecori, lieni, renibus, intestinis & omento numerosa serie inseruntur. Si quis modò uertebras hic cum Galeno adnumerare uelit, permitto quidem, quanquam impropriè admodum uertebris septum uiam præbere uideatur: imò uix appositè, uiam, qua arteria fertur, foraminis nomine donamus, quum hęc potius semicirculum in septi transuersi circumferentia exculptum, quàm foramen referat, septumq; superiori seu anteriori uerte-

g 7 tab. f. h fi. cap. 6. lib. 3 B.

brarum corporum parti, non autem lateribus committatur. g Secundum foramen, ad septi transuersi medium, uersus dextrum tamen consistit, h uenę cauæ in thoracem reptanti extructū, cuius corpori septum firmissimè, membranarum ipsi obnatarum beneficio connascitur: quemadmodum & hæ membranæ reli-

i 7 tab. r. K 14, 15 fi. libr. 5 D cū T, V ad G.

quis quoque, quibus septum iter prębet, pertinaciter committuntur: i Tertium foramen, inferiùs quàm media septi sedes, ad sinistrū latus modicè uergens habetur, quo k stomachus, & sexti neruorum paris rami, ad uentriculi orificium dimittuntur: longè profectò secus, ac Hippocrates, Galenus, cęteriq; Anatomicorum proceres arbitrati sunt. Meæ huic sententię non sectio duntaxat, sed & ipsa ratio quoque astipulatur. Arduus enim fuisset stomachi anfractus, si dorso, propter duodecimam thoracis uertebram in primo foramine innixus, sursum ad priora in uentriculi superius orificium detorqueretur. Est enim primum fora

l 15 fi. li. 5 M, N.

men paulo inferius, quàm l media uentriculi secundùm corporis longitudinem metita regio: & ipse uentriculus ea parte, qua stomachus illum ingreditur, teres existit, neque magis, uersus priora, quàm posteriora, stomachus cum ipso continuum corpus efficitur. Cæterùm quum hæc de septi fabrica dixisse sufficiat,

Septi munus.

meritò nunc ipsius functionem enarrabimus. Plato existimauit ipsum duntaxat concupiscibilis, seu naturalis animæ, & animosę septum esse transuersum. Aristoteles uerò, quum has animas, unius tantùm in corde repositæ partes esse arbitraretur, in hoc septum à Natura procreatum affirmauit, ut cordis sedem à uentre dirimat, & animæ originem inoffensam à ciborum exhalationibus, & caloris aduentitij copia seruet. uerùm eiusmodi non modò præstat, sed inter musculos thoracem mouentes, ad respirationem, ac ad propellenda uentris recrementa, in primis conducit. huius tamen officium, quo thoracem mouet, obscurum est: neque sat scio, an quispiam uerè id scriptū posterioris reliquerit, aut etiā illud condignè tradere aggressus sit. Id enim Galeno (si ausim proloqui) peculiare est, ut quum alioquin prolixissimus sit, id quod maximè explicandum est, nonnunquam tacitus, at nō ueluti ex proposito, prætereat, & fabula quapiam, aut aliquo in cæteros conuicio sese surripiat. Porrò quantum hactenus assequor, septū transuersum proprio motu os-

m 2, 3 fig. cap. 11 lib. 4 n. o, o. 1 figu. lib. 6 P, P.

sis pectoris inferiorem terminum, & spuriarum costarū extrema, ad suum caput, tanquam ad centrum introrsum trahit, nonnihil quoque sursum uellens. Septi enim transuersi caput in medio mouendarū partium reponitur: & elatiori sui capitis sedi, quę thoracis amplitudinem respicit, m nerui à ceruice decurrentes inseruntur. Quum itaque in septū se conuellitur, & spuriarum costarum extrema quodammodo ad centrum

colligit, solam inferiorem, eandemq; anteriorem thoracis partem, quam spuriarum costarum cartilagines constituunt, arctat: posteriorem uerò, quæ ab harum cartilaginibus ad uertebras usque habetur, dilatat, ac inuicem quinque inferiores costas dirimit, unà cum sexta, & septima thoracis costis, quarum etiam cartilaginibus septum applantatur. Hac igitur ratione inferiorem thoracis partem septum transuersum dilatat, ac distendit. Vt uerò, quod dico, assequaris manifestius, primùm utranque manum notharum costarum cartilaginibus accommodato: & ui attracto spiritu, qui intrò, sursumq; cartilaginũ extrema uellantur, sentito, deinde hic una manu relicta, alteram posteriori costarum regioni extensam impone: & rursus spiritu assumpto, qualiter iuxta dorsum costæ dirimantur, & cartilagines inuicem conniueant, examinato: nisi fortassis canis, aliud ve animal ad manum sit, cuius uiua sectio, septi functionem doceat. Atque in hac administratione cauendum est, ne dum animal intrò spiritum ducit, id expirare, arbitreris: quod sanè faceres promptissimè, si duntaxat spuriarum costarum extremis, illisq; sedibus animum adhiberes, quibus septũ implantatur. Neque me latet, quosdam nostrę ætatis pręcipuos uiros, qui mihi administranti aliquando obiter astitere, proprium septi motum ad inferiora fieri adhuc contendere: quos præter uiuam sectionem longè euidentissimam, docere oportuit, quòd aluum exonerantes, spiritum, ualidè compresso interim thorace, retineamus, non autem continuò inspiremus, & thoracem dilatemus. quod sanè tum faciendum esset, si in thoracis dilatatione septum deorsum duceretur, ut scilicet tunc cum abdominis musculis excretio ni opitularetur. Atque id etiam docet ualidissima inspiratio, quoties illam ita moliri conaris, ac si spuriarum costarum cartilagines sursum introrsumq; moueri non statueres: quandoquidem cũ ui illas retines, una atque altera inspiratione facta, cartilaginũ sedes non secus laborat, quàm si ui eam pugnis collisisses. Verùm opinor, & te quoque uarijs modis hęc experiri; quemadmodũ & ego nunc adeò uarijs respirationibus attento, ut præ lassitudine calamus è manibus ueniat reponendus. Addam tamen, & suffocatos, aut alia etiam ratione mortuos, qui extremum spiritum assumunt, eundem non remittentes (quod & mirum sane est) liquidò meę sententiæ subscribere. His namque septum transuersum, ad superiora attractum conuulsumq; adeò inter secandum apparet, ut septum in thoracis amplitudinem allatum, iecur & uentriculũ in thoracem trahat, difficilemq; illorum sectionem nobis exhibeat: quę tamen ilico prompta euadit, si thorax alicubi inter costas, aut ipsum septum perforetur: id enim tunc statim flaccidum, instar madidi panni deorsum concidit, ac plus quàm uoles, iecur & uentriculum propendere finit. quod quo nam pacto fiat, illi demum non ignorant, quibus musculorum contractionis & laxationis ratio perspecta est. Hactenus omnes musculos, solis costarum motibus subseruientes, explicauimus, qui simul omnes in simijs numero sunt octuagintaquinque, in hominibus autem octuaginta unus. Quũ uerò & his octo abdominis musculos, in thoracem comprimentium classem prorsus reponendos subnectimus, in homine omnes sunt octuaginta-nouem, in simijs autẽ tres & nonaginta. *n* Oblique enim descendentes abdominis musculi, si tendãtur, admodum humiliorem thoracis sedem comprimentes, thoracem arctant. *o* Recti uerò, cum *p* obliquè ascendentibus costas deorsum trahunt, thoracemq; non parum constringunt. *q* Transuersi etiam, intrò costas adducentes, ad arctandum thoracem faciunt. Porrò eos, qui brachium & scapulam mouent, parum etiam thoracis motibus auxiliari, aliquis arbitrari posset, si aliquando thoracem fortiùs constringerent. uerùm ita longè adhuc magis respirationis musculorum numerus excresceret, qui omnes non in omnibus respirationibus simul operari creduntur. Sunt autem primùm respirationis duo genera, inspiratio scilicet, & expiratio: & hæc rursus singula duplices partes habent. Expirationum enim alia est naturalis, & nõ uiolenta, quæ nulla nisi naturali urgente necessitate fit: alia uehemens, & uiolenta, quam efflationem nuncupamus. Sic quoque inspiratio alia naturalis, alia ad uocis generationem, aut ad aliud quippiam uiolenta existit; atque hæ rursus differentię plurimum maioris minoris ve ratione inter se uariant. Naturalis inspirationis, & expirationis *r* septum dũtaxat manifestus autor censetur: ipso enim cõtracto, tenso ve, medici thoracem abundè dilatari, inspirationemq; illam perfici arbitrantur. deinde rursus laxato septo, thoracẽ sua grauitate promptè concidere, expirationemq; moliri affirmant. Atque id est, quòd Galenus naturalem expirationem citra musculorum opem perfici, scriptũ reliquit. At si aut cordis caloris qualitas increscat, aut ad uocem, aliud ve munus maiori indigueris aere, mox *s* primus, *t* secundus, & hominis *u* tertius & *x* quintus, ac simiarũ canumq; *y* tertius, utrinque unà cum septo ad inspirationem operabuntur, & ex Galeni suffragio *z* interiores intercostales musculi quoque agent. Quanquam nesciam, num *a* exterioribus an uerò interioribus musculis intercostalibus inspirandi munus Galenus, quum ita uarius sit, assignauerit. Si autem maioris expirationis efflationis ve, ad uocẽ, clamores, tibias ac tubas, & id genus instrumenta inflanda, necessitas ingruerit, exteriores intercostalium musculi sese operi accingent, unà cum interioribus. nam, & hos quoque costas inuicem adducere, thoracemq; arctare (quicquid Galenus interim sentiat) autumo. His statim in opere succedet, *b* qui in simijs recti abdominis musculi pars esse dicebatur: pręterea *c* qui ad longissimi dorsum mouentis musculi latus utrinque porrigitur, & *d* qui in thoracis cauitate sub uerarum costarum cartilaginibus latitat: postremò ipsi abdominis musculi, uix autem aut brachium, aut scapulam mouentium aliqui.

Musculorũ thoracẽ mouentium enumeratio, & quando illi suo funguntur officio.

n 3 ta. Θ. *o* 5 ta. Δ. *p* 4 ta. Π. *q* 6 ta. Δ.

r 7 tab. Δ.

Lib. de Motu musculorum, & aliter nõnihil alicubi lib. 8 de Admi nist. sect.

s 4 tab. d. *t* 7 tab. L. *u* 11 ta. F. *x* 11 ta. Δ. *y* 6 tab. Γ. *z* 8 tab. E, E. *a* 8 tab. D, D. *b* 5 tab. r, ſ, t. *c* 12 ta. Δ. *d* 8 tab. β.

MVSCVLORVM THORACEM MOVENTIVM ADMINIſtratio. Caput XXXVI.

a 4 tab. d. *b 4 fig. ca. 22 lib. 1 S.*

OMNIBVS muſculis,quos hucuſque diſſecari docuimus,reiectis, thoracem mouētium adminiſtrationem à *a* primo auſpicabere, haudquaquam omittēs,quin Galeni doctrinę gratia,ſimiam, aut ſi eius non detur copia canē vnà operi adhibeas. Acuto igitur cultello membraneum,ſed impenſe ualidum ligamentum,quo clauicula pectoris oſſi nectitur,primùm diſcindes, mollem nerueamq; *b* cartilaginem expendēs, quæ pręter cartilaginē oſſibus obnatam, pectoris os & clauiculam interuenit. Ad hæc, inter reliqua huius articuli ligamenta,ualidum quoddam ligamentum inquires,quod ab humiliori clauiculę ſede,enatū, illic pectoris oſſi inſeritur,vbi primæ coſtæ cartilago pectoris oſſi adnaſcitur. Mox clauiculam à prima thoracis coſta nunc ſurſum,nunc deorſum reflectes,ac primi muſculi originem & inſertionem,ſimul cum ipſius fibrarum ductu cōſiderabis:& muſculo dein à clauicula liberato, illum pectori adhuc adhęrere ſines.

Ligamēta clauiculæ ad pectoris os. *Primi muſculi adminiſtratio.*

c 7 tab. L.

c Secundus muſculus, quoniam ſcapula modò à thorace dependet, totus ſeſe offert:unde etiam citra aliā operam,à ſcapulæ baſi diſſecandus eſt,& uſque ad inſertiones,quas in coſtas molitur,deducendus. In hac adminiſtratione ſedulò animaduertes, num ſecundus muſculus, à ſcapulæ baſi in coſtas porrectus, thoracis motibus ſuppetias ferat:num uerò à coſtis initium ducēs,in ſcapulam inſeratur,ipſamq; moueat. Atq; ad hanc ſpeculationē non mediocriter confert, quòd in canibus tot tranſuerſis uertebrarum ceruicis proceſſibus illum aut inſeri, aut ab eiſdem enaſci intueberis. Adempta nunc pariter cum brachio ſcapula,illā aliquò repones, quo poſtmodum hęc ad muſculorum brachium,& cubitum,& manum occupantium ſectionem ſubſeruiat. Cæterùm iam *d* tertium canini thoracis muſculum aggredieris, & illo à uertebris liberato,ac ad inſertionem diuulſo, *e* tēdinis ipſius naturam adamuſſim examinabis. Quum itaque hunc muſculum in cane obſeruaueris, in homine quoque eſt quęrendus. quod ubi fruſtra aliquandiu præſtiteris,ad *f* quartum canis,hominis uerò tertium muſculum ſectionem conferes:huiuſq; membraneo principio à uertebrarum,unde prodit,ſpinis lōga ſectione liberato,muſculum ad ſuas,quibus inſeritur,coſtas à ſubiectis illi ſedibus detrahes: niſi fortaſſis huius principiū, quādo capitis aggrediebaris muſculos,à ſpina diremeris,& à *g* primo illorū muſculorū pari auulſeris. *h* Septimū canis,hominis autem quintū, ſimiliter à ſuis quoq;,unde enaſcitur,ſpinis auferes:ac ipſum a dorsū hic mouētib. muſculis, & canis *i* ſexto, hominis autē quarto thoracē mouentiū,ad terminū uſq;,quo coſtis implātatur,liberatū, thoraci appendere ſines. Poſtquam hos prædicta modò ratione adminiſtraueris, integrum eſt,ſingulos ad ſuū principiū tuis manibus trahere, ipſorumq; motum, quo thoracem dilatare creduntur,obſeruare, ac poſtmodum in totum à thorace illos reijcere. Vt uerò *k* quintum canis adamuſſim examines, dummodo abdominis muſculos aggredienti is ſeſe tibi non obtulerit, aut eoſdem nondum diſſecueris, optarim te tranſuerſa linea, recti muſculi carnoſam *l* partem, quę pectus conſcendere incipit, in totum diuidere: ac ſuperiori parte hamulo aut digitis eleuata,eam à coſtarum cartilaginibus nouacula liberare. Conſpicies enim unà cum carnoſa muſculi recti parte, latum tendinem à coſtarum cartilaginibus ſeparari, atque, vt dixi, à carnoſa recti parte enaſci:ac quintum nobis inter thoracis motores enarratum muſculū, recti abdominis muſculi portionē cēſendum eſſe. Atq; id quidē in canibus & caudatis ſimijs inuenies,in hominibus autem (utpote quibus breuiſſimum pectus contigit) minimè. Hæc intuitus, *m* quarti hominis,canis uerò ſexti muſculi caput,ab *n* undecimo dorſum mouente diuides:ac illum à coſtis omnibus diſſecās,qui ipſis inſeratur, in ueſtigabis. Huius itaque functione obſeruata, & ipſo muſculo à thorace abſecto, intercoſtales muſculi exteriores uniuerſi manifeſtiſſimè oculis ſeſe obijciunt. Quò autem & interiores contuearis,leui admodum ſectione,in uno coſtarum interuallo,ſecundùm inferiorem coſtæ ſedem,conaberis exteriorem muſculum diuidere,ac paulatim hamulo eleuatum,ab interiori ſeparare:ilico enim intercoſtalium natura,& fibrę occurrent,inuicem contrario ſitu incubentes. quanquam & interiores,aperto thorace,rurſus licebit examinare. Hortor interim,utcunque eos indagaueris,vt diligentiſſimè inquiras,num interiores alijs quàm exteriores fungantur munijs, ac illi inſpirationi,hi uerò expirationi (aut contrà) famulentur:an ſimul omnes mea ſententia,eidem muneri præficiantur,omneſq; thoracem arctent. Quoniam autem iam antea, quę peritonęo obcinguntur,exempta ſunt,iecur inquam,lien,uentriculus,inteſtina & renes,nulla ſectione adhibita, inferior *o* ſepti tranſuerſi pars conſpicua euadit:ubi mox duos inſpicis circulos,membraneū unum, & carnoſum alterum: ad hæc tria,quæ dixi, foramina,& tendines,lumborum uertebris adnatos. Vt uerò fibras adamuſſim,reliquamq; ſedem ſepti inferiorem exactiùs intuearis,peritonæum à ſepto manibus uenit dirimendum: quod in porcis citra omne fiet negocium, in homine autem, & cane non item. Cæterùm vt ſuperior ſepti pars,thoracis amplitudinem reſpiciens,in conſpectum quoque ueniat, in homine cultro aliquo mediocri, *p* à primæ coſtę cartilagine, quà oſſi ipſius coſtę committitur,ſectionem ad infimam uſque coſtam, per cartilagines utrinque molieris: deinde mucronata cartilagine, ſiniſtra manu eleuata, ab inferiori oſſis pectoris regione,& huius loci cartilaginibus,ſeptum tranſuerſum abrades. Deinceps erectis cum pectoris oſſe cartilaginibus, *q* membranas interiori oſſis ſedi connatas, ac thoracis amplitudinem interſepiētes,et uenas ſimul et arterias,è iugulo pectori exporrectas,abſecabis,donec pectoris os ab omnibus liberatum,cum cartilaginibus à thorace commodè auferas. Repoſito itaque pauliſper pectoris oſſe,à ſepto membranæ thoracis amplitudinem interſepiētes, & cordis etiam inuolucrum,reſcidentur. *r* quod lōgè ſecus,quàm Galenus undique arbitratur,magna ſui parte ſepto in hominibus adnaſcitur, multo ſanè aliter,quàm in canibus,& Galeni ſimijs. Inſuper à ſepto neruos ipſi inſerto, uenam cauam,& ſtomachum

d 6 tab. Γ. *e 6 ta. Q.* *f 11 ta. F.* *g 11 ta. A, A.* *h 11 ta. Δ.* *i 14 ta. Δ.* *K 5 tab. r, ſ, t.* *l inter ſupremum u & r.* *m 12 ta. Δ.* *n 12 ta. N.* *13 tab. Γ.* *Pete hæc ex 8 tabula.* *o 7 ta. Δ,* *[p Ca]puti factū eſt in 8 tabula.* *q Hæc pectus à 2 fig. lib. 6.* *r Spectа ſeriatim 3 et 4 fi. lib. 6.*

Secundi. *Tertij canis muſculi adminiſtratio.* *Tertij hominis,4 cānis* *Quinti hominis,7 canis.* *Quinti canis.* *Quarti hominis,6 canis.* *Septi tranſuerſi.*

Sexti hominis, canis &

abſecabis, id à lumbis ſenſim cum ſuis tendinibus abradens: liberatum uerò, ac menſę exporrectū, rurſus, ſi libuerit, examinabis. Iam pectoris os in manus aſſumens, in parte ipſius interiori, ſecundùm illius longitudinem ſingulos utrinque *s* muſculos tenues, carnoſos & amplos exporrigi conſpicies. Licebit hos à pectoris oſſe ac cartilaginibus nouacula acutiori liberare, & cuius motus autores ſint iquirere. Vbi & hos ab ſecueris, interiores intercoſtalium contemplaberis: ac corde, pulmone, uenis, arterijs, ſtomacho, & ſi quæ alia in thoracis capacitate habentur, ablatis, thoracis muſculorum adminiſtrationi ſummam manum impones.

s 8 tab. β.

DE THORACIS LIGAMENTIS. Caput XXXVII.

THORACIS ligamenta notatu digniora, preter ea, quę ſuperiori Capite in clauiculæ ad pectoris os nexu deſcripſimus, unaq; diſſecuimus, ad duodecim thoracis uertebras ſpectant: unde & hæc cum reliquis dorſi ligamentis examinanda ueniunt. Coſtis autem ad uertebras nullum peculiare ligamentum obducitur, præter membraneum, articulis omnibus commune, quod hic duriſſimum eſt, & cartilaginis naturæ particeps: atq; id potiſſimùm *a* inter tranſuerſi proceſſus radicem, ſeu primum coſtæ ad uertebram articulū, & tranſuerſi proceſſus apicem, uel ſecūdum articulum accidit. Dein prima coſta, quòd maius ferè cæteris onus ſuſtinet, ualidiori ac ueluti peculari ligamento primæ uertebræ corpori, quàm decem inſequentes, nectitur. Duodecima enim, quum prorſus ab undecima undique dehiſcit, nulloq; pacto tranſuerſo ſuę uertebræ committitur proceſſui, etiam inſigniter ualido, ac quaſi proprio nectitur ligamēto, cuius gratia duodecimam uertebram priuatum ſinum (uti & primam, ſui ligamenti etiam occaſione) nanciſci diximus; Coſtarum cartilagines ſuis oſſibus non alligantur, quum hæc in illas degenerent. Vbi autem pectoris oſſi oblongis capitulis inarticulātur, nulla quoque propria ſibi uendicant ligamēta, præter mēbranea, alijs quoque articulis communia. Pectoris etiam os, in ligamentis nihil peculiare obtinet. nam ut & cęteris oſſibus membrana quædam, quam, quòd os ambit, περιόστεον Græci uocant, pectoris oſſi obducitur, atq; hæc ualida, ac quaſi duplicata eſt, & hanc etiam ipſæ coſtarum cartilagines, unà cum coſtarum oſſibus communem obtinent. Licebit itaque eiuſmodi membranas & ligamenta exiguis cultellis in pectoris oſſe & cartilaginibus obſeruare. quæ autem coſtas uertebris committunt ligamenta, non niſi ablatis dorſum mouentibus muſculis, opportunè aggrediuntur.

a 3. ſi. ta. 19 lib. 1 ab a ad c. atq; ita ex oſſiū ſedibus, ligamentorū pete naturā qua cū mēbranea ſint, picturis noſtris proponi nequeunt.

Ligamentorum adminiſtratio.

DE MVSCVLIS DORSVM MOVENTIBVS. Caput XXXVIII.

MVSCVLORVM ſanè uicinitas, ilico muſculis caput mouentibus illos qui dorſi motibus præſunt ſubiungi oportuiſſe, nobis inſinuat: uerùm quum ante thoracis & abdominis muſculos, dorſum agentes muſculi aptè adminiſtrari nequeant, nunc primùm eorū quoque ſermonem aggredi tempeſtiuum fuerit. In quo mehercule (ſi modò in aliqua muſculorum enarratione, oſſium cognitio neceſſaria ſit) memoriam in promptu habere oportet eorum, quæ uperiori libro de dorſi fabrica narrauimus. Non altiùs itaq; uniuerſum dorſum in ceruicem, thoracē, lūbos, ſacrum os, & coccyx os partientes, neq; diuerſam uertebrarū articulationis rationem repetentes, neque etiam duodecimæ thoracis uertebræ, aut quæcūque ea ſit, quæ ſuprà infraq; ſuſcipitur, & oſſis ſacri quietem enarrantes, quot motibus dorſum agatur, modò recenſeamus. Vniuerſum itaque dorſum, à capite ad ſacrum uſque os, inſtar ſemicirculi quodammodo in neutrum latus inclinans, flectitur: deinde in rectā ueluti lineam, in neutram uergens partem, erigitur: poſtea in latus quoque, nec antrorſum, nec retrorſum exporrectum, inſtar ſemicirculi quoque inuoluitur: ut iam quatuor ſimplices ſint dorſi totius motus, flexio ſcilicet, & extēſio, & ad dextrum ac ſiniſtrum latus inclinatio. atque hi motus (ſi qui alij corporis) in obliquū quoque, ſeu in alteram partem uergentes fiunt. Flectimus enim dorſum non ſolùm rectà, ſed etiam dextrorſum aut ſiniſtrorſum magis inclinatum. ſic etiam, quum uelut in ſemicirculum ad latus id inuoluimus, ad anteriora quoque, & ad poſteriora, nō autem ſolùm rectà in latus, illud ducere ualemus: adeò, ut etiam obſcurus quidam circumactus ſimul toti dorſo adſit. Rurſus hos motus, uti iam diximus, ſimul omnes peragunt uertebræ: aut dorſi parte, quę ſub ceruice eſt, quieſcente, ſola ceruix eiſdem prorſus, quos iam toti dorſo tribuimus, motibus pollet: quos non ſolùm quieſcente reliqua dorſi parte ceruix obit, ſed etiam reliquo dorſo aut flexo, aut extenſo, aut in latus inclinato: quandoquidem laxè admodum & priuatim ceruicem moueri, homini utiliſſimū fuit, & in primis quum in contrarios oppoſitos ve motus reliquis dorſi partibus ceruix agitur. Vtcunque enim lumborum uertebras unà cum thorace in anteriora flexeris, atque in flexione reſeruaueris, nihil obſtiterit, quo minùs ceruix in poſteriora ualidè reclinari extendiq; poſſit. Lumborum autem uertebrarum motus, à thoracis uertebrarum motu non admodum diſtinctus eſt: unà enim ferè mouentur, preterquàm quod lumborū uertebris laxior motus in omni differentia concreditus ſit: quod tum coſtarum uertebris, thoracis adnexarum occaſione euenit, tum etiam muſculorum, qui ipſis motibus præficiuntur. Totus enim thorax unà quodammodo in latus inclinatur, quum tamen ſingulæ lumborum uertebræ priuatim id magis poſſint. Verùm ut hæc omnia oſſium articulatio cōmonſtrat, ita multo maximè hos motus ipſi dorſales docent muſculi, nimis quàm frigidè, et nequaquam omnes à Galeno deſcripti. Erunt autem omnes utriuſque lateris *a* muſculi ſimul in minimum numerum redacti, ſexdecim, octo nimirum paribus complexi. *b* Primus itaque, qui parem

Figura ca. 14 li. 1 hac ferè proponit.

Quot motibus dorſum agatur.

Sedecim dorſum mouētium muſculi.

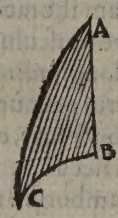
Primus ac ſecūdus, ſeu primū par.

a Seorſim ſingulos ad notabimus.

b 8. ta. A, B. 7. tab. C, D.

in

in altero latere fecundũ habet,à quintæ thoracis uertebræ corporis latere,ubi ipſi coſta coarticulatur,principium ſumit,quod carneum,tenueq;,& acuti inſtar anguli uiſitur:& ſurſum obliquè conſcendens,uerſus medium magis quartæ thoracis uertebræ corporis,obliquo fibrarum ductu proficiſcitur. Illæ namque ab exterioribus,ſurſum obliquè in interiora prorepũt adeò, ut iam ad tertiæ thoracis uertebræ corpus utriuſque lateris muſculi ampliores facti, inuicem quodammodo contermini fiant:in exortu autem tantũ ab inuicem diſtant,quanta corporis uertebræ eſt latitudo. Hanc ſeriem (ut ſcilicet ex inferioris uertebræ corporis latere principium ſeu explantationem ducant,atque magis uerſus medium ſuperioris uertebrę corporis,inſertionem moliãtur) perpetuò ſeruant,quouſque ſenſim mutuò appropinquantes,ad anteriorem primæ ceruicis uertebræ ſedem uſque cõſcenderint: cuius ibidem extuberanti *c* proceſſui,neruoſa inſertione ſimul ambo coeuntes,tanquam trianguli uertice inſeruntur, non admodum manifeſtè occipitis oſſi ad anteriorem dorſalis medullæ foraminis *d* ſedem implantati. Ego hos muſculos,magna ex parte *e* ſtomacho ſubditos,duorum duntaxat loco,ut ſcilicet unus utrinque habeatur,numero: quamuis ex Galeni ſententia ſingulos,duorum uice,aut trium etiam,nonnulli enumeraſſe uideantur,quòd quibuſdam (uti opinor)inſcriptionibus, ſecundùm ipſorum fibrarum ductum exporrectis, inſtarq; albæ lineę apparentibus, animum attenderint.quamuis interim hæ neque ſemper eædem,neque tam paucę appareant,ut earum beneficio utrinque ſolùm duo,tres ue recenſeri poſſent muſculi.deinde etiam longè minus penetrant, quàm ut in plures muſculos alterius lateris muſculum diſtinguere queant. At ſi fortè muſculi principijs inſertionibusq; diſſectionum proceres animum adhibuere,multo pluribus, quàm tribus muſculis hic noſter conformaretur.nam tres muſculi ad tres ſuperiores thoracis uertebras referrentur, & ſeptem ad ſeptem ceruicis.quare ſatius longè eſt,utrinque unum enumerare muſculũ, aut, uti iam dixi (quantumuis etiam præter rationem) decem. Duobus his muſculis proprio motu ceruix,& uix admodum caput ipſum flectitur: ſi enim utriuſque muſculi partes ſimul omnes egerint,recta efficietur ceruicis flexio, uertebris ſcilicet mutuò ſeſe ſuccedentibus:at ſi alteruter tantùm in ſe colligatur,in contracti latus ceruix inclinabitur: uti etiã muſculorum exortus,inſertio,& fibrarum ductus,ipſorumq; continuitas,luce clariùs commonſtrant. Cęterùm hi muſculi non ſolùm ceruicem creduntur flectere, at etiam, uti paulo pòſt audies,thoracis uertebras ſuperiores. Quòd uerò Galenus parum rectè in decimotertio de Partium uſu, hos muſculos caput releuare,& ſurſum ducere docuerit,etiamſi non prolixiùs id modò exequar,neminem latere ſat ſcio. *f* Tertius,& quartus,quorum alter in dextro eſt latere,alter uerò in ſiniſtro,ad hunc modum habent. Dexter ex ſuperiori exterioriq; primæ thoracis coſtæ ſede,carnoſus amplusq; enaſcitur, ex totius nimirum dextri lateris primę coſtæ ſede,quæ à uertebris ad eam uſque coſtę oſſis *g* regionem pertingit, quæ iam in cartilaginem degeneratura eſt. Muſculus ex hac enatus baſi,ſenſim arctatur, & in omnium ceruicis uertebrarũ tranſuerſos proceſſus,interiore ipſorum ſede implantatur,fibras ſurſum obliquè intrò producens. Fibræ enim à coſtæ regione uertebris proxima principium ducentes, in tranſuerſum ſeptimæ ceruicis uertebræ proceſſum inſeruntur. Deinde huic ſedi proximè in ortu ſubſequentes, tranſuerſo ſextæ uertebræ proceſſui adnaſcuntur:ſicq; continua ſerie inſertionem moliuntur,ut illæ tandẽ,quę coſtæ cartilagini proximæ ſunt,primis ceruicis uertebris implantentur,totuſq; muſculus triangularem figuram referat,cuius primum latus primæ thoracis coſtæ exporrigitur:cui & id priuatim obtigit,quòd *h* foramine quodã peruium ſit, quo uenæ & arteriæ in brachium excurrentibus iter exhibet. Secundũ latus ad ceruicis longitudinem, ipſiusque in tranſuerſos proceſſus inſertionem fertur. tertium uerò,à coſtæ cartilagine,ad tranſuerſũ primę ceruicis uertebræ proceſſum pertinet. Huius muſculi,ſuiq; coniugis functionem orationi adjiciam,ubi quintum & ſextũ expreſſero. *i* Quintus itaque,qui ſextum in ſiniſtro latere ſibi parem ſortitur, principium in dorſo aſſumit, ex tranſuerſi ſextę thoracis uertebræ proceſſus radice,ad primum eius uertebræ poſterioris proceſſus, ſeu ſpinę exortum. Hinc aſcendens, ex reliquarũm quinque ſuperiorum thoracis uertebrarum tranſuerſis proceſſibus enaſcitur,ſenſim craſſior ualidiorq; redditus, quouſque admodum pertinaciter in externam ſedem tranſuerſi proceſſus ſeptimę ceruicis uertebræ inſertionem tentet: huic enim primùm muſculus inſeritur,& deinde reliquarum omnium ceruicis uertebrarum tranſuerſis proceſſibus,ad *k* exteriorem eorundem ſedem. quanquam in *l* tranſuerſum primæ uertebræ proceſſum inualidam,& non admodum pa tentem implantationem(ut neque etiam tertius muſculus)perficiat. Quinto itaque & tertio muſculo, qui dextris uertebrarum proceſſibus inſeruntur,ceruix duntaxat in dextrum latus inclinatur: recto quidẽ ductu,utriſque muſculis unà laborantibus: obliquo autem, alterutro duntaxat ſe colligente. Tertius enim, quieſcente quinto,in latus quidem,ſed magis antrorſum ceruicem inclinat, quintus autem in poſteriora magis. *m* Septimus muſculus,cui in ſiniſtro latere octauus reſpondet,à ſeptimæ thoracis uertebræ ſpinæ radice,deinceps & à reliquarum ſuccedentium thoracis uertebrarum ſpinarum quoque radicibus,ubi inuicem uertebræ articulantur,principium ſumit:non autem à ſpinarum lateribus,que *n* muſculo occupãtur, quem decimumquintum enumerabo. Quãdo ſeptimus hic muſculus,ſenſim ad ceruicem exporrectus,infimam ceruicis uertebrã contingit,uehementiùs ampliorq; ſede ab illa enaſcitur,& obſcuram admodum inſertionem illarum fibrarũ,quæ à thoracis uertebris originem duxere,in illius uertebræ ſpinam molitur. Reliquis autem ceruicis uertebrarum ſpinis ualidè innaſcitur, atque ab earundem tranſuerſorum proceſſuum radice,noua ſemper initia educit,enatas perpetuò fibras,ſpinæ ſuperioris uertebrę tantiſper inſerẽs, donec

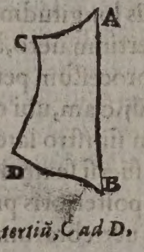

Præſenti figura,muſculi,quem hic deſcribimus,fibrarum naturã & ſeriem, ac latera rudiuer delineauimus. Significet igitur A ad B, ipſius latus uertebris exporrectum C ad B, latus ſecundum coſtam ductum. C autem ad A, latus, quod ab anteriori coſta ſede,obliquè ſurſum ad muſculi apicem contendit.

c 8, 10 fi. cap. 15 li. 1 M.
d 1 fi. cap. 15 lib. 1 G.
e 7 tab. E. et 14, 15 fi. lib. 5 A, B.
f 7 tab. G. 8 C. 14 ta. N.
g 1 fig. 19 cap. li. 1 A, B elatiſſima.
h Id expreſſimus in tabulis epitomes horum librorum.
i 13 ta. H.
k 9, 10 fi. cap. 15 li. 1 z. & 8 fig. charact. 5, 6.
l 2, 3 fig. cap. 5 lib. 1 S.
m 14 tab. O. 13 ta. l.
n 14 ta. Y.

Tertius & quartus.
Quintus et ſextus.
Muſculi 3, 4, 5, 6 munus.
Septimus et octauus.

donec ualidissimè in totam *o* inferiorem spinę secundæ ceruicis uertebræ sedem implantetur, dexterq; musculus sinistro coniungatur, uti & toto per ceruicem progressu mutuò accumbunt, hærentq;, duntaxat uertebrarum spinis inuicem dirempti. Horum musculorum fibrę non prorsus rectà sursum conscendunt, uerùm ab exterioribus sursum modicè intrò feruntur: quare etiam & hi quoque musculi obliquis pręsunt motibus. Si enim septimus unà cum octauo contrahatur, recta ceruicis peragetur extensio: at sinistro laborante, & quiescente dextro, sinistrorsum extensio fiet: quemadmodũ solius dextri lateris musculo cõtracto, in dextrum quoque latus ceruix magis extenditur. Atque hi omnes, ceruicis potissimùm famulantur motibus, ac inter musculos caput agentes subinde recensentur, etiamsi caput secundariò duntaxat mouent. *p* Nonus autem, & decimus, quorum utrinque etiam unus est, in illorũ musculorum habentur numero, qui ψόαι & νεφρομῆτραι & ἀλώπεκες, Græcis dicuntur. quãquã Clearchus exteriores quoque, quos *q* undecimũ, & duodecimum, & *r* decimumtertium, & decimumquartum in sermonis progressu numerabo, sic appellauerit. Quàm uerò dilucidè uereq; Galenus hos musculos, seu lomborum carnes (ut interpretis uoce utar) descripserit, & num etiam simiæ, aut cani (qui hic musculis admodum ab homine uariat) ipsius enarratio, qua ueteres, hominum corpora secantes, immeritò arguit, conueniat, penes te esto iudicium. ipsa enim simię non admodum quadrat, & longę minus homini: quod tum demum abundè intelliges, quando hæc nostra, adhibitis sectionibus, cum ipsius oraculis contuleris. Nolo enim prolixiùs sermonem uera narrantem, & aliàs satis diffusum, quibusdam disceptationibus hic interturbare: id satis esse ratus, si mea hæc cum Galeno pugnare moneam. In lumborum itaque interna sede, quando iam omnia intestina simul cum peritonæo resecta sunt, in hominibus utrinque tantùm * duo apparent musculi, quorum alter femoris famulatur motibus, alter uerò huius Capitis, seu dorsum mouentium nonus erit. Qui femoris motui præest, in Capite musculorum femur mouentium sextus habebitur. quamuis nunc obiter, Galeni gratia, illum, & hic describere nihil prohibeat: ut præsens sermo, Galeni de lumborum carnibus enarrationi abundè conferri possit. Ab undecimę itaque & duodecimæ thoracis uertebræ corporis latere, quo costæ tuberculum excipit, carnosus *s* oritur musculus, qui etiam à duarum, aliquando, & trium, superiorum in lumbis uertebrarum corporibus carnosus similiter prodit, & teres effectus, ab interioribus deorsum uersus exteriora obliquè descendit, semper, quousque coxendicis *t* os contingat, carneus, *u* inibi enim arctatus, & excarnis redditus, in teretem finit tendinem: qui tandem in *x* minorem interiorem ve femoris processum *y* insertus, femoris flexui auxiliatur. Hic musculus in lumbis modò magis, modo minus apparet liuidus, & potissimum iuxta ipsius tendinis productionem. Atque hic unus lumborum interiorum est: non quòd lumbi uertebratum motibus pręsit, sed quòd hic situetur. *z* Musculum autem, qui ex ilium ossis cauitate eandem cum prædicto in femur insertionem molitur, in lumborum, musculorum numerum, uti nemo, quòd sciam, fecit hactenus, non repono. *a* Secundus itaque lumborum musculus, insignis, crassus & carnosus est, priori subiectus, sed illo longè breuior, & amplior. Enascitur enim ex *b* posteriori superioriq; ossis ilium cauitatis sede, quæ è regione superioris *c* sedis primi sacri ossis transuersi processus habetur. deinde etiam ex tota illa ossis sacri quoque parte, musculus iste carneo crassoq; admodum principio exoritur: & modicè angustior redditus, sursum ad duodecimam thoracis costam protenditur, cui carnea insertione inferiori in parte inseritur. Ab interno autem latere musculus iste *d* transuersis omnium quinque lumborum uertebrarum processibus, secundùm ipsarum longitudinem, ab interna sede inseritur, lateribus etiam uertebrarũ, unde nerui primùm emergunt, applanatus: adeò ut quadrangulum musculus hic constituat, cuius unum latus in ilium osse, & sacro, ad exortus radicẽ censetur: secundum, duodecimę thoracis costæ longitudinis pars: tertium, ipsę lumborũm uertebræ: quartum uerò, à duodecima costa, ubi iam à duodecima uertebra aliquousque abscessit, ad externam exortus partem producitur, quæ propemodum ad *e* medium ossis ilium spinæ longitudinis consistit. Fibræ autem ipsius, ab exterioribus introrsum obliquè ad superiora ascendunt: & quæ ab osse sacro principium ducunt, quintę & infimæ lumborum uertebræ inseruntur: quæ autẽ has ordine uersus ilium os, exteriusq; latus insequuntur, sensim in superiores uertebras desinunt. Huic musculo, qui inter dorsum mouentes nonus mihi enumeratur, & decimo, qui noni musculi coniunx est, lumborum uertebrarum flectendi munus concreditum est, ipsiq; ambo duntaxat illius motus autores sunt. Sed quum horum utrinque unus consistat, & is obliquis donetur fibris, pręsentes musculi obliquam quoque flexionem moliuntur, prout hic ille ve solus ĩ se colligitur. Sola itaque inferior dorsi pars, & superior, proprios musculos flexionis opifices sibi adnatos obtinent. quorum etiam beneficio media dorsi pars, ipsæ uidelicet thoracis uertebræ, *f* quorum corpora sunt excarnea, nonnihil inclinantur, superioribus scilicet unà cũ ceruice, inferioribus uerò simul cum uertebris lumborum inflexis. Quanquam non ineptè fortassis quispiam dixerit, thoracis flexioni (quę non nisi uniuerso thorace simul inflexo perficitur) etiam *g* rectos abdominis musculos, thoracem deorsũ trahentes, suppetias ferre. *h* Vndecimus, & duodecimus utrobique sunt singuli, & soli duntaxat ex sex adhuc recensendis, in posterioriq; dorsi sede positis, Galeno, cogniti: quamuis etiam neque horum descriptionem rectè nobis tradiderit. Vndecimus enim, ex longioribus totius corporis est *i* musculis, ab infima ossis sacri sede, ad primã usque thoracis uertebram exporrectus, illiq; thoracis *k* musculo imagine similis, quem ipsi in ex ortu, & per lumbos progressu connatum, in omnium costarum radices insertionem moliri diximus. Iste itaque dorsum mouentium musculus, ex totius ossis sacri spinæ summo, secundùm ipsius

Præsens figura, musculi quem hic persequimur, circunscriptionem aliquo pacto proposuit, & D ad B latus, quod modo primum appellatur, terminat. C ad A, secundum. A ad B, tertiũ, C ad D, quartum.

Nonus & decimus.

In quĩto et secundo de Admi. sect.

Qui musculi in anteriori lumborũ sede occurrant.

Vndecimus & duodecimus.

Ad finẽ 5 libri de Admin. sect.

o 7 fi. cap. 15 lib. 1 f.
p 7 tab. u. 8 ta. Z. 13 z. 14 P.
q 13 ta. Γ.
r 14 ta. T.
** unus 7 tabu. u, alter u. et dein 8 ta. Θ unus, Z alter.*
s 8 tab. a.
t 1, 2, 3 fi. cap. 29 li. 1 T.
u 8 tab b.
x 1, 2 fig. cap. 30 li. 1 a.
y 13 ta. β. 14 tab. c.
z 8 ta. A.
a 8 ta. Z. 14 tab. P.
b 3 fi. cap. 29 lib. 1 sedes ad latus sinistrũ K, K consistens.
c ad Z 1 fi. ca. 18 li. 1.
d Si ex musculorũ tabulis ossiũ seriem non assequeris, illã ex tribus ultimis lib. 1 petes.
e ad elati? K 3 fi. cap. 29 lib. 1.
f Ostendit hoc 8 tab.
g 5 ta. Δ.
h 23 ta. Γ. 12 tab. N. 14 tab. Q. R, S.
i 16 tab. L & Δ, ac alij ferè tibiam mouẽtes.
k 12 ta. Δ.

l 14 ta.T. ſius longitudinem,& deinde ex ſpinis quinque uertebrarum lumborum,neruco ualidoq; admodum prin
m qua conſiſtit ad ſiniſtrũ H, I 3 ſi.cap.29 lib. 1 cipio enaſcitur,quod l illi,quem in tota ſerie decimumtertium appellabimus, inſternitur: deinde à tota
quoque oſſis ilium interna ſede, m quæ extra tranſuerſam oſſis ſacri regionem retrorſum prominet,prin
cipium hoc carnoſum omnino educitur:& ut ſedes,à qua muſculus hic exoritur,acuta eſt, n ita quoq;acu-
ti inſtar anguli muſculis inibi uiſitur. Hinc ſurſum aſcendens, carnoſior paulatim ad externum ipſius la-
n 14 ta.S, tus efficitur,tranſuerſis lumborum uertebrarum proceſſibus inſertus, ac ueluti teretis muſculi imaginem
o 14 ta.Q. o carnoſa ſua ſede exprimens. Si enim & p neruoſo ipſius,quod ex uertebrarum ſpinis pendet,principio
p 14 ta.R. attenderes,latior multo quàm profundior dicendus eſſet.attamen externa ipſius ſede læuis,æqualis ve eſt:
interna autem parte,propter ſuæ carnoſæ partis craſſitiem,& neruoſæ tenuitatem,ſecundùm ipſius longi
q 14 tab. inter Q & R. tudinem q ſinus quodammodo illi inciſus uidetur, quo decimotertio nobis enarrando muſculo cedit,&
locum porrigit. Vbi uerò ad undecimam uſque thoracis uertebram conſcendit,arctior longè redditus, ne-
que reliquis ſuperiorem uertebrarum ſpinis adeò connatus, ſenſim ad primam uſque thoracis uertebram
anguſtior redditur,tranſuerſis omnibus thoracis uertebrarũ proceſſibus innixus, quibus ſingulis ex inter
r 13 tabu. M, M. na ſua ſede, r tendinem inſtar anſulæ cuiuſdam exporrigit, ipſorum proceſſuum apicibus,& ueluti coſtę
s 12 ta.Δ. dein M,M. cum ipſis articuli termino inſertum:pari omnino modo,quo s quartus hominis thoracem mouens muſcu
lus,qui coſtis ſingulis tendinem quoque offerebat. Verùm is thoracis muſculus,ab externo ipſius latere e-
iuſmodi tendines remotiùs à ſe diſpargit.dorſi autem muſculus,non ex altero latere,ſed potius ab interna
anteriori ve ſede tendines emittit,nõ recto tramite,uerùm obliquè uerſus exteriora ſurſum expanſos, quẽ
admodum etiam muſculi fibræ omnes obliquæ ſunt. Vnde quoque euenit,thoracem lumboſq; horũ mu-
ſculorum,undecimi ſcilicet,& duodecimi ope,rectà,& etiam in latera extendi. Ambobus enim æque con
t 14 ta.T. tractis,tota illa dorſi pars,cui pręſentes muſculi inſeruntur,in neutrum latus uergens extenditur:at altero
u 14 tab. Q, R, S. tantùm contracto,in ipſius latus ſpina extenſionem experta inuoluitur. t Decimustertius,cui in ſiniſtro *Decimustertius & 14.*
latere decimusquartus reſpondet,ſub u undecimo occultatur,ab illa oſſis ſacri ſede x principium obti-
x 14 ta.V. nens,quæ ab ipſius ſpina ad eius cum ilium oſſe connexum pertinet. Atque ut illa ſedes ſurſũ aſcendens,
modicè lateſcit,ita muſculi huius quoque initium infima ſede acutum eſt,& latius modicè effectum,tan-
dem ad tranſuerſum quintę lumborũ uertebrę proceſſum ducitur: & illic rurſus reliqua ipſius ſede latior
y 14 ta.X. redditus,& à tranſuerſis reliquarum uertebrarum proceſſibus initium ducẽs, y ad undecimæ uſque tho
racis uertebræ ſpinam conſcendit:& progreſſu gracilior tenuiorq; factus,inibi in acutum finitur angulm.
Exortus, quem decimustertius muſculus ab oſſe ſacro ducit, ſui coniugis muſculi exortui contiguus eſt:
quemadmodũ etiam per reliquum in altiora progreſſum præſentes muſculi inuicem committuntur, in-
ter ſpinarum interualla tantum mutuò dehiſcentes,quanta ligamenti eſt craſſities,quod in ſpinarum in-
teruallis reponi,ſecũdo ab hoc Capite audies. Horum muſculorum fibrę, ab inferioribus ſurſum uerſus in
teriora obliquè aſſurgunt,& ex inferiorum uertebrarũ tranſuerſis proceſſibus,& ſpinarum radicibus ena-
tæ,in ſuperiorum uertebrarum ſpinæ amplitudinem perpetuò ſeſe inſerunt. Quotieſcunque igitur utriuſ-
que lateris muſculus in ſe colligitur,ſuaſq; fibras cõtrahit,lumborum uertebrarum,& ſi quæ thoracis ſub
uertebra utrinque ſuſcepta reperiantur, ſpinæ ad ſe inuicem conniuent: earundemq; interualla conſtrin-
guntur adeò,ut ſimul contracti muſculi,totam illam ſpinę partem,cui committuntur,appoſitiſſimè exten
dant:at altero in ſe tantùm collecto,in obliquũ hæc dorſi pars extenditur,lateralemq; illam in ſemicircu-
z. 14 ta.Y. lum quodammodo inuolutionem patitur. z Decimusquintus & decimusſextus (utrinque etiam unus) ab *Decimusquintus & 16.*
undecima thoracis uertebra ad primã uſque ipſius protenduntur, totam ſpinarum amplitudinem,quæ ab
ipſarum radice ad apicem uſque conſiſtit,amplexantes,& ſimiliter ac poſtremò dicti,carnei,ſed ualidiſſi-
a iuxta X 14 tab. mis interim neruoſiſq; fibris admodũ intertexti. Hi muſculi a ad duodecimam thoracis uertebram, aut
ad eam quę ſuprà infraq; ſuſcipitur, tenues ſunt, quemodmodum decimitertij quoque ad eandem uerte-
b ad Y 14 tab. bram inſertio tenuis prorſus uiſitur:at ſurſum exporrecti,paulatim craſſeſcunt, b quouſq; ad quintæ tho
c propter a 14 tab. racis uertebræ ſpinam aſcendunt. hic enim tota ſua mole craſſiores euadunt,& ſurſum tenſi, denuò c ex-
tenuantur,propter primę thoracis uertebræ ſpinam,parem craſſitiem cum illa,quę ad undecimam eſt,ſor
titi. His quoque muſculis interualla ſpinarum opplentur, & inuicem inibi contigui ſunt:quum inter illos
nihil mediet,præter membraneum ligamentum, à ſuperiori ſpina in inferiorem porrectum. Functio uerò
horum muſculorum potiſſima eſt,ſpinas,quibus inſeruntur,mutuò colligere, itaq; eam dorſi partem,cui
adnaſcuntur,cum reliquis muſculis extendere. Sed ut præſentes muſculi, inter reliquos dorſi motuum au
tores, rectis fibris magna ex parte donantur, ſic quoque admodum modicè obliquis motibus præſunt.

MVSCVLORVM DORSVM MOVENTIVM ADMINISTRA-tio. Caput XXXIX.

DORSVM mouentium adminiſtrandi ratio in promptu iam eſt,ſi hucuſque ſectionis
a 8 tab. A B. noſtræ ſeriem obſeruaueris. In anteriori enim dorſi parte, illi etiam citra ſectionem con *Adminiſtratio primi et 2.*
ſpicui ſunt,quos a primum & ſecundum nominauimus. Si uerò horũ ortum & inſertio
b 8 ta. G. nem lubet exactiùs cõdiſcere,illos à ſuis uertebris paruo & acutiori cultello abrades. de
c 8 ta. Θ. inde b tertio à prima thoracis coſta liberato,qui tranſuerſis ceruicis uertebrarum is in *Tertij et 4.*
ſeratur proceſſibus,examinabis. In lumbis,quoniam peritonæum, & ſeptum quoq; trãſ
uerſum dudum ademiſti,licebit muſculum,quem nos c primum in lumbis recenſuimus,ac femoris moti *Noni et 10*
bus famulari diximus,ſuo principio à uertebrarum corporibus liberare,& ad coxendicis uſque os, à ſubdi

to ipsi d musculo, qui noster lumborum secundus est, dorsum autem mouentium nonus, solis manibus di d 8 Ξ.
uellere, ut omni ex parte nonus musculus in conspectum ueniat, quem ab osse ilium, & sacro osse erasum, à
transuersis lumborum uertebrarum processibus, & earundē corporibus, & duodecima thoracis costa acu-
tiori cultello discindes, eius naturam munusq; non oscitanter examinans. At si canis, aut caudata simia ad
manum sit, primò illum dissecabis, quem in illis animalibus membraneo nerueoq; principio, à coxendicis
ossis elatiori sede enasci conspicies, quiq; obliquè uersus interiora sursum ascendens, ac carnosa auctus sub
stantia, in superiorum lumborum, & inferiorum aliquot thoracis uertebrarum corporibus inseritur, dorsi
quoque flexioni subseruiens, quam canes in circulum magis quàm homines moliuntur. Si enim hunc in-
Ad finē 5 de Admin. disse. dagaueris, Galeni de lumborum carnibus enarratio tibi aliquantulo reddetur dilucidior. Hoc igitur, quo
homines destituūtur, adempto, reliquos duos, canibus & hominibus in lumbis communes, in cane quoq;
dissecabis, ut nonnullam in illis quoque musculis differentiam, Galeni intelligendi gratia, intuearis. Resu-
pinato iam cadauere, e quintum musculum à thoracis uertebris paruo cultello continuò derades, donec e 13 tabu. H.
Quinti et 6 Administratio. illum in omnibus insertionibus conspexeris. Huic f septimus succedet, similiter à uertebris deradendus.
At in hac functione cauendum est, ne g decimiquinti musculi portionem, septimi loco abscindas: inuicē f 14 ta. O.
Septimi & 8. enim pertinaciter hærent, & decimusquintus septimi musculi principium aliquousque h subit. Nunc no g 14 ta. Y.
uacula, acutiori ve cultello, secundùm spinarum in lumbis, & in osse sacro ductum, tentanda est sectio, quę h ad a 14 tabula.
Vndecimi & duodecimi. i vndecimi musculi principium à spinis liberet. Ne verò simul k decimumtertium (vt Galenus proculdu- i 13 ta. Γ.
bio in simijs, alioquin ad sectionem aptissimis, fecit) imprudens auferas, ac vndecimi partem esse arbitre- k 14 ta. Γ.
ris, sectio illa non altiùs inijcienda est, quàm vt vndecimi duntaxat exortum diuidat: cuius crassitiem fa-
cilè coniecturabis, si paruo cultello musculum à transuersis lumborum vertebrarum processibus disseca-
bis, & à decimotertio subleuatum, ad spinas quoque vertebrarum inuerteris. Hoc itaq; musculo à lumbo-
rum, & ossis sacri spinis liberato, cauendum est, ne illum thoracis vertebrarum spinis adeò connatū arbi- l 14 ta. Y.
treris, vt l decimumquintum musculum vnà cum ipso vndecimo auferas, cumq; reliquis omnibus Ana-
tomicis hallucineris. Postquam igitur internum quoq; musculi latus, vtcunque à subditis connatisq; sibi
partibus diremptum conspexeris, ab ilium etiam osse deradetur, & principio ipsius apprehenso, sensim
attolletur: vt ipsum ab illis quib. inseritur partibus liberans, tandem intuearis m tendines illos, quos à se m 13 tab, M, M.
palmitis instar, in transuersorum thoracis vertebrarum processuum apices elegantissima serie digerit. Hoc
adempto, citra aliam sectionem n decimustertius, & o decimusquintus, sunt in conspicuo. Vt tamen illo n 14 ta. T. o 14 ta. Y.
Decimitertij & 14, 15, 16. rum naturam ad amussim inquiras, necessum est & hos quoque à vertebris sedulò deradere: quod sanè in
spinæ musculis eo operosiùs præstiteris, quo ijdem pluribus ossibus, & innascantur, & à pluribus ortum du
cant. Ob quod laudandus etiā venit rerum Opifex, qui ita musculos hos fabrefecit, vt seorsum vnam quā-
que dorsi partem succedentibus motibus agere possimus: ne simul vniuersum, multas actiones impeditu-
ri, semper mouere cogamur. Cæterùm vbi & hos abstuleris, transuersam duces sectionem, quæ sacrū os, &
infimam lumborum vertebram, ab anteriori sede, ad dorsalem vsque medullam penetret: vt deinde infle-
xo vnà cum costis thorace, dorsum ab osse sacro diuidere queas, vertebrarum ligamenta iam indagaturus.

DE VERTEBRARVM LIGAMENTIS. Caput XL.

LIGAMENTA primam uertebram capiti, & secundam primæ, & secundam rursus capi-
ti a colligantia, superiùs enarraui: b quæ autem reliquas uertebras inuicem conuin- a fi. ca. 3 0.
ciunt, nunc pertractabo, ab illis, quæ uertebrarū corpora colligant, sermonis facturus ini b Neq; hæc etiam ligamēta secus quàm quis ad ossiū circunscriptionem fingere posset, proponere nobis licuit: quare etiā ad ossa te conferes.
Ligamēta, uertebrarū corpora cōmittentia. Cap. 8. lib. de Ossibus. tium. Inter secundæ itaque & tertiæ uertebræ ceruicis, ac deinceps inter reliquarum om-
nium uertebrarum corpora, c substantia quędam reponitur, quam Galenus cartilaginē
uocat, & qua uertebras inuicem haud colligari, contra eorū qui illum præcesserunt disse
ctionis Procerum sententiam, asserit, Nam non huius cartilaginis beneficio ipsas, cōmitti uult, uerùm ter
tiæ dorsalis medullæ tunicæ, inter uertebrarum corpora se insinuantis. Cuiusmodi uerò hæc sit, in dorsalis
medullæ sermone persequar, tunc nimirum, quando præter duas cerebri membranas, dorsali medullę pro
ximè adnatas, uertebrarum foramina, seu cauitatem (quæ dorsali medullæ uiam præbet) membrana quadam ossi-
bus undique connata succingi audies. Hæc mēbrana nihil pror
sus, nisi fortassis crassitie ab illa differt, quam circumossalem
uulgò dicimus. Num uerò Galeni sententiæ, an Veterū illorū, c fi. ca. 14 lib. I, R, R.
qui in dissectionibus, quantū Galeni scripta ostendunt, admo-
dum fuere seduli, accedendum sit, penes te esto iudiciū. Nam
etsi humanum cadauer ad manū nō sit, non tamē fieri poterit.
quin tibi iā à lectione surgenti, alicuius animalis dorsū mensę
adhibeatur, uel etiamsi pisce uescendū erit, ac proinde uel lu-
di causa (dummodo diuina illa Hippocratis in libro de Articu
lis oracula nō fastidieris) unam uertebram ab alia seiungito:
& quacunq; etiam corporis adhibita cartilagine, tecū perpen-
dito, num illa uertebrarū cartilago, exquisitæ cartilaginis natu
ram obtineat, num uerò ligamenti cartilaginosi. Hac enim ra-
tione manibus pedibusq; in Veterum sententiam, relicto pro-
cul Galeni placito, iturus es: neque tibi persuaderi fines, membranam quandam, cuius beneficio uerte-
bre

Vt leuiori negocio, quæ hic pertracto, assequaris, duas è thorace uertebræ, anteriori facie ex puerili corpore depictas habes. In quibus 1 notat superioris uertebræ cartilaginem, sui corporis inferiorem appendicem, ipsumq; corpus interuenientem. 2 eiusdem uertebræ humiliorem appendicem. 3 cartilagineū ligamentum, superioris inferiorisq; uertebræ appendices intercedens. 4 superiorem inferioris uertebræ appendicem. 5 cartilaginē. dictam modo appendicem suæ uertebræ copulantem.

bræ inuicem connecterentur, duci inter uertebræ os, & cartilaginem hanc ligamentoſam, fibroſam, mollem, mucoſam, neque cartilaginis modo ſolidam, continuam ve, ne fortè duntaxat de duritie loqui uideamur. Quum tamen hæc expendes, ſedulò cauendum eſt, ne in agni, aut hœdi, aut uituli ſpinam incidenti, cartilago inter appendicem corporis uertebræ,& ipſum corpus occurrens,tibi imponat,illamque cartilaginem eam eſſe arbitreris,de qua hic ſermonem inſtituimus.Quin potius in illis uertebris perpendito tres cartilaginum,ut ſic dicam, ordines,duobus oſſibus inter duas uertebras diremptos:ac poſtmodum illis ordinibus animaduerſis,cartilaginũ naturas obſerua,firmiuſq; adhuc Veterum dogmati ſubſcribito. Conſpicies enim duas cartilagines inter utrarunque uertebrarum corpora,et ipſarum appendices poſitas, ad amuſſim eſſe cartilagines,nihilq; ab illis differre,quę reliquos appendices & oſſa interueniunt. At cartilaginem inter appendicis mediam,profectò (niſi Galeni nomine oculis parũ fidas tuis) nihil prorſus aliud quàm ligamentum eſſe dices, quod Aſclepiadum familię, quæ pueros ſuos cadauerum ſectionibus tanta cura exercebant νευροχονδρώδη σύνδεσμα appellarunt:atque huius interuentu,non autem tertiæ dorſalis medullæ tunicæ,uertebrarum corpora colligari aſtrues, nulla interim interueniente membrana. Quapropter ſi Veteribus accedis,inter ligamẽta,cartilaginis natura pollẽtia, has vertebrarum cartilagines cõnumera: expenditoq; pariter magnam Naturæ induſtriam,quæ cartilaginoſum hoc ligamentum ita adaptauit, ut dorſi quoque motibus (uti iam prius à me comprehenſum eſt) cedendo aſſurgendoq; opituletur. Cæterùm alijs adhuc ligamentis uertebrarum corpora colligantur: per totam enim dorſi longitudinem, ualidiſſima ligamenta toti uertebrarum corporum ambitui obuoluuntur: quę etſi undique craſſa,ſpiſſa,& robuſta,ſed mucoſo interim humore oblita ſint,attamen in anteriori corporis ſede, ad utrunque latus, ob ſui craſſitiẽ conſpectiora euadunt.Quum itaque hęc ligamenta,aut(ſi unius nomine omnia complecti uelis)ligamentum hoc durum forteq; euaſerit,& omnibus uertebris ex ęquo obducatur,'obſtaculo ſanè eſt,ne in extenſionè dorſum nimium porrigatur, incuruetur ve. Dorſum enim,ſi plurimùm flecteretur, ſtomacho, arteriæ magnę, & uenę cauæ fuiſſet ſummè noxium. Rurſus ex ſingulis tranſuerſis proceſſibus in contermi- *Ligamenta alijs ſedibus quàm ad corpora uertebrarũ poſita.* nos proceſſus tranſuerſos membraneum ligamentum tota interualli amplitudine porrigitur:& in ſpinarũ interuallis, ab una ſpina ad alteram, membranea ligamenta continent,ſpinas inuicem colligantia,& ueluti muſculorum interſtitia. Hę membranę in ſpinarũ apicibus adeò craſſeſcunt,ut ad apices ſimul coeuntes,quaſi toti ſpinę dorſi ligamentũ conſtituant,cartilaginis etiã naturæ compos. Deinde ubi aſcendentes uertebrarũ proceſſus deſcendentibus coarticulantur, membranea quoq; ligamenta (ſed perquàm ualida) articulũ undiq; ambiunt.Inſuper priuatum quoddam,idq; ſubflauum ligamentũ,ex interna ſede foraminis uertebræ,quod dorſali medullæ exculptũ eſt,ad radicem ſpinæ,poſterioris ve uertebræ proceſſus, inter duos aſcendentes aut deſcẽdentes proceſſus exoritur,ſemper in ſubſequentis uertebræ eandem ſedẽ inſertum. In canibus,& illis animalibus, quæ rictum tergo leui opera accommodant,& longè laxiores ceruicis uertebrarum articulos,& etiam longiores ceruicis uertebras,quàm homo,obtinent,ligamentum quoddã obſeruamus, cuius naturam Galeni gratia hic non grauabor ſubiungere. In canibus igitur,ſimulatque ſecundum par muſculorum capitis motibus famulantium agreſſus es, in ceruice ligamentum ſeſe offert ra- *Propria canum ligamenta.* rum,& nulli in uniuerſo corpore reſpõdens,niſi fortaſſis illis uertebrarum ligamentis, quæ poſtremo loco recenſuimus:id enim cæteris robuſtius eſt,& colore flauum,in fibras multas diſſolui poteſt. Enaſcitur autem id ex apicis ſeptimę ceruicis uertebrę ſpinæ lateribus:& ſurſum aſcendens,nulli connaſcitur uertebrę, quouſque ad ſecũdum ceruicis pertigerit, cuius ſpinę lateribus in ſummo apice inſeritur. aliquibus quoq; animalibus, ut ouibus, occipitij oſſi inſeritur. Ligamentum hoc peculiari inuolutum eſt membrana, geminumq; apparet,ob impreſſionem illius longitudini exporrectam. Porrò huius ligamenti naturam diſcere licebit, quoties uituli, aut porcelli, aut hœdi,aut uetuſtioris etiam bouis ceruix menſę apponitur. Eſt enim ligamẽtum hoc,flauum illud corpus, quod ex carnibus liberatum,canibus offerre ſolemus:nam inter reliqua corporis ligamenta ſolum, tanquam eſui ineptum, reijcitur. Vnde etiam à robore Bruxellenſibus Vaſt nuncupatur,qui huius eſum puellis ad comam prolixiorem conciliandam cõmendant, hinc(opinor) ipſas ridentes, quòd uelut in flauam pallidamq; comam promptè diſſoluitur, pręcipuo uſu accomodum, ne uertebrę ceruicis ſuo loco promptè exiliant,quum illæ laxè admodum coarticulẽtur,& prę cęteris uertebris admodum obliquè agantur. Atque ita etiam in quibuſdam quadrupedibus,ſecundùm totius dorſi longitudinem ferè,utrinque unum amplum huius naturę ligamentum,inter muſculos dorſum mouentes occultatum, ſecundùm ſpinas ferri conſpicimus,quale Galenus hominibus ferè in libris de Partiũ uſu tribuit. Ligamentorum dorſi adminiſtratio peculiare nihil obtinet. quum enim dorſales muſculi omnes *ADMINIſtratio ligamentorum.* adempti ſunt,in anteriori dorſi parte,ſecundùm omnem corporis uertebrarum circumferẽtiam,membranea illa,duraq;, & mucore quodam imbibita ligamenta in conſpectu ſunt,quę cultellis paruis,trãſuerſim ipſis ſubditis,à uertebrarum corporibus liberare potes:non pręteriens, haud unum hic,ſimplexq; ligamentum apparere,at ueluti multas membranulas inuicem incumbentes,adnataſq;. Poſtmodùm coſtis à uertebris dearticulatis, earum quoque ligamenta inſpicies:quemadmodum & membranea illa,tranſuerſorum proceſſuum & ſpinarum interualla occupantia. Vt uerò ad amuſſim cartilagineum inter uertebrarum corpora uideas ligamentum,aliquot uertebræ inuicem ſunt cultro aliquo dirimendæ. Dum uerò uertebras, quarum corpora iam ſeiunxiſti, retrorſum reflectis,& dorſalem medullam extrahis,tunicam,membranã ve, uertebrarum cauitatem ſublinentem,intueris:atque uertebris ab inuicem prorſus diſſectis,ualidum illud ligamentum occurret,in medio aſcendentium deſcendentiumq; proceſſuum locatum. Reiectis nunc uertebris,& aliquò,quod adhuc ex reliquo copore ſupereſt,repoſito, ſcapulam & brachium,quod reponi antea uolebam,repetes,muſculos qui humerum,cubitum & manũ amplexãtur,tam ſeriatim aggreſſurus.

Y DE

DE MVSCVLO, NERVOSA SVA EXILITATE MEDIÆ VOLÆ, & internæ digitorum ſedis cuti ſubnato. Caput XLI.

Quo ordine muſculi tradētur, à Galeno in 1 li. de Admin. ſect. & in 1 et 2 de Vſu partium deſcripti.

QVANDOQVIDEM muſculos ea doctrinæ ſerie exequi inſtitutum eſt, quo in uno corpore omnes adminiſtrare ſoleo, commodum fore arbitratus ſum, nunc muſculos in brachio, & cubito, & manu repoſitos, priuatis Capitibus aggredi, ac poſtmodum cōmuni omnium capite, ipſorū confectionem ſubnectere. Vt itaque Galeni ordini in his muſculis, quos cæteris omnibus prolixius deſcripſit, me accōmodē, à *a* muſculo exordiar qui internę manus regioni, dilateſcente neruoſa ipſius exilitate ſubtenditur, ac neruoſo teretiq; *b* principio, ex interioris humeri *c* tuberis apice enaſcitur, medio *d* duorum brachiale flectentium muſculorum (qui ex eodem tubere prodeunt) incumbens, adnatusq;, non tamen in illorum capitum medio (ut alij ſcribunt) repoſitus. Principium hoc ilico carnoſum craſſiusq; redditum, muſculi uentrem non impenſe craſſum conſtituit, qui priuſquam ad medium longitudinis cubiti, obliquè nonnihil uerſus medium internæ cubiti ſedis ductus prorepſerit, *e* denuò tenuis gracilisq; factus, in tendinem anguſtum ſed ampliorem, quàm profundum, & neutiquam prorſus teretem ceſſat. Hinc ad brachialis uſque radicem pertingens, ſenſim in brachialis interiori ſede *f* lateſcere incipit, ac manus cuti, ad extremam ferè uſque digitorum aciem ſubnaſcitur. Atque id fibroſis nexibus adeò ualidis continuisq; perficitur, ut internam manus cutem à neruoſa tendinis tenuitate, uel etiam acutiori nouacula liberare arduum ſit. Verùm interim Galeni ſuffragio acquieſcendum minimè eſt, ſi hunc toti depili manus cuti in hominibus ſubnaſci (ut de ſuis docet ſimijs) arbitratus fuerit. Siquidem tendo mediæ uolæ cuti in palma tantum ſubnaſcitur, non autem cutem contingit, *g* muſculo obductam, quē paruum digitum à cęteris in obliquum abducere docebimus: neque etiam cuti ſubtēditur, *h* muſculoſam carnem inueſtienti, quæ primo pollicis articulo incumbens, ex pluribus muſculis conſtituitur. Ad hæc, nullæ huius tendinis portiones in digitorum latera excurrunt: quinimo præſens tendo perquàm obſcurè internæ etiam digitorum regioni obnaſci uiſitur. Muſculus tendinem hunc producens, gracilis eſt, atque in cubiti medio, ſuper reliquos huius regionis, uti monuimus, exporrigitur: non enim decuiſſet hunc magnum extrui, quum nullius oſſis motu illum præfici credamus.

Cuiuſmodi internā ſūma manus cutem parari decuit.

Vt enim cutis circumactu pertinax depilisq; fieret, ac proinde manus ad accuratiùs ſentiendum aptior efficeretur, cuti internę manus hunc tendinem ſubſterni (ſed nimium fortè) nobis perſuaſum habemus. Conueniebat namque, ut manus apprehendens inſtrumentum, internam ipſius cutem adipiſceretur, non modò ęgrè mobilem, cùm ob alia quędam, tum maximè ob exactiorem tutioremq; corporum comprehenſionem, ſed reliqua totius corporis cute ſenſu exactiori præditam. Quanquam non huius tendinis beneficio, manus accuratum tactus ſenſum nāciſcitur, uerùm plurium neruorum auxilio, ex quibus ad ſingulos digitos *i* quatuor ſurculos propagari, ſuo loco docebimus, duos nimirum externæ digitorum ſedi, & totidem internæ. Confert quoque non parum ad exquiſitum tactum, depilem eſſe interiorem manus cutem, quod eam à tendine ſub illa dilatato præcipuè obtinere, Galenus affirmat: ſi enim admodum piloſa foret, nequaquam ſibi appropinquantia tangeret, quòd pili nimirum tangendo corpori ante cutem occurrerent, illiusq; contactum arcerent. Quoniam autem tendo iſte etiam huius regionis cutem ſubdutam efficit, cuiuis manifeſtum eſt, & id ad plurimos uſus nobis conducere. Horum itaque gratia, tēdo internę manus cuti ſubnaſci creditur.

Muſculum ſuo tendine lateſcentē, non ſemel deeſſe.

Oſtendi uerò non ſemel in ſcholis, hunc, quem narramus muſculum, certò defuiſſe, ac portionem *k* tendinum brachiale flectentium, priuſquam illi brachiale aſcēdant, in latum tēdinem deſijſſe. Interdum uerò non ab illis tendinibus portionem, quę lati tendinis uicem gerit, porrigi uidimus, uerùm à *l* ligamento tranſuerſo, tendinibus in interna brachialis ſede obducto: quemadmodum etiam in hominibus ſecus atque in ſimijs, ſub pede nullus tendo dilateſcit. nam à calcis oſſe *m* membranā in homine enaſci audies, lati tendinis naturam appoſitiſſimè exprimentem.

Inter cutē et tendinē, adipem reponi.

Lib. 1, 2, 3 de Vſu partium, & 1, 2 li. de Admin. ſect.

Cæterùm interim ob nonnulla Galeni loca haud colligendum eſt, hos tendines, nerueam ve naturam, cuti citra alicuius interuentum adnaſci, aut nullo interuallo cutem à tendine ſemoueri. Inter tendinem namque & cutem in manu & pede, adeps plurimus continetur, cuius naturam iamiam explicabo: neque homines hanc ſolùm habent, imò canes plurimam quoque obtinent. Vniuerſum enim tuberculum, quod ad illorum quatuor digitorū radicem prominet, & quo pedem pręcipuè figunt, adipoſæ eius ſubſtantiæ præſentia extuberat, utcunque interim adipe inter carneam membranam, & cutem ſimiæ, ac canes prorſus alioquin deſtituantur.

a 1 tab. 2 tabu. h ta. Π. 4 bu. λ.
b 3 tab.
c 1, 2 ſi ca. 23. li. S.
d 4 ta. nus Λ, al m, qui e 9 tab. Ξ dicatur, bi etiā ſp ctabis ch ract. 95.
e 3 tab. ad l
f ſub l 3 bulæ.
g 3 tab.
h 3 ta. p,
i Manus ſi. ca. 11 4 & etia manus lius libri tima fig.
k 3 tabu & m.
l 4 tab.
m 13 ta.

DE CARNEA SVBSTANTIA, INTERIORI DIGITORVM REGIONI, ipſorumq; radicibus, & medię ſedi uolæ ſuperſtrata. Caput XLII.

SVBSTANTIAM præſenti Capite deſcribendam, nulla figura expreſſimus, neque illam ſecus delineare integrum erat, quàm cutem & adipem in dextro pectoris latere fingere conati ſumus uigeſimaquinta libri quinti figura.

PER uniuerſam quatuor digitorum, & ſecundi tertijq; articuli pollicis longitudinem, ac quatuor manus monticulos, quos in Chiromantia ad quatuor digitorum radices reponimus, & ad uolæ medium, carnea quædam ſubſtantia reperitur, quę inter latum *a* tendinem, & cutem partim interiacet, partim (ſed minori portione) tendini ſubijcitur. Cæterùm hæc ſubſtantia, muſculorum carni, aut propriæ peculiariq; illorum ſubſtantiæ, aut,

a muſcu Π 3 tab la inſigni

ut

ut fortè quiſpiam diceret, ſimplici carni, non reſpondet: uerùm ſubſtantia quædam eſt ſubalba, & duriori, neruoſoq́; (quo id aptiùs explicem) adipi ſeu pinguedini quodammodo ſimilis. Opinor enim ab oſſium neruoſarumq́; partium huic ſubſtantiæ, ac ueluti pinguedini accumbentium attactu, & uicinio illā duriorem effici, illius adipis quaſi modo, qui in oſſium articulis ſubinde colligitur. Quanquam non duritia ſolùm hæc ſubſtantia ab adipe differt, uerùm & frequenti neruoſarum fibrarum, & tenuium uenarum implexu. Ad hęc, in extremè emaciatis huius ſemper ſubſtantię portio quędam occurrit, peinde ac ſi propria peculiariſq́; corporis eſſet pars, ſecus ferè, quàm adeps, qui in admodum pueris, & prorſus extenuatis, & maraſmode mortuis hominibus, inter ſecandum uix deprehenditur. Verùm Arabes mihi hallucinari uidentur, hanc ſubſtantiam extra muſculi corpus, carnem ſimplicem immixtamq́; eſſe affirmantes, illorū modo, qui neſcio quam ſimplicem carnem in gingiuis, ac pene collocant. Haudquaquā enim expēderunt innumeras neruorum fibras, & capillorū modo tenues uenas, hanc ſubſtantiam intercurrentes, illamq́; nec colore (quum ad album potius quàm rubrum uergat) nec ſubſtantia, nec æqualitate continuitate ve etiam muſculorum carnem (quæ alioquin tot fibris implicatur, nihilq́; ferè quàm fibra quædam eſt) referre. Natura huiuſmodi ſubſtantiam, quam non niſi duriuſculæ conglobatæq́; pinguedini examuſſim aſſimilaueris, tanquam ſtratum aliquod, aut terram præparauit, cui aptè infiniti neruulorum ſurculi implantentur, quos ob exquiſitum tactus ſenſum, à maioribus neruorum propaginibus, internam manus ſedem adeuntibus, diffundi undique oportuit. Cæterùm etſi hæc pinguedo durior, admodumq́; neruea ſit, nihilominus in uniuerſa rerum ſubſtantia mollis eſt: ac proinde occurſantibus cedit, & ad aliud quippiam, neque id minimum, digitis cōducit. Media enim inter tendines digitos flectentes, & dura, quæ apprehendimus, corpora reponitur: & aptiſſimè tendines, ne aut premantur, aut contundantur, munit: unde etiam meritò huius ſubſtantiæ quàmplurimum infernæ pedis cuti ſubijcitur. præterea oſſium rectitudinem tunc corrigit, quādo in circulum manus quippiam eſt comprehenſura. Ac proinde externæ digitorum regioni hanc rerum Opifex minimè communicauit, ut quę ibidem inutile pondus digitis inferret: quum hæc regio, neque illo abſolutiſſimo indigeat tactus ſenſu, neque quicquam in obliquū apprehendat, neque toties ſubulas, ſcalpella ve, & id genus artium inſtrumenta propellat, multaq́; molliat & terat. Quinetiam in interna manus ſede, ipſis quidem articulis minimum, in partibus uerò inter articulos medijs, plurimum huiuſmodi ſubſtātiæ induſtrius rerum Conditor produxit. Haudquaquam enim oſſium ſedes, quibus illa inuicem coarticulantur, huiuſmodi ſubſtantia indiguerunt, quum flecti, atque ideo ab apprehendendo corpore abſcedere debeant. & ſubſtantia ea, præterquàm quòd nihil commodi in illis pręſtaret, obſtaculo motui fieret, tum grauans, ut ſuperflua: tum etiam prohibens, quo minùs articuli in acutos angulos flecti poſſent. Lateribus autem digitorum Natura tantum eius ſubſtantiæ adnutriuit, quantum medias ibidem regiones, quæ ob articulorum tubera uacuæ manſiſſent, replere potuit, quo & inde manus, nō ſolùm ut diuiſum in multas partes organum, ſed etiam uelut uariè indiuiſum, ſuo munere fungeretur. Adductis enim inuicem digitis, ita eorum media regio ab hac ſubſtantia oppletur: ut ſi quid etiam liquidi manu ſupina continere libuerit, id non elabatur. Quantum uerò huiuſmodi ſubſtantia ad corpora ſummis digitis apprehendenda auxilij pręſtet, nemini non perſpectiſſimum eſt, quem minimè latet, ſi oſſium finibus nihil, quod cederet, appoſitum fuiſſet, ea facilè debuiſſe rumpi, nec illis potuiſſe plurima corpora eleuari: quod modò huius ſubſtantię, & renitentium illi unguium opera obimus feliciſſimè.

DE MVSCVLIS, MANVS DIGITOS mouentibus. Caput XLIII.

Seriatim hanc oſtenſunt figura a.27 li.1.

CVVM ſuperiore libro quinque digitorum oſſium conſtructionem perſequerer, longè *a* aliam articuli ſpeciem in primis quinque digitorum internodijs, & in ſecundo pollicis haberi ſcripſi, quàm in ſecundo, & tertio quatuor digitorū, & tertio pollicis internodio. Illa namque mutuò ea articuli ſpecie ingrediuntur, quam γίγγλυμον Græci uocant. Superius enim os in ſuū ſinū inferioris oſſis tuber excipit, ipſumq́; inferius os in ſuis ſinibus ſuperioris oſſis capitula admittit. Vnde etiam ſimplicem tantū motū hęc internodia obtinent, qui extenſione & flexione nuſquam ne tantillum quidem in latus declinantibus perficitur. At quatuor digitorum prima oſſa in articulatione cum illis, quibus ſuſtinentur oſſibus coarctantur: unicus enim digiti oſſis ſinus unicum poſtbrachialis oſſis caput excipit. quapropter etiam illa prima digitorum oſſa, ut & primus quoq́; pollicis articulus, duplici motu agi poſſunt, quo flectūtur, & extendūtur, inſuperq́; ad latera inclinantur, ſeu, ut ſemper loqui inſtituimus, ad hos illos ve digitos adducūtur, uel ab ijſdem abducuntur. Cæterùm omnes digitorum motus, uiginti & octo compleri docebimus muſculis: at quum in illorum ſermone *b* muſculus quidā brachiali inſertus, neceſſariò etiam pertractandus uenit, hoc Capite nouem, & uiginti deſcribentur. *c* Primi muſculi *d* principiū teres, & ſtatim ab exortu grande, ac ex carnea nerueaq́; ſubſtantia mixtum, ab interiori humeri *e* tubere enaſcitur: non quidem ex ſuperiori, magiſq́; prominente tuberis ſede, uerùm ab interiori ſub *f* muſculi ad internam manus cutem latum tendinem porrigentis, & *g* duorum, quos brachiale flectere audies, capitibus: præterea & ſub *h* illius ferè muſculi origine, qui inter radium in pronum agentes ſuperior enumerabitur, quanquam potius ex anteriori ſede, & inferiùs illa origine, primus hic digitorū muſculus initium ducat, mox ab illo latior redditus, et ad ulnę radijq́; medium perreptans: quò quum peruenit, exactè iam carnoſus, & teres (in amplitudinē tamen modicè depreſſus) ad brachiale fertur. antea quàm uerò brachialis radicē contingit, notabili ſatis interuallo,

Digitorum motus.

Digitos mouentes muſculi 28.

Primus.

b 10 ta. k. 11 tab. p.
c 5 tab. Θ.
d tabu. β. 6 tab. ε.
e 5 tab. λ 1, 2 figu. a. 23 li. 1.
f 3 tab. Π
g 3 tab. Δ m.
h 5 tab. 1. tab. Q.

V 2 ipſius

ipſius uenter in anguſtũ magis *i* coactus, in quatuor carnoſas partes diuiditur, quæ ſingulę neruoſiores anguſtioresq; factæ, ilico in exactos ceſſant tendines: qui examuſſim teretes, & ſimul cõmuni membrana utcunque tenui, mucoſaq; inuoluti, brachialis cum cubito articulum, ipſumq; brachiale tranſcendunt, cõmuni omnes *k* ligamento in brachialis ſinu obducti. Eſt autem ligamentũ id ualidum, & tranſuerſum, anuliq; formam (quod ad eius cauitatem ſpectat) præcipuè referens, & totã brachialis ſinus amplitudinẽ, quà ex ipſa originem ducit, ſuccingens. Simulatque uerò tendines ligamentum id præteriere, inuicem diducti, tres acutos, & interuallis pares conſtituunt angulos, & ſinguli unum quatuor digitorum ſibi prępoſitum adeunt, & latiores membraneiq; facti, ſecundi digitorum oſſis radici, & dein toti oſſis longitudini inſeruntur. Dum uerò prima digitorum oſſa perreptant, *l* tranſuerſo quoque obuoluũtur ligamento, quod ex tota internæ oſſis ſedis amplitudine enatum, canalem oblongũ, ſeu anulum effingit, quo primo muſculi tendo, unà cum *m* alio, quem huic ſubijci dicemus, ſecundùm digiti longitudinem ſecuriſſimè deducitur, ac ne ſua ſedè à digito declinet, aut contractus, ſuo ve munere fungens, eleuetur, pulchrè amplectitur: ita tamen, ut tendini liberum iter citra omnem connexum per ligamẽtum pateat. Tendines enim, quà primis digitorum oſſibus porriguntur, neque tranſuerſis ligamentis, neque oſſibus, uel quouis pacto adnexi hærent: ſed ligamenta uelut per lubricos, & lęues anulos, ſibi laxè exculptos, minimè impediti perreptant. Cæterùm his primi muſculi tendinibus, *n* ubi primo digitorũ oſſi incumbunt, & priuſquã ſecundum cõſcenderunt (quanquã ſecus Galeno uiſum fuit) peculiare rarũq; accidit, ꝙ lõga ſectione diuiſi, alium ipſis ſubſtratũ tranſmittant tẽdinem, de quo ſtatim ac præſentis muſculi functionẽ ſermoni addidero, ſum pertractaturus. Functio autẽ ipſius eſt, ſecundũ quatuor digitorũ os flectere, illud brachialis medio, ubi inuicẽ adhuc ipſius colligantur tendines, quàm poteſt proximè admouens. Et quemadmodũ minimi digiti ſecundũ os, cęteri digitorũ ſecundis oſſibus minus eſt, ita quoq; & eius digiti tendo reliquis tribus gracilior uiſitur: ut & carnoſa muſculi pars, tendinem parui digiti promens, cęteras gracilitate ſuperat. *o* Secũdus muſculus, *p* primo ſubiectus, ab interiore humeri *q* tubere, ſub primi capite, ſui initij uix aliquã portionem aſſumit: ſed ex anteriori ulnæ *r* proceſſu (quo illa humero coarticulatur) potiſſimùm enaſcitur, idq; præcipuè ab eius proceſſus radice: quandoquidem ipſius ſuperior pars, ſeu apex, illius *s* muſculi excipitur inſertione, qui cubitum flectentium eſt poſterior. Secundus itaque muſculus hinc *t* prodiens, exactè carnoſus & teres (nonnihil latus tamen, & ut primus, modicè depreſſus) euadit, & mediam cubiti ſedem cõprehendens, ulnę adhuc adnaſcitur, à quà exortus ſui robur non modicum ea ſede aſciſcit, qua ulnę *u* mẽbraneo connectitur ligamento, inter radium, & ulnam tota cubiti ferẽ longitudine conſiſtenti. Quando uerò muſculus parum ultra medium longitudinis cubiti deſcendit, aliquanto anguſtior redditus, *x* in quatuor carnoſas portiones ſimiliter ac primus finditur. Quæ ante brachiale in teretes ceſſant tendines, tanto primi muſculi tendinibus ſpiſſiores, quantum ſecundi muſculi moles primi magnitudinem excedit. Hi tendines communi membrana perquàm mucoſa, ac cæteris omnibus nõ carneis membranis rubicundiori inuoluũtur, ſimulq; cohęrentes, ſub primi muſculi tendinibus per *y* tranſuerſum internę brachialis ſedis ligamentum, in manus uolã contendunt, in qua æquales angulos efficientes, mox inuicem dirimuntur, ſinguli ad unum quatuor digitorum excurrentes. Quemadmodum autem per uniuerſam cubiti longitudinẽ & brachiale ſecundus muſculus primo ſubſternitur, ita quoque primi tendinibus, ſecundi tendines ſubijciuntur, & eodem ſimul ambo ſecundùm primi oſſis digitorum longitudinem, tranſuerſo ligamento obducti, æquè inibi atque in uola, & brachialis ſinu ſpectantur, teretes. Minimè enim ueritati conſonum eſt, ſecundi muſculi tendinẽ in primo internodio, ut Galenus alicubi aſſerit, dilatari. *z* Porrò ut ſecundi muſculi tendines concinnè ad tertium digiti internodium pertingerent, primi iam muſculi tendinibus in ſecundum os neceſſariò inſertionem molientibus, operæprecium fuit, ſecundi muſculi tendines aut ad tendinum primi muſculi latera porrigi, aut quum ipſis rectã ſubijciuntur, incumbentem illis tendinem perforari, hacq; ratione ſubſtratum ſecundi muſculi tendinem tranſmitti. At quum oſſium latitudo, ut tendines ſecundi muſculi ad latus declinent, minimè admittit: quumq; ſi fortè ad latus ducerentur, obliquum ſanè ſitum obtinerent, ac proinde obliquo etiam motui præeſſent: reliquum fuit, longa ſectione ſuperiorem tendinem mirabili induſtria findi, ut ea ſectione ſecundi muſculi tendo uectus, ad tertij oſſis radicem pertingeret, ipſius flexionis, ut poſtea dicam, autor. Verùm etſi tendines primi muſculi perforentur, ob id tamen cum Galeno neutiquam credendum eſt, eos ſecundi digitorum oſſis lateribus inſeri, quum maximè internæ illorum ſedi implantentur, ac ſuis apicibus poſt perforationem, ſub ſecundi muſculi tendinibus colligantur: & perinde ac ſi nõ fuiſſent perforati, ſed tantùm latiores redditi, inſertionem moliantur, nonnihil ante hanc inſertionem in ſenibus, impenſeq; oſſeis, ut ſic loquar, hominibus, *a* oſſiculũ ſibi innatum uẽdicantes, quod oſſiculorum ſeſamo ſemini comparatorum claſſi aſcribitur, & *b* patellę genu uſum formamq; quodammodo, ut & reliqua ſeſamina oſſicula, refert, ſuaq; lubrica ſuperficie (quæ ex tendinis ſubſtantia tantùm prominet) *c* ſinui præponitur, inter duo capitula occurrenti, quibus primum quatuor digitorum os ſecũdi oſſis *d* ſinus ſubit. Atque ut primi muſculi tendinibus eiuſmodi innaſcuntur oſſicula, ſic quoque alia ſecundi muſculi obtingunt tendinibus, priuſquam tertijs digitorum oſſibus inſerantur. Horũ tendinum *e* oſſiculum ſinui prælocatur, reſpondetq;, quem in ſuo medio habent ſecundi digitorum oſſis capitula, tertij oſſis ſinibus inarticulata. Quanquã interim *f* omnibus aliàs nobis conſpicuis in manu ſeſaminis oſſiculis, hęc quæ dictis iam duorum muſculorum tendinibus innaſcuntur, ſint minima, obſeruatuq; difficillima. Cęterùm ut in brachiale, & tota primi digitorum oſſis longitudine, primi ſecundiq; muſculi tendines tranſuerſo ligamento cinguntur: ſic quoque in tota ſecundi oſſis longitudine aliud ligamentum tendinem ſecundi muſculi hac porrectum obuoluit, aut, ut ſemel dicã, eiuſmodi ligamentum toti in-

ternæ

Libr. 1. de Vſu part.

Secundus.

Libr. 1. de Partiũ uſu

Secũdi muſculi tendinũ per primi tẽdines tranſitus.

Li. 1 de Adminiſt. ſect. et multo aliter 1 libr. de Vſu par.

i 5 tab. μ. & ita ſenſim 5 tabulã et 6 ſpecta.
k 4 tab. θ.
l Id ſecus ex primine quit, quàm digiti 4 tabulæ id proponunt.
m 6 ta. γ.
n ad δ 5 ta. aut ſpectaδ & γ 6 tab.
o 6 ta. Ƶ. 7 tab. c.
p 5 ta. Θ.
q 1 fi. cap. 23 lib. 1 S
r 5, 11 fi cap. 24 li. 1 G, ι lem L
s 8 tab. Γ
t 6 tab. α
u 7 tab. Λ inter S & T.
x 6 tab. β
y 7 tab. θ
z Hic ſeriatim ſpecta extremas manus 5, 6 7 tabularũ
a inferius X 1 figuræ ca. 25 li. 1
b Figuræ cap. 32 lib. 1. & 8 muſcul. tab. k.
c 2 fi. cap. 27 lib. 1 L inter G & H.
d eiuſdem fi. I, K.
e ſuperius X 1 figuræ ca. 25 li. 5
f Spectatum 1 fi. cap. 21 lib. 7.

ternæ digitorum ſedi obtenditur, quod nulla membrana, nullo ve alio uinculo, aut fibra etiam, tendinibus adnaſcitur, nec ibidem quicquam membraneum inter duos tendines inuicem ſuffultos interuenit. In uola tamen, priuſquam tendines, digitorũ ligamenta ſubeunt, ſinguli proprijs induuntur membranulis, quę tẽdinibus, quibuſdam fibroſis nexibus adnaſcuntur.

g 6 tab. n. 5 tabu. p. 7. tab. b.

Tertius muſculus.

g Tertius muſculus à h ſecundo mihi prorſus diſtinguitur, non anxiè interim ſolicito, num ſecundo illum adnumeres, ac ſecundum tunc in quinque carnoſas partes, totidemq; tendines diſciſſum proferas, dummodo uera tertij muſculi deſcriptio nõ reticeatur, qui tota cubiti longitudine, ſuperiori lateri ſecundi muſculi exporrigitur, illi nuſquam, niſi fortaſis ad cubiti cum humero articulũ, continuus: ſed perinde ac cæteri muſculi mutuò accumbentes ſolent, toto progreſſu illi duntaxat cohærens. Enaſcitur quidem carneo teretiq; principio ex ulnæ i ſede, qua hæc radij capitulum in propriũ ſinum excipit: & hinc prodiens, radio attenditur, illi uniuerſa ipſius propemodum longitudine adnatus, & ab ipſo principium continuè ducens, ex ea potiſſimùm ſede, ubi k membraneum ligamen, ſecundùm cubiti longitudinem porrectum, ex radio ad ulnam enaſcitur, quod etiam huic muſculo principij portionem offert. Quum uerò muſculus radio ad hunc modum expanſus, ad brachiale properat, in teretem ceſſat l tendinem, peculiari membrana, quam mucor imbuit, obtectum: non autem communi membrana, quæ in brachialis ſinu m ſecundi muſculi tendines inueſtit. Quinetiam tertij muſculi tendo nulli quatuor ſecundi muſculi tendinum ſubijcitur: quamuis interim per tranſuerſum brachialis feratur n ligamentum, illius attenſus lateri, quod ad pollicis radicem conſiſtit: ubi etiam brachialis os, pollicem ſuſtinens, o ſinũ huius tendinis potiſſimùm occaſione inſculptum habet, ad quem tendo reflexus, mediusque inter p muſculos primum pollicis os, & ſecundũ flectentes occultatus, ad ſecundum pollicis repit internodium, ubi tranſuerſo ligamento in tota ſecundi oſſis longitudine exceptus, tertium os accedit, cui lateſcens ualidè inſeritur, eius oſſis flexionis, uti mox ſubiungam, futurus opifex. Priuſquam uerò tertiũ pollicis articulum tendo iſte ad ſuam uſque inſertionem omnino ſuperat, illi ſeſaminum innaſcitur oſſiculũ, quod ſua lęui & lubrica ſuperficie, qua extra tẽdinem prominet, anteriori ſinus ſedi præponitur, inter duo capitula conſpicui, quibus ſecundum pollicis os, tertij oſſis ſinus ſubingreditur. In caudatis ſimijs tertium hunc muſculum non reperies: uerùm in uolæ medio, à q tendine ſecundi muſculi, mediũ digitum petente, exigua portio enaſcitur, quæ tranſuerſim ad pollicem ducta, ultimo ipſius oſſi implantatur. Atque ita hæc tendinis portiuncula peculiarem portionem carnoſam, ut cæteri quatuor ſecundi muſculi tendines, neutiquam adipiſcitur, aut etiam accedenti medium digitum tendini alligatur: at ab ipſo prorſus enaſcitur, ſuper indicis tendinem tranſuerſim uecta. Cæterùm non caudatæ ſimiæ, magis humanæ conſtructioni accedentes, r tertium muſculũ hominis muſculo figura ductuq; (niſi quòd etiam inſigniùs s ſecundo muſculo continuus ſit) ſimilem nanciſcuntur: uerùm uti illis quoque ſimijs pollex multo minor inualidiorque quàm homini obtigit, ita etiam tertius ipſarum muſculus ad proportionem minor graciliorq;, quàm hominis muſculus ſpectatur. Quinimo, quum earum ſimiarum pollex etiam adhuc breuioribus gracilioribuſq; oſſibus extruatur, quàm cæteri illarum digiti, tertius muſculus graciliorem meritò tendinem in ipſis profert, quàm ſecundi muſculi ſunt tendines: quum interim in homine tertij muſculi tendo ſecundi muſculi tendines craſſitie inſigniter uincat, quemadmodũ, & humanus pollex mole, & robore cæteros anteit digitos. Adeò, ut haud mirum ſit, Galenum iam exactiùs diſſectiones aggredientem, in primo de illis Adminiſtrandis libro ſcripſiſſe, tertij nobis ita uocati muſculi tendinem illis tendinibus graciliorem eſſe, qui à ſecundo muſculo producuntur. quod ſanè haud feciſſet, ſi hominis perinde ac ſimiarum hiſtoriam poſteris tradere ſtuduiſſet, aut homines alioquin ſectioni accommodaſſet, uel tunc præcipuè, quum Epicuri philoſophos, & Aſclepiadis medicos, ea quæ hominis pollici cum ſimiæ pollice in magnitudine, & robore eſt differentia, tam prolixè irridet, ipſeq; eos reprehendendo facilè oſtendit, quàm hominis pollicẽ nunquam ſecuerit.

h 6 ta. Ξ.

i 1 fig. ca. 24 lib. 1 L. & dein h.

k 7 tab. V inter S,T.

l 6 tab. θ.

m 6 ta. Ξ.

n 4 tab. θ.

o 1,2,4 fi. cap 25 li. 1 proceſſus P notatur, ad cuius internum latus ſinus iſte ſpectatur.

p 6 tab. x, λ. et 7 tab. charact. 1. 2, 3.

q quaſi tẽdine γ in 6 tab. nota 10 ad θ portio ducetur.

r 6 tab. x.

s 6 ta. Ξ.

Primo libro de Partiũ uſu.

Pleraq; hic Galeni placitis contraria proponi.

Ad finẽ 1. libri de Admin. ſect.

Porrò ſi inſuper noſtrum de uera hominis fabrica ſermonem permulta hactenus Galeni placitis in primo de Partium uſu libro renitentia adduxiſſe expenderis, & potiſſimùm illi figmento, quo is adhuc in anatomicis rudior, pollicem non ad brachialis medium, cæterorum digitorum modo, ſed ſuper alios, uerſus uolæ medium flecti comminiſcitur: non me inſcitiæ, aut in Galenum communem pręceptorẽ impietatis prius inſimulato, quàm proprijs manibus (ut & id cum ipſo dicam) ſectionem obieris, aut alteri accuratè illam tractanti, admonitus iam aſtiteris, rem uniuerſam diligenter in ſimijs, & hominibus obſeruãs. Reperies namque, nõ modò nunc commemorata, Galeni ſententiæ doctrinæq; meritò reluctari: ſed & id quoq; maximè, quod de ſecundi ac tertij muſculorũ functione ſubnexurus ſum. Opinatur enim Galenus, & cum illo omnis reſectionis profeſſorum chorus, ſecundum muſculũ quatuor digitorũ primũ tertiumq; os flectere: & quem nos tertium recenſuimus, ſecundi pollicis oſſis, & tertij flexum moliri: quũ tamen ambo ſuorum digitorum dũtaxat tertij oſſis, ut primus ſecundi, flexionis reuera opifices ſint. Nullũ enim muſculum primariò os mouere, niſi eidem inſeratur, Galeno cæteriſq; Anatomicis firmiſſimi axiomatis loco habetur. at ſecundi muſculi tendines neque primis quatuor digitorum oſſibus, neque tertij tendo pollicis ſecundo oſſi, ne obſcuriſſimè quidem inſeritur, applantatur ve: ergo nec eorum quodpiam hi muſculi agunt. Neminem enim fore arbitror, qui (etſi Galenus id primo de Partium uſu aſtruat) ſecundi muſculi tendinem primo oſſi dilateſcentem implantari dicturus ſit: quum Galenus in diſſectione temporis ſucceſſu exercitatior, tribus interiectis de tranſuerſo ligamento uocibus, integram paginam ibidem reſtituere conatus fuerit: parum tamen ſui memor, quum poſtea inſertiones tendinum in digitos, ſimul in numerum colligit. Ac proinde ſi beneficio tranſuerſi ligamenti, quod in primis quatuor digitorum oſſibus, & ſecundo pollicis exiſtit, hæc oſſa à ſecundi & tertij muſculi tendinibus flecti, quis pro Galeno certans, illiuſq; poſteriora uerioraq; ſenſa capiens, contenderit, reſpondeat is quæſo, cur minus & t primi muſculi tendines

t 1 tab. Θ.

prima quatuor digitorum ossa flectant? quum & hi eodem ligamento contineantur. Non enim quicquam prorsus est, cuius beneficio potius secūdi musculi, quàm primi tendinibus prima internodia flecti, quis demonstrare posset. Quinetiam in medium adferat obsecro, quamobrem Galenus non senserit, secundi quatuor digitorum ossis flexiones, tendines secundi musculi omnino autores esse? quum tamen, & in secundi ossis radice, totaq; ipsius longitudine, hi tendines transuerso obuelentur ligamento. Ad hęc, illum me docere optarim, quamobrem, & primus, & secundus, & tertius digitos mouentium musculi, etiam brachiale non flectant, quum in interna brachialis sede *u* transuerso ualidoq; ligamento non mediocri ductus longitudine contineantur. Similiter rationem comminisci uelim, quapropter quamplurimi tibiam occupantes musculi, qui pedem adeuntes, *x* transuersis ligamentis inter tibiæ ossis extremum, & calcem, ac rursus inter fibulæ apicem, exteriorem ve malleolum ac calcem obuoluuntur, non illorum ligamentorum etiam auxilio pedem moueant, quum tamen in his omnibus par sit ratio: uti etiam in omnibus cæteris musculis, qui transuerso ligamento in alio osse, quàm unde principium duxere, induuntur. Ac proinde plerosque in *y* cubiti exteriori sede, & in *z* tibiæ anteriori regione, tendines ibidem ligamentis circundatos, in medium, ad robur huic meo paradoxo conciliandum, non adfero. Vt itaque tres hactenus ex digitorum musculis enarratos brachiale non flectere, certo certiùs constat, ita quoque nisi suorum, quibus inseruntur, ossium flexionis opifices censendi sunt. Si quis tamē nihilominus (etsi præterea Naturā primis quatuor digitorum singulis ossibus *a* duos peculiares musculos, & secundo pollicis ossi tres, eorū ossium flexionis autores elargitam esse mox docebimus) transuersi ligamenti interuentu, primo & secundo musculo primum quatuor digitorum os, & tertio item musculo secundum pollicis os flecti arbitratus fuerit, non oscitanter cuiusque internodij flexionis uim perpendat. nam primum internodium, quod ex ipsius sentētia, primi ac secundi musculorū tendinibus, ac dein alijs duobus paulo pòst explicandis musculis inflecteretur, uix firmius flexionis robur, quàm tertium internodium commonstrat, utcunque etiam unicus tantùm tendo huius motus dux censeatur. Insuper si quis transuersorum ligamentorum beneficio flexum peragi contenderit, rationem sanè adferat oportet, qui eueniat, tertia & secunda digitorū ossa, extensis & immotis primis, posse flecti: si enim transuersorum ligaminum auxilio secundi musculi tendines prima ossa inflecterēt, necessariò tertijs ossibus flexis, prima quoque flexionem semper experirentur, quum contractum tendinē in suū quo obuoluitur ligamentum, perpetuò uim & renixū moliri necessum sit. *b* Tres itaque nunc dictos musculos, ex dissitis regionibus, per totam nimirum cubiti longitudinem Natura produxit? ne si fortè in manu principium assumerent, eam carne obruentes, magnam ponderosamq; redderent: quod quantum ad uaria, quæ manu obeuntur, munia incommodi intulisset, quiuis promptissimè colligit. Deinde, robur in flexione maius requirebatur, quàm quod breuibus musculis præstari ualebat, qui ex proximis ijs, quæ mouenda erant ossibus principium ducerent. Atque hanc pariter ob causam, ut digiti scilicet ualida flexione pollerent, non unius tantum musculi ope tres digitorum articuli flectuntur, sed singuli proprios exigunt. Illi quidem articuli, quos rectà duntaxat, & in neutrum latus inclinante flexione agi oportuit, unico eodemq; ualido contenti fuere tendine: illi uerò, qui flexu suo in latera etiam inclinari debebant, pluribus tendinibus musculisq;, & illis non admodum ualidis (vt etiam illorum flexio infirma est) eguerunt. Porrò tendinibus transuersa ligamenta secundùm digitorum ossa (vti hactenus satis constat) obducuntur: ne quoties secundum aut tertium digitorum os inflectimus, tendines tāquam recti protensiq; funiculi, & virgulæ secundùm ossium flexionem non incuruatæ, à flexo iam osse ad cubitum tensæ exurgerent, & cutem in miram altitudinem eleuantes, manus uolam turpiter implerent. Ligamenta enim, etsi tendines contrahātur, eos tamen ossibus, quibus non inseruntur, adiacere cogunt. In uola uerò & brachialis sede mucosis membranis tendines induuntur, quo tutiores procederent, easq; membranas tanquam propugnacula & muros sortirentur. Sed secundi musculi membranæ alius quoque usus existit: siquidem *c* musculos oblongos & paruos, quorum opera digitos quatuor pollici adducimus, ab illa enasci audies. Cæterùm iam opportunum erit, musculos prima quatuor digitorum ossa, & primum secundumq; pollicis flectentes, aggredi. Sunt autem hi omnes numero tredecim: ad singulos nimirum quinque digitorum primos articulos bini, & ad secundum pollicis terni. *d* Qui quatuor famulantur digitis, omnes rectà secundùm postbrachialis longitudinem digitos adeunt omni propemodum ex parte carnei, ac postbrachialis *e* ossibus connati, & denique primorum in digitis ossium lateribus interiori in sede inserti. Duorum igitur paruum digitum flectentium *f* unus ab exteriori latere superioris partis postbrachialis ossis, quod paruo prælocatur, carnoso principio oritur, etiā nonnihil inibi adnatus brachiali. Hinc rectà ascēdens, ad primum usq; digiti hos carnosus permanet: ubi uerò os contingit, latiusculo tendine exteriori ossis lateri, uersus interiora tamen, inseritur: Alter ex interiori eiusdem postbrachialis ossis latere, ad ipsius iuxta brachiale extremū, originem ducit: & inter id os, & sibi proximum ad digitum tendens, carnosum quoque permanet, donec lato ac ueluti membraneo tendine interiori lateri primi ossis parui digiti implantetur. Quando utrique musculi colliguntur, primum digiti os in neutrum latus uergens flectitur: si uerò exterior egerit, interiore quiescente, digitus in exteriorem partem nonnihil inclinans flectitur: at solo interiore laborante, digitus ad interiora conniuens, flexionem experitur. Ad hunc sanè modum aliorum trium digitorum musculi habent, adeò ut bini in singulis postbrachialis ossium interuallis (quæ tria sunt) reponantur, & *g* is qui indicis interiori lateri inseritur, interno postbrachialis ossis indicem sustinentis lateri adnascatur, in uolam magis quàm in externam manus regionem, ut & cæteri primos articulos flectentes musculi, protuberans. Horū musculorum tendinibus, qui admodū breues sunt, &, uti iam monuimus, latiusculi, *h* sesamina officula illis manifestiora innascuntur, *i* quæ *k* primi & *l* secundi digitos mouentium musculorum tendinibus pecu-

liaria

Transuersorum ligamentorum vsus.

Mucosarū membranarum usus.

Tredecim post tertium in numero, ordine succedentes.

Illorum octo, qui quatuor subseruiunt digitis.

u 4 tab. θ.
x 2 ta. Σ, s.
y 2 ta. charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6.
z 1 tab. δ. 2 tab. Λ.
a 7 ta. charact. 1, 2, 3. 8. tab. Δ.
b 6 tab. s, Ξ, ϑ.
c 6 tab. ζ ad γ. 7 ta.
d ad f.
d sub Δ 8. tabula.
e 1, 2. fig. cap. 25 li. 1 I, II, III, IIII.
f 4 tab. ζ.
g 8 ta. Ψ.
h 1 fi. cap. 25 li. 1. V. V.
i 1 fig. ca. 25. lib. 1. X, X.
k 5 ta. Θ.
l 6. tab. Ξ

liaria esse diximus. In mulieribus namque, & non admodum exiccatis, senibusq; aut osseis uiris, ea officula inter dissecandum etiam facilè occurrunt, quæ læui sua & lubrica superficie, qua ex suo, cui innascũtur, tendine prominent, anteriorem contingunt *m* capitis sedem, quod primo digitorum ossis *n* sinui inarticulatur: ita ut singulis postbrachialis ossium capitibus unum utrinque in anteriori ipsius regione præfigatur ossiculum, eius usus gratia, quem in primo libro, horum ossiculorum naturam explicans, commemoraui. Cæterùm *o* musculi, quorum beneficio primum pollicis internodium flectitur, unà cum *p* musculo, qui pollicem à cæteris digitis maximè abducere dicetur, carneam molem constituũt, quæ ad pollicis radicem reposita, montem, quem chiromanticorum alij Veneri, alij Marti ascribunt, effingit. Galenus autem in libris de Vsu partium, hanc molem falso unicum esse musculum arbitratus est, quem pollicis ab indice abductionis autorem recensuit, cuiq; ualidiorem motum, crassioremq; tendinem, quàm musculo tertium pollicis articulum flectenti, perperàm ascripsit. Quemadmodum etiam ueritati parcens, *q* molem illam carneam, quam chiromantici Lunæ monti tribuunt, unum quoque musculum, quo paruus ab alijs abducitur, esse ibidem docuit, quum interim maiorem ipsius portionem exterior musculus primum minimi digiti os flectentium procreet. *r* Primus itaq; pollicis musculus, ex superiori *s* transuersi brachialis ligamenti sede carneus enascitur, & toti primi pollicis ossis longitudini interna regione attensus, perpetuò carneus illi inseritur, perquàm obscurè secundum pollicis contingens internodium. *t* Secundus, qui nuper dicto prorsus occulitur, longeq; minor illo est, ex transuerso quoq; ligamento, & *u* osse brachialis pollicem fulciente enatus, in primi pollicis ossis radicem implantatur, non ultra medium longitudinis primi eius ossis pertingens. Sunt itaque hi duo pollicis musculi inter digitorum motores duodecimus & decimustertius, si modò octo musculos, quatuor digitorum prima internodia flectẽtes, ante hos enumeraueris. Porrò qui secũdum pollicis os flectunt, *x* tres numero censentur, magis differentem situm ab illis, qui quatuor digitorum prima ossa flectunt, obtinentes, quàm duo primi pollicis ossis flexus opifices. Qui enim quatuor famulantur digitis, rectà secundùm manus longitudinem procedunt: qui autem primum pollicis os flectunt nonnihil obliquè ducuntur: sed musculi, secundi pollicis internodij flexionis autores, quodammodo trãsuersi cernuntur. Operæprecium namque erat, quatuor digitos uersus brachiale inclinari: pollicem uerò illis in functione oppositum, ad ipsos inflecti. Meritò igitur tres musculi, secundum pollicis os flectentes, ex uola, tanquam è quarta circuli parte, principia sortiuntur: nimirum ad eius lineæ circunscriptionẽ, quę uitalis & cordis chiromanticis appellari consueuit quamuis nonnihil ulteriùs, quàm ea consistat linea, ex uola initium ducant, ad trianguli nimirum illius, quẽ chiromantici in media uola collocant, superius & exterius latus. Primus itaque musculus obliquum latumq; principium ducit ex postbrachialis osse, cui medius innititur, modicè subter ipsius capitulum digito inarticulatum. Hinc carnosus prorepens, nonnihil angustior redditur, & mẽbraneo tendine, secundi pollicis ossis lateri, quod indicem spectat, uersus interiora se inserit. Secundus inferiore suo latere iam dicto musculo cõtiguus, ex media sede postbrachialis ossis, quod medio præponitur, originem ducit, nonnihil tamen & os, quo anularis fulcitur, contingens. Origo huius quoque tenuis lataq; est, & statim carnea ad insertionem usque conspicitur, quam in medio interioris partis secundi pollicis internodij tentat. Tertius huic proximus, ex postbrachialis ossis anularem sustinentis radice, quę brachiali coarctatur, originem pariter latiusculam sumit: & obliquè pollicem accedens, lateri interiori secundi pollicis internodij uersus priora implantatur, tendine etiam latiusculo & breui, cui pręcipuum maximum ve sesaminorum officulorum, circa manus digitos repertorum, *y* ossiculum innascitur: uti & primi secundum pollicis os flectentium musculorum tendini aliud, sed paulo minus, obtigit *z* ossiculum. Contingunt uerò, aut prælocantur duo hæc ossicula, lęui & lubrica sua superficie, qua ex tendinibus prominent, anteriori sedi capitis primi pollicis ossis, quod secundi ossis sinui inarticulatur: itaq; ossicula hęc eius sedis latera spectant, ut inter ipsa *a* tendinem tertij digitos mouentium musculi tutò ac citra cõpressionem, fallacem ve aliàs sedem, ad tertium pollicis os ferri sinant. Ceterùm tres isti musculi, dum unà contrahuntur, in seseq; colliguntur, fortissimè secundum pollicis internodium flectunt: primo autem duntaxat agente, ad superiora uersus indicem pollex dirigitur. dum uerò secundus solus cõtrahitur, ad medios digitos pollex flectitur: quemadmodum infimo ad suum principium cõtracto, pollicis deorsum, & magis uersus paruum digitum flexio perficitur. Hos tres, etsi in simijs quoque obseruẽtur, Galenus non modò ignorauit, uerùm etiam falsas rationes in primo de Partium usu astruit, quibus imperitior aliquis animum adhibens, ne hos quidem inter secandum aggredi tentaret. Neque etiam uerisimile est, quum secundò Administrationes anatomicas emitteret, ac in secundo de Partium usu libro lineam unam de musculis primos digitorum articulos flectentibus, post illorum librorum indubiè editionem, & non ex totius in ipsis alioquin occurrentis enarrationis sententia, interijceret, hos musculos ipsi cognitos fuisse, quum illos nullibi descripserit: quemadmodum fecerunt Arabes, hos, quantũ auguror, cognoscentes, & duos, qui primi pollicis ossis flexioni præsunt, negligentes. Vndecim namque musculos in manu digitis flectendis extructos recensuerunt, octo quidem ad quatuor digitos, tres autem ad pollicem referentes. Quanquam rursus ambigem, num casu ipsi Vndecim, loco Decem, ex Galeno scripserint: quum citra aliam descriptionem, musculos tantum Oribasij more enumerent. Quinetiam in primo de Administrandis sectionibus Galeni libro, omnes quos hactenus uidi codices, tres mẽdas in numeris habent. Octo namque duorum loco illic legitur, ubi manus musculi, pollicis in latera motibus seruientes enarrantur. & rursus ad calcem propemodum libri, quo cubitum mouentes musculi recẽsentur, Tres scribitur, ubi Duo, insuper Duo, Vbi Tres scribendum fuerat: non secus sanè, ac malè etiam Primi usus, pro Secundi illic legitur, ubi Galenus in eodem libro ligamentorum usus commemorat. Verùm hæc, cum innumeris sanè alijs, pro mea uirili in Galeno

V 4 candidè

m 1. fi. cap. 27 li. 1. C.
n eiusdem fig. D.
o 6 tab. x, λ.
p 3. tab. p. 4. tab. μ.
Illorũ duo, qui pollicis primo ossi famulantur.
q 3 tab. r, ac dein 4 tab. n, ζ.
r 4 tab. ι, 6 tab. κ.
s 4 tab. θ.
t 6 tab. λ, 7 tab. λ.
u figurarũ cap. 25 lib. 1. chara. s.
x 7. 13. ta. charact. 1. 2, 3. 8 tab. X.
Tres, qui secundo pollicis ossi famulantur.
y 1. fi. cap 25 lib. 1 T.
z 2 fi. cap. 25 lib. 1 T.
a 6 musc. tab. θ musculi κ insigniti.
Tres secundũ pollicis os flectẽtes musculi, Galeno ignorati.

candidè sunt restituta, quem nuper Italia & Germania latinum dederunt. Hactenus itaque sedecim
Decimusseptimus digitos mouentium.
musculos, quibus digiti flectuntur, commemoraui: ac proinde nunc b decimusseptimus, digitos ex-
tendentium primus futurus, opportunè describetur, qui c principio ex carnea nerueaque substantia
mixto, & vtcunque lato, à prominentiori sede exterioris humeri d tuberis enascitur, & per mediam cu-
biti sedem magnus & carnosus, & paulo minùs toto teres porrigitur, nulli alteri connatus ossi, neque a-
liunde quàm ab humero principium ducens. Quum verò propter radij extremum, cui brachiale inarticula
tur, e pertingit, arctior redditus, in tres portiones carnosas finditur, quæ simul communi membrana
indutæ, fibrisq; tenuibus inuicem cohærentes, in tendinem ilico ab ipsarum à musculi uentre diductu de-
generant: ac unà per f sinum, in radij exteriori sede exculptum, ad brachiale contendunt. Est autem sinus
ille, ex quatuor in exteriori sede appendicis radij excauatis, radij cum ulna g articulo proximus. Huic
itaque sinui utcunque amplo, & admittẽdorum corporum magnitudini ad amussim respondenti, tres isti
tendines incumbunt, transuersoq; b ligamento ipsis peculiari obuoluuntur, ne aliquando ex sinu decli-
nent, & ne contracto ipsorum musculo in altum exurgant. Vbi uerò ligamentum perrepserunt, brachialiq;
iam insternuntur, latescentes, & ab inuicem semoti, unus indicem, secundus medium, tertius anularem pe
tunt. Mox autem atque suorum digitorum radices contingunt, adhuc multo tenuiores amplioresq; reddi-
ti, ac, ut postea dicemus, uariè inuicem i permixti, primi ossis radici inseruntur, & per totam digiti longi-
tudinem ascendentes, medio exterioris trium ossium regionis adnascuntur, trium illorum digitorum exten
Decimusoctauus.
sionis potissimùm opifices. k Decimusoctauus musculus, gracilis longusq; est, ab l exteriore humeri tube
re principium sumens, inter decimiseptimi musculi caput, & m exortum musculi, qui postbrachialis ossi,
quo minimus digitus suffulcitur, insertus, brachiale extendit. Hinc itaque decimusoctauus secundùm infe
rius latus decimiseptimi carnosus fertur, quousque cubiti finem attingat, ubi in unum cessans tendinem,
communi radio & ulnæ n sinu & transuerso o ligamento utitur. Tendo iste statim atque brachiale supe-
rauit, ad paruum contendit digitum: & latior redditus, nonnihilq; cum tendinis anularem à decimosepti
mo adeuntis portione, ad parui digiti radicem commixtus, & illi quodammodo tendini portionem unà
Decimusnonus.
offerens, posteriori trium parui digiti ossium regioni implantatur, illorũ extensionis opifex. p Decimus-
nonus, duobus ultimò descriptis in cubito substratus, obliquo ductu donatur. A posteriori namque ulnæ
Tres musculorum radices, ab ulna longitudine procedẽtes, quarũ tertia, 19 musculus est pars.
processu, usque ad ulnæ sedem, qua nõ multo ante brachiale ueluti exactè teres euadit, continua serie, tan-
quam ex recta q linea, r musculi quidam enascuntur, omnes obliquo situ præditi. Atque hi tres obti-
nent radices, principia ue: ac primùm quidem, quod elatissimum, & brachio uicinius est, ad s musculum
refertur radio peculiarem. Secundum autem, primo iam ordine succedens, ad pollicem & brachiale spe-
ctat: cuius ductum, ac in plures ueluti musculos distributionem, musculorum pollicem extendentium enar
ratio docebit. t Tertium autem, quo in præsentia potissimùm egemus, quodque secundo principio ordi-
ne succedit, ab ulnæ osse ultra medium ipsius longitudinis, uersus brachiale enascitur, exactè carneum, &
instar oblongæ lineæ originem ducens, paulo angustius ab exortu redditur: & obliquè deorsum uersus ra-
dij ad brachiale appendicem conscendens, in u duas carnosas portiones discinditur: quarum inferior de
cimumnonũ efformat musculum, à superiori illius principij parte distinctum, quam doctrinę gratia uigesi-
mumprimum, & pollicem uersus alios digitos euertentem musculum appellaturus sum. Hoc igitur tertiũ
principium in duos musculos distinguam: quamuis interim principij ratione non obstem, quo minùs am
bas ipsius partes, unius musculi loco quiuis recensere possit. Decimus itaque nonus, ab ulna eo quo dixi
modo enatus, obliquè radij appendicem petit: ac priusquam hunc contingit, in duos inuicem cohærentes
finitur tendines: qui proprio x sinui in radij appendice incumbentes, & peculiari y ligamento transuer
sim obuincti, super brachiale expanduntur. Sinus autem horum tendinum nomine, in radij extremo scul-
ptus, inter z sinum, decimiseptimi musculi gratia incisum, & illum consistit, quo bicornis tendo eius a
musculi uehitur, cuius beneficio brachiale extenditur. Hic bicornis tendinis sinus b alterá quoq; portio
nem tertij illius ex ulna prodeuntis principij transmittit, quam pollicis motibus famulari audies. Haud
enim arbitrandum est, ambas tertij principij portiones unico sinu ac ligamento uti, & huic decimonono
musculo ligamentum peculiare non obduci. Porrò ubi iam deciminoni musculi tendines brachiale supe-
rarunt, compressiq; admodum sunt, indicis & medij digiti radicem petunt, illi ut eorum digitorum, ac in
primis indicis, à pollice abductionis autores sint, inserti. Obliquus namque totius musculi ductus affatim
attestatur, illum non nisi obliquo præfici potuisse motui: uti contrà, decimumoctauum parui digiti exten-
sionem potius, quàm ipsius à cæteris digitis abductionem moliri, rectus ipsius per cubitum incessus, & ma
gis adhuc ipsius situs arguit, qui sub paruo digito neutiquam uersus inferiora obliquus cernitur. Atque i-
stud non obiter sanè in ipsa resectione tibi spectandum uenit. neque uulgariter profectò animus adhiben-
dus est uariæ, & non omnibus hominibus pari commixtioni, quam tendines ad digitorum radices moliun
tur, à tribus postremò commemoratis musculis educti: ut diligenter expendas, quàm multa Galeni placitis
In 1 de Partium usu, & 1 de Administ. sect.
pugnantia, necessariò in illorum musculorum historia scripserim. Is namque decimumseptimum muscu-
lum, anteaquàm brachiale conscendat, in quatuor tendines scindi tradidit, horum unum paruo quoque di
gito tribuens: quum tamen in tres tantùm tendines eum musculum dissecari innuerim. Pręterea Galenus
tendines hos digitorum ossibus illic tantum connasci scripsit, ubi ad articuli compagem accedunt, quum
tamen toti ossium longitudini æquè adnascantur. Ad hæc, c musculum digitus extendentem, per d si-
num, transuersumq; e ligamentum ferri ait, quod radio & ulnæ est: commune: quum id decimooctauo
uo seruiat musculo, & proprium f ligamentum & g sinum in radij appendice decimusseptimus sibi uen
dicet. Deinde, quum deciminoni musculi fabricam enarrat, multo secus quàm res se habet, huius h
principium

b 9 tab. Z. 2 ta. V. 10 tab. f.
c 9 tab. a.
d 2 fi. cap. 23 lib. 1 P.
e 9 tab. b.
f 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 γ.
g 1 fi. cap. 24 lib. 11. aut potius 2 figura θ.
h 1, 2 ta. charact. 3.
i Vtcunq; uidere est id in extrema manu 9 tab.
k 9 ta. Θ. 2 ta. X. 10 tab. r.
l 2 fi. cap. 23 li. 1 P.
m 9 tab. Λ, c.
n 2 fi. cap. 24 lib. 1 θ.
o 2 ta. charact. 1.
p 10 ta. p.
q per g. g 2 & 6 fig. ca. 24 li. 1.
r 10 tabu. Λ, Ξ, Π.
s 10 13. tab. Λ.
t 10 ta. Π.
u 10 ta. o. superior p. uerò inferior notatur.
x 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 δ.
y 2 ta. charact. 4.
z 2, 4 figu. cap. 24 lib. 1 unus, γ. alter ε & ζ notatur.
a 11. ta. Λ.
b 10 tab. o.
c 9 tab. Z.
d 2 fi. cap. 24 lib. 1 θ.
e 2 ta. charact. 1.
f 2 ta. charact. 3.
g 2 fi. cap. 24 lib. 1 γ.
h 10 ta. Π. & expende simul alia duo principia.

principium à tota ulna, aut ulnæ ſuperiori parte brachio uicina pendere commemorat: quum tamen trium principiorum radicum ve, ab ulna ſeriatim prodeuntium, decimumnonum muſculum tertij ac infimi principij humiliorem, ac brachiali propinquiorem eſſe portionem (uti reuera eſt) deſcripſerim. Inſuper decimooctauo duos tribuit tendines, illumq; anularis, & parui digitorum à pollice abductionis autorem ſtatuit, nulla raræ illius à nobis commemoratæ tendinum mixtioris habita ratione: quum ego interim decimumoctauum, in primis paruum digitum extendere, dictis antea occaſionibus contendam. Verùm quia paruum digitum (ne in contrarijs mihi cum Galeno deſcriptionibus enarrandis nimius ſim) adeò ac uelut ex abundanti è cęteris abduci oportuit, quoties rotundas figuras manu complectimur, & quia huiuſmodi motus *i* decimooctauo muſculo acceptus ferri nequeat, rerum Opifex *k* muſculum breuem, ſed ualidũ in manu repoſuit, illi motui præfectum. A *l* quarto enim brachialis oſſe, quod rectum appellauimus, muſculi huius principium prodit, quod per Lunæ monticulum ad paruum digitum pergens, toto ductu carneum uiſitur, muris ſeu lacertæ formam eleganter exprimens: quippe muſculus iſte in exortu utcunque tenuis, in medio teres craſſusq; eſt: in inſerione autem, quam in externum primi oſſis parui digiti latus molitur, gracilis, tenuisq; & nerueus euadit. ſit itaque hic ordine uigeſimus. Cæterùm *m* uigeſimusprimus, pollici peculiaris cenſetur: eſtq; ille altera *n* tertij ex ulna pendentis principij portio, quam à *o* decimonono, qui ad indicem potiſſimùm fertur, diſtinguimus. Ab ulnæ itaque exteriori ſede, iuxta *p* ligamentum membraneum, inter cubiti oſſa, qua inuicem dehiſcunt, conſiſtens, & iuxta medium longitudinis cubiti iſte muſculus enaſcitur, uerſus radium obliquè properans. Priuſquam uerò radij inferiorem contingit appẽdicem, in paulo minus toto teretem ceſſat tendinem, qui communi cum bicorni *q* tendine, brachiale mouente *r* ſinu, & *s* ligamento plerunque (nanciſcitur enim aliquando proprium) deductus, ad manũ contendit, & ilico lateſcens, totius pollicis longitudini inſeritur, non quidem in medio exterioris regionis, ſed in exteriore eius regionis latere, quod indicem ſpectat. Quo tamen tendo magis ad tertium pollicis os contendit, eo magis quoque medium exterioris ſedis pollici ſibi uendicat. Cuius autem motus hic muſculus opifex ſit, ilico ſubijciam, atque duos ſequentes nunc muſculos deſcripſero. Ex *t* tribus itaque muſculorũ principijs, quæ ab ulna ſecundùm ipſius longitudinem exoriri relata ſunt, *u* medium principium utcunque amplum, longa ve ſatis linea enatum uiſitur: & obliquè ſuper radium conſcendens, illi inſternitur *x* muſculo, quem bicorni tendine brachiale extendere docebo. Simulatq; uerò principium hoc eum muſculum integit, in *y* duas impares portiones diuiditur, à ſeſe nullo interuallo diſtantes, ſed mutuò accumbẽtium muſculorum ritu inuicem hærentes. Superior portio aliquandiu carnea permanẽs, in teretem quodãmodo tendinem ceſſat, inſertum exteriori brachialis *z* oſſis ſedi, quod pollicem ſuſtinet. Inferior autem principij portio, ſtatim ac aliquouſque in anteriora prorepſit, in *a* duas rurſus carneas partes diſtinguitur, quæ ſingulæ in tendinem finiunt, ac cum ſuperioris portionis tendine, proprio *b* ſinui in radij appendice leuiter, ſed latè inciſo inſident, peculiariq; *c* ligamento tres ſimul tendines mutuò accumbentes obducũtur: etſi interim nonnunquã ſingulos tendines ſingulis anulis, ſeu trãſuerſis ligamentis donari uiderimus. Poſtquam autem inferioris portionis tendines brachiale ſuperarunt, unus in primi pollicis oſſis radicem implantatur, illic in externam ipſius regionem iuxta internum latus finiens. Alter tendo, membranoſo tãtùm nexu primi pollicis oſſis longitudini adhęrens, in ſecundi oſſis radicem exteriori ſede, uerſus internũ latus inſeritur, non totus inibi ceſſans, uerùm adſummũ uſque pollicis apicẽ, & ſecundo & tertio oſſibus pertinaciter, ac inſtar membranę adnatus. Nobis taque integrum erit, *d* principij ſecũdi, quod ulna profert, occaſione, unum hic ſtatuere muſculum: aut tendinum, ac ueluti carnoſi principij *e* diuiſionis gratia tres muſculos enumerare, ut ſcilicet ſingulis tendinibus ſingulos aſcribamus muſculos: aut propter *f* cõtinuitatem inferioris portionis carnoſæ, & *g* tendinum ipſius in eundem digitum inſertionem, duos tantum recenſere licebit muſculos: ut ſcilicet *h* ſuprior portio ad brachiale ſpectans, unius loco habeatur: & *i* inferior portio ſuo inceſſu in duas carneas pa[r]tes, & totidem tendines diuiſa, unius muſculi uice commemoretur. Quod Galeni etiam ſententię magis ėt accommodum, quum is quauis etiam enumeratione inferiorem portionem unius tantùm muſculi loco recenſuerit, ut qui unicum ipſius tantùm *k* tendinem tribus pollicis oſſibus communem cognouerit, decripſerit ve. quanquam & non caudatæ ſimię eo deſtituantur *l* tendine, quem hominibus primo tantũ pollicis oſſi inſertum eſſe diximus. imò caudatarũ ſimiarum, ab hominis fabrica magis adhuc quàm nn caudatæ uariantium, totum ſecundum ſeu medium ex ulna prodiens *m* principium, unicum tantùm ducit tendinem, qui in brachialis regione modico interuallo primùm diſſectus, parua portione brachiali oſſi pollicem ſuſtinẽti inſeritur, maiori portione pollicem ita ac in cęteris apparet ſimijs, accedens. Sit itur in noſtro muſculorum numero ac ſerie, inferior ea medij principij portio, in duos tendines digeſta, mouentium digitos muſculorum uigeſimusſecundus: ipſa uerò ſuperior portio ad brachiale pertinens, muſculorum hoc Capite hactenus commemoratorum uigeſimustertius: etſi interim is digitorũ uix famulem motibus, uerùm cuidam brachialis extenſioni, & obſcuro radij circumducti opem ſecundariò ferat. Por *n* uigeſimoſecundo (ut tandem ipſius munus explicẽ) & qui prius deſcriptus eſt, *o* uigeſimoprimo p*x* recta euertitur, extenditur ve, quoties ambo muſculi unà contrahuntur: quippe uigeſimoſecundo tãtùm in ſe collecto, pollex obliquè, ac ueluti in latus à cęteris abductus digitis, extenſionem patitur, à uigeſimo autem primo ad indicem magis euerti ſolet. Cæterùm adhuc reliqui ſunt *p* duo lateralibus pollicis motibus ſubſeruientes muſculi: & *q* alij inſuper quatuor, quibus quatuor digiti ad pollicem ducuntur. P[o]lex enim, quum inſtar alterius manus, reliquis digitis opponi debuit, meritò muſculos ſibi uendicat, quũ beneficio ab illis maximè abducitur, & rurſus uariarum actionum gratia, indici proximè admouetur. Qui igitur pollicem maximè abducit, ab anteriori

ſede

Vigeſimus-primus.

Vigeſimus-ſecũdus, qui ſimul cũ 23 recenſetur.

In 1. lib. de Admi. diſſ.

Vigeſimiter tij muſculi munus, non ad digitos pertinens.

Munus 21. & 22. muſculorum.

Sex muſculi digitos mouentes adhuc reliqui.

i 9 tab. Θ. k 1 ta. f. 3 tab. 4 ta. u. 9 tab. h. l 1, 3, 5 fi. ca. 25 li. 1 charact. 4. m 10 ta. o. 11 ta. u. 1 d. 2 e. 9 f. n 10 : 11 tab. Π. o 10 ta. p. p 11 ta. h. inter f et g. q 11 t. muſculi Λ notati. r 2, 4 fig. c. p. 24 lib. 1 ε, ζ. s 1, 2 tab. charact. 4. t 10, 11 ta. Λ, Ξ, Π. u 10 tab. Ξ. 1 ta. 6. 9. tab. e. x 11. ta. Λ. y 10 ta. ſuperior portio k, inferior l. ſic 2. tab. b, c. z 2 fi. cap. 25 li. 1. charact. 5. a 10 ta. m, n. 11 ta. q, r. b 2, 4 fig. ca. 24. li. 1. n. c 1, 2 tab. charact. 6. d 10, 11, tab. Ξ. e 10 ta. Ξ in K et l. et dein l in m & n. f ubi in 10 tab. m & n ducũtur ab l. g 11 ta. q, r. h 10 ta. K 11 tab. p. i 10 tab. l in m & n. K 10. ta. n. 11 tab. r. l 1 tab. m. 11 tab. q. m 10 ta. Ξ. n 10 ta. l. & m, n. 11 tab. q, r. o 10 ta. o. 11 tab. u. p 3 tab. p. 4 tab. μ v. n°, alter uerò 11 ta. f. q 6 tab. ζ, ζ. 7 tab. d. r 1 tab. i. 3 ta. p. 4 ta. μ

sede ossis brachialis, cui pollex innititur, nerueo principio, quod statim carneum euadit, enascitur: ac deor
sum protensus, secundo pollicis articulo, membraneo tendine inseritur. Hic musculus, unà cum *s* duo- *s 6.tab. x. λ.*
bus, primum pollicis internodium flectentibus, quibus iste insternitur, carnosam uolæ partem efformat,
quæ ad pollicis radicem consistit. Galenus autem in libris de Partium usu, præsentem musculum non ad-
modum uerè in primum pollicis os inseri, scriptum reliquit: quum notabili, & uera insertione ipsi non ad-
nascatur, sed duntaxat fibrosis nexibus inualidè hęreat. Verùm non mirum est, Galenum eiusmodi inser-
tionem nos docuisse, quum id scribens, duos musculos primum pollicis os flectentes ignorauerit, ac illos
præsentis musculi partes esse arbitratus fuerit. Musculus iste *t* interioris pollicem euertentium, qui ordi- *t 10 ta. m. n. 11 ta. q, r.*
ne uigesimussecundus erat, actionem excipit: atque ita quàm maximè pollicem ab indice remouet, id pri-
uatim adeptus, quòd inter musculos manum & cubitum occupantes, solus quodammodo liueat, propriæ *u 1 tab. h,*
ipsius, quæ crassior est, membranæ gratia. *u* Alter musculus, lateralibus pollicis motibus seruiens, ex inte *2 d. 9 g. 10*
riori latere, uersus posteriora tamen, *x* ossis postbrachialis, quod indici præponitur, initiũ ducit carneũ, *t. 11 f. 12 n*
& secundùm totam eius ossis longitudinem enatum. Musculus iste inseritur carnea implantatione, toti ex *x 1, 2 figu. cap. 24 li. I*
terno lateri primi pollicis ossis, membraneũ tendinem radici quoque secundi ossis porrigens. unde etiam *I.*
huius fibræ transuersæ quodammodo sunt, à postbrachiali ad pollicem ductæ, ac proinde etiam illum indi
ci proximè accommodantes, & musculi pollicem ad exteriora *y* euertentis (qui in nostra serie uigesimus *y 10 ta. o.*
primus est) actioné excipientes. Porrò *z* musculi, quatuor digitos pollici adducentes, graciles & teretes *z 6 tab. ζ.*
sunt, singulis quatuor secundi musculi tendinibus (qui quatuor digitorum tertium os flectunt) singuli ex- *ζ ad γ. 7 tab. d ad f.*
porrecti: oriuntur enim ex membraneo inuolucro, tédines illos, cum brachialis sinum, & *a* transuersum *a 4 tab. θ.*
ipsius ligamentum perreptant, induente. Hinc simul cum tendinibus ad digitos procedentes, ac interiori
tendinum lateri attensi, in digitorum radicem inseruntur; ad internum eorundem latus, uersusque inte-
riora insertionem membraneam moliti. ista namque sede illos inseri decuit, qui in latus ad pollicem qua-
tuor digitos erant inclinaturi. Pręsentibus musculis hoc sanè rarum, perinde ac oculi *b* muscu lis obue- *b 1, 2 fig.*
nit, quòd non ex osse, aut cartilagine, sed ex membraneo tendinum inuolucro originem sumpserint. Iam si *cap. 11.*
his quoque musculis tuum numerum, disciplinæ gratia auxeris, in uniuersum uigintinouem in hoc Capite
descripti exurgent: quorum uigintiocto, digitorum duces sunt, *c* uigesimotertio interim ad brachia- *c 10 ta. k.*
le relato. Porrò mirabitur forsitam aliquis, cur minus *d* musculos, quatuor digitos pollici adducentes, *11 tab. p.*
& *e* eum, qui paruum à cęteris abducit, primo quatuor digitorum ossi dixerim inseri, nulla interim men- *d 6 ta. ζ.ζ.*
tione succedentium internodiorum ossium ve facta: quum tamen Galenus in omnibus digitorum ossibus *e 3 tab. r.*

Ex uiginti nouẽ descriptis musculis, 28 digitorum motibus famulari.

De tẽdinũ insertionibus nonnulla.

secundùm totam illorum longitudinem, eorum musculorum tendines, membranæ modo inseri,
connasciq;, in primo de Administrãdis sectionibus, studiò serioq; scriptum reliquerit: secus quàm in libro
de Partium usu, ac illo etiam priores Anatomici. Ego nequaquam inficias eo, digitorum ossa secundùm
eorum longitudinem, eregionè insertionis illorum musculorum membranis obduci, uerùm non talibus,
quales commemoriati modò musculi porrigere deberent. quandoquidem illæ nullum fibrarum genus, se-
cundùm longitudinem excurrens ostendunt, neque parem etiam ductum cum *f* musculorum ex cubito *f 9 tab. Z.*
in exteriorem digitorum sedem insertorum tendinibus retinent. Quinetiam solius primi in quatuor digi- *Θ. 10 ta. f,*
tis articuli, & primi secundiq; quodammodo in pollice beneficio, digiti in obliquũ & latus aguntur: cuius *r. p. π.*
causa, dum digitorum ossa persequerer, articulationis differentia esse commemorabatur. Si itaque quis-
piam eiusmodi membranas, musculorum in latera agentium tendines cum Galeno (quem articulorum in
digitis discrimina & differentiæ latuerunt) esse cõtendeit, frustra eos & ligamẽti tantùm uice secundis &
tertijs digitorũ ossibus cõmissos fateatur oportet. Rursu studiosior aliquis in Galeni libris uersatus, illũq;
admodũ contraria de insertione tendinum docere animaduertens operietur, donec omnes musculorũ di-
gitos mouẽtium insertiones in unum numerum redegeo, Galenum in primo de Partium usu imitaturus,

Musculorũ insertionũ collectio.

qui eas parum rectè persequitur: quoniam *g* tredecim musculos, qui in manu locati, digitorum flexus au- *g 6 tab. x.*
tores sunt, omittens, falso *h* secundi musculi tendine, primo quatuor digitorum ossi implantatos, inibi *λ. π 1a cha ract. 1, 2, 3.*
tradidit. Deinde etiam *i* decimoseptimo musculo, & *k* decimooctauo, & *l* decimonono, alios quàm e- *1a. 8 sub Δ.*
ducunt tendines, Galenus tribuit, ac proinde alias quque quàm moliuntur insertiones. Et sanè nisi uaria *h 6 ta. Ξ.*
illa tendinum, quos tres dicti proferunt musculi, ad di|torum radices commixtio, ac ipsorum ueluti in plu *i 9 tab. Z.*
res furculos diuisa per externam digitorum sedem seri|, obstarent, quo minus certum illorum omnium in *k 9 ta. Θ.*
sertionum numerum statuere ipse breui oratione quea|, Galenum intelligendi gratia, uniuersorum digi- *l 10 ta. p. 11 tab. s.*
tos mouentium musculorum insertiones tecùm in cata|gum recenserem. Si tamen singulis quatuor digi-
torum ossibus, ex tribus dictis musculis quasi gemina|(quum ego interim quibusdam illorum, & præci-
puè parui digiti ossibus, simplicem ferè ascribam) in p|eriori ipsorum sede implantationem, Galeni no-
mine, & succinctæ orationis causa, ascriberes, omnia|deinde, ut ex nostra sententia habent, subaudires,
sexaginta omnes ueræ insertiones (non accubitus, seu|ue annexus dico) erunt: in primum scilicet polli-
cis articulum quinque, in secundum septem, in tertiu|res, in minimi digiti primum internodium sex, in *m 3 tab. r,*
reliquorum autem trium digitorum prima internodia|untaxat quinque, in quatuor uerò digitorum secun *p. 6 tabu. ζ.*
dum & tertium internodium tres. Quæ porrò eiusmo|sint insertiones, ipse tecum, ut musculos rursus in *ζ. 11 tab. f.*
memoriam, quasi in epilogum contrahas, repetito: |deinde rursus perpendito, quot uniuersæ essent, si *n 10 ta. l, dein m, n.*
etiam *m* musculi lateralibus motibus præfecti, qui i|anu reponuntur, insertiones in succedentia ossa, *o 3 tab. p.*
quæ in latus (nisi secundariò) non aguntur, ex Galeni|ntentia molirentur: & deinde etiam, si *n* uigesimi-
secundi musculi utrunque tendinem, primo pollicis|i inseri uera insertione admiseris, ut nunc primum
pollicis internodium sex admitteret insertiones (*o* q|enim pollicem maximè abducit, in primum ipsius

os non uerè inferitur) tertium autem pollicis os quinque, & fecunda tertiaq; internodia indicis, medij, & anularis etiam quatuor, parui autem digiti fecundum, & tertium internodium quinque infertiones obtinerent, confurgent omnes feptuagintatres. Si etiam dein tranfuerforum ligamentorum beneficio factas offibus applicationes adnumeraueris, & fecundum quinque digitorum internodium una applicatione, & primum quatuor digitorum duabus auxeris, inuenies (nifi me additio fugerit) octuagintafex. nam primo pollicis internodio p tertij mufculi tendinẽ tribuere nequis: quamuis hic numerus adhuc, & q lati tendinis applicationes fibi uendicare poffet, ut tria quatuor digitorũ, & duo pollicis internodia, adhuc una augerentur commiffione, numerusq; nonagintaocto conftitueret. Quem fi ad utranque manum conferens duplicaueris, quot numeris centum, & octodecim Galeni ἐμφύσεις & παραφύσεις modò fuperafti? ac facilè expendis, quàm promptũ fit, cognita hominis fabrica, in Naturæ laudes expaciari, multasq; paginas in partium ufu diffufe recenfendo abfumere. *Lib. 1. de Vfu partiũ.*

DE MVSCVLIS MOTVVM BRACHIALIS OPIFICIBVS. Cap. XLIIII.

CVM brachiali reliqua manus pars flectitur, ac extenditur: deinde etiam in utrunque latus agitur, idq; quatuor maximè mufculorum beneficio. Quorum a primus ex b interiore humeri tubere c principium ex carnea nerueaq; fubftantia mixtum affumit, hinc totius ulnę lõgitudini adnatus, & in progreffu ab ipfa exortus fui robur affumens. Exporrigitur autem hic mufculus inferiori lateri mufculorũ, d qui per cubitum repentes, digitorum flexionibus præfunt, unde etiam internã ulnę fedem e magna ex parte amplectitur: quemadmodum, & mediũ quoq; inferioris fedis cubiti occupat, cui fcribentes innitimur. f Reliquũ autem inferioris illius cubiti fedis, quod exterius eft, g alius mufculus fibi uendicat, quem ante paruum digitorum poftbrachiali infertum, illius extenfionem moliri audies. Duo enim illi mufculi, inuicẽ fibrofis nexibus ualidè hęrentes, uelut ftratum quoddam, & puluinar, cui commodè totum cubitum inniti finimus, efformant. Cęterùm primus hic mufculus, quum ad ulnę ufque finem prorepfit, paulo ante cubiti cum brachiali articulum, in h ualidũ, & quodammodo teretem ceffat tendinem, carniformi femper fubftantia interiori fua fede ad brachiale ufque auctum: ubi uerò id tranfcendit, prorfus excarnis eft, ualidiffima infertione fuperiori i quarti brachialis offis fedi implantatus: quod rectum cartilaginofumq; appellari, ac k unico tantũ offi committi, primo libro diximus. Præfens tendo, qua ulnæ appendice articuloq; brachialis fuffulcitur, peculiare ligamentum, quo ipfi tranfuerfim obducatur, nullum obtinet: fed communi omnium mufculorum membrana, quę ligamenti uice eft, quamq; inter manus ligamẽta quodammodo etiam recenfebimus, circundatur, & perquàm ualidè brachialis cum cubito articuli ligamentis connectitur. *Brachiale mouentiũ primus.*

l Secundus brachiale mouentium mufculus, ab interiori quoque humeri tubere m exoritur, illius, quod nuper commemorauimus, capiti proximus, & inftratũ quoque habens n caput eius mufculi, qui internæ m[anus] cuti dilatefcẽtem exporrigit tendinem. Secũdus hic mufculus a fuo initio ingreffu obliquo ad elatius o primi digitos flectentis mufculi latus cõtendit, ipfi magna ex parte innitens, radioq; exporrectus. p Ante brachialis autem radicem, in teretem ceffat tendinem: qui fimulatque brachiale ad pollicis radicẽ q contingit, incuriofe illũ fecantibus, ibidem brachialis offibus inferi putatur. uerùm ubi r mufculus ab indice pollicem abducens, unà cum duobus primum pollicis internodiũ flectentibus, à brachiali liberatus eft, hic brachialis mufculus confpicitur internã brachialis fedem prætertire, & latefcens in poftbrachialis s offis, quod indici præponitur, radicẽ inferi, internæq; tranfuerfi hic t ligamenti ualidè adnafci. *Secundus.*

Duobus internis alij totidem externi refpondent. u unus ab x exterioris humeri tuberis radice principium capit, ad latus eius y mufculi, qui præcipuus extenfionis minimi digiti autor eft. Pluriũ enim ex eo tubere certa ferie prodeuntium capitum, hic brachialis mufculus humillimam, & ulnæ proximã fedem obtinet. unde etiam & ex z pofteriori ulnę proceffu, qui humero articulatur, hic mufculus nonnihil principium ducit, illi inftratus a mufculo, qui originẽ inibi quoque fumens radium adit, illumq; in fupinum agit. Hinc itaque tertius brachialis mufculus b prodiens, humiliorem exterioremq; ulnæ regionẽ amplexatur, c inter primũ brachiale mouentium, & eum qui paruũ digitum extendit, exporrectus. Quãdo uerò brachiali appropinquat, in teretẽ finit d tendinem, qui e finui in appendice ulnæ exculpto innititur, f tranfuerfo ligamento, quod unicum ulna proprium nancifcitur, obductus. Quum primùm fuperato ligamento, brachiali fuperuehitur, latior factus, poftbrachialis g offis minimũ fuftinentis radici inferitur, nonnunquam ante infertionem officulum fibi innatum obtinens fefaminum, quod nonnihil dictũ modò poftbrachialis os etiam fuffulcire uidetur. *Tertius.*

h Alter exteriorum, qui ordine quartus eft, latiufculo i principio longè fupra exterius humeri tuber enafcitur ubi humerus uelut in oblongam k acutiem lineãque prominet. Hinc carnofus, & longa utcunque linea prodiens, radio infternitur, & paulo fub illius longitudinis medio, in robuftum definit l tendinem, qui bicornis bipartitus ve ftatim ab ortu fpectatur, utranque partem paulo minus toto teretem gerens: eft enim nonnihil latior, quàm profundior. Hæ partes, aut tendines, etfi inuicem dirimantur, non tamen digno notatu interuallo difsiti, recto tramite radio exporriguntur, ad illius appendicem iuxta brachiale cõtendentes: quò quum peruenerint, illis exculpto m finui incumbunt, & communi ipfis, & illi n mufculi, qui pollicem uerfus indicem euertit, o ligamento circundantur. Quòd deinceps fuperantes, magis tum quàm prius, inuicẽ diftant, in poftbrachiale amplis infertionibus (ne fortè craffis, & teretibus extra reliquã manus fuperficiem hic emineant) p implantati: *Quartus.*

unus

*p 6 tab. η. dein θ. q mufculi II ta. 3, ubi tendo l infignitur. a 4 tab. Σ. 1 ta. Z. 2 a. 3 m. 5 *. 9 Ξ. b 1 fi. cap. 23 lib. 1 S. c 4 tab. γ. d 4 tab β. et 5 tab. Θ. & 6 ta. Ξ. e 1, 6 fig. ta. 24 lib. 1 d, f 2, 6 fi. ca. 24 li. 1 eiuxta a, a. g 9 ta. Λ. qd deon ẽ cõtiguũ Ξ. h 4 tab. δ. i 1, 3, 5 fi. cap. 25 li. 1 charact. 4. k earundẽ fi. char. 3. l 3 tab. A. 1 ta. X. 2 g. 4 e. m 3 ta. f. n 3 tab. i. mufculi II. o 4 tab. β. p 3 tab. g. q 3 tab. h. r 3 tab. p. dein 6 tab. κ. λ. s 1 fi. cap. 25 lib. 1 I. t 4 tab. 9. u 9 tab. Λ. 2 Y. 10 q. x 2 fi. cap. 23 lib. 1 P. y 9 ta Θ. aut uide q in 2 tab. Y ducitur iter X & a. z 1, 2 fig. cap. 24 li. 1 D. a 10, 12 tab. V. b 9 tab. c. c 9 ta. iter E & Θ. d 9 tab. d. e 2 fi. cap. 24 li. 1 A. f 2 ta. charact. 2. g 1, 2 fig. cap. 25 li. 1 III. cui fub eft officulũ N notatũ. h 11 ta. Λ. 1 b. 2 T. 3 c 9 Y. 10 f. 12 o. i 11 tab. i.*

k 1, 2 fi ca. 23 lib. 1 Q. l 11 ta. k. m 2, 4 fig. cap. 24 lib 1 ζ. n 10 tab. o 1, 2 tab. charact. 5. p 11 tab. l.

unus enim in radicem offis indicem fuftinentis, alter uerò in radicem eius, cui medius innititur, infertionem tentat. Quartus hic mufculus, unà cum tertio, brachiale, fi ambo in fe colligantur, extrorfum reflectunt, extendunt ve. hifq; auxiliatur *q* mufculus, quem brachialis offi, quo pollex fuftinetur, inferi docuimus, quum fuperiore Capite illum in tota inibi defcriptorum mufculorum ferie uigefimumtertium nominaremus: & ut his duobus brachiale extenditur, ita etiam duobus interioribus feu primis idem pulchrè flectitur. Dein eifdem mufculis, quibus brachialis flexio extenfioq; concreditur, brachiale ad latera quoque ducimus. *r* Si enim interior mufculus, & exterior, qui indicem fpectant, *s* reliquis duobus laxatis contrahantur, brachiale introrfum, atque ad interius latus agitur: at fi his laxatis, alij duo, qui minimum refpiciunt digitum, in fe colliguntur, brachiale ad exteriora in latus mouetur. Cæterùm præter hos, quos brachiali tribuimus, motus, Galenus ipfi uerfionem in pronum ac fupinum adfcripfit, peculiarem ab ea, quã fecundariò manus radij beneficio adipifcitur. Mihi tamen manus, aut brachialis, quiefcente radio, in pronum fupinũ ve motum aliquem perfici, hactenus percipere non licuit. *t* Deinde radij finus, cui brachiale inarticulatur, oblongus eft: & ipfum brachiale, quà finui imponitur, oblongum quoque, neque ut humeri, aut femoris fuperius caput, rotundum uifitur: adeò ut hic offium articulus confurgat, prorfus ad circum actum ineptus. Verùm ut Galenus proprios in pronum, & fupinum motus brachiali afcribit, ita quoque quatuor enarratos mufculos, illorum autores effe contendit: prout hic nimirum, ille ve contrahatur, aut quiefcat. Cuius fententiam fi nõ ofcitanter perpenderis, hæc illum finxiffe, imaginatumq; citiùs, quàm in refectione perfpexiffe (ut alia in libris de Vfu partium per Iouem pleraque) animaduertes.

Mufculorũ munus.
Brachiale proprio motu ĩ fupinũ & pronum non agi.
Libr. 2. de Partiũ ufu.

DE MVSCVLIS RADIVM IN PRONVM ET SVPINVM AGENTIBVS. Cap. XLV.

DVMMODO in pręfenti eorum memineris, quæ *a* de radij ad rotundum humeri caput articulo, *b* & brachialis rurfus cũ radio, *c* radijq; & ulnæ inter fe cõmiffuris, fuperiore libro tradidimus: nunc mediocri negocio pcipies, qua ratione radius à proprijs tractus mufculis, quiefcente interim ad humerum ulna, in pronũ fupinumq; circunducatur, & quo nam pacto radij beneficio manus eofdem motus fecũdariò obtineat. Quũ itaque radius ulnæ, & fuperiori ipfius, & inferiori extremo articuletur, quumq; per reliquam longitudinem duo illa offa inuicem diftent, operæprecium fuit, fuprà & infrà mufculos illum motu, ros extrui. Sunt autem hi quatuor, duo quidem fuperiori radij extremo fubferuientes, reliqui autẽ duo inferiori. atque ex his duo internam cubiti fedem, alij duo externam occupant: interiorefq; radiũ in pronũ mouent, exteriores eundem ad fupinũm conuellunt. *d* Interior, qui radij partẽ brachiali proximam mouet, fecundùm ulnæ longitudinem, ex tota amplitudine interioris ipfius fedis, qua brachiali proxima eft, enafcitur: hincq; carneus, ad interiorem radij regionem tranfuerfim procedens, ipfi carneus adhuc inferitur. Habet itaque mufculus hic, fi cum reliquis fecundùm cubiti longitudinem expanfis conferatur, fibras tranfuerfas, ex ulna nimirum in radiũ tranfuerfim confcendentes. Neque hic mufculus, ut uifum eft diffectionis profefforibus, radium ulnamq; intercedit: fed fecundũ cubiti amplitudinem, totam interiorem radij ulnæq; fedem complectitur, adamuffimq; quadratus eft. Tantã enim obtinent longitudinem, quanta eft latitudo interioris cubiti regionis, quam fimul cum radio ulna cõftituit: deinde tam latus uifitur, quàm longus. ad hęc omni ex parte carneus, & in ipfius medio fpiffus extuberanfq; obferuatur, inftar puluinaris ipfum tranfcendentibus ad digitos *e* tendinibus fubftratus. Huius mufculi fibræ, radij partem, quæ brachiale fpectat, introrfum trahentes, radium in pronũ adigunt. *f* Exterior mufculus, contrarij motus autor, & huic neque fitu, neque figura refpondens, omnium qui cubitum perreptant longiffimus eft, quantũ fcilicet ad mufculi uentrem, & longiorem carnis ductum attinet. Aliàs namque perperàm illum omnium longiffimum effe Galenus dixiffet, quum plerique ad digitos protenfi, fimpliciter multo longiores fint. Ab externa itaque humeri regione *g* elatius, quàm mufculi bifido tendine brachiale extendentis caput confiftit, huius radij mufculi *h* principium educitur: quod quia fecundùm humeri longitudinem latum nafcitur, carneumq; eft, longè fupra exterius humeri *i* tuber elatiori fua fede reponitur. Mufculus hinc deorfum expanfus, & latus ualidufq; apparens, radio infernitur, fuperiori lateri mufculi bifido tẽdine brachiale extendentis contiguus. Vbi uerò ad radij finem, qui brachiale coarctatur, proceffit, in exactum finit *k* tendinem, qui membranæ modo latefcens, radij appendicis fuperiori *l* regioni inferitur, quadantenus in interiora productus. Mufculorũ fuperiorẽ radij partem mouentiũ *m* interior, ex interioris humeri tuberis *n* radice, & *o* ex interiori ulnę latere, quà humero articulatur, carnofo ualidoq; principio enafcitur: & hinc admodũ obliquè internã radij fedẽ cõfcendẽs carnea *p* infertióne ante mediũ radij lõgitudinis ipfi implãtatur. A carnea hac infertione, neruea implãtatio ad mediũ ufq; radij lõgitudinis educitur, radijq; fuperiori regioni ualidiffimè inferitur, peculiatẽ inibi in radio *q* afperitatẽ, cui firmetur, fibi uẽdicans. Mufculus ifte, quoties contrahitur, intrò radium ducens, illum conftituit pronum. *r* Exterior, qui peculiariũ radij mufculorum quartus eft, ductu figuraq; nunc dicto propemodũ par, *s* enafcitur ab exteriori articuli cubiti regione, ex articulum circundante ligamento, ualidè etiam ex ulnæ pofterioris *t* proceffus externo latere, principij fui portionem fumens. Hinc ad radium in priora confcẽdit, & radio propter interioris mufculi infertionem *u* applantatur. uerum huius infertio nõ æquè, atque interiori neruofa eft, neque adeò in radij longitudinem producitur. Attamen ductus breuitas hos duos, ut & *x* primũ, qui ad brachiale habetur, exacto tendine deftituit. *y* Mufculus itaque, quem poftremò recenfui, fuperiorem radij partem

Quatuor radiũ peculiariter agẽtes mufculi.
Primus.
Libr. 1. de Admi. diff.
Secundus.
Primo de Admi. fect.
Tertius.
Quartus.

q 2 tab. h. 10 K. 11 y. r 3 tab. Λ. unus, alter 11 tab. Λ. s 9 tab. unus Λ, alter Ξ. t 1, 2, 4, 5 figurarum ca. 25 lib. 1 char. 1, 2, 3 in x, y, z fi. 8 ca. 24 li. 1. a 9 fi. c. 24 li. 1 O ad p 1 fi. ca. 23. b 1, 2, 5 figurarũ ca. 25 li. 1 charact. 1, 2, 3. in x, y, z fi. 8 ca. 24 li. 1. c ca. 24 li. 1 fig. 1 i k aut m 2, 9 fi. in l 11 fi. & rurfus p. 5, 10 fi. in o 7 figura. d 7 tab. X. 8 S. e 5 ta. mufculi β. 6 tabu. mufculi Ξ et η. f 6 tab. V. 12 Θ. 1 a. 2 S. 3 d. α. 5 κ. 7 Υ. 9 X. 10 e. 11 b. g in 9 tab. X elatius ẽ quàm Υ, in 10 tabu. e quàm f. h 12 ta. a. 6 tab. b. i 2 fi. cap. 23 lib. 1 P. et in 10 ta. e diftat à g. k 6. tab. u. 12 tab. b. l 2 fi. cap. 24 lib. 1. x uerfus α. m 7 ta. Q. 1 Λ. 2 f. 3 e 4 y. 5 i 6 x. 8 R. 12 e, 13 f. n fub S & T 1 fi. cap. 23 lib. 5. o fub L fi. 1 ca. 24 li. 1. p 12 tab. e. 13 g. q 2, 4 fi. ca. 24 lib. 1 u, r 10, 12 ta. A. 11 m. 13 b. s 12 ta. c. t 1, 2, 11

fig. cap. 24. lib. 1. D. u 12. tab. d iuxta e. x 7. tab. X. y 2. tab. Λ.

tem extrorsum obliquè conuellens, radium in supinum mouet.

DE MVSCVLIS CVBITVM FLECTENTIBVS & extendentibus, Caput XLVI.

QVEMADMODVM radius sui cum humero *a* articuli beneficio pronus supinusq; constituitur, ita quoque ulnæ cũ humero *b* articulus appositissimè cubiti totius flexioni extẽsioniq; famulatur: & interim radius in eum modum humero est articulatus, ut simul cum ulna ad humerum flecti extendiq; queat. Musculi uerò, horum motuũ duces, si in maximum redigantur numerum, duo flexionẽ, et tres extensionem perficiunt. si autem ad minorem referãtur, aut duo, aut unus, erunt extendentes: duo tamen, utcunque numeraueris, flectentes. In canibus & caudatis simijs necessariò tres extendentes perpetuò recensentur: quorum etiam descriptionem ilico atque hominis musculos enarrauero, subnectam, quo accuratiùs primi de Administrandis sectionbus Galeni libri calcem assequaris. Atque hos ea tradam lege, ut omnia de cubitum mouentibus musculis figmenta secundi de Vsu partium libri non cogar recensere. quandoquidem quum ueram illorum musculorum naturam didiceris, abundè ea tuo Marte refelles, stupens profectò, qua ratione eiusmodi sensui repugnantia Galenus posteris tradiderit, ac postea sectione peritior factus, ea cum alijs quibusdam in libris de Partium usu recognouerit. *c* Primus itaque flectentium, duobus ualidissimis & mutuò distantibus enascitur principijs: *d* unum quidem exactè, nerueũ, & ad amussim teres, exoritur ab eminentiori *e* parte ceruicis scapulæ, seu ex superiore supercilij ipsius acetabuli sede. Hoc sub *f* ligamentis humeri articulum continentibus, & huic principio transuersi instar ligamẽti obductis, super humeri caput in anteriora procedit: *g* sinuq; uehitur, ipsi in prioribus capitis & ceruicis humeri regionibus priuatim cælato. *h* Alterum huius musculi principium, à tota inferiori sede & apice interioris *i* processus scapulæ, quem anchoræ comparamus, duplex quodammodo enascitur, non quidem disiunctum, sed duplicem substantiæ speciem exprimens, & dicto nuper *k* principio (etsi Galeno secus uisum fuerit) multo latius. principij enim *l* pars, ab apice processus initium ducens, exactè neruea est, & crassa, & propemodum teres: *m* pars autem huic continua, ac ex reliqua processus sede prodiens, carnea lataq; uisitur. Neutrum istorum principiorum, statim ab exortu deorsum tendens, humeri ossi adnascitur. Verùm aliquantulo sub humeri capitis ceruice, ubi ambo *n* inuicẽ coitura, unum efformare musculum incipiunt, carnosa pars interioris principij, ab interno scapulæ processu enata, humeri ossi lata & utcunque carnea insertione aut nexu adnascitur, priuatam ossis *o* asperitatem, cui aptè committatur, nanciscens. Consistit autem hęc asperitas ad radicem eius *p* sinus, quem externo pręsentis musculi principio incisum diximus. Eiusmodi nexus adeò ualidus interdum mihi apparuit, & carnosam illam interioris principij partem adeò proceram uidi, ut proprium musculum à scapulæ interiori processu in humerũ inseri arbitratus fuerim, qui brachiũ etiam attolleret. Postquam uerò hic anterior cubitũ flectentiũ musculus, ex duobus illis efformatus principijs, hunc nexum in humerum molitus est, ab humero iam abscedens, & ad amussim teretis carnosiq; *q* musculi effigiem, ante resectionem in musculosis egregiè conspicuam præ se ferens, alium conscendit *r* musculum, ipsi toto progressu subtensum: non amplius enim, uel puncto etiam, humerum seu brachij os contingit. Cæterùm paulo supra cubiti articulum, *s* neruosior excarnisque redditus, in robustum & crassum, & ad amussim teretem finit tendinem, qui articulo expansus, & subdito ipsi musculo suffultus, in interiorem radij partem modicè latescens *t* inseritur, nonnihil & articuli ligamento adnatus. Vt uerò commodior tendinis in radium efficeretur insertio, *u* latum, & modicè prominentem, inęqualemq; admodum in radij superiori fine processum extrui, iam antea diximus. Atque hæc primi musculi est series, hoc sibi cum alijs quibusdam proprium uendicantis, quòd liuidus comperiatur. *x* Secundus musculus huic succumbit, omnino carneus, & nusquam insigniter nerueam ostendens substantiam: præterea longè primo musculo breuior, multoq; iuxta humiliorem ipsius *y* sedem latior existit. Ex humero enim ea sede principium ducere incipit, ubi infima musculorum brachium mouentium fit *z* insertio, quam attollens brachium musculus, cum illo qui brachium pectori admouet, molitur. A latere namque exteriori insertionis brachiũ attollentis musculi, secundus hic musculus carneum *a* principiũ ab humero sumit, quod acutum est, & sensim deorsum obliquè in priora humeri tendens, secundùm attollentis brachiũ musculi insertionis formam (quæ transuersa est) dilatescit, ac ab exterioribus introrsum modicè uersus inferiora declinat. Quum autem principium id ad infimam insertionis brachium attollentis musculi sedem prorepsit, *b* sursum denuò ad internum insertionis latus modicè fertur, non adeò altè conscendens, atque iuxta externum ipsius latus enascebatur. Propter medium igitur longitudinis humeri, secũdus cubitum mouentiũ musculus enascitur, carneo latoq; principio, quod *c* bicorne est, & in sui medio obtusum exprimit angulum. Quandoquidem principij exortus linea ab externo latere humeri in anteriora deorsum obliquè repit, & hinc ab anteriori parte sursum oblique uersus internũ humeri latus ducitur: adeò ut unum principij cornu in externo humeri habeatur latere, alterum uerò quodammodo in interno, & angulus in antica humeri sede consistat. Porrò si præsentem obliquæ huius lineæ ductum, illaq; duo principij cornua tanti æstimes, ut duplici principio posteriorem hunc musculum cum nonnullis Anatomicis enasci dicas, nunc me uerissimè, & multò aliter quã ipsos, huius musculi initia enarrasse putato, atq; mihi unius principij loco duo, quę ponis, principia haberi sinito, ne omnib. latis musculorũ exortib. præter morẽ plura principia cogar asscribere. Nisi enim id mihi donares, omnia lata musculorũ principia geminanda,

a figura 9. cap. 24 lib. 1 O cum P fi. 1. cap. 23 lib. 1.
b 1, 2 fig. cap. 23 li. 1 K, L, M cũ C, D, E 1, 5, 11 fi. ca. 24 lib. 1.
c 6. ta. Θ, 1, 9 Ω, 23 Z 4. 1 5 ζ. 7 R. 10 c. 11 g.
d 6. ta. m.
e 1 fi. cap. 21 lib. 1 A
f 8. ta. d, e ad f.
g 1. fi. cap. 23 li. 1 H, I.
h 6 ta. n, o
i 1, 2 fi. ca. 21 lib. 1 E.
k 6. ta. m.
l 6. tab. n.
m 6. ta. o. 1 tab. R.
n 6. tab. p.
o 1 fi. cap. 23 lib. 1 f.
p eiusdem fig. 1.
q 6. ta. Θ.
r 6. tab. r, 8. tab. Γ.
s 6. tab. q.
t 8. tab. Ω
u 1, 3 fig. cap. 24 li. 1 q.
x 8 tab. Γ. 1 S, S. 2 N. 3, 13 a, a. 4 x, x. 5 θ. 6 r, r. 7 P, 9 R. 10 d. 11 g. 12 Y.
y 8 tab. inter Σ & N
z 4 tab. g, h. 11 ta. P
a 8. tab. L
b Ducito in 8 ta. angulum ab L ad M.
c 8. tab. L. M.

Cubitũ mouentes musculi aut 5, aut 4, aut 3.

Primus flectentium.

Libr. 3. de Admi. diss.

Secundus, seu flectentium posterior.

aut,ſi cum hoc ſecundi muſculi principio conferantur, pleraq; principia etiam decuplãda præter omnem rationem forent. Præſens itaque muſculus hoc enatus principio, ſenſim craſſior carnoſiorq; efficitur, deorſum rectà protenſus, & humero ualidiſſimè adnatus, ex ipſoq; exortus ſui robur toto deſcenſu tantiſper aſſumens, quouſque cubiti articulum contingat, quem *d* ſua amplitudine carneaq; ſubſtantia in tota anteriori ſede integens, ualidiſſimè articuli ligamento, & anteriori ulnæ ac radij ſedi, ampla implantatione inſeritur, ea parte, qua articulum tranſcendit, montis ſpeciem appoſitiſſimè repræſentans. Cæterùm ut huius muſculi ductus recto perficitur tramite, ita quoque prorſus rectas obtinet fibras, quemadmodum & primus, quem nulla ratione ſecundi muſculi fibris, inſtar X literæ, aut decuſſatim incumbere, auſim aſſerere.

d 8.ta. N.

Primi et ſecundi muſculorũ munus.

Et quantumuis accuratè horum muſculorum functionẽ intueor, haud aliud colligo, quàm utrunque rectiſſimæ cubiti flexionis autorẽ eſſe, ſiue ambos unà, ſiue ſeorſim ſingulos dũtaxat cõtrahi demus. Et cur quæſo, Galeni diſſectionis profeſſorum principis gratia, quas nunquam conſpicimus, cubiti flexiones nos decet confingere? ut ſcilicet cubitum rectà primùm, & deinde in alterum latus inclinantem, flecti dicamus, ac dein utriſque ſimul muſculis rectam flexionem, & inſuper ſingulis priuatam ad latera flexionem tribuamus. quando interim Galenus ſibi non conſtat, utri nam muſculo, in internum latus, aut in externum, flexionis munus aſſignare debeat. Aliter enim longè in libris de Partium uſu, quàm in libris de Adminiſtrandis confectionibus, de horum muſculorum dignitate uſuq; ſentit. In his namque poſteriorem muſculum cubiti flexionis in exteriora inclinantis autorem eſſe cenſet: anteriorem uerò, flexum moliri tradit, introrſum uergentem. In illis autem, muſculum anteriorem extrorſum magis, poſteriorem uerò introrſum magis flectere, ſcriptum reliquit. Verùm non ignoro, quum hæc perpendis, te cubiti flexionem ſedulò moliri, atque quum digitos ſummo humero adducis, arbitrari rectam flexionem effici: quum uerò ad clauiculã, pectoriſq; oſſis ſummum, manum ducis, in internum latus flexionem fieri: dum autem uerſus ſcapulam digitos agis, in externum latus inclinantem cubiti flexionem celebrari. Ac proinde, ſimiliter ac ego quondam, Galeno nimium fidens, ſolebam, pulchrè colligis, ipſum rectiſſimè has flexionum ſpecies propoſuiſſe: quantumuis etiam in enarranda muſculorum functione, ſibi in commemoratis modò libris haudquaquam conſentiat. Cæterùm paulo pòſt ſecus autumabis, quando iam humeri quoque in ſcapulæ acetabulo motum unà expenderis. Conare igitur nudis alicunde aſcitis oſſibus, quæ unà perſpiciendo negocio adhibeas, ab omni circunductu tuum ipſius brachium immotum ſeruare, atque tum demum ſtude in eodem brachij ſitu diuerſam cubiti flexionem moliri: quam ſi tunc obſeruaueris, tempus erit, fibrarũ decuſſationem ſeu interſectionem, & diuerſum cubiti flexionis opificum muſculorum ductum cum Galeno (etiamſi tale quid nihil ſit) comminiſci. Porrò quum præter rectiſſimam flexionem aliam nullam fieri conſpicies, ſummi rerum Opificis ſolertiam encomio celebrabis, quòd huic motui duos ualidiſſimos præfecerit muſculos, quia illum ualidum, & ad plurima utilẽ homini futurũ cognoſceret, ne inſuper alias in medium adferam rationes. Quæ modò de flexione dixi, de extenſione quoque propoſita arbitrator: quam etſi uarijs modis experiri queas, nullo tamen melius cubitum ne tantillum quidem in latus agi animaduertes, quàm ſi exactè protenſum, uel pilo in alterum latus, quieſcente brachio, dimouere fruſtra conatus fueris.

Extendentiũ primus

Inter cubitum itaque extendentes muſculos, *e* primus ualido latoq; & nerueo prorſus principio, *f* ex humiliori ſcapulæ coſta non procul ab eiuſdẽ ceruice exoritur, peculiarẽ illic, unde prodeat, ſinũ obtinens. Principiũ id paulo poſt exortũ carne adaugetur, muſculũq; conſtituit, qui rectà deorſum ad internũ latus poſterioris ſedis humeri fertur, illi nõ niſi magno ſatis ſub ceruicis ipſius interuallo firmiter adnatus. Iuxta infimã namq; ſedẽ inſertionis *g* muſculi brachiũ ad dorſũ uerſus inferiora trahẽtis, iſte cubitũ mouẽs muſculus primùm humero connaſcitur: aut potius *h* alia ex humero inibi enata carnoſi muſculi pars ipſi cõmiſcetur, qua muſculus adauctus, deorſum rectà fertur, medio interni lateris humeri, & medio poſterioris ſedis humeri tantiſper adnatus, dum partim carneus, partim nerueus, ampliſſimè in internũ latus *i* poſterioris ulnæ proceſſus inſeratur, in deſcenſu ſemper ab ea quã dixi humeri ſede ad finẽ uſq; ipſius, humero adnatus, ac ex ipſo principij robur aſſumens. Integrum itaq; eſt, in homine hunc muſculum uniuerſum, aut unum dicere, aut duos: ut *k* unus quidem à ſcapula enaſcatur, *l* alter autẽ ab humero, qui cũ illo cõfunditur, cui ſcapula principiũ præbet. At Galeni nomine, illos duorum loco nunc recenſeamus, *m* tertium extendentiũ enumerantes, qui extendentiũ à poſteriori ſede ceruicis humeri neruoſus *n* enaſcitur, & ſenſim rectà deorſum deſcendens, & externã ſedem poſterioris humeri regionis occupans, carnoſus euadit, & pertinaciſſimè humero adnatus, ab ipſo principij ſui uigorẽ mutuatur. *o* Priuſquam uerò medium lõgitudinis brachij ſuperauit, duobus nuper dictis ita commiſcetur, & cũ ipſis adeò coit, ut nullo prorſus pacto in hominibus ab illis ad inſertionem uſq; integer diſcerni queat, nihilq; aliud quàm unũ ueluti corpus ex tribus muſculis conſtitui uideatur. quamuis interim tertius muſculus, ſuum ſeruans inceſſum, ualidiſſimè in externum latus poſterioris ulnæ *p* proceſſus partim carneus, partim nerueus inſeratur. Atq; ita tribus his muſculis mutuò coeuntibus, totus ille poſterior ulnæ proceſſus amplexatur, in ſui ſedis inferiori parte, *q* cui innitimur, neruoſiorem inſertionis portionem, quàm in lateribus, & ſuperiùs, aſſumens. Mutuus enim ille muſculorum concurſus, in poſteriori ſede admodum liuidus conſpicitur, tanto neruoſior euadens, quanto ulnæ proceſſui propiùs accedit. Vtcunque uerò inter ſe muſculi hi concurrant, nullus tamen ab initio inceptum fibrarum ductum deperdit: ſed rectæ omnes deorſum, nuſquam implexæ, neque ſeſe decuſſatim interſecantes feruntur, & eandem omnes functionem obeunt, qua cubitum in neutrum latus inclinantem extendunt. Conſtat igitur, tres hos muſculos unius loco recenſeri poſſe, qui ex tribus conformatus eſſet principijs: aut duorum, ſi uidelicet primum & ſecundum unius loco habueris. At in caudatis ſimijs & canibus fieri id nequit. nam his animalibus, perinde ac equo, & boui, & alijs pleriſque,

Carnoſa pars, qua primus extẽdentium augetur, quem ſecũdũ cõſtituere licet.

Libr. 1 de Admi. ſect.

Tertius extẽdentium.

Quomodo in canibus cubitũ agẽtes muſculi habent.

e 11 ta. f. 1, 9 12, T. 2 P. 13 b. 4, u 5 u. 6. ſ. 7. N. 10 a.
f 1. fi. cap. 21 lib. 1. Q.
g 10 ta. Θ. 11 c.
h 12 ta. X. 13 tab. d.
i 1. 5. 11 fi. cap. 24 li. 1 D.
k 13 tab. b.
l 13 tab. d.
m 11. ta. Θ 2 tabu. O. 9 S. 10 b. 12 V. 13 c.
n 11 ta. a.
o 11 ta. c. 2 tab. Q.
p 2. tab. R.
q 6 fi. cap. 24 li. 1 triãgulus in X. Y, Z concluſus.

quæ

quę anterioribus cruribus innituntur,atque in ingressu ualida cubiti extensione indigent, tres obtigerunt musculi,egregiè conspicui,præter unum gracillimum in caudatis simijs,à scapula ad ulnam porrectum,& penitus à Galeno prætermissum. Quum interim canibus unicus tantum flexionis autor adsit, ut sanè simijs duo,illis prorsus similes, qui in homine uisuntur: nisi quòd posterior nonnihil posteriùs ab humero in simijs procedit, & neruosior in ipsa insertione conspicitur, adeoq; Galeni in primo de Administrandis sectionibus libro historiæ per omnia melius quàm hominum musculus conueniat. Cæterùm caudatis simijs extendentium cubitum musculorum primus ex scapulę humiliori costa, ut hominibus, oritur: sed duo principia mox inuicem coeuntia obtinet: & deorsum tensus, carnosusq; admodum redditus, nulli connascitur musculo: sed paulo supra cubiti articulum extenuatus, nerueusq; factus, internæ sedi posterioris ulnæ processus inseritur. Secundus huic subiacet, & ubi homini secundus enasci dictus est,exoritur,toti humeri longitudini tantisper adnatus,quousque ualida insertione mediæ, & posticæ processus ulnæ sedi inseratur. Tertius,ut in hominibus, ab humeri ceruice principium ducit:inde carnosus euadens,& nulli musculo,præterquàm fibrosis nexibus,hærens, in exteriorem sedem posterioris ulnæ processus implantatur. Atque hi sunt musculi, quos post scriptos de Vsu partium libros Galenus diligenter secuit, & obscurè in libris de Administrandis sectionibus descripsit, etiamsi interim prorsus nihil à prima editione libri de Partium usu,ad musculorum cubitum mouentium historiam adiecisse uideatur, uti aliàs sæpe lineas quasdam suo exemplari posteris asseruato immiscuit, quæ tãquã notæ illi fuerunt, quibus per ocium temporisq; rationem libros de Partiũ usu,perinde ac libros de Administrandis sectionibus, magis ueritati consonos reddidisset. Occurrunt uerò eiusmodi lineæ aut notæ,in *r* musculorũ, qui in manu & pede positi,primorum digitorum ossium flexioni præsunt,& in transuersorũ *s* ligamentorum in digitis, & in *t* musculi in poplite latitantis leui & perfunctoria(sed serie tamen) mentione,& aliàs mehercule sæpius:quemadmodũ facilè cõstabit,meis in Galenis anatomica annotationibus, iampridẽ non infœliciter cœptis,ac seorsum,aut cum Galeni libris, multo quàm antea emendatioribus, aliquando cudendis. *In Galeni anatomicas annotationes.*

DE LIGAMENTIS, AB HVMERI CVM SCAPVLA ARTICVLO AD extremam usque digitorum aciem consistentibus. Caput XLVII.

INTER ligamenta in brachio, cubito & manu occurrentia, quædam omnium ferè ligamentorum differentiarum ac usuum occurrunt. Quæ in horum itaque numero sint *a* inuolucra, prius enarrauimus, quum singulis tendinibus per brachiale, & uolam ad digitos reptantibus, obductas diximus membranas,mucore quodam imbutas, & ligamentorum ritu tendinibus circundatas. Quæ uerò subditis corporibus munimenta,& ne ex ipsorũ cauitatibus declinent,simul quoque uincula censentur, transuersa sunt ligamenta,tendines in suis sinibus,ne ab illis assurgant,aut uagentur, continentia. Horum uniuersæ propemodum interiori *b* sedi quatuor digitorum unum exporrigitur,& pollicis etiam secundo & quasi tertio internodio unũ eius generis expanditur:illis nimirũ sedibus,quibus *c* tendines digitos flectentes ab illis ligamentis amplexantur,& ueluti anulis cõtinentur. In interna brachialis regione *d* unũ conspicitur,omnes digitorũ tendines,qui hac prorepũt,cõstringens. atq; hoc latũ est, & cæteris omnibus huius generis robustius: sed interim neq; postbrachiali, neq; cubito commune. Cęterùm in externis cubiti partib. quà brachiali articulatur, *e* sex trãsuersa ligamenta sese offerunt, quorum beneficio tendines in ossiũ sinibus reseruantur. At hæc,si in superficie tantùm spectentur,unicum esse uidebuntur, totius cubiti latitudini expansum:quod dissectum,sex spectandos offert anulos,transeuntibus tendinibus obductos. Vnde etiã id in sex ligamenta,perinde ac cæteri Anatomici,distinguimus:nõ sanè, quòd omnia ipsis cognita fuerint (nam Galenũ ut minimùm duo latuerunt) sed quòd ipsi hic tot ligamenta recensuerint, quot reperiere anulos. *f* Primum ex ulna in radiũ procedit,& ad communem ulnæ,& radio *g* sinum refertur. at non *h* tendinibus decimiseptimi digitos mouentium musculi (ut Galenus arbitratur) obuoluitur: uerùm illi peculiare est *i* musculo,quem paruum digitum extendere asseruimus, eum digitos mouentium decimumoctauum enumerantes. *k* Secundum,ad externum primi ligamenti latus repositũ,soli ulnę,illiq; *l* musculo proprium est, qui ante paruum digitum postbrachiali insertus, brachialis extensionis opifex censetur. *m* Tertium,ad internum primi ligamenti latus habetur,soliq; radio proprium est,eos amplectens *n* tendines, qui indicis, medij & anularis extensionibus præsunt. *o* Quartum, ad internam latus tertij positum, angustissimum efficit anulum: ut, & tendo,quem transmittit, gracilis est. ille enim à *p* musculo procedit, qui indicem & medium à pollice deberet abducere. *q* Quintum bicorni *r* tendini, quo brachiale extenditur,& *s* illi qui pollicem uersus indicem euertit,uiam largitur:quanquam interdum pollicis musculo priuatum quo ligamentum obducatur, adeò ut septem tunc ligamenta in externa cubiti sede reponantur. Alioquin enim *t* sextum *u* tres tendines transmittit:quorum unus brachialis ossis ante pollicem,alter primo pollicis ossi,tertius autem secundo, & tertio inseritur. Sanè & hos tendines, quum hęc ligamenta ad amussim, magnaq; cura perpendimus, singulos sua ligamenta sortiri, non semel obseruauimus. Præter hæc ligamenta,per uniuersam cubiti longitudinẽ,omnibus musculis ualida *x* membrana obnascitur,musculos inuicẽ committens,atque ne sua sede illi dimoueantur, aut inter sese implicentur transuersi alicuius ligamenti ritu continens: cuiusmodi etiã in tibia quandã haberi audies,omnib. illic repositis musculis eleganter obductam. Quum itaq; & huius membranæ ligamenti ve naturã inter dissecandum ad amussim didiceris,id quoq; in trãsuersorũ ligamentorũ classe reponito: quanquã nõ laxè,sed per

X 2 tinaciter

Ligamentorum in brachio,cubito et manu occurrẽtium, quæ inter inuolucra habeatur.

Ligamẽta, anulorum modo tendines continẽtia.

Lib.1. de Admi.sect.

Mẽbrana musculis obnata.

6 ta. x, λ. 8 ta. Δ 14. tabu. β. 13 tab. L, e. digiti ma nuum 4. ta bula. 14 ta. Γ, in 3 tab bula. manus 4 tabula. 5 ta. o 6 tab. δ, λ, θ. 4 tab. θ. ν, ξ. 2 ta. cha ract. 1, 2, 3, 4, 5, 6. et ta bu. 1 chara. 4, 5, 6. e 2 ta. cha ract. 1. 2 fi. cap. 4 lib. 1 θ. 2 ta. mu sculi Λ. aut tab. Z de b. tab. X. Θ. 2 ta. cha ract. 2. Λ. 1, 2 tab. charact. 3. 4 ta. mu sculi Λ. 1, 2 tab. charact. 4. 10 tab. p. 12 tab. charact. 5. 11 ta. mu sculi Λ. 10 tab. o. 1, 2 tab. charact. 6. 10 ta. k, m, n. x Hãc, quũ tenuissima & pelluci da sit, pictu ris aliter ex ponere ne quiuimus, quam tota 1, 2, 9 tabu la se offe runt.

Ligamenta ossa inuicē committentia.

tinaciter musculi adnascitur, propriæ musculorum membranæ modo. Ligamenta quæ ossa inuicem colligant, in omnibus sunt articulis, nullam peculiarem naturam à cæteris articulos ambientibus ligamentis ferè sortita. y Membraneis enim, & articulum solum circundantibus ligamentis, digitorū nectuntur internodia. Postbrachiale etiam brachiali ualidis ligamentis per exteriora ductis colligatur. At postbrachialis ossa, quà mutuò in ipsarū radice iuxta brachiale se spectant, cartilaginis naturam referentibus ligamentis inuicem committuntur, quę non orbiculatim ossa tantùm ambiunt, uerùm & in ipsorum medio habentur, quà uti diximus, ossa se inuicem respiciunt. Brachialis ossa ualidissimis ligamentis, cartilaginis naturā referentibus, simul unita hærent: atque hæc ligamenta ipsis undique obducuntur, & quibusdam etiam sedibus illa intercedunt: idq; potissimum in illorum ossium interuallis, quę in secundo reponuntur ordine, quibusq; postbrachiale coarctatur. Quæ cubitum seu radium ulnamq; brachiali colligant, membraneis reliquorum articulorum ligamentis respondent. sed ab apice z processus stylum imitantis, ligamentum huius articuli durius efficitur, quasi hinc peculiare quodāmodo teres in brachialis a os duceretur, quod rectum est, & cęteris magis cartilaginosum, uniq; tantùm ossi commissum. Huic ligamento Galenus digniorem, quàm ego assequor, usum tribuit. nam ad nullum mihi totū priuatim magnis, quàm uniuersum huius articuli ligamentum, famulari uidetur. Quinetiam ex apice radij appendicis simile, & insignius quoque in brachiale fertur, quod liquidissimè cum usum, quem Galenus alteri ascribit ligamento, uanum esse commonstrat. Radius uerò & ulna, propter brachiale, & cubiti cum humero articulum, ligamentis ualidis, in circuitu ossa ambientibus inuicem alligantur. At accuratissimè tibi in memoriam reuocanda uenit ea b cartilago, quam à radio procedentem ulnam à brachiali distinguere diximus, quę ualidè etiam ulnæ ad radicem acuti illius processus, quasi ligamenti naturam nacta, inseritur. Per totam longitudinem, qua inuicē radius & ulna dehiscunt, ualidum & membraneum c ligamentum habetur, ab acutiori ulnę d linea in radij quoque e lineam insertum. Hoc non simplex conspicitur membrana, uerùm (ut pleraque ligamenta) ex fibris conflatum spectatur, à radio deorsum in ulnam obliquè proreptantibus. Huius beneficio, prætterquam quòd ipso ossa inuicem alligantur, interiores cubiti musculi ab exterioribus dirimuntur, & ut antea monui, ex ipso f musculi etiam nonnulli suorum principiorum robur asciscunt: quemadmodum & ab inuolucris g tendinem tertium quatuor digitorū os flectentium musculi prodeunt graciles, & hos digitos pollici adducentes. Radius humeri exteriori tuberi seu capiti ualidis, sed membraneis ligamentis, perinde ac cæteri articuli, alligatur. Et quamuis tutissimus sit ulnæ cum humero articulus, tamen robustis quoque ligamentis Natura humerum ulnæ commisit, quæ similiter articulum in circuitu amplexantur. Præter hęc ligamina, in manu aut cubito nulla sunt: nisi & horum albo h ligamenta, quę in musculorum constitutionem ingrediuntur, & proprias ipsorum membranas efformant, reponere statueris: quæ interdum in tantam pertingunt crassitiem, ut quum musculi caro ipsis subsit, liuorem quendam musculis inducant. Atque eiusmodi crassius ligamentum uentri obducitur i musculi, pollicem à cęteris digitis maximè abducentis. Pręter hunc, k musculus anterior flectentium cubitum, uentrem quoque liuescentem, ob membranæ crassitiem adipiscitur: quemadmodum etiam illi (idq; admodum clarè) qui cubitum extendunt, l multo ante ipsorum insertionem, quam in ulnæ posteriorem processum, moliuntur.

Ligamēta, musculorū constitutionem subeūtia.

ADMINISTRATIO MVSCVLORVM ET LIGAMENTORVM BRAchium, cubitum & manum occupantium. Caput XLVIII.

NVNC brachium id cum scapula depromendum est, quod ad musculorum cubitum, radium, brachiale & digitos mouentium administrationem, quum thoracis aggredereris musculos, aliquò relocandū præcepi. Priusquam uerò sectionem auspiceris, quot singulis partibus musculi reponantur, in memoriam reuoca. Vt autem id promptiùs facias nunc omnes in compendium tibi digeram. In manu itaque uiginti nobis sunt enumerati: a decem nimirum, quibus prima quinque digitorum internodia flectuntur, quorū bini ad singulos referuntur digitos. b tres, quibus secundum pollicis flectitur internodium. c unus. pollicem maximè à reliquis digitis abducens. d unus, eundem proximè cęteris digitis admouens. e unus, qui minimum à cæteris ualidissimè in latus remouet. postremò f quatuor illi graciles musculi, quorum beneficio quatuor digiti ad pollicem laterali ductu aguntur. Internam cubiti sedem octo musculi occupant: quorum g primus latum educit tendinem. h secundus & i tertius, quibus brachiale flectitur. k quartus, secundum quatuor digitorum flectens os. l quintus, qui tertium quatuor digitorum os flectit. m sextus, qui tertij pollicis ossis flexus est autor. n septimus & o octauus, radium in pronum ducunt. Si uerò musculum, tertium quatuor digitorum os flectentem, unum esse cū illo qui tertio pollicis ossi famulatur, putaueris, interna cubiti sedes septem tantùm musculos habitura est. In externa cubiti regione decem descripsimus: quorum primus est p decimus septimus digitos mouentiū: secundus, q decimus octauus: tertius, r decimusnonus similiter digitos agentium. Deinde hic recensuimus s unum, qui pollicem ad indicem magis euertit: t alium, qui pollicem euertens, eundem ab indice magis remouet: u alium illi proximum, ac ad brachialis extensionem aliquid accommodantem: x duos insignes, brachiale extendentes: & y duos, quorum ope radius in supinum ducitur. Si uerò z tertiū principium, quod ex ulna enasci, & in a duas carnosas partes diffundi diximus (quarum altera indicem pręcipuè, & medium digitum, altera pollicem petebat) unius musculi uice enumeratum esse uelis, hic reponentur nouem: deinde si b secundum principium iunxeris, c uniusq; musculi loco habueris, octo erunt. nam bis unum, ubi nos duos

Quot musculi in manu.

In interna cubiti sede.

In externa.

constituimus

y Et hæc ex ossibus duntaxat petēda sunt.
z 1,2,5 fi. cap. 14 lib. 1 R.
Poteris autem hic spectare i,k 12 tab.
a 1, 3 fig. cap. 15 li. 1 charact. 4.
b 1,2,3 fi. cap. 24 lib. 1 T.
c 7 tab. V inter S & T. 13 tab. k inter e & i.
d 1 fi. cap. 24 li. 1 e,c.
e eiusdem fig. r,r.
f 6 ta. Z,η. 10 ta. Ξ,Π
g 6 ta. γ,ζ. 7 tab. d,f.
h Talia omniū musculorum sunt principia.
i 3 tab. p.
k 6 ta. Θ.
l 2 ta. sub Ϙ ad R.
a 6 tab. χ. λ. et 8 tab. sub Δ.
b 7 ta. charact. 1,2,3
c 3 tab. p. 4 μ.
d 11 ta. f.
e 3 ta. r. 4 ν
f 6 ta. ζ,ζ 7 tab. d.
g 3 ta. Π.
h 3 ta. Λ.
i 3 tab. m
K 4 tab. β. 5 tab. Θ.
l 6 tab. Ξ.
m 6 tab. n
n 7 ta. Ϙ.
o 7 tab. X.
p 9 tab. Z.
q 9 ta. Θ.
r 10 ta. p.
s 10 ta. o.
t 10 tab. l, et deī m,n.
u 11 ta. q,r.
u 10 ta. k.
11 tab. p.
x 11 ta. unus Λ alter 9 ta. Z.
y 12 tabu. unus Θ. alter Λ.
z 10 ta. Π.
a 10 ta. o,p
b 10 ta. Ξ.
c ut k & l unus esset musculus in 10 tab.

d 6 ta. Θ. unus, alter 8 tab. Γ. e in 13 ta. omnes tres dependet, b, c, d insigniti.

In brachio.

constituimus, recenseres. In anteriori brachij sede, *d* duo flectentes cubitum sunt: in posteriori autem, aut *e* tres, aut duo, aut unus, extendentes, pro ratione nimirum collectionis in pauciores, uel distributionis in plures: quam tuo arbitratu proponere nihil obstat, si modò accuratè illorum situm, connexum, amplitudinem, compositionem, functionem, & id genus alia secando didiceris.

Brachij, cubiti & manus excoriatio.

Eo itaque, quod iam prius dixi, brachio in manus assumpto, cutem primùm cum adipe, & membrana, quam carnosam uocare libuit, adimes: atque id perfeceris commodissimè, si ab externa brachij sede, secundum radij ductum, & pollicis exteriora, sectionem duxeris: quæ cutem membranamque carnosam simul diuidat. Dein ad cuiusque digiti latus alia ducenda est sectio, quę depilem manus cutem ab exteriori dirimat, ut illa cum brachij, & cubiti cute auelli queat, ea, quæ internam manus sedem integit, adhuc relicta. Neque in cute adimenda nunc alio indiges artificio, quàm quo lanij boues excoriant.

Membrana præter carnosam musculis in cubito obnata administratio.

f 3 ta. musculi Π.

Quum tamen ad brachialis radicem in interna manus sede peruentum fuerit, transuersa sectione cutem nunc liberatam, ab illa quæ in uola adhuc reliqua est, resecabis. hæc namque latescentis *f* tendinis nomine asseruanda uenit. Priusquam uerò tendinem illum aggrediaris, accuratè perpendito, totam cubiti sedem: paulo minus toto liuescentem, ob membranam, quæ musculis proximè adnata, illos inuicem committit, neq; sua sede declinent, amplectitur. In conspectum enim cubitum occupantes musculi iam ueniunt, sed ita commissi, ut solùm lineas, quę ipsos dirimant, intuearis: qui tamen mutuò prorsus disiuncti apparebunt, si leues duntaxat sectiones secundùm dictas modò lineas duxeris. Huius uerò membranæ naturam eo obseruabis diligētiùs, quo magis perfunctoriè, imò nihil prorsus Anatomici illius meminerint.

Musculi latescentē tēdinem educentis.

g uersus i 3 tabula.

Cæterùm ut latescentem uideas tendinem, animum accommoda cubiti internæ sedi, in cuius longitudine ipsius musculus, & tendo, quū adhuc gracilis est, exporrigitur. Cultello itaque à brachialis radice sectionē leuem, ad tendinis, suiq; musculi latus utrinque, *g* uersus internum humeri tuber molieris, & postmodum iuxta brachiale, tendinem à subditis organis liberabis. & cultello transuersim ipsi subiecto, & sinistrę manus digitis tendine eleuato, uniuersum musculum ad ipsius usque caput à commissis ipsi musculis separabis. Deinceps acutiori nouacula cutem manus adhuc reliquā à uola, & digitis abscare conator, à brachiali sectiones semper transuersas molitus, eadem omnino ratione, qua cutem à carnea membrana diuidere iamdudum assueuisti. Quemadmodum enim in illa sectione membranam corpori affixam seruas, ita quoque tendinem dilatescentem manui iam hærere finis. Quum uerò id tentas, duriusculus sese offert adeps, cutem & tendinem illum intercedens: qui tanto accuratiùs quoque animaduertendus est, quanto tendinem magis à cute dirimit, & tendinem non toti cuti proximè adnatum, sed duntaxat fibrosis nexibus, membranæ carnosæ modo, & suimet ipsius interuentu pertinacissimè commissum ostēdit. Examinata cute, musculi caput ab humero liberatum, à brachiali pendere fines, latescentem tendinem à subditis quoque aut nouacula, aut paruo, & acutiori cultello auulsurus: Si uerò aliquando uisum fuerit, licebit tendinem, priusquam cutem separas, unà cum cute adimere. at tunc arduum erit, tendinem à cute integrū liberare: quamuis non adeò, ut Galenus arbitratus est, nihil medium inter cutem, & tendinem recensens.

Libr. 1. de Admi. sect.

h 3 ta. Λ, m.

i 3 tab. m.

k 3 ta. Λ.

l 4 tab. θ.

m 3 ta. p.

n 6 tab. κ. λ.

o 3 tab. r. aut 4 ta. n.

p 4 tab. ζ.

q 3 ta. Λ, m.

Porrò si hic musculus se in interna cubiti sede non offerat, *h* duorumq; musculorum, qui brachiale flectunt, capitibus, ad interius humeri tuber, nullum musculum incumbere uideris, præsentem musculum, à quo latescens educitur tendo, deesse conijcito: quod sanè non infrequenter tibi occursurum scio. Non quòd negligentia illum præteriturus sis, uerùm quòd prorsus deerit, eius uicem tunc supplente *i* inferiori, interdum etiam *k* superiori brachiale flectentium musculo, aut *l* transuersi in brachiali ligamenti portione, quam pari modo, ut latum tendinem, indagabis. Iam itaque omnia cute libera sunt: unde etiam, & quosdam manus musculos citra aliam sectionem aggredi possis, eum uidelicet, *m* qui pollicem à reliquis digitis remotissimè abducit, & deinde *n* duos primum ipsius internodium flectentes, & *o* musculum, cuius beneficio paruus digitus à reliquis abducitur, & *p* exteriorē primum eius digiti os flectentium.

Primi & secundi brachiale mouentium.

At opportuniùs feceris, si, donec omnes manus musculos unà adimere queas, hos seruaueris, ad internamq; cubiti sedem te rursus contuleris, in qua nunc administrādi ueniunt *q* duo brachiale flectentes, quos primùm ab ipsorum tendinibus, iuxta brachialis radicem commodè aggredieris. Si enim hos à subditis musculis aliquantisper auulsos eleuaueris, ac deinde transuersis sectionibus illos ad internum usque humeri tuber à subditis liberaueris, uniuersam ipsorum ferè naturam mediocri negocio spectabis.

*r ut 5 ta. *.*

s ut in 4 tabula sinistra manu.

t 5 tab. Θ. atque in seriatim notatā ī margine tabulā et ipsam pcedentē et sequentem unā, uti in cæteris administrationibus, insfi cito.

u 4 tab. θ.

Inferioris namque capite abscto, & musculo dein ab ulna liberato, ut is duntaxat ab insertione *r* dependat, ipsum, ut uisum fuerit, illinc aut adimes, aut adhuc appensum sines. Superioris autem tendo à brachiali non est abscandus: uerùm aut musculus suo liberatus capite, in latus est reponendus, aut *s* tendo nonnihil ante brachiale uenit resecandus, ut in sectionis serie, eius tendinis insertio reddatur conspicua.

Primi digitos mouentium.

Cęterùm nunc *t* primus digitos mouentium sese totus offert, quem uel solis digitis à subdito dirimes: quemadmodum etiam omnes, quorum latera non committit neruosa illa membrana, quæ communis ligamenti munere fungitur. Vbi itaque ipsius capite adhuc ad exortum commisso, quatuor ipsius ante brachiale carnosas portiones inspexeris, ualidus cultellus in transuersum brachialis *u* ligamentum rectà est inijciendus, ut huius acie antrorsum ducta, id ligamentum diuidatur. Dein eadem ratione secundùm indicis longitudinem, transuersum internæ ipsius sedis ligamentum diuides, mentem accommodans, ne hàc prorepentes tendines lędas: quod optimè caueris, dummodo cultelli dorsum semper tendines respiciat, ipseq; cultellus rectus sit. Eandem sectionem in tribus reliquis digitis moliri in præsentia posses, nisi sensim magis magisq; horum ligamentorum naturam aut discere, aut alijs ostendere propositum esset. In indice itaque duntaxat, aut alio quouis digito hac ducta sectione, primi musculi digitos mouentiū caput liberato: & illo apprehenso, & ad te sursum tracto, musculum ex brachialis sinu tantisper reponito, quousque quatuor ipsius tendines ad quatuor digitos porrigi conspexeris, & deinde priuatim illius tendi-

nis insertionem obseruaueris, qui indici exporrigitur. Hac enim inspecta, & musculo rursus in suam sedē
reposito,eius caput trahendum venit,vt ipsius innotescat munus,intuearisq;, qua ratione primo indicis ar
ticulo inflexu secundi,tendo ille adniti nolit:vti sanè reliqui transuersis adhuc ligamentis inuoluti tendi-
nes,suis quibus accumbunt ossibus innituntur,proximeq; attenduntur. Nunc ligamentis trium reliquorū
digitorum,ac cuiusque tendinis insertione,& perforatione, qua subditum transmittit tendinē, notatis,mu
sculum à manu in anteriora reflexum mensæ exporriges:aut si in sinu manum habueris,propendere à digi
Secundi. tis fines, x eumq;,qui tertium quatuor digitorum internodium flectit, suo capite liberabis,quod nōnihil
occultatur sub y musculo,superiorem radij partem in pronum ducente. Priusquam tamen id ab ulna ab- x 6 tab. Ξ.
radas, conducet ex brachialis sinu quatuor ipsius tendines attollere,& animum adhibere, qui citra omnē y 6 tab. x, & 7 ta. Ω.
operam musculus hos tendines producens,ab ζ illo diuellatur,qui ipsius superiori lateri accumbens,ter-
tij pollicis ossis flexionis autor habetur, adeò ut utrunque musculi unius loco in homine habere nequeas. z 6 tab. η.
Liberato itaque secundi musculi capite, & ipsius quoq; exortu,quem ab ulnæ a ligamento assumit(quod
inter radium & ulnam,vbi inuicem hæc ossa dehiscunt, obuium est)vniuersum musculum ex brachialis si a 7 tab. V. inter S, T.
nu repones,eius mucosam perpendens membranam,& tendinum ipsius seriem. Cauendum tamen est,ne
quum eos attollere studes,gracilem b musculum,singulis tendinibus exporrectum, violes:is enim,quum
tendini committitur, atque etiam primo digiti ossi (eius ad pollicem adductioni subseruiens) implanta- b 6 tab. ζ.
tur, ad tertium usque articulum secundi musculi tendinem oscitanter eleuare prohibet. Quum itaque hos ζ. 7 tab. d.
tendines c primi musculi tendinibus traijci, atque in tertium os inseri uideris, utrunque musculū in suū
locum reponito, examinaturus, num secundi musculi tendines primum digitorum os flectant soli, aut si- c 6 tab. ε.
mul cum ipsis primi musculi tendines,& eius generis reliqua,quæ in horum musculorum functionis enar- transmittit tendines Ξ.
ratione proposuimus. Primo nunc musculo à digitis resecto, ac suis, si quæ habet, sesaminis officulis ali- d 6 tab. η.
Tertij digitos mouentium administratio. quantulum obseruatis, secundum in brachialis sinu transuersim diuides, ut ipsius tendines adhuc in uola e 5 tab Λ.
reseruentur,illorum gracilium musculorum causa, qui quatuor digitos pollici adducunt. Modò d tertiū f 1 fig. cap.
musculum,pollici subseruientem,à radio liberabis, & ad tertium pollicis internodium duces,ipsius tamen 25 lib. 1 I.
transuerso ligamento, ut in reliquis digitis,prius diuiso. Hunc ubi abstuleris,ac ipsius sesaminum officulū g 7 ta. Ω. X
animaduerteris, e musculi brachiale flectentium superioris insertionem speculabere, quam in radicem h 2 ta. charact. 1,2,3.
postbrachialis f ossis indicem sustinentis molitur. Atque nunc tibi in interna cubiti sede adhuc g duo 4, 5, 6.
tantum musculi supersunt; radium uidelicet in pronum mouentes: qui quum citra aliam operam conspi- i 9 tab. A, 2 tab. Y.
Transuersorum ligamentorū in externa cubiti sede. cui sint, donec & horum oppositos uideas, opportuniùs seruabuntur. In præsenti itaque ad externam cu- k 2 fi. cap.
biti sedem accedas, in ea primùm obseruaturus h transuersa ligamenta, quæ ac si unum essent, sese offe- 24 lib. 1 V.
rent. Verùm dum tendinibus, quos ligamenta continent, mentē accommodabis, ac seorsum unumquod- l 9 tab. Θ.
que,ut in interna digitorum sede præcepimus,dissecueris, ut minimùm sex numero occurrent,quæ,ante- 2 tab. X.
quam musculos separes,diuidere possis, nisi prius in cubito cuiusq; musculi tendinem separare statueres. m 2 fi. cap. 24 lib. 1 θ
Tertij brachiale mouentium. At commodiùs erit,aut simul omnia ante musculos, aut priuatim unumquodque saltem ante suum,quem sinus. liga-
transmittit,musculum aggredi. Primus autem esse potest, i qui postbrachiali ante paruum digitum inser mētum aūt
tus,id extendit,cuius tendo ex suo K sinu eleuabitur:& deinde acuto cultello,aut nouacula,totus muscu 2 tab. charact. 1.
lus ab ulna liberabitur,accuratè interim ab illo, l qui superiori ipsius lateri committitur,quiq; parui di- n 9 tab. Z.
giti extensioni potissimū famulatur,diuisus. Vbi itaque huius caput ab externo humeri tubere dissecueris, 2 tab. V.
illum postmodum à postbrachiali liberabis;nisi appensum ipsi asseruare lubeat, quo tandem brachiale ex- o 2 fig. cap.
Decimioctaui & 17 digitos mouentium. tendentium & flectentium musculorum munus conspicari ualeas. Post hunc m is ex suo n sinu & li- 24 lib. 1 y.
gamento attolletur, quem decimumoctauum enumerauimus, paruiq; digiti extensionis autorem sta- 2 tab. charact. 3.
tuimus, cuius tendo ad digitos ducendus non est, nisi ab externo humeri tubere is, cum o subsequen- p 10 ta. p.
ti iam in enarratione musculo (qui digitos mouentium decimusseptimus numerabatur) liberatus fue- q 10 tab. Λ
rit. Illum autem diligenter ex suo, quem nos ipsi tribuimus, p sinu attolles: atque ab illis, qui su- Ξ, Π.
periori ipsius lateri exporriguntur, musculis,diuulsum,ab humero quoque resecabis, nunc sedulò animad r 2, 4 fig. cap. 24 lib.
uertens, num in tres,aut quatuor ducatur tendines, & quibus nam digitis illi inserantur, quæq; ipsorū ad 1 & sinus. li
digitorum radices sit commixtio. Idem in illo,qui paruum digitum præcipuè extendit, molieris,neutrum gamētū au
Decimi noni administratio. ab ipsis digitis abscans,nisi & modò q subsequentem ad insertionem usq; deduxeris. Occurrent.n.nunc tem 2 tab.
r tria illa, quæ ulna producit, musculorum principia: quorum infimum & brachiali proximum, obser- charact. 4.
uandum uenit,à quo musculus pronascitur, qui indicem & medium à pollice abducit. Huius itaque prin- s 9 tab. Z, Θ. 10 ta. p.
cipij portionem,quæ illum musculum constituit, ab ulna diuides: & ex suo peculiari r sinu,& ligamento t 10 tab. o.
eleuatam,sensimq; à brachiali & postbrachiali,quibus fibroso nexu hæret,liberatam, ad digitos usque de- u 10 ta. Ξ.
21,22 digitos mouentium, & de in eius qui in illorū descriptione 23 numeratur. duces,adamussim nunc s trium illorum musculorum tendines,& insertionem perpendens,quæ multo ac dein k,l,trā scēdentes f.
curatiùs se offeret,quàm ego illā (quum uaria sit) describere possim. Cæterùm illis à quatuor digitorum in- x 11 ta. Λ.
ternodijs ad unguium usque radicem resectis,qui pollicem euertunt, aggredieris. Ab ulna itaque, t reli- y 12 ta. Θ.
qua tertij principij parte resecta, musculus pollicem uersus indicem euertens ad ipsius insertionem duce- z 12 tabu. Θ, Λ.
tur:similiter u secundi principij musculi,qui bicornem transcendunt tendinem,ad pollicem & brachia-
le usq; auellentur, atq; unà cum reliquis à digitis reijcientur. x Qui bicorni tendine brachiale extendit a 7 ta. Ω. X
Quarti brachiale mouentium. musculus,modò prorsus est conspicuus,nisi quòd nonnihil sub y musculo longiori radium in supinum mo b 12 ta. a.
uentium occultatur. Hic itaque suo exortu liberatus,ad postbrachiale ducetur:& ipsius examinata functio c 12 ta. Γ.
ne,etiā cum cęteris abijci poterit. Supersunt adhuc in externa cubiti sede, z duo radium in supinum agen- 8 tab. Γ.
Radiū mouentium administratio. tes, qui citra sectionem etiam, ut & a interiores radij duces, occurrunt, longissimi,tantùm b capite exce d 11 ta. Θ. aut illic inter Θ & Ξ
pto, quod penitiùs nonnihil inter c posteriorem cubitum flectentium musculum, & extendentium d ex- occulitur h.
teriorem

Musculorũ manum oc cupãtium.

teriorem latitat, non tamen adeò impenſe, ut non liceat ipſius capite ab humero reſecto, illum ad inſertionem uſque cum reliquis radium mouentibus perducere. Si itaque nunc ᵉ ligamentum in cubiti longitudine inter oſſa obuium animaduerteris, repoſitos in manu muſculos ordine aggredi tempeſtiuum fuerit: ex quibus ᶠ quatuor ſtatim graciles euadunt conſpicui, quos Natura ᵍ tẽdinibus tertiũ quatuor digitorum os flectentibus exporrexit. Deinceps ʰ ille liberatur, qui pollicem ab indice maximè remouet, mox ⁱ duo primum pollicis internodium flectentes. Deinde ᵏ tres ſecundum pollicis os flectentes: quos eo diligentiùs obſeruare oportet, quo magis antehac diſſectionũ profeſſoribus fuerũt incogniti, quodq; illorum tẽdinibus præcipua manus ſeſamina ˡ oſſicula ſint innata. Hos ſubſequetur, ᵐ qui pollicem indici proximè accommodat, dein ⁿ qui paruum ualidiſſimè abducit: ut tantùm ᵒ octo adhuc ſint reliqui, quorũ ope prima quatuor digitorũ internodia flectimus, quorumq; tendinibus exigua innaſcuntur ᵖ oſſicula, quæ ſeſamo cõparamus, quæq; hic in primis ſunt perſcrutanda. Cæterùm nunc digitorũ articulos diuidens ipſorum ligamentorum naturam, eorundemq; ſpeciem perquires: ac brachialis poſtbrachialisq; nexibus haud neglectis, longè diligentiſſimè brachialis ad cubitum articulo animum accommodabis: quò hic ᵠ cartilago examinanda, ueniat, ulnam à brachiali dirimens. Quinetiam perpende, obſecro, ʳ ſtylum imitantem proceſſum, non proceriùs extra ſinum, quo brachiale excipitur, prominere, quàm radij appendicis ˢ mucronem. Dein expendito, parem ligamenti huius articuli in utroque latere formam eſſe, ut unà mecum omnibus quoque ſimilem uſum aſcribas: ne fortè quum Naturã celebrare inſtituis, illi inartificioſiſſimam conſtructionem cum Galeno imponas. Reiecta nunc manu, ᵘ priorem cubitum flectentium muſculum ſuis principijs liberato, quorum exterius ex ſuo ſinu eleuandum eſt: & ˣ ligamento articuli humeri, ipſum continente, recta ſectione diſſecto, id à ſcapulæ collo adimetur. ʸ Interius ualido quoque cultello ab interiori ſcapulę proceſſu diuidetur: & utroque principio deorſum reflexo, huius muſculi ᶻ carnoſa inſertio in os humeri animaduertetur: qua diſſecta ad radiũ uſque, ſola manu à ſubdito muſculo iſte prior auelletur. Vbi uerò huius inſertionem intuitus fueris, is ᵃ appenſus ſeruabitur, et ᵇ poſterior ab humero deraſus, ad ipſius quoque inſertionem ducetur. Poſteriorum, ſeu cubitum extẽdentium, ᶜ illum primùm ab humero derades, quem tertium nominauimus. dein ᵈ primus à ſcapula abſecabitur; ut illo poſtmodũ deorſum tracto, ᵉ ſecundum animaduertas ipſi innatum, ac ſub illo ab humero prodeuntem. Quando itaque hi ad inſertionem producti ſunt, neque ullam fibrarum interſectionẽ animaduerteris, cubiti articulum ſubinde flectito, & reflectito, examinaturus, num uel tãtillum quidem extra rectum tramitẽ dimoueri queat. quod quum in articulo ſolis ligamentis hærenti, & iam propemodum luxato, obſeruas, quid fieri in nobis arbitrabere, articulo tot muſculis adhuc ueſtito? Vt tamen hęc omnia exactiùs timeris, oſſa inuicem ſeiungenda ſunt, non ſolum humeri cũ ulna articuli gratia, uerùm & radij cũ humero, & radij rurſus cum ulna. Prętec hoc enim, quod nihil utilius ſeſe inſpiciendũ in tota reſectione, luxationũ gratia offert, nulla profectò eiuſmodi articulorũ inſpectione, in uniuerſa Anatome mihi iucundior occurrit ſpeculatio.

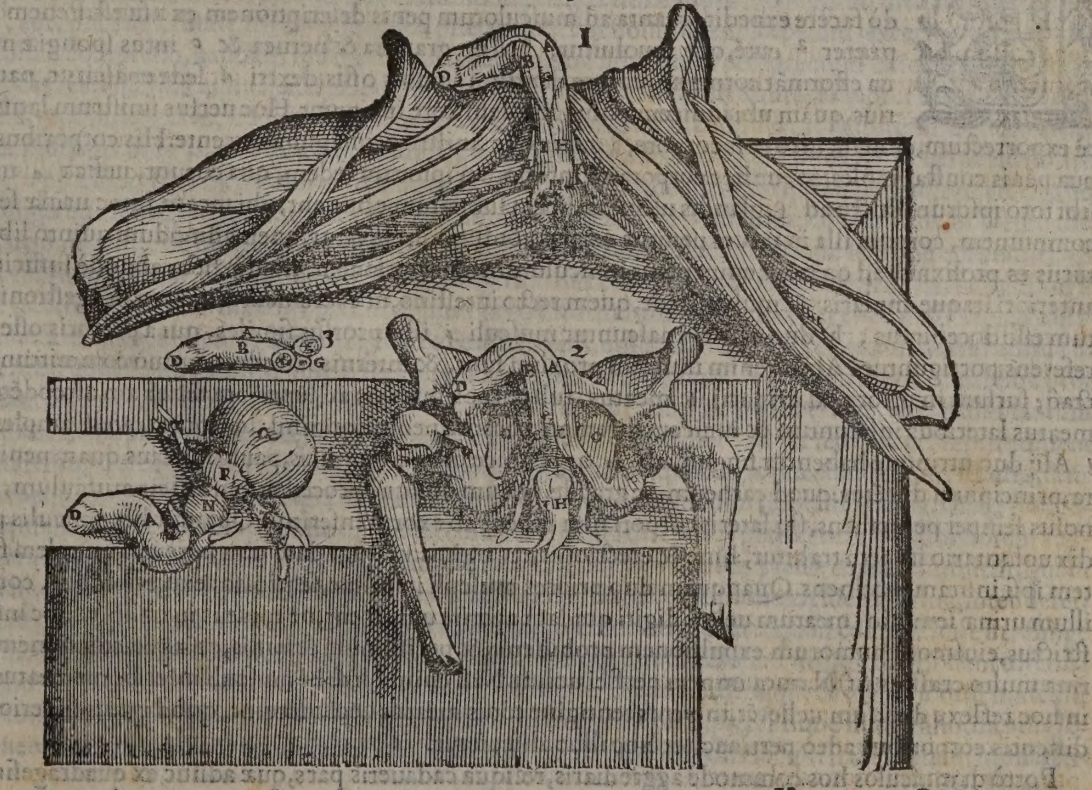
Ligamentorũ reliquorum adminiſtratio.

Cubitũ mouẽtium adminiſtratio

ᵉ 7 ta. V, inter S, T. ᶠ 12 tab. h. ᵍ 6 ta. ζ ζ. 7 tab. d. ʰ 6 tab. γ 7. f. ⁱ 3. tab. p. ᵏ 6. ta. κ, λ. K 1, 2 fig. cap. 25 li. 1 T. ˡ 7. ta. charact. 1, 2, 3. ᵐ 11 tab. ſ. ⁿ 3. tab. r. ᵒ ſub Δ 8. tabula. ᵖ 1. fi. cap. 25 lib. 1 V, V. ᵠ 1, 2 fig. cap. 24 li. 1 T. ʳ earũdem fig. R. ˢ ead. fi α. ᵗ 12 ta. ι, k. ᵘ 6. ta. Θ. ˣ 5. tab. f. ʸ 6. ta. n, o ᶻ 1. tab. R. ᵃ 7. tab. R. R. ᵇ 8. tab. Γ. ᶜ 11 ta. Θ. ᵈ 12 ta. T ᵉ 12 ta. X 13 tab. d.

DE MVSCVLIS PENI PECVLIARIBVS. Caput XLIX.

QVADRAGESIMINONI CAPITIS TABVLA quatuor figuris comprehenſa.

QVADRAGESIMINONI CAPITIS TABVLAE, eiusdemq; figurarum, & characterum Index.

HAEC quadragesiminoni Capitis tabula, quatuor complectens figuras, numero insignitas, non huic tantum Capiti, uerùm etiam & alijs plerisque utilis erit. Ne uerò dem pluribus præfigenda sit Capitibus, hic omnes suarum notarum indices sum explicaturus.

1 *Prima figura, corporis in mensa proni femora ostendit, in latera admodum distensa, & penis corpus, uniuerso interim scorto cum testibus, cute, adipe, uenis, neruis, & arterijs undique abscetis.*

2 *Secunda figura, nuda quodãmodo cõmonstrat ossa, quæ sacri ossis lateribus committuntur, quibusq; (hic femorũ ossiũ portiones adhuc appẽdẽt, unà cum ani et penis musculis, quos ab ipsorũ exortu depẽdere finximus, vt penis corporum origo, urinæq; & semini cõmunis meatus inibi in conspectu esset, quà sursũ sub pubis ossibus flectitur.*

3 *Tertia, penem transuersim dissectum in hoc ostendit, vt penis corporum substantia, & eorundem cum urinæ meatu connexus oculis subijcerentur.*

4 *Quarta figura integrum commõstrat penem, unà cum uesica hic exporrectum, vt proprius vesicæ ceruicis musculus aliquo pacto intueri possit.*

A, B 1,2,3,4 *Duo corpora, penem quodammodo uniuersum constituentia.*

C, C 2,4 *Duorum penis corporum exortus.*

D 1,2,3,4 *Penis glans.*

E, E 3 *Fungosa rubraq; penis corporum substantia.*

F 3 *Mutuus penis corporum connexus, & neruea eorundem substantia, quæ orbiculatim fungosam substantiam complectitur.*

G 1,2,3,4 *Vesicæ meatus, urinæ seminiq; genitali communis.*

H, I 1,2 *Duo primi penis musculi, in prima quidem figura suam seruantes sedẽm, in secunda autem ab eorundem principio dependentes.*

K, L 1,2 *Tertius & quartus penis musculi, qui in prima figura integri, in secunda uerò ab origine sua pendentes cõspiciuntur.*

M 1,2 *Musculus orbiculatim recti intestini finem ambiens, fæciumq; excretioni præfectus.*

N 4 *Vesicæ ceruicis musculus, vrinam, ne præter nostrum arbitrium defluat, cohibens.*

O, O 2 *Membrana, pubis ossium foramina occupans.*

P 2 *Teres ligamentum, à coxendicis oße in rotundum femoris caput insertum.*

Q 4 *Vesicę corpus.*

R 4 *Glandosum corpus, vasorum semen à testibus deferentium insertionem excipiens.*

S, S 4 *Portiunculæ meatuum, quibus urina à renibus in uesicam ducitur.*

, T 4 *Portiunculæ meatuum, semen in vesicę ceruicem eiaculãtiũ. Musculos autẽ in prima figura femur amplexãtes characteribus non insigniuimus, quòd illi musculorum tabulis diligentissime annotati fuerint.*

Penis cõstitutio.

ETSI penis constructionis enarratio in quintum librum, ubi generationis organa commemorabuntur, opportunè reseruanda uenit, nihilominus tantam huius mẽtionem modò facere expedit, quanta ad musculorum penis descriptionem ex usu est. Penem itaque, præter a cutẽ, qua inuoluitur, b duo grandia & neruea, & c intus spongiæ modo caua efformãt corpora: quorum dexttum à pubis ossis dextri d sede enascitur, paulo inferiùs, quàm ubi inuicem pubis ossa dehiscere incipiunt. Hoc uersus sinistrum latus modicè exporrectum, cum sinistro coit corpore, à pubis osse sinistro principium ducente. His corporibus præcipua penis constat moles. atque hęc corpora ad inferiorem ipsorum sedem, qua coeunt, uesicæ e meatum sibi toto ipsorum ductu ad f glandis usque radicem subnatum obtinent, ubi meatũ hunc urinæ seminiq; communem, corpora illa in unum penitus corpus confusa amplexãtur, quemadmodum quinto libro audi turus es prolixiùs: ad quatuor enim penis musculorum descriptionem, modò dicta abundè sufficiunt. Ab

Primi duo penis musculi.

anteriori itaque anularis g musculi sede, quem recto intestino, ut excrementorum præsit egestioni, obnatum esse docebimus, h duo carnei enascuntur musculi i illis prorsus similes, qui à pectoris osse ad os υ referens porriguntur. Ambo enim inuicem proximi sunt, & internis lateribus mutuò committuntur: rectaq; sursum in priora, ad urinarij k meatus, sub corporibus illis ad superiora reflexum ascendẽtes, eius meatus lateribus inseruntur: & inuicem dirempti, corpora penis nonnihil digitorum modo amplexantur.

Tertius & quartus.

Musculorũ officium.

l Alij duo utrinque habentur singuli, ab m appendice ossis coxendicis, paulo inferiùs quam penis corpora, principium ducẽtes: quod carneum, ac gracile, sursum obliquè procedentem efficit musculum, qui carnosus semper permanens, sui lateris corpori non procul ab exortu inseritur. Quatuor his musculis penis radix uoluntario impetu trahitur, hinc & erectionis, tentiginis ve quandam uim, pręter naturalem facultatem ipsi insitam, obtinens. Quanquam duo priores musculi in urinæ, seminisq; excretionibus, communẽ illum urinæ seminiq; meatum ueluti digiti quidam aperire uideantur, ne meatus in obliquo hoc inflexu restrictus, eiusmodi humorum expulsionem prohiberet, & potissimùm seminis, cuius eiaculationem (etsi urina multo crassius sit) Natura impetu perfici uoluit. Nisi enim fortè hi musculi inferiorem meatus sedem in hoc reflexu deorsum uellerẽt, in penis tentigine totus meatus occluderetur, quòd ipsius superior pars à distentis corporibus adeò pertinaciter huc illuc alliceretur.

ADMINIstratio.

Porrò ut musculos hos commodè aggrediaris, reliqua cadaueris pars, quæ adhuc ex quadragesimo Capite

pite

a 20 fi. lib. 5 r.
b præsentis cap. figurarum A, B.
c 3. fi. E, E.
d 2. fi. cap. 29 lib. 1 q. uerùm hic 2,4 fig. C, C exortus notatur.
e 1,2,3. fi. G.
f 1,2,3,4 fig. D.
g 1,2. fig. M.
h 1,2 fig. H, I.
i 4. tab. S, T.
k 1,2. fi. G.
l 1,2. fi. k. L.
m 2 fi. ca. 29 l, m, n, o p, q, & circa q enascitur musculus.

pite supereſt, reſumetur:ac diſtentis quàm maximè poſſis femoribus, orbicularem ſectionem in ani ambitu duces, qua cutem ad adipem uſque (quem hic habes copioſiſſimum, maximeq; humidum) diuidas. Deinde longam ſectionem per ſuturam, in penis inferiori ſede ac ſcorto conſpicuam, in cute per perinæum (quod interfemineum alij uocant) molieris, quæ ad anteriorum uſque orbicularis lineæ ſedem pertingat. Poſtmodũ cutem hamulis aut digitis eleuatam, hinc inde à ſubditis organis nouacula diuelles:& muſculos, qui ſeſe abſecta cute offerunt, paruo cultello à ſuis exortibus liberatos, ad inſertionem uſque perduces, non per tranſennam ſingulos ſeorſum expendens, cùm calculorum eruendorum gratia, tùm fiſtularũ ulcerumq; nomine, hac ſede non infrequenter homines infeſtantium. Deinde eo obſeruandi ſunt quoque exactiùs, quo minus aliquid à Galeno de his proditum habemus. Quandoquidem locus, in quo illos in opere de Adminiſtrandis ſectionibus proſecutus eſt, unà cum quinque & dimidio eius operis libris, incuria tẽporum intercedit, ſimul cum ipſius de Muſculis peculiari libro. Quantum uerò ex libris de Partium uſu augurari poſſumus, uidentur hoc Capite à me deſcripti *n* muſculi parum à Galeno fuiſſe animaduerſi, quũ inibi nullos ad penem referat, quàm duos, ſecundùm *o* meatus urinarij longitudinem per totum penem digeſtos, & à me hactenus (quod lubens fateor) non repertos. Vt modò taceam, Galenum penis *p* corporum originem non rectè aſſecutum eſſe, quum is unum duntaxat, idq; proſus cauum, & nullo humore intus imbutum proponens corpus, illud ex ſuperioribus pubis oſſium ſedibus pronaſci *q* doceat: nõ expendens, penis præcipuam molem inferiùs multo, quàm humillima pubis oſſium *r* commiſſuræ conſiſtit ſedes, enaſci, penemq; mox *s* ad anũ & per ſcorti regionem æquè craſſum corpulentumq; eſſe, atque *t* ea parte, quæ à ſuperiori pubis oſſium ſede protendet, aut erigitur. adeò, ut quum penis origo Galenum lateret, neque is ſecus quàm Anatomes imperitus aliquis de illa ſenſerit, uerisimile ſit, ipſum quoque eos non aggreſſum eſſe muſculos, qui peni multo ultra ipſius initium exporriguntur.

n 1, 2. fig. H, I, K, L. o 1, 2 fi. G. p 1, 2, 3 fi. A, B. dein C. C. q ac ſi oriretur ad q, 4 muſc. tab. r 1 fi. ultimarũ li. 1 s s 2 fi. C, C ſunt iuxta M. t ubi G cõſiſtit 1 figura.

Lib. 15 de Partiũ uſu

DE CERVICIS VESICAE MVSCVLO. Caput L.

HVIVS muſculi effigiem in viris quarta figura tabulæ præcedenti Capiti præpoſitæ cõmonſtrat, N litera notatam: quemadmodum & uigeſimaſecunda & uigeſimatertia figuræ libri quinti, ad characterem ε. Muliebris uerò ueſicæ muſculum proponit uigeſimæquintæ libri quinti figuræ γ.

AD uirilis *a* ueſicæ, A finẽ, ubi in collum ceruicem ve terminatur, *b* glãdoſum quoddã corpus ipſi obnaſci, quintus liber declarabit. *c* muſculus autem iam nobis propoſitus, inter glandoſum id corpus & *d* reflexum præcipuè conſiſtit. quẽ ueſicæ ceruix, poſtea quam modicè deſcendit, ſurſum ducta, ſub pubis oſſe primùm molitur. Muſculus enim totam hanc meatus ſedem ambit, orbicularis, & oblongi anuli, aut oblongi rotundique meatus effigiem exprimens, ac fibris trãſuerſim circularibus intertextus, & ſuperiùs iux ſta glandoſum corpus, quàm inferiùs, craſſior. In mulieribus uerò, quarũ *e* ueſicæ *f* ceruici eiuſmodi corpus glandoſum non adnaſcitur, *g* muſculus totum meatum ambit, qui a ueſicæ corpore in ſuperiorem ſe dem colli uteri, non procul à pudendo *h* ſubingreditur.

a 4. fi. cap. 49 Q. b eiuſdem fig. R. c eiuſdem fig. N. d inter M & G 2 fig. cap. 49. e 25 fi. li. 5 β. f eiuſdẽ fi. δ. g eiuſdem fi γ. h 27. fi. li. 5 L.

Virilis ueſicæ muſculus.

Muliebris.

Muſculus iſte in mulieribus et uiris paré præſtat uſum, in hocq; primariò à Natura conditus eſt, ut meatui ueſicæ præficiatur, obſtaculo futurus, ne tranſuerſę ueſicæ fibræ motu ſuo naturali urinam, quoties aut copia, aut, praua qualitate illi moleſta eſſet, præter noſtram uoluntatem impetum excernant, & quouis abdominis compreſſu, ualidaq; ſpiritus retentione, illa mox profluat. Operæprecium enim fuit, egerendis ex corpore recrementis motus præeſſe uoluntarios. ſi caſu enim naturali duntaxat motui excrementorum propulſio committeretur, continuò recrementa emanarent: quod non duntaxat fœdiſſimum eſſet, uerùm inſuper plurimis munijs, quæ tota uita obimus, inſignes noxas inferret. Quo minus igitur urina nõ noſtro arbitratu profluat, Natura meatui ueſicæ hunc muſculum circundedit, inſtarq; fidi ianitoris præfecit, qui ſeſe colligere ac ſtringere poſſet, quum preſſam alioquin à ueſica, & *i* abdominis muſculis, & *k* ſepto trãſuerſo, urinam emittere uolumus: quiq; etiam cum communi muſculorum ratione ſeſe non contrahit, ſed media ſua (ut ſic dicam) habetur figura, preſſę à ſuperioribus corporibus urinæ cedit, ſeq; extra figuram illam & habitũ ab ea educi taxariq; patitur. Quum uerò ſupernarum partium ceſſat compreſſio, ipſa ve urina uniuerſa effluxit, muſculus ſeſe colligens, & conſtringens, quicquid ex urina reliquam meatui adhuc inhæret, protrudit. Relinquuntur autem tres quatuor ve guttulæ, quę emiſſa continuo fluxu, & patente prorſus meatu urina, promanare ſolent. Atque is urinæ, quæ meatui adhuc fortè inhęreret, aut ſenſim tantùm promanaret, compreſſus, alter præſentis muſculi uſus habetur. Quòd uerò ad excretionis promptitudinem uelocitatemq; quicquam (ut Galenus aſſerit) alioquin auxilietur, quodq; is præcipuus ipſius ſit uſus, ſatis aſſequi nequeo. Quanto enim magis remittitur, ſuamq; comprimendi uim impenſiùs laxat, ſeſeq; non ſecus ac quieſcente, & ab alijs oppoſitis producti muſculi, educi dilatariq; permittit: tanto liberiorem reddit meatum, qui apertus & amplus, maiorem urinæ à ſuperioribus ſedibus preſſæ copiã tranſmittit, quàm ſi muſculus non prorſus laxatus, ſolutus ve, nõnihil ſuas fibras, ad expulſionem fluente urina, intenderet: ac neſcio qua ratione per uniuerſum egerendi tempus, muſculorum munere, quod contractione fit, fungeretur, meatum anguſtiorem neceſſario reddens, fœliciorem q; aut craſſiorem urinę excretionem uitians: quicquid hic tandem de urinę acrimonia, prauaq; qualitate, laxiorem alioquin & magis ſolutũ muſculũ requirentibus, comminiſcemur. Cæterùm quòd ad urinæ retentionem, prꝫter hunc muſculum, meatus lõgitudinem & circumactum conducere Galenus atteſtatur, in uiris fortaſſis locum habebit. nam muliercularum

i 3. ta. Θ. 4 tab. II. 5 Δ 6 Δ. k 7 ta. Δ.

Muſculi uſus.

Lib. 15. de Vſu partiũ.

larum *l* meatus breuis omnino est, rectaq; deorsum protensus, nusquã deflectitur, aut cõuoluitur. Quod Aristotelem latuisse uidetur, quum fœminarum uesicam, adeò in corporis alto repositam, non uerè arbitratur.

Problemate 22 sectionis 16.

l 25 fi. lib. 5 γ, δ.

DE RECTI INTESTINI MVSCVLIS. Caput LI.

QVINQVAGESIMIPRIMI CAPITIS FIGVRAE, eiusdemq; characterum Index.

QVINQVAGESIMIPRIMI Capitis figura.

RECTI intestini hic delineatur portio, cũ suis musculis à corpore resecta, quàm aliàs ferè, dum reliqua eximimus intestina, in corpore adhuc relinquere solemus.

A *Rectum intestinum, quod in libri quinti figuris euadet conspicuum, præsertim autẽ octaua figura, & uigesima.*

B, C *Duo musculi, intestinum post egestionem sursum trahentes.*

Musculosa substantia, penis radici adnata, in mulieribus porrò ad infimam pudendi partem commissa.

D *Insuper D sedes notatur, à qua in penem musculi duo pronascuntur.*

E *Circularis musculus, ne præter arbitrium excrementa deijciantur, præcauens.*

Musculi sedem attollẽtes.

LAVDATA nunquam satis natura, *a* recti intestini extremo musculos largitur, qui in fæcium excretione protusum recti intestini finem, alacriter sursum reuellunt: dein aliũ ipsi dedit musculum, qui intempestiuam inuoluntariamq; excrementorum egestionem prohibet. *b* Musculi itaque sedem sursum attrahentes, lati tenues, neque admodũ carnosi aut rubentes sunt, uix ab aliquibus ossibus originẽ ducentes. A ligamentis enim ex pubis ossibus, & coxẽdicis osse, et sacro exortis, quæ huius regionis musculis obducũtur ipsaq; demum peritonæi infima sede, utrinque singuli enascuntur musculi, qui deorsum protensi, rectũ intestinum amplexantur, *c* extimæ ipsius tunicæ inserti. Præsentes musculi, quum lati admodũ sint, & suis finibus totam intestini latitudinem ambiant, ipsorum *d* portio radici quoque penis, mulieribus uerò uteri collo adnascitur. Quod nonnulli perpendentes, tres sedem sursum agentes musculos recensuerunt. Vtcunque uerò sit, omnes horum musculorum partes pari præficiuntur muneri, quo sedẽ ilico ab excretione sursum alliciunt, quæ deorsum pellebatur, ui abdominis musculorum, & septi transuersi: auxiliantibus etiam subinde omnibus thoracem arctantibus, spiritumq; continẽtibus musculis. Cæterùm his, qui anũ sursum ducunt musculis, nullus e regionè opponitur cõtrariç functionis opifex, quemadmodum in omnibus ferè alijs partibus, musculis equidem opponi consueuerunt. Neque oscitanter hic Natura priuatim ab aliorũ musculorum constructione aberrauit: quum à musculis octo abdominis, unà cum septo transuerso, sedes adeò interdum propellatur, ut ne à relatis quidem musculis promptè queat retrâhi.

Musculus orbiculatim ĩtestino obductus.

e Alius præterea musculus extremum recti intestini amplectitur, qui prædictis similiter non admodum carneus, sed mucore quodã oblitus existit, fibras orbiculares transuersas ve adeptus, & elatiori sede quàm inferiori crassior, & quà cuti (ut labrorum *f* musculi) permiscetur, commune cum ipsa corpus efformans. Cohæret autem fibrosis nexibus *g* meatui uesicæ in uiris, in mulieribus uerò *h* ceruicis uteri principio, quaquam etiam *i* duorum musculorum, quibus in uiris principium porrigit, interuentu, peni committatur. Cæterùm posteriori sua regione, *k* quatuor ad ossis sacri finem locatis officulis (quç coccyx os nuncupauimus) adnascitur. Ex lateribus connectitur teretibus *l* ligamentis, à sacro osse coxendicis os pronatis. Præsens musculus non adeò atque medentium uulgus arbitratur, breuis est: sed longus, secundumq; magnum recti intestini longitudinis interuallum exporrectus uisitur, mirè sedem attollentium musculorum insertioni commixtus. Quod nõ perfunctoriè ab illis uenit perpendẽdũ qui sedis fistulas & excrescentias subinde scindere uerentur, huius musculi muneris abolendi metu. Licet enim musculi portio aut ferro diuidatur, aut quauis alia occasione diuulsa laceretur, tamen quum latior secundùm intestini lõgitudinem sit, eius usus non ita promptè, atque uulgò arbitrantur, in eiusmodi administrationibus deperditur. Musculus iste circulatim intestinum ambiens, quum in media sua figura, ac ueluti quiete consistit, intestini recti finem ita collectum, in seq; concidentem seruat, ut excrementa suo duntaxat pondere defluentia, & non magnũ conatũ ad excretionem molientia, haudquaquam transmittat: dein si quando illa ab intestinis, aut abdominis etiam *m* musculis, & *n* septo transuerso comprimuntur, uimq; ad egressum tentant, musculus propria functione sua, extra mediam figurã & habitum ita colligitur, constringiturq;, ut non uoluntariá excrementorum eductionem concinnè prohibeat. Quç si fortè est tempestiua, musculumq; proprio munere fungi noluerimus, is extra mediam figuram sic sese exeuntiũ ui laxari educiq; permittit, ut excrementis egressus pateat: post quem musculus denuò cum cute, intestiniq; substantia, in mediam redit figuram, ceruicis uesicæ *o* musculo, ut imagine substantia & conformatione, ita quoque functione respondens, seduliq; ianitoris uices gerens, & perinde ac ille σφιγκτὴρ Grçcis, Latinis autem constrictor & anulus nuncupatus.

*a 8. fi. li. 5 ab T ad a. & 20 fi. li. 5 o. et 22 **
b B, C. et 8 fig. li. 5 b, c.
c 9 fig. lib. 3 L.
d D.
e E & 8. fi. li. 5 a. et 1, 2 fi. ca. 49 lib. 2 M.
f 3. tab. F, G, H, T, 4 tab. M.
g 1, 2 fig. cap. 49 G.
h 25 fi. li. 5 x, x.
i 1, 2 fig. ca. 49 H, I
k 1, 2 fig. ca. 18 li. 1 G, H, I, K.
l 10 ta. γ. δ.
m 3 ta. Θ. 4 tab. Π. 5 tab. Δ. 6 tabu. Δ.
n 7. ta. Δ.
o 4. fi. cap. 49 N.

COLLI, VESICAE ET ANI MVSCVLORVM administratio. Caput LII.

a 3 fig. lib. 5 O. — *In uiris administratio*

COLLI, uesicę, & ani musculorũ administratio, ab ipsa uesica inchoabitur: *a* hanc enim à peritonæo, quà internæ pubis ossis regioni obtenditur, cultello aut nouacula liberare adeò conuenit, ut ipsa non amplius aliqua sua sede peritonæo sit continua. Deinde penẽ à pubis ossibus dirimere oportet: quod, ubi inuicem hęc committuntur, mediocri negocio perficies, quum nerueis duntaxat, & fibrosis nexibus penis ibidem hæreat. At ubi inuicem ossa remouentur, penisq; corpora *b* initiũ ducunt, acutiori cultello horum corporum initia proximè ab exortu sunt abradenda, ut penis ab ossibus liber pendeat. Mox cultro aliquo pubis ossa inuicem dirimes, sectione per ipsorum *c* cartilaginem ducta. quam sanè leuiori opera, quàm pleri que autumant, perfeceris, si modò ossium medium ad amussim tetigeris. Hęc sectio, quoniam prius femora in penis musculorum administratione erant distensa, ilico ut inuicẽ ossa abscedant, occasio erit. *d* Quo uerò remotiùs ossa disiungas, uehementiùs quoque adhuc femora abducenda sunt. quod feceris longè cõmodissimè, si uno cadaueris crure à mensa pendente, & reliquo adhuc illi incumbente, os sacrum in mensę latus acutum ve collocaueris, & deinde utrinque femoribus, & ilium ossibus reflexis, ossa pubis, quantũ lubet, diduxeris. Nunc uesica uniuersa cum pene in conspectu adeò iacet, ut etiam *e* musculum uesicæ collo obductum, promptè animaduersurus sis. Vt autẽ sedis *f* musculos pariter intuearis, cultello sensim uesica simul cum ipsius ceruice à recto intestino transuersis sectionibus separanda est. In quo opere sanguinem, si is ex uenis & arterijs profluxerit, spongia sedulò elues. Vix enim (nisi fortassis admodum operose omnia uasa uinculis ita intercipere possis) fiet, quin inter dissecandum, uas aliquod, aut casu punctim ictum, aut transuersim necessariò incisum, sanguinem profundat. Ablata igitur uesica, & connexu recti intestini musculorum ad penis radicem, & ad musculum uesicæ propenso, ipsius intestini musculos aggredieris: qui sanè citra operosam sectionem sunt summè conspicui, si modò diligenter ab ipsis sanguinem, qui hic solet esse molestissimus, absterseris. Hæc administratio propemodum, & mulieri communis esse poterit. ut enim uesicę ceruicis *g* musculus in ipsa uideatur, uesica similiter ac in uiris, est à peritonæo, & pubis ossibus liberanda: ut diuisis dein, diductisq; pubis ossibus, in propatulo sit muliebris uesicæ collum, quod suo circulari musculo potissimùm conformatur. Recto autem intestino peculiares musculi, execto utero, erunt perinde ac in uiris examinandi. Operæprecium nunc foret, ualidiùs adhuc pubis ossibus diremptis, cultro aliquo acutiori ligamentum, sacrum os ilium ossi connectens, in sinistro latere diuidere, ut utrunque crus cum osse, quod sacro committitur, seorsum tractari possit, dextroq; cruri sacrum adhuc hęreat, aut *h* sinistro, prout nimirum musculos, qui adhuc reliqui sunt, in dextro aut sinistro crure aggredi uisum erit.

b 2 fi. cap. 49 C, C.
c ultima figu. lib. 1 S.
d Vti factũ est in 22 fi. lib. 5.
e 22 fi. lib. 5 e.
f fi. cap. 51 B, C, D, E.
g 25 fi. li. 5, qua hac administratione parata est. — *In mulieribus.*
h Talis ferè est 16 ta.

DE MVSCVLIS TIBIAM MOVENTIBVS. Caput LIII.

PROXIMVM quidem nunc erat, femur mouentes musculos describere, si demum explicatis antea musculis, situ uiciniores aggredi institutum fuisset: uerùm quando sectionis potius, quam uiciniæ seriem sequi propositum est, ante musculos femoris motuum opifices, tibiæ motores in præsentia ueniunt pertractandi. nam quousque hos asseruas integros, commodè illos administrare nequis. Cæterùm quo tibia mouentes musculi insigniores, & proceriores, magisq; conspicui sunt, eo etiam minus Galeni sententię passim assentiri queo, quãuis interim etiam nõ omni ex parte is sibi consentiat. Haud procul enim à calce tertij de Vsu partium, tibiæ motuum opifices musculos recensens, eos hac breui oratione nouẽ enumerat. Tres, qui „ anteriorem femoris sedem occupant, atque omnium huius loci musculorum maximi sunt, rectà ad ge- „ nu feruntur: horum quidem unus implantatur patellæ carnosa apprehensione: duo autem reliqui unum „ maximum procreant tendinem, qui latescens, implantatur toti patellæ, stringens eam exquisitè, & con- „ tinens cum subiectis. Deinde autem prætereuectus articulum, anterioribus tibiæ partibus inseritur, „ eam, si iubeatur, extendens, unà cum toto ipsius genu articulo. Alij uerò duo musculi, utraque „ prædictorum parte, hic quidem externus, ille autem internus, in tibię lateribus inseruntur, ambo obliqui „ motus opifices. Qui namque internus est, crus intrò adducit, alter autem extrorsum abducit. Enascitur au- „ tem ille quidem ex commissura ossium pubis, hic uerò ab extremis partibus ossis coxendicis: optimè enim „ sic utrique crus ad motus obliquos abducturi erant. In medio autem inter hos spacio, aliæ tres sunt muscu- „ lorũ explantationes, paruis motibus ipsum genu mouentes. Flectit enim genu, & ad interiora adducit tibiã „ is qui est continuus interioribus: abducit autem extrorsum simul flectendo, uelut inuoluens eam, is qui tã- „ git externos. Reliquus, qui & medius omnium est, in femoris caput internũ insertus, flectit quidem totum „ quoque femur, cum eo autem simul, & totam tibiam euellit, immittens se eis quæ articulum ambiunt (liga- „ mentis) usque ad *a* alterum maximorum musculorum, qui in tibia reponuntur, ut simul quoque tibiã ip- „ sam totam trahat. Reliquus uerò nouem musculorum articulum genu mouentiũ, gracilis, & longus, ex iliũ „ osse enatus, tibiam sursum extendit, in ea potissimùm figura crus totum statuens, in qua mollientes, ac subi „ gentes, pedem ad inguina alterius cruris sursum ducimus. Post hæc uerba Galenus, Naturam in horum mu „ sculorum constructione laudaturus, proculdubio in primis exemplaribus subiunxerat, Mirificè & hic Na- „ turam omnia prouidisse: & quæ reliquo contextu subsequuntur. At eum *b* musculum, quem in poplite la- „

Galeni ĩli. 3. de Vsu part. de tibiam mouẽtib' musculis sẽtẽtia.

Quoniam in orationis serie tibia mouentes musculos seorsim singulos pertractabimus, ante nostrã enarrationem nullas notas margini adijciemus.

a Intelligit opinor primum pedẽ mouẽtiũ, φ in 12 ta. insignitum.
b 14 ta. Γ.

titare

titare innuit, temporis ſucceſſu, & in reſectione ſimiarũ peritior, cognoſcens hęc quoquẽ ſuo, quod ad nos
" demanauit, exemplari interiecit: Præter autem hos omnes, eſt paruus muſculus in poplite, genu quoque
" flectens. ut ſimul omnes ab ipſo hac ſerie enarrati numero decem cenſeantur. Hæc ſanè ipſius oratio clariſ-
ſima eſt, ex qua quiuis etiam citra inſpectionẽ, cuiuſmodi enarrat muſculos, imaginatione ſibi pulchrè con
fingit: at quàm ſit ueritati conſona, partim ab ipſo in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus, partim uerò

Galeni in 2 de Admin. ſect. ſententia cum uera muſculorum deſcriptione enarratur.

ex ipſa inſpectone diſcito. Verùm quando ipſius orationis ſeries in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus longior eſt, quàm ut tota hic deſcribi debeat, ego femoris muſculos eo ordine, quo ibidem recenſentur, enarraturus ſum, Galeni ſententiam poſt muſculi cuiuſque deſcriptionem continuò ferè ſubijciens, ac pariter addens, quotum in præſcripta ex libris de Partium uſu oratione unumquẽque enumerauerit. Priuſquam uerò muſculos aggrediar, id ſummo ſtudio abs te contendo, ut quot motibus tibiam agas, accuratè examines. Galenus enim in libris de Vſu partium, ut præcedens atteſtatur oratio, tibiam extendi ſimpliciter dixit: non adiungens, eam magis aut introrſum, aut extrorſum, aut prorſus in medium rectà extendi.

Tibiæ motus.

At flexionem uidetur triplicem enumerare: unam, qua tibiam retrorſum, ſeu in poſteriora ſurſum uerſus exteriora duci innuit; alteram, qua introrſum illam ſurſum tractam agi dicit: tertiam, qua tibiam in neutrum latus inclinantem, rectà flectimus. quanquam tertium hunc ductum duntaxat flexionis nomine, & præcipuè in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus, donare uideatur. Deinde in præſcripta ipſius oratione, ſecus atque in libris de Adminiſtrandis ſectionibus, tibiam in latera moueri affirmat, quum unum muſculum hanc extrorſum abducere, alterum introrſum adducere ſcribit. Verùm tamen in ambobus libris, tibiæ motum aſſignat, quo hęc ſurſum obliquè, uelut ad alterius cruris femur ducitur: & quo tibiam agi ab illis conſpicimus, qui pedibus coria in ligneis ſtratis emolliunt, aut quum piſtores maſſam apud pleraſque nationes calcant. Hos motus omnes ita Galenus enarrat, ut proprios prorſus tibiæ illos eſſe arbitretur, ipſiſq; peculiares muſculos aſſignet; quum interim tibia, quieſcente femore, rectiſſima flexione, & extenſione ſolum agatur. Si enim tibia cum pede in latus digna animaduerſione ducitur, id ſanè femoris fit beneficio. Neque eſt quòd huic paradoxo corroborando prolixiùs inſiſtam, quum ipſe iam admonitus, luce clariùs animaduertas, tuam tibiam, immoto prorſus femore, duntaxat rectiſſimo tramite flecti, extendiq;. Quanquam quum motus hos, adhibitis etiam nudis oſſibus, examinas, non perfunctoriè animus femoris motibus adhibendus ſit. niſi enim gnauiter attenderis, te inſcio femoris caput in coxendicis oſſe ſitum mutabit, moxq; alia tibiæ flexio extenſioq;, quàm prius, apparebit. Cæterùm iam tempeſtiuum fuerit, muſculos ipſos aggredi: quorum

Primus tibiam mouentium.

c primus acuto exortu d principium, è neruea ſubſtantia, & modica carne commixtum ducit, ab e anteriori oſſis ilium ſpinæ ſede, ſeu ab ilium oſſis appendicis anteriori extremo. Hic muſculus non procul ab origine totus carneus euadit, & modicè dilateſcens, gracilis permanet: eius tamen latitudo, ipſius craſſitiem ſpiſſitudinem ve duplo (ut ſic dicã) ſuperat. muſculuſq; hac forma deorſum obliquè uerſus interiora ſenſim adeò prorepit, ut internum femoris latus iuxta medium longitudinis femoris exquiſitè occupet: hinc adhuc magis in interiora retrorſum paulatim procedens, eregionè f interni femoris capitis iuxta genu tandem conſiſtit: ad quod ueluti obliquo ductu reflexus, & g anguſtior excarniſq; redditus, antrorſum deſcendit, tendinem educens, qui non latus, ſed adamuſſim (quicquid Galenus, ſuis fidens ſimijs, aſſerat) teres eſt, tibiæ oſſi ad internum latus acutæ ſuæ h lineæ, ſecundùm ipſius longitudinem exporrectæ, i inſertus. Hunc muſculum Galenus in ſecundo de Adminiſtrand. ſectionibus primum enumerat, in præſcripita autem oratione nonum, & utrobique huius muſculi beneficio tibiã ſurſum ad alterius cruris inguina, aut ad femur allici arbitratur: qui motus non huius ſolum muſculi opera uerùm femur mouentium, & tibiæ muſculorum auxilio unà perficitur. Tibia nãque ſuis muſculis flexa, & femore deinde ſuorum muſculorũ ope ſurſum in anteriora flexo, & ſimul extrorſum ualidiſſimè circumacto, motus ille ſuccedit. Niſi enim flexa prius tibia, dictũ iam femoris motum ſequeretur, eiuſmodi motu tibia nequaquã alteriùs cruris femori aut tibię obduceretur.

Libr. 2. de Admi. ſect.

c 3 ta. Σ. tab. o 2 q.. tab. chara. 2. 9 tab. 16 L.
d 3 tab.
e 1, 2, 3 f cap. 29 li. P.
f 1, 2 fig cap. 30 li. E.
g 3 tab. 1
h 1, 3 fig cap. 31 lib 1 γ, γ.
i 3 ta. ch ract. 1.

Secundus.

k Secundus muſculus amplo, & prorſus nerueo l principio ex pubis oſſe enaſcitur. Vbi enim pubis oſſa inuicem m cartilagine committuntur, per commiſſurę longitudinem duo ſibi contigua oriuntur muſculorum principia: quorum alterum ad dextrũ crus, alterum uerò ad ſiniſtrum defertur, ſecundum hunc muſculum conſtituens. Tãta itaque huius muſculi principij eſt amplitudo, quanta ferè pubis oſſium commiſſuræ, eſt longitudo. Principium hoc nõ procul ab origine ſtrictius, ſed craſſius, carnoſumq; prorſus ita efficitur, ut eius latitudini craſſities uix cedat, & muſculus paulo minus toto teres euadat: qui deorſum per femoris interiora deſcẽdens, ſenſim gracilior efficitur, ut iam internum femoris caput non procul à genu articulo contingens, in exactum teretemq; n tendinem finiat, eadem ſede, qua primi muſculi tendo, tibiæ innatum: ſed tanto interiùs, ſeu poſteriùs, quanta primi muſculi tendinis eſt craſſities. Hic muſculus in parum obeſis mulieribus, ſi quando femora diducunt, rigidum quoddam, & durum ligamentum, ſeu neruus, aut tale quid eſſe apparet, eo quòd excarnis quodammodo in illis muſculus nerueam ſubſtantiam duntaxat habeat, nulloq; obtegatur adipe. Præſentis muſculis beneficio Galenus in præſcripta oratione, tibiam ad internum latus duci atteſtatur, illũ in ſerie quintum enumerans. In ſecundo aũt de Adminiſtrandis ſectionibus, tibiam elatius, & interiùs muſculi huius auxilio attolli prodidit. hoc eſt (ſi modò rectè ipſius ſententiam aſſequor) muſculum hunc tibiam uerſus interiora maximè inclinantem flectere. quod enim attollere ipſe dixit, mihi flexum inſinuat. Perficeres autem eiuſmodi motum, ſi erecto prius corpore, dextram tibiam ſiniſtro popliti, aut flexuræ genu nonnihil tranſuerſim ſubijceres: qui motus nuper dicto, ac quem Galenus primo muſculo tribuebat, tãto minus reſpondet, quo femur in exteriora minus eſt circumuerſum: adeò ut & pręſens motus, flexa tibia, & femore in anteriora ſubleuato, extrorſumq; ſimul circumacto, fieri debeat, quod ſanè à Galeno haud perfunctoriè obſeruandum fuerat.

k 16 ta. Δ 1 p. 2 γ. 3 4 χ. 1 ch ract. 6. 9 γ 19 ſ.
l 16 ta. N
m ultima rũ fi. lib. ſ.
n 3 ta. ch ract. 2, iux ta quem ci ſitis charac. 1.

Tertius.

o Tertius, cũ a'.js ut minimùm tribus muſculis, ex infima coxẽdicis oſſis

o 10 ta. 4. 2 β. 9 1. 11. ta charact. 5. 16 ta. L.

offis fede enafcitur. Ab eius namque offis *p* appendice(quæ nobis ftantibus,in eius offis infima fede:in fimijs uerò & canibus,quum anterioribus innituntur pedibus,in extima, & maximè poftica habetur)ordinata ferie, multorum mufculorum capita principium ducunt, quorum tertius hic mufculus omniū *q* poftremum obtinet. Ab elatiori enim,& maximè pofteriori eius appendicis *r* fede,nerueum gracileq; principium educitur: quod deorfum defcendens,aliquantulum fub origine carneum fit,teretem quodammodo conftituens mufculum,fuo principio iam longè craffiorem. Hic deorfum per femoris pofteriora prorepit,aliquantulum obliquè tantifper ductus,donec ad pofteriorem fedem interni femoris capitis propter genu pertingat. *s* Ibidem enim extrenuatus,& in teretem quoque(non uerò,ut Galenus docet , ac in fimijs ferè occurrit, latum)degenerans *t* tendinem,in tibiæ anteriora reflectitur,eadem regione, qua nuper con memorati,infertionem tentans. Sed eius mufculi tendo hoc fibi priuatim uendicat, quòd anteriori tibiæ fedi ad internum acutæ illius lineæ latus hærens,ad medium ufque longitudinis tibiæ properet,alijs tendinibus tibiæ infertis, haud æquè defcendentibus. Galenus nulli mufculo tibiam mouenti , adeò obliquum adfignat ductum,atque huic tertio,non animaduertens,primum *u* mufculum longè obliquiùs duci,quū is fcilicet ab ilium offe antrorfum , & hinc in interiora femoris ad pofteriora ufque propemodum defcendat,& inde rurfus obliquo ductu in priora tibiæ feratur. Deinde *x* mufculus,qui ordine quartus erit,obliquior tertio uifitur.illum namque,fimiliter atque hunc à coxendicis offe pronatum,in anteriora tibiæ , fecundùm femoris externum caput,prorepere audies. Vnde etiam tanto obliquiorem ipfo tertio quartus ifte fitum nancifcitur,quanto coxendicis offis fedes, unde uterque principium fumit,femoris interiora magis fpectat. Tertius mufculus , in præfcripta Galeni oratione fextus eft , quem inibi inquit tibiam in internum latus inclinantem flectere. In libris uerò de Adminiftrandis fectionibus, ut obliquiffimum illi ductū affignat,ita quoque obliquiffimi motus ipfum autorem ftatuit. Neceffe enim (inquit) eft , tibiam hac tractam anfa,retrorfum furfumq; ferri,& hac in orbem conuolui. Atque hunc quidem motum obimus,at nō quiefcente femore:neceffe enim eft , hoc motu tibiam flecti , & femur extrorfum non leuiter circumuerti. *Libr. 2. de Admi. fect.*

Quarti.

y Quartus mufculus non æquè latum principium,atque tertius,ex coxendicis offis *z* appendice ducit. Huius enim *a* principiū gracilius eft,fed fpiffum tamen. Deinde ad tertij mufculi *b* externum latus,nonnihil fub ipfo occultatum enafcitur. Veritati enim parum confentit, quod à Galeno in quinti mufculi enarratione, de capitibus à coxendicis offis appendice principium ducentibus afferitur,quum quatuor capitū , ab illo offe originem ducentium,quarti huius mufculi extimum effe, & deinde tertij mufculi caput fuccedere fcribit. Cæterùm principium quarti mufculi paulo fub exortu primùm efficitur carneum , exacti mufculi formam multo quàm tertij craffiorem referens , ac per femoris pofteriora fenfim deorfum uerfus exteriora defcendens. Quum uerò mufculus medium longitudinis femoris fuperauit, tenuior redditur,& externa fui fede nerueus admodum,quafi tendinem educturus , apparet. In interna autem fede, *c* alia pars carnofa,ex femore pronata,ipfi, ubi tendinem uidetur procreaturus , ita adnafcitur,ac fi alius hic oriretur mufculus,qui quartum augeret:fimulq; ex ambobus unus efformaretur mufculus, qui denuò craffefcens, carnei cuiufdam mufculi imaginem exprimit, & deorfum protenfus , exterioriq; parte admodum neruofus , infigni tendine fibulæ implantatur, ualidam infertionem in *d* proceffum fuperioris appendicis illius pertinaciter molitus. Huius enim tendinis occafione, fibula acutum huiufmodi proceffum,quà tibiæ coarctatur,exerit. Quinetiam femoris externum caput , in externo ipfius latere oblongum *e* finum gerit, tendinis huius occafione,ut aptè ac tutò ueheretur,priuatim exculptum,læuiq; & lubrico ligamento incruftatum. Cæterùm fiue quartum hunc mufculum unius loco,aut duorum enumeres,nihil intereft: quanquam Galeni gratia , ne ordinem perturbes , unicum opportuniùs ftatues. Is enim, quum hunc mufculum in homine non uiderit,unicum duntaxat ipfum recenfet,utq; in caudatis fimijs illum ego reperi,defcribit. In fimijs enim nulla à femoris offe enafcens portio, quarto mufculo admifcetur:fed is unicus eft,admodum infignis, & latus. unde etiam Galenus illum perpetuò latum, in libris de Adminiftrandis fectionibus appellat. Hunc mufculum præfcriptæ ex tertio de Partium ufu orationis,feptimum collocabimus,quo Galenus afferit tibiam extrorfum fimul cum flexione abduci,& quodammodo inuolui. In fecundo autem de Adminiftrandis fectionibus,totam tibiam huius ope fimplici motu in externam partē agi atteftatur,eorum quæ in libris de Vfu partium tradiderat , oblitus , & proculdubio huius mufculi naturam exactiffimè,propter curforem illum , cui hunc in certamine auulfum putauit , cognofcens. Verifimile enim eft , Galenum illo curforis (cui alij tibiam flectentes adhuc famulabantur) fymptomate allectum, fedulò huius mufculi naturam in fimijs perpendiffe,atque tunc (ut fanè debuiffet in omnibus) didiciffe,hunc fimplici,quod ad genu articulum attinet,motui à Natura fuiffe præfectum,& flexionem in neutrum latus inclinantem moliri,utcunque etiam obliquo ductu quartus hic mufculus ad tibiā prorepat:quem fanè offium fitus compofitionisq; ratione,& femoris formæ gratia,potius quàm ut non recto præeffet motui,obtinet. Verùm interim ego Galeni fermonem , quo in exteriora tibiam fimplici motu hoc quarto mufculo duci fcribit , ita interpretor,ac fi per exteriora, pofteriora intellexiffet , itaq; flexionem, non uerò in externum latus ductū innueret. Aliàs enim Galeni fententia à ueritate nimium declinaret: quum tibiam in externum latus , idq; fimplici motu , neutiquam agi , certo certius fit. *Libr. 2. de Admi. fect.*

Quintus tibiam mouentium.

f Quintus mufculus etiam à coxendicis offis appendice pronafcitur , initium duces inter *h* capita tertij, & quarti mufculorum tibiam mouentium,& *i* caput eius mufculi,quem femur agentium quintum enumerabimus,cuiq; quartum caput eorū quibus coxendicis offis appendix initium præbet,afcribemus:uti huic quinto tibiæ motibus præfectorum mufculo, tertium *k* caput meritò tribuimus,quod prorfus nerueum eft,& non nifi longè fub exortu carneum euadit, craffefcitq; , hoc fibi præ cæteris corporis mufculis rarum , & peculiare uendicans. Nullus namque

alius tam longo ab ipsius principio ductu nerueus uisitur, præterquàm quòd in posteriori sua sede, etiam *l Ψ posi- est in ipso nu in 12 bu.*
ultra medium longitudinis femoris, impense liuidus appareat, *l* sinumq; sibi eleganter & concinnè in-
sculptum habeat, secundùm longitudinẽ musculi teretẽ, cui anterior *m* tertij tibiam mouentiũ musculi
pars ita pulchrè innititur, ut prorsus existimem, tertiũ musculum cum quinto, unius musculi uice à multis
Anatomicis ablatũ dissectumq; fuisse. Vt uerò tertius musculus, mox ab exortu crassus, carneusq;, & teres *m 10 ta. positum π, π.*
denique efficitur, ac longè supra genu articulum extenuatur, in tendinemq; cessat: ita contrà quintus mu-
sculus, ut superiori sede diu nerueus permanet, sic humiliori sede crassescit, ac ueluti carneus & teres cõspi-
citur, ad posteriorem primùm regionẽ *n* interioris capitis femoris, iuxta genu, tendinem *o* producens te- *n 1 fi. ca. 30 lib. 1.*
retem, qui ad id femoris caput cum tertij musculi tendine reflexus, interiori lateri anterioris tibiæ ossis se- *o 11 ta.*
dis insertatur, non adeò in tibiam descendens, uel etiam antrorsum prorepens, ac trium primorum tibiam
mouentium musculorum tendines, quos hac in sede insertionem *p* moliri scripsimus. Quãquã uerò quin- *p 3 tab. 2, 3.*
ti musculi tendo non æquè demissam insertionem, atque nuper dicti tentet, non tamen interno femoris ca-
piti, iuxta *q* initium musculi inseritur, quem pedem mouentium primum enumeraturi, ab interno illo fe- *q 12 ta. iuxta π, musculi*
moris capite principium ducere testabimur. Et quemadmodum quinti musculi tendo in illud femoris ca-
put non implantatur, ita neque tibiam femori committentibus *r* ligamentis præcipuo nexu firmatur, aut *r fi. cap. S, V.*
Galeni de quinto musculo sententia. inseritur. Quod sanè haud oscitãter Galeni gratia est obseruandum, qui quinto suo musculo, in secundo de
Administrandis sectionibus libro, in femoris caput & articuli genu ligamenta insertionem tribuit, & mi-
ris modis de huius musculi officio, & munere solicitus, sibi parũ constat. Primò enim ait, quinto loco enu-
meratum ab ipso musculum, tibiam sensim in exteriora circũuertere, ac motu tertij musculi fungi, quam-
uis non æquè magno. Secundò autem inquit, si hunc musculum ad caput suum tendas, cum femore etiam
tibia retrorsum introrsumq; ferri uidetur. Tertiò uerò scribit, se propemodũ dicturum, quintum ipsi enar-
ratum musculum, tibiæ flexus solum autorem existere: addens, ipsum non magis tibiam flectere, quàm ad
internam regionem abducere uideatur. Quartò addit, hunc musculum leuiter & obscurè quodammodo
genu articulum mouere, aut flectere, ac *s* alium quendam in poplitis articulo latenter repositum esse, qui *s 14 ta.*
uel solus ipsum flectere potest, uel maxima potentia præditus est: eum subaudiens musculum quem nos in
poplite latitantem ferè nuncupamus, quemq; priuato Capite post noue *n* tibiam mouentium musculorum
historiam describemus, cuiq; Galenus dignissimum munus, quòd primus illum obseruauerit, immeritò as-
scribit. Ad hęc, in secundo de Administrandis sectionibus libro, Galenus ueteres (qui *t* quintũ nostrum *t 11 ta.*
musculum, simul cum tertio fortassis, cum ita mutuò hęreant, unumq; quasi musculum efformare uidean-
tur, unius musculi loco, inter dissecãdum unà abstulerunt) non semel irridet, quòd quendam femur mouen-
tem musculum, tibiam flectere scripserint: illum insinuans *u* musculum, qui omniũ corporis musculorũ *u 12, 1 ta. Ξ, Π,*
Lib. 15. crassissimus est, & femur mouentium quintus mihi, peinde ac Galeno in libris de Vsu partium, enumera-
bitur: qui eundem in libris de Administrandis sectionibus, femur mouentium primum recenset, & in tibiã
non pertinere admodum uerè asserit. Vnde etiam miror, qui tertium de Vsu partium librum in præscripta
oratione tum non restituerit, quum in poplite latitantis *x* musculi, post libros iam indubiè prius editos, *x 14 ta.*
mentionem fecit. In præscripta enim oratione, octaui musculi loco, non secus quàm Veteres factitasse in-
nuit, unum enarrat, quem ego prorsus arbitror esse posteriorem quinti femur mouentium musculi *y* por- *y 12, 1 tab. Ξ.*
tionem, suo tendine in internum femoris caput insertam, iuxta initium primi pedem mouentium muscu-
li. quanquam interim illi eius quinti femur mouentium musculi portioni cum tibię motibus nihil prorsus
sit commune: uti *z* quintus tibiam mouentiũ musculus mihi enarratus, solius tibiæ flexioni, non uerò fe- *z 11 ta.*
moris motibus, famulatur. Ac proinde si quando (ne hic in Galeni sententijs recensendis nimius sim) hu-
mani corporis fabricæ cognitionem adeptus eris, unà mecum promptè iudicabis, ex sedula dissectione Ga-
lenum potius posse intelligi, quàm ex ipsius libris adeò dissonis, illam posse ad mussim, & uerè disci. At
nunc deinceps reliquos tibiam mouentes aggrediamur, Galeni communis præceptoris, & Anatomes pro
Sextus. fessorum facilè principis autoritate ob oculos semper posita. *a* Sextus itaque musculus (quem primo lo- *a 3 tab. 1 q. 2 r. charact. 9 tab. p.*
cõ, nisi Galeni habita fuisset ratio, descripsissem) eo accuratiùs uenit inspiciendus, quo rariorem inter reli-
quos musculos naturam adipiscitur. A latere enim externo primi *b* musculi, ab iliũ ossis spina enascitur,
intus acutum carneumq; *c* caput obtinẽs, quod muris lacertęve modo latescens, deorsum ad regionem *b 3 ta. Σ*
coxendicis articuli fertur, ubi rursus caput id seu musculus angustior redditur, & priusquã magnum exte- *c 3 tab. a x ad y.*
rioremq; femoris *d* processum perreptet, non *e* amplius carneus conspicitur. adeò ut sextus musculus a- *d 1, 2 fig. cap. 30 lib. 1 X, Q.*
liud nihil tandem sit, quàm longissima & latissima membrana, tendinis naturam referens, cui nunc descri
pta, & carnei exactiq; musculi formam repręsentans pars innascitur. Statim enim ab initio in exteriori par *e sub y 3 tab.*
te, instar latæ membranæ in conspectum uenit, aliquousque coxendicis articulum amplexantibus muscu-
lis obductę. Quum uerò membrana magnum femoris processum superauit, totam anteriorem femur am-
plexantium musculorum sedem, deinde & posteriorem & exteriorem cutis quasi modo tantisper integit,
quousque ad genu articulum descendat: quem ubi similiter quoque membrana obuoluit, ipsa in anteriorẽ
tibię sedem, & externum illius latus inseritur. Cęterùm huius membranę, seu tendinis, utcunque appellare
lubeat, non eadem undique est crassities. Tota namque pars, quæ anteriori femoris sedi, & posteriori obdu
citur, tenuissima est: atque hæc tanto tenuior conspicitur, quanto interiorem femoris regionem uiciniùs
accedit. Ea uerò membranę pars, quę externo femoris lateri exporrigitur, ualida crassaq; est, & accuratè la
ti tendinis speciem exprimit. Huius fibræ recto tramite, quousque anteriori tibiæ parti ad latus magis ex-
ternum, & ad fibulam inserantur, decliues descendunt. Tendo autem hic ad insertionis sedem illis tendini
bus commiscetur, qui cũ ipso quoque tibiam extendere dicentur. Præsens namque musculus extendentiũ

numero

numero uenit aſcribendus.quanquã inſignem uſum femur ambientibus muſculis etiam præſtat, tranſuerſi cuiuſdam ligamenti ritu omnes quos amplectimur muſculos,in ſua ſede (ne aliquo ſcilicet permutētur) continens.Atque ita eius membranæ uices gerit, quam cubitum occupantibus muſculis circulatim obnaſci,prius inſinuauimus.Quàm uerò perfunctoriè Galenus hunc muſculum deſcribat,tria,quibus illum dignatur, uerba, in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus oſtendunt. Arbitror enim hunc in libris de Vſu partium Galenum latuiſſe,quum in trium,quos ibidem recenſet,tibiam extendentium claſſem illum non repoſuerit, quumq; quarti præſcriptæ orationis muſculi ortum ſermoni addiderit. Si enim ſimpliciter (ut de cæteris muſculis loquitur) quarti inſertionem, & motum tantum expreſſiſſet,arbitratus fuiſſem, hunc *f* ſextum ab ipſo eius muſculi loco haberi, quem in externum latus tibiam abducere tradidit. Quòd ſanè hic muſculus, ſi ſitum ipſius ductumq; ſpectes, præſtaret, modò tibia uel minimùm in latus ageretur. Verùm quum explicatiùs de quarto muſculo locutus , eius originem ſermoni addidit, liquidò Galenus commonſtrat, ſe ſextum hunc non proponere: quandoquidem hic non ab *g* appendice coxendicis oſſis, cum *h* tertio ,quarto,& quinto nobis enarratis principium ducit:ut ipſe tamē innuebat,ab extima ſede oſſis coxendicis abducentem muſculum exoriri affirmans: adeò ſanè,ut fateri cogamur, hunc muſculum Galeno in præſcripta oratione incognitum fuiſſe: & quemadmodum falſos tibiæ motus ſibi effinxit,ita quoq; muſculum aliquem,ſua imaginatione excogitatum,nobis tradidiſſe. *i* Tres,qui adhuc enarrandi ſuperſunt dilucidiùs fortaſſis recenſerentur , ſi quem Galenus poſtremum numerat , nunc ſeptimi loco deſcriberemus: uerùm quum hoc Capite Galeni ordinem ſequi uiſum ſit,eos etiam qui adhuc reliqui ſunt,ſua ſerie aggrediamur. *k* Septimus itaque neruea,lataq; & ampla *l* origine ab externo femoris oſſis latere naſcitur, totam radicem magni femoris *m* proceſſus in orbem amplexus.Origo hęc ſtatim ab initio craſſa carnoſaq; efficitur: & ilico à femoris oſſe abſcedēs, illi inſternitur *n** muſculo , quē octauum nominabimus. Is namque aliqua ſui portione huic ſeptimo ſubtenſus,in cauſa eſt,quo minùs ſeptimus tota femoris longitudine ipſius oſſi, quemadmodum ipſe octauus,adnaſcatur. Septimus itaque muſculus ſua amplitudine totum externum femoris latus citra omnem,præterquam in exortu, ad os connexum amplectitur, magnã quoque anterioris & poſterioris ſedis femoris partem occupans. Hic toto deſcenſu carnoſus uiſitur, *o* paulo ſupra molam aut patellam in amplum *p* tendinem deſinens, quem octaui muſculi & noni *q* tendinib. commixtum, ſimul cum illis patellam apprehendere, tandemq; in anteriorem tibię ſedem inſeri audies. Quanquã etiam ſeptimi muſculi tendinis poſterior pars ualidè ſexti *r* muſculi permiſceatur tendini , qui huius ſeptimi externam ſedem prę cęteris femur occupantibus muſculis integit . Poſteriori autem ſeptimi ſedi *s* quartus tibiam mouentium muſculus attēditur,quemadmodum anteriori is qui *t* nonus omnium futurus eſt . Quotus uerò ordine ſeptimus hic muſculus in præſcripta Galeni oratione habendus ſit ubi & duos alios adhuc abſoluero, ipſe augurabere. *u* Octauus muſculus totam propemodum femoris oſſis amplitudinem obcingit. In poſteriori enim duntaxat ſede,iuxta femoris longitudinis medium,nudam relinquit *x* lineã,cui maximus totius corporis *y* muſculus,ſeu femur mouentium quintus, inſeri docebitur. Dein ad radicem quoque inferiorum femoris capitum, poſteriorem oſſis femoris *z* amplitudinem octauus hic muſculus non integit, cuius *a* principium à femoris oſſis ceruice nerueum exoritur: ſed ſenſim carne adauctum,à femoris quoque magni proceſſus radice ipſius portio ita enaſcitur,ac ſi eius obliqui ductus gratia,duo principia obtinere nō perperàm diceretur:ac unum quidem femoris ceruicis,alterũ uerò magno illius proceſſui ferendum eſſet acceptum. Vtcunque ſit, muſculus obliqua hac & ampla origine enatus,deorſum deſcendit,femoris os,uti diximus,adeò ambiens, ut duo ipſius latera in poſteriori femoris regione paulo minus toto ſint contigua. Quo uerò magis deſcendit , craſſior ſemper carnoſiorq; efficitur,quouſq; ad internum latus anterioris in femore regionis,quodammodo in craſſum,& admodum carneum *b* ſemicirculum propter patellam extuberet,ex quo latus ualidusq; enatus tendo, *c* patellã, ſicuti paulo pòſt dicam,amplectitur. Hic muſculus tota ipſius longitudine è directo ſemper illius carnei ſemicirculi,& ceruicis femoris carnoſior craſſiorq; apparet,quã quà *d* ſeptimo muſculo ſubſternitur. ſub illo enim tenuior euaſit,attamen carnoſus inibi quoque permanet. Quando itaque ſecundùm femoris longitudinem in anterioris ipſius ſedis interno latere octauus muſculus proceriùs extuberat,& ſeptimi quoq; anterior pars è directo lateris exterioris eius ſedis femoris , quæ anterior eſt, exporrigitur, in medio anterioris femoris ſedis ſeptimus unà cum octauo *e* ſinum efformant impenſè liuidum cui tota femoris longitudine muſculus innititur,quem ordine nonum eſſe dicam, ſimulatque octauũ muſculum in Galeni oratione proculdubio primũ eſſe addidero: quandoquidem adhuc quodammodo carnoſus, molę ſeu patellæ inijcitur. *f* Nonus (cui Galenus exortus ſedem perperàm aſſignat) non ex femoris oſſe enaſcitur, uerùm ex ilium oſſis *g* tuberculo , in anteriori ipſius regione, ſuper coxendicis oſſis acetabulum prominente . Ab hoc enim tuberculo nonus muſculus *h* principiũ nerueum acutumq; aſſumit, & deorſum rectà in femoris anteriora deſcendens,lacertæ murisq; formam adipiſcitur,carnea ſubſtantia auctus,& illi ſinui incumbens,quem ſeptimum muſculum cum octauo efformare nuper retulimus. Priuſquam uerò nonus medium longitudinis femoris deſcendendo ſuperarit, *i* arctior graciliorq; ſenſim efficitur, multoq; ſupra genu articulum in *k* tendinem finit utcunque amplum, ſed tenuem: qui rectà patellam accedens,in anteriori ipſius ſede denuò dilatatur, *l* tendinibus ſeptimi & octaui muſculi permixtus. Attamen hic tendo alijs non adeò ualidè , atque ſeptimi & octaui muſculi tendines inuicem , connaſcitur. quandoquidem tranſuerſis, quæ nouacula ducuntur, ſectionibus,non admodum laceratus,à ſubditis tendinibus,ad anteriorem uſque tibiæ ſedem auelli poteſt. Vtcunque ſit, ex tribus poſtremò enarratis muſculis,unus hic tendo conflatur, cui patellæ corpus uniuerſum innaſcitur. Nihil enim patellæ illo tendine non obducitur,pręter interiorem

Septimus.

Octauus.

Nonus. *Libr. 2. de Admi. ſect. et aliter li. 19. de Vſu partium.*

posteriorem ve ipsius superficiem, quæ læui cartilagine incrustata, sinum inferiorum femoris capitũ respicit, mutuoq; ingressu cum illo respondet. Quum uerò tendo iste ad eum modum patellam amplexus, & posteriori ipsius sede, qua femoris ossi non connascitur, multo duriusculoq; adipe, & mucoso ac uiscido humore imbutus, genu articulum transcendit, arctior & crassior efficitur, ualidissimè in anteriorem tibiæ m sedem, non procul sub articulo, implantatus. In caudatis uerò simijs non æquè arctatur, neque etiam pariter crassescit: sed membraneus quodammodo, tibiæ inferiùs multo, quàm hominibus, inseritur. Deinde illis quoque simijs reliqui tendines in tibiam implantati, membranosiores latioresq; quàm hominibus obtigerunt. Quod uel Galeni nomine expendendum est diligentissimè, qui omnes propemodum teretes tibiã mouentium musculorum n tendines, ac si lati ampliq; essent, ut in simijs uiderat, describit, ac aliorum ueluti Anatomicorum in hominum corporibus exercitatorum oscitantiam præter meritum subnotat. Si igitur septimum, & nonum secundi & tertij loco in præscripta ex tertio de Vsu partium oratione enumerari uoles, per me quidem licet: si modò neque numero duntaxat nimiũ attentus, neque libris plus æquo fidens, rem ipsam aggrediaris, aut alteri sedulò administranti astes. Quod non solùm in nouem enarratis tibiæ motoribus præstabis, uerùm etiam in o musculo sub alijs in poplite recondito, cuius naturam secundo ab hoc Capite ipsi dedicando sum explicaturus.

Libr. 2. de Admi. sect.

m 1 fi. ca 31 li. 1 A B, a, b.
n 3 ta. ch. ract. 1, 2, 3
o 14 ta. I

TIBIAM MOVENTIVM MVSCVLORVM ADMINISTRATIO. Caput LIIII.

SECTIONEM tibiam mouentium musculorum in illo crure aggredieris, cui, dum pubis ossa in ani musculorum administratione seiungeres, sacrũ os adnexum siuisti. Ab ilium igitur ossis summo, ad medium usque tibiæ, longa ducetur sectio, cutem, adipem, & carneam membranam diuidens: absque omni enim arte cutis cum carnea membrana, laniorum artificio; ad medium usque longitudinis tibiæ auferenda est. Mox secundùm femoris longitudinem interna ipsius parte obseruabitur a sexti musculi mẽbrana, seu tendo, quem cutis modo à subiectis liberare conuenit. Eius igitur parte, quæ anteriorem femoris sedem ambit, ad externum femoris latus deducta, eam quoque, quæ posteriorem femoris sedem integit, similiter uersus externum latus à subditis dirimere necessum est: quo manu transuersim inter ipsius tendinem & b septimum musculum interiecta, & sursum deorsumq; mota, tendinis insertionem, & sui quoque musculi originem expendas. Vbi originis locum inueneris, nouacula aut cultello hanc ab ilium ossis spina abscecabis: & illam digitis attollens, ad tibiam usque totum musculum auelles, accuratè tendinis istius amplissimi naturam, & carnosam huius musculi partẽ inspiciens, & musculũ à sua insertione pendentẽ relinquẽs, quo postea ipsius functio, præter insignem illum, quẽ cæteris musculis prestitit, usum, rectiùs innotescat. Post hunc, c primi musculi caput ab anteriori summaq; ossis iliũ parte cultello liberabis: et ipsius capite digitis apprehenso, absq; negocio ad insertionẽ usq; à subditis diuelles. Mox nouacula à pubis osse, d quà id alterius lateris pubis ossi cartilaginis interuentu committebatur, e secundi musculi initiũ dirimes: & illo similiter digitis apprehenso, musculum uniuersum ad insertionem usque perdùces. Iam f nonum aggredi liceret: uerùm commodiùs feceris, si uerso crure, illos g qui à coxendicis osse oriuntur, priùs administraueris. Quod ut rectè succedat, necesse est h insignem musculum, qui alteram natem constituit, auferre: qui à spina ossis coccygis, & posteriori parte ossis ilium spinæ & dorsi enatus, magno femoris processui potissimùm inseritur, femur, uti suo loco audies, moturus. Nouacula igitur huius musculi carneum principiũ ab illis, unde prodit, ossium sedibus est abradendum, ut subditis musculis quoque eleuatum, in latus commodè uersus suam insertionem reflecti possit: aliàs enim ex coxendicis ossis appendice pronati musculi, sese suis capitibus non ostenderent, quæ sua exortus serie iam ueniunt dirimenda. Ceterùm ut exactiùs uoti compos fias, digitis in posteriori femoris sede musculos inuicem seiunges, ut i capitum mutuò incumbẽtiũ crassitiem leuiori cura coniectari queas. Animum itaque hic adhibebis, num k tertij musculi caput, ut ego dixi, l quarti insternatur capiti: num uerò tertij caput, quarti musculi capiti, ut Galeno uidetur, succumbat, & quo nam pacto eregionè illa inuicem magna ex parte situentur, connascanturq;. Quod ubi prestiteris, utrunque à coxendicis osse abscecabis: & tertij capite in manum sumpto, illum ad ipsius usque insertionem à subditis detrahes, hoc solum perpendens, qualiter m quinti à me commemorati musculi sinui incumbat. Quum uerò quarti etiam musculi caput similiter diuellis, sedulò attendendum est n illi carnosæ parti, quę à femore pronata, quartum auget. Hæc enim cultello à femoris osse liberanda est, priusquam totus musculus ad insertionem perduci possit. Posteaquam igitur tertij musculi o caput ab ossis coxendicis appendice resectum erit, ac totus p musculus à q quinto tibiam mouentium, ad ipsius usque insertionem distractus, quinti r caput ab exortu liberabitur: & ubi uniuersum musculum à s quinto femur mouentium diuulseris, ipsius insertionem sedulò expendes, quo constet, num in internum femoris t caput, & articuli genu u ligamenta, ut Galeni est sententia: an in tibiæ os, uti ego scripsi, musculus inseratur: modò Galeni quintum musculum eundem cum meo esse statuas: & non forte quinti tibiam mouentium loco, x posteriorem partem quinti femur mouentium musculi, Galenum habuisse, haud admodũ forte pręter rationem existimes. Cæterùm uerso nunc crure, y noni musculi principium, altiùs nonnihil inter ζ quosdam femoris motores reconditum, ab ossis coxendicis a tuberculo separabis. quod ubi digitis attraxeris, ad genu usque citra sectionẽ adimetur: & liuida ipsius substantia, quæ b sinui octaui & septimi musculi insidet, unà cum ipso sinu spectandam sese exhibebit. Nono hoc musculo ad genu relicto, c septimi musculi

Septimi musculi administratio. — *Primi.* — *Secundi.* — *Eorum qui à coxẽdicis ossis appendice enascũtur.* — *Tertij & quarti.* — *Libr. 2. de Admi. sect.* — *Quinti.* — *Noni.* — *Septimi.*

a 3 tab. Φ
b 3 tab. ω
c 3 tab. Σ.
d ultimarũ fig. lib. 1 s.
e 16 ta. Δ
f 4 tab. Φ.
g 10 ta. Φ. Ψ. 11 tab. Ψ. &.
h 9 ta. Π
i 11 ta. λ. μ. ν. & 12 tab. δ.
k 10 ta. Φ.
l 10 ta. Ψ.
m 11 tab. Ψ.
n 11 ta. ρ.
o 11 ta. λ.
p 11 ta. ς.
q 11 ta. Ψ.
r 11 ta. ν.
s 12 ta. Ξ. Σ, Π.
t 1. fi. cap. 30 E.
u fig. cap. 1 S, V.
x 12, 13 tab. Ξ.
y 4 tab. Φ.
ζ 4 tab. ς. T.
a 1, 2, 5 fi. cap. 29 li. 1 S.
b 5 ta. Π.
c 1 tab. Λ.

exortum

exortum ab osse sedulò derades:& musculi principio sensim in exteriora reflexo,ab octauo musculo illum *Octaui.* ad patellam usque liberabis. d Octauum uerò operosiùs à femore deradere conuenit,quum undique ferè ossi adnascatur:ubi tamē ad patellam usq; abrasus, unaq; cū septimo,& nono à femoris osse reflexus erit, operæprecium feceris,si singulorum musculorum motum expenderis:quod pari ratione atque in alijs musculis, præstiturus es,illorum scilicet capitibus ad sedes, unde pronascuntur,attractis. Verùm hic tibiæ motuum consideratio,propter frequentia in genu & femore uulnera,tibi tanta esse debet, ut pede à tibia abscisso,& tibiæ carnibus quàm possis examussim,citra musculorum tibiam mouentium, in eorum insertionibus læsionem,ipsos nonunquam aggredi debeas , ut num ego de tibiæ motibus immeritò secus atque alij omnes senserim,discas. Neque tunc sanè pedem cum tibię carnibus ademptum esse , sat foret:imò nihil æquè conduceret,atque omnem carnem coxendicis articulo incumbentem unà auferre , ne femoris motus tibi cum alijs Anatomicis in hoc opere illuderet. Nudo enim articulo, semper unà intuebere,num femoris caput uel tantillum in suo sinu mutetur. Et quo minus prẹter rectam flexiorem extensionemq;, tibiam, immoto femore,aliam ullam moliri conspicaberis,expende quanto minus id in nobis tibia pręstet,quum tot carnibus undique femur circumuestitur. Porrò extendentium tibiam e tendinū permixtio nouacula inquirenda uenit:ut scilicet intuearis,quis musculorum insigniorem commixti tendinis portionem obtulerit. Quinetiam attēdendum erit,cuiusmodi patellæ in illo tendine nexus sit:ac demum, qui nullius ligamēti beneficio,imò nullius, prorsus corporis interuentu, patella femori innitatur.

d 6 ta. Π.
e 8 ta. Ω. dein g, h, i, ac insuper K.

DE MVSCVLO IN POPLITE OCCVLTATO, QVI NON RECTE Galeno præcipuus tibiæ flexionis autor habetur. Caput LV.

INTER tibię motuum duces, Galenum quendam a musculum in poplite latitantem recensuisse,ante diximus:modò autem,qua sede is contineatur,cuiusq; formę,ductûs,& magnitudinis sit,narrabimus. Ex ligamētis itaque femur tibię connectentibus(quorum naturam peculiari Capite, unà cum coxendicis articuli,& pedis ossium ligamentis persequar) b in externo genu articuli latere habetur,admodum ualidum,& crassum,à cuius posteriori parte nerueum musculi c principium exoritur, quod sua amplitudine in exteriori latere posteriorem genu articuli sedem contingit,femoris ossi nusquam interim pertinaciter connatum. Hinc carnosis adauctum fibris,admodum obliquè deorsum uersus interiora descendit, musculum efformans paulo admodum longiorem,quàm amplum. d Finis enim huius,seu insertio,iuxta radicem e appendicis tibiæ ossis,in ipsius posterioris sedis interno latere adeò ampla consistit,atq; totius musculi uisitur latitudo. Deinde ut musculus hic obliquus est,obliquam quoque molitur insertionem:à posterioris enim tibiæ sedis externo latere musculus iste deorsum uersus internum latus obliquè ita descendit,ut minima ipsius pars genu ligamentis,maxima uerò tibiæ cōmittatur. Pręsenti musculo alius nullus,aut in exortu,aut in insertione subijcitur:sed articuli ligamētis,& ossibus proximè attensus, sub illis f musculis occultatur,qui ab inferioribus femoris capitibus enati,suram cum g quarto pedem mouentium musculo potissimùm efformant:adeò,ut non iniuria hunc in poplite latitantem Galenus uocauerit. num uerò huic tibię flectendę munus rectè tribuerit,ipse ratiocinator. Eousque enim illi musculo(quòd fortè ipsum primus in uenisset,aut quòd alij Dissectores illum flectendi opificem non recensuissent) fauit,ut in secundo de Administrandis sectionibus,hunc solum posse poplitem flectere,aut maxima potentia præditum esse scripserit. Mihi uerò non modò haud maxima potentia ad tibiam flectendam ualere uidetur , sed nulla prorsus. quandoquidem musculus hic obliquus omnino, ac penè transuersus,recto motui præfici nequeat : deinde adeò est inualidus,ut ne tantillum tibiam sursum uellere possit. Ad hæc, nulla huic cum reliquis tibiam agētibus est proportio,quū breuissimus & tenuissimus sit,femorisq; ossi, & multo minus h illi ossi, quod sacri ossis lateri commissum uidemus,non connascatur. At hæc inter secandum exactiùs multo obseruabis,quū hic musculus inuentu facilis sit. ilico namque ac suræ musculi,è femoris capitibus nati , à femore liberantur,deorsumq; reflexi pendent,is musculus est admodum conspicuus. Priusquam uerò ex dissectionis ordine detegatur,femur mouentes musculos describemus: quorum administratione absoluta pedis,& deinde digitorum motoribus nos accingemus, in quorum anatome musculus in poplite latitans spectandum se offert : ac ostendit pariter , num commune aliquod munus obeat cum i superiori radium in pronum mouente musculo.

Libr. 2. de Admi. sect.
a 14 ta. Γ. 13 tab. η, η. 15 tab. C.
b 5. cap. 1. V.
c 14 ta. h.
d 14 tab. i.
e 2 fi. cap. 13 li. 1 A, B.
f 12 tab. Φ. 11 Ψ, ac 13 tab. Φ.
g 13 ta. Ψ.
h 1, 2, 3 fi. cap. 29 lib. 1.
i 7 tab. Q.

DE MVSCVLIS FEMVR MOVENTIBVS. Caput LVI.

FEMVR decem,aut si in maximum redigantur numerum, quatuordecim proprijs agitur musculis,qui id extendunt,flectunt,introrsum alteri cruri adducunt,extrorsum in latus amouēt,& circumagunt. Flectitur itaque femur,nobis id sursum antrorsumq; ferentib. extenditur autem,nobis stantibus,ac deorsum,& uersus terram,in posterioraq; id deducentibus. Vnde etiam meritò Natura magnis, & fortibus, multisq; musculis extensionē concredidit,quos iam enitar persequi,eum Galeni ordinem seruaturus,quem ad calcem decimiquinti de Partium usu est secutus. ille namque mihi longè potior, & ex aliorum dissectionis procerum suffragio magis descriptus apparet,quàm is,quo coxæ articuli musculos in secundo de Administrādis

Femoris motus.

ſectionibns nimis quàm obſcurè, & ſecus quàm humana oſtendit fabrica, pertractat, uti ad Capitis finem obiter adijciam. *Primus femur mouentium.* [a] Primus itaque ipſorum mox ſub cute conſiſtit, alterius lateris natem præcipuè efformans. *b* Exoritur enim lato, & admodum carnoſo principio, ex *c* tota ſpinæ oſſis iliū poſteriori parte, quæ uerſus os ſacrum magis eminet, deinde etiam ſpinæ ſuperioris regionis portionem ſuo quoque exortu apprehendit. Infimam autem ſui exortus partem à coccygis oſſis, & humillimi oſſis ſacri oſſis poſteriori ſede aſſumit, inibiq; alterius lateris primo muſculo eſt contiguus. Ex his ſedibus, uelut ex ſemicirculo pronatus, in corporis latus nonnihil obliquè deorſum prorepit, toti coxendicis articulo ſuperuectus. *d* Vbi uerò articulo inſternitur, *e* gracilior anguſtiorq; tantiſper efficitur, donec in latum, & ualidū finiat tendinem, quo *f* exteriori magni femoris proceſſus parti ſecundùm ipſius longitudinem obliquè inſeritur. Principium enim inſertionis paulo ſub ſuperiori eius proceſſus apice, nonnihil uerſus anteriora molitur: hinc deorſum in poſteriora modicè deſcendens, & magnam, eandemq; ualidam ſui tendinis *g* portionē in proceſſus eius radicem, longa linea ſecundùm femoris poſteriora inſerens. *Secūdus femur mouētium.* h Secundus magna ex parte *i* primo ſubſtratus, ab anteriori, ſuperiorìq; oſſis ilium ſpinę regione, lato quoque, & carneo exortu enaſcitur, *k* totam ferè ilium oſſis ſpinæ ſedem occupans, à qua primus initium non mutuauit. Verùm hac tantùm ſede ſecundus muſculus non contentus, ab ilium oſſis dorſo, ubi primus muſculus ab oſſe primùm abſcedit, ſub illo quoque enaſcitur: adeò, ut huius quoque *l* initium tanquam ex ſemicirculo prodeat, poſteriori ſua inferiorìq; ſede primo muſculo ſubiectum. Ex his oſſis ilium regionibus, muſculus deorſum obliquè nōnihil ad latus deſcendit: & ſenſim arctior redditus, primum muſculum totus ſubit, articulum quoque coxendicis integens: è cuius regione in membraneum, ſed ualidum ceſſat *m* tendinem, qui elatiori magni femoris proceſſus parti implantatus, *n* anteriorem quoq; proceſſus regionem aliquantulum comprehendit, latam tranſuerſamq; inſertionem (ſi cum primo conferatur) molitus. Quum itaque primi muſculi fibræ, quaſi ttanſuerſim in latus, minimùm ſcilicet deorsū inclinatæ, prorepant: ſecundi autem fibræ, recto quaſi ductu decliues, & modicè admodum in latus propagentur, utriuſque muſculi fibrę ſibi mutuò X literæ modo decuſſatim incūbunt. Hic muſculus, ſimiliter ac primus, nulla ex parte aut craſſior, aut carnoſior conſpicitur, quàm ubi ab ilium oſſe (unde principium ducit) primùm abſcedit, ac *o* *Tertius.* tertio inſterni muſculo incipit, qui tanto minor eſt ſecundo, quanto ſecundus primo. Subijcitur autem penitus ſecundo, *p* initium ducens ab *q* externis demiſſioribuſq; oſſis iliū dorſi ſedibus, ubi id coxendicis oſſis nomen primùm obtinet: atque id tertij muſculi initiū ſimiliter latum, & ſemicirculare eſt, & ut duorum primorum principia, carneū, craſſumq;. Præterea, hoc in priora modicè deorſum procedens, coxendicis articuli *r* ligamento fibroſis nexibus hęret: & arctius quoque redditum, in latum robuſtūq; ceſſat *s* tendinem, qui maiori femoris proceſſui expanſus, anteriori ipſius *t* parti, atque adeò apici innaſcitur. Hic muſculus admodum, idq; pręcipuè in muſculoſis, & non inſigniter obeſis, liuidus apparet: in quibus & ſecundus, quà tertio incumbit, pariter liuet: ut etiam tota ipſius pars, primo muſculo non obtecta, quæ præterquàm quòd liuet, etiam ualida membrana obducitur, ſuperiori lateri primi muſculi pertinaciter ea ſede connatus, qua illum ſubit. In obeſis autem, & præpinguibus, nimis quàm parum liuent: imò plerunque nerueæ fibræ, per hos muſculos exporrectæ, in mulieribus per totam muſculi carnoſam partem, adipe enutritæ conſpiciuntur, ita commodiùs ſtratum ſedentibus futuri. *Quartus.* *u* Quartus muſculus, magna etiam ex parte liuidus, & paulo minus toto teres, non autem dictorum modo amplus exiſtit, neque cæterorum ritu ab iliū oſſe principium adipiſcitur: at à lateribus *x* trium inferiorum oſſis ſacri oſſium, quibus ilium oſſa non coarctantur, carneū craſſumq; educit caput, non quidem duntaxat ab illorum oſſiū lateribus enatum, at nonnihil quoque ita ex illorum interna ſede prodiens, ut utriuſque lateris muſculi ſeſe initijs aliquando in interna ea ſede contingant. Hinc ad femoris magnū proceſſum tranſuerſum excurrens, carneus aliquouſq; permanet: & tandem arctior redditus, priuſquam femur contingat, in teretem ceſſat *y* tendinem, poſteriori maioris femoris proceſſus ſedi implantatum, iuxta ipſius *z* ſummū & apicē. *Quintus.* *a* Quintus muſculus, ſub *b* tribus capitibus, quæ à coxendicis oſſis appendice pronata, tertium, quartum & quintùm tibiam mouentes muſculos conſtituere ſcripſimus, ſuum obtinet *c* initium. A tota namq; appendicis *d* ſede, tribus modò dictis capitibus non occupata, ad pubis uſque regionem, qua inferior pubis oſſiū *e* commiſſurę ſedes habetur, quintus hic muſculus omnium totius corporis muſculorū craſſiſſimus, &, ut ſemel dicam, mole maximus, principium ducit: quo ſecundum appendicis illius amplitudinem prodiens, exactè carneum uiſitur, ea tantum *f* parte excepta, quę tribus commemoratis tibię muſculorum capitibus proximè ſuccedit, & neruea, admodūq; ualida exiſtit. Muſculus iſte, eiuſmodi enatus principio, *g* ſtatim paruis femoris *h* proceſſus radicem, ad poſteriorem ipſius regionem amplectitur, & deinde ab hac in acutam aſperamq; femoris oſſis *i* lineam continuò inſeritur: quam in poſteriori femoris ſede, ſecundùm ipſius longitudinem deorſum à parui proceſſus radice protendi, in primo libro dictum eſt. Quemadmodum autem muſculi huius principij continuus eſt ortus, ita quoque continua eiuſdem uiſitur inſertio, ſi modò *k* poſteriorem muſculi partem ab anteriore, quaſi inſcriptione quadam diſtinctam, ſubaudias, quę *l* tendinem in interni femoris capitis radicem inſerit. Hæc enim pars à coxendicis appendice nerueo, ac dein *m* carneo exortu pronata, muſculum quodammodo per ſe efformat: qui in miram uētris amplitudinem dilatatus, deorſum rectà per femoris poſteriora fertur, donec denuò gracileſcens, teretem educat tendinem, *n* in internum femoris caput inſertum. Et niſi huic quinti femur mouentium muſculi parti, reliqua muſculi pars *o* adnaſceretur, illa diſtincti & peculiaris muſculi uice ab omnibus meritò haberetur. Nunc autem, quum poſterior hæc pars adnatam cōtinuamq; eiuſdem muſculi aliam habeat partem, nihil obſtabit, diuerſis doctrinæ modis, aut unum (uti nos hactenus fecimus) uniuerſum hunc muſculum appellare, aut primùm in *p*

duos

a 9 ta. Π. 2 ta. u. 10. x.
b 9 tab. i. K, l.
c Oſſis circonſcriptionem petes ex 2 fi. cap. 29 lib. 1.
d 9 tab. m
e 9 tab. ab m ad n.
f 1 fi. cap. 30 lib. 1 S, dein T.
g 10 ta à λ uerſus x.
h 10 ta. Σ. 2 tab. y. 4 ta. μ 5 ſ. 9 o. 21 δ.
i 9 tab. Π.
k Hic conferes 9, 10 & 11 tabulas inter ſe.
l 10 ta. u, x
m 10 ta. y.
n 2 fi. cap. 30 lib. 1 V.
o 11 ta. Σ. 6 y 12 t.
p 11 ta. x. y, z.
q 2 fi. cap. 29 lib. 1 a, b, uerſus i, t
r fig. cap. 1 P, P.
s 11 tab a.
t 2 fi. cap. 30 li. 1 X.
u 11 ta. Φ. 12 tabu. u.
x 1 fi. cap. 18 li. 1 D. E, F.
y 11 tab. β.
z 1 fi. cap. 30 lib. 1 Y.
a 12, 13 ta Ξ, Σ, Π, 2 ε 5 ω. 6 ſ. 7 β 8 Φ, c. 9 x: 10 p. 11 &.
b 11 ta. λ μ, ν.
c 12 ta δ.
d 2 fi. cap. 29 li. 1 à p ad q.
e ultimarū fig. lib. 1 ſ.
f 12 ta δ.
g 12 ta. Σ.
h 1, 2 fi. ca. 30 lib. 1 a.
i 1 fi. ca. 30 lib. 1 d, d.
k 12 ta. Ξ.
l 12 tab. η.
m 12. ε, ſ.
n 1 fi. cap. 30 li. 1 K.
o ut e ad Φ in 8 tab.
p 11 ta. Ξ diſtiguitur a Σ & Π.

duos illum distinguere: vt scilicet vnus esset, qui femoris interno capiti tendinem porrigat: alter uerò, qui paruo femoris processui, & dein acutæ femoris lineę implantetur. Atque hæc vna est *q* inscriptio, istam posteriorem partem ab anteriori distinguens. Præterea *r* anterior pars priuatam quoque inscriptionem obtinet, non tamen adeò manifestam, ac modò narrata: verùm talem, cuius gratia hanc partem in duas portiones, aut si quis velit, in duos musculos subdiuidere, integrũ sit. Huius namque anterioris, quinti musculi partis portio, quę enascitur ab anteriori appendicis ossis coxendicis sede, quæ à pubis ossium commissura, ad infimam vsq; coxendicis partem pertinet, ab illa anterioris musculi partis portione, inscriptione quadam dirimitur, quę à reliqua appendicis sede, vsque ad posterioris partis musculi totius anteriorem regionem pronascitur. Dein duæ hæ anterioris partis portiones non inscriptione, impressione ve solùm distinguuntur, sed etiam fibrarum ductu, ac item insertione: quemadmodum etiam totius musculi posterior pars ab anteriore, fibrarum insertionisq; occasione uariat. *s* Portio namque anterioris partis, quæ pubis ossium commissuræ proxima est, admodum obliquas, & ferè transuersas obtinet fibras, quę ab exortu retrorsum ad radicem parui femoris processus contendunt, & superioris parti acutæ femoris lineæ inserũtur. Reliqua autem anterioris partis portio, quæ ad infimam magis coxendicis ossis sedem principium ducit, obliquas quidem nanciscitur fibras, sed propemodum rectas, & inferioris asperæ prominentisq; lineæ sedi continuò implantatas, & posterior dein pars penitus quodammodo rectas sibi uendicat fibras. Ac proinde aut mecum vnum constituito in vno femore musculum, aut si visum fuerit, ambas partes duorum musculorum uice enumerato: aut si maiori adhuc numero, iam in sectione peritior, caperis, anteriorem partem in duos musculos subdiuidito, tres tum enarraturus: ea tamen ratione, vt memineris, me de hominũ, non autem simiarum musculis, secus quàm Galenum, loqui: ne fortè aliquando illum legens, me posteriorem huius quinti musculi partem, quę radici interioris capitis femoris implantatur, oscitãter spectasse arbitreris, quòd illam tendine insertionem moliri scripserim, quum interim carneam insertionem in caudatis simijs tentet. Hactenus commemoratis quinque musculis, tensio femoris primariò concreditur, & ijdem quoq; femori in motu, qui in latus, & qui circumactũ fit, famulantur. *t* Primus enim ualidę extensionis autor est, femur retrorsum, ac quasi extrorsũ in latus magis agens, prout ampli sui principij hanc illam ve partẽ, aut se simul vniuersum colligit. *u* Secũdus autem extendit quoque non segniter: sed multo magis quàm primus, femur uersus exteriora in latus sursũ agit. *x* Tertius, & *y* quartus sursum modicè, ac in posteriora trahentes, femur extendunt: uerùm et ad femoris in exteriora circumactum vterque (sed magis quartus) pulchrę iuuat. At interim ambo infirmiùs multo huic qui in gyrum fit motui subministrant, quàm musculi, quibus hoc munus peculiariter, ac ueluti proprium delegari, paulò post audies. Cæterùm *z* quinti musculi fibræ posteriores, seu musculi illius posterior pars, rectis donata fibris, crus firmũ stabilit: ac terrę affigit, femur extendens. Anterioris autem partis posterior portio, non minus id ipsum suis fibris præstat, cũ modica tamen femoris ad interiora, ac velut ad aliud femur adductione. Altiores uerò fibrę, quæ ossis pubis *a* cartilagini uicinæ sunt: aut potius anterioris musculi partis prior portio, introrsum ducit femur, flexionisq; quodammodo autor euadit.

q inter Φ & c 8 tab.
r 13 ta. Σ, Π, qua distinguitur in Π & Σ.
s Confer inter se 12 tabu. Σ, Π, Ξ.
Quinq; primorum femorum musculorũ munus.
t 9 tab. Π.
u 10 ta. Σ.
x 11 ta. Σ.
y 11 ta. Φ.
z 12, 13 tabu. Ξ, Σ, Π.
a ultimarũ fi. lib. 1 5.

Nunc enarratis quinque musculis, flectentes opponuntur, qui illis pauciores sunt: nempe tres tantum proprij, quos sextum, septimum & octauum, memoriæ iuuandę gratia vocabimus. *b* Sextus itaque is est musculus, quem, dum dorsum mouentes recenserem, ac de lumborum musculis sermo incidisset, Galeni gratia descripsi, quòd is in lumborum musculorum, seu carnium enarratione, ab hominum compositione, suis simijs delectatus, aberrauerit. Hic igitur musculus, ex vndecimę & duodecimę thoracis, & primę et secundæ & tertiæ lumborũ vertebrarum lateribus, carneo enascitur *c* principio; quod simulatque prodijt, musculum teretem constituit, deorsum obliquè uersus exteriora descendẽtem. Procurrit enim per interiora ossis ilium, semper carnosus permanens, *d* quousque ad eam ossis pubis *e* regionem deuenit, quà coxendicis ossis nomen assumit. Hic namque in ualidum & teretem cessans tendinem, dictam nunc pubis ossis sedem transcendit: & deorsum productus, tandẽ interiori, seu minori femoris *f* processui *g* implantatur, elatiorem processus partem occupans. Musculi huius gratia, ubi pubis ossis expanditur, sinus aliquis ossi insculpitur, ligamento lęui & lubrico, ac ex osse nato, obductus: ut simul tutò, nec errabundus, hac sexti musculi tẽdo descenderet, nec intensus laxatus ve, ossis duritie uariaretur. *h* Septimus ex tota interiori ossis ilium *i* regione, tanquam ex semicirculo quoque carnosam originem accipit: & lato hoc eductus principio, paulatim arctior crassiorq; redditur, deorsum in priora corporis procedens. Ex omnibus enim lati principij fibris, teres efformatur musculus, qui per altiorem ossis coxẽdicis *k* regionem uectus, adhuc carnosus ad minorem femoris processum descendit. Vbi uerò processui uiciniùs appropinquat, in teretem quoque cessat *l* tendinem, qui humiliori eius processus parti, prædicto nunc tendini proximus inseritur. Porrò quà hic musculus super coxendicis ossis elatiora deorsum tendit, cauitatem quoque quodammodo & sinum similiter læuẽ & lubricum, ne vagabundus feratur, in osse obtinet: eaq; parte, qua musculus iste sinum eum contingit, liuidus, nerueusq;, ac ualidus est, ut faciliùs in hoc ad hoc reflexu, quoties contrahitur, laxatur ve, ossis impetũ & duritiem sustineat. *m* Octauus musculus, oscitanter secantibus femur mouentium *n* quinti portio censetur, ex pubis osse carneo amploq; initio in homine enatus. Ex tota enim ossis pubis *o* linea, ab anteriori coxendicis ossis acetabuli sede, ad ossium pubis usque commissuram extuberante, musculus hic principium ducit, quod ad posteriora admodum obliquè descendens, æquè amplum tantisper asseruatur, donec breui, sed amplo tendine femoris ossi *p* inseratur. Fit uerò ipsius insertio eregionè parui femoris processus, in interius femoris latus, obliquè deorsum uersus posteriora tendens. Hic musculus in hominibus liuidum se spectandum offert: at non æquè atque in caudatis simijs,

b 8 ta. Θ. 4 c. 5 χ. 6 π. 7 t. 13 β. 14 c. 16 K,
c 8. tab. a.
d 8 tab. b.
e 1 fi. cap. 29 lib. 1 T.
f 1, 2 fi. ca. 30 lib. 1 a.
g 13 ta. β.
h 8 tab. Λ. 3, 13 ta. γ. 4 ta. ς. 5 φ. 6 o. 7 x. 14 d.
i 3 fi. cap. 29 lib. 1 inter P, L, K, K, N, O.
k eiusdem fig. T.
l 13 tab. γ iuxta β.
m 8 ta. Σ. 1 m. 3 δ. 4 v. 5 ⊥. 6 p. 7 a.
n 8 tab. Φ. &c.
o 2 fi. cap. 29 lib. 1 secũdùm X, V adu.
p 1 fi. cap. 30 li. 1 c, c.
Sextus.
Lib. 2. & 5 de Admin. sect.
Septimus.
Octauus.

Sexti, 7 & 8 munus.

quibus musculus iste minor, & nõ similiter lato principio enatus conspicitur. q Tribus his musculis Natura, vt simul femur flecterent, & introrsum uersus alterum crus admouerent, commisit. Sextus enim, quē flectentium primum recensuimus, sursum validè femur attrahit, flectitq́; ad interiora id agens. Septimus similiter femur sursum attollendo flectit, sed multo minus sexto versus interiora admouet. Octauus modicè sursum femur contrahit, infirmeq́; flexionis autor cẽsetur: verùm femur ualidè intrrorsum vellit, ita profectò, vt flectẽtes et extendentes musculos, duob. quoq; reliquis, ijsq; lateralibus ad interiora exterioraque motibus Natura prefecerit.

Nũ aliqui musculi secũdario femur flectant. Li. 15.

Galenus, quum femur flectentium munus in libris de Vsu partium recenset, r vnum tibiam mouentium, femoris quoque flexionis opificem facit, eum videlicet, quem nos nonum enumerauimus, quiq; elatius, quàm coxendicis est articulus (quod s septimo & t octauo tibiã mouentibus haud euenit) principium mutuatur: non quòd proprio motu musculus id efficeret, sed secundario. Num uerò id ueritati consentiat, tecum expendito, unà animaduertens, an cæteris quoque tibiam mouentibus, qui elatiùs quàm femur consistit, aut non ab ipso femore principium mutuantur, aliquod in femoris motibus officium asscribere uelis. Ego, quo minus id faciam, ex multis musculis rationem sumo, qui non ex osse, quod mouendo, aut cui inseruntur ossi proximum est, originem ducunt: cuiusmodi in tibia, & cubito & brachio occurrunt permulti, quibus secundarium munus (vt hic fecit Galenus) à nemine, idq́; meritò, attribuitur. ut taceam, si uera esset Galeni sententia, debuisse femoris flexionem cum tibiæ extensione semper concurrere, aut saltem homini femoris extensionem, extensa tibia, molestam esse quemadmodum flexis in uolam digitis, ægrè brachialis extensionem ferremus: aut brachio retrorsum acto, non lubenter cubitum flecteremus. Posthabitis itaque secundarijs illis, aut ex accidente euenientibus Galeni musculorum functionibus, duos, qui adhuc supersunt, ac femur contorquent, musculos sermoni addamus, eos nonũ & decimum enumerantes.

Nonus.

u Nonus igitur sub x octauo nobis commemorato occultatus musculo, anteriorem y foraminis ossis pubis regionem sibi uendicat, hicq; ex ossis & z membranæ foramen occupãtis amplitudine principium ducit carneũ, & anteriori sede liuens, elegantisq; musculi speciem præ se ferens: qui transuersim in exteriora, secundùm posteriora coxendicis articuli, & a ceruicis femoris superiora ductus, ac sensim angustior redditus, ualido satis, & utcunque amplo tendine insertionem molitur, in magni femoris processus b sinum, qui femoris ceruicem & caput, ossis coxendicis acetabulum subintrans, è directo respicit.

Decimus.

c Decimus internam dicti nuper foraminis sedem occupat, & nono longè ualidior, principiũ ducit à tota d linea, quæ ab interna ilium ossis sede, qua primi ossis sacri ossis transuerso processui cõmittitur, per internam coxendicis ossis & pubis ossis regionem, ad pubis usque ossium commissuræ elatiorem partem procedit. Latum hoc principiũ, quod ueluti tribus lineis, seu inscriptionibus insignitur, carnosum est: & totam internam ossis pubis & ossis coxendicis sedem occupans, liuidumq; apparens, sensim adeò e arctatur, ut eius amplitudo coxendicis ossis f interuallum non uincat, quod inter acutum ipsius processum, & posteriorem sui appendicis sedem habetur. Ad hoc enim interuallum, quod amplum sinum sibi insculptum gerit, decimus musculus extrorsum g reflectitur, magnum femoris accedens processum. Hunc sanè reflexũ magna Cõditoris industria musculus molitur: quà enim ad h sinum hunc circumuoluitur, externa parte carnosus est: ea autem parte, qua sinum tangit, omnino neruosus cõspicitur, & ueluti i tres teretes commonstrat tendines, serie quadam ad sinum reflexos. Tendines hi in musculi substãtia, paulo anteaquam musculus sinum contingat, lati existunt: sed quà sinui obuoluuntur, strictiores euadũt, singuli rursus in magno hoc sinu peculiarem sinum sibi uendicantes. Amplus enim sinus duas leuiter extuberantes ostendit lineas, quæ transuersim ductæ, illum ueluti in tres partiuntur, tribus eius musculi tendinibus cælatos. Tendines, ubi sinum superarunt, inuicem collecti, in unum finiunt tendinem, k sinui magni femoris processus unà cum nono musculo implantatum. Quum itaque tres hos tendines, qui exteriori parte carnẽ obnatam habent, intueberis, facilè colliges, hic Naturam decimo musculo robur additum uoluisse: ne si carneus omnino esset (uti & de septimo femur mouentium musculo superiùs monuimus) in reflexu & motu, ossis duritia compressus laceraretut. Vnde etiam sinui ligamẽtum, seu crassa, ualidaq́; membrana obnascitur, ne ossis contactus musculum in reflexu vitiaret. Ad hæc, ligamentum id læue admodum, & uiscido unctuosoq; humore oblitum est, quo facilior musculi ad sinum efficeretur circumactus. quod Naturæ artificium in rotulis, & cardinibus sedulò imitantur, nõ solùm motum accelerantes, uerùm vt seriùs, qui reflectitur funis, attritu corrumpatur, studentes. Præterea ut solo rotulæ sinui funem non committimus, sed rotulam in trochlea aut furcula (ne ex sinu funis labatur) firmamus: ita quoque Natura, ossium sinu non cõtenta, à superiori sinus parte l unum, & ab inferiori alterum eduxit musculũ: qui ambo unà cum decimo porrecti, illum, quo minus sua sede declinet, quodammodo asseruant.

Carnea portiones, decimo musculo attensa.

Ab acuto enim coxendicis ossis m processu carneus enascitur musculus, superiori parti decimi musculi, ad ipsius usque insertionẽ adnatus. Deinde ab n appendice quoque ossis coxendicis, alius similiter carnosus & gracilis prodit, infeiori decimi musculi sedi ad insertionem usque exporrectus. Vterque enim in sinũ magni femoris processus, insertionem cum decimo molitur, & cum ipso circunductui femoris subministrat. Cæterùm subinde non solùm eiusmodi musculos ad elatiorem & humiliorem reflexus, seu orbitæ sedem pronasci conspicies, o imò etiam ab interna regione, ubi iam flexus ac orbita non amplius obliquatur, carnosam substantiam à coxẽdicis osse enasci obseruaturus es: quasi p tres illi tendines in q carneam à coxendicis osse pronatam substantiam, post illorum circumactum immitterentur, itaque inuoluti, ad magnum femoris processum contenderent.

Quot femur mouẽtes musculi possint constitui.

In tuo igitur est arbitratu, aut hos musculos, aut carneam molem, tendines excipientem, decimo iungere, itaq; proprios femoris musculos decem enumerare: aut si mauis, utrunque distingues, & duodecim recensebis. Rursus si quintum musculũ in tres diuiseris, omnes erunt quatuordecim.

q 8 ta. Θ Λ, Σ.
r 4 tab. Φ.
s 5 tab. Λ.
t 5 tab. Π.
u 8 tab. Ψ. 13 tab. α. 14 e.
x 8 ta. Σ.
y 1, 2, 3 fi. cap. 29 li. 1 r.
z 14 ta. b. b.
a 1 fi. capl 30 li. 1 D.
b eiusdem fig. R.
c 10 ta. e. 11 θ. 12 α. 13 r. 16 F. G. H.
d 3 fi. cap. 29 li. 1 M, N. O.
e 16 ta. F. & G coarctantur ad H.
f 2 fig. ca. 29 lib. 1 inter d & l.
g 12 ta. α.
h 1, 2, 3 fi. cap. 29 lib. 1 k. 13 ta. y.
i 13 tab. f, t, u.
k 1 fi. cap. 30 li. 1 R.
l unus 11 ta. 1. 12 β. 13 x. 14 f. alter earũdem tab. x. y, z, g.
m 2 fi. ca. 29 lib. 1 d.
n 2 fi. cap. 29 lib. 1 l.
o 13 ta. y.
p 13 ta. f, t, u.
q 13 ta. x. y, z.

cim. In nostro itaque numero decimus unà cum duobus illis gracilibus femur in posteriora circumagit:
nonus uerò in anteriora, nihilo secus, quàm si baculum inter duas manus extensas repositum, alternatim
in priora, & posteriora ductis manibus, circumuerteres. Hactenus itaque quàm potui uerissimè, femur mo
uentes musculos recensui: quos posteaquam diligenti sectione uideris, ac simiam hic hominis fabricæ ad- *Quem horum muscu*
hibueris, licebit secundum librum Galeni de Administrandis sectionibus accuratè euoluere, augurariq; , *lorum ordi*
quam is tandem seriem in horum musculorum enarratione obseruet. Diuinandum enim potius, & conij- *nem Gale-*
ciendum inibi est, quàm certò aliquid statuendum, in primis, quum nemo non sibi hodie concessum pu- *nus istituit*
tet, sibiq; non deroget, Galeni scripta ex libito emutare, & non uulgariter deprauare: quum alij ipsius scri- *i 2. libro de*
pta neutiquam assequantur, alij autem illa homini, non autem simijs conuenire cupiant: id tandem præsti *Admi. sect.*
turi, ut neque homini, neque simijs, Galeni scripta à studiosis in posterum accommodari possint. Quo ta-
men per ea, uti adhuc sese habent, meliùs, & tanquam filo quodam ducaris, addam, me ipsius sententiam
r 12, 13 ta. Ξ, Σ, Π. sic modò assequi, ut arbitrer Galenum eum musculum primo loco enarrare, quem *r* quintum appellaui-
mus: dein obiter eum describit, quem *s* nonum statuimus, quemq; postea Galenus pleniùs aggreditur.
s 8 tab. Ψ. post hunc *t* octauum, in simijs aliter quàm hominibus conspicuum, pertractat: & insuper *u* sextum, &
t 8 tab. Σ. *x* septimum sibi proponit, at uariè admodum, & ob hominis hic cum simijs discrimen, perquàm obscurè.
u 8 ta. Θ. 14 tab. c. His succedunt *y* primus, *z* secundus, *a* tertius, & *b* quartus, in simijs quoque aliter quàm in homini
x 8 ta. Λ. 14 tab. d. bus sese offerentes: ac denuò *c* nonus, & postremò *d* decimus. Quàm uerè interim & horum musculorũ
y 9 ta. Π. historia, & munus à Galeno inibi commemorentur, promptè dijudicabis, si, quemadmodum prius monui,
z 10 ta. Σ. mea scripta cum Galeni sententia, quęcunque tandem fingetur, & quouis pacto ipsius libri indies magis
a 11 ta. Σ. uitiabuntur, sedulo, adhibita quoque rerum inspectione, contuleris.

b 11 ta. Φ.
c 8 ta. Ψ. et 13 ta. α.
d 12 ta. α, β, γ. & 16 tab. F, G.

MVSCVLORVM FEMVR MOVENTIVM ADMINISTRATIO.

Caput LVII.

EORVM, qui femoris motibus præsunt musculorum administrationem, ab extendenti-
bus meritò in illo crure, in quo tibiæ motores aggressus es, exordieris. Assumpta itaque *Primi mu-*
a 9 ta. Π. ex minus fragili ferro nouacula, quę ossis impetum aliquando sustinere possit, *a* primi *sculi admi*
musculi caput (si modò, dum mouentes tibiam musculos dissecares, illud nõ abstuleris) *nistratio.*
ab osse coccyge, & ilium ossis spina, dorsoq;, transuersis sectionibus niteris abradere, quo
b 10 ta. Σ. usque in *b* secundum musculum incidas. Quando autem uniuersi musculi principium
ab osse derasum erit, licebit hoc reflectere, & solis manibus (nisi nouacula quoque uti uoles) à subditis par
c 10 ta. κ. in sinistro crure. tibus ad magnum usque femoris processum liberare. Quòd ubi pręstiteris, ipsius longam intueberis *c* in-
sertionem, procul etiam sub magni femoris processus radice descendentem. Hæc enim non vulgariter ue-
nit perpendenda: uti neq; huius musculi forma, substantia, fibrarum ductus, & munus, uel abscessuum dũ
taxat nomine, quos crebrò in ipso, & præcipuè iuxta magnũ processum, in illius tendine incidimus. Secun *Secundi.*
dus dein pariter ab ilium osse nouacula dirimendus est, mente adhibita, ne tertij quoque principium unà
adimatur. exortus enim continuitas, quę linea duntaxat interstinguitur, utrunque musculum unà facilè au
ferri sinit. Vbi itaque sensim reflexo secundi musculi initio, & trãsuersis semper secundùm ilium ossis dor-
sum factis sectionibus, ad tertij musculi principium deueneris, secũdus iam totus uenit reflectẽdus, & ma
d 11 ta. Σ. nibus attractus, ad insertionem usque à tertio diuellendus. *d* Tertius quoque eadem ratione ab ossis iliũ
e 11 ta. Φ. dorso, post secundum abradetur: atque hoc ad ipsius etiam insertionem deducto, *e* quartus ab ossis sacri *Tertij.*
f 11 ta. κ. lateribus cultello auferetur, & manibus apprehensus, ad magnum usque femoris processum, à *f* ligamen- *Quarti.*
to, cui innititur, & coxendicis articulo, dirimetur. Facillima enim horum quatuor musculorum, postquam
primum administraueris, est aggressio: qua obita, licebit singulorum motibus examinatis, omnes abijcere.
g 12, 13 tabu. Ξ, Σ, Π. *g* Quintum post hos musculum à coxendicis ossis infima sede, & pubis osse, acutiori nouacula simul totũ *Quinti.*
callidè abrades: & hunc ad suam in femur insertionem perducens, eam accuratè obseruabis, non neglectis
ipsius musculi inscriptionibus, seu delineamentis, fibrarumq; ductus differentia. Animum etiam, dũ hunc
h 8 ta. Σ. præscindis, accommoda, ne simul quoque *h* octauum musculum, tanquam quinti partem, incautus aufe
ras. Quinto itaque à femore rescisso, acutiori cultello à lateribus corporum undecimę, & duodecimæ tho- *Sexti.*
i 8 tab. Θ. racis uertebrarum, & trium primarum lumborum, *i* sexti musculi caput uenit liberandum: & capite eius
apprehenso, totus musculus ad paruum usque femoris processum, à subditis est dirimendus: quod, si uoles,
solius manus ope perfeceris. nisi fortè & hunc musculum, quum dorsum mouentes administrares, iamdu-
K 1, 2, 3 figu. cap. 29 lib. 1 T. dum inspexeris. Postquam uerò ipsius tendinem, & quo super pubis os fertur, *k* sinum indagaueris, *l* se *Septimi.*
ptimus opportunè aggredietur. Hunc itaque nouacula transuersis ductis sectionibus, ab interna ossis iliũ
l 8 tab. Λ. sede, ad coxendicis usque os, quà descendit, erades: & musculo manibus eleuato, ad minorem usque femo
ris processum, ipsius insertionem consideraturus, detrahes, non pręterita interim sinus sui, quo deducitur,
m 8 ta. Σ. inspectione. Mox *m* octauum transuersa linea à pubis osse absectum, usque ad insertionem, quæ similiter *Octaui.*
n 8 ta. Ψ. suo principio lata est, diuelles: obseruans interea, ne *n* nonum quoque imprudens adimas. Duo, qui adhuc
superfunt musculi, quoniam pubis ossa, dum uesicę & sedis spectares musculos, dirempta sunt, atque iam *Noni & de*
unum tantum crus, in quo tibiam mouentes musculi administrabas, ad manum habes, facilè secabuntur. *cimi.*
o 16 ta. F, G, H. 12 α. Nonum itaque & *o* decimum à pubis osse, & coxendicis abrades, & ipsorum connexum, & in maioris fe-
moris processus sinum implantationem examinabis, nequaquam perfunctoriè præteriens decimi reflexũ
p 13 ta. χ, γ, z. & quæ ad huius latera undiq; nascitur, *p* musculosam substantiam, cum decimo musculo ad insertionem,

usque

Quorundã ligamentorum inſpectio.

uſque ipſius exporrectam. His femur circumuertentibus reſectis, *q* membrana ſe ſpectandam offert, totũ pubis oſſis foramen comprehendens, & hoc loco ſibi utrinque incumbentes muſculos dirimens. Similiter etiam ab acuto coxendicis oſſis proceſſu, in quinti ſacri oſſis latus *r* durum ligamentum produci contueberis, cui *s* quartus femur mouentium muſculus innitebatur, quodq; hæc oſſa firmiùs cõmittit. Deinde *t* aliud iamdudum ſeſe obtulit, ab eodem ſacri oſſis latere, cui nuper dictum inſeritur, enatum, atque in poſteriorem, illicq; elatiorem coxendicis oſſis appendicis *u* ſedem inſertum, quod *x* recti inteſtini, ut & mox in enarratione præcedens, muſculorum firmamentum efficitur. Articuli uerò coxendicis ligamenta, unà cum genu articuli, & pedis ligamentis, in unum Caput reijciam, pedem & ipſius digitos mouentium muſculorum ſermoni ſubnectendum.

q 14 tab. b,b.
r 10 ta. γ. 11 η.
s 10 ta. β. 11 Φ.
t 10 ta. δ.
u 2 fi. cap. 29 lib. 2 l.
x 8 fi. li. 5 ab Υ ad a. dein b, c.

DE LATESCENTE TENDINE, CVTI PLANTÆ SVBNATO.
Caput LVIII.

OMNES, quos hactenus non commemorauimus muſculi, in tibia & pede reponũtur, pedis ipſiusq; digitorum motibus famulantes. Quo autem & hi aptiùs pertractentur, primùm pedis motores recenſebimus, & deinde qui digitorum duces exiſtunt: ut tunc poſt modum, quot quaq; ſede reponantur, unà colligentes, eorundem adminiſtrationẽ ſubnectamus. Verùm quanto Galeni oratio in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus obſcurior imperfectiorq; eſt, & non undique ſuis in tertio de Partium uſu placitis reſpondet, tanto eiuſmodi muſculorum diligentior nobis ſermo inſtituendus uenit. Neque profectò cum Galeno arbitrari conuenit, ſimiam ab homine duntaxat in pedis digitorum diductu differre: quòd ſcilicet ſimia longiores, & magis diſcretos digitos, quàm homines, adipiſcatur: & inſuper quòd *a* unico tantùm tẽdine ſimia hominẽ uincat, quem Galenus ad tarſum reflecti, cartilaginemq; inibi fieri, ac in pedij os, pollici præpoſitum, inſeri docet, muſculi tendinem intelligens, quem nos pedem mouentium ſeptimum ſtatuemus: quiq; talem in homine profert tendinem, qualem Galenus priuatim ſimię tribuit, & quo hominem, falſam proponens differentiam, priuat: facileq; atteſtatur, quàm hominis pedem nunquã ſectione aggreſſus fuerit. Verùm aliàs homini cum ſimia in muſculis, eorundemq; tendinibus, magnum eſt diſcrimen: quod ſi non uniuerſum, ne prolixior fiam, explicuero, prout tamen orationis ſeries, in eorũm qui adhuc cõmemorandi ſuperſunt muſculorum hiſtoria, ſuppeditabit, id quod animo mihi obuerſabitur, lubens enarrabo, amicè ſtudioſos hic admonens, ut non ſolùm uera hominis muſculorum enarratione, & inſpectione contenti, ſimiam quoque aggrediantur, quo Galenum (qui nuſquam ęquè ac in Anatome arduus eſt) fœliciùs intelligant: ne quum hunc (uti profectò debemus omnes) profiteri inſtituerint, ſuos præceptores imitati, elegantiſſimam maximamq; ipſius librorum copiam, qui Anatomica complectuntur, negligant: & ſolùm illis, quos quiuis mediocriter in liberalibus ſtudijs eruditus, citra omnem præceptoris operã aſſequitur, ſeſe totos dedant: memores, quàm turpiter in leuibus Galeni operibus pedem, qui ſeſę Galenicos hodie appellitant, retrahere cogantur, quoties in ſectionis & corporis partium mentionem Galenus incidit. incidit autem creberrimè, tum quòd diſſectionibus mirificè oblectatur, tum quòd medico in corporis quod ſibi curandum proponit, mentionem ſubinde ſit prorumpendum. At age, *b* tendinem plantæ cuti ſubtenſum aggrediamur, in quo in primis homo à ſimia egregiè differt. Hæc namque proprium, qui hunc producat tendinem, obtinet muſculum, ab externi femoris capitis radice in poſteriori ſede, carnoſo principio enatum, & ſub *c* duobus muſculis occultatum, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, prominentem in ſura partem efformare, atque in calcis os inſeri dicentur. His itaque muſculis is ſimiæ muſculus coopertus, deorſum carnoſus fertur, *d* illi forma perquàm ſimilis, qui latũ in manu producit tendinem. Poſtquam uerò ad medium uſque longitudinis tibię deſcendit, in gracilem ceſſat tendinem, qui duobus illìs muſculis non amplius obtectus, ad horum tendinis, quem ipſi producunt, internum latus porrigitur, decliuis ad poſteriorem calcis ſedẽ deſcendens: quæ priuatim in caudatis ſimijs, ut & canibus, ſinum ſibi exculptum gerit, quo hic tendo non errabundo ductu tutò uehitur: calcis oſſi interim, niſi fortaſſis tranſuerſi alicuius, quo obducitur, ligamenti interuentu, non adnatus, atque in hoc à Galeni deſcriptione in primo de Adminiſtrandis ſectionibus libro uarians, quòd in duas non diſcindatur partes, altera quidem calci inſertus, altera uerò in latum tendinem explicatus. Calcem enim totus ſuperat, & in pedis plantam dilatatur, *e* muſculo, quem ſecundum quatuor digitorum articulum flectere audies, obnatus, manifeſtiusq; in inferiorem quinque pedis digitorũ ſedem protenſus, quàm latus manus tendo digitos accedit. Deinde ut latus tendo manus cuti citra alicuius corporis medium non adnaſcitur, ita neque in pede: quandoquidem multus adeps tendinem & cutem intercedit, idq; potiſſimùm in hominibus, quibus nullus omnino muſculus latum tendinem educit. Verùm ab infima calcis parte, qua terræ innitimur, *f* ualidum ligamentum prodit, totam inferiorem pedis amplitudinẽ ſubiens, ſi unum utrinque muſculum exceperis, cui id non obducitur. In interno quidem pedis latere is *g* muſculus eſt, qui pollicẽ à cæteris abducere dicetur: in externo autem, *h* qui minimũ digitum à cæteris amouet. Obnaſcitur itaque hoc ligamentum longè manus tendine craſſius & robuſtius, toti inferiori ſedi eius *i* muſculi, quem ſecũdos quatuor digitorum articulos flectere docebimus. Atque id eo fit pacto, ut quis propriam eius muſculi membranam hoc ligamentum diceret: niſi iuxta digitorum radices, quà eius muſculi tendines tranſuerſum quatuor digitorum ligamentum ſubeunt, id à muſculo abſcederet, & dein tranſuerſis digitorum ligamentis obductum, ac in quinque partes diſcretum, inferiori quinque digitorum ſedi obnaſceretur. Cæ-

Ordo in reliquorũ adhuc muſculorũ tractatione obſeruandus.

Magna ſimiæ ad hominem differentia.

Lib. 2. de Admi. ſect.

a 15 muſ. tab. V, dein X, Υ.

Simia ab homine in tẽdine pedi ſubnato differẽtia.

b 13 ta. π 14 ſ.
c 12 ta. Φ. Ψ.
d 3 ta. Π.
e 14 ta. Θ.
f 13 ta. π 14 ſ.
g 13 ta. ρ
h 13 ta. ς
i 14 ta. Θ

terùm

terùm(uti etiam paulo antè monuimus)plurima duriuſculi adipis copia ligamentum id(aut utcunque appellare tibi uiſum ſit) & cutem intercedit:quanquam interim fibroſis nexibus admodum frequentibus ipſi committatur. Eiuſmodi itaque ligamentum priuatim homines tendinis lati uice ſortiuntur:quod ſi fortè ab aliquo ducẽdum fuiſſet tendine,profectò illum ualidum craſſumq; admodum procreari oportuiſſet. Nam ſi manus tendinem cum hoc corpore ligamentoſo contuleris, quadrupla tendinis per cubitũ expor-
k 13 ta. Φ. recti craſſities in tibia neutiquam ſuffecerit. Nihilominus tamen in poſteriori hominis tibiæ ſede *k* muſculum reponi audies,qui carnoſo principio ab exteriori femoris capite enatus,et carnoſus,priuſquam bene poplitem ſuperauit,eſſe deſinens,tendinem producit,longè illo qui manus latum tendinem emittit,graciliorem. Verùm hic tendo, pedis plantam hactenus mihi neutiquam ſubire uiſus eſt:at interno calcis lateri,ad poſteriorem ipſius ſedem implãtatur,neutiquam ſummè poſticam calcis ſedem,ut ille caudatarum ſimiarum muſculi tendo,attingens,multoq; adhuc minus ſinũ in hac calcis oſſis ſede ſibi uendicans,quo non errabundus uehatur. Quòd uerò mihi commemoratum in hominis pede ligamentum, & ſimię latus tendo, parem uſum cum lato, qui manum ſubit, tendine præſtent,conformationis ſimilitudo argumento eſt. atque id eo adhuc firmiùs perſuadet,lati in manu tendinis non infrequens defectus. Haud ſemel enim
l 4 tab. θ. illum in manu deeſſe,& *l* tranſuerſum in interna brachialis ſede repoſitum ligamentũ,ſui portionẽ por-
m 3 ta. Λ. m. rigere, quæ tendinis lati uicem ſupplebat, in homine ſecus multo quàm in ſimijs comperi. Vti etiam à *m* tendinibus brachiale flectentibus,eum tendinem produci,interdum obſeruatum eſt,nunc ab illo,qui quarto brachialis oſſi inſeritur, nunc ab illo,qui per tranſuerſum brachialis internę ſedis ligamentum ductus, poſtbrachialis oſſi indicem ſuffulcienti multo antè inſeri dicebatur.

DE MVSCVLIS PEDEM MOVENTIBVS. Caput LIX.

PEDEM vniuerſum perinde ac manum flectimus & extendimus, & deinde in latera ducimus. Quibus autem id fiat articulis, in pedis oſſium enarratione, ſuperiori libro non obiter percurrimus: hic pedem mouentium muſculorum hiſtoriam, à poſteriorem tibiæ ſedẽ occupãtibus,opportunè inchoaturi. *a* Primus itaq; à radice interni femoris iuxta genu articulum *b* capitis,unico enaſcitur principio, ſi modò ipſius cõtinuitatẽ ſpectes. ſi autẽ ſubſtantiæ animũ attenderis, id principium duplex apparebit: *c* unũ quidem ſuperius,& magis iuxta femoris mediũ interius: *d* alterũ uerò inferius,& nõnihil exterius,pari omnino modo, quo rectũ abdominis muſculũ *e* enaſci retulimus. Superior namque principij huius muſculi pars,carnea lataq; eſt & deorſum protenſa,paulo ſub genu articulo cum reliqua initij parte confunditur,quę exactè neruea liuidaq; in exortu erat: & deorſum rectà per genu articuli poſteriora deſcendẽs,ualde carneum craſſumq; efformat muſculum,qui formam exacti(ut ſic dicam)muſculi refert. *f* Priuſquam uerò ad medium tibiæ longitudinis,iam anguſtior redditus,pertingat,carnoſus eſſe deſinit,& ex ſua inferioris partis amplitudine tendinem latum educit, in cuius medium aliquandiu adhuc carnoſa muſculi pars porrigitur. Hic itaque muſculus in interno poſterioris tibiæ ſedis latere ducitur:in externo autem latere *g* ſecundus muſculus conſiſtit,qui ab externo femoris capite enatus,deorſum fertur,omni ex parte primo muſculo ſimilis. Quum uerò utrique à femoris capitibus deorſum tendunt, non procul ab exortu ſeſe *h* contingunt,inuicem fibroſis nexibus hærentes.et quò magis deorſum prorepunt,eo ualidiùs connaſcũtur:ut iam tẽdo,quem ambo producunt, *i* unus omnino exiſtat. Interior tamen,ſeu primus muſculus,prolixiùs nõnihil carneus, quàm ſecundus,deorſum ducitur:quod in muſculoſis citra conſectionem eſt euidẽtiſſimũ. Duo enim in ſura prominentes muſculorum uentres,carneæ partes ſunt pręſentium muſculorum,ſurę magnam molem efformantium. Tendo autem ab ambobus muſculis enatus, & paulo anguſtior redditus,in caudatis ſimijs in poſteriorem calcis ſedem ualidiſſimè inſeritur. In hominibus uerò non multo ſub carnoſa muſculorum ſede, ſubiecto cuidam *k* muſculo *l* adnaſcitur,quem quartum inter pedis motores recẽſebimus. Atque hic connexus adeò eſt pertinax, ut nulla ratione hunc tendinem ad calcem uſque à ſubiecto muſculo dirimere queas,& aſſerere cogaris,ab hoc tendine & quarti muſculi tendine *m* unum efformari, in poſteriorem calcis ſedem inſertum. Ac proinde etiam fortè Galeno ſuccenſebis,dum alios ſectionis profeſſores falſo increpat,quod duorum primorum muſculorum tendines tertio cuidam tendini commiſceri,neque alteri non connexos in calcem inſeri ſcripſerint. Hoc namque uerè de hominibus illi prodiderunt,parũ ſoliciti,num tendines ſecus in ſimijs calci implãtarentur. Duobus his muſculis hoc priuatim inter cęteros ferè totius corporis obtigit.quòd in ipſorum capitibus non procul ab exortu ſingula innaſcũtur ſeſamo comparata oſſicula, quę læui ſua & lubrica ſuperficie,qua ex muſculorum eminent ſubſtantia, læuem ſpectant inferiorum femoris capitum ſuperficiem,cui innituntur,cuiuſq; uim & impetũ excipiũt, ſic communi ſeſaminorum oſſiculorum uſu ad robur muſculorum haud obiter conducentia. *n* Tertius muſculus ille eſt, quem ſuperiori Capite tendinem inſigniter gracilem producere diximus. Ab externo enim femoris capite teres enaſcitur principium, iamiam ipſo exortu carneum & gracile. Ab ortu tamen nõ ita procul dilateſcit, exacti muſculi uentrem utcunque craſſiuſculũ referens; uerùm mox ſub poplite uenter iſte *o* graciliſcens,ſummè gracilem tenuemq; educit tendinẽ,qui quemadmodum & muſculi uenter, ſub duobus nuper commemoratis muſculis occultatus,et ſuper quartum expanſus,ſenſim obliquè deorſũ prorepit,quouſque ad internum duorum primorum muſculorum tendinis latus *p* elabatur,ubi is quarto muſculo ualidiſſimè connecti incipit. Tertij muſculi tendo hinc deorſum ad internum uſque calcis latus fertur,iuxta poſteriorem calcis ſedem ipſi implantatur,non autem pedis plantã ſubiens, illius muſculi modo,

Left margin notes: *a 12 ta. Φ. 1 θ. 2 λ, 3 ρ 8 ρ. 9 ξ 13 τ. 14 π. 16 a.* — *b 1. fi. cap. 30 li. 1 E.* — *c 12 ta. π.* — *d 12 tab. ρ.* — *e 5. ta. n. o.* — *f 12 tab. ς.* — *g 12 ta. Ψ. 1 κ. 2 μ 4 charact. 16 6 tab. character. 9. 9 tabula ζ 13 τ. 14 o. 16 b.* — *h 12 ta. τ.* — *i 12 tab. υ.* — *k 13 ta. Ψ.* — *l 13 ta. ad κ.* — *m 13 ta. λ. aut 8 tab. r ad ſ.* — *n 13 ta. Φ. 1 tab. ι. 2 ν. 3 τ. 8 ſ. 9 μ. 12 ω. 14 ρ. r. 16 c.* — *o 13 tab. ζ ſuper Ψ.* — *p 2 tab. ν. 16 c.*

Right margin notes: *Pedis motus.* — *Primus pedem mouẽtium.* — *Secundus.* — *Libr. 2. de Admi. diſſ.* — *Tertius.*

do,

Quartus. do, quem in simia latum plantæ tendinem educere, priùs recensui. q Quartus non solùm suram constituentium musculorum, uerùm etiam omnium tibiam amplexãtium maximus, posteriorẽ tibiæ regionem sua amplitudine occupat. r Enascitur enim ex posteriore sede s coarticulationis fibulæ ad tibiam, neruo & ualido initio, quod deorsum modicè ductum, adeò dilatescit, ut latitudinẽ tibiæ ossis & fibulæ uincat: non tamen æquè crassus est ac latus, amplus ve. Ex hac uerò amplitudine, priusquam medium tibię lõgitudinis superauit, sensim arctatur, & paulo supra calcis regionem in ualidissimum & crassum degenerat tendinem, non solùm ab ipso t formatum, sed etiam à primi & secundi musculi tendinis concursu. Ex tribus itaque his musculis procreatus tendo, vniuersę posteriori calcis u sedi implantatur, quam Natura, quo facilior promptiorq; tendinis perficeretur insertio, depressam asperamq; effinxit. Cęterùm quia calcis os extra tibiæ ossis rectitudinem x prominet, et ipse quartus musculus propemodum toto progressu tibiæ ossi, & fibulæ incumbit, paulo ante insertionem tendo à tibię osse procul y abscedit, triangulam efformans cauitatem, cuius basis est longitudo calcis, extra tibiæ ossis rectitudinem prominentis: alia autem duo cauitatis latera constituuntur, unum quidem tendinis ipsius anteriori sede, alterum uerò posteriori regione illorum z musculorum, qui sub quarto reconditi, posteriorem tibiæ regionem occupant. Atque hęc ea demum est cauitas, cui Homerus Achillem in Hectoris crure funem traiecisse, illumque ad currum religatum, circum mœnia Troiæ traxisse cecinit. Quod etiam lanios, quum boues aut oues iugulatas attollunt, imitari conspicimus, baculum transuersim sub hoc tendine transmittentes. Porrò quartus musculus externa posteriori ve sede, qua primi duo illi incumbunt, admodum liuidus est: quemadmodum, & primus quoque, & secundus, ea potissimùm parte, qua quartum respiciunt musculum. Interna uerò, seu anteriori sede, quartus non admodum liuet: & ipsius etiam tendo in anteriori sede longiùs carniformi substantia enutritur, quàm in posteriori. Non enim à fine carniformis musculi huius substantiæ, ad calcem usque, insigne interuallum in hominibus uisitur, quamuis & id quoque notatu dignum sit. In simijs uerò quartus hic musculus quodammodo etiam carneus calci inseritur: quod

Libr. 2. de Admi. sect. & 3 lib. de Vsu partiũ. Galenus animaduertens, alios Anatomicos insimulat, quos hominum cadauera, non autem cum ipso duntaxat simiarum, secuisse, uel ex ijs constat, quæ præter meritum illis à Galeno imponuntur, digno sanè qui interdum (nisi ipsius obstaret autoritas, & quam illi tribuimus fides) à nobis notaretur, idque tunc potissimùm, dum pro hominum Anatome, suarum simiarum historiam, secus ac ueteres illi, nobis obtrudit.

Quintus. a Quintus pedem mouentium musculus, in posteriori etiam tibiæ sede locatus, sub b duobus musculis adhuc occultatur, quos digitorum pedis flexui famulari docebimus. Priusquã enim quintus in conspectum ueniat, c quatuor commemoratos iam pedis musculos, pariter cum duobus illis, digitorum flexui subseruientibus, ademptos esse conuenit. Quintus namque d ligamento membraneo proximè incumbit, quod secundùm tibiæ longitudinem, tibiæ ossi fibulam colligat. e Principium si quidem quinti musculi, à tibiæ osse & fibula, quà hęc ossa inuicem dehiscere incipiunt, exoritur, & statim ab exortu carneum latumq; uisitur, eadem prorsus latitudine ad inferiorem usque tibiæ ossis appẽdicem progrediens. Hac latitudine præsens musculus posteriorem illius membranei ligamenti sedem, & magnam quoque posterioris tibiæ ossis regionis partem integit, ligamento interim & interno fibulæ lateri adnatus, ab ipsisq; toto progressu, exortus sui robur asciscens. f Cæterùm ilico atq; inferiorẽ tibiæ contigit sedem, & propemodũ æquè latus adhuc, atque in media tibiæ regione conspicitur, ab interno ipsius latere teretem profert tendinem, qui iam aliquousque in musculi carniformi substantia incipere uidebatur. Est enim hic musculus ex g illorum numero, qui sua carniformi substantia non coarctati, ex altero tantùm latere teretem emittunt tendinem. Vbi igitur tendo prorsus excarnis est, deorsum fertur, h sinui incumbẽs, in posteriori sede appendicis tibiæ processus, qui interiorem malleolum constituit, exculpto. In hoc sinu transuersum ligamentum tendini obducitur, hinc obliquè pedis inferiora i subeunti. Sub omnibus enim k musculis inferiorem pedis sedem occupantibus tantisper prorepit, dum in inferiorem l tarsi ossis sedem ualidè inseratur, quod cubitum tesseram ve imitanti ossi proximum est; quodq; cum alio sibi commisso, cunei formam appositissimè exprimere, præsentisq; musculi gratia priuato m processu donari, in primo libro diximus. Quinti enim musculi tendo, non in n primum tarsi os, quemadmodũ Galenus scripsit, insertionem

Libr. 2. de Admi. sect. tentat.

Sextus. o Sextus pedem mouentium, in anteriori tibiæ sede locatur, omnium huius regionis anterior, & exacti musculi formam repræsentãs. p Enascitur autem ab anteriori sede coarticulationis fibulæ cum tibiæ osse, ex utrisque ossibus, & cõmuni illorum q ligamento, exortus sui portionem assumens, qui acuto incipit angulo, & ilico dilatatus, musculi uentrem cõstituit nonnihil latiorem quàm profundiorem. Priusquam uerò musculus medium longitudinis tibiæ superat, sensim arctatur, & multo supra pedem, in teretẽ finit r tẽdinem, qui deorsum per tibiæ ossis anteriora prorepens, transuersum s ligamentum à tibiæ osse in fibulam pronatum subit: & simulatque id superauit, deorsum in pedis interiora descendens, modicè patenti sinu, in intimi ossis tarsi, t cum osse cymbam referẽte, ligamentum impresso, tantisper uehitur, quousque ad internum latus pedij ossis pertingat, quod pollici prępositur. Illius enim ossis peculiari u processui x inseritur, ualida sanè applãtatione ossis pedij cum tarso commissuram apprehendens. Sexti itaque musculi anteriori sedi latus nullus obtenditur: posteriore autem sede illis incumbit y musculis, qui sub eodem transuerso tibiæ z ligamento contineri, et digitorum extensionibus præcipuè famulari dicentur. Verùm sextus musculus latere suo interiore committitur lateri externo acutæ tibię ossis a lineę, quæ externum excarnis tibiæ sedis latus constituit, quę etiam secundùm sexti musculi latus intrò orsum obliquatur, tum ut huic cedat musculo, tum ut alijs quoque sedes exhibeatur, qui sub sexto reponi commemorabuntur. Externum sexti musculi latus, in ipso ortu, & toto quo dilatescit progressu, committitur musculo,

quem

q 13 ta. Ψ. 1 ta. χ. 2 Ξ. 35 8 ta. 1. 14 q. 16 d.
r 13 ta. θ.
s 2. fi. cap. 31 li. 1 V.
t 13 tabula λ constituitur à τ, τ et Ψ.
u 2, 8 fig. c. 33 li. 1 c.
x Obserua id in 2 et 3 ultimarum fig. lib. 1.
y 13 ta. χ.
z 14 ta. Λ, Ξ.
a 15 ta. D, E, dein c. 1 μ. 2 p. 3 φ. 8 x 14 κ. 16 f.
b 14 tab. Λ. Ξ.
c 14 ta. n, o, p, q.
d 15 ta. T inter S, R.
e 15 ta. D, uersus E.
f 15 ta. E.
g 14 ta. Λ. Ξ. 15 O, P.
h 2, 4 fig. ca. 31 lib. 1 m. et 15 ta. charact. 1.
i 15 ta. d.
k 13 ta. p. dein 14 Θ, β. & λ, μ, ac tendinis δ, θ. & 15. tab. L.
l 1, 2, 12, 13 fi. c. 33. li. 1 chara. 3 proximus char. 4 et 2
m 13 fig. c. 33 li. 1 θ.
n 1, 2, 12, 13 fi. c. 33 libr. 1 charact. 1.
o 3 ta. Ψ. 1 Ξ. 2 φ. 4 ta. charact. 4. 16 tab. g.
p 3 tab. θ.
q fi. ca. 1 Υ.
r 3. tab. π.
s 1 ta. δ. 2 tab. Λ.
t 1 fi. ca. 33 li. 1 chara. 1 cum. Θ.
u 2 fi. ca. 33 li. 1 π.
x 15 ta. K
y 4 ta. Ψ. et charac. 14
z 1 tab. δ
a 1, 3 fi. ca. 31 li. 1 γ, γ

quem iam descripturus, pedem mouentium b septimum appellabo: qui quemadmodũ & c octauus, à fibula principium ducit, totiusq; fibulæ externo ferè lateri attẽditur: adeò, ut neque inter tibiæ musculos anterioreras, neque posteriores recenseri deberet, sed priuatim in externo tibiæ latere reponi, aptè diceretur. Septimus itaque musculus nerueum ualidumq; d principium circa genu, ab externo e appẽdicis fibulæ latere, & ligamentis ossa hic connectentibus inibi assumit, quà f quartum tibiam mouentium musculum insertionem moliri diximus. Principium id non longo progressu fibulæ connatum, ab ipsa abscedit, sibi substratum obtinens caput g musculi pedem mouentium octaui. Quum igitur septimus musculus à fibula abscedit, externa ipsius sede liuidus semper apparet: interna autem, qua alijs accumbit musculis, rubicũdus, & exactè quasi carneus uisitur. Non enim ita multo ab origine carneus factus, dilatescit, muris speciẽ exprimens. Ad hunc modum carnosus, paulo ultra medium longitudinis fibulæ rectà decliuis fertur, in exteriori ipsius sede non exquisitè carneus. Quandoquidem hic musculus istud sibi priuatim uendicat, quòd in externa ipsius sede, etiam supra mediũ longitudinis tibiæ, h utrinq; ad latera carneus sit, & inter duo illa latera ualidissimum i tendinem commonstret interna sede, et à lateribus carne enutritum. Vbi autem musculus digno notatu interuallo medium longitudinis fibulę superauit, totus excarnis efficitur, teretem procreans tendinem, qui sensim obliquè retrorsum uersus fibulæ posteriora contendit. Nõ enim amplius tẽdo, perinde atque carnosa musculi pars, totum externum fibulæ latus integit: sed iam in posteriora reflexus, k externum malleolum excarneum nudumq; triãguli quodãmodo forma relinquit: & posteriorẽ inferioris fibulæ appendicis l sedem adiens, hic sinum proprium, & transuersum quoq; m ligamentũ obtinet. Tendo itaq; hoc ligamento inuolutus, quod à fibula in calcẽ talumq; procedit, deorsum in priora uersus pedis plantam n ducitur, adeò sanè inflexus, ut in radicem pedij ossi inseratur, quod pollici præiacet, quodq; in externo ipsius latere o processum exerit, cui septimi huius musculi tendo aptè implantatur. Aliquando tamẽ non in hoc pedij os septimus musculus insertionem moliri uisus est, at in radicẽ pedij p ossis, medium digitum suffulcientis. Cæterùm Natura non obiter, neque negligenter obliquum huius tendinis ductum molitur, sed tendinem inter ossa & musculos, pedis inferiora occupantes, medium q deduxit: ne si fortè inter cutem & musculos illum duxisset, is sursum contractus, musculos in planta locatos cõprimeret, & ijs, quò minus suo fungi possent munere, obstaculo esset. Cæterùm quum non solùm ad posteriorem sedem exterioris malleoli tendinem hunc reflecti oportuerit, sed etiam ad aliud quoddam in externo pedis latere locatum r os, Natura incredibili artificio huic etiam reflexui prouidit. In inferiori enim sede ossis tesseram imitantis, quæ plantam & externum pedis latus spectat, s sinum latiusculum, neque admodum profundum exculpsit, quẽ uiscido humore obliniuit, & perquàm læui lubricoq; ligamẽto circundedit. Dein ad hunc sinum Natura tendinem circumduxit, non quidem, ut reliqua ipsius regione, teretẽ: sed t quà tendo ad sinum reflectitur, illum dilatauit, ut eo firmiùs ad modicè patentem sinum reuolueretur: & ne, si teres permansisset, hinc aliquò declinaret. Denique hac latitudine nequaquam contenta, tendinem etiam peculiari artificio eousque inibi indurescere uoluit, ut cartilaginis speciem exprimat: imò interdum cartilaginis duritiem uincens, tendo ibidem osseus ac ueluti sesamino officulo donatus, conspicitur, quo is promptiùs ad acutum angulum flexuræ uim exoluat. Cæterùm quo diligentiùs hoc Naturæ artificium intueor, eo etiam magis Galenum admiror, quòd quum discrimen hominis digitorum in pede ad simiam in præsentium musculorum historia proposuisset, admodum apertè subiunxerit, discriminis eius occasione, homines illo priuari tendine, quem ad tarsum ita concinnè industrieq; reflecti diximus. Hac namque ratione quum homines eum tendinem adeò eleganter proponant, Galenus facilè attestatur, quàm parum hominis pedem dissecuerit: quamq; nos turpiter demus, quando Galeni (qui etian præsentis musculi officium parum est assecutus) historiam hominibus conuenire uoluimus. nostrorumque aliqui eousque insuper insaniunt, ut ad homines potius, quàm ad simias, Galeni doctrinam inibi referant, ubi simiarum cum hominibus insignis occurrit differẽtia, & interim Galeni sermo simiarum fabricæ ad amussim congruit. u Octauus musculus, qui sub septimo prorsus (si tendinis ipsius anteriorem sedem excipias) reconditus, ex fibula quoque prodit. Aliquantulo enim sub fibulæ superiori appendice, ab externo fibulæ latere, uersus anteriora nonnihil enascitur: & ad amussim carneus, fibulæq; semper attensus, sub septimo deorsum prorepit. Quum autem medium longitudinis aliquousque superauit, in teretem quoque cessat tendinem, qui similiter atque septimi tendo, deorsum uersus fibulæ posteriora reflectitur. Verùm hic tendo septimi tendine omnino nõn integitur: sed in priora prominens, anteriori septimi tendinis lateri attenditur, & sinui in posteriori fibulæ appendicis sede exculpto incumbens, transuerso etiam ligamento circundatur. Hinc rursus in priora descendens, x processui pedij ossis ualidissimè inseritur, quod tesseram referenti ossi adnexum, paruum pedis digitum sustinet. Verùm hic tendo, aliorum hactenus dictorum ritu, non simplicem y insertionem perficit: uerùm nonnihil ante ipsius insertionem tendo bicornis redditur, duplici & lata (ne fortè tereti & simplici nimium extuberaret) insertione dicto ossi implantatus. Neque est, quòd quispiam Galeno confisus, z sextum nobis commemoratum musculum, in duos quoque tendines diuidi arbitretur. Hominibus enim ad eum quem scripsi modũ, sextus musculus habet, aliter sanè, quàm in caudatis simijs obseruatur: non enim in his tãtùm duplex tendo uisitur, uerùm etiam duo sunt musculi, admodum conspicui, quorum anterior posteriore minor est, ambo in pedij os pollici præpositum implantati. Cæterùm quando his (etsi ad Galenum intelligendum iuuent) non admodum concinnè sermonem uera enarrantem interpellimus, a nonum musculum iam prædictis addamus: quem quis proprium per se musculum recensere poterit, alius uerò cuiusdam b alterius partem non ineptè dicit: prout nimirum ille motui & insertioni, hic uerò connexui, & principio attenderit. A

Septimus.

Libr. 2. de Admi. sect.

Octauus.

Nonus.

b 6 tab. Φ. 1 ζ. 2 χ. 3 λ. 4 ta. charact. 17. 5 tab. char. ξ. 8 ta. *. 9. τ. b. η. 13 tab. ξ. 14 k. 15 V.
c 6 tab. Ψ.
d 6 ta. charact. 2.
e 1 fi. cap. 31 lib. 1 C.
f 6 ta. χ.
g 6 tab. Ψ.
h 6 ta. charact. 3, 4.
i 6 ta. charact. 5.
k 6 ta. ω.
l 6 fi. cap. 31 lib. 1 q. q.
m 2 ta. Σ.
n 15 ta. X. Y.
o 2 fi. cap. 33 lib. 1 π.
p 1 fi. cap. 33 li. 1 III.
q Ostendit hæc sinistra figura 15. tabulæ ad X, Y.
r 1, 2, 1 2, 13 fi. ca. 33 lib. 1 char. 4.
s 2 fi. cap. 33 lib. 1 η.
t 15 ta. X.
u 2 ta. Δ. 4 tab. charact. 15. 5 ta. charact. 9. 6 tab. Ψ, 9 θ 13. v. 14 l, m. 15 n sub V, ad b.
x 2 fi. cap. 33 lib. 1 ρ.
y 9 ta. charact. 6. iuxta 6 & 15 tab. b.
z 1 tab. ζ. 3 tab. Ψ.
a 4 tab. Ω. 1 β. 2 iuxta ω. 5 chara. & 9 κ.
b 4 tab. Ψ.

muſculo enim, qui in anteriori tibiæ ſede locatus, quatuor pedis digitos extendit, e carnoſa quædam portio iuxta medium tibiæ longitudinis, ab externo ipſius latere enaſcitur: quæ deorſum ducta, in tendinem degenerat, qui d tranſuerſum anterioris tibiæ ſedis ligamentum ſubit: & ſuperiori pedis regioni ex porrectus, fibroſisq; nexibus e muſculi ſuccumbentibus commiſſus, in f duas portiunculas bipartitur, quas pedij oſſi, paruum digitum ſuffulcienti, latè inſerit, non procul ab eius oſſis ſuperiori ſede, qua imitanti teſſeram oſſi alligatur. Nihil itaque prohibet, hunc muſculum aut partem digitos extendentis recenſere, aut illum numero ab extenſionis opifice diſtinguere, illumq; nonum pedem mouentium muſculum enumerare: ut hactenus deſcripti, nouem cenſeantur, pedis motibus famulantes: quorum primus & ſecun-

Nouem muſculorum pedem mouẽtiũ munus.

dus, & quartus, g qui ſuram ſeu tibiæ uentrem præcipuè efformant, robuſtiſſimi pedis motus autores ſunt. Calcem enim ſurſum in poſteriora trahunt, pedemque terræ firmant, ſeu in poſteriora deorſum reflectunt. atque his h quintus ſuppetias fert, pedem quoque terræ admouens, & interdum, ut ſummis tantum digitis erigi queamus, in poſteriora ducens. Quod uerò munus tertio pedem mouentium i muſculo concredatur, non ita affirmare poſſum. nam latum tendinem in pedem non producit, & ſanè inualidior uiſitur, quàm qui cum inſignibus, illis quatuor muſculis in pedis extenſione conferri queat. Si tamen hunc tantum opus ſubire poſſe quis crediderit, id addendum prorſus erit, eum obliquo & in internum latus, pedis motui ſuppetias ferre. Cæterùm k ſextus, & l ſeptimus, unà cum m octauo & n nono, cõtrarij quàm primus, ſecundus, quartus & quintus muſculi, motus, quum ſimul tenduntur, duces ſunt: pedẽ enim ſurſum ad tibiæ anteriora flectunt, motu ſanè non æquè atque poſteriores digno, & ualido. Si uerò iſti alternatim cum muſculis poſteriorem tibiæ ſedem occupantibus cõtrahantur, in hoc illud ve latus pedem agunt: atque ita, qui flexionis extenſionisq; autores ſunt, etiam motus in latera appoſitiſſimè obeunt, quemadmodum de brachialis o motoribus abundè propoſuimus.

e 4 tab. à Ψ. d 1 tab. e 5 tab. f 4 ta. ch. ract. 13. g 13 ta. T, Ψ. h 15 tab. D, E. i 13 ta. Φ k 5 ta. Ψ l 6 tab. Φ m 6 ta. Ψ n 4 ta. Ω o 3 tab. Λ m. & 9 ta. Λ. 11 ta. Λ

DE MVSCVLIS, PEDIS DIGITOS MOVENtibus. Caput LX.

Pedis digitorum motus.

DIGITI pedis iiſdem prorſus motibus aguntur, quibus quatuor manus digitos duci relatum eſt. Pedis enim pollicis (qui duobus tantùm oſſibus donatur) primum internodiũ pari omnino ratione cum primis reliquorum digitorum internodijs flectitur: nõ autẽ, ut in manu, oppoſito flexu alijs digitis obducitur. Atque hic primorum articulorum flexus, aut rectus eſt, aut in alteram partem modicè inclinãs, quemadmodum primos quatuor manus digitorum articulos moueri diximus. Secũdum autem pollicis internodiũ, & ſecunda quoque, & tertia reliquorum digitorum internodia, ſimplici duntaxat, ac in neutrum latus uergente donantur flexione ac extenſione, nullo interim proprio motu in latus prædita, quum interim prima internodia, & adductionis, & abductionis motum inſuper nanciſcantur. Cæterùm ut motus digitorũ manus & pedis par quodammodo eſt ratio, ita ferè etiam ſimilis muſculorum in utriſque eſt ſeries. unde etiã in illorum deſcriptione non inopportunè eundem ordinem, quem in manus muſculi obſeruauimus, aggrediemur. a Primus itaque is futurus eſt, qui quatuor digitorum ſecunda flectit internodia, in hoc à

Primus pedis digitos mouentiũ.

manus b muſculo uarians, quòd breuior ſit, & pro ſua mole amplior & depreſſior, quodq; non ex tibia (quemadmodum muſculus digitorum manus è cubito) porrigitur. Totus namque infernam duntaxat pedis ſedem occupat, uniuerſæ ipſius carnoſæ ſubſtantiæ pertinaciter ſubnatum habens c ligamẽtum, quod lati in manu d tendinis uices gerere, iam antea proditum eſt. e Ab interna itaque calcis oſſis ſede, et anteriori illius calcis tuberculi parte, quod terræ innititur, primus hic muſculus f principium ducit partim nerueum, & partim carneũ, quod ilico ab exortu prorſus carnoſum euadẽs, ſenſim dilatatur, multo latius quàm craſſius redditum. Quum uerò mediam pedis longitudinem, ad digitos repens, g ſuperauit, in quatuor carnoſas portiũculas dirimitur, quæ inuicem diductæ, & æquales conſtituentes angulos, ſinguļę unũ producunt tendinem, ad ſibi præpoſitum digitum excurrentem. Tendo iſte ſimiliter ac in manu, ad primi digitorum internodij radicem tranſuerſo ligamento excipitur, quouſque longa ſectione diuiſus, & ſubiecto ſibi tendini h uiam præbens, in ſecundi internodij radicẽ implantetur, & toti oſſis ſui longitudini lateſcens innaſcatur. Huius muſculi beneficio, ſecundum quatuor digitorum flectimus articulum, eũ quàm poſſumus proximè uerſus calcem protrahentes: i Secundus uerò & k tertius digitorum muſculi, tertij

Secundus & tertius.

quatuor digitorum & ſecundi pollicis articuli flexus opifices ſunt. Atque hi integri non in pedis planta reponuntur: ſed in tibiæ etiam poſteriori ſede locati, totam illius ferè longitudinem perreptant. Sunt porrò hi, quos l quarto pedẽ mouentiũ muſculo, qui ſurã conſtituentium maximus eſt, proximè ſubſterni & m quinto pedem mouentium muſculo incumberé diximus. Vt uerò eandem cum eo muſculo ſedẽ occupant, ita quoque illi forma admodũ ſimiles ſunt. latiores enim, quàm ſpiſſiores uiſuntur: deinde toti propemodum carnei, in tibiæ regione exiſtunt, & quum ad calcem uſque deſcendere, ab interno tantùm n latere non admodum prius arctati, unum ſinguli teretem promunt tendinẽ. Eorum itaq; o poſterior, ſuræq; (ut ſic dicã) uicinior, qui digitos mouentiũ ſecundus cenſebitur, à poſteriori ſede cõnexus fibulæ ad tibiã p enaſcitur, ſtatim ab ortu carnoſus, & latus utcunq;, uerſus tibiæ extremum prorepens. Toto hoc progreſſu, maximo ſuram efformante q muſculo cõtegitur: anteriore autem ſua ſede, poſteriori fibulæ r parti attenditur, ipſi etiam aliquandiu adnatus: deinde qui ordine s tertius digitos mouentium futurus eſt, externo ſuo latere ipſi ſecũdo hic quoq; ſubijcitur. Ilico uerò atque ſecũdus ad infimã tibiæ ſedem deſcendit, ab interno ipſius latere t tendinẽ edit teretẽ, qui u priùs aliquãdiu in carne pronaſci uiſus eſt. Huius tendinis

nomine,

a 14 ta. ⊕ b 5 ta. ⊘ c 13 ta. π d 3 ta. muſculi Π. e 2 fi. cap 33 lib. 1 Y Z. f 14 ta. χ g 14 ta. α h ut iſ ta bula manu iuxta c, au 6 tabula per δ. i 14 ta. Λ 15 O. k 14 ta. Z 15 P. l 13 ta. Ψ 14 tab. q. m 15 tab. D, E. n 14 ta. δ u. o 14 tab Λ 15 O. p 14 ta. γ q 13 ta. Ψ r 15 ta. Σ & S. s 14 ta. Σ 15 tab. P t 14 ta. θ. u 14 ta.

[x 15 ta.G, et chara.3. y 1 tab. v. z 14 ta λ. et μ.15 ta. N. a 15 ta.L. b 16 ta.Q. c 14 tab.θ.]

nomine,ad internum calcis latus,ubi talum excipit, x finus insculpitur,qui transuerso y ligamēto obductus,præsentis musculi tendinem tutissimè deducit. Postquam tendo ligamentum id superauit, pedis inferiora obliquè subintrat:& inter z illos,qui quatuor digitos pollici adducere dicentur,& a eos quibus primum digitorum internodium flectendi munus ascribitur, prorepit,totus propemodum ad pollicem cō tendet. A præsenti.n.tendine,circiter plantæ medium, b portiuncula diffunditur,quę aliquot c tendinibus eius,quē tertium digitos mouētium numerabo,cōmiscetur,atq; unà cum illis ad tertij indicis,et quasi ad medij quoq; digiti,articuli flexionē auxiliatur,Reliqua autē tendinis secundi digitos mouentiū musculi portio(quæ profectò ualidissima est)ad pollicē,uti diximus,obliquè perfertur,secūdumq; primi pollicis ossis longitudinē transuerso ligamēto excepta, in secundi pollicis ossis lōgitudine lata insertione implātatur,flexionis eius ossis autor.

[d 2 fi.cap. 33 lib. 1*. e 14 ta.Ξ. 15 tab.P.1 λ.2 π.3 υ. 8 u. 16 e. f 15 ta.ma gis A quā B. g 14 tab.n h 15 ta.F, & chara.1 i 14 ta.δ, δ.]

Huic tendini, priusquā secundo pollicis ossi inseritur,sesaminū accedit d ossiculū,utcunq; grande,& lubrica sua,& lęui superficie sinui præpositū, quē in sui medio habent primi pollicis ossis capitula,secundi ossis sinus subeuntia. e Tertius musculus,qui quinto pedē mouentiū insternitur,pari prorsus cū secundo digitorū musculo ratione,in posteriori tibiæ sede exporrigitur, ad internū magis latus, quàm secundus,respiciens:longè enim f magis tibiæ ossi,quàm fibulæ innititur. Quū aūt ad calcem ferè descendit , atque adhuc latus conspicitur , ab interno ipsius g latere teretem promit tendinem, cui peculiarem h sinum,& transuersum ligamentum. Natura fabrefecit,in medio duorū,qui hic quoque habentur sinuum. Tertij itaque musculi tendo , hoc ductus sinu,teres adhuc pedis inferiora subit ; secundī musculi i tendini uersus plantæ cutem subiectus, & cum illo X literæ imaginem efformans. Secūdi enim musculi tendo ab exterioribus introrsum obliquè in anteriora fertur : tertij autem tendo quodammodo ab interioribus extrorsum contendit,ob idq; in plantæ medio cum secundi tendine decussatim constituitur.

[k 14 ta.θ. l 6 tab.γ, musculi scilicet Ξ insigniti. m 14 ta.Θ n 15 ta.Q.]

Tertij musculi tendo,pedis plantam hoc modo subintrans,ac iam in pedis ferè longitudinis medio repositus,modicè k dilatatur,ac in quatuor alios tendines digeritur,ad quatuor digitos excurrentes,illisq; manus l tendinibus respondentes,qui tertius quatuor digitorum inflectunt articulum. Sub primi enim musculi tendinibus occultati,digitorum radices subeunt,unà cum m primi musculi tendinibus,transuerso ligamento,ut in manu quoque,obducti. Vt uerò ad tertium usque os prorepserent, primi musculi tendines sectione per longum diuisos permeant : & latiores redditi , tertij ossis longitudini implantantur. Cæterùm tendini indicem adeunti,& interdum illi pariter, qui medio exporrigitur,hoc priuatim obtingit, ut in plātæ medio n portiunculam secundi musculi tendinis ad pollicem proficiscentis nanciscantur ; quę cum illis digitorum tendinibus omnino coit,& permiscetur. Interdum uerò quantumuis accuratè singula obserues,à secundi tendine nihil porrigi,sed hunc totum in pollicem absumi conspicies. Atque ita sanè tres digitorum primi habent musculi, quorum primus secundum quatuor digitorum flectit internodiū: reliqui autem duo, ultimi quinque digitorum internodij flexionis opifices sunt.

[Libr. 3. de Vsu part. Libr. 2. de Admi. sect.]

[o 14 ta.Λ. p 34 ta.Ξ.]

Verùm hic non ambigo,studiosissimum quemque,qui accuratissimè Galeni loca iampridem euoluit,& illum sibi haud conformia dicere,librosq; ipsius hic quoque uitiatos esse intelligit,auidè expectare,quam obrem à Galeno dissentiam . Cui in præsentia aliud nihil additum esse uelim , quàm uerissima me hactenus de pedis digitorum musculis in hominibus enarrauisse,& Galeni loca (ut iam, simulatque aliquid de musculorum functione addidero,audies) uix simijs conuenire. Trium itaque dictorum musculorum functionem , cum manus digitorum musculis communem esse censui , quum o secundus musculus secundi pollicis internodij flexus autor poneretur,nulla primi articuli,quod ad flexū attinet,facta mentione:quēadmodum p tertij musculi beneficio tertium reliquorum digitorum internodium moueri,iam antea scripsi:quum interim ex Galeni sententia,primos etiam articulos duobus posterioribus musculis flecti, dictū esse oportuerit. Arbitratur enim Galenus,eandem hic,atque in manu horum musculorum functionem esse.imò exactè in secundo de Administrandis sectionibus,suum ipsius perpendens placitum,quo transuersorum ligamentornm ope primos manus digitorum articulos flecti innuerat, dixit, ab illis qui tertio digitorum internodio inseruntur in pede , non solùm tertios primosq; articulos in flexionem duci , uerùm primum,secundum,& tertium internodium ipsorum ope flecti. quod sanè necessum esset , si modò transuersi ligamenti ui tendines illa,quibus tantùm incumbunt,non autē inseruntur , ossa mouere donaremus.

[q 14 ta.δ. δ, n, θ. r 14 ta.Θ.]

At ita non suffecisset adhuc illis q tendinibus,quos nos tertium internodium flectere diximus,à Galeno insigne illud flectendi munus ascribi:quin etiam r primum musculum,qui secundis quatuor digitorū internodijs inseritur,prima quoque internodia flectere,orationi addendum uenerat,quum & illius musculi tendines eodem cum alijs tendinibus in primo digitorum osse ligamēto obuelentur. Quia igitur transuersorum ligamentorum gratia , oportere ossibus motum ascribi , non admodum concedimus : haud mirum quoque esse debet,nostrum placitum,à Galeni decreto dissentire . Cæterùm functione postposita,qualiter in caudatis simijs præsentes musculi habeant,enarrare nō grauabor:haud interim immemor Galeni loci, quo tendines non eodem semper modo permisceri tradidit:ne fortè quis me ipsius dogmata nimis perfunctoriè arbitretur expendere. Simiæ igitur primū musculū,quo secūda digitorū flectūtur internodia,cū hominibus communē habent:at tanto longioribus,donatū tendinibus, quanto interuallo simiæ pes hominū pedem unà cum digitis in longitudine pro proportione superat . Secundus quoque , & tertius in tibia eodem modo simijs atque hominibus collocantur. quum tamen tendinem educunt , non ex altero latere illum promunt:sed cæterorum musculorum modo coarctati,illum emittunt:quod etiam in simiarum quinto pedem mouentium musculo usuuenit . Vnde etiam haud mirum uideri nobis debet , si Galenus raræ illius peculiarisq; tendinum eductionis nullo prorsus modo meminerit . Verùm interim tendines caudatarum simiarum , pedis plantam , ut hominibus , subeunt : & ubi X literæ instar insectionem moliun-

[Primus & 2 & 3 musculi quomodo in simijs se habeant]

[Hæc ex hominis fabrica sunt obuia.]

tur, secũdi musculi tendo tendini tertij musculi prorsus permiscetur, atque ex ambobus unus quodammodo consurgit tendo, à quo transuersim portiuncula ad pollicem fertur, illi prorsus similis, quam in caudatarum simiarum manu, à tendine indicem accedente, è uolæ medio ad pollicem ferri retulimus. Reliqua uerò huius tendinum permixtionis pars in quatuor tendines diuiditur, eam portionem, quæ pollici exporrigitur, mole uincentes. Hi, ut in homine sub primi musculi tendinibus deducti, & hos permeantes, tandemq; latiores redditi, tertio internodio inseruntur. s Musculi primos quinq; digitorum pedis articulos flectentes, in homine illis respondent, t qui in manu inter postbrachialis ossa repositi, primorum quatuor digitorum ossium flexioni præsunt: quamuis interim in pede non ita exacto numero, atque in manu, comprehendi distingui ue queant. Rudis enim indigestaq; moles in planta conspicitur, quę adamussim carnea est, & fibris rectis interstincta; deinde secundùm pedij longitudinem ducta, & illius quoque u interualla opplens, in quinq; digitorum radicem implantatur, utrinque ad primi internodij latus uersus interiora inferiora ue insertionẽ tentans. Hanc itaque carneam molem ex sentẽtia in musculos proprios subdiuidere nequeo, quantumuis etiam sibi implicatas quasdam inscriptiones commonstret. Vtcunq; tamen sit, hęc non minus quàm in manu ualida est, & primorum articulorum flexionem perficit, quã primus pollicis articulus parem cum cæteris digitis adipiscitur. Vnde etiam carneę illius molis x pars, ad pollicem porrecta, illis respondet partibus, quę reliquos adeunt digitos. Atque huius etiam partis tendinibus admodum breuibus & latiusculis, maxima totius corporis sesamina innascuntur y ossicula, quorum interius exteriori longè maius esse diximus. Hæc lubrica sua & læui superficie inferiorem, terram ue spectantem contingunt sedem capitis pedij ossis, quod primo pollicis ossi inarticulatur, vtrinq; ad eius sedis latera mutuò recedentia, hacq; secundi digitos mouentium musculi z tendini iter quodammodo parantia. His dein sesaminis ossiculis longè a minora reliquis etiam tendinibus carneæ huius in pede molis innexa sunt: adeò, vt ad singula reliquorum pedij ossium capita digitis inarticulata, duo reponantur sesamina ossicula, b illis grãdiora, quæ ad quatuor manus digitorum radicem, musculis eorum prima ossa flectentibus innata scripsimus. Quandoquidẽ igitur carneę huius molis tanta cum musculis quatuor digitorũ manus primos articulos flectentibus est similitudo, integrum sanè erit, hic decẽ musculos, primis quinq; digitorum articulis in flexione famulantes enumerare, ut bini ad singulos referantur digitos, atque hi decem tribus reliquis flexionis autoribus ascribantur. c Decimusquartus itaq;, cui quatuor digitos extendendi munus concreditur, in anteriori tibiæ sede locatus, & sub d sexto pedem mouentium musculo reconditus, à tibiæ osse, qua id fibulæ sub genu articulo connectitur, nerueum sumit e principiũ, quod ilico ab exortu carneum euadens, recto tramite deorsum uersus pedem descendit, in medio propemodum f ductu carnosam quãdam sui g portionem ab externo latere diffundens: quæ deorsum protensa, ea est, quam nonum inter pedẽ mouentes musculos recensuimus. Postquam verò eam eduxit portionem, reliquo suo corpore carnosus adhuc deorsum tantisper fertur, dum transuersum h ligamentum, anteriorem tibiæ sedem occupans, contingat. Ibidem enim in i tendinem degenerat, qui per id ligamentum, ueluti per anulum protepit. Priusquam tamen ligamentum prætergreditur, in quatuor alios scinditur tendines, qui inuicem diducti, ac per pedis superiora æquales angulos constituentes, ad quatuor digitos pertingunt, & toti illorum longitudini, amplio res redditi, inseruntur, tres simul ipsorum articulos extendentes. K Decimusquintus musculus ad pollicẽ spectat, & in anteriori tibiæ sede collocatus, partim nuper commemorato l musculo subijcitur, partim uerò illius interno lateri exporrigitur. A tibiæ enim ossis m externo latere, ubi membraneum n ligamentum in tibiæ longitudine fibulam tibiæ ossi colligans, ab ipsa educitur, hic musculus principiũ sumit, quod carnosum in ea sede exoritur, qua tibiæ os à fibula primùm dehiscit. Musculus hinc deorsum protensus, ac ligamento illi pertinaciter adnatus, anteriorem tibiæ ossis sedem adit: ac in o tendinem finiens, per transuersum p ligamentum, in anteriori tibiæ regione consistens, ducitur: dein per pedis superiora ad pollicem prorepẽs, toti ipsius longitudini inseritur. Huius musculi beneficio, pollex in neutrum latus insigniter uergens, extenditur. neq; alius ex tibia homini in superiorem pollicis sedem inserirur: uerùm q quidam toti pedis superiori regioni secundùm longitudinem obductus, externo superioris pollicis sedis lateri tendinem inserit, cuius ope pollex alijs digitis adducitur. Iuxta latus enim tali, r ubi calcis ossi os tesseram referens coarticulatur, ab eius sedis ligamentis ampla moles carnea enascitur, quę antrorsum obliquè uersus digitos porrecta, in quatuor carnosas partes dirimitur, quę singulę teretem efformant tendinẽ. Horum quatuor tendinum intimus & maximus, pollicis externo lateri uersus superiora inseritur: secundus, indicis externo lateri implantatur: tertius uerò, medij digiti, quartus autem anularis. adeò, ut solus paruus huiusmodi tendine destituatur: quanquam semel, & admodum obscurè, illi quoque exiguum tendinem exporrigi animaduerterim. Tendinum istorum beneficio, quatuor digiti illis donati, in externum latus abducuntur. Num uerò huiusmodi carneum corpus, in hos diductum tendines, unius aut plurium musculorum uice numerandum sit, non uehementer instandum arbitror: quum in ortu unicus uideatur esse musculus, & postmodum, uti diximus, in quatuor tendines diuidatur. Verùm ex Galeni sententia, duo hic essent musculi: quorum unus indicẽ & medium à pollice abduceret, alter uerò anularem & paruum extrorsum in latus amouerent: deinde ex tibia in pollicem alius insereretur, eius tendinis uicem supplẽs, quem ab hoc carneo corpore, in pedis superiori sede locato, in pollicem inseri commemorauimus: At non mirum est, Galeni descriptionem hic plurimum à nostra uariare, ueterumq; placitis contradicere, quũ simiæ ab hominibus hac in sede insigniter differant. Illis namque in pollicis superiora à tibia duo exporriguntur musculi, quemadmodum in manu accidit: deinde duo in superiori pedis sedẽ repositi uisuntur, quatuor digitos à pollice ab ducentes, quibus perinde ac musculoso corpori, superiorem humani pedis sedem occupanti, obliquus ad-

Musculi primos articulos flectẽtes qui tertium musculũ in numero successẽrũt, ac decẽ nobis enumerantur.

Decimusquartus.

Decimusquintus.

Musculus superiori pedis sede locatus, & pollicẽ, tresq; ipsi proximos digitos extrorsũ abducens & num. 16.

s 15. ta. Z, dein e. t 8 ta. sub Δ. v 2 fi. cap. 33 lib. 1 9. x 14 ta. β. y 2 fi. c. 33 lib. 1. ⊥. z 14 ta. δ. musculi Λ. a Spectãtur 2 fi. ca. 33. lib. 1. b 2 fi. c. 25 lib. 1. V, V. c 4 ta. Ψ. a. 2. ω. 3. 9. 5 Ω. d 3 ta. Ψ e 4 ta. characte. 10. f 4 ta. charact. 11. g 4 tab. Ω h 1 tab. δ i 4 ta. charact. 12. K 5 tab. 1 ta. γ. 2. 6 3 μ. 4 charact. 14. 6 ta. charact. 7. l 3 tab. Ψ m 1, 3 fi. c. 31 lib. 1 n 6 ta. Σ 15 ta. T inter R. S. o 5 ta. charact. 5. p 1 tab. q 5 tab. Ψ 6. tab. Ω. r 4 ta. charac. 17. 7 r 1 fi. c. 3 lib. 1 charact. 4 ad Δ

modum

s 2 ta. Π. 9 λ 13. s. t 1, 9. fig. ca. 33 lib. 1 f.

modum ſitus obtigit. Age igitur, doctrinæ gratia, in homine nobis enarratum iam muſculoſum corpus, unius loco habeatur, ſitq; is decimusſextus pedis digitos mouentium. *s* Decimusſeptimus igitur in externo latere pedis reponitur, inſignis utcunque muſculus, & ab externo latere calcis oſſis, ubi id *t* tuberculũ quoddam gerit, nerueo principio enatus, quod non procul ab exortu carnoſum efficitur, exquiſiti muſculi formam exprimens. Priuſquam uerò ad primum parui digiti articulum pertingat, in teretem finit tendinem, externo lateri primi illius oſſis inſertum. Hic muſculus, quum ualidus admodum ſit, etiamſi paruus digitus à decimoſexto nullum nanciſcatur tendinem, eius digiti abductionem abundè perficit, quemadmodum etiam in hominis manu factum eſſe affirmauimus. *u* Decimusoctauus, cuius beneficio pollex introrſum à cæteris digitis abducitur, interno pedis lateri ſecundùm totam ipſius longitudinem protẽditur, muris quoque effigiem proximè referens. à ligamentis enim calcem talo connectentibus; nerueum aſſumit principium, quod craſſius carnoſiusq; effectum, tandem in teretem degenerat tendinem, externo lateri prioris articuli pollicis implantatum. In ſimijs adhuc unus eſt, à pedij oſſe indici præpoſito in pollicem pronatus, illumq; indici quàm poteſt proximè admouens, quo homines meritò deſtituuntur, quemq; interim Galenus (etſi digitorum in homine cum ſimia diſcrimen cognouerit) in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus, cum cęteris in pede repoſitis muſculis recenſet, planè ac ſtudio oſtendens, ſe ſimiarum undiq; hiſtoriam potius quàm hominum proponere. Poſt decimum itaque octauum, in homine *x* quatuor tantùm adhuc enarrandi ſuperſunt muſculi, quatuor digitos in internum latus ducẽtes: qui ſimiliter atque in manu, illis *y* tendinibus exporriguntur, qui tertium digitorum flectunt internodium. quamuis in hoc pedis muſculi à manus uarient, quòd illi non à tendinum inuolucris horum modo, ſed à calcis oſſe exoriantur. A ligamentis namque oſſa tarſi poſterioribus pedis oſſibus in planta colligantibus, muſculoſum corpus enaſcitur, quod in quatuor poſtea graciles diductum muſculos, interno quoque lateri quatuor digitorum inſeritur. Si itaque carneam hanc molem, quatuor muſculorum loco habueris, omnes pedis digitorũ in homine muſculi, duo erunt & uiginti: ſi uerò unius loco id corpus numeraueris, tantùm erunt decem & nouem. Rurſus, prout id *z* corpus, quod pollicem, & tres ipſi proximos digitos in externum latus abducit in plures diſſecueris, numerum quoque augebis.

Decimus ſeptimus.

u 1, 3 ta. ξ 2 tab. τ. 6. χ. 7. t. 13. p. 14 t,

Decimus octauus.

x 14 ta. λ, μ. 15 ta. N y 14 ta. θ. dem y.

Quatuor muſculi digitos quatuor pollicẽ adducentes ſeu 19. 20 21, 22,

z 6 ta. Ω.

DE LIGAMENTIS, ILIVM OSSA SACRO COLLIGANTIBVS, ET coxendicis ac genu articulorum, deq; reliquis omnibus, quæ in tibia & pede habentur ligamentis. Caput LXI.

Perpaucа ligamenta delineauimus: et quũ mẽbranea ſint, ab oſſium potiſſimùm circũſcriptionibus petenda & cõfingenda ueniunt,

Ligamenta ſacri oſſis, et ipſi adnexorum oſſium

LIGAMENTVM, ilium oſſis ad ſacrum os contextum ambiens, membraneum quidem eſt, ſed admodum robuſtum. Ligamenti autem portio, ſeſe ubi oſſa inuicem committuntur, inſerens, ita ualidum craſſumq; euadit ligamentum, ut cartilaginei ligamenti naturam prorſus repræſentet: cuius beneficio, & demum cartilaginis quoque interuẽtu, ilium os ſacro ualidiſſimè nectitur. Quemadmodum enim cartilaginis interceſſu, & ligamento orbiculatim commiſſuram ambiente, pubis oſſa inuicẽ contexuntur, ita quoque ilium os ſacro coarctatur. Præter hæc ſacri oſſis ligamenta, *a* aliud ex latere cõnexus quinti oſſis ſacri cũ ſexto quodammodo teres enaſcitur, in acutum proceſſum coxendicis oſſis inſertum. Quinetiam ab eadẽ ſacri oſſis ſede, in oſſis coxendicis appendicem, aliud b ligamentum fertur, quod unà cum prædicto oſſa hæc firmiùs connectit, & præterea recti inteſtini, & muſculorum ipſius fulcrum exiſtit. Poſtremò, in pubis oſſis foramine *c* membrana uiſitur, illi d ligamento omnino ſimilis, quod ſecũdùm cubiti longitudinẽ radium ulnæ colligat: ſubſtantia enim huic adamuſſim reſpondet, & fibris conſtat deorſum in latus obliquè procurrentibus. Ligamẽta femur coxendicis oſſi adnectentia, duo magis præcipua cenſentur, *e* unũ orbiculatim articulum amplectens, cuiuſmodi etiam alijs articulis eſt commune. Cæterùm ne aliquando femoris caput luxaretur, quoties uarijs motibus femur, magnam corporis molem ſuſtentans, mouetur, ligamen hoc quod diximus, craſſiſſimum robuſtiſſimumq; euaſit, nulli ligamento ex his quæ articulos circũdant, craſſitie ſecundum. Et tanti momenti uſusq; id ligamentum Græci eſſe putarunt, ut etiam totius articuli nomine illud ἰσχίον appellare non dubitauerint. Quin etiam huic ligamento articulum ambienti, non ſolùm priuata craſſities duritieſq; acceſſit: uerùm hoc peculiariter ſibi uendicat, quòd neque capitis femoris, neque acetabuli oſſis coxendicis ſupercilio inſeritur, aut ab illis prodit: totam enim femoris ceruicem ambit, illi nuſquam quàm ad magni femoris proceſſus radicem orbiculatim circumnatum: reliquę autem parti tantum citra omnem connexum incumbit. deinde acetabuli ſupercilio non adnaſcitur, ſed paulo ſupra ſupercilij radicem oſſi coxendicis. Atque hic prouidè Natura ab aliorum articulos ambientium ligamentorum fabrica reclinauit. nam ſi hoc coxendicis ligamentum aliorum ligamentorum ritu ſupercilijs connatum fuiſſet, neutiquam oblongum femoris caput aptè moueri permiſiſſet. quod ſanè adamuſſim ſpectabis, quum inter ſecandum femora inuicem adducere, & rurſus abducere conaberis. Mirum enim dictu eſt, quàm femoris caput antrorſum extra ſinum feratur, dum alterius pedis calcem, uelu ti perpendiculi lineam, medio interioris lateris alterius pedis adhibemus: quod in illo pedum ſitu fieri cernimus, quum in choreis notam, quam bis ſimplicem uocant, hocq; ſigno .ſſ. indicant, erecti fingimus. Ad hæc, præterquàm quòd coxendicis oſſis ſinus admodum cauatus eſt, aliud adhuc ligamentum, etſi nõ colliget, orbiculatim ſinus ſupercilio adnaſcitur, quod ſinum adauget, & eorum ligamentorũ naturæ participat, quæ cartilaginea ſunt. Verùm id cauitatem non ſolùm auget, ſed etiam in cauſa eſt, cur minus oſſis ſupercilium in uehementibus femoris motibus, quũ fragilè ſit, abrumpatur: ſua enim duritie ligamen-

a 13 tab. o. b 10 ta. ꝺ. c 14 ta. b. d 7. tab. V inter S, T. e fig. ca. 1 P, P.

Mẽbrana pubis oſſis foramen occupans.

Femoris ad coxendicis os ligamenta.

tum impetui resistit, & sua mollitie cedens, eundem exoluit. Porrò *f* aliud coxendicis articulo peculiare ligamentum, teres est, & adeò durũ, vt cartilagineus neruus meritò ab alijs appellatum fuerit. Hoc ex medio capitis femoris enatum, non in acetabuli centrum inseritur, at in humillimam ipsius sedem, *g* ubi adeps, non autem cartilago sinui oblinitur, ipsumq; coxendicis ossis acetabuli supercilium h deficit. *i* In genu uerò articulo, præter commune ligamentum, omnibus obductum articulis, alia quædam ualida robustaq; (potissimùm quum illud vniuersum articulum, certis rationibus ambire non posset) rerum Opifex fabrefecit. quando enim quinque sunt genu articuli regiones, anterior, posterior, interior, exterior, & media, singulis peculiare quippiam Natura præposuit. Anteriori quidem, quę membraneo ligamento prorsus destituitur, & tamen regio admodum fallax, & summopere laboratura est, *k* mola patella ve simul cũ illam continentibus tendinibus prętenditur: quæ quum abundè articulum stringat, nullo hic opus erat ligamento, neque etiam (ut dixi) membraneo, omnes articulos ambiente, quod malè inter femoris os & patellam fuisset repositum. Posteriori similiter laboraturæ, robustum neruosumq; ligamentum præponitur, quod ex media posteriori tibiæ regione originem capiens, rectà sursum fertur, & bifidum *l* utrorumque femoris capitum posteriori sedi qua maximè illa dehiscunt, implantatur. Cæterùm mediæ regioni duab. nuper dictis digniori maioriq; egenti firmamento, Natura ualidissimum & cartilagineum largitur ligamentum, quod ex tota prominẽtiori inter duos tibiæ sinus *m* parte enatum, femoris posteriori parti, quà ipsius capita maximè inuicem distant, cum paulo antè dicto inseritur. Verùm præter hoc ligamentum, interdum adhuc mucosum quoddam et gracile reperias, in medio genu articuli locatum, ad anteriorem iam dicti ligamenti regionem, quod similiter à tibia in femur pronascitur. Exteriori genu regioni iniurijs magis quàm interior patenti, crassum quoque & quodammodo teres obductum est ligamen, femoris & fibulæ tibiæq; ossa inuicem colligans. Huius ligamenti humilius extremum, capiti *n* musculi substernitur, cuius tendinem ad posteriora inferioris fibulæ appendicis perreptantem, uersus pedij os pollici præpositum protendi relatum est. Porrò interior genu regio, quæ cæteris omnibus in tibiæ motibus minus debebat dehiscere, & ijs quæ cruri occursant, minus obuiam ire, ligamen nanciscitur, iam dicto tum gracilius, tum mollius. quod etsi ex interiori femoris latere enascatur, in tibiæ tamen latus non insertatur, sed uelut ad aliud exterius ligamentum in tibiæ priora maiori sua portione contendit. Cæterùm præter hæc omnia, peculiaris huic articulo, quemadmodum superiori libro scripsi, *o* cartilago inijcitur, quæ duritia exquisitæ cartilagini nonnihil cedit, & cum ligamento quippiam commune obtinet. Quantum uerò ad articuli genu securitatem ea cartilago ualeat, illic quoque diximus. nunc autem in exteriori ipsius circumferentia, qua quodammodo ex articulo eminet, membraneis ligamentis ex ipsa prodeuntibus, femoris & tibiæ eam colligari, additum esse uoluimus. *p* Ligamen fibulam tibiæ iuxta genu articulũ colligans, forte quidem est: sed ut in aliorum ossium commissuris, ab exteriori tantùm parte, ossium connexum circundat. Quà uerò tibia fibulaq; inuicem dehiscunt, per ossium longitudinem *q* ligamentum membraneum habetur, illi par, *r* quod in cubito repositum esse commemorauimus. atque id à tibiæ osse in fibulam porrigitur, fibris intertextũ, à tibiæ osse deorsum obliquè in fibulam excurrentibus. Quemadmodum uerò cõformatione hoc tibiæ ligamentum cubiti ligamento respondet, ita ẽt parem cum illo usum præstat: fibulã enim tibiæ alligat, & interstitij ritu anteriores tibiam occupantes musculos à posterioribus dirimit, illisq; qui ipsi adnascuntur, exortus robur porrigit. Pedis ligamentorum nonnulla prius exposita sunt, *s* trãsuersa nimirum, quæ tendinibus obducuntur; quorum quædã ad ossium commissuram simul faciunt, alia uerò duntaxat munimenta quædam tendinum, & ne illi è suis finibus exurgant, uincula ac anuli existunt. Sunt uerò transuersa pedis ligamenta, si obiter considerentur, tria. *t* Primum in anteriori tibiæ sede, ad ipsius cum pede articulum consistit, & ad tibiæ ǫs & fibulã refertur: hoc enim ossa connectit, & plurimos tendines transmittit. Istud utcunque perpendas, unum simpliciter est. *u* Secundum ab interno malleolo in calcis os inseritur, ossiumq; etiam colligationi auxiliatur. si uerò exactè diuidatur, tres anulos, & ueluti tria ligamenta efformare uisitur, quæ priuatim ad suos quosque spectant *x* sinus, trium tendinum nomine, ut & ipsi tres sunt, exculptos: quorum calci proximus, *y* musculi tendinem admittit, qui pollicis secũdũ flectit internodiũ. Sinus huic accumbens, secundusq;, *z* tendini uiam prębet, tertios quatuor digitorum articulos flectenti. Tertius uerò sinus, unà cum ligamento in posteriori interioris malleoli sede repositus, à Natura illi tendini præparatus est, quẽ *a* musculus efformat, inter pedis motores quintus. b Tertium porrò transuersum pedis ligamentum, à fibula in calcem fertur, itaq; ad ossium colligationem iuuat. quà autem duobus, quibus commune est, finibus obducitur (quum illi sinus in uno duntaxat cauentur osse) tantùm tendinibus famulatur, *c* septimi & *d* octaui musculorum pedem mouentium. Ad hæc, in inferna pedis digitorum regione, transuersa ligamenta perinde consistunt, ac in manu. Verùm præter transuersa ligamenta, quæ etiã prius expressimus, in pede alia permulta habentur. Primum ex tibiæ osse in fibulam procedens, inferiùs tibiæ ossis fibulam colligat, membraneũ similiter, ac aliorum articulorum ligamẽta existens. Deinde & aliud quoque reliquis articulorum ligamentis respondet, quod uniuersum articulũ tibiæ cum talo amplectitur. Post hæc, quatuor sunt ligamenta cartilaginosa, ex quibus nõnulla in alto conduntur, alia exteriùs ossa ambiunt: quæ simul omnia talum quatuor, quibus firmatur, ossibus connectunt. Primum ex internis tali partibus, quibus interno malleolo excipitur, originẽ obtinet, & in tibiæ ossis partem, quæ talum respicit, innascitur, id os talo colligans. Secundum exterius est, interioriq; respondet, fibulam talo nectens. Tertium cæteris robustius, & admodum insigniter cartilagineum, ab inferiori tali sede, propter ipsius ceruicis radicem, nimirum quà calci is committitur, principiũ ducit, & calci inter duas, quibus talo coarticulatur, commissuras innascitur. Quartum, tali caput ossi nauiformi connectit: ex tali enim

ceruicis

Marginal notes (left):

Ligamenta genu articuli.

Ligamenta fibulam tibiæ ossi committentia.

Pedis ligamenta trãsuersa.

Alia pedis ligamenta, ossa tãtùm cõmittẽtia.

Marginal notes (right):

f fig. cap. 1 O, & 2 fig. cap. 49 P.
g 1, 2 fig. cap. 29 lib. 1 g.
h 1, 2 fig. cap. 29 lib. 1 h.
i Pete hæc ex figura 1 ca. X, S, V, T, & c.
k 8 tab. K.
l 1 fig. ca. 30 lib. 1 E. F.
m 7 fi. cap. 31 li. 1 l inter F, G.
n 6 tab. Φ.
o 8 fi. cap. 31 lib. 1.
p fi. 1 cap. Υ.
q fi. cap. 1. a. 15 ta. T. inter S, R.
r 7 ta. V inter S, T.
s 1. ta. δ, γ. 2 ta. Λ, Σ, ς.
t 1 tab. δ. Λ.
u 1. tab. γ. 2 tab. ς.
x 15 ta. charact. 1, 2, 3.
y 14 ta. Λ.
z 14 tab. ... & θ musculi Ξ.
a 15 tabu. D, E.
b 2. ta. Σ.
c 2 tab. χ.
d 2 tab. ⊥.
Hæc nullibi picturis proposuimus, sed ex ossium delineationibus petuntur ex figuris scilicet cap. 31 33 li. 1.

ceruicis termino originem ducens, iam dicto ossi inseritur, uniuersumq; ambit articulum. Verùm præter
cartilaginea hæc, membraneum aliud ligamentum omni ex parte calcis cum talo obducitur connexui,&
ualidum quoque aliud à tali ceruice in tesserã imitans os implantatur. Porrò ligamen, calcis os huic tesserę
simili ossi committens, robustum quoque est,& cartilagineum, sed duntaxat articulum amplectitur. Quē-
admodum uerò in manu brachialis ossa inuicem durissimis cartilagineisq; ligamentis colligantur, ita
quoque tarsi ossa tum inuicem committuntur, tum etiam ossi cymbam imitanti. Validissimum autem,&
peculiare uinculũ in inferiori parte tarsi ossa obtinent, quod non solùm extrema uincit, imò penitiùs sin-
gulis insertum, ossium quoque media inuicem constringit. Pedij autem,& digitorum ligamenta, manus li-
gamentis correspondent. Sunt enim omnia membranea, his tantùm exceptis, quæ superiori pedij ossium
e fig.cap.1 interuallorum parti immittuntur: illa siquidem cartilaginea sunt, & in profundo seu medio articuli genu
X, repositi, *e* ligamenti naturam referunt.

MVSCVLORVM IN TIBIA ET PEDE SEDEM OBTINENTIVM, ET ligamentorum omnium quę hactenus non resecta sunt, administrandi ratio. Caput LXII.

SI modò omnes musculos, pedis ac digitorum motibus famulantes, memorię confirman- *Quot mu-*
a 12 ta.Φ. Ψ, dę causa, in suis sedibus ordine recensebis, in posteriori tibię sede primùm *a* duo oc- *sculi in po-*
b 13 ta.Φ. current, à radice inferiorum femoris capitum ducentes originem,& surę nō mediocrem *steriori ti-*
c 13 ta.Ψ. portionem efformantes. Post hos sese exhibet, *b* qui totius corporis longissimum pro- *bia sede cō-*
mit tendinem. Sub hoc suræ *c* maximus, seu pedem mouentium quartus cōsistit, in cal *sistant.*
d 14 ta.V. cem cum nuper commemoratis insertus. Huic succumbit, *d* qui pollicis secundum in
e 14 ta.Ξ. ternodium flectit: deinde, *e* qui quatuor digitorum tertij internodij flexionis præcipuus autor est. Om-
f 15 ta. D, E. nium autem intimus habetur, *f* qui pedem mouentiũ quintus enumerabatur, uniq; tarsi ossium implan
tatur. adeò, ut iam omnes posterioris tibiæ sedis musculi septenarium constituant numerum, præter *g*
g 14 ta. Γ. musculum in poplite latitantem. Si enim,& illum posterioribus tibiã amplexantibus musculis adnumera
h 2.ta. X, ⸸. re uisum fuerit, octo tunc in posteriori tibiæ sede constitues. In anteriori tibię sede, unà cum illis *h* qui *Quot in an*
i 3.tab.Ψ. propriè externum ipsius latus occupant, sex numero descripsimus: *i* primum quidem, qui pedij ossi polli *teriori tibia*
k 4.ta.Ψ. cem sustinenti inseritur, ac pedem mouentium sextus recensebatur: *K* secundum, qui quatuor digitos ex *sede.*
l 4 tab.Ω. tendit. huius autem *l* portio, quæ in pedij os minimo prælocatum digito inseritur, tertius erit. Aut si hanc
m 5 ta.Φ. portionem à secundo non distinxeris, iam duo duntaxat hactenus tibi in anteriori tibiæ sede habentur. At
n 6.tab.Φ. age, tres esse dona, ac *m* quartum enumera, cuius ope pollex extenditur: *n* quintum uerò, qui fibulæ ex
o 6 ta. Ψ. porrectus, pedisq; inferiora subiens, in os pedij pollicem sustentãs inseritur: *o* sextum autem, qui iam di-
p 13 ta.π. cto succumbens, pedij ossi ante minimum collocato implantatur. In inferiori pedis sede *p* ligamen-
q 14 ta.Θ. tum primum sese offert, lati tendinis uicem gerens: postmodum *q* musculus secundum quatuor digitō- *Quot in pe-*
r 13 ta.ρ,ς. rum os flectens: deinde *r* utrinque ad huius latera unus, hic quidem pollicem introrsum ducens in la- *de.*
s 14 ta. δ, θ. tus, ille uerò minimum extrorsum abducens. Post hos in conspectum ueniunt *s* tendines, tertia qua-
t 14 ta. λ, μ. tuor digitorum internodia flectentes: quibus exporriguntur *t* quatuor musculi, quatuor digitos polli-
15 ta.N ci admouentes. Omnium autem intimi illi consistunt, *u* qui primos digitorum articulos flectunt.
u 15 ta.L, ε. In superiori autē pedis sede illud duntaxat *x* musculosum corpus reponitur, quod pollicem,& tres il-
x 6.ta.Ω. li proximos digitos in latus externum abducit. Cæterùm dicta iam musculorum series, etiam sectionis ra-
tionem commonstrat, quam in eo crure aggredieris, in quo iam antè tibiam mouentes musculos resecui-
sti. Per suræ itaque longitudinem sectio in cute, & adipe & carnosa membrana ad calcem usque duce-
tur: deinde alia ab interno pollicis latere ad calcem usque,& hinc per pedis exteriora ad paruum usque di-
gitum tentabitur. adeò, ut uniuersam tibiæ,& pedis cutem auferre possis, ea tantùm relicta, quę plantã in
duit. Quum primùm igitur laniorum more hoc præstiteris, acutiori nouacula à calce cutem adimes, per a- *Ligamenti*
dipem transuersi semper ductis ductionibus. In quo opere, attento animo cutis connexus spectandus ue- *latescentis*
y 13 ta.π. nit, qui ad liuescentem perficitur *y* sedem musculi secundum quatuor digitorum os flectentis, num scili- *tendinis vi*
cet tendo aliquis (uti quorundam uidetur esse sententia) citra adipis interuentum cuti proximè adnasca- *cem subeun*
tur: ac deinde, quum nullus erit tendo, cuiusmodi ligamentum id censere debeas, quod ego nunc primus *tis.*
lati tendinis in manu uices gerere dixi. Vbi hæc (adhibita sectioni quoque simia) in pedis planta eo diligē-
tiùs, quo ego hic plura recensuerim paradoxa, intuitus fueris, ad tibiam tę conferes, ligamento illo, uel mē
brana, utcunque id tandem appellare tibi uisum est, à musculo, qui secundos quatuor digitorum articulos
z 1 tab. x, y. flectit, nondum deraso. Atque hic omnium primùm spectabis, qui ex tota excarni tibiæ ossis *z* sede mem
braneum ualidumq; ligamentum prodit, quod pertinaciter omnibus in tibia repositis musculis obnasci-
tur,& eorum summas superficies unà connectit,& ueluti uinculi usum præstat, cuius beneficio musculi in
a 12 ta.Φ, Ψ. sua sede non errantes, continentur. Mox nouacula aut cultello à femoris inferioribus capitibus, *a* duorũ
musculorum principia liberabis, quos primos in posteriori tibię sede dicebam occurrere. In horum capitũ *Primi & se*
b 13 ta.Φ. dissectione aliud nihil cauendum est, quàm ne cũ externo musculo, tertij *b* musculi caput ab externo fe- *cundi pedē*
moris capite unà imprudens auferas. Illud enim caput opportunissimè seruatur, donec primos duos à quar *mouētium.*
c 8 ta.r.ab f. to eousque diuulseris, ut iam non amplius communem illorum tendinem à quarto *c* dissecare ualeas. Re *Tertij.*
flexis itaque his duobus musculis, & sesaminis, quę illis innascuntur, ossiculis unà quoque obseruatis, ter-
d 13 ta.Ψ. tij quoque caput liberabis: quod in manu sinistra assumens, à quarto *d* musculo deorsum uelles. atque id
citra negocium tantisper feceris, dum ad quarti musculi internum latus peruenias: hic enim cultello acu-

tiori à ſubditis ad calcem uſque eſt diſſecandus. Dein ipſius inſertio tanto accuratiùs eſt animaduertenda,
Quarti. quanto hæc in hominibus à ſimijs magis uariat. Hoc itaque muſculo à calcis oſſe reſecto, pedem mouen-
tium quartum, & totius ſuræ maximũ ſuo exortu libera, & utrinque ad ipſius latus, quà ſubditis incumbit
corporibus, longam ſectionem ducito, quæ membraneum id ligamentũ, inuolucrum ue diuidat, cuius au-
xilio muſculos inuicem externa ſuperficie connecti diximus. Siquidem ilico atque muſculum ſuis lateri-
bus, & capite liberaueris, promptiſſimum erit, illum à ſubditis ad calcem uſque detrahere. Vt uerò accura-
tiùs inſertionem ſpectes, profuerit illum proximè à calcis oſſe acutiori nouacula ſeparare: & dein ſtudioſe
expendere, num fortaſſis aliqua tendinis huius portio latum in pede produceret tendinem. nam, & id quo-
Lib. 2 de Adminiſt. ſect. que ſemel Galenus uidetur innuere. Tempeſtiuum nunc erit, à *e* muſculo quatuor digitorum ſecundum *e 14 ta. Ω.*
internodium flectente, *f* ligamentum illud abradere, quod ego tendinis lati uicem gerere protuli. Dein- *f 13 ta. π*
de ſedulò calcis oſſe *g* muſculus ille liberabitur, qui paruum digitum in externum latus abducit, & ſta- *g 13 ta. ς.*
Primi digitos mouentium. Decimiſeptimi. Decimioctaui. tim ille, *h* qui pollicem in internum latus à cæteris digitis amouet: ut *i* muſculus quatuor digitorum ſe- *h 13 ta. p.*
cundum articulum flectens, ſeſe offerat, isq; à calcis oſſe liberari, ac poſtmodum ad digitorum radices du- *i 14 ta. Θ.*
ci queat. In tendinum uerò ipſius adminiſtratione, pari modo, ut in manu fieri præcepimus, cultello exiguo
tranſuerſum digitorum ligamentum per ipſius longitudinem diuides: ac deinde, qualiter id ſubditos ten-
dines tranſmittat, ac qui in ſecundos articulos illi inſerantur, ſpectabis, ſectionem rurſus ad tibiæ poſterio-
Muſculi in poplite latitantis. ra conferens. Iam enim in poplite latitans *k* muſculus, adeò pulchrè occurrit, ut ipſius naturam non mi- *k 14 ta. Γ.*
nus, atque ego illam deſcribere poſſim, intueri ualeas: & non oſcitanter animaduertere integrum ſit, num
uel minimùm tibiæ flexioni opitulari queat. Hæc intuitus, illum à genu articulo liberabis: & niſi articulũ
ad ligamentorum inſpectionem ſeruare propoſitum ſit, nihil prohibet, à tibia femur liberare, quo commo-
Secundi & tertij digitos mouentium. diùs tibiam & pedem poſtmodum pertractes. Abſecto igitur, aut relicto, utut lubet, femore, *l* muſculũ, *l 14 ta. Λ.*
pollicis ſecundum flectentem internodium, ſuo principio liberatum, à ſubditis ad calcem uſque detrahes.
Deinde, & illum quoque ſimiliter auelles, *m* qui tertium quatuor digitorum os flectit: ut iam utriſque ad *m 14 ta. Σ.*
ſuos ſinus deductis, tranſuerſa ipſorum ligamenta, longa ſectione diuidere, ac poſtmodum illorum X lite
ræ inſtar incubitum examinare liceat. Ille enim e ueſtigiò obuius eſt, quum ex ſuis ſinibus detractos tendi-
nes, à pedis planta deorſum reflectis. Neque ita duntaxat incubitus ille conſpicitur: imò etiam *n* portiun *n 15 ta. Q.*
cula ſe offert, à muſculi pollicem flectentis tendine, illi admixta tendini, qui tertium indicis internodium
Muſculorũ tres digitos pollici adducentiũ et prima quinque digitorum oſſa flectentium. flexurus eſt. Quinetiam hac adminiſtratione occurrunt *o* muſculi, quatuor digitos pollici adducentes: *o 14 ta. λ.*
quos à calcis oſſe liberatos, atque ad inſertionem perductos, unà cum tendinibus, quibus illi porriguntur, *μ. & 15. tab. N.*
adimere conuenit, ut *p* carnea moles, primos digitorum articulos flectens, inſpiciatur: quam ex tuo ar- *p 14 ta. ß.*
bitratu, aut prorſus à pedij oſſibus abrades, aut illis connexam ſines: neutiquam hic præteriens ſeſa- *& 15 tab.*
minorum officulorum examen, quæ carneæ illius molis tendinibus diximus eſſe peculiaria. Iam *q* mu- *L, dein e.*
ſculus, qui adhuc in poſteriori tibiæ ſede reliquus eſt, quiq; pedis motibus famulatur, à fibula, & tibiæ oſ- *q 15 ta. D, E.*
Quinti pedem mouẽtium. ſe, & horum membraneo ligamento, ad poſteriorem uſque interni malleoli ſedem liberabitur: ac pro-
prio ipſius tranſuerſo ligamento longa ſectione diuiſo, muſculus ille ad inſertionem uſque ducetur. Cæ-
terùm iam opportunum eſt, & anteriores tibiæ muſculos aggredi, hicque omnium primùm tranſuer-
Sexti pedẽ mouẽtium. ſum in humiliori ſede tibiæ iuxta pedem occurrens *r* ligamentum longa ſectione diuidere. In quo ope- *r 2 tab. δ.*
re magna tendinum congeries ſeſe exhibebit, quorum (ut ſingulos ordine intuearis) primùm attolles, qui
à *s* ſexto pedem mouentium muſculo producitur: cuius capite, aliorum muſculorum modo, ab exortu li- *s 1 tab. z.*
Decimiquarti digitos mouentium, unà & noni pedem mouẽtium. berato, is ad inſertionem uſque ducendus eſt. quod mediocri fit negocio, ſi utrinque muſculi latera ab ip- *3 tab. Ψ.*
ſi connatis cultello aut nouacula diuiſeris. Poſt hunc, totum ſeſe oſtendit quatuor digitos extendens *t*
muſculus, unà cum portione illa, *u* quam nonum pedem mouentium enumeraui. Vbi hic à tibia libera- *t 4 tab. Ψ. u 4 ta. Ω.*
tus, ad inſertionem ductus erit, is aggredietur, *x* qui pollicem extendit: quem ſimiliter à tibia liberatum, *x 5 tab. Φ.*
ad inſertionem ducere expedit: mente adhibita, qui eius muſculi tendo, quà caput pedij oſſis primo polli-
Decimiquinti. cis oſſi inarticulatum ſuperat, calli in modum indureſcit, perinde ac quà primi pollicis oſſis ſedem ſecun-
dum os ſubeuntem contingit. eo namque uſu, quo innumeris ſanè tendinibus ſeſamo comparata officula
Seſaminis oſſibus ĩ tẽdinibus digitos pedis & manus extendentibus reſpondentium ſedium examen. innaſcuntur, tendo iſte cartilagineus, & in ſenibus penè oſſeus, dictis nunc locis efficitur. quod etiam cæ
teris tam manus, quàm pedis digitos extendentibus tendinibus inibi quodammodo euenit, ubi oſſium læ-
uem, & cartilagine obcruſtatam tangunt ſuperficiem, quæ oſſibus articulatur, quibus tendines, ut illa mo-
ueant, inſeruntur. Superſunt adhuc in tibia *y* duo pedis motibus famulãtes ſi muſculi, qui fibulæ exporri- *y 6 ta. Φ. & Ψ.*
guntur: quorum adminiſtratio à *z* ligamentorum tranſuerſorum, inter calcem, & fibulam exiſtentium,
diſſectione inchoabitur: & deinde illorum tendinibus eleuatis, uniuerſum muſculorum corpus à fibula di *z 2 ta. Σ.*
rimetur, ut poſtmodum ipſorum inſertionẽ liquidò uideas. ac demum *a* muſculoſum corpus, quod ſupe- *a 6 ta. Ω.*
riorem pedis ſedem occupat, ſuis principijs liberatum, ad ipſius tendinũ inſertionem perducas: atque ita
Septimi & 8 pedẽ mouentium. uniuerſæ muſculorum fabricæ unà nunc mecum ſummam manum imponas, ac ligamentorum, quæ adhuc
reliqua ſunt, naturam ſpectes, quorum adminiſtratio priuatim nihil, aut peculiare exigit. Si enim iam *b* li *b 10 ta. γ, δ.*
Decimiſexti digitos mouẽtium. gamenta, ex latere oſſis ſacri, ubi quintum os ſexto committitur, prodeuntia, ſimul cum *c* membrana, pu-
bis oſſis foramen occupante, inſpexeris, integrum erit, illum os à ſacro, impetu abrumpere, & cõmiſſuram *c 14 tab. b.*
Ligamentorũ adhuc reliquorũ adminiſtratio. ambiens ligamen ſimul cũ cartilagineis ligamentis intueri. Mox ad coxendicis articulum accedens, orbi
culatim ipſum ambies, *d* ligamentũ acutiori cultello trãſuer ſim diuidito, eiusq; craſſitiem, & ortum & in *d ſi. cap. 1 P. P.*
ſertionem inſpicito. Si modò femur in exteriora modicè duxeris, ex acetabulo ipſius caput elabetur, & te-
res *e* ligamentum ſe ſpectandum exhibebit: quo tranſuerſim diſſecto, acetabulum accuratè obſeruandũ *e 2 ſi. cap. 49 P.*
uenit, propter iam commemorati ligamenti inſertionem, & id ligamentum, quod ſinum augere diximus.

Priuſquam

f fig. cap. 1 S, T, V, X. g 8 tab. k.

Priusquã uerò genu *f* ligamenta administrentur, opportunum est perpendere, anteriori articuli sedi, præter *g* patellam, cum extendentibus tibiam tendinibus, nullum ligamentũ præponi. id enim ubi cõstabit, exterius ligamentum à femoris capite liberatum, ad fibulam deduces. Post hoc, internum quoque à femoris interno capite liberatum, similiter uersus anteriora tibiæ dissecabis: posterioris uerò regionis ligamentum, opportunè à tibia dissectum, ad ipsius in femur insertionem perduces. Diuiso postmodũ omni ex parte ligamento articulum ambiente, in latus tibiam postmodum reflecte, ac cartilagineum huius articuli ligamentum adamussim obserua, *h* cartilagines tibiæ ossis sinum augentes, ab articulo acutiori cultello separans. *i* Ligamenti, quod hic fibulam tibię alligat, natura, si ad commissuram id diuidatur, citra negocium conspicitur. *k* Membrana quoque, isthæc ossa, quà inuicem distant, intercedens, sese iam citra ullam sectionem offert. Transuersa omnia modò dissecta sunt, atque idcirco superest duntaxat, fibulam à tibia disrumpere, & ligamẽ hac humiliori sede ambo ossa colligans inquirere: dein acutiori cultello fibulam à talo, & postmodum à tibiæ osse talum liberare: ita enim duo sese offerunt tali ligamenta, cartilaginis specie donata. Duo autem reliqua disces, si cultello talum ab osse cymbam imitante diuiseris, & à calce talum abraseris: quod difficulter, idq; nisi acuto cultello perfeceris. Ad hunc modum reliqua pedis ligamenta aggredieris, nempe ipsis secundum ossium commissuras circumsectis. Quàm uerò concinnè hęc omnia sint formata, ex cuiusque ossis usu, & generali ligamentorum facultate, cuiuis notum esse arbitror. Quapropter neque hic, neque aliàs sæpius ad summi rerum Opificis encomia digressus sum, ne eadem semper aut de musculis, aut ligamentis repetenti, in nimiam molem hæc excrescerent. præcipuè, quum nihil facilius sit, quàm prolixè in usus enarrationem excurrere: si modò partium munus, & officiũ, à me semper descripta, non lateant.

h 8 fi. cap. 31 lib. 1. i fi. ca. 1 Y. k fi. ca. 1 a.

LIBRI SECVNDI FINIS.

ANDREAE

ANDREAE VESALII DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER TERTIVS,

QVO VENARVM ARTERIARVMQVE PER VNIVERSVM CORPVS SERIES DESCRIBITVR, ET PECVLIARES ipſi figuræ, quibus potiſſimùm conueniunt, Capitibus præponuntur.

QVID VENA, ET QVAE IPSIVS SVBSTANTIA & uſus. Caput I.

Quid tertio libro docendum.

OSSIVM, muſculorumq; hiſtoria ſuperioribus libris enarrata, proximum uidetur, uenarum arteriarumq; per uniuerſum corpus diſtributionem aggredi: ſiquidem Galenus in primo de Adminiſtrandis ſectionibus libro, hunc in Anatome diſcenda ordinem obſeruandum rectè præceperit. Nam alius fortaſſe quiſpiam earum a partium, quæ peritonæo, & coſtas ſuccingente membrana, & caluaria continentur, deſcriptionem, non uenarum modò, ac arteriarum, uerùm, & neruorum quoque deſcriptionem, oportere neceſſariò præcedere, haud ineptè arbitrabitur: quòd abſque earum partium notitia, omnis de uenis, arterijs & neruis ſermo tam difficilis futurus ſit, ut ego nequaquam improbauerim, hunc librum, & quartum, qui neruis dedicabitur, quinto libro, ſexto ac ſeptimo ſubijci, eosq; præſentem anteire: atque id maximè, cum quis ſectionum prorſus rudis, in iſtos libros primùm inciderit, & non in noſtra Epitome uel obiter ſeſe exercuerit. Ne tamen longiùs in pręſentia à Galeni, & cæterorum qui ipſum præceſſere diſſectionis profeſſorum, placito declinem, hunc librum uenis arterijsq; cõſecrabo, à uenis, quòd plures ſint, arterijsq; magna ex parte inſternantur, ſumpto ſermonis exordio, liberaq; ſentẽtia lectori in noſtris libris tranſponendis relicta.

a Oſtendũ has 5, 6, 7 librorum figura.

Quid uena.

b Vena igitur pars eſt inſtrumentaria, teres, fiſtulæq; inſtar cauata, & ſanguinem, corporis partes enutriturũ, unà cum naturali ſpiritu, infigniter (ſi quis modò ſit) caliginoſo, deferens. Hęc unica, peculiari, propria ue conſtat tunica, quæ colore, ac quodammodo craſſitie, & forma membranis reſpondet, ſed aliàs ab illarum natura plurimũ diſcrepat. Membrana namq;, ſimplex ac ſimilare corpus cenſetur: & omni ex parte, quomodocumq; diſcerpatur, perpetuò membranę nomen retinet. Venæ autẽ tunica, corpus eſt inſtrumẽtarium, ex ſimilaribus partibus, fibris uidelicet, cõformatum. Quemadmodũ enim membranei muſculorum tendines ferè unico fibrarum genere intexuntur, atque hac occaſione non in ſimilarium, ſed inſtrumentalium partium claſſem reponuntur, ita uenæ tunica triplici fibrarum genere conſtituitur. Cuiuſmodi fibræ Græcis ἶνες nuncupantur: & ſubſtantia quidem, forma & colore, muſculorum fibris reſpondent, actione autem plurimum ab illis uariant. Hæ enim maxima ex parte, carnea muſculorũ ſubſtantia obſitæ, arbitrario: illæ uerò nulla eiuſmodi carne implicitæ, naturali motui præficiuntur. quippe ut motus è noſtro arbitratu pendentes, fibrarũ in muſculis auxilio perficimus: ſic naturales motus, uniuerſo corpori ſubſeruientes, fibris quibuſdam obeuntur, quæ organis toti corpori famulantibus intertextæ ſunt. Quanquam naturales motus non omnes, ſed materiæ duntaxat alicuius attractio, retentio, & expulſio, huiuſmodi fibris adimpleantur. Voco autem in præſentiarum uim attractricem, retentricem & expultricem, non quæ ſingulis partibus ad ſui nutritionem à Natura eſt ingenita, ſed qua quędam corporis partes commune aliquod uniuerſo corpori munus præſtant. Etenim prorſus alia mihi cenſetur attractio cibi per ſtomachum in uentriculum, & ſanguinis è caua uena in dextrum cordis ſinum, & aeris ex arteria uenali in ſiniſtrum cordis ſinum, & ſeminis in uterum, & ſanguinis in uenas, & ſpiritus in arterias, quàm attractio, cuius beneficio partes illæ nutrimentum ſibi familiare, & quo priuatim aluntur, ad ſeſe pelliciũt. Rurſus longè alia excretrix facultas eſt, qua uentriculus cibum à ſe confectum, in inteſtina propellit, & qua rurſus inteſtina ſuperiora eundem in inferiora protrudunt, & qua cor ſanguinem in pulmones, uitalemq; ſpiritum ſimul cum ſanguine, impetu per corpus ruente, in magnam arteriã mittit, & qua ſanguinem una uenæ pars in ſubſequentem continuò deriuat, & qua vterus fœtum & veſica vrinam excernunt: quàm ea ſit, qua nũc dictæ partes proprij nutrimenti recrementa à ſe abigunt. Ad hęc, prorſus alia putatur cibi potusq; in vẽtriculo, & fętus in vtero, & vrinæ in veſica, & ſanguinis in venis, & ſpiritus ac ſanguinis pariter in corde retẽtio: quàm ea ſit, cuius beneficio cor, vẽtriculus, veſica, vterusq; familiare nutrimẽtũ ſibi ſeruant & retinent. Motus igitur omnibus ſimiliter partibus proprij, atq; alijs nõ ſubminiſtrantes, inſita partibus dũtaxat ui, citra fibrarũ opem omnino fiunt. Sed partes, quas aut attractionem, aut retentionem, aut expulſionem partibus alijs, uel toti etiam corpori ſubſeruientem, & commodam obire neceſſum eſt, ad eam functionem fibras quaſdam ſibi uendicant, quarum auxilio illam complent. Et quemadmodum tres ſpecie sũt motus, ita quoque triplex fibrarum genus à Natura conſtructum eſſe credimus: rectum uidelicet, obliquũ, & tranſuerſum. Ac rectę quidem fibræ attractioni conducunt, obliquæ autem retentioni, tranſuerſę expulſioni.

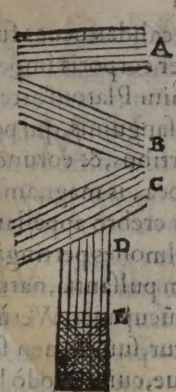
b fig. cap. 5. ſi. cap. 6.

Vena corpus & quo à membrana differat.

Fibrarum qua natura motui praſunt, ab ijs quæ arbitrario famulantur, differentia.

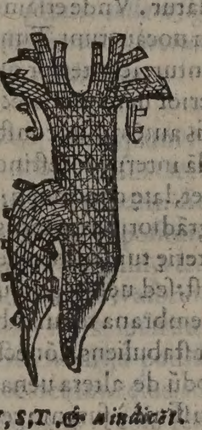
Fibrarum ſpecies, & functio.

Rudis fibrarum delineatio, in qua A transuersas indicat, B autem & C utrinsque obliquarum generis differentias, D uerò rectas. At E triplicis fibrarum generis implexum quodammodo exprimit, quæ mox subijcienda uenæ effigies accuratiùs proponet.

ſioni. Rectæ enim ſunt, quæ ſecundùm organi longitudinem expanduntur. Obliquæ autem, quæ ſecundùm obliquum organo obducuntur. Atque hæ circulares ſunt: ſed quum in duplici ſint differentia, inuicem contrariantur, ac ſe mutuò X literæ, aut potius duorum inuicẽ implexorum circulorũ modo decuſſatim interſecant, ita commode, quicquid organi cauitate cõprehenditur, retinentes. Tranſuerſæ ſecũdùm corporis latitudinẽ exactè tranſuerſim locantur, corpusq́; orbiculatim, quemadmodũ obliquæ, ambiunt: quanquam tranſuerſæ interim, circulares orbicularesq́; priuatim nũcupentur. Diſcet porrò quiuis fibrarũ naturam, ſi quũ uẽtriculus, aut inteſtina alicuius animalis, menſę apponentur, unguibus illorũ fibras inuicem diuellere, eaq́; corpora nihil pręter fibras quaſdã inter ſe ordine, & prout parti ex uſu erat, intertextas eſſe, expendere haud grauabitur. Idem ſpectabit, dum nuper mactati bouis ueſicam, aut anſerum ingluuiem inflari intuebitur: quandoquidem triplex illud fibrarum genus in modicè diſtenta iam ueſica manifeſtò ſeſe ſpectandum offeret. Contrà, ſi membranam aliquam, ut quę coſtas ſuccingit, aut peritonęum, in manus quis aſſumpſerit, leui negocio diſcet, hanc ſimplex ſimilareq́; corpus eſſe, omni ex parte ſibi par, nulliſq́; eiuſmodi fibris conformatum. Quum itaque uena organum ſit, uniuerſo corpori in ſanguinis adminiſtratione utiliter ſubſeruiẽs, Natura corpus ipſius membraneum, ac fiſtulæ inſtar, cauum conſtituit, ac certis quibuſdam fibris, non autem ut fors ferebat, intertexuit: ijs nempe, quas ſanguinis adminiſtrationi utiles fore cognouit. Quamobrem quum ſciret, uenam neceſſariò ſanguinẽ ad ſe admiſſurã, rectas illi communicauit *Venæ compoſitionis uſus.*

Venæ cauæ portio, à dextro cordis ſinu ad iugulum uſque conſcendens, qua fibrarum in uenarum corpore naturam, doctrinæ gratia studioſe finximus. Si fortè interim ramorum hic paſſim abtruncatorum rationem expetis, hanc uenæ portionem integræ cauæ uenæ delineationi quinti Capiti fini ſubijciendæ confer, in illa quid D F, G, H, I, K, N, S, T, & a indicet, perpendens.

fibras, quibus uena ſangninẽ in ipſius alliceret cauitatem. Deinde quia ſanguinis ad ſubſequentem uenæ partem, tanquã per riuũ, propulſione opus erãt, trãſuerſis quoque fibris eã donauit. Ne uerò ſtatim uniuerſus ſanguis in proximam uenę partem citra morã ex alia aſſumeretur, propelleretur ue, obliquas etiã fibras uenæ corpori implicuit. Ex tribus itaque fibrarum generibus, uenę corpus iſtud albę membraneaq́;, ſeu nerueę tunicę conflatũ eſt, diſtendi, & rurſus (ut cõtentæ materiei appoſitè congruat) in ſe collabi aptũ. Pręter hanc peculiarem tunicam, uena aliam ſubinde aſciſcit, pleriſque etiã corporis partibus communẽ. Quandocunque enim uenæ longo tramite aliquo ducuntur, aut oſſi, aut duriori cuipiã corpori incũbũt, aut alicubi ſuſpenduntur, tum ex conterminis membranis alia quædã inſtar membranæ tenuis tunica ipſis obuoluitur, cũ tutioris ductus, tum ad uicinas partes firmioris nexus gratia. Cæterùm uenæ uiſceri alicui inſertæ, aut p muſculi corpus digeſtæ, huiuſmodi tunica toto inſertionis progreſſu deſtituuntur, eaq́; neutiquam indigent, quòd abundè in illis corporibus firmentur: quodq́; ea tunica impedimento eſſet, quo minùs promptè ſanguis ex uenis ſudaret: aut ut ſanguis in uenis collectus, ſubſtãtię alicuius uiſceris uim tardiùs experiretur. Omnes uenas primaria ratione, ut ſanguinẽ ſingulis corporis partibus deferant, ac ueluti canales, & ductus ſint, ex quibus partes omnes ſuum alimentum ſugant, rerum Opifex procreauit, quãquam quibuſdam earum ramis, ut c portæ uenę propaginibus, ad ſucci in uentriculo elaborati ad iecoris portas attractionẽ, ceu alijs ad excrementorum (ut d quæ in renes ſeroſum ſanguinem deferunt) repurgationem quoque utatur, quas omnes ſuo loco commemorabimus. Num uerò ipſe (ne ſanguis fruſtra nullam à uenę corpore elaborationem ſentiens, per uenas deflueret) quandam ſanguificationis uim uenis indiderit, non adeò promptè aſſertum uelim, quantumuis id omnibus confeſſum ſit diſſectionis profeſſoribus. & ſi fortaſſis hæc uirtus uenis tribuitur, ea non rubicundum parabit ſanguinem, ſed uenæ corporis inſtar album: ſiquidẽ in omni naturali corporis noſtri partium concoctione, concoctum neceſſariò ſibi cõcoquentis colorem aſciſcit. Verùm iam tempeſtiuum erit, ex quibus nam partibus arteria fabricetur, perſequi.

Aſcititia & non peculiaris uenæ tunica.

Venarum uſus.

c fig. cap. 5. fi. 12 lib. 5 K.

d fig. ca. 6. & fig. 22 lib. 1 m, n.

Lib. 4. de Vſu part.

QVID SIT ARTERIA, QVAEQVE IPSIVS SVBSTANtia & uſus. Caput II.

a fi. ca. 12

b 1 fig. 38 cap. lib. 1.

Quid arteria, & quis eius uſus.

ARTERIA uas eſt, ſimiliter ut uena, membraneum, teres, ac fiſtulæ modò cauũ, a quo uitalis ſpiritus, & impetu ruens calidusq́; ſanguis per uniuerſum corpus diffunduntur: quorum beneficio, accedente arterię ipſius motu (qui dilatatione ac contractione fit) naturalis ſingularum partium calor, uitaliſq́; ſpiritus refocillantur. Porrò Hippocratis adhuc, & Platonis & Ariſtoteles tempore, arteria nuncupabatur, b qua inſpirantes, è naribus aut ore aerem in pulmones attrahimus: quaq́; rurſus expirantes, è pulmonibus eundem educimus. Nobis uerò uocatas arterias, illi uenas appellabant, atque arterias à uenis nonnulli ea ætate diſtinguebant, quũ has quidem nõ pulſantes, illas autẽ pulſantes appellarent. Ad hunc ſanè modũ Hippocrati ſecundo de Vulgaribus morbis libro, arteria uenæ nomine donatur: cuius agitatio, quũ in infantis partu uelox & magna, & ualida reperitur, ualidam, ac uegeto feruidoq́; calore præditã, in corde iraſcribilẽ

uim eſſe

uim esse testatur. Cæterùm sexto libro satis innuit, arterias subinde calidas uenas fuisse appellatas: uti arteriæ etiam nonnullis nominabâtur uenæ, flauũ et spirituosum, ac per corporis impetu diffusum, & tenuis subtilisq; substantiæ sanguinem uniuerso corpori deducentes. Ita enim Platoni arterias, uenas uocare libuit, quãdo in Timæo attestatur, cor simul & uenarũ fontem esse, & sanguinis, qui per omnia membra uehemẽter circumfunditur. Aristoteles autem in libris de Animaliũ partibus, & eorundem historia, subinde arterijs uenarum nomen elargitur. Nam ut reliqua prætercam loca, is magnam arteriam cauæ uenæ comparans, in tertio historiæ de Animalibus, illam minorem uenam crebrò appellat. Sed successu temporis, eam quę ex ore in pulmones pertingit, asperã uocare ueteres cœperunt; uasa autem pulsantia, naturalemque calorem recreantia, lęues arterias nũcupauere. Verùm nunc sola quę ab ore in pulmones diffunditur, suũ nomen seruauit, asperaq; arteria uocatur. Arteria itaque, cuius modò historiam instituimus similiter ac uena, membraneo cõstat corpore, comprimi, ac in se collabi, & rursus distẽdi idoneo: at lõgè solidiori, duriori, ac ex pluribus tunicis conformato. Arteria enim duas peculiares sibi uendicat tunicas: quarum exterior profectò robore ac crassitie uenarum peculiari tunicæ respondet: interior autem, plurium dissectionis procerũ suffragio ipsa exteriori tunica quintuplo ferè putatur crassior: & deín totum arteriæ corpus ad uenam collatum, sextuplum censetur. Interior tunica quibusdã, quia durior, & quauis mẽbrana lõgè crassior existit, χονδρώδης, seu cartilaginea appellatur. Vnde etiam Arabes forsitan, arteriam neruũ pulsatilem uocauerunt. Tunicę arterię, similiter ut uenę, fibris conformantur: ac interior quidem transuersis duntaxat intertexitur, exterior uerò rectis, & quibusdam mediocriter obliquis, transuersis autẽ nullis constat. Interior arterię tunica, ceu cutem quandã internę intestinorum & uentriculi superficiei modò contihet, latę continueq; araneorum telę manifestò persimile, & in grãdioribus arterijs præcipuè conspicua, & à nõnullis tertię arterię tunicę loco descripta. Quarta uerò alia peculiaris nulla est: sed ueluti quibusdam uenarũ, ita quoque arterijs alicubi membrana tenuis obhęrescit & circumtéditur, cõtegens eas, aut stabuliens, cõnectens ve ipsas proximis partibus, quemadmodũ de altera uenarum tunica retulimus.

Arteria corpus quales, & duæ ipsius peculiares tunicæ.

Arteria magna, quã ex corde pronascitur, portionẽ hic dissectam apertãq; finximus, ut arteriæ conspicerentur tunicæ. ac A quidem locum indicat, in quo potissimùm ea occurit tunica, quam araneæ telæ assimilamus. B autem & B interiorem notant arteriæ tunicam. Numerus autem ille 1, 2, 3 insinuat tres mẽbranas, magnæ arteriæ orificio præfectas, ac in decima sexti libri figura B, C, D notandas. Hic uerò E & D duarum coronalium arteriarum originem ostendunt. Foramina autem in arteriæ trunco ad uertebras deorsum deflexo conspicua, earũ propaginum sunt ora, quæ costis, dein septo, & alij ad renes usque organis digeruntur. Verùm hæc suo loco erunt dilucidiora: in præsenti enim figura tantum arteriæ tunicas obiter adnotare uisum fuit.

Asciti arteriarũ tunica.

Arteriæ cõstructionis ratio.

Atque hęc omnia iustissimè à summo rerũ Opifice sunt extructa. Fibras enim arterię corpus, eiusdem quo uenę usus gratia sortitur: ac plurimas quidem transueralas obtinet, ut ocyus ipsi ex [c] sinistro cordis sinu immissum sanguinem & uitalem spiritum toti corpori dispenset, neque alium in transmittendo recipiendoq; rhythmum, quàm cor ipsum, efficiat. Ad hoc namque munus magnopere transuersę conducunt, quas expulsioni à Natura pręfectas esse, dudum asseruimus. Quia autem expulsioni admodum obsunt obliquę, ut quę materias retineant ac reseruent, Natura paucissimas obliquas arterijs elargitur. Quę quum tenuiorem rarioremq;, & ueolciori impetu ruentem substantiam, quàm uenę, erant amplexurę, ac dum uiuit animal, perpetuò dilatandę, constringendęq;, meritò etiam duriori & crassiori, pluribusq; tunicis conformato corpore extruuntur.

c Patet in 9. & 10 fi. lib. 6.

QVIS VENARVM ET ARTERIARVM NVMERVS. Caput III.

AD hoc Caput omnes simul uenarum, & arteriarũ spectant imagines: uerùm quia alijs locis opportuniùs quàm hic, reponendæ ueniunt, ab interiori margine ad illas commodè remitteris.

Quatuor uenæ in maximum numerum redactæ.

QVOT in uniuersum corpus uenę, & item arterię deriuentur, si uniuersę soboles, uasorumq; omnes prorsus distributiones enumerandę sint, indicare arduum est, propemodumq; impossibile. At si uenę arterięq; propriam obtinentes circunscriptionem, ac proprijs ueluti terminis finitę duntaxat, numero quodam sint, complectendę, in procinctu illarũ est numerus. In natis et iam absolutisq; hominibus omnes uenæ ut plurimùm quaternario numero comprehenduntur, quę cęterarum omnium radices censentur. Atque [a] una, ex caua iecoris sede prodiens, in bilis uesiculam, uentriculum, lienem, intestina, mesenterium & omentum excurrit. [b] Secunda, ex gibbis iecoris, aut ut quibusdam uisum est, ex dextro cordis [c] sinu originem sumens, in reliquum corpus, solis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum serie dispensatur. ita tamen in iecoris substantia huius rami, primę enumeratę uenę propaginibus attenduntur, & quibusdam ferè sedibus eum in modum conuenire, uniriq; suis mucronibus & terminis uidentur, ut quidam non dubitauerint, primam uenam secundæ esse continuam, astruere, utcunque duarum uenarum loco iam dictæ nobis recenseantur. [d] Tertia itaque è dextro etiam cordis sinu pronata, frequenti admodum propagine in pulmones digeritur. Verùm hanc uenam hoc sibi priuatim uendicare audies, quod arteriarum

a 5. cap. & 12 fi. l. 5 h, k,
b figuræ capiti præposita & fig. li. 6. D, E.
c Patet 7 & 8. fi. lib. 6.
d 1. fi. ca. 15. & 6. lib. 6. l. 8 fi. C, D.

constat

conſtat [e] corpore,hinc etiam arterialis vena nuncupata:quæ etſi cauæ venæ corpori,citra alterius ſubſtantiæ medium,non eſt continua(quum ſcilicet ambas venas,quà inuicem proximè ſunt , cordis quædam ſubſtantia intercedat)in communem nihilominus ambæ ſpectant cauitatem , quam dextrum cordis ſinum eſſe,in ſexto libro docebimus.His [f] quarta fortè adnumerabitur,quæ ab vmbilico,vt ſi dicam, repens,in iecur abſumitur,ad fœtus enutritionem duntaxat animali ſubſeruiens.vnde etiam hæc in uenarum claſſe vix haberi debet,& potiſſimùm venæ circunſcriptione propria ſinitæ loco, quum ſi ad amuſſim ſingula examinentur , hæc non minus in iecoris venas pertineat , quàm fœtui peculiares [g] arteriæ , in magnum arteriæ truncum , ipſius ve ramos aperiri , ac tanquam trunci illius quodammodo propagines eſſe ſpectantur . A commemoratis itaque venis vtcunque eas in numerum redigere voles totius corporis venarum ſoboles diſtributionesq; pendent,ac ipſis reuera ſunt continuæ. Arteriæ verò,in maximum etiam numerum redactæ, duntaxat binæ cenſentur. [h] vna,quæ ex ſiniſtro cordis ſinu originem capiens , in vniuerſum corpus, præter quàm in pulmones , diſpergitur. [i] Altera ex eodem cordis ſinu pronata , in ſolos pulmones diſtribuitur : quæ quia venæ conſtat corpore , venalis arteriæ nomen obtinuit. Cæterùm ſi fœtus interim arteriæ , & venæ peculiare quid nanſciſcuntur , id ſuis locis , vbi vaſorum fœtus tradetur hiſtoria, fiet obuium.iam enim operæprecium eſt , è perfectorum venis exordium ſermonis ſumere : ac ſingularum enarrata ſerie , ipſarum vſum , diſtributionisq; rationem ſubiungere , ſimulatque nonnulla de glandulis addidero , quas Natura ſectionis , partitionis ve vaſorum robori præeſſe voluit .

Duæ arteriæ.

DE GLANDVLIS, VASORVM DIDVCTIBVS, ROBORIS GRATIA immiſſis , adnexiſque . Caput IIII.

PRÆSENTI Capiti nullam figuram duxi præponendam , quòd quàmplurimæ huc ſimul locari debuiſſent quinti , ac ſexti , & ſeptimi librorum figuræ , præter aliquot etiam muſculorum tabulas , ad quas ab interiori margine opportunè remitteris .

HAVD ſecus quàm Natura venæ,& arteriæ,præter proprias ipſarũ tunicas, aliam ſubinde membranam circundedit , cuius beneficio illæ conterminis partibus aptè alligentur , tutoq; prorepant: ſic quoque,quum minimè ignoraret,vnunquodque vas inibi noxijs opportuniùs expoſitum eſſe,vbi in ramos diſcinditur , tutæ fiſſionis gratia , ſubſtantiam inſuper quandam,vtcunque mollem,& nonnihil cedentem condidit , qua nodorum in arboribus ritu,vaſorum diuaricationes ſic paſſim repleuit,hancq; ramorũ ſciſſionibus ſubſtrauit,ac circundedit,vt nulla ipſarum facilè findi, vel inualida fieri poſſit . At quoniam violentiori motu vaſorum diuaricationes iniurijs potiſſimùm patent, & ſuper molli , mediocriterq; cedente ſubſtantia ſuauius uaſa quieſcunt,& demum eius auxilio,quamuis moueantur vehementiùs,impercuſſa , intregraq; cuſtodiuntur : haudquaquam,vt ſors ferebat,ſingulis vaſorum diſtributionibus huiuſmodi ſubſtantiam(quæ communi nomine Græcis ἀδὴν,& ὄγκος,Latinis verò glans & glandula & glandium,& interdum caro dicitur)Natura interiecit . Quandoquidem illa pauciſſimam,aut nullam propemodum diuiſionibus , quæ neque ſuſpenſæ feruntur,neque articulis,vario,admodumq; laxo motu præditis,incumbunt , communicauit, quòd illas vaſorum partitiones ex violento motu nihil paſſuras,ei perſpectum eſſet . Verùm vbi diuiſiones quapiam membrana ſuſpenſæ,aut ſuper articulos , qui in acutos mouentur angulos , longius porriguntur , eæq; plures in iſtiuſmodi ſedibus numero habentur : Natura hanc,de qua agimus, ſubſtantiam non mediocri copia illis uaſorum diuiſionibus circundedit : [a] vti per uniuerſam uenæ portæ diſtributionem eſt cernere,quòd hæc nimirum vniuerſa membranis duntaxat ſuffulta,ad uentriculum,lienem,& inteſtina excurrit.Pari inſuper ratione in [b] membranis cauitatem thoracis interſepientibus, & in [c] cerebro,ſuper [d] cerebri teſtes,ac [e] in anterioribus cerebri uentriculis(quòd inibi vaſa in membranis ſuſpenſa ferantur)hanc, quæ diſtributionis robori præeſt , ſubſtantiam progigni, ex reſectione doceberis : perinde ac [f] aliam,huic non admodum diſſimilem,inter vteri ſuperficiem,exteriusque fœtum integens inuolucrum, contineri audies,quæ multiplici, variæque uaſorum,de nouo in fœtus productione generatorum , diſtributioni , & ductui implicatur,attexiturque: ac demum illorum vaſorum , quæ membranis quodammodo ſuffulcienda erant,robori miris modis auxiliatur. vti & vmbilici [g] vaſis eiuſmodi ſubſtantia vſui eſt,quà ab interiori fœtus inuolucro in ipſius vmbilicum pertinent. Cæterùm [h] ſub ſuperiori pectoris oſſis fine, [i] ſub auribus , in axillis,in cubiti flexu, [k] in inguinibus, in poplite,& alijs nonnullis corporis ſedibus , propter adiacentium partium motus, numeroſæ uaſorum diſtributioni glanduloſam hanc ſubſtantiam attexi , adhiberique cernimus : etiamſi illa cauitatibus quoque quibuſdam implendis,infarciendisque, eà qua reponitur regione,ſubſeruiat.quemadmodum & glandulas quaſdam , ad vaſorum ſecuritatem,ac robur etiam auxiliantes, alicuius maioris vſus,quàm tuendorum vaſorum gratia,à Natura procreatas ſcimus. Cerebri enim [l] glãs, nuci pineæ, aut coni imagini comparata , & cerebri teſtibus incumbens , præterquàm quòd [m] partitionis ipſi incumbentium vaſorum robori confert,in cauſa etiam eſt , quo minus ea vaſa deorſum dependentia , meatus [n] initium obſtruant, qui ab anterioribus cerebri uentriculis ad quartum per cerebri teſtes, natesq; [o] ducitur. Item [p] glans nonnihil quadrata,ac oſſis cuneum referentis [q] cauitati, ſeu ſinui in interna caluariæ ſede incumbens , [r] adſtratis ipſi arterijs vaſis ve , aliquid accommodat , ſed potiſſimùm excipiendæ cerebri pituitæ gratia procreatur. Dein [s] glandulæ ſuperiori aſperæ arteriæ,laryngis ve ſedi in faucibus appoſitæ,ac amygdalis comparatæ,inſuper [t] quæ laryngis radici totæ propemodũ carneæ accũbunt,etſi vaſo-

Cur et quãdo vaſorũ diſtributionibus glandulæ immittantur.

Non omnes glãdes,uaſorũ diſtributioni accommodas, huic tantũ muneri ſubſeruire.

Aa rum

1 fi. cap. 5 B,C.
2 fig. lib. F.
fi. capiti 2 præpoſi- [...]g. et 2 fi. [l]ib. 5 K,L.
[...] fi. capiti 12 præpoſi[...]a. et 10 fi. [l]ib. 6 A.
2 fig. ca. 5. & 9 fi. [l]ib. 6 C,C.
Spectà id [i]n 3 figura lib. 5. & in 4 ad x,x, & [...], dein [i] 10 fig. li. & 11 [...]. L,M,M.
[...] 1 fi. li. 6 circa H,N, M, O & 2 [...]. ad F,G, [...],I,I.
[...] 6 fi. lib. 7 H. 7 fi. V.
[...] 7 fi. lib. 7 M,N.
[...] 4 fi. lib. 7 D, O. & 6 [...]. F,G,H,I, [K],L,M,N,
[...] 1 tabella fig. 30 lib. 5 [...], E, E. 2 [...]. I, I,I fi. [...]1 lib. 5 A, [...]. fi. 32 li. [...] B,B.
Noduli apparentes 4 tabella [f]. 30 lib. 5 ad X, X.
2 fi. lib. 5 F iuxta B,C.
1 muſcul. tab. A.
K 1 muſc. tab. I.
7 fi. lib. 7 L incũbens M,N et 10 [f]. D ſupra E,G.
m 6 fi. li. 7 H. & 7 fi. V.
7 fi. lib. 7 K.
8 fi. lib 7 K ductũ p N,O,& P, Q. aut 10 fig B, C.
16,18 fig. lib. 7 A.
6 fi. ca. 6 lib 1 M.
r 16 fig. li. 7 E, F.
6 muſ. ta. F. & 14 fig. lib. 5 E,E.
t 6 muſ. ta. L. et 1,3 fi. cap. 21 li. 2 M.

rũ distributioni conducãt,in hoc tamẽ magis creatæ sunt,vt saliuã apparent,faucesq; humore imbuant:vti & mamillarũ propria [u] substantia quodãmodo glandulosa, lactis generationi præest.imò [x] glãdosæ substantiæ,in omento,& mesentiero passim occurrenti,à dissectionũ professoribus vis quæda tribuitur, qua humorem quendã irrorandis intestinis aptum progignunt: non secus quàm stomachum humectat [y] glandosum corpus,in medio stomachi ductu ad cordis sedem,dissecantibus subinde occurrens. Rursus mulierum [z] testes, etsi insigniter vasorum vterum adeuntium distributioni consulere uideantur, attamen ad seminis generationem in primis conducunt. Virorum verò [a] testes quantumuis fortè in grandularum classe recenseri possent, vasorum tamen distributioni parum conferunt: etsi interim Aristoteles hos ideo potissimùm creatos attestetur,vt tanquam textricum planulæ,vasa erecta,& dependentia seruarent. [b] Glandosum autem corpus,ad vesicæ ceruicem in uiris positum,etsi uasorum in ibi variæ partitioni opem ferat,excipiendis tamen vasis seminarijs,& peculiari humore procreando,potissimùm famulatur. Quandoquidem verò singularum glandularum formam,substantiam,& proprium, priuatumq; vsum suis locis sumus pertractaturi,harum hic longior non est instituendus sermo, oratione nunc ad venarum seriem conuertenda: simulatque addidero commemoratis iam glandulis, non duntaxat illarum distributionis robori prospectum esse, verùm etiam venarum corpus inibi [c] crassius, compactiusq; conspici, vbi ramus aliquis veluti a caudice diducitur,aut truncus aliquis in ramos partitur: adeò,vt protuberans quid ipsis ramorum orificijs occurrat [d] crassiori ventriculi substantiæ non absimile, quam, instar circuli cuiusdam in ambobus ipsius orificijs, non leui industria,roboris occasione procreatam audies. Imò venarum hæc crassior substantia,quum venæ sanguinæ inanitæ,intus conspiciuntur,flaccidæq; secundum ipsarum ductum dissectæ propendent,ita versus venarum amplitudinem conniuet, ut inter secandum astantium nonnulli eam instar [e] membranei corporis procreatam,aliquando contenderint, quod urinam in [f] meatus,hanc à renibus in vesicam deferentes,refluere,retrudi ve prohibet: vti etiam nonnumquam eminentem illam uenarum corporis substantiam [g] membranis comparare studuerunt,quæ magnæ arterialis, & venæ articulis, vbi hæc è corde prodeunt, spectantur orificijs. perinde sanè,ac si è uena sine pari,& è venis brachia,caput, renes & crura adeuntibus, eiusmodiq; compluribus venis, sanguinem in cauæ caudicem, vel in sanguinis missione, & varijs animi motibus,eiusmodiq; occasionibus remeare,refluere ve,secus multo quàm ego existimo, foret impossibile: qui crassiorem eam venæ corporis in ipsa ramorum dissectione occurrentem substantiam,roboris cuiusdam gratia à Natura procreatam esse,in scholis contendere soleo,praui quorundam iudicij haud ignarus,qui integris venis,ne flatum quidem è uena pari carente in cauæ caudicem duci posse,turpiter confingunt.

Qui proprij vasorũ corporis in borũ distributionis crassitie eorundem robori Natura prospexerit.

u 25 fi. lib 5 C, D, D
x 3, 4 fig li. 5 n. n. 1;
fi lib. 5 i, i & 10, 11
fi L, L, M M.
y 14, 15 fig lib 5 F.
z 24 fi. lib 5 M. & 25 fi. r & 26 fig. F.
a 22, 23 fi lib. 5 ζ.
b earund fig. ξ
c Tale q apparet sub interi ri A & figura 3 c 6 inserta.
d 16 fig. lib. b, K.
e 23 fi. lib 5 r.
f 23 fi. lib 5 q, q.
g 8 fi. li E, F, G. & fig. 10 B C, D.

VENAE PORTAE PROPAGINVM SERIES. Caput V.

NVDAE VENAE PORTAE DELINEATIONIS, QVAM SEQVENS proponit pagina, characterum Index.

A, A, *&c. QVINQVÆ his characteribus, portæ venæ propagines indicantur, per iecoris corpus diffusæ, & hic veluti iecoris formam, secundùm cauam ipsius sedem exprimentes.*

B *Vena portæ, quà primùm à iecoris substantia libera, & amplissima cernitur,ac veluti suum caudicem constituit.*

C, C, *Duo ramuli, bilis uesiculam adeuntes.*

D *Vena ad posteriorem inferioris orificij ventriculi sedem excurrens.*

E *Hac sede vena portæ in duos maximos bipartitur truncos.*

F *Truncus sinister, & elatior.*

G *Truncus dexter & humil ior maximæ distributionis venæ portæ.*

H *Vena dextram fundi ventriculi sedem percptans, & geniculatim illi sedi, ac superioris membranæ omenti dextræ parti ramulos præbens.*

I *Vena duodeno intestino, & ieiuni principio exprompta.*

K *Vena, in dextram regionem gibbi ventriculi, quà id dorsum respicit, aliquot surculis digesta.*

L *Vena, in dextram sedem inferioris omenti membranæ, & colum intestinum, quà hàc fertur, excurrens.*

M *Soboles quædam à sinistro trunco in glandosum corpus inferiori membranæ omenti innatum, sparsæ.*

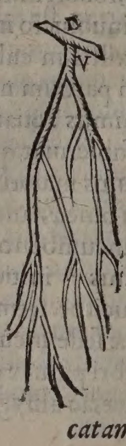
N *Vena insignis sub ventriculo,vbi dorso is innititur, versus elatius ipsius orificium obliquè con-*
O, O. *scendens:quò priusquam pertingat,vtrinque vnam educit propaginem,O insignitam,& in ven-*
P. *triculũ hac sede, qua dorso incumbit, digestam. P verò indicat præsentis venæ reflexum,quem*
Q. *per dextrum orificij ventriculi latus in anteriorem ventriculi sedem molitur. Q autem reliquam præsentis venæ seriem notat, quæ instar coronæ id orificium amplexatur.*

R. *Ramus venæ superius ventriculi orificium ambientis, qui secundùm elatiora ventriculi procedens, inferiori orificio surculos exhibet, soboles etiam satis frequentes in progressu ad anteriora, posterioraq; ventriculi dispergens.*

S *Grandis vtcumque vena, in inferiorem omenti membranam, & colum intestinum, quà ventriculo exporrigitur, numerosa sobole procurrens.*

T, T *Sinistri trunci, vbi is iam lienem est accessurus, partitio.*

V *Venula in sinistram sedem inferioris membranæ omenti distributa,cuius radicem in integra figura(quod subinde desit)duntaxat delineauimus, eius seriem hac peculiari figura, quam margini adhibemus,exprimentes, in qua T uenam,quæ lieni exporrigitur,commonstrat,utrinque abtruncatam.*

VENAE PORTAE, AB VNIVERSIS, QVIBVS COMMITTITVR, PARTIBVS LIBERAE, INTEGRA DELINEATIO, in ea proportione expressa, ad quam secundùm præsentem figuram aliquis iecur, bilis vesiculam, ventriculum, lienem, omentum, mesenterium & intestina, ex ipsorum magnitudine, ac insuper in illorum situ depingeret.

catam, præsens verò venula, V insignitur.

X,X *Vena ab illis quæ elatiora lienis petunt, in sinistrum ventriculi latus dispensata.*

Y *Eiusmodi etiam vena hic, qualem vtrumque X indicabat, insignitur.*

Z *Vena in sinistram fundi ventriculi sedem perreptans, multasq; soboles ventriculo, superiorią; omenti membranæ offerens.*

a,a,a,a *Venarum in lienis substantia distributio, adeò frequens, vt lienis imaginem facilè ostendat.*

b,b,b *Prima dextri portæ venæ trunci in mesenterium series, quę dein sanè est infinita, & impensè varia, priusquam suis extremis in intestina implicetur.*

c *Vena colo intestino, quà recto continuatur, exporrecta, ac à venis diducta, sinistram mesenterij partem potissimùm intercursantibus.*

d,d *Vena sub recto intestino prorepens, & ramulos illi in progressu offerens.*

e,e *Venularum soboles, recti intestini finē amplexantes.*

Præter hanc figuram, cuius modò characterum indicem absolui, aliæ complures, quinto libro dedicatæ, præsenti Capiti subseruiunt, quibus illa exprimuntur organa, in quæ portæ soboles diffunduntur. Præcipuè autem huc spectant secunda, tertia, quarta, decima, duodecima, decimatertia, decimaquarta, decimaquinta. Quinetiam ad præsentem historiam maximè facit figura, ex horum librorum Epitome sumpta, quam ad huius libri calcem in hoc subnectam, vt venarum, & arteriarum mutua series oculis obuersetur.

Portæ ramorū in iecoris substātia series.

a 12 fi. lib. 5 I, K, M, N, O.
b A, A, A
c 12 fi. lib. 1 inter N, N & T.
d B. & 12 fig. lib 5 b. & 20 fi. l.
e à B spargeretur A, A, A.
f C, C & 13 fig. lib. 5
g ad V aut ab I ad H fig. 20.
g 18. fi. ca. 14. li. 7 n, n.
h D 15 fig. lib. 5 a.
i E partitur in F et G.
K 6, 8 fi. li. 5, à P ad Q.
l H. 14, 15 fi. lib. 5 c. et ~ fi. R.

IN iecoris substantia, ab omnibus [a] demissioribus, & quæ orbiculatim consistunt, extremis ipsius partibus, [b] exiguæ admodum, numerosæq; venarum propagines incipiunt, quæ versus iecoris medium porrectæ, sensim in maiores soboles, & inde in grandiores adhuc tantisper coeunt, donec omnes (quæ profectò sunt quàm frequentissimæ) in caua iecoris regione, versus eius [c] medium, ad interiora tamen, & posteriora, iuxta dorsum magis, vnitæ, ac in maiores ramos congressæ, [d] vnam grandem, & impensè amplam constituant uenam, quæ nobis portæ vena nuncupabitur. Hæc ad eum modum ex iecoris cauo enata, aut (si non minus verè quàm clarè loqui voles) omnes nuper dictos ramos, soboles, & propagines in iecoris substantiam [e] dispergens, obliquè sinistrorsum descendit, in multos venarum surculos, ad bilis vesiculam, ventriculum, intestina, lienem, omentum, mesenterium, enarranda iam serie digesta. Primùm [f] duos valde exiguos ramulos ex superiori, seu anteriori sui corporis parte, bilis vesiculæ ceruici distribuit: qui eam ceruicem amplexantes, ac in surculos, capillorum modo prætenues, diducti, in uniuersum vesiculæ corpus eo pacto excurrunt, quo in [g] alba, adhęrente ve oculi tunica venulas porrigi cernimus. Post hos aliquanto inferiùs ab elatiori quoque, & anteriori venæ corporis sede, versus dextrum tamen latus magis, [h] alius promitur ramus, nuper commemoratis insignior, qui humilius ventriculi orificium, & ventriculi portionem, huic iuxta dorsum proximam, aliquot ramulis adit, nulla prorsus sobole anteriorem uentriculi sedem perreptans. Portæ venæ caudex, postquam hos diffudit ramos, deorsum magis protensus, [i] in duos maximos bipartitur truncos: quorum elatior (quem & sinistrum, doctrinæ studio opportunè nominabimus) propemodum vniuersus in ventriculum, & omentum, & quandam coli intestini [k] regionem, quæ secundùm humiliorem ventriculi sedem fertur, deinde & in lienem absumitur. Alter, qui & humilior, & grandior, est, ac dexter merito appellabitur, totus, præter vnam, aut alteram sobolem, in mesenterium, & intestina exhauritur. Ab huius namque dextro latere, iuxta ipsam caudicis portæ in duos truncos distributionem, vtcumque [l] insignis soboles, vena ve ventriculo exporrigitur, quæ omenti membrana

Portæ caudicis extra iecur distributio.
Ad bilis vesiculam.
Ad ventriculi humilius orificiū
Portæ caudicis i duos præcipuos truncos sectio.
Ad dextrā ventriculi fundi sedē, & ipsi proximā omenti partem.

brana superiori suffulta,& sub dextra ventriculi fundi sede transuersim producta, [m] exiguas, frequentesq; venulas certo ordine,ac quodammodo geniculatim,ventriculo diuaricat,qui & anteriorem,& posteriorem fundi ventriculi regionem multis surculis aliquousque intertexunt. Hæc vena,vbi [n] ad mediam fundi ventriculi sedem processit, in quosdam exiguos ramulos finitur, [o] illi venæ contiguos, quam non multo pòst reliquam fundi ventriculi regionem occupare audies, Porrò quemadmodum hæc vena plurimas venulas seriatim ex elatiori ipsius sede ventriculo offert, ita quoque innumeras venularum soboles per totam dextram superioris membranæ omenti regionem diffundit,illis ferè numero (quanquam non longitudine, & vario per omentum implexu)correspondentes,quas in ventriculi fundum spargi,paulo antè dicebam. Verùm præsens vena, [q] interdum, neque id sanè infrequenter,à portæ vena,supra quam illa in duos grandes truncos bipartitur,originem obtinet:imò quandoque à [r] sinistro portæ trunco non semel hanc ipsam pro

Ad duodenum intestinum.

nasci obseruauimus. Quemadmodum verò hæc subinde in ortu variat,ita etiam [s] vena,quæ ipsam subsequitur,non idem semper principium exigit. nunc enim à dextro dextri trunci latere,nunc uerò à latere dextro venæ portæ caudicis,priusquam is in duos eiusmodi truncos dirimatur, vena quædam originem ducit, quæ [t] primum intestinorum,quod duodenum vulgò vocamus, numerosa serie implicat. Hæc enim intestinum id ad medium ferè ipsius longitudinis primùm contingens, deorsum ad reliquam intestini longitudinem,paulo ultra ieiuni [u] principium,exporrigitur:& superiori membrana omenti,& [x] glanduloso corpore huic intestino adnato suffulta,geniculatim intestinorum sedi,quam perreptat,ramulos dispergit, non negligens interim glandosum,quo sustinetur,corpus. nam & illi,& membranæ, quà prorepit,surculos quosdam impartitur.

Sinistri trunci series.

[y] Sinister portæ truncus transuersim ad inferiorem omenti membranam, quà hæc posteriori ventriculi subijcitur regioni,properat: hacq; omenti sede,dein & [z] glanduloso corpori,huic membranæ innato,sustinetur,apteq; suffulcitus,in plurimas notatu dignas soboles digeritur. Non procul enim ab ea sede,qua à portæ caudice truncus iste discinditur, inferioriq; omenti membranæ implicatur, ab elatiori ipsius regione [a] venam germinat,quæ non admodum frequenti ramorum serie in gibbum ventriculi, quà dextram dorsi sedem id spectat,diffunditur. Ab humiliori autem trunci sede, [b] alia diducitur vena, nuper dictæ quodammodo in ortu respondens, quæ deorsum in dextram inferioris omenti membranæ regionem surculos aliquot deriuat,& in colũ intestinũ,quà hac omenti membrana id continetur,quibusdam ramulis pertinet. Porrò vlteriùs in sinistri trunci versus lienem progressu,præter [c] exiguas soboles,quas is priuatim glãduloso ipsum suffulcienti corpori elargitur,ab elatiori sua sede [d] venã promit,oĩum ventriculum adeuntiũ facilè capacissimã,quæ inferiore ẽt omenti membrana continetur,& obliquè sinistrorsum sub uentriculo,quà dorso id innititur,conscendens,mox ventriculo [e] duos cõmunicat ramos, vtrinq; singulos, in hanc ventriculi sedẽ multis ẽt surculis dispersos. Reliquum venæ sursum ad [f] elatius ventriculi orificiũ,per vẽtriculi posteriora exporrectum,ad dextrũ orificij latus,ad anteriora ipsius orificij [g] emergit:& totam anteriorem sedem ambiens, per sinistrũ eius latus denuò in posteriora retorquetur, ac (vt semel dicam) coronæ prorsus modo ventriculi superius orificiũ concinnè(quod in canibus spectatu est iucundissimum) [h] perreptat,in progressu ramos rectà deorsum in ventriculi corpus geniculatim offerens, qui magnam ventriculi sedem occupant. A superiori autẽ sede,vena hæc ramulos etiam diffundit, sed exiguos prorsus,& in stomachi terminũ,quà is ventriculo continuatur,excurrentes. Porrò inter cæteras propagines,ab hac vena,coronæ instar, elatius ventriculi orificium succingente exortas, [i] vtcũq; insignis vena ab ipsa pronascitur, quà à posteriori ventriculi regione,secundùm dextrum orificij latus,antrorsum contendit. Atq; hæc propago,à dextro eius venæ latere nata, secundum superiorem ventriculi sedem, inferius ventriculi adit orificium,id frequentibus vtcunq; surculis amplexans,& in progressu geniculatim ramulos in priorem, posterioremq; ventriculi sedem spargens. Iam commemoratæ venæ, tot propaginibus in ventriculum pertinenti, [k] alia respondet, ab humiliori sede sinistri uenæ portæ trunci prodiens,ac inferiori omenti membranę implicita, quæ nõ longè ab initio in duos ramos plurimũ ab inuicẽ discedentes bipartitur,ex quibus denuò quàmplures surculi deorsum prorepunt,in coli intestini partem(quæ inferioris membranæ omenti beneficio, tanquã à mesenterio ad dorsum committitur)excurrentes,& nonnullis propaginibus in partem inferioris membranæ omenti pertingentes,quæ intestinis incumbit,ac ueluti à colo intestino pronascitur. Atque hæc quidem de hominibus me dixisse arbitrator. nam à sinistro portæ trunco ne minima quidem soboles canibus ad colum intestinum digeritur,vti etiam in ipsis colum intestinum nulla ex parte omento alligatur. adeò, vt neque mirandum sit, si hac orationis serie interdum à Galeni placitis recedam, qui simiarum uenas (uti ipse etiam ad Antisthenem scribit)ex professo docens, hominum venas non persequitur.

In li. de Venarũ & arteriarũ sectione.

Cæterùm postquam sinister portæ truncus commemoratas eduxit propagines, ad lienem transuersim accedens, in [m] duos secatur ramos,qui rursus in alios partiuntur: atque hi duo in alios tantisper dirimuntur, quousque inferiori membrana omenti perpetuò suffulti,numerosa serie in [n] cauam, sinamve lienis sedem rectà linea, secundùm totam ipsius longitudinem implantentur, & [o] infinita sobole venulas oppidò quàm graciles, inuicemq; implexas,per vniuersum lienis corpus digerant. Ab infimo ramo,lienis inferiora petente,priusquam sinister portæ truncus in frequantissimas soboles illas dispergatur,interdũ [p] tenuis vena prodit, quæ in sinistram inferioris membranæ omenti sedem uno atque altero surculo dispensatur: idq; tunc potissimùm, quando primus [q] maioris in humiliorem omenti membrenam pertinentis uenæ diductus, angustior est quàm vt commode vniuersæ membranæ inibi surculos communicet. Præterea à romo quopiam illorum, qui ad superiorem lienis regionem repunt, quum is iuxra lienem consistit, [r] vena exoritur, quæ dextrorsum lata, & omenti membranæ superiori intertexta, in eam uentriculi sedem pertingit, quæ elatiori lienis sedi propinquior visitur. Hæc quandoque,sed rariùs,in uentriculi tunicas adeò excurrit, vt non admodum

procul

m 2 fi. lib. 5 V. 4 fig. P. P.
n 2. fig. lib. 5. ad T.
o Z.
q vt o ab t in 4. fi. li. 5.
r ab F.
s I. & aliter 4 fi. lib. 5 r. 12. fig. h.
t 7 fi. li. 5 I, K.
u 7 fi. li. 5 L.
x 12 fi. li. 5 i, i.
y F.
z 4 fi. lib. 5 n, n.
a K. 4. fig. lib. 5 u. 15 fig. b.
b L. 4 fig. lib. 5 x.
c inter K & N suprà, infrà M.
d N. 4 fig. lib. 5 y. 14. 15 fig. d.
e O, O.
f 14, 15 fig. lib. 5 G.
g P.
h Q.
i R à P. 14 fig. lib. 5 e contendẽs ad H.
K S respondet N. 4 fi. lib. 5 γ.
m T, T.
n Spectat tabulas fi. 19 lib. 5.
o a, a, a.
p V. 4 fig. lib 5 δ.
q S.
r X, X 14 15 fi. lib. 5 g.

procul à ſiniſtra ſede ſuperioris orificij ventriculi diſtet. Quòd autem hæc vena illud contigerit (vt inge-
nuè fatear) vidi nunquam. Neque etiam præſens vena ab elatiſſimo lienem adeuntium ramo promitur, ſed
ab illo, qui ferè huic proximus eſt. Quemadmodum verò hęc iuxta eminentiorem lienis partem principiũ
s Z.2. fig. li.5 S.4 fi. ζ. — ducit, ſic à maiuſculo ramo, imam lienis ſedem accedente, [s] alia exurgit vena, vtcunque inſigni amplitu-
dine donata: quæ perinde, atque nuper [t] dicta, dextrorſum retorquetur, & ſiniſtram ventriculi fundi re-
t X. — gionem perreptans, [u] illi accuratè conuenit venæ, quam ad fundi [x] medium vſque dextram eius ſedem
u H. — amplecti retulimus: ambæ enim iuxta hoc medium in exiguos deſinunt ramulos, mutuoq; implicantur.
x 2. fi. lib. 5 T. — Dein ſiniſtra, perinde ac dextra in ſuo latere, ad ſiniſtram fundi ventriculi ſedem ſurculos geniculatim an-
trorſum, retrorſumq; diſpergit, ac ſuperiori membranæ omenti in ſiniſtrã ipſius partem oblongas, frequen-
tesq; ſobeles communicat. Cęterùm canes ea, quam fundi ventriculi dextram ſedem adire commemoraui,
deſtituuntur: & illius vicem ea ſupplet, quæ ſiniſtram fundi ſedem ramis conſerit. Atque ad hunc modum
frequentiſſimè ſiniſtrum portę venæ truncum abſumi ſpectabis. non raro autem adhuc in hominibus, ex
y Γ.14 fi. lib. 5 g g. — ſingulis ferè venis, concauę lienis regioni iam inſerendis, [y] ſingulas venas in ventriculum ad eum mo-
z X, Z. — dum digeri comperies, quo [z] duas nuper commemoratas, à venis lienem accedentibus propagari ſcripſi-
mus. Atq; hic ſedulò obſeruandũ venit, huiuſmodi venas ab eis, quæ in lienem accedunt, in vẽtriculum di-
geſtas, & lienem pertinaciter ventriculo colligantes, neque diſtributionis forma, neque colore, neque im-
a Ϭ. 4 fig. lib. 5 r. 12 fig K. — plantationis ſpecie, quicquam ab alijs in ventriculum excurrentibus venis differre. [a] Dexter venæ portæ — *Dextri caudicis portæ trunci ſeries.*
truncus (quem in inteſtina potiſſimum diffundi narrabam) quà primùm meſenterio à dorſo naſcenti com-
b b, b, b, b de ſpecta 10, 11, 12 fig. lib. 5. — mittitur, in [b] tres præcipuos diſcinditur ramos: qui in alias denuò inumeras venarum ſoboles diſtributi,
inter duas meſenterij membranas producuntur, ac inferiorem, poſterioremve inteſtinorum partem, quæ
meſenterio alligatur, & quã diſſectionum profeſſoribus cauam vocare libuit, amplectẽtes, in ieiunũ, ileum,
cęcum, & dextram coli ſedẽ, quà id dextro reni, & iecori adiacet, finiuntur. Et à tertio dextri portæ trunci ra-
c c, c. 12 fi. lib. 5 n. — mo, qui in ſiniſtram partem medij meſenterij potiſſimùm diſcinditur, [c] inſignis vena in [d] ſiniſtrum me-
d 11 fi. lib. 5 R, S, T. — ſenterium, quod colon à lienis regione ad rectum vſque inteſtinum dorſo alligat, porrigitur: atque nunc di-
ctis venis, in inteſtina diffuſis ſimiliter, in plures deriuata ramos, eam coli regionem, quæ à ventriculi ſini-
ſtra ſede, ad rectum vſque inteſtinum pertinet, adit. Cæterùm omnium horum ſiniſtri meſenterij venæ ra-
e d. d. 9 fi. lib. 5 K, K. — morum, [e] vnus inſigni magnitudine inter duas ſui menſenterij membranas intertextus, ſecundùm coli
finem deorſum ſub recto inteſtino prorepit, multas venulas ex ſuperiori, anteriori ve ipſius ſede, ad eam in-
teſtini partem, qua porrigitur, depromens. Hic ramus, quum ad recti inteſtini extremum vſque contendit,
non amplius rectà ſub inteſtino deducitur: ſed in [f] plures vtcunque exiles diffuſus ſurculos, finem recti
f e, e. — inteſtini orbiculatim amplectitur. Porrò etſi frequentiſſimę ſint trium nunc dictorum dextri portę trun-
ci ramorum ſoboles, tamẽ plures, numeroſioresq; in gracilia, quàm in craſſiora inteſtina diſtribui, cuiuis ex
diſſectione obuium eſt. Quo enim inteſtina ventriculo ſunt magis continua, eo pluribus venarum impli-
cantur ſurculis: quoniam ex illis plus ſucci, quàm ex ſedi vicinioribus ſit exugendum. Quemadmodũ verò
g 3, 4 fig. li. 5 n, n. 12 fig. 1. — nonnullis priùs enarratis venæ portæ ramis, [g] corpora quædam glanduloſa, atque ad amuſſim quodam-
modo carnea attendi, circumduciq; dicebam: ſic etiam ramorum per meſenterium ad inteſtina diffuſorũ ſe-
h 10, 11 fig. li. 5 L, M. — ctionibus, [h] glandulæ quædam interiacent, proportionem in magnitudine cum diſtributis propaginibus
ſeruantes. In grandioribus enim propaginum diductibus (quemadmodum vbi dexter portæ truncus in tres
primos ipſius ramos finditur) magnæ reponuntur glandulæ; in ſubſequentibus vero horum ramorum diua-
ricationibus minores: quæ omnes capillorum modo prætenues venulas, à venis quas interiacent, mutuan-
tur. In has igitur propagines portæ vena digeritur, quæ oẽs aut ad nutritionem, ad aut excrementi alicuius — *Venæ portæ diſtributionis ratio.*
expurgationem, aut in ventriculo excocti cibi in iecoris portas deductionem, propagatæ cenſentur: quip-
i C, C. — pe [i] quas bilis veſiculæ oblatas dixi, alimentum illi ſubminiſtraturæ, ad eam excurrunt. Pari modo [k] pro-
k 4 fi. li. 5 r, x, γ, δ. — pagines numeroſa ſobole in omentum diffuſæ, duntaxat vt illud enutriant, multoq; adipe imbuant, à portę
l M — vena deriuantur. [l] Surculi etiam, capillorum modo tenues, in glandulas digeſti, duntaxat ſanguini ad enu-
m T, T. — tritionem deducendo vtiles ſunt. Propagines verò lienem petentes rerum Conditor feciſſe conijcitur, vt
ſimul lieni alimentum deferant, atque ex iecore fæculentum ſanguinem, ſeu melancholicum ſuccum, in
ipſum expurgent. Quum enim craſſius ſanguificationis recrementum his propaginibus in lienem vehatur,
& quum hæ illud lieni porrigant, ſimul quoque neceſſariò lieni nutrimentum offerunt. Siquidem, vt in
quinto libro, non ſine religione tamen quadam, & metu (quum de his impenſe dubitem) ſcripturus ſum,
n X, Γ, Z. — lien atrum illud ſanguificationis recrementum in ſui nutritionem conficit, & per [n] venas, ab illis, quæ
ipſi inſeruntur, in ventriculum profuſas, quod illi ex fæculentiori ſanguine reliquum eſt, neque ſibi con-
coquere, ac adaptare valet, in ventriculum eructat, id non (vt diſſectionum profeſſores malè arbitrantur)
in ſuperius ventriculi orificium diffundens, ſed ad fundum pręcipuè, quòd huc [o] maior vena, à venis lie-
o Z. — nem adeuntibus exorta, in ventriculum pertinet. Cęterùm [p] reliquę omnes portæ propagines, in ventricu-
p D, I, K, N, Ϭ. — lum, & inteſtina digeſtæ, duplici nomine extruuntur, partim vt illis nutrimentum ſubminiſtrent, partim vt
ſuis finibus, & oſculis, in ventriculum, & inteſtina hiantibus, confectũ à ventriculo cibum, ex ipſo, ac inte-
ſtinis exugant, atque ad iecur, tanquam concoctionis officinam, toti humano corpori communem, transfe-
rãt. Ingreſſus autem, & aſcenſus in hanc regionem, ex multis, quę nunc narrauimus, ſtrictis itineribus, vnus — *Portæ nomina.*
q B. — præparatur: ipſe nimirum portæ venæ [q] caudex, quem veterum quiſpiam Naturæ operum peritus, ante
Hippocratem, πύλας nuncupauit, à quo in hunc vſque diem portæ venæ nomen ad nos manauit, ipſaq; (vt
& Galenus teſtatur) à nonnullis porta iecoris, ab alijs ianitrix appellatur. Verùm nonnulli totam venam — *Lib. 6. de*
hoc nomine donari nolunt, ſed partem ipſius duntaxat, quæ primùm à iecoris ſubſtantia cernitur libera. — *Placitis.*

Dicitur & caudicis nomine στελεχιαῖα: quod etiam nomen Galenus interdum cauæ venæ, [r] quà iecori est proxima, & præterea magnæ [s] arteriæ, quà è corde pronascitur, tribuisse videtur: quemadmodum & in quinto libro de Administrandis sectionibus, & quinto de Partium vsu, portam venam Magnam appellauit. Dein portæ vena ab alijs etiam, iecoris manus nuncupatur, quòd iecur ea ad elaborati in ventriculo cibi attractionem tanquam manu vtatur. Sunt qui lacteam appellent, quòd succus, quem hæc ab intestinis iecori defert, lacteus sit. Porrò venam portæ, succum eum, quem è ventriculo, præcipuè autem ex intestinis ad se, allicit, & in iecur deducit, iecoris modo in ipso deductu concoquere, ac eidem præparare, & in rudem sanguinem mutare, haud facilè concessero, quantumuis grauiter id in quarto de Vsu partium libro Galenus asserat. Nullam enim sanguificationis vim membraneo, & coriaceo venæ corpori assignare possum: & si quæ esset, illa profectò album pararet sanguinem, non secus quàm à ventriculo emutata, lacteum colorem referunt: vti & ventriculi substantiam albam, non autem iecoris modo concreti sanguinis instar, rubram esse liquidò cernimus. Atque hoc Galeni placitum, non semel ab ipso repetitum, altiùs refellerem, nisi Galenus ipse sexto de Dogmatibus Hippocratis, & Platonis, eam mutasset sentẽtiam, suijpsius, quo acriùs Aristotelem oppugnaret, oblitus. [t] Ramum portæ, quem sub recto intestino decliuem, ac mesenterio suffultum porrigi scripsimus, nonnunquã ad fæculenti sanguinis, per ani venulas, sanguine interdum manantes, expurgationem, plurimùm conducere arbitror. Quandoquidem dum aut ob lienis obstructionem, aut aliud quodcunque ipsius vitium, fæculentus sanguis non vniuersus, vel nullus planè in lienem absumitur, vel lien eundem ad vẽtriculum eructare nequit, huius rami beneficio, certis quibusdam interuallis, vti mulierum menstruæ purgationes solent, per anum excerni credo. Rariùs enim ex vniuerso corpore, hæmorrhoidum vitio laborantibus, ad venæ cauæ [u] ramulos, in sedem pertinentes, lutosum eiusmodi sanguinem regurgitare, verisimile nobis videtur, dum veram venæ portæ distributionem perspectam habemus. Quippe ex hac coniecturari est promptissimum, qui is sanguis, à liene non attractus, aut ob meatuum obturationem non admissus, vnde fluebat, rursus regurgitet, atque sua grauitate per ramum ad intestinum rectum pertinentem, deorsum procũbat: ibiq; tantisper reseruetur, colligaturq;, donec nimiũ turgentes venæ, osculis reseratis, per anum manare illũ sinant. Huic meæ sententiæ magnum robur adiecit is, quem hoc sanguinis defluxu per interualla laborantem, nõ ita pridem resecuimus. Huic enim minor, sed durior lien fuit: & vena sub recto intestino excurrẽs, pollicis quasi crassitiẽ superauit: eoq; modo sanguine turgebat, quo iam parturiẽtium animalium venas, vterum amplexantes, insigniter amplas, distentasq; cernimus. Verùm hęc paulo latiùs à nobis relata sunt in epistola, qua dextram axillarem in laterali morbo (si modò dextram, aut sinistram seces, quicquam intersit) aperiendam docui. ac proinde nunc ad venæ cauæ seriem est accedendum: nam portæ venam secandi modum, ad finem quinti libri reijciendum duxi, in quo omnium nutritionis, generationisq; organorum administrationem vna persequar.

Portæ venam sanguinem nõ conficere.

Melancholicum succũ per portæ ramos purgari.

r f cap. 6. B, ς

s fi. 12. ca. A, C.

t d, d.

u fi. cap 6. ad ✝

CHARACTERVM TOTIVS VENAE CAVAE DELINEATIONIS, adeoq; Figuræ quatuor Capitibus iam seriatim subsequentibus communis, Index.

A, A *A TRES isti characteres, in regione, qua iecur in huius figuræ proportione consisteret, obuij, propaginẽ notãt, à vena caua in iecur perquàm numerosa ramorum serie sinistrorsum distributam. Alteram autem propaginem, in dextram iecoris sedem similiter diffusam, characteribus non insigniuimus: vti etiam nullas dextras venæ cauæ soboles, quæ pariter vtrinque habentur, & priuatim nihil in altero latere sibi vendicant, ne fortassis characterum copia delineationem obscuraremus.*

a *Gracilis soboles, à caua iecoris sub grandibus illis propaginibus, A indicatis, digesta.*

B *Venæ cauæ sedes, inter iecoris gibbum, & septum transuersum consistens.*

C *Sinistra propago duarum, quas caua septo transuerso offert, & à quibus etiam surculi in cordis inuolucrum septo obnatum, pertingunt.*

D *Cauæ venæ orificium, in dextrum cordis sinum pertinens, ipsum ve forsan cauæ initium.*

E *Vena, coronæ modo, cordis basim amplectens, ac deorsum per cordis substantiæ exteriora, ad ipsius vsque mucronẽ surculos à se deriuans.*

F, F *Vena coniugis expers, quæ à cauæ dextro latere supra cor prodiens, decliuis secundùm dextrum vertebrarum latus ad secundam ferè lumborum vsque vertebram descendit.*

G, G *Venæ pari carentis propagines, quæ costarũ offeruntur interuallis, ac postmodum in dorsalem medullam, & in musculos vertebris, ipsisq; costis instratos, ac etiam in membranas, thoracis cauitatẽ intersepientes, surculos promũt.*

H *Cauæ sub pectoris ossis elatiori sede iuxta iugulum bipartitio.*

I *Vena, primæ thoracis costæ innixa, atque ad alam transuersim perducta, brachijq; axillarem, postquam aliquot propagines diffudit, constituens.*

K *Exilis vena, in sui lateris succingentem costas membranam soboles deriuans, ad trium ferè superiorum costarum interualla.*

L *Vena sub pectoris ossis sinistro latere ad abdominis vsque superiora descẽdens, ramosq; verarum costarum cartilaginum interuallis, ac demum thoracem intersepienti sui lateris membranæ, ac etiam musculis pectori instratis, & abdominis cuti ramos exhibens. Præcipuum autem ramum sub recto abdominis musculo dispergit, qui supra vmbilicum in aliquot finiens surculos, alterius venæ, ab imo sursum ascendentis, ac Γ notandæ, terminos respicit, ea nimirum sede, vbi M ascripsimus.*

M.

N, N *Vena per foramina transuersis processibus vertebrarum ceruicis insculpta, ad caluariam properans, ac dorsali me-*

dullæ

INTEGRA ET AB OMNIBUS PARTIBUS
Libera venæ cauæ delineatio.

dullæ geniculatim ramos offerens: vt & in maſculos quoque, inibi ceruicis vertebris adnatos, ſoboles diſpenſat.

O Vena, maſculis humiliorem ceruicis, & ſuperiorem thoracis ſedem iuxta vertebras occupantibus, multiplici vtcunque ſobole exporrecta.

P Vena ad muſculos pectori inſtratos, & huius regionis cutem, & mamillam excurrens.

Q Vena in poſteriora thoracis proficiſcens, ac in cauam ſcapulæ ſedem, vicinosque muſculos deriuata. Huic proximæ ſunt venulæ in glandium axillæ excurrentes, quarum hic vna inter P & R eſt expreſſa.

R Propago ſecundùm thoracis latera deorſum ducta, & potiſſimum diſtributa in muſculum, quo poſterior axillæ cauitatis ſedes conſtituitur, brachiumque in poſteriora deorſum vellitur.

S Interior iugularis, quæ graciles ſurculos aſperæ arteriæ lateri, & hàc deductis neruis ſpargit. quod verò ipſius præter aliquot propagines reliquum eſt, in caluariam prorepit, & variè, vt in cerebri vaſorum deſcriptione proſequar, inibi diſcinditur.

T Exterior, ſeu ſuperficiaria iugularis.

V Exterioris venæ iugularis iuxta fauces in duas ramos diſtributio.

X Exterioris iugularis ramus, oris interiora ſubiens, ac variè in laryngem, & oſſis υ referentis maſculos, linguã, palatum, narium cauitatem, ac demum in caluariam, tribus propaginibus, ac etiam aliquot ſurculis in oculos digeſtus.

Y Exterior ramus diuiſionis externæ iugularis, iuxta fauces factæ, qui numeroſa venarũ ſerie in faciei muſculos & cu
Z. tem, deinde ad tempora, & poſt aures, vniuerſamq; capitis cutem digeritur. Ac Z quidem portionem huius rami Y
9.æ. notati inſinuat, quæ in faciem exporrigitur. Character vero 9, frontis venam indicat: æ, portionem ſecundùm tẽpora
*. ſurſum repentem. & * eam notat, quæ poſt aures, & ad occipitis cutem fertur. Reliqua venarũ hic in capite ſeries, ad cerebri vaſa ſpectat: quam ob id characteribus non inſigniui. quòd hæc pæculiarij figura, decimoquarto Capiti præponenda, explicabitur. Quanquam interim ſi quis hanc cauæ venæ effigiem characteribus occupare voluerit, ad eũ modum, quo nos illam finximus, quæ huius libri adhibita calci, venas ſimul cum arterijs oſtendet, primum characterem apponere licebit dextro lateri: vt is dextrum, ſeu primum, mihi ſic appellãdum duræ cerebri membranæ ſinum hic, quaſi inſtar ſemicirculi porrectum, indicaret. Secundus character ſiniſtro, ſeu ſecundo eius membranæ ſinui inſcriberetur, qui in ſiniſtro latere ſemicirculi quoque modo fertur. Tertius character tertio duræ membranæ ſinui adhiberetur, qui illic incipit, vbi primus & ſecundus ſinus, ſeu duo illi ſemicirculi inuicem congrediuntur, & vbi ab ipſis alius ſemicirculus quodammodo ſurſum exporrigitur, cuius poſterior pars, occipitio propinquior, adumbrata cernitur: anterior autem, quæ frõtem adit, lucida. Quartus autem duræ membranæ ſinus, quem ex anteriori ſede trium dictorum ſinum concurſus pronaſci, atque rectà antrorſum duci, ſuo loco audies, hic non eſt delineatus. in figura tamen, huius libri calci impreſſa, y inſignitur. Præterea tribus illis characteribus quartus ſuccederet, qui in primi duræ mẽbranæ ſinus radice poſitus, ingreſſum indicaret venæ, N notatæ: deinde ingreſſum rami interioris iugularis etiã inſinuaret, qui per foramen ſexto neruorũ cerebri pari præcipuè exculptum, caluariam ſubit. Quinto charactere internæ iugularis ramus per proprium foramen in latera duræ cerebri membranæ excurrens inſigniretur. Sextus ramũ exterioris iugularis notaret, qui proprio foramine ad radicẽ, poſterioremq; ſedem proceſſus mamillaris temporum oſſi exculpto, caluariam ſubit. Ad hæc, præter alios characteres, etiam vnus illis venulis inſcribi poſſet, quæ ſub frontis vena, 9 inſignita, hic vmbratæ feruntur: vt ſcilicet venæ etiam indicarentur, quæ per caluariæ ſedem, cui olfactus organa incumbunt, & per foramen, ſecundi neruorum cerebri paris gratia cælatum, in caluariam repunt.

a,a Vtrumque a venam humerariam indicat. verùm ſuperiori a ipſius exortus ab externa iugulari, T notata, ſignificatur: inferius autem a humerariæ ſedem notat, qua iam humeraria ex alto in brachij ſuperficiẽ, cutemq; emergit. Verùm quando hanc tabulam delineaui, profectò meis oculis fidem derogans, & Galeno nimium credens, hunc ortum humerariæ venæ tribui, quum alioquin hanc à vena I inſignita, ad externum latus characteris N debuiſſem deducere: vti in ſiniſtro latere eius figuræ factum cernis, quæ ad finem huius libri poſita, poſt præſentem eſt picta, iam me, in propria ſententia aperienda, audaciore. vnde etiam hunc meum errorem, meæ in Galenum pietati aſcribes, quæ etiam præter ſententiam, nimium profectò in fibrarum hiſtoria ad ipſius cenſa, non ſemel produxit.

b Humerariæ propago, ab ipſius elatiori ſedẽ, non procul ab exortu, in poſteriores ceruicem occupantium muſculos, ipſamq; huius regionis cutem ſparſa.

c Humerariæ propago, in gibbam ſcapulæ ſedem frequenti vtcunque ſobole excurrens.

d,d Venæ ab humeraria, priuſquam ipſa penitiùs ſub ſummo humero contorqueatur, prouatæ, ac in ſummi humeri ſedis cutem, & ſuperficiem muſculi, brachium attollentis, interdum quoque & ad mamillam digeſtæ.

e,e Tenues venulæ, ab humeraria in externæ brachij ſedis cutem, anterioremque regionem muſculi, cubitum flectentium prioris, propagatæ.

f Humerariæ iuxta externum humeri tuber in ramos partitio, qui inuicem amplitudine inæquales viſuntur.

g Dictæ humerariæ partitionis ramus, non ſemper conſpicuus, qui in altum immergens, iuxta muſculos, internum cubiti articuli latus ad inferiora occupantes, mox abſumitur.

h Alius dictæ nuper partitionis ramus, qui ſub cute deorſum obliquè ad mediam ſedem flexus cubiti deductus, cum axillaris venæ ramo, t notando, coit, ac cum illo venam communem conſtituit, cui α aſcriptum eſt.

i,i Humerariæ ramus, per radium in externam cubiti regionem obliquè contendens, ac venulas paſſim in proximam ip
K. ſi cutem diſpergens: inter quas ferè præcipua ſuperiori K inſignitur, quam ad exteriorem cubiti articuli ſedis cutem
ad poſteriora quodammodo digerit. Quando præſens ramus, in eum modum obliquè repens, ad brachialis vſque radi-
l. cem e regionè appendicis vlnæ pertingit (nimirum vbi hic l ſpectatur) axillaris venæ propaginis x notandæ ſoboles ipſi commiſcetur, ac vna ab hac axillaris ſobole, & humerariæ ramo vena conſurgit, brachialis & poſtbrachialis ſedem ſub paruo digito, ipſumq; adeò paruum digitum, & quodammodo anularem, varia ramulorum ſerie in externa manus ſede accedens.

Axillaris

m *Axillaris vena, cuius nomina paulo pòst, perinde ac humerariæ, recensebuntur.*
n *Axillaris venæ ramus, in capita deriuatus, musculorum cubitum extendentium.*
o *Ramus nuper dictis musculis, & posteriori brachij sedis cuti exporrectus.*
p *Insignis propago, obliquè deorsum sub humero, brachij ve osse, versus exterius illius tuber ducta, quæ musculis hinc principium ducentibus ramos exhibens, aliquousque in externam cubiti sedem, cum quarto brachium petentium neruo, fertur.*
q, r *Axillaris venæ in duos truncos distributio: quorum alter binis q insignitus, in alto semper, totoq; ipsius ductu occultatur, ac eodem prorsus modo, quo manus arteria digeritur, quam in totius magnæ arteriæ figura, duodecimo Capiti præponenda, licebit intueri. Alter verò axillaris truncus (cui r inscribitur, & quæ tota orationis serie nobis axillaris vocabitur) passim sub cute excurrit, ac in varias soboles dispensatur. Cæterùm hanc axillaris venæ distributionem etiam superiùs fieri, quàm hic delineauimus, obseruabis.*
ſ *Vena ab axillari in anterioris brachij sedis cutem, & nonnihil quoque in posterioris sedis cutem, digesta.*
t *Anterior axillaris venæ ramus, eius diuisionis, quæ hic iuxta interioris humeri tuberis cutem est conspicua. Præsens ramus, t insignitus, obliquè ad mediam cubiti articuli flexus sedem, sub cute fertur: ac cum humerariæ ramo h notato, coiens, communem efformat venam, α indicandam.*
u *Axillaris iuxta interius humeri tuber bipartitionis posterior vena, quæ plures, easdemq; varias à se soboles diffundit.*
x, x *Posterioris venæ u notatæ ramus, qui sub vlna deorsum ad brachiale porrigitur, & passim in conterminam ipsi cutem digestus, sobolem offert humerariæ ramo, brachiale iuxta minimum digitum conscendenti.*
y *Vena in posterioris articuli cubiti sedis cutem excurrens.*
z, z *Notatur multiplex venarum series, in interioris cubiti sedis cutem diffusa, & dein in interioris manus sedis cutem excurrens. Ac superius quidem z venam notat, ab axillaris venæ ramo, t insignito, principium ducentem. Inferius autem z indicat propagines, quas axillaris venæ ramus, x, & x insignitus, internæ cubiti regioni offert.*
q; *Venularum Veneris monticulum implicantium, cum ramo δ notando coitus. est namque ramus is propago illarum venarum, quæ externam manus sedem, inter pollicem & indicem, perreptant.*
α *Vena communis, ab axillaris ramo t insignito, & humerariæ ramo, quem h notauimus, conflata: quæ per internam cubiti sedem, deorsum obliquè radium conscendens, exporrigitur: ac tandem radium supergressa, in exteriorem cubiti sedem, propter inferiorem ipsius regionem, excurrit, ramulos quosdam in progressu ad proximam ipsi cutem dispergens.*
β *Communis venæ iuxta humiliorem radij partem, qua brachiale respicit, diuisio, γ, aut Υ, aut Δ non absimilis: cu-*
δ *ius quidem alterum crus, γ insignitum, externam manus sedem, pollici, ac indici subiectam, ad ipsumq; pollicem, &*
γ *indicem accedit, & ramulum δ indicatum, in internam manus sedem digerit. Alterum autem crus, ε insignitum,*
ε *versus medium, & anularem potissimùm absumitur.*

Varia venarum brachij, cubiti & manus cutem perreptantium nomina.

Ramis externã manus sedem adeuntibus, varia à nostris medicis imponuntur nomina: quæ quum inter se admodum pugnent, & passim sint obuia, aliquid de ipsis iam dicendũ arbitror, hunc characterum indicem lubentiùs barbaris nominibus occupaturus, quàm orationis, qua has venas describam, seriẽ. Græci igitur, & Latiniores medici, in cubito, & manu paucas venas proprijs nominibus appellarunt. Venã namque per brachij interiora, alamq; excurrentem, ac r, aut etiam m, notatã, in vtroque brachio, quia axillam, seu alam perreptat, axillarem vocauerũt: quemadmodum & cubiti interiorẽ, quòd scilicet per cubiti interiora potissimũ exporrigatur. Verùm priuatim dextri brachij axillarem, iecorariã vocarunt, quòd in iecoris affectibus illam diuidere soleant. Sinistri autem brachij axillaris, lienaria ipsis dicitur, quòd in lienis morbis hanc plerunq; aperiant. Sic rursus ὠμιαῖα, seu humeralis, a insignita, simpliciter suum nomen obtinuit, quòd per humerum in manum feratur. & cubiti etiã exterior est nuncupata, quoniã cubiti exterius latus perreptat. Hippocrates in libris de Articulis, hanc videtur crassam venam nuncupasse. Quia verò hæc capitis morbis mederi creditur, etiã capitis vena vocitatur. Ramos verò h, & t notatos, et venam communẽ, quam α notauimus, constituentes, medias venas nuncuparunt, quòd scilicet ad flexus cubiti medium ducerentur, aut quòd inter cubiti exteriorem venam, & interiorem eßent mediæ. Ab obliquo autem ipsorũ ductu, obliquas quoque illas vocarunt. Cõmunem (quæ a insignitur) nuncuparunt, quæ ab illis ramis h, & t notatis consurgit, atque interiori, & exteriori cubiti venis cõmunis est. Præter hæc nomina, vix alia apud illos reperias At si Arabum libros leges, nominum aceruũ passim occurrent, eidem venæ vix vnquam accommodatorũ. Quo autem aliquid certius de his quoque depromam, studiosorum gratia, qui me his nominibus in Anatome remorari solent, non grauabor Auicennæ interpretis nomina hic recensere, quæ Fen prima libri primi, doctrina quinta, Capite quarto leguntur. In quo Capite Auicenna ex proposito brachij venas describit, earũ seriem à Galeni libro tertio de Administrandis sectionibus, aut potiùs ab Oribasio petens. Auicenna igitur, aut ipsius interpres, Spatularẽ vocat humerariæ partem, à iugulari externa ad eã vsque sedem ductam, qua humeraria brachij cutẽ primùm subit, quæ pars duobus a in nostra delineatione cõplectitur. Quà autem humeralis brachio exporrigitur, illam Cephalicam, quasi capitis venam nuncupat. Hæc inter inferius a, & f continetur. Humerariæ ramum, quẽ i insigniuimus, Funẽ brachij appellat. Axillaris ipsi Asellaris dicitur. Cõmunis verò, α notata, Nigra: vbi autẽ hæc obliquè ad radium contendit, Basilica ipsi vocatur. Alterum cõmunis venæ diuisionis, quam β notatam, γ aut Υ assimilauimus, crus ε insignitum, ac anularem, & medium quodammodo petens, in postbrachialis sede Syelen Auicennæ appellatur. Verùm aliàs subinde apud Arabes, & barbaros illam Syelẽ vocari obseruabis, quæ iuxta brachiale ab humerariæ ramo i notato, & axillaris venæ propagine, x insignita, constituitur, & l notatur: cui eadẽ, quæ axillari medicorũ vulgus nomina imponit, hanc quoque Saluatellam, & Salubrem vocans. Quanquã rursus communis venæ ramũ γ notatum, versus pollicis, & indicis regionẽ exporrectum, alij Saluatellam vocẽt, huic eadem quæ humerariæ nomina largientes.

largientes. Ad hæc, axillaris medicis potiſſimùm Baſilica, interdum & nigra, aliquando & Funis brachij nuncupatur. Humeraria etiam ocularis & auris, quòd ſcilicet earum partium inflammationibus medeatur. Niſi fortè horũ nominum impoſitores adeò ſtulti fuerint, ut cũ Ariſtotele, & illis, qui hodie uenas, à me rectè antea pictas, turpiter in lucem ſuo nomine emiſerunt, arbitrati ſint, humerariæ ortum ſub aure primùm eſſe. Cæterùm communis uena, ét Media, Mediana, & Corporalis vulgo dicitur.

ζ *VENAE cauæ portio, qua partibus ſub iecore repoſitis nutrimentum adminiſtratur.*

η *Vena in pinguem membraneamq; ſiniſtri renis tunicam, conterminasq; ſedes excurrens.*

θ *Grandis uena, ad dextrum renem exporrecta.*

ι *Grandis uena, ſiniſtrum renem petens.*

κ *Propago à vena in dextrum renem deducta, in pinguem renis dextri tunicam excurrens.*

λ λ *Seminalis uena ſiniſtra.*

μ, μ *Seminalis uena dextra.*

ν *Seminalium venarum ſedes, qua hæ primùm implicari, varicumq; modo, conuolui incipiunt.*

ξ *Venæ geniculatim à caua in dorſalem medullam, quæ lumborum uertebris continetur, ac demum ad ipſas lumborum vertebras, ipſisq; accumbentes muſculos, & peritonæum digeſtæ.*

ο *Venæ cauæ ſupra oſſis ſacri initium in duos truncos diſtributio, Λ aut inuerſo ν, aut V non abſimilis.*

π *Ramus tranſuerſim in peritonæum, & lumborum carnes, abdominisq; muſculos diſtributus.*

φ *Ramuli aliquot, in ſuperiora oſſis ſacri foramina miſſi.*

ρ, σ *Siniſtri trũci magnæ illius ſuper os ſacrũ bipartitionis in duos ramos diſtributio, quorũ interior ρ notatur, exterior σ*

τ, τ *Interioris rami, quem ρ notauimus, exterior propago, in muſculos exteriorem ilium oſſis ſedem occupantes, & in clunium cutem, conterminasq; partes, frequenti ramorum ſerie tranſuerſim digeſta.*

υ *Interioris rami ρ inſigniti interior propago, eiusq; propaginis rami, humilioribus ſacri oſſis foraminibus diſtributi, χ*

χ, ψ *verò & ψ reliquas huius propaginis ſoboles, uti hac parua tabella eas delineare datum eſt, exprimunt. Porriguntur autem illæ ad ani muſculos, ueſicæ fundum, & ceruicem: mulieribus etiam ad humiliorem fundi uteri ſedem, ipſumq; adeò uteri collum.*

ω *Vena ab exteriori ramo, quem σ indicatum conſpicis, deprompta; atque cum reliquo interiori rami ρ notati coiens, quà id pubis oſſis foramen perreptat.*

ει *Hac ſede uena, pubis oſſis foramen permeans, præter alios ipſius ſurculos, venulam in coxendicis acetabulum porrigit, hicq; in iſtius regionis muſculos diſſeminatur.*

α *Venæ pubis oſſis foramen tranſeuntis ramus, cutem ad internam femoris ſedem ſubiens.*

χ *Congreſſus dictæ nuper uenæ, cum ramo magnæ in crus diſtributæ uenæ, quem 2 notauimus.*

Γ *Vena ab elatiori ſede exterioris magni illius trũci rami, σ inſigniti, quà is peritonæum perforat, principium ducens, quæ peritonæo, & abdominis muſculis, cutiq; ramos offert: quorum præcipuus ſub recto abdominis muſculo ſurſum conſcendit, & ſupra umbilici regionem in aliquot diſſectus ſurculos, eas reſpicit ſoboles, quæ huc, ubi M conſiſtit, à uena ſub pectoris oſſe deducta, pertingunt.*

Δ *Propago uenæ in crus tendentis, quæ tranſuerſim ad genitalia, conterminasq; ſedes excurrit.*

Θ *Prima magnæ crus petentis uenæ propago, per interiorẽ femoris, tibiæq; ſedem, ſub cute deorſum ad ſummum uſque digitorum pedis perreptans.*

Λ *Propaginis Θ inſignitæ ramus, femoris interiora ad inguina accedens.*

Ξ *Dictæ propaginis ramus, ad interioris femoris regionis cutem uerſus exteriora digeſtus.*

Π *Propaginis Θ inſignitæ ramus, primo tibiam mouentium muſculo oblatus.*

Σ *Dictæ propaginis ſoboles, in anteriorem, & poſteriorem genu ſedem, diſpenſatæ.*

Φ *Hac ſede propago Θ indicata, per ſedem tibiæ interiorem, ſub cute in uarios, multiplicesq; ramos diſcinditur, hicq; opportune, dum ſanguinem mittimus, aperitur.*

Ψ *Hac ad anteriorem interioris malleoli ſedem nuper dicta propago ducitur, atque uti cernere eſt, in pedis ſuperiora terminatur.*

Ω *Ramus à grandi uena crus petente, in anteriorem coxẽdicis articuli regionem exporrectus, eiusq; ſedis muſculis, & cuti, ſoboles utcunque frequentes deriuans.*

1 *Ramus ſeptimo, nonoq; tibiam mouentium muſculis, & cuti femoris iuxta externã ipſius ſedem ſurculos deducens.*

2 *Grandis ramus, in quintum femur mouentium muſculum digeſtus.*

3, 4 *His duabus propaginibus inuicem coeuntibus, uena conſtituitur, quæ inter muſculos poſteriorem femoris ſedem oc-*
5, 6. *cupantes excidens, ſurſum in femoris cutem ramos, 5 inſignitos porrigit, & maiori, præcipuaq; ſua portione, 6 indi-*
7, 7. *cata, ſub cute per poplitem, genu veflexum fertur, & in ſuræ cutem ad calcem uſque degeritur, 7 & 7 notata.*

8 *Vtrinque ad characterem 8 conſpicitur ſoboles, à magna crus petente uena muſculis oblata, qui ab inferioribus femoris capitibus principium ſumunt. Atque ita præſens character uenam inibi notat, ubi inter commemorata nunc femoris capita repens, in duos truncos diſcinditur.*

9 *Exterior truncus bipartitionis à magna uena in poplite facta.*

10 *Ramulus exterioris trunci, 9 inſigniti, ad genu anteriorem, exterioremq; regionem ſub cute exporrectus.*

11 *Potio exterioris trunci ſecundùm fibulam internæ ſeptimi, & octaui muſculoruum pedem mouentium ſedi, oblata.*

12 *Portio exterioris trunci, externam tibiæ pedisq; ſedem ſub cute perreptans. Cæterũ ubi hæc portio externæ pedis ſe-*
13. *di exporrigitur, cæterisq; pedis cutem adeuntibus uenis commiſcetur, 13 inſcriptum obtinet.*

14 *Interior truncus diuiſionis, quam magna uena in poplite molitur.*

15 *Ramus interioris trunci. 14 inſigniti, per internã tibiæ ſedem, uerſus poſteriora tamen magis, in ſurculos diſſectus,*

pedisq;

16 *pedisq; internum latus sub cute accedens, vbi etiam 16 inscriptum habet.*
17 *Ramus interioris trunci, secundùm quartum pedem mouentium musculum, in tibiam digestus.*
18 *Interioris trunci propago, quæ inter tibiæ os, & fibulam, uersus auteriores tibiam amplexantes musculos ducta, per transuersum ligamentum in anteriori tibiæ sede, iuxta pedem occurrens, fertur, ac in musculos finitur, digitos in externum latus mouentes.*
19 *Reliquum interioris trunci, quod inter musculos re conditum, post interiorem mallcolum inferiora pedis subit, ac tandem in omnes digitos absumitur.*

Præter hanc venæ cauæ nudam delineationem, cuius characterum indici modò finem imposui, ac dein plerasque quinti, sexti, & septimi librorum figuras, huc in primis ea spectat, qua ad tertij huius libri calcem, venarum arteriarumq; simul seriem exprimere conatus sum. Quotiescunque igitur in quatuor subsequentium Capitum interiori margine simplex character occurret, illum ad nudam cauæ delineationem referendum putato.

QVONAM PACTO VENAE CAVAE SOBOLES IN IECORIS SVBSTANTIA, portæ venæ propaginibus committantur, quaq; ratione vena caua iecori eas soboles offerat. Cap. VI.

QVOTIES alicubi in interioribus marginibus scribimus, fi. c. 6. lib. 3. nudā venæ cauæ delineationem, modo quæ præcessit, indicamus: nō enim semper prolixè scribendū putauimus, Figuræ sexto Capiti libri tertij præpositæ.

a tota figura huic capiti præposita.

Prolixam autoribus de venæ caua ortu esse disceptationem.

PROLIXE admodum de [a] uenæ cauæ exortu agendum esse, si quis autorum controuersiam in medium adferēdam arbitraretur, cùm pleraque Galeni loca, ipsius operibus passim interiecta, tum maximè sextus de Hippocratis, & Platonis dogmatibus liber attestatur, quem vniuersum huic quæstioni, ex quonā viscere uenis origo ducatur dedicauit. Si enim ex proposito eadem disceptatio mihi aggredienda foret, neutiquam Galeni argumenta oscitanter præterire liceret: quin singula seorsim essent accuratissimo studio examinanda, & quæ vera, & quæ falsa ducerem, enarranda. Haudquaquā enim adeò Galeni verbis est acquiescendum, ut omnia, quę illic in Aristotelē congerit, uera, indubitataq; esse ducamus: vti iam in sermonis progressu, qui ueram venæ cauæ seriē enarraturus est, cuiuis reddetur obuium. quippe relicta de venæ cauę ortu contentione, ipsius distributionem aggrediar: quam quidem [b] à corde auspicarer, si modo à maxima amplissimaq; uenæ cauæ sede hanc inchoandam opinarer. Nam contra Galeni placitum, in Aristotelicæ sententiæ robur, velimus nolimus, nobis quantumuis etiam ringentibus, fatendum erit, venę cauæ [c] orificium, quod ad dextrum cordis sinum pertinet, multo [d] amplius esse, quàm venæ cauæ corporis amplitudinem, quacunque etiam ex parte hanc metiendam duxeris. Deinde subsequens Caput commentum Galeni falsum, esse docebit, quo cauam, quà iecoris gibbo committitur, amplissimam esse astruit: quodque illam statim ab exortu in duos truncos, [e] arteriæ magnæ modo, findi, ac unum superiora petere, alterum vero deorsum explicari, & postmodum ex illis truncis eum, qui deorsum secundùm lumborum vertebras fertur, grandiorem esse tradit. vnde etiam ilico in Galenum propria ipsius iacula, quæ ex fontium, fluuiorumq; ductibus, & arborum radicibus tanta industria, & callidè texuit, repellenda ueniunt. Eodem modo Galeni dogma prorsus est respuendum, quo uenam cauam ex corde prodire inficiatur: [f] quòd illic non similiter, ut magna arteria, enascatur: hoc est, quòd mox ab ortu in duos truncos non diuidatur, sed rectà secundùm cordis latus ducatur. Primùm enim, ut falsum, & dissectionis professori indignissimum est, Galeni axioma, quo uenam è iecoris gibbo pronatam, in duos trūcos, perinde ac magnam arteriā partiri affirmat: ita etiam non sua demonstratiua methodo concludit, hac occasione cauam a corde non oriri, quòd rectà secundùm cordis latus porrigatur. Nam si quis arterię ortum attentè examinauerit, animaduertet profectò, illam è cordis basis medio, tanquam ex ipsius centro enasci: ac proinde si arteriæ pars aliqua deorsum ducenda fuerit, non ita molto post ortum arteriam necessariò diuidi oportuisse. Venam autem, quæ ex cordis basis latere (utpote uas mollius quàm arteria) secundùm Aristotelis sententiam enascere-tur, nō oportuit in duos truncos statim ab ipso ortu discindi: quum citra diuisionem peropportunè sursum deorsumq; repere posit, illaq; diuisio incassum fieret, præterquàm quòd prorsus esset inartificiosa. Nam si hinc prodiens uena, arteriæ modo bifurcaretur, primùm ipsius origo, & caudex aliquousque in dextram thoracis sedem omnino prореperet, ac inde tandem diuideretur, eiusq; diuisionis trunci denuò sinistrorsum deberent duci: si modò uersus corporis medium (ut nunc fit) cauæ partes porrigi debuissent. Accedit huc Galeni argumentum, nunquam non grauissimè ab ipso resumptum: Si cor uenarū esset principium, omnes uenas necessariò oportuisse ad cor pertingere, uti sanè ad iecur pertingunt. quasi uerò [g] arterialis uena ad iecur non minus, quam [h] portæ uena ad cor, accederet: quamuis interim ramulos non paucos uenæ portæ cum cauæ uenæ propaginibus in iecore ita uniri uideamus, perinde ac si cauā uenā quis nō immeritò portæ uenæ continuam esse, hacq; ratione etiam portæ uenam cordi communicari assereret, secus nimirum, quàm arterialis uena ad iecur pertingit. At si fortè Galeni sententiæ suffragaturi contenderimus, arterialem uenam ob id ad iecur nō pertinere, quòd arteriæ

b à D.

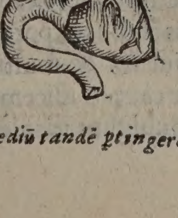
c 7 fig. lib. 6. C, C,

d D amplius est quā Bζ.

e fi. ca. 12 C diuiditur in i ac V cum D.

f Hic confer 5 fi. lib. 6. C, D, F, cum O, P, R figura 6 Dein specta hanc sedem in vltima 3 lib. figura.

Galeni argumēta de vena caua ortu in Aristotelem scripta, nō omnia ex tripoda dicta.

HAC figura finxi cauæ seriem, quam necessariò molиretur, si uno principio aliquousq; progrediens enata, in duos trūcos ad cordis dextrum latus discinderetur. Quò autem hoc Galeni argumētum toties ab ipso repetitū, & hactenus optimæ demonstrationis loco habitum, accuratiùs obserues, confer præsentē figuram cū aliquot sexti libri, & potissimum cū quinta, & et cū totius cauæ figura: ut animaduertas, qui illā citra diuisionē adhuc obliquari oportuerit, ut ex dextro dorsi latere ad ipsius mediū tandē ptingeret.

g 1. fi. 15 cap.

h fi. cap. 5

teriæ constet corpore: concedamus rursus oportet, [i] uenalem arteriam uenæ corpore efformari, [k] atq; ab illa sinistri cordis sinus sede principium petere, à qua caua è dextro cordis sinu nascitur. Adde & hanc non secus ab origine, citra unius caudicis aliquousque productionem, & incessum, in dextram pulmonis sedem, & in sinistram duci, quàm caua sursum, ac deorsum a corde fertur. ac de in adijce, uenam arterialē aliquandiu unum caudicem ab ortu seruare, ac postea in duos truncos diuidi: perinde sanè ac magnam arteriam, quę similiter, ut uena illa arterialis, è cordis basis medio pronascitur. quod sanè Galeni etiam anatomici argumenti robur ostendit, quo conatur docere, uenam cauam arterię magnę modo debuisse diuidi, si illa a corde, nō autem à iecore initium duceret. Quòd uerò ad Galeni rationem spectat, uenas omnes ad cor, perinde ac ad iecur, non pertinere asserentem, aliquid sanè de [l] vmbilici vena in medium adferrem, si venam in humano fœtu examinassem, quæ in canum fœtibus ab vmbilici vena, maiori sua portione iecur petente, in mesenterium, ac lumbos dirigitur, hæc namque doceret, vmbilici venam non debuisse in cor inseri, etiamsi cor venarum statueretur initium, præcipuè quum vmbilici [m] arteriæ non in cor cessent: sed sat ipsis fuerit, magnæ arteriæ illic continuas euasisse, vbi hæc in crura est deducenda. Pari quoque occasione, de primo in fœtus generatione organo nihil dico: quandoquidem etsi cæterorum Anatomicorum inuicem, sibiq; met ipsis pugnantium decreta facilè in multis improbare, refellereq; queam, nihilominus quo mihi ipsi vndique sanum, ac indubitatum videretur, nihil adferrem, adeò de fœtus formatione, cordisq; mehercule vsu præcipua quædam mihi sunt obscura, & dubijs plena. Verum irrefutabilis illa (vt Galenus inquit) demonstratio, quam in Aristotelem de animalibus dextro cordis sinu destitutis contexit, minimè efficax est: quandoquidem illis animalibus caua vena vnico cordis sinui eum in modum tunc committitur, vt in alijs dextro sinui, quum & his animalibus sanguis a iecore ad cor, arteriarum saltem nomine (etiamsi non pulmonis occasione) diffundatur. Et quis obsecro eò venit stupiditatis, vt Aristotelem cauam venam eiusmodi animalibus ex dextro ventriculo, quem non habent, exoriri voluisse, cum Galeno dicat & non cognoscat, Aristotelem aliud orationis genus de animalibus pulmone destitutis, quam de illis, quæ hoc non priuantur, instituturum fuisse? Ad hæc quis vel perfunctoriè in dissectionibus versatus ambigit, argumentum, quod à [n] membranulis venæ cauæ orificio præfectis ducitur, per venalis arteriæ [o] membranas dilui posse? Neque sat scio, quid de auium venæ cauæ distributione Galenus comminiscatur, quum nihil peculiare in venæ cauæ serie in illis obseruem: nisi quòd iecur duabus fibris, seu lobis ipsi priuatim constituatur, a quibus si caua principium ducit, profectò arteriæ magnæ ritu ab origine in duos truncos nō diuiditur. Insuper Galeno, quum cauam a corde non oriri asserit, eo quòd arteriæ modò nō pulset, animaduertenda venerat arterialis venæ, ac venalis itidem arteriæ natura. Pariter quando obijcit, cor sanguificationis vim iecori per cauam non offerre, quòd illa coriacea sit, ipsi expendendum erat, quam breue interuallum inter cor, & iecur cōsistat: & quo pacto ipse in quarto libro de Partium vsu, toti venæ portæ sanguificationis facultatem, iecoris virtuti simillimam tribuerit. Cuius venæ distributionis seriem Anatomici a iecore incœperunt recensere, non autem ab intestinis, & ventriculo, a quibus confectum ex cibo & potu succum in iecur diducit: qui quum ex ipso sanguis, vrina & bilis, lienemq; petens recrementum, consurgant, neutiquam proportione illi respōdet sanguini, qui per portæ venam remeans, illis, quibus hæc committitur partibus alimentum suppeditat. Adeò, vt planè rethoricum sit argumentum, quòd Galenus a quorundam Anatomicorum in venarum serie enarranda descriptionibus, contra Aristotelem colligit.

i 2 fi. cap. 15.
K Confer C 5 fi. li. 6, cum G 6 figura, vbi aliā seriem etiam videbis I quàm G.
l 2. fi. lib. 5. F.
m 11. cap. fig. 8. 2 fi. lib. 5. K, L,
n 7. fi. lib. 6 K, L, M.
o 9 fig. li. 6 E, F.

Venæ cauæ distributionis descriptionem a iecore inspiendam.

Sed ne hic Galeni dissectionis, atque adeò totius medicinæ principis placita vilipendere, ac seriatim ipsius argumenta refellere videar, a iecore seriem venæ cauæ iam auspicabor, quòd ab hoc sanguinem in cauam deriuari, aut saltem ex portæ propaginibus in cauæ soboles assumi adhuc credam: etsi cauæ ortum hinc esse, non ita annuā, neq; quicquam a me de ipsius origine assertum velim, quicquid etiam casu mihi inter scribēdum exciderit: ne hircosis quibusdam medicis calumniandi ansam ipse suggerā, qui non nisi huius generis nugas morātur, & ossium interim ac musculorum cognitionem, & uasorum reliquam seriem, tanquam ad ipsos nihil pertinentem, reijciunt. Verùm & ideò de cauæ principio ex iecore nihil absolutiùs subijciam, ꝙ iecur mihi potiùs è uenis, quæ ipsi intexuntur, quàm uenas ab ipso, uel etiam in prima fœtus cōformatione, originem ducere uideatur. Aliud enim nihil in quinto libro iecur esse audies, quàm uenularum infinitam sobolem; cui concretus sanguis (qui propria iecoris est substantia) obnascitur; quum interim uenæ cauæ [p] os ad cor pertinens, simile prorsus sit magnę arterię, & uenalis arteriæ, arterialisq; venæ orificijs: quæ a corde enasci, nemo sanæ mentis inficiari potest. Cęterùm quemadmodum (ne fortè rursus aliò excurrat oratio) ab extremis iecoris partibus, orbiculatim ex ipsius concaua sede, [q] exiguas venularum propagines, paulatim ad iecoris medium versus posteriora contendentes, inuicem coire, maioresq; venas constituere diximus: & deinde ex maioribus illis rursus grandiores tantisper effici, quousque omnes illæ soboles in venę portę caudicem finiāt: [r] pari etiam ratione, ad concauę venæ generationem (vt ita modò loquar) ex summis, orbicularibusq; iecoris finibus, in gibba ipsius sede, innumeræ venularum propagines exoriuntur, quę sensim versus medium posterioris sedis iecoris prorepentes, in insigniores venas coeunt: atque hæ rursus in ampliores eò usque colliguntur, donec tandem in elatiori iecoris parte, eius regionis, quę dextram dorsi sedem respicit, in unam congrediantur [s] uenam, quę ab insigni amplitudine Gręcis uocatur κοίλην μεγάλην, & interdum (quemadmodum & portę uena) ϛελεχιαῖα, deinde & ἡπατικὴ: Latinis uerò caua, magna, & iecoraria, rariùs autem caudicis uena nuncupatur. Huius uenę rami, per iecoris corpus exporrecti, portę ramis [t] incumbunt, & utriusque uenæ ramulorum extrema osculis inter se conniuent, & multis locis congredi continuariq; iam dissecantibus apparent. Ipse autem ramorum in uenæ cauę caudicem extremus coitus, & congressus, non in medio gibbi iecoris perficitur, ut Anatomicorum uulgus ridiculè arbitratur: sed ut iam

p 7 fig. li. 6 C, C, C. atq; ita inuicem confer 6, 8, 9, 10 figuras lib. 6.
q fig. cap. 5 A, A, A versus B.
r A, A, A ad B
s B, ξ.
t 13. fig. li. 5 Z incumbit Y.

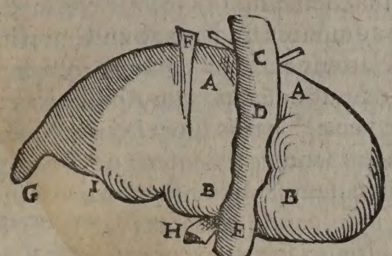
Caua in iecore series.

Cauæ venæ nomina.

prius

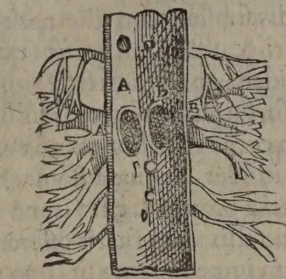
Præſens figura, iecoris gibbum, poſterioremq; ipſius ſedem cōmōſtrat. ac A quidē & A indicant elatiorem gibbi regionem, ſepto tranſuerſo verſus anteriora conterminam B verò & B regionem humiliorem C cauæ venæ pars notatur, quæ hac ſeptum permeat, ipſique ramos exporrigit D ad E vſque ſedem indicat, quâ caua iecoris ſubſtantiæ adnaſcitur. H portæ venæ portiunculam inſinuat. Cæteri characteres aliò quàm ad præſens Caput referuntur.

u A'ter A inſignitur.

Hæc figura venæ cauæ portionem oculis ſubijcit, poſteriori iecoris ſedi exporrectam, quam longa ſectione ſecundùm poſteriorem venæ ſedem ductâ, diſſecui, ac dein diſtendi, vt propaginum foramina, quæ caua in iecur diffundit, aut quæ cauam conſtituunt, in conſpectum venirent. A c vtrunq; A, propaginis, quæ à caua in dextram iecoris ſedem diſſeminatur, orificium & ipſam denique propaginem notat. B verò, & B propaginem indicant, quæ per ſiniſtram iecoris ſedem ſpargitur C autem, & C paruas ſoboles inſinuant, quæ iecori etiam à caua, præter duas maximas propagines, diffunduntur. Nihil enim intereſſe velim, an propagines has & ſoboles, à iecore enatas, cauam conſtituere, an à caua in iecoris ſubſtantiam diffuſas eſſe dicam. Cæterum D cauæ venæ ſedes notatur, quâ hac ſeptum permeat, ipſique ramos depromit.

x a.

prius admonui, in ea iecoris parte, quæ dorſi dextro lateri proxima eſt. adeò ſanè, ut nihil prorſus ſubſtantiæ iecoris, toti poſteriori venæ cauæ parti, quà dorſum ſpectat, obduci cernatur. Neque rurſus, etſi Galeno, & omnibus diſſectionum profeſſoribus, aliter viſum ſit, venæ cauæ rami, ex iecore procedentes, cauā in eum modum conſtituunt, quo radices ad arboris caudicem pertinere, colligi q; conſpicimus. Nam cauæ rami, ac ſi venam per poſteriorem iecoris ſedem, rectà quodammodo deorſum porrectam, & dūtaxat iecoris cuidam ſinui innatam ingrederentur, ipſi continuantur. Sunt autem hi [u] duo inſigniores rami propter iecoris elatiora, in anteriorem cauæ ſedem, nō autem latera, aut poſteriorem ſedem, ſubingredientes, & neutiquam cū venæ cauæ amplitudine comparandi. imò ſi non nimis anxiè in Galeni verba mecum iuraueris, proculdubio aſſeres, venam cauam à corde deorſum per iecoris poſteriora ferri, atque ab huius anteriori ſede duas inſignes venas pullulare, numeroſa ſerie in iecoris ſubſtantiam diffuſas, portæq; venæ ramulis continuatas. Præter has inſuper venas, quæ à caua iecori offeruntur, in reliquo ipſius per viſceris poſteriora deſcenſu (qui ſanè breuiſſimus eſt) [x] paruulos etiam ſpectabis ramulos, ab anteriori cauæ ſede etiam in iecoris ſubſtantiam excurrentes, & in omnibus hominibus numero neutiquam pares. Atque hæc omnia hominem accuratè ſecanti, adeò ſunt obuia, ut nullus nunc uenæ cauæ ſeriem ſpectans, non multo magis probauerit hanc, quod ad ſeriem attinet, oportere a corde primùm deſcribi, ac demum ipſius ad ſuperiora inferioraq; ductum enarrari. Sed quum ſanguinem, qui in caua paſſim continetur, a iecore confici, cum Galeno adhuc arbitramur, uenæ cauæ ramorum diſtributionem à iecore quodammodo cum ipſo auſpicati ſumus, deinceps eam venæ partem deſcripturi, quæ ſupra iecur conſiſtit.

In qua iecoris ſede caua caudex conſiſtat, ramosque primū proferat.

EIVS VENAE CAVAE PARTIS, QVAE SVPRA IECVR CONSISTIT, diſtributionis ſeries. Caput VII.

HAVDQVAQVAM Galeno ſatis fuit, neſcio quàm verum venæ cauæ ortum à iecore comminiſci: ac, vt ab Ariſtotelis placito veriùs, magisq; ex merito declinare uideretur, fingere, uenam cauam mox à ſuo è iecoris gibbo pregreſſu, in duos truncos, arteriæ magnæ modo bipartiri, vnumq; ad ſuperiora corporis, alterum verò ad inferiora duci: quin imò, vt etiam probaret, ſanguinem in corde non generari, adijcere non eſt veritus, truncum, qui ſuperiora petit, multo ſtrictiorem eſſe, minusq; amplum illo, qui deorſum porrigitur. Sed iam aſſeruimus, cauam in eiuſmodi truncos non diuidi. [a] Et etiam veritati neutiquam conſonum eſt, cauæ venæ partem, quæ inter iecur, [b] dextramq; cordis aurem conſpicitur, anguſtiorem illa uideri, quæ ſub iecore in lumborum vertebris explicatur. quod non perfunctoriè inter diſſecandum obſeruari velim. Nam ſi quis non obiter ſectioni ſtudium impendat, & iecur, aut cor, aut aliud membrum inter ſecandum mouens, plus ſanguinis in venæ partem uertebris lumborum exporrectam, quàm in illam, quæ ſupra iecur habetur, propulerit, is ſanè Galeni ſententiæ ſubſcribet: at ſi viciſſim ex hac uenæ parte ſanguinē compreſſum, in illam ſurſum duxerit, leui opera Galeno non amplius aſſentietur. Quum verò hæc ſectione conſtabunt, conduxerit Galeni rationem preſſiùs expendere, qua conficit, aſcendentem venæ partē multo oportere minorem eſſe deſcendente, quòd hæc ſcilicet plures quàm illa partes enutriat. Nam ſi iſta Galeni ratio vera eſt, etiam citra ſectionem, ipſius commentū nulli non innoteſcet: quandoquidem aſcendens pars plus ſanguinis, contra Galeni dogma, quàm inferior, quæ lumborum vertebris exporrigitur, requirit. vnde etiam mox inferendum eſt, hanc partem illa anguſtiorem meritò oportuiſſe confici. Primùm enim neque bilis veſicula, neque ventriculus, neque inteſtina, neque omentum, neque meſenterium, neque lien, ramulum aliquem à caua aſſumunt, hæcq; ſub iecore collocantur. Verùm ſoli renes, altera veſica, teſtes, & crura, & inferior abdominis pars, ab ea, quæ deſcendit cauæ parte, ſanguinem adipiſcuntur. Ab aſcendente verò, ſeptū tranſuerſum, & vniuerſus thorax, & ſuperior abdominis ſedes ad vmbilicum vſque alitur. nam & thoracis partem iecori proximam, ad ſecundam vſque lumborum vertebram pertinentem, a [c] uena coniugis experte nutrimentum obtinere audies. deinde brachia, collum, & caput vniuerſum, ab aſcendente venæ portione

a reſpōdet B, C

b 5 fig. li. 6 B.

c F, F.

Caua partem ſeptū tranſeuntē, illa quæ ſub iecore conſiſtit, non arctiorem eſſe.

tione alimentum assumunt. vt taceam nunc sanguinis copiam, in cerebrum tot venis scaturientem, & eam quæ in cor defertur, non solùm cordis, & pulmonis, omnium maximi visceris nomine, verùm & omnium arteriarũ, quas sanguine ad cor delato impleri credimus. Sed quorsum spectat, eiusmodi rationes, vt Galeni placitum subuertatur, colligere? quum sectio iam admonitis studiosis abundè non hoc solùm infirmet, verùm & alia, quæ in ipsius libris, de Hippocratis & Platonis decretis leguntur, quàm plurima, à medicis, propter secandi imperitiam, & nimiã quam autoribus damus fidẽ, tanquam Apollinis oracula, libenter concessa. Cæterùm nunc tandem tempestiuũ fuerit, cauæ venæ [d] partis supra iecur consistentis veram seriem aliquousque persequi: ac postmodum, vbi sermo à Galeni sentẽtia dissenserit (ne plus æquo ipsius autoritatem spernere uideamur) adijcere.

Caua per septũ transitus, ac ipsius in septũ rami.

Vena itaque caua neruosam septi transuersi partem in dextro ipsius latere, peculiari foramine [e] permeat, vnà etiam cordis [f] inuolucrum perforans, ac septo [g] duas non vulgares offerens propagines, per vniuersam septi sedem multiplici sobole excurrentes, & ramulos quoque cordis inuolucro, quà id septo committitur diffundentes.

Caua in cordis dextrum sinũ adapertio.

Quum primùm verò caua septum [h] superauit modicè sinistrorsum, versus dextrum cordis [i] basis latus procedens, sinistro ipsius latere [k] adaperitur, atque in dextrum cordis sinum pertinet: non quidem, vt Anatomicorum fęx scribit, aliqua propagine, aut ramo quopiam, verùm duntaxat foramine quodam, seu scissione tam ampla, quanta ex venæ cauæ partis sub corde consistentis, & eius, quæ mox supra cor habetur, amplitudinibus in vnum circulum deductis, consurgeret.

Cordis basim cingẽs vena.

Anteriori cauæ venæ sede hic [l] dextra cordis auricula cõnascitur. A posteriori verò cauæ ad cor connexus sede, [m] insignis uena promitur, quæ secundùm cordis posteriora, & sinistrum latus antrorsum ita porrigitur, ut cordis basim coronæ modo succingat, ac ab inferiori ipsius sede [n] ramos deorsum ad cordis usque mucronem dispergat: quorum præcipui sunt, qui cordis substantiam illic petunt, ubi hæc est [o] crassissima. vnde etiam frequentiores venas sinistro cordis lateri, & ubi sinum ipsius septum consistit, sparsas cernimus. Hæc uena interdum gemina uisitur grandiori quidem a posteriori sede orificij cauæ initium ducente, minori uerò ab anteriori sede. Vena caua, à cordis basi sursum ascensura, cordis inuolucrum proferat: & versus corporis medium sensim ducta, multoque quàm sub corde gracilior, magnæ arteriæ [p] innititur: non autem magis retrorsum repens, uertebrarum corporibus insidet, ut quæ à stomacho occupantur, cui rursus, aspera incumbit arteria, & huic non infima magnæ arteriæ propago, cui vltimo caua insternitur. adeò sanè vt quum caua tantùm a uertebris distet, mirabili artificio illis vena fuerit offerenda, quæ ipsis, costisq; sanguinem subministraret.

Qui uenã coniugis expertem à caua educi oportuerit.

Quum enim septum tranuersum impedimento sit, quo minus caua, [q] vbi sub iecore exporrigitur, ac renibus soboles dispensat, uertebris, ac costis propagines tribuere queat: & deinde, quum cordis basis adeò a uertebris eleuetur, & uasa in pulmonem diffusa, cauam à uertebris ita subleuent, ut etiam hinc ad ipsas caua nullos deriuaret queat ramos: rerum Opifex ab illa [r] magnam eduxit propaginem, postquam cordis inuolucrum transcendit, atque pulmonis dextræ partis cum sinistra [s] connexum superauit, ipsaq; dorso propinquiùs, quàm antea accedit. Hæc propago, seu uena, a dextro cauæ latere pronata, deorsum ad quartæ propemodum thoracis uertebræ corpus contorquetur: & decliuis secundùm dextrum uertebrarum latus porrecta, suo [t] fine, unà cum magna arteria, [u] sub septo transuerso ad aliquot vsque lumborum uertebras pertingit. Hæc uena, cauæ uicem toto progressu gerit, quo ipsius caudex uertebras ita, [x] atque in lumborum regione nequiuit contingere, ac geniculatim ramos ad uertebras, ipsasque adeò dorsi partes offerre. Meritò igitur caua hanc uenam à se tam grandem deprompsit, [y] vt arteriæ magnæ ritu, utrinque ad costarum interualla [z] ramos geminare posset, quos quidem a lateribus non diffudit, sed ex [a] media regione posterioris ipsius sedis, quæ vertebris innititur. Quia uerò coniuge priuatur, neque in altero latere parem asciscit a caua propaginem, Græci eam ἄζυγον, nos venã absque coniuge, & paris expertem nominamus. Oritur autem potius a dextro cauæ latere, quàm a sinistro: quòd secundùm dextram dorsi sedem explicari debuit, sinistra nimirum sede, & media quodammodo a magna arteria dignissimo organo occupandis. Ab anteriori etiam cauæ sede non enascitur: ne frustra tunc longiori ductu, quàm modò uersus dextrum reflecti, itaq; spinam accedere deberet. A posteriori quoque principium sumere nequiuit, quod hæc sedes alijs incumbat organis, quodq; hinc venam coniugis expertem dextrorsum magis deduci, quàm nunc, oportuisset. Ab hac igitur vena utrinque geniculatim pullulant propagines, singulę ad nouem costarum inferiorum singula interualla perreptantes, quæ in uerarum quidem costarum interuallis ad eam usque [b] sedem contendunt, ubi hæ in cartilaginem degenerant: in spuriarum uerò costarum interuallis, etiam in anteriora magis abdominis, quàm interualla pertinent propagines hæ pertingunt, abdominis musculis etiam [c] implicitæ. In ipso autem per costarum interualla progressu ramulos diffundunt, qui in musculos illi thoracis sedi, quam ipsæ perreptant, incumbentes, disperguntur. Præterea ab hac sine pari uena, ad omnes secundùm quas deducitur uertebras, soboles quædam pertinent, quæ in uertebrarum corpora, & dorsalem medullam, & in musculos, his sedibus accumbentes, excurrunt. Insuper [d] membranis thoracem intersepientibus, quà illæ dorso continuuantur, ab hac uena surculi etiam offeruntur. Deinde non obaudiendum est, ab hac uena, quum primùm ab ortu uertebras contingit, subinde ramum quoque educi: eumq; in tenues propagines diuisum etiam sui lateris superiores costas adire, atque inibi in membranam costas succingentem numerosis, sed gracilibus surculis, distribui. atque hi non seriatim, ac rectà secundùm costæ ductum feruntur, quemadmodum propagines inferioribus costis digestæ, uerùm errabundo incessu excurrunt.

Varia venæ pari carentis series.

Atque id adeò frequenter in hominibus (quòd his scilicet multo breuior thorax, quàm quadrupedibus, a Natura datus sit) vsuuenit, ut præsenti anno in publica sectione, uiro, & item mulieri omnes thoracis costas uenæ sine pari propaginibus enutriri, hic Patauij uiderimus. Et Bononiæ etiam (ut priuatas sileam sectiones) quum primùm illic dissectioni præessem, atq; de uenæ sectione in laterali morbo satis pertinaciter

d B.
e 7 musc. tab. sprope
Δ 5 figu. li. 6 D trãsit per E.
f 3 fig. li. 6 C, D, E, F. G. 4 fi. B, B.
g C altera notatur.
h 5 fi. li. 6 D
i 4 fi. lib 6 C, D.
K D & 7 fi. lib. 6 C, C, C, quæ cõferenda sunt cum A, B.
l 5 fig. lib. 6 B.
m E & 7 fi. lib. 6 G. & 6 fig. D.
n 6 fi. lib. 6 E, E.
o Specta 11 fi. lib 6.
p F super H 4 et 5 fi. lib. 6. aut specta hic vltimam 3 lib. fig.
q ζ, θ
r F, F vlt. fig o. 5 fig. lib. 6 G.
s Specta 12 fig. lib. 6.
t infimum G.
u 7 musc. tab. q.
x 20 fi. li. 5 Q. & 22 fig. g.
y fi. ca. 12 i diffundit K, K.
z G, G.
a ad eã ferè rationẽ, quæ patet in fi. ca. 13 inserta.
b 1, 3 fig. cap. 19 li. 1 A, B.
c 1 fig. lib. E.
5 1 fig. li. d H, H aut 6 fig. G, G.
2 I, I.

tinaciter contenderetur, una eademq; lectione tria nobis obtigerunt hominum cadauera, quibus omnes thoracis coſtas huius uenæ ramis enutriri, nemo ex tanto eruditorum uirorum cœtu inficiari potuit. Atque ut id ſubinde obſeruatur, ita ſanè interdum hanc ſine pari uenam, quum ad nonam ferē thoracis pertingit uertebram, in duos truncos diuidi cernes: quorum unus quidem dextri lateris coſtarum radicibus, alter autem ſiniſtri exporrigitur, ſuiq; lateris coſtis, quà prorepit, ramos offert. Interdum uerò a ſiniſtro uenæ pari carentis latere, in eadem propemodum regionē, grandem uenam pronaſci obſeruabis,[e] illi ramo prorſus ſimilem, qui a portæ uena inferiorem omenti membranam adeuntium facilè maximus eſt. Hęc enim ubi primùm tranſuerſim uertebrę illius, cui exporrigitur, corpus tranſcendit, in duos ramos difunditur: quorum alter ſurſum, alter deorſum ſecundùm coſtarum radices fertur, ac ſuarum coſtarum interuallis propagines deriuat. Non ſecus ſanè, quàm ſi Natura aliquando maluiſſet, unum grandē ramum a dextro latere hic ad ſiniſtrum porrigi, quàm ſuper ſingulas uertebras unum tenuē gracilemq; ramulum ferri. Adeò, ut mihi etiam perſuaſum ſit (quamuis id nūquam uiderim) interdum à ſiniſtro cauæ caudicis latere, ubi iugulū contingit, uenam depromi, quæ ſecundùm ſiniſtrum uertebrarum latus decliuis ducta, ſiniſtris coſtis ramos offerat, illa, quam ſine pari uenam nūcupamus, dextras coſtas duntaxat alente. Atque huiuſmodi uenę ortum non tantùm a iugulo primùm poſſe fieri, ſed paulo inferiùs, etiā agnus atteſtatur, in quo tale aliquid ſemel obſeruaui. Verùm eiuſmodi non niſi rariſſimè occurrentes uenarum ſeries, Anatomes ſtudioſo nō aliter expendendas putauerim, quàm ſi interdū ſextus in manu digitus, aliud ve monſtruoſum ſe ſpectandū offerret. Adeò, ut ſi quande in publicis ſectionibus hæc obſeruo, ea tanquā non eſſent, tacitè prętercam, ne artis cādidati in omnibus corporibus hæc obſeruari arbitrentur. Idq; tanto, non in ſectionibus ſolùm, ſed etiam in abſoluti hominis hiſtoria perſequenda, faciendum duxi ſtudioſiùs, quanto ipſos monſtruoſa illa magis admirari, experientia non ſemel didici. Porrò iam ſermoni adijciendum eſt, mihi hactenus in homine nihil eſſe prętermiſſum: uti ſanè arbitrabitur, qui Galeni placita ſedulò euoluens primùm a me quintem pulmonis fibram, ſeu lobum requiret, quo caua in interuallo inter ſeptum tranſuerſum, & cordis inuolucrum, ex Galeni ſentētia ſuffulciretur. Quippe quū hunc lobum Galenus in ſimijs repetiſſet, oſcitātię alios diſſectionis proceres arguit, quaſi illum ignoraſſent: uti ſanè & Galenū is lateret, ſi hominum cadauera potius cum illis, quàm ſimiarum ſecare aggreſſus fuiſſet. Quum enim in homine nullum ſit interuallum ductus uenæ cauæ a ſepto in cordis inuolucrum, ſed hæc duo ſimul connata, unà ſemelque perforentur, nullus ſanè pulmonis lobus hic conſiſtere poteſt, qui in illo interuallo uenam ſuſtineret. In caudatis uerò ſimijs, & magis adhuc in canibus, amplum occurrit interuallum, inter ſeptum tranſuerſum, & inuolucri cordis mucronem: ac hic inter membranas thoracem interſepientes, inane uacuum ve eſt ſpacium, per quod caua prorepit, ſibi ſubſtratum habens pulmonis lobum, quo is cauæ caudex mirabili Naturæ beneficio, tanquam manu apprehenditur, & ſuffulcitur. Proinde quando Galeni deſcriptionem canibus, noſtram autem hominibus conferes, utranque ueram eſſe fatebere. Verùm Galeni ſententia nuſquam non a caua, priuſquam ad cor pertingat, uenas in membranas thoracem intercipientes, deduci, ac diſtribui docens, ueritati parcit: quum hæ membranæ uenas aſſumant, partim ab[f] illis ramis, quos a iugulo ad has ferri audies, partim a uena ſine pari. Caua autem, quum ad cor fertur, interſepientes thoracis cauitatem membranas ne contingit quidem: tantum abeſt ut ramulos ipſis ita tenues, ut in illas digeri debeant, priuatim offerat. Præterea alius, Galenum in libro de Venarum ſectione probè aſſecutus, mirabitur, qui, priuſquam cauæ ſupra cor progreſſum attingerem, a caua ſtatim atque in cor pertingit,[g] venam arterialem in pulmonem porrigi, non adſcripſerim: quum interim illud Galeni ſit dogma. quod quàm veritati conſentiat, ipſa uaſorum vicinia arguit. quippe quum nihil ab alio pronaſci verè dicamus, niſi id ei ſit contiguum, aut ſaltem attiguum, arterialem venam a caua principium ducere, neutiquā quis aſſeret. Præterquàm enim quòd arterialis vena ſextuplo craſſiori conſtat[h] corpore, quàm caua, illa hanc non contingit, & non mediocris cordis ſubſtantiæ portio inter cauæ orificij elatiorem ſedem, & dextram orificij arterialis uenæ, intercedit. Dein arterialis venę orificium non minus in cordis dextrum ſinum, quàm orificiū cauæ orbiculatim, liberumq; pertingit: nihilque minus apparet, quàm ſoboles aliqua, a caua ad arterialem producta. Vnde etiam hæc, quia propriam obtinet circunſcriptionem, non minus priuatim, quàm caua uenit pertractanda. Dein quis forſan me culpabit, quòd coronalem venam dixerim eſſe (vti quoque profectò exiſtit) inſignem: quum in libro de Venarum, arteriarumq; ſectione, Galenus illā ſcripſerit eſſe exiguam: uti contrà in ſeptimo libro de Adminiſtrandis ſectionibus, hanc perpetuò geminam reperiri tradidit. Huc accedit Galeni, de venæ pari carentis principio, ſibi non conſtans ſententia. Primùm enim in commentario decimo ſecundi libri in Hippocratem, de Victus ratione morborum acutorū, ſibijpſi ter pugnat. nam initio ſermonis de uenæ cauæ per thoracē diſtributione, uniuerſim inquit uenam octo inferiores coſtas enutrientem, a caua pronaſci, antequàm ad cor pertingat. Mox ſubijcit, in quibuſdam animalibus ſupra cor hanc a caua depromi:

e 5 cap. fi. 5. & 4 fig. lib. 5 y.

Duabus his figuris geminas venæ pari carentis ſeries expreſſimus, quæ ab illa variant, quā integra venæ cauæ delineatio indicauit. Notat aūt hic A venæ ſine pari truncū. B ipſius ramum, qui in ſiniſtrā ductus, in plures digeritur propagines. C verò priuatim in inferiori figura, inſinuat cauæ venæ caudicis portionem.

Licebit hic 6. libri 3, 4, 5, 6 fig. & ultimā huius libri ſpectare.

Lib. 7. de admi. ſect.

Lib. 6. de Placitis. li. de ſect. uena. li. 7. de Admin. & 2 Commentariorū in Hippocr. de Victus rat. in morbis acutis.

f L. 1 fi. li. 6 M, N, Q.

g 6 fi. li. 6 ſ. 8 fi. G. D.

h 1 fi. cap. 15 B. C.

Galeni de venæ ſine pari ortu ſententia.

in homine autem ex ea cauæ ſede eandem emergere, qua hęc d xtram cordis aurem contingit. Rurſus ſui oblitus, aliquanto inferiùs ſubnectit, hominis infernas coſtas à uena enutriri, quæ ſub corde à caua exorditur. Huic ſententiæ propemodum conformis eſt, quæ in ſexto libro de Hippocratis & Platonis dogmatibus legitur, quum ſcribit, cordis inuolucrum, ſimul cum omnibus membranis, quæ tùm thoracis cauitatẽ interſepiunt, tum quę pulmonem ambiunt, alimentum ex caua, priuſquam ad cor deferatur, ſumere. In libro de Venarum ſectione, uenam ſine pari à dextra auris ſede ad ſiniſtras thoracis partes proficiſci, atque ad quintam thoracis uertebram perferri in quibuſdam animalibus, atteſtatur. In ſimijs autem, paulo ſupra aurem in dextris partibus hanc poni docet: pluraq; hic, quàm in libro de Victus ratione, coſtarum interualla præſenti uena enutriri fatetur. Eandem ſententiam in ſeptimo de Adminiſtrandis ſectionibus complectitur, niſi quòd hic ipſam à uena, quę iuxta dextrum cordis ſinum conſiſtit, pronaſci ſimpliciter tradit: quũ illic ad ſiniſtras thoracis partes illam proficiſci, malè adiecerit. Quinetiam alio ſeptimi eius libri loco hanc ſine pari uenam ex dextro cordis ſinu, non ſecus ac [i] coronalem pronaſci docet: quamuis id in ſimij haud eueniat. At non eſt quòd prolixius alia huius ordinis loca ex libro de Fœtus formatione, & aliunde in medium adferam, quum ex modò propoſitis, Galeni de uenæ pari carentis ortu, progreſſuq; ſentẽtia utcunq; conſtet: quæ quàm ueritati conſentiat, ex noſtra enarratione, ueram eius venę ſeriem proſequente, petere licet. In homine enim non minus quàm in ſimijs, & canibus, & ſuibus, & bobus, & quotquot uidi quadrupedibus, uena pari carens à caua procedit, poſtquam hęc cordis inuolucrum ſuperauit, ac eouſque pertingit, ubi nullus amplius, qui uaſorum interuentu perficitur, pulmonum apparet connexus. Et ſi quis ſectioni fidem derogans, rationem huius uenæ exortus petierit, illam ſanè adinueniet ex noſtro ſermone, qui Naturę artificium in illius uenę propagatione ſuperius enarrauit. Haudquaquam enim hæc pari carens uena, à cauę caudice ſub corde enaſci potuit, tum quòd nimium periculoſe ſuſpenſa fuiſſet, propter ingens interuallũ, ab ea uenę cauę ſede ad uertebras uſque conſpicuum: tum etiam, quod ſi illinc uena pari carens exoriretur, tota dorſi pars ſub corde, & ea ſede, qua eius uenę principium nunc exporrigitur, conſiſtens, uenis indiga relinqueretur: aut Natura denuò aliam uenam illinc, unde nunc illa enaſcitur, producere debuiſſet, illi dorſi ſedi alimentum ſubminiſtraturam. E regione autem [k] dextrę auriculę pronaſci nullo prorſus modo quiuit: quòd uaſa pulmonem adeuntia, uenalis ſcilicet arteria, & arterialis uena, & aſpera quoque arteria, illam ad dorſum ferri prohibuiſſent, niſi ipſa aliquouſque prius aut deorſum, aut ſurſum prorepens, aptam deſcenſus ſui ſedem callidè inueniſſet. Præterea ſi e regionè dextrę cordis auriculæ uena paris expers diffunderetur, ipſa etiam cordis inuolucrum peculiari foramine, ſecus atque nunc, permearet. unde etiam uel hinc affatim docet, quàm procul a corde principium ducat. Neque eſt quòd ad huius ſententiæ robur, hominis dorſi, quà id cor ſpectat, obliquitatem adferam: quę quum multo maior in homine, quàm quadrupedibus, aut auibus ſit, facilè liceret conficere, ſine pari venam homini etiã altiùs, quàm illis animalibus, a caua oporteret enaſci, quòd his ſcilicet ſuccinctior ductus e regionè dextræ auris ad dorſum quàm illi uiſitur: uti profectò inter ſecandum non ſolùm iucundum eſt expendere, ſed etiam promptum. Quamobrem uerò Galenus ita variè, & de hominis uena pari carente, ipſi nunquam indubiè uiſa, magis peperàm adhuc, quàm de ſimiarum uena ſenſerit, in ea Epiſtola utcunque perſtrinxi, qua dextri cubiti axillarem in laterali morbo (ſi modò quid interſit, cuius lateris uenam diuidas) ſecandam docui. Galenus enim aliquam rationem alicunde comminiſci ſtuduit, qua Hippocratis ſententiam probabiliorem redderet, qua is ſanguinem non mittendum docet, quum dolor inferiore, ac ſub ſeptum petit. Quaſi uerò Hippocrates arbitratus fuiſſet, a [l] uena ſine coniuge per phlebotomiam nihil educi poſſe: aut eam remotius ab [m] axillari diſtare, quàm aut hęc, aut alia quæuis, illius gratia aperiri poſſet. quum interim in pulmonum, cordis, iecoris, ventriculi, lienis, & renũ affectibus, uenam in cubito non Hippocrates ſolum, ſed omnis medicorũ chorus ſecet. Cæterùm quoniam Epiſtola nuper commemorata, hæc prolixiùs cum aliquot alijs paradoxis perſequitur, cauæ venæ diſtributionem deinceps, ſed quàm minimè potero interrupta ſermonis ſerie, aggrediar.

Vnde venã pars carentem enaſci oportuerit.

i E.

K ſ fi. li. 6 B.

l F.

m m, r, u.

Caua ad iugulũ inceſſus, & ipſius inibi bipartitio.

Vena igitur caua, poſtquam ſine pari venam a ſe diduxit, ad iugulum rectà ſub pectoris oſſe [n] conſcendit, membranis thoracem interſepientibus eleganter ſuffulta, [o] molleque, & glanduloſum corpus hic iugulo paſſim adſtratũ obtinens, quod Græci θυμον, Latini verò cõmuni glandularum nomine glandium vocant. Eſt autem glandium id in elatiſſima thoracis ſede extructum, vt ab omni noxa frequentiſſimas vaſorũ diſtributiones hic ſuſpenſas, immunes ſeruaret. Vena enim caua [p] inibi primùm in duos inſignes truncos tota diſcinditur: & a ſiniſtro trunco, quemadmodum & a dextro, [q] grandis vena promitur, quæ primæ thoracis coſtæ innixa, poſtquam aliquot a ſe diſparſit ramos, ſub clauicula in axillam [r] properat. Ab huius etenim radice [s] exilis vena enaſcitur, deorſum per coſtarum radices ad tertiam vſque coſtam exporrecta, & exiguas ſoboles tribus, aliquando autem duntaxat duobus, ſuperioribus coſtarum interuallis deriuans. Præſens vena non ſemper ab eius, quæ axillam petit, radice pronaſcitur: verùm nõnumquam a caua, priuſquam in duos illos grandes truncos bipartiatur, principium ducit. Quinetiam interdum hanc penitus abeſſe obſeruaturus es, aut araneæ filorum modo prætenuem exiſtere: quum breuiora illarum coſtarum interualla, ab ipſis incumbente vena, quæ axillam petit, aliquando autem a venæ pari carentis propapinibus (idque potiſſimùm in dextro latere) ſatis nutrimenti aſſumant. Ab anteriori ſede illius [t] magno in iugulo bipartitionis, [u] duæ prodeunt venæ, quæ antrorſum ductæ, ad elatiorem pectoris oſſis ſedem contendũt, ſecundùm ipſius latera, quibus coſtarum cartilagines coarctantur, deorſum ad abdominis uſque ſuperiora perreptantes, numeroſaſq; ſoboles diffundentes. In progreſſu enim, ad ſex ſuperiorum vtriuſq; lateris ſeptem coſtarum interualla, ſingulas diſtribuunt propagines, quæ ad terminum oſſis coſtarum, ubi venæ cõiuge carentis [x] ramos ceſſare diximus, finiunt. Quemadmodum verò a ramis uenæ pari carentis, propagines

n ab F. ad H.

o 2 fi. li 6 I.

p H.

q I.

r ut F ſub E in 1 fi. lib 6.

s K.

Vena axillam adeuntis ortus. Vena ſuperiore coſtarum interualla petens.

t H

u Altera L inſignitur dein utraque 2 fi. li 6. B. C.

x G, G.

Vena ſub pectoris oſſe deorſum repentes.

gines extra thoracis cauitatem ad muſculos coſtis inſtratos excidere relatum eſt: ſic quoque a venis ad cartilaginum interualla diſſeminatis, ramuli notatu digni, in muſculos pectori incumbentes, ipſasq; adeò mamillas propagantur, ſi modò ad has a venis pectoris oſſi exporrectis, ſurculi deriuentur. Porrò quòd ex venis ſub pectoris oſſe deductis [y] reliquum adhuc eſt, ad latus mucronatæ cartilaginis deorſum in carnoſam rectorum abdominis muſculorum partem, diſtribuitur. Venæ enim è thoracis cauitate prolapſæ, ſub rectis muſculis ad mediam vſque abdominis ſedem feruntur, ramulos quoſdam in proximas partes vtrinque tranſmittentes: quorũ præcipuus ad abdominis cutem ſubit, atque obliquè ſecundum coſtarũ cartilaginum terminos propagatus, in gracillimas, & capillorum modo ſubtiles venulas, ceſſat. Cæterùm inſigniores venarum rami, ſub rectis muſculis exporrecti, in plures ſurculos [z] ſupra vmbilici ſedem terminantur, qui rectorum abdominis muſculorum ſubſtantiæ implexi, [a] illarum venarum terminos, finesq; ſpectant, quas in ſermonis progreſſu, ab imo ſurſum ſub rectis muſculis conſcendere audies. Harum venarum ſub pectoris oſſe reptantium originẽ, ex anteriori, mediaq; in iugulo bifurcationis ſede, vt plurimùm educi animaduerti. interdum verò eas ab [b] axillarium venarum radicibus, poſtquàm ille nonnihil a iuguli medio in latera receſſerant, enatas obſeruaui: quemadmodum aliquando alteram ipſarum, & præſertim ſiniſtram, ab axillari, alteram verò ab ipſa bifurcatione pronatam vidi: quemadmodum etiam non infrequenter occurrit ab anteriori venæ cauæ ſede, vbi in duos inſignes truncos partitur, vnicam pronaſci, quæ ſurſum ad pectoris os ducta, in duas diſcinditur venas: ac vnam dextro pectoris oſſis lateri, alteram ſiniſtro exporrigit. Ab his quoque venis, ſecundum pectoris os deductis, membranæ thoracis cauitatem interdiuidentes primos mutuantur ſurculos: ac ſubinde etiam à caua, vbi nunc dictas promit venas, [c] graciles quaſdam propagines ſibi vendicant, ſecundùm totam membranarum longitudinem, cum [d] neruis ſepti tranſuerſi exporrectas. Quinetiam, vt & antea monui, à [e] vena pari carente, in membranas thoracis cauitatem interſepientes, ſurculi accedunt, venis, quæ [f] adhærẽtem oculi tunicam implicant, quàm ſimillimi. A venis dein has thoracis membranas intertexentibus, etiam ſoboles in cordis inuolucrum, vbi illæ [g] hoc continent, pertingunt. Cæterùm [h] vena ad axillã accedens, priuſquam è thorace procidat, non ita procul ab ipſius initio, ex elatiori ſede, [i] venam vtcumque amplam promit, quæ ſurſum obliquè in poſteriora tendens, ad trãſuerſos vertebrarum ceruicis proceſſus deducitur: & per [k] foramina illis priuatim exculpta conſcendens, in muſculos vertebris proximè adnatos, ſoboles ſpargit. At prȩter illas, certo ordine, & veluti geniculatim, ſingulas ſoboles vnicuiq; foramini neruorum, exortibus in ceruicis vertebris inciſo, deriuat, dorſaliq; medullæ, ipſisq; adeò vertebris alimentum ſuppeditat. Quod verò eius venæ reliquum eſt, in caluariam contendit, [l] peculiare ſibi cum [m] ſua coniuge arteria foramen obtinens, quod ad poſteriorem occipitis oſſis capituli ſedem excauatur. Cæterùm quando vena in caluariæ amplitudinem pertingit, in [n] ſecundum, ſeu ſiniſtrum duræ cerebri membranæ ſinum, vti poſteà auditurus es diffuſiùs, exhauritur. Præter hanc venam, [o] alia adhuc ab illa, quæ in axillam contendit, priuſquam è thoracis cauitate omnino labatur, ex ipſius poſteriori regione principiũ ducit, quæ in muſculos, humilioribus ceruicis, & thoracis elatioribus vertebris adnatos, ac capitis, dorſiq;, & thoracis motibus famulantes, diſpenſatur. Simulátq; verò axillam petens vena, inter primam thoracis coſtam, & clauiculam, ex thoracis cauitate eſt egreſſa, [p] muſculumq; per forauit, qui ſecundi paris dorſum mouentium alter eſt, [q] eam, vti pòſt audies, [r] promit venam, quam humeralem vocabimus: & ilico atque decliuis ducta, glandulas in axilla ad firmam vaſorum diſtributionem a Natura procreatas contingit, quas, nunc dicam, a ſe diducit propagines. Primùm vtrinque ſingulas emittit venas: ad thoracis quidem anteriora [s] unam, ad poſteriora autem [t] alteram. Quæ antrorſum exporrigitur, in [u] muſculos a pectoris oſſe, & coſtis ad brachij os, & ſcapulam pertingentes, diffunditur, & pectoris cutem ſimul, & mamillas ſrequẽti admodum ramorum ſerie in mulieribus adit. Vena autem retrorſum proficiſcens, in muſculos cauam ſcapulæ ſedem occupantes, vicinasq; ſedes multiplici etiam ſobole, digeritur. Cæterum nonnunquam a [x] priori, & quæ ad pectus accedit uena, interdũ uerò ab ipſo, qui in axilla cõſiſtit [y] trunco, [z] alia grandis utcunque uena exoritur, quæ deorſum ſecundùm thoracis latus exporrecta, potiſſimum abſumitur in [a] muſculum, cuius beneficio brachium decliue dorſum admouemus. Prȩter hos ramos, maior uena, quæ in axilla habetur, [b] exiguos ablegat ſurculos glandulis, & membranis, quæ inibi uaſorum diſtributionibus, eorundemq; colligationibus præſunt. Qua autem ſerie axillaris uenæ reliquum, in totnm brachium excurrat, peculiari Capite mox atque cæteras aſcendentis uenæ cauȩ partis ſoboles ab ſoluero, expediam. Proinde ad iugulum rurſus ſermone conuerſo, cæteros truncorum [c] magnæ illius in iugulo diuiſionis ramos aggrediar. Vena itaque caua, ad eum quem dixi modum, priuſquam pectoris oſſis ſummum tranſcendat, in duos truncos diducitur: ac ſtatim a diuiſione, nuper [d] commemorata uena, quæ axillam petit, principium obtĩnet, quod autem alterius diuiſionis illius trunci adhuc ſupereſt, a media iuguli ſede, cui priùs innitebatur, modicè recedens, ſurſum extra thoracem protenditur: & ſimulatque clauiculam, pectorisq; oſſis ſummum ſuperauit, in [e] duos impares ramos ſcinditur. Interior namque exteriori gracilior eſt, & ſecundùm aſperæ arterȩ latus [f] aſcendens, nonnullas uenulas, in ſpeciem capillorum exiles, aſperȩ arterȩ, conterminisq; membranis communicat. Hȩc interior cenſetur iugularis, quȩ cum ſui lateris [g] ſoporali arteria uerſus cerebrum fertur, ac in aſcenſu graciles ramulos membranulis [h] ſexti neruorum cerebri paris in collo, & in faucibus etiam ſeptimi paris neruos colligantibus digerit, vniuerſo ductu ſoporariæ arterȩ, ad caluariæ vſque baſim cõmiſſa: quò cum [i] peruenit, in duos inȩquales amplitudine ramos diſcinditur: ac [k] amplior obliquè retrorſum, ſecundùm caluariæ baſim ductus, caluariam ſimul cum quodam ſoporalis arteriæ ramo ingreditur, [l] foramine vtens, ſexti neruorum cerebri paris gratia exculpto. Qua vero ſerie in caluariȩ cauitate præſens ramus digeratur, in cerebri vaſorum deſcriptione affatim

Bb 3 perſequar:

y 1 fi. lib. 5 K. 6 muſ. tab. a. vbi etiã rectũ muſculum ſ inſignitũ ſpectabis,
z M.
a Γ.
b ab I.
c 1 fig. lib. 6 Q.
d 1 fi. lib. 6 P, P.
e F.
f 18. fi. ca. 14. lib. 7. mm.
g Id licet colligere ex 1, 2 fig. lib. 6.
h I.
i N, N vltima fig. ſ K 2 fi. cap. 15. li. 1 T.
7 fig. x. 8 figur. a.
l 2 fi. cap. 12 lib. 1 ſ.
m fi. cap. 12 F.
n vlt fi. t, t. & 7 fi. li. 7 Q, Q.
o O.
p 8 muſc. tab. C aut potius quarc eũ muſculũ in E. pit. tab.
q a, a.
r ut in vlt. fig. ſiniſtro latere a Z a oritur, eſtq; hac figura hac i parte cæteris verior.
s P.
t Q.
u 3 mu. ta.
Δ 4 ta. Γ.
x P.
y m.
z R.
a 10 muſ. tab. Θ.
b inter P & R.
c H.
d I.
e S & T.
f ult. fig. & ad E.
g fi. c. 12 Z, aut X, aut potius ſeriatim hic ſpecta ult. fig.
h 2 fi. cap. 2 lib 4 e, e. dein t.
i fi. 14 c. A.
k eiuſdem fig. C cũ I.
l 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1 c.

Aliquot rami a vena axillam petente ſparſi, priusq̃ brachium ſubeat.

Caua per collum, caputq; ſeries.

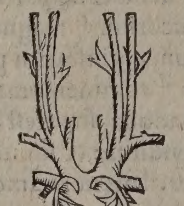
Interior iugularis.

persequar: modò autem sat erit, ad caluariæ vsque cauitatem venas, quæ eò pertingunt, sermone deducere. Ab ampliori hoc iugularis iternæ ramo, quum (vti diximus) in posteriora secundùm caluariæ basim is contendit, [m] propago diducitur, in elatiorem sedem [n] musculorum pertinens, qui anteriorem ceruicis vertebrarum regionem occupant, stomachoq; subiacent. [o] Gracilior verò internæ iugularis ramus, soporali arteria penitus relicta, [p] priuato foramine caluariam subit, quod iuxta foramen tertio, [q] & quarto pari neruorum cerebri commune, cælatur. Priusquam verò ramus ille in duram cerebri membranam pertingat, totusque in caluariam mergatur, [r] sobolem non admodum insignem ad auditus organum depromit, eam per [s] foramen quoddam transuersum mittens, quod huic soboli, & [t] neruulo cuidam quinti paris neruorum cerebri commune censetur. Porrò [u] exterior idemq; grandior supra iugulum factæ diuisionis ramus, ab exteriori ipsius latere, postquam musculorum dorsum mouentium secundi paris [x] alterum perforauit, [y] insignem, ex Galeni sententia, profert venam, quæ deorsum versus clauiculam reuoluta, ad summum humerum, ipsumq; adeò brachium contendit, humerariamq; nobis nuncupatam venam constituit. Quum tamen, propter Aristotelem, qui humerariæ ortum sub aure esse, falso tradiderat: & Galeni locorum, quibus uenarum in iugulo, & collo seriem persequitur, obscuritatem, studiosiùs solito humerariæ originem indagatus sum, uenam hanc non ita, ut Galenus censet, ab externa iugulari, seu maiori, quem paulo antè narrare cœpi, ramo, enatam vidi: uerum ab ea uena, quam transuersim supra primam costam in axillam tendere scripsimus. vti sanè rationi videbatur consonum, quæ tutiùs unum caudicem, quàm duos ramos, mutuò æquè distantes, aliquousque simul progredi attestatur. Oritur autem humeraria, ab eius venæ medio ferè ductu, qui à iugulo ad axillam metiri posset. Atq; hinc humeraria sub summo humero transuersim brachium petit, illa verò sub humeri articulo magis obliquè in axillam descendit. Cæterùm priusquam humeraria brachium subeat, non procul ab ipsius ortu [z] ramum edit, qui in cutem posteriori ceruicis sedi obductam, & externos eius sedis musculos, numerosa venularum serie digeritur. Præter hunc, [a] alium quoque grandiorem depromit ramum, in gibbam scapulæ sedem frequenti etiam sobole dispersum. Deinde quando ad [b] summum pertendit humerum, atque sub illo in bracchium prorepit, priusquã penitus demergatur, in summi humeri cutem [c] propagines deriuat, quarum præcipuæ in cutem digeruntur, quæ [d] musculum integit brachium attollentem. Eiusmodi propagines interdum, idq; potissimùm in mulieribus, ad mamillarum vsque cutem [e] excurrunt, deorsum in priora, secundùm clauiculam, errabundo progressu deductæ, & ante sectionem in plerisque mulieribus uirescente quodammodo, aut cæruleo colore conspicuæ. Qua autem serie eius uenæ brachium adeuntis reliquum digeratur, posteriùs dicam, quando peculiari Capite, ipsius, axillarisq; venæ distributionem persequar. Cæterùm [f] maior ramus, quem supra clauiculam haberi, atque ab externo suo latere, secundùm Galeni placitum, humerariam germinare diximus, sub lato buccas mouente [g] musculo, per colli latus ad fauces porrigitur, exteriorem efformans iugularem, quæ non pari semper modo (vti in uociferantibus, aut aliàs ui spiritum retinẽtibus, & vetulis, indies obseruamus) per colli cutem fertur: sed fere quadruplicem, aut magis adhuc uariam distributionis speciem proponit. Prima (quam frequentiùs est cernere) ea est, qua unus tantùm ramus hic sub cute ad fauces vsque procedit, in ipso progressu nullibi insigniter discissus: sed duntaxat graciles ramos, in musculos, conterminamq; cutem partim rectà, partim obliquè, & interdum transuersim conscendentes, uariè spargens. Secunda autem ea visitur, qua in medio, ductu, iuxta colli longitudinis medium, iugularis in duos insignes ramos dirimitur: & unus quidem in priora, alter in posteriora quodammodo sursum properat. Tertiam cõspicimus, quæ propter clauiculam adhuc exterior iugularis in duas propagines diffunditur, quæ sursum sub cute inuicem distãtes feruntur. Quarta ex tertia paratur: aliquoties enim illæ propagines inuicem perpetuò distãt, ac nusquam se mutuò contingũt: interdum verò ad humiliorem faucium sedem mutuò rursus coeũt, ac ex ambabus una constituitur vena, quæ mox bipartita, vti modò subiungã, in ramos cessat. Verùm subinde & ex tertia serie alia adhuc consurgit differentia. Nã aliquando altera, neque illa sanè minor propago, cuti non subtenditur, [h] musculo recondita, qui à pectoris ossis summo, & clauicula pronatus, mamillari temporis ossis processui inseritur. atque ea propago in eum modũ submersa, frequenter adeò insignis occurrit, ut etiam nonnulli dissectionũ professores hanc internam iugularem videantur appellasse: illam [i] uerò interim negligẽtes, quæ secundùm asperæ arteriæ latus exporrigitur. Vtcunque verò exterior iugularis, aut vnica vtrinque, aut in medio per collum ductu, aut statim à clauiculis gemina ascendat, semper cuti, quà prorepit, insignes, notatuq; dignos offert surculos: ac quum ad fauces vsque, iuxta inferioris maxillæ humiliorẽ sedem, sub aurium regione [k] contendit, sui [l] portionem ad oris interiora, & durã cerebri membranam transmittit: [m] reliquum verò ipsius, in faciei cutẽ, & illius musculos, & ad tempora, & post aures, & vniuersam breuiter capitis cutẽ transfunditur. [n] Portio interiora oris subiens, in primis suis scissionibus [o] glandulas obtinet interiectas, quas tertium glandularum in faucibus cõsistentium genus in sexto libro numerabimus. His glandulis, quæ vasorũ hic præsunt distributionibus, ab interiori externæ iugularis portione ramuli dispẽsantur: mox non tatu digni in laryngẽ, & [p] glandulas ipsi proximè adnatas, & musculos ossis υ referentis, & linguæ, & vniuersim ad omnes faucium sedes, surculi deriuantur:

Exterior iugularis humerariæ que ortus, et priusquã brachium subit, series.

Exterioris iugularis series.

PRImam distributionis externæ iugularis venæ seriem, nuda cauæ delineatio docet: reliquas verò tres, priuatis & nũc seriatim hic repositis formulis expressi, ac earũ primæ eosdem characteres, quos integræ delineationi, accõmodaui, ratus ex illa hãc ita facilius posse perpendi.

m fi. ca. 14 Φ.
n 8 musc. tab A, B.
o fig. cap. 14 F, faciès ramos o, o, o.
p 2, 3 fig. cap. 12 lib. 1 R iuxta Ω.
q 14 fig li. 7 1 & K.
r figur. 14 cap. n.
s 2 fig cap. 12 lib. 1. K.
t 2 fig cap. 2 li. 4 b ab a enatum.
u T.
x 8 musc. tab. C.
y fi. 6 cap. Galeni sententiæ conuenit ad T, a. verũ vltimæ fig. sinistrũ latus veram delineationem ostendit ad Z et α
z b.
a c.
b vltimæ fig. lib. 1 λ.
c d, d
d 4 musc. tab. Ξ 10 tab Δ
e 25 fi. li. 5 A, A.
f T.
g 3 musc. tab. Γ.
h 4 musc. tab. Θ.
i S.
k V.
l X
m Y.
n X.
o 1 musc. tab. A.
p 6 musc. tab L.

quorum

q Hi fublenata ligua confpiciuntur. r fi. ca 14 E. & vltima fi λ. s 2, 3 fig. 12 lib. 1 g. t fub 9. & vlt figu. μ. & fi. ca. 14 G, H. u 1, 3 fig. cap. 12 lib. 1 G. x 3 fi. cap. 12 lib. 1 I. y T. z Z. a 9. b a,. c a. d *. e 4 fi. cap. 12. lib. 1. f.f. f 1 fi. lib. 7 F,F.*

quorum infignis fub lingua,fecundùm ipfius longitudinem prorepit,in multiplices & errabunda ferie pro repentes [q] ramulos fciffus. Quinetiam ab hac iugularis portione,præter [r] grandem ramum, qui in caluariam per [s] foramen fubit,ad pofteriorem mamillaris proceffus fedem cælatum:rami etiam in palatum, & tunicam narium cauitati obductam, digeruntur,à quibus poftmodum non negligendæ [t] foboles caluariã petunt. Vna enim per [u] foramen,quod fecundo cerebri neruorum pari infculpitur,caluariam accedens,in duram membranam aliquot furculis excurrit: quemadmodum & altera foboles duræ membranæ offertur, caluariam ingrediens per grandius foramen [x] illorum, quæ in octauo capitis offe,odorum gratia exculpuntur. Hæ foboles,quum caluariam ingrediuntur,furculos quofdam oculo elargiuntur, in frontis cutem interdum diffeminatos. [y] Exterior externæ iugularis portio,per capitis exteriora paffim repens,mox glandulas fuis quoque diftributionibus præfectas obtinet,quæ inibi fub aure reponuntur, ubi inferior maxilla fuperiori articulatur. Præfens portio inter has glandulas bipartitur: & [z] vno ramo in buccas,narium alas,& ad [a] frontem variè exporrigitur, [b] altero autem tempus,& auris regionem adit. Hic enim ramus denuò in duos præcipuos furculos diuifus, [c] vnum in fui lateris tempus admodum errabundo,& inuoluto ductu digerendum offert: [d] alterum verò poft aurem, & ad occipitis cutem diffundit. Exterioris iugularis foboles,in faciem,ac capitis cutẽ digeftæ,hoc fibi priuatim vẽdicant, quod dextri lateris venæ finiftri lateris venis, quibufdã fedibus permifceantur,ac inuicem coeant,idq; potiffimum in facie, & vertice,& in primis adhuc in fronte.adeò,vt frontis vena plerunq; ab vtrarumq; iugularium propaginibus, per internos oculorũ angulos furfum deductis,confletur. Ad hæc,per [e] exigua verticis offiũ foramina,& futuras, [f] gracillimæ venulæ in caluariam procidunt:non aliter atque rurfus ex caluaria in cutem alias emergere tum dicam,quando cerebri vaforum feriẽ priuatim enarrabo. Quippe hæc opportuuè tantifper,dum in caluariam arterias quoque,fermone perduxero,afferuabitur,quòd uaria cerebri uenarum arteriarumq; fit commixtio: quam incognito adhuc arteriarum ad caluariam deductu,arduũ foret percipere. Quanquam interim cuiuis integrum fit, Caput decimumquartum,cerebri vafis dedicandum, aut hic, aut fuo, quo id reponam, loco aggredi.

VENAE AXILLARIS ET HVMERARIAE PER BRACHIVM cubitumque, & manum feries. Caput VIII.

a m & a. vlt fi. ζ & α. b vlt. figu. a nafcitur quodãmodo à z. c fub λ & Ω. vlt. fig. lib. 1. d b,c,d,d. e 3 mufc. tab. inter P & Δ per lineam ab L ad Ω. f 6 mufc. tab. Θ. g e,e,e. h f. i f. K 2 fi. ca. 22 lib. 1 P. l g. m 5 mufc. ta. Θ. 6 ta. Ξ. n 6 mufc. tabu. A. 12 tab. Θ. o h. p t vnitur cũ b ad a. q 9, q. vlt. fig. f. f. r h. s t. t a.

VENAS [a] duas a caua in brachium propagari,prius relatum eft,quibus vna eademq; radix a iugulo extra thoracem vfque extitit. Gracilior, quæ veluti ab alia craffiore [b] enafcebatur,quòd [c] fub fummo humero, ipfaq; adeò clauicula, in externam brachij fedem procidat,humeraria,& cubiti exterior dicitur: craffior autẽ,ampliorve, quod per axillam,internamq; brachij fedem prorepat,axillaris interiorq; cubiti vena nuncupatur. & quanto hæc grandior,ampliorq; humeraria uifitur,tanto etiam in frequentiores,numerofioresq; foboles diffunditur. Humeraria namque [d] illos, quos præcedente Capite recenfuimus ramos,difpergens,ad pofteriorem clauiculæ fedem retorquetur:ac fub fummo humero, vti diximus, prorepens, [e] inter internum latus mufculi brachium attollentis,& validũ tendinẽ mufculi brachium ad pectus ducentis,in brachium procedit.dein carnea membrana fub cute fuffulcitur:deorfumq; porrecta,etiam ante fectionem omnibus euadit confpicua : nifi fortè graciliores omnino uenas homo obtineat, obefiorve fit. Porrigitur autem recto tramite per anteriorem (verfus exteriora tamen magis) brachij regionem, fecundùm exterius latus [f] mufculi,cubitum flectentium,anterioris. In defcenfu verò ad cubiti vfque articulum, [g] graciles duntaxat ramos vtrinque in cutem fibi proximam, anterioremq; dicti mufculi fedem difpenfat, qui partim rectà,partim obliquè,& tranfuerfim in cute ita prorepũt, vt interdum verfus internam brachij fedem ad axillaris venæ [h] foboles in cutem digeftas pertinere, cum illifq; coire videantur. [i] Quando humeraria cubiti attingit articulum, iuxta [k] exterius humeri tuber, in tres ferè ramos tota diducitur. [l] Primus(quem frequentiffimè,& potiffimum in hominibus, deeffe confpicies)quotiefcunque fe offert, gracillimus vifitur: & penitius quàm fub cute fe immergens,exteriori fedi capitum [m] mufculorum præcipuè offertur,qui quatuor digitorum fecundos,& tertios flectunt articulos, & interno lateri eius [n] mufculi,qui radium in fupinum mouentium longior exiftit. Ramus ifte,mox in paucos furculos diffectus, ceffat: neque, vt Galenus fcribit,alicui axillaris venæ ramo ita commifcetur,vt [o] præcipuũ humerariæ ramum,qui enarratione fecundus erit, cum [p] quadam axillaris venæ propagine, in cubiti flexu fub cute vniri mox audies. Vt enim Galenum,axillaris venæ [q] præcipuam portionem,in alto inter mufculos reconditam,minus verè defcripfiffe,ex fedula refectione obferuabis : fic quoque primi huius humerariæ rami (fi quando is unquam cernitur,& Natura præter confuetum fibi artificium,à cute ad corporis penitiora,non autem ab his,vtpote fedibus ad vaforum cuftodiam tutioribus,verfus corporis fuperficiem,cutemq;,venas porrigi uoluit)feriem non eft affecutus, aut imaginatione illam fibi admodum inartificiofam confinxit. quanquam interim perelleganter, vereq; eas Galenus enarrauerit uenas, quæ citra fectionem in nudato(vti in uenæ fectione fit) brachio,plurimum,& frequenter illi occurrerunt;quas quum fimij s conuenire vidit,quàm illarum corpus humano fimile fit,longa oratione inducere conatus eft,nullam, nifi ante diffectionem omnibus obuiam,fibi perfpectam habens differentiam:quum interim tam uarias,& innumeras hactenus in offibus,mufculis, & uenis quoque propofuerim,mihiq; inde non vulgariter perfuadeam,humanum corpus nunquam a Galeno fuiffe aggreffum. [r] Secundus itaque,& præcipuus humerariæ ramus, eorum, in quos iuxta exterius humeri tuber ea difcinditur,obliquè fub cute, ad cubiti cum humero articuli flexus medium defcendit: ac cum axillaris uenæ [s] ramo,quem poftmodum commemorabo, coit: [t] unaq; ex ambobus ramis humera-

Humeraria per brachium ingreffus.

Humerariæ feries iuxta cubiti articulum.

Lib. de Venarum diffect. & potiffimùm 3 libr. de Admini fect.

riæ nimirum,& axillaris,vena conflatur. [u] Tertius humerariæ ramus, [x] musculum,qui radio iuxta brachia
le insertus,radijs in supinum motus autor est,conscendit: paulatim deorsum prorepens,obliquus per radiū
ante medium ipsius longitudinis in externā cubiti regionem perfertur: quam vbi attigit, [y] surculos quos-
dam,vt & reliquo,quem hactenus confecit,ductu, in proximam sibi cutem depromit: quorum non [z] in-
fimus esse solet,qui ab ipso educitur,quà humararia in tres illos ramos,iuxta externum humeri tuber,parti
tur. Cæterùm tertius hic ramus sensim obliquè versus vlnæ appendicem, brachialisq; radicem prorepens,
tandem [a] alteri cuipiam inibi [b] commiscetur venæ:hacq; adauctus,externam brachialis sedem conscen-
dit:& in aliquot surculos,errabundo incessu sparsos,dissectus, regionem intercurrit, quæ ante paruum di-
gitum,& anularem habetur,externa etiam illorum digitorum sede soboles quasdam ab hoc ramo sibi uen-
dicante. Cuius verò venæ propago illa demum sit,quam tertio humerariæ ramo uniri iam scripsimus,sub-
iungam,vbi primùm aliquot axillaris venæ propagines absoluero:quippe a quodam axillaris ramo,sub cu-

Axillaris in brachio consistentis series.

te per totam vlnæ longitudinem exporrecto, illius propaginis initium pendet. Axillaris itaque, [c] quum
primùm axillam superat,brachiumq; subingreditur,inter musculos,brachij os amplexantes, delitescit,præ
cipuè uerò inter anteriorem sedem [d] primi cubitum extendentium, & posteriorem sedem tendinis [e] mu-
sculi, quo brachium pectori admouetur, & dein iuxta musculorum cubitum flectentium [f] posteriorem.
Hæc primùm capitibus [g] musculorum, quorum ope cubitus extenditur, [h] propaginem offert, illis [i] ue-
nulis e regionè eductam,quę ab ipsa in glandulas hic repositas digeruntur. Post hanc,demissius axillaris ex
posteriori sua sede [k] uenam ijsdem musculis dispensat, a qua mediocris etiam magnitudinis soboles in ex
ternæ brachij sedis cutem disseminantur. Ab externo latere axillaris venæ, [l] alia notatu dignæ amplitudi-
nis propago diffunditur, obliquè deorsum sub humero, seu brachij osse,ad [m] externum usque huius tu-
ber descendens,ac sub [n] musculis cubitum extendentibus occultata: [o] musculorumque capitibus, ab ex-
terno humeri tubere pronascentibus,ramulos quosdam exhibens: ac demum aliquousque semper profun-
dè occultata, in externam cubiti sedem prorepens, simul cum [p] neruo, qui brachium petentium quartus

Lib. 3 de Administ. sect.

opportunè enumerabitur. Has propagines axillaris adhuc in alto latitans edit, ipsaq; in [q] duos truncos dis
scinditur,quos sanè accuratissimè examinatos uelim,non tantùm Galeni nomine,quem hæc axillaris diui
sio latuit,uel quam iuxta cubitum, atque adeò in brachij extremo fieri scripsit: sed eorum quoque occasio-
ne,qui se operæprecium aliquod in Anatome arbitrātur præstitisse, dum sectionem semel atque iterum ag-
gressi,simul cum axillari uena humerariam porrigi,se animaduertisse scribunt,oscitanter humerariam(quæ
etiam vel ante sectionem notissima esse debuit) vnà cum carnea membrana à brachio auferentes, & post-
modum [r] alteram axillaris uenæ partem(quam modò persequar) humerariæ loco describentes. Axillaris
itaque hominis uena,non procul ab ipsius è thoracis cauitate in axillam egressu, in duos quodammodo pa
res discinditur truncos:quorum alter,qui ferè & crassior uisitur,toto ductu in profundo latitat, [s] arteriæq;
in brachium exporrectæ perpetuò attensus, eadem ferè cum ea distributionis serie digeritur, simul etiam

Præcipua axillaris in duos truncos distributio.

[t] neruo brachium adeuntium tertio concomitatus. Inter [u] duos enim cubitum flectentes musculos, de-
orsum ad mediam sedem flexus articuli cubiti porrigitur, illis musculis, & dein membranis, quibus nerui
induuntur,ramulos spargens. Quando autem cubiti articulum superauit,atque inter musculos, digitorum
flexus autores,ferri incipit,in [x] duos dirimitur ramos,qui modicè ab inuicē recedentes, ac musculos,quos
perreptant,surculis implicantes, vnà cum tendinibus internam manus sedem petunt, qui per [y] ligamen-
tum,in interna brachialis regione anuli modo conspicuum,porriguntur. Rami inibi in alias soboles parti-
ti,sub [z] tendine feruntur,qui latescens,uolæ cuti subnascitur:atque hinc ita in internam digitorum sedem
digeruntur,vt binæ soboles pollici,& totidem indici,& vna medio,offerantur à ramo,qui secundum radiū
per cubitum porrigitur. Ab illo autem,qui vlnæ attenditur,binæ soboles anulari & minimo, & una medio
exhibentur:ab illoq; ramo surculus [a] musculos adit, externam volæ sedem occupantes. atque ita ab alte-

Axillaris vena portionis cutem subeuntis series.

ro etiam ramo surculus in [b] musculos penitiùs pertinet, qui primo pollicis ossi connascuntur. [c] Alter
axillaris truncus sensim ex alto ad internæ brachij sedis cutē emergit,versus humeri [d] interius tuber pro-
perans,ac,ante sectionem sub media brachij longitudinis sede,non minus quàm humeralis supra cubitū,
conspicuus. Vbi autem interiori humeri tuberi ferè incumbit,ad elatiorem eius tuberis sedem, in [e] duas
magnitudine propemodum æquales partitur venas: quarum anterior cuti substrata (quemadmodum &
omnes præsentis trunci soboles) obliquè deorsum ad mediam cubiti articuli flexus sedem repit, ac cum [f]
secundo humerariæ ramo ad humiliorem,mediamq; flexus illius sedem coit, [g] vnaque inibi ex ambabus
consurgit uena,quam communem,quia ex axillaris,& humeraria constituitur, meritò appellamus. vulgus

Communis vena constitutio.

tamen medianam uocat:etiamsi Græci,& Latinorum præcipui, [h] ramos, qui hanc communem efformant,
medias,ut & obliquas,nuncupauerint,uerùm interim Galenus in primo libro de Curādi methodo ad Glau
conem,mediam videtur appellare,quam aliàs communem uocitat. [i] Posterior vena illius axillaris trun-
ci iuxta interius humeri tuber bipartitionis,frequentes ramos deriuat inferioris cubiti sedis cuti, & interio-
ris itidem exteriorisq; sedis humiliorum,ac secundùm vlnam sitarum regionum cuti. Ramorum per has se
des excurrentium, [k] vnus primarius, secundum vlnæ inferiorem sedem, ad exteriora tamen magis decli-
nans,versus brachiale porrigitur,& ipsius soboles cum humerariæ [l] ramo illuc contendente, [m] coit:con
surgensq; ex ramo hoc,& sobole illa propago,perinde ac prius enarratum est in externam manus sedem di
rigitur, Interdum autem illo humerariæ ramo deficiente, ea axillaris venæ soboles abundè eius rami uices
in manu gerit. Rursus ramorum [n] posterioris illius venæ trunci axillaris, qui sub cute consistit, [o] alius
haud negligendus cutem adit, qua posterior cubiti articuli sedes induitur: quanquam is in externam cubi-
ti sedem non admodum procul perreptet. Insuper [p] alij etiam rami notatu digni, ab hac posteriori uena
in

u i. — x 6 musc. tab. Λ, 12. tab. Θ. — y K, K. — z superius K. — a x, x. — b l. — c f. — d 1, 12 musc. tab. T. — e 3 ta. Δ. — f 8 tab. Γ. — g 11 tab. Θ, f. — h n. — i inter P et R. — k o. — l q. — m 2 fi. ca. 23 lib. 1 P. — n 9 musc. tab. T, S. — o e u, de ta. Γ, Z. Θ Λ. — p 1. 3 figu. cap. 11 lib. 4 Φ. — q in q & r. — r q, o. & vlt fig. f, f. — s fig. cap. 12 N. — t 2 fi. cap. 11 li. 4 π. — u 6 musc. ta. inter Θ & r, r. — x Pete hæc ex arteriæ serie. — y 4 musc. tab. θ. — z 4 ta. tendo musculi Π. — a 4 musc. tab. ζ. — b 6 musc. tab. κ, λ, 7 tabu. charact. 1, 2, 3. 11 ta. f. — c r. — d 1. 2 fig. cap. 23 li. 1 S. — e t, u. ac t anteriorē notat. — f h. — g α. — h ς, b. — i u. — k x, x. — l i. — m l. — n u. — o y. — p inferius ζ.

in internę cubiti ſedis cutem digeruntur,qui uario,& admodum incerto implexu, modò inuicem permiſcentur & coeunt,modò iterum mutuò abducuntur,ſurculos a primario illo [q] ramo, quem ulnę exporrigi dicebam,aſſumentes,aliosq; rurſus illi ſurculos impartientes. His ſurculis,& propaginibus in eum modū, per cubiti interiora reptantibus, [r] alia frequentiſſimè accedit non contemnenda, quam axillaris uenæ [s] ramus,communem uenam cum humerarię ramo efformans, ab humiliori ſede,& ex medio progreſſu emittit. Hęc interdum rectà,interdum uerò errabundo ductu ad brachiale contendit,alijsq; huius ſedis propaginibus commiſcetur:quę adeò graciles ſunt,uarieq; inuicem implicantur, ut interna cubiti regio non minus frequenter,quàm tibiæ uenter,ſeu ſura,uaricibus moleſtetur, hicq; quidpiam retis imagini non ab ſimile commonſtret. Propagines hę neutiquam ad brachiale terminantur: ſed partim obliquè, partim rectà; partim uerò tranſuerſim,& modò inuicem commixtæ, modò rurſus diremptæ, totam manus internam cutem perreptāt,ipſi cuti paſſim connatę. Porrò harum propaginum,quę ad pollicis radicem,ſeu Veneris,aut ut alijs uiſum eſt, Martis collem accedunt, priuatim id ſibi uendicant, quòd ipſis [t] ramus ab illis uenis [u] permiſcetur, quas a communi vena in externam pollicis regionem diffundi, iam dicturus ſum. [x] Communis enim vena ilico atque è [y] duabus illis axillaris,& humerariæ propaginibus conflatur,obliquè deorſum ducitur,ad elatiorem cubiti ſedem paulatim contendens, quouſque radium paulo ultra ipſius longitudinis medium tranſcendat hinc inde:neque id eodem ſemper modo,in progreſſu ramulos diffundens, & nonnūquam a propaginibus,internam cubiti ſedem ſub cute perreptantibus,alios,qui cum ipſa coeunt,aſſumēs, donec tandem in externam cubiti ſedem pertingat. Vbi itaque communis uena eam ſedem attingit, [z] ſupra radium nonnihil ante illius cum brachiali articulum,in [a] duos ramos diſcinditur, ſectionemq; oſtendit,quam non inopportune Græcorum γ,aut Y,aut Λ,non autem Γ, aſſimilaueris. [b] Alter iſtius ſectionis ramus,qui elatior eſt, [c] portiunculam ad internam brachialis ſedem,verſus pollicis radicem diſpēſat, quę dictis nuper hanc ſedem perreptantibus ſurcolis [d] commiſcetur. Quod uerò elatioris rami reliquum eſt, exterius inter pollicem,& indicē ſurſum repit:atq; hic in varias ſoboles,inuicē nunc vnitas,nūc aūt rurſus ſeiūctas,diſpergitur. [e] Alter ramus,qui inferius γ,aut Y caput cōſtituit,indicis,& medij,& aliquouſq;anularis ſedem petens,in varias quoque ſoboles exhauritur. Quippe hęc venarum in manus cutem ſeries adeò uaria eſt,pugnansq;,ut hanc explicare prorſus arduum ſit,prę ſertim quum inter quamplurimos homines, uix duos ęquali,correſpondentiq; uenarum in ramos diſtributione, inuenias. Adde, eiuſdem hominis dextram ſiniſtræ raro admodum congruere. Operæprecium itaque fuerit, uenarum in manū propagines non hinc,ſed ex ſectione,& ante conſectionem,in brachijs uinculo interceptis, quum uenam diuidimus, condiſcere:atque ad amuſſim expendere,quàm in uenarum ſectionibus noſtri, ſi dijs placet, Aeſculapij hallucinentur, qui grauiter num humeraria,an communis, aut axillaris in manu diuidenda ſit,ridiculè contendentes,humerariam ſeſe aperire exiſtimant,quoties uenam inter pollicem,& indicis radicem aperiunt: & axillarem,ſi venam ad anularem,& minimum digitos exporrectam,incidunt. Ad hæc, quis non conſpicit, ipſos in cubito propemodum nullam, præter axillaris uenæ [f] ramum, ad communem uenam exporrectū, diuidere? utcunque etiam ante uenarum ſectione (quod ſanè abſonum eſt,& parū anatomicum) de aperienda uena non ſecus contendant,quàm ſi peculiaris quępiā uena,a ſingularis partibus,quas inflammatione,aut aliter áffectas ſuſpicantur,in brachium duceretur,& non uti nos docuimus,ab [g] uno trunco,ex magna cauæ venæ in iugulo partitione educto,omnes, quas hoc capite deſcripſimus, venæ pullulent. Quanquam ridiculę huic vulgi medicorum opinioni, Hippocratis,aut eius, qui libros de Morbis cōſcripſit, autoritas ſatis cōgruat,qua hepatitis, & ſplenitis ipſi vocatarum uenarum ductus,& ſeries, imaginatione tantū traditur: & fortè qua nos de uenę ſectione perpetuò diſceptantes,tantopere deuexamus, rectitudinis fundamentum iacitur. Cæterum vt in mauus cute (ne fortè aliò, quàm ad humani corporis fabricam lubens noſtra expacietur oratio) etiam in eodem homine venarum diſtributio variat,pari quoque ratione & in cubito ſubinde diuerſam uenarum propagationem uidere eſt. Interdum enim [h] duarum mediarum ad communis uenę generationem concurſus non in cubiti ſit flexu, ſed multo humiliùs,non procul a medio longitudinis cubiti. Aliquando humerariæ ramus,communem accedens,occultatur, axillaris ramo uiſum nō fugiente, nonnunquam rurſus contraria eſt ratio. Contingit etiam non ſemel, axillaris ramum,qui ad cōmunem fertur,humerariæ ramo longè aut graciliorem,aut ampliorem eſſe:& interdum hunc,aut illum geminum uideri. Quandoque (& id non infrequenter) [i] tertius humerariæ ramus ad externam cubiti ſedem accedens, omnino deeſt,ipſius uicem ramulis tunc ſupplentibus, qui à [k] communi vena in cutem excurrunt, ac ſubinde etiam axillaris [l] ramo,qui toti ulnæ longitudini exporrigitur. Ne uerò hanc orationis ſeriem barbaris nominibus implerem, ac alioquin ſatis obſcuram,difficiliorem redderem,in venæ cauæ delineationis characterum indice,eiuſmodi nominum ratio mihi fuit inſtituta.

Communis vena ſeries.

Variā manus cutem implicantium venarum eſſe ſeriem.

Venarum ſeriem crebrò variare.

- *q x,x.*
- *r ſuperius Z, s t.*
- *t δ. u q; x α. y t, b,*
- *z. a γ. ε. b γ. c δ. d q; e ε.*
- *f ι.*
- *g α & κ in ultima fig. ab uno pēdent trunco. h b,t ad α.*
- *i ι. K α. l x,x.*

VENAE CAVAE PORTIONIS AD PARTES INFRA SEPTVM tranſuerſum locatas, diſtributæ, ſeries. Caput IX.

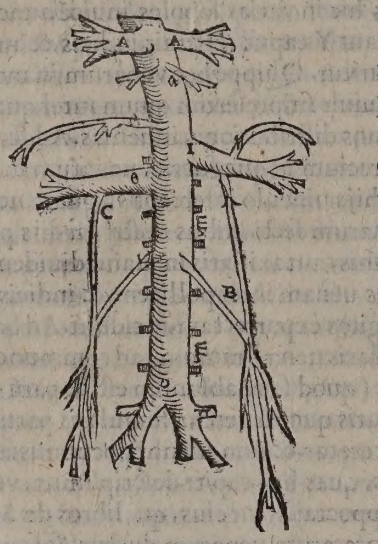
SIMVLATQVE vena caua ſecundùm poſteriorem iecoris ſedem deorſum [a] prorepens,non amplius iecori connaſcitur,nonnihil obliqua ex dextris quodammodo corporis partibus introrſum,ad medium dorſi fertur, ilico [b] ramum non admodum grandem ex ſiniſtro latere promens,qui potiſſimùm numeroſa uenularum ſerie in pinguem, membraneamq; ſiniſtri renis tunicam digeritur,quæ a peritonęo pronata,renem inueſtit,eundemq; dorſo alligatum continet. Hic ramus infrequenter ex dextro cauę caudicis latere,

Ad renis inuolucrū vena.

- *a ζ. & 20 f. lib. 5. Q. 12. figu. g 15 P.*
- *b ι. & 20 f. lib. 5 X ad V.*

uenam

venam coniugem adipiscitur: quod [c] vena dextri renis pinguem tunicam, conterminasq; ipsi peritonæi sedes accedens,non a cauæ caudice principium ducat, sed ab elatiori regione [d] eius venę, qua dextro reni serosum sanguinem deferri audies. Caua enim,vbi iam mediæ vertebrarum sedi innititur, ab utroque latere [e] amplissimam propaginem in renes distribuit, dextram quidem propaginem dextro reni, sinistram autem sinistro transuersim deriuans. Atque vt situs renum varius est, ita quoque harũ propaginũ exortus è directo sibi neutiquam correspondet. Quando enim dexter ren (uti plerunque accidit) sinistro elatiùs locatur, dextri lateris propago altiùs, quàm sinistri renis, principium ducit: si verò sinister ren dextro superior sit, propago quoque in ipsum repens, elatiùs, quàm dextra propago, a cauæ caudice exoritur. Atque tunc etiam vena sinistri renis, pinguem implicans tunicam, ex medio huius propaginis ductu originem sumit; ea quæ dextri renis, offertur tunicæ, a dextro cauæ venæ latere initium mutuante. Hæ itaque propagines, serosum sanguinem ad renes, ut illum excolent, ac ab urina liberent, deferentes, ob idq; emulgentes vulgò dictæ, admodum crassæ sunt: ac quamprimum concauam renum sedem cõtingunt, in hominibus in [f] duos ramos partiuntur: ac dein in renum substantiam, mirabili quodam artificio, hactenus nemini Anatomicorum cognito, digeruntur. Quod nam verò id sit, in quinto libro perstringam, vnà quoque rationem additurus, cur harum propaginum ortus nunquam è directo sibi respondeat. Cæterùm priuatim ab humiliori sede [g] propaginis sinistrum renem petentis, iuxta ductus ipsius ferè medium, [h] vena pronascitur, in uiris ad sinistrum testem tota excurrens: prҫterquàm quòd graciles, [i] exiguosque surculos in peritonæum, quà porrigitur, ac in membranas, tunicas ve, sinistrum testẽ, & seminaria ipsius vasa ambientes, producat. Hęc enim vena peritonæo, quà id lumborum [k] carnibus insternitur, adnata, deorsum super pubis os incedit. quod quum superauit, atque ex magna peritonæi cauitate elabitur, in [l] varios anfractus, gyrosq; conuoluitur: quorum basis superiori testis sedi connata, ramulos in tunicam, testis substantiam proximè cõtinentem, digerit, & alijs frequentioribus ramis in testis substantiam passim disseminatur: quemadmodum quintus liber, ubi generationis organa persequar, diffusiùs docebit. Vena hæc, sinistrum testem accedens, aliquando propaginem a cauæ caudice, sub venæ, ad sinistrum renem exporrectæ, principio enatum, asciscit: quæ non procul ab exortu sinistrorsum descendens, cum reliqua testem petente coit, vnaq; seminalis vena ex ambabus consurgit. [m] Vena autem dextrum accedens testem, non a [n] uena in eius lateris renem protensa, originem sumit: sed a cauæ caudice, aliquanto inferiùs, quàm venæ renibus oblatæ, principium ducunt. Huius seminalis venæ exortus, non vt reliquarum ferè propaginum, in cauæ consistit latere: uerùm ex ipsius eminentiori, anteriorive sede, versus dextrum latus nonnihil exuberanti, ac ueluti rotunda origine enascitur. Presenti venæ ramulum quoq; ex ea, quæ in dextrum renem procurrit, accessisse, ac simul cum ea coiuisse, Galenus sibi semel obseruatum testatur. Et nos quoque totam dextri testis venam, a vena, quæ reni offertur pronatam, semel vidimus. In mulieribus alia, [o] harum testes adeuntium, venarum est distributio. quamuis enim illis par cum virorum venis sit exortus, ipsæ tamen ex magna peritonæi cauitate haud elabuntur, neque ad pubis ossa pertingunt: verùm ad mulierum [p] testes, [q] pinguibus membranis suffultæ porriguntur, non vniuersæ in seminaria vasa cessantes, aut totæ in testes exhaustæ. Nam priusquam ad testes deueniant, vtriusque lateris [r] uena bipartitur: ac [s] una portio, uenæ uirorum testi implicitæ modo, seminarium uas efficitur. [t] Altera uerò, membranis quoque pinguibus intertexta, in uteri latera digeritur, elatiorem ipsius fundi sedem potissimum implicans. Præter commemoratas propagines, caua, ubi lumborum uertebris, ac magnæ [u] arteriæ colligatur, ab ipsius inferiori sede, quæ uertebras spectat, [x] uenas geniculatim diffundit, per [y] foramina, neruis in uertebrarum, lateribus exculpta, ad dorsalem medullam digestas, & ramos dein a se spargentes in musculos uertebris adnatos, a quibus rursus aliæ soboles in abdominis musculos orbiculatim ad abdominis usque latera conscendunt, & illis quas perreptant sedibus alimentùm elargiuntur. [z] Quũ primum uerò caua ad sacris ossis usque [a] summum descendit, [b] atque iam magnæ arteriæ (quæ ipsi prius ad sinistrum subijciebatur) tanquam digniori organo cedens, ipsi arterię se substernit, in duos ęquales partitur truncos: quorum hic dextro cruri, ille sinistro (ubi eas, quas modò dicam, deprompsere soboles) offeruntur. [c] Sinister enim truncus, perinde ac dexter quoque, statim in ipsa partitione, aut potius ubi caua in duos truncos supra os sacrũ diuiditur, ab exteriori ipsius latere [d] uenam promit maiorem ijs, quas ad lumborum uertebras, & abdominis musculos, & alios ibidem dorso connexos, disseminari diximus. Vena hęc etiam interdum altius, ac ante cauę supra os sacrum partitionem, principium ducens, transuersim lumborum [e] carnibus insternitur, ipsis, & peritonęo, abdominisq; musculis ramulos dispergens, & in canibus multo quã in hominibus manifestior.

Quoniam in nuda integraq; caua venæ figura, venarum ad renes, eorũdeq; pinguem tunicam pertinẽtiũ, ac dein seminalium venarum originem, ita atque frequentius secãtibus occurrit, expreßimus. præsenti figura quandam differentiam, quæ hic describitur, pingere uisum est. Notet itaque A, A, a, η, θ, ι, κ, λ, μ, ζ, ξ, ο, & π, idem quod in nuda caua figura, B vero ramum, a caua caudica ad sinistri lateris seminalem venam porrectum, ac cum ipsa coeuntem. C ramulum significet, a vena pronatum, quæ dextro reni offertur, atque is ramus dextræ seminali venæ cõmiscetur.

Ad venis corpus venæ.

Seminalium venarum in viris series.

Lib. de Venarum sectione.

Mulieris seminaliũ venarum series.

Caua rami, lumborum vertebris, carnibusq; oblati.

Qui caua arteriæ magnæ supra sacri oßis initiũ subijciatur, ipsiusq; hic series.

c κ. & 10 fig. li. 5 Γ, d θ.
e θ, ι. et 26. fig lib. 5 α, b. 22 23 figur. m, n.
f Specta id in 20, 22, 23, 25 fig. lib. 5 in renum cauo.
g ι.
h λ, λ.
i 20. fi. li. 5 g ab e. vn de etiã, vtì & ex 22, 23 figuris, huius venæ seriem petes.
K 8 musc. tab. Θ. Ξ.
l, y, aut spectа 22, 23 fi li. 5. δ ad ε, aut 23 fi. N, O. ac de in Q et T.
m μ. μ. & 20 fi. lib. 5 f. & 22. 23 fig. u, t.
n θ.
o 25 fi. li. 5 e, d.
p 25 fi. li. 5 p.
q In 26 fi. lib. 5. hæ cũ vasis spectantur.
r 5 li. fig. 26 G.
s eiusdem fig. I. et 25 fig. ab o ad p.
t earundẽ fig. H, n.
u 22, 23 fi. lib. 5 b.
x ξ.
y fig. cap. 14. li. 1 Q.
z o.
a fi. ca. 14 lib. 1 charact. 25. aut G.
b Ostendũt id 20, 22, 23, 25 fig. li. 5.
c p, ς.
d π.
e 8. musc. tab. Ξ Θ.

manifestior. Posteaquam sinister truncus hanc deriuauit uenam, obliquè deorsum uersus exteriora fertur, figuram cum dextri lateris trunco, Λ literę, aut Y in hunc modum χ inuersi non absimilem, constituens, & aliquot [f] surculos superioribus sacri ossis foraminibus offerens. Deinde mox in progressu in [g] duos impares ramos finditur; interior namque gracilior est exteriore. ac mox duas edit propagines, quarum alteram [h] interiorem, alteram [i] exteriorem, manifestioris doctrinæ gratia, appellare consueui. Exterior itaque propago tota quodammodo [k] inter sacrum, & coxendicis os, qua [l] maximus neruorum crus petentium ducitur, in exteriora transuersim prorepit, & numerosa ramorum serie in omnes musculos, ab ilium ossis e terna sede pronatos, femorisq; motibus famulantes, dispensatur, surcolos etiam deorsum in musculos diffundens, qui ab inferiori coxendicis ossis sede principium ducunt: atque ita articuli coxendicis ossis cum femore posterior sedes, & clunium cutis, ab exteriori hac propagine uenas mutuantur. [m] Interior autem propago ab interiori ipsius latere exiguas sobole sacri ossis quoque foraminibus dispensat: [n] & alias his maiores, in recti intestini [o] musculos, cutemq; ani digerit, quę fęculẽtum sanguinem hàc expurgant, si quãdo is per uenam cauam huc decumbat, eodemq; colligetur. Deinceps hęc interior propago notatu dignum diffundit [p] ramum, qui in uiris dextrum uesicæ latus amplectitur: & in plures scissus surcolos, uesicæ ceruicẽ, seu penem adit, in eumq; numerose digeritur, ea semper serie, ut ceruici uesicæ crassiores, amplioresq; surculis, quam ipsius fundo, exporrigantur. In mulieribus uerò [q] præsens ramus, ab interna diductus propagine, pingui membrana suffulcitur: ac quibusdam surculis uesicam quidem adit, uerùm frequentioribus inferiorem fundi uteri sedem intercurrit, ramulos quoq; spectabiles in uteri ceruicem dispergens, per quos uirginibus mẽstruas purgationes defluere, hactenus medici sunt arbitrati, hymenẽ in puellis corpus quoddam sibi confingentes, non peruium, & obstans, quo minus quicquam ex uteri fundo per ipsius ceruicẽ defluere possit. ac proinde colligunt, sanguinem illum oportere per uenas manare, sub hymene uersus ceruicis uteri os, pudendum ve spectantes: qui alioquin iam mulieribus, ac ex coitu, alio ve petulanti affrictu, lacerum, abolitum ve hymenem obtinẽtibus, ab uteri fundo, aut uenis hymene superioribus distillaret. Verùm si medicis hymenis fabrica, natura ve, quam quinto libro cum uteri descriptione meritò pertractabimus, cognita esset, neutiquam alias uenas uirginibus, quam mulieribus sanguinem menstrum emittere contenderent: quum hymen carneam membranam transuersim in uteri ceruice repositam referens, oblonga sectione ita sit peruius, ut sanguinem illum facilè transmittat: perinde ac album illud profluuium, inuoluntario seminis fluxui non absimile, quod etiam admodum puellis nonnunquam obuenire Aristoteles ue rissimè docuit. Cæterum, ut medici hymenis constructionem non sunt assecuti, ita quoque Arabum nonnulli parum rectè scripserunt, quinque numero uenulas in medium longitudinis uteri ceruicis diffundi, & dextrarum uenarum ora cum sinistrarum oris conniuere, committiq;, ac ab illis puellarum hymenem constitui, quam uenarum huc pertinentium copiam, centonem nuncupant: Quod uerò [r] interioris rami sinistri trunci eius supra os sacrum factæ diuisionis, adhuc post [s] duas iam ipsius commemoratas propagines reliquum est, ad pubis os contendit, & [t] ab externo ramo trunci venæ cauæ sobolem assumit, quæ cum eo interioris rami reliquo congressa, unam cum ipso [u] venam efformat, quæ primùm peritonæum, ac dein [x] decimum femur mouentium perforat musculum: & ossis pubis [y] foramen permeans, [z] proprium sinum in elatiori eius foraminis sede sibi vendicat, quo simul cum sua coniuge [a] arteria, ac item [b] neruo fertur: ac foraminis eius [c] membranam, & [d] nonum femur mouentium musculum transiens, illis, quos perreptat, musculis ramos porrigit. Quando autem in crus pertendit, in elatiorem [e] secundi tibiam mouentium musculi sedem, & in [f] quinti femur mouentium musculi partem, à pubis osse pronatam, ac postmodum in [g] octauum femur agentium, & penis [h] musculos, ramis nonnullis diffunditur, a quibus [i] surculi nimis quàm exiles in femoris internæ sedis cutem in inguinum regione prodeunt. Præter hos ramos, [k] vnus etiã in articulũ coxendicis accedit, proprio [l] sinu coxendicis ossis acetabulũ priuatim subiẽs. Et utcunque multifariã hæc in crus prolabens vena digeritur, medicè tamen mediũ longitudinis femoris superat: & interdum præcipuus ipsius ramus quinto femur mouenti musculo dispensatus, propagini [m] commiscetur, [n] quæ huc pertinet, a maiori vena in crus deducta. [o] Exterior venę cauæ diuisionis supra os sacrũ factæ trunci ramus, quũ obliquè crus accedit, priusquam peritonæũ perforet, ab elatiori ipsius sede [p] uenã mediocris magnitudinis expromit, quę sursum ad abdominis anteriora per peritonæũ ducta, ipsi ramulos quosdam utrobiq; cõmunicat. Vbi hæc ad istũ modũ peritoneæo connexa, ad rectum abdominis musculũ [q] cõscendit, peritonæum permeans, in internam, posteriorem ve recti abdominis musculi sedem, inseritur, & utrinque varias soboles in transuersum abdominis musculum, & ipsi incumbentes obliquos, reliquasq; proximas sedes distribuit, recto tramite sursum sub recto musculo protensus. [r] Vbi uerò ad abdominis medium paulo supra umbilici regionẽ prorepsit, ipsius extremum in plures surculos disseminatur, qui ramulos spectãt, quos à [s] vena sub pectoris osse, ab elatiori thoracis sede delata, diffundi commemorauimus. Huius venæ interuentu, mamillis cum utero communionem, consortiumq; existere uulgò creditur. eius quippe beneficio, ex mamillarum venis in uterum, quum fœtus enutritur, sanguinis retractionem: quum autem mulier lactat, ex uteri venis in mamillarum venas menstrui sanguinis reuulsionem perfici, medicis pariter concessum est omnibus. Quid verò me, cur minus in eam sententiam totus descendam, remoretur, in mamillarum, & uteri historia explicabo. Vena interim ab imo sursum conscendens [t] non ita procul ab uteri venis originem ducit: & [u] alteram venam in ortu quasi coniugem sortitur, ad pudendum excurrentem. [x] Exterior enim venæ cauæ sinistri trunci, quem nunc describimus, ramus, quando supra coxendicis os, in femur procidens, peritonæum transit, ab interiori ipsius regione aliam promit uenam, quæ ad ossium pubis medium, quà inuicem [y] cartilaginis interuentu hæc uniuntur, accedens, uiris in penis [z] inuolucrum & scortum,

Venæ, è quibus, falsò, virginibus menstruæ purgationes manare creduntur.

Vena per pubis ossis foramẽ femur petẽs.

Inferiori abdominis sedi exporrectæ vena.

φ.
g interior ρ, exterior ς notatur.
h υ.
i .
K inter M & π 3 ultimarũ fi. lib. 1.
l 10 musc. tab. ζ. 2 fi. ca. 12 lib. 4 chara. 71.
m υ.
n ψ.
o fi. ca. 51 lib. 2. B, C, E.
p χ.
q 25 fi. li. 5 y
r ρ.
s τ.υ.
t à s oritur ω.
u α.
x 16 musc. ta. F. G. H.
y 1, 2, 3 fi. cap. 29 lib. 1 r.
ζ earundem fig. s.
a fig. cap. 12 c.
b 2. fi. cap. 11 lib. 4. chara. 6 6.
c 14 musc. tab. b.
d 8 musc. tab. Ψ. u
e 16 tab. Δ.
f 8 ta. Φ, c.
g 8 ta. Σ.
h 1, 2 fig. cap. 49 lib. 2. H K.
i a.
K ad regionem α.
l 1, 2 fig. c. 29 li. 1. b
m ad σχ.
n chara. 2.
o ς.
p Τ.
q 6. musc. tab. e ad f.
r M.
s L.
t Τ nõ procul a χ, aut 25 fi. lib. 4 u non procul ab y.
u Δ.
x ς.
y ult. fig. lib. 1 s.
ζ 20 fi. li. 5. r. f.

ſcortum,mulieribus autem in pudendi folliculos, & in [a] coriaceas carunculas (quas νυμφὴν vocant) vicinasq; ſedes,numeroſa ramorum ſerie digeritur. Porrò reliquum [b] rami illius ſiniſtri trunci, quod in crus copioſa propaginum ſerie digeritur, peculiari nunc Capite proſequemur, illo vniuerſam cauæ venæ diſtributionem abſoluturi.

a 25 fi. li. 5 s.
b s.

VENAE CAVAE SOBOLES IN CRVS DIGESTAE. Caput X.

Quot uerarum radices femur petant.

PRAETER cauæ [a] propaginem,ſecundùm poſteriorem coxendicis oſſis ſedem, in femur aliquouſque propagatam; ad crus duæ deſcendunt venæ: [b] vna quidem gracilior, quam per pubis oſſis foramen ad quoſdam,interiora femoris amplexantes muſculos,per repentem,ad medium longitudinis femoris [c] ceſſare, iam antea narrauimus. [d] Altera verò craſſior, cæterarumq; uenarum in crus excurrentium caudex, ab [e] externo ramo alterius trunci venæ cauæ ſupra os ſacrum factæ partitionis pendet: & ſimulatq; è peritonæo elabitur,per [f] ſuperiorem coxendicis oſſis regionem,ad internum latus [g] ſedis,qua ſextus, & ſeptimus femur mouentium [h] muſculi deſcendunt,in inguina fertur,anterioremq;(verſus interiora tamen magis) femoris regionem ſubit: & nullo occultata muſculo, [i] ſinui,cauitati væ inſidet, quæ in inguine efficitur,a [k] longo graciliq; muſculo,tibiam mouentium primo, & [l] octauo femoris motuum autore. Vena itaque huic cauitati incumbens, in plures ramos diſcinditur: atque quo iniurijs minus redderetur obnoxia, primis ſuis diſtributionibus Natura [m] frequentes glandulas (uti in axillis, ac ſub auribus) hic circumpoſuit,quæ firmam,ſtabilemq; uenæ propagationem redderent,& quam diximus cauitatem cum uena ſimul,& [n] arteria, [o] neruoq; hac deſcendentibus,opplerent,propugnaculumq; quoddam his uaſis efficerentur. [p] Prima hnius uenæ propago inſignis eſt,ac ab interiori ipſius latere principium ducens, ad cutē femoris interiora inueſtientem properat,& hāc deorſum per genu interiora,& hinc rurſus per internam tibiæ regionem,uerſus [q] malleolum interiorem ſub cute exporrigitur: ac demum in pedis ſuperiora deſcendens,uariè inibi digeritur,alijs huc pertinentibus uenarum ſurculis commixta. Hæc propago,quà interiori exporrigitur malleolo,uniuerſim non eundem ſeruat ductum: quandoquidem nonnunquam ab interna tibiæ ſede,ſecundum anteriorem malleoli regionem,ad pedis ſuperiora [r] excurrit: aliquando uerò (ſed rariùs) ſub malleolo contorquetur, illàc pedis ſuperiora conſcendens. deinde in ramorum,ad pedis digitos,& ſupra pedion,ſerie plurimum uariat. [s] aliquando enim alijs quibuſdam ramis hic commixta,ad minimum digitum,ipſiq; proximum præcipuè deducitur,aliquando uerſus pollicem,& indicem excurrit. Breuiter,in eodem homine uix parem unquam reperias huius propaginis ramorum in utriſque pedibus ſeriem. Rami quoque,quos in deſcenſu profert,rariſſimè inuicē aut numero,aut amplitudine ſibi correſpōdent: ſiquidem inordinatè ad cutem permeant. ut plurimùm tamen in ſuperiorem internæ femoris regionis cutē, non procul a ſuo ortu, utrobique unam emittit ſobolem. ac [t] interior quidem femoris, interiora, & inguina, ipſumq; quaſi perinæum, ſeu interfœmineum accedit: [u] exterior autem,quæ & craſſior eſt, femoris anteriora,& exteriora ſub cute perreptans,ſimiliter,ac interior,in ſurculos quoſdam ceſſat. Quum [x] grandis hęc propago ad medium femoris longitudinis quaſi deuenit,notatu dignos ramos hic etiam in cutem diſpergit,& inter cæteros [y] unum [z] gracili longoq; muſculo porrigit, quem tibiam mouentium primum recenſuimus. Cæterùm quando ad genu articulum, uelut ad poſteriora orbiculatim ea propago non nihil conuoluitur, [a] duas quoque emittit ſoboles,mutuò quidem mole pares,ſed exiguas, una in anterioris genu ſedis cutem ſecundùm patellam diſpergitur: altera interioris genu ſedis,uerſus genu flexū,ad cutem accedit. Hæc poſterior ſoboles aliquando penitus deeſt, aliquando impenſe gracilis reperitur: tunc ſcilicet, cum [b] propria genu flexus cutem accedens uena,ſolito amplior uiſitur. [c] Ad interioris ſedis tibię cutē,a magna hac propagine,& antrorſum,& retrorſum ramuli diffunduntur,qui impari numero ſparſi,rurſus cum proximis uenis uariè coeunt,inuicemq; rurſus dirimūtur. Pręter iſtam propaginem, maxima crus ſubiens uena,eregionè illius [d] aliam promit,quę extrorſum ducta,in anteriorē articuli coxendicis cutem,& eius ſedis muſculos quoque diſtribuitur. Poſtquam verò maxima uena has edidit propagines, penitiùs inter muſculos femoris os amplexantes immergitur, & [e] inſignem ramum [f] ſeptimo,& [g] nono tibiam mouentibus muſculis communicat,à quo etiam tenues ſurculi in cutem deriuantur. Deinceps [h] aliū magis in profundum diſtribuit ramum nunc commemorato ampliorem, qui per [i] quintum femur mouentium muſculum digeritur,ſobolesq; in [k] octauum tibiæ motuum autorem diſpenſat. Ab hoc etiam ramo plures uenarum ſurculi in uniuerſos propemodum hic femoris os ambientes muſculos propagantur: inter cæteros autem pręcipuus finem eius [l] uenę,quam per pubis oſſis foramen in femur delabi dictum eſt,ad ſe [m] aſſumit: eoq; adauctus,deorſum magis ad genu uſq; quodāmodo,inter muſculos occultatus,deſcendit. Cæterùm maxima uena ſenſim ad femoris os uerſus poſteriora contorta, ramulos oppidò quàm exiles [n] grandioribus femur petentibus neruis offert, qui in membranas neruis obductas digeruntur. Dein [o] aliam emittit propaginem,quæ in poſteriorem femoris cutem excurrens, ſurculos etiam ſurſum cutem ſubeuntes deriuat. Huic propagini frequenter a [p] ramo, quem in quintum femur mouentium muſculum diſpenſari diximus,ſoboles quædam accedit,quæ unà cum ipſa commiſcetur: & uena ex duabus confluens, ſicuti relatum eſt,cutem adit. Crebriùs tamen [q] duæ a grandi cruris uena enaſcuntur propagines, una humilior altera,& ex poſterioris magis ſede,quàm ex latere enata. Hæ in progreſſu inuicem unitę,eam conſtituunt uenam,quę hic in cutem promitur: ac ubi [r] ramulos ſurſum in poſteriorem femoris cutem germinauit,recto tramite deorſum per mediam flexus genu ſedem, ſeu poplitem,ad ſurę cutem [s] deſcendit, ipſi [t]

Maioris femoris uenæ series.

a τ.
b ει
c ad σχ.
d truncos inter Θ & Ω.
e ς.
f 1,2,3 fig. cap.29 lib. 1 V.
g earundē fig. T.
h 8 muſc. ta Θ Λ
i 1 muſc. tab. l.
K 1 tab. o.
l 1 tab. m.
m 1 tab. l.
n fig. cap. 12 Φ
o 2 fi. cap. 11 lib. 4 chara. 60
p Θ
q vltimarum fi. lib. 1 Φ
r Ψ
s Iuuerit & hic quoque conti nuò figurā 6 cap. præpoſitam & vltimam inſpicere.
t Λ
u Ξ.
x Θ.
y Π,
z 3 muſc. tab Σ.
a Σ
b char. 6.
c Φ ad Ψ vſque.
d Ω.
e char. 1.
f 1 muſc. tab. r.
g 1 tab. ſ.
h char. 2.
i 8 muſcu. tab Φ. c. 2. 2
tabu. Ξ. Σ, Π.
K 8 ta Σ,
l ει
m σχ.
n 10 muſ. tab ζ
o char. 3.
p char. 2.
q charact. 3, 4 et charact. 4 en poſteriori uena magna procedit ſede.
r char. 5.
s char. 6.
t char. 7.

numeroſam

numerosam ramulorum seriem porrigens,quæ sibi in omnibus minimè correspondet. Verùm ramulorum alij recta,alij obliquè,alij transuersim in cutem excurrunt:& denuò nonnulli inuicem coeuntes,permiscentur:& denique cum aliarum venarum,quas sub cute,[u] tum internum latus suræ,[x] tum externam tibię regionem perrepere mox audies,propaginibus,subinde vniuntur. Atque ita præsens,quæ per poplitis flexum sub cute delabitur,vena,nonnunquam ad calcem vsque duntaxat [y] incedit:nonnunquam verò & ramulos in externum pedis latus depromit,nullibi interim in altum submersa. Cæterùm grandis crus subiens vena,posteriori femoris sedi, quemadmodum diximus,accumbens, exiguam sobolem [z] vtrinque diffundit in exortus [a] musculorum,qui pedem mouentium tres primi enumerantur,hicq; ex humilioribus femoris capitibus prodeunt. Vbi autem vena in horum capitum medio iam ferè [b] existit,in duos impares discinditur truncos; quorum [c] exterior,qui [d] interiore longè est gracilior,obliquè versus fibulę cum tibiæ osse iuxta genu connexum fertur, [e] ramulum in cutem externæ,& anteriori genu regioni obductam,digerens,ac mox inibi in [f] duas portiones dissectus, quarum [g] pręcipua posteriori, interioriq; sedi [h] musculorum pedem mouentium septimi,& octaui sese insinuat, secundùm fibulam deorsum tantisper protensa, ac dicti nuper musculi carnei permanent, secundumq; posteriorem malleoli exterioris sedem reflecti incipiunt: inibi enim portio hæc cessat,in progressu ipsis musculis soboles offerens, & nullibi ad cutem emergens. [i] Altera verò,eademq; tenuior portio vniuersa cutem adit,& secundùm externam tibiæ sedē,exterioremq; malleolum,ad pedis superiora,versus externū ipsius latus contendit,in progressu pari cum [k] vena sub poplitis cute suram accedente,modo surculos variè diffundens ad conterminam,quà descendit,ipsi cutem. Et quanquam eiusmodi surculi proximis venulis permisceantur, [l] insignior tamen huius portionis coitus,& mutuus denuò diductus,in superiori pedis regione cum illius [m] propaginis surculis spectatur, quam a magna crus petente vena non procul ab inguine pullulantem,per femoris tibiæq; interiora, ad pedem ferri narramus. Ab illius enim propaginis,et istius,quam modò narramus,portionis ramulis,varius ille venarum consurgit implexus,qui in pedis superiori sede,& digitis ipsis,ante sectionem sub cute est conspicuus,nec sibi semper vel in eiusdem hominis pedibus respondet. Verùm interim,vti externum pedis latus venulas sibi nonnunquam a vena, per poplitis flexum sub cute deducta assumit: ita quoque internum pedis latus a calce ad pollicem vsque ramulos perpetuò sibi vendicat, ab ea [n] uena,quæ sola tibiæ cutem adeuntium adhuc nobis est enarranda. [o] Interior enim & crassior truncus diuisionis, quam grandis vena in poplite recondita molitur,rectà deorsum tendens,ab interno ferè ipsius latere [p] ramum depromit, qui ex alto emergens,per internā tibiæ sedem,versus posteriora tamen magis,ad internum vsque calcis,ac pollicis denique latus,sub cute disseminatur,& suis surculis conterminarū venarum ramulis ita permiscetur, ab eisdemq; rursus diducitur, vti hactenus de tribus cutem implicantibus venis recensere conatus sum. Consurgit enim (vt semel dicam) eiusmodi harum venarum implexus,& digestio,vt crebrius cutem hanc, perinde ac temporum,& cubiti,manusq; cutem varicibus infestari, haud mirum cēseri debeat. Videtur enim Natura sub cute vndecunque propemodum multiplici illo venarum implexu seu coitu, & rursus earundem diductu,perpulchrè lusisse: ne quum venæ per cutem latæ, crebro, multisq; occasionibus sunt vulnerandæ,& transuersum abscandæ,mox contermina,& subsequens sectionis cutis, alimentoq; destituatur. Porrò [q] interior ille truncus diuisionis, quam grandis vena in poplite tentabat, posteaquam [r] ramum illum, quem postremum tibiæ cutem petentium enarrauimus, a se deprompsit, vniuerso suo incessu reconditus, & in alto latitans, ilico [s] ramum educit, qui secundùm posteriorem [t] quarti pedem mouentium musculi sedem exporrectus,exiguosq; surculos a se diffundens,paulo humiliùs cessat,quàm [u] duorum primorum pedem mouentium musculorum tendo, quarti musculi tendini commiscetur. Atque vt is ramus ex posteriori ferè interioris trunci sede pronascitur,ita quoque,simulatque is inter quartū,& [x] quintum pedem mouentium,& [y] secundum [z] tertiumq; pedis digitos agentium musculos recondi incipit, ad eamq; regionem pertingit, [a] vbi fibula a tibiæ osse primùm dehiscit, notatu dignæ amplitudinis educit [b] propaginem,ab anteriori sua sede enatam. Hæc antrorsum ducta, [c] ligamentum, fibulam tibiæ ossi, qua mutuò distant,membranæ modo colligans,permeat,& secundùm tibiæ longitudinem inter musculos, anteriorem tibiæ sedem occupantes prorepit,præcipuè attensa [d] musculo, quatuor digitos extendenti, & [e] illi,qui pollicis extensioni præficitur. In hoc descensu, propago nonnullos surculos proximis sibi musculis exporrigit: & per [f] transuersum, quod in anteriori tibiæ sede occurrit, ligamentum ducta, in superiori pedis sede terminatur: & [g] musculosæ substantiæ,cui pollicem, tresq; ipsi proximos digitos in externum latus ducendi munus ascribimus,ramulos offert, ligamentis ossium hac in parte attensa, & cutem nullibi subiens. Quod autem [h] trunci interioris,per tibiæ posteriora descendentis,adhuc [i] reliquum est, & inter dictos hac in sede musculos exporrigitur, simul quoque cum illorum tendinibus inter calcem, & interiorem malleolum, pedis humiliora petit, & modicas soboles in conterminas ipsi sedes digerit, inter [k] musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & [l] tendines repens, quorum beneficio vltimi digitorum articuli flexum experiuntur. Atque ita huc pertinens eius trunci reliquum, in multos ramulos seriatim absumitur, quorum ferè bini inferiorem cuiusque digiti sedem perreptant. Hac igitur propemodum serie venam cauam in crus digeri, sedula resectione didicimus. Quàm verò nostra historia,Galeni descriptionibus vndiquaq; conueniat,illi demum intelligent, qui hanc cum tertio libro de Administrandis sectionibus,& libro de Venarū arteriarūq; sectione,non oscitanter conferent,ac pariter expendent,quàm pulchrè Galenus in duobus illis libris sibi consentiat,non leuiter, neque vno tantùm loco a vena humani corporis venarum descriptione aberrans. Longum namque foret, pugnantia ea loca hic commemorare,præsertim quum præter compendias nostræ ætatis medici vix quicquam perlegant, prolixè

Galeni de venæ caua per crus serie descriptiones variæ, & parum veræ.

u char.15 · *x char.12* · *y vbi inferior chara. y consistit.* · *z vtrinq; ad chara.8* · *a 12 musc. ta. Φ.Ψ ω.* · *b ad char. 8.* · *c chara.9.* · *d char.14.* · *e chara.10.* · *f in chara. 11 & 12.* · *g char.11.* · *h 14 musc. tab.K, l.* · *i char.12.* · *K char.7,7.* · *l char.13.* · *m Θ,Φ,Ψ.* · *n char.15, 16.* · *o char.14.* · *p char.15.* · *q char.14.* · *r char.15.* · *s char.17.* · *t 13 musc. tab.Ψ.* · *u 13 musc. tab.τ,τ.* · *x 15 musc. tab. D,E.* · *y 14 musc. tab.Λ* · *z 14 musc. tab.Ξ.* · *a 15 musc. tabu. vbi S distat ab R.* · *b char.8.* · *c 15 musc. tab.T.* · *d 4 musc. tab.Ψ.* · *e 5 musc. tab.Φ.* · *f 1 muscu. tab.Δ.* · *g 5 musc. tabu.Ψ.* · *h cha.14.* · *i chara.19.* · *K 14 musc. tabu.Θ.* · *l 14 muscu, tab.Δ,Δ. θ.γ.*

Ad finem tractationis venarū, in libro de Sectione venarum, & art.

interim de ſuperficiarijs pedem adeuntibus uenis,ſi quando earum aliquam aperiendam exiſtimant,perinde diſceptantes,ac ſi illæ ab uno trunco inguina ſubeunte tandem non deriuarentur, ſed peculiares, ſibiq; non continui eſſent riuuli, ex priuatis uiſceribus, corporis ve trunci ſedibus educti. Quum enim alicubi [m] quatuor uenas ad pedis ſuperiora pertinere,in Galeno legerunt, totidem venas pedi tribuunt, ſingulis ratum propriumq; ſanguinis educendi munus aſcribentes.ac primam ſtatuunt,quæ internum perreptat malleolum,& Saphena,& matricis vena,& virginalis ipſis vocatur. Secundā exteriori aſſignāt malleolo, Schiaticam illam nuncupantes. Tertiam in ſuperiori pedis ſede recenſent,ex venarum ramulo quopiam, pollici porrigendo eductam,illiq; Popleticæ venæ nomen accommodant. Quartam renalem vocant, ipſam ex ramulis quibuſdam confingentes,qui minimo digito ſunt proximi. Verùm interim venas in poplite,& ſub genu,in ſanguinis miſſione magis,quàm pedis venę aperiendas,negligunt, vti & omnes in corporis alto recōditas. Qui autē venæ cauæ ſeries reſectione ſit perdiſcenda,ſedulò ad quinti,ſexti,& ſeptimi librorum finem cōmemorabo, vbi earū partiū,quas cauę venę ſoboles implicant, perreptantq;, adminiſtratio deſcriberur.

m Quū me dici ſibi tā parum cōſtent, vix quas illi ꝑponunt venas, in figura indicare queo.

DE VMBILICI VENA. CAPVT XI.

VMBILICI venam,vt & alia eiuſdem vaſa, quæ in nati iam fœtus corpore relinquuntur, ſecunda figura libri quinti refert,ad literas E,F,G,dein K,L & M. Series verò vmbilici venæ,quæ extra fœtum adhuc in vtero repoſitum,inter diſſecandum conſpicitur,in quatuor tabellis figuræ trigeſimæ libri quinti occurrit, ad literas E,E. I,I.L.N.R,S,S,X & X.

Quid vmbilici vena appelletur.

IN venarum hiſtoria,diſſectionum profeſſores,vmbilici [a] venam nuncupant, quæ ex varijs vteri fundum petentibus venis collecta,& tandem per fœtus vmbilicum ſubiens, in ipſius potiſſimùm iecur exporrigitur, ſanguinemq; ad fœtus enutritionem perinde defert,ac cæterę matris venæ illis,quas perreptant,partibus ſanguinē communicant. Quandoquidem verò hæc peculiaris quædam, & a [b] cauæ, & [c] portæ venarum corporibus quodammodo diſtincta putatur: ac poſt partum, quicquid ipſius in corpore adhuc remanet,aridum, ac veluti exanguis, ſolidiorisq; inſtar funiculi efficitur: non inopportunè me facturum exiſtimo,ſi priuato Capite ipſius hiſtoriam vel obiter ſaltem perſequar: quod quum vmbilici etiam [d] arterijs, quę fœtui quoque,dū vtero geritur,tantùm ſunt vtiles,nonnihil commune eſſe debet, ipſum ſanè ad finem vſque præſentis libri aſſeruaſſem,& Capiti,quod [e] venæ arteriali,ac [f] arterię venali dedicabitur,adhibuiſſem: niſi arterias vmbilici promptè cum magnæ arterię ramis deſcribere liceret, quum illæ tanquam huius propagines omnino haberi queant. Quòcunque igitur hoc Caput tranſpones, neceſſum ſanè fuit, fœtum tantiſper,dum in vtero conſiſtit,perinde a matris venis enutriri, & ab eiuſdem arterijs illius calorem temperari,ac crus aliquod,aut brachium matris,ſuis venis,arterijsq; frui nouimus. Quum itaque ſemen tam maris,quàm fœminæ in vteri [g] ſinum receptum eſt,ac veluti formationem integram in ſe primùm aſſumit, etiam ab ipſo [h] membranula generatur,quæ ſemini,tanquam craſſiori quopiam iam refrigeſcenti iuſculo, circundata,alicui vteri parti validiùs nouo quodam vaſorum interuentu [i] adnaſcitur. Vteri enim [k] venæ ac arteriæ ſeſe in huius nexus regione aperiunt,& communes ſtatim fiunt cum vaſis, in membranula ea formationem aſſumentibus,quæ tot numero primùm ſunt,quot vaſorum ora in vterum tunc ſeſe aperiunt, vaſisq; illis nouis continuantur: adeò,vt hic ferè vmbilici nobis vocatæ venę ſtatuendum ſit initium. Frequentes enim venæ,in vteri ſinum ita pertinentes,ac per exteriorem illam membranam (quæ exterius fœtum ambiens eſt inuolucrum) exporrectæ, ſenſim (ne omnes ſimul diuerſis ſedibus fœtum ſubeuntes, illum innumeris foraminibus perforarent) in ſe colliguntur: atque ex pluribus, gracilioribusq; propaginibus ſemper craſſiores,paucioresq; eū in modum exurgunt, vt tandē omnes in duas quaſi venas coaceruentur,quæ ab exteriori fœtus inuolucro [l] proficiſcētes, [m] interius inuolucrum permeant: & poſteaquam illi exiguos ramulos per ipſius amplitudinē ſparſos obtulerunt (quicquid hac de re parū rectè ſentiat Galenus) in vnā mox homini coeunt venā,quæ tandē ad fœtus vmbilicū longo [n] inceſſu, inſtar funis,aut cordę properat,arterijs duabus,& [o] meatu,quo fętus vrina expurgatur,concomitata,& quaſi cōmuni corpore firmata. Poſt ipſum autem per vmbilicū ingreſſum,vena ab arterijs,eoq; meatu recedit:& anteriori peritonæi ſedi in interna eius ſuperficie nexa,verſus iecur cōtendit,& homini per propriā,peculiaremq; [p] rimā, ac dein foramē in iecur fertur,ad ipſius vſq; cauū illuc [q] pertingens,qua [r] portę venæ caudex è iecore labitur. Vbi hæc vmbilici vena bipartito ſciſſa (ſi quid iudico) in quendā portæ venæ ramū inſeritur,illius ve ramis cōmunis efficitur,perinde atq; in canibus,& quibuſdā alijs animalibus ab vmbilici vena,poſteaquā vmbilicū ſubijt,ramū quoq; ad meſenterij [s] centrū deduci cernimus,qui portæ venæ [t] præcipuo trunco in meſenterium diſperſo,committitur: quanquam ſanè obſcuriùs quàm vmbilici arterias, magnæ arteriæ communes eſſe conſpicimus. Dictis namque venis vndecunque ab interna vteri ſuperficie, ad fœtus vſque vmbilicum,arteriæ attenduntur, prorſus eandem cum venis ſeriem ſeruantes. quum tamen peritonæi cauitatē duę arteriæ ingrediuntur, ab inuicem diductæ,ac anteriori peritonæi ſedi in ipſius interna regione nexę, deorſum feruntur: ac ſecundùm [u] ueſicæ latera (uti ſuo dicemus loco) prorepentes, in magnæ arteriæ [x] propagines,paulo pòſt per pubis oſſium [y] foramina prolapſuras,ita inſeruntur,illisq; propaginibus ita cōmunes fiunt,ac ſi ab ipſis principium ducerent,illarumq; rami,ac ſoboles eſſent. Cæterùm quia in quinto libro,ubi generationis organa proſequemur,de fœtui peculiaribus uaſis,& inuolucris, eiuſmodiq; alijs quibuſdam agendum erit, iam totius magnæ arteriæ ſeriem opportunè aggrediemur.

Vnde vmbilici venæ exurgat initium, & quæ ipſius ſeries.

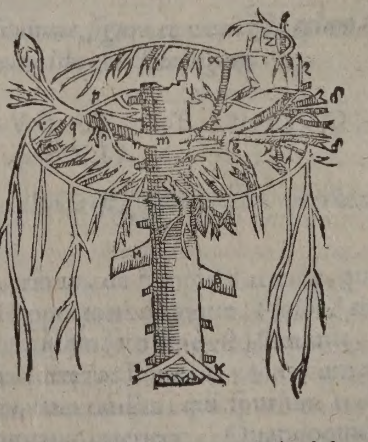
Vmbilici arteriarū ſeries.

a 2 fi.li.5. F,G.
b fi.cap.6.
c fi.cap.5.
d fi. ca.12 p.1.& 2 fi. lib.5 K, L.
e 1 fi.cap. 15.
f 2 fi.cap. 15.
g 27 fi. li. 5 A,A,B, B.
h 1 tabella fi.30 lib.5 F,F. & 2. ta.K,K.& 31 fi. lib.5 B,B. et 32 fi. li.5 A, A,A.
i 1. ta.fig. 30 lib.5 E. E,E. & 2. ta.I.I I,& 31 fi. lib.5 A, A. & 32. fi.B,B, B.
K 25 fi.li. 5 i & y.
l Specta primū 3 tabella 30 fi. li. 5 N. deīn tabella 4 S, S ad T.
m 3 ta.30 fi.li.5 O,O & 4 ta.V, V, X,X.
n 4 ta.fig. 30. li.5 T, T.
o 2 fi. lib. 5 M.
p 2 fig.lib. 5 G inter H,H.
q 12 fi.li. 5 N.20 fi. lib.5 G.
r 20.fi. li. 5 I.
s 12.fi.lib. 5 l.et 11 fi. lib.5 L,L.
t 12 fi.lib. 5 K.
u 1 fig.lib. 5 N.
x fi.ca.12 p continuatur inter ξ & ς.
y 1,2,3 fi. c.29 li.1 r.

TOTIVS

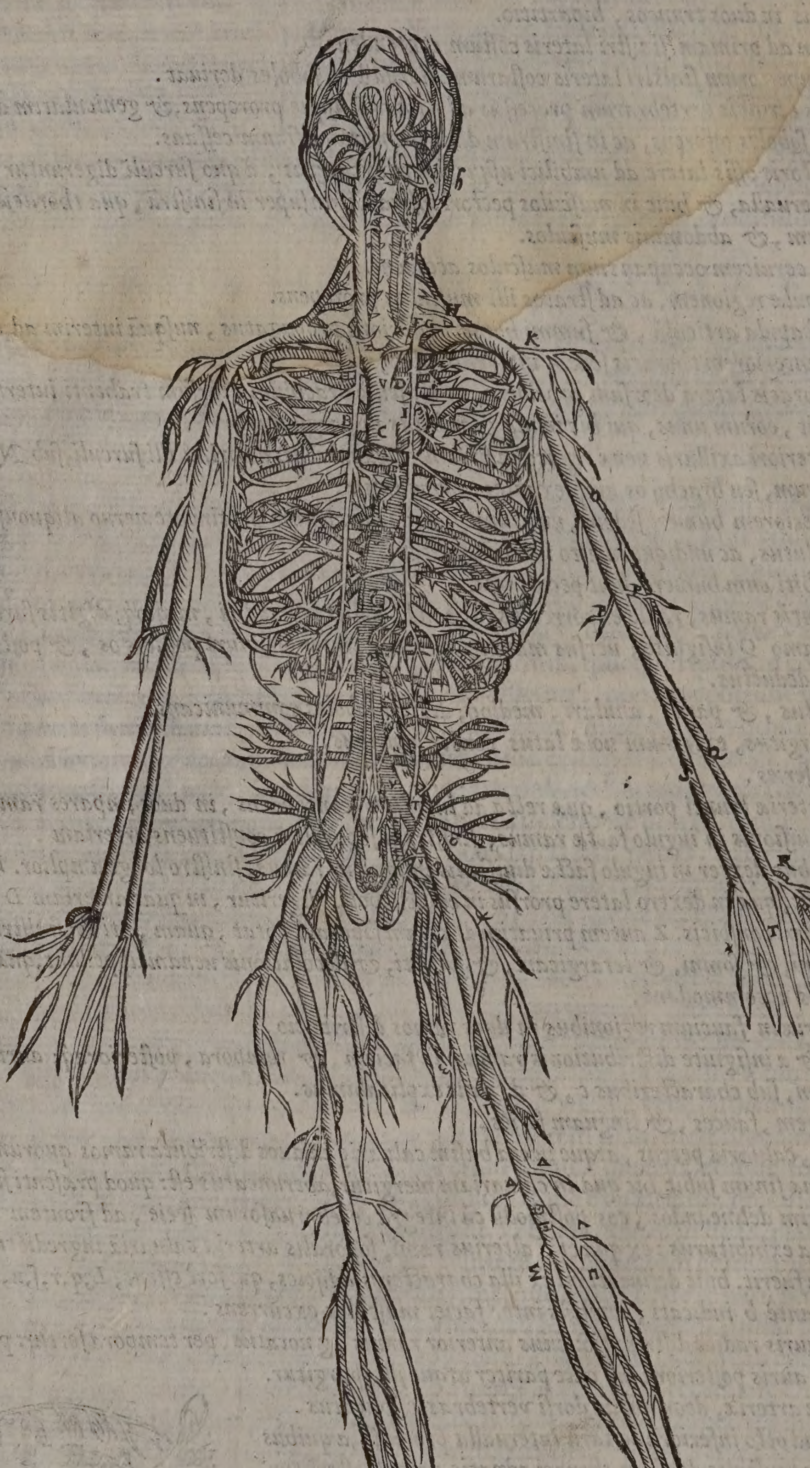
TOTIVS MAGNAE ARTERIAE DELINEATIONIS, ADEOQVE figurę, duobus proximè sequentibus Capitibus communis, characterum Index.

A Arteriæ magnæ initium, quod ex sinistro cordis sinu educitur.
B, B Duæ arteriæ, cordis basim coronæ modo succingentes.
C Magnæ arteriæ caudicis in duos truncos, bipartitio.
D Arteria obliquè sursum ad primam sinistri lateris costam contendens.
E Ramus, qui quatuor superiorum sinistri lateris costarum interuallis soboles deriuat.
F Ramus per transuersos ceruicis uertebrarum processus ad caluariã usque prorepens, & geniculatim dorsali medullæ, uicinisq; musculis soboles offerens, ac in sinistrum duræ membranæ sinum cessans.
G Ramus sub sinistro pectoris ossis latere ad umbilici usque sedem excurrens, à quo surculi digeruntur in uerarũ costarum cartilaginũ interualla, & hinc in musculos pectori instratos: insuper in sinistrã, qua thoracis cauitas intercipitur, membranam, & abdominis musculos.
H Ramus ad posteriores ceruicem occupantium musculos accedens.
I Ramus ad cauam scapulæ regionem, ac ad stratos illi musculos prorepens.
K Ramus ad humeri cũ scapula articulũ, & summi humeri inferiora propagatus, nusquã interim ad cutẽ excidẽs.
L Propago in musculos anteriorem thoracis sedem integentes sparsa.
M Propago secundum thoracis latera deorsum procidens, ac musculo brachium deorsum trahenti intertexta: inter L & M ramulus occurrit, eorum unus, qui hic in alæ glandulas disparguntur.
N Arteria simul cum interiori axillaris uenæ trunco in brachium excurrens: ac primi illi surculi, sub N mox conspicui, in musculos humerum, seu brachij os amplexantes propagantur.
O Ramus secundum posteriorem humeri sedem, unà cum quarto in brachium pertinente neruo aliquousque in externam cubiti sedem reuolutus, ac undique in alto interim latitans.
P, P Hi ramuli articulo cubiti cum humero sunt peculiares.
Q Arteriæ brachiũ petentis ramus, radio exporrectus, ac tandẽ pollici, & indici, medioq; digitis surculos offerẽs.
R Surculus ab arteriæ ramo Q insignito, uersus manus exteriora, inter primum pollicis os, & post brachialis os quo index suffulcitur, deductus.
S Ramus ulnæ exporrectus, & paruo, anulari, medioq; digitis soboles communicans.
* Ramulus musculis elargitus, externum uolæ latus constituentibus.
T Arteriarum in manu series.
V Amplior ascendẽtis arteriæ trunci portio, quæ recta ad iugulum contendens, in duos impares ramos dirimitur.
X Sinister, graciliorq; diuisionis in iugulo factæ ramus, sinistram soporalem constituens arteriam.
Y, Z Duobus his characteribus dexter in iugulo factæ diuisionis insignitur ramus, sinistro longe amplior. Verũ I, priuatim propaginem indicat, quæ in dextro latere prorsus in easdẽ soboles digeritur, in quas arteriam D insignitã, in sinistro latere disseminari conspicis. Z autem priuatim dextram soporalẽ notat, quam, uti & sinistram, Arabum interpretes apopleticam, & somni, & letargicam, & subetti, & decolationis uenam appellant, quæ nomina plerique iugularibus uenis accommodant.
a Sinistræ soporalis arteriæ in faucium regionibus in duos ramos distributio.
b Exterior dictæ iam, & a insignite distributionis ramus: in faciem, & tempora, posterioraq; auris excurrens. Interiorem uero ramum, sub characteribus c, & d, nunc explicabimus.
c Arteriarum ad laryngem, fauces, & linguam series.
d Soporalis arteriæ pars, caluariã petens, atque iuxta basim caluarię in duos distributa ramos quorum alter, qui sinistrum duræ membranæ sinum subit, hic quà in caluariam mergitur, abtruncatus est: quod præsenti figura eius mẽbranæ sinus non duxerim delineandos, eos postmodũ cũ integra cerebri uasorum serie, ad frontem decimiquarti Capitis peculiari figura exhibiturus: ex qua etiã alterius rami, soporalis arteriæ caluariã ingrediẽtis, distributionem petes: & si uisum fuerit. huic delineationi ex illa characteres adijcies, qui ferè essent, L, q, r, s, u, u, x, α, β, γ, δ.
e Propago rami paulo antè b indicati, penitiùs inter faciei musculos excurrens.
f Rami b insigniti sub auris radice distributio: cuius anterior ramus, g notatus, per tempora fertur: posterior verò,
g, h. cui h inscripsi, secundũ auris posteriora sub cute pariter atque ille spargitur.
i TRVNCVS magnæ arteriæ, deorsum ad dorsi vertebras explicatus.
K, K, K Propagines utrinque ad octo inferiorũ costarũ interualla protensæ, a quibus dorsali etiã medullæ, ac musculis dorso, et thoraci adnatis, ramuli offerũtur.
l Septi transuersi arteriæ.

Veritus ne characterũ copia integrã magnæ arteriæ delineationẽ, alioqui hic satis obscurã, penitus corrũperet, priuata hac effigie modo utẽdũ duxi: q superius, vbi septo trãsuerso arterię l indicatę offerũtur, inferiùs verò ad seminaliũ arteriarũ, quas ι & κ ĩdicabimus, exortũ, veluti ex magnæ arterię caudice dissecta cernitur: In pręsenti itaq; figura, iã enarrandis propagini-
m. bus duas radices pinxi, quum integra arteriæ delineatio unicam (ut frequen
n, o. ter ẽt occurrit) tantũ habeat. Indicet igitur m vtriusq;, aut vnius dũtaxat
p. radicis exortũ. n dextrum ramũ. o surculũ in humiliorẽ omenti mẽbranã hic
q. exporrectum. p propaginem in dextram vẽtriculi sedẽ, qua dorsum spectat,
r. atq; inferius orificiũ educit, excurrentẽ. q ramũ duodeno intestino, & ieiuni initio exporrectũ. r propaginẽ ad dex-

INTEGRA TOTIVS MAGNAE ARTERIAE
ab omnibus partibus liberæ delineatio.

ſ. *tram fundi uētriculi ſedē deductā, uētriculoq; & ſuperiori mēbranæ omenti ramulos exhibente. ſ bilis ueſiculæ ar-*
t,u,x. *teriolas. t arteriam iecori distributam. Cæterùm u inſignitur ſiniſter ramus, qui potiſſimùm lienem adit. x propa-*
y. *go ſecundùm poſteriorem ventriculi ſedem, ad ipſius uſque elatiùs orificium progrediens. y eius propaginis ramuli,*
ζ. *in ventriculum, quà dorſo innititur, deriuati. ζ ramus, orificium ventriculi ſuperius coronæ modo cingens. α ra-*
α,β. *mus, ſecundùm elatiorem ſedem inferius illius orificium accedens. β grandis in demiſſiorem omenti membranam*
γ. *excurrens propago, quæ etiam colo inteſtino multis ſurculis implicatur. γ ſurculus in humiliorem omenti membra-*
δ. *nam hic ad ſiniſtrum latus excurrens. δ & δ arteriæ, lienis cauum ſubeuntes. ε arteria ſiniſtram fundi ventriculi*
ε. *ſedem petens, ac ventriculo ipſiq; ſuperiori membranæ omenti ſoboles deriuans. ζ ramuli ab alijs lienem accedenti-*
ζ. *bus arterijs, in læuum ventriculi latus deprompti.*
ζ. *In integra delineatione, & ea, quā hic indici adhibuimus, aliud. ζ occurrit, quo inſignitur arteria, in ſuperiorem, ac propemodum vniuerſam meſenterij ſedem propagata, & ſuis propaginibus in ieiunum inteſtinum, & ileum, & coli partem, à iecore ad dextrum renem conſpicuam; ſparſa.*
η *Dextrum renem accedens arteria.*
θ *Arteria, quæ in ſiniſtrum renem exporrigitur.*
ι,ι *Dextri lateris ſeminalis aretria.*
κ,κ *Siniſtri teſtis ſeminalis arteria.*
λ *Arteria humiliorem meſenterij ſedem ſubiens, ac potiſſimùm in colon inteſtinum excurrens, quà id à lienis regione ad rectum inteſtinum pertinet, cui etiam à præſenti arteria ſoboles diffunduntur.*
μ,μ *Propagines geniculatim lumborum vertebras accedentes, & inperitonæum, & muſculos vertebris adnatos diſtributæ. Propago autem ad humilius μ conſiſtens, cæteriſq; grandior, ad abdominis vſque latera excurrit.*
ν,ν,ν *Magnæ arteriæ ſupra os ſacrum in duos truncos diſtributio. Verùm iſti characteres etiam ſurculos notant, ab humiliori arteriæ regione in oſſis ſacri foramina deriuatos.*
ξ *Interior ramus ſiniſtri trunci iam dictæ diuiſionis.*
ο *Interioris rami exterior propago, in muſculos excurrens, qui externā iliū oſſis ſedē, & coxendicis articulū integūt.*
π *Interioris rami ξ notati interior propago, in humiliorem oſſis ſacri ſedem, veſicam, & veſicæ ceruicem, ipſumq; penem: in mulieribus verò, in inferiorem vteri fundi regionem, & pariter in illius ceruicem, ſurculos diffundens.*
ρ,ρ *Hic etiam arterias appinximus, quarum ſiniſtra ab vmbilico hic inter ξ, & ς ad interiorem ramum ξ inſignitum perinde pertinet, ac ſi verſus vmbilicum ab ipſo deriuaretur.*
ς *Interioris rami ξ inſigniti reliquum, quod ab externo ramo trunci diuiſionis, quæ ſupra os ſacrū fit, portionem aſciſcens, per pubis oſſis foramen in crus delabitur: & inibi in muſculos, pubis os occupantes, digeſtum, ſuo termino cum alia arteria, ⊥ mox ſignanda, coit.*
τ *Propago exterioris rami, ſurſum ad rectum abdominis ſui lateris muſculum conſcendens, atque præcipua ipſius ſobole vmbilici regionem petens, reliquos autem ſurculos tranſuerſim in humiliorem abdominis ſedem diſpenſans.*
υ *Surculus tranſuerſim ſecundùm pubis os ad pudenda prorepens.*
φ *Sedes exterioris rami, quà is modò in crus delabitur, in ipſamq; diſſeminari incipit.*
χ *Ramus maioris crus petentis arteriæ, in muſculos propagatus, anteriorem femoris ſedem occupantes.*
⊥ *Ramus ad quintū femur mouentē muſculū; & eos qui internā femoris ſedē occupant, digeſtus, vnoq; ipſius ſurculo, inibi vbi ς repoſitū eſt, cū illius arteriæ coiens fine, quā per pubis oſſis foramen procedere diximus, ac ς inſigniuimus.*
ω. *Ramus in muſculos, poſteriorem femoris ſedem occupantes, excurrens.*
Γ *Hic grandis arteria inter duo humiliora femoris capita reconditur, & vtrinque ramulum offert genu articulo, & pedem mouentium muſculorum capitibus, inibi principium ducentibus.*
Δ,Δ *In poplite iam conſiſtens magna arteria, ipſiuſq; in impares portiones diuiſio.*
Θ *Ramus fibulæ exporrectus, ſub ſeptimo, & octauo pedem mouentium muſculis.*
Λ *Præcipua magnæ arteriæ crus adeuntis portio, per tibiæ poſteriora deſcendens.*
Ξ *Ramus quarti pedem mouentium muſculi poſteriori ſedi oblatus.*
Σ *Ramus, qui per membraneum ligamentum tibiæ oſſi fibulam colligans, in tibiæ anteriora excurrit, pediſq; ſuperiora inibi, vbi Φ inſignitur, per tranſuerſum anterioris tibiæ ſedis ligamentum accedit.*
Π *Propago internam pedis ſedem verſus eius ſuperiora petens.*
Φ. *Arteriæ in humiliori pedis regione ad digitos ſeries.*
Ψ
Ω

Subſequentibus modò duobus Capitibus non ſolùm hæc, cuius indicem abſoluimus, figura conuenit: ſed etiam huc attinet, præter crebras quinti libri, & ſexti, & ſeptimi figuras, ea quam huius libri fini ſubiungam.

VNDE ARTERIA MAGNA PRINCIPIVM DVCAT, ET IN QVOS ramos ipſius aſcendens pars digeratur. Caput XII.

QVANDO in interiori margine alicubi ſcribitur, ſi g. cap. 12. ea ſubaudienda eſt, quā integram arteriæ magnæ ſeriem ante præſens Caput propoſuimus.

LONGE minor medicorum philoſophorumq; proceribus, de [a] grandis arteriæ, quàm de uenarum neruorumq; principijs, eſt diſſenſio. Hippocrates namque, Plato, Ariſtoteles, ac Galenus pariter, cor arteriarum fontem ac originem (vti ſanè eſt) ſtatuunt. Et falſa prorſus eſt Pelopis Galeni præceptoris ſententia, arterias ſimul, & venas, cum neruis è cerebro naſci docens, & ab eo autore propemodum tradita, qui ſpurium tractatulum de venis, Hippocratis libro de Natura humana interiecit. Quandoquidem

a Tota figura huic capiti præpoſita.

Non proliхам de arteria magnæ ortu eſſe diſcepta tionem.

Arterias neque à cerebro, neq; extremis corporis partibus nasci.

Arteriæ ortus sedes.

vt cætera taceam, cerebrum uitalis spiritus, & sanguinis feruidi, ac impetu per corpus ruentis, quemadmodum cor, non est principium: arteriaq; nullibi, quàm [b] vbi è corde pronascitur, amplior, occurrit. Dein hęc quoque illorum dogma improbant, qui arterias ab extremis, summisq; corporis partibus non secus passim oriri arbitrantur, quàm si quis ab extremis arborum virgulis illarum initium recenseret. Cæterùm etiamsi philosophiæ, & medicinæ principes, cor arteriarum fontem statuerint, nihilominus tamen de cordis sinu, à quo grandis arteria pronasceretur, nonnihil inter se dissentiunt: quum illi quidem ex cordis medio sinu, hi autem ex sinistro eam oriri contendant. Quia verò eiusmodi controuersia, de cordis ventriculis, finibus ve potius, quàm de arteriæ exortu, accidit, quumq; duos tantùm cordis esse sinus, verè censeamus, ex elatiori sede [c] sinistri sinus, propter basis cordis centrum, magnam arteriam [d] originem ducere attestabimur. qua etiam sede ([e] post dextram nimirum membranam, arteriæ uenalis orificio præfectam) Aristoteles tertium cordis sinum, ventriculumve reposuit, instar peculiaris, ac à reliqua sinistri sinus amplitudine discretæ cauitatis. Neutiquam enim Galeno, in libro de Venarum arteriarumq; dissectione, assentiri queo, quum tertium cordis sinum, cui Aristoteles arteriarum originem tribuit, ad dextrum cordis refert ventriculum, eiusque, non autem vti ego iam sinistri, portionem esse affirmat. Magna igitur arteria (quam Aristoteles, eo quòd neruosam ipsius partem vel in mortuis conspici posse diceret, instar uaginæ fortassis Macedonibus ἀορτὴς nuncupatę, ἀορτὴν appellauit) in hoc ortu [f] orbicularis est, hicq; ipsius amplissima sedes, & durior, & cartilaginosior consistit.

Coronales arteriæ.

Ipsa autem arteria simulatque enascitur, [g] duos graciles promit surculos, qui coronæ modo cordis basim vnà cum coronali vena amplectentes, cordi secundum ipsius longitudinem [h] ramulos transfundunt: quorum plures amplioresque inibi se offerunt, vbi cordis substantia crassior visitur. est autem id potissimùm in ea cordis sede, vbi sinistrum ipsius sinum continet, & quà septum vtrisque sinibus commune porrigitur. Coronalium arteriarum ortus post membranulas consistit, quas resumptionem spiritus, sanguinisq; ex ipsa arteria in sinistrum cordis sinum prohibere credimus. Verùm etsi vtrarumque coronalium arteriarum par quodammodo sit amplitudo, ea tamen amplior longiorq; cernitur, quæ ex dextro magnæ arteriæ orificij latere originem ducit. vna namque hinc à tergo dextræ membranæ pronascitur, altera autem a posteriori arteriæ orificij sede principium sibi vendicat, a tergo videlicet posterioris membranæ, a [i] sinistræ interim, vt sic dicam, membranæ tergo, aut sinistra orificij arteriæ sede, nulla pronascente coronali arteria.

Caudicis arteriæ bipartitio.

Ascendentis partis series, ac primùm arteriæ ad sinistri lateris primam costam obliquè tendentis.

Postquam verò magna arteria coronales deprompsit, a cordis basis centro sursum quodam modo [k] sub uenæ arterialis caudice conscendit: ac cordis inuolucrum [l] perforans, bipartitò scinditur, ac [m] unam ipsius partem, quæ grandior est, deorsum ad quintam thoracis uertebram, & deinde per reliquam dorsi sedem detorquet, in omnes, quæ cordi subsunt, regiones, ramos exhibituram. At minor pars, sedibus supra cor repositis distribuenda, sursum contendit: ac statim in progressu asperæ arteriæ [n] innitens, ac uenæ cauæ inter membranas thoracem intersepientes substrata, ex sinistro ipsius latere [o] ramum distribuit, obliquè sursum ad primam sinistri lateris costam exporrectum. qui quidem, quà pulmoni accumbit, atque sinistræ thoracem intersepienti membranæ alligatur, nullas deriuat propagines: verùm simulatque primam thoracis attigit costam, ab humiliori ipsius sede, [p] propaginem deorsum diffundit, quæ costarum radicibus attensa, in tria quatuor superiorum costarum sinistri lateris interualla singulas soboles spargit: a quibus rursus surculi in dorsalem medullam, & musculos thoraci, uertebrisq; hic instratos excurrunt. Cæterùm ab elatiori sede [q] eius obliquè ad primam costam conscendentis rami, [r] alia enascitur propago, nuper commemorata multo amplior, quæ ad sinistrum septimæ ceruicis uertebræ latus repens, in huius lateris transuersi processus foramen se inserit: ac deinde per transuersorum reliquarum vertebrarum processuum [s] foramina conscendens, perinde atque hàc [t] excurrens vena digeritur. Nam in progressu dorsali medullæ surculos communicat, ea subingredientes foramina, quæ neruis emittendis rerum Opifex exculpsit. Deinde & musculis ceruicem hic occupantibus, ab illa propagine ramuli quoque sparguntur. Quod verò eius reliquum est, simul cū comite vena per [u] foramen in posteriori sede sinistri capituli occipitis ossis insculptum, caluariam subit, atque in [x] sinistrum duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Præter hanc propaginem vertebris exporrectam, [y] arteria primam adiens costam, [z] aliam ab anteriori ipsius sede pullulat, quæ ad pectoris ossis summum accedens, ac sinistræ thoracē intersepientis membranæ adhęrens, decliuis perfertur secundùm pectoris ossis sinistrum latus, quà ipsi costarum coarctātur cartilagines. Hęc propago in eosdem omnino ramos digeritur, in quos [a] venam hàc repentem dispensari retulimus, præterquàm quòd nullæ soboles a pręsenti propagine cutem accedant: nisi forsitan obscurissimę, & mihi hactenus parum repertę, in mamillę [b] corpus pertingant. Quà itaque hæc arterię propago pectoris ossi exporrigitur, uerarum costarum cartilaginum interuallis ramos offert, a quibus alij ramuli in musculos assurgunt, cartilaginibus incumbentes. Deinde & ab hac propagine in sui lateris membranam, quę thoracis cauitatē intersepit, & in [c] glandium in iugulo repositum, surculi mittuntur. Quod autem ipsius [d] reliquum est, secundùm sinistrum mucronatæ cartilaginis latus, thoracis cauitatem egreditur: & recto hic abdominis musculo subnatum, ad umbilici quodammodo regionem concedit, in progressu vtrinque ad superiores abdominis partes ramulos offerens, & iuxta umbilicum in plures dissectum soboles, [e] alteriusq; arterię terminos respiciens, quam huc ab imo sursum contendere docebimus. Vbi [f] arteria obliquè ad primam protensa costam, hactenus commemoratas edidit propagines, sinistram aditura axillam, & [g] musculum perforatura, dorsi motorum secundi paris sinistrum, ab ipsius elatiori parte, priusquam penitus è thorace labatur, notatu etiam dignę magnitudinis [h] ramum deriuat, qui in posteriores ceruicem occupantes musculos ad occipitium vsque discinditur, nullibi interim cutem subiens. At quum primùm illa arteria, thoracis cauitatem, & primam costam euicit, iamq; vicinior axillæ redditur, ex posteriori ipsius sede [i] ramum vtcunque

Sinistram axillam petentis portionis series.

b A. & fig. 10. lib. 6. A.
c Patet in 9. fig. lib 6. quam conferes cū 7 figura.
d 4 & 5 fi. lib. 6 H. fig. O.
e 9 fi. lib. 6 L ponitur post E, & arteria A quoque insignitur.
f A aut 10 fi. lib. 6. S, S.
g B, B. 10. fi. li. 6. E, E. post B, C.
h 6 fi. lib. 6. E, E a D.
i 10. fi. lib. 6 D.
K 6 fi. lib. 6 O sub I.
l 4 fi. lib. 6 H per A.
m i.
n 6 fi. lib. 6 R super Y, aut spect. sedulo ultimam fi. præsentis libri.
o D.
p E.
q D.
r F.
s 2. fig cap. 15 lib. 1 T. 7 fi. x. 8. fi. a.
t fig. 6. ca. N.
u 2 fi. cap. 12 lib. 1 f.
x 7 fig. li. 7 Q, Q. 9 fig. T, T.
y D.
z G. & 2 fig. lib. 6 E.
a fig. cap. 6 L.
b 25 fig. li. 5 C, D, D.
c 2. fig. lib. 6 F.
d 6 musc. ta. a. et deinde musculo f notato.
e T.
f D.
g 8 musc. tab. C.
h H.
i I.

que insignem spargit in cauam scapulæ regionem, & eius sedis musculos absumendum. Post hunc, ex superiori ipsius regione [k] aliam, sed non adeò crassam, depromit sobolem, quæ ad humeri cum scapula articulum, iuxta summum humerum, & scapulæ gibbum, in ramulos digeritur: quorum vnus cum [l] humerali vena, vbi adhuc in alto reconditur, aliquousque prorepit. Huic soboli [m] alius succedit ramus, nonnihil demissiùs ab axillam petente arteria enatus, ac in musculos anteriori thoracis sedi instratos, numerosa vtcunque propagine digestus. Dehinc [n] ramuli in glandes axillæ cauitatem opplentes, ab hac arteria adinodum rari sparguntur. Quinetiam priusquam tota arteria in brachium feratur, [o] propago quædam thoracis lateri exporrigitur, potissimùm in [p] musculum excurrens, cuius beneficio brachium decliue dorso adigitur. [q] Quod pręsentis arteriæ iam superest, [r] axillari uena concomitatum, ac in brachium procedens penitiùs occultatur: & primùm [s] graciles ramos internæ musculorum, humerum amplexantium, sedi, & membranis, neruos hic continentibus, distribuit. Insuper deorsum sensim adhuc prorepens, & continuò [t] interiori axillaris trunco attensa, [u] aliam emittit propaginem, quæ secundùm [x] posteriorem humeri sedem, quà ipsi cubitum extendentes musculi adnascuntur, obliquè prorepit, ad externum humeri tuber cōtendens. Hęc enim propago, unà cum [y] uena quam hàc duci retulimus, & dein cum [z] quarto brachium petente neruo, ad externam cubiti sedem pertingit, & sub musculorum capitibus aliquousque deducta cessat, qui hic ab humeri externo tubere principium ducunt: & partim radij, partim autem brachialis, partim verò digitorum motibus famulantur. Vbi aūt sinistri brachij [a] arteria has soboles digessit, inter [b] duos cubitum flectentes musculos recondita, ipsisq; ramulum præbens, ad medium cubiti articuli flexus prorepit, hic vtrinque [c] sobolem ipsi articulo exhibens, & musculi cubitum flectentis posterioris [d] insertioni innitens, hicq; subinde pulsum euidentem edens. Hinc arteria inter [e] musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, [f] illum, qui tertios eorundem digitorum articulos flectit, mergitur; ac vbi nonnihil per cubiti internam sedem prorepsit, bipartitò scissa, [g] unum ramum radio, [h] alterum ulnæ exporrigit. Qui secūdùm radium fertur, cuiusq; pulsum indies in ægris exploramus, non procul à brachialis radice [i] sobolem deriuat, quæ sub [k] tendinibus pollicē extendentibus, ad manus externam sedem procurrit, in [l] musculos, digesta, qui inter primum pollicis os, & postbrachialis os, indicem sustinens, collocantur. Quando ramus radio exporrectus, illam emisit sobolem, vnà cum tendinibus digitos flectentibus, [m] transuersum brachialis ligamentum transgreditur, & sub [n] dilatescente in manu tendine, similiter ac pertinens huc [o] uena, & [p] neruus quoque illi attensus, in tres ramos discinditur: quorum unus, in duas diremptus propagines, internam pollicis regionem accedit, secundus uerò duplici ramo internam indicis sedem implicat: tertius autem indiuisus, internum latus interioris medij digiti sedis conscendit. [q] Ramus arteriæ, qui ulnæ exporrigitur, similiter per transuersum brachialis ligamentum, manus volam subit: [r] & duos ramulos minimo digito, & totidem anulari, unum autem medio offert: sed interim nullam sobolem in externam manus sedem dispensat. quamuis interim [s] vnam [t] illis musculis porrigat, qui externū latus postbrachialis ossis occupant, quo minimus digitus suffulcitur. Rami ulnæ exporrecti motum haud manifestò percipimus, nisi homo admodum gracilis, ac macilentus, aut magno pulsu præditus fuerit. Quippe Natura, ut omnes propemodum arterias, hunc quoque ramum in alto retinet, tendinibus magis quàm is qui radio exporrigitur, occultatum: atque ita nusquam earum portionem Natura in cutem conspicuè emittit, quemadmodum soboles à uenis passim, & frequenter perferri, prius commemoratum est. Meritò igitur nullam in externa manus sede aliam à nuper [u] dicta, quam pollici, ac indici ascripsimus, reperies arteriā. Ad hunc sanè modum [x] primus arteriæ magnæ partis superiora petentis ramus diuaricatur, qui ad primam sinistri lateris costam contendit. [y] Maior autem ampliorq; ascendentis arteriæ partis portio, asperæ [z] innitens arteriæ, rectà sursum ad [a] glandium in iugulo repositum properat: id enim arterię huic, similiter ac venæ, lectuli modo adsternitur, ipsiusq; beneficio ramorum scissio iniurijs innoxiè ferendis promptior efficitur. Quum verò in hunc modum arteria sursum tendit, priusquam elatiorem pectoris ossis sedem superat, adhuc in thoracis cauitate, in [b] duos impares ramos finditur. [c] Sinister, qui gracilior est (amplus tamen & ipse) nonnihil obliquè in læuum deflexus, sursum cum [d] interiori iugulari, secundùm asperæ arteriæ sinistrum latus, per ceruicem exporrigitur, ipsaq; soporalis eius lateris arteria censetur. Dexter [e] ramus, sinistro crassior, similiter sursum tendit; & simulatque primam thoracis costam contigit, ex dextro ipsius latere [f] arteriam promit, in easdem prorsus soboles discissam, quas à [g] ramo, qui sinistræ axillæ offertur, distribui scripsimus: ad superiorum uidelicet costarum interualla, ad transuersos ceruicis vertebrarum processus, ad pectoris os, ad posteriores in collo locatos musculos: & vt rem in pauca contraham, arteria illa dextrorsum ducta, in eosdem omnino ramos digeritur, in quos sinistri brachij arteriam desinere commemorauimus. [h] Quod verò maioris dextriq; rami illius in iugulo diuisionis adhuc superest, crassitie illi congruit [i] ramo, quem secundùm asperæ arteriæ sinistrum latus prorepere, paulo antè diximus. atque ut iste illac exporrigitur, ita & illud dextri rami reliquum, secundùm asperæ arteriæ dextrum latus sursum conscendit, huius lateris soporalem efformans arteri, quę, uti & sinistra, Gręcis καρωτὶς nuncupatur. Quum autem sinistri lateris arteria (perinde ac dextri etiam) ad fauces usque [k] pertingit, in duos discinditur ramos: quorum grandior, idemq; interior, fauces subit: ac mox laryngi, & linguæ [l] soboles deriuans, ad caluariæ basim [m] properat: priusquam uerò in caluariam mergatur, in duas impares diducitur propagines. [n] maior per [o] peculiare foramen, nulla cōcomitante uena, caluariam inibi ingreditur, vbi [p] glandula, cerebri pituitam excipiens, in quodam ossis, cuneum referentis, [q] sinu ponitur. Hęc

Arteriæ ramus, cuius pulsum ante brachiale exploramus.

Naturam arterias recondere.

Series maioris portionis magnæ arteriæ partis, quæ superiora corporis petit.

Sinistra soporalis.

Dextrum brachium petens arteria.

Dextra soporalis.

Soporalis ad caluariā series.

K K.
i fi. cap. 6. a, a
m E.
n inter L. & M.
o M.
p 10 musc. tab. Θ.
q N.
r fi. cap. 6. m.
s paulo sub N.
t fi. 6 cap. q, q.
u O.
x 2 fi. cap. 23 li. 1 per Y versus P.
y fi. ca. 6. p
z 2, 3 fig. cap. 11 lib. 4. Φ.
a N.
b 6 musc. tab. Θ. r, r.
c P, P.
d 8 musc. tab. N musculi Γ.
e 6 ta. Ξ.
f 5 ta. Θ.
g Ω.
h s.
i R.
K 11 musc. ta. u, q, r.
l 11 ta. & 8 ta. Γ.
m 4 musc. ta. θ.
n 3 musc. ta. l musc. Π.
o à q fig. cap. 6.
p fi. ca. 11 li. 4. chara. 44.
q S.
r Spectant huc iuxta T.
*s *.*
t 4 musc. ta. n, ζ.
u R.
x D.
y V.
z 6 fi. li. 6 R super T.
a 2 fi. li. 6 F
b 6 fi. li. 6 in X & S.
c X.
d fi. ca. 6 S. aut specta potius vltimam fi. cu ius lib. hac in sede.
e fi. 6 li. S collatū cū X.
f T.
g D, cum cuius characteribus conferes arteriam Y insignitam.
h Z.
i X.
K a.
l c.
m d. & fi. cap. 14 B.
n fig. cap. 14 L.
o 2, 3 fi. ca. 12 li. 1 X.
p 16 fi. li. 7 A.
q 3 fi. cap. 12. li. 1 M.

propago mox in ipso ingressu vtrinq; singulas emittit soboles:ac [r] unam per [s] proprium foramen ad nariū cauitatem dispensat, quæ suo extremo inter nasi cartilagines, adeoq; ad nasi usque extremum ita cum aliquot faciei arteriolis deperditur, vt tactu, ipsius quoque motum inibi percipiamus. [t] Altera maioris eius propaginis soboles, in latus sinistrum duræ cerebri membranæ [u] multipliciter discinditur. [x] ipsa autem propago, iam caluariæ cauitatem ingressa, bipartitur: & caluariæ basi suffulta, in anteriora nonnihil tantisper repit, donec denuò colligetur. Subinde uerò hucusque non diuisa, neque collecta rursus, sed simplex prorsus fertur. Vtcunque autem sit, siue simplex huc pertingat, siue prius in duas partes diuisa, hic se rursus colligat, inibi [y] insignem utcunque ramum per [z] secundi neruorum cerebri paris [a] foramen, ad oculum, & interiorem [b] temporalis musculi sedem, distribuit. Quod verò ipsius [c] reliquum est, duram cerebri mēbranam [d] perforat: ac [e] partim in tenuem cerebri membranam, [f] partim ad sinistrum cerebri uentriculum conscendit, plexum inibi faciens, quem secundinis, potissimùm uerò exteriori fœtus [g] inuolucro tum comparabimus, quando cerebri uasorum seriem, secundo ab hoc Capite, persequemur, inibi etiam paulo diffusiùs nunc postremò commemorata explicaturi. [h] Altera propago interioris, crassiorisq; rami eius diuisionis, quam soporalis arteria in faucibus molitur, cum [i] coniuge vena in posteriora secundùm caluariæ basim fertur, & [k] ramulum [l] musculis ceruicis vertebrarum anteriorem sedem occupantibus, iuxta primę, secundæq; vertebrarum interuallum offert, ac dein caluariam ingreditur: & [m] commune foramen cum [n] sexto cerebri neruorum pari nacta, simul cum vena in [o] sinistrum, seu secundùm duræ cerebri membranæ sinum, exhauritur. Porrò [p] exterior, graciliorq; dictæ nunc in faucibus [q] diuisionis ramis, genis, seu buccis [r] sobolem offert, penitiùs latitantem. [s] Insuper in duas propagines sectus, [t] vnam sinistro tempori, [u] alteram secundùm sinistrę auris posteriorem sedem digerit, pulsum etiam edentes sensibilem. Atque in hunc sanè modum ascendens arteriæ pars in ramos finitur.

AMPLIORIS, DESCENDENTISQVE MAGNAE ARTERIAE TRVNCI in suos ramos series. Caput XIII.

Ad inferiora costarū interualla arteria.

TRVNCVS magnę arteriæ, deorsum ad thoracis uertebras [a] explicatus, ab inferiori, posteriori ve ipsius sede, qua uertebris incūbit, non autē lateribus, utrinque [b] propagines in octo inferiora thoracis interualla deriuat: q̄ similiter ac [c] uenę cōiuge carentis rami, secūdùm interuallorū ductū, ad costarū vsq. cartilagines in veris costis prorepūt, spuriarū verò costarū interualla excedūt, in abdominis latera magis, quā ipsę costæ pertinentes. Ab his propaginibus ramuli in dorsalē medullā, per [d] foramina, neruorū gratia in vertebris sculpta, ac dein ad musculos vertebris, thoraciq; adnatos, spargūtur, pari omnino serie, qua venā coniugis expertē disseminari, superius proditum est. [e] Ipse autē arteriæ truncus, sinistræ vertebrarū corporum sedi quodammodo innitens, deorsum [f] sub septo transuerso, quà id vndecimæ thoracis vertebræ corpus respicit, extra thoracis cauitatē labitur: ac mox vtrobique septo transuerso [g] unam offert propaginē, quæ in plures secta surculos, in humiliorem septi iuxta vertebras sedem præcipuè deperditur, exiguas soboles sursum ad septi elatiora, adeoq; ipsum cordis [h] inuolucrum, quà id septo adnascitur, spargens. Post commemoratas propagines, magna arteria, ex elatiori sui corporis sede [i] vnum promit truncum, soboles in ventriculum, iecur, bilis vesiculam, lienem, omētum, & duodenum intestinum, & colon quoque, vbi uentriculo id exporrigitur, hunc in modum offerentem. Præsens truncus simulatque [k] prodijt, elatiori sede inferioris membranæ omenti suffulcitur: ac in duos magnitudine propemodum ęquales ramos diremptus, hunc, [l] qui gracilior paulo est, dextrorsum, [m] illum verò, qui modicè amplior visitur, sinistrorsum mittit. Dexter ramus uenæ portæ, in [n] glandoso corpore, quod sub uentriculi posteriori sede huic omenti membranæ intertextum cernitur, ad nexus, sursum ad iecoris cauum contendit, in medio ductu ex humiliori ipsius sede [o] surculum inferiori omenti membranæ, ipsiq; adeò colo intestino hic offerens. Post hunc, ab elatiori parte [p] sobolem ventriculo exporrigit, quæ in posteriorem ipsius sedem, qua is dorsum spectat, pauculis ramis digeritur. Ex humiliori rursus sede, dexter arteriæ ramus, ad iecoris cauum tendens, duas denuò profert soboles; [q] vnam, cum venæ portæ ramo, intestino diffundit, quod duodenum appellamus, secundùm cuius mediam longitudinem, & aliquousque ad ieiuni intestini initium, ea soboles porrigitur. [r] altera soboles, nuper commemorata paulo amplior, ad dextram fundi uentriculi sedem retorquetur: & superiori omenti membranæ innexa, ex elatiori sede in anteriora, & posteriora fundi uentriculi, ramulos frequenti serie spargit, perinde ac ab inferiori sua sede, alios in omenti superiorem membranam educit. [s] Atque hęc arterię soboles, cum portæ venę ramo hàc exporrecto, ad medium fundi ventriculi cessat. Quod verò dextri arteriæ rami adhuc superest, postquam [t] duos insigniter exiles surculos bilis vesiculę transmisit, in [u] ramulos aliquot sectum, ad iecoris cauū terminatur, nō admodū altè in iecoris substantiam excurrens. [x] Sinister ramus,

Ad septū transuersū arteria.

Arteriæ magnæ rami, omentum, iecur, bilis vesiculam, vētriculum, lienem, duodenum, & coli partē accedētes.

HAC figura portionē arteriæ à tergo finximus, ut aliquo pacto series proponeretur, qua hæc ramos costarum interuallis ex posteriori ipsius sede digerit.

r fi. c. 14 f. s 3 fi cap. 12 lib. 1 Γ. t fi. c. 14 r. u 1 fi. li 7 D, D. x fi. c. 14 q diuiditur in u, u quæ coeūt in α aut specta 16 fi. lib. 7. y fi. c. 14 x. z 14 fi. li. 7 G. a 1, 2 fi ca. 12 lib. 1, G. b 4 musc. tab Γ. c fi. c. 14 α. d fi. 15 li. 7 G. e fi. c. 14 β. f fi. c. 14 γ. aut 6 fi. lib. 7 G, N. g 2 tab. fi. 30 lib. 5 I, I, K, K. h trūcatus ramus iuxta d. & fi. c. 14 I. I. B. i eiusdem fig. C. K eiusdem fig. Φ. l 8 musc. ta. A, B. m 2, 3 fi. c. 12 lib. 1 c. n 14 fi. lib. 7 N. o 9 fig. lib. 7 T, T. p b. q a. r c. s f. t g. u h. a i. b K, K. c fi. c. 6 F, F educit G G d fi. ca. 14 lib. 1 Ω. e i. f 7 musc. ta. q in Δ. g l. h 3 fi. li. 6 C, D, E, F, G. i Specta simul cū integra delineatione figurā ipsius indici iscr tam m. K 3, 4 fi. li. 5 β. vnde & huius arteriæ seriē petes, venæ portæ ramis exporrectam. l n. m u. n 3, 4 fig. lib 5 n, n. o o. p p. q q. r r. s 2 fig. lib. 5 R ad T. aut 14, 15 fig. lib 5 c. Verū si hæc in quinto libro spectare visum est, recurrito ad marginem portæ descriptionis, ne hic nimius in notando sim. t s. u t. x u.

mus,quē [y] dextro modicè craſſiorē eſſe dicebamus,inferiori quoq; omēti mēbranæ, ipſiusq; glandoſo corpori cōmittitur, ſeq; ramo venæ portæ hac excurrēti ſociat,in totidē,quot ille ſoboles digerēdus. Mox enim præſens arteriæ ramus ab eminētiori ſede [z] propaginē ventriculo,qua dorſo innititur, offert, quæ primùm [a] ſobolem vnā vtrinq; in mediā ventriculi ſedē eius,quæ dorſo incūbit,regionis exporrigit: deinde ſurſum aſcendens venæ portæ [b] modo,ſuperius ventriculi orificium coronæ inſtar appoſitiſſimè [c] cingit,ramulos ventriculi corpori,& graciles ſurculos ſtomachi termino,quo is ventriculo continuatur, diſtribuens. Inter reliquos autem ramulos, [d] vnus ſecundùm ventriculi ſuperiora dextrorſum exporrectus,ventriculi humilius adit orificium,ſurculos quoque in progreſſu,anteriori, & poſtriori ſedibus ventriculi depromens. [e] Siniſter dein ramus,ad lienem properans, ab humiliori ipſius ſede [f] propaginem in inferiorem omenti membranam diffundit,quæ paulo poſt exortum in duos ramos inuicem valde diductos diſcinditur, numeroſam arteriariarum ſobolem deorſum in nunc dictam omenti membranam, & colon inteſtinum propagantes. Hac edita propagine, [g] ſiniſter ille arteriæ ramus ſiniſtrorſum magis ducitur, & venæ ipſi propaginis ritu,in duas diffunditur arterias: & hæ rurſus in alias tantiſper dirimuntur, donec [h] frequenti ramorum ſerie,lienis cauo ſecundùm rectam lineam implantentur. Priuſquam verò omnes arteriæ in lienem ceſſerint, ab humiliore parte eius, quæ demiſſiorem lienis ſedem adit,plerunque [i] ramulos inferiori membranę omenti offertur. Deinceps ab illa arteria,quæ infime lienis arteriæ proxima eſt,priuſquam hęc in lienem deperdatur, [k] propago pullulat,quæ ſuperiori membrana omenti ſuffulta,dextrorſum ad ventriculi fundum contorquetur: ſiniſtramq; ventriculi fundi ſedem perreptans, geniculatim ramulos anteriori, & poſteriori ſedibus,ac dein ſuperiori membranæ omenti ſoboles ſpargit. Item ab alijs lienem adeuntibus arterijs [l] ramuli enaſcuntur,qui ſiniſtrum ventriculi latus illo prorſus modo adeunt, quo a venis lienem petentibus propagines eodem pertinere,ſuperiùs commemoratū eſt.

Præcipua meseterii accedens arteria.

Cæterum a magna arteria, paulo inferius quàm [m] truncus,cuius iam ſeriem abſoluimus,principium ducit, ab elatiori quoque,anteriori ve arteriæ corporis parte, [n] alia promitur arteria,quæ in ſuperiorem meſenterij ſedē in plurimas ſoboles diffuſa,venæ portæ modo excurrit in ieiunum,& ileum,& coli inteſtini partem, quæ a iecoris cauo ad dextrum renem vſq; pertinet.

Renum arteriæ.

Poſt hanc,inferius paululum ab vtroque magnæ arteriæ latere, [o] ampla educitur arteria, in ſui lateris renem, [p] quemadmodum & vena,tranſuerſim prorepēs. Hæ arterię ortu,quum vna elatiùs, quàm altera,renum ſitus occaſione,pronaſcatur,è directo ſibi non correſpondentes, integræ in renes abſumuntur: vixq; venarum modo ramulos notatu dignos in [q] pinguem renum tunicam diſſeminant.

Seminales arteriæ.

Inſuper ab arteria ad ſiniſtrum renem accedente,ſiniſtra [r] ſeminalis arteria non depromitur: ſed frequentiſſimè (vt & dextri teſtis [s] arteria) ab arteriæ magnæ quaſi caudice originem ducit. Aliquantulò enim humiliùs, quàm dextræ ſeminalis venæ [t] initium a caua exurgit,ab anteriori arteriæ magnæ ſede, ſeminalium arteriarum [u] exortus pendet,quæ ſuis principijs exortibus ve inuicem ſunt conterminæ: ac dextra quidem cauæ venæ corpus [x] tranſcendens, dextræ ſeminali venæ attenditur,quouſque pubis os ſuperans,ac ex magna peritonæi cauitate excidens,ipſi venæ permiſceatur,atque cum illa anfractus,gyroſq; efformet,quorum baſis,humiliorve ſedes,ſuperiori teſtis regioni implantatur, ac teſtis ſubſtantiæ, & hanc proximè inuoluenti tunicæ,ramos præbet. Ad hunc quoque modum ſiniſtræ ſeminalis arteria ſiniſtræ congreditur venæ, & in mulieribus quoque [y] arteriarum ſeries [z] earundem venarum diſtributioni penitus congruit: ut ſcilicet [a] media arteriarum pars teſtes adeat, ſeminaliaq; vaſa conſtituat, [b] altera autem fundum uteri implicet.

Ad humiliorem mesenterij sedem arteria.

Enarratis hactenus propaginibus [c] alia ſuccedit,inferiùs quàm ſeminales arteriæ, ab anteriori etiam magnæ arterię ſede principium ducens,& in humiliorem meſenterij ſedem diſtributa, ac in colum inteſtinū, qua a liene ad rectum vſque inteſtinum prorepit,ac dein in ipſum quoque rectum in primis digeſta.

Ad lumborum vertebras, & carnes, abdominisq; latera.

A poſteriori autem,ſeu inferiori magnę arterię ſede, qua hęc uertebris committitur, geniculatim [d] rami utrinque ad ſingulas lumborum vertebras promuntur, qui deinceps in dorſalem medullam, & muſculos vertebris hic adnatos excurrunt. Atque huiuſmodi rami inuicem ferè amplitudinis,ductuſq; ſpecie conueniūt, ſi modò [e] unicum utrobique ramum excepetis, qui quum cęteris inſignior, multoq; craſſior ſit, ac iuxta ſacri oſſis ſummum pręcipuè prodeat, non ſolùm muſculos uertebris attenſos accedit, uerùm tranſuerſim per peritonęum, abdominiſq; muſculos ad latera uſque abdominis exporrigitur.

Arteriæ magnæ supra sacrū os diuisio, arteriæq; super cauam ascensus.

[f] Hactenus magna arteria in lumborum regione ſiniſtro uenę cauę lateri ſuccubuit: quum uerò ſacri oſſis principiū attingit, uenę ſuperſternitur,in [g] duos grandes truncos,inſtar Y ad hunc modum ⅄ inuerſi,bipartita. Fit uerò ſitus huius permutatio propter arterię dignitatem: quum enim hęc dignior, nobiliorq; cenſeatur, non immeritò ipſam magis,quàm uenam recondi,occultari,& in alto corporis ferri, ac demum iniurijs ferendis pertinacem effici,oportuit. Ne uerò hic ab excarni oſſis ſacri initio ea in dorſi motibus promptè lędatur, ſubditam prius arteriam inibi uena ſuperiorem eſſe,illamq; hanc conſcendere, perſuaſum eſt omnibus: ut ſcilicet uena,inſtar ſubſterniculi cuiuſdam, arterię inibi ſubderetur. [h] unde etiam, priuſquam uenę cum arterijs in crus delabuntur,quum iam ſacrum os uaſa ſuperarunt, uenę arterijs ſuperiores uehuntur: arterięq; quoniam digniores ſunt,ſub uenis reconduntur.

Truncorū diuisionis supra os sacram factæ series.

Cęterum rami,qui a magnę arterię ſupra ſacri oſſis initium diuiſione prodeunt,uenarum ramis exactiſſimè correſpondent, ſi [i] exiguos fortè ſurculos ſecluſeris, qui ab humiliori arterię ſede, quà hęc primùm bipartito ſcinditur, deorſum ducti,ac oſſe ſacro ſuffulti, ipſius [k] foramina ſubeunt,hàc dorſalem medullam,poſterioremq; ſacri oſſis ſedem petentes. [l] Siniſter itaque, quemadmodum & dexter,huius ſupra os ſacrum factę diuiſionis truncus, non procul a diuiſione in duos grandes partitur ramos, quorum [m] interior [n] exteriore gracilior eſt: ac ilico duas a ſe diffundit propagines,quarum [o] unam rurſus interiotem, [p] alteram uerò exteriorem, doctrinę ſtudio non ineptè appellaueris. Exterior ſimul cum [q] uena inter ſacrum os,& coxendicis os,quà hęc inuicem dehiſcunt, in exte-

riora

y n. — z x. — a y. — b 14, 15 fi. lib.5 d. — c ζ. — d α. — e κ. — f β. — g υ. — h δ, δ. — i γ. — K ι. — l ζ superius. — m m. — n ζ in integra arteriæ delineatione. dein consules 3, 4, 6, 7, 8, aliquotq; sequentes li. 5 figuras. — o κ, θ. — p 22, 23 fi. lib.5 m, n. — q 20 li. fi. 5 T, V. — r κ, κ. — s ι, ι. — t 22, 23 fi. lib. 5 u. — u earundē fig. α. — x eisdem spectatur fig. uti & subsequentia pleraq; — y 25. fi. li. 5 g, h. — z eiusdem fi. d, e. — a eiusdem fig o. — b eiusdem fi. n. — c λ. et 20 fi. li. 5. K — d μ, μ. — e inferius μ. — f Ostendūt hac 20, 22, 23, 25 fig. lib. 5. — g ν, ν. — h Hæc, ut & totam quoq; arteriæ seriem, ab ultima huius libri petes fi. — i sub ν, y, ν. — K 1. fi. cap. 18 li. 1 charact. 2, 3 — l sinistrū ν — m ξ. — n a v ad φ. — o π. — p ο. — q fi. cap 6 τ.

riora transuersim exporrigitur,& frequenti vtcũq; sobole musculos ilium os amplexantes,ipsumq; adeò co xẽdicis articulũ implicat.Interior autẽ propago,soboles in viris quidem vesicæ fundo,& ceruici ipsius, seu peni,& paucas admodũ etiã podici offert:in mulieribus autẽ(quibus hæc [r] propago grãdior obtigit) in humiliorẽ fundi vteri regionẽ numerosa serie distribuitur,muliebrẽq; vesicam,& vteri ceruicẽ ramulis quibusdã intertexit.Quod interioris rami,qui binas nunc explicatas eduxit propagines, [s] reliquũ est,deorsum repit,sui lateris [t] arteriã, quæ per vmbilicum fertur,admittẽs. [u] Arteriæ etenim,ab vmbilico secundum fundi vesicæ latera deorsum ductę,ac in natis hominibus coriaceę,inanesq; redditæ,sui lateris arteriæ,portioni [x] continuãtur,quam modo ab interiori illo ramo reliquã esse,deorsumq; ferri dicebam.Hęc namq; nõ minus q̃ vena ipsi congenera,pubis ossis [y] foramen petit: priusquam verò id transit, [z] propaginẽ assumit ab externo trunci magnæ,supra os sacrum factæ diuisionis,ramo,vbi is iam in crus est prolapsurus.Præsens itaque rami portio,ea propagine adaucta,per pubis ossis foramen ducitur,& in musculos foramen id occludentes,& illos qui a pubis osse principium sumunt,dispergitur,perinde ac [a] vena, pubis ossis foramen elisiens.Ac quemadmodum hæc paulo infra longitudinis femoris medium,extremo quodam ipsius surculo, alteri venæ in [b] quintum femur mouentium musculum dispensatæ [c] commiscetur : ita sanè & arteria per pubis ossis foramen procidens,suo fine cum alia [d] coit [e] arteria,quam illi musculo a maxima crus petente arteria distribui,non ita multo pòst subijciam. Exterior namque ramus sinistri trunci eius [f] diuisionis,quam supra os sacrum fieri dicebam,per inguina ad læuum crus [g] descendit: anteaquàm verò peritonæum permeat, [h] propaginem sursum ipsi exporrigit, [i] quæ ad rectum abdominis sui lateris musculum accedens,surculos in conterminas sedes transuersim vtrinque digerit: & sursum ad vmbilici vsque regionẽ properans,in ramulos tandem discinditur, qui [k] arteriæ,eodem a pectoris regionibus tendentis, soboles spectant.Quum verò grandis arteria in crus descendens, peritonæum superauit, [l] ramulum ad pubis ossium commissuram mittit, qui exiguus est,neque vt eò excurrens [m] vena, in multas soboles dispergitur: quarum ne vna quidem cutem subit,nisi fortè exilis quępiam in penis [n] inuolucrum diffundatur.In crure autem [o] arteria [p] ramum in anteriores femoris os amplexantes musculos digerit,qui, etiamsi in frequentes scindatur soboles, nullam tamen cuti exporrigit. Deinde a grandi arteria [q] alius educitur ramus, in quintum femur mouentium musculum,& eos qui internam femoris sedem occupant musculos,ad genu vsque quodammodo in propagines sparsus,& quadam sua sobole illius [r] arteriæ extremo [s] commixtus,vnitusq;, quam per pubis ossis foramẽ in crus pertingere scripsimus. Cęterùm ipsa grandis arteria sensim deorsum prorepens,secundùm femoris os ita conuoluitur,vt ab anteriori inguinum sede, [t] inter duo inferiora femoris capita in poplite feratur,nusquam non [u] vena grandiori, quæ crus accedit, concomitata. In hoc per femoris posteriora descensu,arteria [x] propaginem educit,quæ in musculos posteriorem femoris sedem occupantes excurrit,& aliquousque cum illis venarum [y] propaginibus deducitur, quas venam efformare docui,quæ per genu flexũ,seu posteriorem ipsius sedem,in suræ cutem sparsa sobolæ pertingit,arteriæ interim nulla propagine ad cutem emergente. At grandis arteria in ipso poplite,vti diximus, recondita, [z] vtrinque propaginem emittit,in alto quoq; occultatam,& in genu articuli latus penitiùs digestam,illisq; [a] musculorum capitibus pariter communem, quæ a femore inibi principium ducunt, ac tres primos pedem mouentium musculos efformant.Posteaquàm verò [b] arteria tibiam primùm subit,ab externo ipsius latere notatu dignę amplitudinis depromit [c] ramum, fibulæ ossis externo lateri præcipuè attensum, ac sub [d] musculis pedem mouentium septimo,& octauo reconditum, illorumq; internæ sedi surculos exporrigentem. Hic ramus tantisper deorsum fertur,ac musculi illi adhuc carnei permanent, & secundùm exteriorem malleolum contorqueri,reuoluiq; incipiunt.Dein paulo humilius,quàm dictus modò ramus,initiũ ducit, ex posteriori grandioris arterię sede,alia educitur [e] propago, per posteriorem [f] quarti pedis motuum autoris musculi regionem ad eum vsque [g] locum excurrens, quo duorum primorum pedem agentium musculorum tendo,illi quarto musculo validè connatus cernitur.Ipsa verò grandis arteria,sese inter quartum eum pedem mouentium,& [h] secundum,& [i] tertium musculos, qui pedis digitorum motibus præficiuntur,& [k] quintum pedem mouentium submergit: & mox simulatque eam tibiæ sedem contingit, qua tibiæ os a fibula primùm seiungitur, [l] ramum educit, qui per [m] membraneum ligamentum tibiæ ossi fibulam toto interuallo,quo inuicem hæc ossa dehiscunt,colligans, in anteriorem tibię sedem fertur, musculis inibi repositis occultata,pręcipuè autem [n] sexto pedem mouentiũ,& alijs duobus: quorum [o] vni quatuor pedis digitos, [p] alteri pollicem extendenti munus concreditur. Verum hic ramus cum carnea illorum musculorum sede haudquaquam cessat: quinimò cum eorundem tendinibus per [q] transuersum ligamentum in anteriori tibiæ sede obuium, ad pedis superiora [r] contendit, oblatus [s] musculis, quorum beneficio digiti in externum latus abducuntur. Atq; hic ramus inibi non adeò submergitur,reconditur ve, quin plerunque hac in parte ipsius motum pulsumq; tactu deprehendamus.Quod verò [t] crassioris arterię adhuc reliquum est,ac inter secundum & tertium pedis digitos mouentium musculorum, & quintum eorum qui pedis motibus pręsunt,reponitur,rectà deorsum incedit, ac cum illorum musculorum tendinibus inter calcem & malleolum interiorem, pedis humiliora subit, in progressu [u] ramulum internæ pedis regioni offeres,qui [x] musculo pollicem in internum latus ducenti,communicatus, ad ossis scapham referentis vsque sedem,superiora pedis perreptat. Ipsum autem arteriæ [y] reliquum, inter [z] primum digitos mouentium musculum, & [a] tendines secundi, & tertij musculorum digitos quoque mouentium, iam

consistens

Vmbilicia arteriæ.

Arteria pubis ossis foramen transiens.

Arteriæ in femore series.

Arteriæ per tibiam, & pedem distributio.

r 25 fi. li. 5 y. s c. t ρ ρ. u 2 fi. li. 5 K, L. x inter ξ & ς. y 1, 2, 3, fi. cap. 29 li. 1 r. ζ accedit ad ς. a fi. cap. 6. cc. b 8 musc. tab. Φ, c. c fi. cap. 6 σχ. d ω. e ✝ ortum a φ. f υ, υ. g φ. h τ. i 6 muscu. ta. e ad f. K G. 6 muscu. tab. a ad f. l u. m fi. c. 6 Δ n 20 fig. li. 5 r. o φ. uerum specta interim sedulo uniuersũ crus ultimæ fi. p χ. q ψ. r ς. s ω. t 1 fi. cap. 30 lib. 1 I, inter Ξ & F. u fi. cap. 6 inter Ω & Θ. x Γ. y fi. cap. 6 chara. 3, 4. dein char. 6, et 7, 7. ζ Δ, Δ. a 12 musc. ta. Φ, Ψ, ω. b Θ. c Λ. d 14 musc. tab. K, l. & 15 ta. H, I ad B. e Σ. f 13 musc. tab. Ψ. g 13. musc. tab. x. h 14 musc. tab. Λ. i 14. musc. tab Ξ. K 15 musc. tab. D, E. notatur.

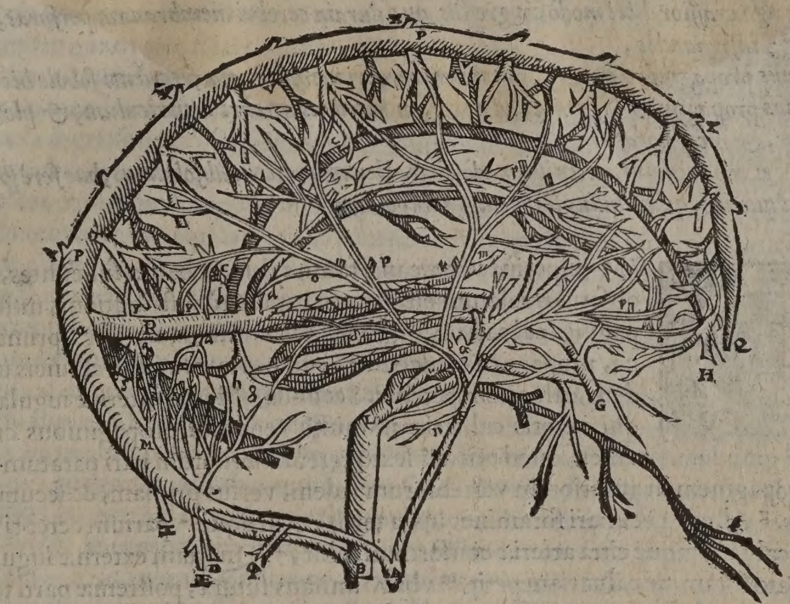
l Π. m 15. muscu. tab. T inter R & S. n 3 muscu. tab. Ψ o 4 musc. tab. Ψ. p 5 muscu. tab. Φ. q 1 muscu. tab. δ. r ubi Φ notatur. s 5 musc. tab. Ψ. t Ξ. u Ψ. x 6 musc. tab. χφ. y Ω. ζ 14 musc. tab. Θ. a 14 musc. tab. θ, δ.

conſiſtens, ita in ſurculos digeſtum ceſſat, vt bini ferè ramuli ad inferiorem cuiuſque digiti ſedem contendant. Huiuſmodi itaque magnæ arteriæ per crus ſeriem diligenti reſectione didicimus. quandoquidem uerò Galeni ſcriptis hanc omni ex parte neutiquam reſpondere, facilè expēdens, optauerim ſeduló obſeruari, quàm Galenus in tertio de Adminiſtrandis ſectionibus, & in libro de Venarum, arteriarumq; ſectione ſibi reſpondeat: ut dein partium anatome ſimul quoque adhibita, tandem conſtet, quoties ex merito noſtra humani corporis fabricæ hiſtoria, ijs quæ Galenus poſteris reliquit parum conueniat: quod inſuper manifeſtiùs cerebri uaſorum indicabit ſeries, quàm modò opportunæ aggrediemur.

VENARVM, ALTERIARVMQVE CEREBRI SERIES. Caput XIIII.

DECIMIQVARTI capitis figuræ, eiuſdemque characterū Index.

DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRA.

PRAESENTI figura, vaſorū cerebri nuda proponitur delineatio, à venis, arterijsq; incepta, priuſquā illæ penitus in caluariā mergantur. Ne autem ramorum frequentia, pleraque obſcurarentur, vnius duntaxat lateris vaſorum ſeriem (niſi quādoque res ſecus exigat) delineatam conſpicis.

A *Interior iugularis, quā iam caluariæ proxima eſt.*

B *Soporalis arteria.*

D *Prima caluariam petens vena.* C *Secunda vena.*

F *Tertia vena.*

E *Quarta vena.* G *Quinta vena.* H *Sexta vena.*

K *Prima caluariam ingrediens arteria.* I *Secunda arteria.* L *Tertia arteria.*

M *Dexter ſeu primus duræ membranæ ſinus.*

N *Siniſter duræ membranæ ſinus, quem ſecundum nuncupamus.*

O *Primi, & ſecundi ſinuum congreſſus.*

P, P *Tertius duræ membranæ ſinus.*

Q *Tertij ſinus finis, oſſeo commiſſus ſepto, quo olfactus organorum ſedes interdiuiduntur.*

R *Quartus duræ membranæ ſinus.*

S, S *Ductus a dextro ſinu in duræ, tenuis membranarum ſedes ipſi proximas, excurrentes.*

T, T *Ductus ex tertij ſinus latere in tenuem membranam diffuſi, & ac ſi abtruncati eſsent, hic depicti.*

V, V *Ramuli ab infimo tertij ſinus angulo in eum duræ membranæ proceſſum deriuati, qui dextram cerebri partem a ſiniſtra ſeiungit.*

X, X *Tertij ſinus ſurculi, cum illis commiſſi vaſculis, quæ per verticem caluariam ſubingrediuntur.*

Y, Y *Exiguæ propagines, ab elatiſſimo quarti ſinus angulo in duræ membranæ proceſsum aliquouſque excurrentes, qui dextram cerebri partem a ſiniſtra hic ſupra cerebellum interdiuidit.*

a, a *Ductus a dextro quarti ſinus angulo deprompti, & in duram cerebri membranam, quà cerebello hic incumbit, ac dein in tenuem, & cerebelli, & cerebri membranam diffuſi.*

b *Ductus a quarto pendens ſinu, ac ſecundum totam longitudinem, humilioremque ſedem eius duræ membranæ proceſsus excurrens, qui dextram cerebri partem a ſiniſtra dirimit.*

c, c, c *Surculi ſurſum a commemorato iam ductu, in dictum quoque duræ membranæ proceſsum deriuati.*

d, e *A quarto ſinu propagati ductus, qui venarum prorſus modo, tenui membranam ſuffulti, ſecundùm cerebri longitudinem, ſupra calloſum cerebri corpus ducuntur. Ac vnus quidem d inſignitus, parti dextræ cerebri attenditur: alter verò e notatus, ſiniſtræ parti exporrigitur.*

f *Ductus a quarti ſinus humiliori ſede in tenuem cerebelli membranam propagatus.*

g *Ductus f notati propago, per cerebri anfractus gyroſq; in humillimam dextri cerebri ventriculi ſedem pertingens, ac cum hac aſcendente arteria, quam y notabimus, coiens.*

h *Ductus notati propago retrorſum repens, varieq; in tenuem cerebelli membranam diſſectus.*

Præcipua quarti ſinus propago, ſub cerebri corpore, fornicis, cameræ ve modo extructo, ad interiorē vſq; ſedē tertij vētriculi cerebri procurrēs, et variè in ramos diſſecta, rurſusq; inſtar reticuli cuiuſdā in ſe collecta, et carnea quadā ſubſtantia vndiq; intertexta, q̄ illi reſpondet, quā inter vterum, & externum fetus inuolucrum haberi cernimus.

K *Propa-*

K *Propaginis i notatæ in duas partes diſſectio : in qua l partem indicat dextro exporrectam cerebri ventriculo, m*
l,m *verò eam quæ ſiniſtrum adit, hicq; abtruncata cernitur.*
n *Tertię caluariam ingredientis venę ſurculus, ad auditus organum exporrectus.*
o,o,o *Series ſinus durę membranę, in quem tertia vena exhauritur, cui perpetuò ſinus attenditur, in quem tertię arterię ramus r notandus abſumitur.*
p,p *Propagines eorum, quos iam vltimò commemorauimus ſinuum, in tenuem cerebri membranam ſparſę.*
q *Diuiſio tertię, & maximę caluariam ſubeuntis arteriæ, quam mox ab ingreſſu molitur.*
r *Ramulus tertię arterię, qui in durę mēbranę ſinū abſumitur, ſecundū cerebri latera excurrentē, & o,o,o notatū.*
ſ *Ramulus tertiæ arteriæ, per proprium foramen in narium cauitatem digeſtus, & quodam ſurculo t inſignito, naſi*
t. *extremum accedens.*
u,u. *Duo grandes rami eius diuiſioni, cui q inſcribitur.*
x *Propago ex grandium illorum ramorum, quos u, & u notauimus, coitu, per ſecundi paris neruorum cerebri foramen, ad oculum præcipuè excidens.*
α *Propago craſſior dicti modò congreſſus, quæ duram cerebri membranam perforat, ac mox in duos ramos bipartitur, β, & γ inſignandos.*
β *Ramus propaginis α notatę, in tenuem cerebri membranam frequenti ſobole hic diſperſus.*
γ *Ramus propaginis γ inſignitę, ad dextrum accedens cerebri ventriculum, & plexum efformans, qui ſecundinis confertur, & hic δ notatur.*
δ.

Pręter hanc figuram, cuius modò characterum indicem abſoluimus, huc ferè ſpectant omnes ſeptimi libri figurę: & ea quoque, quam huius libri calci adhibemus.

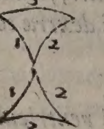
DVM ſuperiùs venæ cauæ rami, caluariæ baſim ſubeuntes, recenſebantur, vtrinque ſex eos obſeruari relatum eſt. Arteriarum verò diſtributionis hiſtoria, vtrobique tres earum propagines caluariam ingredientes enumerauit. Ac [a] prima quidem illius enarrationis uena, propago ea cenſebatur, quæ per tranſuerſos ceruicis uertebrarum proceſſus conſcendens, caluariam petebat. Secunda, ac tertia internæ iugularis venæ, [b] rami erant: [c] unus, qui cæteris caluariæ immiſſis venarum propaginibus craſſior, ampliorque uiſitur, ac per [d] grandem foramen, quod etiam [e] ſexto cerebri neruorum pari paratum eſt, caluariam ingreditur, prius [f] propaginem in anteriorem vertebrarum ſedem, verſus primam, & ſecundam ceruicis vertebram diffundens. [g] Alter [h] peculiari foramine, iuxta tertij, quartique [i] parium cerebri neruorum foramen inciſo, utitur, caluariamque citra arteriæ conſortium ſubit, [k] Quartam externæ iugularis ſobolem eſſe ſcripſi; quæ [l] priuato foramine caluariam petit, [m] vbi Λ imitans ſutura, poſtremæ parti temporis commiſſuræ iungitur. [n] Quinta eſt, quàm per [o] foramen [p] ſecundo cerebri neruorum pari exculptum, in caluariam porrigi dicebam. [q] Sexta caluariam ſubintrat, per foramen in octauo capitis oſſe exculptum, quod eorum [r] foraminum, quę odoris gratia cælari putamus, maximè anticum, ampliſſimumq; cernitur. [s] Prima uerò arteria, quum magnæ arteriæ ſeriem perſequerer, illa occurrit, quæ unà cum prima caluariam ſubeunte uena, per tranſuerſus ceruicis uertebrarum proceſſus ſurſum attollitur, ac communi cum ea uena foramine in caluariam mergitur: ſecunda autem, & tertia, rami [t] ſoporalis arteriæ conſebantur. [u] Vnus, quem uenæ coniunctum, per foramen nerui ſexti paris cerebri caluariam ingredi, atque [x] propaginem ad anteriorem ceruicis uertebrarum ſedem, deriuare dictum eſt. Alter uerò, qui commemorato nuper ramo amplior apparens, abſque uena commite, per [z] proprium ſibi foramen caluariam petit. Atque huiuſmodi ferè arteriarum, uenarumq; in altero tantùm latere caluariam ſubeuntium eſt, numerus. Qua autem ratione, & ſerie inuicē committatur, & coëant, rurſusq; dirimantur, ac uarie in cerebri membranas excurrant, hic enitar perſequi: id ante omnia monens, nullam prorſus uenam, aut arteriam in cerebri [a] ſubſtantiam ad eum modum intexi, quo pulmonibus, lieni, iecori, & pleriſque etiam muſculis eiuſmodi uaſa implicari nouimus. Nam uaſa cerebri membranis duntaxat contenta, paſſim cerebro accumbunt, [b] uixq; uſſibi ipſius ſubſtantiæ adnaſcuntur, quemadmodum in ſermonis progreſſu audietur diffuſius. [c] Dura igitur cerebri membrana, ubi quadam ipſius [d] portione, ſeu proceſſu inter dextram, & ſiniſtram cerebri partem conſiſtit, ac dein [e] ubi inter cerebrum, & cerebellum implicatur, penitiusq; uelut ſeptum quoddam ſubintrat, [f] ſinus quoſdam obtinet, uenarum modo oblongos, & uenis caluariam petentibus capaciores, ſed interim uenatum modo neutiquam teretes: Horum enim ſinuum cauitas, ſecundùm ipſorum ductus longitudinem inſinuata, trianguli ſpeciem exprimit, qui tribus coſtis lōgitune paribus, & inſtar quartæ partis circuli incuruatis conſtat. Verùm hæc trianguli coſtarum obliquitas, ſeu incuruatio, in omnibus ſinibus nō eadem exiſtit. ipſa enim (uti poſtea auditurus es latius) alicubi trianguli imaginem refert, cuius una coſta extrorſum obliquatur, reliquis duabus introrsū flexis: alicubi verò trianguli formæ cauitas hæc accedit, cuius tres ſimul coſtæ æqualiter introrſum obliquantur. Sinus iſti non ſolùm venarum vſum, ſed & arteriarū quoque præſtant. quanquam id a Galeno, cęterisq; diſſectionū profeſſoribus, haud animaduerſum fuerit, quū illi hos ſinus uenarum munere tantū fungi arbitrentur: neque ſinus eos arteriarum ritu pulſare, è uiuorū ſectione, aut vulneratorum inſpectione obſeruauerint. Quinetiā ipſis non uidetur per ſpectum

Sex venæ, caluariam ex altero latere ingredietes.

Tres arteriæ, ex altero latere caluariam ſubeuntes.

Cerebri ſubſtantia venas non inaict, ſed ipſius mēbranis implicari, mēbranasque venarū modo cauari.

Dura cerebri mēbranæ ſinuum vſus. Li. 9. de admini. ſect.

VTERQVE triangulus, tam ſuperior, quàm inferior, tribus coſtis quartæ circuli partis modo curuatis cōſtat, 1, 2, 3 inſignitis. Verùm ſuperior duo latera 1, 2 introrſum obliquata gerit: tertium autem 3 inſignitum, extrorſum. Inferior triangulus tria latera 1, 2, 3 notata, introrſum curuata exhibet.

a D. fi. ca. 6 N. ul. fi. ſ. b ult. fig. a & educti. c C. d 2, 3 fig. cap. 12 li. 1 e. e 14 fi. li. 7 N. f Φ. g F. h 2, 3 fig. cap. 12 li. 1 R iuxta Q. i 14 fig. li. 7 I, K. K E. vlt. fi. λ. l 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1 g. m 4, 5 fi. c. 6. li. 1 C. n G. vl. figu. alter ramus μ. o 1, 2 fi. ca. 12 li. 1 G. p 14 fi. li. 7 G. q H ul. fi. alter ramus μ. r 3. fi. cap. 12 lib. 1 I. s K. fi. ca. 12 F. vlt. figu. ſ. t fi. ca. 12. X. u I. ult. fi. ξ. x Φ. y L vlt. fi. •. Z 3 fi. ca. 12 li. 1 X. a Hæc obuia eſt in 3, 4, 5, 6, 7, 8 fi. lib. 7 b 4, 5 fig. lib. 7 P. 6 fig. O.

c potiſſimum ſpectatur in 1, 2, 3, & 14 fi. lib. 7 d 3 fi. lib. 7 D. D inter A, A & B, B. e 7 fi. li. 7 O, O. f 2 fi. li. 7 B. B. 7 fi. P, Q, R, S, T.

ſpectũ fuiſſe,in iſtos ſinus,& uenas,& arterias pariter exhauriri,ſuáq; ,quã amplexantur,& cótinent, materiam infundere: uenas quidem ſanguinem craſſiorem,arterias uerò uitalem ſpiritũ,una cum ſanguine, impetu per corpus diffuſo. Præter iſtos ſinus,in duræ membranę proceſſibus excauatos, ipſa [g] alios quamplurimos obtinet: ex quibus (quemadmodum & nuper commemoratis) [h] frequentes ductus in tenuem cerebri membranam,ac cum hac quoq; in cerebri uentriculos excurrunt, qui omnes exacte teretes uenarũ modo cauitates referunt.non tamen uniuerſi parem animanti uſum præbent· quum nonnulli uenarum pariter,arteriarumq; munere fungantur,alij uenarum duntaxat,alij ſolùm arteriarum. Atque hæc duo, cerebri membranæ inter reliquas corporis partes peculiaria, rara, & priuata ſortiuntur: eandem nimirum ipſarum cauitatem, ductum ve,arteriæ,ac uenæ pariter munus obire, & interim in membranarum corporibus paratos ductus, ſeu ſinus, neque uenam, neque arteriam propriè cenſeri poſſe: uerùm proprias quaſdam, taleſq; omnino fiſtulas, ſinus ve exiſtere, quales quis formaret, quando ſtylos craſſiori cuipiam corio ſecundùm ipſius craſſitiem in longum,quaſi uenarum ſinus extructurus, impingeret. Horum itaque ſinuum,aut fiſtularum,aut cauitatum,aut uenarum,aut arteriarum,ſi mauis, ſeriem enarraturo, uariè nunc hac,nunc illa uoce, prout negotio accommodum uidebitur, uti, quid prohibebit? *Cuiuſmodi cerebri membranarum ſint ſinus.*

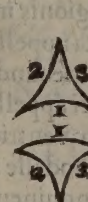
In dextro igitur latere (quod & de ſiniſtro,quum utrorunque eadem ſit ratio, ſubaudies) caluariam ſex ingredi diximus uenas & tres arterias.ac [i] prima uena,ſimul cum [k] prima arteria, deinde [l] ſecunda uena, & [m] ſecunda arteria, omnes ſimul in dextri durę cerebri membranæ [n] ſinus initiũ confluunt,qui ad earũ,quas modò retulimus, uenarum,& arteriarum in caluaria ingreſſum, [o] incipit, ad latus nimirum maximi in occipitis oſſe foraminis, quo dorſali medullę uia præbetur: deinde & ad eminentiorem foraminis ſedem, quod ſexti paris neruorum cerebri gratia inſculpitur. Sinus hic occipitis oſſi ſemper attenſus, ſecundùm [p] cerebelli circunſcriptionem,ex [q] prioribus uerſus exteriora obliquè retrorſum, ſurſumq; conſcendit, & ilico in progreſſu [r] quartam aſſumit uenam, quam ab externa iugulari proprio foramine caluariam ingredi recenſuimus. *Venæ, & arteriæ in primum duræ membranæ ſinum exhauſtæ, ipſiusq; ſinus ſeries.*

Præſens ſinus hinc rurſus retrorſum modiceq; ſurſum, inſtar quartæ circuli partis, protenditur, quouſque elatiſſimam cerebelli partem,occipitis oſſi contiguam,attingat: [s] ibidem enim dextri lateris ſinus cum ſiniſtro coit,atque ex ambobus una communis cauitas efficitur. Iſte amborum ſinuũ congreſſus, occipitis oſſi,quemadmodum & ſinus ipſi, contiguus eſt, non quidem ad amuſſim ſub [t] elatiſſima parte eius ſuturæ,quam Λ aſſimilamus,uerùm multo [u] humiliùs,& propemodum in media regione conſiſtit, quæ inter poſtremam foraminis, quo dorſalis medulla ducitur, ſedem, & dictæ modò ſuturæ uerticem habetur. *Primi & ſecundi ſinus cógreſſus.*

Ex mutuo hoc amborum ſinuum [x] congreſſu, alij duo exoriuntur ſinus, longitudine, & cauitatis forma inuicem uariantes: quippe [y] unus longior eſt, & caluariæ ſemper, quemadmodum prædicti duo, contiguus,ſecundùm capitis longitudinem antrorſum procedit. Ex eminentiſſima enim ſede congreſſus dextri ſinus,& ſiniſtri principium ducens, [z] ſub elatiſſima ſuturæ Λ imitantis parte, & ſub ea, quæ ſecundùm capitis longitudinem fertur,& deinde ſub frontis oſſis medio, ſinus ille protenditur uſque ad [a] oſſeum ſeptum, ab octauo capitis oſſe, in caluariæ cauitatem deducto. *Tertius ſinus.*

Quemadmodum uerò dexter, & ſiniſter ſinus (niſi mauis illum primum, hunc uerò ſecundum nuncupare) inter cerebrum, & cerebellum, quà hæc oſſi proxima ſunt, in dura cerebri membrana feruntur: ita quoque tertius ſinus, quem priorem ex mutuo duorum primorum congreſſu enatum recenſui, in ea duræ membranæ conſiſtit [b] ſede,quæ in ipſius [c] proceſſu, dextram cerebri partem a ſiniſtra dirimente, ſecundùm totiùs capitis longitudinem eſt eminentiſſima,& caluariæ ſemper contermina. [d] alter uerò ſinus, ex communi duorum primorum ſinuũ congreſſu pronatus,& qui opportune quartus enumerabitur,diſſectionum profeſſores,quantum coniector, latuit. *Quartus ſinus.* Porrigitur autem ab anteriori ſede communis primi, ſecundiq; ſinuum congreſſus, recto tramite uerſus priora cerebri,nuſquam deorſum,neque ſurſum vergens. Conſiſtit enim in dura cerebri membrana, [e] vbi ſecundùm cerebelli longitudinem id, & cerebrum, ad eas uſque cerebri [f] ſedes intercedit, quas teſtium & clunium imagini aſſimilamus. Quartus itaque ſinus ſuo ductu cerebelli longitudinem, & duræ cerebri membranę inter cerebellum,& cerebrum,proceſſum haud excedit,dextræ & ſiniſtræ cerebri partibus,& cerebello æquè conterminus:ac proinde id ſibi priuatim uendicans,quòd ſit breuiſſimus, & nuſquam caluariæ uicinus. Præterea ipſius cauitas correſpondet triangulo trium æqualium coſtarum,quæ omnes ex æquo introrſum curuantur. *Cuiuſmodi quatuor ſinuum ſint cauitates.*

TRIANGVLI ſpecies cauitati quarti ſinus correſpondẽs.

TRIANGVLVS, cauitati reſpōdẽs primi,ſecũdi & tertij duræ membranæ ſinuũ.

Infimam enim coſtam imprimit [g] extuberantior,ac teres quodammodo in cerebelli longitudinem prominens portio: duas uerò ſuperiores coſtas incuruant [h] dextra,ſiniſtraq; cerebri partes, hic non in acutũ,ſed in obtuſum angulũ ceſsãtes. Cæterùm tres priores ſinus, duas coſtas introrſum,tertiã uerò extrorſum, obliquatas gerunt. Horũ enim ſinuũ coſta,oſſi attẽſa,extrorſum curuatur: quandoquidem iſtorum duræ mẽbranæ ſinuũ,& reliquorũ ipſius uaſorũ,ſeu ductuũ,qui paſſim per alias mẽbranæ ſedes excurrunt,occaſione,Natura caluariã exculpſit,[i] ſinus quoſdã efformãs,ſecundùm ſemicirculi cauũ inciſos,qui durę mẽbranę ſinus ea parte,qua caluariã ſpectãt, [k] conuexos,gibboſq; excipiũt,& admittũt:ac deniq; in cauſa sũt,quo minus mẽbranæ ſinus a caluaria cõprimãtur, ipſorũ ve motus, qui arteriarũ modo fit,impediatur. Verùm reliquæ duæ trium primorũ ſinuũ coſtæ introrſum curuãtur: in primo quidẽ ſinu,& ſecũdo,a cerebello & cerebro: in tertio autẽ ſinu,a dextra,& ſiniſtra cerebri partibus. Hæ enim,perinde ac cerebellũ,quà ipſius ſinus accũbunt,obtuſos, & ueluti in quartã circuli partem extuberãtes angulos efficiunt. Quas uerò popagines,quatuor nũc commemorati ſinus, deinceps in duram cerebri membranam,& tenuem, ac demum ad cerebri uentriculos diffundant, ſubſequens modò ſermo enarrabit. *Propagines a 1 & 2 ſinibus enatæ.* A primo itaque,& ſecundo duræ membranæ ſinibus, in [l] uniuerſam eius membranę

Dd partem,

g 1 fi. li. 7 D,D,D. 3 fi. G,G. 7 fi. circũ O,O.
h 2 fi. li. 7 D,D,G,G. & 6. fi. H.
i D.
K K.
l C.
m I.
n M.
o infimum S, aut T 9 fi. lib. 7 vel 3 fi. cap. 12 lib. 1 i proximũ c, ad latus e, aut ſemel ſpecta, ſedulò vlt. fi. præſentis libri
p 7 fi. li. 7 X, X. 8 fi. R, R 9 fig. B, C, D.
q 9 fi. li. 7. ſecundum S, S, S, aut T, T, T.
r E.
s M, N. coeunt ad O. aut 7 fi. li. 7 ad R coit ſinus P, P cum Q, Q
t 3 fi. ca. 6 lib. 1 D.
u 3 fi. cap. 12 li. 1 K.
x O 7 fig. lib. 7 R.
y P, P. 1 fi. lib. 7 C, C.
z fi. B, B 7 fi. S.
z ſecundũ l, l, l fi. 4 c. 12 lib. 1.
a 3 fi. cap. 12 lib. 1.
b 1 fi. li. 7 C, C, C.
c 3 fi. li. 7 D, D.
d R. 7 fi. li. 7 T ab R.
e 7 fi. lib. 7 O, O, O.
f eiuſdem fi. M, N.
g 8 fi. li. 7 medium R.
9 fi. C.
h 3 fi. lib. 7 A, A & B, B.
i 3 fi. cap. 13 li. 1 1, 1. K. & 4 fi. l, l, l.
K 1 fi. li. 7 C, C, C.
l 7 fi. lib 7 O, O. & 8 fi. V, V. 9 fi. P, Q, R.

partem, qua cerebellum operitur [m] uarij surculi deriuantur, instar uenarum sinuati, & sparsi. Ab his deinde surculis, & ipsis, dextro inquam sinistroque, sinibus, extra duram cerebri membranam, [n] ductus aliquot, uenarum corpore donati, propagantur, in tenuem, quæ cerebellum ambit, membranam, & eam, quæ cerebrum, quà id cerebello innititur, implicat, excurrentes. Porrò à tertio sinu [o] plurimi, ijdemq; ampli ductus utrinque ex lateribus pronascuntur, non quidem ulteriùs in duram cerebri membranam, uerùm in tenuem, qua hæc dextram, sinistramq; cerebri partes secundùm elatiorem cerebri sedem amplexantur, & continet. Presentes ductus, quemadmodum & alij, pualo antè commemorati, simulatque tenuem membranam contingunt, numerosa admodum serie, uarijsq; anfractibus per eam excurrunt, disperguntúrq;. Qua uero id fiat ratione, quisq; ductuum sit numerus (quia multiplex is uisitur, raroq; eandem retinet seriem) hic non enitar prolixius commemorare, quum id etiam ex cerebri anfractuum, instar [p] tenuium intestinorum inuolutorum forma, numeroq; pendeat. Præter hos ductus, à tertio sinu in tenuem membranam dispersos, [q] graciles aliquot surculi ex demissiore cauitatis tertij sinus sede, in eum duræ membranæ processum decliues propagantur, qui dextram cerebri partem à sinistra interdiuidit. Deinde ex elatissima tertij sinus sede, [r] tenues admodum portiunculæ illis committuntur uenis, quæ ex uerticis cute in caluariam per [s] exigua ipsorùm occasione insculpta foramina procidunt. Quartus duræ membranæ siuus frequentes etiam educit propagines, pari quodammodo serie perpetuò diffusas. Quum primum enim hic sinus ad eas cerebri [t] particulas, quas clunibus, & testibus comparamus, pertingit, atque iam [u] ramulos quosdam exiles ex elatissima ipsius sede in eum quoque duræ membranę processum, qui dextram sedem cerebri à sinistra disterminat, ac dein ex lateribus in eam duræ membranæ sedem, quæ cerebellum integit, in progressu obtulit, ex superiori ipsius regione [x] propaginem educit, cauitate uenis simillimam, & quæ in humillimam dicti iam duræ membranæ processus regionem, secundũ capitis lõgitudinem, usque ad [y] septum sinuum olfactus organorum perfertur, & in itinire [z] surculos ex elatiori sua sede sursum in eundem duræ membranæ processum diffundit. Pręter hanc notatu dignam propaginem, quartus sinus ex eadem sede, qua illam depromsit, utrinque secundùm dextram, & sinistram cerebri partem [a] unum edit ductum uenarum corpori simillimum, qui, [b] calloso cerebri nobis uocando corpori proximè secundum capitis longitudinem propagatus, tenuiq; membrana suffultus, in progressu tenui membranæ ramulos aliquot communicat; ac dexter quidem ductus dextræ cerebri parti, sinister uerò sinistræ exporrigitur. Quemadmodum uerò quartus sinus ad utramque cerebri partem nuper dictas depromsit soboles, sic quoque ab infima ipsius sede, propter suum, iuxta cerebri testes, terminum, [c] propagines distribuit in tenuem membranam, cerebellum amplectentem. Harum propaginum [d] nonnullæ retrorsum tensę, superiorem cerebelli sedem perambulant: [e] nonnullæ uerò per humiles cerebri anfractus, qui iuxta cerebri testes consistunt, etiam ad anteriores cerebri uentriculos repunt, plexui, quem illic haberi docebimus, commiscendæ. Cæterum præter has quarti sinus propagines, is [f] aliam insignem, & amplam educit, quæ ex sinus ad cerebri testes extremo, recto tramite antrorsum uersus cerebri uentriculos excurrit, [g] plexum efformatura quem Grecis secundinis fœtus comparantes, χοροειδῆ nuncupant. Hęc namque propago, simulatque è quarto sinu prodit. aut ubi ipse sinus in hãc propaginem degenerat, illa pręter pro prium ipsius corpus, à tenui membrana processus quosdam, seu membranulas adipiscitur, quæ ipsi obuolutæ, tutò illius ramos atque implexus colligant, ac suspensos aptè suffulciunt. Simplex namque, & absque cõiuge ex quarto sinu enascitur, [h] testiũ medio supertensa: quod vbi attigit, velut in [i] multos discinditur surculos, qui vnius retis texturæ instar, inuicem dirimuntur, & coeunt. Hæc propago [k] glandulam, cerebri testibus innixam, & nucis pineæ, seu turbinis formæ haud absimilem, transcendit, ac sub [l] ea cerebri particula prorepit, quæ cameræ, aut testudinis imagini à veteribus fuit comparata. Quum verò propago ad anteriorem vsque communis dexrri, & sinistri ventriculorum cerebri cauitatis, tertij ve cerebri ventriculi sedem [m] pertingit, bipartitò scinditur, [n] vnam partem dextro offerens ventriculo, [o] alteram sinistro. Cæterùm quo nam modo partes hæ, retis semper forma quasi contextæ, & membranulis ipsis adnatis, ac carnea veluti substantia quadam contentæ, [p] arterijs eodem pertinentibus commisceantur, opportunè subiungam, vbi arterias sermone in illos quoque ventriculos deduxero. At arbitrabitur fortasses quispiam, in hac duræ membranæ sinuum enarratione aliquid à me prætermissum, quòd nulla adhuc mentio regionis inciderit, à torculari ληνὸν Græcis nuncupatę: quam sanè non præterijssem, si modò quæ nam pars ita appellata fuerit, mihi certò constitisset. Apud Galenum namque ambiguum est, an [q] communem primi, secundiq; duræ membranæ sinuum congressum, à quo & tertius, & quartus prodeunt, ita primùm Græci appellauerint: num verò quarti duræ membranæ sinus [r] terminum, cerebri testes respicientem, atque in ventriculos exporrectum. videtur namque Galenus modò huic, modò illi parti, torcularis nomen accommodasse: vti sanè vtramque torcular dici, nihil obstat. Concursus enim ille in quartũ, & tertium sinum, sanguinem tanquam vinum è torculari promit: perinde ac terminus quarti sinus, in omnes quas emittit propagines, sanguinem dispensat. adeò, vt per me liceat, quamuis sinuum sedem torcular appellare, ac in illis regionem constituere, in qua Arabes sanguinem extra venas consistere putarunt, modò sinuum, ac cerebri vasorum seriem non perturbes: quorum quia iam primæ, secundæ, & quartæ venarum, & item duarum primarum arteriarum distributionem exequutus sum, modò proximum est, reliquarum venarum, & tertiæ arteriæ seriem subnectere. [s] Tertia igitur vena, quæ minor est internæ iugularis portio, simulatque [t] ramulum per [u] foramen ipsi, & [x] neruulo cuidam quinti paris commune, ad auditus organum transmisit, caluariam ingreditur: ac duram contingens cerebri membranam, in [y] sinum venæ prorsus modo cauatum, & prorepentem cessat, qui nullam arteriæ sobolem in suiipsius cauitatem admittit, sed passim alium sinum sibi comitem asciscit, in quem tertiæ

Propagines a tertio.

Propagines a quarto.

Processus a quarto sinu, cerebri petens ventriculos.

Quid cerebri torcular.

Tertia caluariam petentis venæ series.

m S,S.
n 8 *fi. li.* 7 *X,X.*
o *T,T.* & *fi.* 2 *li.* 7 *G, C. D,D. fi.* 3 *E,E. unde etiã tenuis membrana & cerebri anfractuũ naturã petes.*
p tota 7 *fi. lib* 5.
q V,V. 3 *fi. li.* 7 *H,H.*
r X,X 1 *fi. lib.* 7 *F,F.*
s 4 *fi. cap.* 12 *li.* 1 *f,f.*
t 7 *fi. lib.* 7 *M,N.*
u Y,Y. *de- in a,a.*
x b 3 *figu. lib* 7. *F.*
y 12 *fig. li.* 7 *G,*
z c,c,c. 3 *fi. li.* 7 *G,G*
a d,e. 3 *fig. li.* 7 *l,l.*
b 3 *fi. li.* 7 *L,L.*
c f
d h 8 *fi. li.* 7 *S,S.*
e g commiscẽdum cũ γ 8 *fi. li.* 7 *T cõmiscendum cũ G.*
f h. 3 *fi. li.* 7 K 6 *fig. H.* 7 *fig. V.*
g δ.
h 7 *fig. li.* 7 *M,N.* 10 *fi. E,G.*
i i uersus K 6 *fi. li.* 7 *H uersus I.* K 7 *fi. li.* 7 *L.*
l 6 *fi. lib.* 7 *A,A,A. atque eius figura &* 5 *fi. ebur. indicem hic expendito.*
m K. 6 *fig. lib.* 7 *I.*
n l. 6 *fi. li.* 7 K.
o m. 6 *fig. lib.* 7 *L.*
p γ obliquè uersus δ fertur. 6, 7, 8 *fi. li.* 7 *F,G.*
q O. 7 *fig. lib.* 7 *R.*
r ante i. 7 *fi lib.* 7 *ante V.*
s F. ult fi. alteram diuisionis insignita.

t x. *u* 2 *fi. cap.* 12. *lib.* 1 *V.* *x* 1 *fi. cap.* 2 *lib.* 4 *b.* *y* 13 *fi. lib.* 7 K.

tertiæ arteriæ [z] ramum exhauriri mox dicam. [a] Præsens sinus, in quem tertia absumitur vena, varias sobóles in totam duræ membranæ sedem, cerebri basi substratam, diffundit, à quibus denuò [b] ductus aliquot in tenuem cerebri membranam deducuntur. Inter cæteras autem huius sinus propagines, per duram membranam excurrentes, una secundùm cerebri latus sursum ad uerticem usque contendit, uenæ modo in multam sobolem deriuata. Ad hanc quoque speciem [c] quinta uena per foramen secundi neruorum cerebri paris ingressa, dein & [d] sexta, per maius octaui ossis capitis foramen, quà illi olfactus [e] organa incumbunt, caluariam petens, in proximam sibi duræ membranæ sedem exhauriuntur. Harum utrarumque, & tertiæ venarum sinibus (quod illi caluariæ perpetuò attenduntur) caluaria aptis [f] cauitatibus cedit, quas ipsi elegantissimè insculptas, primo libro recensuimus. [g] Tertia arteria, peculiari, transuersóque foramine in caluariam ingressa, in duos graciles, & totidem crassos dirimitur ramos. [h] Vnus gracilium, qui exterior est, tertiæ uenæ mox attenditur, & in duræ membranæ sinum exhauritur, illi vndique attensum, & cómissum, in quem tertiam venam absumi diximus. [i] Alter gracilium ramus, qui interior, humiliorque visitur, per [k] proprium, & sibi duntaxat exculptum foramen rectà ductus, in narium cauitatem procurrit: atque in plures dissectus ramulos, [l] vnum nasi extremo offert. Verùm [m] duo grandes rami in dextro latere (quod, nisi aliud subiunxero, de sinistro quoque intelligendum est) nonnihil inuicem diducti, & adhuc caluariæ instrati, antrorsum prorepunt, & mox in [n] unum denuò coeunt, statimq; à cengressu in duos impares ramos diuiduntur. [o] Minor quidem, [p] commune cum [q] secundo neruorum pari foramen sibi vendicans, tandem cum [r] visorio neruo ad oculum prorepit, internæque temporalis musculi sedi surculos communicat. [s] Grandior autem ramus, sursum conscendens, duram perforat membranam ad latus [t] glandulæ, cerebri pituitam excipientis. Quum primùm verò in duræ cerebri membranæ cauitatem contendit, in duos denuò ramos partitur: ac horum [u] unus multiplici sobole in tenuem membranam, hic cerebro obductam, spargitur: [x] alter verò tenuis membranæ portiuncula concomitatus, in varios surculos inuicem complicatos discinditur, ac in cerebri anfractus tantisper ascendit, dum in humillimam dextri ventriculi sedem pertingat. Hinc in posteriora primum sursum ad postremam vsque eius ventriculi sedem fertur, in ascensu [y] portiunculam propaginis cuiusdam assumens, quæ à quarto duræ membranæ sinu, cerebri anfractibus inibi offertur. Quum verò hic arteriæ ramus, retis quasi modo implexus, posteriorem dextri ventriculi cerebri sedem [z] superauit, secundùm eius ventriculi ductum in anteriora porrigitur, donec ipsi [a] altera pars eius propaginis misceatur, quam sub cerebri corpore, fornicis, aut cameræ modo extructo, a quarto duræ membranę sinu huc pertingere, dictum est. Ab hac itaque arteria, & dextra eius propaginis parte, plexus ille, implicato, sibiq; inuoluto reti admodum sanè similis, ac hinc forsan aliquando, primúmq; reticularis plexu à primis dissectionum professoribus appellatus, in dextro cerebri uentriculo conflatur, quem etiam Græci χοροειδῆ nuncupant, comparatione assumpta à membranea inuolucrorum fœtus substantia, vasorumq; per illam excurrentium serie: dein à fusca quadam, & subrubra [b] carne, glandulosa ve substantia, quæ huic cerebri plexui quodammodo intertexitur, & aliquid commune obtinet cum [c] ea substantia, quæ inter vterum, & exterius fœtus inuolucrum reperitur, vasorumque distributionibus pulcherrimè præest. [d] In sinistro cerebri ventriculo, plexus iste secundinis assimilatus, constituitur ex præcipuo tertiæ eius lateris arterię ramo, & eodem tendente altera parte eius propaginis, quam ad cerebri ventriculos à quarto sinu pertinere, superiùs scriptum est. De reticulari verò Galeni plexu nihil hic mentiendum duxi, quòd iam cerebri uasorum seriem mihi perspectam esse haud dubitem. Atq; ideo minus quoq; modò aliquid confingendum est, quòd nouimus Galenum, boum cerebri dissectione delusum, non hominis cerebrum, vti neque ipsius uasa, sed bouis, idq; etiam parum exactè, recensuisse. [e] Si enim tertiæ caluariam petentis arteriæ seriem in homine examinaueris, illam, uti ego nunc enarraui, comperies: interdum tamen vnicum obseruabis esse ramum, duos illos, quos aliquousq; protensos, inuicem coire dixi. Cęterùm [f] bouis arteriam indagaueris, duramq; cerebri membranam iuxta glandis, pituitam cerebri excipientis, latera diuiseris, aliquid Galeni reticulari plexui simile comperies. Verùm hæc ad septimum spectant librum, qui principis animæ sedi consecrandus, horum vasorum dissecandi rationem lucidissimè persequetur.

Quinta ac sexta venarum series

Tertia arteria series.

Plexus in priorib. cerebri ventriculis cõstitutio.

Quis Galeni reticularis sit plexus.

z r. a o, o, o utriq; sinus simul commissi notãtur & 1 fi. lib.7 D,D b p, p. 2 fi. lib.7. G,G, G. c 𝔊. 13. fi. lib.7. H. d H. 13. fi. lib.7. à G. quodã modo ad F. e 13 fi. lib. 7. L,L. f 3 fi. cap. 12 lib. 1. T, ξ & 4. fig. T,T. g L. vlt fi. o. Specta hic pariter 16 fi lib 7. h r procedens cum F per o, o, o. & 1. fi. lib 7. D,D. i f. K 3 fi. cap. 12 li. 1. Y. l t. m u, u, u. vlt. fi c, π. n sub α. o x p 1, 3 fi ca. 12 li. 1. G. q 14 fi. lib. 7 G r 13 fi. lib. 7 N. s α 13. fig. li. 7 P. 14 E 15 D. t 16 fi. lib. 7 A u β, 13 fi. lib. 7 Q. x γ, 13 fi. lib. 7 R. dein 6, 7, 8 fi. F aut G. y g. 8 figu. lib. 7 T. z δ, 6 figu. lib. 7. F, dein M. a l. 6 fi lib. 7. K eductum ab H, & I, repentibus sub A, A b tabellæ fi. 30. lib. 5. c Hanc aliter non potuimus exprimere, quàm apparet ad i, δ. & 6. fi. lib. 7. F, G, H, M, N. d 2. tab fig. 30. lib. 5 l, l, l. e Expende 6 figuram, lib. 7.

DE VENA ARTERIALI, ET ARTERIA VENALI. Caput XV.

PRIMAE DECIMIQVINTI CAPITIS FIGVRAE, EIVSDEMQVE caracterum Index.

PRIMA figura exhibetur nudę, & ab omnibus partibus liberæ, venæ arteriosę delineatio: cuius orificium apertum finxi, vt tres membranæ, sanguinem è pulmone in dextrum cordis sinum regurgitare prohibentes, in conspectum venirent. notantur autem illæ notis 1, 2, 3.

1, 2, 3.

A *Sedes, qua arterialis vena ex cordis dextro sinu originem ducit.*

B *Interior arterialis venæ tunica, quintuplo propria venæ tunica crassior.*

C *Exterior venæ arterialis tunica, peculiari venarum tunicæ craßitie respondens.*

D *Arterialis venæ caudicis in duos truncos diuisio. ac E quidem dextrum truncum indicat, multiplici sobole dextræ*

E, F. *pulmonis sedi distributum. F verò sinistrum indicat truncum.*

G, G *Arterialis venæ per pulmonis substantiam series.*

SECVNDAE PRAESENTIS capitis figuræ, eiusdemq; characterum Index.

HÆC figura nudæ, omnibusq; partibus liberę, venalis arteriæ delineationem proponit, ipsiusq; characteres ita se habent.

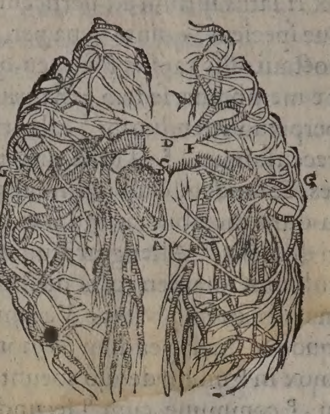
H *Venalis arterię à corde pronascens initium. Huius uasis orificij membranas, quia in corde consistūt, hic simul cum vase, vt in arteriali vena, non expressimus.*

I *Indicatur crassities simplicis arterię venalis tunicæ.*

K, L *Prima venalis arterię in duos trūcos diuisio, mox in ipsius ortu facta.*

M, M *Series venalis arteriæ, per pulmonis corpus innumeris propaginib. digesta.*

PRIMA DECIMIquinti capitis figura.

SECVNDA DECIMIquinti capitis figura.

Vena arterialis. *Arteria uenalis.*

RELIQVA adhuc in venarum, arteriarumq; sermone duo sunt vasa, quę singula duab. vocibus à dissectionum peritis explicantur: [a] ac unum quidem uenam arterialem, [b] alterum verò arteriam uenalem appellant, nomen nimirum ab usu, & appendicem ab ea qua cōstant substantia imponētes. Vena itaq; arterialis, [c] vas dicitur, ex elatiori sede dextri cordis ventriculi in pulmonē numerosissima ramorum serie digestum, sanguinemq; in eo cordis ventriculo elaboratum, pulmoni subministrans. Atque hoc uas non [d] venę, sed [e] arteriæ constat corpore. vnde etiam, quia sanguinem venarum modo defert, venæ nomen obtinuit: quia uerò arteriarum tunicis conformatur, appendix iste arterialis illi adijcitur. Porrò alterū [f] vas, à sinistro latere basis sinistri cordis ventriculi egressum, sparsa etiam sobole in pulmonem discinditur, ac aere ex pulmone in sinistrum cordis ventriculum deferendo potissimùm famulatur, & interim ex venarum [g] corpore constituitur. vnde quia aeris deductui subministrat, spiritaleq; organum est, arteria appellatur: a substantia autem, & conformatione, uenalis dicitur. Quamobrem uerò hęc uasa, & ortu, & usu, ac substantię conformatione à uena arteriaq; discrepent, deinde cuiusmodi [h] membranę ipsorum orificijs pręficiantur, in sexto libro, qui uitalis animę partibus dedicabitur, exequemur. Nobis uerò huic libro finē imponentibus, nemini mirum uideri debet, prolixum Caput hic non subnecti, quod venas citra arteriæ consortium in corpus diffusas, item arterias citra uenæ consortium excurrentes, recenseret. Quandoquidem si quis earum desideret (uti sanè debent omnes) enumerationem, illico hanc ex uenarum, & arteriarum tabulis, cum has mutuò conferet, spectabit. Integræ enim magnæ arteriæ delineationi nuda uenæ cauę effigies proportione respondet, ambasq; in eandem circumferentiam digessimus. Cęterùm quo minus hac in parte meam operam quis requirat, ad tertij huius libri finem, pręsentis operis Epitomes tabulam impono, uenas, & item arterias unà exprimentem: ac proinde etiam non obiter commonstrantem, quæ nam uena citra arteriæ consortium, & quæ rursus arteria absq; uena coniuge per corpus digeratur. Verùm quum uenarum seriem superiùs prosequerer, non semel sanè ad uenæ sectionis, qua sanguinem minuimus, tractationem, sermo lubens prorupisset: modò uenam huic, illi ue parti uiciniorem, modò remotiorem, eamque aut grandem, aut exilem, & secundùm rectitudinem, undecunq; hæc tandēm petatur, fibrarumq; tam rectarum, quàm transuersarum consensum, huic, aut illi parti correspondentem, enarraturus: & non uulgariter admoniturus, sanguinem è secta uena fluentem, in totius uenæ corpore complecti: ideoq; non partium uenis accumbentiū situm, sed uenarum ductum, atq; distributionem in illa, quę omnib. in ore est, rectitudine, animaduertendam: itaq; de uenę sectione agendū, atq; de utero quopiam, qui hinc inde uarios processus educeret, & interim unicus, continuusq; esset. at semper, quantūuis inuitus, sermonem cohibui: quandoquidē ex uenę distributionis enarratione, adeoq; ex uenarum effigie, cuiuis (qui modò tres euacuationis species, & pręsentis, aut imminentis affectus naturā minimè ignorat) prōptissimum sit dignoscere, quæ nam uena huic, illi ue membro, aut situ, aut ductu propinquior sit, quęq; amplior, uel gracilior: deinde, quę leui, aut difficili opera diuidi possit: postremò, quę fibras, & rectitudinē cum laborantis mēbri uenis participet.

VNDE venarũ, & arteriarũ simul, aut citra consortium excurrentium petẽda sit historia.

a 1 fig. b 2 fig. c 6 fi. li 6 I & 8 fi C, D prodiēs ex aperto illic sinu. d 2 fig. I. e 1 fi. B, C. f 6 fi. li. 6 G, 9 fi. C, C enatum ex patente illi uentriculo g 2. fig. I. h 8 fi lib. 6 E, F, G. et 9 fi. E F.

CHARACTERVM OMNIVM IN SEQVENTI FIGVRA CVM SVIS partibus contexta, occurrentium Index.

IN Sequenti figura primùm maiusculi Latinorum spectandi sunt characteres, organa, præter venas, arteriasque obuia notantes. Significatur itaque.

A, A *A Septum transuersum.*

B *Cordis inuolucri portio, inibi asseruata, vbi id septo continuatur.*

C *Cor, sua sede repositum.*

Quatuor

D, D, D, D *Quatuor pulmonis fibræ, lobi ve.* E *Aspera arteria.*

F, F *Gibbi iecoris magna portio.*

G, G *Cauum iecoris.*

H *Vesicula, excipiendæ bili flauæ parata. Si interim ex characterum serie aliqui omittantur, non ideo aliquid præsenti figura expressum, nos innotatam præteriisse arbitraberis: quum ex Epitomes nostræ tabulis huc duntaxat tantum assumpserimus, quantum venarum, arteriarumq; digestioni ostendendæ sufficere duximus.*

O *Lienis caua sedes.*

P *Dextri renis anterior sedes.*

Q *Sinister ren.*

S *Virilis vesica, simul cum vmbilico, & vasis vmbilico ascriptis, reliquisq; partibus, quas sparsim in characterum explicatione indicabimus.*

T *Venæ cauæ caudicis sedes, inter septum transuersum, & cor consistens.*

V, X *Vasorum coronarum ritu cordis basim ambientium sedes, atque adeò cordis basis.*

Y *Cordis mucro.*

Z *Rami ab arterijs venisq; coronalibus deorsum per cordis exteriora diffusi.*

a *Hac parte cauæ caudex in dextrum cordis sinum dehiscit.*

b *Dextra cordis auricula.*

c *Sinistræ auriculæ cordis mucro.*

d *Venæ arterialis caudex. Venalis autem arteriæ initium, quia in sinistro cordis latere (vt hic cauæ orificium in dex-*
e, e. *tro) consistit, conspici hac figura nequit. Notant tamen e, & e venalis arteriæ, & venæ arterialis in dextram pulmonis partem progressus, nondum pulmonis substantia vndique circundatos.*

f *Magnæ arteriæ caudex.*

g *Magnæ arteriæ truncus, partes cordi subditas petens.*

h *Superiora petentis magnæ arteriæ trunci portio, sinistro brachio potissimùm oblata.*

i *Dicti modo trunci insignior portio, atque adeò ipsius in duos impares ramos distributio; quorum alter, sinistra est so*
K, l *poralis, K notata: grandior verò dextram format soporalem, l insignitam, & arteriam potissimùm in dextrum bra*
m *chium excurrentem, & m notatam.*

n, n *Hac excurrunt septi transuersi nerui, suis principijs abtruncati.*

o *Venæ pari destitutæ initium: ipsius verò series in præsentis figuræ tergo est conspicua.*

p *Cauæ in iugulo bipartitio, ac vtrinque ad latera p exortus apparent venarum pectoris ossi propriarum, ac ad vmbi*
q. * *lici vsque regionem excurrentium. Harum altera simul cum coniuge sibi arteria * insignita, in vno latere q notatur.*

r *Venæ superiora aliquot costarum interualla adeuntis initium.*

s, s *Vena per transuersos ceruicis vertebrarum processus caluariam petens, atque in secundum duræ membranæ sinum*
t, t, u, u *simul cum coniuge arteria absumpta. Notatur enim primus sinus t, t. secundus u, u. tertius x, x. quarti ini-*
x, x, y *tium y.*

z *Axillam petens vena, quæ in sinistro latere humerariam α indicatam promit. In dextro autem latere illius initium*
α *hic ab externa pendet iugulari: & delineatio Galeni potius sententiæ, quàm veritati respondet.*

β, γ *Hic abtruncatæ propagines, illa sunt, quæ ab axillam petente vena, in thoracis anteriora, posteriora, & latera digeruntur.*

δ *Interior iugularis.*

ε *Interioris iugularis in duas venas distributio, quarum altera secundum duræ membranę petit sinum, altera in latus sinistrum durę membranę excurrit.*

ζ *Exterior iugularis.*

η *Exterioris iugularis ad fauces distributio. θ ipsius pars post aures ad occipitium excurrens notatur, ι pars excurrens*
θ, ι *ad tempus, & verticem, κ pars excurrens ad faciem & frontem, λ portio accedens ad secundum durę membranæ si*
κ *num. μ verò duo ipsius rami indicantur: duorum alter per octauum capitis os, alter per secundi paris neruorum cere*
λ, μ *bri foramen, caluariam ingreditur.*

ν *Aliquot subsequentes characteres in dextro ponuntur latere, soporalis arteriæ seriem indicantes. Atque hic ν arteriæ portionem indicat, caluariam petentem, postquàm ramum a se diffudit, cum externa iugulari ad faciem, & ad tempus, & post aurem digestum.*

ξ *Soporalis ramus, primum duræ membranæ petens sinum.*

ο *Præcipua soporalis portio, per priuatum foramen caluariam petens.*

π *Versus narium amplitudinem exporrectus ramus.*

ρ *Ramus in dextrum latus durę membranę excurrens.*

σ, τ *Rami soporalis pręcipui.*

υ *Ramus oculos petens, ac pręcipuorum ramorum congressus.*

φ *Ramus tenuem adiens membranam, cerebri basi obuolutam.*

χ *Plexus, quem fœtus inuolucris comparamus.*

ψ *Sexti paris neruorum cerebri dexter neruus, illic abscissus, quà secundùm laryngis latus deorsum fertur.*

ω, ω *Dexter recurrens neruus.*

1 *Sexti paris neruorum cerebri truncus sinister.*

2, 2 *Recurrens neruus sinister.*

3 *Neruulus, cordis basim accedens.*

4 Poſteriora ceruicis & occipitium adiens vena.

5 Scapulæ poſteriora petẽs vena. Verùm etſi poſthac arteriam priuatim non inſigniamus, promptè ex delineatione liquet, cui nã venę arteria exporrigitur.

6 Vena ad cutem, quà ſummus humerus integitur, excurrens.

7 Humeraria, quà cutem ſubit, cubitumque adit.

8 Humerarię ramus, altiora cubiti articuli admodum rarò petens.

9 Ramus ab humeraria ad communis venæ conſtitutionem repens.

Verùm modò conduxerit potius minores latinos characteres aſſumere, ne quum arithmetici characteres geminãdi eſſent, plura ipſis obliterentur.

a,a Humerariæ ramus, per radium, cubitiq; exteriora ad vlnæ appendicem, & brachiale properans, axillariſq; ramo

π p notando, illic vbi π viſitur, aucta, & paruum digitum, deinde & anularem pręcipuè accedens.

b Axillaris ramus, cuti anteriorem, interioremq; brachij ſedem inueſtienti diſpenſatus.

c Ad muſculos cubitum extendentes oblata propago.

d Ramus quartum brachij neruum ad cubiti vſque exteriora concomitans.

e Axillaris in duos truncos partitio.

f,f Truncus in alto latitans, & arteria undique concomitatus, & per cubiti flexum in cubitum tendens.

g Dicti trũci ramus, radio exporrectus, & ſurculos pollici, indici, & medio exhibens.

h Arteriæ dictum ramum concomitantis ſoboles, externam manus ſedem inter indicem, ac pollicem accedens.

i Reconditi illius trunci ramus, vlnæ exporrectus, & paruo digito, anulari, & medio ſoboles depromens.

K Sub cutæ excurrentis axillaris trunci, iuxta cubiti articulum, diuiſio.

l Axillaris ramus, communem conſtituens venam.

m Communis vena.

n Communis venæ inſtar Y diuiſio, ac dein ipſius per externam manus ſedem ſeries.

o Surculus communis uenæ, internã manus adiens ſedem, & his alijs commixtus ramulis.

p Axillaris ramus, ulnę exporrectus, uarieq; in cutẽ diſſectus, & ſuo extremo cum quodam humerariæ ramo coiens,

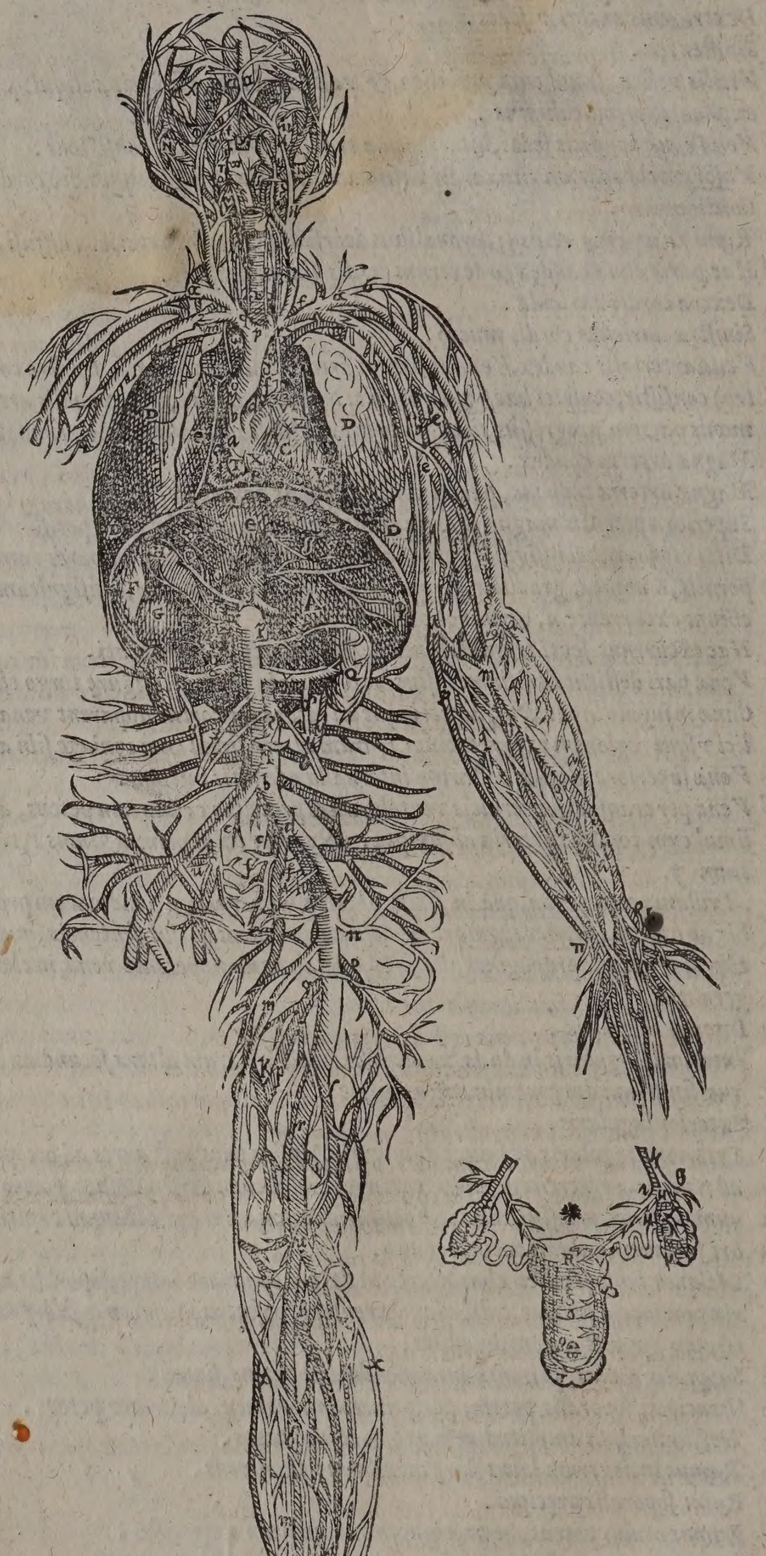
π. ubi π poſuimus.

q,q Series uenarum internam cubiti cutem & uola implicantium.

r Vmbilici portio.

ſ,ſ,ſ Vena ab umbilico in iecur exporrecta.

VENARVM, ET ITEM ARTERIARVM OMNIVM integra delineatio, in hoc potiſſimum parata, ut in conſpicuo eſſet, quęnam venæ cum arterijs porrigantur, & quę abſque arteriarum conſortio per corpus repant, ac rurſus cuiuſmodi arterias Natura coniugibus venis deſtituerit.

Meatus

t Meatus, urinam fœtus inter exterius ipsius inuolucrum, & interius deferens.
u, u, u, u Arteriæ fœtui peculiares.
ε Portiuncula nerui, iecoris cauo a uentriculi neruis deprompta.
s, s Meatus bilis ueſiculæ duodeno inteſtino inſertus.
τ Venæ portæ caudex.
υ Iecori inſerta arteria, & neruus quoque illi exporrectus arteriæ.
φ Arteria, & neruus ad bilis ueſiculam accedentes.
χ Venæ bilis veſiculam adeuntes.
ψ Vena, & item arteria, poſteriorem ventriculi ſedem iuxta ipſius inferius orificium accedentes.
ω Vena ventriculum petens, quà poſterior ipſius ſedes dextram ſpectat regionem.
a Vena, arteria, neruus, dextram fundi ventriculi ſedem implicantes, ac 9 etiam notati.
b Minor portæ maximæ diſtributionis truncus.
c Grandior truncus maximæ partitionis venæ portæ.
d Vena, & arteria, duodeno inteſtino potiſſimùm exporrectæ, & ipſis attenſo corpore glanduloſo ſuffultæ.
e Vena cum coniuge arteria, dextram ſedem adiens inferioris membranæ omenti.
f, f Radix arteriæ in iecur, ventriculum, lienem, & omentum, & bilis veſiculam digeſtæ.
g Vena cum coniuge arteria, ſuperius ventriculi orificium coronæ modo tandem cingens.
h Vena, & arteria, præcipuam inferioris membranæ omenti ſedem petentes, & colon, quà ventriculo exporrigitur, implicantes.
i, i Glanduloſum corpus, vaſorum diſtributioni hic præfectum.
K Inferioris omenti membranæ ſiniſtram ſedem accedens vena.
l, l Vaſorum ſeries ad lienem.
m, m, n Vaſa ab illis quæ lieni inſeruntur, ſiniſtram ventriculi ſedem adeuntia. Verùm præcipua n indicantur, ſiniſtram ſedem fundi ventriculi implicantia.
o, o, o Series venarum, & item arteriarum inteſtinis propriarum.
p, p Radix præcipuæ arteriæ inteſtina petentis.
q, q Minor arteria inteſtinis propria.
r, r Glandulæ in meſenterio poſitæ, & nuper narratos vaſorum diductus corroborantes.
ſ Foramen ſepti tranſuerſi, ſtomachum tranſmittens, atque adeò ſinus iecoris, ſtomacho cedens.
t Iecoris ligamentum, quo ſiniſtra ipſius pars ſepto nectitur.
u Magna arteria, ſeptum permeans, atque adeò ipſius ramus, in dextram ſepti partem excurrens.
x Cauæ venæ caudex.
y Vena, ſiniſtri renis pinguem accedens tunicam.
α Vena, & arteria reni dextro oblatæ.
β Vena, dextri renis pinguem tunicam intexens.
γ Siniſtrum ad renem accedens vena, & arteria.
δ Siniſtra ſeminalis vena.
ε Dextra ſeminalis vena.
ζ Arteriarum ſeminalium ortus.
η, η Siniſtræ ſeminalis venæ, & arteriæ congreſſus.
ι Siniſtrum teſtem vnà cum tunica adhuc ipſi propria, atque a peritonæo pronata, & ι notata, delineauimus, ita tamen eà tunica hic eſt diſſecta, apertaq; vt nihil, quo minus teſtis aptè cernatur, impediat: imò etiam muſculus illi
κ tunicæ innatus commonſtratur, κ indicatus.
λ Hæc vena, & arteria ſeminales, peritonæi amplitudinem egrediuntur.
μ Varicoſum corpus, ipſaq; adeò venæ, & arteriæ varia, & admirabilis implicatio.
ν Siniſter teſtis, tunica ipſi proxima obtectus.
ξ, ξ Vaſis ſemen deferentis, ad teſtem reuolutio.
ο, ο Vaſis ſemen deferentis aſcenſus ad pubis os.
π Siniſtri vaſis ſemen deferentis, ad pubis oſſis poſteriora reflexus.
σ Dextri vaſis ſemen deferentis reflexus.
τ Dextri, ſiniſtriq; vaſorum ſemen deferentium coitus.
φ Vaſorum ſemen deferentium inſertio.
χ, χ Glanduloſum corpus, vaſorum ſemen deferentium inſertionem excipiens.
ψ, ψ Meatus vrinæ, ſeminiq; communis.
ω, ω Muſculus orbiculatim dicto iam meatui obductus.
æ, æ Penis, atque adeò ipſius fiſtuloſa corpora.
a, a Venæ, & arteriæ, lumborum vertebris, illisq; adnatis muſculis, & abdominis lateribus exporrecta.
b Venæ, cauæ, & arteriæ ſuper os ſacrum partitio.
c, c Arteriolæ ſacri oſſis foramina petentes.
d Siniſtri dictæ partitionis trunci diuiſio.
e Interioris rami dictæ diuiſionis propago, nates, & coxendicis oſſi adnexa, petens.
f Dicti rami propago, tandem veſicæ, & vtero digeſta.
g Pars arteriæ, fœtui peculiaris, quā antea ad veſicæ latera u, vti, & hic quoq; in maiori figuræ portione notauimus.

b *Portiuncula exterioris rami dictæ antea diuisionis, ad riliquum accedens interioris rami.*
i *Reliquum interioris rami, per pubis ossis foramen, in musculos interiorem femoris sedem occupantes, distributum.*
K *Sedes, qua soboles dicti reliqui alteri uenæ commiscetur. Verùm & hic quoq; ex tabula promptè animaduertis, quando & arteriæ subaudiendum est, quum scilicet uenæ arteriam attendi cernis.*
l *Exterioris rami propago, abdominis inferiorem sedem ad umbelicum usque perrepens.*
m, m *Vena per femoris, & tibiæ inferiora, sub cute ad digitos usque pedis distributa, et in progressu uarios edēs surculos.*
n *Vena coxendicis anteriora petens, sub cute tamen.*
o *Musculos, & cutem femoris exteriorem sedem occupantes, intertexens uena.*
p *Vena musculis interiorem sedem femoris occupantibus digesta.*
q *Dictæ modò uenæ congreßus cum ea, quæ per pubis ossis foramen femur adit.*
r *Hàc precipua femur petens uena secundùm femoris os in posteriora reflectitur.*
s, t *Propagines musculos posteriorem femoris sedem occupantes, et cutem huius sedis ad suram, ac ueluti calcem usque accedentes.*
u *Diuisio in poplite, atque adeò rami in musculos a femoris capitibus hic pronascentes distributi.*
x *Maioris dictę diuisionis trunci uena, externam tibię cutem ad summum usque pedis implicans.*
y *Vena, & arteria, fibulę exporrectę, ac inter musculos latitans.*
α *Maioris dictæ diuisionis trunci ramus, cutem, internam tibiæ sedem integentem, ad digitos usq; uarie subiens.*
β *Ramus dicti trunci suram ad calcem usque petens.*
γ *Propago grandioris trunci inter musculos tibiæ anteriorē sedē occupantes, ad pedis usq; superiora, et digitos digesta.*
δ *Trunci grandioris reliquum, inter musculos posteriorem tibiæ sedem sibi uendicantes deorsum repens, & inter tibiā ac calcem pedem subiens, & ramulos digitorum inferiori sedi communicans.*

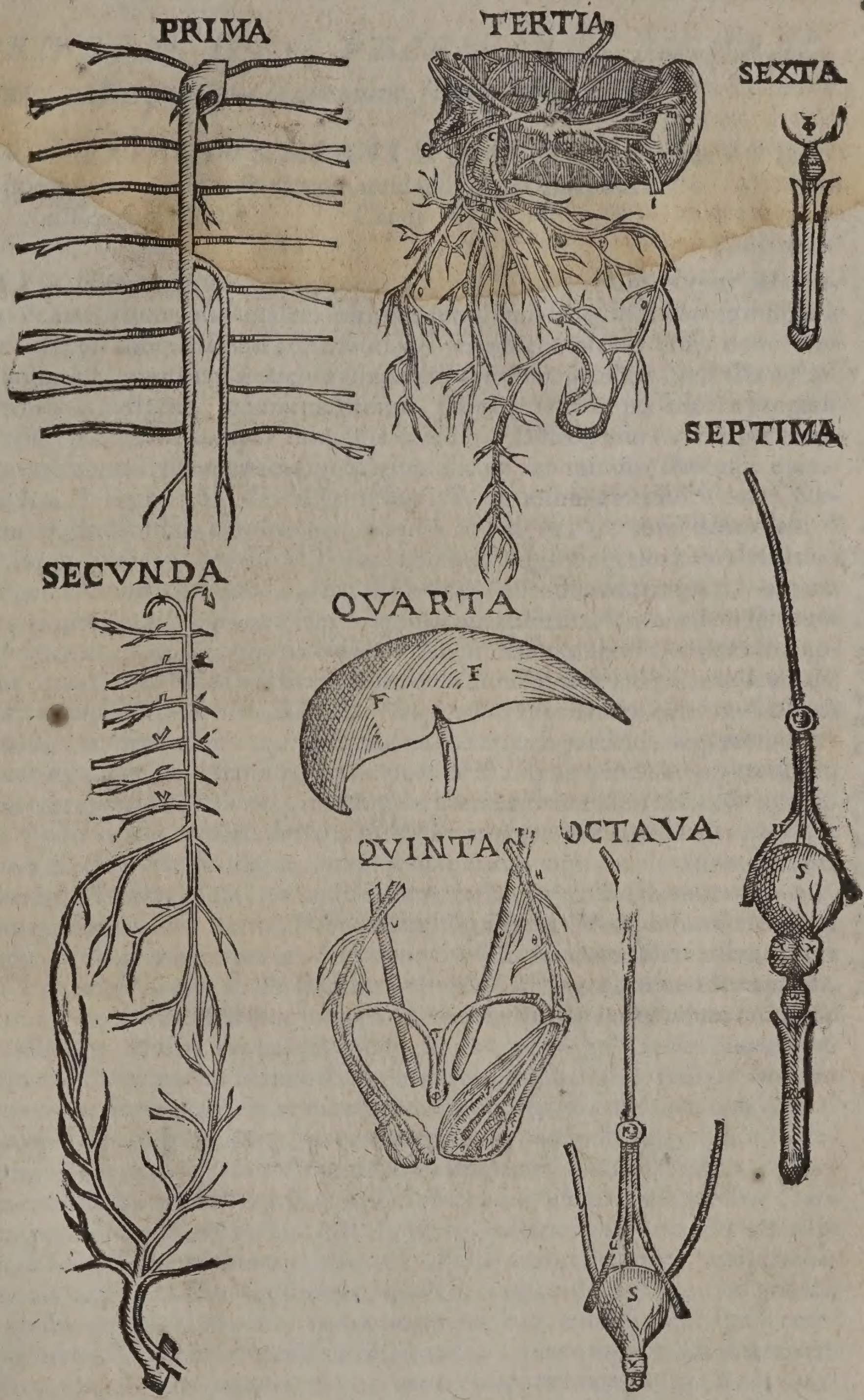
QVONIAM magna figura cum ipsi annexis partibus, uiri uenas, ac arterias omnes proponit, haud me studiosis incommodaturum duxi, si muliebrium uasorum tantam seriem hic proponerem, quanta a virilibus uasis illa differt. Quod duntaxat in seminalium uasorum ad testes ductu perficitur, et uenis, arterijsq; uterum implicantibus quæ omnia præcedenti figura ✱ insignita simul cum muliebri uesica proponuntur: uti iam subsequens characterum edocebit index.

θ *Ramuli a uena & arteria in membranam excurrentes, quà illæ peritonæo committuntur.*
ι *Portio uenæ, & arteriæ testem adeuntium, superiorem fundi uteri sedem petens.*
κ *Commixtio uenæ, & arteriæ seminalium, quæ instar piramidis est, & uaricibus assimilatur.*
λ *Testis sinister.*
μ, μ *Vas semen à teste in uterum deferens.*
ν *Obtusus uteri fundi angulus, in quem uas semen deferens insertionem molitur.*
ξ *Hac sede fundus uteri (quem R indicat) in ceruicem terminatur, hacq; regione ipsius consistit orificium.*
ο, π *Vteri ceruix.*
ρ *Hic uesicę ceruix, cui x inscripsimus, in uteri ceruicem producitur, ac desinit.*
σ *Vasa inferiorem uteri fundi sedem, & ceruicem implicantia.*
τ, τ *Ceruicis uteri oris colliculi.*
υ, υ *Meatus urinam è renibus in uesicam deducentes. quamquam hic abundè sit uasorum rationem adnotauisse, ac non reliquorum omnium characterum huc non spectantium rationem habere.*

TERTII LIBRI FINIS.

ANDRAEE

CHARTA PARVAS ALIQVOT FIGVRAS COMPLECTENS, QVÆ FIGVRÆ AD COMMONSTRANDAM venarum, arteriarumque simul commissarum seriem paratę, ac in pagina, numero 318 insignitæ obuiæ, veniunt apponendæ.

VT figuras hac charta impressas, commodè suis sedibus apponas, illaq; validiores reddantur, primùm præsenti chartæ membranam subglutinabis, singulasq; dein figuras a superflua papyro resecabis.

PRIMA dein, quæ uenæ pari carentis distributionem proponit, magnæ figuræ tergo illic uenit committenda, ubi cauæ caudex eā uenam promit, ac o in utrisque figuris scriptum spectatur.

*SECVNDA, ubi a redundanti papyro circuncisa erit, duas partes constituet, quarum superior uenam arteriamq; dextri lateris exprimit, sub pectoris osse superiorem abdominis sedē petentes. Huius itaq; partis q, ad magnæ figuræ q in iugulo occurrēs figetur, et * ad ramū, qui ad dextrū latus z & m in magna figura ibidē occurrit. Cæterùm humilior pars, uenam, arteriamq; exprimens, quæ inferiorem abdominis sedem implicant, illic est iungenda, ubi earū radices iuxta l in dextri quodammodo cruris initio, ac supra inguina spectantur.*

TERTIA cæteris dignior, venæ portæ distributionē, simul cum arterijs illam cōcomitantibus, magnaq; inferioris membranæ omenti portione, & liene pariter exprimens, ad cauam iecoris sedem maiori figuræ nectetur, ubi υ, φ, ι & contermini aliquot characteres in vtrisque figuris spectantur.

QVARTA, portionem gibbæ sedis iecoris proponens, non inutiliter veluti ex puncto illic glutinabitur, ubi A inter ∫, & F maioris figuræ consistit.

*QVINTA, præter testes, ipsorumq; inuolucra, & vrinarios meatus, venas arteriasq; seminales ostendens, illic est committenda, ubi * in ambabus figuris obuium est, aut ubi vena seminalis arteriæ primum iungitur, meatusq; urinarij illis subijciuntur.*

SEXTA, quæ etsi nulla mēbrana ipsi subglutinetur, satis valida existit, primùm sub SEPTIMA venit glutinanda. Septima enim vesica, & penis anteriorem sedem proponit, vna cum vasis quæ umbilico ascribimus. Sexta autem humiliorem penis superficiem in hoc expressimus, vt tota figura ex ambabus illis consurgens, charactere ♀ super quintæ figuræ ♀ necti queat, ac postmodum ad languidi penis formam instar S implicari.

OCTAVA figura, mulieris uesicam, & umbilici uasa, urinariorumq; meatuum portionem continens, maiori non est committēda, sed illi figuræ, quæ ueluti sub sinistra magnæ figuræ manu reposita, uterum, & ipsius uenas, & arterias, seminariaq; uasa commonstrat. Iungetur itaque octaua ad paruam illam figuram, ubi n occurrit, uenaq; seminalis arteriæ committitur: nexus uerò fiet urinarijs tantum meatibus, proportione a uesicæ situ sumpta, ut scilicet x ad π respondeat.

ANDREAE VESALII, DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER QVARTVS,

NERVIS PROPRIVS, AC IPSIS PECVLIARES FIGVRAS in Capitum, quibus præcipuè conueniunt, fronte exhibens.

QVIBVS CORPORIS PARTIBVS NERVI NOMEN TRIBVATVR, ac quid propriè neruus uocetur, & demum quid is ſit, unà cum ipſius differentia, & uſu. Caput I.

TERTIO libro uenarum, ſanguinem a iecore in uniuerſum corpus deferentium, & arteriarum, quæ uitalem ſpiritum ſimul cum ſanguine, impetu diffuſo a corde, corpori ſubminiſtrant, diſtributionis ſeriem complexus ſum. nunc vero proximum eſt, neruorum a cerebro animalem ſpiritum membris, qui illo ad ipſorum munia indigent, communicantium, propagationem perſequi, a generali neruorum differentia ſumpto ſermonis exordio. Diſſectionum enim periti triplicem neruorum differentiam (uti & antea alicubi monuimus) ſtatuunt: quandoquidem [a] ligamentis oſſa colligantibus, & non minimam muſculorum portionem conſtituentibus, nerui nomen, perinde ac uulgus, accommodant. dein [b] tendines, & uniuerſas muſculorum eneruationes, ſub neruorum nomine, uulgi quoq; ritu, complectũtur. & tertium inſuper neruorum genus enumerant, quod nos in præſenti aggrediendum duximus: [c] organa uidelicet longa, teretia, nullamq; intus cauitatem, quæ ſenſu dignoſci queat, ſortita, & animalem ſpiritum a cerebro ad corporis partes deferentia. Atq; hæc organa diſſectionum profeſſores nerui nomine citra appendicem præcipuè dignantur. quod a Græcis ad nos demanauit, qui a functione, ſeu munere unicum inſtrumentũ duobus nominibus nuncuparunt, νεῦρον id a νεύρειν, & τόνον a τείνειν appellantes, quòd muſculi neruorum potiſſimum ope & nutare, & tendere ualeant: quippe quòd nulla corporis particula neq; motum arbitrarium, & qui è noſtra pendet uoluntate, neq; ſenſum, ſine neruo nanciſcatur: ac quòd neruo præciſo, aut laqueis intercepto, aut alioquin corrupto, compreſſo ue, pars ad quam is accedit, confeſtim motu, & ſenſu priuetur, conceſſum eſt omnibus. Quòd autem cerebrũ, dorſalis medullæ origo, ac principium ſit, quodque nerui partim ex cerebro, partim a dorſali medulla oriantur, minimè omnibus notum, exploratumque fuit, Alij enim cor neruorum iudicarunt eſſe principium, nonnulli duram, craſſam ve cerebri membranam nullus interim iecur, aut aliud eius generis uiſcus. Verùm Hippocrates, Eraſiſtratus, Herophilus, Galenus, cęterique Anatomicorum præcipui, ex his, quæ in corporum reſectione conſpiciuntur, ueriſſimè aſſerunt, cerebrum neruorum eſſe initium: & præterea neruos ab illo ſpiritum animalem aſſumere, atque ad eas partes, quæ illo aut ad ſenſum aliquem, aut motum arbitrarium indigent, deriuare, eſt quoque fatendum. A corde enim neruos (ut Ariſtoteli potiſſimùm, & alijs non paucis uiſum eſt, neutiquam principium ducere, uel hinc liquidò colligitur, quòd in diſſectione nullus neruus ab illo pronaſci uideatur. Nullus nàque omnino cordi committitur, præter [d] unum impenſe gracilem, ac uix tandem ſummo ſtudio a me inuentum, & a ſiniſtro ſexti paris neruorum cerebri neruo diſtributum. Quà enim neruus ille per ſiniſtrum cordis latus decliuis fertur, atque ſiniſtræ pulmonis parti, ac item cordis inuolucro ramuſculos prætenues offert, [e] neruumq; recurrentem ſiniſtrum conſtituit, a ſe neruulum deducit, qui cordis inuolucrum, ubi ſiniſtræ [f] arterialis uenæ ſedi id adnaſcitur, permeat, in cordis baſim, iuxta ſiniſtram, poſterioremq; arterialis uenæ ſedem abſumptus. Quum itaque huiuſmodi neruulus perinde cordi a ſexto cerebri neruorum pari exibeatur, ac reliquis uiſceribus uniuerſis neruulos offerri docebimus, quumq; cordis neruulus maximè gracilis ſit, promptè colligitur, cor ne ſiniſtro quidem ſexti paris neruo principium dare. tantum abeſt, quòd cæterorum omnium neruorum origo neruulus ille haberi poſſit. Præterea fibræ, quas cordis carni intertextas nouimus, non magis neruis ſunt, quàm aliorum organorum, puta uentriculi, inteſtinorum, uenarum ac artetiarum fibræ. Ad hæc, [g] fibræ quæ in cordis ſinibus uentriculis ve excarnes occurrunt, quia duntaxat membranarum proceſſus ſunt, in neruorum etiam numero minimè ueniunt reponendæ. Nam fibræ in dextro cordis uentriculo ſe offerentes, trium membranarum proceſſus cenſentur, uenæ orificio præfectarum. Fibræ autè in ſiniſtro cordis uentriculo apparentes, proceſſuli ſunt duarum membranarum, quas arteriæ uenalis orificium ſibi peculiares uendicat. Quum itaq; eiuſmodi cordis fibræ neutiquã in eorum neruorũ claſſem referendæ ſint, qui animalẽ ſpiritum tanquam riuuli quidã ad corporis partes perferunt: annuendum quoque eſt, fibrarum illarum gratia, non poſſe cor neruorum cenſeri initium, præcipuè quum ab illis membranarum proceſſibus, extra cordis ſubſtantiam nihil prorſus aliò educatur. Cæterùm qui ex [h] dura cerebri membrana neruorum originem pendere affirmarunt (in quorum numero ad extremum uſque ſenium fuit Eraſiſtratus) exteriorem nerui partem duntaxat conſpexere, a dura cerebri membrana enatam. Vnuſquiſque

a fi. cap. 1 lib. 2.

b 1 fi. cap. 2 libr. 2 F. & paßim in muſculorũ tabulis.

c paßim in 1, 2 fi. cap. 2. & 2, 3 figu. cap. 11.

d 6 fi. lib. 6 h a d diſſectum.

e eiuſdem fig f, g.

f eiuſdem fig. I,

g 7 fi. lib. 6 ſub K, L, M. & 9 fi. G, G ſub E, F

h 1 fig lib. 7 A, A, B, B. 2: fig. H, H.

Ligamenta, tendines, & proceſſus, cerebri, dorſalisque medullæ, neruos generatim uocari.

Organum nerui nomine priuatim nuncupatum.

Neruorum ortus a cerebro.

Non a corde.

Neruos nõ è dura cerebri membrana oriri.

Quib. partibus neruus cõſtet.

i 17 fi. ca. 14 lib. 7 α, β, γ.

K 2 fi lib. 7 E, E. 3 fi. O, O.

quiſque enim neruus [i] triplici conſtat ſubſtantia; nimirum media quadam, & intimæ arborum medullæ quàm ſimillima, quæ haud dubiè a cerebro initium ducit, coagulatæ induratæq́; cerebri ſubſtantiæ omnino reſpondens. exterioribus duabus: vna, eademq́; intimæ ſubſtantiæ propinquiori, quam à [k] tenui membrana cerebri: altera, quam à dura oriri, compertum habemus. Non aliter enim quàm cerebrum duabus illis membranis induitur, ita quoque proceſſus à cerebro propagati (ipſi nimirum nerui) illis integuntur, ſicq́; inuoluti per corpus excurrunt. Adeò ſanè, ut nemo ſuis oculis fidem non derogans, inficiari poſſit, neruorum principium à cerebro pendere. ac proinde etiam uix ambigere licet, num neruis à cerebro, an uerò à corde animalis ſpiritus, quem partibus deducunt, influat. Nonnulli enim (ut inter cæteros Chryſippus) etiamſi cerebrum neruorum darent eſſe principium, non tamen id ſenſus motusque arbitrarij principium ſtatuebant. Quos profectò uiua ſectio plus ſatis redarguit, in qua [l] omnia à corde ad cerebrum pertinentia colliduntur, aut laqueis intercipiuntur, aut etiam præſecantur. Hæc namque, ſi debitè adminiſtretur, uti in publicis ſectionibus non ſemel à me eſt tentata, edocebit ſanè, quantum cordis munere, hoc eſt, uitali ſpiritu, cerebrum indigeat: non minus ſcilicet, quam cor illum quem inſpiramus aerem, & iecoris ſanguinem, ad ſua officia exigit. Dein ea ſectio oſtendet, cor neruis non magis animalem ſpiritum porrigere, quam uitalem ſpiritum cordi à iecore deduci cognoſcimus. Verùm quia eiuſmodi diſceptatio ad cordis, cerebrique hiſtoriam potius quàm ad neruorum naturam ſpectat, hac modò poſtpoſita, neruorum proprie dictorum differentias aggrediemur.

Vnde neruis ſpiritus animalis præbeatur.

l Illa ſimul omnia pulchrè oſtendit vlt fi. 5 li. in collo.

Neruorum diſcrimen a mollitie et duritie, quarũ gratia multæ oriuntur neruorum differẽtiæ.

Quemadmodum igitur cerebri, & ex ipſo pronaſcentis medullæ dorſalis, ſubſtantia, omni ex parte non eandem ſeruat duritiem: ita quoque neruis ab his originem ſumentes, inuicem ſubſtantia non correſpondent, ſed duritie ac mollitie plurimum uariant. Principij enim, à quo nerui prodeunt, ſubſtantiæ occaſione, [m] uiſorij nerui, perinde ac linguæ inſigniter [n] molles cenſentur: qui autem à dorſali medulla [o] ubi hæc in ſacro oſſe conſiſtit, originẽ ſortiuntur, duriſſimi ſunt. Deinde aut propter longiorẽ, uel ſuccinctiorẽ progreſſum, nerui uel molliores, uel duriores cõperiuntur. uiſus nãq; guſtus, & auditus, [p] nerui molles ſunt, quod breuiſſimo prorepãt interuallo. Gratia itineris uerò, uiæq́; anfractuum occaſione, tertij neruorum cerebri paris [q] ramus, uitis aut cucurbitæ capreoli inſtar inuolutus, durior euadit. Præterea nerui per durum, aut molle corpus tranſitus, eiuſce ve corporis contactus, illum molliorem, aut duriorem efficit. Viſorius etenim neruus breuiſſimo ductu per [r] foramen in oſſe cælatum fertur: quemadmodum & [s] præcipua quoque tertij neruorum cerebri paris portio quæ idcirco ex oſſium contactu, perinde etiam ac uiſorius neruus, minimum induratur. At quinti neruorum paris [t] ſurculus, qui [u] cæcum, tortuoſumq; temporis oſſis foramen perreptat, & [x] unus tertij paris neruorum cerebri ramulus, ab oculi ſede ad genas, ac [y] alius item, ad humilius labrum procidentes, quia longo itinere per os incedunt, oſſis contactus beneficio magis, quam ipſorum principia indureſcunt. Pari quoque cauſa, ob itineris longitudinem, & durarum membranarum contactum, omnes propemodum nerui muſculis exporrecti, duriores fieri conſpiciuntur, quàm ubi primum à principio prodeunt. Quæ omnia mirabili induſtria à rerum Opifice excogitata. ſenſus namque organum neruo indiget molli: neruo quidem, quia ſenſus eſt inſtrumentum, quodq́; ad ſuum munus obeundum multo animali ſpiritu indigeat: molli autem, quoniam affici, & diſponi quodammodo oporteat, & pati aliquid ab extrinſecus occurrente ſenſibili. Eſt enim ad patiendum quidem aptius molle, ad agendum uerò, & ad robur (quo neruus in longo ductu indiget) durum. Propterea igitur ſenſus organa neceſſario mollibus, cæteræ partes, quas moueri neceſſum eſt, durioribus neruis donantur. Vnde etiam ſenſus inſtrumenta, quæ motu aguntur arbitrario, ut oculus, & lingua duplex neruorum genus ſibi uendicant: [z] unum quidem ſenſui, [a] alterum uerò motui præfectum. Meritò itaque neruorum ex cerebro, & dorſali medulla proceſſus, nõ eandem exortus ſedem nanciſcuntur, neque ijdẽ ductus, meatusq́; mollibus, ac duris neruis exculpuntur: illi enim ex mollibus, & anterioribus cerebri baſis ſedibus hi uerò ex poſterioribus, ipſaq; dorſali medulla principium ducunt: rurſus illi quidem rectà, hi autem tortuoſe, longoq; itinere prorepunt.

m 1, 2 fig. cap. 2 G.

n earundẽ fig. M.

o 1 fi. cap. 11 ab F ad G.

p 1, 2 fig. cap. 2 G, M. a.

q 2 fi. cap. 2 R.

r 1, 3 fi. ca. 12 li. 1 E.

s 1, 2 fig. cap. 2 M.

t 1, 2 fig. cap. 2 c.

u 2 fi. cap. 12 lib. 1 b.

x 2 fi. cap. 2 O.

y eiuſdem fi. V a T ꝑ natum.

z 2 fi. cap. 2 G. dein ab M, Y.

a 2 fi. cap. 2 K. dein a γ, π.

Cur alij nerui alijs molliores, aut duriores reddantur.

Natura in neruis digerendis ſcopus.

Cæterum Naturæ triplex in neruoſi generis diſtributione uidetur fuiſſe ſcopus. Primus, gratia ſenſus in ſenſorijs organis: ſecũdus, occaſione motus ad partes, quas moueri operæprecium fuit; tertius autem in cæteris partibus uniuerſis ad triſtantium dignotionem. niſi forte cuipiam magis uiſum ſit, & tertium hunc ſcopum, quia ad ſenſum pertinet, eundem cum primo conſtituere. Senſus igitur nomine, oculis linguæ, auribus maximi offeruntur nerui: uti etiam [b] internæ manus ſedi, & [c] elatiori orificio uentrinculi, quæ uelut propria, præcipuaq; tactus, ſicut oculi uiſus, & lingua guſtus, organa non ineptè cẽſerentur. Per manus enim magis exacta, quam per aliam partem, quamuis plures ſentiant, eſt tactus ipſius dignotio. In ore autem uentriculi ſenſum penuriæ eſſe credimus eorum, quibus animal nutriendum eſt, quem famem nuncupamus: in omnibus enim ijs tanquam ſenſus inſtrumentis, maximi inſeruntur nerui. Motus uerò cauſa nerui ad muſculos arbitrarij motu inſtrumenta diſpenſantur: qui propterea quòd corporis partibus mouendis extructi ſunt, grandes neruos admittunt, autem ſaltem circumtenſos habent. At quoniam ex neceſſitate tactus ſenſus adeſt neruo, propter hoc muſculus, & ſenſus organa uirtus amplior, quam egebant ad tactilium dignotionem, ſubſecuta eſt. Reliquis autem partibus tactus ſenſu tantum indigentibus, ex proportione nerui offeruntur. Viſceribus enim, ut [d] pulmoni, [e] iecori, [f] lieni, quia in alto latitant, graciles tantum neruorum ſurculi offeruntur: in cutem uerò, quod prima extrinſecus occurſantibus obuiam eat, complures ſoboles paſſim digeruntur. Porrò neruorum originis ſpecies, forma ve, non eadem undique uiſitur, [g] aliqui enim & præcipuè molliores, continuò neque quaſi in plures ſurculos diducto corpore exoriuntur, proceduntq; : in quorum numero uiſorij nerui, & ſecundum quoque cerebri neruorum par, habentur. [h] Alij, tanquam plures funiculi inuicem connexi, ex cerebro prodeunt: quales ſunt tertij, & quarti, & quinti paris nerui. [i] Alij etiã

b Spectã manus 2 figu. cap. 11.

c 14, 15 fi. li. 5 V, T.

d 2 fi. cap. 2 q.

e 2 fi. cap. 2 x.

f 2 fi. cap. 2 n.

g 1, 2 fig. ca. 2 G, K.

h 1, 2 fi. ca. 2 M, Z, a.

i 1, 2 fi. ca. 2 e, γ. atque ita etiam hic ſpectabis 9, & 14 fi. li. 7.

Differentia ab originis forma.

in

in ipſo ortu ſurculos hos, veluti funiculos inuicem diſtantes, ac ſingulos propria tenuis membranę portione circundatos habent: qui quum caluaria egrediuntur, omnes inuicem commiſſi, vnica duriori membrana induuntur. atque id potiſſimum in [k] pluribus dorſalis medullæ neruis obſeruatur, vt & in ſexto pari, & ſeptimo neruorum cerebri. Vnde etiam in multorum neruorum diſtributionis in ramos enarratione nihil intereſſe videtur, ſiue prędictorum funiculorum frequentiam ſolui dicas, an totum neruum in ramos, ad diuerſas partes exporrectos, diſcindi. At neſcio qua fronte quidam Anatomicorum principes aſſerere auſi fuerint ex huiuſmodi ſurculis, funiculis ve alios quidem motui, alios autē ſenſui ſeruire: haud ſecus ſanè, quàm ſi quoſdam neruorum ſurculos tactus ſenſu Natura deſtituiſſet. Atque huiuſmodi funiculorum imaginem diſces, ſi inter edendum alicuius animalis ex axilla, aut inguine diſſecta caro, menſæ apponatur, atque in illa nerui aliquam portiunculam vena, & arteria plerunque concomitatā, ſpectaueris. Cernes enim nerui extremum alicui chordæ craſſiori reſpondere, quæ ex pluribus torta funiculis, tranſuerſim obtuſiori cultro diuiſa ſit. Cæterùm a neruorum cauitate vix vllam auſim petere differentiam, quum ne [l] uiſorium quidem neruum vnquam cauum, perforatumq; viderim: etiamſi neruos non minus, qua venas, & arterias, vaſa vocari, haud dubitem, viſorijq; nerui diſſectionum profeſſoribus forati dicantur. Ab ipſa autem ſerie, ſeu diſtributione hunc in modum differentiam ſumere licet, quòd alij integri in aliquam partem abſumantur; vt viſorij nerui in oculos: alij in plures dirempti ſurculos, quoſdam muſculis offerunt, quoſdam cuti, quoſdam oſſibus, quoſdam ſenſus organo: [m] vt tertium neruorum par, [n] quod, quum linguæ quodammodo ſit proprium, [o] etiam muſculis quibuſdam, vt inter cæteros [p] temporali, motus gratia, [q] & cuti, ſenſus nomine, ad labra nimirum, & dentibus quoque dirigitur. Alij rurſus in commixti, neq; cum alijs neruis coeuntes, vniti ve feruntur: [r] vt ſecundum cerebri par nulli neruo commiſcetur, ac verè congreditur, licet ipſi [s] minor tertij paris radix in progreſſu attendatur. Alij verò inter ſe commiſcentur, vt primi paris neruus dexter ſiniſtro [t] permiſcetur. Alij alijs commiſcentur: vt [u] qui brachium adeunt nerui, ſimulatq; è vertebris proſilierunt, uon ſecus vniuntur, quàm pictores galerorum funiculos delineare ſolent. Verùm quum hæc in priuatis neruorum deſcriptionibus abundè ſim perſequuturus, iam tempeſtiuum fuerit, ſingulorū neruorū ſeriem oratione complecti: ac primùm paria, quæ a cerebro exoriuntur, deinceps quæ dorſalis medulla educit, recenſere. ſiquidem nullus neruus neque a cerebro, neque a dorſali medulla inconiugatus prodit: ſed perpetuò alter ad dextram, alter ad ſiniſtram eadem prorſus ſerie ſitum obtinet, eodemq; prorſus modo dextri, ac ſiniſtri nerui in ramos diffunduntur, ſi ſextum cerebri neruorum par exceperis, quod nonnihil ſecus in dextro latere, quàm ſiniſtro [x] digeri audies.

k Vide 1 fi. cap. 11.
l 1, 2 fi. ca. 2 G fig. 14 lib. 7 B, B. 13 fi. ca. 14 lib. 7 K
m 2 . ca. 2 M,
n eiuſdem fi. Y.
o eiuſdem fi. R.
p 4 muſc tab. T.
q 2 fi cap. 2 T. V, X.
r 1, 2 fig. cap 2 K.
s 1. 2 fig cap. 2 L.
t 1 fi. cap. 2 H.
u Vide hos in 2, 3 fig. cap. 11. & ult. fig. huius libri.
x Cōfer in 2 fi. cap. 2 dextrū neruū ſiniſtro.

Neruū omnem tactus ſenſu præditum.

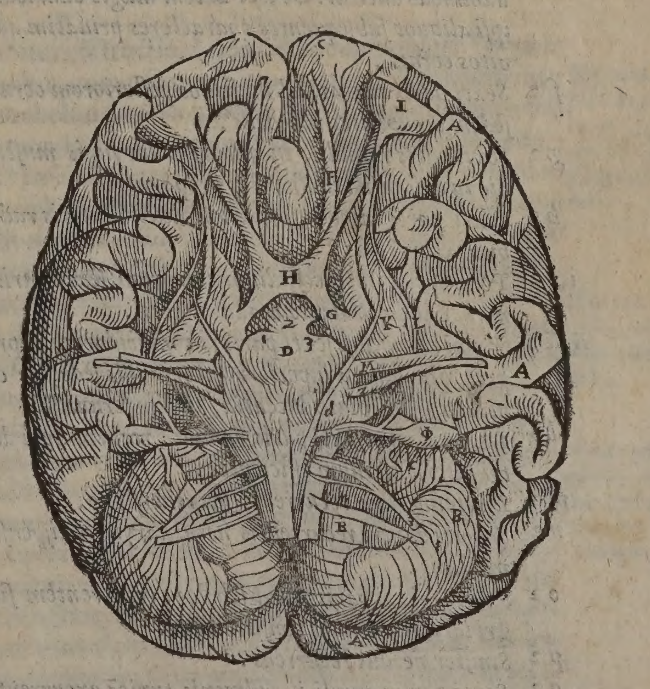
Differētia a neruorū cauitate. A ſerie.

Neruos cōiugatim enaſci.

CHARACTERVM DVARVM nouem ſubſequentibus Capitibus communium figurarum Index.

A A 1,2 *Cerebrum notatur.*
B, B, 1, 2 *Cerebellum:*
C, 1, 2 *Subſtantiæ cerebri tuber, huius lateris cui characteres adhibiti ſunt, mamillarem cerebri proceſſum vulgò nuncupatum, efformans.*
D 1 *Dorſalis medullæ principium, ex cerebri pendens baſi.*
E 1, 2 *Dorſalis medullæ pars, iam caluariæ amplitudinem egreſſura, & in utriſque figuris inibi abtruncata, vbi hæc elatiſſimam ſubit vertebram.*
F 1, 2 *Olfactus organo ſubſeruientes proceſſus, neruis ſimiles: at caluariæ cauitatē, qua cerebrum continetur, notatu digna portione non egredientes.*
G 1, 2 *Viſorij nerui, ſeu primum cerebri neruorum par. In prima figura ſiniſtri nerui principium G inſignitur, in altera autem dextri nerui in oculi ſedem ductus.*
H 1 *Viſoriorum neruorum coitus.*
I 1, 2 *Oculi tunica, in quam viſorius neruus expanditur.*
K 1, 2 *Secundum neruorum cerebri par.*
L 1, 2 *Tertij neruorum paris minor & gracilior, duriorq; radix.*
M 1, 2 *Tertij paris maior craſſior ve radix.*
N 2 *Minoris radicis tertij paris propago, frontis muſculoſam cutem accedens.*
O 2 *Minoris radicis tertij paris propago, ad ſuperiorem maxillam procidens.*
P, P 2 *Propago minoris tertij paris radicis, in narium degenerans tunicam, quæ humiliori P priuatim indicatur.*

DVARVM FIGVRARVM, QVÆ NOVEM ſubſequentibus capitibus communes erunt, prior figura, qua totius cerebri, & cerebelli a membranis ipſa inuoluentibus liberorum baſis exprimitur, ut neruorum cerebri exortus opportunè oculis ſubijceretur. Hic enim ſimul cum primis illorum neruorum exortibus, tota ea dorſalis medullæ pars delineata eſt, quæ a primo ipſius principio ad eam uſque ſedem pertinet, quà hæc in ceruicis vertebras labitur.

Q 2 *Minoris radicis tertij paris propago, in temporalem musculum digesta.*

R 2 *Maioris tertij paris radicis ramus, capreoli vitis instar conuolutus, qui in temporalem inseritur musculum: ac duos a quinto neruorum pari ramos, b, & c, notandos, admittẽs, in mansorium musculum, & buccarum musculos, & cutem quoque diffunditur.*

S 2 *Maioris tertij paris radicis ramus, superiorum molarium dentium gingiuis, ipsisq; adeò dentibus soboles seriatim distribuens.*

T 2 *Maioris radicis tertij paris propago, in maxillæ inferioris os prorepens.*

V 2 *Propaginis T insignitę ramus, inferiori labro multiplici sobole oblatus.*

X, X 2 *Surculi a propagine T notata ordinatim in dentium inferiorum radices diffusi.*

Y, Y 2 *Maxima maioris tertij paris radicis portio, in tunicam linguæ soluta.*

Z 1,2 *Quartum neruorum cerebri par. Verùm humilius Z in secunda figura palati tunicam denotat.*

a 1,2 *Quintum neruorum par, auditui dicatum. Φ autem in*
Φ. *utraque figura priuatim huius paris portionem indicat, quę in concauitatem temporis ossis, auditus organi gratia insculptam, expanditur.*

b 1,2 *Ramulus quinti paris, ex ipsius anteriori parte enatus.*

c 1,2 *Quinti paris ramulus, qui per cęcũ repens foramen, tandem, ut & ramulus b insignitus, cum tertij paris propagine, capreoli modo intorta, ac R in secunda figura notata, coit.*

d 1,2 *Neruus non procul a quinti paris principio enatus, qui ab alijs Anatomes professoribus præteritus, in musculos maxillam inferiorem mouentes, exporrigitur, nobisq; minor quinti paris radix quodammodo appellatur.*

e 1,2 *Sextum neruorum cerebri par, cuius vtrorumq; neruorum series in secunda figura exprimitur. ac sinister quidem neruus est, qui vmbrosus sub quinto pari quodammodo ducitur. Dexter autem magis candicat, et ipsi aliquot subsequentes characteres priuatim adhibitos cernis.*

f 2 *Sexti paris ramus, ad musculos posteriorem ceruicis sedem occupantes accedens.*

g 2 *Sexti paris ramuli, in quosdam laryngis musculos hic in descensu transuersim propagati.*

h 2 *Sexti paris ramus, costarum dextri lateris radicibus exporrectus.*

i, i 2 *Portiunculæ intercostalium neruorum, sexti paris ramum hàc descendentem adaugentes.*

K, K 2 *Rami neruorum sexti paris, in musculorum deprompti capita, quæ a superiori pectoris ossis sede, & claniculis principium ducentia, sursum feruntur.*

l 2 *Dextris nerui sexti paris ramuli, recurrentem dextri lateris neruum efficientes.*

m 2 *Dexter neruus recurrens, seu reuersiuus.*

n 2 *Soboles dextri recurrentis nerui, laryngis dispensatę musculis.*

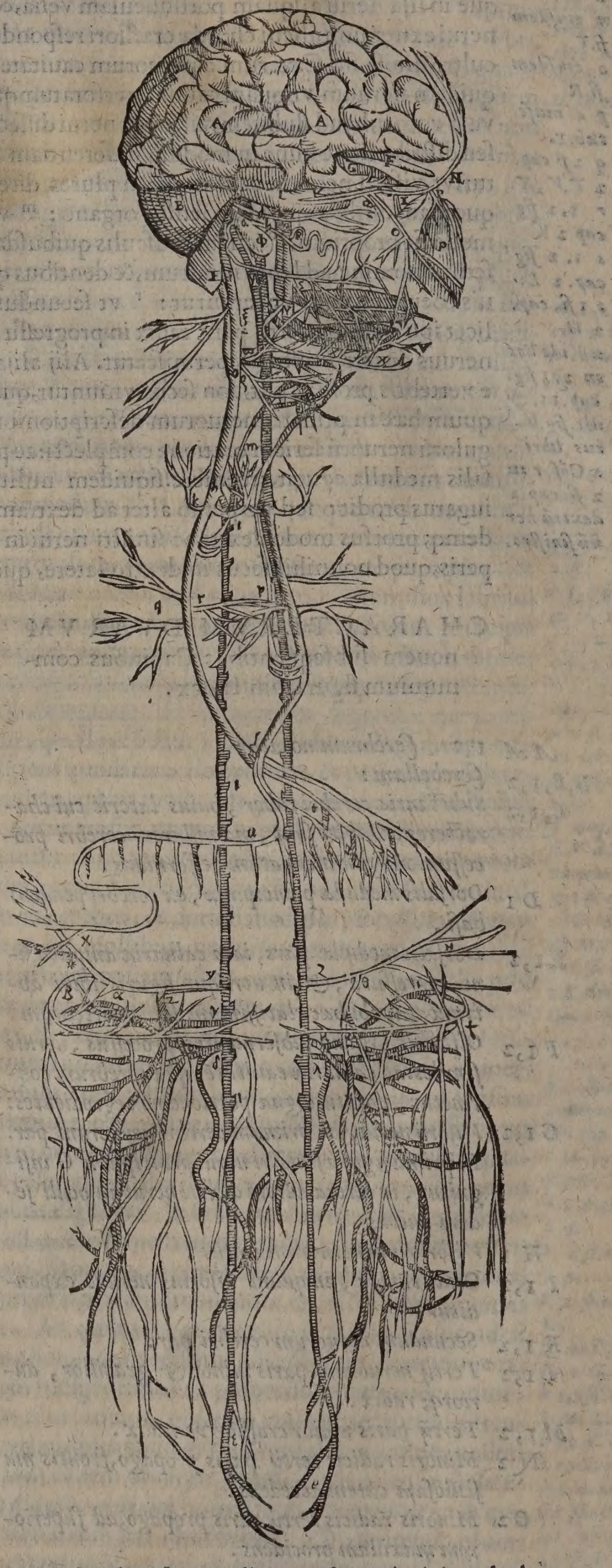
o 2 *Sinistri sexti paris nerui soboles, recurrentem sinistri lateris neruum constituentes.*

p 2 *Sinister neruus recurrens.*

q 2 *Sexti paris ramuli, in pulmonis tunicã excurrentes.*

r 2 *Ramuli sexti paris, membraneo cordis inuolucro impliciti. A sinistri nerui surculis, ijs, quos r indicauimus, correspondentibus, cordis neruulus principium ducit.*

DVARVM FIGVRARVM, NOVEM MODO SVBSEquentibus Capitibus comuniũ secunda, dextrum latus proponens integri cerebri, ac cerebelli, dictæq; in priori figura dorsalis medullæ partis, cum nuda septẽ cerebri neruorum parium serie, in dextro latere expressa. Quanquã & sinistros septimi sextiq; parium neruos hic quoque delineauerimus, propter variam sexti paris in utroque latere seriem. Cæterùm uniuersæ figuræ proportio, ea depicta est magnitudine, qua corpus circumscriberes, cuius vesica in infima figuræ sede consisteret, & cuius thorax & abdomen ex anteriori parte conspiceretur, facie interim versus sinistrum humerum conuersa, prorsusq; ex dextro latere sese offerente.

Sext i

f 2 *Sexti paris neruorum portio, quæ stomacho committitur, & series quoque, qua utriusque lateris neruus bipartitò scinditur. ac dexter sinistrã superioris uentriculi oris sedẽ adit, sinister uerò eius orificij dextræ parti implicatur.*

t 2 *Sexti paris surculi, in superius uentriculi orificium, & proximas illi uentriculi sedes, disseminati.*

u 2 *Ramus sexti paris neruorum dextram orificij uentriculi sedem adeuntium, qui secundùm elatiorẽ uentriculi regio*
x. *nem ductus, tandem in ieroris cauum absumitur, ubi x ascriptum conspicis.*

y 2 *Prima propago rami neruorum sexti paris, qui dextri lateris costarũ radicibus exporrigitur, atque ut proximi aliquot charactẽres ostendunt, in ramulos diffunditur.*

z 2 *Ramulos propaginis y notatæ, qui in dextram sedem inferioris omẽti mẽbranæ, & colon intestinum, hic digeritur.*

α 2 *Soboles primæ illius propaginis, duodenum accedens intestinum, & ieiuni initium.*

β 2 *Soboles dextram fundi uentriculi sedem perreptans, ac frequentes surculos uentriculo, & superiori omenti mẽbranæ, dispergens.*

* 2 *Propaginis y notatæ series, in iecur, & bilis uesiculam.*

γ 2 *Propago dextrum accedens renem.*

δ 2 *Propago in dextram mesenterij regionem & huius sedis intestina frequenti serie diffusa.*

ε 2 *Neruorum series, dextram uesicæ regionem subinde implicans.*

ζ 2 *Prima propago nerui sexti paris, rami, sinistri lateris costarum radicibus exporrecti.*

θ, ι 2 *Duę propaginis ζ insignitę soboles, quę inferiori membranę omenti, & colo intestino, quã sub uentriculo repit, offeruntur.*

η 2 *Series neruorum qui lieni inferuntur.*

† 2 *Hac cruce ramum propaginis ζ notatæ insigniui, qui sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, uentriculo, & superiori membranę omenti surculos deriuat.*

κ 2 *Propago in sinistrum mesenterij, & eius sedis intestina excurrens.*

λ 2 *Sinistrum renem accedens propago.*

μ 2 *Series ramulorum sinistrum uesicę latus admodum obscurè implicantium.*

ν, ι, 2 *Septimum cerebri neruorum par. In secunda etiam figura ambos huius paris neruos delineauimus, ν insignitos.*

ξ 2 *Septimi paris propago, musculis dispensata, a stylum imitante temporum ossis processu, enatis.*

ο 2 *Septimi paris cum sexto coitus.*

π 2 *Septimi paris series, compluribus linguæ, ac ossis υ referentis, & laryngis musculis intertexta.*

1, 2, 3 *Numeri characteres in priori figura, ad dorsalis medullæ principiũ iuxta D conspicui, tria indicant foramina: quorum duo lateralia, 1 & 3 insignita, illa demum sunt, per quę arteriarum soporalium rami ad dextrum, & sinistrũ cerebri accedunt uentriculos. Medium uerò foramen, 2 indicatum, illud est, quo pituita ex tertio cerebri uentriculo ad peluim ducitur, quę pituitam excipit.*

QVOT NERVORVM PARIA A CEREBRO, ET DORSALIS MEDVLLAE parte, adhuc in caluaria consistente, originem sumant. Caput II.

SI quando in totius Operis contextu, in margine interiori scripsimus, fig. cap. 2. lib. 4. duas, aut illarum alterã indicauimus, quas presenti Capiti ad primi Capitis finem præpositas cernis.

LIBRO septimo, quũ cerebri pertractabitur cõstructio, duplex id esse docuimus: [a] unum anterius superiusq;, quod cerebrum dicitur, uniuersam propemodum imples caluariam: [b] alterum posterius, ac humilius, & cerebellum nobis appellatum, ipsoque cerebro etiã decuplo minus. Deinde anterius cerebrum tota superiori sua sede [c] geminum esse, dextrum uidelicet, & sinistrum, asseremus. [d] inferiori autẽ parte, quà caluariæ basis innititur medio, unicum, indiuisumq; esse, & [e] dorsalem medullam ab hac, non autem (ut Anatomicorum pręcipui scribunt) a cerebello enasci, & cerebellum potius dorsali medullę inniti, & tenuis membranę, parum uerò suę substantię interuentu, medullę committi, quàm illius principium esse, ostendemus. Ad hæc, addetur, præter alios quosdam cerebri sinus, meatusq;, duos cerebri existere uentriculos: [f] unum quidem dextrum, [g] alterum uero sinistrum: qui ambo in [h] uenam communem coeunt cauitatem, sinum ve, qui tertius in cerebro uentriculus recensebitur, qui [i] meatu quodam ad sinum, inter [k] cerebellum, & [l] dorsalem medullam, ubi inuicem committuntur, conspicuum, & tam cerebello, quàm dorsali medullæ communem, pertingit. Cęterùm nerueæ propagines ex caluaria procidentes, aut ab ipsa anterioris cerebri [m] enascuntur basi, aut a dorsali medulla, priusquam uertebrarum sinus ingrediatur, non autem a cerebello. Vt uerò eam dorsalis medullæ partem, quæ a cerebri basi sub cerebello, ad foramen usque, quo è caluaria labitur, procidit, dorsais medullæ [n] principium nuncupare liceat, mihi concessum uelim: cum quid illo intelligam principio, satis iam explicuerim, ac item in septimo libro diffusiùs id sim enarraturus. Per me enim licebit, illi principio, seu parti cerebri, quoduis nomen indere: modò non ignoretur, qui illa a cerebello iure distinguenda veniat. Porrò nerui omnes a cerebro, illoq; dorsalis medullę initio pronati, quia geniculatim in caluariæ cauitate, qua cerebrum continetur, originem ducunt, Latinis neruorum paria, seu coniugia, Græcis autem συζυγίαι nuncupantur: quæ Marini, ac demum Galeni etiam suffragijs, septena enumerantur. quamuis, si accurratè singula expenderimus, plura etiã censeri possint. Olfactus enim [o] organa, huiusmodi enumeratione nerui non appellantur, quòd dictam nuper caluariæ cauitatem non excidant, Item par, quod nobis ex aliorum Anatomicorum sententia, tertium constituetur, uerius [p] duplex, quàm unicum

Qui cerebri sedes et partes in septimo libro distinguentur.

Qui ventriculi, seu sinus cerebri.

Vnde neruorũ cerebri initiũ. Dorsalis initium.

Quot cerebri neruorum paria.

a 1, 2, fi. A, A, aut q. d q. d cerebri in 7. libri figuris occurrit, prater cerebellũ 7 fi. insignitũ X, X. 8 fig. R, R, R. 9. fi. B, C, D. & tota 11 fig.
b 1, 2 fi. B.
c 3 fi. li. 7, A, A, et B, B.
d ut i 1 fi. spectatur.
e 1, 2 fig. D, E.
f 4. 5. fi. li. 7 L, L.
g 4, 5 fig. li. 7 M, M.
h 6 fi. li. 7 ubi cõsistit H, I sub A, A, 7 fi. H.
i 7, 8 fi. li. 7 K.
K 11 fi. li. 7, E.
l 9 fi. li. 7. l. 10 fi. L, M, N, O. *m Specta sedulo 1 fi. ca. 2.* *n 1 fi. a D ad E.* *o 1, 2 fi. F.* *p 1, 2 fi. L, M.*

nicum enumeraretur. Dein iuxta quinti paris radicem, [q] aliud omnibus incognitum dissectionum studiosis par enasci, diligens sectio me docuit. Verùm a veteri neruorum cerebri enumeratione haud quaquam recessurus, ordine septem paria septenis Capitibus explicare contendam: prius tamen quædam de olfactus organis subnexurus, quum non vulgares etiam medici illis primum neruorum coniugium ascribant, illa ve ita nuncupent.

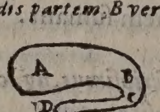
q 1, 2 fig. d iuxta a.

DE OLFACTVS ORGANO NONNVLLA. Caput III.

Multiplices de olfactus organo sententia.

VARIA profectò de odoratus organo, nostræ tempestatis medicis pariter, ac philosophis est sententia: magnaq; inter ipsos, ob Anatomes imperitiam, oboritur dissensio. Quosdam namque reperias odoratus organum in illa [a] cauitate constituere, quam in frontis osse, ad superciliorum regionem, inter duas eius ossis squamas conspici, in primo libro recensuimus. qui si [b] duos etiam insignes sinus, quos in ossis cuneum imitantis medio, tanquam antra inter ipsius squamas subinde comperimus, adinuenissent, ac substantiam illam quodammodo medullarem, in illis cauernis repositam, summoq; studio hic expendendam, obseruassent, proculdubio & inibi quoque in osse cuneum referente olfactus organum collocassent. Alij verò quosdam cerebri anfractuum, reuolutionumq; [c] apices, ac ad frontis ossis sedem, versus superciliorum medium protuberantia cerebri tubercula, olfactus organa statuunt: & tubercula illa, quòd promineant, carnisq; quasi modo rubeant, mamillares cerebri processus vocant, vtrinq; vnum (vti etiam est) enumerantes. Alij rursus ex aliquot Galeni locis, præcipuè autem octauo de Partium vsu, simpliciter [d] anteriores cerebri ventriculos, olfactus organa esse astruunt, perinde ac si anteriores ventriculi, præsentis duntaxat sensus essent principia. Alij quidem duos anteriores cerebri enumerant ventriculos: verùm deinde alios totidem confingunt, quos olfactus organa esse asserunt. Cæterùm quàm probè hi sentiant, ex dissectione discas licebit, dextri, sinistriq; cerebri ventriculorum constructionem, formam ve inspiciens: quam mehercule multo aliam esse, in septimo libro intelliges, quàm hactenus dissectionum periti tradiderunt. Quandoquidem ventriculi in posteriori ipsorum sed neutiquam lati conspiciuntur: & in priora procedentes, paulatim in angustum coguntur, inibiq; olfactus organa educunt. neque etiam ad olfactus organorum [e] sedem pituitam excernunt, multoq; minus ipsa olfactus [f] organa, instar canalium, cerebri pituitam, vel quantumuis maximè abundantem, eodem deducunt. [g] Præsentes namque cerebri ventriculi, secundùm cerebri longitudinem, superiùs ampli existunt, anteriori sede nequaquã angustiores redditi, imò potius magis, quàm in ipso medio latescentes. In posteriori autem parte ampli quoque visuntur: at hinc cornu modo per cerebri substantiam deorsum descendentes, atque antrorsum porrecti, tãtisper angustantur, donec ad eam vsq; cerebri pertingant [h] sedem, quæ [i] glandulæ, pituitã cerebri excipientis, regioni incumbit, ac sub qua grãdiores soporaliũ arteriarũ [k] rami durã cerebri membranã perforant, in cerebriq; vẽtriculos cõscendere [l] incipiunt. Illi nãque in hos ventriculorũ angustos subeunt terminos, quos modò ad cerebri basim desinere dicebã. Eiusmodi itaq; dextri, & sinistri vẽtriculorũ cerebri ductus visuntur. A sede uerò ubi vẽtriculorũ angustos terminos desinere dicebã, [m] olfactus organa, aut saltẽ cerebri processus, animalẽ spiritũ præcipuo olfactus instrumẽto deferentes, ac [n] ipsi etiam visorij nerui enascuntur. Hinc enim vtrinq; a cerebro alba, mollisq; prodit substantia, quæ in progressu etiam cerebro, tenuis membranæ interuẽtu, colligatur, quousque ad [o] sinus [p] octaui capitis ossis pertingat, qui his processibus excipiendis priuatim parantur. Ad posteriorẽ enim horum sinuum sedem albicantes cerebri processus, a cerebro abscedunt: neque amplius tenui membranæ connati, in suum singuli porriguntur sinum: & adhuc antrorsum magis protensi, ad sinuũ finẽ, seu anteriorem illorũ sedem desinunt, finibus suffulti, ac cerebro interim proximè accumbentes. Nam etsi cerebro in sinuũ regione non amplius adnascantur, nihilominus ipsi perpetuò attenduntur, illiq; sunt contermini. Hi cerebri processus ductu, colore, formaq; neruis correspondent: quamuis interim longè neruis ipsis molliores sint, pauloq; quod ad teretem spectat formam) latiores, quàm profundiores. Verùm quia illi reliquorum neruorum ritu, extra caluariæ, vt neque etiam extra duræ membranæ cauitatem, non procidunt, nerui nomine eos Herophilus haud dignatus est: vt neque etiam Marinus, neque Galenus. licet Anatomicorum nonnulli hos interim in neruorum habuerint numero, ipsos primum neruorum par recensentes. Porrò in horum processuum, qui canibus, & ouibus multo grandiores, quam homini obtigerunt, natura non negligenter considerandum est, quo nam pacto illi duræ membranæ suis finibus adnascantur, & quæ foramina hinc a dura membrana, & ossium finibus, quibus processus innituntur, ad nuper commemoratas frontis ossis, & cuneiformis ossis cauitates pertingant. Ac demum expendendum quoque venit, quod nam verum sit olfactus organum, similitudine quadam sumpta ab auditus instrumento, dissectionum quoque ac philosophiæ professoribus nimis perfunctoriè cognito. Verùm de auditus instrumento, & olfactus quoque, & aliorum sensuum instrumentis, in septimo libro abundè pertractabimus. Modò autem sat fuisse videtur, processus illos cerebri commemorasse, quos aliqui etiam mamillares, & papillares nuncuparunt: qui sectionem paulo diligentiùs aggressi, dicta prius cerebri [q] tubera, mamillarum imagine prominentia, nihil ad olfactus organi constructionem auxiliari cognouerunt.

Huiusmodi ferè dextri sinistriq; ventriculorum ductus visitur. ac A & B superiorem sinistri ventriculi indicant sedẽ, A quidẽ anteriorẽ eius sedis partem, B vero posteriorem. C regionem notat, q̃ decliuis antrorsum ducitur ad D, quod ventriculi extremum, terminumq; hac in parte indicat. At hæc in cerebrum exprimentibus septimi libri tabulis sunt longè euidentiora, potissimum autem in quarta, & quatuor illam seriatim subsequentibus.

Anteriorũ cerebri uentriculorũ ductus.

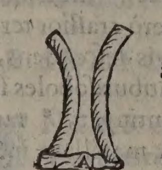
Processuũ qui aut olfactus organum sunt, aut ipsi ipsũ cipuè subministrant ortus.

a 3, 4 fig. cap. 12 li. 1 K.
b 8 fi. cap. 6 lib. 1 C. D.
c 1, 2 fi. C. 12 fi. lib. 7 I, I, 13 fig. C, C.
d 4, 5 fig. lib. 7 L, L. M, M.
e 13 fi. li. 7 D, D, G, G.
f 1, 2 fi. F.
g Hic sectionis serie spectabis 5, 6, 7, 8 fig. lib. 7
h 1 fi. charac. 1, 2, 3, aut 13 fi. li. 7. iuxta M, P, Q.
i 16 fi. li. 7 A.
K 13 fi. li. 7 P. & 15 fig. C, D.
l 13 fi. li. 7 Q.
m 1, 2 fig. F. 12 fi. li. 7 C, D. 13 fi. L, L.
n 1, 2 fig. G. 13 fig. lib. 7 M, M.
o 13 fi. li. 7 D, D.
p 8 fi. cap. 6 lib. 1 A, B, A.
q 13 fi. li. 7 C, C.

DE

DE PRIMO NERVORVM, A CEREBRO ORIGINEM DVCENTIVM, pari. Caput IIII.

NIBI, vnde [a] proceſſus albos, & neruorum inſtar progredientes, a cerebri baſis medio initium ſumere ſcripſimus, utrinque [b] vnus exoritur neruus, omnium corporis neruorum facilè molliſſimus, & circumferentia cæteris (dummodo illi ex varijs non permiſceantur neruis) craſſior. In crure namque, & item in brachio, [c] neruos quidem hoc primo pari craſsiores reperias, ſed qui ex pluribus conflentur neruis, inuicem coeuntibus. Vterque primi paris neruus ſub cerebri baſi, quà [d] ſinui innititur, cui [e] glandula inſidet, cerebri pituitam excipiens, antrorſum nonnihil obliquè fertur, dextro quidem neruo ſiniſtrorſum, ſiniſtro autem dextrorſum protenſo. In progreſſu, moxque ab ipſo ortu, ambo inuicem [f] coeunt, atque in eum permiſcentur modum, vt dextrum a ſiniſtro nulla prorſus ratione queas diſcernere. adeò ſane, ut vana pe nirus ſit quæſtio, num dexter neruus in hoc congreſſu dextram obtineat ſedem, an verò ſiniſtrorſum continuo ductu feratur. Quandoquidem ille neruorum coalitus non aliud eſt, quàm commune corpus, a quo vtrique nerui dicerentur pronaſci, ſi iſtius corporis ex cerebri ſubſtantia origo non indagaretur, atque illic initia neruorum ſeiuncta non apparerent. [g] Nerui a congreſſu è caluaria ducendi, inuicem mox diriguntur: & per [h] foramina, ipſorum nomine inſculpta, in oculorum [i] ſedes extra caluariæ cauitatem procidunt, & [k] integri in oculos abſumuntur, non quidem accuratè in poſterioris oculi ſedis centrum implantati: ſed neruus dextrum petens oculum, ad dextrũ magis latus poſterioris eius ſedis implantatur: qui verò ſiniſtro oculo proprius eſt, ad latus ſiniſtrum centri poſterioris ſedis oculi ingreditur, ac (quemadmodum & dextri oculi neruus) quando oculum ſubijt, in latam degenerat, expanditur ve [l] tunicam, vitreo humori proximam, & mediam oculi ſedem duntaxat ambientem, & dilatatæ cerebri ſubſtantiæ admodum ſimilem, ac proinde mollem, nihilq; minus quàm membraneam. vnde etiam Anatomicorũ nonnulli hanc tunicam, quæ a retis quadam imagine ἀμφιβληστροειδής dicitur, tunicam appellare haudquaquam dignati ſunt. Quòd verò hæc tunica (aut quomodocunque ipſam appellare viſum ſit) præcipuum viſus organum a multis habeatur, in oculi conſtructionis enarratione perſequar. In præſentia enim neruos hos, aut oculos prolixiùs aggredi, omnino præter inſtitutum foret: quum hic ſuffecerit dixiſſe, viſorios neruos illum, quem recenſuimus ductum citra omnem ramorum propagationem obſeruare: hoc enim (perinde ac dextri neruicum ſiniſtro mox ab exortu coitum) peculiare, rarumq; viſorij nerui ſibi vendicant. Quinetiam inter reliquos corporis neruos, hi duntaxat meatu, qui ſenſu diiudicari poſſit perforati dicuntur, hincque Græcis πόροι ὀπτικοὶ nuncupantur. Cæterùm ego huiuſmodi meatum mihi aliquando occurriſſe, neutiquam queo aſſerere: quantumuis etiam canum adhuc viuentium, & aliorum grandium animaliũ viſorios neruos, vel hac ſolùm occaſione aggreſſus ſim: & hominis, cuius caput adhuc a decollatione calebat, uixq; quarta horæ parte, quum iam cerebrum pateret, abtruncatum fuerat, neruos non oſcitanter ſpectauerim, ac calente aqua ſedulò fouerim. Atque vt eiuſmodi meatus toto neruorum progreſſu me penitus latuit, ita ſanè in mutuo neruorum coitu is neutiquam ſe obtulit. utcunque tamen hunc inibi oportebat eſſe inſignem, ſi modò nerui ob hoc, ex Galeni ſententia, congrederentur, quo minus ſimplicia, nobis gemina eſſe perperàm viderentur. Porrò ijs, qui de congreſſu hoc, meatuq; acriter citra partium inſpectionem indies altercantur, non grauabor duo, quę in congreſſu animaduerti, hic adijcere, quò & hinc ſuarum nugarum habeant argumenta. Patauij itaque adoleſcens ſuſpendio necatus, publicæ ſectioni adhibitus fuit, cui antè annum dexter oculus a carnifice erutus fuerat: deinde mulier, eodem ſupplicio affecta, nobis obtigit, cui dexter quoque oculus ab ineunte ætate emarcuerat, ſiniſtro interim integerrimo. Mulieri dexter neruus toto progreſſu longè tenuior ſiniſtro viſebatur, non ſolùm extra caluariæ cauitatem, verùm in exortu quoque, & in dextra congreſſus neruorum ſede, ac præterquàm quòd dexter tenuis erat, durior quoque, & rubicundior cernebatur, vti ſanè & in adoleſcente: ſed dexter non admodum neque craſſitie, neque mollitie adhuc ſiniſtro cedebat. His ille acceſſit, cuius neruos viſorios illo, de quo hic ſermo eſt, congreſſu inuicem non connaſci, neque ſeſe contingere vidimus: ſed dexter nonnihil ea ſede, qua caluariam egreſsurus fuerat, ſiniſtrorſum, & ſiniſter nonnihil dextrorſum reflectebatur. quaſi non coalitus occaſione nerui congrederentur, verùm ut commodè per ſuum foramen è caluaria prociderent: potiſſimùm quum etiam hoc ductu progredientes, in oculi poſterioris ſedis medium non inſerantur. Quàm ſeduló autem ac ſolicitè eius viri, cui in eum modum nerui dehiſcebant, familiares, num illi omnia gemina perpetuò oculis obuerſarentur, interrogauerimus, neminem Naturæ operum cognitione flagrantem ambigere ſat ſcio: at nihil aliud reſciſcere licuit, quàm ipſum de ui ſu nunquam conqueſtũ fuiſse, uiſuq; præſtanti ſemper valuiſſe, familareſque de viſorum duplicatione nihil unquam intellexiſſe. Quòd verò Caſſius, & alij nonnulli, quum cauſam rimantur, quamobrem dextra cerebri ſe de vulnerata, aut alioquin læſa, corporis ſiniſtra pars neruorum reſolutione infeſtetur, integra parte dextra, aſſerant, neruos omnes in ortu decuſſatim ferri, ſeu neruos a dextra cerebri & dorſalis medullę ſede pronatos, in ſiniſtram corporis regionem diſtribui, & econtrà neruos è ſiniſtra ſede ortos, in dextrum latus ferri, apud me elegantiſſimum, & inter ſomniandum ab illis problematum interrogatoribus excogitatum figmentum habetur, quum [m] ſecundi paris neruorum, ac dein [n] tertij, & [o] quarti parium, dextri exortu a ſiniſtris aliquot digitorum amplitudine inuicem diſtent: vt modò de alijs neruis nihil dicam, idq; pariter ſileam, qui viſorios porcorum neruos ſubinde non continuos, ſed perinde

PRAESENTI figura, neruorũ quos hic deſcribimus ductus exprimitur. ac A cerebri portiunculam indicat.

Marginal notes (left): a 1,2 f. F. — b 1,2 f. G. — c 1 f. cap. 11 Φ, & char. 71. — d 3 f. cap. 12 li. 1 M. — e 16 f. li 7 A. — f 1 fig. H. 13 f. lib. 7 M. — g 13 f li. 7 N, O. — h 1,3 fig. 1 E. — i Cõſpiciũtur facilè in 1 f. c. 12 lib. 1. — K 13 f. ca. 14 li. 7 K. aut ſimul cum membranis in 18 a. in 17 a. C. y. — l 1, 2 fi. I. aut 1 fi. ca. 14 lib. 7 E circum C. — m 1 fig K. — n 1 fi. M. L — o 1 fig. Z.

Marginal notes (right): *Primi paris ortus.* — *Primi paris neruorum inceſſus.* — *In oculum ingreſſus, & in tunicam quam reti comparamus, dilatatio.* — *Num uiſorij ſint perforati.* — *Neruorũ congreſſus ratio.*

ac crurũ neruos, quasi è multis funiculis conflatos ſpectarim: ne in aliam quampiam prolixiorem diſceptationem ſermo deflectat, præcipuè cum illis diſſectionum profeſſoribus, qui dextrum cerebrum penitus a ſiniſtro diremptum, poſteris falſo tradiderunt.

DE SECVNDO PARI NERVORVM CEREBRI. Caput V.

CONIVGII [a] ſecundi exortus, nequaquam ex infima, mediaq; [b] quodammodo (quod ad latera ſpectat) baſis cerebri ſede, ut [c] uiſoriorum pendet. Dein præſentis coniugij nerui plurimùm uiſorijs craſſitie cedunt: quamuis interim duritia eos ſuperent, uluq; ab illis multum uarient. Paulo poſteriùs enim quàm viſorij, ex cerebri baſis lateribus principium ducunt, quòd hæc cerebri regio nonnihil durior illa ſit, a qua uiſoriorum origo ſumitur. Atque id meritò accidit: ſiquidem ſecundi paris neruos muſculis inſerendos, ipſis uiſorijs duriores eſſe oportuit. Defertur enim neruus dexter (quod & de ſiniſtro, niſi peculiariter ſermoni quid addatur, in neruorum ſerie ſemper ſubaudiendum eſt) ſub cerebri baſis latere, ad [d] foramen in oculi ſedis radice ſibi cum alijs aliquot [e] uaſis commune. Quamprimùm autem è caluariæ excidit cauitate, in ramos diſſectus, ſeptem [f] muſculis oculo proprijs offertur, illorum motibus ſubminiſtrans.

DE TERTIO PARI NERVORVM CEREBRI. Caput VI.

Duplex utrinq; tertij paris radix.

TERTIVM par duplici radice in utroque latere principium ſumit: [a] una quidem craſſiore, cui opportunè tertij paris nomen accommodaueris: [b] altera autem longè tenuiore, & duriore, & neque in ipſo exortu, neque etiam in progreſſu, craſſiori radici commiſſa. Huius enim initium non modico in poſteriora interuallo, ab illius exortu diſtat: adeò ſanè, vt ueriùs graciliorem hanc radicem peculiare par, quàm tertij paris portionẽ, quis eſſe aſſereret. At quum omnes Anatomicorum proceres hanc tertio pari aſcripſerint, nihil ſanè obſtiterit, manifeſtioris doctrinę ſtudio, & me etiam cum tertio pari tenuem illam, poſterioremque radicem aggredi; priùs tamen ſtudioſos admonentem, in libro de Neruorum ſectione (quem Galeni libri uix fragmentum cenſuerim) parum rectè tertium par ſecundo mollius eſſe tradi: & in nono de Partium uſu libro, Galenum parum uerè aſtruxiſſe, tertium par in duos truncos, aut in eas, quas hic enarrare ſtatuimus radices, tum primùm diſtribui, quum duram cerebri perforauit membranam, perinde ac ſi utriſque radicibus unicus tantùm eſſet caudex, unicumq; principium. Exoritur itaque gracilior hæc tertij paris radix a latere baſis cerebri, ubi dorſalis medulla ab ipſa [c] initium ducere auſpicatur. Hinc recto tramite ſub cerebri baſi antrorſum progrediens, duram cerebri membranam perforat: & [d] ſecundo dein neruorum pari attenſa, cum ipſo per [e] commune foramen in oculi ſedem procidit, ilico in quatuor diſſecta propagines: quarum [f] prima ſurſum in adipe oculi muſculis obducto, excurrens, per [g] peculiare foramen ad frontis cutem, & [h] muſculoſam huius ſedis ſubſtãtiam, digeritur, frontis cutis, & palpebrę ſuperioris motibus præfectam. [i] Secunda propago deorſum ducta, mox in [k] foramen ſibi priuatim exculptum fertur, quouſque in anteriorem ſuperioris maxillæ ſedem prolabatur, ac multiplici ſerie diſpenſetur in [l] muſculos, ſuperius labrum, & naſi alam extrorſum in ſuo latere mouentes, ac demum in ipſum labrum, & inciſoriorum dentiũ gingiuas. [m] Tertia propago, [n] foramine etiam priuato utens, poſt [o] carunculam in interiori angulo oculi conſpicuam, narium adit cauitatem, inibi in narium degenerans [p] tunicam, & ramulum exporrigens [q] tenui, & membraneo muſculo, introrſum naſi alam contrahenti. [r] Quarta propago, iam dictis craſſitie non inferior, per [s] foramen, ſeu ſciſſuram potius, quæ inter primum maxillæ ſuperioris os, & cuneum imitans os, in extimo latere ſedis oculi conſpicitur, ad internam ſedem [t] temporalis muſculi contendit, tota in eum muſculum abſumenda. [u] Craſſior tertij paris radix, a latere baſis cerebri, anteriùs tamen, & penitiùs, ſeu iuxta dextri, & ſiniſtri medium magis, quàm enarrata modò radix, principium ſumens, rectà deorſum tendit, [x] foramen, quod ipſi, & [y] quarto neruorum pari cælatur, perlabens. Hæc ſtatim ab egreſſu [z] propaginem diffundit, quæ vitis, aut cucurbitæ capreoli, pampinive inſtar inuoluitur, duriorq; paulatim efficitur, ac [a] binos tandem quinti paris neruorum cerebri ramulos (quorum ſeriem poſtea recenſebo) in conſortium admittens, ipſiſq; unitus, in temporalem muſculum inſeritur: ac in [b] illum quoque, qui à iugali oſſe, enatus, priuatim manſorius nobis dicitur, ramulos porrigit: deinde & [c] muſculis buccas mouentibus, ipſiq; demum faciei in buccis cuti etiam ſurculos offert. Poſtquàm uerò craſſior tertij paris radix propaginem hanc capreoli modo intortam exprompſit, nonnihil deorſum magis deſcendens, [d] ſurculum deriuat, qui antrorſum repens, gingiuæ molarium dentium, ipſiſq; adeò dentibus ſoboles ſeriatim diſtribuit. Dein priuſquàm maior hæc tertij paris radix decliuis ducta, linguam contingat, [e] ramum poſteriori ex parte germinat utcunque inſignem, qui [f] muſculo in ore deliteſcenti, & maxillam inferiorem attollenti inſertus, inferioris maxillæ [g] foramen adit, hic ubi is muſculus ipſi inſeritur conſpicuum. Ramus ille in foramen delapſus, antrorſum fertur, ſuiq; lateris dentium inferioris maxillæ radicibus [h] ſingulas ferè ſoboles offert, quorum beneficio dentes inter cætera hominis oſſa, euidentiùs triſtantium occurſum ſentire, credimus. Neque uerò ramus hic uniuerſus in dentes abſumitur: imò non minima ipſius [i] portio per [k] foramen in anteriori maxillæ ſede inſculptum excidit, dextræ ſedi inferioris labri complures ſurculos deriuans. At [l] maior portio craſſioris tertij paris neruorum radicis, quando linguæ baſi committitur, cum alterius lateris neruo linguæ tunicam efformat, aptum ſaporibus dignoſcendis inſtrumentum. Deinde & exiguos

quoque

Tenuioris radicis ortus & ſeries.

Craſſioris radicis orgo, & diſtributionis ſeries.

a 1, 2 fi. K. 14, 15 fig. lib. 7. G.
b 1 fig. G, aut ad characteres 1, 2, 3.
c 1 figu. G.
d 1, 3 fig. c. 12 li. 1 G.
e fi. c. 14. li. 3 G, dein x. & 1, 2 fig. cap. 2 lib. 3 L.
f figura ca. 12 lib. 2.
a 1, 2 fi. M. 14 fi. li 7 I.
b 1, 2 fig L. 14 fig lib. 7 H.
c 1 figu. D.
d 1, 2 fi. K.
e 1, 3 fi. ca. 12 lib. 1. G.
f 2 fi. N. 4 muſ. ta. H.
g 1 fig. cap. 12 lib. 1 A.
h 3 muſc. ta. A, dein C.
i 2 figu. O. 4 muſ. ta. I.
K 1 fi. cap. 12 lib. 1 B.
l 3 muſcu. tab. H, F.
m 2 fig. P.
n 1 fig cap. 12 lib. 1 C.
o 19 fi. cap. 14 lib. 7 λ
p 2 fi. inferius P.
q 3 muſc. tab. K.
r 2 figu Q.
s 1, 2 fi. ca. 12 lib. 1 D.
t 4 muſcu. tab. Γ.
u 1, 2 fi. M.
x 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1 Q.
y 1, 2 fig Z.
z 2 fig. R.
a 1, 2 figu. b, c.
b 4 muſcu. tab Δ
c 3 muſcu. tab Γ, 4 ta. M.
d 2 figu. S.
e 2 figu. T.
f 6 muſcu. tab. D.
g 2 fig cap. 10 lib. 1 F.
h 2 fi. X, X.
i 2 fig V.
K 1 fi. ca. 10 libr. 1 & 5 muſ. tab. G.
l 2 fi. Y, Y.

quoque surculos penitiùs in linguæ substantiam dispensat. Horum enim,& tunicæ linguæ producendorũ gratia,tertium par potissimùm à rerum Opifice creatum arbitramur;atque vt [m] primum par uisui, [n] quintum uerò auditui subseruit, sic hoc tertium gustui famulari annuimus.

M 1,2 fi.G.
n 1,2 fi.a.

DE QVARTO PARI NERVORVM CEREBRI. Caput VII.

HOC [a] par crassiore tertij paris radice, nonnihil gracilius,duriusq; est. exoritur autem à dorsalis medullæ [b] principio,posteriùs paulo quàm tertium par: sed antrorsum modicè tensum, posteriori tertij paris sedi committitur, atque unà cum illo per [c] commune ipsis foramen ex capitis cauitate, seu cerebri sede,ad palatũ elabitur: quò simulatque peruenit, in surculos quosdam partitum,in palati degenerat [d] tunicam: quæ quum linguæ tunica aliquantulo sit durior, iure etiam quartum par posteriùs tertio pari originem ducere,ac proinde etiam palati tunicam sensũ hebetiore, quàm linguæ [e] tunicam,donari credimus.

a 1,2 fi Z gracilius q̃ M.14 fi. li. 7 K.
b 1 fi. inter D, E.
c 2,3 fi.ca. 12 li. 1 Q.
d 2 fig inferius Z.
e 2 fig. Γ.

QVINTI NERVORVM CEREBRI PARIS SERIES. Caput VIII.

QVINTVM [a] par nonnihil quarto crassius,ac ueluti pluribus enatum surculis,inuicem mox ab ortu connexis, principium ducit,ex media propemodum dorsalis medullæ sede, [b] eius partis,quæ à medullæ exortu, vsq; ad eam regionem pertinet, quà hæc à caluaria in vertebras labitur,ac dorsalis,spinalis ve medulla uerè nuncupatur. Hoc quintum par uniuersum per [c] foramen fertur impense tortuosum, & priuatim ipsi incisum,quousq; in cauitatem pertingat,auditus organo preparatam,in qua quintum par varie discinditur, & propagines quasdam membranæ modo [d] dilatatas,eius cauitatis sedibus offert, auditus organi non infimam partem constituens. Præter has uerò propagines,duos educit neruulos, seorsum singulos per proprium foramen elabentes. [e] Vnus quidẽ per [f] transuersum ducitur foramen, quod etiam admittit [g] venulam,in auditus organum excurrentem:atq; hic neruulus non procul ab egressu,tertij paris [h] ramo commiscetur, instar vitis capreoli inuoluto. [i] Alter verò neruulus per [k] foramen repit impense arctum,& insigniter quoque tortuosum,& immissam ipsi setã, aut plumbeum filum non admittẽs,ob idq; etiam Anatomicis cęcum appellatum. Neruulus iste transuersim supra [l] musculum ducitur, qui à iugali osse pronatus, inferiorem maxillã mouet: vbi verò ad anterius vsq; eius musculi latus antrorsum prorepsit, [m] dicto iam,& capreoli forma implexo tertij paris ramo, commiscetur, in genarum cutem, & musculos buccæ motuum autores digerendus. Atq; illi demum duo sunt neruuli,quos illi tertij paris ramo commisceri, superiùs dicebam. Porrò quemadmodum [n] iuxta præcipuã tertij paris radicem, alia quædam radix enascitur,tertio pari ascripta: simili etiam ratione iuxta quintũ neruorum par, interiùs paululum [o] alia exoritur radix, quinti paris radice multo gracilior, ac quodammodo durior. Hæc sursum versus priora sub cerebri basi aliquandiu protensa, duram cerebri membranam perforat:ac per [p] proprium foramen, sub secundi paris foramine exculptum, è caluaria procidens,in [q] temporalem musculum,illumq; digeritur,qui in ore delitescens,inferioris maxillæ ad superiora motus,vnà cum alijs,autor censetur,Hanc radicem cum sua coniuge liceret peculiaris coniugij locò censere. quo minus tamen aliorum Anatomicorum(qui eas radices prorsus ignorarunt)numerum perturbem, ipsas quinto pari ascribam:ad eum videlicet modum, quo minorem, tenuiorem ve tertij paris radicem tertio pari superiùs adnumeratam reliqui. Ad temporalem itaque musculum [r] quinq; neruorum pertingũt propagines: prima quidem à graciliori tertij paris radice,secunda à maiori radice,tertia autem,& quarta à quinti paris primario educuntur neruo:quinta autem is demum neruus est,quem iam quinto pari connumerebam. Neq; sanè frusta,atq; vt sors fert,tot neruorum soboles tẽporali musculo Natura videtur porrexisse: sciebat enim, hunc musculum pro sua mole omnium corporis musculorum ualidissimam functionem obiturum. Item quum haud ignoraret,quàm molles illi essent nerui, quos à cerebro eduxit,summa mehercule prouidentia illos,quantum licuit,ex ossium contactu,itinerisq; longitudine,voluit indurescere. Nulli enim non obuiũ est, quàm callidè surculum instar capreoli inuolutum, duriorem effecit, quòd is solus ossi minimo spacio contiguus sit:alios autem non innoluit, quòd longo interuallo ossibus attendantur. ipsorumq, nonnulli per tortuosos,& inuolutos ossium meatus etiam porrigantur.

a 11, 2 fig. a crassius quàm Z.9. 14 fi. lib 7 M. ac fi. c. 8 lib. 1 D.
b 1 fi. D,E.
c 3 fi. cap. 12 lib.1 a.
d 1, 2 fi.4. sed potius spectafi.c. 8 lib.1.
e 1,2. fi.b.
f 2 fi. cap. 12 lib. 1 V.
g fi. ca.14 lib.3 n.
h 2 fig.R.
i 1,2 fi. c.
K 2 fi. ca. 12 lib. 1 b.
l 4 muscu. tab. Δ.
m 2. fi. R.
n 1 fi. iuxta M enascitur L.
o 1, 2 fig. iuxta a oritur d. 14 fi. lib. 7 L.
p 3 fi. cap. 12 lib. 1 H. sub G.
q 6 musc. ta vnus A, alter D.
r 2 fi. Q R.b.c.d.

Neruus iuxta quinti paris radicem principium ducens.

Quot neruorum propagines tẽporali musculo offerantur.

DE SEXTO PARI NERVORVM CEREBRI. Caput IX.

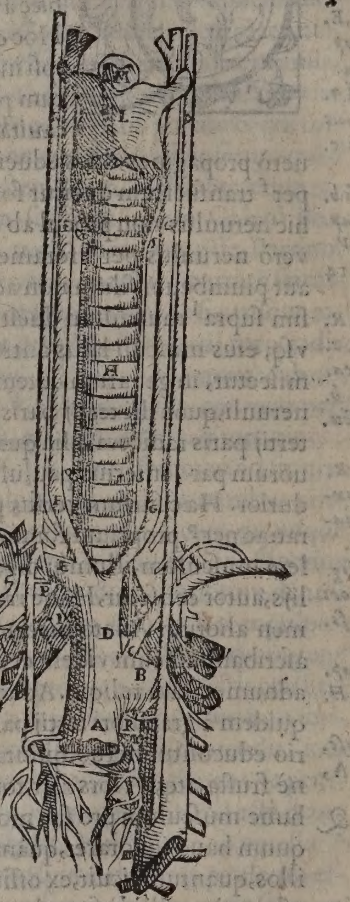
INTER cætera neruorum paria,in caluariæ cauitate principium ducentia,nullum ęquè sparsam ramorum edit sobolem, neque in tam multas, easdemque varias inseritur partes,atque [a] sextum cerebri neruorum coniugium, quod paulo inferius quàm quintum par,aliquot distinctis, & à se inuicem diremptis surculis, initium sumit,qui mutuò mox ab initio commissi,unum efformant neruum,qui per [b] foramen caluaria egreditur,quod [c] minorem arteriæ soporalis ramum, & grandiorem internæ iugularis venæ ramum, simul admittit. Neruus hic non procul ab egressu in musculos, posteriorem ceruicis sedem occupantes, [d] propaginem diffundit,numerosa vtcunque serie in soboles digestam: quarum præcipuæ [e] musculo exporriguntur, scapulam mouentium, secundo. Ipse autem sexti paris truncus, [f] soporariæ arteriæ, & internæ

a 1, 2 fi.e. 9 fi li.7 N. 14 fi. N.
b 2, 3 fig. c. 12 lib 1 c.
c fi.c.14 li. 3 I & C.
d 2 fig. f.
e 9 musc. tab. Γ.
f vlt. fi. li. 3 K & δ.

jugulari, ac [g] septimo pari cohærens, & simul cum ipsis membranæ interuentu connexus, ad laryngis vsq; latera protenditur, inibi portionem à septimo pari [h] assumens, illaq; se adaugēs. Deinde sextum par, quum hanc asciuit portionem, laryngis musculis [i] ramulos transuersim exhibet. Sunt autem illi musculi, [k] duo primæ laryngis cartilagini duntaxat proprij, qui ex stomacho, gulæ ve posteriori sede pronati, eius cartilaginis lateribus inseruntur. deinde [l] duo, tertiæ cartilaginis basim occupantes, & [m] duo primam cartilaginem secundæ committentium. Hinc verò sextum par, soporali arteria, & interna iugulari [n] concomitatum, ad thoracis vsque elatiorē descendit sedem, ac mox [o] insignem utcunque propaginem ad primæ thoracis vertebræ latus deriuat, quæ sub membrana costas succingente, secundùm costarum radices prorepens, à [p] neruis in costarum interualla ex dorsali medulla porrectis, [q] surculos quosdam assumit. Quum verò hæc propago, eiusmodi adaucta surculis. septum transuersum prætergressa [r] est, in organa, nutritioni subseruientia, vti mox audies, dispensatur. Præter hanc propaginem, sexti paris neruus iuxta superiorem thoracis sedem [s] ramulos [t] musculo offert, à pectoris osse, & clauicula ad mamillarem capitis processum deducto, & capitis motibus subseruienti. deinde & [u] musculo, qui hinc à pectore ad os υ referens accedit. præterea & [x] illi, qui hinc ad infimam cartilaginis primæ laryngis sedem perfertur. Huiusmodi sanè vtrorumque sexti paris neruorum, priusquam thoracis cauitatem penitiùs subeant, occurrit series. Quæ autem adhuc enarranda superest, mox atque huic figuram contextui interiecero, describetur.

g 2 fig. y. h 2 fig. o. i 2 fig. g. K 2, 3 fi. ca. 21 lib. 2 I. l 7, 8 fi. ca. 21. lib. 2 V. m 4 fi eiusdem ca. N. n vt in vlt. fi li. 3 i, K, & o 2 fig. b. p Spectatur 2 fi. c. 11. vbi surculi x. notantur. q 2 fig. i, i. r ad q sub Δ 7 mus. tab. s 2 fi. K, K. t 4 muscu. tab. Θ. u 4 tab. S. x 5 tab. P.

QVAMVIS nuda septem neruorum cerebri parium delineatio, ad finē primi Capitis posita, oēm sexti paris seriem ostendat, atque ita pariter neruos recurrentes exprimat, non abs re me facturum arbitror, si peculiarem eorum tabulam, vnà cum arteriæ magnæ, & asperæ partibus, quantum s. ad ipsorum seriei ostensionem attinet, hic contextui Capitis interiecero, quum horum neruorum adeò frequens medicis sit mentio, & intuitus pariter, ob summum Naturæ miraculum, nulli non sit longè iucundissimus.

A *Arteriæ magnæ ex sinistro cordis ventriculo exortus, vbi hæc duas coronales promit arterias.*

B *Arteriæ magnæ truncus, deorsum ad spinam reflexus.*

C *Arteriæ magnæ ramus, obliquè sursum ad primam sinistri lateris costam tēdens, ac in sinistrum postea brachium excurrens.*

D *Arteriæ magnæ portio, iugulum petens.*

E *Arteria transuersim in dextrum brachium procedens. Quas verò hæc, & illa quam D insigniuimus, soboles diffundant, ex nuda arteriæ magnæ figura, decimo Capiti tertij libri subiuncta, petas licebit.*

F, F *Soporalis dextri lateris arteria.*

G. G *Sinistra soporalis arteria.*

H *Asperæ arteriæ caudex.*

I, K *Duo asperæ arteriæ trunci, in quos hæc primùm ad pulmones finditur.*

L *Larynx, asperæ ve arteriæ caput.*

M *Glandula, laryngis radici ad latus vtrinque connata.*

N *Dexter sexti neruorum cerebri paris caudex.*

O *Sinister sexti paris caudex.*

P *Dextri nerui ramuli, ad arteriam, quæ dextræ exporrigitur axillæ, reuoluti, & in vnum coeuntes neruum, qui interdum vnico constat ramulo.*

Q, Q *Dexter neruus recurrens.*

R *Sinistri sexti paris caudicis surculi, qui ad arteriæ magnæ truncum, versus inferiora corporis deductum, reflectuntur.*

S, S *Sinister neruus recurrens. Reliquæ verò sexti paris neruorum propagines, hic passim detruncatæ, in nuda cerebri neruorum tabula spectandæ sunt.*

Dexter neruus recurrens.

Quum itaque dexter sexti paris neruus, thoracis cauitatem ingreditur, ac inter arterias, & venas in iugulo repit, ab interiori ipsius latere [a] modò tres, [b] modò duos inuicē succedentes diffundit ramulos, [c] reuersiuum dextri lateris neruum constituentes. Ramuli enim isti ad [d] arteriam, quæ in dextram alam exporrigitur, veluti ad troclei rotulam reuoluti, simul coeunt, neruumque vnum efformant, ad dextrum asperæ arteriæ latus sursum excurrentem. mox namque ex illis ramulis (quorum loco interdum simplex visitur) vnus conflatur neruus, qui dextrum asperæ arteriæ latus petit: & membrenæ interuentu ipsi adnexus, ad dextrum vsque laryngis latus properat, [e] glandulæ incumbens, quę alijs glandulis neque colore, neq; substantia respondens: laryngis radici hic in dextro latere (vti in sinistro altera) connascitur. Ilico autem atque neruus laryngem contingit, in plures partitur soboles, in sui lateris musculos digerendas. Qui verò illi sint, posteaquàm sinistrum recurrentem neruum sermone ad laryngem deduxero, subiungam. [f] Sinister itaque sexti paris neruus, iam thoracis cauitatem ingressus, [g] arterię in sinistrum brachium propagandæ ramulos, qui sursum reflecterentur, exporrigere nequit; quod ea obliquè sursum, non autem dextræ arteriæ modo, transuersim, in alam contendat. Haud quaquam enim æquè tuta ad obliquum, atque ad transuersum, chordæ alicuius reflexus perficitur: imò hæc, si ad obliquum baculum

Sinister recurrens.

a P. & 2 fig. l. b 6 fi. li. 6 b. c Q. Q 2 fi. m. d E. fi. c. 12 lib. 3 Y. e M. & 6 mus. tab. L. f O. fig. 6 li. 6 d. g C. fi. c. 12 lib. 3 D.

reuoluitur,

reuoluitur, sensim sursum conscendit, eandem reflexus sedem nunquam seruans, ac proinde sinister neruus tantisper versus cordis basim descendit, quousque, extra cordis inuolucrum, arteriæ magnæ contingat [h] truncum, ad spinam deorsum explicatum. Atque hic mox [i] tres, aut etiam [k] pauciores a neruo educuntur surculi, qui ad arteriæ truncum, quà is ad spinam deflectitur, reuoluti, inuicem vniuntur, [l] sinistrumq; recurrentem neruum constituunt: qui sursum properans, membranæ beneficio, asperę arteriæ sinistro lateri adnectitur: ac cum primùm laryngem contingit, non minus quàm dexter neruus, in ramos deriuatur qui omnes in sui lateris musculos, deorsum capita habentes, cessant. Sunt autem hi, si vtriusque lateris musculos iunxeris, [m] quatuor, secundæ cartilagini tertiam nectentes, quorum beneficio tertia cartilago retrorsum, atque in latera ducitur, & laryngis [n] lingula adaperitur. Præterea [o] duo tertiam cartilaginem primæ iungentes, qui laryngis rimulam, seu lingulam claudunt: ac soli propemodum tũc expirationi obstant quum egerentes, vi spiritum retinemus, ac interim quantum possumus, cęteris muscolis expirationem molimur. His, præter alios nonnullos, accedunt linguæ [p] musculi, ab ossis υ referentis medio, vt linguam moueant, pronati. Quum itaque præsentes musculi inferiùs sua sortiuntur capita, atque mouendũ corpus deorsum attracturi erant, necessum esse credimus, animalẽ spiritum ab inferioribus partibus sursum quodammodo ipsis deduci. Quod quanta industria immensus corporis nostri Opifex in horum neruorum (qui Græcis παλινδρομοῦντες vocantur) conuolutione molitus fuerit, etsi ex ipsa dissectione, & succincta hac neruorũ distributionis narratione dignoscere possis: nihilominus Galenum, qui os neruorum inflexus omnium primùm a se inuentos asserit, adeundũ hortor, vbi in septimo de Partium usu, veros Deo celebrat hymnos, magisq; attentam requirit mentem, quàm si Eleusinia, & Samothracia, vel aliam quamcunque celebrationẽ diuinam, æquis auribus astans intentusq; ijs, quæ fiunt, dicunturq; a sacerdotibus, audias. Iure enim Galenus sibi persuadet, celebrationem inibi traditam, his nulla parte inferiorem esse, neq; minus ostendere incredibilem sapientiam, virtutemq; omnium conditoris Dei.

Reuersiui nerui cur facti credantur.

Portò sexti paris nerui, postquàm reuersiuos exprompsere, ac iam cordis basim spectãt, ramulos notatu dignæ crassitudinis [q] in pulmonis tunicã, [r] & membraneum cordis inuolucrum dispergunt. Item a ramulis sinistrãm cordis inuolucri sedẽ implicantibus, atque a sinistro sexti paris neruo depromptis, [s] surculus quidã cordis inuolucrũ inibi permeat, vbi id sinistro lateri [t] arterialis uenæ unitur. Atq; hic surculus oppidò quàm tenuis, & non nisi accuratissimè sectionem administrãti obuius, ipsi arteriali venæ adnascitur: & ad sinistrũ ipsius latus, versus posteriora tamen magis, exporrectus, in cordis basim fertur, inibi mox in soboles, capillorũ modo gracillimas, cõsumptus, ac cordis basis superficiei vix proprius. Quod nũc ex neruis sexti paris [u] reliquũ est, deorsum ad stomachum defertur: ac dexter quidem dextro ipsius attẽditur lateri, sinister autem sinistro. Mox verò atq; nerui stomacho, mẽbranæ interuẽtu, laxè adnectũtur, singuli in binos partiũtur ramos adeò obliquè secũdum stomachum conuoluto, vt dextri nerui rami sinistrã ipsius sedẽ in progressu obtineant, sinistri autem rami dextrãm sedẽ amplexentur. Atq; ita quatuor præsentes rami septũ transuersum vnà cũ [x] stomacho permeãt, nullos prorsus in transgressu septo surculos offerẽtes. verùm sparsa admodũ serie superius ventriculi os [y] ambiunt ramos in priora, & posteriora corporis uentriculi spargentes. Ab ijs ramis, qui dextru m huius orificij latus implicant, [z] propago utcunque insignis depromitur, quę per uentriculi superiora secundùm ipsius latitudinem ad inferius uentriculi orificium accedẽs, in progressu anteriori, posterioriq; uentriculi sedibus soboles quidam diffundit. Quum uerò illa propago inferius ortificium superauit, uenæ portæ instrata, in iecoris cauum [a] propter, ibidem in iecoris tunicam absumenda. Dextri nerui sexti paris [b] ramus, quem ante recurrentium neruorum principia, costarum radicibus sub tunica costas succingente exporrigi, aliorumq, neruorum per earundem interualla excurrentium [c] congressũ, augeri docuimus, simulatque septum transuersũm unà cum [d] grandi arteria prætergressus est, propagines diffundere incipit: ac [e] primam quidem inferiori membranæ omenti offert, trãsuersim iecoris cauum adeuntem. Hæc in ipso ductu inferiori membranæ omenti [f] ramum exhibet, qui deorsum tensus, & in surculos dissectus, tum ipsi membranę omenti in dextra parte implicatur, tum etiam colo intestino, ubi id huic membranæ, tanquam ad mesenterium, committitur. Deinde [g] alius ramus ab illa propagine duodeno intestino, & ieiuni initio deducitur, adeò gracilis, ut interdum conspici nequeat. Post hunc alius longè [h] crassior superiori membranæ omenti depromitur, qui dextram sedem fundi uentriculi perreptans, multas soboles uentriculo, & ipsi omento communicat. Quod autem primæ illius propaginis adhuc [i] superest, iecoris cauo, & billis uesiculæ surculos præbet. Secundam uerò [k] propaginẽ sexti paris ramus, dextri lateris costarum radicibus attensus in dextrum renem, & [l] pinguem membranam ipsi obductam digerit. [m] Tertiam porrò dictis iam grandiorem diffundit ad dextram mesenterij sedem, & in intestina mesenterio hic cõnata spargendam. Quod autem eius rami [n] reliquum est, subinde in vesicam, & in mulieribus in vteri fundum dextra ex parte nonnihil cessat: vesica enim, & vterus suos quoq; neruos à dorsalli medulla, in sacro osse deducta, mutuãtur. Ad eũdem ferè modum sinistri sexti paris nerui ramus, costarum exporrectus radicibus, digeritur. [o] Propaginem enim inferioti membranę omenti largitur, transuersim in lienis cauum porrectam: quæ in progressu, antequàm lienem contingat, [p] duos diffundit surculos in humiliorem omenti membranam, & colum intestinum, quà ventriculo hic attenditur, dispersos. Deinde [q] aliam sobolem emittit, illis surculis crassiorem, quæ sinistram fundi ventriculi sedem perreptans, uentriculos, ipsiq; superiori membranæ omenti (qua etiam soboles ipsa suffulcitur) per multa germina deriuat. Modo quoque a [r] propaginibus, lienis cauo se inferentibus, [s] exiles ramuli ad sinistrũ ventriculi latus accedunt, illis cõcomitati venis, ac arterijs, quas a lienem petẽtibus vasis huc reflecti, antea diximus. [t] Secundam propaginem ramus ille sinistris exporrectus costis, sui lateris mesenterio, ipsiq; commissis

Reliqua sexti paris in thoracis amplitudine series.

Sexti paris series in nutritionis organa.

h B. fi. ca. 12 lib. 3 i. — i R. 2 fi. o. — K 6 fi. lib. 6 c. — l S, S. 2 fi. p. 6 fig. lib. 6 g. g. — m fi. 7 ca. 21 lib. 2 P, R. — n in fi. 11. 12. 13 ca. 21 lib. 2. — o 8, 9 fig. eiusdem c. a, b. — p 1, 2 fig. cap 19 lib 2 D, D. — q 2 fig. q. — r 2 fig r. — s 6 fi. lib. 6 b. — t eiusdem fi l. — u 2 fig. s. & 14, 15 fi. lib. 5 T, V. — x 7 musc. tab. r. — y 1 fig. t. — z 2 fi. u. et 15 fi. lib. 5 X. — a 2 fi. x. et 12 fig. li. 5 T. et 15 fi. Y. — b 2 fig. h. — c 2 fig. ti. — d 7 musc. tab. q. — e 1 fig. y. Deinspecta seriati 3 et 4 fi li. 5 ubi cum uena et arteria horũ neruorũ occurrit series. — f 2 fi. z. — g 2 fig. α. — h 2 fig. β. — i 2 fig. *. & f fig. 13 lib. 5. — K 2 fig. γ. — l 20 fi. li. 5 T. — m 2 fi. δ. — n 2 fig. ι. — o 2 fi. ξ. et huius ppaginis ferè petes ex 3, 4 et 14, 15 fig. lib. 5. — p 2 fi. θ. ι. — q 2 fig. †. — r 1 fig. λ. — s 15 fi. l. 5 g, g. — t 2 fig. κ.

sis intestinis offert, & post hanc[u] tertiam sinistro reni exhibet, ac demum ipsius[x] reliquo sinistram vesicæ, ac fundi vteri sedem interdum amplectitur. A propaginibus in mesenterium sparsis interdum cum[y] seminalibus venis, & arterijs surculos ad testes vsque deductos, me animaduertisse arbitror. Huiusmodi itaque sexti paris neruorum cerebri est series.

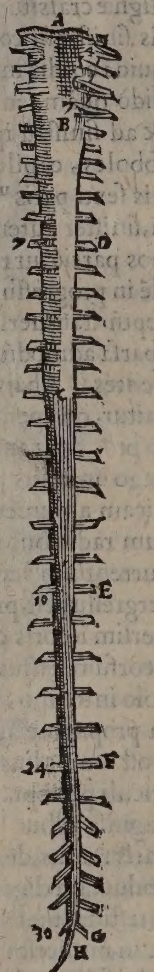
u λ. *x* μ. *y* 22, 23 *fi. li.* 5 κ, ς, α, γ.

DE SEPTIMO PARI NERVORVM CEREBRI. Caput X.

NERVORVM cerebri[a] septimum ac vltimum par, vti cæteris paribus, durius est, sic quoque ex duriori enascitur principio: incipit enim aliquot inuicem distantibus surculis à dorsalli medulla, [b] vbi modò caluariam est egressura. Hinc in anteriora modicè tensum, & ipsius surculis in vnum coeuntibus, per[c] foramen procidit, sibi priuatim exculptum. Simulatque verò septimum id par è caluaria lapsum est, [d] sexto cohæret pari, & [e] propagines aliquot dispensat[f] musculis, qui à processibus stylum imitantibus principium ducunt: ex quorum numero est alter tertij paris musculorum, ossi υ referenti peculiarium, isq;, qui inferiorem maxillam deorsum trahit, & alius linguę proprius. Septimum par hinc ad linguæ vsque radicem descendens, in plures diducitur[g] soboles; quæ in linguæ musculos, & ossis υ referentis, & in omnes laryngis musculos, superiori Capite non enumeratos, implicantur, eorumq; musculorum motibus præsunt. Verùm præter illas soboles, septimum par non minimam ipsius portionem sexto pari neruorum cerebri, iuxta linguæ radicem, inibi[h] offert, sextum par illa portione ad augens.

a 1, 2. *fi.* ν. & 9, 14, *f. lib.* 7 Ο
b 1, 2 *fi.* E.
c 3 *fi. cap.* 12 *li.* 1 *d.*
d 1, 2 *fi.* ε.
e 2 *fig.* ζ.
f 4. *muscu. tabu* Q & 5 *tab.* H, I. & 1, 2 *fig. cap.* 19 *li.* 2 F.
g 2 *fig.* ω.
h 2 *fig.* ο.

PRIMA TRIVM FIGVRARVM, QVAE SVBSEQVENTIBVS capitibus communes habentur.

PRÆSENS figura duabus modò consequentibus figuris, quæ neruorum à dorsali medulla prodeuntium nudam seriem ostendunt, potissimùm subseruit. Hac namque sola dorsalis medulla, ab ea sede, qua è cerebri basi principium sumit, ad extremum ipsius vsque finem, ex humiliori sacri ossis sede procidentem, delineatur.

A *Dorsalis medullæ initium, è cerebri basi pronatum.*

B *Hac regione dorsalis medulla, caluariæ amplitudinem egrediens, primam ceruicis subit vertebrā: adeò, vt ipsius pars, adhuc in caluaria consistens, ac quinque quodammodo neruorum cerebri posteriora educens paria, ab A ad B metiatur.*

C *Hac sede dorsalis medulla non amplius simplex, ac velut solida, deorsum ducitur: verùm imaginem refert multorum funiculorum, qui simul commissi, rectà tenduntur.*

3, 4, 5, 6, 7 *His characteribus neruorum radices notantur, à dorsalli medulla, priusquam è caluaria labatur, prodeuntium. Sunt autem radices hæ eorum cerebri parium, quæ singulis characteribus indicantur. Numeri autem in dextro figuræ latere repositi, triginta neruorum indicant paria, quæ à dorsali medulla, in dorsi ossibus iam consistente, producuntur, vti in characterum adhuc reliquorum indice modò explicabimus.*

D, 7 *Inibi vbi dorsalis medulla, iam dorsi ossa subiens, primum ipsius neruorum par educit, B conspicitur, quod cum D in sinistro latere, & charactere 7 in dextro, interuallum dorsalis medullę denotat, ceruicis vertebris comprehensium, septemq; ex illis proferens paria.*

E, 19 *Duodecimo pari neruorum, quos dorsalis medulla in thoracis vertebris contenta profert, E, & 19 adhibentur. atque ita etiam media inter D, & E, aut 7, & 19 consistentia vndecim paria, citra characterum operam sunt obuia.*

F, 24 *Quinto pari eorum neruorum, quos dorsalis medulla, lumborum vertebris complexa, emittit, F & 24 accommodauimus. adeò, vt inter E, & F, aut inter 19, & 24, etiam reliqua quatuor occurrant paria, lumborum vertebris ascripta.*

G, 30 *Sexto pari neruorum, a dorsali medulla in osse sacro reposita prodeuntium, G, & 30 accommodauimus, ita ostensuri sex neruorum paria, & dorsalis medullæ partem, ad sacrum os relatam.*

H *Dorsalis medullæ extremum, quod inconiugatum ab ossis sacri fine procidit.*

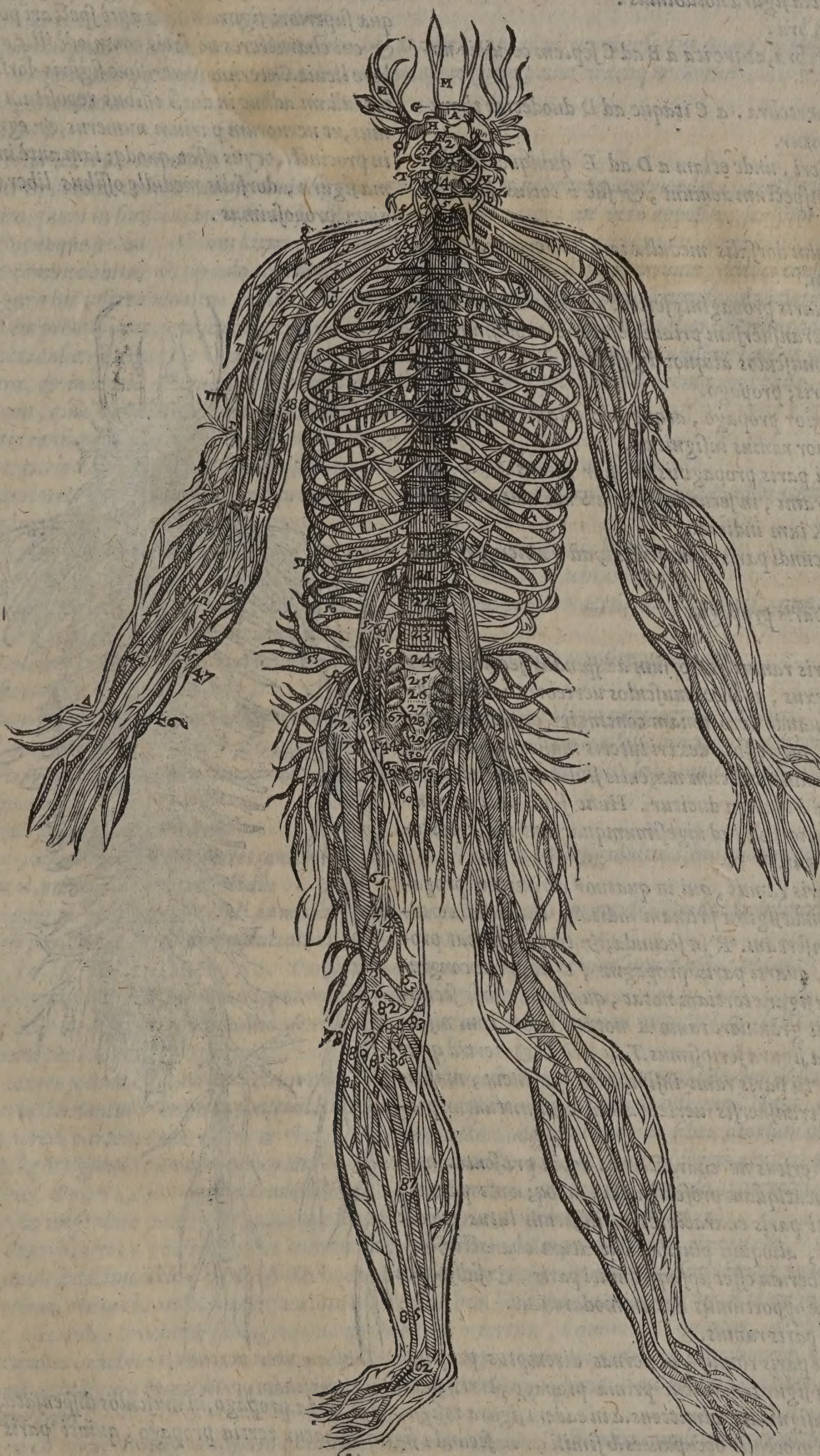
CHARACTERVM SECVNDAE, ET TERTIAE FIGVRARVM, quibus Dorsallis medullæ neruorum series exprimitur, Index.

QVANDOQVIDEM hic characterum Index ad duas nunc subsequentes pertinet figuras, quæ multos characteres vna habent communes, & dein plerosque seorsim proprios, non innoportunè has notas 2, 3 characteribus pro ipsorum ratione subscribam. & licet numeri characteres in figuris passim quoque sint obuij, notis tamen illis modò subiungendis parum obscuritatis accessurum arbitror.

A 2, 3 *Dorsalis medullæ sedes, qua primùm ea vertebras ingreditur.*
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. 2 *Septem ceruicis vertebræ.*
8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19. 2 *Duodecim thoracis vertebræ.*
20, 21, 22, 23, 24. 2 *Quinque lumborum vertebræ.*
25, 26, 27, 28, 29, 30. 2 *Sex sacri ossis ossa. Os autem quod coccyx nobis in homine dicitur, hic non appinximus, quia dor-*

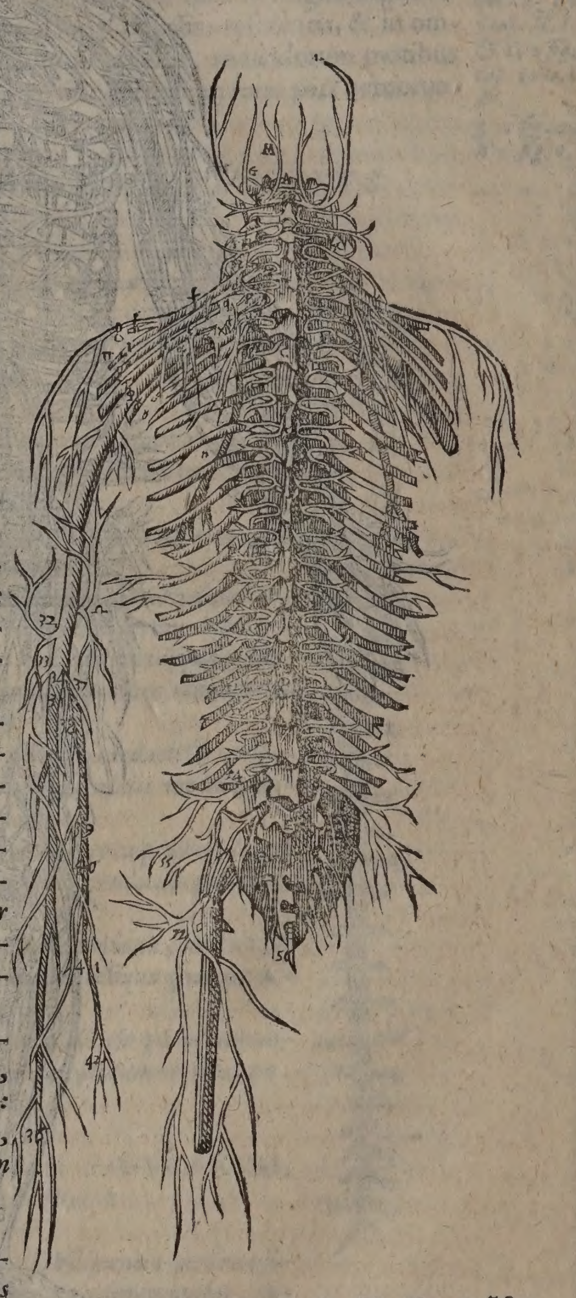
salem

TRIGINTA PARIVM NERVORVM, QVÆ A DORSALI MEDVLLA, *dorsi ossibus contenta, originem ducunt, nuda delineatio, quę trium subsequentibus Capitibus communium figurarum secunda numeratur.*

salem medullam nõ continet, nullusq; neruus ab ipso elabitur. Cæterùm numeri characteribus, quibus iam dorsi ossa insigniuimus, etiam dorsalis medullæ neruorum paria indicabimus, quæ ad elatiorem sedem eius spectant ossis, cui numerus inscribitur. Priusquam tamen neruorum seriem nunc explicabimus, dorsi ossa in tertia figura notabimus.

TERTIA TRIVM FIGVRARVM *subsequentibus capitibus communium, quæ ossium dorsi contextum posteriori facie ita commonstrat, atque modò præcedens eundem anteriori facie oculis subijcit. Dein uniuersa dorsalis medullæ neruorum series hac figura depingitur, quæ superiori figura minus aptè spectari potest, & cui characteres nõ satis commodè illic ascribere licuit. Cæterùm in utrisque figuris dorsalem medullam adhuc in dorsi ossibus repositam finximus, ut neruorum parium numerus, & egressus in procinctu ocyus esset, quodq; iam antè in prima figura, dorsalis medullę ossibus liberæ effigiem proposuimus.*

B 2 *Prima ceruicis uertebra.*

C 3 *Prima thoracis uertebra, atque ita a B ad C septem ceruicis notantur uertebræ.*

D 3 *Prima lumborum uertebra. a C itaque ad D duodecim thoracis vertebræ indicantur.*

E 3 *Principium ossis sacri. unde etiam a D ad E quinque lumborum uertebræ in conspectum ueniunt, & sub F totius sacri ossis posterior sedes.*

F 3 *Primi paris neruorum dorsalis medullæ iam in vertebris positæ posterior propago.*

G 2,3 *Posterioris primis paris propaginis series. notatur autem præcipuè ramus ipsius, transuersum primæ uertebræ processum accedens. & inibi in musculos aliquot digestus.*

H 2 *Anterior primi paris; propago.*

I 3 *Secundi paris posterior propago, atque hoc etiam charactere eius propaginis minor ramus insignitur.*

K 3 *Posterioris secundi paris propaginis crassior ramus.*

L 3 *Coitus tertij paris rami, in secunda figura S notandi, cum secundi paris ramo, K iam indicato.*

M, M 2,3 *Crassioris secundi paris rami series, ad verticis, & occipitij cutem.*

N 2 *Anterior secundi paris propago.*

3,2 *Tertium par.*

O 2,3 *Posterior tertij paris ramus, retrorsum ad spinam secundæ ceruicis uertebræ reflexus, ac inter musculos uertebris hac sede adnatos latitans. Quando uerò spinam contingit, extrorsum fertur, per mutuum congressum dextri lateris musculorum ceruicis posteriora occupantium, cum musculis sinistri lateris: atque hinc rursus obliquè in latera ducitur. Hunc sanè ductum omnium parium a tertio hoc, ad uigesimumquartum usque posteriores rami imitantur.*

P 2 *Anterior tertij paris ramus, qui in quatuor dirimitur propagines. ac*

Q, R, S. T. *Q in secunda figura primam indicat, musculis ceruicem flectentibus insertam. R in secunda, & tertia indicat propaginem, quæ cum quarti paris propagine, Y notanda congreditur. S in secunda figura tertiam notat, quæ posterioris secundi paris propaginis grandiori ramo K notato inibi commiscetur, ubi L in tertia figura scripsimus. T in secũda & tertiã quartam anterioris tertij paris rami insinuat propaginem, musculis insertam, qui transuersis uertebrarum committuntur processibus.*

4,2 *Quartum par. Veritus ne characterum copia præsentes neruorum tabulas, neutiquam profectò casu, ludoq; a me partas, obliteraret, quarti paris characteres in sinistrum latus reieci: ut dextrum latus, alioquin pluribus oneratum characteribus, hac saltem sede liberum esset, ipsæq; quinti paris, & subsequentium parium notæ opportuniùs ac commodarentur.*

V, 2,3 *Posterior quarti paris ramus.*

X, 2,3 *Anterior quarti paris ramus, in ternas diremptus propagines.*

Y. a.b. *Y in secunda figura indicatur prima propago, tertij paris propaginem R insignitam admittens. a in eadem figura insignitur secunda propago, in musculos dispensata, trãsuersos uertebrarum processus occupantes. b similiter in secunda figura notatur tertia propago, quinti paris portionem, e indicandam, ad septi transuersi nerui constitutionem accedens.*

5,2 *Quintum par.*

c, 2,3 *Quinti paris posterior ramus.*

d, 2,3 *Quinti paris anterior ramus, ab ipsius interno latere ramulum musculis ceruicem flectentibus exporrigens, qui inter d, & characterem 6 in secunda figura est conspicuus.*

Propago

e 2 Propago anterioris quinti paris rami, maximam constituens septimi transuersi nerui portionem.

f 2,3 Anterioris quinti paris rami propago, quæ inter musculos occultata, ad summum perreptat humerum. Characteres

7,7 in tertia figura hoc modo 7,7 conspicui, huius propaginis soboles notant, musculis scapulam attollẽtibus oblatas.

g 2,3 Propaginis f notatæ ramus, in cutem exporrectus, quę summum integit humerum, & musculum, quo brachium attollitur.

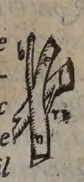
h 2,3 Propaginis f notatę ramus, musculi brachium attollentis parti insertus, quę a clauicula: & summo humero, quà is claviculæ articulatur, principium ducit.

i 2,3 Propaginis, quã f insigniuimus, ramus, brachiũ attollentis musculi parti insertus, quæ a scapulæ spina exorditur: soboles autem rami i notati, quę in brachij cutem exporrigitur, cum brachij neruorum notis π in secunda, & tertia figura indicabitur.

6.2 Sextum par.

K,3 Posterior sexti paris ramus.

l, m Nescio qua incuria l, & m in secunda figura omiserim: num scilicet in apponendis characteribus eos præterierim, quum in sinistro latere fortassis illos adhibitos arbitrarer: an verò appositos sculptor non expenderit. Vtcunque sit, ad sinistrum latus e, tuo marte adscribes l, vt sexti paris anteriorem indices ramum. m verò accommodabitur illi surculo, quem a sexto pari versus n, hoc est, septi neruum, deduci conspicis: Atque id figura hic inserta monitus, multo præstiteris facilius, quàm ego, delineationem fortè vitiaturus, & nihil interim promoturus, iam sculta, ac prælo subijcienda tabula, l & m cæteris characteribus adijcere possem.

n, n 2,3 Septi transuersi neruus, ex tribus surculis b, c, & m conflatus. Quod verò vtriusque lateris neruus, & in secunda figura, & in tertia obliquo ductu incedat, hinc fit, quòd interseptentes thoracem membranæ, propter cordis inuolucrum, quod inibi amplexantur, hac sedem extuberant.

o, o 2 Septi transuersi nerui in ipsum septum series.

p 3 Sexti paris ramus, cauam scapulæ sedem petens, & varijs oblatus musculis.

q 2,3 Anterioris sexti paris rami cum proximorum parium ramis implexus, portioque, ad brachium accedens.

7.2 Septimum par.

r 3 Posterior septimi paris ramus, similiter atque alij huius sedis rami, sparsus.

s 2 Congressus septimi paris cum proximis paribus, qui neruos in brachium deducit.

t, t, t 3 Propagines sunt septimi paris, seu potius nerui brachium petentis tertij, ac τ notandi, quæ in huius sedis musculos scapulam, & brachium mouentes accedunt:

8.2 Octauum par, seu parium dorsalis medullę in thoracis vertebris repositę, primum.

u 3 Posterior octaui paris ramus.

x 2,3 Octaui paris congressus cum septimo pari, a quo in brachium aliqui exporriguntur nerui.

y 2 Octaui paris propago, per superiorem primæ costæ sedem ad pectoris vsque summum prorepens.

α, α 3 Surculi octaui paris, seu potius quarti brachium adeuntis nerui, in huius sedis musculos diffusi.

9.2 Nonum par.

β 3 Posterior noni paris ramus.

δ 2 Ne y vicinum ipsi y offenderet, anteriorem noni paris ramum δ insigniuimus, hic quoque notantes eius rami propaginem, primæ costæ exporrectam.

ζ 2 Propaginis δ insignitæ surculi, in musculos thoraci, hic instratos, protensi. Verum huiusmodi surculi in subsequentibus paribus exprimentur dilucidiùs.

10, 11, 12 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20. Paria neruorum a nono pari ad uigesimum usque notantur, quibus eadem penè propaginum, & potissimùm ad costarum interualla est series.

η, η 2 Surculi intercostalium neruorum, sexti paris neruorum cerebri ramum augentes, qui sub tunica costas succingente harum radicibus exporrigitur.

θ, θ, θ 2 In dextro secundæ figuræ latere rami notãtur, ab intercostalibus neruis in musculos uaria serie excurrẽtes, qui thoraci insternuntur. Verùm in sinistro latere paulo expreßiùs eiusmodi ramos insigniui. Nam ι & ι ramos indicant, in elatiorem partem exporrectos musculi, brachium pectori adducentis, cuius fibræ deorsum obliquè, vt & præsentes

ι, ι rami, porriguntur. κ verò, & κ rami indicantur in humiliorem eius musculi sedem excurrentes, ac obliquè sursum

κ, κ reflexi. Porrò λ, & λ rami ostenduntur, obliquè descendenti abdominis musculo exporrecti. μ, & μ rami insinuan-

λ, λ tur, in musculum propagati, cuius ope brachium versus dorsi humiliora ducitur.

μ, μ

ν 2 In dextro latere ν ponitur, indicaturum nerui sobolem papillæ quodammodo elargitam.

ο, ο 2 Ramuli a decimooctauo pari, & decimonono, accedentes ad principium musculi femur mouentium sexti.

π, π 2,3 Primus neruus brachium accedens, qui in externæ brachij sedis cutem digeritur. Verum in secunda, & tertia figuris, ρ secundus brachium subingrediens neruus erit, τ tertius, φ quartus, * quintus, ς sextus.

ρ 2,3 Secundus brachium petens neruus, quem Galeni autoritati nimium addictus, graciliorem, quàm oportuit expreßi, secus ac in figura huius libri calci addita, quam tunc delineaui, quùm meis oculis plus fidei, quàm Galeni libris tribuere cœpi.

ς, ς 2 Secundi nerui propagines, quæ capitibus anterioris cubitum flectentium musculi digeruntur.

τ 2,3 Tertius brachium accedens neruus. Quòd verò secundus, & tertius neruus paulo magis, quàm natura se habent, in brachij exteriora delineati sint, in hoc factum putato, vt nerui inuicem in pictura magis, quàm natura distantes, omnia adamussim oculis subijciant.

υ 2 Tertij nerui propago, in brachij cutem aliquousque excidens, inter musculum pectori brachium adducentem, & eum, qui brachium sursum ducit.

φ 2 *Tertij nerui ramulus, capiti oblatus muſculi, cubitum flectentium poſterioris.*

χ 2 *Tertij nerui propago, in cutem anterioris brachij ſedis diffuſa.*

ψ 2 *Hic congreſſus tertij nerui portionis cum ſecundo notatur. uerùm iam ſępius obſeruauimus, tertium neruum a ſecũdo augeri: uti in figura etiam pinxi, huius libri calci adhibita.*

ω 2 *Secundus neruus poſt congreßum ſuæ portionis cum tertio neruo, deorſum prorepens.*

Γ 2 *Secundi nerui ſurculus, capiti exporrectus longi, & radium in pronum ducentis muſculi.*

Δ,Δ 2 *Nerui ſecundi ramus, ſecundùm radium ad brachiale uſque properans, ac externam primi pollicis internodij ſedem ſub cute inibi aſcendens, ubi humilius Δ reponitur.*

Θ 2 *Nerui ſecundi ramus, iam dicto craſſior, qui mox in duas propagines diuiditur.*

Λ 2 *Rami quem Θ inſigniui elatior propago, ſub cute ſecundùm internum latus repens longi, et radium in pronum ducentis muſculi.*

Ξ 2 *Rami Θ inſigniti inferior propago, iam Π, & Σ notanda.*

Π,Σ 2 *Inferioris illius propaginis Ξ notatæ duo pręcipui rami, ſecundùm internam cubiti ſedem ad uolam uſque frequẽter exporrecti, quemadmodum & in dextra delineatum eſt manu.*

Φ 2,3 *Quartus brachium ſubiens neruus. Huius nerui propagines, etiãſi accuratè in ſecunda, & tertia delineatæ ſint figura, tertiæ tamen duntaxat characteres adhibiturus ſum, ne ſecunda plus ſatis hic obfuſcetur.*

Ψ 3 *Quarti nerui propagines, muſculis cubitum extendentibus, diffuſæ.*

Ω 3 *Quarti nerui ramus, in cutem poſterioris brachij, & cubiti articuli ſedis exporrectus.*

32.3 *Quarti nerui propago, cutem accedens humiliori ſedi externi lateris brachij obductam.*

33.3 *Quarti nerui ſoboles, in exterioris cubiti regionis cutem, ad brachiale uſque protenſa.*

34.3 *Diuiſio quarti nerui, quà iam externa humeri tuberi inſidet.*

35.3 *Elatior dictæ modò diuiſionis ramus.*

36.3 *Elatioris rami 35 notati, in exteriorem pollicis, indicis, & medij ſedem propaginum ſeries.*

37.3 *Demiſſior ramus diuiſionis 34 indicatę, qui ulnę ad brachiale uſque exporrigitur.*

38.3 *Propagines demiſſioris rami 27 inſigniti, quæ muſculis inſeruntur, ab externo humeri tubere initium ducentibus.*

39,40 41.3 *His notis propagines notantur demiſſioris illius rami, qui ulnę exporrigitur, quas offert trium muſculorum initijs, ab externa ulnæ regione ſecundùm ipſius longitudinem pronatis.*

42.3 *Rami 37 inſigniti finis, ac ſurculi, quos is articulo brachialis cum cubito præbet.*

*2,3 *Quintus brachium ingrediens neruus.*

43.2 *Tertij, & quinti brachium accedentium neruorum ſeries, in muſculos internam cubiti ſedem occupantes.*

44.2 *Tertij nerui ramus, radio exporrectus, ac in internam ſedem pollicis, indicis, & medij digeſtus.*

45.2 *Quinti nerui ramus, ulnæ attenſus, & propagines deriuans internæ ſedi minimi digiti, & anularis, & medij.*

46.2 *Rami 45 inſigniti propago, externæ ſedi minimi digiti, & anularis, & medij oblata.*

*2,3 *Sextus in brachium pertinens neruus.*

47.2 *Sexti nerui finis, non procul a brachialis cum cubito connexu deſinens.*

48,48. 2 *Surculi paſſim a ſexto neruo in cutem, cui is exporrigitur, excurrentes.*

20,21, 22,23,24.2 *Quinque paria neruorum è lumborum uertebris egredientium,*

49,49. 2 *Ramus a uigeſimo pari principium ducens, & cum ſeminali arteria ad teſtem plerunqoe exporrectus.*

50,50. 2 *Series neruorum per abdominis muſculos.*

51,2 *Rami a neruis, qui abdominis muſculis offeruntur, in muſculum excurrentes, quo brachium uerſus dorſi humiliora ducitur.*

52,52. 3 *Poſteriores rami neruorum è lumborum uertebris procedentium. Porrò ramuli, qui in ſecunda figura hos characteres 20,21,22 ſpectant, illi ſunt, qui ramum augent ſexti paris neruorum cerebri, coſtarum radicibus exporrectum, ac etiam ramuli ſunt in principium ſexti femur mouentium muſculi excurrentes. Ramuli autẽ 23, & 24 ſpectantes, illi ſunt, qui muſculis hanc dorſi partem flectentibus offeruntur.*

25,26 27,28,29,30.2 *Sex ſacri oſſis neruorum paria. Ramuli illi, qui numero proximi ſunt illi cenſentur, qui ueſicæ, & uteri quoque ceruicibus implicantur, aniq; muſculos pariter accedunt.*

53.2 *Primi paris oſſis ſacri, ſeu uigeſimiquinti paris propago, internæ ilium oſſis ſedi, ipſiſque adeò abdominis muſculis hinc ab ilium oſſe prodeuntibus, exporrecta.*

54.3 *Vigeſimiquinti paris propago, gibbum oſſis ilium accedens, & muſculis eam ſedem occupantibus, cluniumq; cuti ramos offerens. Huc, & a ſubſequentibus quoque paribus ramuli pertinent.*

55.3 *Ramus eſt propaginis 54 inſignitæ, qui hic muſculis exporrigitur.*

56.2,3 *Dorſalis medullæ terminus abſque coniuge, indiuiſusq; procidens.*

57.2 *Primus femur, crus ve ſubiens neruus.*

58.2 *Primi cruris nerui ramus ad cutem accedens.*

59.2 *Primi cruris nerui portio, muſculis exteriorem femoris ſedem occupantibus implicita.*

60.2 *Secundus in crus prorepens neruus.*

61.2 *Secundi nerui ramus, per internam femoris, & tibię ſedem ad ſummum uſque pedem ſub cute repens.*

62.2 *Rami 61 inſigniti, in pedis ſummum diſtributio.*

63.2 *Rami 61 inſigniti, notatu dignę ſoboles, cuti anteriorem genu ſedem, & interiorem quoque uerſus poplitem ambiẽti digeſtæ.*

64.2 *Secundi crus petentis nerui portio, femoris profundiora ſubintrans.*

65.2 *Portionis, quam 64 notauimus, ramus facilè primarius, ac quinto femur mouentium muſculo inſertus.*

66.2 *Tertius in femur pertinens neruus.*
67.2 *Tertij femur petentis nerui soboles, in musculos digestæ, pubis ossis foramen occupantes.*
68.2 *Tertij femoris nerui ramus, in cutem exporrectus.*
69.2 *Tertij femoris nerui portio, in alto permanens, & musculi implicita.*
70.2 *Præcipua modò dictę portionis soboles, muscula distributa, tibiam mouentium secundo.*
71,2,3 *Quartus, idemq; crassissimus in femur procedentium neruus.*
72,2,3 *Quarti nerui propago, in posterioris sedis femoris cutem magna ex parte diffusa.*
73,2 *Quarti nerui soboles, in musculorum capita digestæ, a coxendicis ossis appendice exorta.*
74.2 *Quarti nerui ramus, primùm quarti, tibiam meuentium, musculi portioni a femoris osse principium ducenti, oblatus, ac mox in cutem excurrens, quæ inferiori sedi obducitur posterioris regionis femoris, & genu articuli.*
75.2 *Quarti nerui rami, initijs musculorum ab inferioribus femoris capitibus pronascentium, oblati.*
76.2 *Quarti nerui in duos crassitie impares truncos diuisio, inter humiliora femoris occurrens capita.*
77.2 *Gracilior, exteriorq; dictæ modò diuisionis truncus.*
78.1 *Trunci 77 insigniti ramus, cuti subtensus, externam tibiæ sedem, & externum pedis latus inuestienti.*
79.1 *Præcipua exterioris trunci portio, fibulæ cum tibiæ osse connexum petens.*
80.1 *Ramus præcipuæ illius portionis 79 indicatæ, qui anteriorem tibiæ sedem sub cute implicat.*
81.1 *Pars præcipuæ portionis 79 insignitæ, secundum fibulam inter septimum, & octauum pedem mouentium musculos exporrecta.*
82.1 *Interior, crassiorq; truncus diuisionis, quam quartus femur adeuntium neruus in poplite molitur.*
83.1 *Ramus internam tibiæ sedem uersus suram, & internum pedis latus sub cute, perambulans*
84.1 *Ramus in cutem sparsus, suræ potissimùm obductam.*
85,85.1 *Propago, quam crassior quarti nerui truncus in anteriora tibiæ mittit, per ligamentum fibulam tibiæ ossi tota sede committens, qua hæc ossa inuicem dehiscunt. Propago ista per transuersum in anteriori tibiæ regione occurrens, ligamentum fertur, in superiori pedis sede absumpta.*
86.1 *Propago inter quartum pedem mouentium musculum, & duos primos pedem quoque mouentiū musculos, excurrēs.*
87.1 *Reliquum interioris trunci quarti femur adeuntis nerui, quod tandem secundùm interiorem malleolum, pedis humiliora petens singulorum digitorum inferiori sedi binos surculos exporrigit.*

Præter figuras, quarum modò indicem obsoluimus, quædam ad præsentis libri reponetur finem, neruorum imaginem grandiori, quàm superiores forma, non ineleganter exprimens, & ad horum librorum Epitomen præcipuè apparata: adeò ut ad illam quoque ex interiori iam subsequentium Capitum margine uenias, nonnunquam remittendus.

DE DORSALI MEDVLLA, ET NERVORVM AB IPSA prodeuntium numero. Caput XI.

SI quando alicubi in interiori margine toto hoc Opere occurrit, fig. 1, aut 2, aut 3 cap. 11. lib. 4, illæ consulendæ sunt, quas huic Capiti præposuimus.

a 1 figura trium quæ ad hoc & sequentia Capita spectant.

Dorsalis medullæ ab ossium medulla differentia.

DORSALIS, [a] medulla, neruorum modo substantię cerebri, a qua originem sumit, correspondens, quanto magis a cerebro recedit, protenditurq;, tanto (neruorum etiam ritu) compactior, duriorq; efficitur. Variat enim plurimum ab aliorum ossium medulla impensè humida, propemodumq; fluxili: siquidem hanc, & præcipuè molliorem ipsius substantiam pinguedini, uel adipi assimiles licet, in ossium finibus, cauernulisq; nutriendi, humectandiq; gratia asseruato. Quinetiam hæc ossium medulla nec cerebri, aut dorsalis medullę inuolucris obtegitur, nec præterea ipsi adeò dignæ notatu arteriæ, ac venæ obtenduntur: nec perinde ac dorsalis medullę, aut cerebri substantia, candicans alba ve existit. Quapropter etiam nulla ratione cerebro, & dorsali medullæ similis est, neque ulla illi cum sensus organis, aut musculis existit communio, quum interim dorsalis medulla non paruam cum musculis communionem sibi uendicet. Quippe si rerum Opifex hanc, quàm alijs longum cerebrum appellare libuit, non produxisset, duorum alterum subsequeretur. aut enim omnes corporis partes capite inferiores, ac a [b] neruis sexti paris neruorum cerebri propagines nullas admittentes, motu destituerentur arbitrario, tristantiumq; sensu priuarentur: aut neruum in singulas partes a cerebro deriuari necessum fuisset. Verum si motu carerent, tunc homo non amplius animal, sed lapideæ, luteę ve correspondéret statuæ. A cerebro autem in singulas partes exiguū neruum porrigere, artificis esset, neruorum securitatem nihili pendentis. Nam non solum gracilem neruum, ut qui rumpi confringiq; possit, longo progresso deduci non erat tutum: verum ne aliud quoddam validorum etiam organorum, & minus adhuc venam, aut arteriam. [c] Hæ enim, ut dorsalis medulla, a propria origine grandes amplæq; enascentes, instar arborum caudicis, in progressu variè discinduntur: & quū corporis partibus appropinquant, surculos ipsis offerunt, qui materiam sibi a principio oblatam communicent, Vnde etiam satius fuit dorsalem medullam, velut fluuium aliquem, ex fonte nimirum cerebro effluentem, per eam sedem, qua transit, geniculatim neruos tanquam animalis facultatis, aut spiritus uectores germinare, uti modò rerum Opifex probe est molitus. Cæterùm quando dorsalis medulla, instar alterius cerebri omnibus propemodū partibus sub capite positis censetur, hanc quoque oportebat, similiter ac cerebrum, [d] duro & ferendis iniurijs pertinaci munimento, ac uelut propugnaculo cingi. Cuiusmodi verò id sit, in primo libro,

Dorsalem medullam procreandi necessitas.

b 1, 2 figu. cap. 2. c.

c fig. ca. 2 lib. 3 b. fig. ca. 6 B, D. 5 fi. cap. 12 A.

d fi. ca. 14 lib. 1.

Dorsalis q; muniēda.

dum dorsi vertebrarum structuram prosequerer, abundè dictum est. Præterea duæ etiam membranæ dorsalem medullam amplexantur, [e] ijs omnino specie respondentes, quibus cerebrum obuoluitur, etiamsi distantia inuicem non congruant. Duram enim cerebri membranam a tenui in caluaria dehiscere, gratia distentionis, contractionisq; vasorum tenuis membranæ, & ipsius adeò cerebri, in septimo libro declarabitur. In vertebrarum autem sinibus, vbi membranæ dorsalem medullam ambiunt, dura tenuem contingit. Atq; hoc uno inuicem membranæ pugnant: ac eo præterea, quod tertium quoddam inuolucrum egregiè validum, membraneumque, duabus illis, quę dorsali obducuntur membranis, extrinsecus circunducatur: quòd dorsalis medulla vertebris, quas variè moueri necessum fuit, secus quàm cerebrum continetur, non mouendis ferè ossibus amplexum. Dorsalem medullam unicam (vti & cerebri sedes, a qua [f] principium ducit, unica simplexq; est) iustè a Natura factam esse, neminem latere arbitror: quum homini duo dorsa procreari fuisset planè ridiculum, atque at pluribus actiones ineptum, quodq; dorsalis medulla validior per vertebras, ceu unicum iter, simplex, quàm gemina prorepat. Quàm verò vana sit Galeni ratio, qua [g] cerebellum simplex esse docet, vt unica fieret dorsalis medulla, in septimo libro explicabimus. Quanquam sanè & hoc loco hominis medulla dorsalis adhuc insuper veniat expendenda. per [h] totam namq; ceruicem, & ad thoracis usque medium, aliquando & inferiùs nonnihil, simplex, ac indiuisa, mollisq; adhuc deorsum fertur, neruos duntaxat geniculatim a se diffundens. [i] quum verò thoracis medium perrepsit, vt duris dũtaxat, ac motui potissimum seruientibus neruis propagandis idonea redderetur, non simplex amplius, sed in innumeras secta soboles descendit, non aliter profectò, quàm si frequentes, multasq; tenuissimas chordulas simul rectà tensas membranæ cuipiam illigares: ac deinde per singula vertebrarum, dorsi ve ossium [k] foramina, per quæ nerui prosiliunt, unam atque alteram chordulam ex mutuo illo connexu tantisper distribueres, quousque vnica tantum superesset chordula, dorsalis medullæ fini respondens. Cæterùm nerui, quos dorsalis medulla, per vertebras ducta, ac paulatim in progressu gracilescens distribuit, resectionis professoribus sexaginta, & interdum quinquagintaocto enumerantur, modò triginta, modò vigintinouem complexi paribus. A dorsalis enim medullæ sede septem ceruicis contenta vertebris, septena exiliunt paria. A medullæ autem [m] sede per thoracis uecta uertebras, duodena dependent paria: [n] a quinis autem lumborum uertebris, quina ab osse sacro sena. quàmuis interim quinque inferiora ossis sacri neruorum paria, si quando id sex efformetur ossibus, [o] gemina (uti fere duobus prioribus è ceruice eductis paribus vsu venit) quodammodo dici possint, quum nerui vtrinque antrorsum, & retrorsum [p] ducantur, ab una radice vix enati. Dorsalis verò medullæ [q] terminus ex osse sacro procidens, neruus non censetur: neque in ramulos, qui neruorum nomen merentur, cessat; quanquam aliquando illum iam ex sacro osse decidentem, in tres impensè breues surculos diffundi uiderim, tunc sacro osse quinque solum ossibus conformato. In canibus autem, & ilijs animalibus, pro dorsi ossium numero, neruorum dorsalis medullæ parium copia differt.

Oßibus. Membraneis inuolucris. — *Dorsalis cur unica.* — *Lib. 8. de Vsu part.* — *Vbi dorsalis veluti è multis funiculis cõpingatur.* — *Quot neruorum paria a dorsali discindantur.*

e in prioribus fi. li. 7. — *f 1 fi. cap. 2 D versus E.* — *g 11 fi. li. 7* — *h 1 fi. a B ad C.* — *i 1 fig. sub C ad H.* — *K fi. ca. 14 lib. 1 Q.* — *l 1 fi. a B ad D. aut char. 7.* — *m 1 fig. a D ad E. aut a charac. 7 ad 19.* — *n 1 fig. ab E ad F, aut a chara. 19 ad 24.* — *o 1 fig. ab F ad G. aut cha. 24 ad 30.* — *p Pete id ex 2 & 3 fig.* — *q 1 fi. H 2, 3 fi. chara. 56.*

SEPTEM NERVORVM PARIVM E CERVICIS VERTEBRIS prosilientium series. Caput XII.

MODO hactenus memoriæ non exciderint primæ ceruicis uertebræ cum occipitis osse, & secundæ item uertebræ cum prima superius traditæ, articulationum species, meritò in præsentia Naturæ prouidentiam admiraberis, quæ primo ceruicis pari, & secundo, non cæterorum ceruicis, aut thoracis neruorum ritu, sed peculiari quodam, duarum primarum uertebrarum articulationibus impedita, uiã insculpserit, ac duos utriusque paris, quemadmodum, & in sacro osse, utrinque machinata sit exortus: unum quidem anteriori corporis sedi, alterum uerò posteriori exporrigens. Quippe ut [a] posteriori primi paris propagini concinnè uia præpararetur, Natura in primæ vertebrę eminentiori sede ad radicem, posterioremq; regionem ipsius cum capite articulationis [b] sinum cælauit: atque hic etiam occipitis ossi [c] sinum insculpens, foramen effecit, primæ ceruicis uertebræ, ipsiq; occipitis ossi commune. ne si fortasse integrum foramen tenui illi uertebræ (uti in canibus, quibus grandior est uertebra, euenit) insculpsisset, ipsa, quum alioquin magno indigeat robore, multis perforationibus inualida redderetur. Quinetiam quo foramen id arctius esse possit, Natura posteriorem primi paris exortum gracilẽ effecit, eumque in musculos duntaxat distribuit, [d] qui a prima ceruicis uertebra in occipitis os inseruntur, & [e] eos qui ab occipitij osse in transuersos illius vertebræ processus implantantur. ac dextra quidem propago in dextri lateris deperditur musculos, sinistra autem in sinistri: quod etiam semper tota neruorum serie subaudiri velim. Ab hac præterea posteriori primi paris propagine, [f] surculus etiam deducitur in principium [g] musculi, à primæ ceruicis vertebrę, & aliquot subditarum vertebrarum transuersis processibus, principium sumentis, ac scapulam sursum attrahentis. [h] Altera primi paris propago non semper conspicua, ab anteriori dorsalis medullæ regione enata, excidit inter primam ceruicis uertebram, & occipitis os, iuxta latus [i] teretis ligamenti secundę vertebræ processum (quẽ denti assimilamus) occipitio colligantis. Hęc propago, uti gracillima est, ita etiam mox in [k] musculos absumitur, qui anteriori uertebrarum sedi obnati, dorsum mouentium primum par recensentur. Secundum neruorum par, quando prorsus ex lateribus subsequentium parium modo pronasci nequiuit, utpote ab articulatione primę uertebrę cum secunda offendendum, & articulationis robore foramen inibi non admittente, Natura vertebrarum noxam fugiens, id ut frequentius, binis propaginibus exoriri operęprecium putauit. ac [l] posteriorem propaginem, quę [m] anteriori longè est crassior (quanquam & ipsa gracilis uisitur)

Quam viã natura primo parauerit pari. — *Secũdi paris egressus & series.*

Hanc memoriam, si opus erit, ex figuris ca. 15 lib. 1 reparabis. — *a 3 fig. F.* — *b 3, 11 fig. c. 15 li. 1 V.* — *c 1 fi. eiusdem ca. H.* — *d 14 musta. G, F.* — *e 14 tabu.* — *f 2, 3 fi. O.* — *g 13 mus. tab. Q.* — *h 2 fi. H.* — *i fi. ca. 30. lib. 2 I.* — *K 8. musc. ta. A, B.* — *l 3 fi. I.* — *m 2 fi. N.*

tur) per latus posterioris secundæ vertebræ processus, quem spinam vocamus, eduxit, ibidem opportunissimum, tutissimumque [n] iter (vti in primo docuimus libro) machinata. Præsens propago, simulatque prodijt, in duos crassitie impares [o] discinditur ramos: ac [p] crassior à prioribus quodammodo ad posteriora sursum transuersim tendit, ex spinæ nimirum secundæ vertebræ lateribus, versus spinæ medium, vbi mutuus est vtriusque lateris musculorum, posteriorem ceruicis regionem occupantium, congressus. Ramus iste, tertij paris [q] sobole huc exporrecta [r] adauctus, ac ex dictorum iam musculorum medio in exteriora prolapsus, contrario penitus ductu ex posterioribus sursum in priora ad caput contendit, atque inibi in vniuersam capitis cutem, tam quæ circa aures, quàm quæ post aures in occipite ad verticis vsque summum habetur, [s] surculos spargit. Huius rami progressus accuratè, propter subsequentium parium seriem, venit perpendendus. [t] Ab illis enim paribus rami à vertebrarum lateribus ad ipsarum spinas pertingunt, & hinc rectà extrorsum per mutuum musculorum vtriusque lateris congressum, & rursus hinc à spinarum seu posteriorum processuum apicibus, dorsiq; medio, antrorsum, seu versus corporis latera ascendunt, & in musculos digeruntur, à spinarum apicibus principium ducentes, vti subsequens neruorum series edocebit. Cæterum posterioris secundi paris propaginis minor [u] ramus in proximorum musculorum principia diuaricatur. sunt autem illi, tertij, & sexti parium [x] musculi, eorum quos capitis motibus prępsse diximus. [y] Anterior secundi paris propago admodum gracilis, ab anteriori dorsalis medullæ sede originem mutuatur, atque [z] inter secundam, & primam elabitur vertebram ad latus radicis, eius secuudæ vertebræ processus, quem denti comparamus. Digeritur autem hęc propago mox in [a] musculos anteriori ceruicis vertebrarũ sedi adnatos, primumque musculorum dorsum mouentium par constituentes. [b] Tertium par, ex [c] communi foramine secundæ ceruicis vertebræ, & tertiæ procidit, mox ab egressu in duos discissum ramos. [d] posterior retrorsum flectitur, ac inter musculos, ceruicem [e] extendentes, qui dorsum mouentium septimus & octauus enumerantur: ac deinde inter caput mouentium [f] secundum par occultatus, ad secundæ vertebrę spinam contendit: atque hinc ex mutuo musculorum, posteriorem ceruicis sedem occupantium, concursu excidens, ad ceruicis properat latera, [g] musculo suffultus, qui ex carnea constitutus membrana, buccarum motibus præest. [h] Anterior autem tertij paris ramus, in quatuor spargitur propagines, ac [i] prima musculorum dorsum mouentium primum par implicat. [k] Secunda propago decliuis ducta, quartum adit neruorum par, cuidam ipsius surculo commiscenda, in dictos nuper musculos absumpto. [l] Tertia autem sursum contendit, ac posterioris secundi paris propaginis ramo, in verticis cutem excurrenti, congreditur, vnà cum illo (vti prius dictum est) dispergenda. [m] Quarta autem tertij paris anterioris rami propago in [n] musculos digeritur, qui transuersis vertebrarum processibus connati, ceruicem in latera mouent: & [o] eum pariter, qui à transuersis vertebrarum ceruicis processibus principium ducens, scapulam sursum vellit. [p]

Tertij paris series.

Quartum ceruicis neruorum par è communi tertię, & quartę vertebrarum foramine excidens, tertio pari similiter in duos partitur ramos. [q] Posterior, aliorum, qui retrorsum ad spinam inter musculos occultati reflectuntur modo, versus tertię ceruicis vertebrę spinam contendit, in progressu illis, quibus intertexitur musculis, surculos diffundens. Quando autem spinam contingit, per mutuum elabitur cõgressum musculorũ, posteriorem ceruicis regionem occupantium, atque hinc in latum, membraneumq; digeritur musculum, buccarum motus autorem pręcipuum. [r] Anterior autem quarti paris ramus, ternas educit propagines, ac [s] vnam promit, cui tertij paris [t] propago commiscetur, quęq; in musculos deperditur, stomacho substratos, ac ceruicem flectentes. [u] Secundam verò ptopaginem in musculos distribuit, vertebrarum lateribus adnatos: cuiusmodi sunt, quorum beneficio ceruix in latera ducitur, ac is, qui à transuersis colli uertebrarum processibus principium ducens, scapulam sursum adducit. [x] Tertia propago duabus nuper dictis gracilior decliuis fertur, cum quinti paris [y] sobole congressura, ac simul cum illa, & sexti paris [z] propagine, septi trãsuersi [a] neruum constitutura.

Quarti paris series.

[b] Quinto pari quinta ceruicis vertebra cum quarta viam prębet: ipsum uerò simili ter atque quartum in duos discinditur ramos, ac [c] posteriorem ad spinarum apices retorquet, eodem prorsus modo digerendum, quo posteriorem quarti paris ramum digeri diximus. At [d] prior, anterior ue quinti paris ramus, primùm [e] sobolem spargit musculis ceruicem flectentibus. dein [f] grandiorem depromit, qui deorsum repens, ramulos vtriusq; vicini paris, quarti nimirum, & sexti excipit: & illis adauctus, [g] neruum [h] septi trasuersi efformat, qui pręcipua quinti paris constat propagine, & exigua sobole quarti paris, & item exigua sobole sexti. Interdum uerò & septimi paris surculus septi transuersi neruo accedit, at tunc quarti paris soboles ipsi nulla offertur. Atque hęc sanè regio admodum industriè septo transuerso neruos elargitur. Variat enim id à cęteris musculis non figura solùm, verùm & functione. Orbicularis enim formè (uti in secundo recensuimus libro) visitur, & situ obliquo donatur. Mox caput ipsius, à quo fibrę dependent, non vt quispiam arbitraretur, ex pectoris osse, aut costarum cartilaginibus, aut vertebrarum corporibus educitur: sed in media totius septi regione, quę neruosa est, id consistere nobis persuasum habemus. Ac proinde neruos fibris illis motum largituros, eò prorepere ab alto operępretium fuit, vt in vniuersam ipsius sedem, suam uim ex ęquo diffunderent. Si uerò Natura neruos septi partibus, quę pectoris ossi, costis, & uertebris connascuntur, inseruisset, septi finis in ipsius medio haberetur: quum neruos in musculorum initia potius, quàm fines exporrigi, Anatomes professoribus axioma sit. Atque hac ratione septum duntaxat neruos à ceruicis uertebris mutuatur. lõgo enim progressu eos ducere, quum possent ex proximis sedibus emitti, opificis esset ignorantis, quid magis in fabrica conduceret. Hac itaque ratione, septo ex altis partibus nerui exiberi oportuit: quos Natura, ne toto progressu, quem per uniuersum thoracem moliuntur, parum concinnè ducerentur, intersepientibus thoracem membranis adnexuit, unum neruum singulis membranis exterius firmans. Neque profectò minorem conditoris industriam arguit [i] id quod adhuc anterioris

Quinti paris series.

Septi trãsuersi neruorum constructio.

Reliquum anterioris rami quinti paris.

n 10, 11 fi. ca. 15. li. 1 r sinusau tem 4 fi. q. & 6 fig p.
o ad 1. 3 fi.
p 3 fi. K.
q 2 fig. S.
r 3 fig. L.
s 2, 3 fig. M, M.
t Petes hac ex 3 figura medio.
u 3 fig supe r B, & ad sinistram I
x 24 musc. tab. A, B. K, L.
y 2 fi. N.
z 11 fi. c. 15 lib. 1 m ad latus Γ.
a 8 ta A, B
b 2 fi cha 3
c 7 fi. cap. 15 lib. 1 Γ cum c 8 & 9 figura.
d 2, 3 fi. O.
e 14 tab O.
f 13 tab. A, B, C, &c.
g 3 tab. Γ.
h 2 fig. P.
i 2 fig. Q
K 2, 3 fig. R cõmisce tur cum Γ
l 2 fig S cũ 3 figura K ad L.
m 2, 3 fi. T
n 8 tab. C. 13 tab. H.
o 13 ta Q
p 2 fi cha. 4
q 2, 3 fi. V.
r 2, 3 fi. X.
s 2 fig. Y.
t 2 fig. R.
u 2 fig. a.
x 2 figu. b.
y 2 figu. e.
z 2 fig. m.
a 2, 3 fi. n.
b 2 fi. cha. 5
c 3 figu. c.
d 2, 3 fi. d.
e 2 fig. à d ad char. 6.
f 2 figu. e.
g 2 fi. n ex b, e, m. dein 1 fig. lib. 6
P. 3 figu. I.
h 7 musc. tab. Δ.
i 2, 3 fi. P.

quinti paris neruorum ceruicis est reliquum,atque in [k] musculum præcipuè inseritur, cuius auxilio brachium attollimus. Natura enim ab hac portione [l] ramulos quosdam porrigens [m] musculis scapulam attollentibus,primùm ab externo huius portionis latere [n] neruum deriuat, qui foràs emergens, atq; in multas scissus soboles, cutem implicat, qua attollens brachium musculus integitur. Deinde reliqua portio in profundo recondita,simulatq; scapulæ ceruici appropinquat,in duos magnitudine impares partitur ramos. [o] Anterior,qui & gracilior est,sub summi humeri cũ clauicula [p] connexu porrigitur,& musculi brachiũ attollentis parti soboles spargit, quæ a summo humero,& clauicula inibi principium ducit. Atque hic ramus cuti nullum exporrigit surculum, nisi interdum extremè gracilem, aliquousque [q] humeraria uena concomitatum. [r] Posterior verò eius quinti paris portionis,quam in profundo reconditam, decliuem ferri diximus, ramus, qui anteriori crassior est,postquam gracilem exprompsit ramulum, [s] musculo hinc a scapula sursum ad os υ referens proficiscenti, insidet [t] foramini,instar semicirculi, in scapulę elatiori costa exsculpto. In hoc foramine posterior hic ramus,vena quoque,& tenui arteria concomitatus mox propaginem diffundit [u] musculo sinum occupanti, quem inter scapulæ spinam, & elatiorem ipsius costam haberi scripsimus. Insuper in musculi brachium attollentis sedem digeritur,a scapulæ spina, & summo humero pronatam. Verùm hic ramus in præsentem musculum non totus dissoluitur, sed [x] surculo quopiam cutem externæ bracchij sedi obductam adit, quem secundùm exterius latus [y] insertionis ramus ille ab alto transmittit, quam musculus is brachium attollens in humerum molitur. Eadem sanè industria,& à succedentibus neruorum paribus, seu neruis in brachium progredientibus ad musculos scapulam mouentes, [z] nerui transmittuntur,qui omnes intimis musculorũm sedibus potissimùm inserũtur. Cæterùm nunc tempestiuũ est,sexti,& septimi parium seriem sermoni subijcere.

K 2 musc. tab. M. l 3 fi T,T. m 9 ta. Γ. et 13 tab. Ω n 2,3 fi. g. o 2,3 fi. b. p ult. fi l. 1 Ω. ad λ. q fi. cap 6. lib. 3 a, a. r 2, 3 fi. i. s 5 muscu. tab. R, S. t 1, 3 fig. cap. 21 li 1 a. u 12 tab. H,H x 2, 3 fi y 10 musc. ta inter P. & d. z 3 fi. t, t, α, α.

Sexti paris series. [a] Sextum par sub quinta uertebra excidens,eadem cum cæteris paribus serie ad ceruicis musculos [b] posteriorem ramum dispensat,tum eos qui ceruicis,& capitis præsunt motibus, tum illorum capita,[c] qui respirationis opifices ex ceruice in thoracẽ accedunt. quãquam & hi ipsorum neruos a septimo pari,& octauo quoq;, seu primo thoracis pari,potissimum mutuẽtur. [d] Anterior autem sexti paris portio, postquam [e] neruum exprompsit, qui quinti paris portioni ad neruum septi transuersi constituendum permiscetur,cum contiguis paribus, septimo nimirum,& octauo [f] coit, & variè rursus discinditur,neruos una cum proximis paribus efformatura,qui in brachium contendunt. Priuatim verò præter cætera ceruicis paria,sextum par [g] portionem notatu dignam deorsum ad scapulę cauũ transmittit,& rami quoque tum ab hoc, tum & a cæteris coniugijs ad musculos digeruntur,qui scapulam sursum ducunt. Validis enim,& magnam molem attollentibus musculis,varias quoque,ac frequentes neruorum propagines inseri, quàm maximè rationi est consonum.

Septimi paris series. [h] Septimi etiam paris excommuni sextæ, & septimæ ceruicis uertebrarum foramine prolabentis, magnus cum duabus proximis coniugationibus, sexta uidelicet,& octaua, [i] congressus perficitur,atque huius potissima portio in brachium fertur. Ab hoc enim pari,& quinto,& sexto ceruicis, & primo, & secundo thoracis neruorũ paribus omnes brachii nerui propagantur. Qua autem serie illi digerantur,peculiari Capite persequar: modò interim adhuc addens, septimũ par (uti & prius monui) interdum ramulum septi transuersi neruo offerre,& perpetuò [k] ramum in posteriora ad spinam ducere, qui præter cæteras propagines, in musculos, posteriori ceruicis sedi instratos digestas, aliquot etiam offert [l] lato, membraneoq; musculo, qui buccas mouentium, ex carnea membrana constituitur. In hunc enim musculum a quinti paris neruorum cerebri [m] propagine per [n] cæcum foramen excidente, ac dein ab omnibus ferè paribus vertebrarum ceruicis (si primum excipias) soboles pertingunt, vniuersæ secunduum musculi fibrarum ductum exporrectæ, ac proinde etiam ad uenas, & ligamenta multifariam (vt ductum illum seruent) reflexæ,ac cuti etiam communicatæ,

a 2 fi. cha 6. b 3 fig. K. c 11. ta. F. d 2 fig. l. e 2 fi. m ad e, ad constitutionẽ n. f 2,3 fi. q. g 3 fi. p. h 2 fi. cha. 7. i 2 fi f. aut potius spe cta fi cap. 14. aut ult. fig. K 3 fig. r. l 3 muscu. tab Γ m 1,2 fig. cap 2 c n 2 fi. cap. 12 lib. 1 b.

SERIES DVODECIM PARIVM NERVORVM DORSALLIS MEDVLAE, thoracis complexæ uertebras. Caput XIII.

Dorsalis medullæ neruorum octaui paris, seu thoracis parium primi series. PRIMVM thoracis neruorum [a] par, inter septimam ceruicis uertebrarum, & thoracis primam,quinque humiliorum ceruicis parium modo exiliẽs,si superioribus dorsalis medullæ neruorum paribus comparetur,opportune octauum nuncupabitur. Hoc itaque simulatque excidit,in duos impares diductũ ramos,[b] posteriorem, qui & gracilior est, retrorsum ad spinam inter musculos uertebris hic adnatos recõditum, detorquet,a quo in progressu surculos accipit radix [c] musculi, a prima thoracis costa in transuersos ceruicis vertebrarum processus inserti,ac ceruicem in latus (versus anteriora tamen) inclinantis. Dein & qui ceruicis,capitisq; in posteriora motibus hic præficiuntur musculi, ab hoc octaui paris ramo surculos adipiscũtur. Quod autem eius rami,septimæ ceruicis uertebræ spinam contingit,extrorsum ducitur:& rursus transuersim a spina abscedens propagines offert humiliori sedi eius [d] musculi,qui scapulam mouentium secundus,ac maior enumeratur. Insuper & [e] musculo scapulæ basi inserto,scapulamq; ad dorsum trahenti,ac demum [f] illi quem hominis thoracem mouentium tertium recensuimus. At anterior octaui paris ramus,posteriori longè insignior, septimi, sed magis adhuc interdum noni paris non minimam portionem cum ipso congredientem [g] suscipit: totusq; uariè vicinis paribus commixtus, si [h] vnicam ipsius dempseris propaginem,in brachium fertur. Ex demissiori namque ipsius sede, vbi iam proximis paribus se commiscuit, propaginem antrorsum emittit,quæ,secundùm primæ thoracis costæ ductum,ad pectoris ossis usque summum perlata in progressu surculos dispensat thoracis [i] musculo, a clauicula in primam inserto costam. Præterea huius propaginis terminus in illos digeritur musculos,qui a pectoris ossis summo principiũ ducentes,

a 2 fi. charact. 8. b 3 fig u. c 8 muscu. tab. C 14 tab. N. d 9 musc. tab, Γ, Δ. e 10 ta. Γ. f 11 ta. F, g 2, 3 fig. x aut specta fi. cap. 14. h 2 fig y. i 4 musc. tab. d.

centes, ſurſum exporriguntur, [k] tum ad mamillarem capitis proceſſum, [l] tum ad os υ imagini comparatum, & [m] ad laryngis cartilaginem, ſcuto non abſimilem, quanquam interim & his muſculis à ſexto pari neruorum cerebri [n] ſoboles offerantur, vt & a primo intercoſtali, neruo, quem mox noni paris [o] propaginẽ eſſe dicam. Quæ autem octaui paris in brachium ſit ſeries: cum reliqua brachij neruorum explicatione perſequar: id etiam hoc loco ſubiungens, ab octauo pari, ſeu potius quarto brachium petente neruo, quum is alam accedit, ex poſteriori ipſius regione etiam [p] ramos pullulare, in cauam ſcapulæ regionem digeſtos. [q] Nonum par inter primam, & ſecundam thoracis uertebras, originem ducens, octaui quoque paris ritu [r] ramum in poſteriora ablegat, ſimili quodammodo ratione, atque poſterior octaui paris ramus digerendum. Deinde non minimam ſui partem octauo porrigens, uti ſuo dicam loco, in brachium fertur. [s] reliquam uerò ipſius portionem primo coſtarum interuallo offert, quæ ſecundùm primæ coſtæ ductum ad pectus vſque fertur in progreſſu, ut & reliqui coſtarum interuallis exporrecti nerui, ſoboles diffundens in muſculos thoraci incumbentes. Porrò [t] decimum, vndecimum, duodecimum, & reliqua ad primum uſque lumborum, ſeu vniuerſæ dorſalis medullæ vigeſimum par ſubſequentia, eadem quodammodo ſerie digeruntur. Quippe omnia mox atque è vertebrarum lateribus exiliere, bipartitò ſcinduntur, ac minor, gracilliorq; ramus retrorſum ad vertebrarum ſpinas detorquetur, inter muſculos vertebris adnatos latitans. Sunt verò illi, quos dorſi, & thoracis motibus ſic præeſſe retulimus. Videlicet humani thoracis motorum [p] quartus, in canibus verò, & ſimijs ſextus: deinde dorſum mouentium ſexti paris [x] alter, mox & [y] alter octaui dorſum mouentium paris, & circa ſuperiores thoracis uertebras [z] alter primi, & [a] alter ſecundi paris caput mouentium, & [b] alter tertij paris, & [c] alter quoque quarti paris muſculorum, dorſum priuatim mouentium. In hos enim muſculos thoracis neruorũ poſteriores rami ſparguntur: ueruntamen in illos toti non abſumuntur; at ubi iam ſpinarum attigere apices, extrorſum properant, intermutuum dextri, ſiniſtriq; lateris muſculorum congreſſum excidentes, atque in muſculos poſtmodũ digeſti, qui ab illarum, quas contingunt ſpinarum apicibus principium mutuantur: è quorum claſſe (præter aliquot nuper commemoratos, præcipuè autem alterum primi paris muſculorum caput mouentium) ſunt, [d] muſculus ſcapulam ad dorſum trahẽs, totiq; ſcapulæ baſi inſertus: & [e] humilior pars eius muſculi, quem ſecundum ſcapulam mouentium enumeramus, ac monachorum cucullis conferimus, quiq; hac parte ſcapulam deorſum vellit, mox humani thoracis motus opificum [f] quintus, & [g] is etiam qui brachium deorſum dorſo adducit. Et præterquàm quòd a poſterioribus horum parium ramis ſurculi in muſculos digerantur, etiam aliquot in cutem, dorſo inſtratam contendunt, at minus frequentes, quam nerui in brachij, aut pectoris, aut colli cutem exporrecti. Ceterùm anteriores præſentium parium rami [h] ſurculos offerunt ſexti paris neruorum cerebri [i] ramo, ſub tunica coſtas ſuccingente coſtarum radicibus exporrecto illisq; ſurculis ad aucto. Dein præſentes rami coſtarum oblati interuallis, [k] vena, itemq; [l] arteria concomitantur, & proprio [m] ſinu coſtarum interiori, inferiorique; ſedi inſculpto vecti ſecundùm coſtarum ductum in anteriora properant. Rami enim veris exporrecti coſtis, ad pectoris vſque os pertingunt: rami autem ſecundùm ſpurias delati coſtas, haud vna cum illis ceſſant, verùm in abdominis vſque anteriora ſuper peritonæum repunt. Ab his ramis in progreſſu [n] ſparſa admodum propaginum ſeries, in muſculos thoraci adſtratos diffunditur, è quorum numero [o] ſecundus eſt thoracem mouentium, & [p] qui brachium pectori admouet, & [q] qui ſcapulam pectori adducit, & [r] qui brachium deorſum vellit, & [s] obliquè deſcendens abdominis muſculus. In hos enim muſculos propagines ab intercoſtalibus neruis offeruntur, ſingulæ tanta induſtria ad coſtas, & venas, & arterias, & ligamenta reflexæ, vt muſculorum, quibus porriguntur, fibrarum inceſſus adamuſſim quodammodo retineant. Atque vt his muſculis, thoraci inſtratis, ab intercoſtalibus neruis propagines exhibentur, ſic à neruis ſpurias coſtas ſuperantibus, ſoboles quoque abdominis muſculis communicantur, fibrarum etiam illorum quibus attenduntur, muſculorum ingreſſum vtcunque obſeruantes. A propaginibus muſculos implicantibus, neruuli etiam thoracis cuti offerũtur, non quidem certa, neque nunquam aberrante ſerie: ſed ſparſim, eoq; prorſus modo, quo errantes vaſorum rami, σποράδες Græcis nuncupati, digeruntur. Vtcunque tamen varia, neque ſibi conſtans ſit eiuſmodi neruorum cutem petentium ſeries. Natura nihilominus ſubuerita, ne tenero adhuc infanti lac familiare ipſius alimentum, a matre exugenti, papilla nonnunquam atrocius denegaretur, exactum papillæ ſenſum impartiri voluit, quo tenerorum infantuli labrorum, molliſq; linguæ contactus illam voluptate afficeret, qua homines illecti, hanc promptiùs ſugendam, contrectandamq; offerãt. Ac proinde à neruis ferè, qui quartum coſtarum perreptant interuallum, [s] propagines diffunduntur in muſculum, cuius beneficio brachium pectori adducimus: atque ab illis propaginibus ſurculi in papillam pertingunt, ſimili [u] qua penis efformatur ſubſtantia, conſtantem. Cæterum ut præſentes ſurculi duo decimo neruorum pari quodammodo peculiares cenſendi ſunt, ita ſane decimooctauo, & decimonono paribus id priuatim aſcribendum uenit, quod [x] ſurculos offerant principio [y] ſexti femur mouentium muſculi, quod hinc è vertebrarum lateribus pronaſci, iam multo ante commemorauimus.

Noui paris ſeries.

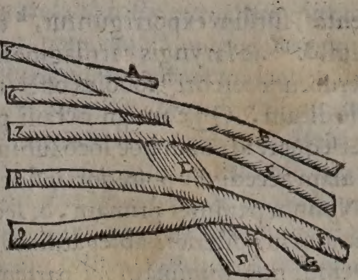
Reliquorũ partium è thoracis uertebris prodeuntiũ ſeries.

Nerui papillam petentes.

K 4 ta. Θ. l 4 tab. S, aut T. m 5 ta. P. n fi. cap. 2 K, K. o 2 fig. δ. p 3 fi. α. α. q fi. cha. 9. r 3. fig. β. s 2 fig. δ. t 2 fi. charact. 10 et c. uſque ad char. 20. u 11 muſ. tab. Δ. x 13 ta. Γ. y 14 ta. Y. z 12 ta. Γ. a 13 ta. A. B, etc. ad F b 13 ta H. c 14 ta. Θ. d 10 ta. Γ. e 9 ta. Δ. f 11 ta. Λ. g 10 ta Θ. h 2 fi. υ, υ. i 2 fi. cap. 2 b. K fi. cap 6 lib. 3 G, G, l fi. ca 12 lib. 3 K, K, m 1, 4 fig. cap 19 lib. 1 K, n 2 fi. ϑ. ϑ. ϑ. dein characteres lateris ſiniſtri fi. 2 o 7 ta. L, p 3 ta. Δ q 5 ta. Γ r 10 ta Θ. s 3 ta. Θ. t 2 fig. υ. u 3 fi ta- bula ca 49 li. 2 E, E. x ad latus characterũ 18, 19. y 8. muſc. tab. Θ.

NERVORVM PER BRACHIVM, CVBITVM, ET MANVM ſeries. Caput XIIII.

PRAESENTI figura neruorum, ad brachium accedentiũ plexum, de quo in huius Capitis contextu mox agetur, & qui ſupra primam thoracis coſtam in colli latere conſiſtit, nudum exprimere ita conatus ſum, quemadmodum in poſtrema diſſectione is mihi Patauij occurrit. Vt verò delineatio eſſet apertior, omnes ramos, qui à quinto, ſexto, ſeptimo, octauo, & nono paribus aliò quam in brachium deducuntur, reſectos finxi, vti contra omnes ſunt

cõſpicui in figura huius libri calci adhibita, & huius plexus imaginẽ ita exprimente, ut neutiquã pigere debeas & illã quoque, iſtius plexus occaſione, intueri. Characteres autem, quibus hęc figura inſignitur, ita ſe habent.

5, 6, 7, 8, 9 *Radices parium, neruos qui brachium ſubeunt, conſtituentium, illic reſectæ, quà a vertebris iam procidere. Nerui verò brachij illic ſunt abtruncati, vbi iam in brachium prolabuntur.*

A *Portio quinti paris, a qua tandem neruus deducitur, qui brachium ſubeuntium primus numeratur.*

B *Secundus neruus.*

C *Tertius neruus.*

D, D *Quartus neruus, qui hic ex poſteriori ſede prodit congreſſus quinti paris & ſexti, portionemq; aſſumit ex poſteriori ſede congreſſus ſeptimi paris: ac deinde ſub octaui paris, noniq; congreſſu prorepens, etiam ramum E inſignitum ab illo ita, atque hic expreſſimus, aſſumit.*

E

F *Quintus brachium petens neruus.*

G *Sextus brachium petens neruus.*

A quibus parib. nerui in brachium ducantur.

Implexus neruorum brachium adeuntiũ.

AD brachium a quinto, ſexto, ſeptimo ceruicis neruorum [a] paribus, ac dein a primo ſecũdoq; thoracis, ſeu totius dorſalis medullæ, vertebris contẽtæ, octauo, & nono [b] paribus, [c] ſex nerui digeruntur: quorum ſeriem proſequar mox atque addidero, neruos brachiũ adituros, ſtatim ab ortu ad vertebrarum latera ita inuicem permiſceri, coireq;, & rurſus inuicẽ dirimi, ac denuò congredi, & poſtremò ſeparari, vt neutiquam dicere queas, quisnam brachij neruus ab hoc, illo vt pendeat pari. at veriùs quodammodo ſex præcipuos neruos à quadam commixtione, neruorumq; congerie, ac contextu reticulari, principium ducere aſtrues. Atque hic implexus tam elegans eſt, vt ab illius effigie chordulas, Cardinalium galeris appenſas, artifices primùm miſcere, committereq; forſitam didicerint. Quòd autem Natura artificio hoc peculiari, ſpectatuq; iucundiſſimo utatur, quo neruos longiſſimo progreſſu deducendos duriores, & ad iniurias pellendas pertinaciores reddat, neminem ambigere exiſtimo, potiſſimùm ſi [d] implexum neruorum, crus petentium, vnà quoque ſpectauerit, ac non nimium interim Galeno in primo affectorum locorum libro acquieuerit. Cæterùm [e] primus brachium ſubiens neruus, eius quinti paris neruorũ ceruicis [f] rami, qui in [g] muſculi brachium attollentis ſedem, a ſcapulæ ſpina pronatam, digeritur ſoboles eſt, quæ tantum in externæ brachij regionis cutem paulo ſub medio longitudinis brachij diffunditur, inibiq; ceſſat. Quippe inferiorem huius regionis cutem [h] alia exilis propago implicat, quæ nunc dictæ ſobolis modo ex alio emergens, ab eo editur neruo, qui neruorum brachij [i] quartus erit. Atque hæc propago non iſti ſolum cuti ſurculos offert, ſed & illi etiam, quæ externam, poſterioremq; cubiti ad humerum articuli ſedem amplexatur. Pręſentes nerui, vt & omnes quoque cutem accedentes, membrana, quam cum multis carnoſam vocare libuit, pulchrè ſuffulciuntur, & inter hanc, & cutem prorepunt, in homine multo adipe etiam immerſi, mẽbranamq; illam cuti pertinaciter committentes, at pilorum interim modo graciles. Deinde non eandem perpetuo in ſitu, numero, & craſſitie retinent ſeriem: ſicut in minoribus uaſis, neque parem numerum, neque ſitũ, neque magnitudinem accuratè obſetuari, iam antea relatum eſt. Porrò cæteri quinque nerui per axillam brachium ſubeunt, atque in plures ramosquàm primus ſparguntur, ſinguliq; maiores, craſſiores ue ſpectantur. [k] Secundus iraque brachium petens neruis, ab implexu, quem neruos brachium ingreſſuros ad uertebrarum latera efformare dixi, principium ducit. vnde etiam nemo hunc neruum alicui pari verè aſcribet: quum non vno, ſed pluribus neruorum paribus textus ille conſtituatur. Cæterùm neruus iſte ſub [l] muſculo, cubitum flectentium anteriori brachiũ ingreditur. Vbi enim duo illius muſculi capita inuicem ſunt coitura, neruus ille primum in brachium fertur: quo etiam loco [m] muſculus brachium pectori adducens, inſertionem ſecundùm humeri longitudinem molitur. uti etiam [n] muſculus brachium attollens, tranſuerſim inibi humero implantatur: præter inſertionem, quam hac propemodum regione [o] muſculus tentat, qui ab humiliori ſcapulæ coſta pronatus, brachium in poſteriora allicit. ac demum eius quoque [p] muſculi inſertio ſecantibus inibi occurrit, cuius beneficio deorſum verſus dotſi humiliora brachium agitur. Secundus igitur brachium petens neruus, priori cubitum flectentium ſubditur muſculo: & ſub [q] interiori eius capite, quod a ſcupulæ proceſſu, anchorę ſpeciem referente, originem ducit, occultatus, utriſq; eius muſculi capitibus [r] ſurculum offert: ac decliuis prorepens, ſub poſteriori nuper commemorati muſculi ſede reconditur. Quas verũ propagines dein diffundat, ubi & [s] tertium neruum huc ſermone deduxero, ſubijciam: qui ſecundo humilior, ex illo quoque complexu, reti ve, quod iam prius a neruorũ brachium adeuntium radicibus confici diximus, prodit: & quum alam perreptat, [t] ramum promit [u] inter muſculum brachium pectori adducentem, & illum, quo brachium attollitur, cuti exporrectum, quæ illorqm muſculorum obducitur lateribus, quà illi ſe mutuo contingunt. Simulatque verò tertius neruus humero, ſeu brachij oſſi appropinquat, mox etiam cubitum flectentium anteriori muſculo cooperitur: atque ſimul cum ſecundo neruo deorſum properans, [x] ramulum capiti præbet, [y] muſduli cubiti flectentium poſterioris, quod etiam interdum & a ſecundo neruo propagine quadam donatur. Cęterum Galenus aſſerit, a tertio noſtri numeri neruo, poſtqam is ramulum hunc in caput muſculi, cubitum flectxntium poſterioris, deprompſit, [z] tantam propaginem diffundi illamq; ſecundo neruo commiſcerirquanta ſecundi nerui eſt portio, hac ſub anteriori cubitum flectentium muſculo, prorepens. Deinde ſubdit, ſe ſemel obſeruaſſe, a tertio neruo ad

ſecundum

Primus neruus.

Neruos cutem ſubeũtes non eãdẽ ſemper proponere ſeriem.

Secundi nerui ingreſſus.

Tertij ingreſſus.

Secundi cum tertio congreſſus.

Lib. 3 de Admi. diſſ.

a 2 fi. charac. 5, 6, 7.
b 2 fi. cha. 8, 9.
*c 2, 3 figu. π, ρ, τ, Φ, *.*
d circa oſſis ſacri regionem, in 2 fi. & huius lib. vl.
e 2, 3 figu. π, π, ult fi. R
f 2. 3 fi i.
g 10. muſ. tab. Δ.
h 3 fi. charac. 32. ul. fig g.
i 2, 3 fi. Φ. ult. fi. e.
K 2, 3 fig. ρ. ult fig S.
l 6 muſc. tab Θ.
m 3 ta. Δ.
n 4 tab. Ξ.
o 13. ta. S.
p 10. ta. Θ.
q 6 tab. n. o. muſc Θ. ab l.
r 2 fi ς. τ.
s 2, 3 fi. τ ult fig T.
t 2 fig v.
u 3 muſc. tab per lineam ab l. ad Ω.
x 2 fig. φ.
y 8 muſc. tab. Γ.
z 2. fig +.

ſecundum nullam communicari propaginem. Nos ſanè vtrunque quodãmodo animaduertimus: ſed multo ſæpius, & perpetuò ferè in homine, à ſecundo neruo [a] propaginē, notatu dignæ craſſitudinis, ad tertium neruũ deductam ſpectauimus, qua tertius neruus craſſior, validiorq; reddebatur. Vtcũque verò ſit, ſiue tertius ſecundo propaginem impertiatur, ſiue à ſecundo (quod verius duco) ad tertium propago pertineat, ſiue etiam nullus ſecundi cum tertio congreſſus fiat, [b] ſecundus neruus perpetuò deorſum ad anteriorem articuli cubiti ſedem contendit, muſculo cubitum flectentium anteriore tectus, & in progreſſu ab externo ipſius latere [c] ramulum ſpargens in caput [d] muſculi, ab humero principiũ ducentis, & radio ad brachialis radicem inſerti, radiumq; in pronum mouentis. Quum primùm verò ſecundus neruus ad anteriorem vſque cubiti articuli ſedem, cubiti ve flexum pertingit, ſecundum externum latus [e] tendinis muſculi cubitum flectentium anterioris, ad carneam [f] ducitur membranam, in cutem diſſipandus. mox enim atque ab alto emerſit. in duos craſſitie impares ſecatur ramos: quorum [g] vnus, qui gracilior, ac ſuperior eſt, aliquouſque cum humeralis venæ [h] ramo, ſecundum radium, ad mediam vſque cubiti longitudinem exporrecto, ac dein verſus ulnę appendicem tendenti, deducitur, vniuerſam cutem radio incumbentem prętenuibus ſurculis intertexens: quorum [i] pręcipuus, inferiorem radij appendicem ſuperans, ad ſecundum vſque pollicis pertingit internodium, hic, vti & toto progreſſu, inter carneam membranam, & cutem repens, ſobolesq; tenuiſſimas diffundens. Huic ſurculo pollici exporrecto, interdum ramuli accedunt, permiſcenturque, ab ijs ſecundi nerui propaginibus, quas modò internam manus cutem adire ſcribam. [k] Humilior enim, craſſiorq; ramus eius ſecundi nerui diuiſionis, quæ iuxta cubiti flexum perficitur, ſtatim in duas quoque dirimitur propagines, ſub [l] media prorepentes vena, ab humerali ad communis venę conſtitutionem profiſciſcente. [m] Vna harum propaginum, quam elatiorem appellare nihil prohibet, poſtquam dictę iam venę ſuccumbens, ad [n] venę communis uſque originem obliquo ductu acceſſit, relicta vena, cuti ſubtenditur: & in deſcenſu elatiùs ad radij ſedem nonnihil obliquè conſcendens, ſecundùm internum latus [o] muſculi longi, & radio proprij, ad brachialis vſque radicem perfertur. [p] Altera propago, quam memoriæ, doctrinæq; gratia in ſcholis humiliorem nuncupo, magis obliquè, quàm medium cubiti flexus, aut venæ cõmunis origo conſiſtat, deorſum fertur, ac tandem venæ interioris cubiti ſedis cuti potiſſimum oblatæ, attenſa, ad brachiale vſque [q] prorepit, in multos exiles ſurculos in progreſſu abſumpta. Nam priuſquam longo ductu in cubiti regionem feratur, in duos præcipuos partitur ramos: quorum [r] vnus quodammodo radij regioni exporrigitur, [s] alter verò vlnæ: ac vterque crebrò brachiale ſuperat, ramulos in cutem internæ manus ſedis diſpargens. Dein ab illis ramulis, qui Veneris monticulum conſcendunt, interdum ſoboles in externam manus ſedem excurrunt, neruulis, [t] commiſcendæ cutem primi pollicis internodij externæ regioni obductam, implicantibus. atq; in hunc modum ſecundus abſumitur neruus. Qui verò Galenus huius nerui propaginem quandam diffundi ſcribat [*] arteriæ illi quoque adhæreſcentem, cuius ante brachiale pulſum tangimus, non ſatis aſſequor: quum ea arteria in corporis ducatur alto, profundeq; incedat: non aũt, vt deſcriptæ nobis ſecundi nerui propagines, in cubiti quodammodo ſuperficie. præterquam quòd illa arteria ſimul cum attenſa ipſi vena, toto ipſius inceſſu alium inſignem ſibi in profundo corporis exporrectum, ac coniugem, adhæreſcentemq; uendicet [†] neruum, quem præcipuam tertij nerui brachium accedentium portionem eſſe, paulo pòſt audies. Tertius namque neruus, ſimulatque in brachij regione ſecundi nerui [u] propagine adaugetur, frequenter [x] ramulum in cutem diſpenſat, anteriori brachij ſedi hic obnatam. Hinc in alto, vti ab initio, repoſitus, cubiti flexum accedit, æquali propemodum interuallo in progreſſu à ſecundo diſtans, ac interiorem ſedem ſibi vendicans. Tertius enim neruus non adamuſſim per mediam cubiti flexus ſedem in cubitum delabitur: verùm anteriori ſedi inſidet [y] tuberis interioris humeri, ac ſuper internum latus quodammodo vehitur inſertionis [z] muſculi cubitũ flectentium, poſterioris. Quũ verò hanc tranſcedit inſertionem, in multas [a] dirimitur propagines, ſeriatim tunc recenſendas, vbi [b] quintum neruum ad cubitum vſque ſermonis ſerie deduxero, qui unà cum tertio in muſculos digeritur, ſedem cubiti interiorem occupantes. [c] Quartus itaque neruus à reticulari illo neruorum, iuxta vertebrarum latera, implexu, principium quoque ducens, omnium neruorum, qui in brachium porriguntur, longè craſſiſſimus eſt, & ſimiliter atque tertius occultatus cum ipſo in brachium properat, [d] axillari venæ, & magnæ brachij arteriæ attenſus, moxq; [e] inſignes vtcunque ſoboles [f] muſculis diſtribuens, quorum miniſterio cubitum extẽdimus. Priuſquam verò præſens neruus ad medium vſque longitudinis brachij pertingat, obliquè retrorſum [g] ad humerum, brachij ve os contorquetur, hoc, & muſculos cubitum extendentes intercedens. Verùm anteaquam penitiùs reflectatur, ab interno ipſius latere [h] propaginem emittit, quæ [i] inter muſculos cubitum extendentes, & poſteriorem cubitum flectentium, in internam brachij ſedem procidit, uniuerſa in illius ſedis cutem abſumenda, ſurculosq; partim ſurſum, partim deorſum multiplici ſerie ſparſura. Porrò ipſe quarti nerui truncus, ad eum modum ſecundùm humeri poſteriora reflexus, ſenſim ad externam brachij ſedem properat, ac ab externo latere [k] propaginem edit, quæ [l] inter exteriorem cubitum extendentium muſculum, & caput longi muſculi, radium in pronum ducentis ex alto emergens, in cutem diſpenſatur, externæ brachij, & cubiti articuli ſedi obductam. Quum primum autem quartus neruus in alto ſemper latitans, [m] exterius humeri contingit tuber, poſteriori illius ſedi innititur, in qua huius nerui nomine [n] ſinum à Natura priuatim exculptum, diximus, quò neruus muſculis occultatus, atque hic in frequentem ſobolem ſpargendus, tutò ueheretur. Mox enim atque neruus ille in cubitum ducitur, [o] ramum promit, qui ex alto emergens, erabundo ductu ſub cute ad brachiale uſque prorepit, frequentes ſurculos in progreſſu educens, à quibus cutis, externam cubiti ſedem obtegens, intertexitur. Deinde quartus

neruus

Reliqua ſecũdi ſeries.

In 3 lib. de Admi. ſec.

Tertij nerui ad cubiti ſq; flexum progreſſus.

Quarti nerui in brachium ingreſſus, ipſiusq; ſeries.

*a vlt. fi. X b 2 fig. α. c 2 fig. Γ. vlt fi. Γ. d 12 tab. Θ. e 6 tabu. 1 muſculi Θ. f vlt fi. Z. g 2 fig. Δ. vlt a. h fi. cap. 6 lib. 3 i. i 2 fig. inferius Δ. K 2 fig. Θ. vlt. b. l fi. cap. 6 li. 3 b, ad α. m 2 fig. Λ. n fi. cap. 6 lib. 3 a. o 1 muſcu. tab. a. p 2 figu. Ξ. q Quaſi ſecundum m & q vlt. fi. lib. 3. r 2 figu. Π. s 2 figu. Σ. t Quemadmodũ vena ad cha. q; fi. cap. 6 li. 3. * fig. ca. 12 lib. 3 Q & vltima fig. li. 3 arteria cum actenſa illi vena g notatur. † 2 fi. cha. 44. vlt fig. l, l. u vlt fi. X x 2 fig. χ. y 1 fi. cap. 23 lib. 1 S. z 8 muſc. tab. Γ. a 2 figura cha. 43. vlt. fig. c. b vlt fig. m ad n. c 2, 3 fi. Φ. vlt fig. e. d vlt. fi. li. 3 Z verſus b. e 3 fig. Ψ. f 11 muſ. tab. Θ, a & f. g Ad Γ fi. 2 ca. 23. li. 1. h 3 fig. Ω. vlt. fig. f. i Inter P et N 7 muſc. tab. K 3 fi. cha. 32 vlt. fi. g. l Inter S et X 9 muſc. tab. m 2 fi. ca. 23 lib. 1 P. n eiuſd. fig. V. o 3 fig charact. 33. vlt. fig h.*

neruus in duos [p] discinditur truncos in profundo, ut & ipsorum radix, reconditos. Horum [q] alter altero elatior est, ac radio exporrigitur: [r] alter autem, qui humiliùs consistit, secundum ulnam deorsum fertur. Elatior penitiùs, [s] inter superius latus musculi, bifido tendine brachiale extendentis, & exterius, inferiusue latus musculi longi, radium in pronum ducentis, ad brachiale contendit, in progressu graciles ramulos utrisq; quibus attenditur, occultaturq; musculis communicans. Vbi uerò elatior hic ramus ad brachiale accedit, per [t] transuersum repit ligamentum, in externa radij sede bifido [*] tendini, brachiale extendenti, obductum. Mox aũt atq; præsens quarti nerui ramus externa brachialis sedem [u] contingit, in duas dirimitur propagines; quarum altera duplici surculo externæ pollicis regioni offertur: altera uerò in duas secta soboles, unam indici porrigit, in ipsius externam sedem duplici quoq; surculo absumendam. alteram aũt medio largitur digito, eam simplicem, indiuisamq; interno lateri exterioris eius digiti sedis applicans. [x] Demissior, ulnæq; exporrectus ramus quarti nerui, iam cubitum ingredientis [y] bipartitionis, ilico [z] frequentes educit soboles: ac primam donat capiti [a] musculi indicem, medium & anularem extendentis: secundam capiti [b] musculi, cuius auxilio minimus extenditur digitus: tertiã aũt offert [c] musculo, brachiale simplici tendine extendenti. In ipso aũt secundùm ulnã processu, [d] tribus musculorũ principijs ab hac originẽ ducentibus propagines exhibet. Horũ musculorũ primus est, qui radiũ in pronũ ducẽtium breuior uisitur: mox ille, qui triplicẽ diffundit tendinem, ac unũ brachialis ossi primũ pollicis os sustinenti innectit, secũdum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi, & tertio. Dein musculus, qui tribus pollicis ossibus insertus, pollicẽ extendendo uersus indicem ducit. Mox musculus, cuius beneficio index, ac interdum quoq; medius à pollice in latus abducuntur. Quod uerò huius rami [f] reliquum est, brachiale non conscendit, multoque minus in minores absumitur digitos: sed uniuersum hic ad brachialis radicem cessat, aliquot surculis brachialis cum cubito articulum implicans. ad hunc sanè modum quartus neruus in ramos spargitur. [g]

Quinti nerui in brachium ingressus, ipsiusque series cum tertio.

Quintus autem à commemorato iam sæpius nobis plexu inferiùs, quàm quatuor hactenus descripti, principium obtinens, quartoq; attensus, per axillam in brachium fertur, nullas omnino soboles cuiquam brachij parti distribuens. Nam indiuisus [h] inter musculos, cubitum extendentium interiorem, & cubitum flectentium posteriorem, secundùm internam brachij sedem occultatus, tantisper porrigitur, dum [i] internum humeri contingat tuber, ad cuius posteriorem reflectitur sedem, hic priuatim habens [k] sinum, quo aptè in cubitum uehitur. Quemadmodum enim tertius neruus anteriorem interioris humeri tuberis sedem occupare dictus est, ita sanè & quintus hic neruus in posteriori sede eius tuberis consistit, pariq; quodã modo serie cũ tertio digeritur. A duobus namq; præsentibus neruis [l] propagines omnibus offerũtur musculis, internã cubiti sedem occupantibus, qui & ab interiori tubere humeri, & ab ipsa ulna, radioq; principiũ mutuantur. Ac à tertio quidẽ neruo potissimùm soboles sparguntur in [m] musculũ, secundos quatuor digitorũ articulos flectentẽ, & [n] illũ, qui tertios eorundem digitorum flectit articulos, mox [o] illum qui tertij pollicis ossis flexus est autor. deinde propago quoque à tertio neruo [p] illi porrigitur musculo, qui ab interno humeri prodiẽs tubere, ac postbrachialis ossi indicem sustinenti insertus, brachialis flexus opifex habetur. Verùm is musculus etiam à quinto neruo surculum subinde ascissit, vt & omnes ab interno humeri tubere pronati. ex quorum classe, præter nuper commemoratum, [q] is censetur, qui tendine lato internæ manus cuti subnascitur: dein [r] qui quarto brachialis ossi insertus, brachiale flectit, mox [s] qui radium in supinum ducentium superior, longiorq; describitur. Porrò quintus, & tertius nerui, etiamsi sparsam hanc propaginum deriuent seriem, penitus hic non absumuntur; uerùm utrorumque singuli adhuc supersunt rami, insignes sanè, & in plures surculos diffundendi. Ac tertij quidem nerui [t] ramus inter musculum, quatuor digitorũ secundos flectentem articulos, & illum, qui tertium pollicis os flectit, radio exporrigitur, unà cum [u] uena, ac arteria hàc deductis ad brachiale properans, & [x] trausuersum permeans ligamentum, in brachialis interna sede tendinibus obductum. Iste tertij nerui ramus surculos, sed nimis quàm obscuros, quibusdam musculis exhibere dicitur: qui in manu repositi, digitorum motibus quoque prȩsunt. cuiusmodi [y] is est, quo pollex ab indice maximè abducitur: dein [z] quo pollex indici proximè adigitur, & [a] duo pollicis primum flectentes internodium, & [b] tres secundi ipsius internodij flexus opifices, mox [c] qui indicem ac medium pollici adducunt, ac [d] duo, qui indicis primum flectunt articulum, ac interior denique primum medij digiti os flectentium. Verùm his musculis, ut & [e] illi, qui radium in supinum ducentium inferior est, nerui potius attenduntur, quàm inseruntur, aut etiam superficietenus adnascuntur. Ipse tamen tertij nerui ramus in uola tres notatu dignas emittit propagines, quarum prima pollicis internam accedit sedem, in duos prius dissecta surculos: secunda etiam binis surculis internæ indicis sedi implicatur: tertia uerò simplex, interno tantum lateri interior medij digiti sedis exporrigitur. Porro quinti nerui [f] ramus, ulnæ attensus, inter musculum, secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & illum, qui eorundem digitorum tertios articulos flectit, ad brachiale ducitur, [g] vena etiam, & arteria concomitatus, quæ ulnæ exporriguntur, atque ad uolam per transuersum brachialis ligamẽtum tendunt. Hic ramus simulatque ligamentum id superauit, unam propaginem in duos diuisam surculos, minimi digiti internæ sedi communicat: ac unam similiter in duos surculos diremptam, internæ sedi anularis digiti offert: mox unam quoque medio communicat, quæ indiuisa externo applantatur lateri internæ medij digiti sedis. Præter has quinti nerui propagines, nullas in manus musculos spargi animaduerto, in [h] illos dico, qui anularem, & minimum ad pollicem ducunt, qui primum os minimi & anularis flectunt, cum externo musculo primum medij digiti os flectentium, & [i] illo qui minimum à cæteris digitis in latus remouet. Nam, uti prius monui, his musculis nerui potius attenduntur, quàm adnascuntur. Porrò præsens quinti nerui ramus, ulnę exporrectus, ad hunc modum nõ totus

tus

h Ex nuperscriptis petuntur tab. i 3 tab. r.

*p 3 fi. cha. 34. vlt fi. i. q 3 fi. cha. 35. vlt. fig. K, K. r 3 fi. cha. 37. vlt. fig. l, l. s Inter Y & X 9 ta. musc. t 1, 2 musc. tab. char. 3. * 11 musc. tab. K musc. Λ. u 3 fi. cha. 36. x 3 fi. cha. 37. y 3 fi. cha. 34. z 3 fi. cha. 38. a 9 musc. tab. Z. b 9 tab. Θ. c 9 tab. Λ. d 10 tab. Λ, Ξ, Π. e 3 fi cha. 39, 40, 41. f 3 fi. char. 42. g 2, 3 fig. * vlt fi. m. h 7 musc. tab. P, N. i 2 fig. ca. 23 lib. 1 S. K eiusd. fi. V. l 2 fig. iuxta char. 43 vlt fig c, n. m 5 musc. tab Θ. n 6 tab. Ξ. o 6 tab. Λ. p 1 tab. X. q 1 tab. Y. r 1 tab. Z. s 1 tab. V. aut 7 tab. Q. t 3 fi. char. 44. vlt fig d. u vlt fi. li. 38. x 4 musc. tab Φ. y 3 muscu. tab. P. z 11 tab. Λ. a 6 ta. u, λ. b 7 ta. cha 1, 2, 3. c 6 ta. ζ, ζ. d Ad alterũ latus 8 tab. u. e 7 tab. X. f 2 fi. cha 45. vlt fig o, o. g vlt. fi. l 3 f.*

K 2.fi.cha. 46 ult.fig. p.
l 9 muscu. tab. inter Ξ & Λ.
m 3 fig.Φ. educebat cha.36.

tus absumitur.nam non perfunctoriè expendendam promit [k] propaginem, paulò inferius, quàm medium vlnæ longitudinis consistit.quū.n.ramus hic ulnę medium emensus est,ab externo ipsius latere propaginē illam educit [l] inter musculum,brachiale flectentium inferiorē, & inferiorē brachiale extendentium. Propago hinc ex profundo elabens,secundùm vlnam,in externam sedem cubiti porrigitur:& quum externam brachialis sedem contingit, in externam regionem illorum digitorum ramulos spargit, in quam [m] quartus neruus nullas soboles prompsit. Diuiditur itaq; ea quinti nerui propago in tres ramos, quorum primus duplici surculo externam minimi digiti sedem adit,secundus duplici quoque surculo externæ anularis sedi exporrigitur: tertius autem indiuisus, externo implicatur lateri exterioris medij digiti regionis. Quoniam uerò quintus neruus hanc externæ manus sedi exporrectam diffundit propaginem, subinde uidimus quin tum neruum tot atque dixi surculos in internam manus sedem nō digerere. Haud semen enim obseruaui, a tertio neruo etiam externum latus interioris sedis medij digiti, & internum latus anularis surculos assumere,quinto tunc duas tantum propagines internæ minimi digiti sedi,& unam anularis interiori sedi porrigente. Dictam nunc neruorum in manu seriem non iniucundè in teipso obseruabis, modò adamussim neruos alterius manus pollice, aut cubiti innixu,ad os ita compresseris, vt animalis spiritus transitum com pressione cohibeas, ac pars cui nerui inseruntur stupescat. Fit verò id iuxta cubiti articulum non multis intectum uestibus,aut non multa adipe(ut in obesis mulieribus) inuestitum commodissimè. nam si pollice quartum neruum aliquandiu compresseris,senties externam pollicis, & indicis sedem, & internum quoque latus exterioris sedis medij stupescere. Quod autem quartum neruum compressuro, pollicem inter posteriorem ulnæ processum,& externum humeri,tuber ui impingere necesse sit,neminem latet,qui modò surda aure quarti nerui seriem non obaudiuerit. Iam si quintum neruum compressurus, pollicem ad posteriorem interioris tuberis sedem vi admoueris,mox interna externaq; sedes minimi digiti, & anularis, & inferior medij, stuporem experientur. At si maiori conatu anteriorem interioris humeri tuberis sedem compresseris,atque ita tertium neruum obstruxeris,ilico interna sedes pollicis,& indicis,& pars medij, stupore laborabunt. Quum verò hæc exploras, perpende pariter, quàm leue sit, nonnunquam motum integro adhuc sensu perire, & sensum quoque motu adhuc integro aboleri. Nam, vt cęteros taceam neruos (& ne a reconditis magis exempla petam) da, vulnere aut alio affectu quartum neruum, qua is secundùm humeri posteriora reflectitur, aut etiam quà a reticulari plexu ad vertebrarum latera consistenti exorditur, pręscindi, aut aliàs ex humoris affluxu, eiusq; generis malo quopiam ita vitiari, vt animalis spiritus cum ipso non deducatur, & quintus neruus interim illæsus (vti factu est facillimum) ac integer sit,non nè minimi digiti,& anularis extensio perdetur, illorum sensu haud vitiato? Nam quintus neruus sensum suppeditans, illæsus est: at propter quarti vitium, musculorum digitos extendentium munus intercidit. Quid si casu quintus neruus, integro interim quarto, contusus, aut alioqui oblęsus fuerit: non ne paruus digitus, & anularis stupescent, ipsorum interim motu, haud corrupto? Atque vt hæc de quarto neruo, & quinto, exempli gratia proposui: ita sanè illi, quem neruorum series, & musculorum natura non fugiunt,expendere,confingereq; promptissimum est, qui sensus illæso motu aliquando aboleatur: aliquando autem seruato sensu, motus corrumpatur. Neque necessum est eò deflecti, quòd maior vis animalis ad motum, quàm ad sensum requiratur: & multo minus admittenda est Anatomicorum quorundam ratio,qua illi confingunt quosdam neruorum surculos motui tantùm, alios autem sensui præesse.quasi verò quis neruorum surculus sensu tactus destitueretur,& non quæuis tandem corporis pars sua essentia,constitutione ve sensui haud repugnans,a quolibet neruorum surculo ipsam perreptante, tangendi vim obtineret. Quia verò hæc aliò spectant, sexti nerui (qui adhuc enarrandus superest) seriem quoque perstringemus. [n] Istius principium ab infima retis,iam sæpius dicti,sede enascitur,& incōiugatus per axillam in brachium properat,nullibi in alto reconditus, sed cuti internæ brachij sedis substratus,ad internum humeri accedit tuber, in progressu conterminis eius quam perreptat cutis partibus, [o] frequentem depromens sobolem. Ad internum verò humeri tuber,in plures partitur ramos, venæ axillaris [p] propaginibus sub cute exporrectis partim incumbentes,partim quoque substratos. Hi deorsum numerosa propaginum serie secundùm vlnam digeruntur,inter cutem,& carneam membranam deducti, & priusquam brachiale contingant cessantes,perpetuoq; secundum inferiorem cubiti regionem, seu vlnam exporrecti. [q] Præsens neruus crassitie secundo respondet,vbi is cubitum accedit. Quintus autem neruus iuxta cubitum tertio in crassitie conuenit.in axilla autem tertius quinto gracilior visitur,ipsiq; similis tunc propemodum est secundus,priusquam scilicet sui portionem tertio commiscuerit. Atq; ita quintus,tertius, & secundus ipsorum in axillam ingressu sexto numeris aliquot sunt crassiores: omnium autem plenissimus est, quem quartum enumeraui: quemadmodum summè etiam gracilis occurrit, qui primus recensebatur.

Qui citra sectionem neruorū in brachiū series experiri possit.

Sēsum seruato motu perire, & contra.

Lib: 1. de Affectorū locorum cognitione.

Sexti neruus in brachium ingressus. ac series.

*n 2,3 fi. *. ult, fi.q,q.*
o fi.2.cha. 48,48.
p fi.cap.6 li.3.u, x.
q Cōfer inter se neruos in 2,3 fig.sed magis in ult.

Neruorū crassities.

QVINQVE PARIVM NERVORVM, E LVMBORVM VERTEBRIS prodeuntium, series. Caput X V.

DORSALIS medullæ lumborum vertebris complexæ [a] nerui, in hoc thoracis vertebrarum neruis magna ex parte conueniunt, quòd a singulis [b] rami retrorsum ducantur in musculos vertebris adnatos. Committitur autem hic vertebris [c] musculus humani thoracis motorum quartus, dein dorsum mouentium * vndecimus, ac demum, [d] qui huic substernitur,decimustertius. Atque his musculis propagines a posterioribus ramis offeruntur,quum illi adhuc reconditi,ad vertebrarum spinas ducuntur. Quando autem

a 2 fig.& ult.fi. cha. 10,21,22, 23,24.
b 3.fi. cha. 52,52.
c 12 tab. musc. Δ.
d 13 ta. Γ. 14 ta.Τ.

rami

rami ex mutuo vtriusque lateris musculorum connexu, atque ab ipsis spinarum apicibus procidunt, ad la-
tera denuò excurrunt,cuti,& [e] musculo præcipuè intexti, cuius ope brachium versus dorsi humiliora agi- *e 10 ta. Θ.*
mus. [f] Anteriores autem horum parium rami in abdominis musculos,ac illum,qui brachium versus dorsi *f 2. fi. cha.*
humiliora detrahit,ipsamq; adeò cutem disseminantur,vt & in [g] musculorum dorsum mouentium nonū, *50. 50. de-*
& eum qui femur mouentium [h] sextus mihi numeratur. Dein a vigesimoprimo pari, seu secundo lumbo- *m 51.*
rum,vnà cum seminaria sui lateris arteria, perquàm [i] exiguus surculus ad testem ducitur,si modò a sexti *g 8 mus. ta.*
paris neruorum cerebri [k] ramis costarum radicibus exporrectis,atque in intestina propagatis , nullæ sobo- *h 12. mus. tab Θ, Ξ.*
les ad testes pertingant.nam & ab illis ramis interdum surculos testibus exporrigi animaduertimus.Quin- *i 2. fi. char.*
etiam ab anterioribus ramis trium primorum parium,ex lumborum vertebris prosilientium, [l] surculi etiā *49. 49.*
diffunduntur,qui ad nuper dictos sexti paris ramos costarum radicibus exporrectos,accedunt, illosq; adau *K 2. fi cap. 2 h.*
gent. A tribus verò humilioribus,è lumborum vertebris elabentium,paribus,non minimi sanè nerui crus *l Ad latus*
accedunt: qua autem serie in illo digerantur, secundo ab hoc Capite exequar. *charac. 20, 21, 22 fig. 2.*

NERVORVM E SACRO OSSE PROSILIENTIVM SERIES. Cap. XVI.

QVAM concinnè Galeni ossis sacri descriptiones inuicē,ac demum [a] hominis ossi cō- *a Spectatur hac fig.*
gruant,primo explicuimus libro,addentes quoq; inter sex hominis sacri ossis ossa,an *ca. 18 li. 1.*
teriori,& posteriori sede foramina exculpi:adeò sanè,vt hominis neruorū series a ca- *b 2 fig. & ul. cha. 25.*
num & caudatarum simiarum serie plurimum discrepet. Ac [b] primum quidem par,
tam in hominibus,quā quadrupedibus inter os sacri ossis primum, & infimā lumbo-
rū vertebrā ea prorsus ratione,qua neruorum paria è lumborū vertebris egrediuntur,
procidit,moxq; ab egressu ramū in posteriora,non secus ac superiora paria diffundit,
qui etiā similiter atq; posteriores illorū parium rami,digeritur. Priuatim verò a poste
riori illo primi paris sacri ossis ramo , [c] propago vtcunque insignis in musculos spargitur , ab ilium osse *c 3 fig. cha. 54*
principium ducentes,potissimùm autem in [d] primum femur mouentiū. Dein eius propaginis soboles non *d 9 musc. tab Π.*
pœnitendę in cutē,clunibus obductam,deriuantur. Anterioris verò præsentis paris rami præcipua portio *e 2 fi. cha. 53.*
neruis in crus deducendis permiscetur. Is enim totus in crus non absumitur,quum ab illo [e] propago, se-
cundùm internam ilium osis sedem,exporrigatur,surculos offerens abdominis musculis, & illis pariter [f] *f 8 tab. Λ.*
musculo,quem ab interna ilium ossis sede pronatum, femur mouentium septimum recensui . [g] Cæterùm *g Confer secundam fi. tertia.*
quinque humiliora sacri ossis neruorum paria peculiari procidunt ratione.nā priusquam ex ipso osse elabā-
tur,gemina ab vtroq; latere sunt, & vnus neruus vtrobique a singulis paribus in anteriora procidit, & v-
nus item vtrobique retrorsum: atq; hæc series in hominibus visitur. In simijs verò , & canibus alia occur-
rit,vti enim tria tantùm in illis sacri ossis neruorum sunt paria,sic etiam duo solùm inferiora anterius , po-
steriusq; excidunt. Dein reliqua paria (quæ in canibus,& caudatis simijs cernūtur numerosa) ab ossis coc-
cygis (vt sic etiam de illis animalibus loquar) lateribus (versus posteriora tamen magis) in eū modum pro-
deunt quo ex thoracis,& lumborum vertebris nerui egrediuntur,quum interim ab hominis osse nobis coc-
cyge vocato,ne vnus quidē exiliat neruus. Adeò sanè,vt minimè mirandum sit, si ego in horum neruorum
paribus recensendis,a Galeni sententia,in libro de Ossibus, procul declinem . Quinque igitur sacri ossis
inferiora paria neruos in posteriora excidentes ad musculos potissimùm digerunt, qui ilium ossis , & sacri
ossis posteriorem occupant sedem , ex quorum classe in dextro latere est musculus dorsum mouentium [h] *h 13. musc. tab. Γ.*
vndecimus, ac dein [i] decimustertius,præter membraneum initium [k] musculi,brachium ad dorsi humi- *i 14 ta. T.*
liora agentis, & [*] quartum humani thoracis motorum. Item [l] quatuor primi femur mouentium,ac cutis *K 9 ta. Θ.*
denique clunibus obducta,propaginibus quoque aliquot ab illis neruis donantur . Anteriores verò nerui ** 12 mus. tab Δ.*
variè magis digeruntur . siquidem tres superiores,primi paris modo,in crus (vti subsequenti narrabo Ca- *l 9 tab. Π,*
pite) properant. Duo autem humiliores nerui,qui sexti septimiq; parium propagines sunt,in ani musculos *10 Σ, 11 Σ*
digeruntur.ad hæc,in vteri ceruicem frequenti sobole,vti etiam in virorum vesicę ceruicem,penem ve,per- *& Φ.*
tinent. Nam vesica,ac vteri item fundus plerunque [m] neruulos ab illis mutuantur ramis,qui a sexto pa- *m 2 figu.*
ri neruorum cerebri costarum radicibus,sub tunica costas succingente , exporriguntur . [n] Terminus verò *cap. 21, μ.*
dorsalis medullæ ex sexto sacri ossis osse procidens,nerui ritu mihi haud quaquam digeri visus est , etiamsi *n 23 figu. char. 56.*
hunc a quibusdam neruum coniuge carentem vocari non ignorem. In homine tamen,cuius sacrum os quin
que tantum efformari videbatur ossibus,medullæ dorsalis terminus ab osse procidens, vnum vtrinque dif-
fundebat surculum,hac ratione sexti paris sacri ossis vices supplens .

NERVORVM FEMVR, TIBIAM, ET PEDEM ADEVNTIVM, distributionis ratio. Caput XVII.

Quatuor neruos crus petere. CRVRI iuxta femoris initium a dorsi medullæ lumborum vertebris,& osse sacro complexæ
neruorum paribus , [a] quatuor nerui offeruntur , a reticulari quodammodo plexu perinde *a 2 fi. cha. 57, 60, 66,*
procedentes , atque pręcipuos brachium petentes neruos pronasci , iam antea relatum est : *71. ult. fig.*
quanquam magis varius in ceruice, quàm hic ad lumbos , sacrumq; os neruorum implexus *& γ, ζ, ι.*
occurrat . His neruis non eadem obtigit crassities, multoque minus par series , & ductus ,
qui enim primus,ac tertius recensebuntur,graciles sunt. Secundus autem duobus illis crassior
subinde reperitur,licet interea tenuis quoque sit. quartus verò illorum trium vnà complexorum crassitiē

longe

longe vincit. [b] Primus a ſuprema parte implexus neruorum in crus pertinentium originem ducit, ubi ſcilicet tertij lumborum paris (quod ordine in vniuerſo dorſo vigeſimumſecundum eſt) anterior ramus, quarto lumborum pari commiſcetur. Neruus hic lumborum incumbens [c] carnibus, ac peritonæo ſubſtratus, in femur procidit, ſecundùm exterius latus tendinis, [d] ſexti femur mouentium muſculi, qui vnà cum ſeptimo femoris motuum autore muſculo, hàc ſupra coxendicis os ad [e] minorem femoris proceſſum contendit. Simulatque verò neruus ille femur contigit, [f] ramum depromit, cuti paulo minus quàm ad genu vſque exporrectum, quæ anteriori femoris ſedi verſus externum ipſius latus obducitur. Porrò [g] maior præſentis nerui portio in alto latitans, aliquot propagines deriuat [h] primo tibiam mouenti muſculo, qui ab antica ſede appendicis ilium oſſis principium ducit: dein & [i] ſeptimo tibiam mouenti muſculo, qui a maioris proceſſus femoris radice enaſcitur: mox quoque [k] nono tibiæ motuum autori, atque cum illis muſculis primi huius nerui grandior portio decliuis ducta, elatiùs quàm genu conſiſtat articulus, terminatur. [l] Secundus neruus ſuum principium inferiùs, quàm primus adipiſcitur, e regionè videlicet vigeſimiſecundi paris neruorum dorſalis medullæ, ſeu e regionè articulationis tertiæ lumborum uertebræ cum quarta. Hic neruus peritonæi etiam poſteriori regioni ſubtenſus, ſimul cum [m] vena, & arteria, per inguina femur petentibus, in crus porrigitur, ac mox ab interno ipſius latere [n] ramum deriuat, † uenæ ad pedis uſque pollicem [o] attenſum, quam ab inguine per internam femoris ſedem, ac per genu articulum, internamque tibiæ originem ſub cute ad ſummum uſque pedem protendi commemorauimus. Atque ut illa uena uarias ſoboles in progreſſu ad cutem illi conterminam diffundit, ita ſanè & hic ſecundi crus petentis nerui ramus, anteriori venæ illius ſedi toto ductu contiguus, ſoboles paſſim in cutem ſpargit: quarum [p] illæ ſunt præcipuæ, quas anteriori, & interiori uerſus poplitem, genu regionibus offert. Neque ſanè oſcitanter obaudiendum eſt, præſentem ramum anteriori uenæ parti exporrigi, ut in eius uenę ſectione, quam mox ſub genu, aut iuxta interiorem malleolum molimur, ſcalpellus retrorſum, atque in poſteriora impingatur, ne is caſu antrorſum actus, neruum præſecet. Cæterùm [q] grandior ſecundi nerui portio ſimul cum uena, ac arteria ipſum concomitantibus, reconditur, & in muſculos, anteriorem femoris ſedem occupantes, quoque digeritur: præcipuè autem in [r] quintum femur mouentium, & in [s] octauum tibiam mouentium, cum quo etiam ſecundùm internum latus [t] noni, tibiam mouentium, muſculi deorſum fertur, & ſupra genu articulum non minus quàm primus neruus ceſſat, in progreſſu membranulis uaſa colligantibus, exiguas porrigens ſoboles. [u] Tertius neruus ſecundo ſuccedit, illic potiſſimùm enatus, ubi quarta lumborum uertebra quintæ articulatur. unde peritonæo quoque ſuccumbens, & [x] muſculo femur mouentium ſeptimo vectus, ad pubis oſſis [y] foramen contendit. quod quum permeat, [z] nono, & [a] decimo femur mouentibus muſculis ramulos porrigit: mox uero & [b] illis muſculis, qui a pubis oſſe pronati, peni peculiares cenſentur. At ubi paulo demiſſius prorepſit, duorum neruorum, quos iam deſcripſimus, [c] ramum emittit cuti, internam femoris ſedem iuxta inguina occupanti. Dein eius nerui [d] reliquum, ſobolem offert [e] ſecundo tibiam mouenti muſculo, ac dein [f] quinti etiam femur mouentis muſculi portioni, a pubis oſſe pronatæ, ramum deriuat, ſupraque medium longitudinis femoris terminatur. [g] Quartus cruris neruus tertio quidem ortu ſubſequitur, at ſextuplo etiam craſſior eſt. atque ex uigeſimiquinti, ac trium ſuccedentium partium, anterioribus ramis potiſſimùm conflatur: non ſolùm omnium corporis neruorum craſſiſſimus, uerùm etiam, quum hinc a dorſalis medullæ quaſi termino principium obtineat, duriſſimus, pariterque ualidiſſimus. Hic neruus peritonæo quoque ſubditus, inter ſacri oſſis latus, & ilium os, quà hæc oſſa inuicem dehiſcunt, tanquam per [h] ſinum ipſi peculiariter paratum ducitur, & mox [i] ramum ex poſteriori ipſius ſede pullulat, qui aliquouſq; ſub [k] primo, femoris motorum, latitans muſculo, tandem ad cutem procidit, ſoboles diſtributurus cuti, inferiori clunium ſedi obtenſæ, & illi pariter cuti, quæ poſteriorem femoris ſedem, nonnihil ultra medium longitudinis femoris, integit. Cutis enim ſupra genu in poſteriori femoris ſede repoſita, ab [l] alia quarti nerui propagine ramulos obtinere mox docebitur. Poſteaquam igitur quartus neruus hunc ad cutem depromſit ramum, [m] alias utcunque grandes diſtribuit ſoboles in muſculorum [n] capita digerendas, quæ a coxendicis oſſis appendice principium ducunt, quorum tria tibiæ motibus famulantur, ac tertiũ, quartum, & quintum tibiam mouentes, conſtituunt muſculos. quartum uerò caput, quintum femur mouentium efformat muſculum. Quartus neruus hinc inter muſculos, poſteriorem femoris ſedem ſibi uendicantes, reconditus, deorſum fertur, ac paulo ſub medio longitudinis femoris [o] ramum educit in quarti tibiam mouentis muſculi [p] partem, a femoris oſſe, ac ſi peculiaris eſſet muſculus, enatam. Ab hoc ramo propagines in cutem excurrunt humiliori ſedi poſterioris femoris regionis iuxta genu, obductam. Simulatque quartus neruus inferiorum femoris capitum radicem ſpectat, [q] utrinque unam edit propaginem, in [r] capita muſculorum diſſeminandam, qui tres primi pedis motores enumerantur. Quando autem quartus neruus in [s] ſinu [t] conſiſtit, quem duo inferiora femoris capita mutuò dirempta, efficiunt, in [u] duos craſſitie inæquales truncos partitur, a quibus uniuerſæ propemodum tibiæ, & pedi item nerui offeruntur. Nullus enim in tibiam neruus procidit, a quarto non diductus, præter [x] ramum ſecundi crus petentis nerui, interiori femoris, & tibiæ, & pedis ſedi exporrectum. cuius etiam uices is quarti nerui [y] ramus non ſemel ſubire uiſus eſt, quem paulo pòſt ſecundùm internam tibiæ ſedem (uerſus ſuram tamen magis) ſub cute, ad internum uſque pedis latus, diffundi ſcribam. Cæterùm neminem mirari uelim, quòd quartum neruum nõ ſecus, quam ſi unicus eſſet, non autem (ut Galenus docet) geminus, ſecundùm totam femoris longitudinem ſermone deduxerim: quum uniuerſus in homine unicam obtineat circunſcriptionem. & ſi quis ipſius, qua inueſtitur membrana unguibus dirempta, hunc uelut in duos neruos dirimere propoſuerit (quod

Primi nerui series.

Secũdi nerui series.

Tertij nerui series.

Quarti nerui series.

Qui quartus neruus ueluti pluribus funiculis cõstare uideatur.

Libr. 3. de Admi.diss.

b 2 fi. cha. 57. ult fig. &. c 8 muſcu. tab. Θ, Ξ. d 8 tab. ⊖ cum Λ. e 1,2 fig. c. 30 li. 1 a. f 2 fi. cha. 58. ult fi. a. g 2 fi. cha. 59. ult fig. β. h 3 muſc. tab. Σ. i 5 tab. Λ. ab ' υ. K 4 tab. Φ. l 2 fi. cha. 60. ult fi γ. m ultı. fig. lib. 3 d. n 2 fi. cha. 61. ult fig. δ, ♂. † ult fi. li. 3 m, m. o 2 fi. cha. 62. p 2 fi. cha. 63. q 2 fi cha. 64 ult. fi. ε. r 8 muſc. tab. Φ, c. s 6 ta Π. t 4 tab Φ u 2 fi. cha. 66. ult fi ζ. x 8 ta. Λ. y 1,2,3 fi. cap. 29 lib. 1. z 8 ta. Ψ. a 16 ta. F, G, H. b 1, 2 fig. cap. 49. lib. 2 K, L. c 2 fi. cha. 68. ult fi. n. d 2 fig 69. ult. fig θ. e 16 muſc. tabul. Δ. f 8 ta Φ, r. g 2,3 figu. cha. 71 ult. figu. 1 ac etiã 10 muſc. tab. ζ. h 2,3 fi ca. 29. lib. 1. c. i 2, 3 figu. chara. 72 ult fig. ι. K 9 ta. Π. l 2. fi. cha. 74. m 2 fi. cha. 73. ult fi. μ. n 10 muſc. tab. ν, ρ. & 11 tabu. λ, μ ν, &. o 2 fi. cha 74 ult. fi ξ. p 11 tab ρ. q 2 fig. car. 75. ult figura o, o r 12 tab. π, ρ, ω. s 1 fi. ca. 3 o lib. 1 1. t 2 fi. cha. 76. u 10 muſc. tab θ, η. x 2 fi. cha. 61. y 2 fi. char. 83.

leui etiam fit negocio, ſi manum ab ea [z] ſede, qua neruus, propè femoris inferiora capita, bipartitò ſcinditur, ſurſum ad mediam uſque femoris longitudinem duxeris) etiam licebit in quàmplurimos neruos ipſum hac ratione diuidere: quũ is aliud nihil ſit, quam plures, nerui, inſtar plurium rectorum funiculorum, protenſi, & membranis circundati. Ac proinde ea ratione, qua quis quartum neruum geminum eſſe contendet, ego illum decem & octo neruis conflari aſtruam, quum aliquando tot ipſius portiunculæ, ſeu funiculi illos ſtudioſe numeranti occurrerint. Quotcunque uerò quartus neruus conſtet partibus, in poplite, uti prius dicebã, uniuerſus in duos impares dirimitur truncos. [a] Exterior, qui & gracilior eſt, uerſus fibulæ cũ tibia connexum prorepens, mox [b] ramum a ſe profert, qui ſecundùm externum tibiæ latus, exterioremq; malleolum, ad pedis uſque externam ſedem, minimumq; digitum, ſub cute exporrigitur, ſurculos utcunque graciles ipſi conterminæ cuti toto inceſſu offerens. [c] Præcipua uerò exterioris trunci portio, [d] ſeptimi pedem mouentis muſculi caput ſubiens, [e] ramum ex alto quoque diſpargit ſub cute, ultra medium longitudinis tibiæ excurrentem, quæ anteriori tibiæ ſedi obducitur. [f] Ipſum autem [g] præcipuæ portionis reliquum, iuxta fibulæ externum latus deſcendit, inter ſeptimum eum muſculum, & [h] octauum pedem agẽtium, occultata, & illuc uſque prorepens, ubi in exactos tendines illi muſculi deſinunt, uerſusq; exteriorem malleolum reuolui incipiũt. [i] Interior, idemq; craſſior diuiſionis, quam quartus neruus in poplite molitur, truncus, rectà deorſum incedit, & ab interno latere [k] ramum depromit, ſecundùm internam tibiæ ſedem, modicè uerſus poſteriora ad internum malleolum, & hinc ad internum pedis latus ad pollicem uſque ſub cute exporrectum, & utrinque ſoboles in progreſſu perinde a ſe edentem, ac reliqui aſſueuerunt rami, inter [l] cutem, carneamq; nobis uocatam membranam excurrentes. Huius generis alius adhuc ramus, etſi non adeò inſignis, ab interiore quarti nerui trunco, humilius paulo, quàm nuper dictus, emittitur, in cutem, quæ ſuram integit, uariè diſſeminatus. Verum ipſe truncus in tibiam nunc plenè delapſus, ac ſub muſculis latitans, poſteriorem tibiæ ſedem occupantibus, notatu dignam inibi edit [m] propaginem, ubi fibula primum a tibia hic iuxta genu dehiſcit, [n] membraneiq; oſſa ea, ipſorum tota longitudine nectentis ligamenti, ſuperior ſedes occurrit. Propago enim illa ligamentum hoc permeat, & in anteriorem tibiæ ſedem ducta, ſecundum illud ligamentum deorſum repit, inter [o] muſculum pollicem extendentem, & [p] eum, qui reliquos pedis digitos extendit, recondita, illisq; quibus attenditur muſculis ſoboles quoque diſpenſans. [q] Quod autem ipſius eſt reliquum, unà cum dictorum muſculorum tendinibus, per [r] tranſuerſum incedit ligamentum, in anteriori tibiæ regione iuxta pedem occurrens. Atque quum propago hæc in ſuperiora uſque pedis contendit, [s] muſculis potiſſimùm diſtribuitur, pollicem, & tres ipſi proximos digitos in externum latus abducentibus. Quemadmodum uerò [t] propago hæc antrorſum ab interno quarti nerui trunco educitur, ita quoque [u] alia (ſed multo gracilior) in poſteriora ab illo diſtribuitur, inter poſteriorem [x] quarti pedem mouentium muſculi ſedem, & anteriorem [y] duorum primorum muſculorum, eidem muneri præfectorum, regionem eouſque deſcendens, ſparſaq;: ac trium horum muſculorum tendines inuicem plenè non uniuntur. Porrò [a] quod ex parti crus petentes nerui trunco interiore adhuc ſupereſt, ſecundùm poſteriorem tibiæ ſedem, cum [b] quinto pedem mouentium muſculo, & [c] ſecundo, & [d] tertio pedis digitos mouentibus, deorſum fertur: & illorum muſculorum tendinibus concomitatum, ad poſteriorem malleoli interioris ſedem reuoluitur, pedisq; inferiora ſubit, muſculis inibi repoſitis attenſum, & ita in ſurculos diſſectum, ut duo ferè humiliori cuiuſque digiti communicentur ſedi, totusq; quartus crus adeuntium neruus eum in modum abſumatur. In cuius ſerie (potiſſimùm uerò per tibiam) commemoranda, ſi haud leuiter a Galeni placitis me declinaſſe animaduerteris, non ſit obſecro moleſtum ipſius deſcriptionem cum uera humani corporis ſectione expendere: ut unà mecum diſcas, quàm timidè quantumuis etiam probatiſſimis autoribus ueniat acquieſcendum. Quibus autem modis neruorum omnium ſectio opportunè ſit adminiſtranda, ſub finem trium ſequentium librorum ſuo loco utcunque enarrabo: nunc grandiore neruorum imagine quarto huic libro colophonem adiecturus.

z 2 fi. cha. 76. — a 2 fi. cha. 77. ul. fi. π. — b 2 fi. cha. 78. ult. fi. ς. — c 2 fi. cha. 79 ul. fi π. — d 6 muſc. ta. Φ. 2 ta. χ — e 2 fi. cha. 80. ul. fi. v. — f 2 fi. cha. 81. — g 2 fi. cha. 79. — h 2 muſc. tab. Ψ — i 2 fi. cha. 82. ult fi. t. — K 2. fi cha. 83. ul. fi φ. — l 2 fi. cha. 84. ul fi χ. — m 2. fi cha. 85. ult. fig. Ψ. — n 15 muſc. tab. T inter R & S. — o 5 muſc. tab Φ. — p 4 muſc. tab. Ψ. — q 2 fi. cha. iferior 85. — r 1 muſc. tab. δ. — s 5 muſc. tab. Ψ. — t 2 fi. cha. 85. — u 2 fi. cha. 86. — x 13 muſc. tab. Ψ. — y ead. tab. τ, τ. — a 2 fi. cha. 87. ult. fig. ω. — b 15 muſ. tab. D, E. — c 14 muſ. tab. Λ. — d 14 muſ. tab. Ξ.

CHARACTERVM INDEX.

PRAESENTI figura cerebrum unà cum cerebello, cerebriq; exortibus eum in modũ delineauimus, quaſi a caluaria enudatũ, in ipſius baſi ita cõſpiceretur, ut appareret, ſi quis erectus caput in poſteriora quàm maximè flecteret, ſurſum retrorſumq; oculos acturus. Vt uerò characterum Index huic chartæ pulchrè adhiberi poſſet, figurã, ac ſi altero careret brachio, ac crure delineauimus, præcipuè quum eadem utrinq; ſit ratio.

A, B, C *Cerebri ex altero latere baſis notatur, ac A indicat partem ipſius ad narium ſummum prominulam, nonnullisq; mamillarem proceſſum nuncupatam. B uerò cerebri partem inſinuat, amplum caluariæ ſinum ſubeuntẽ, qui ad latus ſinus conſiſtit, quo glans cerebri pituitam excipiens reponitur. C autem maximè poſticam cerebri ſedem notat.*

D, D *Cerebellum.*

E *Siniſter cerebri proceſſus, organo olfactus præcipuè ſubminiſtrans.*

F *Nerui uiſorij ſiniſtri ortus.*

G *Neruorum uiſoriorum coitus.*

H *Tunica, in quam uiſorius neruus exoluitur, degenerat ve.*

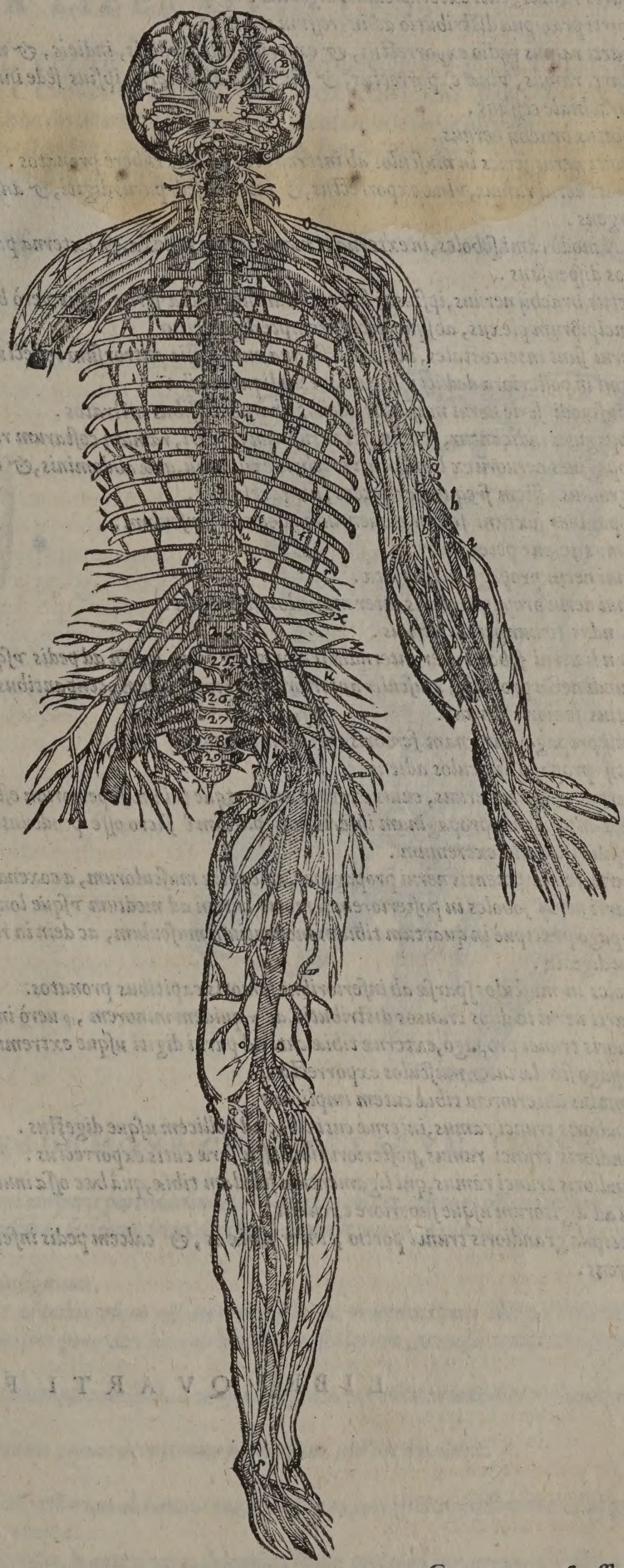
I *Secundum neruorum cerebri par.*

K, K *Minor radix tertij paris.*

L *Craſſior radix tertij paris.*

Quartum

NERVORVM DELINEATIO, QVAE SEPTEM parium neruorum, qui a cerebro, & dorsalis medullæ initio pronascuntur, ortus proponit, & distributionem, seriemq; omnium parium, quæ a dorsali medulla in dorsi ossibus complexa, originem ducunt, pulcherimè refert.

M Quartum par.

N Quinti paris gracilior radix.

O Quinti paris insignior radix.

P Membrana, in quam quintum par in auditus organo præcipuè exoluitur.

Q, R Maioris quinti paris radicis propagines, quarum hac per cæcum elabitur foramen, illa verò per aliud sibi proprium.

S Sextum neruorum par.

T Septimum neruorum cerebri par. Atque horum neruorum progressus hic nō delineari potuere, uti elegantissimè proponuntur secunda figura, huius libri secundo Capiti præposita.

V Dorsalis medullæ ex cerebri basis medio initium.

X Dorsalis medullæ sedes, qua caluariam egrediuntur.

1, 2. &c. Numeri characteres septem ceruicis, duedecim thoracis, quinque lumborum, & sex sacri oßis indicant uertebras, atque adeò triginta neruorum a dorsali medulla iam in illis uertebris contenta, prosilientium paria, quorum seriem quàm potui accurratissimè, & simplicissimè in hac tabula meo marte expressi. Verùm quia hic locus exiguam characterum declarationem admittit, non omnes neruorum soboles literis insigniturus sum.

P Septi transuersi sinister, neruus, quē citra aliam characterum operam ex quarti, quinti & sexti parium propaginibus efformari conspicis.

Q Neruus a quinto pari, cuti summū humerum inuestienti, & dein musculo brachium attollenti præcipuè distributus.

R Primus brachij neruus, ipsiusque propagines, hic in cutem excurrentes.

S Secūdus brachij neruus, ipsiusq; in anteriorem cubitum flectentiū musculum soboles.

T Tertius brachij neruus, ipsiusque propago, cuti anteriorem brachij sedem induenti oblata.

V Tertij nerui propago ad posteriorem musculum cubitum flectentium.

X Secundi nerui portio, in tertium accedens neruum.

Y Ramus secundi nerui caput adiens, longioris radium in pronum monentium musculi.

Z Secundi nerui distributio in duos impares ramos.

a Minor ramus secundùm radium cuti ad pollicem vsque exporrectus.

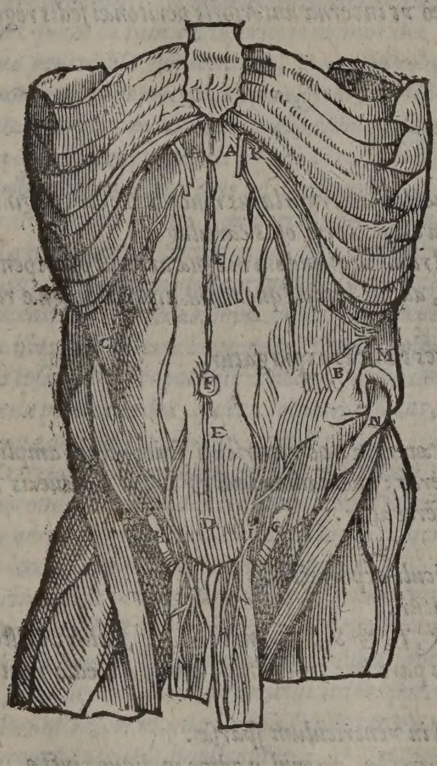
Craßior ramos, mox in duas propagines diuisus, quarum series in conspicuo est.
Tertij nerui soboles, in musculos internam cubiti sedem occupantes digestæ.
Tertij ramus radio exporrectus, ac dein pollici, & indici, & medio surculos offerens.
e,e Quartus brachij neruus, atque inferius e ramos notat, musculis cubitum extendentibus depromptos.
f Quarti ramus, internam brachij cutem adiens.
g Quarti ramus, externam, & posteriorem brachij accedens cutem.
h,h Quarti ramus, cuti externæ cubiti digestus.
i Quarti præcipua distributio ad ingressum cubiti.
K,K Quarti ramus radio exporrectus, & externa sedi, pollicis, indicis, & medij soboles offerens.
l,l Quarti ramus, vlnæ exporrectus, & musculis ab externa ipsius sede initium ducentibus, ramulos exhibens, ac ante brachiale cessans.
m Quintus brachij neruus.
n Quinti nerui series in musculos ab interno brachij ossis tubere pronatos.
o,o Quinti nerui ramus, vlnæ exporrectus, & internæ sedi parui digiti, & anularis, aliquando & medij ramusculos dispergens.
p Dicti modò rami soboles, in externam manu sedem reflexa, & externa parui digiti sedi, & anularis, & medij surculos dispensans.
q,q Sextus brachij neruus, ipsiusq; sub cute tantum ducta series. Quis verò brachij neruorum sit exortus, eorundemq; principiorum plexus, absque notis promptè dignoscitur.
r,r,r Nerui sunt intercostales, illic præcisi, quà cum costis antrorsum reflectuntur.
s,s Rami in posteriora deducti, hic etiam vndique obuij.
t,t Huiusmodi serie nerui musculos adeunt thoracis ossibus instratos.
u,u Propagines indicantur, sexti paris neruorum cerebri, ramum costarum radicibus exporrectum augentes.
x,x Propagines neruorũ ex lumborũ vertebris exilientiũ, quæ abdominis, & huius sedis musculis, & cuti dispensantur.
y Neruulus testem frequenter petens, hicq; resectus.
z Propagines sextum femur mouentium adeuntes musculum.
& Primus femur petens neruus.
α Primi nerui propago cuti oblata.
β Primi nerui propago, altius inter musculos absumpta.
γ Secundus femur petens neruus.
δ,δ Secundi nerui soboles, per internam femoris, & tibiæ sedem ad pedis vsque superiora sub cute excurrens.
ε Secundi nerui propago, musculis anteriorem femoris sedem occupantibus deprompta.
ζ Tertius femoris neruus.
η Tertij propago, internam femoris cutem implicans.
θ Tertij propago musculos adiens.
ι,ι Quartus femoris neruus, cuius exortus æquè atque trium superiorum est conspicuus.
κ,κ Series anteriorum propaginum inferiorum parium è sacro osse prodeuntium.
λ Dorsalis medullæ extremum.
μ Quarti femur petentis nerui propagines, ad capita musculorum, a coxendicis ossis appendice prodeuntium, sparsæ.
ν Quarti nerui soboles in posteriorem femoris cutem ad medium vsque longitudinis femeris excurrens.
ξ Propago præcipuè in quartum tibiam mouentium musculum, ac dein in reliquam posteriorem femoris cutem iuxta genu digesta.
ο Soboles in musculos sparsæ ab inferioribus femoris capitibus pronatos.
ρ,π Quarti nerui in duos truncos distributio. ac π quidem minorem, ρ uerò insigniorem notat.
σ Minoris trunci propago, externæ tibiæ cuti ad parui digiti usque extremum diffusa.
τ Propago fibulæ inter musculos exporrecta.
υ Ramulus anteriorem tibiæ cutem implicans.
φ,φ Grandioris trunci ramus, internæ cuti tibiæ ad pollicem usque digestus.
χ Grandioris trunci ramus, posteriori tibiæ, seu suræ cutis exporrectus.
ψ Grandioris trunci ramus, qui ligamentum fibulam tibiæ, quà hæc ossa inuicem dehiscunt, committens, permeat, ac dein ad digitorum usque superiore excurrit.
ω Præcipua grandioris trunci portio, inter tibiæ os, & calcem pedis inferiora petens, singulisque digitis surculos offerens.

LIBRI QVARTI FINIS.

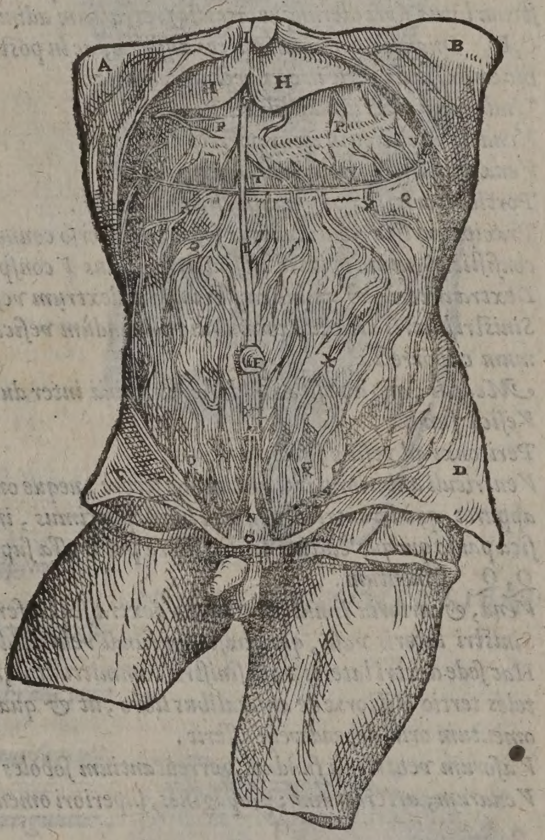
ANDREAE VESALII, DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER QVINTVS,

ORGANIS NVTRITIONI, QVAE CIBO POTVQVE FIT, ET DEIN PROPTER PARTIVM CONNEXVM, AC VICINIAM INSTRVmentis generationi famulantibus dedicatus,& omnes ſibi peculiares figuras ſeriatim, ſimulq; mox in initio oſtendens, quo minus eædem figuræ pleriſque Capitibus paſſim præponendæ veniant.

PRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

SECVNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERVM, INDEX.

PRAESENTI figura tanta humani corporis portio delineatur, quanta ad peritonæum oſtendendum ſufficit: exprimitur enim hic anterior peritonæi ſedes, ſectionis ſerie ab octo abdominis muſculis libera, nullaque ex parte diſſecta.

A, A B, C, D *His characteribus peritonæum inſignitur.*

E, E *Linea à mucronata pectoris oſsis cartilagine ad pubis vſque oſſium commiſſuram procedens, cui obliquè deſcendentium, & obliquè aſcendentium, & tranſuerſim procedentium abdominis muſculorum, neruoſæ tenuitates pertinaciſſimè connaſcuntur.*

F *Vmbilicus, quem inter diſſecandum, etiam ademptis abdominis muſculis, gratia opportunæ umbilici vaſorum demonſtrationis, reſeruare ſolemus.*

G *Seminaria ſiniſtri lateris vaſa, ſuis membranis, quas à peritonæo mutuantur, adhuc obuoluta.*

H *Seminaria dextri lateris vaſa.*

I *Vena ac arteria, quæ potiſſimùm inferiori ſedi rectorum abdominis muſculorum exporriguntur, quorum & hic quoque propendet portio, pubis oſſibus adhuc connexa.*

K *Vena, & arteria, quæ ſub oſſe pectoris exporrectæ, in anteriorem abdominis ſedem prolabuntur, præcipuè rectis ab-*

dominis oblatæ musculis, ac superiorem abdominis sedem vniuersam quoque implicantes: quemadmodum illæ, quas I insigniuimus, per humiliorem, & pubis ossibus viciniorem abdominis regionem expaciantur.

L *Soboles venarum in peritonæi latera excurrentium, ac ab illis venis deductarum, quæ aut a coniuge carente vena, aut a caua geniculatim pronascuntur, quà ipsius caudex lumborum vertebris colligantur.*

M *Transuersi abdominis musculi portio, a peritonæo diuulsa, retrorsumq; flexa.*

N *Ilium ossis sedes hic nuda conspicitur, cui obliqui, transuersiq; abdominis committebantur musculi. Verùm quum præsenti figura, uti etiam subsequentibus omnibus, ea duntaxat organa explicare visum sit, quæ hoc pertractabuntur libro, non est quòd illas quoque indicem partes, quæ figuris ob hoc adduntur, vt describendæ partis sedes in conspectu promptior esset: cuiusmodi in hac figura est thoracis inferior sedes, abdominis musculis, & ijs qui brachia, & scapulas agunt, libera: vt & femorum initia, cute duntaxat denudata.*

SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERVM INDEX.

HÆC figura primam sectionis seriem subsequitur. hic namque peritonæum recta linea a pectoris ossis mucronata cartilagine ad pubis usque os ita diuisum est, vt vmbilici vasorum nullum vitiauerim: dein transuersa sectione, a sinistro ilio ad dextrum ducta, quatuor peritonæi anguli ab anteriori corporis sede in posteriora reflexi conspiciuntur. Præterea vmbilici quoque pars, vna cum ipsius vasis, quæ peritonæo prius connectebantur, oculis subiacet. Ad hæc, præsens figura iecoris portionem, & ventriculi sedem, ac omenti intestinis obducti situm indicat, quem omentum obtinet, quum manibus ipsum versus pubis os inter dissecandum trahitur, si quando sursum versus sinistrum latus (vti plerunque accidit) retractum adinuenitur.

A, B C, D *Quatuor peritonæi partes dissectæ, ac in posteriora reflexæ, adeò vt interna anterioris peritonæi sedis regio hic ex sectionis serie in conspectum venerit.*

E *Vmbilicus a peritonæo liberatus.*

F *Vena ab vmbilico in iecur porrecta.*

G *Venæ vmbilici in iecoris rimam ingressus.*

H, H *Portio iecoris, ex gibba ipsius sede apparens.*

I *Præcipuum ligamentum iecur septo transuerso connectentium, quod uersus dextrum latus mucronatę cartilaginis consistit. Scutum enim id ad sinistrum latus I conspicuum, mucronata est pectoris ossis cartilago.*

K *Dextra arteria ab vmbilico, secundùm dextrum vesicæ fundi latus, ad ramum quendam magnæ arteriæ prorepens.*

L *Sinistri lateris arteria, ab vmbilico secundùm vesicæ sinistram sedem, ad sui lateris quendam arteriæ magnæ ramum exporrecta,*

M *Meatus, quo a vesicæ fundo fœtus vrina inter duas illum inuoluentes tunicas expurgatur.*

N *Vesicæ fundus.*

O *Peritonæi ad vesicæ fundum nexus.*

P *Ventriculi anterior pars, quæ neque iecore, neque omento obtegitur. Cæterum hæc ventriculi sedes ob hoc amplior apparet, quòd ventriculus quem hic depinximus, impense inflatus fuerat: quemadmodum & huius cadaueris vesica paulo quoque elatius solito, supra pubis ossa superiori sua parte efferebatur.*

Q, Q Q, Q *Omentum.*

R *Vena, & arteria simul cum neruo dextræ sedi inferioris partis ventriculi exporrectæ.*

S *Sinistri lateris vasa, quæ sinistram fundi ventriculi sedem amplexantur.*

T *Hac sede dextri lateris vasa sinistris committuntur, ac proinde etiam R, T, & S suturam indicant, cuius Aristoteles tertio Historiæ de animalibus libro, ut & quarto de Animalium partibus, meminit, quum a medio ventre omentum oriri dependereq; asserit.*

V, V *Vasorum ventriculi fundum perreptantium soboles, huc geniculatim in ventriculum sparsæ.*

X, X *Venarum, arteriarumq; propagines, superiori omenti membranæ exporrectæ, & multo adipe undique cinctæ.*

TERTIAE FIGVRAE, QVAM SEQVENS PROPONET PAGINA, eiusdemque characterum Index.

TERTIA Figura secundam administrationis ordine subsequitur, ac humiliorem omenti membranam a superiori diuulsam, laceratamq; gerit. Superior enim omenti membrana anteriori thoracis sedi hic est exporrecta, & ui sursum simul cum uentriculo ex peritonæi amplitudine euulsa, ut uasorum series in conspectu foret, quę ad posteriorē uentriculi sedem in inferioris membranæ omenti superiori parte admodum numerosa consistit, utq; etiā inferioris membranæ omenti ortus, ac natura promptius spectaretur, quę hic ita in sinistrū latus, sursumq; collecta cernitur, atque uniuersa omenti pars intestinis alioquin obducta, sursū conuulsa, inter dissecandum plerunque occurit. Intestina autem nusquam perturbata, suo loco hic iacent: uti & lien quoque, cuius etiam pars oculis hac figura subijcitur.

K, L, *M, N & O eadem hic atque in secunda figura notantur. nam K indicat umbilici arteriā dextram, L uerò sinistrā. M meatum, quo fœtus urina in exterius ipsius inuolucrum excernitur, quiq; hic, ut & arterię, abtruncatus conspicitur. Cęterum N uesicam notat: O autem peritonæi cum anteriori uesicæ sede connexum. In hac figura peritonęi angulos, qui secunda figura A, B, C & D insigniti erant, resecuimus.*

a, a *Superioris membranę omenti posterior sedes, qua inferiorem membranam integro ad huc omento spectat.*

b, b *Extuberans hæc sedes, uentriculus est, superiori membrana omenti tectus.*

c, c *inferior omenti membrana. Cęterùm extuberans pars, cui duo superiora c & c inscribuntur, colum est intestinum,*

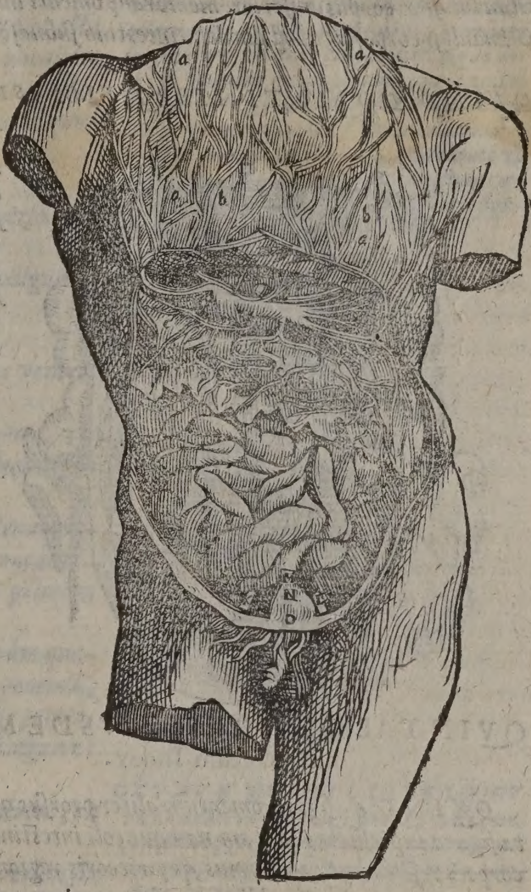
quà

quà ventriculi exporrigitur fundo, ac inferiori membrana omenti, vice mesenterij vtitur.

d *Hic lien quoque, etsi omento obducitur, protuberans sese ostendit, ad quod etiam pellucida omenti inuat substantia.*

Inferior omenti membrana hic modò, qua ventriculo subijcitur, quampluribus notanda erat characteribus: verùm quo minus illam characterum copia oblitcrarem, eos in subsequenti figura ponendos duxi. præcipuè quũ leui opera lector eosdem characteres vtrisque figuris inibi adhibitos fingere possit, vbi ambæ figuræ idẽ exprimunt.

TERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.

QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMque characterum Index,

HAC figura omentum suis, quibus adnascitur, aut potius a quibus initium ducit, partibus liberum, & nulla interim alia sede diuulsum, delineatur, integraq; sua constructio, & præcipuè venarum, arteriarum, & neruorum per ipsum series, & glandulosa corpora ipsi innata commonstrantur. Insuper quàm concinnè omentum sacculo, au: peræ, aut minoribus piscatorum retibus assimiletur, hac quoque figura discitur.

Omenti circulus, seu orificium, quo id initium ducit.

e,e,e *Omenti superioris membranæ anterior facies.*

f,f,f *Inferioris omenti membranæ anterior facies. at hæc non in-*

g,g,g *tegra, vt superioris membranæ anterior facies, hic conspicitur: quum ea tantùm inferioris membranæ sedes obuia sit, quæ ventriculo substernitur, atque ad colon vsque intestinum, quà id ventriculo exporrigitur, pertinet, reliqua interim inferioris membranæ parte adhuc a superiori membrana obtecta, & sequenti figura vtcunque proponenda.*

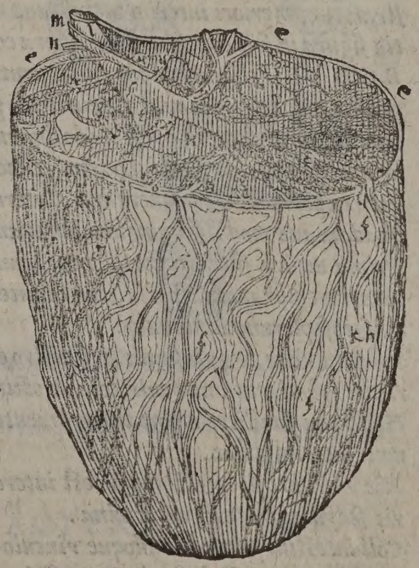
Tribus his characteribus ad sinistrum latus superioris mem

h,i,K *branæ omenti positis, omenti constructio insignitur. Nam homenti partem notat membraneam, venis, arterijsq;, & adipe quoque carentem. i verò vasa indicantur, K autem adeps vasis attensus, adnatus ve exprimitur. Atque vt istos characteres hac omenti parte reposui, ita etiam quauis ipsius sede eos potuisse collocari, nemo ambigit.*

l *Venæ portæ caudex, quà ex iecore prodiens, inferiori membrana omenti continetur, ac suffulcitur.*

m *Arteria, iecoris cauum, & bilis vesiculam petens, neruoq; concomitata, qui a dextri lateris sexti neruorum cerebri paris nerui ramo, dextri lateris costarum radicibus exporrecto, depromitur, ac iecoris cauum, bilisq; vesiculam adit.*

QVARTA QVINTI LIBRI

n *Principium venæ posteriorem inferioris ventriculi orificij sedem potissimùm accedentis, & arteriam habentis coniugem.*

o,o *Arteria, & vena, et neruus, secundùm superioris omenti membranę principium, dextræ fundi ventriculi sedi exporrecti.*

p,p *Illorum vasorum, quæ dextræ fundi ventriculi sedi exporriguntur surculi, corpus ventriculi implicantes.*

q,q *Dictorum iam vasorum, quæ fundi ventriculi dextrę sedi exporriguntur, propagines, in superiorem omenti membranam sparsæ.*

r *Vena, arteriaq; duodeno intestino, & ieiuni intestini principio exporrectæ, neruulumq; socium frequenter admittentes.*

s *Portæ venæ in duos truncos bipartitio. quòd verò venas r, & o indicatas hic elatius, quàm in nuda portę venæ figura delineauerimus, id hoc factum putato, quòd earum venarum ortus in hunc modum subinde variet.*

t *Dexter, seu grandior venæ portæ truncus, in mesenterium, adeoq; in ipsa intestina excurrens.*

u *Vena in posteriorem ventriculi sedem citra arterię consortium distributa.*

x *Vena cum arteria, & neruo in dextram inferioris membranę omenti sedem sparsa, ac colon quoque intestinum hac parte accedens.*

y *Vena simul cum arteria in ventriculi posteriora excurrens, & tandem corona instar, superius ventriculi orificium amplectens. verùm huius venę, arterięq; tanta duntaxat delineatur portio, quanta inferiori membrana omenti sustinetur.*

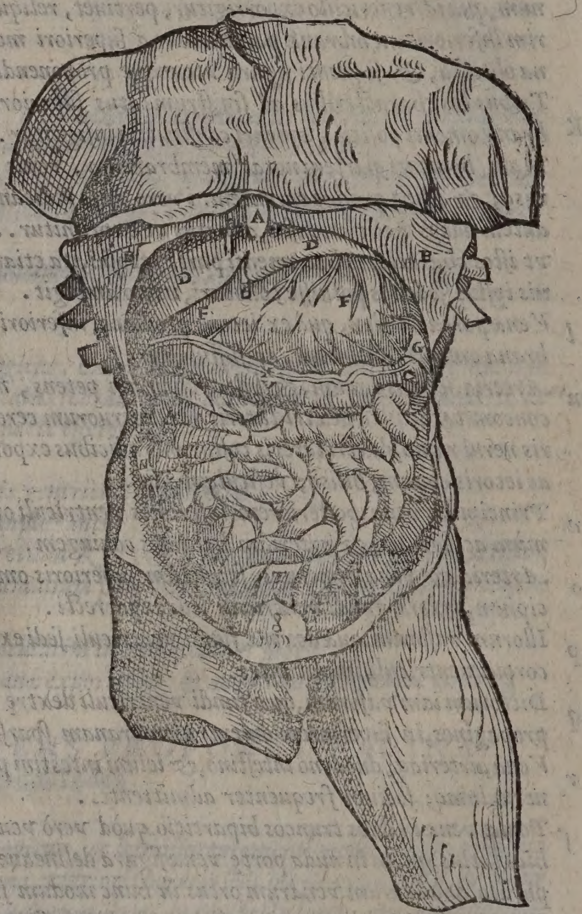
z *Hic grandior mesenterij arteria nonnihil se offert, etiamsi minimo interuallo inferiori membrana omenti suffulciatur.*

β Truncus arteriȩ, qui inferiori omenti membranȩ intertextus, ventriculo, iecori, bilis vesiculȩ, colo, quà id ventriculo exporrigitur, ac dein lieni ramos depromit, neruosq; has partes adeuntes concomitatur.
γ Vena simul cum arteria, & neruo, mediam potissimùm sedem subiens inferioris membranȩ omenti, & ramos quoque offerens colo intestino, quà ad ventriculi prorepit fundum.
δ Vena coniugis arteriȩ expers, quȩ sinistrȩ sedi inferioris omenti membranȩ pauculas soboles (vt & ipsa gracilis est) diffundit.
ε Venarum, arteriarum, & neruorum in lienem series.
ζ Vena pariter cum arteria, neruoq;, ventriculi fundi sinistrȩ sedi exporrecta.
η, η Glandulosum corpus, inferiori membranȩ omenti innatum, vasorumq; robori prefectum.
θ Glandulosi corporis, quod duodeno intestino subnascitur, portio.

QVINTA QVINTI LIBRI FIG.

SEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA, TERTIAM sectionis seriẹ subsequens, iecur, ventriculum, & intestina in proprijs ostendit sedibus: omento interim, quà a ventriculo enascebatur, coloq; intestino continuum erat, prorsus resecto, ne fortè id relictum, alicuius organi sedem obliteraret. Praterea vt singula opportunius oculis sebijcerentur, costarum aliquot fines (vti inter pingēdum factum est) effregimus, ipsas vnà cum peritonæo, septoq; transuerso illis connato in posteriora reflectentes. Vesica autem hic respondet tertia, ac secunda figurarum vesica. Caterum quia prasentis figura characteres magna ex parte cum duabus nunc succedentibus communes sunt, non abs re erit, ante illarum indicum explicatioem, eas figuras proponere, ac dein communem characterum indicem subijcere.

QVINTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

QVINTA figura omentum aliter prorsus quā quarta figura expressimus. totam namque coli intestini partē è corpore resectā huc reposuimus, quȩ a iecoris regione, secundum ventriculi fundū, ad lienem vsque pertinet, atq; in hominibus vocata nobis inferiori omenti membrana ad dorsū continetur. Dein cum ea coli parte, inferior omenti mēbranȩ oculis quoque subijcitur, magna iam superioris membranȩ omenti portione distracta & absecta, vt omenti ad colū intestinum connexus coalitusq; quouis tandem modo demōstraretur, inferiori interim membrana non ita atque in tertia figura in sese conuoluta, & supra colum quasi cōtracta.

A, A B, C, D His characteribus eius omenti partis portio insignitur, quȩ a dorso pronata, uentriculi posteriori regioni subijcitur, ac mesenterij quasi modo duabus sibi instratis membranis efformatur, coli partem secundùm ventriculi fundum exporrectam continentibus. Cȩterùm B, C, D priuatim quadam, uti modò subiungam, insinuantur.
B Prima uena a sinistro portȩ uenȩ trunco in humiliorem omenti membranam sparsa, cum comite sibi arteria, & attenso ipsi plerunque neruulo.
C Secunda vena, eaq; insignis, a sinistro etiam portȩ venȩ trunco in inferiorē omenti membranā diffusa, & prȩ cȩteris huc pertinentibus venis, colo intestino oblata cū coniuge ipsi arteria, cui quibusdā sedibus neruulus attenditur.
D Hȩc vena similiter a porta tum omento offertur, quum vena nuper C insignita, hanc omenti, & coli intestini sedem non satis implicat.
E Hic vinculo coli intestini pars est intercepta, & postmodum prȩsecta, quȩ iecoris cauo substernitur, aut dextræ iecoris sedi maximè est contermina.
F Coli intestini portio hic quoque vinculo est intercepta, quȩ lieni incumbit. atque ita totam coli regionem asseruauimus,
G, G, quȩ ventriculi fundo exporrigitur, ac G & G insignitur.
H, H, H His characteribus inferioris membranȩ omēti pars indicatur, quæ sub dicta nūc coli sede G, & G notata, cæteris incumbit

cumbit intestinis, vnicaq; est membrana a colo intestino quodammodò pronata, vbi superiora H, H conspicis. Vasa autem hanc partem passim intertexentia ab illis pendent, quæ colo intestino alioquin, quà secundùm ventriculi fundum incedit, offeruntur.

I, I, I Portio in hunc modum hic relicta est eius omenti partis, quam superiorem membranam vocamus: quæ quum magna ex parte est diuulsa, promptè etiam ostendit, qui omentum sacculo, aut peræ conferri queat.

CHARACTERVM SEXTAE, SEPTIMAE, & octauæ Figurarum Index.

SVBSEQVENS modò characterum Index sextæ, septimæ, et octauæ figuris communis est. Si quis verò interim character harum alicui peculiaris sit, illi pro figuræ numero aut 6, aut 7, aut 8 adijciam: characteres verò, quibus huiusmodi nulla subiungetur notula, tribus figuris communes censebis.

A, 6 Mucronata pectoris ossis cartilago.

B, B 6 Peritonæum vnà cum disruptis costis, illisq; adnato septo transuerso, retrorsum, atque in latera flexum.

C 6 Primarium ligamentum, quo iecur humanum septò transuerso colligatur.

D, D 6 Gibbi iecoris magna sedes.

E 6 Portiuncula venæ ab vmbilico iecori insertæ.

F, F 6 Ventriculi anterior sedes, quæ hic ampla occurrit, quòd viri huius ventriculus cibis admodum erat turgidus.

G 6 Lienis sinistrum latus, seu ipsius pars in corporis anteriora vergens.

H 7 Ventriculi portio, quæ inferius ventriculi constituit orificium, seu intestinorum principium, quod hic cordula ligatum finximus.

I, K 7 Pars intestinorum ab I ad K protensa, vulgato nomine nunc duodenum intestinũ, nunc intestinũ duodenum digitorum longitudine, nobis vocatur.

L 7 Ieiuni intestini initium, graciliumq; intestinorum sedes, qua hæc primùm in anfractus conuolui, antrorsumq; assurgere incipiunt.

M 7, 8 Ilei intestini terminus, atq; adeò gracilium intestinorum finis. Verùm quanam sede ieiuni intestini terminus, aut ilei intestini principium sit ponendũ, augurari nequeo: quũ toto ductu, qui ab L in septima fig. ad M vsq; ptinet, nullibi insigne discrimẽ occurrat, quo ieiunũ ab ileo liceret interstinguere.

N Extuberans crassorum intestinorum initium.

O Appendiculus iste admodum tenuis, & vermis in modum conuolutus, cæcum intestinum nobis appellatur.

N, P, Q, R, S, T 6, 8 Colũ intestinum his characteribus insignitur: verùm singuli priuatim aliquid notant. N enim ad P usque, coli intestini ductũ notat, a dextri renis sede ad iecoris usque cauum pertinentem. a P verò ad Q coli ductus insinuatur, secundum ventriculi fundũ a iecoris cauo ad lienis vsque regionem protensus. a Q autem ad R ductus coli occurrit, a lienis regione ad pubis os, secundùm sinistrum ile procedens. Cæterùm ab R ad S (quod in octaua figura priuatim visitur) coli indicatur ascensus, anfractusq;, quem sursum ad vmbilici usque regionem molitur. At S ad T usq; progressum notat, dicti nunc ascensus ad recti usque intestini initium.

V, V 6, 8 Depressa coli intestini secundum ipsius longitudinem sedes.

X, X 6, 8 Coli intestini utrinque ad depressam sedem V, & V insignitam, extuberantes semiglobuli, quos cellulas vulgus vocat.

Y 6, 8 Recti intestini initium. Quicquid verò sub Y consistit, rectum est intestinũ.

Z 7 Portio meatus bilem in intestina perferentis.

a 8 Musculus recti intestini finem orbiculatim amplectens, & intempestiuæ fecium excretioni præfectus.

b, c 8 Duo musculi rectum intestinum post fecium excretionem sursum contrahentes.

d 8 Hac sede rectum intestinum virorum peni, & mulierum vteri ceruici, musculosæ substãtiæ interuentu cõnascitur.

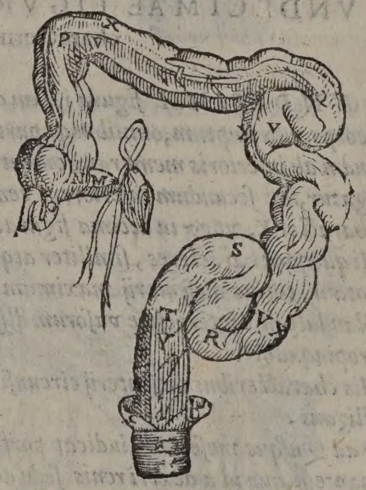
e, f 6 Duæ arteriæ fœtui peculiares.

g 6 Hoc charactere vesicæ fundus indicatur: uti & meatus, quo fetus vrina è corpore ipsius educitur, quemque hic, ut & nuper commemoratas arterias, abtruncatum finximus.

SEPTIMA QVINTI LIBRI figura, qua tenuium duntaxat intestinorum ductum delineauimus, aliqua etiam ventriculi, & coli intestini simul cum cæco asseruata portione, ut præsens figura iam subsequenti facilius conferatur. Quod autẽ coli intestini initium paulo magis quàm par sit, ab ipsis tenuibus intestinis abductum videatur, in hoc factum arbitrator, vt sola gracilia in conspectum accuratè venirent: potissimùm quum coli intestini circum tenuia situm, ingressumq; sexta figura pulchrè proponat.

OCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA qua cæci intestini, & coli, & recti imago, ductusq; commonstratur, vnà cum ilei intestini extremo, & musculis recto intestino proprijs.

NONAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERVM INDEX.

HAC figura recti intestini, & coli quoque, quà id recto continuatur, partem expressimus, intestinorum tunicas aliquo tandem pacto commonstraturam.

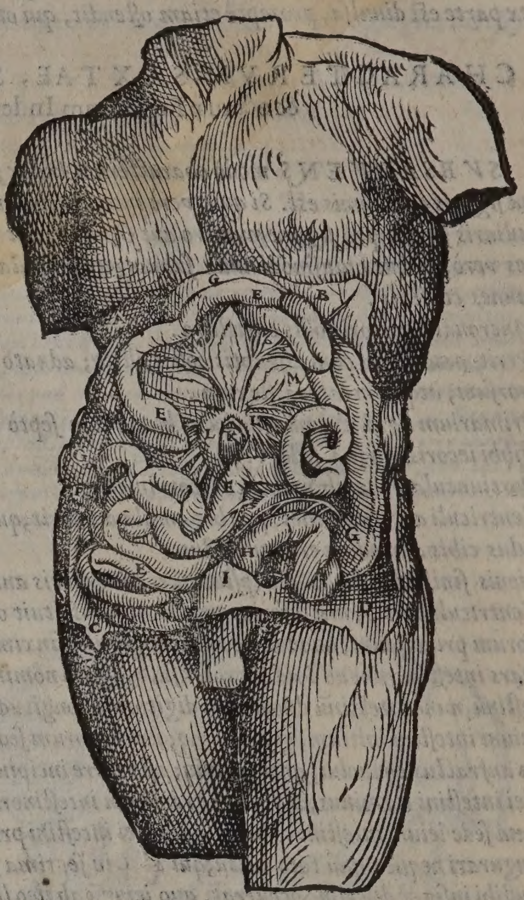
Prima

b *Prima inteſtinorum tunica, quæ & in tima eſt, a ſolis tranſuerſis circularibus ve conformatur fibris.*
Secunda inteſtinorum tunica, quæ trā ſuerſis quoque conſtat fibris. attamen rectis etiam eo donatur pluribus, quo
i, i *recto inteſtino uicinior eſt.*
K, K *Meſenterij portio, quæ rectum inteſtinum oſſi ſacro committit, ac tertiam ipſi exporrigit tunicam.*
L, L *Tertia inteſtinorum tunica, a meſenterij pronata membranis.*

NONA QVINTI libri figura.

DECIMA QVINTI LIBRI FIG.

DECIMAE FIGVRAE, eiuſdemq; characterum Index.

VT decima figura, quæ ſectionis ſerie ſextam ſubſequitur, meſenterij ſitum quam appoſitiſsimè oculis ſubijceret, gracilia inteſtina vndecunque ad latera ſurſum, deorſumq; inuicem manibus diducta continet: ac proinde meſenterij commonſtrat centrum, & rationem, qua meſenteriū inteſtinis uaſa porrigit, inteſtinaq; dorſo connectit. Ad hæc, meſenterij etiam partem oſtendit, quæ coli finem, & rectū quoq; inteſtinum dorſo alligat.

A, B, C, D *Portiones peritonæi, aperto iam abdomine in latera extrorſum flexæ.*
E, E, E *Tenuia inteſtina.*
F *Cæcum inteſtinum.*
G, G, G *Colon inteſtinum.*
H *Recti inteſtini initium.*
I *Veſica, cui peritonæum ea potiſſimùm ſede connaſcitur, vbi alteram ipſi offert tunicam.*
K *Meſenterij centrum, eaq; dorſi pars, qua id a peritonæi membranis initium ducit, quæ magnam arteriam, & cauam uenā hic vertebrarum corporibus adnectunt.*
L, L *Corpus glanduloſum, mox in ipſa vaſorum diſtributione poſitum, quæ meſenterij centro inſeruntur.*
M, M *Glandulæ vaſorum diſtributionibus interiectæ, quas vaſa in ipſo per meſenterium moliuntur progreſſu.*

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

VNDECIMA QVINTI libri figura.

VNDECIMA figura ipſum duntaxat delineatur meſenterium, è corpore exemptum, omnibusq; partibus ipſi connatis liberum, præterquàm ab inferioris membranæ omenti portione, qua colon dorſo inibi colligatur, ubi ſecundum inferiorem ventriculi ſedem procedit.

K *Character K, vt & in decima figura, meſenterij indicat centrum.*
L, L *Hi quoque characteres, ſimiliter atque in decima, glanduloſum corpus notant, totius meſenterij maximum.*
M, M *Glandulę illis interpoſitę vaſorum diſſectionibus, quæ iam inteſtinis appropinquant.*
N, O *His characteribus meſenterij circunſcribitur pars tenuia inteſtina dorſo alligans.*
P *P ad Q uſque meſenterij indicat portionem, colon inteſtinum dorſo affirmantem, qua id a dextri renis ſede ad cauum vſque iecoris protenditur.*
Q *Q ad R vſque inferioris omenti membranę partem notat, quę colon tota illa ſede dorſo committit, quà id ſecundū ventriculi fundū exporrigitur.*
R *R ad S vſque meſenterij inſinuat portionem colo inteſtino tota ea ſede propriam, quà id a lienis regione ad rectum uſque inteſtinum pertinet.*
S, T *Quod S & T intercluditur, meſenterij pars eſt, rectum inteſtinum dorſo nectens.*
V *Hac ſede meſenterij naturam exprimere conati ſumus, quandoquidē vnam meſenterij membrauam ab altera ungui-*
X, Y *bus diuulſam pinximus: vni quidem X, alteri verò Y adhibentes. In harum membranarū medio, meſenterij vaſa excurrunt, & ipſius adeps, vt & glandulæ, etiā continentur, quemadmodū in vigeſimaquarta huius libri figusa quo-*

que est cernere, ad characteres F,F & G,G

CHARACTERVM DVODECIMAE
& decimætertiæ figurarum Index.

PRAESENS characterum Index, duodecimæ, et decimæ tertiæ figuris habetur communis. ac proinde quū character occurret duodecimæ figuræ peculiaris, illi 1 subiūgemus, illis q decimætertiæ priuatim inscribūtur, 2 adiecturi. Si verò qs vtrisq; figuris simul cōis erit, illi 1 et 2 addetur.

H,H 1 *Peritonæi vnà cum costis euersi portio.*

I,K 1 *Cauum iecoris.*

L 1 *Portiuncula gibbæ sedis iecoris.*

M 1 *Iecoris sectio, cui fœtum alens vena primum inseritur.*

N,N 1 *Rimę, ac impreßiones, et tubercula in iecoris cauo, iuxta venæ portę exortū, cōspicua. N verò superius, seu sinistrū, seu ipso T vicinius, sedē indicat, qua ab vmbilico procedēs vena, iecoris cauo, vbi portæ caudex prodit, inseritur. Ab M enim ad sinistrum N vsque foramen pertinet, quod liberè quodammodo per iecoris corpus vmbilici transmittit venam, ad sedē illo N insignitam.*

O 1 *Ligamentum sinistram iecoris partem (quę in angulum quodammodo acutum desinit) septo transuerso hic colligans.*

Φ 1 *Sinus iecori hic incisus, ac stomacho cedens, vbi is superiori ventriculi orificio continuatur.*

P,Q 1 *Ventriculus sinistrorsum veluti ex peritonæi cauitate preßus.*

R,1 *Ventriculi superius orificium, seu stomachi finis, unà cum venis, arterijs, & neruis id orificium amplexantibus.*

S 1,2 *Humilius ventriculi orificium, ipsiusq; duodeni intestini initiū, quod in duodecima figura secus, quàm secundùm naturam se habet, antrorsum refleximus, vt in conspectum veniret bilis vesiculæ meatus in ipsum insertus, ac mox c notandus.*

T 1 *Neruus iecoris cauo insertus, & à neruis diductus, ventriculi superius orificium implicantibus.*

V 2 *Bilis vesicula. Hæc in vtrisque figuris est conspicua: uerū priuatim illam dūtaxat in decimatertia figura charactere notaui. ac proinde primùm decimętertiæ, ac dein duodecimę mentem hic, & in subsequentibus aliquot characteribus accommoda, quòd duodecimam characteribus haud obscurandam duximus.*

X,X 2 *Bilis vesiculę meatus per iecoris corpus inter portæ uenę, & cauæ item uenę ramos, exporrecti.*

Y 2 *Venę portæ propago in iecoris substantiam diffusa.*

Z 2 *Venę cauæ propago in iecoris substantiā digesta. Volui enim hic utcunque exprimere vasorum in iecoris substantia situm, qui scilicet portę venę rami propaginibus cauæ subijciantur, et quonam pacto in horum medio bilis vesiculæ meatus excurrant. Quamuis interim modò secantibus, portę uenæ propagines, cauę venę propaginibus continuæ esse uideantur.*

a 2 *Concursus, coitus ve meatuum bilis vesiculę, qui per iecoris corpus digeruntur.*

b 2 *Vesiculæ bilis ceruix, cui meatus ex iecore ductus, ac a notatus inseritur, communisq; efficitur.*

c 1,2 *Bilis vesiculę meatus in duodenum insertus intestinum. In decima tertia figura duodenum intestinum humiliori sede apertum*

d. *finximus, ne meatus illius insertio d notata lateret.*

e 2 *Arteria in iecoris cauum, & bilis vesiculam digesta.*

f 2 *Neruulus iecori, & bilis vesiculæ communis, & a sexti paris neruorum cerebri propagine deprómptus, quę dextri lateris costarum exporrigitur radicibus.*

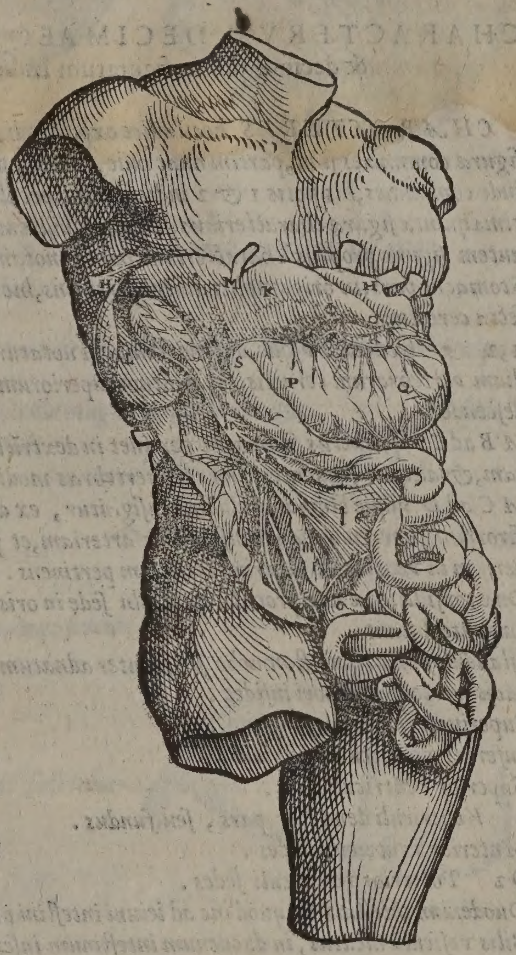
g 2 *Tenues portæ uenę propagines, in bilis vesiculam excurrentes.*

h 1 *Portę uenæ caudex.*

i,i 1 *Glandulosum corpus, quod duodeno intestino adnascitur, vasaq; ipsi exporrecta opportunè sustinet.*

K,l,m, 1 *Mesenteriū. Verùm singuli characteres priuatim quid indicant. K enim venę portę dextri, seu grandioris trunci distributionem in mesenteriū notat. l verò, glandulosum corpus in mesenterio, primis vasorū distributionibus præfectum*

DVODECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, *quæ iam præcedentibus integris figuris sectionis serie succedit. Habet enim dissectum peritonæum, & omentum quoque in hac ablatum est, & costas aliquot etiam hic effregimus, quo vniuersum iecoris cauum opportunius delineari posset. Dein ventriculi quoque apparent orificia, quem perinde ac intestina in sinistrum latus depreßimus, vt in conspectu esset mesenterij pars, ac vena portæ in ipsum series, & insuper bilis meatus in intestinum insertio, vti characterum index huic figuræ, & subsequenti modo communis insinuabit.*

DECIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGURA, *nudam bilis vesiculæ, eiusdemq; meatuum delineationem exprimens.*

ctum.m utem, meſenterij inſinuat partem, cui colon inteſtinum tota illa ſede committitur, qua a dextri renis ſede ad iecoris vſque cauum pertinet. Hic namque colum inteſtinum a meſenterio diuulſum eſt, quo meſenterij centrum aptius delinearetur.

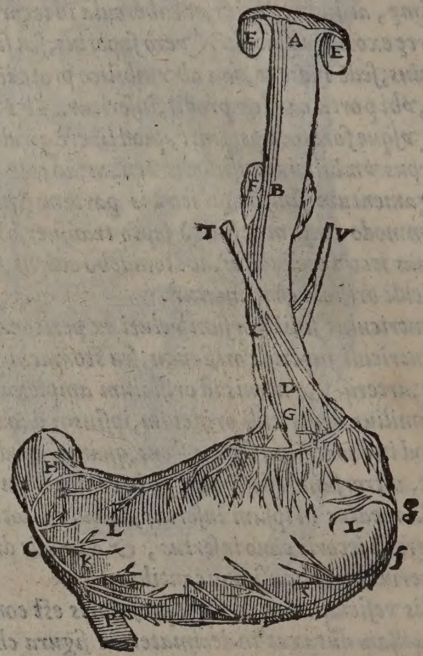
n 1 *Vena, quæ ſub poſteriori recti inteſtini ſede deorſum protenditur, ipſiq; recto inteſtino ſoboles porrigit.*
o 1 *Veſicæ fundi ſuperior pars etiam hic eſt conſpicua.*
p 1 *Quod hic extuberat, dexter eſt ren, ſua pingui membrana adhuc obtectus.*
q 1 *Meatus vrinarius, a dextro rene vrinam in veſicam deducens.*
r 1 *Vena, & arteria ſeminales dextri lateris.*
ſ 1 *Vas ſemen a dextro teſte verſus ceruicis veſicæ initium perferens.*

CHARACTERVM DECIMAE QVARTAE, & decimæquintæ figurarum Index.

CHARACTERES hoc Indice explicandi, partim vtrique figuræ communes ſunt, partim nunc huic, nunc illi peculiares: ac proinde communes, his notis 1 & 2 indicabimus: peculiaribus verò decimæquintæ figuræ characteribus, iſtam 1 ſubijciemus, decimæſextæ autem figuræ proprijs characteribus hanc 2 notam addemus.

A 1,2 *Stomachi pars, in oris amplitudinem pertinens, hic a faucibus præſecta cernitur.*
A,B 1,2 *Ab A ad B vſque, ductus ſtomachi notatur, rectà ſuper mediam vertebrarum ceruicis, & quatuor ſuperiorum thoracis ſedem deſcendens.*
B,C, 1.2 *A B ad C vſq; ductus ſtomachi pertinet in dextrũ latus ſuper quintam, & aliquot ſequentes thoracis vertebras modicè declinans.*
C,D 1,2 *A C ad D vſque ſtomachi ductus inſignitur, ex dextra ſede ſiniſtrorſum ſupra magnam conſcendens arteriam, et per ſeptum trãſuerſum in ventriculi ſuperius orificium pertinens.*
E,E 1 *Duæ tonſillæ, quæ non procul a ſtomachi ſede in oris cauitatem pertingente diſtant.*
F,F 1,2 *Glanduloſum corpus ſtomacho frequenter adnatum, qua quintæ thoracis vertebræ corpori inſidet.*
G 1,2 *Superius ventriculi orificium.*
H 1,2 *Inferius ventriculi orificium.*
I 1,2 *Superior ventriculi pars.*
K,K 1, 2 *Ventriculi demiſſior pars, ſeu fundus.*
L,L 1 *Anterior ventriculi ſedes.*
M,N, O 2 *Poſterior ventriculi ſedes.*
P 1,2 *Duodenum inteſtinum, quod hic ad ieiuni inteſtini principium reſectũ finximus.*
Q 2 *Bilis veſiculæ meatus, in duodenum inteſtinum inſertus.*
R 2 *Hic character in interna dicti nuper inteſtini ſede viſitur, inſertionem meatus illius notans, quem modò Q inſigniui.*
S 2 *Glanduloſum corpus duodeno inteſtino ſubnatum, vaſaq; illa inteſtino exporrecta ſuffulciens.*
T 1,2 *Dextri nerui ſexti paris neruorum cerebri propago, ad ſtomachum exporrecta, multipliciq; ſerie in elatius ventriculi orificium diſtributa.*
V 1,2 *Propago ſiniſtri nerui paris ſexti neruorum cerebri, ſtomachum amplectens.*
X 2 *Siniſtræ propaginis ramus, ſecundùm elatiorem ventriculi ſedem ad iecur vſq;*
Y. *excurrens, hicq; quà iecori proximus eſt, Y inſignitus.*
a 2 *Prima (vti doctrinæ ſtudio nũcupare eam ſolemus) ventriculi vena, & arteria.*
b 2 *Secunda ventriculum accedens vena, quæ coniuge caret arteria.*
c 1,2 *Tertia ventriculi vena, cum coniuge arteria, & neruo quoque, ſecundùm dextram ventriculi fundi regionem exporrecta.*
d 1,2 *Quarta ventriculi vena, coniugem obtinens arteriam, & elatius ventriculi orificium coronæ ritu amplectens.*
e 1 *Rami iam dictæ venæ, & arteriæ, qui ſecundùm ventriculi elatiorem ſedem ad inferiùs vſque ipſius orificium contendunt.*
f 1,2 *Quinta vena, ſimul cum coniuge arteria, & neruo ſiniſtram ſedem fundi ventriculi perreptans.*
g,g 1,2 *Aliæ venę, ac arterię, ab illis pronatę vaſis, quę lieni inſeruntur.*

DECIMA QVARTA QVINTI *libri figura, anteriorẽ integri ventriculi, & ſtomachi faciem exprimens, vnà cum venis, arterijs, & neruis ventriculo inſertis.*

DECIMA QVINTA *quinti libri figura, integri ventriculi, & ſtomachi poſteriorem exhibens faciem.*

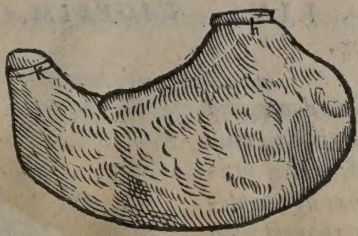

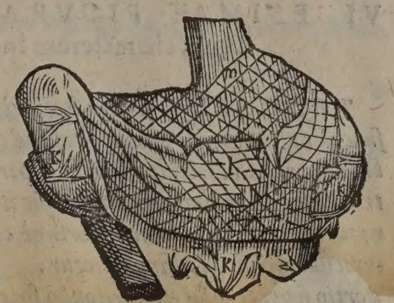
DECI-

DECIMAE SEXTAE figuræ, eiuſdemque characterum Index.

DECIMA SEXTA quinti libri figura.

DECIMA SEPTIMA quinti libri figura.

HAC figura ventriculum a ſtomacho, ac inteſtinis liberauimus, ac dein inuertimus, vt interior ventriculi ſedes, ſeu ſuperficie cibos, & potus amplectens, in conſpectum veniret. Occurrit verò hic poſterior ventriculi pars: non autem, vt in ſubſequenti, aut decimaquarta figura, anterior.

h *Circulare ventriculi tuber, ea ſede conſpicuum, vbi ſtomachus ventriculo continuatur, aut vbi elatius ipſius conſiſtit orificium.*

K *Tuber orbiculatum, in humiliori orificio ventriculi apparens.*

DECIMAE SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

PRAESENS figura ueatriculi tunicarum ſeriem, numerumq; & naturam, quantum pictura aſſequi potuimus, docet.

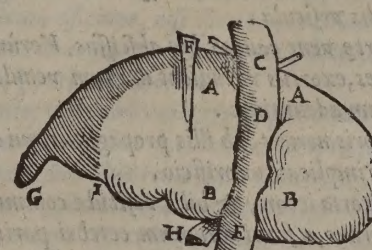
K *Tertia ventriculi tunica, a peritonæo pronata, atque hic a ventriculo magna ex parte diuulſa.*

l *Secunda ventriculi tunica, minus quàm tertia a ventriculo diuulſa.*

m *Prima, intimaq; ventriculi tunica, hac in parte a duabus exterioribus tunicis libera.*

DECIMAE OCTAVAE FIGVRAE, eiuſdemq; characterum Index.

DECIMA OCTAVA quinti libri figura.

DECIMA OCTAVA figura, iecoris gibbam, poſterioremq; ſedem unà cum cauæ venæ caudicis portione.

A, A *Iecoris gibbi ſuperior pars.*

B, B *Iecoris gibbi, poſteriorisq; ſedis infima regio.*

C *Cauæ uenæ ſedes, qua ſeptum permeat, ipſiq; ſoboles exporrigit.*

D, E *Hoc interuallo ſedes notatur, qua cauæ caudex poſteriori iecoris ſedi innaſcitur.*

F *Portio præcipui iecur ſepto alliganti vinculi.*

G *Ligamentum, iecoris partem in ſiniſtra maximè exporrectam, ſepto tranſuerſo alligans.*

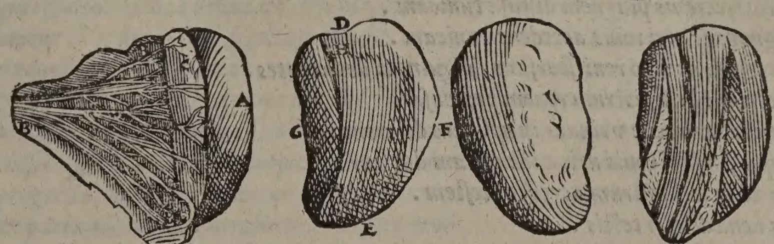
H *Venæ portæ portio.*

I *Sinus, quo iecur ſtomacho cedit, qua is ſiniſtro ventriculi orificio continuatur.*

QVATVOR decimænonæ figuræ tabellarum, earundemq; characterum Index.

DECIMA NONA QVINTI LIBRI FIGVRA quæ quatuor complexa tabellis, ſeu imaginibus, lienem omni ex facie commonſtrat: ipſius autem ſitum, & ex proportione magnitudinem, uigeſima quæ mox ſubijcietur figura, litera O, O, P explicabit.

PRIMA. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

PRIMA effigies, ſeu tabella, lienẽ anteriori facie exprimit, unà cum omenti portione, ſeu inferioris ſuperiorisque omenti membranarum partibus.
A. *A namq; lienis ſiniſtrum indicat latus, dextra interim,*
B.B. *ac media ipſius ſedibus omente intectis. B, B enim & B inferioris omenti membranæ portionem indicant, lienis ua*
C.C. *ſa deducentem. C verò, & C ſuperioris omenti membranæ portionem ſignificant, qua ad uentriculum uaſa perferuntur, ab illis uaſis pronata, quæ in lienem iamiam inſerenda ueniunt.*

SECVNDA tabella, lienis caua regio exprimitur, ab omnibus, quæ illi committuntur partibus libera. ac hic
D.E.F.G.H. *D notat ſuperiorem lienis ſedem, E inferiorem, F ſiniſtram, G dextram. H verò, & H lineam indicant in caua lienis*

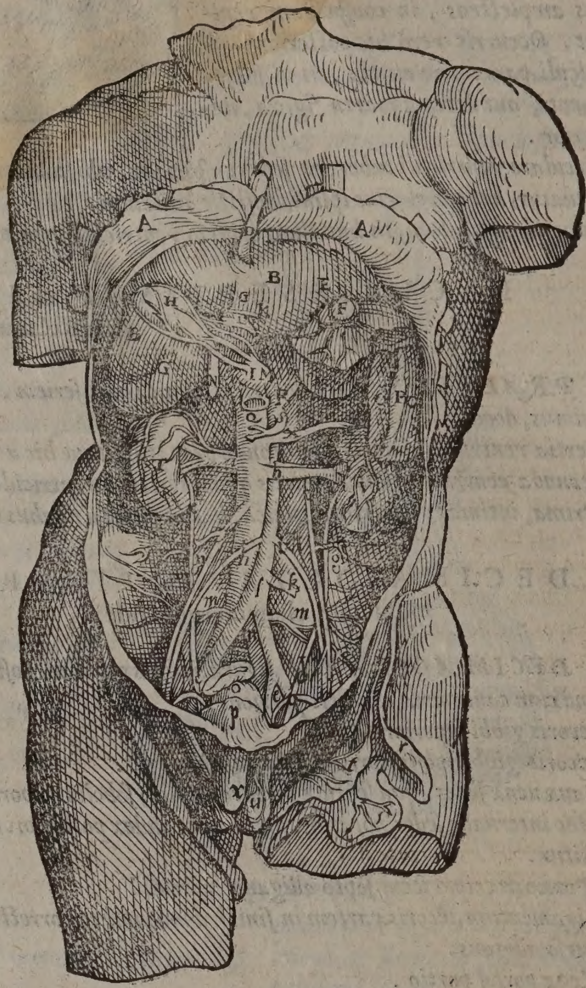
regione conspicuam, cui lienis vasa inseruntur, & omenti membranæ innascuntur.

TERTIA tabella, lienis gibbum commonstrat.

QVARTA, lienis quoque cauam sedem delineat im continet. At huic c priuatim duas indidi sectiones, vt
I,K lienis substantia, conformatioq; oculis subijceretur. Atque hic I, & K dictas modò sectiones indicant.

VIGESIMAE FIGVRAE, EIVSdemq; characterum Index.

VIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRAESENS figura sectionis serie duodecimę succedit ab hac enim omnia intestina execuimus, relicta duntaxat vētriculi portione superiori orificij ventriculi sedem commonstrante. atque ita hæc figura pleraque indicat, quæ nunc opportunè cum characterum indicibus seriatim insinuabuntur.

A,A Portio septi transuersi, peritonæo succincta, atque vnà cum costis aliquot sursum reflexa.
B,B Caua iecoris sedes.
C Iecoris ligamentum, quo ipsius sinistra pars septo alligatur.
D Venæ per vmbilicum iecori exporrectæ portio, vbi & sinus ille indicatur primùm hāc admittens venam, quę per priuatim ipsi in iecore humano incisum foramen, ad iecoris vsque sedem perreptat, vbi hic G non procul a K adhibitum conspicis.
E Hac sede iecur sinum obtinet, quo cedit stomacho, per septum transuersum ad elatius ventriculi orificium contendenti.
F Superius ventriculi orificium, ventriculiq; portio.
G,G Lineæ, impressiones ve, tuberaq; in iecoris cauo, ubi porta venam educit, conspicua.
H Bilis vesicula.
I Portę venę caudex hic abscissus. Verùm I quoque radices, exortus ve indicat duarum venularum, bilis vesicam adeuntium.
K Iecoris neruus, ab illis propagatus, qui elatiori ventriculi implicantur orificio.
L Arteria iecori, & bilis vesiculæ communis.
M Neruus, a sexti neruorum cerebri paris propagine initium ducens, quę dextri lateris costarum exporrigitur radicibus, atque hic neruus iecori pariter, & bilis vesiculæ communis censetur.
N Bilis vesiculæ meatus hic abtruncatus visitur, qui ad intestina pertinet.
O,O Lienis anterior, cauaq; regio.
P Lienis linea, cui vasa ipsius implantantur.
Q Vena caua.
R Magna arteria.
S Radices arteriarum in ventriculum, iecur, lienem, omentum, mesenterium, ipsaq; demum intestina excurrentium.
T Dexter ren, pingui sua adhuc obductus tunica.
V Sinister ren, pingui ipsius adhuc inuolutus tunica.
X Vena in sinistri renis pinguem diffusa tunicam.
Y Vena pinguem dextri renis accedens tunicam.
a Vena, arteriaq; dextro reni seorsum sanguinem deducentes.
b Vena, arteriaq; in sinistrum renem protensæ.
c,c Meatus, ex dextro rene vrinam in uesicam deferens.
d,d Meatus, quo sinistri renis urina in uesicam ducitur.
e Seminalis uena in sinistrum accedens testem.
f Seminalis uena dextri testis.
g,g Surculi a seminalibus uensi. quà peritoneo cōmittuntur, in ipsoq; adeò uersus testes progressu, ad peritonęū deriuati.
h Seminalis arteria, dextrum testem petens.
i Arteria seminalis, quæ sinistro testi est propria.
K Arteriæ in humiliorem mesenterij sedem ad colon intestinum, & rectum excurrentis radix.
l Arteriæ magnæ super cauam uenam ascensus, ac ipsius magnæ arteriæ, & cauæ supra ossis sacri initium in duos truncos diuisio.

Precipue

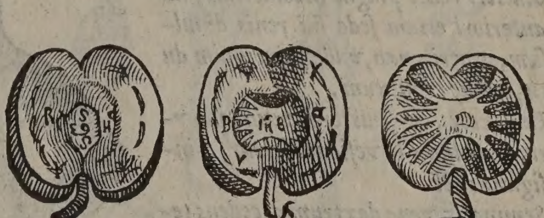
m,m *Præcipuæ venæ, ac arteriæ earum, quæ geniculatim a magnis vaſis, lumborum carnibus, ipſiq; peritonæo offerũtur.*
n *Arteriæ magnæ ſoboles, ſacri oſſis foramina accedentes.*
o *Recti inteſtini pars, a colo liberata, &, vt inter ſecandum ſit, vinculo intercepta.*
p *Veſica, vrinæ receptaculum.*
q *Vaſis ſemen a teſte ad penẽ deferentis portio, quà ſecundùm pubis os deorſum ad veſicæ ceruicis initiũ retorquetur.*
r *Cutis, quæ penem inueſtiebat.*
ſ *Scortum, à tnnicis teſtes inuoluentibus reſectum, hucq; reflexum.*
t *Carnoſæ membranæ pars, quæ haud ſecus atque ſcortum, vtrunque ambiebat teſtem.*
u *Tunica, a peritonæo inibi pronata, vbi id ſeminarijs vaſis, iter præbet. eſtq; hac teſtis tunica, earum, quas teſtibus ſingulis proprias peculiaresq; aſcribimus, exterior.*
x *Denudati penis portio.*

TRIVM VIGESIMAEPRIMAE FIG. tabellarum, earundemq; characterum Index.

PRIMA tabella ſectionem ſecundùm renis longitudinem, per gibbum ipſius inductam, habet adeò profundam, vt in ſecundum renis pertingat ſinum, interim nulla renis ſub-
α,β. *ſtantiæ ablata portione. Significetur igitur α dextri renis anterior pars, β verò poſterior.*
γ,γ *Orificia ramorum primi ſinus renis, ſeu ipſius membranei corporis, quibus inuicem illi rami coeunt. Hic enim rami neceſſariò per ſectionem in mutuo coitu diuiduntur.*
δ,δ *Primi ſinus renis corpus, ſeu membraneum corpus, in quod vena, & arteria renis terminantur.*
ε *Foraminulum hoc, vrinarij meatus eſt initium.*
λ *Vrinarij meatus pars.*

VIGESIMAPRIMA QVINTI LIBRI figura, quæ tres proprias continet tabellas, ſectiones ſerie inuicem ſubſequentes, ac appoſitiſſimè renum ſinus, meatuumq; vrinariorum principia oſtendente.

PRIMA. SECVNDA. TERTIA.

ζ,η *Super membraneum corpus, δ, & δ inſignitum, ſecundus renis conſiſtit ſinus: cuius interius, & torpori illi membraneo proximum latus, in hac ſectione tantùm apparet. Eius enim partes, quæ in exteriora ad vtrunque ſepti, ex renis ſubſtantia conformati, latus producuntur, ipſumq; ſinum velut bipartitum efficiunt, niſi ſpecillo, in circuitu ſub ζ hic, & η deducto, intueri nequis. Septum namque illud præſenti ſectione in duas partes, anteriorem ſcilicet, & poſteriorem, diuiſum cernitur: ac η quidem partem ipſius notat anteriorem, ζ verò poſteriorem.*

SECVNDAE tabellæ omnia cum nuper commemorata ſunt communia: niſi quòd vniuerſa propemodum renis ſubſtantia, ſeptum illud (cuius in primæ tabellæ indice memini) conſtituens, cultello orbiculatim adempta ſit. neq; aliter ſanè ſepti illius figuram ob oculos ponere licuit. Conſpicitur hic itaq; ſecundus renis ſinus vniuerſus, at non quemadmodum externo ſuo latere eſt bipartitus, eo quòd ſeptum abſtulerim, ſinum hunc in exteriori ipſius latere dirimentem. α igitur, & β, & γ, & λ, eadem hic quæ in prima tabella notant. Circulus autem in hac tabellæ
θ. *inter α & β ductus. ſecundum renis indicat ſinum. θ verò anteriorem partem primi ſinus, ſeu membranei corporis,*
ι. *qua hac in ramos diſcinditur. ι corporis membranei poſteriorem partem indicat adeò vt θ, & ι ſimul membraneum*
κ. *notent corpus, ſeu primum renis ſinum. κ autem vrinarij meatus inſignitur regio.*

TERTIA tabella primi ſinus, ſeu membranei corporis ramos omnes inſinuat: renis enim ſubſtantia, qua ſummis eius ſinus rami adnaſcitur, penitus deraſa eſt. Atque hac citra characterum operam ſunt obuia.

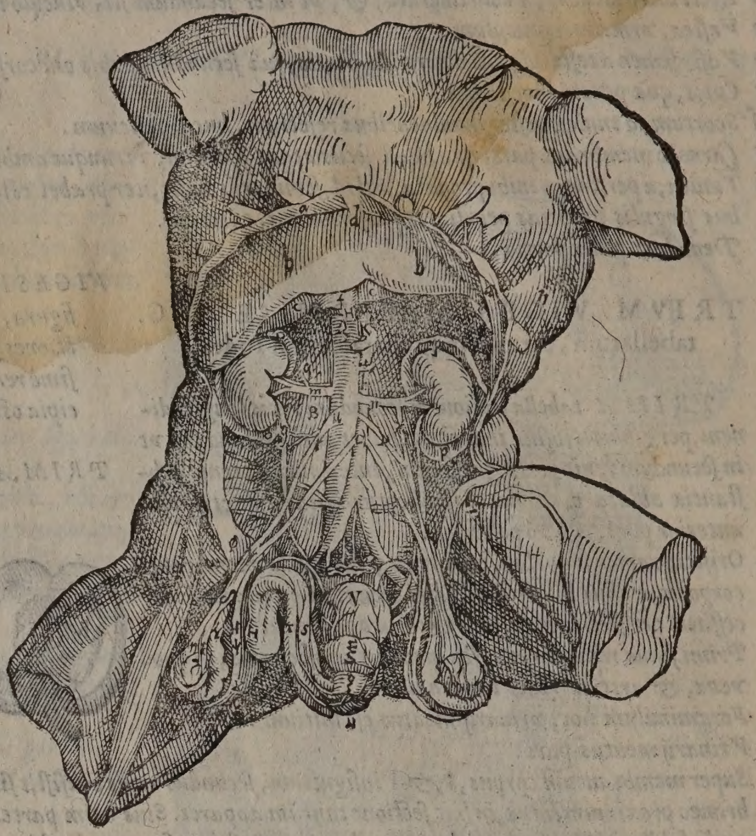
VIGESIMAESECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

PRAESENS figura ſectionis ſerie vigeſimæ ſuccedit. in hac namque coſtarum aliquot ſines effracti, & extrorſum, ſurſumq; retorti occurrunt, vt iecoris gibbum ita hic ſpectaretur, vt ipſius cauum in vigeſima figura erat in conſpicuo. Renes etiam pingui ipſorum tunica denudati, ſeſe hic offerunt, & venarum, arteriarumq; ſeminaliũ exortus, ductusq; etiam oſtenduntur. Verùm in hac figura priuarim a cauæ venæ caudice ramulum pronaſci effinximus, ſiniſtræ ſeminali commixtum venæ. Præterea peritonæum, quà uaſis ſeminarijs iter præbet, unà cum tunica ab ipſo pronata, teſtemq; & ſui lateris uaſa ſeminaria amplectente, diſſectum eſt, unde etiam ſeminaria uaſa, & teſtes cum ſuis muſculis obuia ſunt. Inſuper pubis oſſa inuicem ita dirempta, atque adeò reflexa uidentur, ut inuicem inſigniter dehiſcant, & ueſica, & glanduloſum corpus ueſicæ ceruici proprium, unà cum ipſius muſculo, & penis corporibus, corundemq; progreſſu, oculis ſubijciantur. Quòd autem præſenti ſigura, a dextro femore cutem prorſus, & a ſiniſtro aliqua ex parte ademimus, neminem ambigere reor.

a,a *Peritonæi pars, cum ſepti tranſuerſi portione, & effractis coſtis ſurſum, extrorſumq; reflexa.*
b,b *Iecoris gibbum.*
c,c *Caua iecoris ſede, aliqua ex parte hic conſpicua.*
d *Præcipuum iecoris ligamentum, ad dextrum latus mucronatæ cartilaginis conſiſtens, & hic a iecoris anteriori ſede, magna ex parte diuulſum.*
e *Ligamentum, quod iecoris partem in ſiniſtro protenſam ſepto committit.*
f *Venæ portæ caudex, unà cum arteria, et neruis iecur petentibus, & bilis ueſiculæ meatu inteſtina petẽte, hic uinculo*

est interceptus,& dein præsectus.

VIGESIMA SECVNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

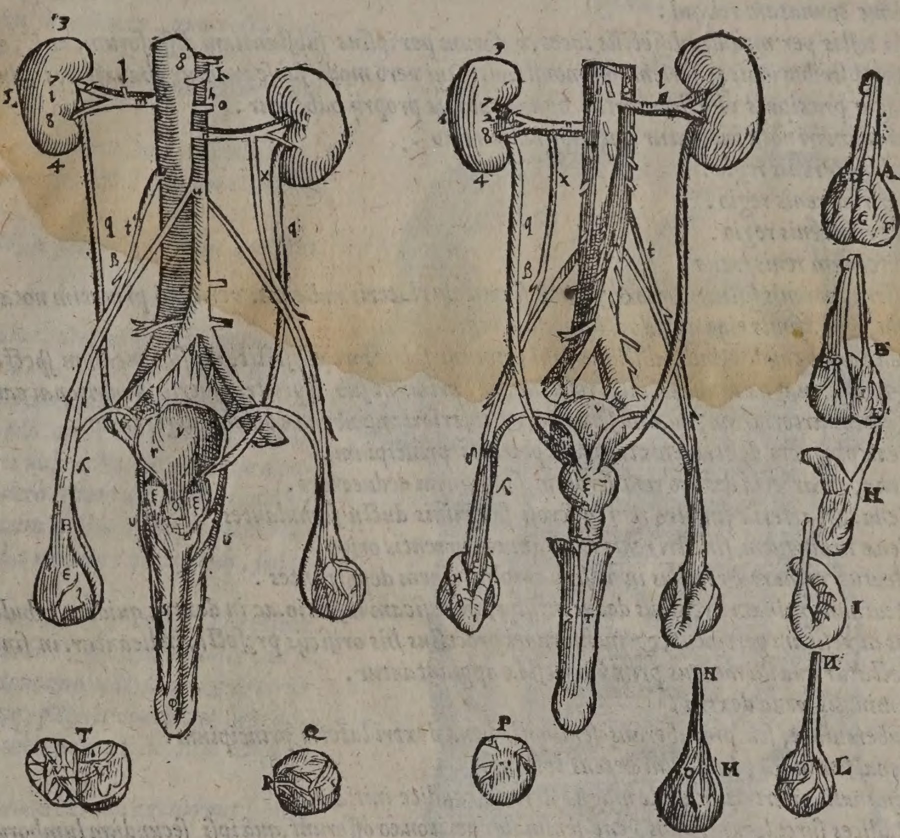

g *Venæ cauæ caudex.*
h *Arteriæ magnæ truncus, deorsum ad vertebrarum corpora exporrectus.*
i *Principium venæ, pinguem sinistri renis tunicam adeuntis.*
K *Radices arteriarum in intestina excurrentium,& ventriculo,iecori,bilis vesiculæ,lieni,& ipsi demum omento ramos offerentium.*
l *Initium venæ dextri renis,pingue inuolucrum petentis.*
m *Vena,ac arteria ad dextrum accedentes renem.*
n *Vena,ac item arteria sinistro reni serosum sanguinem deducentes.*
o,o *Dextri renis pingue inuolucrum, ab anteriori sede renis liberatum.*
p,p *Sinistri renis pingue inuolucrum, ab anteriori etiam sede sui renis diuulsum,et peritonæo,vnde principium ducit, adhuc connexum.*
q,q *Et dexter, & sinister meatus,quo vrina è renibus in vesicam fertur, q insignitus est.*
t *Seminalis vena dextrum accedens testem.*
u *Principium seminalis venæ dextrum testem adeuntis, quod instar rotundi tuberis prominet.*
x *Seminalis vena, sinistro testi exporrecta.*
y *Venula a venæ cauæ caudice pronata,ac venæ seminali sinistræ commixta, vnita ve. Quamuis enim hæc venula rarius occurrat,tamen quum in alijs figuris sinistra uena absque hac delineatur,illaq; hic nihil obscuret, ipsam exprimere visum est.*
α *Seminalium arteriarum origo.*
β *Surculi,quos uenæ seminariæ peritonæo inibi depromunt, quà ipsi connexæ, deorsum ad pubis ossa contendunt.*
γ *Dextræ seminalis uenæ,& item arteriæ,per peritonæum supra pubis ossis,coxendicisq; regionem descensus, & ascensus pariter, uasis semen a teste deferentis,quod η,ι, & κ mox notabitur.*
δ *Venæ seminalis, & arteriæ commixtio,& corpus,quod uaricum imagini conferam, initium.*
ε *Varicosi corporis in testem insertio.*
ζ *Testis intimo ipsius inuolucro adhuc obtectus.*
η *Principium uasis semen a teste deferentis.*
ι *Sedes,qua deferens semen uas sursum secundùm testis humillimam sedem reflectitur, & a teste, ipsi non amplius connatum, abscedere incipit.*
κ *Hic semen deferens uas nullam amplius conuolutionum ostendit speciem, at sursum instar nerui teres porrigitur.*
ν *Vesica, urinę receptaculum.*
ξ *Glandulosum corpus, uesicę ceruicis initio adnatum, & semen deferentium uasorum insertionem excipiens.*
ρ *Circularis uesicę ceruicem ambiens musculus.*
σ,τ *Duo penem constituentia corpora,quorum sinistrum a suo principio, quod a sinistro pubis osse ducitur, liberatum est: dextrum autem corpus suo principio adhuc pubis dextro ossi firmatur. Pręterea hic S nostri figura in conspicuo est, quam penis flaccidus, languidusq; cum uesica effingit.*
υ *Venarũ,& arteriarũ,neruorumq; penè adeuntiũ series,tam aptè,ac in huiusmodi figuris id moliri datur, expressa.*
φ,χ *Peculiarium testis inuolucrorum exterius,inibi a peritonęo pronatum,ubi φ ascripsimus: ubi uerò χ locatur, ea huius inuolucri sedes notatur, qua id infimæ testis parti connascitur.*
ψ *Testis musculus, iam dicto inuolucro innatus.*
ω *Musculus femur mouentium septimus hic se spectandum offert, qua super coxendicis os deorsum ducitur.*
* *Recti intestini portio,quæ in corpore,dum intestina aliqua auferuntur,relinqui consueuit. Supra hanc recti intestini portionem,uenę cauæ,& arterię magnæ,circa ossis sacri regionem, distributio eleganter quoq; uisitur.*

VIGESIMAE TERTIAE FIGVRAE, IPSIVSQVE PARTIVM, & characterum Index.

VIGESIMA TERTIA figura,multas peculiares obtinens effigies,tabellas ue, simul cum illa, quæ mox præcessit,

VIGESIMA TERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.

præceſſit, ac ordine vigeſimaſecunda fuit, potiſſimùm ad virilium organorum generationi ſubſeruientium inſpectionem facit: & ambas, quum primùm characteribus inſignirentur, decimotertio huius libri Capiti præponēdas ducebam. vnde etiam in vtriſq; eadem prorſus eſt characterum ratio. Verùm quòd iam ſatius fore arbitrer, omnes preſentis libri figuras hic ſeriatim collocari, priuatum indicem huic vigeſimętertiæ figuræ dedicabo, characteres qui huic & vigeſimęſecūdę cōmunes ſunt, denuò non grauatè explicaturus. Porrò in hac vigeſimatertia figura duæ ſunt pręcipuæ tabulæ, quarum vnam non inopportunè dextram, alteram verò ſiniſtram appellabimus ac in vtriſque quidem tabulis renes, veſicam, & ſeminaria organa, cum venæ cauę, & arteriæ portionibus, execta è corpore finximus. Atque hæc quidem in dextra, anteriore facie: in ſiniſtra autem, poſteriore delineantur. & in dextra adbuc priuatim veſicam, & ipſius ceruicem, ſeu meatū ſemini vrinæq; communem, aperuimus, quum hęc in ſiniſtra adhuc ſint integra; quemadmodum in characterum explicatione dicturus ſum diffuſiùs, ſimulatq; tabellas expreſſero, quæ ſiniſtrum latus, & inferiorem pręſentis vigeſimætertiæ figuræ ſedem occupant, ac maiuſculis Latinorum literis in hunc modum notantur.

A, B *Duabus his tabellis dextrum teſtem anteriori facie, ac magis ſecundùm ſiniſtrum latus oſtendentibus, idem exprimitur. Verùm ſuperior tabella A inſignita, ab inferiori B indicata in hoc differt, quòd ipſa ſemen deferentis vaſis ſitum inturbatum oſtendat: quum interim inferior deferentis ſemen vaſis partem, quæ ſecundùm teſtis anteriora ſurſum fertur, neq; amplius teſti adnaſcitur, ex ſua ſede ſiniſtrorſum habeat reflexam, detruſam ve, vt inſertio, applicatioq; venæ, & arterię ſeminalium ad teſtem in conſpectum veniret. At hęc characterum vtriſque tabellis communium opera, iam reddentur dilucidiora.*

C *Vena, & arteria ſeminales, illic abtruncatę, vbi iam ex magna peritonęi cauitate excidentes, inuicem implicantur, commiſcenturq;, ac corpus, quod varicoſum mihi appellabitur, efformare incipiunt. Atque ita huius varicoſi corporis, quod pyramidi aſſimilabitur, conus, C inſignitur.*

D *Baſis varicoſi corporis, ſeu ſedes, qua vena, & arteria ſeminales teſti inſeruntur, & ramulos in teſtis intimum inuolucrum, & teſtis ſubſtantiam ſpargunt.*

E *Vaſis ſemen a teſte deferentis initium.*

F *Reflexus vaſis ſemen deferentis ſecundum humiliorem teſtis ſedem.*

G *Surſum conſcendens deferentis ſemen vaſis portio, & ipſius regio, in qua teſti connaſci deſinit.*

H *Pręſens tabella, deferentis ſemen vaſis portionem oſtendit, quę teſtis intimo connata erat inuolucro: & foraminula illa, aſperitatesq; cernūtur, quę poſt ſectionem in eius vaſis ſede conſpiciuntur, quę inuolucro illi connaſcebatur.*

I *Hac tabella, eadem vaſis ſemen deferentis portio, quę & mox pręcedente, delineatur. verùm hæc ſedem eius portionis oſtendit, quę gibba eſt, teſtisq; inuolucro non connaſcitur.*

L *Teſtis, a quo ſemen deferens vas abſectum eſt, ipſeq; adhuc teſtis cum intimo ipſius inuolucro, & varicoſo corpore remanſit.*

M *Hæc tabella, eadem cum tabella L notata indicat. verùm vt illa anteriorem teſtis faciem exprimebat, ita hęc poſteriorem: & duę ſubſequentes notę vtriq; ſunt communes.*

N *Prima venę, & arterię ſeminalium commixtio, ſeu varicoſi corporis conus.*

O *Varicoſi corporis baſis, & in teſtis ſubſtantiam, ipſiusq; intimum inuolucrum inſertio.*

P *Teſtis ſuo intimo adhuc obductus inuolucro, ſed a varicoſo liberatus corpore, & ſuperiorem ipſius regionem oſtendens, in qua varicoſum illud corpus inſeritur. Apparent namq; hic foramina ramulorum varicoſi corporis, qui (vti dicebam) teſti implantantur.*

Q *In hac tabella intimam teſtis tunicam, inuolucrū ve nouacula diſſecui, & ex altero latere a teſtis ſubſtātia eius in-*

R, *uolucri partem R notatam diremi, in posterioraq; reflexi, vt ductus in conspectum venirent, qui a ramis, inuolu-*
S. *crum intertexentibus, in testis substantiam pertinent. Alteram verò huius inuolucri partem S insignitam, testi adhuc connatam reliqui.*

T *Hic testis per medium dissectus iacet, vasorum per ipsius substantiam diffusorum, ac V, & V insignitorum natu-*
V, V, *ram, distributionisq; seriem commonstrans. Qui verò modò subsequuntur characteres, duabus grandioribus, & magis præcipuis vigesimætertiæ figuræ tabulis proprij habentur.*

1 *Hac numeri nota indicatur anterior renis regio.*

2 *Posterior renis regio.*

3 *Superior renis regio.*

4 *Inferior renis regio.*

5 *Externum renis latus.*

6 *Internum renis latus: in quo 6, 7, & 8 sinum eius lateris indicant. verùm 6 priuatim notat eius sinus tuber: 7 au-*
7, 8. *tem, & 8. sinus eius angulos, impressionesq;.*

g *Venæ cauæ caudex, inibi abscissus, vbi primùm sub iecore consistit, dorsiq; medium spectat.*

h *Arteriæ magnæ truncus, inibi resectus, vbi primùm sub septo transuerso in peritonæi cauitatem fertur.*

K *Radices arteriarum, quæ mesenterio, & inferiori membranæ omenti digeruntur.*

l *Venæ pinguem dextri renis tunicam petentis principium.*

m *Vena, & arteria dextro reni serosum sanguinem deducentes.*

n *Vena, & arteria sinistro reni in serosi sanguinis ductu famulantes.*

o *Venæ in pinguem sinistri renis tunicam excurrentis origo.*

q, q *Meatus vrinam è renibus in vesicæ amplitudinem deportantes.*

r *Meatuum vrinam è renibus deducentium, in vesicam insertio. ac in dextra quidem tabula orificia, quibus hi meatus in vesicam pertinent, & membranei proceßus his orificijs præfecti, indicantur. in sinistra autem tabula sedes spectatur qua illi meatus primùm vesicæ applantantur.*

t *Seminalis vena dextra.*

u *Tuberculum, seu protuberans seminalis venæ dextri lateris principium.*

x *Vena seminalis, sinistrum petens testem.*

α *Seminalium arteriarum ex magnæ arteriæ caudice initia.*

β *Radices surculorum, quos venæ seminales peritonæo offerunt, quà ipsi secundùm lumborum regionē committuntur.*

δ *Venæ, arteriæq; seminalium coitus, commixtio ve, & varicosi corporis initium.*

ε *Venæ & arteriæ seminalium ad testem insertio, seu varicosi corporis basis.*

ζ *Testis, intimo ipsius inuolucro adhuc obtectus.*

η *Principium vasis, semen a teste deferentis.*

θ *Descensus vasis, semen deferentis secundùm posteriorem testis regionem.*

ι *Locus, quo deferens semen vas, rursus secundùm testis humiliora sursum fertur, neq; amplius testi connascitur, vti ab η per θ ad ι connatum cernitur.*

κ *Sedes deferentis semen vasis, vbi primùm nerui modo citra omnem reuolutionem, spiram ve, sursum properat.*

λ *Hac sede semen deferens vas ad posteriorem regionem venæ, ac arteriæ seminalium reflexum, in peritonæi cauitatem contendit.*

μ *Dextri semen deferentis vasis cum sinistro coitus, propter vesicæ initium.*

ν *Vesica. Hæc in dextra tabula priuatim adaperta est, suam commonstrans cauitatem.*

ξ *Glandulosum corpus, vasorum semen deferentium insertionem excipiens, ac in dextra tabula longa sectione ad meatus vsq; vrinarij cauitatem dissectum.*

ο *Amplitudo, cauitasq; ceruicis vesicæ, in quam vasa semen a testibus deferentia, insertionem moliuntur.*

ρ *Musculus vesicæ ceruicem ambiens, ac vrinæ excretioni præfectus.*

σ, τ *Duo penem potißimùm constituentia organa.*

υ *Venæ, ac item arteriæ in penem, ceruicemq; vesicæ accedentes.*

φ *Sedes notatur meatus vrinæ, seminiq; communis, quà reliquo ipsius ductu amplior in penis glandæ visitur.*

VIGESIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

H*A*C *figura muliebris corporis truncus humi stratus exprimitur, cuius peritonæum vnà cum abdominis musculis adapertum est, ac in latera (vti inter secundum fit) reflexum. Deinde intestina omnia a mesenterio præsecuimus, recto intestino adhuc in corpore relicto, simul cum integro mesenterio, cuius mēbranas hic aliqua ex parte inuicem diremimus, vt mesenterij natura oculis subijceretur. Verū præsens figura in hoc potissimùm delineata est, vt vteri, & vesicæ positum ita ostenderet, quemadmodum in hac muliere, vtero nobis nulla ex parte moto, is occurrit. Nulla enim hic ab vtero diuulsa est membrana: sed omnia integra ita hic visuntur, quemadmodum in mediocriter obesis mulieribus, iam amotis intestinis, secanti obuiam veniunt. Mulieres namque adeò pingues sunt, vt longo etiam morbo enecatæ, & macilentissimæ, nullam vasorum seriem (nisi membranis mutuò diremptis) ostendant.*

A, B, C, D *Anterioris peritonæi sedis interior superficies.*

E, E *Mesenterij pars, tenuia intestina dorso connectens.*

F, F *Altera mesenterij membrana notatur ab altera, quam G, & G insigniui diuulsa. Vtraque autē membrana vasorum*

per

G,G per mesenterium seriem, & glandularum uasorum distributionibus interpositarum, naturam indicat.

H,H Hac mesenterij parte colon intestinum, quà recto erat proximum continebatur.

I Hac mesenterij parte, coli intestini initium, dein cęcum quoque intestinum consistebant.

K Rectum intestinum inibi præfectum, ubi colon desinit, quæ sedes est e regione connexus sacri ossis cum infima lumborum uertebra.

L Anterior uteri fundi sedes, a qua nihil prorsus auulsum cernitur.

M Dexter mulieris testis.

N Mulieris sinister testis, cuius anterior pars hic tota oculis subijcitur, quum interim dextri testis modica uideatur portio:idq; ideo accidit, quòd dextrum testem ita de lineauerimus, quemadmodũ uterque testis membrana tegitur, seminaria mulieris uasa deducente, atque a peritonæo nata: sinistrum uerò testem illa membrana solius manus beneficio deteximus. Hac namque membrana anteriori testis sedi nulla ex parte adnascitur, sed in cumbit solum.

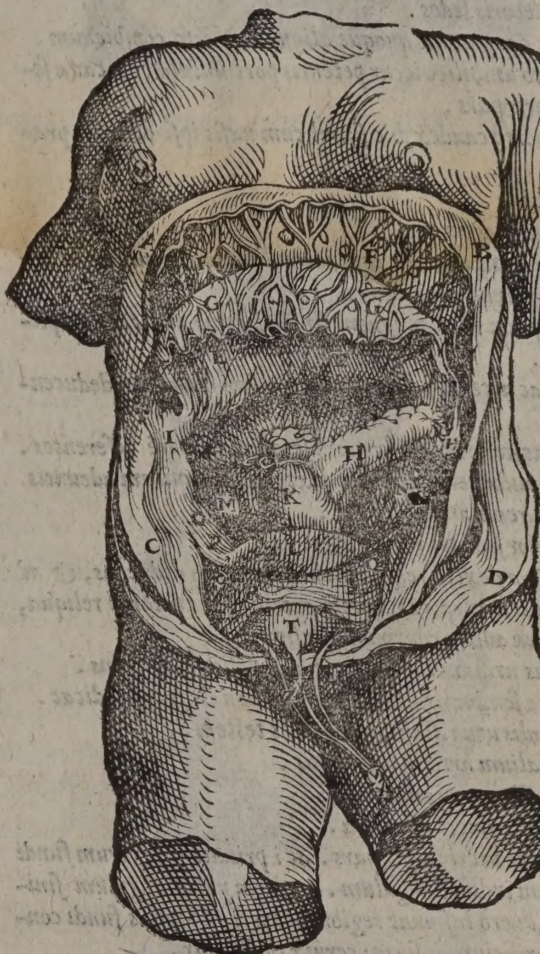
O,O Membrana a peritonæi dextra sede pronata, & testem dextrum unà cum huius lateris seminalibus uasis, ac illis quæ elatiorem uteri sedem implicãt, uenis, & arterijs dorso committens, uterumq; pariter continens, & deniq; cum alterius lateris membrana secundam uteri tunicam constituens.

P Hac in nuper dicta membrana carneæ excurrunt fibræ, dextrum uteri constituentes musculum.

Q,Q His characteribus sinistri lateris membrana notantur, quæ illi corrispondet, quam nuper O,O indicarunt.

R,S Vteri ceruicis anterior pars, inter R & S, ea adhuc obducta tunica, quam peritonæi partes illi offerunt, quæ ipsi uasa exporrigunt, deducuntq; ,ac illum peritonęo adnectunt. Cęterùm interuallum inter R & S consistens, uteri ceruicis amplitudinem quodammodo significat. Rugę uerò hic conspicuę, illæ sunt, quas uteri ceruix in se collapsa, neq; alias distenta, inter secandum commonstrat.

VIGESIMA QVARTA QVINTI LIBRI figura.

T Vesica, cuius posterior facies hic potissimùm spectatur. Ita enim in figuræ huius delineatione oculum direximus, ac si in prostrato corpore, posteriorem uesicæ sedem, quæ uterum spectat, potissimùm cernere uoluissemus. Sic enim præsens muliebre corpus, similiter ac id, quod modò subsequetur, erectum arbitrareris, etiam secus atque res se habet, uteri fundum multo elatiùs ipsa uesica delineatum esse, tibi persuaderes.

V Vmbilici portio, a peritonęo inter secandum liberata, & unà cum uasis fœtui peculiaribus hic deorsum reflexa.

X Portio uenæ ab umbilico iecur petentis.

Y Meatus a uesicę fundi elatissima sede ad umbilicum pertinens, ac fœtus urinam inter duo ipsius inuolucra deducens.

Z, et & Huc unà cum cæteris umbilici uasis reflexæ sunt duę arteriæ, secundùm uesicæ latera prorepentes, ac magnæ arteriæ ramis, pubis ossium foramina potissimùm adeuntibus, insertæ, seu continuę.

VIGESIMAE QVINTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

A dextra pręsentis figurę mamilla cutem abstulimus, ut quàm fieri poßet proximè mamillarum natura hic oculis subijceretur. Deinde uentriculum, & cũ intestinis mesenterium, & lienem resecuimus, recto interim intestino non secus quàm in mox pręcedente figura adhuc relicto. Ad hæc, uterum suo exteriore, quod peritonæum ipsi porrigit, inuolucro quodammodo spoliauimus, omnes membranas quàm licuit accuratissimè paßim, ideò amputantes, ut uasa seminis materiam testibus deferentia, & alia semen a testibus utero deducentia, in conspectum uenirent. Vesicam uerò deorsum in sinistrum latus reflexinus, unà meatum, qui uesicæ a dextro rene urinam defert, abrumpẽtes, ut urinariorum meatuum insertio appareret, ipsaq; uesica uteri inspectionem non occuparet. Postremò, pubis ossiũ portionem ab hac figura exsecuimus, quo uteri ceruix, ac uesicæ etiam collum appositè uiderentur.

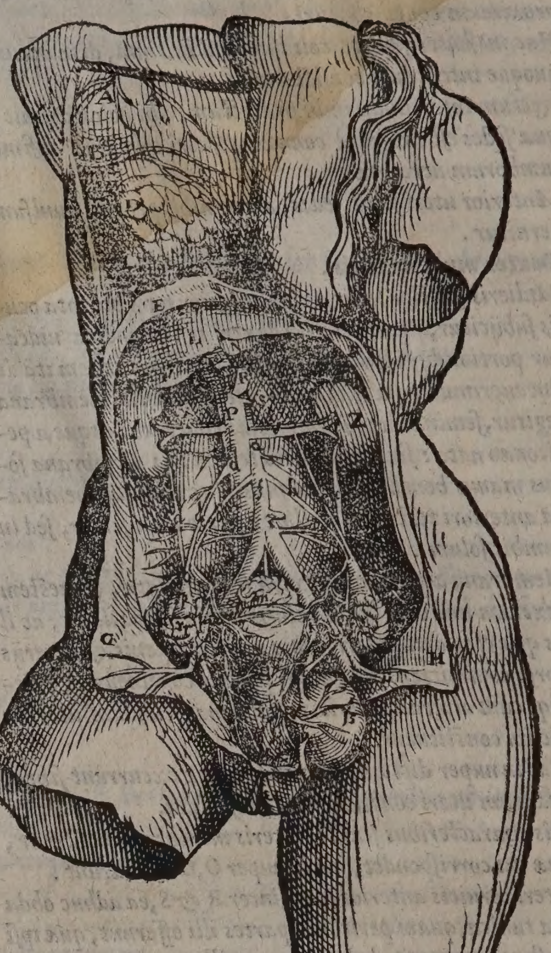
A,A Venæ ad mamillas subinde excurrentes, ab illis, quæ cuti summo humero obductæ offeruntur.

B Venæ ab illis pronatæ, quæ per axillam in manum porriguntur.

C Præcipuum mamillæ corpus.

D,D Glandulæ, ac adeps undecunque corpori illi glandoso, ac C insignito, adstrate.

VIGESIMA QVINTA QVINTI LIBRI figura.

E,F,G,H Peritonæi anterioris sedis interior superficies, est enim hic anterior peritonæi regio, ad latus, & sursum deorsumque flexa.

I,K Venarum, ac item arteriarum sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora, a iugulo repentium, portiones.

L Gibba iecoris sedes.

M Iecoris cauum, hic quoque aliqua ex parte conspicuum.

N Venæ ab umbilico iecur petentis portiuncula, & cauæ sedis iecoris pars.

O Venæ portę caudex, hic simul cum uasis ipsi attensis præsectus.

P Vena caua.

Q Arteria magna.

R Arteriarum uentriculum, iecur, lienem, omentum, ac intestina petentium, radices.

S Principium uenæ pinguem sinistri renis tunicam implicantis.

T Vena, ac arteria, dextro reni serosum humorem deducentes.

V Vena ac arteria, sinistro reni serosum humorē deferentes.

X Principium uenæ pinguem dextri renis tunicam adeuntis.

Y Dextri renis anterior sedes.

Z Anterior sinistri renis facies.

a,a Meatus a dextro rene urinam in uesicam deducens, & ad

b. humilius a effractus, portio autem huius meatus reliqua, ac uesicæ adhuc continua, b insignitur.

c,c Meatus urinam a sinistro rene in uesicam deferens.

d,d Dextra seminalis uena, cuius initium elatius d indicat.

e Seminalis uena, sinistrum petens testem.

f Seminalium arteriarum ortus.

g Seminalis arteria dextra.

h Seminalis arteria sinistra.

i,K,l Anterior uteri fundi pars. ac i priuatim dextrum fundi obtusum indicat angulum. K autem notat angulum sinistrum, l uerò insinuat regionem uteri, ubi ipsius fundi consistit orificium, ipsiusq; ceruix inchoatur.

m Rectum intestinum, hic a colo, cæteris ve intestinis absectum. Quo minus autem utrunque figuræ latus inibi, ubi par utrinque est ratio, characteribus onerem, uni duntaxat lateri eas iam opportunè adhibebo.

n Venæ ac arterię seminalis portio, superiorem uteri fundi accedens sedem.

o Venæ, ac item arteriæ seminalium portiones, testem adeuntes, & inuicem coeuntes, corpusq; instar pyramidis con-

p. stituentes: cuius conum o indicat, p uerò ipsius basim insinuat, testi commissam.

q A nuper dicto corpore, pyramidis formam exprimente, eiusmodi uascula in membranas excurrunt, testem peritonæo committentes.

r Testis anterior facies.

s Vasis semen a teste in uterum deferentis initium.

t,t Vasis semen a teste in uterū deferentis reflexus, quos id uermis imaginē pulchrè referens, circū testis latera cōficit.

u Vasis semen deferetis ad uterum progreßus.

x,x Vteri ceruix.

y Vasa inferiorem uteri fundi sedem, ac uteri ceruicem implicantia.

α Vena in uesicam ab illis uasis accedens, quæ uteri ceruicem intertexunt. atque hic etiam character urinariorum meatuum insertionem notat.

β Vesicæ fundi posterior sedes, cui etiam α inscriptum est.

γ Vesicæ ceruicis musculus.

δ Hac sede uesicæ ceruix uteri ceruici implantatur.

ε Cuticulares ceruicis uteri orificij carunculæ. Atque hic uteri colles, & ceruicis ipsius orificium, citra characterum operam nimiumem latent.

ζ Arteriæ humillimam mesenterij partem accedentis radix.

η Vasa ab illis quæ crus adeūt uenis, ac arterijs sursum ad abdominus musculos, ad umbilici usque regionē ascēdentia.

VIGESIMAE SEXTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index

PRAESENS figura uterùm unà cū illum peritonæo alligantibus membranis, a corpore exsectum common strat.

strat. ipsiusq; ceruix adeò hic sursum est conuoluta, & euersa, vt fundi vteri orificium in conspectum sit. Vesicæ verò fundum & ceruicem pariter sectione aperuimus, vt vesicæ cauitas, meatuumq; vrinariorum insertio in propatulo essent.

A *Vteri fundi anterior facies, nulla membrana prorsus detecta.*
B,B *Vteri ceruix, uti iam diximus, extrorsum inuoluta.*
C *Fundi vteri pars, glandis in pene, modo ad superiorem vteri ceruicis sedem protuberans.*
D *Orificium fundi vteri.*
E, E *Membrana vterum peritonæo connectens, ipsiusque vasa continens.*
F *Sinister vteri testis.*
G *Vena & arteria seminales.*
H *Portio venæ, ac arteriæ seminalium, superiorem vteri fundi sedem accedens.*
I *Portio arteriæ, & venæ seminalium, testem accedens.*
K *Vas semen a teste in vterum deducens.*
L *Vesicæ cauitas.*
M *Vrinariorum meatuum insertio.*
N *Vrinariorum meatuum frustula hic propendet.*

VIGESIMAE SEPTIMAE FIGVRAE, eiusdemq; characterum Index.

PRÆSENS figura uterum a corpore exemptum ea magnitudine refert, qua postremò Patauij dissectæ, & quæ sæpius pepererat, proceræq; ad modum staturæ fuit, mulieris vterus nobis occurrit, vulgarè vterorum molem vtcunque excedens. Atque vt vteri circumscriptionem hic expreßimus, ita etiam ipsius fundum per medium diffecuimus, ut illius sinus in conspectum veniret, vnà cum ambarum vteri tunicarum substantiæ in non prægnantibus craßitie.

A,A B,B *Vteri fundi sinus.*
C, D *Linea quodammodo instar suturæ, qua virile scortum donatur, in vteri fundi sinum leuiter protuberans.*
E,E *Interioris ac propriæ fundi vteri tunicæ craßities.*
F,F *Interioris fundi vteri tunicæ portio, ex elatiori vteri sede deorsum in fundi sinum protuberans.*
G,G *Fundi vteri orificium.*
H,H *Secunda, exteriorq; fundi vteri tunica, a peritonæo pronata.*
I,I,I *Membranarum a peritonæo pronatarum, & vterum continentium portionem, vtrinque hic asseruauimus.*
K *Vteri ceruicis substantia hic quoque conspicitur, quàd sectionẽ, qua vteri fundus diuisus est, inibi incepimus.*
L *Vesicæ ceruicis pars, vteri ceruici inserta, ac vrinam in illam proijciens.*

Vteri colles, & si quid hic spectandum sit reliqui, etiam non appositis characteribus, neminem Naturæ operum studiosum latent.

VIGESIMAE OCTAVAE FIGVRAE, eiusdemq; characterum Index.

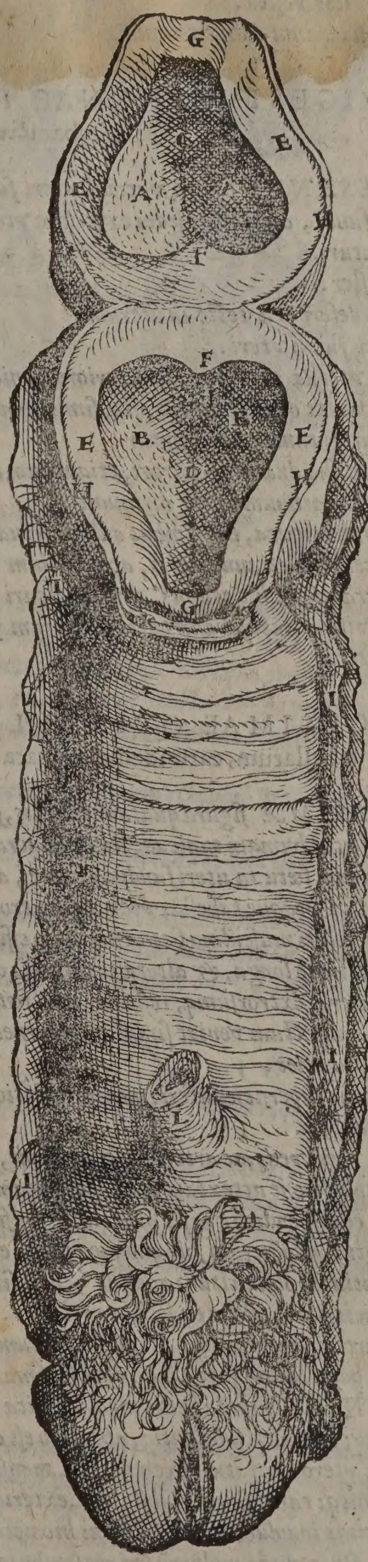
HÆC figura canum, non prægnantem exprimit vterum, quem propter Veterum descriptiones hic humano vtero adijcere vsum est: vti magis adhuc vaccinum, quem modò subiungemus.

A *Vena, & arteria seminales.*
B,B *Venæ, & arteriæ seminalium portiones, vteri superiori*

VIGESIMA SEXTA QVINTI LIBRI figura.

VIGESIMA SEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

sedi

ſedi vaſa porrigentes.
C *Teſtis ac vas ſemen a teſte deferens.*
D,D *Membranæ vterum peritonæo committentes, & ſecundùm, exterius ve ipſius inuolucrum efformantes.*
E *Vena ac arteria, vteri ceruicem, & humiliorem fundi partem implicantes.*
F *Dextra fundi vteri pars, exteriori ipſius tunica adhuc vniuerſum obducta,*
G *Siniſtra fundi vteri pars, quam media ex parte, exteriore ipſius liberauimus inuolucro. G enim*
H *exterius inuolucrum. H verò interius notant.*
I *Siniſtri lateris vas, ſemen deferens, hic a teſte liberatum, ac in ipſius ſede ſeruatum.*
K *Regio, qua fundi vteri orificium conſiſtit.*
L *Vteri ceruix, etiam ſiniſtra ex parte exteriori inuolucro detecta,*
M *Portio ceruicis veſicæ.*
N *Cutis ad pudendum adhuc reliqua.*

VIGESIMA-octaua quinti libri figura.

VIGESIMAE NONAE FIGVRAE EIVSDEMQVE characterum Index.

PRAESENTI figura, vaccini vteri fundum, & ipſius ceruicis portionem ita delineaui, vt magna fundi, ceruicisq; ſedes exteriore vteri tunica ſit detecta, interiorq; tunica ob id oculis ſubijciatur.

A *Teſtis ſiniſter.*
B *Vas ſemen deferens a teſte in uterum.*
C *Sedes orificij fundi vteri.*
D *Sedes, qua vterus primùm ſua interiore tunica geminus fit, ac veluti duæ vteri partes conſtituuntur, quæ ſimul unaq; longo adhuc interuallo, exteriore uteri tunica obteguntur.*
E *Hac ſede prorſus duæ uteri partes, etiam cum exteriore uteri tunica inuicem, arietum cornuum modo dirimuntur.*
F,F *Exterior vteri tunica, his ſedibus adhuc ſeruata.*
G *Interior vteri tunica, innumeris, ac vermium implexu non abſimilibus, vaſis intexta, queq; hic etiam C & D indicari poſſent.*
H *Hic adhuc viſitur membranæ portio, uterum ſiniſtra in ſede peritonæo committentis.*

VIGESIMA NONA quinti libri figura.

TRIGESIMAE QVINTI LIBRI FIGVRAE tabellarum, earundemque characterum Index.

TRIGESIMA figura quatuor tabellis, ſeu peculiaribus effigiebus conſtante, fœtus humani tunicas, ſeu inuolucra exprimere conatus ſum, quę de nouo cum fœtu in uteri fundi cauitate, ac ſinu generantur.

PRIMA itaque tabella, vterum dextro ſuo apice, magis extuberantem, ac veluti maſculino fœtu turgidum effinximus, quē in anteriore parte vna ſectione longa, & altera tranſuerſa diſſecuimus: ut dein vteri tunica in latera, extrorſumq; reflexa, & a fœtus exteriori inuolucro diuulſa, id in conſpectum veniat ſimul cum carnea illi obnata ſubſtantia, quemadmodum iam ſubſequens characterum Index proponet.

A,B C,D *Interna ſuperficies uteri, quæ ante ſectionem, ac ipſius in exteriora euerſionem, ac inflexum, fœtus inuolucris obducebatur.*
E,E,E *Sedes, qua vteri venę, ac arterię ſeſe aperiunt, ac noua veluti vaſa illis adgenerantur, quæ in varia multiplicique eorundem collectione attextam habent carneam ſubſtantiam, quam præcipuę lienis ſubſtantię conferimus, quæque firmandis, continendisq; vaſis hic etiam præficitur.*
F,F *Exterius fœtus inuolucrum, hic quoque magna ex parte viſitur, vbi membraneum prorſus eſt, neque dicta iam carnea ſubſtantia illi obnaſcitur: adeò ut E,E,E ſimul cum F,F exterius inuolucrum fœtus deſignent.*
G *Vteri ceruicis pars, adhuc ex ſectione reliqua.*
H *Vena, & arteria membranis vtrinque vterum, & ipſius ceruicem continentibus, nectentibusq; ſuffultę, & a magnis vaſis, poſt illorum ſupra ſacri oſſis ſummam diuiſionem, enatę, vterumq; variè implicantes.*

SECVNDA tabula fœtus inuolucra ita refert, atque ſe habent, quum carnea, quæ exteriori inuolucro obnaſcitur, vaſaq; continet, ſubſtantia, ab vtero eſt diuulſa, ac fœtus cum ſuis inuolucris aliàs non laceratis, inter diſſecandum ex vtero liberatus, exemptusq;. menſæ alicui, aut pelui imponitur.

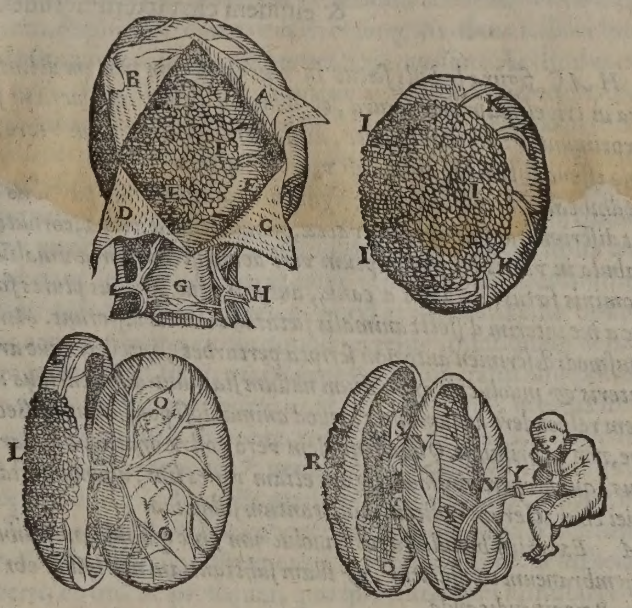
I,I,I *Carnea, lienisq; carni ſimilis ſubſtantia, exteriori fœtus inuolucro obnata: & in prima tabella E,E & E inſignita.*
K,K *Exterius fœtus inuolucrum illis ſedibus hic notatur, quibus carnea ea, quam I,I & I indicauimus, ſubſtantia, non obnaſcitur. Quia autē inuolucrū his regionibus membraneum prorſus eſt, & exiguis tantum venulis, & arteriolis, proprij ipſius vſus gratia ornatum: haud mirum quoque eſt, id pellucidum eſſe, interiorisq; veluti inuolucri effigiē*

nonnihil

nonnihil modò trasparere.

TRIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, quatuor peculiaribus complexa tabulis.

PRIMA TRIGESIMÆ figuræ tabella. SECVNDA tabella.

TERTIA TABELLA. QVARTA TABELLA.

TERTIA tabella, sectionis quodammodo serie exterius inuolucrum aperuimus, & ab interiori inuolucro abstractum, in latus reposuimus, ut modò interius inuolucrum adhuc integrum, cum fœtu illi incluso facilè occurrat.

L,L L,M Exterius fœtus inuolucrum ac L,L,L exteriorem ipsius notant superficiem: M verò interiorem, quæ aliàs interiori fœtus inuolucro est proxima.

N Corpus, & veluti funis aut corda quæpiam, in quam venæ, & arteriæ ab vtero in exterius fœtus inuolucrum pertinentes, ac per carneam, lienisque substantiæ similem substantiam sparsæ, ad umbilici tandem vasorum constitutionem colliguntur, & ab exteriori inuolucro interius hic petunt, ubi meatus desinit, fœtus urinam inter exterius inuolucrum, & interius mediam diffundens.

O,O Interius fœtum ambiens inuolucrum, omnino membraneum, præter venulas quasdam, & arteriolas, sparsim per ipsum excurrentes. Quandoquidem verò istud inuolucrum exactius pellucidum est, fœtum quoque in suo ferè, quo in vtero consistit, situ proponit.

QVARTA tabella exterius quoque inuolucrum ab interiori reflexum habet. Verùm id interioris suæ superficiei ampliorem exhibet sedem, quàm in tertia tabella: vt scilicet carneæ ipsius, & lienis carni non absimilis substantiæ, effigies sese hic offerret, quam in interiori inuolucri superficie per pellucidam membranæ partem ea substantia exprimit, alioquin in externa tantum inuolucri superficie consistens. Deinde hac tabella interius etiam inuolucrum longa sectione diuisum est, & a fœtu abstractum, vtranque suam proponit superficiem. Atque ita hic præter umbili vasorum ductum, inter fœtum, & ipsius inuolucra occurrentem, etiam fœtus spectatur, ea propemodum figura, qua plurimum in vtero recumbit, & quæ omnibus partibus pulchrè videtur media, lassitudinique ob id minus obnoxia.

P,Q Exterius fœtum ambiens inuolucrum. ac P quidem externam ipsius notat superficiem: Q verò internam, quæ etiã S & S insignitur, etiamsi illis characteribus aliud quid priuatim indicetur.

R Carneæ substantiæ, exteriori fœtus inuolucro obnatæ, portio hic externa sua sede conspicitur, qua illam vtero aliàs connatam reperimus.

S S,T In internam exterioris inuolucri superficiem, quæ læuis, & lubrica, membraneaque existit, hunc in modum transparet vasorum collectio & series, quæ ab vteri vasis pronata, per carneam digeruntur substantiam, exteriori inuolucro obnatam, quæ unà quoque per pellucidam alioquin membranam hic spectatur. Ac S & S vasorum ferè orbem indicant, T autem extremam collectionem.

V,V Exterior superficies interioris inuolucri.

X,X Interior superficies interioris inuolucri.

Y,Y Vasorum vmbilici progressus, qui ab interna superficie interioris inuolucri hic in fœtum pertinet, quem aliàs satis conspicuum, characteribus non insigniuimus.

Nihil obstaret, his trigesimæ figuræ tabellis illam adijcere, ac veluti cum tertia tabella enumerare, quæ decimi septimi Capitis contextui inseretur, membraneam, impensèq; mollem, & amplam ostensura vesicam, quæ non raro inter duo fœtum vniuersum amplectentia inuolucra consistens, quodammodo a meatu fœtus vrinam ex umbilico deferente producitur, tertiæque fœtus membranæ loco non paucis dissectionum professoribus recensetur, illam farciminis speciei aliquo tandem pacto conferentibus.

TRIGESIMAE PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

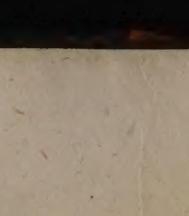
PRÆSENTI figura, Galeni descriptionum occasione, exterius canini fœtus inuolucrum delineatur: vt discrimen in conspectu esset, quo id ab hominis inuolucro differt. Hæc namque figura sectionis serie secundæ respondet tabellæ, trigesimæ figuræ, qua fœtus humani inuolucra, perinde ac si integra, neque vllibi dissecta, ab vtero euulsa essent, exprimuntur. Præter quàm igitur quòd hæc figura secundùm proportionem ea tabella oblongior est, etiam prorsus aliam ostendit imaginem, eius carnosæ substantiæ, quæ exteriori inuolucro obnata, lienis substantiæ a me assimilatur, hic A, & A insigniendæ.

Carnea

A,A Carnea substantia exteriori superficiei exterioris canini, aut suilli fœtus inuolucri obnata, quæ transuersim, orbiculatim ve totum inuolucrum, secus quàm in homine, ambit, & complectitur.

B,B Exterioris canini fœtus inuolucri sedes, carnea ea substantia, quam A & A indicauimus, non obtecta: sed membrana, & venulis quibusdam, & arteriolis interstincta apparens.

TRIGESIMA prima quinti libri figura.

TRIGESIMAE SECVNDAE QVINTI LIBRI FIGVRAE, & eiusdem characterum Index.

HAC figura bubuli fœtus inuolucra in eum modum delineauimus, quo canini fœtus inuolucra in trigesimaprima figura, & humani fœtus inuolucra in secunda trigesimæ figuræ tabella exprimuntur: perinde scilicet, ac si aperto per sectionem vtero, fœtus inuolucra nullibi læsa, ab ipso essent distracta, ac huc ab vtero seposita. Adhibemus verò hanc quoq; figuram ijs, quę hominis partibus ostendendis faciunt, vt discrimen appareret, quo vaccæ, bubulæ, capræ, ceruæ, cornutorumq; adeò, & acetabula in vteris post conceptum verè demonstrantium animaliū fœtus inuolucra, ab hominis fœtus, ac rursus a canis, aut suis, aut alicuius plures fœtus simul educentis, ac a me interim dissecti animalis fœtus inuolucris differunt. Mirum namq; est, quàm eiusmodi discrimen autorum scripta perturbet, intellectuque ardua reddat, quum in vteris & inuolucris animalium nullam statuunt differentiam: quumq; omnia inuicem respondere autumantes, quod animal ipsi potissimum dissecuerint, descripserint ve, non exprimunt. Quandoquidem verò nostræ orationis in partium historia contextus, quantopere eiusmodi figuræ etiam vtiles sint, abundè testabitur, præsentis effigiei characterum indicem nunc tantum subijciam.

TRIGESIMA SEcunda quinti libri figura.

A,A *Exterius bubulæ fœtus inuolucrum, hic quibusdam sedibus insignitur, quibus membraneum conspicitur, & illam substantiam non habet obnatam, quæ nunc B, B & B venit indicanda.*

B,B,B *Sedes, quibus exterius bubulę fœtus inuolucrum vtero connectitur, vasaq; admittit, & carnea ea substantia constitit, quæ lienis substantiæ comparatur: hicq; ita sparsim occurrit, vt nigræ leopardorum pellis maculæ.*

C,C,C *Series concursusq; venarum, & arteriarum per exterius fœtus inuolucrum ad umbilici vasorum productionem digestarum.*

D *Sedes, ad quam venæ, arteriæque per exterius inuolucrum sparsæ, magis colliguntur, ipsisque vmbilici vasis constituendis sunt proximæ.*

QVINTI LIBRI FIGVRARVM, ET IPSARVM; characterum Indicum finis.

HOMIMEM, VT AVGERETVR, DIVTIVSQVE VIVERET, INSTRVMENTIS eguisse, uariæ nutritioni famulantibus, ac demum quę instrumenta nutritioni circa cibos potusq; uersanti, priuatim sint extructa. Caput I.

Præcipua instituendæ nutritionis causa.

VTCVNQVE uarias instituendæ nutritionis causas commemorare liceat, tamen ea haudquaquam infima est, quæ augendi corporis gratia hanc utilem, necessariamque esse commonstrat: quemadmodum & illa quoque existit præcipua, quæ continuum substantiæ fluorem, ab insito calore excitatum proponit. Quum itaque tota hominis moles, etiam post iustum ipsius incrementum, in perpetuo sit fluore, quumque nisi altera similis substantia in defluxæ locum accederet, uniuersa ilico euaporata dissiparetur, summus rerum Opifex homini insitas quasdam uires, dificiens ac desideratum semper appetentes, ab initio statim indidit. Non enim sugere, uesci, bibere, aut respirare a quoquam discimus usquam: sed statim a principio facultates in nobis habemus, quæ hæc omnia, citra docentem perficiant, & cibo, quicquid siccioris substantiæ effluxit, restituimus portionem, quicquid humidioris: atque ita ad pristinam commensuratione̅ ambas reducimus. Sic uerò & aereæ igneæq; substantiæ modum, respiratu, arteriarumq; pulsu tuemur. Cæterùm quum id, quod singulis partibus defluit: tale natura esse credimus, qualis ipsa est particula: nihil autem eorum, quæ bibuntur, eduntur ve, aut inspirantur, eiusmodi prorsus occurrit: necessum fuit animanti, ea primùm assumere, dein emutare, & cōcoquere, ac quàm maximè licet, corpori alēdo, restituēdoq; similia efficere: ac demum recrementa, quæ necessariò has emutationes subsequuntur, expellere. Atq; hac potissimùm occasione Natura nutritionis instrumenta in corpore triplicia instituit: quædam prima ratione ad id quod assumitur concipiendum, elaborandumq;, & in totum corpus deferendum: alia secunda, quæ excrementorum sunt receptacula. Reliquas partes ratione tertia, quæ horum excretionibus mittendis, & ne intempestiuè profluant cohibendis, suoq; tempore expellendis subseruiunt. Porrò partes aeri assumendo, conficiendo, deferendo, ipsiusq; recrementis ex concoctione, alteratione ve succedentibus, expellendis a Natura conditas, sequens liber persequetur, cordi, omnibusq; respirationis organis dedicandus. Præsens uerò cibi, ac potus instrumentis, & demum propter sedis uiciniam, nexumq; generationi subministrantibus

Instrumentorum triplicium nutritioni subseruientium necessitas.

organis

organis consecrabitur. Ex ore itaque per stomachum cibus & potus in [a] ventriculum, velut in communem quandam officinam, seu promptuarium assumitur, quod omnia quę amplectitur, cogit, confundit, & concoquit, concoctum in [b] intestina protrudit: ex quibus, quod cocti illius succi melius est, sanguiniq; efficiendo conueniens, una cum humidiore huius concoctionis recremento, [c] venę portę rami exugunt, id iecoris cauo deferentes. Recrementum verò siccius, ac suctioni ineptum, intestina depellunt: & hominis arbitratu, laxante se [d] orbiculari podicis musculo, & [e] abdominis musculis, simul accedente etiam [f] septi trāsuersi opera, compressis, excernunt. Iecur autem, postquam eum succum, cremorem ve admisit, illi ornamentum adijcit, ad sanguinis perfecti generationem necessarium, duplici recremēto ipsum expurgans. flaua scilicet bile, ceu recremento tenuiore, & leuiore: deinde atro bilioso succo, ceu lutoso, terrestri & crassiori. Ac illud quidē in bilis vesiculę [g] meatus transmissum, in ipsam vesiculam defluit, a qua rursus in intestina excretum, cum durioribus fęcibus egeritur. Hoc autem, uti vulgò arbitramur, per portę venę [h] ramos ad [i] lienis nutritionē transmittitur; & quicquid is conficere, ac in familiare nutrimentum sibi adaptare nequit, id in ventriculum eructat, postmodum cum intestinorum excrementis subducendum. Ergo qui in iecore ad hominis nutritionem pręparatur sanguis, illa duo recrementa deponens, portionemque sui in portę vena, ad partium quibus illa digeritur, enutritionem asseruans, ruber iam, ac purus ex [k] arctissimis, maximeque frequentibus eius venæ ramis per iecoris substantiam diffusis, ad gibbam iecoris partem in cauæ venæ [l] propagines similiter innumeras, angustissimasq; conscendit, tenui adhuc aquosoque recremento, quod ex intestinis cum optima succi in ventriculo confecti portione, exugebatur, concomitatus; eiusq; aquosi recrementi, tanquam uehiculi cuiusdam auxilio, arctissimas vias minori opera perreptās. Quum verò sanguis eos superauit angiportus, [m] renes recrementum hoc ad se sedulò alliciunt, illoq; sanguinem purgant, id per [n] vrinarios meatus in vesicam huius conceptaculum depellentes: à qua rursus opportuno tempore, relaxato suæ ceruicis [o] musculo, excrementum illud seu vrina è corpore redditur. Sanguis autem per [p] venam cauam copiosissima ramorū serie propagatam, ad corporis partes deducitur: & quod in ipso singulis partibus familiare, ac idoneum est, illæ sibi attrahunt, assimilant, & apponunt: duplexq;, quod & in hac concoctione consurgit recrementum, à se per proprios ductus excludunt. Ista quidem de cibi potusq; instrumentis in vniuersum dicta sufficiat. Quanta verò sapientia hæc rerum Opifex creauerit, eo ordine persequar, quo ipsa nutritioni famulari commemoratum est. A peritonæo autem sermonis opportunè statuetur initium, quòd id horum organorum commune sit inuolucrum.

Quid præsenti libro docendum, ac partiū numerationi ex cibo potuq; facta famulantium breuis enumeratio.

DE PERITONAEO. Caput II.

PERITONÆO ostendendo pleræque quinti huius libri conducunt figuræ, & potissimùm prima, id integrum anteriore, externaq; facie proponens. Secunda autem anteriorem ipsius partem interiori sede ostendit. Posteriorem verò peritonæi sedem, illæ figuræ in primis intus referunt, quæ ex ipso plura organa habent dissecta, vt vigesimasecunda, & vigesimaquinta.

LATINI nomen peritonæi (quod abdominis membranam aliqui nuncupant) à Gręcis mutuantur. illis namque id, quod multis organis circuntendātur, περιτόναιον, περιτόνεον, & περιτόνειον appellatur. Neq; ita absolutè tantum, verùm a nōnullis hæc tota appellatio ipsi inditur, περιτόναιον ὑμὴν, nomine videlicet a substantia ipsius, quæ membranea potissimùm est, deducto. a nonnullis hæc περιτόναιος χιτὼν, a nonnullis περιτόναιον σκέπασμα, ab quo inuolucri, ac tunicæ cuiusdam modo omnibus propemodum, quæ quinto hoc libro prosequemur, organis obducitur. Arabes communi membranarum nomine ziphac & zimphac, & chamel, peculiariter id nominant. Peritonæum itaque ex simplicium, & primorum corporum, quæ similaria nuncupare solemus, numero censetur. Membrana enim est, nullis omnino fibris, secus ac venarum arteriarumq; [a] tunicæ, aut tenues, membraneæq; [b] musculorum eneruationes intertexat. estq; inter cæteras corporis simplices membranas amplissima & maxima. Carnosa namque nobis vocata membrana, & si amplior ipso peritonæo sit, ac uniuerso corpori cutis modo obducatur, tamen simplex non est, quum quibusdam carneis donetur fibris, & musculosa in ipso [c] collo, & [d] fronte efficiatur. Porrò peritonæum uniuersam [e] cauitatem, quæ sub septo transuerso, ad os usque coccygis, totius corporis cauitatum facilè capacissima habetur, succingit, ac omnibus, quæ illa continentur, organis obtenditur, ea conceptaculi ritu amplectens: ventriculum scilicet, intestina, omentum, mesenterium, iecur, lienem, renes, utranque uesicam, uterum, & uasa demum, quæcunque inter septum transuersum, & crura situm habent. Atque hæc quidem peritonæum interna ipsius sede continet, externa verò vndecunque musculis connascitur. Ex ligamentis enim, quæ lumborum vertebras connectunt, & quæ sacrum os ilium ossibus committunt, peritonæum vtrinque principiū ducit, membranæ latæ modo ab illis enascens. Mox ab utroque latere ascendens, lumborum [f] musculis, & ijs, qui internam ossis ilium, & coxendicis ac pubis sedem occupantes, femorum præsunt motibus, obducitur; & fibris talibus, qualibus inuicem musculos committi videmus, illis adhęrescit. At vbi hos musculos, quiquaternario numero vtrinq; complectuntur, peritonęum superauit, internę [g] transuersorum abdominis musculorum, & uniuersæ [h] inferiori septi transuersi sedi subtenditur, pertinacissimè ipsis, potissimum uerò neruosis illorum tenuitatibus connatum, & quodammodo propriè musculorum membranæ vicem gerens. Refert itaque peritonæum oblongum oui instar utrem, seu sphæram aliquam, cuius longitudo pertinet à septo transuerso ad humilimam amplitudinis, cauitatis ue sedem, quam [i] sacrum os cum ossibus

Peritonæi nomina.

Peritonæū in similarium partium esse numero.

Peritonæi magnitudo & situs.

Connexus, Ortus.

Forma. Ipsius superficies cuiusmodi.

a 14 fi. per Δ, B, C, in L, L, aut 12 fi. in P, Q. b 12 fig. a P, Q in S, ac ita deinceps, aut 17 & 8 fig. c fi. c. 5 li. 3, aut 12 fi. L, K, & in L, K. d 1, 2 fig. cap. 49 lib. 2 M. e 3 musc. ta Θ. 4 Π, 5 Δ, 6 Δ f 7 tab. Δ. g In X, X & inde in V, & rursus per c i S ad d 13 figu. h fi. cap 5. libr. 3 T, T ad a, a. i 3 fi. d. 10 fi. O, O. K fi. cap. 5 lib. 3 A, A l fig. cap. 6 libr. 3 A, A, a. m 15 fig T, Z. n 22 fi. q, q in 25 fi. a, et c in β. o 22 fig. P. 25 fig. V. p fi. cap. 6 lib. 3.

a fig. cap. 1 lib. 3 infer- na & fi. ca. 2. b In abdomine 3, 4, 5, 6, musculorum tab. c 3 musc. tab. F. d 3 ta. A. e 7 ta. a Δ multo sub 7, aut paßim inte grioribus 5 lib. fig. f 7 ta. t, u. dein x, & 16 ta. F, G. g 6 tab. A. h qua 7 ta. spectatur, ac Δ insignitur. i 1 fi. vltimarum li. 1. M, & Θ.

ipſius lateribus commiſſis efformat, & quemadmodum vtres ex tergoribus parati, exteriùs hirti aſperique, intus plani ac læues quodammodo eſſe ſolent: ita quoq; peritonęum externa parte, vt aptiùs muſculis vndiquaque hęreat, aſperum, fibroſumque ad eum prorſus modum viſitur, quo membranas mutuò connatas, inæquales eſſe dicimus. Interna autem peritonæi ſedes, viſcera quæ complectitur ſpectans, impenſe læuis & terſa, ac veluti aqueo humore oblita, ſecãtibus occurrit, adipis copiam ſibi interdum (vt in ſuibus quaſi perpetuò) adnatam obtinens. Verum hunc non omni ex parte æquè copioſum reperies. Anterior namque, ſuperior ue internæ huius peritonæi ſedis [k] regio, qua ventriculum contingit, ac dein poſterior quoq; [l] regio, ad lumbos, & ſacrum os pertinens, copioſiori abundat adipe, quàm ſedis eius internæ [m] latera, [n] parsque, vmbilico contermina. Præterea hæc interna peritonæi ſedes quaſdam portiones ſeu proceſſus ijs, quæ continet, organis porrigit, illisque proceſſibus eà organa inuicem colligat, & ſibi quoque adnectit, ac ſingulis præter peculiares ipſorum tunicas (ſi modò quas habeant) aliud etiam inuolucrum, tunicam ve obducit. Atque hinc etiam fit, vt ijs organis, quæ duas peculiares ſortiuntur tunicas, quemadmodum ventriculus, & inteſtina, [o] ternæ attribuantur: quę autem vnicam duntaxat peculiarem tunicam obtinent, è quorum numero ſunt vterus, & vtraque veſica, [p] binas nanciſcantur. Verùm organa, nulla peculiari donata tunica, vt iecur, & lien, [q] eam, quæ ipſis obducitur, à peritonæo adipiſcuntur. Quònam pacto autem, quibusque ex locis hoſce proceſſus in eiuſmodi tunicas dilatatos, degenerantes ve, peritonæum educat, & quo modo illi inuicem craſſitię differant, in cuiuſq; organi enarratione opportuniùs, quam hic, recenſebitur. Quemadmodum vero interna peritonæi ſedes ab externa variat, ſic neq; omni ex parte peritonæum ſibi craſſitie, & robore correſpondet. Quà n. ex vertebrarum ligamentis pronaſcitur, craſſiſſimum eſt: deinde quà lumborũ incumbit muſculis, craſſum quoq; cernitur. Anteriore verò parte, quæ à mucronata pectoris oſſis cartilagine ad pubem vſq; pertinet, tenuius, graciliusq;, & inualidius occurrit. Ad hæc viris peritonęum craſſius validiusq; eſt iuxta mucronatam cartilaginem, quàm iuxta pubis ſedem. in mulieribus verò ad pubẽ craſſius, validiusq; conſpicitur: neque his, vti viris, peritonæum hic ad inguina vtrobiq; ſeminarijs vaſis [r] viam præbet. Eſt enim peritonæum peculiariter in viris inibi foraminibus, vt ita dicam, peruium: & tunicam vtriq; teſti priuatim offert, quo is, & ipſius ſeminaria vaſa tutò obuoluuntur. Dein in viris pariter atque in mulieribus, peritonæum, quà ſepto ſubducitur, [s] tria cum ſepto quoque communia oſtendit foramina: primũ, quo venam cauam, ſecundum, quo ſtomachum cum ipſi cohærentibus neruis, tertium quo magnam arteriam vena coniuge experti, & aliquot ſexti paris neruorum, cerebri ramis concomitatam deducit. Præterea [t] vmbilici quoq; vaſorum gratia, & in muliere quidem finis vteri [u] ceruicis, in viro autem [x] ceruicis veſicæ, in vtriſq; verò [y] podicis nomine, peritonæum perforatur: ac demum [z] multis venis, arterijs, & neruis crus petẽtibus, deinde [a] illis, quæ maxima portione in rectos abdominis muſculos ſurſum tendunt, & [b] alijs nonnullis, quæ dorſi, & abdominis muſculis, & cuti a vaſis lumborum vertebris incumbentibus, offeruntur, peritonæum iter præbet, ab iiſdem vaſis ſurculos ſibi aſſumens. Quà enim ſepto ſubductum eſt, ſepti vaſis ad nutritionem vtitur: in lateribus autem ab ijs ramis, qui in lumborum regione geniculatim a magna vena & arteria porriguntur, [c] plurimas ſoboles quoque mutuatur. In anteriori verò regione, peritonæum ſupra quidem, qua mucronatam ſpectat cartilaginem, a [d] vaſis ſub pectoris oſſe, ad rectos abdominis muſculos excurrentibus, ſoboles exigit: infrà autem, propagines aſciſcit ab [e] illis vaſis, quæ ſurſum ſub rectis exporriguntur muſculis. Cęterum quòd peritonæo medici tactus ſenſum adimant, ridendum potius, quam refellendũ eſt: quum una cum illis, quę tranſmittit organis, frequentibus quoq; neruis viam offerat, a quibus ſurculos etiam adipiſcitur, idq; ab ijs potiſſimùm, [f] qui abdominis diſtribuuntur muſculis. & inſuper peritonæum ſua eſſentia conſtitutioneq; a tactus ſenſu admittendo neutiquam eſt alienum. Peritonæi uſus complures enumerari ſolent. primus quidem, ut omnia ea, quę diximus contegat; ex quibus quum pleraque tendi, remittiq; debeant, peritonæum (quo aptiùs fieri id poſſit) nerueum & membraneum meritò factum cernitur. Validum quidem, vt opportunè contineret: ſed tenue, quo minùs pondere moleſtum eſſet. Secũdus, quo omnia, quæ amplectitur, ab extrinſecus ambientibus muſculis interſtinguit, ne quando inteſtinorum aliqua in media muſculorum ſpacia incidant: & dum ipſos premunt, aut ab illis premuntur, inteſtina motui muſculorum obſtent, ac nę recrementa inteſtinis complexa difficiliùs deorſum tranſmittantur. Tertium peritonæi vſum Galenus cum cęteris Anatomes profeſſoribus recenſet, quo id ſicci alimenti ſuperflua, ſepti tranſuerſi accedente opera, propellit: quaſi verò idem officium, quod abdominis muſculos vna cum ſepto in fęciũ excretionibus obire commemorauimus, peritonęum pręſtet, & arbitrario motu, quo ſe contrahat, diſtendatq; prędítum ſit, ac non tranſuerſorum abdominis muſculorum, & ſepti, quibus connaſcitur, motum neceſſariò ſequatur: adeò, vt peritonęum non magis quam cutis, aut abdominis adeps, ipſum ve omentum, illi uſui ſub ſeruiat. Miror, membranam coſtas ſuccingentem, quę peritonęo ſubſtantia, uſu, & conformatione penitus correſpondet, in thoracem arctantium organorum numero ab illis habitam non fuiſſe; quum illa non minus thoraci comprimendo, quam hoc fęcibus eijciendis auxiliari deberet. His quartus peritonæi vſus ſuccedit, omnibus, quæ peritonæum ambiunt, & potiſſimùm abdominis muſculis, communis, quo is ceu inuolucrum exactè circundatum, omnia ſtringit, ne leui occaſione laxior ventriculus, aut inteſtina etiam flatibus infeſtentur. Præcipuus autem peritonæi vſus eſt, quo omnia, quibus circundatum eſt, ab eo continentur, & veluti a pelle quadam ſingula ſeorſum tecta, tutò colligantur, ſuisque ſedibus fixa hęrent.

Proceſſus à peritonæo enati.

Peritonæũ non vndique pariter craſſũ.

Quibus partibus peritonæũ peruium ſit.

Vaſa & nerui, quibus peritonæum implicatur.

Peritonæi vſus.

Lib. 4. de Vſu part.

K 2 fig. A, B, quib. ante ſectionẽ cõmittebatur F, G, ſupra P.
l ad latera g, h. 22 fig. & P, Q figura 25.
m 24 figu. C, D.
n 2 fig. C, D
o Vide 9 fi. & 17.
p Specta E, E, H, H 27 fig.
q Educitur ab F, G 18 fi. dein B, B C, C. 1 tab. fig. 19.
r 1 fig. G, H & 22 fi.
s, s transmittit γ, ε, educit χ, & 20 fi. μ.
s 7 muſc. tab. r. fig.
t 2 fig. E. 4 tab. 30 fig. X.
v 25 fig. x
x 1, 2, 3 fi. cap. 49 libri 2. G.
y 1, 2 fi. eiuſ. cap. M
z in vlt. fi. li. 3 & vlt fi. lib. 4.
a 1 fig. I. 25 fi. n. aut 6 muſ. ta. e
b fi. cap. 6 li. 3 ξ, π. & fi. ca. 12 li. 3 μ, μ.
c 1 fig. L.
d 1 fig. K.
e 1 figu. I.
f In 2 fig. cap. 11. lib. 4 ad abdominis regionem.

DE STOMACHO, ET VENTRICVLO. Caput III.

Stomachum, & uentriciculum præcipuè oſtendunt decimaquarta, & decimaquinta figuræ, quibus in ventriculo commonſtrando ſuccedit dicimaſexta, quæ hunc inuerſum refert: dein decimaſeptima, quæ illius tunicas, uti commodiſſimè eas effingere potuimus, exprimit. Inſuper uentriculum ſua ſede repoſitum proponit ſecunda figura, ſimul cum ſexta: ſua ſede autem nonnihil motum refert duodecima.

Ventriculus ſub thorace locatus.

VENTRICVLVS, qui promptuarij modo eſculenta poculentaq; ſuſcipere, eaq; primo labore concoquere, ac mutare debuit, non ſtatim poſt os collocatus eſt, quanquam is ſitus ad cibi dentibus attriti, aſſumptionē fuiſſet accommodus. Thoracem namque, & cōtenta illo viſcera, rerum Opifex ventriculo prælocauit, ut is in demiſſioribus ſedibus excrementorum haberet effluxus, illaq; procul a ſenſibus, qui in capite ſedem obtinent, deducerentur. Thoracē verò aerem per os, & narium foramina attracturū, ac rurſus eundē neceſſariò emiſſurum, ut uocis reſpirationisq; autor efficeretur, elatiùs collocari decuit. Porrò ne nimium ventriculus ab ore remoueretur, quumq; longus ab ipſo ad recrementorum expulſionis locum, vel inteſtinorum occaſione, ductus eſſe potuit, Natura illum quàm licuit proximè ori ſubiunxit. Sub thorace enim, & [a] ſepto tranſuerſo, inter iecur & lienem ſtatim [b] ponitur, [c] uiamq; ab ore cibos ad ſe deferentem obtinet, quæ ab vſu οἰσοφάγος Græcis nuncupatur, & communi nomine, quo omnem anguſtum ductum, iſthmi, ſeu colli modo alicui ampliori uentri præpoſitum uocitant, στόμαχος illis quoque dicitur: qua voce nos, Celſum, & Ciceronē imitati, potius utemur, quàm gula, alijs (vti & meri, & ueſcet) non infrequenti dictione. Hæc itaque uia linguam ad radicem eius hærens excipit, & utraque parte [d] tonſillas attingens, a palati extremo principium ſortitur: ac agitatione, motibusq; linguæ depulſum, & quaſi detruſum cibum ſuſcipiens, illum deorſum pellit, partibus ipſius, quę ſunt infra id quod deuoratur dilatatis: quæ verò ſupra, contractis. Neruoſa enim, membranea ve, ut facilè dilatetur, promptèque rurſus concidat, effecta eſt. & fibris ſuo muneri famulantibus concinnè intertexitur: ac reliquorum denique ductuum ritu, teres, & intus accuratè læuis lubricaque cernitur. * Duabus etenim proprijs conſtat tunicis, ſubſtantia, duritie, craſſitie, & fibrarum ſpecie variantibus. Harum namque interior, & totius oris palatiq; tunicæ continua, neruoſior quidem, & durior, & paulo tenuior eſt, & rectis fibris manuum inſtar ciborum attractioni ſubſeruientibus, donatur. Exterior verò craſſior, mollior, propemodumq; muſculorum natura participans, carnoſior uiſitur: & tranſuerſis tantum, circularibus ve abundat fibris, quæ ciborum interioris tunicæ fibrarum beneficio attractorum, fęliciorem, magisq; ſubitam in ventriculum propulſionem efficiunt: & ſi quando vomentibus uentriculus quippiam protrudit, ad eius quoque eductionem ſummopere auxiliantur. Duabus his ſolùm fibrarum differentijs ſtomachus indiguit, ut rectæ quidē attraherent, tranſuerſæ autem pellerent, Nam ſi obliquæ acceſſiſſent, cibus in ſtomacho longiori mora hæreret: quod non ſolùm homini inutile, ſed & importunum moleſtumq; eſſet: quando nimirum ſtomachus cibo plenus, ita diutius diſtenderetur, aſperæq; arteriæ, ac pulmoni, & magnæ item arterię, dum ea dilatantur, longiori mora obſtaculo eſſet. Natura enim ſtomachum tutò, & ea quæ modò innuebam organa minùs moleſtaturum, per ceruicem thoracēq; ad ventriculū porrigens, illū [e] exactè ſupra mediā ceruicis vertebrarū, & quatuor primarum thoracis ſedē, in neutrā partē inclinantē, aſperæq; arteriæ ſubtenſum [f] deducit. Ad principiū verò quintæ thoracis uertebrę [g] ſtomachus, ut ampliori magnę arteriæ trunco ſecūdùm dorſi uertebras, inferiora corporis petēti cedat, nōnihil in dextrū latus a media vertebrarū regione abſcedit, arteriæ illi proximus, ad nonā vſq; thoracis vertebrā repens: [h] quò ſimulatq; pertingit, ab eius vertebrę eleuatus corpore arteriā elatius (ne illa fortè, a deuorato cibo comprimatur) aſcendit, neruoſam ſepti tranſuerſi partem uerſus ſiniſtrum latus [i] penetrans. Non equidem, ut cum Hippocrate Galenus cenſuit, arteriæ hic ad inferiora corporis prolabentis utens [k] foramine: uerùm peculiari, quod ipſi, neruisq; cum illo deſcendentibus (dum ſeptum deſcriberetur) præparatum eſſe diximus. Ad nonæ igitur thoracis uertebræ uſque initium, ſtomachus vertebrarum corporibus interuentu, membranularum ex dorſi ligamentis originem ducentium, committitur, atqueab illis membranulis tertiam tunicam nullis omnino fibris interſtinctam, & uelut ſecundę ipſius tunicę inuolucrum poſſidet. Quòd verò iuxta quintam thoracis vertebram ad dextra potius arterię, quàm ad ſiniſtra ſtomachus explicetur, in cauſa ipſa eſt arteria, non adeò tyranni ritu (quamuis multo ſit dignior) mediam dorſi ſedem occupans: ſed quum a [q] ſiniſtro cordis ſinu ortum ducat, & per reliquum ipſius ductum uerſus ſiniſtrum cauę uenę [r] ſubijciatur, ſiniſtrorſum maiore ſui parte neceſſariò uergens, ac proinde aliquantulum ſtomacho cedens, communicatorem, ac uelut ſocium ſedis uertebrarum admittit: adeò ut ſtomachus & minus obliquetur, & firmiorem adhuc ſedem, quàm in ſiniſtro latere reperire poſſet, obtineat. Dein ſtomachus non dextram ſepti perforat ſedem, rectaq; in uentriculum ex dextro dorſi latere porrigitur: ſed arteriæ, uti diximus, ſuperuectus, [s] obtuſoq; obliquatus angulo, ſiniſtram petit, nę is uentriculum adeundo, iecur uniuerſam dextram ſedem inferioris regionis ſepti occupans, perforare cogatur: uerùm illam ſepti partem adinueniat, qua minor iecoris pars ipſi facilem aditum prębitura, conſiſtit. [t] Talis ſanè eſt tenuior totius iecoris portio, ſiniſtrę ſeptem ſedi hic ſubtenſa: cui in poſteriore regione, quà ſtomachus ſeptum permeat, [u] ſinus inſtar ſemicirculi inſculpitur, ſtomacho (cuius anteriorem ſedem inibi amplectitur) proportione congruens. Neque eſt quòd quiſpiam ijs credat diſſectionum profeſſoribus, qui ſeptum, & ipſius in primis, quod ſtomachum tranſmittit foramen, ne cibus è uentriculo ſuperiora repetat, obſtaculo eſſe arbitrantur: quum idem quoque tunc pari opera in uentriculum cibi deſcenſum potius prohiberet.

Via cibum potumq; uētriculo deferētis nomina.

Initium.

Subſtantia & forma ac tunicæ.

Inceſſus.

Lib. 5. de Adm. ſect. Stomachū non eodem cū arteria magna uti foramine ſepti.

a 7 muſc. tab. 4
b 6 fig. F, F inter D, D, & G
c 14, 15 fi. A, B, C, D.
d 6 fi. muſ. tab. F. 14. fi E. E.
** Harū delineationē pete ex ſimilitudine 9 aut 17 figurarum.*
e 7 muſc. ta. E ſuper B ac ſub F.
f 15, 14 fi. ab A ad B.
g eiuſ fi. B uerſus C, vt cederet
i fi. ca. 12 li. 3
h 15, 14 fi. C verſus D, G.
i 7 muſc. tab. r.
K 7 muſc. tab q.
q Spectato tam 10 fi. li. 6. ac O, P, 6 fi. huius lib. 6.
r 21 fi. h ad g et 20 fi. R ad Q.
s 14 15 fi. D verſ G.
t Pete id ex 11 fi. ad ●, R, 20 fi. ad E, E.
u 18 fi. l.

hiberet. Quemadmodum & mera quoque eſt fabula, qua alij anguſtiorem ſtomachũ hic, quà ventriculo continuatur, quàm in ceruice eſſe contendunt: atra bile in ventriculi ſuperius os a liene eructata, eum colligi conſtringiq; falſo exiſtimantes. Ceterùm obliquus ille ductus, quo ſtomachus arteriam conſcendens in ſiniſtrum fertur, [x] neruis etiam (ne ſcilicet plus æquo extendantur) commodus eſt, quos paulo poſt uentriculo inſerri audies. Neque profectò ſufficit Naturæ, ſtomacho in eum modum obliquato, ad uelocem ciborum tranſitum commemoratas tribuiſſe fibras: uerùm, ut ipſius cõcauitas ſemper humecta, ac uelut obuncta eſſet glandulas illi adiunxit, in faucibus quidem [y] quaſdam, ſtomacho & laryngi communes, quæ ſaliuam, humoremq; illis organis, ne exiccentur, præparantes, Latinis tonſillæ appellantut. [z] In medio autem propemodum ſtomachi ductu, quà is aſperæ arteriæ, in [*] duos truncos ad pulmonem diuiſæ, ſubijcitur, binas alias ſæpe ſtomacho non opponit modo, ſed & in poſteriore ipſius ſede, & ad latera adnectit, [a] illis planè reſpondentes, quas ueſicæ ceruicis initio in uiris Natura circuncedit. & quemadmodum has urinæ, ſeminisq; genitalis in pene meatum irrigare ſuo loco commemorabimus: ſic etiam glandulæ ſtomacho adnatæ, illius cauitatem irrorant, ac ne ob ſiccitatem cibus in uentriculum difficilius prolabatur, ſaliuali quodam humore imbuunt. Cæterùm ſi quid de ſtomacho adhuc dicendum ſuperſit, in uentriculi deſcriptione id iam perſequemus. [b] Ventriculum igitur (qui inter reliquos corporis uentres, ſinus ve non minimam cauitarem obtinet, hincq; etiam γαςὴρ, & κοιλία Græcis, ut nobis uenter, & uentriculus potiſſimum appellatur) mox ſub thorace collocari, iam obiter diximus: nunc exactè ipſius ſitum, reliquamq; hiſtoriam pertractaturi. Galenus itaque uentriculum in corporis medio repoſitum aſſerit: quod plerique diſſectionũ profeſſores ab ipſo mutuati, non ſimpliciter enunciant, uerùm hunc ſecundùm omnes poſitionis differentias adamuſſim mediam ſedem, inſtar communis omnium partium officinæ, & regis alicuius, adeptum contendunt: perfunctoriè admodum in hominis erecti, aut etiam diductis maximè cruribus, & brachijs, ueluti in circulo poſiti, proportione metienda uerſati. Neque etiam æqualis uentriculi portio dextrum & ſiniſtrum occupat, neque uentriculus in poſteriora adeò, atque in priora corporis exporrigitur, quamuis forte [c] elatius ipſius urificium id ſibi non immeritò uendicare poſſet. Statim enim ac ſtomachus ſeptum in ſiniſtra neruoſæ ipſius portis ſede penetrat, continuum cum uentriculo corpus [d] efficitur, quod in ſiniſtro lateri amplam ſepti ſedem contingens, totam regionem inter iecur, & lienem, uacuam complectitur. In dextro autem latere uentriculus nuſquam ſeptum attingit, ſed iecoris duntaxat concaua ſubtenſus, tota ipſius parte ſuperiore, & dextro item latere à iecore occultatur: tantumq; a dextra ſepti ſede paſſim abſcedit, quanta iecoris eſt craſſities, quum interim magnam ſepti ſedem (uti modò dicebam) ſiniſtro ſuo latere contingat. Neque id ſanè admodum lien impedit, qui non ita ventriculi ſiniſtro lateri attenditur, adeoque in corporis anteriora, ut medicorum uulgus arbitratur, pertingit, ſed potius in poſteriora, humilioraq; (tamen & ad latus nonnihil) ſubſternitur. Dein, non ſolum in ſiniſtrum (ad ſeptum uſque ſcilicet) magis quàm in dextrum (utpote ad iecoris tantum cauum) ventriculus protenditur: verum ipſius forma in homine (nulla enim nunc mihi cum Galeno, neque canum, neque ſimiarum eſt conſideratio) talis cernitur, ut maxima ipſius quoque portio in ſiniſtro collocetur, haud ſecus quàm ſi inibi maiorem, quà aptè contineri poſſit, ſedem adinueniſſet, idq; illius functionibus uideretur accõmodum. Ventriculus enim forma perquàm uarius eſt: at ſi quis illum obiter examinet, rotundus, & a dextro in ſiniſtrum oblongus, aut ſecundum latitudinem quodammodo teres, primum occurrit: rotundus quidem, quòd rotunda omnia ſint capaciſſima, & interim minimum noxijs expoſita: oblongus verò, quòd id ſedes qua continetur, & deinde bina ipſius [e] orificia, alterum quo cibos admittit, alterum quo iam confectos in inteſtina protrudit, exigere uideantur. Ceterum ſi deinceps ventriculi forma accuratius expendatur, in ſiniſtro latere multo amplior, rotundiorque, & ad inferiora quoque prominulus cernitur. ac dein hinc verſus dextra vergens, paulatim in anguſtum cogi, & ſuperiore quidem ſua regione deſcendere, inferiore autem aſcendere conſpicitur, adeò ut in dextro latere multo quàm in ſiniſtro euadat gracilior. Sic quoque ſuperiore quidem ſede, quæ ab uno orificio ad alterum pertinet, ſtrictior, anguſtiorq; eſt, inferiore autem latior, ampliorque. [f] Anteriore parte æqualiter undique gibbus occurrit, nulla ex parte deformatus. Poſteriore ſede duos quodammodo gibbos commonſtrat, [g] unum ſiniſtrum, eundemque magnum, proceriusq; extuberantem: [h] alterum dextrum, minorem, ac depreſſum magis. Atque hos gibbos [i] ſinus quidem, impreſſio ve parat, ſecundum corporis longitudinem poſteriori ventriculi ſedi impreſſa. Quà enim uentriculus dorſi uertebras, ipſisque exporrectos venæ cauæ, & arteriæ magnæ deſcendentes [k] truncos reſpicit, ac ſedi, quam ſortitur, ſeſe utcunque adaptat, poſterior ipſius regio introrſum, quaſi ad ſuam cauitatem nonnihil imprimitur: quamuis interim uentriculus è corpore auulſus inflatusq;, eiuſmodi ſinum non oſtendat, & perinde totus inibi, ac anteriori regione gibbus conſpiciatur. Porrò ad uentriculi quoque formam duo ipſius pertinent orificia, è quibus [l] unum quo cibus & potus aſſumi dicebatur, in elatiſſima ſiniſtræ ventriculi partis ſede ob hoc conſiſtit, quòd ſtomachus inibi ſeptum commodè perforans, illic primùm ventriculo connaſci, commune ve cum ipſo corpus fieri potuit. Et quanquam ſuperius ventriculi os in ſiniſtra eius parte haberi dicimus, propinquus tamen mediæ ipſius ſedi, quàm ſiniſtro lateri accedit: quod tantò apparet manifeſtius, quanto ventriculus occurrit turgidior. Alterum ventriculi orificium cibos in cremorem emutatos ad inteſtina tranſmittens, & πύλωρος inde Græcis, nobis autem ianitor, & inferius ſeu dextrum os appellatum, [m] in dextra ventriculi ſede conſiſtit: non quidem, ut reliqui diſſectionum profeſſores tradunt, illic exiſtimant, qui tam pertinaciter de ciborum aſſumendorum ordine altercantur, huicque orificio nomen a ſitu non admodum aptè impoſuerunt, & nunquam auium ingluuiem, & ſtomachum ruminantiumque animalium ventres expenderunt, in eius ſedis inferiori regione, ſed in elatiſſima, dextroque

uentriculi

Left margin notes:

Glandulæ ſtomacho crebro adnatæ.

Ventriculi hiſtoria.

Libr. 4. de Vſu par.

Ventriculi ſitus.

Ventriculi forma.

Duo uentriculi orificia.

Right margin notes:

x 14, 15 fi. T, V.

y 14 figu. E, E.

z 14, 15 fi. F, F.

* fi. capitis 6 lib. 4. inſerta K, I.

a 22, 23 fi. ξ.

b 2 fi. P, P. 6 fi. F, F. de inſpecta 14, 15, 16 & 17 figuras.

c 12 fi. R. 20 fi. F.

d ad G 14 & 15 fi. atque ita eas figuras, & inſuper 6, 12, & 20 expendito.

e 14, 15 fi. G, H.

f 14 figu. L, L.

g 15 fi. M.

h 15 fi. N.

i 15 fi. O.

K 22 fi. g. h. 25 fi. P, Q.

l 14, 15 fi. G.

m 14, 15 fi. H. 12 fi. S.

ventriculi lateri proxima. Non enim fat erat mutuò, è directoq; hæc orificia inuicem (ne ocyus cibus adhuc immutatus è ventriculo laberetur) non opponi: verùm inferius ex elatiori quoque ventriculi sede ex plantari oportuit, quo minus sua grauitate cibus ventriculum præterfugeret: sed tunc primùm, quando confectus, & in cremorem exquisitè mutatus est, ventriculi potius excernendi robore, quàm suo pondere, in intestina propelleretur. quorum principium, istud ventriculi orificium constituit, explantatq; quare etiam [n] primum intestinorum, quod duodecim digitorum est longitudine, Exortum plerique nominarunt. Neque profectò iniuria alterum hoc orificium dextram ventriculi sedem occupat, quum hæc media cauæ iecoris sede contermina sit, in quam iecur suarum venarum beneficio, ex intestinis, ipsoq; adeò ventriculo, quicquid succulentum ab illo confectum est, arripit ac depascitur. quod eo iecur præstat facilius, quo partes elaboratum a ventriculo cremorem primùm excipientes, illi vicinius collocantur.

n 14, 15 fi. P, 7 fi. ab I. ad K.

Orificiorũ nõ par amplitudo.

Præterea ventriculi orificia non situ duntaxat inuicem variant, sed inferius quoque superiore arctius est: quòd rudes, non tritas, duras, magnasq; moles homo subinde deuoret, ad quarum ingressum amplam ventriculi viam esse oportuit. Per inferiùs è contrà, rariùs magnum, durum, non conuersum in succum crudumque transit: quanquam sanè non adeò angustum sit, vt solum cremorem transmittere queat. quandoquidem non pauci quamplurima fructuum ossa impense etiam magna, crebrò deuorata innoxiè excernunt, & Galenus à quodam anulum aureũ, qui ore tenebatur, imprudenter deglutitum, eundemq; promptè excretũ narrat.

Lib. de Naturalibus facultatib.

Neque orificij huius amplitudinem se ignorasse callidus ille Hispanus docuit, qui superiori anno Clinianæ cuipiam Bacchidi quadraginta vniones, ex illis quas hic nobiles matronæ collo gestant, vnà cum aurea cruce quinque gemmis instructissima, & fide pariter, qua hęc continebantur, suffuratus est. Illa nanque quum huic noctem se daturam, nisi prius numeratis quinquaginta aureis, negaret, atque is lætè annuisset: ipsa a patricio Veneto pathico suo, vt comptior ornatiorq; & magis placida esset, elegantissimum vxoris suæ monile obtinuit. cui Hispanus, quo meretriculæ vices reponeret, inhians, eam quàm potuit salacissimè, vt suauiùs tandem obdormiret, exercuit: ac postmodũ soluto monili singulos vniones, & crucem, ac postmodum fidem (ne quid suo furto obstaret) deuorauit.

n 12 fig. i. 15 fi. S.

Lib. 4 & 8 de Par. vsu. Glãdulosa caro nõ procul ab inferiori orificio distãs

o 12 fig. b.

Cæterùm Galenus, & omnes eius assectæ [n] glandulosam carnem inferiori orificio priuatim tribuunt, hanc ad eius orificij constrictionem auxiliari, ac in quibusdam animalibus manifestiorem esse, affirmantes. Istam sanè in canibus primum, qui illa donantur maxima, & carnis colore insigniter prædita, deinde in homine examines velim. Eam siquidem hanc esse arbitror, quę duodeno intestino adnascitur, qua portæ venæ [o] ramus cũ coniuge arteria, illi subtenditur. Verùm hæc non in hoc, vt intestinum illud, aut inferius ventriculi orificium claudat, arctet ve, procreata est: sed vt vasa intestino exporrecta suffulciat, ac parem cum glandio [p] iuguli, & [q] mesenterij, & [r] humilioris membranæ omenti vsum præstet. Deinde si quæ constringendi vis huic glãduloso corpori pręter communem glandularum, quæ conterminas sibi partes lubricas, humectasq; reddunt, vsum, indita esset, ipsum orificium aut intestinum necessariò ambiret, fibrarumq; natura participaret, aut transuersarum, musculi vesicæ ceruicis instar, aut obliquarum vesicæ, & vteri corporis modo: quum interim id fibris omnibus destitutum, ad intestini longitudinem recta duntaxat linea illi adnascatur. Quanquam non desint, qui solis libris edocti, suoq; arbitratu Naturæ opera comminiscentes, glandosum id corpus musculum esse scribant, eo inferius ventriculi orificium orbiculatim amplecti nugaciter affirmantes, atque hinc etiam corpus id perinde ferè, ac Galenus octauo de Partium vsu πυλωρὸν, ianitoremq; appellantes,

p 2 fig. lib. 6 F.

q 10. 11 fi. L, L. M, M

r 3, 4 fig. n, n.

Protuberans uentriculi in orificijs substantia.

s Intuere 16 fi. ad h, K.

Porrò (quod illis auimaduertendum erat hominibus) [s] non solum in inferiore ventriculi orificio, sed & in superiore, substantia ventriculi crassior, spissiorq; est, ac orificia velut in interiora, extuberantiorem instar circuli partem obtinent, ventriculum membraneæ, neruosæq; prorsus substantiæ, non verò vti hoc in loco Galeni nomine quis sibi falso persuadere possit, glandulosæ cuipiam, penitus respondentem: quæ quidem inter dissecandum integro adhuc ventriculo tactu percipitur, aperto autem, inuersoq; in conspectum venit, manifestè ventriculi initium, stomachi ve finem, & duodeni intestini originem proponens. Videtur enim tunc stomachus, idq; intestinum ex ipso ventriculo quodammodo enasci, aliæq; omnino, quàm ventriculus ipse, partes esse: quum tamen exterius nihil tale appareat, neque vlla ventriculi portio, præter reliquã superficiem, emineat. Hęc crassior adauctaq; ventriculi substantia ac sedes, in internam ipsius regionem educta, ad hoc potissimum procreatur, vt ora ventriculi robustiora, densioraq;, quàm reliquum eius corpus, euadant, ne fortè a transeuntium impetu diuellantur, rumpanturq; & dein fortassis, vt quum ora constringuntur huius extuberantioris particulæ, introrsum conniuentis, occasione, citius arctentur occludanturq;.

Ventriculi superficies.

t 14 fig. u 16 fig. x 23 fig. V. in dextra fig.

Et sanè quemadmodum [t] exterior uentriculi superficies læuis, & plana est, sic & [u] interior quoque ipsius amplitudo, si modo duo, quæ iã diximus, tubera circulatim prominentia exceperis. Ventriculus enim inibi nihil præter rugas quasdam, si uehementer constrictus reperiatur, ostendit, intestinorum, & [x] uesicæ cauitati respondens, quamuis interim obfuscum, & quasi nubeculis intense rubentibus interstinctum colorem exprimat, quum tamen exteriùs omnino penè albicet. Verùm interim nonnunquam in admodum obesorum hominum uentriculis, utcunque copiosus, sed læuis, & lubricus, adeps circa fundi in sinistro latere regionem, internæ superficiei adnatus reperitur: quam nonnulli, ruminantium omasis tot ueluti alueolis, fauí quasi in modum interiori amplitudine obsitis, ornatisq; delusi, cellulis quibusdam, & continuis finibus abundare, falso scripserunt.

Ventriculi quantitas.

Ventriculi quantitas, uaria est admodum. nam si è corpore exemptus, uesicæ modo infletur, haudquaquam miraberis tantam ciborum uim, uiniq; copiam uno tempore posse absumi: Neque in homine æquè semper est turgidus, sed quum pro sua natura se habet, constrictoriaq; ui utitur, quãmlibet exiguum, multum ue sit quod continet, totum id undique complectitur, nullam uacuam sedem relinquens. ac proinde pro assumptorum se habet ratione, ut & multa (ne perpetuò edere cogatur homo)

Ventriculi ſubſtantia quibus formetur tunicis.

aſſumere,amplectiq; poſſit: & rurſus ſi modica offerantur, ea vndique amplexetur ac concoquat. Huic actioni ipſius congruit ſubſtantia nimirum maxima ex parte membranea,quæ commodè vſu exigente ampliari,dilatariq; queat: & rurſus quum opus eſt,colligi,ac conſtringi. [y] Conſtat enim ventriculus duabus latis tenuibusq; tunicis,ſibi inuicem iunctis, perinde ac ſtomachus, ſed nonnihil diſſimilibus. Quandoquidem interior ventriculi ſimiliter,atque interior ſtomachi, neruoſa, membraneaq; eſt, & totius ſtomachi,oris,& labrorum, vti ſanè & inteſtinorum interiori tunicæ continua: duritie tamen ab oris, ſtomachiq; tunica modicè differt.quòd duriores,aſperioresq; cibos,priuſquam in ventriculum decidant, ore conficiamus: a quibus id contunderetur & raderetur,niſi dura,denſaq; eiuſmodi tunica euaſiſſet. Vnde etiam tunica ori,& ſtomacho,& ventriculo communis, ſenſim ad ventriculi fundum accedens, mollior efficitur. Fibris hæc duplicibus intertexitur,quo etiam ab interna ſtomachi variat. Interior enim tunicæ pars, ventriculi cauitatem reſpiciens,rectis,iiſdemque plurimis donatur fibris. Attrahat namque ventriculus cibos & potus per ſtomachum oportet,huiuſmodi fibris, ceu manibus alliciens: quæ quum contrahuntur, ſtomachum,ventriculumq; breuiant: adeò vt inter deglutiendum [z] larynx,deſcendente ſtomachi initio,ſurſum conſcendat,quòd mutuus ſtomachi,& laryngis ſit connexus: & interior laryngis tunica,cum interiori tunica ſtomachi,adeoq; ventriculi,cernatur eſſe continua. Secundùm verò fibrarum interioris ventriculi tunicæ genus,obliquarum eſt,in externa tunicæ ſede,qua ſecunda illam amplectitur,ſitum. Quemadmodum enim cibi potusq; attractio, eorundem neceſſariò præcedit retentionem, ita rectas fibras interiùs obliquis Natura coordinauit. Deinde vt retentionem,ciborum iam confectorum ſuccedit expulſio, ita quoque ſecunda,exterior vel ventriculi tunica tranſuerſas fibras obliquis exteriores meritò nanciſcitur. Hæc enim interiore craſſior & mollior,minusq; compacta,tranſuerſis abundat fibris, ſecundæ ſtomachi tunicæ reſpondens,niſi quod illa paulo minus quàm hæc,carnoſa eſt, & aliquot etiam obliquis implicatur fibris.

[y] Quoad fieri licuit, ventriculi tunicas 17 figura expreſſimus.

[z] Laryngē ſimul cū ſtomacho oſtēduut 2,3,5 fi. ca.11 lib. 2 vbi ſtomachus H notatur.

Exteriorē ventriculi tunicā in fundo impenſe non eſſe carnoſam.

Cur autem ventriculum,aut hanc exteriorem ipſius tunicam adeò impenſe carnoſam ſecundum ventriculi fundum,humiliorem ve ipſius ſedem,eſſe plerique ſcribant,non ſatis aſſequor. Videntur enim ſuis ſomnijs confiſi, [a] fundum ventriculi,quo melius concoquat (vti & ſtomacho, propter exteriorem ipſius tunicam vtcunque muſculoſam, conficiendorum ciborum vim tribuunt) inſigniter carneum ſtatuere: quum interim ventriculus illic neque carnoſior,neque craſſior ſit,quàm ad elatiorem ipſius ſedem. Imò ſi verùm fateri licet, [b] ſuperior ventriculi pars carnoſior eſt inferiore: vt nunc taceā neruorum ſuperioris ſedis frequentiā,tunicarum eius ſedis craſſitiem inſigniter adaugentē. Cæterum duabus his ventriculi tunicis [c] tertia accedit,inſtar operimenti,& propugnaculi cuiuſdā,tunicæ exteriori circundata, & peritonæo, [d] qua id ſepti partem ſtomacho iter præbentem integit,pronata. Hic enim peritonæi portio primum elatiori ventriculi orificio,deinde vniuerſo ipſius corpori,ad duodeni vſque inteſtini originem, obducitur. Atque hæc à peritonæo procedens tunica,omnium quas id reliquis ſecundum vterum organis exporrigit, facilè craſſiſſima cernitur: ac, vt poſtea dicturus ſum, [e] ſuperiori membranæ omenti principium præbet, omnes ventriculum petentes venas,arterias,& neruos primùm excipiens, firmansq;. Venæ omnes a ſola portę [f] vena originē ducunt. Nulla enim quantūuis exilis a [g] caua vena,ventriculo ſecundùm corporis longitudinem ſubſtrata,ac peritonæi hac in ſede initio proxima, ventriculum accedit. Quanquam fortè quiſpiam, perinde ac ego aliquando feci,ſecus arbitraretur, qui Galenum in ſexto de Adminiſtrandis ſectionibus libro,& quarto item de Partium vſu, de caua, atque adeò magna vena, non autem de vniuerſa portæ vena, aut [*] ſiniſtro ipſius trunco,loqui exiſtimaret; quum peritonæi varios enarrans proceſſus, & omenti exortum cum meſenterij principio edocens,in ventriculum venas variè propagari ſcribit,a magna vena ſub vētriculo,ſecundùm ipſius longitudinem delata. Cæterùm arteriæ in ventriculum digeſtæ, omnes ab illis ortum habent, [h] quæ a magna arteria in humiliorem omenti membranam primùm digeruntur, ac in id, & iecur,& bilis veſiculam,& lienem,& in ventriculum denique ipſum deriuantur. Ac [i] prima quidem ventriculi vena,a portæ vena,priuſquam in duos grandes ipſius truncos diſcindatur,principium obtinet,ad inferius ventriculi orificium,conterminaq; ipſi ad poſteriorem eius ſedem loca excurrens. [k] Arteria autem huic venæ coniunx, propago eius arteriæ cenſetur, quæ ſecundùm portæ ductum, iecoris cauum adit. [l] Secunda vena coniugem vndecunque habens arteriam,toti dimidiæ inferiori ventriculi parti ſubtenditur, ſuperiore membrana omenti ſuffulta, a qua & anterior, & poſterior fundi ventriculi dextra ſedes ſurculos mutuatur. Præſens vena frequenter ortum ducit ex dextra venæ portæ regione, quà in duos grandiores ipſius truncos finditur. [m] Arteria verò ab illa pronaſcitur, quam in iecur deriuari diximus. [n] Tertia ventriculi vena impenſe gracilis eſt, comite carens arteria: & a venę portæ graciliori, ſiniſtro ve enata trunco, in poſteriorem ventriculi ſedem (qua dextrum ipſius gibbum inibi prominet) pauca ramulorum ſerie diſpergitur. [o] Quarta vena ab eodem, quo nuper dicta trunco prodiens,toto inceſſu [p] arteriam,ab ea quæ per inferiorem omenti membranam lienem petit, enatam, ſibi coniugem aſciſcit, omniumq; ventriculum accedentium venarum(vt & arteria arteriarum) facilè eſt præcipua,ac in numeroſiores ramos diuiſa. Procedit enim ſurſum ad medium poſterioris ſedis ventriculi, ac primùm vtrinque ramum ſpargit in plures ſurculos per poſteriorem ventriculi ſedem diuaricatum. Dehinc ſurſum ad dextrum ſuperioris ventriculi oris latus ſenſim conſcendit, illudq; coronæ modo amplectens, ramulos complures deorſum in ventriculi corpus digerit: paucos,eoſdemq; graciles in ſtomachi finem, quo is ventriculo committitur, ſurſum offerens. Ab hac vena, quum dextrum oris ventriculi latus ambit, [q] propago editur, ſecundum elatiorem vētriculi ſedem ad ipſius vſque humilius orificium pertingens, ac in progreſſu deorſum quoque geniculatim ſoboles aliquouſque diffundens. [r] Quinta uena comite arteria non priuata, ſiniſtram ventriculi fundi ſedem implicat: & ſuperiori membrana omenti ſuffulta,ramos elatiore ſua ſede in uentriculi anteriora poſte-

Ventriculum petentes venæ ac arteriæ.

[a] Secundā K, K. 14, 15 fig.
[b] 14, 15 fi. iuxta G.
[c] 17 fi. K: K.
[d] 7 muſc. tab. r.
[e] 2 fig. Q: Q Q 3 fig. a, a
[f] fig cap 5 lib. 3.
[g] 22 fig g.
[*] fig. 5 cap. lib. 3 F & 4 fig. f.
[h] fi indici fi ca. 12 lib. 3 inſerta m hic vero 4. fig. β.
[i] fi. ca. 5 li. 3 D fig 15 a verſus H.
[k] fi. cap. 12. lib 3 p.
[l] fi. cap. 5 li. 3 H. 2 fi. R. 14, 15 figu. r.
[m] fig. cap. 12 lib. 3. r
[n] fig. cap. 5 lib. 3 K. 15 fig. b
[o] fi. cap 5 li. 3 N, 14, 15 fig. d.
[p] fi. cap. 12 lib. 3 x natum ab u.
[q] 14 fig. e verſus H.
[r] fi. cap. 5 li. 3 Z 14, 15 fig. f. 2 fig. S.

rioraq;

s fi. ca. 12. lib. 31.

rioraq; emittit. Huius principium dependet ab ampliore venæ portæ ramo, lienis infimæ ſedi inſerendo: & [s] arteria, venam eam concomitans, ab arteriæ ramo pullulat, lienem hic accedente. Sexta ventriculi vena, ea demum eſſet, quæ ſola Anatomicis in ore verſatur, quamq; à liene in ſuperius ventriculi orificium perferri omnes aſtruunt. Ego ſanè, vt verum fatear, non vnicam, ſed [t] plures, easque non ſemper pari numero ab illis, quæ lieni exporriguntur, venas pronaſci, præter quintam antè enumeratam, obſeruo, in ſiniſtri lateris ventriculi ſedem lieni proximam accedentes; inter quas ferè ea ſolet eſſe præcipua, quæ à maiori venæ portæ ramo, altiori lienis parti inſerto, principium ducit: à qua rarò ſurculi, pilorum inſtar graciles, quaſi ad ſuperius ventriculi orificium pertingunt. His venis ſiniſtrum ventriculi latus adeuntibus, comites perpetuò iunguntur arteriæ, ab illis quoque, quæ lienem ſubeunt propagatæ. Commune omnium ventriculi venarum officium eſt, vt & alimentum ipſi adferant, & ſucculentioris ab illo confecti cremoris ad iecoris cauum, non aliter ac inteſtinorum venæ, deducant. Proprium verò earum, quas ſexto loco enumeraui, venarum, & potiſſimùm quintæ munus, cum alijs diſſectionum profeſſoribus eſſe (at timidè interim, & præter animi propemodum ſententiam) fatebor, vt ſi quid in ventriculum lien eructet, illæ eius ſint vehiculum, idque in ventriculum fundant. Cæterùm frequentes ventriculi arteriæ innatum ipſius calorem recreant, & ſucculenti etiam aliquid (ſi auſim modò proloqui) ex ventriculo ſugere videntur. Præter has venas, & arterias, ventriculo nullum aliud vas implantatur: & ſi fortè meatuum bilem deducentium aliquis in ventriculi fundum pertineat, id ſanè fit quàm rariſſimè: & mihi ſemel hactenus duntaxat eius generis tenuiſſimus meatulus occurrit in bilioſiſſimo homine, quem ex longis pontificijs nauibus ſectioni adhibuimus. Nerui ventriculi in hunc habent modum. [u] Præcipuæ ſexti neruorum cerebri paris portiones, poſtquam [x] recurrentes diffuderunt neruos, ramulosque cordis inuolucro & pulmoni communicarunt, deorſum ad ſtomachum properant, dextra quidem ad dextrum latus, ſiniſtra autem ad læuum. Simulatque verò aliquãtiſper nerui cum ſtomacho deſcenderunt, fibrarum duntaxat interuentu, illi commiſſi, vterque neruus bipartitò ſcinditur: & dexter quidem ſuis ramis obliquè ſiniſtrorſum fertur, ſiniſter autem dextrorſum: atque ita ambo nerui ſtomachum concomitati, ſeptem tranſuerſum permeant, nullam interim (vt diſſectionum rudibus viſum fuit) ſepto ſobolem offerentes. Vbi autem quatuor duorum neruorum rami [y] elatius ventriculi orificium contingunt, multiplici propaginum ſerie id amplexantur, ſurculos notatu digno interuallo rectà deorſum promentes. A ſiniſtro ſexti paris neruo dextram eius orificij ventriculi regionem implicante, [z] inſignis vtcunque ramus, ſecundùm elatiorem ventriculi ſedem, ad ipſius vſque inferius orificium diducitur: qui etſi in progreſſu aliquot diffundat propagines, ventriculique inferius orificium ſurculis quibuſdam implicet, non tamen inibi totus abſumitur, ſed in iecoris quoque cauum [a] prorepit. Cæterùm in humiliorem ventriculi partem [b] alij duo accedunt nerui, à ſexti neruorum cerebri paris [c] propaginibus, ſecundùm coſtarum radices deorſum deductis, principium obtinentes, ac illarum [d] arteriarum coniuges, quæ ſuperiore membrana omenti ſuffultæ, in ventriculi fundum digeruntur. Quinetiam interdum ſiniſtro ventriculi lateri [e] quædam neruorum offeruntur ſoboles, à [f] neruis pronatæ, qui cum arterijs lienem accedunt. Inter hos tam varios neruorum, quos ventriculus obtinet, ſurculos, nulli profectò tantam Naturæ oſtendunt prouidentiam, atque ſuperiori ipſius orificio [g] inſerti. Non enim duntaxat id, vt noxam à bilioſo, eius ve generis humore aliquo inductam ſentiat, adeò frequentibus neruis ſcatere credimus: ſed vt per illos veluti riuos & ductus, animalis vis ipſi in primis diſpenſaretur, ac cibo potusque indigentiam ventriculus ſentiret, ad ſumendaque cibaria excitaretur. Atque hi demum illi ſunt nerui, quibus [h] obliquum ſtomachi ductum conferre, prius retuli. Molles enim quum ſint, & graciles, ſi longa via recto tramite tenderent, & ventriculum cibis recipiendis deſtinatum, à ſe ſuſpenſum haberent, ab eius mole perpetuò tenſi, leui occaſione rumperentur, niſi eiuſmodi implexibus & tortuoſis ductibus Natura illis ſedulò proſpexiſſet. Ventriculus (vt iam ipſius munus aggrediar) octo habet facultates: ac quatuor quidem omnibus vniuerſi corporis partibus, quæ nutriuntur, communes; quatuor autem ſibi peculiares, quibus uniuerſo corpori famulatur. Verùm hæc nimium obiter perpendunt, integros libros hac quæſtione, An uentriculus ſuo, quem iecori conficit, ſucco, aut ſanguine ſeorſum, an ſimul ambobus enutriatur? commaculantes. Quandoquidem beneficio illarum facultatum, quas ventriculus cum reliquis partibus communes adipiſcitur, proprium ſibi nutrimentum ex venis allicit, retinet, elaborat: & ſi quid ſuperfluum ipſi fuerit, a ſe abigit. Munijs verò, quibns toti ſeruit corpori, eſculenta quidem poculentaq; rectis fibris per ſtomachum ex ore aſſumit, mox obliquis fibris aſſumptum retinet: totumque tantiſper amplectitur, donec id ingenita ſibi, vel eſſentiali forma, facultate, in ſuccum, cremoremque colore ſubſtantiæ ſuæ ſimilem reddat: ac demum quod confecit inteſtinis exhibiturus, inferius ortificium ſuum laxet, tranſuerſisque fibris, quod amplexabatur, deorſum protrudat. Cæterùm vim ipſius alteratricem, vndequaque eum circundantia organa, ac velut lebetem ingentes foci ſolent, excalefacientia, non parum adiuuare credimus. totam enim ſuperiorẽ eius ſedem verſus anteriora, & dextrum ipſius latus, iecur complectitur. elatior verò ipſius pars, ad ſuperioris ſui orificij poſteriorem ſedem conſiſtens, & ſiniſtrum eius latus vniuerſum, ſepto ambitur: excepta ſolùm ea regione, quam lien ad ſiniſtrum ventriculi latus humiliori poſteriorique parte occupat. In poſteriore autem ſede, ventriculus inferiorem omenti membranam, & quæ in illam excurrunt uaſa, proximè ſubtenſa obtinet. Dein ſub hac ſepti tranſuerſi pars, & uena caua, & magnæ arteriæ truncus, præter dorſum, ipſiusq; muſculos, conſiſtunt, & uniuerſæ inferiori uentriculi ſedi omentum partim attenditur, partimq; connaſcitur. præterea & huic ſedi ſub omento colum inteſtiuum elatiùs, tenuia uerò inteſtina demiſſiùs attenduntur. At alij anteriorem uentriculi ſedem omento integi ſomniant: quum tamen elatior omenti membrana, recta duntaxat linea, inferior ipſius pars ſecundùm anteriora adnaſcatur, nulla interim omenti parte

t fi. ca. 5. li. 3 X, Y. 14, 15 fig. g, g.

Venarum uentriculi munus.

Arteriarũ.

Veſicula bili meatus in ventriculum

Ventriculi nerui.

u 2 fi. ca. 2. li. 4 ſ 14. 15 fi. T, V.

x 2 fi. ca. 2 lib. 4 m, p.

y 14. 15. fig. G.

z 2 fi. cap. 2 li. 4. u ad x. 15 fi X.

a 15 fig. Y. 20 fi K.

b 2 fig. cap. 2. li. 4. β, †.

c 2 fi cap. 2 lib. 4 b.

d 14, 15 fi. e, f.

e 15 figu. g g

f 2 fi. cap. 2 lib. 4 ª.

g 14, 15 fi. T, V.

h 14 figu. B, C, D.

Neruorum ventriculi vſus.

Totius uẽtriculi munus.

Hac petes è 2, 3, 6, 12, 20 figuris: vbi quũ vẽtriculi ſitũ enarraremus, colligere promptũ fuit.

Qui vẽtriculi munijs ſubſeruiãt partes ipſi accumbentes, atq; ita illius ad alias partes contactus.

Nullam omenti partem anteriori ventriculi ſedi obduci.

ventriculi anteriori ſedi obducta.[i] Vacat itaque magna anterioris ventriculi (ſi quando impenſe turget ac diſtenditur) ſedis regio, neque iecore, neque ſepto tranſuerſo, neque omento, neque liene obducta: quanquam omenti vice aliud ventriculus hic obtineat ſubſidium, in calefaciendo iam dictis auxilijs non abſimile. Præter peritonæum enim, & octo abdominis muſculos,[k] vena ab vmbilico iecori deducitur, qua fœtus nutrimentum accipit, quæque poſt partum exanguis, inutiliſque efficitur. Huic venæ, quà peritonæo nexa uentriculo inſternitur, in circuitu adeps multus, non tamen omnibus æquè copioſus, adnaſcitur: qui vt & ventriculus ſuo in concoquendo munere alacrius laboret, aliquid auxilij præbet. Impenſius enim cõducit iecur, lien, & quæ poſteriori ventriculi ſedi ſubtenduntur venæ, ac arteriæ, vt & ipſum quoque ſeptum indefeſſo ſuo motu ventriculum minimè negligit. Quinetiam cordis ſepto incumbentis calor, ad perfectiorem ventriculi functionem non cenſetur inutilis.

i Iſtud 2 fi. potiſsimũ exhibet.

K 2 fig. F, dein G.

DE OMENTO. Caput IIII.

OMENTI delineationem in primis proponunt quarta, & quinta figuræ, ac dein ſecunda, & tertia: vti ex illarum figurarum indicibus eſt colligere.

Omẽti ſermonẽ nunc inſtituendum.

PROXIMVM fortè nunc erat, inteſtinorum, vt quæ confectum à ventriculo ſuccum excipiant, enarrationem ſubiungi: ſed quia illis omentum incumbit, & velut innatat (vnde & à Græcis ἐπίπλουν, & ἐπίπλοον, vulgoque ventris mappa dicitur) & quia diſſecantibus prius quàm inteſtina occurrit, ac demum non minus quàm inteſtina ventriculo contiguum magna ex parte eſt, non admodum inopportuneè id hoc loco aggrediemur.[a] Omentum itaque, Arabibus Zirbus nuncupatum, in peritonæi amplitudine poſitum, mox anteriori illius ſedi ſubijcitur: & ſuper[b] inteſtina extenſum, ad lienem quoque, & iecoris cauum, ac poſteriorem ventriculi ſedem propemodum vniuerſam, eiuſque fundum exporrigitur. Verùm etſi omentum iecori, ventriculo, lieni, ijſque demum ſedibus, à quibus originem ipſius pendere audies, proximum, attenſumque in diſſectionibus perpetuò reperitur, non ſemper tamen ad pubis vſque os, inteſtinis obductum viſitur. Huius enim portio, quæ in homine alioquin inteſtinis, perinde ac in canibus, porcis & ſimijs,[c] inſterni debebat, rarò vltra umbilici regionem dimiſſa,[d] ſed maxima ſui parte ſiniſtrorſum lienem uerſus retracta, conuolutaque ſecantibus ſeſe offert. quamuis interim omentum humiliori ſua ſede manibus apprehenſum, ac ueluti deorſum, & in latera diſtentum, prompte ad pubis oſſis uſque regionem, poſterioremque ueſicæ[e] ſedem, ac ilia procedat, inteſtinaque penitus obtegat. Neque hunc omenti ad ſuperiora retractum, in ſuſpendio necatis tantùm obſeruamus, ne quis forſan id corporis concuſſu, motu uehementiori in ſeſe conuolui exiſtimet: at in ijs quoque non infrequenter idem occurrit, qui aqua ſuffocantur, & qui morbo laterali, aut cerebri inflammatione, aut conſimili aliquo affectu placidè, & citra corporis agitationem pereunt, & quibus thorax abdomenque uiuentibus in publicis ſupplicijs aperitur. Quinimò in ſanis, quod ad omentum attinet, hominibus, id tam rarò ad pubis uſque oſſis ſedem deſcendere inter ſecandum animaduertitur, ut nonnulli dubitauerint, num ramices ex omenti in ſcortum, aut[f] exteriorem potius teſtis, vaſorumque ſeminalium tunicam deſcenſu, produci queant: & num omento uteri[g] os ita ſecundùm Hippocratis ſententiam in admodum obeſis comprimi poſſit, ut conceptum impediat. Verùm ego nõ ſemel ſanè omentum in eam, quam dixi, teſtis, ſeminaliumque ipſius uaſorum tunicam (cui peritonæum[h] originem præbet) deuolutum, ac miris modis extra mediocrem omenti aliàs conſtitutionem, adauctum deprehendi. Nam quum tota omenti[i] pars alioquin inteſtinis incumbens, in mediocriter pingui homine, uix libræ, aut ſeſquilibræ pondus excederet: uidi tamen omentum ita præter naturam in ea teſtis tunica auctum, ut quatuor, aut quinque librarum pondus penderet, & uentriculum ex ſua ſede ita deorſum diſtraheret, ut uentriculi deficiente munere, uarijſq; obortis ſingultibus, id pondus mortis occaſionem fuiſſe, inter ſecandum collegerim: quum in morbo quodam laterali, qui alioquin bene expurgatus fuerat, ſcrotum ex more ab ægro, aſtantibuſque ſubligari neglectum fuiſſet. Quinetiam quo exactiùs ramicum herniarum ue, uti uocamus, rationem perquiro, eo etiam magis omnes illos molles ramices, quos carnoſos uulgus appellitat, ac meritò à uaricoſis affectibus diſtinguit, ex omenti prolapſu, incrementoque progigni, mihi perſuadeo. Atque ut omentum in ſcorto ita nonnunquam augeri, decumbereque ſæpius conſpeximus, ita quoque indubiè Hippocrates quibuſdam mulieribus id ita increſcere arbitratus eſt, ut eius incrementi moles[k] inter uterum ueſicamque collecta, aſſeruataque, fundi uteri os ita comprimere, arctareque poſſet, ut ad ſeminis conceptum ſeſe recludere, aperire ue nequiret, & ceruicis uteri iuxta fundum amplitudo à pene, eoque potiſſimùm languidiore, minuſque procero, ita diſtendi haud poſſet, ut ſemini in uteri fundum aditus pateret. Præterea ab hac forſan omenti mole, augmento ue, nonnulli primùm ἐπιπλοκομισαι, quaſi dicas, omenti geſtatores, fuerunt nuncupati. uix enim arbitror omnes homines ita appellatos, quaſi inter cætera animantia maximum, uti Galenus tradidit, nanciſcerentur omentum: quum quadrupeda ferè omnia maiori, & perpetuò ſupra inteſtina undique diſtento, explicatoq; omento, quàm bene habiti homines, donari mihi uideantur. Omenti* figura proximè marſupij, aut ſacculi, aut peræ imagini conuenit: ac in primis aucupum peræ, quæ orbiculatum habet orificium, poſteriori ſua parte elatiùs, quàm anteriori aſcendens. Huiuſmodi namque pera omenti figuræ ad adamuſſim congrueret, ſi uno conſtaret corio, aut ex lana texeretur, ac undequaq; inconſutilis, & unum duntaxat, uti ſic dicam, corpus eſſet. cuiuſmodi profectò eſt omentũ, quod ſubſtantia eſt membrana nullis fibris implicita, ſed multis abundans uenis, arterijs, neruis, & aliqua ſui re-

Omenti ſitus.

a In 2 fig. Q, Q, Q: mox in & ſub A, B, C, D.

b Confer 2 figurã ſextã, & ſedulo ſpecta 3 figur. & 4 & 5.

c Vt apparet in 2 fi.

d ita ferè ac inferior membrana conuoluta iacet in 3 fi. c, c, c inſignita.

e ſub N ſecunda fig. aut ad β 25 figur.

f 20 fig. & 22 fig. φ, φ, χ, ψ.

g 26 fig. C. 27 fi. G.

h 22 fig. ad φ, φ.

i vniuerſũ id quod 2 fi. ſpectatur.

K 24 figu. inter T & L, R, S. ac 25 fi. inter β & l, x.

Omenti figura.

Omẽti ſubſtantiæ breuis enumeratio.

** Hanc potiſsimũ oſtendit 4 figu. & 5 fi.*

gione

gione glandosum sibi innatum habens corpus, & multum quoque adipem. Vnde verò hæc omnia ortum ducant, intelligens promptissimè, si talem peram, qualem antea proposui, animo conceperis. in qua vnā partem, anteriorem superioremq; : alteram, posteriorem inferioremque appelles. Ad eum namque modum unam omenti partem, h superiorem, anteriorem ve membranam, & alteram rursus, i inferiorem, seu posteriorem membranam dicimus etiamsi omentum re uera duntaxat k vnica (idque potissimùm in canibus) sit membrana, anteriorq; pars posteriori, ut in dicta nuper pera, incumbat, contiguaq; sit, & omentum quoque sacculi modo, quæ repleri posset, cauitatem constituat. Inferioris itaque membranæ omenti origo a peritonæo pendet ea sede, qua l primùm sub septo magna arteria descendit, ac primùm uenam cauam ibidem contingit. Peritonæum enim, quà a vertebrarum ligamentis principium ducit, ac utrinque tanquam a uertebrarum corporibus abscedit, membranulas magnæ arteriæ, & uenæ cauæ offert, quibus illæ dorso affirmantur. dein ab his mēbranis iuxta eam septi m partem, quæ undecimę thoracis uertebræ corpus respicit, aliæ propagines membraneæ exurgunt, inferiori omenti membranæ originem præbentes, illudq; dorso hic alligantes. Hæc omenti membrana hinc dextrorsum ad iecoris cauum, unde portæ uena prodit, perfertur: ac iecoris portioni aliàs alij nonnunquam adnascitur, ut & alicui septi transuersi sedi spurijs costis inibi obductæ: at id rarius accidit, neque ex eiusdem costæ semper regione. Præsens omenti membrana a iecoris cauo ad dextrum ventriculi latus, cui etiam connascitur, procedit: & ad duodeni intestini exortum, cui propemodum ad ieiunum vsque intestinum etiam subnascitur, hincq; n orbiculatim ad infimam ventriculi partem continuò ascendit: quam simulatque attigit, ac ex dextro ventriculi latere versus anteriora repit, ea omenti pars, quam superiorem ipsius membranam dicimus, a ventriculo exoritur. o Tertia enim ventriculi tunica, a peritonæo pronata, secundùm totius ventriculi latitudinem p recta linea, & vt Aristoteles dicebat, futuræ modo ex humili sede ventriculi versus anteriora, superiorem omenti membranam ex se deducit. Quæ ex dextris versus sinistra secundùm ventriculi fundum procedens, cauæ lienis sedi recta linea q implantatur, quò etiam inferioris omenti membranæ sinistra pars contendit: ambæq; superior videlicet, & inferior membranæ, lienis cauo simul commissæ innascuntur. ita sanè, vt commemoratus iam omenti ductus orbicularem efficiat circulum, a dorsi medio ad iecoris portas, & hinc secundùm ventriculi fundum ad lienis cauum, & inde ad dorsi medium procedentem. Totum igitur semicirculum inferiorem a lienis cauo per dorsum ad ventriculi vsque dextrum latus pertinentem, inferiori omenti membranæ attribuimus. superiori verò membranæ eam circuli partem ascribimus, quæ a ventriculi dextro latere per ipsius fundum ad cauam lienis sedem ducitur. Inferior membrana toti posteriori ventriculi sedi r subtensa, decliuis, ac versus anteriora fertur, atque ad humillimam ventriculi sedem secundùm corporis latitudinem omenti membranam superiorem contingit. hincq; ambæ mutuò sibi incumbentes, deorsum superintestina, subq; peritonæo ducuntur: & si in hoc super intestina ductu membranæ fortè non implicentur, illa anteriore parte, ac in lateribus obtegunt, & ad pubis vsque os humiliori suo extremo pertingunt. Si verò membranæ, intestinorum sedem duntaxat operiant, quæ supra vmbilicum consistit, ac quod frequenter euenit, in sinistrum latus contractæ iaceant, illæ sese visui offerunt reuolutæ admodum, & velut in spiras collectę. Membranę hę nullis nexibus intestinis connascuntur, præter inferiorem membranam, quę in hominibus colo intestino pertinacissimè * continuatur per totam eius intestini sedem, quæ secundùm ventriculi fundum prorepit. Neque id segniter obseruandum venit, quum inferior omenti membrana mesenterij loco ipsi colo intestino sit, qua id ventriculo exporrigitur. Colum enim toto illo ductu nullam obtinet mesenterij partem, secus multo quàm in canibus & simijs, quibus omentum vix colo connascitur. quū tamen homini inferior omenti membrana, quà ventriculo substernitur, non solùm mesenterij, quemadmodum nunc diximus, vicem gerat: imò si accuratè singula examinaueris, membranæ inferioris omenti portionem, intestinis exporrectam, quodammodo ex tertia coli intestini tunica pronasci, fateberis. Atque id eo expendi velim diligentius, quo minus a Galeno, qui simijs nimium tribuit, animaduersum est: vti sanè Herophilo, & Aristoteli videtur fuisse perspectissimum, qui omenti partem, colon dorso colligantem, omenti loco non habuere: sed eam tantum partem, quę a ventriculi fundo, & colo intestino enata, intestinis obducitur. Quanquam satius fore arbitror, eam quoque omenti partem, quę ventriculo subtenditur, columq; continet, omento attribuere, quum ea omenti reliquę portioni ferè continuetur, & eosdem vsus cum inferiori canum omenti membrana suppeditet; quamuis interim ex abundanti hominis colo, mesenterij vice sit: ac quum duplici propemodum membrana inibi sub ventriculo extruitur, mesenterij constructioni ac fabricæ plurimum respondeat. Dein superior quoque omenti membrana in homine inferiori membranę ad coli regionem, qua id uentriculo exporrigitur, adeò connata occurrit, ut quispiam nonnullis nexibus superiorem omenti membranam colo quoque intestino, secundùm ventriculi fundum, connecti, haud absurdè dixerit. Quod autem Galenus omentum modicis, & ijsdem laxis nexibus, idq; ad dextrum duntaxat latus colo intestino committi prodiderit, in causa fuere simię, mediam inter canes, & homines naturam sortitæ. Omentum namque canibus nulla ex parte colo, alicui ve alteri intestino adnascitur. Simijs autem medio se habet modo: licet illę adhuc ad canis constructionem potius, quàm hominis accedant. Venę omento implicitæ, solius venę portæ sunt soboles. nullæ enim à caua in omentum, vel ubi id principium sub ventriculo ducit (etsi aliter Galenus senserit) pertinent. Venas namque inferiori membranę omenti dispensatas, si adamussim singulas examinaueris, ab eo portæ s trunco dispergi inuenies, cuius præcipua portio in lienem exhauritur, quemq;, doctrinę studio graciliorum, & sinistrum portę truncum appellamus. Primùm itaque omentum portæ t caudicem ex iecore proficiscentem excipit, sibi iam commemorandas in ipso ductu propagines assumens. Ac inferior quidem omenti membrana u tres uenarum radices admittit,

ex hu-

Omenti ortus, ac dorsi nexus.

Lib. 3. Historia de animal. et li. 4. de partibus animal.

Omenti cū colo nexus.

Venæ omē tum implicantes. Lib. 6. de Admi. diss. Lib. 4. de vsu part.

h 4 fi. f,f, f. 3 fi. a,a,a 5 fi. I,I.

i 4 fi. e,e,e. 5 fig. H.H. 3 fi. c,c,c.

K Qualis est tota 4 fig.

l 22 fi. ad g,K,h.

m ad 9 7 musc. tab.

n Hunc ductum potissimū petes ex 3 figura dein ex quarta e, e,e,n, m,ζ, p.p. o. qui characteres circulū quodammodo circunscribunt.

o 17 fi. K, K,K.

p Secundā R, T, S. 2 fig.

q Intuere 1 tab. 19. fi.

r Vt cernere est in 3. fig.

** Expende hic sedulò quintam fi.*

s fi. cap. 5 li. 3. P. 4 fi. ad sinistrū latus f.

t fig. cap. 5 li. 3 B. 4 figu. l.

u fi. cap. 5 li. 3 L S V. fi. 4. x.γ.δ. fi. 5 B,C,D.

ex humiliori sede eius portæ trunci,qui ad lienem fertur,depromptas. Vna notatu satis dignæ magnitudinis in dextram potissimùm eius membranæ partem multiplici serie dispergitur, quibusdam surculis in colon quoque pertingens. Secunda iam commemorata amplior, aliquantulum post originem in duos mutuò multum abscedentes ramos diducitur, a quibus postmodum in mediam inferioris membranæ omenti sedem, versus sinistrum tamen magis, frequentes admodum soboles diffunduntur, quæ homini in colum intestinum ea * serie pertinent, qua venas mesenterio intertextas, alijs intestinis exporrigi nouimus. Tertia radix exigua,& non semper apparens, in sinistram humilioris membranæ partem aliquousque, perinde ac in ipsum quoque colum, deducitur. Porrò superior omenti membrana venas mutuatur a ᶻ duabus, secundùm inferiorem ventriculi sedem, in ipsa membrana exporrectis. Ab his enim innumeræ soboles deorsum in eam omenti membranam excurrunt, non quidem recto prorsus tramite, sed obliquo quodammodo, & errabundo, ac ita vt retium funiculos implicari cernimus, in se nunc coeunte, ac nunc rursus abscedente. Ac proinde etiam omentũ Græcis γαγγαμῶν, & σαγήνη, vt & vulgò rete & reticulum dicitur. Quanquã fortè non a vario vasorum ductu omẽtum ita fuerit appellatum; sed quòd ab ijs, quibus committitur, partibus

Omenti arteria.

[a] liberatum, & deinde distentum, rete piscatorium vni accommodatum orbi referat. [b] Arteriæ omenti ab illis pendent, quæ ventriculo, lieni, iecori, & bilis vesiculę distribuuntur, has namque omnes non secus ac venas omentum tutò deducit, ac ab illis suarum peculiarium venarum coniuges adeò numerosas adipiscitur, vt quàm paucissimi venarum surculi, citra arteriæ consortium, ipsum perreptent. Item præter commemoratas modò arterias, inferior omenti membrana aliquousque [c] grandiorem in intestina porrectam

Nerui omẽti.

defert arteriam. Sic [d] neruis quoque illis omentum intertexitur, qui a sexti paris cerebri neruorum portionibus, secundùm costarum radices, exporrectis, iecori, lieni & ventriculo implantantur. Cæterùm [e] adeps,

Adeps.

quo omentum abundat, in obesis, præpinguibusq; hominibus plurimus, in macilentis modicus, in extremè siccatis, & marasmo mortuis, etiam aliquis reperitur: isq; perpetuò venis & arterijs omenti attensus, ad vasorum quidem latera duntaxat, quibus mediocris est: superius verò, ac inferius quoque, quibus multus, accidit: adeò vt illis etiam vasa alioquin gracilia pinguedine prorsus occultentur. In [f] intermedijs autem vasorum spacijs, nullus adeps asseruatur: vt nec in alijs membranis, quibus adeps innasci consueuit. vnde etiam promptius colligitur, hunc ab exudante è venis sanguine, & membranarum frigore incrassato, mutantisq; corporis colorem mutuante progigni. Præter adipem, qui ambabus omenti membranis communis

Glandulosum omẽti corpus.

est, inferior ipsius membrana posteriori ventriculi sedi substrata, priuatim [g] glandulosum quoddam corpus impense magnum nanciscitur: quod quia simplicis carnis speciem quodammodo exprimit, Græcis καλλίκρεας & πάγκρεας appellatur, in canibus magis, quàm hominibus rubens. Hoc pręcipuis venę portę, arteriarum & neruorum ramis attenditur, vt illorum diuaricatio inferiore membrana omenti duntaxat hic suffulta, reddatur securior, vtq; ventriculo instar substerniculi, ac puluinaris etiam subijciatur. Huiusmodi planè [h] corpus, substantia ve est, quæ duodeno intestino subtenditur, quæq; hactenus falso uentriculi humilius orificium (ne quid incoctum effflueret) occludere credita est. Atque is profectò præcipuus maxi-

Omentĩ v-sus.

musq; omenti usus mihi censetur, vt securè ramos portę in lienem, ventriculum, & duodenum intestinum, ac coli non infimam partem exporrectos suffulciat, ac ipsi implexos deducat: ac dein ut arterias quoque, & neruos illis, quas modò dicebam, partibus inserendos sustentet, ac tueatur: & demum usui potissimum respondeat, in utero quidem [i] exteriori fœtus inuolucro, in capitis autem cauitate [k] tenuis, qua cerebrum inuoluitur, membranæ. Deinde quod haud quaquam minimum est, omentum dorso uentriculum colligat, & rursus iecur, lienemq; uentriculo, unà cum uasorum neruorumq; interuentu connectit: ut iam taceam, quantum homini firmando colo officium separatim subministret, ex accidente uerò uelut quoddam intestinorum inuolucrum, tegumentumq; efficitur, ipsorum calorem instar penicilli cuiusdam fouens ac continens. His sanè usibus omenti fabrica respondet, membraneum namque est, ut fortius, uenas, arterias, ner-

Omenti fabricã suis vsibus respondere.

uosq; ipsi implexos colliget, meliusq; intestinorum calorem reflectat, ac promptè cum intestinis subsidere, extendiq; queat. Tenue autem, & potissimùm quà intestinis innititur, ne pondere grauet. Vnde etiam Bruxellensi nostro idiomatæ plumæ nomen meretur. Quòd uerò omentum sanguine, & spiritu frequentibus illis uenis, arterijsq; asseruato, intestinorum, & uentriculi, qua parte ipsi attenditur, fouendo calori accommodum sit, etiamsi non dicatur, manifestum esse arbitror. Cęterum num adeps insita, ac peculiari natura calefaciendo prosit, an tantum penicilli, carnis ue, aut membranę potius ritu iuuet, non æquè ab omnibus conceditur, alijs quidem frigidum adipem, alijs uerò calidum pronunciantibus.

DE INTESTINIS. Caput V.

INTESTINORVM imaginem potissimùm sexta figura, & septima, & octaua, & nona exprimere conati sumus. quanquam huc etiam faciat tertia figura, simul cum decima & duodecima.

Quæ hic intestinorũ nomine complectãtur.

INTESTINORVM constructionem, ipsorum officio, & usui conuenire, tum demum opportunè narrabo, simulatque eorum situm, formam, substantiam connexum, queq; ipsis implantantur uenas, arterias, & neruos, ac si quid aliud ad eorum fabricę enarrationem reliquum erit, explicuero. Intestinorum igitur, quæ Græcis ἔντερα dicuntur, nomine, non omnia in præsenti complectimur uiscera, uel quæ costas succingente membrana, & peritonæo amplectuntur [a] organa: neque etiam uel stomachum, & uentriculum, ijs quæ nunc intestina uocabuntur ascribemus: quum [b] ductus ab inferiori orificio uentriculi ad podicē

usque

** 10.11 fi. in mesenterij imagine.*
ᶻ fi. cap. 5 li. 3 H, Z 2 fi. R, S, deĩ X, X. 4 fi. o, o, ζ. dein q, q.
a Quẽadmodũ 4 fi.
b In 2, 3, 4 fi. venis attẽdũtur, & fi. c. 12. lib. 3 m, ac ferè tota illius trũci series.
c 4 fi. a. & fi. ca. 12 li. 3 ζ.
d Venis quoque et arterijs in 2, 3, 4. fig. adsendũtur. & 2 fi ca. 2 lib. 4 γ, ζ, α, β, ζ θ, ι, †.
e 4 fig. K ad I.
f 4 fi. b.
g 4 fi. ν, ξ.
h 4 figu. θ. 12 fi. ι, ι.
i fi. 30 tabu. 1 E, E, F, F, 2 ta. I, I, K, K.
k conspicitur pulchrè 2 fi. lib. 7.
a Huius & 6. lib. figuris sũt obuia.
b 7 fi. I ab H, ad 8. fi. a.

vſque pertinens,ac vlnas Italicas vt plurimùm quatuordecim & dimidiam longitudine æquans, peculiariter nunc inteſtinorum voce veniat comprehendendus. Et quamuis ille, ipſa ve adeò inteſtina continuum idemque ſint corpus,quum tamen in varios,& multiplices,& figura differentes anfractus,ſpiraſq; circunducantur,neque omni ex parte eandem ſitus,ſubſtantiæ, & formæ naturam obtineant, ac denique alia alij ſedi contigua efficiantur,neq; præcipuus omnium eorum vſus par eſſe videatur, ac ſi plura inteſtina forent, diſſectionum peritis ipſa enumerantur,primùm in [c] craſſiora,& [d] graciliora hæc diuidentibus, atque ex illis rurſus ſingulis ternarium numerum, vt ſex ſint vniuerſa, conſtituentibus,ad eum quaſi modum, quo idem continuumque perpetuò iter plura varijs occaſionibus nomina ſortiri conſtat. Quemadmodum Lutetiæ à diui Iacobi porta,ad eam vſque,quæ ſancti Martini dicitur,iter,etiamſi penè rectum ſit,neq; per varios gyros procedat,nihilominus tamen ſexies(ſi rectè memini)nomen euariat: primùm à diuo Iacobo,inde à paruo ponte,mox à templo beatiſſimæ Virginis, & non multo poſt ab eiuſdem ponte, inde ab œnopolio quodam, & poſtremùm ab æde ſancti Martini, appellationem mutuans. Idem multo magis in fluminibus regijs,& continuis,quæ per multos gyros non procedunt,vijs,fieri cernimus.

c 8 fig.
d 7 fig.

Inteſtina continuum quidem eſſe corpus, ſed pluralitatis numero, varijſq; nominibus diuerſas ob cauſas donari.

Cæterùm vtcunque inteſtina inuicem varient,omnia tamen inter ventriculum,& qua excrementa egerimus, ſedem collocantur, forma tereti donata,ſed non omni ex parte æquè capaci,& orbiculata. Subſtantiam habent membraneam, verùm vndique non pariter aut craſſam,aut tenuem: deinde duas peculiares tunicas orbicularibus, & alicubi etiam rectis fibris intertextas ſortiuntur,tertiam ad has tunicam à peritonæo obtinentia. Venarum præterea, & arteriarum, & neruorum ſurculos ſuſcipiunt, ſed non vbique ſimiliter numeroſos: quemadmodum nunc perſequi enitar,ab ipſo inteſtinorum exortu ſumpto ſermonis initio.

Breuis inteſtinorum hiſtoriæ enumeratio.

Ex [e] humiliori itaque orificio ventriculi, quod in ſua elatiori, & dextro ipſius lateri proxima conſiſtit ſede, [f] principium inteſtinorum exoritur,illi ve orificio,vbi id craſſiori ſua † ſubſtantia introrſum protuberat, continuatur, & ſimulatque è ventriculo prodit, in poſteriora retortum, ſub ſede ventriculi poſteriore, ſecundùm dorſi dextrum latus, rectà deorſum [g] proficiſcitur, in nullos omnino anfractus reuolutum. Quum primum verò ad inferiorem vſque ventriculi ſedem inteſtinum iſtud ſic occultatum, [h] pertingit, ſub colo inteſtino(quod paulo pòſt, hàc [i] porrigi audies) latitans,mox ſiniſtrorſum retorquetur, ac velut ex alto antrorſum aſſurgens, in frequentes innumeroſque gyros & anfractus [k] reuoluitur, ac nullis omnino inteſtinis obtectum, ſedem vniuerſam quæ ſub ventriculo ad pubis vſque oſſa,& ad ilia vtrinque habetur, implet: ea demum excepta, qua huic inteſtino colum inſtar orbis ad latera [l] circunduci, poſtea dicam. Horum ſanè anfractuum, ſeu reuolutionum nullus omnino neque numerus, neque idem penitus ordo habetur, neque illæ magis dextram,quàm ſiniſtram ventris ſedem occupant, præterquam quòd in dextro latere ſupra ilium os ad pubem vſque, ampliorem ſedem, quam in ſiniſtro infarciant, coli nimirum, [m] anfractu quopiam, eum in ſiniſtro latere locum ſibi priuatim vendicante. Vtcunque verò multiplices,varijque huius gracilis inteſtini conſpiciantur anfractus, perpetuò tamen, [n] è directo mediæ ſedis dextri ilij,ipſius formam amplitudinemque,& pleraque alia(vti pòſt ſubiungam)euariat,eandem nihilominus craſſitiem, amplitudinemq; ab orificio ventriculi inferiori,ad illam vſque ſedem obſeruans,niſi aliquando huius inteſtini [o] pars ſub ventriculi fundo ad dorſum proximè affirmata,inter diſſecandum capacior,ampliorque reliquo inteſtini ductu(quemadmodum ſubinde fit)occurrat.

e 14, 15 fi. H. 16 fi. K.
f 7 figu. I ex H.
† 10 fi. K.
g 7 fig. ab I ad K. 14, 15 fig. P.
h 7 fi. K, L.
i 6, 8 fi. P. verſus Q.
K 7 fi. ab L ad M continuo ductu.
l 6, 8 fi. N, P, Q, R, S, T.
m ab R, S ad T.
n ad 7, 8 figura M.
o Eſſet iuxta L & K 7 figura.

Inteſtinorum à ventriculo exortus, gracilis ductus, ſeu ſitus.

Huiuſmodi itaque præſentis inteſtini ductus viſitur,quod ter nomen,ac ſi tria eſſent inteſtina,variat. [p] Primum quidem conſtituitur tota ea inteſtini pars,quæ ventriculo ſubſtrata, ab inferiore ipſius orificio rectà quodammodo eouſque deſcendit,vbi inteſtinum in anfractus,orbeſque primùm conuolui incipit, ac de huius inteſtini nomine aniles admodum contentiones apud illos reperies,qui reſectione neglecta,futiliter de voce altercantur. Sunt qui totam hanc partem quæ duodenum digitorum longitudinem in viro ut plurimùm æquat,non inteſtinum,ſed ἔκφυσιν, & exortum,ſeu proceſſum, vocandum contendant. Alij,etiam ſi ipſius principium è ventriculo naſcatur,inteſtinum tamen eſſe,ipſiuſq; orificium ἔκφυσιν,reliquum verò ipſius ductum,inteſtinum vocari affirmant,integros commentarios nugaci diſceptatione implentes. Vocetur itaque nobis uulgato nomine tanquam ſuccinctiore,duodenum, aut inteſtinum longitudinem duodecim digitorum æquans: ſiquidem id Græcis, δωδεκαδάκτυλον appellabatur.

p 7 fi. ab I ad K.

Gracilis inteſtini in triadiuiſio. Primum.

Secundum inteſtinum [q] illic incipit,vbi iam commemoratum in anfractus,gyros ve primũ conuoluitur: & νῆστιν, ſeu ieiunum vocant,quòd inter diſſecandum reliquis inteſtinis inanius,& magis vacuum reperiatur. Huius nomen alij explicare conantes,tanquam nihil vnquam in ſe contineat,ac per ipſum a ventriculo confectus cremor nunquam tranſeat,aut momento tantùm in eo hæreat,ſcribere videntur.

q 7 fig. K.

Secũdum.

Li. 5. de vſu part.

Tertium inteſtinum vulgo nobis inter diſſecandum,vti & Græcis ἴλεον, a frequentibus fortaſſis, quibus inuoluitur gyris anfractibuſq;,nuncupatur: & morbo nomen dedit,qui ex huius inteſtini inflammatione,obſtructioneque, & interdum implexu quopiam obueniens,ægroſque miris cruciatibus torquens, ἰλεός Græcis, & voluulus Latinis paſſim dicitur. etiamſi nonnuli tam ἴλεον quam ἰλεός,non inteſtini cuiuſdam,ſed dicti nunc morbi,nomẽ eſſe cõtendant,gracilis tenuis ve inteſtini partem,quam nunc enarrare ſtatuimus,communi voce, tenue inteſtinum ad eum modum appellantes,quo colon inteſtinum ſubinde craſſi,pleni ve inteſtini nomine priuatim donari nouimus. Vtcunq; verò præſentem inteſtinorum portionem,interuallum ve,tenue inteſtinum, aut manifeſtioris ſermonis gratia,veluti peculiari quapiam voce uoluulũ,aut ileon nuncupare lubeat, [r] id in craſſi inteſtini principiũ deſinit. Vbi autem ipſius ſtatuendum ueniat initium, non ſatis conijcere ualeo. Equidem me latet,quantã totius gracilis inteſtini portionẽ ieiuni nomine, grauiter de nominibus litigãtes, comprehendi uelint: neq; ſanè [s] a ieiuni inteſtini initio,ad ilei uſq; finem,manifeſtum aliquod indicium obſeruo,quo ieiuni finem,ileiq; initium internoſcere queam. Vbi enim duodenum inteſtinum in ieiunũ finire,ieiunumq; inteſtinum incipere dicimus,copioſiores uenæ,ac arteriæ, quam propter ilei ad craſſiora inte-

Tertium.

r 7, 8 figu. N committitur M.
s 7 figu. ab L ad M.

ſtina

stina terminum, occurrunt: verùm media medio sese habent modo: Deinde ieiuni initium rubicundius est, ilei finis magis albicans. Ad hæc, inter secandum ieiuni initium fortè magis inane ilei termino offenditur: at in medio ductu, vti & antea dixi, omnia sunt media. Quapropter quis ieiuni habendus sit finis, aut quod ilei principium, non statuo: id intrepidè affirmans, nihil minus ieiunum ab ileo, quàm inanitione, quæ à plerisque Anatomicis proponitur, dirimi posse. neque profectò minus duodenum, quàm id, quod ieiunum vocant, inane reperitur: idque maiores (vt dicam postea) ob causas.

Gracilis intestini forma.

Huiusmodi igitur gracilis intestini ter nomē emutantis, ductus, situsque sunt. Forma autem vndecunq; constat simili, adamussim videlicet tereti, & omni ex parte æquè ampla, nisi interdum (vt prius quoque innuebam) quà dorso proxime committitur, ieiunūque incipit, ad [t] vasis nimirum bilem ad intestina deferentis insertionem, amplius obseruetur.

Substātia.

Substantia quoque toti intestino gracili eadem est, membranea scilicet, modiceque admodum carnea. Constat enim [u] tunicis duabus, quarum interna durior, magisque membranea est, verùm interiore ventriculi tunica mollior: externa tenuior, magisque carnea: vtraque tamen est, & transuersis, orbicularibus ve fibris tantum intertexitur: nisi fortassis externa, idque potissimum ad ilei in crassiora intestina [x] terminum, rectas quoque, sed illas quàm rarissimas nanciscatur fibras. [a] Tertia, præter duas peculiares, tunica, à peritonæi membranis vasa ad intestina securè deferentibus, originem ducit. Hæ namque vna cum uasis ad [b] cauam intestinorum sedem pertingentes dilatantur, tertioque inuolucro intestina induunt.

Caua intestinorum pars q̄ Anatomicis dicatur.

Caua autem intestinorum pars in externo ipsorum orbe, externa ve superficie, Anatomicis nuncupatur, quam vasa primùm attingunt, seu quæ mesenterium respicit: gibba verò, huic contraria. Ac duodeno quidem intestino tertiam tunicam ea omenti [c] pars exporrigit, cuius beneficio intestinum id dorso colligatur. Ieiunum vero ac ileum tertiam tunicam à mesenterio, quod ea dorso firmat, accipiunt.

Gracilium intestinorū vena & arteria.

Sic duodenum quoque, & ieiuni initium, [d] venam, [e] arteriamque habent peculiares, secundum ipsorum longitudinem rectà deorsum ductas, multosque surculos in progressu illis diffundentes. Ac vena quidem a portæ vena, priusquam mesenterio inferatur, principium obtinet: arteria autem, ab ea, quæ iecori offertur. Ieiunum, ac ileum frequentes venas, arteriasq; suas nanciscuntur ab [f] illis, quæ mesenterio a portæ vena, & ab arteriæ radice supra renum arterias, a magna originem ducentes exporriguntur. pauci enim rami in graciliora intestina ab arteriæ [g] propagine diffunduntur, quæ a magna arteria post seminalium arteriarum principia originem sumit. Neque etiam vasa, quemadmodum in duodeno, secundum ieiuni, & ilei longitudinem deducuntur, sed [h] uelut ex mesenterij centro, ex alto sursum tendunt, rectaque antrorsum in intestina pertingunt, in quæ numerosa sobole, arboris radicum modo implantantur, osculis suis in internam intestinorum sedem hiantia.

Nerui.

Ileum, & ieiunum [i] neruos quoque obtinent, deriuatos a ramis sexti neruorum cerebri paris, qui costarum radicibus exporriguntur. duæ enim ab illis propagines vtrinque singulæ, ad mesenterium, & dehinc ad intestina, frequenti vtcunque sobole discinduntur. Duodenum verò [k] neruos, si quos habet, ab illis asciscit, qui inferius ventriculi orificium, & dextram fundi sedem adeunt. Dein duodenum priuatim id sibi vendicat, quòd [l] meatus bilem flauam ad intestina deferens, illi implantetur.

Intestinorum glandes.

Idem quoque intestinum in hominibus, & adhuc magis in canibus [m] glandulosum illud corpus, cuius antea ventriculum describens, memini, peculiariter substratum possidet, ad vasa illi intestino propria suffulcienda, & cauitatem eius intestini lento humore irrigandam. Quanquam non duodenum solùm, sed & reliqua intestina omnia lento quodam, & lubrico humore interna sede imbuantur, atque vt Rhazes non ineptè dicebat, fictilium vasorum more inuitrentur, instaneantur ue.

Crassorum intestinorum historia.

At quum huiusmodi pleraque crassis etiam intestinis sint communia, illa quoque nunc ueniunt recensenda. Ileum itaque intestinum sub dextri renis regine, a quodam crasso intestino, multis modis ipso gracili intestino ampliore, [n] excipitur, non quidem ac si quis diceret exactè in crassi eius intestini, initiū, sed in illius iuxta originem latus sinistrum. Hoc enim instar globi cuiusdam præmagni extuberat, in sinistro suo latere duo obtinens orificia. [o] unum quidem ileo intestino continuum, & magis ab origine distans: [p] alterum uerò humilius, & ipsi origini propinquius. cui continuum est in hominibus intestinum, quod τυφλὸν, seu cæcum ueteribus dissectionum professoribus uocatum esse nihil dubito. haud ignarus interim,

Cæcum intestinū cuiusmodi.

quid hodie plerique de cæco intestino commententur: decepti profectò, quod inter crassiora intestina id a Galeno alicubi recenseatur, neque aliter quam si amplius quispiam saccus, ac ueluti alter quidam esset uentriculus, ab ipso, cæterisque qui illum subsequuti sunt Anatomicis, describatur. quum tamen in homine [q] id quod cæcum appellandum duco, cæteris omnibus intestinis sit breuius, atque arctissima omnium intestinorum parte multo angustius strictiusque, & crassiori, lumbrico in orbes conuoluto potiùs, quam intestino simile: adeò ut cæcum uia intestinorum appendicis loco, ac proinde minus longè in crassorum intestinorum numero habendum esse uideatur. Atque hinc fit, saccosos nostros, cæcosque Rabinos, quando hanc gracilem portiunculam in homine cęci intestini loco me commonstrare uident, Galeni descriptione mihi obstrepere, ac [r] amplum illud coli intestini initium saccum, aut ut ipsi loquuntur, Orbum, & Monoculum neutiquam esse, turpiter contendere. Imò nonnullos reperias, qui de cæco intestino se paradoxa conscribere glorientur, quod non unum cum Græcis in cæco orificium, sed duo sibi proxima esse, in medium adferant. Quæ si uiderint, aut imaginati rectè fuerint, ea demum sunt, [s] quæ in extuberantiore coli initio occurrunt: ac unum quidem foramen ilei intestini terminus est, alterum uerò eius, quod cæcum esse dico, initium. Neque est profectò cur minus credamus, gracilem illam intestini portiunculam mesenterio non annexā, sed sibiipsi in orbes conuolutam, & fibrarum beneficio hærentem, in homine cęcum esse intestinum: quantumuis eam amplitudinem, usumq; Galenus ipsi tribuat, quæ huic minimè adesse uisuntur: quandoquidem is, suas potius caudatas simias, hac appendice destitutas, quam homines descripserit, ueteres autem, qui homines aggrediebantur, appendicę hunc intestini cæci nomine proculdubio donauerint. Deinde Galeni de-

scriptio

t 13 fig. c in d.
u Pete harum cōstructionem ex 9 fig.
x 7, 8 fi. M.
a 9 fig. K, K finitur in L ambiens t.
b Vide intestinorum nexum ad mesenteriū 10 figura.
c Ad 8 4 fi.
d fi. ca. 5. li. 3 l.
e fi. c. 12 li. 3 q, aut simul 4 figurae r.
f fi. c. 5 lib. 3 G. 12 fi. K. dein fi. capit. 12 li. 3 ζ.
g fi. ca. 12. lib. 3 λ.
h Vt cernere est in 10 12 fig.
i fi. ca. 2. lib. 4 δ, λ.
K eius. fi. a.
l 13 fig. c.
m 12 fi. i, i.
n 7, 8 fi. M. in N.
o 7, 8 fi. M.
p 7, 8 fi. O.
q 6, 7, 8 fi. O. 10 fi. F.
r 6, 7, 8 fi. N.
s Sunt O & M ad N fi. 7, & 8.

ſcriptio cani fortaſſis accommodari hic poſſet, cui cæcum inteſtinum multo quàm homini contigit amplius: neque in illo, ut in homine, inane propemodum reperitur. Quin etiam ueras glires, & ſciuros cęcum hoc inteſtinum adeò amplum nactos ſcimus, ut amplitudini ipſorum uentriculi facilè reſpondeat, fæcibusq; turgidum in ſectione obſeruetur: atque hinc conſtat, gracilem hunc appendicem in homine cæcum eſſe, quum uidelicet ductu ac ſitu, & forma pariter (licet non amplitudine) illorum animalium cæco inteſtino congruat, unumq; (unde etiam cæcum primò dictum eſt) nanciſcatur orificiũ. Inſuper ſummus profectò Naturæ admirator Galenus, ſi hominis inteſtina unquam intuitus fuiſſet, hunc appendicem, & extuberans illud coli initium, ileiq; cum ipſo unitatem, & coli formam, longè ſecus deſcripſiſſet. quippe ſi aliud homo cæcum nanciſceretur, eum appendicem minimè præterijſſet Galenus, quanquam ortu nonnihil in homine a cane uariet. nam etiamſi utriſque in dextro ileo collocetur, hominis tamen cæcum ex ſiniſtra magis coli initij ſede, quàm dextra principium ducit: ſecus ac in canibus, & quàm Galenus atteſtatur. Porrò ſi cum nonnullis, qui ſecanti mihi aſtiterunt, in homine quidem ad eum uſum, quem Galenus cęco inteſtino tribuit, appẽdicem hunc a Natura primùm formari dicerem, & ob nimiam hominum ingluuiem ex ileo inteſtino a uentriculo confectum ſuccum, abſque eo, ut is totus cæcum ſubintret, protrudi: atque hinc appendicem in nobis, tanquam inutilem, & marcidum, aliter fortè quàm in temperatis Galeni hominibus, penderè affirmarem, ad nugacem illam tergiuerſationem deueniendum foret, qua alios quandoque, quàm modò homines fuiſſe fateremur, præcipuè quum amplum hoc coli inteſtini initium in homine cæci inteſtini uſum abundè ſuppleat, & notę duntaxat gratia cæcum in homine haberi uideatur. In dextro itaque ileo ad humiliorem [t] renis dextri ſedem, extuberans [u] illud, & amplum, rotundumq; coli principium habetur; quod hic ſenſim rectà ad iecur ſurſum [x] contendit, iecoriſq; cauæ parti nonnihil ſubſternitur, ac [y] bilis ueſiculam in homine contingit: cuius etiam contactu inteſtinum hic quandoque flauo colore tingitur. [z] inde ex dextro latere, ſecundùm inferiorem uentriculi ſedem, in ſiniſtrum fertur, uentriculi fundo attenſum: haud tamen, ut alijs uiſum eſt, eum conſcendens: aut, ut uulgò dicitur, uentriculi fundo ſuperequitãs. Quum primùm uerò ad ſiniſtrum uentriculi latus pertingit, ſuper demiſſiorem, anterioremve [a] lienis partem anfractus quoſdam leuiter inflexos obtinet, ac paulatim ſupra [b] ſiniſtrum renem, per ilium ſiniſtrum decliue fertur, ſecundùm peritonæi latus ad pubis uſque oſſis regionem [c] deſcendens. [d] Hinc rurſus ſiniſtrorſum, quaſi ad umbilici uſque ſedem aſcendit, ac anfractum (quem a medicis clyſterum, colicorumq; cruciatuum occaſione, perpendi optarim) hic conſtituens, ad oſſis ſacri initium denuò fertur, [e] rectà deorſum ad podicem uſque deſcendens: ac in [f] uiris quidem ſub ueſica, in [g] mulieribus uerò ſub utero oſſi ſacro, & coccygis oſſi inſtratum. Huic inteſtino, ab ilei inteſtini fine ad podicem uſque pertinenti: & ſi par, undique propemodum, pręterquàm in initio, ubi multo capacius apparet, ſit amplitudo, ipſum tamen figura ductuq; uariat: ideoq; tanquam in duo inteſtina ſubdiuiditur, ut [h] quicquid a dextro ilio ſuper dextrum renem, ſub iecoris cauo, deinde ſecundùm uentriculi fundum ad lienem properat, & hinc rurſus ſuper ſiniſtrum renem uerſus pubem fertur: ac alium anfractum ſupra internam oſſis ilium ſedem faciens, ad ſacri uſque oſſis initium prorepit, Latinis pariter, ac Græcis colon appelletur. [i] quod uerò ab oſſis ſacri initio ad anum uſque pertinet, Græcis ἀπευθυσμένον, & ἀρχὸν dicatur, Latinis longaon, rectum, & princeps. Colon enim in hominibus, non adamuſſim, ut in canibus, teres eſt: uerùm per uniuerſum ipſius ductum ſuperius inferiusque [k] depreſſum, æqualeque, ac leue uiſitur, ad latera utrinque quadam ſerie, uelut in [l] medios globos, cellulaſque extuberans. Atque hæc figura eo minus conſpicua fit, quo colon recto inteſtino uicinius accedit: quod exactè teres, non autem coli modo depreſſum extuberanſque cernitur. Ambo itidem, ut & cæcum quoque tunica extruuntur [m] duplici: quarum, ut in gracilibus inteſtinis, interna exteriore neruoſior, membranea ve magis, & durior eſt. uerùm colon interim utramque tenuiorem, graciliorem q; quàm rectum obtinet: & quanto colon recto magis conterminum eſt, tanto quoque ipſius tunicæ craſſiores, meliusq; enutritæ conſpiciuntur. Interna utriuſque inteſtini tunica tranſuerſis duntaxat, circularibusq; fibris, ijſdemq; frequentiſſimis abundat: externa uerò in colo inteſtino tranſuerſas quidem nanciſcitur, ſed & rectas quoque quamplurimas obtinet, non quidem ſecundum uniuerſam inteſtini ſuperficiem protenſas, ſed inferiùs duntaxat, & ſuperiùs, ubi colon [n] depreſſum eſſe diximus. Secundùm enim eas coli impreſſiones rectæ fibrę protenduntur, & coli tunicæ ibidem ſunt robuſtiſſimę, admodumq; ſpiſſę: & ,ut Galenus de pluribus animalibus innuebat, colon fortibus ligamentis utrinque ſingulis inibi cõſtringitur, ſecundùm longitudinem de ſuper ad inferna porrectis: quod mehercule & homini aſcripſiſſet, niſi illius inteſtina canum inteſtinis, eiuſmodi ligamentorum ſpecie carentibus, reſpondere putaſſet. Porrò exterior inteſtini recti tunica per totum inteſtini ambitum rectis fibris, admodum frequentibus, paſſim abundat, adeò ut hæc plures rectas, quàm orbiculares ſortiatur. Cæterùm [o] tertia craſſorum inteſtinorum tunica, quemadmodum & tertia gracilium tunica, a meſenterio ipſis vaſa porrigente pendet. quanquam coli inteſtini pars, ventriculi fundo attenſa, priuatim in hominibus ab [p] inferiore membrana omenti tertiam aſciſcat tunicam, quòd hæc coli ſedes eius membranæ beneficio ita dorſo affirmetur, atque reliqua inteſtina meſenterij interuentu dorſo colligari nouimus. Coli itidem & recti inteſtinorum venæ & arteriæ, quas pauciores hæc, quàm inteſtina gracilia adipiſcuntur, a portę, & magnæ arteriæ ramis pendent. Colo quidem inteſtino toto progreſſu, qui a dextro ilio ad ſiniſtrum ferè renem pertinet, arteriæ uenæque, non ſecus quàm ieiuno, & ilio, implantantur, ex alto ſcilicet ſurſum ſeriatim conſcendentes. at parti ipſius inferiori a ſiniſtro rene ad rectum vſque inteſtinum ductę, & ipſi pariter recto, venę arteriæque, perinde ac [q] duodeno [r] porriguntur. [s] Vna enim inſignis vena a portę ramis in meſenterium excurrentibus enata, & arteria etiam ab [t] illa princi-

Right margin notes:

Craſſi inteſtini ductus ſitusque.

Craſſum inteſtinũ in colon, et rectum diuidi.

Coli a recto differentia.

Craſſorum inteſtinorum tunica.

Lib. 4. de Vſu part.

Coli & recti vena, ac arteria.

Left margin notes:

t 20 fi. T.
u 6,7,8 fi. N.
x 6,8 fig. ab N ad P.
y 20 fi H.
z 6,8 fig. a P ad Q. in ſexta ſecundùm F, F.
a 6 fig. G.
b 20 fi. V.
c 6,8 fi. a Q ad R.
d 8 fig. ab R ad S. & inde ad T ac Y.
e 8 fig. ab Y ad a.
*f 22 fig. * ſub v.*
g 24 K ſub L.
h 8 fig ab N per P, Q, R, S ad T.
i 8 fig. ab Y ad a.
k 6,8 fig. V, V.
l 6,8 figu. X, X.
m Has pares ex 9 fi.
n 6,8 fig. V, V.
o 9. fi. K, K educit l ſuper i & b.
p 4 fig. e, e, e. & 3 fig. A, A.
q 12 fi. h.
r ſecundũ H. fi. 10 & 12 fi. n.
s fi. cap. 5 lib. 3 c ad d, d, e, e.
t fi. ca. 12 lib. 3 λ.

pium ducens, quæ ab arteria magna ad mesenterium sub uasorum seminalium exortu depromitur, se-
cundùm dictam coli partem, & rectum intestinum mesenterio suffultæ, rectà protenduntur, ac in pro-
Nerui. gressu surculos seriatim unoque ordine intestinis offerunt. Verùm de intestinorum uenis ac arterijs
Adeps intestinis obnatus. in mesenterij descriptione rursus pertractabitur. Neruos autem crassiora hæc intestina cum gracili-
bus communes habent, & utraque lento, uiscidoq; humore intus oblinuntur. Exteriori autem coli in-
testini superficiei, quà id recto proximum est, & ipsi quoque recto, pingues quidam appendices magno nu-
Recti intestini musculi. mero passim subinde ac peculiariter adnascuntur. Dein rectum intestinum [u] musculos, uoluntariæ fæ- *u 8 fi. a, b,*
cium excretioni præfectos, sibi priuatim uendicat: quos quum in secundo libro sim persequutus, non est ne- *c, d & fi.*
Intestinorũ munus. cesse hic quoque recensere. Sed admirabilis potius Naturæ industria nunc consideranda uenit, quæ in- *ca. 51 li. 2*
testina primùm, potissimùmque extruxit, ut horum beneficio, quicquid in cibo ventriculi opera elabora- *E, B, G, D.*
to esset succulenti, ad iecur sanguinis officinam duceretur: de in ut fæces, & quæ suctui inepta essent,
debitè excernerentur. præterquàm quòd intestina coquendi, alterandiq; ui modica etiam prodesse credi-
mus, ut à uentriculo scilicet prius confecta, absolutius paulùm in ipso per intestina ductu emutarentur.
Atque ad hos sanè scopos Natura respiciens, intestina artificiosissimè fabrefecit. quod enim præcipuè ne-
que gratia eductionis excrementorum, neque concoctionis, sed ut id, quod in cremorem uersum est, per
uenas assumptum, in iecur totum deferatur, intestina ad eum, quem diximus modum, fabricata sint, colle-
ctu est promptissimum. Primò quidem, quòd in nullo animali constructus sit uentriculus illis organis
contiguus, quibus egerendo idem expurgatur. quamuis non impossibile esset, uentriculum ad anum usque
extendi. Deinde, quòd plurimis animalibus intestina in multos, frequentesq; gyros, & anfractus inuoluun
tur. Postremò, quòd constet, uentriculum cibum non antea demittere, quàm probè illum confecerit. Ven-
triculum igitur sedi non esse contiguum, aut illi recto saltem meatu ductu ve iunctum, liquidò commonn-
strat aliud concoctionis esculentorum, aliud uerò redditionis, digestionisq; organum fieri oportuisse.
Quippe si idem omnino existeret, metuendum esset, ne frequenter uenæ crudum, inconcoctumq; assu-
merent cibum: qui postmodum a iecore malè confectus, homini inutilis noxiusq; foret. Sed & reditio-
nis instrumentum, quod non rectà a uentriculo ad anum extenditur, at quamplurimis orbibus, & anfracti
bus, spirisq; (ne ocyus hominis nutrimentum non exuctum elabatur) inuolutum uisitur; nunc dicta
confirmat. Si enim alius uenter uentriculo succederet, esset q; ille redditionis, sicut hic concoctionis,
promptuarium, nequaquam exiguo tempore, plurimum alimenti per uenas frequentes in iecur susciper-
retur. Nunc autem per innumeras uenarum soboles, ex uarijs illis, copiosisq; intestinorum anfractibus,
quicquid succulenti a uentriculo confectum est, in iecur promptè transsumitur. Alias uerò, si raris uena-
rum urificijs parum cibi in cremorem uersi, continuò incideret, tarda & diuturna succederet digestio: quũ
necessarium sit, ora uasorum elaboratum succum tangere. Si uerò alter magnus uenter priori subtende
retur, cibus omnino modicam eius uentris sedem tangeret, solam nimirum eam, cui proximus attiguusq;
suis parietibus esset: atque ita præcipua cibi portio, quantacunque scilicet esset in profundo, seu medio eius
uentris spacio, uenarum apprehensiones, suctusq; effugeret. Sed nunc demum transitus angustia cibum
in exiguas comminuens particulas, cogit, ut is propemodum totus tangat intestinorum tunicam, ad quam
uenę suis osculis conniuent. Et si enim quid in transitu primi anfractus, uasorum ora effugerit, per secun
dum quidem tangit: & si hunc præterlabatur, tum omnino per tertium, aut quartum, uel alium eorum an-
fractuum, qui frequentes numerosiq; subsequuntur, ut tandem nullus effugiat, aut lateat, aut excidat ci-
bus ad nutritionem utilis, quando lege Narure, & morbo liberum, corpus dispensatur. Intestinorum ita-
que anfractus, ut quicquid succulenti humidiq; in confecto a uentriculo cremore esset, uniuersum distri-
buatur comparati sunt. Et id præcipuè tenuium intestinorum munus est. Crassa enim, & si ipsa quoque
ad succorum distributionem conducant, priuatim tamen in hoc conferunt, ne continuo, sed per longa in-
terualla egeramus. Hæc enim tanquam uenter aliquis siccis excrementis, vti vesica vrinæ, subijciuntur,
excrementaque ita in illis colliguntur, ut repente uniuersa simul educi queant: sic tamen, ut & hinc
aliquis homini vsus accedat. quippe si gracilium intestinorum suctum aliquit preterfugerit, quum
Intestinorum constructionis ratio. longiori mora excrementa in crassis intestinis resideant, ipsorum uasa id exugunt. Quod autem com-
memoratis iam usibus, quæ de intestinorum constructione suprà scripsi, omnia competant, obiter
quoque nunc subnectam. Hæc itaque ad ventriculum statim, à quo cibum accipiant, opportunè locan-
Situs rõ. tur: [x] Duodenum dein, etiamsi id fuisset utile, in nullos tamen anfractus ducitur, quòd sub uentriculo, *x 7 fi. ab I ad K.*
quà fertur, nullam omnino vacuam sedem obtineat, in qua aptè in giros flecti queat: præterquam quòd
[y] portę etiam uenę, a iecoris cauo prodeunti, cedere oportuerit. [z] Ieiunum uerò, & ilium mediam uentris *y 12 fi. b.*
sedem iustissimè occupant, quòd inibi mesenterij [a] centro sint proxima, breuissimoq; ductu & venæ por- *ℨ 7 fi. a K*
tę rami, & arterię magnę propagines illis hic diffundi possint. Porrò de [b] coli situ mirum quàm miserè se *per varios*
torquent dissectionum professores, quòd id, quum excrementorum velut quoddam sit promptuarium, ad *anfractus,*
ventriculi tamen fundum, iecorisq; cauum porrigi conspiciunt. Vnde etiam alius quidẽ colon, quia fęces *tãdem ad M.*
continet, innatoq; calore destituitur, ad ventriculum ferri uult, ut illius, uicinarumq; partium contactu, id *a 10, 11*
maiorem concoquendi uim assumat. Alius autem sub iecoris cauo colon deduci contendit, ut ex bilis uesi- *fi. L, L.*
cula in illud resudans bilis, incitando, excrementorum egerendi uim feliciorẽ reddat. Alius verò aliud cõ *b 6, 8 fig.*
miniscitur: & interea nemo animaduertit, colon mesenterij centro non admodum debere uicinum es- *N, P, Q.*
se, neque id uenæ portæ ramos cauo iecoris proximos oportuisse assumere, quum parum, quod exugi de- *R, S, T.*
ceat, amplexetur. Vt itaque [c] grandior, dexter ve uenę portæ truncus breuiori ductu gracilibus inte-
stinis insereretur, ac succinctiori uia cibum in ventriculo confectũ ad iecur transferret, colon intestinũ gra *c fi. cap. 5 lib. 3 G.*

cilibus

cilibus cedit,ac veluti per distantia maximè à mesenterij centro loca procedit:atque hac etiam occasione, id præcipua sua portione sinistram corporis sedem occupat. Rectum autem intestinum illic commodissimè reponitur,quà opportunè paulatim asseruata egerere tandem queat. *Intestinorum formæ ratio.* Forma autem tereti ad hoc intestina creantur,vt sint capaciora,minusque iniurijs occursantibus exposita. At angusta sunt gracilia intestina,vt minima quæque cibi portio ab ipsorum tunicis,adeoque ipsorum vasis tangatur. Crassorum intestinorum magna est amplitudo,vt multa colligere possint, ac ne frequentiùs egeramus opitulentur. *Substantia.* Substantia constant,facilè quæ continet amplectente, & rursus à contentis distendi apta. *Tunicarum.* [d] Duplicem verò habent tunicam, vt iniurijs innoxiè ferendis magis sint idonea. nam interior aliquando in intestinorum difficultatibus, alijsque diuturnis affectibus,putrescit,exteriore salua : vnde & ægri nonnulli euadunt. Porrò interior gracilium intestinorum tunica [e] interiori ventriculi tunica mollior est,quòd nulla aspera intrita ve illa, sicut hæc, recipiant. Exterior verò intestinorum tunica exteriore ventriculi minus fortè carnosa est, quoniam digestionis potius,quàm concoctionis organa sunt. Cæterùm exterior crassorum intestinorum tunica, tanto gracilium interiore tunica durior est,quanto illa materiam continent duriorem,& à succo magis liberam. Quandoquidem,quæ gracilibus continentur intestinis, liquida, fluida,aqueaque adhuc sunt:quæ autem crassis, dura. *Fibrarum ratio.* Vtraque intestinorum tunica transuersas sortitur fibras,vt ocyus quod in illa defluit propellant, itaque citò vniuersus succus ad iecur exugatur. At externa recti intestini,& coli tunica, præcipuè quoque rectas fibras obtinuit,vt hæ velut vinculum circularium fibrarum efficerentur,ne forte quum illæ dura excrementa crebrius protrudunt,inuicem abscedant,diuellanturque. atque hac potissimùm occasione recto intestino, vt quod sicciora excrementa amplectitur,eius generis tribuuntur quamplurimæ. Quanquam fortassis non ob id solùm vt transuersas colligent,rectæ fibræ huic offerantur,sed etiam vt recrementa, alioquin non admodum sequacia,illæ attrahant. Tertia intestinorum tunica secundæ velut propugnaculum est,& copula, cuius beneficio intestina, [f] mesenterij interuentu,dorso colligentur. *Venarum arteriarumque ratio.* Cæterũ venæ arteriæque(nam & hæ mihi ex intestinis aliquid elicere creduntur)non omnibus pari numero ac frequentia distributæ sunt,quod non in omnibus intestinis eadem exugenda succorum sit copia. Quo enim intestina ventriculo in continuitate viciniora sunt,eo plus optimi cremoris continent:ac proinde frequentiora vasa gracilibus intestinis deferuntur, pauciora crassis. & pari hac ratione pauciores venæ ventriculo, quàm tenuibus intestinis inferuntur: quoniam qui in ipso continetur cibus,non semper plenè confectus, mutatusque est. *Neruorum ratio.* Quemadmodum verò venas,ventriculum,vt sanguinem illi ad nutritionem offerant,etiam implicare nihil dubito: ita quoque easdem venas,quæ cremori ex intestinis assumendo,& eodem in iecur traijciendo, famulantur, ad præcipuam illorum pariter enutritionem subseruire,sanguinemque ipsis commodum adferre existimo, cremorem intestinis alioquin contentum,ad ipsa alenda nihil accommodare(quicquid alij sentiant)arbitratus. Cæterũ intestina neruis donantur,ut infestantes humores dignoscant: quandoquidem si sensus penitus essent expertia,nihil obstaret,quin ex flaua bile,aut alio mordaci succo intestinum penitus subinde corroderetur, priusquam homo sentiret. *Vesiculæ bilis meatus insertionis ratio.* iam uerò bilis [g] meatus in duodenum insertus,intestina bilis influxu stimulans, eorum actionem vehementer adiuuat,ac pituitam ipsis insedentem expellit. Atque hæc præcipua,præter succi tenuitatem,causa est,cur ieiunum intestinum suum, quem continet, cremorem ocyus quàm reliqua transmittat. *Quamobrē ieiunum intestinum cremorē ocyus transmittat.* nam dum bilis adhuc cremori nõ mixta,intestini lateribus adfluit,sua acrimonia id magis stimulans, ad ea,quæ continentur,uelocius propellenda inuitat. Reliquæ enim inanitatis ieiuni causæ, ut succorũ optimorum copia, frequentes uenæ, proximus iecori situs, & ante hæc omnia deorsum recta tendens intestini ductus,& liquidissimus adhuc succus,duodenum magis ieiunum debere esse,documento sunt. Quanquam bilis in ipsum influens,& illud quoque ad subitam excretionem irritat,impellitque. Sed de bilis natura, ipsiusque meatibus,suo postea loco accuratiùs pertractabitur.

d 9 fi. b & t, quibus obducitur postea L d K, K.

e 17 fi. m.

f Spectatur id fi. 10.

g 13 figu. e ad d.

DE MESENETERIO. Caput VI.

MESENTERIVM inter cæteras figuras ostendit vndecima, mox decima, & duodecima,& non perfunctoriè vegesimaquarta.

CORPVS μεσέντεριον, & μεσάραιον Græcis nuncupatum,Gaza in Aristotelis historia de Animalibus,lactes appellauit: Cicero autem in tertio de Natura deorum libro, intestinũ aliquod ijs Græcorum uocibus dici non admodum rectè arbitratus,illas uertit,interpretatur ve,medium intestinum. *Mesenterij nomina.* Quia verò hoc describendum corpus, in intestinorum numero neutiquam uenit comprehendendum,& quia lactes non idem omnibus significant, & medianum uox parum adhuc recepta uidetur,non inopportunè a Græcis nomen mutuamur. Mesenterium itaque(quod etiam pinguis membrana,quum etiam reliquis omnibus membraneis uniuersi corporis partibus obesior, pinguior ue existat, priuatim nuncupatur) ad posteriorem intestinorum sedem [a] locatum est,uinculum,cuius beneficio intestina inuicem,& ad dorsum colligarentur,futurum. *Ipsius situs.* Vt uero id adeò insignem usum commodè præstet, dura membraneaque constat substantia. *Substantia.* Ex [b] duabus enim mutuò attensis,accumbentibusque membranis,a peritonæo originem ducentibus, præcipuè extruitur, ipsiusque formam intestina ab illo colligata,propemodum effingunt,& uariant. Vt namque intestinorum omnium non par anfractuum ductus est,ita quoque non eadem undecunque mesenterij effigies. Quam Galenus forte animaduertens,etiamsi mesenterium omnino continuum sit, nihilominus tria mensenteria quodammodo,in libro de Venarum arteriarumq; sectione,recensuit. *Forma ac ortus.* [c] unum medium, [d] aliud dextrum, [e] ter-

a Vti videre est in 10 fig. & 12.

b 24 fig. F, F vna, altera G, G, sic 11 fi. X, Y.

tium sinistrum esse insinuans. Ac ipsum quidem medium appellare arbitror mesenterij partem, ieiunum iliumque intestina dorso colligantem: quæ angusto orta principio, in miram amplitudinem latitudinemq; ducitur, vt omnibus ieiuni, ilijque intestini connasceretur anfractibus. Dextrum verò, & sinistrum appellare potuit, quod colon intestinum, & rectum dorso alligat, dextrum quidem in dextri ilij regione, sinistrum verò in sinistro ilio collocans. Mesenterij itaque pars, gracilibus intestinis peculiaris, similem omnino cum [f] inferiore, & colon, quà secundùm ventriculi fundum exporrigitur, continente, omenti membrana sortitur exortum. Ex [g] magnæ enim arteriæ, & venæ cauæ tunicis, quas ea vasa secundùm vniuersum per lumborum vertebra ductum à peritonæo obtinent, membraneæ fibræ admodum frequentes exurgunt, statim in duas degenerantes membranas, quibus mutuò adnexis, mesenterij pars, gracilia intestina dorso colligans, efformatur: partes autem colon, & rectum dorso connectentes, ab illis peritonæi regionibus principium ducunt, secundùm quas hæc intestina exporriguntur, peritonæo fibras quasdam, quæ in mesenterij membranas degenerent, illic continuò emittente.

e 11 fi. N, N, O, O.
d 11 fig. P. uers. Q 12. fi. m.
e 11 fi. R, S, T.
f 4 fig. e, e, e, & 5 fig. A, A.
g 25 P, Q.

Substantia mesenterij ratio ac vsus.

Verùm mesenterij substantia non in hoc solùm, quo validus intestina dorso adnecteret, membranea est: sed alterius etiam magni cuiusdam vsus gratia, quo [h] venas omnes ex iecoris porta, & [i] propagines à magna arteria ad intestina excurrentes, tutò continet: ac ne illæ, dum homo salit, aut cadit, disrumpantur, tutò secureque admodum suffulcit. Grandior enim venæ portæ truncus, qua mesenterium iuxta renum regionem à dorso pronascitur, inter duas mesenterij membranas ducitur, arteriam habens comitem, quæ à magna arteria, priusquam hæc ad renes ramos dispergat, ad hoc vt in intestina diffundatur, originem ducit.

Vena, arteria & nerui.

Huc quoque pertingunt [k] duo nerui, vtrinque nimirum singuli, ab illis pronati ramis, qui a sexto neruorum cerebri pari costarum radicibus exporriguntur. Adeò vt ingens is venæ portæ truncus, & dicta nuper arteria, cum duobus illis neruis, simul mesenterij [l] centrum subeant, atque inter duas ipsius mutuò cohærentes mambranas ingrediantur, tutoque postmodum per vniuersam mesenterij sedem numerosa sobole ad intestina procurant. Præter commemoratam nuper arteriam, alia quædam magnæ arteriæ [m] propago, sub seminalium arteriarum initijs exorta, eam mesenterij partem ingreditur, quę sub renum regione à dorso principium obtinet. Venas autem nullas, præter dictum nuper venę portæ truncum, mesenterium admittit.

h fig. cap. 5 li. 3 G, b, b, b. & 12 fi. K.
i fi. cap. 12 li. 3 ζ, λ.
K 2 fi. ca. 2 li. 4 δ, λ.
l 10, 11 fi. L, L. 12 fi. l.
m 15 fig. & sub f.

Libr. 4. de vsu part.

Neque satis assequor, quid Galenus sibi velit, quã do intestinis, ipsique adeò mesenterio, venas offerri testatur, in iecur non terminatas, aut (vt alij vertunt) ad iecur non traijcentes. nisi fortè aliquas cauæ venæ propagines in intestina disseminari indicauerit: quanquam & illæ in iecur tandem vel ipsius sententia terminarentur, etiamsi forsan cremorem ex intestinis iecori non offerrent: at potius intestinis, mesenterioque enutriendis, priuatim conducerent. Verùm hactenus nullam vel tenuissimam sobolem è caua vena in intestina, mesenterium ve pertinere, quantumuis diligenti resectione deprehendi. Et quum Galenus in sexto de Adiministrandis sectionibus, quemadmodum & quarto de Partium vsu, peritonæi processus, ac omenti, mesenterijque ex illis initia, & ductum, perquàm diffuse commemorat, & cum illis processibus venas distribui deferrique docet, à magna vena secundùm ventriculi longitudinem descendente, arbitror Galenum [n] portæ venam subaudire: non autem [o] cauam, adeoque magnam, quæ dorso insidens, cum magna arteria ipsi comite sub ventriculo decliuis fertur, inceditque, vbi peritonæum præcipuè oritur, & omento, mesenterioque potissimum originem præbet. Etsi fortè quis (vti ego nonnunquam fecit: atque a me inter dissecandum in scholis aliquando cauæ propagines, in ventriculum, & mesenterium excurrentes, ab astantibus frustra sunt expetitæ) astruet, Galenum ibidem de magna aliàs, caua ve, non verò portæ vena, sermonem instituisse: ego lubens concessero, eiusmodi propagines quantumuis modicas, & graciles, me adhuc latere. Dein Herophili sententiam a Galeno in quarto de Vsu partium adductam, de vniuersa portæ vena eum in modum intelligendam arbitror, quo nos de eius vsu egimus, quũ proponeretur, non totam portæ distributionem in hoc tantum fieri, vt a uentriculo confectus succus in iecur traijceretur, ac ea vulgi etiam opinione melancholicus succus lieni offerretur: verumetiam ut plerisque insuper partibus alimentum suppeditaretur, quemadmodum vel illi portę venæ ostendunt [p] ramuli, qui variè per omenti membranas, intestinis instratas, excurrunt, & [q] qui in omenti, & mesenterij [r] glandulas terminantur, neque vltrà incedunt, solique ita nutritioni famulantur. Portæ verò propagines in intestina insertæ, simul ad cremoris in iecur traiectum, & sanguinis enutriendis intestinis idonei deductum, subseruire mihi videntur, mutuam materierum transumptionem necessariò, multisque argumentis (vti alias docebitur latius) concedenti. adeò, vt præter commemoratas venas, nullæ aliæ in intestina, & mesenterium pertinentes, hactenus mihi fuerint obuiæ. Cæterùm, vt in canibus (ne hic fortè præter sententiam in nugaces scholarum disceptationes incidam) vasorum per mesenterium incessum adinuenire promptum est: ita contra, ambæ mesenterij membranæ in ijsdem difficulter expenduntur. quòd illis macilentius, quam homini, obtigerit mesenterium: quodque ideo ipsorum mesenterij membranæ inuicem omni ex parte (nisi qua vasa admittunt) perinde ac si simplici, vnaque membrana id constaret, connatæ visuntur. At in homine binæ mesenterij membranę inuentu sunt perquam faciles, quum multa intercedente pinguedine, inuicem distent.

n tota fig. cap. 5. lib. 3 & hic 4 fi. l.
o 20 fi. Q & 22, 23 fig. non h.
p 4 fig. q, q, s.
q fi. ca. 5. li. 3 M.
r 4 fi. n, n, & 11 fi. L, L, M M.

Mesenterij adeps.

Vt enim homo copiosa vndecunque abundat pinguedine, sic mesenterium quoque præpingue adipiscitur, sanguine hic ex vasis resudante, membranarumque vi in adipem mutato. Præter adipem aliud quoque mesenterio accedit. non enim sagaci Naturæ sat esse visum est, frequentem illam vasorum sobolem mesenterij membranis contineri, quin glandulosum corpus, singulis vasorum scissionibus, ita vndequaque substruxit simul & circumposuit, vt nulla ipsarum inualida fieri, aut per motum quassari posset: non ignorans, quiduis suscipiendis noxis opportunissimum esse, vbi in ramos diducitur. Ac proinde ad mesenterij quidem [s] centrum, vbi prima vasorum fit distributio, grande corpus glandosum extruitur, insigniores, ac primas uasorum dissectiones securè admodum suffulciens. Per reliquam uerò mesenterij sedem, singulis

Glandes.

s 10, 11 fi. L, L. 12 fi. l.

propè

t 10, 11 fi. M. sed maximè in 24 fig. ad F, F. G, G
u 9 fi. K, K. constituit L.

propè vasorum diductibus Natura [t] glandulam quoque aliquam interiecit, diuisionis robur simul, ac firmamentum futuram. Adeò ut simul quoque glandulis illis accedentibus, mesenterij membranæ vasa uersus intestina tutissimè deferant, intestinaq; omnia dorso quàm aptissimè colligent, ac demum [u] tertiam intestinorum tunicam efforment. Quum enim mesenterij membranæ, vasa ad appellatam nobis cauam intestinorum partem deducunt, ipsis intestinis simul cum vasis adnascuntur: atque hinc inuicem abscedentes, singulæ per suum intestinorum latus contendunt, in tertiamq; intestini tunicam degenerant: hac occasione fortius intestina ligantes, & validius vasorum propugnaculum constitutæ.

DE IECORE. Caput VII.

IECVR plereq; ostendunt figuræ: uerùm inter cæteras duodecima, & vigesima cauam ipsius sedem in primis spectandam offerunt. Gibbam uerò proponit decimaoctaua, & aliqua etiam ex parte secunda, sexta, ac uigesimasecunda, & uigesima quinta, quæ, & cauę regionis nonnihil exprimunt.

Iecoris situs.

a 7 muscu. tab. Δ.
b Videtur id 2, 6, 12, 20, 22, 25 figuris & utimaquoque fi. li. 3.
c 7 musc. tab o. p.
d Ad O fi. 12, & ad C fig. 20.
e 6 fi. sub A, habetur D, D.
f 20 fi. O, O, P.

IECVR nutritionis organorum facilè præcipuum, & sanguinis crassioris officina, animęq; cibos ac potus, quæq; corporis naturæ necessaria sunt, appetentis fomes, elatissimam ministrantium ipsi partium regionem sibi uendicat. Mox enim sub [a] septo transuerso [b] collocatur, maximam inferioris illius sedis regionē occupans. Totā namq; dextram septi partem contingit, parum admodum eius partis intactum inibi relinquens, quà septum undecimæ, duodecimæq; costis adnascitur, [c] suaq; ligamenta, quibus uertebris colligatur, porrigit. Mediæ autem septi partis uniuersę iecur subtenditur, sinistræ uerò parti non itidem: quanquam huius magnam quoque sedem teneat, totam videlicet anteriorem, ad eam vsque sedem, qua sinistrū septi latus costarum medio (quod ab ipsarum radicibus ad finem vsque eorundem metior) incumbere incipit. adeò sanè, ut longè magis quàm nostris uisum est medicis, in sinistrum latus iecur [d] pertingat. Neque verò septi transuersi latitudinem ullibi excedit: nisi quòd paulo demissiùs, quàm [e] mucronata consistit cartilago nonnunquam, & potissimùm arctato thorace, dependeat. quod etiam tanto fit manifestius, quo maius homini iecur (quemadmodum pueris ferè) accidit. Porrò humanum iecur maiorem sui portionem in dextro latere extensam habet, propter [f] lienem, qui ipso dignitate multo inferior, sinistram sedem erat occupaturus. Vt igitur corpus redderetur æquilibre, sagax Natura minorem iecoris partem in sinistra deduxit: uti aues manifestò attestantur, quibus iecur æqualiter in utrunque latus, vt & canibus propemodum, consistit. His enim, quia gracilis, neque valde ponderosus contigit lien, magna iecoris portio in sinistram fertur. Quocunque tamen deducatur iecur, etiamsi sub septo, ipsoq; in peritonæo locetur, eam sedem perpetuò obtinet, quæ costis succingitur: adeò ut cibi organorum situs magnam rursus naturæ ostendat prouidentiam. Quum enim abdomen, propter ea quæ extendi, subsidereque crebrò debent organa, ossibus destituatur, Natura eas partes, quarum gratia illud ossibus carere voluit, ab iniurijs minus texit: reliquas verò hac extensione non indigentes, tutissimè condidit. [g] Atque ita peritonæo inter dissecandum aperto, primùm occurrunt, vētriculus, intestina, vesica, & uterus. Verùm iecur, lien, renes, vena caua, & arteria magna, tutius reconduntur. Forma iecoris varia est, & suis, quibus accumbit, organis respondens, non aliter quàm si id nullam peculiarem exigeret formam, & sibi à uicinis partibus, instar fictilis terræ, quamuis effigiem indi sineret. Nam & suprà, & retrò omni ex parte qua septum [h] spectat, gibbum læueq; admodum visitur, nullis omnino extuberans processibus: & cauitati septi, quæ in inferiore ipsius sede necessariò [i] constituitur, adamussim congruens. Videtur enim iecur velut gleba illi inferiori septi sedi impressum fuisse, ac ab ipsa hic formatum. [k] Ne verò venæ cauæ caudex, secundùm posteriorem iecoris sedem protensus, aut huius grauitate, aut septi transuersi motu comprimeretur, tantus sinus in posteriori iecoris sede exsculptus est, quantus amplectendo, innascendoq; cauę caudici sufficiat. Cæterùm [l] inferiori sede, iecur admodum amicè ventriculo cedit, ac ab illo (quem rotundum, secundumq; corporis latitudinem oblondum necessariò procreatum esse diximus) cauum efficitur: & læue quidem hic etiam existit, sed non undecunque processibus, [m] tuberibus ve, & sinibus liberum. Quemadmodum enim organa, quibus iecur caua sui parte incumbit, simplici quadam superficie neutiquam gibba sunt: ita quoque iecur unica superficie haud sinuatū est, sed rupis præcipitio aliqua ex parte accedit. Quà nanque [n] duodenum exporrigitur intestinum, & vena [o] portæ a iecore prodit, iecur quodam [p] tubere prominet, sedem, quam hic uacuam reperit, adimpleturum. Præterea ubi bilis [q] vesicula cauæ iecoris regioni innascitur, sinus in illa exculpitur, medium eius vesiculæ corpus eleganter excipiens. Ad hęc, iecur quoque ea parte [r] sinum adipiscitur, qua stomachum tangit, illiq; septum transeunti, & superiori orificio uentriculi continuando, locum præbet. Adeò sanè, ut iecur nullam peculiarem formam obtineat, sed eam, quę a conterminis partibus ipsi imprimitur. Velut canum, caprarumq; sectio pulchrè attestatur, in quibus iecur priuato sinu superiorem dextri renis sedem concinnè admittere cernitur. Atq; hoc rectè a Natura factum est, quum iecoris munus nullam separatam propriam ve expetat figuram: vti contra uentriculus, intestina, vesicę, & eius generis permulta, quæ amplam cauitatem, eamq; unicam necessariò obtinentia, opportunissimè quoad licuit rotunda, aut interdum teretia effinguntur, & septum quoque transuersum ob suam functionem dilatando thoraci in primis præfectam, necessariò quam nunc sortitur formam obtinuit. Iecoris autem substantia, & venarum per ipsum reptantiū series, facilè tibi documento erunt, ad ipsius usum, quo sanguificationis est officina, magnum id & crassum oportuisse fieri organum: ac nihil interesse, utrum rotundū, an oblongum, gibbum ve, an cauum extruere-

Situs ratio.

Iecur maxima ex parte costis succingitur, munitque. iecoris forma.

g confer 2 & 6 fi. cū 20, 22, & 25.
h fi. 18 & 22 præcipue.
i 7 muscu. tab Δ.
K id totū pete ex 18 fig.
l 22 fig. I, K cedit P, Q.
m 12 fi. N, N. 20 fi G, G.
n 15 fi P.
o 12 fi b.
p 12 fi. inter N, N.
q 20 fi. H.
r 12 fig. φ. cedit R. 20 fi. E spēctat F.

Iecur nulla peculiari eguisse forma.

tur. Iecur itaque ſuperiùs,poſteriusq;,quà ſeptum ſpectat,præter ſinum uenæ cauæ caudici paratum,exactè gibbum & læue eſt,& quà uentriculum amplectitur,omni propemodum ex parte cauum cernitur. Rurſus ubi poſteriori uentriculi ſedi,& dextro ipſius lateri attenditur,craſſiſſimum eſt: quà uerò ſuperiori orificio uentriculi,eiusq; ſedi ſuperiori uerſus ſiniſtrum incumbit,tenue apparet, & ſenſim hominibus illic in acutum fertur [s] angulum. In dextra uerò parte rotundum quodammodo,& orbiculare obſeruatur: & nuſquam tenuius eſt,quàm in ambitu, & præcipuè in anteriori ipſius ſede: ubi interdum impreſſiones quaſdam proponit, ſed omnes exiguas,præter [t] unam patulæ ſectionis modo,anteriori ipſius parti inductam, ac a mucronata pectoris oſſis cartilagine parum in dextrum iecoris latus uergentem,& ueluti [u] foramine quodam ad eam iecoris ſedem penitius pertinentem,a qua portę uenę [x] caudex principium ducit. Atque hæc ſectio inſtar foraminis eſt,quo umbilici [y] uena hominis iecori implantatur: cuius iam,non autem canis,aut porci iecoris formam enarramus. Quæ enim diſſectionum profeſſores de iecoris forma,ac pennulis ſeu fibris (quas λόβους Gręci uocant)commentatur,è canũ potius,& ſimiarum ſectionibus, quam hominum didicerunt. Humanum enim iecur in fibras,porcini,& multo adhuc minus canini iecoris modo,non diſcinditur. Nam unicum continuumq; præcipua ipſius ſubſtantia corpus hominis (quemadmodum fere & bouis) iecur eſt: canis uerò iecur in quinque,nonnunquam in ſex,aut quatuor tantum partes ſeu fibras,ſolarum uenarum interuentu inuicem continuatas, diſiunctum occurrit. Porcis autem iecur in pauciores fibras uenis duntaxat hærentes,dirimitur: aut etiam in plures quatuor uel quinque,ſi ſectiones quoque impenſę altas,ſi brarum uice,numerare lubeat. Atque hinc natum eſt illud medicorum commentum, quo ueutriculum a iecore quinque fibris, manus apprehendentis modo,amplecti aſſerunt. Quin Græcorum nonnulli, neſcio a quibus, ut teſtantur, mathematicis medicis nomina mutuantes, illis fibris priuata (uti apud Theophilum illum, parum ſanè Anatomicum, uidere eſt) imponunt nomina. Quatuor enim quum ſint, inquiunt, iecoris fibræ,prima focus dicitur: maximè nanque ad ſucci concoctionem facit, quemadmodum concoquendis cibarijs focus. Secunda menſę nomen ſortitur, quòd menſę uices gerat: nam membrorum alimenta in ipſa apponuntur. Tertia culter nuncupatur: diuidit enim, ſegregatq; inter ſe humores: aut ſi quid craſſius diſtribuendum ſit, id ſecat,atque commutat. Quarta aurigæ nomine appellatur: nam naturales uires iam excoctos humores bene regunt,atque in melius rectà ducũt. Huiuſmodi profectò eorum,qui humanam fabricam imaginationibus, non ſectionibus,aut è brutorum potius,quàm hominum corporibus diſcere conantur, nugæ figmentaq; ſunt. Quamuis interim haud ignorem, iecori, in libro de Natura oſſium,ab Hippocrate quinque fibras,aut,ut interpres habet, extremitates dari, quod ſanè non leuiter mirarer,niſi uel perfunctoriè in Anatome uerſato,& autorum gratia ſuis oculis fidem non deroganti, plus ſatis conſtaret, quàm multa in eo libro, ipſiq; præſenti argumentis conterminis libris occurrant, ab hominis fabrica, omniq; prorſus ueritate aliena,& indigna pariter,quę ad Hippocratem referantur,quem nunquam in Anatomicis lapſum fuiſſe Galenus audacter (at neſcio quàm uerè interim) atteſtatur. Nimio itaque erga autores affectu nonnihil remiſſo,omnes qui mihi unquam ſecanti aſtitere teſtor, me iecur in fibras aliquo pacto diuiſum, nunquam inſpexiſſe. Neque eſt cur quiſpiam iecur duplici fibra conſtare aſtruat, propter [z] ſciſſionem, ſeu foramen potius, quo vena ex umbilico proficiſcens excipitur: aut ob eius iecoris [a] portiunculam, ſub ortu uenæ portæ extuberantem, id fibris aliquot conſtare affirmet: ſi modò unquam vel per ſomnium animalia,quibus iecur in fibras,ut cani diuiſum eſt contemplatus fuerit. non autem hęc ſolùm leui negocio obſeruabit,ſed,& animaduertet etiã, quotquot hactenus uenæ cauę exortũ, & ad iecoris gibbum in duos truncos diſtributionem literis prodiderunt,ridiculè,nugaciterq; admodũ deliraſſe. De magnitudine verò iecoris,quòd ſcilicet timidis,guloſisq; maius obtigerit,& quòd iuxta proportionem homini,ut & cerebrum,inter reliqua animantia,grandius iecur datum ſit, non præter rationem a quibuſdam diſſectionum profeſſoribus dictum eſt: quanquam nonnulli noſtratium medicorum itidem crapula abſumi iecur,ſeriò adeoq; contentioſe affirment: ut rerũ omnium imperiti,& uulgo & ſibi ipſis perſuadeát,inſignibus illis vini gurgitibus iecur ad nucis duntaxat molẽ reduci conſueuiſſe. Porrò de iecoris ſubſtantia,venis,arterijs,tunica,& ligamẽtis nunc dicendũ eſt. Per vniuerſum itaq; iecoris corpus,ad humiliorẽ eius ſedem,uenę portę [b] propagines innumerę diffunduntur, in ſuperiorẽ uerò ipſius ſedem ueuę cauę [c] ſoboles numeroſæ ſparguntur: quas aut ab earum extremis ſurculis,aut ab ea parte, qua caudices venarum conſtituunt,deſcribere integrum eſt. Orbiculatim nanque (uti in tertio libro complexus ſum diligentiùs) ex omnibus extremis iecoris partibus infiniti uenarum ſurculi prodeunt, quorum alij in elatiore uiſceris parte, alij in demiſſiore habentur,inuicem propemodum contigui,& mutuis oſculis quodammodo commiſſi. Inferiores ſurculi paulatim inter ſe in alios paulo craſſiores colliguntur, & hi rurſus in alios. Atque ita deinceps tantiſper coeunt, donec tandem omnes in iecoris cauo in [d] unam uenam congrediantur: non equidem (ut quiſpiam alijs diſſectionum fidens profeſſoribus putauerit) in cauæ ſedis centro, ſed in humiliori eius parte,qua dextro dorſi lateri iecur proximum eſt. Hinc prodiens vena, eos quos ſæpe recenſui ramos, in bilis veſiculam,ventriculum,omentum,lienem,& inteſtina digerit. Sic ramorum,qui ſuperiorem iecoris ſedem occupant, tenuiſſimę ſoboles in grandiores paulatim,& hę rurſus in maiores,ampliores ve tantiſper coaceruantur, quouſque omnes in [e] duos maximos coeànt ramos, in anteriorem venæ cauæ ſedem, quà hæc iecori innaſcitur, pertinentes præter aliquot etiam [f] graciles ſurculos eidem venæ cauæ ſedi inſertos. Neque rurſus hoc in gibbæ iecoris ſedis fit medio, ſed [g] in poſteriore ipſius ſede, qua ſepto incumbit potius,quàm adhæret,dum reſupinatum hominem intelligimus. [h] In dictorum ramorum medio aliquibus in locis tenues gracileſq; admodum deducuntur ſurculi,qui caui ſunt, & uenarum corpore donati, in unũ quoque caudicem mutuò collecti deſinunt,in bilis veſiculam (uti pòſt dicemus) deducendum. Quin & in

humiliore

Humani iecoris formam a canum et porcorum iecoribus variare.

Primo lib. de vſu par.

Iecoris ſubſtantia.

Venarum ſeries.

Bilis veſiculæ meatus in iecore.

s 20 fi. iuxta C.
t inter H, H 2 figura. & ad E 6 fi. & ad D 20 fig.
u 20 fi. qua ſi a D ad G
x 20 fi. I.
y 2 fi. F ad G.
z 2 fi. inter H, H. quà ingreditur G.
a 20 fi. inter G, G.
b fi. cap. 5 li. 3. A, A, A.
c fi. cap. 6 li. 3 A, A, A.
d fi. cap. 5 lib. 3. B & 20 fi. I.
e Alter A inſignitur fi. ca. 6. li. 3
f fi. cap. 6 lib. 3. a.
g 18 fi. inter D et D.
h In 13 fi. X, X, habetur inter Z & Y.

i 20 fi. L. & fi. ca. 12 lib. 3. I.

humiliore iecoris ſede, vbi portæ rami in ſuum caudicem coeunt, [i] exiles arteriæ in iecoris corpus exporriguntur, ab ea diffuſæ, quæ dextræ ſedi inferioris membranæ omenti a magna arteria offertur. His omnibus vaſis rubra, mollisq; adnaſcitur ſubſtantia, nuper concreto ſanguini quàm ſimillima, niſi quòd durior, & potiſſimum in iecoris gibbo cernatur, ab Eraſiſtrato, quod vaſis his, & propaginibus circunfunditur, παρέγχυμα nuncupata. Hæc ſubſtantia iecoris vaſa continet, & amplectendo ſuffulcit, totam propemodũ iecoris molem conſtituens. quæ perquàm tenui obuoluitur tunica, a ligamentis pronata, quibus iecur peritonæo, qua id ſepto ſubditum eſt, affirmatur.

Subſtantia uaſis circũ ſuſa.

K 18 fi. F. 2 fi. l. 6 fi. C iuxta A. 22 fi. d

l 18 fi. G. 12 O, 20 C. 22 e.

m iuxta A A, B, B 18 fig.

Sunt autem hæc duo præcipua: [k] unum quidem denſum & inſigniter validum, ſed membranæ modo tenue, quod peritonæi pars, inferiorem ſepti ſedem ſuccingens, paululum a latere dextro mucronatæ cartilaginis educit, rectà ex anterioribus in poſteriora protenſum, paucisq; omnino quadrupedibus, vt quæ perinde ac homo neutiquam eriguntur, commune. [l] Alterum verò, quà iecoris ſiniſtra pars in acutum deſinit angulum, a peritonæo naſcitur. hic enim fortiſſimo, & quodãmodo tereti ligamento iecur peritonęo alligatur. Dein [m] qua cauæ venæ caudex ſeptum permeat, & dein ſecundum cauæ per iecoris poſteriora deductum, peritonæum iecori adnaſcitur, ſibiq; hac in parte iecur connectit. Quinetiam cauæ iecoris ſedi, vbi portę eſt principium, omenti quoque portio adnaſcitur. Prętерea iecur anteriori peritonæi ſedi (quod & alijs animaduertendum etiam fuerat Anatomicis) connectitur, beneficio [n] venę, ab vmbilico in ipſum iecur pertinentis. Hæc, enim fœtu è matre excluſo, areſcit, ac inſtar validi efficitur vinculi, ipſum iecur, vti iã dixi, peritonæo colligantis. Ex his omnibus vinculis, quibus iecur peritonæo adnectitur, tenuem ſuam, & ſibi peculiarem ſortitur tunicam, in quam duo quoque inſeruntur nerui: [o] vnus quidem a ſexti paris cerebri neruorum ramis, elatiori orificio ventriculi implantatis: [p] alter verò ab alijs Anatomicis ignoratus, a ſexti eius coniugij diſcinditur propagine, coſtarum dextri lateris radicibus exporrecta. Neruus iſte in iecoris tunicam raris, modicisq; ſurculis diſpergitur, priore neruo in iecoris quoque ſubſtantiam pertinente. Et talis quidem viſceris huius eſt fabrica.

Iecoris ligamẽta ac ex illis pronaſcens tunica.

n 2 fi. F ne ſtebatur A & B. atq; ita H, H ad A, B

o 2 fi ca. 2 lib. 4. x. 12 fig. T.

p 2 fi. ca. 2 lib. 4. *. 20 fig M.

q fi. cap. 5 lib. 3.

Nerui.

Quòd autem ad ipſius partium vſum attinet, ſic ſeſe ordine habent ſingula. Iecori quicquid humidum ſucculentumq; a ventriculo conficitur, [q] uenę portę rami ex ipſo uentriculo, & inteſtinis potiſſimum id depaſcentes, adferunt. Quòd uerò ijdem rami, priuſquam iecori ſucculentum id porrigant, rudem aliquam ſanguinis formam illi conferant, & ut Galenus atteſtatur, modo iecori ſimillimo ipſum præparent, non facile conceſſero. Nam ſi uenis, non his ſolum, ſed & omnibus cauę uenæ propaginibus, prętеr proprij nutrimẽti alterationem, alia, quæ toti ſubſeruiret corpore alteratrix uix, quemadmodum uentriculo, ineſſet, ea ſanè non in rubrum, at in album, quod a uenis amplecteretur, emutaret. ſiquidem alteratum in nutritione, alterantis colorem ut aſſumat, neceſſum ſit. Iecur itaque in omnes portæ ramos per ſubſtantiam ipſius digeſtos, quicquid humidum ſucculentumq; uentriculus confecit, in ſe admittit, & ſubſtantię ſuę ingenita ui alteratrice id emutans, ſibiq; quàm ſimillimum reddens, ſanguinem generat.

Iecoris officium, ipſiusq; ſtructura ratio.

Lib. 4. de Vſu par.

Verùm ut in omni concoctione, ita quoque in hac iecoris ſanguificatione, duplex fit recrementum. Alterum quidem tenuius, alterum uero craſſius. At ſatius fuerit cum Galeno ad ſimilitudinem actionis, humido liquori iam quidem præcocto, & prius elaborato, indigenti tamen abſolutiore adhuc concoctione, ſuccum aſſimilare, quem uena in iecoris cauum deducunt. Sit itaque uinũ nuper ex uuis preſſum, ac in dolia infuſum, & quod ab inſito, innatoq; calore adhuc elaboretur, ſecernatur, concoquatur & ferueat, eiusq; excrementorum quod quidem eſt graue, & terreſtre (fæcem uocant) in fundum uaſorum ſubſidat, alterum uerò quòd eſt leue, & aereũ ſupernatet, hoc autem flos nuncupatur, tenuioribus uinis innatans copioſum, ſicut craſſioribus fæx reſidet plurima. Ergo iuxta exempli huius ſimilitudinem, ſuccus a uentriculo, & inteſtinis in iecoris uenas allatus, ab alteratrice iecoris ui concoquitur, ac inſtar muſti feruens, ad ſanguinis benigni generationem alteratur. In hac autem ebulitione, recrementum, quantumcunque lutoſum craſſumq; eſt, ſubſidet, & in lienem (uti uulgo credimus) depellitur. Quod leue ac tenue eſt, ſpumę modo ſanguini innatat, & a bilis ueſiculæ meatibus ſupra uenę portę ramus in iecoris ſubſtantia ſtratis, aſſugitur. At humidum illud, quod uelut uentriculi elaborationis aqueum exiſtit recrementum, in iecur per uenas cum benigno ad ſanguinis generationem ſucco aſſumptum, a ſanguine nondum in iecoris cauo repurgatur, ſed ſui iam maximum pręſtans uſum, nutrimẽti uehiculum, ut Hippocrates ipſum uocabat, ſe eſſe eleganter oſtendit. Sanguis enim in iecoris cauo confectus, exilibus è portę uenę ſurculis ad cauæ uenæ ramulos uerſus iecoris gibbum procedit, ad cuius per anguſtiſſimos ductus tranſitum aquoſus ille liquor uehiculi ritu plurimum auxiliatur.

Qui iecoris perficiatur ſanguificatio.

Caro igitur iecoris, quæ proprium ipſius eſt corpus, primarium ſanguificationis eſt organum. Venæ autem per uniuerſum eius corpus diſperſæ ſinus loco cenſentur, in quibus, quod ab illa confici debebat, appoſitè continet, & hi poſtmodum ſanguinem præparatum, alijs partibus, tãquam proprij iecoris riuuli perferunt. Eſt autem uenarum, quæ in iecoris ſubſtantiam digeruntur, tunica longè tenuior, quàm earum, quę per uniuerſum corpus diſtribuuntur, ne ſcilicet uim ſubſtantiæ iecoris, cuius beneficio contentus in uenis ſuccus elaboratur, ſua craſſitie retundant: quo fit, ut iecur etiam craſſiori ſanguine enutriatur, quem tenuis uenarum tunica a iecoris facultate allectum tranſmitrit.

Iecoris carnis ꝓpriæ ve ſubſtantia ratio.

Porrò ut ſanguis diutius in iecore moram traheret, ac perfectam elaborationem experiretur, utq; totus iecoris ſubſtantiæ appropinquaret, non unum uentrem illi uelut lagenam quandam rerum Opifex indidit, uerùm uenas illas omnes infinita ramorum ſerie, & in arctiſſimos ductus digeſſit. Meatus autem bilis inter utraſque uenas locum obtinent, ut commodo ipſorum ſitu prius expurgatus ſanguis in uenæ cauæ ramos aſſumeretur. Artetiam autem cauę duntaxat iecoris ſedi arbitramur exporrigi, ut huius tantummodo calorem euentilaret, temperaretq; ſuperiore iecoris parte, quæ ſeptum contingit, ab eodem motum adipiſcente continuum. Ne uerò iecur ſenſus plantę modo expers eſſet, & a ui rationali concupiſcibilis animæ pars minus moueri cohiberiq; ut ſic dicam, poſſit, Natura iecori neruos exprompſit, quibus ceu

Venarum ſeriei rõ.

Bilis meatuum ſitus ratio

Arteriæ.

Neruorũ.

Tunica.

freno illa pro imperio vteretur. Tunica iecoris inuolucrum quoddam & tegumentum eſt: vincula verò, ne iecur, quùm graue ſit, aliquando decidat, plura, eademq; valida illi committuntur.

DE BILIS FLAVAE VESICVLA, Caput VIII.

HANC pulchrè liberam oſtendit decimatertia figura: iecoris verò cauo adhuc innexam referunt duodecima, & vigeſima.

Bilis veſicula ſitus.

VESICA, bilis flauæ [a] conceptaculum, in caua iecoris parte ſedem obtinet: iecori enim, quà dextrum ventriculi latus amplectitur, ſinum inſculpi, antea diximus, mediæ bilis veſiculæ portioni exquiſitè congruentem. Illi namque ſinui ſuperior eius ueſiculæ media portio, ſecundùm ipſius latitudinem innaſcitur: inferior autem extra iecoris ſubſtantiam deorſum prominet, a nullo cui innititur corpore grauiùs preſſa. Nam vacuo penè interſtitio, ad dextrum ventriculi latus colonq; huc [b] prorepens in inteſtinū conſpicuò incumbit: & ſedē, qua commodè flauū, tenueq; iecoris recrementum ſuſcipere, idemq; ad inteſtina depellere poſſet, opportunā adipiſcitur.

Forma.

Forma huius veſiculę oblonga, rotundaq; eſt, ſenſim ad ipſius fundi vſq; apicem, longioris cuiuſdā pyri modo, dilateſcens. Quo enim a caua iecoris ſede, vbi portæ [c] caudex educitur, ipſiusq; veſiculæ ceruix conſiſtit, hæc antrorſum magis fertur, eo ſenſum magis magiſq; ampliatur. Cū enim, vt reliqua corporis receptacula, capax eſſe debuerit, neque interim globi modo adamuſſim rotunda fieri potuerit, ipſius cauitas ſua longitudine ad aucta fuit, ita nullo a preſſuro ventriculo affecta incommodo, ipſoq; iecore non nimis inſinuato.

Subſtātia.

Vt autem inanita bilis veſicula, appoſitè ſubſidere, ac impleta viciſſim extendi queat, membranea nerueaq; conſtituitur ſubſtantia: quippe ſimplici & vnica peculiari conſtat tunica, tenui quidem, ſed denſa & forti, ac triplici, vt vulgò credimus, fibrarum genere intertexta. & rectas quidem fibras intimas habet, quibus ſuccedunt obliquæ, rectis multo pauciores: extimę verò orbiculares ſunt, tranſuerſæ ve. Huic tunicæ alia a iecoris tunica obtenditur, non toti veſiculæ, ſed illius duntaxat parti, quæ extra iecoris corpus dependet, ſolaq; propugnaculo, & inuolucro indiguit.

Venæ, arteria, & nerui.

Veſicula, etiamſi iecori ſanguificationis officinæ innaſcatur, a portæ venæ tamen caudice [d] duas admodum graciles aſſumit venulas, ea ſerie in ipſius tunicam diffuſas, qua in adhærentem, [e] albam ve oculi tunicam venulas digeri conſpicimus. Ab arteria quoque cauo iecoris exporrecta, [f] ramus perquàm gracilis veſiculæ offertur, ad ipſius vſque fundi extremum excurrens. Dein [g] neruulis non deſtituitur, ne ſenſus ſit expers. nam iecoris neruus per humiliorem omenti membranam, a dextra ſexti neruorum cerebri paris propagine, coſtarum radicibus exporrecta, diductus, etiam huic veſiculæ ſurculum depromit, in macilentis vix minus quàm illius arteria conſpicuum.

Meatus excipiendæ, & emittēdæ bili parati.

At meatus, quibus veſicula bilem allicit, rurſusq; aliò depellit, ita ſe habēt: Veſiculæ [h] ceruix fundo ipſius multo durior, paulatim in anguſtum deſinit meatum, ad eam iecoris partē protenſum, vnde [i] vena portę egreditur. quò quum meatus peruenit, in duos diducitur proceſſus, [k] hūc quidem ſurſum, [l] illum autem deorſum porrigens. Qui ſurſum fertur, anteriori venę portę ſedi innitens, in iecur conſcendit: & in duas primùm diſſectus propagines, unam dextrorſum, alteram ſiniſtrorſum in iecur porrigit. Hæ propagines, ſingulæ in ipſo iecore rurſus in [m] alios ſurculos, & hi in alios rurſus tantiſper digeruntur, donec innumeram ramorum conſtituant ſeriem, per iecoris corpus inter portæ uenæ ramos, & cauę propagines diffuſam. Atque hi ſurculi, ij ſunt, quorum ope bilis in ueſiculam defertur. At [n] proceſſus nuper dicti ueſiculæ meatus, qui deorſum porrigitur, inferiore membrana omenti ſuffultus, parumper obliquè deorſum properat, ac duodeno inteſtino non procul a ieiuni principio [o] implantatur. Hic proceſſus depulſam ex ueſicula bilem in inteſtina defert, interim nihil ab illis neque cremoris, neque flatus, neque ipſius denique, quam deduxit, bilis regurgitantis, admittens. Quod non ſolùm tortuoſi in inteſtinū ingreſſus, ſed & duarum membranularum beneficio fit, quæ utrinq; ad orificij latus laxè propendent, influentis bilis ponderi facilè cedentes, & ne quid in meatū regurgitare poſſit, iter præpedientes: quòd ſcilicet collectæ, ac meatus os primùm ſubeuntes, id occludant. Non autē una aliqua eſt membrana ori huic præfecta, uti unus in follibus aſſer, aut ſimplex in pilis, quas inflamus, lingula uiſitur.

Bilis ueſiculæ meatus duodeno inſertus, an pro pagine ē ventriculo offerat.

Meatus huius in inteſtina implantatio, [p] longius ab inferiore uentriculi orificio, quàm Anatomicorum uulgus exiſtimat, remouetur. An uerò is inteſtino inſertus, ſimplex omnino ſit, aut in progreſſu bipartitò ſcindatur, unam partem inteſtino, alteram uentriculi fundo exhibens, hoc loco me dicturum expectas opinor, cùm hac de re in ſcholis indies, & in libris medicorum pleniſſimè contendatur. alijs affirmantibus, hunc bilis ueſiculæ meatū interdū inteſtinis, frequentiùs tamen uentriculi fundo inſeri: alijs aſſerentibus eū quandoq; bipartiri, atq; altera portione in uentriculum, altera in inteſtina tēndere; alijs uerò ſemper hunc bifurcantibus, ac perpetuò alterum ramorum, nunc tamen ampliorem, nunc anguſtiorem in uentriculum diſtribuentibus. Interea omnes quotquot ſunt, autoritatum congerie tantum, nō rerum ipſarum inſpectione, ſeſe tuentur. Equidem, ut ſemel dicam, quid hic mihi inter ſecandum contingere ſoleat, uerè affirmare poſſum, in uniuerſo corpore neque moleſtiorem, neque difficiliorem, mihiq; grauiorem ſectionem obuenire, quàm dum inferior omenti membrana, & caua iecoris regio, organaq; contermina, ſunt [q] aggredienda, maximè uerò in homine, aut animali quopiam præpingui. adeò ſanè, ut quemuis artificem, licet induſtrium, facilè hic hallucinari exiſtimem. Nullam igitur (ut quod mihi occurrit, in medium adferam) uel minimam bilis ueſiculę meatus portionem in uentriculum porrigi animaduerti, præterquàm in uno pontificis triremium remige. Hic enim, ut alijs quibuſdam organis, & præcipuè circa thoracis coſtas, & muſculos, ab aliorum hominum fabrica uariabat:

a 13 fig. F, 20 fi. H.
b 6 fi. P.
c 30 fig. ab L.
d 13 fig. g & fi. cap. 5 lib. 3 C.
e 18 fi. cap. 14 lib. 7 n, n.
f 13 fig. ab e fi. cap. 12 lib 3 f.
g 13 fi ab f. & 2 fi. c. 2 li. 4 ab *.
h 12 fig. b
i 20 fi. l.
K 13 fig a.
l 13 fig. c.
m 13 fig. a diſciditur in X, X inter Z et Y.
n 13 fi. c.
o 13 fig. d & 15 figu. Q, R. & 7 fi. Z.
p 15 fi. Q diſtat ab H
q Quaſi 3 & 12 figuras paratu rus.

ita

r circa r fi. 14 & 15.

ita & meatum hunc in duas diſſectum propagines obtinuit, quarum minor gracilior ve ventriculi fundo, [r] quà primùm vena dextram inferioris ipſius ſedis regionem ambiens, ventriculo committitur, inſerebatur. Vir iſte calidi quidem, ſicciq; temperamenti fuiſſe videbatur. Vt autem reſciſcerem, num vomitu bilioſo, quem huiuſmodi hominibus frequentem Galenus eſſe teſtatur. vexari conſueuiſſet, ab eius familiaribus diligentiſſimè quæſiui, ecquid eiuſmodi in illo obſeruaſſent. Aſſerebant itaque, ſe nunquam illum vomētem, ac ne in maximis etiam procellis nauſeabundum vidiſſe: verùm vt erat robuſtiſſimus, ab omnibus eū prædicari affirmabant, quòd longiſſimo ſpiritu ſubinde cornu inflaret, omnesq; commilitones graui voce, & vno ſpiritu recenſendis numeris longè ſuperaret. Verùm non ſemper meatus huius, de quo in præſenti agimus, portionem in ventriculum deduci, hinc mihi abundè perſuadeo, quòd inter diſſecandum, hoc à con terminis vaſis, membranisq; liberato, nullum foramen appareat, ex quo ad ventriculum propago eius meatus deducatur. quod ſeſe offerret, ſi modò vel minima quæpiam propago a præcipuo meatu diducta, per incuriam præſcinderetur. Nam ſi vel acu meatum pertundas, ac bilis veſiculam digitis comprimas, bilis ex meatu defluit, quæ citius ex propaginis eius (ſi quam Natura condidiſſet) orificio promanaret. Adſtipulatur itidem ratio. nam ſi diligenter expenderis, eum meatum bilem inteſtinis offerentem, non in quamcunque ſiue ventriculi, ſiue inteſtinorum ſedem decenter inſeri potuiſſe: ſed in quam & meatus ipſe tutò implantandus, ventriculoque, & inteſtinis minus incommodaturus, bilioſum iſtud recrementum expurgare poſſet, non debuiſſe ad ventriculum ne meatulum quidem inſeri, vel citra ſectionem fatebere. Tutò enim ducuntur, quæ neque procul, neque alijs organis inconcomitata procedunt: quod huic meatui vſuuenit, qui nulla ſuccinctiori via, aut in ventriculum, aut in aliam inteſtinorum partem inſeri potuit, quàm ea qua nūc implantatur: & interim tutò portæ venæ caudice, & inferiori membrana omenti deorſum modicè prorepens, ſuffulcitur. Quòd ſi ventriculo inſerendus fuiſſet, non adeò commodè, atque nunc omenti membranis ſuſtineretur: & obliquos anfractus faciens, etiam longiùs abduceretur. Eodem modo, ſi bilioſam hāc ſuperfluitatem oblongo meatu ad ſedem vſque (vt in inteſtina primùm illic defluens, vnà cum fecibus excerneretur) Natura perduxiſſet, metuendum erat, ne tenuis meatus quauis occaſione ocyus rumperetur.

Ex bilis veſicula meatum in vētriculū non ſemper pertinere.

Quo bilem expurgare cōduxerit.

Quòd autem materia hæc nutritioni inepta, duodeno autem inteſtino aptiſſima, haudquaquam ventriculi fundo innoxiè immitti potuerit, primùm ex bilis natura, dein ex ventriculi & inteſtinorum muneribus, poſtremùm pituitæ, quæ ab vtriſque neceſſariò in illorum obeundis functionibus aſſeruatur, examine, & è curatione, quam huic exuberanti pituitæ adhibemus, diſcere licebit. Nam bilis flauæ naturam tenuem, fluxilemq; eſſe, & dein pituitæ incidentem, detergentemq;, ac expurgantem, ſi quando nimium abundat, curationem adhiberi, medicorum præcipuis conceſſum eſt. Deinde cibum, quouſque concoctus ſit, retinendum, ocyſſimè verò cremorem confectum per gracilia inteſtina deducendum, nemo ambigit. Ventriculo itaque pituitæ iſtius incidendæ expurgandæq; gratia bilem deferens meatus vtilis fuiſſet: verùm quia vi retentrice ventriculo utendum maximè fuit, ſummo malo Natura nonnihil boni nequaquam prætulit. Nam ſi ventriculo bilis influeret, tum ille (vti Galenus rectè affirmat) huius mordacitate perpetuò ad excernendum irritaretur: neque tantiſper, dum cibus probè confectus eſſet, retentrice ſua facultate fungeretur: & bilem illam reſpuens, eiusq; occaſione nauſeabundus, quod ſibi offerretur, minus quàm decet, ambiret, amplecteretur que. At quo minus in inteſtina bilis influeret, nihil omnino obſtitit. Hæc namque pituitam, quæ in gracilibus illis ductibus ex inteſtinorum munere coaceruatur plurima, incidit, detergit, atque expurgat. deinde inteſtina irritans & mordens, ad fæces excernendas inuitat, & ſtimulat; & ipſa quoque unà cum excrementis nullam (quum lege Naturæ omnia in homine diſpenſantur) noxam, ſed, uti liquet, ſummum vſum præſtans, e corpore tandem propellitur. Meritò igitur inteſtinis, non aūt ventriculo. meatus ille bilem deferens implantatur, neq; obiter cuiuis inteſtinorum ſedi, ſed ferè duodeni termino: quod id primum inteſtinorum ſit, quodq; in eo bilis ſuum, quem inteſtinis præſtat, vſum citius conferre poteſt. Et interim duodeni ad ieiunum terminus tantùm à ventriculo remouetur, vt rariùs bilem in ventriculum ex inteſtinis ſurſum conſcendere contingat. Quanquam & id bilioſis naturis familiare ſit, quoties his ieiunus venter paulo diutius (vt ipſe quoq; nonnunquam experior) torquetur. At homines, qui bilis veſicula carerent, quos Ariſtoteles enarrat, & poſt hunc cum alijs permultis Plinius, hos vita firmiſſimos eſſe affirmans, hactenus nondum cōperi. Quanquam facilè fieri poſſe arbitrer, ut ex iecore ad inteſtina meatus aliquis bilem deferat, ita ut ea in veſicula quampia prius non colligatur. Imò haud mediocriter inter diſſecandum mirari ſolitus ſum, cur minus bilis recto ductu ex iecore in inteſtina pellatur, non ignarus interim ſubtilis eius Anatomicorum commenti, qui bilem in ſuam veſiculam aſſeruari docent, vt iecur à putredine vindicet: haud expendentes, quàm innumeros bilis folliculos cerebro, lieni, pulmoni, & pleriſque alijs corporis partibus, ne ipſæ quoque putredinem contraherent, Naturam adhibere oportuiſſet.

Bilis in inteſtina fluxus vtilitas.

DE LIENE. Caput IX.

LIEN potiſſimùm quatuor tabellis decimænonæ figura exprimitur. earum namque prima lienis cauum cum omenti portione illi connata exprimit, ſecunda lienis cauum omento liberum, tertia lienis gibbum, quarta eiuſdem ſubſtantiam vtcunque proponit. Quanquam etiam lien in corpore adhuc ſeruatus, in ſecunda figura ad characterē d, & in ſexta ad G, & in vigeſima ad O, O, P occurrat.

Lienis ſitus.

Forma.

LIENEM ad ſiniſtram ventriculi ſedem, ſecundùm inferiora tamen magis, ac poſteriora, [a] locari, iam antea recenſuimus. Non enim is, vt vulgò arbitratur, ſano alioquin homini, ad abdominis quaſi medium, anterioraq; prominet, neque etiam tactu admodum deprehendi poteſt: quamuis interim medicorum plerique illum an mollis, an durus ſit, in omnibus ſeſe æquè contingere, perſuaſum habeant. Lien itaq; ſiniſtræ parti [b] ſepti tranſuerſi, medius ferè inter ſiniſtram vertebrarum corporum ſedem, & ſpuriarum coſtarum eius lateris cartilagines innititur, coſtis adamuſſim ceu tutiſſimis vallis ſeptus, [c] formamque obtinens ſedis ſuæ effigiei congruentem, ac perinde vt iecori à vicinis partibus ipſi impreſſam. Quà enim ſeptem contingit, vt id leuiter inibi cauum eſt, ita etiam lien leuiter gibbus cernitur. Quà ventriculus lieni quodammodo innititur, vt amplus ille, & inſtar grandioris globi hic extuberat: ſic quoque lien humanus modicè, ac in ſuperficie duntaxat, cauus occurrit. Nam porcis, canibus, ac bobus, quum longior, ſed arctior interim lien obtigerit ac ventriculi gibbo in ijs longiori interuallo obtendatur, magis quoque cauus, magisque tertiæ

Lib. 4. de Vſu part.

circuli partis modo ventriculum complectitur, iureque Galeno in illorum potius animalium ſectione, quã hominum verſato, longus nuncupatur. Homo enim craſſum, & magnum, & latum, ſed multo breuiorem quàm illius generis animalia, lienem habet: non tamen exactè, vt quiſpiam fortè a ſpleniorum forma monitus arbitraretur, quadratum. Longitudo namque latitudinem ipſius vtcunq; ſuperat, deinde ſuperior pars inferiore paulo latior viſitur, vt linguæ, ad inciſorios dentes tantùm protenſæ, imagini proximè accedat. vnde etiam lien, linguoſum viſcus nonnullis appellatur. [d] Humilior enim ipſius pars, ad corporis anteriora magis protenſa, in obtuſum deſinit angulum: [e] ſuperior autem in obtuſiorem adhuc angulum, ac veluti latus quoddam adeò comprimitur, vt hæc pars vtrinque unum obtuſum exprimat angulum [f] Siniſtrum latus leuiter gibbum eſt, [g] dextrum verò duabus quodammodo leuibus impreſſionibus modicè ſimum. Lienis magna, omniq; ex parte propemodum æqualis craſſities, ab ipſius latitudine, ac multo adhuc magis à longitudine vincitur. Cauum lienis profundiore [h] linea, ſecundum eius longitudinem rectà incedente, abundat: quæ inæqualiter extuberans, ſinuataque, lienis vaſa (vt mox audies) admittit. At reliqua lienis ſuperficies non ita exactè, vt iecoris, aut renum, læuis eſt: ſed obſcuris quibuſdam, leuiterque prominentibus tuberibus, ad eam ferè formam, qua elephantiaſi morbo inſigniter laborantium cutis, variè extumeſcere conſueuit.

Lienis ſuperficies ac color.

Neque illi ſolùm inæquali cutis ſuperficiei, lien tuberibus reſpondet, verùm etiam colorem quoque illius affatim exprimit. Pariſijs enim in diui Lazari monaſterio, & in pleriſque ſuperioris Germaniæ agris, & alibi quoque, elephantiaſi morbo affectos vidi, nigricantem lienis humani colorem, ſuperficiéque ita exquiſitè referentes, ac ſi quis ex liene eos confinxiſſet. In homine namq; hoc viſcus atro quodam, & perquam obſcuro colore nigricat, in cane autem ſplendidius plerunque ipſo iecore rubet. Sues verò, & boues albicantem magis lienem oſtendunt. Deinde eiuſmodi colorum diſcrimen, non in lienum tantum ſuperficie, verùm & in ipſorum quoque corpore vtcunque occurrit, ſiue crudi, ſiue cocti lienes examini adhibeantur.

Hominis viſcera ad ipſorum fabricam diſcedã haud inutiliter coqui.

Hominis namque viſcera non inutiliter in aqua interdum leuiter elixantur, aut ſaltem, quo ſanguis impenſius concreſcat, in calidam aliquandiu ſubmerguntur, quum fluxilis ſcilicet adhuc ſanguis, nõnunquam obſtare ſoleat, quo minus iecoris, lienis, & pulmonis fabrica adamuſſim examinari poſſit. Cæterùm lienem præcipuè ita nonnunquam condenſandum duxi, quòd de ipſius vſu vehementer ambigerem, venaſq; & arterias longè aliter in illo, quam in iecore, pulmone, & renibus diſperſas intuerer.

Vaſorũ per lienis corpus ſeries.

Lienis namque ſubſtantia craſſo nigroq; admodum, ſed ſolidioris ſpongiæ, aut leuioris pumicis inſtar, raro tamen concretoq; ſanguine conſtare mihi videtur, frequentibus fibris, filamentiſq; non inſigniter validis, dũtaxat implicita. Vtcunque enim multas venas & arterias lieni inſeri certò cognoſcimus, nullæ tamen perinde, ac in iecoris & pulmonis corpore, per ſubſtantiam ipſius diſperſæ animaduertuntur, niſi perquam raræ, eędemque admodum graciles: non aliter quam ſi, ſimulatq; rectam lienis lineam vaſa ingrediuntur, in innumerã

Lienis ſubſtantia.

ramorum ſobolem diffunderentur, adeò tenuium, ut cauitate quodammodo carentes, fibrę potius quam uaſa nuncupandę eſſent. Hiſce ramis ſeu fibris vndecunque in ſe conuolutis, craſſus admodum ſanguis obducitur, quem Eraſiſtratus hic quoque, quòd vaſis circunfunditur, παρέγχυμα, vti & in iecore, appellauit. Neq; profectò tenuis ſanguis, quo lienem vulgò, propter arteriarum frequentiam, enutriri damus, ſola raritatis ſubſtantiæ lienis cauſa eſſe videtur, ſed innumerus ille fibrarum (vix auſim enim arteriarum dicere: & uenarum) implexus. Talis igitur mihi lienis in ſanis hominibus apparuit ſubſtantia. In quodam uerò elephantiaſi laborante, quæ nondum penitiùs radices egerat, turgidiorem, maioremq; lienem reperimus: in reliquis autem, ſano ſimilem. In ciue Patauino, qui annis tribus carcere detentus, & tandem nigro arquato in maximis mœroribus defunctus, publicæ ſectioni adhibitus fuit, lienem prętor cętera minus craſſum latũq; & exiguum omnino reperimus, & gibbæ eius parti adipem adnatum, inſtar candidiſſimi, duriſſimiq, lapidis concretum. Subſtantia uiſceris huic erat arida, & impenſe dura, Qui Montiſſelis ſuſpenſus, ad Patauinas ſcholas in corporum penuria aduectus fuit, adeò grandem exhibuit lienem, ut modicè admodum iecoris moli cederet, & anteriori iecoris parti adnatus, anteriori quoque uentriculi ſedi exporrigeretur. Lienis eius ſubſtantia, ſanorum viſceris ſubſtantiæ penitus reſpondebat. Adoleſcens hic erat candidiſſima & glabra cute, minimeq; natura melancholicus, aut alioquin ualetudinarius. Galli ſacerdotis Bononiæ in xenodochio, aqua ſubter cutem mortui, lienem albidum, ſed exiguum adinueni. perinde ac Auguſtæ in muliere textrice, in cuius utero ſeroſæ aquę ſupra ſexaginta Auguſtanas menſuras, quæ ſingulæ tres pendent libras, poſt mortem, unà cum multis medicis reperi, nullibi interim circum inteſtina præſente aqua, aut laxo in manibus aut pedibus tumore, aut etiam uiſcerum, aut alterius cuiuſdam organi ſeſe alioquin offerente uitio: præterquam quòd magnus ille uterus, cuius fundi os miris modis occalluerat, tota anteriori ſua ſede

peritoneo

[a] 6 figu. O, 20 fig. O, O, P.
[b] 7 muſc. tab. Δ.
[c] Specta figuram 19.
[d] 19 fig. E,
[e] 19 fig. D.
[f] 19 fig. F,
[g] 19 fig. G,
[h] 19 figur, H, H,

peritonæo erat connatus, & dextri testis glandulæ miris modis non secus excreuerant, quàm si nouem decem ve anserum, aut struthiocamelorum potius oua uni inessent membranæ, singula humore ouorum albo non absimili, aut paulo crassiore oppleta. Belloarmatus insignis Iurisconsultus, posteaquam annis multis palluit, & veluti lienosus a medicis iudicatus fuit, ex paruo venæ portæ caudicis erupto, & uniuersum corporis sanguinem in peritonæi cauitatem transmittente abscessu, de repentè mortuus, contractissimũ, & magna ex parte in caua ipsius regione consumptum, & agnini pulmonis modo rubẽs iecur, nobis eius viscera Pisis, vt Senas transporraretur, eximentibus ostẽdit, cũm molli magnoq; admodũ liene, sanissimi iecoris instar colorato. Prosper Martellus, quũ multis annis regio morbo laborasset, & subitò ex bilis in ventriculum miro confluxu Florentiæ expirasset, iecur habuit magnum, & durum, & viride, cum molli ingentiq; liene. quorum historias plenius recenserem, nisi hic ægrorum (quos a me dissectos, non pœnitendo ad morborum cognitionem opere, diffuse aliquando persequar) nullam mihi vellem esse rationem: qui vel horum nunc obiter memini, ut lienis substantia, de qua non mediocres controuersias in scholis iam proponimus, a studiosis sedulò expenderetur. Cæterùm [i] uenæ, arteriæq;, & nerui lienis in hunc habent modum. [k] Minor seu sinister uenæ portæ truncus, inferiore membrana omenti suffultus, transuersim ad lienem tendit, posteriori primùm uentriculi sedi, eiusq; elatiori orificio & humiliori membranæ omenti, adeoque ipsi colo, qua uẽtriculos exporrigitur, ramos offerens: quos ubi deprompsit, reliqua ipsius portio in duos primum ramos, deinde hi rursus in alios disseminantur: ut tandem multiplici serie per humiliorem omẽti membranam ducta, cauæ lienis sedis medio, secundùm [l] rectam lineam implantentur. Priusquam uerò in lienis substantiam deperdantur, ab insigniori ramo uisceris humiliora petente, [m] uena pronascitur, sinistram fundi uentriculi sedem amplectens. Ab alijs uerò lienem adeuntibus ramis modò [n] tres, modò etiam plures rami enascuntur, in sinistrum uentriculi latus, uti sæpe prius relatum est, excurrentes, nequaquam autem ad superius usque uentriculi [o] orificium (siquid saltem sectione assequor) conscendentes. Quemadmodum uerò lienem petentes uenæ inferiore omenti membrana suffulciũtur, sic quoque rami ab illis uentriculum accedentes, superiore membrana omenti [p] sustinentur, cuius ut & uasorum quoque interuentu lien uentriculo connascitur. [q] Arteriæ frequenti itidem serie lieni implicitæ, ortum ab illa ducunt arteria, quæ a magna arteria, suprà renum regionem pronata, inferiori membranæ omenti innascitur, ac sinistrorsum lieni potissimùm offertur, pari prorsus cum uenis serie in ipsum pertinens. [r] Nerui lienis a sexti neruorum cerebri paris sobole pendent, quæ sinistri lateris costarum exporrigitur radicibus, & surculum humiliori membranæ omenti mittit in lienis potius tunicam, quam ipsius substantiam spargendum. Lien enim non minus quàm iecur tenui quadam, & simplici obducitur tunica, ab omenti [s] membranis, quæ lienis rectæ lineæ innascuntur, orta. Hæ namque membranæ, lienis cauo insertæ, in ipsius degenerant tunicam. Et quia à peritonæo originem ducunt, earundem beneficio, interuentuq; peritonæum ipsum lieni tunicam offerre, meritò dicimus. Sed præter lienis ad dorsum, & ad uentriculum, omenti auxilio nexum, a peritonęo, quà septum succingit, tenues interdum fibrę impari numero lienis gibbo adnectuntur, ipsi quoque septo lienem colligantes. Verùm ut in hominibus huiusmodi fibræ rariùs reperiuntur, ita in canibus nunquam. Aliquando etiam lienis gibbum exteriori renis sinistri inuolucro, quod multa abundat adipe, fibrarum quarundam medio firmatur, potissimùm si ren lieni (ut non infrequenter fit) magna ex parte [t] succumbat. Atque hæc est lienis situs, formæ, & partium historia, quàm iustè uerò corporis nostri architectus omnia dispensauerit, lienis edocebit usus, & functio: de qua non medicorum modò proceres, uerùm & philosophorum præcipui dissenserunt. Erasistratus namque uulgi opinione (quod cursoribus lienem, ponderis &, dein punctilis doloris uitandorum gratia, eximi stultè credit) persuasus, lienem frustra factum esse quodammodo attestatur, dum ait, Naturam timentem necubi artis suæ obliuiscerentur, quum fœtui uix dum concepto iecur in dextris conformaret, in sinistro quoque latere aliquid molitam esse, & consistentem in eo lienem iecori opposuisse: perinde, ac si ipsa uentriculo paululum in sinistram producto, creationem superuacuam uitare nõ ualuisset. Aristoteles communem usum, quem omnibus tribuit uisceribus, lieni quoque primùm ascribit, uidelicet quo uenę, utpote pensiles, copia uiscerum sustineri, & stabiliri ad corpus possint: Quasi enim (inquit) anchorę partibus appensę, uiscera ad corpus iaciuntur. Deinde iecoris, lienisq; usum priuatim docens, subiungit: Iecur & lienem ad ciborum concoctionem auxiliari, & lienem uapores uagantes diuertere, & ex uentriculo attrahere, eosq; posse concoquere, ut qui sanguineus sit. atque ut semel dicam, Aristoteles lienem adulterati iecoris loco recenset. Eodem modo autor libri de Respirationis usu, quem Galeno falso tribuunt, pręter quędam de uenis, quę gibbo lienis inseri arbitratur, nugamenta, lienem ex uentriculo, & intestinis confectum cremorem per uenas uentriculi, & intestinorum assumere, ac sanguificationis organum esse contendit. Huic sententię nonnulli etiam medicorum, perinde ac in quarto de Morbis libro Hippocrates propemodùm, subscribunt, lienem iecore malè affecto, nomine iecoris sanguinem elaborare affirmantes. At qui cęteris dissectionum professoribus probabilior esse uidetur lienis usus, in hoc illum a Natura fabricatum docet, ut lutosi fæculentiq; in iecore confecti sanguinis sit receptaculum, utq; quemadmodum tenuiori, leuioriq; recremento bilis uesicula pręficitur, ita lien crassiore, & grauiore suscipiendo extruatur. quod lien ad se per portę uenę truncum, tanquam familiare alliceret exugeretq;: attractum autẽ conficeret, elaboraret, ac suę nutritioni aptum redderet, sanguinem illum, & si crassùs fęculentusq; sit, rarum spongiosumq; efficiens. Ad quod pręcipuè opitulari aiunt frequentes in lienem insertas arterias, suo calore ad exactam sanguinis illius elaborationem strenuè auxiliantes. Sed quòd primarius pręcipuusq; huius actionis opifex, lienis habeatur caro, etiam si id non dicam, manifestum esse, haud ambigo. Atque ita etiam his autoribus concessum est, lienem non uniuersum sanguinem, quem a iecore admittit, conficere,

Vnde lienis vena, arteria & nerus ducantur.

Lienis tunica.

Ipsius nexus.

Lienis vsus ac functio.

i Ostendit harum seriem 4 fi. ut & 3, ac insuper 1 tab fig. 19.
k fi. cap. 5 lib. 3 F. diffundẽs primum K, D, M. N, S. diuiditur in T, T et hic 4 fig. p.
l 2 tab. fi. 19 H, H.
m fi. cap. 5 lib. 3 Z.
n fi cap. 5 li. 3 X, X, Y, et 15 fi. Z, Z.
o 14, 15 fi. G.
p Ostendit id 3 fi. et 1 tab. fig. 19.
q fi. ca. 12 lib. 3 δ, δ, ab m aut 4 fig. β.
r 2 fi. ca. 2 lib. 4 n.
s 19 fi. B, B, C, C.
t 20 fig. V subijcitur O, P, O.

Quid lien in uentriculum eructet, et quo meatu.

conficere, ac in sui nutrimentum reponere; verùm quicquid nutritioni ineptum continet, suæq; substantiæ adaptari nequit, in ventriculum magni.cuiusdam vsus gratia reuomi, ipsis creditur. Primùm enim omnes affirmant, succum melancholicum a liene in ventriculum eructari, alij quidem per venam a liene in vẽtriculum pertinentem, alij per proprium quendam meatum, atque inde a ventriculo in intestina, & hinc vnà cum fæcibus è corpore expurgari. Porrò venam illam, aut meatum, nonnulli simpliciter in ventriculum a liene duci scribunt: alij insertionis locum intrepidè exprimentes, illum in superius ventriculi orificium implantari adijciunt. Par etiam in eius excrementi vsu assignando, inter dissectionis proceres occurrit dissensio, nam alij perquàm vtile, & amicum ventriculi functionibus hoc esse, sicut bilem flauam inimicũ, & hostem perniciosissimùm astruunt. sed alij quidem contenti sunt, si doceant, atram hanc bilem sua saporis qualitate, quam acerbam & acidam esse fatentur, omnes ventriculi functiones, quæ in amplexu quodam consistunt, astringendo & colligendo corroborare, ac proinde, ne inconfectus a ventriculo cibus elabatur, prohibere. Alij autem hoc tantùm vsum non contenti, iam dictis addunt, vim ventriculi appetitricem isto excremento adeò incitari, vt eius pręcipuè vsus gratia venam, meatum ve à liene in superius ventriculi orificium inseri statuant: imaginatione solùm, non sectionibus ita edocti. Ego sanè de hac recrementi lienis in ventriculum eructatione, & eius vsu, nihil affirmare audeo: neque etiam sectio, hæc, quæ tamen citra vllam controuersiam Anatomes professores audacissimè asserunt, mihi luculenter commonstrat. Primùm enim nullum meatum illi, quo bilis in intestina repurgatur, similem esse haud ambigo: venæ autem, quæ sinistro ventriculi lateri implantantur, non a lienis [u] prodeunt corpore, sed ab illis, quæ iam lieni inseruntur. Neque alia penitus harum uenarum per uentriculum series uisitur, quam reliquarum omnium, corpus ventriculi petentium. dein nulla hic prorsus est vena, coniuge carens arteria. Postremò, si quid in ventriculum a liene defertur, id potius ventriculi fundum petit, quàm superius illius orificium. [x] Vena namque sinistram fundi ventriculi sedem perreptans, omnium uenarum ventriculo ab illis, quæ lieni exporriguntur oblatarum, facilè maxima occurrit. Quanquam neque hæc uena, uti nec alia quæuis, sinistrum uentriculi adiens latus, ullo alio turgeat sanguine, quàm reliquæ uentriculum implicantes uenæ. adeò sanè, ut nisi multorum modò metuerem calumnias, quas hactenus non mediocri meo malo expertus sum, nimium graues, hic mihi argumenta non deficerent, quibus uulgatam, omnibusq; nunc persuasissimam de lienis munere sententiam interturbarem. Verùm interim nemini non concessum est, lienem suo calore innato, ac frequentibus, qui illum intertexunt arterijs, uentriculi concoctionem fouere. Quòd autem uulgo lien risus autor habetur, hinc sumptum esse conijcio, quòd crassum, fæculentum, & lutosum sanguinem ad se allicere, reliquumq; sanguinem agiliorem, ac, ut ita dicam, hilariorem reddere creditur. Porrò lienis beneficio, cor præcipuo quodam usu (uti ferè de cerebro censuit Aristoteles) refrigerari (quod Arabum præcipuis affirmatur) non autumo: quum is cor non contingat, & si quod illi innatum esset frigus, lienis arterię id ad cor haud deducerent.

u Videre id est in fi. cap. 5 lib. 3 & 3 fi. & 1 ta. fig. 19.
x fi. cap. 5 lib. 3 Z.

DE RENIBVS. Caput X.

RENES pingui ipsorum membrana adhuc indutos, vigesima commonstrat figura: vigesima autem secunda, & vigesimatertia, ac vigesimaquinta figura, renes ea membrana liberos proponunt. Vigesima verò prima figura, tribus tabellis internam renum fabricam, harmoniamq; concinnè spectandam offert.

Renum numerus & situs.

ORGANA bili flauæ, & fæculento, lutosoq; sanguini expurgandis sacrata, sermo præcedens iam pertractauit. Hic uerò illis dedicabitur, quę sanguinem in cauam uenam ex iecore missum, seroso, aqueoq; humore colant, quem cremoris ex intestinis in uenæ portæ surculos sumendi, & elaborati sanguinis ex iecoris cauo in gibbum eiusdem ducendi, uehiculum esse dicebamus. Hunc enim, postquam proprium opus expleuit, neque sanguis per plures ita angustos meatus ducendus est, non decet amplius in corpore omnem asseruari, uenis alienis onus futurum. Huius igitur muneris occasione [a] renes, quòd recrementum istud aqueũ, & bilem ipsam, & fæculentum sanguinem copia superat, bini sunt facti, situm, formam, totamq; cõstructionem illi muneri idoneam ohtinentes. Quo ocyus enim renes humorem serosum, quem urinam & lotium uocamus, sanguini adimant, quàm fieri potuit proximè ambo iecori allocantur. Dexter enim [b] superiore sua parte humillimam iecoris portionem [c] contingit, in canibus ac capris sinum etiam in iecore sibi, ut altius collocaretur, insculptum, appositè subiens. Sinister uerò adeò altam sedem occupat, [d] ut & lieni aliqua ex parte substernatur. Vterque uerò iuxta uertebrarum corporum latera, humiliori [e] septi sedi incumbit, qua id tribus humilioribus costis obducitur, ea potissimùm parte, qua illæ in posteriora impensius obliquantur. Is enim costarum in posteriora flexus, ita opportunam renibus sedem offert, ut & tutò uallentur, & antrorsum prominentes, cęterorum nutritionis organorum sedem haud occupent. Quæ nisi respexisset Naturam, unum forsan semper eundemq; maximum (ut interdum in habentibus uentrẽ impense prominulum, & uitiatum costarum ductum illam, moliri uidimus) [f] super uenę cauæ, & arterię magnæ corpora renem collocasset, breuiori succinctioriq; compendio serosum sanguinem attracturum. Non enim renes, ut alijs scribitur Anatomicis, lumborum [g] musculis, qui dorsi, & femoris hic famulantur motibus, prorsus insternuntur. imò non multò humiliùs quàm costæ sunt, uel [h] infima sui parte uersus ilia descendunt, etiam si alter altero semper sit elatior, neque adamussim è directo mutuò opponantur. Quum enim lien demissius, quàm iecur descendat, uterque autem ren uenæ cauæ, quà sub iecoris corpore ducitur, uicinus esse contendat,

a 20 fi. T, V. 25 T, Z.
b 23 figu. cha. 3.
c 25 fig. Y uicinũ est L, aut 22 fig. o ad c.
d 20 fi. V sub O, O.
e 7 musc. tab. Δ.
f super P, Q 25 fig.
g 7 musc. tab. t, u.
h 23 figu. char. 4

tendat,

tendat, meritò dextrum ſiniſtro elatiorem eſſe plerunque cernimus. quippe non raro etiam ſiniſter dextro elatior obſeruatur, in ijs præcipuè, quibus minor lien, & maius iecur obtigit: perinde ac ſi id dextrum renem deorſum deprimeret, ille autem ſiniſtrum altius aſcendere, ſibique ſubijci ſineret. Porrò contrarium hunc ſi tum renibus non tam loci, quo aptè locari poſſent, occaſione, quam ne è directo vtrique ſeroſum ſanguinē attrahant, ac vnus in contrarium reuellens, alterius munus prohibeat, accidiſſe conſtat. Neque etiam in renum ſitu Galeni ratio probanda eſt, qua dextrum ſiniſtro editiorem eſſe docet, vt ſecundum rectitudinem magis trahat, quum ea, quæ dextro venæ lateri aſcribit, non magis illi, quàm ſiniſtro lateri ſint propria. Nemo enim ſanæ mentis ex iecore in dextrum uenæ cauæ latus plures venas, quam in ſiniſtrum pertinere fatebitur, ſi ad amuſſim eius venæ, ſecundum iecoris poſteriora, [i] ductum contemplatus fuerit. Cæterùm, vtcunque renes ſitu inter ſe diſcrepent, neuter tamen alterius altitudinem, quanta media eſt illorum longitudo, ſuperat vnquam. Sunt enim humani renes [k] oblongi, & minus [l] lati, omnique ex parte æqualiter propemodum craſſi. [m] Anteriùs nanque, & [n] poſteriùs comprimuntur, & in [o] latere quidem exteriore adamuſſim orbiculares, & gibbi, pauloque craſſiores apparent. in [p] interiore autem (quod exteriore breuius eſt) partim gibbi, partim caui. In media enim interioris lateris ſede [q] ſinum profundius ſibi impreſſum oſtendunt, ſuperius inferiusque velut in acutum angulum deſinentem, in medio autem extuberantem. [r] Superiore etiam parte renes paulo, quàm [s] inferiore, latiores ſunt, ea donati magnitudine, qua probè, quantum ſanguini ex uſu eſt, ſeroſo humore illum emundent. Superficiem iecoris gibbo ſimiliter impenſe læuem & lubricam ſortiuntur, ut & colorem intenſe rubrum, & reſplendentem. Subſtantia nanque conſtant carnea, denſa, admodumq; ſolida, & dura, parumque a cordis ſubſtantia variāte, præterquam quòd nullis omnino fibris intertexitur. Renum enim ſubſtantia fibrarum, ut & iecoris, pulmonumque ſubſtātiā, expers eſt: vaſorum per ipſam diffuſorum fibris ad attractionem, retentionē, & expulſionem pulchrè famulantibus. Quum enim renes ſanguinis ſerum excolare opporteret, neque commodè venæ cauæ, magnæque arteriæ [t] corporibus (vt [u] iecur ad uenam cauam) adnaſci potuerint, [x] inſignes rami a uena, ac arteria in ipſos deducuntur. Ac a caua quidem duo grandes rami, vtrinque nimirum ſinguli, ad ſingulos renes enaſcuntur, qui non è directo inuicem prodeunt: ſed pro renum ſitu, origine variant, dexterque ramus elatius ſiniſtro principium poſſidet, ſiquidem ren dexter altiùs collocetur: ſi uerò ſiniſter ſuperiorem dextro ſedem ſibi vendicet, ſiniſter quoque ramus elatiùs dextro à caua pronaſcitur. Ac par ſanè arteriarum eſt ratio, quæ ſub venis protenſæ, unà cum illis tranſuerſim ad renum [z] ſinus, quos in internis ipſorum lateribus gerunt, perferuntur. Quum primùm uerò in hominibus ad illum alterius renis ſinum vena, ac arteria peruenerint, in duos ramos, priuſquam renem ſubeant, ambæ diuiduntur, unum ramum ſuperiori eius ſinus angulo, alterum inferiori offerrentes. In ipſo autem uaſorum ad renes progreſſu, arteriæ admodum raro a ſe ramulos diffundunt, ſed totæ in renes abſumuntur, quum interim à ſiniſtri renis vena, [a] ſeminalis vena ſiniſtrum petens teſtem depromatur: ab ea autem, qua dextrum renem adit, [b] ramus in pinguem, membraneamq; renis tunicam numeroſa ſobole ſpargatur; quod & ſiniſtra uena interdum imitatur, dum ren ſiniſter elatiorem dextro ſedem obtinet. Cuiuſmodi uerò hæc pinguis renum ſit tunica, paulo pòſt exequar: [c] nunc enim uaſorum per renis corpus ductum, ac diſtributionem, una cum ipſius ſinibus, & meatus urinam è rene in ueſicam deducentis ortu, propter continuum de uaſis ſermonem, perſcribere aggrediar. Atque urinam hæc ita ob oculos ponere poſſem, ac ſi præſens eſſem, leui admodum opera in renis ſectione comonſtrarē: maximè quum tot fabulæ de renum officijs, ſinibus, membranis, & quæ in renibus diſtribuuntur vaſis, hactenus cæteris diſſectionū profeſſoribus efficta ſint. Galenus ſimpliciter ait, uenas ac arterias per renis corpus diffundi: & per ſpiſſam, duramq; renum ſubſtantiam, retento ſanguine, urinam cum bilis, quæ ſanguini adeſt, portione tranſmitti, inq; urinarium meatum, à rene in ueſicam pertinentem, effluere. Noſtrorum medicorum, & qui Galenum ſequuti ſunt omnium, hæc exprimere ſtudentium, alij perperam, oſcitanterq; renis fabricam aggredientes, & quæ hæc vaſorum ſit diſtributio & ſitus non obſeruantes, neſcio quas colatorias membranas ementiuntur. Alij ſectionem auerſati, & in altis cathedris ſedentes, ſibiq; ipſis mirificè placentes Promethei, abundè ſuo munere ſe perfunctos eſſe arbitrantur, ſi diſcipulis imaginatione hominem confingant. Atque hinc illud eſt, quod pręcipuos noſtrę ętatis medicos & docuiſſe, & ſcripſiſſe ſcio, nobis triplicem, quo urina a ſanguine in renibus diſcernitur, modum excogitari poſſe: non addentes interim, quid in ipſa hominis ſectione appareat, ſed ſibi ſinus, & ductus ſuo arbitratu effingūt. Adeò ſanè, aut nunc omnibus recepta probataq; ſit opinio, duos in renibus eſſe ſinus, ſecundùm uiſceris longitudinē ſitos, elatiorem ſcilicet unum, demiſſiorem alterum, qui tranſuerſa quadam membrana interdiuidantur, ſuperior dico ab inferiore. De inde annuunt, in ſuperiorem ſinum, renis uenam, arteriamq; ſinire, easq; ſeroſum ſanguinem in illum fundere: inſuper membranam duos ſinus intercipientem, tam arctis anguſtisq; foraminulis peruiam eſſe, ut aqueum illud, ac tenue recrementum, & bilem quoque trāſmittat, ſanguine interim propter ſui craſſitiem non penetrante. Addunt præterea ſtupidi illi humanæ

i figura inſerta cap. 6 lib 3.
K 23 fig. à cha. 3 ad 4.
l 23 figu. à cha. 5 ad 6.
m 23 figu. char. 1.
n 23 figu. char. 2.
o 23 figur. char. 5.
p 23 figur. char. 6.
q 23 figu. cha. 6, 7, 8. & 7, 8 angulos ſinus, et 6 ipſius gibbū notant.
r 23 figur. char. 3.
s 23 figur. char. 4.
t 22 fi. g, b.
u Specta 18 figuram.
x 20 fig. a, b. & 22, 23 fig. m, n.
z 22 figu. char. 7, 8.
a 20 fig. e.
b 20 fi. Y. ad T.
c Hic ne in notando nimius ſim, ſeriatim ſpectabis tabulas 21 figu.

Libro 5. de Vſu part.

Renum forma.

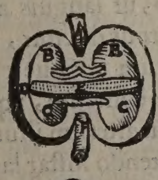
Magnitudo.

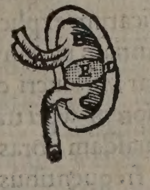
Subſtantia

Vena ac arteria renibus oblatæ.

Renum in internis ſedibus conformatio.

DVABVS his figuris medicorum de urina excolatione commentum exprimere conatus ſum, ac ſuperiore quidem figura renem ab ipſius gibbo uerſus ſinum, cauū ve diſſectum finxi, inferiore autem renis duntaxat media ſpectatur portio. Ceterum quid ſingulis in dicetur figuris, ipſe characterum Index in hunc modum edocebit.

A Vena & arteria, ſeroſum ſanguinem reni offerentes.
B, B Sinus, in quem medici venam & arteriam nuper dictas ſeroſum ſanguinem profundere docent.
C, C Sinus, in quem vrina ex iam dicto ſinu colaretur.
D Renis ſubſtantia, orbiculatim ſinus hos amplectens.
E Meatū, & nugaciſſimū renis colatorium, ſeu mēbranæ cribri modo per uia, & vrinā ex ſinu B indicato in ſinum C inſignitū, vnà cum bile promanare ſinēs.
F Vrinam e rene ad ueſicam deferens meatus.

fabricę architecti, vt tanto ſcilicet elegantiùs falſum opus confingant, ex inferiori ſinu meatum vrinarium explantari, illumq; vrinam iam colatam excipere. Profectò ſagaciſſimus rerum Opifex tantum munus vni membranulę cribri modo perforatę non tribuit, neque in renibus eandem extruxit. quin renum ſubſtantia facultate ſibi innata, ac propria ad iuſtitiam temperie, formaque eſſentiali, ex venis, ac arterijs per ipſius corpus deductis, ſeroſum illud recrementum excolat, ac in ſinum, qui urinario meatu excipitur, diffundit. Vt verò inſigne iſtud artificium videas, caninum, aut etiam caprinum renem, vtpote macilentum, & nulla quemadmodum humanus, aut etiam ouinus eſt, pinguedine oppletum, ad manum tibi eſſe uelim: illumque vti renis adminiſtrationem ad præſentis libri calcem ſubiungam, te primùm aggredi. Poſt aliquot enim obitas ſectiones (dummodo prima non ſuffecerit) duos in renibus ſinus adinuenies, ſecus multo ac noſtri arbitrantur medici, formatos. [d] Vena enim, & arteria in renem ſubeuntes, in unum degenerant corpus, quod arteriarum tunicis duritia, craſſitieque reſpondens, cauum, & venę, arterię ve cuiuſdam modo per renis corpus diſtributum cernitur. Primum enim paulatim lateſcens, in duas quodammodo partes diducitur: quarum unam quidem anteriorem, alteram verò poſteriorem (renum figuræ, quam ſupra deſcripſimus, perpetuò memores) doctrinæ ſtudio vocabimus. Anterior una ſerie, unoq; ductu, modò ſex, modò ſeptem, modò plures etiam ęquę craſſos producit ramos, qui per anteriorem renis partem ęqualiter a ſe inuicem, ſecundùm renis formam, abſcedentes, uerſus exterius renis latus prorepant, non quidem ad externam uſque lateris eius ſuperficiem, ſed interius multo in renis corpore permanent; & hic in aliquot propagines rurſus diſſecti, corporis membranei poſterioribus ramis, quos nunc proſequar, commiſcentur. Poſterior enim corporis eius pars eodem modo, quo & anterior, in ramos digeritur, ad externū renis latus contendentes. Quū verò poſteriores rami eò vſque, quò anteriores, deuenerunt, mutuò cum anterioribus coeunt: ac ſinguli ſingulis, ac ſi unum idemque corpus eſſent, uniuntur, & mutuam cauitatem conſtituunt. elegansque iſte ramorum coitus, inſtar ſemicirculi, ad exterioris ſcilicet renum lateris formam, perficitur. Membraneū cavumque iſtud cum ſuis ramis corpus, non vndecunq; renum adnatam habet ſubſtātiam. corpori enim ipſi, priuſquam in ramos digeratur, anteriùs poſteriusq;, & ad internum latus ſuum, non autem ad externum, renis ſubſtantia adnaſcitur. Ramis uerò anterioribus duntaxat anterius, poſterioribus uerò tantum poſteriùs renis ſubſtantia adnaſcitur, quouſque ad mutuum coitum rami ducantur. Hic enim, vbi in plures ramos ſinguli diuiduntur, anterioresque cum poſterioribus coeunt, renis ſubſtantiam adnatam undiq; habent. quanquam inter ramos ipſos, qua nihil adnaſcitur ad renis interiora, uelut ſeptum quoddam procedit, ramis non connatum, & ab illa renis ſubſtantia prodiens, quę ramis, dum coeunt, connaſcitur. Adeò, ut hic inter anteriores, poſterioreſq; corporis illius membranei ramos, alter quidam renis ſinus exurgat, quodammodo bipartitus. Qua enim is exterius membranei corporis latus, ubi id primùm ramos germinat, reſpicit, unicus eſſe apparet: quum autem ſecundùm ſeptum, ex renis ſubſtantia pronatum, uelut ad exteriora fertur, geminus conſpicitur. Vna enim eius pars inter ſeptum, & ramos anteriores, altera inter idem ſeptum, & poſteriores ramos, porrigitur. Sinus hic inter diſſecandum ſubhumidus, exanguisque omnino occurrit, corpus autē illud membraneum cum ſuis ramis omnibus, aut primus renis ſinus (ſi ita corpus id appellare uiſum ſit) sāguine plenus ſemper inuenitur. Homines vt paſſim pinguetudine, quemadmodum & porci, ſcatent, ſecundum ſinum quoque adipe duriuſculo, & quaſi ſeroſo humore enutrito, oppletum habent: qui non ſolùm humanorum renum ſpeculationem diſſecantibus obſcurauit, ſed quibuſdam accuratius ſectionem aggredientibus ita impoſuit, ut hunc adipem [e] vrinarij meatus operculum quoddam eſſe, & urinæ in renibus excretioni, ſeu colationi pręfici, & quoddam uelut colatorium eſſe, ſcriptum reliquerint. Qui enim ſuis imaginationibus, & ſomnijs non contenti, plenam operam una cum ratione ſectioni quoque impenderūt, ſi nihil aliud, ſaltem meatus urinarij [f] initium uiderunt, quod ſanè ex ſecundo renis ſinu pendet, non quidem ex humiliori ſua ſede, ſed ex interni lateris ipſius medio. Incipit enim meatus ille ab externo latere membranei corporis, ubi primùm in ramos ſcinditur. deinde per eius corporis medium procedens, ex renū medio per internum renis latus, uenę cuiuſdam inſtar procidit. Hęc mehercule renum eſt conformatio, quę in membraneum illud corpus, ipſiusque ramos ſeroſum ſanguinem, renis ſubſtantię ui, & fibrarum eius corporis rectarum beneficio, attrahi commonſtrat: nimirum ut ſanguis ſeroſo illo humore ita liberetur, ut ſanguinem a portę uenę ſurculis in cauæ ſoboles maxima ex parte aſſumi, tranſmittique credimus. Cæterum renes non uniuerſum alliciunt ſerum, imò, ut ſanguis ad fluxum per uenarum cauitates aptior ſit, ſeri portio una cum eo per reliquum adhuc corpus ducitur, quam extracto, iamque concreto ſanguini innatare conſpicimus. Quinetiam manifeſtum quoque euadit, renum ſubſtantiam a ſanguine, non ſolùm in uena caua, ſed & in arteria magna contento, aqueum illum humorem, & ſi quid biliosi excrementi adhuc ipſi ſit admixtum, colare, atque in alterum illum ſinum protrudere, eumque inde per [g] vrinarium meatum ad ueſicam, huic humori admittendo inſtar lagenæ præparatam, ſenſim defluere. Quę uerò horum meatuum ſit ſtructura, ubi renum tunicarum explicationem pręcedentibus addidero, ſtatim audies. Renibus enim binæ ſunt tunicæ, ortu, ſubſtantiaq; uariantes. [h] Prima, quę exterior eſt, renis corpori pertinaciter non adnaſcitur, nihilominus ipſi inſtar inuolucri circumquaque obducitur, & hinc etiam renis faſcia vulgò nuncupatur, a peritonæo, humiliorem ſepti tranſuerſi ſuccingente, principium ducens. Qua enim ipſi renes incumbunt, membraneas quaſdam fibras producit, in membraneam tunicam, quæ renes ipſi colliget, degenerantes. Præſens tunica frequentibus uenis, inſtar omenti, intertexitur, multa pinguedine (uti & illud) abundans, renumque fortè actionem penicilli cuiuſdam ritu fouens. Dextri quidem renis tunica a uena ad ipſum renem pertingente [i] propaginem obtinet, in membranam frequenti ramorum ſerię excurrentem. Siniſtri autem renis tūnica [k] venam adipiſcitur a ſiniſtro uenæ

cauæ

d Vti ſuperius monui ſedulo hic inſpicies tabulas 21 figura.

Renū munus.

e 22, 23 fi. q. q.

f 21 fig. n.

Renum tunicæ.

g per q, q. in v figura 22, 23.

h 20 fig. T, V, 22 o, p.

i 20 fig. Y.

K 20 fi. X.

l 20 fi.b. cauæ latere,elatius quàm renis[l] vena enatam: aliquando etiam contraria est eiusmodi tunicas implicantium venarum exortus ratio. Altera renum tunica tenuior est, & nullis venis, neque etiam adipe oblita, & validissimè,ut iecoris, & lienis tunica,renum substantię connata. Hanc procreat tertia,renem petētis,arteriæ tunica,& venæ item altera. nam dum hæc vasa reni implantantur,hæ tunicę ab eis abscedentes, in hāc m 1 fi.ca. 2 li.4 γ.λ. renis tunicam dilatantur. Cæterùm renis [m] neruus, quem quasi pręterieram, gracilis est, neque venæ,neque arteriæ renis,proportione respondens. Illæ enim alterius usus,quàm nutriendi, calorisq; insiti recreandi gratia,reni offeruntur. neruum autem sensum duntaxat obtusum præstare oportuit: ac proinde a sexti paris neruorum cerebri ramis, qui costarum exporriguntur radicibus, Natura singulos ad utrunque renem diffudit, in internam ipsorum tunicam potius, quàm in corpus illos dispergens. *Renum neruus.*

DE VESICA, VRINAE RECEPTACVLO, ET MEATIBVS, ILLAM è renibus in vesicam deducentibus. Caput XI.

VIRILEM vesicam inprimis ostendunt vigesimasecunda, & vigesimatertia figuræ, hanc simul cum vrinarijs meatibus detectam prorsus exprimentes, vti & quarta figura Capitis quadragesiminoni, libri secundi. Superiorem verò vesicę fundi partem, adhuc peritonæo nexam, proponit secunda figura, tertia, sexta, decima, duodecima, vigesima. Cæterùm muliebrem vesicam pulchrè delineatam continent vigesimaquarta, vigesimaquinta, vigesimasexta, vti ex illarum figurarum Indicibus petere licet.

a 20 fi.p. 22, 23 v. et 24 T, 25 C VERINDE sanè ac renes suis functionibus opportunam sedem sibi vendicant,tutoque locantur: ita quoque & vesica,& vrinarij meatus.[a] Vesica enim, quum vrinæ existat receptaculum, in quo hæc sensim a renibus colata (ne frequenter, & perpetuò, sed rarò & simul nobis reddenda sit) coaceruatur, eam sedem meritò obtinet, qua commodè, dum urinæ copia, aut qualitate molestatur,illam excernere possit: quem locum non decuit ab b 1, 2 fig. cap. 49 lib. 2 M. [b] eo, quo sicca excrementa emittuntur,procul abesse. Deinde elatiorem sedem alia nutritionis organa,hac vesica longè nobiliora, altumq; situm necessariò expetentia, sibi occuparunt: adeò vt iure quodam vesica, non minus quàm rectum intestinum,humiliùs collocetur. Ad posteriorem enim[c] pu- *Vesica situs.* c vlt. figurarum lib. 1 p. bis ossis sedem consistit elatiore, sua parte superiorem eius sedem modò plus, modò minus, prout urina distenditur, excedens. Est namque,oblongæ sphæræ instar,aliquantulum rotunda,& superiore parte,quàm d 23 fi. o, e 25 fi. γ. inferiore,in[d] ceruicem,angustumq; meatum desinente, spectatur amplior, idque situs propemodum occasione. Quanquam enim, vt vesica capacior, iniurijsq; minus exposita redderetur, figura adamussim globi modo rotunda, ipsi potius conuenisset: attamen oblongiorem, suaque eminentiore parte ampliorem, rerum Opifex hanc extruxit: ne si fortè vesicæ cauitatem, quam ex sua sortitur longitudine, latitudini adie- *Vesica forma.* e 20 fi. e, 24 fi. K. f 24 fi. L. 25 fi.i,K,l. cisset,hæc nimium a pubis osse,&[e] recto intestino,& mulierum insuper[f] utero premeretur, eaque organa vesicæ distentioni plus æquo obstarent: quum interim superior ipsius pars, pubis os excedens, propter cedentes abdominis musculos, opportunè distendi, dilatarique possit. Vesicam enim amplam,& extendi prōptam fieri oportuit, quo rariùs, ut dictum est,urina nobis reddenda veniat. Vnde etiam membraneo, neruoeo ve constat corpore,quod dilatari possit commodè: & rursus, quum nihil continet, subsidere. Ete- h Vesicam dissectā proponit dextera figura 23, & fig. 26. nim[h] vesica læui, dura, valida,membraneaq; constat tunica,quæ modò crassior,modò tenuior uisitur,prorutnimirum aut impensiùs distenditur,aut arctatur: peculiariter hoc sibi vendicans, quòd in elatissima sui fundi parte, & qua in ceruicem definit, ob meatuum quorundam insertiones, & exortus, durior crassiorque occurrit. Hanc triplici fibrarum genere intertextam, vel pueri nouere, vnguibus, dum vesicam *Vesica substantia.* inflant, ut promptiùs distendatur,illam fricantes, ac eiusmodi fibras, additis interdum carminibus, diuellentes: adeò, ut è vesicis, quas puer, uti nostratibus moris est, inflare, contundere, & unguibus, ac digitis terere solebam, quid tunicarum fibræ apud Anatomicos essent, ilico intellexerim. Vesicam implicantes fibræ, eædem, qua fibræ uentriculi, & bilis veficulæ, collocantur serie. Rectę enim intimæ sunt, extimæ transuersæ,mediæ verò obliquæ,pro functionum ordine situs ordinem adipiscentes. Expulsionem namque præit retentio, & hanc rursus attractio. Duram verò, & crassam vesicæ tunicam fieri oportuisse, prɇter cætera argumento sunt, quòd in magnam molem sæpe distendi eam oporteat, quodque urinæ acrimonia, & vlceribus,ac calculis,idque generis malis alijs frequenter vexetur: quæ,nisi dura esset, eam facilè lacerarent, eroderent, ac perforarent. Vt autem tunica hæc adhuc efficiatur ualidior, peritonæum illi densum, robustumq; inuolucrum peculiariter circundedit, quod secunda vesicæ censetur tunica, ili 3 figu. O, 20 fi. R. lic a peritonæo procedens,[i] qua supra pubis os vesicæ fundus, anteriorque ipsius sedes uniuersa illi in hominibus,utpote erectis,secus multo quàm in canibus, ac Galeni ferè est sententia, adnascitur. In canibus enim,& alijs quadrupedibus processus tantùm a peritonæo vesicæ offertur, neque tota ipsius sedes anterior k 24 fi. T. 25 fi. B peritonæo, ne laxè quidem adnascitur, sed ut & posterior uesicæ sedes læuis & lubrica cernitur. quanquam in hominibus quoque[k] posterior vesicæ sedes rectum intestinum,& uterum respiciens,læuis, & lubrica,& l 22,23 fig. 7,15 fi a. m ult. fig. lib. 3 s. aqueo humore oblita occurrat. Cæterùm cum vrina uesicæ (vt & biliosum recrementum suæ vesiculę) ad nutritionem inepta sit, Natura vesicæ[l] venas, quibus alatur, & arterias quibus calor ipsius recreetur, *Vena & arteria ac nerui vesicæ.* peropportune distribuit,ac primùm utrinque in ceruicis uesicæ latera unam uenam, & arteriam item unā, a cauæ neuæ, & arteriæ magnæ [m] ramis, per pubis ossis foramen crus accedentibus, deriuauit, quæ hinc sursum per corporis uesicæ longitudinem conscendentes,in tenuissimos,piliq; modo graciles surculos dissipantur. Neque neruis itidem,quibus ob tristantium sensationem maximè indiguit, uesica destituitur.

Quantumuis enim urina uesicę, ut bilis minori uesiculę, tanquam familiare quippiam influat, neque quum naturalis est, ullam ab illa noxam patiatur: ea tamen interdum tantum biliosi excremēti admixtum habet, mordaxq; & acris redditur adeò, ut nisi urinę qualitatem uesica perciperet, illam diutius continens, grauiter plerunque afficeretur. Ac proinde inter cæteras corporis partes, uesica [n] neruos non minimos, sensus tactus solum gratia, obtinuit, eos a sexti paris ramis costarum radicibus exporrectis, & ab [o] infimis spinalis medullæ paribus, asciscens. Quemadmodum uerò hęc uasa, neruiq; uesicam petunt, ita quoq; ex elatiore, mediaq; corporis sui, seu fundi regione [p] meatus quidam exoritur, qui uenæ tunica utcunque efformatus, per umbilicum incedit: cæterisq; umbilici uasis commissus, [q] inter duo fœtus inuolucra cessat, huius urinam, quædum utero gerimur, continuò aceruatur, illuc deferens ne fortè hæc per fœtus pudendum reddita, ipsiusq; corpori circunfusa, tenellam fœtus cutem sua acrimonia exulceraret. Atque ut huius meatus in natis hominibus nullus amplius est in hac functione usus, ita quoque is exarescit, & uinculum duntaxat uesicę ad peritonæum efficitur: perinde ac binæ fœtus umbilicum subeuntes [r] arteriæ, fundo uesicæ utrinque attensæ, ac ita adnatæ, ut uesicam tunc quoque peritonæo pulchrè committant, quum hominibus in lucem editis, funiculorum instar, resiccantur, & natiuo fœtus calore refocillādo, aut aliàs arteriarum munere obeundo, penitus sunt inutiles.

Meatus fœtus urinā educens, et fœtus peculiares arteriæ vesicæ commissæ.

Meatuum urinā è renibus in vesicam deducētium historia.

Porrò in humiliorem uesicæ sedē, præter suos neruos, & uenas, & arterias in cauitatem usque ipsius, alij [s] duo inseruntur meatus, ad urinam ex renibus deducendam, formati. Quum enim renes quàm proximè iecori necessariò collocentur, uesica autem humilem sibi sedem uēdicet, meatus quosdam effingi oportuit, urinam ex renibus in uesicam delaturos. Atque, hos uenarum corpori quàm simillimos, Natura construxit. quippe simplici constant tunica, uenarum tunica paulo duriore, paucioribus tamen, quàm illa, obliquis fibris intertexta. ita namque meatus illi iniurijs ferendis redduntur aptiores, & tēdi subsidereq; facilè possiunt, & obliquæ fibræ, quo minus in uesicam urina ocyus delabatur, nihil interim præpediunt. Verum quòd his meatibus, quos Græci ab officio οὐρητῆρας, & οὐρανὰς, & πόρους οὐρητικοὺς appellant, tanta cum uenis sit similitudo, quodq; illi secus, quàm uenæ sanguine turgentes, cādicent, Celso albæ venæ nuncupantur. [t] Horū principium ex secundo mihi appellato in renū corpore pendet sinu: & per primum eorundem sinum exporrecti, è caua mediaq; renum efferuntur sede, hincq; peritonæo, super lumborum [u] musculos, supertensi, securissimè deorsum ad vesicam prorepunt. Adnascuntur enim in progressu peritonæo, & ab illo fibras quasdam adepti, alteram assumunt tunicam, uenulis & arterijs ut peritonæum ipsum intertextam. Porrò incessus ipsorum, quum itineris longitudo nihil commodi adferre hic possit, quàm minimè anfractuosus est. ex renum enim sinu deorsum modicè uersus interiora, ut ad uesicā pertingant, porriguntur. Ne uerò parum firmati, & omnino pensiles uesicæ insererentur, aut obliquum nimis ductum efficerent, non elatissimæ parti vesicæ, ex qua [x] meatus, vrinam fœtus extra umbilicum deferens, pendet, [y] implantantur: sed illi uesicę sedi, quę posteriori peritonęi regioni, ad quam meatus toto ductu securè firmantur, vicinior est. Consistit itaque insertionis regio in posteriore, humilioreq; vesicæ sede, paulo antea quàm in ceruicem desinat: & meatus primùm uesicę adnascuntur, & obliquo anfractu ipsius tunicam a peritonęo pronatam penetrantes, tandem in vesicæ cauitatem (alteram quoque permeantes ipsius tunicam) aperiuntur, ingrediunturve, modo sanè quàm simillimo, [z] quo bilis meatum in duodenum inseri relatum est: laxis nimirum membranulis utrinque ad meatus foramen non aliter appendentibus, quàm si vesicæ internę tunicę inibi membranulę adnascerentur.

Artificiosa meatuū vrinam deducētium insertio.

Quarum vsus, membraneorum processuum, bilem deducenti meatui adnatorum, usui respondet, ut scilicet urinæ quidem, ex meatibus in vesicam defluenti, cedant: & dum vesica distenta urinam rursus in eosdem meatus regurgitare uolet, collectæ meatumque opplentes, vrinæ transitum impediant. Id quod presentes membranulæ adeò præstant commodè, vt vesica vel flatu plurimo repleta, nihil planè spiritus per hos meatus reddere queat: pari fere cum follibus ratione. Per foramen namque, quod a tergo illis adhiberi solet, aer quidem attrahitur: sed quum follis rursus comprimitur, propter asserculum, impetu aeris foramini appressum, nihil uenti per illud expiratur. Idem quoque in pilis, quas flatu distendimus, & organorū, quę follibus inflantur fistulis, & multis aquæductibus eleganter obseruamus. quanquam interim rerum Opifex non ita pendulis, latisque, ac manifestis operculis in urinariorum meatuum insertione vtatur, atque nos ipsius industriam imitātes, follibus adhibemus & organis, & pilis, ac columbariorum denique fenestris, quibus admissas, furtoq; ingredientes columbas, denuò egredi prohibemus. Cæterùm, & obliquum insuper meatuū urinariorum in insertione ductum, etiam urinæ per eosdem regressum cohibere, in illis, quas inflamus uesicis experimur, quoties relictas meatuum portiones sursum nonnihil attrahimus, meatusque quodammodo dirigentes, aeri in vesicam per ipsius ceruicem inflato, iter damus.

Vesicæ ceruix.

Incipit autem vesicę, uti & paulo antè monuimus, [a] ceruix aliquanto inferius, quàm meatuum urinariorum consistit insertio. Humillima enim vesicę corporis, fundi ve sedes, sui medio, in arctum finitur meatum, quem vesicæ ceruicem, seu collum nuncupamus: aliter in uiro, quàm in muliere protensum, & alijs quoque in illo, quàm in hac adnatum coagmentatumque partibus, & vsum denique ambobus diuersum præbentem. Commune est enim utrisque, huic ceruici, uel meatui urinam ex uesica deferenti, [b] musculum orbiculatim circumduci, quo cauetur, ne vrina præter voluntatem nostram effluat: cuius usum, situm, & formam in secundo libro diffusè persequuti sumus. Deinde viris, & mulieribus per illum meatum vrina excernitur: sed uiris ad seminis quoque eiaculationem subseruit. Vnde etiam hi peculiariter [c] glandosum illud corpus adnatum habent, semen deferentium uasorum [d] insertionem suscipens, quo corpore meatum urinæ humectante, & irrigante, mulieres interim destituuntur. Quinetiam mulieribus super uteri [e] ceruicem meatus hic fibris membraneis illi adnatus extenditur, ac ubi primùm sub humillima [f] connexus pubis ossium

sede

n 2 fi. cap. 2 li. 4. ς, μ.
o 2 fi. cap. 11 li. 4. chara. 27, 28.
p 2 fig. M ab N ad E. 24 fi. Υ.
q 3 tab. fi. 30 inter M, N & O O.
r 2 fig. K, L. 24 Z et.
s 22, 23 fig. q, q. 25 fi. a, c.
t 21 fi. E. κ. λ.
u 7 musc. tab. t, u.
x 2 fi. M.
y 23 fig. r. 25 fig. non procul: ab a. 26. fi. M.
z 13 fi. c. ad d. & 15 fi. Q ad R.
a 23 fig. a v, per o ad φ. 25 fig. γ. δ.
b 22, 23 fi. p. 25 fi. γ.
c 22, 23 fi. ξ.
d 23 fi. μ.
e 25 fi. x. x.
f 1 fi. ultimarum fig. 15.

g 25 fi. &. 27 fi L.
h Pete hac ex 1,2 figu. cap. 49 lib. 2 ad G, A, B.

ſede cum vteri ceruice conſiſtit, citra ullum ad ſuperiora (quicquid Galenus interim in quinto de Partium uſu libro doceat)reflexum,in illius cauitatem,ſinumque [g] ceſſat. Viris autem ultra [h] porrigitur, ac prominet.quamprimùm enim humillimam pubis oſſium commiſſuræ regionem ſuperauit,penis corporibus ſubnatus,ad elationem uſque pubis oſſium commiſſuræ ſedem aſcendit:& hinc rurſus,prout rigidus, flaccidus ve eſt penis, aut ſurſum ſpectat,aut propendet, nunc σ Græcorum, nunc S Latinorum elementum exprimens. At hæc una cum generationis organis(quorum iam ob partium connexum,uiciniamque inſtituendus eſt ſermo)öpportunius pertractabuntur.

NATVRAM PROPAGANDAE SPECIEI PROVIDISSE. Caput XII.

INITIO librorum de Sanitate tuenda, Galenus,ex corporis humani primordijs, hominem neceſſariò morti obnoxium eſſe,pulchrè colligit. Imò præterquam quòd corpus humanum mixtum genitumque eſſe conſtat,idipſum immortale, incorruptibileque nequaquam potuiſſe fieri,arteriæ,uenæ,nerui,caro,& id genus partes reliquæ, e quibus conformatur,abunde commonſtrant. Quando itaque uel materiæ occaſione, hominem producere immortalem non licuit, rerum Opifex ipſi ad immortalitatem, quod potuit, auxilium machinatus eſt:inſtar boni ciuitatum conditoris,cui non præſens duntaxat cohabitatio cordi eſt,ſed modum quoque prouidet,quo uel in æternum,uel ad quamplurimos annos ea duret. Sed ciuitas quidem,quantumuis bene fortunata,quæ non una cum ſeculis,ætatibuſque quandoque intercidat,nulla uidetur unquam inſtituta. Prouidi uerò,ſolertiſque rerum Opificis opera,quæ multis annorum millibus iam ſuffecerũt, & perdurarunt,adhuc permanent,rara quadam arte ab ipſo inuenta,qua ſemper pro hominibus,qui corrũpuntur noui ſuccedant,perpetuaque ſpeciei conſeruatio fiat. Homines namque initiò ita extruxit, vt vnus quidem potiſſimùm fœtus principij rationem exporrigeret:alter autem id ſuſcipiens,fœtum enutriret, foueretque. Sic viro organa, ipſos ſcilicet [a] teſtes addidit, qui ſemen, præcipuum noui conſtituendi hominis principium,efformarent,vaſa illis adiungens duplicia: [b] alia quidem materiam,ex qua hi aptè illud conficerent, apportantia: [c] alia verò confectum iam ſemen in vnum [d] meatum, qui opportune id in [e] vterum proijciat, deducentia. Is enim mulieri datur, vt principium hoc concipiat: deinde is quoque [f] vaſis conſeritur, quorum beneficio genitura temporis ſucceſſu enutriatur, ac ſingulari miraculo in nouum hominem prodeat. Interim & [g] teſtes, [h] vaſaque illorum functionibus ſeruientia, vterus ſibi vendicat, vt & mulier aliquam primarij principij rationem fœtui adijciat. Quinetiam his omnibus, non hominum duntaxat,ſed & cæterorum animalium generationi famulantibus,organis meras commiſcendorum corporum libidines,& peculiarem quandam delectationis vim ad procreationem,rerum Opifex copulauit: ipſi verò animæ ea vſuræ,mirabilem quendam,& indicibilem vtendi appetitum quoque elargiens: à quo animalia incitata,etiamſi ſtulta,aut iuuenilia,aut ratione prorſus priuata fuerint, prouident tamen ſucceſſioni ſpeciei haud ſecus quàm ſi omnino eſſent prudentia. Quum enim Opifex haud ignoraret,ſubſtantiam, ex qua inſtrumenta hęc creauit,perfectam ſapientiam neutiquam admittere,illecebram,& velut ineſcationem, quamſolam accipere poterant,ad ſalutem conſeruationemque ſpeciei ijs indidit, delectationem vehementiſſimã illarum partium vſui adijciens. Atque hinc illa in Timæo Platonis, de generationis amore à Deo nobis ingenito differentis,eſt ſententia: Quocirca pudendorum naturæ in viris inſita vis inobediens ac imperioſa,& quaſi animal non exaudiens rationem,furioſarum libidinum violentia,ſubijcere ſibi cuncta conatur, Vulua quoque & vterus in fœminis pari ratione animal auidum generandi,ſi intempeſtiuè diuque à generando abſtineat,ægrè fert moram,plurimumque indignatur. Vt amorem nunc prætercam, quo animalia ſuos proſequuntur fœtus:& temperiem à Natura mulieri priuatim conceſſam, vt non ſolùm vtero adhuc cõtento fœtui alimentum ſubminiſtret, verùm natum quoque ſuis mamillis ſedulò & ſolicitè enutriat. Quàm verò hæ,reliquaque generationi ſubminiſtrantia organa,affabrè extructa ſint,iam paulatim enarrare aggrediar,à virorum organis ſumpto ſermonis initio.

a 22,23 fi. g u. ζ
b 22,23 fi. u, x, α, dein γ, δ, ε.
c 22,23 fi. η, θ, ι, etc.
d 23 fig. ο, φ.
e 24 fig. L. 25 fi. I, K, L.
f 25 fig. n, γ.
g 25 fig. r.
h 25 fi primum d, g, o, p. dein s, t, u.

Partium generationi ſub ſeruiẽtiũ breuis enumeratio.

Vtendi appetitus generationis organis adiectus.

DE VIRORVM ORGANIS, GENERATIONI ſubſeruientibus. Caput XIII.

PRAESENTIA organa primùm vigeſima figura, mox vigeſimaſecunda, & vigeſimatertia abſolutiſſimè exprimuntur.

a 22,23 fi. ζ.
b 23 fig. T & V, Y.
c 19 fi. I, K.

TESTIVM in viris [a] ſitus nulli non eſt conſpicuus, vt & binarius ipſorum numerus, vnde etiam δίδυμοι, & gemini appellantur: quamuis interdum unus tantum, & interdum tres ſimul reperiantur: at id rariùs, quam nonnulli exiſtimant, tertium teſtem tuberculum aliquod præter naturam in ſcorto reconditum enumerantes. Teſtes rotundi ſunt,ſed paulo admodum oblongiores,quam aut lati,aut profundi; dein humiliori parte obtuſiores,amplioreſque,quam ſuperiori ſede uiſuntur: verùm & id ipſis accidit admodũ obſcurè:etiamſi teſtes,ouorum nomen a pleriſque,& præcipuè Arabibus inuenerint. In externa ſuperficie nullũ penitus ſinum,impreſſionem ve,aut inæqualitatem obtinent:ſubſtantiaq; conſtat alba,lactea, molli, & ſibi undecunq; ſimili,ac continua,niſi quòd [b] uenulis frequentibus,ijſdemq; exiguis,tenuiſſimiq; oppletur,ob idq; rara cauernoſaq;, perinde ac lienis [c] ſubſtantia,apparet. Virorum enim teſtes nullum omnino

Teſtium ſitus ac numerus.

Teſtiũ forma.

Subſtãtia.

ſinum cauitatem ve ſortiuntur, præter eam, quæ ſecundariò ipſis eiuſmodi venularum gratia accedit. Vndè autem venæ, vaſcula ve, quæ teſtium ſubſtantiæ implicantur, ortum ducant, ſimulatque teſtium inuolucra expreſſero, ſubiungam. Teſtes itaque pluribus tunicis, ſeu inuolucris integuntur, alijs quidem vtrique teſti communibus, alijs autem priuatim ſingulos teſtes inuoluentibus. [d] Cutis enim & carnoſa [e] membrana ambos teſtes non ſecus, quàm vniuerſum corpus, amplexantur, & duo illis communia ſtatuunt inuolucra: cutis quidem vnum, quod reliqua corporis cute tenuius eſt, & velut ſutura quadam, & rugis interſtinguitur ac quibuſdam ſcrotum, quibuſdam verò (qui ſe Latiniùs loqui exiſtimāt) ſcortum, Græcis verò ὄσχεον, dicitur. Alterum autem carnoſa efformat membrana, hic perinde ac cutis, longè quàm in reliquo corpore tenuior, ſed venis frequentioribus intertexta. Præter hanc verò tenuitatem, cutis & membrana aliud quoque peculiariter hic, vt & in fronte, ac pene, ſibi vendicant, quandoquidem nullus inter ipſas interuenit adeps: non aliter profectò, quàm ſi Natura virorum teſtibus laxius, tenuiuſque voluiſſet à cute, & ea membrana obduci inuolcrum, à virorumque teſtibus non minus quàm è cerebro omnem abeſſe pinguedinem. Nam etſi membranarum, quæ venis arterijſque frequentibus intertexuntur, circa teſtes adſit copia: nullus tamen, vt ferè in reliquo corpore eſſe ſolet, hic conſpicitur adeps. Tunicæ ſingulos teſtes priuatim inuoluentes, amplitudine, ſtructura, & tenuitate inuicem admodum variant. [f] Vna enim, quæ & exterior eſt, teſtem cum ſuis vaſis ad eam vſque ſedem, qua magnæ peritonæi cauitati committuntur, induit, valida quidem, ſed tenuis, veniſque abundans. [g] Qua enim venam, arteriamque ſeminales, ac dein vas ſemen à teſte ſurſum ducens, ex peritonæi magna cauitate in inguinum regionem, ipſumque ſcortum duci audies, illic peritonæum hanc educit tunicam, quæ peritonæi pars, progreſſuſque meritò cenſetur, itaque ab ipſo poritonæo prodit, vt ſcortum a cute deduci, pronaſcique cernimus. Hæc tunica [h] exteriori ſuperficie, qua ipſam carnoſa contingit membrana, fibris quibuſdam membraneis illi connaſcitur, adeò ſanè frequentibus, vt interdum has aliā quandam teſtium tunicam conſtituere arbitratus fuerim. Atque ita etiam, ubi dextri teſtis tunicā ſiniſtri teſtis ſpectat tunicam, ambæ fibris mutuò committuntur: ob idque etiam externam ſuperficiem non admodū leuem habere videntur, ſed membranarum inuicem connatarum modo, aſperam, ac fibroſam. [i] Interior huius tunicæ ſuperficies, quà teſtem ipſiuſque vaſa reſpicit, læuis, & aqueo quodam humore obducta eſt: neque vlli penitus corpori connaſcitur, præterquam quòd elatiore ſua [k] parte peritonæo illic continuatur, adnaſciturque, vbi ab ipſo principium ſumit: quin & inferiori teſtis parti validè [l] applantatur, non quidem teſtis corpori, ſed humillimæ vaſis ſemen, à teſte deferentis parti, quà id ſurſum ſecundùm teſtis humiliora reuoluitur. Ad hæc, ipſa tenuiſſimæ membranæ interuentu, interna ſua ſuperficie membranæ adnaſcitur, quæ a peritonæo enata, [m] venæ quidem ſeminali alteram conſtituit tunicam, [n] arteriæ autem tertiam. Atque is connexus non orbiculatim ad vaſa perficitur: ſed ſecundùm rectam duntaxat lineam, quæ ad poſteriorem vaſorum ſedem conſiſteret. Huic tunicæ aliquid cum carnoſa corporis membrana commune obtigit: vt enim hanc carnoſis quibuſdam fibris [o] aliqua ſui parte augeri, intertexique, ac in muſculi naturam degenerare dictum eſt, ſic iſta quoque teſtis tunica ſecundùm totam ipſius [p] longitudinem poſteriori in ſede, a peritonæo vſque ad humillimam teſtis partem, [q] carnoſas nanciſcitur fibras, & longi, ſtrictique cuiuſdam muſculi refert naturam, quem tunicæ innatum cernimus, nuſquam ab illa abſcedentem, ſed vna cum ipſa a peritonæo incipientem, & etiam inferiori parti vaſis a teſte ſemen deferentis, ſimul cum tunica [r] adnatum: quæ, præterquam quòd teſtem commodiſſimè integit, illumque ſuſpenſum continet, muſculi etiā illius beneficio, quaſi voluntario motu, teſtem, idque potiſſimùm coitus tempore, ſurſum allicere ſentitur. Porrò muſculi huius occaſione, quòd ſcilicet ruber, vt reliqua caro, ſit, hanc tunicam ἐρυθροειδῆ priuatim appellatam a Græcis arbitror. aut etiam ob [s] venarum gracilium illam implicantium copiam, quæ ruborem quoque aliquem conciliat. Non deſunt interim, qui ipſum ab ἐλύτρου (quod velamen, vaginamque, quam inuolucrum pulchrè refert, Græcis ſignificat) ſpecie, ita nominari aſtruunt, λ in ρ Atticorum more conuerſum eſſe conijcientes. [t] Alterum verò priuatum teſtis inuolucrum, nihil præter teſtis corpus ſubſtantiamque cum implexis huic vaſis amplectitur, teſtis figuræ adamuſſim reſpondens, aut potius illam efformans. Quippe dura, & craſſa, validaque admodum eſt membrana, teſtis ſubſtantiam vtcunque mollem, ac ſequacem inuoluens. Atque is ſanè præſentis tunicæ præcipuus cenſendus eſt vſus, dein in hoc conducit, vt ipſius interuentu & medio, vaſa teſti committenda ipſi adnaſcantur. Tunica enim hæc laxior, tenuior, molliorque inibi cernitur, vbi vaſa illi committuntur, quam per reliquam circunferentiam. Et elatiori quidē tunicæ parti vena ac arteria, teſti ſanguinem, ſpiritumque, deferentes, [u] adnaſcuntur, ac quamplurimi ramuli eam tunicam hic [x] perforantes, in teſtis ſubſtantiam [y] exporriguntur. Præter hos verò, alij quoque deorſum in tunicæ illius corpus frequentes, ſed perquam graciles [z] ſurculi a vena arteriaque ſeminalibus deriuantur, in tauris, & arietibus inſtar vitis capreolorum eleganter deducti. In poſteriori verò ſede, tunica hęc per vniuerſam ipſius longitudinem validiſſimè adnatos habet omnes deferentis ſemen vaſis [a] anfractus, teſti obductos, inibi etiam vndecunque tenuibus, ac viſum fugientibus foraminibus pertuſa. Cæterùm per reliquam exteriorem ipſius ſuperficiem, læuis, & aqueo humore perfuſa, nullique penitus parti connexa cernitur. Interna verò ſuperficie, qua hæc tunica teſtis ſubſtantiam continet, vndecunque illi ſubſtantiæ [b] connaſcitur. Porrò hanc a primis Anatomes profeſſoribus, qui teſtem δίδυμον vocauere, ἐπιδιδυμίδα, quaſi ſupergeminalem dixeris, appellatam ſat ſcio: quicquid alij de teſtis nugētur capite, qui quum tunicā hanc ignorarent, & apud veteres Græcos ἐπιδιδυμίδα legerent, præter [c] elatiorem teſtis partē, Galeno teſtis caput procul dubio nun cupatam, aliam effinxerunt particulam, quæ parui teſtis inſtar teſti impoſita, ipſius caput & αὐθιδίδυμις uocaretur. Alij horum errore (quem & alij Gręcorum interpretes, ἐπιδιδυμίδα teſticularem uenā uertentes, mirifice auxerunt) eluſi, ſed ſectionem interim aggredientes, quum huiuſmodi caput non reperirent, Arabes

quoſdam

Teſtium inuolucra, vtriuſq; teſtibus communia.

Priuata ſingulorū teſtium inuolucra.

Teſtis muſculus exteriori ipſius inuolucro innatus.

d 20 fi. r ſ.
e 20 fig. t.
f 20 fig. u. integra ē. vigeſima autem ſecunda ad φ, φ, ψ, χ diſſecta.
g 22 fi. φ, φ tranſmittit γ, δ & λ.
h 20 fig. u cui adnaſcebatur t.
i 22 fi. φ, φ ψ, χ.
k 22 fig. φ, φ.
l 22 figu. applantatur i.
m 22, 23 fi. u, t.
n earundē fi. α verſus δ, & ε.
o 3 muſc. tab. A. r.
p 22 fig. α
q ad χ. aut ι.
q 22 fi.
r 22 fig. χ adnaſcitur ι.
s 20 fig. u.
t Illo teſtis 22. 23 figurarum induitur, in vigeſima tertia tamen ad Q à teſtis ſubſtantia modicè id diuulſū cernitur, R & S notatum.
u 23 figu. N, O.
x 23 fig. P.
y 23 fig. R & V, V.
z 23 figu. ſub O.
a 23 fi. η, θ, ι. & E, F, G.
b 23 fig. Q. R.
c 23 fig. ad O.

quosdam imitati, vas aliquod hoc nomine appellandum finxerunt, quod inter restem, et venam, ac arteriam seminales, quæ præsenti tunicæ primùm adnascuntur, medium posuere, [d] eam fortasse semen deferentis vasis particulam ita appellantes, quæ ipsius est principium, & in posteriori testis sede elatiorem huius regionem orbiculatim aliqua ex parte complectitur. Sed quum ex resectione horum nugæ etiam leui opera obseruentur, postposita nominum contentione, hanc ex proprijs cuiq; testi tunicis alteram habeto, & δαρτὸν etiam veteribus Græcis appellatam scito, nunc vasorum historiæ mentem alacriter accommodans. Ad singulos itaque testes singulæ pertingunt venæ, ac item arteriæ, ortu differentes. [e] Vena nanq; ad dextrū accedens testem, à venæ cauæ caudice demissiùs, quàm venarum ad renes exporrectarum origines, pēdent, principium ducit: non quidem à dextro caudicis latere, sed ex superiori anteriori ve ipsius sede ad dextrum modicè declinans, idq; oblongo quasi, & crassiusculo [g] tubere. Sinistri verò testis [h] vena, ex [i] venæ sinistro reni exporrectæ humiliori sede originem habet. Huiusmodi venarum ortus plerunque cernitur, nonnunquam verò, sed rariùs, a sinistro cauæ caudicis latere [k] ramulum exporrigi conspicies, qui deorsum ad sinistra repens, sinistræ seminali venæ commiscetur. Galenus idem & dextræ seminali venæ aliquando contigisse testatur, quod scilicet a dextri renis [l] vena egrediens [m] surculus, deorsum protenderetur, & cum vena coiret, a cauæ caudice principium obtinenti. At nescio quid Prometheis in mentem venerit, qui suis somnijs hominem in cathedra fingentes, dextram seminalem venam a dextri renis vena, sinistram autem ex cauæ caudice toties enasci docent, quoties sinister ren elatiorem dextro sedem occupat: quasi verò dextra vena non demissius multò, quàm renum venæ, initium duceret: & quia plerunque dextri renis uena nimis elata esset, testis dextri vena a cauæ caudice deriuaretur. Nos crebrò eum renum obseruauimus situm, sed dextri testis venæ aliud principium semel duntaxat, quamuis tunc ambæ seminales venæ a renum venis originem mutuabant. Venæ ab ipsorū initijs deorsum in latus protensę, peritonęo fibrosis nexibus, qui in alteram earum degenerant tunicam, committuntur, coniuges arterias sortitæ. Vtræque enim arteriæ humilius, quàm dextrū testem petentis venæ principium consistit, è directo, & sibi proximæ ex anterioris magnæ arteriæ sedis medio [n] promuntur: ac dextra quidem cauæ venę [o] caudicem (quod hactenus parum a dissectionum professoribus animaduersum miror) conscendens, deorsum obliquè ad dextri testis uenam properat. Sinistra verò, sui lateris uenam accedens, non semel mihi defuisse visa est, sinistri testis vena solito tunc longè ampliore. Ab arteria verò sinistro reni communicata illam enasci, vix unquam uidi: quanquam id interdum accidere posse, non eo inficias. quòd tamen crebriùs par uenarum, & arteriarum testes petentium (vt passim Galenus docet) obseruetur exortus, nequaquam concessero. Dextra vena & arteria (idem de lateris sinistri vasis subaudito) sese inuicem contingentes, peritonæo (vti dicebam) fibrosis, membraneis ve nexibus alligantur, decliuesq; deorsum protensę, super [p] vrinarium meatum, ex dextro rene urinam uesicę deferentem, ducuntur, peritonæo in progressu [q] tenues ac perquàm graciles surculos diffundentes. Quum primùm uerò vasa hæc ad coxendicis ossis usque [r] sedem peruenerint, qua [s] septimus femur mouentium musculus deorsum, versus minorem femoris [t] processum, fertur, illa peritonæum iuxta internum eius musculi latus [u] permeant, & ex magna peritonęi amplitudine procidentia, in [x] exterius testi peculiarium inuolucrum, quòd hic a peritonęo principium ducit, pertingunt, vnà cū neruulo nimis quàm gracili & obscuro ad testem contendente, qui interdum a sexti paris neruorum cerebri [y] propagine costarum radicibus exporrecta, [z] interdúm verò a vigesimo primo spinalis medullæ neruorum pari diducitur. Porrò peritonæi [a] foramen vasa transmittens non ita patet, ac si quis ori pennam inderet, aut illa chartam hanc pertunderet: sed peritonęum exactissimè [b] vasorum lateribus connascitur, tutò ipsa non secus transmittens, quàm septum transuersum, & quibus id succingitur membranæ, stomacho, & venæ cauæ [c] viam offerunt. Simulatque verò vasa illud peritonæi foramen superarunt, obliquè deorsum ad elatiorem dextri testis sedem [d] ducuntur, & arteria non amplius, ut in reliquo processu, uenæ duntaxat accumbit, fibrisq; membraneis tantum [e] connectitur, sed varia quadam, peculiariq; ratione vena cum arteria [f] coit, & ambæ inuicem commiscentur, [g] corpusque unum, pyramidis, anteriùs posteriusque depressæ instar, efformant: cuius quidem conus inibi consistit, vbi uasa primùm inuicem permiscentur: basis uerò, ubi eadem elatiori testis parti committuntur. Per uniuersum hoc corpus ramorum myriades inuicem complexi obseruantur, non quidem omnes rectà deorsum procedentes, sed alij partim rectà, partim orbiculatim, partim transuersim, alij aliò modo inuicem implicari apparent: impossibileque est, vnam ductus seriem, unum ue ordinem hic animaduertere. Neque etiam, quod alijs traditum est resectionis professoribus, ibidem expendere valeo, quo nam pacto maiorem vasorum dextrum testē petentium, quàm quæ sinistrum adeunt, implexum fieri nugentur: quum mihi hac ex parte uasorum nullum conspiciatur discrimen: & aliunde profectò, quàm a maiori illo, minori ve implexu, masculorum, fęminarumq; pendet procreatio. Porrò quum tot ramorum in [h] membrana illa, quam peritonęum uasis inibi offert, quà illi fibrosis nexibus in ipsis magna cauitate, toto incessu hærent, implexus fiant, corpus id nidum crucis, aut lumbricis oppletum referre uidetur, aut etiam senioris rustici aut baiuli suræ, temporum ve cutem uaricibus turgidam. Vt enim multifariam in illa venæ, varices ve inæqualiter extuberantes, errabundo ductu feruntur: ita quoque in hoc, quod narramus, corpore, uenæ seminalis ac arteriæ innumeræ soboles oberrant. Perquàm raro enim accidit, varices capreolorum, pampinorum ve vitis imaginem exprimere: sed ipsæ, uti dicebam, hic rectà, illic transuersim & obliquè, varieque admodum prominent. Ab hac igitur similitudine reor parentes illos, qui pueros in cadauerum confectionibus exercebāt, corpus hoc κιρσοειδῆ παραστάτην, qua si varicosum assistentem, aut adstitem diceres, appellasse. non secus quàm in nono de Partium usu libro fecit Galenus, quum inibi in caluaria reticularem quendam comminiscitur implexum. Cæterùm in reliquis

Vasorū testibus sanguinem ac spiritū deferentium numerus, mox & ortus.

Vasorum istorum ad testem ductus.

Testis neruulus.

Vena cum arteria commixtio & implexus.

d 22,23 fi. a, & 23 fi. E.
e 22,23 fi. v, t.
f 22, 23 fi. m, n.
g 22,23 fi. u.
h 20 fig. e. 23 fi. x.
i 22,23 fi. n
K 22 fig. y fertur ad x.
l Spectatur 1d fi. capitis 9 lib. tertij inserta, ad C, quod notescetur μ.
m 22,23 fi. m.
n 22,23 fi. a educitur sub u ab b.
o 22,23 fi. g.
p 22, 23 fi. super q.
q 22,23 fi. β.
r 1,2,3 fi. c. 29 lib. 1 l.
s 8 musca. A.
t 1,2 fi. c. 30 lib. 1 a.
u 23 fi. φ, φ.
x in v 20 figura.
y 1 fi. ca. 2 libri 4 ab i iuxta 6.
z 2 fig. ca. 11 li. 4 charact. 49.
a 22 fi. φ, φ.
b 22 fi. γ, δ.
c 7 musc. tab. r, s.
d Ductum hunc pete ex 20 figu. qua testes suo loco ostendit.
e 22 fig. γ.
f 22,23 fi. δ.
g 22,23 fi. à δ ad ε. aut 23 fi. à C ad D, aut N ad O.
h Acestitia est vena et arteria præter proprias tunica.

de Partium vſu libris. vnà cum Herophilo, nomen id [i] alij ferè parti, neque illi ſemper (vt paulo poſterius explicabo) eidem attribuit. & in libris de Semine, à vitis pampinorum figura [k] corpus hoc, cuius modò hiſtoriam inſtituimus, pampinoforme frequenter vocitat, ipſum à varicoſa ſpecie, cui alioquin proximè accedit, diſtinguens. Vtcunque verò illud nuncupes, [l] baſi ſua, elatiori ſedi intimæ teſtis tunicæ adnaſcitur: [m] ac multos ramulos rectà hanc tunicam perforantes, elatiori teſtis parti diſtribuit, multipliciter per teſtis ſubſtantiam, perinde ac iecoris venæ in ipſius ſubſtantiam, diſſeminatos, & perquàm tenui conſtãtes tunica. Præter ramos, quos rectà varicoſum hoc corpus teſtis ſubſtantiæ offert, alias per ambitum dictæ nunc tunicæ frequentes, & venis in adhærente oculi [n] tunica ſparſis, quam ſimillimas ſoboles diffundit, a quibus denuò germina in teſtis ſubſtantiam pertingunt. Hæc venę, ac arteriæ ſeminalium eſt ſeries, quas ſiue ita, ſiue vaſa teſti ſanguinem, ſpiritumq; deferentia, aut præparantia voces, nihil moror, modò ipſas à iã recenſendo [o] vaſe prorſus diſtinguas. Ad externum enim varicoſi illius corporis latus qua teſti implantatur, [p] aliud corpus album, & durioris nerui modo durum, intimæ teſtis tunicæ adnaſcitur, hincq; incipit: & exteriùs, qua teſti non committitur, gibbum, quodammodoq; teres eſt, latius nonnihil quam craſſum ſe offerens: qua verò tunicæ illi connatum eſt, ſecundùm connexum teſtis, cauum [q] exiſtit. Hoc itaque corpus ab externo varicoſi corporis latere incipiens, ſecundùm illius poſteriorem fertur ſedem: & deorſum modice uerſus anteriora prorepens, ſecundùm poſteriorem ſedem intimæ teſtis tunicæ validiſſimè tantiſper adnaſcitur, donec ad humiliorem teſtis [r] deſcenderit ſedem: a qua denuò ſurſum [s] reflectitur, intimæ teſtis tunicæ attenſum, incumbensq; quidem, at non amplius illi connatum, neq; eandem, vt hactenus, formã retinens. Per totum enim ductum, quo teſtis tunicæ corpus id nectitur, propemodum æqualiter craſſum, eiuſdemq; figuræ eſt, quam compacto vitis, aut cucurbitæ capreolo, & pampino aſſimilare queas. quanquam tamen non in orbem, ſed velut in latera, huius corporis reuolutiones fiant, ad eum ferè modũ, quo angues, & anguillas ocyus repere cernimus. Huius namque corporis anfractus & gyri admodum inuicem continuæ, & connatæ conſpiciuntur, vt & lignorum vermibus eas aſſimilare integrum ſit. Reſpondẽt enim illis, & deinde etiam multum referunt cerebelli [t] proceſſus, quos in ſeptimo libro a uermium imagine nomen inueniſſe dicam. Atque hinc etiam fortaſſis in Arabum interpretibus lumbricum nomen legitur: ita enim pręſens corpus, qua teſti connaſcitur, Arabum nonnulli uocauiſſe uidentur. nam eorum aliqui, etiam [u] implexum venæ arteriæq; ſupra ſedem teſtis elatiorem conſpicuum, ita nuncupauere. Porrò corpus hoc, quod vermi aſſimilabam, nihil prorſus imagine varicibus inæqualiter, neque eadem ſerie extuberantibus, accedit. Quanquam ſi bene Galeni ſententiam, in libris de Semine, percipiam, is alibi has [x] reuolutiones ex Herophili ſuffragio κιρσοειδῆ παραστάτην appellari uelit: alibi autem eo nomine appellitet, aliam huius quod iam tractamus corporis [y] ſedem, qua id peni inſeritur. quę uerò ea ſit, ubi corpus iſtud ſermone ad ipſius uſque [z] inſertionem, & illius cum corpore alterius lateris coitum deduxero, audies. Ad hunc itaque modum corpus id intimę teſtis tunicæ connaſcitur; & [a] exterius, demptis reuolutionum impreſſionibus, læue eſt: [b] intus verò, quum ab intima teſtis tunica acutiori cultello adimitur, aſperum, ſed nullis, qui oculis ſubijciuntur meatibus, peruium eſt. Neque etiam aliter uenæ aut arteriæ modo, cauũ eſſe uiſitur, non hic ſolùm, qua teſtis tunicæ connaſcitur, verùm neque quà ab illa abſcedens, ſurſum fertur. Quum primùm namque ad inferiorem teſtis partem deſcendit, rectà [c] ſurſum reflexum, ſenſim anguſtius efficitur: & non amplius inuolutum, in teretem quaſi neruum deſinit. atque id ipſi maximè euenit, ubi elatiorem teſtis partem ſurſum ſcandens ſuperat. Quò quum pertigerit, anteriori illius [d] corporis, quod nos varicoſum eſſe diximus, parti verſus interiora innititur: & ipſi tenuis membranulæ interuentu connexum, tantiſper aſcendit, donec per peritonæi [e] foramen, quo vena & arteria ſeminales ducuntur, in peritonæi cauitatem pertingat. In hoc tranſitu teres iſtud corpus non amplius anteriori venæ, arteriæque parti [f] attenditur: ſed in poſteriora reflexum, ſub illis in peritonæum tranſcendit. [g] Hinc ex dextro latere (dextri enim teſtis enarrationem proſequor) ad poſteriorem pubis oſſis ſedem reflectitur: & poſteriori peritonæi parti connexum, ſuper [h] vrinarium dextri lateris meatum ſub [i] veſica deducitur. Eodem pari omnino ratione, a ſiniſtro teſte corpus ſimile perfertur: & ambo ſub poſteriori veſicæ ſede, ſuper [k] rectum inteſtinum ad veſicę ceruicis initium protenſa, ſenſim mutuò [l] appropinquant: & latiora craſſioraq; facta, inter ſe tandem coeunt: unumq; corpus ſub veſicæ ceruicis initio conſtituentia, in [m] glandoſum, quod paulo pòſt explicabimus, organum abſumuntur. Hoc [n] corpus a teſte ad ueſicæ ceruicem procurrens, id ſanè eſt, quod Herophilus σπερματικὸν πόρον appellauit: quodq; nos vas ſemen deferens, ad illius imitationem, aliquãdo, & iactatorę, vibratorẹmq; dicimus. nam re uera corpus hoc a teſtis ſubſtantia ſemen eſſumens, ad penẽ id defert. Porrò ut cauitas ipſius uniuerſo ſuo ductu perquàm obſcura eſt, raroq; admodum ſectione deprehẽditur: ita quoque obſcuriores [o] meatus, foraminaque ſunt, a teſte per intimam ipſius tunicam in eius corporis, aut uaſis ſemen deferentis reuolutiones, pertinent. Præterea vaſis huius in penem [p] inſertio conſpectũ quodammodo fugit, & coitus, aut aliàs excretionis ſeminis tantùm tempore aperitur, quod quidam Patauij diſſectus, facilè edocuit, qui ante ſuſpendium inuoluntario ſeminis fluxu laborans, hos meatus omnes apertos, laxosq; habuit, eos potiſſimũ, qui ex teſtibus in deferentis ſemen uaſis reuolutiones, gyros ve pertingunt, & quibus dextrum, & ſiniſtrum deferentia ſemen vaſa in veſicæ ceruicem terminantur. Herophilus, & ex ipſius ſuffragio Galenus, [q] hic, vbi dextrum vas ſiniſtro permiſcetur, amboque paulo antea quàm coeant, latiora craſſioraq; reddi diximus, alijs quibuſdam reuolutionibus hęc vaſa circumagi, inuoluiq; uidentur innuere, quum & in hac ſedę præſentia vaſa ſubinde παραστάτην κιρσοειδῆ nominant. Vaſa hæc inibi nunquam niſi perquàm [*] obſcurè mihi in hominibus inuolui viſa ſunt: & ſi quæ ſit reuolutio, ea penitus illi ſimilis apparet quam hæc vaſa obtinent, [r] quà primùm ab intima teſtis tunica non amplius illi tuni-

Vena ac arteria in teſtis ſubſtantia, ipſiusq; proximũ inuolucrũ inſertio. Vaſis ſemẽ à teſte ad veſicæ ceruicem deferentis hiſtoria.

*i 23 fig. m, dõ quidẽ n, θ, ι aut E, F, G aut H, l modo autem ξ et 4. tab. fi. cap. 49 l. b. 2 T. k 22, 23 fi. α δ ad ι. l 22, 23 fi. ι. aut 23 fi. D. & O. m Seriatĩ id pete ex 23 fi. P, Q, R, S & T. n 18 fi ca. 14 li. 7 n, π. o dextra figura fi. 23 π, θ, ι, λ, ξ p 22, 23 fig. π ad ι. aut 23 fi. E ad D. q 23 fi. H, I. r 22, 23 fi. ab π. ad ι. aut ab E ad F. s 22, 23 fi. ab ι. ad π. t 11 fi. li. 7 C, c. & H, I. u 23 fig. a C ad D. et ab N ad O. x 23 fi. π, θ, ι, & I. y ſiniſtra figur. figuræ 23 iuxta ξ. z eiuſdem fig. ξ. a 23 fi. I. b 23 fi. H. c 22, 23 fi. ab ι ad κ. d 22, 23 fi. δ, ι. aut 23 fi. C, D. e 22 fi. φ. φ tranſmittentia δ. f ad λ 23 figura id ſpectatur. g 23 fig. à λ ad ξ. h 22, 23 fi ſup. dextrum q. i 22, 23 fi. ſub r. K 22 fi. *. l in ſiniſtra fi. 23 fi. ad ξ. m 22, 23 fig. ξ. n 23 fi. π, θ, ι, κ, λ, ξ. o 23 fi. H. p 23 fig. σ. q in ſiniſtra fig. 23 fi. ad ξ. * Vt tab. 4. figu. cap. 49 lib. 2 T. r 23 fig. a G ſurſum.*

cæ connata ſurſumq; conſcendentia abſcedunt. tale enim quid canes,& magis adhuc caudati ſimij,& tauri indicant,modicè conſpicuis reuolutionibus ea ſede frequenter donati. Cæterùm corpus [s] glandoſum, in quod deferentia ſemen vaſa,poſtquam coiere,inſeruntur,quodq; Herophilus ἀδενοειδῆ παραστάτην appellat, ad humillimam ueſicæ partem,ipſiusq; ceruicis initium reponitur, eſtq; vnicum,& ſubinde vtriſque ſimul teſtibus grandius: at non adamuſſim rotūdum. anterius enim & poſteriùs nonnihil depreſſum, a lateribus autem rotundum inſtar globi cernitur. per ipſius verò medium, veſicæ [t] canalis procedit, qui hic paulo, quàm in reliquo progreſſu latior,amplior ve exiſtit: non tamen,quod manifeſtè conſpici poſſit,a ſemen deferentibus vaſis foratus, ſed aſper duntaxat,ac inæqualis,& rugoſus: idq; potiſſimum in poſteriori ipſius ſede, vbi interdum deferentium vaſorum ingreſſum accurato ſtudio ſecantes,conſpicuè deprehendimus. Deinde ueſicæ ceruix,qua per glandoſum hoc corpus fertur,diſtincta ab illo neutiquam membrana eſt. nam ſolus glandoſi corporis ſinus communem hic urinæ,ſeminiq; meatum conficit,per reliquum autem proceſſum canalis ille priuatum eſt corpus, [u] orbiculari muſculo ſtatim a glandoſo corpore circundatum, & [x] dein duobus,quæ penem præcipuè conſtituunt,corporibus adnatum. Quæ uerò hęc penis ſint corpora,quę que uniuerſa ipſius habeatur conſtructio,ſimulatque ſingulorum,quæ iam complexus ſum, uſus ſuccinctè aſcripſero, peculiari Capite recenſebo. Quum primum itaque hactenus commemorata diligenti ſectione eris aggreſſus,ex iecoris,pulmonis, & renum fabrica, multorum autorum ſibi pugnantium neglectis dogmatibus,pulchrè doceberis, teſtium ſubſtantiam ingenita ſibi facultate, ex materia quam uenæ ac arteriæ illi deferunt,ac per totum teſtem diffundunt,ſemen efficere: & quemadmodum iecoris caro ſanguificationis opifex cenſetur, ita & hanc teſtium ſubſtantiam ſeminis procreatricem, paremq; hic organorum conſtructionem,ac in iecore eſſe. Perinde enim ac cibos nutritioni aptos ore aſſumimus,eosq; uentriculo conficimus,& quod confectum elaboratumq; eſt, ex inteſtinorum anfractibus longo ductu in iecoris cauum fertur: ita quoque optimam ſanguinis,ſpirituumq; portionem teſtium uenæ ac arteriæ ipſis perferunt. non quidem breui aliquo,aut non anfractuoſo progreſſu,uerùm longiſſimo, & innumeris reuolutionibus ſpiriſq; tortuoſo,& oberrante: ut materiam teſti præparatam,ſeminiq; efficiendo magis opportunam communicent. neque id in unam amplam teſtibus inciſam cauitatem, ſed in tenuiſſima,eademq; tunica ſubtili ad modum formata uaſcula,per teſtis ſubſtantiam frequentiſſima ſerie diſtributa. Nimirum ut teſtis ſubſtantia (quemadmodum de iecoris carne dictum eſt) facultate ſibi inſita ſanguini, & ſpiritui perfectam ſeminis naturam impertiat. Atque hęc facultas in maſculis roboris,& uirilitatis,in fœminis muliebritatis cauſa exiſtit: corpusq; uniuerſum ita alterat,ut id quod neque mas,neq; femina per ſe eſſet, mas uel femina euadat. Rurſus ut in iecore uenæ cauæ ſurculi ex portæ ramis ſanguinem aſſumebant, atque in illis quoque is perfectius elaborabatur: ſic etiam pori meatusq; innumeri,ſed gracillimi, paratum a teſtibus ſemen in deferentis uaſis anfractus,teſti connatos, exporrigunt: ut hinc rurſus ex utroque teſte ſemen in eam ſedem in uiris deducatur,qua commodè in uterum proijci,& eiaculari queat. Ad hanc functionem conducit, dextri teſtis uenam a cauę caudice ſub renum uenis enaſci,quò puriorem, ſyncerioremq; ſanguinem teſti offerat. Sic & utraſque arterias a magna pariter oriri magnopere expedit: ut tenuioris,impetuq; ruentis ſanguinis, & diuinam quæ ſemini ineſt animam, ſpiritumue, magis infæcatum deducerent. Quippe neminem iam eſſe opinor,qui in arterijs ſanguinem cum Eraſiſtrato non contineri, & ſeminales arterias nihil præter ſpiritum teſtibus adferre autumet. quanquam etiam & hoc Ariſtotelis fuerit dogma, ſeminales arterias ſanguine uacuas eſſe,falsò docentis. Cæterùm a ſiniſtri renis uena,eius lateris teſtem, ſuam uenam in hoc obtinere Galenus cum alijs Anatomicis omnibus atteſtatur, ut hæc ſeroſum ſanguinem ſemini communicaret,cuius acrimoniæ,& mordicationis ui in ſeminis emiſſione pruritus, titillatioq; in organo multis neruis implicito,concitaretur. Eiuſmodi enim hic delectationem Galenus fieri ſcribit, qualem ex ſalſis, mordacibusq; ſuccis in his,qui ſcabie laborant,eſſe cognouimus,quando illi igne,aut lecti ſtragulis excalefacti pruriunt, ſcalpendoq; ſuccis illis cutem ſtimulantibus locum dant. Hoc Galeni decretum, non admodum probabile duco, quum mingentes ex tanti ſeroſi humoris copia pruritu non afficiantur, etiamſi rigido excalefactoq; pene crebrò,& præcipuè ijs qui calculo uexantur,urinam reddi nouerimus. Quinetiam putridi ſeminis inuoluntario fluxu laborantes, primis diebus languido,& flaccido pene pruritum etiam ſentiunt; nulla præcedente penem excalefaciente cauſa. Ad hæc,qui ex ramicum uitio, aut alia occaſione ſiniſtro teſte caſtrantur,coeuntes, neque pruritu, neque uoluptate afficerentur: quod falſum eſſe, indies ab his quibus ramex manu curatur, audimus. Quod uerò alij halituoſum ſeminis ſpiritum ad delectationis cauſam etiam concurrere teſtantur,non mihi ſatis arridet, quum ea pungendi, ſtimulandiq; uis ſpiritui ineſſe nequeat. adeò ut ad ſpecificam, eſſentialemq; ſeminis formam materiamq;, ac dein ad corporis quod ſenſu afficitur rationem hæc delectatio ſit referenda quum tota ueſicæ ceruice hanc non percipiamus. neque profectò ſemen pari ſenſu alias corporis partes,ac uterum afficiat. Cæterùm uaſis a teſte ſemen deferentis ad teſtem applantatio,niſi tenuiſſimis,& anguſtis foraminulis, idq; intimæ teſtis tunicæ interuentu fit, quòd uas id durum,ualidum,denſumq; iniurijsq; ferendis pertinax fieri oportuerit, ſubſtantiam uerò teſtis laxā, molléq;: adeò ut prudens Natura, hic,queādmodum etiam nuſquam, nulla eſſentijs contraria in unum coegerit, niſi copula aliqua amicitiæ, ſocietatisq; conciliatrice in medium cōiecta. Quantum enim a uaſe ſemē deferente, intima teſtis tunica denſitate,duritiaq; uincitur,tantum ipſa teſtes ſuperat, non quidem per uniuerſam circūferentiā,qua teſti obducitur,ſed eo duntaxat loco, quo uaſa ſeminaria habet adnata. hic enim, quàm per reliquū corpus mollior exiſtit,&,ut dixi, tenuibus foraminibus perforata in hoc nanque potiſſimùm creatur,ut teſtis ſubſtantię exquiſitiſſimum ſit inuolucrū. Vas uerò ſemē deferens tot anfractibus,ſpiriſq;, ſuper teſtē obuoluitur,ut citius & copioſius a teſte ſemē aſſumat,& aliquā forſan elaborationē in ipſo ſemen

s 22,23 fi. ξ. & fig. c. 49 lib. 2 R.

t in dextra fig. 23 fi. a ꝑ per o ad φ.

u 22, 23 fig 1.

x 1,2 fig. cap. 49 lib. 2 G adnaſcitur A, B.

Glādoſum corpus vaſorum ſemen deferentiū inſertionem excipiens.

Partium quæ hoc Capite deſcribuntur cōſtructionis ratio.

Vaſorum teſtis materiam deducentium ortus ratio.

Vaſis ſemē deferentis ſtructura ratio.

semen obtineat. Posteriori verò testis sedi, non autem anteriori vas illud connascitur, vt quum iam semen confectum porrigat, contineatve, testis autem solum conficiat, tutiori loco vas reponatur, teste propugnaculi loco vtens: atque eadem ratione quum vas peritonæum [y] ingreditur, sub vena, & arteria meritò occultatur, quòd semen sanguine spirituque, ex quibus semen paratur, perfectius contineat. Dextrum vas cum sinistro coit, atque in vesicæ ceruicem ambo insinuantur, vt vtriusque testis semen simul, eodemq; tempore in vterum eiaculetur.

y 23 fi. ad λ sub δ.

Glandosi corporis vesicæ collo adnati vsus.

Glandulosum verò corpus (quod caudati simij obtinēt maximū, & instar nubium exterius reuolutum) vrinæ, seminisq; in vesicæ ceruice meatum humectare certum est. Et deinde velut meatuum, qui per ipsum a deferētibus uasis digeruntur, sicut & venarum, & arteriarum, & neruorum vesicæ corpori, & ceruici distributorum, fulcrum esse, & fortassis etiam semini quandam perfectionem indere, ad seminisq; generationem conferre videtur. Etenim in inuoluntario seminis fluxu laborante, quem Patauij dissecuimus, corpus hoc glandosum quum diuideretur, non minus quàm testes ipsos, semine oppletum conspeximus; & si verum fatendum est, inter dissecandum in nulla penitus corporis parte, tanta seminis vis vsquam, atque in hoc glandoso corpore adinuenitur, quantumuis id a testium substantia mollitie, æqualitateq; multum variet.

Galeni Anatomica demonstratio, qua glādosum corpus semini parādo nō præesse concipitur.

Cæterùm Galeni de glandoso hoc corpore demonstrationē ad calcem secundi de Semine positam, admiror plurimum: qui quum hoc dissectionis imperitos ne prorsus quidem cognoscere, peritos verò vno ore omnes asserere semen illo contineri, dixisset, illorum sententiam improbaturus, hanc sæpius inculcatam, veramq;, & irrefutabilem ab ipso habitam demonstrationem subiecit. Si in glandulosis astitibus (vt interpretis uoce, παραστάτας ἀδενοειδεῖς, ita vertentis, utar) semen gigneretur (periti tamen, quibus glandulosum corpus cognitum fuit, contineri tantum dixerant) excretionem eius castrata animalia appeterent. at hanc non uidentur appetere: nullum igitur semen in his gigni perspicuum est. Profectò si Galeni libri de Demonstratione, eiusmodi crebris scatent demonstrationibus, quæ ipsi (si modò ausim proloqui) non infrequentes, ac potissimùm in qua plurimum excelluit Anatome, sunt, non est quod tātopere eos libros expetamus, illisq; ipsos inuideamus, apud quos a tineis, & blattis nullum sui usum præbentes, deuorandi asseruantur. Præter hoc enim, quòd eiusmodi animalia, subinde vt pueri spadonesq; incassum venerem appetunt, quo nam pacto quæso, etiamsi tota seminis generandi uis glandoso huic corpori inesset, testibus ademptis, semen ea producent, quando resecti testes vasi ad glandosum corpus semen deferenti nihil exporrigent? Id enim ex sectione certo certius est, nullam omnino deferenti semen vasi cum uenis ac arterijs testium communionem esse, qua semen citra testium opus assumerent. etsi quid tale esset, quod aliquando mihi cum plerisque Anatomes professoribus persuasissimum fuit, ut scilicet uena & arteria in deferentis semen uasis naturam degenerarent, exq; uena & arteria illud conformaretur, Galeni demonstratio duntaxat in illis animalibus locum haberet, in quibus industrius castrator testem illæsis seminarijs uasis (quod factu est impossibile) ademisset. Quantumuis enim studueris deferentis semen uasis super testem circumactus, & spiras, gyrosq; ab intima testis tunica rescindere, id non præstabis, quin uasis pars, quæ testi adnascitur, aspera inæqualisq;, & rasa uideatur. Etsi fortè huius experientię studiosus in castrando animali intimam testis tunicam aliqua ex parte diuideres, & tunicam ad seminaria uasa adhuc cōnatam relinquens, solam testis substantiam ex tunica liberares, necessariò adhuc pori meatusq; seminalium uasorum disrumperentur, quæ certò per testis substantiam digeri nouimus. Huius namque administrationis, & expendendæ Aristotelis sententiæ, quæ testibus nullam seminis generandi uim tribuit gratia, in cane periculum feci: qui bellè quidem conualuit, sed generationi, ut reliqui, quibus testes eruti sunt, ineptus esse uidetur. nam hic, ut & illi quoque, obesus admodum, & ingenerosior redditus est. Verùm ut reliqua taceam, mirum est Galenum non animaduertisse, quum huiusmodi texeret demonstrationem, ab Aristotelis sectatoribus illam, ut testes ad seminis generationem nihil conducere persuaderent, in hunc modum retorqueri posse: Si semen in testibus gigneretur, animalia quibus uena & arteria seminales, quà ex peritonæo elabuntur, uinculo ita essent interceptæ, aut præsectæ, ut testis in scorto adhuc relinquerentur, seminis excretionem appeterent. at hanc non uidentur appetere: nullum igitur semen in testibus gigni, est perspicuum: Sed ut glandosum corpus, si semen generaret, absectis testibus suo munere, utpote deficiente materia, fungi nequiret; ita etiam testes suum non obirent munus, quum nullus sanguis, & spiritus, iam præsectis uasis, ad illos deduci posset.

DE VIRILIS MEMBRI, PENISVE STRVCTVRA. Caput XIIII.

PENIS fabricam in primis ostendunt figuræ Capitis quadragesiminoni, libri secundi: vt & vigesima figura huius libri, & vigesimasecunda, & vigesimatertia.

AFFABRE admodū Naturam penem extruxisse, illius functiones pulchrè attestantur. Hæc namque, quum satius fore duxisset, duos, qui commodè generationi subseruirēt, homines procreare, uni quidem præcipuè ad seminis susceptionem, alteri autem ad eius excretionem idoneas partes adaptauit. Viro igitur membrum semini in uterum fundēdo aptissimum est largita, quod concubitus tempore uarios ob usus tumidum, rigidum, & erectum prorsus esse oportuit. At si perpetuò ita tensum prælongumq; seruaretur, tota uita, præterquam congressus tempore, molestum foret, prompteq; iniurijs non secus afficeretur, quàm si quis semper manum circumferret protensam. Quum itaque modò laxum, gracile, & breue, modò uicissim tensum tumidumq; fieri debuit, laudanda est Natura, quæ membrum his usibus idoneum confinxit. Penis enim

Penis structura ratio.

Potissima penis substantia.

a 1, 2, 3, 4 fi. ca. 49 li. 2 A, B. & huius libri 22, 23 fig. 5, 7.

enim potiſſimùm [a] duobus corporibus, nullam partem (niſi fortè papillam) ſibi ſimilem nanciſcentibus, conſtruitur: quæ ſpiritu ſanguineque repleta, erigi, producique, & inſigniter turgere poſſunt: et rurſus eodem ſpiritu ſanguineque diſſolutis, arctari, concidere, flacceſcere, breuioraque effici. Quòd verò Galenus hæc corpora nunquam reſecuerit, neque illorum naturam perſpectam habuerit, ipſius in decimoquinto de Partium vſu orationis ſeries plus ſatis tibi argumento erit, vbi virilis membri fabricam abſoluero: cuius ſitum Galenus prolixiſſimè, & eleganter recenſet, quòd nimirum citra ſectionem is illum non magis latuerit, quàm hominis digiti, & ad inguina, & in poplite flexus, quibus duntaxat locis hominem à ſimia differre, Galenus propemodum arbitratus eſt. Atque ut ſitus in conſpectu citra longiorem enarrationem venit, ita quoque leui opera colligitur, quàm is penis muneribus obeundis examuſſim quadret, neque aptiùs aliquo reponi poſſit: ita ſanè, vt moles ipſius, & forma nulli non pateant. Conſtructionem verò ipſius ſubintrant duo illum præcipuè efformantia corpora, meatus ſemini vrinæque communis, quatuor muſculi ad penis radicem repoſiti: ac demum venæ, arteriæ, nerui, cutis, & quæ huic ſubſternitur, carnoſa membrana, & vinculum, cutem hanc cum carnea membrana peni connectens. Ex dextro itaque pubis oſſe, [d] vbi id craſſius, & quaſi teres ad inferiorem [e] commiſſuræ pubis oſſa committentis ſedem viſitur, [f] teres quoddam corpus validiſſimè principium ducit, ligamenti naturam prorſus referens, quod ab oſſe nonnulli ſurſum recedens, interno latere [g] aliud contingit corpus, ſimiliter à ſiniſtro pubis oſſe pronatum. Hæc corpora in eum modum inuicem committuntur, ac ſi vtrarumque manuum indices internis partibus mutuò iungeres, vnitoſque fingeres. Vt enim interna indicium ſedes plana, non autem gibba, & teres, exterioris ſedis modo eſt, ita etiam hæc corpora, quà inuicem connaſcuntur, plana ſunt, externis autem lateribus, & ſuperiori, ſede teretia inuicem iunctorum digitorum inſtar, qui ſimul commiſſi latius, quam profundius corpus ad penis modum efficiunt. Deinde vt inferior indicum, ita commiſſorum, ſedes modicè dehiſcit, planaque viſitur: ſic & penis corporum inferior ſedes patens dehiſcit, ac [h] vrinarium veſicæ meatum ſub ſe ita porrectum obtinet, ac ſi calamum quo ſcribitur, inferiori indicum ſedi exporrigeres, & indices tibi penis corporum loco, calamus autem vrinarij meatus vice eſſent. Mox enim à corporum exortu ipſis vrinarius meatus, ſeu veſicæ ceruix ſub tenditur, ac cum illis ad [i] glandes vſque initium in eum modum porrigitur, vt corporum ſubſtantiam nuſquam ingrediatur: perinde ac in glandis ſede, vbi meatum in corporum ſubſtantiam duci paulo pòſt audies. Corpora hæc in hunc modum enata, ſimulque commiſſa, ſeorſum ſingulum oblonga referunt corpus, ex neruea contextum ſubſtantia, inſtar coriaceæ ſiſtulæ, cuius interior [k] ſubſtantia rubra prorſus, & nigricans, & fungoſa, & atro ſanguine oppleta cernitur, ad eum ferè modum, ac ſi ex innumeris arteriarum venarumque ſurculis quàm tenuiſſimis, ſimulque proximè implicatis, retia quædam efformarentur, orbiculatim à neruea illa membraneaque ſubſtantia tanquam in corio comprehenſa. Atque hæc duo penis corpora ad glandem vſque priuatim ſingula nerueum retinent inuolucrum, & fungoſam hanc ſubſtantiam, ſumma diligentia à Naturæ operum ſtudioſo expendendam. Quum autem ad eam vſque penis regionem per repſere, in qua iam glandem [l] efformatura ſunt, in acutum feruntur, & carnoſa glandis ſubſtantia ipſi ob naſcitur, quæ meatum vrinæ, ſeminique communem non ſubnatum duntaxat, vt corpora illa obtinet, verum eum in ſe complectitur, meatumque ambit, qui hic reliquo ipſius ductu [m] amplior efficitur: & rurſus ſuo fine extremo ve arctatur: non ſecus quam ſi Natura in concubitu ſeminis moram, ac proinde intenſiorem delectationem in glande (quam affrictus potiſſimum occaſione adauxit) eſſe cupiuiſſet. Vnde etiã inuoluntario ſeminis fluxu laborantes, hac ſede plurimum vlceribus infeſtantur, propter putridi ſeminis in hac amplitudine aſſeruati acrimoniam, vrinarium meatum impenſe exulcerantem: qui profluentis vrinæ mordacitate, dum vrina redditur, in glande inſigniter infeſtatur, non minus ſanè, quam rigido pene eiuſdem meatus ſedes inter anum, & teſtes, vbi perinæum nobis vocatum habetur, conſiſtens, grauiter eo malo affectis cruciatur: quod in primis meatus oblinquitatis, ac reflexus, & inſuper decliuis etiam ſedis ratione accidit. Quum enim meatus [n] hac primum ſub penis corporibus ſurſum reflectitur, hæcque ſedes humillima eſt, ſeminis copia a quo meatus exulceratur, non minus hic, quam in glande conſiſtit, ac proinde magis quã in reliqua meatus ſede erodit: & deinde eroſus meatus, quando vna cum pene tenditur, ſolutionem vnitatis uehementius inibi percipit. Porrò [o] venæ, ac arteriæ ad horum penis corporum radicem accedentes, ab illis deriuantur uenis ac arterijs, quæ humilioris illius diuiſionis rami ſunt, quam vaſa os ſacrum prætergreſſa tentare, in tertio libro prodidimus: & quanquam hæc vaſa ad penis corpora pertingant, vix tamen ſectione aſſequor, quo itinere in [p] corporum illorum cauitatem inſerantur, ſanguinem eum nigricantem, & craſſum, quem fungoſa corporum ſubſtantia plurimum poſſidet, deductura. Rami tamen, [q] cuti hęc corpora induenti, etiam ante ſectionem conſpicui offeruntur, illamque intercurrunt. Nerui quoque huc plures ab infimis ſacri oſſis paribus pertingunt, ſecundum corporum longitudinem diffuſi: ac [r] duo tenues in humillima penis ſede exporriguntur, vnus vtrinq; ad meatus vrinæ ſeminique communis latera. Quinetiam & alius ſubinde conſpicuus eſt, ſuperiori corporum ſedi, qua hæc inuicem connaſcuntur, [s] expanſus. His neruis accedunt membranea vincula, ſuperiorem corporum ſedem, qua primùm ſurſum ducuntur pubis oſſium commiſſuræ, ad eam vſque partem nectentia, qua primùm penis orbiculatim cute, carnoſaq; mẽbrana obtegitur. [t] Muſculi quatuor penem adeuntes, in ſecundo libro deſcripti ſunt: dum duos vrinæ, ſeminiſque meatui, & ſingulos ſingulis penis corporibus aliquò vſque exporrigi recenſuimus. Adeò vt nihil de penis fabrica modò dicendum ſuperſit: niſi quis Naturam laudare velit, quòd nullum adipem [u] inter carneam membranã, & cutem peni obductas interiecerit, quo tenuius, & conuolui implicariq;, & extẽdi aptius inuolucrum peni ſtatueretur, quod præputium vulgò nuncupamus: in hoc in primis formatum, vt penẽ tegendò aſſeruet læuem, modiceq; mollem, & lubricum, egregieq; ſenſu præditum, nõ verò calloſum, cutiſq;

inſtar

Right margin notes: *Galenũ humani penis fabricã nũquam ſpectaſſe.* — *Penis ſitus.* — *Penis conſtructionẽ ſubeuntia.* — *Duo præcipua ipſius corpora.* — *Meatus vrinæ ſeminique communis.* — *Glans.* — *Venæ, arteriæ, & nerui.* — *Cutis. Carnea mẽbrana. Muſculi.*

Left margin notes: *d 1, 2, 3 fi. cap. 29. lib. 1 r.* — *e 1 fig. vltimarum li. 1 s.* — *f 2 fig. cap. 49 lib. 2 B & dein illi, ſubditũ C.* — *g eiuſ figu. A & illi ſubditũ C.* — *h 1, 2, 3 fi. ca. 49 li. 2 G ſub A, B.* — *i Figurarũ 49 cap lib. 2 D.* — *K 3 fi. cap. 49 li. 2 E, E.* — *l ad D figurarũ ca. 49 lib. 2.* — *m 23 fi. φ.* — *n 1 fi. cap. 49 li. 2 G.* — *o 22, 23 fi, υ & vltimæ fi. li 3 f.* — *p 1, 2, 3, 4 fi. ca. 49 li. 2 A, B.* — *q 20 fig. r.* — *r Ea ſede, vbi υ ſpectatur 22 fig.* — *s Inter ε & π fi. 22.* — *t 1, 2 figu. ca. 49 li. 2 H, I, K, L.* — *u 20 fi. inter ε & r.*

inſtar aridum & ſtupidum. Si itaque humanum penem reſecueris, non vnum concauum reperies neruũ aut ligamentum a pubis oſſe enatum, quemadmodum Galenus docuit, ſed duo, quæ deſcripſi corpora: quæ non vacua, & omni humiditate indiga, vt Galenus ſcribit, exiſtunt, ſed fungoſa illa, & veluti carnea, vti Ariſtoteles rectè innuit, materia, & plurimo nigricante ſanguine inſtar farciminum implentur. Deinde ad ſeminis vrinæque meatum non alij exporriguntur muſculi, quam [x] duo illi, quos a recti inteſtini orbiculari muſculo pronaſci oſtendimus: quantumuis interim Galenus per totam penis longitudinem duos exporrigi recenſeat muſculos, ſecundum vrinæ ſeminiſque meatum protenſos. Cæterùm haud mirum eſt, Galenum penis muſculos non probè aſſecutum, quandoquidem neruoſi illius, cauiq;, quod in pene ſtatuit corporis exortum non debitè expendens, aſſerat, id ex ſuperioribus pubis oſſium ſedibus [y] pronaſci; haud ſecus ſane, quam quis diſſectionum rudis iudicaret, penem illic primùm oriri, vbi is ab oſſe pubis ſupra ſcortum teres ac cute obductus propendet, aut erigitur: non verò (quemadmodum nos ſcripſimus) animaduerteret, [z] neruoſa penis corpora inferiùs etiam [a] educi, quam infima pubis oſſium [b] commiſſuræ conſiſtit regio, & penem mox ad anum in vocato nobis perinæo, uniuerſoque ipſius per ſcortum inceſſu, & longo ad anteriorem pubis oſſium ſedem nexu, æque craſſum corpulentumque exiſtere, ac in tereti illa, & veluti ſua ex corporis trunco eminente ſede, quam uulgus penem uirgamque appellitat. Neque iſtud ſolis obtigit hominibus, at uniuerſis quoque quadrupedibus præcipua penis portio, moleſque infra pubis oſſium commiſſuram, anum uerſus, auſpicatur: etiamſi hæc animalia in penis conſtructione, non rara alioquin, uulgariaque proponant diſcrimina. Cæterum Arabes quoque admiror, qui tres in pene enumerarunt meatus: unum quidem urinæ dicatum, ſecundum ſemini, tertium autem illi uiſcido humori, quem a glanduloſo [c] corpore ceruici ueſicæ circumnato parari arbitramur, quique humectum penem ſubinde reddit uiro impenſius concubitum appetente, quum interim his omnibus unus extruatur meatus. Verùm facile exiſtimo hanc ſententiam primùm ab Arabe quopiam fuiſſe inuectam, qui penis ſectionem aggreſſus, eiuſque fabricam Galeni placitis non cõuenire animaduertens, [d] tres arbitratus ſit eſſe penis meatus: duo quæ dixi corpora, & meatũ ſemini vrinæque, & dicto etiam nuper humori communem. Quandoquidem ſi tranſuerſim penem [e] reſecas, neque nigricantem qui inter ſecandum promanat ſanguinem abſtergis, profectò ſingula corpora ſinguli meatus tibi apparent: quibus tertius accedit, qui verè meatus eſt. At expreſſo abſterſoque ſanguine, corporum fungoſa ſe offert ſubſtantia, leui negocio commonſtrans, corpora illa meatus non eſſe cenſendos. Vtcunque tamen ſit, hic Patauij adoleſcens iuris ſtudioſus, ac è nobili Symionum apud Foroiulienſes familia natus, mihi familiaris eſt, qui in glandis apice duos obtinet meatus, vnum ſemini, alterum vrinæ paratum. Verùm quum ea quæ non niſi rariſſimè accidunt, hic nequaquam commemoranda duxerim, quæ præter naturam ſe habere comperi, non lubens ſcribo. Quare etiam hermaphrodytorum ſpecies, quas aliquot hactenus vidi, nunc nõ recenſeo: generationis, non monſtruoſæ mulieris organa, modò perſequuturus,

Libr. 15. de Vſu part.
Li. 1 de Hiſto. cap. 13.

x 1, 2. figu. cap. 49 li. 2 l & H ab M.
y Vbi q cõſiſtit 4. muſcu. tab. in qua penis pars in 3 ta. conſpicua eſt abſecta.
z 1, 2 figu. cap. 49 lib. 2 A, B.
a 2 fi. cap. 49. lib. 2 C, C iuxta M.
b 1 fi. vltimarum li. 15.
c 22, 23 fi. g.
d 3 fi. cap. 49 libri 2 E, E, G.
e vt in dicta fi. & 4 muſ. tab. ad q.

DE VTERO, RELIQVISQVE MVLIEBRIBVS GENERATIONI famulantibus organis. Caput XV.

PRAESENTIBVS organis oſtendendis ſeriatim faciunt vigeſimaquarta figura, & vigeſimaquinta, duæque illas ſubſequentes.

QVVM vteri enrramus fabricam, illum opportunè in [a] fundum, & [b] ceruicem, ſeu collum, non ſecus ac veſicam, diſtinguimus. quãdoquidem, etſi vterus illis ambobus conformetur, vnumque ex illis conſurgat corpus: ea tamen ſitu, forma, magnitudine, ſubſtantia, vaſorum inſertione, & id genus alijs, in vteri hiſtoria diligenter ſpectandis, admodum differunt. Ceruix itaque vteri à mulieris pudendo ſurſum rectà per poſteriorem pubis [c] oſſium, & [d] veſicæ regionem, ac ſecundùm [e] recti inteſtini anteriora, in peritonæi [f] cauitatem tantiſper aſcendit, donec fere è directo ſedis pertingat, qua è pubis oſſibus rectorũ abdominis muſculorũ exoriuntur [g] initia. illic namq; vteri ceruix in fundum, aut fundus ipſe in ceruicem [h] deſinit, adeò vt hic humilior quoq; fundi pars plurimùm cõſiſtat. Cæterum ſuperioris fundi partis, & eiuſdem laterum ſedes, pro magnitudine ipſius, & mole variant. Quãto enim fundus cum fœtu magis increſcit, tanto etiam elatius, vel ſupra vmbilici regionem, ſuperiore ſua parte protenditur: ſuiſque lateribus ad ilia ſic accedit, vt nullum peculiarem ipſi ſitum circunſcribere queã. In nullis tamen omnino mulieribus vtero nõ gerentibus, fundus, ſacri oſſis [i] initium infimæ lumborum vertebræ coarticulatum ſuperat, neq; in illis fundus & ceruix poſteriori parte aliud, præter rectum inteſtinũ, tangunt, vixque ipſius etiam vincunt amplitudinem, & elatiſſima fundi pars non tam altè, ac recti inteſtini [k] ſedes in colon ceſſans prorepit. imò hanc nunquam adeò altè, atque veſicam vel prorſus inanitam, conſcendiſſe animaduerti, niſi vterum manu apprehenſum, ipſius producta ceruice, ſurſum traxerim. Prout namq; hãc in ſe laxatam, & conuolutam ſinis, aut vtero ſurſum attracto protendis, vteri ſitum plurimũ varias. Is namque tã liberè connexus iacet, ipſiuſq; ceruix, vti ſuo audies loco, ea extruitur ſubſtantia, vt fundus leui opera deorſum, ac ſurſum agi poſſit. vnde etiam (ne quid de vteri adferam procidentia) nõ admodum magna occaſione in quibuſdam mulieribus præcipuè autem ætate prouectioribus, & quibus vteri [l] ligamenta iam laxiora euaſere, fundi [m] os ad ceruicis vteri [n] os ita deuoluitur, vt mox in ceruicis ore, ipſo ve pudendo occurrat, ſicq; ſuprema fundi pars multo humiliùs quã elatior ueſicæ regio deſcendat. Quanquam interim (uti iã prius monui) puellis etiam, & illis mulieribus, quæ nondum pepererunt, & quibus fundi os altiùs adhuc re-

conditur,

Vterum in fundum & ceruicem diuidi.

Vteri ſitus, & cum ac cumbentib. ipſi partibus contactus.

a 22 figu. i, K, l.
b 25 fi. x, x. aut quidquid ſub G, K, K conſiſtit fig. 27.
c vltimarum fi. lib. 1 g, h.
d 24 fig. T. 25 fi. k.
e 24 fig. K. 25 figu. m.
f 24 fig. C, D. 25 figu. C, H.
g 5 muſc. ta, n, o muſc. Δ.
h 24 fig. R, S in L deſinunt.
i vlt fi. lib. 1 M. & fig. cap. 14 lib. 1 G ad F.
k S fi iuxta T & Y.
l 24 fig. O. P, Q 26 fi. E, E.
m 16 figu. D.
n 25 fi. t.

conditur, vterusque suis ligamentis detinetur, suprema fundi pars, inter dissecandum, vesicam minimè excedere videatur: adeò, vt vniuersæ anteriori fundi parti vesica præponatur. Hic tamen ° humillima omenti sede in illis mulieribus interueniente, quibus id sursum uersus lienem non conuolutum, omnibus intestinis obducitur. Omenti enim moles, longitudoque tanta est, vt inter uterum, uesicamque aliquando implicari, ac ut Hippocrates de obesis dicebat mulieribus, uteri fundi os, quo etiam minus aptè concipiat, leuiter comprimere possit. Cæterùm P anteriori ceruicis uteri parti, uesicæ quoque fundus illic incumbit, aut præiacet, ubi uteri ceruix fundo suo est contermina. per reliquam uerò sedem, quasi ad pudendum usque, collum uesicæ ipsi duntaxat exporrigitur. Verùm quia uteri ceruix, uesicæ collum latitudine plurimùm superat, tota anterior ceruicis uteri pars, uesica ipsiusque collo non operta, eam peritonæi sedem contingit, qua interna posterior ue pubis ossium regio succingitur. Porrò latera ceruicis, fundique uteri, q uasa quæ ipsum adeunt, & r membranæ illum proximis partibus nectentes, spectant. Atque ita uterus ferè non prægnantibus situatur. in utero autem gerentibus, super s gracilia intestina sub omento (nisi id sursum uersus lienem sit reuolutum) & anteriore peritonæi parte ducitur, ilia quoque, quum partui uicinior est, impensiusq; turget, insigniter opplens. Quinetiam uterus his non adamussim (ut alia ferè) mediam, quod ad dextrum & sinistrum attinet, sedem occupat: sed quasi elatiore apice in t dextrum magis, aut sinistrum vergit. Quod etsi subinde fœtuum sexus ratione fiat, non tamen perpetuum est. Mulieres enim dextram abdominis partem magis prominulam grauemque habentes, & fœtus impetum inibi magis sentientes, fœminas peperisse cognoui: & etiam in sinistro latere facta tensione ac motu, masculos aliquando progenitos esse constat. Muliebris vteri formam, vesicæ plerunque u assimilamus, & potissimum x vteri prægnantium, quibus adamussim propemodum vesicæ respondet: quippe illis vteri fundus, ut & vesicæ, amplus egregiè, magnusque est: & ceruix, si hanc ad fundi contuleris amplitudinem, angusta. In non prægnantibus autem, ceruicis latitudinem, fundi latitudo vix superat: & si ceruicem vel leuissimo conatu diduxeris, iam ipsius latitudinem plurimùm fundi latitudinem vincere spectabis, quum fundi substantia, vtcumque manibus protendenti, haud sequax sit. vnde etiam tunc iniqua quodammodo vteri ad uesicam est comparatio. Deinde vesica, quod ad latum, profundumque attinet, exactè orbicularis est: vteri autem fundus non prægnantibus, anteriori posteriorique partibus (vt latior quàm profundior euadat) cōprimitur. Vesicæ etiam superior pars exquisiti globi instar rotunda esset, nisi quà y meatus vrinam è fœtu per vmbilicum deducens, ab ipsa pronascitur, uelut in acutum assurgeret: quum uterus interim hic z obtusus sit, quartamque circuli partem, etiam nonnihil erectam, aut nouilunij imaginem referat, non aliter quàm si superior fundi pars a utrinque obtusum constitueret angulum: perinde ac frontem vituli iam primùm cornua producentis, angulosam extuberantemque esse cernimus. adeò, ut ab eiusmodi frontis imagine, cornuumque exortibus, arbiter ambos uteri angulos, ac ueluti papillas, à ueteribus cornuum nomen obtinuisse, & à nobis quoque cornua nuncupari. b Ab his angulis, seu cornibus, uteri fundus sensim arctior redditus, deorsum ad ipsius ceruicis originem fertur: ita tamen, ut totus fundus non multo fiat longior, quàm est latus, ceruice interim instar meatus cuiusdam longa, & tereti. c Fundus uteri, omni ex parte, præterquam in lateribus, ubi exigua amplitudine uasorum, membranarumq; admittit applātationes, externa superficie læui, & æquali, & madente ueluti linteo abstersa, subrubicantique constat. Ceruicis quoq; exterior superficies in posteriori ipsius parte ab uteri fundo nonnihil ultra medium suæ longitudinis, & anteriori etiam parte fundo propinquiori læuis ac humecta (magis tamen quàm fundi superficies candicans) conspicitur. Per reliquam verò externam sedem, propter quarundam partium adnexum, aspera existit, earum membranarum modo, quæ inuicem adnascuntur. d Interna fundi superficies, non prægnantibus æqualis quoque ac leuis, ut & inanitarum vesicarum apparet. Sed harum e sinus maioribus, profundioribusq; rugis oppletur, illius verò pluribus quidem, at uisum quodammodo, propter cōtinuitatem densitatemque, fugientibus, non aliter quàm si exactissimè leuis foret. Attamen fundi vteri sinus, perinde ac inuersum virile scortum, leuiter & per quàm modicè extuberantem f futuram, seu tenuissimæ lineæ instar prominens tuberculum obtinet, secundum uniuersæ sinus superficiei longitudinem anteriùs & posteriùs exporrectum, quasi quoddam totius superficiei in dextram superficiem, & sinistram interstitium, aut obscurissima potius quæpiam censeri posset notula. Neque etiam aliud, præter hanc uix eminentem lineam, occurrit septum, aut signum, quo internam fundi superficiem, in duas subdiuidere liceat, adeò ut tota superficies vnica duntaxat sit cauitas, aut sinus, quo genitale semel excipitur, fœtusq; in utero continetur. Sinus iste formam fundi uteri magna ex parte referens, latior est, & albior, quàm profundior, humillimaque g sede, iuxta fundi foramen, angustus cernitur: superiore autem sede latus, qua veluti in duos cessat h angulos ad elatioris fundi partis i latera, cornuaq; conscendentes. Media enim k sedes superioris partis sinus non tam altè ac latera ipsius conscendūt, ob vteri substantiam deorsum hic, quasi septum aliquod, & tuber, in cauitatem sinus spectantem. Hunc sinū in non prægnantibus, ut plurimum uiscido quodam & subalbo muco illitum, & colore inter pallidum & rubrum medio perfusum, & in suis angulis, superioribus ve ipsius apicibus, quàm reliqua amplitudine rugosiorem, ac omnino illi l cauitati similem comperi, in quam deferentia semen m vasa viro ad penis initium inferuntur. Nullus enim inibi in mulieribus inuoluntario seminis fluxu, seu albis, ut vocamus, menstruis non laborantibus, manifestus (quemadmodum neque in viro) se offert meatus, nisi ex n vase semen deferente stylum acutiorem, secundùm vasis insertionem, vi intrudamus, ac secus quàm secundum naturam habet, meatum dilatemus. Cæterùm interna ceruicis uteri o superficies, quum conniuet, nec alioquin distenditur, undecunque rugosa implicitaq; est, ac in se concidit: si verò admodum diducitur, exactè læuis & lubrica per vniuersam ipsius longitudinem, apparet, præterquam ad eam partem, qua in pudendum termina-

Vteri forma.

Vteri cornua.

Externa vteri superficies.

Fundi vteri sinus.

Interna ceruicis vteri superficies.

o 2 fi. infe- riora Q, Q. — p 25 fi. B, γ, & δ in- sternuntur X, X. — q 25 fig. η, κ, γ. — r 24 fig. Θ, P, Q, & 27 fi. L, L. — s tota ferè 7 fig. — t Vt 1 tab. fig. 30. — u 25 fi. eò fer ὃ, γ, δ, cum 1, K, L, x, x aut 24 fi. T cū L. — x 1 ta. fig. 30. — y 2 figu. M educitur ab N. aut 24 fig. T à Z. — z 25 ab ι & K ad L. — a 25 fi. ι & K. — b 25 fig. ab ι ad K ad L. — c 26 fi. fundus lauis est ad A, asper ad E, quod est à ximum A. — d 27 fig. ne fatur A, A, B, B, C, D. — e 26 fig. L. — f 27 fig. C, D. — g iuxta G 27 fig. quo foramē no tatur. — h vtrique ad latus F. 27 fig. — i 25 fig. ι, K. — K 27 fi. F, F. — l 23 fig. ο. — m 23 fi. — n 25 fig. — o 26 fi. B, B.

Prominula in ceruicis orificio cauernula.

tur. Hic namque perpetuò præter laxos implexus, illas cuticulares [p] carunculas non æqualiter omnibus mulieribus, instar geminæ linguæ, propédulas adipiscitur, quæ Græcis νυμφὶ, μύρτον, ἐπιδερὶς, & κλιτορὶς vocantur. qui earum præcisionem plus quàm quis facile arbitraretur cruentam, & cicatricem perinde, ac reliquà huius sedis vlcera difficulter suscipientem, docuerunt: quòd illæ carunculæ nonnullis mulieribus ad tantam augeantur molem, vt pudorem deformitatemque inducant, & multis nationibus insignis quoque impudicitiæ argumento sint: imò à vestimentis iugiter attritæ, ad libidinem irritant. Vnde etiam Aegyptijs visum est, vt anteaquam illæ longiùs exerantur & propendeant, tunc potissimùm amputentur, quum proximè virgines nupturæ sunt. Ad hæc, vteri ceruix in anteriori sua sede, paulo supra pudendum, vbi vesicæ [q] excipit collum, non adamussim æqualis cernitur. Nam præter scrobiculos quosdam transuersim ductos, quibus uteri ceruix hic contra pubis ossis renixum, palati cuiusdam Instar, exasperatus, utrinque ad insertionis colli uesicæ latera, tenuis uteri ceruicis portiuncula excrescit, in ipsius cauitatem propendens, ac illis membraneis [r] processibus forma perquam similis, quos regressum urinæ ad urinarios meatus è uesica, & bilis, confecti ue in uentriculo cremoris, ex duodeno intestino in deferentem bilem meatum, præpedire innuimus. Haud secus, quam si uteri ceruix urinam promptè admitteret, penduli uero illi processus hanc aliá ue potius materiam in uesicæ collum regurgitare prohiberent. A tergo etiam huius colli uesicæ insertionis, paulo ue interius, carnea occurrit membrana, quæ hymen & eugion appellata, uirginibus est peculiaris. In cæteris namque mulieribus coitu, aut alioquin petulanti quopiam attritu diuulsa, lacerata ue aboletur, neque inter secandum, alias ve liquidò sese offert: quum interim vel citra dissectionem in puellulis, diductis nimirum illarum, perinde ac si emicturæ essent, cruribus, persæpe visitur. Perinde enim vt [s] septum transuersum in homine reponitur, aut potius, vt vasis alicuius fundus transuersim ipsi innexus, commissus ve est: ita quoq; membrana hæc transuersim in ceruice vteri ea, qua diximus, sede consistit, & ceruicis substantiæ eũ in modum continuatur, ac si ex ipsa non aliter enasceretur, quàm cuticulares nuper dictæ carunculæ ex illa prodeunt. Carnea hæc membrana, tota sede qua è ceruicis vteri lateribus enascitur, modicè crassior est, quàm reliqua ipsius amplitudine: quæ alioquin insigniter tenuis, & non secus quàm carnea quæpiam membrana mollis existit, longa sectione instar rimæ cuiusdam peruia, adeò, vt huius sectionis occasione, hymen sanguinis menstrui purgationem in virginibus neutiquam impediat, & albi illius, crudique humoris fluxum quoque promptè transmittat: quem etiam admodum puellis nonnunquam accidere, Aristoteles rectè prodidit. Quòd verò Arabes alicubi quinque venulas in ceruicis vteri medium pertinere, ac dextrarum venularum ora, sinistri lateris venularum oris committi, ex hisque Centonem ipsorum interpretibus vocatum, adeoque hymenem efformari scripserint, coniectura magis, quàm sedula resectione factum mihi persuadeo: quum scilicet membranæ huius nostræ Arabes haudquaquam meminerinc, sed commissas inuicem suis osculis quasdam in vteri ceruice reperiri venulas, ex sanguinis fluxu imaginati fuerint, qui sanè in prima coitione, quam Terentius acerrimam duxit, copiosissimè profluit, modò tunc puella integrum aliàs, & prius quauis tandem caũsa non vitiatum hymenem habeat. Quanquam enim nullæ venulæ ab Arabibus traditæ, suis finibus conniueant, connatæ ve sint: nihilominus tamen rationibus assequi est promptissimum, qui membrana hæc, impetu rupta, vel lacerata, & dein continuò affrictu diuulsa excalefactaque, sanguinem promanare sinat: non aliter quàm in coitu ruptum præputij vinculum, quod plus æquo excedens, glandis apicem deorsum præter modum intorquet. Cæterùm, vt vulgò (quamuis falsò interim) ferunt, modò apud has, modò apud illas nationes, nuper natis puellis, quo facilius aliquando pariant, pubis ossa, nescio quibus modis seiungi: ita quoque ab obstetricibus, matronisque quibusdam interdum audiui, nonnullis morem esse, vt puellulis membranulam quandam, seu pelliculam, perinde ac frustra mulieribus datam, ita effringant, vt Idæos virilem glandem detegere, præputiumque resecare adhuc hodie cernimus: vtque etiam sedulas obstetrices puerorum iamiam in lucem editorum ori indicem indere, ac linguæ vinculum, si fortè plus iusto in anteriora pertingat, contractiusque sit, dilacerare nouimus quod si fit, hymenem tunc disrumpi, vitiarique, & quibusdam nupturis non leue rarumque commendandæ virginitatis argumentum præberi, arbitror. adeò, vt hac quoque occasione puellas absque hymene non secus nasci contingeret, quàm Iudæorum pueros interdum recutitos in lucem prodire certissimum est: vtque raras quasdam capitis figuras, citra omnem, quæ ab obstetricibus matribusque adhibetur compressionem, nonnullis nationibus, veluti proprias iam esse factas, non ambigimus, multaque peculiaria in equorum pullis tempore euenire constat. Vtcunque sit, nullus in virginibus internæ ceruicis vteri superficiei laterum ad inuicem est connexus, ab eo quem quis fortè hymenis aliàs etiam perforati beneficio, fieri diceret. Prætereà vteri ceruicis cauitas, ipsius vniuerso ductu, nullibi neque virginibus, neque iam coitu exercitatis mulieribus angustior, quod ad compositionem attinet, redditur: imò æquè capax est [t] qua fundo continuatur (si modò inibi amplior distendique aptior non fit) ac [u] quà in pudendum cessat. In elatiorem huius cauitatis sedem, ex humillima fundi vteri regione insignis suæ substantiæ exporrigitur [x] portio, quæ penis glandem quasi referens, obtuso subque mucrone ceruicis vteri latera nusquam contingens, foramine quodam peruia est: quod vteri aut fundi ipsius os non secus vocari solet, ac muliebre [y] pudendum ceruicis os nuncupamus. Verùm, vt hoc alioquin non diductum, aut dehiscens, sectionis secundum corporis longitudinem ductæ modo, aut instar I conniuet: ita quoque illud scissura transuersa & veluti literæ Θ centro simili, (at non perpetuò æquali) donatur. Prægnantibus enim rugosa admodum & perquàm angusta esse, specillumq; vix admittere putatur. Quæ nuper pepererunt, scissurá hanc ampliorem, minusq; contractam rugosam ve possident: non prægnantes, medio se habent modo. Quod tamen fundi orificium, quoties dehiscit, orbiculare (vt & ceruicis orificium) reddatur, manifestum esse arbitror.

Ipsius scrobes & vesicæ colli in illam insertio.

Hymen.

Fundi vteri orificium.

p 25 fi. 1.

q 25 fig. 1. 26 fi. vesica etiam cum ipsius ceruice aperta spectatur. de in 27 fi. L.

r 23 fig. r. dein 15 fi. R. aut 15 d.

s 7 musc. tab. Δ.

t 27 fi. K, K.

u 27 fi. ad crinitā sedem.

x 26 fi. C. dein D. & 27 fi. G, G.

y 25 fig. *.

tror. Aperitur autem in partu,quum fœtum illiusq; inuolucra emittit,& quũ menſtruis purgationibus viã dat,dein in coitu:non ſemper quidẽ, ſed quum virile ſemen appetens, id naturali motu ſugendo allicit: & quando uterus non concepturus,uirile ſemen vnà cum muliebri ſemine iterum eructat:aut quum in pollutione,vel affrictu,muliebre ſemen excernit. Nequaquam enim uteri ceruice viri ſemen admittente, aut alioquin diſtenta, ſimul quoque fundi orificium perpetuò recluditur. quippe haud decuiſſet inſatiatæ mulieris arbitrio,etiam poſt conceptum, venerem procaciter nimium deſideraturæ, orificium illud ſubijci. Vt interim prætercam, quanta conſeruationis ſpeciei noxa, mulieres ſubinde geniturain præter ſententiam non reſeruarent:quantaque licentia,nullo conceptionis habito metu,maritis parentibusq; imponerent,ſi modo fundi orificium ita,ac ceruicis orificium ex mulieris arbitratu aperiri potuiſſet. Vteri magnitudinem, quum ipſius explicaretur ſitus,aliquo etiã pacto recenſuimus: neque hæc ſanè promptius, quàm ventriculi moles,deſcribi poteſt. Fundi enim magnitudo pro contentæ in illo geniture, aut fœtus quantitate variat, & ceruix quoque modò complexa rugoſaq; conniuet, modò in coitu ad penis, in partu verò ad fœtus formã diducitur. Et quemadmodam diſtentionis ratione, non eadem ceruici adeſt latitudo, ita quoque neque par longitudo. nam nobis uterum inter diſſecandum attollentibus, in miram longitudinem ceruix porrigitur.adeò ut non minus ridiculum ſit, uteri ceruicis, quàm penis (cui illa inſtar vaginæ cenſetur) longitudinem,latitudinem ve deſcribere. Quinetiam uteri ceruix pro mulieris libidine turgidior,anguſtiorq;,& directior (præterquam quod alijs natura ſit ſtrictior) efficitur, ac proinde etiam haud miror, omnes quodam digitorum numero eius longitudinem deſcribere aggreſſos, inter ſe diſcrepare: & hunc a pudendo ad fundi ſinum undecim, illum duodecim, iſtum plures, alium pauciores digitos enumerare: & quod omnium abſurdiſſimum eſt, parem in non prægnantibus fundi, ceruicisque ſtatuere longitudinem. Præterea vterus in eum modum a peritonæo ligatus pendet, ut ipſius fundus ſurſum, & deorſum plus minus in coitu, quum generationem expetit, ſeſe ducere, ac ad penis ſummum tanquam animal quoddam (ut & Plato dicebat) hiare poſſit. Inſuper vetulis, & ijs quæ ſæpius pepererunt, aut rudius ab obſtetricibus in ſecundarum euulſione fuerunt tractatæ, fundi os in pudendum quaſi dependet, ac proinde breuiſſima implexaque in illis ceruix uidetur: quæ tamen inter ſecandum ſurſum tracta, aut aliàs in viuentibus intrò protenſa, longè educitur. Quòd autem puellis vteri fundus minor ſit, quàm illis, quæ iam diu coiere, aut aliquando vterum geſſere, etiam alijs proditum eſt Anatomicis: quanquam in his omnibus teſtium ferè ritu,ſic fundus variet,vt nullam ipſius molem (quemadmodum neque veſicæ) priuatim circumſcribere queam. Vtcunque ſit, non prægnantis uteri [z] fundus multo minor eſt, quàm diſſectionum rudis facile ſibi perſuaderet. quum latitudine duos digitos parum excedat, & longitudine vix vmquam trium digitorum latitudinem æquet. Porrò diſſectionum profeſſoribus, etiam menſtruæ purgationis occaſione fundi vteri magnitudinis poni differentiam, legi quidem, quando uterum ſanguine turgentem, & paulo pòſt eum repurgaturum, illo grandiorem eſſe docent, qui nuper uniuerſum ſanguinem profudit. Verùm hac ex parte nunquam mihi ſe obtulit vteri diſcrimen: & de ſanguinis illius collectione, & purgatione, infrà quædam ſubijciam, nunc vteri ſubſtantiam pertractaturus. Non prægnantium itaque fundi [a] ſubſtantia conſpicitur neruea, membranea ve, ſed interim admodum craſſa, & non adamuſſim, ut cætera, quæ generatim neruoſa dicuntur, candicans, ſed carneum quid colore & ſubſtantia præ ſe ferens, & paſſim denique continua, & duritie ſibi æqualis, niſi fortè ad fundi [b] os paulo durior, collectiorq;, aut denſior euadat. In exteriore huius ſubſtantiæ (quæ utero, ut ſemel dicam, quodammodo propria & peculiaris eſt) ſuperficie, obſcurę gracilesq; uenę integro adhuc utero excurrere uidentur, inter [c] interiorem, [d] exterioremque ipſius tunicas, incedentes. Sunt enim duæ vteri tunicę, quarum exterior principium ducit à [e] membranis, quę [f] vaſa uterum accedentia continent, uterumque peritonęo alligant. A peritonæo namque,quà uaſa ipſi adnaſcuntur, quæ a magna vaſorum [g] diſtributione ſupra ſacrum os facta, uerſus crura tendunt, partes quædam,proceſſus ve exoriuntur, [h] membranis meſenterium efformantibus ſubſtantia,formaque ſimillimi. Sunt enim hi proceſſus inſtar duarum tenuium membranarum,in ipſarum medio uenas,& arterias,& neruos aliquot deducentium,& multo adipe oppletarum, quæ a peritonæo utrinque procedentes, totis ceruicis, & fundi uteri lateribus ad eum modum committuntur, quo inteſtinis meſenterium [i] applantari docuimus: & quemadmodum meſenterium illis tertiam obducit [k] tunicam: ita etiam hæ peritonæi membranæ in ſecundam, exteriorem ve vteri degenerant, longè ea craſſiorem, quæ a meſenterio inteſtinis offertur, quòd ſcilicet quatuor peritonæi portiones,utrinque nimirum duæ, uteri efforment tunicam, tertia interim inteſtinorum a duabus tantum conſtituta membranis. Verùm uteri tunicæ craſſities ob hoc duntaxat non tanta eſt, quòd ex tot peritonæi exurgit partibus: ſed quia hæc in contracto, & non grauido utero,impenſe collecta,compreſſaq; diſſecantibus occurrit. [l] Interior fundi uteri tunica,ipſi peculiaris,& propria eſt, ab eaq; compingitur ſubſtantia, qua fundum præcipuè conſtare diximus. Hęc itaque tunica in non prægnanti utero craſſitie omnes reliquorum corporis organorum tunicas, vel tres etiam [m] ventriculi, & [n] inteſtinorum ſimul implexas, uincit. Ipſa tamen omni ex parte non pariter craſſa uiſitur. [o] Vbi enim fundi efformat orificium, craſſiſſima eſt, deinde in media [p] ſede ſuperioris fundi partis craſſa quoque eſt admodum, & (ut in fundi ſinus enarratione dicebam) in ipſum quaſi ſinum extuberat. Cæterum quà uterus in obtuſus [q] angulos, ſua ve cornua deſinit, hęc tunica tenuior,minusq; ſpiſſa,vel denſa diſſecantibus quàm in reliqua parte occurrit. In lateribus autem,& anteriori, & poſteriori ſede pariter craſſa exiſtit,adeoque compacta, ut nihil præter ipſius ſubſtantiam citra fibrarum,quibus abundat diſtinctionem, & notatu dignum venarum arteriarumq; inceſſum, utcunque tunicam illam diſſeces,intueri liceat. Verum in illis, quę iam aliquandiu utero gerunt, interior hęc

Muliebris uteri magnitudo.

In Timaeo.

z Moles vteri ut maxima, exprimitur 27 fi.

a Conſpicitur ad E, E,E. 17 fi. b iuxta G. 27 fi. & iuxta C, D. 26 fi. c 27 fi. E, E. d 27 figu. H, H. e 24 fi. O, P, Q & 26 fi. E, E. 27. I, I. f 25 fi. n, n y. g ult. fi. li. 3 b. h 24 fi. F, G. i ſpectatur in 10 fi. K 9 fi. K, K educunt L. l 27 fi. E, E. m 17 fi. n 9 fi. o 27 fig. G. p 27 fi. F. q 25 fig. i, K.

Vteri fundi ſubſtantia.

Duarũ uteri tunicarum exterior.

Interior tunica.

tunica,triplex fibrarum genus,etiam multo manifeſtius,quàm nuper ex animante reſecta,& quæ modò in- flatur veſica,proponit.ac rectas quidem haber intimas,eaſq; non admodum numeroſas : extimas autem or biculares, tranſuerſas ve,rectarum copiam nonnihil ſuperantes:medias verò nanciſcitur obliquas , eaſdéq; plurimas,& validiſſimas.Dein in prægnante vtero venarum arteriarumq;, hanc tunicam perreptantiū,magna conſpicitur copia,quæ ſuis oſculis tunicam ingredientia,in [r] ſecundinas (uti in fœtus inuolucrorum dicemus hiſtoria)pertinent:& ipſa denique tunica tantò eſt rarior,tenuiorque, & magis neruea, mēbranea ve,ac minus carnea,quanto magis uterus ipſe in magnitudinem promouit.

Ceruicis uteri ſubſtantia.

Cæterùm ceruicis uteri [s] ſubſtantiæ aliquid commune cum uirili pene accidit. quemadmodum enim duo huius [t] corpora, & [u] glans præcipuè,craſſo inuolucro inter neruum , carnemque ſubſtantia medio , & fungoſa ſpongioſaq; quadā ſubſtantia infarto, [x] conſtant:ſic quoque ceruix uteri carnea,nerueaq; , ſed non impenſe craſſa , conſtituitur: tunica,ſubſtantiæ etiam illius fungoſæ nonnihil poſſidente.Huius ſubſtantiæ beneficio , quum mulier uenerem auidè expetit,uteri ceruix penis modo extuberat, pudendiq; ipſius colliculi , ac cuticulares illius caruncula extra prominent,ceruicisq; cauitas penem amplexura arctatur ; & quod ad rectam virilis ſeminis euibrationem ſat eſt,dirigitur. At iſtud parum illi expenderunt,qui ceruicem uteri multis, & orbicularibus muſculis,non aliter quàm veſicæ [y] ceruicem , & recti inteſtini [z] terminum intertexi , finxerunt. Quod, etſi pleriſque mulieribus concubitus uoluptatem forſan augeret , & pariter in cauſa eſſet, cur illæ conſtringentium arctantiumque medicaminum copiam noſtris officinis relinquerent : nimis tamen voluntariam vim Natura genitalibus indidiſſet, & neſcio quo nam pacto penem plus iuſto uteri ceruicis arbitrio ſubieciſſet. Porrò Anatomici uerius ſcripſerunt,ceruicem in puellari ætate delicatiorem , molliоremq; eſſe : contrà in prouectioribus,& ijs quæ frequentius pepererunt,calloſiorem temporis ſucceſſu reddi, vt etiam cartilagini aſperæq; arteriæ illam in uetulis ſubinde comparauerint.crebro enim congredientium attritu , partiumq; exeuntium colliſione ceruix occalleſcit: & frequenti aſtringentium lotione,aſſiduoq; menſium fluxu, haud ſecus induratur,quàm ob acrem humorem continuò defluentem ulcera ad fiſtulas permutari nouimus. Venæ & arteriæ ceruici inſertæ, non prægnantibus manifeſtiores propemodum mihi ſemper viſæ ſunt , quàm fundi : diuerſum tamen utero gerentibus accidere certum eſt. At venarum arteriarumque uteri ſeriem , iam unà cum ſeminalium uaſorum fabrica,& uteri neruis opportunè aggrediar.

Mulierum teſtes.

Mulierum itaque [a] teſtes, uteri accumbunt lateribus,non prægnantibus quidem paulo elatiùs,quàm fundi ſuperior conſiſtit pars . utero autem gerentibus eandem ferè ſedem occupant:at quo magis uterus extenditur , eo inferiùs , quàm ipſius ſummum habetur , ad latera illius ſiti apparent. Innituntur autem peritonæo ea ſede , qua ilium oſſa ſacro committuntur,omnino, laxi,neque aliter,quàm [b] ſeminalium uaſorum beneficio [c] laxiſq; membranis , peritonæo connexi. Hi virorum teſtibus multo minores ſunt, forma uerò oblongiores,& ſecundùm latitudinem minus rotundi,& perinde ac ſi latiores,quàm profundiores effici deberent, anteriùs poſteriusq; depreſſi. Externa ipſorum ſuperficies inæqualis,& haud ſecus, quàm ſi plures eædemque exiguæ unà colligarentur glandulæ,multis inæqualibus tubernaculis oppleta uidetur. Subſtantia quippe non conſtant, ut virorum teſtes,molli,ac innato ſibi humido læui,continua,& æquali: uerùm duriori, meſenterijq; ac inferioris omenti membranæ [d] glandoſis corporibus non abſimili , & præter exiguos venarum , & arteriarum in ipſa conſiſtentes plexus,ſinuoſa cauaq;.

Teſtium ſinus, & in illis contētus humor.

Habent enim mulierum teſtes intus præter uaſa,ſinus quoſdam tenui,aqueoq; humore plenos,qui prius non læſo teſte, ſed ui compreſſo, ac inflatæ veſicæ modo crepante, in miram altitudinem inter diſſecandum,non ſecus quàm ex ſcaturigine quapiam exilire ſolet. Vt uerò is humor velut craſſiuſculum lactis ſerum in ſanis mulieribus albus eſt,ita quoque illum mirè luteū,croceumq; & paulo craſſiorem deprehendi,in duabus non uulgariter nobilibus puellis,quæ ante mortem,uteri ſtrangulatu uexabantur, quibusque alterius teſtis ſinuum unus duntaxat , inſtar maiuſculæ piſæ , protuberabat croceo humore illo infartus , & conterminas ſedes non ſecus tingens , quàm in hominibus colon inteſtinum, quà ſub iecore fertur , a bilis ueſicula luteum reddi cernimus . Vtque huius humoris , liquoris ve rarus occurrit color , ita quoque grauiſſimè olebat , uenenoſumque quid , & tetrum præ ſe ferebat: illorum cerebri ſymptomatum indubiè autor , quæ in vteri ſtrangulatu indies oboriuntur . Vna virgo annos nondum nata quatuordecim , ex pulmonum , ut uidebatur , inflammatione , & frequenti in eo morbo uteri ſtrangulatu perijt , qui non ita pridem moleſtus eſſe cœperat . Altera annos iam attingens duos de uiginti , poſteaquam uno aut altero anno inſigniter palluerat , illiſque ſymptomatibus ſubinde oppreſſa fuerat , quibus puellas modò ferè teneri conſtat , quæ perdite amantes , menſtruas purgationes diu ſuppreſſas habent , aut quibus albus ille , & crudus humor longo interuallo profluit: ex uteri inquam ſuffocatione ita interijt, ut quum porrecti ueneni parentibus incideret ſuſpicio , ea mihi , medicisque aliquot ad expetitam ſectionem obtigerit . qua præter ingentem pulmonum albedinem , mollitiemque , ac totius corporis exanguem habitum , nihil uitioſum , vel circa uterum ipſum , deprehendi , præter luteum illud miris modis olens alterius teſtis tuberculum . Muliebrium itaque teſtium (ne fortè ad mulierem , cuius in Capite de liene obiter mentio incidit , & monſtruoſa alioquin,& ægra prolixius excurrat oratio) ſinibus nulla peculiaris eſt forma : inæquales enim , ut exterior ipſorum teſtium ſuperficies , ſunt : & non unus , ſed plures , neque illi ſemper ijdem cernuntur.

Teſtiū inuolucra.

Teſtium ſubſtantia membraneo inuolucro undiquaque circumdatur , quod ipſi validiſſimè adnaſcitur. Atque hoc quidem , etſi durum ſit , longè illi tamen [e] inuolucro , quod uirorum teſtes proximè ambit, duritia & craſſitie cedit : neque adeò promptè a teſtium ſubſtantia inter ſecandum diuellitur, non ſecus quàm ſi commune , continuumque cum teſtis ſubſtantia eſſet corpus : quam ea quoque ratione quis etiam membraneam eſſe , meritò diceret . quanquam interim præſens mulierum inuolucrum,

r tabulæ fi. 30
s 27 fi. K. K.
t fi. ca 49 lib. 2. A, B.
u earundē fig. D.
x Conſtitutionē hanc oſtendit 3 fig. cap. 49 lib. 2 ad E, E, F.
y 25 fig. y
z 8 fi. a.
a 24 fi. M, L. & 25 fi. r. & 26. fi. F.
b 25 fi. o, p, r, r, u.
c 26 fi. E, E.
d 10, 11 fi. L. L. & 4 fig. v.
e 23 fig. r, R, S.

erum, eundem usum suo testi præbeat, quem virorum testis intimum inuolucrum suo testi præstare constat. [f] Vasorum namque seminalium applantationem excipit, glandulosamque testis substantiam ueluti in forma quapiam continet. Prærer hoc autem inuolucrum, muliebris testis nullum aliud obtinet, nisi [g] quòd peritonæi processus uasa seminaria, uterique uenas, & arterias in testis ambitu continentes, & uespertilionum alis forma longe simillimi, & ab Eudemo retia non ineleganter nuncupati, testis mediam duntaxat partem integunt: non uerò (ut [h] exterior uirilis testis tunica suum testem, illiusque seminaria uasa) prorsus induunt. Cæterùm uasa mulieribus testibus materiam ad seminis generationem adferentia, similiter ac in [i] uiris, duæ sunt [k] arteriæ, & totidem [l] uenæ, utrinque nimirum una uena, & una arteria, quæ exortu quidem uirorum uasis prorsus correspondent: in distributionis autem serie, & progressu, ab illis differunt. Dextra enim muliebris [m] uena a cauæ uenæ pronata caudice, simul cum coniuge sua [n] arteria, cui magnæ arteriæ truncus initium præbet, priusquam sui lateris [o] testem contingat, simul quidem cum arteria ita implicari, permiscerique [p] incipit: ac uirorum uasa, posteaquam e magna peritonæi cauitate prociderunt, [q] inuolui uidemus. uerùm mulieris uasa non uniuersum ipsorum corpus (perinde ac uiris euenit) in implicationem eam absumunt, sed [r] mediam sui partem in superiorem fundi uteri sedem sic digerendam porrigunt, ut [s] cæteras uterum petentes uenas ac arterias multis propaginibus discindi, distribuique audies. Porrò ea [t] implicatio, quæ à reliqua media uasorum portione constat, paulatim magis magisque, ut in [u] uiris, inuoluitur, uaricosumque corpus efformat, sua [x] basi, elatiori testis parti adnatum, & ramos in testis substantiam, & illum proxime ambiens inuolucrum diffundens. Hac quoque ratione [y] sinistra seminalis uena a cauæ propagine sinistro reni oblata, initium sumens, cum [z] sinistra arteria à magnæ arteriæ pronata caudice distribuitur. dein utriusque testis [a] uas semen ab ipso in uterum deferens, testis corpori, perinde ac in [b] uiris connascitur: quanquam interim testi magis orbiculatim, quam in posteriori solum sede, aduoluatur. Ab interna enim sede basis [c] uaricosi corporis [d] incipiens, externo testis lateri, & deinde inferiori illius parti, ac non nihil interno quoque lateri [e] adnascitur, haudquaquam tot reuolutionibus, instar uermis, æqualiter procedentibus, qua testi adnascitur, ac virile [f] vas donatum. Porrò a teste nonnihil sursum ascendens, & testi non amplius adnatum, reuolutiones eas amittit, ac [g] teres planumque instar nerui in vterum errabundo ductu (quem veterum quidam laxè contorto vitis pampino, capreolo ve assimilarunt) fertur, in mediam sui lateris cornu sedem insertum. [h] His organis, quæ peritonæi processibus, membranis ve admodum pinguibus intertexuntur, tutoque suffulciuntur, per me quidem licebit quæuis nomina imponere: ego autem, quoniam virorum organis forma substantiaque correspondent, eadem nomina illis, quæ his, inter docendum indere soleo. Cæterùm præter nuper [i] commemoratas vteri venas & arterias, quæ a media uasorum, testi materiam adferentium, portione constituuntur, [k] aliæ multo crassiores uterum a caua, & arteria magna post illarum supra sacri ossis initum factam [l] diuisionem, accedunt. Postquam enim ea vasa primùm in duos insignes truncos diuisa sunt, & hi rursus singuli in [m] duos grandes, sed amplitudine impares ramos dissecti: vnum quidem crassiorem, ac per inguina crus adeuntem, alterum verò humiliorem graciliorémque cuius [n] finis per pubis ossis [o] foramen elabitur, uteri inquam venæ ac arteriæ oriuntur, a graciliori humiliorique secundæ illius diuisionis ramo vtrinque pronatæ. Ramus enim in dextro consistens latere (quod & de sinistri lateris ramo subaudies) insignem educit propaginem: vena quidem venam, arteria autem arteriam: [p] quæ simul accumbentes, ad dextrum vteri latus propter fundi orificium accedunt, inibique in multas scissæ soboles, quasdam sursum in humiliorem fundi sedem exporrigunt, quasdam per vteri ceruicem deorsum digerunt, [q] nonnullas etiam vesicæ impartientes. Ab his ad vterum accedentibus vasis (vti quis fortè arbitraretur) [r] venæ & arteriæ neutiquam originem ducunt, quæ secundùm rectos abdominis musculos sursum feruntur, & [s] vasis per posteriorem pectoris ossis sedem descendentibus conterminæ fiunt. Hæ enim ortum sumunt a præcipuis vasis per inguina in crus deductis: a quibus etiam [t] surculi pronascuntur, muliebre pudendum, colliculosque ipsius petentes, una cum præsentibus vteri venis ac arterijs. ab ossis sacri neruorum [u] paribus vtrinque etiam nerui propagantur, tenuibus surculis in vteri potissimùm ceruicem, & circa humiliorem fundi sedem excurrentes. Ad elatiorem porro fundi regionem, subinde [x] neruuli perquam graciles diffunduntur, a sexti neruorum cerebri paris ramis dissecti, qui costarum exporriguntur radicibus. Verùm, vt hi neruuli prætenues, albicantesque sunt, & [y] pinguibus membranis, vti & prius commemorati, suffulciuntur: ita quoque inter secandum difficulter occurrunt. Nunc itaque propemodum euadit manifestum, quas partes vterus tangat solum, ac quibus insuper alligetur & adnascatur. Anterior enim, posteriorque & superior fundi vteri regiones, nullis quas contingunt partibus adnascuntur, latera verò connascuntur membranis vasa vtero deducentibus, ac demum [z] carneis illis fibris intertextis: quæ duos efformant musculos, quorum beneficio vterus uoluntario motu non nihil obscureque sursum, dum mulieres ilia contrahunt, & quasi colligunt, allicitur, quique adeò obliq; prorepunt: & qua uterum accedunt, adeò interdum crassescunt, ut perperam illos musculos uteri cornua esse aliquando arbittatus fuerim, quòd scilicet [a] obtusos muliebris uteri angulos, papillas ue cornuum imagini non admodum accedere uidebam. Ceruix porrò uteri ex lateribus, [b] membranis quoque, & uasis ipsi porrectis adnascitur, & illorum interuentu peritonæo (sed, quemadmodum & uterus, laxè) connectitur. Posteriore autem parte, suæ longitudinis medio, quod fundo propinquius est, [c] recto intestino ita innititur, ut accumbentes inuicem intestinorum * gyros mutuò allocari cernimus. Verùm ad ceruicis in pudenda finem, illa podici perinde connascitur, ac si recto intestino & ipsi communis quædam esset tunica, uti stomacho & asperæ arteriæ communem esse tunicam non ambigimus. Rursus ceruix anteriori sede, elatiùs

f 25 figu. o, p, s, t, u. g Pete hæc ex 24 fi. O, P, & 26 fi. E, E. h 20 fig. u, i 20 fi. f, e, h, i. K 25 fi. g. h. l 25 fi. d, e. m 25 fig. d, d à P. n 25 fig. à Q. & iuxta f. o 25 fi. r. p ad o 25 figura. q 22, 23 fi. δ. r 25 fig. π. 26 fi. H. s 25 fi. y. t ab o ad p 25 fig. u 22, 23 fi. à δ ad ε. x 25 fi. p. y 25 figu. e ab V. z 25 figu. h à Q. iuxta f. a 25 figu. s, t, u. b 23 fig. α, β, ε. c 25 fi. o, p. d 25 fi. s. e 25 fi. r, t. f 23 fig. H, I. g 25 fig. π. uersus ι. h 25 fi. o, p. & s, t, t, u. i 25 figu. n ab o. & 26 fi. H à G. K 25 fig. y. l vltima fi. lib. 3 b. m eius fi. d. n eius. fi. s. o 1, 2, 3 fi. cap. 29 lib. 1 r. p 1 tabellæ fi. 30 H. q 25 figu. α. r 25 fi. α & 6 mus. tab. e in f. s 6 mus. ta. α. aut figu. cap. 6 lib. 3 L ad M. t fig. cap. 6 lib. 3 Δ. u fi. 2 cap. 11 li. 4 iuxta cha. 25, 26 & c. x ab ι & μ fig. 1 cap. 2 lib. 4 y 24 fig. O, O. & 26 E, E.

Seminaria uasa muliebribus cuiusmodi.

Vteri arteriæ & venæ.

Vteri nerui.

Quibus partibus vterus adnascatur & solum quas tangat.

z 24 fig. P. a 25 fi. s, K. b 27 fi. I, I. & 24 fi. R, S. c 24 fi. K. * Spectantur in 6 7 8 fi.

quidem ac iuxta fundi orificium, innitentem duntaxat habet vesicam: sed paulo inferiùs fibris quibusdam
humillimam vesicæ partem,& ipsius ceruicem adnatam possidet. [d] Vbi autem hæc illi inseritur,velut cō- *d 25 fig. & 27 fig. L.*
mune quoddam vtriusque corpus,& tunica efficitur. Sic quoque,qua vteri ceruix in pudendum desinit,cō-
mune vtriusque,ceruicis scilicet,& cutis,quemadmodum in labris,& palpebris, corpus constituitur. Hæc
cutis,præterquam quòd pilosa euadit,ipsi duriuscula, similiter ac in mento, substernitur pingendo;in vetu-
lis(etiamsi illis vteri ceruix occalluerit) vnà cum mamillis flaccescens, neque ita bellè pudendi colliculos
alas ve,vt in iunioribus,ac magis consistente,duraque adipe obesis,sustinens. At quum hæc citra mortuo-
rum sectionem sint obuia, quis omnium hoc Capite hactenus enarratorum sit vsus, explicare modò cona-
Vteri officium ipsiusque conformationis ratio. bimur. Vterus itaque concipiendo semini idoneus,& fœtum tantisper complexurus, dum perficeretur, ac
alijs quàm sanguine nutriri queat, in humillima trunci corporis sede locatus est, qua ad concubitum semi-
nisque susceptionem,& adhuc ad concepti fœtus augmentum, perfectique partum, nulla aptior excogitari
posset. Hæc siquidem longe à facie,& nobilissima rationis arce situatur:deinde ossa nulla,quo minus insi-
Situs ratio. gniter vterus distendi queat, inibi præpediunt: atque etiam ipsi parituro hinc ad inferiora, & versus crura
exitus facilis est. Forma autem vteri fundo conuenit rotundæ proxima, quo is reddatur capacior, iniurijs-
Forma. que minus obnoxius. Dein fundus vnicus simplexque est,quod vnicum fœtum amplecti debeat: attamen
latior visitur,quàm profundior, quòd interdum & gemellos concipiat. Paruus autem,ac magis quàm fa-
Magnitudinis. cilè crederetur contractus in non prægnantibus videtur,vt quàm minimum alia tunc comprimeret organa,
[e] sinumque suum adeò angustum redderet,vt quàm vicinissimè vniuersam genituram amplecti queat, nul *e 27 fig. A, A, B, B.*
Substātiæ. la ex parte eam à se intactam relinquens. Ac proinde commoda quoque ipsius functioni constat substan-
tia, quæ affatim scilicet contrahi colligique,quum nihil complectitur,possit: & rursus secundùm contenti
augumentum, sensim in egregiam amplitudinem explicari. Atque hæc non imbecillis, distendi ve citra
diuulsionem inepta visitur: at valida, & iniurijs ferendis pertinax,fibrisque non infirmis,neque ijs,vt sors
Fibrarum. fert,intertexta. Verùm rectas habet intimas, quòd ante omnia semen allicere debeat: & easdem possidet
paucas,quòd semen ipsi ex temperamento ad iustitiam, adeoque tota essentia placens, ac fluidum,aptoque
membro porrectum in illum ocyus labatur. Obliquas autem plurimas,easdemque rectis ordine succedē-
tes sibi vendicat,quòd ab ipso conceptum,diutissimè retinendum sit. Transuersas verò extimas nanciscitur,
quod illas vterus tum primum maximè requirit, quando fętum diuisatis amplexum,in lucem est editurus.
Quòd vnica,eademque crassa contentus fuerit peculiari tunica,neque duas cum ventriculo,carnosiorem vi
delicet vnam,& neruosiorem alteram obtinuerit,hinc factum credimus, quòd vterus tantum continere am
Superficiei & nexus ratio. plectique debeat,non autem ventriculi modo aliud quippiam à proprio nutrimento concoquere, & elabo-
rare. Peritonæum illi validam exporrigit tunicam,propriæ ipsius tunicæ inuolucrum, & tutissimum propu
gnaculum futuram. Hæc externa superficie læuis aqueoque humore oblita est,aliarum partium ritu, quæ
se inuicem tangere quidem,non autem mutuò connasci satius fuit. Si enim vteri fundus nō prægnantibus
incumbenti ipsi vesicæ,& quod ipsi subiacet recto intestino connasceretur,& non laxis ipsius,sed duris vin-
culis,ijs quibus accumbit partibus alligaretur:quis inficias ibit,vterum commodè tunc vnà cum fœtu non
posse distendi,aut etiam in congressu,vel partu, deorsum velut animal quoddam repere? Rursus si vterus
fœtu turgidus,omnibus, quas tunc contingit,partibus connatus hæreret,quonam pacto obsecro, semen de
nuò amplexurus in se conciderete,debitamque angustiam efformaret? & quum minimè sua distentione am-
Orificij fundi ratio. plitudineque opus est, intestinorum functioni non semper obesset? Orificium fundi tale est, quod semper
conniuet,nisi quum naturali instinctu semen admittere, aut fœtui, mensibus ve iter præbere debet. meritò
enim ex mulieris arbitrio,vti & antea dicebam,ipsius apertio,occlusioque haudquaquam pendet. Crassiore
verò,& densiore,ac idcirco penis glandis modo in vteri ceruicis amplitudinem protuberante substantia,quā
reliquum fundi corpus,constituitur,vt in partu satis distendatur: vtque in mira illa apertione,lacerari diuel
Vteri ceruicis ratio. li ve non periclitetur. Insuper insigni prouidentia in vteri ceruicis substantia extruenda Naturam vti, quis
ignorat? qui eam vt dirigi distendique ad seminis susceptionem facile possit, & rursus ne uterus refrigera-
retur,locusque,seu amplitudo frustra inanis seruaretur,colligi,& conuolutim occludi queat,efformatā con-
spicit. præterquam quòd ceruicem substantia ad veneris pruritum apta constare, & propter affrictum scro-
bes quasdam obtinere,diximus. Vt verò ipsius conuolutio,& inflexus,ne vterus frigore afficiatur, plurimū
auxilij præstat, ita quoque conniuentes pudendi colles,& cuticulares ipsius carunculæ, ceruicis opplentes
Testium & vasorum seminalium. initum,eidem usui,perinde sanè ac titillationi & pruritui,accommodæ censentur. Vasorum seminalium in
mulieribus ortus & ductus,ipsaque testium substantia,& conformatio, mulieres semen habere mihi utcun
que persuadent,uerùm id humidius,frigidiusque uirili semine existere arbitramur,quòd testes ipsi & mino-
res sint,& mediam duntaxat arteriæ uenæque seminalium portionem asciscant: quodque mulierem uiro fri
gidiorem esse credimus. Neq; etiam frequens scortorum cōcubitus argumento est,mulieri plus seminis,aut
illius humoris quem libidinis nomine Aristoteles mulieri datum scribit, quique secantibus copiosus in te-
Neruorum ac venarū & arteriarum ratio. stium finibus occurrit,quàm uiro adesse:quum id non ex concubitus, sed ex seminis, humoris ue illius eie-
ctionis frequentia & copia(quibus illæ à uiris longè superantur)metiendum sit. Muliebrium itaque uasorū,
& testium functionem ac usum,ea quæ de uiri seminalibus organis prodidimus,satis commostrāt. Sic quo-
Menstrua purgationes qui coaceruētur, & vnde fluant. que,ut uterus,& potissimū ipsius ceruix,exacto sensu donarentur, neruos illis frequentes insertos fuisse, is
quem nunc obtinent sensus,liquidò attestatur. Cæterū uenas & arterias uterū implicantes,huic & quū con
cepit mulier fœtui etiam,commune uenarum arteriarumq; munus in alendo,natiuoq; calore recreando præ
stare,indubitatum est. Vti & menstruas,lunares ue purgationes,ex uterum petentibus uenis quoq; euacua-
ri constat. sed qui id fiat,& per quas nam potissimum uenas, fundi scilicet, an ceruicis: perpetuò, an nunc

ex his, nunc ex illis, forſan ſi diligens Naturæ operum fueris admirator, neque in alicuius iuraueris uerba magiſtri, & tu quoque non mecum modò, uerùm etiam cum eruditiſſimo uiro Ioachimo Roelants primario apud Meclinienſes medico, Belgarumq; ſingulari ornamento, ambiges: qui hac de re non ſemel, tum propter alias occaſiones, tum maximè propter Hippocratis Aphoriſmum ſexageſimum libri quinti, & Galeni in eundem commentarium, ad me ſcripſit. Non quòd quis menſtruus ſit ſanguis, & quæ ipſius natura, & quantus, & qua ratione in muliere abundet, & qui fœtum enutriat, quamq; falſa de ipſius prauitate, & tetro odore Plinius cum alijs pleriſque tradiderit, nos lateat: aut quòd ignoremus, ſanguinem illum in fundi ſinum toto menſis interuallo ſenſim minimè coaceruari, ac menſis periodo, turgente iam utero (licet quibuſdam ſecus uiſum fuerit) promanare. Hoc enim ſi accideret, ſanguis menſtruus neutiquam tenuis, fluidus, ac illi perquàm ſimilis eſſet, qui è naribus, aut ano guttatim diſtillat: a quo menſtruus neque manandi forma, neque alijs omnibus differt, niſi fortaſſis plerunque tenuior, & aquoſior, alia ve eiuſmodi qualitate præditus occurrat. Qui ſi in utero ſeruaretur, quis dubitare poſſet, illum ferè concretum, & fruſtulatim educendum? ut taceam, fundi orificium tum niſi purgatis menſibus non poſſe in congreſſu recludi, alioquin quando mulier iniretur, ac fundi ore ſemen exciperet, aut id os ſemẽ emitteret, etiam ſanguini menſtruo uia præberetur, isq; proflueret. Quin & magnam huius rei coniecturam mulieres quædam dant, nuper a partu neque fluidum, neque tenuem emittentes ſanguinem; uerùm magna concreti ſanguinis cum ſeroſo quopiam humore fruſta, perinde ac ſi ſanguinem in uenæ ſectione extractum, atque in uitro horis aliquot aſſeruatum, in partes cultro diuideres, ac illum tunc in terram abijceres. Eius namque formę illis mulieribus ſanguinem profluere aliquando conſpexi, haud aliter ſanè, quàm ſi uenę, quę ſecundinis innaſcebantur, adhuc apertæ in uteri ſinum (qui tum adhuc laxus eſt, & patet, prompteq; aliquandiu in ſe coaceruat) ſanguinem effunderent: & is ita concretus, non autem ſtillatim, ut aliàs ſolet, ex pudendo manaret. adeò, ut facilè in fundi cauitatem ſanis mulieribus ſanguinem menſtruum nequaquam ſenſim colligi, certò poſſimus conijcere, & arbitrari (ut in fœtuum diſſectione intuemur) uenas ad fundum, ceruicemq; pertinentes, qua ſuis ſuffulciuntur membranis, ſanguinem hunc maxima ſui portione paulatim in ſe reponere: ac tandem turgentes, illum ſingulis menſibus, apertis ipſarum oſculis emittere. Inſuper id quod in quodam hæmarrhoidum uitio laborante, non illubenter expendi, mihi certiſſimo, in uenis illum ſanguinem, non autem in fundi cauitatem accumulari, argumento eſt. Hic namque ordinatis uicibus, ut mulieres ſuis menſibus, ſanguinis fluxu ex uenis in anum pertinentibus uexari conſueuerat: & quum ex nigro atquato, iecorisq; mira duritie perijſſet, num portæ rami, an cauæ hunc ſanguinem euacuarent, indigaturus, illum diſſecui: atque uenæ portæ [f] ramum ſub coli inteſtini fine, & tota recti longitudine in meſenterio ductum, pollicis ferè craſſitiem æquare, & ſanguine turgere animaduerti, conterminis cauæ venæ [g] ramis nihil prorſus immutatis: Cæterùm etſi perinde in mulieribus fieri colligo, id tamen ſectione nunquam obſeruaui quum hactenus mulierem non prægnantem, quæ uenarum craſſitie ab alijs non prægnantibus magnopere differret, haud inuenerim. quanquam tamen pleræque diuerſo modo affectæ, mihi inter ſecandum occurrerint, quæ eiuſmodi quid oſtendere potuiſſent: niſi etiam ſanguis in toto uenoſo uniuerſi corporis genere, anteaquàm purgetur maxima ex parte, conſiſtat. Lutetiæ enim in publica ſectione, pręſtanti forma, & floridæ ætatis meretricem, ſuſpendio necatam, primùm ſecui. Patauij quoque altera obtigit, quæ ſibi laqueo mortem inturelat. Deinde monachi cuiuſdam, diuo Antonio hic ſacri, elegans ſcortum, repentè uelut ex attonito morbo mortuum, Patauini ſtudioſi ex monumento ereptum, ad publicam ſectionem attulere: mira induſtria cadauer uniuerſa cute liberantes, ne a monacho dignoſceretur, qui id ereptum cum ſcorti matre apud urbis præfectum conquerebatur. Præterea ſuperiori anno mulierculam utcunque ſenẽ, & fame (uti conijcio) in ea annonæ penuria enecatam, pari ratione ſubductam, in ſcholis adepti ſumus. Quę autem poſtremò nobis obtigit, raræ magnitudinis, mediæq; ætatis mulier, ſuſpendij metu ſe grauidam falſo finxerat. Verùm prętoris iuſſu ab obſtetricibus (quę illam minimè grauidam eſſe affirmabant) interrogata, nunquam quantum a menſtruis purgationibus abeſſet, utcunque id ſedulò nos reſciſcendum ab ea curauimus, indicare uoluit. Cęterùm huic, perindę ac puellis, cęterisq;, quas non pręgnantes hactenus uidi, omnibus, uenę pari ſe habebant modo, reliquisq; totius corporis uenis ex proportione reſpondebant, nullo ſcilicet redundante, copioſiore ve turgentes ſanguine: ita ſanè, ut ex diſſectis corporibus (quemadmodum iam prius quoque dixi) nullas rationes adferre queam. Verùm interim (ut ad id, de quo potiſſimùm ambigebam, redeat oratio) non adeò de lunaris ac meſtrui ſanguinis collectione, aut coaceruatione fui ſolicitus, atque lubens inſpexiſſem, qui utero non gerentibus per craſſam uteri fundi ſubſtantiam uenæ ſeſe aperiant, ac menſtruum ſanguinem ſtatis interuallis emittant, potiſſimùm quum & hanc duritia, & compactione, denſitate ve, vix magnopere differentem perpetuò in omnibus repererim, quas non pręgnantes diſſecui; nullo quoque inſigni venarum uteri fundo oblatarum occurrente unquam diſcrimine, cum uenis, & arterijs uteri ceruicem implicantibus. adeò, ut uteri fundi [h] craſſitiem cum ceruicis [i] ſubſtantia conferens, nonnunquam mihi ferè perſuaſerim, non pręgnantibus mulieribus per uenas in ceruicem uteri pertinentes, menſtruas purgationes plerunque fieri. maximè quum uulgò confirmari ſcirem, uirginibus ex uenis ceruicem ſub hymene, qualiſcunque is tandem eſſet, adeuntibus, eas purgationes duci. quumq; in nuper dicti Aphoriſmi commentario apud Galenum legerem, utero gerentium ſanguinem, qui ipſis interdum inſtar lunaris purgationis defluit, non ex uteri uenis, ſed ceruicis, promanare. Quia tamen mulieres uteri procidentia laborantes, ex ore fundi uteri ſanguinem hunc excernere, indubitatum eſt, idque non ſemel ipſe pręſentis diſputationis gratia uidi, ac quia ad genituram fundi uteri ſubſtantiam extenuari, ipſiusq; uenas recludi neceſſium eſt: nunc non ambigo, ex fundi uenis, non uerò ceruicis menſtruas purgatio-

f fi. cap. 5 li. 5. c, c. & d, d. dein e, e. & 12. figu. n.

g fi. cap. 6 lib. 3

h 27 fi. E, E F.

i 27 fi. K, K.

nes ſanis alioquin prouenire,etiamſi id ſectione nondum deprehenderim. Quod autem de virginibus adfertur, ex ignorata hymenis euenit fabrica: quem quum plerique neutiquam peruium arbitrarentur, & neſcio quem ceruicis laterum mutuum connexum, ipſum eſſe putarent, neceſſum quoque eſſe finxerunt, ſanguinem menſtruum ex venis humiliùs, quàm hymen conſiſtit, in ceruicem vteri deductis purgari. Grauidis autem, quibus fortè ſanguis profluit, Galenus eum non per fundi venas manare putauit, quòd illarum ora ſecundinæ continuentur. Verùm hæc (vti in fœtus inuolucrorum hiſtoria dicturi ſumus apertiùs) toti fundi ſinui non eſt continua,multæque venæ in illum pertinent,quibus ipſa non connaſcitur. adeò,vt grauidis per fundi venas ſanguinem defluere, non ſit impoſſibile, vteri quoque tum craſſitie, quæ in non prægnantium purgatione aliquoties me hærere ambigereque coegit,nihil prorſus obſtante. Neque etiam vtero gerentibus tanta oris fundi vteri eſt commiſſio, vt eius occaſione, illis ſanguinem ex venis vteri ceruicem intertexentibus deferri,contendendum ſit,quum multi id orificium nonnunquam ſemen tum quoque admittere aſtruant. Quanquam interim ſanguinem per ceruicis vteri venas quibuſuis tandem mulieribus emanare interdum poſſe,collectu promptiſſimum ſit vel ex ſanguinis è naribus,& ano,& faucibus,& ventriculo etiam ſubinde defluxu:quodq; vterum quibuſdam mulieribus,& virginibus, annis aliquot mira fuſcæ, craſſæque aquæ copia turgidum fuiſſe, iam ſectione non ſemel deprehendimus:quibus alioquin menſtruus ſanguis ſæpius,& ſi non ordinatis omnino vicibus,certisque interuallis,eiuſdemq;perpetuò quantitatis,profluxit, non aliunde ſanè, quàm ex venis uteri ceruicem implicantibus. Quid verò interim de hymene Galenus cenſuerit,ignoro,quum illius nullibi,quod ſciam, meminerit: fortè quòd in illis animalibus, è quibus vteri hiſtoria ipſi potiſſimùm traditur, hymenem non reperit. Haudquaquam enim mihi perſuadere poſſum, Galenum vel ſemel ſaltem humanum vterum inſpexiſſe: at [k] vaccinum, & dein [l] caninum, inter ſe varios, & miris modis à muliebri utero diſcrepantes. Vt verò diſcrimen id ſtudioſis conſtet,ipſique Galeni placita promptiùs aſſequantur, & me non immerito ab illis in humani corporis hiſtoria paſſim declinare expendant,obiter illos quoque vteros deſcribam. Vaccæ igitur, capræ, ouis & bubulæ, aliquotque; cornutorum, quæ ſecui, animalium vterus, ſua ceruice à pudendo ad ſacri oſſis vſque [m] ſedem pertingit, cui infima lumborum coarctatur vertebra: hicque primùm vteri fundus [n] incipit, qui dein in lumborum regionem expanſus, externa ſuperficie teretis corporis anterius, & poſteriùs compreſſi ſpeciem [o] longo interuallo refert,& dein [p] parte ſuperiori in [q] duos mucrones diducitur, arietis cornuum modo in latus incuruatos, perinde ac ſi medium digitum & indicem faſcia quapiam mutuò alligatos, ſimulq; circundatos ſpectares,qui ante vnguium radicem à ſe inuicem dirimerentur, & in mucronem ſinguli ceſſarent, inſtar arietis cornu conuolutum. imò potiùs hic confinge duo arietis cornua longam hebere baſim, ac ueluti longum & rectum corpus, aliquidque hac in parte cum hirci,aut capreoli cornibus, utcunque rectis, nanciſci commune: & dein baſes has,ſeu oblonga corpora, internis lateribus committe, faſciamque illis ad eam uſque cornuum ſedem obducito, qua in latera aſcedunt, & in mucronem coarctantur. Huiuſmodi namque cornua inuicem (vti de duobus digitis) commiſſa,tota ſede, qua ſimul faſcia obducerentur, ſeſeque mutuò contingerent, fundi vteri portionem imagine exprimerent, quam inſtar teretis corporis eſſe dixi; quod ob compreſſionem anteriùs & poſterius ipſi per longitudinem inditam, quodammodo latum exiſtit.& abſcedentes dein à ſe inuicem cornuum partes,ſuperioris fundi ſedis formam referrēt, qua is in duos mucrunes à ſe inuicem diductos ceſſat. Externa fundi ſuperficies, membraneorum corporum ſibi mutuò tantùm accumbentium modo,prorſus læuis,& lubrica eſt: & ſuis lateribus, tota ipſius longitudine, perinde ac ceruix quoque, [r] membranis connaſcitur, quæ vterum peritonæo committunt, uaſaque illum petentia continēt. Ipſi autem fundi apices,quà inuicem dirimuntur, internis ſuis lateribus etiam læues ſunt, neque ullis connaſcuntur partibus: externa autem ipſorum latera iam dictis membranis continuantur. Interna fundi ſuperficies, penitus figura dictorum arietis cornuum cauis ſedibus reſpondet, duaſque ita cauitates obtinet, quæ ad vnum fundi orificium, in uteri ceruicem pertinens, coeunt, illudq; orificium ſibi commune vendicant, non longam interim mutuam [s] cauitatem ante orificium id oſtendentes. adeò, vt duos omnino ſinus huic fundo tribuere oporteat:qui ſanè non lęues ſunt,& plani: uerùm ſubflauis, ijſque plurimis tuberculis ita ornantur,ac ſi planæ alicui ceræ multas piſas ex dimidio ferè impreſſas, & in cera hęrentes ſpectaremus: aut perinde ac ſi ea tubercula illis uenarum exortibus eminentijſque conferenda forent, quæ in ano protuberantes, ſanguinem nonnunquam profundunt. Tubercula hęc in utero, qui non ita pridem concepit, ſeſe aperiunt, & ſinus efformant, quales in cera conſurgerent, ſi quis dimidiatas piſas ipſi paſſim impreſſiſſet,eoſque illis ſimiles conſtituiſſet,quos in polypodum,& loliorum cernimus promuſcidibus,& acetabula quoque vocamus. Si quando his animalibus unicus tantùm fœtus in utero continetur, una tantùm vteri pars ſeu cauitas dilatatur & diducitur: quum autem gemellos conceperunt, ambæ partes increſcunt, ſingulæq; unum fœtum continent. Fundi huius ſubſtantia, [t] duabus extruitur tunicis: vna quidem interiori,ac veluti propria: altera autem, quæ a peritonæi membranis,uterum illi colligantibus,& uaſa uterum accedentia deferentibus,interiori tunicę obducitur. Cæterùm quia totus fundus inſtar ueſicę non eſt rotundus, & non unica tantum conſtat cauitate, interior tunica duarum loco recenſetur, ſingulisque digitis cornibusq; quibus fundum uteri conſtare diximus, una tribuitur, non tantùm [u] vbi fundi partes a ſe inuicem abſcedunt,& in mucronem exacuuntur: uerùm tota illa etiam [x] ſede, qua ſecundùm longitudinem tanquā faſcia quapiam ipſas ſimul contineri ſcripſimus. Quandoquidem uerò exterior tunica, per eam longitudinem inter fundi partes non intercedit,ſed anteriùs duntaxat & poſteriùs, & ſecundùm latera ipſis obnaſcitur,exterior hęc tunica,tanquā una,ſimplexq; habetur:quanquā tamen ſingulis uteri apicibus,cornuū arietis modo obliquatis,ab inuicemq; abſcedentibus,peritonæum priuatim circūdetur. Inter has uteri tunicas,

quum

Galenum muliebrem vterum neque diſſecuiſſe,neq; deſcripſiſſe. Vaccini aut caprini uteri hiſtoria.

K tota 29 fig.
l tota 28 fig.
m fi. cap. 14 lib 1 F cum G.
n illic vbi C occurrit in 29 fi. & quicquid ſupra id cōſiſtit, fundus eſt.
o à C ad E ferè vſque 29 fig.
p 29 fi. E.
q 29 fi. F, F.
r 29 fi. H.
s à C ad D 29 fig.
t quia exterior tunica ex dimidia fere parte in 29 fig. ablata eſt, vtraq; apparet. exteriorque notatur F, F. interior autem C, D, G.
u ſupra E 29 figu.
x à D ab E 29 fig.

y Spectatur in detecta tunica sede 29 fi.
z 29 fi. A.
a 29 fi. B.
b 28 fi. L.
c 28 fi. K.
d 28 fi. F, G.

quum inuicem diuelluntur,etiam in non prægnantibus vaccis,& capris mira venarum arteriarumq; occurrit [y] feries,& implexus,longè quam in mulieribus manifeſtior,& ſane eiuſmodi,vt interior fundi vteri tunica non immeritò venoſæ tunicæ nomen a quibuſdam obtinuiſſe videatur. [z] Teſtes his animalibus conſiſtunt ad vteri latera,mox ſub apicibus illis, inſtar cornu arietis intortis. Venarum arteriarumq; teſtes,& uterum adeuntium ortus,ac ductus,cum muliebri fabrica ferè reſpondet, & [a] vaſorum a teſtibus ſemẽ deferentium par quoque eſt ratio: niſi quòd in vaccis, & capris ipſorum inſertio in vteri cauitate ſit manifeſtior,faciliusq; ſpecillum,quàm in mulieribus admittat. Canes porrò,& ſues,vteri [b] ceruicem ad oſſis ſacri vſque cum lumborum vertebris connexum,etiam habent porrectam:ipſius autem fundus,non duorum digitorum, ſimul aliquandiu commiſſorum, refert imaginem: verùm mox a ſuo [c] initio in [d] duas partes ita bipartitur,ac ſi duo extenſi eſſent digiti,ab inuicem diducti,& ſenſim in mucronem acti. Verùm interim aliàs nuſquam in non prægnantibus veluti in gyrum conuoluti, ac proinde rectoris quodammodo cornu imaginem exprimentes: quum tamen fœtus multi in ſingulis partibus ſeriatim continentur,partes iſtę primùm ſurſum,& dein deorſum,inteſtinorum quaſi modo implicantur,obliquanturve. Duæ hæ fundi partes,unum commune obtinent [e] orificium,in elatiorem ceruicis ſedem pertinens: ſingulæq; duobus conſtant [f] inuolucris,ſeu tunicis: [g] interiore ſcilicet una ac peculiari,dein una [h] exteriore, a peritonæo pronata,quod ſuos [i] proceſſus exteriori partium lateri offert, & dein eos tanquam ad inteſtinum ſingulis partibus obuoluit.adeò,vt duæ fundi partes, nullo ferè interuallo communem habeant tunicam exteriorem. His animalibus [k] teſtes ad elatiorem ſedem,mucronemq; duarum fundi partium collocantur, & [l] uaſorum par quodammodo eſt undique cum uaccis ſeries, quanquam interim caninus uterus ea in ſuis cauitatibus non proponat tubercula,quæ uenarum eminentijs comparantur, quibus ſanguis ex ano nonnũquam defluit.

Canini & ſuilli vteri hiſtoria.

e vbi K cõſiſtit fi. 28.
f confer G cum H 28 fig.
g 28 fi. H.
h G, F, K 28 fig.
i 28 fi. D, D.
K 28 fi. C.
l 28 fi. A, B, B, E.

Quum itaque caninum uterum,& uaccinum,& muliebrem(ne quid de aſinino,aut equino, quorum Galenus non meminit,dicam) ſimul inſpectioni, quemadmodum ego in ſcholis facere conſueui, adhibeamus,cuperem ſanè diligenter expendi, num Galenus muliebrem uterum unquam ſecuerit, ſiue libros de Vſu partium,præcipuè autem decimumquartum,& decimumquintũ,ſiue librum de Vteri diſſect. euolues. & quia longum eſſet,a me omnes coniecturas,quibus id auguror,perſequi,aliquot duntaxat adijciam. Galenus itaque uteri ſitum ſic tradit, ut ſuo fundo ueſicam prorſus excedat,& ueluti in lumbis contineatur, tenuibusq; inteſtinis conterminus ſit.quod ut de muliebri utero parum uerè eſt aſſertum, utpote qui ad ſacri oſſis cum lumborum vertebris contextum non pertingit: ita de uaccino rectè profertur, eò uſque in peritonæi cauitatem,atque diximus,conſcendente. Dein, etſi muliebris uteri fundus, unico tantum donetur ſinu,Galenus duos tamen ſuo utero tribuit,tum ſæpius quando uterum deſcribit,tum etiam quum in libris de Part.uſu rationes texere conatur,quamobrem in dextris ſedibus mares,in ſiniſtris fœminæ,ex Hippocratis placito,magis concipiantur. Tunc enim aſſerit uterum eſſe geminum,& duos ſinus, duosq; ueluti uteros in unam ceruicem ceſſare. Ac proinde ſi Galeni mentem in hoc ſinuum numero pulchrè aſſequemur,& caprini muliebrisq; uteri hac in parte diſcrimen nos non lateat,facilè cõſtabit,quod is uera de capri no utero,non autem muliebri,tradiderit. Verùm interim hic ignoro, unde nam natum ſit egregium illud commentum,quo in iuriſconſultorum,& dein ſcholaſticorum theologorum libris, & Alberti illius magni in doctiſſimo de Virorum, mulierumq; ſecretis libro, & apud ineptiſſimum quendã Michaelem Scotum, & Gentilem noſtrum,& Nicolum,& Mundinum,atque adeò apud innumeros etiam Anatomicos legitur, muliebrem uterum ſeptem cellulas ſeu loculos obtinere: tres quidem in dextra uteri ſede, maſculis ſuſcipiendis aptos: tres autem in ſiniſtra, fœminis dicatos: ſeptimum uerò in horum medio exiſtere, hermaphrodytisq; conſecratum eſſe.quum tamen muliebris uteri cauitas,perinde ac ego illam deſcripſi, habeat, nihilq; minus quàm huiuſmodi loculos,ſeu ſinus oſtendat. Verùm hos eum in modum effingere, quibuſdã non ſat uiſum eſt: imò inſuper ſeptem illos ſinus (quos & ſcrobes uocant) decem rugoſos obtinere inflexus affirmant: & ſeptenas quidem ſcrobes,rugas autem ſeptuaginta enumerantes, totidem ſimul concipi poſſe fœtus contendunt: parum per Iouem in hominum, multoq; etiam minus in brutorum, quæ plures ſimul fœtus utero plerunque gerunt,ſectionibus uerſati.

Vnde conſtet, Galenũ muliebrem uterum non ſecuiſſe.

Ex ſitu.

Ex fundi ſinu.

At quia Galenum harum nugarum autorem neutiquam fuiſſe, mihi perſuadeo, deinceps ipſius expendamus de uteri tunicis enarrationem, quæ uaccinum etiam uterum ab illo potius,quàm muliebrem deſcriptum atteſtatur. Interiorem namque tunicam, geminam eſſet ſcribit:exteriorem uerò unicam,& ſimplicem: id non ſolùm numero proponens, uerùm diffuſiſſimè ita explicans,ut exteriorem tunicam quæ a peritonæo pendet, ideo ſimplicem eſſe dicat, quod ſimul utriuſque fundi uteri partibus obducitur,eaſq; perinde continet, ac ſi ambę una tantum eſſet pars: quę tũ primùm gemina occurit, quum exterior hęc tunica ab interiori [m] diuellitur, quæ ſingulis partibus eſt propria & peculiaris.adeò,ut hac occaſione maxima,& notatu digna ſeſe offerat inter caprinum uterum, & muliebrem differentia: quum interim Galenus in libro de Vteri ſectione,uaccas, & capras mulieri ſecundùm uterum ſimiles exiſtere affirmet: itaq; plus ſatis in tanto, tamq; uario uterorum diſcrimine comprobet,ſe muliebrem uterum nunquam inſpexiſſe. Cæterùm quum hæc obſeruabis,pluresq; coniecturas,quibus iſtud meum placitum corroborare queas,in Galeni deſcriptionibus paſſim inuenies: haud pretereundum eſt,quàm Galenus anceps & ambiguus ſit, quum Herophili ſcripta ſuo uaccino utero non conuenire animaduertit, & quum Praxagoram,& alios quoſdam ab Herophilo diſſentire expendit, quumq; omnes non eiuſdem animalis narrant hiſtoriam, & Galenus denique Herophilo (quem humana corpora ſecuiſſe cognouit) multis locis præter ſententiam ferè aſſentitur, non lubens ſanè annuens, a ſe muliebrem uterum,etſi illum nunquam uiderat, haud deſcribi. Atque id profectò pulcherrimè (ne quid de uteri dicam forma,quam Galenus primùm rotundã,& dein aliam proponit,& pecuriaribus uteri muſculis,quos uarios

Ex uteri tunicarũ numero, adeoque totius uteri formatione.

m Vti ſpectum eſt in 29 fi.

Galenũ in quarũdam uteri partium deſcriptione eſſe admodũ anticipitem, ſibique parum fidere.

In Vteri forma explicatione.

Muſculorum.

& ſibi

Cornuum. Acetabulorum. Venarum & arteriarum.

& sibi non visos sæpius inculcat) obseruare licet, quum Galenus cornuum vteri ita perplexè meminit, vt ipsius enarratio, & obtusos muliebris vteri [n] angulos exprimat, & vaccarum abscedentes a se inuicem [o] apices, cornuum arietum mucronibus simillimos, & dein totius canini vteri fundi [p] partes, in quibus seriatim fœtus reponuntur. Idem in acetabulorum explicatione Galeno accidere, sequens Caput ostẽdet; uti & venæ illæ & arteriæ quoq; id insinuant, quas præter hactenus [q] commemoratas, Galenus vtero tribuit. Simul atque enim in libro de Vteri dissectione [r] venas, & [s] arterias, quæ vna quidem portione testes, alia verò vteri fundum adeunt, descripsit, mox alia quatuor commemorat vasa, quibus ex [t] venis, & arterijs ad renes procedentibus originem præbet, quæq; uterum non omnibus quidem mulieribus, at quibusdam tantùm, ingredi tradit. Atque id sanè Galeno ex Herophili sententia sic astruitur, ut non dubitet, hæc vasa in mulieribus ita se habere; quas tamen mortuas, ab ipso nunquam aggressas esse, inibi satis (etsi interim inuitus) fatetur. additq; ea uasa in alijs animalibus, præterquam rarissimè in simijs, a se neutiquam inuenta. Verùm ego duas has Galeni uenas, & totidem arterias, neque in mulieribus, neque alijs animalibus vnquam reperi. Neque etiam scio, quamobrem Natura tam procul uasa uterum, nutritionis duntaxat nomine petentia, exoriri voluisset: quum ambas seminales arterias, & uenam seminalem dextram, humiliùs a cauæ uenæ & magnæ arteriæ caudicibus, quàm renum uenas & arterias eduxerit: sinistra tantùm seminali [u] uena, ab ea, quæ in renem sinistrum fertur uena, initium mutuante. etiamsi Galenus in libro de Vteri sectione, hanc quoque a cauæ caudice sub renibus enasci, parum verè prodiderit: alijs uasis, quorum iam mentio est, quæque me adhuc latent, altiora, magisq; remota, quàm illi etiam uenæ, tribuens principia. quum tamen uasis, testibus materiam adferentibus, longum ductum ex usu esse, [x] uaricosus illorum ante testem implexus satis arguat: uti contrà, prolixior incessus alijs illis vasis esset noxius, & periculis plenus. Ad hæc, Galenus prę

n 25 fig. i, K. o 29 figu. F, F. p 28 figu. F, G. q 25 fi. n, y & 28 fi. B, B, E. r 25 fi. d, d, e. s 25 fi. g, h. t 25 fi. T, V. u 25 fig. e, ab V. x 25 fi. e, p.

Vasorum semen deferentium.

ter [y] uasa, quæ a testibus in uteri apices, seu cornua semen deducunt, quorumq; insertionem Aristoteli, Herophilo, ac omnibus denique, qui sectionem ante ipsum aggressi fuerunt, incognitam scribit, ex Herophili inquam sententia, quædam in libro de Vteri sectione insuper commemorat uasa, a testibus perinde ac in [z] uiris uesicæ muliebris [a] ceruicem accedentia, & præsente glanduloso corpore in illam inserta: haud secus sanè, quàm si semen in uesicæ etiam ceruicem mulieribus similiter, ac uiris deferretur. Galenus namque mulieri, & in uteri cornua, & in ceruicem uesicæ semen excerni, hac ratione docuit: at quàm uerè interim, penes alios esto iudicium. Quantum uerò ad me attinet, nulla uasa a testibus in uesicæ ceruicem inserta, uti neque glandulosum aliquod corpus ipsi ceruici in mulieribus, quemadmodum nec in omnibus quæ sectioni adhibitæ mihi sunt quadrupedibus fœminis, adnatum reperi. ac proinde etiam semẽ mulieribus in uesicę ceruicem neutiquam deduci putauerim: uti etiam illæ coeuntes, neque seminis excretionem, neque pruritum ex semine suo aliquem in ipsa percipiunt. Velim itaque, ut hęc Galeni uasa diligenti resectione exquiras, tum in mulieribus, tum cæteris quoque animalibus: inter quę lepus haud est negligendus, quum generationis organis a catulæ, suisue fabrica, ipsi aliàs proximè simili, perelegãter uariet. Quòd si uerò uasa Galeno commemorata, tandem tibi non occurterint, expendas quæso, num fortè Galenus hęc etiã sibi nunquam uisa, ideo descripserit, quòd Herophilus parem uasorum seminalium in mulieribus & uiris insertionem, ac ueluti seriem esse, obiter tradiderit: quem nihilominus hac ex parte Galenus in secundo de Semine libro, non longam præfatus ueniam, mentiri affirmat. Cęterùm ne hic in Galenum annotationes potius, quam humani corporis fabricam, pręter institutum describere uidear, præsenti de utero Capiti finem imponam: pręcipuè quum Galeni placitis in acetabulorum, & fœtus inuolucrorum sermone, subsequentibus iam Capitibus, parum quoque mihi ueniat acquiescendum.

y 25 fi. f, t, t, u. z 23 fi. u, θ, ι, ξ. a 25 fi. γ, δ.

DE VTERI ACETABVLIS. Caput XVI.

CETERVM dissectionis professorum de uteri acetabulis dissensio ad nos quoque manauit. Grauiter enim in scholis contenditur, quid nam uteri sint acetabula: qua etiam de re tantisper dubitaui, donec in oue, quæ non ita diu utero gesserat, quid uerè uteri acetabula appellare oporteat, inspexissem. Hæc enim altero uteri sinu semen receperat: qui dissectus, asperam inęqualemq; ostendit superficiem, multis [a] sinibus oppletam: qui tales prorsus erant, ac si mediam pisę partem singulis sinibus quis nõ secus impressisset, quàm si in cerã eiusmodi sinus pisa quapiam moliretur. Quũ itaq; sinus illos intuerer, ac Galeni

Quid uerè uteri sint acetabula, & qua primu ita fuerint nuncupata.

Iocū ad finẽ libri dę Vteri resectionem non immemor essem, quo acetabula sinui foliorũ herbę assimilat, quã Græci ab acetabuli, seu potius heminę forma, κοτυληδόνα, & a cymbali imagine κυμβαλύτιδα, & κύμβαλον uocant: nos autẽ acetabulum, & Veneris hortum, seu umbilicum nuncupamus: propte collegi, hos uteri sinus κοτυληδόνας Gręcis, acetabula uerò Latinis primum fuisse ad eũ modum appellatos, quo altiùs incisis ossiũ sinibus acetabuli nomen accommodamus. Si enim coxendicis [b] acetabulum spectans, illud ad hos uteri sinus contuleris, nullas reperies corporis partes æquè ex merito ab imagine idem nomen obtinuisse, atq; acetabulum id coxendicis ossis, a quo iam paulo antè femur resectum sit, & hos uteri sinus. Vt enim coxẽdicis sinus, ita ac si medius globus ipsi impressus fuisset, cauus cernitur: sic etiam & hi uteri sinus insinuantur. deinde ut coxendicis acetabuli [c] supercilia extra reliquam ossis superficiem prominent, ita etiam in uteri amplitudinem, suorum sinuum supercilia prodeuntiùs, quàm reliqua uteri superficies extuberãt. Ad hęc, ut coxendicis ossis acetabulum mucoso humore oppletur, ita sanè & uteri sinus mucoso sanguine mihi conspiciebantur infarti: a quo iam in nonnullis sinibus teres, & insigniter mucosum uasculũ uidebatur protatum, ad eum prorsus modum, quo [d] teres ligamentum ex coxendicis acetabulo in femoris caput inseritur.

a Hos sinus spectabis in oue, aut capra, aut vacca, quã nõ ita pridẽ conceperit. b 1, 2 fig. cap. 29. li. 1 g, e, f. c 1, 2. fig. ca. 29. li. 1. i, i d 2 fi. cap. 49. lib. 2 P.

tur. Quum itaque hos ouili uteri ſinus, etiam uocatis in polypodum, & loliorũ promuſcidibus acetabulis perquàm ſimiles, inſpexiſſem, unde uteri acetabulorum nomen primùm eſſet inſtitutum, nequaquam hæſi. Vt autem, quo nam pacto ſinus procrearentur, cognoſcerem, non prægnantis ouis uterum mox aperui, & uteri cauitatem multo aliter quàm muliebris uteri, aſperam inæqualemq; adinueni. Per uniuerſam enim illius ſuperficiem [e] ſubflaua occurrebant tubercula, & ſemiglobuli, tales omnino, ac ſi dimidiatas piſas plane alioquin ſuperficiei paſſim quis agglutinaſſet. Atque hic primùm diſcere cœpi, quid Anatomes profeſſores ſibi uellent, uteri acetabula extumeſcentibus in ano uenarũ capitibus cõparãtes, ex quibus iã paulo pòſt ſanguis eſt profluxurus. Si enim non prægnantem uaccæ, aut capræ, aut ceruę uterum ſecueris, illo quauis ratione aperto, nihil eiuſmodi prominentibus capitulis erit manifeſtius: nihilq; addubitabis, illa acetabulorum loco pleriſque Anatomicis habita fuiſſe. non fortaſsis, quòd illa ueris acetabulis aſſimilarent, ueraq; acetabula uteri eſſe arbitrarentur: ſed quòd ex uteri ſectione didiciſſent, uenas ac arterias inter internam externamq; uteri tunicas, admodum [f] multiplici, & implexa prorſus ſerie in illlis cornutis animalibus diſtributas, ſuis finibus in hæc capitula, per uniuerſam uteri cauitatem extuberantia, pertinere, ac demum concepto iam ſemine illa aperiri, ſemenq; amplecti, & uaſa quædam educere, quæ a uenis & arterijs in capitula pertinentibus pronata, ad ſeminis uſque ſuperficiem inſererentur: illiq; implicita, ac uariè per [g] ſecundinam digeſta, tandem umbilici uenam, & arterias conſtituerent. Præterea, ubi ſedulò in non pręgnante uacca hæc tubercula expenderis, & rurſus in alia, quæ nuper concepit, illos ſinus, quos tubercula ſeſe aperientia efformant, didiceris: ac pariter obſeruaueris in uacca, quę paulo diutiùs concepit, qui ſinus illi obliterentur, & diſtento iam utero prorſus uiſum fugiant, ac qui uaſa tantùm appareant ex ſinuũ loco, atque adeò ab uteri tunica ad ſecundinam porrecta: etiam facilè ratiocinaberis, quid medici indicauerint, qui acetabula uocauere non quidem ſinus illos, neque tubera, uerùm uaſa ex utero in ſecundinã pertinentia. Ea enim Hippocrates tum aliàs, tum maximè in quinto Aphoriſmorum libro, acetabuli nomine intellexiſſe uidetur: appellationem hinc fortaſſis ſumens, quòd hæc uaſa ab illis uteri finibus, quæ primùm acetabula uocari innuimus, porrigantur. Atque hinc liquet, unde in Naturæ operum hiſtoria tot exurgant contrariæ prorſus autorum ſententiæ: quòd ſcilicet Galeno, diſſectionis ſtudioſorum facilè præcipuo, nimium in humani corporis fabricæ cognitione credamus; & ipſi noſtris manibus diſſectionem non aggrediamur: aut ſi hanc tentemus, ab illis caſu abſtineamus animalibus, ex quibus Galeni dogmata expendere liceret. Fruſtra enim in muliebris uteri [h] cauitate tubercula illa, quæ ſubflaua & dimidiatæ piſæ ſimillima eſſe diximus, indagabis: quum illa his penitus non donetur, uti neque aſinæ uterus. Si tamen uaccinum uterum ex macello tibi curaueris adferri, nihil his tuberibus (quocunq; etiam pacto uterum aperias) promptiùs occurret. Inſuper in muliere, quæ non ita pridem concepit, incaſſum ſinus illos, quos coxendicis acetabulo conferebã, inquires. quod non ſolùm hinc conijcio, quia non prægnantium mulierum uteri illis tuberibus prorſus expertes ſunt: ſed quòd reſectione in muliere, fuſte a marito interfecta, & quæ non multo ante conceperat, id etiam didicerim; cuius uteri interior ſuperficies, & uaſorum iam in ſemen pronaſcentium ratio, nullam eiuſmodi ſparſim occurrentium ſinuum imaginem præ ſe ferebat. uerùm continua tantùm in interna eius uteri ſuperficie ſpectabatur aſperitas, amplitudine continuo illi [i] connexu reſpondens, quo exterius humani fœtus [k] inuolucrum utero hærere, committiq; docebimus: & ubi uaſa illa, ſerie continua, ſibiq; commiſſa occurrunt, quæ ex utero in illud fœtus pertinent inuolucrum. Adeò, ut nihil in muliebri utero ſeſe exhibeat, cui, Hippocratis occaſione (ſi modò illi corporis humani fabricam perſpectam fuiſſe, uelimus aſſerere) acetabuli nomen accommodare poteris, niſi uaſa hæc ab ipſo ſubaudita coniecerimus. In primo tamen de Semine libro Galenus uidetur innuere, quoſdam extitiſſe, qui [l] carnem quandam ab Hippocrate acetabula nuncupatam fuiſſe contenderent, quam uaſis inter uterum, & exterius fœtus inuolucrum, de nouo cum fœtu progenitis, circumnaſci aſtabiliriq; cernimus. Verùm iſti nomen acetabuli ad eam carnem, ut Hippocratem interpretarentur, perinde deduxerunt, atque ego paulo antè ad uaſa id diſtorſi: quòd nimirum in mulieribus caro hæc, non ſecus quàm in cornutis animalibus (quæ ſinus, adeoq; ipſa uera acetabula, & tubera illa, ex quibus ſinus producuntur, tantùm obtinent) inueniretur. quanquam ſanè hæc in mulieribus ſit continua, unumq; ueluti corpus exiſtat: in illis uerò animalibus [m] ita ſparſa eſt, atque ſinus illos, quibus acetabuli nomen meritò eſt attributum, ſparſos, ac a ſe inuicem diſſitos, occurrere prodidimus. Cæterùm quum hæc prorſus ad inuolucrorum fœtus ſermonem pertinere conſtet, eorum quoque tractationem ad ſubſequens modò Caput opportunè aſſeruabimus: nunc pulchrè memores, quàm ſibi undique conſona Galenus (qui ſolis ceruis, & capris [n] carnem illam, cuius modò memini, aſcribit) de acetabulis paſſim tradiderit: quamq; in ſolis fere anatomicis, illius ſcripta interpretem magnopere deſiderent.

e Et hæc quoque ex uaccino utero petenda ueniũt.

f Spectat D, G fi. 29.

g Specta 32 figurã.

h 17 fi. A, A, B, B.

i 1 ta. 30, fi. E, E. 2 tabu. I, I, I.

K 1 ta. 30 fi. E, E, F, F 2 ta. I, I. K, K.

l 1 ta. fig. 30 E, E. 2 ta. I, I.

m 32 fig. B, B, B.

n 2 ta. fig. 30 I, I, I, et 31 fi. A, A, & 32 fig. B, B, B.

Quæ ſecundo acetabula a ueteribus fuerint appellata.

Ad q̃ tertio acetabuli nomen fuerit deductum.

Aphor. 45.

Lib. 15. de part. uſu.

DE INVOLVCRIS, FOETVM IN VTERO TEGENTIBVS. Caput XVII.

FOETVS humani inuolucra, utcuuque quatuor tabellis trigeſimæ figurę exprimere conatus ſum. Dein trigeſimaprima figura diſcrimen oſtendit quo canini, aut ſuilli fetus inuolucra ab humani fętus inuolucris differunt. Et inſuper trigeſimaſecunda figura diſcrimen ſpectatur, quo bubulæ, aut uaccæ, aut alicuius alterius animalis cornibus donati, ac a me hactenus diſſecti, fœtus inuolucra ab hominis, & item canis fœtus inuolucris uariant.

QVANDO-

Quid ſecūdina & χώριον.

QVANDOQVIDEM hoc libro,qui nutritionis,ex cibo potuq; factæ, organorum cōſtructionem docuit, propter ſedis viciniam ea quoq; inſtrumenta perſequi viſū fuit, quæ immenſus rerum Opifex ad generationem extruxit: proximum ſanè erit,poſt acetabulorum ſermonem,hic quædam de fœtum inuoluentibus tunicis,inuolucris ve ſubijcere,quæ de nouo vnà cum fœtu in vtero generantur, & cum eodem in partu prodeunt,ipſumq; mox ferè ſubſequuntur. Vnde etiā [a] totā horum inuolucrorū molem Latinis ſecundam, ſeu ſecundinam nuncupari arbitror: perinde ac ſi ſecundus veluti eſſet partus,fœtui ve in lucem egredienti ſuccederet. Græcis verò χώριον,& interdum χώρημα (vti & Latinis quoq; loculos)hanc inuolucrorū compagē appellatam duco,quòd inſtar loculi,ſpacijq; ac aluei ſit,quo fœtus in vtero cōtinetur ac amplectitur. adeò ſanè,vt neq; ſecundinę,neq; χωρίου, ſeu loculorum nomen alicui priuatim inuolucro ab illius inſtitutore attributum exiſtimem: verùm toti illi inuolucrorum ſubſtantiæ, aut cōpagi,quæ,poſteaquā ex ea fętus prorupit, ac veluti eductus eſt, illi in partu ſuccedit. Quum verò dein Veteres illi, qui pueris domi Anatomen proponebant,non vnum aliquod, ſed plura fœtum ambientia obſeruarent inuolucra,communi eo χωρίου nomine haud contenti,ſingulis inuolucris priuata nomina putarūt indēda. Atq; hinc ſit,nobis adhuc duo hæc aſſeruata eſſe nomina, ἀλλαντοειδής, & ἄμνιον,ſeu ἀμνειός:quorum priore,ob quandam farciminis ſpeciem, [b] exterius fœtus inuolucrum:& poſteriore,ob molliciem,candoremq; ab agno ſumptam, [c] interius inuolucrum Veteres illi appellarunt. Vtcunq; tandem permulti poſt hos,Anatomen libris commendantes, illis nominibus fuerint abuſi,facileque ſpecimen dederint,quàm Veteres multo fœlicius,diligentiusq; illis,diſſectiones aggrediebantur. Fętum ita humanum,& caninum,& bubulum,quæ complectuntur membranæ, ſeu inuolucra,in omnibus his fœtibus ſubſtantia,& ferè conformatione ſibi reſpondentia. Si enim quandam exterioris ſuperficiei in exteriori inuolucro [d] differentiam in quodam vaſorum per inuolucrum ductu,& [e] ſubſtantia quadam carnea,exterioriq; illi ſuperficiei adnata, conſiſtentem ſubaudiueris, eadem inuolucrorum in dictis iam fœtibus eſt ratio. Cæterùm differentia hæc ex vterorum ferè diſcrimine, exteriorisq; inuolucri ad vterum connexu,oboritur. Duæ.n.membranæ inuicem obductæ, vniuerſum fœtum ita amplectuntur,ac bombicem duobus inuolucris,poſteaquam ſeſe aliquandiu inuoluit, contineri cernimus: uno quidem,quod in ſerica fila ab eius rei peritis,ex calida aqua diſſoluitur:altero autem, quod membranæ inſtar bombicem proximiùs obtegit. Inſuper,vt exterius inuolucrum in nexibus.quos bombix primùm ad ramulos quoſdam, aut quempiam domus angulum,aut cuiuis tandem antrum committit, pro loci, in quo texit,diſcrimine, quādam ueluti oſtendit differentiam:ita quoque exterioris fętus inuolucri ad uterum nexus,in muliere aliùs,quàm in cane,& alius adhuc in bubala,aut vacca quam muliere,ac cane,ſpectatur. Exterius namque fœtus humani inuolucrum, etiamſi utero undecunque ambiatur, [f] unica tamen duntaxat utero hæret continuatur ve amplitudine,quę quodammodo orbicularis eſt, & neque tranſuerſim, neque ſecundùm longitudinem inuolucrum omnino complectitur. Ea enim tantùm amplitudine utero id continuatur,qua bombix unicæ tantùm,ac planæ qua ſi ſuperficiei attexeretur,aut qua nonnihil oblongior ceræ globus leuiter concauatæ manus uolæ hæreret,firmareturq;. Dein amplitudo hæc, ſeu exterioris inuolucri ad uterum nexus, non ſemper in eadem uteri occurrit ſede:uerùm modò in dextro,modò in ſiniſtro latere,ſed poſterius ferè quàm anteriùs magis. Exterius autem canini fœtus inuolucrum, [g] amplitudine quadam utero committitur,quæ inſtar latioris cinguli trāſuerſim [h] inuolucrum ambit: perinde ac ſi bombix ſeſe in latiori quopiam circulo texuiſſe. Vaccæ uerò fœtus [i] inuolucrum, unica non continetur amplitudine, ſed [k] plures exiguæ ſparſim ita occurrunt, ut leopardorum pelles maculis diſtinctas cernimus:non ſecus atque ſi ſingulæ nexuum inuolucri amplitudines, ſingulis maculis eſſent comparandæ.talisq; ferè huius inuolucri eſt nexus (vt & illum ad ſimilitudinem aliquam referamus) qualem bombix molitur,quum tenuibus ramulis ipſum ſparſim ambientibus,ſeſe primū adnectit. Sunt itaque hæ quas deſcribere conor amplitudines, aliud nihil quàm ſedes locaque, quibus exterius fętus inuolucrum utero colligatur. Quum enim ſemen in utero conceptum eſt, illiq; ueluti in pulte, alijsq; craſſioribus iuſculis iam refrigeſcentibus,membranula undique obducitur, venæ ac arteriæ uterum implicantes,permulta ipſarum ora in uteri ſinum aperiunt,membranamq; eam,ipſum ve ſemen amplectūtur:& peinde ac ſi uenæ & arteriæ uteri augerentur,his oris noua vaſa accreſcunt, mutuam cauitatem continuitatemque cum illis ſeruantia. Ex his nouis uaſis,uenas ac arterias conſtitui oportuit;quibus fœtus iam formandus,enutriendusque, non aliter toto tempore,quo in utero conſiſtit,uteretur,ac matris crus,aut brachium ſuis uenis ad enutritionem, & arterijs præcipuè ad natiui caloris temperiem moderandam, frui nouimus. Quum itaque inartificioſum, prorſusque incommodum fuiſſet,fętus corpori tot uaſa inſeri,implantarique quot ipſius occaſione in uteri ſinum fuerunt aperienda: neceſſum ſanè fuit, vaſa hæc frequentia, & aliàs gracilia, ſenſim in ſe colligi, ac craſſiora, paucioraque mutuo congreſſu ita effici, ut [l] tandem ex omnibus ſeſe aperientibus uenis, [m] vna ferè conſtituatur, & ex arterijs omnibus [n] duę exurgant: ac vena quidem per vmbilicum ducta,iecoris potiſſimùm cauo [o] inſeratur, ipſiusque venis communis fiat: arteriæ autem ſecundùm veſicæ latera prorepentes, magnę arteriæ propaginibus continuentur, quæ per pubis oſſa in femora mox ſunt prolapſurę. Ad hęc,quum gracilium uaſorum in craſſiora amplioraque mutuus illę congreſſus, ac varia illa vaſorum ſeries de nouo fætus gratia inter vteri ſuperficiem, fętusque vmbilicum formanda, corpore quodam non ſecus ſuffulciri, implicarique, & intexi debuerit, ac multas uaſorum diſtributionis in reliquo animante (ſiue hę in [p] meſenterio, ſiue [q] tenui cerebrum inuoluente membrana, ſiue [r] alibi ſpectentur) contineri ſcimus, ilico ſanè exterioris quoque fętus inuolucri pręcipuus vſus, ipſiusque ad vterum nexus ratio, nobis occurrunt. Neceſſe enim fuit, illud inuolucrum uteri uaſorum

Fœtū duobus ambiēti inuolucris,ac de iis,quis exterioris inuolucri ad uterum ſit nexus v- ſus,&c.

a Id uniuerſum, quod præter puerū 4 tabella fig.30 continet,

b 1 tabella 30 fi. E,E, F,F. 2 ta. I,I, K,K. 3 ta. L,L,M. 4 ta. P,Q, R,S,S.

c 3 tab. fi. 30 O,O. 4 tabu. V,V, X,X.

d Specie qui inuicē differāt 2 tabella 30 fig. cum 31 fi. & 32 fi.

e 2 ta. 30 fi. I,I,I. 31 fi. A,A. 32 fig. B,B,B.

f 2 tab. 30 fi. E,E,E, 2 tab. 30 fig. I,I,I.

g 31 fi. A,A.

h 31 fi. B,B.

i 31 fi. A,A,A.

k 32 fi. B,B,B,

l ad N 5 tabula fig. 30. & S,S. ad T ta. 4.

m 2 fi. F,G.

n 2 fig. K,L. & fi. 12 ca. li. 3 inter ξ & ι.

o 12 fi. M,N. 20 fig. D.

p 11 figu.

q 2 fig. lib. 7 E,E.

r 4 fig. per omentum.

ſorum ora excipere, nouaque veluti vaſa in ipſo procreari: hæcque uti diximus, per id inuolucrum, vt tandem vmbilici conſtituant vaſa, in ſe colligi. Quia verò vteri vaſorum cum inuolucri vaſis connexus infirmi iuualidique extitiſſent, ſi nouis illis ac tenellis vaſis Natura, nihil, quo aptiùs continerentur, firmarenturq;, adieciſſet, carnea quædam ſubſtantia connexibus illis acceſſit, quam nulli in vniuerſo corpore ſubſtantiæ proximiùs, quàm peculiari lienis [s] carni conferre poſſum. Atque ut ea caro, lienis vaſis vndique attexitur ac circumfunditur: ita hæc quoque ſubſtantia vteri vaſa in inuolucrum ſeſe aperientia circumplectitur ac continet, tanto ſemper copioſior craſſiorque apparens, quo fœtus partui eſt vicinior. Adnaſcitur autem hæc ſubſtantia validiſſimè utero, & externæ inuolucri ſuperficiei, in partu verò, aut quum aliàs in diſſectionibus inuolucrum ab vtero diuellitur, ipſa inuolucro cum vaſis ipſi intextis adnata manet. Atque huius ſanè ſubſtantiæ amplitudo, quæ ſemper exterioris fętus inuolucri ad vterum nexibus in latitudine, ac ſitu reſpondet, ea demum eſt, quam hactenus deſcribere conatus ſum, quæque in vna tantum inuolucri ſede in humano fętu orbicularis ferè, & vnica occurrit: in canino autem unica quoque ſpectatur, ſed quæ tranſuerſim, inſtar latioris cinguli aut faſciæ, totum inuolucrum in ſui medio, ac vbi ampliſſimum eſt, comprehēdit. In vaccis verò, & bubalis, alijſque cornutis animalibus (vti & prius ſcripſi) exiguæ amplitudines ſparſim per totam inuolucri ſuperficiem ſeſe offerunt, inuicem non connatæ. Cæterùm etſi eiuſmodi amplitudinum nexuumque occurrat diſcrimen, omnibus tamen animalibus uaſa per hanc ſubſtantiam, & exterius fœtus inuolucrum, varie etiam diſtributa, ita tandem coeunt, vt ex interiore exterioris inuolucri ſuperficie, veluti ex puncto, [t] vnum teres longumque inſtar cordæ corpus prodeat, ſimul in ſe complexas continens vmbilici duas arterias, & hic adhuc totidem venas. Vt verò [u] exterior huius inuolucri ſuperficies, ob vaſorum connexum, ſubſtantiæque illius ſeriem, inæqualis, ac quodammodo locis quibuſdam aſpera exiſtit: ita contrà [x] interior ſuperficies eſt prorſus læuis, & lubrica, quodammodoque madens. Si itaque inuolucrum hoc, cum fœtu ab vtero exemptum, ac dein, poſteaquam a fœtu amotum erit, inuerſum finxeris, ut iam carneam eam ſubſtantiam, & craſſum, ſubuiridemque, qui tum ex vaſis ſubinde profluit, ſanguinem, in ſe amplexetur, facilè auguraberis, qui a farciminis ſpecie, Veteribus ἀλλαντοειδὴς fuerit nuncupatum. Vt enim [z] farcimen exterius, propter internam inteſtini, priuſquam id inuerteretur, ſuperficiem, exactè lubricum & læue, ac veluti membraneum eſt: intus verò, propter externam inteſtini ſuperficiem, a qua ipſum accedentia vaſa cum meſenterij membranis reſecta ſunt, aſperum, ac tandem carne, aut concreto ſanguine, aut alia quauis materia infartum eſt: ita quoque exterius fœtus inuolucrum, inteſtini modo ad farciminis conſtitutionem inuerſum, externa tunc ſuperficie prorſus membraneum, & lubricum, læueque exiſtit, interna autem carneam illam, ac lienis ſubſtantiæ ſimilem obtinet compagem. Cæterùm [y] interius fœtum ambiens inuolucrum, vndecunque ab exteriori laxè circundatum exquiſita eſt membrana, longè quàm exterius inuolucrum mollior, & prorſus alba, & pauculis venulis & arterijs, quæ illam non ſecus quàm [a] adhærentis albæ ve oculi tunicæ vaſa, ad ipſius tantum enutritionem, calorisque temperiem perreptant, intertexa. adeò, vt a candore & mollicie ἀμνιὸς, ac veluti agnina, vel vt quibuſdam placet, amiculum Veteribus ſit nuncupata. Exterior huius inuolucri ſuperficies exactè læuis & lubrica eſt, exteriori inuolucro nullibi quàm vmbilici vaſorum [b] interuentu connata. Vbi enim hæc ab interna exterioris inuolucri ſede, tanquam ex puncto, inſtar chordæ, aut alterius teretis corporis ſimul implexa, membraniſque contenta prodeunt, ſuccinctiſſimo, & neutiquam errabundo ductu interiori inuolucro adnaſcuntur: & exiguas venulas arteriolaſque illi exporrigentia, in internam dein inuolucri interioris ſedem tranſeunt, ac chordæ in modum ad fœtus vſque vmbilicum deducuntur: quæ ſanè oblonga hic eſt, ac locis nonnullis, veluti tuberculis, nodiſque quibuſdam inæqualibus ornata: ex quorum numero obſtetrices ridiculę, futurorum adhuc puerorum numerum parturientibus prędicere ſolent. Cæterùm hęc chorda, nunc in interioris inuolucri interna ſuperficie non tantùm vmbilici vena (quæ hic modò vnica & ſimplex eſt) & duas ipſius arterias in ſe complectitur: verùm & [d] meatū quendam continet, aſſumitq;: qui ab elatiori ſede fundi veſicę enatus, & ſubſtantia conformationeq; [e] meatibus, quibus vrina ex renibus in veſicam delabitur, reſpondens, per vmbilicum excidit: ac per dictam nobis chordam ad externam uſque interioris inuolucri ſuperficiem procedens, in eam ſeſe [f] aperit: ac inter hanc, & internam exterioris inuolucri ſuperficiem, fœtus urinam (unde etiam οὐραχὸς & οὐρανὸς appellatur) defert, illic toto tempore, quo fętus in utero geritur, ſenſim mira profectò Naturæ induſtria coaceruandam. Si fœtus enim adhuc vtero detentus, vrinam, perinde ac vbi in lucem prodijt, per veſicę ceruicem redderet, hęc ipſi fœtui proximè obnatans, ſua acrimonia & mordendi facultate tenellam fœtus cutem exulceraret: haud ſecus profectò, quàm ſi interius fœtum ambiens inuolucrum hac potiſſimùm ratione efformatū uideretur, uti exterius inuolucrum, uaſorum nexus collectioniſque gratia in primis extructum colligimus. Verùm fœtus urina non ſemper undiquaque uaga, paſſim inter duos fœtus inuolucra diffluere manarè ue conſpicitur; at meatus urinam huc per umbilicum deferens, ueluti in membraneam, impenſeque mollem & tenuem, amplamque ueſicam ceſſat: quæ inter ambo uniuerſum fętum uerè amplectentia inuolucra conſiſtens, urinam ſibi tātiſper dum utero infans continetur, aſſeruat & colligit, nō paucis diſſectionum profeſſoribus quodammodo ad farciminis ſpeciem (undecunque eam tandem aſſumant) relata: & in membranarum

s vtrunq; uidetur 4 ta. 29 figuræ.

t 3 tab. fig. 30 N. & 4 ta. fi. 30 S, S colliguntur ad T.

u tota 2 ta. fi. 30 & fi. 31 & 32 figu.

z 3 ta. fig. 30 M. & 4 ta. Q. S, S, T.

y 3 tab. fig. 30 O, O, 4 ta. V, V. X, X.

a 18 fi. ca. 14 li. 7 n, n.

b 3 ta. figu. 30 N. 4. ta. T.

d 2 figu. M procedens ab N.

e 22 fig. q, q.

f iuxta N 3 tabulæ figur. 30.

Carnoſæ cuiuſdā ſubſtantiæ exteriori fœtus inuolucro obnatæ neceſſitas.

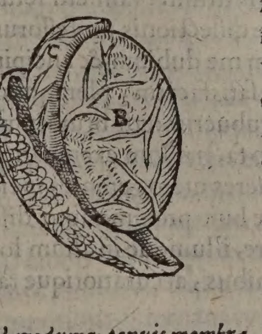
Qui exterius inuolucrum a farciminis ſpecie nomen obtinuerit.

Interius fœtus inuolucrum.

Meatus vrinam fœtus inter duo ipſius inuolucra perferens.

Peculiare inter duo inuolucra fœtus vrinæ receptaculum.

HAC figura vtcunq; membraneam ueſicam expreſſimus, qua, quum fœtus vrina inter illius inuolucra vagans nō defluit, ex meatu vrinā per vmbilicū deferente expāditur. Significet itaq; A, exterius fœtus inuolucrū ſecundū longitudinē diſſectū, & ab interiori inuolucro B notato, & adhuc hic integro, diuulſum. C autem inſignitur mollis ad modumq; tenuis membrana, veſica ve, fœtus urinam ſibi in utero aſſeruās.

branarum fœtus occaſione procreatarum numero ita habita, vt illam tertij (ſed medij interim) inuolucri fœtus nomine donauerint, exterius duntaxat inuolucrum, veluti propria & peculiari voce, ſecundas, & loculos nuncupantes.

Sudor fœtus, & reliqua deīn excrementa vbi coaceruētur.

Fœtus porrò ſudor, quum priuato aliquo meatu inter fœtus inuolucra, aut in peculiarem aliquam veſicam educi nequeat, inter internam interioris inuolucri ſuperficiem, & fœtum ipſum coaceruatur: & ne ſua forſitan acrimonia (quam nonnihil quoque ſibi vendicat) fœtui noxius ſit, craſſum, quod per inſenſibiles cutis meatus alioquin educitur, & aliàs cuti noſtræ & induſijs quaſi hæret, excrementum præſtat: quod glutinis, luti ve modo, fœtus cuti oblitum, ſudoris vim arcere cernimus. Videtur itaque ſanguis, qui ab vteri uenis per vmbilicum in fœtus potiſſimùm iecur defertur, ad commodam fœtus enutritionem magna adhuc, & alia ſanè, quàm reliquus ad matris membra accedens, & enutriens ſanguis, indigere elaboratione: non ſecus fere, quàm ſi puriſſimus tantum eſſet ſuccus, ex ventriculo, & inteſtinis fœtui oblatus. Præter vrinam namque & ſudorem, idque cuius modò memini lutoſum excrementum, quæ extra, fœtum adhuc in vtero conſiſtentem ducuntur, in ipſius inteſtinis, ſi non ſtercus, ſaltem craſſam, & variam bilem vnà colligi, inter diſſecandum, & aliàs mox à partu, quum illam fœtus excernit, liquidò ſpectamus. Atque hæc excrementa, pro matrum ferè temperie ac valetudine, potiſſimùm quantitate, & nonnihil colore, & cōſiſtentia variare experimur, prout nimirum illis ſanguis aliàs accidit ſeroſior, aut craſſior, alia ve qualitate ab optimo & laudato alienior.

Cuiuſmodi in parturina ſudori, ij ac inuolucrorum egreſſus.

Quòd verò ſudor, & vrina, in eum quem diximus modum aſſeruata, quum mox ante partum profluunt, ac vteri fundi os, vterique ceruicem humectant, & emolliendo diſtendi aptiorem efficiunt, ad faciliorem partum magnopere adiuuāt, vel me tacente, ijs notum arbitror, qui mulieribus, alijſque animalibus, expendendorum Naturæ myſteriorum gratia, nonnunquam aſtitere. Quum enim in partu fundi vteri os quaſi in pudendum delabitur, ac miro Naturæ beneficio dilatatur, vaſaque ab vtero in exterius fœtus inuolucrum inſerta, ab illo, ſuiſque vnde pronata fuerunt vaſis, eum in modum abſcedunt, quo maturos fructus, aut in autumno folia ſuis pedunculis ab arboribus abſcedere, abrumpique cernimus: tunc fœtus ipſe interdum, ſæpius autem bruta animalia ſuis dentibus, mulieres verò nōnunquam ipſæ, aut obſtetrices, ambientia fœtum inuolocra diſrumpunt, dictique liquores profluunt, fœtuſque in lucem egreditur, vmbilico adhuc nexus, quem mulieres forpicula aut cultello, bruta verò dentibus ferè diſcindunt, ipſeque iam fœtus ſpiritum ducere, aereque ipſum ambiente vti incipit: quum prius in vtero vmbilici arteriæ, cordis, pulmoniſque fœtus fungerentur muneribus. Ipſa autem inuolucra, fetum mox cum ſanguinis quodam, ob abſcedentia vaſa, defluxu, ſubſequuntur: quæ mulieres quidem, aſperſo ſale, ferè exurunt, aut aliquò defodiunt: bruta autem permulta, niſi ipſis ab aſtantibus præripiantur, illa deuorant. In hoc pueri egreſſu, nonnunquam interius inuolucrum, adhuc in vtero aliquandiu manente exteriore, prius egreditur, fœtui aliqua ex parte obuolutum. adeò vt mulieres priuatim illi puero, ſi maſculus ſit, galeam, aut thoracem: ſi fœmina, vittam, aut induſium (prout nimirum huic illi ve fœtus parti potiſſimum in partu hæſerit) à Deo datum geſtiant, mira illi puero tunc promittentes. quum interim omnibus pueris ea membrana ſit communis modò quis interius inuolucrum aſſumat, ac perinde atque illæ mulieres ſuam galeam, & vittam, à fœtu & externo inuolucro reſecet, & veſicæ alicuius inſtar aſſicatum aſſeruet, quò iam adoleſcentibus in quemuis tandem vſum eiuſmodi membranula exhiberi queat. Equidem mirum eſt, quàm religiosè mulieres, non minus ſanè quàm verè, occultæ philoſophiæ ſectatores, de illa ſentiant. In hunc igitur modum fetus habent inuolucra, quæ in canibus, ſingulis fœtibus ſunt peculiaria, & nulla ex parte fetus unius inuolucra alterius fetus inuolucris committuntur.

Qui fœtus ſe habeant inuolucra, pluribus ſimul exiſtētibus fœtibus.

Seriatim namque, veluti in longo quopiam inteſtino, fœtus in cane, & ſue, in vtriſque vteri partibus collocantur, non eam ſeruantes rationem: etſi fortè quis Hippocratis, & Galeni occaſione ſecus arbitaretur, vt in dextra vteri parte omnes fœtus ſint maſculi, in ſiniſtra verò fœminæ. In vaccis autem, & bubalis, & capris, quum vnicus eſt fœtus, in altera tantùm parte, altero ve vteri ſinu is reponitur: ſin geminus vtraque vteri cauitas (vt ſic dicam) vnum fetum cum ſuis membranis complectitur. Mulieres verò, quum aliàs ſibi non connatos, aut monſtruoſos gemellos habent, eos quoque ſingulos in proprijs membranis inuolucriſque continent, & par eſt ad vterum amborum fœtuum exterioris inuolucri, & carnoſæ illius ſubſtantiæ nexus: vnius nimirum fetus colligatione in vnum uteri latus, alterius uerò ad alterum latus facta. adeò ut magnum uterorum occaſione in exteriori fetus inuolucri nexu in hominibus, canibus, & uaccis ſit diſcrimen. Quod quum obſeruabis, hancque noſtram deſcriptionem cum Galeno in libris de Semine, libris de Partium uſu, libro de Fetus formatione, libro de Vteri diſſectione, ubi fetus inuolucra perſequitur, conferes, obuium profectò fiet, quàm Galenus ſibi undecunque conſentiat, & quam ueritati conſona nobis de fetus inuolucris tradiderit: ne quid dicam de fetus formatione, multiſque huc pertinentibus diſputationibus, quas ille potiſſimùm cum Ariſtotele inſtituit.

Veram inuolucrorū hiſtoriam à Galeni placitis multum eſſe remotam.

Nam etſi fetus inuolucrorum hiſtoriam mihi proponere, & in hac procul à Galeni, aliorumque diſſectionis profeſſorum placitis diſſentire integrum fuerit: quum tamen innumera circa fetus formationem me dubium, & ancipitem habeāt, quumque mihi ipſi magna ex parte in illis altercationibus neutiquam ſatisfaciam, pleraque me prorſus ignorare lubens fateor, utcumque etiam non oſcitanter diſſectionibus incubuerim: etſi brutorum interim præcipuè, quum ſcilicet hactenus, potiſſimumq; quando in Anatome paulo factus ſum exercitatior, atque non modica, de quibus meritò ambigam, mihi obſeruantur, in paucas mulieres utero gerentes inciderim. adeò, ut ſatius multo fore duxerim, uniuerſum de fetus formatione, & quæ huic proximæ ſunt diſceptationibus, ſermonem (qui non niſi prolixiſſimus eſſe poſſet) penitus hic omittere, illumque in alium locum, ac argumentum aliud reſeruare, ſi quid fortè mihi in poſterum ex conſectionibus, accuratiorique ratiocinatione, tradi dignum occurrerit.

DE

DE MAMILLIS. Caput XVIII.

MAMILLARVM fabricam non aliter delineare licuit, quàm in dextro latere uigesimæquintæ figuræ eam exprimere conati sumus.

a Non continentur inter A, B, C, D 24 & 24 fig. b 3 musc. tab. A.

Mamillarũ situs.

MAMILLAE, etiamsi peritonæo nulla ex parte [a] contineantur, quum tamen fœtum, ubi in lucem prodijt, alunt, & in organorum generationi subseruientium numerum recensentur, hoc quoque loco ipsarum fabricam opportunè prosequemur. Mamillarum itaque situs nulli non conspicuus est: super pectus enim ad ossis pectoris latera locatur, parti inferiori brachium pectori admouentis [b] musculi superstratæ. Verùm ut figura admodum uariant, sic quoque parem non semper sedem occupant, ampliores enim mamillæ latiori firmantur basi: propendulæ uero ac flaccidæ, a naturali loco declinant: & quibusdam mulieribus uiciniùs ad pectoris medium inuicem accedunt, quibusdam autem (quod & pulcherrimum ducitur) inuicem recedunt, thoracisq; lateribus magis appropinquant. Forma illis penè propria semiglobum refert: quippe exteriùs rotundæ gibbæq; sunt, papillam (quæ Græcis θηλὴ appellatur) instar processus obtinentes: intus uerò, seu posteriùs, qua pectus spectant, leuiter secundum huius gibbum insinuantur, illi ampla basi commissæ. Cæterùm quando mamillarum moles a brachium pectori adducente musculo abscedit, illæ, quà potissimum dependent, ampliores quàm in medio ductu euadunt, ut plerisque fœminis simul in basi, & in ipsarum extremitate amplioris, ob concidentem earundem substantiam, uisantur. Porro substantia, qua constant, glandulosa est, multo adipe abundans, & uenis utcũque frequẽtibus, & arterijs perquàm paucis, prorsusq; gracilibus, ac aliquot denique neruis intertexta. Nerui quidẽ semper ijdem in mamillas pertingunt, ac sibi perpetuò similes sunt: uenæ autem crassitie, & contento humore admodum, pro mamillarum mole, & quo tunc funguntur munere, differunt. Insuper in glandulosæ mamillarum substantiæ forma, consistentia, multitudine & situ, longè maior singulis temporibus est differentia. Viris namque multis nulla, aut ualde modica, eademque arida, eiusmodi glandulosa obtigit substantia, uti etiam admodum puellis. Iuuenculæ uerò, quibus mamillæ in molem iam cum pruritu attolluntur, auideque maritum expetunt, huius nanciscuntur copiam, plerunque compactam & duriusculam, nulloq; lacteo humore (secus scilicet quam in lactantibus, aut propediem parituris euenit) oppletam, neque etiam substantia, in anicularum mamillis cõtentæ modo, flaccidam, aut defluentem. Ad papillæ igitur centrum mulieribus [c] una magna, & mamillæ instar, effigiata habetur glans, cæterorum animalium peculiari proprioq; glanduloso uberum corpori, substantia respondens, cui [d] aliquot aliæ ferè, sed paruæ, & amygdalis a cortice liberatis similes, in circuitu accumbunt glandulæ, pro mulieris temperie nunc duriori adipe, nunc molliori, & uenarum, & fibrarum ex carnea mẽbrana in cutem pertinentium interuentu, mutuo commissæ, connatæq;. Vniuersa enim mamilla rum substãtia adipis modo, inter cutem & membranã illam continetur: neq; costis incumbentibus musculis mamillæ alio nexu committuntur, quàm per reliquũ corpus ea membrana subditis sibi hæret musculis. nisi fortè hic paulo plures interueniant uenæ, a musculis mamillas digestæ. Vtcunq; tamen mamillæ aliquando molles ac flaccidæ propendeant, carnea idcirco membrana, a musculis nunquam abscedit: at glandulosa illa mamillarum substantia simul cum adipe non amplius constricta, sed defluens, & laxata, a carnea membrana dissoluitur. Mulieres enim lactantes, & ultimis mensibus uterum gerentes, mamillarum uenas lacteo humore, aut lacte oppletas habent, & ipsa etiam glandulosa substantia eo abundat, & ob id mollior, & fungosa admodum, neque ita densa, & continua redditur, ac tonum illum non amplius seruans, & duriusculo adipe haud magis illam suffulciente, sensim flaccescit, propendetq;. Quanquam interim eò nunquam perueniat raritatis ut deuoratum a muliere pilum in se (uti Aristotelis est sententia) reciperet, & pilari morbo, Græcis τριχιάσει nuncupato, uexaretur: quandoquidem nulli dubium est, per tot angiportus, tenuesq; anfractus ab ore ad mamillas, pilum nequaquam duci posse: etiamsi mamillæ illum fortè, quum in ipsarum consisteret uenis, amplexuræ essent. Non est tamen omni interim ex parte absonum, quid pili simile in mamillis, quemadmodum in [e] renibus, [f] urinarijsq; meatibus, progigni posse. Cutis mamillæ obducta, reliquię thoracis cuti congruit: mamillæ enim substantiæ, ut reliquo per corpus adipi connascitur, pariterq; inibi crassa est. At ubi orbiculatim ad papillam quodammodo nigricat, circulumq; constituit, qui φῶς Grecis nuncupatur, pertinacius præcipuo mamillę glanduloso corpori connascitur, plurium neruorum & tenuium uenarum, instar fibrarũ albicantium, interuentu. Quinetiam cutis interdum hic tenuior quàm alibi euadit, fungosum quidpiam, ut & papilla, adipiscens. Huius namque constitutio præcipuæ penis [g] substantiæ accedit, hoc est neruеæ quodammodo cuti, spongiosa intus substantia oppletæ, quæ dirigi ac uicissim laxari non minus, quàm penis ualet, & pari sensu prędita est. Obscuri illi, tenuesq; in papilla conspicui meatus, fibræ prorsus ac nerui modo albicantes, uenarum surculi sunt, multiplici serie per glãdulosam mamillarum substantiam excurrentium. Atque harum mamillas implicantium uenarum nonnullæ ab axillaris uenæ iam thoracis amplitudinem egressæ [h] ramo dependent, qui in [i] musculos pectori superstratos & pectoris cutem, ipsamq; demum mamillam sese distribuit. Item uenæ elatiorem scapulæ sedem, & summum humerum perreptantes, deorsum in plerisque mulieribus conspicuos ante sectionem [k] surculos in mamillæ cutem, ipsamq; una mamillam deriuant. Apparent namque crebrò mamillarum cutis uenę in multis mulieribus, & potissimum quę aliquando lactarũt, insignes, & subuirides, errabundoq; ductu, perinde ac in suras, & temporibus, internaq; cubiti sede progredientes. Pręter commemoratas mihi modò uenas, dissectionum professores, alias magis pręcipuas ac solas propemodum enumerant, quę arterijs concomitate,

Forma.

Substãtia.

c 25 fi. G.

d 25 fi. D, D.

Lib. 7. Historia de Animalib.

e tabulæ figura 21.

f 22, 23 fi 9, 9.

Papilla substantia.

g 3 fi. cap. 49 li. 2 E, E, F.

h fi. cap. 6 lib. 3 parũ supra me-ducitur p. & dein 25 fi. li. 5 B.

i 3 muscu. ta. A. 5 ta. I. 7 tab. L. K 25 fi. A, A.

Venarum mamillam petentium series.

tate,

tatæ, ab illis [l] venis initium ducerent, quæ a caua vena in iugulo prodeunt, & sub pectoris osse versus abdomen ad umbilicum vsque, propemodum simul cum attensis ipsis [m] arterijs [n] excurrunt, ac per costarum cartilaginum interualla surculos in anteriora pectoris dispensant, internam potissimum [o] musculi partem implicantes, cuius beneficio brachium pectori adducimus. Num verò præsentes surculi eum permeent penetrentq; musculum unaq; cum suis comitibus arterijs tandem in mamillas disseminentur, sedulò inter secandum obseruari velim: mihi namque eiusmodi mamillas adeuntes surculi, aut venæ repertu nō sunt faciles, uti minus quoque huc pertinentes arterias adinuenire queo, ita sanè ut mamillis arterias uix ascriberem ausim. Cæterùm brutis, quibus alius mamillarum vberum ve, quàm homini situs accidit, ab illis [p] venis propagines in mamillas diffunduntur, quæ humiliorem abdominis partem suis ramis intertexunt, ac quarum utrinque vna inibi a caua vena initium obtinet, ubi hæc præcipua sua portione, supra pubis os in inguina fertur, ac in crus extra peritonæi cauitatem primùm procidit, longè nimirum a [q] venarum vterum adeuntium exortu. Atque in harum quidem venarum, quæ ad abdomen tum a iugulo sub pectoris osse, tū ab inguinibus sursum deducuntur serie, bruta ab hominibus uix quicquā differunt. illaq; in omnibus ferè vasorum spectatur distributio, quām in tertio libro expressimus, quamq; non obiter examinari uelim, quum hoc Capite, aut vnquam aliàs, de uteri cum mamillis ages consortio. Mamillarum nerui ab illis pendent, qui subditis illis exporriguntur musculis, neque aliter hi in mamillas, quàm in reliquā thoracis cutē deriuantur, præter [r] unicum, qui cæteris crassior ex quinto ferè costarum interuallo papillam adit, multosq; surculos ipsi offert. Quàm uerò singula primario mamillarum muneri idonea, rerum Opifex accuratè fabrefecerit, intelliges, si seorsum unumquodque suo usui adhibueris. Præcipuum enim mamillarum officium in omnibus uiuiparis censendum est, tenero adhuc, ac iam nuper nato fœtui alimentum præparare. Non enim in hoc præcipuè (quanquam in quarto de Animalium partibus libro Aristoteles id attestetur) ubera fuerunt creata, ut cordis sedem operiant, & deinde, ut in mulieribus veluti secundario, aut Natura illis quodammodo abutente, ad lactis generationem, & ad illud continendum subseruirent. Quippe quum neque pueris, neque alicui animali, ad generationem nondum aptu, mamillæ exurgant, sed veluti notæ cuiusdam gratia absque peculiari aliquo in illis corpore, quo a reliqua inter cutem & carneam membranam pinguedine insigniter discerni possint, duntaxat in illis habendæ sint, certum est, eas primò non propugnaculi uice fieri, quum scilicet præter teneram papillam, nihil habeant, quo propugnacula illis, quibus incumbunt organis, meritò dicerentur. Ad hæc, si quod incrementum in viris mamillæ recipere appareant, & quasi alterius commodi causa, quàm notæ cuiusdam habendæ sint, id illis magna ex parte prouenit, peracto anno bis septimo, quum primum genitale semen ferre, ac pubescere incipiunt: adeò sanè, ut lactis gratia potius, quàm munimenti, ac propugnaculi intumescere, effœminatioresq; ipsas mamillas fieri constet. Nam & lac nonnullis uiris post pubem exprimi, & per suctum frequentiorem, crebramq; ac multam contrectationem prodijsse, Aristoteles ipse asserit, & nos quoque non semel id conspeximus. Cæterùm mamillas homini, ac simiæ, in pectore, non ita autem cæteris ferè animalibus, per commodè collocari, præter hoc quòd ipsę brachiorum, ac manuum munia non impediunt, homoq; & simia latum pectus, neque ut reliqua ferè animalia in acutum prominens sibi vendicent, mulier puerum lactans abundè indicat, nobisque in illo officio varijs coniecturis colligere promptissimum est, mamillis commodiorem regionem sessili animali, & manibus vsuro (vt veneris modos taceam) thoracis anteriore regione nullam excogitari posse. Nam hic situs lactis generationi, propter cordis calorem, non est ineptus, & ex abundanti mamillę cordis propugnaculum, & vallum quoddam censeri possunt, homini in primis pectus exporrecturo, neque illo cœterorum ferè animalium modo humi reclinaturo. Deinde pręsens quoque situs, reciprocum quendam calorem (qui tamen magis fortè ventriculo, & intestinis necessarius fuisset) cordi retribuit. Mamillę enim lanei penicilli, aut vestis, aut ipsius in corpore adipis, aut carnis ritu, a corde caloris officina prius excalfactę, calorem illum, reprimendo regendoq; reuerberant. Item, cordis thoracisque continuum motum, cordisq; inexpugnabilem calorem ad lactis generationem plurimum conferre, qui concoctionis, alterationisque naturam perspectam habet, absque negocio concipit. Porrò mamillas homini elatiùs, cęteris uerò animantibus humilius, ex Aristotelis, & Galeni, aliorumque philosophorum, & medicorum suffragio reponi, propter alimenti, aut, ut ipsi dicunt, excrementi, quod in lac conuertendum erat, penuriam, non omni ex parte verum esse arbitror. Primùm enim huc scopum dirigunt, quòd fœtus in vtero inferioris corporis partis excrementitium sanguinem in nutrimentum assumit; mamillæ verò ad lactis generationē superioris partis sanguinem præcipuè admittant, alliciantq;. Dein adijciunt, homini in elatiori parte mamillas reponi, reliquis autem animalibus non item, quod is eius partis excrementum in cornua, & iubas, secus multò quàm mulieri, ex ipsorum sententia, consumatur. Quasi uerò ceruæ, vaccę, equę, eiusq; generis animantia, venis, quæ a iugulo deorsum sub pectore feruntur, aut ijs pariter, quæ ab axillam petente uena pectori instratis musculis, eiusdéq; cuti dispensantur, magis quàm homines carerent: & in illis ex superioribus corporis partibus ad uterum sanguis minus, quàm mulieri possit transumi: & non multo plus mulieri, depili aliàs omnino, excrementi in longissimos capitis crines, quàm alijs animalibus in cornua, & iubas, idq; pro portione, deperiret. Sed profectò hæc Aristotelis ratio illi correspondet, qua pleraque de menstruis, lunaribus ve purgationibus problemata nescio an tam uerè, quàm audacter, medici & philosophi soluunt. Quandoquidem verò hæc alio spectant, nunc reliquam constructionis mamillarum rationem aggrediemur. His igitur forma exterius rotunda, quo minus iniurijs essent obnoxiæ, perquam idonea fuit: intus verò ea parte, qua pectori committuntur, planas latasq; meritò illas effinxit Natura, ut firma inniterentur basi. Teneram quoque, & prominentem adipiscuntur papillam, vt hanc angusto, teneroq; infantis osculo inditam, is confestim labijs molliusculis constringat,

Mamillarum nerui vnde ducantur.

Mamillarum munus, & constructionis ratio.

Situs ratio.

Forma mamillarum ratio. Papillæ constructionis & totius substantiæ eiusdem ratio.

l fi. cap. 6 li. 3 L. & 2 fig. lib. 6 B, C.
m fig. cap. 12 lib. 3 G.
n fi. cap. 6 lib. 3 M et 6 musc. ta. f.
o 3 musc. tab. A.
p fi. cap. 6 li. 3 r quod oritur sub s.
q fi. cap. 6 lib. 3 v. aut confer fig. 25 lib. 5 & cum y.
r 2 fi. cap. 11 li. 4. r.

constringat,& inferiorem deducens maxillam,& buccas contrahens,lac fugat,& linguam deîn,instar cana lis,inflectens ad stomachum,id à nemine edoctus propellat. Vt verò in illo suctu papilla turgidior, procerior que quàm aliàs (dum id scilicet minimè opus est) redderetur, similem cum pene possidet substantiam, quæ & laxari concidereq; & rursus a suaui contactu intumescere, erigiq; idonea existit. Papilla auté sensu exactiore,& neruorum surculis abundat, quo mamillis hac etiam ex parte cum genitalibus foret affinitas. Vt enim illis ad venereum,congressum generisq; propagationem,illecebram,ac voluptatem indidit Natura: sic quoque & vberibus,potissimumq; papillis,vt mater in lucem iam editi fœtus tenerulo,& nondū den tato ori papillam lubentius titillandam,pruriendamq; inderet, ac sugendam offerret. Mamillarum verò glandulosa substantia eius est ad iustitiam temperiei,ac formę, vt sanguinem per venas ipsi magna Naturæ industria adductum,in lac familiare pueri alimentum conuertere, cōcoquereq; possit. Cęterum in vasorum mamillas petentium distributionis vsu explicando,Galenus admodum est diffusus, quum hanc ex remotioribus,& dissitis partibus deductam,anfractuosamq;,& gyris multis præditam esse affirmat, quò sanguis ad lactis generationem in longis illis ductibus,ac gyris commodè præpararetur: quum ego interim ignorem,qua tandem peculiari,priuata ve sanguis,priusquam mamillis offerendus sit, egeat præparatione, uasorum nihilominus seminalium incessuum,ductumq; haud immemor. Neque etiam succinctior via erat qua mamillis,aut homini,aut cæteris brutis vasa tutò distribui potuissent, quum cauæ venæ caudicem meritò dorsum occupare constet,& Naturæ adeò artificium simul quoque euidés sit, quo anterioribus corporis trunci sedibus,pectori nimirum,& abdomini vasa exporriguntur,siue id ad iugulum, siue inguina,siue ad illos etiam ramos spectemus,qui a caue caudice, & uena pari carente, secundùm corporis latera diffunduntur. At non ita vasorum seriem oblongi ductus gratia,quem venæ mamillis oblatæ sibi vendicant, expendendam putauerim,atque disceptationum occasione in dies occurrentium, de vteri cū mamillis consortio,de lactis cum menstruis purgationibus affinitate,de earundem & lactis copia, de abortibus, potissimumq; de sanguinis mutuo nunc ad uterum,nunc ad mamillas deductu. Mirum namq; est,quàm eiusmodi speculationum gratia,Galenus sese interdum torqueat,modò uenas abdominis inferiora petentes, ab illis,quæ vterum adeunt oriri (& si rursus alibi secus testetur) scribens,modò prolixè tradens,qui per easdem venas sanguis circa uterum in prægnantibus abundans,in mamillas sursum repat. perinde sanè,ac si [s] uenæ a iugulo sub pectoris osse abdomen petentes, & illæ,quibus inferior abdominis sedes intertexitur, solæ essent uiæ ac meatus,ductus ue,per quos uteri cum mamillis fieret consortium, siue id per uenas sub rectis abdominis musculis progredientes,siue per eorundem ramos,per abdominis cutē expēsos existeret: quum ego interim eiusmodi consortium,qualecunque tandem sit, ad uniuersum cauæ uenæ caudicem potius referendum putauerim. Imò quum Galenus studiose sanguinis ad superiora ductum explicare contendit, nō mihi uidetur expédere,qui suis rationibus,sanguis potius in crura, quàm sursum per abdominis regionem in mamillas deflueret, accedente etiam abdominis a grauido utero compressione, & nullo etiam præsente orificio, quo humiliores abdominis uenas cum superioribus conniuere, continuariq; constat. Verùm ne hunc in modum sermo de mamillarum usu institutus,nimium excrescat,omnium, quæ hoc libro descripsimus organorum dissectionem, nunc percommodè aggrediemur.

Venarū series ratio, & uteri cū mamillis consortium.

Intuere hic figurā ca.6.lib.3.

*s Specta 6 musc.ta.a, e,f & fig. cap.6. li.3 L,M,Γ. & fi. ca.12.li. 3 G,Γ et vltima fi.li.3 *, 9,φ.*

OMNIVM ORGANORVM, QVINTO HOC LIBRO descriptorum administrandi ratio, ac nonnulla generatim de Anatomen discendi, docendi ue ordine. Caput XIX.

IN PRIMI quidem libri calce discendorum, asseruandorumq; ossium rationem diffuse expressi: & in secundo libro musculorum, & ligamentorum secandi modum, ut res inibi exigebat,persecutus sum: in tertio autem libro,qui uenarum arteriarumq; per uniuersum corpus distributionem complectebatur, ac in quarto etiam, qui neruis erat proprius,nullus administrandæ sectionis incidit sermo,quòd scilicet illum ad prȩsens usque Caput,ac postremum sexti libri,& penultimum septimi differendum putauerim. Quum enim singulis illis Capitibus,earū quas sui libri descriptas habent partiū,Anatomen proponere visum fuit: meritò etiam eisdem Capitibus uenarum, & arteriarum, & neruorum eiusmodi partibus dedicatorum sectio, ita hic tractanda est, ut nullo pacto in superioribus absolutior integriorq; institui potuisset. Et si fortè quarundam uenarum,& arteriarum,neruorumq; sectio,simul cum dictis modò organis, seriatim ac necessariò non comprehendetur, eam ad finem penultimi Capitis libri septimi,unà subijciemus. Erit autem hæc brachij potissimùm,& cruris uenarum arteriarum,& neruorū dissectio. ita sanè,ut si pariter, cutis quoque adipis,carnosæ membranæ, musculorum, ligamentorum, ac ossium denique mentio suis locis obiter incidet, uniuersa dissecandi corporis ratio his tribus Capitibus utcunque enarrabitur. Imò ipsa (quòd id scilicet,ei quam prorsus complecti debent tractationi,pauculis adiectis uerbis,fieri queat) sic describam,ut quum simul, unaq; quis capita hęc connexa finget,instar libri ac canonis sint, quo humani corporis fabricæ studiosi, eam suo marte in priuatis, uarijsq; domi cum sodalibus tentandis sectionibus aggredientur, aut in scholis secandarum, ostendendarumq; partium seriem a præceptoribus expetent, aut quem illi obseruaturi sint ordinem iam multo ante cernant. qui sanè alius in corporum frequentia, quàm cum unum aliquod tantum ad publicam anatomen obtingit,est instituendus. Ego itaque sæpius, haud denegata profectò corporum copia, hoc, quē modo subijciā,ordine anatomē docui. Parato industrij alicuius fabri lignarij opera eleganti theatro, quod nonnunquam supra quingentos commodè spectantes reciperet, in illiusq; medio

Quibus huius operis locis partium secādi traditur ratio.

Quis ordo in docenda ostēdendaque Anatome seruandus.

medio mensa quadam exstructa, quàm negotio accommodissimam fore ducebam, sedulò effeci, ut uariorum hominum ossa mihi ad manum essent, quædam inuicem attexta, quędam seiuncta, ac in arculis posita: puerorum dico, iuuenum, senum mulierum, & uirorum ossa, quæ tum mea, tum aliorum medicinæ candidatorum diligentia in Italiæ scolis mihi magno numero, & copia adfuere, simul cum canis, & nonnunquam simiæ, aliquotq; aliorum animalium ossibus. Ea igitur serie ossium doctrinam, priusquam integrum aliquod hominis cadauer in scholas adduci curarem, studiosis proponebam, qua primum huius nostri Operis librum contexui. Cæterum propter Anatomes adhuc imperitos, ante ossium tractationem, simulatq; quædam de humanæ fabricæ cognitionis dignitate, & usu, prout occasio ferebat, ac dein ordine, quo hanc discendam putarem, eiusmodiq; alijs quibusdam præfatus eram, ac uarias unà, quibus dissectionum doctores humanum corpus diuidere solent, rationes, ac differentias proposuerã, qui id similaribus partibus, ac dein instrumentarijs efformaretur, adnisus fui ostendere. adhibito operi cane, aut agno quopiam, quem magna ex parte primùm cute liberaueram, ac aperto thorace, & peritonæo, ac insuper caluaria, in eum modum dissecueram, ut ferè omnes corporis partes sese obiter spectandas offerrent: ac facile quãcunque tandem inter docendum vellem partem, manu complecterer. Quum itaque de similaris partis ex primis Naturæ principijs constitutione, ac potissimùm essentiali forma (propter nouam, quæ modò non indoctè proponi cœpit, morborum, qui similaribus partibus accidunt, diuisionem, ac numerum) egissem, os tanquam primam similarem corporis partem proposui, qui id sensu similare esset ostendens, ac ipsius usum in sustinendo firmandoq; exprimens. Huic cartilaginem subieci, ipsius creandæ necessitatem addens: ac obiter docens, quæ de cartilaginis natura a me suo loco pertractantur. His ligamenti historia succedebat, & varijs differentibusq; ostensis ligamentis, ipsorum usus, & procreandorũ ratio proferebatur. Mox cum ipsis ligamentis, quid mẽbrana esset, quidque corpori præstaret sermoni addebatur, cum aliquot membranarũ in cane iam dicto, aut agno demonstratione. Quum itaque simplicium dein membranarum, ad organorum tunicas ex fibris constantes discrimen docebatur, fibrarum quoque tractationem membranis adhibui, aliquot diuellens intestinorum tunicas, & fibras in ipsis indicans, ut qui ex fibris quibusdam tunicæ nonnullæ a simplicis membranæ constructione differentes confingantur, in propatulo esset. atque ita deinceps cum fibris, quæ inuicem nectendæ erant, carnis in uniuersum historia addebatur, quam simplicem in iecore, pulmone, ac renibus ostenderam: uisceribus illis, quemadmodum eiusdem quoque usus gratia, & cerebro nonnihil dissectis. Sed quibus modis caro fibras contineat, ipsisq; committatur, in laceratis, discerptisq; quibusdam musculis, ac in cordis dissecta substantia, obuiam, reddebatur. Vbi autem glandulosi corporis, ac de in adipis quoque, quam membranis ferè obnasci cernimus, ac medullæ in ossibus asseruatæ, & humorum qui in oculis, uel negligenter adapertis spectantur, tanquam partium similarium habita erat ratio, incœpi quoque recensere, quo nam pacto instrumentariæ partes ex similiaribus illis consurgant: uenæ scilicet, ac arteriæ, & nerui, ac postmodum cum suis tendonibus musculi, ac totius denique digiti, ac manus cum cute efformationem proponens, simulq; ea, quæ in magnis corporis cauitatibus obuia in cane illo erant, commonstrans. Posteaquã igitur tyronum gratia hæc docuissem, abiecto cane, integram ossium, cartilaginumq; disciplinam scientiãq; aggrediebar. qua absoluta, humanum cadauer in scholas ferri curauimus, quod musculorum, ac ligamentorum speculationi subseruiret. quàm sedulò enim, atque adeò ex nostro arbitratu in Italicis Academijs præfectorum diligentia, & erga doctrinarum studia singulari amore, ad publicam anatomen cadauera nũc suppeditentur, non mediocri usu discimus: etsi fortasse illa non ita quadrata, ætatisq; mediæ, ac nonnunquam optaremus, existant. Post ossium itaque, & cartilaginum tractationem, ea serie musculorum, ligamẽtorũq;, ac omnium denique, quæ secundo libro prosequimur, doctrinam in cadauere illo absolui. Ad uenarum autem, & arteriarum, neruorumq; anatomen, aliud assumpsimus cadauer, quod etiam illis partibus, quorum historia tribus posterioribus libris traditur, ostendendis, accommodabatur. In cadaueris istius sectione, eo utebar ordine, quem hoc Capite, & ultimo Capite libri sexti, & penultimo septimi, in uasorum dictarumq; iam partium sectione commemoranda, potissimum enitar persequi. Quandoquidem uerò, unum subinde tantum cadauer ad publicum anatomen nancisci potest, in his capitibus unà quoque ossium, & cartilaginum, & musculorum, ac cutis, cuticulæ, adipis, & carnosæ denique membranæ, ita ut prius monui, mentionem faciam, ut præter exquisitam eorum, quorum dissecandi modum, hactenus non tradidimus, organorum administrationem, series simul pateat, qua in uno cadauere quis uniuersam anatomen utcunque queat absoluere. Illam itaque agressurus, studiorum sodalibus potius, quàm ministris, qui secantem adiuuent, adhibitis, acutiori nouacula orbicularem sectionem secundum umbilicum adeò profundam duces, ut cutẽ penetret. dein a medio pectoris ossis longitudine rectam sectionem ad umbilicum usque molieris, & ab infima umbilici sede perges ad pubis usque medium, uirilis membri (si modò uiri cadauer ad manum sit) radicem contingens: aut, si mulieris corpus secas, quousque pubis ossis sedem ad pudendi colliculos superaueris, ut scilicet a pectore ad pubem usque, una quasi sectio (integro interim umbilico) pertingat. Post hanc, utrinq; ab umbilici latere sectionem transuersim ad lũbos usque duces: id interim studens, ut solam cutem pertundas, quod in homine, & potissimum obesiore, factu nõ adeò est arduũ: quũ adipis crassities, ne carnosam uities membranã, propè remoretur. Factis hũc in modum sectionibus, cutis angulum, qui ex quatuor rectis angulis umbilicum spectantibus superior dexterq; est, hamulo, aut sinistrę manus unguibus attollito, acutissimaq; nouacula cutem ab adipe secernere studeto. Vbi cutis portiunculam liberaueris, hac sinistra manu eleuata, depositoq; hamulo, paulatim cutem ad mamillas usque, uersus dorsum transuersis sectionibus, proximè ad cutem factis, ab adipe diuides. Hac abdominis thoracisq; parte a cute nudata, reliquæ tres pari modo sunt detegendæ, ac cutis & cuticulę natura uenit inquirenda, quę in cute quidem nunc

Similares & instrumentariæ corporis partes cuiusmodi.

Pro cadauerum opportunitate, sectionis ordinẽ esse variãdum.

Cutis, cuticulæ, adipis & carnosæ membranæ in abdomine administratio.

absque

c fi. cap. 6 lib. 3 a radicibus uenarū L & Y. deīn aliquaex parte etiam P, R.

Venarum per abdominis regionem inter cutem & carneā membranā excurrentium.

absque alio negocio ſeſe offert: cuticulæ verò naturam non commodè obſeruabis, niſi illam ardentis candelæ, quam cuti adhibeas, vi, veſiculæ modo a cute abſcedere cogas. Cum cute deinceps, & [c] venis ſub ipſa ſecundum abdominis regionem, & ab imo ſurſum, & a pectore deorſum excurrentibus, adipe quoque examinata, ſi hac homo (vti ferè ſolent omnes diuturniore morbo non enecati) abundet, illam quemadmodum iam cutem ab adipe liberaſti, a carnoſa membrana ſeiunges, quod ſanè niſi acutiſſima nouacula nunquam aptè confeceris. Si verò macilentius obtigerit corpus, adipem carnoſæ membranæ adhærere ſines, adeps enim tunc, quòd exiguam obtineat craſſitiem, quo minus carnoſioris membranæ natura in conſpectum veniat, nihil impedit. Vtcunque feceris, ſiue adipem abraſeris, ſiue adnatam membranæ reliqueris, ijſdem per membranam ductis ſectionibus, quas a pectore, ad pubis os, & ab vmbilico ad ilia in cute faciendas retuli, ipſa membrana retuſiori ſi lubeat nouacula, aut digitorum ferè beneficio a ſubditis corporibus eſt ſeparanda, ut iam ſimul cum magna thoracis parte vniuerſum abdomen cute, adipe, & carnoſa membrana detectum occurrat. Ad hunc ſanè modum adminiſtrationem in ſcholis ſubinde ſum aggreſſus: quãquam ſi quis velit, integrum etiam ſit in una tantum abdominis parte cutem, adipem, & carnoſam membranam examinare, & a reliqua abdominis ſede cutem ſimul cum adipe, & membrana abſq; vllo artificio, laniorum ritu auellere. Verùm de harum partium natura, adeoque adminiſtratione, in ſecundo libro egi prolixius: in eodemq; libro rationem, qua optimè [d] abdominis muſculos, qui vtrinque quatuor ſunt, aggrediaris. & [e] peritonæum nudes, docui.

d 3 muſc. ta. Θ 4 ta. Π 5 ta. Δ 6 tab. Δ.

e ut in 1 fi.

f fi. c. 6 li. 3 ab L et r

g fi. ca. 12 li. 3 a G. et q aut in 6 muſ tab. a, e, f.

h 2 fi. cap. 11 lib. 4 θ, λ. char. 50, 51. &c.

Octo abdominis muſculorum.

Venarū, arteriarum, neruorum per abdominis muſculos repentium.

Ac proinde ſi ſeriatim ſingula in uno corpore oſtendere animus eſt, ex ſecundo libro abdominis muſculorum adminiſtratio petenda venit, in qua etiam priuatim [f] venarum, & [g] arteriarum, & [h] neruorum ſeries eſt examinanda. uenarum quidem ac arteriarum, quæ a pubis regione ſurſum, ſecundùm rectorum muſculorum poſteriorem regionem, verſus vmbilici ſedem contingunt, & earum, quæ a pectore huc quoque pertinent, & in proximas ſedes quemadmodum illæ ſurculos vtrobique deriuant: neruorum autem ab illis productorum, qui coſtarum ſpuriarum interuallis offeruntur, & a lumborum vertebris ad abdominis muſculos (vt ſuo loco comprehenſum eſt) uariè diſpenſantur. Cæterùm tranſuerſis muſculis vndecunque iam a peritonæo liberatis, [i] tota illius exterior propemodum ſuperficies oculis ſubijcitur. omni enim ex parte euadit conſpicua, præterquàm qua [k] ſepto tranſuerſo obnaſcitur, & quà ex vertebris, & oſſe ſacro originem ducit. Cæterùm hominis peritonæum conſiſtentia craſſitieq; infirmius exiſtit, quàm ut leui negocio id vndecunque a ſepto dirimi queat: quamuis interim ſolius manus beneficio peritonæum, dum adhuc integrum eſt, ad ſpinam uſque a [l] ſubditis illi muſculis, & nõnihil quoque a carnoſa ſepti ſede liberetur, & ſphæram planè oblongam tunc referat. Porrò ſi minori negocio peritonæum penitus a ſepto auellere lubeat, in porcellis hoc prę̨ſtiteris commodiſſimè, ſi poſtquam (vt in homine) a peritonæo tranſuerſum abdominis muſculum ſeiunxeris, id ab inferna ſepti ſede tuis digitis, cultri uice ſenſim ſeparare ſtudeas. ita nanque a neruoſa etiam ſepti tranſuerſi parte peritonęum abſcedet: & ſi deinde in opere perrexeris, ab uniuerſo uentriculi corpore ad omenti [m] uſque membranas, ac inſuper a iecoris gibbo peritonęum auelles, diſceſq; quonam pacto id illis organis tunicas, inuolucraq; offerat.

i Quemadmodū 1 fi. K 7 muſc. tab. Δ.

l 7 muſc. tab. t, u, x.

m Quēadmodum in 17 fi. K abl diuulſum eſt.

Peritonæi a partibus extrinſecus ipſi cõmiſſi liberatio.

n tãquam ex prima figura paraturus ſecundam.

o 2 fi. F, G

Apertio peritonæi, & una uaſorum umbilici adminiſtratio.

Poſtquam diligenter peritonęum cum ſuis foraminibus, uenis, arterijs, neruisq; exterius perpenderis, [n] nouacula aut cultello a ſiniſtro mucronatę cartilaginis latere deorſum ad ſiniſtram uſque umbilici ſedem ſectio in peritonęo ducenda eſt: mente adhibita, ne cultello altiùs impacto quicquam ſubditorum uulneres. Hinc ab umbilico eandem ſectionem modicè ſiniſtrorſum inclinantem ad pubis uſque regionem (ut aliquo interuallo ab illius medio in ſiniſtrum latus deuiet) tentanda eſt. Inſuper in hac ſiniſtra peritonęi ſede è directo umbilici tranſuerſam ſectionem uerſus ſiniſtrum ilium molieris, & ſuperiorem eius peritonęi ſedis partem ad coſtas, inferiorem uerò uerſus coxam reflectes. Leuata autem nunc, ſurſumq; nonnihil reuoluta, ſeu dextrorſum inuerſa peritonęi dextra ſede, [o] uenę ex umbilico in iecur pertingenti animum adhibebis, hancq;, quà iecori proxima eſt, & ubi duntaxat a peritonęo abſcedit, ſiniſtra manu apprehendes, & acutiori cultello inter ipſam, & peritonęum iniecto, tranſuerſis ſectionibus eam ad umbilicũ ſenſim accedens, a peritonęo diuides. Quò quum perueneris, non diſſecta uena, ab umbilici dextro latere ad ilia uſque ſectionem in peritonęo duces, [p] eam perironęi partem, quę nunc libera eſt, ſuper dextri lateris coſtas reflectens. Cęterum iam adhuc una peritonęi pars, quę in dextro latere inferior eſt, umbilico connata manet, nondum ue libera pendet. quare ut & hanc liberes, neque aliquid interim uities, umbilico ſiniſtra manu comprehenſo, ab ipſius dextro latere, ſectio in hanc peritonęi partem ad pubis uſque regionem facienda eſt, quę digitorum aliquot latitudine a pubis oſſium [q] commiſſura in dextrum declinet. Inuerſa modò peritonęi particula, quę triangularis adhuc, ab umbilico ad pubem, ac ueſicę [r] fundum, pertinet [s] tres quaſi funiculi inuicem appoſiti, atque illi peritonęi parti interius adnati uiſuntur, qui ſtudioſe cultello acutiori ab ea ſunt diuidendi, ab inuicemq; poſtea attentè dirimendi, ne in homine uerſus pubis oſſa nimiũ liberè ſectionem producens, ueſicę fundum uulneres. Hominis nanque ueſica, eo quòd tota anteriori ſede peritonęo connaſcitur, multaq; pinguedine obducitur, diſſectionum rudibus ita imponit, ut hic ueſicam collocari ignorent, ueſicam quęrentes, quę ipſis in hominibus perinde, atque in bobus, & canibus libera occurrat. Quum itaque hęc non oſcitanter expenderis, medium funiculum ueſicę fundi medio innaſci, & nuſquam a peritonęo abſcedere obſeruabis: reliquos autem duos, ſecundum ueſicæ latera deorſum, penitiusque ad [t] arterias, per pubis oſſium foramina, in crus delapſuras, porrigi conſpicies, modò eos a peritonęo acutiori cultello ad illorum uſque continuationem liberare non pigeat. Medius funiculus, meatus eſt, quo è veſica, quum utero gerimur, urina inter duas fœtum inuoluentes tunicas excernitur. Reliqui autem duo, arterię ſunt, quibus præcipuè naturalis fœtus calor recreatur. Verùm neque hæc tria [u] corpora, neque [x] id quod iecori inſeritur, ullam nunc cauitatem habere uidebuntur, ſed planè emortua, aridaq;

p 2. A.

q Vltimarum fi. li. 1 c.

r 2 fi. N.

s 2 fig. M, K, L.

t fi. ca. 12 li. 3 p fertur inter ξ & ς.

u 2 fi. M, K, L.

x 2 fig. F, G.

& multo adipe enutrita,ac veluti funiculi apparebunt. Vnde etiam alios Anatomes latuerunt proceres, ea omnino penitusq; aboleri in natis hominibus, quemadmodum in canibus ferè accidit, asserentes. Cæterùm postea quàm venæ ab vmbilico iecori insertæ implantionem sedulò inspexeris,integrum est, eam cum vmbilico, quem hactenus seruasti,deinde & tres alios funiculos resecare, animaduersoq; peritonæi ad vesicæ fundum [y] connexu,sectionem ad omentum conferre. Reliqua enim,quæ in peritonæo adhuc uidenda supersunt, nisi paulatim organa hoc obcincta abstuleris, videre nequis. Porrò priusquam aliquid loco dimoueas,omenti situs venit obseruandus,num scilicet vt in canibus, & porcis, atque adhuc multo magis in simijs,ad pubem usque id sub vesicæ posteriori sede [a] exporrigatur: an verò (vti non infrequenter obseruatur) versus sinistrum latus [b] reuolutum, sursumq; etiam supra mediam intestinorum sedem contractum occurrat. Si postremum illud inueneris, vtraque manu humilius omenti extremum modicè eleuabis, ac sensim æqualiter deorsum detrahens, id omnibus intestinis ad pubis usque os obtendes. ita enim quantum sit,quodq; interdum [c] ad inguina,& scortum,ac [d] inter vesicam, & vteri ceruicem deuolui possit,condisces. Vt verò omenti ad colum intestinum,quà uentriculo id exporrigitur, [e] connexum cernas, duabus rursus manibus humiliorem omenti finem sursum ad pectoris os attolles: & priusquam inferioris omenti membranæ partem,quæ ueluti ex tertia coli intestini tunica enascitur, a colo liberabis, omentum quàm possis maximè pectori obtendes,ac intestinorum situm summa qua poteris industria,solis vtens manibus,inuestigabis: & primùm anteaquam alicuius intestini locum perturbes,ipsa,ut se eleuato iam omento spectanda [f] offerunt, adamussim contemplaberis. Simulatque igitur id accuratè, ac non obiter profectò obseruaueris,dextram manum recto intestino, [g] quà id ossis sacri incumbit initio, accommodabis; & sinistra manu tenuia intestina leuiter in dextrum deprimes, non quidem omnia, sed eorum partem, quæ dextræ manui,quum a recto conscendens,in progressu erit vicinior. Ad hunc itaque modum sinistra dextræ famulanti,a recto intestino sensim dextram colo admouebis,& [h] secundùm ipsius ductū, reuolutionesq; ad sinistri renis sedem,ac hinc ad lienem,& fundū ventriculi pertinges. quo quum perueneris, mutato manuum ministerio,sinistra colum est apprehendendum, dextra verò tenuia intestina in sinistrum modicè depellenda, quousque omnem fundi uentriculi sedem, iecurq; superaueris, & colum sub dextri renis regionem (ubi finit) deduxeris. huc quum pertigeris, sinistra manu coli termino modicè subleuato, ac [i] cæci intestini situ, formaq; similiter obseruatis, dextram quoq; manum huic coli termino accommodabis: & utrisque manibus sibi proximis,ijsdemq; ab intestinis nunquam remotis, [k] à colo mox ductum ilei intestini,& dein ieiuni sequeris,quod factu longè est facillimum, usque dum perueneris ad ieiuni principium, quà sub colo retorquetur,ac dorso quodammodo alligatum, [l] duodeno continuatur. Quapropter ut uniuersus intestinorum ductus tibi occurrat,dextra adhuc ieiunum complecteris, sinistram uerò inter iecur & dextram ventriculi sedem intrudes,duodeni intestini inquirēs principium:quod ubi inueneris, deorsumq; secundùm ipsius incessum sinistra descēderis,ieiuni intestini principium,& quæ illi proxima est pars, quāq; dextra adhuc amplecteris,etiam innotescet. Si modo lubet (quod & faciendum maximè consulo) poteris a ieiuno ad ileum,& hinc ad cæcum ac colum, & a colo ad rectum contrario ductu, intestinorum situm secundò examinare,nulla interim (ne quid uulneres) facta auulsione. Perpenso intestinorum situ,ac ijs vtcūque in suum locum repositis,omentum rursus intestinis est obuoluēdum,uentriculiq;,& iecoris,& lienis situs uenit examinandus. Primùm itaque inter septum transuersum,& iecoris gibbum,manum inseres,vt illius gibbum, [m] ligamentaq; in conspectum ueniant; ac quo nam pacto ex præcipuo iecoris ligamento tenue ipsius inuolucrum nascatur intuearis,manum transuersim hinc inde ducens. Deinceps inter iecoris cauum,& dextrum ventriculi latus sinistram manum, dextram uerò inter septum,& latus ventriculi sinistrū impones: paulatimq; inuicem adductis manibus,ad uentriculi [n] superius orificium accedes. quod in conspectum ueniet,si modò iecur sinistra sursum nonnihil protruseris, & dextra corpus uētriculi deorsum compresseris, atque una eademq; opera iecoris cauum,ac uniuersum ipsius situm obiter examinaueris. Præter hæc,ea quoque operatio uentriculi sedem etiam accuratè commonstrabit, dummodo hinc inde nunc iecur sursum trudens,nunc uentriculum deprimens, manus ducere non detrectes. Lienis porrò sedem adinuenies,si inter sinistrum uentriculi latus, & septum transuersum sinistram manum immiseris, uentriculumq; cum colo intestino hac excurrente,in dextrum latus attraxeris. siquidem tunc superius lienis latus, & dimidium ipsius caui sese uisui [o] offerunt:dein si dextram manum inter lienem,& septum transuersum medium immiseris,lienemq; modicè eleuatum uersus uentriculum protruseris,ipsius quoque [p] gibbum apparebit. Quo tamen hæc omnia leuiori negocio conficias,non erit inutile, interdum aliquod costarum interuallum arcto uulnere ad thoracis usque cauitatem pertundere. Simulatque enim thoracem uulneraueris, septum transuersum deorsum concidens,insigniter flaccescet: quantumuis etiam uehementer antea tensum, sursumq; attractum, iecur, & uentriculum in thoracis amplitudinem sursum duxerit; difficilemq; horum inspectionem ob id parauerit. Cæterùm omenti membranæ iam inuicem sunt [q] dirimendæ, quod fiet,si dextram manum omento subieceris,hacq; inferiorem membranam, sinistra uerò superiorem apprehendere, trahereq; studueris. hæ enim ocyus inuicem dirimuntur,marsupij,seu sacculi speciem commostrantes: qua uisa,inuicem membranas adeò diuelles, vt alicubi lacerentur,commodeq; manum in illarum cauitatem inferas, & utrinque in lateribus, & humiliore omenti fine superiore membranam ab inferiore discerpas. Nunc inferiorem membranam intestinis exporrectam sinere conuenit, & superiorem adeò pectori supertendere,ut elatiùs uentriculum è sua sede eleuet. quòd si non successerit,sodalis manu id facias oportet, ut commodè inferioris omenti membranæ exortus, quæq; per ipsum feruntur organa, in conspectum [r] ueniant: ac discas pariter, quo nam pacto hæc in hominibus colo intestino mesenterij uice sit, tota ea sede [s] quà

Margin notes (left):
Vmbilici vasorum præ ctio. *Omenti situs obseruatio.*
Intestinorum situs examen.
Ventriculi, iecoris, & lienis situs examen.
Qui iecur ventriculus lien, prius veluti in thoracis cauitatē tracta, deorsū decūbere possint. Omentum qui diuellē dū, ipsiusq; ortus inuestigandus, una cum vasis illo fulsultis.

Margin notes (right):
y 2,3 fi. O. & 24 fi. T.
a Vt Q.Q in 2 fi.
b Vt inferior membrana c,c notata in 3 fig.
c per φφ 22 fig.
d Inter T & L 24 fi.
e refert hunc 5 fig.
f ut in 6 fi.
g ad T & Y 6 et 8 fi.
h Secundū 8 fig. T, S, R, Q, P ad N, aut 6 fi. R, Q, P, N.
i 6, 7, 8 figur. O.
k Ab N g M ad L, K usque 7 fi.
l 7 fig. ab I ad K 12 fig. sub S.
m 6 fi. O. 12 fig. O.
n 12 fi. R.
o ut 1 ta. fig. 19 spectatur A.
p tota 3 tabel fig. 19
q Corpus ad imaginē 3 fig. paraturus.
r fi. e, e, e,
s fi. A, A, s a P ad Q 6 fig.

[t] Spectabūtur omnia quæ 3 & 4 & 5 figuris, characterib. insignivimus.

quà colum uentriculi fundo attenditur. In hac enim membrana, ubi uentriculo substernitur, minor portæ uenæ truncus ferri, suosque in quos digeritur ramos educere, [t] apparebit. Deinde præter portæ truncum, conspicietur arteria, quæ lieni, uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, & ipsi demum omento surculos deriuat. sic quoque hic occurret arteriæ radix, quæ superiori sedi mesenterij disseminatur: & dein nerui duo, quorum dexter iecori, bilis foliculo, & dextræ fundi uentriculi sedi, & hac quoque parte omento spargitur: sinister uerò lieni, & sinistræ fundi uentriculi sedi, ipsique sinistræ omenti parti distribuitur. ante hæc, omnia in humiliori omenti membrana, quà uentriculo subiacet, corpus glandosum cernitur, uasorum, & neruorum seriem in illa muniens. Hæc obiter, neque ullo adhibito cultro, in præsentia sunt intuenda, & solis manibus, summisque digitis superior omenti pars, ipsius ue [u] circulus diligenter est inquirendus: quem obseruabis, si uentriculo, sodalis opera semper eleuato, ac uelut ad superiora truso, ab ipsius fundo deorsum uersus iecoris cauum, ubi omentum simul multa colligat corpora, & hinc per dorsum quà arteria magna septum permeat, ac insuper secundum lienis cauum ad uentriculi fundum usque deueneris. Hoc enim ductu superior omenti describitur circulus: aut si illud sacco, marsupio ue assimilauerimus, eius orificium. Quo nam pacto autem ipsius ortum adinuenias, paulo pòst dicam. In præsentia enim uentriculo in suum locum reposito, illum in sinistrum latus cum intestinis trahi [x] curabis: iecur uerò, ut ipsius cauum adamussim uideas, in dextrum, & uelut sursum protrudes. deinde postquam obiter bilis uesiculam contemplatus fueris, sectionem omnium totius corporis partiũ molestissimam maximeque operosam aggredieris. Bilis namque meatus, & neruorum, & arteriarum uenarumque rami (qui omnes simul inferiori membrana omenti ad cauum iecoris colligantur) nunc ueniunt retusiori cultello examinandi, ne acutioris cultelli mucrone uenam quampiam pertundas, sicque omnia cruore oblitteres. Offertur itaque primùm neruulus ab humiliori uentriculi orificio iecoris cauo insertus, qui a sexti neruorum cerebri paris propaginibus superius uentriculi orificium adeuntibus pendet. Vbi hunc à uicinis organis diremeris, a membranarum connexu diuidendus est alter neruus, qui uno ramo iecoris cauum, altero autem ad bilis uesiculam accedit. Huic neruo arteria attenditur parem cum illo efficiens distributionem, ac mox post neruum liberanda. Huius uerò, ut & nerui initium, paulo pòst inuenies. nũc enim sat est, hæc inuicem iuxta iecoris cauum separare, inibique eorum seriem discere. Sub arteria, bilis uesiculæ meatus consistunt, a portæ uena iam liberandi: primùm duo illi, qui ex iecoris cauo ex multis surculis colliguntur, & ilico in unum coeunt meatum, qui una parte in bilis uesiculam, altera in duodenum intestinum fertur. Vbi hos a portę uena ad intestinum usq;, & bilis uesiculam diuulseris, illam pollice adeò comprimes, ut meatus bile turgẽtes commodius appareant, & num quis meatus ab hac uesicula in uentriculum pertingat, animaduertas; quem si non inueneris, acumeatum in intestina properantem leuiter pertundes, ut profluens bilis argumento sit, nullũ processum ab illo meatu tibi incuria præsectũ. Postremò [l] uena portæ hic est examinanda, ac ilico atque ipsius circunscriptionem quà ex iecore prodit animaduerteris, propagines illius obtusiori cultello sunt inquirendę, semper arteriæ & nerui, qui uenæ per uniuersam illius seriem attenduntur, diligenti habita ratione. Primùm itaque surculos portę aggredieris, qui bilis uesiculę exporriguntur: deinde eum qui ferè citra arteriæ consortium in dextram uentriculi sedem, iuxta ipsius inferioris orificij posteriorem regionem modica ramorum serię digeritur. Hunc subsequitur, qui dextram fundi uentriculi partẽ & medium superioris omenti membranę perreptat. Post hunc, qui duodeno nobis uocato intestino deriuatur, quem secundum intestini longitudinem in [m] corpus quoddam glandulosum carneumq; descendere obseruabis, si modò (uti iam monuimus) retusiori cultello uenam, illiq; accumbentem neruum, arteriamq; nudare studueris. Modò magnam portæ [n] distributionem deteges, truncum, qui mesenterium adit, obiter tantum expendens. Atque hoc in pręsentia relicto, ad truncum qui lieni potissimùm exporrigitur, te conferes. Vtq; ipsum commodè uideas, uentriculus & intestina tibi ueniunt ad eum [o] modum aptanda, quo situabantur dum infetiorem omenti membranam spectaturus, uentriculum sodalis manu sursum attolli, & intestina deorsum premi curares. Patente itaque nunc tibi superiore sede humilioris omenti membranæ, accurata cura ramos omnes minoris portæ trunci examinabis, quos omnes aut uentriculo, aut lieni, aut ipsi omento, coloq; intestino in homine exporrigi adinuenies. Interea uerò quum ramos hos inquires, ipsosque a glanduloso corpore illos suffulciente liberabis, omnibus ferè arteriam, multis autem neruũ attendi obseruabis. [p] Arteriarum radix sese offeret in elatissima inferioris omenti membranæ sede, ubi etiam occurret magnæ arteriæ in mesenterium deducende origo: deinde utrinque unus sese offeret neruus, ad magnæ hàc descendentis arteriæ latera exiliens, ac sexti neruorum cerebri paris propaginum, quæ costarum radicibus exporriguntur, soboles. cuius ramuli unà cum arterijs dum uenas detegis, in conspectũ semper ueniunt. Iam & grandioris portæ trunci, & paulo antè dictæ arteriæ, & nerui per mesenterium seriẽ, & quæ inibi diuisionibus præsunt glandulas [q] inuestigare tempestiuum est. Primùm itaque solis manibus intestina hinc inde inuicem diduces, & nunc in dextrum, nunc in sinistrum latus reuolues, ut citra sectionẽ mesenterij naturam perfunctoriè contẽpleris. Deinde obtusiori cultelullo maiorem uenæ portæ truncum, & dictam nuper arteriam & neruum inuicem liberabis, & dein ut uniuersum ipsorum incessum, & glandulas diuaricationibus interiectas intuearis, unguibus unam mesenterij membranam ab alia diuelles. Quanquam id per uniuersum mesenterium haud uenit tentandum: suffecerit enim in præsenti a centro ipsius aliquot uasorum surculos ad tenuia usque intestina deduxisse, ac mox [r] alteram mesenterij arteriam aggredi, a magna arteria ipsi post seminalium arteriarum ortum distributam. Atque hanc promptè reperies, si cum intestinis mesenterium in dextrum latus reuolueris, unguibusq;, aut obtusiori cultello mesenterij mẽbranas, [s] quà id colo sub sinistri renis sede adnascitur, inuicem dirimere conaberis. Hic enim ilico eius arteriæ

u 4 fi. e, e, e, o, o, p, ξ.
x Quodam modo 12 figurã paraturus. atq; ita hic spectabis, quæ illa figura et 13 characteribus notaui, unde et ex illis figuris sequentium notas seriatim petes.

Qui organa in caua iecoris sede posita sint spectandà.

l Et hanc quoque petes ex 12 fi. dein ex 3 simul cũ 4. aut integrã seriem ex fig. cap. 5 lib. 3.
m 12 fi. i, i.
n 4 fi. ſ.
o Prorsus ut in 3 fi.
p 4. fi. ζ. uerum si hic notas requiris, illas omnes ex 3 & 4 fi. sumes. aut ex 3 et 4 librorũ figuris uenas, arterias, neruos exprimentibus.

Porta rami una cũ arterijs et neruis illis attensis qui examinandi.

q Partim ut in 10 fi. partim ut in 12. fi.
r 22 fi. K aut fi. cap. 12 lib. 3 λ. sub ι & κ. enatum.
s 10 fi. circa H, & illi proximũ G. ac 12 fi. n. aut 11 figu. ab R ad S, dein ad T.

Mesenterij natura indagãda.

arteriæ rami venis commissi sese offerent, rursus suæ arteriæ radicem commonstrantes. quam ubi inueneris, ipsius diuaricationem prosequere, ut discas, qui ipsa cum vena mesenterio suffulta, recto intestino ramos exporrigat: parum modò solicitus, etiamsi venæ huius extrema in rectum intestinum inseri nunc non intuearis: id enim paulo pòst fiet facilius.

Qui intestina à mesenterio resecanda, et a corpore auferéda.

Eiusmodi itaque administratione omenti, intestinorum, ventriculi, iecoris, lienis, & mesenterij situs, præterea quæ his omnibus exporriguntur, venarum, & arteriarum, & neruorum surculi sunt examinandi. Porrò administrationi, qua commodè quæ adhuc in illis organis uidenda supersunt, cernas alijsq; monstres, nunc me accingam. [t] Maiusculæ itaque instar semicirculi obliquatæ acui filum, quo literarum fasciculi colligantur, traijcies, & hanc per mesenteriũ sub [u] recto intestino, vbi sacro ossi incumbit, duces, & eius intestini fœcibus sursum ad coli amplitudinem compressis, recto intestino uinculum inijcies. abfecto iam quod superest filo, fæces vinculo proximas ex recto intestino sursum denuò comprimes, & interuallo trium digitorum plus minus interposito, acum rursus sub recto intestino supra prius vinculum traijcies, secundò rectum intestinum ita ligaturus, ut inter duo [x] uincula nihil excrementi sit reliquum. Deinceps nouacula rectum intestinum inter duo vincula diuides, & superiorem ipsius partem sensim a mesenterio obtusiore nouacula (ne fortassis negligentior intestina vulneres) resecabis: & dehinc colum, ileum, ieiunum continuò a mesenterio ad ieiuni vsque [y] principium liberabis, intestinaq: in peluim repones. In hac functione coli intestini supra renum [z] pingues tunicas connexus sedulò est animaduertendus, una cum vasorum frequenti serie sese in intestina implicante. Vbi verò ad ieiuni vsque principium pertigeris, id perinde atque rectum, duobus vinculis intercipies, ita ut elatius vinculum [*] insertioni meatus vesiculæ bilis proximum sit, non autem elatius conscendat.

Intestinorum tunicæ qui examinãda.

Intestina a ventre libera, alicui ægrorum in xenodochijs ministro, quales hic sectioni adhibemus, abluenda offeres: ut si uisum fuerit, ablutorũ iam, [a] tunicas, & longitudinẽ examinare queas. Patauij, & Bononiæ intestina postquã abluta, scholarumq; scãnis exporrecta essent, aliquando instar vesicę inflari curauimus: ita enim non solum longitudinẽ, quæ omnibus uix eadem est (quanquã quatuordecim ulnas ferè æquet) verùm formã, ac amplitudinẽ facile didicimus. Intestinorũ quoque tunicas, illis adhunc modum exporrectis, inquirere est longè facillimũ. apparet enim mesenterij pars intestinis proxima, quæ ex duabus constat membranis, una superiori, altera inferiori: quas si unguibus ab intestinis dirimes, qui tertiã intestinorũ efficiant tunicã intueberis: ac qua ratione hęc a peritonæo pendeat, ex mesenterij ortu disces. Hac tunica ab intestinis distracta, obtusiori nouacula sectionem secundũ intestini longitudinem duces, studiosè præcauens, ne id prorsus in ipsius usq; cauitatem pertundas. Huius insuper sectionis labra unguibus diuelles, & absque negocio secundam intestinorum tunicam ab intima liberabis, præcipuè si id iuxta rectum moliaris. in tenuibus enim intestinis, tunicæ non ita facile in conspectum ueniunt, quas etiam illic, ubi propè uincula intestina transuersim [b] dissecuisti, nonnunquam examinare, nihil prohibet: quum illorum, ac in primis recti intestini, tunicæ in ea sectione mutuò soleant abscedere. Imò nunc integrum est, quouis tandem pacto, ac ubicũque uisum erit, intestina diuidere: illisque inuersis, vnicum eius [c] intestini, quod nos cæcum à ueteribus nuncupatum arbitramur, foramen, orificium ve expendere.

Ventriculus et lien, et omentu, ac mesenterium qui simul eximenda, ac quæ in eo opere obseruanda.

Porrò interdum, priusquam vasa in iecoris contauo occurrentia, & humiliori membrana omenti suffulta, aggredieris, necessum erit intestina è corpore ad eum quem dixi modum a mesenterio derasa, eximere: idque tunc potissimum, quando publicam oblbis sectionem, in qua diutius, quam tibi ex vsu esset, intestina fortè asseruarentur. Vtcunque verò feceris, iam uentriculus sectionis serie est adeundus: quem tunc quoque, dum in sectione diutius, propter spectantium commoda, est morandum, una cum liene auferre cogor, [d] neruis tamen elatiori ipsius orificio insertis, diligenter prius examinatis. Aliàs enim ventriculum tantisper relinquere consueui, quousque omnia ferè in thorace contenta organa absoluissem, quo ventriculi orificium, ipsiusq; nerui opportunius commodiusq; una cum stomacho tunc expenderentur. Meritò igitur in præsentia, quo nã pacto ventriculum nunc ritè eximas, docebo. quum verò stomachum in thorace aggrediar, qui nam ventriculum adhuc in corpore asseruatum, debitè administres, subijciam. Vnguibus itaque, quantum fieri licet in homine, peritonęum a septo tranuerso ad ventriculi usque superius orificium [e] auellere conaberis, ut tertiæ uentriculi tunicæ uideas principium. Quod ubi paululum ab illo uentriculi orificio liberaueris, studebis eam tunicam, utcunque etiam diuusam, ad uentriculi usque fundum [f] deducere, ut ab ipsa superiorem omenti membranam constitui, ortiq; discas. Deinde acu sub superiori orificio uentriculi traiecto, uinculum sedulò nexum ipsi inijcies, paulo supra uinculum, stomachum a uentriculo transuersim liberans. Nunc uentriculo sodalis manu è uentre eleuato, non tamen penitus (ne uenas rumpat) exempto, inferioris omenti membranæ & mesenterij ex peritonęo originem disces, solis unguibus hanc a dorso sensim distrahendo utens, uinculis uerò pleraque intercipiens. [g] Ac primùm simul hæc omnia, in cauo iecoris occurrunt, portæ scilicet uenę, arteriæ, & bilis meatui: aut si lubet, singulis seorsum funiculos accommodabis: post hęc arteriarum radicibus, quæ mesenterio, & inferiori omenti membranæ primùm digeruntur, illa sanè arteria non omissa, quę sub seminalibus arterijs orta in mesenterium fertur. Atque his omnibus unum duntaxat uinculum addi sat est; quanquam duo (vt in intestinis faciendum monuimus) inijcere, nihil prohibeat.

Lienis tunica qui obseruãda, simul cum ipsius ad uentriculum nexu & substantia.

Inductis in hunc modum uinculis, uena portæ, & reliqua, quę intersepta sunt, ita ut uincula in corpore maneant, diuidentur: & ocyus solarum manuum munere uentriculus cum mesenterio, liene, & omento, ex uentre exempta, mensæ imponentur. ac statim [h] omenti pars lieni obnata, unguibus ab illo discerpetur: ut expendas, qui lienis tunica ab omento initium ducat. Quod uero attentissimè, summaque diligentia modò, uti & prius, quum lienis uentriculiq; situm obseruares, inspiciendum sit, num meatus aliquis a liene in elatius uentriculi orificium pertingat, quęque uasorum hic habetur [i] series, etiamsi taceam, neminem ambigere reor. Cęterum ut lienis

t si cap. 7 li. 2 N, N.
u Ad Y et T 6 fi. aut H 1 fig.
x V 11 factum est 20 fi. ad o. aut 24 fi. ad K vbi etiã intestina reliqua a mesenterio resecuimus.
y usque ad L fig. 7.
z 20 fi. T, V.
* 7 fig. Z. 13 a 15 Q R.
a ut in 9 fig.
b 7 fi. sub Z. et 8 fig. ad M. & 20 fi. e. & 24 K.
c 6, 7, 8 figu. O.
d 14, 15 fi. T, V.
e ut K diuulsum est ab l, fi. 17.
f 2 fig. Q, Q.
g Quodam modo ita facturus, vt 20 figurã parauimus, aut magis adhuc ut 22, aut 25.
h quasi B, B & C discerperes ab A in 1 tabula 19 fig.
i circa G 14, 15 fig.

K vt in 4 tab. 19 fig.

l vt in 17 figura.

m vt in 16 figura.

n 15 fig. R.

Ventriculi capacitatis & tunicarũ examen.

nis ſubſtantiam obſerues, aliquot [k] ſectiones ipſi induces: & illo inter duos aſſeres compreſſo, ipſius ſubſtantiam ab illi inſertis uaſis, quibuſdam ſedibus ſeparabis, hac ratione vaſa aliquot ſola, & lienis carne denudata ſpectaturus. Ventriculum verò lauandum, & dein, veſicæ inſtar, inflandum dabis, vt ipſius capacitatem, quæ ſanè eſt quàm maxima, intuearis: & tunicas ipſius, vt in inteſtinis faciendum præcepimus, [l] examines. illumque poſtmodum [m] inuertas, ac bilis meatus [n] inſertionem in inteſtinum, quod adhuc ventriculo appendet, videas. Porrò vbi hæc omnia exemeris, ſi quis ſanguis alibi effluxerit, & quæ in uentre adhuc reliqua ſunt, obliterauerit, ſpongia copioſiori aqua potius quàm aceto imbuta, ſemel, atque iterum eluendus eſt. nam ſi lino abſterſeris, plus tingendo oberis. Solent enim plerunque exigui vaſorum ductus, multa adipe, & membranulis obſiti, difficulter admodum in homine reperiri, idque magis, ſi ſanguine obliterentur. Eluto itaque ſanguine, ac obiter ijs, quæ adhuc in uentre reliqua ſunt, abſq; ſectione inſpectis, iecur non aggredieris: uerùm illud, uenæ cauæ exortus obſeruandi gratia, tantiſper integrum aſſeruabis, dum cordis ſectionem vnà es pertractaturus. Modò autem circa uertebrarum in lumbis regionem, membranulas primùm, quæ uelut ſecundam uenæ cauæ hàc exporrectæ, tunicam conſtituunt, ad ſacrum uſque os auellere conaberis: diligenter præcauens, ne [o] dextram ſeminalem arteriam, quæ cauæ corpus tranſcendit, ſimul cum membranis adimas. Eſt enim hæc tenuis, & membranæ modo albicans, multaque pinguedine in homine obducta. Quapropter commodè admodum feceris, ſi priuſquam aliquid eorum, quæ in uentre adhuc reliqua ſunt, aggrediaris, [p] arterias ſeminales inquiras: ac deinde, ne lædantur, in reliquarum partium adminiſtratione caueas. Vt uerò id præſtes acuratiùs, animum adhibebis [q] dextræ ſeminali uenæ, qua ex caua oritur: deinde & [r] arteriæ exortui, quæ inferiorem meſenterij ſedem adit. Inter hæc duo organa partim aſcendens, partim deſcendens, niteris obtuſo cultello cauam uenam ex ſiniſtro ipſius latere ab arteria magna dirimere, membranoſis fibris, quarum interuentu hæc uaſa committuntur, diſſectis. In hoc itaque opere duarum ſeminalium arteriarum radices in conſpectum uenient, quæ quò arteriæ porrigantur, commonſtrabunt, ſi modò ab exortu eas ex membranulis, quibus inuoluuntur, ad ſeminales uſque uenas ſedulò, nullaque in trahendo facta ui, liberaueris. Hæc ubi præſtiteris, uenaque caua, & magna arteria, ut commodiùs in conſpectum ueniant, membranulis, quibus paſſim integuntur, fuerint detectæ, ramos quos in ipſo per uentrem ductu emittunt, examinabis, [s] eos primùm expendens, qui pinguibus renum tunicis, membranis ue offeruntur: ac dein cauæ uenæ propaginum, ſanguinem ſeroſum renibus deferentium [t] initia. quæ ubi inueneris, uenæ cauæ propaginem dextro reni propriam ſuis membranulis deteges: & deinde eius renis pinguem membranam unguibus lacerans, quo pacto ren illi [u] inuoluatur, diligenter examinabis. Denudato rene, [x] urinarius meatus, qua ex rene prodit, cultello eſt inquirendus: deinde & arteriæ magnæ propago, dextrum renem accedens: quò ſimul integer ren, & uena, & arteria, & urinarij meatus principium conſpiciantur. Licebit autem modò totam renis naturam examinare, aut quouſque alia quædam diſſecueris, renem relinquere. [y] Vtcunque uerò id nunc, aut poſtea feceris, uenæ cauæ, arteriæq; magnę propagines uinculis iuxta dextri renis cauum intercipi debent: & deinde nouacula acutiore ſectio recta ſecundùm renis longitudinem in ipſius gibbo uerſus cauum eſt ducenda: renque ita bipartitus, uenit aperiendus: ſanguiſque, ſi quis occurrat, ſpongia madente eluendus. Ita enim ilico renis ſinuum natura, deinde & urinarij meatus in rene principiũ ſeſe offerent, niſi cadauer nactus fueris obeſius. Solet enim pinguedo in ſecundo humani renis ſinu collecta, impedimẽto eſſe, cur minus ſinuum natura integrè ſecanti ſpectetur. Quapropter operæprecium fuerit, canis, aut capræ renem diligenter prius examinare, & ex illo dein humanum cognoſcere. Diuiſo igitur ſecundùm gibbum, ſeu exterius latus rene, primùm ſinus ſecundi, in quem urina colatur, latera digito inquires: & foramini, quod in medio ipſius, ſeu in primi ſinus, membranei ue renum corporis externo latere apparet, ſtylum immittes, qui in urinarium meatũ uerſus ueſicam facilè protrudetur. Deinde ubi membranei huius corporis, primi ue renis ſinus anteriorum ramorum cum poſterioribus ramis coitum, qui non procul ab externo renis perficitur latere, obſeruaueris, ut illorum ramorum ductus, & primi ſinus reliquum corpus, & ſecundi ſinus formam, naturamque adinuenias, dicta ſectione diuiſum, & adapertum renem uiciſſim claudes, & recludes, quo mutuus nuper dictorum ramorum coitus manifeſtius appareat. dein ſtylum ſecundo ſinui indes: & ubi ipſius formam expenderis, ab anterioribus primi ſinus ramis eam renis abſcindes ſubſtantiam, quæ poſteriori illarum ſedi obnaſcitur: a poſterioribus autem ramis eam adimes, quæ illarum anteriori ſedi continuatur, ut modò primus ſinus integer appareat, cui nunc ſtylos, quo illum adhuc exactiùs cognoſcas, indere poſſis: & admirari, quam ridicula ab Anatomes profeſſoribus de renum officio fuerint hactenus prodita. Cæterùm tunica præter pinguem membranam, renem inueſtiens, facilè tibi occurret, ſi ſectionis in renis gibbo ductæ labris animum adhibueris. Solet enim ea tunica ibidem tunc nonnihil a renis ſubſtantia abſcedere, & dein promptè ad renis uſque cauum unguibus diuelli, ac qualiter hæc è renis uenæ & arteriæ aſcititijs membranis pronaſcatur, conſpici. Hæc ubi in dextro rene intuitus fueris, ſiniſtrum quoque ſua pingui membrana liberabis, & uenæ cauæ, & arteriæ magnę ramum uerſus ipſius cauum excurrentem, inueſtigabis: animum, priuſquam aliquid diuellas, [z] ſiniſtræ ſeminali uenæ adhibens, quam ex medio uenæ cauæ rami ſiniſtrum renem adeuntis ductu enaſci, citra ſectionem conſpicies. Vt uerò ritè intuearis, num a renis ſiniſtri quoque [a] arteria, ſeminale uas originem ducat, obtuſo admodum cultello (niſi fortè ſecandi peritior fueris) membranulas a renis uena detrahes, & accuratè aliquouſque uenæ ſeminalis principium quoque a membranulis liberabis: dein renis uenam ab arteria nonnihil deorſum reflectes: numque ex toto arteriæ ductu ramus, qui cum ſiniſtra ſeminali uena exporrigatur, principium obtinear, inquires. Vbi uerò hunc non inueneris, ſiniſtro rene pari ratione cum dextro (ſi modò illum ſecuiſſe non ſuffecerit) aggreſſo, reliquæ ſeminalium uaſorum conſtructioni

o 20 fig. b ſuper Q. 25 fig. g ſuper P.

p 20 fig. b, 25 fig. b.

q 20 fig. f. 25 fi. d.

r 20 fig. K.

Seminales arteriæ q in ortu obſeruandæ.

s 20 fig. X. Y.

t 20 fi. a, b. 22, 23 fig. m, n. 25 fi. T, V.

u Confer renes 20 figuræ cum renibus 22 fig.

x 20 fig. c, d. 22, 23 fi. q, q. 25 a, c.

y Hic ſectionis ſeriem diligẽter obſeruabis tabellas figura 21.

Caua uena, & arteria magna ſerſes, in peritonæi amplitudine facta, qui obſeruanda.

Renum tunicarum, totiuſque adeò eorũdem fabrica examẽ.

z 20, 25 figu. e.

a 22, 23 fi.

Vena notatur m, cui attẽditur arteria.

Vaſorum ſeminaliũ ſiniſtrum teſtem petentiũ ortu examẽ.

ctioni

ctioni attendito. [b] Arteriarum itaque, & [c] sinistræ venæ originem iam prius indagasti, ac [d] dextræ etiam uenæ principium citra sectionem a caua oriri conspicis. Vbi igitur uasorum ortum didiceris, & uenas ad arterias usque sensim, ex membranis ipsas liberans, deduxeris, si masculi obtigerit corpus, penis cutem & scortum a testibus adimes.

Testium & penis a suis inuolucris detectio.

Primùm itaque a pubis osse rectam sectionem per penem in cute duces: & deinde eius sectionis labris hamulo aut unguibus eleuatis, cutem cum carnosa membrana a pene [e] auferes, adamussim considerans in cutis extremo, ipsius cum carnosa membrana coalitum, & carnosæ membranæ sub glande a penis corporibus abscessum. ad hæc, perpendes ipsius ad glandis radicem ligamentum: deinde & uenas, cutem eam adeuntes: postremò, nullam pinguedinem, adipem ue inter cutem, & carnosam membranam, ut neque in palpebris, hic reperiri.

Testium situs examen.

Pene detecto, & diductis cruribus, a pubis osse inter inguina, & sinistrum testem sectio ad podicem usque ducenda est: & deinde cum penis cute scortum a testibus, & interfeminio liberandum, sectionibus semper uersus dextrum latus deductis. Quum uerò testes cute, carnosaque membrana nudas, ne illos suo loco moueas, inuertas ue, accuratè obseruandum est. Quum primùm enim cute nudati sunt, ipsorum situm, & qua nam potissimùm parte uasa seminalia illis applantentur, indagare oportet: ut Naturæ discas prouidentiam; quæ testes ita collocauit, ut ipsius uasa sint tutissima, illisque ipsi testes uelut propugnacula præponantur. [f] Iam dextrum testem cum ipsius uasis & tunicis a sinistro, digitis aut cultello dirimes: & iunctis, quæ iã diducta sunt, cadaueris cruribus, dextrum testem femori impones: ac mox cultello [g] uenam & arteriam seminales dextri lateris, uicinis membranulis ad peritonæi usque sedem, qua illæ [h] procidunt, deteges: hic primùm in interiori sede peritonæi, postmodum in exteriori, qualiter transeant, solis manibus considerans.

Exterioris testis tunica apertio uasorumque seminalium detectio.

Dein stylum foramini, quà egrediuntur, ui ad testis usque infimam sedem protrudes, & peritonæum usque ad foramen illud diuides. Insuper secundùm styli longitudinem cultello foramini quoque indito, ad humillimam usque testis sedem, exteriorem ipsius peculiarem tunicam secabis: hacque distenta, explicata ue, illius a peritonæo [i] ortum, & ualidum ad humillimam testis partem [k] adnexum, & præterea testis [l] musculum examinabis. Eius namque musculi natura, ductus, & forma in conspectum iam pulchrè ueniunt, una cum gracilibus ramulis, a seminali uena, & arteria in exteriorem hanc testis tunicam numerosa serie [m] excurrentibus.

Vasorum seminaliũ circa testẽ ac ipsius adeò testis examen.

Nunc itaque testem, & uasa rursus hinc inde diligentiùs subleuans, reuolensque, uenam & arteriam ab ipsis contermino semen deferente uase ad testis usque elatiora [n] discernes. Vt uerò uenæ arteriæque insertionem adamussim examines, uas semen deferens ab intimo testis inuolucro seu tunica est [o] liberandum: non quidem uniuersum, sed ad eam duntaxat usque partem, quæ uenæ arteriæque finibus est proxima. Liberabitur autem uas ipsum facilè, si transuersas sectiones inter testem, & uas illud ad suum usque principium acutiori nouacula duxeris. qua administratione, uasis etiam illius anfractus, & ad testis tunicam connexum, ipsiusque ueluti poros manifestè animaduertes: & uenæ ac arteriæ surculos, intimæ testis tunicæ oblatos, melius conspicies. Vt uerò prorsus in conspectum ueniant, sanguinem ex uaricosis uenæ arteriæque anfractibus ad testem comprimes: & insuper anfractibus uinculo, ne sanguis refluat, interceptis, testem secundùm ipsius longitudinem diuides: & dein, qui a surculis per intimam testis tunicam excurrentibus, & ex uaricosorum anfractuum basi complures rami ad testis substantiam pertingant, qualiterque testi ea tunica committatur, quæque demum ipsius & testis sit substantia, obseruabis. Atque hæc primùm in uno quidem teste, dein in altero sunt examinanda. Vix enim prima fronte omnibus erunt obuia, quę hactenus tam oscitanter ab alijs sunt pertractata. Atque hinc etiam pari perpetuò administratione non est utendum: sed quum commemoratam in dextro teste tentaueris, integrum tibi erit, sinistrum tuo arbitratu aggredi.

Penis musculorum examen.

Penis corporum ortus, & uenarum arteriarũ & neruorum huc pertinentium examen.

Expensis igitur adhunc modum testibus, ipsorumque nihil reiecto, penis musculi, & ipsius corpora, deinde uesica, & urinarij meatus, & reliquus semen deferentium uasorum ductus, insertioque cum glanduloso assistente, & omnium uenis, arterijs, & neruis, secanda ueniunt. Diductis itaque rursus cadaueris cruribus, primùm [p] duos musculos ab orbiculari recti intestini musculo in penis radicem, & potissimùm in meatum urinæ, seminique communem pertinentes, aggredieris. dein [q] alios duos, qui ab humiliori pubis ossium sede originem ducentes, penis corporibus inseruntur, adimes: ac ilico penis corporum [r] originem examinabis, acuto cultello dextrum corpus ab osse, unde pronascitur, quàm poteris proximè diuidens. Deinceps uerò in penem excurrentibus uenis, arterijs & neruis perfunctoriè hic perpensis,

Pubis ossa qui dirimenda.

ossa pubis inuicem sunt [s] seiungenda. quod fiet ocyus, si uesicę corpus a peritonęi parte, pubis os succingente, cultello diremeris, & deinde cultro quã minimè crasso pubis ossium [t] cartilaginem recta sectione penitus diuiseris. Nouacula enim, quum iusto crassior sit, illi officio non ęquè est accommoda. Mox uno cadaueris crure in mensa relicto, & alio ab illa propendente, ita cadauer in mensa reclinabis, ut ipsius os sacrum mensę lateri incumbat, & ui diductis cruribus, ad trium quatuor ue digitorum latitudinem pubis ossa inuicem seiungas. parum enim aptè feceris, si pubis ossium portionem exemeris: quòd id & fiat molestè, & pręter alia multos uitiet musculos, neque ullus postmodum ossium vsus ad sceleti præparationem futurus sit.

Vrinariorum meatuũ ad uesicam, & uasorũ semen deferentiũ ad glandosum uesicæ corpus usque examen.

Quapropter pubis ossium cartilagine dissecta, & dein ipsis ossibus ui diremptis, primùm a renibus [u] vrinarij meatus a suis membranis, quibus obuoluuntur, sunt liberandi, & ad uesicæ vsque corpus perducendi: deinde [x] uasa semen deferentia, quà ad pubis ossa deorsum in peritonæi amplitudinem reflectuntur, pari modo ad glandosum assistentem vsque, ex pinguioribus, quibus integuntur, membranis sunt denudanda, in quo opere, sodalis manu uesicam modò in dextrum, modò in sinistrum comprimere est necessum: idque maximè, quum venæ cauæ, & magnæ arteriæ [y] seriem hac in sede inquires.

Cauæ, & arteriæ magnæ distributionum sub osse sacro.

Ea namque iam uenit expendenda: ac primùm rami, quos vena & arteria lumborum musculis, & spinæ, abdominisq; musculis, & peritonæo exporrigunt: qui omnes sunt repertu faciles, si venã & arteriã nunc in hoc, nũc in illud latus validiùs reflectas, & [z] neruos, qui sub illis feruntur, obtuso coltello

quoque

b 10 fig. h, i.
c 20 fig. e.
d 20 fig. f.
e vt factũ est in 20 fi.
f factum est id, in quo 20 fi. hic a 22 variare cernis.
g 22 fi. γ.
h 20 fig. e & i in α.
aut per φ, φ 22 fig.
i 22 fi. φ. φ.
K 22 figu. iuxta quae dicitur χ.
l 22 fi ψ.
m vti videre est in u 20 fi.
n 22 fi. discernes & ab, vsque ad κ.
o Hic sectionem aptabis, vti 23 fi. videre est. primùm ad A & B, dein H, I, &c.
p 1, 2 figu. ca. 49. li. 2 H, I ab M ad G.
q 1, 2 figu. cap. 49 li. 2 L, K in A, B.
r 2 fi. cap. 49 li. 2 C, C.
s uti factũ cernis 22 figu.
t vltimarum fi. lib. 2 s.
u 22 fig. q, q ad v.
x 22, 23 fi. φ, υ, κ versus ξ.
y Pete hãc ex fi. cap. 6, & fi. ca. 12 & vlt. lib. 3.
z infimi surculi fi. 2 ca. 2. lib. 4.

quoque inquiras,ac demum ad ipſorum,quibus inſeruntur,organa deducas: illos dico, qui teſtibus,& ueſicæ fundo potiſſimùm exporriguntur. Porrò rami,uenæ,ac arteriæ,poſt ipſarum ſuper os ſacrum bipartitionem excurrentes,in conſpectum uenient,ſi radicibus ſemper animum adhibueris,& cultello retuſiore, ne ſcilicet ramorum aliquem uities, ipſorum ſequaris proceſſum,ductumque: & ideo leuiori præſtiteris negotio, quo noſtras uaſorum delineationes diligentiùs operi accommodaueris. Verùm ubi hæc accuratè eris intuitus,ſiniſtrum penis corpus a pubis oſſe etiam dirimito: & quàm poteris commodiſſimè ueſicam, ipſiusq; ceruicem,a recti inteſtini termino,cui fortium fibrarum interuentu hæret, diuidito, abſectis interim uenis & arterijs in ueſicam,penemq; excurrentibus; quas ſi prius uinculis fortè interciperes,parum profectò ſectioni obeſſes. Veſicam modò ſimul cum pene exemptam,alteri cruri aut aſſerculo impones: & denuò ſeminalis uenæ ac arteriæ ductum uerſus teſtem, & a teſte dein ſemen deferentis uaſis ad glanduloſum aſſiſtentem, progreſſum obſeruabis, quo denuò exactiùs ſeminalium uaſorum harmoniam ſimul ſcruteris.

Muſculi ceruicis veſicæ ipſiusq; veſicæ fundi, & ceruicis examẽ.

Poſt hæc [a] muſculum ueſicæ meatui præfectum examinabis: & oblongiori ſtylo penis glandi ad ueſicæ uſque fundo impoſito, ueſicæ meatum a glande ad ipſius uſque fundum cultello, ſecundùm ſtylum porrecto, [b] diuides,ut ſimul ueſicæ cauitatem,& ipſius tunicam, & urinam deferentium meatum inſertionẽ, & meatum ſemini urinæq; communem intuearis. Alicubi igitur urinarium meatum ex renibus in ueſicam pertinentem forato,ſtylumq; ac ueſicæ fundum uſque ipſi indito, ut [c] membranulas, meatus illius ori in ueſicæ fundo connatas,ſpectes.quanquam etiam integrum ſit, ex ueſicæ fundo ſtylum ipſis meatibus indere. Corpus uerò glandoſum,quod ſemen deferentium uaſorum ſuſcipit implantationem, ut lubet, poteris diſcindere,& quo nam pacto ea ueſicę meatui immitantur,perquirere.

Penis corporum.

Poſtremò ueſicæ ceruicem,meatumve vrinæ,ſeminiq; communem, a duobus penis corporibus ad glandem uſque cultello ſecernes: ac deinde duo corpora,quoad poteris, inuicem dirimes: quamq; habeant formam, quaq; natura ad glandem uſque ſint prædita, conſpicies. Vt uerò adamuſſim ipſorum excutias ſubſtantiam,peni nunc tranſuerſas, nunc longas,rectas ve ſectiones induces.

Recti inteſtini muſculorum.

Reiecta modò cum ſuis appendicibus ueſica, [d] tres recti inteſtini muſculos,& [e] uenas exquires, quæ partim a portæ uena huc deducuntur, & partim cauæ hac in ſede ſunt ſoboles. Vbi id quoque præſtiteris,recti inteſtini finem è corpore exſectum abijcies. Deinde [g] cauam uenam,quà primum ſub iecore conſpicitur,& [h] magnam arteriam, [i] quà ſeptum tranſit,deinde ipſarum prę cipuos ramos crus adeuntes,uinculo intercipies: ut ſimul cum renibus, ſi adhuc eos in corpore reliqueris, uenas omnes,arteriaſq;,ex uentre auferre liceat: ita enim peritonæi diſces ortum, & huius ſedis muſculos, & neruos quoque crus petentes (ſi fortaſſis illos poſtmodum aggredi ſtatueris) incorruptiores longè habebis.

Peritonæi ortus examen.

Iecur autem,ut & antea dixi,tantiſper illęſum ſeruandum eſt,quouſque cor,reſpirationiſq; organa, adminiſtraueris. Interea uerò quum cauæ uenæ, & arteriæ magnæ portionem in peritonæi amplitudine conſiſtentem aufers,& nihil ſanguinis fluxu obliterandum amplius metuis, licebit uaſa ſecundùm ipſorum ductum longa ſectione aperire, ut proprij illorum corporis craſſities (potiſſimùm uerò, ubi ramos ad renes & crura educunt) ſeſe offerat: & expendas pariter, num ea ad ſanguinis refluxum impediendum potius, quam ad uaſorum robur,uti ego ſentio, conferant. Atque hæc quidem organorum nutritionis,generationisq; in uiro eſt adminiſtrandi ratio: in muliere uero erit huiuſmodi.

Cuiuſmodi dictarũ partiũ adminiſtratio ſit in muliere.

Primùm mamillarum uiſuro naturam, [k] in cute ab ipſo iugulo deorſum ad umbilicum uſque ducenda eſt ſectio: deinde a iugulo ſecundùm clauiculam alia ad ſummum uſque hnmerum: cutiſq; a mamillis, non aliter ac ſi in alia corporis ſede, ea ab adipe diuideretur,uenit liberanda. Mamillis cute detectis, & uenarum [l] ramis, qui a uenis brachium petentibus,illis porriguntur,perpenſis, dextram mamillam a [m] muſculo, brachium pectori adducente,auferto,uenarum arteriarumq; (ſi modò aliquæ occurrant)examinans propagines,ab illis,quæ muſculis thoraci incumbentibus deriuantur, in mamillam aſſurgentes.

Mamillarum examen.

Vbi mamillarum corpus a thorace fuerit liberum,& adeps undiquaque ſtudioſiſſimè ademptus, uarijs per mamillarum corpus ductis ſectionibus,ipſarum ſubſtantiam condiſcere licebit. Quanquam hæc quoque in uiro inquiri poterunt: is namque, ſi colore fuſco,& habitu ſit obeſiore,hic magna ex parte eandem cum muliere oſtendet fabricam. Dein [n] uenæ, & arteriæ ſub rectis latitantes muſculis, pari modo in muliere, ac iam prius in uiro factum eſt,expendentur: reliquaq; adminiſtratio, ad uaſorum uſque ſeminalium [o] ortum, mulieri perinde ac uiro communis erit.

Vteri ac ueſicæ ſitus qui obſeruãdus.

Simulatque igitur mulieris ſeminalium uaſorum originem didiceris, ſolis manibus adinueniendus eſt [p] uterus,& [q] ueſica,inſuper teſtes,& muſculi,& uenæ quoque cum arterijs uteri fundo,& ceruici exporrectæ: priuſquam ſcilicet horum aliquid diſſeces, ſuis ve,quibus committuntur,membranis detegas. quippe prius diductis cruribus a pubis oſſe utrinq; ſecundùm pudendi colliculos ſectio in cute ad podicem uſq; ducenda eſt,ut deinceps inguina aliquouſque oportunè cute denudentur: & quæ ſectionibus intercipitur cutis, uerſus pudendum a pubis oſſibus etiam ſeparetur,uuluæq; adhuc appenſa maneat. Pubis uerò oſſium cartilaginem,ut in uiris faciendum præcepi, [r] diuides, ac illis inuicem quàm poteris maximè ui diremptis,mox

Seminaliũ vaſorum examen.

cultello [s] uenam ac arteriam ſeminales dextri lateris ad teſtem uſque ex pingui, cui obbucuntur,membrana nudabis,obſeruans,ne [t] ramos ab illis,priuſquam anfractus ſuus conſtituant, ad elatiorem fundi uteri ſedem exporrectos uulneres. Poſtquam uerò [u] anfractus ad teſtem deduxeris, perinde ac in uiris,ipſorum inſertionem,& [x] deferentis ſemen uaſis proceſſum,ipſiusq; in uterum inſertionem,& teſtis ſubſtantiam, formamq; examinato,uas illud ex pingui,cui inhæret, [y] membrana liberans quæ ueſpertilionum alis imagine multum accedit.

Venarum uteri fundi humiliorem ſedem & ceruicẽ petẽtium.

Quando hæc in altero quoque latere obſeruaueris, animum adhibebis [z] uenis ac arterijs,inferiorem uteri fundi ſedem,& ceruicem,ueſicamq; adeuntibus, quæ in grauidis animalibus accuratiſſimè,ut & [a] illę, quę a ſeminarijs uaſis in uterum porriguntur,utq; etiam omnia uteri reliqua,inconſpectum ueniunt,quandoquidem his ſupra modum uenæ,arteriæq; turgeant. [b] Vrinarij meatus,a renibus

a 22, 23 fig. t. b uti factum eſt in dextra figura 23 fi. c 23 fi. r. d 8 fi. a, b, c. dein d. e fi. cap. 5 lib. 3 e, e. g 20 fi. Q. h 22 fi. b. i 7 muſc. tab. q. K ut factũ eſt in 2[?] fi. l 25 fi. A, A, B. m 3 muſc. tab. Δ. n 6 muſc. ta. a. e. f. o 25 fi. d, e, f, g, h p 24 fi. L. q 24 fi. T. & cætera, queadmodum ex reliquis 24 & 25 figurarũ indicibus petere licet. r ut in 25 figura. s 25 fi. d, dein g. t 25 fig. n. 26 fig. H. u 25 fig. o & p ad r. aut 26 fig. l ad F. x 25 fi. ſ, t, t, u. & 26 K. y 24 fi. O, P. 26 E, E. z 25 fi. y. & 1 tab. fi 30 H. a 25 fi. n. b 25 fi. a, b, & c, c.

Vrinariorum meatuum.

in ueſicam pertinentes, ſimiliter ac in uiris, ad ueſicam uſque a ſuis membranulis ſunt emundandi, & deinceps uterus cum ueſica ex corpore uenit eximendus, diſſectis in ipſum, & ueſicam procedentibus uenarũ, arteriarum, & neruorum ramis, & membranulis, uterũ uaſaq; illa continẽtibus, & fibris etiam, ipſoq; adeò peritonæo, quorum interuentu uteri collum inteſtino recto ualidè continuatur, unà amputatis. Exempti iam uteri formam contemplaturus, ipſius ceruicem [c] inuolues: quò una ueſicæ ceruicis in illum pertinentis foramen, & uteri fundi orificium uideas: & modò opportunè ueſicam, & ipſius ceruicem, muſculumq; ueſicæ ceruici præfectum, longa ſectione diuidas, ueſicæ cauitatem, & urinariorum meatuum inſertionem, ueſiceq; ceruicis cum uteri ceruice coalitum inſpecturus. Quo opere ſi puellam, aut alioquin opinione tibi uirginem ſecas, hymenis haud quaquam eris immemor. Inſuper uteri quoq; ceruici eodẽ modo ad illius uſque os longam ſectionem inferes, ac acutiori nouacula uniuerſum uterum, ſecundùm latera, ab ipſius orificio ad cornua uſq; [d] diuides: ita enim illius ſinũ, ſubſtantiã, formamq; exactiſſimè contẽplaberis. Porrò ſi interdũ tibi grauidæ mulieris cadauer nacto, uterũ duntaxat cum fœtu, ipſiusq; inuolucris intueri animus fuerit, ilicò a mucronata pectoris oſſis cartilagine, ad pubis uſq; os, acutiori nouacula ſectionẽ mulieris, quæ peritonæum quoq; penetret: deinde aliã utrinque ab umbilico ad ilia duces. Hac namque ratione ilico ſe uterus offeret: & ſi in alterũ latus illũ detruſeris, uenæ, & arteriæ ipſi inſertæ, ſupra modũ apparebunt turgidæ adeò, ut ipſarũ neque ſeries, neque ortus latere poſſint. His itaque uenis, & arterijs diligenter obſeruatis, ac [e] uenis per humiliora abdominis cõſcendẽtibus (ut ſcilicet, nũ unà quoque turgeant, exquiras) neutiquã neglectis, leuẽ ſectionem nouacula ſecũdùm uteri lõgitudinẽ [f] tentabis, cauens, ne altiùs quàm uteri eſt craſſities, illã dimittas. Poſt hanc alias duas, utrinque nimirũ unam molieris, cum longa illa rectos angulos cõſtituturas. Sectionũ labra unguibus apprehenſa, inuicẽ modicè dirimes: & cui nam potiſſimùm uteri parti fœtus hæreat, expendes: ut ſcilicet a craſſa ea, quã lienis fabricæ comparauimus, ſubſtantia, uteri tunicã dilaceres, oris nimirũ, uenarũ, arteriarumq; diſruptis, quæ ex utero in eã ſubſtantiam pertinet. Quum primum itaque ſubſtantiæ huius amplitudinẽ, connexumq; ad uterũ in ipſa diuulſione didiceris, eam cum fœtu, ſuisq; inuolucris utero eximes, ſimul omnia pelui imponẽs: ut affuſa dein aqua, ſubuiridis, & ater ſanguis, & liquor diffluere abluiq; poſſit: qui plurimus ex ea ſubſtãtia, diſruptis iã laceratisq; uaſis, emanat: potiſſimùm quãdo illam cõprimes, ac ueluti rurſus a fœtus exteriori inuolucro abrũpere ſtudebis. Non leuiter enim ſubſtantia ea uenit exquirenda, uaſorũq; per illam ſeries animaduertenda. quod quũ feceris, ac cultellis ab exteriori fœtus inuolucro eã ſubſtantiam utcunque abraſeris, fœtũ cum ſuis inuolucris menſæ imponito, & quæ exterioris huius inuolucri ſit forma, ſubſtantiaq;, expendito, urina, quæ illi innatat, per foramẽ aliquod, aut ſectionem, qua inuolucrũ pertundes, emiſſa, & dein ipſo inuolucro diuulſo & diuiſo: ut interior ipſius ſuperficies in cõſpectũ ueniat, ipſiusq; cũ interiori, & molliori fœtus inuolucro nexus pateat, qui per umbilici uaſa tanquã ex puncto duntaxat perficitur. Cæterum, dum exterius fœtus inuolucrũ ab interiori aufers, lotijq; quod tantiſper dum fœtus utero geritur, inter duo ipſius inuolucra colligitur, locum examinas, diligenter expende, num id uagũ inter inuolucra paſsim diffluat: an uerò meatus, urinam fœtus per umbilicum deducens, uti plerunque a ſagaci Natura factũ fuiſſe comperimus, ueluti in prælongã quandam ueſicam dilatetur: quæ impensè molli, tenuiq; conſtans mẽbrana, exiguis uenulis obſita, inter duo uera fœtus inuolucra complectitur, & farcimini non uulgaribus diſſectionũ profeſſoribus fuit cõparata, & in fœtus inuolucrorum claſſe, etſi parũ admodum tegat, commemorata. His non obiter expenſis, interius fœtus inuolucrum perforabis. id namque totum iam ſeſe offert: atque quum impensè pellucidum ſit, promptè contentum in ipſo fœtum, & innatantem ipſi ſudorem, ſpectandum præbet. Longa igitur ſectione eſt diuidendum: ac extracto fœtu, emiſſoq; ſudore, inuertendum: quò omni tandem ex parte eius intuearis fabricam, umbilicíq; uaſa peritè aggrediaris. Venam dico, & arterias, & meatum, quo fœtus urina expurgatur: quæ mutuò ſunt accuratè ſeiungenda, ac rurſus ad inuolucra fœtus referenda. Abſciſſis modò umbilici uaſis, unà cum fœtus inuolucris, & fœtu in menſam extenſo, a clauiculis per molles coſtarum cartilagines ad pubis uſque os ſectionem, ſed in ſiniſtro magis latere, molieris, quæ in thoracem, & peritonæi uſque cauitatem pertingat. [g] Deinde ab umbilico uenam in iecur, & arterias ad ſuos, quibus continuantur, magnæ arteriæ ramos, & meatum urinam fœtus educentem ad ueſicæ fundum, paruo admodum negotio, quum ſcilicet nullo impedieris adipe, perduces, omnemque fœtus adminiſtrationem abſolues. Niſi etiam uiſum eſſet hic unà inquirere, num in fœtu peculiaris aliquis proceſſus [h] a uena caua ad uenalem arteriam, & [i] ab arteria magna in uenam arterialem pertineat. Quandoquidem uerò prægnentes mulieres uix unquã ad publicã anatomen obtinemus, hanc, quæ ad fœtũ priuatim ſpectat, ſectionẽ, in brutis animalibus experituri, ea ſubinde in ſcholis proponimus: quemadmodũ Galeni etiam occaſione, toti alioquin ſectioni illa quoq; adhibemus animalia, quibus ſcripta ipſius in primis cõuenire arbitramur. Atq; ita ad acetabulorũ examen, quũ uterum muliebrẽ qualemcunque tandẽ tractabis, capra, aut ouis, quæ nõ ita pridem concepiſſe colligetur, operi eſt accõmodanda: ut diſſecto huius utero, ſinus illi appareant, quibus acetabulorũ nomen ex merito, primoq; a Veteribus fuit inditũ. Tubercula uerò illa, ex quibus ſinus iſti cõſurgunt, in uaccæ, aut capræ nõ prægnantis utero, quauis tandẽ ratione adaperto ſunt inquirẽda. Vaſorũ autem ab utero in ſecundinã pertinentiũ, & carnis illius, quæ ipſis circumnaſcitur, inueſtigatio, in brutis, quæ partui iã ſunt proxima, rectè tentabitur, & in mulieribus, & illis, quod ego hac in parte propoſui, diſcrimẽ perquiretur, pari omnino aggreſſu, quo mulierẽ utero gerentẽ adminiſtrari uoluimus. Hactenus itaq; partiũ hoc libro deſcriptarũ diſſecãdi rationẽ abſoluimus, & corpus nobis præcipuè propoſitũ, in ea ſectionis ſerie reliquimus: ut ad cæterarũ partiũ, quas ſimul modò nõ plenè inſpeximus, demonſtrationẽ, neutiquã futurũ ſit inutile, quã ultimo ſexti libri Capite, & penultimo ſeptimi, nos pertractaturos promiſimus.

Margin notes (left): *Fœtus, ipſiusq; inuolucrorum examen.* — *Vmbilici uaſorum examen.* — *Acetabulorum examen.*

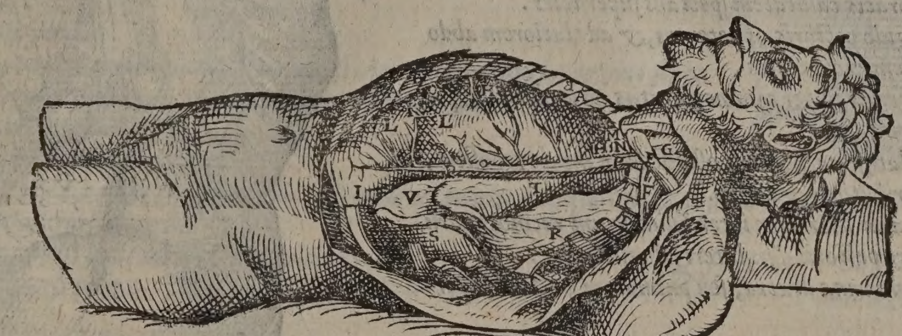
Margin notes (right): *c ut in 26 figura.* — *d ut in 27 figura.* — *e 1 fi. 1. 25 fi. x. fi. cap. 6 lib. 3 r.* — *f uti factũ eſt in 1 ta. fig. 30. & hæc omnia ſeriatim oſtendunt reliquæ tabellæ eius figuræ.* — *g ferè ut 1 figuræ F, G, M, K, L.* — *h a C figura 5 lib. 6. in G fig. 6* — *i ab O in 1 figura 6. libri 6.*

LIBRI QVINTI FINIS.

ANDREAE VESALII, DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER SEXTVS,

CORDI, IPSIQVE FAMVLANTIBVS ORGANIS DEDICATVS, ac mox in fronte figuras sibi proprias offerens, quo minus & hic quoque eædem figuræ varijs Capitibus passim præfigantur.

PRIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

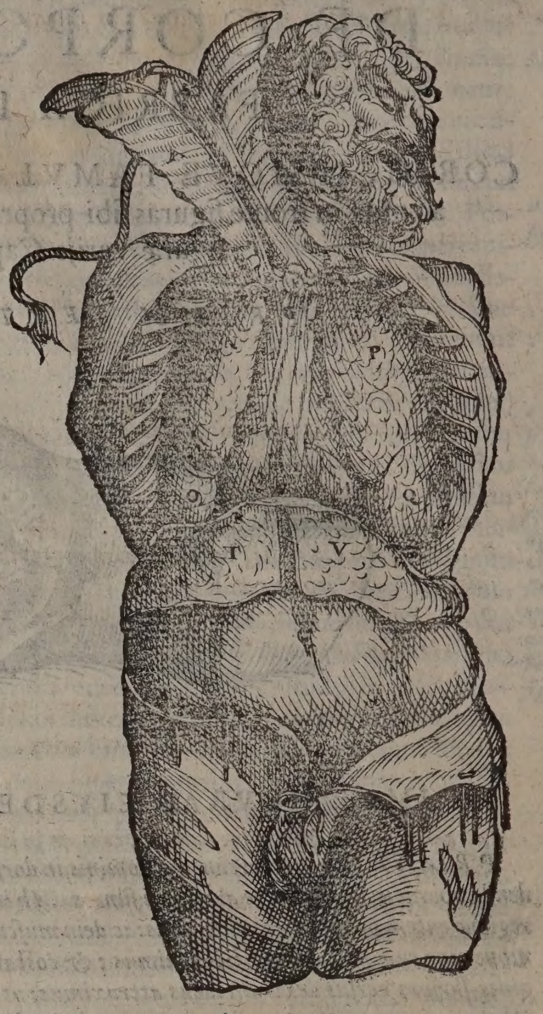
PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERVM INDEX.

PRÆSENS figura tantam hominis in dorso cubantis partem ex sinistro latere commonstrat, quantã osten dendæ thoracis sedi sufficere arbitrati sumus. Ab interiori itaque thoracis sede, et lateribus, ac dein ab aliqua colli regione cutem primùm hic ademimus: ac dein musculis, qui costis obducuntur, resectis, costarum ossa a suis cartilagi nibus vna cum pectoris osse liberauimus; & costarum ossibus (ut inter secandum fit) effractis, costarum cartilagines sursum versus dextrum latus attraximus: ut thoracis cauitas, hancq; intersapientes membranę, & pulmo, reliquaq; in conspectum venirent, quæ modo in characterum Indice significabuntur.

A, A *Sinistri lateris costarum indicantur cartilagines, vnà cum pectoris osse, dextrorsum sursumq; tractæ.*
B, B *Intercostales musculi, interualla cartilaginum occupantes.*
C, C *Costarum a cartilaginibus seiunctarum ossa.*
D, D *Intercostales musculi, interualla oßium adimplentes.*
E *Clauicula hic nuda, atque in sua sede adhuc asseruata, cernitur.*
F *Venarum, arteriarum, neruorumq; in axillam perreptantium series.*
G *Exterior iugularis vena hic, mox auulsa cute, secantibus occurrens.*
H, H *Sinistra thoracis cauitatem interdiuidens membrana, superficie ipsius sinistra hic conspicua: quam etiam L, M, N & O indicant.*
I, I *Septum transuersum, ea superficie hic apparens, qua sinistram cauitatis thoracis sedem respicit.*
K *Sedes, vbi sinistra interdiuidentium thoracem membranarum, septo connascitur.*
L *Hæc protuberans sedes, cordis gratia hic in sinistrum adeo prominet. id namque vnà cum suo inuolucro inter membranas thoracem interdiuidentes comprehensum, in sinistrum longè magis quàm in dextrum porrigitur. atque huius potißimùm tuberis occasione, præsentem figuram ex sinistro potius, quàm dextro latere expreßimus.*
M *Vena sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & tandem in superiora abdominis distributa.*
N *Arteria sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & similiter ac vena M insignita, abdominis petens superiora.*
O, O *Ramuli hic notantur, quos vena M insignita, & arteria N notata, in sinistram porrigunt in membranam, thoracem interdiuidentem.*
P, P *Neruus septi transuersi sinister, hic conspicuæ thoracem intersepientis membranæ superficiei in progreßu adnatus.*
Q *Vena in hominibus potißimùm a iugulo vnà cum septi transuersi neruo deorsum excurrens, & membranæ thoracem intersepienti ramulos deriuans.*
, S, T, V *Pulmonis pars, sinistram thoracis cauitatem occupans, ac R & S huius partis sedem notant, quę costis, seu ipsas succingenti membranæ proxima est, gibba ve cernitur. T verò & V eius partis sedem indicant, quę priusquã collaberetur, exteriori superficiei sinistræ membranæ thoracem interdiuidentis committebatur. Rursus R & T partis huius pulmonis superiorem insinuant fibram, seu lobum. S autem & V inferiorem.*

SECVNDAE FIGVRAE EIVSDEMQ. characterum Index.

SECVNDA SEXTI LIBRI FIG.

PRÆSENS figura, qua erectum, non autem humi prostratum virum finximus, primam sectionis seriẽ subsequitur. etenim anteriori thoracis sede, & lateribus cute, & musculis, qui illis adnascebantur, denudatis, ac costarum cartilaginibus ab ossibus liberatis, ipsisq; ossibus extrorsum effractis, tandem pectoris os vnà cum ipsi coarctatis cartilaginibus, ab vtrisque thoracem intersepientibus membranis liberauimus, sursumq; deduximus, ut illius interior superficies obuia esset, & membranarum earum fabrica accuratiùs adhuc, quàm in prima figura exprimeretur.

A, A Pectoris os, vnà cum costarum ipsi commissis cartilaginibus interior, seu thoracis cauitatem spectans superficies.

B, C Duæ venæ, a iugulo pectoris os petentes, & ad elatiorem abdominis vsque sedem excurrentes.

D, E Duæ arteriæ, venas nuper commemoratas ad umbilici usque regionem concomitantes.

F Glandulæ sub elatissima pectoris ossis sede in iugulo repositæ, vasorumq; distributioni præfectæ.

G, G Dextræ membranæ thoracem interdiuidentium membranarũ sedes, quæ dextro pectoris ossis lateri adnascebatur.

H Dictæ modò membranæ dextra, seu pulmonem spectans superficies.

I, I Sinistræ membranæ thoracis cauitatem interdiuidentium mẽbranarum pars, quę sinistro pectoris ossis lateri ante sectionem connata fuerat.

K Dictæ modò membranæ sinistra, seu pulmonem respiciens superficies.

L, L Interuallum indicatur inter duas thoracẽ interdiuidentes mẽbranas inibi conspicuũ, ubi humano pectoris ossi continuãtur.

M, M Hæc protuberans regio, cordis indicat situm. cor enim vnà cũ ipsius inuolucro immotum, inter mẽbranas thoracem intersepientes hic collocatur.

N, O, P, Q Pulmonis gibbum, sedes ve costis contermina indicatur. neutra nãque ex parte pulmonis partes in latera refleximus. Verùm N & O duas fibras dextræ partis pulmonis insinuant: N quidem elatiorem, O uerò humiliorem. atque ita etiam in sinistro latere P quidem elatiorem, Q autem humiliorem proponit.

R, R, S. Septi transuersi sedes, quam a mucronata pectoris ossis cartilagine hic S insignita, & dein a cartilaginum, quæ pectoris ossi non coarticulantur, mucronibus, liberaui.

T, V Cutis deorsum ab interiori thoracis sede euersa, eaq; superficie conspicua, qua musculis obducebatur.

TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE Characterum Index.

TERTIA SEXTI LIBRI figura.

QVONIAM duæ pręcedentes figurę, cordis ac pulmonis sitũ abundè indicant, pręsentem figuram (uti & subsequentes uniuersas) tanquam è thoracis cauitate euulsam delineauimus: ne si singulis figuris truncum corporis appinxissemus, negocium frustra operosius redderetur. Tertia itaque figura, ademptis modò membranis thoracem interdiuidentibus, cor suo vestitum inuolucro continet, unà cum pulmone, & septi transuersi portione, cui in hominibus magna amplitudine cordis inuolucrum connascitur.

A Hic venæ cauæ portionem sursum conscendentem, & magnam arteriam pręscidimus, tanta duntaxat vasorum cordis asseruata portione, quanta ipsius

B. inuolucri origine ostendenda sufficit. ubi enim hic B ascripsi, illic inuolucrum pertinacißimè cauę cauę, & magnæ arterię, & venæ arteriali adnascitur,

C. ab illis vasis non secus, quàm a corde, toto illo interuallo abscedens, quod a B ad C pertinet. C enim cordis basis sedem regionem ve indicat.

D, E, F Cordis inuolucri anterior sedes, cordis figuram nuci pineę non admodum absimilem referens. D enim & E basim notant, F verò mucronem.

G Ab F ad G sedes insignitur, qua cordis inuolucrorum septo transuerso in hominibus, secus multò quàm in canibus adnascitur. Cęterum venulę hic in cordis inuolucro conspicuę, non cordis, at ipsius inuolucri sunt. id namque in homi

nibus

nibus tam crassum validumq; visitur, vt cordis color per illud vix transpareat.
H Septi transuersi parç.
I,I Septi transuersi neruі.
L,M, N,O Pulmo. at singuli characteres singulas humani pulmonis fibras, lobos ve insinuant.

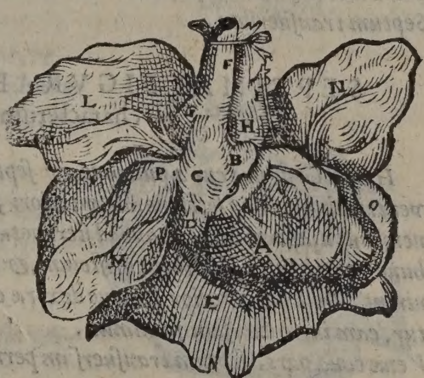
QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

QVARTA SEXTI libri figura.

HAC figura cordis inuolucrũ lõga sectione diuisimus:idq; in latera deflectẽtes, cor et cordis vasa anteriori ipsorũ sede deteximus, corde interĩ immoto.
A Sedes, qua cordis inuolucrum, cordis vasis supra illius basim continuatur, adnascitur ve.
B,B Cordis inuolucrum, ab anteriori cordis sede in latera reflexum.
C,D,E Cordis anterior sedes ac C quidem & D ipsius indicãt basim, E verò mucronẽ.
F Vena caua.
G Arterialis vena.
H Magna arteria. Venalis autem arteria, nisi corde in dextrum latus (vti sexta ostendit figura) reflexo, nulla ex parte conspici potest.
I Dextra cordis auricula.
K Sinistræ cordis auriculæ apex.
L,L Venæ ac arteriæ, a vasis, basim cordis cingentibus, pronatæ, atque huc ex posteriori cordis sede, adeoq; sinistro ipsius latere antrorsum reductæ.
M,N, O,P Pulmonis indicantur fibræ, lobi ve.
Q Septi transuersi pars.

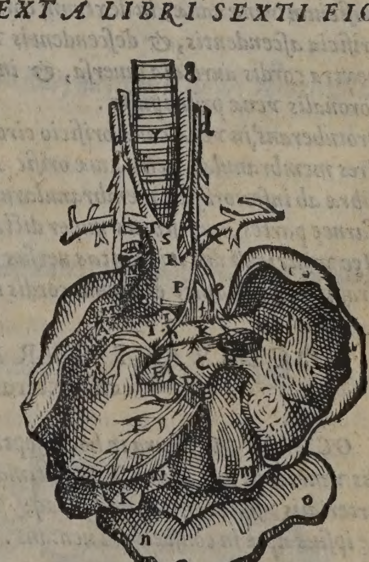
QVINTA SEXTI libri figura.

QVINTAE FIGVRAE, ET IPSIVS characterum Index.

PRAESENS figura, cum pulmone cor exprimit, ab ipsius inuolucro iam sectionis serie penitus liberum: ac in sinistrum latus ad hoc refluxum, vt venæ cauæ ad cordis basim continuitas oculis subijceretur.
A Cordis dextrum latus, magnaq; ipsius posterioris sedis regio.
B Dextra cordis auricula.
C Vena caua, quà in dextrum cordis ventriculum dehiscit, aut ab illo pronascitur.
D Venæ cauæ portio, septum transuersum permeans.
E Septi transuersi pars.
F Venę cauę portio, iugulum petens, quam hic vinculo cum comite ipsius arteria excepimus, ac dein præsecuimus.
G Venæ pari carentis initium.
H Arterię magnę radix.
I Arterię magnę truncus, qui deorsum ad spinam explicatur.
K Portio nerui sinistri, sexti paris neruorum cerebri, a quo subsequens figura, cordis neruulum depromi ostendet.
L,M,N, O Quatuor pulmonis fibrę.
P Hic aliqua uasorum pulmonem adenntium series conspicitur.

SEXTA LIBRI SEXTI FIG.

SEXTAE FIGVRAE, ET IPSIVS characterum Index.

PRÆSENS figura cor in dextrum latus ita deuolutum proponit. ut mox pręcedens figura id ad sinistrum latus ostendebat reflexum. Atque ut illa uenę cauę ad cordis basim continuitatem indicabat, sic præsens uenalem exprimit arteriam, & sinistram codis aurem, & cordis deniq; neruulum. Vt verò huius ductus esset manifestior, arteriæ magnæ aliquot propagines, & quasdam asperæ arteriæ, & neruorum sexti paris cerebri portiones huic figuræ adnexas reliquimus.
A,B,C Cordis sinistrum latus, & posterioris ipsius sedis magna regio.
D Venę & arterię, cordis basim cingentes.
E,E Venę & arterię, a uasis cordis basim ambientibus deorsum per cordis longitudinem exporrectę.
F Sinistra cordis auricula.
G Arteria uenalis.

H,H *Arteriæ venalis soboles, in sinistram pulmonis partem excurrentes. quæ verò in dextram feruntur, oculis non patent: quòd illarum radix sub mox in arteriæ venalis ortu ad dextram pulmonis sedem prorepat.*
I *Venæ arterialis principium.*
K *Arterialis venæ pars, sinistram pulmonis partem petens.*
L *Arterialis venæ pars, dextræ pulmonis parti distributa, ac secundùm posteriorem caudicis magnæ arteriæ sedem, reflexa.*
M *Apex dextræ cordis auriculæ.*
N,N *Vena caua.*
O *Magnæ arteriæ caudex.*
P *Magnæ arteriæ portio, deorsum ad dorsi vertebras detorta.*
Q *Magnæ arteriæ portio, sinistram axillam obliquo ductu accedens.*
R *Arteriæ magnæ portio, iugulum petens.*
S *Arteriæ magnæ portionis iugulum petentis dextra pars.*
T *Dextræ eius partis S insignitæ ramus, præcipua sua portione dextrum petens brachium.*
V,X *Soporariæ arteriæ, secundùm asperæ arteriæ latera ascendentes.*
Y *Asperæ arteriæ caudex.*
a *Dexter neruus sexti paris neruorum cerebri.*
b *Ramuli, quos neruus a insignitus ad dextri recurrentis nerui constitutionem digerit.*
c *Dexter recurrens seu reuersiuus neruus.*
d *Sinister neruus sexti paris neruorum cerebri.*
e *Sinistri nuper commemorati nerui surculus, sinistræ pulmonis parti oblatus.*
f *Ramuli sinistri nerui d insigniti, a quibus sinister recurrens neruus constituitur.*
g,g *Sinister recurrens neruus.*
h *Neruulus secundùm venam arterialem exporrectus, ac cordis basis centrum adiens.*
i,k,l,m *Pulmonis indicantur fibræ.*
n,o *Septum transuersum.*

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

SEPTIMA SEXTI libri figura.

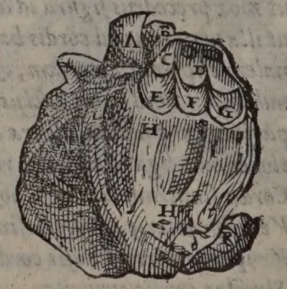

HAEC figura cur a pulmone, & septo transuerso liberum ostendit, cuius dextrũ ventriculum vnica sectione, ab anteriori sede orificij venæ cauæ ad cordis vsq; mucronem ducta, aperuimus, & quoad fieri potuit, eundem distendimus: vt id venę cauę in hunc ventriculum pertinens orificium, & ipsi præfecta membranę, in conspectum venirent. Dein vt interior quoque dextræ cordis auriculæ superficies oculis subijceretur, eam intrò euersam finximus.

A *Venæ cauæ pars, septum transuersum permeans.*
B *Venæ cauæ pars, iugulum petens.*
C,C,C *Orificium venæ cauæ, in dextrum cordis sinum pertinens.*
D,E *Orificia ascendentis, & descendentis venæ cauæ partium.*
F *Dextra cordis auricula inuersa, & inæqualem, fibrosamq; ipsius internam notans superficiem.*
G *Coronalis venæ principium.*
H,H,H *Protuberans in venæ cauæ orificio circulus.*
K,L,M *Tres membranulæ, venæ cauæ orificio præfectæ.*
N,N *Fibræ ab inferiori sede membranularum vtnę cauę orificij, deorsum ad ventriculi dextri latera, mucronemq; ductę.*
O,O *Carneę partes, quę fibras nuper dictas amplexantur, teretemq; formam exprimunt.*
P *Hęc ventriculi dextri cauitas uersus uenę arterialis orificium spectat.*
Q,R *Crassities substantię dextrum cordis uentriculum constituentis.*

OCTAVAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

OCTAVA SEXTI libri figura.

OCTAVA figura in hoc a septima differt, quòd insuper in hac ex dextri cordis ventriculi sede, quam P in septima figura notabat. sectionem duxerim in uenę arterialis vsque cauitatem: quodq; eius venę orificium ita distenderim, ut membranę ipsius aptè in conspectum ueniant.

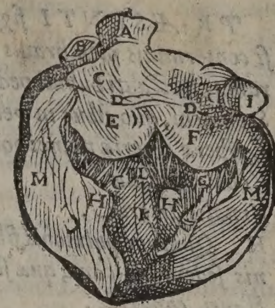
A *Venę cauę portio, iugulum petens.*
B *Arterię magnę caudex.*
C,D *Venę arterialis orificium. Verùm singuli characteres indicant singula foramina ramorum, in quos arterialis uenę caudex primùm discinditur.*
E,F,G *Tres membranę, arterialis uenę orificio prefectę.*
H,H *Cordis ventriculorum notatur septum, seu sinistrum latus dextri cordis uentriculi. atq; ita hic uniuersa dextri uentriculi cordis cauitas in conspectu est.*

Vna

I *Vna membranarum venæ cauæ orificio adnatarum.*
K *Dextra hic pendet cordis auricula, adhuc inuersa, & cum cordis substantia, cui proxima est, reflexa.*

NONAE FIGVRAE EIVSDEMQVE characterum Index.

NONA SEXTI libri figura.

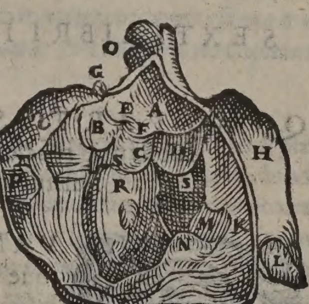

PRÆSENS figura cor refert, cui vna sectio ex arteriæ venalis orificio ad cordis vsque mucronem ita inducta est, vt venalis arteriæ orificium simul cum sinistro cordis ventriculo distendatur, apparentibus vnà membranis illi orificio præfectis, & inuersa cordis sinistra auricula, vt & hæc internam ipsius superficiem ostenderet.

A *Magnæ arteriæ caudex.*
B *Venæ arterialis portio.*
C,C *Venalis arteriæ orificium.*
D,D *Protuberans in venalis arteriæ orificio circulus.*
E,F *Duę venalis arteriæ orificio præfectę membranę.*
G,G *Fibræ ab humiliori dictarum membranarum sede deorsum ad sinistri cordis ventriculi latera protensę.*
H,H *Carnea cordis substantia, eas, quas modò G & G insigniui, fibras amplectens.*
I *Sinistra cordis auricula, introrsum inuersa.*
K *Septum cordis ventriculorum, aut sinistri cordis ventriculi dextrum latus.*
L *Hàc sinistri ventriculi amplitudo ad magnæ arteriæ orificium conscendit.*
M,M *Substantiæ cordis, quà sinistrum ipsius ventriculum constituit, crassities.*

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

DECIMA SEXTI libri figura.

DECIMA figura, idem cor, quod in mox præcedente, proponitur, verùm hic amplius ex sinistri cordis ventriculi dextra elatiorique sede sectionem ad arteriæ magnæ cauitatem vsque duximus, vt distento quoque eius orificio, tres membranæ illi præfectæ vnà conspicerentur.

A *Arteriæ magnę orificium.*
B,C,D *Tres membranę, in arteriæ magnæ orificio obuię, verùm harum trium (uti inter dissecandum crebrò fit) vna, cui B inscripsimus, per medium dissecta est, & vtrinque altera ipsius pars conspicitur.*
E,F *Principia duarum corolnalium arteriarum.*
G *Coronalis venæ, & coronalis arteriæ hic apparet portio, per transuersum discissa.*
H *Arteriæ venalis orificium.*
I,K *Duę membranę, venalis arteriæ orificio appositę.*
L *Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.*
M *Fibræ ab humiliori membranarum ad venalis arteriæ orificium occurrentium sede, ad sinistri cordis ventriculi latera pertinentes.*
N *Carnea cordis substantia, dictas nuper fibras adaugens, amplectensque.*
O *Portio venę arteriosę.*
P,Q *Cordis substantię crassities, vbi hęc sinistrum cordis efformat ventriculum.*
R *Cordis ventriculorum septum, aut potius sinistri ventriculi dextrum latus.*
S,S *Hic ad arteriæ magnę radicem dura, & veluti cartilaginosa cordis visitur substantia, quę quibusdam animalibus euadit ossea.*

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

VNDECIMA SEXTI LIBRI FIG.

HÆC figura integrum aliàs cor per transuersum dissectum ostendit, ut cordis substantię secundùm ipsius ventriculos crassities in conspectum veniret, vnaque ventriculorum quasi effigies, & prę stantia proponerentur.

A *Cauę venæ pars.*
B *Dextra cordis auricula.*
C *Arteriæ magnæ caudex.*
D *Vena arterialis.*
E *Sinistra cordis auricula, cui portio appendet venalis arteria. Atque hi characteres, cordis basim insinuant.*
F *Cordis mucro.*
G,G *Dexter cordis ventriculus.*

H,H *Sinister cordis ventriculus.*

I,I *Septum cordis ventriculorum: aut ea cordis pars, quæ dextrum latus sinistri ventriculi constituit, ac in dextrum ventriculum protuberat, illius sinistrum latus efformans.*

DVODECIMA sexti libri figura.

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

PRÆSENTI figura, anterior pulmonis sedes, à qua cor cum ipsi conterminis membranis præsectum fuit, delineatur: quæ inferiori, terramq; spectanti bubuli pedis sedi non admodũ imagine absimilis visitur.

A,A *Stomachi, quo cibus in ventriculum fertur, pars.*

B *Asperæ arteriæ trunci portio.*

C *Vena arterialis.*

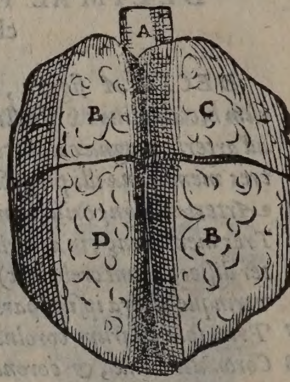
D *Venalis arteria.*

E,F,G H *Quatuor pulmonis fibræ, seu lobi. Verùm G & H priuatim pulmonis sedem indicant, quæ septi transuersi gibbo, thoracis cauitatem spectanti, congruit.*

I *Septi transuersi portio, hic flaccidè propendens.*

DECIMAETERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMque characterum Index.

DECIMATERTIA sexti libri figura.

HÆC figura, pulmonis ex thorace euulsi posteriorem notat sedem, quæ superiorem bubuli pedis regionem forma utcunque exprimit.

A *Asperæ arteriæ, posteriori ex sede hic conspicua.*

B,C D,E *Quatuor pulmonis fibræ, seu lobi.*

SEXTI LIBRI FIGVRARVM, ET EARVNDEM Indicum finis.

QVAS PARTES RERVM OPIFEX AEREAE substantię reficiendę fabrefecerit, & quę priuatim uitali spiritui subministrent. Caput I.

Libri sexti argumentum.

QVAM affabrè corporis nostri architectus, cibi potusque organa extruxerit, quemque ipsorum usus & actionis gratia numerum, situm, formam, connexum, & substantiam denique singulis largitus sit, quintus liber non perfunctoriè explicuit, ac proinde pręsens instrumenta aeream, quæ continuò defluit, substantiam restituentiam, & calorem innatum recreantia, opportunè complectetur. Quòd autem omnes respirationi, pulsuiq; famulantes particulę, in horum classem collocandæ ueniant, cuiuis perspicuum esse arbitror: & minus quoque respirationis, ac pulsus usum (quoad nobis animæ substantiam ignorantibus, hunc nosse datur) quenquam modò latere existimo, unde etiam nunc in illorum usu explicando, non est diu hærendum: pręcipuè, quum in secundo libro, vbi respirationi subseruientes proponebantur musculi, & in tertio, dum arteriarum munus recensebatur, de respirationis, & pulsus natura usuq; nõnulla pertractauerim. Absolutam namque horum tractationem neque illic, neque hic aggrediendam duxi: quod hanc priuatos eosdemq; complurimos libros exigere, Galenus nobis abundè ostenderit. Quando inspiramus itaque, omnibus corporis partibus secundùm naturam sese habentibus, & caloris ingeniti (quem Galenus animam, aut primarium saltem ipsius instrumentum esse tradidit) qualitate nulla occasione adaucta, tunc aerem per nares, distenti thoracis beneficio, attrahimus: cuius portio ad cerebrum, quum per [a] octaui capitis ossis foramina, quibus præcipuæ olfactus organorum [b] partes incumbunt: tum etiam, atque id magis, per [c] meatus pituitam ex cerebro ad fauces deducentes, assumitur, spiritum animalem nonnihil enutritura. Verùm copiosior per nares attracti aeris portio, ex amplis narium [d] foraminibus in fauces secundùm posteriorem [e] gargarij sedem ducitur, nonnihil ab illo temperata. Hinc [f] in laryngem, & dein per totam asperam arteriam in frequentes ipsius per pulmonis substãtiam propagatas soboles fertur. Postquam uerò aer ab hac substantia cordi quodammodo pręparatus est, à [g] venalis arteriæ furculis, pulmoni etiam intextis, ex asperæ arteriæ ramis elicitur: & in [h] sinistrum cordis uentriculum delatus, tenui, admodumq; feruido, quem cor inibi continet, sanguini commiscetur. Huius aeris qualitate, contenti in hoc ventriculo caloris qualitas euentilatur, substantia autem caloris (quæ aere, & spirituosi sanguinis exhalatione constat) istus aeris substantia enutritur. Quod verò velut fuliginosum ex hac peculiari cordis functione congeritur, rursus per uenalem arteriam in pulmonem ablegatur: & ab asperæ arteriæ propaginibus exceptum, unà cum reliquo aere, quem ex illis arteriæ venalis germina, tanquam cordi ineptum, non attraxerant, denuò per asperam arteriam

Qui aer inspiratione digeratur cordisque & ipsi subministrantium partiũ functionis enumeratio.

Lib. 2. de arte curat. ad Glauconem.

a 8 fi. cap. 6 lib. 1 A, A,B.
b 12 fi. li. 7 C,D. & 13 fi. L, L.
c 3 fi. cap. 12 li. 1 characteres ad latera M positi.
d 2 fi. cap. 12 li. 1 n,o.
e 6 musc. tab. E.
f in figurã asperã arteriã exprimentẽ cap. 38 li. 1 & hic 6 fi. X.
g 2 fi. cap. 15 lib. 3 & hic 6 fi. G, & 12 fi. D.
h Apertus est in 9 fi. & in 10.

teriam,& laryngem,faucesq;,& nares, concidentis contractiq; thoracis opera, educitur. Huiusmodi sanè in naturali respiratione,aeris ductus perficitur: in non naturali verò,aer potissimùm per os attrahitur, efferturq;. Vocamus autem vulgò non naturalem respirationem,qua alterius,quàm temperatæ,caloris innati qualitatis nomine vtimur: vt quum ea qualitas aliqua ex causa in eum modum increuit,ut per nares allatus aer homini non sufficiat: aut quoties exufflationem, uocem, eiusq; generis reliqua, ad quæ secundariò respiratio famulatur,tentamus. Ab aeris substantia in sinistro cordis ventriculo sanguini ibidem contento permixta,vitalis spiritus conficitur: qui ex hoc ventriculo in [i] magnam arteriam vnà cum sanguine impetu ruente,ac feruido diffusus,per uniuersum corpus secundùm arterię seriem digeritur,& calorem singulis membris priuatim innatum reficit,temperatq;,quod ipsius diffusum est instaurans, haud secus sanè atq; membrorum substantia a sanguine per venas adducto restituitur. Et quemadmodum respiratio, & sanguinis ex [k] dextro cordis ventriculo in sinistrum assumptio (quantumuis interim hæc nobis sit obscurissima) cordi ad vitalis spiritus,calorisq; natiui repositionem faciunt: sic pari ratione materia a sinistro cordis ventriculo per arterias reliquo deducta corpori,aliarum partium spiritum,& natiuum calorem recreat. Atque huius etiam occasionis gratia idem pulsus, & respirationis vsus censetur. quod enim inspiratio materiei in sinistro cordis ventriculo repositæ præstat, id reliquis partibus in pulsu arteriarum dilatatio largitur: expiratio autem,arteriarum contractioni correspondet. At quibus organis, incredibili diuinaq; artificis vi fabricatis,hæc omnia perficiantur,quaq; ratione hæc admiranda Naturæ opera compleantur, iam ordine enitar persequi: ea interim non repetiturus, quæ in primo libro de thoracis ossibus, & asperæ arteriæ cartilaginibus,ac in secundo de eorundem musculis,& in tertio de arteriarũ constructione necessariò persecutus sum. Quapropter vt in libro,hunc præcedente, a peritonæo sermonis cibi ac potus organorum initiũ opportunè instituimus: ita quoque & hic à tunica costas succingente,non immeritò instrumenta,aereę substantiæ nutriendæ dedicata, auspicabimur.

i 10 fi. A. 6 fig. O & tota fi. ca. 12 lib. 3.

K Patet in 7 fi. & 8.

Respirationis & pulsus idem vsus.

DE MEMBRANA COSTAS SVCCINGENTE. Caput II.

QVANDOQVIDEM costas succingens tunica,aliud nihil quàm membrana est,neque ita integrè a costis,ac peritonæum ab ipsi commissis musculis, liberari potest: eius imaginem aliunde sumere non licet,quàm ex figuris internam thoracis amplitudinem superficiemq; exprimeutibus: cuiusmodi in primis occurrit octaua musculorum tabula,ac in ossium figuris illæ,quibus omnia thoracis ossa simul proponuntur, vt duæ priores Capitis deciminoni libri primi, & tres ultimæ eiusdem libri figuræ.

TVNICAE, membraneve costas succingentis,ac ὑποζωκὼς Grecis,vulgò autem pleuræ dictæ,situm, ipsius nomen indicat. hæc namque omnibus costis (præterquam duodecimæ,à [a] septi transuersi implantatione prorsus occupatæ) prætcrea & toti pectoris ossi subtensa: thoracis verò vertebrarum corporibus, & superiori septi parti,thoracis amplitudinem respicienti,obducta, figuram, magnitudinemq; totius thoracis cauitati correspondentes adipiscitur. Pertinet enim parte ipsius posteriore, a prima thoracis vertebra deorsum ad undecimam usque,è cuius regione septi pars arteriam [b] magnam transmittens, consistit. anteriore autem ipsius parte,a iugulo ad humillimam usque pectoris ossis sedem, cui septum innascitur, descendit. In lateribus uerò,a prima costa ad superiorem septi superficiem, quam thoracis cauitatem respicere diximus fertur,hanc quoque vniuersam,ut & reliquam thoracis cauitatem,sublinens. Hęc itaque membrana,perinde atque thoracis cauitas,figura admodum variat. Superiore enim parte,vt & thorax, angusta est,ac uelut in acutum desinit: inferiore uerò parte latior quã superiore existit. at in lateribus thoracis quoque modo,latior quàm inferiore sede uisitur. Dein anteriore parte breuior est: posteriore autem multo longior,ad obliqui situs septi rationem,existit. nam a pectoris ossis mucrone, ad undecimam thoracis uertebram obliquo admodum incessu pertingit. Rursus anteriore parte, ut & in lateribus,membrana hæc exteriùs, quemadmodum & thorax ipse, gibba uisitur: ac posteriore secundùm uniuersam thoracis longitudinem,uelut ad internam ipsius amplitudinem,impressionem,thoracis ritu,obtinet,idq; uertebrarum, & radicum costarum ratione. Vertebrarum enim corpora in thoracis prominent cauitatem: ut & costarum radices,quæ a uertebrarum corporibus retrorsum tantisper reflectuntur, donec denuò uersus anteriora deorsum procedentes obliquentur. Interiùs omni ex parte læuis, & ueluti aqueo humore perfusa est: præterquàm ubi processus quosdam membraneos exporrigit, ex quibus aut alias educit membranas, aut corpus aliquod sibi colligat. Fit autem id præcipuè secundùm uniuersam posterioris suæ partis longitudinem, ad uertebrarum nimirum progressum,ubi [c] intersepientes thoracem producit membranas, & [d] asperam arteriam, [e] stomachum [f] magnam arreriam,& [g] sine coniugem uenam firmat,& sibiipsi uinculis cõnectit, illisq; ascititias tunicas offert. Pariter se habet secundùm ossis pectoris,& septi quoque a pectore ad dorsum usque ductum,ubi intersepientes thoracem membranæ illi continuantur. Nonnunquam,haud secus,quàm peritonæo,internæ huius membranæ sedi adeps durior adnascitur; idq; præcipuè, ubi uertebris est propinquior,quaq; ipsius insigniores uenę porriguntur. Quinetiam modò in uno, modò in altero latere membraneas fibras pulmoni applantat, quibus illum sibi admodum ualidè in hominibus,aliter ferè quam in canibus,suibus,& simijs,adnectit. Hoc enim non semel obseruauimus,idq; potissimùm in lęuo latere,non quidem ad costas duntaxat,uerùm & ad septi quoque [h] partem pulmoni uicinam. Pręterea in hominibus priuatim,quà hæc membrana thoracis cauitatem succingens,septo obnascitur, cordis inuolucrum [i] magna

amplitudine

a 7 musc. tab. 4.

b 7 musc. tab. 9.

c 1 fig. H, K, L, O. 2 fi. G, G, H, & I. I, K.

d 1 fi. cap. 38 lib. 1

e 14, 15 fig. li. 5 A, B, C.

f fig. cap. 12 lib. 3 i.

g fig. cap. 6 li. 3 F, F.

h 1 fi. I, I. ad V.

i 3 fig. a G ad F.

Nomen, et situs membranæ costas succingentis.

Magnitudo.

Figura.

Membranæ huius superficies quales, quęq; earũ ad alias partes nexus.

amplitudine ipsi coalescit,continuaturq; , haud secus quàm si id hinc non minimam sui initij partem duceret. Porrò hæc membrana superficie externa,quòd undique adiacentibus partibus adnascatur, aspera, inæqualisq;, inuicem connexarum membranarum imagine uisitur, uix aliqua tamen pinguedinem inibi obducta: Quanquam interim non omnibus partibus æquè pertinaciter connata hæreat. ualidiùs namque costarum ossibus,ac cartilaginibus,membranæ,peculiariter unamquamque costam inuestientis , (cuius mox meminero) interuentu,adnascitur,quàm * internæ intercostalium musculorum sede. Sic quoque septi carnosæ parti longè remissius,quàm neruosæ committitur. Quà septo membrana hæc obducitur , [k] ternis foraminibus est peruia. uno quidem uenæ cauæ caudici parato : secundo autem,stomacho, ipsiq; attensis sexti paris neruorum cerebri ramis. tertio uerò magnæ arteriæ,& uenæ pari carentis fini. In iugulo , non unico amplo,continuoq; pertunditur foramine: uerùm quæ eam inibi perreptant uasa, pluribus foraminibus cõplectitur,ipsisq; adnascitur. Transmittit uerò hic uenæ cauæ,& arteriæ magnæ [l] ramos,ad hæc [m] stomachum, [n] asperam artereriam,& præcipuas sexti paris neruorum cerebri [o] propagines,cum septi transuersi [p] neruis. Postremò , secundùm posterioris suæ sedis longitudinem utrinque ordinata serie perforatur . [q] uenis ac [r] arterijs costarum interualla petentibus,uiam præbens. Substantia constat membranea,dura scilicet,& tenui,alba,æquali,& robore nonnihil peritonæum superante: uerùm similiter ac ipsius quoque peritonæi,huius substantia ad dorsum durior,quàm iuxta pectus sentitur: quum scilicet ipsius origo a uertebrarum ligamentis,illarum corpora cõnectentibus,potissimùm pendeat. Porrò uenis,ac arterijs,& neruis quoque abundat. ac primùm quidem in posteriore parte ipsi uena coniugis expers adnascitur : deinde & magna arteria. in lateribus uerò subtensas habet longas,neque eas ualde graciles uenas & arterias,quę singulis costis exporriguntur. Priore autem parte, [s] uasa ipsi incumbunt, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora prorepentia,& ramos in costarum cartilaginum interualla digerentia. Neruos quoque contingit quàm plurimos : quippe in iugulo transmittit maximas sexti paris neruorum cerebri portiones , quæ in pulmonem,uentriculum,& iecur distribuuntur, [t] neruosq; recurrentes germinant. Deinde etiam ibidem iter,uti diximus,præbet septi [u] neruis , a quibus innumeras soboles membrana hęc mutuatur, quà septum succingit. Atque hos quidem neruos intus complectitur: exteriùs autem [x] magni , ijdemq; una serie ad singula costarum interualla deducti,simul cum uenis,arterijsq; ipsi attenduntur . Pręterea in posteriori sede utrinque illi subtenduntur sexti paris neruorum [y] propagines,costarum radicibus exporrectę,ac tandem in nutritionis organa diffusę. Cæterùm præter hanc membranam, costas , thoracem ve succingentem , singulis costis [z] alia peculiaris obtigit,quam Gręcos alteram succingentem costas membranam uocasse reor. Tale enim quid in libro de Constitutione artis medicæ Galenus , morbi lateralis species subdiuidens,indicare uidetur. Est autem altera hæc succingens costa membrana,inuolucrum,quod omnibus propemodum ossibus commune censetur: ea nimirum membrana,quàm quòd os ambit,circumossalem nuncupamus. Quemadmodum enim ossa huiusmodi membrana obcinguntur, ita quoque & singulæ costæ orbiculatim ipsas ambientem membranam obtinent , peculiare nihil ab eiusmodi cæterorum ossium membranis sibi uendicantem: etsi Galenus interim externæ tantùm costarũ sedi illam uideatur ascribere,eamq; non unicuique costæ peculiarem. Cæterùm thoracis cauitatem succingens , obtinensq; membrana , omnibus,quæ thorax continet,inuolucrum quoddam euasit. unde etiam ab usu tunica (uti a substantia,membrana) dissectionum peritis uocitatur. Ad hæc,ipsa quoque,ut & [a] peritonæum,ijs omnibus,quæ amplectitur, organis tunicas exporrigit,eademq; firmata colligat. Quòd autem cum thorace distendatur , arcteturq; , neminem ambigere arbitror. thoraci enim undique adnata, tali constat substantia , qualis & inuolucri loco habetur commoda,ac simul leuis,sequaxq; est. His accedit , quòd præsens membrana septo transuerso tenui,sed robusto interim opportunè facto,non inefficax robur adiungat : & in ipso , ut & in [b] intercostalibus musculis,membranæ musculorum uentrem ambientis uicem abundè gerat : quanquam & propriam membranam intercostales musculi,aliorum musculorum modo obscurè sortiri uideantur . Cæterùm uenæ & arteriæ,& nerui,quibus hæc membrana committitur , etiamsi ad ipsius nutritionem,& sensim usui sint: non tamen eius præcipuè gratia,sed uicinarum partium, illi adeò frequentes attenduntur . unde etiam ipsi crebrior cum magna tensione,punctiliq; cruciatu,ut & cerebri membranis,inflammatio oboritur .

Mẽbrana costas succingentis foramina.

Substãtia.

Principiũ.

Singulis costis peculiaris mẽbrana.

Membranæ costas succingentis usus,et ipsius constructionis ratio.

** 8 muscu. ta. E, E, q discernuntur facilè a costarũ ossibus.*
k 7 musc. t. primũ s, secundũ r, tertium q.
l Pete hos ex ult fi. li. 3.
m 7 musc. tab E.
n 7 tab. F.
o 6 fi. a, d.
p 3 fi. l, l.
q fi. cap. 6 lib 3 G, G.
r fi. ca. 12 lib. 3 K, K.
s 2 fi. B, C, D, E.
t fig. capiti 9 lib. 4 inserta Q, Q, & S, S.
u 3 fi. l, l.
x Spectantur 2 fi. ca. 11 li. 4 secundum costarum ductum.
y 2 fi. ca. 2 li. 4 altera b insignitur.
z Hãc priuatim nullibi delineauimus, quum mẽbrana sit ossi obducta, ex ossiumq; circũscriptione petenda sit.
a 1 fi. lib. 5 & 2 fi. li. 5 A, B, C, D.
b 8 musc. tab. E, E.

DE MEMBRANIS CAVITATEM THORACIS INTERSEPIENtibus. Caput III.

MEMBRANAS thoracis cauitatem interdiuidentes,non aliter oculis subijcere potuimus,quam id prima, & secunda figura præstare conati sumus.

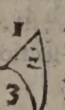
MEMBRANA, quam superiore descripsimus Capite , uniuersam thoracis cauitatem succingit,sublinitq;. at [a] membranæ,quas Græci διαφράττοντας, nos uerò thoracem intersepientes,aut uulgò mediastinum nuncupamus,eandem cauitatẽ interdiuidunt , in duas præcipuas amplitudines eam distinguentes , unde & nomen suum meritò obtinent. Habentur autem in thoracis medio utrinque singulæ , secundùm ipsius longitudinem procedentes . a iugulo enim ad totam [b] septi transuersi longitudinem pertingunt , & a tota pectoris ossis longitudine ad thoracis usque uertebrarum corpora exporriguntur . Atque his etiam terminis membranarum amplitudo circumscribitur,quæ triangulum quodammodo ex inæqualibus , & obliquis lateribus,costis ve conformatum refert. una enim costa,quæ & breuior est , a iugulo secundum pectoris

Intersepiẽtium membranarum nomenclatura.
Numerus.
Situs.
Forma.
Magnitudo.

a 2 fi. dextra G, G, H sinistra I, I. & K. insignitur.
b 7. musc. tab. A. & 1 fi. l, l.

ris oſſis longitudinem ad eius uſque mucronem,& ſepti hic connexum fertur: ſecunda uerò hac longior, a iugulo ſecundùm dorſi ductum ad undecimam uſque thoracis uertebram procedit: tertia, longitudine inter illas media, ab oſſe pectoris ſecundùm ſepti longitudinem decliuis, ad dorſum deſcendens, duas priores coſtas committit. Membranæ iſtæ in mutua diſtantia,& coitu plurimum uariant. ſecũdum dorſi enim longitudinem, quà uertebris committuntur, inuicem contiguæ ſunt, & anguſtã ualde inter ſe cauitatem, fibris membraneis oppletem, efformant. Quà uerò pectoris oſſi committuntur, in homine quidem inuicem neutiquam contiguè ſunt, ſed pro [c] oſſis pectoris latitudine mutuò [d] diſtant. Superiori enim parte, ubi id ampliſſimum eſt, ac clauiculas, primamq; utriuſque lateris coſtam ſuſtinet, membranę etiam inuicem admodum abſcedũt: cauitateam nihilominus uniuerſam, quam inter ſe continent, fibroſis membraneisq; nexibus adimplentes. Vbi uerò pectoris oſſi ſecundæ coſtæ cartilago [e] inarticulatur, quemadmodum pectoris os illic arctius euaſit, ita quoque dextra membrana minus inibi a ſiniſtra remouetur. Hæc membranarum diſiunctio, ſenſim, ſecundùm oſſis pectoris longitudinem, deſcendens, capacior redditur,& perinde ac os ipſum dilateſcit: adeò, ut tanta in homine hic membranarum conſurgat diſtantia, quanta undique pectoris oſſis cernitur latitudo. Cæterùm quà membranæ ſepto tranſuerſo [f] committuntur, omnium maximè inuicem abſcedunt, inibi tantam efformantes cauitatem, quanta ſepti tranſuerſi membranei circuli undique eſt [g] latitudo. Cauitas hæc in hominibus nihil prorſus complectitur, præter cordis [h] inuolucrum, ipſumq; cor, & uenam cauam ſeptum penetrantem: & dein in poſteriore, inferioreq; ſede [i] ſtomachum, ſeſe hic a dextra corporum uertebrarum regione ſubleuantem, ac cũ attenſis ipſi neruis,[k] per ſeptum tranſuerſum ad elatius uentriculi orificiũ contendentem. In canibus uerò,& reliquis animalibus, longius pectoris os, longioremq; thoracem poſſidentibus, cauitas hæc multo capacior uiſitur, nullis membraneis fibris obducta. Dein eius baſis a cordis inuolucri mucrone multũ, ſecus quàm in hominibus, diſtat.& illa quoq; in dictis animalibus pulmonis lobũ continet, qui ſubſterniculi,& manus cuiuſdã inſtar, cauã uenam hàc progredientẽ ſuffulcit. Hoc enim homines, quũ breuiori ductu ipſis uena, quàm illis animalibus, ducatur, carẽt. quanquã Galenus, ex ſimijs & canibus conjecturã faciẽs, hũc lobũ etiã hominibus tribuerit. Præter diſtantias, a mẽbranis, quà dorſo, pectori,& ſepto cõmittũtur, efformatas, alia occurrit illi, quæ ſepto continua eſt, quodammodo communis, & ad cordis effigiem extructa. Pręſentes enim membranæ in ipſarum medio cordis inuolucrum, & in ipſo cor, vti diximus, complectuntur,& pro huius mole, formaq; dextra membrana a ſiniſtra in thoracis cauitatis latera [l] abſcedit. His in [m] medio nulla, niſi perquàm rarò, adnaſcitur pinguedo: [n] exteriùs verò, quà quæque ſuam thoracis reſpicit cauitatem, multo ſępe, ac præcipuè in hominibus, adipe abundant, adeò vt [o] omento quibuſdam partibus ſimiles,& pinguiores interdum videantur. Præter adipem, ipſis adnaſcitur [p] glanduloſum corpus, vaſorum diſtributionibus in iugulo pręfectum. [q] Venis quoque ac arterijs abundant, ſed tenuibus, ac illis, quæ per omenti membranas digeruntur per quam ſimilibus. Venæ quidem non a caua, [r] ubi ſeptum permeat (quanquam ita Galenus docuit) initium ducunt, ſed potiſſimum ab [s] illis, quę deorſum a iugulo pectoris oſſi exporriguntur. Illę enim venę ac arteriæ ſecundùm harum membranarum ad pectus connexum, deſcendentes, in progreſſu ſurculos diſpergunt, ex anterioribus in poſteriora pertinentes. Deinde aliquot ſoboles his membranis a [t] vena coniugis experte offeruntur. At præter has plerunque, & potiſſimum in hominibus, [u] alia notatu dignæ craſſitudinis a iugulo ſecundum vtriuſque membranę longitudinem deorſum ad ſeptum uſque deducitur vena, ſepti neruo concomitata. Septi enim tranſuerſi nerui externę membranarum ſedi adnati, deorſum protenduntur, ęquali ferè interuallo a pectore, & dorſo in progreſſu diſtantes. Atque hi ſolùm nerui cũ uaſis & adipe [x] externę membranarũ regioni, quę pulmonem reſpicit, adnaſcuntur, eaque lęuis quodammodo, & aqueo quaſi humore oblita viſitur: interdum etiam aliqua ex parte pulmonem adnatum poſſidens. [y] Interna uerò membranarum ſedes undique aſpera eſt, tum propter fibras membraneas, quibus inuicem membranę committuntur, tum eas, quibus validiſſimè cordis inuolucro adnaſcuntur. Membranę iſtæ ea mẽbrana, qua coſtę ſuccinguntur, aliquantulo tenuiores exiſtunt, ab hac omnibus illis ſedibus, quibus ipſi committuntur, exortę, primarioq; vſu in hoc creatę, ut cordis, inuolucrum, ac proinde ipſum quoque cor, ne deorſum ac retrorſum concidat, in ſua ſede contineant. id enim (& ſi ab alijs minimè animaduerſum fuerit) uiuorum, & mortuorum ſectio luculentiſſimè (ſi animum modò adhibueris) oſtendet, quacunque ratione has membranas aggreſſus fueris. Deinde ad vaſorum ſecuriorem ductum auxiliantur: & poſtremò ex uniuerſa thoracis amplitudine duas efficiunt cauitates, qui uſus haudquaquam minimus cenſeri debet: quandoquidem huius beneficio altera thoracis cauitate ex uulnere pertuſa,& pulmone hac ſede, propter aerem per foramen ingredientem, a motu ceſſante, altera cauitas adhuc illęſa animali famulatur, quemadmodum in vulneratis hominibus, & è uiuis brutorum ſectionibus frequenter diſcimus. Num autem ab his membranis, an uerò a membrana coſtas ſuccingente organa in thoracis cauitate repoſita, aſcititias tunicas inuolucraque mutuentur, hic contentioſe haudquaquam diſceptandum duxerim: quum planè idem vſus, quod ad eiuſmodi tunicas, vaſorumq; connexus ſpectat, interſepientium membranarum,& membranę coſtas ſuccingentis, cenſendus veniat. Pręterea neutiquam inueſtigandum eſt, num pręter membranas, ſingulis coſtis perinde ac reliquis oſſibus orbiculatim circundatas, vna tantum in uniuerſo thorace coſtas intus ſuccingens ſit membrana, quemadmodum eam deſcripſimus: num verò duę ſint ſtatuendę: ut una quidem dextra eſſet, ea ſcilicet, quę dextram thoracis cauitatẽ ſuccingeret, unà cum dextra interſepiente membrana: alia autem ſiniſtra, quę ibidem thoracis cauitati obduceretur, & eius ſedis interdiuidentem membranam ſimul efformaret. quod prorſus non eſſet abſur-

dum,

HAC figura triangulus ille, quem hic deſcribimus, apponitur, ſuas lineas ſeriatim numeri characteribus notatas exhibens.

Quo pacto interſepiẽtes membranæ inuicem diſtent.

Quid inter membranas interſepientes reponatur.

Quæ inter ſepiẽtium membranarum conſtitutionem ſubeant. Tum alibi ſæpius, tũ falſa in Ariſtotelem argumenta confingens in 6 de Placitis Hippoc. & Plat.

Interſepiẽtium membr. ſuperficies & cõnexus. Ortus.

Vſus.

c 6,7 figu. ca. 19 lib. 1
d 2 fi. G. G diſtant ab I, I.
e 1 fi. cap. 19 lib. 1 D ad b.
f 1 fi. K.
g ab n ad l 7 muſc ta.
h 3 fig. C, D, E, F, G. dein quæ habentur in B; B 4 fig.
i 14, 15 fi lib 5 A, B, C, D. dein T, V. & huius li. 12 fi. A, A.
K 7 muſc. tab. 9.
l 1 fi L. 2 fi. M M.
m 2 fig L, L.
n 2 fig. H, K.
o 2 fi li. 5 Q. Q. Q et tota 4 fig. eiuſd. lib.
p 2 fi. F.
q 1 fig. O, O. & Q.
r iuxta B fi. cap. 6 li. 3 aut hic 5 figura D.
s 1 fig. M, N. 2 fig. B, C, D. E.
t fi. cap. 6 lib. 3. F, F.
u 1 fi. Q itten/ſum P, P.
x 2 fig. H, C.
y 2 fi. L, L.

dum, essetq; peculiaris differentia, qua succingēs costas membrana a peritonæo distingueretur, quum id unicum reuera sit: illa autem tunc duplex haberetur, quemadmodum etiam Galenus libro septimo de Administrandis sectionibus utcunque manifestè censuit.

DE ASPERA ARTERIA. Caput IIII.

AD spectandam asperæ arteriæ harmoniam in primis conducunt figuræ trigesimioctaui Capitis libri primi, dein ea quæ uigesimoprimo Capiti libri secundi præponuntur.

IN tertio libro, ubi [a] arteriarum, è corde initium petentium, complectebar seriem, traditum est, qui [b] arteria, cuius historiam modò aggredior, simpliciter quòd aerem continet, arteria ueteribus primùm fuerit appellata, & qui temporis successu, quum & vasa vitalem spiritum, sanguinemque impetu ruentem ex corde deducentia, & in venarum numero non amplius habita, arteriæ etiam nomine donarentur, hæc quidem uasa læues arteriæ, illa verò aspera, ab inæquali, qua constat substantia, sint nuncupata. Atque ita eo nomine ad hunc vsque diem aspera arteria nobis est obuia, quam non homines modò, verùm & animalia, quæ pulmonem nácíscuntur omnia, unicam habent longo ductu, instar caudicis cuiusdam, ex faucibus deorsum protensam, & dein frequenti sobole per pulmonis substantiam excurrentem. In faucibus enim [c] duobus narium foraminibus in oris amplitudinem pertinentibus, [d] alia duo in humiliori faucium sede correspondent: quæ quidem non secundùm latus, ut illa, mutuò contermina, sed vnum altero prius cernuntur. Ac horum quidem posterius stomachi, seu uiæ cibum potumq; ex ore in uentriculum deducentis, initium existit: anterius uerò asperæ arteriæ principium est, quę hinc deorsum recta nusquam in latus declinans, secundùm colli longitudinem ad quartam usque thoracis uertebram ducitur, tota posteriori sede [e] substratum habens stomachum, vertebrarum corporibus, primoq; dorsum mouentium musculorum pari, absque alterius organi medio innitentem. vnde etiam aspera arteria a vertebris tantum remouetur, quanta stomachi est crassities. Porrò anteriori asperæ arteriæ sedi non eadem toto ducto prætenduntur. in elatissima nanque sede, ubi horis spectat amplitudinem, [f] os υ imaginem referens cum suis musculis, & cute, ipsi prælocatur. Hinc verò ad iugulum, ac pectoris ossis elatiorem usque sedem, præter cutem & illi [g] subditum ex carnosa membrana musculum, arteriæ asperæ obtenditur * bifidus musculus, qui a pectoris osse enatus, ossis υ referentis anteriori parti inseritur, & deinde [h] alij duo a pectoris quoque osse in humiliorem scutiformis cartilaginis partim pertingentes, proximè arteriæ hic incumbunt. Vbi verò thoracem ingreditur, principia quoque [i] musculorum ex clauiculis, & pectoris osse ad [k] mamillares in capite processus deductorum, tanquam propugnacula ipsi quoque præfiguntur. In iugulo [l] glandium inibi uasorum distributioni subseruiens, & uasa ipsa, præter pectoris os, illam obtegunt. Quod tamen ipsius corpori proximum est, in iugulo quidem est glandium, & paulo demissius in thoracis cauitate [m] ramus arteriæ magnæ, in [n] soporales arterias præcipuè distributus, quæ unà cum sexti paris cerebri [o] neruis, & [p] internis iugularibus, asperæ arteriæ lateribus uicinè attenduntur. dein ad laryngis radicem utrinque [q] glandulosum, sed rubicans corpus (quod postea expressiùs describemus) ipsi adnascitur. Quum primum uerò aspera arteria ad quartæ thoracis uertebræ corpus usque [r] descendit, in duos pares bipartita truncos, unum [s] dextris pulmonis lobis, alterum [t] sinistris exporrigit, qui pulmonis substantia undique amplexi, parem cum pulmone sedem occupant. Vnde etiam asperæ arteriæ [u] imaginem uix ulli rectius, quàm arbori a radicū propaginibus liberatæ assimilaueris, cuius caudex in duos primùm discissus sit ramos, & hi rursus in innumeras soboles diffusi. Huius nanque caudicis initium, laryngi respondebit: totus autem caudex reliquæ asperę arteriæ parti a larynge, ad quartam usque thoracis uertebram protensæ conueniet: rami uerò, eorundemq; innumera soboles, arteriæ in pulmonem diductibus conferentur. Vt enim caudicis initium radices educens, uarium, neque pari undique constans forma uisitur, sic & larynx undique pugnantem dissimilemq; figuram obtinet. Superiore enim parte prout aut depressum, aut erectum finxeris laryngis [x] operculum, acuta, aut depressā obtusaq; est. Anterior autem laryngis pars, & latera quoque, anteriorem [y] primæ ipsius cartilaginis superficiem commonstrant, quæ secundum ipsius longitudinem in medio extuberat, illinc lateribus oblique in posteriora extrorsum procedens. Ad hæc, ut huius cartilaginis superior pars longè amplior inferiore existit, ita etiam laryngis superior sedes hic latior inferiore cernitur: imò [z] humillima laryngis sedes, quæ secunda ipsius constituitur cartilagine, amplitudinem, latitudinem ve reliqui asperæ arteriæ caudicis ductus adæquat. [a] Posterior laryngis regio, præcipua sua sede quodammodo plana est, propter insignem primæ cartilaginis ad posteriora suis lateribus progressum alias enim hæc regio secundæ, ac [b] tertiæ cartilaginum laryngis gratia, paulo minus toto teres esset: vti sanè est [c] humillima posterioris regionis sedes, occasione secundæ cartilaginis humiliùs prima [d] procedentis. In posteriori insuper sede, prout tertia cartilago in laryngis cauitatem contrahitur, aut retrorsum porrigitur, ita quoque elatiores ipsius apices in interiora, exteriora ve magis prominent, laryngis figuram emutantes. Cæterùm reliquus asperæ arteriæ caudex (ut & arborum caudices ferè solent) ad ramorum usque distributionem sibi similis est, non tamen absolutè. Nam quum concidit arteria, neque aere distenditur, anteriore quidem parte teres est: verùm paulo uidetur latior ac depressior, hinc ad latera sic orbiculatim ducta, ut in posteriora procedens, redditur angustior. Atque ita posterior sedes anteriore angustior est, & plana, uersusq; internam ipsius amplitudinem nonnihil orbiculatim impressa. Quum autē arteria distenditur, ipsius posterior pars æquè ac prior,

Aspera arteria numerus. Situs.

Ipsi commissa corpora.

Aspera arteria forma.

*a fi. ca. 12 li. 3 et 2 fi. ca. 15 li. 3. b 1, 2 fig. 38. lib. 1. c 2 fi. cap. 12 li. 1 n, o, & 6 musc. ta. utrinq; ad E. d Posses illa ferè petere ex 3 fi. c. 21 li. 2 ut unum esset inter E & l, alterum vero ipsum superius H. e 7 musc. ta. E subijcitur F. quē priusquā p sciderctur incūbebat super B & C, D. f 1 fi. cap. 21 li. 2 A. aut 4 musc. ta. P cū R, Q, S, T, V. g 3 musc. tab. r. * 4 musc. tab. S, T. h 5 musc. ta. alter P notatur, aut 1 fi. ca. 21 li. 2. G i g 1 fi. aut 4 aut 5. i 4 tab. Θ. K 3, 4, 5 fi. c. 6 li. 1 K. l 2 fig. F. m 6 fig. R super Y. n fi. ca. 9 li. 4 inserta F, F, G, G. o Eiusdem fi. N. & O. dein Q, Q, S, S. p fi. c. 6 li. 3 S. aut specta hic ultimā fi. li. 3. q 2, 3, 4, 5 fig. cap. 21 li. 2 M. r 12 fig. B aut specta 1 fi. ca. 38 lib. 1 s 12 fi. E, G. t 12 fi. F, H u Hic seduló specta figur. 38 capit. li. 1. & c. 21 lib. 2 x 2, 3, 4 fi. c. 21 li. 2 L. y 4, 5 fi. ca. 21 li. 2. g. z 4, 5, 10 fig. cap. 21 lib. 2 i.*

a 2 fi. c. 38 li. 1. & 6 fi. c. 21 li. 2 b 6, 7, 9 fi. c. 22 li. 2 l. c 12, 13 fi. c. 21 li. 2 K, d 4, 5 fi. c. 21 li. 2 i humilius consistit q̄ g.

&

& magis quodammodo latefcit, & in pofteriora tumens,orbicularis,teresq;, ut illa, efficitur. Eandem formam feruant omnes afperę arterię in pulmonem fparfę foboles, quæ arborum ramis affimilantur,& in omnes pulmonis partes frequentiffimis germinibus, ut iam dictum fuit, excurrentes, uniuerfam feriem illius [e] imagini refpondentem conficiunt.

e Confer 1 figurā ca. 38 lib 1 cū 12 13 fig. lib.6.

Qualis afpera arteria exterior fuperficies.

Externa afperę arteriæ fuperficies præter dictam laryngis fuperficiem inęqualis, fed interim ordinata ferie procedens uifitur; ac quum arteria aerę diftenditur, a tergo quidem lęuis inftar continuę cuiufdam membranę eft, a lateribus verò, & anteriore regione inæqualis membrana fcilicet, quæ cartilagines mediat, tunc ipfis cartilaginibus magis extuberante. contrà uerò, quum laxa concidit: nam tunc cartilagines membranea fubftantia eminentiores protuberant.

Connexus afpera arteria.

Ad hęc, inftar membranarum, quę alijs connafcuntur partibus, externa arterię fuperficies afpera eft. Pofteriore etenim fede fibrofis aliquot nexibus ftomacho committitur, & fuperior laryngis regio, quum communem cum ftomacho tunicam fortiatur, ualidiffimè illius tunicę beneficio ipfi connafcitur: quemadmodum & larynx ftomacho firmiffimè [f] mufculorum opera connectitur, qui ftomachum amplectentes, primę cartilaginis lateribus implantantur. Anterior afperæ arterię pars, & latera attenfis mufculis, & uafis, ac pręcipue [g] recurrentibus neruis connafcuntur. Quinetiam ubi afperę arteriæ rami in pulmonem excurrunt, propter ipfis adnatā pulmonis fubftantiam minus lęues exiftunt.

f 2,3,5 fi. ca. 21 lib. 2 1.

g fi capiti 9 li. 4 inferta Q, Q, S, S.

h 11, 12 13 fi. c. 21 lib. 2 quarū indices fpectabis.

Interna afpera arteria fuperficies qualis.

Cęterùm interior fuperficies, etiamfi inęqualis pro cartilaginū extuberantia femper fit, lęuis tamen, ac velut unctuofo humore perfufa, neque ullis fibrofis explanationibus afpera exiftit. & talis quoque, quod ad lęuitatem fpectat, [h] interna laryngis eft fuperficies: quamuis interim neque orbicularis, teres ve fit, neque tuberibus occurrat libera. In humillima enim parte, utcunque aut arctetur, aut diducatur, orbicularis ad muffim, patensq; eodem femper modo, ob perfectum, quem fecunda cartilago efformat, circulum, euadit. in medio verò quum arctatur, penitus conniuet, non orbicularis quidem orificij ritu, uerum rectæ inftar lineæ feu rimæ ab anterioribus in pofteriora protenfę: quæ fi dirimitur, aperiturq; ab anteriore parte fenfim in pofteriora tantifper latior efficitur, donec laryngis anterior fupeficies tota quodammodo orbicularis, teresq; intus fpectetur. Quando hæc rima arctatur, & conniuet ipfaq; inferior laryngis pars neceffariò teres permanet, utrinque ad rimę illius latera una confpicitur fouea, altius quodammodo, quam rimę fuperficies confcendens, unde etiam hic cornuta fuperficies fub rima confurgit. Superficies verò laryngis fupra rimam confiftens, prout hæc aut recluditur, aut comprimitur, etiam differt, nunquam tamen penitus eft orbicularis, fed pro rimę compreffu ex pofterioribus in priora magis minusq; arctatur. Inferior laryngis operculi fuperficies concaua, fuperior autem connexa cernitur.

i Si vifum fuerit, feriatim fpecta figuras cap. 38 fi. 1.

Afpera arteria fubftātia, quibus cartilaginibus conftituatur.

Verùm ne longius in afperæ arteriæ forma explicanda morer, ipfius aggredienda eft fubftantia, quæ magna ex parte occurrit membranea, & cartilaginea. [i] Larynx namque (vti primo libro explicatum eft non perfunctoriè) tribus conftat cartilaginibus. prima nimirum, quam diffectionum periti fcuto affimilarunt: fecunda, quam, quòd nomine deftituitur, quafi fine nomine vocauerunt: tertia, quę gemina eft, quamq; vaforum orificijs, quibus aquam manus lauaturis affundimus, refpódere arbitrati funt. Deinde laryngis operculum ipfius quoque conformationem ingreditur, ex cartilaginea, membraneaq;, & pingui fubftantia (quemadmodum & tertiæ cartilaginis fuperior pars) conftitutum. Reliquum afperæ arteriæ corpus innumeris conformatur cartilaginibus, quæ fingulæ circulo correfpondent, cui quarta pars fit execta. Propius enim ad anuli circuli ve perfecti figuram, quàm nonnullis vifum eft, accedunt, circumferentiam corporum vertebrarum thoracis, & lumborum [k] referentes. Cartilagines hę a C fpecie σιγμοειδεῖς Græcis appellatæ, & βρογχία ab illis info per dictæ, quibus vniuerfa afpera arteria βρόγχος nuncupabatur, in orbiculo arteriæ figuram imitantur: corpus tamen ipforum teres non eft, fed quodammodo quadrangulare, multo interim latius quam craffius. Dein non eandem toto corpore feruant craffitiem: in medio enim craffiores funt quàm in extremis quibus paulatim attenuantur, ac velut in membranam degenerant.

K cōfer 14 & 15 fi. c. 38 lib. 1 cū humilioribus L, L. fi. c. 14. lib. 1.

Neque arbitretur quifpiam, illorum fententia delufus, quia perfecti circuli figura cartilagines folum deficere prodiderunt, ne arteria ftomachum plus æquo comprimeret, eas hanc formam, fpeciemq; in caudice ipfius arteriæ duntaxat feruare, in pulmonis verò fubftantia completos effici circulos. quum in pulmonis fubftantia perinde ac in caudice fefe habeant, continua ferie, æqualiterq; mutuò diftantes in arteria [l] collocatæ, & hac denique ex parte quandam dorfi offium fuis corporibus contextus [m] fpeciem proponentes: in qua cartilagines quidem offibus veniunt comparandæ, membranæ autem inter illas occurrentes, cartilagines ligamentis vertebrarum corpora colligantibus.

l Spectatur id 1, 2 fig. cap. 38 lib. 1.

m cōfer dictas fi. cū R, R et L, L fi. ca. 14 lib. 1.

Qui afpera arteria cartilagines inuicē colligētur.

Committuntur verò hæ cartilagines, primùm propriæ cuiufque cartilaginis mēbranæ interuentu. Quemadmodū enim omnibus ferè offibus, vt & laryngis etiā cartilaginibus, membrana quedā, eo quòd offiū fit inuolucrum, circumoffalis nuncupata, [n] obducitur, pari quoque ratione circulares afperæ arteriæ cartilagines fimili mēbrana integuntur: quæ ex demiffioribus elatioribusq; fui partibus proceffus exporrigens, illorum interuentu cartilagines inuicem connectit, velut membraneum inter duas cartilagines fefe refpicientes vinculum efformans. Neque folùm inter cartilagines, vbi ab inuicem æqualiter diftant, eiufmodi confurgit vinculum: verùm etiam ab extremis tenuiffimisq; cartilaginum partibus membranei proceffus educuntur, partes eas ita colligantes, vt cartilagines vnà cū ligamento a proceffibus illis conflato cōtinuum veluti efforment circulum.

n Quia eiufmodi mēbranarū ac aliarū tenuiū tunicarū ratio ex totius organici circūfcriptione petitur, illæque mēbranæ tantum funt, eas nusq̄ delineauimus.

Duarū afpera arteria tunicarum exterior.

Interior tunica.

His cartilaginibus, membranisq; aliæ duæ accedunt membranæ, ab vfu tunicæ non immerito appellatæ. Atque vna quidē externam arteriæ fuperficiem vndecunque amplexatur, mēbranei illis cartilaginum vinculis pertinaciffimè connata. Hæc tenuis eft, illisq; tunicis par, quas peritonæi, & fuccingens coftas mēbrana, quæ ipfis affirmantur vafis præbent. Iftius tunicæ interuentu arteria conterminis partibus colligatur, ipfaq; in primis recurrentes neruos arteriæ quodammodo proprios fecuriffimè defert. venulasq; laryngem, & arteriæ caudicem implicantes affumit. Altera arteriæ tunica, internam totius arteriæ fedem fuccingit, & ad cartilaginum inter fe colligationis

ligationis robur plurimùm auxiliatur, exteriore tunica multo craſſior & validior, multisque numeris dignior, & interna ſuperficie læuis, pinguiq; quodammodo humore oblita. quamuis interim, non undecunque eandem ſeruet craſſitiem. quum enim linguę, labrisque, & palato, & ipſi demum ſtomacho communis ſit, in laryngis cauitate craſſior euaſit, & pinguedine inter cartilagines, & externam ipſius ſuperficiem obducitur. Vbi verò rima, lingula ve laryngis [o] conniuet, hęc tunica vtrinque ad latera dura calloſaque efficitur, ac cũ ſubſtantia colorem quoque immutat: ut enim hic tanquam a frequenti, dum ſpiritum retinemus, compreſſu, calloſior euadit, ita quoque magis ibidem candicat, albeſcitque. Ea parte, qua interior tunica ramos arterię per pulmonis ſubſtantiam diffuſos ſuccingit, tenuior longè quàm in larynge viſitur: in caudice verò arterię, medio ſe habet modo. Per uniuerſæ tamen arterię cauitatem, hanc tunicam rectis fibris quodammodo intertextam eſſe, ex ſectione didicimus. Quæ etiam oſtendit [p] glandulas alterutra parte ſingulas ad laryngis radicem adnatas, quę magnę ſunt, & fungoſę admodum, carnisque propemodum coloris, ſed magis nigricantes, & venis ſatis conſpicuis obductę: quarum in ſecundo etiam libro meminimus, quum laryngis proſequeremur [q] muſculos, hic rurſus neutiquam, ne prolixior ſim, repetendos. Aſpera itaque arteria omni prorſus ſanguine uacans, primariò ad aeris in reſpiratione tranſitum, ductum ve animanti confert: deinde & uocis organum facile eſt pręcipuum. quibus etiam uſibus uniuerſa ipſius congruit fabrica. Aerem enim per nares, aut os attractum, ex faucibus rectà in pulmonem ducit, hunc per uniuerſum pulmonis corpus ita numeroſa ipſius ſerie diſtribuens, ut pulmonis ſubſtantia illum promptè alteret, ac cordis muneribus aptum efficiat. dein aſpera arteria rurſus omnem aerem cordi inutilem unà cum fuliginoſis ipſius recrementis, inter expirandum per os, aut nares commode, ita ut modò eſt locata, reddit. Ad quam ſanè functionem, hanc inſtar membranei meatus, qui facilè inanitus concidere, atque rurſus oppletus diſtendi poſſet, extrui conducebat. Quod enim niſi fuga vacui magnopere replendum eſt, ac rurſus compreſſionis duntaxat ui inaniendum, diſtendi, comprimique aptum eſſe oportet. Quum itaque inſpirationem, aeris ve attractionem dilatati pulmonis beneficio fieri omnibus conceſſum ſit, pulmonisque dilatatio aliud nihil cenſeatur, quàm ſuorum vaſorum diſtentio, non quidem ſimpliciter omnium, ſed in primis aſperæ arteriæ propaginum: quumq; expirationem fieri conſtet, quoties pulmo in ſe colligitur, concidit, & arctatur, eaque ratione aerem in ſua cauitate (uidelicet in aſperæ arteriæ ramis) contentum exprimit, propellitque, cuiuis ratiocinari promptum eſt, aſperam arteriam, ut & diſtendi in inſpiratione, & denuò comprimi in expirationе poſſet, debuiſſe fabrefieri. Verùm horum munium occaſione ſat erat, hanc ex membranea quapiam nerueaq; ſubſtantia, ut uentriculum, ſtomachum, aut arterias ipſas, & venas, conſtrui, neque eam illis, quibus abundat cartilaginibus donari erat neceſſe. adeò ſanè ut nunc fruſtra, quòd ad aeris ratione vacui attractionem, & aſperæ arteriæ ex illo diſtentionem, & quòd ad aeris ob arctatam compreſſamque aſperam arteriam, expirationem, attinet, vel aliquam cartilaginem rerum Opifex ipſi largitus uideatur. tantum abeſt, quòd illi Opificis induſtriam oſtenderent, qui omnes aſperæ arteriæ ramos in pulmonis ſubſtantiam diſtributos, ex cartilaginibus perfectos circulos conſtituentibus fabricatos finxerunt, & aliam inibi aſperę arteriæ, quàm quà ſtomacho prętenditur, conſtructionem enarrarunt: haud perpendentes, ſi aſpera arteria ita extrueretur, pulmonem neque diſtendi, neque laxari ita opportunè poſſe: aut ſaltem in longitudinem, uel breuitatem duntaxat, non autem in amplitudinem aſperę arteriæ ramos proficere, educi ue poſſe. Neque minus illi hallucinantur, qui arteriam hanc apertam patentemq;, & non ſtomachi modo concidentem efformatam aſſerunt, quo aeris liberior eſſet ingreſſus, & egreſſus: quandoquidem hi præterquàm quòd laryngis arctationem, dilatationemq; ignorant, eò venere ruditatis, ut ipſos lateat, ſi aſpera arteria cum omnibus ſuis propaginibus ſemper æquè tenſa, apertaque eſſet, pulmonem neque unquam conſtringendum aut dilatandum, nihilque vacui fuga in aſperam arteriam (ut quę priùs non concidiſſet) attrahendum. Nam hoc vel ex follibus animaduertere debuerunt, quibus longè aliud artificium ad eam partem, quę aerem reddit, quàm reliquę follium amplitudini adhibetur. Hanc enim artifices diſtendi, comprimiq; promptam reddunt, ut oppleri inaniriq; poſſit: non autem ita canalem, quem rigidum faciunt, & uiciſſim diſtendi comprimiq; ineptum. cuius naturæ ſi totus follis eſſet, quis omnem ipſius uſum nos perditurus, ac inſtar lagenæ vitreæ follem futurum ignorat? Atque huiuſmodi membraneæ ſubſtantię arteriam conſtituentis eſt ratio, quæ hanc membraneam debuiſſe fieri commonſtrat. At cartilaginibus abundauit quoque, ut non modò reſpirationis, verùm & vocis quoque, uti diximus, organum fieret. Quemadmodum enim aſperam arteriam leuium arteriarum modo, reſpirationis nomine membraneam confici idoneum fuiſſet; ita quoque ad vocem ampla, rigida, duraque prorſus fiſtularum, tibiarum & cornuum ritu effingi debuerat. Quandoquidem vt vox fiat, ſymmetriam quandam, & robur eſſe oportet, aeris & ſubſtantię ab ipſo percuſſæ. Huiuſmodi ſanè ſubſtantia eſt cartilago, ex qua uniuerſam arteriam ſolius ſoni gratia, tibię modò extrui, ſine ligamentis, & membranis oportuiſſet. Verùm quum abſque inſpiratione ac expiratione vox fieri nullo oportuerit modo, illęq; compreſſione ac diſtentione neceſſariò indigeant, meritò laudabimus ſummi rerum Opificis ſolertiam, qui aſperam arteriã ſimul commodũ reſpirationis, & uocis organum molitus eſt. Imò tantã induſtriã in laryngis conſtructione oſtendit, ut illa nunc magis, nunc minus claudi poſſit, & ſpiritũ ex noſtro arbitratu ad magnos ſępe uſus retinere valeamus, & uocẽ nunc grauem, nunc leuẽ, prout rimã illam (quę profectò vocis primarium eſt inſtrumentũ) arctamus uel laxamus. Hęc nanque illa eſt, quam tibicinarum coniũctis arundinum fruſtulis comparauimus: ac illi etiam rimæ reſpondet, quæ fiſtulis illis ineſt, quas labris amplectimur. Congruit etiã uſu, quamuis non forma, cornuum & tubarum orificijs, quę ori illa inflantes accommodamus. Deinde & organorum quoque fiſtularum rimis, & illarũ etiam fiſtularũ foraminĩ, quas tranſuerſim inflamus, laryngis rima comparatur. At hæc interim longè omnium eiuſmodi foraminũ aut rimarum in quibus ſonus efficitur,

Glandes laryngis radici adnatæ.

Muſculi laryngis.

Aſperæ arteriæ uſus, ipſiusq; cõſtructionis ratio.

Situs rõ.

Aſperam arteriã mẽbraneã ſubſtãtia oportuiſſe extrui.

Cur cartilago aſperæ arteriæ conſtitutione ſubeat.

Laryngis rima uſus.

o 12 figu. cap. 21 li. 2 f.

p 6 muſc. tab. L. & 2 3, 4, 5 figu. cap. 21 lib. 2 M.

q intuere fi. ca. 21 li. 2.

ficitur,artificium vincit.vt quæ ita extructa sit,ut modò minus, modò magis,vti paulo antè dicebatur,eam laxare,& uarias voces, non autem vnicam duntaxat edere ualeamus : & tanta demum thoraci uis inditur, ut ex nostro arbitratu nunc multum, nunc parum aeris ad solam respirationem, aut vt etiam simul voci, quam effingere lubet, aer inter expirandum sufficiat, emittere queamus. Quàm uerò fuerit necessum secundam laryngis cartilaginem perfectum efformare circulum,& arteriam asperam hic ad laryngis radicem haud posse comprimi,animaduertes, si diligenter vocis generationem ex aere, ab ampla via in strictam, & hinc rursus in latam impetu deducto, fieri didiceris : atque simul [q] gargareonem vocis plectrum, & palatum instar rotundi, amplique spacij constructum, & cauitatem super id in narium [r] foraminibus apparentem, & vtriusque lateris [s] quarti maxillæ superioris ossis cauernas, ac dentes pariter, & linguam, & labra rimatus fueris: ac demum musica artificum instrumenta, illarumque partium usum his Naturæ operibus diligenter contuleris. Neque hic in nominum disceptationem incidere uisum est, rixose certando de rimæ huius, & laryngis operculi nomine, quod falso vocis proprium, pręcipuumque organum plerique recensent : quandoquidem hoc nihil uoci, nisi fortassis ad illius aliquam modulationem accommodat, cibi interim & potus transglutientibus, in laryngem casum (vti primo explicuimus libro) prohibens. Imò pręterquam quòd sensu id ad uocem nihil facere,ex uera sectione perspectum habemus,ratione id alijs cognitum esse oportuerat. Nullus enim unquam,quo operculum id ageretur, musculus, ab alijs descriptus est : neque etiam ullis mouetur, quàm ijs, [t] quos ab osse υ referente in ipsum inferi commemorauimus, quum interim reliqui laryngis musculi ad unum omnes rimę illi dilatandę, uel arctandæ subseruiant. Vti etiam eius gratia omnem laryngis cartilaginum fabricam extructam esse,nō sine maxima uoluptate cognosces, si aliquo saltem Naturę operum cognoscendi studio ardens, uel bruti alicuius laryngem in manus sumpseris,artificumque in musicis instrumentis expenderis industriam, Naturę opera proximè sectantem. Reliquarum etiam asperę arterię cartilaginum in ipsius caudice situm nō esse uulgarem, hinc sanè constat, quòd crassior mediaque ipsarum pars in anteriore sede iniurijs magis,quàm posterior,occurrente spectetur: quodque cartilagines ubi a perfecti circuli figura in caudice arterię necessariò, propter inspirationem, deficiunt,opportunè stomachum respiciunt,quò minus illum comprimant,minusque ipsius in ciborum assumptione distentionem pręcediant. Tunicas etiam asperę arterię Natura non oscitanter extruxit. externa enim catilagines, instar inuolucri,munit,ipsiusque interuentu arteria uicinis partibus colligata,firmataque securiùs deorsum prorepit. Interna uerò nō solum cartilagines firmius connexura,sed easdem quoque succinctura,& a grauioribus iniurijs munitura,crassior externa euasit. Sæpe enim aliquid pituitæ inutilis a capite per arteriam defluit,necnon potus aliquid,& cibi inter deglutiendum in illam illabitur. Prætera acris quędam qualitas,vel fumi,vel cineris,vel carbonum,vel alterius cuiusdam facultatis medicamentosæ, etiā inter respirandum attrahitur. Adde,pus tussi expectorandum quandoque esse malignum,& erodēs: dein alius quis humor, vtpote flaua bilis,ac atra, aut pituita salsa intus putredinem experta, per asperam arteriam interdum efferri debet : a quibus omnibus obducta cartilaginibus tunica,ne illæ radantur, & rosionem alterationemque ab his non sine graui ipsarum vitio sentiant, præcauet. Atque vt larynx eiusmodi noxijs (nimirum ori vicinior)magis subijcitur : ita quoque & tunicam hanc paulo crassiorem obtinet, quàm extremi arteriæ surculi,in quibus tunica tenuior euasit, ne plus æquo pulmonis substantiæ aerem cordi temperantis, vim obtundere,& aeris in [u] venalis arteriæ germina assumptionem,& rursus cordis fuliginosorum in asperæ ramos attractionem prohiberet. Cæterùm pinguedo inter tunicam hanc, & cartilagines in larynge potissimùm reposita,ipsaque etiam tunica hic pinguior simul cum uiscido,quo undique oblinitur, humore, ad facilem aeris ductum cōferre videntur : atque etiam ne in magnis clamoribus, multisque motibus exiccetur,voxque deficiat, plurimum accommodare. Huc quoque faciunt asperæ arteriæ ad laryngis radicem vtrinque appositæ glandes. humore siquidem meatum imbuunt,non fluido quidem,sed viscido, & pingui, quemadmodum & ipsæ crassiores,spissioresque cæteris humorem procreantibus glandulis sunt. Quantus verò eiusce humoris ad vocem vsus sit,indies fistulas humectante oleo inungi videntes docemur. Neq; profectò eiusmodi humore procreando illæ tantum,quas diximus,glandes sufficiunt,verùm & aliæ laryngi accumbunt,quarum historiam priuato Capite subijciemus: simulatque hic insuper admonuerimus,humorem illum a glandulis continuò paratum,ad mutuam quoque illam laryngis,& stomachi eleuationem,& detractionem,quæ in deglutientibus,& respirantibus accidit,haud mediocriter ex vsu esse: perinde ac miris modis illi etiam opitulatur interioris asperæ arteriæ,cum interiori tunica stomachi nexus,& continuitas. Eius enim propemodum beneficio, quum stomachus cibum aut potum transglutit, ac trahendo seipsum quasi deorsum vellit,larynx pulchrè assurgit,& veluti in oris cauitatem ducta,posteriori sua sede solida,& non vt reliqua posterior asperæ arteriæ pars membranea,accedens,illud stomachi munus haud impedit. quemadmodum etiam inspirantibus, arteriaq; aspera veluti attractionem moliente,larynx deorsum fertur,faucijque angustia,quo minus ipsius rima commodè aperiri queat,non obsistit. Vnde etiam larynx(quæ expirantibus uocemque modulantibus sursum fertur)tanto magis ex faucibus versus iugulum descendit,quo maiorem ipsius rimæ dilatationem molimur;huc sanè opem ferentibus [x] musculis, qui a pectoris osse pronati, primam laryngis cartilaginem in ea functione deorsum protrahunt.

Vocis generatio.

q 6 muscu. tab E. r 2 fi. cap. 12 lib. 1 n, o. s 1,2 fi. ca. 9 lib. 1 T.

Laryngis operculi vsus.

t 2,3, 4 fi. & 21 li. 2 K.

Cartilaginum coordinationis ratio.

Asperæ arteriæ tunicas aptè extructas esse.

u 2 fig. cap. 15 lib. 3.

Pinguedinis & glandularum laryngis ratio.

Laryngis, & stomachi mutui ascensus et descensus ratio.

x 5 muscu. ta. P. & 1, 2 fi. ca. 21 lib. 2 G.

DE FAVCIVM GLANDVLIS. Caput V.

TRIPLEX glandi.m genus in faucibus repositum, varijs spectatur figuris. Ac primum quidem genus sexta

musculorum tabula L insignitur: & in secunda figura, tertia, quarta, quinta Capitis vigesimiprimi, libri secundi M. Secundum verò genus sexta quoque musculorum tabula F indicatur, & decimaquarta quinti libri figura E, E. Tertium autem in prima musculorum tabula A notatur: & in quarta, inter G, Q, Z consistit.

Fauces.

QVONIAM nonnullarum [a] glandium, asperam arteriam humectantium, paulo antè mentio incidit, [b] aliæq; eiusdem functionis gratia creatæ illis accumbunt, nō inopportunè eas quoque hic simul, de nominibus interim haudquaquam anxiè disceptaturi, prosequemur. Non minus enim modò, quàm aliàs, ingenti nominum pelago fluctuamus; ex quo vt emergamus, fauces nobis citra omnem contentionem vocare liceat velim, vniuersum spacium ab [c] inferiori maxilla intus circumscriptum: illud dico, quod in profunditate ab interna menti sede ad ceruicis vsque vertebrarum corpora pertingit: in latitudine verò, quicquid inter dextram inferioris maxillæ partē, & sinistram habetur. Hoc enim φάρυγγα veteribus Græcis uocatum arbitror: quo nomine & laryngem, tanquam huius spacij dignissimam partem, aliquando donarunt: Suidæ distinctionem parum obseruantes, qua masculini generis vocem laryngi accommodat, fœminini verò faucibus. Eundem locum & ἰσθμὸν ab angustia nuncupasse videntur, quòd nulla in vniuerso corpore sit regio æquè angusta, & tot interim organis infarta. Hac enim sede narium [d] foramina in os descendunt, [e] & hic reponuntur larynx vniuersa, [f] stomachi initium, linguæ [g] radix cum osse υ imaginem exprimente, ac numerosis illarum partium musculis: præterea & musculi maxillam mouentes, tum [h] qui ab ossis cuneum imitantis [i] processibus, instar alarum efformatis, originem sumunt, tum [k] qui nonnihil huius etiam angustiæ causa in medio excarnes facti, inferiorem maxillam deorsum uellunt. Adde, præter tertij, sexti, septimi parium cerebri neruorum [l] propagines, [m] venas iugulares, & [n] arterias soporales, & quas nunc lubens enarrarem, glandulas hic contineri. Est autem harum genus triplex: ac [o] vnum quidem, quod iuxta laryngis radicem asperæ arteriæ lateribus adnatum, in præcedenti Capite recensuimus. [p] Secundum verò elatius laryngi apponitur: quippe in spacio quod nobis hiantibus medium inter narium foramina, & laryngem apparet, vtrinque in lateribus vna reponitur glandula vtcunque insignis, & glandi forma perquàm similis. Oblonga enim est hæc glandula, ac secundùm longitudinem sursum, ac deorsum exporrigitur, communi oris tunica, sed ea hic quàm alibi tenuiore, fungosioreque uestita. Substantia constat alijs ferè glandibus simili, at impensius rariore, in hocque propria, vt saliuam procreet, ac asperam arteriam, & stomachum quoque cum tota oris amplitudine humectet. vnde etiam apud Hippocratem quarto de Morbis uulgaribus libro, glandulæ istæ spongiarum nomen obtinuerunt. Vocantur autem insuper Græcis παρίσθμια, fortassis non tam quòd his angustijs contineantur, quàm quòd [q] gargareonis latera respiciant. Si enim hiantis oris cauitatem intuearis, atque foramina narium, & gargareonem obserues, quid hic foramina, quàm duo velut maria, ipse autem gargareo instar angustæ terræ inter illa deductæ, apparebunt: adeò vt nihil obstiterit, gargareonem ἰσθμὸν aliquando à Veteribus, qui pueros in cadauerum sectionibus exercebant, nuncupatum fuisse arbitrari. Aliàs enim si ad loci angustiam, instrumentorumque hac in sede frequentiam, animum duntaxat adhibuerimus, glandes asperæ arteriæ adnatæ, quum in maioribus angustijs, quàm secundùm hoc glandium genus reponantur, παρίσθμια vocitandæ forent, verùm quum illas ab Anatomes professoribus descriptas fuisse, hactenus non obseruauerim, magis secundum genus (quod etiam nimis quàm oscitanter alij enarrarunt) ita appellandum duxerim. Cæterùm secundum hoc glandularum genus amygdalis quoque assimilatum, Græci etiam ἀντιάδας, ab opposito sibi inuicem forsàn situ nuncupauerunt, quam vocem interpretes tonsillas, & amygdalas vertunt. Quamuis hæc posteriora nomina [r] tertio glandoso huius sedis generi quidam attribuisse videantur, ignorantes interim cum primo genere secundum. Non tamen hic prætereundum est, Græcos, quum tumores præter naturam enarrant, glandularum, quæ in faucium initio sibi opponuntur, ac secundum glandularū genus constituunt, inflammationes ἀντιάδας nuncupasse, & παρίσθμια inflammationem glandularum, quę in faucibus sunt: non adijcientes, quæ nam illæ censeantur. Porrò tertium genus, [s] inguinum, & axillarum glandibus respondet. numerosum enim sub aurium radicibus, & vniuerso spacio inferiori maxilla circumscripto continetur, ac cauitates omnes exactè implet, vasorumque diductibus, distributionibus ve præficitur, has partes quoque sua humectandi vi imbuens. Hoc glandularum genus nullo peculiari donatū est nomine: vulgus tamen hic in ijs, quibus uescimur animalibus, & potissimùm in syluestribus porcis, vt & reliquas glandulas, in delicijs has quoq; habet, ac Animellas, seu Lacticinia (perinde a [t] glandium in iugulo repositū) nuncupat. Num verò & istas quoque Græci παρίσθμια appellauerint, sciremus sanè, nisi temporum iniuria Marini viginti de Confectionibus libri, cum Gręcorum omnium, qui quicquam in Anatome dignum præstiterunt, operibus, maxima ex parte intercidissent. quartus enim Marini liber inter cętera glandulas tractabat. Vtcunque verò sit, hoc tertium in faucibus glandularum genus non minus quàm cętera duo ob uarios quibus implicatur affectus, & scrophulas præcipuè, perpendendum venit: hocque in primis tempore, quando non id solum genus verùm & alia duo simul cum palato, & gargareone Gallicus morbus miserè exercet.

ἰσθμός.

Triplex in faucibus glandium genus. Primum, Secūdum.

παρίσθμια

ἀντιάδες.

Tertium in faucibus positarum glandium genus.

a 6 muscu. tab. L
b 6 muscu. tab F. & 1 musc. tab. A.
c 1 fi. vltimarum li. 1 a G ad I. aut quod complectitur in effracta maxilla sexta tab. musc.
d Post E 6 mus. tab.
e figura capi. 21 li. 2.
f 2, 3, 5 fi. ca. 21 libri 2 H.
g 5 muscu. tab. L, M.
h 6 ta. D.
i 3, 4, 5 fi. ca. 6 lib. 1 P.
K 5 ta. H, I.
l 2 fi. ca. 2 li. 4 T, Y, e, g, n, ν, π.
m fi. cap. 6 lib. 3 S.
n fi. ca. 12 lib. 3 X ad a. aut specta ultima fi. lib. 3.
o 6 muscu. tab. L.
p 6 muscu. tab. F.
q 6 muscu. tab. E.
r 1 muscu. ta. A. 4 ta. inter G, Z, Q.
s 1 muscu. tab. I.
t 2 fi. F.

DE GARGAREONE. Caput VI.

IN hiante ore gargareonem citra dissectionem videre est, quanquam in sexta musculorum tabula E insigniatur, in septima verò A.

ISTA

Gargareonis nomina.

ISTA quoque corporis particula pluribus donatur nominibus. gargar enim gurguglio, gargareon, ſibilus, ac tintinabulum a uoce ac ſonitu nuncupatur. Quia verò inſtar unæ ſuperiùs anguſta, inferiùs uerò globi inſtar rotunda aliquando, dum inflammatione corripitur, propendet, Vua, ſeu σταφυλὴ appellatur. Deinde quòd caudæ muris, aut columnæ modo extenſa, interdum ex humorum affluxu particula hæc producatur, ut & affectus ille, κίων ac columnella dicitur. Porrò quoniam ſecundùm naturam ſe habens, ſuperiùs latior, inferiùs autem ſtrictior uiſitur, fundibulum aliqui eam uocauerunt. at nomina ſonitus occaſione ipſi indita, a multis toti laryngi, ab aliquibus uerò laryngis [a] tantum operculo, etiam accommodantur. Cæterùm gargareonis (ita enim particula iſta in noſtris ſcholis frequentius appellatur) ſitus, forma, color, ac omnia ferè huc pertinentia, non minus quàm externa unguium ſuperficies, euadent conſpicua, ſi alicuius hiantis os inſpicere non piguerit. Vnde etiam horum enarrationi prolixiùs quoque haud immorandum eſt. Oblonga enim tunc ſpectantibus occurrit particula fungoſa, & carnea a palati fine, ubi narium foramina fauces ſpectant, in oris amplitudinem propendens, ſuperiùs ubi palato continuatur latior, inferiùs pyramidis inuerſæ inſtar acutior. Venulas quaſdam ex uaſis palati tunicam adeuntibus in ipſius medio aſſumit: neruis autem non admodum participat. Porrò gargareonis primarium uſum uocis modulationem eſſe, ac illum homini ad ſermonem plurimum opitulari, argumento ſunt, qui hunc præſectum alias ue deroſum habent: dein quòd ſoli homines, auiumque quædam tantum genera hoc donari uidentur. adeò ſanè, ut non immeritò uelut quoddam uocis plectrum, ita ad cauum palatum pendens cenſeatur. Secundariò autem ad aeris attractionem, ne ſcilicet nimium frigidus pulmonem feratur, aliquid & homini accommodare creditur, quum his quibus gargareo præſectus eſt, frigidus aer impenſius, quàm cæteris, noxius eſſe obſeruetur. Sic quoque & ad aeris expurgationem nonnihil conducit. nam puluerem ſibi applicatur, qui alioquin in laryngem ſimul cum aere erat aſſumendus. At hic uſus, quum cætera animalia ad terram magis, quàm homo ſpirantia, gargareone deſtituantur, parui pendendus uidetur. Quamobrem uerò nonnulli gargareonem excrementorum à cerebro in os deſcendentium quoddam receptaculum eſſe tradiderint, non ſatis aſſequor, quum gargareon nullam, qua apte aliquid ſuſcipiat, cauitatem nanciſcatur: imò quoties humore imbuitur, laxatus muris caudæ forma propendet, aut alio quopiam ſibi grauiſſimo uitio, dum fluxionem ſuſcipit, conflictatur. At nunc tempeſtiuum erit, pulmonis, in quem aer per aſperam arteriam ducitur, conſtructionem aggredi.

a 2,3,4,5, 6 fi. cap. 21 lib. 2. L.

Gargareonis ſitus, forma, ſubſtantia.

Vſus.

DE PVLMONE. Caput VII.

PVLMONEM oſtendit maior præſentis libri figurarum pars, prima videlicet ad characteres R, S, T, V. Secunda ad N, O, P, Q. Tertia ad L, M, N, O. Quarta ad M, N, O, P. Quinta ad i, K, l, m. Duodecima E, F, G, H. Decimatertia ad B, C, D, E. Vaſa autem pulmonem implicantia partim exprimuntur prima figura Capitis trigeſimi octaui libri primi, partim duabus figuris Capitis decimiquinti libri tertij.

Situs pulmonis: Numerus.

SITVM pulmonis [a] duæ inſigniores thoracis indicant cauitates: in utraque enim cauitate, inter coſtas, & alteram thoracem interſepientium [b] membranarum conſpicua, pulmo locatur, perinde ac cauitates illæ, geminus. Huius nanque pars dextram cauitatem occupans, illi, quæ in ſiniſtra ſpectatur, propriæ pulmonis ſubſtantiæ interuentu neque continua, neque etiam contigua eſt: quum ſcilicet ambæ interſepientium membranarum medio inuicem dirimantur, & [c] uaſorum ex uno caudice in dextram, ac ſiniſtram pulmonis partes digeſtorum duntaxat beneficio, inuicem ſint commiſſæ. Ac dextra quidem pulmonis pars dextram thoracis cauitatem, ſiniſtra autem læuam ita implent, ut nihil prorſus in uniuerſa thoracis amplitudine, pulmonis ſubſtantia non oppletum ſe offerat, præter uniuerſam regionem, quam interſepientes membranas [d] in ſe complecti, ac in ipſorum medio conſtituere diximus. Verùm ut mediæ huius regionis ſedem, quæ ſupra [e] neruoſam ſepti tranſuerſi partem conſiſtit, longè aliam in hominibus, [f] quàm ſimijs & canibus occurrere nouimus: ita quoque hic varia pulmonis obſeruatur ratio. Homini namque in tota ea regione nulla reponitur pulmonis portio, in canibus verò, & ſimijs, cæteriſque quadrupedibus, longiorem homine thoracem ſibi vendicantibus, ob idque etiam inter ſeptum & inuolucri cordis mucronem notatu dignam amplitudinem, cauitatemque in membranarum thoracem interſepientium medio demonſtrantibus, pulmonis pars in ea amplitudine ſeſe offert, quæ cauam venam hàc procedentem, peropportunè ſuffulcit & complectitur. Hæc enim pulmonis pars, præcipua ſua portione venæ illi ſubſternitur, & ſinum inſuper uenæ conuexo admodum continuè reſpondentem, ſibi inſculptum gerit, quo manus ferè modo, venam continet, ac veluti tutò deducit; ſuæ alioquin qua collocatur liberæ amplitudinis formam perinde exprimens, ac dextra & ſiniſtra pulmonis partes, ſuas quibus continentur ſedes examuſſim referunt. Pulmo namque nulla peculiari indigebat forma, ſed pro accumbentium corporum effigie, vt & iecur ipſum, efformatur, prorſus ſuarum, quibus continetur, cauitatum imaginem haud ſecus aſſumens, quàm ſi quis argilla his cauitatibus impreſſa, pulmonem conſtruxiſſet. Vbicunq; enim cauitatem ſedes concauæ ſunt, inibi pulmo gibboſus euaſit: vbi autem gibbæ extuberanteſque uiſuntur, pulmo etiam cauus redditur. Quapropter etiā fit, dextrā pulmonis partem ſiniſtra iunctam, bubuli, aut ceruini, aut alterius biſulci animalis calcibus, vnguibus ve ſimul commiſſis, rara quadam ſimilitudine correſpondere, aut alteram pulmonis partē vnius vnguis ſpeciem referre. Tota enim [g] poſterior pulmonis ſedes, lateraque, anteriori unguium regioni, ac

a Vna ad dextrū latus G, G. altera ad ſiniſtrum latus I, I 2 fi.
b eadem fi. & ijdem characteres.
c 12 fig. B, C, D.
d Inter G, G & I, I fi. 2.
e 7 muſcu. ta. K, l, m, n.
f Quæ canis ſunt peculiaria, ex ipſius petes diſſectione.

Pulmonis forma.

g 13 figu. quam immiſſam finges 8 muſc. tabula thoraci.

lateribus adamussim conueniunt. Quemadmodum enim vngues anteriori parte linea impressioneque inuicem dirimuntur: ita quoque & posterior pulmonis sedes huic lineæ similem omnino impressionem, prominentium in thoracis cauitatem vertebrarum corporum occasione, obtinet. Et vt impressio hæc, secundum vnguium longitudinem gibbumque modicè obliquatur: ita quoque & pulmonis hac sede impressio secundùm dorsi in exteriora incuruationem ducitur. Rursus vt vngues anteriore parte magis quàm posteriore, contigui videntur: ita & pulmo ipse, eo quòd intersepientes membranæ ab inuicem multo minus, vbi dorso committuntur, distant, quàm vbi pectoris ossi proximæ sunt. Deinde reliqua pulmonis posterior pars & latera, propter thoracis costarum inflexus, vt & vngues ipsi, gibba cernuntur. Porrò vnguium parti, quæ terræ innititur, pulmonis [h] regio septum transuersum spectans, exactissimè congruit. Hæc enim, quemadmodum & illa, subcaua visitur, propter [i] gibbosam septi hac in sede imaginem. Cæterùm pulmonis [k] regio pectoris os respiciens, ipsius ve anterior pars, adamussim refert posteriorem vnguium sedem vniuersam, quæ terram non contingit. Vt enim illa vtrinque orbicularis est, & amplo interstitio dehiscit, ita etiam hæc pulmonis regio: quæ tanto posteriore etiam sede breuior est, quanto posterior unguium regio terram non contingens, longitudine ab anteriore vincitur. Cæterùm alia adhuc impressio hactenus non commemorata pulmoni illic accidit, [m] quà is lateribus intersepientium membranarum accumbit. Harum nanque latera quum cor inibi contineatur, vtrinque extuberant, [n] gibbumque efficiunt, cui proportionatum sinum pulmo sibi vendicat, illi correspondentem, quem inter vngues illic cernimus, vbi duriores pili in ipsarum medio occurrunt. Atque hæc de humano pulmone subaudita velim, eoque non flaccido, sed vt secundùm naturam thoracem implet, distento. [o] Aliàs enim quum concidit, atque in lobos seu fibras insigniter distinctus visitur, elegans hæc, propriaque pulmonis forma deperditur. [p] Vtræque enim pulmonis partes in duos distinguuntur lobos, membraneis fibris in hominibus inuicem hærentes, neque ita inter resecandum separatu, ac in cane, promptos. Hoc loborum interstitium obliqua perficitur linea, e regione propemodum quartæ thoracis vertebræ incipiente, & obliquè deorsùm in priora, quasi ad pectoris ossis mucronem protensa: sicut humilior lobus superiore existat longior. Neque etiam perpetuò in duos solum lobos pulmonis partes secantur, verùm aliquando in tres, interdum in nullos, aut duos ita inuicem nexos, vt sectionis potius nota, quàm reuera distinctio in quibusdam hominibus videatur. [q] Lobum autem qui in canibus simijsque cauæ venæ caudicem suffulcit, vti iam antea dixi, nunquam in homine obseruaui, & hunc illo destitui certo certius scio. Quamuis interim Galeni locus in septimo de Administrandis dissectionibus, mihi memoria non exciderit, quo inquit: quintum hunc pulmonis lobum eos non latere, qui rectè sectionē administrant: innuens, Herophilo, & Marino eiusmodi lobum fuisse incognitum, vti sanè fuit, quum illi hominum cadauera, non autem cum ipso simiarum, ac canum duntaxat aggrederentur, in quibus præsenti lobo nihil est manifestiùs: quemadmodum hominem secanti pulchrè etiam constat illum deesse, tum quòd id sensus indicet, tum quòd [r] vena septum permeans simul cordis penetret [s] inuolucrum, neque aliquod prorsus sit interuallum ductus cauæ inter septum, & inuolucrum, quale in canibus longissimum uisitur: unde etiam in illo, vena caua meritò hoc quinto lobo tanquam a manu quapiam suffulciri amplectique debuit. Pulmo externa superficie leuis vndique est, & veluti humore lento madidus, attamen in plerisque hominibus non infrequenter hæc superficies aspera, earum membranarum modò conspicitur, quæ inuicem conascuntur: quandoquidem in illis iam dextra pulmonis pars, iam sinistra, iam vtraq; etiam pertinacissimè thoracis lateribus fibrosarum nexuum interuentu colligatur, adeò vt id hominibus quodammodo peculiare esse videatur, vt & fuscus quidam, non autem candente, rubore rubeus color, & quædam instar nubium oblineatio, ac in colore inæqualitas, in hominum pulmonibus conspiciuntur; non quidem in laqueo suffocatis solum, aut aliquandiu mortuis, uerùm & in illis, quibus adhuc uiuentibus cor execatur: quamuis tamen sensim mortuis pulmones intensius nigricent, concidantque. In alijs itaque animalibus non nisi perquàm raro, pulmo ulli thoracis parti membranearum fibrarum medio hæret: connexus autem, qui uasorum fit beneficio, illis perinde ac hominibus censetur communis. [t] Aspera enim arteria dorso colligata, & in pulmonē profecta, omnibus animalibus eum æquà dorso alligat, & [u] uena quoque arterialis, & [x] arteria uenalis similiter illum cordi connectunt. Pulmonis substantia, caro est mollis, fungosa, rara, leuis, aerea, ac uelut ex spumoso sanguine, spuma ue sanguinea concreta, multisque uasorum germinibus scatens. Vasa sunt tria. ac primum quidem est [y] aspera arteria, quam iuxta quartæ thoracis uertebrę corpus in duos trūcos diduci innuimus, quorum dexter in dextram pulmonis partem, ut sinister in sinistram, exporrigitur, & primū in duos ramos sectus, ac his rursus in plures, hisque rursus in alios diuisis, multiplici sobole pulmonem intertexit. Secundum uas uenalis est [z] arteria, tertium autem [a] uena arterialis, quarum in tertio libro cum reliquis uenis ac arterijs necessariò meminimus. Adeò ut de illis hic nihil planè amplius, donec ad cordis constructionem deuenerimus, repetendum sit. Hæc uasa similiter ac aspera arteria in pulmonem ea digeruntur serie, ut arterialis uenę rami, asperę arterię propaginum posteriori sedi attendantur, uenalis uerò arterię soboles anteriori. Atque hæc uasorum digestio undecunque ad externam usque pulmonis superficiem adamussim seruatur, non situ modò semper sibi similis, uerùm & magnitudine etiam. Vt enim multo maior est arteriæ asperæ truncus pulmoni insertus, uenæ arterialis & uenalis arteriæ primis in pulmonem implantationibus: ita quoq; uniuerso per pulmonem progressu, totaq; ramorum serie, soboles asperę arterię ampliores, patentioresq; uenarum & arteriarum surculis existunt. Huic innumero uasorum implexui, ea quam diximus pulmonis caro intertexitur, atque omnes uasorum amplectens surculos pulmonem efformat: quemadmodum propria iecoris substantia, cū frequenti uenarum sobole iecur constituit. Insuper uniuersum pulmonis corpus non aliter ac iecoris, tenui quadam, membraneaq; obducitur tunica, principium ab illis uasorum in-

uolucris

Marginalia (left):
In quot lobos fibras ve pulmo diuidatur.
In homine nullū pulmonis lobum cauæ caudicem suffulcire.
Qualis pulmonis superficies.
Pulmonis connexus.
Pulmonis substantia, Vasa.
Pulmonis tunica.

Marginalia (right):
h 12 fig. G, H.
i 1 fi. I, I.
k 2 fig. N, O, P, Q.
m 1 fig. T, V.
n 1 fig. L 2 fi. M, M.
o Vt in 3 & 5 figuris.
p Singulis lobis singulos adhibui characteres in ijs figuris quibus pulmo se offert.
q Pete hūc ex alicuius quadrupedis pulmone.
r 5 fig. D. 6 fig. N.
s 4 fi. B, B.
t 6 fi. Y. 12 fig. A.
u 6 figu. I. 12 fig. C.
x 6 figu. G 12 fi. D.
y 1 fig. cap. 38 li. 1. 12 fig. B.
z 2 fi. cap. 15 li. 3. 12 fig. D.
a 1 fig. cap. 15 li. 3. 12 fi. C.

uolucris ducens, quæ asperæ arteriæ, alijsq; duobus pulmonis uasis ab intersepientibus thoracem membranis, seu ea, quæ costas succingit, offeruntur. Quum primùm enim hæc uasa in pulmonis ducuntur substantiam, ea tunicula a proprijs vasorum tunicis abscedens, in pulmonis tegmentum degenerat: cui [b] neruuli a sexti paris neruis, recurrentes neruos constituentibus, & postmodum in uentriculi superius orificium diffusis, communicantur. Nulli autem, aut perquàm graciles in pulmonis substantiã, sensu non admodum indigentem, disseminantur. Pulmo enim in hoc præcipuè factus est, vt aerem cordi (quo potissimùm ad naturalis caloris non qualitatem solùm, sed sanè & substantiam indiguit) præpararet, ac demum cor, uiscus aliquod sibi appositum haberet, ex quo aerem suis functionibus aptum semper allicere posset: & ne quemuis statim nos ambientem, eundemq; aliter non immutatum assumere cogeretur, præcipuè quum Natura non solùm cordis occasione quamplurima animalia respirare uoluerit, verùm & vocis quoque gratia, ad commodam animalis vitam haud mediocriter necessariæ. Quod enim a pulmone inter expirandum redditur, vocis optima censetur materia. Vnde etiam maximè rerum Opifex vniuersa respirationis organa in eũ modum exstruxit, vt nostro arbitratu aerem attrahamus, eumq; rursus nunc validè, nunc remissè uariaque copia expellamus, quum interim continuus indefessusq; cordis motus ex nostra uoluntate neutiquam pendeat. Quandoquidem uero hæc quoque alibi, ac potissimùm in thoracis musculorum historia, necessariò latius persecuti sumus, ad pulmonis constructionis rationem nunc sermo accommodandus venit. Pulmo itaque instar promptuarij cuiusdam in asperæ arteriæ ramos aerem assumit, ut deinde cor per arteriæ venalis propagines ex asperæ ramis, adeoq; peculiari pulmonis substantia, illum sibi alliciat: & rursus quod cordi inutile est, per expirationem a pulmone reddatur. Quis igitur asperæ arteriæ sit vsus, neminem latet, quẽadmodum neque venalis etiam arteriæ officium multis est incognitum: si quidem id præcipuum sit, vt aerem cordi aptum in se pelliceat, huiusq; interuentu cor eundem in sinistrum ipsius uentriculum attrahat. Arterialis vena in hoc maximè facta creditur, vt pulmoni aptum suæ substantiæ alimentum ex dextro cordis ventriculo exporrigat, quod leue aereum, spumosumq; esse oportuit, si modò pulmo facile cõprimi colligiq;, & rursus distendi, se quasq; esse debuit. Ad quam functionem, uenalis quoque arteria pulmoni putatur esse utilis, nam & hæc illi sanguinem suo nutrimento aptissimum defert: quo pulmo tum propter ipsius molliciem, tum propter continuum motum, tùm propter caloris copiam, quam ex cordis uicinia adipiscitur, plurimo præ cæteris corporis partibus indiguit. Quòd autem pulmonis tunica ipsius substantiæ, quę forsitan non vulgarem, & quam modis omnibus a medicis grauiter expendi inquiriq; optauerim, alterandi aeris uim possidet, ramorumq; implexus firmat, inuolucri uice sit, cuiuis perspectum reor. Sic quoq; hanc iustissimè tenuem mollemq;, ut promptè cum pulmone concideret, facileq; dilataretur, factam esse nemine decet ambigere.

b 2 fi. cap. 2 li. 4 9. & hic fi. 6 e.

Nerui.

Pulmonis vsus, & cõstructionis ipsius ratio.

DE CORDIS INVOLVCRO. Caput VIII.

HOC inuolucrum membranis thoracis amplitudinem intersepientibus liberum, nullaq; ex parte dissectum, tertia ostenditur figura, ad characteres B, C, D, E, F, G: vti apertum spectatur in quarta figura ad A, B, B. Dein ipsius quoque portio in vltima tertij libri figura ad B occurrit.

MEMBRANAM vniuersum cor cum suis auriculis, & vasorum initijs, instar arculæ cuiusdam aut thecę [a] inuoluentem, in medio thoracem [b] intersepientiũ membranarum collocari anteà diximus. Verùm in præsentia huius inuolucri situm paulo altiùs repetituri, eius effigiem pineę nucis formæ quàm simillimam esse dicemus. Quemadmodum enim ex orbiculari, & non penitus depressa basi, pinea nux in obtusum, neq; impensè prominẽtẽ conũ, mucronẽ ve desinit, omniq; ex parte orbicularis quodãmodo secũdũ latitudinẽ visitur: sic quoque & cordis inuolucrum orbicularem basim, & obtusum mucronẽ obtinet, pineamq; nucem proximè refert. Cęterùm inuolucri basis haud continua est, sed ut minimum quinque foraminibus peruia: ac primum quidem [c] cauæ uenæ iter præbet, quà hæc septum [d] perforat. secundum autem illud est, quo eadem uena [e] sursum a cordis basi iugulum petit. tertium porrò foramen [f] venam arterialem transmittit, quartum verò [g] magnę paratur arteriæ, & quintum [h] arterię uenali uiam offert. Atque id quodammodo duplex est, quòd arteria uenalis priusquam ex inuolucro labitur, in duos truncos discinditur, bina in inuolucro foramina perpetuò ferè adeptos. quanquam & venæ etiam arteriali duobus quodãmodo locis iter præbeatur. His vasis presens inuolucrũ validissimè [i] obnascitur, quodammodo ab ipsis principium ducens. videtur namque tertia arteriæ magnæ, & venæ arterialis tunica, & secunda venæ cauæ & uenalis arteriæ, cordis inuolucri principium statuere. Vasa etenim medio inter cor, & ubi inuolucrum ipsis committitur spacio, eiusmodi ascititijs suis tunicis penitus destituuntur, notatuq; dignum interuallum inter cordis basim, & inuolucri ad illa vasa coalitum existit: & inuolucrum non magis cordis basim, quàm mucronem, aut latera illius contingit, quod Galenus in septimo de Administrandis sectionibus libro longè rectiùs, quàm in sexto de Partium vsu, expendit. Cæterùm hæc quæ modò enumerauimus foramina, inuolucri potissimùm basis necessariò, propter ipsam transeuntium vasorum seriem, obtinuit, sese hic quàm maximè licuit rotundam efformans. Reliquum autem inuolucri corpus nihil transmittens, continuũ est, & sibi vndecunque, præterquàm in forma, quæ turbinis quodammodo ritu ex basi, vti diximus, in obtusum mucronem tendit, respondens. Basis hæc summo apice paulo altius quintæ thoracis vertebræ corpore locatur, huic non penitus, sed duntaxat e regionè incũbens. Basis enim media est inter pectoris os, & quartam

a Vt occurrit in 4 fig. ad A, B, B. b 2 fig. C, G, I, l.

c 5 fig D, F. d 7 musc. tab. r. e 4 fi. F. f 6 fi. l. g 6 fig. O. h 6 fi G. i 3 fi. B.

Forma inuolucri cordis.

Quibus vasis inuolucrum cordis viam prabeat.

Cordis inuolucri initium.

Inuolucri cordis situs.

tam quintamq; thoracis vertebras, æqualiter ab vtrisque, pectoris dico osse, & vertebris, distans. Item basis quoque a dextris sinistrisq; costis pariter remota pendet. In progressu verò, descensuq; inuolucri situs variatur. ac alijs quidem animalibus longiore pectoris osse, quàm homines donatis, inuolucrum id a dextris ac sinistris pariter ferè seiūctum descendit, sensim in anteriora porrectum: adeò vt iam basis posterior, aut si animal resupinum intellexeris, humilior ipso mucrone conspiciatur. In homine autem, cui anteriorem thoracis partem rerum Opifex breuiorem condidit, inuolucrum adeò antrorsum sinistrorsumq; protenditur, vt mucro magis deorsum quodammodo pertingat, quàm pectoris ossis [k] pars, cui superior, maximeq; antica septi transuersi pars adnascitur: dein in sinistrum adeò pertinet, vt dextrum mucronis latus vix thoracis medium attingat. In anteriora quoque adeò mucro procedit, vt sinistrum pectoris ossis latus, quæq; huic coarticulantur cartilagines, contingat.

Inuolucri cordis substantia.

Inuolucrum hoc substantia constat membranea, inq; similarium partium numerum cum reliquis membranis reponenda. nullis enim fibris intertexta, sed simplex est membrana, vtcunque crassa, & admodum dura, cauitatemq; constituens, in qua cor facile dilatari constringiq; queat. Cauitas hæc læuis omnino est, tenui quodam humore oblita, ac adipe penitus omni destituta.

Superficies & nexus.

Exterior quoque inuolucri superficies adipe vacat. Quanquam secus arbitratus sit Aristoteles, cordis inuolucrum pingue esse asserens: intersepientibus thoracem membranis forte delusus, quæ huic inuolucro obnatæ, præpingues, idq; potissimùm in hominibus, visuntur. Cæterùm exterior hæc inuolucri superficies propter fibrosos nexus, perinde ac membranæ inuicem connatæ, aspera cernitur. Inuolucri enim lateribus intersepientes membranæ quodammodo orbiculatim [l] obnascuntur. Anteriore parte, cui illæ membranæ non adnectuntur, fibræ membraneæ earum membranarum cauitatem implentes, cordis inuolucro adnascuntur. Posterior ipsius pars vniuersa intersepientes quoque membranas habet connatas. Cæterùm inuolucri mucro, & dextri ipsius lateris egregia portio septi transuersi [m] nerueo circulo validissimè, amploq; admodum spacio [n] connascitur, quod hominibus est peculiare. Simijs quippe, & canibus, & porcis inuolucrum a septo multum distat: tantum ab est, vt ipsi magna sui portione connecteretur. adeò sanè, vt & hinc luce clarius constet, Galenum hominis viscera aut oscitanter, aut nequiquam spectasse, simiasq; & canes nobis describentem, immeritò veteres arguisse. Præterea homini priuatim anterior mucronis pars membranæ costas succingenti fibrosis nexibus hæret, ea sede qua sinistri lateris sextæ, & septimæ costarum cartilagines pectoris ossi coarctantur. sed & is inuolucri nexus [o] inter thoracem interdiuidentes membranas perficitur: nullibi enim ex illarum medio inuolucrum cordis excedit, neque pulmonem vlla ex parte, nisi illarum interuentu contingit.

Quibus vasis ac neruis inuolucrum implicetur.

Hoc nullas ferè arterias in se dispersas obtinet, neque etiam venas, nisi perquàm [p] tenuissimas, ab illis ferè exortas, [q] quæ in intersepientibus membranis tāquam in omentum digeruntur. quum enim cordis inuolucrum cauam trāsmittit, ab illa vix aliquid mutuatur: quà autem septo in hominibus connascitur, communia cum septo vasa sibi vēdicat. [r] Neruos quoq; adipiscitur nimis quàm obscuros, ac ab illis dissectos, a quibus [s] recurrentes nerui iam pullularunt.

Inuolucri usus et constructionis ratio.

Quod verò cordi id sit quod dicitur, omnibus conspicuum esse arbitror: quum instar domus, & arculæ cuiusdam ac thecæ cor luculentissimè amplecti, idq; intersepientium membranarum beneficio sustinere videatur. Præterea vt leuius esset, & unà durius, ex valida ipsum extrui membrana, neminem quoque ambigere putauerim.

Cuiusmodi aqua in inuolucro obseruetur.

Cæterùm an hominibus secundum naturam se habentibus inuolucrum id aquam contineat, quam serosi humoris modo in ipsius cauitate inter dissecandum repositam obseruamus, mihi non admodum perspectum est. Quāuis nullam sanè humani cordis sectionem unquam aggressus sim, in qua non multam eiusmodi aquæ quantitatem repererim: quocunque etiam mortis genere, siue paulò, siue multo antè homo interijsset. etiam si adhuc maiorem copiam in mulieribus, quàm viris animaduerterim: nisi illi natura admodum fuissent humida, aut aliàs serosis abundassent succis. Quinetiam minùs ferè aquæ in nuper mortuis adinueni, quàm in his, a quorum sectione diutius temperassem. Is cui Bononiæ cor uiuo exími spectauimus, aquam etiam in inuolucro continere uidebatur: uerùm id non admodum commodè, utcunque etiamnos tragœdiæ adiungeremus, expendere licuit. Patauij huius aquæ intuendæ cupidi, pulsans adhuc cor cū pulmone, reliquisq; uisceribus ilico atque ex his quos uiuos in quatuor partes dissecant, exemptum erat, in proximam pharmacopolæ officinam interdum deferri curauimus, ac in inuolucro aquam nonnullam reperimus. Viui canes, inuolucri cauitatem, & cordis superficiem humectas habēt, in hisq; nulla diffluentis aquæ obseruatur quātitas: quum tamen notatu digna (etiamsi ferè semper mediocris) in aliquandiu mortuis canibus occurrat. In porcis uerò uiuentibus plus aquæ, quàm in canibus spectatur: uti etiam porci iam diutius mortui, illam utcunque copiosam proponunt. Adeò ut de uiuorum aqua nihil asserere uelim: uerùm nullam penitus in illis contineri (ut hodie omnes ex spiritu in aquam post mortem conuerso, hanc in mortis reperiri contendētes affirmant) falsum esse noui. Quandoquidē (ut sæpe antea monuimus) membranæ nullis partibus cōnatæ, neque inuicem hærentes, perpetuò madidæ ac lubricæ apparent, ut oculi, palpebrarumq; interior superficies. Ad hunc quoque modum membranæ cerebrum inuestientes, ubi mutuò insternuntur, & interna costas succingentis membranæ, & peritonæi superficies, ac iecoris quoque, & intestinorum, reliquarumq; partium inuicem tantum accumbentium, non uerò connatarum, superficies madorem lubrici contactus gratia semper commonstrant. Nunc autem quūm cor in continuò uersans motu, neque dum uiuit animal unquam uel momento in ipsius, quod alioquin non mouetur, inuolucro quiescens, calidissimum uiscus meritò censetur, cur minus non madorem duntaxat, ut reliqua omnia, sed & aquam à Natura ipsi priuatim eiusdem usus gratia largitam nanciscetur?

k 2 fi. parum sub S.
l Vti fit in 2 fi. & 1.
m 7 msfi.ca. K, l, m, n.
n 3 fi. a G. ad F.
o Inferius L inter G & I.
p 3 fig. D, E.
q 1 fig. O, O, Q.
r 2 fi. cap. 2 lib. 4 r.
s eiusdem fi. m p.

DE CORDIS SITV ET FORMA. Caput IX.

SITVM cordis in sua proportione ostendit vltima figura tertij libri: dein prima & secunda præsentis libri figura idem quoque ostendunt, quamuis in illis cor suo inuolucro adhuc obtectum sit, ac inter membranas thoracis cauitatem intersepientes contineatur. In prima itaque figura id ad L spectatur, in secunda autem ad inferius L & M, M. Porrò cordis formam ex quarta, quinta, & sexta figuris petere licet.

a 3 fi. C, D, E, F, G. b 4 fig. C, D. c 4 fig. E. 6 fi. C.

Cordis figura.

CORDIS situm formamq; , ipsius proximè enarratum commonstrat [a] inuolucrũ. Cor namque pyramidalis etiam, turbinatę ve quodãmodo figurę visitur, nuci pineę vtcunque respondens, quum scilicet ex latiore [b] basi in [c] mucronem (aut paulo quàm nucis pineę acutiorem, ac sinistrorsum veluti detortum) sensim desinat, multoq; longius, quàm crassum spectantibus sese offerat. Verùm interim humanum cor, quod ad externam superficiem, totam ve ipsius molem attinet, non vndique secundum orbem æqualiter crassum occurrit. Sua enim latitudo profunditatem non secus excedit, quàm si quis cor in anteriore, posterioreque sedibus egregiè comprimi, ac in latera prominere astrueret; instar mediæ, seu quę vtrinque aliam nucem commissam habuit, castaneæ quodammodo nucis. Hæc compressio in dextra potissimùm sede ita accidit insigniter, vt cor secundùm totam ipsius longitudinem inibi acutam potius, quam semiteretem superficiem uideatur constituere. quum tamen auium, & quadrupedum corda, non multo latiora, quàm profunda spectentur, nucisq; pineæ, aut turbinis imagini longè exactius, quàm humanum cor, accedant. Quod sanè discrimen Galenus scribere neutiquam præterijsset, si modò hominis cor perinde, ac simiarum, canumq; aggressus fuisset: hic non segniter Naturæ expendens, industriam, qua, quum homini breuis, sed latus, thorax necessariò obtigit, tot differentias molitur, quibus hominem in pectoris ossis breuitate, & amplitudine, & in pulmonis lobis, & uenæ cauæ ductu, & inuolucri cordis ad septum transuersum nexu & situ a quadrupedum fabrica differre ostendimus: & qua hic rursus humanum cor secundum proportionem multo simul latius & breuius, quàm in illis animalibus, peropportunè euasit. & qua denique præter cætera non uulgaria paucaq; discrimina, alium cordis situm in homine, quàm quadrupedibus longo, arctoq; thorace donatis, reperiri docebimus: simulatque ea adhuc sermoni addiderimus, quæ de cordis forma insuper commemoranda veniunt. Tota itaque exterior cordis superficies a basi ad mucronis vsque extremum, impensè lęuis cernitur, nulli prorsus parti connata.

d 6 fi. D. e 6 fi. E.

Cordis superficies qualis.

[d] Coronalis tamen venæ [e] propagines a cordis basi ad mucronem vsque cum coniugibus suis arterijs excurrentes, paulo magis reliqua cordis superficie extuberant, inæqualitatemq; modicam efformant: quum scilicet non tota sui corporis portione in cordis substantiam imprimantur. deinde & adeps, quo humanum cor plerunque abundat, aliquid etiam inæqualitatis adfert. Basis, propter vasorum egressum, inæqualis vtcunque cernitur. dextræ enim ipsius sedi [f] dextra auricula simul cum [g] vena caua, & [h] arteriali vena committitur: in sinistra autẽ sede [i] læuam habet auriculam, & pręter [k] arteriam venalem, [l] magnæ quoque arteriæ initium. Porrò cordis auriculas, vasa, vt & ipsorum orificia, & membranulas, cordisq; vẽtriculos seorsin ordine persequemur, cordis iam situm subnexuri, de quo dissectionum professores prolixè contendunt: his quidem id in sinistrum thoracis latus collocatum innuentibus, illis autem in medio, quòd ad dextrum ac sinistrum attinet. alijs verò non ad hanc tantum positionis differentiam cor in medio esse placuit, verùm & secundum thoracis anteriora, & posteriora, deinde & superiora ac inferiora. alijs rursus hæc quidem omnia toti cordis moli, alijs autem duntaxat basi ascribentibus.

f 4 fi. I. 5. fi. B. g 4 fi. F. 5 fig. C. h 4 fi. G. 6 fig. I. i 6 fi. F. K 6 fi G. l 6 fi. O. m 1 & 2 fig. cap. 19. lib. I.

Cordis situs.

Quòd autem in præsentia thoracem omnes appellent, [m] quicquid costis, & pectoris osse, & duodecim thoracis vertebris intercluditur, manifestum esse arbitror: quum alioquin si vniuersus corporis truncus cum Aristotele ipsis thorax hic appellaretur, plurimum in cordis situ explicando aberrarent, quamuis alioquin ad veram situs descriptionem non valde accedant. Quandoquidem quadrupedibus, non basis solùm, sed & cordis propemodum mucro in medio, quod ad dextrum, & sinistrum spectat continetur. Dein secundùm dorsi longitudinem basis vicinior longè est primæ thoracis vertebræ, quàm mucro ipsi duodecimæ. Insuper magis ab elatiore pectoris ossis sede cordis basis remouetur, quàm mucro a pectoris ossis [n] cartilagine, gladij imagini comparata. adeò vt hac dimensione, quam in longitudine metimur, vniuersum cor mediam sedem nullis animalibus exactè occupet. Quod ad anteriora posterioraq; attinet, omnibus animantibus cordis basis in medio ferè eius thoracis sedis, quam sibi vendicat, collocatur. Mucro autem in anteriora magis exporrigitur, non tamen pariter omnibus. Cæterum hominis cor sua basi exactè, vt in reliquis animantibus, dextræ sinistræq; sedis medium obtinet, atque quod ad anteriora posterioraq; spectat, pariter sese habet. tantum enim a pectoris distat osse, quantum a vertebrarum corporibus abscedit. In thoracis autem longitudine, quæ posteriori sede duodecim constituitur vertebris, quintæ vertebræ corpus respicit. In anteriori verò thoracis sede, quæ pectoris ossis longitudine terminatur, elatior basis pars adamussim mediam sedem sibi vendicat, tantundem a iugulo remota, quantum ab ea ossis pectoris sede, cui septum inseritur. A basi, reliquum cordis corpus sensim in anteriora, & in sinistrum latus eousque obliquè exporrigitur, vt mucronis posterior pars magis ad pectus antrorsumq;, quàm ipsum basis centrum vergat, vtq; dextra etiam mucronis pars in sinistrum magis ipso basis centro protensa, medium pectoris ossis in sinistrum excedat. ipsumq; mucronis centrum sextæ, & septimæ costarum sinistri lateris cartilagines respiciat, quà pectoris ossi coarctantur. Pręsentibus terminis, quibus cordis situs comprehenditur, illius quoq; magnitudo innotescit: quæ sanè homini, ut & cerebrum ac iecur, quàm cæteris animantibus ex proportione obtigit grandior. Neque id solùm homini peculiare est, uerùm & illi quoque cor septi transuersi neruo-

n 2 fi. S.

Cordis magnitudo.

ſe parti in læuo latere, cui cordis inuolucrum magno ſpacio° adnaſcitur, quàm proximè accedit; ſecus lon gè quàm canibus, & ſimijs, quibus cor magno interuallo a ſepto remouetur: adeò ut Galeni de cordis ſitu ſententiæ canibus ac ſimijs, non verò hominibus, conueniant: præcipuè quum cor in thoracis medio, contra Veterum placita, repoſitum contendit, neque eius omnino memor eſt, quod in ſeptimo de Adminiſtrandis ſectionibus, de cordis vertice prodidit. *° a 6 ad 8 fig.*

DE CORDIS SVBSTANTIA, Caput X.

CORDIS ſubſtantia quoad fieri licuit, illis potiſſimùm figuris delineatur, quæ id quouis pacto diſſectum referunt: vt ſeptima, & quatuor illi proximè ſequentes.

Cordis caro. PRAECIPVA cordis ſubſtantia carne conſtat, muſculorum carne paulo minus rubra, & duritia ac denſitate, fibrarumq; quo inteetexitur genere ab illa plurimum diuerſa. Cordis enim caro longè durior exiſtit, & denſior, ac veluti iniurijs ferendis pertinacior, & uario denique robuſtiſſimarum fibrarum genere donata: quum interim unius muſculorum ſedis caro unicam tantum fibrarum ferè ſpeciem, eamque ſparſim ſatis diſſeminatam obtineat. *Cordis fibræ.* Porrò ſpecies fibrarum, quæ cordis carne continentur (non enim de membranarum venæ cauæ & venalis arteriæ orificiorum[a] fibris modò agimus) haud æquè ac muſculorum conſpicua eſt: quandoquidem nullum prorſus inuenias muſculum, qui uel citra multam diſſectionem ilico atque detectus eſt, fibrarum ſuarum differentiam non aliquo ſaltem pacto demonſtret, eam inſuper accuratius proponens, ſi fortè coctus, vel crudus, unguibus, aut cultro diſcerpitur: quum interim compactiſſimarum cordis fibrarum ſitum & ſeriem coniectura potius, quàm ſectione aſſequamur. Quouis enim modo cordis carnem aut elixam aut crudã, rectis uel obliquis, vel tranſuerſis ſectionibus aggrediaris, vel utcunque lubet eandem unguibus dilaceres, uix unquam cordis notatu dignam portionem, ſecundùm unum duntaxat fibrarum genus, diuelli poſſe obſeruabis, at omnem carnis partem diuerſis multiplicibusque (ſed tranſuerſis potiſſimùm) fibris abundare aſtrues: non enim in corde, ut ſanè in ſtomacho, ventriculo, inteſtinis, & ipſo etiam diſtento ad fœtum utero, ſectionis beneficio fibrarum ſitum adinuenire integrum eſt. Quanquam interim triplex fibrarum genus à Natura cordi largitum eſſe, nobis perſuadeamus, quum ob uarium, & rarum quem in illo uidemus fibrarum implexum, & nullum ſimplicem earundem ductum: tum etiam propter manifeſtam cordis functionem, quam fibrarum in primis, ut mox dicturi ſumus, auxilio perfici opinamur. Cæterùm etſi ratio fortaſſis ſuaderet rectas fibras, quibus attrahendi facultas tribuitur, intimas, & deinde his obliquas, quæ in alijs organis naturali motu agentibus retentioni præeſſe creduntur, poſitas eſſe, & extimam ſedem tranſuerſas ac orbiculares, quæ expellunt, obtinere: non tamen cordis fibris eum ſitum aſſcribere poſſimus, quum ſectio ipſa triplex hoc fibrarum genus inuicem commiſceri oſtendat, & nunc rectas, nunc obliquas, nunc tranſuerſas, & rurſus rectas, & obliquas, & tranſuerſas perinde ferè cõmonſtret, ac ſi tres priores differentiæ ſingulis uentriculis peculiares eſſent, poſteriores verò toti cordi, ambobusque ventriculis ſimul dedicarentur. Appello autem in corde rectas fibras, quas in eo perquàm elixato, ex ipſius baſi ad mucronis ipſius vſque centrum deduci, tam per cordis ventriculorum ſeptum, quàm reliquam ſedẽ conſpicimus. tranſuerſas autem, quæ orbilatim & unà tranſuerſum cor, uentriculosq; ambiunt: obliquas uerò, quæ quidem orbiculatim cor uentriculosq; amplectuntur, at obliquè ſecundùm cordis longitudinem procedunt. Suntq; hæ in duplici differentia. Aliquæ etenim in dextro cordis latere baſi ſunt uiciniores, in ſiniſtro ipſi mucroni: aliæ autem in dextro latere mucronem magis reſpiciunt, in læuo baſim. Atque his ſanè fibris pro cordis mole, ſi eam ſcilicet ad muſculum conferas, perquam numeroſis, & carne has continente amplexanteque, potiſſima cordis ſubſtantia conſtituitur, cui eadem ferè cum muſculorum uentrium ſubſtantia accidit compoſitio. Vt enim fibræ in muſculis carnem undique habent circumpoſitam: ſic & cordis fibrę peculiari ipſis carne cõtinentur, fulciunturq;. Quæ porrò per uniuerſum cor, fibrarum & carnis ſimul ſit craſſities, ab alijs ſanè parum animaduerſa, tunc demum opportunè explicabitur, ubi cordis uentriculos oratione complexi fuerimus. In pręſentia autem ſuffecerit, carnis, fibrarumque cordis uſum, quęque inſuper adhuc ad cordis ſubſtantiam ſpectant, adijcere: ac pariter innuere, cordis carnem in mucrone, quàm in baſi ſpiſſiorem ſolidioremq; apparere. Non ob hoc ſanè (ut Galenus arbitratur) ne hic cor in ſuis contractionibus pectoris os accedens, facilius læderetur: uerùm quod ea cordis pars tenuis ſit, & quòd ad eam fibrarũ rectarum concurſus perficitur, qui carnem mucronis, & ſi aliàs a reliqua non differat, compactiorem commonſtrat, ad eum prorſus modum quo plerunque ſolidiorem carnem in muſculi capite, aut tendinis principio uidemus, quàm in muſculi uentris medio, ubi fibræ non adeò, atque in illis locis compactæ, ab inuicem magis dirimuntur. *Carnis cordis uſus.* Carnis itaque cordis non poſtremus uſus, cum muſculorum carnis uſu in fibrarum firmatione correſpondet. Quòd uerò propria peculiarique ipſius ſecundùm iuſtitiam temperie, ac eſſentiali pariter forma, ad præcipuas cordis functiones, quæ in ſanguinis emutatione, & uitalis ſpiritu apparatu, potiſſimum conſiſtunt, opituletur, imò primarius harum functionum autor ſit, ex aliorum uiſcerum ſubſtantia ratiocinamur. *Fibrarum uſus.* Cæterùm cordis fibræ alteri ſubſeruiunt muneri, quo cor ſcilicet tantiſper dum uiuit animal, & dilatatur & contrahitur, & aliquandiu inter contractionem dilatationemq; quieſcit. Quemadmodum igitur cordis fibræ cum muſculorum fibris nonnulla in compoſitione fortiuntur communia, ſic etiam ut & illæ motui famulantur, ſed prorſus diuerſo. Muſculorum enim motus arbitrarius eſt: cordis uerò naturalis, ac abſque laſſitudine, inſcrutabili rerum Opificis induſtria penè indefeſſus, arbitrioque noſtro minimè ſubditus

a 7 fig. N: membranarum K, L, M. & 9 fi. G. G. mẽ branarum E, F.

ſubditus, neque ex cerebri neruis, ut muſculorum motus, ulla ex parte dependens. Porrò cordis dilatationem, quæ mucronis ipſius ad baſis centrum eſt attractio, & omnium laterum cordis diſtẽtio, rectę efficiunt fibræ, mucronem uerſus baſim cõtrahentes. Quod ſanè ita perficitur, ac ſi uimineo circulo orbiculatim, eademq; ſerie complurimas iuncorum, ſcirporum ve radices connecteres, & mucronibus illorum ſimul collectis, uelut pyramidem quandam efformares, ac demum funiculum ex illius uerticis medio per circuli centrum dimitteres, quo deorſum tracto, pyramis breuior, intusq; multo capacior (iuncis nimirum in exteriora, ac in latera ab inuicem diremptis, ac ſecedentibus) redderetur. Hinc ſi quidem cordis dilatationem con diſcere quàm optimè liceret: quippe uimen quodammodo cordis baſi reſponderet, iuncorum autem collectio cordis mucroni: deinde iunci ipſi, & funiculus ille rectis fibris congruerent. iunci quidem illis reſpõderent fibris, quæ in cordis lateribus & anteriùs, & poſteriùs conſiſtunt; funiculus autem illis conferretur fibris, quæ in cordis carneo [b] ſepto inter duos ſinus poſito frequentiſſimæ habentur. quanquam quod omnimodam cum rectarum fibrarum motu ſimilitudinem obtineret, nihil confingere poſſimus. Tranſuerſarum autem, ſeu circulariũ fibrarum actionem ad aliquid referre, facilius uidetur. hæ enim cordis contractioni in primis præſunt, quæ mucronis ipſius a baſi eſt diſceſſus, & quædam cordis productio, quam illæ moliuntur fibræ, quoties laxatis rectis impenſius arctantur, colliguntur q;, haud ſecus quàm ſi prius contractum in pyramide illa funiculum iam laxes, ac manibus, aut alio circulo in medio pyramidis iuncos introrſum comprimas, itaque illius cauitatem minuas, & interim tamen proceriorem reddas. Nunc uerò qui obliquæ fibrę quieti pręſint, hoc eſt aliquantiſper, prout cordis functionibus ex uſu cenſetur, ſimul cum alijs fibris ad contentas materias undiquaque ſe contrahant, imaginari non eſt arduum: præcipuè ſi diuerſos cordis pulſus in uiuo animali examinaueris. Quod ſanè facturus es iucundiſſimè ea adminiſtratione, qua ſeptimo libro, totiq; adeò operi finis imponetur. Cæterùm cordis fibras interim non motuum cordis duntaxat opifices eſſe uulgo arbitramur, uerùm rectas ad attractionem, ad expulſionem tranſuerſas, & ad retenſionem obliquas conducere, etiam nobis perſuademus. Præter cordis carnem & fibras, [g] uenæ ſubſtantiam ipſius enutrientes, & [h] arteriæ innatum ſuæ ſubſtantiæ calorem fouentes, hic etiam enumerandæ ueniũt: ipſa uidelicet coronalis uena, & duæ coronales arteriæ per cordis ſubſtantiam, quaſi muſculorum uaſa, diſtributæ. Quis uerò uenæ arteriarumq; coronalium ſit ortus ac ſeries, in tertio libro abundè complexi ſumus. Quare cordis [i] neruulo ſermoni quoque addito, ad cordis tunicam eſt accedendum: ac eum quidem neruulum in quarto libro a ſiniſtro ſexti paris cerebri [k] neruo depromi retulimus, quando ab illo, ubi ſiniſtri lateris recurrentem neruum conſtituit, ſobolem deriuari diximus, quæ cordis inuolucri baſim penetrans, & ſiniſtro [l] uenæ arterialis lateri, poſteriori q; ſedi exporrecta, in cordis baſim (oppidò quàm obſcurè) pertinet. Verùm cordis, de qua hic agimus, tunica illi membranæ prorſus correſpondet, quæ muſculorum uentribus pertinaciter obnaſcitur, tenuiſſima nimirum membranula, quæ a muſculorum ſubſtantia plenè diuelli nequit. Eiuſmodi nanque membranula cordis extimæ ſuperficiei circumnaſcitur: & in hominibus, idq; præcipuè ad cordis baſim, durioris adipis copia huic adnutritur. aliquando etiam per reliquam cordis ſuperficiem ad mucronem uſque ſecundum uenarum, & arteriarum per cordis ſuperficiem, [m] progreſſum, ipſi membranulæ adeps perinde adnaſcitur, ac [n] omentum, & membranas thoracem interſepientes ſecundum ſuorum uaſorum potius ductum, quàm reliqua ſede, copioſiorem adipem proponere nouimus. Integrum modò eſſet & ad cordis ſubſtantiam referre [o] tres membranas uenæ cauæ orificio, & [p] duas arteriæ uenalis orificio præfectas, deinde & cordis [q] auriculas, & [r] quatuor ſua, præter ipſum circunuoluentes uenas arteriasq;, uaſa: niſi nunc tempeſtiuiùs foret, ſingula ſeorſum priuatis Capitibus recenſere: Paris quoque ratione, & cordis [s] os, cartilaginoſa ve ipſius ſubſtantia hic eſſet recenſenda, niſi & hanc primo libro in reliqua oſſim, cartilaginumq; hiſtoria eſſemus perſequuti.

b 8 fig. H, H. 9. fig. K. 11 fi. I, I inter H, & G.

g 6. fi. D. 7 fi. G & fig. ca 6 l 3 E. h 6 fig. D. 10 fi E, E. & fi c. 12 lib. 3 B. B. i 6 fi. h. K 6 fi d, cõſtituens f & g. g. l 6 fi. I.

m 4 fi. L. 6 fi. E. n in 2, 3, et 4 fi. li. 5. o 7 fig. K, L, M. p 9 fig. E, F. q 4 fig. I, et K. r 5 fi. C. de in 6 fi. N, I, G, O. s 7 fig. ad D, D. 10 fi. ad S. S.

Cordis ſubſtantiæ peculiares venæ & arteriæ.

Neruulus cordis.

Tunica cordis ſubſtãtiæ obnata.

Cordis adeps.

Quæ inſuper ad cordis ſubſtantiam referuntur.

DE CORDIS SINIBVS, SEV VENTRICVLIS. Caput XI.

SEPTIMA figura, & octaua dextrum cordis uentriculum apertum proponunt, nona autem & decima ſiniſtrum: undecima, quæ cor tranſuerſim diſſectum oculis ſubijcit, fabricæ uentriculorum etiam oſtendendæ plurimùm iuuat.

QVONAM pacto cordis uentriculi hominibus, ac proinde & reliquis animalibus pulmonem habentibus, conformentur, quoque conſtent numero, nunc ſubiungam, ſermonem a Galeni cum Ariſtotele de illorum copia diſceptatione omnino cohibens. Humanum itaque cor intus duas inſigniter amplas obtinet cauitates, ſecundùm cordis latera ſitas: unde etiam [a] unam uentriculum, ſinum ve dextrum, [b] alteram ſiniſtrum meritò nuncupamus. Horum dexter ſiniſtrum amplitudine uincit, amboque inuicem forma plurimùm uariant. Dexter nanq; magis deorſum ad cordis [c] mucronem ipſo ſiniſtro deſcendens, [d] cauitatem inſtar creſcentis lunæ paratam adipiſcitur; quandoquidem dextro ipſius latere, anteriorique, & poſteriori ſede, inſtar exterioris ſemicirculi, aut ita extructi camerati ſedis conuexa eſt, exteriori cordis in his regionibus ſuperficiei, quæ gibba eſt, reſpondens: in ſiniſtro autem latere huius dextri ſinus cauitas internæ fornicis, aut ſemicirculi ſedis ritu, caua cernitur, propter cordis uentriculorum [e] ſeptum ſemiorbis modo dextra ipſius ſuperficie in dextri uentriculi amplitudinem protuberans. Perinde ac ſi creſcentis lunæ corpus ipſa eſſet cauitas, ac exterior quidem lunæ pars a dextro circumſcriberetur, conſtitueretur ve cordis latere. interior autem eius lunæ pars ex cordis uentriculorum ſepto huc, uti diximus, protuberante, conſtaret. Atque

a Patet in 7 & 8. & G, G in 11 fig. b Patet in 9 & 10 & H, H in 11 fig. c 4 fi. E. 6 fig. C. d Hãc maximè oſtendit 11 fig. ad C, G. e 11 fi. I, I. 8 fi. H, H.

Ventriculorum numerus & ſitus.

Forma dextri.

hanc

hanc formam dexter cordis uentriculus a basi ad mucronem usque seruat, simul cum cordis effigie ex latiori basi angustior redditus. Sinister uentriculus ampla incipit basi, sensimq; in arctum uersus cordis mucronem desinit, cauitatem, instar coni, quod ad totam superficiem spectat, orbicularem obtinens. Cordis nanque uentriculorum [f] septum [g] sinistro ipsius latere, quo sinistri uentriculi dextrum latus efformat, concauum, non uerò ut [h] dextro latere gibbum, extuberansq; uisitur, & parem crassitiem naturamq; cum cordis [i] substantia sinistrum latus, & anteriorem, posterioremq; sinistri uentriculi sedes constituente obtinet: itaque prorsus se habet, quasi sinistri uentriculi potissimùm gratia cor constitueretur, ac ut dexter uentriculus fieret, [k] tenuis quædam cordis substantia dextro septi lateri adnasceretur. [l] Vniuersa namque cordis substantia, præter uentriculorum septum, dextri uentriculi amplitudinem constituens, tenuis admodum est: quæ autem sinistrum uentriculum orbiculatim ambit, efformatq;, dextri uentriculi substantiam multis numeris crassitie superat, & undique æquè crassa uisitur, præterquàm in ipsa basi: ubi uasorum illinc prodeuntium dehiscentiumq; gratia, cordis carnea substantia tanta amplitudine deficit, quanta orificiorum est amplitudo. Vtriusque uentriculi [m] superficies perquàm inæqualis est, & multis quasi foueis in carneam substantiam penitius impressis obsita. Neque istæ ad latera tantum consistunt, quibus dexter uentriculus sinistrum respicit, uerùm (etsi interim secus cæteris omnibus Anatomen profitentibus uisum sit) per uniuersam prorsus uentriculorum superficiem, non solùm in nuper occisis animantibus, sed perpetuò, tantisper dum cor ipsum seruare uolueris, apparentes, neque unquam uel in exiccato corde conniuentes. Vtcunque interim hæ foueæ sint conspicuæ, nullæ tamen, quod sensu comprehendi potest, ex dextro uentriculo in sinistrum per eorundem uentriculorum septum permeant: neque etiam mihi meatus uel obscurissimi occurrunt, quibus uentriculorum septum sit peruium, quamuis illi a dissectionum professoribus enarrentur, quum sanguinem ex dextro uentriculo in sinistrum assumi persuasissimum habent. Vnde etiam fit, (quemadmodum quoque alicubi monebo apertius) de cordis hac in parte officio, me haud mediocriter ambigere. Cæterùm præter inæqualitatem, quam foueæ in uentriculorũ superficiebus efformant, quæq; in sinistro uentriculo nonnihil insignior est, ambo [n] carneas quasdam explantationes, processus ve intus nanciscuntur, qui teretes sunt, & graciles, & in [o] fibras membraneas cessant, humiliori sedi [p] membranarum in ipsis uentriculis positarum continuas. Cernuntur autem carnei hi processus potissimùm ad uentriculorum mucronem, humiliorem ve sedem: eosq; æd fibrarum, quas continent robur facere ostendam, quũ secundo ab hoc Capite membranarum cordis orificiorum naturam persequar. In utrisque enim uentriculis [q] duo habentur orificia, & totidem uasa in emiuentiori uentriculorum sede, atque adeò in cordis basi occurrentia: & substantia, quum unum quidem uenosum, alterum autem arteriosum sit, differentia. Deinde ambobus uentriculis [r] membranæ quædam insunt, quas uasorum orificijs paulo pòst præfici commemorabimus. ac in dextro quidem uentriculo tres habentur, uenæ cauæ os spectantes: in sinistro autem duæ, uenalis arteriæ origini connatæ, adeò ut & hinc uentriculis quædam exurgat differentia, quemadmodum etiam & ipso usu, & quam continent materia inter se differunt. Porrò usum uentriculorum unà cum cordis uasorum, & orificiorum, & membranarum, & [s] aurium usu, priuato Capite meritò pertractabimus, quòd hæc simul omnia cordis functionibus famulentur; quas, nisi harum partium constructione plenius descripta, recens[e]re absurdum foret.

Formæ sinistri. — *Ventriculorum superficies.*

f 11 fi. I, I. g 10 fi. R, h 8 fi. H, H, i 9 fi. M, M 10 fi. Q, Q. K 7 fi. Q, R. l Hoc è nulla fi. spectabis melius, quàm ex undecima. m Hæc illis figuris obuia est, quibus uentriculi spectantur. n 7 fig. O, O. 9 fi. H, H. 10 fi. N. o 7 fi N 9 fi. G, G. 10 fig. M. p 7 fig. K, L, M. 9 fig. E, F. q 7 fi. C, C, C. 8 fi. C, D in dextro ventriculo. in sinistro autem 9 fig. C, C. & 10 fig. A. r 7 fig. K. L, M, in dextro. In sinistro E, F fig 9. s 4 fi. I, K.

DE CORDIS VASIS, ET EORVNDEM ORIFICIIS. Caput XII.

CORDIS uasis eorundẽq; orificijs spectandis pleræq; conducunt figuræ: ac quinta quidem præcipuè uenã cauã proponit ad characteres C, D, F. Sexta autem uenã arterialẽ I insignitam, & arteriã uenalẽ G notatam, & magnã arteriã O indicatam ostendit. Cæterùm septima cauæ uenæ commonstrat orificium ad C, C, C. Octaua arterialis uenæ orificium ad C, D. Nona uenalis arteriæ orificium ad C, C. Decima magnæ arteriæ orificium ad A.

SVPERIORI Capite, quatuor cordis esse uasa, & totidem orificia, obiter innuimus. Ac in uasorum quidem numero sunt, uena caua, uena arterialis, arteria uenalis, & magna arteria: quæ omnia singulis, ad cordis uentriculos spectantibus, donantur orificijs. [a] Vena igitur caua ad dextrum cordis latus, dextrumq; uentriculũ refertur; num uerò ab illo in hominibus originem ducat non admodum contentiose friuolis quibusdam propositis autorum suffragijs, aggrediendum duxi, quum sectione (ut rationes subticeam) in natis hominibus nihil aliud quàm cauæ ortum a corde pendere (non secus ac reliquorum trium uasorum) queam colligere. Atque idem de fœtibus, quoad hactenus illorum sectioni incubui, fateri cogor; non interim Galeni sententiæ passim mihi reclamantis ignarus. Quæ enim is de uenæ cauæ principio in sexto de Hippocratis & Platonis dogmatibus contra Aristotelis placitum adducit, omnia in illum si modò id quis proposuisset) retorquere esset quàm facillimum. Nisi fortè illi cum Galeno conueniret, quod iecur sanguificationis officinam esse, haud falso enunciauerit. quanquam etiam Achillem hunc, præter quædam alia, arteriæ uenosæ principium deturbaret. Ex dextro itaque latere dextri cordis uentriculi ad humiliorem ipsius basis sedem, uena caua [b] amplo patentiq; admodum orificio exoritur, ac ilico ob exortu (qui totius uenæ capacitatem amplitudinem multum superat, ac uelut extuberans ad cordis substantiæ terminos, [c] circulus uisitur (sursum ad iugulum, & deorsum uersus septo [d] contendit: non autem, ut quispiam fortè arbitraretur. * uno caudice ab ipsius exortu aliquousque dextrorsum incedens, in duos truncos magnæ arteriæ [e] modo dirimitur. quum dextro basis cordis lateri instar recti pali attendatur, ac suo ueluti sinistro

duntaxat

Cordis uasa, quot & quæ. Vena caua.

a Tota fig. cap. 6 li. 3 hic autẽ 5 fi. C, D, F. b fi. cap. 6 li. 5 D. 7 fi. C, C, C. c 7 fig. H, H, H. d 7 fi. A, B. aut D, E. * ut in 1 figura earũ quæ 6 c. li. 3 inferuntur. e vt 6 fi. O in P, & R.

duntaxat latere uena ex dextro uentriculo enascatur, ac facilè citra aliā diuisionem (quod interim arteriæ magnæ ex cordis basis centro quodāmodo prodeunti negatum est) cordis inuolucrum permeet, sursumq; & deorsum prorepat. Neque profectò alia cauæ exortus, aut si mauis cū Galeno dicere, insertionis est species, quàm organis trium reliquorū uasorum, cordis uentriculos spectantium. Cæterū quonam pacto toti anteriori cauę exortus sedi, secundùm illius lōgitudinē, [f] dextra cordis auris adnascatur, in eo quod de cordis auribus subnexuri sumus Capite, audies. [g] Vena arterialis dextro etiā cordis uentriculo ascribitur estq; ea uena, quam quidem, quòd sanguinem in pulmonem defert, uenæq; prorsus uicem gerit, Venam: quòd uerò arteriæ corpus nanciscitur, Arterialē appellari antea diximus. Hæc multo minori quàm caua [h] orificio ex dextri uentriculi basis elatissima parte iuxta dextrum latus uentriculorum [i] septi enascitur, & magnæ [k] innitens arteriæ, sinistrorsumq; nonnihil suo caudice inclinans, tandē in [l] duos truncos discinditur: quorum dexter ad sinistrum latus caudicis magnæ arteriæ, posterioremq; eius caudicis sedem dextrorsum reflexus, in [m] dextros pulmonis lobos digeritur, sinister uerò in [n] sinistros. Porrò [o] uenalis arteria, quam in tertio libro pariter cum arteriali uena persequuti fuimus, atque etiam ab usu, quòd aerem continet deducit ve, Arteriam: à substātia autem, quòd uenarum corpori respondet, Venalem nuncupari retulimus: inter sinistri cordis uentriculi uasa connumeratur: ac ut uenarum corpus adipiscetur, ita quoque ex mollio ri eius uentriculi sed principium ducit. Ex sinistro enim sinistri uentriculi latere ad eiusdem uentriculi basis demissiorem partem, simili penitus modo, quo caua ex dextro uentriculo, uenalis arteria [p] patenti admodum, orbiculariq; orificio enascitur, ac statim etiam ab ortu, aut in ipso potius ortu, in [q] duos truncos deriuatur: quorum dexter sub cordis basi productus, in dextram pulmonis sedem dispergitur, sinistro interim in sinistram pulmonis partem exporrecto. Quinam uerò anteriori quoque exortus venalis arteriæ sedi [r] sinistra cordis auricula committatur, secundo ab hoc Capite, diligenter commemorabimus. [s] Quartum vas, quod adhuc enarrationi deest, quartumq; cordis constituit. [t] orificium, magna censetur arteria, pari ratione ex sinistro uentriculo, qua arterialis uena ex dextro, principium ducens. Ex dextro enim elatissimæ sinistri ventriculi sedis latere, & ex cordis basi veluti centro, arteria magna enascitur, aliquousque recta [x] sursum sub uenæ arterialis caudice tantisper prorepens, donec cordis inuolucrum permeans, in duos discindatur truncos: quorum unus corporis superiora, alter inferiora petit. Atque ita profectò durorum crassorumq; uasorum, ipsius nimirum arterialis uenæ, ac arteriæ magnæ principia adeò inuicem correspon dent, ut sinistrum arterialis uenæ latus dextro arteriæ magnæ lateri in ipsa originem adnatum sit, amboq; uasa hic ex eminentissima cordis uentriculorum septi sede commune principium, radicemq; possideant: quod eousque quibusdam animalibus, quanquā non homini, indurescit, ut id Galenus reuera osse esse affirmet. Cæterùm [y] iste in sinistro cordis uentriculo ad septi eminentissimam sedem, adeoq; ad magnæ arteriæ orificium ascensus, post dextram orificij uenalis arteriæ membranam inter dissecandum latens, conscendensque, Aristoteli imposuit, ut inibi tertium cordis uentriculum constituerit, illum arteriæ magnæ principium esse recensens. quod sanè multo minus incusandum uenit, quàm quòd uentriculorum cordis numerum pro animalium mole uariari scripserit. Quanquam non mediocriter quoque pendendum ueniat, Galenum in sexto de Partium usu libro, arterię magnæ orificium amplius esse uenalis arteriæ orificio, asseruisse: quum scilicet hoc illo longè amplius cernatur. Neque simpliciter Galenus magnæ arteriæ orificium, venalis arteriæ contulit orificio: sed id cæteris etiam omnibus cordis orificijs latius ampliusq; esse contendit, adeò in Aristotelis dogmata incitatus, ut non animaduerterit uenæ cauæ orificium uel triplo amplius arteriæ magnæ orificio inueniri. Quandoquidem uerò [z] venalis arteria mox in ipso ortu bipartitur, ac nullo ferè ductu indiuisa prodit, nonnulli dissectionum professores ipsius orificium tanquam geminum aliquod explicuisse, itaque plura, quàm quatuor cordis orificia enumerasse videntur. Vti etiam fortè orificiorum numerum illi insuper auxerunt, quibus uera uenæ cauę [a] orificij, uenęq; cauæ mox in ortu diuisionis constitit ratio. Eiusmodi namque aliquid ex septimo de Administrandis sectionibus libro colligendum existimo, quum Galenus Herophilum quidpiam illius, Erasistratiq; sententiæ repugnans, censuisse indicat. Nisi etiam forsan nonnihil ampliorem orificiorum numerum proponentes, non illi proximo orificij diductui, aut uicinissimæ illi uasorum bipartitioni animum adhibuerunt: uerùm ipsis cordis [b] auriculis, quarum vna venę cauæ orificio, & altera arteriæ uenalis orificio adnascitur: ita singulis auriculis singula ascribentes foramina seu orificia. utcunque interim [c] auriculæ extra orificij uasorum circulum, atque adeò extra cordis ventriculorum cauitatem, & amplitudinem consistere, ipsiusque etiam auriculis sinus cauitatesq; potius quàm orificia ascribi oportere, non multo pòst docebitur.

Left margin: f 5 fi. B 7 fig. F. g 1 fi. cap. 15 lib. 3 6 fig. L. 12 fi. C. h 8 fi. sub E, F G. i 8 fi. H, H. 10 fi. I. K 6 fi. I su per O. l 6 fi. L, K, m 3 fi. L. M. 6 fi 5, K n 6 fi. l, m. o 2 fi. cap. 15 lib. 3. 6 fi. G. p 9 fi. D, D. & 12 fi. D. q 2 fi. cap. 15 li. 3 K, L. r 6 fig. F. s figu. cap. 12 lib. 3. 6 fi. O t 10 fi. A. u 10 fi S, S. x 6 fig. O. sub I. y 9 figu L sub E. z 2 fi. cap. 15 lib. 3 H in K, L. a 7 fig. C. C, C. b 5 fig. B. & 6 fi. F. c 7 fi. F. cō sistit extra H, H, H. Et in 9 fi. I cō sistit extra D, D.

Right margin: Vena arterialis. Venalis arteria. Magna arteria. Libr. 7. de Adm. sect. Lib. 3. de Partibus animal. c. 4. In orificiorum numero recensendo Anatomicos variare.

DE VNDECIM MEMBRANVLIS QVATVOR orificiorum cordis. Caput XIII.

HÆ membranæ seriatim in septima, octaua, nona & decima figuris occurrunt. Septima nanq; tres proponit, venę cauæ orificio præfectas, ac K, L, M insignitas. Octaua tres, in venæ arterialis orificio positas, & E, F, G notatas. Nona duas venalis arteriæ orificij, E & F indicatas. Magnæ autem arteriæ tres membranæ, in decima B, C, D insignitæ proponuntur.

HAS CORPORA cordis membranas nuncupamus, quæ cordis uasorum radicibus, ipsorum ve exortibus adnata, colore, substantia, crassitię, prorsus membranæ existunt, materierum regurgitationibus (quantum coniectura assequimur) præfectæ. Sunt porro hę omnes undecim numero: ac tres quidem singulis trium uasorum orificijs, duæ autem duntaxat uni, quarto ve orificio adnascuntur. Vena caua [a] suas membranas, ut modò subiungam,

Left margin: a 7 fig. K. L, M.

Right margin: Membranarum numerus.

 subiungam,

Caua membrana.

ſubiungam,locatas obtinet.Ipſius initio,quod velut extuberans in cordis ſubſtantia, ex qua prodit, [b] circulus eſt: [c] alius membraneus circulus proximè adnaſcitur,qui pari prorſus modo ac cauæ initium,ex cordis ſubſtantia principium ducit:& queadmodum illa ab ortu extrorſum è cordis ventriculo fertur, ita quoque membraneus hic circulus introrſum,inq; dextri ventriculi amplitudinem procedit. Inſuper vt vena caua ilico a cordis ſubſtantia abſcedit, ſolo exortu (qui breuiſſimus eſt) illi adnata: ſic etiam membraneus iſte circulus minima amplitudine cordis ſubſtantiæ hic adnaſcitur,ilico ab illa abſcedens & exacta, & ſolida,citraq; inſignem craſſitiem valida apparens membrana. Hæc in ventriculi cordis amplitudinem deorſum ducta,non procul a principio in [d] tres veluti proceſſus,membranulas ve ſcinditur, quę ex ampla baſi in obtuſum mucronem deſinunt, a ſemicirculi conuexo vix differentes. Mucro autem harum membranularum paulo ſupra mediam ventriculi dextri longitudinem ceſſat: & ipſæ nulla ex parte, quàm circulari totius membranæ exortu, cordis ſubſtantiæ adnaſcuntur. Verùm ex tota inferiori tamen trium membranularum ſede (quæ reliquæ ipſarum corpore nonnihil craſſior validiorq; efficitur) [e] fibræ quędam frequenti ſerie prodeunt: quæ deorſum per ventriculi amplitudinem ductæ, ventriculi lateribus, iuxta ipſius mucronem,adnaſcuntur: non quidem duntaxat,vt Galenus innuit,ad ventriculorum cordis [f] ſeptum, at etiã ad reliquam ventriculi mucronis (vti iam diximus) circunferentiam. Omnis namque inferior membranularum pars illi ventriculi mucronis ſedi fibra exporrigit, quæ ipſi è directo conſtituitur. Hæ fibræ,quà membranulis committuntur, ex carnes ſunt, & cordis ſubſtantię ſuis lateribus minimè adnaſcuntur: verum deorſum ad ventriculi mucronem,verticem ve perductæ,ſuis tantum finibus illi implantantur, prius aliquouſque [g] carnoſa ſubſtantia adauctæ, ſuffultæq;: ac non aliter profectò apparentes, quàm ſi carneæ in cordis ventriculo eſſent virgulę. Hęc itaque membrana, propter tres membraneos ab ipſa eductos proceſſus, trium venę cauę orificij membranularum loco enumeratur. Quia autem proceſſus illi, quum clauduntur, & inuicem conniuent, ſpiculorum ſulcis ſtructura ſimiles exiſtunt, Gręci τριγλώχινας, quaſi triſulcas diceres,eos appellauere. Quum enim tres membranei illius circuli proceſſus inuicem e regionè ſui centri coeũt, formam effingunt triangulari cuſpidi non abſimilem, illiq; potiſſimùm, quo in telis Turcę vtuntur, qui triangularem quidem efformant cuſpidem: ſed quo minus oblongum illud ferrum grauaret, vtq; anguli acutiores redderentur, ipſi inter duos angulos ſulcum elimant: adeò vt cuſpis ex baſi in mucronem deſinens, ſimul tres angulòs, & totidem ſulcos oſtendat, vti etiam hic in corde fieri animaduertes, dum inter diſſecandum, tres membraneos proceſſus inuicem ſuis mucronibus committes. Cęterùm ſi totius membranei corporis cum ipſius proceſſibus, & fibris adaperti ſimilitudinem petis, eam ex coronæ forma quodammodo ſumes, quam regum capitibus antiquitatem inſculpſiſſe, in illis quę Romę effodiuntur imaginibus videmus.

Venalis arteriæ membrana.

Porrò quemadmodum [h] uenalis arteria, venæ cauę tum corpore, tum intromittendis ad cor materijs, & ortu propemodum accedit: ita quoque venalis arteriæ membranę cum cauę orificij membranis pleraque oſtendunt communia. Ad [i] radicem enim exortus venalis arterię, [k] membraneus circulus ex cordis ſubſtantia enaſcitur, qui in ſiniſtri cordis ventriculi amplitudinem introrſum (ut [l] venalis arteria extrorſum) ducitur, ſtatimque ab exortu a cordis ſubſtantia abſcedit, uenę cauę orificij membraneo corpore hucuſque quàm ſimillimus. Verùm quum aliquantiſper membraneus hic circulus, ſeu membrana potius, in ventriculi amplitudinem deſcendit, in [m] duos tantum membraneos proceſſus partitur: forma quidem [n] illis qui ad uenę cauę orificium pertinent, reſpondentes, ſed mole, & robore ſuperiores. Ex ampla enim baſi in obtuſum mucronem finiunt,longiùs in ſiniſtri ventriculi cauitatem, quàm cauę orificij membranulę in dextri contingentes. Horum proceſſuum vnus dextrum uentriculi ſiniſtri latus, alter ſiniſtrum reſpicit. Anteriùs enim & poſteriùs inuicem dehiſcunt. Secundùm uniuerſam eorundem humiliorem ſedem (quę etiam ut cauę orificij membranularum, craſsior duriorque exiſtit) [o] fibrę ſeriatim ex illis enaſcuntur, quæ deorſum porrectę, tandem cordis ſubſtantię ad mucronis ſiniſtri ventriculi amplitudinem paſſim continuantur; & quemadmodum in dextro ventriculo fieri diximus, [p] carnea cordis ſubſtantia adaugentur,ſtabiliunturque. Cæterùm quia membraneus uenalis arteriæ circulus in duos tantùm proceſſus dirimitur, diſſectionum proceres duas tantùm membranulas ipſius orificio præfici aſſerunt: quas mitræ epiſcopali non admodum ineptè contuleris, ſi modo partem caput amplectentem ipſi membraneo circulo, & huius proceſſus anteriori poſteriorique mitræ cacumini aſſimilaueris. quum enim duo tantùm hic cernantur proceſſus, vtcunque eos inuicem conniuere fingas, τριγλώχινας cum Galeno ipſas appellare non poteris, quòd ſcilicet triangularis cuſpidis imaginem nunquam referant.

Arterialis uenæ mẽbrana.

Venę arterialis [q] membranæ, dictorum modò orificiorum membranis neque ſitu, neque forma, neque etiam robore reſpondent. A uenæ enim arterialis exortu, hæ introrſum in cordis dextrum ventriculum haud pertingunt: ſed totæ in eius vaſis caudice conſiſtunt, ita ab orificio extrorſum ductæ, ut commemoratæ prius membranulæ a ſuorum vaſorum orificijs introrſum pertinebant. Neque etiam his unus communisque eſt circulus: uerùm tres diſtinctæ,& non admodum ualidę ſunt membranę, ſingulę ſemicirculi modo principium ducentes. Venæ enim arterialis orificium introrſum, atque in ſuam ipſius amplitudinem nonnihil in origine extuberans, ſuæ amplitudinis ſuperficiem in tres ſemicirculos extrorſum a corde lateſcentes diſtinctam obtinet: qui craſſiores redditi,in ipſam uaſis amplitudinem protuberant, ac ſuis tuberibus veluti tres triangulos ita efformant, vt in puncto ſe contingentes circuli extra ſuam ſuperficiem, ſuprà infraq; contactus terminum, angulos conſtituunt. Ab his ſemicircularibus tuberibus membranæ tota ipſarum amplitudine, quaſi ſemiplenæ lunæ imaginem referentes, pronaſcuntur: nuſquam uaſi ipſi, præterquàm ad hæc tubera, adnatæ. Harum membranarum latiſſima ſedes, qua extrorſum a corde magis reliquis membranarum partibus remouetur, & ſola membranarum latus eſt, vaſi ipſi haud connatum,

non

b 7 *fig.* H, H.
c Erit totũ corpus K, L, M in ſignitũ in 7 figura.
d 7 *fig.* K, L, M.
e 7 *fig* N.
f 8 *fig* H, H, H. 11 *fi.* I.
g 7 *fig.* O, O.
h 6 *fi.* G.
i 9 *fig.* D, D.
k Eſt is E.
l proxima D, D. 9 *fig.*
l 9 *fi.* C, C.
m 9 *fig.* E, F. 10 *fig.* I, K.
n 7 *fig.* K, L, M.
o 9 *fig.* G, G. 10 *fi.* M. ſub I, K.
p 9 *fig.* H, H. 10 *fi.* N.
q 8 *fi.* E, F, G. & 1 *fi.* ca. 15 *lib.* 3 cha. 1, 2, 3.

non ita instar circuli diametri recta cernitur, vt singulæ membranæ dimidij circuli amplitudinem prorsus exprimant: verùm ea sedes, aut latus, modicè introrsum obliquatur, & non adeò altè, extrorsum ve in medio conscendit, atque terminis, quibus vtrinque uasi continuatur. Quum itaque id membranularum latus instar dimidiatæ parenthesis ad hunc modum (inflectitur, & ipsarum membranularum exortus, & ad vasa connexus, semicirculum adamissim circunscribit, Græci has membranulas σιγμοειδεῖς, ab illorum C imagine: nuncuparunt. His tribus venæ arterialis membranulis, [r] tres in arteriæ magnæ ostiolo a Natura creatæ respondent, in nullo prorsus ab illis, quàm in magnitudine & robore differentes. Magnæ enim arteriæ membranulæ tanto grandiores validioresq; arterialis venæ membranulis occurrunt, quanto eius venæ corpus ab arteriæ corpore duritia, amplitudineq; vincitur.

r 10 fi. B, C, D. & fi. ea. 2 inferiali, 3 characteres 1, 2. 3.

Arteria magna mē brana.

DE CORDIS AVRICVLIS, Caput XIIII.

CORDIS auriculas quarta figura proponit, I & K insignitas, vt & sexta M & F notatas. Verùm dextram auriculam inuersam ostendit septimæ figuræ F, & octauæ K, Sinistram autem auriculam inuersam offert nonæ figuræ I, & decimæ L.

AVRICVLAE cordis, dissectionum professoribus vocantur, appendices duo, basi ipsius adnati. a similitudine enim, quam illi in situ, non autem in vsu, cum propriè dictis auribus obtinent, aurium nomine donantur. [a] Dextra itaque auricula, dextro cordis basis lateri attenditur, [b] toti anteriori exortus venæ cauæ regioni secundùm illius longitudinem ita obducta, vt huius exortus ferè longitudini, dextræ cordis auriculæ basis longitudo respondeat. Auriculæ enim effigies pyramidem quodammodo refert: exq; oblonga basi in mucronem non valde acutum, neque admodum supra cordis basim protensum definit. Basis enim longitudo, ipsius auriculæ etiam insigniter distentæ latitudinem ferè triplo excedit: & basis quoque auriculæ longior multo est, quàm progressus a basi ad ipsius mucronem pertinens. Porrigitur autem auricula a basi sursum antrorsumq; adeò, vt nulli auriculam forma, quod ad basim, mucronemq;, & deinde ad cauitatem, ac compressionem, distentionemq; attinet, exquisitiùs contuleris, quàm coriaceis tuberibus vtrinque Turcarum sellis assutis, quæ equis fluuium transnataturi, vesicarum, pilarum ve instar magno vsu inflant. Exterior namque auriculæ superficies pro illius repletione variat: quum enim auricula in cordis constrictione turget, oppletaq; est, gibba undique, & æqualis cernitur. At inanita concidenteque auricula, superficies hæc rugosa, ac ueluti plicis obsita, spectantibus occurrit: interim tamen auricula exteriùs aqueo humore, ut & cordis superficies, obducitur. Verùm quandoque, licet id rariùs, exterior distentæ etiam auriculæ superficies inæqualis, propter adipem illi tunc obnatum, uisitur. [c] Interior autem superficies, quæ cauitatem auriculæ circunscribit, uentriculorum cordis superficiei quodammodo respondet. Vt enim hæc, ubi uasa educit, læuis, tota uerò reliqua sede aspera, & foueis plena cernitur: ita quoque illa, ubi uenæ cauæ exortui adnascitur, læuis quidem est: reliqua autem amplitudine foueis ac fibrosis implexibus adeò scatet, ut cordis superficiem propemodum inæqualitate uincat. Atque hæc cauitas in amplitudine, prout auriculæ corpus aut concidit, aut distenditur, variat: foueæ autem nunquam penitus explicantur. Auriculæ huius substantia, triplici fibrarum genere, & modica, eaq; admodum dura, & quasi cuticulari carne eas fibras amplectente constat: adeò vt auricula fibris cum cordis substantia respondeat, at carne (quæ, ut diximus, neruea magis, cuticularisq;, & subnigricans est) a corde differat. Neque ab hoc fibrarum cum carne ea commixtione, quæ uix cutis crassitiem superat, aliud peculiare auricula in sui constitutionem ascisit: non enim uenas arteriasq;, & neruos priuatim ipsi insertos comprehendimus. Cæterùm auriculæ connexus propemodum ita se habet. sinistrum sui basis latus extremo cordis substantiæ, ubi anterior uenæ cauæ in dextro cordis sinu orificij regio consistit, adnascitur, aut ueriùs ab illo extremo auricula prodit. Dextrum autem basis latus, uenæ cauæ corpori secundùm ipsius exortus a corde longitudinem, & in anteriori illius sede connascitur, ac ueluti cum uena commune corpus efficitur. tota reliqua parte auricula ab omni prorsus connexu libera est, & perinde ac cordis corpus, in inuolucro quoque cordis continetur, nullis fibrosis nexibus illi commissa. [d] Sinistra cordis auricula, pleraque cum dextra possidet communia: hæc namque in anteriori sede [e] exortus uenalis arteriæ secundùm ipsius longitudinem consistit. Deinde ex basi in mucronem quoque cessat. ueràm is mucro (qui acutior dextræ auriculæ mucrone habetur) non adeò atque ille sursum, sed in sinistrum magis, ac in latus exporrigitur. Insuper sinistra in prouectioribus ætate hominibus, dextræ auriculæ dimidiatæ etiam magnitudini cedit: ut & ipsum quoque uenalis arteriæ ostiolum longè minus uenæ cauæ orificio uisitur. Quod ad externam, internamq; attinet superficiem, auriculæ utcunque mutuò respondet: quanquam exterior sinistræ superficies rugosior magis, multoq; inæqualior semper occurrat. Interior autem ipsius superficies similiter ac dextræ auriculæ, inæqualis, & foueis obsita cernitur. Substantia etiam similes sunt: uerùm sinistra multo durior, ac minus in constrictione distentioneq; sequax uisitur. Quinetiam si illam dextræ conferas, uelut marcida exiccataq; spectabitur, adipe semper magis quàm dextra, exteriùs abundans. In connexu prorsus conueniunt. nam uti dextra uenæ cauæ, & dextro cordis lateri secundùm cauæ ortum adnascitur: ita quoque sinistra dextro suę basis lateri, cordis substantię, ubi uenalis prodit arteria, connascitur: sinistro autem latere, ipsi uenalis arterię corpori. Vsu, ut

a 4 fig. 1. 5 fi. B.
b 5 fi. B ad C. aut potius F septima fig. ad H. proximum Q.
c 7 fi. F. 8 fi. K. ubi etiā cordis uentriculorum spectatur superficies.
d 6 fig. F. 4 fi. K. 9 fi. I. 10 fi. L.
e 6 fi. G. 9. fi. C, C.

Duæ cordis auriculæ.
Dextra auricula situs.
Forma.
Dextra auricula substantia.
Nexus auricula.
Sinistra cordis auricula.

suo ordine paulo pòst dicturi sumus, parum admodum inter se differunt. Nunc enim omnium cordis particularum vsum & functionem seriatim subijcere enitemur: hic adhuc admonentes, in fœtibus, & nuper natis animalibus auricularum molem longè maiorem ex proportione occurrere, quam in ætate prouectioribus: ac insuper in viuorum sectionibus auriculas, deficiente cordis motu, etiam aliquandiu palpitare, moueriq;.

CORDIS, IPSIVSQVE HACTENVS COMMEMOratarum partium functio, & vsus, ipsarumq; adeò constructionis ratio. Caput XV.

Cor cuius animæ sedes.

COR irascibilis seu vindictæ, honorisq; appetitricis animę sedem esse, Hippocrati, Platoni, Galeno, & Stoicis, ac Peripateticis pariter omnibus concessum fuit. Verùm ad hęc Zeno, ipsiusq; corroboraturus dogmata Chrysippus, Possidonius, cęteraq; Stoicorum familia, & Aristoteles cũ Theophrasto, reliquisq; ipsius asseclis, cor principiũ, fontemq; esse voluere, non nunc dictæ tantùm irascibilis facultatis, sed etiam eius quæ ciborum, potuum, & venereorum est concupiscibilis: quam altricem Aristoteles, alij verò naturalem, alij autem simpliciter concupiscibilem appellare consueuerunt. Deinde etiã Stoici vnà cum peripateticis, rationis vim, &, vt semel dicam, animæ principatum in corde collocarunt, omnium id in animali functionum, atque officiorum initium esse arbitrati. Quanquam interim ijdem inter se decretis pugnent. Aristoteles enim, Theophrastus, ac reliquus Peripateticorum chorus, & ex Stoicis Possidonius, irascibilem vim, ac concupiscibilem, & rationalem vnius quidem substantia è corde proficiscentis facultates esse asserunt: animæ autem species, partes, ve esse inficiantur, neque eas distinguunt. Chrysippus verò, Stoicorum nõ postremus, sicut in vnam substantiam, ita quoque in vnam facultatem & iram, & cupiditatem cum ratione coegit. At his omnibus refragatur, ex diuini atque inter medicos facilè primarij Hippocratis, & inter philosophos eminentissimi Platonis sententia, Galenus, quum in alijs plerisque locis, tum potissimùm in nouem libris, quos de Hippocratis & Platonis dogmatibus inscripsit. Illis namque libris tres animę species, partes ve natura admodum inter se discrepantes docens, firmissimis, & scientiam suo ipsius suffragio facientibus demõstrationibus comprobat, iecur ciborum potuumq;, & venereorum concupiscibilis animę, cerebrum autem rationalis ac principis locum esse, cor duntaxat irascibilis animæ ergastulum esse concedens. Porrò ne hic forsitan in aliquem hæresis censorem impingam, ab hac de animæ speciebus, earundemq; sedibus disceptatione, prorsus abstinebo: quum tot hodie, ac potissimũm apud nostrates, uerissimæ nostræ religionis iudices reperias: qui si quempiam, vel quum corporum resectiones aggredimur, eiusmodiq; in primis scrutari oporteret, aut de Platonis, aut Aristotelis, suorum ve interpretum, aut Galenis de anima sententijs, mussitare audiuerint, ilico illum de fide ambigere, ac nescio quid de animarum immortalitate hęsitare astruunt:

Medica de animæ facultatibus ac sede considerandum.

non perpendentes, necesse esse medicis (si modò non temerè ad artẽ accedere, neque inopportunè ægrotanti membro remedia inuenire, eademque applicare voluerint) de ijs, quæ nos gubernant facultatibus considerare, & quot numero sint generatim, & qualis quæque sigillatim habeatur, quove in animalis membro singulæ constitutæ sint, fomentumq; recipiant: & præter hæc maximè (si modò id adipisci mente possemus) quæ animæ substantia, essentia ve sit. Quasi verò non citra impietatem, nullamq; prorsus fidei labem, quis de grauium illorum autorum decretis aliquid proponere, aut etiam illorũ rationes alijs nouis corroborare, aut friuola quorundam argumenta refellere posset: ac quasi non multo aliter de sanctissima, quaq; accedentibus pijs operibus fide saluamur, felicemq; ęternitatem hominum animæ adipiscuntur, quàm de his autorum dogmatibus, ac quas imbecillis & humana ratio suppetit hoc in negocio opinionibus, loquendum interrogandumq; foret. Nihilominus interim omni de animæ facultatibus, functionibus, substantia, natura, speciebus, & earum sedibus inuestigatione remissa, liberè asseremus, cor facultatis, atque adeò spiritus vitalis fontem, & caloris natiui sedem fomitemq; existere, ac pulsuum autorem esse, singulasq; cordis partes illi ad calorem, spiritumq; spectanti vsui subseruire commonstrabimus.

Cui functioni oẽs cordis partes famulentur.

Inuolucri vsus.

Quis itaque cordis [a] inuolucri (ut singula ea serie, qua earundem prius constructionem enarrauimus, persequamur) sit vsus, peculiare de inuolucro Caput vtcunque pertractauit. Deinde & cordis situs, antea commemoratus, in ipso thorace est tutissimus, & ab omnibus, quæ thoraci extrinsecus noxam inferre possunt, remotissimus.

Situs cordis ratio.

Præterea cor in pulmonis, id suis lobis veluti digitis quibusdam amplexantis, medio ita [b] consistit, vt ęqualem prorsus ex omnibus pulmonis partibus, aeris per [c] venalem arteriam moliatur attractionem, & rursus fuliginosorum recrementorum egestionem in pulmonem tentet, & iusta etiam portione per venalem arteriam, & [d] venam arterialem pulmoni sanguinem porrigat. Ad hæc, cor non admodum procul ab ore, per quod respirationem perfici necessum erat, locatum, eam corporis sedem nihilominus obtinet, ex qua commodè per [e] arteriæ magnæ ramos toti corpori natiuum calorem, spiritumq; uitalem offerre queat. Quamuis etiam, quod ad totum corpus attinet, a medijs partibus tantum superius recedat, quantum a pubis ossium [g] coalitus superiori sede distat. hæc enim erecti adultorum corporis exquisitum ferè habetur medium: non autem umbilicus, quem Galenus, cordis situm enarrans, adamussim esse medium censebat.

Li. 2 de Decretis Hip pa. et Plat.

Formæ cordis ratio.

Quòd porrò propter basim quam latam amplamq;, ob [h] quatuor grandium ab illa prodeuntium vasorum initia, esse oportuit, cor non exactè rotundum effectum sit, etiamsi non dicatur, omnibus manifestum esse conijcio. Quanquam Natura interim cor sphæricæ figuræ, iniurijs innoxiè ferendis omnium pertinacissimæ, & cæteris omnibus capaciori, adeò accedere uoluit, ut cor in maximis ipsius dilationibus prorsus sphæricum appareat: quemadmodum

a 3 fig. B, C, D, E, F, G. & 4 fi. B, B.
b Spectatur id 3, 4, 5, 6 figur.
c 6 fig. G. & 2 fi. ca. 15 lib. 3.
d 6 fi. I et 1 fi, cap. 15 lib. 3
e fi. ca. 12 lib. 3
g 1 fi. ultimarum li. 15.
h 5 fig. C, dein 6 fi. I, N, G, O.

modum in ipſius contractionibus oblongum, & pineæ nucis modo productũm cernitur. Neque etiam alia ratione cor oblongum eſſe dicimus, quàm quòd id in mortuis concidens, productumque ſemper offenditur. Si enim id in mortuis ita diſtentum obſeruaretur, quemadmodum in viuis ſectionibus id, quoties intensè dilatatur, breuius quidem, ſed latius & profundius fieri ſpectamus: tunc meritò non oblongum, ſed rotundum, ac paulo minus toto ſphæricum eſſe cenſeremus.

Cordis ſubſtantiæ vſus.

Quis autem cordis ſubſtantiæ ſit uſus, in decimo Capite, quando cordis cum muſculo communitatem, & rurſus differentiam proſequebamur, neceſſariò complexi ſumus; præcipuè tum explicantes, cui potiſſimùm muneri triplex fibrarum genus, cordis ſubſtantiam intertexens, dein & caro has amplectens, & ſuffulciens, præficerentur.

i 6 fi. D.

Cæterùm [i] uena, cordis baſim coronæ inſtar cingens, & ramos per externam cordis ſuperficiem deorſum a baſi exporrigens, cordi nutrimentum ſuppeditat: & [k] coronales arteriæ, eius, quam perreptant, cordis ſubſtantiæ natiuum calorem contemperant, magnamque Naturæ ſuorum ramorum diſtributione atteſtãtur induſtriam, quum horum plures amplioreſque ſecundùm anteriora, & poſteriora, & ſiniſtrum latus cordis porrigantur, quàm ad dextrum, vbi dexter cordis conſiſtit uentriculus, cordiſq; ſubſtantia multo quàm alibi occurrit[l] tenuior, minuſque ob id venis, & arterijs indigens.

K 6 fig. D. 10 figu. E, F. & fi. ca. 12 lib 3 B, B.

Coronalis venæ & concomitãtium illã arteriarũ vſus.

l Spectæ fi. 11.

Cæterùm [m] neruulus baſi cordis oblatus, triſtantium duntaxat ſenſus gratia, non autem motus, cordi largitur.

m 6 fig. h.

Cordis neruuli vſus.

Cordis cartilagineam, aut ſi uoles dicere oſſeam ſubſtantiã, venæ arterialis, & magnæ arteriæ [n] origini additam, aut ex qua potius illa uaſa originem ducunt, ad cordi fulcimentum facere, diſſectionis profeſſores arbitrantur. quamuis etiam ea ipſa ſubſtantia, nullum prorſus, cui inſiſtat, firmamentum habeat, niſi forſitan quatuor cordis vaſa, cordis inuolucrum penetrantia: quæ non magis tamen huic cartilagineæ ſubſtantiæ, quàm reliquæ cordis baſi (ſi quid modò ad ſtabilitatem conducerent) firmamento eſſent.

n circa S, S 10 fig.

Durioris cordis ſubſtantiæ.

o Patet in 7 & 8 fig.

Dextri cordis ventriculi vſus.

Porrò cordis uentriculorum officium eiuſmodi ferè eſſe creditur. [o] Dexter, eo quòd ſanguinem præcipuè continet, ſanguiniſque elaborationi potiſſimùm dedicatur, ſanguineus nuncupatur. is namque pulmonis duntaxat gratia, à ſummo rerum Opifice, inſigni iuſtitia cordi inſculptus putatur. Pulmo enim, qui inſtar promptuarij cordi circumponitur, vt id ab illo aerem perpetuò allicere queat, rarus, fungoſus, leuis, ac ad thoracis motus ſequaciſſimus fieri debuit. neque eiuſmodi profectò functionibus idoneo nutrimento ali potuit, niſi priuatim illi ſanguis ex eo, quem caua continet, leuis, aereus, ſpumoſus, expurgatus, nihilque minus quàm fæculentus, ab alio organo præpararetur, atque ita ipſi pulmoni ad opportunam nutritionem deduceretur. At nullum organum corde ipſo calidiſſimo, & pulmoni proximo viſcere, ad id munus erat aptius: neque etiam aliud omnino iuſtius pulmoni hac in re famulari poterat. quandoquidem nimis quàm ingratum cor habendum foret, ſi pulmoni tam amicè aerem (quo, niſi ilico concidere, morique velit, perpetuò indiget) ipſius nomine attrahenti, ac obſequentiſſimi famuli ritu præparanti, & illius potiſſimùm gratia fabricato, nulla uices referendas putaret: ac non modis omnibus cor, vt gratiam reponeret, pulmoni opportunum alimentum (quum id citra incommodum poſſit) conficere præparareque ſtuderet.

q 7 figu. C, C, C.

Vena caua orificij in cor pertinẽtis vſus.

Dexter itaque uentriculus, in animalibus, quæ illo ſimul cum pulmone donantur, a [q] caua vena, quoties cor dilatatur ac diſtenditur, magnam ſanguinis uim attrahit, quem adiuuantibus fortè ad hoc ventriculi foueis excoquit: ac ſuo calore attenuans, leuioremque, & qui aptiùs impetu poſtmodum per arterias ferri poſſit, reddens, maxima portione per uentriculorum cordis ſepti poros, in ſiniſtrum ventriculum deſudare ſinit: reliquam autem eius ſanguinis partem, dum cor contrahitur arctaturque, per [r] venam arterialem in pulmonem delegat.

r 8 fi. C, D

s 1 fig. cap. 15 lib. 3 B, C.

Arterialis venæ vſus & ipſius cõſtructionis ratio.

Cur verò hæc inter reliquas corporis venas, arteriæ [s] tunicas adipiſcatur, alibi obiter expreſſimus, quum eam craſſam validamque factam eſſe diceremus, tum propter continuos pulmonis & cordis motus: tum etiam, ne pulmo tenuis illius, quem continet, ſanguinis, plus quàm ad nutritionem ſufficere poſſit (etiamſi quàm plurimo indigeat) ſibi alliceret; dein vt pulmo, continuo ipſius motu, & calore ſanguinem in arteriali vena deductum ſibi magis excoqueret, ſpumoſioremque redderet, qualis is iam profectò eſt, qui per arteriam uenalem ex ſiniſtro cordis ſinu pulmoni offertur, quum is iam in vtroque cordis ſinu elaboratus fuerit. Accedit huc arterialem uenam, organum ſoli nutritioni opportuniſſimè ſubſeruiens, quodque ſecundum pulmonis compreſſionem, & dilatationem quieſcere, atque quàm minimùm moueri oportuit, magna Naturæ prouidentia alijs corporis venis impenſiùs rigidum, craſſumque, & compreſſu dilatatuque difficilius factum eſſe. Hac ſiquidem ratione venæ arterialis propagines, arteriæ venalis, & aſperæ diſtentionem, & dilatationem minus impediunt: quum interim, ſi illæ propagines ſequaces eſſent, atque leui occaſione diſtenderentur, magnam pulmonis amplitudinem illo dilatato implerent: & rurſus compreſſo pulmone, promptè ſubſiderent. magnamque uim in aſperæ arteriæ propagines ex pulmonis compreſſu fieri prohiberent.

t 5 fig. B. 7 fig. F.

Dextræ cordis auriculæ vſus, & ipſius cõſtructionis ratio.

Atque hinc ſanè, dum de vaſorum robore loquimur, [t] dextræ cordis auriculæ vſum forſitan petere poterimus. Quum enim cor valido impetu diſtentum, ſanguinem in dextrũ ipſius ſinum ex caua allicit, & quodammodo rapiens, eum abſorbet: quumque ipſa vena caua, vt ex illa in alias corporis partes ſanguis, non ita ac ille pulmonis tenuis, gratia nutritionis reſudaret, non adeò craſſo validoque, atque arteriæ, conſtat corpore: periclitaretur profectò vena in valida illa cordis attractione, rumpi, niſi ſagax Natura dextram cordis auriculam creaſſet, quæ ad cordis motus ſequax, & ſanguine plena, quum cor dilatatur, ſanguinem eum quem continet, in dextrum ventriculum diffundere poſſet: ipſaque quodamodo in ventriculum, attractionis impetum ſolutura, conuolueretur, cordique inſtar promptuarij eſſet. Atque huic vſui auriculæ correſpondet cuticularis conſtructio, quę leuis, & iniurijs interim perferendis cõtumax, & ad cordis motus ſequax eſt. caua autem viſitur, ut continere materiam poſſit: & fibris cõſtituitur, vt attractioni, retentioni, & expulſioni ſubſeruiat. Neque etiam carne, quæ fibras illas amplectitur, deſtituta eſt: verùm quod cordis ſubſtantiæ, ipſius auriculæ ſubſtantia adeò conuenit, videtur oſtendere, & innata ſibi facultate, ad ſanguinis leuem quãdam cordis ventriculo pręparationem conducere. Cæterùm ne irrita cordis, dũ

dilatatur,in dextrum ventriculum ſanguinis ex caua vena fiat attractio,eodem ſcilicet rurſus,dum cor comprimeretur, per idem orificium Euripi ritu propulſo, [u] tres membranulas cauæ uenæ orificio Natura prępoſuit, quæ quidem ſanguinem dilatato corde in ventriculum ex caua influere admittunt; at compreſſo corde, ne idem in cauam refluat, prohibent. Quum enim dexter cordis ventriculus diſtenditur(quod fit, quoties breuior redditus, latitudinem profunditatemque inſigniter proficit) tunc membranæ illæ laxiores factæ, ad eius ventriculi latera concidunt; ac ſanguini, recluſo cauæ uenæ orificio, aditum præbent. At uẽtriculo rurſus conſtricto, ſeu (ut in conſtrictione fit) longiore facto,& interim arctato, membranarum fibræ, ipſæque membranæ,propter cordis mucronem ab ipſius baſi magis abſcedentem,tenduntur. & quum uentriculi mucro in eum modum anguſtior efficiatur, membranularum quoque fibræ mucroni uentriculi potiſſimum adnatæ,inuicem colliguntur:ac proinde etiam e regionè centri uenæ cauę orificij,ſuis extremis inuicem accedentes,orificium id occludunt; & quo minus ſanguis rurſus in cauam profluat,obſtaculo ſunt. Verùm & ad hanc actionem,ſanguis ipſe a uentriculi lateribus compreſſus, auxiliatur. is namque, quum uenæ cauæ orificium petit,ad poſteriorem membranularum ſedem impetu ruit; eaſque uerſus orificij centrum tunc comprimens,vt illæ magis inuicem conniueant,autor eſt:ac ſibijpſi:ne hac illi aditu detur, obſtat:uenęque tunc arterialis orificium accedit,quod in cordis contractionibus patens,ſanguinem uerſus pulmonem tranſmittit.at quo minus ſanguis rurſus,dilatato corde,in dextrum uentriculum regurgitet, [x] tres membranę arterialis uenę orificio pręfectę cauent. Illę etenim,quia principium cum uenę arterialis origine ducunt,ac ſurſum tenſę,in uenę cauitatem ceſſant,atque ad uenę latera concidunt, ſanguinem in cordis contractionibus promptè in uenam fluere ſinunt.at quum is rurſus ob cordis dilatationem ad uentriculum, uacui fuga,retractus, aut etiam in pulmonis compreſſione uerſus uenę arterialis caudicem protruſus, ad cor impetu vergit,per uenę latera deſcendens,inter uenę corpus,& poſteriorem membranularum ſedem cõcidit,ſpacium,quod inter corpus uenę ac membranas eſt,implens. Vnde etiam ſanguis neceſſariò membranas deorſum protrudens, ipſis, ut ad orificij uenę arterialis centrum inuicem conniueant, orificiumque claudant,occaſio eſt:adeò,vt quanto vehementiùs cor ſua dilatatione ſanguinem retrahit, ipſeque pulmo inter expirandum comprimitur, tanto exactiùs membranæ arterialis venæ orificium obturantes, ſanguinem in cor refluere prohibent.quanquam non ita accuratè id præſtent, vt nihil prorſus ſanguinis primo retractionis impetu in cor rurſus defluat. [y] Siniſter cordis ventriculus, quòd ſpiritum vitalem præcipuè contineat & conficiat,aeremque amplectatur,diſſectionis profeſſoribus ſpirituoſus, aereus ve nuncupatus eſt:ac quemadmodum dexter ex caua ſanguinem trahit,ita quoque iſte aerem ex pulmone in [a] arteriam venalem attractum,ad ſe dilatato corde allicit, illoque ad caloris innati refrigerationem, & ſubſtantiæ ipſius enutritionem,ſpiritumque uitalem utitur,hunc aerem excoquens, & præparans: vt is vnà cum ſanguine, qui ex dextro ventriculo in ſiniſtrum, per ventriculorum ſeptum, copioſus reſudare putatur, in magnam arteriam totumque adeò corpus delegari poſſit.Quòd autem eiuſmodi alterationibus, cordis caro præficiatur,quoad diuinam hominis fabricam cognoſcere poſſimus,fatemur.Cæterùm ſi quæ fuliginoſa recrementa ex hac aeris in ſiniſtrum ventriculum attracti emutatione, ipſoque innato calore producuntur, ea rurſus per arteriam venalem,conſtricto corde,in pulmonem excerni arbitramur. Atque hæc potiſſima arteriæ venalis in tunicæ ipſius tenuitate conſtructionis eſt ratio. nam continuò indefeſſeque aerem ex [b] aſperæ arteriæ ramis,ipſoque adeò pulmone, in ſe aſſumere debebat: & rurſus ſuis motibus cordis rhythmis correſpondentibus, fuliginoſas cordis reliquias in aſperæ arteriæ ramos propellere. quod ſanè difficulter admodum feciſſet,niſi corpus tenuius,rariuſque alijs arterijs nacta fuiſſet.Nam etſi hæ cum reliquis partibus corporis uſum præſtent, in quo hæc cordi accommoda cenſetur, non tamen arteriæ pro ipſarum mole tantum aeris(qui illis non per occultos meatus, ſed per patẽtes in ipſis cauitates a corde vna cum ſanguine offertur) aſſumere,rurſusque propellere,ac arteria uenalis,debebant. adeò ſanè,ut hæc neceſſariò tenui, & uenarum corpore,tunica ve conformetur.Quanquam Natura interim adeò ſuæ ſecuritatis,ac poſſibile fuit, prouiderit: quippe longum ex ſiniſtro uentriculo ad pulmonem ductum (qui arteriæ uenali nocuus fuiſſet) præcauens,ſtatim in ipſo ortu eam [c] diuiſit,atque breuiſſimo prorſus inceſſu illam in pulmonem digeſſit: ut hæc ilico pulmonis ſubſtantia undique ſuffulta,implicitaque a ruptionis periculo redderetur ſecurior. Deinde & ex uenalis arteriæ corporis tenuitate(quam Natura,niſi illa maximè indiguiſſet,facilè uitaſſet) alius accedit uſus,pulmonis nutritioni accommodus, nam hæc arteria ſanguine tenui ac ſpirituoſo oppleta, etiam pulmoni idoneum ſuppeditat ſanguinem, id pulmoni ſupplens, quod nimium ſeuera, rigidaque arterialis uena ob corporis ſui craſſitiem, & ſanguinem minus quàm arteriæ uenalis ſanguis leuem,aereumque,pulmoni denegabat. Porrò [d] ſiniſtra cordis auricula, ueniali arteriæ adnata, idem officium huic, & ſiniſtro cordis ſinui præſtat, quo cauæ uenæ & dextro cordis uentriculo dextram auriculam uſui eſſe diximus,& ſiniſtra auricula tanto minori donatur cauitate,quanto etiam arteriæ uenalis orificium, cauæ orificio anguſtius uiſitur. Dein & aer ipſo ſanguine ſequacior eſt; adeò, ut & hac quoque occaſione ſiniſtra auricula iurè minor dextra creetur. Nam quum aer ita promptè attrahatur,non tantum periculum erat ex attractionis impetu(qui potiſſimùm uacui fuga aerem trahit)uenoſę arterię corpus,ita atque cauæ, conuelli. Quòd autem ſiniſtra auricula pro ipſius mole paulo carnoſior, ac etiam craſſior & pinguior, & ad motum minus prompta, quàm dextra auricula occurrit, argumento quoque eſt, ad quandam materierum pręparationem auriculas cordi famulari, & auriculas ipſas proportionem quandam cum cordis ſinibus ſortiri. Porrò ut auricularum par uſus eſt, ita etiam ſiniſtri uentriculi membranulę uſu penitus cum dextri uentriculi membranulis conueniunt. [e] Duę enim uenalis arterię orificio commiſſę, ac introrſum in cordis uentriculum deductæ, corde quidem dilatato, aerem ex uenali arteria in uentriculum ferri admittunt,ipſarum

Membranularũ caua orificio præfectarum vſus.

Membranarum arterialis venæ orificij ratio.

Siniſtri cordis ventriculi vſus & conſtructionis ratio.

Venalis arteriæ corporis ratio.

Siniſtra cordis auriculæ vſus.

Membranularũ venalis arteria & magnæ arteria vſus.

u 7 figu. K, L, M.

x 8 fi. E, F, G.

y Patet in 9 & 10 figuris.

a 6 figu. G, 9 fi. C, C.

b 1 fi. cap. 38 lib. 1.

c 2 fi. cap. 15 lib. 3 H in K, L.

d 6 fig. F. 9 fi. I.

e 6 fi. E, F.

ſarum fibris propter cordis mucronem uerſus baſin magis adductum laxatis,ipſiſque membranulis ad uentriculi latera concidentibus. Quum autem cor conſtringitur,obſtaculo ſunt, ne aer rurſus in uenalem arteriam ruat,irrituſque cordis labor efficiatur. quanquam interim credamus, has membranulas, quum duę duntaxat ſint,ſuum orificium,cui præficiuntur,non ita adamuſſim obturare, vt fuliginoſis excrementis per venalem arteriam exitum in cordis conſtrictione præpediant. Quinetiam magnæ arterię orificium occupantes [f] membranæ, ijs omnino functione correſpondent, quas in venæ arterialis orificio haberi retulimus. Hæ ſiquidem in cordis contractione ſpiritum vitalem vnà cum ſanguine,qui impetu ruit,in magnam arteriam profluere ſinunt. at corde rurſus dilatato,ſpirituque, ac ſanguine denuò ad ventriculum tracto, illius regurgitationem in ventriculum prohibent, ſanguine nimirum eas verſus magnæ arterię orificij centrum (vt in arteriali vena fieri nouimus)comprimente. In cordis itaque conſtructionis ratione,ipſiuſque partium vſu recenſendis,magna ex parte Galeni dogmatibus ſermonem accommodaui:non ſanè,quòd undique hęc veritati conſona exiſtimem,verùm quòd in nouo paſſim partium uſu,officioque referendo, adhuc mihi diffidam, neque ita pridem de medicorum principis Galeni ſententia vel latum unguem hic declinare auſus fuerim. Haud enim leuiter ſtudioſis expendendum eſt,ventriculorum cordis [g] interſtitium,aut ſeptum,ipſum ve ſiniſtri ventriculi dextrum latus,quod æquè craſſum compactumque ac denſum eſt,atque [h] reliqua cordis pars,ſiniſtrum ventriculum complectens.adeò vt ignorem(quicquid etiam de foueis hac in ſede commenter,& venæ portę ex ventriculo, & inteſtinis ſuctionis non ſim immemor) qui per ſepti illius ſubſtantiam ex dextro ventriculo in ſiniſtrum vel minimum quid ſanguinis aſſumi poſſit: præcipuè quum tam patentibus orificijs uaſa cordis in ſuorum ventriculorum amplitudinem dehiſcant: vt modò taceam uerum venę cauę ex corde progreſſum. Atque quum hęc animo obuerſantur,ſimul ſeſe multa in arteriarum ſerie offerunt, de quibus non immeritò uenit ambigendum: nimirum nullam ferè venam abſque comite arteria uentriculum,ac inteſtina, lienemque adeò ipſum petere, & ferè totam portæ uenam ſua ſerie comitem ſibi arteriam aſciſcere. Deinde renibus arteriæ tam grandes communicantur,ut neutiquam ad illorum calorem duntaxat temperandum,eas productas eſſe queamus affirmare: uti minus adhuc ſolius caloris natiui gratia tantas arterias uentriculo,inteſtinis,lienique inſertas eſſe,poſſimus aſſerere. His accedit,quòd per uenas arteriaſque mutuos materierum fluxus,& refluxus eſſe,ac nihil prorſus grauitatem & pondus materierum in uenis arterijſque agere,plurimis argumentis oporteat fateri. Cordis inſuper membranulæ,etſi dicto iā prius uſui ferè ſubſeruiant,non tamen omnem materierum regreſſum occupant. Quòd uerò aures,corde in uiuorum ſectionibus per trāſuerſum diſſecto,& cordis motu prorſus quieſcente, adhuc moueantur ac palpitent, quodque in fœtibus,& nuper natis tam grandes occurrunt,cui non conſtare debet maioris alicuius beneficij occaſione,quàm uaſorum roboris gratia,eas efformari? Atque ita quoque longè alia (ne quid de orificij uenalis arteriæ ad magnæ arteriæ orificium collati amplitudine inſinuem)partium dextrum uentriculum & ſiniſtrum conſtituentium [i] diſcriminis in craſſitie eſt ratio,quàm materierum in uentriculis aſſeruatarum. Quinimò alia haud pauca undique hic ſeſe proponunt, quæ uulgata Anatomicorum placita in dubium uocant. quę quia omnia referre longius eſſet,ipſeque nihil priuatim innouare (quum ſimul in omnibus nihil haudquaquam ſatisfaciam)modò ſtatuerim, partium aereę ſubſtantię reficiendę fabricatarum hiſtorię nunc finem imponam: ipſarum adminiſtrandi rationem ea ſerie iam pertractaturus, qua proximè præcedente libro cibi potuſque,& generationis organorum ſectionem abſolui.

f 10 fig. B, C, D.

g 8 figu. H. H. 10 fig. R. 11 fi. I, I.

h 9 fig. M, M. 10 fi. P, Q.

Vulgatis Anatomicorum placitis non leuiter aqeſcendum.

i Cōfer Q, R fi. 7 cum M, M figura 9.

CORDIS, PVLMONVM, RELIQVORVMQVE RESPIRATIONI ſeruientium organorum adminiſtrandi ratio. Caput XVI.

PRAESENS Caput, quo potiſſimùm earum, quæ hoc libro traditæ ſunt partium reſectionem complecti ſtatuimus, in orationis ſerie, ultimo quinti libri Capiti nunc eſt ſubijciendum. quandoquidem hęc Capita cum penultimo ſeptimi libri Capite, eum in modum digerentur, ut ſingula partium, quę ſuis libris explicantur,adminiſtrandi rationem proponant: & interim eum ordinem (quum ſcilicet paucis inſuper additis neceſſario alioquin ſermoni uerbis, id commodè præſtari poſſit) unà exhibeant, quo quis in corporum penuria, integram anatomen ſtudioſis demonſtrare queat, aut quo hi illam opportunè ſuo Marte aggrediantur. In eodem itaque corpore, quo ſuperiori libro uſus es, adminiſtrationem continuaturus, illius ceruici fulcrum aliquod ſubijciens,cuius ope ea exporrigatur,caputque in poſteriora reclinatum, & fulcro non innitens,uerſus menſam dependeat. Mox, ut in ſecundo libro docui, faciem, & uniuerſam anteriorem colli ſedem cute nudabis.ac primùm faciei [a] muſculos,qui frontis cutem,& palpebras, & buccas, & labra,& narium alas mouent,aggredieris:in quorum etiam numero [b] ille eſt,quem labra,& buccas mouentium primum recenſui. Quum igitur & illum quoque adminiſtraueris, [c] muſculum à pectoris oſſe, & clauicula reſecabis,qui ſeptimi caput agentium paris alter habetur,ac in [d] mamillarem capitis proceſſum inſeritur,a quo illum nunc dependere ſines,& ad omnes ferè [e] muſculos oſſi υ imaginem referenti proprios, ſectinnem conferes:unaque a pectoris oſſe [f] eos liberabis,qui ab illo pronati,primæ laryngis cartilagini inſeruntur. Deinde a pectoris oſſe, & clauicula,& coſtis, ad ſuam uſque inſertionem, [g] muſculum ſeparabis, brachium pectori adducentem. inſuper [h] illum a clauicula auferes, qui thoracem mouentium primus numeratur. & [i] eum a coſtis etiam diſſecabis, qui ſcapulam pectori admouet. hac interim obſeruata ratione, ut ſingulos muſculos ab inſertione hærere permittas,quò poſtmodum cum cæteris muſculis in examen uenire poſſint,qui adhuc ſecandi in illis,ad quas ipſi referuntur partibus,ſunt reliqui. Atq; hanc muſculorum

a 3 muſcu. ta. A. C, D, E. F. G, Γ. & 4 ta. K. M. N.

b 3 muſcu. tab. Γ.

c 4 muſcu. tab. Θ.

d 3, 4 fig. cap. 6 lib. 1 K.

e 4 muſc. tab. R. Q. S. T. V, V.

f 5 muſcu. ta. P in N.

g 3 muſcu. tab Δ.

h 4 muſcu. tab. d.

i 5 muſcu. tab. Γ.

Muſculorū quorundam et vaſorum adminiſtratio.

adminiſtrationem in vno latere moliri ſuffecerit: altero latere venis, arterijs, & neruis, qui ſub cute & ſecundùm muſculos repunt, inſpiciendis oſtendendis ve accommodato. quorum [k] ſeries, ſi forſan memoria exciderit, ex tertio libro, & quarto eſt petenda. Hic enim ſermo in immenſum excreſceret, ſi illam quoque nunc totam recenſerem.

Clauicularum a pectoris oſſe liberatio.

Modò igitur a pectoris oſſe [l] clauiculas acutiori cultello liberare contendes, robuſta, quibus illæ pectoris oſſi colligantur, ligamenta diuidens: at interim accuratiſſimè cauens, ne cultello altiùs iniecto, quæ huic articulo ſubſunt vaſa vulneres. Atque hic [m] cartilaginem examinabis, quæ clauiculam, pectoriſque oſſis ſinum, præter alias articulorum cartilagines, intercedit: & aliquò reponenda eſt, vt illa poſtmodum in ſceleti connexu (ſi viſum fuerit) uti queas.

Coſtarum cartilaginum cum pectoris oſſe, ab ipſarū oſſibus liberatio

Liberatas autem clauiculas niteris via pectoris oſſe attollere, ac ab illo, primaque coſta in exteriora reflectere. ita enim primæ thoracis coſtæ cartilago, quà coſtæ oſſi continuatur, in conſpectum veniet: quæ cultro non admodum craſſo a ſuo oſſe eſt [n] liberanda: hic quoque mente adhibita, ne culter profundiùs demerſus, quicquam in iugulo vitiet. Vbi primæ coſtæ diſſecueris cartilaginem, deinceps ordine reliquas omnes a coſtarum oſſibus cultro dirimes, continuaque linea intercoſtales hic muſculos ad thoracis vſque capacitatem [o] diuides.

Membranarum thoracis amplitudine interſepiētium examen.

Separatas nunc cartilagines ſimul cum pectoris oſſe nonnihil attolles, eas modò in dextrum, modò in ſiniſtrum latus [p] deflectens, & thoracem interſepientes membranas, quà pectoris oſſi proximæ ſunt, vnà cum cordis ſitu examinans. [q] Deinceps tranſuerſa ſectione [r] ſeptum tranſuerſum a pectoris oſſe, & commiſſis huic adhuc cartilaginibus, venit adimendum: & pectoris oſſe ſua mucronata cartilagine ſurſum eleuato, membranæ thoracem interſepientes ab illo ſenſim ſunt diuellendæ. quod quum feceris, verſus cadaueris caput pectoris os reflectes: moxque [s] glandium, uenam, & arteriam vtrinque ſub ipſo prorepentes, retuſiore cultello inter membranulas inquires. quas ubi ſingulas vinculis interceperis, os pectoris, cum ipſius ſimul vaſis a thorace auferes: a membranæ coſtas ſuccingentis ſpeciem, [t] intercoſtaliumque muſculorum, qui inter cartilagines habentur, naturam perpendes. Aut muſculis illis non aliter examinatis, os pectoris aliquantiſper repones, dum thoracem mouentes muſculos ſimul omnes, poſt cordis adminiſtrationem, oſtendere uiſum erit. Quò autem ea, quæ in thorace aggredienda ſuperſunt, commodiùs commonſtrarentur, conſueui primùm hamulo hinc inde coſtas ſuccingentem membranam auellere: & manibus pulmonem, ſi alicubi illi fibris cohæreret, ab ipſa dirimere: ac inſuper perforato coſtarum quopiam interuallo, cui pulmo adnexus eſt, demonſtrare, quo nā pacto hominis thorax ſubinde pertundatur: non abolita interim reſpiratione, neque motu pulmonis quieſcente. [u] Mox diuiſis intercoſtalibus muſculis, coſtas ad medium ferè longitudinis ipſarum frangere ſolitus ſum. quod paruo fit negocio, ſi ſingulæ ſeorſum manu fortiter apprehenſæ, vi euertantur, inflectantur ve. Verùm poſteaquàm facilem illam parandi ſceleti rationem adinueni, vt oſſa cadaueris illi compingendo ſubſeruiant, coſtas reſeruari malim integras, & manibus ſimul omnes coſtas, quantum licet, extrorſum retorqueri: & dein aliquouſque diuiſis intercoſtalibus muſculis, inuicem coſtas ſenſim dirimi. ita enim ſatis patens thoracis efficitur amplitudo, potiſſimùm ſi ſecundùm dorſi longitudinem, ac ad thoracis ferè medium, lapidem, aut globum aliquem ſubieceris, cuius vi dorſi gibbus extra thoracis cauitatem prominens, intrò in thoracis cauitatem ducatur, grandiuſq; inter dextri ſiniſtrique lateris coſtas fiat interſtitium.

Neruorū ſepti tranſuerſi examen.

Coſtis itaque hoc modo diductis, aut illo modo diſruptis, pari ſemper ratione thoracis organa ſunt aggredienda. ac primùm a glandio ad ſepti tranſuerſi nerueam vſque ſedem, [x] dextrum ipſius neruum a dextra thoracem interſepiente membrana cultello liberabis: deinde, ſi voles ſiniſtrum quoque, quem vbi ſimul cum [y] vena a iugulo pronata exporrigi videris, illum iuxta ſeptum rumpes: ac uerſus ceruicem, vt poſtea ipſius videas [z] originem, reijcies.

Cordis inuolucri.

Mox membranas interſepientes, cultello, ſecundùm thoracis longitudinem, inuicem ſeiunges: atque a cordis [a] inuolucro liberatas, ipſarumque ad ſeptum tranſuerſum connexu, & venarum arteriarumque in ipſis ſerie, perpenſis, illas è thorace auferes: id duntaxat præcauens, ne vas aliquod inſignius lædatur. rami enim membranas interpretantes, & cordis inuolucro intertexti, etiamſi diuidantur, vix notatu dignum aliquod ſanguinis profluuium cōcitant. Iam tempeſtiuū eſt, ſolis manibus cor cū ſuo inuolucro hinc inde mouere, quiſq; ipſius ſitus, formaque inuolucri ſit, examinare. quanquam & ad id ſummopere conducit inſpectio, quam prius, eleuato modice pectoris oſſe, cordeque adhuc immoto, membranarum interſepientium cauſa fieri volui. Pulmonis quoque lobi manibus iam ſunt contrectandi, ut & ipſorum numerus, ſitus, formaque indagentur: ac tandem cognoſcas, nullam pulmonis partem venæ cauę, quà [b] inter ſeptum tranſuerſum, & cor conſiſtit, in hominibus ſubſterni: imò venam ſimul, citraque interuallum aliquod, ſeptum & cordis inuolucrum penetrare: & quà vena hàc ducitur, inuolucrum [c] magna amplitudine hominum ſepto priuatim connaſci. Quod ut ſpectes accuratiùs, inuolucrum cordis longa ſectione [d] diuidetur, & liquor ipſi innatans ſpongia extergebitur: ac demum a cordis vaſis inuolucrum reſecabitur, adhibito ſtudio, ne [e] ſiniſtri recurrentis nerui principium vitietur.

Caua venæ diſtributionis per thoracem & iugulū examen.

Vt verò cauæ uenæ per ſeptum tranſuerſum tranſitum, ac ipſius per thoracem ductum examines, ſectionem ſepto ad venæ vſque caudicem induces: præcauens, ne duorum cauæ uenæ [f] propaginum in illud excurrentium radices ſimul vulneres: dein ſurſum paulatim conſcendens, qui [g] caua dextræ cordis auriculę committatur, citra ullam ſectionem obſeruabis. Sic quoque ſupra cordis baſim, a cauæ dextro latere [h] venam ſiue coniuge enaſci inuenies; cuius ramos, ductumque melius diſces, ſi primùm dextram pulmonis partem verſus ſiniſtrum latus eleuaueris, & poſtmodum ſiniſtram in dextrum latus reuolueris. hæc namq; citra alicuius ſectionem, modò redduntur obuia: quanquam exempto corde, & pulmone, illa licebit adhuc exactiùs intueri. Neq; ſanè hæc obiter ſunt ſpectanda. at grauiter Naturæ artificium in venæ coniuge carentis ductu principioq; indagandum eſt: diligenterq; obſeruandum, num, vt in agnis & porcis aliquādo occurrit, vena quæpiam in ſiniſtrum quoq; latus porrigatur, iuxta cauę ad cor connexum pronata. Porrò

cauę

k Petēda eſt ex figuris 3 & 4 lib.
l 4 muſcu. tab. a ab l, vt in dextro latere 5 tabulæ factum eſt.
m Maior pars 4 fig. ca. 22 li. 1.
n inter elatiſſimum B & A 1 fi. ca. 19 li.
o vt factū eſt in 8 muſcul. tab.
p vt fit in 1 fig.
q vt ex 1 fi. facias ſecundam.
r 1 fig. l, l. 2 fig. R, R. & 7 muſc. tab. Δ.
s iuxta F 2 fi. requires B, C, D, E.
t vt ſpectatur in 8 muſc. tab.
u ferè vt factum eſt in 1 & 2 fig.
x Siniſter in 1 fig. P. P inſignitur, in 3 autem fig. vterque I.
y 1 fig. Q, Q.
z 2 fi. cap. 11 lib. 4 n a b, e, m.
a 3 figu. B, C, D, E, F, G.
b 5 figu. inter D.
c 3 figu. G, F.
d vt factū eſt in 4 fi.
e 6 fig. g, g eductū a c.
f fig. cap. 6 lib. 3 C.
g 5 figu. C ad B.
h 5 figu. G. & fi. cap. 6 lib. 3 F.

Arteria magna per thoracem, & iugulũ, & collum distributionis examẽ.

Neruorũ recurrentium.

Pulmonis inflatio.

Dextri cordis ventriculi, & ipsius orificiorum mẽbranarum que examen.

Cauæ uena ortus examen.

cauæ in iugulo [i] distributio , retusiore cultello,quo incumbens illi [k] glandium adimetur , inquirenda est. neque sanè alio tibi vtendum est artificio,quàm vt nostras ad manum habeas venarum delineationes: mentemque summa cura accommodes , ne venam aliquam pertundas. Vbi verò cauæ seriem adinueneris, vtraque iugularis,& brachium accedens venæ truncus , & deinde caua vena, vbi sine pari promit venam,vinculis intercipientur : ac quicquid venarum inter vincula consistet , è corpore adimetur : & deinceps abluto sanguine, ilico ad arteriæ magnæ propagines , neruosque recurrentes adinueniendos , sectio conuertetur. Corde itaque in manu assumpto , [l] venæ arterialis , & [m] arteriæ venalis, ipsiusque [n] magnæ arteriæ radices,quà cordis basi proximæ sunt,intuearis : quod factu est facillimum,si cùm ipsarum coloribus,tum situi mentem adhibueris . Dextræ enim auriculæ vicina est arterialis vena : & albicans , ac quodammodo sinistrorsum proficiscens visitur , & inter cordis uasa eminet . Arteria autem venalis,venæ modo nigricat : & cæteris uasis demissior,propter sinistram auriculam latitat,ipsiusque progressus minimo interuallo se offert. Magna verò arteria,in cordis basis medio , sub arteriali uena quodammodo occultata,occurrit. Hanc ubi primùm intuitus fueris,omnes ipsius ramos inquirito : quorum [o] superiores,ac iugulo proximi,citra aliud opus iam sunt conspicui, nisi fortassis glandij aliquot reliquiæ adhuc resecandæ supersint. [p] Truncus autem,qui ad dorsum retorquetur , non nisi sinistra pulmonis parte in dextrum latus eleuata,commodè apparebit. Cæterùm vt recurrentes uideas neruos,postquam laryngis musculos , [q] qui a pectoris ossis elatiori sede procedentes,infimæ scutum imitantis cartilaginis sedi implantantur , ad insertionem usque ab aspera arteria diuulseris,dextrum sexti paris [r] neruum a soporali arteria cultello sensim liberabis : ac vbi thoraci appropinquaueris,huius nerui [s] ramulum , qui costarum radicibus exporrigitur , & quos hic musculis ex pectoris ossis summo enatis deriuabat surculos,perpendes . Simulatque uerò neruum ad [t] arteriam dextræ axillæ porrigendam deduxeris , [u] tres , quos ad illam reflectit surculos (nisi [x] duo , aut unus tantùm sit)quàm poteris studiosè uicinis membranulis acutiore cultello dirimes : ne fortè retusiore , membranulas inter scindendum trahens,surculos uioles:quanquam denuò,ne acuto surculos simul cum membranis incautè reseces,cauendum sit.Inuentis surculorum principijs, [y] neruum asperæ arteriæ, lateri exporrectum, a sua cui nectitur membrana,ipsaque aspera arteria,liberabis,longa sectione inter neruum,& asperam arteriam acuto quoque cultello facta. Liberatum hoc pacto neruum , summis sinistræ manus digitis apprehendes,illum modicè ab aspera arteria attollens: sexti uero paris truncum, quà soporariæ arteriæ exporrigitur , dextra manu eleuabis:ac manibus deinde mutuò nunc sursum,nunc deorsum ductis,nerui recurrentis reflexum,naturamque perquires. Ad eundem sanè modum,posteaquam [z] surculos quosdam pulmoni cordisque inuolucro a dextro sexti paris neruo dein distributos examinaueris, [a] sinistrum sexti paris neruorum cerebri truncum,a sinistri lateris soporaria diuellere cõuenit: & ipsius surculos,quos musculis a pectoris ossis elatiori sede enatis,& costarum radicibus exporrigit,indagare:ac postmodum [b] obseruatis, quas pulmonis tunicæ deriuat,propaginibus,& eo [c] surculo,quem secundùm uenæ arterialis trunci sinistrum latus,cordis basi offert,etiam accuratè perquisito,ad magnæ usq; arteriæ [d] truncum,qui ad dorsum reflectitur,sexti paris huius lateris neruus est deducendus, & acuto similiter cultello [e] soboles [f] recurrentem neruũ hic efformãtes sunt adinueniendæ. Has ubi uideris,obtusiorem stylum sub eo arteriæ trunco uersus sinistrũ asperæ arteriæ latus protrudes:& leuato nonnihil stylo,truncum arteriæ a dorso,cui firmissimè committitur,modicè dirimes. Deinde ab aspera arteria,recurrentem neruum ad arteriæ magnæ usq; truncum liberabis: & utraque manu,mutuoq; tractu,ipsius reflexum,ut in dextro latere, ostendes . [g] Reliqua uero sexti paris neruorũ ad stomachum series,non nisi exempto pulmone aggredietur. ac proinde , si uisum fuerit , foramine nunc inter asperæ arteriæ cartilagines facto,illic; fistula quapiam indita,& aspera arteria super foramen compressa,pulmonem inflari curabis. inflatus siquidem suam formam manifestiùs commostrat, corq; ex toto amplexatur. Demisso dein pulmone,cordi a dextræ auriculæ radice ad ipsius usq; mucronem,nouacula sectionem [h] induces,in dextrum ipsius uentriculum usq; penetrantem. Mox uentriculo digitis distento, spongia sanguinem semel atq; iterum elues. Vena enim caua,& arterialis uena,ut sanguis in uẽtriculum fluat , isq; postmodum spongia exugatur,comprimendæ sunt. Exterso sanguine,dextri uentriculi amplitudo est indaganda: deinde stylo [i] tres membranæ ori uenæ cauæ præfectæ,obiter ueniunt spectandæ. Vt uerò prorsus in conspectũ ueniant,cultello ex dextro uentriculo in cauam uenam intruso,sectionem a uentriculo per auris corpus in uenam usq; duces: qua distenta,membranæ omnino uidebuntur,& auris cauitas,naturaq;,si ipsam [k] inuerteris,facilè hac administratione cognoscentur. Deinde quum uenæ cauæ expendes orificium,coronalis uenę [l] origo etiam apparebit: cui si stylum ex molli plumbo indideris,quo nam pacto cordis basim cingat , ramosque in illius corporis superficiem deriuet,obseruabis . Hic uelim quoq; ex uenæ cauæ amplitudine stylum in [m] uenam coniuge destitutam inderes,ipsius a caua originem,ridiculamq; nostrorum Aesculapiorum rationem consideraturus,qui in octo utriusque lateris inferiorum costarum inflammatione,Hippocratẽ, non mittendum esse sanguinem,asseruisse contendunt: quòd cor ex uena sine pari sanguinem adeò rapiat, ut nihil sanguinis missione ex uena hac educi possit. Quasi uerò nunc tibi secanti non longè esset clarissimum , cor in sanguinis missione,inflammatis octo inferioribus costarum interuallis , nihil obstare,ac proinde sanguinem tunc quoque mittendum: & Hippocratem non adeo fuisse stupidum, ut octo humiliores costas sub septo transuerso esse arbitratus fuerit , & inflammationem huius sedis ad clauiculam usque tensionem etiã producere ignorauerit . Verùm hic sermo,ne præter institutum,ad meum de uena in laterali morbo secanda placitum longiùs expacietur , refrenandus uenit . quanquam mehercule nũquam magis hac de re ueritatem,quàm præsentibus uenis,indagandam arbiter: non autem citra uenarum cognitionem,solis autorum distortis suffragijs eruendam . Porrò simulatque coniuge carenti uenæ stylum immiseris , oblongus cras-

susque

i Hic sedulo circa H specta figuram capi.6 li 3 aut potius ultimam figuram lib. 3 iuxta p.
K 2 fi F.
l 6 fig. I.
m 6 fi. G.
n 6 fig. O,
o 6 figu. R, Q, S, T, V. X.
p 6 figu. P. & fig. ca. 12 lib. 3 I.
q 5 musc. 14. P in N.
r 6 fi. a secũdum V.
s 2 fi ca. 2 lib 4 h deinde K, K.
t 6 fig T.
u fig. cap. 9 lib. 4 insertæ P ad E.
x 6 figu. B.
y fi capitis 9 li. 4 insertæ Q Q et 6 fig c.
z 2 fi. ca. 2 li. 4 q et r.
a 6 fi. d ab X.
b 6 fi. e.
c 6 fi. b.
d 6 fi. P.
e 6 fi. f.
f 6 fig. g, g.
g 14, 15 fi. lib. 5 T, V.
h vt factũ est in 7 fi.
i 7 fig. K, L, M.
K vt F in 7 fig.
l 7 fi. G.
m 5 fi. G. & fi. cap. 6 lib. 3 F.

ſuſque baculus cauæ venæ eſt [n] imponendus: quem quum abſque negocio rectà per cauam ad imum vſque ventrem protruſeris, quàm bellè Galenus, & cæteri diſſectionum doctores hucuſque hallucinati ſint, diſces, qui cauam ex iecoris gibbo, vno caudice enatam, [o] ſimiliter ac magnam arteriam in duos truncos, quorum hic inferiora, ille verò ſuperiora petit, diuidi cenſuerunt. Verùm hæc, quum paulo pòſt iecur aggredieris, viſurus es explicatiùs, quanquam nihil prohibet modò, ſeptum tranſuerſum e corpore, quantum poteris, reſecare: iecurque in ſiniſtrum latus adeò reflectere, vt poſterior ipſius ſedes in conſpectum ueniat. Quum itaque baculum a venæ cauæ ſede, quà cor ſpectat, ad eam uſque regionem, qua renibus venæ offeruntur, detruſum, aliquandiu in vena ſeruaueris, animaduerteriſque iecoris ſubſtantiam toti cauæ poſteriori ſedi non [p] obduci, cultello ſecundùm baculi longitudinem ducto, cauam diuides, ac venarum a caua iecori exporrectarum [q] ora inueſtigabis. Dein ijs, qui nimium pertinaciter in Galeni Anatomes profeſſorũ primarij verba iurauerunt, appellatis, ſingula ipſius argumenta de venarum ortu reſumes: atque ſtudioſos, ne ex commentarijs nauigare diſcant, hortaberis, vnicam veritatem, non verò autoritatem commendans. Porrò ſectione rurſus ad cor conuerſa, digito, aut ſtylo in elatiore dextri ventriculi ſede, arterialis venæ orificium [r] inquires: & cultello illi intruſo, ex dextro ventriculo aliquouſque in arterialem venam ſectionem duces. Qua facta, ſanguineque, ſi quis inibi occurret, eluto, viſui ſeſe arterialis venæ orificium, ſimul cum ſuis [s] membranis offert: quas, ut exactiùs contempleris, ſtylo attolles, eodemque arterialis venæ ductum in pulmonem examinabis. [t] Tunicæ etiam ipſius, ex quibus arteriæ inſtar conformatur, facilè expenduntur, modò quis ductæ iam ſectionis lateribus, labris ve animum adhibuerit. Siniſtrum cordis ventriculum ſimiliter longa ſectione a ſiniſtræ auris radice ad cordis vſque mucronem facta, aperies, & ſanguinem perinde atque in dextro exterges. Huius primùm intuebere amplitudinem, deinde cordis ſubſtantiæ in hac ſede [u] craſſitiem: poſtmodum ſtylo [x] duas arteriæ venalis orificio præpoſitas membranas facilè adinuenies, ac qui inuicem in cordis conſtrictione conniueant, obſeruabis. Vt verò exactiùs ſe offerant, cultello uenalis arteriæ ori immiſſo, ſectionem in ipſius vſque cauitatem [y] molieris: & adaperto, diſtentoque ore, membranas denuò contemplabere, plumbeo ſtylo primas venalis arteriæ in pulmonem diſtributiones inquirens. Magnæ autem arteriæ [z] orificium, & membranæ ipſi præfectæ inuenientur, ſi poſt [a] alteram arterialis venæ membranam, quę cordis ventriculorum ſepto vicinor eſt, digitum in elatiſſimam ſiniſtri uentriculi regionem protruſeris: is namque magnam ſubibit arteriam. & dein cultello ſecundùm digitum in arteriæ orificium intruſo, ex cordis ventriculo ſectionem in arteriæ amplitudinem duces. Quando enim hanc tentaueris, & arteriæ magnæ [b] membranas in ipſarum ſede, quà vaſis corpori incumbunt, inſpexeris, coronalium arteriarum [c] ortus tibi occurret, adeò vt nunc nihil in corde ſpectandum ſit reliqui: niſi fortè illo variè diſſecto, ipſius ſubſtantiam, & arteriæ magnæ, arterialiſque venæ diſſectis radicibus, os inquirere ſtatueris, quod cordi priuatim ab Anatomes profeſſoribus aſcribitur. Si igitur nullum os, præter cartilagineas dictorum modò vaſorum radices, in homine adinueneris, illas a reliqua cordis ſubſtantia reſecabis: ut ſimul cum cartilaginibus, clauicularum articulationibus, & alijs quibuſdam articulis peculiaribus, ad oſſium cõpoſitionem reſeruari recondique ualeant. Corde nunc abiecto, aſperam arteriam (ſeruata interim larynge) examinabis: primùm quidem ipſius cartilagines, C imaginem exprimentes, & membranas, quibus illæ inuicem colligantur: & dein ipſius primam in pulmonem ſeriem. qua inuenta, aliquam pulmonis fibram, ſeu lobum integrè a reliquo pulmone abſecabis: ac in venæ arterialis ramũ, & arteriæ venalis, & aſperæ ramos, ſtylos intrudes: horumque ramorum propagines, diſtributioniſque naturam inueſtigabis. ad quod mirificè conduxerit vndecunque rupta diuulſa ve lobi illius membrana, ipſum inter duos aſſeres adeò comprimere, vt pulmonis caro, ipſius ue peculiaris ſubſtantia, a ſuis quibus obnaſcitur uaſis abſcedat. Licet modò, aſpera arteria ab ipſius capite diuiſa, eaque deorſum a ſtomacho tracta, pulmonem omnino e thorace auferre, & ſtomachi [d] progreſſum adinuenire: qui citra aliam ſectionem, pulmone reiecto, unà cum neruis ſexti paris illum amplexantibus, conſpectui ſeſe offeret. Tamen ut neruorum in uentriculi orificium ſeriem intuearis, ſeptum tranſuerſum a ſtomacho liberandum eſt: ipſaque inſertio, ſi fortè uentriculus adhuc in corpore aſſeruatus ſit, indaganda. Inſuper foramine alicubi in ſtomacho, quà collum perrepeat, facto, fiſtulaque illi indita, uentriculum quàm poterit maximè inflari curabis; & deinde ſtomacho iuxta laryngis radicem diuiſo, illum cum uentriculo, aut ſolum, ſi prius ſcilicet uentriculum ademeris, e corpore trahes, [e] glandulis illis quæ in medio ipſius ferè ductu plurimùm conſiſtunt, ſimiliter examinatis. Iam quoque tempeſtiuum eſſet (ſi modò id antea non præſtiteris) ięcur a ſepto tranſuerſo ſecernere, ac tandem ex corpore auferre. Quod ubi feceris, ipſiuſque formam diligenter contemplatus fueris, cultello uenæ cauæ iam flaccidæ indito hanc longa ſectione aperies, ut exacte pateat ipſius per iecoris ſubſtantiam tranſitus, deinde ramorum a caua in iecur ingreſſus. Vbi itaque duo pręcipua illorum uideris orificia, alteri ſtylum quàm poteris penitiſſimè indes; & ablato uenæ portæ, quo iam antea eam intercepiſti, uinculo, illius quoque ramo ſecundum uenę cauę rami, cui iam ſtylus ineſt, ductum in iecur procedenti, alterum ſtylum immittes, & poſtmodum obtuſo cultro iecoris ſubſtantiam ab illis ramis, qui ſtylos continent, niteris abradere; [f] ut uenarum per iecoris corpus ſeriem, ipſiuſque ſubſtantiam diſcas, ac demum inter duos qui ſtylis diſtenduntur ramos, bilis ueſiculæ meatulos obſerues, & bilis ueſiculam a iecoris corpore eraſam inuertas, ſolamque ſedulo, ſi adhuc fuerit aſſeruata, contempleris. Poſtremò, [g] uenæ ab umbilico in ięcur deductę ingreſſum inſertionemque expendes, mente dein thoracis uertebrarum corporibus adhibita, ut cultello grandem arteriam ſecundùm longitudinem aperias, [h] ramorum quos utrinque in coſtàs ſpargit, uiſurus orificia. Ramis his diſſectis, arteriam ex corpore adimito, & uenæ coniuge carentis [i] propagines expendito, ut & hanc quoq; a uertebrarum corporibus liberes. Quo in opere non parum conduxerit, expendere internam uenæ pari carentis

in ſuo

Arterialis venæ orificij ac membranarum examen.

Siniſtri cordis ſinus, ipſiuſq; vaſorum & membranarum examen.

Cartilaginea cordis ſubſtantia examen.

Aſperæ arteriæ.

Pulmonis.

Stomachi.

Iecoris.

Bilis veſicula.

Examẽ eorum quæ vertebrarũ corporibus exporrigũtur.

n in D 7 fi. & figura cap 6 li. 3.

o vt O in P & R figura 6.

p vti ſpectatur in 18 fig.

q vt videre eſt in fi. 6 capiti libri 3 inſerta ad A, B.

r ex 7 figa facturus octauam.

s 8 figu. E, F, G.

t 1 fig. cap. 15 libr. 3 B, C.

u 9 figura M, M.

x 9 fi. E, F.

y 9 figurã paraturus.

z 10 fi. A.

a vbi in 9 figura L latitat ſub E.

b 10 fig. B, C, D.

c 10 fig. E, E.

d vt ſpectatur 14 & 15 fi. lib. 5.

e 14. 15 fi. lib. 5 F, F.

f id veluti viſurus, quod 13 fi. lib. 5 exprimitur ad X, T, Z.

g 2 fig. lib. 5 F. G 12 fi. M ad N.

h fi. cap 12 lib. 3 K. K.

i fig. cap. 6 lib. 3 G, G ab F.

in suo exortu superficiem: uti & illorum ramorum, qui è caua uelut in iecur exporriguntur: quo proprij uenæ corporis membranea illic occurrat crassities, roboris in uasorum diductibus gratia efformata. Quanquam interim hic negligi nolim, studiosorum nonnullos, quum de sanguinis missione inter dissecandum agere solemus, aliquando contendisse, membranea illa uasorum eminentia, sanguinis in cauæ caudicem truncum ve regressum penitus præpediri. Resectis modò in thorace occurrentibus uenis & arterijs, in propatulo est utriusque lateris sexti paris neruorum cerebri [k] ramus, qui radicibus costarum exporrectus, sub tunica costas succingente ad organa a peritonæo circumplexa contendit. Vt uerò [l] neruulos cernas quibus ramus ille adaugetur, a thoracis uertebris tunicam costas succingentem detrahes: quam ubi & a costis quoque diuelles, dictas uenarũ arteriarumq; propagines, & neruos costis exporrectos, promptè obseruabis: & cultelli mucrone ad costæ alicuius os proximè adacto, tunicam expendes, quæ priuatim singulis costis obuoluitur: eam dico, quam secundam costas succingentem tunicam nonnulli dissectionum periti nuncuparunt: quæque membrana est, illis respondens, quas, quòd ossa ambiunt, vulgò circumossales dicimus. Quamquam interim hic circa dorsi uertebrarum contextum, præcipuè obseruandum sit, num duæ costas succingentes tunicæ ita ueniant constituendæ, ut una in dextro recenseatur latere, cum dextra thoracem interdiuidente membrana: & altera in sinistro latere, cum interdiuidente eius lateris membrana: quum & ita nonnulli (uti suo diximus loco) duas tunicas, costas succingentes enumerauerint. Absolutis hunc in modũ omnibus, quæ peritonæo, & tunica costas succingente inuoluuntur, si uisum fuerit, quàm poteris aptissimè costas in suas sedes reponere conaberis: & [m] osse pectoris quoque eum cartilaginibus ipsi coarctatis assumpto, & clauiculis etiam in suam sedem repositis, quàm licebit studiosissimè musculos eos, quos iam antea ab insertione penderè sinebas, suis locis situabis: [n] primum dico thoracem mouentiũ, [o] primum brachij motuum opificem, scapulæ motorum [p] primum, [q] eum qui a pectoris osse & clauicula in mamillarem capitis processum fertur. Quod ubi præstiteris, ea prorsus serie, quam in secundo libro documus, omnes brachium, & scapulam mouentes musculos ex altero latere aggredieris: mox omnes qui thoracis motibus præsunt, & qui capitis, ac dein dorsi motibus famulantur: postremò [r] temporalem, & [s] masseterem. cubiti enim & brachialis, digitorumque motibus subministrantes musculos, licebit etiam post cerebri anatomen dissecare. Neque est quòd hic prolixè commemeratos musculos, seriatim, ac sigillatim recenseam, quum id diffuse in secundo libro factum esse, minimè ignores. Cæterum in altero cadaueris latere, uasorum, neruorumq; seriem licebit sedulò exquirere: quum id factu sit facillimum, si illorum descriptio te non lateat, in musculorumq; sectione probè uersatus sis. quanquam & ego manus uasorum neruorumq; administrationem, utpute paulò difficiliorem, etiam postea persequar. In præsenti autem os adeundũ est: & quandoquidē iam faciei omnia extrinsecus persecutus es, ut id aperias necessum est. quod nulla ró ne perfeceris melius, [t] quàm robusto cultro infimæ maxillæ inferioris sedi apposito: & postmodum huius, malleique opera, maxillæ inferioris osse diuiso. Verùm ad eum modum ossa, quæ sceleto præparando alioquin apta essent, propter fractam inferiorem maxillam, uitias: & si illæsa maxilla, illam in altero latere in suo ad temporis os articulo dissoluere conatus fueris, atque ita maxilla in alterum latus reflexa, quæ in ore sunt administrare proposueris, sectionis claritati utcunque oberis. Quapropter diuiso ad eum quem dixi modum, maxillæ osse, ipsius partes manibus extrorsum, deorsumq; ui torquebis, osq; aperies. Insuper ē nariũ foraminibus obliquatũ instar syphonis stylum in oris usque amplitudinē protrudes, [u] gargareonis naturã examinãs. Mox cultello a gargareonis radice ad incisorios usque dentes in oris tunica sectionē duces, eã cutis alicuius modo nōnihil ab incũbentibus organis liberans. In hoc opere tertium [x] neruorũ cerebri par sese offeret, quã linguæ, & inferiori maxillæ deriuatur: dein [y] septimũ cerebri neruorũ par [z] sexto cōmissũ, unà cũ [a] soporali arteria; [b] interioriq; iugulari uena. & si aliquãtulũ ascēderis, [c] quartũ quoq; neruorũ cerebri par, & [d] ramos quosdã tertij paris, & quinti paris, tēporali exporrectos musculo, uidebis, si modò unũ organum ab alio sensim separare nō piguerit. Ad hæc linguæ [e] musculi, uti in secũdo docuimus libro, adinuenientur: in quorũ administratione, neruorũ in linguã excurrentiũ propagines, ac uenæ simul & arteriæ sese offerēt. Musculi etiã inferioris maxillæ recōditi, hic paruo negocio occurrunt: [f] is uidelicet, qui in ore delitescens, cum tēporali, & massetere maxillã sursum ducit: & [g] is, qui a processu stylum referente natus, ad summũ mentum inferiori maxillę implãtatur. Præterea [h] tonsillæ, [i] aliæq; glandes, uasorum distributionibus in faucibus præfectæ, tibi hanc administrationē molienti pulchrè occurrent. Laryngis autem [k] musculi, ita prorsus, atq; in secundo monuimus libro, sunt aggrediendi: ipsorumq; nerui, dum dissecatur, non perfunctiorè ueniunt animaduertendi. Ablato itaque nunc unà cum lingua, osse υ imaginem referente, laryngeq;, ac stomachi initio, inferiorē maxillã a superiori prorsus liberabis, nō neglectis interim peculiaribus hic repositis [l] cartilaginibus: quas perinde ac cartilagines clauicularũ cũ pectoris osse articulos intercedentes, ad sceleti cōstructionē asseruare nihil prohibet. Atq; ita etiã pari ratione os υ imaginē referens, & laryngis, nasiq; [m] alarũ cartilagines, cũ auris, & palpebrarũ cartilaginibus, ad eũdē usum aliquò repones. Nunc palati tunicã, & eã quę nares succingit, ab osse sedulò in hoc abrades, ut mutuũ earũ tunicarũ discas nexũ. Si uerò, quũ caput dorsumq; mouētes musculos aggrediebaris, [n] primũ dorsum agentiũ par ex sententia nō spectaueris, id modò, ablatis his quę fauces occupabant, factu est facillimũ: adeò ut & capitis dorsiq; motib. prefectos musculos, tãtisper integros asseruare nihil prohibeat, quousq; inferiorē maxillã, eaq; quæ faucib. cōtinētur, sectionis serie ademeris. Quãquã hęc omnia ex secũdo libro cuius obuia esse debeãt: quemadmodũ quoq; ex primi libri cdice discitur, qui costę a uertebris ad sceleti pręparationē sint auferēdę, pectorisq; os, & cartilagines ipsi cōmissę, seruandæ. Adeò ut nihil obstet, in proposito cadauere caput a prima uertebra nunc liberare, in illoq;, quæ sequens liber enarrabit, cōdiscere: in cuius penultimo Capite, omnia, quæ in nobis proposito cadauere ad huc uidenda sunt reliqua, commemorabo.

LIBRI SEXTI FINIS

ANDREA

Musculorum brachium, scapulam, thoracem, caput, dorsumq; mouentium examen. Temporalis, & masseteris.

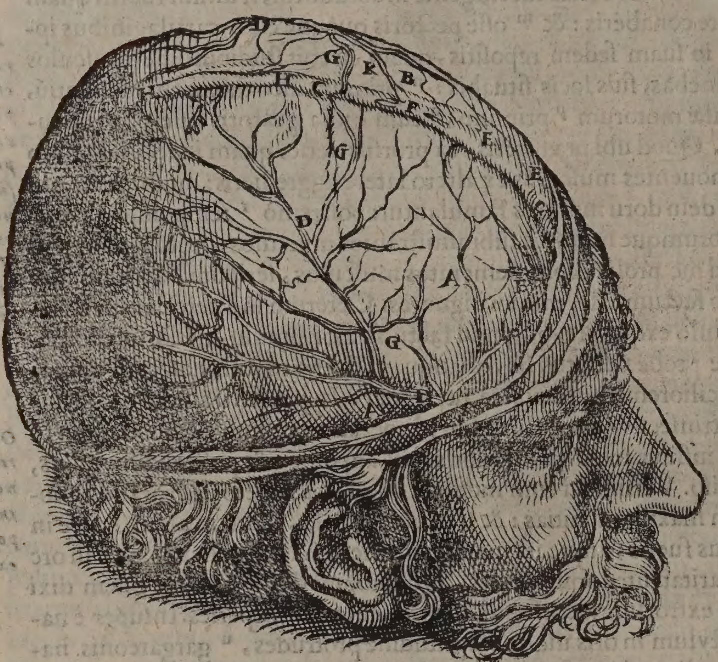
Oris apertio, organorumque in faucib. positorum examen.

K 1 fi. cap. 2 lib. 4 b.
l eiusdem fig. 1, 1, 1.
m Eã partē, quæ dextra manu subijcitur 8 musc. tab.
n 4 tab. 4.
o 3 ta. Δ.
p 5 tab. Γ.
q 4 ta. Θ
r 4 tab. Γ.
s 4 tab. Δ.
t Vt factũ est in 6 mu scul. tab.
u 6 musc. tab. E.
x 2 fi. cap. 2 lib. 4 S, T, Y,
y 2 fi. ca. 2 lib. 4 v. r.
z eiusdem fig. e.
a fi. ca. 12 lib. 3 X, a.
b fig. cap. 6 lib. 3 S.
c 2 fi. cap. 2 lib. 4 Z.
d eiusdem fi. Q, R, b, c.
e fig. c. 19 lib. 2,
f 6 musc. tab. D.
g 5 tab. H. I.
h 6 ta. F.
i 1 tab. A,
6 tab. L.
K fig cap. 21 lib. 2.
l fig. inser ta cap. 19 lib. 1.
m 4 musc. tab. L.
n 8 musc. tab. A, B,

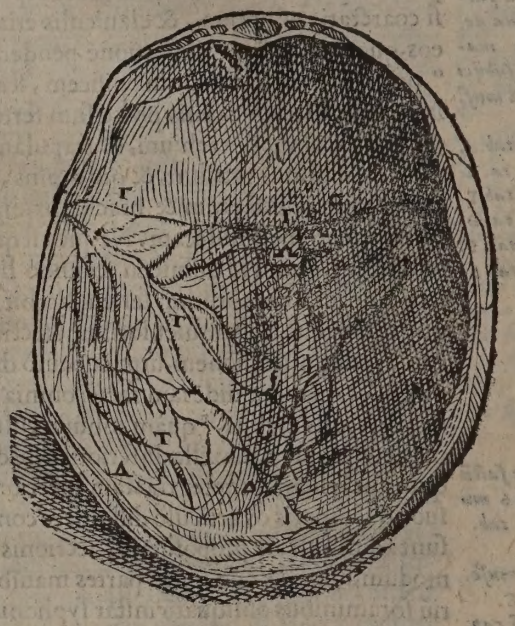
ANDREAE VESALII, DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER SEPTIMVS,

CEREBRO PRINCIPIS ANIMALISQVE FACVLTATVM SEDI, & ſenſuum organis dedicatus: moxq; in initio omnes propemodum ipſius figuras, uti & duo proximè præcedentes libri commonſtrans.

PRIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

SVPERIORIS CALVARIÆ PARtis, quam a prima figura ſectionis ſerie diuiſimus, interior ſuperficies.

PRIMAE FIGVRAE EIVSDEMQVE CHARACTERVM INDEX.

PRIMA ſeptimi libri figura, humanum caput ita adaptatum exprimit, quemadmodum id cerebro oſtendendo, concinnè a collo inferioriq; maxilla diſſecantibus liberatur. Præterea tantam caluariæ partem orbiculatim ſera abſtulimus, quanta quoque omnium, quæ in caluariæ continentur cauitate videndorum gratia, auferri ſolet. Vt verò eius ablatæ partis imago hic quoque occurreret, ſeptimam ſexti Capitis libri primi figuram præſenti figuræ ſubiecimus, quòd hac interior illius caluariæ partis ſuperficies adamuſſim exprimatur: quę uniuerſum id ante ſectionem integebat, amplectebaturq;, quod prima figura potiſſimùm proponit. Hęc namque duram cerebri membranā adhuc illæſam, neque aliqua ex parte pertuſam, vulneratam ve, oculis ſubijcit: quamuis interim iſtius membranæ vincula diuulſimus, quę per caluariæ ſuturas, membranę illam exteriùs cingentis gratia efformandę, porriguntur. Dein cum his fibris pariter vaſcula ſunt effracta, quę per caluariæ foraminula, & ſuturas deducta, ipſi duræ membranæ, ac illi quæ caluariam obcingit, communes cenſentur. Cæterùm duorum, qui figuram ambire conſpiciuntur orbium humiliorem, cutis & membranæ ipſi ſubditę conſtituunt, elatior autem ipſa eſt caluaria. Vniuerſum verò hoc orbe complexum, multisque characteribus inſignitum, duram cerebri membranam refert.

A,A *Dextrum duræ cerebri membranæ latus, ſeu eius membranę pars, dextram cerebri regionem ambiens.*

B,B *Siniſtrum duræ cerebri membranæ latus.*

C,C,C *Tertius duræ membranæ ſinus, ſecundùm capitis longitudinem exporrectus, & hic nulla ex parte per ſectionem adapertus.*

D,D,D *Duo inuicem appoſiti ductus, venarum modo in duram cerebri membranam ſecundùm ipſius vniuerſum latus excurrentes.*

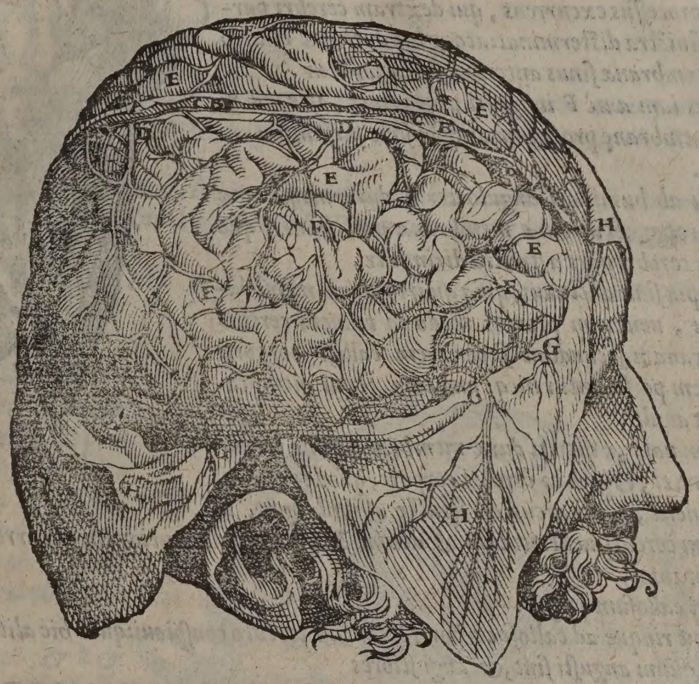
E *Venam referens duræ cerebri membranæ ductus, in quem ſexta caluariam ingrediens exhauritur vena.*

F,F,F *His characteribus venulæ indicantur, a dura cerebri membrana per caluariæ foraminula ad capitis cutem, membranamq; caluariam obcingentem, tranſmiſſæ, quarum frequentiores, & craſſiores iuxta F maximè latitantis ſedem plerunque obſeruantur.*

G,G,G Portiunculæ fibrarum, a dura cerebri membrana per coronalem suturam ad caluariam obcingentis membranæ constitutionem prosilientium.
H, H Portiunculæ fibrarum, quibus sagittalis sutura uiam offert.
I, I Sedes, a qua fibræ porriguntur per suturam Λ Græcorum similem.
K Vnum duræ membranæ tuberculum eorum, quæ inæqualibus caluariæ sinibus, plerunque iuxta sagittalis suturæ cũ coronali coitum obuijs, adnasci solent. Caput, ex quo hanc primam depinximus figuram, tribus eius generis donabatur tuberibus, quorum unum K insigniuimus, & utrinque ad anterius H unum quoque se offert.
L Cauitas frontis ossi iuxta superciliorum sedem propria, quæ inter secandum subinde aperitur, si quando frontis os non procul a superciliis serra diuiditur.

SECVNDAE FIGVRÆ (quam sequens proponet pagina) eiusdemque characterum Index.

SECVNDA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

SECVNDA figura, sectionis seriem primam subsequens, tertium duræ membranæ sinum longa sectione, secundùm capitis longitudem ducta, adapertum commonstrat. Insuper ad huius tertij sinus latera, per capitis quoque longitudinem duas deduxi sectiones, utrinque nimirum ad sinum singulas, quæ duram membranam duntaxat penetrarunt, & duræ membranæ latera ab eo membranę separarunt processu, qui dextram cerebri partem a sinistra dirimit. Prętertres iam commemoratas sectiones, in utroque latere aliam molitus sum, quę ab auris regione ad uerticem pertingens, solam quoque duram diuisit membranam, ut illa postmodum aptè a tenui membrana poßet diduci, deorsumq; (ut hic factum cernis) reflecti. Occurrit itaque bic tenuis cerebri membrana prorsus illęsa, cerebroq; proximè obducta, & uasorum ipsius seriem in hactenus denudata regione eleganter commonstrans.

A,A,A Elatior sedes duræ membranę processus, dextram & sinistram cerebri partes intercedentis, atque hęc sedes A & A notata, tertij durę membranę sinus costa est, caluariam contingens, & hic per medium dissecta.
B, B Hic tertij durę membranę sinus cauitas est in propatulo.
C,C Orificia, uasorumq; initia, ex tertio durę membranę sinu in tenuem membranam pertinentia. Atque hic quidem uasorum orificia in conspicua sunt, a lęuo huius sinus latere in tenuis membranę partem pertinentium, quæ sinistrę cerebri sedi obuoluitur. Orificia autem a dextro latere pronata, hic non conspicintur: uerùm initia occurrunt uasorũ in tenuem membranam, qua dextrę cerebri sedi obuoluitur, propagatorum, ac D, D & D insignitorum.
D,D
E, E &c. Tenuis membrana, cerebrum inuestiens.
F,F,F Ductus, uasa ve in tenui membrana secundùm cerebri inuolutionum seriem excurrentia.
G,G, G Propagines notantur a ductibus secundùm durę membranę latera excurrentibus, in tenuẽ membranam pertinẽtes.
H, H, H. Durę membranę portiones, a tenui membrana diuulsę, & deorsum reflexę.

TERTIAE FIGVRAE (QVAM SEQVENS PROPONET pagina) eiusdemq; characterum Index.

IN tertia figura, a tota cerebri parte supra sectionem consistente (quam, id ostensuri, orbiculatim serra in caluaria molimur) utranque cerebri membranam, tenuem nimirum, & duram auulsimus: ad durę membranę processum, dextram cerebri partem a sinistra dirimentem, & in secunda figura adhuc in sua sede seruatum, ab osseo diuisimus septo, quo odoratus organorum sinus distinguuntur. Dein processum hunc, ut ipsius spectaretur effigies, super sinistram cerebri sedem explicatum reliquimus, dextra & sinistra cerebri partibus adeò ab inuicem manuum opera diductis, ut callosi corporis superior sedes se hic spectandam offerat.
A,A A Dextra cerebri pars.
B,B,B Sinistra cerebri pars.

C,C,C *Hic passim cerebri conuolutiones, gyri & anfractus indicantur.*

D,D,D *Duræ cerebri membranæ processus, dextram cerebri partem & sinistram intercedens, hicque ex sua sede super sinistram cerebri partem productus.*

E,E,E *Quum primum dissecantes, dextram cerebri partem a sinistra diducere contendimus, tunc manu ea uasa effringuntur, quæ ex tertio duræ membranæ sinu in tenuem membranam utrobique pertinent. ac proinde quum in huius figuræ administratione id quoque nobis faciendum fuerit, effracta eorum uasorum initia hic oculis subijciuntur.*

F *Ductus, uenæ modo in humiliorem sedem duræ membranæ processus excurrens, qui dextram cerebri partem a sinistra disterminat: atque hic ductus a quarto duræ membranæ sinus anteriori sede enascitur.*

G,G,G *Ductus iam antè F insigniti propagines, in eundem duræ membranę processum aliquousque sursum excurrentes.*

H,H,H *Surculi ab humiliori angulo tertij duræ membranæ sinus propagati in duræ membranæ processum, quo dextra cerebri pars a sinistra dirimitur.*

I,I *Principia sunt ductuum, quia quarto duræ membranæ sinu, uenarum prorsus modo in tenuem cerebri membranam secundùm superiorem callosi corporis regionem perferuntur hicq; unà cum tenui membrana sunt auulsi.*

K *Initium uasis, a quarti duræ membranæ sinus termino pronati, & sub eo cerebri corpore, quod testudini, seu cameræ, instar arcus constructę assimilamus, in tertium cerebri uentriculum, & dehinc ad plexus constitutionem excurrentis, quem secundę seu fœtus inuolucris comparamus.*

L,L *Cerebri callosum corpus.*

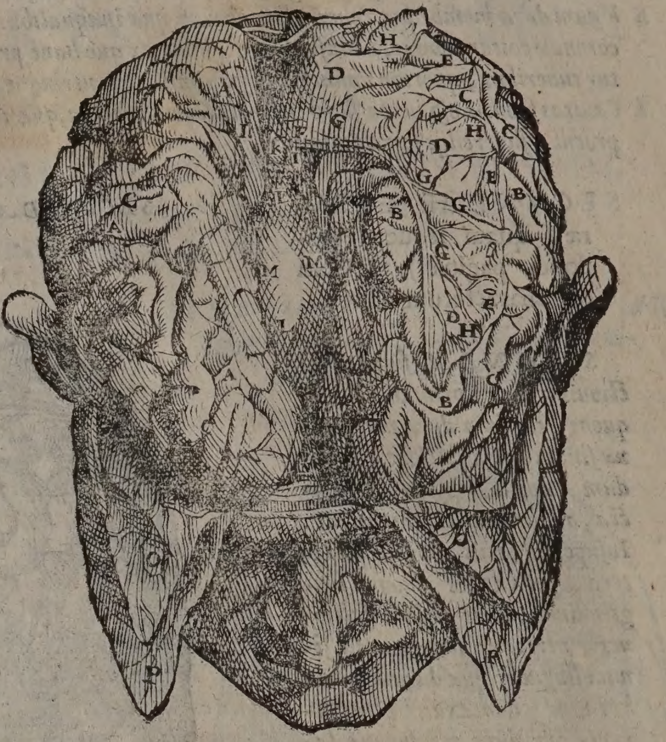
M,M *Sinus utrinque ad callosi corporis latera in cerebro conspicui: quos hic aliter quàm modò pręstitimus, exprimere nequeas, quum angusti sint, & angustiores rimas plurimùm referant.*

N *Duræ cerebri mambranæ processus, dextram cerebri partem a sinistra interdiuidentis, portio, quæ septo, seu octaui capitis ossis processui cõnascebatur, olfactus organorum sinus dirimenti.*

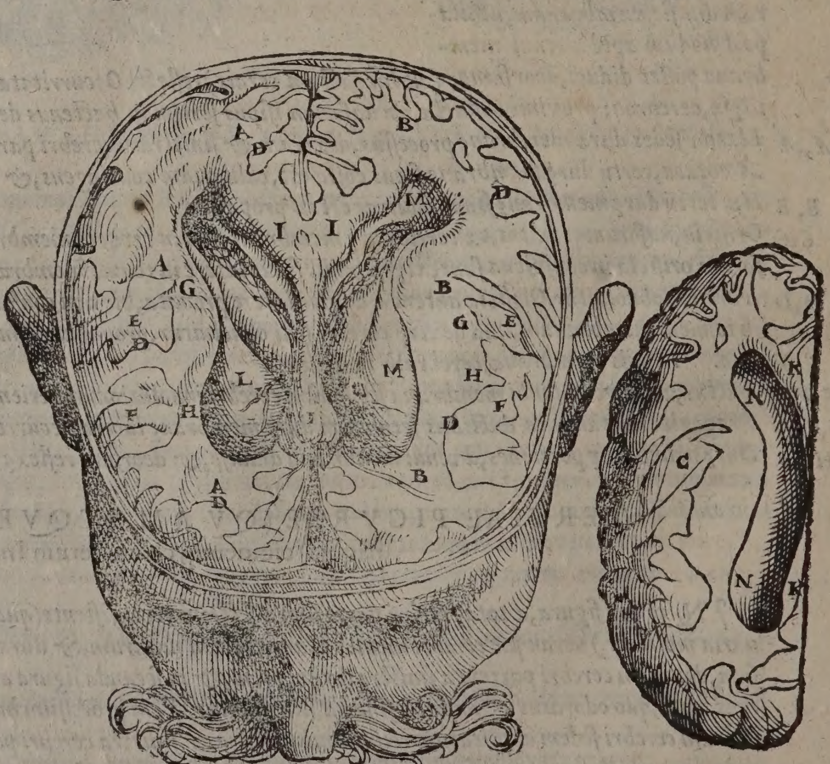
O,O *Tenuis membranę portiones, a cerebro diuulsæ.*

P,P *Duræ cerebri membranę portiones, huc deorsum ex sectionis serie deflexæ.*

TERTIA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

QVARTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

QVARTAE FIGVRAE, eiusdemq; characterum Index.

IN quarta figura omnes duræ, tenuisq; mẽbranarum partes, quæ in prioribus figuris occurrerunt, resecuimus: ac dein dextram sinistramq; cerebri portionem sectionis serie ita ademimus, ut iam cerebri uentriculi in conspectum uenire incipiãt. Primùm namque secũdùm dextrũ callosi corporis latus, ubi sinus alterom M in tertia figura notatus consistit, lõgam moliti sumus sectionẽ, quę per dextrum cerebri uentriculum ducta, dextræ cerebri partis eam portionẽ abstulit, quę supra sectionem habebatur, qua orbicu-

latim

latim caluariam serra diuisimus. Atque quum idem quoque in sinistro latere absoluimus, sinistram cerebri partem ita hic reposuimus, ut superiorem sinistri uentriculi sedem aliqua ex parte commonstret, caloso interim corpore in capite adhuc seruato.

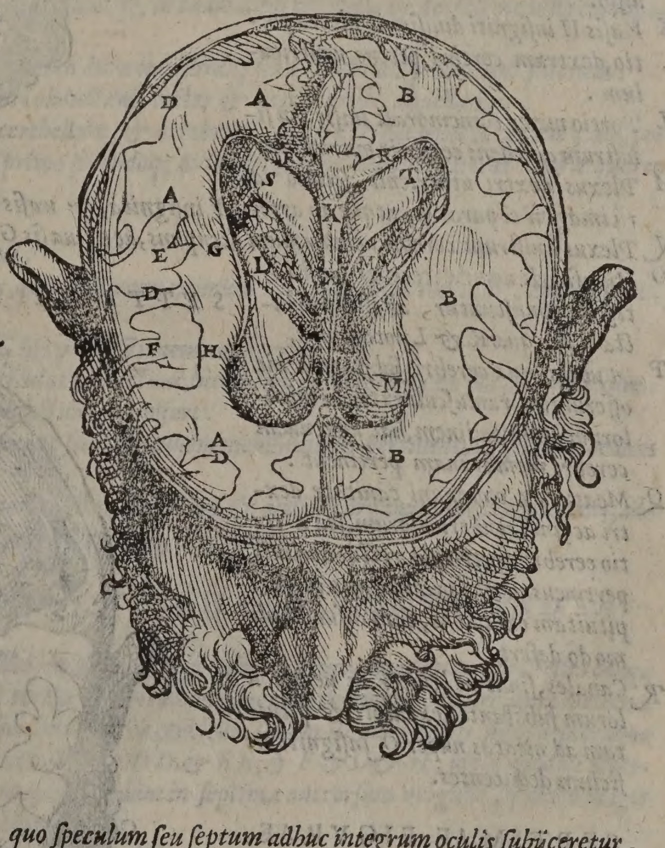
A,A, A Cerebri adhuc in caluaria relicti pars dextra.
B,B,B Pars sinistra cerebri adhuc in caluaria relicti.
C,C,C Portio cerebri sinistra, quę sectionis serie a reliquo cerebro ablata, hic resupina iacet.
D,D D Lineæ partim cerebri anfractus, & partim uarium cerebri substantię colorem cõmonstrantes. quicquid enim extra lineas consistit, quasi luteum, & subcinericium magis est: quicquid intra lineas habetur, adamussim albũ ui-
E,F. situr. Hac itaque ratione sedes E & F insignitæ, apparent luteę. quibus uerò G & H inscribuntur, prorsus albæ sunt,
G,H. & nonnunquam rubris maculis interstinctæ.
I,I,I Callosum corpus, utrinque a cerebri substantia, cui alioqui continuatur, ex sectione liberum.
K,K Callosi corporis portiuncula, adhuc sinistræ cerebri parti, quæ adempta est, continua.
L,L Dexter cerebri uentriculus.
M.M Sinister cerebri uentriculus.
N,N Sinistri uentriculi superioris sedis portio.
O,O Plexus cerebri, ab imagine quam cum secundina seu fœtus inuolucris similem obtinet, χοροειδὴς nuncupatus.
P,P Aranearum modo graciles uenæ, dextri & sinistri uentriculorum substantiæ hoc in loco connotæ, ac ab illis diductæ uasis, quæ nuper commemoratum plexum extruunt.
Q Venulæ iam commemoratis uasis plexum efformantibus, in tenuem cerebri membranam sub callosi corporis anteriori sede huc excurrentes, & in certa serie (quemadmodum & uenulæ P notatæ) inter resecandum se offerentes.

QVINTAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

QVINTA figura, quod ad relictam in caluaria cerebri portionem attinet, nulla ex parte cum præcedente figura uariat: atque id solum habet proprium, quòd callosum corpus hic anteriori sua sede a cerebro primùm liberauimus: ac dein eleuatum, in posteriora reflexinus, septum dextri, ac sinistri uentriculorum diuellentes, & corporis instar testudinis extructi superiorem superficiem ob oculos ponentes.

Ab A ad Q usq; A,A,A itaque & B,B,B, ac dein D,D,D, & E & F, & G & H, eadem hic indicant, quæ in quarta figura Sic quoque & L,L, & M,M, & O, & P, & Q eadem insinuant.
R, R, R Notatur inferior callosi corporis superficies. est enim id sua sede motum, atque in posteriora reflexũ.
S,T,V Superior corporis instar fornicis, seu testudinis extructi superficies, & ueluti ipsius triangularis circonscriptio, quam ab S ad T, & a T ad V, & ab V ad S metimur.
X,X Dextrum uentriculum & sinistrum intercedentis septi inferior pars, corpori testudinem referenti continua.
Y,Y Septi iam commemorati superior pars, calloso corpori continua. Hoc namque septum non aliter quàm modò disruptum est, depingi licuit. Et alia quoque parata fuit figura, in qua duæ manus (uti inter secandum facere consueui) callosum corpus nondum in anteriori ipsius sede liberatum, modicè attollebant, quo speculum seu septum adhuc integrum oculis subijceretur. Verùm quum non adeò concinnè negotium in pictura, atque in ipsa sectione, successerit, eam figuram, ne frustra paginam obliteraret, reieci.

QVINTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

SEXTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERVM INDEX.

HÆC figura, quod ad cerebri portionem in caluaria relictam spectat, etiam quartæ correspondet: a quinta in hoc differens, quod corpus testudinis modo fabricatum, anteriori sua sede a cerebri substantia liberauerimus, id sursum in posteriora reflectentes, ut inferior ipsius superficies in conspectum ueniret, & uas illud etiam cerneretur, quod a quarto duræ membranæ sinu pronatum, sub corpore testudinis modo extructo fertur, & plexuum tandem non minimam partem constituit, quos secundarum imagini ueteres assimilarunt.

A, A, A Corpus testudinis modo extructum, hic inferiori ipsius superficie, qua tertij uentriculi superiorem constituit se-

dem, conſpicuum.

B,B *Portio corporis inſtar teſtudinis efformati in dextro uentriculo, a cerebri ſubſtantia hic principium ducens.*

C *Portio corporis teſtudinem forma & uſu referentis, quę ex ſiniſtro cerebri uentriculo pronaſcitur.*

D,D *Dexter cerebri uentriculus.*

E,E *Cerebri ſiniſter uentriculus.*

F *Arteria per inferiorem poſterioremq; dextri uentriculi ſedem a dextræ ſoporalis arterię ramo, duram cerebri membranam perforante, huc in dextrum uentriculum conſcendens.*

G *Arteria in ſiniſtrum cerebri conſcendens uentriculum.*

H *Vas a quarto in duræ cerebri membranæ ſinu principiũ ducens, ac ſub corpore, inſtar teſtudinis efformato, in communem dextri, & ſiniſtri uentriculorum cauitatem, ſeu tertium uentriculum properans, totoq; inceſſu miris modis implexum.*

I *Vaſis H inſigniti in duas portiones diuiſio.*

K *Vaſis H inſigniti diuiſionis altera portio, dextrum cerebri petens uentriculum.*

L *Portio nuper cõmemorati uaſis, in ſiniſtrum accedens cerebri uentriculum.*

M *Plexus dextri uentriculi, ſecundinarũ imagini cõparatus, atque ab arteria F inſignita, & uaſis H indicati portione, quam K notauimus, conſtitutus.*

N *Plexus ſiniſtrum cerebri uentriculum occupans, ac ex uaſis G & L inſignitis conflatus.*

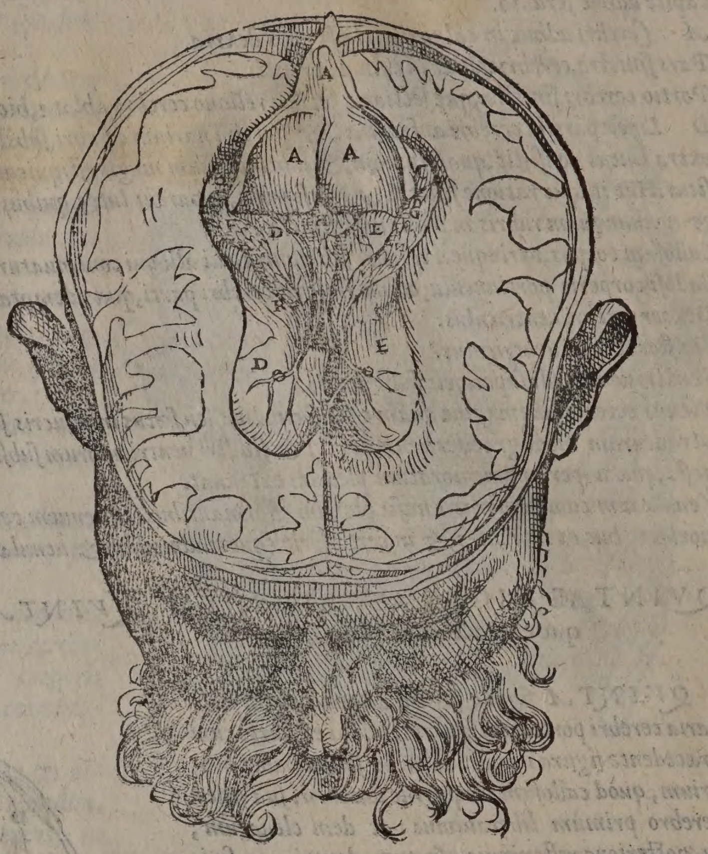
O,O *Huiuſmodi uenulæ cerebri ſubſtantię hic obnaſcuntur, ab illis productæ uaſis, quæ K & L notauimus.*

P *A uenis, quæ cerebri ſubſtantiæ hic offeruntur, ramuſculi extra uẽtriculorum amplitudinem, hàc ad tenuem cerebri membranam pertinent.*

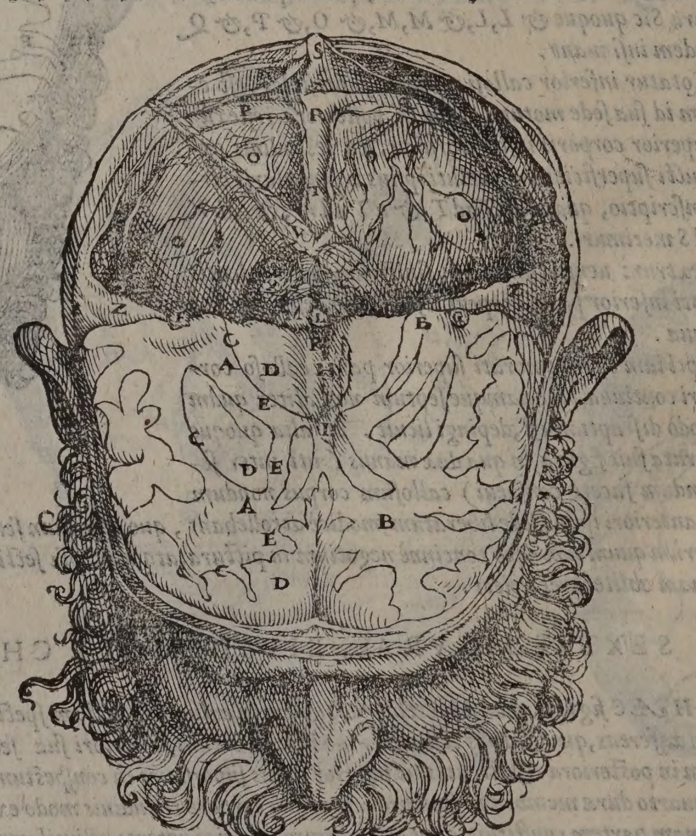
Q *Meatus ex communi cauitate dextri ac ſiniſtri uẽtriculorum, ſeu a tertio cerebri uentriculo rectà decliuis pertinens uerſus peluim, quæ cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo defert.*

R *Canales, ſinus ve leuiter in uentriculorum ſubſtantia exculpti, & pituitam ad meatus nuper Q inſigniti orificium deducentes.*

SEXTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

SEPTIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

SEPTIMAE FIGVRAE, eiuſdemq; characterum Index.

PRAESENS figura a tribus proximè præcedentibus plurimum uariat. in hac namque ea cerebri ſubſtãtiæ, quam in illis adhuc ex ſectionis ſerie reliqueramus, pars ablata cernitur quæ dextri ſiniſtriq; uentriculorum ſedem in illis figuris conſpicuam efformabat. dein tota quoq; cerebri portio, quæ cerebello

adhuc innitebatur, hic quoque resecta est, vt duræ membranæ occurreret processus cerebellum ac cerebrum intercedens. Insuper duræ membranæ hic consistentes sinus, etiam hac figura aperuimus: & vas a quarto duræ membranæ sinu in cerebri ventriculos pertinens, ex tertio cerebri ventriculo subleuatum, et a plexibus secūdinas similibus auulsum, in posteriora reflexímus: vt tertij cerebri ventriculi, seu communis dextri, sinistriq; ventriculorum concauitatis sedes in conspectum melius veniret, vnà cum eius cauitatis meatibus.

A, A Cerebri substantiæ adhuc in caluaria reliquæ dextra pars.

B, B Cerebri substantiæ adhuc in caluaria asseruatæ sinistra pars.

C, C, C Lineæ hic passim obuiæ, illis correspondent, quas tres modò præcedentes figuræ similiter ōmonstrarunt. Verùm quia huiusmodi lineæ, substantiæ ve cerebri diuersitas ini bi duntaxat consistit, vbi cerebrum tenui mēbranæ vicinius est, præcedentes figuræ eam solùm in lateribus ostēderunt: hæc autem, quum tantam cerebri portionē ablatam habeat, vt iam apparens superficies in basi non procul a tenui membrana distet, etiam hoc cerebri substātia in colore discrimen, & dictæ nunc lineæ in basi spectantur. Quod itaq; lineis hic intercipitur, ac D, D, D insignitur, subluteum est,

D, D. & subpallidum: quod verò extra lineas consistit, cuiq; E, E, E inscribuntur, album est, prorsusq; candicans.

E, E, E.

F Portio soporalis arteriæ, secundùm humiliorem, angustioremq; dextri ventriculi sedem, sursum ad plexus secundinas imitantis constitutionem prorepens. Cæterùm si perpenderis, quā nam sede hic F reponatur, & quā nā in sexta figura occurrat, promptè obseruabis, qui dexter cerebri ventriculus (quemadmodum & sinister) ex posteriori sua sede instar cornu arctatus, deorsum in anteriora per cerebri substantiam ducatur. Hic namque, vbi plus substantiæ cerebri, quàm in sexta figura abstulimus, præsens arteriæ portio F notata, antrorsum magis vergit, quā F in sexta, eandem quoque insinuans arteriæ portionem, vbi iam posteriorem ventriculi sedem conscendit. Atq; id F & G subsequentis figuræ magis liquidò ostendunt, in qua huius ventriculi ductus nomine, adhuc plus cerebri substantiæ, quàm in hac quæ ordine septima est, abstuli.

G Arteriæ soporalis portio, secundùm humiliorem, posterioremq; sinistri ventriculi sedem sursum prorepens.

H Humillima sedes tertij ventriculi: quam, vt aptius cerneretur, nonnihil distentam finximus.

I Meatus rectà decliuis ex tertio cerebri ventriculo pertinens, cerebriq; pituitam ad peluim huic excipiendæ paratam deferens.

K Meatus ex tertio cerebri ventriculo inter cerebri testes, natesq;, in cauitatem cerebello & dorsali medullæ communem pertinens.

L Glandula nuci pineæ non absimilis, & vasorum ex quarto duræ membranæ sinu cerebrum petentium fulcrum.

M, N Hanc cerebri partem, tenui adhuc membrana cerebri obductam, testes & nates cerebri appellamus.

O, O, O Duræ cerebri membranæ processus, portio ve inter cerebellum, & cerebrum reposita. Qui hanc accedunt, aut per ipsam excurrunt instar venarum ductus, partim a primo secundoq; duræ membranæ sinibus, partim verò a quarto pronascuntur.

P, P Duræ cerebri membranæ dexter seu primus sinus.

Q, Q Duræ cerebri membranæ sinister seu secundus sinus.

R Primi & secundi duræ membranæ sinum congressus, quē Græcorum nonnulli ληνὸν, quod est torcular, appellarunt.

S Principium tertij duræ membranæ sinus.

T Quartus duræ membranæ sinus, similiter atque alij hic per sectionem adapertus.

V Vas a quarto sinu duræ membranæ in cerebri ventriculos porrectum, hic autem in posteriora ex sua sede reflexum.

X, X Hac sede cerebellum dura cerebri membrana non obtectum sese offert.

Y Ductus, venarum modo a quarto duræ cerebri membranæ sinu in tenuem membranam pertinentes, quà cerebellum ipsiq; cerebri testes induuntur.

Z, Z Duræ membranæ sedes, qua ossi omnium totius corporis ossium durissimo, & auditus organum intus continenti, adnascitur. hanc eamque caluariæ regionem, incumbente ipsi cerebro, deteximus.

OCTAVAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE CHARACTERVM INDEX.

OCTAVA figura a septima in hoc variat, quòd hic adhuc cerebri plus resecuerimus, & cerebri testes longa sectione in hoc diuiserimus, vt meatus occurreret ex tertio ventriculo in quartum pertinens. Ad hæc, duræ membranæ portio cerebello obducta, hic dissecta, atque in posteriora reflexa cernitur. Quum itaque præsens figura pleraque

A usq; ad H. cum septima habeat communia. in hac A A, & B B, & C C, & D D. & E E, & F & G & H, idem quod in septima, indicant. Verùm arteriæ F & G insignito, tanto magis hic quàm in septima antrorsum vergunt, quanto magis cerebrum uersus basim in septima, quàm in sexta ablatum est.

I Meatus rectà decliuis descendens, cerebriq; pituitam ad peluim deferens.

K Meatus pituitæ deducendæ paratus, qui interdum ab illo deducitur meatu, qui ex tertio vētriculo inter testes in quartum ventriculum pertinet.

L Ne L in vmbra prorsus latitaret, aut si suo poneretur loco, & eius nomine, quo in conspectu esset, vmbra veniret ex sculpenda, itaque delineatio hic omnino vitianda, id L ad anteriorem cerebelli partem reposui, foramen meatumque notaturus, qui ex tertio cerebri ventriculo in quartum fertur.

M Glandulam hic adhuc reliquimus, quæ pineæ nucis formam ostendens, vasorum ex quarto duræ membranæ sinu in cerebri ventriculos pertinentium, fulcrum efficitur.

N, O, P, Q Quatuor his characteribus corpus id indicatur, quod ante sectionem unicum est, atque in septima figura M & N insignitur: hic uerò ex sectionis serie diuisum, diductumq; occurrit. ac N & O eius corporis sedes indicant, quibus testium nomen accommodatur. P uerò & Q, illas insinuant sedes, quas nates fere nuncupamus.

R,R,R *Cerebellum, tenui adhuc obductum membrana.*

S,S,S *Vasa, venarum modo tenuem cerebelli membranam implicantia.*

T,T *Propagines vasorum tenuem cerebelli membranam implicantium, ad eas producta arterias, quæ secundùm dextri & sinistri ventriculorum cerebri posteriora sursum conscendunt, plexus efformaturæ, quos secundinæ dissectionum proceres contulerunt.*

V,V *Duræ membranæ processus, qui superiorem cerebelli sedem a cerebro dirimebat.*

X,X *Propagines notantur a vasis, dictum nuper duræ membranæ processum implicantibus, in tenuem membranam, quæ cerebellum vestitur, excurrētes.*

Z,Z *Idem hic Z & Z notant, quod in septima figura; duram videlicet cerebri membranam, ossi adnatam, in quod auditus organum reponitur.*

NONAE FIGVRAE, eiusdemq; characterum Index.

IN hac figura, eadē cerebri portio, quæ in octaua, seruatur: verùm præsens figura in faciem prorsus reposita, cum duræ membranæ processum abscissum habet, qui cerebrum a cerebello dirimit. deinde cerebellum hic deorsum e sua caluariæ sede manibus protractum, ac deorsum modicè inuersum propendet: vt ipsius regio, caluariæ aliàs cōtigua, oculis subijceretur, & dorsalis medullæ cauitas videretur, alteram quarti vētriculi partem constituēs. Ad hæc, præter venarum quarundā, & neruorum progressus, etiam primus, & secundus duræ membranæ sinus hic aperti adamussim exprimuntur.

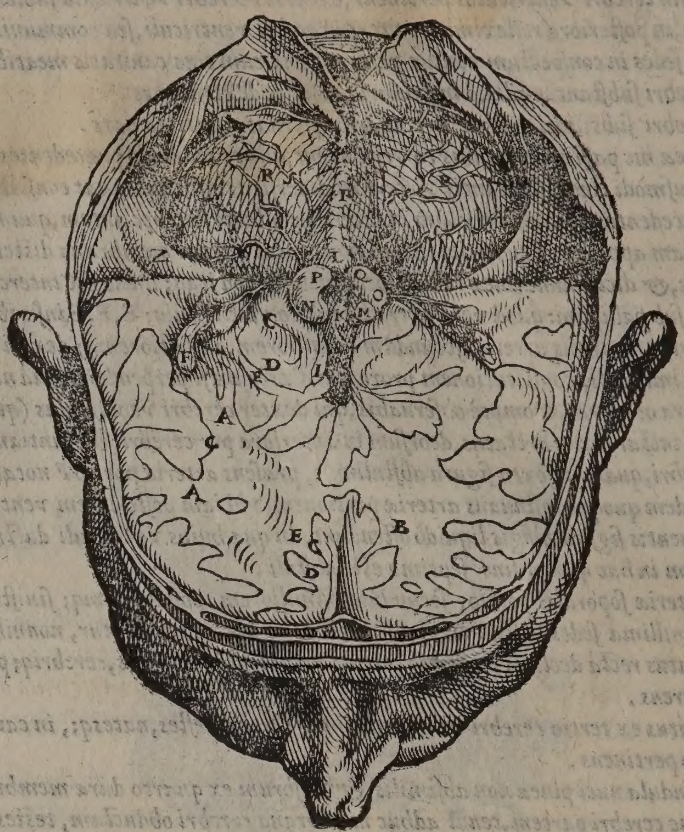
A,A *Cerebri portio adhuc in caluariæ amplitudine reliqua, & hic in sua sede adhuc asseruata.*

B,C,D *Tribus his characteribus cerebellum deorsum ex sua sede reflexum indicatur; tenui membrana adhuc inuolutum, ac dorsali medulla connatum. Verùm B priuatim cerebelli dextram indicat sedem, caluariæ sinui P notando correspondentem. D verò sinistrā, quæ illi caluariæ sedi insidet, cui R inscribam. C autē cerebelli media pars insignitur, uermi nō absimilis, et suis finibus eos cōstituens processus, quos vermium imagini comparamus.*

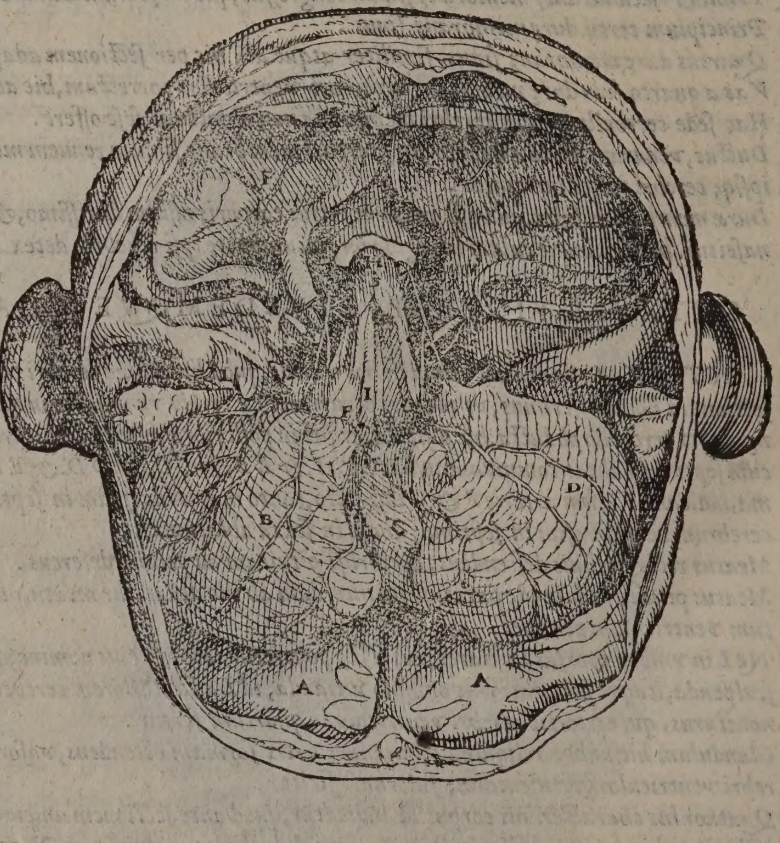
E *Posterior terminus mediæ partis cerebelli, qui vermiformium processuum posterior recensebitur.*

F,G,H *Dorsalis medullæ pars, adhuc in caluaria consistens. ac F & G huius*

OCTAVA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

NONA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

partis

partis seu dorsalis medullæ sedes indicant, quibus cerebellum connascitur. H verò sedem dorsalis medullæ significat, è caluariæ amplitudine procidentem.

I *Dorsalis medullæ sinus, calami, quo scribimus, mucroni non absimilis, ac mediam cauitatem constituens ventriculi medullæ dorsali & cerebello communis.*

K *Vasa seu ductus venis quàm simillimi, & in hâc cerebellum ab illis vasis pertinentes: quæ in primum & secundum duræ membranæ sinus exhauriuntur. atque vt hi ductus frequentes admodum sunt, ita etiam non semper pari propagantur serie.*

L *Et hâc quoque ductus venæ similis in tenuem cerebelli membranam porrigitur, ab illis vasis, quæ hac in parte duram cerebri membranam intertexunt.*

M *Quintum cerebri neruorum par.*

N *Sextum cerebri neruorum par.*

O *Septimum par neruorum cerebri. atque hic videre est, quot surculis duo postrema cerebri neruorum paria principium a dorsalis medullæ initio, nequaquam uerò a cerebello, ducant.*

P, Q, R *Sinus occipitis ossis quibus correspondet cerebelli figura; nam B cerebello inscriptum, P congruit. C autem, Q. D uerò, R.*

S, S, S *Dexter, seu primus duræ membranæ sinus, hic cultelli mucrone adapertus.*

T, T, T *Sinister, seu secundus duræ membranæ sinus. In nulla autem cerebri delineationum, horum sinuum incessus ita conspicuè, ac in præsenti, oculi subijcitur.*

DECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQVE characterum Index.

DECIMA SEPTIMI libri figura.

HAC figura eam cerebri portionem expressimus, quæ dorsalis medullæ educit initium: dein cerebellum a dorsalis medullæ hic conspicua parte ademptum est: & cerebri testes, & nates, & glans, pineæ nucis imaginem referens. ac postremò cauitas ea dorsalis medullæ, quæ cum cerebelli cauitate quartum cerebri efformat ventriculum, hic pariter exprimuntur.

A, A *Cerebri pars, dorsalem producens medullam, hicq; ex reliquo cerebro resecta.*

B *Meatus ex tertio cerebri ventriculo in quartum sub cerebri natibus tendens cuius:*

C *terminum, in quartum pertinentem ventriculum, C insigniui.*

D *Cerebri glans, nucis pineæ imagini a dissectionis professoribus assimilata.*

E, F, G, H *His characteribus cerebri testes, ac nates indicantur. videntur namque dissectionis proceres gratia lineæ, inter E, ac F, & inter G & H conspicuæ, superiora tubera E & G insignita, ab inferioribus F & H notatis distinxisse: ac superiora testes vocauisse, quòd illis glans, penis quasi modo incumbit inferiora autem, nates, quòd meatus ex tertio uentriculo in quartum pertinentis terminus, podici conferri possit.*

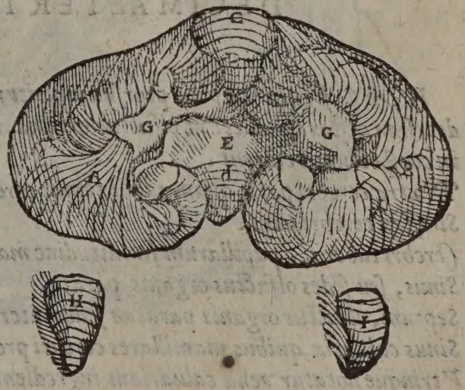
I, K *Sedes duæ, quibus dorsalis medullę initium cerebello adnascitur.*

L, M, N, O *Cauitas dorsalis medullæ initij, alteram partem quarti ventriculi constituens, calamiq; cauitati assimilata, quam scribentes atramento intingimus. Sedes enim L insignita, eius calami cauitatis parti respondet, quæ indici scribentis proxima est. M autem & N angulis illis assimilari possunt, quæ in cauitatis calami lateribus consistunt. O verò mucronem, quo characteres formamus, exprimit.*

P *Dorsalis medulla hic præsecta est, quà in vertebras procidens, caluariam egreditur.*

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

VNDECIMA SEPTIMI libri figura.

HAC figura cerebellum a caluaria, ipsaq; adeò dorsali medulla auulsum & supinum iacet, humiliorem suam sedem, qua dorsalem spectat medullam commonstrans. Ac proinde regiones ipsius, quibus dorsali medullæ continuatur, ac sinum insuper ostendit, qui alteram portionem efformat quarti ventriculi, cerebello, & dorsali medullę communis. Porrò ad humiliorem pręsentis figurę sedem, tanquam ex alio quouis cerebello exsectos pinximus fines medię partis cerebelli, vt exactius processuum vermis imaginem referentium natura conspiceretur.

A *Dextra cerebelli pars, tenui membrana cerebellum inuestienti liberum, vti etiam totum cerebellum hic ea membrana denudatum apparet.*

B *Sinistra cerebelli pars.*

C, c *Media cerebelli pars. ac C notat huius partis anteriorem regionem, c verò posteriorem.*

D, d *Finis terminique medię partis cerebelli. quorum anteriorem D indicat, posteriorem verò d.*

E *Cerebelli sinus, qui cum dorsalis medullę sinu quartum ventriculum constituit.*

G, G *His sedibus cerebellum dorsali medullę adnascitur.*

H *Anterior finis mediæ partis cerebelli hic, ac si ab alio cerebello is resectus esset, expressus.*
I *Posterior finis medię partis cerebelli, a quopiam cerebello exectus.*

DVODECIMAE figuræ, eiusdemque characterum Index.

DVODECIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

HAC figura caput a sinistro latere exprimitur, dextro nonnihil subleuato. Ex caluariæ autem cauitate cerebellum hic euulsimus, ea tantùm cerebri relicta portione, quę in octaua, & nona figuris adhuc seruabatur. Verùm illa cerebri portio hic in sua non consistit sede: sed eleuata est, & in posteriora ab ipsa caluarię basi aliquo usque reflexa: vt tandem in conspectum venirent cerebri processus, forma neruis non absimiles, & olfactui subministrantes: quorum sinister è sua sede cum ipso cerebro eleuatus est: dextro adhuc durę cerebri membranę, quâ octauo capitis ossi obducitur, connexo.

A,A *Cerebri pars dextra.*
B,B *Sinistra cerebri pars, tenui membrana adhuc, quemadmodum & dextra pars, obuoluta.*
C *Dextrum olfactus organum, in sua sede adhuc seruatum.*
D *Sinistrum olfactus organum, vna cum cerebro in posteriora reflexum.*
E *Sedes cui sinistrum olfactus incumbit organum, eaque regio durę membranę hic indicantur, quę odoratus nomine hac in sede multis, sed exiguis foraminibus peruia cernitur.*
F *Vena caluariam petentium sexta, hic in duram cerebri membranam aliquot surculis excurrens.*
G *Septum sedes olfactus organis incisas interdiuidens.*
H *Durę cerebri membranę processus portio, qui dextram cerebri partem a sinistra dirimit.*
I,I *Cerebrum, quod passim excauatę sibi in caluaria cauitati respondet, hic quoque ad frontis ossis regionem sibi insculptis cauernis congruit, & leuibus tuberibus prominet, quę alij mamillares cerebri uocarunt processus.*
K *Vena caluariam petentium quinta, cui iter præbet foramen secundo neruorum pari exsculptum.*
L *L, ut & subsequentes characteres, in vmbra occipitij cauitatis latitat, & parui etiam est momenti: quandoquidem*
M. *caluariæ tantum indicat sinum, cui dextra cerebelli pars congruit. M sedem, quæ mediam cerebelli partem respicit.*
N.O. *N sinum, in quem sinistra cerebelli pars repouitur. O verò dextrum seu primum sinum indicat duræ membranę. P*
P.Q. *autem tertium. Q secundum, seu sinistrum.*

DECIMAETERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

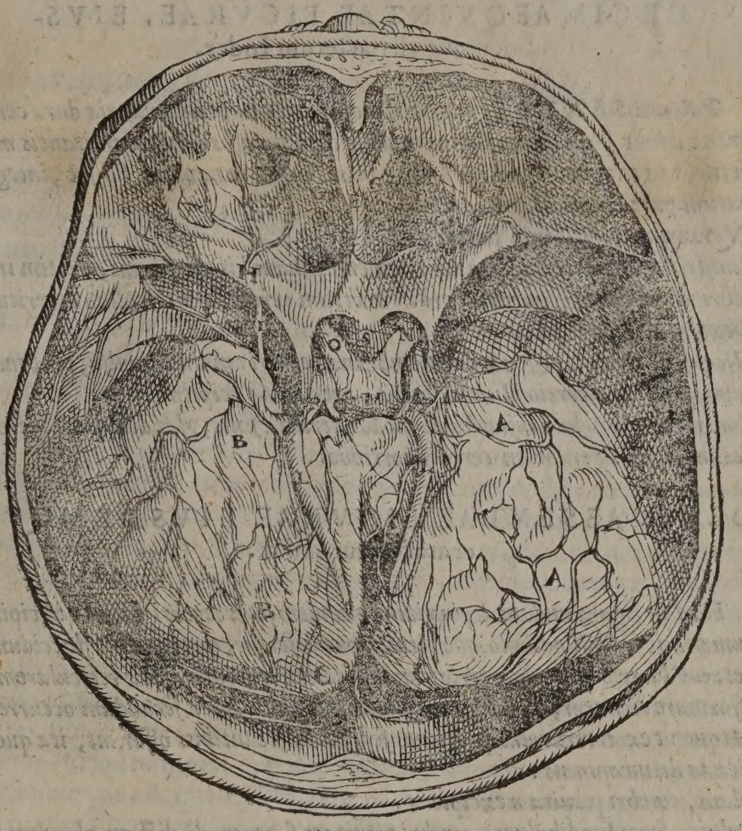
HÆC figura occipitio prorsus innititur: uniuersaque cerebri substantia, quæ adhuc reliqua erat, in posteriora deorsum deflexa pendet: vt olfactus organa, & coitus visoriorum neruorum, & maximi soporalis arterię rami, in conspectum venirent.

A,A *Dextra cerebri pars, quam adhuc tenuis cerebri obtegit membrana.*
B,B *Sinistra cerebri pars.*
C,C *Cerebri tubera, a papillarum similitudine mamillares proceßus nuncupata.*
D,D *Sinus, seu sedes olfactus organis paratæ.*
E *Septum, olfactus organis paratas sedes interdiuidens.*
F,F *Sinus caluariæ, quibus mamillares cerebri processus, C & C insigniti, congruunt.*
G,G *Vtrinque notatur vena caluariam ingredientium sexta.*
H *Vena caluariam ingredientium quinta.*
I *Vas venæ correspondens, quod in tenuem cerebri membranam a vasis excurrit in dura membrana consistentibus.*
K *Principium eorum ductuum, qui per duræ membranæ latus excurrunt, perinde ac si vena essent arterijs commißæ.*
L,L *Olfactus organa, hic unà cum cerebro a dura membrana deorsum diuulsa.*

Neruorum

M Neruorum visoriorum coitus.
N Visorius neruus, dextrum petens oculum.
O Visorius neruus, sinistrum petens oculum.
P Soporalis arteriæ ramus, duram cerebri membranam perforans, ad latus glandis cerebri pituitam excipientis.
Q Arteriæ P notatæ propago, dextrũ accedens cerebri ventriculum.
R Arteriæ P notatæ propago, hic in tenuem cerebri membranam sparsa.
S Portio peluis, cerebri pituitam excipientis.

DECIMATERTIA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

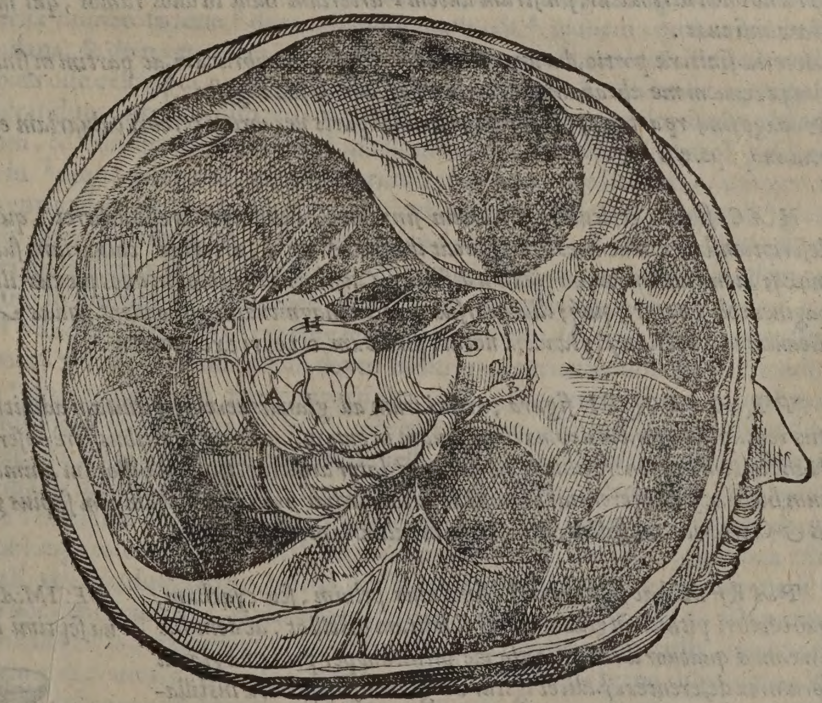

DECIMAE QVARTAE figuræ, eiusdemq; characterum Index.

CAPVT hic in sinistram aurem reclinatum iacet, caluariæ cauitatis basim exprimens, dura cerebri membrana adhuc succinctam, atque tanta nunc duntaxat cerebri dorsalisq; medullæ aßeruatur portio, quãta cerebri neruorum paribus videndis sufficit. Visoriorum porrò neruorum exortum, coitumq; resecui, ne peluis nimium lateret, quo cerebri pituita excipitur.

A,A Modica cerebri portio, vnà cum dorsalis medullæ initio.
B,B Nerui visorij, ea parte hic tãtum conspicui, qua caluariæ cauitate egrediuntur.
C,C Peluis, cerebri pituitam excipiens.
D Hic in peluim pertinet meatus, cerebri pituitam ex tertio uentriculo deducens.
E Dextræ soporalis arteriæ ramus, duram membranam ad latus dextrum glandis perforans, qua cerebri pituita excipitur.
F Sinistræ soporalis arteriæ ramus, duram cerebri membranam perforans.
G Secundum cerebri neruorum par.
H Tertij paris neruorum cerebri gracilior radix.
I Tertij paris neruorum cerebri craßior radix.
K Quartum neruorum cerebri par, tertij paris craßiori radici conterminum.
L Minor radix quinti paris neruorum cerebri.

DECIMAQVARTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

M Quintum neruorum cerebri par, seu maior quinti paris radix.
N Sexti paris neruorum cerebri principia ac surculi.
O Septimi paris neruorum cerebri principia ac surculi. Si quid in hac figura spectandum sit reliquum, id absq; cha

racterum

racterum opera promptè, vel ex proximè præcedentibus figuris percipitur.

DECIMAE QVINTAE FIGVRAE, EIVSdemque characterum Index.

DECIMA QVINTA septimi libri figura.

PRÆSENTI figura portionem eam cauitatis caluariæ dura cerebri membrana adhuc succinctam depinximus, quæ supra ossis cuneum imitantis medium habetur, vnà cum modò indicandis organis. Abs re namque fuisset, integrum caput harum particularum gratia delineare.

A,B *Neruorum visoriorum portiones.*

C *Sinistri lateris arteria, quæ duram membranam hic perforans, partim in tenuem cerebri membranam, partim verò in dextrum cerebri ventriculum digeritur.*

D *Dextri lateris arteria.*

E *Hic peluis collecta, & a tenui membrana cerebri omnino diuulsa, propendet, qua cerebri pituita ex tertio illius defluens ventriculo excipitur.*

F *Foramen, quo peluis infundibuli modo extructæ finis, glandem petit, cerebri pituitam excipientem.*

G,G *Secundi paris neruorum cerebri portiones.*

DECIMAE SEXTAE FIGVRAE EIVSDEMQVE characterum Index.

DECIMA SEXTA septimi libri figura.

HAC figura nudam depinximus glandem, qua cerebri pituita excipitur, vnà cum pelui, seu infundibulo, quo pituita huc defertur, quodque hic flaccidum propendet; A lateribus verò, arteriarum soporalium portiones, quæ reticularem plexum efformare dicuntur, ita hic expressimus, uti nobis inter secandum occurrere. Atque vt eæ arteriarum portiones sese varie secantibus offerunt, ita quoque variè eas delineauimus.

A *Glans, cerebri pituitam excipiens.*

B *Peluis, seu infundibulum, cerebri pituitam super modò dictam glandem deferens.*

C,C *Arteriarum portio, quę secundùm foraminis ipsius gratia in caluaria exculpti ductum obliquè fertur.*

D *Sinistræ arteriæ ramus in duræ cerebri membranę sinistrum latus excurrens.*

E *Arteriæ sinistræ portio, per proprium foramen ad narium usque amplitudinem pertingens.*

F,F *His sedibus diuersam arteriarum sedem delineauimus. ac dextrum quidem F arteriam notat ea serie ductam, ut hic in ramos non dirimatur. sinistrum autem F arteriam hanc in duos ramos, qui mox in vnum rursus coeunt, dissectam insinuat.*

G *Arteriæ sinistræ portio, duram cerebri perreptans membranam, ac partim in sinistrum cerebri ventriculum, partim in tenuem membranam hic cerebri basi obductam digesta.*

H *Propago sinistrę arterię, per foramen secundi paris neruorum cerebri caluariam egrediens, ac neruum dein uisoriũ, oculumq; petens.*

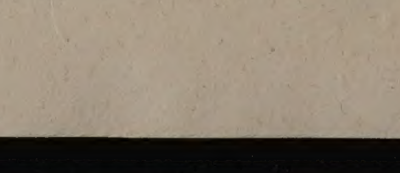
DECIMA SEPTIMA libri septimi figura.

HAC figura reticularem plexum finximus, cuiusmodi is esse deberet, qui Galeni
A,B *descriptionibus conueniret. Significat itaque A & B, arterias caluariam subeuntes,*
C,D *moxq; in mirabilem illum plexum diffusas. C uerò & D ramos in quos plexus illius propagines colliguntur, quiq; illis prorsus arteris magnitudine respondent, quas A & B indicauimus. Ceterum E glandem notat, pituitam cerebri excipientem.*

PRÆSENTI figura, arteriarum ad glandis cerebri pituitam admittentis latus reptantium seriem depinximus, quam in ouium, ac boum capitibus ferè obseruamus. Hanc autem proponere libuit, ne quis nos later arbitraretur, quæ illorum animalium hic
A. *cum homine sit differentia. Significat autem in hac figura A dictam iam sæpius glandem,*
B,C. *B & C arteriarum sedem, qua primùm caluariam ingrediuntur.*

DECIMA OCTAua septimi libri fig.

PARVA hac figura erectã finximus peluim, seu cyathum,
A,B,C. *quo cerebri pituita in glandem ipsi subditam distillat. ac dein hic*
D,E,F. *finximus quatuor ductus, a glande pituitam per proxima glandi foramina deferentes. Indicet igitur A glandẽ, cui pituita instillatur. B peluim, qua hæc ducitur. C verò & D, E, F meatus ad faciliorem pituitæ huc decumbentis egreßum paratos. Porrò præter has septimi libri figuras, ad eorum potißimùm cognitionem spectãtes, quæ in caluariæ habentur cauitate, etiam huc faciunt duæ figuræ mox ad finem primi Capitis libri quarti additæ, & septem parium neruorum cerebri delineationem exprimentes. quum verò illic earum indicem non admodum succinctum necessariò complexi simus, abs re prorsus eßet, easdẽ*

hic

hic quoque reponere. Preterea figuræ, oculi constructionem exprimentes, etiamsi ad septimum referantur librum: tamen Capiti decimoquarto, quod oculorum fabricæ dedicabitur, illas præponam, quum nulli alteri quàm illi famulentur Capiti.

Septimi Libri figurarum, et earundem Indicum finis.

CEREBRVM GRATIA PRINCIPIS ANIMAE, quemadmodum & sensus quoque, ac motus ex nostro arbitratu pendentis, extructum esse. Caput I.

INSTRVMENTA nutritioni famulantia, duobus proximè præcedentibus libris utcunque aggressi sumus. Prior namque cibi & potus organa (in quorum præcipuo viscere concupiscibilem animam residere diximus) enarrauit. Posterior autem eas partes recensuit, quibus aereæ substantiæ reficiendæ, ac innati caloris augendi recreandique munus concreditur: in quorum primario viscere uim irascibilis animæ insitam esse innuimus, inibi Stoicorum, & Peripateticorum suffragijs non adeò acquiescentes, ut & animæ principatum in corde collocari, neruosq; ab illo originem ducere, donaremus. Quapropter quum sensus, motusque arbitrarij, & principis animæ (cuius beneficio imaginamur, ratiocinamur & memoramus) fomes adhuc recensenda supersit, præsens liber illi opportunè consecrabitur, cerebrum ipsiusque partes uniuersas vna cum sensuum organis pertractaturus. Quemadmodum itaque cordis substantiæ, uitalis animæ vis, propriæque iecoris carni, naturalis animæ facultas induntur: ac ut iecur crassiorem sanguinem, naturalemque spiritum, & cor sanguinem impetu per corpus ruentem, unà cum uitali spiritu conficiunt, & perinde atque hæc uiscera per dedicatos sibi canales omnibus corporis partibus suas exhibent materias: sic quoque cerebrum in proprijs sedibus, suoque muneri appositè subministrantibus organis, animalem spiritum longè clarissimum, tenuissimumque, & qualitatem ferè potius, quàm corpus parat: quo ad diuinas principis animæ operationes partim utitur, partim autem ad sensuum motusque instrumenta, per neruos, tanquam per funiculos, continuò distribuit, ea nunquam spiritu, qui præcipuos eorum instrumentorum functionis autor censetur, destituens: non minus sanè quàm iecur, & cor nullas corporis partes suis, quas illis impertiunt, materijs (tantisper dum ualet homo) indigas relinquunt, etiamsi non semper cùm qualitate, tum copia easdem diffundant. [a] Nerui igitur cerebro id præstant, quod [b] magna arteria cordi, & [c] caua iecori, ut qui paratum a cerebro spiritum illis, quibus hunc mandari oportet, instrumentis deducant, diligentesq; cerebri satellites, & nuncij censeantur. Cæterùm animali spiritui materiam suppetit uitalis spiritus, in arterijs numerosa serie [d] duram membranam, & [e] tenuem, quibus cerebrum inuoluitur, accedentibus abundans: & dein aer, quem versus cerebrum tum per foraminula priuatim odorum occasione in [f] octauo capitis osse exsculpta, tum imprimis per ea caluariæ [g] foramina, quæ palatum & fauces spectant, inter spirandum attrahi multo antè diximus. Ac aer quidem undequaque, vbi aditum reperit, in cerebri [h] dextrum, & [i] sinistrum, & horum [k] medium ventriculos sese insinuat. Vitalis autem spiritus etsi copiosissimus in [l] omnibus cerebri membranarum vasis, finibus ve habeatur, attamen in dextrum & sinistrum cerebri ventriculos plurimus à præcipuis arteriarum [m] ramis fertur, quæ ad [n] glandis cerebri pituitam excipientis latera porriguntur. Ab his namque non minimæ [o] soboles tenuis membranæ processibus suffultæ, per humillimas dextri sinistrique ventriculi sedes ingrediuntur, tandem per totum uentriculorum progressum in illorum amplitudinem incedentes. Verùm præter has arterias, a [p] quarto duræ membranæ sinu [q] vas quoddam, sub [r] corpore testudinis cameræ ve, instar arcus extructæ, imaginem referente, in anteriora cerebri per communem dextri sinistriq; uentriculi cauitatem contendit, quod post uarios implexus, in [s] duas tandem portiones bipartitum, una ad dextrum, altera ad sinistrum ventriculum diffunditur, & eius loci arterijs commixtum, [t] rete efformat quod fœtus inuolucrorum substantiæ potissimùm comparatur. Ab aere itaque in cerebrum ingresso, ac vitali illo spiritu ob frequentes sanè anfractus ad cerebri usus magis magisq; adaptato, in cerebri dextro sinistroq; uentriculis, & ipsorum communi concauitate, tertio ve ventriculo animalis spiritus a cerebri virtute elaboratur. Huiusq; portio ab eo cerebri [u] uentriculo per oblongum meatum, inter [x] cerebri corpora, quæ clunibus & testibus assimilantur, porrectum, in cerebelli ventriculum fertur, quem partim cerebelli sinus, partim dorsalis medullæ initij cauitas efformant. Ab hoc uentriculo in [y] dorsalem medullam, atque ita in neruos ab illa propagatos, animalis spiritus non mediocris portio digeritur. A reliquis autem cerebri ventriculis, spiritus in neruos ab illis proximè principium ducentes, ac sic in sensuum motusque arbitrarij organa dispensatur. Verùm interim non admodum anxiè disceptamus, num spiritus ille per aliquos neruorum meatus (ut uitalis per arterias) an secundum nerui corporis latera luminis modo ad columnam dirigatur: an uerò neruorum duntaxat continuitate cerebri uis ad partes pertingat. Atque hactenus sanè cerebri functiones in uiuorum animalium sectionibus admodum probabiliter & uerè quodammodo possum assequi. Sed qui in imaginatione, ratiocinatione, cogitatione, memoria (uel quomodocunque aliter, nescio quorum dogmatibus acquiescens, principis animæ uires subdiuidere, aut enumerare uelis) cerebrum suo fungatur munere, haudquaquam

Quid quintus liber & sextus pertractarint.

Septimi libri argumentum.

Cerebri functionũ, & partiũ breuis enumeratio.

a 2 fi. ca. 2 & 2, 3 fig. ca. 11 li. 4.
b fi. ca. 12 lib. 3.
c fig. ca. 6 lib. 3.
d Quicquid detectum est 1 fig. & 2 fi. H, H.
e 2 fig. E, E, E.
f 8 fi. ca. 6 lib. 1. A, B, A.
g passim circa M fi 3 cap. 12 lib. 1
h 4, 5 fig. L, L.
i 4, 5 fig. M, M.
K 7 fi. H.
l Tota fig. ca. 14 li 3.
m 16 fi C, C. aut fig. cap. 14. li. 3 L.
n 16, 18 figu. A.
o 14 fig. E, F. aut 6, 7, 8 fig F. G.
p 7 fig T.
q 7 fig. V, aut 6 fig. H, I.
r 6 fig. A, A, A.
s 6 fig. in K, L.
t 6 fig. M, N.
u 7, 8 fi ab H per K i I fi. nona. & E figu. undecima.
x 10 fig E, F, G, H.
y 9 fig. H.

quam

Brutorum cerebri cōstructionē ab hominis non differre.

quam ex sententia apprehendo. neque quicquam insuper ab Anatomico, vel theologorum omnem ratio-nis uim, ac totam ferè principis nobis uocatæ animæ facultatem, brutis animalibus adimentium occasione, indagandum puto: quum cerebri nimirum constructione, simia, canis, equus, felis, & quadrupeda, quæ ha-ctenus vidi omnia, & aues etiam uniuersæ, plurimaq; piscium genera, omni propemodum ex parte homini correspondeant: neque ullum secanti occurrat discrimen, quod secus de hominis, quàm illorum anima-lium functionibus statuendum esse præscribat: nisi fortè quis meritò dicat, cerebri molem homini, perfe-ctissimo sanè quod nouimus animali, obtigisse maximam, eiusq; cerebrum etiam tribus boum cerebris grandius reperiri: & dein secundùm corporis proportionem mox simiæ, dein cani magnum quoque non secus obtingere cerebrum, quàm si animalia cerebri tantum præstarent mole, quanto principis animę ui-ribus apertius uicinius ue donata uidentur. Verùm quo magis cordis, iecoris, testium, hisq; subministran-tium organorum, quorum functiones (ne quid de generatione & corruptione dicam) nos cum multis ani-malibus certè communes obtinere non ambigimus, naturam examino, quantoq; minus de principis ani-mæ munijs aliter quàm sanctissima verissimaq; nostra docet religio, statuendum mihi persuadeo: tanto sanè magis admiror, apud scholasticos theologos perinde ac apud plebeios philosophos, legi, hominis cerebrum tribus donari uentriculis: ac horum primum frontiq; conterminum, sensus communis uocari uentriculum: quòd ab hoc quinq; sensuum nerui suis instrumentis deferantur: quodq; dein horum neruo-rum beneficio, odores, colores, sapores, soni, & tactiles qualitates in ipsum pertingant. Ac proinde, illi homines præcipuum primi uentriculi munus esse censent, ut obiecta quinque sensuum is recipiat, illaq; meatu quodam in secundum uentriculum, in capitis medio repositum transmittat, ut iste de obiectis ima-ginari, ratiocinari & cogitare possit. Secundo enim uentriculo cogitationem, seu rationem tribuunt: ter-tium (qui occipitium sibi uendicat) memoriæ consecrantes. In hunc namq;, secundum uentriculum om-nia, quæ ex obiectis illis, de quibus abundè ratiocinatus est, memoriæ mandari statuit, commodè depone-re astruunt. subijcientes dein, tertium uentriculum ista, prout humidior, siccior ue est, aut ocyus, aut tar-dius sibi, uelut in ceram, uel contrà tanquam in lapidem duriorem, insculpere: & pro sculpturæ leuitate, aut difficultate, quæ ipsi delegantur, aut breuiori, aut longiori temporis interuallo asseruare. Cæterùm hunc tertium uentriculum illa non sibi aut retinere, aut insculpere docent, sed secundi uentriculi gratia: nimirum ut quoties hic de aliquo memoriæ sinui concredito, ratiocinari instituit, ille ocyus hoc quic-quid est, in secundum uentriculum mandet, ac ueluti in rationis officinam uersandum exporrigat. Hu-iusmodi sanè opificis rerum Dei in corporum fabrica artificium nunquam inspicientium, sibiq; liberas un-dique sententias arrogantium, sunt figmenta, non absque graui profectò impietate excogitata. quàm enim illi in cerebri constructione enarranda aberrent, sequens sermo ostendet, eadem methodo, qua in quinto & sexto libris usus sum, post perfunctoriam hanc cerebri descriptionem, ipsius partes seorsum singulas unà cum omnibus sensuum instrumentis explicaturus.

Thomæ, Scoti, Alberti, & eius cohortis scriptorum de cerebri uentriculis opinio.

DE DVRA MEMBRANA CEREBRVM AMBIENTE, ET MEMbranula sub cute caluariam obcingente. Caput II.

DVRA cerebri membrana in multis occurrit figuris. In prima enim, externa ipsius exhibetur sedes vniuersa, supra scißuram consistens, qua cerebrum ostensuri, caluariam diuidere solemus. Secunda verò, eam membranę partem interna commostrat sede. uti etiam nona, duodecima, decimatertia, & magis adhuc decimaquarta internam durę membranę sedem illis regionibus proponunt, a quibus cerebrum aut cerebellum in illis figuris iam sectionis serie euulsum est. Cerebrum membranę proceßum inter dextram & sinistram cerebri partes deductum, refert tertia figura ad D, D. Illum autem qui cerebello insternitur, septima figura O, O, O. Atque in illis etiam figuris duræ membranę occurrunt sinus, uti etiam optimę figura Capitis decimiquarti libri tertij. Porrò membranam caluarię exteriùs obductam nullibi priuatim delineauimus, quum tenuis sit, ac ossi vndiq; circundetur totaq; ex oßis circumscriptione petenda veniat.

a 7 musc. tab. A.
b 1, 2, 3 fi. li. 5. A, B, C, D.
c Hac occurrit simul in 6 & figuris cap. 6. li. 1.
d 1 fi. A, A, B, B, 2 fig. H, H. dein in tota caluaria basi in 14 fig.

QVEMADMODVM sanè uniuersam corporis trunci cauitatē sub [a] septo transuerso conspicuam, [b] peritonæo contineri, idq; instar sacci cuiusdā, omnia ipsi imposita amplecti recēsuimus, ac pariter ut costas succingentem membranam omnia quæ in thorace collocantur, ambire commemorauimus: ita etiam uniuersa caluariæ [c] cauitas cerebro excipiendo adaptata, quadā subducitur [d] mēbrana, quam propter crassitiē qua cęteris, non cerebri modo, uerùm totius ēt corporis pręstat membranis, crassam, & ab insigni duritie durā, uti & cuticularem, nuncupamus. Hæc non minus quàm peritonæū, & costas succingens membrana, unica continuaq; uisitur, adeò ut ipsius sitū, & externę suę superficiei formam magnitudinemq;, ossium cognitio eleganter edoceat. Nullū enim caluarię os priuati alicuius usus gratia, in caluarię cauitatē [e] extuberare scripsimus, cui hęc membrana non cedat, seq; ab illo introrsum premi sinat. Rursus nullum in ea cauitate narrauimus [f] sinum, quem hęc quoq; membrana non impleat, pręter cuneiformis ossis [g] sinum, cui [h] glans pituitam cerebri excipiens incumbit, & eos [i] sinus, qui pręcipuis soporarię arterię [k] propaginibus ad glandis illius latera excurrentibus cedunt, ad pituitęq; defluxum censentur accommodi. In horum namque sinuum regione, dura membrana a caluaria abscedit, & inter mēbranam & caluariam glans ea, dictęq; arteriarum propagines consistunt. quum interim per reliquam caluarię cauitatem, membrana ossibus proximè, & citra alicuius corporis medium sit attigua, eumq; in modū illi

Dura mēbrana si tus, numerus, magnitudo, & forma.

Dura mēbrana ad caluariam nexus, & externa ipsius superficies species.

e Quam cauitatem caluaria extuberāt sedes, in 6 & 7 figuris cap. 6 lib. 1 spectantur.
f Sin⁹ quoque in ijsdem occurrunt figu.
g 6 fi. ca. 6 lib. 1 M.
h 16 fi A.
i 6 fi. ca. 6 li. 1. O, P.
K 16 fi. E, F.

illi ferè primùm committatur, quo inuicem accumbentes muſculi mutuò hærere connectiq; ſolent, quanquam eo connexionis genere in capitis baſi membrana firmius, quàm in lateribus, & vertice, & fronte, & occipitio, oſſibus affirmetur. Deinde vniuerſis acutioribus in caluariæ cauitate deſcriptis [l] oſſium proceſſibus, vti & caluariæ [m] foraminum in hanc cauitatem ſpectantium orbibus, pertinaciſſimè non ſecus connaſcitur, quàm ſi ab ipſis originem duceret. Adhęc caluariæ etiam adnectitur ſuturis, at connexu non ęquè valido, atque is eſt, quem ad oſſium proceſſus molitur: quòd nimirum ille inſtar ſimplicis tantum lineæ, non autem notatu digna amplitudine, huius modo, accidat. Verùm interim dura membrana, non ſolùm ſuturis connaſcitur, ſed tenues membraneasq; fibras, etiam per illas verſus capitis exteriora trāſmittit, quæ ſuperiori caluariæ parte a diſſecantibus abſtracta, in dura membrana, ſimplicis inſtar lineæ, [n] extuberant, ipſiusq; ſuperficiem aſperam oſtendunt, ſuturarum ſitum in illa quoque referētes. Cæterum præter fibras, externam duræ membranæ ſuperficiem minus etiā æqualem reddunt [o] tubercula quædam in vertice, iuxta ſagittalis ſuturæ cum coronali [p] coitum, ſubinde inæqualiter prominentia, paresq; ſibi in caluaria [q] ſinus obtinentia, quibus validè innaſcuntur. Vnde etiam hæc non obiter, neque per tranſennam expendenda veniunt, ne minus cauti in cauteriorum adminiſtratione, & capitis contuſionibus caluariā perforemus. etenim nulla horum tuberum habita ratione, membranam vnà cum oſſe haud leui malo pertunderemus: quòd in his locis, vti in ſuturarum quoque regionibus, illa ab oſſe difficulter abſcedat, & non inſigniter ab externa caluariæ ſuperficie remoueatur. Præterea membranæ ad caluariam connexum, & exterioris ipſius ſuperficiei aſperitatem, [r] venulæ quædam adaugent, per caluariæ ſuturas, & quędam foraminula partim ex dura membrana ad caluariæ inuolucra, partim ab ipſis inuolucris ad duram membranam pertinentes. Porrò hæc non toto ſuo corpore, ad hunc quem diximus modum, caluariæ oſſibus eſt attigua, ſed [s] magnam ſui portionem inter cerebrum ac cerebellum inſinuat, quæ vniuerſam cerebelli ſuperiorem ſedem integens, cerebri regionem cerebello incumbentem ab illo interdiuidit, ac veluti ſubleuat. Quinetiam a media ſede huius duræ membranæ portionis, vbi dextra cerebri pars ſiniſtram reſpicit, & ſecundum totam [t] tertij duræ membranæ ſinus (quem cum cæteris illius [u] vaſis in tertio libro recenſuimus) longitudinē, alia quoque duræ membranæ [x] portio, proceſſus ve educitur, dextram cerebri partem a ſiniſtra dirimens. Hic proceſſus falcis meſſoriæ imagini aliqua ex parte accedit: nam poſterior ipſius ſedes illi duræ membranæ portioni continua, quæ cerebellum integit, falcis baſi correſpondet. [y] anterior vero, quæ [z] ſepto ſinuum olfactus [a] organorum connaſcitur, falcis mucroni aſſimilari poteſt: is nanque membranæ durę proceſſus a poſteriori capitis ſede antrorſum ductus, ſenſim falcis ritu arctatur. Deinde proceſſus huius pars tertio duræ membranæ ſinui continua, falcis dorſo non abſimilis, ſecantibus occurrit. ſiquidem extrorſum curuatur, & tertij duræ membranæ ſinus occaſione craſſior viſitur. Proceſſus autem pars [b] calloſum cerebri reſpiciens corpus intrò obliquatur, falcis aciei formam referens. Hi durioris membranæ proceſſus, nihil omnino a reliquo ipſius corpore, niſi vna dūtaxat ſede in craſſitie duritiaq; variant. Vbi enim proceſſus cerebellum integens, [c] natibus cerebri [d] proximus eſt, triplo ferè quàm in reliqua ſede craſſior duriorq; & propemodum cartilaginea euadit, adeò ſanè, ut canes hoc loco os poſſideant ſuperiorem cerebelli regionem integens, cerebrumq;, ne id cerebellum premat, ſuffulciens. Verùm interim neuter horum proceſſuum (etſi Galenus rem parum expendens, ſecus docuit) duplicatur, ſed vterque ſimplex eſt, quemadmodū & ipſa membrana, quà cerebri lateribus, aut caluariæ attenditur. Nam etſi tertius duræ membranæ ſinus cultello per longitudinem [e] diſſectus, primo intuitu membranæ [f] proceſſum inter vtraſque cerebri partes intercedentem geminum eſſe, ac ueluti duplicata membrana conſtare oſtendit, id tamen ſinus duntaxat occaſione viſitur. Quantumuis namque inferiorem tertij ſinus angulum dirimere ſtudueris, membranam tamen extra ſinus amplitudinem nunquam in duas ſubdiuides. Cæterùm, vt tertius ſinus in hoc durę mēbranæ proceſſu, nō adamuſſim ſecanti imponit, ita quoq; in [g] proceſſu cerebellū a cerebro dirimēte, [h] primus, & [i] ſecundus, & [k] quartus duræ mēbranæ ſinus falſam duplicationis proponunt imaginem. Horum durę membranæ proceſſuum ſuperficies ſpecie cum reliqua interiori totius membranæ ſuperficie congruit, qua vix inter omnes corporis ſuperficies aliam magis ſplendidam, læuem ve, & (quod non obiter expendendū uenit) omni adipe, quemadmodum & omnia, quæ in caluariæ conſiſtunt cauitate, deſtitutam reperias. Quinetiam interior hæc ſuperficies aqueo humore longe magis, quàm exterior perfunditur, & multo candidior apparet: & quum fibris omnibus, quibus alteri parti adnaſceretur, uacet, impenſius lubrica terſaq;, quàm exterior ſuperficies conſpicitur. Porrò quemadmodum exterior ſuperficies oſſa caluariæ reſpicit, ita & interior tenuem cerebri ſpectat [l] membranam, cui nullius corporis interuentu, quàm [m] ductuum inſtar uenarum, ab ipſa in tenuem membranam pronatorum ope cōmittitur. Quandoquidem ſi dura membrana pari modo tenui mēbranę, ipſiq; adeò cerebro, ut caluariæ connaſceretur, ipſa quo minus tenuis membranæ vaſa diſtendi contrahiq; poſſint, impedimento foret. quod præcauens Natura, duræ membranæ cauitatem, nonnihil ampliorem ipſa cerebri cum tenui membrana mole, produxit, non ſecus ac cordis [n] inuolucrum, ipſo corde inſigniter amplius viſitur. Quanquam interim Natura duram membranam a tenui non adeò, atque cordis inuolucrum a corde, liberauerit, quum innumeros venarum inſtar ductus dura mēbrana tenui membranæ exporrigat, mirabili induſtria horum beneficio illam ſibi ita affirmans, ut ductus illi ſimul uenæ arteriæq;, & vinculi etiam uices gerant. Cæterùm præſens ſermo nunc ſanè exigeret, ut [o] ſinuum, vaſorumq; durę membranæ numerum, ſitum, & naturam explicarem: ſed quum id in tertio libro unà cum reliquis totius corporis uenis ac arterijs haud obiter attentauerim non abs re hic chartis pepercero, ac duræ etiam membranæ foraminum, quæ modò ſubiungenda eſt, enarratione, foramina illa, ſeu uias potius, & ductus prætereo, quibus dura mēbrana uenas arteriasq; in ſuas cauitates, & ſinus ue-

S ſ narum,

Right margin notes:

Libr. 9. de Admi. diſſ.

Dura mēbrana interior ſuperficies qualis.

Dura membrana cum tenui connexus.

Ipſius vaſa.

Left margin notes:

l Et hi quo que ex fig. ca. 6. lib. 1. ſunt petendi.
m In eadē potiſsimū figura.
n 1 fig. G, G, H, H. I, I.
o 1 fig. K, & ſub H. proximum G.
p 1 fi. ubi H, H coincidit in G. G, aut 3 fi. c. 6 li. 1. B.
q 4 fig. ca. 12. libr. 1 Ω Ω.
r 1 fi. F, F, & fi. c. 14. li. 3. X, X.
s 7 fig. O, O, O, O. 8, fig. V, V.
t 1 fig. C, C, C. 2 fig. B, B.
u tota fig. ca. 14 li. 3.
x 3. fi. D, D, D.
y 12 fi. G, H.
z 6 fi. ca. 6 li. 1 ν.
a 12 fi. C, D.
b 3 fig. L, L.
c 7 figura M, N.
d 7 fig. ad ſemicirculū inter O, O. et X, X. conſiſtentem.
e Vt in 2. fig. B, B.
f 3 figura D, D.
g 7 fig. O, O, O.
h 7 figura P, P.
i 7, fig. Q, Q.
k 7 fig. T.
l 2 fig. E, E, E. 8 fig. R, R, R.
m 2 fi. D. D G, G 8 fig. X, X.
n 4 fig. li. 6. B, B. circum C, D, E.
o potiſsimū occurrunt tota fig. c. 14. lib. 3.

Foramina

narum & arteriarum vsum præbentes,assumit,& ex illis finibus vasa non pauca hinc inde profert. Ceterū verorum foraminum, quibus dura cerebri membrana est peruia, inibi non [p] modica occurrunt, ubi hæc [q] octauo capitis connascitur ossi. Quemadmodum enim id odorum gratia exiguis multisq; foraminibus donatur,ita pariter & dura quæ ipsi insternitur membrana, cribri in modum est peruia. Dein septem neruorum cerebri paribus ita viam præbet, vt horum gratia in vtroque latere octo exhibeat foramina. horumq; [r] primum,primi paris alterum transmittit neruum [s] secundum foramen, alterum secundi paris emittit neruum [t] tertium verò minorem deducit radicem tertij paris, quæ in dura membrana (etsi secus in caluaria [u] accidat) cum secundo pari non procidit. [x] quarto foramine præcipua tertij paris radix cum quarto pari ducitur. [y] quintum neruulo paratur,qui iuxta quinti paris radicem enascitur, & quinto pari a nobis adnumeratur. [z] Sextum foramen præcipuæ quinti paris portioni cedit. [a] septimum sexti paris, & [b] octauum septimi paris gratia exculpuntur. Adhæc, dura membrana [c] vno inconiugato & orbiculari veroq; foramine pertunditur, quod [d] infundibulo cerebri pituitam excipienti viam præbet. Insuper iuxta huius foraminis latera [e] aliud vtrinque spectatur foramen, maximum arteriarum cerebrum petentiū ramum transmittens. Adhęc,dura membrana [f] maximo,eodemq; pari carente foramine dorsalem dimittit medullā:cui perinde ac neruis ipsam transeuntibus processum ac velut inuolucrū quoddā obducit, adeò

Dura membranæ usus & constructionis ratio.

vt dura mēbrana neruos dorsaléq; medullā nō secus ferè ac cerebrū cōtineat,& instar tegminis & tunicę illis euadat. Verùm dura mēbrana etiā præcipuè extruitur,vt aptis quibusdā finibus oēs caluariā petentes uenas,omnesq;(si [g] duos modò ramos dempseris)arterias excipiat,ipsarumq; materiam in suos sinus assumat, eam ita deducentes, vt hæc propaginibus instar venarum ab illis finibus depromptis in tenuem membranam commodissimè deferatur, & dura membrana lagenam imitetur, ex qua tenuis membrana, & dein cerebrum materiam sibi alliciant,in venis & arteriis versus caput transmissam. Ad hæc,propagines a tertio duræ membranæ sinu vtrinque innumera serie in tenuem membranam deriuatæ,cerebrum ne deorsum cōcidat,ventriculiq; ipsius comprimantur, sic suspensum sustinent, vt dura membrana pariter cerebri inuolucrum & fulcrum euadat. Ad quod rursus summopere conducunt fibræ per futuras a dura membrana pro

Mēbrana exterius caluariam obcingentis creatio & usus.

repentes,quæ illam (quod alioquin,durissimo ossi non satis connasci poterat) caluariæ firmant, & quo minus cerebri grauitate tracta deorsum labatur,autores sunt. Neque id sanè præstitissent, nisi Natura peculiare artificium extra caluariam moliretur: quod indies fabri imitantur, quoties clauorum acies, quando duos simul compingunt asseres, reflectunt, ne vno assere tracto, ex altero clauus promptè vellatur. Ipsa namque fibras has,non solùm per reflexos,& obliquitatis etiam nomine firmantes ductus transmisit: uerùm transmissas rursus dilatauit,auxit,atque in vnum omnes adeò commiscuit, vt in membranam quandā tenuem degenerent,quæ quòd caluariæ obducitur, περικράνιος Grecis nuncupatur. Quamuis interim hæc omnino non citra alterius corporis medium caluariæ adnascatur: sub ipsa enim alia adhuc tenuis consistit membrana, alijs, quoq; omnibus propemodum ossibus communis,ac ab amplexu quo ossa ambit,περιόστεον appellata. Inter reliquas autem ossium sedes membrana hac priuatas, caluariæ interna est cauitas, cerebro excipiendo adaptata:cui nusquam, vbi duram membranam contingit, eiusmodi membranula obnascitur,adeò ut tanta etiam huius cauitatis sedes,quantæ dura membrana non connascitur, hac quoque membranula alijs ossibus communi sit obcincta. Visitur autem illa sedes [k] vbi duræ membranę glandula cerebri pituitam excipiens,& maximi arteriarum cerebrum petentium rami substernuntur.

p ad E 12 fi. & 13 fi. D,D. q 8 fi. ca.6 lib.1 A, B, A. r 13 fi. quo excidit O, aut P. s 14 fi. quo excidit G. t 14 fi. quo excidit H. u 3 fi. c.12 per unicū foramen G notatum. x 14 fi. quo simul procidunt I & K. y 14 fi. quo excidit L. z 9, 14 fi. M. a 9, 14 fi. N. b 9, 14 figura O. c 15 fi. F. d 15 fi. E. e 15 fi. C. aut D. f 9 fi. quo excidit H. g fi. 14. ca. li. 3. in altero latere u, u. alioquin absorbentur C, D, E, K, F, F, G, H. K Vbi sub 15 fi. F, C, D, consistit tota 16 fi.

DE TENVI CEREBRVM INVOLVENTE membrana. Caput III.

TENVIS membrana cerebro obducta in secunda quidem occurrit figura,auulsa autem in tertia. Atq; ita etiam cerebello obuoluta spectatur in octaua.

Tenuis membrana numerus.

TENVIS cerebri membrana,similiter ac dura, vnica duntaxat & sibiipsi continua est: nullam siquidem prorsus suæ naturæ portionem aut ad cerebellum, aut ad utramque cerebri partem,aut in ipsis cerebri uentriculis anfractibusq;, ac ut semel dicam, tota cauitate,quam dura membrana constituit, inuenias,quæ non unius tenuis membranę ad eū modum sit portio, quo in animalis cute iam a corpore detracta, partes quibus aures, pedes & cauda induebantur, reliquę cuti continuas esse dicimus. Tenuis membranę situs

Situs.

ex cerebri ac cerebelli cognitione desumendus est. Nulla etenim [a] exterioris superficiei cerebri & cerebelli & dorsalis medullę & neruorum portiuncula conspicitur, quam tenuis membrana uiciniſſimè, & citra alterius substantię interuentum non integat,si modò [b] superiorem callosi corporis superficiem excęperis,quę sola eiusmodi membrana, quum dura utcunque sit,haud continetur. Præterea omnes cerebri ac cerebelli [c] anfractus, in quos tenuis membrana vndicunque sui partes processus ve ingerit, eius situm o-

Exterior superficies

stendunt,uti sanè & ipsius quoque figuram & magnitudinem. Hæc membrana exteriori [d] superficie uelutaqueo humore oblinitur,secundum partium quas ambit eminentias extuberans. ipsa namque vix alibi crassitiem variat, tenuissimę semper membranę innumeris vasorum ductibus obsitę imaginem commonstrans. Quippe vasorum potissimùm gratia illam rerum Opifex condidit, nimirum ut instar [e] mesenterij ferè & [f] humilioris membranę omenti, ea vasa tutò deduceret, suffulciretq;. Quinetiam cerebri & ce-

Vsus & cōstructionis ratio.

rebelli est inuolucrum quod ipsorum substantiam proximè continet & firmat, non secus quàm caseorum formę lac paulo antè coagulatum sustinent, & fingunt. His usibus rerum Opifex hanc apprimè idoneam produxit,tam mollis enim tenuisq; & sequax est, ut aptissimè omnibus anfractibus finibusq; sese ad pro-

a Hanc ex figuris petere debes sectionis serie sese consequentibus ut 2, 3, 8, 9, 11, 12, 13. b 2 fi. L, L. c 3 fi. C, C, C. & passim in superficie 11 fi. d In 2 fig. & in 8 & 9. e Potissima pars 10 fi. lib.5. & tota 11 fi. f 2 fi. li. 5 e, e, e.

fundissima usque ingerat: & quęcunque uasa cerebrum expetebat,ea tutò deducere possit. Quinetiam adeò leuis cernitur, ut sua grauitate neutiquam uim cerebro inferat: & tam ualida interim duraq; existit, ut a dura cerebri membrana sursum tracta non diuellatur: imò illum suspensionis impetum a frequenti numerosaq; & continua [g] uasorum serie inductum eleganter sustinet, a plerisque eo quòd uasa cerebri instar [h] inuolucrorum fœtus complectitur, χοροειδεὶς nuncupata. Quamuis interim [i] plexus quidem in dextro & sinistro cerebri uentriculis, & magna quoque ex parte in media ipsorum cauitate repositus: eo etiam nomine donetur, non tam, quòd is ueluti in membranula quapiam uarias uenarum arteriarumq; contineat propagines, ac quòd carneam insuper quandam commonstret substantiam uasis circunnatam, illiq; [k] carni similem quam exteriori fœtus inuolucro obnasci, uasisq; suffulciendis & amplectẽdis idoneam esse scripsimus. adeò ut eius substantiæ gratia, plexus ille potius, quàm tenuis membrana secundinis fuerit ab illis comparatus, quos Galenus propemodum arguit, quum se mirari inquit, quamobrem nonnulli, omnes tenuis membranæ partes nolint χοροειδεῖς uocari: sic sanè, ut si tenuis membranæ & plexus illius substantię discrimen accuratè expenderimus, ac dein fœtus inuolucrorũ uera compositio nos non lateat, haud leuiter illorum autorum diligẽtiam exosculabimur, quorum rationem Galenus sibi scribit fuisse incognitam.

Vnde tenuis membrana etiã χοροειδεὶς dicatur.

Lib. 8. de Vsu part.

DE CEREBRI AC CEREBELLI NVMERO, SITV, FORMA, inuolutionibus & substantia. Caput IIII.

HIS quæ præsenti Capite pertractantur ostendendis, potissimùm seruit tertia figura, ac dein omnes ferè ad decimam quartam usque: sed potißimùm prima figura Capitis secundi, libri quarti, basim cerebri ac cerebelli cum dorsalis medullæ initio proponens.

DISSECTIONVM professores, uniuersum * cerebrum in [a] anterius, quod cerebrum, & in [b] posterius, quod cerebellum uocant: deinde anterius in [d] dextrum & [e] sinistrum diuidere solent: non quòd uniuersum cerebrum omnino diuisum, & non aliqua saltem ex parte sibi continuum sit: at quòd, ut única manus in digitos, ita quoque id in diuersas partes discretum uideatur. Quemadmodum enim priùs de tenui cerebri membrana retulimus, sic [f] etiam dextra cerebri pars, & sinistra, & cum his cerebellum, & dorsalis medulla, neruiq; ad unum omnes, insuper & [g] nates testesque cerebri, deinde [h] callosum corpus, & [i] id quod instar testudinis effigiatum est: præterea dextri sinistriq; uentriculorum [k] septum, & [l] uermiformes cerebelli processus, & si quid est eiusmodi, inuicem continuæ partes existunt, eademque substantia cõstituuntur, in duritia solum coloreq; aliquantulum variante. Insuper omnia quæ modò recensebam, situ, usu, conformatione, magnitudine, & alijs quibusdam in partium constructione expendendis, ita mutuò differunt, ut non aliter quàm si uarię disiunctæq; essent partes, plerisque Veterum scripta euoluentibus turpiter imposuerint. Cerebrum igitur quantumuis tota sede, [m] quà cerebello incumbit, & [n] quà frontem spectat, penitus in duas partes dissectum sit, & eadem sectio per totam cerebri longitudinem in ipsius elatiori regione admodum profundè ducatur, non tamen ob id in medio ipsius iuxta [o] basim prorsus diuisum cernitur. Quanta enim callosi corporis est [p] longitudo, tanta quoque sedes secundum cerebri longitudinem consistit, qua dextra eius pars sinistræ continuatur. atque ita uel huius corporis interuentu, & eius [q] quod instar testitudinis extructum est, & [r] septi dextri sinistrique ventriculorum, supra communem illorum ventriculorum [s] cauitatem, tertium ve ventriculum duæ cerebri partes inuicem sunt continuæ. Præterea in basi eas quoque esse continuas ostendit, cum magna & secundùm longitudinem & profunditatem qua continuantur regio, tum cerebri testes & nates, omniumque maximè ex cerebri basis medio pronascens dorsalis medullæ [t] initium, quod amplum crassumq; est, & perinde ac illæ duæ cerebri partes hoc in loco continuum unumq;. Deinceps, etiamsi dextra sinistraq; cerebri partes quà cerebellum integunt, nihil minus quàm cerebello continuæ sint, tamen inferior cerebelli sedes iam dicto dorsalis medullæ initio duobus locis [u] continuatur, quos perinde ac omnes paulo antè enumeratas partes, seorsum enarrabo. Quæ enim nunc præcessere, hactenus complecti libuit, ne in cerebri numero quis illud modò dissecturus, me unà cum alijs plerisque hallucinatum arbitretur. Ac proinde nunc cerebri cerebelliq; situm opportunè aggrediar, quem ipsorum membranæ, & [x] interna caluariæ amplitudo cauitas ve docent. Quicquid enim eius cauitatis duabus cerebri membranis, & [y] glande pituitam cerebri excipiente, & ramis quibusdam maximarum caluariam ingredientium arteriarum non occupatur, id uniuersum cerebro ac cerebello adimpletur. [z] Cerebellum decuplo aut undecuplo minus cerebro est, atque vnà cum dorsalis medullæ principio eam caluariæ cauitatis sedem sibi vendicat, quæ posteriori parte [a] tuberum in caluariæ cauitatem, auditus organorum causa prominentium, & deinde duobus occipitij ossis [b] finibus circunscribitur, qui ut dextro & sinistro duræ membranæ [c] finibus, os cedat, caluariæ cauitati insculpuntur. Hanc enim instar circuli ductam circunscriptionem, cerebellum nulla ipsius parte excedit: idque hominibus in occipitium non adeò porrigitur, ut postrema cerebri pars in posteriora non magis quàm ipsum cerebellum uergat, nobisq; uocatum occipitium impleat. Quippe postrema & elatissima humani cerebelli pars uix eò usque ascendit, ubi infima occipitij partis musculorum exortibus insertionibusque liberæ [d] sedes consistit: adeò ut nullam

Cerebrinu merus.

Quibus sedibus dextra cerebri pars sinistræ continuetur.

Cerebellũ qui cerebro sit continuum.

Cerebelli situs, & magnitudo.

g fi. ca. 14 li. 3 S,S,T, T,T & 2. fi huius li. D,D G,G. 8 fi. X,X. h Exprimitur fig. 30 li. 5. i 6 fig. H, M,N. k 2 tab fi. 30 lib. 5 I, I,I.

** Tota 1 & 2 fi. ca. 2 li. 4 præter neruos a 3 fig. A, A. & B,B. 1 fig. cap. 2 li. 4. A,A. b 8 fig. R, R, R. tota 11 fig et 1 fi. ca. 2. li. 4 B. d 3 figu. A, A. e 3 figur. B, B. f Quicquid præter ossa ul 11 fi. delineatur lib. 4. g 7 fig. M, N. h 3 fig. L. L. i 6 fig. A. A, A. K 5 fi. X, X. Y,Y. l 11 fi. C, D. c,d. m 3 fi. ab elatiori L, vers. K sursum. n 3 fig. ab inferiori L ad N deorsum. o Id spectatur in 1 fi. cap. 2 li. 4. & hic in 7, 8 & 13 fig. p 3 fig. L, L. 4 fig. I, I,I. q 5 fig. S, T,V. r 5 fig. X, X. Y,Y. s 7,8 fi. H. t 1 fi. c. 2. l. 4 D. u 11 fi. G, G committūtur I, K. figura 10 b,b, & i,i.*

x Hanc proponit 6 & 7 fig. cap. 6. lib. y tota 16 fig. z Hoc ostendunt 8,9,11 figuræ. a 7,8 fig. Z,Z. b 3 fig. cap. 12 lib. 1. c 9 fig. S,S. & T,T. d 9 musc. tab. E,F.

ex carnem occipitij ossis regionem digitis complecti liceat], quam cerebellum [l]infarciat: etiamsi Anatomici illius situm ita recenseant, ac si totam in occipitio prominulam regionem (ex cuius gibbo uulgus memoriæ, ingenijq; uim metitur) cerebellum occuparet: imò clarissima ipsius portio ad mediam duntaxat [e] regionem eius interualli pertingit, quod a posteriori sede [f] foraminis, dorsalem medullam transmittentis, ad superiorem vsque suturæ Λ literam referentis [g] sedem, exporrigitur: quum interim permulti ad illam vsque sedem, cerebellum conscendere, suis bobus,& asinis,& ouibus delusi, tradiderint. quòd illis scilicet animalibus cerebellum superiori regione rotundum, acuminatumq; spectetur, non autem humani cerebelli instar planum quodammodo, & depressum, minimumq; in sui medio prominens. Caluariæ igitur sedes cerebello dedicata, ipsius situm, circunscriptionem, formam, ac magnitudiné edocet. Cerebellum etenim, quemadmodum & sua sedes, latius est quàm longius aut profundius: & humiliori ipsius regione, idq; potissimùm iuxta ipsius posteriora, latioris globi imaginem exprimit: in cuius medio acuta, neque admodum lata habetur [h] impressio, quam illi inducit [i] tuber instar crassissimæ lineæ in occipitij esse prominens, eiusq; ossis robur insigniter adaugens. Porrò in anteriori parte, [k] qua cerebellum ad cerebri nates exporrigitur, id quasi in acutum fertur, undique suæ sedis formam accuratè referens. Cæterùm cerebri formam ac magnitudinem, ostendit reliqua caluariæ cauitas, cerebello non oppleta. Vnde etiam cerebrum in sua [l] basi admodum est inæquale,& uarium. [m] Vbi enim oculorum sedibus,& olfactus organorum finibus innititur, ad sinus illos antrorsum [n] extuberat: utrinque autem ad sinuũ latera, propter ossium in caluariæ cauitatem, oculorum gratia, extuberantium prominentiã, plana quasi superficie [o] comprimitur. Deinde opplet duas grandes [p] cauitates, quæ ad ossis cuneum referentis [q] sinus latera spectantur quo glans cerebri pituitam excipiens sustinetur. Vnde etiam cerebrum hic ossis, quo continetur, formam, glebæ ritu, sibi uendicans, utrinque in ipsius basi [r] tuber instar medij globi prominens, constituit. In horum tuberum medio cerebrum [s] impressum cernitur, cuneiformis ossis processuum occasione, hic circum sinus glandem eam continentis latera, productorum. Quinetiam simili prorsus modo, basis cerebri reliqua ipsius sede, ossium tuberibus auditus organa continentibus,& superiori cerebelli regioni figura correspondet, omnibus sinibus sese inserens,& amicè admodũ tubera admittẽs. Atq; ita quoq; in lateribus & anteriore,& posteriore, & superiore sedibus caluariæ cauitatis effigiem concinnè exprimit ibi instar oblongæ sphæræ utrobique versus anteriora, propter temporum cauitatem, depressæ, rotundum euadens, & in posteriore parte multo quàm in anteriori latius redditum: sicq; ut semel dicam, formatum, ac si id & cerebellum nullam peculiarem exigerent formam: ac abundè ipsis esset, si propria illorum substantia magna mole, & simul quouis modo, ut in se sinus, uentriculos ve cerebri cerebelliq; functionibus aptos babere posset, collecta, in capite reponeretur. Eiusmodi enim quid caluariæ basis sinus, tuberaq; ostendunt, & impressiones in temporibus [t] temporalium musculorum gratia (ne quicquam interim de tam uarijs capitum adferam formis) conspicuæ. Caluariæ igitur cauitas externæ cerebri superficiei imaginem commostrat, ad quam [u] sectio cerebrum diuidens,& innumeri quidam [x] gyri, ac circumactus quoque referuntur. Vniuersa enim cerebri sedes illa sectione diuisa, atque ut bisulcorum pedes in duos quasi ungues illius beneficio disiuncta, extimæ cerebri superficiei magna habetur pars, quamuis interim dictam cerebri formam parum interturbet, quum scilicet dextra cerebri pars sinistræ accumbat: neque recta illa linea diuisæ partes inuicem magis dehiscant, quàm quanta duræ cerebri membranæ, & tenuis duplicatæ est crassities. In homine etenim (secus quàm in oue) sectionem hanc occupat duræ membranæ [y] portio, processus ue, duas cerebri partes septi ritu intersting uens. dein vtramque cerebri partem tenuis membrana seorsum ambit; & implicat. Cæterùm giri ac inuolutiones cerebri, quas [z] tenuium intestinorum anfractibus Veteres pulchrè compararunt, per uniuersam cerebri superficiem undique eadem frequentia habentur. Sunt verò inuolutiones illæ sinus permulti penitius in cerebri substantiam penetrantes, & profectò imagine intestinorum tenuium inuolutionibus simillimi. Neque opinor illas alicui aptiùs quam his, aut etiam nubibus, quas rudes pictorum discipuli, aut in scholis pueri delineare solent, conferri posse: quanquam in similitudine indaganda non admodum sit laborandum, quandoquidem homo hos in cerebri substantia apparentes circumactus cum asinis, bobus, & alijs, quæ hactenus uidi, animantibus communes obtineat. Nisi forsitan aliquis hinc differentiam assumere statuisset, quod tanto profundiores homini illos giros Natura insinuauerit, quanto ipsius cerebri substantia copiosior visitur. Porrò in illorum usu recensendo non medici modò, verùm & philosophi se excruciant, contendentes, num ipsorum beneficio homines intelligant: quemadmodum Galenus contra Erasistrati placitum pugnans, in hunc modum illos ad intelligendum nihil conducere censuit. Quum asini etiam ad- modum multipliciter cerebrum habent complexum quos deceret[, quantum ad morum ruditatem attinet,
„ omnifariam simplex,& minimè uarium nancisci cerebrum. Melius autem arbitraretur bonam substantiæ
„ temperiem corporis intelligentis (quodcunque hoc fuerit) prudentiam sequi, & non varietatem composi-
„ tionis. Verùm Galenus hic sibi, dum maximè ipsius operam requirimus, similis, orationem uelut freno
„ cohibens, aliò, quum inuolutionum usum exprimere debuisset, illam reflectit: satis esse arbitratus, si eas intelligentiæ non præesse indicauerit. quòd sanè non] inficiamur, sed interim ipsas non ob aliud, quàm ad cerebri substantiæ enutritionem procreatas esse, a Galeno additum oportuit. Cerebri nanque substantia citra omnem membranosarum fibrarum plexum continua, neutiquam adeò firma fuerat, ut per illam arteriæ venæq;, ut in reliquis corporis partibus, digeri possent: & tam multa crassàque est, vt uenæ & arteriæ in superficie ipsius tantum excurrentes ipsi nutriendæ, illiusque insito calore refocillando neutiquã sufficerent. Quod præuidens Natura, sinuosos illos implexus passim cerebri substantiæ impressit, ut in hos [f] tenuis membrana frequentibus uasis oppleta sese insinuaret, ita cerebri substantiæ alimentum appositissimè sub-

ministratura,

Cerebelli forma.

Cerebri magnitudo & forma.

Cerebrum ac cerebellum, uix propria eguisse forma.

Sectio dextrã nobis vocatã cerebri partem a sinistra dirimens, & cerebri anfractus.

Cerebri anfractuum usus.

Lib. 8. de Vsu part.

e 3 fi. c. 12 lib. 1 K.

f eius fi. e.

g 3, 4 fig. c. 6 li. 1. D.

h Supra mediũ R 8 fi. aut ad e 11 fig.

i 9 fig. Q.

K 7 fig. X. X prope M, N. & ad C 11 fi.

l Spectatur optimè 1 fi. cap. 2. lib. 4.

m 1 fi. &c. 2 lib. 4. A iuxta positum, & cerebri pars in 13 fig.

n 13 fi. C, C.

o 13 figu. A, A. B, B.

p Vbi consistũt H, Q, S, Σ, R, T, fi. 3 ca. 12.

q Eiusdem M.

r Supra elatus A & B fig. 13 & tuber inter A et A consistẽs fi. 1 c. 2 li 4.

s Circa regionem H et G. eius fig.

t 4 musc. tab. Γ.

u Spectatur inter grain 3 fi.

x 3 figu. C, C, C.

y 3 figur. D, D. D.

z 7 figur. lib. 5.

f 2 figur. E, E, E.

g 3 fig. A, A. & B,B,

Cerebri sectionis ro.

miniſtratura. Atque huius etiam nutrimenti potiſſimùm occaſione cerebrum in [g] duas partes diſſectum fuit, vt ſcilicet tenuis membrana ſeſe in ipſius medium implicaret: ac inibi in reflexus deducta, cerebri ſubſtantiam contenta in ſuis vaſis materia enutriret. Haud enim citra eiuſmodi cerebri diſſectionem, & profundiſſimas inuolutiones, illa cerebri ſedes, qua dextra ſiniſtram reſpicit, enutriri potuiſſet. Huic etiam ſententiæ ſuffragantur cerebelli [h] inuolutiones, quæ neutiquam æquè ac cerebri inuolutiones altè penetrant, ſed paulo minùs quàm ſuperficiariè, at frequentes interim, admodumq; continua ſerie deductę viſuntur. ſuperficiariæ quidem, quòd exigua pars alenda ſit, quodq; facile cerebellum a profundioribus anfractibus ad [i] ventriculum vſque ipſius perforaretur. frequentes autem, vt copia aliquantulum leuem illam penetrationem ſuppleat. Porrò harum ſeries quodammodo [k] triplex eſt, effigie cum cerebri inuolutionibus neutiquam conueniens. apparet nanque cerebellum ob ſuas inuolutiones, & impreſſum illum, quem ab occipitis oſſis tubere in poſteriori ſede obtinet, tribus partibus efformari, dextra vna, & alia ſiniſtra, & tertia media. ac dextra quidem ſiniſtraq; cerebelli partes duos quodammodo globos inuicem appoſitos referunt, in quorum inani ſpacio, vbi ſcilicet globi ſeſe non contingerent, [l] tertia cerebelli pars reponitur, quæ ligni, caſei ve vermen imagine exprimit, ob ſuas inuolutiones, quæ tranſuerſim ſecundùm cerebelli longitudinem mutuò æquè diſtantes ducuntur. Partis huius apices verſus inferiorem cerebelli ſedem reflexi, vermiformes cerebri [m] proceſſus ſuo loco efformare docebimus. Dextra porrò ſiniſtraq; cerebelli pars in ſuperiore cerebelli ſede parallelas quoque, & ſecundùm cerebelli latitudinem ductas inuolutiones obtinet, quæ deorſum [n] protenſæ, quaſi in centrum colliguntur, ad cerebelli [o] ſedem, dorſalis medullæ initio adnatam contendentes. Tres igitur hæ cerebelli partes nequaquam inuicem diſcretæ ſunt, ſed inuicem continuæ vnicum corpus, ipſum ſcilicet cerebellum conſtituunt. quod vnicum, non autem cerebri modò geminum, Galenus a Natura extructum eſſe docet, quòd duo dorſa, neque totidem dorſales medullas, hominem habere minime decuiſſet: quaſi ex cerebro (quod neceſſariò veluti in duas partes diuiſum, & ſubſtantia non eſſe continuum aſſerit) [p] vnica dorſalis medulla produci nequiuiſſet, ac proinde cerebellum vt corpus vnicum neceſſariò procreatum fuiſſet, quo vnicæ dorſali medullæ aptum redderetur principium. Verùm mehercule cerebrum in ſuę baſis medio vnicum, & non ut in ſuperiori parte diuiſum, cernitur, & vnicam dorſalem [q] producit medullam, in cuius ſuperiori ſedę mox ab ipſius exortu, Natura [r] ſinum inſculpſit, qua mediam quarti cerebri ventriculi amplitudinem conſtitui dicemus [s] reliquam enim eius ventriculi amplitudinem, cerebellum ſupplet, quod vtrinque duntaxat ad dorſalis medullæ ſinus latera, quaſi duabus circularibus applantationibus, dorſali [t] adnaſcitur, continuum cum ipſa corpus effectum. media nanque [u] poſterioris cerebelli ſedis pars, vt neque etiam [x] anterioris, dorſali medullæ continua, connata ve eſt, ſed tantum tenuis membranæ interuentu poſterior cerebelli pars dorſali medullæ committitur, & anterioris ſedis media pars dorſalem medullam ne contingit quidem. Non aliter, mihi crede, quàm ſi Natura cerebellum condidiſſet, ut dorſali medullæ tranſmiſſum a cerebri ſinibus ſpiritum magis adaptaret, tueretturq;. A cerebello etenim, quantumuis in differentia ipſius duritiei a cerebro aſſignanda, & ratione cur id a cerebro diuiſum ſit expendenda ſolicitus fueris, nullius omnino vel minimi neruuli propaginem [y] oriri reperies. & profectò nulla eſt cerebri, quà frontem ſpectat, & qua in occipitium fertur, in duritie differentia: neque etiam adeò notatu dignum cerebelli, quum tenui membrana id liberatum cernitur, cum cerebro in duritia eſt diſcrimen. At ut cerebri baſis, vnde dorſalis medulla ortum ducit, cæteris omnibus cerebri partibus, & ipſo quoque cerebello durior viſitur: ita quoque dorſalis ſuo principio ſenſim durior euadit, neque colore, neque duritia ſupernato ipſi cerebello correſpondens. Cerebellum enim magis flauum, cinericium ve eſt, per quàm paucis albeſcentibus lineis interſtinctum, & duntaxat in ſui [z] ſinus ſuperficie candicans. uniuerſum verò dorſalis medullę initium cerebello adhuc in capite ſubnatum albiſſimum eſt, ut & cerebri baſis ipſi originem præbens: quę omni prorſus inuolutione, ac anfractu, quibus cerebellum ſcatet, deſtituitur. Porrò quæ horum omnium ſit ſubſtantia, vel in menſa etiam ex uitulorum, aut leporum, aut auis alicuius cerebris diſcere integrum erit. eſt autem ſubſtantia quædam cum ſua eſſentiali forma peculiaris & propria, qualem in uniuerſo corpore ſimilem nullam reperias, ad ingenitas cerebro functiones idonea: non minus ſanè quàm cordis ſubſtantia, & pulmonis, & iecoris, & lienis, & renum, & teſtiũ, ipſorumq; adeò muſculorũ, ſuis quibus præſunt munijs aptiſſima cenſentur. Cerebri ſubſtantia, quam alij capitis, alij albam medullam appellarunt, ab oſſium medulla differt tum alijs pleriſque accidentibus, tum quòd liquefieri nequeat: neque inediæ tempore, aut alijs occaſionibus, ut reliqua corporis pinguedo, abſumatur, minuatur ve. [a] Hæc non uniuerſa candicat, verùm quicquid [b] reuolutionibus proximum eſt, ſubflauum, aut ſubcinericium eſt, æquali ſemper ab inuolutionis ſuperficie diſtantia. quanta nanque inuolutionis profunditas eſt, tanto quoque intima inuolutionis parte interuallo, in cerebri ſubſtantia, is quem diximus color obſeruatur: quaſi rurſus color ille in ſubſtantia, quòd ad colorem attinet, inuolutiones dupli caret. Quicquid autem cerebri non ita coloratum eſt, id albiſſimum & candidum prorſus uiſitur. Verùm ut permultæ cerebelli ſunt inuolutiones, ita quoque uniuerſum propemodum, uti paulo antè admonui, flauum occurrit. Quacunque igitur ex parte cerebri, cerebelli ve ſubſtantiam tenui, qua proximè continetur, membrana detexeris, hanc ſubflauam, ac uelut aqueo humore oblitam, & nunquam venis implicitam adinuenies: etiamſi interdum rubra, & ueluti ſanguinea puncta in illorum cerebri ſubſtantia potiſſimùm obſeruaturus ſis, qui phrenitide ante mortem laborarunt, & qui ſuſpendio perierunt. Verùm eiuſmodi puncta nullam uenæ exprimunt imaginem. Cerebrum nanque ex nullo uaſe alimentum aſſumit, quàm ex his quę tenui membrana ſuffulta ipſi circundantur. ut autem illi frequentia uaſa undique obducerentur, cerebrum in tot, quot diximus partes præcipuè diuiſum fuit: quanquam etiam diuiſiones illæ, ut & anfractus,

Left margin notes:

h Spectantur in 11 fig.

i 11 fig. E. K 8 fi. K, K,K. 9 fig. A,B,C. & 11 fi. A,B, & C,D.c, d.

l 9 fig. C, aut 11 fig. C,D.c,d.

m 11 fi. C, D & c, d, dein H, I.

n Ad. A,B 11 fig

o 11 figu. G,G

p 1 fi. cap. 11 lib. 4.

q 1 fi. cap. 2 lib. 4. D.

r 10 fi. L, M,N,O.

s 11 fig. E.

t G,G fig. 11 committuntur I, & K 10 fi.

u Patet id in 9 fi. E.

x Patet id ad L 8 fig.

y Spectatur id in 1 fig. cap. 2. lib. 4.

z 11 fi. E.

a Illud petes ex diſſecta cerebri ſubſtantia in 4, 5, 6, 7, 8 figu.

b 3 fig. C, C,C.

Right margin notes:

Cerebelli implexuũ, ratio & ſpecies.

Galenum rationẽ unitatis cerebelli parum aptè aſſignaſſe.

Dorſalis medullæ initium.

In lib. 8. de Vſu part.

Cerebri ac cerebelli durities neruorumq; ortus.

Cerebri, cerebelli, & dorſalis medullæ color & ſubſtantia.

Cerebri ſubſtantiæ cum oſſiũ medulla diſcrimen.

Cerebri ſubſtantiæ nutritioni qualiter proſpectum.

Libr. 8. de Vsu part.

ad mollem cerebri ſubſtantiam ne concidat ſuſtinendam, ęqualiterq; ſuffulciendam, non mediocriter auxilientur. Parum enim Galeni rationi, cur cerebrum diuiſum, aut, vt ipſe loquitur, geminum ſit, tribuo. inquit nanque, cerebrum hac occaſione geminum eſſe, vt quemadmodum vno oculo vitiato, aut vno teſte execto, alterum ſeruamus; ita etiam dextro cerebri ventriculo læſo, ſiniſter adhuc ſuo munere fungeretur. Hæc ſiquidem Galeni ratio aliquem in copia ventriculorum recenſenda locum fortaſſis haberet, non autem in enarranda cerebri diuiſione, quum id niſi ſupra ventriculos geminum diuiſum ve ſit, calloſum enim nobis vocandum corpus, quod cerebri partium continuitatem commonſtrat, ad elatiſſimam dextri & ſiniſtri ventriculorum ſedem conſiſtit. Cæterùm nunc tempeſtiuum erit, calloſi eius corporis, ac ventriculorum cerebri hiſtoriam aggredi: atque ita internam cerebri ſuperficiem, quæq; ipſius partes adhuc abſolutius enarrandæ ſuperſunt, perſequi.

DE CALLOSO CEREBRI CORPORE, ET DEXTRI, SINISTRIQVE cerebri ventriculorum ſepto. Caput V.

SVPERIOREM calloſi corporis ſedem nulla ex parte diuulſam, eleganter proponit tertia figura characteribus L, L. Inſuper hanc ſedem, ſed a cerebri ſubſtantia in lateribus liberam, oſtendit quarta ad I, I, I. Humiliorem verò calloſi corporis ſedem ſpectandam offert quinta, ad R, R, R. vbi etiam ad X, X, dein Y, Y, ſeptum ſpectatur hoc Capite pertractandum.

Calloſi corporis ſedes & nomen.

PAVLO antè, omnem cerebri cerebelliq; ſubſtantiam exteriùs tenui membrana circundatam, ea parte, qua membranam reſpicit, ſubflauam, & quaſi cinericiam eſſe retuli. At quædam cerebri [a] pars in externa ipſius ſuperficie ſeſe offert, tenui membrana non obuoluta, verùm intimæ cerebri ſubſtantiæ modo, externa ſuperficie candicans, albaq;, & reliqua cerebri ſubſtantia ad ſuperficiem conſiſtente durior. vnde etiá vetuſtiſſimi Græcorum partem hanc τυλλοειδῆ appellarunt: quos imitatus in orationis ſerie, eam partem calloſum corpus ſemper nuncupaui. Deinde Græcorum nonnullis id etiam a forma, quòd [b] inferiori ſede duorum arcuum modo ſinuatum ſit, & ab vſu quòd ſuſtineat, ψαλλοειδῆ vocatur: quanquam in cerebro aliud [c] corpus recenſebo, hoc nomine a pluribus, magisq; ex merito donatum. Cæterùm calloſum corpus in medio cerebri conſiſtit, ſi cerebri dextrum, ſiniſtrumq;, & baſis cerebri medium in humiliori ipſius ſede, & elatiſſimam cerebri in vertice regionem ſpectes, & quodammodo etiam ad priora poſterioraq; attendas. Calloſi enim corporis poſtrema pars anteriori cerebri ſedi paulo vicinior eſt, quàm antica poſteriori. In conſpectum autem ſecantibus venit, dextra cerebri parte a ſiniſtra manibus [d] leuiter dirempta, quicquid enim ita diducto cerebro, partes ipſius vnire, committereq; apparet, albũ & candicans viſitur, ipſumq; adeò calloſum eſt corpus, longum quidem, ſed arctum. Præſens corpus illa ſuperficie, quæ primùm diducto cerebro in conſpectum venit, gibboſum cernitur: eo quaſi pacto, quo capitis vertex ſupra elatiſſimam frontis & occipitij ſedem, & capitis latera protuberat. Quemadmodum verò cerebrum ita vt dicebam diremptum, ſuperiorem calloſi corporis ſuperficiem egregiè læuem, æqualemq; oſtendit: ſic quoque indicat, corpus id communem cum cerebro partem eſſe, & non ex cerebri ſubſtantiæ ſuperficie, quæ mollior & ſubflaua eſt, ſed ex intimiori ſubſtantia, quæ durior, & alba viſitur, enaſci. Obſeruantur enim vtrinque ad calloſi corporis latera, ſecundùm ipſius longitudinem, ſinguli [e] ſinus in cerebri ſubſtantia, inſtar profundioris lineæ inſculpti, ac cum ſuperiore calloſi corporis ſuperficie eo magis pateſcentes, quo cerebrum uehementius, quaſi id ſurſum in latera etiam acturus, ſeiunxeris. [f] Interior autem inferior ve ipſius ſuperficies non niſi dextro ſiniſtroq; cerebri ventriculo adaperto ſecantibus occurrit: quę etſi per calloſi corporis longitudinẽ quodãmodo ſinuetur, neq; vt ſuperior gibba ſit, haud tamen ſimplex ſpectatur. nã ſecundũ ipſius longitudinẽ [g] duæ inſtar quartæ circuli partis excauatæ ſuperficies ducũtur, & in illarũ medio tuberculũ quoddam inſtar lineæ exporrectum viſitur, perinde ac ſi altero quidem extremo duas quartas circuli partes in calloſi corporis medio iunctas, reliquo autem extremo ad latera ſurſum protenſas, intelligeres. Tuberculũ hoc deorſum prominens, ſenſimq; extenuatum, tandem dextri ſiniſtriq; ventriculorum cerebri [h] ſeptum efficitur: & tota interna calloſi corporis ſuperficies, tanta dextri ſiniſtriq; uentriculorũ eſt portio, quanta vniuerſa eſt ſuperficies. ac dextra quidem ſuperficiei portio dextrum ventriculum; ſiniſtra autem ſiniſtrum reſpicit. Porrò dextri & ſiniſtri ventriculorum ſeptum eadem cum cerebro conſtat ſubſtantia, ſed in medio, quod ad ſuperiora & inferiora attinet, adeò eſt tenue, vt quum clara luce diſſectionem adminiſtramus, aut in altero tantum latere candelam admouemus, ſplendor ipſius tanquam per vitrum, aut ſpecularem lapidem pelluceat. Commodius tamen hanc ſepti regionem madidæ hoſtiæ, qualem ſacerdotes Miſſæ adhibere ſolent, quàm duris illis lapidibus comparaueris. In ſuperiore parte, qua ſeptum toti corporis calloſi continuatur longitudini, & inferiore, qua ſuperiori regioni eius cerebri corporis, quo fornici cameræ ve ſimillimum eſſe dicemus, vnitur, ipſum craſſius quàm in media ſede exiſtit. humiliorem namque ſepti partẽ corpus teſtudinis modò effigiatum ex ſuperiori ſua regione educit: quemadmodum ſuperior ſepti pars ab inferiori calloſi corporis regione enaſcitur, produciturq;. Calloſum corpus vnà cum ſepto nullis venis, vt neque etiam tenui membrana, vel aliqua etiam ex parte attextum eſt, ſed è vicinis ſedibus nutrimentum aſſumit. Non enim adeò grandis, craſſaq; cerebri eſt portio, vt priuatis vaſis indigeat, quamuis interim magnum animanti vſum præſtet. Huius ſiquidem interuentu, dextra cerebri pars ſiniſtræ continuatur: deinde dextri & ſiniſtri uentriculorum cerebri ſeptum producit, idq; etiam [i] ſubleuat, ac demum illius medio

Calloſi corporis interitũ ſeu cũ reliqua cerebri ſubſtãtia continuitas,

Sinus ad calloſi corporis latera obuij.

Dextri ſiniſtriq; vẽtriculorũ ſepti hiſtoria.

Calloſi corporis, ac ſepti uſus.

a 3 fi. L, L.

b 5 fig. R, R, R.

c 5 fig. S, T, V 6 fig. A, A, A.

d Vti factum eſt in 3 fig.

e Ad M 3 fi.

f 5 fig. id corpus ſurſum & in poſteriora, reflexũ eſt. atque ita hic cernitur ad R, R, R.

g Vtrinq; vnà ad Y. Y 5 fi, quibus characteribus tuberculum inſignitur.

h In 5 fi. diuulſum eſt, & vna pars X, X inſignitur, altera Y, Y.

& auxilio

& auxilio corpus teſtudinis imagini potiſſimum comparatum attollit, quo minus id magna omnium cerebri functionum noxa, communem duorum cerebri ventriculorum [i] cauitatem compreſſurum delabatur. Cæterùm duo [k] ſinus in cerebri ſubſtantia, inſtar profundioris lineæ ad ſuperiorem corporis calloſi ſuperficiem inciſi, præter hoc quòd extima ſuperficiariaque cerebri pars calloſo corpori producendo inepta ſit, idque ex penitiori, adeoque duriori ſubſtantia enaſci debeat, ad pituitæ defluxum ex ſuperioribus cerebri partibus facere creduntur, quam excipientes per gibbam calloſi corporis ſuperficiem, in anteriora profluere ſinunt. Verùm de pituitam expurgantibus meatibus ſuo loco agendum erit: nunc autem ventriculi opportunè pertractabuntur.

DE CEREBRI VENTRICVLIS. Caput VI.

DEXTRVM cerebri ventriculum oſtendunt quartæ, & quinta figuræ L, L, & ſextæ D, D. Siniſtrum autem quartæ, & quintę figuræ M, M, & priuatim quartæ N, N. dein ſextæ E, E. Communem verò horum concauitatem ſeu tertium ventriculum exhibet ſeptimæ, & octauæ figuræ H, cuius meatus ad quartum tendens ventriculum, K inſignitur; ipſe quartus ventriculus partim vndecimæ figuræ E notatur, & partim nonæ I, & decimæ L, M, N, O.

Ventriculorum numerus.

VENTRICVLORVM cerebri numero is aſcribitur, qui cerebello dorſalique medullæ communis eſt, ac quartus etiam ventriculus dicitur. tres nanque præter illum in cerebro, Herophilum imitati, enumeramus, vnum quidem in dextra cerebri parte, alterum in ſiniſtra, & tertium in cerebri, ſeu duorum primorum ventriculorum medio, recenſentes. [a] Dexter [b] ſiniſtro, prorſus ſitu, forma, magnitudine, alijſque omnibus, quæ in partium conſtructione examinari ſolita ſunt, correſpondet: quare etiam ſingula, quæ de dextro ſcribentur, de ſiniſtro quoque nos dixiſſe arbitrari conduxerit.

Dextri, & ſiniſtri hiſtoria.

In dextra itaque cerebri [c] parte, ſecundùm ipſius longitudinem, dexter conſiſtit ventriculus, tantum anteriori ſede a fronte, quantum maximè poſteriori ab occipitio, remotus: tantumque illis ſedibus ab externa cerebri ſuperficie ſeiunctus, quantum ipſius ventriculi dextrum, exterius ve latus a ſuperficie cerebri diſtat, ſuo caluariæ lateri contermina. Internum verò dextri ventriculi latus ſecundùm [d] calloſi corporis longitudinem ſiniſtri ventriculi interno lateri proximum eſt: neque aliud interſtitium ambos ſeparat, quàm [e] tenuis quædam, & velut, quod ad ſubtilitatem attinet, membranea cerebri portiuncula, quam ſeptum vocauimus. Verùm vbi ventriculi in ea cerebri parte conſiſtunt, quæ prorſus diuiditur, vt illa quæ cerebello incumbit, & quæ fronti proxima eſt, ibi ipſorum latera maximè dirimuntur inuicem: nam pręter cerebri membranas, hanc ſectionem ſubintrantes, etiam plurima cerebri ſubſtantia ventriculos ſeiungit, hacque ratione ventriculorum inceſſus [f] obliquitas quædam in lateribus ſeſe offert. Cæterùm [g] anterior ventriculi pars obtuſa eſt, & rotunda, non verò, etſi omnes mihi ſecus ſcribere videantur, in acutum verſus olfactus [h] organa, aut [i] viſorios neruos deſinens. Neque etiam hac parte aliquem ductum, meatum ve a ſe porrigit, niſi quod interno latere, vt mox dicam diffuſius, decliuis ad [k] tertium uentriculum pertingat. [l] Poſterior autem ventriculi regio occipitium reſpiciens, obtuſa quidem eſt, & rotunda, ac deorſum ſenſim in cerebri ſubſtantiam, verſus priora paulatim cornu in modum arctata tantiſper [m] deſcendit, donec illuc perueniat, vbi olfactus organorum, & viſoriorum neruorum conſiſtit principium, & qua maximi ſoporalium arteriarum [n] rami in cerebrum feruntur. Cæterùm hic [o] ductus ſuo mucrone in ſui lateris olfactus organum, & viſorium neruum neutiquam ceſſat. multoque minus quadam continuitate illud olfactus organum perforat, uerùm in unam cerebri inuolutionum ibidem ad cerebri baſim [p] terminatur, & in ſe maxima cerebrum petentium [q] arteriam cum tenuis cerebri membranæ proceſſu illam ſuffulciente admittit, pituitæque portionem in ipſo collectam ad [r] infundibulum, & cyathum defert, quem hac in ſede pituitam excipere, transfundereque audies. Hæc quum dico, innumera Galeni dogmata mihi reclamare haud ambigo, quæ olfactus organa cerebri anteriores eſſe ventriculos variè docet, & eoſdem uentriculos tenues ſenſim factos in uiſorios neruos ſuo mucrone finire: & quod longè alieniſſimum eſt, anteriores hos cerebri ventriculos uerſus [s] os cribri, aut ſpongiæ modo in narium ſummo perforatum, pituitam per caua olfactus organa, tanquam per canalem, deducere atteſtatur: eiuſmodique non pauca, quæ potius ex reſectione, quàm prolixa quapiam diſceptatione diſci conſuluerim.

Permulta Galeni parum uera dogmata hic non deſcribi.

Vniuerſa uentriculi ſuperficies lubrica, & aqueo humore oblita, & inter diſſecandum ſubinde eodem oppleta conſpicitur. Deinde uniuerſi [t] ductus uentriculi, ſecundùm cerebri longitudinem incedentis, ſuperior [u] pars, omnis inæqualitatis eſt expers. Inferiorem uerò eius [x] partem efficit inæqualem [y] ſinus quidam, ex poſterioris uentriculi ſedis externo latere antrorſum obliquè ad communem uentriculorum cauitatem prorepens, ad leuiorem pituitæ defluxum paratus. Dein ad inæqualitatem facit ea uentriculi [z] pars, quæ deorſum è poſteriore uentriculi ſede prorepit. Ille nanque uentriculi reflexus unà cum ſinu illo in cauſa eſt, ut [a] monticulus quodammodo in anteriori poſteriorique inferioris ſedis uentriculi regionibus extuberet: qui a dextro latere decliuis ad ſiniſtrum latus, uerſuſque communem uentriculorum cauitatem fertur.

Communis ventriculorum dextri & ſiniſtri concauitatis, ſeu tertij ventriculi hiſtoria.

Inferiores enim uentriculi dextri, & ſiniſtri partes, quæ tota calloſi corporis longitudine continuæ [b] uiſuntur, uerſus utriuſque medium communemque illam cauitatem deorſum inclinant, & non ut ſuperiores uentriculorum partes & latera, orbiculatæ, & ab inuicem ſepto ali-

 quo dirempta

i 3 fi. L, L & 5 fi. R, R, R ſubleuant Y, Y. X, X. eiuſ fig & Y. X attollūt S, T, V eiuſd. figura, ne A. A, A 6 fig. premat H, l. 6 fig. aut H 7 et 8 figura.
k 3 fig. M, M.
a 4, 5 figu. L, L. 6 fig. D, D.
b 4, 5 fi. M, M 6 fig E, E.
c 3 fi. A, A
d 5 fi. L, L. 4 fi. I, I, I.
e 5 fig. X, X. et Y, Y.
f Obliquitatem hāc oſtendit 4 fig. ab L ad L & ab M ad M, & ab N ad N.
g 4 fi. inferius L & N.
h 13 fig. L, L.
i 13 fig. N, O.
K 5 fi ſub S, T, V. & 6 figu vbi conſiſtit H, I, & 7 fig. H.
l ſuperius L & N 4 fig.
m Confer F, G, 6, 7, 8 figurarū.
n 13 fig. P
o Spectā figurā 3 capitis inſertam lib. 4.
p 1 fi. cap. 2 li. 4 char. 1 aut 3.
q 13 fi. Q 6, 7, 8 F.
r 14 fig. C, C. 15 fi. E.
s 8 fi. cap. 6 lib. 1 A, B, A.
t 4 ſigu. ab L ad L. & ab N, ad N
u 4 fig. N, N.
x 5 figura L, L. y 6 fi. R aut S. & inter L & L fi. 4, 5. z fi. cap. 3 lib. 4 inſerta B, C, D, a 5 fi. L. L. b Quaſi ab H ad P fi, 6.

quo dirempta spectantur. Neque profectò aliud est [c] communis uentriculorum cauitas, quàm inferiorum dextri & sinistri uentriculorum partium sub [d] corpore, testudinis imagini comparato, descensus, concursusque, qui inferiori parte oblongam uallem duorum uicinorum montium exprimit, acutum ue per suam longitudinem angulum efformat. Superiori uerò sede ad testudinem imitantis corporis effigiem cauitas illa secundùm concauum orbiculata, teres ue uisitur. Cuiusmodi uerò corpus illud sit, sequenti Capite explicabitur: nunc interim uentriculorum sermone tantum instituto, quornm iam duos dextrum uidelicet, & sinistrum recensuimus, & propemodum etiam tertium, qui communis amborum est cauitas, binos a se educens meatus, quorum [e] unus ex humiliori ipsius sede, ubi acutum angulum per totam sui longitudinem, uallis cuiusdam ritu, exprimit, rectà deorsum uersus cyathum, cerebri pituitam excipientem, porrigitur. [f] Alter autem meatus, qui posterior est, tertij uentriculi non minima pars censendus uenit, & inter cerebri [g] testes & nates, ac super dorsalis medullæ initium decliuis, ad quartum uentriculum retrorsum pertinet. Meatus huius initium non adamussim orbiculare uisitur, sed quodammodo triangulare. seruat enim in inferiori sede acutum suæ cauitatis, unde prodit, angulum: in speriore uerò meatus parte, quæ [h] glandi uasorum, tertium cerebri uentriculum petentium, diuisioni præfectæ, proxima conspicitur, transuersa linea anguli illius latera connectit, ipsaque cum illis alios duos angulos constituit. Atque huiusmodi etiam meatus huius [i] orificium est, quo is quartum uentriculum sub cerebri natibus respicit. Ex inferiori meatus istius angulo, quà primùm inter cerebri testes ferri incipit, [k] meatus alius raro educitur, qui per cerebri substantiam deorsum in priora protensus, ad [l] finem eius meatus tandem cessat, quem ex humiliori tertij uentriculi sede rectà deorsum duci, atque in cyathum terminare diximus, in quem ambos istos meatus, cerebri pituitam deferre audies. Cæterùm [m] quartus uentriculus, ex dorsalis medullæ, & cerebelli finibus componitur, non secus quàm si utraque manu unam fingeres cauitatem. Dorsalis itaque medulla ex cerebro [n] prodit, ubi tertius uentriculus [o] meatum uersus quartum uentriculum primùm porrigit, testesque cerebri & nates dorsalis medullæ principio continuantur, ac meatum illum tertij uentriculi cum dorsalis medullæ initio æqualiter sic deducunt, ut meatus superior sedes illis, inferior autem dorsali medullæ incisa sit. Postquam uerò meatus ille nates superauit, eius portio, quæ dorsali incisa uidetur, dilatari incipit, ac [p] sinum efformat usque ad eum ferè dorsalis medullæ [q] locum, quà caluariam hæc egressura est, pertinentem. Sinum hunc Herophilus cauitati rectissimè assimilauit calami, quo scribimus. nam si huic sinui eam calami partem, quam atramento intingimus, comparaueris, animaduertes profectò calami orificium, ubi adhuc calamus teres est, & sectioni uicinus, tertij uentriculi meatus [r] fini respondere, sub natibus prominenti: deinde cuspidem, quo literas fingimus, similem obseruabis infimæ sinus parti, quà is in dorsalem medullam iam ex caluaria excisuram, ueluti porum angustumque meatum producit. duos autem calami angulos, quos inter mucronem, & elatissimæ sectionis initium fingimus, ipsiusque calami cauitatis latera, sinus lateribus simillima offendes. Ad huius dorsalis medullę sinus cauitatisve latera, ubi anguli illi consistunt, unus [s] utrobique dorsalis medullæ orbicularis processus habetur, cui duntaxat cerebellum adnascitur, & ad quem id continuum cum dorsali medulla corpus efficitur. Huiusmodi igitur dorsalis medullæ cauitas est, alteram quarti uentriculi partem constituens. Quæ autem in cerebello spectatur [t] cauitas, inter [u] duas orbiculares cerebelli sedes, quibus dorsali medullæ continuatur, & inter eius cerebelli [x] partis, quàm ueluti tertiam ipsius portionem recensuimus, & uermis imagini comparauimus [y] extrema, exculpitur, latior quàm longior, non tamen admodum profunda. Hæc alteram quarti uentriculi partem constituit, qui in anteriori & posteriori sede, quantum ad cerebri cerebellique substantiæ continuitatem spectat, dehiscit, quum scilicet neque anterior, neque posterior cerebelli pars dorsali medullæ adnascatur. quamuis interim uentriculus iste tenui cerebri membrana, & anteriori & posteriori parte, quodammodo occludatur. In [z] anteriori enim parte tenuis membrana, qua cerebellum cerebro, & cerebri natibus committit, uentriculum obuoluit, [a] posteriorem uerò illius sedem obstruit, tenuis membranæ portio cerebellum dorsali medullę ibidem colligans. Quartus uentriculus nihil in se prẹter aqueum humorem, qui in alijs uentriculis communis est, inter dissecandum continere animaduertitur, quemadmodum neque meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum pertinens. At dexter & sinister uentriculi, prẹter huiusmodi humorem, etiam [b] plexum quendam in se continent, quem dissectionum periti [c] secundinis, fœtus ue inuolucris comparant. Tertius autem uentriculus [d] uenosum illud uas deducit, quod multifariam complicatum plexus illius constituendi gratia a quarto durę membranæ sinu propagari, in tertio libro docuimus. Deinde anterior quoque horum uentriculorum pars ab illo uase [e] uenulas impensè graciles interdum assumit, illis quàm simillimas, quibus [f] adhęrentem oculi tunicam exornari conspicimus, atque huiusmodi uenulę uentriculorum superficiei adnascuntur facilius, quòd durior, & quasi callosior cerebri substantia in uentriculorum superficie, quàm alibi, occurrat. Cęterùm Galenum, cęterosque omnes, qui post illum in Anatome nobis quicquam prodiderunt, miror scribere, trium primorum cerebri uentriculorum superficiem tenui membrana, uti ipsum cerebrum, cingi obducique, quartum autem non ita: quum nulla prorsus alicuius uentriculi, meatus ue superficies, tenui membrana obuolatur. Quis enim, obsecro, diligenter humanę fabricę partes examinans, neque alicuius scriptis solùm addictus, non uel hinc conspiciet, Galenum pleraque, & pręcipue in libris de Vsu partium, imaginatum fuisse? Arbitrabatur namque tam mollem cerebri esse substantiam, ut incisi ipsi uentriculi in se colligi debuissent, si tenui membrana intus non succingerentur. dein duriorem cerebello tribuens substantiam, sibi persuadebat, eius uentriculum citra membranę, quę ipsi fulcri loco esset, beneficium, posse contineri. Ego sane arbitror Galenum, quum illos libros scriberet, apud Herophilum, aut Andream, aut Marinum, aut alium quempiam legisse, in tres cerebri uentri-

Meatus a tertio ventriculo educti.

Quarti ventriculi historia.

Quid singulis insit ventriculis.

Tres primos cerebri ventriculos tenui membrana non succingi.

c 6 fig. sub H I 7. 8 figura H.
d 5 fi. S, T, V, 6 fig. A, A, A.
e 7, 8 fig. I.
f 7, 8 fig. K & octaua etiã L. 10 fi. B, C.
g 7 fig. M, N 8 fig. N, O, P, Q. 10 E, G, F, H.
h 7 fi. L. 10 fig. D.
i 10 figur. C, respondent autẽ hæc orificia superiori triangulo fig. cap. 13 li. 3 inserta.
K Vbi K consistit in 8 fig.
l 1 fi. ca. 2 l. 4 cha. 2 & fi. 14 D.
m 9 fig. L. 10 L, M, N, O cum 11 fi. F constituunt quartum ventriculum.
n 1 fi. ca. 2 lib. 4 D.
o 7 8 fi. K. 10 fi. B.
p 10 fi. L, M, N, O.
q 9 figu. H
r 10 fig. C.
s 10 fi. I, K
t 11 fi. E.
u 11 fi. G, G.
x 8 fi. medium R. 9 fig. C.
y 11 fi. C, D. c, d.
z 7 fig. X. X iuxta M N.
a 9 fi. quasi E ad H committeres.
b 4, 5 fi. O, O 6 figura M, N.
c fig. 30 li. 5.
d 6 fi. H, I. & 7 fig. V eductum a T.
e 4 fig. P. 6 fig. O, O.
f 18 fi. ca. 14 …

culos tenuis membranæ processus,partes ve porrigi,non item verò in quartum ventriculum.qua ratione illi ventriculos membrana quapiam veluti peritonæo,aut tunica costis subducta succingi non indicabant: verùm tenuis membranæ [g] partes intelligebant,vasa in ventriculos deducentes,a quibus secundarum modo efformati,plexus fabricantur,cuiusmodi pars in quartum ventriculum nulla exporrigitur. Quinetiam præter id quod ventriculi membranis neutiquam succinguntur,illæ obstaculo essent,quo minus cerebri substãtia interstitio quodam præpedita,materiam suis ventriculis oblatam, in animales spiritus emutaret. Cæterùm præsens Caput,ut vniuersum ventriculorum vsum iam recenserem,expeteret quidem: at quicquid propemodum adducere,scriptisque mandare ausus essem,in huius libri initio, vbi cerebri vsus obiter enarrandus erat,recensui. Nihil enim in præsentia ventriculis aliud tribuere statui,quàm illos cauitates sinusque esse,in quibus attractus per inspirationem aer,vitalisque spiritus a corde ipsis transmissus, priuatæ cerebri materiei,formæque vi,in animalem spiritum emutatur. qui postmodum per neruos ad sensuum,motusque organa distribuitur,vt illa huius spiritus beneficio,& apta suis munijs constructione, peculiari fungantur officio,quo musculi mouent,oculus videt,olfactus organa olfaciunt,auditus organa sonos percipiunt, & lingua sapores dignoscit, & demum omnes ferè pars, cui neruus exporrigitur, tactiles qualitates dijudicat. Hunc itaque in gignendo animali spiritu vsum ventriculis ascribere neutiquam vereor: at de principis animæ facultatum in cerebro sedibus nihil enarrandum duco. Quandoquidem omnes quibuscum uiuimus, præcipuas principis animæ vires simijs,canibus,eiusque generis animantibus,vt & auibus,& piscibus omnino adimunt: & vt cæteras taceam,soli homini ratiocinandi facultatem,eamque omnibus quantum ab ipsis capere possum,parem tribuunt; quamuis interim homines nullo sinu permulta animalia superare inter dissecandum conspicimus: neque solum numerus idem est,at cætera omnia(si modò molem & temperamenti fortè ad iustitiam integritatem excipias)inter se sunt simillima. Liceat itaque vel illorum hominum gratia,me ab alio ventriculorum vsu inquirendo abstinere: neque vel hic Galeni placiti meminisse,quod in tertio de Hippocratis & Platonis dogmatibus libro, medium ventriculum: in libris autem de Partium vsu postremum,principalissimum esse docet. Ac proinde Deo rerum omnium opifici hymnos canentes, gratias agamus,quòd nobis rationalem animam,quam cum angelis(vt Plato etiam malè tractatorum philosophorum haud immemor innuebat)communem habemus, largitus fuerit: cuius beneficio, si modò fides adsit, æterna illa fœlicitate fruemur, quando animæ sedem ac substantiam non corporum resectione, aut nostra corporeo adhuc vinculo obruta,& ex bona corporis sanitate, constitutioneque pendente ratione, inquirere necessum erit.nam is qui vera est sapientia,nos non hoc generabili, & putrescibili corpore amplius,sed spirituali,suoque quàm simillimo constantes,edocebit.

g 6 fig. M, N, H, I.

Ventriculorum vsus.

DE CEREBRI CORPORE, TESTVDINIS FORNICIS VE imagini comparato. Caput VII.

SVPERIOREM huius corporis sedem ostendit quintę figurę S, T, V. quanquam & eius sedis modicam partem etiam proponat quartę figurę L, M. & sextę figurę B, C. vbi etiam inferior sedes spectatur ad A, A, A.

FORNICIS, seu testudinis modò, extructum corpus, in illarum cerebri partium numero exponitur,vel quarum etiam interuentu dextram cerebri partem sinistræ esse continuam nequimus inficiari. Est itaque id vnicum,& in cerebri medio repositum, ac pariter vtrisque cerebri partibus commune. Ex posteriori enim dextri & sinistri ventriculorum sede,qua hæc deorsum in priora reflectitur,statim in ipso reflexu corpus hoc [a] enascitur, similem prorsus substantiam cum cerebri ventriculorum substantia sortitum, nisi quòd paulo quàm uentriculorum substantia candidior, & [b] callosi corporis modo durior existit,nullibi etiam tenui membrana cerebri obducta. Huius corporis [c] pars,quam dexter ventriculus educit, ei continua est,cuius principium ex sinistro pendet: ac simul ambæ partes latum quoddam corpus efficiunt, quod statim ab ortu a reliqua ventriculorum cerebri substantia abscedit, sensimque in acutum [d] desinens, antrorsum perfertur,ad eum vsque cerebri locum pertingens,quo anterior tertij uentriculi pars [e] cessat. Ibidem nanque acuto quodam angulo corpus hoc substantiæ cerebri rursus unitur,totoque suo ductu triangularem figuram,inæqualibus lateribus constantem,refert. cuius [f] primum latus,quod & breuissimum est,a posteriori sede dextri ventriculi ad posteriorem sinistri protenditur. [g] Alterum in dextro consistit ventriculo, a posteriori ipsius sede versus interiora vsque ad priorem terrij ventriculi partem protensum. [h] Tertium in sinistro positum ventriculo, secundo lateri longitudine correspondet. Atque ita corpus istud inferiore ipsius sede unica donatur [i] superficie, triangulari testudini, fornici ve quàm simillima. vnde etiam corpus hoc ab imagine,quemadmodum & ab vsu Græcis ψαλλιδοειδὴς, & καμάριον nuncupatur. Cæterùm [k] superior huius corporis sedes,gibba,ac pro inferioris sedis seu superficiei cauitatis ratione conuexa uisitur, non tamen ut illa simplex & continua. Superior nanque secundùm corporis huius longitudinem in sui medio latioris instar lineæ [l] extuberat,continuaque cum dextri & sinistri ventriculorum septo efficitur, adeò vt in vtroque superioris sedis latere vna haberi videatur superficies, quæ in ipso corporis ex posteriori ventriculorum sede exortu impense orbicularis,ac oblongæ sphæræ superficiei tam similis conspicitur, vt nonnullis hi [m] exortus eò vsque imposuerit, ut illos cerebri nates a Veteribus appellatos esse existimauerint. Tres itaque corporis testudinis modo conformati superficies,quæ læues omnino sunt,& aqueo humore perfusæ,cerebri undique spectant ventriculos. tota enim inferior ipsius superficies tertij uentriculi superiorem sedem

Testudinis in modum formati corporis situs.

Substantia.

Nexus.

Inferior sedes.

Superior sedes.

a 4 figu. L, M superiora 5 fig. S, T. 6 fig. B, C.

b 3 fi. L, L. 5 fig. R. R.

c 5 fig. S, cõtinuum est cum T. & 6 fig. B, A, cum A, C.

d 5 figu. S, T ad V. & 6 figu. B, C ad supremum A.

e Iuxta P 6 figura.

f 5 figu, ab S ad T. aut 6 fi. a B ad C.

g 5 fi. ab S ad V. aut 6 figu. a B ad supremum A.

h 5 fig a T ad V. aut 6 fig. a C ad supremum A.

i 6 figura A, A, A.

K in 5 fig. tota occurrit.

l 5 fi. X X, qui characteres in integro adhuc cerebro continui sunt cum Y, Y eiusdē figura.

m 5 fig. S, T.

rem sedem

tem ſedem conficit,& ſub ipſa dextri ac ſiniſtri ventriculorum fit communio. dextra autem ſuperioris ſedis ſuperficies dextrum reſpicit ventriculum, ſiniſtra verò ſiniſtrum. Natura igitur corpus iſtud eum in modum creauit,ut inſtar teſtudinis,ſuperiorum corporum impetum,quo minuę illa corruant, ſuſtinentis, tertium cerebri ventriculum amplum ſeruet,ſeſeque ipſum haud concidere ſinat.ad quem vſum,præter aptam conſtructionem,tres eius anguli,quibus ſe tripodis modo ſuſtinet,auxiliantur. quinetiam ſeptum uentriculorum,calloſi corporis beneficio ſurſum tractum, hoc corpus quoque ſubleuat, & attollit. Quod inſuper [n] vas quoddam variè implexum,& a quarto duræ membranæ ſinu pronatum, ac tandem in dextrum & ſiniſtrum cerebri uentriculos bipartitum,ſub ſe deduci ſinit,& quo minus id a cerebri illi incumbenti ſubſtantia prematur,continuè prohibet.

n 6 fig. H, I. ant 7 fig. V a T natum.

DE CEREBRI GLANDE, NVCIS PINEAE IMAGINEM exprimente. Caput VIII.

OSTENDITVR hęc ſeptimę figurę L,& octauæ M,& decimæ D.

Glandis pineæ nuci ſimilis ſitus & conſtructio.

IVXTA poſteriorem teſtudinis modò formati [a] corporis ſedem, qua [b] uas uenoſum ex [c] quarto duræ membranæ ſinu in tertium cerebri uentriculum, primùm porrigi incipit, [d] glandulam Natura condidit, nuci pineæ, aut turbinatæ figuræ ſimilem, ac proinde κωνοειδῆ, & κωνάριον a Græcis appellatam. Reponitur autem ſub uaſis illius initio mucrone ſuo ſurſum ſpectans: baſi uero incumbit cerebri ſubſtantiæ, paulo poſteriùs quàm [e] meatus uiſitur initium,qui ex tertiò cerebri uentriculo in quartum procedit. Neque profectò aliter huius glandis ſitum exprimere poſſim,niſi etiam eminentiſſimæ,& anteriori [f] teſtium cerebri parti illam inniti adijcerem. Huic enim parti in homine,glans potius innititur,quàm ſubſtãtiæ quadam communitate unitur:perinde ac ſi glans continua quæpiam cerebri ſubſtantiæ portiuncula haud eſſet cenſenda. In hominibus nanque cerebro uix hæret: frequentiſſimeque, niſi quis mentem operi accommodet,in reſectione unà cum uenoſo,cui ſubſternitur, uaſe auelli conſueuit. In agno autem, aut prouectioris ætatis oue,non tantum cerebro hæret;uerùm etiam cerebri ſubſtantiæ quodammodo continua cernitur. Inſuper homo iam natu grandior,eam glandem minorem,quàm uel agnus,ſortitur. unde tum hanc ipſam, tũ quæ ſequenti Capite deſcribentur organa uiſurus, commodiſſimè agninum quoque cerebrum aggredieris, habebit enim id omnia proceriora,& ut opportunè alicui rei eadem aſſimiles,accuratius conficta. Galenus

a 5 figu. S, T, V. 6 fig. A, A, A.
b 6 fi. H, I.
c 7 fig. T.
d 7 fig. L. 8 fig. M. 10 figura D.
e 7 fig. K. 10 fi. B.
f 7 figu. M, N. 10 figu. E, G.

Præſentis glandis vſus.

glandem hanc(quæ cerebri ſubſtantia durior,magiſque ad glandis,quàm ad cerebri naturam accedet) meatui a tertio cerebri uentriculo in quartum porrecto præeſſe, & (quod aliquibus diſſectionis uiſum erat profeſſoribus)glandem hanc meatum illum occludere,aperireque,prorſus negat: nó eundem huic glandi cum [g] glandoſo corpore vſum tribuens,quod ſub dextro ventriculi orificio,duodeno inteſtino cõnaſcitur,quodque conſtructioni eius uentriculi orificij præeſſe arbitratus eſt. Verùm vt id illius muneris gratia haud fabricatum eſſe,ſuo loco oſtendimus:ſic etiam hic cum Galeno teſtamur, præſentem cerebri glandem eum quem diximus meatum nequaquam obturare,uel ob hoc præcipuè,quòd haudquaquam meatum adeò contingat, ut antè ipſius orificium conniuere poſſet. Verum ob id factam opinor, vt quemadmodum aliæ corporis glandulæ permultæ,firmamentum eſſet [h] vaſi, quod tertium cerebri uentriculum accedit, & ab ortu ſtatim in frequentes ramos tenui membrana contextos,diuiditur,a præſentique glandula ſuffulcitur:ne dicti meatus principiò ſtatim ſuo in cerebri cauitatem ingreſſu,proximè incumbens,eum obſtrueret,animalemque ſpiritum ex tertio cerebri uentriculo in quartum ferri prohiberet.

g 12 fi. li. 5 r, I. 15 fi. S.
h 6 fi. H.

DE TESTIBVS, ET NATIBVS CEREBRI. Caput IX.

CEREBRI teſtes & nates primùm in ſeptima proponuntur figura ad M, N. dein in octaua ad N, O & P, Q. poſtremò in decima ad E, G & F, H.

Teſtium et natium cerebri numerus.

HANC quoque cerebri portionem ſedem ue illarum partium claſſi annumeramus, quæ [a] dextram cerebri partem [b] ſiniſtræ continuam eſſe arguunt. Sunt autem teſtes hi natesque aliud nihil prorſus, quàm quædam cerebri portio in hoc fabricata, ut [c] meatus ex tertio cerebri uentriculo quartum accedens, tutò citra aliquem a ſuperioribus cerebri partibus compreſſum deferretur:neque etiam,etſi multitudinis nomine pars hæc donetur,ob id in plures,diſiunctaſque partes diuiſa eſt,nam unica cernitur,eleganter a quadã ſimilitudine,uti mox dicam,hæc nomina ſibi uendicans. [d] Reponitur enim inter anteriorem cerebelli ſedem,& poſteriorem tertij uentriculi regionem:deinde inferiori ſede ſpectat dorſalis medullæ [e] initium, ſuperiori eam cerebri partem,quæ cerebello iam inniti incipit. Continuatur autem cerebro,aut(ut rectiùs dicam) a cerebro enaſcitur tota anteriore ſua ſede & inferiore. in lateribus uerò,& ſuperiore & poſteriore ipſius ſedibus, nulli particulæ cerebri continua eſt, ſed tantum tenui membrana, ut reliqua cerebri ſuperficies obducitur. Subſtantia ipſius ſubflaua eſt,illique [f] ſubſtantiæ cerebri correſpondet, quæ proximè tenui membranę accedit. In ſuperiori parte iuxta anteriora, ipſi [g] glandula incumbit, quam paulo antè [h] uaſis mirum in modum implexi deductui prę̨fectam oſtendimus. Pars hęc,effigiem quandam exprimit, duabus ſibi cõmiſſis natibus quam ſimillimam. Verùm quoniam [i] ſuperior ipſius regio teſtes magis,propter glandem

Situs.

Subſtantia.

Forma.

a 3 fig. A, A.
b 3 fi. B, B.
c 7, 8 fig. K. 10 figu. B, C.
d 7 fi. M. N ponuntur in H, K et X, X.
e 1 fig. ca. 2 lib. 4. D. aut hic qđ in 10 fi. habetur, ſub A, A, F, H.
f 7 figu. D, D.
g 7 figu. L. 10 fi. D.
h 6 fig. H, I. & 7 fig. V.
i 10 fig. E, G. quibus proximum eſt D.

dem illam quæ peni assimilatu, refert,ueteres qui pueros iure hæreditario domi in confectionibus exercebant,διδύμους ea appellauere.Nos itaq; illos imitati,testes ipsam,& gemellos nuncupamus. Cæterùm quia in [k] posteriori inferioriq; huius partis regione [l] orificium prominet [m] meatus, qui ex tertio uentriculo quartum petit,quodq; id orificium speciem ani referre uideatur,& in posteriori huius cerebri partis regione [n] impressio quædam instar lineæ transuersim feratur, superiora quodammodo ab inferioribus distinguens. huic posteriori inferioriq; regioni γλουτίον nomen ueteres indidisse arbitror: nos autem natulas,aut clunes dicere poterimus. Cæterùm temporis successu uidentur Græci hæc nomina confudisse, & partem hanc,quæ (uti diximus) meatum ex tertio uentriculo in quartum deducit,continetq;, modò διδύμους,modò γλουτια appellauisse.

k 10 fig. F,H.
l 10 fi. C.
m 8 fi. K.
n 10 fi. inter E,G & F,H.

Vsus.

DE CEREBELLI PROCESSIBVS, VERMIS IMAGINEM EXPRIMENTIBUS, AC DEMUM TENDINIBUS ILLOS CONTINENTIBUS, Capur X.

PROCESSVVM horum fabrica potissimum petitur ex undicimæ figurę C,D,& c,d.ac dein ex H,I. Octaua uerò figura huc quoque confert,ad medium R uersus L,& nonæ figuræ C,E.

SVPERIVS, quum cerebelli forma explicaretur,cuiusmodi uermiformes cerebelli sint processus,innuimus. Dicebamus namque, [a] unam quodammodo cerebelli partem a prioribus in posteriora,ueluti in orbem duci,eamq; talibus implexam inuolutionibus, ut uermis in ligno nascentis effigiem appositissimè commonstret. Duo itaque huius partis apices processus ve,quorum [b] hic anteriorem uentriculi cerebello,& dorsali medullæ communis,sedem respicit, [c] ille uerò posteriorem, a dicta nuper similitudine Græcis σκωληκοειδεῖς nuncupabantur. At non satis scio,cur Galenus uermiformem processum inferiori [d] meatus ex tertio uentriculo in quartum pertinentis [e] orificio præfectum esse tradiderit, ac uelut alterius tantum processus,apicis ve munus explicuerit. Quamuis etiam mihi haud constet,utrum ipsorum, anteriorem uidelicet,an posteriorem,indicauerit. Nam si priorem intelligit,is suo mucrone, si quando educeretur, ad meatus orificium nequaquam sese posset producere: quum tunc retrorsum magis dirigeretur, [f] communem cerebelli & dorsalis meduellæ uentriculum potius,quàm illud meatus tertij uētriculi orificium occupaturus. Posterior autem processus seu apex,qui antrorsum ex posterioribus protenditur,præterquàm quòd suo mucrone in cerebelli sinus substantiam magis,quàm prior confundi uideatur, neque ut ille promineat, neutiquam ad posterius tertij uentriculi meatus orificium usque produci posset. Sed quorsum hæc commemoro? quum neminem ambigere existimem,meatum illum nūquam debere occludi,quandoquidem nullum obstructionis usum (quicquid nobis confinxerimus) indagare ualeamus: quum interim, ut animalis spiritus continuò in dorsalem medullam confluat,illum meatum perpetuò patere conducat. Neque quenquam,nisi forte ab Alberto,Thoma,Scoto, illiusq; classis theologis edoctū,esse opinor,qui alterum uermium (nam utriusq; par vsus in unius orificij clausione esse nequit) meatui huic pręfectum esse sibi persuaderet,ut phantasmata in memoriæ sedem (quam illi in cerebello esse confingunt) ingredi sineret: & rursus fures,ut sic dicam, in memorię carcere colligatos, in medium ventriculum (quem rationis sedem esse aiunt) transmitteret. Siquidem frustra tūc rerum opifex Deus eiusmodi uermiformes processus cani,ouibus,& id genus animantibus,quibus illi nullam ratiocinandi uim ascribunt,elargiretur. Sed vnde,obsecro, huic (quisquis tandem ille est) processui iste ex uoluntate sua pendens motus obtingeret? Dein si aliquis fortè motus,peculiaris alicuius essentialis formę, aut temperiei ratione illi assignandus esset, non tamen vermis modo processus is educi contrahique posset,quum inuolutiones,quarum gratia processus isti uermibus comparantur, nō orbiculatim ipsos ut uermiū gyri ambiunt: quumque quo sese processus illi rependo firmarent, nihil aliud occurrat,quàm qua secundum ipsorum etiam ductum,cerebelli substantię continui sunt. Vtcunque sit,mihi in præsentia sat est,locum constructionemq; horum processuum indicauisse: illis interim nullum motum aut officium aliud tribuenti, quàm reliquæ cerebelli substantiæ,imò si quid confingere liberet, non unius tantum processus,quem Galenus aliquando duntaxat cognouisse uidetur,sed duorum,quos rursus solo multitudinis nomine nonnunquam indicauit,usum nugacissimè ementirer,asserens anteriorem, quum elongatur,atquę in posteriora magis ducitur,sese extenuare,principiumq; quarti uentriculi, cuius superiorem sedem constituit, amplius apertiusq; reddere. Posteriorem verò processum similiter in anteriora aliquando produci,& attenuari,ob idq; [g] uiam aperire confingerem,quæ ex quarti uentriculi in dorsalis medullæ regionem,quę modò ex caluaria procidit,instar meatus cuiusdam terminatur. Atque vt processus quoties extenuarentur,apertioni pręesse dicerem: ita rursus eosdem collectos, ob idq; incrassatos, meatus illos,quibus præsunt,angustiores reddere affirmarem. At mihi non libet paruam aliquam eamq; falsam Creatoris industriam recensere, & interim reliquum cerebri artificium propemodum uniuersum destruere. Vnde etiam multo maximè Galenum miror,qui tenuis membranæ partes cerebellum cerebri testibus [h] colligantes, uincula,& veluti tendines appellauerit, qui utrinq; latera uermiformis processus complecterentur,ne fortè dum is mouetur.in obliquum declinet. Nihil enim aliud sunt illi Galeni tendines,quàm nunc dictæ tenuis membranæ portiones. Mirum quoque est,eam tenuis membranæ [i] sedem, quæ dorsali medullæ posteriorem cerebelli partem,quà uermiforme cerebelli corpus intrò ac ad anteriora uersus quartum uentriculum reflectitur,colligat,in tendinum numero Galenum non reposuisse: quum illa membranæ portio posteriorem eius corporis processum exactius,quàm priorem suæ sedis membranæ pars,dirigeret.

a 8 fi. medium R. 9 fig. C.
b 11 fi. C, D, & H.
c 11 fi. c, d & I.
d 8 fig. K.
e 10 fi. G.
f 10 fig. I, M.N,O.cū E 11 fig.
g 10 fig. O.
h Inter M N, et X, X 7 fig.
i Quæ esset ab E ad H 9 fig.

Cuiusmodi sint vermiformes processus.

Vermiformium process. usus qui a Galeno in 8 lib. de Vsu par. traditus.

Tendines quibus vermiformes processus cōtinentur.

DE

DE INFVNDIBVLO, ET GLANDVLA IN CALVARIAE CAVITATE ad cerebri pituitæ expurgationem paratis, & reliquis dein ductibus pituitæ excretioni famulantibus. Caput XI.

HVC primùm ſpectant tertię figuræ M,M, ſinus notantia ad calloſi corporis latera ſuperiori in ſede poſitos. dein ſeptimæ & octauæ figuræ I, meatum indicans, qui ex tertio cerebri uentriculo pituitam rectà deorſum ducit. Præterea K octauæ figuræ, ad cuius internum latus meatus occurrit ex meatu è tertio uentriculo ad quartum producto initium ſumens, & obliquè ad eius meatus finem per cerebri ſubſtantiã ductus, qui rectà ex tertio uentriculo deſcendit, ac I inſignitur, inibiq; ceſſat, ubi in prima figura Capitis ſecundi libri quarti character 2 ſpectatur. in qua etiã charecteres, 2, 3, terminos notant reflexuum, quos dexter, & ſiniſter uentriculi a poſterioribus ipſorum ſedibus moliuntur, quiq; huc pituitam quoque mandant ad cyathum, ſeu infundibulum, quod exprimirur S decimæ tertiæ figuræ, & C,C decimæquartæ, & E decimæquintæ, & B decimæſextæ, ac decimæoctauæ. Glans uerò in quã hæc dein defluit, notatur A decimæſextæ, & E decimæſeptimæ, & A etiam decimæ octauæ: ubi C, D, E, F obiter & quodammodo ductus notant, pituitam a glande deferentes. Foraminum autem & ſinuum per oſſa pituitam deducentium notæ, ex ſecunda & tertia figuris Cap. 12. lib. primi ueniunt petendæ.

Breuis enumeratio partiũ ad pituitæ defluxũ præcipuè famulantiũ.

CALVARIAE [a] futuras ad fuliginoſorum cerebri excrementorum tranſitum ſummoperè opitulari, primus liber, ubi illarum uſus recenſebatur, oſtendit. Præſens autem locus exigit, ut partes ſingulas pituitoſę (qua cerebrum, propter ipſius molem, & ſubſtantiæ ſuæ a ſanguine diſcrimen, abundat) excretioni famulantes explicemus. Sunt uerò hæ potiſſimùm, duo in cerebri ſubſtantia inſculpti meatus, dein tenuis membranæ portio infundibuli inſtar efformata, poſtmodum glandula infundibuli huius mucronẽ excipiens, & meatus ac foramina a glandula hac ab palatum, nariumq; cauitatem pituitam deducentia. Duos equidẽ cerebri meatus, quum tertium cerebri uentriculum proſequerer, antea recenſui. ac [b] unum quidem inſigni ſatis amplitudine ex media ipſius ſede rectà deorſum in cerebri ſubſtantia exculptum deſcendere dixi, ita ſanè, ut præſentis meatus finis e regionè eius caluariæ [c] partis conſiſtat, quæ ſinum [d] glandulæ, qua cerebri pituita excipitur reponendæ, aptum, conſtituit. [e] Alter meatus, quem rariſſimè obſeruaui, quemq; Galenus etiam in nono de adminiſtrandis ſectionibus libro præterijſſe uidetur, iam dicto longè arctior ſecantibus occurrit, ac ex [f] meatu illo progreditur, qui a tertio uentriculo in quartum per cerebri teſtes natesq; pertingit. quamprimum enim meatus is cerebri teſtes ſubire incipit, ex anteriori inferiori ve ipſius ſede, alteris pituitæ expurgandæ ſubſeruiens meatus educitur, ſenſim deorſum in anteriora tantiſper in cerebri ſubſtantia protenſus, dum in finem primi meatus terminetur, idemq; ex ambobus meatibus [g] orificium conſurgat. Ad huius orificij latera, tenuis membrana etiam hic cerebri baſim ſuccingens, orbiculatim a ſe educit ſui [h] portionem, proceſſum ve, ſubſtantia prorſus cum reliqua tenui membrana ſimilem: niſi quòd gracilibus prorſus uenis, quanquam interim frequentibus, intertexitur. Pręſentis proceſſus initium accuratè refert elatiſſimam regionem infundibuli, quo uinum in anguſtioris orificij lagenas infunditur. eſt enim amplum, & orbiculare: ac dein ab exortu ſenſim in arctum, infundibuli quoque modo cogitur, donec tandem veluti in anguſtam oblongamq; fiſtulam ſimiliter atque infundibula, finiat, quæ deorſum protenſa, per peculiare ſibi in dura cerebri membrana exciſum [i] foramen deſcendit, ſuo mucrone ad glandem, qua cerebri pituita excipitur, deſinens. Adeò ut uniuerſum hoc membraneum corpus infundibulo, & imagine, & uſu quàm ſimillimum cenſeri debeat, unde etiam Græcis χοάνη nuncupatur, quanquam etiam a ſcyphi, ſeu in qua in balneis lauamur conchæ forma (quam ſuperior huius corporis pars concinnè exprimit) πύελος appelletur. Nihilominus alibi a nominum impoſitoribus, humilior corporis huius pars infundibuli fiſtulæ non abſimilis, χοάνη dicta videtur. reliqua autem pars ſuperior, quæ ſenſim verſus inferiora in arctũ deſinit, magnaq; ex parte uiſorijs neruis, quà illi inuicem coeunt, [k] ſubtenditur, πύελος. Rurſus integrum hoc membraneum corpus, πύελον nonnullis uocatum uideo: glandem autem, in quam pituita diſtillat, χοάνην: quaſi forma quæpiam eſſet, in quam aliquid infunditur. Verùm ſi ueteres, qui ſuos pueros Anatomen docebant, id nomen glandi illi non attribuerint, eam inter omnes in caluariæ cauitate repoſitas partes ſolam priuato nomine indigam reliquiſſe videbuntur. Locatur autem hęc glandula ſub dura cerebri membrana, in proprio ipſi in oſſe cuneum imitante exſculpto [l] ſinus, cuius etiam effigiem quodammodo exprimit, depreſſa, nanque eſt, & in humiliori parte gibboſa, in ſuperiori autem concaua, & ſinu quodam inſinuata, deinde ſecundum orbem non prorſus circularis conſpicitur, verùm paulo minùs tota quadrata. Subſtantia conſtat glanduloſa, ſed cæterarum glandium corporis ſubſtantia longè duriore ac compactiore. Omni ex parte tenui membrana obducitur, quæ aut ab infundibuli termino glandulæ ſinui innato exoritur, aut etiam a membrana caluarię, os tota illa ſede ſuccingente, qua in hac regione dura cerebri membrana a caluariæ oſſibus abſcedit, diſtatq;. Huius caluarię inibi obductæ membranę interuentu, glandula oſſi firmatur, & etiam duabus inſignioribus ſoporalium arteriarum propaginibus adhęret, quę ad ipſius latera [m] prorepunt. Non ſecus profectò, quàm ſi & illarum propaginum gratia, hæc glandula effingeretur, ipſiſq; eum præberet uſum, quo reliquæ glandulę vaſorum diſtributionibus diductibusque firmandis & ſuffulciendis præſunt. Ad huius glandis latera deorſum utrinque [n] canales duo in oſſe cauati deſcendunt, ac unus quidem verſus anteriora prorepit in [o] foramen deſinens, quod [p] ſecundum cerebri neruorum par deducit, quodq; contra Galeni placitum [q] foramine viſorium neruum tranſmittente multo maius eſſe innuimus. Altero verò in poſteriora magis deſcendit, & per inęquale aſperumq; foramen ſeu rimã ducitur,

Meatus ex tertio cerebri ventriculo educti.

Peluis ac ciathus, in quam cerebri pituita defluit.

Glãdis pituitam excipientis hiſtoria.

Canales a glande deducti.

a Spectantur figuris ca. 6 li. 1

b 7, 8 fi. 1.

c 3 fi. c. 12. li. 1. M. antehac ad D. 14 fig.

d 16, 18 fi. A.

e Iuxta K 8 fig.

f 7, 8 fi. K 10 fi. B, C, incedẽs p E, G, F, H.

g 14 fi. D & 1 fi. ca. 2 li. 4 cha. 2.

h 14 fi. C, C, 15 fi. E, 16, 18 fi. B.

i 15 fi. F.

K 13 fig. S eſt ſub M, N, O.

l 3 fi. c. 12 li. 1. M.

m Id petes ex 16 fi.

n 18 fi. C, D & E, F, & 3 fi. ca. 12 li. 1 O, P.

o 1, 3 fi. c. 12 lib. 1 G.

p 14 fi. O.

q 3 fi. ca. 12 lib. 1 E.

r 2,3 fi. ea. 12 li. 1 X. s ult fi. li. 3 t 1 fi ea. 2 lib. 4 char. 1,3.

ducitur, quę ad anteriorem ſedem lateraq; [r] foraminis, quod ſoporalis arteriæ inſigniorem [s] ramum in caluariæ cauitatem tranſmittit, habetur. Atque hęc omnia pituitæ cerebri euacuandæ miniſtrant. quippe duo meatus, quos in cerebri ſubſtantia inciſos diximus, ex cerebri uentriculis humorem illum deferunt, ad infundibulumq; defluere ſinunt. Ipſum autem infundibulum ſuperiùs amplum latumq; extruitur, non horum duntaxat meatum, qui in unum tandem orificium deſinunt, occaſione, uerùm etiam ut [t] fines illos dextri, ſiniſtriq; uentriculorum cerebri contineret, quos ex poſteriori uentriculorum ſede deorſum in anteriora reflexos, inter cerebri reuolutiones hic deſinere commemorauimus, quandoquidem & hi ſuæ ſedis pituitam deducunt, & infundibulum exporrigunt. Præterea infundibulum ea conſtat amplitudine, ut ſi quid pituitæ ſuper [u] calloſum corpus & [x] ſinus illos colligeretur, quos ad calloſi corporis latera ſuperiori ſua in ſede, conſpici retulimus, idipſum in infundibulum tenuis membranæ beneficio procumberet. Siue enim eiuſmodi humor ab anteriori calloſi, ac inſtar arcus protuberantis corporis ſede, ſiue a poſteriori deſcendat, ad tenuem membranam, cerebri baſim inueſtientem defluere, & hinc paulatim in infundibuli amplitudinem prolabi poteſt. Infundibulum uerò ab omnibus his ductibus pituitam excipiens, in anguſtum cogitur, ut tandem hanc per unicum, & priuatim ſibi in dura membrana patens foramen, ducat, innoxieq; in illius glandulæ centrum promanare ſinat. Glandula autem quadam ſubſtantiæ familiaritate defluxus impetum ſuſtinens, & quartum conijcere poſſum, os forſitan ab iniuria uindicans, pituitam hanc admittit, ſenſimq; citra ſtillicidium a lateribus ſuis eam undiquaque defluere ſinit, per omnia foramina hic in caluariæ baſi tũ uenis, tum arterijs, tũ neruis ipſis exculpta. Nõ enim hic cũ Galeno in nono de Vſu partium libro, in quo de carebri excremẽtorum purgatione potiſſimum & ſeriò agit, fateri queo, capitis baſim cauernoſam, & pumicis in modum extructam, nullaq; continua ſquama obductam eſſe: hacq; ratione a frõtis uerticis, occipitij & temporum cõpoſitione multũ differre, ut per illam, ueluti per ſpongiam pituita longiori mora, & neſcio quo tandem raro & peculiari Naturæ artificio, tranſcolaretur: neque per patentia alioquin hic neceſſariò foramina, non amplius coaſſeruanda, rectà defluere, uti in primo libro, quum oſſis cuneum referentis fabricam perſequerer: diffuſe propter quoſdam ſcripſi, qui me cauernoſam illam, & multis foraminibus ſpõgiæ in modũ obſitam oſſis ſtruem, etiam nolle cõtueri ſingũt: & propter alios quoſdam, qui uoce cribri aut coli in cunei uocem unico in loco tranſpoſita, aut immutata, Galenum non ſecus, atque ego ſentio, de pituitæ per oſſa ductu, totaq; adeò oſſium compoſitione iudicaſſe colligunt. Decumbit itaq; [y] pituita & in palatum per ea quæ palatum ſpectant foramina, & non minima profectò portione per foramen ſecundi paris neruorũ ad oculorũ ſedis radicem, hincq; per [y] amplum foramẽ cũ alijs quãplurimis foraminibus cęteris ignotũ Anatomicis in nariũ amplitudinẽ fertur. Verùm non ambigo, aliquem & hic admiratum, quamobrem nullus hactenus meatus pituitã ad olfactus [z] organorũ [a] ſinus deducentes, cum Galeno in octauo potiſſimum, & nono de Vſu partiũ, enarrauerim: quòd ſanè non ob aliud accidit, quàm quòd nullã, prorſus pituitã per hos, ſinus octauũ ve capitis os expurgari autumẽ: mirerq; plurimũ, Galenũ per tenues illos, ac neruis nõ abſimiles cerebri preceſſus, quos olfactus organo tribuimus, ab anterioribus cerebri [b] uẽtriculis pituitam qualitercunque tandẽ excedentem ad nares deduci, ſcripſiſſe: quum nullus omnino in ipſis meatus ſit, neq; etiam in hominibus ea conſtent craſſitie, ut uel meatum, quo pituita deduceretur, continere poſſent. Adde nullũ prorſus pituitæ ductum ad olfactus organorum ſinus imaginari poſſe, niſi fortaſſis [c] anteriorẽ calloſi corporis regionem, quæ pituitam ſibi influentem in illam ſinuum olfactus organorum amplitudinem dimittere queat: uti fortaſſis accidit, ſi quando cerebrum nimia omnino pituita uexatur. unde etiã prorſus non naturalis per nares pituitæ fluxus tunc perficitur, & pruritus, calor, dolor, & odorandi uirtutis noxa, eiusq; generis ſymptomata oboriuntur quàm plurima: quemadmodũ indies in deſtillationibus q̃ ad narium ſumma pertinent, ac grauedines nũcupamus, accidere experimur. adeò ſanè, ut ſi adamuſſim ſingula perpenderimus, neceſſariò per olfactus organorũ ſinus, foraminula ve, aut cribri, aut ſpongiæ modò forata, quum lege naturæ homo diſpenſatur, nihil pituitæ defluere fatendum erit: & ſi fortè caſu defluit, longè magis præter naturã fluxũ illum eſſe donabimus, quàm quũ foramina, quæ ad glandis cerebri pituitã excipientis ſculpuntur latera, totam pituitam non plenè deducunt, hæcq; deorſum uerſus [d] foramen dorſali medullæ tranſmittendæ paratum decumbit: ac cum dorſali prolabens, in dorſum, & dein ſecundum neruorum ductum modò in brachia, modò in crura, modò in lumborum muſculos, modò aliò quouis promanat. ut nunc taceã, quàm grauiter Natura veniret incuſanda, quæ tam patentes, amploſq; expurgandę pituitæ in cerebro & eiuſdem membranis, dum ſcilicet adhuc tenuis aqueaq; eſt, ductus feciſſet, adeò autem retortos anguſtosq;, & inflexos in [e] octauo capitis oſſe, aut etiam in cuneiformi oſſe produxiſſet.

u 3 fi. L, L. x 3 fig. M, M. y Quaritur ſubcharactere Φ. in 12 cap. lib. 1. z 13 fi. L, L. a 13 fi D, G & D, G. b 6 fig. D, D, & E, E. c inferius L 3 fi.

d Quo deducitur H 9 fig. e 8 fig. c. 6 lib. 1 A, B. A.

Earũ partium quas pituita ex purganda, ſubſeruire; hactenus diximus uſus, & conſtructionis ratio.

Pituitam per cuneiforme os lõga mora et exiguis foraminibus nõ colari.

Pituitam nullam ſecũdum naturam ex cretione, per olfactus organorũ ſedem, octauum ve capitis os expurgari.

DE QVIBVSDAM VASORVM PLEXIBVS CEREBRO aſcriptis. Caput XII.

HVC facit tota ferè decimiquarti Capitis libri tertij figura, & huius libri figura quarta & quinta ad O, O: ſexta ad H, I, K, L, M, N; & dein uniuerſa propemodum decimaſexta, & decimaſeptima.

QVANTVM Galeno diſſectionis profeſſorum facile principi a medicis illum ſecutis nonnunquam præter rationem attributum ſit, uel beatus ille, & mirabilis plexus reticularis atteſtatur, quem is nullibi non in ſuis libris inculcat, quoque nihil frequentius medici in ore habent: hunc, etiamſi illum nunquam uiderint, ex Galeni ſententia enarrantes. Nihil enim minus a ſoporalibus arterijs, quàm eiuſmodi reticularis plexus, quem Galenus recenſet, perficitur, multoque minus arteriæ, foramen caluarię, quod ipſe tradit, ingrediun-

a Hic ſpectabis 16 & 17 et ipſi proximã figuras.

Nullã reticularẽ plexum ſub cerebro, uti Galenus illum deſcribit exiſtere.

tur, aut totæ etiam in plexum aliquem absumuntur. Primùm enim [a] tota soporalis arteria dextra (est autem par utriusque ratio) caluariam petens, per unum foramen indiuisa, uti Galenus commemorat, non ingreditur, uerùm ubi ad caluariæ usque basim conscendit, insignem sui propaginem ad [b] foramen, neruo [c] sexti neruorum cerebri paris exculptum, transmittit, quæ unà cum grandi [d] uena sibi coniuge in dextrum, primum ve duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Secundò, soporalis arteria nequaquam commune [e] foramen cum [f] tertio neruorum pari obtinet: uerùm longè maiori industria, quàm Galenus arbitrabatur, rerum Opifex usus est. præcipuo nanq; soporalis arteriæ ramo obliquum, & in osse diu procedens, [g] foramen machinatus est: in cuius ductu id forsitan fieri uoluit, ob quod Galenus plexum efformatum contendit. ut enim uitalis spiritus in multis gyris, anfractibusq; arteriæ excoqueretur, aptaq; animali spiritu efficiendo materia redderetur: Galenus arteriam ilico, atque in caluariæ cauitatem ingressa est, [h] in innumeros ramos diffundi dicebat, qui inuicem ita imponuntur, commiscentur ve, ut plexum efformare uideantur illi similem, qualem in collecto piscatorio reti fieri cernimus: aut illi plexui, qui ex pluribus inuicē incūbentibus retibus consurgeret. Atq; hunc implexū inter os, & durā cerebri membranā fieri asserit: interim tamē duræ mēbranæ portiuncula, quæ os succingeret, plexui substrata. Deinde ut plexus ille ex uno uase, aut si Galenus dextrū sinistro coiunctū fingit, ex duobus cōplicari incipit: ita quoq; plexus huius surculos post multam, sibiq; succedentem in ramulos seriem, sensim colligi, ac tandem in duo rursus uasa desinere attestatur, cerebri uentriculos petentia, & mole illis uasis respondentia, quæ initio plexum efformare dicebantur. Quàm uerò hæc ab omni prorsus ueritate sint aliena, quantamq; Naturæ oscitantiam arguant, is demum percipit, qui ueram eius arteriæ soporalis rami seriem didicit, quem per oblongum illud ossis foramen in caluariam penetrare diximus: & ut pleraque taceam, expédit pariter, quàm impossibile sit, uasa æquè grandia cerebrum petere, atque in caluariam primùm pertingant: quum tam insignes [i] rami duræ membranæ latera, & per foramina secundi paris neruorum cerebri ad oculos, ac ad narium amplitudinem ab illis uasis, priusquam tenuem accedant cerebri membranā, dispergantur. Cæterùm quæ horum uasorum, soporalium ve arteriarum uera sit series, in tertio libro, dum cerebri uasa non minus quàm reliquas totius corporis uenas & arterias persequerer, adeò uerè & adamussim describere conatus fui ut hic locus neutiquam eius seriei enarrationem expetat. Ac proinde etiam [k] plexus illius explicationi hic non est immorandum, quem aliorum animalium cerebra cum hominis cerebro prorsus communem, ac ueluti eundem, in prioribus cerebri uentriculis ostendunt, ab illis efformatum [l] arterijs, quæ infimas dextri & sinistri uentriculorum [m] sedes subeunt, quà illæ deorsum uersus priora, atque adeò ad cerebri basis ferè medium [n] pertingunt. dein ab illo [o] uase, quod a quarto duræ membranæ [p] sinu in tertium cerebri uētriculum exporrihitur, admodum profectò uariè, uti & uniuersus plexus, implicatum, membranæq; proponens speciem, innumeris uasis mutuò nunc coeuntibus, & nūc rursus diremptis, intertextam, & carnea quadam substantia ita obsitam, ut Veteres raram hanc membranæ, uasorum, & carnis compositionem, fœtuum [q] inuolucris comparantes, hunc plexum ob id meritò χοροειδῆ, quemadmodum & antea monuimus, appellauerint. Num uerò ipsi eundem plexum, retibus simul complicatis, inuolutisq;, ac, uti magna piscatorum retia iam sæpius quercus corticum decocto lota, apparere solent, rubentibus, etiam assimilauerint, & δικτυοειδὲς πλέγμα nuncupauerint, ex plexus colligendum est imagine quę dicto modo rubet, complicatiq; retis effigiem proponit: quum plexus nulla ex parte motus, in cerebri uentriculis inter secandum occurrit. Si quando uerò tunc expanditur, & ueluti explicatur, nihil æquè diducto reti conferre poteris, ac dictam uasorum plexus seriem. quanquam interim nullam mihi de nominibus uelim esse contentionem, qui modò plexuum quoque obiter memini, ne quid fortè in cerebri constructione hoc libro præterijsse uiderer. Atque quo minus id etiam fiat, singula sensuum organa seriatim nunc aggrediar.

Plexus in prioribus cerebri uētriculis occurrens.

a fi. ca. 12 li. 3 Z. & fi. c. 14 li. 3 B, quod di viditur in F, G.
b 2, 3 figu. c. 12 li. 1 c.
c 1, 2 fig. ca. 2 li. 4 e.
d fi. ca. 14 lib. 3 C.
e 2, 3 figu. cap. 12 lib. 1 Q.
f 1, 2 figu. cap. 2. li. 4 M.
g 2, 3 fig. cap. 12 li. 1 X.
h Vt spectatur 17 fig.
i fi. cap. 14 li. 3 r, x, s.
K fi ca. 14 lib. 3 δ. & hic 4, 5 fi. O. 6 fi. M, N.
l fi. ca. 14 li. 3 γ. hic aūt 14 fig. Q. 7, 8 fig. F, G.
m fig. ca. 3 li. 4 infer. ta C ad D.
n 1 fi. ca. 2 li. 4 char. 1, 3.
o fig. ca. 14 lib. 3 ι, hic autem 6 fi. H. I. & 7 fig V.
p 7 figu. T.
q Pete horum rationem ex tabulis figu. 30 li. 5.

DE OLFACTVS ORGANO. Caput XIII.

TERTIVM libri quarti Caput describens, ac necessariò propter neruorum seriem, olfactus organi constructionem prosequens, arbitrabar me in præsentia prolixius ueriusq; de olfactus instrumento præcepturum, quàm illo Capite nudam ipsius constructionem enarrans, faciendum duxeram. Verùm quum aliud nihil certius mihi, studiose admodum odoratus organi naturam inquiretenti, hactenus occurrerit, præsens Caput cum illo commune esse uelim. Præter [a] duos enim illos neruis non absimiles cerebri processus, qui in [b] octaui capitis ossis sinus pertingunt, & frontis ossis [c] sinus, & substantiam illis contentam, & durę cerebri membranæ ac ossium [d] foramina, hic penitus nihil recensere possem. Nolo namque hoc loco de odoribus, & huius sensus medio, & dein temperie, aliquid pertractare: ne meus iste conatus, qui præter opinionem iam excreuit, impensius, atque adeò in immensum crescat.

a 12 fig. C. D. 13 figu. L, L.
b 8 fi. ca. 6 li. 1 A, B, A
c 3, 4 fig. cap. 12. li. 1 K.
d 13 fi. D, D & G, G.

DE

DE OCVLO VISVS INSTRVMENTO. Capur XIIII.

PRIMA DECIMIquarti capitis figura.

HAEC figura, earum quæ præsenti Capiti præponuntur prima, alteram oculi partem exprimit, vna sectione ab anteriori sede per posteriorem, atque ita per neruum visorium diuisi: perinde scilicet, ac si quis diuisæ secundùm longitudinem cepæ alteram partem ea superficie delinearet, qua alteri parti connata continuaq; fuerat. Atque hoc etiam modo cælos, & quatuor elementa, in plano depingere solemus.

A *Humor cryſtallinus.*
B *Tunica anteriori humoris cryſtallini ſedi obducta, tenuiſſimæque ceparum pelliculæ inſtar pellucida.*
C *Humor vitreus.*
D *Nerui viſorij ſubſtantia.*
E *Tunica, quam reti aſſimilamus, quamque reſoluta, dilatata ve viſorij nerui efficit ſubſtantia.*
F *Tenuis cerebri membranæ portio, quæ neruo obducitur viſorio.*
G *Vuea tunica, in qua tenuis viſorium neruum induens membrana, degenerat, ac expanditur.*
H *Hac ſede vuea tunica in poſteriora comprimitur, & corneam illi obductam non contingit tunicam.*
I *Pupilla, ſeu foramen, quo vuea eſt peruia.*
K *Tunica ab vuea initium ducens, & cilijs ſeu palpebrarum pilis imagine correſpondens, ac interſtitium pariter vitrei humoris ab aqueo.*
L *Duræ cerebri mẽbranæ portio, neruum viſorium obuoluens.*
M *Dura oculi tunica, quam dura cerebri membrana conſtituit.*
N *Duræ oculi tunicæ pars, quæ cornu inſtar pellucidæ viſitur.*
O,O *Humor aqueus.*
P,P *Muſculi oculum mouentes.*
Q *Adhærens, alba ve oculi tunica.*

DECEM ET OCTO figurarum hic ſeriatim primam ſubſequentiũ, & earundem characterum Index.

SECVNDA figura cryſtallinum duntaxat humorem anteriori ſede ita exprimit, atq; is omnibus illũ ambientibus partibus liberatus, è directo intuenti occurreret.

TERTIA figura nudum prorſus cryſtallinũ humorem commonſtrat, ea ſede ſe oſtendentem, qua ex latere ab aliquo ſpectaretur.
R. *Verũ R aſperitatẽ ſedẽq; cryſtallini humoris notat, cui oculi tunica, palpebrarumq; pilos referens, connaſcitur.*

QVARTA figura humorem vitreum ita effictum commonſtrat, quemadmodum is, ſi ſuam, quam in oculo obtinet, formam reſeruaret in
S. *anteriori ipſius ſede conſpicuus eſſet, quum cryſtallinus humor ex illo euulſus eſſet. S enim cauitatem ipſius indicat,*

in quam media cryſtallini humoris pars reponebatur.

QVINTA figura vitreum humorem eadem facie, qua quarta, exprimit: verùm adhuc ipſi cryſtallinus hu-
T. *mor T notatus innatat.*

V. *SEXTA vitreum humorem ex latere exprimit, vnà cum cryſtallino, qui ipſi innatans, V notatur.*

SEPTIMA figura aqueum humorem (etſi aliàs fluidus ſit) ex latere ita exprimit, quemadmodum in ocu-
X. *lo conſiſtit, & adhuc anteriorem cryſtallini humoris ſedem integit. X namque cryſtallinum humorem in præſenti*
Y. *figura notat. ac Y eam humoris aquei ſedem indicat, quæ vueæ tunicæ pars in ipſo (dum integer eſt oculus) conti-*
netur, quæ a cornea abſcedit, diſtatq;.

a,b. *OCTAVA figura vitreum humorem a notatum, & aqueum b inſignitum, ſimul commonſtrat, ita inuicem*
diſſitos, quemadmodum ea dirimuntur tunica, quam palpebrarum pilis non perperàm in effigie aßimilamus. Huius
c. *tuniculæ ſedes inter hos humores conſiſtens, c indicatur.*

NONA figura tunicam anteriori cryſtallini humoris ſedi obnatam, & inſigniter pellucidam, hicq; ab ipſo
humore liberatam, a latere exprimit.

DECIMA figura cryſtallinum humorem a latere oſtendit, adhuc ea tunicula intectum, quam nona figura ex
d,e. *preßit. atq; hic d tuniculam indicat. e verò cryſtallini humoris partem inſinuat poſteriorem, & illa tunicula non*
obductam, ſed in vitreo humore, quum integer eſt oculus natitantem.

VNDECIMA figura anteriorem ſeu poſteriorem partem indicat tunicæ, quam vuea producit, quæq; pal-
g,g *pebrarum pilis aſſimilatur. Cæterùm hæc circulo g, & g notato ab vuea pronaſcitur: circulo autem f & f inſigni-*
f,f. *to, humori cryſtallino inſeritur, adnaſcitur ve.*

h,h. *DVODECIMA figura tunicam, quam vndecima oſtendit adhuc cryſtallino adnatam continet. h enim & h*
i. *tunicam notant: i verò, humorem cryſtallinum.*

DECIMATERTIA figura tunicam oſtendit, quam reti diſſectionum periti comparant, quæq; hic a late-
K. *re exprimitur, vnà cum nerui viſorij ſubſtantia, K inſignita, & cerebri membranis libera.*

DECIMAQVARTA figura vueæ tunicæ internam oſtendit ſuperficiem. hic enim ipſam euerſam, vti
l. *inter ſecandum nonnunquam inuoluitur, euertitur ve, delineauimus. l itaq; portiunculam notat tunicæ, in quam*
m. *viſorij nerui ſubſtantia diſſoluitur. m ſedem, in qua anterior vueæ regio introrſum, ſeu in poſteriora comprimitur.*

DECIMAQVINTA figura externam vueæ tunicæ ſuperficiem ex latere delineatam continet, vnà cum
n. *nerui viſorij ſubſtantia, tenui adhuc membrana cerebri obducta. n enim nerui viſorij ſubſtantiam notat, hic a tenui*
o. *qua inuoluitur membrana liberam. o tenuis notatur membrana, nerui viſorij ſubſtantiam integens, & hic a dura*
p,p. *membrana, quæ ipſam quoq; ante ſectionem obuoluit denudata. p,p venarum arteriarumq; a dura oculi tunica in*
q,q. *vueam pertinentium ſunt portiunculæ, iam ex ſectionis ſerie effractæ. q,q ſedes, qua vuea tunica anteriori in par*
r. *te comprimitur, & a cornea abſcedit, r foramen, vueæ pupillam conſtituens.*

DECIMASEXTA figura duram oculi tunicam ex latere commonſtrat, tranſuerſa ſectione in hoc diui-
ſ. *ſam, vt ſeries in conſpectum veniret vaſorum, ab ipſa in vueam pertinentium. Significet igitur ſ neruum viſorium,*
t,t. *vnà cum duabus illum inuoluentibus membranis abtruncatum, & uenis arterijsq; concomitatum. t uerò & t ue-*
u,u *nas arteriasq; per duram oculi tunicam excurrentes. u autem & u uueam tunicam, hic propter dura ſciſſionem,*
x. *conſpicuam, & ramulos duræ tunicæ uaſorum excipientem. Cæterùm x ſedem indicat, ubi dura oculi tunica inſtar*
y. *cornu læuigatur, pellucidaq; cernitur. Sedi autem y notatæ, pupillæ reſpondet foramen.*

DECIMASEPTIMA figura integram, nudamq; duræ oculi tunicæ externam ſuperficiem ex latere exhi
α,β. *bet, unà cum magna uiſorij nerui portione: in qua α notat ipſius ſubſtantiam, β uerò tenuem qua obducitur mem-*
γ,δ. *branam, γ autem duram cerebri membranam, δ uenas arteriasq; neruum uiſorium concomitantes. Porrò x, &*
x,y. *dein y, idem hic atq; in decimaſexta indicant.*

DECIMAOCTAVA figura oculum a palpebris liberatum, atq; ex ſua in caluaria ſede erutum, unà cũ ip
ε,ζ,ζ. *ſius muſculis nondum diſiunctis, a latere exprimit. atq; ε neruum indicat uiſorium ζ & ζ muſculos oculum mouen-*
η,η,θ. *tes. η & η adhærentẽ oculi tunicam. θ maiorem oculi circulum, ſeu iridem, ubi adhærens membranæ deſinit, cor-*
κ. *neæq; tunicę pertinaciſſimè adnaſcitur. κ autem ſedem notabit, e regionè pupillę ſeu minoris circuli conſiſtentem.*

DECIMANONA figura anteriorem oculi integri, & a palpebris tantùm liberi ſedem exprimit. atq; hic
λ. *λ carunculam inſinuat, in maiori oculi ſedis angulo repoſitam. η uerò, & θ & dein κ, idem hic ac in pręcedente*
η,θ,κ. *figura indicant. Cęterùm ſi alicui oculi enarrationem ab extimis ipſius partibus primùm perſequi uiſum ſit, is in-*
uerſo figurarum ordine decimamnonam ſecunda loco habebit, & decimamoctauam tertię, atq; ita deinceps.

Oculorum ſitus.

RATIONEM ſtructuræ capitis primo libro perquirentes, oculorum ſitum deſcripſimus. in ſecundo autem libro, eorundem numerum, & ipſos mouentes muſculos, vti & palpebrarum quoque naturam, neceſſariò tradidimus. In præſentia vero, oculi ſphæræ modo rotundi fabricam enarraturis, eam a centro, aut ab vltima extima ve ipſius circumferentia auſpicari integrum erit: perinde ac ſi quis oui conſtructionem, ab ipſius luteo ad album, & dein ad tenuem membranulam albo obductam, & poſtea ad putamen cruſtam ve, aggrederetur: aut illam a cruſta ad tenuem membranulam, ac dein ad album, & hinc ad luteum enarraret: pari prorſus nimirum modo, quo mundi partes, vel a terra ad aquam, aerem, ignem, lunæ cęlum, ac ſic deinceps ad extimum vſque cœlum, vel ab hoc cœlo verſus mundi centrum, recenſeremus. Mundo namque, & ouo, oculi fabrica, quod ad conſtructionem ſpectat, conferri poteſt. Quam, vt exactius, tradatur, ac poſtmodùm memorię firmiùs hæreat, à centro primùm ad extimam ſuperficiem, & poſtmodum ab

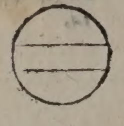
Oculi conſtructio q. enarrãda.

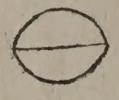
hac ad

a 1 fig. A. & tota 2, 3 fig.

hæc ad illud opportunè pertractabimus. Est itaque oculi centrum [a] humor, quem Græci κρυσαλλοειδῆ uocāt: uti & nos quoque, qui & glacialem illum nuncupamus, a similitudine nimirum, quam cum lucidissima glacie, & exactissimo crystallo obtinet, non quidem in consistentia aut duritie, verùm in colore, seu luce potius. Est enim is humor, optimi crystalli instar pellucidissimus, & omnia, quibus iam exemptus, uitri alicuius, modo imponitur, impensè quorundam utrinque extuberātium specillorum ritu, adauget. Ea autem est consistentia, ut a cæteris oculi partibus per sectionem liberatus, humoris, liquoris ve cuiusdam modo non diffluat: sed molliusculæ instar ceræ, suam asseruet formam. quæ etsi rotunda appareat, non tamen globū adamussim rotundum refert: sed globi speciem exprimit, qui anteriori & posteriori parte non secus comprimeretur, quàm si ex lignei globi penitus exacteq; rotundi medio, secundum æquidistantes lineas orbem crassiusculum serra exemisses, dein duas globi partes denuò conglutinasses: adeò ut pręsens humor in anteriora & posteriora minus protuberet, quàm secundùm latera, & superiùs & inferiùs, quodammodo scilicet ad lentis similitudinem. unde etiam hunc humorem φακοειδῆ Græcis nuncupatū fuisse arbitror. Superficie constat læui, & insigniter lubrica: uniuersæq; ipsius anteriori sedi [b] tunicula obnascitur, instar tenuissimæ ceparum pelliculæ (quam inter crassiores ceparum orbes reperimus) tenuis, exacteq; pellucida, & trāsparens. Verùm hæc tunicula, eius generis ceparum pelliculis durior est, nulla parte [c] posteriorem humoris crystallini sedem contingens: sed inibi cessans, ubi ille [d] amplissimus cernitur, ac ubi ipsius capacissimus consisteret circulus, si eum multis æquidistantibus circulis orbiculatim obuolutum fingeres. Huic tuniculæ nullum priuatim nomen inditum esse uidetur: nisi fortè a continuarum araneæ telarum imagine ipsam ἀραχνοειδῆ Græci vocauerint. respondet enim tenuitate, quamuis neutiquam robore & duritia, illis aranearum telis. Ego illam inter dissecandum, uti iam dixi, ceparum tenuissimis membranulis confero: cornu etiam illam collaturus, si modò id in laminas diuisum, & lucernis adhiberi solitum, tam tenue ac transparens, & lęue, atque hæc est tunicula, reddi posset. Huius enim substantia, a cornu substantia nihil differt. Sit igitur ipsa secundum in oculi constructione nobis enarratum corpus: quod quum anteriori tantum centri, seu crystallini humoris sedi obducitur, velut semiglobus tantùm in oculi fabrica censendū venit. Cęterùm posterior humoris crystallini sedes, in alio cōtinetur [e] humore, qui uulgari quidē albo vitro iam refrigerato, colore seu luciditate correspondet: ac non adeò lucidus est, atque crystallinus humor, aut exactissimum crystallum. Consistentia autem, humore crystallino longè mollior visitur: & ab oculo exemptus, suum terminum formam ve neutiquam retinet. quamuis interim aquæ modo non diffluat: sed ita consistat, quemadmodum uitrum in fornacibus fusum, quodq; ferreis canalibus, quibus id ab artificibus inflandum formandumque a fornace eximitur, obuolui cernimus. Huiusmodi vitro hic humor consistentia congruit: at non colore, quum humor, uti priùs dixi, refrigerato vitro luciditate similis sit: fusum autem, liquefactumq; uitrum, candenti ferro quàm simillimum occurrat. Quando itaque pręsens humor consistentia fuso uitro, luciditate autem refrigerato, formatoq; iam uitro respondet, ὑαλοειδὴς Gręcis, nobis uerò vitreus meritò nuncupatur. Hic humor multis numeris molem crystallini humoris superans, quum adhuc in oculo reponitur, semiglobum imagine refert: cuius plana superficies, oculi anteriora spectat: rotunda autem, seu conuexa, in posteriora protendit. Anterioris sedis, seu planæ superficiei medio [f] sinus imprimitur tantus, quanta posterior est humoris crystallini pars. Is namque humori uitreo ita immittitur, ac si globum in aqua natantem spectares, cuius media pars in aquam prorsus mergitur altera supra aquam conspicua. utque inter eiusmodi globum & aquam nihil mediat, ita quoque inter crystallinum, & uitreum nihil omnino intercedit: neque illi humores inuicem secus committuntur, quàm globum aliquem in duriuscula pulte complexum fingeres. Porrò reliquæ regioni sedis anterioris vitrei humoris, crystallino non occupatæ, [g] tunicam quandam obduci, suo loco audies, quæ cilijs, palpebrarum ve pilis assimilabitur, quæq; orbiculatim lineæ tantum crassitie (ut si dicam) crystallino humori, ubi is amplissimus est, [h] adnasci docebitur. Nunc autem [i] inuolucrum mihi uenit enarrandum, quo posterior vitrei humoris sedes proximè continetur. [k] Neruus itaque uisorius, tenui duraq; cerebri membranis, & aliquot uenis arterijsq; concomitatus, ad posteriorem oculi sedem fertur: ac illi nonnihil uersus externum oculi latus insertus, sua substantia in enarrandum iam inuolucrum dissoluitur. tenuis autem membrana, nerui substantiam obuoluens, in [l] aliam degenerat oculi tunicam, quæ uuea uocabitur: & dura quoque membrana in [m] aliam cessat, quæ dura dicetur, & venę pariter & arteriæ (uti seriatim enarrabo) oculi constructionem subintrant. Quum primùm igitur nerui uisorij substantia in oculum mergitur, mollior reddita, dilatatur in latum quoddam inuolucrum, posteriori vitrei humoris sedi obductum, & non multum ultra mediam oculi sedem in anteriora pertinens, & extremè gracilibus & obscuris uenulis, ac item arterijs intertexta: quę a tunicę huius radice, ac sede, qua neruus primùm expanditur, ipsi exporriguntur. Galenus in decimo de Partium usu innuit, hoc inuolucrum a plerisque tunicæ nomine non dignari: forsitan quòd cæterarum tunicarum modo membranea non sit, sed mollis, & ueluti mucor aliquis ex naribus procidens. quum enim hoc inuolucrum secantibus in unum colligitur, & a sua radice propendet, mucronem, aut cerebri substantiam aqua quapiam dilutam refert: non enim ita solidum crassumque, ac cerebri substantia uisitur. Vtcunque verò sit, siue tunica nuncupandum veniat, siue minus, constat Galenum quoque in libris de Hippocratis & Platonis decretis, & item in octauo de Partium vsu, hoc inuolucrum tunicam appellasse. Neque ego scio, quod nomen illi aptius quàm inuolucri, aut tunicę, indi possit: quum, uti diximus, toti posteriori sedi humoris uitrei proximè obducatur, illumque integat, perinde atque tenuem oui pelliculam, oui album tunc continere diceremus, quū dimidiam oui partē ab alia effractā, & adhuc oppletā, manibus seruaremus. Est enim hoc inuolucrū forma dimidiato tantum oui putamini comparandum; aut minori piscatorum reti, quod uni accommodatur baculo, &

Humor crystallinus.

b 1 fig. B. tota 9 fi. et 10 fig. d.
c 10 fig. e.
d 3 fi. R.

Tunicula cepis pelliculæ modo pellucida, anteriorique humoris crystallini sedi obnata.

e 1 fig. C. & dein 4, 5, 6 fig. & 8 fig. 4.

Vitreus humor.

f 4 fig. 5.

g 1 fi. K & 11 & 12 fi.
h 12 fi. h. h adnascuntur, i.
i 1 fi. E. & tota 13 fi. dein 1, 2 fi. cap 2 li. 4
l eductum ex G.
K 17 fig. α cum β, γ, δ. aut fig D cū F & L.
l 1 fi. G. et tota 14, 15 fig.
m 1 fi. M. & tota ferè 16 & 17 fig.

Oculi inuolucrum ex nerui visorij substantia solutū & reti cōparatum.

culo,& ex ampla basi,dimidiati globi modo in obtusum mucronem fertur. Ab huiusmodi enim retis imagine arbitror inuolucrum istud Græcis ἀμφιβληςροειδὲς nuncupatum fuisse. nam retis formam,non autem plexum refert,quum vndique sibi sit continuum, nisi etiam fortè venulas & arterias ipsi variè intertextas, quis reti assimilandas contenderet. Hactenus igitur quatuor oculi partes recensui:duos nimirum humores,& totidem tunicas, ac proinde iam meritò [n] eam aggrediar, quæ a tenui membrana, nerui visorij substantiam concomitante, producitur. Mox enim atque hæc membrana simul cum neruo oculum subit, in tunicam degenerat,non tantùm posteriorem oculi sedem,tunicæ quæ a nerui consurgit substantia modo, occupantem, verùm & anteriori etiam sedi obductam. Hæc tota posteriori oculi sede tunicam proximè inuestit,a nerui substantia pronatam:& in harum contactu nihil prorsus mediat,neque ambæ etiam inuicem aliquo nexu, præterquàm accubitu,committuntur, quà autem tunica a tenui enascens membrana, anteriori oculi sedi obtenditur, interna sua superficie vndique [o] humorem contingit, & complectitur, quem aqueum & albugineum paulo pòst uocabimus. Externa verò huius tunicæ superficies [p] ea tunica obducitur,quam a dura membrana visorium induente pronasci dicam. Verùm interim huic tunicæ, quam tenuis profert membrana,priuatim accidit,quòd exacti globi modo non sit prorsus rotunda: quum scilicet [q] anteriori regione nonnihil introrsum comprimatur,aliqua sui parte planam superficiem, pro conuexa & rotunda commonstrans. Quando enim hæc tunica ad eam vsque anterioris oculi sedis regionem pertingit, secundùm quam [r] maior oculi ducitur circulus, quem iridem vocamus, aut quo album oculi(vt ita loquar) a nigro distinguitur, & [s] ea tunicæ a dura cerebri membrana pronatæ pars consistit,quam cornu in luciditate, & substantia quoque comparabimus, ipsa inquam ab hac abscedit, quam dura procreat membrana: neque amplius illam contingens, inibi posteriora comprimitur, quà illius parti,quam cornu assimilamus, fuerat subducenda: si modò vndique a tunica,quam dura producit membrana,æquè proximè obuolui,cingique debuisset. Neque hac duntaxat compressione tunica a tenui membrana cerebri generata donatur: verùm etiam in huius cum pressionis medio, [t] foramine quodam peruia est, quod [u] minorem in oculo apparentem efformat circulum, & pupilla nobis appellatur. adeò vt hæc tunica,uuæ folliculo,a quo pedunculus, quo is affirmatur, euulsus est, quàm simillima sit: præsertim si uuam illic parum concidisse, &(uti etiam fit) uacuari intelligas, ubi pedunculum extraxeris. Totus enim uuæ folliculus tunicæ huic respondebit; ea autem concidentia illi assimilabitur compressioni,quam in anteriori parte hæc tunica sibi vendicat; foramen verò, quo pedunculus firmabatur,ipsi pupillæ comparabitur. Atque ab hac similitudine Græci præsentem tunicam ῥαγοειδῆ, & ῥῶγα, nos autem uueam appellamus. Quoniam uerò ipsa a tenui cerebri membrana, χοροειδὴ etiam dicta,constituitur, Græci illam quoque χοροειδῆ nuncuparunt. Quandoquidem verò passim quà uuea tunica,illa obducitur,quam dura cerebri progenerat membrana, [x] venarum arteriarumque surculi ab hac in vueam pertingunt,illi ita uueam exasperant,vt hac quoque externa ipsius superficie,internæ folliculi uuæ superficiei accedat,quæ fibras illas continet, quibus uuæ caro, & acini sustinentur. Præterea quum ab ea tunica,quam dura cerebri membrana procreat,complures,uti iam diximus, uasorum surculi sparsim in uueam producantur, eorum quoque surculorum interuentu uuea illi tunicæ connascitur. Quà uerò uuea tunica ab illa secundùm iridis circulum abscedit, introrsumque premitur, uuea per totum circuli ductum ualidè ipsi adnascitur, & colorem euariat. Vuea namque tota superficie,qua duræ tunica proximè succingitur,perpetuò nigra est,& modicè humecta: in anteriori autem suæ compressionis sede uariè tingitur, eumque semper exprimit colorem,qui in oculi iride,seu maiori circulo, sanis hominibus occurrit,cuiusque gratia oculos nigros,aut cæsios,aut glaucos dicimus. Neutiquam enim is color ex oculi humorum copia,aut defectu,aut tenuitate,aut pupillæ etiam collectione,uel dilatatione,aut oculi ueluti profunditate,aut tenuitate consurgit,alicui ue consimili causæ acceptus ferri debet. Quod etsi magnum illis fortè uidebitur paradoxum,qui integros libros de oculorum coloribus confarciunt:non aliter tamen id probatum uelim,quam eum,qui singulis hominibus(quantumuis is uarius sit,& sibi in utriusque oculis, & in uno etiam oculo interdum dissimilis)obtingit colorem, perpetuò eundem in uuea apparere, siue integro oculo,siue effluxis ex dimidio, aut in uniuersum humoribus,siue ipsa uuea tunica per resectionem a conterminis liberata,diuulsaque,hunc examinaueris. adeò ut de oculorum coloribus haud secus disputandum arbitrer,quàm de nigra,fusca & alba,in ipso etiam utero,hominibus data cute, ac rufis flauisque & nigris capillis:uti etiam parem ferè cutis,& oculorum coloris in uarijs nationibus rationem obseruari cernimus. Cæterùm interna uueæ superficies diuersis,sed omnibus interim hominibus ijsdem, interstinguitur coloribus. In posteriori enim oculi sede,qua hæc tunica primùm pronascitur,subalba est:mox uiridis, & dein cærulea iridis in modum efficitur. atque hos colores adhuc in posteriori oculi sede interna hæc superficies possidet,in anteriori autem oculi sede uniuersa impensè nigricat. & non adeò læuis hic atque in posteriori sede uisitur: quòd illi potissimùm accidit propter processus,quos a se hac in parte educit, [y] tunicam constituturos, quæ anteriori vitrei humoris sedi obducitur:& ueluti [z] interstitium est uitrei, eiusque quem aqueum nominabimus. Hæc itaque tunica planis duntaxat donatur superficiebus,non autem concauis,aut conuexis. Eam si quidem constitueres,si ex tenuissima araneæ tela tantum orbem exscinderes,quanta est anterior sedes uitrei humoris:ac de in in hoc orbe alium orbiculum exscinderes, foramē facturus tam amplum,ac crystallini humoris est amplitudo. Huiusmodi namque orbi præsentem tunicam conferre posse, si illum circulatim ab uuea tunica pronasci,& suo foramine crystallino connasci fingeres. Verùm hæc tunica tenuitate araneę telas ferè superat:& processulis ab uuea pronatis talibus constat,ut nigra cilia,seu palpebrarū pilos forma insigniter exprimat. Num autem tunica,aut aliter nuncupanda sit,non admodum moror: modò qua nam sede reponatur,& quibus committatur,quaq; sit imagine, & substantia,explicem. Neq; mihi ullum occurrit no-

mea

Tunica vuea, a tenui cerebri membrana separata.

Pupilla.

Vuea tunica colores.

Ex humorum, aut spiritu um copia oculorum colorem non euariari.

Tunica ciliis, & palpebrarum pilis comparata.

n 1 fig. G ab F eductū & tota forè 14, 15 fi.
o 1 fi. O, O. & 7 fig. Y & 8 fi. b.
p 1 figu. M enatum ab L aut 16 & 17 figura.
q 1 figu. H, 14 figu. m. 15 fig. q. q.
r 16, 17 figur. x. 18, 19 fi. δ.
s 1 fig. N.
t 1 fig. l. 14 figur m. 15 fig. r.
u 16, 17 fi.
y 18, 19 fig. θ.
x 15 fig. p. p. 16 fig. u. u.
y 1 figu. K. & 11, 12 figura.
z 1 fig. K inter C & O. & 8 fig. c inter a. & b.

men, quod ipsi aptiùs indam, quàm tunicæ: aut, si voles, interstitij vel septi, inter vitreum humorem, & eum quem albugineum aqueum ve nuncupabimus, repositi. Iam tempestiuum fuerit, a duram quoque oculi tunicam sermone complecti, quam a dura cerebri membrana, visorium neruum inuestiente, pronasci ac dissolui credimus. Quum primùm enim hæc membrana posteriori oculi sedi b applantatur, dilatescit: & crassior ac durior ipsa cerebri dura membrana euadens, orbiculatim vndique oculo obducitur, tam in anteriora, quàm in posteriora pertingens. quanquam interim non passim sibi similis sit, neque simplici donetur nomine. Quà enim posteriorem oculi sedem constituit, & in anteriori sede ad c maiorem oculi vsque circulum pertingit, crassa & dura est (vnde & σκληρότης nuncupatur) & dein duræ cerebri membranæ modo opaca, & minimè pellucida. d Ea verò sede, qua oculi nigrum consistit, hæc tunica in cornu imaginem degenerat, quod exactè leuigatum, vitri alicuius loco lucernæ accommodatur. Neque hæc præsentis tunicæ pars, cornu in luciditate, qua id etiam superat, solùm respondet, verùm & substantia quoque: est enim hæc tunicæ pars cornu modo dura, & cornu instar in laminas diuidi radique potest, perinde ac si ex laminis aliquot seu squamis inuicem compactis constitueretur. Atque hinc est ea ocularium medicorum cura, quæ lenibus hanc tunicæ partem attenuari præcipit: quam a tanta cum cornu similitudine κερατοειδὴ Græci, nos verò corneam nominamus. Quanquam videantur Græcorum plerique non hanc tantùm duræ tunicæ partem ita appellasse, verùm vniuersam quoque (quum ipsa insigniter cornu in modum dura sit) tunicam. Interna huius superficies, tota ea sede, qua cornu modo non pellucet, vueam tunicam absque alicuius substantiæ interuentu succingit, ipsique e venarum arteriarumque beneficio, vti prius diximus, adnascitur: quemadmodum etiam illi pertinacissimè ac orbiculatim adnectitur, secundùm maiorem oculi circulum, seu iridem. Porrò ea sede, qua hæc tunica cornu instar pellucida cernitur, ipsa vueam non contingit: & tantisper atque oculus sanus est, ab vuea notabili interuallo inibi distat, quà vuea anteriori in sede comprimitur. Hoc interuallum, & vniuersum f spacium inter anteriorem crystallini humoris sedem, & pupillam consistens, g humore illo adimpletur, qui adhuc enarrandus superest, ac verus humor censetur. nam aquæ modo tenuis, fluidusque quodammodo secantibus, & suffusiones curantibus occurrit, & insigniter aquæ modo pellucidus cernitur: vnde etiam ὑδατοειδὴς Græcis, nobis verò aqueus nominatur. quanquam plerique hunc albo oui humori comparantes, illum albugineum nuncupent: etiamsi arbiter Græcos hunc humorem oui albo non contulisse, quum neutiquam æquè crassus sit, & multum illi accedat humori, quem ex recentibus integrisque ouis igni appositis resudare cernimus. Humor iste, vueæ tunicæ partem corneæ in sano oculo non contiguam sustinet, & (vti dixi) in priore, ac in posteriore eius partibus continetur: & quum in oculo consistit, terminoque inibi alieno concluditur, vitrei humoris modo dimidium exprimit globum, cuius posterior pars, quæ plana constat superficie, tantum habet sinum, quanta antrorsum protuberans, crystallini humoris est pars. Anterior autem eius aquei humoris sedes, gibba, dimidiatique globi instar secundùm oculi formam rotunda est. Cæterùm externa duræ tunicæ superficies, tota sede, qua pellucida, ac reuera cornea existit, admodum læuis est, & lubrica: verùm cætera sede ita aspera inæqualisque visitur, quemadmodum inuicem connatæ membranæ ad mutuum contactum exasperantur. Posteriori enim duræ tunicę sedi, præter h venas & arterias ipsi implicitas, i musculus insertitur, quem musculorum oculum mouentium septimum numerauimus: deinde lateribus, superiorique ac inferiori externæ huius superficiei sedibus, neruosę tenuitates musculorum inseruntur, quos sex primos oculum mouentes recensuimus. & deinde anteriori quoque duræ tunicę parti ad iridem vsque k tunica obnascitur, quę adhuc commemoranda superest, ac Gręcis ὁ ἐπιπεφυκὼς, Latinis autem adhęrens, quòd oculo obnata, adnata ve, illum contineat, vicinisque partibus committat, alba etiam a colore quem possedit, nuncupata. Hæc membrana anteriori tantùm oculi sedi ad iridem vsque obducta, tenuis est, illique continua, quę internam palpebrarum sedem inuestit, oculique partium numero ascribitur: quemadmodum & ipsę palpebrę, si modò cui id visum sit, his quoq; partibus adijci possunt. Fuit itaque hæc oculi partium series: l humor crystallinus: m tunicula, cepis pelliculę tenuissimę modo pellucida, anteriorique crystallini humoris sedi obnata: n humor vitreus, in posteriori oculi sede tantùm positus: o tunica, in quam visorij nerui substantia resoluitur, & quę posteriorem humoris uitrei sedem tantum amplectitur: p tunica vuea, a tenui cerebri membrana principium duces: q tunica seu orbis, araneę telę modo tenuis & nigricans, & interstitium vitrei humoris ab aqueo: r tunica dura, quę in teriori oculi sede cornu modo pellucida redditur: s aqueus humor: t septem oculum mouentes musculi: u tunica adhęrens, seu alba, anteriori tantum oculi sedi ad iridem usque obnata: palpebrę, & demum venę ac arterię. Cęterum si quis modò oculi constructionem ab extimis ad intima aggredi velit, iam promptissimum est retrograda illum serie eas persequi: & dein separatim humores & tunicas cõmemorare. Ego autem nunc ea oculum enarratione persecutus sum, quà in scholis vti soleo. Verum vt oculi fabricam adeò studiose demonstrare consueui, vt spectantium nemo ipsa quicquam desideraret: ita in ipsius partium vsu explicando hic prorsus obmutesco, quòd mihi ipsi de primario visus instrumento non satisfaciam, atque hac in parte aliquid quod sanum undique sit a me non adferri posse, mihi persuadeam. Non sanè quasi crystallinum humorem, pręcipuum visus instrumentum esse, & vt hic alatur, vitreum produci, & huius gratia oculi reliquas partes efformatas esse, quemadmodum Galenus in decimo de Partium vsu diffuse persequitur, commemorare, aut hic prolixè etiam scribere nequirem: sed quòd mihi certò, qui visus fiat, non constet, hincque reliqua oculi constructionis ratio dependeat, quodque potissimum de huiusmodi philosophorum & medicorum controuersijs priuatim quędam aliquando mihi scribenda duxerim, hoc labore ad iustam nunc molem perducto.

Tt 4 DE

a 1 figu. M eductũ ab L. & tota ferè 16, 17.
b 16 fig. f.
c 18, 19 figur. β.
d 1 figu. N. 16, 17 fi. x simul & y.
e 16 figu. ε, λ.
f in 1 fig. a B ad I.
g 1 fig. O, O. tota ferè 7 fig. & 8 fi. b.
h 16 fig. t.
i 1 fi. P, P. aut potius musculorum, imaginem pete ex figuris capitis 11 lib. 2.
k 1 fig. Q. 18 fi. μ, ν.
l 1 figu. A.
m 1 fig. B.
n 1 fig. C.
o 1 figu. E.
p 1 fig. G, H.
q 1 fig. K.
r 1 fig. M, N.
s 1 figu. O, O.
t 1 fig. P, P.
u 1 fig. Q.

Dura oculi tunica a dura cerebri membrana educta.

Humor aqueus.

Adherens alba ve oculi tunica.

Oculi partium usus.

DE AVDITVS INSTRVMENTO. Caput XV.

QVAE de auditus organi fabrica modò enarrãda eſſent, ſuperiùs in primo libro ita explicui, vt in præſentia, ſi inibi nihil commemoratum fuiſſet, ea pertractarem. In octauo enim eius libri Capite, [a] cauitatem auditus organi gratia in temporis oſſe exſculptam, paratamq;, & deinde cauitatis illius foramina, membranas & oſſicula recẽſui. In trigeſimoſexto autem Capite, auris cartilaginis, & reliquarum ipſius partium conſtructionem, vti tũc occurrit, modoq; animo obuerſatur, perſecutus ſum. Nihil enim certius de auditu, ſonituque percipiendo hic, quàm inibi, attexere poſſum: niſi etiam modò plus, quã dũ illa enarrabam, ambigem, mihiq; longè minus ſatisfaciã: & non ſatis mirari queam, omnes de auditu, ipſiuſq; obiectis, tã prolixè citra organi ipſius vel maximè ſuperficiariã cognitionem ſcribere: ex quo tamen præcipuæ ad hanc diſceptationem demonſtrationes petendæ fuerant.

a Hæc omnia oſtendit fig. cap. 8 lib. 1.

DE GVSTVS INSTRVMENTO. Caput XVI.

LINGVAM guſtus eſſe inſtrumentum, medicis iuxta & philoſophis conceſſum eſt omnibus. Quandoquidem verò vniuerſam linguæ fabricam, cæterarum corporis partium conſtructione mihi minus, vt verum fatear, cognitam, ſuperioribus libris neceſſariò, ac veluti quadam ſerie complexi ſumus, hæc modò prolixè haud eſt repetenda. In decimonono enim ſecundi libri Capite, [a] nouem linguę muſculos, & variam illam fibrarum, & raræ ſubſtantiæ compoſitioniſque in ipſius parte, quam hiante ore citra ſectionem conſpicimus, ſpeciẽ, vnà cum illius inuolucris, ſeu tunicis, recenſuimus. & in tertio libro [b] venarum [c] arteriarũque linguam petentium frequentiam deſcripſimus: in quarto libro ipſius neruos minimè negligentes, quorum [d] alter præcipua maioris tertij neruorum coniugij radicis numerabatur portio, guſtus potiſſimùm occaſione linguæ oblata: [e] alter verò ſeptimi neruorum cerebri paris non minima propago, muſculorum cauſa linguam multis ſurculis implicans. adeò vt nihil exactiùs hic modò, quàm dictis nunc locis præſtitum eſt, commemorare queam: qui non magis hic de ſaporum differentijs, & qualitatibus, quàm prius de odoratus, viſus & auditus obiectis, ſermonem duxerim inſtituendum.

a Hi obuij ſunt in figuris cap. 19 lib. 1.
b fig. cap. 6 lib. 3 ramuli ab X.
c fig. cap. 12 lib 3 c.
d 2 fi. cap. 2 li 4 Y, Y.
e 2 fi. cap. 2 lib. 4 ramuli a π.

DE TACTVS INSTRVMENTO. Caput XVII.

ET tactus quoque inſtrumentum in quarti libri initio me perſecutum arbitror, quum nullũ neruum tactus ſenſu non præditum, per corpus digeri aſſererem, & Naturæ ſcopos in neruorum diſtributione, quantum is locus exigebat, enarrarem: illorum ſubridens ſententiã, qui vnam eiuſdem nerui portiunculam ſenſui, aliam motui abſque ſenſu præeſſe docuerunt. Ac proinde totius humanæ fabricæ partium enarratione pro mea virili abſoluta, nũc ſupereſt, omnium partium quę præſenti libro aggreſſi ſumus, ſectionis rationem perſcribere: & ſi alicuius partis in alijs libris traditæ ſecandi ratio non ſit expreſſa, etiam illam ad huius libri calcem ſeriatim ſubijcere, poſtremoque de viuorum ſectione nonnulla proponere.

Quid abſoluta nunc partium corporiſq; ſcriptione, in ſequentibus Capitib ſit præſtandum.

CEREBRI, AC OMNIVM QVAE PRAESENTI LIBRO TRADVNtur organorum adminiſtrandi ratio, vnà cum venarum, & arteriarum, ac neruorum denique brachia, & crura perreptantium examine. Caput XVIII.

Qui caput ad cerebri inſpectionem parandum.

DVMMODO muſculos ceruicem occupantes, & neruos a ceruicis dorſali medulla prosilientes, in corpore, quod nutritionis vitaliſque facultatis organis inſpiciendis hactenus ſub ſeruiuit, aggreſſus fueris, ſuadeo nunc caput ita, vt ad præcedentis libri finem recẽſui, a reliquo corpore auferri. Ablatum enim longè commodius, minorique moleſtia attrectabis. vnde etiam capita detruncatorum hominum ad hunc vſum ſunt accommodatiſſima: præcipuè quòd illa vix bene mortua, ſed interim (quod ad vaſorum in primis inſpectionẽ eſt incommodum) magna ex parte exanguia, ſtatim a ſumpto ſupplicio, minus moroſorum iudicum, ac præfectorum opera, obtineri poſſunt. Qualecunque igitur caput obtigerit, nouacula aut cultro in capitis cute ad os uſque orbicularem [a] mulieris ſectionem, quæ pollicis latitudine elatiùs quam ſupercilia ſunt, non inopportunè auſpicabitur: & hinc per tempora ad eminentiſſimam, maximeq; poſticam occipitij ſedem, & illinc rurſus per tempora ad frontem perducetur. Dein ſerra, qua membris in gangrena auferendi uti conſueuimus, aut alia ab eburneorum pectinum artificibus petita, caluariam ſecundùm illam lineam diuides: ſtudioſe præcauens, ne altius quàm os ſit, ſerra deſcendat. In hoc opere conduxerit capitis crines nondum abraſos, neque etiam aures præſectas eſſe: quo leuiori negocio altera tua manu, & ſodalis utraque caput, ne ſerræ cedat, contineatur. Vbi caluariam orbiculatim diuiſeris, obtuſo cultelli mucrone ſecundùm ſectionẽ ducto, num aliqua oſſis pars adhuc diuidenda ſuperſit, examinabis, ut & eam quoque ſerra diuidas. Porrò ne ſectionis finem ipſius principio elatiorem demiſſiorem ue reddas, nihil obſtiterit, funiculum colore aliquo intinctum, caluariæ fortiter, illorum qui trabes in aſſeres diuidunt modo, circundare: ut coloris orbicularem lineam, qua ſerram dirigas, caluariæ intingat. Funiculum hunc oſſi obuoluere conuenit, poſtquã

iam

Caluaria ad cerebri anatomen qualiter aperienda.

a quemadmodum figura 7 ca. 6 lib. 1 ablata eſt a 6 figura eiuſ. ca. ac ut 1 fig. huius libri eſt parata.

iam cutem orbiculatim diſſecuiſti: quippe cutis ſectio te manu ducere nequit, quum ipſius latera, dum caput ualidè continetur, hinc inde, abſcedente nimirum cute, diuellantur. Diuiſa ad hunc modum caluaria, ſi a ceruice inferioriq; maxilla caput habueris liberum, illud ſua baſi menſæ impones: utrinque, ſi uiſum fuerit, ne in latera concidat, lapidem, aliud ve ſimile collocans. Si uerò caput reliquo corpori quauis tandem ſectionis ratione adhuc hæreat, tot ceruici, occipitioq; quadratos lapides, aut truncum aliquem ſubijcies, ut caput in anteriora reflexum eleuatumq;, ac ſi baſi inniteretur, tibi aſſurgat. Inſuper ſectioni per caluariam factæ, ualidioris cultri dorſum tranſuerſim ad fronté primùm impones: & illo modicè ſurſum deorſumq; acto, ſectionem aliquouſque dirimes: Idem quoque in occipitio, temporibusq; tantiſper faciendum eſt, quouſque ſuperiorem caluariæ partem a dura cerebri membrana liberam eſſe conieceris: tunc enim uerticis crinibus apprehenſis, attrahentem manum os ſubſequetur.

Cutis adipis, mébranæ carnoſæ, ac deiⁱ caluariæ inuolucri, illiq; ſubditæ adhuc membranæ examen.

Adempto oſſe, cutem ſimul cum adipe & carnea membrana ſolis manibus facilè diuelles: & deinde cultelli mucrone Græcis uocatum περικράνιον ipſumq; hac in ſede περιόστεον indagabis: ut & [b] uenulas ex uerticis cute in caluariam uerſus duram cerebri membranam, aut ab hac in illam profectas.

b 1 fi. F, F.

Duræ membranæ amplitudo q examinanda.

Iam dura cerebri membrana, aliqua ex parte cultello eſt perforanda: & calamo, fiſtula ve, aut quo in elicienda urina utimur ſyphone, foramini indito, ſectionis latera ad illum digitis ſunt comprimenda: ut poſtmodum inflato ſyphone, quanto dura membrana cerebri mole amplior ſit, condiſcas. Suffecerit autem in altero tantum latere eiuſmodi foramen fieri. nam copioſus qui inflatur ſpiritus, undiquaque duram cerebri membranam diſtendit, inflatq;. Verùm ſi quum caluariam ſerra diuideres, duram membranam alicubi oſcitanter diſſecueris, illa quoque ſectio, dum membrana inflatur, ne aerem tranſmittat, opportunè comprimetur. [c] Dimiſſa modò, concidenteq;, ubi iam ſyphonem extraxeris, membrana, acutioris cultelli mucronem tertio ipſius ſinui, per totã capitis longitudinem in elatiſſima eius membranæ ſede procedenti, intrudes, longaq; ſectione uniuerſum, quoad poteris, diuides: & diſtento ſinu, ipſius formam, & [d] ramorum, qui utrinque a ſuis lateribus, & ex inferiori eius ſede pullulãt, orificia inſpicies.

c Ex prima figura facies ſecundam.
d 2 fi. C, C, & D, D.

Tenuis mẽbranæ detectio.

Porrò ut cerebrum dura ipſius membrana nudes, iuxta frontis os eam ad dextrum tertij illius ſinus latus perforabis: & deinde ſtylo in foramen indito, ſecundùm hunc cultello ad occipitis uſque os continuò ad dextrum ſinus eius latus ſectionem deduces: ac dein rurſus duram membranam cultelli mucrone propter aurem, quà oſſi proxima eſt, perforabis: hincque rectà ſurſum uſque in ſectionem, ſecundùm capitis longitudinem ductam, ſecando perges. Poſtremò in capitis uertice duos mutuò ſibi incidentium ſectionum angulos unguibus attolles, & deorſum tractos a cerebro reflectes, habita ramorum ratione, qui ex tertio duræ membranæ ſinu, & [e] ijs uaſis, quibus dextrum duræ membranæ latus implicatur, in tenuem cerebri membranam pertinent. Poſteaquam uerò & in ſiniſtro duræ membranæ latere hæc præſtiteris, ac dextram cerebri partem a ſiniſtra modicè manuum beneficio diduxeris, [f] ſeptum a dura membraua inter utranque cerebri partem exporrectum, & ſoboles a tertio duræ membranæ ſinu utrinque in tenuem membranam diffuſæ, quantum fieri poterit attollentur, ut qui illarum interuentu cerebrum erigatur, utcunq; intuearis. ac dein acutiori cultello illis propaginibus a ſuo ſinu liberatis, ſeptum illud ab octaui capitis oſſis [g] proceſſu in caluariæ cauitatem eminente diſcindas, ac ueluti ex cerebro eleuatum in poſteriora reflectas, ſuo [h] ſinu qui uenæ inſtar toti inferiori ipſius ſedi exporrigitur inſpecto, [i] longisq; in tenui membrana obſeruatis uaſcrum ductibus, qui per capitis longitudinem in illlam ex quarti duræ membranæ ſinus termino hic inter duas cerebri partes incedunt. Horum ortus in præſentia curioſius non uenit inquirendus, ne fortaſſis quum cerebrum nimium ſtudes diſiũgere, aliquid incuria rumpas. Aliàs enim hortarer, ut utraque cerebri parte quàm maximè in poſteriori ſede diſiuncta, duram membranam, quà cerebri partes in occipitio intercedere incipit, quãm poſſes proximè ab [k] illa duræ membranæ parte, quæ cerebellum ac cerebrum interuenit, acutioris cultelli mucrone diuideres. tunc enim [l] quartus tibi appareret ſinus, & quas ille educit [m] propagines.

e 2 fi. G, G
f 3 fi. D. D inter A, A & B, B.
*g 3 fig. N. aut 6. fi. e. 6. li. 1. *.*
h 3 fi. F & ſecundum G, G.
i fi. cap. 14. li. 4. d, e.
K 7 figura O, O, O.
l 7 fig. T.
m fi. ca. 14 lib. 3 Y, Y, a, a b, d, e, f, i.

Tenuis mẽbranæ a cerebri reuolutionibus auulſio.

Verùm hæc, cerebri portione ablata, inſpicere longè erit ſatius. ac proinde illis ductibus qui in ſecundùm capitis longitudinem in tenui membrana ſupra [n] calloſum corpus feruntur, expenſis, cultello aut unguibus alicubi tenuem membranam diuelles, ac deinde ſenſim a cerebro ipſiusq; [o] anfractibus eã digitis detrahes. Cerebrũ hac liberatum mẽbrana ſuos oſtendit anfractus: argumentoq; eſt, qui a tenui membrana cõtineatur: quum ſcilicet hac detracta, impenſe dilateſcat, & concidens prorſus, quodammodo diffluat.

n 3 fi. L, L.
o 3 figu. C, C, C.

Superioris calloſi corporis ſuperficiei examen.

Porrò cerebri anfractuum altitudo ac profunditas digitis aut ſtilo uenit indaganda, atq; ita etiã ſolo digitorũ munere [p] elatior calloſi corporis ſedes, & qui utrinq; hic conſiſtũt ſinus, inquirentur.

p 3 fi. L, L & dein M, M.

Dextri & ſiniſtri uentriculorũ apertio.

Simulatque uerò hos inueneris, utrinq; magnã cerebri [q] auferes portionem, primùm magna & acutiori nouacula ſectionem per dextrum, qui ad calloſum corpus conſiſtit, ſinum deducens, quæ totam cerebri partem ſinu illo ſuperiorem, a fronte ad occipitiũ uſque ſimul in dextro latere adimat. plurib. enim reiteratis ſectionibus, operatio turpiter uitiatur. Ademptam cerebri partem in menſam ita repones, ut elatior dextri uentriculi ſedes in conſpectu ſit. ea enim quam fieri præcepimus ſectio, dextrum uentriculum diuidit, ſi modò rectè ſecundùm ſinum, qui ad dextrũ calloſi corporis latus uiſitur, adminiſtrata fuerit. Dextra cerebri parte ad eum modum ablata, in ſiniſtra idem quoque (ut & ſiniſter pateat uentriculus) moliendum eſt, per ſiniſtrum iuxta calloſum corpus conſiſtentem ſinũ facta ſectione, calloſoq; corpore quam fieri licebit maximè immoto, diuulſoq;.

q Paraturus 4 figuram, quam hic ſedulo inſpicies.
r 5 fi. X, X & Y. Y.
s Ex quarta fig. nunc parabis quintam.

Dextri ſiniſtriq; uẽtriculorũ ſepti examen.

Id enim poſtquam ſiniſtrũ quoque cerebri uentriculum inſpexeris, uidendo uentriculorum [r] ſepto ſeu ſpeculo, ſenſim, & quàm accuratiſſimè ſummis utriuſque manus digitis modicè æqualiterq; attollendum uenit. Septum namque, ſi ad eum modum calloſum corpus exeris, & deiu candelam contrario eius, quod inſpicis lateri (niſi illi clarior dies obluceat) adhibendam curaueris, euadet conſpicuum. [s] Iam calloſum corpus [t] anteriori parte a cerebro liberabis, & ſurſum digitis attractũ diuulſumq; in poſteriora reflectes. ita nãque [u] elatiorẽ ſepti uentriculorũ ſedẽ calloſo corpori, [x] inferiorem

t Vbi infimum l conſiſtit in 4 figura.
u 5 fi. T, T
x 5 fig. X, X.

riorem

riorem uerò illi cerebri parti quam testudini, ac camerato assimilamus connatam cernes. [y] Cameratum autem (cuius nunc superior sedes undique obuia est) obtusiori stylo uenit examinandum. ac primùm quidem stylus ad syphonis formam obliquatus, sub camerato ex dextro uentriculo in sinistrum mittetur: & camerati perpensis lateribus, anterior ipsius pars cerebri substantiæ connata, cultello [z] diuidetur, & digitis deinde eleuata in posteriora reflectetur, ut & ipsius inferior superficies, quæ testudinis modo caua est, occurrat. Reflexo itaque camerato, qui in posteriori sua parte uelut ex dextro sinistroq; cerebri uentriculo enascatur, immissis stylis peruestigabis, & deinde id in pristinam ipsius sedem repositum longa sectione diuides, aut potiùs cultello uniuersum radicitus præscindes. Conduxerit tamen, priusquam præsecetur sub ipso stylum ad [a] eam usque partem, qua ex quarto duræ membranæ sinu [b] uasa, ductus ve, ad anteriores cerebri uentriculos sub camerato pertinent, subijcere, ac adamussim ipsius usum, constructionisq; rationem longè elegantissimam examinare. Statim uerò atque ademptum, longa ue sectione diuisum, ac postea utrinque diductum erit, attendes [c] plexui a secundarum imagine aut substantia potius, χοροειδεῖ Græcis dicto, & ductibus pariter a quarti duræ membranæ sinus fine exporrectis. Ac proinde spectabis, qui per posteriores dextri & sinistri uentriculorum sedes ex posterioribus deorsum in priora descendentes, [d] arteriæ ascendant, quæ antrorsum prorepentes, unà cum ductibus a quarto duræ membranæ sinu proficiscentibus eos plexus efformant: quos num retibus quoque comparare liceat, modò disces. Cęterùm quum his ductibus animum accommodas, [f] illi quoque spectandi sunt, qui tenui membranæ, & humiliori duræ membranæ processui dextram cerebri partem a sinistra inter diuidenti, a quarto sinu offeruntur. Vbi enim hos expenderis, ductus qui a quarto sinu in cerebri uentriculos pertinent, ea sede cultello sunt diuidendi qua in uentriculos bipartiuntur. Hinc eleuati, in posteriora leuiter reflectentur, ne [g] glandula nuci pineæ comparata, simul auellatur. hæc siquidem illis ductibus sua sede remotis, in conspectu iacet. Verùm hæc tentâti, ouillum cerebrum ad manum esse uelim, quòd id glandulam illam, & cerebri [h] testes, natesq; apertiùs nonnihil, quàm humanum caput commonstret. Glandula hac in suum locum reposita digitis [i] communem dextri sinistriq; cerebri uentriculorum cauitatem, quæ modò instar rimæ spectanti occurrit, distendes, ac mox [k] meatum, quo pituita uersus [l] peluim ex tenui membrana extructam defertur, unà cum [m] meatus principio intueberis, qui ex tertio uentriculo, communi ve hac concauitate in quartum ventriculum pertinet. quibus inspectis, [p] totam cerebri portionem cerebello incumbentem, transuersa in cerebro ducta sectione, adimes, id duntaxat hic præcauens, ne [q] arterias per posteriorem dextri sinistriq; cerebri uentriculorum regionem ascendentes, unà disseces. Apparet modò duræ membranæ [r] processus, cerebellum ab ipsi incumbente cerebri portione diuidens: & [s] ille pariter processus, qui inter dextram cerebri partem & sinistram ducitur. quapropter tempestiuum est, ut quatuor duræ membranæ sinus simul examines. Tertio itaque duræ membranę sinui, quem dudum per longitudinem [t] dissecuisti, plumbeum inseres stylum, [u] quem facile in tres reliquos eius membranæ sinus hinc protrudes: si modò utrinque ad latera primùm, ubi cerebelli elatior pars ossi proxima est, illum impuleris. ita enim dextrum & sinistrum, seu primum ac secundum inuenies. Deinde si sub radice duræ membranæ processus dextram ac sinistram cerebri partem interuenientis, stylum detruseris, quartum sinum comperies. Quo tamen eos uideas exactius, acutioris cultelli mucrone longis sectionibus omnes sunt aperiendi: & deinde cultello totus duræ membranæ processus cerebello instratus, orbiculari sectione secundũ os ducta, uenit præsecandus, [x] aut sectione secundùm longitudinẽ ducta diuidendus, retrorsumq; reflectendus, ut cerebello obiter inspecto, cerebrũ denuò aggrediaris, cõmunẽ dextri sinistriq; uentriciculi cauitatẽ distendens, exactiusq; pituitę ductũ immisso stylo examinans. Vt uerò tertij cerebri uenticuli meatum in cerebelli cauitatem porrectum obserues, obliquatum stylum meatui indes, leuiterq; in cerebellũ concidere sines. Stylus enim grauior, syphonisq; modo incuruatus, etiam non impulsus secundùm meatus ductum, in cerebellum deuoluitur. Manẽte adhuc in meatu stylo, digitis cerebellum nonnihil a cerebri testibus dirimes, quoad a scilicet stylum inter cerebellũ, & testes ipsos intuearis. tunc enim (idq; præcipuè in ouis cerebro) quæ pars [y] testibus, & quæ [z] natibus similior sit, disces. Quod quum obseruaueris, cultello testes ipso, natesq; secundùm stylum [a] diuides, ut meatus ille ex tertio uentriculo ad cerebellum porrectus, euadat conspicuus: pauloq; accuratiùs meatus obseruetur a cerebro ad peluim hinc nonnunquam pertinens, pituitamq; eò deducens. Poteris modò tenuem cerebelli membranam hamulo discerpere, & [b] uenam, quæ ab illius ductibus in posteriorem humilioremq; anteriorum uentriculorum sedem pertinet, examinare. Quippe hanc reperies facillimè, modò illam iuxta anticæ cerebelli partis cum cerebro connexum inquisiueris, qui præsentis uenæ potissimùm fit interuentu.

Vt autem [c] coalitum cerebelli cum dorsali medulla cognoscas, caput quasi in faciem [d] reclinandum est, & manu inter cerebellum, & duram cerebri membranam occipitis ossi commissam, imposita, cerebellum in priora, deorsumq; detrahi debet, quousque uniuersum a dorsali medulla liberatum decidat. in ea enim administratione nihil obstabit, quo minus [e] uenulas, ductus ve ex primi secundiq; duræ membranæ sinuum principijs, aut [f] uenis arterijsq; per transuersos ceruicis uertebrarum processus repentibus, in cerebellum porrigi uideas, ac dorsalis ex ipso cerebro ortum, formam, & sinum cum cerebelli sinu [g] quartum efformantem uentriculum cernas. Deinde cerebello in [h] pronum conuerso, ipsius intueberis sinum, & partes sedesq;, quibus dorsali medullæ connascebatur, & præcipuè ipsius inuolutionum, anfractum ve pulchram imaginem. a quibus ilico uelut manu duceris ad duos inuolutionum [i] apices, uermibus assimilatos, & ueluti reuolutionum per cerebelli medium secundùm ipsius longitudiuem deductarum terminos. Atque id apparebit clarissimè, si per eam longitudinem utrinque longa sectione ad earum reuolutionum latera ductas, eas a reliqua cerebelli substantia liberaueris, exectasq; in mensam exporrexeris, ita nanque unus tibi

apparebit

Corporis testudinis modo efformati examen.

Dextri & sinistri ventriculorũ, & vasorũ in ipsis consistentium examen.

Glandula testibus incumbẽtis.

Tertij ventculi, ipsiusque meatuum.

Dura membrana sinuum.

Cerebelli detectio.

Testium et natium examen.

Dorsalis medullæ cũ cerebello coalitus.

Quarti vẽtriculi examen.

Vermiformium processuum.

y 5 fi. S, T, V & 6 fi. A, A, A.
z Ex quinta fig. para bis sextam
a 7 fig. V ex E
b 6 fi. H, I.
c 4, 5 fig. O, O. 6 fig. M, N.
d 6, 7, 8 fi. F, G.
e 6 fig. H, & 1 secantur in K, L.
f fig. ea. 14 lib. 3 Y, Y, & b, d, e.
g 7 fig. L. 10 fig. D.
h 10 fig. E, G & F, H.
i 7 fig. H.
K 7, 8 fi. I.
l 14 fig C, C. aut 15. fig. E.
m 7 fig. K. 8 fi. L.
p parabis modo 7 fig.
q 6, 7, 8 fi. F, G.
r 7 fig. O, O.
s 3 fi. D, D.
t 2 fi. B, B.
u In 7 fig. ab S ac R ponis stylũ modo in P, P modo in Q, Q. & modo in T.
x Vti factum est in 8 fi.
y 10 fi. E, G.
z 10 fi. F, H.
a Vti factũ est in 8 fi.
b 8 fi. T, T.
c 10 fig. I. K ad 11 fi. G, G.
d Vti factum est in 9 fig.
e 9 fig. K.
f Vltima 3 lib. fig. f, f.
g 10 fig. L, M, N, O. cũ 11 fi. E.
h Vti factum in 11 fig.
i 11 fi. C, D. & c, d.

apparebit vermis,illis quàm simillimus,qui veris tempore è salicibus decidere solent,aut bombicibus priusquam sese folliculo includant:& adhuc multo magis,quum iam aliquandiu inclusi fuerunt, folliculum tamen nondum corrosere. At si vniuersas illas cerebelli medias reuolutiones simul non abstuleris, sed duntaxat extrema execueris,duos poteris commonstrare vermiformes cerebelli processus: vnum quidem priorem,posteriorem verò alterum. Porrò non solum exectis ad hunc modum uermiformibus processibus, ipsorum imago examinanda venit: uerùm etiam quando cerebellum a dorsalis medullæ initio auellitur, ipsorum vsum præcipuo studio expendere conduxerit. Inspectis itaque cerebelli partibus, neruorum paria coniugiaq; inuestigabuntur. quod vt fiat ocyus, [k] manu inter cerebrum, & frontis os inserta, cerebrum sensim attolletur, ut primùm a plerisque uocatos cerebri [l] mamillares processus, & dein olfactus [m] organa quæ è suis finibus stylo quopiam aut digito ueniunt euellenda, & unà cum cerebro sursum in posteriora flectenda: in quo opere caput non inutiliter in occiput [n] reclinabitur. ita enim reuolutum, eorum organorum initia pulchrè ostendet. Atque hic pariter in conspectum ueniet [o] uisoriorum neruorum exortus,& eorundem congressus, & sub illis [p] peluis pituitæ cerebri expurgandæ parata. Mox [q] & arteriarum in duræ membranæ amplitudinem ingressus occurret,quæ partim in tenuem absumuntur membranam, & partim in dextrum & sinistrum cerebri uentriculos properant. Vt uerò exactam earum spectes seriem, & hic quoque tenuem membranam a cerebro diuelles,& uentriculorum terminos inibi in reuolutiones, non autem in olfactus organa,uisorios ve neruos finire,nihilq; minus quàm a uentriculis in ea organa pituitam excerni,ac per illa uersus [r] octauum capitis os deduci animaduertes. [s] Nunc uisorios neruos a cerebro diuides,& totam ipsorum portionem in caluariæ cauitate tibi conspicuam, studiose resecabis,ne nuper dictam peluim simul auferas.ea nanque hac administratione tota occurrit, pulchreq; cernitur, qui [t] meatus ex tertio uentriculo ad hanc pertinet,& qualiter illa in [u] glandem cesset,quæ duræ membranæ subijcitur, facileq; iam proprio duræ membranæ dilatato, [x] foramine,spectabitur. Conduxerit tamen membranam inibi tantisper illæsam seruare, dum reliquos cerebri neruos examinaueris. Capite igitur in sinistrum latus [y] reclinato,& cerebri parte quæ adhuc reliqua est,in suum locum utcunque reposita, cerebrum postea in sinistrum latus deorsumq; reflectes,& [z] secundi paris originem contemplaberis, perinde ac [a] minorem tertij paris radicem: qua diuulsa,cerebrum adhuc magis in sinistrum deflectes,& mox [b] tertij & quarti paris exortum intueberis, insuper & [c] quinti paris origo sese offeret, quam similiter diuidere competit, ut [d] neruulus occurrat, qui iuxta quinti paris radicem principium obtinens [e] temporali musculo, & in ore [f] delitescenti,maxillamq; attollenti distribuitur. [g] Sextum quoque par, & septimum euadent conspicua,si uarijs ipsorum,quibus ortum ducant,propaginibus animum adhibueris. Cæterum quum paria hæc perquiris, [h] ductus quoque uenarum modo ex duræ membranæ finibus in tenuem excurrentes obseruandi ueniunt,& neruorum exortibus in sinistro,si uisum erit,latere,similiter adinuentis,quicquid dorsalis medullæ,aut cerebri in capite reliquum est auferes, ut duram membranam quà cerebri basi subiacet, adhuc integram uideas,& olfactus organorum sinus foraminibus peruios,& undique egredientes neruos intuearis: quibus inspectis,primi ac secundi duræ membranæ sinuum originem,& in illos subeuntia uasa [i] examinabis,acutiori cultelli mucrone ipsos aperiens. [k] Ductus autem secundùm duræ membranæ latera, & in ipsius iuxta frontem basi uenarum modo excurrentes, uel citra aliam sectionem sunt obuij. ut uerò glandulam, & quem dissectionis professores ementiuntur, reticularem plexum uideas, animum adhibebis duræ membranæ, [l] foramini peluis, infundibilive medium excipienti,& adhuc peluis portionem adnatam habenti: non negligens interim [m] arteriam,quæ ad foraminis illius latera utrinque duram membranam penetrat. Vbi hæc obiter intuitus fueris, [n] acutioris cultelli mucrone sectionem ex illo foramine utrinque ad arteriarum usque transitum duces:& distentis sectionum labris, glandula sese offeret, unà cum arterijs ad ipsius latus stratis. Verùm hæ magis reddentur conspicuæ,si hamulis & acutioris cultelli mucrone,quàm poteris maximè duram membranam hic liberaueris,aperueris ue,ac ab arteria duram penetrante membranam,plumbeum stylum ad soporariam usque arteriam in ceruicæ adhuc consistentem,impellas. Id nanque in homine factu promptum est, si modò tuis oculis Galeni nomine fidem derogare nolueris. Hic enim, quàm pulchra de reticulari plexu in hominibus commenti sunt hactenus omnes,obseruabis: potissimùm si ouillum,aut bubulum cerebrum hic quoque sectionis adhibueris. Præterea glandulam sua sede dimouens, ac ut duritiem ipsius experiaris,eandem comprimens, perpendes quid Galeno in mente uenerit, quòd per crassissimam ossis cuneum referentis sedem, (quam spongię modò peruiam,& citra squamæ obductionem cauernosam,& a uerticis ossium fabricam diuersam esse scribit) pituitam ad palatum longa mora colari censuerit. Relicta modò interiori caluarię sede,oculum aggredi conuenit, ad cuius sectionem humanus, si recentius adhuc fuerit cadauer suffecerit: alioqui enim bubulus quàm nancisci poterit recentissimus, simul quoque operi adhibebitur. Primùm itaque [o] palpebrarum: & deinde [p] oculi musculos, quemadmodum in secundo docuimus libro,inquires in quo opere neruorum quoque,& uenarum, arteriarumq; per oculorū sedem ductuum habenda est ratio, [q] secundi dico neruorum cerebri paris, & [r] minoris radicis tertij paris. quorum ramulos facilè adinuenies,si eos in pinguedine oculi musculis obducta perquisiueris, & præcipuè si ossa ad sceleti constructionem integra reseruare nolens, serra frontis os superiorem oculi sedem constituens,instar trianguli priùs execueris:& deinde primū neruos illos,& postea extracto oculo ipsius musculos indagaueris. aliàs enim oculus cum musculis illęso osse esset eruendus, acutiori cultro in oculi circuitu proximè ad os ductis sectionibus,usque ad nerui uisorij è caluariæ cauitate,qua cerebrum cōtinetur,egressum. Vtcunque uerò oculum euulseris,conduxerit semper [s] adhęrescentem membranam quàm licebit uicinissimè ab osse dirimere, imò etiam eius portionem qua internam palpebrarum efformat sedem, oculo

appensam

Neruorū parium examen.

Eorū quæ in dura membrana basi sunt examen. Glandis pituitam excipientis, ipsiq; accumbentium arteriarū.

Lib. 9. de Vsu part.

Oculi administratio.

K Vti factum est in 12 fi.
l 12 fi. l, l. aut 13 figura C, C.
m 12 fi. C, D, 13 fi. L, L.
n Vt factū in 13 figu.
o 13 fi. M, N, O.
p 13 fi. S, aut 14 fi. C, C.
q 13 fi B, 14 fi E F.
r 8 fi ca. 6 lib. 1 A, B, A.
s Vti factū est in 14 fi.
t 14 fi D.
u 16 fi. A.
x 15 fi F.
y Vt in 14 figura.
z 14 fi G.
a 14 fi H.
b 14 fig. I. K.
c 14 fi. M.
d 14 fig. L.
e 4 musc. tab I
f 6 musc. ta. D.
g 14 fi. N, dei O, aut potius seriatim spectā fi. ca. 2 lib. 4.
h Apparēt in 9 fig. ad t, in 13 ad I.
i Vt factū est in 9 fi.
K 13 fi. H, K.
l 15 fig F.
m 15 fi. C, D.
n Inspectu rus 16 figu cam.
o fi. cap. 10 lib. 2
p figura c. 11 lib. 2
q 2 fi. ca. 2 lib 4 K
r eius. fi. L.
s 18 fi. ca. 14 n, n.

appenſam ſeruare. vt interdum adhuc intactis oculi muſculis, cultello acutiore ad [t] iridem vſq; ab oculo, ac ſi cutem a corpore auferres, illam excoriare, & deinde vnde ortum duxit rimari poſſis. Aliquando uerò ipſam membranam non niſi ablatis oculi muſculis aggredieris, perpendens ſemper hac totam anteriorem oculi ſedem, præter corneam tunicam, ſeu pellucentem duræ tunicæ partem amplecti: illis verò, totã poſteriorem. Cæterùm oculo, & muſculis, & adhæreſcente membrana [u] libero, [x] viſorium contemplaberis neruum, unà cum [y] uenis arterijsq; ſecundùm ipſum ex cerebro in duram vſque tunicam exporrectis: deinde portionem uiſorij nerui longa ſectione diuides, & cultelli mucrone duræ cerebri membranæ, & tenuis membranæ portiones neruum inueſtientes, & poſtmodum nerui ſubſtantiam [z] inquires, ut uelut trium præcipuarum oculi tunicarum initia oſtendas, & inſuper uiſorium neruum ab oculo [a] diuidas, ut nihil præter duram, ceu exactiſſima quæpiam ſphæra, appareat. Sphæram hanc ſummis digitis ſiniſtræ manus ita apprehendes, ut pollex quidem pupillam, reliqui autem eam ſedem, in quam uiſorius neruus implantatur cõprehendant, dein dextra manu acutiori nouacula ſectionem quàm poteris longiſſimam in dura oculi tunica tranſuerſim duces, ut citra compreſsionem omnes oculi humores excidere poſſint. Hi enim hac ducta ſectione, oculoq; in dextram manum aſſumpto, in manus ſiniſtræ volam ita ſunt demittendi, ut cryſtallinus uitreo elatiorem locum habeat: negocium enim confuderis, ſi uitreus ſuper cryſtallinum reuoluatur. Atq; id ne fiat uitabis, ſi quum in uolam ex oculo humores prolabi ſinis, oculum non admodum a uola eleuatum teneas, & poſterior oculi pars, qua uiſorius neruus inſeritur, uolam magis reſpiciat. Suſceptis ad hunc modum humoribus, & repoſita aliquandiu illa oculi parte, ex qua humores prolapſi ſunt, manum leuiter modice ve inuertes, ut aqueus è vola ſiniſtræ manus profluat, ſolusq; uitreus cum cryſtallino [b] reſeruetur. Mox conſiderabis [c] tunicam palpebrarũ pilis quàm ſimillimam, quæ orbiculatim cryſtallino humori connata, anteriorem uitrei humoris ſedem inueſtit, integitq;. Tunicam hanc cultelli mucrone a cryſtallino humore primùm diuelles, & deinde a uitreo ſubleuatam, ſupra chartam aliquam, cui & reliquas oculi partes ſeriatim adhibebis, extendes. Cryſtallinum humorem digitis ex uitreo quàm minimè compreſſum eximes: & uitreo in ſuum locum in charta repoſito, illæſum humorem cryſtallinum ſcripturæ alicui primum impones, & deinde cultelli mucrone ipſius lateri modicè indito, ſcripturæ nunc altius nunc demiſſius accommodabis, qui omnia ſpecilli non excauati inſtar longè quàm ſint maiora reddat, conſideraturus. Porrò ipſius [d] tunicam, quam tenuiſſimæ in cæpis pelliculæ modò tenuem ac pellucidam, ſed duriorem eſſe diximus, ex ipſius primùm lateribus cultelli mucrone dirimere conuenit: & deinde unguibus ab humore auulſam, ad ſuũ in charta locum reponere. Vt uerò cryſtallini humoris diſcas duritiem, poteris illum inter digitos premendo confringere, & poſtmodum chartæ adhibere. Cæterùm ut tres adhuc reliquas contempleris tunicas, oculi partem, ex qua humores deciderunt, ſuper ſiniſtrum pollicem euertes: & ilicò [e] quæ ex uiſorij nerui ſubſtantia diſſoluitur tunica ſeſe offeret, aut extenſa adhuc, aut uti plerunque ſolet, inſtar muci collecta. quapropter tunc ſtylo rurſus venit extendenda, & quantam habeat amplitudinem, cuiusq; coloris, & ſubſtantię ſit, inquirendum. Deinde rurſus erit colligenda, ac denique à ſuo [f] principio ubi duntaxat firmatur abſecta, in chartam reponenda. Iam interna uueæ tunicæ [g] ſedes undiquaque eſt conſpicua, in qua primùm ipſius intueberis colores, deinde hamulo uueam a dura diuellens, [h] uenarum ex dura in illam tranſitum, & nigricantem ipſius colorem perpendes. quum uerò ad [i] iridem diuellendo pertigeris ipſius, hic contemplaberis ad corneam firmiſſimum connexum, & [k] pupillam: cuiusq; coloris uuea ſit. quà a cornea [l] abſcedit, atque è corneæ regione conſiſtit. Vueam hoc modo diuulſam, & a ſuo exortu, ubi firmiſſimè duræ tunicæ committitur, diſſectam, in chartam repones, & ſolam iam duram tunicam cum pellucida ipſius inſtar cornu parte contemplaberis, ipſius examinans craſsitiem, & eam partem pellucidam. Vbi & hanc in ſuum ordinem in charta locaueris, memorię omnia commendaturus, uelut ab oculi centro ad extimam uſque ſuperficiem, & hinc rurſus ad centrum ſingula enumerabis: & poſtea, niſi moleſtum fuerit, ſiniſtrum aggredieris, a quo [*] adhærentem membranam, & [m] muſculos, ut in dextro adminiſtrabis. uerùm in duram, quæ uueam ſimul penetret, ſectionem nullam duces, ſed quàm minimè compreſſo oculo nouaculæ mucrone ſenſim [n] ſectionem in dura molieris, non quæ primo iniectu eam diuidat, ſed quæ ſępius iterata, ad uueam uſque pertingat. ſectioni deinceps tenuem, ſed retuſum ſtylum inſeres, ac ſenſim uueã a dura dirimes, ut iam commodè forpicula duræ tunicę ſectionem, quę orbiculatim oculum ambiat, illęſa interim uuea, perficere queas, ut uenarum ex dura in uueam tranſitum, & uuea poſtmodum diſſecta, humorum ſitum paulo melius contempleris.

Alia oculi adminiſtratio.

Auditus organi examen.

Abſoluta oculi anatome, auditus [o] organum, ſi oſſa reſeruanda minus duxeris, erit aggrediendum, & primùm auris natura euadit conſpicua, ſi a cartilaginea qua conformatur ſubſtantia, cutis utrinque ſeparetur. At auditorij nerui proceſſus difficilius adinuenitur, ſerra tamen maxima oſſis portione, quæ ſupra meatum habetur, & deinde cultro fortiori reliquo oſſe ad meatum uſque execto, membrana in quam neruus degenerat, & huius organi oſſicula euadunt cõſpicua. Si enim ſerra meatũ tetigeris, omnia uitiabis, & cultro etiam ſubinde nihil promouebis, quòd in anguſto, & anfractuoſo meatu, mollis tenuisq; neruus facile cum oſſibus diuellatur, contundaturq;. Omnia tamen mihi percommodè ſuccedunt, ſi ſerra totam oſſis partem, quę auditus organum continet, a reliqua caluaria libero, & deinde tranſuerſim ualidiori cultro os uniuerſum impetu diſſeco. Conuenit autem ita ſectionem moliri, ut ea oſſis ſedes quę neruum a cerebro procedentem primùm excipit, ab illa ſeparetur, cui auris connaſcitur. Imò, ſi in uno latere negotiũ parũ ex ſententia ceſſerit, nihil ſanè prohibet alterum quoque aggredi, & brutorum caluarias, ut bouis, & ouis, operi adhibere, quum illis animalibus organum auditus non multum ab hominis fabrica diſcrepet. Rurſus ſi oſſa haud reſeruanda putas, ſuaſerim ut frontis os, quà ſupercilia ſpectat, paſsim effringas, [p] ſinum illum quem continet accuratè examinaturus. idem quoque in oſſe cuneum imitante moliẽdum eſt, ut ipſius quoque

t 18, 19 fi. cap. 14 θ.
u Vt in 16 & 14 fig. cap. 14.
x 16 fi. ca. 14 S.
y 17 fi. ca. 14 δ.
z 17 fi. c. 14 α, β, γ.
a Vt in 16 fig. cap. 14.
b Vt figura 12 cap. 14
c 12 fi. cap. 14 b, b ad ε, aut tota 11 figura.
d 10 fi. ca. 14 d & tota 9 fig.
e 15 fi. ca. 14.
f 14 fi. cap. 14 l.
g tota ferè 14. fig. cap. 14.
h 15 fi. ca. 14 p, p. & 16 fig. u, u.
i 15 fi. ca. 14 q, q. & 18 fig θ.
k 15 fi. ca. 14. r.
l 25 fi. ca. 14 a q, ad T.
** 18, 19 fi. ca. 14 n.*
m 18 fi. ca. 14 ζ, ζ.
n Vti tentatũ eſt in 16 fi. cap. 14.
o Exprimitur fig. ca. 8 lib. 1.
p 3, 4 fi. c. 12 lib. 1 K.

Musculorum in proposito hactenus corpore non dissectorum examen.

que [q] antra crebro apparentia, & quæ illis continetur materia in conſpicuo ſint, nihilque ſeptimo hoc libro deſcriptum lateat. Cæterùm nunc aliquot muſculorum adminiſtratio (dummodo in vno corpore vniuerſam abſoluturus es anatomen) adhuc ſupereſt, quibus videndis alterum latus ſuffecerit. Aggredieris itaque muſculos cubitum mouentes, & qui radium, & brachiale, & digitos mouent: mox tibiam mouentes, & qui femoris motuum autores cenſentur: deinde pedis & digitorum motuum opifices ita ſimul cum ligamentis reſecabis, quemadmodum in ſecundo libro iam multò antè commemoraui. Prorſus enim abs reducerem, ſi illos muſculos, eorundemque adminiſtrandi rationem, vel obiter etiam hic pertractarem.

Venarum, arteriarũ & neruorum brachij examẽ.

Quod verò ad brachij, & cruris venas, arteriaſque, & neruos attinet, quum horum duntaxat adminiſtratio nondum expreſſa ſit, eam nunc aggrediar. Primum itaque a ſummo humero ad pollicis vſque unguem in cute ſectionem adeò leuiter duces, ut carnoſam membranam non vulneres: deinde ſectionis labris inuicem diremptis, omni ſtudio, laboriſque patientia cutem a carnea membrana ita auferes, vt adipem omnem membranæ adhærere ſinas. ſtudioſeque obſerues, ne uenam quampiam, aut neruulum cuti connexum ſinas. & ſi fortè aliquem ramum cuti exporrectum negligentia diuiſeris, & cum cute aliquouſque a carnea membrana ſeiunxeris, illum a cute ſedulò reſeca, & carneæ membranæ, ita ut prorepebat, obtendito, ac dein cutem quemadmodum cœpiſti adimito, nullibi cutis aliquid, neque in brachio, neque in cubito, neq; in manu relinquens. Iam [r] uenulas & [s] neruulos obſeruabis, carnoſæ membranæ, quà brachium attollentem integit muſculum, oblatos: dein [t] primum brachij neruum, qui carnoſæ membranæ aliquouſque in externa brachij ſede exporrigitur, inſuper [u] ramulum tertij nerui [x] inter muſculum brachium attollentem, & eum, qui brachium pectori adducit, in carnoſam membranam hic in anteriori brachij ſede diſſeminatum. In poſteriori autem brachij ſede, & inferiori regione externi lateris brachij [y] neruorum ſurculos expendes, carnoſæ membranæ a quarto neruo brachium ingrediente deriuatos, ſimul cum [z] ramo, quem is externæ cubiti ſedi obliquè offert. Mox [*] ſexti brachium petentis nerui ſeriem vniuerſam expendes. ea enim tota carnoſæ membranæ duntaxat exporrigitur. Iam humerariæ ſecundùm internum latus muſculi brachium attollentis [a] egreſſum ſpectabis, & ramulos, quos hinc inde, donec cubiti attingat articulum, diſpenſat. Ad cubiti autem articulum, [b] ramum obſeruabis obliquè deorſum ad communis venæ conſtitutionem, ab humeraria diffuſum: dein [c] eum qui ſecundùm radium in poſteriora cubiti ad paruum vſque fertur digitum, axillaris venæ ramum ſibi aſciſcens. [d] Ramum verò quem humeraria rarius ad articuli cubiti profundiora mittit, ſi modò adfuerit, etiam citra ſectionem expendes, axillaris venæ [e] portioni animum accommodans, quæ ſub media longitudine brachij carnoſam membranam ſubit. Hanc enim [f] ramum ad communis venæ conſtitutionem promere cernes: dein [g] alios ipſius ramos ſecundùm vlnam, ſeu inferiorem cubiti regionem, ad brachiale ferri ſpectabis: & etiam animaduertes huius portionis ſoboles per interiorem cubiti ſedem variè, admodumque implicitè ad brachiale vſque, & manus volam excurrentes. Dein [h] communis uenæ ſeriem uniuerſam quoque intueberis, ad ſecundi brachium petentis nerui [i] propagines animum dirigens, quæ ab illo producuntur, ſimulatque in cubiti articulo carneam membranam ex alto adit. adhæc [k] ramum quarti nerui etiam ſpectabis, qui per exetrnam cubiti ſedem ad brachiale vſque ſpargitur. Neruos digitos implicantes, aliquo pacto etiam modo cernis. verùm magis conduxerit, eos tum primùm expendere, quum radices ipſorum ad digitos uſque perduxeris. Poſtquam itaq; hæc omnia, non reſecta adhuc carneæ membrana, diligenter non ſine magno uſu ſpectaueris, illam vnà cum ipſis annexis venis & neruis a ſuccumbentibus muſculis auferes: ac mox [l] muſculum, cuius beneficio brachium pectori adducitur, ad ipſius uſque inſertionem ab illis, quibus adnaſcitur partibus liberabis. idem & in [m] illo molieris, qui brachium attollit, & ijs quoque qui ſcapulam mouentium primus, & ſecundus habentur: dein clauiculam a ſummo humero [q] reſecabis, & [r] muſculum auferes a pectoris oſſe & clauicula mamillari capitis proceſſui inſertum, & [s] eum qui a ſcapula oſſi υ referenti implantatur, & [t] eum quoque, qui a prima pronatus coſta, tranſuerſis proceſſibus ceruicis uertebrarum inſeritur. Cæterùm quum hos adimis muſculos, parum curandum eſt, num illos auferas illæſos, nonnihilque uulneratos. hic enim non muſculorum, ſed vaſorum natura uenit diſcenda; & perpetuò cauendum eſt, ne uas, non autem muſculus uitietur. Si itaque ad hunc modum accuratè hos muſculos ademeris, in ceruicis uertebrarum latere, neruorum [u] radices, ſerieſque eleganter occurrent, qui ab illis proſiliunt uertebris: atque ita etiam plexum neruorum in brachium excurrentium obſeruabis, a quo ſeriatim cuiuſque nerui digeſtionem perſequeris. Ac [x] primus occurrit, qui muſculo brachium attollenti præcipuè offertur: deinde [y] ſecundus, & [z] tertius. quorum ſeriem commodius ſpectabis, ſi capita [a] muſculi cubitum flectentium anterioris illinc, unde prodeunt, liberaueris, & muſculum a ſubdito illi [b] muſculo ad inſertionem uſque ipſis detraxeris. Mox enim ita præter ſecundi & tertij nerui ad brachium ingreſſum, etiam [c] quarti, & quinti, & ſexti nerui, & dein [d] arteriæ, & [e] axillaris, & [f] humerariæ uenarum ingreſſum adinuenies, ſenſimque ſingulorum diſtributionem ſequeris, quę in ſecundo neruo obſeruatu eſt prompta: & tertij quoque nerui ſeries ad cubiti uſque articulum in propatulo eſt, uti etiam & quinti nerui, & ſexti. Quartus autem neruus, quà ſecundum brachij os, uerſus externum illius tuber retorquetur, non occurrit, niſi obliquę ſecundum nerui ductum [g] muſculos cubiti extenſionis autores diſſecueris, neruiq; progreſſum ita uitiatis muſculis perſequutus fueris. Vbi autem hunc ad externum cubiti articuli latus uſque deduxeris, [h] ramoſq;, quos hactenus in progreſſu edidit examinaueris, [i] muſculis ab externo humeri tubere principiũ ducentibus, a ſua origine liberatis, ramos quarti nerui expendes, qui illis muſculis offeruntur: & eam ſequeris [k] propaginem, quæ tandem externæ pollicis regioni, ut & indicis quoque, & medij ſurculos exhibet. hanc enim leui negocio reperies, ſi [l] muſculo attenderis bifido tendine

Vu brachiale

q 8 fi. ca. 6 lib. 1 C, D, G.
r fi. ca. 6 li. 3 d.
s 2 fig. c. 11 lib. 4 g, h.
t eiuſ fi. x.
o eiuſ fi. v.
x 3 muſc. ta. inter P & Δ.
y 3 fi. c. 11 lib. 4 Ω. & char 32 deriuati a Φ.
z. eiuſ fig. char. 33.
* 2 fi. c. 11 lib. 4 x.
a fi. ca. 6 li, 3 inferius a, dein e, e.
b eiuſ. fi. b ad a.
c eiuſ fi i, verſus l, vbi ſuſcipit x, x
d eiuſ fi g.
e eiuſ. fi r
f eiuſ. fi. t. ad a.
g eiuſ fi. u, x y, z.
h eiuſ fi. a β γ, δ, ϛ.
i 2 fig. c. 11 lib. 4 Δ, Θ, Λ, Ξ, Γ, Σ.
K eiuſ fig. cha. 49.
l 3 muſcu. tab Δ
m 4 muſc. ta. Ξ
o 5 tab. Γ.
p 9 t. Γ, Δ.
q Vt in 5 muſc. tab.
r 4 tab. Θ.
s 5 ta. R, S.
t 9 tab. C.
u Vt in 2 fi. c. 11 lib. 4.
x 2 fi. c. 11 lib 4 f
y eiuſ. fi. t, & vlt. fig. li. 4 S.
z eiuſ fi τ et vlt fi. T.
a 6 tab. Θ.
b 7 tab. P.
c 2 fi. c. 11 lib. 4 Φ, deinde * dein x.
d fi ca. 12. lib. 3 N.
e fig. ca 6 lib. 3 m.
f eiuſd. fi. a
g 9 muſc. tab. S, T.
h 3 fi. c. 11 lib. 4 Ψ, Ω. & cha. 32.
i 9 tab. Z, Θ, A,
K 3 fi. cap. 11. lib. 4 char. 35.
l 11 tab. A.

brachiale extendenti. Iam quarti nerui [m] propago similiter inquirenda est, quæ vlnæ exporrecta, ad brachiale vsque excurrit, & [n] musculis ab externa ulnæ sede initium ducentibus surculos depromit. Vt verò reliquum [o] tertij, quintiq; nerui, & dein [p] reconditæ axillaris venæ portionis, & [q] manus arteriæ in cubito, & manu progressum videas, [r] musculorum ab interno humeri tubere originem sumentium capita ueniũt liberanda: ita enim in anteriori cubiti articuli sede venæ, & arteriæ, & tertij nerui in cubitum ingressus occurret: & [s] eleuato secundos quatuor digitorum articulos flectente musculo, ipsorum ad brachiale vsq; progressum etiam obseruabis, vnà cum quinti nerui (qui secundùm posteriora interioris humeri tuberis in cubitum fertur) portione vlnæ exporrecta, & sub medio longitudinis ulnæ [t] ramum spargente, qui in cubiti exteriora reflexus, externæ sedi parui digiti, & anularis, & medij surculos offert: quem leui negocio, quum in superficie propemodum ducatur, adinuenies, reliquum verò quinti nerui, & tertij progressum reperies, si [u] transuersum in interna brachialis sede repositum ligamentum diuiseris, ac dein exiguo cultello uenæ, arteriæ, & illorum neruorum seriem ad extremos vsque digitos perduxeris.

Venarum, arteriarũ & neruorum cruris examen.

Cæterùm priusquam cruris neruos & uasa inquires, etiam diligenter obseruabis neruorum ex thoracis uertebrarum lateribus prosilientium [x] distributionem. quam tunc demum opportunè inuenies, quum sedulò illorum distributione uel in his nostris commentarijs perlecta, musculorum dissectionem perspectissimam habes, qua hic non minus indiges, quàm ante musculorum administrationem, absolutissima ossium cognitione. Quum itaque ad lumborum vsque vertebras deuentum erit, ab inguine ad pedis vsque pollicem, similiter atque in brachio, sectionem duces, cutem ad carneam vsque membranam diuidens: vt dein vniuersam femoris, tibiæ & pedis cutem illæsa carnea membrana, & venis, & arterijs, & neruis, inter hanc & cutem excurrentibus ad ipsam relictis, quoad licebit commodè, auferas: moxque [y] quatuor neruorum crus petentium radices exortusque inquiras, neruos e lumborum uertebris & sacro osse prosilientes, secundùm ipsorum seriem subsequendo. Deductis uerò hunc in modum sectionis ordine ad crus quatuor ipsius neruis, primi nerui [z] sobolem expendes, carneæ mẽbranæ in externa femoris sede exporrectam. dein secundi nerui [a] sobolem in anteriori femoris sede ad carneam membranam plerunque diffusam. Hic [b] venam quoque obseruabis per femoris & tibiæ interiora ad pedis usque summum, simul cum secundi nerui sobole exporrectam. Tertij nerui [c] sobolem carneæ membranæ oblatam inuenies, si inguini animum adhibueris. Vt autem quarti nerui [d] ramus in carneam membranam diffusus occurrat, [e] primum femur mouentium musculum ab ilium osse, & sacro, coccygeque ad insertionem vsq; liberabis, moxq; quarti nerui truncum eumq; ramum spectabis. Quo inuento etiam [f] ramum quarti nerui in carneam membranam iuxta poplitem, femorisq; humiliora diffusum inquires, & dein quarti nerui ramos tibiæ cuti multifariam simul cum venis depromptos, in carnea membrana peruestigabis. & mox ad inguina reuersus, primi nerui seriem in musculis occultatam, cultello per musculos quæres, quod & in secundo, & tertio facies: quanquam cum tertio etiam arteriæ & venæ [g] propagines inueniendæ sint, quæ per pubis ossis foramen in femur delabuntur. Venam autem & arteriam insigniores femur petentes, dissectis, uitiatisq; musculis sensim adinuenies: & obseruatis ipsarũ ramis, progressum eorundẽ sequeris quà secundũ femoris os retorquentur, ac poplitẽ unà cum quarto neruo adeunt. Vbi tria hæc, uenã scilicet, arteriã, & neruum repereris, qui in poplite diuidãtur peruestigabis, & musculis ligamentisq; uariè dissectis, uniuersam ipsorum seriẽ disces. Quo in opere quantum diligenti, & non semel tantũ repetita nostrarum descriptionum lectione, & prompta imaginum ipsi resectioni adhibitione iuuaberis, ipso usu facile experieris. Cæterũ si ex ossibus quę iã ex præsenti corpore tibi sunt reliqua, sceletũ efformare, aut aliàs illa ad ossium doctrinam inspectionemque asseruare uisum fuerit, nostra parandorum ossium cartilaginumq; uteris ratione, quam ad calcem primi libri tradidimus, itaque uniuersæ mortuorum dissectioni colophonem adhibebis.

m 3 fi. cap. 11 li. 4. ch. 37 diffundens char. 38, 39, 41. n 10 musc. ta. Λ, Ξ, Π. o 2 fi. c. 11 li. 4 ch. 43. p fi. c. 6 li. 3 q, q. q fig. ca. 12 li. 3 N. r 1 musc. ta. V, X, Y, Z. s 5 muscu. ta Θ. t 2 fi. c. 11 lib. 4 char. 46. u 4 musc. ta. θ. x conspicitur 2 & 3 fig. c 11 l. 4. y 2 fig. c. 11 li. 4 chara. 57, 60, 66. 71. z eiusd fi. cha. 58. a eius. fig. cha. 61. b fi. c. 6 li. 3 Θ. c 2 fig. c. 11 lib. 4 char. 68. d eius. fig. cha. 72. e 9 muscu. tab. 11. f 2 fig. ca. 11 lib. 4 char. 74 atque ita totã reliquã quarti nerui seriem inde pete. g vlt. figu. lib. 3 s.

DE VIVORVM SECTIONE NONNVLLA. Caput XIX.

Quid mortuorum sectione, & quid viuorum discatur.

PERINDE sanè ac mortuorum sectio cuiusque partis numerũ, situm, figuram, substantiæ proprietatem, & compositionem accuratissimè docet: ita quoque uiui animãtis sectio interim functionem ipsam manifestò ostendit, interim ad huius inuentionem ratiocinationes percommodè exhibet. quare etiam meritò in mortuis animantibus primùm studiosi ueniunt exercitandi, ut postmodum actionem usumque partium inquisituri, promptè uiuum animal aggrediantur. Cæterùm quum corporis permultę sint particulæ, differentibus actionibus, usibusque dicatæ: multiplices quoque uiuorum sectiones esse, neminem decet ambigere.

Ossium ac cartilaginum usus viuo animante qui videndus.

In ossibus quippe, ut seriatim singula pertractemus, a uiuorum Anatome petimus, nũ corporis hæc optimum fulcrum ac firmamentum sint, numque omnia his adnascantur, adstabilianturq;. quum enim uiui animantis os aliquod ruptum cernimus, uniuersum membrum fracturæ subiectum collabi, neque amplius firmari intuemur: quod quia crebrius casu obuenit, in ossium usu indagando, uiuorum sectionem non magnopere requirimus. Cartilagine quoq; simili ratione quadam firmare, quum franguntur, discimus: in articuli uerò alicuius dissectione, uidemus quid cartilago præstet, etiam si hanc in uiuo animante non obeamus. atque ita etiam ligamẽti ossa colligantis usus in mortuis quoque uisitur, ut & ligamentorum etiam transuersim tendinibus obductorum.

Ligamentorum vsus.

dum enim [a] transuersum in brachialis interna sede positum ligamentum diuidimus, [b] musculumq; digitorum secundos aut tertios articulos flectentem ad suum principium trahimus, id uidemus in hoc potissimùm factum, ut tendines, quo minus a sua sede exurgant, contineat. quanquam id in cane uiuo etiam licecit cernere, si obiter cutem a cubito & manu liberaueris, & cultello transuersum in brachiale ligamentum, & [c] alia quæ in externa ulnæ & radij sede ad brachiale habentur, diuiseris. mox

a 4 musc. ta θ. b 4 muscu. tab. β, 5 ta. Θ. c 2 musc. ta. characteres 1, 2, 3, 4, 5, 6.

enim

enim, quum canis ſuo impetu digitos flectet,& extendet,tendines e ſuis ſinibus ſubleuari cernes. In hac etiã adminiſtratione muſculorum actionem ſpeculabere,quum illos in ſe,vbi maximè ſunt carnei,colligi, craſſeſcereque,& rurſus produci,gracileſque fieri videbis,prout collecti partem attrahunt,aut remiſſi eductique eam ab alio muſculo incontrarium velli ſinunt,aut etiam alioquin ſuam collectionem non exercent. Neque id hic in cubito duntaxat eſt obſeruandum, verùm altiùs ab eodem cane cutis eſt adimenda, vt brachium vniuerſum axillaque denudetur, & nerui per axillam in id prorepentes appareant: ex illiſque aliquem laqueo intercipias,cuius ſeriem in muſculos quoſdam pertinere cognoueris. Verùm quum canis neruorum numerus diſtributioque non admodum cum homine conueniat,ſuaſerim, vt quum hanc ſectionem in uiuo cane obiturus es,mortuum quoque ad manum habeas,in quo neruorum per brachium, & cubitum excurrentium ſeriem didiceris,atque ita neruum aliquem inueneris,qui in muſculos quoſdam digeritur: uti ferè illi erunt,quorum alter in homine [d] tertius eſt, ac ſecundùm anteriorem cubiti articuli ſedem in cubitum fertur: alter uerò [e] quintus,ſecundùm poſteriorem interioris humeri tuberis regionem in cubitum properans. Huiuſmodi enim nerui in cane etiam obſeruantur,& illis alicubi priuſquam ad cubiti articulum pertingant ligatis,motus aboletur muſculorum digitos & brachiale flectentium. unde ſi & illum neruum etiã uinculo interceperis,qui in homine mihi [f] quartus numeratur,& ſecundũ humerum ad externum ipſius tuber porrigitur,etiam motus abolebitur muſculorum,brachiale,& digitos extendentium. Conduxerit autem huiuſmodi neruos laqueis intercipere,quo illis modò in hoc,modò in illo neruo ſolutis, muſculorum motũ reſtitui obſerues. Iam muſculo alicui muris forma donato(quales hic in cubito occurrunt plurimi)longam ſectionem induces, quæ uentrem totum penetret,ut muſculi illius motum,huius ſectionis gratia non perdi expendas. Dum autem tranſuerſam ſectionem uentri induces; tantum muſculi motum aboleri uidebis, quanta erit ſectionis profunditas. Quum uerò uentrem prorſus diuides, muſculum ad inſertionem ipſius una parte,alia uerò ad exortum colligi retrahique obſeruabis. Quòd ſi alterius alicuius muſculi tendinem præſcindes, muſculum uerſus exortum conuelli cernes. Item ſi caput diuiſeris, is ad inſertionem contrahetur. Si uerò inſertionem & caput unà abtruncaueris, muſculus ad ſuum uentrem ſedemque quà maximè carneus eſt conglobabitur: itaque muſculorum functio tibi hæc molienti erit obuia. Si autem priuatim nerui alicuius,aut peculiaris muſculi functionem inquirendam duxeris,cum neruum & muſculum, vt iam in brachio & cubito faciendum præcepti, aggredieris. Neque eſt quod hic prolixè commemorem, qualiter in his adminiſtrationibus canes aut eius generis animalia ligare conueniat,quum quiſque pro ſua induſtria, ſi modò in mortuorum ſectione adamuſſim uerſatus fuerit, hæc omnia rectiſſimè ſit obiturus. Adeò ut de uiua neruorum muſculorumque ſectione, nihil dicendum ſuperſit, quanquam & de neruis recurrentibus paulo poſt quædam noua ſeſe offerente occaſione ſubijciam. Vt autem uideas num [g] nerui ſubſtantia,aut membranæ illam induentes,animalem uim præcipuè porrigant,opportunè feceris, ſi cutem femoris tibiæ,& pedis auferas,ac [h] primo femur mouentium muſculo a ſuis exortibus liberato, [i] quartum femur petentem neruum inquiras:& huius membranis a nerui ſubſtantia detractis,expendas qui pedis digiti,ipſeque pes adhuc moueantur,ipſeque neruus concreditum ſibi munus adhuc utcunque exerceat. Verùm ſi quis medullæ dorſalis munus rimari ſtatuiſſet,uiſurus qui ea læſa,partes læſioni ſubditæ ſenſum motumque perdant,huic licebit canem ita aſſeri cuipiam,aut trunco alligare,ut dorſum ceruicemque porrigat, quo dein grandiori cultro uertebrarum aliquot ſpinæ præſcindi queant, tandemque dorſalis medulla ea ſede nudari poſſit,qua illam quis ſecandam arbitrabitur. nihil enim facilius eſt,quàm tunc uidere motum ſenſumque ſubditarum ſectioni partium aboleri. Cæterùm in uenarum uſu inquirendo,uix quoque uiuorum ſectione opus eſt: quum in mortuis affatim diſcamus, eas ſanguinem per uniuerſum corpus deferre, & partem aliquam non nutriri,in qua inſignis uena in uulneribus præſcinditur. Item in arterijs, uiuorum ſectionem uix requirimus,quanquam licebit alicui [k] arteriam in inguina procedentem nudare, uinculoque intercipere,ac intueri,partem arteriæ uinculo ſubtenſam non amplius pulſare. Atque ita leui negotio obſeruatur in arterijs ſanguinem natura contineri,ſi quãdo arteriam in uiuis aperimus. Vt autem certiores fiamus, pulſandi uim non arteriæ ineſſe, aut contentam in arterijs materiam pulſuum opificem exiſtere, uerùm a corde eam uirtutem pendere,præterquàm quòd arteriam uinculo interceptã non amplius ſub uinculo pulſare cernimus,licebit inguinis femoris ue arteriæ longam ſectionem inducere, & canaliculum ex arundine tam craſſum aſſumere, quanta arteriæ eſt capacitas: & ita illum ſectioni indere,ut ſuperior canalis pars altius in arteriæ cauitatem pertingat,quàm ſectionis ſuperior ſedes: & ita inferior quoque canalis pars, deorſum magis iſpa inferiori ſectionis parte protrudatur: ac dein uinculum arteriæ circundetur, quod ipſius corpus ſuper canalem ſtringat. Quum enim id fit, ſanguis quidem & ſpiritus per arteriam ad pedẽ uſque excurrit, uerùm tota arteriæ pars canali ſubdita non amplius pulſat. Soluto aũt uinculo arteriæ pars canali ſuccedens,non minus quàm ſuperior pulſum oſtendit. Quanta uerò uis a corde per arterias cerebro deducatur, poſtea uidebimus: nunc Galeni uiuam in hac demonſtratione conſectionem ſummopere mirantes, qua omnia præſcindi ſuadet,quæ cerebro,& cordi ſunt communia: ſemper omittens [l] arterias,quæ per tranſuerſos uertebrarum ceruicis proceſſus caput petunt, & etiam non mediocrem portionem uitalis ſpiritus in [m] primos duræ membranæ ſinus,atque ita etiã in cerebrum deferunt: adeò ut non mirum ſit,cerebrum diutius in illa adminiſtratione ſuo munere fungi, quàm commodè Galenus fieri arbitrabatur. reſpirat enim in hac ſectione diutiſſimè animal,& aliàs mouetur. ſi uerò currit,itaque multo ſpiritu indiget, non multo pòſt concidit: quanquam adhuc poſtea cerebrum animalis ſpiritus ſubſtantiam recipiat, ab illis arterijs, quas per tranſuerſos ceruicis uertebrarum proceſſus caluariam petere recenſui. Cæterùm hoc loco, ubi de uiuorum

Muſculorũ vſus, & functioqui ſpectetur.

Nerui in muſculis vſus.

d 2, 3 fi. c. 11 lib. 4 T & eius li. vlt. figura T.

*e 2, 3 fi. c. 11 li. 4 * et vlt. fig. m.*

f 2, 3 fi. ca. 11 li. 4 Φ, & vlt fi. e.

g Intimã nerui ſubſtantiam, & duas illi obductas mẽbranas oſtenaat 17 fi c 14 huius libri α, β, γ.

h Vt in 10 muſ[c]u. liberatũ eſt η, & uidetur ζ.

i 2, 3 fig c. 11 l. 4 cha. 71 & vlt. figura 1, 3.

K fi ca. 12 lib. 3 φ.

Neruorũ vſus examen.

Dorſalis medullæ.

Venarum.

Arteriarum.

l fi. ca. 12 lib 3 F.

m 7 fig P, P & Q, Q. 9 fi. S, S & T, T.

ſectione obiter tantum pertractandũ duxi, haud propoſui Galeni aut rectè, aut minus rectè celebratas viuorum ſectiones commemorare: quum hic abundè fecero, ſi perfunctoriè aliquot ſectiones proferam ſingulis libris dicatas.

Eorũ quæ peritonæo continẽtur functionũ examen.

Atque quum iam ad quintum vſque ſit deuentum, modò de nutritionis organis ſermonem inſtituemus, quorum munus ferè in mortuorum ſectione etiam diſcimus. Videmus enim peritonæum omnium ipſa complexorum organorum eſſe inuolucrum: omentum, vt & meſenterium, vaſorum deductioni & diſtributioni optimè ſubſeruire; ventriculum cibos & potum conficere, hoſque per ſtomachum huc deferri. Quanquam & viuos canes, qui modò paulo, aut multo antè cibum ſumpſerunt, viuos aggredi, atque ita etiam inteſtinorum munus rimari, nihil prohibeat. Iecoris autem officium, vt etiam lienis, aut renum, aut veſicæ, in viuorum ſectione vix melius quàm in mortuorum intueri poſſumus. niſi quis viuo cani lienem execare voluerit, vti & ego aliquando feci, diebuſque aliquot canem aſſeruaui. Atque ita etiam renem aliquando execui; verùm vulneris curatio moleſtior eſt, quàm quæ hinc ſumitur cognitio iucunda. niſi quis non tam organorum cognitionis ratione has ſectiones aggrederetur, quàm vt manum exerceat, ac abdominis vulnera aptè ſuere diſcat: quod & in inteſtinis ſtudioſe experiendum eſt, quo quis vulnerata conſuere, atque in abdomen quum exciderint, imponere aſſueſcat. Verùm hæc, perinde ac oſſium luxationes & fracturæ, quas in brutis aliquando molimur, exercendis potius manibus, & rectæ curationi inſtituendæ, quàm organorum officijs indagandis conducunt.

Generationis organorum.

Porrò viuas ſectiones inſtrumentorum generationi ſubſeruientium, in dies ferè in ramicum curationibus, & in animalibus quæ caſtrantur obſeruamus: atque illæ propemodum vaſis ſeminarijs & teſtibus ſpectandis ſufficiunt: niſi quis illam quoque addere velit, qua canini teſtis ſubſtantiam ex tunica ipſi proximè obducta eximimus, aut etiam a ſeminarijs vaſis teſtis ſubſtantiam vnà cum illa tunica reſcindimus.

Fœtuum.

Verùm in fœtuum viua adminiſtratione iucundum eſt ſpectare qualiter ſimulatque fœtus aerem ambientem contingit, reſpirare nititur. Atque hæc ſectio opportunè in cane aut ſue obitur, quum non multo pòſt ſus eſt paritura. Si enim ipſius abdomen ad peritonæi uſque cauitatem diuiſeris, atque dein uterum quoque in unius fœtus ſede aperueris, ac [n] ſecundina ab utero liberata, fœtum menſæ impoſueris, cernes per pellucidas membraneaſque ipſius tunicas, qualiter is fruſtra reſpirare conatur, & ueluti ſuffocatus moritur. ſi uerò fœtus inuolucra pertuderis, ipſiuſque caput illis liberaueris, mox illum ueluti reuiuiſcere, & eleganter reſpirare cernes. Atque quum id in uno fœtu indagaueris, alium aggredieris: quem ab utero non liberabis, uerùm apertum ex dicta iã fœtus adminiſtratione, uterum tantiſper inuertes, & prius factæ ſectionis labra extrorſum reflectes, dum alterius proximiq; fœtus infima inuolucrorum pars ſedes ue appareat, & hanc ad eam uſque regionem ab utero detegas, qua is exteriori fœtus inuolucro connaſcitur: & qua ampla ea lienis ſubſtantiæ ſimilis caro habetur, quæ uaſa ex utero in exterius fœtus inuolucrum pertinentia intertexit. Eſt enim hac adminiſtratione uaſorum ille nexus integer aſſeruandus, & reliquum exterioris inuolucri ab utero detegendum, ut per pellucida fœtus inuolucra arterias per ipſa diſtributas, & umbilicum ſubeuntes, ad uteri arteriarum rhythmũ pulſare, & fœtum reſpirationem nudum conari molirique cernas: ac dein effractis pertuſiſque inuolucris fœtum tunc reſpirare, & inuolucrorum umbilicique arteriarum pulſum perire ſpectes, uteri arterijs adhuc cum reliquis extra ipſum arterijs pulſantibus.

[n] 1 ta. fig. 30 lib 5 F. & 2 ta. K. & 3 & 4 ta. Q K.

Cordis ipſiſque ſubminiſtrantium partium uſus examen.

In cordis & pulmonis functionibus pleraque expendimus, motum uidelicet pulmonis, & num aſpera arteria eorum quæ bibuntur portionem aſſumat: dein cordis dilatationem, & conſtrictionem, ac num idem rhythmus ſit pulſus cordis, & arteriarum, item qualiter uenalis arteria diſtendatur ac comprimatur, & qui execto corde animal adhuc uiuat. In quibus obſeruandis, magnoperè animali indigeremus lato pectoris oſſe donato, & [o] membranas thoracem interſepientes tam diſtantes obtinente, ut diuiſo ſecundum longitudinem pectoris oſſe, ſectionem inter eas membranas ad cor uſque ducere poſſimus, citra thoracis cauitatum (quibus pulmones continentur) pertuſionem. Verùm quum nullum eiuſmodi animal præter hominem, & non caudatam ſimiam occurrat, in canibus ac porcis, illiſque animalibus quorum nobis datur copia, ſectiones ita ſunt aggrediendæ, ut prædicta omnia intuearis. Quod itaque pulmo thoracis motum ſequatur, hinc patet, quòd ſectione in aliquo coſtarum interuallo ad thoracis vſque cauitatem ducta, læſi lateris pulmonis par concidat, neque amplius cum thorace diſtendatur, reliqua adhuc pulmonis parte thoracis motum ſequente: quæ etiam mox concidet, ſi & in altero latere ſectionem in thoracis vſque cauitatem molieris. atque ita animal, etiamſi thoracem aliquandiu moueat, non minus morietur, quàm ſi ſuffocatum eſſet. Verùm in hac adminiſtratione obſeruandum uenit, ut ſectionem quàm proximè ad ſuperiorem alicuius coſtæ ducas ſedem, ne ad inferiorem fortè, ſectionem dirigens, uaſa hac exporrecta pertundas. tum enim ſanguis illinc proflueret, qui aeris per uulnus immiſſi & emiſſi gratia, ſpumoſus redditus, pulmonis loco tibi imponeret. Incautè enim ſecantibus eiuſmodi ſpuma pulmo eſſe uidetur, ipſique pulmonẽ aliquandiu etiam ſua inſita ui diſtendi opinantur. Vt uerò naturalem pulmonis cum thorace ſequelam uideas, ex altero latere duarum aut trium mediarum coſtarum cartilagines diſſecabis: & ſectionibus per illarum coſtarum interualla ductis, ſingulas coſtas extrorſum reflectes, ipſaſque franges, quo opportunam conſtituas ſedem, per quam lateris illæſi pulmonem uidere queas. quum enim thoracem intercipientes mẽbranæ in canibus admodum pellucidæ ſint, perfacile eſt, per eas pulmonis partem thoracis motum adhuc ſequentem intueri, ac illis etiam membranis leuiter pertuſis conſiderare, qualiter & ea pulmonis pars intercidat. Priuſquàm tamen eas pertundas, conduxerit [p] arteriæ uenalis propagines in eam pulmonis partem, quæ iam concidit, manibus apprehendere, & aliquouſque ab ipſis ſubſtantiam pulmonis liberare: ut diſcas, num illæ perinde atque cor moueantur. Cordis enim motus etiam hic tibi eſt conſpicuus, præcipuè ſi cordis [q] inuolucrum diuiſeris, & ab illo cor in eo latere detexeris, ubi hanc adminiſtrationem moliris. Conduxerit uerò hanc in ſiniſtro latere tentari, ut ſcilicet dextra pulmonis pars adhuc moueatur, & unà uniuerſum

[o] 2 fi. li. 6 G, G, & I, I.

[p] 6 fi. lib. 6 G.

[q] 3 fi. li. 6 D, E, F.

ſum

ſum arteriæ venalis truncum manu commodè apprehendas. In huiuſmodi quoque adminiſtratione non inutiliter cordis baſim amplecteris, vnoque vinculo vaſa ab ipſa prodeuntia ſimul & ocyus intercipies, ac dein ſub vinculo cor execabis, ſolutiſque quibus animal colligatum eſt laqueis, currere fines. Vidimus enim aliquouſque etiam ita affectos canes, ſed præcipuè feles, cucurriſſe. Cæterùm cordis motus, vt & arteriarum, rectiùs ſpectabis, [r] ſi mox atque canem aſſeri alligaueris, ſectionem a iugulo per coſtarum cartilagines, quà illæ oſſibus continuantur, in utroque latere acuto admodum cultro duces, ac mox ab vnius ſectionis fine tranſuerſim ad finem alterius ſectionis, tertiam ſectionem in peritonæi vſque cauitatem molieris, & leuato pectoris oſſe cum ipſi coarctatis cartilaginibus, & ſepto tranſuerſo ab ijs liberato, pectoris os ad animalis caput ſurſum reflectes: ac mox diuiſo cordis inuolucro, vna manu cor apprehendes, & alia arteriam magnam dorſo exporrectam continebis. Quanquam & hæc omnia melius obibis in ea viua ſectione, quam inter alias vt pote vberiorem in ſcholis exhibere conſueui. atque hanc ideo, ſimulatque nonnulla de cerebro ſubiunxero, perſcribam prolixiùs, vt ab alijs leuiori negocio quoque aggrediatur. In cerebri igitur ipſiuſque partium examine, parum omnino in viua ſectione videndum eſt, quum hic velimus nolimus, vel theologorum noſtratium cauſa, memoriam, rationem, & cogitationem brutis animalibus adimere debeamus, vtcunque illis cum homine eadem ſit conſtructio: atque ita Anatomes ſtudioſus, & in mortuorum ſectione verſatus, nullaque hæreſi infectus, probè intelligit, quàm malè mihi conſultum velim, ſi quòd aliàs longè lubentiſſimè facerem, de cerebri viua ſectione aliquid inſtituerem. Quòd tamen ad ſenſum & motum attinet, videre eſt, cerebro ablato vtrunque perire. Atque hic eadem indagandi eſt ratio, quã in neruorum adminiſtratione præcepimus. Num verò cerebrum ſentiat, in homine venit inueſtigandum: qui quum id ſcinditur, aut premitur, indicet num dolore afficiatur, num ve quo cerebrum alteratur, ſentiat: vti in capitis vulneribus indies experiri integrum eſt. Rurſus caluariam canis poſſe frangi, & cerebri ventriculum aut dextrum, aut ſiniſtrum aperiri, ac qui animal motum perdat, illumque denuò occluſo ventriculo recipiat, neminem ambigere arbitror. Porrò ſectionem quam me deſcripturum paulo antè pollicebar, in prægnante cane, aut ſue aggredieris: quanquam vocis occaſione ſuem accipere magis conueniat. canis enim aliquãdiu ligatus, vtcunque illum afficias, ſubinde neque latrat, neque vlulat: itaque vocis ablationem, aut reſolutionem interdum expendere nequis. Primùm igitur animal vt ſupimum iaceat, anterioremq; colli ſedem, & liberum corporis truncum porrigat, aſſeri ita quàm poteris validiſſimè pro tua induſtra rerumque copia, alligabis. Non enim arduũ eſt, aſſerem quempiam ſumere, cui foramina inſint ligandis cruribus apta: aut ſi nulla adſint foramina, promptè aſſeri duo baculi ſubijciuntur, illiſque crura adiunciuntur. Inter cætera autem, ſuperioris maxillæ præcipua habenda eſt ratio, vt illa valide aſſeri firmetur. quod feceris catenula, aut corda quapiam robuſtiore ante dentes caninos ligata, ac dein cupiam aſſeris anulo, aut foramini, aut vt commodius duxeris commiſſa, vt ſcilicet collum exporrectum, caputque immotum ſit, & interim animal liberè reſpiret clametque. Priuſquam verò animal ita vincitur, ſpectatoribus iam in mortuorum Anatome verſatis recenſere ſoleo, quæ nam potiſſimùm præſenti ſectione ſint vidẽda, ne prolixa inter ſecandum dein enarratio operi obſit, idque forſitan dicendo interturbetur. Mox itaque longam in collo ſectionem acutiori nouacula duco, quæ cutem & ſubiectos illi muſculos ad aſperam vſque arteriam diuidat: id cauens, ne ſectio in latus aberret, venamque notatu dignam vulneret. dein manibus arteriam aſperam comprehendo, & illam ab incumbentibus muſculis digitorum duntaxat opera detegens, ad huius latera ſoporales arterias, illique attenſos ſexti paris neruorum cerebri neruis perquiro. dein recurrentes neruos lateribus aſperæ arteriæ adnatos etiam obſeruo, quos interdum laqueis intercipio, interdum præſcindo: idque primùm ex altero latere, vt neruo hic intercepto præſecto ve dilucidè obſeruetur, qui media vox pereat, totaque ambobus neruis læſis intercidat: & ſi laqueos ſoluo, rurſus redeat. id enim citò & citra inſignem ſanguinis fluxum expenditur, ac pulchrè auditur, quàm validam efflationem animal citra uocem moliatur, recurrentibus neruis cultello diuiſis. Hinc ad abdomem uenio & acuta ualidaque nouacula ſub ſpuriarum coſtarum cartilaginibus, mucronataque pectoris oſſis ſede ſectionem inſtar ſemicirculi uno ductu ad peritonæi uſque cauitatem molior: ex cuius ſectionis medio ad pubem uſque aliam tento, quæ promptè ſuccedit, ſi cultrum aut nouaculam peritonæi cauitati indem, itaque inteſtina & uterum fœtibus diſtentum duabus illis ſectionibus detegem, id ſedulò ſtudens, ut aſtantium quidam pollicem [a] vaſis obdat, quæ ſub pectoris oſſe deſcendẽtia abdomen petunt, illa enim ſola hactenus multum ſanguinis fundunt. Hic modò ſectioni uiciniores hortor, ut manu [b] ſepto tranſuerſo adhibita, ipſius motum experiantur: diſſitos autem, ut uentriculi & iecoris ueluti in thoracis cauitatem aſſumptionem & dimiſſionem ſpectent. Interea in altero thoracis latere longam ſectionem ad coſtarum uſque oſſa duco, ad eam ferè regionem, qua coſtæ in cartilaginem [c] degenerant. & dein ſecundùm coſtarum oſſa tranſuerſas ſectiones molior, ut oſſa incumbentibus muſculis aliqua ex parte liberem: & inſuper ſi operoſiorem adminiſtrationem ſequi uiſum ſit, intercoſtales muſculos in duobus coſtarum interuallis a tunica coſtas ſuccingente auferam, ut dein mediam inter illa interualla coſtam ſolarum manuum auxilio a tunica coſtas ſuccingente auellam: illaque a ſua cartilagine fracta, & deorſum in latus inflexa, magna tunicæ coſtas ſuccingentis appareat amplitudo, quæ pellucida pul-

HAC figura ſuam aſſeri, quem viuis ſectionibus adminiſtrandis parare ſolemus, ac vltimo primi libri capite cum reliquis anatomicis inſtrumẽtis propoſuimus, alligatam cõſpicis, vt modus quo in noſtris ſcholis vtimur, aliqua ex parte foret obuius.

r Vti parata eſt 2 fi. lib. 6.

Cerebri functionũ examen.

Viua ſectio, qua Anatomes ſpeculationi in ſcholis colophõ adhiberiſſo let.

Neruorũ recurrentium examen, vociſque eorum ſectione abolitio.

Spectaſi vi ſum fuerit figurã capiti 9 li. 4. impoſitã.

a 6 muſc. tab. a.

b 7 muſc. tab. b.

c Inter T & s 6 muſcu. ta.

Septi trãſuerſi functionis examen.

lucida pul-

Pulmonis motum.

lucida pulmonis motum vtcunque commonstret. Hac postmodum pertusa, videtur qui huius lateris pulmo concidat, thorace interim ęquè vt priùs moto. Vt verò id magis reddatur conspicuum, plura costarum ossa a suis cartilaginibus libero, quàm possum maximè hoc thoracis latus [d] aperiens, vt commodè per membranas thoracem intersepientes, altera pulmonis pars, quæ in thoracis cauitate nondum læsa, pulchrè cum thorace mouetur, sese offerat; ac deinceps illis membranis pertusis, hæc quoque mox a perforatione concidere & collabi videatur. [e] Nunc in altero etiam latere acutiori cultro, vna sectione costarum ossa a cartilaginibus libero, & a cartilaginibus pectorisque osse septum transuersum resceo, vt cum cartilaginibus, os illud diuulsis thoracem intersepientibus membranis, sursum ad collum reflecti queat, cordisque inuolucrum in conspectu sit. quod ilico cultello aperiendum est, obseruandumque, quantum aquæ contineat, & qui cor agatur. Verùm cordis motui non diu animum adhibebis, quin potius animali iam ferè propter concidentem vndique pulmonem suffocato succurres: vt dein adamussim rursus cor arteriasque, & fœtus in vtero contentos, quamdiu uisum erit, examines. Hactenus enim sanguinis fluxus parum incommodi animali intulit, si modò illa quæ sub pectoris osse repunt [f] vasa astans aliquis obturauerit, ac pectoris os iam sursum ad collum reflexum iaciat, itaque ob vasorum obliquitatem illa nihil amplius fundant. quod & in vasis costis singulis exporrectis fit, quum costæ effractæ deorsum euertuntur: ipseque, dum sectionem administras, vasa tantisper dum obliquentur occludere adnisus fueris. Vt verò vita animali quodammodo restituatur, foramen in asperæ arteriæ caudice tentandum est, cui canalis ex calamo aut arundine indetur, isque inflabitur, vt pulmo assurgat, ipsumque animal quodammodo aerem ducat. leui enim inflatu in viuo hoc animali pulmo tantum quanta thoracis erat cauitas intumet, corque uires denuò assumit, & motus ipsius differentia pulchrè euariat. Inflato igitur semel atque iterum pulmone, cordis motum uisu tactuque quantum lubet examinas, & arteriæ magnæ caudicem dorso explicatam, aut in thoracis cauitate, aut ad lumborum vertebras comprehendis, & spectas pariter; nihilque tibi manifestiùs occurrit, quàm cordis & arteriarum pulsuum rhythmus. quo aliquandiu obseruato, pulmo rursus inflandus est; hocque artificio, quo mihi gratius in Anatome nullum comperi, magna pulsuum differentiraum cognitio paranda uenit. Quum enim pulmo diu flaccidus concidit, undosus, formicans, & uermicularis cordis arteriarumque pulsus motus ue spectatur. inflato autem pulmone, magnus rursus & uelox efficitur, mirasque inæqualitates proponit: &, ut semel dicam, hæc administratio eiusmodi est, qua omnium optimè pulsuum naturã medicinæ candidatis proponere soleo. Verùm in horum examine fœtuum gratia nunc non diu hæreo, sed in aliqua bicorni canis suis ue uteri sede, sectionem super fœtum aliquem duco ad [g] exterius ipsius usque inuolucrum penetrantem; quo deinceps ab utero diuulso, fœtum cum suis inuolucris eximo, & exteriori effracto inuolucro, per interius ualde pellucidum ostendo, qui fœtus respirare conetur, quamque pulchrè interiori quoque inuolucro fracto aerem ducat. Mox proximum fœtum, quantũ possum detego, uterum nulla ex parte ab exteriori inuolucro diuellens, ut hic ita fœtus uasorum natura examinetur, uti prius uiuam fœtuum dissectionem faciendam præcepi. Quum hæc molior, per interuallaque pulmonem inflari curo, nondum cordis & arteriarum motus latet. uerùm longo admodum tempore animalis uitæ succurritur, & cordis [h] auricularum motus etiam promptè expenditur, perinde ac [i] arteriæ uenalis, & [k] uenæ arterialis: quas si non sat sit proximè ad cor tetigisse, in aliqua pulmonis fibra ipsius substantiam a uasis unguibus discerpo, & quod hic animaduertendum est, obseruari sino,[l] dextrum postea cordis aperiens uentriculum, quo constet, qui cor illo etiam patente, nihilominus moueatur. [m] Sinistro insuper uentriculo unà adaperto, aut media cordis parte transuersa sectione [n] ablata, spectatores moneo, ut auricularum cordis motum nondum quiescere intueantur. Dein si animali ante sectionem potum colore aliquo infectum porreximus, idque cibos uarios seriatim ingesserit, cuiusmdi humor in pulmonis asperę arterię ramis occurrat, quęq; ciborum in uentriculo sit series, perquiro: hac dissectione, toti Anatomicæ speculationi colophonem in nostris scholis perinde addens, atq; huic meæ de Huamni Corporis Fabrica historiæ nunc illa finem impono.

Aquæ in cordis inuolucro repositæ, & cordis motuum examen.

Num cordis & arteriarum parpulsus sit, examen.

Fœtuum examen.

Arteriæ venalis, et venæ arterialis motuum examen.

d Quasi pareretur 1 fig. li. 6.

e Quasi 2 fi. li. 6. pareretur,

f 2 fi. lib. 6 B, C, D, E.

g Specta simul tabellas 30 figura lib. 5.

h 4 fi. li. 6 I, K,

i 6. fig. lib. 6 G.

k 6. fi. lib. 6. I.

l patet in 7 fig. lib. 6.

m patet in 9 fi. lib. 6.

n vt factũ est in 11 fi. lib. 6.

SEPTIMI ET VLTIMI LIBRI FINIS.

RERVM ET VERBORVM IN PRAECEDENTIBVS DE HVMANI CORPORIS ABRICA LIBRIS MEMORABILIVM INDEX,

in quo literæ a & b numeris adiectæ, ſuperiorem & inferiorem paginæ partem ſignificant.

AB articulatio 9.b
Abdomen cur ſummus rerum Opifex oſſe deſtitutum neceſſariò creari uoluerit 215.a
Abdominis membrana 373.b
Abdominis muſculi 213.b
Abdominis muſculi tranſuerſi 214.b
Abdominis muſculi tranſuerſi a peritonæo ſeparatu difficiles ibid.
Abdominis muſculorum adminiſtratio duplex 214.b prior, qui fit a muſculorum exortu obliquè deſcendentis ibid.
Alter modus ab ipſorum terminis obliquè deſcendentis 215.b
Abdominis muſculorum altera adminiſtratio, uerſus ipſorum initia obliquè deſcendentis 216.a obliquè aſcendentis, recti & tranſuerſi ibid.
Abdominis muſculorum delineatio obliquè deſcendentis 136.a aſcendentis 135.b recti 142.a traſuerſi ibid.
in Abdominis muſculorū deſcriptione uarius Galenus 215.a
Abdominis muſculorum functionē ineptè medicorū uulgus aſſignare 215.b
Abdominis muſculorum octo adminiſtratio 427.a
Abdominis muſculorum octo deſcriptio 213.b obliquè deſcendentis. ibid. aſcendentis 214.a rectorū deſcriptio. ibid.b tranſuerſorum 214.b
Abdominis octo muſculorum breuis enumeratio 213.b
Abdominis muſculorum venæ, ac arteriæ 353.b
Abdominis muſculorum uſus 215.a
Abdominis muſculos ſolos nouiſſe uidetur medicorum vulgus 215.a
Abdominis recti muſculi adminiſtratio 216.a tranſuerſi ibid.
Abdominis recti muſculi pars, qua ſimiæ abundant, & canes 314.a
Abdominis ſectio 426.b
in Abdomine candidior linea 215.b
Abhaumos 126.b
Abhans os ibid.
Ἄκανθα 126.a
Acceptabulum 8.a
Accolarum Alpium, quæ Stiriam ſpectant, deformitas 15.b
Acetabulum 8.a
Acetabulum femori articulando paratum 95.a
Acetabulum herba 418.b
Acetabulum in coxendicis oſſe, & humero 418.a
Acetabuli nomen ad quæ tertiò fuerit deductum 419.a
Acetabula, quę ſecundò a ueteribus fuerint appellata 419.a
Acetabulorum uteri examen 434.b
Acies digitorum quæ 127.a
Ἄκροχειρ 85.b
Ἀκρώμιον 73.a 126.b
Ἀκρωμίου ὀστέον 126.b
Acuale os 122.b
Acus variæ ſectionibus aptę, cum earundem delineatione 121.b
Adaicon 127.a
Adami morſus os 126.a
Additamentum 5.b
Additamentum necatum 127.a
Adeps ſeu pinguedo πιμελή 181.b
Ἀδὴν quid 277.b
Ἀδηνοειδὴς παραστάτης 405.a
Adeps quid 181.b ubi ſit copioſior. ibid. quibus ſit copioſior ibid.
Adeps cur albeat ibid.
Adeps meſenterij 388.b
Adeps omenti 382.a eius uſus. ibi.b
Adeps inteſtinis obductus 386.b
Adipis adminiſtratio, ſiue reſectio. 182.b
Adipis copia quibus animalibus attributa 181.b
Adipis delineatio 181.b
Adipis uſus quis 181.b
Adipē etiā carni paſſim attendi 172.b
Adipem in thoracis lateribus dorſoq; occurrentem ne carnis loco habeamus, cauendum 204.b
Adipem reponi inter cutem & tendinem volæ 130.b
Adhęrens alba vc oculi tunica 499.b
Adiutorium brachij 126.b adnaſcentia. 56 adnatum, adnexus. ibid.
Adoleſcentem quendā iuris ſtudioſum apud Patauinos glandis duos obtinuiſſe meatus, quorum vnus ſemini, alter uerò vrinæ deſtinatus eſſet. 414.b
Adoren 122.a
Adſenaſcem 126.a
Ægyptiorū mos in virginitatibus proximè nupturis obſeruatus 410.a
Ægyptiorum pudendi muliebris carūculas amputandi mos. 410.a
Aer qui in reſpiratione digeratur, cordisq; & ipſius ſubminiſtrantiū partium functionis enumeratio 440.b
Aereæ ſubſtantiæ reficiendę quas partes natura fabrefecerit, & quę priuatim vitali ſpiritui ſubminiſtrent. 440.b
Ætatem complentes dentes 126.a
Agis 127.a
Agit os 126.b
Alacharam ibid.
Alagas ibid.
Alæ naſi 110.b
Alarum naſi muſculus præſentis capitis in altero latere 5, aut omnium 9 & 10. 187.b in altero latere 6, aut omnium 11 & 12. ibid.
Albadaran oſſiculum 92.b
Albertus, Thomas, Scotus, vtriuſque claſſis Theologi, de vermiformium proceſſuum uſu notati 491.a
Alberti, Thomæ, Scoti, de cerebri uentriculis opinio qualis 480.a
Alberti Magni de ſecretis mulierum indoctiſſimus liber 417.b
Alchatin 126.b
Alfaik os ibid.
Algorab ibid.b
Alham ibid.
Alharta 127.a
Alhoſos 126.b
Ἀλινδρομοῦντες nerui 333.a
Ἀλλαντοειδὴς ſecundum fętus inuolucrum veteribus cur appellatum. 420.a. 421.a
Ἀλωπεκες muſculi 226.a
Alraſafe 127.a
Alrip ibid.
Alſahad 126.b
Alſelameet 127.b
Alſelanuat ibid.
Alſemſeminiæ ibid.b
Alſochi ibid.
Alterati color in nutritione alteranti ſimilis 391.b
Althauorat 127.a
Ἀμαρυγαὶ 182.b
Ἄμβωνες 8.b

INDEX.

Ἄμνειος ſeu ἄμνιος membrana cuiuſmodi, & cur a ueteribus ita dicta. 420.a 421.a
Ἀμφιβληϛροειδὲς inuolucro 498.a
Ἀμφιβληϛροειδὴς tunica 329.a
Amygdalæ faucium quæ 448.b
Anatomes profeſſores ridiculè hactenus renũ officium propoſuiſſe 431.b
Ad Anatomes ſtudium prouehendum, præfectorum Italicorum diligentia & amor 426.b
Ad Anatomen cuiuſmodi corpus adhiberi conueniat ibid.
in Anatome docenda, oſtendendaque, quis ordo ſeruandus 425.b
Anatomiæ hactenus obſeruata ratio inutilis 114.b
Anatomicorum de inteſtino cæco nugæ 384.b
Anatomicorum de pylori ſitu error 377.b
Anatomicorum de venæ cauæ exortu, prolixam eſſe diſceptationem 287.a
Anatomicorum de uentriculi cellulis error 377.b
Anatomicorum de ventriculi exteriore tunica nimis in fundo carnoſa, error 378.a
Anatomicorum vulgatis placitis non leuiter acquieſcendum 463.a
Anatomicis veteribus auditus oſſicula incognita fuiſſe 142.b
Anatomici operis & inchoandi & abſoluendi, qui nam Veſalio præcipui autores extiterint 27.b
Anatomicorum commentum, qui bilẽ in ſuam veſiculam aſſeruari docent, ut iecur a putredine uindicet 393.b
Anatomicorum de cordis oſſe lapſus. 69.b
Anatomicorum inſtrumentorum delineatio 120.a
Anatomicos in orificiorum cordis numero recenſendo variare 457.b
Anchę os 127.a
Anchoræformis proceſſus 126.b
Ἀγκὼν 80.b.126.b
Ἀγκυροειδὴς proceſſus 72.a 126.b
Io. Andreæ Albij, Hippocraticæ medicinæ apud Bononienſes profeſſores clariſſimi, hoſpitalitas 57.b
de Animæ facultatibus ac ſede conſiderare, medici quoque officium 460.b
Animarum immortalitatis atque euentus diſputationem ſolos Theologos ſibi vendicare 92.a
Ἄνδρον 127.a
Anima Galeno quid 440.b
Animæ ſpecies tres 460.b
Animali ſpiritu materiam vitalem ſuppeditare 479.a
Animellæ quæ 448.b
Annuli, quo Turcæ ſagittantes vtuntur, effigies 112.b
Annulum aureum imprudenter a quodam deglutitum, eundéque ſiue noxa excretum, Galenus retulit 377.a
Ἄνω κοιλία 220.b
Ἀνώνυμον os 127.a
Anſe oßium temporum 126.a
Ἀνώνυμον os, ſacri oßis lateribus commiſſum 93.b
Ἀντιάδες faucium glãdulæ quæ 488.b
Ἀντικνήμιον 102.a & 103.a 127.a
Ἀντίχειρ ibid.a
Annulus 250.b
Anum referens in cerebro orificium. 492.a
Ἀορτὴ dicta arteria 306.a
Ἀνάρθρωσις 9.b
Ἀπονεύρωσις id eſt eneruatio 170.b
Apoplectica arteria 303.a
Ἀπόφυσις 6.b
Ἀπόφυσιν cum ἐπιφύσει ſubinde ab alijs confundi 7.a
Appendix 5.b
Appendices in ætate prouectioribus pertinacius adhęrere ibid.b
Appendices interdum oſſium capita Galeno dici 7.b
Appendices non ſolum grãdioribus oſſibus contingere 6.a & quibus potiſſimum eod.
Appendices ſimum medullam continentes, non eſſe opercula 6.b
Appendicum femoris, ilium oſſis, &c. delineatio 5.b
Applantatio 5.b
Appendicum & proceſſuum differentię 6.b
Ἀπευθυσμένον inteſtinum 385.b
Aqua in cordis inuolucro cuiuſmodi 425.a eiusq; cauſa ibid.
Aqua intercuti laborantis lien cuiuſmodi 394.b
Aquę in cordis inuolucro repoſitæ, & cordis mutuum examen 510.a
Aquæ nouem libras in puellæ cerebri cauitate repertas 14.b
Aqueus humor 499.a
Arabes, tres in pene meatus, cum vnus tantum ſit, falſo enumeraſſe 408.a
Arabum copia in confictione nominum improbata 281.a
Arabum doctrina, de muſculis virilib. & muliebribus improbata 217.a
Ἀραχνοειδὴς dicta oculi tunica 47.a
Ἀρχὸν inteſtinum 395.b
Arcualia oſſa 122.b
Arcualis ſutura ibid.a
Areſfatu 127.b
Ariſtoteles de numero coſtarum in homine, notatus 66.a
Ariſtoteles quid ſub nerui nomine præcipuè intellexerit 12.a
Ariſtotelis de crurũ in animalibus flexionis dogma 106.a
Ariſtotelis de auditorij organi meatib. lapſus 39.a
Ariſtotelis ſententia dentium numero notato 34.b
Ariſtotelis locus de oculorum motu 51.a
Ariſtotelem, vbi de epiglottide agit, perperam ab interpretibus intellectum 113.b
Ariſtoteli omenti pars colon dorſo colligans, pro omento nõ habita 381.b
Ariſtotelis de lien vſu, ſententia expenſa 395.b
Ariſtotelis de poſtrachialis oſſibus ſententia 88.a
Ariſtotelem falſo cordis inuolucro pinguedinem tribuiſſe 452.a
Ariſtotelis de quadrupedum genu articulo lapſus 106.a
Ariſtotelis de ſeminalibus arterijs ſanguine deſtitutis opinio reiecta 405.b
Ariſtotelis notata ſententia de ſenſu cutis 180.b
Ariſtotelis de ſepto tranſuerſo ſententia 221.b
Ariſtotels lapſus de ſuturarum in viris ac mulieribus differentia, deque canum caluarijs 19.b
Ariſtotelis de tertio cordis ventriculo lapus 457.b. item de ventriculorum numero pro animalium mole variare ſolito ibid.
Ariſtotelis nullam generandi ſeminis vĩ teſtibus tribuẽtis, ſentẽtia 406.b
Ariſtotelis de mamillarum ἀφρίχνει ſententia 423.b
Ariſtotelis de mamillarum ſitu ratio, non omni ex parte vera 424.b
Ariſtotelis locus de oſſium per clauum connexu, & de ſitu tali 11.b
Ariſtotelis de thorace ſententia 65.b
Ariſtotelis de oſſium cõtinuitate locus 12.a
Ariſtotelem homini octo coſtas tribuiſſe 66.a
Ariſtotelis libri de animalium hiſtoria ibid.
Ariſtotelem non eße audiendum, quum ab aure ad cerebrum nullum pendere meatum aſſerat 39.a
Armalia oßa 122.b
Armus ſummus 126.b
Armi ſummi nomina ibid.a
Arquato laborantis lien cuiuſmodi 424.b
Arteria quid, & quis eius vſus 275.b
Arteria ad humiliorem meſenterij ſedem 309.b
Arteria ἀορτὴ Ariſtoteli quæ 306.a
Arteria dextri et ſiniſtri lateris ab umbilico in magnam exporrecta 353.b
Arteria dextrum brachiũ petẽs 307.b

Arteria pubis offis foramen transiens 310.a
Arteria apoplectica, lethargica, somni subeteni, quæ 303.a
Arteria Hippocrati, Platoni, & Aristoteli, quæ 275.b
Arteriæ ac venæ in musculorum fabrica vsus 170.b
Arteriæ ac venę, ventriculum petentes 378.b
Arteriæ ac venæ gracilium intestinorum 384.a
Arteriæ & venæ coli, & recti intestini 385.b
Arteriæ cauum iecoris, & bilis vesiculam petentis figura 355.b
Arteria cur cauæ solum iecoris sedi ex porrecta 332.a
Arteriæ cur pluribus tunicis quàm vena, conformatæ 266.b
Arteria aspera ex quibus constet. 112.a
Arteria aspera respirationis instrumentum, ac uocis principalis. organum 112.a
Arteria aspera veteribus cur primū simpliciter fuerit appellata 444.a
Arteriæ asperæ cartilagines quomodo inuicem colligentur 445.b
Arteriæ asperæ cartilaginum coordinationis ratio 447.a
Arteriæ asperæ commissa corpora 444.a
Arterię asperæ connexus 445.a
Arteriæ asperę constitutionem cur cartilago subeat 446.b
Arteriæ asperę durę tunicæ, exterior. 445.b interior ibid.
Arteriæ asperæ, & ipsius cartilaginum figuræ 111.a
Arteriæ asperæ examen 467.b
Arterię asperæ exterior superficies qualis 445.a item interna 445.a
Arterię asperę fabricę constructionis necessitas 446.a
Arterię asperę appellatio quando cœpta 276.a
Arterię asperæ figura 111.a eiusq; cartilaginū descriptio 112. per totū
Arteriæ asperę forma 444.b
Arterię asperę gratia datum homini collum 46.a
Arterię asperę membraneam substantiam oportuisse extrui 446.a
Arteriæ asperę natura ubi pertractetur 112.a
Arteriæ asperæ numerus ac situs. 444.a
Arterię asperę pulmoni insertæ delineatio 440.a
Arteriæ asperæ substantia quibus cartilaginibus constituatur 445.b
Arterię asperę tunicas aptissimè extructas esse 447.a
Arteriæ asperæ vsus præcipuus quis. 451.a
Arterię asperæ vsus, ipsiusque constructionis ratio 446.a situs ratio ibi.
Arterię constructionis ratio 276.b
Arterię corpus quale, & duę ipsius peculiares tunicę 276.a
Arterię in femore series 310.a
Arteria magna, eiusq; ortus 457.a
Arteria magna unde principiū ducat, & in quos ramos ipsius pars ascendens digeratur 303.b
Arteria magna quartum cordis uas, eiusq; orificium cuiusmodi 457.a
Arteriæ magnę membranę cuiusmodi 459.a
Arterię magnæ ortus disceptationem apud medicos & philisophos longè minorem esse, quàm de venarum ner uorumq; principijs 305.b
Arterię magnę ortus non controuersus ibid.
Arteriæ magnæ per thoracem & iugulum et collum distributionis examen 465.a
Arterię magnæ caudicis bipartitio 306.a partis ascendentis distributio, ac primum quę ad sinistri lateris primam costā obliquè tendit. ibi. quæ sinistram axillam petit. 307.a quę dextrā ibi. maior portio superiora corporis petens 387.b soporalis sinistra. ibi. dextra. ibi. soporalis ad caluariam series ibid.
Arterię magnæ per uniuersum corpus delineata distributio 304.a eiusdemque in duos truncos bipartitio. 303.a ascendentis partis delineatio. ibi. quæ axillam petit. ibi. soporariæ vtriusque delineatio. ibi. caluariam petens ibid.b
Arterię partis descēdentis distributio delineata. ibid. quę ad inferiora costarum interualla, septum, iecur, bilis vesicam, uentriculum, lienem, duodenum, coliq; partem. 305. a b quę ad renes utrinque ibid.
Arterię magnæ trunci amplioris descēdentisq; in suos ramos series 308.a
Arteriæ magnæ truncorum diuisionis supra os sacrum factæ series 309.b
Arteriæ omenti 382.a
Arteriæ ortus 287.b
Arteriæ magnæ supra os sacrum facta diuisio, eiusq; supra cauam ascensus. 309.b partium huiusce diuisionis distributio ibid. quā pubis ossis foramen transit 310.a per femur, tibiam & pedem distributio ibid.b
Arteriæ magnæ & cauę venæ distributionum sub osse sacro examen 432.b
Arteriæ magnæ super cauam venam ascensus, ambarumq; supra sacri ossis initium diuisio 309.b
Arteriæ magnæ series in peritonæi amplitudine quomodo obseruanda. 431.a
Arterię magnę in mesenterium excursus 383.a
Arteriæ magnæ seu arterialis venæ radicis figura 69.a
Arteriæ magnæ cum corde situs delineatio. 438.b eiusdem orificiū 439.a
Arterię magnę non idem cum stomacho per septum foramen 375.b
Arteriæ partis descendentis distributio. 308.a quæ ad inferiora costarum interualla. ibid. ad septum trāsuersum 308.b quæ ad omentū, iecur, bilis vesiculam, ventriculum, lienē, duodenum, coliq; partem accedunt portiunculæ ibid. ad mesenteriū & renes. 309.a ad partem mesenterij humiliorem, & ad lumborum uertebras, ad carnes abdominisq; latera ibid.b
Arteriæ ortus sedes 306.a
Arteria pręcipua mesenterium accedēs 309.a
Arteriæ ramis, cuius pulsum ante brachiale exploramus. 307. b eiusdemq; delineatio 304.a
Arteriam soporalem non ferri per idem foramen cum tertio & quarto neruorum pari 39.a
Arterię, in vesicam distributæ ratio 400.a
Arteriæ neque a cerebro, neque ab extremis corporis partibus nascuntur 306.a
Arterię tertię series 314.b
Arteria venalis, eiusq; ortus 457.a
Arteria venalis quid 316.a
Arterię venalis appellatio, & descriptio eius, &c. 458.b
Arteriæ venalis eiusdemq; orificij delineatio vbi quærenda 456.b
Arteriæ venalis membranę cuiusmodi 458.b
Arterię venalis & magnę membranularum vsus 462.b
Arterię venalis ad cordis basim et pulmonem connexæ delineatio 437.b
Arteriæ venalis pulmonis insertę delineatio 440.a
Arteriæ vitalem spiritum fœtui deferentes 400.a
Arteria venalis pulmoni cur sit vtilis 451.a
Arterię venalis in corpore ratio. 462.a eiusdem vsus 451.a
Arteriæ venalis, & uenæ arterialis mo tuum examen 510.b
Arterię ac inferiora costarum interualla 308. a ad septum transuersum

sum ibid.
Arteriæ ad lumborum vertebras & carnes abdominisq; latera 309.b
Arteriæ coronales. 306.a *earumque descriptio & ortus* ibid.
Arteriæ duæ 277.a
Arteriæ ac venæ renib. sublatæ. 309.b *item ab umbilico* 310.a *arteriæ seminales.* 309.a *earundem delineatio* 303.b
Arteriæ seminales quando in ortu obseruandæ 431.a
Arteriæ seminales, an sanguine expertes 405.b
Arteriæ supra sacrum os diuisio delineata. 305.a *per crura distributio* ibid.b
Arteriæ tunicæ peculiares binæ. 276.a *tunicæ ascititię.* ibid.b
Arteriæ tres ex altero latere caluariã subeuntes. 306.b *quæ in primum duræ membranæ sinum exhauriuntur.* ibid. *tertiæ caluariam petentis arteriæ series.* 315.a *omnium delineatio* 316.a
in Arteriarum ac venarum natura artificium 277.a & b
Arteriarum Anatomes ratio 429.a
Arteriarum per abdominis musculos repentium administratio 427.a
Arteriarum per brachium & manum tendentium examen. 505.a b *per crura* 506
Arteriarum diductibus subditæ glandulæ 492.b
Arteriarum in iecur excurrentium, ratio 332.b
Arteriarum & venarum in animali numerus 276.b
Arteriarum & uenarum cerebri delineatio 311.a
Arteriarum & uenarum in intestinis ratio 383.a
Arteriarum examen 507.b
Arterias naturam recondere 307.b
Arterias neq; a cerebro, neque extremis corporis partibus nasci. 306.a
Arterialis vena, eiusque ortus 457.a
Arterialis vena quid 316.a
Arterialis venæ, ac arterię uenalis delineatio 316.a
Arterialis venæ membranæ 458.b
Arterialis uenæ membranarum orificij ratio 462.a
Arterialis venæ orificij ac membranarum examen 467.a
Arterialis uenę usus præcipuus quis 451.a
Arterialis uenæ usus, & ipsius constructionis ratio 401.b
Ἀρθρωδία ibid.
Arthrodiam quando constituerit natura 10.b
Ἄρθρον 7.b 9.b 12.b
Ἄρθρωσις 9.b
Articulus 7.b 9.b
Articulatio 9.b
Articuli capitis motibus parati. 51.a
Articuli duplices quibus modis formentur 10.b
Articuli ossa mutuò esse contingua, neque ab inuicem abscedere. 62.a
Articulum Hippocrates & Galenus quid nominarint 7.b
Articuli 127.a
Articuli ascendentibus & descendentibus processibus parati 43.b
Articuli cur diuersa compositionis forma connectantur 9.b
Articulorum compositionis triplex forma 10.a
Articulorum maxillæ ligamẽta 191.a
Articulorum motus non eadẽ ratio 9.b
Articulorum quibus digitorum ossa inuicem, & conterminis ossibus committuntur ratio 89.b
Articulus omnes non iisdem agi motibus 9.b
Artuum capita, non rectę ἐπιφύσεις & κονδύλους *a Galeno dici* 7.b
Arundo maior cruris. 208. b *minor cruris* ibid.
Arundo maior & inferior brachij 126.b *minor brachij* 127.a
Ἀρυταινα, ἀρυταινοειδὴς *cartilago* 112.a
Asaid 126.b
Ascam 127.a
Aseid 126.b
Aseth ibid.
Asaon 122.b
Asser os 126.b
Asseres viuis sectionibus accommodi 122.a
Asserum dexus 11.b
Ἀστράγαλος 106.a 127.b
Ἄστριος ibid.
Athlas vertebras 126.a
Athlantis nomen a quibusdam septimæ duntaxat ceruicis vertebrę attribui ibid.
Αὐχὴν 8.a 126.a
Auditorius meatus 39.a
Auditus instrumentum 505.a *idem anatomicis parum probè cognitum* 328.b
Auditus organum examen 504.b
Auditus organi officula quatuor 113.b
Auditus organi officulorum usus 27.b *& harmonia* ibid.
Auditus organo parata cauitas magna, & foramina, ab ipsa educta, ac demum quinti paris neruorum in illam feries 26.b
Auditus organorum constitutio 27.b
Augustanæ mulieris textricis historia 394.b
Auditus ratio difficilior cognitu 25.b
Aures nonnullis hominibus moueri 186.b
Auricula sinistra cordis 459.b
Auriculæ dextrę cordis substantia et nexus ibid.
Auris cartilago 110.a
Auris cartilaginis usus ibid.
in Auris pinnulam cur nulla cartilaginis portio exporrigatur ibid.
Auris utriusque cartilago 114.a
Aurium ossa. 12[illegible].b *situs* 14.a
Aurium iecoris situs 386.b
Axillaris venæ & humerariæ per brachium, cubitum, & manum series 295.b
Axillaris venæ in brachio consistentis series 296.a
Axillaris venę in duos truncos præcipua distributio 296.a
Axillaris venæ portionis cutem subeuntis series ibid.b
Ἄζων 51.b
Ἀζύγου *dictæ venæ ortus* 290.b

B

Balistæ os, seu nux 127.b
Basillare os, siue baxillare 122.b
basilare nomen, cuneiformi ossi priuatim inditum ibid.
Βαθμίδες 8.b. *qui Hippocrati dicantur, ibidem.* & 77.b
Βάτος 174.b
Belgarum capita cur sint oblonga 14.b
Belloarmati insignis iurisconsulti historia 395.a
Βελονοειδὴς *processus* 23.a 122.b
Bilis flauæ meatus cur intestinis & nõ ventriculo implantetur 393.b
Bilis flauæ natura & munus ibid.a
Bilem flauam quò expurgari conduxerit 395.a
Bilis in intestina defluxus utilitas 394.a
Bilis meatuum in iecore situs ratio 391.b
Bilis vesiculæ examen 467.b
Bilis vesiculæ, eiusdemq; meatum delineatio 395.b
Bilis vesiculę in ventriculum meatus. 379.a *in iecore* 390.b *eorumq; situs ratio* ibid.b
Bilis vesiculæ meatus cur duodeno insertus 392.b
Bilis vesiculæ meatus duodeno insertus an propaginem ventriculo offerat ibid.
Bilis vesiculæ meatus in iecore 390.b
Bilis vesiculæ meatus portionem in vẽtriculum porrigi nullam uel minimam, præterquam in uno triremium pontificis

pontificis remige Vesalium animaduertisse 393.a
Bilis vesiculæ situs, forma, substantia, venæ, arteriæ & nerui 392.a
ex Bilis vesicula meatum in ventriculũ non semper deduci 393.a
Bilis vesicula carentes quosdam reperiri, ab Aristotele & Plinio memoriæ proditum 393.b
Bili excipiendæ & emittendæ meatus parati 392.b
Biliosis naturis quid sit familiare 393.b
Βόθρια 34.b
Boum scutiformis cartilago, ab hominis quantum variet 112.a
Brabantis omentum plumæ nomine dici 378.b
Brachiale quid 127.a
Brachiale ab vlna diuidens cartilago 83.a
Brachiale mouentium musculorum administratio 245.a primi & secundi 245.b tertij 216.a quarti 247.a
Brachiale mouentium musculorum descriptio 239.a primi ibid. secundi & tertij ibid. quarti 239.b musculorum omnium munus ibid.
Brachiale mouentium musculorum delineatio, primi 138.b secundi 135.b tertij 152.a quarti 155.b
Brachiale octo ossibus construi inter se forma differentibus 85.b
Brachiale proprio motu in supinum & pronum non agi 240.a
Brachialis cum radio articulatio 83.a
Brachialis cartilaginosum os quodnam veteribus dictum 86.b
Brachialis cur duo ossium ordines 85.b
Brachialis primum os quot ossibus conterminum sit 86.b quot secundum & tertium ibid. quot quartum, quintum, sextum, septimum, & octauum 86.b & 87.a
Brachialis ossis nomina 127.a
Brachialis ossa, quibus sedibus, ligamentis, & cartilagine obducantur 85.b
Brachialis ossa quot alijs ossibus contermina 86.b
Brachialis ossa nectentium ligamentorum descriptio 243.b
Brachialis ossium delineatio 84.a
Brachialis ossium nomina 86.a
Brachialis quartum os, quæ sibi peculiaria vendicet. 86.a cui ossi committatur 86.b
Brachialis quartum os, cui ordini ascribendum ueniat ibid.
Brachialis quinti ossis processus 87.b
Brachialis rectum os appellatum cuiusmodi 86.a
Βραχίων, bracbium 77.a 126.b
Βραχίονα quid appellet Hippocrates 73.b
Brachium paruum 126.b
Brachij parui nomina ibid.
Brachium totum, manus Hipp. & Galeno dictum 85.b
Brachij adiutorium. 126.b canna. eod.
Brachij, cubiti & manus excoriatio. 245.a
Brachij motus 9.b & quot 202.a
Brachij motorum musculus quispiam a Galeno descriptus, quo simiæ & canes abundant, homines carent 203.a eiusdemq; descriptio. ibid. & administratio 204.b
Brachij motorum musculus primus quo pacto duorũ loco haberi possit 201.a
Brachij motorum secundus musculus per peram a Galeno in plures diuisus. 205.b
Brachij motorum quintus, circumuertentium primus, a Galeno non descriptus 208.a
Brachij os 77.a
Brachij os seu humeri in omnibus animalibus scapulæ inarticulari 71.a
Brachij oßis nomina 126.b totius ligamentorum descriptio 243.a administratio 245.a ibid.b
Brachium ac scapulam mouentes musculi, in quibus animalibus ab homine maximè varient 20.b
Brachium attollẽs musculus quis 202.a
Brachium attollentibus musculis describendis Galenus varius 202.b
Brachium circumagentes musculi tres, atque eorum ortus 204.a
Brachium deorsum trahens alius musculus, quo simiæ, canes, & alij permulti quadrupedum abundant 203.b
Brachium mouens quispiam musculus, malè a Galeno assignatus 201.b
Brachium mouentium primus musculus unde 200.b
Brachium mouentium primi musculi fibras variare ibid.
Brachium mouentium secundi musculi origo & functio 202.a
Brachium mouentium tertius musculus, non rectè a Galeno inter circumuertentes brachium relatus 202.b & 205.a
Brachium mouentium quarti musculi ortus ac functio non rectè a Galeno tradita 203.a
Brachium mouentium musculorum administratio 204.b primi 305.a secundi ibid. tertij 206.a quarti 205.b quinti, sexti & septimi. 206.a
Brachium mouentium musculorum descriptio. 200.a primi ibid. secundi 202.a tertij. 202.b quarti. 203.a quinti 204.a sexti septimiq; ibid.
Brachium petentes nerui 344.a
Brachium pectori adducens musculus, quo simiæ abundant 201.a item alius musculus, quo simiæ abundant, quem Galenus omnes qui illum præcesserunt latuiße iactitat 203.b
Βρέγματος ossa 122.b
Βρόγχος quid 445.b
Βρόγχια quæ ibid.
Brutorum cerebri constructionem ab hominis non differre 480.a
Buccas mouentium musculorum delineatio, primi & secundi 135.a tertij & quarti 138.a quinti & sexti 135.a septimi & octaui 138.a
Buccas & labra mouentium musculorũ descriptio 186.b primi & secundi. ibid. tertij & quarti 287.b & reliquorum quatuor. ibid. eorundem administratio. 188.a primi & secundi ibid. tertij & quarti ibid.b & reliquorum quatuor ibid.a & b
Bucella 8.a

C

Cæcum foramen 38.b
Cæcum intestinum cuiusmodi 384.b in cane, gliribus, & sciuris cuiusmodi. ibid.
Cæcum intestinum unde primum dictum 385.a unde principium ducat ibid.
Cæci intestini non unum, sed duo sibi proxima orificia esse, quomodo sit intelligendum 384.b
Cæci intestini ortum in cane & homine uariare ibid.a
Cæco intestino cur natura appendicem formarit 385.a
Cælij Rhodigini lapsus 47.b
Calaminum os 122.b
Calamo assimilatus ab Herophilo cerebri sinus 488.a
Calcar capitis 122.b
Calcar pedis 127.b
καλλικρέας quid 382.a
Callosi corporis ac septi vsus 486.b
Callosi corporis initium, seu cum reliqua cerebri substantia continuitas 486.a sedes & nomen. ibid. sinus lateribus adiacentes ibid.
Callosi corporis superioris superficiei examen 501.b
Calor ingenitus corpori, Galeno anima 440.b
Calua 122.a
Caluaria ibid.
Caluaria ad cerebri Anatomen qualiter aperienda 500.b
Caluaria cur non solido osse constet 19.b
Caluaria cur pluribus ossibus efformata 9.a
Caluaria, veluti galea & murus immobilis

lis cerebro circumpoſita 65.b
Caluaria canina 19.a
Caluariæ anterioris humanæ & caninæ figura. 37.b & ratio ibid. & 33.b
Caluariæ baſis interna ſedes 35.b
Caluariæ baſim palatumq; exprimens figura 28.a
Caluariæ figuræ 13.a
Caluariæ forma aptiſſima quæ 14.b
Caluariæ internę ſedis pars ſuperior. 35.b
Caluarię nomina diuerſa 125.a
Caluariæ pars, in qua ſagittalis ſutura in coronalem incidit, cur ſit molliſſima, rariſſimaq; 22.b
Caluariæ pars ſuperior, quæ vocetur maxilla 29.a
Caluariæ ſedes lapidoſa 122.b
Caluariæ ſinus duræ membranæ vaſis cedentes 39.b
Caluariæ ſquamæ 15.b
Caluariæ cur ſuturæ 19.b
Caluariæ tam integræ, quàm ſeiunctæ figura 15.b 16.a
Caluariæ viginti oſſa 113.b
Caluariæ ſenum ſuturis deſtitutæ 20.a
Caluarię tabulæ 15.b
Caluariam a quibuſdam eam capitis partem, quæ crinibus ornatur, vocari 122.b
Caluariam ſuccingentis membranæ externę deſcriptio 481.a
Calx 127.a
Calcis anterior pars qualis 107.b
eiuſdem internum latus quale ibid. a.
externum quale ibid.
Calcis nomina 127.a
Calcis os ibid.
Calcis oſſis ſedes terrã ſpectans 107.a
eiuſdem ſuperior ſedes extra tibiæ rectitudinem retrorſum ducta ibid.
Calcis oſſis ſinus 106.b
Calcis oſſis figu. 106. b. & deſcriptio ibid.
Calces duę 113.b
κωνάριον corpus 489.a
Canales a glande deducti 492.b
κα; κὸς 126.a
Canis animal minimè pituitoſum, & exactiſsimo odoratu prǽditum 37.b
Canis caluariæ foramina. ibid.
Canis caluariæ interna ſuperficie ſecus quàm in hominis, latum tenueque os ſpectari 25.a
Cani inteſtinum cęcum multo quàm homini eſse amplius: neque ut in homine, omnino inane reperiri 384.b
Canum caluaria non abſque ſuturis 19.b
Canum & ſimiarum caudatarum ſuturã in fronte & maxilla manifeſtiſſimam eſſe 31.b
Canum iecur quale 390.a
Canum renes cur altius ſiti 396.b
Canum iecoris ſitus 389.b
Canum & hominum colõ differre 385.b
Canum & hominum παγκρέας coloris diuerſi. 382
Canum omenti ratio, & ad hominis diuerſitas 381.b
Canes colo & meſenterio ab hominibus differre 381.b
Canes non paucis partibus ab homine uariantes in muſculis thoracis. 218.a 219.a 220.a & 223.a ibid. b
Canes, equos, boues in muſculis brachiũ mouentibus ab hominibus variare 202.b
Canes & ſimias vtrinque duobus thoracem mouentibus muſculis abundare. 218.b
Canes viuos inuolucri cauitatem, & cordis ſuperficiem humectas habere. 452.b
Canibus macilentius obtigiſſe meſenterium 388.b
in Canibus nulla cum hominis oſſibus ſimilitudo 63.b
Canibus & ſimijs cor magno interuallo a ſepto remoueri 453.b
Canibus & ſimijs omentum uix colo connaſci 381.b
Canini capitis figura 28.a 359.b
Caninæ caluariæ figura ibid.
Canini dentes 34.a. 126.a
Canini vteri delineatio 370.a
Canini & ſuilli vteri hiſtoria, 417.a
item vaccini aut caprini 416.a
Canis renis ad humanum differentia, 398.a
Canna 126.b 127.a
Canna brachij 126.b
Canna maior & minor 127.b
Canulæ 122.a
Capitula occipitis oſſis primæ vertebræ inarticulantur 50.b
Capitula ſecundæ vertebræ 49.b
Capræ pregnantis vterus cuiuſmodi. 419.a
Caput ad cerebri inſpectionem qui parandum 500.b
Caput humanum oculorum gratia formatum 13.b
Caput in oſſibus quid 7.a b. item capitulum ibid.
Caput Therſitæ φοξὸν. 14.b
Capitis figuræ aliquot non naturales. ibid.
Capitis non naturalium figurarum ſuturæ 20.a
Capitis figurarum non naturalium cuiuſmodi ſuturæ. 19.b
Capitis figurarum variarum exempla. 14.b
Capitis ligamentorum ad ceruicis primã ſecundamq; vertebram deſcriptio. 213.a adminiſtratio ibid. delineatio 212.b
Capitis motus proprius quiſpiam, contra Galeni ſententiam 210.a
Capitis notum Galenum non rectè aſſignaſſe 46.b
Capitis notum lateralem colli beneficio fieri 50.b
Capitis motus proprij duo ibid.
Capitis motus proprij & ſecundarij 210.a
Capitis motus dupliciter fieri. 50.b
De capitis motibus alia quàm Galeni ſententia 50.b
Capitis naturalis fig. quæ. 13.b 14.a
Capitis olla, teſta, ſcutella 122.a
Capitis oſſa qualibus ſuturis prǽcipuè compingantur 11.b
Capitis oſſibus, & alijs ſuturę communes 21.a
Capitis ſtructuræ ratio, quotq; eiuſdem figuræ 13.a
Capitis ſuturæ figura 15.b
Capitis ſuturas etiam in interna caluaria ſede conſpici 20.b
Capitis tabulæ 15.b
Capitis tota moles 122.b
Caput cur copioſiore euacuatione indigeat 19.a
Caput inſtar tecti domus calidæ. ibid.
Caput in oſſibus quid 7.a b
Caput mouentium muſculorum, deſcriptio 210.a
Caput circumuertentium muſculorum deſcriptio. 192. a & b adminiſtratio 193.a
Caput mouentium muſculorum delineatio, paris primi 157. a b. ſecundi paris 161.a. tertij. 163.a quarti ibid. quinti ibid. ſexti ibid. ſeptimi paris 138.a
Caput mouentium muſculorum poſteriorum deſcriptio. 210.a par eorum primum. ibid. par ſecundum. 210.b. & utriuſque paris munus. 211.a par tertium. ibi. quartum. ibi. quintum ac ſextum par ib. & horum functio ibid.
Caput mouentium muſculorum par ſecundum, in homine a Galeni deſcriptione diuerſum. 210.b
Caput mouentium muſculorum iuxta ſeptem parium ordinem, adminiſtratio 212.a
Caput mouentium, ſed motu non proprio, muſculorum traditionem totam quære ſub Dorſi motoribus, 4 paria prima ratio
Caput mouentes muſculi anteriores, eorumque deſcriptio. 211.b par omnium capitis motorum, ſeptimum ibid. functio binis paribus poſteriorum oppoſita 211.b
Caput non potuiſſe ſupra primam vertebram in latus duci, neque etiam circ

cum agi 51.b

Caput supra secundam uertebram cum prima circumagi, neutiquam verò flecti & reflecti ibid.

Caput non potuisse super secundam uertebram flecti & reflecti, neque in latus inclinari 52.a

Caput supra primam uertebram flecti & reflecti motu proprio, non autem in latera, aut aliter duci 51.a

Caput supra primam uertebram circumagi nequaquam posse 51.b

Capita Belgaru. cur sint oblonga 14 b

Capita Genuensium, Græcorum & Turcarum cur globi imaginem exprimãt ibid.

Capita Germanorum cur lata, & compresso occipitio cernantur. ibid.

Capita suturis destituta 20.a

Capita ossium, cur etiam ἀποφύσεις seu appendices à Galeno uocata 7. b. item, an omnia appendice formentur ibid.

Capita uirorum à mulierum non multũ uariare 19.b

Capitum in ossibus alia prominentia, alia depressa 7.a

Capitum in ossibus differentiæ ibid.b

Capitum in ossibus usus. 8.a ac differentiæ ibid.

Carina hominis 126.a

De Carnea substantia manus internæ regioni superstrata, Arabum notata sẽtentia 231.a

Carnea substantia interiori digitorum regioni, ipsorumq; radicibus. & mediæ sedi uolæ superstrata 230.b

Carneæ portiones decimo musculo femoris mouentium attensæ 260.b

Caro cur musculis addita 170.b

Caro musculorum, præcipuum motus organum 172.a

Caro, præcipua musculi substantia ibid.

Carnis in musculo usus 170.b

Carnem illam, quam uasis inter uterum, & exterius fœtus inuolucrum de nouo cum fœtu progenitum circumnasci astabiliriq; cernimus. an rectè ab Hippocrate, acetabula fuisse nuncupata, quidam contenderint 419. b eadem in mulieribus continua, in animalibus autem sparsa cernitur. ibid. eandem carnem Galenus ceruis & capras falsò ascribit ibid.

Carnosæ mẽbranæ administratio. 182.b

Carnosæ membranæ in abdomine administratio 426.b

Carnosæ cuiusdam substantiæ exteriori fœtus inuolucro obnatæ necessitas 421.a

καρωτὶς arteria 307.b

καρωτὸς quid 85.a & 127.a

Cartilago quid, eiusq; natura, usus ac differentiæ 3.a

Cartilago, aut os in cerebro 25.a

Cartilago, χόνδρος 122.a

Cartilago brachiale ab ulna dirimens 83.a

Cartilago claviculæ articulationis cum pectoris osse peculiaris 74.b

Cartilago epiglottalis 69.a

Cartilago glutinis uicem subiens 3.b

Cartilago in articulis quibusdam tertia ibid.

Cartilago inter uertebras iuxta Galeni sententiam, quid præstet 228.b

Cartilago inter uertebras, triplex 229.a

Cartilago innominata quæ 114.a

Cartilago ligamentorum substantiam ingrediens 3.b

Cartilago mucronata, siue ξιφοειδὴς 69.a eius usus ibid.

Cartilago omnibus articulis communis 33.a

Cartilago scapulæ sinum frequenter augens 72.a

Cartilago spinarum apicibus obnata 44.a

Cartilaginis scapulæ sinum adaugentis figura 72.a

Cartilaginis in maxillarum articulo peculiaris effigies 33.a

Cartilaginis in ossium connexu usus 12.a

Cartilaginis natura 3.a

Cartilaginis palpebrarum usus 110.a

Cartilaginis temperies ibid.

Cartilaginis usus in articulis 3.b

Cartilaginis usum communi ossium usui respondere 3.a

Cartilaginem osse promptius dilatari & constringi 3.b

Cartilagines aliquid continuò erigentes ibid.b

Cartilagines minorum natu, & senum quales 4.a

Cartilagines nasi. 110 b asperæ arteriæ 111.a

Cartilagines nudis & extantibus particulis adnatæ 3.b

Cartilaginum asperæ arteriæ à reliquis ossibus discrimen 3.b

Cartilaginum differentiæ 4.a

Cartilaginum costarum cum pectoris osse, ab ipsarum ossib. liberatio 464.a

Cartilaginum numerus 114.a

Cartilaginum ossiumque partes, sedesq; diuersis nominibus appellari 5.b

Cartilagines ossium numerum longè excedere 114.a

Cartilaginum palpebrarum & aurium descriptio 110.a

Cartilaginum substantia 3.a

Cartilagines temporis successu osseas fieri 4.a

Cartilaginea, quę cordis basi ascribitur substantia, seu cordis os 69.a

cartilaginea cordis substantia 114.b

cartilagineæ cordis substantiæ examen 467.b

cartilagineæ uasorum radices quo pacto inquirendæ 69.b

cartilagineum in uertebris ligamentum 42.b

cartilaginosum ligamentum 229.

cartilaginosum os brachialis quodnam ueteribus dictum 86.a

cassos os 126.b

καταλλεὶς, quid 73.b 126.b

Caudæ os 126.b

Caudicis uena 288.b

caua uena ibid.

caua uena, eiusq; ortus 456.b

caua uena à se tam grandem uenam cur deprompserit 290.b

caua uena quomodo arteriæ magnæ supra sacri ossis initium subijciatur, & ipsius series 298.b

caua uena quo pacto portæ committatur, & in iecur ramos diffundat, descripta 287.b

cauæ uenæ ad iugulum incessus, & ipsius inibi distributio 292.b

cauæ uenæ caudex in qua iecoris sede consistat, ramosq; primum proferat 289.a

Cauę uenę distributionis per thoracem & iugulum examen 464.b

cauę uenæ distributionis descriptionem, à iecore esse incipiendam 288.b

cauæ, & arteriæ magnę distributionum sub osse sacro examen 432.b

cauę uenę & arteriæ magnæ series in peritonæi amplitudine facta, qui obseruanda 431.a

cauę uenę & arteriæ ad cordis basim cõtinuitas 437.a

cauæ uenę in iecore series 288.b

cauæ uenę membranæ 458.a

cauę uenę nomina 288.b

cauę uenæ orificio præfectarum membranularum usus 462.a

cauę uenę ortus à Galeno imbecilliter cõfirmatus, & quo pacto 292.b

cauę uenę ortus apud autores controuersus ibid.

cauę uenę ortus examen 467.a

cauę uenę partis eius quę supra iecur cõsistit, exposita distributio 288.b

cauæ uenę partem septum transeuntem, quę sub iecore sita est, non esse arctiorem, contra Galenum 487.b 288.b

cauę uenę per collum caputque series 293.b

cauæ uenę per septũ transitus, ac ipsius in septum rami, & in cordis dextrum sinum adapertio 290.a

cauæ uenę portionis ad partes infra septum

ptum transuersum locatas distributæ series 297.b ad renis inuolucrum, & ipsos renes ibid.
Cauæ venæ rami lumborum vertebris carnibusq; oblati 298.b
Cauæ venæ ramos caluariam ex altera parte subeuntes, sex esse numero 312.a
Cauæ venæ soboles in crus digestæ 300.a
Cauæ uenæ supra iecur partis distributionis series 288.b
Cauæ venæ supra os sacrum bipertitæ delineatio 286.a
Cauilla. cauille 126.a 127.a
Cauitas auditus organo parata 26.b
Cauitatē inter duas squamas constituentes frontis os, cur nonnulli olfactus organum esse asserant 37.b
Caysseles dentes 126.a
Cor. Celsi codex, ubi ceruicis explicat vertebras, vitiatus 51.a
Cor. Celsi de postbrachialis ossibus sententia 88.b
Cor. Celsi locus de primis colli vertebris vitiatus 51.a
Cor. Celsi de pectoris osse lunato sententia 68.b
Cor. Celsus in ijs quæ ad Anatomen pertinent, sæpe lapsus 113.a
Cor. Celsi de inferiori maxilla locus 33.a
Cor. Celsi de incerto brachialis ossium numero sententia 85.b
Cor. Celsum laryngis operculum perperam lingulam appellasse. 113.a
κερεῶνες 213.b
κεφαλὴ·κεφάλαιον 7.a
κερατοειδὴς oculi tunica 499.a
κερκὶς 80.b 126.b
Cercopithecis eandem esse musculi brachium attollentis speciem cum hominum musculo 202.b
Cerebellum qui cerebro sit continuum 483.b
Cerebelli delineatio unde sit petenda. ibid.
Cerebelli sedes. 22.b
Cerebelli descriptio totius. 483.b situs ac magnitudo.ibi. forma 484.a implexuum ratio & species 485.a durities. ibid. color & substantia. ibid.b quo pacto continuum sit cerebro.483.b adminiſtratio 502.b
Cerebelli processuum uermiformium descriptio. 491.a delineatio ubi spectanda 490.b
Cerebrum cur uniuersum ossibus ambiatur, & quamobrem illa uaria sint, & futuris maxima ex parte commissa 19.a
Cerebrum rationalis ac principis animæ locus 460.a
Cerebrum cuius animæ facultatis sedes 460.a
Cerebrum homini gradius datum ex proportione 390.b
Cerebrum, neruorum principium 324.a
Cerebrum quo pacto mole in animalibus uariet 480.a
Cerebrum rationis sedes, quale domicilium natura sortitum 19.a
Cerebri arteriæ 313.a
Cerebri corpus callosum. 486.a eius initium, seu cum reliqua cerebri substantia continuitas. ibid.
Cerebri corpus testudinis fornicis ve imagini comparatum, eiusque descriptio. 489. b usus 490. a delineatio unde petenda sit 489.a administratio 501.a
Cerebri delineatio unde petenda sit 489.a
Cerebri dura menbrana 480.b administratio 502.a
Cerebri descriptio totius 483.b numerus ibid. magnitudo & forma 484.b anfractus, & eorundem usus ibid.a partes, dextra ac sinistra ibid. cur sic sectum ibid. & quibus sedibus continuetur 483. b duricies neruorumque ortus 485.a color & substantia ibid.b quo pacto ab ossium medulla differat ibid. nutritioni quo pacto prospectum ibid.
Cerebri, eiusque partium omnium administratio 500.b
Cerebri excrementorum in os descendentium receptaculum an gargareon 449.a
Cerebri fabrica in brutis ab homine non differens 480.a
Cerebri figura 14.a 14.b cerebri galea 222.a
Cerebri glandis descriptio 490.b
Cerebri infundibulum, glandula, & pituitam excipientes ductus reliqui, descriptio omnium 492. b delineatio unde petenda sit ibid.
Cerebri membranæ uenarum modo caue 312.b
Cerebri duræ membranæ sinus cuiusmodi sint 313.a quatuor sinuum cauitates quales 313.b usus sinuum 312.b primi & secundi sinus congressus 313. a tertius ibid. & quartus sinus ibid. quæ à primo & secundo sinu enascantur propagines ibid.b quæ à tertio ibid. à quarto 314.b processus à quarto sinu cerebri petens uentriculos ibid. b omnium delineatio 311.a
Cerebri membrana tenuis 482.a administratio 501.a
Cerebri neruorum partium aliquot examen 467.b
Cerebri neruorum quinque surculi temporali musculo oblati 25.b
Cerebri os cuiusmodi à Galeno traditum 25.a
Cerebri partium ac functionum breuis enumeratio 479.a examen 509.a
Cerebri pituita ad palatum, per quos meatus eat 491.b 493.a & in narium amplitudinem ibid.
Cerebri pituitam per olfactus organa nō expurgari 493.b
Cerebri plexus secundus referentis tradi tio 494.b
Cerebri plexuum reticularis, & secundarum plexib. similis, descriptio 493.b delineatio ubi spectanda ibid.
Cerebri reuolutiones intestinorum anfractibus eleganter ab Erasistrato collatæ 484.b
Cerebri substantia ab ossium medulla quo pacto differat 485.b
Cerebri testium ac narium descriptio 490.b delineatio unde petenda ibi. adminiſtratio 502.b
Cerebri torcular quid 314.b
Cerebri uenæ 312.a 313.a
Cerebri uentriculi, seu sinus qui 327.b
Cerebri uentriculorum anteriorum ductus 328.a delineatio ibid.
Cerebri ac cerebelli duricies, neruorūque ortus 485.a
Cerebri, cerebelli & dorsalis medullæ color & substantia 485.b
Cerebri & cerebelli figura prima 325.b secunda 326.a unà cum earundem characterum indice. ibid. quæ cerebri & cerebelli formam commonstrant.
Cerebri anfractuum usus 484.b
Cerebri dextra pars quibus sedibus finitæ continuetur 483.a
Cerebri dextram partem sectio à sinistra dirimens, & cerebri anfractus 484.b
Cerebri meatus pituitæ expurgandæ parati 37.b
Cerebri numerus 483.a
Cerebri ossium frequens contextus ad quid conferat 19.b
Cerebri sectionis ratio 484.b
Cerebri sedes & partes in septimo libro qui distinguantur 327.b
Cerebro quid attribuatur 479.a
Cerebrum & cerebellum uix propria eguisse forma 484.b
Cerebrum oculorum gratia in capite locari, dein cerebri nomine & reliquos sensus 14.a
Ceruix 8.a 126.a
Ceruicis flexioni præfecti musculi 212.a eorumq; adminiſtratio 225.a
Ceruicis motus alius peculiaris, alius dorso communis ibid.a
Ceruicis motorum musculorum descriptio.

ptio. 225.a vsus ibid.b administratio,et sub iisdē ratio 212.a 226.b
Ceruicis motuum differentiæ quæ. 210.a
Ceruicis vertebram primam secundæ nectentis ligamenti descriptio 213.a administratio ibid. delineatio. 212.b
Ceruicis vertebræ ibid.
Cuiusmodi 44.b
Earundem delineatio ibid.
Quot numero 46.b 113.b
Ceruicis vertebrarum primæ ac secundę ad caput annexio, ligamentorumque descriptio 213. a administratio ibid. delineatio 212.b
Ceruicis nomina 126.a
Ceruicis primæ & secundæ vertebræ cum dente & ligamentis figura 48.a
Ceruicis vteri os,muliebre pudendum uocari 410.b
Ceruices in ossibus,qui potissimum dicantur 8.a
De Ceruini cordis osse medicorum error 69.b
Chabab 127.b
χαλκοειδῆ ossa 108.a
Chames 373.b
χείλη 8.b
χείρ 85.a
χοάνη 492.a
χόριον cōmune inuolucrorū nomē 420.a
χόριον & χώρημα quid ibid.a
χοροειδὴς cerebri plexus cur ita dictus 471.a
χοροειδὴς dicta membrana 483.a
χοροειδὴς oculi tunica 498.a
χοροειδὴς plexus 494.b 314.a & 315.b
Cibi attractionem, rentionem atq; expulsionem,non musculis,sed fibris uentriculi & intestinorum verè ascribendū esse 215.a
Cibo ac potui in corpore, concoquendis famulantia organa, eorumque ratio 373.a
Cibum potumque ventriculo deferentis viæ nomina 375.a
Ciceri assimilatum officulū, ac mira eius vis 92.a
Ciceroni parum rectè mesenterium, medium intestinum dictum 387.b
Cilia 110.a
Ciliorum vsus ibid.
κιὼν cur pro gargareone 449.a
Κιρσοειδὴς παραστάτης 403.b 404.a 405.a
Circumuersionis motus 9.b
Clauale os 122.b
Claues 126.b
Clauium ossa ibid.
Clauiculæ à scapula liberatio 209.b
Clauiculæ ad superiorem scapulæ processum nexus 75.b
Clauiculæ cum pectoris osse articulationis,priuata cartilago 75.a
Clauiculæ mira curuitas ibi.
Clauiculæ substantia, tubera, ac asperitates,leuitates & foramina 75.b
Clauiculæ superiorisque scapulæ processus vsus 75.a
Clauiculæ 126.b 127.b
Clauiculæ duæ 113.b
Clauiculæ tuberculi articulatio 73.a
Clauicularum ad pectoris os articulatio 74.b
Clauicularum à pectoris osse liberatio 464.a
Clauicularum curuitas,earūdemq; usus 75.a
Clauicularum effigies 74.a
Clauicularum iuguli nomina 126.b
Clauicularum numerus 74.b
Κλεῖδες 126.b
Clinianæ Bacchidis historia 377.a
Κλινοειδὴς 24.a
Κλιτορὶς 410.a
Clunes in cerebro 490.b
Clunium ossa 126.b
Clypeus oris stomachi ibid. thoracis ibid.
Κνήμη 101.a 127.a
Coarticulatio 9.b
Κόκκυξ,coccyx os quid 59.b 126.a
Κόκκυγος appellatio vnde 59.b 61.b
Coccyx auis, cuculus 59.b
Coccyx os in homine, à Galeno dedita opera esse omissum, quibus argumentis euersores librorum eius confirmare nituntur 63.b
Coccygis canini descriptio 62.a
Eiusdemq; foramina ibid.
Coccygis humani descriptio 61.a
Coccygis ossis in parturientibus maximū momentum 96.a
Coccygis ossis nomina 126.b
Coccygis ossis ossa quot 113.b
Κόκκυγος appellatio unde 59.a 61.b
Coccygis ossis ossicula quatuor 113.b
Κοδεία 122.b
Cogitationis ossa 122.b
Κοιλιαγόγη dicta vena 288.b
Κοιλία 376.a
Κοιλία cur dictus Grecis uentriculus ibidem.
Colatorij os 122.b
Colon intestinum 385.b
Colon in hominibus non adamussim vt in canibus teres esse ibid.
Colli intestini à recto differentia ibid.
Coli & recti uenæ, arteriæ, & nerui ibidem.a
Colon excrementorum uelut promptuarium 386.b
Coli cellulæ 357.b
Coli in hominibus & canibus discrimen 385.a
Coli intestini circa tenuia situs 357.a & 385.b
Coli intestini vētriculi fundo exporrecti, &c.figura 355.a
Coli principium vbi 385.a
Coli situs ratio 386.b
Coli tunicæ ac fibræ cuiusmodi 385.b venæ & arteriæ ibidem. nerui 386.a
Colo mesenterij vice esse inferiorem omēti membranam 381.b
Κώλων capita non rectè ἐπιφύσεις & κονδύλους à Galeno dici 7.b
Collum 8.a 126.a
Collum asperæ arteriæ gratia datum homini ibid.
Collum homini pulmonum gratia datū 46.a
Colli vertebrarum vndecim figuræ 44.a
Collo carentia uocem non edere 46.a
Colla auium quadrupedumque cur pluribus vertebris quā homini extruātar. 46.a
Columnella cur pro gargareone 449.a
Commissura instar unguium 10.b
Commissuræ temporum squamosæ 20.a
Commißurarū ossa iungentium typus, et differentiæ 10.a
Communis dicta uena 296.b
Compago serra 10.b
Complosa 122.b
Concupiscibilis animæ sedes iecur 389.a
Κόγχη 127.a
Κόγχος 122.a 127.b
Κόνδυλος.κόνδυλος 8.a
Κονδύλους non rectè Galeno dici artuum capita 7.b
Coniugalia ossa 126.a
Connexum instar claui,veteres etiam ad articulum contulisse 11.b
κωνάριον glans,quæ & Κωνοειδὴς 490.a
κωνοειδὴς processus 47.b
Constrictor 250.b
Contextus squamarum modo commissi 122.b
Κορακοειδὴς processus 72.a 126.b
Cor cuius animæ sedes 460.a
Cor calidissimum uiscus merito censeri 453.a
Cor humanum uero osse destitui 69.a
Cor in thoracis medio Galenus contra ueterum placita repositum esse contendit 454.a
Cor irascibilis animæ ergastulum 460.b
Cor irascibilis, seu uindictæ, honorumq; appetitricis animæ sedem esse

Hipp. Plat. Gal. Stoicis & Peripateticis concessum 460.a
Cor, secundum Chrysippum, Possidoniũ, & Theophrastum, non modò irascibilis facultatis, sed etiam eius quæ ciborum, potuum & venereorum concupiscibilis est, quam Aristot. altricem, alij naturalem, alij concupiscibilem vocant, esse 460.a
Cor arteriarum fons atque origo. 306.
Cor neruorum principium non esse. 324.a
Cor quatuor vasorum ad conterminas sedes connexu sustineri 69.b
cordis adeps 455.a
Cordis auricularum delineatio ubi quærenda 459.a
Cordis auricularum situs ibid. dextrę situs & forma ibid. substantia, nexus: item sinistræ ibid.b
Cordis auris dextra, & sinistra. 437.b
Cordis basis ratio 460.b
Cordis basim cingens uena 290.b
Cordis dextrum latus expressum 438.a item sinistrum 437.b
Cordis et arteriarum pulsus num par sit examen 510.b
Cordis auriculæ duę 459.a
Cordis dextræ auriculæ situs & forma 459.a
Cordis dextræ auriculæ substantia & nexus ibid.
Cordis dextræ auriculæ usus, & ipsius constructionis ratio 461.b
Cordis sinistra auricula 459.b
Cordis sinistræ auriculæ vsus 462.b
Cordis caro 454.a fibræ ibid.
Cordis carnis usus 454.b
Cordis carnem in mucrone quàm in basi spissiorem solidioremque apparere 454.b
Cordis cartilagineæ substantiæ examen 467.b
Cordis fibrarum usus ibid.
Cordis rectæ fibræ quæ uocentur 454.a quæ transuersæ & obliquæ ibi.
Cordis rectarum fibrarum usus 454.b transuersarum seu circulariũ & obliquarum usus 455.a
Cordis dilatatio quid 455.a
Cordis figura 453.a
Cordis formæ ratio 460.b
Cordis inuolucrum quibus uasis & neruis implicetur 452.a eiusdem usus & constructionis ratio ibidem. item cuiusmodi in illo aqua obseruetur ibid.b
Cordis inuolucri delineatio ubi quærenda 451.b
Cordis cum suo inuolucro & pulmone delineatio 436.b
Cordis ab ipsius inuolucris prorsus liberi delineatio 437.b
Cordis inuolucri examen 464.b
Cordis inuolucri forma 451.b initiũ, situs ibid. substantia, superficies, & nexus 452.a
Cordis inuolucri usus 461.a
Cordis, ipsiq; subministrantium partium examen 508.a
Cordis membranæ quæ uocentur 457.b
Cordis membranarum numerus ibid.
Cordis motum esse naturalem, musculorum arbitrarium 454.b
Cordis mucronis ratio & usus 460.b
Cordis neruulus 455.a eiusdem usus 461.a
Cordis omnes partes cui functioni famulentur ibid.
Cordis orificiorum membranulę 457.b earumque delineatio ubi quærenda 456.b
De Cordis orificijs Anatomicorum diuersa placita 457.b
Cordis ossis siue cartilaginosæ substantiæ delineatio 439.a
Cordis ipsiusq; partium functio, et usus, ipsarumq; cõstructionis ratio 460.b
Cordis ipsiq; subministrantium partium functionis enumeratio 440.b
Cordis à pulmone liberi, & dextri eiusdem uentriculi adaperti delineatio 438.a ibid.b item sinistri uentriculi 439.a
Cordis pulsus in nouo animali examen 455.a
cordis situs ac formæ delineatio ubi quęrenda 453.a
cordis substantiæ delineatio ubi quærenda 454.a
cordis substantiæ secundum ipsius uentriculos delineatio 439.b
cordis per transuersum dissecti delineatio. 439.b
cordis uasorum & orificiorum eorundẽ delineatio ubi quęrenda 456.b
cordis uẽtriculus dexter cur sanguineus dictus 461.a
cordis uentriculus sinister cur spirituosus siue aereus appellatus 462.b
cordis sinuum seu uẽtriculorum delineatio ubi quærenda 455.b
cordis situs ratio 460.b
cordis situm medium esse, ut umbilicum, Galenus malè assignat 460.b
cordis durioris seu osseæ substantiæ usus ibid.
cordis substantię peculiares uenæ & arteriæ 455.a eidemque tunica obnata ibid.
cordis substantiæ usus 461.a
Ad cordis substantiam quæ insuper referantur 455.b
cordis superficies qualis 403.a situs ibid.b magnitudo ibid.
cordis vasa quot, & quæ 456.b
Cordis ventriculorum numerus 455.b & situs ibid. superficies 456.a
Cordis dextri ventriculi & ipsius orificiorum membranarumque examen 465.b
Cordis uentriculi dextri forma 455.b sinistri forma 456.a
Cordis dextri uentriculi usus 461.a
Cordis sinistri vẽtriculi usus, atque eius constructionis ratio 462.a
Cordi quid attribuatur 479.a
Cordi triplex fibrarum genus cur à natura tributum 454.a
Cornea oculi tunica 499.a
Cornix 7.a corona ibid.
Coronale os 122.b
Coronalis sutura 19.b
Coronalis uenæ, & concomitantium illã arteriarum usus 461.a
Κορώνη, seu κορωνὶς, & κορωνὸν 7.a
Κορώνης appellatione quid Galenus intelligi uoluerit 51.b
Corpus musculorum sectioni opportunũ 188.b
Corpus posteriori sua sede, qua dorsalis incedit medulla, cur admodum excauetur 46.b
Corporis partium descriptione absoluta, quid in sequentibus capitibus sit prę-standum 500.b
Corporis humani medium exactissimum quod 460.b
corporis humani ossa & cartilagines quo artificio inspectioni apparanda 114.b
corpus testudinis fornicisue imagini cõparatum 489.b
corporis testudinis modo efformati examen 502.a
corporum ceruicis uertebrarum contextus 49.a
Κορσῶν siue κοῤῥῶν ossa 122.b
corticales suturæ ibid.
Κορυφὴς ossa ibid.
costæ νόθαι, q. d. spuriæ illegitimæq; cur ita uocentur 66.b
costæ spuriæ, nothæ, uel mendosæ 126. b item ueræ ac legitimæ ibid.
costarum spuriarum cartilagines in acutum mucronem, uerarum non item, desinere 66.b
costę quomodo seriatim mensæ imponendæ 119.b
costę uiginti quatuor 113.b
costarum ad uertebras inæqualis inarticulatio 67.a
costarum asperum tuberculum ibid.
costarum sinus ibid.
costarum superiorum cartilago in ualde senibus, sicut etiam in brutis

quibusdam animantibus intus ossea efficitur ibid.a
costarum cartilagineam substantiam nō parem vndique ostendere speciem 66.b
costarum cartilagines vigintiquatuor 114.a
costarum cartilaginum cum pectoris osse, ab ipsarum ossibus liberatio 464.a
costarum cartilaginibus & ossibus, quae membrana communis 224.a
costarum ductus 69.a
costarum in compingendo sceleto qualis obseruanda ratio 117.b
costarum laeuitas & asperitas 67.a
costarum longitudo impar ibid. a nec par amplitudo ibid.
costarum numerus 66.a
In costarum octo inferiorum inflammatione an mittendus etiam sanguis 466.b
costarum osseae substantiae delineatio. 64.a
costarum ossea substantia, non ex omni parte sibi similis 66.b
costarum substantia & appendix. ibid.
costis singulis peculiaris tunica 442.a
costas duobus nodis articulatas, duobus constare capitulis 67.a
costas illegitimas cur nonnulli χόνδρους vocent 66.b
costas octo homini Aristoteles attribuit ibid.a
costas succingens tunica 441.b
Κοτύλη 8.a
Κοτύλη quid propriè uocetur 8.b
Κοτύλης καὶ γλήνης discrimen 8.a
Κοτυληδὼν 8.a
Κοτυληδὼν herba 418.b
Κοτυληδῶνες cur vteri acetabula dicta 418.b
coxa 127.a
coxae os 93.b
coxendix 93.a
coxendicis os 127.a
coxendicis ossis acetabuli ad uteri acetabula collatio 419.ab
coxendicis ossis acutus processus 95.b
coxendicis ossis appendix 95.b eiusque figura 79.a
coxendicis ossis appendix, quatuor educit musculos, quorum usus sigillatim ostēditur 95.b
coxendicis ossis robori quomodo sit prospectum 95.a
coxendicis ossis superiori sedi insculptus sinus 97.a eiusdemq; tubera ibid.
Κράνιον 122.a
Κραντῆρες dentes 126.a
crassum intestinum in colon & rectum diuidi 385.b
crassi intestini ductus, situsq. 385.a
crassorum intestinorum tunicae ibid.b
Κρέα 103.a
Κρεμαστῆρες dicti musculi 217.a
cribri modo peruium os 20.b
cribratum os 126.a
cristatum os 126.a
crocodilorum imagine, (non autem magnitudine & geniculatis caudae tuberibus) lacertam repraesentare. 189.a
crocodilis non idem motus maxillarum, ut reliquis animantibus ibid.
κροταφίαι suturae 121.b
κροταφῶν ossa ibid.
crus 127.a
crus quid Celso uocetur ibid.b
cruris arundo maior & minor ibid.
cruris domestica canna ibid.
crurum in hominibus & quadrupedibus similitudo 106.a
per crura tendentium uenarum & arteriarum examen 505.a
Κρυσταλλοειδὴς humor 497.a
Κτείς 87.b 127.a
Κτένες 126.a
Κτένιον 87.b 127.a
cubi 126.a
cubiforme os 127.b
cubitus 80.a 126.b
cubiti flexus ratio 77.b
cubiti nomina 126.b
cubiti ossium figura 79.a
cubiti sedis internae muscul. numerus 244.b externae sedis ead.
in cubiti sede externa ligamentorū transuersorum administratio 246.a
cubito adiacentibus musculis obnatae mēbranae administratio 245.a
eadem quomodo sit obseruanda 246.a
cubitum mouētium administratio 247.a
cubitum brachiali nectentia ligamenta. 244.a
cubitum flectentium musculorum delineatio 144.a secundi 140.b extendentium itidem primi 155.b secundi 133.b
cubitum mouentes musculi in canibus. 242.b
cubitum mouentium musculorum descriptio 241.a flectentium primus ibid. secundus ibid. b amborum functio 242.a extendentium primus b. secundus ibid. tertius ibid. administratio omnium 244.b
cubum referens os 108.a & 127.
eiusdem descriptio 105.a
cultralis cartilago 126.b
cultri buxei, aut è ligno Guaiaco confecti 121.b
cultri incuruati ac falcibus similes, Anatomico respuendi 121.b
cultri parui quibus calami adaptantur 121.b
cultri uulgares 121.b
cuneiforme os 16.b 17.b 126.a
cuneiforme os, an sit cauernulis obsitum, uel citra squamae leuis ue ossis obductionem pumicis aut spongiae speciem referat 24.a
cuneiforme os cur πολύμορφον nuncupatum 23.b
cuneiformis ossis circunscriptio 21.a
cuneiformis ossis foramen Anatomicis ignoratum hactenus 36.b
cuneiformis ossis interior sinus, quibus processibus constet 240.a
cuneiformis ossis medium neutiquam perforatum contra Galeni traditionem. 38.a
cuneiformis ossis media sedes qualis 23.b
cuneiformis ossis processus uespertilionū alis assimilati, nomina 126.a
cuneiformis ossis processus alis similes. 25.b
cuneiformis ossis sinus 40.b
cuneiformis ossis sutura 21.a quibus sedibus occurrat. ibid. eiusdem interuallum ibid.
cursoribus lienem eximi stultè persuasū vulgo 395.b
cutis quid sit 180.a
cutis & membrana in fronte & pene, scortoque, nullo adipe substrata cur 402.a
cutis in homine ἀνθρωπὴ, aut ἀνθρωπεὴ dicta Herodoto 180.a
cutis, adipis, membranae carnosae, ac dein caluariae inuolucri, illique subditae adhuc membranae examen 501.a
cutis administratio 182.a
cutis, cuticulae adipis & carnosae membranae in abdomine administratio. 426.b
cutis differentiae sex 180.a à connexu ibid. à neruorum copia ibid. b à mollicie ibid. à motu ibid. à pilis ibid. à foraminibus ibid.
cutis membrana carnosa, cur ita dicatur 181.a
cutis quae partes in homine moueantur 183.a
cutis substantia 180.a
cuti cur nonnulli ridiculè sentiendi uim adimant 180.b
cuti per uniuersum corpus subdita membrana carnosa ibid.
cuti uenas & arterias ac neruos porrigi, ipsamque sensus esse compotem. ibid.a
cutem Graecis δέρμα uocari 180.b
cutem homines quosdam in thoracis regione & alibi etiam in corpore mouere posse, cur sit uerisimile 181.a
cutem internam summae manus cuiusmo-

di parari decuit 230.a
cuticula quid 180.b
cuticulæ administratio 182.b delinea-
tio ibi.
cuticulam Græcis ἐπιδερμίδα uocari ibid.
Κύβτος 80.b 127.a
Κυβοειδὲς os 108.a 127.b
Κυμβαλύτις & κύμβαλος herba 418.b
cymbam referens os 127.a eiusdem
delineatio 104.b eiusdem sinus
107.b & sedes ibid.
cymbam referentis ossis per medium dis-
secti figura 104.b
Κυνόδοντες 126.a
Κύτος 122.b

D

Δάκτυλος 127.a
Δάρσις Herophilo quid sit
182.a
Δαρτὸς 403.a
Dearticulatio 9.b
Δελτοειδὴς dictus musculus 202.a
Dens processus 45.b 48.a
Dens secundæ uertebræ tuber siue pro-
cessus 48.a
Dens secundæ uertebræ hominis canino
assimilatur 47.b
Dentis dicti ossis ligamentum 213.b
Dentis alicuius effracti ex casu portio-
nem in pueris nunquam esse eruendã
35.a
Dentis processus cum prima uertebra,
contextus 47.b
Dentes ὀδόντες, eorumq́; nomina 126.a
Dentes quot 113.b
Dentes ætatem complentes 126.a
Dentes canini 34.a
Dentium caninorum nomina 126.a
Dentes caysceles ibid.a
Dentes κραντῆρες ibid.
Dentes cur doleant 34.a
Dentes cur nudi conspiciantur ibid.
Dentes genuini 34.b
Dentes genuinos Ciceronem molares vo-
casse 34.b
Dentes genuinos quos Cicero vocet
126.a
Dentes γόμφοι ibid.
Dentes incisorij 57.a 126.a
dentium incisoriorum nomina 126.a
dentes maxillares ibid.
dentes mensales ibid.
dentes molares 57.b
dentes μυλῖται 126.a
dentium molarium nomina ibid.
dentes mordentes ibid.
dentes mordentes à quibusdam etiam ri-
sorios vocari ibid.
dentes omnium ossium cur durissimi
34.a
dentes ὀψιγόνοι 126.a
dentes paxillares ibid.
dentes puerorum quales 35.a
dentes quadrupli 126.a
dentes quomodo maxillis infigantur
34.b
dentes radicibus inter se uariare ibi.
dentes risorij à quibusdam mordentes di-
cti 126.a eorundem nomina ibid.
dentes sensu præditi 2.b 34.a
dentes soli omnium ossium nudi ibid.
dentes sensus, sapientiæ ac intellectus.
126.a
dentes serotini 126.a
dentes soli cur vim sentiendi obtineant
34.a
dentes σωφρονιστῆρες 126.a
dentes vt plurimum triginta duo 113.b
dentium à cæteris ossibus differentia
34.a
dentium alueoli 33.a
dentium alueoli & fossulæ 34.b
dentium appendices 35.a
dentium cauitas ibid
dentium doloris remedium optimum.
34.b
dentium excessus præsecandi aut exuren-
di mos 34.a
dentium frequentiam uitæ longitudinem
arguere 35.a
dentium nomina 126.a & numerus
34.a
dentium numerum aliquando variare
34.b
dentium pictura, qui maxillis infiguntur
33.b
dentium præsepiola 34.b
dentium pueorum appendices quales.
35.a
dentium radicibus affixi neruuli 34.a
dentium vtriusque maxillæ figura 33.b
dentium vsus 35.a
deo opt. max. gratiæ agendæ, quòd nobis
animam rationalem, quam cum ange
lis communem habemus, largitus sit
489.a
Δέρμα, cutis dicta 180.b
destructum 126.b
Διάφραγμα 220.b
Διαφράττοντες membranæ quæ 442.b
Διχαστῆρες dentes 126.a
Δικτυοειδὲς πλέγμα 494.b
Δίδυμοι cur dicti in cerebro 491.a
Δίδυμοι cur testes dicti 402.b
digitus annularis 127.a
digitus auricularis ibid.
digitus cordis ibid.
digitus impudicus ibid.
digitus infamis ibid.
digitus magnus ibid.
digitus medius ibid.
digiti medij nomina ibid.
digitus medicus ibid.
digitus minimus ibid.
digitus paruus ibid.
digitus paruus cuius beneficio potissimũ
extendatur 83.b
digiti quarti nomina 127.a
digiti quinti nomina ibid.
digiti δάκτυλοι ibid.
digiti cur inæquales 90.b
digiti cur unguibus donati 109.a
digitorum acies & agmina quæ 127.a
in digitorum articulis naturæ scopi
90.b
digitorum κόνδυλοι qui 127.a
digitorum decem moles 89.a
digitorum manus cuti internæ neruosæ
tenuitate subnati musculi descriptio
230.a administratio 244.b
digitorum manus ossa quot 113.a pedis
ibid.
digitorum manus ossium articulationis
ratio & forma 89.b
digitorum manus ossium delineatio 89.a
digitorum motus 231.b
digitorum nomina 127.a
digitorum ossa 7.b
digitorum ossa Galenus perperàm me-
dulla prorsus carere sensit 89.b
digitorum ossa in utroq; pede quatuorde
cim 113.b
digitorum ossa perperàm Galeno solida
constituta 2.b
digitorum ossa qui suprà & infrà ab inte
gris digitis forma uarient, & cuiusmo
di ossium sit substantia 89.b
digitorum ossa triginta 89.a
digitorum ossa Vesalius quindecim enu-
merat 88.a
digitorum ossium interna sedes cuiusmo-
di secundum longitudinem 90.b
digitorum ossium latera cuiusmodi 91.a
digitorum ossium magnitudo & forma
decentissima 89.a
digitorum ossium tendines 90.b
digitorum pedis figura 4.b
digitorum pedis ossa, eorumque descri-
ptio 91.a
digitorum pedis ratio 109.a
digitorum φάλαγγες quæ 127.a
digitorum σκυταλίδες quæ ibid.
digitorum secundi & tertij quatuor ar-
ticuli qui 90.a
digitorum tendinum insertiones 238.a
digitorum tertij ossis extremum & apex
cuiusmodi 190.b
digitos flectentium musculi secundi ten-
dinum per primi tendines transitus
332.b
digitos mouentes musculi 231.b
digitos singulos tribus ossibus meritò ef-
formari 89.a
diploa 15.b
direzan 122.a
dissectionum professores de colo cur setã
miserè torqueant 386.b

INDEX.

Dissectionum professores de iecoris forma, ac fibris, quas Græci λόβους appellitant, commentationes suas unde sumpserint. 390.a
Δωδεκαδάκτυλον intestinum 383.b
Domestica cruris 127.a
Dorsalis medulla, cerebrum longum uocatur 339.b
Dorsalis medulla, eiusque descriptio ibid. ab ossium medulla quo pacto differat ibid. quæ sint illi cum cerebro communia, quæ pecularia ibid. cur sit vnica 340.a cur sit facta ibid. munienda quo pacto in ossibus & membraneis inuolucris ibid.
Dorsalis medulla, & neruorum ab ipsa prodeuntium numerus 339.b
Dorsalis medulla ubi ueluti e multis funiculis compingatur 340.a
Dorsalis medullæ delineatio 334.a
Dorsalis medullæ cum cerebello coalitus examen 502.b
Dorsalis medullæ examen 507 b
Dorsalis medullæ principium 327.b
Dorsalis medullæ neruorũ octaui paris, seu thoracis pariũ primi series 322.b
Dorsalis medullæ procreandi necessitas 339.b
Dorsalis medullæ terminus ex osse prodiens sacro, inter neruos non censentur 340.b
Dorsalis medullariæ proportio 43.b
Dorsum 94.b
Dorsum cur sit extructum 42.b
Dorsum homini quanta industria Natura creauerit ibid.
Dorsum quot motibus agatur 224.b
Dorsum mouentium musculorũ delineatio, paris primi 146.b secundi ibid. tertij 161.a quarti 163.a quinti 146.b sexti 161.b septimi 163.a
Dorsum mouentium musculorum descriptio 224.b
Dorsum mouentium musculorum iuxta singulorum parium ordinem administratio 227.b parium quatuor priorum ibid. quatuor postremorum, nempe quinti 228.a trium sequentium ibid.
Dorsum mouentium musculorum iuxta octo ipsorum paria sigillatim expositus usus 224 b 225.ab ibid.b paris primi 225.a secundi & tertij partium vsus ibid. quarti, quinti, sexti ibid. septimi, octaui 225.b
Dorsum mouentium musculorũ par primum Galeno parum aptè in plures diuisum 225.a vsus non rectè assignatus ibid.
Dorsum mouentium musculorum par quintum à Galeno non rectè descriptum. 226.a
Dorsi ligamenta ualida quædam, & eorum vsus 229.a ligamenta in spinarum interuallis posita ibid.
Dorsi nomina 126.a
Dorsi ossium copiæ causæ 42.b & quot constet ossibus ibid.
Dorsi ossium impar magnitudo 43.a
Dorsi ossium spinæ, seu posteriores processus 44.a
Dorsi pars thoraci respondens, proprios flexionis musculos cur non habeat 226.b
Dorsi uertebræ 126.a earundem appendices 6.a
Dorsi uertebrarum ligamẽta, iuxta Galeni placitũ, eiusq; improbatio 229.b
Dorsi uertebrarum ligamenta, νευροχονδρώδη συνδεσμα dicta ibid.
Dorsi uertebrarum ligamenti species canibus propria 229.a
Dorsi uertebras nectentium ligamentorum descriptio 228.b administratio 229.b
Duales dentes 126.a
Duodeno intestino cur nulli anfractus 386.b
Duræ membranæ ad caluariam nexus, & externæ ipsius superficiei species 480.b
Duræ membranæ amplitudo qui examinanda 501.a
Duræ membranæ interior superficies qualis 481.b cum tenui connexus ibid. ipsiusq; uasa ibid. & foramina eiusdem 482.a
Duræ membranæ sinuum examen 502.b
Duræ membranæ situs, numerus, magnitudo & forma 480.b
Duræ membranæ vsus, & constructionis ratio 482.a
Dura ossa 122.b

E

Ἐκφύσεις 6.b
Elephantiasi morbo affectorum color qualis 394.b
Elephantiasi laborantis lien maior 394.b
ἐμφύσεις 239.a
Emulgentes uenæ cur dictę 298.a
Enarthrosis quando in simplici articulo 10.a
Ἐνάρθρωσεις ibid.
Ensiformis cartilago 126.b
Ἔντερα 382.b
Ἐπιδερίς 410.a
Ἐπιδίδυμις tunica quę 402.b
Epiglottalis cartilago 126.b cur ita uocetur 69.a
Ἐπιγλωττὶς & γλωττὶς inter se quid differant 197.b
Ἐπιγλωττίδος delineatio 196.a
Ἐπιγλωττὶς quid 113.a 197.b
Ἐπιγλωττίδος usus 113.b
Ἐπιγλωττίδα lingulam Theodorus Gaza in Aristotele malè uertit, cũ Aristoteles laryngis operculum intelligat ibid.
Ἐπιγονατὶς 103.b 127.a
Ἐπιμυλὶς 127.a
Ἐπινώτιον 126.b
Ἐπιπεφυκὼς 499.b
Ἐπιπλοκομισαὶ 380.b
Ἐπίπλοος, ἐπίπλους, &c. 380.a
Ἐπίφυσις 5.b
Ἐπίφυσιν cum ἀποφύσει ab Anatomicis subinde confundi 7.a
Ἐπιφύσεις, seu appendices, cur ossium capita Galenus uocarit 7 b
Ἐπιστροφεὺς 51.b
Ἐπωμὶς 75.a 126.b
Ἐπωμὶς dictus musculus 202.a
Ἐπωμὶς dictus maximus scapulę musculus 73.a
Equos, boues, & cætera animalia, quę clauiculis carent, plurimum in brachium & scapulam mouentibus musculis, à simijs variare 205.b
Erasistrati de seminalibus arterijs sanguine destitutis, opinio reiecta 405.b
Erasistrati & Aristotelis opinio, qui seminales arterias sanguine vacuas esse dixerunt, reiecta ibid.
Erasmum Rot. cum Plinio malleolos in hominibus talos perperam dixisse 102.b
Ἐρυθροειδὲς inuolucrum 402.b ἐλύτρου nomine antea vocatum. ibid.
Eudemi de postbrachialis ossibus sententia 88.a
Eugion 410.a
Exortus, cur duodenum intestinum appellatum 377.a
Exortus, venæ cauæ qui 459.a
Expiratio naturalis, & violenta 222.b
Expiratio quibus musculis perficiatur 223.a
Expirationis usus 441.a
Expirationem naturalem cur citra musculorum opem perfici Galenus censeat 222.b

F

Faucem, Halyabbatis interpres quid priuatim vocet 126.a
Fauces quid 448.a
Faucium glandulę trium generũ 447.b
Faucium organorum examen 467.a
Femen 127.a
Femur ibid.
Femur mouentis musculi descriptio 226.a

Femur mouentes musculi quot constituẽdi 260.b

Femur mouentium musculorũ decem ad ministratio ordine exposita 261.a

Femur mouentium musculorum delineatio, primi 152.a *secundi* 153.a *tertij* 158.b *quarti ibid. quinti* 161.b *sexti, septimi & octaui* 149.b & 144.b *noni, decimi* 158.b

Femur mouentium musculorum descriptio 257.b *primi* 258.a *secundi ibid. tertij, quarti, quinti ibid. munus omnium* 259.a *sexti, septimi octaui* 260.a *noni, decimi ibi. decimo appensæ carneæ portiones* 260.b

Femur mouẽtium musculorum quintus, totius corporis mole maximus 258.b

Femoris ad coxendicis os ligamenta 269.b

Femoris appendices 5.b. *eorundem delineatio* 4.b

Femoris capita 4.b 5.a

Femoris duo inferiora capita, eorundemque sinus 97.b

Femoris capita inferiora cur retrorsum producantur ibid.

Femoris humiliora capita quid commodi præstent ibid.

Femoris ceruix cur statim à coxendicis articulo foras porrigatur 99.a

Femoris ductus cur non recto tramite ferantur 99.a

Femoris figura 96.a

Femoris motus 9.b 10.a 258.b *processus, rotatores* 27.a

Femoris duo processus, seu rotatores 98.a

Femoris exterioris processus nomina 127.a

Femoris processus externus cur γλουὸς *uocatus* 98.a

Femoris duorum processuum usus ibid.

Femoris os magnitudine cunctis humanæ fabricæ ossibus præstare 97.a

Femoris os, sed valde perperam 127.a

Femoris ossis capitum latera cur multis cæcis foraminulis oppleantur 98.a

Femoris ossis nomina 127.a

Femoris ossis, vnà cum tibiæ osse, & fibula, quibus ea ligamenta adhuc connata hærent, figura 166.a

Femoris posterior pars cur sima cauaq; uisatur, anterior autem gibba 99.a

Femoris secundum ipsius longitudinem forma 98.a

Femoris superius caput 97.a

Femori articulando acetabulum paratum 95.b

Femora duo 113.b

Fenestratum os 127.a

Fibræ uenarum 274.b

Fibræ rectæ, obliquæ, circulares, transuersæ 275.a

Fibrarum cordis & musculorum ratio quatenus eadem aut diuersa 454.b

Fibrarum in fronte series 183.a

Fibrarum in intestinis ratio 387.a

Fibrarum per suturas à dura membrana prorepentium usus 482.a

Fibrarum, quæ naturali motui præsunt, ab ijs quæ arbitrario famulantur, differentia 274.a

Fibrarum motibus naturalibus seruientium species & functio 274.b

Fibrarũ stomachi motus duplices 215.b

Fibrarum in vesica, uentriculo, & bilis uesicula ratio 399.b

Fibrarum usus 461.a

Fibras non tantum ad ventriculorũ cordis septum, sed etiam ad reliquam vẽtriculi mucronis circunferentiam adnasci, contra Galenum 458.a

Fibula 101. *quid Vesalio propriè vocetur* ibid. & 127.b

Fibula quid à sura differat 101.a

Fibula secũdum ipsius longitudinẽ triangula 102.b

Fibulæ ad tibiæ os nexus 101.a *in qua parte de his dicat* 102.b

Fibulæ appendix 102.a

Fibulæ cum talo articulatio 101.b

Fibulæ excarnis pars 101.b

Fibulæ duæ 113.b

Filum sectioni aptum 121.b

Focile maius & minus 127.a

Focilis maioris & minoris nomina ibid.

Focile maius brachij 126.b *minus brachij* ibid.

Fœtus bubali inuolucrorum figura 372.a

Fœtus canini exterioris inuolucri delineatio 372.a

Fœtus humani tunicarum seu inuolucrorum expressio 371.a

Fœtus inuolucrum primum ac extimum cuiusmodi 420.a *& quali substantia* ibid.

Fœtus inuolucrum secundum, ἀλλαντοειδὴς *ob farciminis speciẽ dictũ* 420.a 421.b *tertium* ἄμνιον, *ob mollitiem candoremq; ab agno nomen mutuatum* ibid.

Fœtus inuolucri extimi nomina 420.a

Fœtus inuolucra à mulieribus exuri vel defodi, ab animalibus verò sursum deuorari 422.a

Fœtus qui se habeant inuolucra, plurib. simul existentibus fœtibus 422.b

Fœtus inuolucrorum examen 422.a

Fœtus in vtero situs 371.a

Fœtus sudor, ac dein reliqua excrementa ubi coaceruentur 422.a

Fœtus vrinæ meatus 400.a 421.b *cur* οὐραχὸς οὐρανὸς *appelletur.* ibid. *item quæ sit ipsius ratio ibid. & quomodo inquirendus* 434.b

Fœtus urina & recremento uteri ceruicem irrigari atque distendi, ad faciliorem partum 422.a

Fœtui uitalem spiritum deferentes arteriæ 400.a

Fœtum humanum & caninum & bubalum duobus ambiri inuolucris: ac dein quis exterioris inuolucri ad uterum sit nexus, quis ue usus 420.a

Fœtum inuoluẽs membrana à quibusdã exiccata, cur asseruari solita, eiusq; diuersa nomina. 422.b

Fœtum inuoluens membrana falsò non omnibus pueris cõmunis habita, deq; eo mulierum superstitiones ibid.

Fœtuum examen 508.a & 510.a

Foramen ad excolandam in nare pituitam præcipuè paratum 37.a

Foramen cæcum 39.a

Foramen dorsali medullæ paratum 60.a

Foramen, quo dorsali medullæ aptum paratur iter 42.b

Foramen in oculi sede omnium maximũ quod sit 36.b *quis ue eius usus ibid.*

Foramen orbiculare cur in sedis oculi radice elatissimum, & in cuneiformi osse incisum ibid.

Foramen primæ uertebræ, dorsalem trãsmittens medullam 46.b

Foramen, secundum par dorsalis medullæ neruorum in posteriora transmittens 48.a

Foraminis dextræ oculi sedis effigies 37.a

Foraminis maximo sinistræ soporalis arteriæ ramo parati effigies 38.b. *eiusq; usus*

Foramina auditus organi cauitatem ingredientia 39.a

Foramina cæca in uertebrarum corporibus 53.b

Foramina in posteriori sacri ossis sede, cur minora quàm in anteriori spectentur 61.a

Foramina neruis emittẽdis parata 43.b

Foramina neruos transmittentia, in dorsi ossibus etiam cælari ibid.

Foramina octaui ossis capitis, & sedes, quibus olfactus organa reponuntur, in hominibus & canibus uariari 37.b

Foraminum capitis, siue caluariæ descriptio 35.a

Foraminum octaui ossis capitis usus 37.a *& figura* ibid.

Foramina sacri ossis ad neruorum emissionem destinata. 60.b

Foraminum in uertebris neruos in latera transmittentium natura 40.b

Foraminula per caluariæ superficiem sparsim obuia 40.a

Forficula 122.a

Fornicis seu testudinis in modum formati

mati corporis situs 489.b substantia, nexus, inferior sedes 490.a usus ibid.
Frontis musculosa substantia 183.a
Frontis musculosę substantię administratio duplex. ibid. prioris ibid. posterioris. ibid.
Frontis cutem mouentis musculi delineatio ubi spectanda 135.a
Frontis musculi ibid.
Frontis os 12.b eiusque circumscriptio 124.b & forma ibid.
Frontis os cum uerticis osse iunctum, cur ibi sit crassius 22.a
Frontis ossis nomina 122.b
Frontem transuersis sectionibus non esse tentandam 183.a
Fulcrum 126.a
Furcula pectoris ossis 68.a
Furcula superior 126.b item humilior ibid. inferioris medium ibid.
Furculæ 126.b inferiores ibid.
Fusi ossa 126.a

G

GAlea, fætum inuoluens mẽbrana, quibusdam dicta 422.a
Galenus ad ginglymon tribus ossibus opus esse non animaduertit 11.a
Galenus coccygis ossa à sacri ossibus peritè, admodumq; anatomicè ex simiarum canumq; fabrica distinxit 63.a
Galenus cordis situm mediũ esse, ut umbilicum, malè assignat 460.b
Galenus cur de uena pari carente tã uariè scripserit 291.b 292.a
Galenus cur omentum modicis & laxis nexibus, idq; ad dextrum tantum latus colo intestino committi prodiderit 381.b
Galenus de ceruicis uesicę musculo notatus 249.b
Galenus de laterali capitis supra primã uertebram motu refutatus 51.a
Galenus de penis neruis notatus 408.a
Galenus de pituita in cuneiformi osse trãscolatione defensus 24.a
Galenus de pituitæ transcolatione notatus 493.a
Galenus de uẽtriculorum cerebri prestãtia uarius 489.a
Galenus de processibus cerebri notatus 481.a
Galenus de reticulari plexu sub cerebro notatus 494.a
Galenus de soporalis arteriæ dextrę per unum foramen in caluariam ingressu notatus 493.a neque, ut ipse sentit, commune esse foramen cum tertio pari neruorum ibid.
Galenus de tibiam mouentibus musculis notatus 251.b
Galenus de transuersis thoracis processibus confutatus 54.b
Galenus de uenę meatu notatus 401.a
Galenus de uenis mesenterij explicatus 388.a b
Galenus de venis omenti notatus 381.b
Galenus de uẽtriculi situ notatus 376.a
Galenus de uermiformibus processibus notatus 491.b
Galenus de vmbilici vena notatus 302.a
Galenus dissectionis studiosorum facilè præcipuus 491.a
Galenus dissectionum professorum facilè princeps 500.a
Galenus dorsi motores musculos quatuor postremos ignorans 226.b
Galenus duo brachij ligamenta ignorauit 170.b
Galenus eximium naturæ miraculũ, artificiumque 194.a
Galenus ex simijs & canibus coniecturã faciens, etiam hominibus hunc lobum pulmonis, quo tamen destituuntur, attribuit 443.a
Galenus in boum dissectione delusus 315.b
Galenus in ceruicis uertebrarum historia confutatus 50.a
Galenus in describendis brachium attollentibus musculis uarius 204.b
Galenus in descriptione dorsi musculorũ notatus 224.b
Galenus in descriptioae ossis sacri & coccygis notatus ac refutatus 61.b
Galenus in descriptione uenarum humerarię & axillaris partim uerus, partim falsus, & quo pacto 295.b
Galenus in lumborum musculorum seu carnis enarratione, ab hominis compositione, suis simijs delectatus, aberrauit. 259.b
Galenus in Pindaro irridendo magis, quàm spectandis ossibus occupatus 106.a
Galenus in traditione musculorum inter costalium uarius 222.b
Galenus in uasorum mamillas petentiũ distributionis usu explicando cur sit admodum diffusus 425.a
Galenus malè sensit, quòd parem quasi articulationem thoracis uertebris tribuerit 53.a
Galenus maxillam non unicum esse os asserens, refutatus 33.a
Galenus meatuum alterũ ex cerebri tertio uentriculo e ductum pręterijt 492.a
Galenus naturę summus admirator 385.a
Galenus nimium fauens simijs, futuras frontis & maxillæ homini similes esse, plus satis sibi persuasit 32.a
Galenus omnes costas duobus internodijs articulari, malè sensit 54.b
Galenus penis musculos non probè assecutus 408.a
Galenum per obliquum motum quid intelligat 83.a
Galenus quomodo sacrum os & coccygis descripserit 61.b
Galenus simiarum uenas ex professo docens, hominum uenas non persequitur 280.b
Galenus tertium cordis sinum, cui Aristoteles arteriarum originem tribuit, ad dextrum cordis uentriculum malè retulit 306.a
Galenus tertium usum peritonæi, quo id sicci alimenti superflua septi transuersi accedente opera, propellere asserit, malè assignat 374.b
Galenus uertebrarum contextum ad ginglymon malè retulit 11.a
Galeni anatomica demonstratio, qua glãdosum corpus semini parando nõ præesse, confitetur 406.a
Galeni sentẽtia de adipe inter cutem manus internæ & tendinem illi subnatũ, notata 230.a
galeni de tribus animæ speciebus aut partibus inter se natura diuersis, sententia 344.a
Galeni de arteriæ magnę & uenosę orificijs lapsus 457.a
Galeni locus de arteriæ ortu 306.a
Galeni sententia de astragali situ notata 11.a
Galeni sentẽtia de proprio brachialis motu improbata 240.a
Galeni sententia de motu brachialis in pronum & supinum notata 167.b
Galeni locus de capitis motu in latus super prima uertebra improbatus 51.a & deinceps.
Galeni de capitis motibus sententia refutata 50.b
Galeni de cęco intestino sententia 384.b
Galeni descriptio de cęco intestino, cani rectius quàm simię accommodari posse 384.b
Galeni de cerebelli duplicitate sententia improbata 485.a
Galeni uana ratio de cerebelli simplicitate 486.a & 340.a
Galeni ratio de cerebri diuisione notata 486.a
Galeni sententia de cerebri reuolutionibus improbata 484.b
Galeni de cerebri torculari appellatio ambigua 314.b
Galeni sententia de cerebri uentriculorũ superficie, tenui membrana cincta, eiusque improbatio 488.b

Galeni dogmata non pauca de cerebri uẽtriculis notata, alia omiſſa 487.b
Galeni erratum de tribus primis cerebri ventriculis, quos tenui mẽbrana ſuccingi aſſerit, exponitur 488.b
Galeni permulta dogmata de cerebri uentriculis parum eſſe uera 487.b
Galeni ſententia, κώλων ſeu artuum capita ἐπιφύσεις & κονδύλους uocari docentis, reiecta 7.b
Galeni de cordis oſſe ſententia 69.a
Galeni de coſtarum articulatione notata ſententia 67.b
Galeni de coſtarum cartilaginibus ſententia 66.a
Galeni loca, quibus inter cutem & tendinem adipem reponi negat, notata 230.b
Galeni defenſores de coccyge oſſe, à Veſalio refutantur 63.b
Galeni defenſorum impudentia taxatur, quòd eũ homines magis quàm ſimias deſcripſiſſe contendant 61.b
Galeni opinio, de fibrarum, muſculorum, buccarum, labrorum, & naſi alarum ortu, notata 186.a
Galeni de fibris ad uentriculorum cordis ſeptum adnatis erratum 458.a
Galeni de fœtus inuolucris dogmata qua tenus cum ueritate cõſentiant 422.a
Galeni de humeri tuberculo interiore & exteriore ſententia falſa 78.a
Galeni de humero poſt femur omnibus oſſibus grandiore, ſententia 77.a
Galeni opinio de laryngis operculi uſu, notata 200.a
Galeni liber de Oſſibus, cum Syluij editus commentarijs, qualis ſit 63.a
Galeni libri de Adminiſtrãdis ſectionib. partem, in qua linguæ muſculos recenſuit, unà cum libris de Muſculorum reſectione, abſque dubio interijſſe 194.a
Galeni de vſu partium libri notati 240.a
Galeni librorum euerſores notantur 63.b
Galeni & aliorum philoſophorum de mamillarum ſitu ratio non omni ex parte uera 424.b
Galeni locus de maſſeteribus muſculis notatur 189.b
Galeni locus de maxillæ ſuperioris ſuturis explicatur 189.b alius de eorundem oſſium conſtitutione ibi.
Gaelni loca aliquot de maxillæ ſuperioris oſſium numero, ſuturis, refutata 31.b 90.a & deinceps.
Galeni locus de membranis proceſſus uermiformes continentibus notatur 167.a
Galeni opinionem eſſe falſam, qua ſtatuit ſecundi muſculi mouentium digitos, tendinem in primo internodio dilatari 232.b
Galeni locus, muſculum inter ligamenta & neruum ponentis eſſe medium, improbatur 170.b ibid.
Galeni locus de muſculo brachium attollente notatus 201.b 202.a
Galeni de quarto brachij motorum muſculo notata ſententia 202.b
Galeni ſuper muſculo quopiam brachij motore, in hominibus autem non reperto, notata ſententia 203.b
Galeni ſententia de muſculo tanquam brachium circumuertente notata 202.b
Galeni de muſculo quopiam tanquam brachij motore notata ſententia 201.b
Galeni ſententia de muſculo primo flectentium cubitum notata 241.a
Galeni ſuper cartilagine inter uertebras dorſi repoſita, notata ſententia 228.b
Galeni ratio, qua cerebellum ſimplex eſſe docet, uaria 340.a
Galeni de cordis oſſe ſententia 69.a
Galeni de crurum in animalibus flexione, &c. dogma 106.a
Galeni ſententia de cubiti flexionibus planè imaginaria, notata 242.a eiuſdẽ in enumerandis muſculis harum autoribus uarietas ibid.
Galeni in cuneiformis oſſis deſcriptione lapſus 24.a
Galeni de digitorum forma ſentẽtia 89 b & articulatione ibid. item, an ſint medullæ expertia digitorum oſſa ibid.
Galeni placitis de dorſi motibus ſententia contraria 56.a
Galeni de femoris ad coxendicis os motu lapſus 97.b
Galeni de fœtus inuolucris, atque eius formatione dogmata, quatenus uera 422.b
Galeni ſententia de foraminis ſecundum neruorum cerebri par tranſmittentis magnitudine improbata 37.a
Galeni ſentẽtia de foraminibus cribrum referentibus, ac pituitam cerebri expurgantibus, ficticia 493.a
Galeni de glãdulosa carne ad inferius uẽtriculi orificium ſententia 377.a
Galeni de muſculo quopiam tãquã ſcapulam mouente, notata ſententia ibid.
Galeni ſententia, de muſculo neruoſa ſua exilitate mediæ uolę & internę digitorum ſedis cuti ſubnato, improbata 230.a
Galeni ſententia de quarto thoracis muſculo notata 222.b
Galeni ſuper primo tibiam mouentium muſculo notata ſententia 252. a ſuper ſecundo ibidem.b ſuper tertio ibid. ſuper quarto 253.a & ibid.b ſuper quinto 254.a ſuper ſexto, quem perfunctoriè tantum attigit ibid.b ſuper nono 255.b ſuper tendinibus tibię muſculorum 256.a
Galeni de quinto muſculo tibiam mouentium ſententia 254.a
Galeni in 2. de Adminiſtr. ſect. ſententia cum uera muſculorum deſcriptione enarratur 251.b
Galeni locus de numero muſculorum digitos mouentium, reſtitutus 235.b
Galeni ſuper muſculorum dorſum mouentium pari primo notata ſententia 225.a
Galeni & Ariſtotelis de mamillarum ſitu rationem non omni ex parte uerã eſſe 424.b
Galeni ſententia de tribus meſenterijs an ſit ueritati conformis 387.b & cuiuſmodi 388.a
Galeni de muſculi in poplite latitãtis functione notata ſententia 257.b
Galeni de muſculorum caput mouentiũ pari ſecundo notata ſententia 210.b
Galeni de quarto muſculorum pari, oſſi hyoidi propriorum, notata ſententia 192.b
Galeni in deſcribendo quinto dorſum mouentium muſculorum pari notata ſententia 226.b
Galeni in deſcribendo ſexto dorſum mouentium muſculorum pari notata ſententia ibid.
Galeni opinio de muſculorum fibris notata 176.a
Galeni de muſculorũ intercoſtalium functione notata ſententia 220.b
Galeni ſententia de primo radium mouẽtium muſculo notata 240.a
Galeni in muſculorum ſcapulam mouentium traditione notata ſententia 209.a
Galeni locus de muſculorom tendinibus notatus 177.a
Galeni ſententia de muſculorum thoracẽ mouentium numero expoſita 218.a b
Galeni notata ſententia, qua muſculos, quibus oſſa mouentur, tendinibus carere ſtatuit 177.a
Galeni in deſcribendis abdominis muſculis uarietas reprehenſa 215.a
Galeni de muſculis cubitum mouentibus figmenta. 241.a
Galeni loca pugnantia de muſculis manus digitos mouẽtibus notata 232.a b ibidem b 233.a b 234.a 235.a & 236.b
Galeni locus de muſculis labra mouentibus notatus 186.b & 187.a
Galeni ſententia de muſculis pollici prę fectis notata 238 a
Galeni ſermonem de muſculis pedem mo uentibus,

uentibus, simiarum fabricę, non hominis conuenire 265.b
Galeni sententia de musculis primis pedem mouentibus notata 163.b de quarto musculo 164.a de quinto 164.b de octauo 265.b de musculis pedis digitos mouentibus 267.b
Galeni locus de naturali expiratione, quam citra musculorum opem perfici asserit, declaratus 222.a
Galeni de secundo pari neruorum brachium subeunte sententia erronea 344.b
Galeni error notatus, quòd peculiaria ossa, quibus incisorij dentes infiguntur, in homine constituerit 32.a
Galeni loca de ossium inter se commissura, à ueritate discrepantia, è multis aliqua enumerata 12.ab
Galeni de synarthrosi ossium pectoris erratum diluitur 67.b
Galeni orationem in secundo de Administrandis sectionibus obscuram atque imperfectam esse, nec undique suis in tertio de Partium usu placitis respondere 262.a
Galeni sententia de ossis cuneiformis constitutione ac usu notata 24.b
Galeni sententia de osse cuneiformi tanquam perforato instar spongię, improbata 38.a & quod pituita illac non coletur ibid.
Galeni locus de osse inter cerebrum ac cerebellum in canibus posito, explicatus 25.b
Galeni de osse maxillę inferioris tanquã gemino, notata sententia 31.a
Galeni de tertio quodam osse in summi humeri cum clauicula nexu sententia 73.a
Galeni sententia, quòd ossa digitorum medullę sint expertia, improbata 89.b
Galeni loca de ossium inter se structura, à ueritate aliena, è multis aliqua enumerata 12.a
Galeni sententia de ossibus digitorum tã quam solidis improbata 2.b
Galeni de patellę cartilagine lapsus 103.b
Galeni de pedis & manus ossium pari numero lapsus 109.a
Galeni de pituita cerebri per olfactus canales educenda lapsus 328.a
Galeni de portæ uena, ut sanguinem conficiente, sententia uaria 271.b
Galeni de primo pollicis osse lapsus 108.b
Galeni de acuto ulnæ processu, quem stylo comparamus, sententia 83.a
Galeni sententia de processu primę ceruicis uertebrę anteriori notata 46.b
Galeni sententia de processum in cerebro uermiformium usu notata 493.b
Galeni sententia de processibus duræ mẽbranæ tanquam duplicatis notata 481.b
Galeni de quinto pulmonis in homine lobo error 450.a
Galeni sententia de quinto pulmonis lobo, cauam uenam sustinente, notata 291.b
Galeni de quadrupedum genu articulo lapsus 101.b
Galeni ratio de renum situ minimè approbanda 397.a
Galeni reticularis plexus nusquam inuẽtus 494.a superq́; eo locus è libro De uenarum & arteriarum sectione ibidem.
Galeni de reticulari in caluaria plexu lapsus 403.b
Galeni de sacro osse & coccyge sententia notata 61.a 62.b 63.a
Galeni de seminalium venarum ortu & ductu sententia 403.a
Galeni de simiarum ad hominem differẽtia, notata sententia 262.a
Galeni notata sententia de finibus in dura cerebri mẽbrana constitutis 312.b
Galeni de stomachi cum arteria incessu sententia 375.b
Galeni sententia de tendine lato, qui plãtæ cuti subnascitur, notata 263.b
Galeni sententia de tendinibus XVII musculi digitos mouentium notata 236.b
Galeni opinio de tendinibus processus uermiformes continentib. notata 491.b
Galeni notata sententia de tibiæ motuum differentijs 252.a
Galeni de tibię ossis finibus sententia notata 101.a
Galeni sententia de neruo paris tertij notata 330.b
Galeni explosa sententia, quòd neruorum alij sensui, alij motui pręsint 347.b
Galeni sententia de neruorum opticorum foraminibus 329.b
Galeni in neruorum traditione notata sẽtentia 348.b
Galeni locus de neruis è primo de Locis affectis notatus 344.a eiusdem locus alter è libro 3. de Administrationibus anaton. ibid.
Galeni locus de oculi tunica, è decimo de Vsu partium 497.b
Galeni de omenti membrana, colon dorso colligante, sententia. 381.b
Galeni sententia de acutis ossium processibus notata 7.a
Galeni placitis quę potissimum repugnẽt 12.a
Galeni de postbrachialis ossibus sententia 88.a
Galeni ratio de renum situ, qua dextrum sinistro editiorem esse docet, improbata 397.a
Galeni sententia in tradendo scapulæ motorum primo, secundo & quarto musculo, notata 209.ab
Galeni scripta in solis ferè Anatomicis interpretem quàm maximè desiderare, cum sibi non sint undique consona 419.b
Galeni locus de tendinum in digitos manus insertione notatus 338.a contraria de his docens 238.b
Galeni de uenæ sine pari ortu sententia 291.b
Galeni de venæ cauæ per crus seriei descriptiones uariæ, & parum veræ 301.b
Galeni irrefutabilis demonstratio de cauę venæ ortu confutata 288.a
Galeni argumenta de venę cauę exortu in Aristotelem, non omnia ex tripode dicta 287.a
Galeni de ortu venæ sine pari sententias sibi neutiquam constare 291.b
Galeni sententia, qua cauam venam, vbi iecoris gibbo connectitur, amplissimam esse statuit, refutata 289.b 288.a
Galeni dogma, quo venam cauam ex corde prodire inficiatur, omnino respuendum esse 287.b
Galeni locus, à vena caua, priusquam ad cor pertingat, uenas in membranas thoracem intercipientes deduci ac distribui docens, reiectus 291.b eiusdem alius de vena arterialis ortu notatus ibid.
Galeni de venarum ortu commẽtaria sic esse legenda, ut magis ueritas, quam ipsius in illis autoritas spectetur 467.a
Galeni de tuberculo primæ ceruicis uertebrę attributo, notata sententia 46.b
Galeni de numero processuum uertebrarum ceruicis erratum 49.b
Galeni de cauæ uenę in omentum ductu error 381.b
Galeni de cauæ uenæ ortu irrefutabilis demonstratio confutata 288.a
Galeni de cauæ uenæ principio sententia explosa 456.b
Galeni de uena caua uentriculo substrata opinio 378.b
Galeni de uena pari carente sententia cur sit tam uaria 292.a
Galeni de uenis mesenterij ac intestinorũ lapsus 388.a
Galeni de vmbilico corporis medio sententia 376.a
Galeni de uteri cornibus notata sententia 217.b
Galeni de uteri uenis in mamillas sese exonerantibus

nerantibus

INDEX.

nerantibus ſententia 425.b
Galeni in aſſignatione aliquot in lumbis vertebrarum varietas notata 58.a
eiuſdem ſententia, lumborum vertebris proceſſum aſſingentis, ad imitationem ſimiarum ac canum, improbata 57.b
Galeni proceſſum, lumborum vertebris aſcriptum, in hominibus Veſalium nũquam reperiſſe ibid.
Galeni ſententia de nexu corporum thoracis vertebrarum notata 58.a itẽ de foraminibus vertebrarum neruos tranſmittentibus 53.a item de coſtarum ad vertebras articulatione 54.a item de tranſuerſis infimarum thoracis vertebrarum proceſſibus ibid. & 56.b
Galeno ignota venæ axillaris diuiſio quædam 295.b
Galeno in humani corporis fabricæ cognitione nimium à pleriſque tribui 419.a
Galeno quid teſtis caput appellatum 402.b
Galeno vaccinus caninus ve vterus, non muliebris diſſectus atque deſcriptus 416.a
Galeno vmbilicus non rectè corporis medium conſtitutus 282.a
Galeno ignota non pauca capitis foramina 38.a
Galeno non eſſe credendum, quòd, utcunque internum humeri tuber grande ſit id externo grandius eſſe prodiderit. 78.a
Galeno minimè aſſentiendum, quòd maxillam ſuperiorem medullæ expertẽ, duriſq; oſſibus, nec leuitate indigentibus efformatam doceat 29.b
Galeno præteritus muſculus inter brachij motores quintus 238.a
Galeno quid ſit peculiare 221.b
Galeno tres ſecundum pollicis os flectentes muſculi ignorati 235.b
Galeno ſacrum os, & coccygis os, vt in ſimia ſe habent, deſcripta 62.b
Galeno venæ axillaris, diuiſio ignota 292.a
Galenum in abdominis deſcriptione varium eſſe 215.a
Galenum Ariſtoteli impoſuiſſe, quòd tres uentriculos cordis conſtituerit 457.a
Galenum axillaris uenæ diuiſionem integram latuiſſe 195.a
Galenum in brutorum animalium ſectione potius quàm hominũ verſatum eſſe 394.a
Galenum canum inteſtina magis quàm hominum inſpexiſſe 384.a
Galenum de capitis ſupra primam uertebram, & primæ ſupra ſecundam, & deinde reliquarum ceruicis uertebrarum motibus, longè ſecus quàm Veſalium, ſentire 50.a
Galenum rationem vnitatis cerebelli partium aptè deſignaſſe 485.a
Galenum mirabilem illum reticularem cerebri plexum ſua imaginatione in hominibus confinxiſſet. 38.b
Galenum, cor in medio repoſitum eſſe, contra veterum placita contendere 453.b
Galenum diſſectionibus mirificè oblectatum eſſe 262.a
Galenum, diligentem & eruditum ſolertemq; et induſtrium auditorem requirere, qui ea quæ de capitis motibus in 12 de Vſu partium libro pertractarit, capere poſſit 50.a
Galenum foramen ſiniſtræ ſoporali arteriæ paratum latuiſſe 38.b
Galenum de foramine dextræ oculi ſedis, aliter quàm Veſalium, ſenſiſſe 37.a
Galenum & genu cartilaginibus ligamẽtorum nomen indidiſſe 167.b
Galenum de glandis cerebri uſu rectè ſẽtire 493.a
Galenum, Hippocratem in Anatomicis nunquam eſſe lapſum, nimium audacter teſtari 390.a
Galenum hominis anatomiam nunquam aggreſſum eſſe 291.b
Galenum hominis pedem nunquam diſſecuiſſe 261.b
Galenum nor hominis cor, ſed ſimiarum & canum aggreſſum eſſe 453.a
Galenum non hominum, ſed ſimiarũ muſculos deſcripſiſſe 159.a
Galenum pro hominum anatome, ſimiarium nobis obtruſiſſe 264.a
Galenum humani corporis anatomiam nunquam eſſe aggreſſum, unde Veſalius conijciat 295.b
Galenum neruorum recurrentium inuentorem ac ſummum admiratorem fuiſſe 333.a
Galenum parem integrorum digitorum ac eorundem oſſium formam minus rectè propoſuiſſe 91.a
Galenum quædam oſſa ipſi non viſa, tanquam in humano eſſent corpore, recenſere 25.a
Galenum ſubinde dorſum & ſpinam, in tibiam mouentium muſculorum deſcriptione confundere 167.a
Galenum veterum de homine deſcriptiones ſuis ſimijs accommodaſſe 63.a
Galenum uiſcera hominis oſcitanter, aut neutiquam ſpectaſſe: ſimiasq; & canes deſcribentem, immeritò ueteres arguiſſe 452.a
Galenum humani penis fabricam nunquam ſpectaſſe 407.a
Galenum falsò humerum exterius gibbum, interius ſimum, &c. ſtatuiſſe. 78.a
Galenum inuolucrorum hiſtoriam non uerè propoſuiſſe 422.b
Galenum ut minimum duo ligamenta, anulorum modo tendines continentia, latuiſſe 243.b
Galenum neque 11, neque 12 muſculorum dorſum mouentium doctrinam rectè tradidiſſe 226.b
Galenum in lumborum muſculorum, ſeu carnium enarratione, ab hominum cõpoſitione aberraſſe 259.a
Galenum omnes teretes tibiam mouentium muſculorum tendines, ac ſi lati ampliq; eſſent, deſcripſiſſe 256.a
Galenum duos muſculos laryngis operculi latuiſſe 199.a
Galenum non ex omni parte ſibi conſentire 251.a
Galenum os tertium in ſuperioris ſcapulæ proceſſu nunquam vidiſſe 73.b
Galenum uacuam oſſium articulorum ſedem finxiſſe, cum ſint potius mutuò contigua 52.a
Galenum penis corporum originem non rectè aſſecutum eſſe 249.a
Galenum in proceſſibus ſcapulæ non undique ſibi conſtare 74.a
Galenum ſibi haud conformia dicere 267.b
Galenum ſimiarum conſtructionem, non hominum deſcripſiſſe 201.b
Galenum ſimiarum, non hominum Anatomiam aggreſſum eſſe 450.a
Galenum ſimiarum uenas, non hominũ, perſecutum eſſe 280.b
Galenum vnicum tantum tendinem tribus pollicis oſſibus communem cognouiſſe 237.b
Galenum in quarundam uteri partium ſcriptione eſſe ualde ancipitem, ſibiq; parum fidere 417.b ſcilicet in uteri formæ explicatione, muſculorum, cornium, acetabulorum, uenarum & arteriarum ibid. item uaſorum ſemen deferentium 418.a
Galenum muliebrem uterum neq; diſſecuiſſe, neque deſcripſiſſe 416.a
Galenum, non muliebrem, ſed uaccinum caprinum ue uterum deſcripſiſſe 217.b
Galenum de uenarum arteriarumque ſectione ſibi neutiquam reſpondere 311.a
Galenum errare, quòd uenas membranarum interſepientium à caua, ubi ſeptum permeet, initiũ ducere, aſſerat 443.b
Galli ſacerdotis Bononiæ aqua in tercutem in xenodochio mortui hiſtoria. 394.b
Gallicus morbus quæ loca hominis potiſſimum

tiſsimum infeſtet 448.b
Γαγγαμῶν 382.a
gargar 449.a
Gargareon ibid.b cur ἰσθμὸς à ueteribus Græcis nuncupatus 448.a
gargareonis nomina 449.a eiuſdéque ſitus, forma, ſubſtantia, uſus ibid.
gargareonis præſectio ſeu deroſio, quid incommodi pariat ibid.
gargareoni Gallicus morbus infeſtus 448.b
gargareonem temerè à quibuſdam excrementorum cerebri receptaculum eſſe, confictum 449.a
gargareonem ſoli inter animantia homini, & quibuſdam auibus obtigiſſe 449.a
Γαστὴρ unde dictus Græcis uentriculus 376.a
Γαστροκνημία 101.a
Γελασῖνοι dentes 126.a
gemelli dicti in cerebro 491.a
generationis organorum examen 508
Γένος 126.a
genu rotula 127.b oculus ibid.
genu utriuſque duę cartilagines 114.b
genuenſium, Græcorum & Turcarum capita, cur globi imaginem repreſentent 14.b
genuini dentes 34.b
genuinos dentes Ciceronem molares uocaſſe 34.b
germanorum capita cur lata, et compreſſo occipitio cernantur 14 b
gibberus ſiue gibbus vlnæ proceſſus 81.b. 127.a
Γίγγλυμος 10.b
Γιγγλυμοειδὴς humeri orbita 77.b
glandis pineæ nucis ſimilis ſitus & conſtructio 490.a uſus ibid.
glandis pituitam excipientis hiſtoria 492.b
glandis cerebri pituitam excipientis, ipſique accumbentium arteriarum examen, ſeu adminiſtratio 503.b
glandes hominis quarum loco in bobus ſunt muſculi 199.b
glandes inteſtinorum 384.b
glandes laryngis radici adnatæ 446.a
glandes non omnes uaſorum diſtributioni accommodas, huic tantum muneri ſubſeruire 277.b
glādium genus ſecundum Hippocratem ſpongiarum nomen cur obtinuerit 448.a
glandium in faucibus triplex genus ibid.b
glandium in faucibus poſitarū tertium genus 448.b
glandium 292.b
glandulæ cerebri teſtula incumbentis adminiſtratio 502.a eiuſdem hiſtoria 492.b delineatio unde ſpectanda 492.a canales ab ea ducti 492.b
glandulæ, cui pituita influit, unà cum pelui & quatuor ductibus à glande, aut ſinu potius, pituitam deducentibus, effigies 37.b
glandulæ cur, & quando uaſorum diſtributionibus immittantur 277.a
glandulæ faucium cur παρίσθμια uocatæ 448.a
glandulæ ſub aurium radice ad poſteriorem inferioris maxillæ ſedem repoſitæ 130.a
glandularum in mamillis ratio diuerſa 423.a
glandularum et pinguedinis laryngis ratio 447.b
glandulæ teſtibus incumbentes 502.a
glandulæ uaſorum diductibus roboris gratia immiſſæ adnexæq; 277.a
glandularum quæ in faucium initio ſibi opponuntur, ac ſecundum genus conſtituunt, inflammationes, Græcos αὐτιάδας, quæ uerò in faucib. παρίσθμια appellaſſe 448.b
glandularum ſtomacho crebrò adnatarum uſus 376.a
glandularum quæ uaſorum diſtributioni bus immittuntur deſcriptio 277.a nomina ead. uſus 278.a
glandulis faucium infeſtus morbus Gallicus 448.b
glandulas frequentes ubi natura potiſſimum circumpoſuerit 300.a
glandes ſiue glandoſum corpus meſenterio cur natura addiderit 388.b
glandoſum corpus uaſorum ſemen deferentium inſertionē excipiens 405.a
glandoſum omenti corpus 382.a
glandoſi corporis veſicæ collo adnati uſus 406.a
glandoſum corpus ad ueſicæ ceruicem in uiris poſitum, etſi uaſorum inibi uariæ partitionē opem ferat, excipiendis tamen uaſis ſeminarijs, & peculiari humore procreando, potiſſimum famulari 278.a
glāduloſi corporis in ipſa uaſorum diſtributione poſiti delineatio 358.a
glanduloſa caro non procul ab inferiori orificio diſtans 377.a
Γλήνη 8.a
Γλήνη quid propriè uocetur 8.b
Γλήνης & κοτύλης diſcrimen 8.a
Γληνοειδεῖς ſinus 47.b
glires atque ſciuros cæcum inteſtinum adeò amplum ſæpe nactos eſſe, ut amplitudini ipſorum uentriculi facile reſpondeant, fæcibuſque turgidum in ſectione obſeruetur 385.a
Γλωττὶς quid 113.a 197.b ἐπιγλωττὶς ibid.
γλωττὶς qualiter ſpectanda adminiſtranti 200.a
γλωττίδος etymologiæ ratio 113.a
γλωττίδα & ἐπιγλωττίδα differre 200.a
γλουτία dicta in cerebro 491.a
γλουτός 127.a
γόμφοι dentes 126.a
γόμφωσις 11.a
Græcos διδύμους & γλουτία nomina confudiſſe 491.a
granatum malū, cartilago epiglottalis 116.b
Granatum malum teſticulorum 127.a
Grandinoſum os 108.a 127.b
γραφοειδὴς proceſſus 23.a 81.b 125.a
Gula 375.b
Gulæ appellatio quibuſdam pro ſtomacho ibid.a
Gulòſis atq; timidis maius iecur datum 390.b
Gurgulio quid 449.a
Guſtus inſtrumentum 500.a
Gutturis os 126.a
Gutturnium 112.b

H

Hæmorroidum fluxus par ratio cum menſtruo ſanguine 415.a
Hæmorrhoidum modus 272.a
Hæmorrhoidum ſanguis vnde profluat 415.a
Hamuli 121.b
Hamulos vnde Veſalius parare conſueuerit ibid.b
Ἁρμονία 11.b
Harmoniarum coitus cuiuſmodi 11.b
Ἥβης os 127.a
Hector ab Achille circum Troiam tractus quo pacto 26.a
Ἡπατικὴ dicta vena 288.b
ἱερὰ σῦριγξ 42.b 126.a
ἱερὸν os 126.b vnde vocetur 59.b
Hippocrates in Aphoriſmis, quid ſub acetabuli nomine intellexerit 419.a
Hippocratis locus de ſecundo ceruicis uertebræ nomine 47.b
Hippocratis ſententia, de phlebotomia in pleuritide quæ 292.b
Hippocratis ſententia de ſepto tranſuerſo, notata 221.b
Hippocratis de ſtomachi inceſſu, ſententia notata 375.b
Hippocratis de ſummo humero locus 73.a
Hippocratis de temporalibus plagis locus 25.b
Hippocrati quæ uocentur acetabula 419.a
Hippocrati qui dicantur βαθμίδες 8.b
Hiſpani cuiuſdam in fallendo meretrices

calliditas 377.a
Histrionis Tridentini in dentibus, miraculosum robur 190.b item cuiusdam histrionis Turci & Mantuani ibid.
Homo quibus locis à simia differre Galeno perspectus 407.a
Homo cur respiret 218.a
Hominis glandes, quarum loco in bobus sunt musculi 199.b
Hominis maxillæ cur sinus, & cauitates medulla infarctæ attribuantur 31.b
Hominis maxillam cur duram esse oportuit ibid.
Homini maxillam ferè vnico osse extrui ibid.
Homini maxillam inferiorem esse breuissimam ibid.
Hominis uesica dissectionum rudibus cur ita imponat 427.b
Hominis uiscera ad ipsorum fabricam discendam haud inutiliter coqui 394.b
Hominem pluribus ossibus quàm reliqua animantia, motus gratia constare 9.a
Hominem producere immortalem materiæ occasione non licuisse 401.a
Hominem pulmonis occasione collo donari 46.b
Hominem vt augeretur, diutiusq; viueret, instrumentis eguisse variæ nutritioni famulantibus: ac demum quæ instrumenta nutritioni circa cibos potusq; versanti priuatim sint extructa 372.b
Homines frontis, & maxillæ sutura destitui 31.b
Homines quosdam vesicula bilis carere, vt Aristoteles, & Plinius cum alijs enarrant, Vesalius hactenus se comperisse negat 393.b
Hominum, & canum παγκρέας diuersi coloris 381.b
Hominum fabricæ ratio 401.a
Hominibus breuior thorax, quàm quadrupedibus à natura datus, 290.b
Humanæ & caninæ anterioris caluariæ figura 28.a
Humani alimenti ad plantarum nutritiuam vim differentia 379.b
Humanum caput oculorum gratia formatum 13.b
Humerales musculi sex 78.a
Humeralia vena 294.a
Humerariæ venæ iuxta cubiti articulum series 295.b
Humerariæ venæ ortus, & priusquàm brachium subeat, series 294.a
Humerus quid 77.a 126.b
Humerus seu brachij os 126.b
Humerus summus ibid.b eiusq; vsus 74.a
Humeri appendix 5.a
Humeri articulus 72.b cur à costis remoueatur 75.b
Humeri caput 7.b
Humeri in anteriori sede asperitas ad quid parata 78.b
Humeri externum tuber cui radius articulatur 78.a
Ab Humeri externo tubere sex musculos enasci ibid.a
Humeri figuræ, & descriptio 76.a
Humeri foramina in quibus locis appareant, & quis eorum vsus 78.b
Humeri inferioris sedis internum tuber 78.a
Humeri inferioribus processibus nulli appendices 6.b
Humeri orbita Hippocra. γιγγλυμοειδὴς dicta 77.b
Humeri ossis figura 2.a 4.a
humeris partis superioris descriptio 77.a. inferioris humeri partis descriptio 77.b item mediarum partium descriptio 78.b
Humeri tuberculum externum ibi.a internum ead.
Humerum scapulæ nectentium ligamentorum descriptio 206.b administratio b
Humeri 126.b
Humerorum scapulis in sceleto coniungendorum ratio 120.a
Humero excipiendo paratus sinus 72.b
Humeri motus 10.a
Humeri orbita, cui vlna articulatur 77.a
In Humeri orbitæ, seu rotulæ superiori sede cur natura duo sinus exculpserit ibid.
Humerum post femur non esse omnium ossium grandiorem 77.a
Humeri duo 113.b
Humeri 126.b
Humor crystallinus 497.a
Ὑάλοειδὴς dictus oculi humor 497.b
Ἥβης os 127.a
Ὑδατοειδὴς humor 499.b
Hydrocephalus 14.b
Ὑμὴν 181.a 410.a
Hymen puellarum uenulę constituentes 410.a
Ὑοειδές os 41.a 69.b 126.a
Hyodis ossis figura 40.b eiusq; situs & nomina ibid.
Hyoidis ossis formatio & vsus 41.b
Hyodis ossis medium ossiculum 41.b latera humiliora eiusdem ibid. item superiora, & commissa ipsius ossicula ibid.
Hyoidis ossis quot ossicula 113.b
Hyoides os quomodo formetur 41.b eiusque vsus ibid.
Hyoidis latera superiora & commissa ipsis ossicula ibid.a
Ὑπήνη 187.b
Ὑπεζωκός quid 441.b
Hypsili 122.a

Iacobus Niger pater eius Genuensis, iuris peritiss. 66.a
Ianitor ventriculi orificiũ 376.a
Ἰατρικός 127.a
Iecoraria dicta vena quę 288.a
Iecur quid 389.a
Iecur an crapula absumatur 390.b
Iecur anteriori peritonæi sedi cuius beneficio connectatur 391.a
Iecur, ciborum potuumque, & venereorum concupiscibilis animæ locus 460.a
Iecur cuius facultatis animæ sedes. ibid.
Iecoris cani delineatio 359.a
Iecur homini grandius, et quibus maius obtigerit 390.b
Iecur humanum cur maiorem sui portionem in dextro latere extẽsam habeat 389.a
Iecur in fibras aliquo pacto diuisum, nunquam Vesalium inspexisse. 390.a
Iecur magnum & crassum organum fieri cur fuerit necessarium 389.b
Iecur maxima ex parte costis succingi, munirique 389.b
Iecur nulla peculiari eguisse forma 389.b
iecur quare sanguine nutriatur crassiori 391.b
Iecur septo connectentium præcipuum ligamentum 353.a
Iecur sanguinis officina 389.a 390.a
Iecur, ventriculus, lien; prius veluti in thoracis cauitatem tracta, quo modo deorsum decumbere possint. 429.a
Iecoris, aut renum, aut lienis, aut vesicæ officium in viuorum sectione vix melius quã in mortuorum intueri posse 508.a
iecoris carnis, propriæve substantiæ ratio 391.b venarum feriei ratio ibid.
Iecoris examen 467.b
iecoris fibrarum ridicula quorundam efficta nomina 390.a
Iecoris fibrarum ventriculum apprehendentium figmentum vnde enatum 395.b
Iecoris focus 390.a

Iecoris

Iecoris forma varia 389.b
Iecoris gibba, poſteriorisque ſedis delineatio 361.b cauæ 362.a
Iecoris gibbus 354.a
Iecoris humani formam à canum & porcorum & ſimiarum iecoribus variare 390.a
Iecoris ligamenta, & ex illis pronaſcens tunica 391.a
Iecoris nerui 391.a
Iugula 126.b
Iecoris neruorum tunicæ, & vinculorum ratio 391.b
Iecoris officium, ipſiusq; ſtructuræ ratio 391.a
Iecoris ſãguificatio quomodo perficiatur 391.b
Iecoris ſedis figura 362.a
Iecoris ſitus 389.b eiuſdem ſitus ratio ibidem. & examen 428.b
Iecoris ſubſtantia 390.b
Iecoris ſubſtantia vaſis circumfuſa. 391.a
Iecori quid attribuatur 479.a
Ieiunum & ileum cur medium uentris iuſtiſſimè occupent 386.b
Ieiunum inteſtinũ quare cremorẽ ocyus tranſmittat 387.b
Ieiunum inteſtinum quid 383.b
Ieiunum ab ileo nihilo minus quàm inanitione dirimendum 383.b
Ieiuni inteſtini finis ubi conſtituendus. 384.a
Ieiuni inteſtini venæ & arteriæ ibi.
Ileon inteſtinum cuiuſmodi 383.b
Ileum inteſtinum in craſſi inteſtini principium deſinere ibid.
ἴλεος ibid.
Ilei & ieiuni inteſtinorum nerui 384.a
Ilei inteſtini initium vbi ſtatuendum ſit, Veſalius conijcere ſatis nequit ibid.
Ilium, mare, fames, &c. apud poetas cur ſacri nomine uocentur 59.b
Ilium os 93.b 127.a
Ilium oſſis appendix 94.a
Ilium oſſis appendix quibus muſculis occupetur ibid. b quibus interna eius amplitudo ead.
Ilium oſſis figura 2.a & 4.a
Ilium oſſis ſedes ſacro oſſi commiſſa qualis 94.a
Ilium oſſis pars retrorſum magis quàm ſacri oſſis tranſuerſi proceſſus exporrecta 94.b
Ilium oſſis ſedes, ſacro oſſi cõmiſſa qualis 94.a
Ilium oſſa cur in mulieribus ampliora. 95.b
Ilium oſſa, cum oſſe ſacro nectentium ligamentorum deſcriptio 269.b adminiſtratio 270.b
Imperitia quorundam in dinoſcendis partibus ſimilaribus, taxata 204.b
Inciſorij dentes 34.a
Incubi comparatum oſſiculum 26.b ipſius figura 26. index 127.a eiuſdem nomina ibid.a
Induſium quibuſdam dicta fœtum inuoluens membrana 421.b
ἶνες 274.b
ἰνίου os 122.b
Innominata cartilago quæ 112.b
Inſpiratio quibus muſculis fiat 222.b
Inſpiratio naturalis & violenta. ibi.b
Inſpirationis & expirationis neceſſitas atque vſus 218.a
Inſtrumenti cuiuſdam figura, quo duriora oſſa leui negotio perforantur. 148.a
Inſtrumenta connectendis oſſibus idonea 122.a
Inſtrumentorum Anatomicorum delineatio 121.a
Inſtrumentorum triplicĩu nutritioni ſub ſeruientium neceſſitas 372.b
Intercoſtales muſculi utrinque triginta quatuor 220.a externi ibid. interni ibid.b
Intercoſtalium muſculorum deſcriptio & adminiſtratio 220.b externi ead. interni ead.
Intercoſtalium muſculorum munus. ibid.
Intercoſtalium muſculorum verorum ſex tantum eſſe numero ibid.a
Internodia 127.a
Interſcalpilij uertebræ 126.b
Inteſtinum ἀπευθυσμένον 385.b ἀρχὸν ibid.
Inteſtinum cæcum à Galeno alicubi inter craſſiora referri 384.b
Inteſtinum cæcum, canibus multo quàm hominibus eſſe amplius, neque vt in hominibus omnino inane reperiri. 384.b
Inteſtinum cæcum cuiuſmodi ibid.
Inteſtinum cæcum hominis vnde principium ducat 385.a
Inteſtinum cęcum unde primum dictum ibid.
Inteſtini cæci, non unum, ſed duo ſibi proxima orificia eſſe, quomodo ſit intelligendum 384.b
Inteſtini cæci, coli, rectiq; imago & ductus 357.a
Inteſtino cæco appendicem cur natura formarit 384.a
Inteſtinum colon ibid.
Inteſtinum colon ab hominibus non ad amuſſim, ut in canibus, teres eſſe ibid.
Inteſtini coli à recto differentia ibid.
Inteſtini coli & recti venæ atq; arteriæ 385.a nerui ibid.
Inteſtinum craſſum in colon & rectum diuidi 385.b 386.a
Inteſtini craſſi ductus ſitusq; ibid.a
Inteſtinorum craſſorum exterior tunica, cur ſit graciliorum interiori durior 390.a
Inteſtinorum craſſorum hiſtoria 384.b
Inteſtinorum craſſorum tunicæ 385.a
Inteſtinis craſſis cur ſit magna amplitudo 387.a
Inteſtinum δωδεκαδάκτυλον 383.b
Inteſtinum duodenum 357.b
Inteſtinum duodenum à quibuſdam ἔκφυσιν, id eſt, exortum ſeu proceſſum, non inteſtinum uocari 383.b
Inteſtinum duodenum cur in nullo anfractus ducatur 386.b
Inteſtinum duodenum neruos, quos habet, à quib. aſciſcat 384.b
Inteſtini gracilis ductus forma 384.a ſubſtantia ibid. tunicæ duæ ibid. eiuſdemque in tria diuiſio 383.b
Inteſtina gracilia cur ſint anguſta 386.b
Inteſtinorum gracilium interior tunica cur ſit interiori ventriculi tunica mollior 387.a exterior, cur ſit exteriori uentriculi tunica minus carnoſa ibid.
Inteſtinorum gracilium venæ, & arteriæ 384.a
Inteſtinum ieiunum 383.b
Inteſtinum ἴλεον 357.a 383.b
Inteſtinum longaon 385.b
Inteſtinum rectum ibid. b princeps ibid.
Inteſtini recti muſculi 191.a 386.a
Inteſtini recti portionis cum ſuis muſculis figura, eiusque characterum index 191.a
Inteſtini recti ſitus ratio 387.a
Inteſtina à meſenterio quomodo reſecanda, & à corpore auferenda 430.a
Inteſtina continuum quidem eſſe corpus, ſed pluralitatis numero varijs nominibus diuerſas ob cauſas donari 383.a
Inteſtina cur forma tereti creata 387.a
inteſtinorum à ventriculo exortus, & gracilis ductus ſeu ſitus 383.a
inteſtinorum anfractus cur à natura comparati 386.b
inteſtinorum caua pars Anatomicis quę dicatur 384.a
inteſtinorum conſtructionis ratio 386.b item ſitus ratio ibid. item ſubſtantiæ & tunicarum uenarum ac arteriarũ, item fibrarum, item neruorum 387.a
inteſtinorum craſſorum tunicæ 385.b
inteſtinum medium an rectè à Cicerone uerſum pro meſenterio 387.b
inteſtinum princeps quod nam 385.b

Inteſtini recti anularis muſculi delineatio 248.b
Inteſtini recti muſculorũ examen 433.a
Inteſtinorum formæ ratio 387.a
Inteſtinorum glandes 384.b
Inteſtinorum hiſtoriæ breuis enumeratio 383.a
Inteſtinorum ductus longitudo quanta 430.a
Inteſtinorum munus 386.a ac eorundem conſtructionis ratio & ſitus 386.b
Inteſtinorum nomina quæ Veſalius complectatur 382.b
Inteſtinorum pars caua quæ dicatur Anatomicis 384.a
Inteſtinorum in ſcortũ deſcenſus 380.a
Inteſtinorum ſedis figura 357.a
Inteſtinorum primũ, quod duodecim digitorum eſt longitudine, cur plerique exortum nominent 377.a
Inteſtinorum ſitus examen 428.a eiuſdem ratio 430.a
Inteſtinorum ſubſtantia 387.a tunicæ duplices ibid.
Inteſtinorum tenuium præcipuum munus 386.b
Inteſtinorum tunicæ cur partim tranſuerſas, partim rectas fibras ſortiantur 387.a
Inteſtinorum tunicam interiorem aliquãdo in ægris putreſcere, exteriore ſalua 387.a
Inteſtinorum tunicæ 357.b
Inteſtinorum tunicæ qui examinandæ. 383.b
Inteſtinis adeps obnatus 386.a
Inteſtinis cur ſint tunicæ à natura attributæ 387.a
Inteſtinis nullas venas propagari à caua, contrà quàm Galenus tradit 387.b
Introductorij ſeu Medici autor alius à Galeno 12.a
Inuerecundum os 122.b
Inuolucrum cordis quibus uaſis ac neruis implicetur 452.a
Inuolucrum fœtus interius 421.a cur Latinis agnina, & amiculum veteribus ſit nuncupata ibid.
Inuolucri fœtus exterioris ad vterum nexus in mulieribus alius quàm in cane: & alius adhuc in bubula aut vacca, quàm in muliere & cane ſpectatur 420.b
Inuolucri vſus, & conſtructionis ratio 452.a
Inuolucrum vteri exterius qui à farciminis ſpecie nomen obtinuerit. 421.a
Inuolucro cuiuſmodi aqua obſeruetur 452.b
Inuolucra, quæ fœtum mox cum ſanguinis quodam ob abſcedentia vaſa defluxum ſubſequuntur, mulieres ſale aſperſo ferè exurere, aut aliquò defodere: bruta verò permulta, niſi ab aſtantibus præripiantur, deuorare 422.a
Inuolucrorum ueram hiſtoriam à Galeni placitis multum eſſe remotam. 422.b
Ioachimi Rœdlans primarij apud Mechlinienſes medici inuentio 415.a
Ioannes Centurio patricius Genuenſis, iuris peritiſſimus 66.a
Ioannes Paulus Guducius Vrbinas Veſalio amiciſſimus 34.b
Ioannis Andreæ Albij commendatio 57.b
Iraſcibilis ſeu vindictæ honorisq; appetitricis animæ ſedes, cor 460.a
Iris oculis circulus, quis 185.a
Ἰσχίον 127.a 269.b
Ἰσθμὸς cur pro faucibus 448.a
Ἴτυες 8.b
Italiæ circumſcriptionem referens os 11.b
Iugale os 25.b
Iugale os cur à Græcis ζύγωμα nuncupatum 25.b
Iugale os ex quibus conſtet ibid.
Iugalis oſſis vſus ibid.
Iugulum pectoris oſſis 68.a
Ἴξυος vertebræ 126.b

L

LAbra 8.b
Labra mouentes muſculi 186.a eorundem adminiſtratio 188.a
Labrorum conſtitutio, dein quatuor muſculi labris proprij. ſeu in altero latere tertius, & poſtea quartus, vel omnium 5.6.7. 287.b
Labrorum fungoſa ſubſtantia 188.b
Lac nonnullis uiris per pubem exprimi, & per ſuctum frequentiorem, crebramque ac multam contrectationem prodijſſe Ariſtoteles aſſerit: quod etiam Veſalius ſæpe vidiſſe ſe teſtatur 424.a
Lactis in mamillis generatio, eiusq; ratio 424.b 425.a
Lactes an rectè pro meſenterio, Gaza uerterit 387.b
Lacticinia quæ 448.b
Λαγόνες 213.b
Λαγόνων os 127.a
Λαμβδοειδὲς os 41.a
Λαμβδοειδὴς ſutura 19.b 225.a
Lambdoidis nomina 122.a eiuſdem ſuturæ additamenta 21.b
Lapidoſa caluariæ ſedes 126.a
Larynx aſperę arteriæ caput 112.a
Larynx cur pluribus cartilaginibus conſtet 197.b
Larynx etiam φάρυγξ dicta 448.a
Larynx quibus cartilaginibus conſtet 445.b
Laryngis ac totius aſperæ arteriæ cartilaginum delineatio 111.a
Laryngis bini muſculi 198.b deſcriptio ibid.
Laryngis prima cartilago 112.a ſecunda cartilago ibid. tertia cartilago 112.b
Laryngis tres cartilagines 114.a
Laryngis cartilaginum baſes 112.b
Laryngis cartilaginum coordinationis ratio 447.b
Laryngis cartilaginum motores muſculos eſſe 197.b
Laryngis cartilaginum ſinus proceſſus ac tubera 112.b
Laryngis cartilaginum vnà cum muſculis 13 figuræ, & deſcriptio, earundemque characterum index. 196.a b
Laryngis & ſtomachi mutui aſcenſus & deſcenſus ratio 447.b
Laryngis glandes radici adnatæ 446.a
Laryngis γλωττὶς quomodo ſpectanda 199.b
Laryngis ligamenta 199.a
Laryngis lingula, ſeu rima, & præcipuũ vocis organum 113.a
Laryngis muſculi 446.a
Laryngis muſculorum adminiſtratio 199.b ſex communium ordine ibid. propriorum duodecim ordine 200.a
Laryngis muſculorum delineatio 196.a communium primi & ſecundi 197.b tertij & quarti ibi. quinti & ſexti ibid. propriorum delineatio ibid. & deinceps
Laryngis muſculorum alios proprios, alios communes eſſe. propriorum numero 12. deſcriptio & functio 198.b commonium, qui ſex ſunt, deſcriptio & functio 199.b 200.a
Laryngis muſculorum deſcriptio 297.b examen 467.b
Laryngis muſculos duodecim proprios eſſe, communes octo 197.b
Laryngis operculum 113.a
Laryngis operculum non eſſe uocis principaliſſ. organum, contra Galenum 199.b
Laryngis operculum, trianguli, aut ſecundum Hipp. hederæ folij imaginem exprimere 113.a
Laryngis operculum unde oriatur. ibid.
Laryngis operculi duo muſculi Galeno ignorati 199.a

Laryngis

Laryngis operculi duorum musculorum administratio, qui è communibus non habentur ibid.b
laryngis operculi musculorū delineatio 197.a descriptio 193.a
laryngis operculi substantia 113.a
laryngis operculi superficies inferior concaua, superior connexa 445.a
laryngis operculi usus 447.a
laryngis pinguedinis & glandularum ratio 447.b
laryngis rimæ usus 447.a
laryngis rimula seu lingula, quomodo spectanda 199.b
laryngi appositæ glandulæ ibid.
laryngem succingens tunica, seu mēbrana 199.a
Laryngem tribus cartilaginibus constitui 112.a
In laterali morbo quæ uena secanda 282.a
latum os 226.b
laude 122.b
laude os ibid.b
lazarus Hebræus de Frigeis ibid.
Ληνὸς 314.b
Ληνὸς, seu torcular cerebri 314.b
leopardorum pelles 420.b
Λεπιδοειδῆ ossa 122.b
Λεπιδοειδῆ προσκολλήματα 20.b
Λεπιδοειδεῖς suturæ 122.a
lethargica arteria 303.a
Λιχανὸς 127.a
lien cur linguosum uiscus appelletur 395.a
lien cur risus autor uulgò habeatur 396.a
lien quid in uentriculum eructet, quoue meatu 396.a
lienis beneficio, an cor refrigeretur 396.b
lienis eximendi ratio 430.b
lienis nutritio, eiusdemq; ratio 373.a
lienis omenti membrana adhuc tecti figura 355.a
lienis omni ex parte conspicui figura 361.b
lienis situs forma, superficies, color 394.a
lienis substantia 394.b
παρέγχυμα ibid.
lienis tunica 395.b ipsius nexus ibid.
lienis tunica qui obseruanda, simul cum ipsius ad uentriculum nexu & substantia 430.b
lienis, uenarum, arteriarum & neruorū series 354.b
lienis uasorum series 394.b
lienis uenæ, arteriæ & nerui unde ducantur 395.a
lienis usus ac functio 395.b
lienis usum, ad uentriculi vin appetitricē ... ncitiandam, uanussim ee 396.a
lienem cursoribus eximi stultè Erasistrato ex uulgi opinione persuasum 395.b
lienem hominis ab animalium differre 394.a
lienem non abdominis quasi mediū anterioraque prominere, neque etiam tactu admodum deprehendi posse 394.a
lienem suo calore innato ac frequentibus qui illum interserpiunt arterijs uentriculi concoctionem fouere 396.a
ligamen ab interiori scapulæ processu in superiorem pertinens 212.b
ligamentum capitis transuersi denti obductum 213.a
ligamentum cartilaginosum 62.b
ligamentum cartilagineum corpora uertebrarum intercedens 43.b
ligamentum, Græcis συνδεσμος, quid 166.b
ligamentum ceruicis uertebram primā secundæ annectens 233.a descriptio ibi. administratio ibid. delineatio 212.b
ligamentum inter ulnam & radium 244.a
ligamentum linguam faucibus colligans 195.b
ligamentum ossis dentis dicti 313.a
ligamentum primam uertebram capiti committens ibid.a secundam uertebram ibid. primam secundæ colligans ibid.b
ligamentum secundum linguæ longitudinem ossis uicem præstans 195.b
ligamenti descriptio, qua ostenditur, caput super uertebram secundam ad anteriora posterioraue non moueri 212.a
ligamenti & nerui in musculo necessitas 170.a
ligamenti & nerui in musculis constituēdis permixtio ibid.
ligamenti in tendinibus continendis usus 166.b
ligamenti latescentis tendinis uicem subeuntis 271.b
ligamenti substantia 166.b
ligamenti ab humeri cum scapula articulo ad extremam usq; digitorum aciē consistentia 243.a
ligamenta alijs sedibus quàm ad corpora uertebrarum posita 229.a
ligamenta annulorum modo tendines cōtinentia 243.a
ligamenta articulorum maxillæ 191.a
ligamenta aut membranæ finibus obductæ ad quos musculi reflectuntur 167.b
ligamenta caput humeri scapulæ annectentia 204.b eorundem descriptio ibid.
ligamenta capitis, & primæ secundæque ceruicis uertebrarum 212.a
ligamenta claiculæ ad pectoris os 223.a
ligamenta digitorum manus 243.b
ligamenta dorsi uertebrarum 229.a
ligamenta ἐγκάρσια, idest transuersa, seu anularia 167.a
ligamenta femoris ad coxendicis os 169.b
ligamenta fibulam tibiæ ossi committentia 270.b
ligamenta genu articuli 271.a
ligamenta humerum scapulæ connectentia 207.a cæteris articulis commune ligamentum. ibid. tria propria ibid.
ligamenta laryngis 199.b
ligamenta musculorum manus constitutionem subeuntia 244.b
ligamenta nerui nomine uocitata 229.a
ligamēta υδροχονδρώδη συνδεσμα, idest, ligamenta cartilaginea dicta 168.b
ligamenta ossa colligantia 166.b tendines in suis finibus continentia ibid.
ligamenta ossa inuicem committentia 244.a
ligamenta ossium acetabula augentia 167.b
ligamenta ossium sinus succingentia 167.b propugnaculi uicem præstantia ibid. b quæ interstitij loco sunt ibid. musculi constructionem subeuntia ibid.
ligamenta pedis alia, quibus ossa tātum committuntur 270.b
ligamenta pedis transuersa ibid.
ligamenta propria canum 229.b
ligamenta quibus unicus tantum usus, & quibus multiplex attribuitur 168.a
ligamenta sacri ossis, & ipsi adnexorum ossium 269.a
ligamentum, tendines & processus cerebri dorsalisq; medullæ, neruos genera tim uocari 323.a
ligamenta thoracis 224.a
ligamenta uertebrarum corpora cōmittentia 228.b
ligamentorum ab usu desumptæ differentiæ quinque 166.b à prima ibid. secunda ibid. tertia 163.a quarta ibid. quinta 168.a
ligamentorum administratio 207.a
ligamentorum adhuc reliquorum administratio 271.b
ligamentorum breuis enumeratio 167.b
ligamentorum capitis administratio 213.a
ligamentorum capitis ad ceruicis uertebram

bram primam & secundam descriptio ibid. administratio ibid.b delineatio 212.b
Ligamentorum differentiæ variæ & ab ortu 168.a item à partibus quas connectunt ibid. a partibus quibus committuntur ibid. à substantia ibi. à situ ibi. à forma ibid.
Ligamentorum dorsi administratio 229.b
Ligamentorum in brachio, cubito & manu occurrentium, quæ instar inuolucrorum habeantur 243.a
Ligamentorum in digitis administratio 247.a
Ligamentorum in externa & interna cubiti sede administratio 244.b
Ligamentorum maxillam inferiorem superiori nectentium administratio 191.a
Ligamentorum os sacrum cęteris annectentium administratio 256.b
Ligamentorum os sacrum ilium ossibus colligantium descriptio 193.a & administratio 195.b
Ligamentorum quorundam inspectio 262.a
Ligamentorum substantiam ingrediens cartilago 3.b
Ligamentorum thoracis descriptio et administratio 224.a
Ligamentorum transuersorum ad digitos flectentium musculorum tẽdines usus 234.b
Ligamentorum transuersorum in externa cubiti sede administratio 246.a
Ligamentorum viscidus humor 169.a
Ligamentorum usus 506.b
Ligamentorum uarius usus 166.b
Ligamentorum vsus in colligando præcipuus ibid.a
Ligamentorum usus, quę instar interstitij sunt 167.b item quæ instar propugnaculi sunt 167.b
Ligamentorum vsus, quæ musculi constructionem subeunt 168.a
Ligamentis communia 169.a
Ligamentis transuersis ascribendę membranæ 167.b
Ligamentis ossium & cartilaginum articulos colligari atque teneri 166.b
Ligamentosæ cartilagines 167.b
Ligures ἐπλάπλιδροι ueteribus dicti 66.b
Ligures nauali terrestrique pugna strenui ibi.
In Liguribus corporum symmetria opt. ibid.
Lumborum uaria insuitio 11.b
Lingua cur musculis egeat 194.a
Lingua gustatorum organum cuius beneficio efficiatur ibid.
Linguæ cum suis musculis figuræ tres 193.b earundemque characterum index ibi.b
Linguę fibrarum delineatio 193.b officia 195.b
Linguę in musculis quid rarũ obtigerit 199.a
Linguę ligamentum 295.b ossis uicem pręstans ibid.
Linguę magnitudinem iustam esse, illam quę musculis egere, quorum cognitio perdifficilis est 194.a
Linguę motus in libris de usu partiũ qualiter à Galeno tractetur ibid.b
Linguę musculi 193.b
Linguę musculorum cognitio cui sit difficilis 194.a
Linguę musculorum examen 467.b
Linguę musculorum nouem euidentium descriptio ordine 194.b item eorũdem administratio ordine 195.b
Linguę nouem musculorum natura ac situs delineatus 194.a
Linguę musculorum sectio apud Galenũ interijt ibid.
Linguę os 126.a
Linguę pars ante sectionem conspicua, quibus particulis constet 194.a
Linguę reliqui corporis administratio 194.b
Linguam faucibus alligans ligamentum quale ibid.
Linguam mouentium musculorum delineatio 193.b
Λιθοειδῆ ossa 26.b 122.b
Lumbare os 127.a
Lumborum uertebrę numero quot. 57.a
Lumborum uertebrę quinque 113.b 127.b
Lumborum uertebrę quomodo foraminibus à ceruicis uertebris uarient 49.b
Lumborum uertebrarum delineatio 56.b
Lumborum uertebrę quomodo mutuò dearticulentur 55.b
Lumborum uertebrarum corpora cuiusmodi sint 57.a
Lumborum uertebrarũ foramina 57.a
Lumborum uertebrarum ascẽdentes ac descendentes processus 57.a
Lumborum uertebrarum processus quales 55.a
Lumborum uertebrarum transuersi processus 57.a
Lumborum uertebrarum uarię figuræ, & delineationes 56.b
Lutetię, à diui Iacobi porta, ad eam usq; quę sancti Martini dicitur, iter sexies nomen suum euariare 383.a
Loculi extimum fœtus inuolucrum 420.a
Longaon intestinum 385.b

M

Magorum & occultę philosophię sectatorum, de osficulo Albadaran superstitio 93.a
Malleolus interior 102.a exterior ibid.
Malleoli exterioris & interioris figura & descriptio 100.b
Malleolo non dissimile officulum 27.a
Malleolum ab Anatomicis perperam pro talo usurpari 102.a
Malleoli 127.a
Malleolorum nomina ibid.
Malleus 122.a
Mallei in auditus organo delineatio 26.a
Malum granatum 126.b
Malum granatum pectoris ossis cartilago cur uocetur 169.a item testiculorum 127.a 122.b
Mamillaris capitis processus 23.a
Mamillę an ex deuorato à muliere pilo uexari τριχιάσει possint 423.b
Mamillę cur homini elatius, cęteris animalibus demissius positę 424.b
Mamillarum cum genitalibus affinitas, & utero 425.a
Mamillarum examen 433.b
Mamillarum forma 423.a substantia ibid. & situs ibid.
Mamillarum formę ratio 424.b
Mamillarum munus, & constructionis ratio 424. a situs ratio ibid,
Mamillarum situs ratio, forma, substantia, &c. 423.a
Mamillarum nerui unde ducantur 424.a
Mamillas homini elatius, reliquis verò animantibus humilius reponi ex Aristotelis, Galeni, philosophorum & medicorum suffragio, non omnino verum esse, Vesalius declarat 424.b
Mamillas petentium venarum series 423.b
Manchar 126.b
Mandibula ibi.a
Manus colliculorum sine motium apud chiromantas fabrica 230.b
Manus interior cutis cur sit depilis. 230.b
Manus delineatio 84.a
Manus digitorum lateribus addita, substantia carnea cur 231.b
Manus digitorum ossa cuiusmodi, & quot singulorum 89.a eorundem tendines 90.a
Manus digitorum regioni internę superstrata substantia carnea ibi.

Manus

INDEX.

Manus digitos flectentium musculorum administratio 245.b primi ibidem. secundi, & tertij 246.a octo sequentium ibid.b quinq; sequentium ibidem. decimiseptimi & decimiocta-ui 246.b reliquorum ad vigesimũ-tertium 247.a sex vltimorum ibidem.

Manus digitos mouentium musculorum delineatio, primi 145.a secundi 147.a tertij ibidem. octo quatuor digitorum primos articulos flectentium 149.a maioris primum pollicis os flectentium 138.b minoris 144.b decimiseptimi omnium 152.a decimioctaui ibidem. deciminoni ibidem. vigesimi 131.a secundi & tertij 140.a

Pollicem maximè abducentis 131.a adducentis ibidem. quatuor musculorum digitos quatuor pollici adducentium 153.b

Manus digitos mouentium musculorum descriptio 231.b numerus ibidem. primus ibidem. functio ibidem. secundus 232.a tertius 233.a functio amborum 235.a octo sequentes primis quatuor digitorum ossibus præfecti 274.b duo sequentes pollicis ossi primo præfecti 235.a qui secundo, tres rursus alij ibidem. functio que ibidem. decimusseptimus 236.a decimusoctauus, & decimusnonus ibidem. functio omnium 237.a vigesimus ibidem. vigesimus primus, secundus ibidem. functio vtriusq; ibidem. vigesimus tertius ibidem. sex reliqui, quorum duo pollici ibidem. reliqui quatuor digitis præfecti 238.a

Manus digitos mouentium musculorum insertiones simul collectę 238.b

Manus diuisio 85.b

Manus extremę ossa quot 103.a

Manus ligamentorum descriptio 243.b quę tendines continent anulorum modo ibidem. quæ ossa conuertunt. 244.a quę musculorum constitutionem subeunt ibidem.

Manus nomine quid Hippocrates & Galenus intelligant 85.b

Manus ossicula sesamina cuiusmodi 91.b

Manus pecten & pectus 127.a

Manus summæ adnata caro, quid præstet ibidem.b

Manus summæ cutem internam qualem parari decuit 230.a

Manus uolæ mediæ neruosa tenuitate sua subnati musculi descriptio. 362.a administratio 231.a

Manus vtriusque ossa 114.a

Marcum Antonium Genuam, & Vuolfgangum Heruuort, operis Anatomici & inchoandi et absoluendi præcipuos autores Vesalio extitisse 27.b

Marini quartum librum Anatomiæ suæ inter cætera glandulas tractasse 448.b

Masseter, seu mansorius musculus 190.a

Masseteris administratio 191.b

Masseteres duos Hippocratem constituisse 190.a

Masseteres tres, cur à nonnullis constituantur ibid.

μαστοειδὴς processus 23.a 122.b

Maxilla superior cur pluribus ossibus constet, ijsq; cauis & leuibus 29.b

Maxilla inferior nullos appendices obtinet 7.b

Maxillæ alterius lateris primus musculus, seu temporalis 189.a

Maxillæ duo utrinque processus 33.a

Maxillæ foramina ibid.

Maxillæ inferioris figura 4.a item ceruix 8.a

Maxillæ inferioris binæ figuræ 32.a

Maxillæ inferioris motus, quos octo complent musculi 189.a

Maxillæ inferioris secundus musculus, masseter ibid b

Maxillæ inferioris os unicum 113.b

Maxillam inferiorem homini breuissimam obtigisse 32.b

Maxillam inferiorem superiore quiescente moueri 189.a

Maxillæ in posteriori sede amplitudo, tenuitas, sinus, asperitates 33.a

Maxillæ ossium breuis enumeratio 49.b

Maxillæ primi ossis historia ibid.b

Maxillæ secundum os. 30.a tertium os ibid. quartum os 30.b quintum os 31.a sextum os ibid.

Maxillæ superioris nomina 126 a

Maxillæ superioris uniuersa ossa esse duodecim 31.b 32.a

Maxillæ hominis cur sinus & cauitates medulla infarctæ attribuantur 32.b

Maxillam alterius lateris mouentium quartus musculus, aut omnium 7 et 8 290.b

Maxillam hominis cur duram esse oportuit 32.b

Maxillam homini ferè unico osse extrui ibid.

Maxillis quomodo dentes infigantur 33.b

Maxillares dentes 126.a

Meatus ex tertio cerebri uētriculo edu Eti 488.a 492.a

Meatus fœtus urinam educens, & fœtus peculiares arteriæ uesicæ commissæ 400.a

Meatus urinam fœtus inter duo ipsius inuolucra perferens 421.b

Meatus urinæ seminiq; cōmunis 407.a

Meatuum urinam è renibus in uesicam deducentium historia & eorundem artificiosa insertio 400.a

Meatuum alterum ex tertio cerebri uentriculos eductum, Galenum præterijsse 492.a

Medianum pro mesenterio 387.b

Mediastinum uulgò quid 442.b

Medico de animæ facultatibus ac sede, ad media opportunè ægrotis inuenienda, considerandum 460.a

Medicorum de urinæ excolatione commentum duabus figuris expressum 397.b

Medicorum error, de curatione dentiũ notatus 34.b

Medicorum & philosophorum de cerebri anfractuum usu, contentiones 484.b

Medicorum quorundam in sectione uenarum ridicula, contentio 297.a

Medulla, ossium nutrimentum propriũ 2.b

Medulla, qua ossium parte reponatur 2.b

Μέγας 127.a

Melancholicum succum per partæ ramos purgari 282.a

Membrana 274.a

Membrana altera costas succingens quid 442.a

Membrana carnosa quæ 181.b cur sic dicta ibid.a

Membrana cerebri tenuis unde etiam χοροειδὴς dicta 483.a

Membrana circumossalis 229.a

Membrana pubis ossis foramen occupans 269.b

Membrana musculis obnata 243.b

Membrana seu tunica costas succingens 441.a

Membrana singulis costis peculiaris 442.a

Membranæ cerebri tenuis numerus. 482.b situs, exterior superficies, usus & constructionis ratio ibid.

Membranę costas succingentis foramina 442.a substantia ibid. principium ibidem.

Membranæ costæ succingentis nomen & situs 441.a magnitudo, figura ibidem.

Membranæ costis succingentis superficies, quales, quisque earum ad alias partes nexus 441.b

Membranæ costas succingentis usus, & ipsius constructionis ratio 441.b

Membranæ exterius caluariam obcingentis creatio & usus 482.a

Mēbranæ præter carnosam musculis incubito obnatæ administratio 245.a

INDEX.

Membranæ interſepientes 442.b & quo pacto inuicem diſtent ibid.
Membranarum arterialis venæ orificij ratio 462.a
Membranarum cauitatẽ thoracis interſepientium nomenclatura 442.b
Membranarum interſepientium conſtitutionem quæ ſubeant 443.a
Membranarum interſepientium numerus, ſitus, forma, magnitudo 442.b
Membranarum interſepientium ſuperficies, & conuexus 443.b ortus atque vſus ibid.
membranarum thoracis amplitudinem interſepientium examen 464.a
membranarum venalis & magnæ arteriæ vſus 462.b
Inter membranas interſepientes quid reponatur 445.a
membraneæ veſicæ figura, quæ quum fœtus vrina inter illius inuolucra vagans non defluit, ex meatu urinam per umbilicum deferente expanditur 421.b
memoriæ os 122.b
mendoſa oſſa ibid.
mendoſæ ſuturæ ibid.
menſales dentes 126.a
menſtruæ purgationes qui coaceruẽtur, & unde fluant 414.b
Μηρὸν 97.a 127.a
meri 375.a
meſenterium, an rectè medium inteſtinũ Cicero verterit 388.b
Μεσεντέριον & μεσάραιον ibid.b
meſenterij adeps 388.b glandes ibid.
meſenterij binæ membranæ, cur in canibus difficilius quàm in hominibus expendantur 388.b
meſenterij natura qui indaganda 429.b
meſenterij nomina 387.b
meſenterij ſitus. ibid. ſubſtantia. ibid. forma & ortus ibid.
meſenterij ſubſtantiæ ratio ac vſus 388.a
meſenterij venæ, arteriæ & nerui ibid.b
meſenteria tria Gal. poſuiſſe 387.b
Μέσος 127.a
Μετακάρπιον 87.b 127.a
Μεταφρένον uertebræ 127.b
Μετάταρσος 127.b
Μετώπιον 122.b
Michael Scotus ineptiſſ. 418.b
Μικρὸς 127.a
Mola 103.b 127.a
molare s dentes 34.b 127.a
montiſſelis ſuſpenſi hiſtoria. 394.b
mordentes dentes 126.a
mortuorum ſectione quid diſcatur, quid item viuorum 506.b
mucoſarum membranarum vſus 234.b
mucronata pectoris cartilago 126.b
mucronatæ pectoris cartilaginis, enſi cõparatæ, nomina 126.b
mucronatæ cartilaginis vſus. 69.a
muliebris vterus an ſeptem cellulas ſeu loculos, ut quidam ineptè confingũt, obtineat 417.b
mulierum quæ ſit ſuperſtitio, vbi fœtus aliqua ex parte obuolutus, in lucem egrediatur 422.b
mulierum teſtes 412.a
muliebres teſtes virilibus multo minores eſſe 412.b
muliebrium teſtium forma 412.a
muliebrium teſtium inuolucra 412.b
muliebrium teſtium ſinus, & in illis contentus humor ibid.
mulieribus ſeminaria uaſa cuiuſmodi ſint 413.a
mulieribus utero gerentibus quomodo natura proſpexerit. 96.a
muſculus quid 169.b item quæ ſit eius compoſitionis ratio, ſecũdum aliorum Anatomicorum ſententiam 170.a
muſculus, neruoſa exilitate, uolæ & internorum digitorum ſedis acuti ſubnatus 230.a
muſculus alarum naſi præſentis capitis in altero latere 5, aut omnium 9 & 10. 187.b item in altero latere 6, aut omnium 11 & 12 188.a
muſculus brachium attollens quis 202.a
muſculus brachium pectori adducens, quo ſimia abundat 408.a
muſculus quiſpiam brachium mouens, malè à Galeno aſſignatus 201.b
muſculus motorum brachij à Galeno adſcriptus, quo ſimia & canes abundãt, homines carent 203.b eiuſdem muſculi deſcriptio in ſimia, cane & bobus ibid. & adminiſtratio 204.a
muſculus primus brachij motorum, quo pacto duorum loco habeatur 201.a
muſculus primus brachium mouẽtium, unde 200.b ſecundus vnde, & quæ eius functio 202.a
muſculus brachium attollens ſecundus ibid.
muſculus alius brachium deorſum trahens, quo ſimiæ & canes unà cum alijs quadrupedibus quàm plurimus abundant 203.b
muſculus quintus brachium circumagens, vnde oriatur ibid. quæ ſit eius ſubſtantia ibid. & quæ forma 204.a
muſculus brachij motorum quintus, circumuertentium primus, à Galeno nõ deſcriptus ibid.
muſculus δελτοειδὴς dictus 202.a
muſculus digitos mouentium decimuſſeptimus 236.a
muſculus digitos mouentium decimuſoctauus 236.a decimusnonus ibid. vigeſimus 237.a vigeſimus primus ibid. vigeſimusſecundus & uigeſimustertius ibid.
muſculus dorſum mouens decimustertius & decimusquartus 227.a decimusquintus & decimusſextus ibi.b
muſculus ἐπωμὶς 202.a
muſculus orbiculatim inteſtino obductus 250.b
muſculus primus alterius lateris faciei, vel ſimul omnium primus ac ſecundus 186.b
muſculus ſecundus alterius lateris faciei, uel omnium tertius & quartus 187.a
muſculus in ſuperiori pedis ſede locatus, & pollicem, treſq; ipſi proximos digitos extrorſum abducens, & numero 16 268.b
muſculus in poplite occultatus, qui non rectè à Galeno præcipuus tibiæ flexionis habetur 257.a
muſculus inter ſcapulam attollentes à Galeno perperam deſcriptus 209.a
muſculus ſcapulam attollens, quo ſimia abundat 208.b
muſculus tertius ſimiæ ſcapulam attollens ibid.
muſculus quartus ſcapulam attollentiũ, quem ſimię ſibi priuatim, ſecus quàm homines, uendicant 208.b
muſculus primus in altero latere thoracem mouentium 218.a ſecundus canum thoracem mouentium, quo homines deſtituuntur 218.b tertius hominis, qui canum & ſimiarum, quartus eſt ibid. quintus canum, quo humanus thorax deſtituitur. ibi.b hominis quartus, ſimiarum ſextus 219.a hominis quintus, ſimiarum ſeptimus, ibid.b hominis ſextus, ſimiarum octauus ibid.b
muſculus tibiam mouentium primus 252.a ſecundus ibid. tertius 256.b quartus ibid.b quintus 253.b ſextus 254.b ſeptimus 255.a octauus ibid. nonus ibid.b
muſculus ueſicæ uirilis 249.a muliebris ibid. eorumq; uſus ibid.
muſculus ceruicis ueſicæ 249.a
muſculi caput 170.a
muſculi caput tendine non ſemper tenuius eſſe 177.a
muſculi ex carne caput tendine non ſemper eſſe tenuius 171.b
muſculi finis ſeu cauda & tendo 170.b
muſculi membrana ibid.b
muſculi nomen unde deductum 174.a
muſculi ſtructuræ depicta ratio 159.a

muſculi

Muſculi uenter 170.b
Muſculi venter deſignatus 169.a
Muſculi uenter ubi reponendus propriè 176.b
Muſculi virilis adminiſtratio item mulie bris 217.b
Muſculi primi brachium mouentium ad miniſtratio 205.a
Muſculi primi brachium mouentium fi- bras uariari 200.b
Muſculi ſecundi brachium mouentiũ ad- miniſtratio. 205.b
Muſculi primi & ſecundi brachiale mo- uentium adminiſtratio 245.b pri- mi digitos mouentiũ ibi. ſecundi ibid.b tertij digitos mouentium 246.a
Muſculi tertij brachiale mouentium ad- miniſtratio 246.b decimioctaui & 17 digitos mouentium adminiſtra tio ibid. deciminoni adminiſtratio ibid. 21 & 22 digitos mouentium. & dein eius qui in illorum deſcriptio- ne 23 numeratur 247.a quarti brachiale mouentium adminiſtratio ibid.
Muſculi tertij brachium mouentium ſub ſtantia, forma, ortus, atque functio 202.b
Muſculi quarti brachium mouentium or tus, ac functio, non rectè à Galeno tra- dita 203.a
Muſculi quarti brachium mouentium, or tus, ſubſtantia atque officium 203.a eiuſdem non eſſe ſimplicem motum, ſed varium, pro fibrarum diſcrimine ibid.
Muſculi quinti brachium circumagẽtis, Galenum non meminiſſe 204.a
Muſculi ſexti brachium mouentium ſub ſtantia atque origo ibid.
Muſculi ſeptimi brachium mouẽtium ſubſtantia, origo atque peculiare mu- nus ibid.b
Muſculi primi ac ſecundi parium capi tis, officium 211.a
Muſculi prima 4 digitorum oſſa, & pri- mum ſecundumq; pollicis flectentes, tredecim numero 234.b
Muſculi digitos mouẽtium 23 munus, non ad digitos pertinens 237.b
Muſculi 3.4.5.6. dorſum mouentis munus 225.b 226.a
Muſculi maſſeteris adminiſtratio 19[illegible].b eiuſdem deſcriptio 189.b
Muſculi maxillam deorſum trahentis, ac tribus illis ſuperadditi, quartiq; de- ſcriptio 191.a
Muſculi in ore deliteſcentis adminiſtra tio 190.a eiuſdem deſcriptio 190.b
Muſculi tertij in ore latitantis, origo 190.a
Muſculi penis paruni à Galeno animad- uerſi 249.a
Muſculi in poplite latitantis 266.a ſecundi & tertij digitos mouentium ibid.
Muſculi, quem carnoſa membrana in ſimiarum & canum axillis conſtituit, examen 204.b
Muſculi recti abdominis adminiſtratio 216.a tranſuerſi ibid.
Muſculi primi ſcapulam mouentium ad miniſtratio 209.b ſecundi, tertij, quar ti ibid.
Muſculi ſecundi ſcapulam mouẽtium ad miniſtratio, vt reliquos brachij ſcitè aggrediaris 205.a
Muſculi temporalis adminiſtratio 191.a
Muſculi temporalis robur maximum, ex hiſtoria 190.b
Muſculi primi thoracem mouentis admi niſtratio 223.a ſecundi ibid. ter- tij canis muſculi adminiſtratio ibidem tertij hominis, quarti canis ibid. quin- ti hominis, 7 canis ibid. quinti ca- nis 223.b quarti hominis, 6 ca- nis ibid. ſexti hominis, octaui ca- nis ibid.
Muſculi ueſicæ ceruicis, ipſiusq; ueſicę fundi & ceruicis examen 433.a
Muſculum natura inter ligamentum & neruum eſſe medium 170.a
Muſculum inter ligamentũ & neruum natura non eſſe medium 172.a
Muſculum non æquè nerui ac ligamenti natura participare 170.b
Muſculum primum oſſi υ referenti com- miſſum, cæteris omnibus validiorem, & craſſiorem atque bifidum eſſe 191.b
Muſculũ, qui ſcapulam antrorſum agit, à Galeno malè pro brachij motore ha beri 201.b
Muſculum, quo brachiũ detrahitur, ſca- pulam non mouere 209.a
Muſculum uolæ ſuo tendine lateſcentem non ſemel deeſſe 230.b
Muſculi abdominis 213.a
Muſculi articulorum motores primi, ſu- perficiei proximi 175.b
Muſculi primos articulos flectentes, qui tertio muſculo in numero ſuccedunt, ac decem à Veſalio enumerantur. 268.a
Muſculi brachium circumagẽtes tres, eo rumq; ortus 205.a
Muſculi brachium mouentes 311.a
Muſculi mouentes brachium atq; ſcapu lam in quibus animalibus ab homine quàm maximè varient 205.b
Muſculi motuum brachialis opifices 239.a brachiale mouentium pri- mus ibid. ſecundus ibid. tertius. ibid.b quartus ibid.b
Muſculi quarti brachium mouẽtium ad miniſtratio 205.b item ſeptimi, quinti & ſexti 206.a
Muſculi buccarum, labrorum, & naſi alarum 186.b
Muſculi caput mouentes 210.a
Muſculi ſolius ceruicis motibus præfe- cti 212.a
Muſculi κρεμαστῆρες dicti, nullum ſortiũ tur muſculum contrarium 217.a
Muſculi in interna cubiti ſede 244.b in externa ibid. in brachio ibid.
Muſculi cubitum flectentes & extenden tes 241.a primus flectentium ibid. ſecundus, ſeu flectentium poſterior ibid.b primi & ſecundi muſculo- rum munus 242.a extendentium primus ibid.b carnoſa pars quæ primus extendentium augetur, qua ſe cundum conſtituere licet ibid.b ter- tius extendentium ibid. quomodo in canibus cubitum agentes muſculi habent ibid.
Muſculi digitos mouentes uigintiocto 221.b primus ibidem ſecundus 232.a ſecundi muſculi tendinum per primi tendines tranſitus ibid.b tertius muſculus ibid.
Muſculi ſex digitos mouentes adhuc reli qui 237.b
Muſculi manus digitos mouentes 231.b
Muſculi quatuor digitos quatuor polli ci adducentes, ſeu 19, 20, 21, 22, 269.a
Muſculi dorſum mouentes 224.a
Muſculi dorſum mouentes ſedecim 224.b primus ac ſecundus, ſeu pri mum par ibid. tertius & quartus 225.a quintus & ſextus ibid. ſeptimus & octauus ibid.b nonus & decimus 226.a vndecimus & duodecimus ibid.b decimustertius & decimuſquartus 227.a deci- muſquintus & decimusſextus ibid.b
Muſculi femur mouentes 257.b pri- mus femur mouentium 258. ſecun- dus ibid. tertius, quartus, quintus, ibid.b ſextus, ſeptimus octauus ibi. nonus & decimus 259.b
Muſculi femur mouentes quot nam con- ſtitui poſſint 260.b
Muſculi an aliqui ſecundariò femur fle- ctant 260.a
Muſculi recti inteſtini 296.a
Muſculi in anteriori lumborum ſerie qui nam occurrant 226.a
Muſculi in manu quot 244.b
Muſculi os aperientes qui 190.b
Muſculi in ore deliteſcentes qui 190.b
Muſculi à pectoris oſſe & clauiculis in caput inſerti, atque in huius capitis numero 13 & 14 211.b
Muſculi pedis digitorum 1, 2 & 3 in ſi- mijs quomodo ſe habeant 267.b

Muſcu-

Musculi pedis digitos mouentes 266.a primus pedis digitos mouentium, itē secundus & tertius ibi. b decimusquartus 268.b decimusquintus ibid.
Musculi primi & secundi, & tertij pedē mouentium 271. quarti, item primi digitos mouētium, decimiseptimi, item decimioctaui 272.a
Musculi pedem mouentes 263.a primus pedem mouentium ibid. secundus, & tertius ibid. b quartus & quintus 264.a sextus, & septimus ibi.b octauus 265.b nonus ibid.
Musculi primi duo penis 248.b tertius & quartus ibid.
Musculi peni peculiares 247.b
Musculi duo, qui pollicis primo ossi famulantur 235.a tres qui secundo pollicis ossi famulantur ibid.
Musculi tres, pollicis os flectentes Galeno ignorati 235.b
Musculi radium in pronum & supinū agentes 240.a
Musculi quatuor radium peculiariter agentes ibid. primus ibid. secundus ibid. b tertius ibid. quartus ibid.
Musculi scapulam hominis mouentes quatuor 207.a primus ibid. secundus & tertius ibid. b quartus ibid.
Musculi sedem attollentes 250.b
Musculi temporum malè affecti, quas noxas inferant 25.b
Musculi tendinibus destituti, & undique carnosi 172.b
Musculi thoracem mouentes 218.a
Musculi tibiam mouentes 251.b
Musculi in posteriori tibiæ sede quot consistant 271.a item quot in anteriori tibiæ sede ibid. b item quot in pede ibi.b
Musculi in tabulis depicti, quomodo intueri debeant 128.b
Musculi latescentem tendinem educentes 245.a
Musculi quo ordine à Galeno tradātur 230.a
Musculi suum munus qualiter obeant 172.a
Musculi veteribus, ac potissimum Aristoteli, carnis nomine appellati 12.a
Musculi muliebris vteri 217.b
Musculorum abdominis administratio duplex 215.b prior, qui fit ab exortu musculorum, obliquè descendentis ibid. alter modus ab ipsorum terminis, obliquè ascendentis ibid.
Musculorum abdominis functionem medicorum vulgus ineptè assignare 215.b
Musculorum abdominis vsus 215.a
Musculorum tertij & quarti brachiale mouentium munus 240.a
Musculorum brachium mouentiū administratio 204.b primi 205.a secundi, ibid. tertij & quarti ibid. b quinti, sexti & septimi 206.b
Musculorum brachium scapulam, thoracem, caput, dorsumque mouentium examen 467.a
Musculorū buccas, labra & nasi alas mouentium administratio 188.a
Musculorum caput mouentium administratio 212.a primi paris administratio ibid.
Musculorum caput mouentium secundum par, impensè varium 210.b tertium, quartum, quintum & sextū par 211.a & b
Musculorum capitis 13 & 14 munus 211.b
Musculorū capita maximè carnis expertia non minus quàm tendinem sentire 172.a
Musculorum capita cæsa conuulsioni esse obnoxia ibid.
Musculorum primum par, aut caput, aut primam vertebram mouentiūm 210.a
Musculorum omnium capitibus neruos non inseri, aut alioquin attēdi, etiamsi aliàs ipsorum substantiæ neruus inseratur 171.a
Musculorum carni adipem intexi, contrà quàm alij affirmarunt 172.b
Musculorum etiam carni, non carni simpliciter, adipem intexi, boum Brabanticorum exemplo ostenditur 172.b & mulierum quoque obæsarum ibid.
Musculorum colli vesicæ & ani administratio 251.a eorundem in mulieribus administratio ibid.
Musculorū differentiæ quindecim 173.a à substantia ibid. ab ortu ibid. ab insertione ibidem b ab ea quæ mouetur particula 174.a ab insertione & ortu simul ibid. à forma ibid. à foraminibus 175.a à magnitudine ibid. à colore ibid. à situ 126.a à fibrarum genere ibid. à fibrarum genere & compactione 176.a ab ipsorum capitibus ibid. à ventribus. ibid.b à tendinibus 177.a à mutua musculorum in officio oppositione 178.a à munere ibid.
Musculorum variæ differentiæ vnde petantur 273.a
Musculorum digitos mouentium 22 & 23 munus 237.b
Musculorum digitos mouentium, insertionum collectio 238.b
Musculorum tres digitos pollici adducentium, & prima quinque digitorū ossa flectentium 272.a quinti pedem mouentium, item sexti pedem mouentium ibid.b 14 digitos mouentium, unà & noni pedem mouentium ibid. decimi quinti ibid.
Musculorum dorsum mouentiū administratio 227.b primi & secundi ibi. tertij, 4, 9 & 10 ibi. 5 & 6 228.a 7 & 8, 11 & 12. ibid. 13, 14, 15 & 16 ibid.
Musculorum effigies cur Vesalius in integras tabulas digesserit 128.b
Musculorum & ligamentorum brachiū, cubitum & manum occupantium administratio 244.b
Musculorum fabricæ expositio totius 169 b eiusdemque delineatio ibi.
Musculorum fabricæ quid præstet ligamentum, item quid neruus 170.a
musculorum femur mouentium administratio 261.a primi musculi administratio ibid. secundi, tertij, quarti, quinti, sexti, septimi, octaui, noni & decimi ibid.b
musculorum femur mouentium, quē ordinem Gal. instituerit 261.a
musculorum quinque primorum femorū munus 259.a
musculorū humeri, seu brachij os, & cubiti ossa commonstrans, secunda figura 169.a
musculorum impressiones 177.a
musc. recti intestini examen 433.a
musculorum labrorum, &c. 5, 6, 7, 8 administratio 188.b item 9 & 10 administratio ibid. item 11 & 12, item 3 & 4 189.a
musculorum laryngis alios proprios esse alios communes propriorum numero 12 descriptio ordine 197.b 198.a functio ibi. communium, qui sex sunt, descriptio 198.b functio ibid.
musculorum linguæ sectionem apud Galenum interijsse 194.a
musculorum linguæ cognitio cur sit perdifficilis ibid.
musculorū mouentium linguam delineatio 193.a
musculorum nouem euidentium linguæ natura & situs 294.a descriptio. ibid.b administracio 195.b
musculorum manum occupantium administratio 247.a
musculorum inferiorem maxillam mouētium administratio 191.a
musculorum motum esse arbitrarium, cordis uerò naturalem 454.a
musculorum neruea pars 175.b liuida pars ibid. carnea pars ibid.
musculorum numerus cur ab alijs diuersus statuatur 178.a
musculorum numerus vnde petendus. 178.b vt à fibris, ab impressionibus à capitibus ibid. à tendinibus, à mu-

mutuo connexu, à concurſu 179.a
Muſculorum numerum non promptè poſſe definiri 178.b
Muſculorum oculi adminiſtratio 187.b
Muſculorum ortus omnium iuxta Galenum, ab oſſe 173.a
Muſculorum oſſis υ deſcriptio 193.a
Muſculorum oſſis υ propriorum paria quatuor 191.b & deinceps non propriorum aſſignatio ibid. 192.b adminiſtratio vnde petenda 193.a
Muſculorum oſſis υ propriorum iuxta quatuor paria adminiſtratio 193.a b eorundemque functio 192.a
Muſculorum oſſis υ par quartum ſcapularum motibus non ſubſeruire, vt Galenus ſenſit 192.b
Muſculorum oſſis υ referentis par quartum quid peculiare ſibi vendicet 192.b
Muſculorum oſſa mouentium non pauci tendinibus carent, contrà quàm Galenus 177.a
Muſculorum palpebras mouentium adminiſtratio 184.b
Muſculorum nouem pedem mouentium munus 266.b
Muſculorum penis officium 248.b adminiſtratio ibid.
Muſculorum quamlibet corporis partē mouētium hiſtoriam, ſub cuiuſq; partium earum elemento initiali repe- ries: velut eorum qui frontis cutem, qui palpebras, oculos, buccas, labra naſi alas, maxillam inferiorem, linguam, larynga, brachium, ſcapulam, caput, abdomen, teſtes viriles, muliebrem vterum, thoracem, dorſum, manus, pedes, &c. 128.a
Muſculorum, qui à coxendicis oſſis appendice enaſcitur 256.b
Muſculorum quorundam vaſorum adminiſtratio 463.b
Muſculorum ſcapulam mouentium adminiſtratio 209.b
Muſculorum ſecandi ratio 182.b
Muſculorum tendines qualiter differant 177.a
Muſculorum teſtium adminiſtratio 217.b
Muſculorum thoracem mouentium adminiſtratio 223.a
Muſculorum mouentium thoracem numerus, ac neceſſitas 218.a
Muſculorum thoracem mouentium enumeratio, et quando illi ſuo fungantur munere 222.b
Muſculorum in tibia, & pede ſedem obtinentium, & ligamentorum omnium quæ hactenus non reſecta ſunt, adminiſtrandi ratio 271.a
Muſculorum tres radices ab ulnæ longitudine procedentes, quarum tertiæ de cimuſnonus muſculus ſit pars 236.b
Muſculorum uſus, & functio qui ſpectentur 507.a
Muſculis cur addita caro 170.b
Muſculis cur additæ uenæ, & arteriæ 170.b
Muſculis nerui non omnibus in capitis exortu inſeruntur, & quomodo 171.a 172.a
Muſculis quid nerui uerè præſtent 172.a
Muſculis non omnibus neruum miſceri, quibus 171.a & 173.a
Muſculi omnibus vnum tantum fibrarum genus Galenus attribuit 176.a ibid.b
Muſculis quando tendines annectantur 172.b
Muſculis temporalibus natura quomodo proſpexerit 25.b
Muſculos non æquas portiones, & nerui, & ligamenti recipere, & quomodo 170.b
Muſculos non omnes ab oſſibus procreari 173.b
Muſculos omnes à ſcapula in humeros vſque porrectos, Galenum in quinto de Adminiſtrandis ſectionibus mirè confudiſſe 204.b
Muſculos oſſi υ referenti commiſſos, partim ipſi, partim alijs ſubſeruire partibus 191.b
Muſculos per animalem ſpiritum ſuis fungi munijs 172.a
Muſculos tres cur natura ſecundo pollicis oſſi attribuerit 234.b
Muſculoſa frontis cutem mouens ſubſtantia 183.b
Muſculoſæ frontis ſubſtantiæ duplex adminiſtratio ibid.
Muſtacem Latinos labri quandam portionem vocare 187.b
Μυλακρὸς 127.a
Μύλη 103.b 127.a
Μυλῖται dentes 126.a
Μύρτον quid 410.a

N

Anged 126.a
Naſi alæ 110.b
Naſi cartilagines 110.b duæ 114.b
Naſi cartilaginum motus tantum voluntarius 110.b
Natis 122.a
Natulæ in cerebro 491.a
Naturæ in neruis digerendis ſcopus 324.b
Naturæ prouidentia in collocatione teſtium 432.a
Naturæ ſolertia in ſtructura vertebrarum colli 48.a
Naturam arterias recondere 307.b
Naturam propagandæ ſpeciei prouidiſſe 401.a
Nauiculare os 127.a
Nauicularia oſſa duo 113.b
Nauicularis oſſis anterior ſedes, & tres ipſius planæ ſuperficies 107.b
Nauicularis oſſis ſinus ibid.
Nauiforme os 127.a
Negne gidi 126.a
Nerdi 127.a
Neruàlia oſſa 122.b
Neruàlis ſutura ibid.a
Neruus dexter ſexti paris recurrens ſeu reuerſiuus 332.b ſiniſter recurrens ibid.b
Neruus iuxta quinti paris radicem principium ducens 331.b
Neruus primus brachiū ſubiens 344.a ſecundi nerui ingreſſus ibid.b ſecundi cum tertio congreſſus ibid. reliqua ſecundi ſeries 345.a
Neruus quibus partibus conſtet 323.b
Nerui in muſculis uſus 507.a
Nerui nomen, quibus corporis partibus tribuatur, & quid propriè neruus uocetur, unà cum ipſius differentia, & uſu 323.a
Nerui nomine quid ueteres ſubaudierint 12.a
Nerui tertij ad cubiti uſq; flexum progreſſus 345.b
Nerui quarti in brachium ingreſſus, ipſiusque ſeries ibid.
Nerui quinti in brachium ingreſſus, ipſiusque ſeries cum tertio 346.a
Nerui ſexti brachium ingreſſus, ac ſeries 347.b
Neruum nullum tactus ſenſu non præditum eſſe 500.b
Neruum ſingulis muſculis, ita ut alijs diſſectionū profeſſoribus uiſum fuit, non miſceri 171.a
Nerui in brachium à quibus paribus ducantur 344.a
Nerui muſculis quid uerè præbeant 172.b
Nerui papillam petentes 343.b
Nerui quatuor crus petentes 248.b primi nerui ſeries 349.a ſecundi ſeries ibid. tertij ſeries ibi.b quarti ſeries ibid. quartus neruus, qui ueluti pluribus funiculis conſtare uideatur ibid.
Nerui reuerſiui cur facti credantur 333.a
Nerui uentriculi 379.a
Neruorum à dorſali medulla prodeūtiū nudam ſeriem figura oſtendēs 335.a
Neruorum cerebri initium unde 327.b
Neruorum cerebri quot paria ibid.
Neruorum cerebri ſecūdum par 330.a tertium par ibid.
Neruorum cerebri quinti paris ſeries, et ortus

ortus 331.a
Neruorum cerebri ſextum par 331.b
Neruorum cerebri ſeptimũ par 334.a
Neruorum cerebri ſurculos duos Veſalium, præter tres Anatomicis notos, adinueniſſe 25.b
Neruorum cur alius mollior, aut durior reddatur 324.b
Neruorum congreſſus ratio 323.b
Neruorum craſſities 347.b
Neruorum delineatio quæ ſeptem pariũ neruorum, qui à cerebro, & dorſalis medullæ initio pronaſcuntur, ortus demonſtrans, & diſtributionem ſeriẽq; omnium parium quæ à dorſali medulla in dorſi oſſibus complexa originem ducunt, pulcherrimè referens 351.a
Neruorum differentia ab originis forma 324.b
Neruorum differentia à cauitate nulla ibid.b
Neruorum differentia à ſerie 325.a
Neruorum differentia triplex 323.a
neruorum diſcrimen à mollitie, & duritie 316.b
neruorum femur, tibiam & pedem adeũtium diſtributionis ratio 348.b
neruorum implexus brachium adeuntium 344.a
neruorum in brachium ſeries, quomodo citra ſectionem experiri poßit 347.b
neruorum in duræ membranæ baſi exiſtentium examen 503.b
neruorum ortus à cerebro, non è dura eius membrana, nec à corde 323.b
neruorum ortus, partim à cerebro, partim à dorſali medulla 323.a
neruorum paria, Græcis συζυγίας uocari 327.b
neruorum paria, quot nam à cerebro, & dorſalis medullæ parte adhuc in caluaria conſiſtente, originem ſumãt 327.b
neruorum paria quot à dorſali diſcindantur 349.a
neruorum parium examen 503.a
neruorum quinque parium è lumborum uertebris prodeuntium ſeries 347.b è ſacro oſſe proſilientium ſeries 348.a
neruorum duodecim parium dorſalis medullæ, thoracis complexæ uertebris, ſeries 342.b
neruorum 30. parium, quæ à dorſali medulla dorſi oſſibus contenta originem ducunt, nuda delineatio 335.a
neruorum parium ſeptem è ceruicis uertebris proſilientium ſeries 340.b
neruorum primi paris ortus 329.a
neruorum primi paris in oculum ingreſſus, & in tunicam, quam reti comparamus, dilatatio 329.a
Neruorum primi paris via, dorſalis medulla 47.a
Neruorum primi paris inceſſus 329.a
Neruorum primo pari quam viam natura parauerit 340.b
Neruorum ſecundi paris egreſſus & ſeries 340.b item tertij 341.a quarti ibid. quinti ibid.b ſexti, & ſeptimi 342.a
Neruorum tertij paris tenuioris radicis ortus ac ſeries ibid.b craſſioris radicis origo, & diſtributionis ſeries 330.b
Neruorum tertij paris vtrinque duplex radix 330.a
Neruorum quarti paris ortus 205.b
Neruorum quinti paris ad auditus organum ſeries 26.b
Neruorum ſexti paris in thoracis amplitudine reliqua ſeries 333.b
Neruorum ſexti paris in nutritionis organa ſeries ibid.
Neruorum noni paris ſeries 343.a
Neruorum parium reliquorum à thoracis vertebris proſilientium ſeries ibid.
Neruorum reliquum anterioris rami quinti paris 341.b
Neruorum per brachium, cubitum, & manum ſeries 343.b
Neruorum propagines temporali muſculo quot nam offerantur 331.b
Neruorum recurrentium examẽ, vocisq; eorum ſectione abolitio 509.a
Neruorum recurrentium liberatio 465.a
Neruorum ſepti tranſuerſi examen 464.b
Neruorum ſepti tranſuerſi conſtitutio 341.b
Neruorum, venarum & arteriarum vteri ratio 414.b
Neruorum ventriculi vſus 379.b
Neruorum viſoriorum coitus, cui ſinui innitatur 37.a
Neruorum vſus examen 507.b
Neruis vnde ſpiritus animalis præbeatur 324.a
Neruos à corde, vt Ariſtoteles opinatus eſt, nequaquam ortum trahere 323.a
Neruos à dorſali medulla ortos, ipſa cute duriores eſſe 280.b
Neruos cerebro id præſtare, quod cordi arteria magna, & iecori caua uena 479.b
Neruos coniugatim enaſci 325.a
Neruos cutem ſubeuntes, non eandem ſemper proponere ſeriem 344.a
Neruos non à dura cerebri membrana, vt Eraſiſtratus voluit, oriri 323.b
Νῆστις quid 383.b
Νευροχονδρώδης σύνδεσμος 229.a
Νευρομήτραι muſculi 226.a
Νεῦρος vnde 323.a
nexus neruoſæ tenuitatis obliquè aſcendentis muſculi cum tranſuerſo 216.a
nodus 7.b
Νόθαι, ſiue ſpuriæ & illegitimæ coſtæ, cur uocentur 66.b
Νῶτον 42.b
Νώτου uertebræ 126.b
nouaculæ 121.a
nutritionis inſtituendæ præcipuæ cauſæ 372.b
Νυμφὴ quid 300.a

O

Βελιαῖα ſutura 19.b 122.a
Occipitis os, ſeu occipitij 22.b 122.b
Occipitis os cur præter læuitatem, etiam ſit aſperum, & inæquale 23.a
Occipitis os primæ uertebræ cur duplici articulo nectatur 11.a
Occipitis os vbi craſſiſſimum 22.b
Occipitis oſſis capitula quæ primæ uertebræ articulentur 46.b
Occipitis oſſis circumſcriptio 22.b
Occipitis oßis nomina 122.b
Oculus è caluaria, quomodo eximendus 185.b
Oculus genu 127.b
Oculi adeps muſculis interpoſitus 185.b
Oculi adminiſtratio 503.b alia eiuſdem adminiſtratio 504.a
Oculi conſtructio qui enarranda 496.b
Oculi inuolucrum ex nerui uiſorij ſubſtantia ſolutum, & reti comparatum 497.b
Oculi muſculorum adminiſtratio 185.b
Oculi partium uſus 499.b
Oculum mouentes primi quatuor muſculi 185.a
Oculi quintus, & ſextus muſculus. 185.a
Oculi ſeptimus muſculus ibi.b & eius officium ibid.
Oculi muſculorum prima figura et ſecũda 184.b
Oculi cur alta ſede eguerunt 13.b
Oculorum colores ex humorum aut ſpirituum copia non euariari 499.b
Oculorum figuræ nouendecim expreſſæ 495.a
Oculorum gratia caput efformatum 13.b
Oculorum gratia cerebrum in capite locari, deinceps cerebri nomine, & reliquos ſenſus ibid.
Oculorum ſitus ibid.a 496.b
Oculos motu uoluntario moueri 185.a

INDEX.

oculos qui munierit natura 13.b
Ὀδόντες 126.a
Ὀδοντοειδῆ & ὀδόντα Iulius Pollux, & Cælius Rhodiginus, dissectionum imperiti, malè primam vertebram nuncuparunt 47.b
Ὀδοὺς & ὀδοντοειδὴς secundæ uertebræ tuber 47.b
Οἰσόφαγος 375.a
Ὠλέκρανον 80.b
Ὠλέκρανος 127.a
Ὠλένη 126.b
Ὠλένος ibid.
Olfactus organum 328.a
de olfactus organo multiplices sententiæ ibid.
olfactus organa vnde 24.a
omentum 379.a
omentum canibus & simijs colo vix connasci 381.b
omentum qui diuellēdum, ipsiusq; ortus inuestigandus, unà cum uasis illo suffultis 428.b
omenti arteriæ 382.a nerui ibid. adeps ibid. glandulosum corpus ibid.b vsus ibid.
omenti cum colo nexus 381.b
omenti fabricam suis vsibus respondere 382.a
omenti ortus ac nexus 381.a
omenti situs 380.a figura ibid.b
omenti situs obseruatio 427.b
omenti substantiæ breuis enumeratio 380.b
Ὠμοπλάτη 126.b
Ὦμος. 73.b 126.b 202.a
Ὀφρύες 8.b
opifex rerum quas partes aereæ substantiæ reficiendæ fabrefecerit, & quæ priuatim spiritui vitali subministrent 440.b
opifex rerum summus in quem modum vniuersa respirationis organa extruxerit 451.a
opificis rerum in structura asperæ arteriæ solertia 446.b
opificis rerum in thorace creando industria 65.b
Ὀψίγονοι dentes 126.a
ordo in docenda ostendendaq; Anatome quis seruandus 425.b
ordo in reliquorum adhuc musculorum tractatione obseruandus 262.a
organum nerui nomine priuatim nuncupatum 323.a
organa in caua iecoris sede posita quomodo spectanda 429.a
organis iecori famulantibus cur non tale septum, sicut thoraci, circumpositum 65.b
oris apertio, organorumq; in faucibus positorum examen 467.b
Ὀρροπύγιον 61.b 126.b
osamium os ibid.
osanum os ibid.
ossiculū adnexum quarti postbrachialis ossis cum brachiali repositum 87.b
ossiculum albadaran 92.b
ossiculum incudi aut molari denti comparatum 27.a
ossiculum interius duorum, quæ ad primum pollicis pedis spectantur articulum omnia magnitudine & duritie vincere 92.a
ossiculum malleolo non admodum dissimile 27.a
ossiculum medium ossis υ referētis 40.b
ossiculum incudi, aut molari denti comparatum 27.a item malleolo non admodum dissimile ibid.
ossiculum Magis et occultæ philosophiæ sectatoribus obseruatum, quale 92.a
ossiculi secundi ad femoris os comparatio 27.a
ossicula auditus organi 26.a
ossicula auditus organi quatuor 113.b
ossiculorum auditus organi vsus 27.a
ossicula in simia & cane sub sacro osse cuiusmodi occurrant, adeoq; ipsorum coccygis ossis descriptio 62.a
ossicula sesamina σησαμοειδῆ. 83.a
ossicula sesamina pedis 105.b
ossicula sesamina quibus sedibus reponantur 91.b in manu 91.b in pede ibid.
ossicula sesamina quot 113.b
ossicula sesamina cuiusmodi sint 91.b & cuiusmodi adnumerari possint ibi.
ossiculorum quæ sesamo semini comparantur effigies 91.a
ossiculorum sesaminum nomina 127.a
ossium sesaminum manus administratio 247.a
ossium sesaminorum vsus 1.b
os ἀνώνυμον., sacri ossis lateribus commissum 93.b
os basillare & baxillare 122.b
os brachialis cartilaginosum quodnam veteribus dictum 86.a
os brachialis rectum appellatum, cuiusmodi ibid.
os primum brachialis quot ossibus conterminum sit 86.b quot secundum ibid. quot tertium ibid. quot quartum ibid. quot quintum, sextum, septimum & octauum 87.b
os quartum brachialis, quæ sibi peculiaria vendicet 76.a cui ossi committatur ibid. item cui ordini ascribendum veniat ibid.
os calcis 127.b
os caudæ 126.b
os coxæ 93.a 127.a
os coxendicis 93.a
os coccyx 126.b
os cribratum 126.a
os cristatum 126.a
os cubiforme 127.b
os κυβοειδὲς ibid.
os cuneiforme 122.b
os cubum tesseram ve referens 127.b
os cuneiforme an cauernulis obsitum sit, vel citra squamæ leuis ve ossis obductionem pumicis aut spongiæ speciem referat 24.a
os cuneiforme cur πολύμορφον nuncupatum 23.b
os ἠθμοειδὲς 226.a
os femoris in homine cunctis alijs magnitudine præstare 97.a
os frontis cum uerticis osse iunctum, cur ibi sit crassius 22.b
os genu articulo præpositum 86.a
os grandinosum, varium 127.b
os gutturis 126.a
os ἱερὸν vnde vocetur 59.b
os ὑοειδὲς 41.a λαμβδοειδὲς ibid.
os hyodes quomodo formetur 41.b
eiusq; vsus ibid.
os ὑψιλοειδὲς 41.a
os ilium 93.b
os in cerebro à Galeno traditum, quale 25.a
os iugale ibid.b
os iugale ex quibus constet ibid.
os iugale cur à Græcis ζύγωμα nuncupatum ibid.
os latum 126.b
os laude 122.b 126.a
os linguæ 126.a
os lumbare ibid.b
os maxillæ secundum 30.a tertium, quartum 30.b quintum 31.a
os morsus Adami 126.a
os occipitis 23.a
os occipitis cur sit cum læuitate simul asperum & inæquales 23.a
os occipitis vbi crassissimum 22.b
os palati 122.b
os pectoris 65.b
os pectoris utrinque lunatum 68.b
os πλατὺ 59.b 126.b
os proræ 122.b
os pubis 93.b
os pubis cur maximo foramine peruium, & dein ipsius sinus & tubera 96.a
os pubis in uiris cur teres crassumq; sit ibid.b
os pyxis 122.b
os quadratum 127.b
os sacrum 126.b
os sacrum seu amplum quid 59.b
os σκαφοειδὲς 127.b
os σφηνοειδὲς 21.a
os σπογγοειδὲς 126.a
os tertium à Galeno in superioris scapulæ processus cum clauicula nexu recenseri 73.b

Os tertium in superioris scapulæ processu, Galenum nunquam vidisse 73.b
Os tibiæ 101.a
Os tibiæ cur spina appellatum 103.a
Os tribus in simijs & canibus efformatū ossibus, quod sacrū vocamus 62.a
Os υ referens rarò liberum 71.b
Ossis coccygis descriptio 65.a
Ossis coxendicis acutus process. 95.b
Ossis coxendicis appendix, & musculorū ipsius quatuor, vsus ibid.b
Ossis coxendicis robori quomodo sit prospectum ibid.
Ossis coxēdicis sinus superiori sedi insculptus 95.a eiusdemq; tubera ibi.
Ossis cubi formam referentis nomina 127.b
Ossis cuneiformis circunscriptio 21.a item interior sinus quibus processibus constet 24.a eiusdem nomina 122.b
Ossis cuneiformis media sedes qualis 23.b
Ossis cuneiformis processus alis similes 41.b
Ossis cymbam referentis nomina 127.b
Ossis cymbam referentis sinus 107.b
Ossis cymbam referentis superior sedes 107 b item inferior ibid.
Ossis frontis circumscriptio 22.a forma ibid.
Ossis frontis nomina 122.b
Ossis ilium appendix quibus 94.b
Ossis ilium dorsi lineæ, & quibus id musculis occupetur 94.b
Ossis iliū interna amplitudo quibus musculis occupetur ibid.
Ossis ilium pars retrorsum magis quàm sacri ossis transuersi processus exporrecta ibid.a
Ossis ilium sedes, sacro ossi commissa, qualis 94.a
Ossis iugalis vsus 25.b
Ossis linguæ nomina 126.a
Ossis natura 1.a
Ossis nauicularis anterior sedes, & tres ipsius planæ superficies 107.b
Ossis nauicularis sinus ibid.
Ossis occipitis capitula 23.a
Ossis occipitis circumscriptio 22. b
Ossis octaui capitis cribro aut colo aut spongiæ comparati nomina 126.a
Ossis pectoris humani descriptio 68.a
Ossis pectoris ad ensem comparatio 68.b
Ossis pectoris substantia ibid.
Ossis pectoris vsus ibid.
Ossis penis nomina 127.a
Ossis postbrachialis nomina ibid.
Ossis primi maxillæ historia 29.b
Ossis primi ipsius pollicis & postbrachialis ossium ad brachiale contextus 68.b
Ossis pubis foramen cur θυροειδὴς vocatum 96.a
Ossis pubis historia 95.b
Ossis sacri anterior sedes cuiusmodi 60 b
Ossis sacri descriptio 59.a
Ossis sacri foramina neruis emittendis parata 60.b
Ossis sacri latera cuiusmodi 60.a
Ossis sacri posterior sedes cuiusmodi ibi. item cur insigniter aspera sit, ac ueluti cariosa ibid.
Ossis sacri sex ossa 113.b
Ossis sacri spinas omnes deorsum spectare ibid.
Ossis sacri superior sedes cuiusmodi, item inferior 60.a
Ossis tēporis processus styli acus ve imaginem referentis nomina 126.b item vberis papillam repræsentantis nomina 122.b
Ossis tibiæ secundum ipsius longitudinē figura 103.a
Ossis tibiæ sinus & tubera, quibus talo articulantur 102.a
Os υ aut Δ imaginem exprimens 126.a
Ossis υ referentis duæ figuræ 41.a situs & nomina ibid. item latera humiliora ibid.
Ossis υ referentis nomina 126.a
Ossis υ referentis ossicula ferè vndecim 113.b
Ossi sacro quinque ossibus tantum extructo, quid eueniat 61.a
Ossa ad disciplinam utilissima quæ habeantur 117.b
Ossa artualia 122 b
Ossa articulis mutuò esse contigua, neq; ab inuicem abscedere 52.a
Ossa brachialis quibus sedibus, ligamentis, & cartilagine obducantur 85 b
Ossa brachialium sedecim 113.b
Ossa caluariæ uiginti 113.b
Ossa capitis qualibus suturis magna ex parte compingantur 11.b
Ossa χαλκοειδῆ 127.b
Ossa coniugalia 126.a
Ossa corporis humani posteriori facie proposita 122.a
Ossa cur circa connexum molliora 5.b
Ossa decem sub lumborum uertebris, quibus reliqua dorsi pars à lūbis ad anū pertinens constituitur 59 b
Ossa digitorum 7.b
Ossa digitorum in utroque pede quatuordecim 113.b
Ossa digitorum perperam Galeno solida constituta 2.a
Ossa digitorum triginta 113 b
Ossa duo cur natura interdum pluribus articulis commiserit 10.a
Ossa emundata quomodo iungenda 118.a
Ossa inter se omnia contigua 9.a
Ossa lapidea, siue lapidosa 122.b
Ossa λιθοειδῆ 25.b 122.b
Ossa lateribus sacri ossis commissa in pueris tribus ossibus formari 11.b
Ossa λεπιδοειδῆ 122.b
Ossa manus utriusque octo 113.b
Ossa maxillæ superioris duodecim 31.b 32.a
Ossa omnia præter dentes tacta 2.b
Ossa paria, siue paris 126.a
Ossa parietalia ibid.
Ossa pectoris humani in adultis qualia 68.a
Ossa pectoris humani septena Vesalio nunquam occurrisse. ibid. nec semper eodem numero cerni ibid.
Ossa pectoris tria simul inuenta, manubrij alicuius gladij imaginem referre 68.b
Ossa postbrachialis quatuor à Vesalio enumerantur, ab alijs plura 87.b 88 a
Ossa postbrachialis quatuor cuiusmodi sint 88.a item in appendicibus, & mutuo nexu ibid.
Ossa postbrachialis qui musculis cedant, & adaptentur 88.b
Ossa postbrachialium octo 113.b
Ossa præruptæ rupi similia 25.b
Ossa, quibus commissurarum differentijs inter se iungantur, & quæ harum motum edant 9.b
Ossa quomodo sentiant 3.a
Ossa quorum beneficio inuicem connectātur 11.b
Ossa rasetæ pedis 127.a
Ossa sacri ossis lateribus commissa duo 113.b
Ossa sacri ossis lateribus commissa inuicem in pube coalescere 113.b
ossa sacri ossis lateribus commissa, in puerulis tribus efformari ossibus. 96.b
ossa tarsi in utroque pede quatuor 113.b
ossa tymparum 122.b
ossa thoracis 65.b
ossa tibiarum duo 113.b
ossa temporum 122.b
ossa uerticis utcunque mollia, cur duris temporum ossibus committantur 9.a
ossium brachialis cur duo ordines 85.b
ossium brachialis delineatio 84.a
ossium brachialis nomina 86.a
ossium capitis & maxillæ superioris foraminū descriptio cur instituta 35.a
ossium capita pleraq; sine appendice 7.b
ossium cartilaginumque inter se structura & contextus 9.a
ossiū cerebri frequens contextus ad quid conferat 19.b
ossium commissuræ, earumque cartilagines 3.ab
ossium crassorum substantiæ cur uasorum

INDEX.

rum surculi insinuentur 53.a
Ossium differentiæ ab usu 1.a item à magnitudine & forma 1.b item ab appendicibus processibus, capitibus, & alijs quibusdam 2.a item à foraminibus 2.b
Ossium digitorum tendines 90.b
Ossium dorsi spinæ, seu posteriores processus 44.a
Ossium dorsi contextum posteriori facie, & uniuersam dorsalis medullæ neruorum seriem commonstrans figura 336.a eiusdemque characterum index 334.a
Ossium dorsi impar magnitudo 43.a
Ossium dorsi transuersi processus 44.a
Ossium & cartilaginum articulos ligamentis colligari atque teneri 166.b
Ossium & cartilaginum usus in uiuo animante qui uidendus 506.b
Ossium humani corporis ex latere delineatio 124.a
Ossium humani corporis simul compactorum anterior facies 12.a
Ossium in calce macerandorum, ac dein in flumine emundandorum ratio 114.b
Ossium in vniuersum numerus 113.b
Ossium iugalium nomina 126.a
Ossium liber, præ cæteris anatomicis libris Galeno tribuendus 63.b
Ossium maxillæ breuis enumeratio. 29.a
Ossium mutui contextus duplex ratio 10.a
Ossium naturalis compositio cur facta. 9.b
Ossium numerus 113.b
Ossium nutrimentum proprium, medulla 2.b
Ossium partes, sedesq; diuersis nominib. appellari 5.b
Ossium pectoris in canibus & simijs cuiusmodi ratio 67.b
Ossium pedis dextri delineatio 4 b
Ossium pedis figuræ 104.b 105.a
Ossium per coctionem parandi modus 115.a
Ossium postbrachialis interualla 88.b
Ossium processus 6.b
Ossium pubis anterior sedes cur sit aspera 96.a
Ossium pubis superior pars, quæ inuicem committuntur, cur ex asperetur ibid.
Ossium quibusdam sedibus perinde ac si vndique circunscriberentur, nomina imponi 25.b
Ossium sacri ossis inter se connexus. 59.b
Ossium sacri ossis lateribus commißorũ effigies 92.b
Ossium sacri ossis lateribus commissorũ vsus 93.b
Ossium sacro ossi nexorum, in viris & mulieribus differentia 95.b
Ossium sinus & capita cur constituta. 8.b
Ossium temporum ansæ 122.b
Ossium temporum circumscriptio 23.a
Ossium temporum nomina 122.b
Ossium tibiæ figuræ 99.b
Ossium verticis circunscriptio 22.a forma ibid.
Ossibus non solum grandioribus appendices contingere 6.a
Ὄχεον quid 402.a
Ὀσφύος vertebræ 126.b
Ὀστέον os 122.b
Ὀστέον τῆς ἀκρωμίας 126.b
Ὀστοῦν κατὰ τὴν ὑπερῴαν, Galeno, σφηνοειδὲς os circunscribitur 122.b
Οὐρητῆρες à Celso propter uenarũ similitudinẽ, albas uenas nuncupari 400.a
Οὐρητῆρες meatus, qui & οὐρανοί, οὐρητικοὶ πόροι dicuntur 406.a
Ouis prægnãtis uterus cuiusmodi 419.a
Ὀξύβαφον 8.a
Ὀξυκέφαλος 14.b

P

Palati os 122.b 103.b
Palato infestus morbus Gallicus 448.a
Palma 87.b 127.a
Palpebra inferior immobilis 184.a
Palpebræ duo musculi 183.b
Palpebræ superioris & inferioris figura 110.a
Palpebræ superioris vsus ibid.
Palpebræ vtriusque vna cartilago. ibid.
Palpebrarum superiorem cur moueri oportuerit 183.b
Palpebrarum musculi ibid.a constitutio ibid.
Palpebras mouentium musculorum difficilem esse cognitionem 184.a
Palpebras musculorum mouentium delineatio vnde petenda 183.b administratio 184.b descript. 183.b
Παγκρέας quid 382.b
Panniculus carnosus 181.a
Panniculus carnosus an sint octo abdominis musculi ibid.
Papilla, θηλὴ 423.a
Papilla cur sit tenera & prominens 425.b cur sensu exactiore, & neruorum surculis abundet ibid. cur sit substantia earum glandulosa ibid.
Papillæ constructionis, & totius substantiæ eiusdem ratio 424.b
Papillæ substantia 423.b
Παρακνήμιον 127.a
Παραμέσος ibid.a
Παραστάτις 239.a
Παραπήχιον 126.b
Παραπὶς 220b
Παρασφαγὶς 75.a
Παραστάτης 41.a 126.a
Παραστάτης κιρσοειδὴς 41.a ἀδενοειδὴς ibid.
Παρέγχυμα quid 391.a eiusque usus. ibid. παρέγχυμα lienis 394.b
Paris, siue paria ossa 126.a
Parietalia ossa ibid.
Παρίσθμια faucium glandulæ cur 448.a
Partium dictarũ administratio in uiris, cuiusmodi sit in muliere 433.b
Partium ad pituitæ defluxum præcipuè famulantium, breuis enumeratio 492.a
Partium pituitæ expurgandę subseruientium usus, & constructionis ratio 493.a
Partium functiones naturales aliæ per fibras fiunt, aliæ absque illis 274 b
Parturientibus non recludi pubis ossa 96.a
Partium generationi subseruientium breuis enumeratio 401.a
Patauini cuiusdam historia 394.b
Patella 103.b 127.b
Patella qui femoris ossi connectatur 103.b
Patellę figurę & descriptio 103.b situs & forma 103.b
Patellę nomina 127.a
Patellæ substantia 104.a vsus ibid.
Patellæ duę 113.b
Patellam cartilaginosum os malè dici 104.a
Patellam non esse cartilaginosam, ut Galenus atque Marinus senserunt ibid.
Paxillares dentes 126.a
Paxillum 126.a
Πῆχυς 80.b 126.b
Pecten 109.b 127.a b
Pectinios 127.a
Pectus 65.b 127.b
Pectus, & pectus τὸ μετακάρπιον quibusdam 87.b
Pectus manus 127.a & pecten pedis ibid.b
Pectoris cartilago ensi comparata 126.b
Pectoris humani ossis descriptio 68.a
Pectoris humani ossa in adultis qualia ibid.b
Pectoris humani ossa non eodem semper numero cerni ibid.
Pectoris humani septena ossa Vesalio nũquam occurrisse ibi.
Pectoris inferiorem partem à quibusdã στῆθος uocari 126.b
Pectoris mucronata cartilago 8.a & 126 b
Pectoris mucronatæ cartilaginis nomina ibid.
Pectoris os 65.b 126.b quale quadrupedibus

dibus 66.b eiusdem synarthrosis ibid.
Pectoris os utrinque lunatum 68.b
Pectoris ossis ad ensem comparatio ibid.a
Pectoris ossis à cartilaginibus costarum liberi delineatio 64.b
Pectoris ossis cum cartilaginibus, &c. administratio 462.b
Pectoris ossis una cum ipsi coarctatis cartilaginibus interior superficies expressa 436.a
Pectoris ossis cartilago, cur malum granatum uocetur 69.a
Pectoris ossis furcula, iugulum, σφαγὴ 68.a
Pectoris ossis nomina 126.b
Pectoris ossis substantia 68.b & usus ibid.
Pectoris ossis superiorem duntaxat partem à nonnullis στέρνον dici 126.b
Pectoris ossis quot ossa 113.b
Pectoris ossium in canibus & simijs cuiusmodi ratio 68.a
Pectoris tria ossa simul iuncta, manubrij alicuius gladij imaginē referre 68.b
Pectoris scutum 126.b
Pectoris uertebræ ibid.
Πέδιον 108.b 127.b
Pedij ad digitos articulatio 109.b
Pedij ad tarsum coarticulatio 108.b
Pedij descriptio ibid.
Pedij historia ibid.
Pedij ossis nomina 127.b
Pedij ossa in utroque pede quinque 113.b
Pedij ossa quot ibid. eorundem appendix 5.a capita 7.b
Pedij ossium interualla 109.a
Pedij ossium figura, & descriptio 4.b
Pedium quinque ossibus constare 108.b
Pedij pecten 108.b
Pedis dextri ossium delineatio 4.b
Pedis digiti 109.a 127.a
Pedis digitorum figura 4.b motus 25.a 266.b
Pedis amplitudinem subeuntis ligamenti descriptio 262.b administratio 271.b
Pedis ac digitorum motibus famulantium musculorū alij in tibiæ sede anteriore consistunt. 271.b alij in posteriori ibid. alij, in pede ibid. & quod sigillatim ibid.
Pedis calcar 127.a
Pedis cruris cauitas, per quam traiecto fune Hector ab Achille circum mœnia Troiæ actus 26.a
Pedis digitorum motus 266.a
Pedis digitorum mouentium musculorum numerus 269.a
Pedis digitorum ratio 108.a
Pedis digitos musculorum mouentium administratio 271.b primi, secundi, tertij, quarti, ibid. & 272.a & b decimiseptimi, & decimioctaui ibid. decimiquarti & decimiquinti, itē decimisexti ibi.b reliquorū quatuor ibi.
Pedis digitos mouentium musculorum delineatio primi 164.a secundi. ibid. tertij ibid. eorum qui primos digitorum articulos flectunt, & sunt decem 164.b 165.a decimiquarti 140.a decimiquinti 143.b decimisexti ibid. decimiseptimi 235.b decimioctaui 234.b quatuor musculorū digitos quatuor pollici adducentium 163.b 164.a
Pedis digitos mouentium musculorum descriptio 266.a primus, secundus & tertius ibid.b qualiter in simijs sese habeant 267.b decem sequentes primis digitorum articulis præfecti 268.a decimusquartus & quintus ibid.b decimussextus pollicem ac tres proximos digitos abducens ibid. decimusseptimus, & octauus 269.a reliqui ad 22. usque digitos quatuor pollici adducentes ibid.
Pedis ligamentorum transuersorum descriptio 270.b alia ossa pedis committentia ibid. administratio ibid.
Pedis motus 263.a
Pedis ossium figuræ 104.b 105.a
Pedis ossium numerus 109.a
Pedis ossium delineatio 104.b 105.a
Pedis ossium quibus in manu nullum respondeat 108.a
pedis ποῦς 108.b
pedis unius sesamina officula duodecim 113.b
pedem à manu uno osse, contra Galeni placitum, superari 109.a
pedis plantę cuti subnati tendinis lati descriptio 262.b
pedem mouentium musculorum administratio 271.a primi & secundi, & tertij ibid.b quarti, quinti, & 272.a b & octaui ibid. noni ibid. decimiseptimi & decimioctaui 272.a decimiquarti & decimiquinti ibi.b decimisexti ibid.
pedem mouentium musculorum descriptio 263.a primus ead. secundus, tertius ibid.b quartus, & quintus 264.a sextus ibid. septimus, & octauus 265.a b nonus ibid. munus omnium 266.a
pedes ac digitos mouentium musculorū traditio apud Galenum obscura, & imperfecta 262.a
pedem petentes nerui 348.b
pedum ac manuum digitorum fabricæ ratio 109.b
pedum in quadrupedibus & hominibus similitudo 106.a
pelopis sententiam de uenarum, arteriarum & neruorum exorta, falsam esse 305.b
peluis aut cyathus, in quam cerebri pituita defluit 492.a
penis constitutio 248.b
penis constructionem subeuntia 407.a
penis corporum examen 433.b
penis corporum ortus, & uenarum, arteriarum & neruorum huc pertinentium examen 432.a
penis cutis carnea membrana & musculi 407.b
penis fabricæ totius delineatio 247.b
penis figuræ, & quæ ipsi adiuncta, quartæ figuræ cum earundem characterū indice 247.b & 248.a
penis glans 407.b
penis ipsius duo præcipua corpora 407.a
penis musculi parum à Galeno animaduersi 249.a
penis musculorum examen 432.a
penis musculorum officium 248.b administratio ibid.
penis os à barbaris subinde femoris os appellari 127.a
penis ossis nomina ibid.
penis potissima substantia 406.b
penis situs 407.a
penis structuræ ratio ibid.
penis uenæ, arteriæ & nerui ibid.
penis unum tantum esse meatum, non tres, ut Arabes imaginantur 408.a
Περικράνιος membrana 482.a
Περιγραφαὶ 177.a
Περίδρομος 122.a
Περιόστεον 3.a 224.a
Περιόστεος membrana 482.b
Περιτόναιον 373.b
Περιτόναιος ibid.
peritonæum non undique æqualiter crassum 374.a
peritonæum quibus partibus peruium sit ibid.b
peritonæum quibus uasis ac neruis implicetur ibid.
peritonęum tactus sensu etiam præditum ibid.
peritonęum transuersis abdominis musculis pertinaciter adhęrere 214.b
Περιτόναιον σκέπασμα 373.b
Περιτόναιος ὑμὴν ibid.
Περιτόναιος χιτὼν ibid.
peritonęi à partibus extrinsecus ipsis cō missis liberatio 427.a
peritonęi ad uesicę fundum nexus 353.a

Peritonæi apertio, & vnà vasorum umbilici administratio 427.b
Peritonæi figura 353.a & descriptio 354.a
Peritonæi laterum venæ 280.b
Peritonæi magnitudo, & situs 373.b connexus, ortus, forma, superficies, & vsus 374.a
Peritonæi nomina 373.b
Peritonæi ortus examen 432.b
Peritonæi vsus 374.b
Peritonæo medicos ridiculè admodum tactus sensum adimere ibid.
Peritonæo quæ continentur functionum examen 508.a
Peritonæo contenta quomodo sint resecanda 217.b
Peritonæum in similarium partium esse numero 373.b
περόνη quid 101.b 127.b
πέσα 127.a
Petrosorum ossium appellatio vnde 26.a
φακοειδὴς dictus humor 497.a
φαρύγγετρον 41.a 126.a
φάρυγξ ueteribus quid uocatum 448.a
φατνία 34.b
φοξὸν 14.b
φρένες 220.b
φῶς in mamillis quid 423.b
πῆχυς 80.b 127.b
Pinguedinis humanæ usus 116.a
Piscis musculi, quem & mytulum uocant, forma 174.a
Pituita in palatum per quæ foramina decumbat 493.a
Pituita leuissima cur foraminulis octaui ossis capitis excoletur 37.a
Pituitæ cerebri purgandæ parati meatus 24.a
Pituitam cerebri excipientes ductus 492.a
Pituitam nulla secundum naturam excretione per olfactus organorum sedem, octauumue capitis os expurgari 493.a
Pituitam per cuneiforme os longa mora, & exiguis foraminibus non colari 493.a
Pixis os 127.a
Planta pedis 108.b 127.b
Plantæ appellatio 108.a
Plantæ cuti subnatus latescens tendo 262.a
Planum pedis 108.b 127.b
πλάτη 126.b
Platonis de generationis amore à Deo nobis ingenito, sententia 401.b
Platonis de septo transuerso sententia 221.b
Platonem, & Aristotelem musculorum rationem penitus latuisse 172.a
πλατὺ os 59.b 126.b
πλάδραὶ 126.b
Plexus in prioribus cerebri ventriculis occurrens 494.b
Plexus in prioribus cerebri ventriculis constitutio 315.b
Plexus reticularis Galeni quid, ibidem.
πλῆκτρον 23.a 122.b
Plinij in appellatione tali lapsus 102.b
Plinij de menstrui sanguinis prauitate & graueolentia error 415 a
Plumę nomina omentum apud Bruxellenses vocari 382.b
Pollex 127.a
Pollicis nomina ibid.
Pollicis primi ossis & postbrachialis ossium ad brachiale contextus 86.b
Pollicis os flectentes musculi tres, Galeno ignorati 235.b
Pollicis os secundum, vix extra rectam lineam extendi 90.a
Pollicis ossis primi ad brachiale contextus 89.b
Pollicis secundum os, qui tertio articuletur ibid.b
Pollicis secundo ossi cur tres musculos natura attribuerit 234.a
Polus 127.b
πολύμορφον dictum cuneiforme os 108.a
πολύμορφον dictum os cuneo comparatum 122.b
πολύμορφον os 127.b
Poplitis vtriusque sesamina ossicula duo 13.b
Porcorum iecur quale 390.a
Porcinum rostrum 126.b
Πόροι ὀπτικοὶ 392.a
Portæ ad bilis uesiculam ibid. ad uentriculi humilius orificium ibid.
Portæ caudicis extra iecur distributio 279.a
Portę caudicis in duos pręcipuos truncos sectio ibid. b ad dextram uentriculi fundi sedem, et ipsi proximam omenti partem ibid. ad duodenum intestinum 280.a
Portę dextri caudicis trunci series 281.a
Portę uenę distributionis gratia 281.b
Portę uenæ integra delineatio 179.a
Portę nomina 281.b
Portę uenę nudę delineatio, & eiusdem characterum index 278.b
Portę uenę officium 391.b
Portę uenę omenti membrana fultę figura 355.b
Portę uenę rami unà cum arterijs, & neruis illis attensis, qui examinandi 429.a
Portę uenę ramorum officium 373.a
Portę uenę propagines in intestina, cur insertę 387.b
Portę uenę propaginum series 278.a
Portæ venæ rami, vnà cum arterijs & neruis illis attensis quomodo examinandi 429.a
Portę ramorum in iecoris substantia series 279.b
Portæ venæ ramos priusquam iecori succulentum id porrigant, rudem aliquam sanguinis formam, vt Galenus opinatur, nequaquam conferre. 391.a
Portæ sinistri trunci series 280.a
Portæ venam sanguinem non conficere 282.a
Postbrachiale 87.b 127.a
Postbrachialis ossis nomina ibid.
Postbrachialis ossa nectentia ligamenta 88.a
Postbrachialium ossa octo 113.b
Postbrachialis ossa quatuor cuiusmodi sint 88.a item in appendicibus, & mutuo nexu ibid.
Postbrachialis ossa qui musculis cedant & adaptentur 88.b
Postbrachialis ossa Vesalius quatuor enumerat ibid.a
Postbrachialis ossium, & primi pollicis ossis ad brachiale connexus 86.b
Postbrachialis ossium interualla 88.b
Postbrachialis uoce utendum 87.b
Pręcordia dicta quę 220.b
Pręgnantis uaccę, caprę, ceruę, aut ouis uterus cuiusmodi 419.a
Pręgnantium uterus cuiusmodi 410.a
Pręgnantibus uteri os quale ibid.
Pręputium 407.b
Pręsepiola dentium 34.b
Princeps intestinum 385.a
Principia hominem dispensantia tria esse 65.a
Processus 6.b
Processus à quarto sinu cerebri uentriculos petens 314.a
Processus κωνοειδὴς 47.b
Processus secundæ vertebræ dens appellatus 46.b
Processus mamillaris 23.a μαστοειδὴς scriptorio stylo similis, γραφοειδὴς, στυλοειδὴς, βελονοειδὴς, ibid. item, temporis ossis portionem iugalis ossis constituens ibid.b vertebrarum 6.b
Processus ossium ibid.b
Processus, quem Galenus ex abundanti lumborum vertebris ascribit 57.b.
Processus superioris seu summi humeri diligens descriptio 73.a
Processus à peritonæo enati 374.a
Processus appendicibus donati alij, alij non 6.b
Processus gallorũ cristæ cõparati 25.a
Processus transuersi colli vertebrarum in animalibus quales 55.a
Processus transuersi primæ vertebræ 47.a

Processus transuersi vertebrarum superiorum thoracis nouem 55.a
processus vespertilionum alis comparati 25.a 122.b
processuum ascendentium & descendentium natura 49.a
processuum differentia 6.b
processuum femoris, maxillæ, & aliorũ delineatio 4.a
processuum numerus 49.b
processuum, qui aut olfactus organum sunt, aut ipsi pręcipuè subministrant, ortus 328.b
processum secundæ vertebræ dentem appellari 46.b
processuum transuersorum ceruicis uertebrarum natura 48.b
processuum transuersorum colli uertebrarum ductus 55.a
processuum transuersorum foramen. 48.b
processuum usus 7.a
Προκνήμιον 127.b
promanus ibid.a
Προμετωπίδιον 182.b
propagines à 1 & 2 sinibus duræ membranæ enatæ 313.b à tertio ibid. à quarto 314.a
proræ os 122.b
prorę suturæ ibid.a
Προσκολλήματα λεπιδοειδῆ 20 b
prosperi Marcelli obitus 395.a
Πραλλιδοειδὲς corpus 489.b
Πραλλοειδὴς cerebri substantia cur ita uocata 486.a
Πρόαι musculi 226.a
Προιῶν uertebrę 126.b
Πτέρνα 107.a 127.b
Πτερυγοειδεῖς processus 25.a
pubis os 93.b 127.a
pubis os cur maximo foramine peruium & dein ipsius sinus & tubera 96.a
pubis os in uiris, cur teres crassumq́; sit ibid.b
pubis ossis foramen cur θυροειδὲς uocatũ 96.a
pubis ossis historia 95.b
pubis ossa qui dirimenda 432.b
pubis ossium anterior sedes cur sit aspera 96.b
pubis ossa an usquam puellis nuper natis disiũgantur, facilioris partus gratia ibid.a
pubis ossa mulieribus in partu non recludi 96.a
pubis ossium pars superior, quæ inuicem committitur, cur ex asperetur 96.a
pudibundum os 127.a
puellarum duarum non uulgariter nobilium historia 412.b
puellis cur uteri fundus multo minor quàm prægnantibus, & qui iam diu coierunt, uel aliquando uterum gesserunt 411.b
puerorum dentes quales 35.a
pueris quomodo dentes eruendi 35.a
pueros domi sedulò dissecandi rationem ueteres olim docuiße 5.b
pulmo cur instar promptuarij cordi circumponatur 461.a
pulmo in quot lobos seu fibras diuidatur 450 a
pulmonis anterioris sedis delineatio 440.b item posterioris ibid.
pulmonis causa hominem collo donari 46.a
pulmonis cordi inuoluti delineatio. 436.b
pulmonis superficies quales, item connexus 450.b substantia, vasa, tunica, nerui ibid.
pulmonis examen 464.b
pulmonis fibrarum seu loborum delineatio 437.a 440.b
pulmonis lobum in homine nullum cauæ caudicem suffulcire 450.a
pulmonis vasorum ratio 450.b
pulmone carentia animalia etiam dextro cordis ventriculo carere 461.b
pulmonis dilatatio quid 446.a
pulmonis examen 467.b
pulmonis forma 449.b
pulmonis flaccidi forma 450.a
pulmonis in homine nullum lobum cauæ caudicem suffulcire 450.a
pulmonis inflatio 465.b
pulmonis motuum examen 510 a
pulmonis situs, numerus 449.b
pulmonis usus, & constructionis ipsius ratio 451.a
pulmonem thoracis sequi figuram, non thoracem pulmonis 66.a
pulmonum gratia homini collũ datum 46.a
pulsuum autor cor 460.a
pupilla 498.a
puppis capitis os 122.b
puppis sutura ibid.a
Πυγών 126.b
Πύελος 495.a
Πύλωρος 376.a
Πύρινος & πυρηνοειδὴς proceßus. 47.b
pyxis os 122.b

Q

Quadratum os cuiusmodi 127.b
Quadrupedum cum hominis cruribus ac pedibus similitudo 106.a
Quadrupli dentes 126.a
Quaterij dentes ibid.
Quatrio tali tuber cur dicatur 106.b

R

Rabinos saccosos cæcosque, amplum illud coli intestini initium, saccũ, uel ut ipsi loquuntur, orbum, & monoculum neutiquam esse, turpiß. contendere 384.b
Radius 80.b 126.b
Radius, cur motu laterali destitutus 10.a
Radij ad humerum articulatio 81.a
Radij ad ulnam articulatio 82.b
Radij cum ulna & humero motus 10.a
Radij duo 113.b
Radij & brachialis externa sedes qualis 83.b
Radij, & brachialis externæ sedi cur multi & uarij sinus insculpti 83.b
Radij inferioris historia 82.b
Radij nomina 126.b
Radij obliquitas 82.a
Radij per ipsius longitudinem læuitas et asperitas 82.b
Radij sinus deducendis locandisq́; musculis, & ipsorum tendinibus apti 83.b
Radium ab ulna in hominibus & animalibus brutis multum distare 82.b
Radium brachiali nectentia ligamenta ibid.
Radium cum humero nectẽtia ligamenta 244.a
Radium in pronum ac supinum mouentium musculorum descriptio 240.a primus ibid. secundus, & tertius ibid.b quartus ibid.
Radium pronum & supinum constituentium musculorum delineatio: primi 146.b secundi 144. b tertij 146.b quarti 161.a
Radium mouentium musculorum administratio 246.b
Raia piscis 174.b
Ramices molles, quos carnosos vulgus appellitat, ex omenti prolapsu incrementoq́; potissimum progigni 380.b
Rascha 127.a
Raseta ibid.
Raseta pedis 127.b
Rasetæ ossa 127.a
Rasga 127.b
Rationis ossa 122.b
Rationis sedes cerebrum 460.a
Rectum intestinum 385.b
Rectum intestinũ attollentibus musculis nullus opponitur 250.a
Rectum intestinum quod, & cuiusmodi 385.b
Recti intestini a colo differentia. ibid.
Recti intestini tunicæ ac fibræ uenæ, & arteriæ, & nerui ibid.
Recti intestini situs ratio 386.b
Recti intestini musculorum descriptio 250.a

250.a sedem attollentium ibid.b
orbicularis & administratio ibidem.
delineatio ibid.a
Recti intestini musculi 386.a
Recti intestini musculorum examen. 433.a
Recrementum duplex in iecoris sanguificatione 391.b
Renis canini, & caprini ad humanum differentia 398.a
Renum arteriæ 309.a
Renum cur alter altero elatior 396.b
Renum fabrica negligentius ab Anatomes professoribus expensa 397.b
Renum forma 397.b
Renum in internis sedibus conformatio 397.b
Renum magnitudo, et substantia 397.b
Renum munus 398.b
Renum numerus, situs, & usus 396.b
Renum sinus cuiusmodi 398.a
de Renum finibus falsa quorundam persuasio 397.b 398.a
Renum situm esse plerunque varium. 297.b
Renum tunicæ ac nerui 398.b
Renum tunicarum, totiusq; adeo eorundem fabricæ examen 431.a
Renum uertebræ 126.b
Renibus oblatæ uenæ & arteriæ 397.a
Respiratio naturalis quomodo fiat. 440.b
Respiratio non naturalis vulgo quæ uocetur ibid.
Respirationis, & pulsus idem vsus. 441.a
Respirationem homini cur summus rerum opifex concesserit 218.a
Rete & reticulum 382.a
Reticularem plexũ sub cerebro, uti Galenus illum describit, nullum esse. 493.b
Retorta 184.a
Ῥαβδοειδὴς sutura 122.b
Ῥαγοειδὴς tunica 498.a
Ῥάδις 42.b 126.a
Ῥαφή 11.a
Ῥωαὶ 126.b
Ῥὼξ, oculi tunica 498.a
Risorij dentes 126.a
Risus autor cur lien vulgò dicatur. 396.a
Rostrum porcinum 126.b
Rotator processus 127.b
Rotatores femoris processus 6.b 27.a
Rotula genu 127.b

S

Sacrum os, ἱερὸν 126.b
Sacri nomine cur poetæ Ilium, mare, famem, etc. nocent. 59.b
Sacrum seu amplum os quid ibid.
Sacri ossis anterior sedes cuiusmodi 60.b
Sacri ossis appellatio 63.b
Sacri ossis constitutio 43.a 44.a descriptio 59.b
Sacri ossis & coccygis figuræ 58.b 59.a
Sacri ossis, & ipsi adnexorum ligamenta 269.a
Sacri ossis foramina neruis emittendis parata 60.b
Sacri ossis latera cuiusmodi 60.a item superior & inferior sedes cuiusmodi ibid.
Sacri ossis lateribus commissa ossa, in pueris tribus ossibus formari 11.b
Sacri ossis lateribus ossa commissa, inuicem in pube coalescere ibid.
Sacri ossis ossium inter se connexus 59.b
Sacri ossis posterior sedes cuiusmodi 60.b
Sacri ossis posterior sedes cur insigniter aspera sit, ac ueluti cariosa ibid.
Sacri ossis sex ossa 114.a
Sacri ossis spinas omnes deorsum spectare 60.b
Sacro osse quinque ossibus tantum extructo, quid eueniat 61.a
Sacrum os et coccygis quomodo Galenus descripserit 61.b
Σαγήνη 382.a
Sagittale os 122.b
Sagittalis sutura 122.b
Sagittalis suturæ nomina ibid.
Sanguificationis in iecore modus ac ratio 373.a 391.b
Sanguinis in iecore generatio cuiusmodi 373.a
Sanguificationis organum primarium iecur 391.b
Sanguineus cordis uentriculus dexter cur appellatus 461.a
Σάφοιν 122.a
Σκαφοειδὲς os 107.b 127.b
Scapula 126.b
Scapulæ anguli tres, ac laterum eius plenior descriptio 71.b
Scapulæ anterior, seu costis proxima sedes 72.b
Scapulæ basis 71.a
Scapulæ basis appendices ibid.
Scapulę basis cartilago ibid.
Scapulę utriusque basis cartilago 114.a
Scapulæ basis quà appendicibus decoratur, substantia 74.a
Scapulæ caput 126.b ceruix 71.b
Scapulæ ceruicis longitudo 71.b
Scapulæ forma triangularis 71.a
Scapulæ interioris & inferioris processus nomina 126.b
Scapulæ nomina ibid.
Scapulę oculus ibid.
Scapulæ posterior sedes, seu deorsum 72.b
Scapulæ spina 73.a & 126.b
Scapulę sinus cur non admodum celetur nec eius longitudo, & amplitudo, humeri capitis longitudini & amplitudini respondeat 72.a
Scapulę superior processus, qui summus humerus dicitur, quibus tantum animalibus obtigerit 73.b
Scapulæ superioris inferiorisq; laterum differentia 71.b
Scapulam in hominibus, & quæ claniculis donantur animalibus, ligamentorum auxilio claniculæ contexi 71.a
Scapulæ duæ 113.b
Scapularum quatuor figuræ 70.a 70.b descriptio ibid. item situs, & nexus 71.a earundem varius vsus ibid.
Σκέλος Galeno quid dicatur 127.a
Σκληρότης oculi tunica 499.a
Σκωληκοειδὴς cerebri processus 491.b
Scoptula 126.b
Scoptulum opertum ibid.
Scriptorio stylo similis processus 23.a
Scrotum siue scortum quid 402.a
Scutiforme os 127.b
scutiformis cartilago 112.a
Scutiformem cartilaginem, in viris pręsertim, geminam obseruari ibid.a
Scutum 126.b
Scutum cordis ibid.b pectoris ibid.
Sectionis inter cutem & carnosam membranam discrimen, & dem inter carnosam et subditos illi musculos 182.b
Sectionis ordinem pro cadauerum opportunitate esse variandum 426.b
Secunda, seu secundina quid 420.a
sedes caluariæ, lapidosa dicta 122.b
sedes, cui femur ad tibiam articulatur 101.a
sedes inferior 126.b
semen muliebre cur sit humidius, atque frigidius virili 414.b
seminis inuoluntario fluxu laborantes, qua sede vlceribus potissimum infestentur 407.b
seminales arteriæ 309.a
seminales arteriæ qui in ortu obseruandæ 431.a
seminalium dextram uenam à dextri renis vena, sinistram ex cauæ caudice nequaquam enasci 403.b
seminalium uasorum in muliere examẽ 433.b
seminalium venarum in viris, & mulieribus series 298.a
seminaria vasa mulieribus cuiusmodi 413.a
senan 132.a
senasem 126.a
senes cur minus dorsum mouentes & extendentes, adeò incuruentur 50.a

Senum caluariæ futuris destitutæ 20.a
Sensus communis os 122.b
Sensus ac sapientiæ & intellectus dêtes 126.a
Sensus organa, cur mollioribus neruis opus habeant; reliqua uerò, quæ moueri necessum est, durioribus 324.b
Sensum seruato motu perire, & contra 347.b
Septū, eiusque foraminum, non esse obstaculo, quo minus cibus è uentriculo superiora repetat 375.b
Septum transuersum, seu musculus utrique lateri communis 220.b
Septi transuersi figura qualis 174.b
Septi transuersi foramina 221.a
Septi foramina Galenus ex Hippocratis sentêtia duo, Vesalius autem tria statuit 221.b
Septi transuersi fūctionis examen 509.b
Septi transuersi munus 221.b
Serotini dentes 126.a
Serra 122.a
Serrata compago 11.a
Σησαμοειδῆ officula 127.b
Sesaminis officula cuiusmodi adnumerari possunt 92.a
Sesamina officula in singulis manibus ut minimum duodecim occurrere 113.b
Sesamina officula cuiusmodi sint 91.b quot in manu occurrant ibid. quot in pede obseruentur ibid.
Sesaminis offibus in tendinibus digitos pedis & manus extendentibus respondentium sedium examen 372.b septimi & 8. pedem mouentium ibid. decimisexti digitos mouentium ibid.
Σιάγων 126.a
Sibilus pro gargareone 449.a
Σιγματοειδὴς processus 72.a
Σιγμοειδὴς processus 126.b sinus 81.a
Σιγμοειδεῖς cartilagines quæ 445.b
Simiæ ab homine in tendine pedi subnato differentia 262.b
Simiæ ad hominem differentia ibid.a
Simiæ caudatæ lumborū uertebram dextra facie expressam habent 57.b
Simiæ sceleton Vesalius Ioanni Andreæ Albio Bononiæ confecit 57.b
Simiarum & canum offa sub lumborum uertebris reposita, describuntur, vt Galenū bruta potius quàm homines secuisse patefiat 62.b
Simijs & canibus pauciores quinque in lumbis esse uertebras 47.a
Simijs nullum adipem sicut hominibus, inter membranam & cutem interuenire 181.b
Similares & instrumentariæ corporis partes cuiusmodi 426.a
Siminea 126.a
Sinus, ad quem decimus femur mouentium musculus uoluitur 95.b
Sinus humero excipiendo paratus 71.b
Sinus inter anteriorem & posteriorem coxendicis regionem, quo crassissimus corporis neruus fertur 95.b
Sinus inter talicum calce commissuras apparens 107.a
Sinus offibus quibusdam peculiaris 2.a
Sinus, ceruicisque scapulæ superior pars cur procerius quàm inferior extuberet 121.b
Sinus articulationis causa non paratig.a
Sinus ad callosi corporis latera obuij 486.b
Sinus & capita offium articulorum causa constitui 8.b
Sinus in thoracis uertebris quales 59.b in lumborum uertebris quales ibid. in ceruicis uertebris quales ibi.
Sinus primæ uertebrę, capitula secundæ excipientes 58.a
Sinus quibus costæ ad uertebrarum articulantur corpora 53.b
Sinus quibus occipitis os inarticulatur 46.b
Sinus seu acetabula in offibus quæ 8.a
Sinus uertebrarum impares 49.b
Sinum in offibus usus 8.b ac differentiæ ibid.
Sinuum medullam continentes appendices, non esse opercula 6.a
Σωφρονιςῆρες dentes 126.a
Soporalem arteriam commune foramen cum tertio pari neruorū nequaquam obtinere 494.a
Soporalem arteriam dextram caluariam petentem, per unum foramen indiuisam non ingredi 494.a
Spatula 126.b
Σπερματικὸς πόρος 404.b
Σφηνοειδὲς 21.a 122.b
Σφιγκτὴρ 250.b
Σφυρὰ 102.b 127.b
Σφυρὰν malleum, τὰ σφυρὰ talos ab Anatomicis uocari 127.b
Spina 94.b 126.a
Spina cur appellatum tibię os 103.a
Spina uertebrarum lumborum qualis 57.b
Spinarum & transuersorū processuum ductu cur animalia ab homine discrepent 55.a
Σπονδύλιον 126.b
Σπόνδυλος 7.b
Σπόνδυλοι 126.a
Σπογγοειδὲς 25.a
Σπογγοειδὲς os 126.a
Squamam anteriorem frontis offis Gallico morbo erosam, aut vulnere perfractam, ex cauitate sua tantum aeris emittere, ut candelę lumen extinguat 37.b
Squamæformes suturæ 122.b
Squamosę conglutinationes cur potius in temporib. quàm suturę occurrant 20.b
Squamosę temporum commissurę 20.a
Σταφυλὴ cur pro gargareone 449.a
Στελεχιαῖα dicta uena 288.b
Στεφάνη 122.a
Στεφανιαῖα ibid.a
Στέρνον 65.b 126.b
Στῆθος 65.b 87.b 126.b 127.a
Στῆθος pedis 108.b
Στολίδες 182.b
Στόμαχος 375.a
Stomachus cur duabus tantum fibrarum differentijs, scilicet rectis atque transuersis, indiguerit ibid.
Stomachus cur non obliquis fibris indigeat ibid.
Stomachus cur nō dextram septi sedem perforet, rectaque in uentriculum ex dextro dorsi latere porrigatur. ibid.b
Stomachus iuxta quintam thoracis uertebram, cur potius ad dextra arterię quàm ad sinistra explicetur ibid.b
Stomachi examen 466.a
Stomachi anterior facies 360.a posterior facies ibid.
Stomachi fibrę cur duplices solum. 375.a
Stomachi situs & incessus ibid.b
Stomachi obliquus ductus, cur neruis etiam accommodus sit 376.a
Stomachi oris clypeus 1 6.b
Stomachi substantia, forma & tunicæ 385.a
Stomacho cur glandulę crebro adnatę 376.a
Stomachum non eodem cum arteria magna vti foramine septi 375.b
Stomachum non esse angustiorem, quà uentriculo continuatur, quam in ceruice 376.a
Styli 121.b
Στυλοειδὴς processus 23.a 81.b 122.b 127.a
Supercilia 8.b
Supercilia in coxendicis offis sinu cur altissima, & maximè prominentia conspiciantur ibid.
Sura quid 101.a 127.b
Sura tibiæ uenter ibid.
Suis uiuæ afferi alligatæ sectio 509.b
Sues, & boues lienem magis albicantem habere, homines uerò nigricantem, canes denique splendidius ipso iecore rubentem 394.b
Summus humerus 126.b
Summi humeri appellatio 72.b 74.a & usus ibid.
Suram constituentes musculorum uentres 263.a
Suspensi cuiusdam Patauij historia 404.b

Sutura 11.a
Sutura coronalis 19.b 122.b lambdoides, &c. ibid.
sutura cuneiforme os circunscribens, quibus sedibus occurrat 21.a eiusdem interuallum ibid.b
Sutura frontis, & maxillæ homines destitui 31.b
Sutura, frontis os à maxillæ ossibus dirimens 21.b
Sutura instar teli, ueru, aut uirgæ, secundum capitis longitudinem prorepens 122.b
Sutura ὀβελιαῖα 19.b
Suturæ capitis figura 15.b
Suturæ interuallum cuneiformi, & frontis ossi commune 21.b
Suturæ nomina 122.b
Suturæ non naturalium capitis figurarum 20.a
Suturam frontis & maxillæ in canibus caudatisq; simijs manifestissimã esse 31.b
Suturam inter dentium præsepiola in canibus, aut simijs ductam, à superciliorum medio deorsum continuo progressu minimè ferri ibi.
Suturę capitis ossibus et alijs communes 21.a
Suturæ Λ imitantis additamenta ibid.
Suturæ octauum capitis os circumscribentes ibid.
Suturæ ῥαφαὶ 122.a eorumq; nomina ibid.
Suturarum capitis delineatio 17.b 18.a ratio 9.a
Suturarum coitus qualis 11.b
Suturarum squamæformium nomina 122.b
suturarum uoce plerosque etiam harmonias complecti 11.b 20.a
suturarum vsus 19.b
Suturis capita quædam destitui 20.a
Suturas capitis etiam in interna caluariæ sede conspici ibid.b
Suturas, & harmonias nullius corporis interuentu committi 12.a
Σύμφυσις ibid.a
Συνάρθρωσις 9.b 12.b
Synarthrosis motus qualis 12.b
Synarthroseos vocem quomodo Galenus acceperit ibid.
Συγχόνδρωσις 12.a
Syncipitis ossa 122.b
Συννεύρωσις 12.a
Συσσάρκωσις ibid.
Syphones 121.b
Σύριγξ ἱερὰ 42.b
Συζυγῶδη 126.a

T

Tactus cur toto corpore æqualiter fusus 14.a
tactus instrumentũ 501.b
talus, ἀστράγαλος, & ἄστριος 122.b 127.b
Talus appendice caret 7.b
Tali ad calcem contextus 106.b
Tali ceruix 5.a
Tali cum calce commissurarum sinus 107.a
Tali cum osse cymbam referente articulus ibid.
Tali delineatio 4.a
Tali hominis tuber cur τέτρωρον uocetur 107.b
Tali hominis situs, ac ipsius cum tibiæ osse & fibula articulationis ratio ibi.
Tali nomina 127.b
Tali posterioris sinus, quibus tendines deducit 106.b
Tali sinus, quibus à tibiæ osse, & fibula ligamenta aßumit 106.b
Talum ante sectionem tactui non occurrere 102.a
Talum falsò appellari à quibusdam exteriorem malleolum ibid.
Tali duo 113.b
Tarsus 108.a 127.b
Tarsi descriptio 108.a
Tarsus cur non sit mollis, perinde ac reliqua palpebra 184.a
Tarsi ad brachialis constructionem proportio 108.a
Tarsi nomine quid Græci intelligant ibidem.
Tarsi nomina 127.b
Tarsi ossa in vtroq; pede quatuor 113.b
Tarsi tria ossa interiora 108.a
Tarsi ossium formam et quantitatem uariam esse ibid.
Tarsi ossium struem, Latini plantam minus propriè appellarunt ibid.
Tarsi quartum & extimum os ibid.
Ταρσῶν appellatio 110.a
temporalis & masseteris examẽ 467.a
Temporalis musculi administratio. 191.a
Temporales plagæ cur soporiferæ Hippocrati dictæ 25.b
Temporales suturæ 122.b
Temporalium musculorum læsione quæ mala inducantur 25.b
Temporalibus musculis quomodo Natura prospexerit ibid.
Temporis ossis cauitas 23.a
Temporis ossis processus, iugalis ossis portionem constituens 23.b processus styli acusve imaginem referentis nomina 122.b processus vberis papillam referentis nomina ibid.
Temporum musculi malè affecti, quas noxas inferant 25.b
Temporum ossa 122.b eorumque circunscriptio 23.a
Temporum ossa qualia esse oportuerit 20.b
Temporum ossium ansæ 122.b & nomina ibid.
Tendo latescens, cui plantæ subnatus 262.a
Tendinem capite musculi cur nonnulli crassiorem esse dicant 171.b
Tendinem ligamento, non autem neruo respondere ibid.a
Tendines, & eneruationes quando musculis dentur 172.b
Tendines, quibus vermiformes processus continentur 491.b
Tendines vermiformium processuum apud Galenum nihil aliud esse, nisi tenuis membranæ portiones ibid.
Tendinum digitorum insertiones 238.a
Tenon vertebra 126.a
Tenuis membranæ in cerebri reuolutionibus auulsio 501.b
Tenuis membranæ detectio 501.a
Tergum 126.a
Testiculorum malum granatum 127.b
Testis caput quid Galeno 402.b
Testis inuolucrum intimum cuiusmodi 402.b
Testis musculus exteriori ipsius inuolucro innatus ibid.
Testis neruulus 403.b
Testis tunicæ exterioris apertio, vasorumque seminalium detectio 432.b
Testem interdum unum tantum, interdum tres in homine reperiri 401.b
Testem sinistrum petentium uasorum examen 432.a
Testes ouorum nomen, & præcipuè ab Arabibus inuenisse 401.b
Testes mulierum cuiusmodi 412.a
Testes muliebres, uirorum multo minores esse 412.b
Testium constructionis ad iecur collatio 405.a
Testium muliebrium situs delineatio 367.a
Testium in mulieribus musculorũ descriptio 217.a & administratio 218.a
Testium cum suis musculis delineatio 364.a
Testium singulorum priuata inuolucra 402.a
Testium substantiæ insertæ uenulæ 401.b
Testium uasa duplicia cuiusmodi 401.a
Testium, & uasorum seminalium examen 432.a
Testium uenæ cuiusmodi, earumque ortus 403.a & cum arteria connexus ibid.b

Testium in uiris musculorum descriptio 217.a eorum vsus ibid. administratio ibid.b
Testium virilium ratio 401.a
Testium muliebrium & vasorum seminalium ratio 414.b
Testium muliebrium forma 412.b & inuolucra ibid.
Testium muliebrium sinus, & in illis contentus humor ibid.
Testium, & natium cerebri examen 502.b
Testium, & natium cerebri numerus, situs, substantia, forma, vsus 490.b
Testium, & penis à suis inuolucris detectio 432.a
testium inuolucra utrisq; testib. commune 402.a priuata vtriusque ibid.
Testium musculorum administratio 217.b
Testium partium constructionis ratio 405.a
Testium situs ac numerus 401.b forma & substantia ibid.
Testium substantia an seminis facultate sibi ingenita sit procreatrix 405.a
Testium situs examen 432.a
Testibus sanguinem ac spiritum deferentium vasorum numerus, & ortus 403.a
Testudinis camerœve in modum formatum corpus quid 489.b eiusdem situs, substantia, nexus, inferior sedes ibid. superior sedes & vsus 490.a
Testudinis modo efformati corporis examen 502.a
Τέτρωρον tali tuber cur uocetur 196.b
Tharuca 127.b
Thersitæ caput φοξὸν cur 14.b
Thorax quid 65.b
Thorax cur tot ossibus constet 66.b
Thoracis clypeus, & scutum 126.b
in Thoracis fabrica rerum Opificem ad quatuor potissimum scopos attendere oportuit 66.a
Thoracis figura oualis ibid.
Thoracis figuram sequi pulmonem, non thoracem pulmonis ibid.
Thoracis ligamenta 224.a eorumque administratio ibi.b
Thoracis motus causa 66.a
Thoracis motum iure arbitrarium esse 218.b
Thoracis nomine quæ significentur 453.b
Thoracis ossium necessitatem testudines pulcherrimè edocent 66.a
Thoracis ossa ibid.a
thoracis ossium uariæ figuræ 64.a
thoracis prima uertebra cum 11. et 12 quid habeat proprium 53.b
thoracis situm cur elatiorem esse, quàm stomachi oportuerit 375.a
Thoracis vertebræ XII. 113.b 126.b
Thoracis vertebrarum corpora quomodo inter se discrepent 59.b
Thoracis vertebrarum corporibus quid commune ibid.b
Thoracis vertebrarum corporibus etiã substantiæ ratione quandam accedere differentiam 53.b
Thoracis motum an musculi brachium aut scapulã mouẽtes adiuuẽt 222.b
Thoracis motorum musculorum descriptio 218.a primus in altero latere thoracem mouentium ibid. secundus ibid.b tertius canum thoracem mouentiũ, quo homines destituũtur ibid. item tertius hominis, qui canum & simiarum quartus est ibid. quartus hominis, simiarum sextus 219.a quintus hominis, simiarum septimus ibid.b item quintus canũ, quo humanus thorax destituitur 219.a sextus hominis, simiarum octauus ibid.b
Thoracis musculi intercostales 220.a
Thoracis musculis septum quoque adnumeratur, & eius traditio tota 220.b
Thoracis vertebrarum foramina 49.b
Thoracis vertebrarum figuræ 52.b itẽ, quot numero plerunq; 53.a 55.b
Thoracis vertebrarum processuum numerus 56.a
Thoracis vertebris transuersi processus cuiusmodi 54.a
Thoraci cur musculi interponantur 66.a
Thoracem mouentium musculorum administratio 223.a eorundem delineatio : primi 142.a secundi 130.b tertij 156.a quarti ibid.b quinti ibid. sexti 150.a intercostalium musculorum delineatio 152.b
thoracem mouentium musculorum numerus ac necessitas 218.b
thoracem, vt Aristoteles dixit, non esse vniuersum corporis truncum, quẽ à iugulo ad pubem vsque metimur 65.b
thoracem mouentes musculi necessariò ad thoracis dilatationem, & compressionem facti, & eorundem ratio 218.b
thoracem mouentium musculorum enumeratio, & quando illi suo fungantur munere 222.b
thoracem mouentium musculorum numerus vniuersus ibid. & quando singuli functionem obeant ibid.
thoracem mouentium musculorum sex, non intercostalium functio 218.a primi, secundi, tertij ibid. quarti 219.a quinti, sexti ibid.b
Τόνος 292.b
Θυρεοειδὴς cartilago 112.a
Tibia 101.a 127.a
Tibiæ appendix 102.b
Tibiæ motus quot 252.a
Tibię os 101.a
Tibię os cur spina appellatum 103.a
Tibię os quid Vesalio propriè uocetur 101.a
Tibię os, quomodo femori articuletur 101.b
Tibię ossis, & fibulæ appendices ibid.a
Tibiæ ossis secundum ipsius longitudinem figura 103.a
Tibiæ ossis sinus, & tubera, quibus talo articulantur 102.a
Tibiæ ossium figuræ 39.b
Tibiæ uenter, sura 101.a
Tibiam mouentium musculorum administratio 256.a primi secundi ibid. tertij, quarti, quinti, sexti, ibid.b septimi, octaui, & noni, ibid. b Eorundem delineatio: primi 137.a secundi 120.a tertij 153.b quarti, & quinti ibid. sexti 137.a septimi 144.b octaui ibid. noni 140.a
Tibiam mouentium musculorum descriptio 251.b primus 252.a secundus ibid.b tertius ibid. quartus 253.a quintus ibi.b quintus iuxta Galeni sententiam 254. iuxta ueritatem ibid. sextus ibid.b septimus, octauus, & nonus 255.a b
de Tibiam mouentibus musculis Galeni sententia uaria 254.a
Tibiarum ossa duo 113.b
Tintinnabulum pro gargareone 447.a
Τομεῖς dentes 126.a
Τόνος unde 223.b
Tonsillæ, earumque usus 376.a
tonsillæ faucium quæ 448.b
tonsillarum examen 467.b
torcular 473.b
torcular cerebri quid 314.b
trachametra maior 127.b
Τράχηλος 8.a 126.a
Τριγλώχινες processus 458.a
Τριχίασις, id est pilaris morbus mamillarum, cur parum rectè ab Aristotele sit assignata 423.b
Τροχαντὴρ μέγας 127.b
Τροχαντῆρες femoris processus 98.a
tubercula illa, quæ subflaua, & dimidiatæ pisę similia sũt, in muliebri, aut asinę utero nulla reperiri, sed in uaccino, & alijs quibusdã animalibus 419.a
tunica cilijs, & palpebrarum pilis comparata 498.b
tunica costas succingens quid 441.b eiusdem nomen, situs, magnitudo, figura ibid. superficies qualis, quisq; earum ad alias partes nexus ibid.

Tunicæ succingentis costas foramina 442.a substantia ibid.
Tunica costas succingens altera veteribus dicta quæ 442.a
Tunicę costas succingentis secundę examen 467.a
Tunicę costas succingentis vsus, eiusdemque constructionis ratio 442.b
Tunica oculi adhærens, albave 499.b
Tunica oculi dura, à cerebri dura membrana educta 499.a
Tunica, cepis pelliculæ modo pellucida, anteriorique humoris crystallini sedi obnata 497.a
Turdulorum gentis quosdam Aristoteles septenis costis creari dixit 66.a
Τύλη 423.a
Τυλλοειδὴς cerebri substantia 486.a
Tymparum ossa 122.b
Τυφλὸν foramen 39.a
Τυφλὸν intestinum cuiusmodi 384.b

V

VAccæ prægnantis vterus cuiusmodi 419.a
Vaccini, aut caprini vteri historia 416.a
Varium os 127.b
Vas semen deferens, Herophilum σπερματικὸν πόρον appellasse 404.b
Vasis semen à teste ad vesicæ ceruicem deferentis historia 404.a
Vasis semen deferentis structuræ ratio 405.b
Vasa & nerui, quibus peritonęum implicatur 374.b
Vasorum corporis robori quomodo natura prospexerit 277.b
Vasorum per lienis corpus series, 394.b
vasorum seminalium circa testem, ac ipsius adeò testis examen 432.b
vasorum seminalium sinistrum testē petentium ortus examen 431.b
vasorum testi materiam deducentium ortus ratio 405.a
uasorum testibus sanguinem ac spiritum deferentiū numerus, & ortus 403.a
vasorum ad testes ductus 403.a
venalis arteria cur sit pulmoni vtilis 451.b
venalis arteria, eiusque ortus 457.a
venalis arteriæ corporis ratio 462.a
venalis arteriæ, & magnæ arteriæ membranarum vsus 462.b
vena quid 274.b et qualiter à membrana corpus eius differat ibid.
vena ab vmbilico iecori deducta, qua fœtus nutrimentum accipit, quæq; post partum exanguis inutilisque efficitur 379.b
vena absque coniuge, & paris expers dicta 290.b
vena arterialis, eiusque ortus 457.a
vena axillaris 285.b
venæ axillaris diuersa nomina à medicis poni 286.a
venæ axillaris, & humerariæ per brachium cubitumque, & manum series 295.b
venæ axillaris in brachio consistentis series 296.a
venæ axillaris in duos truncos præcipua distributio 296.b
venæ axillam adeuntis ortus 222.b
venę axillaris portionis cutem subeuntis series 296.b
venam axillam petentem, priusquā brachium subeat, aliquot ramos spargere 293.b
vena ἄζυγος dicta 290.b
vena per pubis ossis foramen femur petens 299.b
vena superiora costarum interualla petens 292.b
venarum quæ per brachium distribuuntur appellationes variæ 284.b axillaris & asellaris, auris, basilica, capitis vena, & cephalica, & communis, corporalis, cubiti interior, & exterior, funis brachij, humeraria, iecoraria, linearia, media, mediana, nigra, obliquæ dictæ venæ, ὠμιαῖα, ocularis saluatella & salubris, spatularis, syclen 285.a b & deinceps
vena caua 288.b
vena caua, eiusque ortus 456.b
vena caua quomodo arteriæ magnæ supra sacri ossis initium subijciatur, & ipsius series 298.b
uenę cauæ ad iugulum incessus, & ipsius inibi bipartitio 292.b
venæ cauę caudex in qua iecoris sede consistat, ramosque primum proferat 289.a
uena caua quo pacto portę committatur et in iecur ramos diffundat, descripta 287.b
uenæ cauę distributionis descriptionem à iecore incipiendam esse 288.b
uenæ cauæ exortum, & ad iecoris gibbum in duos truncos distributionē, ridiculè, & nugaciter hactenus à quibusdam Anatomicis, literis proditam esse 390.b
uenæ cauæ in iecore series 288.b
uenæ cauæ liberæ ab omnibus partibus, & integra delineatio 283.a
uenæ cauæ membranæ nomina 288.b 458.a
uenæ cauæ orificij in cor pertinentis usus 461.a
uenæ cauæ ortus apud authores controuersus 285.b
uenæ cauæ ortum è iecore esse imbecilliter à Galeno confirmatum ibid. & quo pacto deinceps
uenæ cauæ partis, quæ supra iecur consistit, distributionis series 289.b
uenæ cauæ partis eius quæ supra iecur consistit, exposita distributio 289.b
uenæ cauæ partem septum transeuntem illa quæ sub iecore consistit, non arctiorem esse ibid. contra Galenum 287.b
uenæ cauæ per collum caputque series 293.b
uenæ cauæ per septum transitus, ac ipsius in septum rami, & in cordis dextrum sinum adapertio 290.a
uenæ cauæ portio expressa 275.a
uenæ cauæ portionis ad partes infra septum transuersum locatas, distributæ series 297.b ad renis inuolucrum ibid. ad renes ipsos ibid.
uenæ cauæ rami, lumborum uertebris carnibusque oblati 298.b
uenæ cauæ ramos caluariam ex altera parte subeuntes, sex esse numero 312.a
uenæ cauæ soboles in crus digestæ 300.a
uenæ cauæ soboles quo pacto in iecoris substantia portæ uenæ propaginibus committantur, quaq; ratione uena caua iecori eas soboles offerat 287.b
uenæ cauæ supra os sacrum bipartitę delineatio 286.a
uenæ cauæ totius characterum delineationis index 282.b
uena caudicis 288.b
uenas cerebri substantiæ non innasci, sed ipsius membranis implicari, membranasque uenarum modo cauari 312.b
uenæ communis series 297.a
uenæ compositionis usus 275.a
uenam coniugis expertem quo pacto à caua educi oportuerit. 290.a
uena cordis basim cingens. ibid.
uena coronalis 291.b
uenæ corpus in quo nam à membrana differat 274.a
uena craßa 285.b
uena crassa dicta Hippocrati 285.b
uenæ emulgentes cur dictæ 298.a
uenæ cum arteria commixtio, & implexus 403.b
uenæ, & arteriæ in musculo necessitas 170.a
uenæ, & arteriæ in primum duræ membranæ sinum exhaustæ, ipsiusq; sinus series 313.a
uenæ, ac arteriæ in testis substantiam, ipsiusque proximum inuolucrum insertio 404.a
uenam cauam idem præstare iecori, quod magna arteriæ cordi, nerui cerebro

bro 297.b
uenæ humerariæ iuxta cubiti articulum series 295.b
Venæ humerariæ ortus, & priusquàm brachium subeat, series 294.a
vena iecoraria 287.b
uena inferiori abdominis sedi exporrecta 299.b
Vena iugularis interior, eiusque series 293.b exterioris ortus, atque series ibid.
vena iugularis interna quibusdam falsò dicta 294.b
vena magna 282.a 288.b
venæ maioris femoris series 300.a
vena mediana, seu media, cur communis voccetur 296.b
uenam non unam, sed plures, à liene in superius ventriculi orificium perferri 379.a
venæ omentum implicantes 381.b
venæ pari carentis varia series 290.b
venæ pari carētis series expressa 291.a
venam pari carentem vnde enasci oportuerit 292.a
venæ portæ descriptio 279.a ramorum in iecoris substantia series ibi.b extra iecur distributio ibid. ad bilis uesicam ibid. ad uentriculi humilius orificium ibid. ad intestinum duodenum 280.a in duos præcipuos truncos sectio 297.b ad dextram fundi sedem, & ipsi proximam omenti partem ibid. trunci sinistri series 280.a dextri caudicis portæ trunci series 281.a distributionis totius ratio ibid.
uenæ portæ integra delineatio 279.a
uenæ portæ nudæ delineatio, eiusdemque characterum index 278.b
uenæ portæ propaginum series 277.b
uenæ quatuor in maximum numerum redactæ 276.b
uenæ sub pectoris osse deorsum repentes 292.b
Venæ tertiæ caluariam petentis series 314.b
Venæ, è quibus falsò uirginibus menstruæ purgationes manare creduntur 299.a
uenæ tunica 274.b
uenæ tunica asciticia, & non peculiaris, 275.b
uenæ seminales an à renum uenis oriantur 403.a earumque ductus ibi.
uenarum cerebri delineatio 311.a
uenarum per abdominis regionem inter cutem, & carneam membranam excurrentium administratio 427.a
uenarum arteriarumq; omnium integra delineatio 316.a
uenarum arteriarumq; simul commissarum seriem octo figuræ commonstrantes ibid.
uenarum & arteriarum simul aut citra consortium excurrentium historia vnde sit petenda 316.a
uenarum, arteriarum, & neruorum brachij examen 505.a
uenarum arteriarumque cerebri series 311.a
uenarum, arteriarum, & neruorum cruris examen 506.a
uenarum, arteriarum, & neruorum per abdominis musculos repentium administratio 427.a
uenarum, & arteriarum in intestinis ratio 387.a neruorum ratio ibid.
uenarum, arteriarum & neruorum, quibus membrana costas succingens committitur, usus 442.b
uenarū & arteriarum numerus 277.b
uenarum brachij, cubiti, & manus cutē perreptantium uaria nomina 285.a
uenarum examen 507.b
uenarum iecoris series 390.b
uenarum mamillam petentium series 423.b
uenarum manus cutem implicantiū uariam esse seriem 297.a
uenarum, quæ inter pollicem, & indicem inter annularem, & minimum habentur, ignorata series apud medicos ibid.
uenarum quintæ, ac sextæ caluariam petentium series 315.a
uenarum radices quot femur petant 300.a
uenarum seriei ratio, & uteri cum nonnullis consortium 425.a
uenarum seriem crebrò uariare 297.a
uenarum sex caluariam ingredientium descriptio 312.a earum quæ in primum duræ membranæ sinum unà cum arterijs exhauriuntur ibid. b tertiæ uenæ series 314.b quintæ, ac sextæ ibid. omnium delineatio 311.a
uenarum seminalium series in uiris 298.a sinistræ, & dextræ ibid.b in mulieribus ibid.
uenarum uesicæ distributarum ratio, 399.b
uenarum uentriculi munus 379.a
uenarum usus 275.b
uenarum uteri fundi humiliorem sedem & ceruicem petentium 433.b
ueneris hortus, seu umbilicus herba 418.b
Venter 376.a
uentris mappa 380.a
uentriculus cur γαςὴρ, & κοιλία Græcis 376.a
uentriculus cur sit rotundus & oblōgus 376.b
uentriculus, lien, omentum, & mesenterium qui simul eximenda, & quæ in eo opere obseruanda 430.b
uentriculus sub thorace locatus 375.a
uentriculi arteriarum munus 379.b
uentriculi capacitas maxima 431.a
uentriculi capacitatis, & tunicarum examen ibid.
uentriculi cauitatem respiciens interior tunicæ pars cur pluribus rectis fibris donetur 378.a
uentriculi anteriorem sedem omento nequaquam integi 380.a
uentriculi exteriorem tunicam in fundo non esse impensè carnosam 378.a
uentriculi concoquendi facultas quib. auxilijs roboretur 380.a
uentriculi forma 376.b situs 376.a
uentriculi historia ibid.
uentriculi munijs quomodo subseruiant partes ipsi accumbentes, atque ita illius ad alias partes contactus 379.b
uentriculi nerui 379.a eorumque usus ibid.b
uentriculi orificia duo 376.b
uentriculi inferius orificium cur superiore sit arctius 377.a
Ventriculi orificiorum non par amplitudo ibid.
uentriculi in orificijs protuberans substantia 377.b
Ventriculi os inferius, seu dextrum 376.b
uentriculi substantia quibus tunicis formetur 377.b
Ventriculi superficies ibid. quantitas ibid.
uentriculi superiorem partem carnosiorem esse inferiore 378.b
Ventriculi totius munera 379.b
uentriculo interiori cur etiam obliquæ fibræ additæ 378.b
Ventriculi cerebri Galeno nunc medius, nunc postremus præstantior dictus 489.a
Ventriculi cerebri anteriores non sunt olfactus organa, ut putabat Galenus, & quædam alia 487.b
Ventriculorum cerebri administratio, primorum 500.a tertij ibidem. b quarti 502.b
Ventriculorum cerebri delineatio, vbi quærenda 487.a
Ventriculorum cerebri descriptio, 487. a. eorundemque numerus. 487. a. dexter & sinister ibidem. communis amborum concauitas, quæ tertij uentriculi nomen obtinuit. 487. b quarti uentriculi historia 488.a meatus à tertio ventriculo eductus ibid. quid singulis insit uentriculis 488.b quis sit usus 489.a tres priores cerebri ventriculos tenui membrana non succingi ibid.

Ventricu-

Ventriculorum cerebri septum 488.a
eiusdem descriptio ibid. usus ibi.
Ventriculorum & sinuum cerebri numero, animantia bruta homines non modò æquare, sed etiam cętera omnia cum ipsis habere simillima 489.a & 480.a
de Ventriculis cerebri confutata recentium opinio 479.b
Ventriculum cur natura proximè ori sub iunxerit 375.a
Ventriculum petentes uenæ & arteriæ 378.b
Ventriculi cerebri anteriorem partem ob tusam & rotundam esse 487.b
Ventriculi tertij ipsius cerebri eum meatibus examen 502.b
Ventriculi quarti ipsius cerebri historia 488.b
Ventriculi quarti cerebri examen 503.a
Ventriculorum cerebri dextri & sinistri apertio 501.b
Ventriculi dextri cordis forma 455.b sinistri forma 456.a
Ventriculorum cordis numerus & situs 455.b
Ventriculorum cordis superficies 456.a
Ventriculi dextri cordis usus 461.a
Vētriculus cordis dexter cur sanguineus appellatus 461.a
Ventriculus cordis sinister, cur spirituosus aereus ue appellatus ibid.a
Ventriculus cordis dexter unde sanguinem trahat, & sinister unde aerem hauriat ibid.a
Ventriculi iecoris & lienis situs examen 428.b
Ventriculorum cerebri numerus 487.a
Ventriculorum dextri sinistriq; septi historia ibid.a
Ventriculorum dextri,& sinistri septi examen 501.b
Ventriculorum dextri & sinistri & uasorum in ipsis consistentium examen 502.a
Vermiformes processus cuiusmodi sint 491.a
Vermiformium processuum examen 502.b
Vermiformium processuum usus qui à Galeno in 8 de Usu partium traditus 491.a
Verpus 127.a
Vertebra, uertebrum 7.b
Vertebrę nomine quid ueteres intelligi uoluerint 51.b
Vertebrę alicuius ceruicis undecim processus à Galeno assignantur, quibus à Vesalio adhuc duo adiecti 49.b
Vertebrarum appendices 6.a 50.a
Vertebrarum colli processus transuersi in animalibus quales 55.a
Vertebrarum colli processuum transuersorum ductus ibid.
Vertebrarum colli vndecim figurę 44.b
Vertebrarum corpora, & quis eorundem vsus 43.b
Vertebrarum corporibus quæ exporrigantur examen 466.b
Vertebram in pueris pluribus constare ossibus 50.a
Vertebrarum in senibus uexus ibid.
Vertebrarum ligamenta 228.b
Vertebrę lumborum numero quot 57.a
Vertebrarum lumborum corpora cuiusmodi sint ibid.
Vertebrarum lumborum delineationes ibid.
Vertebrarum lumborum variæ figuræ 56.b
Vertebrarum lumborũ foramina 57.a
Vertebrarum lumborum processus quales 55.a
Vertebrarũ lumborum ascendentes processus 57.b descendentes processus ibid.
Vertebrę lumborũ quomodo mutuò dearticulentur 55.b
Vertebrarum lumborum spina qualis 57.b
Vertebrarum lumborũ transuersi processus 57.a
Vertebrarum nexus varius 11.a
Vertebrarum omnium quæ supra sacrũ obtinebātur, articulationum, quæ istis existent processibus, quæ sit ratio 5.a
Vertebra prima in suo corpore excauatur processu quodam, & tuberculo anteriori sede augeatur 46.b
Vertebra prima spina caret ibid.
Vertebra prima thoracis cũ 11, & 12, quid habeat proprium 53.b
Vertebræ primæ cum capite articulatio quales 51.a
Vertebræ primæ foramen, dorsalē trāsmittens medullam 46.b
Vertebræ primæ transuersi processus 4 a
Vertebram primam cum capite supra secundam duntaxat circumagi, contra Galenum 11.a
Vertebræ λοξὸν 126.b
Vertebræ renum ibid.
Vertebræ secundæ processum dentem appellari 46.b
Vertebræ secundæ dens 47.b
Vertebrarum processus 6 b
Vertebrarum thoracis corpora quomodo inter se discrepent 53.a
Vertebrarum thoracis corporibus etiā substantiæ ratione quandam accedere differentiam 53.b
Vertebrarum thoracis corporibus quid commune 53.b
Vertebrarum thoracis figuræ 52.a item, quot numero plerũq; 53.a 54.a
Vertebrarum superiorum thoracis processus transuersi nouem 55.a
Vertebrarum thoracis processus numerus 56.a
Vertebris thoracis transuersi processus cuiusmodi 54.a
Vertebrarum thoracis spinæ 54.a
Vertebris quibus natura motum lateralem concesserit 52.a
Vertebram unam in dorsi medio cur utrinque suscipi oportuerit 56.a
Verticis ossis nomina 122.b
Verticis ossa utcumque mollia cur duris temporum ossibus committātur 9.a
Verticis ossium circumscriptio 22.a forma ibid.
Ventriculum 7.b
Ventriculi 126.a
Ventriculorum ossibus fusorum, quæ in posteriori sede acutum educunt processum, nomina ibi.
Vesalius in oue, quæ non ita diu vterum gesserat, quid verè sint vteri acetabula, primùm inspexit 418.b
Vesalius in ventriculo sinistro cordis alicuius viri nobiliss. atque doctiss. duas glandulosæ carnis, & subnigricantis, libras reperit 15.a
Vesalius quas mulieres secuerit 415.b
Vesalij annotationes in Galeni anatomica 243.a
Vesalium non satis assequi posse, quid sibi Gale. velit, quòd intestinis, ipsique adeò mesenterio venas efferri testetur 388.b
Vescuet 375.a
Vesica cur membraneo nerueo ve corpore constet 399.b
Vesica vrinæ receptaculum 399.a
Vesicæ ceruix 400.b
Vesicæ cur musculus orbiculatim circũducatur 400.b
Vesicæ forma, substantia ac fibræ 399.a
Vesicæ meatus licet uiris ac mulieribus idem sit, viris tamen ad feminis quoque eiaculationem subferuire 401.a
Vesicæ situs 399.a
Vesicæ tunica cur durior 399.b
Vesicæ venæ, arteriæ ac nerui ibid.
Vesicam cur sua eminentiore parte oblongiorem rerum opifex extruxerit. 399.b
Vesicam ex triplici fibrarum genere intertextam esse ibid.
Vesicula bilis, homines quosdam carere, vt Aristoteles & Plinius cum alijs asserunt, Vesalius hactenus nondum comperit 393.b
Vesiculæ bilis meatus, cur duodeno inser tus 392.b
Vesiculæ bilis meatus insertionis in duodenum ratio 387.b

Vesiculæ bilis meatum in ventriculo rarissimum esse 379.a
Vestigium 108.b 122.b
Veteres pueris domi Anatomen proposuisse 420.a
Veterum plerosque, perinde ac Galenum, multorum animalium anatomiã confusam proposuisse 25.a
Via cur pro gargareone 449.a
Viæ uentriculo cibum potumq; deferentis nomina 377.a
Virginibus proximè nupturis, prominulas in ceruicis orificio carunculas, ne longius exerantur atque propendeãt, amputare Aegyptios consueuisse 410.a
Virginum carnea membrana, inserta collo uesicæ, interius hymen & eugion appellata 408.b *cur mulieribus frangatur, & aboleatur* ibid.
Virorum capita à mulierum nõ multum uariare 19.b
Viris ac mulieribus idem costarum numerus 66.a
Viris an mulieribus plures dentes rectè assignentur 35.a
Virilis mẽbri penis ue structura 406.b
Virilis musculi administratio 217.b
Virilis testis musculus vnde enatus 217.a
Virilium testium musculi ibid.
Vis ratiocinandi an soli homini rectè tribuatur 473.b
Visorij nerui num sint perforati 329.a
Visoriorum neruorum à cerebro diuisio 503.a
Visoriorum neruorum coitus cui sinui innitatur 37.a
Vitreus humor 497.a
Viua sectio, qua Anatomes speculationi in scholis colophon adhiberi solet 509.a
Vitalis spiritus in quibus cerebri uentriculis copiosissimus habeatur, & quomodo in ipsis feratur 479.a
Vitalem spiritum, animali spiritui materiam suppeditare ibid.a
Vlna 80.b 126.a
Vlnæ ad brachiale ductus, & inferioris ipsius sedis historia 81.b
Vlnæ ossis nomina 127.a
Vlnæ processum, & sinus descriptio 80.b
Vlnæ secundum ipsius longitudinem forma, & utilitas 82.a
Vlnæ & radio, cur nulla foraminula notatu digna, obtigerint 84.a
Vlnæ duæ 113.b
Vmbilici uasorum examen 434.b
Vmbilici uasorum præsectio 428.a
Vmbilici uena quid appelletur 302.a
Vmbilici arteriarum series 302.b
Vmbilici uenæ initiũ unde exurgat, quæ ue sit ipsius series 301.b
Voluulus 383.b
Vox qualiter fiat 446.b 447.a
Οὐραχός & οὐρανὸς *meatus quid* 421.b
Vrinæ peculiare inter duo inuolucra fœtus receptaculum 421.b
Vrinæ, sudorisq;, ac inuolucrorum cuiusmodi in partu egressus 422.a
Vrinarij meatus initium unde pendeat 398.b
Vrinariorum meatuum ad uesicam, & uasorum semen deferentium ad glandosum uesicæ corpus usque examen 431.b
Vrinariorum meatuum examen 434.a
Vtendi appetitus, generationis organis adiectus 401.b
Vterus qualis in non prægnantibus 408 *in prægnatibus qualis* 409.a
Vterus muliebris & asinæ, acetabulorũ expers 419.a
Vterus quibus partibus adnascatur, & quas solum tangat 413.b *in quem modum à peritonæo ligatus pendeat* 411.b
Vteri ac uesicæ situs qui obseruandus 433.b
Vteri acetabula quid uerè sint, & quæ primum ita fuerint nuncupata 418.b
Vteri arteriæ & uenæ 413.b
Vteri canini & suilli historia 417.a
Vteri canis non prægnantis expessio 370.a
Vteri ceruix in puellari ætate cur ƒ reliquis mollior 11.a
Vteri ceruix quibus de causis induetur ibid.
Vteri ceruicis cauitas, nullibi neq; virginibus neque mulieribus coitu xercitatis angustior, sed æquè capa quà fundo contineatur, & qua in dendum cessat 10.b
Vteri ceruicis internæ superficiei lerum ad inuicem nullum esse in uiribus connexum 10.b
Vteri ceruicis ratione distensionon eadem latitudo 411.a
Vteri interna ceruicis superficie 409.b *externa* ibid.
In Vteri ceruicis orificio promlæ carunculæ 410.a
Vteri ceruicis ratio 414.b
Vteri ceruicis substantiæ 412.a
Vteri ceruicem pro mulieris line tur gidiorem, angustiorem & dliorem effici 411.a
Vteri diuisio in fundum & uicem 408.b
Vteri forma 409.a
Vteri formæ ratio 414.a *i magnitudinis, substantiæ, fibrari superficiei, & nexui orificij fundi* ibid.
Vteri fundus cur puellis m minor, quàm prægnantibus, & qui iam diu coierunt, uel aliquando uterum gesserunt 411.a
Vteri fundi orificium 410.b *prægnantium quale* ibid.
Vteri fundi orificium quoties dehiscit, orbiculare, vt & ceruicis orificium, reddi 410.b
Vteri fundi orificium si ita, ut ceruicis orificium ex mulieris arbitratu aperiri posset, quæ noxa inde consequeretur 410.b
Vteri fundi ceruicisq; parem in non prægnantibus longitudinem statuere, absurdissimum esse 411.a
Vteri fundus cur leui opera deorsum ac sursum agi possit 408.b
Vteri fundi sinus 411.a *cuiusmodi*, ibid.
Vteri fundi substantia 411.b
Vteri fundi tunica vbi sit crassissima 411.b
Vteri fundi interior tunica ibid.
Vteri muliebris magnitudo 411.a b. *item à corpore exempti, figura* 369.a
Vteri nerui 413.b
Vteri officium, ipsiusque conformationis ratio 414.a *situs ratio* ibid.
Vteri orificium in coitu non semper aperiri, neque penem eo excipi 411.a
Vteri os, num secundum Hippocratis sententiam, omento in admodum obesis ita comprimi possit, vt conceptum impediat 380.b 409.b
Vteri os prægnantibus quale 410.b
Vteri os quibus de causis aperiatur 411.a
Vteri situs, & cum accumbentibus ipsi partibus contractus 408.b
Vteri ipsius scrobes, & uesicæ colli in illum insertio 410.a
Vteri duarum tunicarum exterior vnde principium ducat 411.b
Vteri unà cum illum peritonæo alliganti bus membranis à corpore exsecti, delineatio 369.a
Vtero, leuius gerendo, & facilius etiam pariendo, quomodo natura prospexerit 96.a
Vterum ad generationis appetitum, ad penis summũ tanquã animal quoddã, ex Platonis sententia, hiare 411.a
Vterum humanum nunquam spectasse, Galenum, nedum dissecuisse, quibus rationibus probari possit 416.ab & 417.ab
Vterorum atq; inuolucrorum animaliũ magnam esse differentiam 372.a
Vua seu σταφυλὴ *cur pro gargareone* 49.a
Vuea tunica à tenui cerebri membrana paria 498.a

INDEX.

Vueæ tunicæ colores 498.b

VVOLFGANGI HERVVORT *patricij Augustani laus* 27.b

X

Ξιφοειδὴς *in pectore locatum os* 68.b

Ξιφοειδὴς *cartilago* 126.b

Ξιφοειδὴς *cartilago ab infima pectoris ossis sede educta* 68.b

Y

Ὑαλοειδὴς *dictus humor* 497.b

Ὑδατοειδὴς, *Latinis aqueus, vel albugineus dictus humor.* 499.a

Υ referentis ossis figura 41.a 126.a

Ὑοειδὲς *os* ibid.b

Ὑπύνη 187.b

Ὑποζωκὼς *tunica Græcis dicta, quæ.* 441.b

Ὑψιλοειδὲς *os* 41.a 126.a

Ὑψιλοειδὴς *sutura* 122.b

Z

Zeudech 122.b

Ziphac & Zimphac 373.b

Zirbus 380.a

Ζυγοειδῆ *ossa* 126.a

Ζυγώδη ibid.b

Ζυγώματα ibid.b

FINIS.

SERIES CHARTARUM.

* ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ. Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sf Tt Vu Xx Yy Zz.

Omnes sunt terniones: præter Zz quaternionem.